Henry Pelham.

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS II.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

NATURALIS AUSCULTATIONIS LIBRI VIII

DE CŒLO LIBRI IV

DE GENERATIONE ET CORRUPTIONE LIBRI II

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.
MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

E. Parisiensis Regius 1853.

F. Laurentianus 87 7.

H. Vaticanus 1027.

I. Vaticanus 241.

L. Vaticanus 253.

M. Urbinas 37.

k. Vaticanus 499.

ΦΥΣΙΚΗΣ [a]ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ Α.

[1]ΕΠΕΙΔΗ τὸ εἰδέναι καὶ τὸ ἐπίστασθαι συμβαίνει περὶ πάσας τὰς μεθόδους, ὧν εἰσὶν ἀρχαὶ ἢ αἴτια ἢ στοιχεῖα, ἐκ τοῦ ταῦτα γνωρίζειν (τότε γὰρ οἰόμεθα γινώσκειν ἕκαστον, ὅταν τὰ αἴτια γνωρίσωμεν τὰ πρῶτα καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς πρώτας καὶ μέχρι τῶν στοιχείων), δῆλον ὅτι καὶ τῆς περὶ φύσεως ἐπιστήμης πειρατέον [b]διορίσασθαι πρῶτον τὰ περὶ τὰς ἀρχάς. Πέφυκε δὲ ἐκ τῶν γνωριμωτέρων ἡμῖν [c]ἡ ὁδὸς καὶ σαφεστέρων ἐπὶ τὰ σαφέστερα τῇ φύσει καὶ γνωριμώτερα· οὐ γὰρ [d]ταὐτὰ ἡμῖν τε γνώριμα καὶ ἁπλῶς. Διόπερ [2] ἀνάγκη [e]τὸν τρόπον τοῦτον προάγειν ἐκ τῶν ἀσαφεστέρων [f]μὲν [g]τῇ φύσει ἡμῖν δὲ σαφεστέρων ἐπὶ τὰ σαφέστερα [h]τῇ φύσει καὶ γνωριμώτερα. Ἔστι δ' ἡμῖν [i]πρῶτον δῆλα καὶ σαφῆ τὰ [k]συγκεχυμένα μᾶλλον· ὕστερον δ' ἐκ τούτων [l]γίνεται γνώριμα τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαὶ διαιροῦσι ταῦτα. Διὸ ἐκ τῶν καθόλου [m]ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα δεῖ προϊέναι. Τὸ γὰρ ὅλον κατὰ τὴν αἴσθησιν γνωριμώτερον, τὸ δὲ καθόλου ὅλον τί ἐστιν· πολλὰ γὰρ περιλαμβάνει [n]ὡς μέρη τὸ καθόλου. Πέπονθε δὲ ταὐτὸ τοῦτο τρόπον τινὰ καὶ τὰ ὀνόματα [3] πρὸς τὸν λόγον· ὅλον γάρ τι καὶ [o]ἀδιορίστως σημαίνει, οἷον ὁ κύκλος· ὁ δὲ ὁρισμὸς αὐτοῦ διαιρεῖ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα. Καὶ τὰ παιδία [p]τὸ [q]μὲν πρῶτον [r]προσαγορεύει πάντας τοὺς ἄνδρας πατέρας καὶ μητέρας τὰς γυναῖκας, ὕστερον [s]δὲ διορίζει τούτων ἑκάτερον.

Codices E.F.I. [a] Tit. ἀκροάσεως] ἀκροάσεως ἢ περὶ ἀρχῶν F. om. titulum I. [b] πρῶτον διορίσασθαι F. [c] ἡ om. I. [d] τὰ αὐτὰ F. [e] τοῦτον τὸν τρόπον F. [f] μὲν om. F.I. [g] τῇ om. I. [h] τῇ φύσει om. pr. E. [i] πρῶτον] τὸ πρῶτον F.I. [k] συγκρίμενα F. [l] γίνεται post γνώριμα I, om. F. [m] ἐπὶ] εἰς E. [n] ὡς] ὥσπερ E. [o] ἀδιόριστον I. et corr. E. [p] τὸ] δὲ τὸ I. [q] μὲν om. F. [r] ὑπολαμβάνει I, ὑπολαμβάνει προσαγορεύει πατέρας E. [s] δὲ om. F.

2 Ἀνάγκη δ' ἤτοι μίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν ἢ πλείους, καὶ εἰ μίαν, ἤτοι ἀκίνητον, [t] ὥς [v] φησι Παρμενίδης καὶ Μέλισσος, ἢ κινουμένην, ὥσπερ οἱ φυσικοί, οἱ μὲν ἀέρα φάσκοντες εἶναι οἱ δ' ὕδωρ τὴν πρώτην ἀρχήν· εἰ δὲ πλείους, ἢ πεπερασμένας ἢ ἀπείρους, καὶ εἰ πεπερασμένας πλείους δὲ μιᾶς, ἢ δύο ἢ τρεῖς ἢ τέτταρας ἢ ἄλλον τινὰ ἀριθμόν, καὶ εἰ ἀπείρους, ἢ οὕτως ὥσπερ Δημόκριτος, τὸ γένος ἕν, σχήματι [w] δὲ ἢ εἴδει διαφε-2 ρούσας, ἢ [x] καὶ ἐναντίας. Ὁμοίως δὲ ζητοῦσι καὶ οἱ τὰ ὄντα ζητοῦντες πόσα· ἐξ ὧν γὰρ τὰ ὄντα ἐστί, [y] πρῶτον ζητοῦσι ταῦτα πότερον ἓν ἢ πολλά, καὶ εἰ πολλά, πεπερασμένα ἢ ἄπειρα, ὥστε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ στοιχεῖον ζητοῦσι πότερον ἓν ἢ πολλά. Τὸ μὲν οὖν εἰ ἓν καὶ ἀκίνητον τὸ [z] ὂν σκοπεῖ[ν] οὐ περὶ φύσεώς ἐστι σκοπεῖν· ὥσπερ γὰρ καὶ τῷ γεωμέτρ[ῃ] οὐκέτι λόγος [a] ἐστὶ πρὸς τὸν ἀνελόντα τὰς ἀρχάς, ἀλλ' ἤτ[οι] ἑτέρας ἐπιστήμης ἢ πασῶν κοινῆς, οὕτως οὐδὲ [b] τῷ περὶ ἀρ-χῶν· οὐ γὰρ ἔτι ἀρχή ἐστιν, εἰ ἓν μόνον καὶ οὕτως ἕν ἐστι[ν]. 3 Ἡ γὰρ ἀρχὴ τινὸς ἢ τινῶν. Ὅμοιον δὴ τὸ σκοπεῖν [c] εἰ οὕ-τως ἓν καὶ πρὸς ἄλλην θέσιν ὁποιανοῦν διαλέγεσθαι τ[ῶν] λόγου ἕνεκα λεγομένων, οἷον τὴν Ἡρακλείτειον, ἢ εἴ τ[ις] φαίη ἄνθρωπον ἕνα τὸ ὂν εἶναι, ἢ λύειν λόγον ἐριστικ[όν] [[d] ὅπερ ἀμφότεροι μὲν ἔχουσιν οἱ λόγοι, καὶ ὁ Μελίσσ[ου] καὶ ὁ Παρμενίδου· καὶ γὰρ ψευδῆ λαμβάνουσι καὶ ἀσυλλ[ο]-γιστοί εἰσιν· [e] μᾶλλον δ' ὁ Μελίσσου φορτικὸς καὶ οὐκ ἔχ[ων] ἀπορίαν, ἀλλ' ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος τὰ ἄλλα συμβαί[νει·] 4 τοῦτο δὲ οὐδὲν χαλεπόν]. Ἡμῖν δ' ὑποκείσθω τὰ φύσε[ι] πάντα ἢ ἔνια κινούμενα εἶναι· δῆλον δ' ἐκ τῆς ἐπαγω[γῆς.] Ἅμα δ' οὐδὲ λύειν ἅπαντα προσήκει, ἀλλ' ἢ ὅσα ἐκ τῶν [ἀρ]-χῶν τις ἐπιδεικνὺς ψεύδεται, ὅσα δὲ μή, οὔ, οἷον τὸν [f] τετ[ρα]-γωνισμὸν τὸν μὲν διὰ τῶν τμημάτων γεωμετρικοῦ διαλῦ[σαι,] 5 τὸν δ' Ἀντιφῶντος οὐ γεωμετρικοῦ. [g] Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπ[εὶ]

[t] ὥσπερ F.I. [v] φασὶ I. [w] δὲ om. F. [x] καὶ om. I. [y] ζη[τοῦσι] πρῶτον F.I. [z] ὂν] ἓν I. [a] ἔσται I. [b] τῶν I. [c] εἰ οὕτως F. [d] ὅπερ—χαλεπόν] hæc delenda esse censeo collato c. [e] μάλιστα I. [f] τετραγωνισμὸν τοῦ κύκλου τὸν μὲν τῶν τμ. γεωμέτ[ρου] [g] οὐ μὴν om. pr. E.

περὶ φύσεως μὲν οὔ, φυσικὰς δὲ ἀπορίας συμβαίνει λέγειν [h] αὐτοῖς, ἴσως [i] ἔχει καλῶς ἐπὶ μικρὸν διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν· ἔχει γὰρ φιλοσοφίαν ἡ σκέψις. Ἀρχὴ δὲ οἰκειοτάτη πασῶν, [k] ἐπειδὴ πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν, [l] ἰδεῖν πῶς λέγουσιν οἱ λέγοντες [m] εἶναι ἓν τὰ πάντα, [n] πότερον οὐσίαν [o] τὰ πάντα ἢ ποσὰ ἢ ποιά, καὶ πάλιν πότερον οὐσίαν μίαν [p] τὰ πάντα, οἷον ἄνθρωπον ἕνα ἢ ἵππον ἕνα ἢ ψυχὴν μίαν, ἢ ποιὸν ἓν [q] δὲ τοῦτο, οἷον λευκὸν ἢ θερμὸν ἢ [r] τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων. Ταῦτα γὰρ πάντα διαφέρει τε πολὺ καὶ ἀδύνατα λέγειν. 6 Εἰ μὲν γὰρ ἔσται καὶ οὐσία καὶ [s] ποσὸν καὶ ποιόν, καὶ ταῦτα εἴτ' ἀπολελυμένα ἀπ' ἀλλήλων εἴτε μή, πολλὰ τὰ ὄντα. Εἰ δὲ [t] πάντα ποιὸν ἢ ποσόν, εἴτ' οὔσης οὐσίας εἴτε μὴ οὔσης, ἄτοπον, εἰ δεῖ ἄτοπον λέγειν τὸ ἀδύνατον. [v] Οὐθὲν γὰρ τῶν ἄλλων χωριστόν ἐστι παρὰ τὴν οὐσίαν· πάντα γὰρ καθ' ὑποκειμένου [w] τῆς οὐσίας λέγεται. [x] Μέλισσος δὲ τὸ ὂν ἄπειρόν [y] φησιν εἶναι. Ποσὸν ἄρα τι 7 τὸ ὄν· τὸ γὰρ ἄπειρον ἐν τῷ ποσῷ, οὐσίαν δὲ ἄπειρον [z] εἶναι ἢ ποιότητα ἢ πάθος οὐκ ἐνδέχεται εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, εἰ ἅμα καὶ ποσὰ ἄττα εἶεν· ὁ [a] γὰρ τοῦ ἀπείρου λόγος τῷ ποσῷ προσχρῆται, ἀλλ' οὐκ οὐσίᾳ οὐδὲ τῷ ποιῷ. Εἰ μὲν τοίνυν καὶ οὐσία ἐστὶ καὶ ποσόν, δύο καὶ οὐχ ἓν τὸ ὄν· εἰ δ' οὐσία μόνον, οὐκ [b] ἄπειρον, οὐδὲ μέγεθος ἕξει οὐδέν· ποσὸν γάρ τι ἔσται. Ἔτι ἐπεὶ καὶ [c] αὐτὸ τὸ ἓν πολλαχῶς λέγεται 8 ὥσπερ καὶ τὸ ὄν, σκεπτέον τίνα τρόπον λέγουσιν [d] εἶναι ἓν τὸ πᾶν. Λέγεται δ' [e] ἓν ἢ τὸ συνεχὲς ἢ τὸ ἀδιαίρετον ἢ ὧν ὁ λόγος ὁ αὐτὸς καὶ εἷς ὁ τοῦ τί [f] ἦν εἶναι, ὥσπερ μέθυ καὶ οἶνος. Εἰ μὲν [g] τοίνυν συνεχές, πολλὰ τὸ [h] ἕν· εἰς [i] ἄπειρον γὰρ διαιρετὸν τὸ συνεχές. Ἔχει δ' ἀπορίαν περὶ τοῦ 9

[h] αὐτοὺς I. [i] ἔχειν I. [k] ἐπεὶ E. [l] ἰδεῖν om. F.I. [m] εἶναι om. F. [n] πότερον] πότερον ὡς F. et corr. I. [o] τὰ πάντα] ἅπαντα E. [p] τὰ] δὲ τὰ I, δὲ E. [q] δὲ] καὶ F. [r] τῶν ἄλλων] ἄλλο F. [s] ποιὸν καὶ ποσὸν E. [t] ἅπαντα F.I. [v] οὐδὲν F.I, qui raro aliter. [w] λέγεται τῆς οὐσίας F.I. [x] ὁ μέλισσος I. [y] εἶναι φησίν E. [z] εἶναι post πάθος I. [a] γὰρ] δὲ F.I. [b] ἄπειρον τὸ ὂν οὐδὲ I. [c] τὸ αὐτὸ F. [d] ἓν εἶναι F.I. [e] ἓν om. I. [f] ἦν om. pr. E. [g] τοίνυν] οὖν F. [h] ὂν F. et corr. E. [i] ἄπειρα E.

μέρους καὶ [k] τοῦ ὅλου, ἴσως δὲ οὐ πρὸς τὸν λόγον ἀλλ' α
καθ' αὑτήν, πότερον ἓν ἢ πλείω τὸ μέρος καὶ τὸ ὅλον,
πῶς ἓν ἢ πλείω, καὶ εἰ πλείω, πῶς πλείω, καὶ περὶ τῶν μ
τῶν μὴ συνεχῶν· καὶ εἰ τῷ ὅλῳ ἓν ἑκάτερον ὡς ἀδιαίρ
ὅτι καὶ αὐτὰ αὑτοῖς. ʽΑλλὰ μὴν εἰ ὡς ἀδιαίρετον, [l]
ἔσται ποσὸν [m] οὐδὲ ποιόν, οὐδὲ δὴ ἄπειρον τὸ ὄν, ὥσπερ
λισσός φησιν, οὐδὲ πεπερασμένον, ὥσπερ Παρμενίδης
10 γὰρ πέρας [n] ἀδιαίρετον, οὐ τὸ πεπερασμένον. ʽΑλλὰ μ
τῷ λόγῳ ἓν [o] τὰ ὄντα πάντα ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον
ʽΗρακλείτου λόγον συμβαίνει λέγειν αὐτοῖς· [p] ταὐτὸν
ἔσται ἀγαθῷ καὶ κακῷ [q] εἶναι καὶ [r] μὴ ἀγαθῷ καὶ ἀ
ὥστε [s] ταὐτὸν [t] ἔσται ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἀγαθὸν καὶ ἄνθ
καὶ ἵππος, καὶ οὐ περὶ τοῦ ἓν εἶναι τὰ ὄντα ὁ λόγος
[v] αὐτοῖς ἀλλὰ περὶ τοῦ μηδέν, καὶ τὸ τοιῳδὶ εἶναι
11 τοσῳδὶ ταὐτόν. ʽΕθορυβοῦντο δὲ καὶ οἱ [x] ὕστεροι τ
χαίων ὅπως μὴ ἅμα γένηται αὐτοῖς τὸ αὐτὸ ἓν καὶ π
Διὸ οἱ μὲν τὸ ἔστιν ἀφεῖλον, [y] ὥσπερ Λυκόφρων, οἱ
λέξιν μετερρύθμιζον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐ λευκός ἐστιν
[z] λελεύκωται, οὐδὲ βαδίζων ἐστὶν ἀλλὰ βαδίζει, ἵνα μή
τὸ ἔστι προσάπτοντες πολλὰ εἶναι ποιῶσι [b] τὸ ἕν, ὡς
12 χῶς λεγομένου τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ὄντος. Πολλὰ δὲ τὰ
λόγῳ (οἷον ἄλλο τὸ λευκῷ εἶναι καὶ μουσικῷ, [c] τῷ
ἄμφω· πολλὰ ἄρα τὸ ἕν) ἢ διαιρέσει, ὥσπερ τὸ ὅλον
μέρη. ʽΕνταῦθα δὲ ἤδη ἠπόρουν, καὶ ὡμολόγουν τὸ ἓν
εἶναι, ὥσπερ οὐκ ἐνδεχόμενον [d] ταὐτὸν ἕν τε καὶ πολλ
μὴ [e] τἀντικείμενα δέ· ἔστι γὰρ τὸ [f] ἓν καὶ δυνάμει κ
λεχείᾳ.

3 Τόν τε δὴ τρόπον τοῦτον ἐπιοῦσιν ἀδύνατον φαίν

[k] τοῦ post καὶ om. E.F. [l] οὐδέν ἐστι F. [m] οὐδὲν F. [n] πέρας I. [o] πάντα τὰ ὄντα I. [p] ταυτὸ I. [q] εἶναι post μὴ [r] μὴ ἀγαθῷ καὶ ἀγαθῷ] ἀγαθῷ καὶ μὴ ἀγαθῶι εἶναι E. [s] τὸ [t] ἔσται] ἔσται καὶ I. [v] αὐτοῖς om. F.I. [w] καὶ τὸ τοσωδὶ I. ροι—αὐτοῖς] ὕστερον, καθάπερ οἱ ἀρχαῖοι, μή ποτε συμβαίνῃ (συ αὐτοῖς ἅμα F.I. [y] ὡς ὁ λυκόφρων F. [z] λελεύκωται] λε E.F.I. [a] ποτε om. F.I. [b] τὸ ἓν om. pr. E. [c] τὸ [d] τὸ αὐτὸ ἓν καὶ F.I. [e] τὰ ἀντικείμενα F.I. [f] ὂν F.

ὄντα ἓν εἶναι, καὶ ἐξ ὧν ἐπιδεικνύουσι, λύειν οὐ χαλεπόν. ‘Αμφότεροι γὰρ ἐριστικῶς συλλογίζονται, καὶ Μέλισσος καὶ Παρμενίδης· καὶ γὰρ ψευδῆ λαμβάνουσι καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσιν [g] αὐτῶν οἱ λόγοι· μᾶλλον δ' ὁ Μελίσσου φορτικὸς καὶ οὐκ ἔχων ἀπορίαν, ἀλλ' ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος τἆλλα συμβαίνει· τοῦτο δ' οὐθὲν χαλεπόν. ‘Ότι μὲν οὖν παραλογί- 2 ζεται Μέλισσος, δῆλον· οἴεται γὰρ εἰληφέναι, εἰ τὸ γενόμενον ἔχει ἀρχὴν ἅπαν, ὅτι καὶ τὸ μὴ γενόμενον οὐκ ἔχει. Εἶτα καὶ τοῦτο ἄτοπον, τὸ παντὸς [h] οἴεσθαι εἶναι ἀρχὴν τοῦ πράγματος καὶ μὴ τοῦ χρόνου, καὶ γενέσεως μὴ τῆς ἁπλῆς ἀλλὰ καὶ ἀλλοιώσεως, ὥσπερ οὐκ [i] ἀθρόας γινομένης μεταβολῆς. [k] ‘Έπειτα διὰ τί ἀκίνητον, εἰ ἕν; ‘Ώσπερ γὰρ 3 καὶ τὸ μέρος ἓν ὄν, τοδὶ τὸ ὕδωρ, κινεῖται ἐν ἑαυτῷ, διὰ τί [l] οὐ καὶ πᾶν; ‘Έπειτα ἀλλοίωσις διὰ τί οὐκ ἂν εἴη; ‘Αλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ εἴδει οἷόν τε ἓν εἶναι, πλὴν τῷ ἐξ οὗ. Οὕτως δὲ ἓν καὶ τῶν φυσικῶν τινὲς λέγουσιν, ἐκείνως δ' οὔ· ἄνθρωπος γὰρ ἵππου ἕτερον [m] τῷ εἴδει καὶ τἀναντία ἀλλήλων. Καὶ πρὸς 4 Παρμενίδην δὲ ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν λόγων, καὶ εἴ τινες ἄλλοι [n] εἰσὶν ἴδιοι· καὶ ἡ λύσις [o] τῇ μὲν ὅτι ψευδὴς [o] τῇ δὲ ὅτι οὐ συμπεραίνεται, ψευδὴς μὲν [p] ᾗ ἁπλῶς λαμβάνει τὸ ὂν λέγεσθαι, λεγομένου πολλαχῶς, [q] ἀσυμπέραντος δὲ ὅτι, εἰ μόνα τὰ λευκὰ ληφθείη, σημαίνοντος ἓν τοῦ λευκοῦ, οὐθὲν ἧττον πολλὰ τὰ λευκὰ καὶ οὐχ ἕν· οὔτε [r] γὰρ τῇ συνεχείᾳ ἓν ἔσται τὸ λευκὸν οὔτε τῷ λόγῳ. [s] ‘Άλλο γὰρ ἔσται [t] τὸ εἶναι λευκῷ καὶ τὸ δεδεγμένῳ, καὶ οὐκ ἔσται παρὰ τὸ λευκὸν οὐθὲν χωριστόν· οὐ γὰρ ᾗ χωριστόν, ἀλλὰ [v] τῷ εἶναι ἕτερον [w] τὸ λευκὸν καὶ ᾧ ὑπάρχει. ‘Αλλὰ τοῦτο Παρμενίδης οὔπω [x] ἑώρα. ‘Ανάγκη δὴ [y] λαβεῖν μὴ μόνον ἓν σημαίνειν τὸ ὄν, καθ' οὗ ἂν 5 κατηγορηθῇ, ἀλλὰ καὶ ὅπερ ὂν καὶ ὅπερ ἕν· τὸ γὰρ συμβε-

[g] αὐτῶν οἱ λόγοι om. F.I. [h] οἴεσθαι om. F. [i] ἀθρόως γενομένης I. [k] ἔπειτα καὶ διὰ F.I. [l] οὐχὶ καὶ I. [m] τῷ om. pr. E. [n] ἴδιοί εἰσι F.I. [o] τῇ—τῇ] πῇ—πῇ I. [p] ᾗ] ᾗ καὶ F. [q] ἀσυμπέραστος F. [r] γὰρ om. pr. E. [s] ἄλλο—δεδεγμένῳ om. pr. E. [t] τῷ F.I. [v] τὸ F. [w] τῷ λευκῷ F. [x] συνεώρα F.I. [y] λαβεῖν τοῖς λέγουσιν ἓν τὸ ὂν εἶναι μὴ I.

βηκὸς καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται. Ὥστε ᾧ συμβέβ
τὸ ὄν, οὐκ ἔσται· ἕτερον γὰρ τοῦ ὄντος· ἔσται τι ἄρα
ὄν· [z] οὐ δὴ [a] ἔσται ἄλλῳ ὑπάρχον τὸ ὅπερ ὄν. Οὐ γ
ἔσται ὄν τι [b] αὐτῷ εἶναι, εἰ μὴ πολλὰ τὸ ὂν [c] σημαίνει οὕ
ὥστε εἶναί τι ἕκαστον. Ἀλλ' ὑπόκειται τὸ ὂν σημαίνειν
6 Εἰ οὖν τὸ ὅπερ ὂν μηδενὶ συμβέβηκεν ἀλλ' ἐκείνῳ, τί μᾶλ
τὸ ὅπερ ὂν σημαίνει τὸ ὂν ἢ μὴ ὄν; Εἰ γὰρ ἔσται τὸ ὅ
ὂν [d] ταὐτὸ καὶ λευκόν, τὸ λευκῷ δ' εἶναι μή ἐστιν ὅπερ
οὐδὲ [e] γὰρ συμβεβηκέναι αὐτῷ οἷόν τε τὸ [f] ὄν· [g] οὐθὲν [h]
ὂν ὃ οὐχ ὅπερ ὄν. Οὐκ ἄρα ὂν τὸ λευκόν· οὐχ οὕτω δὲ ὥσ
[i] τι μὴ ὄν, ἀλλ' ὅλως μὴ ὄν. [k] Τὸ ἄρα ὅπερ ὂν οὐκ ὄν·
θὲς γὰρ εἰπεῖν [l] ὅτι λευκόν, τοῦτο δὲ οὐκ ὂν ἐσήμαινεν·
[m] εἰ καὶ τὸ λευκὸν [n] σημαίνει ὅπερ ὄν, πλείω ἄρα σημαίν
7 ὄν. Οὐ τοίνυν [o] οὐδὲ μέγεθος ἕξει τὸ ὄν, εἴπερ ὅπερ ὂν
ὄν· ἑκατέρῳ γὰρ ἕτερον τὸ εἶναι τῶν μορίων. Ὅτι δὲ
ρεῖται τὸ ὅπερ ὂν εἰς ὅπερ ὄν τι ἄλλο, καὶ τῷ λόγῳ
ρόν, οἷον ὁ ἄνθρωπος εἰ ἔστιν ὅπερ ὂν [q] τι, ἀνάγκη κ
ζῷον ὅπερ ὄν τι εἶναι καὶ τὸ δίπουν. Εἰ γὰρ μὴ ὅπε
8 τι, συμβεβηκότα ἔσται. Ἢ οὖν τῷ ἀνθρώπῳ ἢ ἄλλ
ὑποκειμένῳ. Ἀλλ' ἀδύνατον· συμβεβηκός τε [s] γὰρ λέ
τοῦτο, ἢ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν, ἢ οὗ [t]
λόγῳ ὑπάρχει [v] τὸ ᾧ συμβέβηκεν, [w] ἢ ἐν ᾧ ὁ λόγος ὑπ
ᾧ συμβέβηκεν, οἷον τὸ μὲν καθῆσθαι ὡς χωριζόμενον
τῷ σιμῷ [x] ὑπάρχει ὁ λόγος ὁ τῆς ῥινὸς ᾗ φαμὲν συμ
9 κέναι τὸ σιμόν. Ἔτι ὅσα ἐν τῷ ὁριστικῷ λόγῳ ἔνε
ἐξ ὧν ἐστίν, ἐν τῷ λόγῳ τῷ τούτων οὐκ ἐνυπάρχει ὁ
ὁ τοῦ ὅλου, οἷον ἐν τῷ δίποδι ὁ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἐν τῷ
ὁ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου. Εἰ τοίνυν ταῦτα τοῦτον ἔ

[z] οὐ δὴ—σημαίνειν ἓν post μὴ ὂν E. [a] ἔσται τι ἄλλω F.
[c] σημαίνοι ὥστε καὶ τὸ ὅπερ ὂν καὶ τὸ τούτω συμβεβηκὸς οὕτως E.
αὐτὸ F.I. [e] γὰρ] γὰρ οὐδὲ F.I. [f] ὂν om. pr. E. [g]
οὐδὲ F. [h] γὰρ om. pr. E. [i] μὴ ὄν τι E. [k] τὸ ἄρα]
τὸ I. [l] ὅτι] ὅτι τὸ ὂν I. [m] εἰ om. pr. E. [n] ἐσήμαινεν I.
τὸ μέγεθος F. [p] τὸ ὂν post ὂν om. E. [q] τι prius om. E.
[s] γὰρ ἔσται καὶ λέγεται I. [t] ὑπάρχει ἐν τῷ λόγῳ F.I. [v] τὸ
[w] ἢ ἐν—συμβέβηκεν om. F.I. [x] ἐνυπάρχει E.

τρόπον καὶ τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκε τὸ δίπουν, ἀνάγκη χωριστὸν εἶναι αὐτό, ὥστε ἐνδέχοιτο ἂν μὴ δίπουν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἐν τῷ λόγῳ τῷ τοῦ δίποδος ἐνέσται ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος. Ἀλλ' ἀδύνατον· ἐκεῖνο γὰρ ἐν τῷ ἐκείνου λόγῳ ἔνεστιν. Εἰ δ' ἄλλῳ συμβέβηκε τὸ δίπουν καὶ τὸ ζῷον, καὶ 10 μὴ ἔστιν ἑκάτερον ὅπερ [y] ὄν τι, καὶ [z] ὁ ἄνθρωπος ἂν εἴη τῶν συμβεβηκότων ἑτέρῳ. Ἀλλὰ τὸ ὅπερ [a] ὂν [b] τι ἔστω [c] μηδενὶ συμβεβηκός, καὶ καθ' οὗ ἄμφω, [d] καὶ ἑκάτερον καὶ τὸ ἐκ τούτων λεγέσθω· ἐξ ἀδιαιρέτων ἄρα τὸ πᾶν. Ἔνιοι δ' ἐνέδοσαν τοῖς λόγοις ἀμφοτέροις, τῷ μὲν ὅτι πάντα ἕν, εἰ τὸ ὂν ἓν σημαίνει, ὅτι ἔστι τὸ μὴ ὄν, τῷ δὲ [e] ἐκ τῆς διχοτομίας, ἄτομα ποιήσαντες μεγέθη. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἀληθές, ὡς εἰ 11 ἓν σημαίνει τὸ ὂν καὶ μὴ οἷόν τε ἅμα τὴν ἀντίφασιν, [f] οὐκ ἔσται οὐθὲν μὴ ὄν· οὐθὲν γὰρ κωλύει μὴ ἁπλῶς [g] εἶναι ἀλλὰ μὴ ὄν τι [h] εἶναι τὸ μὴ ὄν. Τὸ δὲ δὴ φάναι παρ' αὐτὸ τὸ ὄν, ὡς εἰ μή τι ἔσται ἄλλο, ἓν πάντα ἔσεσθαι, ἄτοπον. Τίς γὰρ [i] μανθάνει αὐτὸ τὸ ὂν εἰ μὴ τὸ ὅπερ ὄν τι εἶναι; Εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν [k] ὅμως κωλύει πολλὰ εἶναι [l] τὰ ὄντα, ὥσπερ εἴρηται. Ὅτι μὲν οὖν οὕτως ἓν εἶναι τὸ ὂν ἀδύνατον, δῆλον.

Ὡς δ' οἱ φυσικοὶ λέγουσι, δύο τρόποι εἰσίν. Οἱ μὲν γὰρ 4 ἓν ποιήσαντες τὸ ὂν σῶμα τὸ ὑποκείμενον, ἢ τῶν τριῶν τι ἢ ἄλλο, ὅ ἐστι πυρὸς μὲν πυκνότερον ἀέρος δὲ λεπτότερον, τἆλλα γεννῶσι πυκνότητι καὶ μανότητι πολλὰ ποιοῦντες. Ταῦτα δ' ἐστὶν ἐναντία, καθόλου δ' ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις, ὥσπερ τὸ μέγα φησὶ Πλάτων καὶ τὸ μικρόν, πλὴν ὅτι ὁ μὲν ταῦτα ποιεῖ ὕλην τὸ δὲ ἓν τὸ εἶδος, οἱ δὲ τὸ μὲν ἓν τὸ ὑποκείμενον ὕλην, τὰ δ' ἐναντία διαφορὰς καὶ εἴδη. Οἱ δ' 2 ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐνούσας τὰς ἐναντιότητας ἐκκρίνεσθαι, ὥσπερ Ἀναξίμανδρός φησι καὶ ὅσοι δ' ἓν καὶ πολλά φασιν [m] εἶναι, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας· ἐκ τοῦ [n] μίγματος

[y] ὂν om. E. [z] ὁ om. F. [a] ὂν om. F. et rc. E. [b] τι om. I. et pr. E. [c] συμβεβηκὸς μηδενὶ F. [d] καὶ ἑκάτερον om. E. [e] ἐκ om. F.I. [f] οὐκ] εἶναι οὐκ F. [g] εἶναι] μὴ εἶναι F. [h] εἶναι om. pr. E. [i] μανθάνοι E. [k] ὅμως] οὕτως I. [l] τὰ ὅταν εἶναι F.I. [m] εἶναι τὰ ὄντα ὥσπερ E. [n] μιμάγματος E.

γὰρ [o] καὶ οὗτοι ἐκκρίνουσι [p] τἆλλα. Διαφέρουσι δ' ἀλλ
λων τῷ τὸν μὲν περίοδον ποιεῖν τούτων, τὸν δ' ἅπαξ, κ
τὸν μὲν [q] ἄπειρα τά τε ὁμοιομερῆ καὶ τἀναντία, τὸν δὲ
3 καλούμενα στοιχεῖα μόνον. Ἔοικε δὲ Ἀναξαγόρας ἀπει
[r] οὕτως [s] οἰηθῆναι διὰ τὸ [t] ὑπολαμβάνειν τὴν κοινὴν δόξαν τ
φυσικῶν εἶναι ἀληθῆ, ὡς οὐ γινομένου οὐδενὸς ἐκ τοῦ
[v] ὄντος· διὰ τοῦτο γὰρ οὕτω λέγουσιν, ἦν ὁμοῦ [w] τὰ πάν
καὶ τὸ γίνεσθαι τοιόνδε καθέστηκεν ἀλλοιοῦσθαι. Οἱ
4 σύγκρισιν καὶ διάκρισιν. Ἔτι δ' ἐκ τοῦ γίνεσθαι ἐξ ἀλ
λων τἀναντία· ἐνυπῆρχεν ἄρα· εἰ γὰρ πᾶν μὲν τὸ γινόμ
ἀνάγκη γίνεσθαι ἢ ἐξ ὄντων ἢ ἐκ μὴ ὄντων, τούτων δὲ
μὲν ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι ἀδύνατον (περὶ γὰρ ταύτης ὁ
γνωμονοῦσι τῆς δόξης ἅπαντες οἱ περὶ φύσεως), τὸ λοι
ἤδη συμβαίνειν ἐξ ἀνάγκης ἐνόμισαν ἐξ ὄντων μὲν καὶ
παρχόντων γίνεσθαι, διὰ [x] μικρότητα δὲ τῶν ὄγκων ἐξ ἀ
5 σθήτων ἡμῖν. Διό φασι [y] πᾶν ἐν παντὶ μεμῖχθαι, δ
πᾶν ἐκ παντὸς ἑώρων γινόμενον· φαίνεσθαι δὲ διαφέρ
καὶ προσαγορεύεσθαι ἕτερα ἀλλήλων ἐκ τοῦ μάλισθ' [z] ὑ
έχοντος [a] διὰ πλῆθος ἐν τῇ μίξει τῶν ἀπείρων· εἰλικ
μὲν γὰρ ὅλον λευκὸν ἢ μέλαν ἢ γλυκὺ ἢ σάρκα ἢ ὀστοῦ
εἶναι, ὅτου δὲ πλεῖστον [b] ἕκαστον ἔχει, τοῦτο [c] δοκεῖν
6 τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. Εἰ δὴ τὸ μὲν ἄπειρον ᾗ
ρον ἄγνωστον, τὸ μὲν [d] κατὰ πλῆθος ἢ κατὰ μέγεθος
ρον ἄγνωστον πόσον τι, τὸ δὲ κατ' εἶδος ἄπειρον ἄγνω
ποῖόν τι. Τῶν δ' ἀρχῶν ἀπείρων οὐσῶν καὶ [e] κατὰ π
καὶ κατ' εἶδος, ἀδύνατον εἰδέναι τὰ ἐκ τούτων· οὕτω
εἰδέναι τὸ σύνθετον ὑπολαμβάνομεν, ὅταν [g] εἰδῶμεν ἐκ
7 καὶ πόσων ἐστίν. Ἔτι δ' εἰ ἀνάγκη, οὗ τὸ μόριον ἐ
ται ὁπηλικονοῦν εἶναι κατὰ μέγεθος, καὶ [h] μικρότητ

[o] καὶ οὗτοι om. F. [p] τὰ ἄλλα F.I. [q] ἄπειρα ποιε
[r] οὕτως ἄπειρα F.I. [s] οἰηθῆναι τὰ στοιχεῖα διὰ I. [t] ὑπολ
[v] ὄντος ἀλλ' ἐξ ὄντος διὰ F. [w] τὰ om. pr. E. [x] δὲ σμικρότ
[y] πᾶν om. pr. E. [z] ὑπάρχοντος E. [a] διὰ τὸ πλῆθος F.I.
στον om. E. [c] δοκεῖ I. [d] κατὰ τὸ πλῆθος ἢ μέγεθος F.I.
τὸ πλῆθος E. [f] γὰρ ἅπαν εἰδέναι E. [g] ἴδωμεν E. [h] σμικρότ

αὐτὸ ἐνδέχεσθαι (λέγω δὲ τῶν τοιούτων τι μορίων, εἰς ὃ ἐνυπάρχον διαιρεῖται τὸ ὅλον). Εἰ δὲ ἀδύνατον ζῷον ἢ φυτὸν ὁπηλικονοῦν εἶναι κατὰ μέγεθος καὶ [h] μικρότητα, φανερὸν ὅτι οὐδὲ τῶν μορίων [i] ὁτιοῦν· ἔσται γὰρ καὶ τὸ ὅλον ὁμοίως. Σὰρξ δὲ καὶ ὀστοῦν καὶ τὰ τοιαῦτα [k] μόρια ζῴου, καὶ οἱ 8 καρποὶ τῶν φυτῶν. Δῆλον τοίνυν ὅτι ἀδύνατον [l] σάρκα ἢ ὀστοῦν ἢ ἄλλο τι [m] ὁπηλικονοῦν εἶναι τὸ [n] μέγεθος, ἐπὶ τὸ μεῖζον ἢ ἐπὶ τὸ ἔλαττον. Ἔτι εἰ [o] πάντα μὲν ἐνυπάρχει 9 τὰ τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις, καὶ μὴ γίνεται ἀλλ' ἐκκρίνεται ἐνόντα, λέγεται δὲ ἀπὸ τοῦ πλείονος, γίνεται δὲ ἐξ ὁτουοῦν ὁτιοῦν, οἷον ἐκ σαρκὸς ὕδωρ ἐκκρινόμενον καὶ σὰρξ ἐξ ὕδατος, ἅπαν δὲ σῶμα πεπερασμένον ἀναιρεῖται ὑπὸ σώματος πεπερασμένου, φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἐν ἑκάστῳ ἕκαστον ὑπάρχειν. Ἀφαιρεθείσης γὰρ ἐκ τοῦ ὕδατος σαρκός, καὶ 10 πάλιν ἄλλης [p] γινομένης ἐκ τοῦ λοιποῦ ἀποκρίσει, εἰ καὶ ἀεὶ ἐλάττων [q] ἔσται ἡ ἐκκρινομένη, ἀλλ' ὅμως οὐχ [r] ὑπερβαλεῖ μέγεθός τι τῇ σμικρότητι. Ὥστ' εἰ μὲν στήσεται ἡ ἔκκρισις, οὐχ ἅπαν ἐν παντὶ ἐνέσται (ἐν γὰρ τῷ λοιπῷ ὕδατι οὐκ ἐνυπάρξει σάρξ), εἰ δὲ μὴ [s] στήσεται ἀλλ' ἀεὶ ἕξει ἀφαίρεσιν, ἐν [t] πεπερασμένῳ μεγέθει ἴσα πεπερασμένα ἐνέσται ἄπειρα τὸ πλῆθος· τοῦτο δ' ἀδύνατον. Πρὸς δὲ τούτοις, 11 εἰ ἅπαν μὲν σῶμα ἀφαιρεθέντος τινὸς ἔλαττον ἀνάγκη γίνεσθαι, τῆς δὲ σαρκὸς ὥρισται τὸ ποσὸν καὶ μεγέθει καὶ [v] μικρότητι, φανερὸν ὅτι ἐκ τῆς ἐλαχίστης σαρκὸς οὐθὲν ἐκκριθήσεται σῶμα· ἔσται γὰρ ἔλαττον τῆς ἐλαχίστης. Ἔτι δ' ἐν τοῖς ἀπείροις σώμασιν ἐνυπάρχοι ἂν ἤδη σὰρξ ἄπειρος καὶ αἷμα καὶ ἐγκέφαλος, κεχωρισμένα μέντοι ἀπ' ἀλλήλων, οὐθὲν δ' ἧττον ὄντα, καὶ ἄπειρον ἕκαστον· τοῦτο δ' ἄλογον. Τὸ δὲ μηδέποτε διακριθήσεσθαι οὐκ εἰδότως 12 [w] μὲν λέγεται, ὀρθῶς δὲ λέγεται· τὰ γὰρ πάθη ἀχώριστα.

[h] σμικρότητα F.I. [i] ὁπυιονοῦν F. [k] μόρια τοῦ ζῴου F. [l] σ. ἢ] σ. καὶ F. [m] οὖν ὁπηλίκον E. [n] μέγεθος ἢ ἐπὶ F.I. [o] ἅπαντα F.I. [p] γενομένης E.I. [q] ἔσται om. I. [r] ὑπερβάλλει I. [s] σταθήσεται E. [t] πεπερασμένῳ—ἴσα om. E. [v] σμικρότητι F.I. [w] μὲν λέγει E.

Εἰ οὖν [x] ἐμέμικτο τὰ χρώματα καὶ αἱ ἕξεις, ἐὰν διακριθῶ
ἔσται τι λευκὸν [y] ἢ [z] ὑγιεινὸν οὐχ ἕτερόν τι ὂν οὐδὲ
ὑποκειμένου. Ὥστε ἄτοπος τὰ ἀδύνατα ζητῶν ὁ νοῦς, ε
βούλεται [a] μὲν διακρῖναι, τοῦτο δὲ ποιῆσαι [b] ἀδύνατον
κατὰ [c] τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ ποιόν, κατὰ μὲν τὸ ποσὸ
οὐκ ἔστιν ἐλάχιστον μέγεθος, κατὰ δὲ τὸ ποιὸν ὅτι ἀ
13 στα τὰ πάθη. Οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδὲ τὴν γένεσιν λαμβάνει
ὁμοιοειδῶν. Ἔστι [d] μὲν γὰρ ὡς ὁ πηλὸς εἰς πηλοὺς δι
ται, ἔστι δ' ὡς οὔ. Καὶ οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος, ὡς [e] πλ
ἐξ οἰκίας καὶ οἰκία ἐκ πλίνθων, οὕτω δὲ καὶ ὕδωρ καὶ ἀ
ἀλλήλων [f] καὶ εἰσὶ καὶ γίνονται. Βέλτιον [g] δ' ἐλάττ
πεπερασμένα λαβεῖν, ὅπερ ποιεῖ Ἐμπεδοκλῆς.

5 Πάντες δὴ τἀναντία ἀρχὰς ποιοῦσιν οἵ τε λέγοντ
ἓν τὸ πᾶν καὶ μὴ κινούμενον (καὶ γὰρ Παρμενίδης θ
καὶ ψυχρὸν ἀρχὰς ποιεῖ, ταῦτα δὲ προσαγορεύει πῦ
γῆν) καὶ οἱ μανὸν καὶ πυκνόν, καὶ Δημόκριτος [h] τὸ [i] στ
καὶ κενόν, ὧν τὸ μὲν ὡς ὂν τὸ δ' ὡς οὐκ ὂν εἶναί φησι
2 θέσει, σχήματι, τάξει. Ταῦτα δὲ γένη ἐναντίων· [k] (
ἄνω κάτω, πρόσθεν ὄπισθεν, [l] σχήματος [m] γωνία [n] εὐθὺ
φερές. Ὅτι μὲν οὖν τἀναντία πως πάντες ποιοῦσι τ
χάς, δῆλον. Καὶ τοῦτο εὐλόγως· δεῖ γὰρ τὰς ἀρχὰς
ἐξ ἀλλήλων εἶναι μήτε ἐξ ἄλλων, καὶ ἐκ τούτων πάντα
δ' ἐναντίοις τοῖς πρώτοις ὑπάρχει ταῦτα, διὰ μὲν τὸ
εἶναι μὴ ἐξ ἄλλων, διὰ δὲ τὸ ἐναντία μὴ ἐξ ἀλλήλων.
δεῖ τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου σκέψασθαι πῶς συμ
3 [o] Ληπτέον δὴ πρῶτον ὅτι [p] πάντων τῶν ὄντων οὐθὲ
ποιεῖν πέφυκεν οὔτε πάσχειν τὸ τυχὸν [q] ὑπὸ τοῦ τυχ
οὐδὲ γίνεται ὁτιοῦν ἐξ ὁτουοῦν, [r] ἂν μή τις λαμβάνη

[x] μέμικται F.I. [y] ἢ] καὶ E. [z] ὑγιαῖνον E.I. [a] μὲν αὐ
[b] ἀδυνατεῖ I. [c] τὸ primum et secundum om. E. [d] μὲν c
[e] πλίνθος E. [f] καὶ om. F. [g] δ'] τε E. [h] τὸ om. I.
ρεὸν corr. E, πλῆρες (γρ. στερεὸν) I. [k] θέσειώς I. [l] σχ
[m] γεγωνιωμένον F.I. [n] τὸ εὐθὺ τὸ π. F. [o] σκεπτέον l
posito λη. [p] ἁπάντων F.I. [q] ἀπὸ I. [r] ἐὰν F.I.

συμβεβηκός· πῶς γὰρ ἂν γένοιτο [s] τὸ λευκὸν ἐκ [t] μουσικοῦ, πλὴν εἰ [v] μὴ συμβεβηκὸς εἴη [w] τῷ λευκῷ ἢ τῷ μέλανι τὸ μουσικόν; ʽΑλλὰ λευκὸν μὲν γίνεται [x] ἐξ οὐ λευκοῦ, καὶ τούτου οὐκ ἐκ παντὸς ἀλλ' ἐκ μέλανος ἢ τῶν μεταξύ, καὶ μουσικὸν οὐκ ἐκ μουσικοῦ, πλὴν οὐκ ἐκ παντὸς ἀλλ' ἐξ ἀμούσου ἢ εἴ τι αὐτῶν ἐστὶ μεταξύ. Οὐδὲ δὴ φθείρεται εἰς τὸ τυχὸν 4 πρῶτον, οἷον τὸ λευκὸν οὐκ εἰς [y] τὸ μουσικόν, πλὴν [z] εἰ μή ποτε κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ' εἰς τὸ [a] μὴ λευκόν, [b] καὶ οὐκ εἰς τὸ τυχὸν ἀλλ' [c] εἰς τὸ μέλαν ἢ τὸ μεταξύ· ὡς [d] δ' αὔτως καὶ τὸ μουσικὸν [e] εἰς τὸ μὴ μουσικόν, καὶ τοῦτο οὐκ εἰς τὸ τυχὸν ἀλλ' εἰς τὸ ἄμουσον ἢ εἴ [f] τι αὐτῶν ἐστὶ μεταξύ. ʽΟμοίως δὲ [g] τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, [h] ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ ἁπλᾶ τῶν ὄντων ἀλλὰ σύνθετα κατὰ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ τὰς ἀντικειμένας [k] διαθέσεις ὠνομάσθαι [l] λανθάνειν τοῦτο συμβαίνει. ʽΑνάγκη γὰρ πᾶν τὸ ἡρμοσμένον ἐξ 5 ἀναρμόστου γίνεσθαι καὶ τὸ ἀνάρμοστον ἐξ ἡρμοσμένου, καὶ φθείρεσθαι τὸ ἡρμοσμένον εἰς ἀναρμοστίαν, καὶ ταύτην [m] οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀλλὰ τὴν ἀντικειμένην. Διαφέρει οὐθὲν ἐπὶ ἁρμονίας εἰπεῖν ἢ τάξεως ἢ συνθέσεως· φανερὸν γὰρ ὅτι ὁ αὐτὸς [n] λόγος. ʽΑλλὰ [o] μὴν καὶ οἰκία καὶ ἀνδριὰς καὶ ὁτιοῦν ἄλλο γίνεται ὁμοίως· ἥ τε γὰρ οἰκία γίνεται ἐκ τοῦ μὴ συγκεῖσθαι ἀλλὰ [p] διῃρῆσθαι [q] ταδὶ ὡδί, καὶ ὁ ἀνδριὰς καὶ τῶν ἐσχηματισμένων τι ἐξ ἀσχημοσύνης· καὶ ἕκαστον τούτων τὰ μὲν τάξις, τὰ δὲ σύνθεσίς τις ἐστίν. Εἰ [r] τοίνυν 6 τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, ἅπαν ἂν γίγνοιτο τὸ γιγνόμενον καὶ φθείροιτο τὸ φθειρόμενον ἢ ἐξ ἐναντίων ἢ [s] εἰς ἐναντία καὶ τὰ τούτων μεταξύ. Τὰ δὲ μεταξὺ ἐκ τῶν ἐναντίων ἐστίν,

[s] τὸ om. F. [t] μουσικῆς F. [v] μὴ κατὰ συμβ. I. [w] τῶι μὴ λευκῶι E. [x] οὐκ ἐκ I. [y] τὸ om. F.I. [z] εἰ μή] εἰκῇ F, εἴ I. [a] μὴ om. F. [b] καὶ] καὶ εἰς μὴ λευκὸν F.I. [c] ἢ εἰς τὸ E. [d] δ' om. F. [e] εἰς τὸ μὴ μουσικὸν om. E. [f] τι om. pr. F. [g] τούτω F. [h] ἐπεὶ] ἔπιτα pr. E. [k] ἀντιθέσεις F. [l] λανθάνει τοῦτο συμβαῖνον F.I. [m] οὐχὶ F.I. [n] λόγος ἐστίν. ʼΑλλὰ I. [o] μὴν ὅτι καὶ F. [p] διαιρεῖσθαι F. [q] τάδε I. [r] τοίνυν] δὴ F. [s] εἰς] εἰς τὰ F.

οἷον [t] χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος· ὥστε πάντ' ἂν ε
φύσει γινόμενα ἢ ἐναντία ἢ ἐξ ἐναντίων. Μέχρι μὲ
[v] τούτου σχεδὸν συνηκολουθήκασι καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλε
καθάπερ εἴπομεν πρότερον· πάντες γὰρ τὰ στοιχεῖ
τὰς ὑπ' αὐτῶν καλουμένας ἀρχάς, καί περ ἄνευ λόγου
τες, ὅμως τἀναντία λέγουσιν, ὥσπερ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀλ
7 ἀναγκασθέντες. Διαφέρουσι δ' ἀλλήλων τῷ τοὺς μὲι
τερα τοὺς δ' ὕστερα λαμβάνειν, καὶ τοὺς μὲν γνωριμ
κατὰ τὸν λόγον τοὺς δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν· οἱ μὲν γὰ
μὸν καὶ ψυχρόν, οἱ δ' ὑγρὸν καὶ ξηρόν, ἕτεροι δὲ περιτ
ἄρτιον, οἱ δὲ νεῖκος καὶ [w] φιλίαν αἰτίας τίθενται τῆς γε
ταῦτα [x] δ' ἀλλήλων διαφέρει κατὰ τὸν εἰρημένον τ
Ὥστε ταὐτὰ λέγειν πως καὶ ἕτερα ἀλλήλων, ἕτερα μὲι
[y] καὶ δοκεῖ τοῖς πλείστοις, ταὐτὰ δὲ ᾗ ἀνάλογον· λαμ
γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας· τὰ μὲν [z] γὰρ περιέ
8 δὲ περιέχεται τῶν ἐναντίων. Ταύτῃ [a] δὲ δὴ ὡσαύτως
καὶ ἑτέρως, καὶ χεῖρον καὶ βέλτιον, καὶ οἱ μὲν γνωρ
κατὰ τὸν λόγον, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, οἱ δὲ κ
αἴσθησιν· τὸ μὲν γὰρ καθόλου κατὰ τὸν λόγον γ
τὸ δὲ καθ' ἕκαστον κατὰ τὴν αἴσθησιν· ὁ μὲν γὰ
τοῦ καθόλου, ἡ δ' αἴσθησις τοῦ κατὰ μέρος, οἷον
μέγα καὶ τὸ [c] μικρὸν κατὰ [d] τὸν λόγον, τὸ δὲ [e] πι
μανὸν κατὰ τὴν αἴσθησιν. Ὅτι μὲν οὖν ἐναντίας δεῖ
χὰς εἶναι, φανερόν.

6 Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη λέγειν πότερον δύο ἢ τρεῖς
εἰσίν. [f] Μίαν μὲν γὰρ οὐχ οἷόν τε, ὅτι οὐχ ἓν [g]
τίον, ἀπείρους δ', [h] ὅτι οὐκ ἐπιστητὸν τὸ [i] ὂν ἔστ
τε ἐναντίωσις ἐν παντὶ γένει ἐνί, ἡ δ' οὐσία ἕν τι γε
ὅτι ἐνδέχεται ἐκ πεπερασμένων. Βέλτιον δ' ἐκ π

[t] χρῶμα F. [v] τούτου] ἐπὶ τοσοῦτον pr. E. [w] φιλία
om. I. [y] καὶ om. F. [z] γὰρ om. F. [a] δὲ] τε E
om. F.I. [c] σμικρὸν I. [d] τὸν om. pr. E. [e] μανι
κνὸν F.I. [f] μία I. [g] τὰ ἐναντία I. [h] ὅτι οὐκ] ὅτι οὐδ
[i] ὂν ἔσται corr. I.

νων, [k] ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, ἢ ἐξ ἀπείρων· πάντα γὰρ ἀποδιδόναι οἴεται, [l] ὅσα περ Ἀναξαγόρας ἐκ τῶν ἀπείρων. Ἔτι 2 [m] δὲ ἐστὶν [n] ἄλλα ἄλλων πρότερα ἐναντία, καὶ γίνεται ἕτερα ἐξ [o] ἄλλων, [p] οἷον γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν, τὰς δ' ἀρχὰς ἀεὶ δεῖ μένειν. Ὅτι μὲν οὖν [q] οὔτε μία οὔτε ἄπειροι, δῆλον ἐκ τούτων· ἐπεὶ δὲ πεπερασμέναι, τὸ μὴ ποιεῖν δύο μόνον ἔχει τινὰ λόγον· ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πῶς [r] ἢ ἡ πυκνότης τὴν μανότητα ποιεῖν [s] τι πέφυκεν ἢ αὕτη τὴν πυκνότητα. [t] Ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλη ὁποιαοῦν ἐναντιότης· 3 [v] οὐ γὰρ ἡ φιλία τὸ νεῖκος συνάγει καὶ ποιεῖ τι ἐξ αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ νεῖκος ἐξ ἐκείνης, ἀλλ' ἄμφω ἕτερόν τι τρίτον. Ἔνιοι δὲ καὶ πλείω λαμβάνουσιν ἐξ ὧν κατασκευάζουσι τὴν τῶν ὄντων φύσιν. Πρὸς δὲ τούτοις ἔτι κἂν τόδε τις ἀπορήσειεν, εἰ μή τις ἑτέραν [w] ὑποτίθησι τοῖς ἐναντίοις φύσιν· οὐθενὸς γὰρ ὁρῶμεν τῶν ὄντων οὐσίαν τἀναντία. Τὴν δ' 4 ἀρχὴν [x] οὐ καθ' ὑποκειμένου δεῖ λέγεσθαί τινος. Ἔσται γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς· τὸ γὰρ [y] ὑποκείμενον ἀρχή, καὶ πρότερον δοκεῖ τοῦ κατηγορουμένου εἶναι. Ἔτι οὐκ εἶναί φαμεν [z] οὐσίαν ἐναντίαν οὐσίᾳ· πῶς οὖν ἐκ μὴ οὐσιῶν οὐσία ἂν εἴη; Ἢ πῶς ἂν πρότερον μὴ οὐσία οὐσίας εἴη; Διόπερ εἴ τις τόν [a] τε πρότερον ἀληθῆ νομίσειεν εἶναι λόγον καὶ τοῦτον, ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει [b] διασώσειν ἀμφοτέρους αὐτούς, ὑποτιθέναι τι τρίτον, ὥσπερ φασὶν οἱ μίαν τινὰ φύσιν εἶναι λέγοντες τὸ πᾶν, οἷον ὕδωρ ἢ πῦρ ἢ τὸ μεταξὺ τούτων. Δοκεῖ 5 δὲ τὸ μεταξὺ μᾶλλον· πῦρ γὰρ [c] δὴ καὶ γῆ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ μετ' [d] ἐναντιοτήτων συμπεπλεγμένα ἐστίν. Διὸ [e] καὶ οὐκ ἀλόγως ποιοῦσιν οἱ τὸ [f] ὑποκείμενον ἕτερον τούτων ποιοῦντες, τῶν δ' ἄλλων οἱ ἀέρα· καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ ἥκιστα ἔχει τῶν

[k] ὥσπερ] ὡς ὁ F. [l] ὥσπερ F.I. [m] δὲ om. F. [n] ἄλλα ἀλλήλων πότερα E. [o] ἀλλήλων F.I. [p] οἷον] οἷον τὸ I, οἷον καὶ E. [q] οὐδεμία οὐδὲ I. [r] ἢ om. F.I. [s] τι om. I. [t] ὅμως pr. E. [v] οὔτε E. [w] ὑποθήσεται F. [x] οὐ om. I. [y] ὑποκενον pr. E. [z] οὐσία ἐναντίαν πῶς ἂν οὖν I. [a] τε om. pr. E. [b] διασώζων (ω altero corr.) I. [c] ἤδη E. [d] ἐναντιότητος F. [e] καὶ om. F.I. [f] ὑποκείμενον] περιέχον pr. E.

ἄλλων διαφορὰς αἰσθητάς· ἐχόμενον δὲ τὸ ὕδωρ.
πάντες γε τὸ ἓν τοῦτο τοῖς ἐναντίοις σχηματίζουσιν,
6 πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον.
δ' ἐστὶν ὅλως [h] ὑπεροχὴ δηλονότι καὶ ἔλλειψις, ὥσπε
ται πρότερον. Καὶ ἔοικε παλαιὰ εἶναι καὶ αὕτη ἡ δό
τὸ ἓν καὶ ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις ἀρχαὶ τῶν ὄντων εἰσι
οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὰ δύο μὲν
τὸ δὲ ἓν πάσχειν, τῶν δ' [i] ὕστερόν τινες [k] τοὐναντίον
7 ἓν ποιεῖν τὰ δὲ δύο πάσχειν φασὶ μᾶλλον. Τὸ μὲν ο
[l] φάναι τὰ στοιχεῖα εἶναι ἔκ τε τούτων καὶ ἐκ τοιού
λων ἐπισκοποῦσι δόξειεν ἂν ἔχειν τινὰ λόγον, ὥσπε
μεν, τὸ δὲ πλείω τριῶν οὐκέτι· πρὸς [m] μὲν γὰρ τὸ
ἱκανὸν τὸ ἕν, εἰ δὲ τεττάρων ὄντων δύο ἔσονται ἐναι
δεήσει χωρὶς ἑκατέρας ὑπάρχειν ἑτέραν τινὰ μεταξὺ
εἰ δ' ἐξ ἀλλήλων [n] δύνανται γεννᾶν [o] δύο οὖσαι, περί
ἡ ἑτέρα τῶν ἐναντιώσεων εἴη. Ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατον
8 εἶναι ἐναντιώσεις τὰς πρώτας. Ἡ γὰρ οὐσία ἕν
ἐστὶ [p] τοῦ ὄντος, ὥστε [q] τῷ πρότερον καὶ ὕστερον δ
ἀλλήλων αἱ ἀρχαὶ μόνον, ἀλλ' οὐ τῷ γένει· ἀεὶ γ
γένει μία ἐναντίωσίς [r] ἐστιν, πᾶσαί [s] τε [t] αἱ ἐναντιώ
γεσθαι δοκοῦσιν εἰς μίαν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε [v] ἓν
χεῖον οὔτε πλείω δυοῖν ἢ τριῶν, φανερόν· τούτων δ
ρον, καθάπερ εἴπομεν, ἀπορίαν ἔχει πολλήν.

7 Ὧδ' οὖν [x] ἡμεῖς [y] λέγομεν πρῶτον περὶ πάσης
ἐπελθόντες· ἔστι γὰρ κατὰ φύσιν τὰ κοινὰ πρῶ
τας οὕτω τὰ περὶ ἕκαστον [z] ἴδια θεωρεῖν. Φαμὲν
σθαι ἐξ ἄλλου ἄλλο καὶ ἐξ ἑτέρου ἕτερον ἢ τὰ ἁπ
τες ἢ τὰ συγκείμενα. Λέγω δὲ τοῦτο ὡδί. Ἔ
γίνεσθαι ἄνθρωπον μουσικόν, ἔστι δὲ τὸ μὴ μου

[g] οἷον om. pr. E. [h] ὑπεροχή τε καὶ ἔλλειψις δηλονότι
ρων F.I. [k] τὸ ἐναντίον F. [l] φάσκειν E. [m] μὲν om.
ται F. [o] δύο οὖσαι om. F. [p] τοῦ ὄντος] ταυτὸ pr. E
[r] ἔστιν ἔτι πᾶσαι I. [s] δὲ F, om. I. [t] αἱ om. F.I.
χεῖον F, ἐν τῶν στοιχείων I. [w] ὁπότερον I. [x] ἡμεῖς]
[y] λέγωμεν E. [z] ἰδία F. [a] γὰρ] γάρ που I. [b] τι

γίνεσθαι μουσικὸν ἢ τὸν μὴ μουσικὸν ἄνθρωπον ἄνθρωπον μουσικόν. [c] Ἁπλοῦν μὲν οὖν λέγω τὸ γιγνόμενον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ μὴ μουσικὸν καὶ ὃ γίγνεται ἁπλοῦν, τὸ μουσικόν· συγκείμενον δὲ καὶ ὃ γίγνεται καὶ τὸ γιγνόμενον, ὅταν τὸν μὴ μουσικὸν ἄνθρωπον φῶμεν [d] γίγνεσθαι μουσικὸν [e] ἄνθρωπον. Τούτων δὲ τὸ μὲν οὐ μόνον λέγεται τόδε [f] τι γίγνεσθαι ἀλλὰ καὶ ἐκ [g] τοῦδε, οἷον ἐκ μὴ μουσικοῦ μουσικός, τὸ δ' οὐ λέγεται ἐπὶ πάντων· [h] οὐ γὰρ ἐξ ἀνθρώπου ἐγένετο μουσικός, ἀλλ' [i] ὁ ἄνθρωπος ἐγένετο μουσικός. Τῶν δὲ γιγνομένων ὡς τὰ ἁπλᾶ λέγομεν γίγνεσθαι, τὸ μὲν ὑπομένον γίγνεται τὸ δ' οὐχ ὑπομένον· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὑπομένει μουσικὸς γινόμενος ἄνθρωπος καὶ ἔστι, τὸ δὲ [k] μὴ μουσικὸν καὶ τὸ ἄμουσον οὔτε ἁπλῶς οὔτε [l] συντιθέμενον ὑπομένει. Διωρισμένων δὲ τούτων, ἐξ ἁπάντων τῶν γιγνομένων τοῦτο ἔστι λαβεῖν, [m] ἐάν τις ἐπιβλέψῃ, ὥσπερ λέγομεν, ὅτι δεῖ τι ἀεὶ ὑποκεῖσθαι τὸ γινόμενον, καὶ τοῦτο εἰ [n] καὶ ἀριθμῷ ἐστὶν ἕν, [o] ἀλλ' εἴδει γε οὐχ ἕν· [p] τὸ γὰρ εἴδει λέγω καὶ λόγῳ ταὐτόν· οὐ γὰρ ταὐτὸν [q] τὸ ἀνθρώπῳ καὶ [r] τὸ ἀμούσῳ εἶναι. Καὶ τὸ μὲν ὑπομένει, τὸ δ' οὐχ ὑπομένει· τὸ μὲν μὴ [s] ἀντικείμενον ὑπομένει (ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὑπομένει), τὸ [t] μουσικὸν δὲ καὶ τὸ ἄμουσον οὐχ ὑπομένει, οὐδὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν συγκείμενον, οἷον [v] ὁ ἄμουσος ἄνθρωπος. Τὸ δ' ἔκ τινος γίγνεσθαί [w] τι καὶ [x] μὴ τόδε γίγνεσθαί τι μᾶλλον μὲν λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ὑπομενόντων, οἷον ἐξ ἀμούσου μουσικὸν γίνεσθαι, ἐξ ἀνθρώπου δὲ οὔ· [y] οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπομενόντων ἐνίοτε λέγεται ὡσαύτως· ἐκ γὰρ χαλκοῦ ἀνδριάντα γίγνεσθαί φαμεν, οὐ τὸν χαλκὸν ἀνδριάντα. Τὸ μέντοι ἐκ τοῦ ἀντικειμένου καὶ μὴ ὑπομένοντος ἀμφοτέρως λέγεται, καὶ ἐκ τοῦδε

[c] ἁπλοῦν μὲν οὖν om. E. [d] γίγνεσθαι ἢ μουσικὸν E. [e] ἄνθρωπον om. F. [f] τι om. E. [g] τούτου E. [h] οὐ γὰρ] οἷον E.F. [i] ὁ om. E. [k] μὴ] δὴ I, om. pr. E. [l] συντεθειμένον F.I. [m] ἂν F.I. [n] καὶ post εἰ om. F. [o] ἀλλ' οὐκ εἴδει ἓν I. [p] τῷ F. [q] τὸ primum om. F.I. [r] τῷ I. [s] ἀντικείμενον αὐτῷ ὑπ. E. [t] μουσικὸν δὲ] μὴ μουσικὸν F.I. [v] ὁ om. E. [w] τι—γίγνεσθαι om. pr. E. [x] μὴ] τὸ μὴ rc. E. [y] οὐ μὴν ἀλλὰ] ἀλλὰ μὴν I, et rc. E.

τόδε καὶ τόδε τόδε· καὶ γὰρ ἐξ ἀμούσου καὶ ὁ ἄμουσος
ται μουσικός. Διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ συγκειμένου ὡσαύτω
γὰρ ἐξ ἀμούσου ἀνθρώπου καὶ [z] ὁ ἄμουσος ἄνθρωπος
6 γνεσθαι λέγεται μουσικός. Πολλαχῶς [b] δὲ λεγομένο
γίγνεσθαι, καὶ τῶν μὲν οὐ γίγνεσθαι ἀλλὰ τόδε τι
σθαι, ἁπλῶς δὲ γίγνεσθαι τῶν οὐσιῶν [c] μόνον, κατ
τἆλλα φανερὸν ὅτι ἀνάγκη ὑποκεῖσθαί τι τὸ γιγνό
καὶ γὰρ ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ πρὸς ἕτερον καὶ ποτὲ κ
γίνεται ὑποκειμένου τινὸς διὰ τὸ μόνην τὴν οὐσίαν μ
κατ' ἄλλου λέγεσθαι ὑποκειμένου, τὰ δ' ἄλλα πάντ
τῆς οὐσίας· ὅτι δὲ [d] καὶ αἱ οὐσίαι καὶ ὅσα ἄλλα ἁπλῶ
[e] ἐξ ὑποκειμένου τινὸς γίνεται, ἐπισκοποῦντι γένοιτ'
7 νερόν. [f] Ἀεὶ γὰρ ἔστι τι ὃ ὑπόκειται, ἐξ οὗ [g] γίν
γιγνόμενον, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα ἐκ σπέρματος.
ται δὲ τὰ [h] γιγνόμενα ἁπλῶς τὰ μὲν μετασχηματίσ
ἀνδριὰς [i] ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ προσθέσει, οἷον τὰ αὐξ
τὰ δ' ἀφαιρέσει, οἷον ἐκ τοῦ λίθου [k] ὁ Ἑρμῆς, τὰ δ
σει, οἷον οἰκία, τὰ δ' ἀλλοιώσει, οἷον τὰ τρεπόμεν
8 τὴν ὕλην. Πάντα δὲ τὰ οὕτω γινόμενα φανερὸν ὅτι
κειμένων γίνεται. Ὥστε δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων
γινόμενον [m] ἅπαν ἀεὶ σύνθετόν ἐστι, καὶ ἔστι [n] μέν
μενον, ἔστι δέ τι ὃ τοῦτο γίνεται, καὶ τοῦτο διττόν
τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον. Λέγω δὲ ἀντικεί
τὸ ἄμουσον, ὑποκεῖσθαι δὲ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν μ
μοσύνην καὶ τὴν ἀμορφίαν [o] ἢ [p] τὴν ἀταξίαν τὸ ἀντ
τὸν δὲ χαλκὸν ἢ τὸν λίθον ἢ τὸν χρυσὸν τὸ ὑπ
9 Φανερὸν οὖν ὡς, εἴπερ εἰσὶν αἰτίαι καὶ ἀρχαὶ τῶν
των, ἐξ ὧν πρώτων εἰσί, [q] καὶ γεγόνασι μὴ κατὰ
κὸς ἀλλ' ἕκαστον ὃ λέγεται κατὰ τὴν οὐσίαν, ὅτι
[r] πᾶν ἔκ τε τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς μορφῆς· σύγκ

[z] ὁ om. A. [a] λέγεται γίγνεσθαι I. [b] δὴ F.
[d] καὶ οὐσία I. [e] ἐξ ὑποκειμένου τινὸς in litura E. [f] ἀεὶ
ται om. E. [h] τὰ om. pr. E. [i] ἐκ χαλκοῦ om. E.F.
[l] κατὰ] καὶ κατὰ E. [m] ἅπαν om. F. [n] μέν τι] μέντοι
καὶ E. [p] τὴν om. F.I. [q] καὶ] ἢ E. [r] ἅπαν I.

ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου καὶ μουσικοῦ τρόπον τινά· διαλύσεις γὰρ τοὺς [s] λόγους εἰς τοὺς λόγους τοὺς [t] ἐκείνων. Δῆλον οὖν ὡς γίνοιτ᾽ ἂν τὰ γιγνόμενα ἐκ τούτων. Ἔστι δὲ [v] τὸ ὑποκείμενον ἀριθμῷ μὲν ἕν, εἴδει δὲ δύο. Ὁ 10 μὲν γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ χρυσὸς καὶ ὅλως [w] ἡ ὕλη ἀριθμητή· τόδε [x] γάρ τι μᾶλλον, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἐξ αὐτοῦ γίνεται τὸ γιγνόμενον· [y] ἡ δὲ στέρησις καὶ ἡ ἐναντίωσις συμβεβηκός· ἓν δὲ τὸ εἶδος, οἷον ἡ τάξις ἢ ἡ μουσικὴ ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν οὕτω κατηγορουμένων. Διὸ ἔστι μὲν ὡς δύο 11 λεκτέον εἶναι [z] τὰς ἀρχάς, ἔστι δ᾽ ὡς τρεῖς· καὶ ἔστι μὲν ὡς τἀναντία, οἷον εἴ τις λέγοι τὸ μουσικὸν καὶ τὸ ἄμουσον ἢ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἢ τὸ ἡρμοσμένον καὶ [a] τὸ ἀνάρμοστον, ἔστι δ᾽ ὡς οὔ· ὑπ᾽ ἀλλήλων γὰρ πάσχειν τἀναντία ἀδύνατον. Λύεται δὲ καὶ τοῦτο διὰ τὸ ἄλλο εἶναι τὸ ὑποκείμενον· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐναντίον. Ὥστε οὔτε πλείους τῶν ἐναντίων 12 αἱ ἀρχαὶ τρόπον τινά, ἀλλὰ δύο ὡς εἰπεῖν τῷ ἀριθμῷ, οὔτ᾽ αὖ παντελῶς δύο διὰ τὸ ἕτερον ὑπάρχειν τὸ εἶναι αὐτοῖς, ἀλλὰ τρεῖς· ἕτερον [b] γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ ἀμούσῳ [c] τὸ εἶναι, καὶ [d] τῷ ἀσχηματίστῳ καὶ χαλκῷ. Πόσαι μὲν [e] οὖν [f] αἱ ἀρχαὶ τῶν περὶ γένεσιν φυσικῶν, καὶ πῶς πόσαι, [g] εἴρηται· καὶ δῆλόν [h] ἐστιν ὅτι δεῖ [i] ὑποκεῖσθαί τι τοῖς ἐναντίοις καὶ τἀναντία δύο εἶναι. Τρόπον δέ τινα ἄλλον οὐκ ἀναγ- 13 καῖον· ἱκανὸν γὰρ ἔσται τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ποιεῖν τῇ ἀπουσίᾳ καὶ παρουσίᾳ τὴν μεταβολήν. Ἡ δ᾽ ὑποκειμένη φύσις ἐπιστητὴ κατ᾽ ἀναλογίαν. [k] Ὡς γὰρ πρὸς ἀνδριάντα χαλκὸς ἢ πρὸς κλίνην ξύλον ἢ πρὸς [l] τῶν ἄλλων τι τῶν ἐχόντων μορφὴν ἡ ὕλη καὶ τὸ ἄμορφον ἔχει πρὶν λαβεῖν τὴν μορφήν, οὕτως αὕτη πρὸς οὐσίαν ἔχει καὶ τὸ τόδε τι καὶ τὸ ὄν. Μία μὲν οὖν ἀρχὴ αὕτη, οὐχ οὕτω μία οὖσα οὐδὲ οὕτως 14 [m] ἓν ὡς τὸ τόδε τι, μία δὲ ᾗ ὁ λόγος, ἔτι δὲ τὸ ἐναντίον

[s] λόγους εἰς] ὅρους εἰς E. [t] ἐκείνου I. [v] τὸ μὲν ὑπ. E. [w] ἡ om. E. [x] τι γὰρ F. [y] ἡ δὲ—συμβεβηκός om. I. [z] τὰς ἀρχὰς om. E. [a] τὸ tertium om E. [b] γὰρ τῷ] γὰρ τὸ E. [c] τὸ om. pr. E. [d] τὸ E. [e] οὖν εἰσὶν αἱ E. [f] αἱ om. I. [g] εἴρηνται E. [h] ἔσται F. [i] τι ὑποκεῖσθαι F. [k] ὥσπερ E. [l] τῶν om. F. [m] ἓν] ὂν E.

τούτῳ ἡ στέρησις. Ταῦτα [n]δὲ πῶς δύο καὶ πῶς πλείω, ε
ται ἐν τοῖς [o]ἄνω. Πρῶτον μὲν οὖν ἐλέχθη [p]ὅτι ἀρχαὶ
ναντία μόνον, ὕστερον δ' ὅτι ἀνάγκη καὶ ἄλλο τι ὑποκεῖσ
καὶ εἶναι τρία· ἐκ δὲ τῶν νῦν φανερὸν τίς ἡ διαφορὰ
ἐναντίων, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἀρχαὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ τί
ὑποκείμενον. Πότερον δὲ οὐσία τὸ εἶδος ἢ τὸ ὑποκείμε
οὔπω δῆλον. ʼΑλλ' ὅτι αἱ ἀρχαὶ τρεῖς καὶ πῶς [q]τρεῖς,
[r]τίς ὁ τρόπος αὐτῶν, δῆλον. Πόσαι μὲν οὖν καὶ τίνες ε
αἱ ἀρχαί, ἐκ τούτων [s]θεωρείσθωσαν.

8 Ὅτι δὲ μοναχῶς οὕτω λύεται καὶ ἡ τῶν ἀρχαίων ἀπο
[t]λέγομεν μετὰ ταῦτα. Ζητοῦντες γὰρ οἱ κατὰ φιλοσοφ
πρῶτοι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν φύσιν [v]τὴν τῶν ὄντων ἐξετ
πησαν οἷον ὁδόν τινα ἄλλην ἀπωσθέντες ὑπὸ [w]ἀπειρίας,
φασὶν οὔτε γίνεσθαι τῶν ὄντων οὐδὲν οὔτε φθείρεσθαι
τὸ ἀναγκαῖον μὲν εἶναι γίγνεσθαι τὸ γιγνόμενον ἢ ἐξ ὄν
ἢ ἐκ μὴ ὄντος, ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων ἀδύνατον εἶναι· οὐ
γὰρ τὸ ὂν [x]γίνεσθαι (εἶναι γὰρ ἤδη) ἔκ τε μὴ ὄντος οὐ
2 ἂν γενέσθαι· ὑποκεῖσθαι γάρ τι δεῖ. Καὶ οὕτω δὴ τὸ ἐφε
συμβαῖνον αὔξοντες οὐδ' εἶναι πολλά φασιν ἀλλὰ μό
αὐτὸ τὸ ὄν. ʼΕκεῖνοι μὲν οὖν ταύτην ἔλαβον τὴν δόξαν
τὰ εἰρημένα· ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι τὸ ἐξ ὄντος ἢ [y]ἐκ
ὄντος γίνεσθαι, ἢ [z]τὸ μὴ ὂν ἢ τὸ ὂν ποιεῖν [a]τι [b]ἢ πάσχ
ἢ ὁτιοῦν τόδε γίνεσθαι, ἕνα μὲν τρόπον οὐδὲν διαφέρει ἢ
τὸν ἰατρὸν ποιεῖν τι ἢ πάσχειν ἢ [c]τὸ ἐξ ἰατροῦ εἶναί τι
γίγνεσθαι, ὥστ' ἐπειδὴ τοῦτο [d]διχῶς λέγεται, δῆλον ὅτι
3 τὸ ἐξ ὄντος καὶ τὸ [e]ὂν ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν. Οἰκοδομεῖ μ
[f]οὖν ὁ ἰατρὸς οὐχ ᾗ ἰατρὸς ἀλλ' ᾗ οἰκοδόμος, καὶ λευκ
γίνεται οὐχ ᾗ ἰατρὸς ἀλλ' ᾗ μέλας· ἰατρεύει δὲ καὶ ἀνίατρ
γίνεται ᾗ ἰατρός. ʼΕπεὶ δὲ μάλιστα λέγομεν κυρίως τ

[n] δὲ alterum om. pr. E. [o] ἄνωθεν E. [p] ὅτι αἱ ἀρχαὶ E. [q] τρ
om. F. [r] ὁ τρόπος τίς E. [s] θεωρήσθωσαν I, θεωρείσθω F. [t] λέγωμεν E
[v] τὴν ante τῶν om. E. [w] ἀπορίας E. [x] γίγνεσθαι pr. E. [y] ἐκ om.
[z] τὸ ὂν ἢ τὸ μὴ ὂν F. [a] τι om. pr. E. [b] ἢ om. E. [c] τὸ an
ἐξ om. E. [d] διχῶς ἢ πλεοναχῶς λέγεται E. [e] ὂν ποιεῖν τι ἢ
[f] οὖν om. F.

ἰατρὸν ποιεῖν τι ἢ πάσχειν ἢ γίγνεσθαι ἐξ ἰατροῦ, ἐὰν ᾗ ἰατρὸς ταῦτα πάσχῃ ἢ ποιῇ [g] ἢ γίνηται, δῆλον ὅτι καὶ τὸ [h] μὴ ἐξ ὄντος γίγνεσθαι [i] τοῦτο σημαίνει τὸ ᾗ μὴ ὄν. Ὅπερ 4 ἐκεῖνοι [k] μὲν οὐ διελόντες ἀπέστησαν, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν τοσοῦτον προσηγνόησαν, ὥστε μηθὲν οἴεσθαι γίγνεσθαι μηδὲ εἶναι τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἀνελεῖν πᾶσαν [l] τὴν γένεσιν. Ἡμεῖς δὲ καὶ αὐτοί φαμεν γίγνεσθαι μὲν [m] οὐδὲν ἁπλῶς ἐκ μὴ ὄντος, [n] ὅμως μέντοι γίγνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος, οἷον κατὰ συμβεβηκός· ἐκ γὰρ τῆς στερήσεως, ὅ ἐστι καθ' αὑτὸ μὴ ὄν, οὐκ ἐνυπάρχοντος γίγνεταί [o] τι. Θαυμάζεται δὲ τοῦτο καὶ ἀδύνατον [p] οὕτω δοκεῖ, γίγνεσθαί τι ἐκ μὴ ὄντος. Ὡσαύτως δὲ οὐδ' ἐξ ὄντος οὐδὲ τὸ ὂν γίγνεσθαι, 5 πλὴν κατὰ συμβεβηκός· οὕτω δὲ καὶ τοῦτο γίγνεσθαι [q] τὸν αὐτὸν τρόπον, οἷον εἰ ἐκ ζῴου [r] ζῷον γίγνοιτο [s] καὶ ἐκ τινὸς ζῴου τι ζῷον, οἷον εἰ κύων ἐξ [t] ἵππου γίγνοιτο. Γίγνοιτο [v] μὲν γὰρ ἂν οὐ μόνον ἐκ τινὸς ζῴου ὁ κύων, ἀλλὰ καὶ ἐκ ζῴου, ἀλλ' οὐχ ᾗ ζῷον· ὑπάρχει γάρ ἤδη τοῦτο· εἰ δέ τι μέλλει γίγνεσθαι ζῷον μὴ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἐκ ζῴου ἔσται, καὶ εἴ τι ὄν, οὐκ ἐξ ὄντος, οὐδ' ἐκ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ ἐκ μὴ ὄντος εἴρηται [w] ἡμῖν τί σημαίνει, ὅτι ᾗ μὴ ὄν. Ἔτι 6 δὲ καὶ τὸ εἶναι ἅπαν ἢ [x] τὸ μὴ εἶναι οὐκ ἀναιροῦμεν. Εἷς μὲν δὴ τρόπος οὗτος, ἄλλος δ' ὅτι ἐνδέχεται [y] ταὐτὰ λέγειν [z] κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνέργειαν· τοῦτο δ' ἐν ἄλλοις διώρισται δι' ἀκριβείας μᾶλλον. Ὥσθ' (ὅπερ [a] ἐλέγομεν) αἱ ἀπορίαι λύονται δι' ἃς ἀναγκαζόμενοι ἀναιροῦσι τῶν εἰρημένων ἔνια· διὰ [b] γὰρ τοῦτο τοσοῦτον καὶ οἱ πρότερον ἐξετράπησαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ [c] τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν καὶ ὅλως μεταβολήν· αὕτη γὰρ ἂν ὀφθεῖσα ἡ φύσις [d] ἔλυσεν αὐτῶν πᾶσαν τὴν ἄγνοιαν.

[g] ἢ γίνηται om. F.I. [h] ἐκ μὴ E. [i] τοῦτο] καὶ τοῦτο F. [k] μὲν om. F. [l] τὴν om. E. [m] μηθὲν E. [n] ὅπως E. [o] τι om. F. [p] δοκεῖ οὕτω F. [q] τὸν] κατὰ τὸν E. [r] ζῷον ἂν γ. F.I. et rc. E. [s] καὶ] καὶ εἰ I. [t] ἵππου γίγνοιτο] ἵππου γένοιτο E. [v] μὲν om. F. [w] ἡμῖν corr. I. [x] τὸ post ἢ om. E. [y] ταὐτὰ] ταῦτα ταυτὰ E, ταῦτα F. [z] κατὰ] καὶ κατὰ I. [a] λέγομεν I. [b] γὰρ] γάρ τοι I. [c] τὴν om. E. [d] ἅπασαν ἔλυσεν αὐτῶν ταύτην τὴν F.I.

9 Ἡμμένοι μὲν οὖν καὶ ἕτεροί τινές εἰσιν αὐτῆς, ἀλλ' οὐχ ἱκανῶς. Πρῶτον μὲν γὰρ ὁμολογοῦσιν ἁπλῶς γίνεσθαι [e] ἐκ μὴ ὄντος, ᾗ Παρμενίδην ὀρθῶς λέγειν· εἶτα φαίνεται αὐτοῖς, εἴπερ ἐστὶν ἀριθμῷ μία, καὶ δυνάμει [f] μία [g] μόνον εἶναι. Τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ὕλην καὶ στέρησιν ἕτερόν [h] φαμεν εἶναι, καὶ τούτων [i] τὸ μὲν [k] οὐκ ὂν εἶναι κατὰ συμβεβηκός, τὴν ὕλην, τὴν δὲ στέρησιν καθ' αὑτήν, καὶ τὴν μὲν ἐγγὺς [l] καὶ οὐσίαν πως, τὴν ὕλην, τὴν δὲ 2 [m] στέρησιν οὐδαμῶς. Οἱ δὲ τὸ μὴ ὂν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ὁμοίως, ἢ τὸ συναμφότερον ἢ τὸ χωρὶς ἑκάτερον. Ὥστε παντελῶς ἕτερος ὁ τρόπος οὗτος τῆς τριάδος κἀκεῖνος. Μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο προῆλθον, ὅτι δεῖ τινὰ ὑποκεῖσθαι φύσιν, ταύτην μέντοι μίαν ποιοῦσιν· καὶ γὰρ εἴ τις δυάδα ποιεῖ, λέγων μέγα καὶ [n] μικρὸν [o] αὐτήν, οὐθὲν ἧττον [p] ταὐτὸ ποιεῖ· 3 τὴν γὰρ ἑτέραν [q] παρεῖδεν. Ἡ μὲν γὰρ ὑπομένουσα συναιτία τῇ μορφῇ τῶν γινομένων ἐστίν, ὥσπερ μήτηρ· ἡ δ' ἑτέρα μοῖρα τῆς ἐναντιώσεως πολλάκις ἂν φαντασθείη τῷ πρὸς τὸ κακοποιὸν αὐτῆς ἀτενίζοντι τὴν διάνοιαν οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν· ὄντος γάρ τινος θείου καὶ ἀγαθοῦ καὶ ἐφετοῦ, τὸ μὲν ἐναντίον αὐτῷ φαμὲν εἶναι, τὸ δὲ [r] ὃ πέφυκεν ἐφίεσθαι καὶ 4 ὀρέγεσθαι αὐτοῦ κατὰ τὴν [s] ἑαυτοῦ φύσιν. Τοῖς δὲ συμβαίνει τὸ ἐναντίον ὀρέγεσθαι τῆς [t] ἑαυτοῦ φθορᾶς. Καίτοι οὔτε αὐτὸ [v] ἑαυτοῦ οἷόν τε ἐφίεσθαι τὸ εἶδος διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐνδεές, οὔτε τὸ ἐναντίον· φθαρτικὰ γὰρ ἀλλήλων τὰ ἐναντία. Ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὕλη, ὥσπερ ἂν εἰ [w] θῆλυ ἄρρενος καὶ αἰσχρὸν καλοῦ· πλὴν οὐ καθ' αὑτὸ αἰσχρόν, ἀλλὰ κατὰ συμ-5 βεβηκός, [x] οὐδὲ θῆλυ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Φθείρεται δὲ καὶ γίνεται ἔστι μὲν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Ὡς μὲν γὰρ τὸ ἐν ᾧ, καθ' αὑτὸ φθείρεται· τὸ [y] γὰρ φθειρόμενον ἐν τούτῳ

[e] ἐκ] τι ἐκ I. [f] μόνον μίαν F. [g] μόνον corr. E. [h] εἶναί φαμεν F.I. [i] τὸ] τὴν F. [k] οὐκ ὂν οὐκ εἶναι E in litura. [l] καὶ om. I. [m] στέρησιν om. pr. E. [n] σμικρὸν I. [o] αὐτὸ F. [p] ταυτὸν F.I. [q] παρεῖδε τὴν στέρησιν ἢ I. [r] ὃ om. F. [s] αὑτοῦ F.I. [t] αὑτοῦ E.F. [v] αὑτοῦ E. [w] θῆλυ] θῆλυ καὶ F. [x] οὐδὲ—συμβεβηκός om. F. [y] φθειρόμενον γὰρ I.

ἐστὶν ἡ στέρησις· ὡς δὲ [z] κατὰ δύναμιν, οὐ καθ' αὑτό, ἀλλ' ἄφθαρτον καὶ [a] ἀγένητον ἀνάγκη αὐτὴν εἶναι. Εἴτε γὰρ ἐγίγνετο, ὑποκεῖσθαί τι δεῖ πρῶτον, [b] τὸ ἐξ οὗ ἐνυπάρχοντος· τοῦτο δ' ἐστὶν [c] αὐτὴ ἡ φύσις, ὥστ' ἔσται πρὶν γενέσθαι. Λέγω γὰρ ὕλην τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἑκάστῳ, ἐξ οὗ γίνε- 6 ταί τι ἐνυπάρχοντος μὴ κατὰ συμβεβηκός. Εἴτε φθείρεται, [d] εἰς τοῦτο ἀφίξεται ἔσχατον, ὥστε ἐφθαρμένη ἔσται πρὶν φθαρῆναι. Περὶ δὲ τῆς κατὰ τὸ εἶδος ἀρχῆς, πότερον μία ἢ πολλαὶ καὶ τίς ἢ τίνες εἰσί, δι' ἀκριβείας τῆς πρώτης φιλοσοφίας [e] ἔργον ἐστὶ διορίσαι, [f] ὥστε εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [g] ἀποκείσθω. Περὶ δὲ τῶν φυσικῶν καὶ [h] τῶν φθαρτῶν εἰδῶν ἐν τοῖς ὕστερον δεικνυμένοις ἐροῦμεν. Ὅτι μὲν οὖν εἰσὶν ἀρχαί, καὶ τίνες, καὶ πόσαι τὸν ἀριθμόν, διωρίσθω [i] ἡμῖν οὕτως· πάλιν δὲ [k] ἄλλην ἀρχὴν ἀρξάμενοι [l] λέγωμεν.

Β.

Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι φύσει, τὰ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας, 1 φύσει [m] μὲν τά τε ζῷα καὶ τὰ μέρη αὐτῶν καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἁπλᾶ τῶν σωμάτων, οἷον [n] γῆ καὶ πῦρ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ· ταῦτα γὰρ εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα φύσει φαμέν. Πάντα δὲ τὰ [o] ῥηθέντα φαίνεται διαφέροντα πρὸς τὰ μὴ φύσει συνεστῶτα. [p] Τὰ μὲν γὰρ φύσει ὄντα πάντα φαίνεται ἔχοντα 2 ἐν ἑαυτοῖς ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως, τὰ μὲν κατὰ τόπον, τὰ δὲ κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν, τὰ δὲ κατ' ἀλλοίωσιν· κλίνη δὲ καὶ ἱμάτιον, [q] καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἄλλο γένος ἐστίν, ᾗ μὲν τετύχηκε τῆς κατηγορίας ἑκάστης καὶ καθ' ὅσον ἐστὶν ἀπὸ τέχνης, οὐδεμίαν ὁρμὴν ἔχει μεταβολῆς ἔμφυτον, ᾗ δὲ συμβέβηκεν αὐτοῖς [r] εἶναι λιθίνοις ἢ γηΐνοις ἢ μικτοῖς ἐκ τούτων,

[z] κατὰ τὴν δ. I. [a] ἀγέννητον I. [b] τὸ om. E. [c] αὐτῆς I. [d] εἰς] τι εἰς F. [e] ἐστὶν ἔργον F. [f] ὡς E. [g] ἀποσοβείσθω I. [h] τῶν post καὶ om. E. [i] ἡμῶν F. [k] ἄλλην om. pr. E. [l] λέγομεν. Τῶν γὰρ ὄντων τὰ μέν ἐστι φύσει, τὰ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας E. [m] μὲν] δέ φαμεν εἶναι E. [n] γῆν καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα E. [o] ῥηθέντα corr. E. [p] τὰ μὲν—ἀρχὴν] τούτων μὲν γὰρ ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ ἀρχὴν ἔχει E. [q] καὶ εἴ] ἤ E. [r] εἶναι post γηΐνοις F.I.

ἔχει, [s] καὶ κατὰ [t] τοσοῦτον, ὡς οὔσης τῆς φύσεως ἀρχῆς τινὸς καὶ αἰτίας [v] τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν ἐν ᾧ ὑπάρχει πρώτως
3 καθ' [w] αὑτὸ καὶ μὴ [x] κατὰ συμβεβηκός. Λέγω δὲ τὸ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι γένοιτ' ἂν αὐτὸς [y] αὑτῷ [z] τις αἴτιος ὑγιείας ὢν ἰατρός· ἀλλ' ὅμως οὐ [a] καθὸ ὑγιάζεται τὴν ἰατρικὴν ἔχει, ἀλλὰ συμβέβηκε τὸν αὐτὸν ἰατρὸν εἶναι καὶ ὑγιαζόμενον· διὸ καὶ χωρίζεταί ποτ' [b] ἀπ' ἀλλήλων. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ποιουμένων· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἔχει τὴν ἀρχὴν [c] ἐν ἑαυτῷ τῆς ποιήσεως, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν ἄλλοις καὶ ἔξωθεν, οἷον οἰκία καὶ τῶν ἄλλων τῶν χειροκμήτων ἕκαστον, τὰ δ' ἐν αὑτοῖς μὲν ἀλλ' οὐ καθ' [d] αὑτά, ὅσα κατὰ
4 συμβεβηκὸς αἴτια γένοιτ' ἂν αὑτοῖς. Φύσις μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ῥηθέν· φύσιν δὲ ἔχει [e] ὅσα τοιαύτην ἔχει ἀρχήν. Καὶ ἔστι [f] πάντα ταῦτα οὐσία· ὑποκείμενον γάρ τι καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν ἡ φύσις ἀεί. Κατὰ φύσιν δὲ ταῦτά τε καὶ ὅσα τούτοις ὑπάρχει καθ' αὑτά, οἷον τῷ [g] πυρὶ φέρεσθαι ἄνω· τοῦτο γὰρ φύσις μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἔχει φύσιν, φύσει δὲ [h] καὶ κατὰ φύσιν ἐστίν. Τί μὲν οὖν [i] ἐστὶν ἡ φύσις, εἴρηται, καὶ τί τὸ φύσει [k] καὶ κατὰ φύσιν. Ὡς δ' ἔστιν ἡ φύσις, πειρᾶσθαι δεικνύναι γελοῖον· φανερὸν γὰρ ὅτι τοιαῦτα τῶν ὄντων
5 ἐστὶ πολλά. Τὸ δὲ δεικνύναι τὰ φανερὰ διὰ τῶν ἀφανῶν οὐ δυναμένου κρίνειν ἐστὶ τὸ δι' αὑτὸ καὶ μὴ δι' αὑτὸ γνώριμον. Ὅτι δ' ἐνδέχεται τοῦτο πάσχειν, οὐκ ἄδηλον· συλλογίσαιτο γὰρ ἄν τις ἐκ γενετῆς [l] ὢν τυφλὸς περὶ χρωμάτων, ὥστε ἀνάγκη τοῖς τοιούτοις περὶ τῶν ὀνομάτων εἶναι τὸν λόγον, νοεῖν δὲ μηδέν. Δοκεῖ δ' ἡ φύσις καὶ [m] ἡ οὐσία [n] τῶν φύσει ὄντων [o] ἐνίοις εἶναι τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἑκάστῳ ἀρ-

[s] καὶ om. F.I. [t] τοσοῦτον ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως ὡς I. [v] τοῦ om. E. [w] ἑαυτὸ F.I. [x] κατὰ om. E. [y] ἑαυτῷ F.I. [z] τις om. F. [a] καθότι E. [b] ἀπ' om. I. [c] τῆς ποιήσεως ἐν αὐτῷ F. [d] ἑαυτὰ F.I. [e] ὅσα τὴν τ. I. [f] ταῦτα πάντα F.I. [g] πυρὶ τὸ φ. F.I. [h] καὶ om. E. [i] ἡ φύσις ἐστὶν I, φύσις ἐστιν F. [k] καὶ ante κατὰ om. pr. E. [l] τυφλὸς ὢν F. [m] ἡ post καὶ om. F. [n] τῶν] ἡ τῶν fortasse E, qui τῶν φύσει ὄντων ἐστὶ τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον rc. in litura. [o] ἐνίοις εἶναι om. F.

ῥύθμιστον καθ' ἑαυτό, οἷον κλίνης φύσις τὸ ξύλον, ἀνδριάντος δ' ὁ χαλκός. Σημεῖον δέ φησιν Ἀντιφῶν ὅτι, εἴ τις κατο- 6 ρύξειε κλίνην καὶ λάβοι δύναμιν ἡ σηπεδὼν ὥστε ἀνεῖναι βλαστόν, οὐκ ἂν γενέσθαι κλίνην ἀλλὰ ξύλον, ὡς τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχον, τὴν [p] κατὰ νόμον διάθεσιν καὶ τὴν τέχνην, τὴν δ' οὐσίαν οὖσαν ἐκείνην ἣ καὶ διαμένει ταῦτα πάσχουσα συνεχῶς. Εἰ δὲ καὶ τούτων ἕκαστον πρὸς ἕτερόν 7 τι ταὐτὸ τοῦτο πέπονθεν, οἷον ὁ μὲν χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς πρὸς ὕδωρ, τὰ δ' ὀστᾶ καὶ ξύλα πρὸς γῆν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὁτιοῦν, [q] ἐκεῖνα τὴν φύσιν εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν. Διόπερ οἱ μὲν [r] γῆν, οἱ δὲ πῦρ, οἱ δ' ἀέρα φασίν, οἱ δὲ ὕδωρ, οἱ δ' ἔνια τούτων, οἱ δὲ πάντα ταῦτα τὴν φύσιν εἶναι τὴν τῶν ὄντων. Ὃ γάρ τις αὐτῶν ὑπέλαβε τοιοῦτον, 8 εἴτε ἓν εἴτε πλείω, τοῦτο καὶ τοσαῦτά [s] φησιν εἶναι τὴν ἅπασαν οὐσίαν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα πάθη τούτων [t] καὶ ἕξεις καὶ διαθέσεις. Καὶ τούτων μὲν ὁτιοῦν εἶναι ἀΐδιον (οὐ γὰρ εἶναι μεταβολὴν αὐτοῖς ἐξ [v] αὐτῶν), τὰ δ' ἄλλα γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι ἀπειράκις. Ἕνα μὲν οὖν τρόπον οὕτως [w] ἡ φύσις λέγεται, ἡ πρώτη ἑκάστῳ ὑποκειμένη ὕλη τῶν ἐχόντων ἐν [x] αὐτοῖς [y] ἀρχὴν κινήσεως καὶ μεταβολῆς, ἄλλον δὲ τρόπον ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος τὸ κατὰ τὸν λόγον. Ὥσπερ γὰρ 9 τέχνη λέγεται τὸ κατὰ τέχνην καὶ τὸ τεχνικόν, οὕτω καὶ φύσις τὸ [z] κατὰ φύσιν λέγεται καὶ τὸ φυσικόν. Οὔτε δὲ [a] ἐκεῖ [b] πω [c] φαῖμεν ἂν ἔχειν κατὰ τὴν τέχνην οὐδέν, εἰ δυνάμει μόνον ἐστὶ κλίνη, μή πω δ' ἔχει τὸ εἶδος τῆς κλίνης, οὐδ' εἶναι τέχνην, οὔτ' ἐν τοῖς φύσει συνισταμένοις· τὸ γὰρ δυνάμει σὰρξ ἢ ὀστοῦν [d] οὔτ' ἔχει [e] πω τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, πρὶν [f] ἂν λάβῃ τὸ εἶδος τὸ κατὰ τὸν λόγον, [g] ὃ ὁριζόμενοι λέγομεν τί ἐστι σὰρξ ἢ ὀστοῦν, οὔτε φύσει ἐστίν. Ὥστε ἄλ- 10

[p] κατὰ τὸν νόμον pr. E. [q] ἐκεῖνο E. [r] γῆν, οἱ δὲ πῦρ] πῦρ, οἱ δὲ γῆν E. [s] φασιν F.I. [t] καὶ ante ἕξεις om. F. [v] ἑαυτῶν I. [w] ἡ φύσις οὕτω F.I. [x] ἑαυτοῖς F. [y] κινήσεως ἀρχὴν F.I. [z] κατὰ τὴν τ. E. [a] ἐκεῖνό F.I. et rc. E. [b] πως F.I. [c] φαμεν E. [d] οὐκ E. [e] που F. [f] ἂν λάβοι F.I, ἀναλάβῃ E. [g] ᾧ p. E.

λον τρόπον ἡ φύσις ἂν εἴη τῶν ἐχόντων ἐν [h] αὑτοῖς κινήσεως ἀρχὴν ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος, οὐ χωριστὸν ὂν ἀλλ' ἢ κατὰ τὸν λόγον. Τὸ δ' ἐκ τούτων φύσις μὲν οὐκ ἔστι, φύσει δέ, οἷον ἄνθρωπος. Καὶ μᾶλλον [i] αὕτη φύσις τῆς ὕλης· ἕκαστον γὰρ τότε λέγεται ὅταν ἐντελεχείᾳ ᾖ, μᾶλλον ἢ ὅταν δυνά-
11 μει. Ἔτι γίνεται ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ κλίνη ἐκ κλίνης· [k] διὸ καί φασιν οὐ τὸ σχῆμα εἶναι τὴν φύσιν ἀλλὰ τὸ ξύλον, [l] ὅτι γένοιτ' ἄν, εἰ βλαστάνοι, οὐ κλίνη ἀλλὰ ξύλον. Εἰ δ' ἄρα τοῦτο τέχνη, καὶ ἡ μορφὴ φύσις· γίνεται [m] γὰρ ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπος. Ἔτι δ' ἡ φύσις ἡ λεγομένη
12 ὡς γένεσις ὁδός ἐστιν εἰς φύσιν. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ ἰάτρευσις λέγεται οὐκ εἰς ἰατρικὴν ὁδὸς ἀλλ' εἰς ὑγίειαν· ἀνάγκη μὲν γὰρ ἀπὸ ἰατρικῆς οὐκ εἰς ἰατρικὴν εἶναι τὴν ἰάτρευσιν, οὐχ οὕτω δ' ἡ φύσις ἔχει πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸ φυόμενον ἐκ τινὸς εἰς τὶ ἔρχεται [n] ᾗ φύεται. [o] Εἰς τί οὖν φύεται; [p] Οὐχὶ ἐξ οὗ, ἀλλ' εἰς ὅ. Ἡ ἄρα μορφὴ φύσις. Ἡ δέ [q] γε μορφὴ καὶ ἡ φύσις διχῶς λέγεται· καὶ γὰρ ἡ στέρησις εἶδός πώς ἐστιν. Εἰ δ' ἐστὶν [r] ἡ στέρησις καὶ ἐναντίον [s] τι περὶ τὴν ἁπλῆν γένεσιν ἢ μή ἐστιν, ὕστερον ἐπισκεπτέον.

2 Ἐπεὶ δὲ διώρισται ποσαχῶς ἡ φύσις [t] λέγεται, μετὰ τοῦτο θεωρητέον τίνι διαφέρει ὁ μαθηματικὸς τοῦ φυσικοῦ. Καὶ γὰρ ἐπίπεδα καὶ στερεὰ ἔχει τὰ [v] φυσικὰ σώματα καὶ μήκη καὶ στιγμάς, περὶ ὧν σκοπεῖ ὁ [w] μαθηματικός. Ἔτι ἡ ἀστρολογία ἑτέρα ἢ μέρος τῆς φυσικῆς· εἰ γὰρ τοῦ φυσικοῦ τὸ τί ἐστιν ἥλιος [x] ἢ σελήνη εἰδέναι, τῶν δὲ συμβεβηκότων καθ' αὑτὰ μηδέν, ἄτοπον, ἄλλως τε καὶ ὅτι φαίνονται λέγοντες οἱ περὶ φύσεως καὶ περὶ σχήματος [y] σελήνης καὶ ἡλίου, [z] καὶ πότερον σφαιροειδὴς [a] ἡ γῆ καὶ ὁ κόσμος ἢ οὔ.

[h] ἑαυτοῖς I. [i] φύσις αὕτη F.I. [k] διό φασι τὸ σχῆμα οὐκ E. [l] ὅτι —ξύλον om. E. [m] γὰρ] γ' E. [n] ᾖ fortasse E. [o] εἰς τί οὖν φύεται om. pr. E. [p] οὐχὶ εἰς τὸ ἐξ οὗ ἀλλ' εἰς τὸ εἰς ὃ I. [q] γε om. pr. E. [r] ἡ om. I. [s] τι] ὅτι E, om. I. [t] λέγεται om. pr. E. [v] φυσικὰ καὶ σ. καὶ E. [w] μαθητικός E. [x] ἢ] καὶ E. [y] ἡλίου καὶ σελήνης F. [z] καὶ π.] καὶ δὴ π. I. et rc. E, καὶ δὴ καὶ π. F. [a] ὁ κόσμος καὶ ἡ γῆ E.

Περὶ [a] τούτων μὲν οὖν πραγματεύεται καὶ ὁ [b] μαθηματικός, 2 ἀλλ' οὐχ ᾗ φυσικοῦ σώματος πέρας ἕκαστον· οὐδὲ τὰ συμβεβηκότα θεωρεῖ ᾗ τοιούτοις οὖσι συμβέβηκεν. Διὸ καὶ χωρίζει· χωριστὰ γὰρ τῇ νοήσει κινήσεώς ἐστι, καὶ οὐδὲν διαφέρει, οὐδὲ γίνεται ψεῦδος χωριζόντων. Λανθάνουσι δὲ τοῦτο ποιοῦντες καὶ [c] οἱ τὰς ἰδέας λέγοντες· τὰ γὰρ φυσικὰ χωρίζουσιν ἧττον ὄντα χωριστὰ τῶν [d] μαθηματικῶν. Γί- 3 γνοιτο δ' ἂν τοῦτο δῆλον, εἴ τις ἑκατέρων πειρῷτο λέγειν τοὺς ὅρους, καὶ αὐτῶν καὶ τῶν συμβεβηκότων. Τὸ μὲν γὰρ περιττὸν [e] ἔσται καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ καμπύλον, [f] ἔτι δὲ ἀριθμὸς καὶ γραμμὴ καὶ σχῆμα ἄνευ κινήσεως, σὰρξ δὲ καὶ ὀστοῦν καὶ ἄνθρωπος [g] οὐκέτι, [h] ἀλλὰ ταῦτα ὥσπερ ῥὶς σιμὴ ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ καμπύλον λέγεται. Δηλοῖ δὲ καὶ 4 τὰ φυσικώτερα τῶν [i] μαθημάτων, οἷον ὀπτικὴ καὶ ἁρμονικὴ καὶ ἀστρολογία· ἀνάπαλιν γὰρ [k] τρόπον τιν' ἔχουσι τῇ γεωμετρίᾳ. [l] Ἀλλ' ἡ μὲν γεωμετρία περὶ γραμμῆς φυσικῆς σκοπεῖ, ἀλλ' οὐχ ᾗ φυσική, ἡ δ' ὀπτικὴ [d] μαθηματικὴν μὲν γραμμήν, ἀλλ' οὐχ ᾗ μαθηματικὴ ἀλλ' ᾗ φυσική. [m] Ἐπεὶ 5 [n] δ' ἡ φύσις διχῶς, τό τε εἶδος καὶ ἡ ὕλη, ὡς ἂν εἰ περὶ [o] σιμότητος [p] σκοποῖμεν τί ἐστιν, οὕτω θεωρητέον. Ὥστ' οὔτ' ἄνευ ὕλης τὰ τοιαῦτα οὔτε κατὰ τὴν ὕλην. Καὶ γὰρ δὴ καὶ περὶ τούτου [q] διχῶς ἀπορήσειεν ἄν τις, [r] ἐπεὶ δύο αἱ φύσεις, περὶ ποτέρας τοῦ φυσικοῦ, ἢ περὶ τοῦ ἐξ ἀμφοῖν. Ἀλλ' [s] εἰ περὶ τοῦ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ περὶ ἑκατέρας. Πότερον 6 οὖν τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης ἑκατέραν γνωρίζειν; Εἰς μὲν γὰρ τοὺς ἀρχαίους [t] ἀποβλέψαντι δόξειεν [v] ἂν εἶναι τῆς ὕλης· ἐπὶ μικρὸν γάρ τι μέρος Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος τοῦ εἴδους καὶ τοῦ τί ἦν εἶναι ἥψαντο. Εἰ δὲ ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν 7

[a] μὲν οὖν τούτων I. [b] μαθητικός E. [c] οἱ περὶ τὰς F. [d] μαθητικῶν et sec. 4. μαθητικὴν E. [e] ἐστι F. [f] ἔτι δὲ] αἴτια corr. E. [g] οὐκέτι] οὐκ αἴτια in litura E. [h] ἀλλ' αὐτὰ E. [i] μαθητῶν pr. E, μαθηματικῶν F. [k] ἔχουσι τρόπον τινὰ F. [l] ἀλλ' ἡ μὲν γ.] ἡ μὲν γὰρ γ. F. et rc. E: pr. enim om. [m] ἐπειδὴ F.I. [n] δὲ καὶ ἡ F. [o] σιμοῦ E. [p] τί ἐστι σκοποῖμεν F.I. [q] διχῶς om. pr. E. [r] ἐπειδὴ F. [s] εἰ] ἀεὶ E. [t] βλέψαντι E. [v] ἂν om. F.

φύσιν, τῆς δὲ αὐτῆς ἐπιστήμης εἰδέναι τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην μέχρι του (οἷον ἰατροῦ ὑγίειαν καὶ χολὴν καὶ φλέγμα, ἐν οἷς ἡ [w] ὑγίεια, ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδόμου τό τε εἶδος τῆς οἰκίας καὶ τὴν ὕλην, ὅτι πλίνθοι καὶ ξύλα· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων), καὶ τῆς φυσικῆς ἂν εἴη τὸ γνωρίζειν [x] ἀμφοτέρας
8 τὰς φύσεις. Ἔτι τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα. Ἡ δὲ [y] φύσις τέλος καὶ οὗ ἕνεκα· ὧν γὰρ συνεχοῦς τῆς κινήσεως οὔσης [z] ἔστι τι τέλος [a] τῆς κινήσεως, τοῦτο ἔσχατον καὶ τὸ οὗ ἕνεκα. Διὸ καὶ [b] ὁ ποιητὴς γελοίως προήχθη εἰπεῖν

Ἔχει τελευτήν, ἧσπερ οὕνεκ' ἐγένετο.

9 Βούλεται γὰρ οὐ πᾶν εἶναι τὸ ἔσχατον τέλος, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον, ἐπεὶ καὶ ποιοῦσιν αἱ τέχναι τὴν ὕλην αἱ μὲν ἁπλῶς αἱ δὲ εὐεργόν, καὶ χρώμεθα ὡς ἡμῶν ἕνεκα πάντων ὑπαρχόντων. Ἐσμὲν γάρ πως καὶ ἡμεῖς τέλος· διχῶς γὰρ τὸ οὗ [c] ἕνεκα· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας. Δύο [d] δὴ [e] αἱ ἄρχουσαι τῆς ὕλης καὶ αἱ γνωρίζουσαι τέχναι, ἥ τε χρωμένη
10 καὶ τῆς ποιητικῆς ἡ ἀρχιτεκτονική. Διὸ καὶ ἡ χρωμένη ἀρχιτεκτονική πως, διαφέρει δὲ ᾗ [f] ἡ μὲν τοῦ εἴδους γνωριστική, ἡ ἀρχιτεκτονική, ἡ δὲ ὡς ποιητικὴ τῆς ὕλης· ὁ μὲν γὰρ κυβερνήτης ποῖόν τι τὸ εἶδος τοῦ πηδαλίου γνωρίζει καὶ ἐπι-
11 τάττει, ὁ δ' ἐκ ποίου ξύλου [g] καὶ ποίων κινήσεων ἔσται. Ἐν μὲν οὖν τοῖς [h] κατὰ τέχνην ἡμεῖς ποιοῦμεν τὴν ὕλην τοῦ ἔργου ἕνεκα, ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς ὑπάρχει οὖσα. Ἔτι τῶν πρός [i] τι ἡ ὕλη· [k] ἄλλῳ γὰρ εἴδει ἄλλη ὕλη. Μέχρι δὴ πόσου [l] τὸν φυσικὸν δεῖ εἰδέναι τὸ εἶδος καὶ τὸ τί ἐστιν; Ἢ [m] ὥσπερ ἰατρὸν νεῦρον [n] ἢ χαλκέα χαλκόν, μέχρι [o] του. Τινὸς γὰρ ἕνεκα ἕκαστον, καὶ περὶ ταῦτα [p] ἅ ἐστι χωριστὰ

[w] ὑγίεια ἅπερ ὡς ὕλη ὁμοίως E. [x] ἀμφοτέρας om. F. [y] φύσις τὸ τέλος οὗ F. [z] τι ἐστι I. [a] τῆς κινήσεως om. pr. E. [b] καὶ Εὐριπίδης ὁ F. [c] εἵνεκα I. [d] δὲ E, δὴ καὶ F. [e] αἱ om. F. [f] ἡ om. E.F. [g] καὶ ἐκ ποίων F.I. [h] κατὰ τὴν τ. E. [i] τι ἡ] τῇ pr. E. [k] ἄλλῳ—ὕλη post ἐστιν F. [l] τὸν om. F. [m] ὥσπερ τὸν ἰ. I. [n] ἢ] καὶ F.I. [o] του] τοῦ εἰδέναι F. [p] ἃ om. pr. E.

μὲν εἴδει, ἐν ὕλῃ δέ. Ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ [q] καὶ ἥλιος. Πῶς δ᾽ ἔχει τὸ χωριστὸν καὶ τί ἐστι, φιλοσοφίας [r] τῆς πρώτης διορίσαι ἔργον.

Διωρισμένων δὲ τούτων ἐπισκεπτέον περὶ τῶν αἰτίων, 3 ποῖά τε καὶ πόσα τὸν ἀριθμόν ἐστιν. Ἐπεὶ γὰρ τοῦ εἰδέναι [s] χάριν ἡ πραγματεία, εἰδέναι δ᾽ οὐ πρότερον οἰόμεθα ἕκαστον πρὶν ἂν λάβωμεν τὸ διὰ τί περὶ ἕκαστον (τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὸ λαβεῖν τὴν πρώτην αἰτίαν), δῆλον ὅτι καὶ ἡμῖν τοῦτο ποιητέον καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς [t] καὶ πάσης τῆς φυσικῆς μεταβολῆς, ὅπως εἰδότες [v] αὐτῶν τὰς ἀρχὰς ἀνάγειν εἰς αὐτὰς πειρώμεθα τῶν ζητουμένων ἕκαστον. Ἕνα μὲν οὖν 2 τρόπον αἴτιον λέγεται τὸ ἐξ οὗ γίνεταί τι ἐνυπάρχοντος, οἷον ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος καὶ ὁ ἄργυρος τῆς φιάλης καὶ τὰ τούτων γένη, [w] ἄλλον δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ παράδειγμα· τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὁ λόγος [x] ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ τὰ τούτου γένη, οἷον [y] τοῦ διὰ πασῶν τὰ δύο πρὸς ἕν, καὶ ὅλως ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ. Ἔτι ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς 3 μεταβολῆς ἡ πρώτη ἢ τῆς ἠρεμήσεως, οἷον ὁ βουλεύσας αἴτιος, καὶ ὁ πατὴρ [z] τοῦ τέκνου, καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν τοῦ ποιουμένου καὶ τὸ μεταβάλλον τοῦ μεταβαλλομένου. Ἔτι ὡς τὸ τέλος· τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα, οἷον τοῦ περιπατεῖν ἡ ὑγίεια· διὰ τί γὰρ περιπατεῖ; φαμὲν ἵνα [a] ὑγιαίνῃ, καὶ εἰπόντες οὕτως οἰόμεθα ἀποδεδωκέναι τὸ αἴτιον. Καὶ ὅσα 4 δὴ κινήσαντος ἄλλου μεταξὺ [b] γίγνεται τοῦ τέλους, οἷον τῆς ὑγιείας ἡ [c] ἰσχνασία ἢ ἡ κάθαρσις [d] ἢ τὰ φάρμακα ἢ τὰ ὄργανα· πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ τέλους ἕνεκά ἐστι, διαφέρει δ᾽ ἀλλήλων ὡς ὄντα τὰ μὲν ἔργα τὰ δ᾽ ὄργανα. Τὰ μὲν οὖν 5 αἴτια σχεδὸν τοσαυταχῶς [e] λέγεται, συμβαίνει δὲ πολλαχῶς λεγομένων τῶν αἰτίων καὶ πολλὰ τοῦ αὐτοῦ αἴτια εἶναι, οὐ

[q] καὶ ὁ ἥλιος F. [r] ἔργον διορίσαι τῆς πρώτης I, τῆς πρώτης ἐστίν E. [s] χάριν τὰ φυσικὰ ἡ I. [t] καὶ περὶ πάσης F.I. [v] τὰς ἀρχὰς αὐτῶν E. [w] ἄλλο I. [x] ὁ post λόγος om. F. [y] τοῦ δ.] τὸν δ. E. [z] τοῦ ante τέκνου om. I. [a] ὑγιάνῃ F.I. [b] γένηται E. [c] ἰσχνανσία I. [d] ἢ τὰ φάρμακα om. E. [e] λέγεται om. F.

*κατὰ συμβεβηκός, οἷον τοῦ ἀνδριάντος [f] καὶ ἡ [g] ἀνδριαντο-
ποιικὴ καὶ ὁ χαλκός, [h] οὐ καθ' ἕτερόν τι ἀλλ' ᾗ ἀνδριάς, ἀλλ'
οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ὕλη τὸ δ' ὡς ὅθεν ἡ
6 [i] κίνησις. Ἔστι δέ τινα καὶ ἀλλήλων αἴτια, οἷον τὸ [k] πο-
νεῖν τῆς εὐεξίας καὶ αὕτη τοῦ πονεῖν· ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρό-
πον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς τέλος τὸ δ' ὡς ἀρχὴ κινήσεως. Ἔτι
δὲ τὸ αὐτὸ τῶν ἐναντίων ἐστὶν [l] αἴτιον· ὃ γὰρ παρὸν αἴτιον
τοῦδε, τοῦτο καὶ ἀπὸν αἰτιώμεθα ἐνίοτε τοῦ ἐναντίου, οἷον
τὴν ἀπουσίαν τοῦ κυβερνήτου [m] τῆς τοῦ πλοίου ἀνατροπῆς,
7 οὗ ἦν ἡ παρουσία αἰτία τῆς σωτηρίας. Ἅπαντα δὲ τὰ νῦν
εἰρημένα αἴτια εἰς [n] τέτταρας [o] πίπτει τόπους τοὺς φανερω-
τάτους. Τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τῶν συλλαβῶν καὶ [p] ἡ ὕλη
τῶν [q] σκευαστῶν καὶ τὸ πῦρ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων
καὶ τὰ μέρη τοῦ ὅλου καὶ αἱ ὑποθέσεις τοῦ συμπεράσματος
ὡς τὸ ἐξ οὗ αἴτιά ἐστιν· τούτων δὲ τὰ μὲν ὡς τὸ ὑποκείμενον,
οἷον τὰ μέρη, τὰ δὲ ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, τό τε ὅλον καὶ ἡ σύν-
8 θεσις καὶ τὸ εἶδος. Τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ βου-
λεύσας καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν, πάντα ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μετα-
βολῆς ἢ στάσεως [r] ἢ κινήσεως. Τὰ [s] δ' ὡς τὸ τέλος καὶ
τἀγαθὸν τῶν ἄλλων· [t] τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα βέλτιστον καὶ τέλος
τῶν ἄλλων ἐθέλει εἶναι· διαφερέτω δὲ [v] μηδὲν εἰπεῖν αὐτὸ
9 ἀγαθὸν ἢ φαινόμενον ἀγαθόν. Τὰ μὲν οὖν αἴτια [w] ταῦτα
καὶ τοσαῦτά ἐστι τῷ εἴδει· τρόποι δὲ τῶν αἰτίων ἀριθμῷ μὲν
εἰσι πολλοί, κεφαλαιούμενοι δὲ καὶ οὗτοι ἐλάττους. Λέγεται
[x] γὰρ αἴτια πολλαχῶς, καὶ αὐτῶν τῶν ὁμοειδῶν προτέρως
καὶ ὑστέρως [y] ἄλλο ἄλλου, οἷον ὑγιείας [z] ἰατρὸς καὶ [a] τεχνί-
της, καὶ τοῦ διὰ πασῶν τὸ διπλάσιον καὶ [b] ὁ ἀριθμός, καὶ
10 ἀεὶ τὰ [c] περιέχοντα πρὸς [d] τὸ καθ' ἕκαστα. Ἔτι δ' ὡς τὸ*

[f] *καὶ* om. F.I. [g] *ἀνδριαντοποιητικὴ* F.I. [h] *οὐ*] *ταῦτα δὲ οὐ* E. [i] *κίνησις ἐστιν. Ἔστιν* E. [k] *πονεῖν αἴτιον τῆς* F.I. [l] *αἴτιον* ante *ὃ* om. E.F. [m] *τῆς τοῦ* om. E. [n] *τέσσαρας* I. [o] *τρόπους πίπτει* F.I. [p] *ἡ* om. E. [q] *κατασκευαστῶν* E. [r] *ἢ κινήσεως* om. E. [s] *δ' ἄλλα ὡς* E. [t] *τὸ—ἄλλων* om. E. [v] *αὐτὸ μηδὲν εἰπεῖν* F.I. [w] *ταῦτα*] *τοιαῦτα* I. [x] *γὰρ τὰ αἴτια* F. [y] *ἄλλου ἄλλο* F. [z] *ὁ ἰατρὸς* F.I. [a] *καὶ ὁ τεχν.* I. [b] *ὁ* om. E. [c] *περιέχοντα* om. E. [d] *τῷ καθέκαστον* F.

συμβεβηκὸς καὶ τὰ τούτων γένη, οἷον ἀνδριάντος [e] ἄλλως Πολύκλειτος καὶ [e] ἄλλως ἀνδριαντοποιός, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀνδριαντοποιῷ τὸ Πολυκλείτῳ εἶναι. Καὶ τὰ περιέχοντα δὲ τὸ συμβεβηκός, οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος αἴτιος [f] εἴη ἀνδριάντος ἢ [g] ὅλως ζῷον. Ἔστι δὲ καὶ τῶν συμβεβηκότων ἄλλα ἄλλων 11 πορρώτερον καὶ ἐγγύτερον, οἷον εἰ ὁ λευκὸς [h] καὶ ὁ μουσικὸς αἴτιος λέγοιτο τοῦ ἀνδριάντος. [i] Πάντα δὲ καὶ τὰ οἰκείως λεγόμενα καὶ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς τὰ μὲν ὡς δυνάμενα λέγεται τὰ δ' ὡς ἐνεργοῦντα, οἷον τοῦ οἰκοδομεῖσθαι [k] οἰκίαν [l] οἰκοδόμος ἢ οἰκοδομῶν οἰκοδόμος. Ὁμοίως δὲ [m] λεχθήσεται 12 καὶ ἐφ' ὧν αἴτια τὰ αἴτια τοῖς εἰρημένοις, οἷον [n] τουδὶ [o] τοῦ ἀνδριάντος [p] ἢ ἀνδριάντος [q] ἢ καὶ ὅλως εἰκόνος, καὶ χαλκοῦ τοῦδε ἢ χαλκοῦ [r] ἢ ὅλως ὕλης· καὶ ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων ὡσαύτως. Ἔτι δὲ συμπλεκόμενα καὶ ταῦτα [s] κἀκεῖνα λεχθήσεται, οἷον οὐ Πολύκλειτος [t] οὐδὲ ἀνδριαντοποιός, ἀλλὰ Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιός. Ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτά ἐστι 13 τὸ μὲν πλῆθος ἕξ, λεγόμενα δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ὡς τὸ καθ' ἕκαστον, ἢ ὡς τὸ γένος, ἢ ὡς τὸ συμβεβηκός, ἢ ὡς τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ἢ ὡς συμπλεκόμενα ταῦτα, ἢ ὡς ἁπλῶς λεγόμενα· πάντα δὲ ἢ ἐνεργοῦντα ἢ κατὰ δύναμιν. Διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι τὰ μὲν ἐνεργοῦντα καὶ τὰ καθ' ἕκαστον ἅμα ἔστι καὶ οὐκ ἔστι καὶ ὧν [v] αἴτια, οἷον ὅδ' [w] ὁ ἰατρεύων τῷδε τῷ ὑγιαζομένῳ καὶ ὅδε [w] ὁ οἰκοδομῶν τῷδε τῷ οἰκοδομουμένῳ, [x] τὰ δὲ κατὰ δύναμιν οὐκ ἀεί· φθείρεται γὰρ οὐχ ἅμα ἡ οἰκία καὶ ὁ οἰκοδόμος. Δεῖ δ' ἀεὶ τὸ αἴτιον ἑκάστου τὸ ἀκρότατον 14 ζητεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἄνθρωπος οἰκοδομεῖ ὅτι οἰκοδόμος, ὁ δ' οἰκοδόμος [y] κατὰ τὴν οἰκοδομικήν· τοῦτο τοίνυν πρότερον τὸ αἴτιον. Καὶ οὕτως ἐπὶ πάντων. Ἔτι τὰ μὲν γένη τῶν γενῶν, τὰ δὲ καθ' [z] ἕκαστον τῶν καθ' ἑκα-

[e] ἄλλος I. [f] ἀνδριάντος εἴη E. [g] ὅλως τὸ ζῷον I. [h] καὶ ὁ μουσικὸς om. E. [i] πάντα] παρὰ πάντα I. [k] οἰκίαν om. E. [l] ὁ οἰκ. ἢ ὁ οἰκ. F.I. [m] δειχθήσεται F. [n] τοῦδε F.I. [o] τοῦ om. E. [p] ἢ ἀνδριάντος om. E. [q] καὶ post ἢ om. E. [r] ἢ καὶ ὅλως F. [s] καὶ ἐκεῖνα F. [t] οὐδὲ—Πολύκλειτος om. I. [v] αἴτια corr. E. [w] ὁ om. E. [x] τὸ E. [y] κατὰ] ὅτι κατὰ E. [z] ἕκαστα—ἕκαστα F.I.

στον, οἷον ἀνδριαντοποιὸς μὲν ἀνδριάντος, ὁδὶ δὲ τουδί. Καὶ τὰς μὲν δυνάμεις τῶν δυνατῶν, τὰ δ' ἐνεργοῦντα πρὸς τὰ ἐνεργούμενα. Ὅσα μὲν οὖν τὰ αἴτια καὶ ὃν τρόπον αἴτια, ἔστω ἡμῖν διωρισμένα ἱκανῶς.

4 Λέγεται δὲ καὶ ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον τῶν αἰτίων, καὶ πολλὰ καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι [a] διὰ τύχην καὶ [b] διὰ τὸ αὐτόματον· τίνα οὖν τρόπον ἐν τούτοις ἐστὶ τοῖς αἰτίοις ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, καὶ πότερον τὸ αὐτὸ [c] ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον ἢ ἕτερον, καὶ ὅλως τί [d] ἐστιν ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτό-
2 ματον, ἐπισκεπτέον. Ἔνιοι γὰρ [e] καὶ εἰ ἔστιν ἢ μὴ ἀποροῦσιν· οὐδὲν [f] γὰρ γίνεσθαι ἀπὸ τύχης φασίν, ἀλλὰ πάντων εἶναί [g] τι αἴτιον ὡρισμένον, ὅσα [h] λέγομεν [i] ἀπ' αὐτομάτου γίγνεσθαι [k] ἢ τύχης, οἷον τοῦ ἐλθεῖν ἀπὸ τύχης εἰς τὴν ἀγοράν, [l] καὶ καταλαβεῖν ὃν ἐβούλετο μὲν οὐκ ᾤετο δέ, αἴτιον τὸ βούλεσθαι [m] ἀγοράσαι ἐλθόντα· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ τύχης [n] λεγομένων ἀεί τι εἶναι λαβεῖν τὸ αἴτιον, ἀλλ' οὐ τύχην, ἐπεὶ εἴ γέ τι ἦν ἡ τύχη, ἄτοπον ἂν φανείη ὡς ἀληθῶς, καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί ποτ' οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων σοφῶν τὰ αἴτια περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς λέγων περὶ τύχης οὐδὲν διώρισεν, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, οὐδὲν ᾤοντο οὐδ' ἐκεῖνοι εἶναι
3 ἀπὸ τύχης. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο θαυμαστόν· πολλὰ γὰρ καὶ γίνεται καὶ ἔστιν ἀπὸ τύχης καὶ ἀπὸ [o] ταὐτομάτου, ἃ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἔστιν [p] ἐπανενεγκεῖν ἕκαστον ἐπί τι αἴτιον τῶν γινομένων, καθάπερ ὁ παλαιὸς λόγος εἶπεν ὁ ἀναιρῶν τὴν τύχην, [q] ὅμως τούτων τὰ μὲν εἶναί φασι πάντες ἀπὸ τύχης τὰ δ' οὐκ ἀπὸ τύχης· διὸ καὶ ἁμῶς γέ πως ἦν ποιητέον
4 αὐτοῖς μνείαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκείνων γέ τι ᾤοντο εἶναι τὴν τύχην, οἷον φιλίαν ἢ νεῖκος ἢ [r] νοῦν ἢ πῦρ ἢ ἄλλο γέ τι τῶν τοιούτων. Ἄτοπον οὖν εἴτε μὴ ὑπελάμβανον εἶναι εἴτε

[a] διὰ] διὰ τὴν E, καὶ διὰ F. [b] διὰ om. I. [c] ἡ om. I. [d] ἐστιν αὐτόματον καὶ ἡ τύχη E. [e] εἰ καὶ I. [f] γὰρ] γὰρ δὴ E. [g] τι om. F. [h] λεγόμενα I. [i] ἀπὸ ταυτομάτου F.I. [k] ἢ] καὶ F. [l] καὶ καταλαβεῖν εἰς τὴν ἀγορὰν I. [m] ἐλθόντα ἀγοράσαι F.I. [n] λεγομένων om. E. [o] τοῦ αὐτομάτου E. [p] ἐπενεγκεῖν F. [q] ὁμοίως E. [r] πῦρ ἢ νοῦν F.I.

οἰόμενοι [s]παρέλειπον, καὶ ταῦτ' ἐνίοτε χρώμενοι, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς οὐκ ἀεὶ τὸν ἀέρα [t]ἀνωτάτω ἀποκρίνεσθαί φησιν, ἀλλ' ὅπως ἂν τύχῃ. Λέγει [v]γοῦν ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ 5

Ὡς οὕτω συνέκυρσε θέων τότε, πολλάκι δ' ἄλλως·

καὶ τὰ μόρια τῶν ζῴων ἀπὸ τύχης γενέσθαι τὰ πλεῖστα [w]φησίν. Εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ [x]τοὐρανοῦ τοῦδε καὶ τῶν [y]κοσμικῶν πάντων αἰτιῶνται τὸ αὐτόματον· ἀπὸ ταὐτομάτου γὰρ [z]γίγνεσθαι τὴν δίνην καὶ τὴν κίνησιν τὴν διακρίνασαν καὶ καταστήσασαν εἰς ταύτην τὴν τάξιν τὸ πᾶν. Καὶ μάλα [a]τοῦτο θαυμάσαι ἄξιον· [b]λέγοντες γὰρ τὰ μὲν 6 ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ἀπὸ τύχης μήτε εἶναι μήτε γίγνεσθαι, ἀλλ' ἤτοι φύσιν ἢ νοῦν ἤ [c]τι τοιοῦτον ἕτερον εἶναι τὸ αἴτιον (οὐ γὰρ ὅ τι ἔτυχεν ἐκ τοῦ σπέρματος ἑκάστου γίγνεται, ἀλλ' ἐκ μὲν τοῦ τοιουδὶ [d]ἐλαία ἐκ δὲ τοῦ τοιουδὶ [e]ἄνθρωπος), τὸν δ' οὐρανὸν καὶ τὰ [f]θειότατα τῶν φανερῶν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου [g]γενέσθαι, τοιαύτην [h]δ' αἰτίαν μηδεμίαν εἶναι οἵαν τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν. Καίτοι [i]εἰ 7 οὕτως ἔχει, [k]τοῦτ' αὐτὸ ἄξιον ἐπιστάσεως, καὶ καλῶς ἔχει λεχθῆναί τι περὶ [l]αὐτοῦ. Πρὸς γὰρ τῷ καὶ ἄλλως [m]ἄτοπον εἶναι τὸ λεγόμενον, ἔτι ἀτοπώτερον τὸ λέγειν ταῦτα ὁρῶντας ἐν μὲν τῷ οὐρανῷ οὐδὲν ἀπὸ ταὐτομάτου γιγνόμενον, ἐν δὲ τοῖς οὐκ ἀπὸ [n]τύχης πολλὰ συμβαίνοντα ἀπὸ τύχης· καίτοι εἰκός [o]γε ἦν τοὐναντίον [p]γίγνεσθαι. Εἰσὶ δέ τινες 8 οἷς δοκεῖ εἶναι [q]αἰτία μὲν ἡ τύχη, ἄδηλος δὲ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ ὡς θεῖόν τι οὖσα καὶ δαιμονιώτερον. Ὥστε σκεπτέον καὶ τί ἑκάτερον, καὶ εἰ ταὐτὸν ἢ ἕτερον τό [r]τε αὐτόματον καὶ ἡ τύχη, καὶ πῶς εἰς τὰ διωρισμένα αἴτια ἐμπίπτουσιν.

5 Πρῶτον μὲν οὖν, ἐπειδὴ ὁρῶμεν τὰ μὲν ἀεὶ ὡσαύτως γινόμενα τὰ δὲ ὡς [s]ἐπὶ πολύ, φανερὸν [t]ὅτι οὐδετέρου τούτων

[s] παρέλιπον I. [t] ἀποκρίνεσθαι ἀνωτάτω F.I. [v] γοῦν] οὖν F. [w] φησὶν οὗτος. Εἰσὶ E. [x] τοῦ οὐρανοῦ F.I. [y] κόσμων E. [z] γίνεσθαί φασι τὴν I. [a] τούτό γε αὐτὸ θαυμάσαι F.I. [b] λέγοντας τὰ F. [c] τι om. F. [d] ἐλαίαν I. [e] ἄνθρωπον I. [f] θειότερα F.I. [g] γίγνεσθαι E. [h] δ' om. E. [i] εἰ] γε εἰ I. [k] τοῦτό γε αὐτὸ F.I. [l] αὐτοῦ τούτου. Πρὸς E. [m] ἄλογον E. [n] τύχης εἶναι πολλὰ E. [o] γε om. E. [p] γενέσθαι I. [q] μὲν αἰτία F.I. [r] τε om. F. [s] ἐπὶ τὸ πολὺ F.I. [t] ὅτι] ὡς F.

αἰτία ἡ τύχη λέγεται οὐδὲ τὸ ἀπὸ τύχης, οὔτε τοῦ ἐξ ἀνάγκης [v] καὶ ἀεὶ οὔτε [w] τοῦ ὡς [x] ἐπὶ πολύ. Ἀλλ' ἐπειδὴ [y] ἔστιν ἃ γίγνεται καὶ [z] παρὰ ταῦτα, καὶ [a] ταῦτα πάντες φασὶν εἶναι ἀπὸ τύχης, φανερὸν ὅτι ἔστι τι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον· τά τε γὰρ τοιαῦτα ἀπὸ τύχης [b] καὶ τὰ ἀπὸ τύχης τοιαῦτα 2 ὄντα ἴσμεν. Τῶν δὲ γινομένων τὰ μὲν ἕνεκά [c] του γίγνεται, τὰ δ' οὔ· τούτων δὲ τὰ μὲν [d] κατὰ προαίρεσιν, τὰ δ' οὐ κατὰ προαίρεσιν, ἄμφω δ' ἐν τοῖς ἕνεκά του, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ἐν τοῖς [e] παρὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὡς [f] ἐπὶ πολὺ ἔστιν ἔνια περὶ ἃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τὸ ἕνεκά του. Ἔστι δ' ἕνεκά του ὅσα [g] τε ἀπὸ διανοίας ἂν πραχθείη καὶ ὅσα ἀπὸ φύσεως. 3 Τὰ δὴ τοιαῦτα ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ἀπὸ τύχης φαμὲν εἶναι· ὥσπερ γὰρ καὶ [h] ὄν ἐστι τὸ μὲν καθ' αὑτὸ τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οὕτω καὶ αἴτιον ἐνδέχεται εἶναι, οἷον οἰκίας καθ' αὑτὸ μὲν αἴτιον τὸ οἰκοδομικόν, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ λευκὸν ἢ τὸ μουσικόν. Τὸ μὲν οὖν καθ' αὑτὸ αἴτιον ὡρισμένον, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀόριστον· ἄπειρα γὰρ 4 [i] ἂν τῷ ἑνὶ συμβαίη. Καθάπερ οὖν ἐλέχθη, ὅταν ἐν τοῖς ἕνεκά [k] του γιγνομένοις τοῦτο γένηται, τότε λέγεται ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ ἀπὸ τύχης. [l] Αὐτῶν δὲ πρὸς ἄλληλα τὴν διαφορὰν τούτων ὕστερον διοριστέον. Νῦν δὲ τοῦτο ἔστω φανερόν, ὅτι ἄμφω ἐν τοῖς ἕνεκά τού ἐστιν, οἷον ἕνεκα τοῦ ἀπολαβεῖν τὸ ἀργύριον ἦλθεν ἄν, [m] κομισόμενος τὸν ἔρανον, εἰ ᾔδει· ἦλθε δ' οὐ τούτου ἕνεκα, ἀλλὰ συνέβη [n] αὐτῷ ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι τοῦτο τοῦ κομίσασθαι ἕνεκα· τοῦτο δὲ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φοιτῶν εἰς τὸ χωρίον οὔτ' ἐξ ἀνάγκης· ἔστι δὲ τὸ τέλος, ἡ κομιδή, οὐ τῶν ἐν αὐτῷ αἰτίων, ἀλλὰ τῶν [o] προαιρετῶν καὶ ἀπὸ διανοίας· καὶ λέγεταί [p] γε τότε ἀπὸ τύχης 5 ἐλθεῖν. Εἰ δὲ προελόμενος [q] καὶ τούτου ἕνεκα, ἢ ἀεὶ φοιτῶν

[v] καὶ om. F. [w] τοῦ] τὸ F. [x] ἐπὶ τὸ πολὺ I. [y] ἔστι τινὰ ἃ I, τινα F. [z] περὶ F. [a] πάντες ταῦτα F.I. [b] καὶ τὰ ἀπὸ τύχης om. F. [c] του om. E. [d] κατὰ προαίρεσιν om. F. [e] περὶ F. [f] ἐπὶ τὸ πολὺ F.I. [g] τε om. F. [h] ὂν] ο E. [i] ἂν ἐν τῷ F. [k] του γιγνομένοις om. E. [l] αὐτὴν F. [m] κομισάμενος E. [n] αὐτῷ om. F.I. [o] ἀπροαιρέτων καὶ οὐκ ἀπὸ γρ. I. [p] γε τότε] το E. [q] καὶ om. E.

ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κομιζόμενος, οὐκ ἀπὸ τύχης. Δῆλον ἄρα ὅτι ἡ τύχη αἰτία κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν τῶν ἕνεκά του. Διὸ περὶ τὸ αὐτὸ διάνοια καὶ τύχη· ἡ γὰρ προαίρεσις οὐκ ἄνευ διανοίας. Ἀόριστα μὲν οὖν τὰ αἴτια ἀνάγκη εἶναι, ἀφ' ὧν ἂν γένοιτο τὸ [r] ἀπὸ τύχης. Ὅθεν 6 [s] καὶ ἡ τύχη τοῦ [t] ἀορίστου εἶναι [v] δοκεῖ καὶ ἄδηλος ἀνθρώπῳ, καὶ ἔστιν ὡς [w] οὐδὲν ἀπὸ τύχης δόξειεν ἂν γίγνεσθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα ὀρθῶς λέγεται, [x] ὅτι εὐλόγως. Ἔστι μὲν γὰρ ὡς γίνεται ἀπὸ τύχης· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ γίνεται, καὶ ἔστιν αἴτιον ὡς συμβεβηκὸς ἡ τύχη, ὡς δ' ἁπλῶς οὐδενός, οἷον οἰκίας οἰκοδόμος μὲν αἴτιος, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ αὐλητής, καὶ τοῦ ἐλθόντα κομίσασθαι τὸ ἀργύριον, μὴ τούτου ἕνεκα ἐλθόντα, ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ ἰδεῖν τινὰ βουλόμενος καὶ διώκων [y] καὶ φεύγων. Καὶ τὸ [z] φάναι εἶναί τι παράλογον 7 τὴν τύχην ὀρθῶς· ὁ γὰρ λόγος ἢ τῶν ἀεὶ ὄντων ἢ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ δὲ τύχη ἐν τοῖς γιγνομένοις παρὰ ταῦτα. Ὥστ' [a] ἐπειδὴ ἀόριστα τὰ οὕτως αἴτια, καὶ ἡ τύχη ἀόριστον. [b] Ὅμως δ' ἐπ' ἐνίων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἆρ' οὖν τὰ τυχόντα αἴτι' ἂν γένοιτο τῆς τύχης, οἷον ὑγιείας ἢ πνεῦμα ἢ [c] εἵλησις, ἀλλ' οὐ τὸ [d] ἀποκεκάρθαι· ἔστι γὰρ ἄλλα ἄλλων ἐγγύτερα τῶν κατὰ συμβεβηκὸς [e] αἰτίων. Τύχη δὲ ἀγαθὴ μὲν λέγεται, 8 ὅταν ἀγαθόν τι ἀποβῇ, φαύλη δέ, ὅταν φαῦλόν τι, εὐτυχία δὲ καὶ δυστυχία, ὅταν μέγεθος ἔχοντα ταῦτα· διὸ καὶ τὸ [f] παρὰ μικρὸν κακὸν ἢ ἀγαθὸν [g] μέγα λαβεῖν ἢ [h] δυστυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν ἐστίν, ὅτι ὡς ὑπάρχον λέγει ἡ διάνοια· τὸ γὰρ [f] παρὰ μικρὸν ὥσπερ οὐδὲν ἀπέχειν δοκεῖ. Ἔτι ἀβέβαιον ἡ εὐτυχία εὐλόγως· ἡ γὰρ τύχη ἀβέβαιος· οὔτε γὰρ ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀπὸ τύχης οὐθέν. Ἔστι 9 μὲν οὖν [i] ἄμφω αἴτια, καθάπερ εἴρηται, κατὰ συμβεβηκός,

[r] ἀπὸ τῆς τύχης E. [s] καὶ om. F.I. [t] ἀρίστου I. [v] δοκεῖ ante ἡ F.I. [w] ἀπὸ τύχης οὐδὲν I. [x] ὅτι om. E. [y] καὶ θεασόμενος καὶ φ. F.I. [z] εἶναι φάναι τι I, εἶναί τι φάναι F. [a] ἐπεὶ F. [b] ὁμοίως E. [c] εἴλισις F. [d] ἀποκεκαθάρθαι I. [e] αἰτίων εὐτυχία δέ ἐστιν ὅταν ὡς προείλετο ἀποβῇ, ἀτυχία δ' ὅταν παρὰ τὴν προαίρεσιν. Τύχη E. [f] περὶ F. [g] λαβεῖν μέγα F.I. [h] εὐτυχεῖν ἢ ἀτυχεῖν E.F. [i] ἄμφω om. E.

καὶ ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις γίγνεσθαι μὴ ἁπλῶς μηδ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ τούτων ὅσ' ἂν [k] γένοιτο ἕνεκά του.

6 Διαφέρει δ' ὅτι τὸ αὐτόματον ἐπὶ πλεῖόν ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης πᾶν ἀπὸ ταὐτομάτου, τοῦτο δ' οὐ [l] πᾶν ἀπὸ τύχης. Ἡ μὲν γὰρ τύχη καὶ τὸ ἀπὸ τύχης [m] ἐστὶν ὅσοις καὶ τὸ εὐτυχῆσαι ἂν ὑπάρξειεν καὶ ὅλως πρᾶξις. Διὸ καὶ ἀνάγκη περὶ τὰ πρακτὰ εἶναι [n] τὴν τύχην· σημεῖον δ' ὅτι δοκεῖ ἤτοι ταὐτὸν εἶναι τῇ εὐδαιμονίᾳ [o] ἡ εὐτυχία ἢ ἐγγύς, ἡ δ' εὐδαιμονία πρᾶξίς τις· εὐπραξία γάρ. Ὥσθ' [p] ὁπόσοις 2 μὴ ἐνδέχεται πρᾶξαι, οὐδὲ τὸ ἀπὸ τύχης τι ποιῆσαι. Καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἄψυχον οὐδὲν οὔτε θηρίον οὔτε παιδίον οὐδὲν ποιεῖ ἀπὸ τύχης, ὅτι οὐκ ἔχει προαίρεσιν· οὐδ' εὐτυχία οὐδ' ἀτυχία ὑπάρχει τούτοις, εἰ μὴ καθ' ὁμοιότητα, ὥσπερ ἔφη Πρώταρχος εὐτυχεῖς εἶναι τοὺς λίθους ἐξ ὧν οἱ βωμοί, ὅτι τιμῶνται, οἱ δὲ ὁμόζυγες αὐτῶν καταπατοῦνται. Τὸ δὲ πάσχειν ἀπὸ τύχης [q] ὑπάρξει πως καὶ τούτοις, ὅταν ὁ πράττων τι περὶ αὐτὰ [r] πράξῃ ἀπὸ τύχης· ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν. 3 Τὸ δ' αὐτόματον καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις [s] καὶ [t] πολλοῖς [v] τῶν ἀψύχων, οἷον ὁ ἵππος αὐτόματος, φαμέν, ἦλθεν, ὅτι ἐσώθη μὲν ἐλθών, οὐ τοῦ σωθῆναι δὲ [w] ἕνεκα ἦλθεν. Καὶ ὁ τρίπους αὐτόματος κατέπεσεν· [x] ἔστη μὲν γὰρ τοῦ καθῆσθαι [w] ἕνεκα, 4 ἀλλ' οὐ τοῦ καθῆσθαι [w] ἕνεκα κατέπεσεν. Ὥστε φανερὸν ὅτι ἐν τοῖς ἁπλῶς [y] ἕνεκά του γινομένοις, ὅταν μὴ τοῦ συμβάντος ἕνεκα γένηται [z] οὗ ἔξω τὸ αἴτιον, τότε ἀπὸ [a] ταὐτομάτου λέγομεν· ἀπὸ τύχης δέ, τούτων ὅσα ἀπὸ ταὐτομάτου 5 γίνεται τῶν προαιρετῶν τοῖς ἔχουσι προαίρεσιν. Σημεῖον δὲ τὸ μάτην, ὅτι λέγεται ὅταν μὴ γένηται τὸ ἕνεκα ἄλλου ἐκείνου ἕνεκα, οἷον τὸ [b] βαδίσαι λαπάξεως ἕνεκά ἐστιν· εἰ δὲ μὴ ἐγένετο βαδίσαντι, μάτην [c] φαμὲν βαδίσαι καὶ ἡ βάδισις

[k] γένοιτο ἐν τοῖς ἕνεκά I. [l] πᾶν om. F.I.. [m] ἐστὶν ἐν ὅσοις I. [n] τὴν om. E. [o] ἡ εὐτυχία om. F. [p] ὅσοις F.I. [q] ὑπάρχει F. [r] πράξῃι τι ἀπὸ E. [s] καὶ ante π. om. I. [t] πολλοῖς om. F. [v] τοῖς ἀψύχοις F. [w] ἕνεκεν F.I. [x] ἔστι E. [y] ἕνεκα γ. F. [z] οὗ] ὧν F. [a] τοῦ αὐτομάτου F. [b] βαδίσαι εἰ λαπ. F.I. [c] ἔφαμεν F.I.

ματαία, ὡς τοῦτο ὂν τὸ μάτην, τὸ πεφυκὸς ἄλλου ἕνεκα, ὅταν μὴ περαίνῃ ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα [d]ἐπεφύκει, ἐπεὶ εἴ τις λούσασθαι φαίη μάτην ὅτι οὐκ [e]ἐξέλιπεν ὁ ἥλιος, γελοῖος ἂν εἴη· οὐ γὰρ ἦν τοῦτο ἐκείνου ἕνεκα. Οὕτω δὴ τὸ αὐτόματον 6 [f]καὶ κατὰ τὸ ὄνομα, ὅταν αὐτὸ μάτην γένηται· κατέπεσε γὰρ [g]οὐ τοῦ πατάξαι [h]ἕνεκα [i]ὁ λίθος· ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἄρα κατέπεσεν ὁ λίθος, ὅτι πέσοι ἂν ὑπό τινος καὶ τοῦ πατάξαι ἕνεκα. Μάλιστα δ' ἐστὶ χωριζόμενον [k]τὸ ἀπὸ τύχης ἐν τοῖς φύσει γινομένοις· ὅταν γὰρ γένηταί [l]τι παρὰ φύσιν, τότε οὐκ ἀπὸ τύχης ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ ταὐτομάτου γεγονέναι φαμέν. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἕτερον· τοῦ μὲν γὰρ ἔξω τὸ αἴτιον, τοῦ δ' ἐντός.

Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ αὐτόματον καὶ [m]τί ἡ τύχη, εἴρηται, 7 καὶ τί [n]διαφέρουσιν ἀλλήλων. Τὸν δὲ τρόπον [o]τῆς αἰτίας ἐν τοῖς ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, [p]ἑκάτερον αὐτῶν· ἢ γὰρ τῶν φύσει τι ἢ τῶν ἀπὸ διανοίας αἴτιον ἀεί ἐστιν· ἀλλὰ τούτων τὸ πλῆθος ἀόριστον. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ αὐτόματον καὶ 8 ἡ τύχη αἴτια ὧν ἂν [q]ἢ νοῦς γένοιτο αἴτιος ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν, [r]οὐδὲν δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐστι πρότερον τῶν καθ' [s]αὑτό, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιον [t]πρότερον τοῦ καθ' [v]αὑτό. Ὕστερον ἄρα τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη καὶ νοῦ καὶ φύσεως· ὥστ' εἰ ὅτι μάλιστα τοῦ οὐρανοῦ αἴτιον τὸ αὐτόματον, ἀνάγκη πρότερον νοῦν [w]καὶ φύσιν αἰτίαν εἶναι καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ [x]τοῦδε παντός.

Ὅτι δ' ἔστιν αἴτια, καὶ [y]ὅτι τοσαῦτα τὸν ἀριθμὸν ὅσα 7 φαμέν, δῆλον· τοσαῦτα γὰρ τὸν ἀριθμὸν τὸ διὰ τί περιείληφεν· ἢ γὰρ εἰς τὸ τί ἐστιν ἀνάγεται τὸ διὰ τί ἔσχατον ἐν τοῖς ἀκινήτοις, οἷον ἐν τοῖς μαθήμασιν (εἰς ὁρισμὸν [z]γὰρ τοῦ

[d] ἐπεφύκει] ἦν καὶ ἐπεφύκει F.I. [e] ἐξέλειπεν E. [f] καὶ om. F.I. [g] οὐ] ὁ F. [h] ἕνεκεν E. [i] ὁ post ἕνεκα om. F. [k] τοῦ E. [l] τι om. E. [m] τί ante ἡ om. I. [n] διαφέρει F. [o] τῆς δ' αἰτίας τὸν τρόπον I. [p] ἑκατέρου I. [q] ἢ post ἂν om. E. [r] οὐθὲν I. [s] αὑτό, ὥστ' οὐδ' αἴτιον, δῆλον E. [t] πότερον F. [v] ἑαυτό I. [w] αἴτιον καὶ φύσιν F.I. [x] τοῦδε τοῦ παντός F.I. [y] ὅτι ἔστι τοσαῦτα F.I. [z] γὰρ om. I.

εὐθέος ἢ συμμέτρου ἢ ἄλλου τινὸς ἀνάγεται ἔσχατον), ἢ εἰς τὸ κινῆσαν πρῶτον, οἷον διὰ τί ἐπολέμησαν; Ὅτι ἐσύλησαν· ἢ τίνος ἕνεκα; Ἵν' ἄρξωσιν· ἢ ἐν τοῖς γινομένοις ἡ ὕλη.
2 Ὅτι μὲν οὖν τὰ αἴτια [a] ταῦτα καὶ τοσαῦτα, φανερόν· ἐπεὶ [b] δ' αἱ αἰτίαι [c] τέτταρες, περὶ πασῶν τοῦ φυσικοῦ εἰδέναι, καὶ εἰς πάσας ἀνάγων τὸ διὰ τί ἀποδώσει φυσικῶς, τὴν ὕλην, τὸ εἶδος, τὸ κινῆσαν, τὸ οὗ ἕνεκα. Ἔρχεται δὲ τὰ τρία εἰς τὸ [d] ἓν πολλάκις· τὸ μὲν γὰρ τί ἐστι καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἕν ἐστι, τὸ δ' ὅθεν ἡ κίνησις πρῶτον τῷ εἴδει [e] ταὐτὸ τούτοις· ἄν-
3 θρωπος [f] γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. Καὶ ὅλως ὅσα κινούμενα κινεῖ· ὅσα δὲ μή, οὐκέτι φυσικῆς· οὐ γὰρ ἐν [g] αὑτοῖς ἔχοντα κίνησιν οὐδ' ἀρχὴν κινήσεως κινεῖ, ἀλλ' ἀκίνητα ὄντα. Διὸ τρεῖς αἱ πραγματεῖαι, ἡ μὲν περὶ [h] ἀκίνητον, ἡ δὲ περὶ κινούμενον μὲν ἄφθαρτον δέ, ἡ δὲ περὶ τὰ φθαρτά. Ὥστε τὸ διὰ τί καὶ εἰς τὴν ὕλην ἀνάγοντι ἀποδίδοται, καὶ εἰς [i] τὸ τί
4 ἐστι, καὶ εἰς τὸ πρῶτον κινῆσαν. Περὶ γενέσεως γὰρ μάλιστα τοῦτον τὸν τρόπον τὰς αἰτίας σκοποῦσι, τί μετὰ [k] τί γίνεται, καὶ τί πρῶτον [l] ἐποίησεν ἢ τί ἔπαθε, καὶ οὕτως ἀεὶ [m] τὸ ἐφεξῆς. Διτταὶ δὲ αἱ ἀρχαὶ αἱ κινοῦσαι φυσικῶς, ὧν ἡ ἑτέρα οὐ φυσική· οὐ γὰρ ἔχει κινήσεως ἀρχὴν ἐν [n] αὑτῇ.
5 [o] Τοιοῦτον δ' ἐστὶν εἴ τι κινεῖ μὴ κινούμενον, [p] ὥσπερ τό τε παντελῶς ἀκίνητον καὶ τὸ πάντων πρῶτον [q] καὶ τὸ τί ἐστι [r] καὶ ἡ μορφή· τέλος γὰρ καὶ οὗ ἕνεκα· ὥστε [s] ἐπεὶ ἡ φύσις ἕνεκά του, καὶ ταύτην εἰδέναι δεῖ, [t] καὶ πάντως ἀποδοτέον τὸ διὰ τί, οἷον [v] ὅτι ἐκ τοῦδε ἀνάγκη τόδε· [w] τὸ δὲ ἐκ τοῦδε ἢ ἁπλῶς [x] ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Καὶ εἰ μέλλει τοδὶ ἔσεσθαι, ὥσπερ ἐκ τῶν προτάσεων τὸ συμπέρασμα· καὶ ὅτι τοῦτ' ἦν τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ διότι [y] βέλτιον οὕτως, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν ἑκάστου οὐσίαν.

[a] ταῦτα] τοιαῦτα I. [b] δ' αἱ] δὲ F.I. [c] τέσσαρες F. [d] ἓν om. E. [e] τὸ αὐτὸ F. [f] γὰρ] μὲν γὰρ F.I. [g] ἑαυτοῖς F.I. [h] ἀκινήτων E. [i] τὸ τί ἐστι καὶ εἰς om. F. [k] τί post μετὰ om. E. [l] ἐποίησαν, supra posito εν, F. [m] τῶ E. [n] ἑαυτῇ F.I. [o] τοῦτο I. [p] ὥσπερ γὰρ τό E. [q] καὶ τὸ] καίτοι E. [r] καὶ ante ἡ om. F. [s] ἐπεὶ καὶ ἡ I. [t] καὶ om. E. [v] ὅτι om. F. [w] τὸ] τόδε E. [x] ἢ ante ὡς om. F. [y] βέλτιστον I.

8 Λεκτέον [z] δὴ πρῶτον μὲν διότι ἡ φύσις τῶν ἕνεκά του αἰτίων, ἔπειτα περὶ τοῦ ἀναγκαίου, πῶς ἔχει ἐν τοῖς φυσικοῖς· εἰς γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀνάγουσι πάντες, ὅτι ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τοιονδὶ πέφυκε καὶ τὸ ψυχρὸν [a] καὶ ἕκαστον δὴ τῶν τοιούτων, ταδὶ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ καὶ [b] γίνεται· καὶ γὰρ [c] ἐὰν ἄλλην αἰτίαν εἴπωσιν, ὅσον ἁψάμενοι χαίρειν ἐῶσιν, ὁ μὲν τὴν φιλίαν καὶ τὸ νεῖκος, ὁ δὲ τὸν νοῦν. 2 Ἔχει δ' ἀπορίαν τί κωλύει τὴν φύσιν μὴ ἕνεκά του ποιεῖν μηδ' ὅτι βέλτιον, ἀλλ' ὥσπερ ὕει ὁ Ζεὺς οὐχ ὅπως τὸν σῖτον [d] αὐξήσῃ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· τὸ γὰρ ἀναχθὲν [e] ψυχθῆναι δεῖ, καὶ τὸ ψυχθὲν ὕδωρ γενόμενον κατελθεῖν· τὸ δ' αὐξάνεσθαι τούτου γενομένου [f] τὸν σῖτον συμβαίνει. 3 Ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τῳ ἀπόλλυται ὁ σῖτος ἐν τῇ ἅλῳ, οὐ τούτου ἕνεκα [g] ὕει ὅπως ἀπόληται, ἀλλὰ τοῦτο συμβέβηκεν. Ὥστε τί κωλύει οὕτω καὶ τὰ μέρη ἔχειν ἐν τῇ φύσει, οἷον τοὺς ὀδόντας ἐξ ἀνάγκης ἀνατεῖλαι τοὺς μὲν ἐμπροσθίους ὀξεῖς, ἐπιτηδείους πρὸς τὸ διαιρεῖν, τοὺς δὲ γομφίους πλατεῖς καὶ χρησίμους πρὸς τὸ λεαίνειν τὴν τροφήν, ἐπεὶ οὐ τούτου ἕνεκα γενέσθαι, ἀλλὰ συμπεσεῖν. 4 Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἐν [h] ὅσοις δοκεῖ ὑπάρχειν τὸ ἕνεκά του. Ὅπου μὲν οὖν ἅπαντα συνέβη ὥσπερ κἂν εἰ ἕνεκά του ἐγίνετο, ταῦτα μὲν ἐσώθη ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου συστάντα ἐπιτηδείως· ὅσα δὲ μὴ οὕτως, ἀπώλετο καὶ ἀπόλλυται, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς λέγει τὰ [i] βουγενῆ [k] ἀνδρόπρωρα. 5 Ὁ μὲν οὖν λόγος, [l] ᾧ ἄν τις ἀπορήσειεν, οὗτος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτός ἐστιν· ἀδύνατον [m] δὲ τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. Ταῦτα μὲν γὰρ καὶ πάντα τὰ φύσει ἢ [n] ἀεὶ οὕτω γίνεται ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τῶν δ' ἀπὸ τύχης καὶ τοῦ αὐτομάτου οὐδέν. [o] Οὐ γὰρ ἀπὸ τύχης οὐδ' ἀπὸ συμπτώματος δοκεῖ ὕειν πολλάκις τοῦ χειμῶνος, ἀλλ' [p] ἐὰν ὑπὸ κύνα· οὐδὲ καύματα ὑπὸ κύνα, ἀλλ' ἂν χειμῶνος. 6 [q] Εἰ οὖν

[z] δὲ F.I. [a] καὶ τὸ ἕκαστον F. [b] γίνεται καὶ πέφυκε καὶ F.I. [c] ἐὰν] κἂν F. [d] αὐξῆσαι I. [e] τὸ ante ψ. om. E. [f] συμβαίνει τὸν σῖτον F.I. [g] ὕειν I. [h] οἷς E. [i] βουγενῆ καὶ ἀνδρ. F. [k] ἀνδροπωρα E. [l] ᾧ] ὃν I. [m] δὲ ταῦτα τοῦτον F.I. [n] οὕτως ἀεὶ F. [o] οὐ—οὐδ'] οὔτε—οὔτε F.I. [p] ἂν F.I. [q] εἰ] ἢ I.

[r] ἢ ὡς ἀπὸ συμπτώματος δοκεῖ ἢ ἕνεκά του εἶναι, εἰ μὴ οἷόν τε ταῦτ' εἶναι μήτε ἀπὸ συμπτώματος μήτ' ἀπὸ ταὐτομάτου, ἕνεκά του ἂν εἴη. Ἀλλὰ μὴν φύσει [s] γ' ἐστὶ [t] τὰ τοιαῦτα [v] πάντα, ὡς κἂν αὐτοὶ φαῖεν οἱ ταῦτα λέγοντες. Ἔστιν 7 ἄρα τὸ ἕνεκά του ἐν τοῖς φύσει γινομένοις καὶ οὖσιν. Ἔτι ἐν ὅσοις τέλος [w] ἐστί τι, τούτου ἕνεκα πράττεται τὸ πρότερον καὶ τὸ ἐφεξῆς. Οὐκοῦν ὡς πράττεται, οὕτω πέφυκε, καὶ ὡς πέφυκεν, [x] οὕτω πράττεται ἕκαστον, ἂν μή τι ἐμποδίζῃ. Πράττεται δ' ἕνεκά του· καὶ πέφυκεν ἄρα τούτου [y] ἕνεκα. Οἷον εἰ οἰκία τῶν φύσει γινομένων ἦν, οὕτως ἂν ἐγίνετο ὡς νῦν ὑπὸ τῆς τέχνης· εἰ δὲ [z] τὰ φύσει μὴ μόνον φύσει ἀλλὰ καὶ τέχνῃ γίγνοιτο, ὡσαύτως ἂν γίνοιτο ᾗ πέ- 8 φυκεν. Ἕνεκα ἄρα θατέρου θάτερον. Ὅλως [a] τε ἡ τέχνη τὰ μὲν ἐπιτελεῖ ἃ ἡ φύσις ἀδυνατεῖ [b] ἀπεργάσασθαι, τὰ δὲ μιμεῖται. Εἰ οὖν τὰ κατὰ [c] τὴν τέχνην ἕνεκά του, δῆλον ὅτι καὶ τὰ κατὰ [c] τὴν φύσιν· ὁμοίως γὰρ [d] ἔχει πρὸς ἄλληλα ἐν τοῖς κατὰ τέχνην καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν τὰ ὕστερα [e] πρὸς 9 τὰ πρότερα. Μάλιστα δὲ φανερὸν ἐπὶ τῶν ζῴων τῶν ἄλλων, ἃ οὔτε τέχνῃ οὔτε ζητήσαντα οὔτε βουλευσάμενα ποιεῖ· [f] ὅθεν διαποροῦσί τινες πότερον νῷ ἤ τινι ἄλλῳ ἐργάζονται οἵ τ' ἀράχναι καὶ οἱ μύρμηκες καὶ τὰ τοιαῦτα. Κατὰ μικρὸν δ' οὕτω [g] προϊόντι καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς φαίνεται τὰ συμφέροντα γινόμενα πρὸς τὸ τέλος, οἷον τὰ φύλλα τῆς τοῦ καρ- 10 ποῦ [h] ἕνεκα σκέπης. [i] Ὥστ' εἰ φύσει τε ποιεῖ καὶ ἕνεκά του ἡ χελιδὼν [k] τὴν νεοττιὰν καὶ ὁ ἀράχνης τὸ ἀράχνιον, καὶ τὰ φυτὰ [l] τὰ φύλλα ἕνεκα τῶν καρπῶν καὶ τὰς ῥίζας οὐκ ἄνω ἀλλὰ κάτω [m] ἕνεκα τῆς τροφῆς, φανερὸν ὅτι ἔστιν [n] ἡ αἰτία ἡ τοιαύτη ἐν τοῖς φύσει γινομένοις καὶ οὖσιν. Καὶ ἐπεὶ ἡ

[r] ἢ ὡς om. F.I. [s] τ' E. [t] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα E. [v] πάντα] γε πάντα F.I. [w] τι ἐστι F.I. [x] οὕτω πρ. ἕκ. post ἐμποδίζῃ F.I. [y] ἕνεκα] ἕνεκά του E. [z] τὰ φύσει om. E.I. [a] δὲ E. [b] ἀπεργάζεσθαι F.I. [c] τὴν om. F.I. [d] ἔχει ἐν τοῖς πρὸς E. [e] πρὸς τὰ πρότερα om. E. [f] ὅθεν διαπ.] διὸ ἀπ. F.I. [g] προϊόντα F.I. [h] ἕνεκα ante τῆς F.I. [i] ὥστ' εἰ] ὡστῆ E. [k] τὴν ητε περιφερῆ νεοττιὰν F. [l] τὸ φύλλον E. [m] ἕνεκα om. E. [n] ἡ ante αἰτία om. F.

φύσις διττή, ἡ μὲν ὡς ὕλη ἡ δ' ὡς μορφή, τέλος δ' αὕτη, τοῦ τέλους δ' ἕνεκα τἆλλα, αὕτη ἂν εἴη [o] ἡ αἰτία ἡ οὗ ἕνεκα. Ἁμαρτία δὲ γίγνεται καὶ ἐν τοῖς κατὰ τέχνην· ἔγραψε γὰρ 11 οὐκ ὀρθῶς ὁ γραμματικός, καὶ ἐπότισεν [p] οὐκ ὀρθῶς ὁ ἰατρὸς τὸ φάρμακον· ὥστε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν. Εἰ δὴ ἔστιν ἔνια κατὰ τέχνην ἐν οἷς τὸ ὀρθῶς ἕνεκά του, ἐν δὲ τοῖς ἁμαρτανομένοις ἕνεκα μέν τινος ἐπιχειρεῖται ἀλλ' ἀποτυγχάνεται, ὁμοίως ἂν [q] ἔχοι καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ τὰ τέρατα [r] ἁμαρτήματα ἐκείνου τοῦ ἕνεκά [s] του. Καὶ ἐν ταῖς ἐξ ἀρχῆς ἄρα συστάσεσι τὰ βουγενῆ, εἰ μὴ πρός τινα ὅρον καὶ τέλος δυνατὰ ἦν ἐλθεῖν, διαφθειρομένης ἂν ἀρχῆς τινὸς ἐγίνετο, ὥσπερ νῦν τοῦ σπέρματος. Ἔτι ἀνάγκη 12 σπέρμα γενέσθαι [t] πρῶτον, ἀλλὰ μὴ εὐθὺς τὰ ζῷα· καὶ τὸ

Οὐλοφυὲς μὲν [v] πρῶτα

σπέρμα ἦν. Ἔτι καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς [w] ἔνεστι τὸ ἕνεκά του, ἧττον δὲ [x] διήρθρωται· [y] πότερον οὖν [z] καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς ἐγίνετο, ὥσπερ [a] τὰ [b] βουγενῆ ἀνδρόπρωρα, οὕτω καὶ [c] ἀμπελογενῆ ἐλαιόπρωρα, ἢ οὔ; Ἄτοπον γάρ· ἀλλὰ μὴν ἔδει [d] γε, εἴπερ καὶ ἐν τοῖς ζῴοις. Ἔτι ἔδει [e] ἐν τοῖς 13 σπέρμασι γίνεσθαι [f] ὅπως ἔτυχεν· ὅλως δ' ἀναιρεῖ [g] ὁ οὕτω λέγων τὰ φύσει τε καὶ φύσιν· φύσει γάρ, ὅσα ἀπό τινος ἐν [h] αὑτοῖς ἀρχῆς συνεχῶς κινούμενα ἀφικνεῖται εἴς τι τέλος· ἀφ' ἑκάστης δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἑκάστοις οὐδὲ τὸ τυχόν, ἀεὶ μέντοι ἐπὶ τὸ αὐτό, [i] ἂν μή τι ἐμποδίσῃ. Τὸ δὲ οὗ ἕνε- 14 κα, καὶ [k] ὃ τούτου ἕνεκα, γένοιτο ἂν [l] καὶ ἀπὸ τύχης, οἷον λέγομεν ὅτι ἀπὸ τύχης ἦλθεν ὁ ξένος [m] καὶ λουσάμενος ἀπῆλθεν, ὅταν ὥσπερ ἕνεκα τούτου ἐλθὼν πράξῃ, μὴ ἕνεκα [n] δὲ τούτου ἔλθῃ. Καὶ τοῦτο κατὰ συμβεβηκός· [o] ἡ γὰρ τύχη

[o] ἡ ante αἰτία om. E. [p] οὐκ ὀρθῶς post ἐπότισεν om. E. [q] ἔχοι om. F. [r] ἁμαρτήματα om. E. [s] του om. E. [t] πρῶτον μὲν ἀλλὰ I. [v] πρότερον I. [w] ἔστι E. [x] ἤρθρωται E. [y] πρότερον F. [z] καὶ om. F. [a] τὰ om. F.I. [b] βουβογενῆ F. [c] ἀμπελογενῆ καὶ F.I. [d] γε om. E. [e] ἐν] καὶ ἐν F. [f] ὥσπερ F. [g] ὁ om. I. [h] ἑαυτοῖς F.I. [i] ἐὰν F.I. [k] ὃ om. E. [l] καὶ om. F.I. [m] γρ. καὶ λυσάμενος τουτέστι λυτρωσάμενος τὸν αἰσχμάλωτον I. [n] τούτου δ' F.I. [o] ἡ—συμβεβηκὸς om. E.

τῶν κατὰ συμβεβηκὸς αἰτίων, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν· [p]ἀλλ' ὅταν τοῦτο ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [q]γίγνηται, οὐ συμβεβηκὸς οὐδ' ἀπὸ τύχης· ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς ἀεὶ οὕτως,
15 [r]ἂν μή τι ἐμποδίσῃ. "Ατοπον δὲ τὸ μὴ οἴεσθαι ἕνεκά του γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἴδωσι τὸ [s]κινοῦν βουλευσάμενον. Καίτοι καὶ ἡ τέχνη οὐ βουλεύεται· καὶ [t]γὰρ εἰ ἐνῆν ἐν τῷ ξύλῳ ἡ ναυπηγική, ὁμοίως [v]ἂν φύσει ἐποίει· ὥστ' εἰ ἐν τῇ τέχνῃ ἔνεστι τὸ ἕνεκά του, [w]καὶ ἐν φύσει. Μάλιστα δὲ δῆλον, ὅταν τις ἰατρεύῃ αὐτὸς [x]ἑαυτόν· τούτῳ γὰρ ἔοικεν ἡ φύσις. "Οτι μὲν οὖν αἰτία ἡ φύσις, καὶ οὕτως ὡς ἕνεκά του, φανερόν.

9 Τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης πότερον ἐξ ὑποθέσεως ὑπάρχει ἢ καὶ ἁπλῶς; Νῦν μὲν γὰρ οἴονται τὸ ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἐν τῇ γενέσει, ὥσπερ [y]ἂν εἴ τις τὸν τοῖχον [z]ἐξ ἀνάγκης γεγενῆσθαι νομίζοι, ὅτι τὰ μὲν βαρέα κάτω πέφυκε φέρεσθαι τὰ δὲ κοῦφα [a]ἐπιπολῆς, διὸ οἱ λίθοι μὲν κάτω καὶ τὰ θεμέλια, ἡ δὲ γῆ ἄνω [b]διὰ κουφότητα, ἐπιπολῆς δὲ μάλιστα τὰ ξύλα· κου-
2 φότατα γάρ. 'Αλλ' ὅμως οὐκ ἄνευ μὲν τούτων γέγονεν, οὐ μέντοι διὰ ταῦτα πλὴν ὡς δι' ὕλην, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ κρύπτειν [c]ἄττα καὶ σῴζειν. 'Ομοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἐν ὅσοις τὸ ἕνεκά του ἐστίν, οὐκ ἄνευ μὲν τῶν ἀναγκαίαν ἐχόντων τὴν φύσιν, οὐ μέντοι [d]γε διὰ ταῦτα ἀλλ' ἢ ὡς ὕλην, ἀλλ' ἕνεκά του, οἷον διὰ τί ὁ πρίων [e]τοιοσδί; "Οπως τοδὶ καὶ ἕνεκα τουδί. Τοῦτο μέντοι τὸ οὗ ἕνεκα ἀδύνατον γενέσθαι, ἂν μὴ σιδηροῦς ᾖ· ἀνάγκη ἄρα σιδηροῦν εἶναι, εἰ
3 πρίων ἔσται καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. 'Εξ ὑποθέσεως δὴ τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐχ ὡς τέλος· ἐν γὰρ τῇ ὕλῃ τὸ ἀναγκαῖον, τὸ δ' οὗ ἕνεκα ἐν τῷ λόγῳ. "Εστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον ἔν τε τοῖς μαθήμασι [f]καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν γινομένοις τρόπον τινὰ

[p] ἀλλ' ὅταν om. E. [q] γένηται E. [r] ἐὰν F. [s] κοινοῦν I. [t] γὰρ om. E. [v] ἂν τῇ φ. F.I. [w] καὶ ἐν φ.] καὶ ἐν τῇ φ. ἔνεστι F.I. [x] αὐτὸν I. [y] ἂν om. E. [z] γεγενῆσθαι ἐξ ἀνάγκης F.I. [a] ἐξεπιπολῆς E. [b] διὰ τὴν κουφ. F. [c] ἄττα om. E.I. [d] γε om. F. [e] τοιοῦτος E. [f] καὶ ἐν τοῖς κ. φ. om. E.

παραπλησίως· ἐπεὶ γὰρ τὸ εὐθὺ τοδί ἐστιν, ἀνάγκη τὸ τρίγωνον δύο [g] ὀρθαῖς [h] ἴσας ἔχειν· ἀλλ' οὐκ [i] ἐπεὶ τοῦτο, ἐκεῖνο· ἀλλ' εἴγε τοῦτο μή ἐστιν, [k] οὐδὲ τὸ εὐθύ ἐστιν. Ἐν δὲ τοῖς 4 γινομένοις ἕνεκά του [l] ἀνάπαλιν, εἰ [m] τὸ τέλος ἔσται ἢ ἔστι, [n] καὶ τὸ ἔμπροσθεν ἔσται ἢ ἔστιν· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ἐκεῖ μὴ ὄντος [o] τοῦ συμπεράσματος ἡ ἀρχὴ οὐκ ἔσται, καὶ ἐνταῦθα τὸ τέλος καὶ τὸ οὗ ἕνεκα· ἀρχὴ γὰρ καὶ αὕτη, οὐ τῆς [p] πράξεως ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ· ἐκεῖ δὲ τοῦ λογισμοῦ· πράξεις γὰρ οὐκ εἰσίν. Ὥστ' εἰ ἔσται οἰκία, [q] ἀνάγκη ταῦτα γενέσθαι ἢ ὑπάρχειν ἢ εἶναι, ἢ ὅλως τὴν ὕλην τὴν ἕνεκά του, οἷον πλίνθους καὶ λίθους, εἰ οἰκία· οὐ μέντοι διὰ ταῦτά ἐστι τὸ τέλος ἀλλ' ἢ ὡς [r] ὕλην. Οὐδ' ἔσται διὰ ταῦτα. Ὅλως μέντοι μὴ 5 ὄντων οὐκ ἔσται οὐδ' ἡ οἰκία οὐδ' ὁ πρίων, ἡ μὲν εἰ μὴ οἱ λίθοι, ὁ δ' εἰ μὴ ὁ σίδηρος· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ αἱ ἀρχαί, εἰ μὴ τὸ τρίγωνον δύο [s] ὀρθαῖς. Φανερὸν δὴ ὅτι τὸ ἀναγκαῖον ἐν τοῖς φυσικοῖς τὸ ὡς ὕλη λεγόμενον καὶ αἱ κινήσεις αἱ ταύτης. Καὶ ἄμφω μὲν τῷ φυσικῷ λεκτέαι [t] αἱ αἰτίαι, μᾶλλον δὲ ἡ τινὸς ἕνεκα· αἴτιον γὰρ τοῦτο τῆς ὕλης, ἀλλ' [v] οὐχ αὕτη τοῦ τέλους· καὶ τὸ τέλος [w] τὸ οὗ ἕνεκα, καὶ [x] ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τοῦ λόγου, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ τέχνην, ἐπεὶ [y] ἡ οἰκία τοιόνδε, τάδε δεῖ [z] γίγνεσθαι καὶ [a] ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ἐπεὶ ἡ ὑγίεια τοδί, τάδε δεῖ [b] γίγνεσθαι ἐξ ἀνάγκης καὶ ὑπάρχειν. Οὕτως καὶ εἰ ἄνθρωπος [c] τοδί, ταδί· εἰ δὲ 6 ταδί, ταδί. Ἴσως δὲ καὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ [d] τὸ ἀναγκαῖον. [e] Ὁρισαμένῳ γὰρ τὸ ἔργον τοῦ πρίειν ὅτι διαίρεσις τοιαδί· αὕτη δ' οὐκ ἔσται, εἰ μὴ ἕξει ὀδόντας τοιουσδί· οὗτοι δ' [f] οὔ, εἰ μὴ σιδηροῦς. Ἔστι γὰρ καὶ ἐν τῷ λόγῳ ἔνια μόρια ὡς ὕλη τοῦ λόγου.

[g] ὀρθὰς F. [h] ἴσας om. E. [i] ἐπὶ E, εἰ F.I. [k] οὐδὲ τὸ εὐθὺ ἔστιν om. pr. E. [l] ἀνάπαλιν om. E. [m] τὸ om. E. [n] καὶ om. F.I. [o] τοῦ συμπεράσματος om. E. [p] πράξεως δὲ ἀλλὰ F. [q] ταῦτα ἀνάγκη I. [r] ὕλης corr. E, ὕλη I, ἡ ὕλη F. [s] ὀρθαι E. [t] αἱ post λ. om. F. [v] οὐκ αὐτὴ I. [w] τὸ οὗ] τοῦ οὗ E. [x] ἡ om. I. [y] ἡ om. E. [z] γενέσθαι F.I. [a] ὑπάρξειν I. [b] γενέσθαι F.I. [c] τοδί om. E. [d] τὰ ἀναγκαῖα I. [e] ὁρισαμένοι E, ὁρισαμένου I. [f] οὗ om. E.I.

[g] Γ.

Ἐπεὶ δ' ἡ φύσις μέν ἐστιν ἀρχὴ [h] κινήσεως καὶ μεταβολῆς, ἡ δὲ μέθοδος ἡμῖν περὶ φύσεώς [i] ἐστι, δεῖ μὴ λανθάνειν τί ἐστι κίνησις· ἀναγκαῖον γὰρ ἀγνοουμένης αὐτῆς ἀγνοεῖσθαι καὶ τὴν φύσιν. Διορισαμένοις δὲ περὶ κινήσεως πειρατέον τὸν αὐτὸν ἐπελθεῖν τρόπον περὶ τῶν ἐφεξῆς. Δοκεῖ δ' ἡ κίνησις εἶναι τῶν συνεχῶν, τὸ δ' ἄπειρον ἐμφαίνεται πρῶτον ἐν τῷ συνεχεῖ· διὸ καὶ τοῖς ὁριζομένοις τὸ συνεχὲς [k] συμβαίνει [l] προσχρήσασθαι πολλάκις τῷ λόγῳ τῷ τοῦ [m] ἀπεί-2ρου, ὡς τὸ εἰς ἄπειρον διαιρετὸν συνεχὲς ὄν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄνευ τόπου καὶ κενοῦ καὶ χρόνου [n] κίνησιν ἀδύνατον εἶναι. Δῆλον οὖν ὡς διά [o] τε ταῦτα, καὶ διὰ τὸ πάντων εἶναι κοινὰ καὶ καθόλου [p] ταῦτα πᾶσι, σκεπτέον προχειρισαμένοις περὶ ἑκάστου τούτων· ὑστέρα γὰρ ἡ περὶ τῶν ἰδίων θεωρία τῆς περὶ τῶν κοινῶν ἐστίν. [q] Καὶ πρῶτον, καθάπερ [r] εἴπαμεν, περὶ κινήσεως. Ἔστι δή τι τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ μόνον, τὸ δὲ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ, τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ τοσόνδε, [s] τὸ δὲ τοιόνδε, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοῦ ὄντος κατηγοριῶν 3 ὁμοίως. Τοῦ δὲ πρός τι τὸ μὲν καθ' [t] ὑπεροχὴν λέγεται καὶ κατ' ἔλλειψιν, τὸ δὲ κατὰ [v] τὸ ποιητικὸν καὶ παθητικόν, καὶ ὅλως [w] κινητικόν τε καὶ κινητόν· [x] τὸ γὰρ κινητικὸν κινητικὸν τοῦ κινητοῦ καὶ τὸ κινητὸν κινητὸν ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ. Οὐκ ἔστι [y] δὲ κίνησις παρὰ τὰ πράγματα· μεταβάλλει γὰρ τὸ μεταβάλλον [z] ἀεὶ ἢ κατ' οὐσίαν ἢ [a] κατὰ ποσὸν ἢ [b] κατὰ 4 ποιὸν ἢ κατὰ τόπον. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτων οὐδὲν [c] ἔστι

[g] Tit. Γ] φυσικῶν γ I. [h] κινήσεως καὶ στάσεως καὶ μετ. F. [i] ἐστι, δεῖ—κίνησις om. pr. E, qui in litura ἀναγκαῖον πρῶτον μὲν εἰπεῖν τί ἐστι κίνησις, ἔπειτα τοῦτο διορισαμένους περὶ τῶν ἐφεξῆς τὸν αὐτὸν ἐπελθεῖν τρόπον. Δοκεῖ. [k] συμβαίνει ἀνάγκη πρ. E. [l] προσχρῆσθαι I. [m] ἀπείρου ὡς τὸ εἰς om. E. [n] ἀδύνατον κίνησιν F.I. [o] τε om. E. [p] ταῦτα om. E. [q] καὶ πρῶτον] πρῶτον δὲ F.I. [r] εἴπομεν F.I. [s] τὸ δὲ ante τοιόνδε om. F. [t] ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν λέγεται F.I. [v] τὸ] τό τε F, om. E. [w] κινητόν τε καὶ κινητικόν E. [x] τὸ μὲν γὰρ F. [y] δὲ] δέ τις I. [z] ἀεὶ ante τὸ F.I. [a] κατὰ τὸ ποσὸν F.I. [b] κατὰ τὸ ποιὸν F.I, ποιὸν E. [c] ἔστι—ποιὸν om. E.

λαβεῖν, ὡς [c] φαμέν, ὃ οὔτε τόδε οὔτε ποσὸν οὔτε ποιὸν οὔτε τῶν ἄλλων κατηγορημάτων οὐθέν. Ὥστ' οὐδὲ κίνησις [d] οὐδὲ μεταβολὴ οὐθενὸς ἔσται παρὰ τὰ εἰρημένα, [e] μηδενός γε ὄντος παρὰ τὰ εἰρημένα. Ἕκαστον δὲ διχῶς ὑπάρχει πᾶσιν, οἷον τὸ τόδε· τὸ μὲν γὰρ μορφὴ αὐτοῦ, τὸ δὲ στέρησις· καὶ κατὰ τὸ ποιόν· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν τὸ δὲ μέλαν· καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τὸ [f] μὲν τέλειον τὸ δ' ἀτελές. Ὁμοίως δὲ καὶ 5 κατὰ τὴν φορὰν τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, ἢ τὸ μὲν κοῦφον τὸ δὲ βαρύ. Ὥστε κινήσεως καὶ μεταβολῆς ἐστὶν εἴδη τοσαῦτα ὅσα τοῦ ὄντος. Διῃρημένου δὲ καθ' ἕκαστον γένος τοῦ μὲν ἐντελεχείᾳ τοῦ δὲ δυνάμει, ἡ τοῦ δυνάμει ὄντος ἐντελέχεια, ᾗ [g] τοιοῦτον, κίνησίς ἐστιν, οἷον τοῦ μὲν ἀλλοιωτοῦ, ᾗ ἀλλοιωτόν, ἀλλοίωσις, τοῦ δὲ αὐξητοῦ καὶ τοῦ ἀντικειμένου φθιτοῦ (οὐδὲν γὰρ ὄνομα κοινὸν ἐπ' ἀμφοῖν) αὔξησις καὶ φθίσις, τοῦ δὲ [h] γενητοῦ καὶ φθαρτοῦ γένεσις καὶ φθορά, [i] τοῦ δὲ φορητοῦ φορά. Ὅτι [k] δὲ τοῦτό ἐστιν ἡ κίνησις, 6 ἐντεῦθεν δῆλον. Ὅταν γὰρ τὸ οἰκοδομητόν, ᾗ [l] τοιοῦτον αὐτὸ λέγομεν εἶναι, ἐντελεχείᾳ ᾖ, οἰκοδομεῖται, καὶ ἔστι τοῦτο οἰκοδόμησις· [m] ὁμοίως δὲ [n] καὶ μάθησις καὶ ἰάτρευσις καὶ κύλισις καὶ ἅλσις καὶ [o] ἅδρυνσις καὶ γήρανσις. Ἐπεὶ δ' ἔνια ταὐτὰ καὶ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ ἐστίν, οὐχ ἅμα δὲ ἢ οὐ κατὰ τὸ αὐτό, ἀλλ' οἷον θερμὸν μὲν δυνάμει ψυχρὸν δὲ ἐντελεχείᾳ, πολλὰ ἤδη ποιήσει καὶ πείσεται ὑπ' ἀλλήλων· ἅπαν γὰρ ἔσται ἅμα ποιητικὸν καὶ παθητικόν. Ὥστε καὶ 7 τὸ κινοῦν φυσικῶς κινητόν· πᾶν γὰρ τὸ τοιοῦτον κινεῖ κινούμενον καὶ αὐτό. Δοκεῖ μὲν οὖν τισὶν ἅπαν κινεῖσθαι τὸ κινοῦν, [p] οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ [q] τούτου μὲν ἐξ ἄλλων ἔσται δῆλον [r] ὅπως ἔχει (ἔστι γάρ [s] τι κινοῦν καὶ ἀκίνητον), ἡ δὲ τοῦ δυ-

[c] ἔφαμεν I. [d] οὔτε F.I. [e] μηθενός I. [f] μὲν γὰρ τ. E. [g] τοιοῦτον] τι τοιοῦτόν ἐστι F, τοιοῦτόν ἐστι I. [h] γεννητοῦ F.I. [i] τοῦ δὲ φορητοῦ φορά om. F. [k] δ' ἐστὶ τοῦτο F. [l] τοιοῦτο αὐτὸν E. [m] ὁμοίως —μάθησις om. E. [n] καὶ μάθησις] καὶ ἡ μάθησις I, om. F. [o] ἄνδρωσις, supra posito υν, I. [p] οὐ μὴν] οὐκ οὖν F. [q] μὲν τούτου F, μὲν οὖν τούτων I. [r] πῶς ἔχει F, om. E. [s] τι τῶν κινούντων καὶ F.I.

νάμει ὄντος, ὅταν ἐντελεχείᾳ ὂν ἐνεργῇ [t] ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο, ᾗ
8 κινητόν, κίνησίς ἐστιν. Λέγω δὲ τὸ ᾗ [v] ὡδί. Ἔστι γὰρ ὁ χαλκὸς δυνάμει ἀνδριάς, ἀλλ' ὅμως οὐχ ἡ τοῦ χαλκοῦ ἐντελέχεια, ᾗ χαλκός, κίνησίς ἐστιν· οὐ γὰρ τὸ [w] αὐτὸ τὸ χαλκῷ εἶναι καὶ δυνάμει τινὶ κινητῷ, ἐπεὶ εἰ [x] ταὐτὸν ἦν ἁπλῶς καὶ κατὰ τὸν λόγον, ἦν ἂν ἡ τοῦ χαλκοῦ, ᾗ χαλκός, ἐντελέχεια
9 κίνησις· οὐκ ἔστι δὲ [y] ταὐτὸν ὡς εἴρηται. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων· τὸ μὲν γὰρ δύνασθαι ὑγιαίνειν καὶ δύνασθαι κάμνειν ἕτερον· καὶ γὰρ ἂν τὸ κάμνειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν [z] ταὐτὸν ἦν· τὸ δὲ ὑποκείμενον καὶ τὸ ὑγιαῖνον καὶ τὸ νοσοῦν, εἴθ' ὑγρότης εἴθ' αἷμα, [z] ταὐτὸν καὶ ἕν. Ἐπεὶ δ' οὐ ταὐτόν, ὥσπερ οὐδὲ χρῶμα [z] ταὐτὸν καὶ ὁρατόν, ἡ τοῦ δυνατοῦ, ᾗ δυνατόν,
10 ἐντελέχεια φανερὸν [a] ὅτι κίνησίς [b] ἐστιν. Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν [c] αὕτη, καὶ ὅτι συμβαίνει τότε κινεῖσθαι ὅταν [d] ἡ ἐντελέχεια ᾖ αὕτη, καὶ οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον, [e] δῆλον· ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὁτὲ [f] μὲν ἐνεργεῖν ὁτὲ δὲ μή, οἷον [g] τὸ οἰκοδομητὸν καὶ ἡ τοῦ οἰκοδομητοῦ [h] ἐνέργεια, ᾗ οἰκοδομητόν, οἰκοδόμησίς ἐστιν· ἢ [i] γὰρ οἰκοδόμησις [k] ἡ ἐνέργεια [l] τοῦ οἰκοδομητοῦ ἢ [m] ἡ οἰκία· ἀλλ' ὅταν οἰκία ᾖ, οὐκέτ' οἰκοδομητὸν [n] ἔστιν· οἰκοδομεῖται δὲ τὸ οἰκοδομητόν· ἀνάγκη [o] ἄρα [p] τὴν οἰκοδόμησιν τὴν ἐνέργειαν εἶναι· ἡ δ' οἰκοδόμησις κίνησίς τίς [q] ἐστιν. Ἀλλὰ μὴν ὁ αὐτὸς ἐφαρμόσει λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων.

2 Ὅτι δὲ καλῶς εἴρηται, δῆλον καὶ ἐξ ὧν οἱ ἄλλοι περὶ αὐτῆς λέγουσι, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ῥᾴδιον εἶναι διορίσαι ἄλλως αὐτήν. Οὔτε γὰρ τὴν κίνησιν καὶ τὴν μεταβολὴν ἐν ἄλλῳ

[t] ἢ αὐτὸ—ᾗ] ἢ αὐτὸ I, οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' ᾗ γρ. I. [v] ὡδί post γὰρ E. [w] αὐτῷ τῷ F, αὐτὸ E. [x] ταυτὸ ἢ ἁπλῶς ἢ κ. τ. λόγον ἡ τοῦ χ. ᾗι χ. ἐντ. κίνησις ἂν ἦν E. [y] ταυτὸ ὥσπερ F.I. [z] τὸ αὐτὸ F. [a] ὅτι] τὸ E. [b] ἐστιν. Εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτὸ ἀλλ' ὡς χρῶμα τὸ αὐτὸ καὶ ὁρατόν, ᾗ δυνάμει ἐστίν, τὴν τοῦ δυνατοῦ ᾗ δυνατὸν ἐντελέχειαν εἶναι λέγω κίνησιν. Ὅτι E. [c] αὕτη τοῦτο καὶ E. [d] ἡ et mox ᾖ om. F. [e] φανερὸν E. [f] γὰρ] μὲν γὰρ F. [g] τὸ om. E. [h] ἐντελέχεια E. [i] γὰρ τοῦτό ἐστιν οἰκοδόμησις F.I. [k] ἡ om. E.F. [l] τοῦ οἰκοδομητοῦ om. F.I. [m] ἡ om. F.I. [n] ἔσται F.I. [o] οὖν E. [p] τὴν om. E.I. [q] ἐστιν om. F.I.

γένει θεῖναι δύναιτ' ἄν [r] τις. Δῆλον [s] δὲ σκοποῦσιν ὡς τιθέασιν [t] αὐτὴν ἔνιοι, ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα καὶ τὸ μὴ ὂν φάσκοντες εἶναι τὴν κίνησιν· ὧν οὐδὲν ἀναγκαῖον κινεῖσθαι, οὔτ' ἂν ἕτερα ᾖ οὔτ' [v] ἂν ἄνισα οὔτ' ἂν οὐκ ὄντα· ἀλλ' οὐδ' ἡ μεταβολὴ οὔτ' εἰς ταῦτα οὔτ' ἐκ τούτων μᾶλλόν ἐστιν ἢ [w] ἐκ τῶν ἀντικειμένων. Αἴτιον δὲ τοῦ εἰς ταῦτα [x] τιθέναι ὅτι 2 ἀόριστόν τι δοκεῖ εἶναι ἡ κίνησις, τῆς δὲ ἑτέρας συστοιχίας αἱ ἀρχαὶ διὰ τὸ στερητικαὶ εἶναι ἀόριστοι· οὔτε γὰρ τόδε οὔτε [y] τοιόνδε οὐδεμία αὐτῶν [z] ἐστίν, ὅτι οὐδὲ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. Τοῦ δὲ δοκεῖν ἀόριστον εἶναι τὴν κίνησιν αἴτιον ὅτι οὔτε εἰς δύναμιν τῶν ὄντων [a] οὔτε εἰς ἐνέργειαν ἔστι θεῖναι αὐτὴν [b] ἁπλῶς· οὔτε γὰρ τὸ δυνατὸν [c] ποσὸν εἶναι κινεῖται ἐξ ἀνάγκης οὔτε τὸ ἐνεργείᾳ [d] ποσόν, ἥ τε κίνησις ἐνέργεια μέν [e] τις εἶναι δοκεῖ, ἀτελὴς δέ. Αἴτιον δ' ὅτι ἀτελὲς τὸ δυνατόν, οὗ ἐστὶν [f] ἡ ἐνέργεια. Καὶ διὰ τοῦτο δὴ 3 χαλεπὸν [g] αὐτὴν λαβεῖν τί ἐστιν· ἢ γὰρ εἰς στέρησιν ἀναγκαῖον θεῖναι ἢ εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἐνέργειαν ἁπλῆν, τούτων δ' οὐδὲν φαίνεται ἐνδεχόμενον. Λείπεται [h] τοίνυν ὁ εἰρημένος τρόπος, ἐνέργειαν μέν τινα εἶναι, τοιαύτην δ' ἐνέργειαν οἵαν [i] εἴπαμεν, χαλεπὴν μὲν ἰδεῖν, ἐνδεχομένην δ' [k] εἶναι. Κινεῖ- 4 ται δὲ καὶ τὸ κινοῦν, ὥσπερ εἴρηται, πᾶν τὸ δυνάμει ὂν κινητόν, καὶ οὗ ἡ ἀκινησία ἠρεμία ἐστίν· ᾧ γὰρ ἡ κίνησις ὑπάρχει, τούτῳ ἡ ἀκινησία ἠρεμία· τὸ γὰρ πρὸς τοῦτο ἐνεργεῖν, ᾗ τοιοῦτον, αὐτὸ τὸ κινεῖν ἐστί· τοῦτο δὲ ποιεῖ θίξει, ὥστε ἅμα καὶ πάσχει· διὸ ἡ κίνησις ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ, ᾗ κινητόν. Συμβαίνει [l] δὲ τοῦτο θίξει τοῦ κινητικοῦ, [m] ὥσθ' 5 ἅμα καὶ πάσχει. Εἶδος δὲ ἀεὶ οἴσεταί [n] τι τὸ κινοῦν, ἤτοι

[r] post τις editi οὔτε οἱ ἑτέρως εἰρηκότες περὶ αὐτῆς κατορθοῦσι. [s] τε E. [t] ἔνιοι αὐτὴν F.I. [v] ἂν ante ἄνισα om. F.I. [w] ἐκ post ἢ om. F.I. [x] post τιθέναι deletum nescio quid E. [y] τοσόνδε I. [z] ἐστίν om. F.I. [a] οὐδὲ F. [b] ἁπλῶς om. I. [c] εἶναι ποσὸν F.I. [d] αποσον E. [e] εἶναι δοκεῖ τις E. [f] ἡ om. F.I. [g] αὐτὴ E. [h] τοίνυν] δὴ E. [i] εἴπομεν F.I. [k] εἶναι. Ὅτι δὲ καλῶς εἴρηται, δῆλον. Οὐ γὰρ αὐτὴν κίνησιν καὶ τὴν μεταβολὴν ἐν ἄλλῳ γένει θεῖναι δύναιτ' ἄν τις, ἥ τε κίνησις ἐνέργεια μὲν εἶναι δοκεῖ τις, ἀτελὴς δέ, αἴτιον δ' ὅτι ἀτελὲς τὸ δυνατόν. Κινεῖται E. [l] δὲ om. F. [m] ὥσθ' ἅμα κ. π. om. E. [n] τι om. E.

τόδε ἢ τοιόνδε [o] ἢ τοσόνδε, ὃ ἔσται ἀρχὴ καὶ αἴτιον τῆς κινήσεως, ὅταν κινῇ, οἷον ὁ ἐντελεχείᾳ ἄνθρωπος ποιεῖ ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος ἀνθρώπου ἄνθρωπον.

3 Καὶ τὸ ἀπορούμενον δὲ φανερόν, ὅτι ἐστὶν ἡ κίνησις ἐν τῷ κινητῷ· ἐντελέχεια γάρ ἐστι τούτου, καὶ ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ. Καὶ ἡ τοῦ κινητικοῦ δὲ ἐνέργεια οὐκ ἄλλη ἐστίν· δεῖ μὲν γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν· [p] κινητικὸν μὲν γάρ ἐστι τῷ δύνασθαι, κινοῦν δὲ τῷ ἐνεργεῖν· ἀλλ' ἔστιν ἐνεργητικὸν τοῦ κινητοῦ, ὥστε ὁμοίως μία ἡ ἀμφοῖν ἐνέργεια ὥσπερ τὸ αὐτὸ διάστημα ἓν [q] πρὸς δύο καὶ δύο πρὸς ἕν, καὶ τὸ ἄναντες καὶ τὸ κάταντες· ταῦτα γὰρ ἓν μέν ἐστιν, ὁ μέντοι λόγος οὐχ εἷς. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου.

2 Ἔχει δ' ἀπορίαν λογικήν· ἀναγκαῖον γὰρ ἴσως εἶναί [r] τινα ἐνέργειαν [s] ἄλλην τοῦ ποιητικοῦ [t] καὶ τοῦ παθητικοῦ· τὸ μὲν [v] δὴ ποίησις, τὸ δὲ πάθησις, ἔργον δὲ καὶ τέλος τοῦ μὲν ποίημα, τοῦ δὲ πάθος. [w] Ἐπεὶ οὖν ἄμφω κινήσεις, εἰ μὲν [x] ἕτεραι, ἐν τίνι; Ἢ γὰρ ἄμφω ἐν τῷ πάσχοντι καὶ κινουμένῳ, ἢ ἡ μὲν ποίησις ἐν τῷ ποιοῦντι, ἡ δὲ πάθησις ἐν τῷ πάσχοντι· εἰ δὲ δεῖ καὶ ταύτην ποίησιν καλεῖν, ὁμώνυμος ἂν 3 εἴη. Ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, ἡ κίνησις ἐν τῷ κινοῦντι ἔσται· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπὶ κινοῦντος καὶ κινουμένου. Ὥστ' ἢ πᾶν τὸ κινοῦν κινήσεται, ἢ ἔχον κίνησιν οὐ κινήσεται. Εἰ δ' ἄμφω ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ πάσχοντι, καὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ πάθησις, καὶ ἡ δίδαξις καὶ ἡ μάθησις δύο οὖσαι ἐν τῷ μανθάνοντι, πρῶτον μὲν ἡ ἐνέργεια [y] ἡ ἑκάστου οὐκ ἐν ἑκάστῳ ὑπάρξει, εἶτα ἄτοπον [z] δύο κινήσεις ἅμα κινεῖσθαι· τίνες γὰρ ἔσονται ἀλλοιώσεις δύο τοῦ ἑνὸς καὶ εἰς ἓν εἶδος; Ἀλλ' 4 ἀδύνατον. Ἀλλὰ μία ἔσται ἡ ἐνέργεια. Ἀλλ' ἄλογον δύο ἑτέρων τῷ εἴδει τὴν αὐτὴν καὶ μίαν εἶναι ἐνέργειαν· καὶ ἔσται, εἴπερ [a] ἡ δίδαξις καὶ ἡ μάθησις [b] ταὐτὸ καὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ

[o] ἢ τοσόνδε om. E. [p] κινητὸν I. [q] πρὸς δύο F. [r] τινα εἶναι F.
[s] ἄλλην om. E. [t] καὶ ἄλλην τοῦ I. [v] δὴ] γὰρ F.I. [w] ἐπεὶ] εἰ F.
[x] ἕτεραι εἰσιν ἐν E. [y] ἡ ἐν ἑκάστῳ F. [z] δύο] τὸ δύο F, τὰς δύο I.
[a] ἡ μάθησις καὶ ἡ δίδαξις F, ἡ μάθησις καὶ δίδαξις I. [b] τὸ αὐτὸ F.

πάθησις, καὶ τὸ διδάσκειν τῷ μανθάνειν [b] ταὐτὸ καὶ τὸ ποιεῖν τῷ πάσχειν, ὥστε τὸν διδάσκοντα ἀνάγκη ἔσται πάντα μανθάνειν καὶ τὸν ποιοῦντα πάσχειν. Ἢ οὔτε τὸ τὴν ἄλλου 5 ἐνέργειαν ἐν ἑτέρῳ εἶναι ἄτοπον (ἔστι [c] γὰρ ἡ δίδαξις ἐνέργεια τοῦ διδασκαλικοῦ, ἔν τινι μέντοι, [d] καὶ οὐκ ἀποτετμημένη, ἀλλὰ τοῦδε ἐν τῷδε) οὔτε μίαν δυοῖν [e] τὴν αὐτὴν εἶναι κωλύει, μὴ ὡς τὸ εἶναι τὸ [f] αὐτό, ἀλλ' ὡς ὑπάρχει τὸ [g] δυνάμει ὂν πρὸς τὸ ἐνεργοῦν. Οὔτ' ἀνάγκη τὸν διδάσκοντα 6 μανθάνειν, οὐδ' εἰ τὸ [h] ποιεῖν καὶ πάσχειν τὸ αὐτό ἐστι, μὴ μέντοι ὡς τὸν λόγον [i] εἶναι ἕνα [k] τὸν τί ἦν εἶναι λέγοντα, [l] ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον, ἀλλ' ὡς ἡ ὁδὸς ἡ Θήβηθεν Ἀθήναζε καὶ ἡ Ἀθήνηθεν εἰς Θήβας, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον· οὐ γὰρ ταὐτὰ πάντα ὑπάρχει τοῖς ὁπωσοῦν [m] τοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον οἷς τὸ εἶναι τὸ αὐτό. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ ἡ 7 δίδαξις τῇ μαθήσει τὸ αὐτό, καὶ τὸ μανθάνειν τῷ [n] διδάσκειν, ὥσπερ οὐδ' εἰ ἡ διάστασις μία τῶν διεστηκότων, καὶ τὸ διίστασθαι ἐνθένδε ἐκεῖσε [o] κἀκεῖθεν δεῦρο ἓν καὶ τὸ αὐτό. Ὅλως δ' εἰπεῖν οὐδ' ἡ δίδαξις τῇ μαθήσει οὐδ [p] ἡ ποίησις τῇ παθήσει τὸ αὐτὸ κυρίως, ἀλλ' ᾧ ὑπάρχει ταῦτα, [p] ἡ κίνησις· τὸ γὰρ [q] τοῦδε ἐν τῷδε καὶ τὸ τοῦδε ὑπὸ τοῦδε ἐνέργειαν εἶναι ἕτερον τῷ λόγῳ.

Τί μὲν οὖν [r] ἐστὶ κίνησις [s] εἴρηται καὶ καθόλου καὶ κατὰ 8 μέρος· οὐ γὰρ ἄδηλον [t] ὡς ὁρισθήσεται τῶν εἰδῶν ἕκαστον αὐτῆς· ἀλλοίωσις μὲν γὰρ ἡ τοῦ ἀλλοιωτοῦ, ᾗ ἀλλοιωτόν, ἐντελέχεια. Ἔτι δὲ γνωριμώτερον, ἡ τοῦ δυνάμει ποιητικοῦ καὶ παθητικοῦ, ᾗ τοιοῦτον, ἁπλῶς τε καὶ πάλιν καθ' ἕκαστον, [v] ἢ οἰκοδόμησις ἢ ἰάτρευσις. Τὸν αὐτὸν [w] δὲ λεχθήσεται τρόπον καὶ περὶ τῶν ἄλλων κινήσεων ἑκάστης.

[b] τὸ αὐτὸ F. [c] ἡ γὰρ E. [d] καὶ om. F. [e] κωλύει οὐθὲν τὴν αὐτὴν εἶναι F.I. [f] αὐτό, ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον, ἀλλ' I. [g] δυνάμενον πρὸς E. [h] τὸ πάσχειν καὶ τὸ ποιεῖν F.I. [i] εἶναι ἕνα om. E.F. [k] τὸ E, om. F. [l] οἷον τῷ λωπίῳ καὶ ἱματίῳ F.I. [m] τοῖς αὐτοῖς] ταυτοῖς I. [n] διδάσκειν τὸ αὐτὸ ὥσπερ F.I. [o] καὶ ἐκεῖθεν F.I. [p] ἡ] ὡς I. [q] τοῦδε—τὸ] τόδε E. [r] ἐστι] ἡ F. [s] εἴρηται post μέρος F.I. [t] πῶς I. [v] ἢ] ὅτι E. [w] δὲ om. I.

4 [1] Ἐπεὶ δ' ἔστιν ἡ περὶ φύσεως ἐπιστήμη περὶ [x] μεγέθη καὶ κίνησιν καὶ χρόνον, ὧν ἕκαστον ἀναγκαῖον ἢ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον εἶναι, εἰ καὶ μὴ πᾶν ἐστὶν ἄπειρον ἢ πεπερασμένον, οἷον πάθος ἢ στιγμή (τῶν γὰρ τοιούτων ἴσως οὐδὲν ἀναγκαῖον ἐν θατέρῳ τούτων εἶναι), προσῆκον ἂν εἴη τὸν περὶ φύσεως πραγματευόμενον θεωρῆσαι περὶ ἀπείρου, εἰ ἔστιν ἢ 2 μή, καὶ εἰ ἔστι, τί ἐστιν. Σημεῖον δ' [y] ὅτι τῆς ἐπιστήμης οἰκεία [z] ἡ θεωρία [a] ταύτης· πάντες γὰρ [b] οἱ δοκοῦντες ἀξιολόγως [c] ἧφθαι τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας πεποίηνται λόγον περὶ [d] τοῦ ἀπείρου, καὶ πάντες ὡς ἀρχήν [e] τινα τιθέασι τῶν [f] ὄντων, οἱ μέν, ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Πλάτων, καθ' αὑτό, οὐχ ὡς συμβεβηκός τινι ἑτέρῳ ἀλλ' οὐσίαν αὐτὸ ὂν τὸ 3 ἄπειρον. Πλὴν οἱ μὲν Πυθαγόρειοι ἐν τοῖς αἰσθητοῖς (οὐ γὰρ χωριστὸν [g] ποιοῦσι τὸν ἀριθμόν), καὶ [h] εἶναι τὸ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ ἄπειρον. Πλάτων δὲ ἔξω μὲν [i] οὐδὲν εἶναι σῶμα, οὐδὲ τὰς ἰδέας, διὰ τὸ μηδέ που εἶναι [k] αὐτάς, τὸ μέντοι ἄπειρον 4 καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ ἐν [l] ἐκείναις εἶναι. Καὶ οἱ μὲν τὸ ἄπειρον [m] εἶναι τὸ ἄρτιον· τοῦτο [n] γὰρ ἐναπολαμβανόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ περιττοῦ περαινόμενον [o] παρέχειν τοῖς οὖσι τὴν ἀπειρίαν· σημεῖον δ' εἶναι τούτου τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν· περιτιθεμένων γὰρ τῶν γνωμόνων περὶ τὸ ἓν καὶ χωρὶς ὁτὲ μὲν ἄλλο ἀεὶ γίγνεσθαι τὸ εἶδος, ὁτὲ δὲ ἕν· Πλά-5 των δὲ δύο τὰ ἄπειρα, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. Οἱ δὲ περὶ φύσεως [p] ἅπαντες ἀεὶ ὑποτιθέασιν ἑτέραν τινὰ φύσιν τῷ ἀπείρῳ τῶν λεγομένων στοιχείων, οἷον ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ τὸ μεταξὺ τούτων. Τῶν [q] δὲ πεπερασμένα ποιούντων στοιχεῖα οὐθεὶς ἄπειρα ποιεῖ· ὅσοι δ' ἄπειρα ποιοῦσι τὰ στοιχεῖα, καθάπερ [1] Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος, ὁ μὲν ἐκ τῶν ὁμοιο-

[x] μεγέθη τε καὶ F. [y] ὅτι ταύτης τῆς F.I. [z] ἡ περὶ αὐτὸ θεωρία rc. E. in litura. [a] ταύτης] περὶ αὐτοῦ F, ἡ περὶ αὐτοῦ I. [b] οἱ δοκοῦντες om. F. [c] ἧφθαι corr. E: locus pluribus. [d] τοῦ om. E. [e] τινα—αὐτὸ om. F. [f] ὄντων καὶ οἱ I. [g] ποιοῦσι] εἶναι λέγουσι E. [h] εἶναι δὲ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἄπειρον F. [i] οὐδὲ F. [k] αὐτὰς εἶναι E. [l] ἐκείνοις E.I. [m] εἶναι post ἄπ. om. F. [n] γὰρ] γὰρ τὸ E. [o] παρέχει E.F. [p] ἀεὶ πάντες E. [q] δὲ om. E.

μερῶν, ὁ δ' ἐκ τῆς πανσπερμίας τῶν σχημάτων, τῇ ἁφῇ συνεχὲς [r] τὸ ἄπειρον εἶναι φασίν· καὶ ὁ μὲν ὁτιοῦν [s] τῶν μορίων εἶναι [t] μίγμα ὁμοίως τῷ παντὶ διὰ τὸ ὁρᾶν ὁτιοῦν ἐξ ὁτουοῦν γιγνόμενον· ἐντεῦθεν γὰρ ἔοικε [v] καὶ ὁμοῦ ποτὲ [w] πάντα [x] χρήματα φάναι εἶναι, οἷον ἥδε ἡ σὰρξ καὶ τόδε τὸ ὀστοῦν, καὶ οὕτως ὁτιοῦν· καὶ πάντα ἄρα· καὶ ἅμα τοίνυν· ἀρχὴ γὰρ οὐ μόνον ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ τῆς διακρίσεως, ἀλλὰ καὶ πάντων. Ἐπεὶ γὰρ τὸ γιγνόμενον ἐκ [y] τοῦ τοιούτου γίνεται σώματος, πάντων δ' ἐστὶ γένεσις πλὴν οὐχ ἅμα, καί τινα ἀρχὴν [z] δεῖ εἶναι τῆς γενέσεως, αὕτη δ' ἐστὶ μία, [a] ὃν ἐκεῖνος καλεῖ νοῦν, ὁ δὲ νοῦς ἀπ' ἀρχῆς τινὸς ἐργάζεται νοήσας· ὥστε ἀνάγκη ὁμοῦ [b] ποτὲ πάντα εἶναι καὶ ἄρξασθαί ποτε κινούμενα. Δημόκριτος δ' οὐδὲν ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνεσθαι τῶν πρώτων [c] φησίν· ἀλλ' ὅμως [d] γε [e] αὐτὸ τὸ κοινὸν σῶμα [f] πάντων ἐστὶν [g] ἀρχή, μεγέθει [h] κατὰ μόρια καὶ σχήματι διαφέρον. 6 7

Ὅτι μὲν οὖν προσήκουσα τοῖς φυσικοῖς ἡ θεωρία, δῆλον ἐκ τούτων. Εὐλόγως δὲ καὶ ἀρχὴν αὐτὸ τιθέασι πάντες· οὔτε γὰρ μάτην [i] αὐτὸ οἷόν τε εἶναι, οὔτε ἄλλην [k] ὑπάρχειν αὐτῷ δύναμιν πλὴν ὡς ἀρχήν· ἅπαντα γὰρ ἢ ἀρχὴ ἢ ἐξ ἀρχῆς, τοῦ δὲ ἀπείρου οὐκ ἔστιν ἀρχή· εἴη γὰρ [l] ἂν αὐτοῦ πέρας. Ἔτι δὲ καὶ [m] ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ὡς ἀρχή τις οὖσα· τό τε γὰρ γενόμενον ἀνάγκη [n] τέλος λαβεῖν, καὶ τελευτὴ πάσης ἐστὶ φθορᾶς. [o] Διὸ καθάπερ λέγομεν, οὐ ταύτης ἀρχή, ἀλλ' αὕτη τῶν ἄλλων εἶναι δοκεῖ καὶ περιέχειν ἅπαντα καὶ πάντα κυβερνᾶν, ὥς φασιν ὅσοι μὴ ποιοῦσι παρὰ τὸ ἄπειρον ἄλλας αἰτίας, οἷον νοῦν ἢ φιλίαν· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ θεῖον· ἀθάνατον γὰρ καὶ ἀνώλεθρον, [p] ὥς φησιν [q] ὁ Ἀνα- 8 9

[r] εἶναι τὸ ἄπειρον F. [s] τῶν μορίων] μόριον I. [t] ὁμοίως μίγμα F.I. [v] καὶ τὸ ὁμοῦ I. [w] ἅπαντα I, πάντα τὰ E, om. F. [x] χρήματα om. E, post φάναι ponit F. [y] τοῦ om. I. [z] εἶναι δεῖ F.I. [a] οἷον E. [b] πάντα ποτὲ I. [c] φησίν] φύσεων F. [d] γε om. F.I. [e] αὐτῶν E. [f] ἁπάντων F.I. [g] ἀρχὴ om. E. [h] κατὰ τὰ μόρια I. [i] αὐτὸ οἴονται E, οἷόν τε αὐτὸ F.I. [k] αὐτῷ ὑπάρχειν F.I. [l] ἂν om. I. [m] ἀγέννητον F.I. [n] λαβεῖν τέλος F.I. [o] διόπερ καθὰ I. [p] ὥσπερ F.I. [q] ὁ om. I.

10 ξίμανδρος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων. Τοῦ δ' εἶναί τι ἄπειρον ἡ πίστις [r] ἐκ πέντε μάλιστ' ἂν συμβαίνοι σκοποῦσιν, ἔκ τε τοῦ χρόνου (οὗτος γὰρ ἄπειρος) καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς μεγέθεσι διαιρέσεως (χρῶνται γὰρ καὶ οἱ [s] μαθηματικοὶ τῷ ἀπείρῳ), ἔτι τῷ οὕτως ἂν μόνως μὴ ὑπολείπειν [t] γένεσιν καὶ φθοράν, [v] εἰ ἄπειρον [w] εἴη ὅθεν ἀφαιρεῖται τὸ γιγνόμενον. 11 Ἔτι τῷ [x] τὸ πεπερασμένον [y] ἀεὶ πρός τι περαίνειν, ὥστε ἀνάγκη [z] μηδὲν εἶναι πέρας, εἰ ἀεὶ περαίνειν ἀνάγκη ἕτερον πρὸς ἕτερον. Μάλιστα δὲ καὶ κυριώτατον, ὃ τὴν κοινὴν ποιεῖ ἀπορίαν πᾶσιν· διὰ γὰρ τὸ ἐν τῇ νοήσει μὴ ὑπολείπειν καὶ ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ ἄπειρος εἶναι καὶ τὰ [a] μαθηματικὰ 12 μεγέθη καὶ τὸ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπείρου δ' ὄντος τοῦ ἔξω, καὶ σῶμα ἄπειρον εἶναι δοκεῖ καὶ κόσμοι· τί γὰρ μᾶλλον τοῦ κενοῦ ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα; Ὥστ' εἴπερ μοναχοῦ, καὶ πανταχοῦ εἶναι τὸν ὄγκον. Ἅμα δ' εἰ καὶ ἔστι κενὸν καὶ τόπος ἄπειρος, καὶ σῶμα [b] ἄπειρον [c] εἶναι ἀναγκαῖον· [d] ἐνδέχεσθαι 13 γὰρ [e] ἢ εἶναι οὐδὲν διαφέρει ἐν τοῖς ἀϊδίοις. Ἔχει δ' ἀπορίαν ἡ περὶ τοῦ ἀπείρου θεωρία· καὶ γὰρ [f] μὴ εἶναι τιθεμένοις πόλλ' ἀδύνατα συμβαίνει καὶ εἶναι. Ἔτι δὲ ποτέρως ἐστί, πότερον ὡς οὐσία [g] ἢ συμβεβηκὸς καθ' αὑτὸ φύσει τινί; Ἢ οὐδετέρως, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐστὶν ἄπειρον [h] ἢ ἄπειρα τῷ πλήθει. Μάλιστα δὲ φυσικοῦ ἐστὶ σκέψασθαι εἰ ἔστι μέγεθος αἰσθητὸν ἄπειρον. Πρῶτον [i] οὖν διοριστέον 14 ποσαχῶς λέγεται τὸ ἄπειρον. Ἕνα μὲν δὴ τρόπον τὸ ἀδύνατον διελθεῖν τῷ μὴ πεφυκέναι διιέναι, ὥσπερ [k] ἡ φωνὴ ἀόρατος· ἄλλως δὲ τὸ διέξοδον ἔχον ἀτελεύτητον, ἢ ὃ [l] μόλις, ἢ ὃ πεφυκὸς ἔχειν μὴ ἔχει διέξοδον ἢ πέρας. Ἔτι ἄπειρον ἅπαν ἢ κατὰ πρόσθεσιν ἢ κατὰ διαίρεσιν ἢ ἀμφοτέρως.

5 Χωριστὸν μὲν οὖν εἶναι τὸ ἄπειρον τῶν αἰσθητῶν, αὐτό

[r] ἐκ πέντε om. F. [s] μαθητικοὶ E. [t] γένεσιν] τὴν γένεσιν F. [v] εἰ— γιγνόμενον om. E. [w] εἴη] ἢ F. [x] τὸ post τῷ om. F. [y] αἰεὶ F. [z] μηδὲ E. [a] μαθητικὰ E. [b] ἄπειρον om. E. [c] ἀναγκαῖον εἶναι F.I. [d] τὸ γὰρ ἐνδέχεσθαι F.I. [e] ἢ] τοῦ F.I. [f] μὴ] καὶ μὴ I. [g] ἢ om. E. [h] ἢ ἀπ.] καὶ ἀπ. F.I. [i] οὖν om. F. [k] ἡ] δ' ἡ E. [l] μόγις F.I.

τι ὂν ἄπειρον, οὐχ οἷόν τε. Εἰ γὰρ μήτε μέγεθός ἐστι μήτε πλῆθος, [m]ἀλλ' οὐσία αὐτό ἐστι τὸ ἄπειρον καὶ μὴ συμβεβηκός, ἀδιαίρετον ἔσται· τὸ [n]γὰρ διαιρετὸν ἢ μέγεθος ἔσται ἢ πλῆθος· Εἰ δὲ [o]ἀδιαίρετον, οὐκ ἄπειρον, εἰ μὴ ὡς 2 ἡ φωνὴ ἀόρατος. ʻἈλλ' οὐχ οὕτως οὔτε φασὶν [p]εἶναι οἱ φάσκοντες εἶναι τὸ ἄπειρον οὔτε ἡμεῖς ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς [q]ἀδιέξοδον. [r]Εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐστι τὸ ἄπειρον, οὐκ ἂν εἴη [s]στοιχεῖον τῶν ὄντων, ᾗ ἄπειρον, ὥσπερ [t]οὐδὲ τὸ ἀόρατον τῆς διαλέκτου, καίτοι ἡ φωνή ἐστιν ἀόρατος. ʻἜτι 3 πῶς ἐνδέχεται [v]εἶναί τι αὐτὸ ἄπειρον, εἴπερ [w]μὴ καὶ ἀριθμὸν καὶ μέγεθος, ὧν ἐστὶ καθ' [x]αὐτὸ πάθος τι τὸ ἄπειρον; ʻἜτι γὰρ ἧττον ἀνάγκη ἢ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὸ μέγεθος. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται εἶναι τὸ ἄπειρον ὡς ἐνεργείᾳ ὂν καὶ ὡς οὐσίαν καὶ [y]ἀρχήν· ἔσται γὰρ ὁτιοῦν αὐτοῦ ἄπειρον τὸ λαμβανόμενον, εἰ μεριστόν. Τὸ γὰρ ἀπείρῳ εἶναι καὶ ἄπει- 4 ρον τὸ αὐτό, εἴπερ οὐσία τὸ ἄπειρον καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου, ὥστ' ἢ ἀδιαίρετον ἢ εἰς ἄπειρα διαιρετόν· πολλὰ [z]δ' ἄπειρα [a]τὸ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον. ʻἈλλὰ μὴν ὥσπερ [b]ἀέρος ἀὴρ μέρος, οὕτω καὶ ἄπειρον ἀπείρου, εἴ [c]γε οὐσία ἐστὶ καὶ ἀρχή. ʻἈμέριστον ἄρα καὶ ἀδιαίρετον. ʻἈλλ' ἀδύνατον τὸ 5 ἐντελεχείᾳ ὂν ἄπειρον· ποσὸν γάρ τι εἶναι ἀναγκαῖον. Κατὰ συμβεβηκὸς ἄρα ὑπάρχει τὸ ἄπειρον. ʻἈλλ' εἰ οὕτως, εἴρηται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται [d]αὐτὸ λέγειν ἀρχήν, ἀλλ' [e]ἐκεῖνο ᾧ συμβέβηκεν, τὸν ἀέρα ἢ τὸ [f]ἄρτιον. Ὥστε ἀτόπως ἂν ἀποφαίνοιντο οἱ λέγοντες [g]οὕτως ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοί φασιν· ἅμα γὰρ οὐσίαν ποιοῦσι τὸ ἄπειρον καὶ μερίζουσιν. ʻἈλλ' [h]ἴσως αὕτη [i]μέν ἐστι καθόλου ἡ ζήτησις 6

[m] ἀλλ' οὐσία] οὐσία δὲ F.I. [n] γὰρ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος διαιρετόν. Εἰ E. [o] ἀδιαίρετον] τοιοῦτον E. [p] εἶναι ante οἱ om. I. [q] ἀδιεξίτητον E. [r] εἰ δὲ] ἔτι εἰ E. [s] τῶν ὄντων στοιχεῖον ᾗ δ' ἄπειρον I. [t] οὐδὲ om. E. [v] αὐτὸ εἶναί τι F.I. [w] καὶ μὴ E. [x] αὐτὰ E. [y] ἀρχήν. Ἀλλ' ἧττον ἢ τὸν ἀριθμὸν καὶ μέγεθος. Ἔτι ἀδύνατον οὐσίαν εἶναι τὸ ἄπειρον ἐντελεχείᾳ ὄντος τοῦ ἀπείρου. Ἔσται E. [z] δ' om. E. [a] εἶναι τὸ αὐτὸ F.I. [b] ἀὴρ μέρος ἀέρος F. [c] γε et ἐστὶ om. E. [d] αὐτὸ] τὸ αὐτὸ F. [e] ἐκεῖνο om. E. [f] ἄρτιον ἂν λέγοιτο ἀρχή. Ὥστε E. [g] οὕτως ὥσπερ] ἐκεῖνο καθάπερ F.I. [h] ἴσως] γὰρ E. [i] μὲν ἂν εἴη καθόλου ζήτησις, εἰ E.

μᾶλλον, εἰ ἐνδέχεται [k]τὸ ἄπειρον καὶ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς εἶναι καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς [l]καὶ μηδὲν ἔχουσι μέγεθος· [m]ἡμεῖς δ' ἐπισκοποῦμεν περὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ περὶ ὧν ποιούμεθα τὴν μέθοδον, ἆρ' ἔστιν [n]ἐν αὐτοῖς ἢ οὐκ ἔστι σῶμα ἄπειρον
7 περὶ τὴν αὔξησιν. Λογικῶς μὲν οὖν σκοπουμένοις ἐκ [o]τῶν τοιῶνδε δόξειεν ἂν οὐκ εἶναι. Εἰ γάρ ἐστι σώματος λόγος τὸ ἐπιπέδῳ ὡρισμένον, οὐκ ἂν εἴη σῶμα ἄπειρον, οὔτε νοητὸν οὔτε αἰσθητόν. Ἀλλὰ μὴν [p]οὐδ' ἀριθμὸς οὕτως ὡς κεχωρισμένος καὶ ἄπειρος· ἀριθμητὸν γὰρ ἀριθμὸς ἢ τὸ ἔχον ἀριθμόν· εἰ οὖν τὸ ἀριθμητὸν ἐνδέχεται ἀριθμῆσαι, καὶ [q]διεξ-
8 ελθεῖν ἂν εἴη δυνατὸν τὸ ἄπειρον. Φυσικῶς δὲ μᾶλλον θεωροῦσιν ἐκ τῶνδε. Οὔτε γὰρ σύνθετον [r]οἷόν τε εἶναι οὔτε ἁπλοῦν. Σύνθετον μὲν οὖν οὐκ [s]ἔσται τὸ ἄπειρον σῶμα, εἰ πεπερασμένα τῷ πλήθει τὰ [t]στοιχεῖα. Ἀνάγκη γὰρ πλείω εἶναι, καὶ ἰσάζειν ἀεὶ [v]τἀναντία, καὶ μὴ εἶναι ἓν αὐτῶν ἄπειρον· εἰ γὰρ [w]ὁποσῳοῦν λείπεται ἡ ἐν ἑνὶ σώματι δύναμις θατέρου, οἷον εἰ τὸ πῦρ [x]πεπέρανται, ὁ δ' ἀὴρ ἄπειρος, ἔστι δὲ τὸ ἴσον πῦρ τοῦ ἴσου ἀέρος τῇ δυνάμει ὁποσαπλασιονοῦν, μόνον δὲ ἀριθμόν τινα ἔχον, ὅμως φανερὸν ὅτι τὸ ἄπειρον
9 [y]ὑπερβαλεῖ καὶ φθερεῖ τὸ πεπερασμένον. Ἕκαστον δ' ἄπειρον εἶναι ἀδύνατον· σῶμα [z]μὲν γάρ ἐστι τὸ πάντῃ ἔχον διάστασιν, ἄπειρον δὲ τὸ ἀπεράντως διεστηκός, ὥστε τὸ ἄπειρον σῶμα [a]πανταχῇ [b]ἔσται διεστηκὸς [c]εἰς ἄπειρον. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἓν καὶ ἁπλοῦν [d]εἶναι ἐνδέχεται [e]τὸ ἄπειρον σῶμα, οὔτε ὡς λέγουσί τινες τὸ παρὰ τὰ στοιχεῖα, ἐξ οὗ ταῦτα γεννῶσιν, οὔθ' ἁπλῶς. Εἰσὶ γάρ τινες οἳ τοῦτο [f]ποιοῦσι τὸ ἄπειρον, ἀλλ' οὐκ ἀέρα ἢ ὕδωρ, [g]ὡς μὴ τἆλλα φθείρηται ὑπὸ τοῦ ἀπείρου αὐτῶν· ἔχουσι γὰρ πρὸς ἄλληλα

[k] τὸ om. E. [l] καὶ ἐν τοῖς μηδὲν F.I. [m] ἡμεῖς δ' ἐπισκοποῦμεν corr. E. [n] ἐν αὐτοῖς ante σῶμα E. [o] τῶν τοιῶνδε] τῶνδε F. [p] οὐδ'] οὔτε I. [q] διελθεῖν F. [r] οἷον εἶναι τὸ ἄπειρον σῶμα οὔτε E. [s] ἔστι F. [t] στοιχεῖα εἴη. Ἀνάγκη F. [v] τὰ ἐναντία E. [w] ὁπωσοῦν F.I. [x] πεπέρασται F.I. [y] ὑπερβάλλει καὶ φθείρει E.I. [z] μὲν om. F.I. [a] πανταχοῦ F. [b] ἐστιν E, om. F. [c] εἰς] καὶ εἰς E. [d] εἶναι om. F. [e] σῶμα ἄπειρον ἐνδέχεται, omisso τὸ, E. [f] ποιοῦντες E. [g] ὅπως I.

ἐναντίωσιν, οἷον ὁ μὲν ἀὴρ ψυχρός, τὸ δ' ὕδωρ ὑγρόν, τὸ δὲ πῦρ θερμόν· ὧν εἰ ἦν ἓν ἄπειρον, ἔφθαρτο [h] ἂν ἤδη τἆλλα· νῦν δ' ἕτερον [i] εἶναί φασιν ἐξ οὗ ταῦτα. Ἀδύνατον δ' εἶναι 10 τοιοῦτον· οὐχ ὅτι ἄπειρον (περὶ τούτου [k] μὲν γὰρ κοινόν τι λεκτέον ἐπὶ παντὸς ὁμοίως, καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ ὁτουοῦν), ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτον σῶμα αἰσθητὸν παρὰ τὰ [l] στοιχεῖα καλούμενα· [m] ἅπαντα γὰρ ἐξ οὗ ἐστί, καὶ διαλύεται εἰς τοῦτο, ὥστε ἦν ἂν ἐνταῦθα παρὰ ἀέρα καὶ πῦρ καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· φαίνεται δ' οὐδέν. Οὐδὲ δὴ πῦρ οὐδ' ἄλλο 11 [n] τι τῶν στοιχείων οὐδὲν ἄπειρον ἐνδέχεται εἶναι. Ὅλως γὰρ καὶ χωρὶς τοῦ ἄπειρον εἶναί τι αὐτῶν, ἀδύνατον [o] τὸ πᾶν, [p] κἂν ᾖ πεπερασμένον, ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι ἕν τι αὐτῶν, ὥσπερ Ἡράκλειτός φησιν ἅπαντα γίνεσθαί ποτε πῦρ. Ὁ 12 δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνός, οἷον ποιοῦσι παρὰ τὰ στοιχεῖα οἱ φυσικοί· πάντα γὰρ μεταβάλλει ἐξ ἐναντίου εἰς [q] ἐναντίον, οἷον ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρόν. Δεῖ δὲ [r] κατὰ παντὸς [s] ἐκ τῶνδε σκοπεῖν, εἰ ἐνδέχεται [t] ἢ οὐκ ἐνδέχεται [v] εἶναι σῶμα ἄπειρον αἰσθητόν. Ὅτι δ' ὅλως ἀδύνατον εἶναι [w] σῶμα ἄπειρον αἰσθητόν, ἐκ τῶνδε δῆλον. Πέφυκε γὰρ πᾶν τὸ 13 αἰσθητόν που εἶναι, καὶ ἔστι τόπος τις ἑκάστου, καὶ ὁ αὐτὸς τοῦ μορίου καὶ παντός, οἷον ὅλης τε τῆς γῆς καὶ [x] βώλου μιᾶς, καὶ πυρὸς καὶ σπινθῆρος. Ὥστε εἰ μὲν ὁμοειδές, ἀκίνητον ἔσται ἢ ἀεὶ οἰσθήσεται. Καίτοι ἀδύνατον· τί γὰρ μᾶλλον κάτω ἢ ἄνω ἢ [y] ποῦ; Λέγω δ', οἷον εἰ βῶλος εἴη, ποῦ αὕτη κινηθήσεται ἢ ποῦ μενεῖ; Ὁ γὰρ τόπος ἄπειρος τοῦ συγγενοῦς [z] αὐτῇ σώματος. Πότερον οὖν καθέξει τὸν 14 ὅλον τόπον; Καὶ πῶς; Τίς οὖν [a] ἢ ποῦ [b] ἡ μονὴ καὶ ἡ κίνησις [c] αὐτῆς; Ἢ πανταχοῦ μενεῖ; [d] Οὐ κινηθήσεται ἄρα. Ἢ πανταχοῦ κινηθήσεται; Οὐκ ἄρα στήσεται. Εἰ δ' ἀνόμοιον

[h] ἂν om. F. [i] φασὶν εἶναι τὸ ἐξ F.I. [k] μὲν om. F. [l] καλούμενα στοιχεῖα F.I. [m] ἅπαν I, ἅπαν μὲν F. [n] τι om. F, post εἶναι ponit I. [o] τὸ om. E. [p] κἂν ᾖ] ἢ καὶ E. [q] ἐναντία E. [r] κατὰ] περὶ I, et corr. F. [s] ἐκ] καὶ ἐκ F.I. [t] ἢ οὐκ ἐνδέχεται om. F. [v] σῶμα εἶναι I. [w] σῶμα ἄπειρον αἰσθητόν om. E. [x] μιᾶς βώλου F.I. [y] ποῦ] ὁποιονοῦν F. [z] αὐτῆς E. [a] ἢ] καὶ I. [b] ἡ om. F. [c] αὐτῇ E. [d] οὐ κ.—στήσεται om. E.

τὸ [e] πᾶν, ἀνόμοιοι καὶ οἱ τόποι· καὶ πρῶτον μὲν οὐχ ἓν τὸ σῶμα τοῦ παντὸς ἀλλ' ἢ [f] τῷ ἅπτεσθαι· ἔπειτα ἤτοι πεπε-
15 ρασμένα ταῦτ' [g] ἔσται ἢ ἄπειρα τῷ [h] εἴδει. Πεπερασμένα μὲν [i] οὖν οὐχ οἷόν τε· ἔσται γὰρ τὰ μὲν ἄπειρα τὰ δ' οὔ, εἰ τὸ πᾶν ἄπειρον, οἷον τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ· φθορὰ δὲ τὸ τοιοῦτον τοῖς ἐναντίοις, [k] καθάπερ εἴρηται πρότερον. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐθεὶς τὸ ἓν καὶ [l] ἄπειρον πῦρ ἐποίησεν οὐδὲ γῆν τῶν φυσιολόγων, ἀλλ' [m] ἢ ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ τὸ μέσον αὐτῶν, ὅτι τόπος ἑκατέρου δῆλος ἦν διωρισμένος, ταῦτα δ' ἐπαμφοτερίζει τῷ ἄνω καὶ κάτω. Εἰ δ' ἄπειρα [n] καὶ ἁπλᾶ, καὶ οἱ
16 τόποι ἄπειροι, καὶ [o] ἔσται ἄπειρα τὰ στοιχεῖα. Εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον καὶ πεπερασμένοι οἱ [p] τόποι, καὶ τὸ ὅλον [q] πεπεράνθαι ἀναγκαῖον· ἀδύνατον γὰρ μὴ ἀπαρτίζειν τὸν τόπον καὶ τὸ σῶμα· οὔτε γὰρ ὁ τόπος ὁ πᾶς μείζων ἢ ὅσον ἐνδέχεται τὸ σῶμα [r] ἅμα εἶναι· ἅμα δ' [s] οὐδ' ἄπειρον ἔσται τὸ [t] σῶμα· οὔτε τὸ σῶμα μεῖζον ἢ ὁ τόπος· ἢ γὰρ κενὸν ἔσται
17 τι ἢ σῶμα οὐδαμοῦ πεφυκὸς εἶναι. Ἀναξαγόρας δ' ἀτόπως λέγει περὶ τῆς τοῦ ἀπείρου μονῆς· στηρίζειν γὰρ αὐτὸ αὐτό φησι τὸ ἄπειρον· τοῦτο δέ, ὅτι ἐν [v] αὑτῷ· ἄλλο γὰρ οὐδὲν περιέχει, ὡς ὅπου ἄν τι ᾖ, πεφυκὸς ἐνταῦθα [w] εἶναι. Τοῦτο δ' οὐκ ἀληθές· εἴη γὰρ ἄν τί που βίᾳ καὶ οὐχ οὗ πέφυκεν.
18 Εἰ οὖν ὅτι μάλιστα μὴ κινεῖται τὸ ὅλον (τὸ [x] γὰρ αὑτῷ στηριζόμενον καὶ ἐν αὑτῷ ὂν ἀκίνητον εἶναι ἀνάγκη), ἀλλὰ διὰ τί οὐ πέφυκε κινεῖσθαι, λεκτέον. Οὐ γὰρ ἱκανὸν τὸ οὕτως εἰπόντα ἀπηλλάχθαι· εἴη γὰρ ἂν καὶ [y] ὁτιοῦν ἄλλο οὐ κινούμενον, ἀλλὰ πεφυκέναι οὐδὲν κωλύει, ἐπεὶ καὶ ἡ γῆ οὐ φέρεται, οὐδ' εἰ ἄπειρος ἦν, [z] εἰργμένη μέντοι ἀπὸ τοῦ μέσου· ἀλλ' οὐχ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο οὗ ἐνεχθήσεται, [a] μείνειεν

[e] ἅπαν E. [f] τῷ] τοῦ E. [g] ἐστιν E. [h] εἴδει. Καὶ πεπ. I. [i] οὖν om. I. [k] καθάπερ εἴρηται πρότερον om. E. [l] ἄπειρον καὶ ἓν F. [m] ἢ post ἀλλ' om. E. [n] καὶ τὰ ἁπλᾶ E. [o] ἔσται post στοιχεῖα F. [p] τόποι ὥστε καὶ E. [q] πεπεράνθαι ἀναγκαῖον om. E. [r] ἅμα post σῶμα om. E. [s] οὐδ' om. E. [t] σῶμα ἔτι οὔτε E. [v] αὐτῷ E, ἑαυτῷ I. [w] εἶναι] ὂν E. [x] γὰρ] γὰρ ἐν F.I. [y] ὁτιοῦν ἄλλο] ὅτι οὐκ ἔχει ἀλλαχῇ κινεῖσθαι E. [z] ἠργμένη E. [a] μείνη F, μένειεν I.

ἂν [b] ἐπὶ τοῦ μέσου, ἀλλ' ὅτι [c] οὐ πέφυκεν οὕτως. Καίτοι ἐξείη [d] ἂν λέγειν ὅτι στηρίζει [e] αὐτήν. Εἰ οὖν μηδ' ἐπὶ τῆς 19 γῆς τοῦτο αἴτιον ἀπείρου οὔσης, ἀλλ' ὅτι βάρος ἔχει, τὸ δὲ βαρὺ μένει ἐπὶ τοῦ μέσου, [f] ἡ δὲ γῆ ἐπὶ τοῦ μέσου, ὁμοίως ἂν καὶ τὸ ἄπειρον [g] μένοι ἐν αὑτῷ διά τιν' ἄλλην αἰτίαν, καὶ οὐχ ὅτι ἄπειρον καὶ στηρίζει αὐτὸ [h] αὐτό. Ἅμα δὲ δῆλον ὅτι κἂν ὁτιοῦν μέρος [i] δέοι μένειν· ὡς γὰρ τὸ ἄπειρον ἐν [k] ἑαυτῷ μένει στηρίζον, οὕτω κἂν ὁτιοῦν [l] ληφθῇ μέρος ἐν ἑαυτῷ [m] μενεῖ· τοῦ γὰρ ὅλου καὶ τοῦ μέρους ὁμοειδεῖς οἱ τόποι, οἷον ὅλης γῆς καὶ βώλου κάτω καὶ παντὸς πυρὸς καὶ σπινθῆρος ἄνω. Ὥστε εἰ τοῦ ἀπείρου τόπος [n] τὸ ἐν αὑτῷ, 20 καὶ τοῦ μέρους ὁ αὐτός· μενεῖ ἄρα ἐν ἑαυτῷ. Ὅλως δὲ φανερὸν ὅτι ἀδύνατον [o] ἅμα [p] ἄπειρον λέγειν σῶμα καὶ τόπον τινὰ εἶναι τοῖς σώμασιν, εἰ πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἢ βάρος ἔχει ἢ κουφότητα, καὶ εἰ μὲν βαρύ, ἐπὶ τὸ μέσον ἔχει τὴν φορὰν φύσει, εἰ δὲ κοῦφον, ἄνω· ἀνάγκη γὰρ καὶ τὸ [q] ἄπειρον, ἀδύνατον δὲ [r] ἢ ἅπαν ὁποτερονοῦν ἢ τὸ ἥμισυ ἑκάτερον πεπονθέναι· πῶς γὰρ διελεῖς; Ἢ πῶς τοῦ ἀπείρου ἔσται [s] τὸ μὲν 21 ἄνω τὸ δὲ κάτω, ἢ ἔσχατον ἢ μέσον; Ἔτι πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, τόπου δὲ εἴδη καὶ διαφοραὶ [t] τἄνω [v] καὶ κάτω [w] καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· καὶ ταῦτα οὐ μόνον πρὸς ἡμᾶς καὶ [x] θέσει, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὅλῳ διώρισται. Ἀδύνατον δ' ἐν τῷ [y] ἀπείρῳ εἶναι ταῦτα. Ἁπλῶς δ' εἰ ἀδύνατον [z] τόπον [a] ἄπειρον εἶναι, ἐν τόπῳ δὲ [b] πᾶν σῶμα, ἀδύνατον ἄπειρόν [c] τι εἶναι σῶμα. Ἀλλὰ μὴν τό γε ποῦ ἐν τόπῳ, καὶ τὸ ἐν τόπῳ ποῦ. Εἰ οὖν μηδὲ πο- 22 σὸν οἷόν τ' εἶναι τὸ ἄπειρον· πόσον γάρ τι ἔσται, οἷον [d] δί-

[b] ἐπὶ τοῦ μέσου om. E. [c] οὐ om. E. [d] λέγειν ἂν I. [e] ἑαυτὴν F.I. [f] ἡ δὲ γῆ ἐπὶ τοῦ μέσου om. I. [g] μένοι ἂν ἐν I. [h] ἑαυτὸ F, αὐτῷ E.I. [i] δέοι ἂν μένειν F. [k] αὑτῷ F. [l] μέρος ληφθῇ F. [m] μένει F. [n] τὸ ἐν αὑτῷ om. E. [o] ἄπειρον ἅμα E. [p] ἄπειρον om. F. [q] ἄπειρον σῶμα. Ἀδύνατον I. [r] ἢ ἅπαν] εἶναι πᾶν corr. E. [s] τὸ μὲν ἄνω ἔσται I. [t] τὸ ἄνω F.I. [v] καὶ] τὸ I, καὶ τὸ F. [w] καὶ τὸ ἔμπροσθεν F, τὸ πρόσθεν I. [x] θέσει ἐστὶν ἀλλὰ I. [y] ἀπείρῳ σώματι εἶναι E. [z] τόπον] τὸ τόπον I. [a] εἶναι ἄπειρον F.I. [b] πᾶν τὸ σῶμα E. [c] εἶναί τι E.I. [d] τρίπηχυ ἢ δίπηχυ E.

πηχυ ἢ τρίπηχυ· ταῦτα γὰρ σημαίνει τὸ ποσόν· οὕτω καὶ [e]τὸ ἐν τόπῳ ὅτι ποῦ· τοῦτο δὲ [f]ἢ [g]ἄνω ἢ κάτω ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ διαστάσει τῶν ἕξ· τούτων δ' ἕκαστον πέρας τί ἐστιν. Ὅτι μὲν οὖν ἐνεργείᾳ [h]οὐκ ἔστι σῶμα ἄπειρον, φανερὸν ἐκ [i]τούτων.

6 Ὅτι δ' εἰ μή ἐστιν ἄπειρον ἁπλῶς, πολλὰ ἀδύνατα συμβαίνει, δῆλον. Τοῦ τε γὰρ χρόνου ἔσται τις ἀρχὴ καὶ τελευτή, καὶ τὰ μεγέθη οὐ διαιρετὰ εἰς [k]μεγέθη, καὶ ἀριθμὸς οὐκ ἔσται ἄπειρος. Ὅταν δὲ [l]διωρισμένων οὕτως μηδετέρως [m]φαίνηται ἐνδέχεσθαι, διαιτητοῦ δεῖ, καὶ δῆλον ὅτι πῶς μὲν 2 ἔστι πῶς δ' οὔ. Λέγεται [n]δὴ τὸ εἶναι τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐντελεχείᾳ, καὶ τὸ ἄπειρον ἔστι μὲν προσθέσει ἔστι δὲ [o]καὶ ἀφαιρέσει. Τὸ δὲ μέγεθος ὅτι μὲν κατ' ἐνέργειαν οὐκ ἔστιν ἄπειρον, εἴρηται, διαιρέσει δ' ἐστίν· οὐ γὰρ χαλεπὸν ἀνελεῖν τὰς [p]ἀτόμους γραμμάς· λείπεται οὖν δυνάμει εἶναι 3 τὸ ἄπειρον. Οὐ δεῖ δὲ τὸ δυνάμει ὂν λαμβάνειν, ὥσπερ εἰ δυνατὸν τοῦτ' ἀνδριάντα εἶναι, ὡς καὶ ἔσται [q]τοῦτ' ἀνδριάς, οὕτω καὶ ἄπειρόν [r]τι, ὃ ἔσται ἐνεργείᾳ· ἀλλ' ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ εἶναι, ὥσπερ [s]ἡ ἡμέρα ἐστὶ καὶ ὁ ἀγὼν τῷ ἀεὶ ἄλλο 4 καὶ ἄλλο γίνεσθαι, οὕτω καὶ τὸ ἄπειρον. [t]Καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων ἐστὶ [v]καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ· Ὀλύμπια γάρ ἐστι καὶ τῷ δύνασθαι τὸν ἀγῶνα γίνεσθαι καὶ τῷ γίνεσθαι. [w]Ἄλλως δ' ἔν [x]τε τῷ χρόνῳ δῆλον [y]τὸ ἄπειρον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῶν μεγεθῶν. Ὅλως μὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ τὸ ἄπειρον, τῷ ἀεὶ ἄλλο [z]καὶ ἄλλο λαμβάνεσθαι, καὶ τὸ λαμβανόμενον μὲν ἀεὶ [a]εἶναι πεπερασμένον, 5 ἀλλ' ἀεί γε ἕτερον [b]καὶ ἕτερον. Ὥστε τὸ ἄπειρον [c]οὐ δεῖ

[e] τὸ ἐν om. E. [f] ἢ om. F. [g] κάτω ἢ ἄνω E. [h] σῶμα οὐκ ἔστιν I. [i] τούτων] τῶν εἰρημένων F. [k] μέγεθος F.I. [l] ὡρίσωμεν οὕτως καὶ μ. E. [m] φαίνεται F. [n] δὲ F. [o] καὶ ἀφ.] διαιρέσει F. [p] αὐτομάτους F. [q] τοῦτ' om. E. [r] τι post οὕτω I, om. E. [s] ἡ om. E.I. [t] καὶ γὰρ —τῷ γίνεσθαι om. E. [v] καὶ ante δ. om. F. [w] ἄλλως δὲ] καὶ ἄλλως τε E. [x] τε om. F. [y] τὸ ἄπειρον om. E. [z] καὶ et λαμβάνεσθαι καὶ τὸ om. E. [a] πεπερασμένον εἶναι F.I. [b] καὶ ἕτερον. Ὅτι τὸ εἶναι πλεοναχῶς λέγεται. Ὥστε E. [c] οὐδεὶς λαμβάνει E.

λαμβάνειν ὡς τόδε τι, οἷον ἄνθρωπον ἢ οἰκίαν, ἀλλ' ὡς [d] ἡ ἡμέρα λέγεται καὶ ὁ ἀγών, [e] οἷς τὸ εἶναι οὐχ ὡς οὐσία τις γέγονεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐν γενέσει [f] ἢ φθορᾷ, [g] εἰ καὶ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεί [h] γε ἕτερον καὶ ἕτερον. 'Αλλ' ἐν [i] μὲν τοῖς 6 μεγέθεσιν ὑπομένοντος τοῦ ληφθέντος [k] τοῦτο συμβαίνει, ἐπὶ δὲ [l] τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνθρώπων φθειρομένων [m] οὕτως ὥστε μὴ [n] ἐπιλείπειν. Τὸ δὲ κατὰ πρόσθεσιν τὸ αὐτό [o] ἐστί 7 πως καὶ τὸ κατὰ διαίρεσιν· ἐν γὰρ τῷ πεπερασμένῳ κατὰ πρόσθεσιν γίνεται ἀντεστραμμένως· ᾗ γὰρ διαιρούμενον ὁρᾶται εἰς ἄπειρον, [p] ταύτῃ προστιθέμενον φανεῖται πρὸς τὸ ὡρισμένον. [q] Ἐν γὰρ τῷ πεπερασμένῳ μεγέθει [r] ἂν λαβών [s] τις ὡρισμένον προσλαμβάνῃ τῷ αὐτῷ λόγῳ, μὴ τὸ αὐτό [t] τι μέγεθος [v] τῷ ὅλῳ περιλαμβάνων, οὐ [w] διέξεισι [x] τὸ πεπερασμένον· [y] ἐὰν δ' οὕτως αὔξῃ τὸν λόγον ὥστε ἀεί τι τὸ αὐτὸ περιλαμβάνειν μέγεθος, διέξεισι, διὰ τὸ πᾶν [z] τὸ πεπερασμένον ἀναιρεῖσθαι ὁτῳοῦν ὡρισμένῳ. [a] Ἄλλως μὲν 8 οὖν οὐκ ἔστιν, οὕτως δ' ἔστι τὸ ἄπειρον, δυνάμει τε καὶ ἐπὶ καθαιρέσει. Καὶ ἐντελεχείᾳ [b] δὲ ἐστίν, ὡς τὴν ἡμέραν [c] εἶναι λέγομεν καὶ τὸν ἀγῶνα, καὶ δυνάμει οὕτως ὡς [d] ἡ ὕλη, καὶ οὐ καθ' αὑτό, [d] ὡς τὸ πεπερασμένον. Καὶ κατὰ πρόσθεσιν δὴ οὕτως ἄπειρον δυνάμει ἐστίν, ὃ ταὐτὸ λέγομεν [e] τρόπον τινὰ εἶναι τῷ κατὰ διαίρεσιν· ἀεὶ μὲν γάρ τι [f] αὐτοῦ ἔξω [g] ἔσται λαμβάνειν, οὐ μέντοι [h] ὑπερβαλεῖ παντὸς [i] ὡρισμένου μεγέθους, ὥσπερ ἐπὶ τὴν διαίρεσιν ὑπερβάλλει παντὸς ὡρισμένου, [k] καὶ ἔσται ἔλαττον. Ὥστε δὲ παντὸς ὑπερβάλλειν κατὰ 9 [l] τὴν πρόσθεσιν, οὐδὲ δυνάμει οἷόν τε εἶναι, εἴπερ μή [m] ἐστι

[d] ἡ om. E.F. [e] οἷς] ἃ E. [f] ἢ] καὶ E. et pr. F. [g] εἰ καὶ] εἰ corr. E, om. I. [h] γε om. F. [i] μὲν om. E.I. [k] τοῦτο συμβαίνει om. E. [l] τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ χρόνου F.I. [m] οὕτως om. E. [n] ὑπολείπειν F.I. [o] πῶς ἐστι F.I. [p] αὕτη E. [q] ἐν γὰρ] ἐὰν ἐν E. [r] ἂν om. E. [s] τί E. [t] τι] τι τοῦ ὅλου F, om. E. [v] τῷ ὅλῳ] τῷ λόγῳ I, om. F. [w] διεξείει E. [x] τὸ om. F. [y] ἂν F.I. [z] τὸ post πᾶν om. E.F. [a] ἄλλως μὲν οὖν οὐκ ἔστιν om. E. [b] δέ ἐστιν om. E. [c] λέγομεν εἶναι F. [d] ἡ et ὡς τὸ om. E. [e] εἶναι τρόπον τινὰ F. [f] αὐτοῦ om. E. [g] ἐστὶ F. [h] ὑπερβάλλει F.I. [i] ὡρισμένου om. E. [k] καὶ ἀεὶ ἔσται E. [l] τὴν om. F. [m] ἔσται E.

κατὰ συμβεβηκὸς ἐντελεχείᾳ ἄπειρον, ὥσπερ φασὶν οἱ φυσιολόγοι τὸ [n] ἔξω σῶμα τοῦ κόσμου, οὗ ἡ οὐσία [o] ἢ ἀὴρ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἄπειρον εἶναι. ‛Ἀλλ' εἰ μὴ οἷόν τε [p] εἶναι ἄπειρον ἐντελεχείᾳ σῶμα αἰσθητὸν οὕτω, φανερὸν ὅτι οὐδὲ δυνάμει ἂν εἴη κατὰ πρόσθεσιν, ἀλλ' ἢ ὥσπερ εἴρηται ἀντεστραμμένως τῇ διαιρέσει, ἐπεὶ καὶ Πλάτων διὰ τοῦτο [q] δύο τὰ ἄπειρα ἐποίησεν, ὅτι [r] καὶ ἐπὶ τὴν αὔξην δοκεῖ ὑπερβάλ-
10 λειν καὶ εἰς ἄπειρον ἰέναι [s] καὶ ἐπὶ τὴν καθαίρεσιν. Ποιήσας μέντοι δύο οὐ χρῆται· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τὸ ἐπὶ τὴν καθαίρεσιν ἄπειρον ὑπάρχει, ἡ γὰρ μονὰς ἐλάχιστον, οὔτε [t] ἐπὶ τὴν αὔξην· μέχρι [v] γὰρ δεκάδος ποιεῖ τὸν ἀριθμόν. Συμβαίνει δὲ τοὐναντίον εἶναι ἄπειρον [w] ἢ ὡς λέγουσιν. Οὐ γὰρ οὗ μηδὲν ἔξω, ἀλλ' οὗ ἀεί τι ἔξω ἐστί, τοῦτο ἄπειρόν ἐστιν. Σημεῖον δέ· καὶ γὰρ τοὺς δακτυλίους ἀπείρους λέγουσι τοὺς μὴ ἔχοντας σφενδόνην, ὅτι αἰεί [x] τι [y] ἔξω ἔστι λαμβάνειν, καθ' ὁμοιότητα μέν τινα λέγοντες, οὐ μέντοι κυρίως· δεῖ γὰρ τοῦτό τε ὑπάρχειν καὶ μηδέ ποτε τὸ αὐτὸ λαμβάνεσθαι· ἐν δὲ τῷ κύκλῳ οὐ γίνεται οὕτως, ἀλλ' αἰεὶ τὸ
11 ἐφεξῆς μόνον ἕτερον. ‛Ἄπειρον μὲν [z] οὖν ἐστὶν οὗ [a] κατὰ ποσὸν λαμβάνουσιν αἰεί τι [b] λαβεῖν ἔστιν ἔξω. [c] Οὗ δὲ μηδὲν ἔξω, τοῦτ' ἐστὶ τέλειον καὶ ὅλον· οὕτω γὰρ ὁριζόμεθα τὸ ὅλον, οὗ μηθὲν ἄπεστιν, οἷον ἄνθρωπον [d] ὅλον ἢ κιβωτόν. Ὥσπερ [e] δὲ τὸ καθ' ἕκαστον, οὕτω καὶ τὸ κυρίως, οἷον τὸ ὅλον οὗ μηδέν ἐστιν ἔξω· οὗ δ' ἐστὶν ἀπουσία ἔξω, οὐ πᾶν, ὅ τι ἂν ἀπῇ. [f] Ὅλον δὲ καὶ τέλειον ἢ τὸ αὐτὸ πάμπαν ἢ
12 σύνεγγυς τὴν φύσιν [g] ἐστίν. Τέλειον δ' οὐδὲν μὴ ἔχον τέλος· τὸ δὲ τέλος πέρας. Διὸ βέλτιον οἰητέον Παρμενίδην Μελίσσου εἰρηκέναι· ὁ μὲν γὰρ τὸ ἄπειρον ὅλον φησίν, ὁ δὲ

[n] ἔξωθεν E. [o] ἡ ante ἀὴρ et εἶναι om. F.I. [p] εἶναι ἄπειρον om. E. [q] δύο τὰ ἄπειρα] ἄπειρα δύο F.I. [r] καὶ om. F. [s] καὶ ante ἐπὶ om. F. [t] περὶ E. [v] γὰρ om. F. [w] ἢ om. E. [x] τι] τι ἄλλο E. [y] ἔστιν ἔξω λ. I, ἔξω λ. ἐστι E. [z] οὖν τοῦτ' ἐστιν F.I. [a] κατὰ τὸ π. I. [b] λαμβάνειν E. [c] οὗ πρὸς τὰ μέρη μηθὲν ἄπεστιν ἔξω I. [d] ὅλον post κιβώτιον F: κιβώτιον enim F.I. [e] δὲ] δὲ καὶ E, om. F. [f] τὸ ὅλον F.I. [g] ἐστιν om. E.

τὸ ὅλον πεπεράνθαι [h] μεσσόθεν ἰσοπαλές. Οὐ γὰρ λίνον λίνῳ [i] συνάπτειν ἔστι τῷ ἅπαντι καὶ ὅλῳ τὸ ἄπειρον, ἐπεὶ ἐντεῦθέν [j] γε λαμβάνουσι τὴν [k] σεμνότητα κατὰ τοῦ ἀπείρου, τὸ πάντα [l] περιέχον [m] καὶ τὸ πᾶν ἐν [n] ἑαυτῷ ἔχον, διὰ τὸ ἔχειν τινὰ ὁμοιότητα τῷ ὅλῳ. 13 Ἔστι γὰρ τὸ ἄπειρον τῆς [o] τοῦ μεγέθους τελειότητος ὕλη καὶ τὸ δυνάμει ὅλον, ἐντελεχείᾳ δ' οὔ, διαιρετὸν δ' ἐπί τε τὴν καθαίρεσιν καὶ τὴν [p] ἀντεστραμμένην πρόσθεσιν, ὅλον δὲ καὶ πεπερασμένον οὐ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ κατ' ἄλλο· καὶ [q] οὐ περιέχει ἀλλὰ περιέχεται, ᾗ ἄπειρον. 14 Διὸ καὶ ἄγνωστον [r] ᾗ ἄπειρον· εἶδος γὰρ οὐκ ἔχει ἡ ὕλη. Ὥστε φανερὸν ὅτι μᾶλλον ἐν μορίου λόγῳ τὸ ἄπειρον ἢ ἐν [s] ὅλου· μόριον γὰρ ἡ ὕλη τοῦ ὅλου ὥσπερ ὁ χαλκὸς τοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντος, ἐπεὶ εἴ γε [t] περιέχει ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ [v] ἐν τοῖς νοητοῖς τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ἔδει περιέχειν τὰ νοητά. Ἄτοπον δὲ καὶ ἀδύνατον [w] τὸ ἄγνωστον καὶ τὸ ἀόριστον περιέχειν καὶ ὁρίζειν.

7 Κατὰ λόγον δὲ συμβαίνει καὶ τὸ κατὰ πρόσθεσιν [x] μὲν μὴ εἶναι δοκεῖν [y] ἄπειρον οὕτως ὥστε παντὸς ὑπερβάλλειν μεγέθους, ἐπὶ τὴν διαίρεσιν δὲ εἶναι· περιέχεται γὰρ [z] ὡς ἡ ὕλη ἐντὸς [a] καὶ τὸ ἄπειρον, περιέχει δὲ τὸ εἶδος. Εὐλόγως δὲ καὶ τὸ [b] ἐν [c] μὲν τῷ ἀριθμῷ εἶναι ἐπὶ τὸ ἐλάχιστον πέρας, ἐπὶ δὲ [d] τὸ πλεῖον ἀεὶ παντὸς ὑπερβάλλειν πλήθους, ἐπὶ [e] δὲ τῶν μεγεθῶν τοὐναντίον ἐπὶ μὲν τὸ [f] ἔλαττον παντὸς ὑπερβάλλειν μεγέθους, ἐπὶ δὲ τὸ μεῖζον μὴ εἶναι μέγεθος ἄπειρον. 2 Αἴτιον δ' ὅτι τὸ ἓν ἐστιν ἀδιαίρετον, ὅ τι [g] περ ἂν ἓν ᾖ, οἷον ἄνθρωπος [h] εἷς ἄνθρωπος καὶ οὐ πολλοί· ὁ δ' ἀριθμός ἐστιν [i] ἕνα πλείω καὶ πόσ' ἄττα· ὥστ' ἀνάγκη στῆναι ἐπὶ τὸ ἀδιαίρετον· τὰ γὰρ [k] δύο καὶ τρία [l] παρώνυμα ὀνόματά ἐστιν,

[h] μέσοθεν E. [i] ἔστι συνάπτειν F.I. [j] γε] δὴ I. [k] σεμνότητα corr. E. [l] περιέχειν E. [m] καὶ τὸ—ἔχον om. E. [n] αὐτῷ I. [o] τοῦ om. E. [p] ἀνεστραμμένην E. [q] οὐχ ὑπερέχει ἀλλ' ὑπερέχεται E.I. [r] ᾗ ἄπειρον om. F. [s] ὅλῳ E. et pr. F. [t] περιέχοι E. [v] ἐν post καὶ om. I. [w] τὸ utrumque om. E. [x] μὲν] ὡς F. [y] οὕτως ἄπειρον F. [z] ὡς om. E. [a] καὶ post ἐντὸς om. E. [b] ἓν E.I. [c] μὲν post ἐπὶ E. [d] τὰ πλείω I. [e] δὲ om. F. [f] ἐλάχιστον F. [g] περ om. E. [h] εἷς ἄνθρωπος om. I. [i] ἑνὸς I. et corr. E. [k] τρία καὶ δύο E. [l] παρώνυμα om. E.

ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ἕκαστος· [m] ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον
ἀεὶ ἔστι νοῆσαι· ἄπειροι γὰρ αἱ διχοτομίαι τοῦ μεγέθους.
3 Ὥστε δυνάμει μέν ἐστιν, ἐνεργείᾳ δ' οὔ· ἀλλ' ἀεὶ ὑπερβάλλει
τὸ λαμβανόμενον παντὸς ὡρισμένου [n] πλήθους. Ἀλλ' οὐ
χωριστὸς [o] ὁ ἀριθμὸς οὗτος [p] τῆς διχοτομίας, οὐδὲ μένει ἡ
ἀπειρία ἀλλὰ γίνεται, ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ ἀριθμὸς
τοῦ χρόνου. Ἐπὶ δὲ τῶν μεγεθῶν τοὐναντίον ἐστίν· διαι-
ρεῖται μὲν γὰρ εἰς ἄπειρα τὸ συνεχές, ἐπὶ δὲ τὸ μεῖζον οὐκ
4 ἔστιν ἄπειρον. Ὅσον γὰρ ἐνδέχεται δυνάμει εἶναι, καὶ ἐνερ-
γείᾳ ἐνδέχεται [q] τοσοῦτον εἶναι. Ὥστε ἐπεὶ ἄπειρον οὐδέν
ἐστι μέγεθος αἰσθητόν, οὐκ ἐνδέχεται παντὸς ὑπερβολὴν εἶναι
ὡρισμένου μεγέθους· εἴη γὰρ ἄν τι τοῦ οὐρανοῦ μεῖζον. Τὸ
[r] δ' ἄπειρον οὐ ταὐτὸν ἐν [s] μεγέθει καὶ κινήσει καὶ χρόνῳ, ὡς
μία τις φύσις, ἀλλὰ τὸ ὕστερον λέγεται κατὰ τὸ πρότερον,
οἷον κίνησις μὲν [t] ὅτι [v] τὸ μέγεθος ἐφ' οὗ κινεῖται ἢ ἀλλοι-
5 οῦται ἢ αὐξάνεται, ὁ χρόνος δὲ διὰ τὴν κίνησιν. Νῦν μὲν
οὖν χρώμεθα τούτοις, ὕστερον δὲ [w] πειρασόμεθα λέγειν καὶ
[x] τί ἐστιν ἕκαστον, καὶ διότι πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαι-
ρετόν. Οὐκ ἀφαιρεῖται δ' ὁ λόγος οὐδὲ τοὺς [y] μαθηματικοὺς
τὴν θεωρίαν, ἀναιρῶν [z] οὕτως εἶναι τὸ ἄπειρον ὥστε ἐνεργείᾳ
εἶναι ἐπὶ τὴν [a] αὔξην [b] ὡς ἀδιεξίτητον· οὐδὲ γὰρ νῦν δέονται
τοῦ ἀπείρου [c] οὐδὲ χρῶνται, ἀλλὰ μόνον εἶναι ὅσην ἂν βού-
λωνται [d] τὴν πεπερασμένην· τῷ δὲ μεγίστῳ μεγέθει τὸν αὐτὸν
6 ἔστι τετμῆσθαι λόγον ὁπηλικονοῦν μέγεθος ἕτερον. Ὥστε
πρὸς μὲν τὸ δεῖξαι [e] ἐκείνοις οὐδὲν διοίσει, τὸ δ' εἶναι ἐν τοῖς
οὖσιν [f] ἔσται [g] μεγέθεσιν. Ἐπεὶ δὲ τὰ αἴτια διῄρηται τετρα-
χῶς, φανερὸν [h] ὅτι ὡς ὕλη τὸ ἄπειρόν [i] ἐστιν αἴτιον, καὶ ὅτι
τὸ μὲν εἶναι [k] αὐτῷ [l] στέρησις, τὸ δὲ καθ' αὑτὸ ὑποκείμενον

[m] ἐπεὶ E. [n] μεγέθους I. [o] οὗτος ὁ ἀριθμὸς I. [p] τῆς] τοῦ τῆς E.
[q] εἶναι τοσοῦτον F. [r] δὲ τὸ E. [s] κινήσει καὶ μεγέθει F. [t] ὅτι]
ὅτι πρότερον F.I. [v] τὸ om. F.I. [w] πειρασόμεθα λέγειν] ἐροῦμεν E.
[x] τί ἐστιν] ὅτι E. [y] μαθητικοὺς E. [z] οὕτως εἶναι] μὴ εἶναι οὕτως E.
[a] αὔξησιν E. [b] ὡς om. E. et corr. F. [c] οὐδὲ] οὐ γὰρ E, οὐδὲ γὰρ I.
[d] τὴν om. F.I. [e] ἐκείνως F.I. [f] ἔσται] ἐστι F, litteras tres deletas E.
[g] μεγέθεσιν οὐδέν ἐστιν ἀναγκαῖον. Ἐπεὶ E, ἐστιν quidem corr. [h] ὅτι]
τι E. [i] αἴτιόν ἐστι F.I. [k] αὐτῶν E. [l] στέρησίς ἐστι τὸ F.I.

τὸ συνεχὲς καὶ αἰσθητόν. Φαίνονται δὲ πάντες καὶ οἱ ἄλλοι ὡς ὕλῃ χρώμενοι τῷ ἀπείρῳ· διὸ [g] καὶ ἄτοπον τὸ περιέχον ποιεῖν αὐτὸ ἀλλὰ μὴ [h] τὸ περιεχόμενον.

8 Λοιπὸν δ' ἐπελθεῖν καθ' οὓς λόγους τὸ ἄπειρον εἶναι δοκεῖ οὐ μόνον δυνάμει ἀλλ' ὡς [i] ἀφωρισμένον· τὰ μὲν γάρ ἐστιν αὐτῶν οὐκ ἀναγκαῖα, τὰ δ' ἔχει τινὰς [k] ἑτέρας ἀληθεῖς ἀπαντήσεις. Οὔτε γὰρ ἵνα ἡ γένεσις μὴ [l] ἐπιλείπῃ, ἀναγκαῖον ἐνεργείᾳ ἄπειρον εἶναι σῶμα αἰσθητόν· ἐνδέχεται γὰρ τὴν θατέρου φθορὰν [m] θατέρου εἶναι γένεσιν, πεπερασμένου ὄντος [n] τοῦ παντός. 2 Ἔτι τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ πεπεράνθαι ἕτερον. Τὸ μὲν γὰρ πρός τι καὶ [o] τινός (ἅπτεται γὰρ πᾶν τινός) [p] καὶ τῶν πεπερασμένων τινὶ συμβέβηκεν· τὸ δὲ πεπερασμένον οὐ πρός τι, οὐδ' ἅψασθαι τῷ τυχόντι τοῦ τυχόντος ἔστιν. Τὸ [q] δὲ τῇ νοήσει πιστεύειν ἄτοπον· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ πράγματος ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἔλλειψις, ἀλλ' ἐπὶ τῆς νοήσεως. 3 Ἕκαστον γὰρ [r] ἡμῶν νοήσειεν ἄν τις πολλαπλάσιον [s] ἑαυτοῦ αὔξων εἰς ἄπειρον· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἔξω τοῦ ἄστεός τίς ἐστιν ἢ τοῦ τηλικοῦδε μεγέθους ὃ ἔχομεν, ὅτι νοεῖ τις, ἀλλ' ὅτι ἔστιν· τοῦτο δὲ συμβέβηκεν. 4 Ὁ δὲ χρόνος καὶ ἡ κίνησις ἄπειρά ἐστι, καὶ ἡ νόησις οὐχ ὑπομένοντος τοῦ λαμβανομένου. Μέγεθος δὲ οὔτε τῇ καθαιρέσει οὔτε τῇ [t] νοητικῇ αὐξήσει ἐστὶν [v] ἄπειρον. Ἀλλὰ περὶ μὲν [w] τοῦ ἀπείρου, πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστι καὶ τί ἐστιν, εἴρηται.

[x] Δ.

1 Ὁμοίως δ' ἀνάγκη καὶ [y] περὶ τόπου τὸν φυσικὸν ὥσπερ καὶ περὶ ἀπείρου γνωρίζειν, εἰ ἔστιν ἢ μή, καὶ πῶς ἐστί, καὶ τί ἐστιν. Τά τε γὰρ ὄντα πάντες ὑπολαμβάνουσι εἶναί που (τὸ γὰρ [z] μὴ ὂν [a] οὐδαμοῦ [b] εἶναι· ποῦ γάρ ἐστι τραγέλαφος

[g] καὶ om. E. [h] τὸ om. E. [i] ἀφωρισμένον ἐπελθεῖν. Τὰ E. [k] ἀληθεῖς ἑτέρας F.I. [l] ἐπιλείποι E. [m] γένεσιν θατέρου εἶναι F.I. [n] τοῦ om. F. [o] τινὸς ἅπτεται· ἅπτεται E. [p] κἂν F. [q] δὲ ἐπὶ τῇ E. [r] ἂν ἡμῶν νοήσειε F.I. [s] ἑαυτοῦ om. E. [t] νοητῇ F. [v] ἄπειρον om. E. [w] τοῦ om. E. [x] Codices E.F.G.I. Δ] φυσικῶν δ G.I. [y] περὶ τοῦ τόπου G.I. [z] μὴ] τὸ μὴ E. [a] μηδαμοῦ F. [b] post εἶναι litteras decem deletas E.

ἢ σφίγξ;) Καὶ τῆς κινήσεως ἡ κοινὴ μάλιστα [c]καὶ κυριω-
2 τάτη κατὰ τόπον ἐστίν, ἣν καλοῦμεν φοράν. Ἔχει δὲ πολ-
λὰς ἀπορίας τί ποτ' ἔστιν ὁ τόπος· οὐ γὰρ [d]ταὐτὸν φαί-
νεται θεωροῦσιν ἐξ ἁπάντων τῶν ὑπαρχόντων. Ἔτι δ' οὐδ'
ἔχομεν οὐδὲν παρὰ τῶν ἄλλων οὔτε προηπορημένον οὔτε
[e]προευπορημένον περὶ αὐτοῦ. Ὅτι μὲν οὖν [f]ἔστιν ὁ τόπος,
δοκεῖ δῆλον εἶναι ἐκ τῆς ἀντιμεταστάσεως· ὅπου γάρ ἐστι
νῦν ὕδωρ, ἐνταῦθα ἐξελθόντος ὥσπερ ἐξ ἀγγείου πάλιν [g]ἀὴρ
ἔνεστιν· ὅτε δὲ τὸν αὐτὸν [h]τόπον τοῦτον ἄλλο τι τῶν σω-
μάτων [i]κατέχει, τοῦτο [k]δὴ τῶν ἐγγινομένων καὶ μεταβαλ-
λόντων ἕτερον [l]πάντων εἶναι δοκεῖ· ἐν ᾧ γὰρ ἀήρ ἐστι νῦν,
[m]ὕδωρ ἐν τούτῳ πρότερον ἦν, ὥστε δῆλον ὡς ἦν ὁ τόπος τι
καὶ ἡ χώρα ἕτερον ἀμφοῖν, εἰς ἣν καὶ ἐξ ἧς [n]μετέβαλον.
3 Ἔτι [o]δὲ αἱ [p]φοραὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων καὶ ἁπλῶν, οἷον
πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν τοιούτων, οὐ μόνον δηλοῦσιν ὅτι ἔστι
[q]τι ὁ τόπος, ἀλλ' [r]ὅτι καὶ ἔχει τινὰ [s]δύναμιν. Φέρεται
γὰρ ἕκαστον εἰς τὸν [t]αὐτοῦ τόπον μὴ κωλυόμενον, τὸ μὲν
ἄνω τὸ δὲ κάτω· ταῦτα δ' ἐστὶ τόπου μέρη καὶ εἴδη, τό [v]τε
4 ἄνω καὶ τὸ κάτω καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἓξ διαστάσεων. Ἔστι
δὲ τὰ τοιαῦτα οὐ μόνον πρὸς ἡμᾶς, [w]τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ
δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· ἡμῖν [x]μὲν γὰρ οὐκ [y]ἀεὶ τὸ αὐτό, ἀλλὰ
κατὰ [z]τὴν θέσιν, ὅπως ἂν στραφῶμεν, γίνεται, διὸ [a]καὶ
ταὐτὸ πολλάκις δεξιὸν καὶ ἀριστερόν [b]ἐστι καὶ ἄνω καὶ κάτω
καὶ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν. Ἐν [c]δὲ τῇ φύσει διώρισται χωρὶς
5 [d]ἕκαστον. Οὐ γὰρ ὅ τι ἔτυχέν ἐστι [e]τὸ ἄνω, ἀλλ' ὅπου
φέρεται τὸ πῦρ καὶ τὸ κοῦφον· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κάτω οὐχ
ὅ τι ἔτυχεν, ἀλλ' ὅπου τὰ ἔχοντα βάρος καὶ τὰ γεηρά, ὡς

[c] καὶ ante κ. om. F. [d] ταυτὸ G, τὰ αὐτὰ I. [e] προηυπορημένον F. [f] ἔστι τι ὁ E. [g] ἀὴρ ἐκεῖ ἔνεστιν E. [h] τοῦτον ante τόπον ponit I, om. F. [i] κατέχει om. E. [k] δὲ F.G.I. [l] πάντως I. [m] ἐν τούτω πρότερον ὕδωρ F. [n] μετέβαλλον I. [o] δὲ καὶ αἱ I. [p] διαφοραὶ E. [q] τις G. [r] ὅτι καὶ] ὃ καὶ G, καὶ ὅτι F. [s] δύναμιν ὁ τόπος. Φ. G.I. [t] αὐτὸν F. [v] τε et τὸ om. E. [w] τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν καὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω F.G.I. [x] μὲν om. F. [y] αἰεὶ F.G. [z] τὴν om. F. [a] καὶ post διὸ om. F.G.I. [b] ἐστι om. E. [c] τῆι δὲ E. [d] ἑκάτερον pr. F. [e] τὸ ἄνω ἐστὶν F.I.

οὐ τῇ θέσει διαφέροντα μόνον ἀλλὰ καὶ τῇ δυνάμει. Δηλοῖ δὲ καὶ τὰ [f] μαθηματικά· οὐκ ὄντα γὰρ ἐν τόπῳ ὅμως κατὰ τὴν θέσιν [g] τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχει δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὥστε μόνον [h] αὐτῶν νοεῖσθαι τὴν θέσιν, [i] ἀλλὰ μὴ ἔχειν φύσιν τούτων ἕκαστον. Ἔτι οἱ τὸ κενὸν φάσκοντες εἶναι τόπον λέ- 6 γουσιν· τὸ γὰρ κενὸν τόπος ἂν εἴη ἐστερημένος σώματος. Ὅτι μὲν οὖν ἔστι τι ὁ τόπος [k] παρὰ τὰ σώματα, καὶ πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, διὰ τούτων ἄν τις ὑπολάβοι· δόξειε δ' ἂν καὶ Ἡσίοδος ὀρθῶς λέγειν ποιήσας πρῶτον τὸ χάος. Λέγει [l] γοῦν 7

> Πάντων μὲν πρώτιστα χάος [m] γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
> γαῖ' εὐρύστερνος,

Ὡς δέον πρῶτον ὑπάρξαι χώραν τοῖς οὖσι, διὰ τὸ νομίζειν, ὥσπερ οἱ πολλοί, πάντα εἶναί που καὶ ἐν τόπῳ. Εἰ δ' ἐστὶ [n] τοιοῦτο, θαυμαστή τις ἂν εἴη [o] ἡ τοῦ τόπου δύναμις καὶ προτέρα πάντων· οὗ γὰρ ἄνευ [p] τῶν ἄλλων [q] οὐδέν ἐστιν, ἐκεῖνο δ' ἄνευ τῶν ἄλλων, ἀνάγκη πρῶτον εἶναι· οὐ γὰρ ἀπόλλυται ὁ τόπος τῶν ἐν αὐτῷ φθειρομένων. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει 8 γ' ἀπορίαν, εἰ ἔστι, τί ἐστι, [r] πότερον ὄγκος [s] τις σώματος ἤ τις ἑτέρα φύσις· ζητητέον γὰρ τὸ γένος αὐτοῦ πρῶτον. Διαστήματα μὲν οὖν ἔχει τρία, [t] μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος, οἷς ὁρίζεται σῶμα [v] πᾶν. Ἀδύνατον δὲ σῶμα [w] εἶναι τὸν τόπον· ἐν ταὐτῷ γὰρ ἂν εἴη δύο σώματα. Ἔτι εἴπερ ἐστὶ 9 σώματος τόπος καὶ χώρα, δῆλον ὅτι καὶ ἐπιφανείας καὶ τῶν λοιπῶν περάτων· ὁ γὰρ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος· ὅπου γὰρ ἦν πρότερον τὰ [x] τοῦ ὕδατος ἐπίπεδα, ἔσται πάλιν τὰ τοῦ ἀέρος. Ἀλλὰ μὴν [y] οὐδεμίαν διαφορὰν ἔχομεν στιγμῆς καὶ τόπου στιγμῆς, ὥστ' εἰ μηδὲ ταύτης [z] ἕτερόν ἐστιν ὁ τόπος, οὐδὲ

[f] μαθητικά E. [g] τὴν om. E. [h] νοεῖσθαι αὐτῶν F.G.I. [i] ἀλλὰ—φύσιν] οὐκ ἔχοντα φύσει F.G.I. [k] περὶ F. [l] μὲν οὖν I, γὰρ F. [m] γένοιτ' F. [n] τοιοῦτον I, τοῦτο F. [o] ἡ om. E. [p] τῶν—ἐστιν] ἀδύνατόν τι τῶν ἄλλων εἶναι F. [q] οὐδεν—ἄλλων om. E. [r] πότερον γὰρ ὄγκος E. [s] τινὸς σ. I. [t] μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος F, μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους E. [v] ἅπαν E. [w] τὸν τόπον εἶναι F. [x] τοῦ ante ὕδατος om. F. [y] διαφορὰν οὐδεμίαν G.I, διαφορὰ οὐδὲ μία (omisso ἔχομεν) F. [z] ἐστιν ὁ τόπος ἕτερον F.G.I.

τῶν ἄλλων οὐδενός, οὐδ' ἔστι τι παρ' ἕκαστον τούτων ὁ τό-
10 πος. Τί γὰρ ἄν [a] ποτε καὶ θείημεν εἶναι τὸν τόπον; Οὔτε
γὰρ στοιχεῖον οὔτ' [b] ἐκ στοιχείων οἷόν τ' [c] εἶναι τοιαύτην
ἔχοντα φύσιν, οὔτε τῶν σωματικῶν οὔτε τῶν ἀσωμάτων·
μέγεθος μὲν γὰρ ἔχει, σῶμα δ' οὐδέν· ἔστι δὲ τὰ μὲν τῶν
[d] αἰσθητῶν σωμάτων στοιχεῖα σώματα, ἐκ δὲ τῶν [e] νοητῶν
11 οὐδὲν γίνεται μέγεθος. Ἔτι δὲ καὶ τίνος ἄν τις θείη τοῖς
οὖσιν [f] αἴτιον εἶναι τὸν τόπον; Οὐδεμία γὰρ [g] αὐτῷ ὑπάρχει
αἰτία τῶν τεττάρων· [h] οὔτε γὰρ ὡς ὕλη τῶν ὄντων ([i] οὐδὲν
γὰρ ἐξ αὐτοῦ συνέστηκεν) οὔτε ὡς εἶδος καὶ λόγος τῶν πρα-
12 γμάτων οὔθ' [k] ὡς τέλος, οὔτε κινεῖ [l] τὰ ὄντα. Ἔτι δὲ καὶ
αὐτὸς [m] εἰ ἔστι [n] τι τῶν ὄντων, ποῦ ἔσται; Ἡ γὰρ Ζήνωνος
ἀπορία ζητεῖ τινὰ λόγον· εἰ γὰρ πᾶν τὸ ὂν ἐν τόπῳ δῆλον
ὅτι καὶ τοῦ τόπου τόπος ἔσται, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον
[o] πρόεισιν. [p] Ἔτι ὥσπερ [q] ἅπαν σῶμα ἐν τόπῳ, οὕτω καὶ
ἐν τόπῳ ἅπαντι σῶμα· πῶς οὖν ἐροῦμεν περὶ τῶν αὐξανο-
μένων; Ἀνάγκη γὰρ ἐκ τούτων [r] συναύξεσθαι τὸν τόπον
αὐτοῖς, εἰ μήτ' [s] ἐλάττων μήτε μείζων ὁ τόπος ἑκάστου. Διὰ
μὲν οὖν τούτων οὐ μόνον τί ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰ ἔστιν, ἀπορεῖν
ἀναγκαῖον.

2 Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ τὸ δὲ κατ' ἄλλο λέγεται, [t] καὶ
τόπος ὁ μὲν κοινός, ἐν ᾧ ἅπαντα τὰ σώματά ἐστιν, ὁ δ' ἴδιος,
ἐν ᾧ [v] πρώτῳ· λέγω [w] δ' οἷον σὺ νῦν ἐν [x] τῷ οὐρανῷ ὅτι ἐν
τῷ ἀέρι, οὗτος δ' ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῷ ἀέρι [y] δὲ ὅτι ἐν τῇ
γῇ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταύτῃ ὅτι ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, [z] ὃς περι-
2 έχει οὐδὲν πλέον ἢ σέ. [a] Εἰ δή ἐστιν ὁ τόπος τὸ πρῶτον
περιέχον [b] τῶν σωμάτων ἕκαστον, πέρας τι ἂν εἴη, ὥστε δό-
ξειεν ἂν τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφὴ ἑκάστου ὁ τόπος εἶναι, ᾧ ὁρί-

[a] ποτε om. E. [b] ἐκ] ἕκαστον E. [c] εἶναι τὸν τόπον τ. E.I. [d] αἰσθητῶν om. G. [e] νοητῶν στοιχείων οὐδὲν F.G.I. [f] τὸν τόπον αἴτιον εἶναι F. [g] αἰτία ὑπάρχει αὐτῷ F.G.I. [h] οὔτε—ὄντων om. E. [i] οὐδὲν] οὐ pr. F. [k] ὡς om. E. [l] τὰ] τινα corr. E. [m] εἰ om. E. [n] τι om. E.I. [o] πρόεισιν om. E. [p] ἔτι εἰ ὥσπερ F.G.I. [q] πᾶν E. [r] συναυξάνεσθαι F.G.I. [s] ἐλάσσων F.G.I. [t] καὶ] καὶ ὁ G. [v] πρώτως F. [w] δ' ὅτι οἷον I. [x] τῷ om. E. [y] δὲ om. F.G.I. [z] ὅσπερ ἔχει G. [a] εἰ δή corr. E. [b] ἕκαστον τῶν σωμάτων F.G.I.

ζεται τὸ μέγεθος καὶ ἡ ὕλη [c] ἡ τοῦ μεγέθους· τοῦτο γὰρ ἑκάστου πέρας. Οὕτω μὲν οὖν σκοποῦσιν ὁ τόπος τὸ ἑκάστου εἶδός ἐστιν· ᾗ δὲ δοκεῖ ὁ τόπος εἶναι [d] τὸ διάστημα τοῦ μεγέθους, ἡ ὕλη· τοῦτο γὰρ ἕτερον τοῦ μεγέθους· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ περιεχόμενον ὑπὸ τοῦ εἴδους καὶ ὡρισμένον, οἷον ὑπὸ ἐπιπέδου καὶ πέρατος. Ἔστι δὲ τοιοῦτον ἡ ὕλη καὶ τὸ ἀό- 3 ριστον· ὅταν γὰρ ἀφαιρεθῇ τὸ πέρας καὶ τὰ πάθη τῆς [e] σφαίρας, λείπεται οὐδὲν παρὰ τὴν ὕλην. Διὸ [f] καὶ Πλάτων τὴν ὕλην καὶ τὴν χώραν [g] ταὐτό φησιν εἶναι ἐν τῷ Τιμαίῳ· τὸ γὰρ μεταληπτικὸν καὶ τὴν χώραν ἓν καὶ ταὐτόν. Ἄλλον δὲ τρόπον [h] ἐκεῖ τε λέγων τὸ μεταληπτικὸν καὶ ἐν τοῖς [i] λεγομένοις [k] ἀγράφοις δόγμασιν, ὅμως τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τὸ αὐτὸ ἀπεφήνατο. Λέγουσι μὲν γὰρ [l] πάντες εἶναί τι 4 [m] τὸν τόπον, τί δ' ἐστίν, οὗτος μόνος ἐπεχείρησεν εἰπεῖν. Εἰκότως δ' ἐκ τούτων σκοπουμένοις δόξειεν ἂν εἶναι χαλεπὸν γνωρίσαι τί ἐστιν ὁ τόπος, εἴπερ τούτων ὁποτερονοῦν ἐστίν, εἴτε [n] ἡ ὕλη εἴτε τὸ εἶδος· ἄλλως τε γὰρ τὴν ἀκροτάτην ἔχει θέαν, καὶ χωρὶς ἀλλήλων οὐ [o] ῥᾴδιον γνωρίζειν. Ἀλλὰ [p] μὴν ὅτι γε ἀδύνατον ὁποτερονοῦν τούτων εἶναι τὸν τόπον, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. Τὸ μὲν γὰρ εἶδος καὶ ἡ ὕλη [q] οὐ 5 χωρίζεται τοῦ πράγματος, τὸν δὲ τόπον ἐνδέχεται· ἐν ᾧ γὰρ ἀὴρ [r] ἦν, ἐν τούτῳ πάλιν ὕδωρ, ὡς [s] ἔφαμεν, γίνεται, ἀντιμεθισταμένων ἀλλήλοις τοῦ τε [t] ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ὁμοίως, ὥστε οὔτε μόριον οὔθ' ἕξις ἀλλὰ χωριστὸς ὁ τόπος [v] ἑκάστου ἐστίν. [w] Καὶ γὰρ δοκεῖ [x] τοι- 6 οῦτό τι εἶναι ὁ τόπος οἷον [y] τὸ ἀγγεῖον· ἔστι γὰρ τὸ ἀγγεῖον τόπος μεταφορητός· τὸ δ' ἀγγεῖον οὐδὲν τοῦ πράγματός ἐστιν. Ἧι μὲν οὖν [z] χωριστός ἐστι τοῦ πράγματος,

[c] ἡ post ὕλη om. E. [d] τὸ om. E. [e] σφαίρας corr. E. [f] καὶ ὁ Πλάτων F.G.I. [g] τὸ αὐτό F.G.I. [h] ἐκεῖσε F. [i] λεγομένοις corr. E. [k] ἀγράφοις om. pr. E. [l] ἅπαντες F.G.I. [m] τὸν om. E. [n] ἡ om. F.G. [o] ῥᾴδιον αὐτὰ γν. G. [p] μὴν καὶ ὅτι E. [q] οὐ om. E. [r] ἦν om. F. [s] φαμεν F.G.I. [t] ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος G.I, ἀέρος καὶ ὕδατος F. [v] ἐστὶν ἑκάστου F.G.I. [w] καὶ γὰρ δοκεῖ] δοκεῖ γὰρ E. [x] τοιοῦτόν F.G.I. [y] τὸ om. F.G. [z] χ. τοῦ πράγματός ἐστι E.

ταύτῃ μὲν οὐκ ἔστι τὸ εἶδος· ᾗ δὲ περιέχει, ταύτῃ [a] δ' ἕτερος τῆς ὕλης. Δοκεῖ δὲ [b] ἀεὶ τὸ ὄν που αὐτό τε εἶναί τι καὶ ἕτε-
7 ρόν τι ἐκτὸς αὐτοῦ. Πλάτωνι μέντοι λεκτέον, εἰ δεῖ παρεκβάντας εἰπεῖν, διὰ τί οὐκ ἐν τόπῳ τὰ εἴδη καὶ οἱ ἀριθμοί, εἴπερ τὸ μεθεκτικὸν ὁ τόπος, εἴτε τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ ὄντος τοῦ μεθεκτικοῦ εἴτε τῆς ὕλης, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ
8 γέγραφεν. Ἔτι πῶς ἂν φέροιτο εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον, εἰ ὁ τόπος [c] ἦν ἡ ὕλη ἢ τὸ εἶδος; Ἀδύνατον γὰρ οὗ μὴ κίνησις μηδὲ [d] τὸ ἄνω ἢ κάτω ἐστί, τόπον [e] εἶναι. Ὥστε [f] ζητητέος
9 ἐν τοῖς τοιούτοις ὁ τόπος. Εἰ δ' ἐν αὐτῷ ὁ τόπος (δεῖ γάρ, εἴπερ [g] ἢ μορφὴ ἢ ὕλη), ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ· μεταβάλλει γὰρ ἅμα τῷ πράγματι καὶ κινεῖται καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἀόριστον, οὐκ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀλλ' οὗπερ [h] καὶ τὸ πρᾶγμα· ὥστε
10 τοῦ τόπου [i] ἔσται τόπος. Ἔτι ὅταν ἐξ ἀέρος ὕδωρ γένηται, ἀπόλωλεν ὁ τόπος· οὐ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὸ γενόμενον σῶμα· τίς οὖν ἡ φθορά; Ἐξ ὧν μὲν τοίνυν ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸν τόπον, καὶ πάλιν ἐξ ὧν ἀπορήσειεν ἄν τις αὐτοῦ περὶ τῆς οὐσίας, εἴρηται.

3 Μετὰ [k] δὲ ταῦτα [l] ληπτέον ποσαχῶς ἄλλο ἐν ἄλλῳ λέγεται. Ἕνα μὲν δὴ τρόπον ὡς ὁ δάκτυλος ἐν τῇ χειρὶ καὶ
2 ὅλως τὸ μέρος ἐν τῷ ὅλῳ. Ἄλλον [m] δὲ ὡς τὸ ὅλον ἐν τοῖς
3 μέρεσιν· οὐ γὰρ [n] ἔστι παρὰ τὰ μέρη τὸ ὅλον. Ἄλλον δὲ τρόπον ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐν [o] ζῴῳ καὶ ὅλως εἶδος ἐν γένει.
4 Ἄλλον δὲ ὡς τὸ γένος ἐν τῷ εἴδει καὶ ὅλως τὸ μέρος τοῦ
5 εἴδους ἐν τῷ [p] τοῦ εἴδους λόγῳ. Ἔτι ὡς [q] ἡ ὑγίεια ἐν θερμοῖς
6 καὶ ψυχροῖς καὶ ὅλως τὸ εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ. Ἔτι ὡς ἐν βασι-
7 λεῖ τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅλως ἐν τῷ πρώτῳ κινητικῷ. Ἔτι ὡς ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ [r] ὅλως ἐν τῷ τέλει· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα. Πάντων δὲ κυριώτατον τὸ ὡς ἐν ἀγγείῳ καὶ [s] ὅλως

[a] δ' om. F. [b] τὸ ἀεὶ I. [c] ἦν om. E. [d] τῶ pr. F. [e] εἶναι τοῦτο ὥστε I. [f] ζητητέον εἰ ἐν F. [g] ἡ μορφὴ ἢ ἡ ὕλη G. [h] καὶ post οὗπερ om. E. [i] ἔσται ὁ τόπος G. [k] ταῦτα δὲ F. [l] λεκτέον E. [m] δὲ τρόπον ὡς E. [n] ἐστιν ὅλον παρὰ τὰ μέρη E. [o] ἐν τῷ ζῴῳ F. [p] τοῦ εἴδους om. E et pr. G. [q] ἡ om. F.G.I. [r] ὅλως ὡς ἐν E. [s] ὅλως τὸ ἐν I.

ἐν τόπῳ. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρα καὶ αὐτό τι ἐν ἑαυτῷ 8
ἐνδέχεται εἶναι, ἢ οὐθέν, ἀλλὰ [t] πᾶν [v] ἢ οὐδαμοῦ ἢ ἐν ἄλλῳ.
Διχῶς δὲ τοῦτ' ἐστίν, ἤτοι καθ' [w] αὑτὸ ἢ καθ' ἕτερον. Ὅταν 9
μὲν γὰρ ᾖ μόρια τοῦ ὅλου [x] τὸ ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐν τούτῳ, λεχθή-
σεται τὸ ὅλον ἐν [y] ἑαυτῷ· λέγεται γὰρ καὶ [z] κατὰ μέρη, οἷον
λευκὸς ὅτι ἡ ἐπιφάνεια λευκή, καὶ ἐπιστήμων [a] ὅτι τὸ λογι-
στικόν. Ὁ μὲν οὖν ἀμφορεὺς οὐκ ἔσται ἐν [b] ἑαυτῷ, οὐδ' ὁ 10
οἶνος· ὁ δὲ τοῦ οἴνου ἀμφορεὺς ἔσται· ὅ τε γὰρ καὶ ἐν ᾧ,
ἀμφότερα τοῦ αὐτοῦ μόρια. Οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται αὐτό 11
τι ἐν [b] ἑαυτῷ εἶναι, πρώτως δ' οὐκ ἐνδέχεται, [c] οἷον τὸ λευκὸν
ἐν σώματι. [d] Ἡ ἐπιφάνεια γὰρ ἐν σώματι, ἡ δ' ἐπιστήμη
ἐν ψυχῇ. Κατὰ ταῦτα δ' αἱ προσηγορίαι μέρη ὄντα, ὥς 12
[e] γε ἐν ἀνθρώπῳ. Ὁ δ' ἀμφορεὺς καὶ ὁ οἶνος χωρὶς μὲν
ὄντα οὐ μέρη, ἅμα δέ. [f] Διὸ [g] ὅταν ᾖ μέρη, ἔσται [h] αὐτὸ ἐν 13
[i] ἑαυτῷ, οἷον τὸ λευκὸν [k] ἐν ἀνθρώπῳ ὅτι [l] ἐν σώματι, καὶ ἐν
τούτῳ ὅτι ἐν ἐπιφανείᾳ· ἐν δὲ ταύτῃ οὐκέτι κατ' ἄλλο. Καὶ 14
ἕτερά γε τῷ εἴδει ταῦτα, καὶ ἄλλην φύσιν ἔχει [m] ἑκάτερον
καὶ δύναμιν, ἥ τ' ἐπιφάνεια καὶ τὸ λευκόν. Οὔτε δὴ ἐπακτι- 15
κῶς σκοποῦσιν οὐδὲν [n] ὁρῶμεν ἐν ἑαυτῷ κατ' οὐδένα [o] τῶν διο-
ρισμῶν, τῷ τε λόγῳ δῆλον ὅτι ἀδύνατον· δεήσει γὰρ ἀμφό-
τερα ἑκάτερον ὑπάρχειν, οἷον τὸν ἀμφορέα ἀγγεῖόν τε καὶ
οἶνον εἶναι καὶ τὸν οἶνον οἶνόν τε καὶ ἀμφορέα, εἴπερ ἐνδέ-
χεται [p] αὐτό τι ἐν [q] ἑαυτῷ εἶναι. Ὥστε εἰ ὅτι μάλιστα ἐν 16
ἀλλήλοις εἶεν, ὁ μὲν ἀμφορεὺς δέξεται τὸν οἶνον οὐχ ᾗ αὐτὸς
οἶνος ἀλλ' ᾗ ἐκεῖνος, [r] ὁ δ' οἶνος [s] ἐνέσται ἐν τῷ ἀμφορεῖ οὐχ
ᾗ [t] αὐτὸς ἀμφορεὺς ἀλλ' ᾗ [v] ἐκεῖνος. Κατὰ μὲν [w] οὖν τὸ εἶναι 17
ὅτι ἕτερον, δῆλον· [x] ἄλλος γὰρ ὁ λόγος τοῦ ἐν ᾧ [y] καὶ τοῦ

[t] πάντα F.I, om. G. [v] ἢ οὐδαμῶς ἢ ἐν ἄλλω F, ἢ ἐν ἄλλῳ ἢ οὐδαμοῦ G. [w] ἑαυτὸ I. [x] τό τ' ἐν ᾧ F.G.I. [y] αὑτῷ F.G. [z] κατὰ τὰ μέρη I. [a] ὅτι καὶ τὸ E. [b] αὑτῷ F.G. [c] οἷον τὸ λ. ἐν σώματι om. E. [d] ἡ om. F, ἡ ἐπιφ.—σώματι om. I. [e] γε] τε F. [f] διότι F. [g] ὅταν μὲν ᾖι E. [h] αὐτὸς E.I. [i] αὑτῷ F.G. [k] ἐν τῷ ἀνθρώπῳ G.I. [l] ἐν τῷ σώματι et ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ F.G.I. [m] ἑκάτερα F. [n] ἐν ἑαυτῷ ὁρῶμεν F.I, ἐν αὑτῷ ὁρῶμεν G. [o] τον διορισμενον E. [p] τι αὐτὸ G.I. [q] αὑτῷ F. [r] ὁ δ'] καὶ ὁ I. [s] ἔσται F.I. [t] ἀμφορεὺς αὐτὸς G.I, ἀμφορεὺς αὐτὸς ᾗ F. [v] ἐκεῖνος ἀμφορεύς. Κατὰ F.G.I. [w] οὖν om. F. [x] ἄλλως E. [y] καὶ ὁ τοῦ G.I.

ἐν τούτῳ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ [z] δύο ἐν ταὐτῷ [a] ἔσται· αὐτός [b] τε γὰρ ἐν [c] αὐτῷ ὁ ἀμφορεὺς ἔσται, εἰ οὗ ἡ φύσις δεκτική, τοῦτ' ἐνδέχεται ἐν [d] ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἔτι [e] ἐκεῖνο οὗ δεκτικόν, οἷον, εἰ οἴνου, [f] ὁ οἶνος. 18 Ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον ἐν [g] ἑαυτῷ [h] τι εἶναι [i] πρώτως, δῆλον. Ὃ δὲ Ζήνων ἠπόρει, ὅτι εἰ [k] ἔστι τι ὁ τόπος, ἐν τίνι ἔσται, [l] λύειν οὐ χαλεπόν· οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐν ἄλλῳ [m] μὲν εἶναι τὸν πρῶτον τόπον, μὴ μέντοι ὡς ἐν τόπῳ ἐκείνῳ, ἀλλ' ὥσπερ ἡ μὲν ὑγίεια ἐν [n] τοῖς θερμοῖς ὡς ἕξις, τὸ δὲ θερμὸν [o] ἐν σώ- 19 ματι ὡς πάθος. Ὥστ' οὐκ ἀνάγκη [p] εἰς ἄπειρον ἰέναι. Ἐκεῖνο δὲ φανερόν, ὅτι ἐπεὶ [q] οὐδὲν τὸ ἀγγεῖον τοῦ ἐν αὐτῷ (ἕτερον γὰρ τὸ πρώτως ὅ τε καὶ ἐν ᾧ), οὐκ ἂν εἴη οὔτε [r] ἡ ὕλη [s] οὔτε τὸ εἶδος ὁ τόπος, ἀλλ' ἕτερον. Ἐκείνου γάρ τι ταῦτα τοῦ [t] ἐνόντος, καὶ ἡ ὕλη καὶ ἡ μορφή. Ταῦτα μὲν οὖν ἔστω διηπορημένα.

4 Τί [v] δέ ποτ' ἐστὶν ὁ τόπος, ὧδ' ἂν γένοιτο φανερόν. Λάβωμεν δὲ περὶ αὐτοῦ ὅσα δοκεῖ ἀληθῶς καθ' [w] αὑτὸ ὑπάρχειν αὐτῷ. Ἀξιοῦμεν δὴ τὸν τόπον εἶναι πρῶτον μὲν [x] περιέχον ἐκεῖνο οὗ τόπος ἐστί, καὶ μηδὲν τοῦ πράγματος [y] εἶναι, ἔτι τὸν πρῶτον [z] τόπον μήτ' [a] ἐλάττω μήτε μείζω, [b] ἔτι ἀπολείπεσθαι ἑκάστου καὶ χωριστὸν [c] εἶναι, πρὸς δὲ τούτοις πάντα τόπον ἔχειν τὸ ἄνω [d] καὶ κάτω, καὶ φέρεσθαι φύσει καὶ μένειν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἕκαστον τῶν σωμάτων, 2 τοῦτο δὲ ποιεῖν ἢ ἄνω ἢ κάτω. Ὑποκειμένων δὲ [e] τούτων τὰ λοιπὰ θεωρητέον. Δεῖ δὲ πειρᾶσθαι τὴν σκέψιν οὕτω ποιεῖσθαι, ὅπως τὸ τί ἐστιν ἀποδοθήσεται, ὥστε τά τε ἀπορούμενα λύεσθαι, καὶ τὰ δοκοῦντα ὑπάρχειν τῷ τόπῳ ὑπάρχοντα

[z] δύο σώματα ἐν τῷ αὐτῷ G.I. [a] ἐνέσται F. [b] τε om. E. [c] ἑαυτῷ I. [d] αὐτῷ F.G. [e] ἐκείνου δεκτικὸν E. [f] ὁ om. E.F. [g] αὐτῳ F.G. [h] τι om. E. [i] πρώτως εἶναι F. [k] ὁ τόπος ἐστι τι G.I, ὁ τόπος ἔσται τι F. [l] λύειν οὐ χαλεπόν om. pr. E. [m] μὲν om. E. [n] τοῖς om. E. [o] ἐν om. I. [p] εἰς] ἐπ' G.I. [q] οὐδὲ τὸ ἀγγεῖον ἐν ἑαυτῷ I. [r] ἡ om. G. [s] οὔτε om. G. [t] ἐν ὄντος G. [v] δή G. [w] αὐτὸν G. [x] περιέχειν F.I. [y] εἶναι om. E. [z] τόπον om. F.G. [a] ἐλάττω εἶναι μήτε I. [b] ἔτι μήτ' ἀπολ. F.G.I. [c] εἶναι om. E.G.I. [d] καὶ τὸ κάτω G. [e] τούτων] τῶν τοιούτων G.

ἔσται, καὶ ἔτι τὸ τῆς δυσκολίας αἴτιον καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀπορημάτων ἔσται φανερόν· οὕτω γὰρ ἂν κάλλιστα δεικνύοιτο ἕκαστον. Πρῶτον μὲν οὖν δεῖ κατανοῆσαι ὅτι οὐκ ἂν 3 ἐζητεῖτο ὁ τόπος, εἰ μὴ κίνησίς [f] τις ἦν ἡ κατὰ τόπον· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸν οὐρανὸν μάλιστ' οἰόμεθα [g] ἐν τόπῳ, ὅτι ἀεὶ ἐν κινήσει. Ταύτης δὲ τὸ μὲν φορά, τὸ δ' αὔξησις καὶ φθίσις· καὶ γὰρ ἐν τῇ αὐξήσει καὶ φθίσει μεταβάλλει, καὶ [h] ὃ πρότερον ἦν ἐνταῦθα, πάλιν μεθέστηκεν εἰς ἔλαττον ἢ μεῖζον. Ἔστι δὲ κινούμενον τὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἐνεργείᾳ, τὸ 4 δὲ κατὰ συμβεβηκός· [i] τοῦ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς [k] τὸ μὲν ἐνδεχόμενον κινεῖσθαι καθ' αὑτό, οἷον τὰ [l] μόρια τοῦ σώματος καὶ ὁ ἐν τῷ πλοίῳ ἧλος, τὰ δ' οὐκ ἐνδεχόμενα ἀλλ' αἰεὶ κατὰ συμβεβηκός, [m] οἷον ἡ λευκότης καὶ ἡ ἐπιστήμη· ταῦτα γὰρ οὕτω μεταβέβληκε τὸν τόπον, ὅτι ἐν ᾧ ὑπάρχουσι μεταβάλλει. Ἐπεὶ δὲ λέγομεν [n] εἶναι ὡς [o] ἐν τόπῳ τῷ οὐρανῷ, 5 διότι ἐν τῷ ἀέρι, οὗτος δ' ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐν τῷ ἀέρι δὲ οὐκ ἐν παντί, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔσχατον αὐτοῦ καὶ περιέχον ἐν τῷ ἀέρι φαμὲν εἶναι· εἰ γὰρ [p] πᾶς ὁ ἀὴρ τόπος, οὐκ ἂν ἴσος εἴη ἑκάστου ὁ τόπος καὶ ἕκαστον, δοκεῖ δέ γε [q] ἴσος εἶναι. Τοιοῦτος [r] δ' ὁ πρῶτος ἐν ᾧ ἐστίν. Ὅταν μὲν οὖν μὴ διῃρημένον 6 ᾖ τὸ περιέχον ἀλλὰ συνεχές, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ λέγεται [s] εἶναι ἐν ἐκείνῳ, ἀλλ' ὡς μέρος ἐν ὅλῳ· ὅταν δὲ διῃρημένον ᾖ καὶ ἁπτόμενον, ἐν πρώτῳ [t] ἐστὶ τῷ ἐσχάτῳ τοῦ περιέχοντος, ὃ οὔτ' ἐστὶ μέρος τοῦ ἐν αὐτῷ [v] ὄντος οὔτε μεῖζον τοῦ διαστήματος ἀλλ' ἴσον· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ τὰ ἔσχατα τῶν ἁπτομένων. Καὶ συνεχὲς μὲν ὂν οὐκ ἐν ἐκείνῳ κινεῖται ἀλλὰ μετ' ἐκείνου, 7 διῃρημένον δὲ ἐν ἐκείνῳ. Καὶ ἐάν τε [w] κινῆται τὸ περιέχον ἐάν τε μή, οὐδὲν ἧττον. Ἔτι ὅταν μὴ [x] διῃρημένον ᾖ, ὡς 8 μέρος ἐν ὅλῳ λέγεται, [y] οἷον ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἡ ὄψις ἢ ἐν τῷ

[f] τις om. F. [g] ἐν τόπῳ οἰόμεθα F.G.I. [h] ὃ] ὅπερ F. [i] τοῦ δὲ κ. σ.] κ. σ. δὲ E. [k] τὰ μὲν ἐνδεχόμενα F.G. [l] μέρη F. [m] οἷον ἡ] ἥ τε corr. E. [n] εἶναι om. F. [o] ἐν τόπῳ ἐν τῷ E. [p] ἅπας G.I. [q] ἴσος om. G, εἶναι om. G.I. [r] δ' om. G. [s] εἶναι om. F.G.I. [t] ἐστί τινι τῷ G.I. [v] ὄντος om. E. [w] κινεῖται G. [x] ᾖ διῃρημένον I. [y] οἷον ὡς ἐν G.I.

σώματι ἡ χείρ, ὅταν δὲ διῃρημένον, οἷον ἐν τῷ [z] κάδῳ τὸ ὕδωρ [a] ἢ ἐν τῷ κεραμίῳ ὁ οἶνος· ἡ μὲν γὰρ χεὶρ κατὰ τοῦ σώματος 9 κινεῖται, τὸ δὲ ὕδωρ ἐν τῷ [z] κάδῳ. Ἤδη τοίνυν φανερὸν ἐκ τούτων τί ἐστιν [b] ὁ τόπος. Σχεδὸν γὰρ τέτταρά ἐστιν ὧν ἀνάγκη τὸν τόπον ἕν τι εἶναι· ἢ γὰρ μορφὴ ἢ ὕλη ἢ διάστημά τι [c] τὸ μεταξὺ τῶν ἐσχάτων, ἢ τὰ ἔσχατα εἰ μή ἐστι μηδὲν διάστημα παρὰ τὸ τοῦ ἐγγινομένου σώματος μέγεθος. 10 Τούτων δ' ὅτι [d] οὐκ ἐνδέχεται τὰ τρία εἶναι, φανερόν· ἀλλὰ διὰ [e] μὲν τὸ περιέχειν δοκεῖ ἡ [f] μορφὴ εἶναι· ἐν [g] ταὐτῷ γὰρ τὰ ἔσχατα τοῦ περιέχοντος καὶ [h] τοῦ περιεχομένου. Ἔστι μὲν οὖν ἄμφω πέρατα, ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ μὲν εἶδος 11 τοῦ πράγματος, ὁ δὲ τόπος τοῦ περιέχοντος σώματος. Διὰ δὲ τὸ [i] μεταβάλλειν πολλάκις μένοντος τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον καὶ διῃρημένον, οἷον ἐξ ἀγγείου ὕδωρ, τὸ μεταξὺ εἶναί τι δοκεῖ διάστημα, ὡς ὄν τι παρὰ τὸ σῶμα [k] τὸ μεθιστάμενον. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τὸ τυχὸν ἐμπίπτει 12 σῶμα τῶν μεθισταμένων καὶ ἅπτεσθαι πεφυκότων. Εἰ δ' ἦν τι τὸ διάστημα τὸ πεφυκὸς καὶ μένον ἐν τῷ αὐτῷ [l] τόπῳ, ἄπειροι ἂν ἦσαν τόποι· μεθισταμένου γὰρ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος [m] ταὐτὸ ποιήσει τὰ μόρια [n] πάντα ἐν τῷ ὅλῳ ὅπερ ἅπαν τὸ ὕδωρ ἐν τῷ ἀγγείῳ· ἅμα [o] δὲ καὶ ὁ τόπος ἔσται μεταβάλλων. Ὥστ' [p] ἔσται τοῦ τόπου [q] τ' ἄλλος τόπος, 13 καὶ πολλοὶ τόποι ἅμα ἔσονται. Οὐκ ἔστι δὲ ἄλλος τόπος [r] ὁ τοῦ μορίου, ἐν ᾧ κινεῖται, ὅταν [s] ὅλον τὸ ἀγγεῖον μεθίστηται, ἀλλ' ὁ αὐτός· ἐν ᾧ γάρ ἐστιν, ἀντιμεθίσταται ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ἢ τὰ μόρια τοῦ ὕδατος, ἀλλ' οὐκ ἐν ᾧ γίνονται τόπῳ, ὃς μέρος ἐστὶ τοῦ τόπου ὅς ἐστι τόπος ὅλου τοῦ οὐ- 14 ρανοῦ. Καὶ ἡ ὕλη δὲ δόξειεν ἂν εἶναι τόπος, εἴ [t] γε ἐν ἠρεμοῦντί τις σκοποίη καὶ μὴ [v] κεχωρισμένῳ ἀλλὰ συνεχεῖ.

[z] κάδδῳ F.I. [a] ἢ ὡς ἐν G. [b] ὁ om. F. [c] τὸ om. E. [d] τὰ τρία οὐκ ἐνδέχεται G.I. [e] τὸ μὲν F. [f] μορφὴ μὴ εἶναι E. [g] τῷ αὐτῷ F.G.I. [h] τοῦ post καὶ om. E.G. [i] βάλλειν E. [k] τὸ post σῶμα om. E. [l] τόπῳ om. F. [m] τὸ αὐτὸ G.I. [n] ἅπαντα F. [o] δ' ἔσται καὶ ὁ τόπος G.I. [p] ἔσται καὶ τοῦ F, ἔσται τέ τις τοῦ G. [q] τ'] γ' E, τις I, om. F.G. [r] ὁ om. F. [s] τὸ ὅλον F. [t] γε om. pr. E. [v] κεχωρισμένον ἀλλὰ συνεχές E.

Ὥσπερ γὰρ εἰ ἀλλοιοῦται, [x] ἔστι τι ὃ νῦν μὲν λευκὸν [y] πάλαι δὲ μέλαν, καὶ νῦν μὲν σκληρὸν [y] πάλαι δὲ μαλακόν (διό φαμεν εἶναί [z] τι τὴν ὕλην), οὕτω καὶ ὁ τόπος διὰ τοιαύτης τινὸς εἶναι [a] δοκεῖ φαντασίας, πλὴν ἐκεῖνο μὲν διότι [b] ὃ ἦν ἀήρ, [c] τοῦτο νῦν ὕδωρ, ὁ δὲ τόπος ὅτι [d] οὗ [e] ἦν ἀήρ, ἐνταῦθ' ἐστὶ [f] νῦν ὕδωρ. Ἀλλ' ἡ μὲν ὕλη, ὥσπερ ἐλέχθη ἐν [g] τοῖς πρότερον, οὔτε χωριστὴ τοῦ πράγματος οὔτε [h] περιέχει, ὁ δὲ τόπος ἄμφω. Εἰ τοίνυν μηδὲν [i] τῶν τριῶν ὁ τόπος ἐστί, 15 μήτε [k] τὸ εἶδος μήτε [k] ἡ ὕλη μήτε διάστημά [l] τι ἀεὶ [m] ὑπάρχον ἕτερον παρὰ τὸ τοῦ πράγματος τοῦ μεθισταμένου, ἀνάγκη τὸν τόπον εἶναι τὸ λοιπὸν τῶν [n] τεσσάρων, τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος σώματος. Λέγω δὲ τὸ περιεχόμενον σῶμα τὸ κινητὸν κατὰ φοράν. Δοκεῖ δὲ μέγα [o] τι εἶναι καὶ χαλεπὸν 16 ληφθῆναι ὁ τόπος διά τε τὸ παρεμφαίνεσθαι τὴν ὕλην καὶ τὴν μορφήν, καὶ διὰ τὸ ἐν ἠρεμοῦντι τῷ περιέχοντι γίνεσθαι τὴν μετάστασιν τοῦ φερομένου· ἐνδέχεσθαι γὰρ φαίνεται εἶναι διάστημα μεταξὺ ἄλλο τι τῶν κινουμένων μεγεθῶν. Συμβάλλεται δέ τι καὶ ὁ ἀὴρ δοκῶν ἀσώματος εἶναι· 17 φαίνεται γὰρ οὐ μόνον τὰ πέρατα τοῦ ἀγγείου εἶναι ὁ τόπος, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταξὺ ὡς κενόν. Ἔστι δ' ὥσπερ τὸ ἀγγεῖον 18 τόπος μεταφορητός, οὕτω [p] καὶ ὁ τόπος ἀγγεῖον ἀμετακίνητον. Διὸ ὅταν μὲν ἐν κινουμένῳ [q] τι κινῆται καὶ [r] μεταβάλλῃ τὸ ἐντός, οἷον ἐν ποταμῷ πλοῖον, [s] ὡς ἀγγείῳ χρῆται μᾶλλον ἢ τόπῳ τῷ περιέχοντι. Βούλεται δ' [t] ἀκίνητος [v] εἶναι 19 ὁ τόπος· διὸ ὁ πᾶς μᾶλλον ποταμὸς [w] τόπος, ὅτι ἀκίνητος [x] ὁ πᾶς. Ὥστε τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας ἀκίνητον πρῶτον, τοῦτ' ἔστιν ὁ τόπος. Καὶ διὰ τοῦτο [y] τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ ἔσχατον τὸ πρὸς ἡμᾶς τῆς κύκλῳ φορᾶς δοκεῖ εἶναι

[x] ἔστι τι τοῦτο ὃ G, ἔσται τοῦτο ὃ I. [y] πάλιν G.I. [z] τι om. I. [a] δοκεῖ εἶναι G.I. [b] ὃ om. E. [c] τοῦτο—ἀήρ om. G. [d] οὗ] οὗ νῦν I, ἐν ᾧ G. [e] ἦν ὁ ἀήρ G.I. [f] νῦν om. G. [g] προτέροις F. [h] περιέχει F. [i] τῶν] τούτων τῶν G.I. [k] τὸ et ἡ om. corr. E. [l] ἀεί τι F. [m] ὑπάρχειν E. [n] τεττάρων G.I. [o] εἶναί τι F. [p] καὶ om. F.G.I. [q] τι om. E.F.G. [r] μεταβάλλει fortasse G. [s] ὡς ἐν ἀγγείῳ I. [t] ἀκίνητον F. [v] ὁ τόπος εἶναι G.I. [w] τόπος ἐστιν ὅτι I. [x] ὁ πᾶς] ἅπας G. [y] τὸ ante μ. om. I.

τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω μάλιστα πᾶσι κυρίως, ὅτι τὸ μὲν ἀεὶ
20 μένει, τοῦ δὲ [z] κύκλου τὸ ἔσχατον ὡσαύτως ἔχον μένει. Ὥστ'
ἐπεὶ τὸ μὲν κοῦφον τὸ ἄνω φερόμενόν [a] ἐστι φύσει, τὸ δὲ
βαρὺ τὸ κάτω, τὸ μὲν πρὸς τὸ μέσον περιέχον πέρας κάτω
ἐστί, καὶ αὐτὸ τὸ μέσον, τὸ δὲ πρὸς τὸ ἔσχατον [b] ἄνω, καὶ
αὐτὸ τὸ ἔσχατον· καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ ἐπίπεδόν [c] τι εἶναι καὶ
οἷον ἀγγεῖον ὁ τόπος καὶ [d] περιέχον. Ἔτι ἅμα τῷ [e] πρά-
γματι ὁ τόπος· ἅμα [f] γὰρ τῷ πεπερασμένῳ τὰ πέρατα.

5 Ὧι μὲν οὖν σώματι ἔστι τι ἐκτὸς σῶμα περιέχον αὐτό,
τοῦτό [g] ἐστιν ἐν τόπῳ, ᾧ δὲ μή, οὔ. Διὸ κἂν ὕδωρ γένηται
[h] τοιοῦτο, τὰ μὲν μόρια κινήσεται αὐτοῦ (περιέχεται γὰρ
ὑπ' ἀλλήλων), τὸ δὲ πᾶν ἔστι μὲν ὡς κινήσεται ἔστι δ' ὡς
οὔ. [i] Ὡς μὲν γὰρ ὅλον, ἅμα τὸν τόπον οὐ μεταβάλλει,
κύκλῳ δὲ κινήσεται· τῶν μορίων γὰρ οὗτος ὁ τόπος· καὶ ἄνω
μὲν καὶ κάτω οὔ, κύκλῳ δ' ἔνια. Τὰ δὲ καὶ [k] ἄνω καὶ κάτω,
2 ὅσα ἔχει πύκνωσιν καὶ μάνωσιν. Ὥσπερ [l] δ' [m] ἐλέχθη, τὰ μέν
ἐστιν ἐν τόπῳ κατὰ δύναμιν, τὰ δὲ κατ' ἐνέργειαν. Διὸ ὅταν
μὲν συνεχὲς ᾖ τὸ ὁμοιομερές, κατὰ δύναμιν ἐν τόπῳ τὰ μέρη,
ὅταν δὲ χωρισθῇ μὲν ἅπτηται δ' ὥσπερ σωρός, κατ' ἐνέρ-
3 γειαν. Καὶ τὰ μὲν καθ' [n] αὑτά, οἷον πᾶν σῶμα ἢ κατὰ
φορὰν ἢ [o] κατ' αὔξησιν κινητὸν καθ' αὑτό που, ὁ δ' οὐρανός,
ὥσπερ εἴρηται, οὔ που ὅλος οὐδ' ἔν τινι τόπῳ ἐστίν, εἴ γε μηδὲν
αὐτὸν περιέχει σῶμα. Ἐφ' [p] ᾧ δὲ κινεῖται, ταύτῃ καὶ τόπος
ἐστὶ τοῖς μορίοις· ἕτερον γὰρ ἑτέρου ἐχόμενον τῶν μορίων
4 ἐστίν. Τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἡ ψυχὴ καὶ ὁ οὐρα-
νός· τὰ γὰρ μόρια ἐν τόπῳ πως πάντα· ἐπὶ [q] τῷ κύκλῳ γὰρ
[r] περιέχει [s] ἄλλο ἄλλο. Διὸ κινεῖται [t] μὲν [v] κύκλῳ τὸ ἄνω, τὸ
δὲ πᾶν οὔ που. Τὸ γάρ που αὐτό τ' ἐστί τι, καὶ ἔτι ἄλλο
τι δεῖ εἶναι παρὰ τοῦτο ἐν ᾧ [w] ὃ περιέχει· παρὰ δὲ τὸ πᾶν

[z] κύκλῳ F.G.I. [a] φύσει ἐστὶ G.I. [b] ἄνω—ἔσχατον καὶ om. E.
[c] τε G. [d] περιέχων F. [e] πράγματί πως ὁ G.I. [f] γὰρ—πέρατα]
γὰρ τὰ πέρατα καὶ ὁ τόπος G.I. [g] ἐν τόπῳ ἐστίν G.I. [h] τοιοῦτον G.I.
[i] ὥστε E. [k] κάτω καὶ ἄνω G.I. [l] δ' om. I. [m] ἐλέγομεν corr. E.
[n] αὐτὸ F.G.I. [o] κατ' om. F.G.I. [p] ὃ E. [q] τὸ E.G.I. [r] περιέχει
om. E. [s] ἄλλο ἄλλῳ I. [t] μὲν om. I. [v] κύκλῳ μόνον τὸ G.I.
[w] ὃ περιέχει] περιέχεται E.

καὶ ὅλον οὐδέν ἐστιν [x] ἔξω τοῦ παντός, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ οὐρανῷ πάντα· ὁ γὰρ οὐρανὸς τὸ πᾶν ἴσως. Ἔστι δ' ὁ τό- 5 πος οὐχ ὁ οὐρανός, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ τι τὸ ἔσχατον καὶ ἁπτόμενον τοῦ κινητοῦ σώματος [y] πέρας ἠρεμοῦν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν γῆ ἐν τῷ ὕδατι, τοῦτο δ' ἐν τῷ ἀέρι, οὗτος δ' ἐν τῷ αἰθέρι, ὁ δ' αἰθὴρ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ δ' οὐρανὸς οὐκέτι ἐν ἄλλῳ. Φανερὸν δ' ἐκ τούτων [z] ὅτι καὶ αἱ ἀπορίαι πᾶσαι 6 λύοιντ' ἂν οὕτω λεγομένου τοῦ τόπου. Οὔτε γὰρ συναύξεσθαι ἀνάγκη τὸν τόπον, οὔτε στιγμῆς [a] εἶναι τόπον, [b] οὔτε δύο σώματα [c] ἐν τῷ αὐτῷ [d] τόπῳ, [e] οὔτε διάστημά τι εἶναι σωματικόν. Σῶμα γὰρ τὸ μεταξὺ τοῦ τόπου τὸ τυχόν, ἀλλ' οὐ διάστημα σώματος· καὶ ἔστιν ὁ τόπος καὶ ποῦ, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ [f] δέ, ἀλλ' ὡς τὸ πέρας ἐν τῷ πεπερασμένῳ. Οὐ γὰρ πᾶν [g] τὸ ὂν ἐν τόπῳ, ἀλλὰ τὸ κινητὸν σῶμα. Καὶ φέ- 7 ρεται δὴ εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον ἕκαστον [h] εὐλόγως· [i] ὃ γὰρ ἐφεξῆς καὶ ἁπτόμενον μὴ βίᾳ, συγγενές· καὶ συμπεφυκότα μὲν ἀπαθῆ, ἁπτόμενα δὲ παθητικὰ καὶ ποιητικὰ ἀλλήλων. Καὶ μένει δὴ φύσει πᾶν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ [k] ἕκαστον [l] οὐκ 8 ἀλόγως· καὶ γὰρ τὸ μέρος τόδε ἐν [m] ὅλῳ τῷ τόπῳ ὡς διαιρετὸν μέρος πρὸς ὅλον ἐστίν, οἷον [n] ὅταν ὕδατος [o] κινήσῃ τις μόριον ἢ ἀέρος. Οὕτω δὲ [p] καὶ ἀὴρ ἔχει πρὸς ὕδωρ· οἷον ὕλη [q] γάρ, τὸ δὲ εἶδος, τὸ μὲν ὕδωρ [r] ὕλη ἀέρος, ὁ δ' ἀὴρ [s] οἷον ἐνέργειά τις ἐκείνου· τὸ [t] γὰρ ὕδωρ δυνάμει [v] ἀήρ ἐστιν, ὁ δ' ἀὴρ δυνάμει ὕδωρ ἄλλον τρόπον. Διοριστέον δὲ περὶ τούτων ὕστερον· ἀλλὰ διὰ τὸν καιρὸν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν, ἀσαφῶς δὲ νῦν [w] ῥηθὲν τότ' ἔσται σαφέστερον. Εἰ οὖν τὸ 9 αὐτὸ ἡ ὕλη [x] καὶ ἡ ἐντελέχεια (ὕδωρ γὰρ ἄμφω, ἀλλὰ τὸ

[x] ἔξωθεν F.G.I. [y] πέρας ἠρεμοῦν om. E. [z] ὅτι om. F. [a] εἶναι τὸν τόπον I. [b] οὐδὲ G.I. [c] ἐν] ἐστιν ἐν E. [d] τόπῳ om. F. [e] οὐδὲ G.I. [f] δέ om. F. [g] τὸ ὂν om. E, post ἐν τόπῳ ponit F. [h] εὐλόγως om. E. [i] ᾧ E.G. [k] ἕκαστον om. F.G, post πᾶν ponit E. [l] οὐκ ἀλόγως] εὐλόγως I. οὐκ—τόπῳ om. G. [m] ὅλῳ om. E, post τῷ ponit I. [n] ὅταν] εἰ I. [o] κινήσῃ τι F, τις κινήσῃ G, τις κινήσει I. [p] καὶ ὁ ἀὴρ F.G.I. [q] γὰρ—ὕλη om. E. [r] ἀέρος ὕλη F. [s] οἷον om. E. [t] γὰρ] δὲ I. [v] ἐστὶν ἀὴρ G.I. [w] λεχθὲν G.I. [x] καὶ ἐντελέχεια ἔχει ὕδ. E.

μὲν δυνάμει τὸ δ᾽ ἐντελεχείᾳ), ἔχοι ἂν ὡς μόριόν πως πρὸς ὅλον. Διὸ καὶ τούτοις ἁφή ἐστιν· σύμφυσις [y] δέ, ὅταν ἄμφω ἐνεργείᾳ ἓν [z] γένωνται. Καὶ περὶ [a] μὲν τόπου, καὶ ὅτι ἔστι καὶ τί ἐστιν, εἴρηται.

6 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὑποληπτέον εἶναι τοῦ φυσικοῦ θεωρῆσαι καὶ περὶ κενοῦ, εἰ ἔστιν [b] ἢ μή, καὶ πῶς ἐστὶν ἢ τί ἐστιν, ὥσπερ καὶ περὶ τόπου· καὶ [c] γὰρ παραπλησίαν ἔχει [d] τήν τε ἀπιστίαν καὶ τὴν πίστιν διὰ τῶν ὑπολαμβανομένων· οἷον γὰρ [e] τόπον τινὰ καὶ ἀγγεῖον τὸ κενὸν τιθέασιν οἱ λέγοντες, δοκεῖ [f] δὲ πλῆρες μὲν εἶναι, ὅταν ἔχῃ τὸν ὄγκον οὗ δεκτικόν ἐστιν, ὅταν δὲ στερηθῇ, κενόν, [g] ὡς τὸ αὐτὸ μὲν ὂν [h] κενὸν καὶ πλῆρες καὶ τόπον, τὸ δ᾽ εἶναι αὐτοῖς οὐ [i] ταὐτὸ 2 ὄν. Ἄρξασθαι δὲ δεῖ [k] τῆς σκέψεως [l] λαβοῦσιν ἅ τε λέγουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι καὶ πάλιν ἃ λέγουσιν οἱ μὴ [m] φάσκον-3 τες, καὶ τρίτον τὰς κοινὰς [n] περὶ αὐτῶν δόξας. Οἱ μὲν οὖν δεικνύναι πειρώμενοι ὅτι οὐκ ἔστιν, οὐχ ὃ βούλονται λέγειν οἱ ἄνθρωποι κενόν, τοῦτ᾽ ἐξελέγχουσιν, ἀλλ᾽ [o] ἁμαρτάνοντες λέγουσιν, ὥσπερ Ἀναξαγόρας καὶ οἱ τοῦτον τὸν τρόπον ἐλέγχοντες. Ἐπιδεικνύουσι γὰρ ὅτι ἔστι τι ὁ ἀήρ, στρεβλοῦντες τοὺς ἀσκοὺς καὶ [p] δεικνύντες ὡς ἰσχυρὸς ὁ ἀήρ, καὶ 4 ἐναπολαμβάνοντες ἐν ταῖς κλεψύδραις. Οἱ δ᾽ ἄνθρωποι [q] βούλονται κενὸν εἶναι διάστημα ἐν ᾧ [r] μηδέν ἐστι σῶμα αἰσθητόν· οἰόμενοι δὲ τὸ [s] ὂν ἅπαν εἶναι σῶμα φασίν, ἐν ᾧ ὅλως μηδέν ἐστι, τοῦτ᾽ εἶναι κενόν, [t] διὸ τὸ πλῆρες ἀέρος κενὸν 5 εἶναι. Οὔκουν τοῦτο [v] δεῖ δεικνύναι, ὅτι ἔστι τι ὁ ἀήρ, ἀλλ᾽ ὅτι οὐκ ἔστι διάστημα ἕτερον τῶν σωμάτων, οὔτε χωριστὸν οὔτε ἐνεργείᾳ ὄν, ὃ διαλαμβάνει τὸ πᾶν σῶμα ὥστ᾽ εἶναι μὴ συνεχές, καθάπερ λέγουσι Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος καὶ

[y] δέ ἐστιν ὅταν E. [z] γένηται F. [a] μὲν τοῦ τόπου F. [b] ἢ μή, καὶ πῶς ἐστίν om. E. [c] γὰρ om. E. [d] τήν τε ἀπιστίαν καὶ om. F, τε om. E. [e] τινα τόπον F. [f] δ᾽ εἶναι πλῆρες μὲν G.I. [g] ὡς om. E. [h] κενὸν om. F. [i] ταὐτόν. Ἄρξασθαι I. [k] τῆς om. F. [l] λαβούσης G. [m] φάσκοντες εἶναι καὶ F.G.I. [n] δόξας περὶ αὐτῶν F.G.I. [o] ἁμαρτάνουσι λέγοντες F. [p] δεικνύοντες F.I. [q] βούλονται λέγειν κενὸν E. [r] μηδέν τί ἐστι F. [s] ἅπαν ὂν I. [t] διὸ τὸ] διότι E. [v] δεικνύναι δεῖ F.

ἕτεροι πολλοὶ τῶν φυσιολόγων, ἢ καὶ εἴ [w] τι ἔξω τοῦ παντὸς σώματός ἐστιν ὄντος συνεχοῦς. Οὗτοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύρας πρὸς τὸ πρόβλημα ἀπαντῶσιν, ἀλλ' οἱ φάσκοντες εἶναι μᾶλλον. Λέγουσι δ' ἓν μὲν [x] ὅτι κίνησις ἡ κατὰ τόπον οὐκ ἂν 6 εἴη (αὕτη δ' ἐστὶ φορὰ καὶ αὔξησις)· οὐ γὰρ ἂν [y] δοκεῖν εἶναι κίνησιν, εἰ μὴ [z] εἴη κενόν· τὸ γὰρ πλῆρες ἀδύνατον εἶναι δέξασθαί [a] τι. Εἰ δὲ [b] δέξεται καὶ [c] ἔσται δύο ἐν [d] ταὐτῷ, ἐνδέχοιτ' ἂν καὶ ὁποσαοῦν [e] εἶναι ἅμα σώματα· τὴν γὰρ διαφοράν, δι' ἣν οὐκ ἂν εἴη τὸ λεχθέν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο ἐνδέχεται, καὶ τὸ [f] μικρότατον δέξεται τὸ μέγιστον· πολλὰ γὰρ μικρά [g] ἐστι τὸ μέγα· ὥστ' εἰ πολλὰ ἴσα ἐνδέχεται ἐν ταὐτῷ εἶναι, καὶ πολλὰ ἄνισα. Μέλισσος μὲν οὖν 7 καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ πᾶν ἀκίνητον ἐκ τούτων· εἰ γὰρ κινήσεται, ἀνάγκη εἶναι (φησί) κενόν, τὸ δὲ κενὸν οὐ τῶν ὄντων. Ἕνα μὲν οὖν τρόπον [h] ἐκ τούτων δεικνύουσιν ὅτι ἔστι τι κενόν, ἄλλον δ' ὅτι [i] φαίνεται ἔνια συνιόντα καὶ πιλούμενα, οἷον καὶ τὸν οἶνόν φασι [k] δέχεσθαι μετὰ τῶν ἀσκῶν τοὺς πίθους, ὡς εἰς τὰ ἐνόντα κενὰ συνιόντος τοῦ πυκνουμένου σώματος. Ἔτι 8 δὲ καὶ ἡ αὔξησις δοκεῖ [l] πᾶσι γίγνεσθαι διὰ κενοῦ· τὴν μὲν γὰρ τροφὴν [m] σῶμα εἶναι, δύο δὲ σώματα ἀδύνατον ἅμα εἶναι. Μαρτύριον δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς τέφρας ποιοῦνται, ἣ δέχεται [n] ἴσον ὕδωρ ὅσον τὸ ἀγγεῖον τὸ κενόν. Εἶναι δ' ἔφασαν καὶ 9 οἱ Πυθαγόρειοι κενόν, καὶ ἐπεισιέναι [o] αὐτὸ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος [p] ὡς ἀναπνέοντι καὶ τὸ κενόν, ὃ διορίζει τὰς φύσεις, ὡς ὄντος τοῦ κενοῦ χωρισμοῦ τινὸς τῶν ἐφεξῆς καὶ τῆς διορίσεως· καὶ τοῦτ' εἶναι πρῶτον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· τὸ γὰρ κενὸν [q] διορίζειν τὴν φύσιν αὐτῶν. Ἐξ ὧν [r] μὲν οὖν

[w] τι τῶν ἔξω E. [x] ὅτι] ὅτι ἡ F. [y] δοκοίη εἶναι κίνησις F.G.I. [z] ἢ F. [a] τι om. F.G.I. [b] δέξαιτο F.G.I. [c] ἐστι G.I. [d] τῷ αὐτῷ G.I. [e] ἅμα εἶναι F.G.I. [f] σμικρότατον δέξασθαι F. [g] τὸ μέγα ἐστίν F.G.I. [h] ἐκ τούτων om. F. [i] φαίνονται G.I. [k] μετὰ τῶν ἀσκῶν δέχεσθαί F.G.I. [l] γίγνεσθαι πᾶσι F.G. [m] εἶναι σῶμα F.G.I. [n] ἴσον om. F. [o] αὐτῷ G. [p] ὡς ἂν ἀναπνέοντι F.G.I. [q] διορίζει F. [r] μὲν post ὧν om. F.

οἱ μέν φασιν εἶναι οἱ δ' οὔ [s] φασι, [t] σχεδὸν [v] τοιαῦτα καὶ τοσαῦτά [w] ἐστιν.

7 Πρὸς δὲ τὸ ποτέρως ἔχει δεῖ λαβεῖν τί σημαίνει τοὔνομα. Δοκεῖ δὴ τὸ κενὸν τόπος [x] εἶναι ἐν ᾧ μηδέν ἐστιν. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι τὸ ὂν σῶμα οἴονται εἶναι, πᾶν δὲ σῶμα ἐν τόπῳ, κενὸν δ' ἐν ᾧ τόπῳ μηδέν [y] ἐστι σῶμα, ὥστ' εἴ που μή ἐστι σῶμα, [z] κενὸν εἶναι ἐνταῦθα. Σῶμα δὲ πάλιν ἅπαν [a] οἴονται εἶναι ἁπτόν· [b] τοιοῦτο δὲ ὃ [c] ἂν ἔχῃ βάρος ἢ κουφότητα. Συμβαίνει οὖν ἐκ συλλογισμοῦ τοῦτο εἶναι κενόν, ἐν ᾧ μηδέν ἐστι [d] βαρὺ ἢ κοῦφον. Ταῦτα μὲν οὖν, ὥσπερ εἴπομεν καὶ πρότερον, ἐκ συλλογισμοῦ συμβαίνει. Ἄτοπον δὲ εἰ ἡ στιγμὴ κενόν· δεῖ γὰρ τόπον εἶναι, ἐν [e] ᾧ σώματός ἐστι διά-
2 στημα ἁπτοῦ. Ἀλλ' οὖν φαίνεται λέγεσθαι τὸ κενὸν ἕνα μὲν τρόπον τὸ μὴ πλῆρες αἰσθητοῦ σώματος κατὰ τὴν ἀφήν· [f] αἰσθητὸν δ' ἐστὶ κατὰ τὴν ἀφὴν τὸ βάρος ἔχον καὶ κουφότητα. Διὸ κἂν ἀπορήσειέ τις, τί ἂν φαῖεν, εἰ ἔχοι τὸ διάστημα χρῶμα ἢ ψόφον, πότερον κενὸν ἢ οὔ; Ἢ δῆλον ὅτι
3 εἰ μὲν δέχοιτο σῶμα ἁπτόν, κενόν [g] εἶναι, εἰ δὲ μή, οὔ. Ἄλλον δὲ τρόπον, ἐν ᾧ [h] μὴ τόδε [i] τι μηδ' οὐσία τις σωματική. Διὸ φασί [k] τινες εἶναι τὸ κενὸν τὴν [l] τοῦ σώματος ὕλην, οἵπερ καὶ τὸν τόπον, τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγοντες [m] οὐ καλῶς· ἡ μὲν γὰρ ὕλη οὐ χωριστὴ τῶν [n] πραγμάτων, τὸ δὲ κενὸν ζητοῦσιν
4 [o] ὡς χωριστόν. Ἐπεὶ [p] δὲ περὶ [q] τόπου διώρισται, καὶ τὸ κενὸν [r] ἀνάγκη τόπον εἶναι εἰ ἔστιν ἐστερημένον σώματος, τόπος δὲ καὶ πῶς [s] ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν εἴρηται, φανερὸν ὅτι οὕτω μὲν κενὸν οὐκ ἔστιν, οὔτε [t] ἀχώριστον οὔτε κεχω-

[s] φασι om. I. [t] σχεδὸν—οἴονται εἶναι supra lituram rc. E. [v] τοιαῦτά τε καὶ τοσαῦτα rc. E, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα. G.I. [w] ἐστι om. rc. E. [x] εἶναι om. F. [y] ἐστι om. G. [z] κενὸν] οὐδὲν E.G.I. [a] οἷόν τε E.G. [b] τοιοῦτον F.G.I. [c] ἐὰν E. [d] βαρύ τι ἢ F.G.I. [e] ᾧ] ὧ τόπω G.I. [f] αἰσθητὸν—ἀφὴν om. E. [g] εἶναι om. E. [h] μὴ] μηδὲν E. [i] τι] ἐστὶ I. [k] εἶναί τινες F. [l] τῶν σωμάτων F. [m] οὐ] ὡς E. [n] σωμάτων F. [o] ὡς χωριστὸν om. E. [p] δὲ καὶ περὶ F. [q] τόπον G, τοῦ τόπου I. [r] τόπον ἀνάγκη εἶναι G.I, τόπον εἶναι ἀνάγκη F. [s] ἔστι καὶ πῶς om. E, πῶς om. F. [t] κεχωρισμένον οὔτε ἀχώριστον F.G.I.

ρισμένον· τὸ γὰρ κενὸν οὐ σῶμα ἀλλὰ σώματος διάστημα [v]βούλεται εἶναι. Διὸ καὶ τὸ κενὸν δοκεῖ τι εἶναι, ὅτι καὶ ὁ τόπος, καὶ διὰ [w]ταὐτά. [x]Ἥκει γὰρ δὴ ἡ κίνησις ἡ κατὰ 5 τόπον καὶ τοῖς [y]τὸν τόπον φάσκουσιν εἶναί τι παρὰ τὰ σώματα [z]τὰ ἐμπίπτοντα καὶ τοῖς τὸ κενόν. Αἴτιον δὲ κινήσεως οἴονται [a]εἶναι τὸ κενὸν οὕτως ὡς ἐν ᾧ κινεῖται· τοῦτο δ' ἂν εἴη οἷον τὸν τόπον φασί τινες εἶναι. Οὐδεμία δ' ἀνάγκη, [b]εἰ [c]κίνησις ἔστι, [d]εἶναι κενόν. Ὅλως μὲν οὖν [e]πάσης κινήσεως οὐδαμῶς, διὸ καὶ Μέλισσον ἔλαθεν· ἀλλοιοῦσθαι γὰρ [f]τὸ πλῆρες ἐνδέχεται. Ἀλλὰ δὴ οὐδὲ τὴν κατὰ τόπον κίνησιν· 6 ἅμα γὰρ [g]ἐνδέχεται ὑπεξιέναι ἀλλήλοις, οὐδενὸς ὄντος διαστήματος [h]χωριστοῦ παρὰ τὰ σώματα [i]τὰ κινούμενα. Καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐν ταῖς τῶν συνεχῶν δίναις, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς τῶν ὑγρῶν. Ἐνδέχεται δὲ καὶ πυκνοῦσθαι μὴ εἰς τὸ κενὸν ἀλλὰ διὰ τὸ τὰ ἐνόντα ἐκπυρηνίζειν, οἷον ὕδατος συνθλιβομένου τὸν ἐνόντα ἀέρα, καὶ αὐξάνεσθαι οὐ μόνον εἰσιόντος τινὸς ἀλλὰ καὶ ἀλλοιώσει, οἷον εἰ ἐξ ὕδατος [k]γίνοιτο ἀήρ. Ὅλως δὲ ὅ τε περὶ τῆς αὐξήσεως λόγος καὶ τοῦ εἰς 7 τὴν τέφραν ἐγχεομένου ὕδατος αὐτὸς [l]αὐτὸν ἐμποδίζει. Ἢ γὰρ οὐκ αὐξάνεται ὁτιοῦν, ἢ οὐ σώματι, [m]ἢ ἐνδέχεται δύο σώματα ἐν [n]ταὐτῷ εἶναι. Ἀπορίαν οὖν [o]κοινὴν ἀξιοῦσι λύειν, ἀλλ' οὐ κενὸν δεικνύουσιν ὡς ἔστιν. Ἢ πᾶν εἶναι [p]ἀναγκαῖον τὸ σῶμα κενόν, εἰ πάντῃ αὐξάνεται καὶ αὐξάνεται διὰ κενοῦ. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τέφρας. [q]Ὅτι μὲν οὖν ἐξ ὧν δεικνύουσιν [r]εἶναι τὸ κενὸν λύειν ῥᾴδιον, φανερόν.

Ὅτι δ' οὐκ ἔστι κενὸν οὕτω κεχωρισμένον, ὡς ἔνιοί φασι, 8 [s]λέγωμεν πάλιν. Εἰ γάρ ἐστιν ἑκάστου φορά τις τῶν

[v] βούλονται G.I. [w] τὰ αὐτὰ F.I. [x] ἥκει et δὴ ἡ corr. E. [y] τὸν om. E. [z] τὰ post σ. om. E. [a] τὸ κενὸν εἶναι F. [b] εἰ] εἶναι εἰ I. [c] ἔσται κίνησις F. [d] εἶναι καὶ κενόν G. [e] κινήσεως οὐδαμῶς ἁπάσης G. et ἁπάσης etiam F.I. [f] ἐνδέχεται τὸ πλῆρες F.G.I. [g] ὑπεξ. ἀλλ. ἐνδέχεται F.G.I. [h] χωρὶς τοῦ E.G.I. [i] τὰ om. E. [k] γένοιτο F. [l] ἑαυτὸν I. [m] ἢ om. F. [n] τῷ αὐτῷ F.G.I. [o] ἀξιοῦσι κοινὴν F.G.I. [p] τὸ σῶμα ἀναγκαῖον F.G.I. [q] ὅτι] οὕτω G. [r] τὸ κενὸν εἶναι F.G.I. [s] λέγομεν G.I.

ἁπλῶν σωμάτων φύσει, οἷον τῷ πυρὶ μὲν ἄνω τῇ δὲ γῇ κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν τὸ κενὸν [t] αἴτιον εἴη [v] τῆς φορᾶς. Τίνος οὖν αἴτιον [w] ἔσται τὸ κενόν; Δοκεῖ γὰρ αἴτιον εἶναι κινήσεως τῆς κατὰ τόπον, ταύτης δ' οὐκ [x] ἔστιν. Ἔτι εἰ ἔστι τι οἷον τόπος [y] ἐστερημένος σώματος, ὅταν ᾖ κενόν, ποῦ οἰσθήσεται τὸ [z] εἰστεθὲν εἰς αὐτὸ σῶμα; οὐ γὰρ 2 δὴ εἰς ἅπαν. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ πρὸς τοὺς [a] τὸν τόπον [b] οἰομένους εἶναί τι κεχωρισμένον, εἰς [c] ὃν [d] φέρεται· πῶς [e] γὰρ οἰσθήσεται τὸ [f] ἐντεθὲν ἢ μενεῖ; Καὶ περὶ τοῦ ἄνω καὶ κάτω καὶ περὶ τοῦ κενοῦ ὁ αὐτὸς [g] ἁρμόσει λόγος εἰκότως· τὸ γὰρ κενὸν τόπον ποιοῦσιν οἱ εἶναι φάσκοντες· καὶ πῶς [h] δὴ [i] ἐνέσται ἢ ἐν τῷ τόπῳ ἢ ἐν τῷ κενῷ; Οὐ γὰρ συμβαίνει, [k] ὅταν ὅλον τεθῇ [l] ὡς ἐν κεχωρισμένῳ [m] τόπῳ καὶ ὑπομένοντι σώματι· τὸ γὰρ μέρος [n] ἂν μὴ χωρὶς τιθῆται, οὐκ ἔσται [o] ἐν τόπῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὅλῳ. Ἔτι εἰ [p] μὴ τόπος, [q] οὐδὲ κενὸν 3 ἔσται. Συμβαίνει δὲ τοῖς λέγουσιν εἶναι κενὸν ὡς ἀναγκαῖον, εἴπερ ἔσται κίνησις, τοὐναντίον μᾶλλον, [r] ἄν τις ἐπισκοπῇ, μὴ ἐνδέχεσθαι [s] μηδὲ ἓν κινεῖσθαι, ἐὰν ᾖ κενόν· ὥσπερ γὰρ οἱ διὰ τὸ ὅμοιον φάμενοι τὴν γῆν ἠρεμεῖν, οὕτως καὶ ἐν τῷ κενῷ ἀνάγκη ἠρεμεῖν· οὐ γὰρ ἔστιν [t] οὗ μᾶλλον [v] ἢ ἧττον κινηθή- 4 σεται· ᾗ γὰρ κενόν, [w] οὐκ ἔχει διαφοράν. [z] Πρῶτον μὲν οὖν, [a] ὅτι πᾶσα [b] κίνησις ἢ [c] βίᾳ ἢ κατὰ φύσιν. Ἀνάγκη δ' ἄν περ ᾖ βίαιος, εἶναι καὶ [d] τὴν κατὰ φύσιν· [e] ἡ μὲν γὰρ βίαιος παρὰ φύσιν [f] ἐστίν, ἡ δὲ παρὰ φύσιν ὑστέρα τῆς κατὰ φύσιν. Ὥστ' εἰ μὴ κατὰ φύσιν ἐστὶν [g] ἑκάστῳ τῶν φυσικῶν

[t] εἴη αἴτιον F.G.I. [v] τῆς om. E. [w] ἔσται κινήσεως τὸ I. [x] ἔστιν αἴτιον. Ἔτι F. [y] ἐστερημένον G.I. [z] ἐντεθὲν F.I. [a] τὸν τόπον] τόπους G. [b] εἶναί τι οἰομένους F.G.I. [c] ὃ I. [d] φέρεται τὸ φερόμενον. Πῶς F. [e] γὰρ om. E. [f] τεθὲν F.G.I. [g] ἁρμόσει ante ὁ G.I, post λόγος F. [h] δὴ om. E. [i] ἐν ἔσται G. [k] ὅταν ὅλον τεθῇ om. F. [l] ὡς om. E. [m] τόπω ὅταν ὅλον τεθῇ καὶ pr. F. [n] ἐὰν F.G.I. [o] ἐν τῶ τόπω F.G.I. [p] μηδὲ F.G.I. [q] οὐδὲν G.I. [r] ἐάν I. [s] κινεῖσθαι μηδὲν F.G.I. [t] οὗ om. G. [v] ἢ] καὶ E.G.I. [w] οὐκ om. pr. G. [z] Πρῶτον μὲν οὖν] ἔπειθ' E.I. [a] ὅτι] ὅτε ἡ E. [b] κίνησις πρῶτον μὲν ὅτι πᾶσα κείνησις ἢ E. [c] βίᾳ κινηθήσεται ἢ pr. F. [d] τὴν om. F. [e] ἡ μὲν γ. β. π. φ. om. G. [f] ἐστίν om. F.G.I. [g] ἑκάστῳ post σωμάτων F.

σωμάτων κίνησις, οὐδὲ τῶν ἄλλων [h] ἔσται κινήσεων οὐδεμία. Ἀλλὰ μὴν φύσει γε πῶς ἔσται μηδεμιᾶς οὔσης διαφορᾶς 5 κατὰ τὸ κενὸν [i] καὶ τὸ ἄπειρον; Ἧι μὲν [k] γὰρ ἄπειρον, οὐδὲν ἔσται [l] ἄνω οὐδὲ κάτω οὐδὲ μέσον, ᾗ δὲ κενόν, οὐδὲν [m] διαφέρει [n] τὸ [o] ἄνω τοῦ κάτω· ὥσπερ γὰρ τοῦ μηδενὸς οὐδεμία [p] ἐστὶ διαφορά, οὕτως καὶ τοῦ [q] μὴ ὄντος. Τὸ [r] δὲ κενὸν μὴ ὄν τι [s] καὶ στέρησις δοκεῖ εἶναι, ἡ δὲ φύσει φορὰ διάφορος. Ὥστ' ἔσται [t] τὰ φύσει διάφορα. Ἢ οὖν οὐκ [v] ἔστι φύσει οὐδαμοῦ [x] οὐδενὶ φορά, ἢ εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὐκ ἔστι κενόν. Ἔτι νῦν μὲν κινεῖται [y] τὰ ῥιπτούμενα τοῦ ὤσαντος [z] οὐχ 6 ἁπτομένου, ἢ δι' ἀντιπερίστασιν, ὥσπερ ἔνιοί φασιν, ἢ διὰ τὸ ὠθεῖν τὸν ὠσθέντα ἀέρα θάττω κίνησιν τῆς τοῦ ὠσθέντος φορᾶς, ἣν φέρεται εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον. Ἐν δὲ τῷ κενῷ οὐδὲν τούτων [a] ἐνδέχεται ὑπάρχειν, οὐδ' [b] ἔσται φέρεσθαι ἀλλ' ἢ ὡς τὸ ὀχούμενον. Ἔτι οὐδεὶς ἂν ἔχοι εἰπεῖν διὰ τί 7 κινηθὲν στήσεταί που· τί γὰρ μᾶλλον ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα; Ὥστ' ἢ ἠρεμήσει ἢ εἰς ἄπειρον ἀνάγκη φέρεσθαι, ἐὰν μή τι ἐμποδίσῃ κρεῖττον. [c] Ἔτι νῦν μὲν εἰς τὸ κενὸν διὰ τὸ ὑπείκειν φέρεσθαι δοκεῖ· ἐν δὲ τῷ κενῷ [d] πάντῃ ὁμοίως τὸ τοιοῦτον, ὥστε [e] πάντῃ οἰσθήσεται. Ἔτι [f] δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν τὸ λεγόμενον. Ὁρῶμεν γὰρ τὸ αὐτὸ [g] βάρος καὶ σῶμα 8 θᾶττον φερόμενον διὰ δύο αἰτίας, ἢ [h] τῷ [i] διαφέρειν τὸ δι' οὗ, οἷον δι' ὕδατος ἢ γῆς [k] ἢ ἀέρος, ἢ [l] τῷ διαφέρειν τὸ φερόμενον, [m] ἐὰν τἆλλα ταὐτὰ ὑπάρχῃ, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ βάρους [n] ἢ τῆς κουφότητος. Τὸ μὲν [o] οὖν δι' οὗ φέρεται αἴτιον, ὅτι ἐμποδίζει μάλιστα μὲν ἀντιφερόμενον, [p] ἔπειτα

[h] κινήσεων ἔσται E. [i] τὸ post καὶ om. E. [k] γὰρ hinc antiqua manus codicis H. [l] κάτω οὐδὲ ἄνω F.G.H.I. [m] διάφορον G.H.I, διαφέρον E. [n] τὸ] τὰ E. [o] κάτω τοῦ ἄνω F.G.H.I. [p] ἔσται F.H.I, om. E. [q] μὴ ὄντος] κενοῦ H. [r] δὲ] γὰρ H. [s] καὶ ἡ στέρησις E. [t] τὰ om. E. [v] ἔσται I. [x] φορὰ οὐδενὶ F. [y] τὰ ῥιπτούμενα om. E. [z] μὴ E. [a] ἐνδ. ὑπ.] ὑπάρχει E. [b] ἔστι F.H. [c] ἔτι δέ νῦν F.G.I. [d] παντὶ E. [e] πάντῃ ὁμοίως οἰσθ. I. [f] δὲ om. E.G. [g] βάρος καὶ om. I. [h] τὸ E.H. [i] διαφέροντι G. [k] ἢ δι' ἀέρος E. [l] τὸ G.H. [m] ἂν F.G.H.I. [n] ἢ om. E. [o] οὖν om. F. [p] ἔπειτα δὲ καὶ F.G.H.I.

καὶ μένον· μᾶλλον δὲ τὸ μὴ εὐδιαίρετον· [q] τοιοῦτο [r] δὲ τὸ
9 παχύτερον. Τὸ δὴ ἐφ' οὗ Α οἰσθήσεται διὰ τοῦ Β τὸν ἐφ'
[s] ᾧ Γ χρόνον, διὰ δὲ τοῦ Δ [t] λεπτομεροῦς ὄντος [v] τὸν ἐφ' ᾧ
Ε, [w] εἰ ἴσον τὸ μῆκος [x] τὸ τοῦ Β [y] τῷ Δ, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἐμποδίζοντος σώματος. [z] Ἔστω γὰρ τὸ [a] μὲν
[b] Β ὕδωρ, τὸ δὲ Δ ἀήρ· ὅσῳ δὴ λεπτότερον ἀὴρ ὕδατος καὶ
ἀσωματώτερον, τοσούτῳ θᾶττον τὸ Α διὰ τοῦ Δ οἰσθήσε-
10 ται ἢ διὰ τοῦ Β. Ἐχέτω δὴ τὸν αὐτὸν λόγον ὅνπερ [c] διέστηκεν ἀὴρ [d] πρὸς ὕδωρ, τὸ [e] τάχος πρὸς τὸ τάχος. Ὥστ'
εἰ διπλασίως λεπτόν, ἐν διπλασίῳ [f] χρόνῳ τὴν τὸ Β δίεισιν ἢ
τὴν τὸ Δ, καὶ ἔσται [g] ὁ ἐφ' [h] ᾧ Γ χρόνος [i] διπλάσιος τοῦ
ἐφ' ᾧ Ε. Καὶ ἀεὶ [k] δὴ [l] ὅσῳ ἂν [m] ᾖ ἀσωματώτερον καὶ ἧττον
ἐμποδιστικὸν καὶ [n] εὐδιαιρετώτερον δι' οὗ φέρεται, θᾶττον
11 οἰσθήσεται. Τὸ δὲ κενὸν οὐδένα ἔχει λόγον ᾧ ὑπερέχεται
ὑπὸ τοῦ σώματος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ μηδὲν [o] πρὸς ἀριθμόν. Εἰ
γὰρ τὰ τέτταρα τῶν τριῶν ὑπερέχει ἑνί, [p] πλείονι [q] δὲ τοῖν
δυοῖν, καὶ ἔτι [r] πλείονι τοῦ ἑνὸς ἢ τοῖν δυοῖν, τοῦ [s] δὲ μηδενὸς
οὐκέτι ἔχει λόγον ᾧ ὑπερέχει· ἀνάγκη γὰρ [t] τὸ ὑπερέχον
διαιρεῖσθαι εἴς τε τὴν ὑπεροχὴν [v] καὶ τὸ [w] ὑπερεχόμενον, ὥστε
ἔσται τὰ [x] τέτταρα ὅσῳ τε ὑπερέχει καὶ οὐδέν. Διὸ οὐδὲ
γραμμὴ στιγμῆς ὑπερέχει, [y] εἰ μὴ σύγκειται ἐκ στιγμῶν.
12 Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κενὸν πρὸς τὸ πλῆρες οὐδένα οἷόν τε ἔχειν
λόγον, ὥστ' οὐδὲ τὴν κίνησιν, ἀλλ' εἰ διὰ τοῦ λεπτοτάτου ἐν
τοσῳδὶ τὴν τοσήνδε φέρεται διὰ τοῦ κενοῦ, παντὸς ὑπερβάλλει λόγου. [z] Ἔστω γὰρ τὸ Ζ κενόν, ἴσον [a] δὲ [b] τῷ μεγέθει
τοῖς Β καὶ Δ. Τὸ δὴ Α εἰ δίεισι καὶ κινηθήσεται ἐν τινὶ

[q] τοιοῦτον F.G.H.I. [r] δὴ I. [s] οὗ H.I. [t] λεπτοτέρου E. [v] τὸν
—εἰ om. F.G. et corr. E. [w] εἰ] εἰς G.H. et corr. E, om. F. [x] τὸ τοῦ]
τῶν E. [y] τῶ τοῦ δ' H. [z] ἔστω μὲν γὰρ F.H.I. [a] μὲν om. F.
[b] Β τὸ ὕδωρ H. [c] δ. ὁ ἀὴρ F.H. [d] πρὸς τὸ ὕδωρ H. [e] τάχος] τέλος G.
[f] χρόνῳ om. H. [g] ὁ om. E. [h] οὗ H. [i] διπλάσιον F, διπλασίων H.
[k] δὴ om. F. [l] ὅσον H. [m] ἀσωματώτερον ἢ E. [n] ἀδιαιρετώτερον I.
[o] πρὸς τὸν ἀριθμόν G.H. [p] πλεῖον G. [q] δὲ om. E. [r] τοῦ ἑνὸς
πλείονι F.G.H.I. [s] δὲ om. I. [t] διαιρεῖσθαι τὸ ὑπερέχον F.G.H.I.
[v] καὶ εἰς τὸ F.G.I. [w] περιεχόμενον G. [x] τέσσαρα E. [y] ἐπεὶ I.
[z] ἔστω] τὸ E. [a] δὲ καὶ τῶ G. [b] τῷ μεγέθει om. E.

[c] μὲν χρόνῳ, τῷ ἐφ' οὗ Η, ἐν ἐλάττονι δὲ ἢ [d] τῷ [e] ἐφ' [f] οὗ [g] Ε, τοῦτον ἕξει τὸν λόγον [h] τὸ κενὸν πρὸς τὸ πλῆρες. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὅσος [i] ἐφ' οὗ τὸ Η, τοῦ Δ τὸ Α δίεισι τὴν τὸ Θ. Δίεισι δέ [k] γε, κἂν [l] ᾖ τι λεπτότητι διαφέρον τοῦ 13 ἀέρος ἐφ' ᾧ τὸ Ζ, [m] ταύτην τὴν ἀναλογίαν ἣν ἔχει ὁ χρόνος ἐφ' [n] ᾧ Ε πρὸς [o] τὸν ἐφ' [p] ᾧ Η. [q] Ἂν γὰρ ᾖ τοσούτῳ λεπτότερον τὸ ἐφ' ᾧ Ζ σῶμα [r] τοῦ Δ, ὅσῳ ὑπερέχει τὸ Ε τοῦ Η, ἀντεστραμμένως δίεισι τῷ τάχει ἐν [s] τῷ τοσούτῳ, [t] ὅσον τὸ Η, [v] τὴν τὸ Ζ τὸ ἐφ' οὗ Α, ἐὰν φέρηται. Ἐὰν τοίνυν μηδὲν ᾖ σῶμα ἐν τῷ Ζ, ἔτι θᾶττον. Ἀλλ' [w] ἦν ἐν τῷ Η. Ὥστ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ δίεισι πλῆρές τε ὂν καὶ κενόν. Ἀλλ' ἀδύνατον. Φανερὸν [x] τοίνυν ὅτι, εἰ [y] ἔστι [z] τις χρόνος ἐν ᾧ 14 τοῦ κενοῦ ὁτιοῦν [a] οἰσθήσεται, συμβήσεται τοῦτο [b] τὸ ἀδύνατον· ἐν ἴσῳ γὰρ ληφθήσεται πλῆρές τε [c] ὂν διεξιέναι τι καὶ κενόν· ἔσται γάρ τι ἀνάλογον σῶμα ἕτερον [d] πρὸς ἕτερον [e] ὡς χρόνος πρὸς χρόνον. Ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, δῆλον τὸ τοῦ συμβαίνοντος [f] αἴτιον, ὅτι κινήσεως μὲν πρὸς κίνησιν πάσης ἐστὶ λόγος (ἐν χρόνῳ γάρ ἐστι, χρόνου δὲ παντός ἐστι πρὸς χρόνον, πεπερασμένων ἀμφοῖν), [g] κενοῦ δὲ πρὸς πλῆρες οὐκ ἔστιν. Ἧι μὲν οὖν διαφέρουσι δι' [h] ὧν [i] φέρον- 15 ται, ταῦτα συμβαίνει, κατὰ δὲ τὴν τῶν φερομένων ὑπεροχὴν [k] τάδε· ὁρῶμεν γὰρ τὰ μείζω ῥοπὴν ἔχοντα ἢ βάρους ἢ κουφότητος, ἐὰν τἆλλα ὁμοίως ἔχῃ τοῖς σχήμασι, θᾶττον φερόμενα τὸ ἴσον χωρίον, καὶ κατὰ λόγον ὃν ἔχουσι τὰ μεγέθη πρὸς ἄλληλα. Ὥστε καὶ διὰ τοῦ κενοῦ. Ἀλλ' ἀδύνατον· διὰ τίνα γὰρ αἰτίαν οἰσθήσεται θᾶττον; Ἐν μὲν γὰρ τοῖς πλήρεσιν [l] ἐξ ἀνάγκης· θᾶττον γὰρ διαιρεῖ τῇ ἰσχύϊ τὸ μεῖ-

[c] μὲν ante ἐν F, post χρόνῳ I. [d] τοῦ E.F.G.H. [e] ἀφ' I. [f] ᾧ G. [g] Ε καὶ τοῦτον I. [h] πλῆρες πρὸς τὸ κενόν E. [i] ἀφ' I. [k] γε om. H. [l] ᾖ] εἴ G. [m] ταύτην τὴν] τὴν αὐτὴν H. [n] ᾧ τὸ Ε F.G.H.I. [o] τὴν G.I. [p] ᾧ τὸ Η F.G.H.I. [q] ἐὰν F.G.H.I. [r] τοῦ] τοῦ ἐφ' οὗ E. [s] τῷ om. F. [t] ὅσος E. [v] τὴν Ζ F.G.H.I. [w] ἦν] ἡ E. [x] τοίνυν οὖν H. [y] ἔσται F.G.H.I. [z] τις om. E. [a] οἰσθῆναι E. [b] τὸ] δὲ E, om. I. [c] ὂν et γάρ om. E. [d] πρὸς ἕτερον om. E. [e] ὡς ὁ χρόνος F.G.H. [f] αἴτιόν ἐστιν ὅτι F. [g] κενὸν corr. E. [h] οὗ F.G.H.I. [i] φέρεται F. [k] τάδε] ταῦτα I. [l] θᾶττον ἐξ ἀνάγκης E.

ζον· ᾗ γὰρ σχήματι διαιρεῖ, ἢ ῥοπῇ ἣν ἔχει τὸ φερόμενον ἢ τὸ ἀφεθέν. Ἰσοταχῆ ἄρα [m] πάντ' ἔσται. Ἀλλ' ἀδύνατον.
16 Ὅτι μὲν οὖν εἰ [n] ἔστι κενόν, συμβαίνει τοὐναντίον ἢ δι' [o] ὃ κατασκευάζουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι κενόν, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. Οἱ μὲν οὖν οἴονται τὸ κενὸν εἶναι, εἴπερ [p] ἔσται ἡ κατὰ τόπον κίνησις, ἀποκρινόμενον καθ' αὑτό· τοῦτο δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ τὸν τόπον φάναι εἶναί τι κεχωρισμένον· τοῦτο
17 δ' ὅτι [q] ἀδύνατον, εἴρηται πρότερον. [r] Καὶ καθ' [s] αὑτὸ δὲ σκοποῦσι φανείη ἂν τὸ λεγόμενον [t] κενὸν ὡς ἀληθῶς κενόν. Ὥσπερ [v] γὰρ ἐὰν ἐν ὕδατι τιθῇ τις κύβον, ἐκστήσεται τοσοῦτον ὕδωρ [w] ὅσος ὁ κύβος, οὕτω καὶ ἐν ἀέρι· ἀλλὰ τῇ αἰσθήσει ἄδηλον. Καὶ ἀεὶ δὴ ἐν παντὶ σώματι ἔχοντι μετάστασιν, ἐφ' [x] ὃ πέφυκε μεθίστασθαι, ἀνάγκη, ἂν μὴ συμπιλῆται, μεθίστασθαι ἢ κάτω ἀεί, εἰ κάτω ἡ φορὰ ὥσπερ γῆς, [y] ἢ ἄνω, εἰ πῦρ, ἢ ἐπ' ἄμφω, ἢ ὁποῖον ἄν τι [z] ᾖ τὸ ἐντιθέμενον.
18 Ἐν δὲ δὴ τῷ κενῷ τοῦτο μὲν ἀδύνατον· [a] οὐδὲ γὰρ σῶμα· διὰ δὲ τοῦ [b] κύβου τὸ ἴσον διάστημα διεληλυθέναι [c] δόξειεν, ὅπερ ἦν καὶ πρότερον ἐν τῷ κενῷ, ὥσπερ [d] ἂν εἰ τὸ ὕδωρ μὴ μεθίστατο τῷ ξυλίνῳ κύβῳ μηδ' ὁ ἀήρ, ἀλλὰ [e] πάντα διῄεσαν δι'
19 αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ [f] κύβος ἔχει [g] τοσοῦτον μέγεθος, ὅσον κατέχει [h] τὸ κενόν· ὃ εἰ [i] καὶ θερμὸν [k] ἢ ψυχρόν ἐστιν ἢ βαρὺ ἢ κοῦφον, οὐδὲν ἧττον [l] ἕτερον [m] τῷ εἶναι πάντων τῶν παθημάτων ἐστί, καὶ εἰ μὴ χωριστόν· λέγω δὲ τὸν ὄγκον τοῦ ξυλίνου κύβου. Ὥστ' εἰ καὶ χωρισθείη [n] τῶν ἄλλων πάντων καὶ μήτε βαρὺ μήτε κοῦφον εἴη, καθέξει τὸ ἴσον κενὸν καὶ ἐν τ αὐτῷ ἔσται τῷ τοῦ τόπου καὶ [o] τῷ τοῦ κενοῦ [p] μέρει ἴσῳ
20 [q] αὐτῷ. Τί οὖν διοίσει τὸ τοῦ κύβου σῶμα τοῦ ἴσου κενοῦ

[m] ἔσται πάντα H. [n] ἔσται I. [o] ἃ I. [p] ἔστιν H. [q] ἀδ. εἶναι εἴρ. G. [r] καὶ om. E. [s] ἑαυτὸ E. [t] κενὸν om. F. [v] γὰρ ἐν ὕδατι ἂν θῇ F.G.H.I. [w] ὅσον F. [x] ᾧ F. [y] ἢ] εἰ I. [z] εἴη F.H. [a] οὐδὲν E.G.H.I. [b] κύβου] κενοῦ F. [c] δόξειεν om. E. [d] ἂν om. E. [e] πάντη E.H.I. [f] κύβος γε ἔχει E. [g] τοσοῦτο G. [h] τὸ om. E. [i] καὶ om. G.H. [k] ἐστιν ἢ ψυχρὸν F.G.H.I. [l] ἕτερον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῷ I. [m] τὸ F. [n] πάντων τῶν ἄλλων F.G.H.I. [o] τῷ τοῦ om E, τοῦ om. I. [p] μέρει τῷ ἴσῳ H. [q] ἑαυτῷ G.H.

καὶ τόπου; Καὶ εἰ δύο τοιαῦτα, διὰ τί οὐ καὶ ὁποσαοῦν [k] ἐν τῷ αὐτῷ ἔσται; Ἓν μὲν δὴ τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀδύνατον. Ἔτι δὲ φανερὸν ὅτι τοῦτο ὁ κύβος ἕξει καὶ μεθιστάμενος, ὃ καὶ τὰ ἄλλα σώματα πάντ' ἔχει. Ὥστ' εἰ τοῦτό που μηδὲν διαφέρει, τί δεῖ ποιεῖν τόπον τοῖς σώμασι παρὰ τὸν ἑκάστου ὄγκον, εἰ [l] ἀπαθὲς ὁ ὄγκος; Οὐδὲν γὰρ συμβάλλεται, εἰ ἕτερον περὶ αὐτὸν ἴσον διάστημα τοιοῦτον εἴη. [[m] Ἔτι δεῖ δῆλον εἶναι οἷον κενὸν ἐν τοῖς κινουμένοις. Νῦν δ' οὐδαμοῦ ἐντὸς τοῦ κόσμου· ὁ γὰρ ἀὴρ ἔστι τι, οὐ δοκεῖ δέ γε. Οὐδὲ τὸ ὕδωρ, εἰ ἦσαν οἱ ἰχθύες σιδηροῖ· τῇ [n] ἁφῇ γὰρ ἡ κρίσις τοῦ ἁπτοῦ.] Ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι κεχωρισμένον κενόν, ἐκ τούτων [o] ἐστὶ δῆλον. 21

Εἰσὶ δέ τινες οἳ διὰ τοῦ μανοῦ καὶ πυκνοῦ οἴονται φανερὸν [p] εἶναι ὅτι [q] ἔστι κενόν. Εἰ μὲν γὰρ μή ἐστι μανὸν καὶ πυκνόν, [r] οὐδὲ συνιέναι καὶ [s] πιλεῖσθαι [t] οἷόν τε. Εἰ δὲ τοῦτο μὴ [v] εἴη, ἢ ὅλως κίνησις οὐκ ἔσται, ἢ κυμανεῖ τὸ ὅλον, ὥσπερ ἔφη Ξοῦθος, ἢ [w] εἰς ἴσον ἀεὶ μεταβάλλειν ἀέρα καὶ ὕδωρ. Λέγω δ' οἷον [x] εἰ ἐξ ὕδατος κυάθου γέγονεν ἀήρ, ἅμα ἐξ ἴσου ἀέρος [y] ὕδωρ τοσοῦτον [z] γεγενῆσθαι, ἢ κενὸν εἶναι ἐξ ἀνάγκης· [a] συμπιλεῖσθαι γὰρ καὶ [b] συνεπεκτείνεσθαι οὐκ [c] ἐνδέχεται [d] ἄλλως. Εἰ μὲν οὖν τὸ μανὸν λέγουσι τὸ πολλὰ κενὰ κεχωρισμένα ἔχον, φανερὸν ὡς εἰ [e] μηδὲ κενὸν ἐνδέχεται εἶναι χωριστὸν ὥσπερ [f] μηδὲ τόπον ἔχοντα διάστημα αὐτοῦ, οὐδὲ μανὸν οὕτως· εἰ δὲ μὴ χωριστόν, ἀλλ' ὅμως ἐνεῖναί τε κενόν, ἧττον μὲν ἀδύνατον, συμβαίνει δὲ πρῶτον μὲν οὐ πάσης κινήσεως [g] αἴτιον τὸ κενόν, ἀλλὰ τῆς ἄνω (τὸ γὰρ μανὸν κοῦφον, διὸ καὶ τὸ πῦρ μανὸν [h] εἶναί φασιν), ἔπειτα κινήσεως αἴτιον οὐχ οὕτω τὸ κενὸν ὡς ἐν ᾧ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀσκοὶ τῷ φέρεσθαι 9 2

[k] ἐν om. F. [l] ἀπαθὴς H. [m] ἔτι] ἄλλως ἔτι G.H. [n] γὰρ ἀφῇ I. [o] ἔσται I. [p] εἶναι om. E. [q] ἐστί τι κενόν H, κενόν ἐστι F. [r] οὐδὲν E. [s] πιλοῦσθαι E.I. [t] οἷόν τε ante καὶ F. [v] εἴη ἢ] εἴη ὅλως ἢ G, εἴη I, ἢ ἢ F, ἢ E. [w] εἰς om. E. [x] εἰ om. E. [y] τοσοῦτον ὕδωρ F. [z] γίγνεσθαι E. [a] συμπιλοῦσθαι E.I. [b] ἐπεκτείνεσθαι E. [c] ἐνδέχεσθαι G.H. [d] ἄλλως ante οὐκ F. [e] μὴ G.H. [f] οὐδὲ F. [g] αἴτιον] εἶναι F. [h] εἶναι om. F.

[i] αὐτοὶ [k] ἄνω φέρουσι τὸ συνεχές, οὕτω τὸ κενὸν ἀνωφερές.
3 Καίτοι πῶς οἷόν τε φορὰν εἶναι κενοῦ ἢ τόπον κενοῦ; Κενοῦ γὰρ γίγνεται κενόν, εἰς ὃ φέρεται. Ἔτι δὲ πῶς ἐπὶ τοῦ [l] βαρέος ἀποδώσουσι τὸ φέρεσθαι κάτω; Καὶ δῆλον ὅτι [m] εἰ ὅσῳ ἂν μανότερον [n] καὶ κενώτερον ᾖ ἄνω οἰσθήσεται, εἰ ὅλως εἴη κενόν, τάχιστ' ἂν φέροιτο. Ἴσως δὲ καὶ τοῦτ' ἀδύνατον κινηθῆναι· λόγος δ' ὁ αὐτός, [o] ὥσπερ ὅτι [p] ἐν τῷ κενῷ ἀκίνητα πάντα, οὕτω καὶ τὸ κενὸν ὅτι ἀκίνητον· ἀσύμβλητα γὰρ τὰ τάχη. Ἐπεὶ δὲ κενὸν μὲν [q] οὔ φαμεν εἶναι, τἆλλα δ' ἠπόρηται ἀληθῶς, [r] ὅτι ἢ κίνησις οὐκ ἔσται, εἰ μὴ ἔσται πύκνωσις καὶ μάνωσις, ἢ κυμανεῖ ὁ οὐρανός, ἢ ἀεὶ [s] ἴσον ὕδωρ ἐξ ἀέρος ἔσται καὶ ἀὴρ ἐξ ὕδατος· δῆλον γὰρ ὅτι πλείων ἀὴρ
4 ἐξ ὕδατος γίνεται. Ἀνάγκη τοίνυν, εἰ μή ἐστι πίλησις, ἢ ἐξωθούμενον τὸ ἐχόμενον τὸ ἔσχατον κυμαίνειν ποιεῖν, ἢ ἄλλοθί [t] που ἴσου μεταβάλλειν ἐξ [v] ἀέρος ὕδωρ, ἵν' ὁ πᾶς ὄγκος τοῦ ὅλου ἴσος ᾖ, ἢ μηδὲν κινεῖσθαι. Ἀεὶ γὰρ μεθισταμένου τοῦτο συμβήσεται, [x] ἂν μὴ κύκλῳ [y] περιίστηται· οὐκ ἀεὶ δ'
5 εἰς τὸ κύκλῳ ἡ φορά, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐθύ. Οἱ [z] μὲν δὴ διὰ ταῦτα [a] κενόν τι φαῖεν ἂν εἶναι· ἡμεῖς [b] δὲ [c] λέγομεν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ὅτι ἐστὶν ὕλη μία τῶν ἐναντίων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων τῶν φυσικῶν ἐναντιώσεων, καὶ ἐκ δυνάμει ὄντος [d] ἐνεργείᾳ ὂν γίνεται, καὶ οὐ χωριστὴ μὲν ἡ ὕλη, [e] τῷ δ' εἶναι ἕτερον, καὶ μία τῷ ἀριθμῷ, εἰ ἔτυχε, χροιᾶς καὶ θερ-
6 μοῦ καὶ ψυχροῦ. Ἔστι [f] δὲ καὶ σώματος ὕλη καὶ μεγάλου καὶ μικροῦ ἡ αὐτή. Δῆλον δέ· ὅταν γὰρ [g] ἐξ ὕδατος ἀὴρ [h] γένηται, ἡ αὐτὴ ὕλη οὐ προσλαβοῦσά [i] τι ἄλλο ἐγένετο, ἀλλ' ὃ ἦν δυνάμει, ἐνεργείᾳ ἐγένετο. Καὶ πάλιν ὕδωρ ἐξ ἀέρος ὡσαύτως, ὁτὲ μὲν εἰς μέγεθος ἐκ [k] μικρότητος, ὁτὲ δ'

[i] αὐτὰ E. [k] ἄνω φέρει E.F.G.H. [l] βαρέως F. [m] εἰ om. E.G, ante ὅτι ponit I. [n] καὶ κενώτερον om. G. [o] ὅτι ὥσπερ ὅτι F. [p] ἐν] καὶ ἐν I. [q] οὔ φαμεν om. pr. G. [r] ὅτι om. F.G.I. [s] ὕδωρ ἐξ ἀέρος ἴσον H. [t] που τὸ ἴσον I. [v] ἀέρος εἰς ὕδωρ G.H.I. [x] ἐὰν F.G.H. ἂν—περιίστηται om. I. [y] περιίσταται H. [z] μὲν διὰ τοιαῦτα F. [a] καινόν I. [b] δὲ om. F. [c] λέγωμεν E.I. [d] ἐνεργείᾳ om. E. [e] τὸ E.F.G. [f] δὲ] δεῖ E. [g] ἀὴρ ἐξ ὕδατος I. [h] γίνηται E. [i] ἄλλο τι F.G.H.I. [k] σμικρότητος ὅτι G.

εἰς μικρότητα ἐκ μεγέθους. Ὁμοίως [l] τοίνυν [m] κἂν [n] ἀὴρ πολὺς ὢν ἐν ἐλάττονι [o] γίγνηται ὄγκῳ καὶ ἐξ ἐλάττονος μείζων, ἡ δυνάμει οὖσα [p] γίνεται ὕλη ἄμφω. Ὥσπερ [q] γὰρ καὶ 7 [r] ἐκ ψυχροῦ θερμὸν καὶ ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν ἡ αὐτή, ὅτι ἦν δυνάμει, οὕτω καὶ ἐκ θερμοῦ μᾶλλον θερμόν, [s] οὐδενὸς γενομένου ἐν τῇ ὕλῃ θερμοῦ, ὃ οὐκ ἦν θερμόν, ὅτε ἧττον ἦν θερμόν. Ὥσπερ [t] γε οὐδ' ἡ τοῦ μείζονος κύκλου περιφέρεια καὶ κυρτότης ἐὰν [v] γίνηται ἐλάττονος κύκλου, [w] ἡ αὐτὴ οὖσα ἢ ἄλλη, ἐν οὐθενὶ [x] γέγονε τὸ κυρτὸν ὃ ἦν οὐ κυρτὸν ἀλλ' εὐθύ· οὐ γὰρ τῷ διαλείπειν τὸ ἧττον ἢ τὸ μᾶλλόν ἐστιν· [y] οὐδ' ἔστι τῆς φλογὸς λαβεῖν [z] τι μέγεθος ἐν ᾧ [a] οὐ καὶ [b] θερμότης καὶ λευκότης ἔνεστιν. Οὕτω τοίνυν καὶ ἡ πρότερον θερμότης [c] τῇ ὕστερον. Ὥστε [d] καὶ τὸ μέγεθος καὶ ἡ 8 μικρότης τοῦ αἰσθητοῦ ὄγκου οὐ προσλαβούσης τι τῆς ὕλης ἐπεκτείνεται, ἀλλ' ὅτι δυνάμει ἐστὶν [e] ἡ ὕλη ἀμφοῖν· ὥστ' ἐστὶ τὸ αὐτὸ πυκνὸν καὶ μανόν, καὶ μία ὕλη αὐτῶν. Ἔστι δὲ τὸ μὲν πυκνὸν βαρύ, τὸ δὲ μανὸν κοῦφον. [[f] Ἔτι ὥσπερ 9 ἡ τοῦ κύκλου περιφέρεια συναγομένη εἰς ἔλαττον οὐκ ἄλλο τι λαμβάνει τὸ κοῖλον, ἀλλ' ὃ [g] ἦν συνήχθη, [h] καὶ τοῦ πυρὸς ὅ τι ἂν τις λάβῃ πᾶν [i] ἔσται θερμόν, οὕτω καὶ τὸ πᾶν συναγωγῇ καὶ διαστολῇ τῆς αὐτῆς ὕλης.] Δύο γάρ ἐστιν [k] ἐφ' 10 ἑκατέρου, τοῦ τε πυκνοῦ καὶ τοῦ μανοῦ· τό τε [l] γὰρ βαρὺ καὶ τὸ σκληρὸν πυκνὰ δοκεῖ εἶναι, καὶ τἀναντία μανὰ τό τε κοῦφον καὶ τὸ μαλακόν· διαφωνεῖ δὲ τὸ βαρὺ καὶ [m] τὸ σκληρὸν ἐπὶ [n] μολίβδου καὶ σιδήρου. Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων φανερὸν 11 [o] ὡς οὔτ' ἀποκεκριμένον κενόν ἐστιν οὔθ' ἁπλῶς [p] οὔτ' ἐν τῷ μανῷ οὔτε δυνάμει, εἰ μή τις βούλεται πάντως [q] καλεῖν κενὸν

[l] τοίνυν] δὲ H. [m] καὶ ἂν I, καὶ ἐὰν G.H. [n] ὁ ἀὴρ F. [o] γένηται F. [p] ὕλη γίγνεται E. [q] γὰρ] γε E. [r] ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν καὶ ἐκ ψυχροῦ θερμὸν H. [s] μηδενὸς γινομένου F. [t] γε] γὰρ G.H. [v] γένηται G.H.I. [w] ἡ] ἢ I. [x] ἐγγέγονε E.I. [y] οὐδ'] οὐ γὰρ F. [z] μέγεθός τι F. [a] οὐ om. pr. G. [b] λευκότης καὶ θερμότης ἐστὶν G. [c] τῆς F. [d] καὶ post ὥστε om. H. [e] ἡ om. E. [f] ἔτι—ὕλης] ἀθετοῦνται margo G. [g] ἦν om. E. [h] καὶ] οὕτω καὶ om. F.G.I. [i] ἐστι G.H.I. et post θερμὸν F. [k] ἀφ' E.I. [l] γὰρ om. pr. H. [m] τὸ post καὶ om. E. [n] μολύβδου G. [o] ὅτι] ὡς F.G.H.I. [p] οὔτ' ἐν] οὐθὲν E. [q] καλεῖν τι κενὸν παντὸς E.

τὸ αἴτιον τοῦ φέρεσθαι. Οὕτω [r] δ' ἡ τοῦ βαρέος καὶ κούφου ὕλη, [s] ᾗ τοιαύτη, [t] εἴη ἂν τὸ κενόν· τὸ γὰρ πυκνὸν καὶ [v] τὸ μανὸν κατὰ ταύτην τὴν ἐναντίωσιν φορᾶς ποιητικά, κατὰ δὲ τὸ σκληρὸν καὶ μαλακὸν πάθους καὶ ἀπαθείας, καὶ οὐ φορᾶς ἀλλ' ἑτεροιώσεως μᾶλλον. Καὶ περὶ μὲν κενοῦ, πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστι, [w] διωρίσθω [x] τὸν τρόπον τοῦτον.

10 [1] Ἐχόμενον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπελθεῖν [y] περὶ χρόνου· πρῶτον δὲ καλῶς ἔχει διαπορῆσαι περὶ αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν ἐξωτερικῶν λόγων, πότερον τῶν ὄντων ἐστὶν ἢ τῶν μὴ ὄντων, εἶτα τίς ἡ φύσις [z] αὐτοῦ. Ὅτι μὲν οὖν [a] ἢ ὅλως οὐκ ἔστιν ἢ [b] μόλις καὶ ἀμυδρῶς, ἐκ τῶνδέ τις [c] ἂν ὑποπτεύσειεν. Τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ γέγονε καὶ οὐκ ἔστι, τὸ δὲ μέλλει καὶ οὔπω ἐστίν. [1] Ἐκ δὲ τούτων καὶ ὁ ἄπειρος καὶ ὁ ἀεὶ λαμβανόμενος χρόνος σύγκειται. Τὸ δ' ἐκ μὴ ὄντων συγκείμενον ἀδύνατον 2 [d] ἂν εἶναι δόξειε [e] μετέχειν οὐσίας. Πρὸς δὲ τούτοις παντὸς μεριστοῦ, ἐάν περ ᾖ, ἀνάγκη, ὅτε ἔστιν, [f] ἤτοι πάντα τὰ μέρη εἶναι ἢ ἔνια· τοῦ δὲ χρόνου τὰ μὲν γέγονε τὰ δὲ μέλλει, ἔστι δ' οὐδέν, ὄντος μεριστοῦ. Τὸ δὲ νῦν οὐ μέρος· μετρεῖ [g] τε γὰρ τὸ [h] μέρος, καὶ συγκεῖσθαι [i] δεῖ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν· 3 ὁ δὲ χρόνος [k] οὐ δοκεῖ συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν. [4] Ἔτι δὲ τὸ νῦν, ὃ φαίνεται [l] διορίζειν τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, πότερον ἓν καὶ [m] ταὐτὸν ἀεὶ διαμένει ἢ ἄλλο καὶ ἄλλο, [n] οὐ ῥᾴδιον [o] ἰδεῖν. Εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον, μηδὲν δ' ἐστὶ τῶν ἐν τῷ χρόνῳ ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος [p] ἅμα, ὃ μὴ περιέχει, τὸ δὲ περιέχεται, ὥσπερ ὁ ἐλάττων χρόνος ὑπὸ τοῦ [q] πλείονος, [r] τὸ δὲ νῦν μὴ ὂν πρότερον δὲ ὂν ἀνάγκη ἐφθάρθαι ποτέ,

[r] δ' ἡ] δὴ G. [s] ᾗ] ἡ G. [t] ἂν εἴη F. [v] τὸ post καὶ om. E. [w] διώρισται E. [x] τοῦτον τὸν τρόπον F. [y] περὶ τοῦ χρόνου H. [z] αὐτῶν F. [a] ἢ post οὖν om. F.G.H.I. [b] μόγις F.G.H.I. [c] ἂν] ἂν καὶ E, om. F. [d] ἂν om. I, post δόξειεν ponit (omisso εἶναι) F. [e] μετέχειν] μετέχειν ποτὲ F.G, ποτὲ μετέχειν I. [f] ἤτοι ἔνια ἢ πάντα τὰ μέρη εἶναι F.G.H.I. [g] τε] ται pr. H, om. G. [h] μέρος] μέρος, τὸ δὲ νῦν οὐ μετρεῖ F. [i] δεῖ] δὴ I, δοκεῖ H. [k] οὐ om. F. [l] ὁρίζειν E. [m] τὸ αὐτὸ F.G.H.I. [n] οὐ] ὁ E. [o] συνιδεῖν H. [p] ἅμα post περιέχει H. [q] πλέονος H.I. [r] τὸ δὲ] τό τε H.

[s] *καὶ τὰ νῦν ἅμα μὲν* [t] *ἀλλήλοις οὐκ ἔσται, ἐφθάρθαι* [v] *δὲ ἀνάγκη ἀεὶ τὸ πρότερον. Ἐν ἑαυτῷ μὲν* [w] *οὖν ἐφθάρθαι* 4 [x] *οὐχ οἷόν* [y] *τε διὰ τὸ εἶναι* [z] *τότε, ἐν ἄλλῳ δὲ νῦν ἐφθάρθαι τὸ πρότερον νῦν οὐκ ἐνδέχεται.* [a] *Ἔστω γὰρ ἀδύνατον ἐχόμενα εἶναι ἀλλήλων τὰ νῦν ὥσπερ* [b] *στιγμὴ στιγμῆς. Εἴπερ οὖν ἐν τῷ ἐφεξῆς οὐκ ἔφθαρται ἀλλ᾿ ἐν ἄλλῳ, ἐν τοῖς μεταξὺ τοῖς νῦν ἀπείροις οὖσιν ἅμα ἂν εἴη· τοῦτο δ᾿ ἀδύνατον. Ἀλλὰ* 5 *μὴν οὐδ᾿ ἀεὶ τὸ αὐτὸ διαμένειν δυνατόν· οὐδενὸς γὰρ διαιρετοῦ πεπερασμένου ἓν πέρας ἐστίν, οὔτ᾿* [c] *ἂν ἐφ᾿ ἓν ᾖ συνεχὲς οὔτ᾿* [d] *ἂν ἐπὶ πλείω· τὸ δὲ νῦν πέρας ἐστί, καὶ χρόνον ἔστι λαβεῖν πεπερασμένον. Ἔτι εἰ τὸ ἅμα εἶναι κατὰ χρόνον καὶ* 6 *μήτε πρότερον μήτε ὕστερον τὸ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι καὶ ἐν τῷ νῦν ἐστίν, εἰ τά* [e] *τε* [f] *πρότερον καὶ τὰ ὕστερον ἐν τῷ νῦν τῳδί ἐστιν, ἅμα ἂν εἴη τὰ* [g] *εἰς ἔτος* [h] *γενόμενα μυριοστὸν τοῖς* [i] *γενομένοις τήμερον, καὶ οὔτε πρότερον οὔθ᾿ ὕστερον* [k] *οὐδὲν ἄλλο ἄλλου. Περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ* 7 *τοσαῦτ᾿* [l] *ἔστω διηπορημένα·* [m] *τί δ᾿ ἐστὶν ὁ χρόνος καὶ τίς* [n] *αὐτοῦ ἡ φύσις, ὁμοίως ἔκ τε τῶν παραδεδομένων ἄδηλόν ἐστι, καὶ περὶ ὧν τυγχάνομεν διεληλυθότες πρότερον. Οἱ μὲν γὰρ τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν εἶναί φασιν, οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτήν. Καίτοι τῆς περιφορᾶς καὶ τὸ μέρος χρόνος τίς ἐστι, περιφορὰ δέ γε οὔ·* [o] *μέρος γὰρ περιφορᾶς τὸ* [p] *ληφθέν, ἀλλ᾿ οὐ περιφορά. Ἔτι* [q] *δ᾿ εἰ πλείους ἦσαν οἱ οὐρα-* 8 *νοί, ὁμοίως ἂν ἦν ὁ χρόνος ἡ* [r] *ὁτουοῦν αὐτῶν κίνησις, ὥστε πολλοὶ χρόνοι ἅμα. Ἡ δὲ τοῦ ὅλου σφαῖρα ἔδοξε μὲν τοῖς* [s] *εἰποῦσιν εἶναι ὁ χρόνος, ὅτι ἔν* [t] *τε τῷ* [v] *χρόνῳ πάντα ἐστὶ καὶ ἐν τῇ τοῦ ὅλου σφαίρᾳ· ἔστι δ᾿ εὐηθικώτερον τὸ εἰρημέ-*

[s] καὶ τὰ νῦν ἅμα om. E. in litura. [t] οὐκ ἔσται ἀλλήλοις διέφθαρθαι H. [v] δὲ et ἀεὶ τὸ πρότερον om. E. [w] οὖν om. I. [x] οὐχ] τὸ νῦν οὐχ H. [y] τε] τ᾿ ἀεὶ H. [z] τότε om. E. [a] ἔστιν E. [b] στιγμὴ] στιγμὴν E. [c] ἐὰν E. [d] ἂν om. F. [e] γε H. [f] πρότερα καὶ τὰ ὕστερα F. [g] εἰς om. E. [h] μυριοστὸν γενόμενα F. [i] γινομένοις F. [k] ἄλλο ἄλλου οὐδὲν H. [l] ἔσται διηπορημένα F, εἰρήσθω H. [m] τις F. [n] αὐτῷ ἡ φύσις F, ἡ φύσις αὐτοῦ H. [o] μέρος—περιφορά om. I. [p] λεχθὲν E. [q] δ᾿ om. F. [r] ὁτιοῦν H. [s] ἐπιοῦσιν E. [t] τε om. F. [v] χρόνῳ τὰ πάντα I.

9 μένον [w]ἢ ὥστε περὶ αὐτοῦ τὰ ἀδύνατα ἐπισκοπεῖν. Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ μάλιστα [x]κίνησις εἶναι καὶ μεταβολή τις ὁ χρόνος, [y]τοῦτ' ἂν εἴη σκεπτέον. Ἡ μὲν οὖν ἑκάστου μεταβολὴ καὶ κίνησις ἐν [z]αὐτῷ τῷ μεταβάλλοντι [a]μόνον ἐστίν, ἢ οὗ ἂν τύχῃ ὂν αὐτὸ τὸ κινούμενον καὶ μεταβάλλον· ὁ δὲ χρόνος 10 ὁμοίως [b]καὶ πανταχοῦ καὶ παρὰ πᾶσιν. Ἔτι [c]δὲ μεταβολὴ μέν ἐστι [d]πᾶσα θάττων καὶ βραδυτέρα, χρόνος δ' οὐκ ἔστιν· τὸ γὰρ βραδὺ [e]καὶ ταχὺ χρόνῳ ὥρισται, ταχὺ μὲν τὸ ἐν ὀλίγῳ πολὺ κινούμενον, βραδὺ δὲ τὸ ἐν πολλῷ ὀλίγον· ὁ δὲ χρόνος οὐχ ὥρισται χρόνῳ, οὔτε τῷ ποσός τις εἶναι οὔτε τῷ ποιός. Ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι κίνησις, φανερόν· μηδὲν [f]δὲ διαφερέτω λέγειν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι κίνησιν ἢ μεταβολήν.

11 [g]Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄνευ γε μεταβολῆς· ὅταν γὰρ [h]μηδὲν αὐτοὶ [i]μεταβάλλωμεν τὴν διάνοιαν ἢ λάθωμεν μεταβάλλοντες, οὐ δοκεῖ ἡμῖν γεγονέναι [k]χρόνος, καθάπερ οὐδὲ τοῖς [l]ἐν Σαρδοῖ μυθολογουμένοις καθεύδειν παρὰ τοῖς ἥρωσιν, ὅταν ἐγερθῶσιν· συνάπτουσι γὰρ [m]τὸ πρότερον νῦν τῷ ὕστερον νῦν καὶ ἓν ποιοῦσιν, ἐξαιροῦντες διὰ τὴν ἀναισθησίαν τὸ [n]μεταξύ. Ὥσπερ οὖν εἰ μὴ ἦν ἕτερον τὸ νῦν [o]ἀλλὰ [p]ταὐτὸ καὶ ἕν, οὐκ ἂν [q]ἦν χρόνος, οὕτως καὶ ἐπεὶ [r]λανθάνει ἕτερον ὄν, οὐ δοκεῖ 2 εἶναι τὸ μεταξὺ χρόνος. Εἰ [s]δὴ τὸ μὴ οἴεσθαι [t]εἶναι χρόνον τότε συμβαίνει ἡμῖν, ὅταν μὴ [v]ὁρίζωμεν μηδεμίαν μεταβολήν, ἀλλ' [w]ἐν ἑνὶ καὶ ἀδιαιρέτῳ [x]φαίνηται ἡ ψυχὴ μένειν, ὅταν δ' [y]αἰσθώμεθα καὶ ὁρίσωμεν, τότε φαμὲν γεγονέναι χρόνον, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν [z]ἄνευ κινήσεως [a]καὶ μετα-3 βολῆς [b]χρόνος. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε κίνησις οὔτ' ἄνευ κινήσεως ὁ χρόνος ἐστί, φανερόν. Ληπτέον δέ, [c]ἐπεὶ ζητοῦμεν τί

[w] ἢ om. H. [x] κίνησίς τις εἶναι F. [y] τοῦ τε ἂν σκεπτέον G. [z] ἑαυτῷ H. [a] ἔστι μόνον F.G.I. [b] καὶ ante πανταχοῦ om. H. [c] δὲ] δὲ καὶ E. [d] πᾶσα om. E. [e] καὶ τὸ ταχὺ I. [f] δὲ om. E. [g] ἀλλ' οὐ μὴν οὐδ' G. [h] αὐτοὶ μηδὲν H, αὐτοὶ μηθὲν F. [i] μεταβάλωμεν H. [k] ὁ χρόνος F.G.H.I. [l] ἐν] ἐν τῇ G.H.I, om. E. [m] τὸ E. [n] μεταξύ] μέσον I. [o] ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ E. [p] ἓν καὶ ταυτὸν H. [q] ἦν ὁ χρόνος F.H. [r] λανθάνοι G. [s] δὲ E. [t] εἶναι om. G. [v] ὁρίσωμεν F.G.H.I. [w] ἐν om. H. [x] φαίνεται G.H. [y] αἰσθῶμεν I. [z] μεταβολῆς καὶ κινήσεως ἄνευ H. [a] καὶ μεταβολῆς om. I. [b] ὁ χρόνος F.I. [c] ἐπειδὴ F.G.I.

ἐστιν [d] ὁ χρόνος, ἐντεῦθεν [e] ἀρχομένοις, τί τῆς κινήσεώς [f] ἐστιν. Ἅμα γὰρ κινήσεως αἰσθανόμεθα καὶ χρόνου· καὶ γὰρ ἐὰν ᾖ σκότος καὶ μηδὲν διὰ τοῦ σώματος πάσχωμεν, κίνησις δέ τις ἐν τῇ ψυχῇ ἐνῇ, εὐθὺς ἅμα [g] δοκεῖ τις γεγονέναι καὶ χρόνος. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅταν [h] γε χρόνος [i] δοκῇ γεγονέναι τις, ἅμα καὶ κίνησίς [k] τις [l] φαίνεται γεγονέναι. Ὥστε ἤτοι κίνησις ἢ τῆς κινήσεώς τι [m] ἐστὶν ὁ χρόνος. [n] Ἐπεὶ οὖν οὐ κίνησις, ἀνάγκη τῆς κινήσεώς [o] τι εἶναι αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ 4 τὸ κινούμενον κινεῖται ἔκ τινος εἴς τι καὶ πᾶν μέγεθος συνεχές, ἀκολουθεῖ τῷ μεγέθει ἡ κίνησις· διὰ γὰρ [p] τὸ τὸ μέγεθος εἶναι συνεχὲς καὶ ἡ κίνησίς ἐστι συνεχής, [q] διὰ δὲ τὴν κίνησιν ὁ χρόνος· ὅση γὰρ ἡ κίνησις, τοσοῦτος [r] καὶ ὁ χρόνος ἀεὶ δοκεῖ γεγονέναι. Τὸ [s] δὲ δὴ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν τόπῳ πρῶτόν ἐστιν. Ἐνταῦθα μὲν δὴ τῇ θέσει· ἐπεὶ δ' ἐν τῷ μεγέθει [t] ἐστὶ τὸ πρότερον [v] καὶ ὕστερον, ἀνάγκη καὶ ἐν κινήσει εἶναι τὸ πρότερον [v] καὶ ὕστερον, ἀνάλογον τοῖς ἐκεῖ. Ἀλλὰ μὴν καὶ [w] ἐν χρόνῳ [x] ἐστὶ τὸ πρότερον [y] καὶ ὕστερον 5 διὰ τὸ ἀκολουθεῖν ἀεὶ θατέρῳ θάτερον αὐτῶν. Ἔστι δὲ τὸ πρότερον [z] καὶ ὕστερον [a] αὐτῶν ἐν τῇ κινήσει, ὃ μέν [b] ποτε ὂν κίνησίς ἐστιν· τὸ μέντοι εἶναι αὐτῷ ἕτερον καὶ οὐ κίνησις. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν χρόνον [c] γε γνωρίζομεν, ὅταν ὁρίσωμεν τὴν κίνησιν, [d] τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ὁρίζοντες· καὶ τότε φαμὲν γεγονέναι χρόνον, ὅταν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου ἐν τῇ κινήσει αἴσθησιν λάβωμεν. Ὁρίζομεν δὲ τῷ [e] ἄλλο καὶ 6 ἄλλο ὑπολαβεῖν αὐτά, καὶ μεταξύ τι αὐτῶν ἕτερον· ὅταν γὰρ ἕτερα τὰ ἄκρα τοῦ μέσου νοήσωμεν, καὶ δύο εἴπῃ ἡ ψυχὴ τὰ νῦν, τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕστερον, τότε καὶ τοῦτό φαμεν

[d] ὁ om. F. [e] ἀρχόμενοι E. [f] ἐστιν] ἔσται E, ὁ χρόνος ἐστίν H. [g] δοκεῖ τι F, τις δοκεῖ H. [h] γε om. F.H. [i] γενέσθαι δοκῇ F, δοκῇ γενέσθαι I. [k] τις om. H. [l] φαίνεται] δοκεῖ E. [m] ἐστιν—τι om. G. [n] ἐπειδὴ F.G.I. [o] εἶναί τι H. [p] alterum τὸ om. F.G. [q] διὰ—χρόνος om. E.F.G.I. [r] καὶ om. E. [s] δὲ om. E.H. [t] ἐστὶ om. E. [v] καὶ τὸ ὕστερον H. [w] ἐν τῷ χρόνῳ I. [x] ἐστι om. H. [y] καὶ τὸ ὕστερον H.I. [z] καὶ τὸ ὕστερον G.H.I. [a] αὐτῶν om. H. [b] ποτε ὂν] πρότερον E. [c] γε om. I. [d] τῷ E.F.G. [e] ἄλλο καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο G.

εἶναι χρόνον· τὸ γὰρ ὁριζόμενον τῷ νῦν χρόνος [f] εἶναι δοκεῖ· 7 καὶ ὑποκείσθω. Ὅταν μὲν [g] οὖν ὡς ἓν [h] τὸ νῦν αἰσθανώμεθα, καὶ μὴ [i] ἤτοι [k] ὡς πρότερον [l] καὶ ὕστερον ἐν τῇ κινήσει ἢ ὡς τὸ αὐτὸ [m] μὲν προτέρου [n] δὲ καὶ ὑστέρου τινός, οὐ δοκεῖ [o] χρόνος γεγονέναι οὐθείς, ὅτι οὐδὲ κίνησις. Ὅταν δὲ [p] τὸ πρότερον [q] καὶ ὕστερον, τότε λέγομεν χρόνον· τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ χρόνος, ἀριθμὸς κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον. Οὐκ ἄρα κίνησις ὁ χρόνος ἀλλ' ᾗ ἀριθμὸν ἔχει ἡ κίνησις. Σημεῖον δέ· τὸ μὲν γὰρ πλεῖον καὶ ἔλαττον κρίνομεν ἀριθμῷ, κίνησιν δὲ πλείω καὶ ἐλάττω χρόνῳ· ἀριθμὸς ἄρα τις 8 ὁ χρόνος. Ἐπεὶ [r] δ' ἀριθμός [s] ἐστι διχῶς (καὶ γὰρ τὸ [t] ἀριθμούμενον καὶ τὸ [v] ἀριθμητὸν ἀριθμὸν λέγομεν, καὶ ᾧ ἀριθμοῦμεν), ὁ [w] δὲ χρόνος ἐστὶ τὸ ἀριθμούμενον καὶ οὐχ ᾧ ἀριθμοῦμεν. Ἔστι δ' ἕτερον ᾧ ἀριθμοῦμεν καὶ τὸ ἀριθμούμενον. Καὶ ὥσπερ ἡ κίνησις ἀεὶ ἄλλη [x] καὶ ἄλλη, καὶ ὁ χρόνος. Ὁ δ' ἅμα πᾶς χρόνος ὁ αὐτός· τὸ γὰρ νῦν τὸ αὐτὸ ὅ ποτ' ἦν· 9 τὸ δ' εἶναι αὐτῷ ἕτερον. Τὸ δὲ νῦν τὸν χρόνον μετρεῖ, ᾗ πρότερον καὶ [y] ὕστερον. Τὸ δὲ νῦν ἔστι μὲν ὡς τὸ αὐτό, [z] ἔστι δ' ὡς οὐ τὸ αὐτό· ᾗ μὲν [a] γὰρ ἐν ἄλλῳ [b] καὶ ἄλλῳ, ἕτερον (τοῦτο δ' ἦν αὐτῷ τὸ νῦν), [c] ᾗ δὲ [d] ὅ ποτε ὄν ἐστι τὸ νῦν, τὸ αὐτό· ἀκολουθεῖ γάρ, ὡς ἐλέχθη, τῷ μὲν μεγέθει ἡ κίνησις, ταύτῃ δ' ὁ χρόνος, [e] ὡς φαμέν. Καὶ ὁμοίως δὴ [f] τῇ στιγμῇ τὸ φερόμενον, ᾧ τὴν κίνησιν γνωρίζομεν καὶ τὸ πρότερον ἐν [g] αὐτῇ καὶ [h] τὸ ὕστερον. Τοῦτο [i] δὲ ὅ μέν ποτε [j] ὂν τὸ [k] αὐτό (ἢ στιγμὴ γὰρ ἢ λίθος ἤ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι), τῷ λόγῳ δὲ ἄλλο, ὥσπερ οἱ σοφισταὶ λαμβάνουσιν ἕτερον [l] τὸ [m] Κορίσκον ἐν Λυκείῳ εἶναι καὶ τὸ Κορίσκον ἐν

[f] εἶναι post χρόνος om. E. [g] οὖν om. E. [h] αἰσθανώμεθα τὸ νῦν F. [i] τοι E. [k] ὡς τὸ πρ. G.H.I. [l] καὶ τὸ ὕστερον H. [m] μὲν] μὴ H, μὲν οὐ F. [n] δὲ καὶ ὑστέρου om. E. [o] γεγονέναι χρόνος F. [p] τὸ om. G. [q] καὶ τὸ ὕστερον E. [r] δ'] δ' ὁ G. [s] ἐστι om. E. [t] ἀριθμητὸν καὶ τὸ ἀριθμούμενον H. [v] ἀριθμητὸν] ἀριθμοῦν E. [w] δὴ F.G. [x] καὶ ἄλλη om. G.I. [y] ὕστερον ὁρίζει. Τὸ E. [z] ἔστι δ'—αὐτό om. G. [a] γὰρ om. H. [b] καὶ ἄλλῳ om. G. [c] ᾗ] ὃ G.H.I. [d] ὁ πότε G.I, ποτε H. [e] ὥσπερ F.G.H.I. [f] τῇ om. E. [g] ταύτῃ H. [h] τὸ om. G. [i] δὴ F.G.H.I. [j] ὂν ἐστὶ τὸ H. [k] τοιοῦτό E. [l] τὸ om. E. [m] Κορισκὸν G.

ἀγορᾷ. Καὶ τοῦτο δὴ τῷ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι εἶναι ἕτερον. 10
Τῷ δὲ φερομένῳ ἀκολουθεῖ τὸ νῦν, ὥσπερ ὁ χρόνος τῇ κινήσει· τῷ γὰρ φερομένῳ γνωρίζομεν τὸ πρότερον καὶ ὕστερον [n] ἐν [o] κινήσει· ᾗ δ' ἀριθμητὸν τὸ πρότερον [p] καὶ ὕστερον, τὸ νῦν ἐστίν· [q] ὥστε καὶ ἐν τούτοις, ὃ μέν ποτε ὂν νῦν, [r] ἔστι τὸ αὐτό· [s] πρότερον γὰρ [t] καὶ ὕστερόν ἐστι [v] τὸ [w] ἐν κινήσει· [x] τὸ δ' εἶναι ἕτερον· ᾗ ἀριθμητὸν γὰρ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, [y] τὸ νῦν ἐστίν. Καὶ γνώριμον δὲ [z] μάλιστα τοῦτ' ἐστίν· 11 καὶ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὸ κινούμενον καὶ ἡ φορὰ διὰ τὸ φερόμενον· τόδε γάρ τι τὸ φερόμενον, ἡ [a] δὲ κίνησις οὔ. Ἔστι μὲν οὖν ὡς τὸ αὐτὸ [b] τὸ νῦν [c] λεγόμενον ἀεί, ἔστι δ' ὡς οὐ τὸ αὐτό· καὶ γὰρ [d] τὸ φερόμενον. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι εἴτε 12 χρόνος μὴ εἴη, τὸ νῦν οὐκ ἂν εἴη, εἴτε τὸ νῦν [e] μὴ εἴη, [f] χρόνος οὐκ ἂν εἴη· ἅμα γὰρ ὥσπερ τὸ φερόμενον καὶ ἡ φορά, οὕτως [g] καὶ ὁ ἀριθμὸς ὁ τοῦ φερομένου καὶ ὁ τῆς φορᾶς. Χρόνος μὲν γὰρ ὁ τῆς φορᾶς ἀριθμός, τὸ [h] νῦν δὲ ὡς τὸ φερόμενον οἷον μονὰς ἀριθμοῦ. Καὶ συνεχής τε δὴ ὁ χρόνος 13 τῷ νῦν, καὶ διῄρηται κατὰ τὸ νῦν· ἀκολουθεῖ γὰρ [i] καὶ τοῦτο τῇ φορᾷ καὶ τῷ φερομένῳ· [j] καὶ [k] γὰρ ἡ κίνησις καὶ ἡ φορὰ μία τῷ φερομένῳ, ὅτι ἕν, [l] καὶ οὐχ ὅ ποτε ὄν (καὶ γὰρ ἂν [m] διαλίποι) ἀλλὰ [n] τῷ λόγῳ. Καὶ [o] γὰρ ὁρίζει [p] τὴν πρότερον καὶ ὕστερον κίνησιν τοῦτο. Ἀκολουθεῖ δὲ καὶ τοῦτό πως τῇ στιγμῇ· [q] καὶ γὰρ ἡ στιγμὴ καὶ συνέχει τὸ μῆκος καὶ ὁρίζει· ἔστι γὰρ τοῦ μὲν ἀρχὴ τοῦ δὲ τελευτή. Ἀλλ' ὅταν μὲν οὕτω λαμβάνῃ τις [r] ὡς δυσὶ χρώμενος τῇ μιᾷ, ἀνάγκη ἵστασθαι, εἰ ἔσται [s] ἀρχὴ καὶ τελευτὴ ἡ αὐτὴ στιγμή.

[n] ἐν—ὕστερον om. G. [o] ἐν τῇ κ. H. [p] καὶ τὸ ὕστ. E.H. [q] ὥστε καὶ ἐν τούτοις om. F. [r] τὸ αὐτό ἐστι F. [s] τὸ πρότερον E.H.I. [t] καὶ] ἢ F.G.I. [v] τὸ om. E. [w] ἐν] ἐν τῇ H. [x] τῷ H, om. E. [y] ἐστὶ τὸ νῦν F, νῦν ἐστι H. [z] μάλιστα τὸ νῦν τοῦτ' H. [a] τε E. [b] τὸ om. I. [c] λεγόμενον om. E, ante τὸ νῦν ponit H. [d] τὸ φ.] καὶ τὸ φ. I. [e] μὴ εἴη] μὴ ἔσται E. [f] ὁ χρόνος F.G.H.I. [g] ὁ post καὶ om. F. [h] δὲ νῦν H. [i] καὶ post γὰρ om. G. [j] καὶ γὰρ—φερομένῳ om. G. [k] γὰρ] γὰρ καὶ E. [l] καὶ post ἕν om. H. [m] διαλείποι G.I. [n] τῷ] καὶ τῷ F. [o] γὰρ ὁρίζει] ὁρίζει δὴ H.I. [p] τὴν προτέραν καὶ ὑστέραν κίνησιν F, τῇ πρότερον καὶ ὕστερον κινήσει pr. H. [q] καὶ γὰρ ἡ στιγμὴ om. E. [r] ὡς om. E. [s] ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τ. E.

14 Τὸ δὲ νῦν διὰ τὸ κινεῖσθαι τὸ φερόμενον ἀεὶ ἕτερον· ὥσθ' ὁ χρόνος ἀριθμὸς οὐχ ὡς τῆς αὐτῆς στιγμῆς, ὅτι ἀρχὴ καὶ τελευτή, ἀλλ' ὡς τὰ ἔσχατα τῆς [t] αὐτῆς μᾶλλον, καὶ οὐχ ὡς ὡς τὰ μέρη, διά [v] τε τὸ εἰρημένον (τῇ γὰρ μέσῃ στιγμῇ [w] ὡς δυσὶ χρήσεται, ὥστε ἠρεμεῖν συμβήσεται), καὶ ἔτι φανερὸν ὅτι [x] οὐδὲ μόριον τὸ [y] νῦν τοῦ χρόνου, οὐδ' ἡ διαίρεσις [z] τῆς κινήσεως, ὥσπερ οὐδ' [a] αἱ στιγμαὶ [b] τῆς γραμμῆς· αἱ δὲ 15 γραμμαὶ [c] αἱ δύο τῆς μιᾶς μόρια. ᾟ μὲν οὖν πέρας τὸ νῦν, οὐ χρόνος, ἀλλὰ συμβέβηκεν· ᾗ δ' ἀριθμεῖ, ἀριθμός· τὰ μὲν γὰρ πέρατα ἐκείνου [d] μόνον [e] ἐστὶν οὗ ἐστὶ πέρατα, ὁ δ' [f] ἀριθμὸς ὁ τῶνδε τῶν ἵππων, ἡ δεκάς, καὶ ἄλλοθι. Ὅτι μὲν τοίνυν ὁ χρόνος ἀριθμός ἐστι κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον [g] καὶ ὕστερον, καὶ συνεχής (συνεχοῦς [h] γάρ), φανερόν.

12 Ἐλάχιστος δὲ ἀριθμὸς ὁ μὲν ἁπλῶς ἐστίν, ἡ [i] δυάς. Τὶς [k] δ' ἀριθμὸς [l] ἔστι μὲν ὡς ἔστιν, ἔστι δ' ὡς οὐκ ἔστιν, οἷον γραμμῆς [m] ἐλάχιστος πλήθει μέν ἐστιν αἱ δύο ἢ [n] ἡ μία, μεγέθει δ' οὐκ ἔστιν ἐλάχιστος· ἀεὶ γὰρ διαιρεῖται πᾶσα γραμμή. Ὥσθ' ὁμοίως καὶ [o] ὁ χρόνος· ἐλάχιστος [p] γὰρ κατὰ μὲν ἀριθμόν ἐστιν [q] ὁ εἷς ἢ [r] οἱ δύο, κατὰ μέγεθος δ' 2 οὐκ ἔστιν. Φανερὸν [s] δὲ καὶ [t] ὅτι [v] ταχὺς μὲν καὶ βραδὺς οὐ λέγεται, πολὺς δὲ καὶ ὀλίγος καὶ μακρὸς καὶ βραχύς. [w] ᾟ μὲν [x] γὰρ συνεχής, μακρὸς καὶ βραχύς, [y] ᾗ δ' ἀριθμός, πολὺς καὶ ὀλίγος. Ταχὺς [z] δὲ καὶ βραδὺς οὐκ ἔστιν· οὐδὲ [a] γὰρ 3 ἀριθμὸς ᾧ ἀριθμοῦμεν ταχὺς καὶ βραδὺς [b] οὐδείς. Καὶ ὁ αὐτὸς [c] δὲ πανταχοῦ ἅμα· [d] πρότερον δὲ καὶ ὕστερον οὐχ ὁ αὐτός, ὅτι καὶ ἡ μεταβολὴ ἡ μὲν παροῦσα μία, ἡ δὲ γεγενη-

[t] αὐτῆς om. I. [v] τε om. E. [w] ὡς om. E.G. [x] οὐδὲν E.G. [y] νῦν τοῦ om. pr. F. [z] τῆς κινήσεως post χρόνου pr. F. [a] ἡ στιγμὴ H. [b] τῆς om. F. [c] αἱ om. F. [d] μόνου G. [e] ἐστὶν] ἐστὶ πέρατα H.I. [f] ἀρ. τῶνδε E, ἀρ. τῶν τῶνδε F. [g] καὶ τὸ ὕστερον I. [h] γὰρ] μὲν γὰρ F. [i] δυάς—δ' ὡς rc. supra lituram E. [k] δ'] δὲ ὁ G. [l] ἔστι μὲν ὡς ἔστιν] ἐστιν, ἔστι μὲν ὡς F, ἔστι μὲν ὡς G.H. [m] ἐλάχιστος ἀριθμὸς πλ. H. [n] ἡ om. F. [o] ὁ om. E.G.I. [p] γὰρ κατὰ μὲν] μὲν κατὰ I. [q] ὁ εἷς] οἷον E. [r] οἱ om. E.F. [s] δὲ] δὲ δὴ I. [t] διότι F.G.H. [v] βραδὺς μὲν καὶ ταχὺς H. [w] ᾗ μὲν—βραχύς om. G. [x] γὰρ om. I. [y] ᾗ] ὁ G. [z] δὲ om. G. [a] γὰρ] γὰρ ὁ E. [b] οὐδὲ εἷς H. [c] δὲ] δὴ E. [d] πρότερος δὲ καὶ ὕστερος G.

μένη καὶ ἡ μέλλουσα ἑτέρα. Ὁ δὲ χρόνος ἀριθμός ἐστιν οὐχ ᾧ ἀριθμοῦμεν ἀλλ' ὁ ἀριθμούμενος, οὗτος δὲ συμβαίνει [e] *πρότερον καὶ* [f] *ὕστερον ἀεὶ ἕτερος·* [g] *τὰ γὰρ νῦν ἕτερα. Ἔστι δὲ ὁ ἀριθμὸς εἷς* [h] *μὲν καὶ ὁ αὐτὸς ὁ τῶν ἑκατὸν ἵπ-* 4 *πων* [i] *καὶ ὁ τῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων, ὧν* [k] *δ' ἀριθμός, ἕτερα,* [l] *οἱ ἵπποι τῶν ἀνθρώπων. Ἔτι ὡς ἐνδέχεται κίνησιν εἶναι τὴν αὐτὴν καὶ μίαν πάλιν καὶ πάλιν, οὕτω καὶ* [m] *χρόνον, οἷον ἐνιαυτὸν ἢ ἔαρ ἢ μετόπωρον. Οὐ μόνον δὲ τὴν κίνησιν τῷ* 5 *χρόνῳ μετροῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῇ κινήσει τὸν χρόνον διὰ τὸ ὁρίζεσθαι ὑπ' ἀλλήλων· ὁ μὲν γὰρ χρόνος ὁρίζει τὴν κίνησιν ἀριθμὸς ὢν αὐτῆς, ἡ δὲ κίνησις τὸν χρόνον. Καὶ λέγομεν πολὺν* [n] *ἢ ὀλίγον* [o] *χρόνον τῇ κινήσει μετροῦντες, καθάπερ* [p] *καὶ τῷ ἀριθμητῷ τὸν ἀριθμόν,* [q] *οἷον τῷ ἑνὶ ἵππῳ τὸν τῶν ἵππων ἀριθμόν.* [r] *Τῷ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τὸ τῶν ἵππων πλῆθος γνωρίζομεν, πάλιν δὲ τῷ* [s] *ἑνὶ ἵππῳ τὸν* [t] *τῶν ἵππων ἀριθμὸν αὐτόν. Ὁμοίως* [v] *δὲ καὶ ἐπὶ* [w] *τοῦ χρόνου* [x] *καὶ τῆς κινήσεως·* 6 *τῷ μὲν γὰρ χρόνῳ τὴν κίνησιν, τῇ δὲ κινήσει τὸν χρόνον μετροῦμεν. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως συμβέβηκεν· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ* [y] *μὲν μεγέθει ἡ κίνησις, τῇ δὲ κινήσει ὁ χρόνος, τῷ καὶ ποσὰ καὶ συνεχῆ καὶ διαιρετὰ εἶναι· διὰ μὲν γὰρ τὸ* [z] *τὸ μέγεθος* [a] *εἶναι* [b] *τοιοῦτον ἡ κίνησις ταῦτα πέπονθεν, διὰ δὲ τὴν κίνησιν ὁ χρόνος. Καὶ μετροῦμεν καὶ τὸ μέγεθος τῇ κινήσει* 7 *καὶ τὴν κίνησιν τῷ μεγέθει· πολλὴν γὰρ* [c] *εἶναί φαμεν τὴν ὁδόν, ἂν* [d] *ᾖ* [e] *ἡ πορεία πολλή,* [f] *καὶ* [g] *ταύτην πολλήν, ἂν ἡ ὁδὸς ᾖ πολλή. Καὶ τὸν χρόνον, ἂν ἡ κίνησις, καὶ τὴν κίνησιν, ἂν ὁ χρόνος. Ἐπεὶ δ'* [h] *ἐστὶν ὁ χρόνος μέτρον κινήσεως καὶ* 8

[e] *πρότερον*] *κατὰ τὸ πρότερον* I. [f] *ὕστερον καὶ πρότερον* H. [g] *τὰ* corr. E. [h] *μὲν* om. E. [i] *καὶ τῶν* I, *τῶν τε* H. [k] *δ'*] *δ' ὁ* H. [l] *οἱ ἵπποι τῶν*] *οἷον ἵππων καὶ* E. [m] *χρόνον ἐνδέχεται οἷον* F.G.H.I. [n] *ἢ*] *καὶ* E. [o] *χρόνον* om. H. [p] *καὶ* om. F. [q] *οἷον—ἀριθμόν* om. I. [r] *τῷ μὲν—αὐτόν* om. H. [s] *ἑνὶ*] *ἐν* E. [t] *τῶν ἵππων ἀρ. αὐτόν*] *αὐτῶν ἀρ.* E. [v] *δὲ* om. H. [w] *τοῦ*] *τῆς* F. [x] *καὶ τῆς* om. E.F. [y] *μὲν* om. F.I. [z] alterum *τὸ* om. E.F.I. [a] *εἶναι* om. G.H. [b] *τοσοῦτον καὶ ἡ* H. [c] *φαμεν εἶναι* G.H.I. [d] *ᾖ* om. E.F.G.H. [e] *ἡ* om. I. [f] *καὶ—πολλή* om. G. [g] *ταύτην φαμὲν εἶναι πολλὴν* H. [h] *ἐστιν* post *κινήσεως* I.

τοῦ κινεῖσθαι, μετρεῖ δ' [i] οὗτος τὴν κίνησιν τῷ [k] ὁρίσαι τινὰ κίνησιν ἣ [l] καταμετρήσει [m] τὴν ὅλην, ὥσπερ καὶ [n] τὸ μῆκος ὁ πῆχυς τῷ [o] ὡρίσθαι τι μέγεθος ὃ ἀναμετρήσει τὸ ὅλον, καὶ ἔστι τῇ κινήσει [p] τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι τὸ μετρεῖσθαι [q] τῷ χρόνῳ καὶ [r] αὐτὴν καὶ τὸ εἶναι αὐτῆς· ἅμα γὰρ τὴν κίνησιν καὶ τὸ εἶναι τῇ κινήσει [s] μετρεῖ, καὶ τοῦτ' ἔστιν [t] αὐτῇ τὸ ἐν χρόνῳ
9 εἶναι, τὸ μετρεῖσθαι αὐτῆς τὸ εἶναι. [v] Δῆλον δ' ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦτ' ἔστι τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι, τὸ μετρεῖσθαι [w] αὐτῶν τὸ εἶναι ὑπὸ τοῦ χρόνου. Τὸ γὰρ ἐν χρόνῳ εἶναι [x] δυοῖν ἐστὶ θάτερον, ἓν μὲν τὸ εἶναι τότε ὅτε [y] ὁ χρόνος ἐστίν, ἓν δὲ [z] τὸ ὥσπερ ἔνια λέγομεν ὅτι ἐν ἀριθμῷ ἐστίν. Τοῦτο δὲ σημαίνει [a] ἤτοι ὡς μέρος ἀριθμοῦ καὶ πάθος, καὶ ὅλως [b] ὅτι
10 τοῦ ἀριθμοῦ τι, ἢ ὅτι ἔστιν αὐτοῦ ἀριθμός. Ἐπεὶ [c] δ' ἀριθμὸς ὁ χρόνος, τὸ μὲν νῦν καὶ τὸ πρότερον, καὶ [d] ὅσα τοιαῦτα οὕτως ἐν χρόνῳ ὡς ἐν ἀριθμῷ [e] μονὰς καὶ τὸ περιττὸν [f] καὶ ἄρτιον (τὰ μὲν γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ [g] τι, τὰ δὲ τοῦ χρόνου τί ἐστι), τὰ δὲ πράγματα ὡς ἐν ἀριθμῷ τῷ χρόνῳ [h] ἐστίν. Εἰ δὲ τοῦτο, περιέχεται [i] ὑπ' ἀριθμοῦ ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τόπῳ
11 [k] ὑπὸ τόπου. Φανερὸν δὲ [l] καὶ ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι τὸ εἶναι ὅτε [m] ὁ χρόνος ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐν κινήσει εἶναι οὐδὲ τὸ ἐν τόπῳ [n] ὅτε ἡ κίνησις καὶ ὁ τόπος ἐστίν. Εἰ γὰρ ἔσται τὸ ἔν τινι οὕτως, πάντα τὰ πράγματα ἐν ὁτῳοῦν ἔσται, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐν τῇ κέγχρῳ· ὅτε γὰρ ἡ κέγχρος ἐστίν, [o] ἔστι καὶ ὁ οὐρανός. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν συμβέβηκεν, ἐκεῖνο δ' ἀνάγκη παρακολουθεῖν καὶ τῷ ὄντι ἐν [p] χρόνῳ εἶναί τινα χρόνον, ὅτε κἀκεῖνό ἐστι, καὶ τῷ ἐν κινήσει ὄντι εἶναι τότε

[i] οὕτως F.G.I. [k] ὡρίσθαι G. [l] καταμετρῆσαι I. [m] τὴν ὅλην—ἀναμετρήσει om. F. [n] τὸ μῆκος καὶ πῆχυς G, ὁ πῆχυς τὸ μῆκος H.I. [o] ὁρίσαι E.G. [p] τῷ G. [q] τῷ χρόνῳ—μετρεῖσθαι om. F. [r] αὐτήν E. [s] μετρεῖ om. E. [t] αὐτῇ om. H. [v] δὲ δῆλον H. [w] αὐτοῖς I. [x] δυεῖν E, δυοῖν γάρ G. [y] ὁ om. F.I. [z] τὸ om. E. [a] ἤτοι] τὸ ἢ E. [b] ὅτε G. [c] δ'] δ' ἐστὶν E. [d] ὅσα ἄλλα τ. H. [e] μονάς τε καὶ H. [f] καὶ τὸ ἄρτιον F.H. [g] τι] ὅτι E. [h] ἐστιν] τι ἐστιν I. [i] ὑπ'] ὑπὸ τοῦ H. [k] ὑπὸ τοῦ τόπου F.G.H.I. [l] ὅτι καὶ G. [m] ὁ om. E. [n] ὅτε] εἶναι ὅτε H. [o] ἔστι post οὐρανός ponunt H.I, om. F. [p] χρόνῳ τὸ εἶναι H.

κίνησιν. ‘Επεὶ δ’ ἐστὶν ὡς ἐν ἀριθμῷ τὸ ἐν χρόνῳ, ληφθή- 12
σεταί τις πλείων χρόνος παντὸς τοῦ ἐν χρόνῳ ὄντος· διὸ
ἀνάγκη πάντα [q] τὰ ἐν χρόνῳ ὄντα περιέχεσθαι [r] ὑπὸ χρόνου,
ὥσπερ καὶ τἆλλα ὅσα ἔν τινί [s] ἐστιν, οἷον τὰ ἐν τόπῳ ὑπὸ
τοῦ τόπου. [t] Καὶ [v] πάσχειν δή τι ὑπὸ τοῦ χρόνου, [w] καθά-
περ καὶ λέγειν εἰώθαμεν ὅτι κατατήκει ὁ χρόνος, καὶ γηρά-
σκει [x] πάνθ’ ὑπὸ τοῦ χρόνου, [y] καὶ ἐπιλανθάνεται διὰ τὸν
χρόνον, ἀλλ’ οὐ μεμάθηκεν, οὐδὲ νέον γέγονεν οὐδὲ καλόν·
φθορᾶς γὰρ [z] αἴτιος καθ’ αὑτὸν μᾶλλον ὁ χρόνος· ἀριθμὸς
γὰρ κινήσεως, ἡ δὲ κίνησις ἐξίστησι τὸ ὑπάρχον. ‘Ωστε 13
φανερὸν ὅτι [a] τὰ ἀεὶ ὄντα, ᾗ ἀεὶ ὄντα, οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ·
οὐ γὰρ περιέχεται [b] ὑπὸ χρόνου, [c] οὐδὲ μετρεῖται τὸ εἶναι
αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· σημεῖον δὲ τούτου ὅτι οὐδὲ πάσχει
οὐδὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου ὡς οὐκ ὄντα [d] ἐν χρόνῳ. ‘Επεὶ δ’ ἐστὶν 14
ὁ χρόνος μέτρον κινήσεως, ἔσται καὶ ἠρεμίας μέτρον [e] κατὰ
συμβεβηκός· πᾶσα γὰρ ἠρεμία ἐν χρόνῳ. Οὐ γὰρ ὥσπερ
τὸ ἐν κινήσει ὂν ἀνάγκη κινεῖσθαι, οὕτω [f] καὶ τὸ ἐν χρόνῳ·
οὐ γὰρ κίνησις ὁ χρόνος, ἀλλ’ ἀριθμὸς κινήσεως· ἐν ἀριθμῷ
δὲ κινήσεως ἐνδέχεται εἶναι καὶ τὸ [g] ἠρεμοῦν. Οὐ γὰρ πᾶν
τὸ ἀκίνητον ἠρεμεῖ, ἀλλὰ τὸ ἐστερημένον κινήσεως πεφυκὸς
δὲ κινεῖσθαι, καθάπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον. Τὸ δ’ εἶναι 15
ἐν ἀριθμῷ ἐστὶ τὸ εἶναί τινα ἀριθμὸν τοῦ πράγματος, καὶ
μετρεῖσθαι τὸ εἶναι [h] αὐτοῦ τῷ ἀριθμῷ ἐν ᾧ ἐστίν, [i] ὥστ’ εἰ
ἐν χρόνῳ, ὑπὸ χρόνου. Μετρήσει δ’ ὁ χρόνος τὸ κινούμενον
καὶ τὸ ἠρεμοῦν, ᾗ τὸ μὲν κινούμενον τὸ δὲ ἠρεμοῦν· τὴν γὰρ
κίνησιν αὐτῶν μετρήσει καὶ τὴν ἠρεμίαν, πόση τις. ‘Ωστε
τὸ κινούμενον οὐχ ἁπλῶς ἔσται μετρητὸν ὑπὸ [k] χρόνου, [l] ᾗ

[q] τὰ om. E. [r] ὑπὸ τοῦ χρόνου F.H.I. [s] ἔστω E. [t] καὶ om. F. [v] πάσχει E.H. [w] καθάπερ καὶ λ. εἰώθαμεν om. F. [x] πᾶν E. [y] καὶ ἐπιλ. διὰ τὸν χρόνον] οὐδὲ μετρεῖται τὸ εἶναι αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ χρόνου F. [z] αἴτιον καθ’ ἑαυτὸν E. [a] τὰ om. E. [b] ὑπὸ τοῦ χρόνου F. [c] οὐδὲ—χρόνου om. G. [d] ἐν τῷ χρόνῳ I. [e] κατὰ συμβεβηκός om. E. [f] καὶ ἐν τῷ χρόνῳ. Οὐ γὰρ ἡ κίνησις I. [g] ἠρεμοῦν] ἠρεμεῖν F. [h] αὐτῷ E. [i] ὥστε καὶ ἐν χρόνῳ τὸ ὑπὸ χρόνου καὶ μέρος χρόνου μετρήσει E. [k] χρόνῳ pr. F, τοῦ χρόνου E.H. [l] ᾗ ποσόν τι ἐστὶν om. pr. E.

ποσόν τί ἐστιν, ἀλλ' [m] ᾗ ἡ κίνησις αὐτοῦ [n] ποσή. Ὥσθ' ὅσα [o] μήτε κινεῖται μήτ' ἠρεμεῖ, [p] οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ· τὸ [q] μὲν γὰρ ἐν χρόνῳ [r] εἶναι τὸ μετρεῖσθαί [s] ἐστι χρόνῳ, ὁ δὲ χρόνος
16 κινήσεως [t] καὶ ἠρεμίας μέτρον. Φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲ τὸ μὴ ὂν ἔσται πᾶν ἐν χρόνῳ, οἷον ὅσα [v] μὴ ἐνδέχεται ἄλλως, ὥσπερ τὸ τὴν διάμετρον εἶναι τῇ πλευρᾷ σύμμετρον. [w] Ὅλως γάρ, εἰ μέτρον [x] μέν ἐστι [y] κινήσεως ὁ χρόνος καθ' αὑτό, τῶν δ' ἄλλων κατὰ συμβεβηκός, δῆλον ὅτι ὧν τὸ εἶναι μετρεῖ, τού-
17 τοις ἅπασιν [z] ἔσται τὸ εἶναι ἐν τῷ ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι. Ὅσα μὲν οὖν φθαρτὰ καὶ [a] γενητὰ καὶ ὅλως ὁτὲ μὲν ὄντα ὁτὲ δὲ [b] μή, ἀνάγκη ἐν χρόνῳ εἶναι· ἔστι γὰρ χρόνος τις πλείων, [c] ὃς [d] ὑπερέξει τοῦ [e] τε εἶναι αὐτῶν καὶ τοῦ μετροῦντος τὴν [f] οὐσίαν· τῶν δὲ μὴ ὄντων ὅσα μὲν περιέχει ὁ χρόνος, τὰ μὲν ἦν, οἷον Ὅμηρός ποτε ἦν, τὰ δὲ ἔσται, [g] οἷον τῶν μελλόντων τι, ἐφ' [h] ὁπότερα περιέχει· [i] καὶ εἰ ἐπ' [k] ἄμφω, ἀμφότερα καὶ ἦν καὶ ἔσται· [l] ὅσα δὲ μὴ [m] περιέχει [n] μηδαμῇ, οὔτ' ἦν
18 [o] οὔτ' ἔστιν οὔτ' ἔσται. Ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν μὴ ὄντων, ὅσων τἀντικείμενα ἀεί ἐστιν, οἷον τὸ ἀσύμμετρον εἶναι τὴν διάμετρον ἀεί [p] ἐστι, καὶ οὐκ ἔσται τοῦτ' ἐν χρόνῳ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ [q] σύμμετρον· διὸ ἀεὶ οὐκ ἔστιν, ὅτι ἐναντίον τῷ ἀεὶ ὄντι. Ὅσων δὲ τὸ ἐναντίον μὴ ἀεί, ταῦτα [r] δὲ δύναται [s] καὶ εἶναι καὶ μή, καὶ ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ αὐτῶν.

13 Τὸ δὲ νῦν ἐστὶ συνέχεια χρόνου, ὥσπερ ἐλέχθη· συνέχει γὰρ [t] τὸν χρόνον τὸν [v] παρελθόντα καὶ [w] ἐσόμενον, καὶ [x] ὅλως πέρας χρόνου ἐστίν· ἔστι γὰρ τοῦ μὲν ἀρχή, τοῦ δὲ τελευτή.

[m] ᾗ om. E.I. [n] ποσή τις. Ὥσθ' H. [o] μήτε] μὴ F.H. [p] οὐδὲ E. [q] μὲν om. F. [r] εἶναι—χρόνῳ om. pr. E. [s] ἐστι τὸ μετρεῖσθαι F.G.I. [t] καὶ] ἐστι καὶ H. [v] μὴ om. E. [w] ὅλως μὲν γὰρ H. [x] μέν om. G. [y] κινήσεως ante ἐστι ponit H, post χρόνος F.G.I. [z] ἐστὶ F. [a] γεννητὰ F.I. [b] μή] μὴ ὄντα H. [c] ὃς] ὅσων G. [d] ὑπάρξει I. [e] τε om. F.G.H.I. [f] οὐσίαν αὐτῶν τῶν E. [g] οἷον om. E. [h] ὃ πότερα I. [i] καὶ εἰ—ἔσται om. E. [k] ἄμφω om. H. [l] ὅσα] ὧν H.I. [m] περιέχει om. E. [n] μηδὲν H, om. E. [o] οὔτ' ἔστιν om. I. [p] ἔσται H. [q] σύμμετρον εἶναι διὸ H. [r] δὲ om. F. [s] καὶ ante εἶναι om. E. [t] τὸν χρόνον om. F. [v] παρεληλυθότα G. [w] ἐρχόμενον χρόνον καὶ F. [x] ὅλως om. E.

Ἀλλὰ τοῦτ' οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς στιγμῆς μενούσης φανερόν. Διαιρεῖ δὲ δυνάμει. Καὶ ᾗ μὲν [y] τοιοῦτο, ἀεὶ ἕτερον τὸ νῦν, ᾗ δὲ συνδεῖ, ἀεὶ τὸ αὐτό, ὥσπερ ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν γραμμῶν. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀεὶ [z] μία στιγμὴ τῇ [a] νοήσει· διαιρούντων [b] γὰρ [c] ἄλλη· ᾗ δὲ μία, ἡ αὐτὴ [d] πάντῃ. [e] Οὕτω 2 καὶ τὸ νῦν τὸ μὲν τοῦ χρόνου διαίρεσις κατὰ δύναμιν, τὸ δὲ πέρας ἀμφοῖν καὶ ἑνότης· ἔστι δὲ ταὐτὸ καὶ [f] κατὰ ταὐτὸ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ ἕνωσις, τὸ δ' εἶναι οὐ [g] ταὐτό. Τὸ [h] μὲν οὕτω λέγεται [i] τῶν νῦν, [k] ἄλλο δ' ὅταν ὁ χρόνος ὁ τούτου ἐγγὺς [l] ᾖ. Ἥξει νῦν, ὅτι τήμερον ἥξει· [m] ἥκει νῦν, ὅτι ἦλθε τήμερον. Τὰ δ' ἐν Ἰλίῳ γέγονεν οὐ νῦν, [n] οὐδ' ὁ κατακλυσμὸς [o] γέγονε νῦν· καίτοι [p] συνεχὴς χρόνος [q] εἰς αὐτά, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐγγύς. Τὸ δὲ ποτέ χρόνος ὡρισμένος πρὸς τὸ πρό- 3 τερον νῦν, οἷον ποτὲ ἐλήφθη [r] Τροία, καὶ ποτὲ ἔσται κατακλυσμός· δεῖ γὰρ πεπεράνθαι πρὸς τὸ νῦν. Ἔσται ἄρα ποσός τις ἀπὸ τοῦδε [s] χρόνος [t] καὶ [v] εἰς ἐκεῖνο, καὶ ἦν εἰς τὸ παρελθόν· εἰ δὲ [w] μηδεὶς χρόνος ὃς οὔ ποτε, πᾶς ἂν εἴη χρόνος πεπερασμένος. Ἆρ' οὖν ὑπολείψει; Ἢ οὔ, εἴπερ [x] ἀεί ἐστι κίνησις. Ἄλλος οὖν ἢ [y] ὁ αὐτὸς πολλάκις; Δῆλον [z] ὅτι ὡς [a] ἂν ἡ κίνησις, οὕτω [b] καὶ ὁ χρόνος· εἰ μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ μία γίνεταί ποτε, ἔσται καὶ χρόνος εἷς καὶ ὁ αὐτός, εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται. [c] Ἐπεὶ δὲ τὸ νῦν τελευτὴ καὶ [d] ἀρχὴ χρόνου, 4 ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ μὲν παρήκοντος τελευτή, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος, ἔχοι ἂν ὥσπερ ὁ κύκλος ἐν τῷ αὐτῷ πως [e] τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, οὕτω καὶ ὁ χρόνος ἀεὶ ἐν ἀρχῇ καὶ τελευτῇ, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ ἀεὶ ἕτερος. Οὐ γὰρ τοῦ

[y] τοιοῦτον F.G.H.I. [z] μία ante ἀεὶ F, om. E.H. [a] νοήσει καὶ ἀεὶ διαιρ. E. [b] γὰρ om. E. [c] ἄλλη καὶ ἄλλη ἡ F. [d] πάντῃ om. G. [e] οὕτω δὲ καὶ H. [f] κατ' αὐτὸ F.H. [g] ταυτόν H. [h] μὲν οὖν οὕτω G.H.I. [i] τῶν] τὸ corr. E. [k] ἄλλο δ' ὅταν] τὸ δ' ἄλλως corr. E. [l] ᾖ] ᾗ ἐστιν corr. E. [m] ἥξει γὰρ νῦν ὅτι τήμερον ἥξει, καὶ ἥκει νῦν ὅτι ἧκε H. [n] οὐδ' —νῦν om. E. [o] γέγονε] ἔσται H. [p] συνεχὴς ὁ χρ. E, συνεχής ἐστι χρ. H. [q] εἰς αὐτά] εἷς ὁ αὐτός H. [r] ἡ Τροία F. [s] ὁ χρόνος F. [t] καὶ ante εἰς om. G.H. [v] εἰς post καὶ om. G. [w] μὴ εἷς F, μηδὲ εἷς G.I. [x] αἰεί E.G. [y] ὁ om. H. [z] ὅτι] δ' ὅτι H. [a] ἂν εἴη ἡ F. [b] καὶ ante χρ. om. F.G.H.I. [c] ἐπειδὴ τὸ E. [d] ἀρχὴ τοῦ χρόνου F. [e] τὸ om. H.

αὐτοῦ ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τὸ νῦν· ἅμα γὰρ ἂν καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ [f] τὰ ἀντικείμενα εἴη καὶ οὐχ ὑπολείψει δή· ἀεὶ γὰρ ἐν 5 ἀρχῇ. Τὸ δ' ἤδη τὸ ἐγγύς ἐστι τοῦ παρόντος νῦν ἀτόμου μέρος τοῦ μέλλοντος χρόνου. Πότε [g] βαδίζεις; Ἤδη, ὅτι ἐγγὺς ὁ χρόνος ἐν ᾧ μέλλει. Καὶ τοῦ [h] παρεληλυθότος χρόνου τὸ μὴ πόρρω τοῦ νῦν. Πότε [i] βαδίζεις; Ἤδη βεβάδικα. Τὸ [k] δὲ Ἴλιον φάναι ἤδη ἑαλωκέναι οὐ λέγομεν, 6 ὅτι [l] πόρρω λίαν τοῦ νῦν. Καὶ τὸ ἄρτι τὸ ἐγγὺς τοῦ παρόντος νῦν, τὸ μόριον τοῦ παρελθόντος. Πότε [m] ἦλθες; Ἄρτι, ἐὰν ᾖ [n] ὁ χρόνος ἐγγὺς τοῦ ἐνεστῶτος νῦν. Πάλαι 7 δὲ τὸ πόρρω. Τὸ δ' ἐξαίφνης τὸ ἐν [o] ἀναισθήτῳ χρόνῳ [p] διὰ μικρότητα ἐκστάν· μεταβολὴ δὲ πᾶσα φύσει [q] ἐκστατικόν. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πάντα γίνεται καὶ φθείρεται· διὸ καὶ οἱ μὲν σοφώτατον ἔλεγον, ὁ δὲ Πυθαγόρειος Πάρων ἀμαθέστατον, ὅτι καὶ ἐπιλανθάνονται ἐν τούτῳ, λέγων ὀρθότερον. Δῆλον οὖν ὅτι φθορᾶς μᾶλλον ἔσται καθ' αὑτὸν αἴτιος ἢ γενέσεως, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον (ἐκστατικὸν γὰρ ἡ μεταβολὴ καθ' αὑτήν), γενέσεως δὲ καὶ τοῦ εἶναι κατὰ 8 συμβεβηκός. Σημεῖον δὲ ἱκανὸν [r] ὅτι γίνεται μὲν [s] οὐδὲν ἄνευ τοῦ κινεῖσθαί πως αὐτὸ καὶ πράττειν, φθείρεται [t] δὲ καὶ μηδὲν κινούμενον. Καὶ ταύτην μάλιστα λέγειν [u] εἰώθαμεν ὑπὸ τοῦ χρόνου φθοράν. [v] Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ ταύτην ὁ χρόνος ποιεῖ, ἀλλὰ συμβαίνει ἐν χρόνῳ γίνεσθαι καὶ ταύτην τὴν 9 μεταβολήν. Ὅτι μὲν οὖν ἔστιν ὁ χρόνος [w] καὶ τί, καὶ ποσαχῶς [x] λέγομεν τὸ νῦν, καὶ [y] τί τὸ ποτὲ καὶ [z] τὸ ἄρτι [a] καὶ τὸ ἤδη [b] καὶ τὸ πάλαι καὶ τὸ ἐξαίφνης, εἴρηται.

14 Τούτων δ' ἡμῖν [c] οὕτω διηριθμημένων φανερὸν ὅτι [d] πᾶσα

[f] τὰ ἀντ.] τἀναντία ἂν E. [g] βαδίσεις G.H, δὴ βαδίζεις F. [h] παρελθόντος F.G.H.I. [i] βαδίσεις F.H. [k] δὲ] δὲ τὸ E.H. [l] λίαν πόρρω E.H. [m] ἦλθεν G. [n] ὁ χρόνος ὁ ἐγγὺς E. [o] ἀνεπαισθήτῳ H. [p] διὰ μικρ. ἐκστάν om. E, ἐκστάν om. G.H. [q] ἐκστατική F. [r] ὅτι γίν. μὲν] γίν. μὲν γὰρ H. [s] μηδὲν G. [t] δὲ] γὰρ G. [u] εἴωθα E. [v] οὐ μὴν om. E. [w] καὶ τίς E, om. H. [x] λέγεται H. [y] τί τε E. [z] τὸ post καὶ om. E. [a] καὶ τί τὸ ἤδη G.H.I. [b] τὸ ante π. om. E.G. [c] οὕτω διηρημένων I, ὧδε διωρισμένων H. [d] ἅπασα ἡ μεταβολὴ H, ἅπασαν μεταβολὴν F.G.I.

μεταβολὴ καὶ ἅπαν τὸ κινούμενον [e] *ἐν χρόνῳ· τὸ γὰρ θᾶττον καὶ βραδύτερον* [f] *κατὰ πᾶσάν ἐστι μεταβολήν· ἐν* [g] *πᾶσι γὰρ οὕτω φαίνεται. Λέγω δὲ θᾶττον κινεῖσθαι τὸ πρότερον μεταβάλλον εἰς τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα καὶ ὁμαλὴν κίνησιν κινούμενον,* [h] *οἷον ἐπὶ τῆς φορᾶς, εἰ ἄμφω κατὰ τὴν* [i] *περιφερῆ κινεῖται ἢ ἄμφω κατὰ τὴν εὐθεῖαν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ʽΑλλὰ μὴν τό* [k] *γε πρότερον ἐν* 2 *χρόνῳ ἐστίν· πρότερον γὰρ καὶ ὕστερον λέγομεν κατὰ τὴν πρὸς τὸ νῦν ἀπόστασιν, τὸ δὲ νῦν ὅρος τοῦ παρήκοντος καὶ τοῦ μέλλοντος· ὥστ' ἐπεὶ τὰ νῦν ἐν* [l] *χρόνῳ, καὶ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἔσται· ἐν ᾧ γὰρ τὸ* [m] *νῦν, καὶ ἡ τοῦ νῦν ἀπόστασις. ʽΕναντίως δὲ λέγεται τὸ πρότερον κατά* 3 *τε τὸν παρεληλυθότα* [n] *χρόνον καὶ τὸν μέλλοντα· ἐν μὲν γὰρ τῷ παρεληλυθότι πρότερον λέγομεν τὸ πορρώτερον τοῦ νῦν, ὕστερον δὲ τὸ ἐγγύτερον, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι πρότερον μὲν τὸ ἐγγύτερον, ὕστερον δὲ τὸ πορρώτερον. ʽΩστ' ἐπεὶ* [o] *τὸ μὲν πρότερον ἐν χρόνῳ, πάσῃ δ' ἀκολουθεῖ κινήσει τὸ πρότερον, φανερὸν ὅτι πᾶσα μεταβολὴ καὶ* [p] *πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ ἐστίν.*

ʽΑξιον δ' ἐπισκέψεως καὶ πῶς ποτὲ ἔχει ὁ χρόνος πρὸς 4 *τὴν ψυχήν, καὶ διὰ τί* [q] *ἐν παντὶ δοκεῖ εἶναι* [r] *ὁ* [s] *χρόνος, καὶ ἐν γῇ καὶ* [t] *ἐν θαλάττῃ καὶ ἐν οὐρανῷ.* [v] *ʽΗ* [w] *ὅτι κινήσεώς τι πάθος ἢ ἕξις, ἀριθμός γε ὤν, ταῦτα δὲ κινητὰ πάντα. ʽΕν τόπῳ γὰρ πάντα· ὁ δὲ* [x] *χρόνος καὶ ἡ κίνησις ἅμα κατά τε δύναμιν καὶ κατ' ἐνέργειαν. Πότερον δὲ μὴ* [y] *οὔσης ψυχῆς* 5 *εἴη ἂν ὁ χρόνος ἢ οὔ, ἀπορήσειεν ἄν τις· ἀδυνάτου γὰρ ὄντος* [z] *εἶναι τοῦ ἀριθμήσοντος ἀδύνατον καὶ ἀριθμητόν τι εἶναι, ὥστε δῆλον ὅτι* [a] *οὐδ' ἀριθμός· ἀριθμὸς γὰρ ἢ* [b] *τὸ ἠριθμη-*

[e] *ἐν*] *ἀνάγκη κινεῖσθαι ἐν* F.G.H.I. [f] *κατὰ*] *καὶ* G. [g] *πᾶσι*] *ἁπάσαις* H. [h] *οἷον* om. E. [i] *περιφέρειαν* H. [k] *γε* om. F. [l] *χρόνῳ δηλονότι καὶ τὰ πρότερον καὶ τὰ ὕστερον ἐν* H. [m] *νῦν ἐστι καὶ* H. [n] *καὶ τὸν μέλλοντα χρόνον* E. [o] *τὸ* om. E. [p] *πᾶσα* om. H. [q] *δοκεῖ ἐν ἅπαντι* H. [r] *ὁ* om. F. [s] *χρόνος οἷον καὶ* H. [t] *ἐν* ante *θ.* om. F, ante *οὐρ.* om. F.G. [v] *ἢ* om. E.I. [w] *διότι* I. [x] *χρόνος*] *τόπος* I. [y] *οὔσης τῆς ψυχῆς* F.G.H.I. [z] *εἶναι* om. F. [a] *οὐδ' ὁ ἀριθμός* G. [b] *ἀριθμούμενον* F.

μένον ἢ τὸ ἀριθμητόν. Εἰ δὲ μηδὲν ἄλλο πέφυκεν [c] ἀριθμεῖν ἢ ψυχὴ καὶ ψυχῆς νοῦς, ἀδύνατον εἶναι χρόνον ψυχῆς μὴ οὔσης, ἀλλ' [d] ἢ τοῦτο ὅ ποτε ὂν ἐστιν ὁ χρόνος, οἷον εἰ ἐνδέχεται κίνησιν [e] εἶναι ἄνευ ψυχῆς. Τὸ [f] δὲ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν κινήσει [g] ἐστίν· χρόνος δὲ ταῦτ' ἐστὶν ᾗ ἀριθμητά 6 ἐστιν. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ ποίας κινήσεως ὁ χρόνος [h] ἀριθμός. Ἢ ὁποιασοῦν; Καὶ γὰρ γίνεται [i] ἐν χρόνῳ [k] καὶ φθείρεται καὶ [l] αὐξάνεται, καὶ ἀλλοιοῦται ἐν χρόνῳ καὶ [m] φέρεται· [n] ᾗ οὖν κίνησίς ἐστι, ταύτῃ ἐστὶν ἑκάστης κινήσεως ἀριθμός. Διὸ κινήσεώς [o] ἐστιν ἁπλῶς ἀριθμὸς συνεχοῦς, ἀλλ' οὐ τινός. Ἀλλ' ἔστι νῦν [p] κεκινῆσθαι καὶ [q] ἄλλα, ὧν ἑκατέρας τῆς κινήσεως εἴη ἂν ἀριθμός. Ἕτερος οὖν χρόνος ἐστι, καὶ ἅμα δύο [r] ἴσοι χρόνοι ἂν εἶεν, [s] ἢ οὔ; Ὁ [t] αὐτὸς γὰρ χρόνος εἷς [v] ὁμοίως καὶ ἅμα· εἴδει δὲ [w] καὶ οἱ μὴ ἅμα· εἰ γὰρ [x] εἶεν κύνες, οἱ δ' ἵπποι, ἑκάτεροι δ' ἑπτά, ὁ αὐτὸς ἀρι-7 θμός. [y] Οὕτω καὶ τῶν κινήσεων τῶν ἅμα περαινομένων ὁ αὐτὸς χρόνος, ἀλλ' ἡ μὲν ταχεῖα ἴσως ἡ δ' οὔ, καὶ ἡ μὲν φορὰ ἡ δ' ἀλλοίωσις. Ὁ μέντοι χρόνος ὁ αὐτός, εἴπερ καὶ ὁ ἀριθμὸς ἴσος, καὶ ἅμα, τῆς τε [z] ἀλλοιώσεως καὶ τῆς φορᾶς· καὶ διὰ τοῦτο αἱ μὲν κινήσεις ἕτεραι καὶ χωρίς, ὁ δὲ χρόνος [a] πανταχοῦ ὁ αὐτός, ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς [b] πανταχοῦ 8 ὁ τῶν ἴσων καὶ ἅμα. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ φορὰ καὶ ταύτης ἡ κύκλῳ, ἀριθμεῖται δ' ἕκαστον [c] ἑνί [d] τινι συγγενεῖ, μονάδες μονάδι, ἵπποι [e] δ' ἵππῳ, οὕτω καὶ [f] ὁ χρόνος [g] χρόνῳ τινὶ ὡρισμένῳ. Μετρεῖται δ' ὥσπερ εἴπομεν, ὅ τε χρόνος κινήσει καὶ ἡ κίνησις χρόνῳ. Τοῦτο δ' ἐστίν, ὅτι ὑπὸ τῆς ὡρισμένης κινήσεως

[c] ἡ ψυχὴ ἀριθμεῖν F.G.I. [d] ἢ] ἀεὶ E. [e] εἶναι om. F. [f] δὲ] τε H. [g] ἐστιν. Ὁ χρόνος E. [h] ἀριθμὸς ὁ χρόνος H. [i] ἐν χρόνῳ om. I. [k] καὶ φθείρεται om. E.F.G, ante καὶ ἀλλοιοῦται ponit H. [l] αὔξεται G.H. [m] φθείρεται pr. E. [n] ᾗ] εἰ E. [o] ἁπλῶς ἀριθμός ἐστι F.G.H.I. [p] καὶ κινεῖσθαι H, κινεῖσθαι G. [q] ἄλλο G. [r] χρόνοι ἴσοι H. [s] ἢ οὔ om. E. [t] αὐτὸς] ἅπας G.I. [v] ὁμοίως καὶ] καὶ ἴσος καὶ πᾶς H. [w] καὶ post δὲ om. E. [x] εἶεν] οἱ μὲν εἶεν E, εἶεν οἱ μὲν H. [y] οὕτω δὲ καὶ F.G.I. [z] φορᾶς καὶ τῆς ἀλλοιώσεως H. [a] πανταχῇ H. [b] πανταχῇ E. [c] ἑνί] ἓν I. [d] τινι om. E. [e] δ' om. H. [f] ὁ om. E. [g] ὡρισμένῳ τινὶ χρόνῳ H.

χρόνῳ μετρεῖται τῆς [h] τε κινήσεως τὸ ποσὸν καὶ τοῦ χρόνου. Εἰ οὖν τὸ πρῶτον μέτρον [i] πάντων τῶν συγγενῶν, ἡ κυκλοφορία ἡ [k] ὁμαλὴς μέτρον μάλιστα, ὅτι [l] ὁ ἀριθμὸς ὁ ταύτης γνωριμώτατος. Ἀλλοίωσις μὲν οὖν οὐδ' αὔξησις οὐδὲ γένεσις 9 οὐκ εἰσὶν ὁμαλεῖς, φορὰ δ' ἐστίν. Διὸ καὶ δοκεῖ [m] ὁ χρόνος εἶναι [n] ἡ τῆς σφαίρας κίνησις, ὅτι ταύτῃ μετροῦνται αἱ ἄλλαι κινήσεις καὶ ὁ χρόνος ταύτῃ τῇ κινήσει. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸ εἰωθὸς λέγεσθαι συμβαίνει· φασὶ γὰρ κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κίνησιν ἐχόντων φυσικὴν καὶ γένεσιν καὶ φθοράν. Τοῦτο δ', ὅτι [o] ταῦτα 10 πάντα τῷ χρόνῳ κρίνεται, καὶ λαμβάνει τελευτὴν καὶ ἀρχὴν ὥσπερ ἂν εἰ κατά τινα περίοδον· καὶ γὰρ ὁ χρόνος [p] αὐτὸς [q] εἶναι δοκεῖ κύκλος τις. Τοῦτο δὲ πάλιν δοκεῖ, διότι τοιαύτης [r] ἐστὶ φορᾶς μέτρον καὶ μετρεῖται [s] αὐτὸς ὑπὸ [t] τοιαύτης. [v] Ὥστε τὸ λέγειν εἶναι τὰ γινόμενα τῶν πραγμάτων κύκλον [v] τὸ λέγειν [w] ἐστὶ τοῦ χρόνου [x] εἶναί τινα κύκλον· τοῦτο δ', ὅτι μετρεῖται τῇ κυκλοφορίᾳ· παρὰ γὰρ τὸ [y] μέτρον οὐδὲν ἄλλο παρεμφαίνεται τὸ μετρούμενον, ἀλλ' ἢ πλείω μέτρα τὸ ὅλον. Λέγεται δ' ὀρθῶς καὶ [z] ὅτι ἀριθμὸς μὲν ὁ αὐτὸς 11 [a] ὁ τῶν προβάτων [b] καὶ τῶν κυνῶν, εἰ ἴσος ἑκάτερος, δεκὰς δὲ οὐχ ἡ αὐτὴ [c] οὐδὲ δέκα [d] ταὐτά, ὥσπερ οὐδὲ τρίγωνα τὰ αὐτὰ τὸ ἰσόπλευρον, καὶ [e] τὸ [f] σκαληνές. Καίτοι σχῆμά γε ταὐτό, ὅτι τρίγωνα ἄμφω· [g] ταὐτὸ γὰρ λέγεται οὗ μὴ διαφέρει [h] διαφορᾷ, ἀλλ' οὐχὶ οὗ διαφέρει, οἷον [i] τρίγωνον τριγώνου διαφορᾷ διαφέρει· τοιγαροῦν ἕτερα τρίγωνα· [k] σχήματος [l] δὲ οὔ, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ διαιρέσει καὶ μιᾷ. [m] Σχῆμα γὰρ τὸ μὲν τοιόνδε κύκλος, τὸ δὲ τοιόνδε τρίγωνον, τούτου δὲ τὸ μὲν

[h] τε] δὲ E, om. F. [i] ἁπάντων H. [k] ὁμαλὴ I. [l] ὁ om. E. [m] ὁ om. F. [n] σφαίρας ἡ κ. F. [o] ταῦτα om. E. [p] αὐτὸς om. H. [q] εἶναι post τις F. [r] φορᾶς ἐστὶ F.G.I. [s] αὐτὸς] ὁ αὐτὸς G. [t] τοιαύτης φορᾶς. Ὡς τὸ E. [v] τὸ—κύκλον om. H. [w] ἐστὶ τὸ τοῦ F. [x] τινα εἶναι I. [y] μέτρον] μετροῦν F. [z] ὅτι ὁ ἀρ. F.H.I. [a] ὁ post αὐτὸς om. E. [b] καὶ ὁ τῶν H. [c] οὐδὲ δ. ταυτά om. F. [d] τὰ αὐτά E.I. [e] τὸ ante σκ. om. E. [f] σκαληνόν F.H, σκαληνες αλλα E. [g] ταυτὸν H. [h] διαφορὰ F. [i] τρίγωνον om. E. [k] σχήματα F, σχῆμα I. [l] δὲ] δὲ σχήματος I, δέ γε G.H, et corr. E. [m] γάρ ἐστι τὸ H.

12 τοιόνδε ἰσόπλευρον, τὸ δὲ τοιόνδε [n] σκαληνές. Σχῆμα [o] μὲν οὖν τὸ αὐτὸ καὶ [p] τοῦτο (τρίγωνον γάρ), τρίγωνον δ᾽ οὐ τὸ αὐτό. Καὶ [q] ὁ ἀριθμὸς [r] δὴ ὁ αὐτός· οὐ γὰρ διαφέρει ἀριθμοῦ διαφορᾷ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν· δεκὰς δ᾽ οὐχ ἡ αὐτή· ἐφ᾽ ὧν γὰρ λέγεται, διαφέρει· τὰ μὲν γὰρ κύνες, τὰ δ᾽ ἵπποι. Καὶ περὶ μὲν χρόνου καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκείων τῇ σκέψει εἴρηται.

[s] E.

Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον πᾶν τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, [t] οἷον ὅταν [u] λέγωμεν [v] τὸ μουσικὸν βαδίζειν, ὅτι ᾧ συμβέβηκε μουσικῷ [w] εἶναι, τοῦτο βαδίζει· τὸ δὲ τῷ τούτου τι μεταβάλλειν ἁπλῶς λέγεται μεταβάλλειν, οἷον ὅσα λέγεται κατὰ μέρη· ὑγιάζεται γὰρ τὸ σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλ-2 μὸς ἢ ὁ θώραξ, ταῦτα δὲ μέρη τοῦ ὅλου σώματος. Ἔστι [x] δὲ δή τι ὃ οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται οὔτε τῷ ἄλλο τι τῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ αὐτὸ κινεῖσθαι πρῶτον. Καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ καθ᾽ [y] αὐτὸ κινητόν, κατ᾽ ἄλλην δὲ κίνησιν ἕτερον, οἷον ἀλλοιωτόν, καὶ ἀλλοιώσεως ὑγιαντὸν ἢ θερμαντὸν ἕτερον. Ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος ὡσαύτως· τὸ μὲν γὰρ [z] κατὰ συμβεβηκὸς [a] κινεῖ, τὸ δὲ κατὰ μέρος τῷ [b] τῶν τούτου τι, τὸ δὲ καθ᾽ [c] αὐτὸ πρῶτον, οἷον ὁ μὲν ἰατρὸς ἰᾶται, ἡ δὲ 3 χεὶρ [d] πλήττει. Ἐπεὶ δ᾽ ἔστι μέν [e] τι τὸ κινοῦν πρῶτον, ἔστι δέ τι τὸ κινούμενον, ἔτι ἐν ᾧ, ὁ χρόνος, καὶ παρὰ ταῦτα ἐξ οὗ καὶ εἰς ὅ· πᾶσα γὰρ κίνησις ἔκ τινος καὶ εἴς τι· ἕτερον γὰρ τὸ [f] πρῶτον κινούμενον καὶ εἰς ὃ κινεῖται καὶ ἐξ οὗ, οἷον τὸ ξύλον καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. Τούτων δὲ τὸ μὲν 4 ὅ, τὸ δ᾽ εἰς ὅ, τὸ δ᾽ ἐξ οὗ. Ἡ [g] δὴ κίνησις δῆλον ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ, οὐκ ἐν τῷ εἴδει· οὔτε γὰρ κινεῖ οὔτε κινεῖται τὸ εἶδος ἢ

[n] σκαληνόν F.H. [o] μὲν om. H. [p] τοῦτο τρίγωνον γὰρ] τὸ τρίγωνον E. [q] ὁ ante ἀρ. om. F. [r] δὲ H. [s] Codices E.F.H.I. E.] φυσικῶν πέμπτον I. [t] οἷον ὅταν corr. E. [u] ante τὸ litteras quattuor deletas E. [v] τὸν H.I. [w] εἶναι om. pr. E. [x] δὲ om. F. [y] ἑαυτὸ I. [z] κατὰ om. E. [a] κινοῦν H. [b] τῶν om. F. [c] ἑαυτὸ F.I. [d] πλήσσει F.I. [e] τι om. F. [f] πρώτως H. [g] δὲ E.F.

ὁ τόπος ἢ [h] τὸ τοσόνδε, ἀλλ' ἔστι κινοῦν [i] καὶ κινούμενον [k] καὶ εἰς ὃ κινεῖται. Μᾶλλον γὰρ εἰς ὃ ἢ ἐξ οὗ κινεῖται, ὀνομάζεται ἡ μεταβολή. Διὸ [l] καὶ ἡ φθορὰ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβολή ἐστιν· καίτοι [m] καὶ ἐξ ὄντος μεταβάλλει τὸ φθειρόμενον· καὶ ἡ γένεσις εἰς [n] ὄν, καίτοι [o] καὶ ἐκ μὴ ὄντος. Τί μὲν οὖν ἐστιν [p] ἡ κίνησις, εἴρηται πρότερον· τὰ δ' εἴδη καὶ [q] τὰ πάθη καὶ ὁ τόπος, εἰς ἃ κινοῦνται τὰ κινούμενα, ἀκίνητά ἐστιν, οἷον ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θερμότης. Καίτοι ἀπορήσειεν 5 ἄν τις, εἰ τὰ πάθη κινήσεις, ἡ δὲ λευκότης πάθος· ἔσται [r] γὰρ εἰς [s] κίνησιν μεταβολή. Ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡ λευκότης κίνησις, [t] ἀλλ' ἡ λεύκανσις. [v] Ἔστι δὲ καὶ ἐν ἐκείνοις καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὸ κατὰ μέρος [w] καὶ τὸ κατ' ἄλλο καὶ τὸ πρώτως καὶ [x] τὸ μὴ κατ' [y] ἄλλο, οἷον τὸ λευκαινόμενον εἰς μὲν τὸ νοούμενον μεταβάλλει κατὰ συμβεβηκός (τῷ γὰρ χρώματι συμβέβηκε νοεῖσθαι), εἰς δὲ χρῶμα, ὅτι μέρος τὸ λευκὸν τοῦ χρώματος, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι μέρος αἱ Ἀθῆναι τῆς Εὐρώπης, εἰς δὲ τὸ λευκὸν χρῶμα καθ' αὑτό. Πῶς μὲν οὖν καθ' αὑτὸ κινεῖται, καὶ πῶς κατὰ συμβεβηκός, 6 [z] καὶ πῶς κατ' ἄλλο τι, καὶ πῶς τὸ αὐτὸ πρῶτον, καὶ ἐπὶ κινοῦντος καὶ [a] ἐπὶ κινουμένου, δῆλον, καὶ ὅτι ἡ κίνησις οὐκ ἐν τῷ εἴδει ἀλλ' ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ κινητῷ κατ' ἐνέργειαν. Ἡ 7 μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴ ἀφείσθω· ἐν ἅπασί [b] τε γάρ ἐστι καὶ ἀεὶ καὶ πάντων· ἡ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς οὐκ ἐν ἅπασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ [c] ἐν τοῖς μεταξὺ καὶ ἐν ἀντιφάσει. Τούτου δὲ πίστις ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. Ἐκ δὲ τοῦ μεταξὺ [d] μεταβάλλει· χρῆται γὰρ αὐτῷ ὡς ἐναντίῳ ὄντι πρὸς ἑκάτερον· ἔστι γάρ πως τὸ μεταξὺ τὰ ἄκρα. Διὸ καὶ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνα [e] κἀκεῖνα πρὸς τοῦτο λέγεταί [f] πως ἐναν-

[h] τὸ om. E. [i] καὶ om. E.F. [k] καὶ om. E. [l] καὶ om. E.H. [m] καὶ om. F. [n] ὂν] ὃ I. [o] καὶ om. F.I. [p] ἡ om. F. [q] τὰ post καὶ om. E. [r] γὰρ] δὲ F. [s] κίνησιν ἡ μετ. H. [t] ἀλλ' ἡ λεύκανσις om. E. [v] ἔσται I. [w] καὶ τὸ κατ' ἄλλο om. H, ἄλλο καὶ τὸ om. E. [x] τὸ ante μὴ om. F. [y] ἄλλον E. [z] καὶ πῶς κατ' ἄλλο τι om. E. [a] ἐπὶ om. E. [b] γάρ τε E.H. [c] ἐν ante τοῖς μ. om. F. [d] μεταβάλλει ὡς ἐξ ἐναντίου· χρῆται H. [e] καὶ ἐκεῖνα H.I. [f] πως] ὡς E. fortasse corr.

τία, οἷον ἡ [y] μέση βαρεῖα πρὸς τὴν νητὴν καὶ ὀξεῖα πρὸς [z] τὴν ὑπάτην, καὶ τὸ φαιὸν λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν καὶ μέλαν πρὸς
8 τὸ λευκόν. Ἐπεὶ δὲ [a] πᾶσα μεταβολή [b] ἐστιν ἔκ τινος εἴς τι (δηλοῖ [c] δὲ καὶ τοὔνομα· μετ' ἄλλο γάρ τι καὶ τὸ μὲν πρότερον δηλοῖ, τὸ δ' ὕστερον), μεταβάλλοι [d] ἂν τὸ μεταβάλλον τετραχῶς· ἢ γὰρ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, [e] ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς [f] μὴ ὑποκείμενον, ἢ [g] οὐκ ἐξ ὑποκειμένου [h] εἰς ὑποκείμενον, ἢ [i] οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον· λέγω [k] δὲ
9 ὑποκείμενον τὸ καταφάσει δηλούμενον. Ὥστε ἀνάγκη ἐκ τῶν εἰρημένων τρεῖς εἶναι μεταβολάς, τήν τε ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, καὶ τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον, καὶ τὴν ἐκ μὴ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον. Ἡ γὰρ [l] οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς [m] μὴ ὑποκείμενον οὐκ ἔστι μεταβολὴ διὰ τὸ μὴ εἶναι κατ' ἀντίθεσιν· οὔτε γὰρ ἐναντία οὔτε ἀντίφασίς ἐστιν.
10 Ἡ μὲν οὖν [n] οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴ κατ' ἀντίφασιν γένεσίς [o] ἐστιν, ἡ μὲν ἁπλῶς ἁπλῆ, ἡ δέ τις τινός, οἷον ἡ μὲν ἐκ [p] μὴ λευκοῦ εἰς λευκὸν γένεσις τούτου, ἡ δ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἁπλῶς εἰς οὐσίαν γένεσις ἁπλῶς, καθ' ἣν ἁπλῶς γίνεσθαι καὶ οὐ τὶ γίνεσθαι λέγομεν· ἡ δ' ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον φθορά, ἁπλῶς μὲν [q] ἡ ἐκ τῆς οὐσίας εἰς τὸ μὴ εἶναι, τὶς δὲ [r] ἡ εἰς τὴν ἀντικειμένην ἀπόφασιν,
11 καθάπερ ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τῆς γενέσεως. Εἰ δὴ τὸ μὴ ὂν λέγεται πλεοναχῶς, καὶ μήτε τὸ κατὰ σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι μήτε τὸ κατὰ δύναμιν, τὸ τῷ ἁπλῶς κατ' ἐνέργειαν ὄντι ἀντικείμενον· τὸ μὲν [s] γὰρ μὴ λευκὸν ἢ μὴ [t] ἀγαθὸν ὅμως ἐνδέχεται κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκός (εἴη γὰρ [v] ἂν ἄνθρωπος τὸ μὴ λευκόν), τὸ δ' ἁπλῶς μὴ τόδε οὐδαμῶς· ἀδύνατον γὰρ τὸ μὴ ὂν κινεῖσθαι, εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὴν γένεσιν

[y] μέση—καὶ τὸ in litura rc. E. [z] τὴν ante ὑπ. om. F. [a] πᾶσα om. pr. F. [b] ἐστιν om. F. [c] δὲ] γὰρ E. [d] ἂν] δ' ἂν E. [e] ἢ οὐκ ἐξ H.I. [f] μὴ] οὐχ F.H.I. [g] οὐκ] μὴ F.H. [h] εἰς] εἰς οὐχ F. [i] οὐκ ἐξ] ἐξ οὐχ F, ἐξ H.I. [k] δὲ τὸ ὑπ. F.H.I. [l] οὐκ] μὴ F.H.I. [m] μὴ] οὐχ F.H.I. [n] οὐκ ἐξ] ἐξ I, ἐκ μὴ H. [o] ἐστιν om. I. [p] μὴ post ἐκ om. I. [q] ἡ om. E.H. [r] ἡ om. F. [s] γὰρ om. H. [t] ἀγαθὸν ὂν ὅμως H. [v] ἂν om. cod.

[w] κίνησιν εἶναι· γίνεται γὰρ τὸ μὴ ὄν. Εἰ γὰρ καὶ ὅτι μά- 12
λιστα κατὰ συμβεβηκὸς γίνεται, ἀλλ' ὅμως ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι
ὑπάρχει τὸ μὴ ὂν κατὰ τοῦ γινομένου ἁπλῶς· ὁμοίως δὲ καὶ
τὸ ἠρεμεῖν. Ταῦτά [x] τε [y] δὴ συμβαίνει δυσχερῆ [z] τῷ κινεῖ-
σθαι τὸ μὴ ὄν, καὶ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ, τὸ δὲ μὴ
ὂν οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ· εἴη γὰρ ἄν που. Οὐδὲ δὴ ἡ φθορὰ
κίνησις· ἐναντίον μὲν γὰρ κινήσει [a] ἢ κίνησις ἢ ἠρεμία, ἡ δὲ
φθορὰ γενέσει ἐναντίον. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα κίνησις μεταβολή 13
τις, μεταβολαὶ δὲ τρεῖς αἱ εἰρημέναι, τούτων δὲ αἱ κατὰ
γένεσιν καὶ φθορὰν οὐ κινήσεις, αὗται δ' [b] εἰσὶν [c] αἱ κατ' ἀντί-
φασιν, ἀνάγκη τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴν
κίνησιν εἶναι [d] μόνην. Τὰ δ' ὑποκείμενα ἢ ἐναντία ἢ μεταξύ·
καὶ γὰρ ἡ στέρησις κείσθω ἐναντίον, καὶ δηλοῦται [e] κατα-
φάσει, [f] τὸ γυμνὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν. Εἰ οὖν αἱ κατη-
γορίαι διῄρηνται οὐσίᾳ καὶ ποιότητι καὶ [g] τῷ ποῦ καὶ [h] τῷ
ποτὲ καὶ τῷ πρός τι καὶ [i] τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιεῖν ἢ πάσχειν,
ἀνάγκη τρεῖς εἶναι κινήσεις, τήν τε τοῦ [k] ποιοῦ καὶ [l] τὴν τοῦ
[m] ποσοῦ καὶ τὴν κατὰ τόπον.

Κατ' οὐσίαν δ' οὐκ ἔστι κίνησις διὰ τὸ μηδὲν εἶναι οὐσίᾳ 2
τῶν ὄντων ἐναντίον. Οὐδὲ δὴ [n] τῷ πρός τι· ἐνδέχεται γὰρ
θατέρου μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι θάτερον μηδὲν μετα-
βάλλον, ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. Οὐδὲ δὴ
ποιοῦντος καὶ πάσχοντος, [o] οὐδὲ παντὸς κινουμένου καὶ κι-
νοῦντος, ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις οὐδὲ γενέσεως γένεσις,
οὐδ' ὅλως μεταβολὴ μεταβολῆς. Πρῶτον μὲν γὰρ διχῶς 2
ἐνδέχεται κινήσεως εἶναι κίνησιν, ἢ ὡς ὑποκειμένου, οἷον [p] ὁ
ἄνθρωπος κινεῖται, ὅτι ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν μεταβάλλει.
[q] Ἆρά γε οὕτω καὶ ἡ κίνησις ἢ θερμαίνεται ἢ ψύχεται ἢ τό-

[w] εἶναι κίνησιν F. [x] τε] δὲ E, om. I. [y] δὴ πάντα συμβαίνει F.I.
[z] τῷ κινεῖσθαι τὸ μὴ ὂν om. E.H. [a] ἢ κ.] ἡ κ. E.H, κ. F. [b] εἰσὶν
om. I. [c] αἱ] καὶ E.H.I. [d] μόνον F.I. [e] καταφυσιν E. [f] τὸ λευκὸν
καὶ τὸ γυμνὸν καὶ τὸ μέλαν H. [g] τῷ ποῦ] τόπω E. [h] τῷ om. I, τῷ
ποτε om. E.H. [i] τῷ ante ποσῷ om. E.H. [k] ποσοῦ F.I. [l] τὴν om. I.
[m] ποιοῦ F.I. [n] τῷ om. E. [o] οὐδὲ—κινοῦντος] ἢ κινουμένου κινοῦντος E.
[p] ὁ om. F.I. [q] ἆρά γε om. E.H.

που [r] μεταλλάττει ἢ αὐξάνεται ἢ φθίνει; Τοῦτο δὲ ἀδύνα-
3 τον· οὐ γὰρ τῶν ὑποκειμένων τι ἡ μεταβολή. Ἢ τῷ ἕτερόν
τι ὑποκείμενον [s] ἐκ μεταβολῆς μεταβάλλειν εἰς ἕτερον εἶδος,
οἷον ἄνθρωπος ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δυνα-
τὸν πλὴν κατὰ συμβεβηκός· αὕτη γὰρ ἡ κίνησις ἐξ ἄλλου
[t] εἴδους εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή. [v] Καὶ ἡ γένεσις δὲ καὶ ἡ
φθορὰ ὡσαύτως, πλὴν αἱ μὲν εἰς ἀντικείμενα [w] ὡδί, ἡ [x] δὲ
4 κίνησις [y] οὐχ ὁμοίως. Ἅμα οὖν μεταβάλλει ἐξ ὑγιείας εἰς
νόσον καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλην. Δῆλον
[z] δ' ὅτι ὅταν νοσήσῃ, μεταβεβληκὸς ἔσται εἰς ὁποιανοῦν· ἐνδέ-
χεται γὰρ ἠρεμεῖν. Καὶ ἔτι εἰς μὴ τὴν τυχοῦσαν [a] ἀεί,
[b] κἀκείνη ἔκ τινος εἴς τι [c] ἕτερον. Ὥστε καὶ ἡ ἀντικειμένη
ἔσται [d] ἡ ὑγίανσις· ἀλλὰ τῷ συμβεβηκέναι, οἷον [e] εἰ ἐξ ἀνα-
μνήσεως εἰς λήθην μεταβάλλει, [f] ὅτι ᾧ ὑπάρχει, ἐκεῖνο μετα-
5 βάλλει ὁτὲ μὲν εἰς ἐπιστήμην ὁτὲ δ' εἰς ὑγίειαν. Ἔτι [g] εἰς
ἄπειρον βαδιεῖται, εἰ ἔσται μεταβολῆς μεταβολὴ καὶ γενέ-
σεως γένεσις. Ἀνάγκη δὴ καὶ τὴν προτέραν, [h] εἰ ἡ ὑστέρα
ἔσται, οἷον εἰ ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίνετό ποτε, καὶ τὸ γινόμενον
ἐγίνετο, ὥστε οὔπω [i] ἦν γιγνόμενον ἁπλῶς, ἀλλά [k] τι γιγνό-
μενον [l] καὶ γιγνόμενον ἤδη, καὶ πάλιν τοῦτ' ἐγίνετό ποτε,
6 ὥστ' οὐκ ἦν πω τότε γινόμενον. Ἐπεὶ [m] δὲ τῶν ἀπείρων
[n] οὐκ ἔστι τι πρῶτον, οὐκ ἔσται τὸ πρῶτον, ὥστ' οὐδὲ τὸ
ἐχόμενον. Οὔτε γίνεσθαι οὖν οὔτε κινεῖσθαι οἷόν τε οὔτε
μεταβάλλειν οὐδέν. Ἔτι τοῦ αὐτοῦ κίνησις ἡ ἐναντία καὶ
ἔτι ἠρέμησις καὶ γένεσις καὶ φθορά, ὥστε τὸ γινόμενον ὅταν
[o] γίγνηται γινόμενον, τότε φθείρεται· οὔτε γὰρ εὐθὺς γινό-
μενον οὔθ' ὕστερον· εἶναι γὰρ δεῖ τὸ φθειρόμενον. Ἔτι
[p] ὕλην δεῖ ὑπεῖναι καὶ τῷ γινομένῳ καὶ [q] τῷ μεταβάλλοντι.

[r] ἀλλάττει E. [s] ἐκ] εἶναι ἐκ I. [t] εἴδους om. E.H. [v] καὶ γὰρ ἡ E.
[w] ὡδὶ ἡ ὡδὶ ἡ in litura rc. E. [x] δὲ om. E. [y] οὐχ ὁμοίως om. E.H.
[z] δὴ E.H.I. [a] ἀεὶ] δεῖ γὰρ H, om. I. [b] κἀκείνην H. [c] ἕτερον
ἔσται ὥστε E. [d] ἡ om. F. [e] εἰ om. E.H. [f] ὅτι—μεταβάλλει om. F.
[g] εἰς] δ' εἰς F.I. [h] εἰ ὑστεραία I, εἰ ὑστέρα F. [i] ἦν τὸ γινόμενον F.
[k] τι om. E. [l] καὶ γιγνόμενον] τὸ E, om. H. [m] δὴ E. [n] οὐκ ἔστι
τι πρῶτον om. F, τι om. E. [o] γένηται E.F. [p] δεῖ ὕλην F.H.I.
[q] τῷ om. E.

Τίς οὖν ἔσται; Ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν [r] ἢ σῶμα ἢ ψυχή, 7
οὕτω [s] δὴ τὸ γινόμενον κίνησις ἢ γένεσις. Καὶ πάλιν τι εἰς
ὃ κινοῦνται· δεῖ γάρ εἶναί τι τὴν τοῦδε ἐκ τοῦδε εἰς τόδε κίνη-
σιν [t] καὶ μὴ κίνησιν ἢ γένεσιν. Ἅμα δὲ [v] πῶς καὶ ἔσται;
Οὐ γὰρ ἔσται μάθησις ἡ τῆς μαθήσεως γένεσις, ὥστ' οὐδὲ
[w] γενέσεως γένεσις, οὐδέ τις [x] τινός. Ἔτι εἰ τρία εἴδη κινή- 8
σεώς ἐστι, τούτων τινὰ ἀνάγκη εἶναι [y] τὴν ὑποκειμένην φύσιν
καὶ εἰς ἃ [z] κινοῦνται, [a] οἷον τὴν φορὰν ἀλλοιοῦσθαι ἢ φέρε-
σθαι. Ὅλως δ' ἐπεὶ κινεῖται [b] τὸ κινούμενον πᾶν τριχῶς, ἢ
[c] τῷ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ τῷ μέρος τι ἢ τῷ καθ' αὑτό, κατὰ
συμβεβηκὸς [d] μόνον ἂν ἐνδέχοιτο μεταβάλλειν τὴν μεταβο-
λήν, οἷον εἰ [e] ὁ ὑγιαζόμενος [f] τρέχοι ἢ μανθάνοι· τὴν δὲ κατὰ
συμβεβηκὸς ἀφεῖμεν πάλαι. Ἐπεὶ δὲ οὔτε οὐσίας οὔτε τοῦ 9
πρός τι οὔτε τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, λείπεται [g] κατὰ [h] τὸ
ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποῦ κίνησιν εἶναι μόνον· ἐν ἑκάστῳ
γάρ ἐστι τούτων ἐναντίωσις. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὸ ποιὸν 10
κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω· τοῦτο γὰρ ἐπέζευκται κοινὸν ὄνομα.
Λέγω δὲ τὸ ποιὸν οὐ τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ (καὶ γὰρ ἡ διαφορὰ
[i] ποιότης) ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καθ' ὃ λέγεται πάσχειν ἢ
ἀπαθὲς εἶναι. Ἡ δὲ κατὰ τὸ ποσόν, τὸ μὲν κοινὸν [k] ἀνώ- 11
νυμον, καθ' [l] ἑκάτερον δ' αὔξησις καὶ φθίσις, ἡ μὲν εἰς τὸ
τέλειον μέγεθος αὔξησις, ἡ δ' ἐκ τούτου φθίσις. Ἡ δὲ κατὰ 12
τόπον καὶ τὸ [m] κοινὸν καὶ τὸ ἴδιον [n] ἀνώνυμος, ἔστω δὲ φορὰ
καλουμένη τὸ κοινόν· καίτοι λέγεταί [o] γε ταῦτα φέρεσθαι
[p] μόνα κυρίως, ὅταν μὴ [q] ἐπ' αὐτοῖς ᾖ τὸ στῆναι τοῖς μετα-
βάλλουσι τὸν τόπον, καὶ ὅσα [r] μὴ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖ κατὰ τό-

[r] ἢ om. E.H. [s] δὴ] τί F, om. E.H. [t] καὶ om. F, καὶ μὴ κίνησιν om. H.I, in ἢ γένεσιν (hæc enim deerant) mutavit E. [v] καὶ πῶς F.H.I. [w] γένεσις γενέσεως H. [x] τινός om. F. [y] τὴν] καὶ τὴν E.H. [z] κινεῖται I. [a] οἷον] οἷον ἀνάγκη F, om. E. et pr. H. [b] τὸ κινούμενον om. E. [c] τῷ om. E.H. [d] μόνως F.I, μὲν E. [e] ὁ ὑγ.] ὑγ. τις E. [f] τρέχει ἢ μανθάνει I. [g] καὶ κατὰ τὸ F. [h] τὸ om. E. [i] ποιόν F. [k] ἀνώνυμος E. [l] ἕτερον E.H. [m] ἴδιον καὶ τὸ κοινὸν I. [n] ἀνώνυμοι I. [o] γε φέρεσθαι ταῦτα I, φέρεσθαί γε ταῦτα H, φέρεσθαι ταῦτα F. [p] μόνον E.H. [q] ἐφ' αὐτοῖς E, ἐφ' ἑαυτοῖς F.H. [r] μὴ om. E.

13 πον. Ἡ δ' ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μεταβολὴ ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀλλοίωσίς ἐστιν· ἡ γὰρ ἐξ ἐναντίου [s] εἰς ἐναντίον κίνησίς ἐστιν, ἢ ἁπλῶς ἢ πῇ· ἐπὶ μὲν γὰρ τὸ ἧττον ἰοῦσα εἰς τοὐναντίον λεχθήσεται μεταβάλλειν, ἐπὶ δὲ τὸ μᾶλλον ὡς ἐκ [t] τοὐναντίου εἰς [v] τὸ αὐτό. Διαφέρει γὰρ οὐδὲν πῇ μεταβάλλειν ἢ ἁπλῶς, πλὴν πῇ δεήσει τἀναντία ὑπάρχειν· τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐστι [w] τῷ πλέον ἢ ἔλαττον [x] ἐνυπάρχειν
14 τοὐναντίου καὶ [y] μή. Ὅτι μὲν οὖν αὗται τρεῖς μόναι κινήσεις εἰσίν, ἐκ τούτων δῆλον· ἀκίνητον δ' ἐστὶ τό τε ὅλως ἀδύνατον κινηθῆναι, ὥσπερ ὁ ψόφος ἀόρατος, καὶ τὸ ἐν πολλῷ χρόνῳ [z] μόλις κινούμενον [a] ἢ τὸ βραδέως ἀρχόμενον, ὃ λέγεται δυσκίνητον, καὶ [b] τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι καὶ δυνάμενον, μὴ κινούμενον δὲ τότε ὅτε πέφυκε καὶ οὗ καὶ ὥς, ὅπερ ἠρεμεῖν καλῶ τῶν ἀκινήτων μόνον· ἐναντίον γὰρ ἠρεμία κινήσει, ὥστε στέρησις ἂν εἴη τοῦ δεκτικοῦ. Τί μὲν οὖν [c] ἐστὶ κίνησις καὶ τί ἠρεμία, καὶ πόσαι μεταβολαὶ καὶ [d] ποῖαι κινήσεις, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

3 Μετὰ δὲ ταῦτα [e] λέγωμεν τί ἐστι τὸ ἅμα [f] καὶ χωρίς, καὶ τί τὸ ἅπτεσθαι, καὶ τί τὸ μεταξὺ καὶ τί τὸ ἐφεξῆς καὶ τί τὸ ἐχόμενον [g] καὶ συνεχές, καὶ τοῖς ποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρ-
2 χειν πέφυκεν. Ἅμα μὲν οὖν [h] λέγεται ταῦτ' εἶναι κατὰ τόπον, ὅσα ἐν ἑνὶ [i] τόπῳ ἐστὶ πρώτῳ, χωρὶς δὲ ὅσα ἐν [k] ἑτέρῳ, ἅπτεσθαι δὲ ὧν τὰ ἄκρα ἅμα, μεταξὺ δὲ εἰς ὃ πέφυκε πρῶτον ἀφικνεῖσθαι τὸ μεταβάλλον, ἢ εἰς ὃ ἔσχατον [l] μετα-
3 βάλλει κατὰ φύσιν συνεχῶς μεταβάλλον. Ἐν ἐλαχίστοις δ' ἐστὶ τὸ μεταξὺ τρισίν· ἔσχατον μὲν γάρ ἐστι τῆς μεταβολῆς τὸ ἐναντίον, συνεχῶς δὲ κινεῖται τὸ μηθὲν ἢ [m] τὸ [n] ὀλίγιστον διαλεῖπον τοῦ πράγματος, μὴ τοῦ χρόνου (οὐδὲν [o] γὰρ

[s] εἰς] ἢ εἰς E. [t] τοῦ ἐναντίου F.H.I. [v] τὸ om. F. [w] τὸ E. [x] τοῦ ἐναντίου ἐνυπάρχειν F.H.I. [y] μή] μὴ ἐνυπάρχειν πῇ E.I. [z] μόγις F.H.I. [a] ἢ τὸ om. E. [b] τὸ post καὶ om. I. [c] ἐστὶ om. F. [d] πόσαι F.I. [e] λέγομεν I. [f] καὶ τί τὸ χωρὶς I. [g] καὶ τί τὸ συνεχές H.I. [h] λέγω E. [i] πρώτῳ ἐστὶ τόπῳ H, ἐστι τόπῳ πρῶτον I. πρῶτον etiam E, sed rc. [k] ἑτέρῳ τόπῳ ἅπτ. I. [l] μεταβάλλειν E. [m] τὸ] ὅτι E. [n] ὀλιγοστὸν pr. E. [o] κωλύει γὰρ E.I.

κωλύει διαλείποντα, καὶ εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ὑπάτην φθέγξασθαι τὴν νεάτην) ἀλλὰ τοῦ πράγματος, ἐν ᾧ κινεῖται. [p]Τοῦτο δὲ ἔν τε ταῖς κατὰ τόπον [q]καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις [r]μεταβολαῖς φανερόν. Ἐναντίον δὲ κατὰ τόπον τὸ κατ' εὐθεῖαν ἀπέχον πλεῖστον· ἡ γὰρ ἐλαχίστη πεπέρανται, μέτρον δὲ τὸ πεπερασμένον. Ἐφεξῆς δὲ οὗ μετὰ τὴν ἀρχὴν [s]μόνον ὄντος ἢ 4 θέσει ἢ [t]φύσει ἢ ἄλλῳ τινὶ [v]οὕτως ἀφορισθέντος μηδὲν μεταξύ ἐστι τῶν ἐν [w]ταὐτῷ γένει καὶ οὗ [x]ἐφεξῆς ἐστίν. Λέγω δ' οἷον γραμμὴ γραμμῆς ἢ γραμμαί, ἢ μονάδος μονὰς ἢ μονάδες, ἢ οἰκίας οἰκία. Ἄλλο δ' οὐδὲν κωλύει [y]μεταξὺ εἶναι· τὸ γὰρ ἐφεξῆς τινὶ ἐφεξῆς καὶ ὕστερόν τι· οὐ γὰρ [z]τὸ ἓν ἐφεξῆς [a]τοῖν δυοῖν, οὐδ' ἡ [b]νουμηνία τῆς δευτέρας ἐφεξῆς, ἀλλὰ ταῦτ' [c]ἐκείνων. Ἐχόμενον δὲ ὃ ἂν ἐφεξῆς [d]ὂν ἅπτηται. 5 Ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις, τὰ δ' ἀντικείμενα τά [e]τε ἐναντία καὶ [f]τὰ κατὰ ἀντίφασιν, ἀντιφάσεως δ' οὐδὲν ἀνὰ μέσον, φανερὸν ὅτι ἐν τοῖς ἐναντίοις ἔσται τὸ μεταξύ. Τὸ δὲ συνεχὲς ἔστι [g]μὲν ὅπερ ἐχόμενόν 6 τι, λέγω δ' εἶναι συνεχές, ὅταν [h]ταὐτὸ γένηται καὶ ἓν τὸ ἑκατέρου πέρας οἷς ἅπτονται, καὶ ὥσπερ σημαίνει τοὔνομα, συνέχηται. Τοῦτο δ' οὐχ οἷόν τε δυοῖν ὄντοιν εἶναι [i]τοῖν 7 ἐσχάτοιν. Τούτου [k]δὲ διωρισμένου φανερὸν ὅτι ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ συνεχές, ἐξ ὧν ἕν τι πέφυκε γίνεσθαι κατὰ [l]τὴν σύναψιν. Καὶ [m]ὥς ποτε γίνεται τὸ [n]συνέχον ἕν, οὕτω καὶ τὸ ὅλον ἔσται ἕν, οἷον [o]ἢ γόμφῳ ἢ κόλλῃ ἢ ἁφῇ ἢ προσφύσει. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πρῶτον τὸ ἐφεξῆς ἐστίν· τὸ μὲν 8 γὰρ ἁπτόμενον [p]ἐφεξῆς ἀνάγκη εἶναι, τὸ δ' ἐφεξῆς οὐ πᾶν ἅπτεσθαι· διὸ καὶ [q]ἐν προτέροις τῷ λόγῳ τὸ ἐφεξῆς ἐστίν,

[p] δὲ om. H. [q] καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις om. I. [r] μεταβολαῖς] κινήσεσι F. [s] μόνον om. E. [t] φύσει] εἴδει E.H. [v] οὕτως] οὐ E. [w] τῷ αὐτῷ F. [x] ἐστιν ἐφεξῆς F. [y] εἶναι μεταξύ I. [z] ἐφεξῆς τὸ ἓν H. [a] τῶν δύο E. [b] νεομηνία E. [c] ἐκείνοις E. [d] ὂν post ἅπτηται H, om. E. [e] τε om. E. [f] τὰ κατὰ ἀντίφασιν] ἀντίφασις E. [g] μὲν om. I. [h] τὸ αὐτὸ F.H.I. [i] τῶν ἐσχάτων E. [k] δὲ om. E. [l] τὴν om. F. [m] ὥς] ὥσπερ F.H. [n] συνεχὲς H.I. [o] ἢ] εἰ H. [p] ἀνάγκη ἐφεξῆς F.H I. [q] ἐν τοῖς πρ. F.I.

9 οἷον ἐν [r] ἀριθμοῖς, [s] ἁφὴ δ' οὐκ ἔστιν. Καὶ εἰ [t] μὲν συνεχές, ἀνάγκη ἅπτεσθαι, εἰ δ' ἅπτεται, οὔπω συνεχές· οὐ γὰρ ἀνάγκη ἓν εἶναι αὐτῶν τὰ ἄκρα, εἰ ἅμα [v] εἶεν· ἀλλ' εἰ ἕν, ἀνάγκη καὶ ἅμα. Ὥστε ἡ σύμφυσις ὑστάτη κατὰ [w] τὴν γένεσιν· ἀνάγκη γὰρ [x] ἅψασθαι, εἰ συμφύσεται τὰ ἄκρα· τὰ δὲ ἁπτόμενα οὐ [y] πάντα συμπέφυκεν· ἐν οἷς δὲ μή ἐστιν ἁφή, δῆλον ὅτι [z] οὐκ 10 ἔστιν οὐδὲ σύμφυσις ἐν τούτοις. Ὥστ' [a] εἰ ἔστι στιγμὴ καὶ μονὰς οἵας [b] λέγουσι κεχωρισμένας, οὐχ οἷόν τε εἶναι μονάδα καὶ στιγμὴν τὸ αὐτό· ταῖς μὲν γὰρ ὑπάρχει τὸ ἅπτεσθαι, ταῖς δὲ μονάσι τὸ ἐφεξῆς. Καὶ τῶν μὲν ἐνδέχεται εἶναί τι μεταξύ (πᾶσα γὰρ γραμμὴ μεταξὺ [c] στιγμῶν), τῶν δ' οὐκ 11 ἀνάγκη· [d] οὐδὲν γὰρ μεταξὺ [e] δυάδος καὶ μονάδος. Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἅμα καὶ χωρίς, καὶ τί τὸ ἅπτεσθαι, καὶ τί τὸ μεταξὺ καὶ [f] τὸ ἐφεξῆς, καὶ τί τὸ ἐχόμενον [g] καὶ συνεχές, καὶ [h] τοῖς ποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρχει, εἴρηται.

4 Μία δὲ κίνησις λέγεται πολλαχῶς· τὸ γὰρ ἓν πολλαχῶς λέγομεν. Γένει μὲν οὖν μία κατὰ [i] τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας ἐστίν· φορὰ μὲν γὰρ πάσῃ φορᾷ τῷ γένει μία, ἀλλοίωσις δὲ φορᾶς ἑτέρα τῷ γένει. Εἴδει δὲ μία, ὅταν τῷ γένει μία οὖσα καὶ ἐν [k] ἀτόμῳ εἴδει ᾖ. Οἷον χρώματος μέν εἰσι διαφοραί· τοιγαροῦν ἄλλη τῷ εἴδει μέλανσις καὶ λεύκανσις· πᾶσα [l] οὖν λεύκανσις πάσῃ λευκάνσει ἡ αὐτὴ [m] κατ' εἶδος ἔσται καὶ πᾶσα μέλανσις μελάνσει. Λευκότητος δ' [n] οὐκ- 2 έτι· διὸ [o] τῷ εἴδει μία λεύκανσις λευκάνσει πάσῃ. [p] Εἰ δ' ἔστιν ἅτθ' ἃ καὶ γένη ἅμα καὶ εἴδη ἐστίν, [q] δῆλον ὡς εἴδει μία ἔσται, ἁπλῶς δὲ [r] μία εἴδει οὔ, οἷον ἡ μάθησις, εἰ [s] ἡ ἐπι- 3 στήμη εἶδος μὲν ὑπολήψεως, γένος δὲ τῶν ἐπιστημῶν. [t] Απο-

[r] αρμοις E. [s] ἁφῇ F. [t] μὲν] μὲν οὖν H. [v] εἶεν et ἓν om. E. [w] τὴν] τήν τε E. [x] ἅψεσθαι I. [y] πάντως E.H. [z] οὐκ ἔστιν om. H. [a] εἰ] εἴ τις I. [b] λέγουσιν εἶναι κεχ. I. [c] στιγμῶν] δύο στιγμῶν H. [d] μεταξὺ γὰρ οὐδὲν E. [e] μονάδος καὶ δυάδος F. [f] τὸ post καὶ om. E. [g] καὶ τὸ συνεχὲς E.H. [h] τοῖς om. H. [i] τὰ om. E. [k] ἀτόμου εἴδει οἷον E. [l] οὖν] δ' οὖν E.H. [m] κατὰ τὸ εἶδος F. [n] οὐκ ἔστι E.I, οὐκ ἔσται H. [o] τῷ] πῶς H. [p] εἰ—ἐκ τοῦδε om. pr. E. [q] δῆλόν ἐστιν ὡς H, δῆλον οὖν ὡς I. [r] εἴδει μία H. [s] ἡ post εἰ om. F.

ρήσειε δ' ἄν τις εἰ εἴδει μία κίνησις, ὅταν ἐκ τοῦ αὐτοῦ [t] τὸ αὐτὸ εἰς τὸ αὐτὸ μεταβάλλῃ, [v] οἷον ἡ μία στιγμὴ ἐκ τοῦδε τοῦ τόπου εἰς τόνδε τὸν τόπον πάλιν καὶ πάλιν. Εἰ δὲ τοῦτ', ἔσται ἡ κυκλοφορία [w] τῇ εὐθυφορίᾳ ἡ αὐτὴ καὶ ἡ κύλισις τῇ βαδίσει. [x] Ἢ διώρισται τὸ ἐν ᾧ [y] ἂν ἕτερον ᾖ τῷ εἴδει, ὅτι [z] ἑτέρα κίνησις, τὸ δὲ περιφερὲς τοῦ εὐθέος ἕτερον τῷ εἴδει. Γένει μὲν οὖν καὶ εἴδει κίνησις μία οὕτως, 4 ἁπλῶς δὲ μία κίνησις ἡ τῇ οὐσίᾳ μία καὶ τῷ ἀριθμῷ· τίς δ' ἡ τοιαύτη, δῆλον διελομένοις. Τρία γάρ ἐστι τὸν ἀριθμὸν περὶ ἃ λέγομεν τὴν [a] κίνησιν, ὃ καὶ ἐν ᾧ καὶ ὅτε· Λέγω δ' [b] ὅ, ὅτι ἀνάγκη εἶναί τι τὸ κινούμενον, οἷον ἄνθρωπον ἢ χρυσόν, καὶ ἔν τινι τοῦτο κινεῖσθαι, [c] οἷον ἐν τόπῳ ἢ ἐν πάθει, καὶ [d] ποτέ· ἐν χρόνῳ [e] γὰρ πᾶν κινεῖται. Τούτων δὲ τὸ 5 μὲν εἶναι τῷ γένει ἢ τῷ εἴδει [f] μίαν ἐστὶν [g] ἐν τῷ πράγματι ἐν ᾧ κινεῖται, τὸ δ' ἐχόμενον ἦν ἐν τῷ χρόνῳ, τὸ δ' ἁπλῶς μίαν ἐν ἅπασι τούτοις· καὶ [h] ἐν ᾧ γὰρ ἓν δεῖ εἶναι καὶ ἄτομον, οἷον τὸ εἶδος, [i] καὶ τὸ ὅτε, [k] οἷον τὸν χρόνον ἕνα καὶ μὴ διαλείπειν, καὶ τὸ κινούμενον ἓν [l] εἶναι μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὥσπερ τὸ λευκὸν μελαίνεσθαι καὶ Κορίσκον βαδίζειν· ἓν δὲ Κορίσκος καὶ λευκόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Μηδὲ κοινόν· 6 εἴη γὰρ [m] ἂν ἅμα δύο ἀνθρώπους ὑγιάζεσθαι τὴν αὐτὴν [n] ὑγίανσιν, οἷον [o] ὀφθαλμίας· ἀλλ' οὐ μία αὕτη, ἀλλ' εἴδει μία. Τὸ δὲ [p] Σωκράτη τὴν αὐτὴν μὲν ἀλλοίωσιν ἀλλοιοῦσθαι τῷ εἴδει, ἐν ἄλλῳ δὲ χρόνῳ καὶ πάλιν ἐν ἄλλῳ, εἰ μὲν ἐνδέχεται τὸ φθαρὲν πάλιν ἓν γίνεσθαι τῷ ἀριθμῷ, εἴη ἂν [q] καὶ αὕτη μία, εἰ δὲ μή, ἡ αὐτὴ μέν, μία δ' οὔ. Ἔχει δ' ἀπο- 7 ρίαν ταύτῃ παραπλησίαν καὶ πότερον μία ἡ ὑγίεια καὶ ὅλως αἱ ἕξεις καὶ τὰ πάθη τῇ οὐσίᾳ εἰσὶν ἐν τοῖς σώμασιν· κινούμενα γὰρ φαίνεται τὰ ἔχοντα καὶ ῥέοντα. Εἰ δὴ ἡ αὐτὴ καὶ

[t] εἰς τὸ αὐτὸ τὸ αὐτὸ F. [v] οἷον εἰ ἡ H. [w] τῇ εὐθυφορίᾳ om. pr. E. [x] ἢ διώρισται] ὥρισται E. [y] ἐὰν F. [z] ἑτέρα ἡ κίνησις H. [a] κίνησιν μίαν ὁ H. [b] ὃ om. E.F, ὅτι om. F. [c] οἷον ἢ ἐν E.H. [d] ὁπότε E. [e] γὰρ] δὲ F. [f] μία E.H. [g] ἐν om. F. [h] γὰρ ἐν ᾧ F.I. [i] καὶ αὖ τὸ I. [k] οἷον om. F.I. [l] εἶναι] ὂν E. [m] ἂν om. F. [n] ὑγίειαν H. [o] ὀφθαλμίαν F. [p] Σωκράτην τὴν μὲν αὐτὴν H. [q] καὶ ἡ αὐτὴ F.

[r] μία ἡ ἕωθεν καὶ νῦν ὑγίεια, διὰ τί οὐκ ἂν καὶ ὅταν διαλιπὼν [s] λάβῃ πάλιν τὴν ὑγίειαν, καὶ αὕτη [t] κἀκείνη μία τῷ ἀριθμῷ ἂν εἴη; Ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος· [v] πλὴν τοσοῦτον διαφέρει, ὅτι εἰ [w] μὲν δύο, [x] τὸ αὐτὸ τοῦτο, [y] ὡς τῷ ἀριθμῷ [z] μία, καὶ τὰς 8 ἕξεις ἀνάγκη· μία γὰρ ἀριθμῷ ἐνέργεια ἑνὸς ἀριθμῷ. Εἰ δ' ἡ ἕξις μία, ἴσως οὐκ ἄν τῳ δόξειέ πω μία καὶ [a] ἡ ἐνέργεια εἶναι. Ὅταν γὰρ παύσηται βαδίζων, οὐκέτι ἐστὶν ἡ βάδισις, πάλιν δὲ βαδίζοντος [b] ἔσται. Εἰ [c] δ' οὖν μία καὶ ἡ αὐτή, ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ αὐτὸ [d] καὶ ἓν καὶ φθείρεσθαι καὶ εἶναι πολ-9 λάκις. Αὗται [e] μέν εἰσιν αἱ ἀπορίαι ἔξω τῆς νῦν σκέψεως· ἐπεὶ δὲ συνεχὴς πᾶσα κίνησις, τήν τε ἁπλῶς μίαν ἀνάγκη καὶ συνεχῆ εἶναι, εἴπερ πᾶσα διαιρετή, καὶ [f] εἰ συνεχής, μία. Οὐ γὰρ πᾶσα γένοιτ' ἂν συνεχὴς πάσῃ, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῷ τυχόντι τὸ τυχόν, ἀλλ' ὅσων ἓν τὰ ἔσχατα. Ἔσχατα δὲ τῶν μὲν οὐκ ἔστι, τῶν δ' ἐστὶν ἄλλα τῷ εἴδει καὶ ὁμώνυμα· πῶς γὰρ ἂν [g] ἅψαιτο ἢ ἓν γένοιτο τὸ ἔσχατον γραμμῆς καὶ 10 βαδίσεως; Ἐχόμεναι [h] μὲν οὖν εἶεν ἂν καὶ [i] αἱ μὴ αὐταὶ τῷ εἴδει μηδὲ τῷ γένει· δραμὼν γὰρ ἄν τις πυρέξειεν εὐθύς, καὶ οἷον ἡ λαμπὰς ἐκ διαδοχῆς φορὰ ἐχομένη, συνεχὴς δ' [k] οὔ. Κεῖται [l] γὰρ [m] τὸ συνεχές, ὧν τὰ ἔσχατα ἕν. Ὥστ' [n] ἐχόμενα καὶ ἐφεξῆς εἰσὶ τῷ τὸν χρόνον εἶναι συνεχῆ, συνεχὲς δὲ τῷ τὰς κινήσεις· τοῦτο δ', ὅταν ἓν τὸ ἔσχατον γίνηται ἀμ-11 φοῖν. Διὸ ἀνάγκη τὴν αὐτὴν [o] εἶναι τῷ εἴδει καὶ ἑνὸς καὶ ἐν ἑνὶ χρόνῳ τὴν ἁπλῶς συνεχῆ κίνησιν καὶ μίαν, τῷ χρόνῳ μέν, ὅπως μὴ ἀκινησία [p] μεταξὺ ᾖ· ἐν τῷ διαλείποντι γὰρ ἠρεμεῖν 12 ἀνάγκη. Πολλαὶ [q] οὖν καὶ οὐ μία ἡ κίνησις, ὧν ἐστὶν ἠρεμία μεταξύ. Ὥστε [r] εἴ τις κίνησις στάσει διαλαμβάνεται, [s] οὐ μία οὐδὲ συνεχής· διαλαμβάνεται [t] δέ, εἰ μεταξὺ χρόνος.

[r] μία ὑγίεια ἡ F. [s] λάβῃ καὶ πάλιν F.H.I. [t] καὶ ἐκείνη F. [v] πλὴν om. E. [w] μὲν] αἱ μὲν ἕξεις pr. F. [x] τὸ] δι' E.H, om. I. [y] ὡς γὰρ τῷ H. [z] μία ante καὶ om. E.H. [a] ἡ om. F. [b] ἐστὶν H. [c] δ' om. F.H.I. [d] καὶ ante ἓν om. E H, ἓν om. H. [e] μὲν οὖν εἰσὶν F.H.I. [f] εἰ] ἡ om. I. [g] ἅψοιτο F. [h] μὲν om. H. [i] μὴ αἱ E. [k] οὔ] οὐκ ἔστι F. [l] γὰρ om. E. [m] τὸ om. F.I. [n] ἐχόμεναι E.H. [o] τῷ εἴδει εἶναι F.H.I. [p] μεταξὺ] ἐν τῷ μεταξὺ F, ἐν τῷ μεταξύ τι H.I. [q] οὖν] μὲν οὖν H. [r] εἴ] ἤ H. [s] οὔτε μία οὔτε F.I. [t] δέ om. F.

Τῆς δὲ τῷ εἴδει μὴ μιᾶς [v] οὔ, καὶ εἰ μὴ διαλείπεται [w] ὁ χρόνος· ὁ μὲν γὰρ χρόνος εἷς, τῷ [x] εἴδει δ' [y] ἡ κίνησις [z] ἄλλη· τὴν μὲν γὰρ μίαν [a] ἀνάγκη καὶ τῷ εἴδει [b] μίαν εἶναι, [c] ταύτην δ' [d] ἁπλῶς μίαν οὐκ [e] ἀνάγκη. Τίς μὲν [f] οὖν κίνησις ἁπλῶς 13 μία, εἴρηται· ἔτι [g] δὲ λέγεται μία καὶ ἡ τέλειος, [h] ἐάν τε κατὰ γένος ἐάν τε κατ' εἶδος ᾖ ἐάν τε κατ' οὐσίαν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ τέλειον [i] καὶ ὅλον τοῦ ἑνός. Ἔστι δ' ὅτε κἂν ἀτελὴς ᾖ μία λέγεται, ἐὰν [k] ᾖ μόνον συνεχής. Ἔτι [l] δ' ἄλλως παρὰ τὰς εἰρημένας λέγεται μία κίνησις ἡ [m] ὁμαλής. [n] Ἡ γὰρ ἀνώμαλος ἔστιν ὡς οὐ δοκεῖ μία, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ 14 ὁμαλής, ὥσπερ ἡ εὐθεῖα. Ἡ γὰρ ἀνώμαλος διαιρετή. Ἔοικε [o] δὲ διαφέρειν ὡς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. Ἔστι δ' ἐν ἁπάσῃ κινήσει τὸ ὁμαλῶς ἢ μή· καὶ γὰρ ἂν [p] ἀλλοιοῖτο [q] ὁμαλῶς, καὶ φέροιτο ἐφ' ὁμαλοῦ οἷον κύκλου ἢ εὐθείας, καὶ περὶ [r] αὔξην ὡσαύτως καὶ φθίσιν. [s] Ἀνωμαλίας δ' ἐστὶ διαφορὰ 15 [t] ὁτὲ μὲν ἐφ' [v] ᾧ κινεῖται· ἀδύνατον γὰρ [w] ὁμαλὴν εἶναι τὴν κίνησιν μὴ ἐπὶ [x] ὁμαλῷ μεγέθει, οἷον ἡ τῆς κεκλασμένης κίνησις [y] ἢ ἡ τῆς ἕλικος ἢ ἄλλου μεγέθους, ὧν μὴ [z] ἐφαρμόττει τὸ τυχὸν [a] ἐπὶ τὸ τυχὸν μέρος. [b] Ὁτὲ δὲ οὔτε ἐν τῷ [c] ποῦ 16 οὔτ' ἐν τῷ ποτὲ οὔτε [d] εἰς ὅ, [e] ἀλλ' ἐν τῷ ὥς. Ταχυτῆτι γὰρ καὶ βραδυτῆτι ἐνίοτε διώρισται· ἧς μὲν [f] γὰρ τὸ αὐτὸ τάχος, ὁμαλής, ἧς δὲ μή, ἀνώμαλος. Διὸ [g] οὐκ εἴδη κινήσεως οὐδὲ διαφοραὶ τάχος καὶ βραδυτής, ὅτι πάσαις ἀκολουθεῖ

[v] οὔ om. E. [w] ὁ om. pr. H, ὁ χρόνος ὁ μὲν γὰρ om. E. [x] δ' εἴδει F.H.I. [y] ἡ κίνησις om. E.F. [z] ἄλλο H. [a] ἀνάγκη post εἴδει H. [b] μίαν ante καὶ I. [c] τὴν αὐτὴν pr. E. [d] ἁπλῶς εἶναι μίαν οὐκ ἀνάγκη I, οὐκ ἀνάγκη ἁπλῶς μίαν εἶναι F. [e] ἀνάγκη. Λείπει. Τὰ δὲ λείποντα μετὰ φύλλα τρία, ὅπου τὸ σημεῖον. Ἔτι δὲ (cap. 5. init.) E. fol. 39. v. deficit σημεῖον: quæ omissa sunt (c. 4, 13. τίς μὲν οὖν—usque ad cap. fin. ἂν ἐφαρμόττειν) inferuntur c. 6, 11. post ἠρέμησις. fol. 41. r. [f] οὖν] οὖν ἡ I. [g] δὲ om. E. [h] ἐάν τε κατὰ γένος om. E. [i] καὶ τὸ ὅλον H. [k] μόνον ᾖ F.H.I. [l] δ'] δὲ καὶ F. [m] ὁμαλῶς E. [n] ἡ γὰρ—ὁμαλής om. H. [o] δὴ E. [p] ἀλλοιοῦτο F. [q] ομαλλω E. [r] αὔξησιν E.H. [s] ἀνωμαλία E. [t] ὅτι E. [v] ὧν E. [w] ὁμαλῶς F. [x] ὁμαλεῖ F. [y] ἢ ἡ] ἢ F. [z] ἐφαρμόζει F. [a] ἐπὶ τὸ τύχον om. E. [b] ὁτὲ] ἡ E.F.I. [c] ποῦ] ο E. [d] εἰς] ἐν τῷ εἰς I. εἰς ipsam corr. E. [e] post ἀλλ' litteras quattuor deletas E. [f] γὰρ om. E. [g] οὐδ' H.

ταῖς διαφόροις κατ' εἶδος. ᾽Ωστ' οὐδὲ βαρύτης καὶ κουφότης ἡ εἰς [h] τὸ αὐτό, οἷον γῆς πρὸς [i] αὐτὴν ἢ πυρὸς πρὸς [k] αὐτό.
17 Μία μὲν οὖν ἡ ἀνώμαλος τῷ συνεχής, ἧττον δέ, ὅπερ τῇ κεκλασμένῃ συμβαίνει φορᾷ· τὸ δ' ἧττον μίξις ἀεὶ τοῦ ἐναντίου. Εἰ δὲ πᾶσαν τὴν μίαν ἐνδέχεται καὶ [l] ὁμαλὴν εἶναι καὶ μή, οὐκ ἂν εἴησαν [m] αἱ μὴ κατ' εἶδος [n] ἐχόμεναι αὗται [o] μία καὶ συνεχής· πῶς γὰρ ἂν εἴη ὁμαλὴς ἡ ἐξ ἀλλοιώσεως συγκειμένη καὶ φορᾶς; Δέοι γὰρ ἂν ἐφαρμόττειν.

5 Ἔτι δὲ διοριστέον ποία κίνησις [p] ἐναντία κινήσει, καὶ περὶ μονῆς [q] δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον. Διαιρετέον δὲ πρῶτον πότερον ἐναντία κίνησις ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῇ εἰς τὸ αὐτό, οἷον [r] ἡ ἐξ ὑγιείας τῇ εἰς ὑγίειαν, οἷον καὶ [s] γένεσις καὶ φθορὰ δοκεῖ, ἢ [t] ἡ ἐξ ἐναντίων, οἷον ἡ ἐξ ὑγιείας τῇ ἐκ νόσου, [v] ἢ ἡ εἰς ἐναντία, οἷον ἡ εἰς ὑγίειαν τῇ εἰς νόσον, ἢ ἡ ἐξ ἐναντίου τῇ εἰς ἐναντίον, [w] οἷον ἡ ἐξ ὑγιείας τῇ εἰς νόσον, ἢ [x] ἡ ἐξ ἐναντίου [y] εἰς ἐναντίον τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, οἷον ἡ ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον τῇ ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. Ἀνάγκη γὰρ ἢ ἕνα τινὰ [z] τούτων εἶναι τῶν τρόπων ἢ πλείους· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως
2 [a] ἀντιθεῖναι. Ἔστι δ' ἡ μὲν ἐξ ἐναντίου τῇ εἰς ἐναντίον οὐκ ἐναντία, οἷον, ἡ ἐξ ὑγιείας τῇ εἰς νόσον· ἡ αὐτὴ γὰρ καὶ μία. Τὸ μέντοι [b] γ' εἶναι οὐ [c] ταὐτὸ αὐταῖς, ὥσπερ [d] οὐ [c] ταὐτὸ [e] τὸ ἐξ ὑγιείας μεταβάλλειν καὶ τὸ εἰς νόσον. Οὐδ' ἡ ἐξ ἐναντίου τῇ ἐξ ἐναντίου· ἅμα [f] μὲν γὰρ συμβαίνει ἐξ ἐναντίου [g] καὶ εἰς ἐναντίον ἢ μεταξύ. Ἀλλὰ περὶ [h] τούτου μὲν ὕστε-
3 ρον ἐροῦμεν. Ἀλλὰ μᾶλλον τὸ εἰς ἐναντίον μεταβάλλειν δόξειεν ἂν [i] εἶναι αἴτιον τῆς ἐναντιώσεως ἢ τὸ ἐξ ἐναντίου· ἡ μὲν γὰρ [k] ἀπαλλαγὴ [l] ἐναντιότητος, ἡ δὲ λῆψις. Καὶ λέγε-

[h] τὸ om. F. [i] αὐτὴν] αὐτὴν γῆν H. [k] αὐτό] αὐτὸ πῦρ H. [l] ὁμαλῆ F. [m] αἱ om. E. [n] ἐχ. καὶ αὗται I. [o] μία] ἡ μία E. [p] κινήσει ἐναντία H. [q] δὲ τὸν] δὴ τὸν F, τὸν E. [r] ἡ ante ἐξ om. E. [s] γένεσις φθορᾶ H. [t] ἡ om. E.H. [v] ἢ ἡ εἰς—ὑγιείας τῇ εἰς νόσον om. F, ἡ om. I. [w] οἷον—νόσον om. H. et corr. E. [x] ἡ post ἢ om. E. [y] εἰς ἐναντίον om. I. [z] εἶναι τούτων F. [a] ἀντιτιθέναι F.H.I. [b] γ' om. F.I. [c] τὸ αὐτὸ F.H.I. utrobique. [d] οὐδὲ H. [e] τὸ] ὃν E.H. [f] μὲν om. I. [g] καὶ ante ἐξ F. [h] μὲν τούτου I, μὲν τούτων F. [i] εἶναι post αἴτιον ponunt F.I, om. H. [k] ἀπαλλαγὴ ἐξ ἐναντ. F.I. [l] ἐναντιώσεως H.

ται δ' ἑκάστη εἰς ὃ μεταβάλλει μᾶλλον ἢ ἐξ οὗ, οἷον [m] ὑγί-
ανσις ἡ εἰς ὑγίειαν, [n] νόσωσις δ' ἡ εἰς νόσον. Λείπεται δὴ
[o] ἡ [p] εἰς ἐναντία καὶ ἡ εἰς ἐναντία [q] ἐξ ἐναντίων. [r] Τάχα μὲν 4
οὖν συμβαίνει [s] τὰς εἰς ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων εἶναι, ἀλλὰ τὸ
εἶναι ἴσως οὐ ταὐτό, λέγω [t] δὲ τὸ εἰς ὑγίειαν τῷ ἐκ νόσου
[v] καὶ [w] τὸ ἐξ ὑγιείας τῷ εἰς νόσον. Ἐπεὶ δὲ διαφέρει μετα-
βολὴ κινήσεως (ἡ [x] ἔκ τινος γὰρ ὑποκειμένου εἴς τι ὑποκεί-
μενον μεταβολὴ κίνησίς ἐστιν), ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον
[y] τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον κίνησις ἐναντία, οἷον ἡ [z] ἐξ ὑγιείας
εἰς νόσον τῇ ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπα- 5
γωγῆς, [a] ὁποῖα δοκεῖ τὰ ἐναντία εἶναι· τὸ [b] νοσάζεσθαι
[c] γὰρ τῷ ὑγιάζεσθαι καὶ τὸ μανθάνειν τῷ ἀπατᾶσθαι μὴ δι'
[d] αὑτοῦ· εἰς ἐναντία γάρ· ὥσπερ γὰρ ἐπιστήμην, [e] ἔστι καὶ
ἀπάτην καὶ δι' αὑτοῦ κτᾶσθαι καὶ δι' ἄλλου. Καὶ ἡ ἄνω
φορὰ τῇ κάτω· ἐναντία γὰρ [f] ταῦτα ἐν μήκει. Καὶ ἡ εἰς
δεξιὰ τῇ εἰς ἀριστερά· ἐναντία γὰρ ταῦτα ἐν πλάτει. Καὶ
ἡ εἰς [g] τὸ ἔμπροσθεν τῇ [h] εἰς τὸ ὄπισθεν· ἐναντία γὰρ καὶ
[i] ταῦτα. Ἡ δ' εἰς ἐναντίον μόνον οὐ κίνησις ἀλλὰ μεταβολή, 6
οἷον τὸ γίγνεσθαι λευκὸν [k] μὴ ἔκ τινος. [l] Καὶ ὅσοις [m] δὲ
μὴ [n] ἔστιν ἐναντίον, ἡ ἐξ αὑτοῦ [o] τῇ εἰς [p] αὐτὸ μεταβολῇ
ἐναντία. Διὸ γένεσις φθορᾷ ἐναντία καὶ ἀποβολὴ λήψει.
Αὗται δὲ μεταβολαὶ μέν, κινήσεις δ' οὔ. Τὰς δ' εἰς τὸ μεταξὺ 7
κινήσεις, ὅσοις τῶν ἐναντίων ἐστὶ μεταξύ, ὡς [q] εἰς ἐναντία πως
θετέον· ὡς ἐναντίῳ γὰρ χρῆται τῷ μεταξὺ ἡ κίνησις, ἐφ'
ὁπότερα ἂν [r] μεταβάλλῃ, οἷον ἐκ φαιοῦ μὲν εἰς τὸ λευκὸν ὡς
[s] ἐκ μέλανος, καὶ ἐκ λευκοῦ εἰς φαιὸν [t] ὡς εἰς μέλαν, [v] ἐκ δὲ

[m] ὑγίανσις ἡ εἰς om. E. [n] νόσανσις F.H.I. [o] ἡ post δὴ om. E. [p] εἰς ἐναντία om. H. [q] ἐξ] καὶ ἐξ I. [r] τάχα—ἐναντίων om. pr. F. [s] τὰ E. [t] δὲ τὸ] δὲ τῶ I. [v] καὶ—νόσον om. E. [w] τῶ I. [x] γὰρ ἔκ τινος H. [y] τῇ—ἐναντίον om. pr. E. [z] ἡ om. E. [a] ποῖα H. et fortasse pr. E. [b] νοσίζεσθαι E. [c] γὰρ τῷ ὑγιάζεσθαι om. E. [d] ἑαυτοῦ F. [e] ἔστιν οὕτω καὶ F.H.I. [f] ταύτῃ E. [g] τὸ om. H. [h] εἰς τὸ om. E.H. [i] ταῦτα ἐν βάθει. Ἡ rc. F. [k] μὴ] καὶ μὴ I. [l] καὶ om. F. [m] δὲ om. E. [n] ἔστιν] ἔστι τι I. [o] τῇ] καὶ H, om. E. [p] ταυτὸ I. [q] εἰς om. E. [r] μεταβάλῃ E. [s] ἐκ post ὡς om. E. [t] ὡς εἰς μέλαν om. E. [v] ἐκ δὲ] καὶ ἐκ I.

μέλανος εἰς φαιὸν ὡς εἰς λευκὸν τὸ φαιόν· τὸ γὰρ μέσον πρὸς ἑκάτερον [w] *λέγεταί πως τῶν ἄκρων, καθάπερ εἴρηται* [x] *καὶ πρότερον. Κίνησις μὲν δὴ κινήσει ἐναντία οὕτως* [y] *ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον* [z] *τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον.*

6 *Ἐπεὶ δὲ κινήσει οὐ μόνον δοκεῖ κίνησις εἶναι ἐναντία ἀλλὰ καὶ ἠρεμία, τοῦτο διοριστέον.* [a] *Ἁπλῶς μὲν γὰρ* [b] *ἐναντίον κίνησις κινήσει, ἀντίκειται δὲ* [c] *καὶ ἠρεμία· στέρησις γάρ. Ἔστι δ' ὡς καὶ ἡ στέρησις ἐναντία λέγεται· ποίᾳ δὲ ποία;* [d] *οἷον τῇ κατὰ τόπον* [e] *ἡ κατὰ τόπον. Ἀλλὰ τοῦτο* [f] *νῦν λέγεται ἁπλῶς· πότερον γὰρ τῇ ἐνταυθοῖ μονῇ* [g] *ἡ ἐκ τούτου ἢ* [h] *ἡ εἰς τοῦτο κίνησις* [i] *ἀντίκειται; Δῆλον δὴ ὅτι,* [k] *ἐπεὶ ἐν δυσὶν* [l] *ἡ κίνησις ὑποκειμένοις, τῇ μὲν ἐκ τούτου εἰς* [m] *τὸ ἐναντίον ἡ ἐν τούτῳ μονή, τῇ δ' ἐκ* [n] *τοὐναντίου εἰς* 2 *τοῦτο ἡ ἐν τῷ ἐναντίῳ. Ἅμα* [o] *δὲ καὶ ἀλλήλαις ἐναντίαι αὗται· καὶ γὰρ ἄτοπον, εἰ κινήσεις μὲν ἐναντίαι εἰσίν, ἠρεμίαι δ' ἀντικείμεναι οὐκ εἰσίν. Εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τοῖς ἐναντίοις, οἷον* [p] *ἡ* [q] *ἐν ὑγιείᾳ τῇ ἐν νόσῳ ἠρεμίᾳ, κινήσει δὲ τῇ ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον. Τῇ γὰρ ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν ἄλογον· ἡ γὰρ εἰς* [r] *αὐτὸ κίνησις ἐν ᾧ* [s] *ἕστηκεν, ἠρέμησις μᾶλλόν ἐστιν, ᾗ συμβαίνει* [t] *γε ἅμα γίγνεσθαι τῇ κινήσει. Ἀνάγκη* [v] *δὲ ἢ ταύτην ἢ ἐκείνην εἶναι· οὐ γὰρ ἥ* [w] *γ' ἐν λευκότητι ἠρεμία* 3 *ἐναντία τῇ ἐν ὑγιείᾳ. Ὅσοις δὲ* [x] *μή ἐστιν ἐναντία,* [y] *τούτων μεταβολὴ μέν ἐστιν ἀντικειμένη ἡ ἐξ αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτό, κίνησις δ' οὐκ ἔστιν,* [z] *οἷον ἡ ἐξ ὄντος τῇ* [a] *εἰς ὄν.* [b] *Καὶ μονὴ μὲν τούτων οὐκ ἔστιν, ἀμεταβλησία δέ.* [c] *Καὶ εἰ μέν* [d] *τι εἴη ὑποκείμενον,* [e] *ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία* [f] *τῇ ἐν τῷ*

[w] *πως λέγεται* H. [x] *καὶ* om. E. [y] *ἡ* om. E. [z] *τῇ—ἐναντίον* om. E.I. [a] *ἁπλῶς—κίνησις* om. F. [b] *κίνησις ἐναντίον* H. [c] *καὶ ἡ ἠρεμία* I. [d] *οἷον*] *ἢ* H. [e] *ἡ κατὰ τόπον* om. E. [f] *νῦν*] *μὲν νῦν* I. [g] *ἡ* om. E. [h] *ἡ* om. E.F. [i] *ἀντικεινεῖται* E. [k] *ἐπειδὴ* F.H. [l] *ὑποκειμένοις ἡ κίνησις* H. [m] *τοὐναντίον* I. [n] *τοῦ ἐναντίου* F. [o] *δὲ ἐναντίαι ἀλλήλαις* H. [p] *ἡ* om. I. [q] *ἐν* om. E. [r] *ταυτὸ* I. [s] *ἑστήξει* corr. E. [t] *γε* om. E. [v] *δὲ* om. E. [w] *γ'* om. H. [x] *μηδέν ἐστιν ἐναντίον* H. [y] *τούτων* om. E. [z] *οἷον—οὐκ ἔστιν* om. H. [a] *εἰς τὸ μὴ ὂν* pr. E. [b] *καὶ* om. E. [c] *καὶ εἰ μὲν* om. E. [d] *τι εἴη* corr. E. [e] *ἡ*] *οιν η* E. [f] *τῇ ἐν—ἀμεταβλησία* om. F.

μὴ ὄντι ἐναντία. Εἰ δὲ μή ἐστί τι τὸ μὴ ὄν, ἀπορήσειεν ἂν 4 τις τίνι ἐναντία ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία, καὶ [t] εἰ ἠρεμία ἐστίν. Εἰ δὲ τοῦτο, ἢ οὐ πᾶσα ἠρεμία κινήσει ἐναντία, ἢ ἡ γένεσις καὶ [v] ἡ φθορὰ [w] κίνησις. Δῆλον τοίνυν ὅτι ἠρεμία μὲν οὐ λεκτέα, εἰ μὴ καὶ [x] αὗται κινήσεις, ὅμοιον δέ τι καὶ ἀμεταβλησία· ἐναντία δὲ ἢ οὐδενὶ ἢ τῇ ἐν τῷ μὴ ὄντι ἢ τῇ φθορᾷ· αὕτη γὰρ ἐξ αὐτῆς, ἡ δὲ γένεσις εἰς ἐκείνην. Ἀπο- 5 ρήσειε δ' ἄν τις διὰ τί ἐν μὲν τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ εἰσὶ [y] καὶ [z] κατὰ φύσιν [a] καὶ παρὰ φύσιν καὶ μοναὶ καὶ κινήσεις, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις οὔ, οἷον ἀλλοίωσις ἡ μὲν κατὰ φύσιν ἡ δὲ παρὰ φύσιν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον [b] ἡ ὑγίανσις ἢ [b] ἡ [c] νόσανσις κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, οὐδὲ λεύκανσις ἢ μέλανσις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' αὐξήσεως καὶ φθίσεως· οὔτε [d] γὰρ [e] αὗται [f] ἀλλήλαις ἐναντίαι ὡς φύσει [g] ἢ παρὰ φύσιν, οὔτ' αὔξησις αὐξήσει. Καὶ ἐπὶ γενέσεως δὲ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· οὔτε γὰρ ἡ 6 μὲν γένεσις κατὰ φύσιν ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν ([h] τὸ γὰρ γῆρας κατὰ φύσιν), οὔτε [i] γένεσιν ὁρῶμεν τὴν μὲν κατὰ φύσιν τὴν δὲ παρὰ φύσιν. [k] Εἰ δέ ἐστι τὸ βίᾳ παρὰ φύσιν, καὶ φθορὰ ἂν εἴη φθορᾷ ἐναντία ἡ βίαιος ὡς παρὰ φύσιν οὖσα τῇ κατὰ φύσιν. Ἆρ' οὖν καὶ γενέσεις εἰσὶν ἔνιαι βίαιοι καὶ οὐχ εἱμαρμέναι, αἷς [l] ἐναντίαι αἱ κατὰ φύσιν, καὶ αὐξήσεις βίαιοι καὶ φθίσεις, οἷον αὐξήσεις αἱ τῶν ταχὺ διὰ τρυφὴν ἡβώντων, καὶ οἱ σῖτοι οἱ ταχὺ ἁδρυνόμενοι καὶ μὴ πιληθέντες. Ἐπὶ δ' ἀλλοιώσεως πῶς; Ἢ ὡσαύτως· [m] εἶεν γὰρ [n] ἂν 7 [o] τινες βίαιοι, αἱ δὲ φυσικαί, [p] οἷον ἀφιέμενοι μὴ ἐν κρισίμοις ἡμέραις, οἱ [q] δ' ἐν κρισίμοις· οἱ μὲν [r] οὖν παρὰ φύσιν ἠλλοίωνται, οἱ δὲ κατὰ φύσιν. Ἔσονται [s] δ' [t] ἐναντίαι [v] αἱ φθο-

[t] εἰ om. E. [v] ἡ om. E.I. [w] κινήσεις H. [x] αὑταὶ F. [y] καὶ om. E.F. [z] παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν H. [a] καὶ παρὰ φύσιν om. E. [b] ἡ utrumque om. F. [c] νόσανσις corr. E. [d] γὰρ om. E.I. [e] αὑταὶ I. [f] ἐναντίαι ἀλλήλαις H. [g] ἢ] ἡ δὲ I. [h] τὸ γὰρ γηρᾶν I, ἡ γὰρ γήρανσις E.H. [i] γένεσιν ἢ γήρανσιν ὁρῶμεν H. [k] εἰ δὴ F.I, ἢ εἰ E.H. [l] αἱ κατὰ φύσιν ἐναντίαι F. [m] εἴησαν F.H.I. [n] ἂν om. I. [o] τινες] αἱ μέν τινες F.I. [p] οἷον οἱ ἀφ. E.H.I. [q] τ' F. [r] οὖν om. F.H.I. [s] δ'] δὴ H.I. [t] αἱ φθοραὶ ἐναντίαι E. [v] αἱ om. H.

ραὶ [w] ἀλλήλαις, οὐ γενέσεις. Καὶ τί γε κωλύει; Ἔστι [x] γὰρ ὥς. Καὶ γὰρ εἰ ἡ μὲν ἡδεῖα ἡ δὲ λυπηρὰ εἴη· ὥστε οὐχ ἁπλῶς φθορὰ φθορᾷ ἐναντία, ἀλλ' [y] ᾗ ἡ μὲν τοιαδὶ ἡ δὲ
8 τοιαδὶ αὐτῶν ἐστίν. Ὅλως μὲν [z] οὖν ἐναντίαι κινήσεις καὶ ἠρεμίαι τὸν εἰρημένον τρόπον εἰσίν, οἷον ἡ ἄνω τῇ κάτω· τόπου γὰρ ἐναντιώσεις [a] αὗται. Φέρεται δὲ τὴν [b] μὲν ἄνω φορὰν φύσει τὸ πῦρ, τὴν δὲ κάτω ἡ γῆ· καὶ [c] ἐναντίαι αὐτῶν [d] αἱ φοραί. Τὸ δὲ πῦρ ἄνω μὲν φύσει, κάτω δὲ παρὰ φύσιν·
9 καὶ ἐναντία γε ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ τῇ παρὰ φύσιν. Καὶ μοναὶ δ' ὡσαύτως· ἡ γὰρ ἄνω μονὴ τῇ ἄνωθεν [e] κάτω κινήσει ἐναντία. Γίγνεται δὲ τῇ γῇ ἡ μὲν μονὴ [f] ἐκείνη παρὰ φύσιν, ἡ δὲ κίνησις [g] αὕτη κατὰ φύσιν. Ὥστε κινήσει [h] μονὴ ἐναντία [i] ἡ παρὰ φύσιν τῇ κατὰ φύσιν τοῦ αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἡ κίνησις ἡ τοῦ αὐτοῦ ἐναντία οὕτως· ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν [k] ἔσται
10 αὐτῶν, ἡ ἄνω ἢ ἡ κάτω, ἡ δὲ παρὰ [l] φύσιν. Ἔχει δὲ ἀπορίαν εἰ ἔστι πάσης ἠρεμίας τῆς μὴ ἀεὶ γένεσις, καὶ αὕτη τὸ ἵστασθαι. Τοῦ δὴ παρὰ φύσιν μένοντος, οἷον τῆς γῆς ἄνω, εἴη ἂν γένεσις. [m] Ὅτε [n] ἄρα ἐφέρετο ἄνω βίᾳ, ἵστατο. Ἀλλὰ τὸ [o] μὲν ἱστάμενον ἀεὶ δοκεῖ φέρεσθαι θᾶττον, τὸ δὲ βίᾳ τοὐναντίον. Οὐ γενόμενον ἄρα ἠρεμοῦν ἔσται ἠρεμοῦν. [p] Ἔτι [q] δοκεῖ τὸ [r] ἵστασθαι ἢ ὅλως εἶναι [s] τὸ εἰς τὸν αὐτοῦ
11 τόπον φέρεσθαι ἢ [t] συμβαίνειν ἅμα. Ἔχει δ' ἀπορίαν εἰ ἐναντία [v] ἡ μονὴ ἡ [w] ἐνταῦθα τῇ ἐντεῦθεν κινήσει· ὅταν γὰρ κινῆται ἐκ τουδὶ [x] ἢ καὶ [y] ἀποβάλλῃ, ἔτι δοκεῖ ἔχειν τὸ ἀπο-

[w] ἀλλήλαις καὶ οὐ γενέσει μόνον. Καὶ τί δὲ κ. H. [x] γὰρ om. E. [y] ᾗ om. E. [z] οὖν αἱ ἐναντίαι H. [a] αὗται. Καθόλου δὲ πρώτως ταῦτα καὶ κυρίως ὑπάρχει. Φέρεται E. [b] μὲν et φορὰν om. E. [c] ἐναντίαι γ' αὐτῶν H. [d] αἱ om. E. [e] κάτω om. E. [f] ἐκείνη ἡ ἄνω παρὰ H. [g] αὐτῇ H, om. E. [h] μόνον E. [i] ἡ κατὰ φύσιν τῇ τοῦ αὐτοῦ παρὰ φύσιν F. [k] αὐτῶν ἔσται F.I. [l] φύσιν. Καθόλου δὲ καὶ πρώτως ταῦτα κυρίως ὑπάρχει. Ἔχει H. [m] ὅτε] ὁ E. [n] ἄρα] γὰρ E, om. I. [o] μὲν om. E. [p] ἔτι] τι E. [q] δοκεῖ λέγεσθαι τὸ I. [r] ἵστασθαι] ἵστασθαι κυρίως λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον ἰόντος, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦ παρὰ φύσιν H. [s] τὸ] τὸν E. [t] συμβαίνει E. [v] ἡ ἐνταῦθα μονὴ H, ἡ μονὴ ἐνταῦθα F, μονὴ ἡ ἐνταῦθα E. [w] ἐνταῦθα pr. H. [x] ἢ om. E.H. [y] ἀποβάλλῃ—τὸ om. E.

βαλλόμενον. Ὥστ' [z] εἰ αὐτὴ ἠρεμία ἐναντία τῇ ἐντεῦθεν εἰς τοὐναντίον κινήσει, ἅμα ὑπάρξει τἀναντία. [a] Ἢ πῇ ἠρεμεῖ, [b] εἰ ἔτι μένει; Ὅλως δὲ τοῦ κινουμένου τὸ μὲν ἐκεῖ, τὸ δ' εἰς ὃ [c] μεταβάλλει. Διὸ καὶ μᾶλλον κίνησις κινήσει ἐναντίον ἢ [d] ἠρέμησις. Καὶ περὶ μὲν κινήσεως [e] καὶ ἠρεμίας, [f] καὶ πῶς [g] ἑκατέρα μία, καὶ τίνες ἐναντίαι τίσιν, εἴρηται.

[h] Ἀπορήσειε δ' ἂν τις καὶ περὶ τοῦ ἵστασθαι, εἰ καὶ ὅσαι 12 [i] παρὰ φύσιν κινήσεις, ταύταις ἐστὶν ἠρεμία ἀντικειμένη. Εἰ μὲν οὖν μὴ ἔσται, ἄτοπον. [k] Μένει γάρ, βίᾳ δέ. Ὥστε ἠρεμοῦν τι ἔσται οὐκ ἀεὶ ἄνευ τοῦ γενέσθαι. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἔσται· ὥσπερ γὰρ κινεῖται παρὰ φύσιν, καὶ [l] ἠρεμοῖ ἄν τι παρὰ φύσιν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν [m] ἐνίοις κίνησις κατὰ φύσιν 13 καὶ παρὰ φύσιν, οἷον πυρὶ ἡ ἄνω κατὰ φύσιν ἡ δὲ κάτω παρὰ φύσιν, [n] πότερον αὕτη ἐναντία ἢ ἡ τῆς γῆς; Αὕτη γὰρ φέρεται κατὰ φύσιν κάτω. Ἢ δῆλον ὅτι ἄμφω, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ἡ μὲν κατὰ φύσιν [o] ὡς κατὰ φύσιν [p] οὔσης τῆσδ' αὐτοῦ· [q] ἡ ἄνω τοῦ πυρὸς τῇ κάτω, [r] ὡς ἡ κατὰ φύσιν οὖσα [s] τῇ παρὰ φύσιν οὔσῃ. Ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς μοναῖς. Ἴσως δ' ἠρεμίᾳ κίνησίς [t] πῃ [v] ἀντίκειται.

[w] Ζ.

[x] Εἰ δ' ἐστὶ συνεχὲς καὶ ἁπτόμενον καὶ ἐφεξῆς, ὡς διώ-

[z] εἰ ἡ αὐτὴ F.H, εἰ αὐτὴ ἡ I, ambiguo E. [a] ἢ] εἰ H. [b] εἰ] ἢ E.H. [c] μετέβαλλεν E. [d] ἠρέμησις. Τίς μὲν οὖν κίνησις ἁπλῶς μία εἴρηται. Καὶ Ambrosianus M. 46. et Vaticanus 250. Ἠρέμησις. Τὰ ἄνω λείποντα ἔνθεν ἕως τοῦ σημείου τούτου· ἔτι λέγεται—ἐφαρμόττειν (cap. 4, 13. usque ad finem) E. [e] καὶ ἠρ.] ἢ ἠρ. I. [f] καὶ om. E.I. [g] ἑκάτερον E. [h] ἀπορήσειε δ' ἂν τις—ἀντίκειται om. H. cum Ambrosiano et Vaticanis 250, 307, 935, 1025: habent E.F.I.Q, Baroccianus 79, Coislinianus 166, Marciani 206. et 214. et cl. 4. c. 4; Oxoniensis collegii corporis Christi E. 2, 2; Parisienses Regii 1859, 1860, 1861, 1866, 2032, 2033, 2595; Vaticani 152, 249, 251 (*a*), 256 (T), 1028; Vossianus 3. [i] παρὰ] καὶ παρὰ E. [k] μενεῖ a. [l] ἠρεμοίη I.T. [m] κίνησις ἐνίοις F. [n] π. αὐτῆς E. [o] ὡς post μὲν F. [p] οὖσα F. [q] ἡ om. E. [r] ὡς ἡ] ουσ E. [s] τῇ om. E. [t] πῇ om. E. [v] post ἀντίκειται omisi cum E, quæ ceteri iterum ponunt, ὅταν γὰρ—τίσιν, εἴρηται (sect. 11.). [w] Codices E.F.H.I.K. Ζ.] φυσικῶν ἕκτον I, περὶ κινήσεως τῶν εἰς γ τὸ β̄. ζ̄η. E. [x] ἐπεὶ I.

ρισται πρότερον, συνεχῆ μὲν ὧν τὰ ἔσχατα ἕν, ἁπτόμενα δ' ὧν ἅμα, ἐφεξῆς δ' ὧν μηδὲν μεταξὺ συγγενές, [c] ἀδύνατον ἐξ ἀδιαιρέτων εἶναί τι συνεχές, οἷον γραμμὴν ἐκ στιγμῶν, εἴπερ ἡ [d] γραμμὴ μὲν συνεχές, ἡ στιγμὴ δὲ ἀδιαίρετον. Οὔτε γὰρ ἓν τὰ ἔσχατα τῶν στιγμῶν· οὐ γάρ ἐστι τὸ μὲν ἔσχατον τὸ δ' ἄλλο τι μόριον τοῦ ἀδιαιρέτου· οὔθ' ἅμα τὰ ἔσχατα· οὐ γάρ ἐστιν ἔσχατον [e] τοῦ ἀμεροῦς οὐδέν· ἕτερον γὰρ τὸ 2 ἔσχατον καὶ [f] οὗ ἔσχατον. Ἔτι δ' [g] ἀνάγκη ἤτοι συνεχεῖς εἶναι τὰς στιγμὰς ἢ ἁπτομένας ἀλλήλων, ἐξ ὧν ἐστὶ τὸ συνεχές· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀδιαιρέτων. Συνεχεῖς μὲν δὴ οὐκ ἂν εἶεν διὰ τὸν εἰρημένον λόγον· ἅπτεται δ' ἅπαν ἢ ὅλον ὅλου ἢ μέρος μέρους ἢ [h] ὅλου μέρος. Ἐπεὶ δ' ἀμερὲς τὸ ἀδιαίρετον, ἀνάγκη ὅλον ὅλου ἅπτεσθαι. Ὅλον δ' ὅλου ἁπτόμενον οὐκ [i] ἔσται συνεχές· τὸ γὰρ συνεχὲς ἔχει τὸ μὲν ἄλλο τὸ δ' ἄλλο μέρος, καὶ διαιρεῖται εἰς οὕτως 3 [k] ἕτερα καὶ τόπῳ κεχωρισμένα. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐφεξῆς ἔσται στιγμὴ στιγμῆς ἢ τὸ νῦν [l] τοῦ νῦν, ὥστ' ἐκ τούτων εἶναι τὸ μῆκος ἢ τὸν χρόνον· ἐφεξῆς μὲν γάρ ἐστιν ὧν [m] μηθέν ἐστι μεταξὺ συγγενές, στιγμῶν δ' ἀεὶ τὸ μεταξὺ γραμμὴ καὶ τῶν νῦν χρόνος. [n] Ἔτι διαιροῖτ' ἂν εἰς ἀδιαίρετα, εἴπερ ἐξ ὧν ἐστὶν ἑκάτερον, εἰς ταῦτα διαιρεῖται. Ἀλλ' οὐθὲν ἦν τῶν συνεχῶν εἰς ἀμερῆ διαιρετόν. Ἄλλο δὲ γένος οὐχ οἷόν τ' εἶναι μεταξὺ [o] τῶν στιγμῶν καὶ τῶν νῦν οὐθέν. Εἰ γὰρ ἔσται, δῆλον ὡς ἤτοι [p] ἀδιαίρετον ἔσται ἢ διαιρετόν, καὶ εἰ διαιρετόν, ἢ εἰς ἀδιαίρετα [q] ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά· τοῦτο 4 δὲ συνεχές. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πᾶν συνεχὲς διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά· εἰ γὰρ εἰς [r] ἀδιαίρετα, ἔσται ἀδιαίρετον ἀδιαιρέτου ἁπτόμενον· ἓν γὰρ τὸ ἔσχατον, καὶ ἅπτεται τῶν συν-

[c] *ἀδύνατον ἐξ* om. pr. F. [d] *μὲν γραμμὴ σ. ἡ δὲ στιγμὴ* H. [e] *οὐδὲν* (vel *οὐθὲν*) *τοῦ ἀμεροῦς* F.H.I.K. [f] *οὗ*] *οὐκ* E. [g] *δ'* om. F.K. [h] *ὅλου μέρος*] *ὅλου μέρους* F. [i] *ἔστι* K. [k] *ἕτερα*] *διαιρετὰ* H.I. et corr. E. [l] *τοῦ*] *τῷ* E.F.I.K, *τῶν* H. [m] *μηθέν τι ἐστι* F. [n] *ἔτι δὲ διαιροῖντ'* E. [o] *τῶν στιγμῶν—ὡς ἤτοι*] *γὰρ* E. [p] *ἀδιαίρετον ἢ διαιρετὸν ἔσται* F, *διαιρετὸν ἢ ἀδιαίρετον ἔσται* H.I.K. [q] *ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά* om. E, *ἀεὶ* om. pr. F. [r] *ἀδιαίρετα*] *ἀδιαίρετον* F, *ἀδιαίρετα διαιροῖτο τὸ συνεχὲς* E.H.

ἐχῶν. Τοῦ δ' αὐτοῦ λόγου [s] καὶ μέγεθος [t] καὶ χρόνον καὶ κίνησιν ἐξ ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι, καὶ διαιρεῖσθαι εἰς ἀδιαίρετα ἢ μηθέν. Δῆλον δ' ἐκ τῶνδε. Εἰ γὰρ τὸ μέγεθος ἐξ 5 ἀδιαιρέτων σύγκειται, καὶ ἡ κίνησις ἡ τούτου ἐξ ἴσων κινήσεων ἔσται ἀδιαιρέτων, οἷον εἰ [v] τὸ Α Β [w] Γ ἐκ τῶν Α Β Γ [x] ἐστὶν ἀδιαιρέτων, [y] ἡ κίνησις ἐφ' ἧς [z] Δ Ε Ζ, ἣν ἐκινήθη τὸ Ω ἐπὶ τῆς Α Β [a] Γ, ἕκαστον [b] τὸ μέρος ἔχει ἀδιαίρετον. Εἰ 6 [c] δὲ παρούσης κινήσεως ἀνάγκη κινεῖσθαί τι, καὶ εἰ κινεῖταί τι, παρεῖναι κίνησιν, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἔσται ἐξ ἀδιαιρέτων. Τὸ μὲν δὴ Α ἐκινήθη τὸ Ω τὴν [d] τὸ Δ κινούμενον κίνησιν, τὸ [e] δὲ Β τὴν τὸ Ε, καὶ τὸ Γ ὡσαύτως τὴν [f] τὸ Ζ. Εἰ δὴ ἀνάγκη 7 τὸ κινούμενον ποθέν ποι μὴ ἅμα κινεῖσθαι καὶ κεκινῆσθαι [g] οὗ ἐκινεῖτο [h] ὅτε ἐκινεῖτο, οἷον εἰ Θήβαζέ [i] τις βαδίζει, ἀδύνατον ἅμα βαδίζειν Θήβαζε καὶ βεβαδικέναι Θήβαζε. Τὴν [k] δὲ τὸ Α τὴν ἀμερῆ ἐκινεῖτο τὸ Ω, [l] ᾗ ἡ τὸ Δ κίνησις παρῆν. Ὥστ' εἰ μὲν ὕστερον διῆλθεν ἢ διῄει, διαιρετὴ ἂν εἴη· ὅτε γὰρ [m] διῄει, οὔτε ἠρέμει οὔτε διεληλύθει, ἀλλὰ μεταξὺ ἦν. Εἰ δ' ἅμα διέρχεται καὶ [n] διελήλυθε τὸ [o] βαδίζον ὅτε βαδίζει, βεβαδικὸς [p] ἐκεῖ ἔσται καὶ κεκινημένον οὗ κινεῖται. Εἰ 8 δὲ τὴν μὲν ὅλην τὴν Α Β Γ κινεῖταί τι, καὶ ἡ κίνησις ἣν κινεῖται [q] τὰ Δ Ε Ζ ἐστί, τὴν δ' ἀμερῆ τὴν Α οὐθὲν κινεῖται ἀλλὰ κεκίνηται, [r] εἴη ἂν ἡ κίνησις [s] οὐκ ἐκ [t] κινήσεων ἀλλ' ἐκ κινημάτων καὶ [v] τὸ [w] κεκινῆσθαί τι μὴ κινούμενον· τὴν γὰρ Α διελήλυθεν οὐ διεξιόν. Ὥστε ἔσται [x] τι βεβαδικέναι μηδέποτε βαδίζον· ταύτην γὰρ βεβάδικεν οὐ βαδίζον ταύτην. Εἰ οὖν ἀνάγκη [y] ἢ ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι [z] πᾶν, ἠρεμεῖ [a] δὲ καθ' 9

[s] καὶ post λόγου om. EI. [t] καὶ κίνησιν καὶ χρόνον H. [v] τὸ μὲν A F. [w] Γ μέγεθος ἐκ H. [x] ἐστὶν] ἐστὶ μερῶν E.H. [y] ἡ] καὶ ἡ F.K. [z] Δ] ἡ Δ. E.H. [a] Γ] Γ διαστάσεως E.F.H. [b] τὸ om. F.H.I.K. [c] δὴ E.H.I.K. [d] τὸ ante Δ om. E. [e] B δὲ F. [f] τὸ ante Z om. I. [g] οὗ ἐκινεῖτο om. F.K. et in lacuna H. [h] ὅτε ἐκινεῖτο om. I. [i] τις] ἔτι K, τι E.H.I. [k] δὴ H.I.K. [l] ᾗ ἡ τὸ Δ om. E, ἡ om. K. [m] διῄει] διήει οὔτε γὰρ διήει E. [n] ἐλήλυθε F. [o] βαδίζει vel βαδίζειν H, omissis ὅτε βαδίζει. [p] ἔσται ἐκεῖ H.K. [q] τὰ] ἡ H. [r] εἴη] εἰτ' E. [s] οὐκ—ἀλλ' om. E. [t] κινήσεως H. [v] τὸ om. F.H.I. [w] κινεῖσθαι K. [x] βεβαδικέναι τι H. [y] ἢ ἠρεμεῖν] ἅπαν ἢ ἠρεμεῖν F, ἠρεμεῖν I. [z] πᾶν om. F.I.K. [a] δὲ om. F.K.

ἕκαστον τῶν Α Β Γ, ὥστ' ἔσται τι συνεχῶς ἠρεμοῦν ἅμα καὶ κινούμενον. Τὴν γὰρ Α Β Γ ὅλην ἐκινεῖτο καὶ ἠρέμει ὁτιοῦν μέρος, ὥστε καὶ πᾶσαν. Καὶ εἰ μὲν τὰ ἀδιαίρετα [b] τῆς Δ Ε Ζ, [c] κινήσεις κινήσεως παρούσης ἐνδέχοιτ' ἂν μὴ κινεῖσθαι ἀλλ' ἠρεμεῖν· εἰ δὲ μὴ [d] κινήσεις, τὴν κίνησιν μὴ ἐκ κινήσεων 10 εἶναι. Ὁμοίως δ' ἀνάγκη τῷ μήκει καὶ τῇ κινήσει ἀδιαίρετον εἶναι [e] τὸν χρόνον, καὶ συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν ὄντων ἀδιαιρέτων· εἰ γὰρ [f] πᾶσα [g] διαιρετός, [h] ἐν τῷ ἐλάττονι δὲ τὸ ἰσοταχὲς δίεισιν ἔλαττον, [i] διαιρετὸς ἔσται καὶ ὁ χρόνος. Εἰ δ' ὁ χρόνος [k] διαιρετὸς ἐν ᾧ φέρεταί τι τὴν Α, καὶ ἡ τὸ Α ἔσται διαιρετή.

2 Ἐπεὶ δὲ πᾶν μέγεθος εἰς [l] μεγέθη διαιρετόν (δέδεικται γὰρ ὅτι ἀδύνατον ἐξ ἀτόμων εἶναί τι [m] συνεχές, μέγεθος δ' ἐστὶν ἅπαν συνεχές), ἀνάγκη τὸ θᾶττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον καὶ [n] ἐν τῷ ἐλάττονι [o] ἴσον καὶ ἐν τῷ ἔλαττονι [p] πλεῖον κινεῖσθαι, καθάπερ ὁρίζονταί τινες τὸ θᾶττον. Ἔστω γὰρ τὸ ἐφ' [q] ᾧ Α τοῦ [r] ἐφ' ᾧ Β θᾶττον. Ἐπεὶ τοίνυν θᾶττόν ἐστι τὸ πρότερον μεταβάλλον, ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ Α μεταβέβληκεν ἀπὸ τοῦ Γ εἰς τὸ Δ, [s] οἷον τῷ Ζ Η, ἐν τούτῳ τὸ Β οὔπω ἔσται πρὸς τῷ Δ, ἀλλ' ἀπολείψει, ὥστε ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ 2 πλεῖον δίεισι τὸ θᾶττον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι [t] πλεῖον· ἐν ᾧ γὰρ τὸ Α γεγένηται πρὸς τῷ Δ, [v] τὸ Β [w] ἔστω πρὸς τῷ Ε [x] τὸ βραδύτερον [y] ὄν. Οὐκοῦν ἐπεὶ τὸ Α πρὸς τῷ Δ γεγένηται ἐν ἅπαντι τῷ Ζ Η χρόνῳ, πρὸς τῷ Θ ἔσται ἐν ἐλάττονι τούτου· καὶ [z] ἔστω ἐν τῷ Ζ Κ. Τὸ μὲν οὖν Γ Δ, ὃ διελήλυθε τὸ Α, μεῖζόν [a] ἐστι τοῦ Γ Ε, ὁ δὲ χρόνος ὁ Ζ Κ [b] ἐλάττων τοῦ παντὸς τοῦ Ζ Η, ὥστε ἐν

[b] τῆς] τὰ H.K, τὰς E. [c] κίνησις E. [d] κίνησις E, κινήσεις εἰσὶ I. [e] τὸν] καὶ τὸν H.I. [f] πᾶς pr. E. [g] ἀδιαίρετος F. et pr. I, qui γρ. καὶ ἅπας διαιρετὸς καὶ πᾶς ἀδιαίρετος. [h] ἐν] καὶ ἐν K, omissa δέ. [i] καὶ ὁ χρόνος ἔσται διαιρετός K. [k] διαιρετὸς ἔσται ἐν F.I. [l] μέγεθος E.F. [m] συνεχές] μέγεθος E.H.I. [n] ἐν om. E. [o] ἴσον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι om. F.K. [p] πλέον I. [q] ᾧ τὸ Α I.K. [r] ἐφ' ᾧ om. E, ἐφ' ᾧ τὸ H. [s] οἷον ἐν τῷ F.I. [t] πλέον F.H.K, τὸ πλεῖον E, πλεῖον τούτου I. [v] τὸ Β—τῷ Δ om. K. [w] ἔσται F. [x] τὸ om. E. [y] ὂν om. F.I. [z] ἔσται E.I. [a] ἐστι om. K. [b] ἔλαττον I.

ἐλάττονι [c] μεῖζον δίεισιν. Φανερὸν [d] δὲ ἐκ τούτων καὶ ὅτι τὸ 3 θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισι τὸ ἴσον. [e] Ἐπεὶ γὰρ τὴν μείζω [f] ἐν ἐλάττονι διέρχεται τοῦ βραδυτέρου, αὐτὸ δὲ καθ' αὑτὸ λαμβανόμενον ἐν πλείονι χρόνῳ τὴν μείζω τῆς ἐλάττονος, οἷον τὴν Λ Μ τῆς Λ Ξ, πλείων ἂν εἴη ὁ χρόνος ὁ Π Ρ, ἐν ᾧ τὴν Λ Μ διέρχεται, ἢ ὁ Π Σ, ἐν ᾧ τὴν Λ Ξ. Ὥστε εἰ ὁ Π Ρ χρόνος ἐλάττων ἐστὶ [g] τοῦ [h] Π Χ, ἐν ᾧ τὸ βραδύτερον διέρχεται τὴν Λ Ξ, καὶ ὁ Π Σ ἐλάττων ἔσται τοῦ ἐφ' ᾧ [i] Π Χ· τοῦ γὰρ Π Ρ ἐλάττων, τὸ δὲ τοῦ ἐλάττονος ἔλαττον καὶ [k] αὐτὸ ἔλαττον. Ὥστε ἐν ἐλάττονι [l] κινήσεται τὸ ἴσον. Ἔτι δ' εἰ πᾶν ἀνάγκη [m] ἢ ἐν ἴσῳ 4 [n] χρόνῳ ἢ [o] ἐν ἐλάττονι ἢ ἐν πλείονι κινεῖσθαι, [p] καὶ τὸ μὲν ἐν πλείονι βραδύτερον, τὸ δ' ἐν ἴσῳ ἰσοταχές, τὸ δὲ θᾶττον οὔτε [q] ἰσοταχὲς οὔτε βραδύτερον, οὔτ' [r] ἂν ἐν ἴσῳ οὔτ' [s] ἐν πλείονι κινοῖτο τὸ θᾶττον. Λείπεται οὖν ἐν ἐλάττονι, [t] ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἴσον μέγεθος ἐν ἐλάττονι χρόνῳ διιέναι τὸ θᾶττον. Ἐπεὶ [v] δὲ πᾶσα μὲν κίνησις ἐν χρόνῳ καὶ ἐν ἅπαντι 5 χρόνῳ δυνατὸν κινηθῆναι, πᾶν δὲ τὸ κινούμενον ἐνδέχεται [w] καὶ θᾶττον κινεῖσθαι καὶ βραδύτερον, [x] ἐν ἅπαντι χρόνῳ [y] ἔσται τὸ θᾶττον κινεῖσθαι καὶ βραδύτερον. Τούτων δ' ὄντων ἀνάγκη καὶ τὸν χρόνον συνεχῆ εἶναι. Λέγω δὲ συνεχὲς τὸ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά· τούτου γὰρ ὑποκειμένου τοῦ συνεχοῦς, ἀνάγκη συνεχῆ [z] εἶναι τὸν χρόνον. Ἐπεὶ γὰρ 6 δέδεικται ὅτι [a] τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισι τὸ ἴσον, ἔστω [b] τὸ μὲν ἐφ' ᾧ Α θᾶττον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Β βραδύτερον, καὶ [c] κεκινήσθω τὸ βραδύτερον τὸ ἐφ' ᾧ Γ Δ μέγεθος ἐν τῷ Ζ Η χρόνῳ. Δῆλον τοίνυν ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι τού-

[c] δίεισι μεῖζον F.H.I.K. [d] δὴ E. [e] ἐπειδὴ F.I.K. [f] ἐν om. I. [g] τοῦ ΠΧ—ἐλάττων ἔσται om. K. [h] Π om. E. [i] Π ante Χ om. E.H.I. [k] αὐτοῦ pr. E. [l] κινηθήσεται F.H.I.K. [m] ἢ] μέρος ἢ K, μὲν ἢ F.H.I. [n] χρόνῳ om. F.H.I.K. [o] ἐν ante ἐλ. om. E. [p] καὶ om. I. [q] ὁμοταχὲς E. [r] ἐν ἴσῳ ἂν F.H.I.K. [s] ἐν ante πλ. om. F. [t] ὥστ'—ἐλάττονι om. pr. K. [v] δὲ] δὲ εἰ K. [w] καὶ ante θ. om. H. [x] ἐν—βραδύτερον om. pr. I. [y] ἔξεστι H. [z] εἶναι om. H. [a] τὸ ante θ. om. H. [b] τὸ ante μὲν om. I. [c] κινείσθω I.

του [d] κινήσεται τὸ αὐτὸ μέγεθος· καὶ κεκινήσθω ἐν τῷ ΖΘ. 7 [e] Πάλιν δ' ἐπεὶ τὸ θᾶττον ἐν τῷ ΖΘ διελήλυθε τὴν ὅλην τὴν ΓΔ, τὸ βραδύτερον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴν ἐλάττω δίεισιν· ἔσται οὖν ἐφ' [f] ἧς ΓΚ. Ἐπεὶ δὲ τὸ βραδύτερον τὸ Β ἐν τῷ ΖΘ χρόνῳ τὴν ΓΚ διελήλυθε, τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι δίεισιν, ὥστε πάλιν διαιρεθήσεται ὁ ΖΘ χρόνος. Τούτου δὲ διαιρουμένου καὶ τὸ ΓΚ μέγεθος διαιρεθήσεται κατὰ τὸν 8 αὐτὸν λόγον. Εἰ δὲ τὸ μέγεθος, καὶ ὁ χρόνος. Καὶ ἀεὶ τοῦτ' ἔσται μεταλαμβάνουσιν ἀπὸ τοῦ θάττονος τὸ βραδύτερον καὶ ἀπὸ τοῦ βραδυτέρου τὸ θᾶττον, καὶ τῷ ἀποδεδειγμένῳ χρωμένοις· διαιρήσει γὰρ τὸ μὲν θᾶττον τὸν χρόνον, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ μῆκος. Εἰ οὖν ἀεὶ μὲν ἀντιστρέφειν ἀληθές, ἀντιστρεφομένου δὲ ἀεὶ γίνεται διαίρεσις, φανερὸν ὅτι πᾶς χρόνος ἔσται συνεχής. Ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι μέγεθος ἅπαν ἐστὶ συνεχές· τὰς αὐτὰς γὰρ καὶ τὰς ἴσας [g] διαιρέ-9 ρέσεις [h] ὁ χρόνος διαιρεῖται καὶ τὸ μέγεθος. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰωθότων λόγων λέγεσθαι φανερὸν ὡς εἴπερ ὁ χρόνος ἐστὶ συνεχής, ὅτι καὶ τὸ μέγεθος, εἴπερ [i] ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ ἥμισυ διέρχεται καὶ ἁπλῶς ἐν τῷ ἐλάττονι ἔλαττον· αἱ γὰρ αὐταὶ διαιρέσεις ἔσονται τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μεγέθους. Καὶ εἰ ὁποτερονοῦν ἄπειρον, καὶ θάτερον, καὶ ὡς θάτερον, [k] καὶ θάτερον, οἷον εἰ μὲν [l] τοῖς ἐσχάτοις ἄπειρος ὁ χρόνος, καὶ τὸ μῆκος τοῖς ἐσχάτοις, εἰ δὲ τῇ διαιρέσει, [m] τῇ διαιρέσει καὶ τὸ μῆκος, εἰ δὲ ἀμφοῖν [n] ὁ χρόνος, ἀμφοῖν καὶ τὸ [o] μέγεθος. 10 Διὸ καὶ ὁ Ζήνωνος λόγος ψεῦδος λαμβάνει τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι τὰ ἄπειρα διελθεῖν ἢ ἅψασθαι τῶν ἀπείρων καθ' ἕκαστον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. [p] Διχῶς γὰρ λέγεται [q] καὶ [r] τὸ μῆκος καὶ ὁ χρόνος [s] ἄπειρον, καὶ ὅλως πᾶν τὸ συνεχές, [t] ἤτοι κατὰ διαίρεσιν ἢ τοῖς ἐσχάτοις. Τῶν μὲν οὖν [v] κατὰ ποσὸν ἀπεί-

[d] κινηθήσεται F.H.I.K. [e] πάλιν—ΖΘ om. I. [f] ἧς τὸ ΓΚ E. [g] αἱρέσεις E. [h] ὅ τε χρόνος καὶ τὸ μέγεθος διαιρεῖται F.H.I.K. [i] ἐν] καὶ ἐν E. [k] καὶ θάτερον om. E. [l] τοῖς] ἐν τοῖς F.I. [m] τῇ διαιρέσει om. E. [n] ὁ χρόνος om. E. [o] μέγεθος] μῆκος F. [p] διχῶς —χρόνῳ om. F. [q] καὶ ante τὸ om. H. [r] ὁ χρόνος καὶ τὸ μῆκος H.K. [s] ἄπειρος E. [t] ἤτοι] ἢ τὸ H.I, ἢ τῷ F.K. [v] κατὰ τὸ πόσον F.H.I.K.

ρων οὐκ ἐνδέχεται ἅψασθαι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, τῶν δὲ κατὰ διαίρεσιν ἐνδέχεται· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ χρόνος οὕτως ἄπειρος. Ὥστε ἐν τῷ ἀπείρῳ καὶ οὐκ ἐν τῷ πεπερασμένῳ 11 συμβαίνει διιέναι [w] τὸ ἄπειρον, καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἀπείρων τοῖς ἀπείροις, οὐ τοῖς πεπερασμένοις. [x] Οὔτε [y] δὴ τὸ ἄπειρον οἷόν τε ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ διελθεῖν, [z] οὔτ' ἐν ἀπείρῳ τὸ πεπερασμένον· ἀλλ' [a] ἐάν τε ὁ χρόνος ἄπειρος ᾖ, καὶ τὸ [b] μέγεθος ἔσται ἄπειρον, ἐάν τε τὸ μέγεθος, καὶ ὁ χρόνος. Ἔστω γὰρ πεπερασμένον μέγεθος ἐφ' οὗ Α Β, χρόνος δὲ 12 ἄπειρος ἐφ' [c] ᾧ Γ· εἰλήφθω [d] δέ τι [e] τοῦ χρόνου πεπερασμένον, ἐφ' ᾧ Γ Δ. Ἐν τούτῳ οὖν δίεισί τι τοῦ μεγέθους, καὶ ἔστω διεληλυθὸς ἐφ' [f] ᾧ Β Ε. Τοῦτο [g] δὲ ἢ καταμετρήσει τὸ ἐφ' ᾧ Α Β, ἢ ἐλλείψει, ἢ ὑπερβαλεῖ· διαφέρει γὰρ οὐθέν· εἰ γὰρ ἀεὶ τὸ ἴσον τῷ [h] Β Ε μέγεθος ἐν ἴσῳ χρόνῳ δίεισι, τοῦτο δὲ [i] καταμετρεῖ τὸ ὅλον, πεπερασμένος ἔσται ὁ [k] πᾶς χρόνος ἐν ᾧ διῆλθεν· [l] εἰς ἴσα γὰρ διαιρεθήσεται, [m] ὡς καὶ τὸ μέγεθος. Ἔτι δ' εἰ μὴ πᾶν μέγεθος ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ δίει- 13 σιν, ἀλλ' ἐνδέχεταί [n] τι καὶ ἐν πεπερασμένῳ διελθεῖν, οἷον τὸ Β Ε, [o] τοῦτο δὲ καταμετρήσει τὸ πᾶν, καὶ τὸ ἴσον ἐν ἴσῳ δίεισιν, ὥστε πεπερασμένος ἔσται καὶ ὁ χρόνος. Ὅτι δ' οὐκ ἐν ἀπείρῳ δίεισι τὸ Β Ε, φανερόν, εἰ ληφθείη ἐπὶ [p] θάτερα πεπερασμένος ὁ χρόνος· εἰ γὰρ [q] ἐν ἐλάττονι τὸ μέρος δίεισι, τοῦτο ἀνάγκη πεπεράνθαι, θατέρου [r] γε [s] πέρατος ὑπάρχοντος. Ἡ αὐτὴ δ' ἀπόδειξις καὶ εἰ τὸ μὲν μῆκος ἄπειρον, ὁ δὲ χρόνος πεπερασμένος. Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς 14 οὔτε γραμμὴ οὔτε ἐπίπεδον [t] οὔτε ὅλως τῶν συνεχῶν οὐθὲν [v] ἔσται ἄτομον, οὐ μόνον διὰ τὸ νῦν λεχθέν, ἀλλὰ [w] καὶ [x] ὅτι [y] συμβήσεται διαιρεῖσθαι τὸ ἄτομον. Ἐπεὶ γὰρ ἐν ἅπαντι

[w] τὰ ἄπειρα F. [x] οὐδὲ E.F.H.I.K. [y] δὴ οὖν τὸ F. [z] οὐδ' codices. [a] ἄν F.H.I.K. [b] μέγεθος—τε τὸ om. pr. K. [c] οὗ I. [d] δή F.H.I.K. [e] πεπ. τοῦ χρόνου F. [f] ᾧ τὸ Β Ε. [g] δὴ I. [h] τὸ E. [i] καταμετρήσει H. [k] χρόνος πᾶς F. [l] εἰς om. E. [m] ὡς om. E. [n] τι om. H. [o] τοῦτο—ΒΕ om. K. [p] θάτερον F. [q] ἐν om. F. [r] γε] γὰρ F. [s] πεπερασμένου E. [t] οὔτε] οὔτε τι E, om. I. [v] ἔστιν F. [w] καὶ om. H. [x] διότι I. [y] συμβαίνει H.

χρόνῳ [z] τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερόν ἐστι, τὸ δὲ θᾶττον πλεῖον διέρχεται ἐν [a] τῷ ἴσῳ χρόνῳ, [b] ἐνδέχεται καὶ διπλάσιον καὶ ἡμιόλιον διιέναι μῆκος· εἴη γὰρ ἂν οὗτος ὁ λόγος τοῦ τά-
15 χους. Ἐνηνέχθω οὖν τὸ θᾶττον ἡμιόλιον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ διῃρήσθω τὰ μεγέθη τὰ μὲν τοῦ θάττονος, ἐφ' [c] ᾧ [d] ΑΒ ΒΓ ΓΔ, εἰς τρία ἄτομα, [e] τὰ δὲ τοῦ βραδυτέρου εἰς δύο, ἐφ' ὧν ΕΖ [f] ΖΗ. Οὐκοῦν καὶ ὁ χρόνος διαιρεθήσεται εἰς τρία ἄτομα· τὸ γὰρ ἴσον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ δίεισιν. Διῃρήσθω οὖν ὁ χρόνος εἰς [g] τὰ [h] ΚΛ ΛΜ ΜΝ. Πάλιν [i] δ' ἐπεὶ τὸ βραδύτερον ἐνήνεκται τὴν [k] ΕΖ ΖΗ, καὶ ὁ χρόνος τμηθήσεται δίχα. Διαιρεθήσεται ἄρα τὸ ἄτομον, καὶ τὸ ἀμερὲς οὐκ ἐν ἀτόμῳ δίεισιν ἀλλ' ἐν [l] πλείονι. Φανερὸν οὖν ὅτι οὐδέν [m] ἐστι τῶν συνεχῶν ἀμερές.

3 Ἀνάγκη δὲ καὶ τὸ νῦν τὸ μὴ καθ' ἕτερον ἀλλὰ καθ' αὑτὸ καὶ πρῶτον λεγόμενον ἀδιαίρετον [n] εἶναι, καὶ ἐν ἅπαντι [o] τὸ [p] τοιοῦτο χρόνῳ ἐνυπάρχειν. Ἔστι [q] γάρ ἔσχατόν τι τοῦ γεγονότος, [r] οὗ ἐπὶ τάδε οὐθέν ἐστι τοῦ μέλλοντος, [s] καὶ πάλιν τοῦ μέλλοντος, οὗ ἐπὶ τάδε οὐθέν ἐστι τοῦ γεγονότος· ὃ δὴ [t] ἔφαμεν ἀμφοῖν εἶναι πέρας. Τοῦτο δὲ ἂν δειχθῇ ὅτι τοιοῦτόν ἐστι [v] καθ' αὑτὸ καὶ [w] ταὐτόν, ἅμα φανερὸν ἔσται
2 καὶ ὅτι [x] ἀδιαίρετον. Ἀνάγκη [y] δὴ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ νῦν τὸ ἔσχατον [z] ἀμφοτέρων τῶν χρόνων· εἰ γὰρ ἕτερον, ἐφεξῆς μὲν οὐκ ἂν εἴη θάτερον θατέρῳ διὰ τὸ μὴ εἶναι συνεχὲς ἐξ ἀμερῶν, εἰ δὲ χωρὶς ἑκάτερον, μεταξὺ [a] ἔσται χρόνος· [b] πᾶν γὰρ τὸ συνεχὲς τοιοῦτον ὥστ' εἶναί [c] τι συνώνυμον μεταξὺ τῶν περάτων. Ἀλλὰ μὴν [d] εἰ χρόνος τὸ μεταξύ, [e] διαιρετὸν

[z] τὸ θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερόν ἐστι I, τὸ βραδύτερόν ἐστι καὶ τὸ θᾶττον H. [a] τῷ om. E. [b] ἐνδ. δὲ καὶ E.I.K. [c] ὧν H. [d] Α Β Γ Δ E.I.K. [e] τὸ E. τὰ δὲ—ἄτομα om. pr. F. [f] alterum Z om. E.I.K. [g] τὰ] τὴν F.K, om. E. [h] Κ Λ Μ Ν E.I.K. [i] δ' om. H. [k] Ε Ζ Η E.I. [l] πλείοσι H, πλείονι τοῦ θάττονος E. [m] τῶν συνεχῶν ἐστὶν H. [n] εἶναι om. E.I.K. [o] τὸ om. F.K. [p] τοιοῦτον F.H.I.K. [q] γάρ] γὰρ τὸ E. [r] οὗ—γεγονότος om. K. [s] καὶ—γεγονότος om. pr. I. [t] φαμὲν H, ἔφαμεν ἐν E. [v] καθ' αὑτὸ om. E.I. [w] ταυτὸ H. [x] ἀδιαίρετόν ἐστιν E. [y] δὲ F. [z] τῶν χρόνων ἀμφοτέρων H. [a] ἐστιν ὁ χρόνος H. [b] ἅπαν E. [c] τι om. H. [d] εἰ] εἰ ὁ F.H. [e] διαιρετὸς F.H.I.K.

ἔσται· πᾶς γὰρ χρόνος δέδεικται ὅτι διαιρετός. Ὥστε διαι- 3
ρετὸν τὸ νῦν. Εἰ δὲ διαιρετὸν τὸ νῦν, ἔσται τι τοῦ γεγο-
νότος ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῷ γεγονότι·
καθ' ὃ γὰρ [g] ἂν διαιρεθῇ, τοῦτο [h] διοριεῖ τὸν παρήκοντα καὶ
τὸν μέλλοντα χρόνον. Ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἂν καθ' αὑτὸ εἴη τὸ
νῦν, ἀλλὰ καθ' ἕτερον· ἡ γὰρ διαίρεσις [i] οὐ καθ' αὑτό. Πρὸς 4
δὲ τούτοις τοῦ νῦν τὸ μέν [k] τι γεγονὸς ἔσται τὸ δὲ μέλλον,
καὶ οὐκ ἀεὶ τὸ αὐτὸ γεγονὸς ἢ μέλλον. Οὐδὲ δὴ τὸ νῦν τὸ
[l] αὐτό· πολλαχῇ γὰρ διαιρετὸς ὁ χρόνος. Ὥστ' εἰ ταῦτα
ἀδύνατον ὑπάρχειν [m] τῷ νῦν, ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ἐν ἑκα-
τέρῳ νῦν. Ἀλλὰ μὴν εἰ ταὐτό, φανερὸν ὅτι καὶ ἀδιαίρετον·
εἰ γὰρ διαιρετόν, πάλιν [n] ταὐτὰ συμβήσεται ἃ καὶ ἐν τῷ
[o] πρότερον. Ὅτι μὲν τοίνυν ἐστί τι ἐν τῷ χρόνῳ [p] ἀδιαί- 5
ρετον, ὅ φαμεν εἶναι τὸ νῦν, δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν εἰρημένων·
ὅτι δ' οὐδὲν ἐν τῷ νῦν κινεῖται, ἐκ τῶνδε φανερόν ἐστιν. Εἰ
γάρ [q] ἐστιν, ἐνδέχεται [r] καὶ θᾶττον κινεῖσθαι [s] ἐν αὐτῷ καὶ
βραδύτερον. Ἔστω δὴ τὸ νῦν ἐφ' ᾧ Ν, κεκινήσθω [t] δ' ἐν 6
αὐτῷ τὸ θᾶττον τὴν Α Β. Οὐκοῦν τὸ βραδύτερον ἐν τῷ
αὐτῷ ἐλάττω τῆς Α Β κινηθήσεται, οἷον τὴν Α Γ. Ἐπεὶ
δὲ τὸ βραδύτερον ἐν ὅλῳ τῷ νῦν κεκίνηται τὴν Α Γ, τὸ θᾶττον
ἐν ἐλάττονι [v] τούτου κινηθήσεται. Ὥστε διαιρεθήσεται τὸ
νῦν. Ἀλλ' ἦν ἀδιαίρετον. Οὐκ ἄρα ἔστι κινεῖσθαι ἐν τῷ 7
νῦν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἠρεμεῖν· ἠρεμεῖν γὰρ [w] ἐλέγομεν τὸ
πεφυκὸς κινεῖσθαι μὴ κινούμενον ὅτε πέφυκε [x] καὶ οὗ καὶ ὥς,
ὥστ' ἐπεὶ ἐν τῷ νῦν οὐθὲν πέφυκε κινεῖσθαι, δῆλον [y] ὡς οὐδ'
ἠρεμεῖν. Ἔτι δ' εἰ τὸ αὐτὸ μέν ἐστι τὸ νῦν ἐν ἀμφοῖν τοῖν 8
χρόνοιν, ἐνδέχεται δὲ [z] τὸν μὲν κινεῖσθαι τὸν δ' ἠρεμεῖν ὅλον,
[a] τὸ δ' ὅλον κινούμενον τὸν χρόνον ἐν ὁτῳοῦν κινηθήσεται
τῶν τούτου καθ' ὃ πέφυκε κινεῖσθαι, καὶ τὸ ἠρεμοῦν ὡσαύτως

[g] ἂν] ἄν τι E. [h] ὁριεῖ E.F.H.K. [i] οὐ om. H. [k] τι] τοι F. [l] αὐτὸ ἅμα π. E. [m] τὸ νῦν K, om. E.H. [n] ταῦτα H.K. [o] προτέρῳ F.I. [p] διαιρετὸν I. [q] ἐστιν post γὰρ om. E. [r] κινεῖσθαι καὶ θᾶττον H. [s] ἐν αὐτῷ om. E. [t] τ' I. [v] τουτο E. [w] λέγομεν I. [x] καὶ ante οὗ om. H. [y] ὡς] ὅτι F.H.I.K. [z] τὸ μὲν κ. τὸ H. [a] τὸν δ' ὅλον E.

ἠρεμήσει, συμβήσεται τὸ αὐτὸ [b] ἅμα ἠρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι· τὸ γὰρ αὐτὸ ἔσχατον [c] τῶν χρόνων ἀμφοτέρων, τὸ νῦν. Ἔτι δ' ἠρεμεῖν [d] μὲν λέγομεν τὸ ὁμοίως ἔχον καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη νῦν καὶ πρότερον· ἐν δὲ τῷ νῦν οὐκ ἔστι τὸ πρότερον, ὥστ' οὐδ' ἠρεμεῖν. Ἀνάγκη ἄρα καὶ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ καὶ [e] ἠρεμεῖν τὸ ἠρεμοῦν.

4 Τὸ δὲ μεταβάλλον ἅπαν [f] ἀνάγκη διαιρετὸν εἶναι. Ἐπεὶ [g] γὰρ ἔκ τινος εἴς τι πᾶσα μεταβολή, [h] καὶ ὅταν [i] μὲν ᾖ ἐν τούτῳ εἰς ὃ [k] μετέβαλεν, οὐκέτι μεταβάλλει, ὅταν δὲ ἐξ οὗ [k] μετέβαλε, καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη πάντα οὐ μεταβάλλει· τὸ γὰρ ὡσαύτως [l] ἔχον καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη οὐ μεταβάλλει.
2 Ἀνάγκη οὖν τὸ μέν τι ἐν τούτῳ εἶναι, τὸ δ' ἐν θατέρῳ τοῦ μεταβάλλοντος· οὔτε γὰρ ἐν [m] ἀμφοτέροις οὔτ' ἐν [n] μηδετέρῳ δυνατόν. Λέγω [o] δ' εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ πρῶτον κατὰ τὴν μεταβολήν, οἷον ἐκ τοῦ λευκοῦ τὸ φαιόν, οὐ τὸ μέλαν· οὐ γὰρ ἀνάγκη τὸ μεταβάλλον ἐν [p] ὁποτερῳοῦν εἶναι τῶν ἄκρων. Φανερὸν οὖν ὅτι πᾶν τὸ μεταβάλλον ἔσται διαιρετόν.

3 Κίνησις δ' ἐστὶ διαιρετὴ διχῶς, ἕνα μὲν τρόπον τῷ χρόνῳ, ἄλλον δὲ κατὰ τὰς τῶν μερῶν τοῦ κινουμένου κινήσεις, οἷον εἰ τὸ [q] Α Γ κινεῖται ὅλον, καὶ τὸ Α Β [r] κινήσεται καὶ τὸ Β Γ. Ἔστω [s] δὴ τοῦ μὲν Α Β ἡ Δ Ε, τοῦ δὲ Β Γ ἡ Ε Ζ κίνησις τῶν μερῶν. Ἀνάγκη [t] δὴ τὴν ὅλην, ἐφ' ἧς [v] ἡ Δ Ζ, τοῦ Α Γ εἶναι κίνησιν· κινήσεται γὰρ κατὰ ταύτην, ἐπείπερ ἑκάτερον τῶν μερῶν κινεῖται καθ' [w] ἑκατέραν. Οὐθὲν δὲ κινεῖται κατὰ [x] τὴν ἄλλου κίνησιν, ὥστε ἡ ὅλη κίνησις τοῦ ὅλου
4 [y] ἐστὶ μεγέθους κίνησις. Ἔτι δ' εἰ [z] πᾶσα μὲν κίνησις τινός, ἡ δ' ὅλη κίνησις [a] ἡ ἐφ' ἧς Δ Ζ μήτε τῶν μερῶν ἐστὶ μηδε-

[b] ἠρεμεῖν ἅμα K. [c] ἀμφοτέρων τῶν χρόνων K. [d] μὲν om. H.K. [e] ἠρεμεῖν τὸ om. E. [f] διαιρετὸν τἀνάγκη F. [g] γὰρ καὶ ἐκ F.K. [h] καὶ om. I. [i] μενη E. [k] μετέβαλλεν E.K. [l] ἔχειν H. [m] ἀμφοτέρω F. [n] μηδετέρῳ ὅλον δ. I. [o] δ'] δὲ τὸ E. [p] ὁποτέρωι E. [q] Α Β Γ E. [r] κινηθήσεται H. [s] δὴ om. E. [t] δὲ I. [v] ἡ om. E. [w] ἑτέραν K. [x] τὴν τοῦ ἄλλου I. [y] μεγέθους ἐστὶ H. [z] ἅπασα F.H.I.K. [a] ἡ ἐφ' ἧς] ἐφ' ἧς ἡ F.K.

τέρου ([b]μέρους γὰρ [c]ἑκατέρα) μήτ' ἄλλου μηδενός (οὐ γὰρ [d]ἡ ὅλη ὅλου, καὶ τὰ μέρη τῶν μερῶν· τὰ δὲ μέρη [e]τοῦ Δ Ζ τῶν Α Β Γ καὶ [f]οὐδένων ἄλλων· πλειόνων γὰρ οὐκ ἦν μία κίνησις), [g]κἂν [h]ἡ ὅλη κίνησις [i]εἴη [k]ἂν τοῦ Α [l]Β Γ μεγέθους. Ἔτι δ' εἰ [m]μέν ἐστιν [n]ἄλλη τοῦ ὅλου κίνησις, οἷον ἐφ' ἧς 5 Θ [o]Ι, ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς [p]ἡ ἑκατέρων τῶν μερῶν κίνησις· αὗται δ' ἴσαι ἔσονται ταῖς Δ Ε Ε Ζ· μία γὰρ ἑνὸς κίνησις. Ὥστ' εἰ μὲν ὅλη διαιρεθήσεται ἡ Θ Ι [q]εἰς [r]τὰς τῶν μερῶν [s]κινήσεις, ἴση ἔσται ἡ Θ Ι τῇ Δ Ζ· εἰ δ' [t]ἀπολείπει τι, οἷον τὸ Κ Ι, αὕτη οὐδενὸς [v]ἔσται κίνησις· οὔτε γὰρ [w]τοῦ ὅλου οὔτε τῶν μερῶν διὰ τὸ μίαν [x]εἶναι ἑνός, οὔτ' ἄλλου οὐθενός· ἡ γὰρ συνεχὴς κίνησίς [y]ἐστι συνεχῶν τινῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ [z]ὑπερβάλλει κατὰ τὴν διαίρεσιν· ὥστ' εἰ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη τὴν αὐτὴν εἶναι καὶ ἴσην. Αὕτη μὲν οὖν 6 ἡ διαίρεσις κατὰ τὰς τῶν μερῶν κινήσεις ἐστίν, καὶ ἀνάγκη παντὸς εἶναι τοῦ μεριστοῦ αὐτήν. Ἄλλη δὲ κατὰ τὸν χρόνον· ἐπεὶ γὰρ [a]ἅπασα κίνησις ἐν χρόνῳ, χρόνος δὲ πᾶς διαιρετός, ἐν δὲ τῷ ἐλάττονι ἐλάττων ἡ κίνησις, ἀνάγκη πᾶσαν κίνησιν διαιρεῖσθαι κατὰ τὸν χρόνον. Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κι- 7 νούμενον ἔν [b]τινι κινεῖται καὶ χρόνον τινά, καὶ παντός [c]ἐστι κίνησις, ἀνάγκη τὰς αὐτὰς [d]εἶναι διαιρέσεις τοῦ τε χρόνου καὶ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ κινουμένου καὶ ἐν ᾧ ἡ κίνησις. [e]Πλὴν οὐ πάντων ὁμοίως, ἐν οἷς ἡ κίνησις, ἀλλὰ τοῦ μὲν ποσοῦ καθ' αὑτό, τοῦ δὲ ποιοῦ κατὰ συμβεβηκός. Εἰλήφθω γὰρ ὁ χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται ἐφ' ᾧ Α, καὶ ἡ κίνησις 8 ἐφ' ᾧ Β. Εἰ οὖν τὴν ὅλην ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κεκίνηται, ἐν τῷ ἡμίσει ἐλάττω, καὶ πάλιν τούτου διαιρεθέντος ἐλάττω

[b] μέρος pr. E. [c] ἑκατέρου F. [d] ἡ om. E.I. [e] τοῦ Δ Ζ om. E. [f] οὐδέννων E, οὐκ F.H.I.K. [g] κἂν ἡ] καὶ H. [h] ἡ ὅλη corr. E. [i] εἴη om. F. [k] ἂν om. E.F. [l] Β om. H.K. [m] μέν om. E.I. [n] τοῦ ὅλου κίνησις ἄλλη F.H.I.K. [o] Ι om. pr. I. [p] alterum Ε om. E.I. [q] εἰς—Θ Ι om. I. [r] τὴν τ. μ. κίνησιν F. [s] κινήσεις—οὐδενὸς ἔσται om. E. [t] ἀπολείποι F. [v] ἐστι H.K. [w] τοῦ om. E. [x] εἶναι τοῦ ἑνὸς F.H.I.K. [y] ἔσται I. [z] ὑπερβάλοι I. [a] πᾶσα F. [b] τινι] χρόνῳ H. [c] ἐστὶ] ἐστιν ἡ pr. E, ἔσται κινουμένου F. [d] διαιρέσεις εἶναι F.H. [e] πλὴν—κίνησις om. I.

ταύτης, καὶ ἀεὶ οὕτως. ʽΟμοίως δὲ [f] *καὶ ἡ κίνησις διαιρετὴ καὶ ὁ χρόνος διαιρετός· εἰ γὰρ τὴν ὅλην* [g] *ἐν τῷ παντί, τὴν ἡμίσειαν ἐν τῷ ἡμίσει, καὶ πάλιν τὴν ἐλάττω ἐν τῷ ἐλάττονι.* 9 Τὸν *αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ κινεῖσθαι διαιρεθήσεται.* ʽἜστω *γὰρ ἐφ' ᾧ* Γ *τὸ κινεῖσθαι.* Κατὰ [h] *δὴ τὴν ἡμίσειαν κίνησιν ἔλαττον ἔσται τοῦ ὅλου, καὶ πάλιν κατὰ τὴν τῆς ἡμισείας ἡμίσειαν, καὶ ἀεὶ οὕτως.* ʽἜστι *δὲ καὶ ἐκθέμενον τὸ καθ'* [i] *ἑκατέραν τῶν κινήσεων κινεῖσθαι, οἷον κατά τε τὴν* [k] ΔΓ *καὶ τὴν* [l] ΓΕ, *λέγειν ὅτι τὸ ὅλον ἔσται κατὰ τὴν ὅλην· εἰ γὰρ ἄλλο, πλείω ἔσται κινεῖσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν κίνησιν, ὥσπερ ἐδείξαμεν καὶ τὴν κίνησιν διαιρετὴν εἰς τὰς τῶν μερῶν κινήσεις οὖσαν· ληφθέντος γὰρ τοῦ κινεῖσθαι καθ' ἑκατέραν συνεχὲς* 10 *ἔσται τὸ ὅλον.* ʽΩσαύτως *δὲ δειχθήσεται καὶ τὸ μῆκος διαιρετόν, καὶ ὅλως πᾶν ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ μεταβολή.* Πλὴν *ἔνια κατὰ συμβεβηκός, ὅτι* [m] *τὸ μεταβάλλον ἐστὶ διαιρετόν· ἑνὸς γὰρ διαιρουμένου πάντα διαιρεθήσεται.* Καὶ *ἐπὶ τοῦ πεπερασμένα εἶναι ἢ ἄπειρα ὁμοίως ἕξει κατὰ πάντων.* [n] ʽΗκο*λούθηκε δὲ μάλιστα τὸ διαιρεῖσθαι πάντα καὶ ἄπειρα εἶναι ἀπὸ τοῦ μεταβάλλοντος· εὐθὺς γὰρ ἐνυπάρχει τῷ μεταβάλλοντι τὸ διαιρετὸν καὶ* [o] *τὸ ἄπειρον.* Τὸ *μὲν οὖν διαιρετὸν δέδεικται πρότερον, τὸ δ' ἄπειρον ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔσται δῆλον.*

5 ʽἘπεὶ [p] *δὲ πᾶν τὸ μεταβάλλον ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν,* [q] *εἶναι ἐν ᾧ μεταβέβληκεν.* [r] Τὸ *γὰρ* [s] *μεταβάλλον, ἐξ οὗ μεταβάλλει, ἐξίσταται ἢ ἀπολείπει αὐτό, καὶ ἤτοι ταὐτόν ἐστι τὸ μεταβάλλειν καὶ* [t] *τὸ ἀπολείπειν, ἢ ἀκολουθεῖ τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν.* [v] Εἰ *δὲ τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν, τῷ μεταβεβληκέναι τὸ ἀπολελοιπέναι· ὁμοίως γὰρ* 2 *ἑκάτερον ἔχει πρὸς ἑκάτερον.* ʽἘπεὶ *οὖν μία τῶν μεταβολῶν*

[f] *καὶ εἰ ἡ* F.H.I.K. [g] *ἐν τῷ* om. E. [h] *δὴ* om. E. [i] *ἑτέραν* E. [k] ΓΔ E. [l] Γ] *τρίτην* E. [m] *τὸ* om. E. [n] *ἠκολούθησε* F.H.K. [o] *τὸ* post *καὶ* om. I. [p] *δὲ* et *ἔκ τινος* om. E. [q] *εἶναι ἐν ᾧ μετ.* om. E. [r] *τὸ μὲν γὰρ* E. [s] *βάλλον* I. [t] *τὸ* post *καὶ* om. F.K. [v] *εἰ δὲ τῷ— τῷ*] *τῷ δὲ* F.H.I.K.

ἡ κατ' ἀντίφασιν, ὅτε μεταβέβληκεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, ἀπολέλοιπε τὸ μὴ ὄν. Ἔσται ἄρα ἐν τῷ ὄντι· [w] πᾶν γὰρ ἀνάγκη [x] ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. Φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τῇ κατ' ἀντίφασιν μεταβολῇ τὸ μεταβεβληκὸς ἔσται ἐν ᾧ μεταβέβληκεν. Εἰ δ' ἐν ταύτῃ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις· ὁμοίως [y] γὰρ ἐπὶ μιᾶς καὶ τῶν ἄλλων. Ἔτι [z] δὲ καθ' ἑκάστην λαμβάνουσι 3 φανερόν, εἴπερ ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκὸς εἶναί που ἢ ἔν τινι. Ἐπεὶ γὰρ [a] ἐξ οὗ μεταβέβληκεν ἀπολέλοιπεν, ἀνάγκη δ' εἶναί που, ἢ ἐν [b] τούτῳ ἢ ἐν ἄλλῳ ἔσται. [c] Εἰ μὲν οὖν ἐν ἄλλῳ, οἷον ἐν τῷ Γ, τὸ εἰς τὸ Β μεταβεβληκός, πάλιν ἐκ τοῦ Γ μεταβάλλει εἰς τὸ Β· οὐ γὰρ ἦν ἐχόμενον τῷ Β· ἡ γὰρ μεταβολὴ συνεχής. Ὥστε τὸ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκε, [d] μεταβάλλει εἰς ὃ μεταβέβληκεν. Τοῦτο δ' ἀδύνατον· ἀνάγκη ἄρα τὸ μεταβεβληκὸς εἶναι [e] ἐν τούτῳ εἰς ὃ μεταβέβληκεν. Φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ γεγονός, ὅτε γέ- 4 γονεν, ἔσται, καὶ τὸ ἐφθαρμένον οὐκ ἔσται· καθόλου τε γὰρ εἴρηται περὶ πάσης μεταβολῆς, καὶ μάλιστα δῆλον ἐν τῇ [f] κατ' ἀντίφασιν. Ὅτι μὲν τοίνυν τὸ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκε πρῶτον, ἐν ἐκείνῳ ἐστί, δῆλον· ἐν ᾧ δὲ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ [g] μεταβεβληκός, ἀνάγκη ἄτομον εἶναι. Λέγω δὲ πρῶτον ὃ μὴ τῷ ἕτερόν τι αὐτοῦ εἶναι τοιοῦτόν ἐστιν. Ἔστω γὰρ διαιρετὸν τὸ ΑΓ, καὶ διῃρήσθω κατὰ τὸ Β. Εἰ 5 μὲν οὖν ἐν τῷ ΑΒ μεταβέβληκεν ἢ πάλιν ἐν τῷ ΒΓ, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ [h] τῷ ΑΓ μεταβεβληκὸς εἴη. Εἰ δ' ἐν ἑκατέρῳ [i] μετέβαλλεν (ἀνάγκη γὰρ ἢ μεταβεβληκέναι ἢ μεταβάλλειν ἐν ἑκατέρῳ), κἂν ἐν τῷ ὅλῳ [k] μεταβάλλοι· ἀλλ' ἦν μεταβεβληκός. Ὁ αὐτὸς [l] δὲ λόγος καὶ εἰ ἐν τῷ μὲν μεταβάλλει, 6 ἐν [m] δὲ τῷ μεταβέβληκεν· ἔσται γάρ τι τοῦ πρώτου πρότερον· ὥστ' οὐκ ἂν εἴη διαιρετὸν ἐν ᾧ μεταβέβληκεν. Φα-

[w] ἅπαν E. [x] ἢ om. F.H.K. [y] γὰρ] γὰρ καὶ F. [z] δὲ καὶ καθ' F.H.K. [a] που ἐξ οὗ μεταβέβληκεν ἢ H, et pr. F. [b] ἄλλῳ ἢ ἐν τούτῳ E. [c] εἰ μὲν οὖν om. E. [d] μεταβάλλει εἰς ὃ μεταβ. om. I. [e] ἐν om. E. [f] κατ'] κατὰ τὴν E.I.K. [g] μεταβεβληκὸς πρῶτον ἀνάγκη I. [h] τῷ Α] τὸ Α F. [i] μετέβαλεν H. [k] μεταβάλοι I. [l] δὲ om. H. [m] τῷ δὲ H.

νερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ ἐφθαρμένον καὶ τὸ γεγονὸς ἐν ἀτόμῳ 7 τὸ μὲν ἔφθαρται τὸ δὲ γέγονεν. [n] Λέγεται δὲ τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ [o] μεταβέβληκε διχῶς, τὸ μὲν ἐν ᾧ [p] πρώτῳ [q] ἐπετελέσθη ἡ μεταβολή (τότε γὰρ [r] ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι μεταβέβληκεν), τὸ δ' [s] ἐν ᾧ πρώτῳ ἤρξατο μεταβάλλειν. Τὸ μὲν οὖν κατὰ τὸ τέλος τῆς μεταβολῆς [t] πρῶτον λεγόμενον ὑπάρχει τε καὶ ἔστιν· ἐνδέχεται γὰρ ἐπιτελεσθῆναι μεταβολὴν καὶ ἔστι μεταβολῆς τέλος, ὃ δὴ καὶ δέδεικται ἀδιαίρετον ὂν διὰ τὸ πέρας εἶναι. Τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅλως οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ἔστιν ἀρχὴ μεταβολῆς, οὐδ' ἐν ᾧ πρώτῳ τοῦ χρόνου 8 [v] μετέβαλλεν. Ἔστω γὰρ πρῶτον ἐφ' ᾧ [w] τὸ Α Δ. Τοῦτο [x] δὴ ἀδιαίρετον μὲν οὐκ ἔστιν· συμβήσεται γὰρ ἐχόμενα εἶναι τὰ νῦν. Ἔτι δ' εἰ ἐν τῷ Γ Α χρόνῳ παντὶ ἠρεμεῖ (κείσθω γὰρ ἠρεμοῦν), καὶ ἐν τῷ Α [y] ἠρεμεῖ, ὥστ' εἰ ἀμερές ἐστι τὸ Α Δ, ἅμα ἠρεμήσει καὶ μεταβεβληκὸς ἔσται· ἐν [z] μὲν γὰρ 9 τῷ Α ἠρεμεῖ, ἐν δὲ τῷ Δ μεταβέβληκεν. Ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστιν ἀμερές, ἀνάγκη διαιρετὸν [a] εἶναι καὶ ἐν ὁτῳοῦν τῶν τούτου μεταβεβληκέναι· διαιρεθέντος γὰρ τοῦ Α Δ, εἰ μὲν ἐν μηδετέρῳ μεταβέβληκεν, οὐδ' ἐν τῷ ὅλῳ· εἰ δ' ἐν ἀμφοῖν μεταβάλλει, καὶ ἐν τῷ παντί· εἰ δ' ἐν θατέρῳ μεταβέβληκεν, οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ [b] πρώτῳ. Ὥστε ἀνάγκη ἐν ὁτῳοῦν μεταβεβληκέναι. Φανερὸν τοίνυν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκεν· 10 ἄπειροι γὰρ αἱ διαιρέσεις. Οὐδὲ δὴ τοῦ μεταβεβληκότος [c] ἐστί τι πρῶτον ὃ μεταβέβληκεν. Ἔστω γὰρ τὸ Δ Ζ πρῶτον [d] μεταβεβληκὸς τοῦ Δ Ε· πᾶν γὰρ δέδεικται διαιρετὸν τὸ μεταβάλλον. Ὁ δὲ χρόνος ἐν ᾧ [e] τὸ Δ Ζ μεταβέβληκεν ἔστω ἐφ' ᾧ Θ Ι. Εἰ οὖν ἐν τῷ [f] παντὶ τὸ Δ Ζ μεταβέβληκεν, ἐν τῷ ἡμίσει ἔλαττον ἔσται [g] τὸ μεταβεβληκὸς καὶ πρότερον τοῦ Δ Ζ, καὶ πάλιν τούτου ἄλλο, κἀκείνου

[n] λέγω corr. F. [o] ἤρξατο μεταβάλλειν pr. F. [p] πρώτῳ om. E. [q] ἐτελέσθη H.I.K, ἐτελειώθη pr. F. [r] ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν F. [s] ἐν ᾧ om. E. [t] λεγόμενον πρῶτον H. [v] μετέβαλεν F.K. [w] τὸ om. H.K. [x] δὴ om. E. [y] ἠρεμήσει I. [z] μὲν om. H. [a] εἶναι om. E. [b] πρῶτον pr. F. [c] ἐστί] ἔσται F.I.K. [d] μεταβεβληκότος E. [e] τὸ Δ Ζ om. E. [f] παντὶ χρόνῳ τὸ I. [g] τὸ om. E.H.

ἕτερον, καὶ ἀεὶ οὕτως. Ὥστ᾽ οὐθὲν ἔσται [h] πρῶτον τοῦ μεταβάλλοντος [i] ὃ μεταβέβληκεν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε τοῦ 11 μεταβάλλοντος οὔτ᾽ ἐν ᾧ μεταβάλλει χρόνῳ πρῶτον οὐθέν ἐστι, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· αὐτὸ δὲ ὃ μεταβάλλει [k] ἢ καθ᾽ ὃ μεταβάλλει, [l] οὐκέθ᾽ ὁμοίως ἕξει. Τρία γάρ ἐστιν ἃ λέγεται κατὰ τὴν μεταβολήν, τό [m] τε μεταβάλλον καὶ ἐν ᾧ καὶ [n] εἰς ὃ μεταβάλλει, οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ λευκόν. Ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος καὶ ὁ χρόνος [o] διαιρετοί, περὶ 12 δὲ τοῦ λευκοῦ ἄλλος λόγος. Πλὴν κατὰ συμβεβηκός γε πάντα διαιρετά· ᾧ γὰρ συμβέβηκε τὸ [p] λευκὸν ἢ τὸ ποιόν, ἐκεῖνο διαιρετόν ἐστιν, ἐπεὶ ὅσα γε καθ᾽ αὑτὰ [q] λέγεται διαιρετὰ [r] καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, οὐδ᾽ ἐν τούτοις ἔσται τὸ πρῶτον, οἷον ἐν τοῖς μεγέθεσιν. Ἔστω γὰρ τὸ ἐφ᾽ ᾧ Α Β 13 μέγεθος, κεκινήσθω δ᾽ ἐκ τοῦ Β εἰς τὸ Γ πρῶτον. Οὐκοῦν εἰ μὲν ἀδιαίρετον ἔσται τὸ Β Γ, ἀμερὲς ἀμεροῦς ἔσται ἐχόμενον· εἰ δὲ διαιρετόν, ἔσται τι τοῦ Γ πρότερον, [s] εἰς ὃ μεταβέβληκεν, κἀκείνου πάλιν ἄλλο, καὶ ἀεὶ οὕτως διὰ τὸ μηδέποτε ὑπολείπειν τὴν διαίρεσιν. Ὥστ᾽ οὐκ ἔσται πρῶτον εἰς ὃ μεταβέβληκεν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ποσοῦ μεταβολῆς· καὶ γὰρ αὕτη ἐν συνεχεῖ ἐστίν. Φανερὸν οὖν ὅτι ἐν μόνῃ τῶν κινήσεων τῇ κατὰ [t] τὸ ποιὸν ἐνδέχεται [v] ἀδιαίρετον καθ᾽ αὑτὸ εἶναι.

Ἐπεὶ δὲ τὸ μεταβάλλον ἅπαν ἐν χρόνῳ μεταβάλλει, λέ- 6 γεται δ᾽ ἐν χρόνῳ μεταβάλλειν καὶ ὡς ἐν πρώτῳ καὶ ὡς καθ᾽ ἕτερον, οἷον [w] ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ μεταβάλλει, ἐν ᾧ [x] πρώτῳ χρόνῳ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον, ἐν ὁτῳοῦν ἀνάγκη [y] τούτου μεταβάλλειν. Δῆλον μὲν [z] οὖν [a] καὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ (τὸ γὰρ πρῶτον οὕτως [b] ἐλέγομεν), οὐ μὴν [c] ἀλλὰ καὶ ἐκ

[h] πρῶτον om. E. [i] ὃ—μεταβάλλοντος om. pr. F. [k] ἢ καθ᾽ ὃ μεταβάλλει om. I. [l] οὐκέθ᾽ ὅτι ὁμοίως E. [m] τε om. E. [n] εἰς om. F.H.I.K. [o] διαιρετοὶ corr. E. [p] ποιὸν ἢ τὸ λευκὸν H.K. [q] διαιρετὰ λέγεται F. [r] καὶ μὴ κατὰ συμβ. om. I. [s] εἰς om. I. [t] τὸ om. E. [v] ἀδιαίρετον om. pr. F. [w] ἐν τῷ om. E. [x] πρώτως F.K. [y] τουτο E. [z] οὖν om. F. [a] καὶ om. H.K. [b] λέγομεν E. [c] ἀλλὰ] δὲ ἀλλὰ I, om. H.

2 [d] τῶνδε φανερόν. Ἔστω γὰρ ἐν ᾧ πρώτῳ κινεῖται τὸ κινούμενον ἐφ' ᾧ Χ Ρ, καὶ διῃρήσθω κατὰ τὸ Κ· πᾶς γὰρ χρόνος διαιρετός. Ἐν [e] δὴ τῷ [f] Χ Κ χρόνῳ ἤτοι κινεῖται ἢ οὐ κινεῖται, καὶ πάλιν ἐν τῷ Κ Ρ ὡσαύτως. Εἰ μὲν οὖν ἐν μηδετέρῳ κινεῖται, ἠρεμοίη ἂν ἐν τῷ παντί· κινεῖσθαι γὰρ ἐν μηθενὶ τῶν τούτου κινούμενον ἀδύνατον. Εἰ δ' ἐν θατέρῳ μόνῳ κινεῖται, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ κινοῖτο τῷ Χ Ρ· καθ' [g] ἕτερον γὰρ ἡ κίνησις. [h] Ἀνάγκη ἄρα ἐν ὁτῳοῦν τοῦ Χ Ρ [i] κεκινῆ-
3 σθαι. Δεδειγμένου δὲ τούτου φανερὸν ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ἀνάγκη κεκινῆσθαι πρότερον. Εἰ γὰρ ἐν τῷ Χ Ρ πρώτῳ χρόνῳ τὸ Κ Λ κεκίνηται μέγεθος, ἐν τῷ ἡμίσει τὸ ὁμοταχῶς κινούμενον καὶ ἅμα ἀρξάμενον τὸ ἥμισυ ἔσται κεκινημένον. Εἰ δὲ τὸ ὁμοταχὲς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κεκίνηταί [k] τι, καὶ θάτερον ἀνάγκη [l] ταὐτὸ κεκινῆσθαι μέγεθος, ὥστε κεκινημένον
4 ἔσται τὸ κινούμενον. Ἔτι δὲ εἰ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ τῷ Χ Ρ κεκινῆσθαι λέγομεν, ἢ ὅλως [m] ἢ ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ τῷ λαβεῖν [n] τὸ ἔσχατον αὐτοῦ νῦν (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ὁρίζον, καὶ τὸ μεταξὺ τῶν νῦν χρόνος), [o] κἂν ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως λέγοιτο κεκινῆσθαι. Τοῦ δ' ἡμίσεος ἔσχατον ἡ διαίρεσις. Ὥστε καὶ ἐν τῷ ἡμίσει κεκινημένον ἔσται [p] καὶ ὅλως ἐν ὁτῳοῦν τῶν μερῶν· ἀεὶ γὰρ ἅμα τῇ τομῇ χρόνος ἐστὶν ὡρισμένος ὑπὸ τῶν νῦν. Εἰ οὖν ἅπας μὲν χρόνος διαιρετός, [q] τὸ δὲ μεταξὺ τῶν νῦν χρόνος, ἅπαν τὸ μεταβάλλον ἄπειρα ἔσται μεταβεβλη-
5 κός. Ἔτι δ' εἰ τὸ συνεχῶς μεταβάλλον καὶ [r] μὴ φθαρὲν μηδὲ πεπαυμένον τῆς μεταβολῆς ἢ μεταβάλλειν ἢ μεταβεβληκέναι [s] ἀναγκαῖον ἐν ὁτῳοῦν, ἐν δὲ τῷ νῦν οὐκ ἔστι μεταβάλλειν, ἀνάγκη μεταβεβληκέναι καθ' ἕκαστον [t] τῶν νῦν· ὥστ' εἰ τὰ νῦν ἄπειρα, πᾶν τὸ μεταβάλλον [v] ἄπειρα ἔσται μετα-

[d] τωνδὶ H. [e] δὲ E. [f] K X E. [g] ἑκάτερον F, et pr. H. [h] ἀνάγκη—τούτου om. I. [i] κινεῖσθαι E. [k] τι om. pr. I. [l] τὸ αὐτὸ F.H.I.K. [m] ἢ ante ἐν om. E.H.I.K. [n] αὐτοῦ τὸ ἔσχατον H. [o] καὶ E. [p] καὶ om. E. [q] τὸ] ὁ F.H.I.K. [r] μὴ] μηδὲ I. [s] ἐν ὁτῳοῦν ἀναγκαῖον H. [t] τῶν om. H.K. [v] ἔσται μεταβεβληκὸς ἄπειρα. Ἔτι δ' εἰ τὸ συνεχὲς μετ.—νῦν οὐκ ἔτι μετ.—ἔσται ἄπειρα μεταβεβληκός (sect. 4. fin.—5. med.). οὐ F.

βεβληκός. Οὐ μόνον δὲ τὸ μεταβάλλον ἀνάγκη [w] μεταβεβληκέναι, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταβεβληκὸς ἀνάγκη μεταβάλλειν πρότερον· ἅπαν γὰρ τὸ ἔκ τινος εἴς τι μεταβεβληκὸς ἐν χρόνῳ [x] μεταβέβληκεν. Ἔστω γὰρ ἐν τῷ νῦν ἐκ τοῦ Α εἰς 6 τὸ Β μεταβεβληκός. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ αὐτῷ νῦν ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν τῷ Α, οὐ μεταβέβληκεν· ἅμα γὰρ ἂν εἴη [y] ἐν τῷ Α καὶ τῷ Β· τὸ γὰρ μεταβεβληκός, [z] ὅτε μεταβέβληκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ, δέδεικται πρότερον. Εἰ δ' ἐν ἄλλῳ, μεταξὺ ἔσται χρόνος· οὐ γὰρ ἦν ἐχόμενα τὰ νῦν. Ἐπεὶ οὖν ἐν χρόνῳ 7 μεταβέβληκεν, [a] χρόνος δ' ἅπας διαιρετός, ἐν τῷ ἡμίσει ἄλλο ἔσται μεταβεβληκός, καὶ πάλιν ἐν τῷ [b] ἐκείνου ἡμίσει ἄλλο, καὶ ἀεὶ οὕτως· ὥστε [c] μεταβάλλοι ἂν πρότερον. Ἔτι δ' [d] ἐπὶ τοῦ μεγέθους φανερώτερον τὸ λεχθὲν διὰ τὸ συνεχὲς εἶναι τὸ μέγεθος ἐν ᾧ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον. Ἔστω [e] γὰρ τὸ μεταβεβληκὸς ἐκ τοῦ Γ εἰς τὸ Δ. Οὐκοῦν εἰ μὲν ἀδιαίρετόν [f] ἐστι τὸ ΓΔ, ἀμερὲς ἀμεροῦς ἔσται ἐχόμενον. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη μέγεθος εἶναι τὸ μεταξὺ 8 καὶ εἰς ἄπειρα [g] διαιρετόν· ὥστ' [h] εἰς ἐκεῖνα μεταβάλλει πρότερον. Ἀνάγκη ἄρα πᾶν τὸ μεταβεβληκὸς μεταβάλλειν πρότερον· [i] ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις καὶ ἐν τοῖς μὴ συνεχέσιν, οἷον ἔν τε τοῖς ἐναντίοις καὶ [k] ἐν ἀντιφάσει· ληψόμεθα γὰρ τὸν χρόνον ἐν ᾧ μεταβέβληκεν, καὶ πάλιν ταὐτὰ ἐροῦμεν. Ὥστε ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκὸς μεταβάλλειν καὶ τὸ μετα- 9 βάλλον μεταβεβληκέναι, καὶ [l] ἔστι τοῦ μὲν μεταβάλλειν τὸ μεταβεβληκέναι πρότερον, τοῦ δὲ μεταβεβληκέναι τὸ μεταβάλλειν, καὶ οὐδέποτε ληφθήσεται τὸ [m] πρῶτον. Αἴτιον δὲ τούτου τὸ μὴ εἶναι ἀμερὲς ἀμεροῦς ἐχόμενον· [n] ἐπ' ἄπειρον γὰρ ἡ διαίρεσις, καθάπερ ἐπὶ τῶν αὐξανομένων καὶ καθαιρουμένων [o] γραμμῶν. Φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ γεγονὸς ἀνάγκη 10

[w] μεταβεβληκέναι—ἀνάγκη om. I. [x] μεταβέβληκεν Α Β. Ἔστω E. [y] καὶ ἐν τῷ F.H.I.K. [z] ὅτε] ὁ E. [a] χρόνος δὲ πᾶς F.H.I, πᾶς δὲ χρόνος K. [b] ἡμίσει ἐκείνου F. [c] μεταβάλοι F. [d] ἐπὶ om. E. [e] γάρ τι μετ. F. [f] ἔσται E. [g] διαιρετὸν Ε Δ ὥστ' E. [h] εἰς] εἰ I. [i] γὰρ ἡ E. [k] ἐν τῇ ἀντ. I. [l] ἔσται E. [m] πρότερον F. [n] ἐπ' ἄπειρον] ἄπειρος E. [o] γραμμῶν om. E.

γίνεσθαι [p] πρότερον καὶ τὸ γινόμενον γεγονέναι, [q] ὅσα διαιρετὰ καὶ συνεχῆ, οὐ μέντοι ἀεὶ ὃ γίνεται, [r] ἀλλ' [s] ἄλλο ἐνίοτε, [t] οἷον τῶν ἐκείνου τι, ὥσπερ τῆς οἰκίας τὸν θεμέλιον. ʽΟμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φθειρομένου καὶ ἐφθαρμένου· εὐθὺς γὰρ ἐνυπάρχει τῷ γινομένῳ καὶ [v] τῷ φθειρομένῳ ἄπειρόν τι συνεχεῖ γε ὄντι, καὶ οὐκ ἔστιν οὔτε γίνεσθαι μὴ γεγονός τι οὔτε
11 γεγονέναι μὴ [w] γινόμενόν τι. ʽΟμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φθείρεσθαι καὶ ἐπὶ τοῦ ἐφθάρθαι· ἀεὶ γὰρ ἔσται τοῦ μὲν φθείρεσθαι τὸ ἐφθάρθαι πρότερον, τοῦ δ' ἐφθάρθαι τὸ φθείρεσθαι. Φανερὸν οὖν ὅτι [x] καὶ τὸ γεγονὸς ἀνάγκη γίνεσθαι πρότερον καὶ τὸ [y] γινόμενον γεγονέναι· πᾶν γὰρ μέγεθος καὶ πᾶς χρόνος ἀεὶ διαιρετά. ῞Ωστ' ἐν ᾧ ἂν [z] ᾖ, οὐκ ἂν εἴη ὡς [a] πρώτῳ.

7 ʼΕπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, καὶ ἐν τῷ πλείονι μεῖζον μέγεθος, ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ ἀδύνατόν ἐστι [b] πεπερασμένην κινεῖσθαι, μὴ τὴν αὐτὴν ἀεὶ καὶ τῶν ἐκείνης τι κινούμενον, ἀλλ' [c] ἐν ἅπαντι [d] ἅπασαν. ῞Οτι μὲν οὖν εἴ τι ἰσοταχῶς κινοῖτο, ἀνάγκη τὸ πεπερασμένον ἐν πεπερασμένῳ κινεῖσθαι, δῆλον· ληφθέντος γὰρ μορίου ὃ καταμετρήσει τὴν ὅλην, ἐν ἴσοις [e] τοῖς χρόνοις [f] τοσούτοις ὅσα τὰ
2 μόριά ἐστι, τὴν ὅλην κεκίνηται. ῞Ωστ' [g] ἐπεὶ ταῦτα [h] πεπέρανται καὶ [i] τῷ [k] πόσον ἕκαστον καὶ [l] τῷ ποσάκις ἅπαντα, καὶ ὁ χρόνος ἂν εἴη πεπερασμένος· τοσαυτάκις γὰρ ἔσται τοσοῦτος ὅσος ὁ τοῦ μορίου χρόνος πολλαπλασιασθεὶς τῷ πλήθει τῶν μορίων. ʼΑλλὰ δὴ κἂν [m] εἰ μὴ ἰσοταχῶς, [n] δια-
3 φέρει οὐθέν. ῎Εστω γὰρ ἐφ' ἧς τὸ Α καὶ τὸ Β διάστημα πεπερασμένον, [o] ὃ κεκίνηται ἐν τῷ ἀπείρῳ, καὶ ὁ χρόνος ἄπειρος ἐφ' οὗ τὸ Γ Δ. Εἰ δὴ ἀνάγκη πρότερον ἕτερον ἑτέρου

[p] πρότερον] ποτε H. [q] ὅσα] ἃ E. [r] ἀλλ'] ἀλλὰ καὶ F. [s] ἄλλο τι ἐνίοτε I. [t] οἷον] ὥσπερ F. [v] τῷ post καὶ om. F.H.I.K. [w] γενόμενόν H. [x] καὶ om. E. [y] γενόμενον E. [z] ᾖ] εἴη H. [a] πρώτως K, πρῶτον E. [b] πεπερασμένον K. [c] ἐν] ἐν τῷ F.K. [d] πᾶσαν E. [e] τοῖς om. E. [f] τοσούτοις om. H. [g] ἐπεὶ] ι E. [h] πεπέρασται H.I.K, πεπέραται F. [i] τὸ E. [k] ποσῶ I. [l] τὸ E. [m] εἰ om. E. [n] διαφέροι I. [o] ὃ] ου E.

κεκινῆσθαι, τοῦτο δὲ δῆλον ὅτι τοῦ χρόνου ἐν τῷ προτέρῳ καὶ ὑστέρῳ ἕτερον κεκίνηται· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ πλείονι ἕτερον ἔσται κεκινημένον, ἐάν τε ἰσοταχῶς ἐάν τε μὴ ἰσοταχῶς [p] μεταβάλλῃ, καὶ ἐάν τε ἐπιτείνῃ ἡ κίνησις ἐάν τε ἀνιῇ ἐάν τε μένῃ, οὐθὲν ἧττον. Εἰλήφθω δή τι τοῦ ΑΒ διαστήματος, [q] τὸ ΑΕ, ὃ καταμετρήσει τὴν ΑΒ. [r] Τοῦτο δὴ τοῦ ἀπείρου ἔν τινι ἐγένετο χρόνῳ· ἐν ἀπείρῳ γὰρ οὐχ οἷόν τε· τὸ γὰρ ἅπαν ἐν ἀπείρῳ. Καὶ πάλιν ἕτερον δὴ [s] ἐὰν λάβω ὅσον τὸ ΑΕ, ἀνάγκη ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ· τὸ γὰρ ἅπαν ἐν ἀπείρῳ. Καὶ οὕτω δὴ λαμβάνων, ἐπειδὴ τοῦ μὲν ἀπείρου οὐθέν ἐστι μόριον ὃ καταμετρήσει (ἀδύνατον γὰρ [t] τὸ ἄπειρον εἶναι ἐκ πεπερασμένων καὶ ἴσων καὶ ἀνίσων, διὰ τὸ καταμετρηθήσεσθαι τὰ πεπερασμένα [v] πλήθει καὶ μεγέθει ὑπό τινος ἑνός, ἐάν τε ἴσα [w] ἢ ἐάν τε ἄνισα· ὡρισμένα δὲ τῷ μεγέθει οὐθὲν ἧττον), τὸ δὲ διάστημα τὸ πεπερασμένον ποσοῖς [x] τοῖς ΑΕ [y] μετρεῖται, ἐν πεπερασμένῳ [z] ἂν χρόνῳ τὸ ΑΒ κινοῖτο. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ ἠρεμήσεως· ὥστε οὔτε γίνεσθαι οὔτε φθείρεσθαι οἷόν τε ἀεί [a] τι τὸ αὐτὸ καὶ ἕν. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ὅτι οὐδ' ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον οἷόν [b] τε κινεῖσθαι οὐδ' ἠρεμίζεσθαι, οὔθ' ὁμαλῶς κινούμενον οὔτ' ἀνωμάλως. Ληφθέντος γάρ τινος [c] μέρους ὃ ἀναμετρήσει τὸν ὅλον χρόνον, ἐν τούτῳ ποσόν τι διέξεισι τοῦ μεγέθους καὶ οὐχ ὅλον· ἐν γὰρ τῷ παντὶ τὸ ὅλον, καὶ πάλιν ἐν τῷ ἴσῳ ἄλλο, καὶ ἐν ἑκάστῳ ὁμοίως, εἴτε ἴσον [d] εἴτε ἄνισον τῷ ἐξ ἀρχῆς· διαφέρει [e] γὰρ οὐδέν, εἰ μόνον πεπερασμένον [f] τι ἕκαστον· δῆλον [g] γὰρ ὡς ἀναιρουμένου τοῦ χρόνου τὸ ἄπειρον [h] οὐκ [i] ἀναιρεθήσεται, πεπερασμένης τῆς ἀφαιρέσεως γινομένης καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποσάκις· ὥστ' οὐ δίεισιν [k] ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ ἄπειρον. Οὐδέν τε δια-

(Margin numbers: 4, 5, 6, 7)

[p] μεταβάλῃ I. [q] τὸ om. H.K. [r] τούτου E. [s] ἂν λαβὼν E. [t] τὸ om. I. [v] πλήθη καὶ μεγέθη F.I. [w] ἢ ἐάν τε ἄνισα om. E. [x] τοῖς] τῶν H. [y] μετρήσεται E. [z] χρόνῳ ἂν F. [a] τι om. F. [b] τε] τὸ E. [c] μέρους τοῦ χρόνου ὃ I. [d] εἴτε ἄν.] ἔσται ἄν. E. [e] γὰρ] δὲ H. [f] τι ante πεπερασμένον ponit F, om. E. [g] γὰρ om. E. [h] οὐκ om. F. [i] ἀνδιαιρεθήσεται E, συναναιρεθήσεται F. [k] ἐν τῷ πεπ. F.

φέρει τὸ μέγεθος [l] ἐπὶ θάτερα ἢ ἐπ' ἀμφότερα εἶναι [m] ἄπειρον· ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται λόγος. ʿΑποδεδειγμένων δὲ τούτων φανερὸν ὅτι οὐδὲ τὸ πεπερασμένον μέγεθος τὸ ἄπειρον ἐνδέχεται διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ [n] χρόνῳ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· ἐν γὰρ τῷ μορίῳ τοῦ χρόνου πεπερασμένον δίεισι, καὶ [o] ἐν
8 ἑκάστῳ ὡσαύτως, ὥστ' ἐν τῷ [p] παντὶ πεπερασμένον. ʿΕπεὶ [q] δὲ τὸ πεπερασμένον οὐ δίεισι τὸ ἄπειρον ἐν [r] πεπερασμένῳ χρόνῳ, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ ἄπειρον τὸ πεπερασμένον· εἰ γὰρ τὸ ἄπειρον τὸ πεπερασμένον, ἀνάγκη καὶ τὸ πεπερασμένον διιέναι τὸ ἄπειρον. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει [s] ὁποτερονοῦν εἶναι τὸ κινούμενον· ἀμφοτέρως γὰρ τὸ πεπερασμένον δίεισι τὸ ἄπειρον. ʿΟταν γὰρ κινῆται τὸ ἄπειρον ἐφ' ᾧ τὸ Α, ἔσται τι αὐτοῦ κατὰ τὸ [t] Β πεπερασμένον, οἷον τὸ Γ Δ, καὶ πάλιν
9 ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ ἀεὶ [v] οὕτως. ʿΩσθ' ἅμα συμβήσεται τὸ ἄπειρον κεκινῆσθαι τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ πεπερασμένον διεληλυθέναι τὸ ἄπειρον· οὐδὲ γὰρ ἴσως δυνατὸν [w] ἄλλως τὸ ἄπειρον κινηθῆναι τὸ πεπερασμένον [x] ἢ τῷ τὸ πεπερασμένον [y] διιέναι τὸ ἄπειρον, ἢ φερόμενον ἢ ἀναμετροῦν. ʿΩστ' ἐπεὶ [z] τοῦτ' [a] ἀδύνατον, οὐκ ἂν διίοι τὸ ἄπειρον τὸ πεπερασμένον. ʿΑλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ ἄπειρον δίεισιν· [b] εἰ γὰρ τὸ ἄπειρον, καὶ τὸ πεπερασμένον· [c] ἐνυπάρχει γὰρ τῷ ἀπείρῳ τὸ πεπερασμένον. ʿΕτι δὲ καὶ τοῦ
10 χρόνου ληφθέντος [d] ἡ αὐτὴ ἔσται ἀπόδειξις. ʿΕπεὶ δ' οὔτε [e] τὸ πεπερασμένον τὸ ἄπειρον [f] δίεισιν οὔτε τὸ ἄπειρον τὸ πεπερασμένον, οὔτε [g] τὸ ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινεῖται, φανερὸν ὅτι οὐδὲ κίνησις ἔσται ἄπειρος ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ· τί γὰρ διαφέρει τὴν κίνησιν ἢ τὸ μέγεθος

[l] ἐπ' ἀμφότερα ἢ ἐπὶ θάτερα H. ἢ ἐπ' ἀμφότερα om. E. [m] ἄπειρον om. E. [n] χρόνῳ om. E. [o] ἐν post καὶ om. F. [p] παντὶ τὸ πεπ. F. [q] δὲ] οὖν H.K. [r] πεπερασμένον χρόνῳ. El F. [s] ὁπότερον H.K. [t] B τὸ πεπ. E. [v] ὡσαύτως H. [w] τὸ ἄπειρον ἄλλως H.K. [x] ἢ τῷ πεπερασμένῳ E. [y] διεληλυθέναι H. [z] ταῦτ' H.I. [a] ἀδύνατα H. [b] εἰ γὰρ om. E. [c] ἐνυπάρχει—πεπερασμένον om. H. [d] ἡ] γὰρ ἡ E. [e] τὸ ante πεπ. om. F. [f] δίεισιν om. E. [g] ἄπειρον τὸ ἄπειρον ἐν F.H.K. et rc. I.

ποιεῖν ἄπειρον; ᾿Ανάγκη γάρ, [h] εἰ ὁποτερονοῦν, καὶ θάτερον εἶναι ἄπειρον· πᾶσα γὰρ φορὰ ἐν τόπῳ.

᾿Επεὶ δὲ πᾶν ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ τὸ πεφυκὸς ὅτε πέφυκε καὶ οὗ καὶ ὥς, ἀνάγκη τὸ ἱστάμενον ὅτε ἵσταται κινεῖσθαι· εἰ γὰρ μὴ κινεῖται, ἠρεμήσει· ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται ἠρεμίζεσθαι τὸ ἠρεμοῦν. Τούτου δ' ἀποδεδειγμένου φανερὸν ὅτι καὶ ἐν χρόνῳ ἵστασθαι ἀνάγκη· τὸ γὰρ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, τὸ δ' ἱστάμενον δέδεικται κινούμενον, ὥστε ἀνάγκη ἐν χρόνῳ ἵστασθαι. ῎Ετι δ' [i] εἰ τὸ μὲν θᾶττον καὶ βραδύτερον [k] ἐν χρόνῳ λέγομεν, ἵστασθαι [l] δ' ἔστι θᾶττον καὶ βραδύτερον· ἐν ᾧ [m] δὲ χρόνῳ [n] πρώτῳ τὸ ἱστάμενον ἵσταται, ἐν ὁτῳοῦν ἀνάγκη τούτου ἵστασθαι. Διαιρεθέντος γὰρ τοῦ χρόνου εἰ [o] μὲν ἐν μηδετέρῳ τῶν μερῶν ἵσταται, οὐδ' ἐν τῷ ὅλῳ, ὥστ' οὐκ ἂν [p] ἵσταιτο τὸ ἱστάμενον· εἰ δ' ἐν θατέρῳ, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ ὅλῳ [q] ἵσταιτο· καθ' [r] ἑκάτερον γὰρ ἐν τούτῳ ἵσταται, καθάπερ ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τοῦ κινουμένου πρότερον. ῞Ωσπερ δὲ τὸ κινούμενον οὐκ ἔστιν ἐν ᾧ [s] πρώτῳ κινεῖται, οὕτως οὐδ' ἐν ᾧ ἵσταται τὸ ἱστάμενον· οὔτε γὰρ τοῦ κινεῖσθαι οὔτε τοῦ ἵστασθαί ἐστί τι [t] πρῶτον. ῎Εστω γὰρ ἐν ᾧ πρώτῳ ἵσταται ἐφ' ᾧ τὸ ΑΒ. Τοῦτο δὴ ἀμερὲς μὲν οὐκ ἐνδέχεται εἶναι· κίνησις γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ἀμερεῖ διὰ τὸ κεκινῆσθαί [v] τι αὐτοῦ, τὸ δ' ἱστάμενον δέδεικται κινούμενον. ᾿Αλλὰ μὴν εἰ διαιρετόν ἐστιν, ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ τῶν μερῶν ἵσταται· τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον, ὅτι ἐν ᾧ [w] πρώτῳ ἵσταται, ἐν ὁτῳοῦν [x] τῶν ἐκείνου ἵσταται. ᾿Επεὶ [y] οὖν χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ [z] πρώτῳ ἵσταται, καὶ οὐκ [a] ἄτομον, ἅπας [b] δὲ χρόνος εἰς ἄπειρα μεριστός, οὐκ [c] ἔσται ἐν ᾧ [d] πρώτῳ ἵσταται. [e] Οὐδὲ δὴ τὸ ἠρεμοῦν ὅτε πρῶτον ἠρέμησέν ἐστιν· ἐν ἀμερεῖ [f] μὲν γὰρ οὐκ ἠρέμησε διὰ τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ἐν ἀτόμῳ·

[h] εἰ om. F.H.K. [i] εἰ om. E. [k] ἐν—βραδύτερον om. pr. K. [l] δ' ἔστι corr. E. [m] δὲ om. E. [n] πρώτως F.H.K. [o] μὲν] μὴ F. [p] ἵσταιτο] ιστα E, ἵσταται F.H, et pr. I. [q] ἵστατο H.I. [r] ἕτερον E.F. [s] πρώτως H. [t] πρότερον H. [v] τι αν αυτοῦ E. [w] πρώτως F.H.K. [x] τῶν om. I. [y] οὖν ὁ χρόνος I. [z] πρώτως H.K. [a] ἄτομος E. [b] δὲ] γὰρ E. [c] ἐστιν F. [d] πρώτως H. [e] οὐδὲ] οὐ E. [f] μὲν om. H.K.

ἐν ᾧ δὲ τὸ ἠρεμεῖν, καὶ τὸ κινεῖσθαι· τότε γὰρ ἔφαμεν ἠρεμεῖν, [g] ὅτε καὶ ἐν ᾧ πεφυκὸς κινεῖσθαι μὴ [h] κινεῖται τὸ πε-
5 φυκός. Ἔτι δὲ καὶ [i] τότε λέγομεν ἠρεμεῖν, ὅταν ὁμοίως ἔχῃ νῦν καὶ πρότερον, ὡς οὐχ ἑνί τινι κρίνοντες ἀλλὰ δυοῖν τοῖν ἐλαχίστοιν· ὥστ' οὐκ ἔσται ἐν [k] ᾧ ἠρεμεῖ ἀμερές. Εἰ δὲ μεριστόν, χρόνος ἂν εἴη, καὶ ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ τῶν μερῶν ἠρεμήσει· τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται ὃν καὶ ἐπὶ τῶν [l] πρότερον· ὥστ' οὐθὲν ἔσται πρῶτον. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι ἠρεμεῖ μὲν καὶ κινεῖται πᾶν ἐν χρόνῳ, χρόνος δ' οὐκ ἔστι πρῶτος οὐδὲ μέγεθος οὐδ' ὅλως συνεχὲς οὐδέν· ἅπαν γὰρ εἰς
6 ἄπειρα μεριστόν. Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται καὶ ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται καθ' [m] αὑτὸ καὶ μὴ [n] τῶν [o] ἐν ἐκείνου τινί, ἀδύνατον τότε κατά τι [p] εἶναι πρῶτον τὸ κινούμενον. Τὸ γὰρ ἠρεμεῖν ἐστὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ [q] εἶναι χρόνον τινὰ καὶ αὐτὸ καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον. Οὕτω γὰρ λέγομεν ἠρεμεῖν, ὅταν ἐν ἄλλῳ [r] καὶ ἄλλῳ [s] τῶν νῦν ἀληθὲς ᾖ εἰπεῖν ὅτι ἐν [t] τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸ
7 καὶ τὰ μέρη. Εἰ δὲ τοῦτ' ἔστι τὸ ἠρεμεῖν, οὐκ ἐνδέχεται τὸ μεταβάλλον κατά τι εἶναι ὅλον κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον· ὁ γὰρ χρόνος διαιρετὸς ἅπας, ὥστε ἐν ἄλλῳ [v] καὶ ἄλλῳ αὐτοῦ μέρει ἀληθὲς [w] ἔσται εἰπεῖν ὅτι [x] ἐν ταὐτῷ ἐστὶ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη· εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἀλλ' [y] ἐν ἑνὶ μόνῳ [z] τῶν νῦν, οὐκ ἔσται χρόνον οὐδένα κατά τι, ἀλλὰ κατὰ τὸ πέρας τοῦ χρό-
8 νου. Ἐν δὲ τῷ νῦν ἔστι μὲν ἀεὶ κατά τι μένον, οὐ μέντοι ἠρεμεῖ· οὔτε γὰρ κινεῖσθαι οὔτ' [a] ἠρεμεῖν ἔστιν ἐν τῷ νῦν, ἀλλὰ [b] μὴ κινεῖσθαι μὲν [c] ἀληθὲς ἐν τῷ νῦν καὶ εἶναι κατά τι, ἐν χρόνῳ δ' οὐκ ἐνδέχεται εἶναι κατὰ τὸ ἠρεμοῦν· συμβαίνει [d] γὰρ τὸ φερόμενον ἠρεμεῖν.

9 Ζήνων δὲ παραλογίζεται· εἰ γὰρ ἀεί, φησίν, ἠρεμεῖ πᾶν

[g] ὅτε—ἠρεμεῖν om. F. [h] κινῆται K. [i] τότε om. E. [k] ᾧ] οἷς I. [l] προτέρων H.I.K. [m] αὐτόν I. [n] τῷ E.H.I. [o] ἐν om. F.K. [p] πρῶτον εἶναι I. [q] χρόνῳ εἶναι τινα E.K, χρόνον τινὰ εἶναι I. [r] καὶ ἐν ἄλλῳ E.F. [s] τῷ F.H.I.K. [t] τῷ αὐτῷ] ᾧ τοῦτο E. [v] καὶ ἐν ἄλλῳ F. [w] εἰπεῖν ἐστὶν F. [x] ἐν τῷ αὐτῷ F.H.K, ἐν αὐτῷ I. [y] ἐν om. F. [z] τῷ F.H.I.K. [a] ἠρεμεῖν E. [b] μὴν E. [c] ἐν τῷ νῦν ἀληθὲς καὶ κατά τι εἶναι H. [d] γὰρ καὶ τὸ I.

ᾗ κινεῖται, ὅταν ᾖ κατὰ τὸ ἴσον, ἔστι δ᾽ ἀεὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ [e] νῦν, ἀκίνητον τὴν φερομένην εἶναι ὀϊστόν. Τοῦτο δ᾽ ἐστὶ ψεῦδος· οὐ γὰρ σύγκειται ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν [f] τῶν ἀδιαιρέτων, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλο μέγεθος οὐδέν. [g] Τέτταρες δ᾽ 2 [h] εἰσὶ λόγοι περὶ κινήσεως Ζήνωνος οἱ παρέχοντες τὰς δυσκολίας τοῖς λύουσιν, πρῶτος μὲν ὁ περὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι διὰ τὸ [i] πρότερον εἰς τὸ ἥμισυ δεῖν ἀφικέσθαι τὸ φερόμενον ἢ πρὸς τὸ τέλος, περὶ οὗ διείλομεν [k] ἐν τοῖς [l] πρότερον λόγοις. Δεύτερος δ᾽ ὁ καλούμενος Ἀχιλλεύς· ἔστι δ᾽ οὗτος, ὅτι τὸ 3 βραδύτερον οὐδέποτε καταληφθήσεται θέον ὑπὸ τοῦ ταχίστου· ἔμπροσθεν γὰρ ἀναγκαῖον ἐλθεῖν τὸ διῶκον, ὅθεν ὥρμησε τὸ φεῦγον, ὥστ᾽ ἀεί τι [m] προέχειν ἀναγκαῖον τὸ βραδύτερον. Ἔστι δὲ καὶ οὗτος ὁ αὐτὸς λόγος τῷ διχοτομεῖν, διαφέρει δ᾽ ἐν τῷ διαιρεῖν μὴ δίχα τὸ προσλαμβανόμενον μέγεθος. Τὸ μὲν οὖν μὴ καταλαμβάνεσθαι τὸ βραδύτερον 4 συμβέβηκεν ἐκ τοῦ λόγου, γίνεται δὲ παρὰ [n] ταὐτὸ τῇ διχοτομίᾳ (ἐν ἀμφοτέροις γὰρ συμβαίνει μὴ ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸ πέρας διαιρουμένου πως τοῦ μεγέθους· ἀλλὰ πρόσκειται [o] ἐν τούτῳ ὅτι οὐδὲ τὸ τάχιστον τετραγῳδημένον ἐν τῷ διώκειν τὸ [p] βραδύτατον), ὥστ᾽ ἀνάγκη [q] καὶ τὴν λύσιν [r] εἶναι τὴν αὐτήν. Τὸ δ᾽ ἀξιοῦν ὅτι [s] τὸ προέχον οὐ καταλαμβάνεται, ψεῦδος· ὅτε γὰρ προέχει, οὐ καταλαμβάνεται· ἀλλ᾽ ὅμως καταλαμβάνεται, εἴπερ δώσει διεξιέναι τὴν πεπερασμένην. Οὗτοι μὲν οὖν [t] οἱ δύο λόγοι, τρίτος δ᾽ ὁ νῦν ῥηθείς, ὅτι ἡ ὀϊ- 5 στὸς φερομένη ἕστηκεν. Συμβαίνει δὲ παρὰ τὸ λαμβάνειν τὸν χρόνον συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν· μὴ [v] διδομένου γὰρ τούτου οὐκ ἔσται ὁ συλλογισμός. Τέταρτος δ᾽ ὁ περὶ τῶν ἐν [w] τῷ σταδίῳ κινουμένων ἐξ ἐναντίας ἴσων [x] ὄγκων παρ᾽ ἴσους, τῶν μὲν [y] ἀπὸ τέλους τοῦ σταδίου τῶν δ᾽ [z] ἀπὸ μέσου, ἴσῳ τάχει, ἐν ᾧ

[e] νῦν τῷ κατὰ τὸ ἴσον ἀκίνητον rc. F. [f] τῶν om. F.H.I.K. [g] τέσσαρες F. [h] εἰσὶν οἱ λόγοι F.H.I.K. [i] δεῖν εἰς τὸ ἥμισυ πρότερον H. [k] ἐν om. I. [l] πρόσθεν F.H.I K. [m] προσέχειν E. [n] τὸ αὐτὸ E. [o] ἐν om. H.K. [p] βραδύτερον F.H.K. [q] καὶ om. F. [r] εἶναι ἑκατέρων τὴν E. [s] τὸ post ὅτι om. H.K. [t] οἱ λόγοι δύο F.I, λόγοι δύο H.K. [v] δεδομένου E. [w] τῷ om. F.H.I.K. [x] ὄγκος I. [y] ἀπὸ τοῦ τέλους F.I. [z] ἀπὸ τοῦ μέσου F.H.I.K.

συμβαίνειν οἴεται ἴσον εἶναι χρόνον τῷ διπλασίῳ τὸν [a] *ἥμισυν.*
6 "Εστι δ' ὁ παραλογισμὸς ἐν τῷ τὸ μὲν παρὰ κινούμενον τὸ δὲ παρ' ἠρεμοῦν τὸ ἴσον μέγεθος ἀξιοῦν τῷ ἴσῳ τάχει τὸν ἴσον φέρεσθαι χρόνον· τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. Οἷον ἔστωσαν οἱ ἑστῶτες ἴσοι ὄγκοι ἐφ' ὧν [b] τὰ [c] Α Α, οἱ δ' ἐφ' ὧν [d] τὰ [e] Β Β [f] ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ μέσου [g] τῶν Α, ἴσοι τὸν ἀριθμὸν τούτοις ὄντες καὶ τὸ μέγεθος, οἱ δ' ἐφ' ὧν τὰ [h] Γ Γ ἀπὸ τοῦ [i] ἐσχάτου, ἴσοι τὸν ἀριθμὸν [k] ὄντες τούτοις καὶ τὸ μέγεθος,
7 καὶ ἰσοταχεῖς [l] τοῖς Β. Συμβαίνει δὴ τὸ [m] πρῶτον Β ἅμα ἐπὶ τῷ [n] ἐσχάτῳ εἶναι καὶ τὸ πρῶτον [o] Γ, παρ' ἄλληλα κινουμένων. Συμβαίνει [p] δὴ [q] τὸ Γ παρὰ πάντα [r] τὰ [s] Β [t] διεξεληλυθέναι, [v] τὰ [w] δὲ Β παρὰ τὰ ἡμίση· [x] ὥστε [y] ἥμισυν εἶναι τὸν χρόνον· [z] ἴσον γὰρ ἑκάτερόν ἐστι παρ' [a] ἕκαστον. "Αμα δὲ συμβαίνει [b] τὰ Β παρὰ πάντα τὰ Γ παρεληλυθέναι· ἅμα γὰρ [c] ἔσται τὸ πρῶτον Γ καὶ τὸ πρῶτον Β ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσχάτοις, ἴσον χρόνον παρ' ἕκαστον γινόμενον τῶν Β ὅσον [d] περ τῶν [e] Α, ὥς φησι, διὰ τὸ ἀμφότερα ἴσον χρό-
8 νον παρὰ τὰ [f] Α γίγνεσθαι. Ὁ μὲν οὖν λόγος οὗτός ἐστιν, συμβαίνει δὲ παρὰ τὸ εἰρημένον ψεῦδος. Οὐδὲ δὴ κατὰ τὴν ἐν [g] τῇ [h] ἀντιφάσει μεταβολὴν οὐθὲν ἡμῖν ἔσται ἀδύνατον, οἷον εἰ ἐκ τοῦ μὴ λευκοῦ εἰς τὸ λευκὸν μεταβάλλει καὶ ἐν μηδετέρῳ [i] ἐστίν, ὡς ἄρα οὔτε λευκὸν ἔσται οὔτε οὐ λευκόν· οὐ γὰρ εἰ μὴ ὅλον [k] ἐν ὁποτερῳοῦν ἐστίν, οὐ λεχθήσεται λευκὸν ἢ οὐ λευκόν· λευκὸν γὰρ λέγομεν ἢ οὐ λευκὸν οὐ τῷ [l] ὅλον εἶναι τοιοῦτον, ἀλλὰ τῷ τὰ πλεῖστα ἢ [m] τὰ [n] κυριώτατα μέρη· οὐ [o] ταὐτὸ δ' ἐστὶ μὴ εἶναί [p] τε ἐν τούτῳ καὶ μὴ [q] εἶναι

[a] *ἥμισυ* F. [b] *τὸ* E. [c] Α Α Α F.H.K, Α Α Α Δ I. [d] *τὰ* om. E. [e] Β H.I.K, Β Β Β Β F. [f] *ἄρχονται* E. [g] *τῶν* Δ om. E.H.I. [h] Γ F.H.I.K. [i] *ἐσχάτου τῶν* Β *ἴσοι* F. [k] *τούτοις ὄντες* F.H.K. [l] *τοῖς*] *τῷ* K. [m] Β *πρῶτον* E. [n] *ἐσχάτω* Γ *εἶναι* rc. H. [o] Γ *ἐπὶ τῶ ἐσχάτω* Β *παρ'* H. [p] *δὲ* F.H.K. [q] *τὰ* E.I. [r] *τὰ* om. E. [s] Δ F.K. [t] *διεληλυθέναι* H. [v] *τὸ* E. [w] *δὲ* om. I. [x] *ὥστε*] *ὥστε καὶ* H. [y] *ἥμισυ* F.H. [z] *ἴσα* H. [a] *ἕκαστον αὐτῶν ἅμα* E. [b] *τὰ* Β] *τὸ* Α Β E. [c] *ἐστι* F.H.I.K. [d] *περὶ* F.K. [e] Δ Δ E. [f] Α Α E. [g] *τῇ* om. H. [h] *φάσει* E. [i] *ἔσται* I, *εἶναι* H. [k] *ἐν* om. F. [l] *εἶναι ὅλον* E. [m] *τὰ* post *ἢ* om. F.H.I.K. [n] *κυριώτερα* H. [o] *ταυτὸν* F.H.I.K. [p] *τε* om. H. [q] *εἶναι τοῦτο ἐν τ.* E.

ἐν τούτῳ ὅλον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ [r] ὄντος [s] καὶ ἐπὶ τοῦ 9
μὴ ὄντος [t] καὶ τῶν ἄλλων [v] τῶν κατ' ἀντίφασιν· ἔσται μὲν
γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἐν θατέρῳ τῶν ἀντικειμένων, ἐν οὐδετέρῳ δ'
ὅλον ἀεί. [w] Πάλιν ἐπὶ τοῦ κύκλου καὶ ἐπὶ τῆς σφαίρας καὶ
ὅλως τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων, ὅτι συμβήσεται αὐτὰ ἠρεμεῖν·
ἐν γὰρ τῷ [x] αὐτῷ τόπῳ χρόνον τινὰ [y] ἔσται καὶ αὐτὰ καὶ τὰ
μέρη, ὥστ' ἠρεμήσει ἅμα καὶ κινήσεται. Πρῶτον μὲν γὰρ 10
τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ οὐθένα χρόνον, εἶτα καὶ [z] τὸ
ὅλον μεταβάλλει [a] ἀεὶ εἰς ἕτερον· οὐ [b] γὰρ ἡ αὐτή ἐστιν ἡ
ἀπὸ τοῦ Α λαμβανομένη περιφέρεια καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Β καὶ
τοῦ Γ καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου σημείων, πλὴν [c] ὡς ὁ μουσικὸς
ἄνθρωπος [d] καὶ ἄνθρωπος, ὅτι συμβέβηκεν. Ὥστε μεταβάλλει
ἀεὶ ἡ ἑτέρα εἰς [e] τὴν ἑτέραν, καὶ οὐδέποτε ἠρεμήσει.
Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς σφαίρας καὶ [f] ἐπὶ τῶν ἄλλων
τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων.

Ἀποδεδειγμένων δὲ τούτων λέγομεν ὅτι τὸ ἀμερὲς οὐκ 10
ἐνδέχεται κινεῖσθαι πλὴν κατὰ συμβεβηκός, οἷον [g] κινουμένου
τοῦ σώματος ἢ τοῦ μεγέθους [h] τοῦ [i] ἐν ᾧ ὑπάρχει, καθάπερ
ἂν εἰ τὸ ἐν τῷ πλοίῳ κινοῖτο ὑπὸ τῆς τοῦ πλοίου φορᾶς ἢ τὸ
μέρος τῇ τοῦ ὅλου κινήσει. Ἀμερὲς δὲ λέγω τὸ [k] κατὰ ποσὸν
ἀδιαίρετον· καὶ γὰρ αἱ τῶν μερῶν κινήσεις ἕτεραί εἰσι [l] κατ'
αὐτά τε τὰ μέρη καὶ κατὰ τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν. Ἴδοι δ' ἂν 2
[m] τις ἐπὶ τῆς σφαίρας μάλιστα τὴν διαφοράν· οὐ γὰρ [n] ταὐτὸν
τάχος [o] ἔσται τῶν τε πρὸς τῷ κέντρῳ καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ
τῆς ὅλης, ὡς [p] οὐ μιᾶς οὔσης κινήσεως. Καθάπερ οὖν [q] εἴπομεν,
οὕτω [r] μὲν ἐνδέχεται [s] κινεῖσθαι τὸ ἀμερὲς ὡς ὁ ἐν τῷ
πλοίῳ καθήμενος τοῦ πλοίου θέοντος, καθ' αὐτὸ [t] δ' οὐκ ἐνδέ-

[r] ὄντος] μὴ ὄντος H. [s] καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος om. E, μὴ om. H. [t] καὶ ἐπὶ τῶν E. [v] τῶν post ἄλλων om. K. [w] πάλιν δ' ἐπὶ H. [x] αὐτῷ om. I. [y] ἐστὶ F.K. [z] τὸ om. E. [a] ἀεὶ om. I. [b] γὰρ ἀεὶ ἡ F. [c] ὡς om. E. [d] καὶ om. I. [e] τὴν om. F. [f] ἐπὶ om. F. [g] τοῦ σώματος κινουμένου F.H.I.K. [h] τοῦ] τὸ H, τῶν E. [i] ἐν ᾧ ὑπάρχει] ἐνυπάρχειν E. [k] κατὰ] κατὰ τὸ H.I.K. [l] καθ' αὐτά E, κατὰ ταῦτά I. [m] τις καὶ ἐπὶ F.K. [n] ταυτὸ F.H.I.K. [o] ἐστιν E. [p] οὐ] οὐδὲ F. [q] εἶπον H.I.K. [r] μὲν οὖν ἐνδέχεται I. [s] κινεῖσθαι om. H. [t] δ'] γὰρ F.H.I.K.

χεται. [v] Μεταβαλλέτω γὰρ ἐκ τοῦ ΑΒ εἰς τὸ ΒΓ, εἴτ' ἐκ μεγέθους εἰς μέγεθος εἴτ' ἐξ εἴδους εἰς εἶδος εἴτε κατ' ἀντίφασιν· ὁ δὲ χρόνος ἔστω ἐν ᾧ [w] πρώτῳ μεταβάλλει ἐφ' οὗ 3 Δ. Οὐκοῦν ἀνάγκη αὐτὸ καθ' ὃν μεταβάλλει χρόνον ἢ ἐν τῷ ΑΒ εἶναι ἢ ἐν τῷ ΒΓ, ἢ τὸ μέν τι [x] αὐτοῦ ἐν τούτῳ τὸ δ' ἐν θατέρῳ· πᾶν γὰρ τὸ μεταβάλλον οὕτως εἶχεν. Ἐν ἑκατέρῳ μὲν [y] οὖν οὐκ ἔσται τι αὐτοῦ· μεριστὸν γὰρ ἂν εἴη. Ἀλλὰ μὴν [z] οὐδ' ἐν τῷ ΒΓ· μεταβεβληκὸς γὰρ ἔσται, ὑπό-4 κειται δὲ μεταβάλλειν. Λείπεται δὴ [a] αὐτὸ ἐν τῷ ΑΒ εἶναι, καθ' ὃν μεταβάλλει χρόνον. Ἠρεμήσει ἄρα· τὸ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ [b] εἶναι χρόνον τινὰ ἠρεμεῖν ἦν. Ὥστ' οὐκ ἐνδέχεται τὸ ἀμερὲς κινεῖσθαι οὐδ' ὅλως μεταβάλλειν· μοναχῶς γὰρ ἂν οὕτως ἦν [c] αὐτοῦ κίνησις, εἰ ὁ χρόνος ἦν ἐκ τῶν νῦν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ νῦν κεκινημένον ἂν ἦν καὶ μεταβεβληκός, ὥστε κινεῖ-5 σθαι μὲν μηδέποτε, κεκινῆσθαι δ' ἀεί. Τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται [d] καὶ πρότερον· οὔτε γὰρ ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν οὔθ' ἡ γραμμὴ [e] ἐκ στιγμῶν οὔθ' ἡ κίνησις ἐκ κινημάτων· οὐθὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ ὁ τοῦτο λέγων ἢ τὴν κίνησιν ἐξ ἀμερῶν, καθάπερ ἂν εἰ τὸν χρόνον ἐκ τῶν νῦν ἢ τὸ μέγεθος ἐκ στιγμῶν. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν ὅτι οὔτε [f] στιγμὴν οὔτ' [g] ἄλλο [h] ἀδιαίρετον οὐθὲν ἐνδέχεται κινεῖσθαι. Ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον ἀδύνατον πρότερον μεῖζον κινηθῆναι [i] αὐτοῦ, 6 πρὶν [k] ἂν ἢ ἴσον ἢ [l] ἔλαττον. Εἰ δὴ τοῦτο, φανερὸν ὅτι καὶ ἡ στιγμὴ ἔλαττον ἢ ἴσον κινηθήσεται πρῶτον. Ἐπεὶ δ' [m] ἀδιαίρετος, ἀδύνατον [n] ἔλαττον κινηθῆναι πρότερον· [o] ἴσην ἄρα [p] ἑαυτῇ. Ὥστε ἔσται ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν· ἀεὶ γὰρ [q] ἴσην [r] κινουμένη τὴν πᾶσαν γραμμὴν [s] στιγμὴ καταμετρήσει. Εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, καὶ τὸ κινεῖσθαι [t] τὸ ἀδιαίρετον

[v] μεταβάλλεται K. [w] πρώτως H. [x] αὐτῷ F. [y] οὖν om. H. [z] οὐδ' αὐτὸ ἐν E. [a] αὐτὸ ἐν] αὐτὸν E. [b] χρόνον εἶναι F.H.I.K. [c] αὐτοῦ ἡ κίνησις F.H.I.K. [d] καὶ om. F.H.I.K. [e] ἐκ τῶν στιγμῶν F. [f] στιγμὴ I.K. [g] ἄλλο om. F. [h] οὐδὲν ἀδιαίρετον K. [i] ἑαυτοῦ F.H. [k] ἂν om. E.H. [l] ἔλασσον E. [m] ἀδιαίρετον E. [n] ἐλάττονα I. [o] ἴση E. [p] αὐτῇ F.H.I.K. [q] ἴση K. [r] κινουμένην E. [s] στιγμὴν E. [t] τὸ ante ἀδ. om. E.

ἀδύνατον. Ἔτι δ' εἰ ἅπαν ἐν χρόνῳ κινεῖται, [v] ἐν δὲ τῷ νῦν 7 μηθέν, [w] ἅπας δὲ χρόνος διαιρετός, εἴη [x] ἄν τις χρόνος ἐλάττων [y] ὁτῳοῦν τῶν κινουμένων [z] ἐν ᾧ κινεῖται [a] ὅσον αὐτό. Οὗτος μὲν γὰρ ἔσται χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται διὰ τὸ πᾶν ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι, χρόνος δὲ πᾶς διαιρετὸς δέδεικται πρότερον. Εἰ [b] δ' ἄρα στιγμὴ κινεῖται, ἔσται τις χρόνος ἐλάττων [c] ἐν ᾧ [d] αὐτὴ ἐκινήθη. Ἀλλ' ἀδύνατον· ἐν γὰρ τῷ ἐλάττονι 8 ἔλαττον ἀνάγκη κινεῖσθαι. Ὥστ' ἔσται διαιρετὸν τὸ [e] ἀδιαίρετον εἰς τὸ ἔλαττον, ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος [f] εἰς τὸν χρόνον· μοναχῶς [g] γὰρ [h] ἂν κινοῖτο τὸ ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον, εἰ ἦν ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι δυνατὸν τῷ ἀτόμῳ· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι καὶ ἀδιαίρετόν τι κινεῖσθαι. Μεταβολὴ δ' οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἄπειρος· ἅπασα γὰρ ἦν ἔκ τινος εἴς [i] τι, καὶ ἡ ἐν ἀντιφάσει καὶ ἡ [k] ἐν ἐναντίοις. Ὥστε τῶν μὲν κατ' 9 ἀντίφασιν ἡ [l] φάσις καὶ [m] ἡ ἀπόφασις πέρας, οἷον γενέσεως μὲν τὸ ὄν, φθορᾶς δὲ τὸ μὴ ὄν, τῶν δ' ἐν τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία· ταῦτα γὰρ ἄκρα τῆς μεταβολῆς, ὥστε [n] καὶ ἀλλοιώσεως [o] πάσης· ἐξ ἐναντίων γάρ τινων ἡ ἀλλοίωσις. Ὁμοίως δὲ καὶ αὐξήσεως καὶ φθίσεως· αὐξήσεως μὲν γὰρ τὸ πέρας τοῦ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν τελείου μεγέθους, φθίσεως δὲ ἡ τούτου [p] ἔκστασις. Ἡ δὲ φορὰ οὕτω μὲν οὐκ [q] ἔσται πε- 10 περασμένη· οὐ γὰρ [r] πᾶσα ἐν ἐναντίοις· ἀλλ' [s] ἐπειδὴ [t] τὸ ἀδύνατον τμηθῆναι [v] οὕτω, τῷ μὴ ἐνδέχεσθαι τμηθῆναι ([w] πλεοναχῶς γὰρ λέγεται τὸ ἀδύνατον), οὐκ ἐνδέχεται τὸ οὕτως ἀδύνατον τέμνεσθαι, οὐδ' ὅλως τὸ ἀδύνατον γενέσθαι γίνεσθαι, οὐδὲ τὸ [x] μεταβάλλειν ἀδύνατον ἐνδέχοιτ' ἂν μεταβάλλειν εἰς ὃ ἀδύνατον [x] μεταβάλλειν. Εἰ οὖν τὸ φερόμενον 11 [y] μεταβάλλοι εἴς τι, καὶ δυνατὸν ἔσται [x] μεταβάλλειν.

[v] ἐν δὲ] εἰ δὲ E. [w] πᾶς F.H.I.K. [x] τις ἂν K. [y] ὁτουοῦν F.H.I.K. [z] ἐν] ᾗ ἐν E. [a] ὅσον—κινεῖται om. H.K. [b] δ' om. F.H.K. [c] ἐν] ᾗ ἐν E. [d] αὕτη F.H.K. [e] ἀδ.] διαιρετον E. [f] εἰς] πρὸς E. [g] γὰρ om. EI. [h] ἂν] ἄρα I. [i] τιφάσις E. [k] ἐν om. E. [l] κατάφασις H. et corr. F. [m] ἡ om. H.I.K. [n] καὶ] ἐξ K. [o] πάσης om. I. [p] ἔκτασις E. [q] ἔστι F. [r] ἅπασα F.H.I.K. [s] ἐπεὶ H.K. [t] τὸ om. F. [v] οὕτω om. E, deletis litteris duabus. [w] πολλαχῶς F.H.I.K. [x] μεταβαλεῖν K. [y] μεταβάλλει I.

Ὥστ' οὐκ [z] ἄπειρος ἡ κίνησις, οὐδ' οἰσθήσεται [a] τὴν ἄπειρον· ἀδύνατον γὰρ διελθεῖν αὐτήν. Ὅτι μὲν οὖν [b] οὕτως οὐκ ἔστιν [c] ἄπειρος μεταβολὴ ὥστε μὴ ὡρίσθαι πέρασι, φανερόν. Ἀλλ' εἰ οὕτως [d] ἐνδέχεται ὥστε [e] τῷ χρόνῳ εἶναι ἄπειρον 12 [f] τὴν αὐτὴν οὖσαν καὶ μίαν, σκεπτέον. Μὴ μιᾶς μὲν γὰρ γινομένης οὐθὲν ἴσως κωλύει, οἷον εἰ μετὰ τὴν φορὰν ἀλλοίωσις εἴη καὶ μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν αὔξησις καὶ πάλιν γένεσις· οὕτω γὰρ ἀεὶ μὲν ἔσται τῷ χρόνῳ κίνησις, ἀλλ' οὐ μία διὰ τὸ μὴ εἶναι μίαν ἐξ ἁπασῶν. Ὥστε δὲ γίνεσθαι μίαν, οὐκ ἐνδέχεται [g] ἄπειρον εἶναι τῷ χρόνῳ πλὴν μιᾶς· αὕτη δ' [h] ἐστὶν [i] ἡ κύκλῳ φορά.

[k] H.

Ἅπαν τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι. Εἰ μὲν οὖν ἐν [l] ἑαυτῷ μὴ ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, φανερὸν ὅτι ὑφ' ἑτέρου [m] κινεῖται. Εἰ δ' ἐν αὐτῷ, εἰλήφθω ἐφ' οὗ τὸ ΑΒ, [n] ὃ [o] κινεῖται μὴ [p] τῷ τῶν τούτου τι κινεῖσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν τὸ ὑπολαμβάνειν τὸ ΑΒ ὑφ' [q] ἑαυτοῦ κινεῖσθαι διὰ τὸ ὅλον τε κινεῖσθαι καὶ ὑπὸ μηθενὸς τῶν ἔξωθεν ὅμοιόν ἐστιν ὥσπερ [r] ἂν εἴ τις τοῦ ΔΕ κινοῦντος τὸ ΕΖ καὶ αὐτοῦ κινουμένου [s] ὑπολαμβάνοι τὸ [t] ΔΕΖ ὑφ' [v] αὑτοῦ κινεῖσθαι, διὰ τὸ μὴ συνορᾶν πότερον ὑπὸ ποτέρου κινεῖται, [w] πότερον 2 τὸ ΔΕ ὑπὸ τοῦ ΕΖ ἢ [x] τὸ ΕΖ ὑπὸ τοῦ ΔΕ. Ἔτι τὸ ὑφ' [y] αὑτοῦ κινούμενον οὐδέποτε παύσεται κινούμενον τῷ ἕτερόν τι στῆναι κινούμενον. Ἀνάγκη τοίνυν, εἴ τι [z] παύεται κινούμενον τῷ ἕτερόν τι στῆναι, [a] τοῦθ' ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι. Τούτου γὰρ φανεροῦ [b] γινομένου ἀνάγκη πᾶν τὸ [c] κινούμενον

[z] ἄπειρος ἔσται ἡ K. [a] τὴν om. E. [b] οὐκ ἔστιν οὕτως F. [c] ἄπειρος ἡ μεταβολὴ I. [d] ἐνδέχοιτο K. [e] τῷ] ἐστιν ἔν τινι E, om. H.K. [f] οὖσαν τὴν αὐτὴν F. [g] εἶναι ἄπειρον H. [h] ἐστιν] ἄρα K. [i] ἡ κύκλῳ] ἡ κύκλῳ μία E, ἡ μία ἡ κύκλῳ F.H.K. [k] H] φυσικῆς ἀκροάσεως ζον H, φυσικῶν ἕβδομον I, περὶ κινήσεως τῶν εἰς γ τὸ α α. ζη. E. [l] αὐτῷ F.H.K. [m] κινεῖται. Ἄλλο γὰρ ἔσται τὸ κινοῦν. Εἰ E.F. [n] ὃ—τὸ AB. om. I. ὃ om. E. [o] κινεῖται καθ' αὐτὸ ἀλλὰ μὴ F. [p] τῷ ante μὴ ponit H, om. E. [q] αὐτοῦ I, ου το E. [r] ἂν om. E. [s] ὑπολαμβάνει K. [t] Δ om. E. [v] ἑαυτοῦ F.H. [w] πότερον τὸ] πότερα τὸ E.H. [x] τὸ EZ] τὸ ζε K. [y] ἑαυτοῦ F.I. [z] παύσεται E. [a] τοῦθ'] αυτου E. [b] γενομένου E.I. [c] κινούμενον διαιρετὸν κινεῖσθαι E.

κινεῖσθαι ὑπό τινος. Ἐπεὶ γὰρ εἴληπται τὸ ΑΒ κινούμενον, διαιρετὸν ἔσται· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον διαιρετὸν ἦν. Διῃρήσθω τοίνυν [d] ᾗ τὸ Γ. Ἀνάγκη δὴ τοῦ [e] ΒΓ ἠρεμοῦντος 3 ἠρεμεῖν καὶ τὸ ΑΒ. Εἰ γὰρ μή, εἰλήφθω κινούμενον. Τοῦ τοίνυν [e] ΒΓ ἠρεμοῦντος κινοῖτο ἂν τὸ ΓΑ. Οὐκ ἄρα καθ' αὑτὸ κινεῖται τὸ ΑΒ. Ἀλλ' ὑπέκειτο καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι πρῶτον. Δῆλον τοίνυν ὅτι τοῦ [f] ΓΒ ἠρεμοῦντος ἠρεμήσει καὶ τὸ ΒΑ, καὶ τότε παύσεται κινούμενον. Ἀλλ' [g] εἴ τι τῷ ἄλλο ἠρεμεῖν ἵσταται καὶ παύεται [h] κινούμενον, τοῦθ' ὑφ' ἑτέρου κινεῖται. Φανερὸν δὴ [i] ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται· διαιρετόν τε γάρ ἐστι πᾶν τὸ κινούμενον, καὶ τοῦ μέρους ἠρεμοῦντος ἠρεμήσει [k] καὶ τὸ ὅλον. Ἐπεὶ δὲ [l] τὸ 4 κινούμενον πᾶν ὑπό τινος κινεῖται, ἀνάγκη καὶ τὸ κινούμενον πᾶν [m] ἐν τόπῳ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου. Καὶ τὸ κινοῦν τοίνυν ὑφ' ἑτέρου, [n] ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ κινεῖται, καὶ πάλιν τοῦτο ὑφ' ἑτέρου. [o] Οὐ δὴ εἰς ἄπειρον πρόεισιν, ἀλλὰ στήσεταί που καὶ ἔσται τι [p] ὃ πρώτως αἴτιον ἔσται τοῦ κινεῖσθαι. Εἰ γὰρ μή, [q] ἀλλ' εἰς ἄπειρον πρόεισιν, ἔστω τὸ μὲν Α ὑπὸ τοῦ Β κινούμενον, τὸ δὲ Β ὑπὸ τοῦ Γ, τὸ δὲ Γ ὑπὸ τοῦ Δ· καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον εἰς ἄπειρον προβαινέτω. Ἐπεὶ οὖν ἅμα 5 τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖται, δῆλον ὡς ἅμα κινήσεται τό τε Α καὶ [r] τὸ Β· κινουμένου [s] γὰρ τοῦ Β κινηθήσεται καὶ τὸ Α· καὶ τοῦ Β δὴ κινουμένου τὸ Γ καὶ τοῦ Γ τὸ Δ. Ἔσται τοίνυν ἅμα ἥ τε τοῦ Α κίνησις [t] καὶ τοῦ Β καὶ τοῦ Γ καὶ τῶν λοιπῶν ἑκάστου. Καὶ λαβεῖν τοίνυν [v] αὐτῶν ἕκαστον δυνη- 6 σόμεθα. Καὶ γὰρ εἰ ἕκαστον [w] ὑφ' ἑκάστου κινεῖται, οὐθὲν ἧττον μία τῷ ἀριθμῷ [x] ἡ ἑκάστου κίνησις, καὶ οὐκ [y] ἄπειρον τοῖς ἐσχάτοις, ἐπειδήπερ τὸ κινούμενον πᾶν ἔκ τινος εἴς τι κινεῖται. Ἢ γὰρ ἀριθμῷ συμβαίνει [z] τὴν αὐτὴν κίνησιν

[d] ᾗ] εἰς H. [e] γβ E. [f] βγ F.K. [g] εἴ τι] ὅτι K. [h] κινου E. [i] ὅτι] δὲ ὅτι E, διότι K. [k] καὶ ante τὸ om. F.H.I.K. [l] πᾶν τὸ κινούμενον F. [m] ὑπό τινος ἄλλου κινεῖσθαι ἐν τόπῳ I. [n] ἐπειδὴ—ἑτέρου om. E. [o] οὐ δὴ] οὐκ H. [p] ὃ om. E. [q] ἀλλ' om. H.K. et corr. F. [r] τὸ om. F. [s] γὰρ καὶ τοῦ E. [t] καὶ τοῦ β om. E.F.H.I.K. [v] αὐτῶν ἑκάστην E, ἕκαστον αὐτῶν F.H. [w] ὑφ' ἑκάστου ἀεὶ κινεῖται I, κινεῖται ὑφ' ἑκάστου H. [x] ἡ om. E. [y] ἄπειροι E, ἄπειρος H.I. [z] τὴν αὐτὴν] μίαν I.

7 εἶναι ἢ γένει ἢ εἴδει. Ἀριθμῷ μὲν οὖν λέγω τὴν αὐτὴν κίνησιν τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ [a] τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῷ ἀριθμῷ [b] γινομένην, οἷον ἐκ τοῦδε τοῦ λευκοῦ, ὅ ἐστιν ἓν [c] τῷ ἀριθμῷ, εἰς τόδε τὸ μέλαν κατὰ [d] τόνδε τὸν χρόνον, ἕνα ὄντα τῷ ἀριθμῷ· εἰ γὰρ κατ' [e] ἄλλον, οὐκέτι μία ἔσται τῷ ἀριθμῷ ἀλλὰ τῷ εἴδει. Γένει δ' [f] ἡ αὐτὴ κίνησις ἡ ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ τῆς οὐσίας ἢ τοῦ γένους, εἴδει δὲ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῷ εἴδει [g] εἰς [h] ταὐτὸ τῷ εἴδει, οἷον ἡ ἐκ [i] τοῦ λευ-
8 κοῦ εἰς τὸ μέλαν ἢ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὸ κακόν. Ταῦτα [k] δ' εἴρηται καὶ ἐν τοῖς πρότερον. Εἰλήφθω τοίνυν ἡ τοῦ Α κίνησις καὶ ἔστω ἐφ' οὗ τὸ Ε, καὶ ἡ τοῦ Β ἐφ' οὗ τὸ Ζ, καὶ ἡ τοῦ Γ Δ ἐφ' οὗ τὸ Η Θ, καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται τὸ Α ὁ Κ. Ὡρισμένης [l] δὴ τῆς κινήσεως [m] τοῦ Α, ὡρισμένος ἔσται καὶ ὁ χρόνος καὶ οὐκ ἄπειρος ὁ Κ. Ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐκινεῖτο τὸ Α καὶ τὸ Β καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον.
9 [n] Συμβαίνει τοίνυν τὴν κίνησιν τὴν Ε Ζ Η Θ ἄπειρον οὖσαν ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ κινεῖσθαι τῷ Κ· ἐν ᾧ γὰρ τὸ Α ἐκινεῖτο, [o] καὶ τὰ τῷ Α [p] ἐφεξῆς ἅπαντα ἐκινεῖτο ἄπειρα ὄντα. Ὥστ' ἐν τῷ αὐτῷ κινεῖται. Καὶ γὰρ ἤτοι ἴση [q] ἡ κίνησις ἔσται ἡ τοῦ Α [r] τῇ τοῦ Β, ἢ μείζων. Διαφέρει δ' οὐθέν· πάντως γὰρ τὴν ἄπειρον κίνησιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ συμβαίνει
10 κινεῖσθαι, τοῦτο δ' ἀδύνατον. Οὕτω μὲν οὖν [s] δόξειεν ἂν δείκνυσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς, [t] οὐ μὴν δείκνυταί γε διὰ τὸ μηθὲν ἄτοπον συμβαίνειν· ἐνδέχεται γὰρ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κίνησιν ἄπειρον εἶναι, μὴ τὴν αὐτὴν δὲ ἀλλ' ἑτέραν καὶ ἑτέραν πολλῶν κινουμένων [v] καὶ ἀπείρων, ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς
11 νῦν. Ἀλλ' εἰ τὸ κινούμενον πρώτως [w] κατὰ τόπον καὶ σωματικὴν κίνησιν ἀνάγκη ἅπτεσθαι ἢ συνεχὲς εἶναι τῷ κινοῦντι, καθάπερ ὁρῶμεν ἐπὶ πάντων τοῦτο συμβαῖνον· ἔσται γὰρ ἐξ

[a] τῷ ἀριθμῷ] τῶ αὐτῶ ἀριθμῶ E. [b] γινομένην om. E. [c] τῷ] τ' E. [d] τόνδε τὸν] τὸν τόνδε F, δὲ τὸν E.H. [e] ἄλλο E.H. [f] ἡ post δ' om. I. [g] εἰς] κατὰ F. [h] ταυτὸ] αὐτὸ H, τὸ αὐτὸ F. [i] τοῦ αὐτοῦ λευκοῦ E.I. [k] δ' εἴρηται] διήρηται E. [l] δὲ F.H I.K. [m] τοῦ Α] οὔσης F. [n] συμβαίνει δὲ τοίνυν I. [o] καὶ τὰ] κατὰ E. [p] ἐκινεῖτο ἐφεξῆς ἅπαντα H. [q] ἡ ante κ. om. H. [r] τῇ τοῦ Β om. E. [s] ἂν δόξειεν E. [t] οὐ μὴν οὐ δείκνυται K. [v] καὶ ante ἀπ. om. H.I. et corr. F. [w] κατὰ τόπον καὶ om. E.

ἁπάντων ἓν τὸ πᾶν ᾗ συνεχές. [x] Τὸ δὴ ἐνδεχόμενον εἰλήφθω, καὶ ἔστω [y] τὸ μὲν μέγεθος ᾗ τὸ συνεχὲς ἐφ' οὗ τὸ ΑΒ [z]ΓΔ, ἡ δὲ τούτου κίνησις ἡ ΕΖΗΘ. [a] Διαφέρει δ' οὐθὲν ᾗ 12 πεπερασμένον ᾗ ἄπειρον· ὁμοίως γὰρ ἐν πεπερασμένῳ τῷ Κ κινηθήσεται ᾗ ἄπειρον ᾗ [b] πεπερασμένον. Τούτων [c] δ' ἑκάτερον [d] τῶν ἀδυνάτων. Φανερὸν οὖν ὅτι στήσεταί [e] ποτε καὶ οὐκ [f] εἰς ἄπειρον πρόεισι τὸ ἀεὶ ὑφ' ἑτέρου, ἀλλ' ἔσται τι ὃ πρῶτον κινηθήσεται. Μηδὲν δὲ [g] διαφερέτω τὸ ὑποτεθέντος τινὸς [h] τοῦτο δείκνυσθαι· τοῦ γὰρ ἐνδεχομένου τεθέντος οὐδὲν ἄτοπον ἔδει συμβαίνειν.

Τὸ δὲ πρῶτον κινοῦν, μὴ ὡς τὸ οὗ ἕνεκεν, ἀλλ' ὅθεν ἡ 2 ἀρχὴ τῆς κινήσεως, [i] ἐστὶν ἅμα τῷ κινουμένῳ. [v] Ἅμα δὲ λέγω, διότι [k] οὐθὲν [l] αὐτῶν μεταξύ ἐστιν· τοῦτο γὰρ [m] κοινὸν ἐπὶ παντὸς κινουμένου καὶ κινοῦντός ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ τρεῖς [n] εἰσὶ κινήσεις, ἥ τε κατὰ τόπον καὶ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ κατὰ [o] τὸ ποσόν, ἀνάγκη [p] καὶ τὰ κινούμενα τρία. Ἡ μὲν [q] οὖν κατὰ [r] τόπον φορά, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοίωσις, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν αὔξησις καὶ φθίσις. Πρῶτον μὲν οὖν [s] ὑπὲρ τῆς φορᾶς [t] εἴπωμεν· αὕτη γὰρ πρώτη τῶν κινήσεών ἐστιν. [v] Ἅπαν 2 δὴ τὸ φερόμενον ᾗ ὑφ' [w] αὑτοῦ κινεῖται ᾗ ὑπ' ἄλλου. Ὅσα

[x] τὸ δὴ] τοῦτο δὴ F. [y] τὸ ante μὲν om. E. [z] ΓΔ om. E. [a] τοῦτο δ' οὐθὲν διαφέρει εἴτε πεπερασμένον εἴτε I. [b] πεπερασμένην E. [c] δὲ καθ' ἕτερον E. [d] τῶν ἀδυνάτων] ἀδύνατον F.H.K. [e] τότε E. [f] εἰς om. E. [g] διαφέρει E. [h] δείκνυσθαι τοῦτο H. [i] ἅμα τῷ κινουμένῳ ἐστιν F. [k] αὐτῶν οὐθὲν E.I. [l] μεταξὺ αὐτῶν F. [m] κοινῶς H.I.K. [n] εἰσὶν αἱ κινήσεις H.I. [o] τὸ ante ποσόν om. E. [p] καὶ om. I. [q] οὖν om. F. [r] τόπον—ἀλλοίωσις ἡ δὲ κατὰ τὸ om. pr. E. [s] περὶ F.H.I. [t] εἴπομεν K. [v] ἅπαν δὴ—πλὴν κατὰ συμβεβηκός (cap. 3. fin.)] Horum loco in libris plerisque est, quam infra posui, paraphrasis Themistii, velut in E.F.K.T, in Marciano 206 (f), in Oxoniensi collegii corporis Christi, in Regio 1866, in Vaticanis 152 (g), 249, 251, 935, 1028. Aristotelis verba prima (sect. 2. init.—cap. 3. fin.) soli habent Regii 1859 (b) et 1861 (c) et 2033, reliqua (sect. 10. ad cap. 3. fin.) plures. Miscent utrumque genus H.I.Ha.a, Baroccianus 79 (h), Marcianus cl. 4. c. 4, Regius 2032 (i), Vaticani 250 (d), 307, 1025 (e). [w] ἑαυτοῦ b.

[v] Ἅπαν δὴ τὸ φερόμενον [a] ἤτοι αὐτὸ ὑφ' [b] αὑτοῦ κινεῖται ἢ ὑφ' [c] ἑτέρου.

[a] ἤτοι] η το E. [b] ἑαυτοῦ f. [c] ἑτέρου γίνεται ἀλλοιουμένων τινῶν ταῦτα. Εἰ h.

μὲν οὖν αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν κινεῖται, φανερὸν ἐν τούτοις ὅτι ἅμα τὸ κινούμενον καὶ τὸ κινοῦν ἐστίν· ἐνυπάρχει γὰρ αὐτοῖς τὸ 3 πρῶτον κινοῦν, ὥστ' οὐδέν ἐστιν ἀναμεταξύ. Ὅσα δ' ὑπ' ἄλλου κινεῖται, τετραχῶς ἀνάγκη γίνεσθαι· [x] τέτταρα γὰρ εἴδη τῆς ὑπ' ἄλλου φορᾶς, ἕλξις, [y] ὦσις, ὄχησις, δίνησις. Ἅπασαι γὰρ αἱ κατὰ τόπον κινήσεις ἀνάγονται εἰς ταύτας· ἡ μὲν γὰρ ἔπωσις ὦσίς τίς ἐστιν, ὅταν τὸ ἀπ' αὐτοῦ κινοῦν [z] ἐπακολουθοῦν ὠθῇ, ἡ δ' ἄπωσις, ὅταν μὴ ἐπακολουθῇ κινῆσαν, ἡ δὲ ῥῖψις, ὅταν σφοδροτέραν ποιήσῃ τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν τῆς κατὰ φύσιν φορᾶς, καὶ μέχρι τοσούτου φέρηται 4 ἕως ἂν κρατῇ ἡ κίνησις. Πάλιν ἡ δίωσις καὶ σύνωσις ἄπωσις καὶ ἕλξις εἰσίν· ἡ μὲν γὰρ δίωσις ἄπωσις (ἢ γὰρ ἀπ' αὐτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου ἐστὶν ἡ ἄπωσις), ἡ δὲ σύνωσις ἕλξις (καὶ γὰρ πρὸς αὐτὸ καὶ πρὸς ἄλλο ἡ ἕλξις). Ὥστε καὶ ὅσα τούτων εἴδη, οἷον σπάθησις καὶ κέρκισις· ἡ μὲν γὰρ σύνωσις, ἡ δὲ δίωσις. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι συγκρίσεις καὶ διακρίσεις· ἅπασαι γὰρ ἔσονται διώσεις ἢ συνώσεις, πλὴν ὅσαι ἐν γενέσει 5 καὶ φθορᾷ εἰσίν. Ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι οὐδ' ἔστιν ἄλλο τι

[x] τέτταρα γὰρ εἴδη] τετάρτης ἤδη b. [y] ὦσις om. c. [z] ἐπακόλουθον b.

Εἰ μὲν οὖν ὑφ' [c] αὑτοῦ, φανερὸν ὡς ἐν [d] ἑαυτῷ τοῦ κινοῦντος ὑπάρχοντος ἅμα τὸ κινοῦν καὶ [e] τὸ κινούμενον [f] ἔσται, καὶ οὐθὲν αὐτῶν 2 μεταξύ. Τὸ δ' ὑπ' ἄλλου κινούμενον τετραχῶς κινεῖται· αἱ γὰρ ὑφ' ἑτέρου κινήσεις [g] τέτταρές εἰσιν, ὦσις ἕλξις [h] ὄχησις δίνησις. Καὶ 3 γὰρ τὰς ἄλλας πάσας εἰς [i] ταύτας ἀνάγεσθαι συμβαίνει. Τῆς μὲν [k] οὖν ὤσεως τὸ μὲν ἔπωσις τὸ δ' ἄπωσίς ἐστιν. Ἔπωσις μὲν οὖν ἐστὶν ὅταν τὸ κινοῦν τοῦ κινουμένου μὴ [l] ἀπολείπηται, [m] ἄπωσις δὲ ὅταν τὸ [n] ἀπωθοῦν [o] ἀπολείπηται. Ἡ δὲ ὄχησις ἐν ταῖς τρισὶν [p] ἐστὶ κινήσεσιν. Τὸ μὲν γὰρ ὀχούμενον οὐ καθ' αὑτὸ κινεῖται [q] ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· τῷ γὰρ ἐν κινουμένῳ εἶναι ἢ ἐπὶ [r] κινουμένου κινεῖται. Τὸ δὲ ὀχοῦν κινεῖται ἢ [s] ὠθούμενον ἢ ἑλκόμενον ἢ δινούμενον. Φα-

[c] ἑαυτοῦ f. [d] αὐτῷ H.T.Ha.f.g.h. [e] τὸ om. f. [f] ἔσται· ἐνυπάρχει γὰρ αὐτοῖς τὸ πρώτως κινοῦν καὶ T. [g] τέσσαρες H.Ha.f.h. [h] ὄχησις καὶ δίνησις Ha.f, δίνησις ὄχησις F.h. [i] ταῦτα F. [k] οὖν om. h. [l] ἀπολίπηται E.I.e.f. [m] ἄπωσις—ἀπολείπηται om. F. [n] ἀπῶσαν E. [o] ἀπολίπηται E.I.e. [p] ἔσται E.K. [q] ἀλλὰ—κινεῖται om. h. [r] κινουμένῳ E. [s] ὠθούμενον] ὀχούμενον Ha.

γένος κινήσεως ἡ σύγκρισις καὶ διάκρισις· ἅπασαι γὰρ διανέμονται εἴς τινας τῶν εἰρημένων. Ἔτι δ' ἡ μὲν [a] εἰσπνοὴ ἕλξις, ἡ δ' ἐκπνοὴ ὦσις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πτύσις, καὶ ὅσαι ἄλλαι διὰ τοῦ σώματος ἢ ἐκκριτικαὶ ἢ ληπτικαὶ κινήσεις· αἱ μὲν γὰρ ἕλξεις εἰσίν, αἱ δ' ἀπώσεις. Δεῖ δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς κατὰ τόπον ἀνάγειν· ἅπασαι γὰρ πίπτουσιν εἰς τέσσαρας ταύτας. Τούτων δὲ πάλιν ἡ [b] ὄχησις καὶ ἡ δίνησις εἰς 6 ἕλξιν καὶ ὦσιν. Ἡ μὲν γὰρ [b] ὄχησις κατὰ τούτων τινὰ τῶν τριῶν τρόπων ἐστίν· τὸ μὲν γὰρ ὀχούμενον κινεῖται κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἐν κινουμένῳ ἐστὶν ἢ ἐπὶ κινουμένου τινός, τὸ δ' [c] ὀχοῦν [d] ὀχεῖ ἢ ἑλκόμενον ἢ ὠθούμενον ἢ δινούμενον, ὥστε κοινή ἐστιν ἁπασῶν τῶν τριῶν ἡ ὄχησις. Ἡ δὲ δίνησις 7 σύγκειται ἐξ ἕλξεώς τε καὶ ὤσεως· ἀνάγκη γὰρ τὸ δινοῦν τὸ μὲν ἕλκειν τὸ δ' ὠθεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀφ' [e] αὑτοῦ τὸ δὲ πρὸς αὑτὸν ἄγει. Ὥστ' εἰ τὸ ὠθοῦν καὶ τὸ ἕλκον ἅμα τῷ ὠθουμένῳ καὶ τῷ ἑλκομένῳ, φανερὸν ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου καὶ κινοῦντος οὐδέν ἐστι μεταξύ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτο 8

[a] εἰσπνοὴ] πνοὴ b. [b] ὄχλησις c. [c] ὠθοῦν c. [d] ἔχει b. [e] ἑαυτοῦ c.

νερὸν οὖν ὅτι ἡ ὄχησις ἐν ταῖς τρισὶν [t] ἔσται κινήσεσιν. Ἡ δ' ἕλξις 4 ἤτοι [v] ὅταν πρὸς [w] αὐτὸν ἢ πρὸς [x] ἕτερον [y] θάττων ᾖ [z] ἡ κίνησις ἡ τοῦ ἕλκοντος μὴ χωριζομένη [a] τῆς τοῦ ἑλκομένου. Καὶ [b] γὰρ καὶ πρὸς [c] αὑτόν ἐστιν [d] ἡ ἕλξις καὶ πρὸς ἕτερον. Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ 5 [e] ἕλξεις [f] αἱ αὐταὶ τῷ εἴδει εἰς [g] ταῦτα ἀναχθήσονται, οἷον ἡ εἴσπνευσις καὶ ἡ ἔκπνευσις καὶ ἡ πτύσις καὶ ὅσαι τῶν σωμάτων [h] ἢ ἐκκριτικαὶ ἢ ληπτικαί εἰσι, καὶ ἡ [i] σπάθησις [k] δὲ καὶ ἡ κέρκισις· τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σύγκρισις τὸ δὲ [l] διάκρισις. Καὶ πᾶσα [m] δὴ κίνησις ἡ κατὰ τόπον σύγκρισις καὶ διάκρισίς ἐστιν. Ἡ δὲ δίνησις σύγκει- 6 ται [n] ἐξ ἕλξεως καὶ ὤσεως. Τὸ μὲν γὰρ ὠθεῖ τὸ κινοῦν, τὸ δ' ἕλκει. Φανερὸν οὖν [o] ὡς [p] ἐπεὶ ἅμα τὸ ὠθοῦν καὶ τὸ ἕλκον τῷ [q] ὠθουμένῳ 7 καὶ ἑλκομένῳ ἐστίν, οὐθὲν μεταξὺ τοῦ [r] κινουμένου καὶ τοῦ κινοῦντος

[t] ἐστι F.H.I.Ha e.f. [v] ὅτε H. [w] αὑτὸν E.I.e: ceteri αὐτὸ. [x] θάτερον h. [y] θᾶττον K.T, ὅταν θάττων E.I.e. [z] ἡ prius om. E, alterum F. [a] τῆς om. H.I.T.Ha.e.f.h. [b] γὰρ] γὰρ καὶ Ha. [c] αὐτό H. [d] ἡ om. F.H.I.K.Ha.e.f.h. [e] ἕλξεις καὶ ὤσεις αἱ h. [f] αἱ ante αὐταὶ om. E. [g] ταύτας H.I.K.T.Ha.e.f, τὰς αὐτὰς h. [h] ἢ post σ. om. H.I.e.f. [i] σπάθισις H.T.Ha.e.f.h. [k] δὲ om. F. [l] διάκρισις—σύγκρισις καὶ om. K. [m] δὴ] δὲ b, δ' ἡ h. [n] ante ἐξ omisi μὲν cum E.I.T.e. [o] ὅτι f. [p] ἐπεὶ E.I.e: ceteri εἴπερ. [q] ἑλκομένῳ καὶ ὠθουμένῳ E.F.I.K.T.Ha.e. [r] κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου K.b.

δῆλον καὶ ἐκ τῶν ὁρισμῶν· ὦσις μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἀφ' [e] αὑτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλο κίνησις, ἕλξις δὲ ἡ ἀπ' ἄλλου πρὸς αὑτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, ὅταν [f] θᾶττον ἡ κίνησις ᾖ τοῦ ἕλκοντος, [g] ἡ χωρίζουσα ἀπ' ἀλλήλων τὰ συνεχῆ· οὕτω γὰρ συνεφέλ-
9 κεται θάτερον. Τάχα δὲ δόξειεν ἂν εἶναί τις ἕλξις καὶ ἄλλως· τὸ γὰρ ξύλον ἕλκει [h] τὸ πῦρ οὐχ οὕτως. Τὸ δ' οὐθὲν διαφέρει κινουμένου τοῦ ἕλκοντος ἢ μένοντος ἕλκειν· ὁτὲ μὲν γὰρ ἕλκει οὗ ἔστιν, ὁτὲ δὲ οὗ ἦν. Ἀδύνατον δὲ ἢ ἀφ' [i] αὑτοῦ πρὸς ἄλλο ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς αὑτὸ κινεῖν μὴ ἁπτόμενον, ὥστε φανερὸν ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου καὶ κινοῦντος οὐδέν
10 ἐστι μεταξύ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐξ ἐπαγωγῆς· ἐν ἅπασι γὰρ συμβαίνει ἅμα εἶναι τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ ἀλλοιού-

[e] ἑαυτοῦ c. [f] θάττων b. [g] τῆς χωριζούσης b. [h] τὸ πῦρ om. b.c. [i] ἑαυτοῦ b.

8 ἐστίν. Τοῦτο δὲ δῆλον καὶ ἐκ τῶν [s] εἰρημένων· ἡ [t] μὲν γὰρ [v] ὦσις ἢ [w] ἀφ' [x] ἑαυτοῦ ἢ ἀπ' [y] ἄλλου πρὸς ἄλλο κίνησις, ἡ δ' ἕλξις [z] ἀπ' ἄλλου πρὸς αὑτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, [a] ἔτι ἡ σύνωσις καὶ [b] ἡ δίωσις. Ἡ δὲ [c] ῥῖψις ὅταν [d] θάττων ἡ κίνησις γένηται τῆς κατὰ φύσιν τοῦ [e] φερομένου σφοδροτέρας [f] γενομένης τῆς ὤσεως, καὶ μέχρι [g] τούτου [h] συμβαίνει φέρεσθαι [i] μέχρι [k] ἂν οὗ σφοδροτέρα [l] ᾖ ἡ κίνησις τοῦ [m] φε-
9 ρομένου. Φανερὸν [n] δὴ [o] ὅτι τὸ [p] κινούμενον καὶ τὸ κινοῦν ἅμα, καὶ οὐθὲν αὐτῶν [q] ἐστὶ μεταξύ. [r] Ἀλλὰ μὴν [s] οὐδὲ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ [t] τοῦ ἀλλοιοῦντος [v] οὐδέν ἐστι μεταξύ. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. Ἐν ἅπασι γὰρ συμβαίνει ἅμα [w] εἶναι τὸ ἀλλοιοῦν ἔσχατον καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον. Τὸ γὰρ [x] ποιὸν ἀλλοιοῦται τῷ αἰσθητὸν εἶναι, αἰσθητὰ δ' ἐστὶν [y] οἷς διαφέρουσι τὰ σώματα ἀλλήλων, οἷον βαρύτης κουφότης, σκληρότης μαλακότης, ψόφος ἀψοφία, λευκότης [z] μελανότης, γλυκύτης πικρότης, ὑγρότης ξηρότης, [a] πυκνό-

[s] ὡρισμένων E.T, ὁρισμῶν F.Ha.g.h. [t] μὲν om. Ha. [v] ἄπωσις E. [w] ἐφ' Ha. [x] ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο ἢ h. [y] ἄλλου καὶ πρὸς T. [z] ἀπ'—δίωσις] ἤδη σύνωσις E. [a] ἔτι δ' ἡ g. [b] ἡ post καὶ addiderunt H.I.T.e.h. [c] ῥέψις E, ἕλξις h. [d] θᾶττον I.K.T.g. [e] φερομένου φορᾶς σφ. h. [f] γενησομένης E. [g] τούτου] τούτου γενομένου F.K.Ha.b.g. [h] συμφέρει γίνεσθαι K. [i] μέχρι E.f.g: ceteri μέχρις. [k] ἂν om. H.I K.T.Ha.e.f. [l] ᾖ] εἴη F.I.e, om. E. [m] φερ.] κινουμένου H. [n] δὴ] γὰρ δὴ g. [o] διότι K. [p] κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον F. [q] ἐστὶ om. T. [r] ἀλλὰ—μεταξύ om. F. [s] οὐδὲ om. E. [t] τοῦ post καὶ om. K. [v] οὐδέν post μεταξὺ ponunt b.f, om. Ha. [w] εἶναι τὸ E: ceteri εἶναι τό τε. [x] ποιοῦν Ha. [y] οἷς om. E. [z] μελανία H.I.T. [a] πυκνότης μαλακότης μανότης Ha.

μενον ὑπὸ τῶν εἰρημένων. Ταῦτα γάρ ἐστι πάθη τῆς [k] ὑποκειμένης ποιότητος· ἢ γὰρ θερμαινόμενον ἢ γλυκαινόμενον ἢ πυκνούμενον ἢ ξηραινόμενον ἢ λευκαινόμενον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν, [l] ὁμοίως τὸ ἄψυχον καὶ τὸ ἔμψυχον λέγοντες, καὶ πάλιν τῶν ἐμψύχων τά τε μὴ αἰσθητικὰ τῶν μερῶν καὶ αὐτὰς τὰς αἰσθήσεις. Ἀλλοιοῦνται γάρ [m] πως καὶ αἱ αἰσθήσεις· ἡ γὰρ αἴσθησις ἡ κατ' ἐνέργειαν κίνησίς ἐστι [n] διὰ σώματος, πασχούσης τι τῆς αἰσθήσεως. Καθ' ὅσα μὲν οὖν τὸ ἄψυχον ἀλλοιοῦται, καὶ τὸ ἔμψυχον, καθ' ὅσα δὲ τὸ ἔμψυχον, οὐ κατὰ [o] πάντα τὸ ἄψυχον· οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ τὸ μὲν λανθάνει, τὸ δ' οὐ λανθάνει πάσχον. Οὐδὲν [p] δὲ κωλύει 11

[k] εἰρημένης d. [l] ὁμοίως τε τὸ b.c. [m] πως om. H.Hª.d. [n] διὰ τοῦ σώματος b.c. [o] πάντα] ταῦτα πάντα b.c, πάντα καὶ Hª. [p] δὲ] γὰρ Hª, qui hinc redit ad paraphrasin.

της μανότης καὶ [b] τὰ μεταξὺ τούτων, [c] ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὑπὸ τὰς [d] αἰσθήσεις, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ θερμότης καὶ [e] ἡ ψυχρότης καὶ ἡ λειότης καὶ [e] ἡ τραχύτης. Ταῦτα γάρ ἐστι [f] πάθη τῆς ὑποκειμένης ποιότητος. Τούτοις γὰρ διαφέρουσι τὰ αἰσθητὰ τῶν σωμάτων ἢ κατὰ [g] τὸ τούτων [h] τι μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τῷ τούτων τι πάσχειν. Θερμαινόμενα γὰρ ἢ ψυχόμενα [i] ἢ γλυκαινόμενα [k] ἢ πικραινόμενα ἢ κατά [l] τι ἄλλο τῶν [m] προειρημένων ὁμοίως τά τε ἔμψυχα τῶν σωμάτων καὶ τὰ [n] ἄψυχα καὶ τῶν ἐμψύχων ὅσα τῶν μερῶν ἄψυχα. Καὶ [o] αὐταὶ δὲ αἱ αἰσθήσεις ἀλλοιοῦνται. Πάσχουσι γάρ· ἡ [p] γὰρ ἐνέργεια [q] αὐτῶν κίνησίς ἐστι [r] διὰ σώματος πασχούσης τι τῆς αἰσθήσεως. Καθ' ὅσα μὲν οὖν [s] ἀλλοιοῦνται [t] τὰ ἄψυχα, καὶ τὰ ἔμψυχα κατὰ πάντα ταῦτα [v] ἀλλοιοῦνται· καθ' ὅσα δὲ τὰ ἔμψυχα [w] ἀλλοιοῦνται, κατὰ ταῦτα οὐκ [x] ἀλλοιοῦνται τὰ ἄψυχα. Κατὰ γὰρ τὰς αἰσθήσεις οὐκ [y] ἀλλοιοῦνται, [z] καὶ λανθάνει ἀλλοιούμενα [a] τὰ 10 11

[b] τὸ F. [c] ὁμοίως—ποιότητος rc. margo E. [d] αἰσθήσεις. Ἅπαν γὰρ σῶμα σώματος διαφέρει τοῖς αἰσθητοῖς ἢ (καὶ f. et Vaticanus 307) πλείοσιν ἢ ἐλάττοσιν ἢ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον τοῖς αὐτοῖς. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιούμενον ὑπὸ τῶν προειρημένων (εἰρημένων b.f, et 307 et Parisiensis 1860, ἑτέρων Hª). ταῦτα γὰρ et quæ supra leguntur sect. 10. H.Hª.b.f, et 307 et 1860. [e] ἡ ante ψ. et τρ. om. I.e. [f] πάθη F.H.T.g.h. et margo E: ceteri πάθος. [g] τὸ om. e.h. et pr. E.I. [h] τι om. pr. I. [i] ἢ γλυκαινόμενα om. E. [k] ἢ πικραινόμενα om. T. [l] ἄλλο τι F.K.T.h. [m] προειρημένων ἀλλοιοῦσθαι φαμέν. Ὁμοίως margo F. [n] ἄψυχα λέγοντες καὶ τῶν ἐμψύχων πάλιν ὅσα I.e. [o] αὗται K. [p] γὰρ κατ' ἐνέργειαν I.e.h. [q] αὐτῶν] αἴσθησις I.e. [r] διὰ—αἰσθήσεως om. pr. E. [s] ἀλλοιοῦται F.E.h. [t] τὰ ante ἄψ. om. E. [v] ἀλλοιοῦται T.g.h. [w] ἀλλοιοῦται F.T.g.h. [x] ἀλλοιοῦται F.h. [y] ἀλλοιοῦται E. [z] καὶ τὰ μὲν λανθάνει I.e. [a] τὰ—ἀλλοιούμενα] τὰ δ' οὐ λανθάνει. Ἔνια δὲ λανθάνει I.e.h.

καὶ τὸ ἔμψυχον λανθάνειν, ὅταν μὴ κατὰ τὰς αἰσθήσεις γί-
12 νηται ἡ ἀλλοίωσις. Εἴπερ οὖν ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιούμενον
ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, ἐν ἅπασί [q] γε τούτοις φανερὸν ὅτι ἅμα
ἐστὶ τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον· τῷ
μὲν γὰρ συνεχὴς ὁ ἀήρ, τῷ δ' ἀέρι τὸ σῶμα. Πάλιν δὲ τὸ
μὲν χρῶμα τῷ φωτί, τὸ δὲ φῶς τῇ ὄψει. Τὸν αὐτὸν δὲ
τρόπον καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ [r] ὄσφρησις· πρῶτον γὰρ κινοῦν πρὸς
τὸ κινούμενον ὁ ἀήρ. Καὶ ἐπὶ τῆς γεύσεως ὁμοίως· ἅμα γὰρ
13 τῇ γεύσει ὁ χυμός. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων [s] καὶ
ἀναισθήτων. Ὥστ' οὐδὲν ἔσται μεταξὺ τοῦ [t] ἀλλοιουμένου
καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος. Οὐδὲ [v] μὴν τοῦ αὐξανομένου τε καὶ
[w] αὔξοντος· [x] αὐξάνει γὰρ τὸ πρῶτον αὖξον προσγινόμενον,
ὥστε [y] ἓν γίγνεσθαι τὸ ὅλον. Καὶ πάλιν φθίνει τὸ φθῖνον
[z] ἀπογινομένου τινὸς τῶν τοῦ φθίνοντος. [a] Ἀνάγκη οὖν συνεχὲς
εἶναι καὶ τὸ αὖξον καὶ τὸ φθῖνον, τῶν δὲ συνεχῶν οὐδὲν μεταξύ.

[q] γε om. d. [r] ὄσφρησις τῷ πρῶτον κινοῦντι· τὸ γὰρ πρῶτον κινοῦν H.d. [s] καὶ τῶν ἀναισθήτων H.d. [t] ἀλλοιοῦντος καὶ τοῦ ἀλλοιουμένου H.d. [v] μὲν b. [w] αὔξαντος c, αὐξάνοντος H.d. [x] αὔξει d. [y] ἓν om. H.d. [z] ἀπογινομένου—φθῖνον om. d.

ἄψυχα. Οὐθὲν [b] δὲ κωλύει καὶ τὰ ἔμψυχα [c] λανθάνειν ἀλλοιούμενα,
ὅταν μὴ κατὰ τὰς αἰσθήσεις συμβαίνῃ τὸ τῆς ἀλλοιώσεως [d] αὐτοῖς.
12 Εἴπερ οὖν αἰσθητὰ μὲν τὰ πάθη, διὰ δὲ τούτων ἡ ἀλλοίωσις, [e] τοῦτό
[f] γε φανερόν, ὅτι τὸ πάσχον καὶ τὸ [g] πάθος ἅμα, [h] καὶ τούτων οὐθέν
ἐστι μεταξύ. [i] Τῷ μὲν γὰρ [k] ὁ ἀὴρ συνεχής, τῷ δ' ἀέρι συνάπτει
τὸ σῶμα. Καὶ [l] ἡ μὲν ἐπιφάνεια πρὸς τὸ φῶς, τὸ δὲ φῶς [m] πρὸς
τὴν ὄψιν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις πρὸς τὸ κινοῦν
[n] αὐτὰς πρῶτον. Τὸν αὐτὸν [o] δὲ τρόπον ἅμα καὶ ἡ γεῦσις καὶ ὁ
13 χυμός ἐστιν. [p] Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων [q] καὶ τῶν [r] ἀναι-
σθήτων. Καὶ τὸ [s] αὐξανόμενον δὲ καὶ τὸ αὖξον· [t] πρόσθεσις γάρ
τις ἡ αὔξησις, ὥσθ' ἅμα τό τ' [v] αὐξανόμενον καὶ τὸ αὖξον. Καὶ ἡ
φθίσις δέ· τὸ γὰρ τῆς φθίσεως αἴτιον ἀφαίρεσίς τις. Φανερὸν δὲ

[b] δὲ] γὰρ H[a]. [c] λανθάνει δὲ ἀλλοιούμενα E. [d] αὐτῆς F.I. [e] τούτοις E. [f] γε] γε δὴ F.K.T.H[a].g.h, om. E. [g] πάθος] ποιοῦν h. [h] καὶ τούτων—τρόπον ἅμα om. pr. F. [i] τῷ] αὐτῷ h, om. E. [k] ὁ ante μὲν ponit E, om. T. [l] ἡ μὲν ἐπιφάνεια] τὸ μὲν χρῶμα K. [m] πρὸς] τὸ πρὸς I.e. [n] αὐτὰ E.I.K.T.H[a].e.h. [o] δὲ om. h. [p] ὡσαύτως—ἀναισθήτων om. pr. E. [q] καὶ ἐπὶ τῶν h. [r] αἰσθητῶν K.g. et margo E. [s] αὐξόμενον H[a]. [t] πρόσθεσις—αὖξον om. h. et pr. F. [v] αὐξόμενον H[a].

Φανερὸν οὖν ὅτι τοῦ κινουμένου καὶ τοῦ κινοῦντος πρώτου καὶ ἐσχάτου πρός [a] τι κινούμενον οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον.

3 Ὅτι δὲ τὸ ἀλλοιούμενον ἅπαν ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, [b] καὶ ἐν μόνοις ὑπάρχει τούτοις ἀλλοίωσις ὅσα καθ' αὑτὰ λέγεται πάσχειν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, ἐκ τῶνδε [c] θεωρητέον. Τῶν γὰρ ἄλλων μάλιστ' ἄν τις ὑπολάβοι ἔν τε τοῖς σχήμασι καὶ [d] ἐν ταῖς μορφαῖς [e] καὶ ἐν ταῖς ἕξεσι καὶ ταῖς τούτων λήψεσι καὶ ἀποβολαῖς ἀλλοίωσιν ὑπάρχειν· ἐν [f] οὐδετέροις δ' ἔστιν. Τὸ μὲν γὰρ σχηματιζόμενον [g] καὶ ῥυθμιζόμενον ὅταν ἐπιτελεσθῇ, οὐ λέγομεν ἐκεῖνο ἐξ οὗ ἐστίν, οἷον τὸν ἀνδριάντα χαλκὸν ἢ τὴν πυραμίδα κηρὸν ἢ τὴν κλίνην ξύλον, ἀλλὰ [h] παρωνυμιάζοντες [i] τὸ μὲν χαλκοῦν, τὸ δὲ κήρινον, τὸ δὲ ξύλινον. Τὸ δὲ πεπονθὸς καὶ ἠλλοιωμένον προσαγορεύομεν· [k] ὑγρὸν γὰρ καὶ θερμὸν 2

[a] τι] τὸ b.c.d. [b] καὶ ἐν—αἰσθητῶν om. c. [c] θεωρήσωμεν d. [d] ἐν ante ταῖς μ. om. H.d. [e] καὶ ἕξ.] ἢ ἕξ. H.d, καὶ ἐν ἕξ. c. [f] οὐδετέραις H.d. [g] καὶ ῥυθμιζόμενον om. b.c. [h] παρωνομιάζοντες b. [i] τὸ μὲν χ. τὸ] τὸν μὲν χ. τὸν c.d. [k] ξηρὸν γὰρ καὶ ὑγρὸν καὶ σκληρὸν καὶ θερμὸν b.c.d.

ὡς τοῦ κινοῦντος ἐσχάτου καὶ τοῦ κινουμένου πρώτου οὐθέν ἐστι μεταξύ, [w] ἀνὰ [x] μέσον τοῦ τε κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου.

14 Ὅτι δὲ [y] τὰ ἀλλοιούμενα [z] ἀλλοιοῦνται πάντα ὑπὸ [a] τῶν αἰσθητῶν, καὶ [b] μόνων τούτων ἐστὶν ἀλλοίωσις [c] ὅσα καθ' αὑτὰ [d] λέγεται πάσχειν ὑπὸ τούτων, ἐκ τῶνδε θεωρήσωμεν. [e] Τῶν γὰρ ἄλλων μάλιστ' [f] ἄν τις ὑπολάβοι [g] ἔν τε τοῖς σχήμασι καὶ ταῖς μορφαῖς καὶ ταῖς ἕξεσι καὶ ταῖς [h] τούτων ἀποβολαῖς καὶ λήψεσιν [i] ἀλλοίωσιν ὑπάρχειν. [k] Δοκεῖ [l] γὰρ ὑπάρχειν τὸ τῆς ἀλλοιώσεως, οὐκ ἔστι δ' οὐδ' ἐν τούτοις, [m] ἀλλὰ γίνεται [n] τὸ σχῆμα ἀλλοιουμένων τινῶν ταῦτα· πυκνουμένης γὰρ ἢ μανουμένης ἢ θερμαινομένης ἢ ψυχομένης τῆς ὕλης. Ἀλλοίωσις δὲ οὐκ ἔστιν. Ἐξ οὗ μὲν γὰρ ἡ μορφὴ τοῦ ἀνδριάντος, οὐ λέγομεν τὴν μορφήν, οὐδ' ἐξ οὗ τὸ σχῆμα τῆς πυραμίδος ἢ τῆς κλίνης, ἀλλὰ [o] παρωνυμιάζοντες τὸ [p] μὲν [q] χαλ- 15

[w] ἀνὰ—κινουμένου om. I.e.h. [x] μέσου Ha. [y] τὰ om. E. [z] ἀλλοιοῦται E. [a] τῶν] πασῶν Ha. [b] ἐν μόνοις τούτοις I.e.h. [c] ὅσα] ἢ ὅσα E. [d] λέγεται πάσχειν] πάσχει E. [e] τῶν μὲν γὰρ Ha. [f] ἄν τις ὑπολάβοι om. E.e. et pr. I. [g] ἔν τε om. E. [h] τούτων δὲ ἀποβολαῖς I. [i] ἀλλοίωσιν ὑπάρχειν om. E.F.K.T.Ha e.g.h. et pr. I. [k] δοκεῖ om. h. [l] γὰρ om. E.e.h. et pr. I. [m] ἀλλὰ γίνεται om. I.e.h, qui posthac ut supra. [n] τὸ σχῆμα om. E.F.K.T.Ha.g. [o] παρωνυμίζοντες g, παρονομάζοντες h. [p] μὲν] μὲν γὰρ T. [q] χαλκὸν I.

καὶ σκληρὸν τὸν χαλκὸν [l] λέγομεν καὶ τὸν κηρόν. Καὶ οὐ μόνον οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν χαλκὸν [m] λέγομεν, ὁμωνύμως τῷ πάθει προσαγορεύοντες τὴν 3 ὕλην. Ὥστ' εἰ [n] κατὰ μὲν τὸ σχῆμα τὴν μορφὴν [o] οὐ λέγεται τὸ γεγονὸς ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ σχῆμα, κατὰ δὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀλλοιώσεις λέγεται, φανερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν αἱ γενέσεις [p] αὗται ἀλλοιώσεις. Ἔτι δὲ καὶ [q] εἰπεῖν οὕτως ἄτοπον 4 ἂν δόξειεν, [r] ἠλλοιῶσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ τὴν οἰκίαν ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν γεγενημένων· ἀλλὰ [t] γίνεσθαι μὲν ἴσως ἕκαστον ἀναγκαῖον ἀλλοιουμένου τινός, οἷον τῆς ὕλης πυκνουμένης ἢ μανουμένης ἢ θερμαινομένης ἢ ψυχομένης, οὐ μέντοι τὰ γινόμενά [v] γε [w] ἀλλοιοῦται, οὐδ' ἡ γένεσις αὐτῶν ἀλλοίωσίς ἐστιν. [x] Ἀλλὰ μὴν οὐδ' αἱ ἕξεις οὔθ' αἱ τοῦ σώματος οὔθ' 5 αἱ τῆς ψυχῆς ἀλλοιώσεις. Αἱ μὲν γὰρ ἀρεταὶ αἱ δὲ κακίαι τῶν ἕξεων· οὐκ ἔστι δὲ οὔτε ἡ ἀρετὴ οὔτε ἡ κακία ἀλλοίωσις,

[l] καὶ τὸν κηρὸν λέγομεν I.d.e.h. [m] λέγομεν—ὕλην] ὁμωνύμως λέγοντες τῷ πάθει H.d. et pr. I, ὁμωνύμως λέγοντες τὴν ὕλην τῷ πάθει h. [n] μὲν κατὰ H. [o] οὐ] μὴ H. [p] αὗται om. H. [q] οὕτως εἰπεῖν H. [r] ante ἠλλοιῶσθαι omisi ἢ cum H. ἀλλοιοῦσθαι b.c, ἠλλοιῶσθαι post ἄνθρωπον I.e. [t] γενέσθαι H.b.c. [v] γε om. I.d. [w] ἀλλοιοῦνται I.b.e.h. [x] ἀλλὰ—ἀλλοιώσεις om. c.

κοῦν τὸ δὲ κήρινον τὸ δὲ ξύλινον τὸ δ' ἀλλοιούμενον λέγομεν· τὸν γὰρ χαλκὸν ὑγρὸν εἶναι λέγομεν ἢ [r] θερμὸν ἢ σκληρόν, καὶ οὐ μόνον οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὸ [s] ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν χαλκόν, [t] ὁμωνύ- 16 μως λέγοντες τῷ πάθει τὴν ὕλην. Ἐπεὶ οὖν ἐξ οὗ μὲν [v] ἡ μορφὴ καὶ τὸ σχῆμα [w] καὶ τὸ γεγονὸς ὁμωνύμως οὐ λέγεται τοῖς ἐξ ἐκείνου σχήμασι, τὸ δ' ἀλλοιούμενον τοῖς πάθεσιν ὁμωνύμως λέγεται, 17 φανερὸν ὡς ἐν μόνοις τοῖς αἰσθητοῖς ἡ ἀλλοίωσις. Ἔτι καὶ ἄλλως ἄτοπον. Τὸ γὰρ λέγειν τὸν ἄνθρωπον [x] ἠλλοιῶσθαι ἢ τὴν οἰκίαν λαβοῦσαν τέλος γελοῖον, εἰ τὴν τελείωσιν τῆς [y] οἰκίας τὸν [z] θριγκὸν ἢ τὴν κεραμίδα φήσομεν ἀλλοίωσιν εἶναι, θριγκουμένης τῆς οἰκίας ἢ κεραμιδουμένης [a] ἀλλοιοῦσθαι τὴν οἰκίαν. Δῆλον δὴ 18 ὅτι τὸ τῆς ἀλλοιώσεως οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς [b] γινομένοις. Οὐδὲ γὰρ ἐν [c] ταῖς ἕξεσιν. Αἱ γὰρ ἕξεις ἀρεταὶ [d] καὶ κακίαι, ἀρετὴ δὲ [e] πᾶσα

[r] φαμεν θερμὸν E. [s] θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν K.h. [t] ὁμωνύμως δὲ λέγοντες E. [v] ἡ om. E. [w] καὶ om. E.h. [x] ἀλλοιοῦσθαι Ha. [y] οἰκίας ἢ τὸν F.h. [z] θριγγὸν et θριγγουμένης F.T.g.h. [a] ἀλλοιῶσθαι F. [b] γιν.] ἀλλοιουμένοις h. [c] ἐν ταῖς om. E. [d] καὶ] ἢ h. [e] πᾶσα om. T.

ἀλλ' ἡ μὲν ἀρετὴ τελείωσίς [y] *τις (ὅταν* [z] *γὰρ λάβῃ τὴν* [a] *ἑαυτοῦ ἀρετήν, τότε λέγεται* [b] *τέλειον ἕκαστον· τότε* [c] *γὰρ μάλιστά ἐστι τὸ κατὰ φύσιν, ὥσπερ κύκλος τέλειος, ὅταν μάλιστα γένηται* [d] *κύκλος βέλτιστος), ἡ δὲ κακία φθορὰ* [e] *τούτου καὶ ἔκστασις. Ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ τῆς οἰκίας* [f] *τε-* 6 *λείωμα λέγομεν* [g] *ἀλλοίωσιν (ἄτοπον γὰρ εἰ ὁ θριγκὸς καὶ ὁ κέραμος ἀλλοίωσις, ἢ* [h] *εἰ* [i] *θριγκουμένη* [k] *καὶ κεραμουμένη ἀλλοιοῦνται ἀλλὰ μὴ τελειοῦται* [l] *ἡ οἰκία), τὸν* [m] *αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν* [n] *ἀρετῶν καὶ τῶν κακιῶν* [o] *καὶ τῶν ἐχόντων ἢ λαμβανόντων· αἱ μὲν γὰρ τελειώσεις αἱ δὲ ἐκστάσεις εἰσίν, ὥστ' οὐκ ἀλλοιώσεις.* [p] *Ἔτι δὲ καί φαμεν* [q] *ἁπά-* 7 *σας* [r] *εἶναι τὰς ἀρετὰς ἐν τῷ πρός τι πῶς ἔχειν. Τὰς μὲν γὰρ τοῦ σώματος, οἷον ὑγίειαν καὶ εὐεξίαν, ἐν κράσει καὶ συμμετρίᾳ* [s] *θερμῶν καὶ ψυχρῶν τίθεμεν, ἢ* [t] *αὐτῶν πρὸς αὐτὰ τῶν ἐντὸς* [v] *ἢ πρὸς τὸ περιέχον· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ κακίας.* [t] *Ἑκάστη*

[y] *τις*] *τις ἐστιν* bc. [z] *γὰρ* om. c. [a] *αὐτοῦ* H.I.e. [b] *ἕκαστον τέλειον* I.e.h. [c] *γὰρ*] *γὰρ καὶ* I.e. [d] *κύκλος καὶ ὅταν βέλτιστος* H.I.e. [e] *τούτου*] *τε* d. [f] *τελέωμα* H.e.h. [g] *ἀλλοιώσεις* H.I. [h] *εἰ*] *ἢ* H.I.e.h. [i] *θριγγουμένη* H.c.h, qui et *θριγγός*. [k] *καὶ*] *ἢ* I, *ἢ ἡ* d.e.h. [l] *ἡ* om. H.I.e.h. [m] *αὐτὸν δὲ τρόπον* h. [n] *ἀρετῶν καὶ ἐπὶ τῶν κακιῶν* H.I.e.h, *κακιῶν καὶ τῶν ἀρετῶν* d. [o] *καὶ ἐπὶ τῶν ἐχ.* H.h. [p] *ἔτι*] *ἀλλὰ γένεσις ἔτι* d. [q] *πάσας* I.e.h. [r] *εἶναι* om. I.d.e.h. [s] *ψυχρῶν ἢ θερμῶν* H.I.e.h. [t] *αὐτῶν* I.b.d.e.h: ceteri *αὐτὰ*. [v] *ἢ*] *καὶ* H.

καὶ κακία τῶν πρός τι, καθάπερ ἡ μὲν ὑγίεια [f] *θερμῶν καὶ ψυχρῶν συμμετρία τις ἢ τῶν ἐντὸς ἢ πρὸς τὸ περιέχον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κάλλος καὶ* [g] *ἡ ἰσχὺς τῶν πρός τι. Διαθέσεις γάρ* [h] *τινες* [i] *τοῦ βελτίστου πρὸς τὸ ἄριστον, λέγω δὲ τὸ βέλτιστον τὶ σῷζον καὶ* [k] *διατιθὲν περὶ τὴν φύσιν. Ἐπεὶ οὖν αἱ μὲν ἀρεταὶ καὶ* [l] *αἱ κακίαι τῶν* 19 *πρός τι, ταῦτα δὲ οὔτε* [m] *γενέσεις εἰσὶν οὔτε γένεσις αὐτῶν οὐδ' ὅλως* [n] *ἀλλοίωσις, φανερὸν* [o] *ὡς οὐκ ἔστιν ὅλως τὸ τῆς ἀλλοιώσεως* [p] *περὶ τὰς ἕξεις.* [q] *Οὐδὲ δὴ περὶ τὰς* [r] *τῆς ψυχῆς ἀρετὰς καὶ κακίας.* 20 *Ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τελείωσίς* [s] *τις (ἕκαστον γὰρ* [t] *τότε* [v] *μάλιστα τέ-*

[f] *ψυχρῶν καὶ θερμῶν* T.g. [g] *ἡ* om. E. [h] *τινος* T. [i] *τὸ βέλτιστον* E: ceteri *τοῦ βελτίστου*. [k] *διατιθὲν καὶ περὶ* h. [l] *αἱ* om. K. [m] *γενέσεις* et *οὔτε* om. E, *εἰσὶν* post *γένεσις* posito. Pro quo *ἐστὶν* T. [n] *ἀλλοίωσις—ὅλως* om. pr. E. [o] *ὡς*] *οὖν ὡς* h. [p] *παρὰ* T. [q] *οὐδὲ δὴ*] *οὐ* E, *οὐ γὰρ δὴ* K. [r] *ἀρετὰς τῆς ψυχῆς* Ha. [s] *τι* h. [t] *τότε*] *τὸ* K. [v] *μάλιστα* om. h, post *ἐστιν* ponit K.

γάρ ἐστι [w] τῷ πρός τι πῶς ἔχειν, καὶ περὶ τὰ οἰκεῖα πάθη εὖ ἢ κακῶς διατίθησι τὸ ἔχον· οἰκεῖα δ' ὑφ' ὧν γίγνεσθαι 8 καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν. Ἐπεὶ οὖν τὰ πρός τι οὔτε αὐτά [x] ἐστιν ἀλλοιώσεις, οὔτε [y] αὐτῶν ἐστὶν ἀλλοίωσις οὐδὲ γένεσις [z] οὐθ' ὅλως μεταβολὴ οὐδεμία, φανερὸν ὅτι οὔθ' αἱ ἕξεις οὔθ' αἱ τῶν ἕξεων ἀποβολαὶ καὶ λήψεις ἀλλοιώσεις εἰσίν, ἀλλὰ γίγνεσθαι μὲν ἴσως αὐτὰς καὶ φθείρεσθαι ἀλλοιουμένων τινῶν ἀνάγκη, καθάπερ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν, οἷον θερμῶν καὶ ψυχρῶν ἢ ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, ἢ ἐν οἷς τυγ- 9 χάνουσιν οὖσαι πρώτοις. Περὶ ταῦτα γὰρ ἑκάστη λέγεται κακία καὶ ἀρετή, ὑφ' ὧν ἀλλοιοῦσθαι πέφυκε τὸ ἔχον· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ποιεῖ [a] ἢ ἀπαθὲς ἢ [b] ὡς δεῖ παθητικόν, ἡ δὲ κακία [c] παθητικὸν ἢ ἐναντίως ἀπαθές. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἕξεων· ἅπασαι γὰρ καὶ αὗται [d] τῷ πρός τι πῶς ἔχειν, καὶ αἱ μὲν ἀρεταὶ [e] τελειώσεις, αἱ δὲ κακίαι ἐκστάσεις. [f] Ἔτι ἡ μὲν ἀρετὴ εὖ [g] διατίθησι πρὸς τὰ οἰκεῖα πάθη, ἡ δὲ κακία κακῶς. Ὥστ' οὐδ' αὗται ἔσονται ἀλλοιώ- 10 σεις· οὐδὲ δὴ [h] αἱ ἀποβολαὶ καὶ αἱ λήψεις αὐτῶν. Γίνεσθαι δ' αὐτὰς ἀναγκαῖον ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ μέρους. [i] Ἀλλοιοῦται δ' ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν· ἅπασα γὰρ [k] ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς σωματικάς, αὗται δὲ ἢ ἐν

[w] τὸ d.h. [x] εἰσὶν h. [y] ἐστιν αὐτῶν H. [z] οὐθ' ὅλως οὐδὲ μετ. b.c. [a] ἡ post ποιεῖ addiderunt H.I.e.h. [b] ὡς δεῖ] ὡδὶ H.I.e.h. [c] παθητικὸν μὲν ἐναντίως καὶ ἀπαθές b.c. [d] τὸ h. [e] τελειώσεις εἰσὶν αἱ H.I.e.h. [f] ἔτι δὲ ἡ b.c. [g] διατίθησι τὸ ἔχον πρὸς I.e.h. [h] αἱ] καὶ c, om. I. [i] ἀλλοιωθήσεται b.c. [k] ἡ om. H.

λειόν ἐστιν, [w] ὅταν τύχῃ τῆς οἰκείας ἀρετῆς, καὶ μάλιστα κατὰ φύσιν, καθάπερ ὁ κύκλος τότε [x] μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν, ὅταν μάλιστα κύκλος ᾖ), ἡ δὲ [y] κακία φθορὰ τούτων καὶ ἔκστασις. Γίνεται μὲν οὖν ἀλλοιουμένου τινὸς καὶ ἡ λῆψις τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ τῆς κακίας ἀποβολή, ἀλλοίωσις μέντοι τούτων οὐδέτερον. Ὅτι δ' ἀλλοιοῦταί τι, δῆλον. Ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἤτοι ἀπάθειά τις ἢ παθητικὸν ὡδί, ἡ δὲ κακία [z] παθητικὸν ἢ ἐναντία πάθησις τῇ ἀρετῇ. 21 Καὶ τὸ ὅλον τὴν [a] ἠθικὴν ἀρετὴν ἐν ἡδοναῖς καὶ λύπαις [b] εἶναι συμ-

[w] ὅταν om. E. [x] μάλιστα om. h. [y] κακία φθορὰ] παραφορὰ E. [z] παθητικὴ K. [a] ἠθικὴν] οἰκείαν g. [b] εἶναι om. h.

τῷ πράττειν ἢ ἐν τῷ μεμνῆσθαι ἢ ἐν τῷ ἐλπίζειν. Αἱ μὲν οὖν ἐν τῇ πράξει κατὰ τὴν αἴσθησίν εἰσιν, ὥσθ' ὑπ' αἰσθητοῦ τινὸς [l] κινεῖσθαι, αἱ δ' ἐν τῇ μνήμῃ καὶ [m] ἐν τῇ ἐλπίδι ἀπὸ [n] ταύτης· ἢ γὰρ οἷα ἔπαθον μεμνημένοι ἥδονται, ἢ ἐλπίζοντες οἷα [o] μέλλουσιν. Ὥστ' ἀνάγκη πᾶσαν τὴν τοιαύτην ἡδονὴν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν γίγνεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἡδονῆς καὶ 11 λύπης ἐγγιγνομένης καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ ἐγγίνεται (περὶ ταύτας γάρ εἰσιν), αἱ δ' ἡδοναὶ καὶ [p] αἱ λῦπαι ἀλλοιώσεις τοῦ [q] αἰσθητικοῦ, φανερὸν ὅτι ἀλλοιουμένου τινὸς ἀνάγκη [r] καὶ ταύτας ἀποβάλλειν καὶ λαμβάνειν. [s] Ὥσθ' ἡ μὲν γένεσις αὐτῶν μετ' ἀλλοιώσεως, [t] αὗται δ' οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις. Ἀλλὰ μὴν [v] οὐδ' [w] αἱ τοῦ [x] νοητικοῦ μέρους ἕξεις ἀλλοιώ- 12 σεις, οὐδ' ἔστιν αὐτῶν γένεσις. Πολὺ γὰρ [y] μάλιστα τὸ ἐπιστῆμον ἐν τῷ πρός τι πῶς ἔχειν λέγομεν. Ἔτι δὲ καὶ φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῶν γένεσις. [z] Τὸ γὰρ κατὰ δύναμιν ἐπιστῆμον [a] οὐδὲν αὐτὸ κινηθὲν ἀλλὰ τῷ ἄλλο ὑπάρξει γίνεται ἐπιστῆμον. Ὅταν γὰρ γένηται τὸ κατὰ μέρος, ἐπίσταταί πως [b] τῇ καθόλου [c] τὸ ἐν μέρει. Πάλιν δὲ 13

[l] κινεῖσθαι om. H.I.e.h. [m] ἐν post καὶ om. b.c. [n] ταύτης εἰσίν· ἢ H.b.c. [o] μένουσιν H. [p] αἱ ante λ. om. H.I.e.h. [q] αἰσθητικοῦ εἰσι φ. d. [r] καὶ om. d. [s] ὥσθ'] ἔτι c. [t] αὕτη δ' οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις b. c. [v] οὐδ'—μέρους] οὐδὲ τῷ νοητικῷ μέρει αἱ I.e.i. [w] αἱ om. c, post μέρους ponit h. [x] νοητοῦ b.c. [y] μάλιστα om. I.e.h.i. [z] τὸ γὰρ b.c: ceteri ὅτι τὸ. [a] οὐδὲν] οὐδὲ I.e.i, οὐκ d. [b] τῇ b.c, τῷ d: ceteri τὰ. [c] τὸ c, τὲ b, τὰ d: ceteri τῷ.

βέβηκεν· ἢ γὰρ κατ' ἐνέργειαν τὸ τῆς ἡδονῆς ἢ διὰ [c] μνήμην ἢ ἀπὸ τῆς ἐλπίδος. [d] Εἰ μὲν [e] οὖν κατ' ἐνέργειαν, αἴσθησις τὸ αἴτιον, [f] εἰ δὲ διὰ [g] μνήμην ἢ [h] δι' ἐλπίδα, [i] ἀπὸ ταύτης· ἢ γὰρ [k] οἷα ἐπάθομεν [l] μεμνημένοις [m] τὸ τῆς ἡδονῆς [n] ἢ οἷα πεισόμεθα ἐλπίζουσιν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ διανοητικῷ μέρει τῆς ψυχῆς [o] ἡ ἀλλοίωσις. Τὸ 22 γὰρ ἐπιστῆμον μάλιστα τῶν πρός τι λέγεται. Τοῦτο [p] δὲ δῆλον· κατ' οὐδεμίαν γὰρ δύναμιν [q] κινηθεῖσιν ἐγγίνεται τὸ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὑπάρξαντός τινος· ἐκ γὰρ τῆς κατὰ μέρος ἐμπειρίας τὴν καθό-

[c] μνήμην E: ceteri μνήμης. [d] εἰ] ἡ E.h. [e] οὖν] γὰρ H[a]. [f] εἰ] ἡ h. [g] μνήμην h: ceteri μνήμης. [h] δι' ἐλπίδος F.H[a], τὴν ἐλπίδα E. [i] ἀπὸ] τὸ ἀπὸ h. [k] οἷα om. h. [l] μεμνημένοι h. [m] τὸ addidit E. [n] ἢ οἷα] ποῖα E. [o] ἡ om. E. [p] δὲ om. E. [q] κινηθεῖσιν ἡμῖν γίνεται h.

τῆς χρήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας οὐκ ἔστι γένεσις, εἰ μή τις καὶ τῆς [d] *ἀναβλέψεως καὶ τῆς ἀφῆς* [e] *οἴεται γένεσιν* [f] *εἶναι, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὅμοιον τούτοις. Ἡ δ' ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης γένεσις* [g] *οὐκ* [h] *ἔστιν·* [i] *τῷ γὰρ* [k] *ἠρεμῆσαι καὶ στῆναι τὴν διάνοιαν ἐπίστασθαι καὶ φρονεῖν* [l] *λέγομεν. Εἰς δὲ τὸ ἠρεμεῖν οὐκ ἔστι γένεσις· ὅλως γὰρ* [m] *οὐδεμιᾶς μετα-*
14 *βολῆς, καθάπερ εἴρηται πρότερον. Ἔτι δ' ὥσπερ* [n] *ὅταν ἐκ τοῦ μεθύειν ἢ καθεύδειν ἢ νοσεῖν εἰς τἀναντία μεταστῇ τις, οὔ φαμεν ἐπιστήμονα γεγονέναι πάλιν (καίτοι* [o] *ἀδύνατος ἦν τῇ ἐπιστήμῃ χρῆσθαι πρότερον), οὕτως οὐδ' ὅταν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃ τὴν ἕξιν· τῷ γὰρ καθίστασθαι τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς* [p] *φυσικῆς* [q] *ταραχῆς φρόνιμόν τι* [r] *γίνεται καὶ* [s] *ἐπιστῆμον.*
15 *Διὸ καὶ τὰ παιδία οὔτε μανθάνειν* [t] *δύναται οὔτε κατὰ τὰς αἰσθήσεις ὁμοίως* [v] *κρίνειν τοῖς πρεσβυτέροις· πολλὴ γὰρ ἡ*

[d] *ἀναβλ. τε καὶ* b. [e] *οἴοιτο* H.I.e.h. [f] *εἶναι· τὸ γὰρ οἴεσθαι καὶ* H.I.e h. [g] *οὐκ*] *μὲν οὐκ* H.e.h, *μὲν οὖν οὐκ* I. [h] *ἔστιν*] *ἔστιν οὐδ' ἀλλοίωσις* b.c. [i] *τὸ* c.d. [k] *ἠρεμίσαι* I.e. [l] *λεγόμεθα* b.c. [m] *οὐδεμία μεταβολὴ* H.I.e.h. [n] *ὅταν* om. h. [o] *ἀδύνατον ᾖ* c. [p] *ἠθικῆς* c. [q] *ἀρετῆς* b.c. [r] *γένηται* c. [s] *ἐπιστητὸν* e.h. [t] *δύνανται* H.b.c. [v] *κρίνει* I.e.

23 λου λαμβάνομεν ἐπιστήμην. Οὐδὲ δὴ [r] ἡ ἐνέργεια γένεσις, εἰ μή τις [s] καὶ τὴν ἀνάβλεψιν καὶ τὴν ἀφὴν γενέσεις [t] φησίν· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἐνέργεια. Ἡ δὲ ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης οὐκ ἔστι γένεσις οὐδ' ἀλλοίωσις· [v] τῷ γὰρ ἠρεμίζεσθαι καὶ καθίστασθαι τὴν
24 ψυχὴν ἐπιστήμων γίνεται καὶ φρόνιμος. Καθάπερ [w] οὖν οὐδ' ὅταν καθεύδων ἐγερθῇ τις ἢ μεθύων παύσηται ἢ νοσῶν καταστῇ, γέγονεν ἐπιστήμων· [x] καίτοι πρότερον οὐκ [y] ἐδύνατο [z] χρῆσθαι καὶ κατα τὴν ἐπιστήμην ἐνεργεῖν, [a] ἀλλ' ἀπαλλαγείσης τῆς ταραχῆς καὶ [b] εἰς κατάστασιν ἐλθούσης τῆς διανοίας ὑπῆρξεν ἡ δύναμις ἡ πρὸς τὴν τῆς ἐπιστήμης χρείαν. [c] Τοιοῦτον δή τι γίνεται καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ τῆς ἐπιστήμης [d] ὑπαρχῇ· τῆς γὰρ ταραχῆς ἠρεμία τις [e] καὶ
25 κατάστασις. Οὐδὲ δὴ τὰ παιδία [f] δύναται μαθεῖν οὐδὲ [g] κρίνειν ταῖς αἰσθήσεσιν ὁμοίως τοῖς πρεσβυτέροις. Πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ

[r] *ἡ* om. E. [s] *καὶ* post *τις* om. *h.* [t] *φήσει* K.H[a]. [v] *τὸ* g.*h.* [w] *οὖν* om. T.*h.* [x] *καὶ τὸ πρ.* E. [y] *ἠδύνατο* H[a].*h.* [z] *χρησθῆναι* E. [a] *ἀλλ'*] *εἶτα* E. [b] *εἰς ἐρημίαν καὶ κατάστασιν* E. an *ἠρεμίαν?* [c] *τοιοῦτο* E. [d] *ἀπαρχῇ* *h.* [e] *καὶ*] *ἡ* T. [f] *δύνανται* *h*, *δύναταί τι* F. [g] *κρίνειν* H[a], *κοινωνεῖν* E.

ταραχὴ καὶ ἡ κίνησις. Καθίσταται [w] δὲ καὶ [x] ἠρεμίζεται [y] πρὸς ἔνια μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, πρὸς ἔνια δ' ὑπ' ἄλλων, ἐν ἀμφοτέροις δὲ ἀλλοιουμένων τινῶν τῶν ἐν [z] τῷ σώματι, καθάπερ ἐπὶ τῆς [a] ἐγέρσεως καὶ [b] τῆς ἐνεργείας, ὅταν νήφων γένηται καὶ ἐγερθῇ. Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι τὸ ἀλλοιοῦσθαι καὶ ἡ ἀλλοίωσις ἔν τε τοῖς αἰσθητοῖς γίνεται [c] καὶ ἐν τῷ αἰσθητικῷ [d] μέρει τῆς ψυχῆς, ἐν ἄλλῳ δ' οὐδενὶ πλὴν κατὰ [e] συμβεβηκός.

4 'Απορήσειε δ' ἄν τις πότερόν ἐστι κίνησις πᾶσα πάσῃ συμβλητὴ ἢ οὔ. Εἰ δή ἐστι πᾶσα συμβλητὴ καὶ [f] ὁμοταχὲς τὸ [g] ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινούμενον, ἔσται περιφερής τις [h] ἴση εὐθείᾳ, καὶ μείζων δὴ καὶ ἐλάττων. Ἔτι ἀλλοίωσις καὶ [i] φορά τις [k] ἴση, ὅταν ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ μὲν [l] ἀλλοιωθῇ τὸ δ' ἐνεχθῇ. Ἔσται ἄρα [m] ἴσον πάθος μήκει. 'Αλλ' ἀδύνατον. 'Αλλ' [n] ἄρα ὅταν [o] ἐν ἴσῳ ἴσον κινηθῇ, τότε ἰσοταχές· ἴσον δ' οὐκ [p] ἔστι [q] πάθος μήκει. Ὥστ' οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις φορᾷ ἴση οὐδ' ἐλάττων. Ὥστ' οὐ πᾶσα συμβλητή. 2 'Επὶ δὲ τοῦ κύκλου καὶ [r] τῆς εὐθείας πῶς συμβήσεται; Ἄτοπόν [s] τε γάρ, εἰ μὴ ἔστι κύκλῳ ὁμοίως [t] τουτὶ κινεῖσθαι καὶ τοῦτο

[w] δὲ] γὰρ I.e.h. [x] ἠρεμίζει b.c. [y] πρὸς—αὐτῆς om. b.c. [z] τῷ om. c.d. [a] χρήσεως H.I.b.c.e., χρίσεως h. [b] τῆς om. I.d.e.h. [c] καὶ ἢ ἐν b.c. [d] μορίῳ b.c. [e] post συμβεβηκός h. πυκνουμένου γὰρ ἢ μαινομένου ἢ θερμαινομένου τῆς ὕλης. ἀλλ. (sec. 15.)—πλὴν κατὰ συμβεβηκός (hujusce cap. fin.) ea varietate cui appositum *h*. margo γράφεται τοῦτο καὶ ἄλλως ἕως τοῦ ἀπορήσειε δ' ἄν τις. [f] ὁμοιοταχὲς E.I. [g] ἐν τῷ ἴσῳ F. [h] ἴση καὶ εὐθεία K. [i] φθορά E. [k] ἴση] καὶ H. [l] ἀλλοιωθῇ τι τὸ F.K. [m] ἴσον τὸ πάθος F. [n] ἄρα om. corr. F. [o] ἴσον ἐν ἴσῳ I. [p] ἔσται I. [q] πάθος πᾶν μήκει F. et corr. K. [r] τῆς om. F. [s] τε om. H. [t] τουτὶ F.

περὶ [h] αὐτὰ καὶ ἡ κίνησις. Καθίσταται δὲ καὶ παύεται τῆς ταραχῆς τοτὲ μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως τοτὲ δ' ὑπ' [i] ἄλλων. 'Εν ἀμφοτέροις δὲ τούτοις ἀλλοιοῦσθαί τι συμβαίνει, καθάπερ ὅταν ἐγερθῇ καὶ γένηται νήφων πρὸς τὴν ἐνέργειαν. Φανερὸν οὖν ὅτι τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ [k] ἐν τῷ αἰσθητικῷ μέρει τῆς ψυχῆς, ἐν ἄλλῳ δ' οὐθενὶ πλὴν κατὰ συμβεβηκός.

[h] ταῦτα E. [i] ἀλλήλων E.g. [k] ἐν ante τῷ om. F.*h*.

ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη ἢ θᾶττον ἢ βραδύτερον, ὥσπερ [v] εἰ κάταντες, τὸ δ' ἄναντες. [w] Ἔτι [x] οὐδὲν διαφέρει οὐδ' ἐν τῷ λόγῳ, εἴ τις [y] φήσειεν [z] ἀνάγκην εἶναι θᾶττον εὐθὺς [a] ἢ βραδύτερον κινεῖσθαι· ἔσται γὰρ μείζων καὶ ἐλάτ-3των ἡ περιφερὴς τῆς εὐθείας, ὥστε καὶ ἴση. Εἰ γὰρ ἐν τῷ Α χρόνῳ [b] τὸ μὲν τὴν Β [c] διῆλθε τὸ δὲ [d] τὴν Γ, μείζων ἂν εἴη ἡ Β τῆς Γ· οὕτω γὰρ τὸ θᾶττον ἐλέγετο. Οὐκοῦν καὶ εἰ ἐν ἐλάττονι ἴσον, θᾶττον· ὥστ' [e] ἔσται τι μέρος τοῦ Α ἐν ᾧ [f] τὸ Β τοῦ κύκλου [g] τὸ ἴσον δίεισι, καὶ τὸ Γ ἐν ὅλῳ τῷ Α τὴν Γ. Ἀλλὰ μὴν εἰ ἔστι [h] συμβλητά, [i] συμβαίνει τὸ ἄρτι ῥηθέν, ἴσην [k] εὐθεῖαν εἶναι κύκλῳ. Ἀλλ' οὐ [l] συμβλητά· οὐδ' ἄρα αἱ κινήσεις. Ἀλλ' ὅσα μὴ [m] ὁμώνυμα, 4 [n] πάντα [o] συμβλητά. Οἷον διὰ τί οὐ [p] συμβλητόν, πότερον ὀξύτερον τὸ γραφεῖον ἢ ὁ οἶνος ἢ ἡ νήτη; [q] Ὅτι [r] ὁμώνυμα, οὐ [s] συμβλητά· ἀλλ' ἡ [t] νήτη [v] τῇ παρανήτῃ συμβλητόν, ὅτι [w] ταὐτὸ [x] σημαίνει τὸ ὀξὺ ἐπ' ἀμφοῖν. Ἆρ' οὖν οὐ ταὐτὸν τὸ ταχὺ ἐνταῦθα κἀκεῖ; πολὺ δ' ἔτι ἧττον ἐν ἀλλοιώσει καὶ 5 φορᾷ. Ἢ πρῶτον μὲν τοῦτο οὐκ ἀληθές, ὡς εἰ μὴ ὁμώνυμα συμβλητά. Τὸ γὰρ πολὺ ταὐτὸ σημαίνει ἐν ὕδατι [y] καὶ ἀέρι, καὶ οὐ συμβλητά. Εἰ δὲ μή, τό γε διπλάσιον ταὐτό (δύο γὰρ πρὸς ἕν), καὶ οὐ συμβλητά. Ἢ καὶ ἐπὶ τούτων ὁ 6 αὐτὸς λόγος· καὶ γὰρ [z] τὸ πολὺ ὁμώνυμον. Ἀλλ' ἐνίων καὶ οἱ λόγοι ὁμώνυμοι, οἷον εἰ λέγοι τις ὅτι τὸ πολὺ [a] τὸ τοσοῦτον καὶ [b] ἔτι [c] ἄλλο [d] τὸ τοσοῦτον, καὶ τὸ ἴσον ὁμώνυμον, καὶ τὸ ἓν δέ, εἰ ἔτυχεν, εὐθὺς ὁμώνυμον. Εἰ δὲ τοῦτο,

[v] εἰ] ἂν εἰ F. [w] ἔτι om. E.K. [x] οὐδ' ἐν om. F. [y] φήσει K, φησὶν E. [z] ἀνάγκη E.K. [a] ἢ om. E. [b] τὸ μὲν om. E. et pr. K. [c] διελήλυθε H.I. διῆλθε—ἡ Β om. E. [d] τὴν—ἡ Β om. pr. K. [e] ἔσται om. K. [f] τὸ ante Β om. E.K. [g] τὸ ἴσον δίεισι τὸ ἴσον pr. F: om. τὸ ἴσον E.H.I.K. [h] ξυμβλητὰ F.K. [i] συμβαίνει —συμβλητά om. pr. F. [k] εἶναι εὐθεῖαν H. [l] ξυμβλητὰ K. [m] συνώνυμα E.H. [n] ἅπαντα H. [o] ἀσύμβλητα H.I. [p] συμβλητὸν τὸ πότερον E. [q] ὅτι] ὅτι γὰρ F.H.I. [r] ὁμώνυμον E.I.K. [s] συμβλητὸν K, ξυμβλητὰ F.H.I. [t] νήττη F. [v] τῇ om. E. [w] τὸ αὐτὸ E.F.I.K. [x] συμβαίνει E.F.K. [y] καὶ ἐν ἀέρι H. [z] τὸ] καὶ τὸ F. [a] τὸ post πολὺ om. E.K. [b] ἔτι] εἰ τι E. [c] ἀλλὰ H.I. [d] τὸ om. E, τὸ τοσοῦτον om. F.

[e] καὶ τὰ δύο, ἐπεὶ διὰ τί τὰ μὲν συμβλητὰ τὰ δ' οὔ, εἴπερ [f] ἦν μία φύσις; ἢ ὅτι ἐν [g] ἄλλῳ πρώτῳ δεκτικῷ. Ὁ μὲν 7 οὖν ἵππος καὶ ὁ κύων συμβλητά, πότερον λευκότερον· ἐν ᾧ γὰρ πρώτῳ, [h] τὸ αὐτό, ἡ ἐπιφάνεια· [i] καὶ [j] κατὰ μέγεθος ὡσαύτως. Ὕδωρ δὲ [k] καὶ φωνὴ οὔ· ἐν ἄλλῳ γάρ. Ἢ δῆλον ὅτι ἔσται [l] οὕτω γε πάντα [m] ἓν ποιεῖν, [n] ἐν ἄλλῳ δὲ ἕκαστον φάσκειν εἶναι, καὶ ἔσται ταὐτὸν ἴσον καὶ γλυκὺ καὶ λευκόν, ἀλλ' [o] ἄλλο ἐν [p] ἄλλῳ. Ἔτι δεκτικὸν οὐ τὸ τυχόν ἐστιν, 8 ἀλλ' [q] ἓν ἑνὸς τὸ πρῶτον. Ἀλλ' ἆρα οὐ μόνον [r] δεῖ τὰ συμβλητὰ μὴ ὁμώνυμα εἶναι ἀλλὰ καὶ μὴ ἔχειν διαφοράν, μήτε ὃ [s] μήτ' ἐν ᾧ; Λέγω δὲ οἷον χρῶμα [t] ἔχει διαίρεσιν. Τοιγαροῦν [v] οὐ συμβλητὸν κατὰ τοῦτο, οἷον πότερον [w] κεχρωμάτισται μᾶλλον, μὴ κατά τι χρῶμα, ἀλλ' ᾗ χρῶμα, [x] ἀλλὰ κατὰ τὸ λευκόν. Οὕτω [y] καὶ περὶ κίνησιν ὁμοταχὲς 9 τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ [z] κινηθὲν ἴσον [a] τοσονδί· [b] εἰ δὴ τοῦ μήκους ἐν [c] τῳδὶ τὸ μὲν ἠλλοιώθη τὸ δ' ἠνέχθη, ἴση [d] ἄρα [e] αὕτη ἡ ἀλλοίωσις καὶ ὁμοταχὴς τῇ φορᾷ; Ἀλλ' ἄτοπον. Αἴτιον δ' ὅτι ἡ κίνησις ἔχει εἴδη, ὥστ' εἰ τὰ [f] ἐν ἴσῳ χρόνῳ [g] ἐνεχθέντα ἴσον μῆκος ἰσοταχῆ ἔσται, ἴση ἡ εὐθεῖα καὶ [h] ἡ περιφερής. Πότερον οὖν αἴτιον, [i] ὅτι ἡ φορὰ γένος ἢ ὅτι [k] ἡ 10 γραμμὴ γένος; Ὁ μὲν γὰρ [l] χρόνος ἀεὶ [m] ἄτομος τῷ εἴδει. Ἢ ἅμα [n] κἀκεῖνα εἴδει διαφέρει; Καὶ γὰρ ἡ φορὰ [o] εἴδη ἔχει, ἂν ἐκεῖνο ἔχῃ εἴδη ἐφ' οὗ κινεῖται. [q] Ἔτι δ' [r] ἐὰν ᾧ, οἷον [s] εἰ πόδες, βάδισις, [t] εἰ πτέρυγες, πτῆσις. Ἢ οὔ, ἀλλὰ τοῖς

[e] καὶ] κα E. [f] ἦν om. I. [g] ἄλλῳ τρόπῳ πρώτῳ E. [h] τῷ αὐτῷ I. [i] καὶ om. E.K. [j] κατὰ τὸ μέγεθος F.H.I. [k] καὶ ἡ φωνὴ F. [l] γε οὕτω F. [m] ποιεῖν ἓν K. [n] ἐν om. K. [o] ἄλλο om. F.H.I.K. [p] ἄλλῳ] ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ I. [q] ἓν om. E.K. [r] δεῖ] δὴ H. [s] μήτε τὸ ἐν F. [t] ἔχει διαφορὰν ἢ διαίρεσιν H. [v] οὐ om. E. [w] κέχρωσται H. [x] ἀλλὰ] ἀλλ' ᾗ E, ἀλλ' ᾗ H. [y] καὶ om. H. [z] κινεῖσθαι E.I.K. [a] τοσόνδε F.H. [b] εἰ δὴ] ἐπεὶ H, om. F. [c] τωδὶ εἰ δὲ τὸ F. [d] ἄρα om. pr. F. [e] αὐτὴ K. [f] ἐν τῷ ἴσῳ F. [g] κινηθέντα μῆκος ἴσον H. [h] ἡ post καὶ om. F. [i] ὅτι ἔστιν ἡ E.I.K. [k] ἡ om. E.K. [l] χρόνος ὁ αὐτὸς ἀεὶ F. [m] ἄτομος ἓν δὲ τῷ K. [n] ἐκεῖνα F, om. K. [o] εἴδη ἔχῃ H. [q] ἔτι] ὅτε E.F.K. [r] ἐὰν δι' οὗ corr. I, ἂν δι' οὗ K, ἐν ᾧ F. [s] εἰ] οἱ I. [t] εἰ δὲ πτ. E.I.K.

σχήμασιν ἡ φορὰ ἄλλη, ὥστε τὰ ἐν ἴσῳ [v] χρόνῳ [w] ταὐτὸ μέγεθος κινούμενα ἰσοταχῆ· τὸ αὐτὸ [x] δὲ [y] ἀδιάφορον εἴδει καὶ κινήσει [z] ἀδιάφορον· ὥστε τοῦτο σκεπτέον, τίς διαφορὰ 11 κινήσεως. Καὶ σημαίνει [a] ὁ λόγος οὗτος ὅτι τὸ γένος οὐχ ἕν τι, ἀλλὰ παρὰ τοῦτο λανθάνει πολλά, εἰσί [b] τε τῶν ὁμωνυμιῶν αἱ μὲν πολὺ ἀπέχουσαι, [c] αἱ δὲ ἔχουσαί [d] τινα ὁμοιότητα, αἱ δ' ἐγγὺς ἢ γένει ἢ ἀναλογίᾳ, διὸ [e] οὐ δοκοῦσιν ὁμωνυμίαι εἶναι οὖσαι. [f] Πότε οὖν ἕτερον τὸ εἶδος, ἐὰν [g] ταὐτὸ ἐν ἄλλῳ, ἢ [h] ἂν ἄλλο ἐν ἄλλῳ; καὶ τίς ὅρος; ἢ τῷ κρινοῦμεν ὅτι [i] ταὐτὸν τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ ἢ ἄλλο; ὅτι [k] ἐν 12 ἄλλῳ φαίνεται ἕτερον; ἢ ὅτι ὅλως οὐ [l] ταὐτό; Περὶ δὲ [m] δὴ ἀλλοιώσεως, πῶς [n] ἔσται ἰσοταχὴς ἑτέρα ἑτέρα; Εἰ δή ἐστι τὸ ὑγιάζεσθαι ἀλλοιοῦσθαι, [o] ἔστι τὸν μὲν ταχὺ τὸν δὲ βραδέως ἰαθῆναι, [p] καὶ ἅμα τινάς, ὥστ' [q] ἔστιν ἀλλοίωσις ἰσοταχής· ἐν ἴσῳ γὰρ χρόνῳ ἠλλοιώθη. 'Αλλὰ τί ἠλλοιώθη; Τὸ γὰρ ἴσον [r] οὐκ [s] ἔσται ἐνταῦθα λεγόμενον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ [t] ποσῷ ἰσότης, ἐνταῦθα ὁμοιότης. 'Αλλ' [v] ἔστω ἰσοταχὲς τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτὸ μεταβάλλον. Πότερον [w] οὖν ἐν 13 ᾧ τὸ πάθος ἢ τὸ πάθος δεῖ συμβάλλειν; 'Ενταῦθα μὲν δὴ [x] ὅτι ὑγίεια ἡ αὐτή, ἔστι λαβεῖν [y] ὅτι οὔτε μᾶλλον οὔτε ἧττον ἀλλ' ὁμοίως ὑπάρχει. 'Εὰν δὲ τὸ πάθος ἄλλο [z] ᾖ, οἷον ἀλλοιοῦται τὸ λευκαινόμενον [a] καὶ τὸ ὑγιαζόμενον, τούτοις οὐδὲν τὸ αὐτὸ οὐδ' ἴσον οὐδ' ὅμοιον, ᾗ [b] ἤδη ταῦτα εἴδη ποιεῖ ἀλλοιώσεως, καὶ οὐκ ἔστι μία [c] ὥσπερ [d] οὐδ' αἱ φοραί. Ὥστε ληπτέον [e] πόσα εἴδη ἀλλοιώσεως καὶ πόσα φορᾶς.

[v] χρόνῳ om. E.H.K. [w] τὸ αὐτὸ F.H. [x] δὲ] δὲ καὶ E.K. [y] διάφορον F.K. [z] ἀδιάφορον εἴδει ὥστε F. [a] ὁ] γε ὁ F. [b] δὲ F. [c] αἱ δὲ ἔχουσαι om. E. [d] ὁμοιότητά τινα H. [e] οὐδὲ I. [f] πότερον K. [g] ταυτὸν H, ταῦτα K. [h] ἂν om. I.K. [i] ταυτὸν καὶ γλυκὺ καὶ λευκὸν H. [k] ἐν ἄλλῳ om. H. [l] ταυτὸν H.I. [m] δὴ om. K. [n] ἐστὶν F.K. [o] ἔστι δὲ τὸν F.H.I. [p] καὶ] ἔστι δὲ καὶ I. [q] ἔσται H. [r] οὐκέτι H. [s] ἔσται F.H.K. [t] ποσῷ ἡ ἰσότης H. [v] ἔστω τὸ τὸ αὐτὸ μεταβάλλον τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἰσοταχές H, et omisso τὸ altero et tertio F, omissis τὸ αὐτὸ et τὸ tertio K. [w] οὖν om. H. [x] ὅτι] ἡ F. [y] ὅτι] ἢ ὅτι F. [z] ᾖ οἷον] ποῖον E. [a] καὶ] ἢ F. [b] εἴδη pr. I, om. corr. F. [c] ὥσπερ om. K. [d] οὐδὲ φορά F. [e] πόσα om. K.

Εἰ μὲν οὖν τὰ κινούμενα εἴδει διαφέρει, ὧν εἰσὶν αἱ κινήσεις 14 καθ' [f]αὑτὰ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, καὶ αἱ κινήσεις εἴδει διοίσουσιν· εἰ δὲ γένει, γένει, εἰ δ' ἀριθμῷ, ἀριθμῷ. ʽΑλλὰ δὴ πότερον εἰς τὸ πάθος δεῖ βλέψαι, ἐὰν [g]ᾖ ταὐτὸν ἢ ὅμοιον, [h]εἰ ἰσοταχεῖς αἱ [i]ἀλλοιώσεις, [k]ἢ εἰς τὸ ἀλλοιούμενον, οἷον εἰ τοῦ μὲν [l]τοσονδὶ λελεύκανται τοῦ δὲ [l]τοσονδί; ἢ εἰς ἄμφω, καὶ ἡ αὐτὴ μὲν ἢ ἄλλη [m]τῷ πάθει, [n]εἰ τὸ [o]αὐτό, ἴση δ' ἢ ἄνισος, εἰ ἐκεῖνο ἄνισον. Καὶ ἐπὶ γενέσεως 15 [p]δὲ καὶ φθορᾶς τὸ αὐτὸ σκεπτέον. Πῶς ἰσοταχὴς ἡ γένεσις; Εἰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτὸ καὶ ἄτομον, [q]οἷον ἄνθρωπος ἀλλὰ μὴ ζῷον· [r]θάττων [s]δ', εἰ ἐν ἴσῳ ἕτερον· οὐ γὰρ ἔχομέν [t]τινα δύο, [v]ἐν οἷς ἡ ἑτερότης ὡς [w]ἡ ἀνομοιότης. [x]Καὶ εἰ ἔστιν ἀριθμὸς ἡ οὐσία, πλείων καὶ ἐλάττων ἀριθμὸς [y]ὁμοειδής, ἀλλ' ἀνώνυμον τὸ κοινόν, καὶ τὸ ἑκάτερον [[z]ποιόν· τὸ μὲν ποιόν,] ὥσπερ τὸ πλεῖον πάθος ἢ τὸ ὑπερέχον μᾶλλον, τὸ δὲ ποσὸν μεῖζον.

ʽΕπεὶ δὲ τὸ κινοῦν [a]κινεῖ τι ἀεὶ καὶ ἔν τινι καὶ μέχρι του· 5 λέγω δὲ τὸ μὲν ἔν τινι, ὅτι ἐν χρόνῳ, τὸ δὲ μέχρι του, ὅτι ποσόν τι μῆκος· [b]ἀεὶ γὰρ ἅμα κινεῖ [c]καὶ [d]κεκίνηκεν, ὥστε ποσόν τι ἔσται ὃ ἐκινήθη, καὶ ἐν ποσῷ. Εἰ δὴ τὸ μὲν Α 2 τὸ κινοῦν, τὸ δὲ Β τὸ κινούμενον, ὅσον δὲ κεκίνηται μῆκος τὸ Γ, ἐν ὅσῳ [e]δὲ ὁ χρόνος ἐφ' οὗ Δ, ἐν δὴ τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἡ [f]ἴση δύναμις [g]ἡ ἐφ' [h]οὗ [i]Α [k]τὸ ἥμισυ τοῦ Β [l]διπλασίαν [m]τῆς Γ [n]κινήσει, τὴν δὲ τὸ Γ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Δ· οὕτω γὰρ ἀνάλογον ἔσται. Καὶ εἰ ἡ αὐτὴ δύναμις τὸ αὐτὸ ἐν

[f] αὑτὸ F. [g] ᾖ om. E. [h] εἰ] ᾗ F, ἢ E.K, om. I. [i] ἀλλοιώσεις ἢ εἰς τὸ om. pr. E. [k] ἢ εἰς τὸ ἀλλοιούμενον om. pr. K. [l] τοιονδὶ E.H.K. [m] τὸ πάθος K. [n] εἰ] εἴη E, εἰ εἴη K. [o] αὐτὸ αὐτὸ ἴση E. [p] δὲ om. E.K. [q] οἷον] οἷον εἰ I. [r] θᾶττον E.K. [s] δὴ εἰ ἐν ἀνίσῳ· οὐ E.K. [t] τι E.F.H.K. [v] ἐν οἷς om. E.H.I.K. [w] ἡ] εἰ F. [x] καὶ] ἢ H.I.K, om. E. [y] ὁμοιοειδής F.K. [z] ποῖον τὸ μὲν ποῖον om. E.F.H.I.K. [a] κινεῖται ἀεὶ E, κινεῖ τε ἀεί τι F. [b] ἀεὶ] εἰ E.K. [c] καὶ om. K. [d] κεκίνηται H. [e] δὲ χρόνῳ ἐφ' ᾧ K. [f] ἴση om. H.I. [g] ἡ om. E.K. [h] ᾧ F. H. [i] Α] τὸ α F.H.I.K. [k] τὸ] τὸ μὲν I. [l] διπλασιάσαν E. [m] τῆς] τῆς τοῦ I. [n] κινήσει τὴν ζ τὴν H.I.

[o] τῳδὶ τῷ χρόνῳ τοσήνδε κινεῖ, καὶ τὴν ἡμίσειαν ἐν τῷ [p] ἡμίσει καὶ ἡ ἡμίσεια ἰσχὺς τὸ ἥμισυ κινήσει ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ
3 τὸ ἴσον. Οἷον τῆς Α δυνάμεως [q] ἔστω ἡμίσεια ἡ τὸ Ε καὶ τοῦ Β τὸ Ζ ἥμισυ· ὁμοίως δὴ ἔχουσι καὶ [r] ἀνάλογον [s] ἡ ἰσχὺς πρὸς τὸ βάρος, ὥστε ἴσον ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινήσουσιν. Καὶ εἰ τὸ Ε τὸ Ζ κινεῖ ἐν τῷ Δ τὴν Γ, [t] οὐκ [v] ἀνάγκη ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὸ ἐφ' οὗ [w] Ε τὸ διπλάσιον τοῦ Ζ κινεῖν τὴν
4 ἡμίσειαν τῆς Γ. Εἰ [x] δὴ [y] τὸ [z] Α τὴν [a] τὸ Β [b] κινήσει ἐν τῷ Δ [c] ὅσην [d] ἡ τὸ Γ, τὸ ἥμισυ τοῦ Α τὸ ἐφ' ᾧ [e] Ε τὴν [f] τὸ Β οὐ κινήσει ἐν τῷ χρόνῳ ἐφ' [g] ᾧ Δ, οὐδ' ἔν τινι τοῦ Δ [h] τῆς Γ, [i] ἣ ἀνάλογον πρὸς τὴν ὅλην [k] τὴν Γ, ὡς τὸ Α πρὸς τὸ [l] Ε· ὅλως γὰρ εἰ ἔτυχεν οὐ κινήσει οὐδέν· [m] οὐ γὰρ εἰ [n] ἡ ὅλη ἰσχὺς τοσήνδε [o] ἐκίνησεν, ἡ ἡμίσεια [p] οὐ κινήσει οὔτε [q] ποσὴν οὔτ' ἐν ὁποσῳοῦν· [r] εἷς γὰρ ἂν κινοίη τὸ πλοῖον, εἴπερ ἥ [s] τε τῶν [t] νεωλκῶν τέμνεται ἰσχὺς εἰς τὸν ἀριθμὸν
5 καὶ τὸ μῆκος, ὃ πάντες ἐκίνησαν. Διὰ τοῦτο ὁ [v] Ζήνωνος λόγος οὐκ [w] ἀληθής, ὡς ψοφεῖ [x] τῆς κέγχρου ὁτιοῦν μέρος· οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ κινεῖν τὸν ἀέρα ἐν μηδενὶ χρόνῳ [y] τοῦτον ὃν ἐκίνησεν [z] ἐμπεσὼν [a] ὁ ὅλος μέδιμνος. Οὐδὲ [b] δὴ τοσοῦτον μόριον, ὅσον ἂν κινήσειε τοῦ ὅλου, εἰ εἴη καθ' αὑτὸ τοῦτο, [c] οὐ κινεῖ. Οὐδὲ γὰρ οὐδέν ἐστιν ἀλλ' ἢ [d] δυνάμει ἐν
6 τῷ ὅλῳ. Εἰ δὲ τὰ [e] δύο, ἑκατέρον [f] δὲ [g] τῶνδε ἑκάτερον

[o] τῳδὶ τῷ] τῶ διττῶ E. [p] ἡμίσει χρόνω κινήσει καὶ I. [q] ἔστω ἡ ἡμίσεια ἡ τὸ H, ἔστω ἡμίσεια ἡ τοῦ E, ἔστω ἥμισυ τὸ K. [r] ἀναλόγως H. [s] ἡ om. E.K. [t] οὐκ om. E.K. [v] ἀναγκαῖον E.F.K. [w] E] τὸ ε pr. F. [x] δὲ E.K. [y] τὸ Α] τὴν τὸ α pr. F. [z] α κινεῖ τὴν K. [a] τὸ om. E.I.K. [b] κινεῖ H, om. K. [c] ὅση E.H.K. [d] ἡ om. I. [e] E] τὸ ε H.I. [f] τὸ I. [g] ᾧ τὸ δ E.I.K. [h] τῆς] τις τῆς K. [i] ἣ om. F, ἣ—Γ. om. E.K. [k] τὴν post ὅλην om. F. [l] E] ϛ' E, simile quid K. [m] οὐ γὰρ εἰ] εἰ γὰρ F.K. [n] ἡ] εἴη K, om. E. [o] κίνησιν ἣ ἡ K. [p] οὐ om. H.I.K. [q] ποσὸν H.I. [r] εἷς] εἰ E. [s] τε om. K. [t] νεωολκῶν E.K. [v] ζήνων ὡς λόγος I. [w] ἀληθὲς K. [x] τοῦ E.I. [y] τοῦτον om. F. [z] πεσὼν H. [a] ὁ om. H, post ὅλος ponit K. [b] δὴ] δὴ τὸ H.I. [c] οὐ κινεῖ· οὐδὲ γὰρ om. E.K. [d] δυνάμει om. H. [e] δύο] δύο καὶ F. [f] δὲ om. E.F.H.K. et pr. I. [g] τῶνδε] τῶνδε καὶ K, τῶνδε καὶ εἰς E.

[h] κινεῖ τοσόνδε ἐν τοσῷδε, καὶ συντιθέμεναι αἱ δυνάμεις τὸ σύνθετον ἐκ τῶν βαρῶν τὸ ἴσον κινήσουσι μῆκος καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ· ἀνάλογον γάρ. [i] Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ [i] ἐπ' ἀλλοιώσεως καὶ ἐπ' αὐξήσεως; Τὶ μὲν γὰρ τὸ αὖξον, τὶ δὲ τὸ [k] αὐξανόμενον, ἐν ποσῷ [l] δὲ χρόνῳ καὶ ποσὸν τὸ μὲν αὔξει τὸ δὲ αὐξάνεται. Καὶ τὸ ἀλλοιοῦν καὶ τὸ ἀλλοιούμενον ὡσαύτως 7 τὶ καὶ ποσὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον [m] ἠλλοίωται, καὶ ἐν ποσῷ χρόνῳ, ἐν [n] διπλασίῳ [o] διπλάσιον, [p] καὶ τὸ διπλάσιον ἐν διπλασίῳ· τὸ δ' ἥμισυ ἐν ἡμίσει [q] χρόνῳ, ἢ ἐν ἡμίσει ἥμισυ ἢ ἐν ἴσῳ διπλάσιον. Εἰ δὲ τὸ ἀλλοιοῦν ἢ αὖξον τὸ τοσόνδε ἐν τῷ [r] τοσῷδε [s] ἢ αὔξει ἢ ἀλλοιοῖ, οὐκ [t] ἀνάγκη καὶ τὸ ἥμισυ ἐν ἡμίσει [v] καὶ ἐν ἡμίσει [w] τὸ ἥμισυ, ἀλλ' [x] οὐδέν, εἰ ἔτυχεν, ἀλλοιώσει ἢ αὐξήσει, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ βάρους.

[y] Θ.

Πότερον [z] δὲ γέγονέ [a] ποτε κίνησις οὐκ οὖσα πρότερον, καὶ φθείρεται πάλιν οὕτως [b] ὥστε κινεῖσθαι μηδέν, ἢ οὔτ' ἐγένετο οὔτε φθείρεται, ἀλλ' ἀεὶ ἦν καὶ ἀεὶ ἔσται, καὶ τοῦτ' ἀθάνατον καὶ ἄπαυστον ὑπάρχει τοῖς οὖσιν, οἷον ζωή τις οὖσα τοῖς φύσει συνεστῶσι πᾶσιν; Εἶναι [c] μὲν οὖν κίνησιν πάντες φασὶν οἱ περὶ φύσεώς τι λέγοντες διὰ τὸ κοσμοποιεῖν καὶ περὶ γενέσεως [d] καὶ φθορᾶς εἶναι τὴν θεωρίαν πᾶσαν αὐτοῖς, ἣν ἀδύνατον ὑπάρχειν μὴ κινήσεως οὔσης. Ἀλλ' [e] ὅσοι μὲν ἀπείρους [f] τε κόσμους [g] εἶναί φασι, καὶ τοὺς 2 μὲν γίγνεσθαι τοὺς δὲ φθείρεσθαι [h] τῶν κόσμων, ἀεί φασιν εἶναι κίνησιν (ἀναγκαῖον γὰρ τὰς γενέσεις καὶ [i] τὰς φθορὰς εἶναι μετὰ κινήσεως αὐτῶν)· ὅσοι δ' ἕνα ἢ μὴ ἀεί, καὶ περὶ

[h] ἐκίνει H.I. ἐκίνει τὸ K, κινεῖ τὸ E. [i] ἐπ' ante ἀλλ. om. H.I. [k] αὐξόμενον F. [l] δὲ ante χρ. om. E.K. [m] ἠλλαίωνται F.K. [n] διπλασίονι K, om. E. [o] διπλάσιον om. K. [p] καὶ] κατὰ I. [q] χρ. ἢ] χρ. καὶ H. [r] τοσωδὶ H. [s] ἢ ante αὐξ. om. E.F.K. [t] ἀναγκαῖον F. [v] καὶ ἐν ἡμίσει] ἢ καὶ F. [w] τὸ om. F.K. [x] οὐδὲ F. [y] Tit. Θ] περὶ κινήσεως τῶν εἰς γ τὸ γ E, φυσικῆς ἀκρόασεως ἦ•ν H. [z] δὲ om. K. [a] ποτε om. E. [b] ὥστε om. E. [c] μὲν] μὴ E. [d] καὶ περὶ φθορᾶς K. [e] ὁπόσοι F.H.I. [f] τε om. F.K. [g] εἶναι om. K. [h] τὸν κόσμον I. [i] τὰς om. E.

3 τῆς κινήσεως ὑποτίθενται κατὰ λόγον. Εἰ [k] δὴ ἐνδέχεταί ποτε [l] μηδὲν κινεῖσθαι, διχῶς ἀνάγκη [m] τοῦτο συμβαίνειν· ἢ γὰρ ὡς Ἀναξαγόρας λέγει (φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὁμοῦ πάντων ὄντων καὶ ἠρεμούντων τὸν ἄπειρον χρόνον, κίνησιν ἐμποιῆσαι τὸν νοῦν καὶ διακρῖναι), ἢ ὡς Ἐμπεδοκλῆς ἐν μέρει [n] κινεῖσθαι καὶ πάλιν ἠρεμεῖν, κινεῖσθαι μὲν ὅταν ἡ φιλία ἐκ πολλῶν ποιῇ τὸ ἓν ἢ τὸ νεῖκος πολλὰ ἐξ ἑνός, ἠρεμεῖν δ' ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις, λέγων οὕτως,

— [o] ἡμὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθαι,
[p] ἠδὲ πάλιν διαφύντος ἑνὸς πλέον' ἐκτελέθουσιν.
τῇ μὲν γίγνονταί τε, καὶ οὔ σφισιν ἔμπεδος αἰών·
ᾗ δὲ [q] τάδ' ἀλλάσσοντα [r] διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει,
ταύτῃ [s] δ' αἰὲν ἔασιν ἀκίνητοι κατὰ κύκλον.

4 [t] Δεῖ γὰρ ὑπολαβεῖν λέγειν αὐτὸν ᾗ δὲ τάδ' ἐνθένδε τὰ ἀλλάσσοντα. Σκεπτέον [v] δὴ περὶ [w] τούτων πῶς ἔχει· πρὸ ἔργου γὰρ οὐ μόνον πρὸς τὴν περὶ φύσεως θεωρίαν ἰδεῖν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μέθοδον [x] τὴν περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης. Ἀρξώμεθα δὲ πρῶτον ἐκ τῶν διωρισμένων ἡμῖν ἐν 5 τοῖς φυσικοῖς πρότερον. Φαμὲν δὴ τὴν κίνησιν εἶναι [y] ἐντελέχειαν τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν. Ἀναγκαῖον ἄρα ὑπάρχειν τὰ πράγματα [z] τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν. [a] Καὶ χωρὶς δὲ τοῦ τῆς κινήσεως ὁρισμοῦ, πᾶς ἂν ὁμολογήσειεν ἀναγκαῖον εἶναι κινεῖσθαι τὸ δυνατὸν κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν, οἷον ἀλλοιοῦσθαι μὲν τὸ ἀλλοιωτόν, φέρεσθαι δὲ [b] τὸ κατὰ τόπον μεταβλητόν, ὥστε [c] δεῖ πρότερον καυστὸν εἶναι πρὶν [d] κάεσθαι καὶ καυστικὸν πρὶν κάειν. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἢ γενέσθαι ποτὲ οὐκ ὄντα ἢ 6 ἀΐδια εἶναι. Εἰ μὲν τοίνυν ἐγένετο τῶν [e] κινητῶν ἕκαστον,

[k] δὲ K. [l] μὴ K. [m] τοῦτο om. H. [n] κινεῖσθαι post μέρει om. E. [o] ᾗ μὲν F.H.I.K. [p] ᾗ δὲ F.H.I. [q] τὰ διαλλάσσοντα F, τάδ' ἀλλάσσοντα K. [r] διαμπερὲς om. H. [s] δ' om. H. [t] δεῖ— ἀλλάσσοντα] τὸ γὰρ ᾗ δὲ (τῇδε F.I.) τάδ' ἀλλάσσοντα (διαλάσσοντα I.) ἐνθένδε ἐκεῖσε λέγειν αὐτὸν ὑποληπτέον F.H.I. [v] δὲ E. [w] τούτου H.I.K. [x] τὴν ante περὶ om. F. [y] ἐντ.] ἐνέργειαν E.K. [z] τὰ om. K. [a] καὶ om. H. [b] τὸ post τόπον ponit H, om. K. [c] δὴ E. [d] καίεσθαι H. [e] κινητικῶν K.

[f] ἀναγκαῖον πρότερον τῆς ληφθείσης ἄλλην γενέσθαι μεταβολὴν καὶ κίνησιν, καθ' ἣν ἐγένετο τὸ δυνατὸν κινηθῆναι ἢ κινῆσαι. Εἰ δ' ὄντα προϋπῆρχεν ἀεὶ κινήσεως μὴ οὔσης, ἄλογον μὲν φαίνεται καὶ αὐτόθεν ἐπιστήσασιν, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ἔτι [g] προϊοῦσι [h] τοῦτο συμβαίνειν ἀναγκαῖον. Εἰ 7 γὰρ τῶν μὲν κινητῶν ὄντων τῶν δὲ κινητικῶν [i] ὁτὲ μὲν [k] ἔσται [l] τι πρῶτον κινοῦν, τὸ δὲ κινούμενον, ὁτὲ δ' οὐθέν, ἀλλ' [m] ἠρεμεῖ, [n] ἀναγκαῖον τοῦτο μεταβάλλειν πρότερον· [o] ἦν γάρ τι αἴτιον τῆς ἠρεμίας· ἡ γὰρ ἠρέμησις στέρησις [p] τῆς κινήσεως. Ὥστε πρὸ τῆς πρώτης μεταβολῆς ἔσται μεταβολὴ προτέρα. [q] Τὰ μὲν γὰρ κινεῖ μοναχῶς, τὰ δὲ [r] καὶ τὰς ἐναντίας κινή- 8 σεις, οἷον τὸ μὲν πῦρ θερμαίνει, ψύχει δ' οὔ, ἡ δ' ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν ἐναντίων εἶναι μία. Φαίνεται μὲν οὖν [s] κἀκεῖ [t] τι εἶναι ὁμοιότροπον· τὸ γὰρ ψυχρὸν θερμαίνει στραφέν πως καὶ ἀπελθόν, ὥσπερ καὶ ἁμαρτάνει ἑκὼν ὁ ἐπιστήμων, ὅταν ἀνάπαλιν χρήσηται τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀλλ' οὖν ὅσα γε δυνατὰ 9 ποιεῖν [v] καὶ πάσχειν ἢ κινεῖν, τὰ δὲ κινεῖσθαι, οὐ πάντως δυνατά ἐστιν, ἀλλ' ὡδὶ ἔχοντα καὶ πλησιάζοντα ἀλλήλοις. Ὥσθ' ὅταν [w] πλησιάσῃ, κινεῖ, τὸ δὲ κινεῖται, καὶ ὅταν ὑπάρξῃ ὡς [x] εἶναι τὸ μὲν [y] κινητικὸν τὸ δὲ κινητόν. Εἰ τοίνυν μὴ ἀεὶ 10 ἐκινεῖτο, δῆλον ὡς οὐχ οὕτως εἶχον [z] ὡς δυνάμενα τὸ μὲν κινεῖσθαι τὸ δὲ κινεῖν, ἀλλ' [a] ἔδει μεταβάλλειν θάτερον αὐτῶν· ἀνάγκη γὰρ ἐν τοῖς πρός τι τοῦτο συμβαίνειν, οἷον εἰ μὴ ὂν διπλάσιον νῦν διπλάσιον, [b] μεταβάλλειν, [c] εἰ μὴ ἀμφότερα, θάτερον. Ἔσται [d] ἄρα τις προτέρα μεταβολὴ τῆς πρώτης. Πρὸς δὲ τούτοις τὸ πρότερον καὶ ὕστερον πῶς ἔσται χρόνου 11 μὴ ὄντος; ἢ [e] ὁ χρόνος μὴ οὔσης κινήσεως; Εἰ δή [f] ἐστιν ὁ

[f] ἀνάγκη H, om. E. [g] προάγουσιν E, προάγουσι (supra positis ιου) H. [h] ἀναγκαῖον τοῦτο συμβαίνειν F. [i] ὅτι E. [k] ἔστι F. [l] τι] τὸ pr. F. [m] ἠρεμεῖν I. [n] ἀναγκαῖον] δεῖ F.H.I, ἀναγκαῖον δεῖ K. [o] ἦν om. E. [p] τῆς ante κ. om. F.H.I.K. [q] τὰ μὲν] τῷ μὲν K. [r] καὶ om. H. [s] καὶ εκεῖ F.H.I.K. [t] τι om. E. [v] καὶ] ἢ E K. [w] πλησιάζῃ F.H.I. [x] εἶναι] ἦν E. [y] κινητὸν τὸ δὲ κινητικόν F. [z] ὡς] ὡς μὴ I. et pr. F, ὡς ἦν E.K. [a] ἔδει μεταβάλλειν] μετέβαλεν E, μετέβαλλεν K. [b] μεταβάλλει H.K. [c] εἰ] καὶ εἰ I. [d] τις ἄρα I. [e] ὁ om. K. [f] ὁ χρόνος ἐστὶν F.H.I.K.

χρόνος [g] κινήσεως ἀριθμὸς ἢ κίνησίς τις, εἴπερ ἀεὶ χρόνος ἐστίν, ἀνάγκη καὶ κίνησιν ἀΐδιον εἶναι. ʽΑλλὰ μὴν περί γε χρόνου ἔξω ἑνὸς ὁμονοητικῶς ἔχοντες φαίνονται [h] πάντες· 12 [i] ἀγένητον γὰρ εἶναι λέγουσιν. Καὶ διὰ [k] τοῦτο Δημόκριτός [l] γε δείκνυσιν ὡς ἀδύνατον [m] ἅπαντα γεγονέναι· [n] τὸν γὰρ χρόνον [o] ἀγένητον εἶναι. Πλάτων δ' αὐτὸν γεννᾷ μόνος· ἅμα [p] μὲν γὰρ [q] αὐτὸν τῷ οὐρανῷ γεγονέναι, τὸν δ' οὐρανὸν 13 γεγονέναι φησίν. Εἰ [r] οὖν ἀδύνατόν ἐστι [s] καὶ εἶναι καὶ νοῆσαι χρόνον ἄνευ τοῦ νῦν, τὸ δὲ νῦν ἐστὶ μεσότης τις, [t] καὶ ἀρχὴν καὶ τελευτὴν ἔχον [v] ἅμα, ἀρχὴν μὲν τοῦ ἐσομένου [w] χρόνου, τελευτὴν δὲ τοῦ [x] παρελθόντος, ἀνάγκη [y] ἀεὶ εἶναι χρόνον· τὸ γὰρ ἔσχατον τοῦ τελευταίου ληφθέντος χρόνου ἔν τινι τῶν νῦν [z] ἔσται· οὐδὲν γὰρ [a] ἔστι [b] λαβεῖν ἐν τῷ χρόνῳ [c] παρὰ τὸ νῦν. ʽΩστ' ἐπεί ἐστιν ἀρχή [d] τε καὶ τελευτὴ τὸ νῦν, ἀνάγκη αὐτοῦ ἐπ' ἀμφότερα εἶναι [e] ἀεὶ χρόνον. ʽΑλλὰ μὴν εἴγε χρόνον, φανερὸν ὅτι ἀνάγκη εἶναι καὶ κίνη- 14 σιν, εἴπερ ὁ χρόνος πάθος τι κινήσεως. ʽΟ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ἄφθαρτον εἶναι τὴν κίνησιν· καθάπερ [f] γὰρ ἐπὶ τοῦ [g] γενέσθαι κίνησιν συνέβαινε προτέραν [h] εἶναί τινα μεταβολὴν τῆς πρώτης, οὕτως ἐνταῦθα ὑστέραν τῆς τελευταίας· οὐ γὰρ ἅμα [i] παύεται κινούμενον καὶ κινητὸν ὄν, οἷον [k] καόμενον καὶ καυστὸν [l] ὄν (ἐνδέχεται [m] γὰρ καυστὸν εἶναι μὴ [n] καόμενον), οὐδὲ [o] κινητικὸν καὶ κινοῦν. Καὶ τὸ [p] φθαρτὸν [q] δὲ δεήσει φθαρῆναι, ὅταν [r] φθείρηται· καὶ τὸ τούτου φθαρτικὸν πάλιν ὕστερον· καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστίν.

[g] ἀριθμὸς κινήσεως F. [h] πάντες· om. H. [i] ἀγέννητον F.K. [k] τούτου E.H. [l] τε F.H.I. [m] ἅπαν E. [n] τὸν—εἶναι om. pr. F. [o] ἀγ. εἶναι] ἀγέννητον γεγονέναι K, ἀδύνατον γεγονέναι H.I. et rc. F. [p] μὲν om. I.K. [q] αὐτὸν om. E.K. [r] οὖν] δὲ E. [s] καὶ om. F.H.I. [t] καὶ ante ἀρχὴν om. F.H.I. [v] ἅμα] ἀλλ' E. [w] χρόνου om. F. [x] παρεληλυθότος F.H.I. [y] ἀεὶ om. H. [z] ἔστιν F. [a] ἔσται E. [b] ἐν τῷ χρόνῳ λαμβάνειν F.H.I. [c] παρὰ τὸ] παρὰ τὸν E. [d] τε om. F.H. [e] ἀεὶ om. E.K. [f] γὰρ om. I. [g] γενέσθαι καὶ κίνησιν E. [h] τινὰ εἶναι F.H.I.K. [i] παύσεται F.H.I. [k] καιόμενον E.K. [l] ὂν om. K. [m] γὰρ] γὰρ καὶ F. [n] καιόμενον E.K. [o] κινητὸν pr. I. [p] φθαρτικὸν E.K. [q] δὴ E.I. [r] φθείρη K, φθαρῇ E.

Εἰ δὴ [s] ταῦτ' [t] ἀδύνατα, δῆλον ὡς ἔστιν ἀΐδιος κίνησις, ἀλλ' 15
οὐχ ὁτὲ μὲν ἦν ὁτὲ δ' οὔ· καὶ γὰρ ἔοικε τὸ οὕτω λέγειν
πλάσματι μᾶλλον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λέγειν ὅτι πέφυκεν
οὕτως καὶ [v] ταύτην δεῖ [w] νομίζειν εἶναι ἀρχήν, ὅπερ ἔοικεν
Ἐμπεδοκλῆς ἂν εἰπεῖν, ὡς τὸ κρατεῖν καὶ κινεῖν ἐν μέρει τὴν
φιλίαν καὶ τὸ νεῖκος [x] ὑπάρχει τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀνάγκης,
ἠρεμεῖν δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον. Τάχα δὲ καὶ οἱ μίαν ἀρχὴν
ποιοῦντες, [y] ὥσπερ Ἀναξαγόρας, οὕτως ἂν εἴποιεν. Ἀλλὰ 16
μὴν οὐδέν γε ἄτακτον τῶν φύσει καὶ κατὰ φύσιν· [z] ἡ γὰρ
φύσις αἰτία [a] πᾶσι τάξεως. Τὸ δ' ἄπειρον πρὸς τὸ ἄπειρον
οὐδένα λόγον ἔχει· τάξις δὲ πᾶσα [b] λόγος. Τὸ δ' ἄπειρον
χρόνον ἠρεμεῖν, εἶτα κινηθῆναί ποτε, τούτου [c] δὲ μηδεμίαν
εἶναι διαφοράν, ὅτι νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον, μηδ' αὖ τινὰ
τάξιν ἔχειν, [d] οὐκέτι φύσεως ἔργον. Ἢ γὰρ ἁπλῶς ἔχει τὸ 17
φύσει, [e] καὶ οὐχ ὁτὲ μὲν οὕτως ὁτὲ δ' ἄλλως, οἷον τὸ πῦρ
ἄνω φύσει φέρεται καὶ οὐχ ὁτὲ μὲν ὁτὲ δὲ οὔ· ἢ λόγον ἔχει
τὸ μὴ ἁπλοῦν. Διόπερ [f] βέλτιον [g] ὡς Ἐμπεδοκλῆς, κἂν εἴ
τις [h] ἕτερος εἴρηκεν οὕτως ἔχειν, ἐν μέρει τὸ πᾶν ἠρεμεῖν καὶ
κινεῖσθαι πάλιν· τάξιν γὰρ ἤδη τιν' ἔχει τὸ τοιοῦτον. Ἀλλὰ 18
καὶ τοῦτο δεῖ τὸν λέγοντα μὴ [i] φάναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν
αἰτίαν αὐτοῦ λέγειν, καὶ μὴ τίθεσθαι μηδὲν μηδ' ἀξιοῦν
ἀξίωμ' ἄλογον, ἀλλ' [k] ἢ ἐπαγωγὴν ἢ ἀπόδειξιν φέρειν· αὐτὰ
μὲν [l] γὰρ οὐκ αἴτια [l] τὰ ὑποτεθέντα, οὐδὲ τοῦτ' ἦν τὸ φιλό-
τητι ἢ νείκει εἶναι, ἀλλὰ τῆς μὲν τὸ συνάγειν, τοῦ δὲ τὸ
διακρίνειν. Εἰ δὲ [m] προσοριεῖται τὸ ἐν μέρει, λεκτέον ἐφ' 19
ὧν οὕτως, ὥσπερ [n] ὅτι ἔστι τι [o] ὃ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους, ἡ
φιλία, καὶ φεύγουσιν οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλους· τοῦτο γὰρ ὑποτί-
θεται καὶ ἐν τῷ ὅλῳ [p] εἶναι· φαίνεται γὰρ ἐπί τινων οὕτως.

[s] τοῦτ' F.H. [t] ἀδύνατον F.H.I. [v] δεῖ ταύτην E, ταύτην δεῖν F. [w] εἶναι νομίζειν E. [x] ὑπάρχειν F.K. [y] ὥσπερ καὶ ἀναξ. F. H.I. [z] ἡ] εἰ pr. F. [a] τάξεως πᾶσι H. [b] λόγῳ H. [c] δὴ E. [d] οὐκ ἔστι K. [e] καὶ om. F.H.I.K. [f] βέλτιον] ἄμεινον K. [g] ὡς] ὡς ὁ H. [h] ἕτερος οὕτως εἴρηκεν οὕτως F. [i] ἀποφάναι F.H.I. [k] ἢ] ἀεὶ I. [l] γὰρ et τὰ om. E. [m] προσδιοριεῖται K. [n] ὅτι] τι E. [o] ὃ συνάγει] τὸ συνάγον F.H. [p] εἶναι om. I.

20 Τὸ δὲ καὶ [q] δι' ἴσων χρόνων [r] δεῖται λόγου τινός. [v]Ὅλως δὲ τὸ νομίζειν ἀρχὴν εἶναι ταύτην ἱκανήν, [s] ὅτι ἀεὶ [t] ἢ ἔστιν οὕτως ἢ γίγνεται, οὐκ ὀρθῶς [v] ἔχει ὑπολαβεῖν, [w] ἐφ' ὃ Δημόκριτος ἀνάγει τὰς περὶ φύσεως αἰτίας, [x] ὡς οὕτω καὶ [y] τὸ πρότερον [z] ἐγίνετο· τοῦ δὲ ἀεὶ οὐκ ἀξιοῖ ἀρχὴν ζητεῖν, λέγων 21 ἐπί τινων ὀρθῶς, [a] ὅτι δ' ἐπὶ πάντων, οὐκ ὀρθῶς. Καὶ γὰρ τὸ τρίγωνον ἔχει δυσὶν ὀρθαῖς ἀεὶ τὰς γωνίας ἴσας, ἀλλ' ὅμως ἐστί [b] τι τῆς [c] ἀϊδιότητος ταύτης ἕτερον αἴτιον· τῶν μέντοι ἀρχῶν οὐκ ἔστιν ἕτερον αἴτιον ἀϊδίων οὐσῶν. [v]Ὅτι μὲν [d] οὖν οὐδεὶς [e] ἦν χρόνος οὐδ' ἔσται ὅτε [f] κίνησις οὐκ ἦν ἢ οὐκ ἔσται, εἰρήσθω τοσαῦτα.

2 Τὰ δ' ἐναντία τούτοις οὐ χαλεπὸν λύειν. Δόξειε δ' ἂν ἐκ τῶν τοιῶνδε σκοποῦσιν ἐνδέχεσθαι μάλιστα κίνησιν εἶναί ποτε μὴ οὖσαν ὅλως, πρῶτον μὲν ὅτι οὐδεμία ἀΐδιος μεταβολή· μεταβολὴ γὰρ [g] ἅπασα πέφυκεν ἔκ τινος εἴς τι, ὥστε ἀνάγκη [h] πάσης μεταβολῆς εἶναι πέρας τἀναντία ἐν οἷς γίγνεται, εἰς 2 ἄπειρον δὲ κινεῖσθαι μηδέν. [v]Ἔτι ὁρῶμεν ὅτι δυνατὸν κινηθῆναι μήτε κινούμενον μήτ' ἔχον ἐν [i] ἑαυτῷ μηδεμίαν κίνησιν, οἷον ἐπὶ τῶν ἀψύχων, ὧν οὔτε μέρος οὐδὲν οὔτε τὸ ὅλον κινούμενον ἀλλ' ἠρεμοῦν κινεῖταί ποτε. Προσῆκε δὲ ἢ ἀεὶ 3 [k] κινεῖσθαι ἢ μηδέποτε, εἴπερ μὴ γίνεται οὐκ οὖσα. Πολὺ δὲ [l] μάλιστα τὸ τοιοῦτον ἐπὶ τῶν ἐμψύχων [m] εἶναι φανερόν· οὐδεμιᾶς γὰρ [n] ἐν ἡμῖν [o] ἐνούσης κινήσεως ἐνίοτε, ἀλλ' ἡσυχάζοντες [p] ὅμως κινούμεθά ποτε, καὶ ἐγγίνεται ἐν ἡμῖν ἐξ ἡμῶν [q] αὐτῶν ἀρχὴ κινήσεως [r] ἐνίοτε, κἂν μηθὲν ἔξωθεν κινήσῃ. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἀψύχων οὐχ ὁρῶμεν ὁμοίως, ἀλλ' ἀεὶ [s] κινεῖ τι [t] αὐτὰ τῶν ἔξωθεν ἕτερον· τὸ δὲ ζῷον αὐτό φαμεν [v] ἑαυτὸ κινεῖν. [v]Ὥστ' εἴπερ ἠρεμεῖ ποτὲ πάμπαν, ἐν ἀκινήτῳ

[q] δι' om. E. [r] δεῖται καὶ λόγου H. [s] εἴτι K. [t] ἢ ante ἔστιν om. E.K. [v] ἔχειν E. [w] εἰς K. [x] ὅτι E. [y] τὰ πρότερα K. [z] ἐγένετο H. [a] ὅτι—ὀρθῶς om. E. [b] τι om. K. [c] ἰδιότητος E. [d] οὖν] τοίνυν F.H. [e] ἦν corr. E. [f] κίνησις ἢ οὐκ H.K. [g] πᾶσα K. [h] ἁπάσης H.I. [i] αὐτῷ K. [k] γίγνεσθαι E. [l] τὸ τοιοῦτον μάλιστα I. [m] εἶναι] ἐστὶ F.H. [n] ἐν ἡμῖν om. F.H. [o] οὔσης F. [p] ὁμοίως E. [q] αὐτῶν om. E. [r] ἐνίοτε om. E.K. [s] κινεῖ post τι H, post αὐτὰ F. [t] αὐτὰ om. I. [v] αὐτὸ I.

κίνησις ἂν [w] γένοιτο ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔξωθεν. Εἰ δ' [x] ἐν 4 ζῴῳ τοῦτο δυνατὸν γενέσθαι, τί κωλύει [y] τὸ αὐτὸ συμβῆναι καὶ [z] κατὰ τὸ πᾶν; Εἰ γὰρ ἐν μικρῷ κόσμῳ [a] γίνεται, [b] καὶ ἐν μεγάλῳ· καὶ εἰ ἐν τῷ κόσμῳ, [c] κἂν τῷ ἀπείρῳ, εἴπερ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸ ἄπειρον καὶ ἠρεμεῖν ὅλον. Τούτων δὴ τὸ μὲν πρῶτον λεχθέν, τὸ μὴ τὴν αὐτὴν ἀεὶ καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ εἶναι τὴν κίνησιν τὴν εἰς [d] τὰ ἀντικείμενα, ὀρθῶς λέγεται. Τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως ἀναγκαῖον, εἴπερ μὴ ἀεὶ μίαν καὶ τὴν 5 αὐτὴν εἶναι δυνατὸν τὴν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς κίνησιν· λέγω δ' οἷον πότερον τῆς μιᾶς χορδῆς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς φθόγγος, ἢ [e] ἀεὶ ἕτερος, ὁμοίως [f] ἐχούσης καὶ κινουμένης. Ἀλλ' ὅμως ὁποτέρως [g] ποτ' ἔχει, οὐδὲν κωλύει τὴν αὐτὴν εἶναί τινα τῷ συνεχῆ εἶναι καὶ ἀΐδιον· δῆλον δ' ἔσται μᾶλλον ἐκ τῶν ὕστερον. Τὸ δὲ κινεῖσθαι μὴ κινούμενον οὐδὲν ἄτοπον, [h] ἐὰν 6 ὁτὲ μὲν ᾖ τὸ [i] κινῆσαν ἔξωθεν, ὁτὲ δὲ μή. [k] Τοῦτο μέντοι πῶς ἂν εἴη, ζητητέον, λέγω δὲ ὥστε τὸ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινητικοῦ ὄντος ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι ὁτὲ δὲ μή· οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἀπορεῖ ὁ τοῦτο λέγων ἢ διὰ τί οὐκ ἀεὶ τὰ μὲν ἠρεμεῖ τῶν ὄντων τὰ δὲ κινεῖται. Μάλιστα δ' ἂν δόξειε τὸ τρίτον ἔχειν 7 ἀπορίαν, ὡς ἐγγιγνομένης οὐκ ἐνούσης πρότερον κινήσεως, τὸ συμβαῖνον [l] ἐπὶ τῶν ἐμψύχων· ἠρεμοῦν γὰρ πρότερον μετὰ ταῦτα βαδίζει, κινήσαντος τῶν ἔξωθεν οὐδενός, ὡς δοκεῖ. Τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. Ὁρῶμεν [m] γὰρ ἀεί τι κινούμενον ἐν 8 τῷ ζῴῳ τῶν συμφύτων· [n] τούτου δὲ τῆς κινήσεως οὐκ αὐτὸ τὸ ζῷον αἴτιον, ἀλλὰ τὸ περιέχον ἴσως. Αὐτὸ δέ φαμεν [o] ἑαυτὸ κινεῖν οὐ πᾶσαν κίνησιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τόπον. Οὐδὲν οὖν 9 κωλύει, μᾶλλον [p] δ' ἴσως ἀναγκαῖον, [q] τῷ σώματι πολλὰς ἐγγίγνεσθαι κινήσεις ὑπὸ τοῦ περιέχοντος, τούτων δ' [r] ἐνίας

[w] γίγνοιτο E.H.I. [x] ἐν om. E. [y] τὸ] τοῦτο τὸ E. [z] τὸ κατὰ E. [a] γίγνεσθαι H.I. [b] καὶ ἐν] κἂν E. [c] κἂν] καὶ F, καὶ ἐν I.H.K. [d] τὰ] τ' I, om. F. [e] ἀεὶ om. I. [f] ἠχούσης corr. H. [g] ποτ'] πως H, om. F. [h] ἂν E.K. [i] κινῆσον H. [k] τοῦτο—δὲ μή om. H, in margine ponit F. [l] ὑπὸ I. [m] γὰρ δὴ αἰεί K. [n] τούτων E. [o] αὑτὸ F.H.I, αὐτὸ K. [p] ἴσως δ' F. [q] τῷ] ἐν μὲν τῷ E.K. τῷ σώματι post κινήσεις F. [r] ἔνια K.

τὴν διάνοιαν ἢ τὴν ὄρεξιν κινεῖν, [t] ἐκείνην δὲ τὸ ὅλον ἤδη ζῷον κινεῖν, [v] ὁποῖον συμβαίνει περὶ τοὺς ὕπνους· αἰσθητικῆς μὲν γὰρ οὐδεμιᾶς ἐνούσης κινήσεως, ἐνούσης μέντοι τινός, ἐγείρεται [w] τὰ ζῷα [x] πάλιν. Ἀλλὰ γὰρ φανερὸν ἔσται καὶ περὶ τούτων ἐκ τῶν ἑπομένων.

3 Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως [y] ἔσται ἥπερ καὶ περὶ τῆς λεχθείσης ἀπορίας, διὰ τί [z] ποτε ἔνια τῶν ὄντων ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δὲ ἠρεμεῖ πάλιν. Ἀνάγκη [a] δ' ἤτοι [b] πάντα ἠρεμεῖν ἀεί, ἢ πάντ' ἀεὶ κινεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν κινεῖσθαι τὰ δ' ἠρεμεῖν, καὶ πάλιν τούτων ἤτοι τὰ μὲν κινούμενα κινεῖσθαι ἀεὶ τὰ δ' ἠρεμοῦντα ἠρεμεῖν, ἢ πάντα πεφυκέναι ὁμοίως [c] κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν, ἢ τὸ λοιπὸν ἔτι καὶ τρίτον· ἐνδέχεται γὰρ τὰ μὲν ἀεὶ τῶν ὄντων ἀκίνητα εἶναι, τὰ δ' ἀεὶ κινούμενα, τὰ δ' ἀμφο-2 τέρων μεταλαμβάνειν. Ὅπερ ἡμῖν λεκτέον ἐστίν· τοῦτο γὰρ ἔχει λύσιν [d] τε πάντων ἀπορουμένων, καὶ τέλος ἡμῖν ταύτης τῆς πραγματείας ἐστίν. Τὸ μὲν οὖν πάντ' ἠρεμεῖν, καὶ τούτου ζητεῖν λόγον [e] ἀφέντας τὴν αἴσθησιν, ἀρρωστία τίς ἐστι διανοίας, καὶ περὶ ὅλου τινὸς ἀλλ' οὐ περὶ μέρους ἀμφισβήτησις· οὐδὲ μόνον πρὸς [f] τὸν φυσικόν, ἀλλὰ πρὸς [g] πάσας τὰς ἐπιστήμας ὡς εἰπεῖν καὶ πάσας τὰς δόξας διὰ τὸ 3 κινήσει χρῆσθαι πάσας. Ἔτι δ' αἱ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐνστάσεις, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ τὰ μαθήματα λόγοις οὐδέν [h] εἰσι πρὸς [i] τὸν [k] μαθηματικόν, ὁμοίως δὲ καὶ [l] ἐπὶ τῶν ἄλλων, [m] οὕτως [n] οὐδὲ περὶ τοῦ νῦν ῥηθέντος πρὸς [o] τὸν φυσικόν· 4 ὑπόθεσις γὰρ ὅτι ἡ φύσις ἀρχὴ [p] τῆς κινήσεως. Σχεδὸν δέ [q] τι καὶ τὸ φάναι [r] πάντα κινεῖσθαι ψεῦδος μέν, ἧττον δὲ [s] τούτου παρὰ τὴν μέθοδον· ἐτέθη μὲν γὰρ ἡ φύσις ἐν τοῖς φυσικοῖς ἀρχὴ καθάπερ κινήσεως καὶ ἠρεμίας, ὁμοίως δὲ φυσι-

[t] ἐκείνη K. [v] οἷον E. [w] τὰ] πάντα τὰ E. [x] πάλιν om. E. [y] ἔσται om. E. [z] ποτε om. F. [a] δὴ ἤτοι F.K, δή τοι H. [b] πάντα καὶ ἠρεμεῖν F. [c] κινεῖσθαι om. pr. F. [d] πάντων τε F.H.I. [e] ἀφέντα K. [f] τὸ H.I. [g] ἁπάσας E.K. [h] ἐστιν E. [i] τὸ F.I, τὰ K. [k] μαθητικὸν E, μαθηματικὰ K. [l] περὶ F. [m] οὕτως om. K. [n] οὐδὲν H. [o] τὸ I. [p] τῆς] τις H.I. [q] τι om. E.F.H.K. [r] κινεῖσθαι πάντα E.K. [s] τοῦτο F.H.I, om. H.

κὸν ἡ κίνησις· [t] καὶ φασί τινες κινεῖσθαι τῶν ὄντων οὐ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα καὶ ἀεί, ἀλλὰ λανθάνειν τοῦτο τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν. Πρὸς οὓς καίπερ οὐ διορίζοντας ποίαν 5 κίνησιν λέγουσιν, ἢ [v] πάσας, οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆσαι· οὔτε γὰρ αὐξάνεσθαι οὔτε φθίνειν οἷόν τε συνεχῶς, ἀλλ' [w] ἔστι καὶ τὸ μέσον. Ἔστι δ' ὅμοιος [x] ὁ λόγος τῷ περὶ [y] τοῦ τὸν σταλαγμὸν κατατρίβειν καὶ τὰ ἐκφυόμενα τοὺς λίθους διαιρεῖν· οὐ γὰρ εἰ τοσόνδε [z] ἐξέωσεν ἢ ἀφεῖλεν ὁ σταλαγμός, καὶ τὸ ἥμισυ ἐν ἡμίσει χρόνῳ [a] πρότερον· ἀλλ' ὥσπερ ἡ νεωλκία, καὶ οἱ σταλαγμοὶ οἱ [b] τοσοιδὶ [c] τοσονδὶ κινοῦσι, τὸ δὲ μέρος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ χρόνῳ τοσοῦτον. Διαιρεῖται μὲν οὖν 6 τὸ ἀφαιρεθὲν εἰς πλείω, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν ἐκινήθη χωρίς, ἀλλ' [d] ἅμα. Φανερὸν οὖν ὡς οὐκ ἀναγκαῖον ἀεί τι ἀπιέναι, [e] ὅτι διαιρεῖται ἡ φθίσις εἰς ἄπειρα, ἀλλ' ὅλον ποτὲ ἀπιέναι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως [f] ὁποιασποτοῦν· οὐ γὰρ εἰ μεριστὸν εἰς [g] ἄπειρον τὸ ἀλλοιούμενον, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀλλοίωσις, ἀλλ' ἀθρόα γίνεται πολλάκις, ὥσπερ ἡ πῆξις. Ἔτι 7 ὅταν [h] τις νοσήσῃ, ἀνάγκη χρόνον γενέσθαι ἐν ᾧ ὑγιασθήσεται, καὶ μὴ ἐν [i] πέρατι χρόνου μεταβάλλειν· [k] ἀνάγκη δὲ εἰς ὑγίειαν μεταβάλλειν καὶ [l] μὴ εἰς ἄλλο μηθέν. Ὥστε τὸ φάναι συνεχῶς ἀλλοιοῦσθαι λίαν ἐστὶ τοῖς φανεροῖς ἀμφισβητεῖν. Εἰς τοὐναντίον γὰρ ἡ ἀλλοίωσις· [m] ὁ δὲ λίθος οὔτε σκληρότερος γίνεται οὔτε μαλακώτερος. Κατά τε τὸ φέρεσθαι θαυμαστὸν εἰ λέληθεν ὁ λίθος κάτω φερόμενος ἢ μένων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔτι δ' ἡ γῆ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἐξ 8 ἀνάγκης μένουσι [n] μὲν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις, [o] κινοῦνται δὲ βιαίως ἐκ τούτων· εἴπερ οὖν ἔνι' [p] αὐτῶν ἐστὶν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις, ἀνάγκη μηδὲ κατὰ τόπον πάντα κινεῖσθαι. Ὅτι

[t] καὶ ante φασί om. E. [v] πᾶσαν I. [w] ἔστι καὶ τὸ μέσον om. E. [x] ὁ om. E. [y] τοῦ om. I. [z] ἔωσεν F.H.I.K. [a] πρότερον om. H. [b] τοσοίδε F.H. [c] τοσόνδε F.H.I.K. [d] ἅμα ὅλον φανερὸν H. [e] ὅτι —ἀπιέναι om. I. [f] ὁποιασοῦν F.H.I.K. [g] ἄπειρα E.K. [h] τι νοσήσῃ E, νοσήσῃ τι F.H, νοσήσῃ τις I.K. [i] πέρασι F. et corr. K. [k] ἀνάγκη δὲ εἰς] καὶ E. ἀνάγκη—μεταβάλλειν om. pr. F. [l] μὴ om. F.H.I.K. [m] ὅ τε F.I.K. [n] μὲν om. F. [o] κινεῖται F.H.I. [p] ἐστὶν αὐτῶν K.

μὲν [q] οὖν ἀδύνατον ἢ ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι ἢ ἀεὶ πάντα ἠρεμεῖν, ἐκ τούτων καὶ [r] ἄλλων τοιούτων πιστεύσειεν ἄν τις.
9 Ἀλλὰ μὴν [s] οὐδὲ τὰ μὲν ἀεὶ ἐνδέχεται ἠρεμεῖν, τὰ δ' ἀεὶ κινεῖσθαι, ποτὲ δ' ἠρεμεῖν καὶ ποτὲ κινεῖσθαι μηδέν. Λεκτέον δ' ὅτι ἀδύνατον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν εἰρημένων πρότερον, καὶ ἐπὶ τούτων· ὁρῶμεν [t] γὰρ ἐπὶ τῶν αὐτῶν γιγνομένας τὰς εἰρημένας μεταβολάς. Καὶ πρὸς τούτοις ὅτι μάχεται τοῖς φανεροῖς ὁ ἀμφισβητῶν· οὔτε γὰρ [v] ἡ αὔξησις οὔθ' ἡ βίαιος [w] ἔσται κίνησις, εἰ μὴ κινήσεται παρὰ φύσιν ἠρεμοῦν πρότε-
10 ρον. Γένεσιν οὖν ἀναιρεῖ καὶ φθορὰν οὗτος ὁ λόγος. Σχεδὸν [x] δὲ καὶ τὸ κινεῖσθαι γίνεσθαί τι καὶ φθείρεσθαι δοκεῖ πᾶσιν· εἰς ὃ μὲν γὰρ μεταβάλλει, γίνεται τοῦτο ἢ ἐν τούτῳ, [y] ἐξ οὗ δὲ μεταβάλλει, φθείρεται τοῦτο ἢ ἐντεῦθεν. Ὥστε
11 δῆλον ὅτι τὰ μὲν κινεῖται, τὰ δ' ἠρεμεῖ ἐνίοτε. Τὸ δὲ πάντα ἀξιοῦν ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ κινεῖσθαι, τοῦτ' ἤδη συναπτέον πρὸς τοὺς πάλαι λόγους. Ἀρχὴν δὲ πάλιν ποιητέον ἀπὸ τῶν νῦν διορισθέντων, τὴν αὐτὴν ἥνπερ ἠρξάμεθα πρότερον. [z] Ἢ γάρ τοι πάντα [a] ἠρεμεῖ, ἢ πάντα κινεῖται, ἢ τὰ μὲν
12 ἠρεμεῖ τὰ δὲ κινεῖται τῶν ὄντων. Καὶ εἰ τὰ μὲν ἠρεμεῖ τὰ δὲ [b] κινεῖται, ἀνάγκη ἤτοι πάντα ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ [c] κινεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖν τὰ δ' ἀεὶ κινεῖσθαι αὐτῶν, τὰ δ' ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ κινεῖσθαι. Ὅτι [d] μὲν τοίνυν οὐχ οἷόν τε πάντ' ἠρεμεῖν, εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, [e] εἴπωμεν δὲ καὶ νῦν. Εἰ γὰρ [f] καὶ κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχει, καθάπερ [g] φασί τινες εἶναι τὸ ὂν ἄπειρον καὶ ἀκίνητον, ἀλλ' [h] οὔτι φαίνεταί γε κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ [i] κινεῖσθαι πολλὰ τῶν ὄντων.
13 Εἴπερ οὖν ἐστὶ δόξα ψευδὴς ἢ ὅλως δόξα, [k] καὶ κίνησίς [l] ἐστι,

[q] οὖν οὐ δυνατὸν H.I. [r] τοιούτων ἄλλων F. [s] οὔτε F.H.I. [t] γὰρ καὶ ἐπὶ E. [v] ἡ post γὰρ om. F.H.I.K. [w] ἔστι F. [x] δὲ om. F. [y] ἐξ—τοῦτο om. pr. K. [z] ἤτοι γὰρ K. [a] κινεῖται ἢ πάντα ἠμεμεῖ F. [b] κινεῖται τῶν ὄντων ἀνάγκη F.H.I.K. [c] κινεῖσθαι. Καὶ πάλιν τούτων ἢ τὰ μὲν κινούμενα κινεῖται ἀεὶ τὰ δ' ἠρεμοῦντα ἠρεμεῖ, ἢ ὁμοίως πάντα ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖ ὁτὲ δὲ κινεῖται. Ὅτι margo K. [d] μὲν οὖν τοίνυν H.I. [e] ειπων E. [f] καὶ post γὰρ om. K. [g] τινές φασιν F.H.I.K [h] οὗτοι I. [i] κινεῖται F.H.I. [k] καὶ] εἰ H. [l] ἐστι κἂν] ἐστι καὶ H.K.

κἂν εἰ φαντασία, κἂν [m] *εἰ ὁτὲ μὲν οὕτως δοκεῖ* [n] *εἶναι ὁτὲ δ' ἑτέρως· ἡ γὰρ φαντασία καὶ ἡ δόξα κινήσεις τινὲς* [o] *εἶναι δοκοῦσιν.* Ἀλλὰ *τὸ μὲν περὶ* [p] *τούτου σκοπεῖν, καὶ ζητεῖν* λόγον [q] *ὧν βέλτιον ἔχομεν ἢ* λόγου *δεῖσθαι, κακῶς κρίνειν ἐστὶ τὸ βέλτιον καὶ* [r] *τὸ χεῖρον καὶ* [r] *τὸ πιστὸν καὶ τὸ μὴ πιστὸν καὶ ἀρχὴν καὶ μὴ ἀρχήν.* Ὁμοίως *δὲ ἀδύνατον καὶ τὸ* 14 *πάντα κινεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν* [s] *ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ δ'* [t] *ἀεὶ ἠρεμεῖν.* Πρὸς *ἅπαντα γὰρ ταῦτα* [v] *ἱκανὴ μία πίστις· ὁρῶμεν γὰρ ἔνια ὁτὲ μὲν κινούμενα ὁτὲ δ' ἠρεμοῦντα.* Ὥστε *φανερὸν ὅτι ἀδύνατον ὁμοίως τὸ πάντα ἠρεμεῖν καὶ τὸ πάντα κινεῖσθαι συνεχῶς τῷ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ δ' ἠρεμεῖν ἀεί.* Λοιπὸν *οὖν* [w] *θεωρῆσαι πότερον πάντα τοιαῦτα οἷα κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν, ἢ ἔνια μὲν οὕτως, ἔνια δ' ἀεὶ ἠρεμεῖ, ἔνια δ' ἀεὶ κινεῖται· τοῦτο γὰρ δεικτέον ἡμῖν.*

Τῶν *δὴ κινούντων καὶ κινουμένων τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς* 4 *κινεῖ καὶ κινεῖται, τὰ δὲ καθ'* [x] *αὐτά, κατὰ συμβεβηκὸς μὲν* [y] *οἷον ὅσα τε τῷ ὑπάρχειν τοῖς κινοῦσιν ἢ κινουμένοις καὶ* [z] *τὰ κατὰ μόριον, τὰ δὲ καθ'* [a] *αὐτά, ὅσα μὴ τῷ ὑπάρχειν τῷ κινοῦντι ἢ* [b] *τῷ κινουμένῳ, μηδὲ τῷ μόριόν τι αὐτῶν κινεῖν ἢ κινεῖσθαι.* Τῶν *δὲ καθ'* [c] *αὑτὰ* [d] *τὰ μὲν ὑφ'* [e] *ἑαυτοῦ τὰ δ'* 2 *ὑπ' ἄλλου, καὶ τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν· τό τε γὰρ αὐτὸ ὑφ'* [f] *αὑτοῦ κινούμενον φύσει κινεῖται, οἷον ἕκαστον τῶν ζῴων· κινεῖται γὰρ τὸ ζῷον αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ, ὅσων* [g] *δ' ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτοῖς τῆς κινήσεως, ταῦτα φύσει φαμὲν κινεῖσθαι.* Διὸ *τὸ μὲν ζῷον ὅλον φύσει* [h] *αὐτὸ* [i] *ἑαυτὸ κινεῖ, τὸ* 3 [k] *μέντοι σῶμα ἐνδέχεται καὶ φύσει καὶ παρὰ φύσιν κινεῖσθαι·* [l] *διαφέρει γὰρ ὁποίαν τε* [m] *ἂν κίνησιν κινούμενον τύχῃ καὶ ἐκ ποίου στοιχείου συνεστηκός.* [n] Καὶ *τῶν ὑπ' ἄλλου κινου-*

[m] *εἰ* ante *ὁτὲ* om. F. [n] *εἶναι* om. K. [o] *εἶναι* om. H.I. [p] *τούτων* F, *τοῦ* I. [q] *ὧν* om. E. [r] *τὸ* ante *χεῖρον* et ante *πιστὸν* om. E. [s] *ἀεὶ* om. H. [t] *ἠρεμεῖν ἀεί* H.I. [v] *μία ἱκανὴ* F.H.I. [w] *θεωρητέον* F.H.I. [x] *αὑτὸ* F.H. [y] *οἷον* om. pr. K. [z] *τὰ* post *καὶ* om. E. et pr. K. [a] *ἑαυτὰ* H.I. [b] *τῷ* post *ἢ* om. E.I. [c] *ἑαυτὰ* F.H. [d] *τὰ—ἑαυτοῦ* om. E, *τὰ* om. K. [e] *αὑτοῦ* I. [f] *ἑαυτοῦ* H.I. [g] *δ'*] *τε* K. [h] *αὑτὸ* om. I. [i] *αὑτὸ* F.I.K. [k] *μέντοι*] *δὲ* K. [l] *διαφέροι* H. [m] *ἂν* om. F.H.I.K. [n] *καὶ* ante *τῶν* om. E.

μένων τὰ μὲν φύσει [o] κινεῖται τὰ δὲ παρὰ φύσιν, παρὰ φύσιν
4 μὲν οἷον τὸ γεηρὰ ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω. Ἔτι [p] δὲ τὰ μόρια
τῶν ζῴων πολλάκις κινεῖται παρὰ φύσιν, παρὰ τὰς θέσεις
καὶ τοὺς τρόπους τῆς κινήσεως· καὶ μάλιστα τὸ ὑπό τινος
κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐν τοῖς παρὰ φύσιν κινουμένοις ἐστὶ
5 φανερὸν διὰ τὸ δῆλον εἶναι ὑπ' ἄλλου κινούμενον. Μετὰ δὲ
τὰ παρὰ φύσιν [q] τῶν κατὰ φύσιν τὰ αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν, οἷον
[r] τὰ ζῷα· οὐ γὰρ τοῦτ' ἄδηλον, εἰ ὑπό τινος κινεῖται, ἀλλὰ
πῶς δεῖ διαλαβεῖν αὐτοῦ τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον· ἔοικε
[s] γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς πλοίοις καὶ τοῖς μὴ φύσει συνισταμέ-
νοις, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ζῴοις εἶναι διῃρημένον τὸ κινοῦν καὶ
6 τὸ κινούμενον, καὶ οὕτω τὸ ἅπαν αὐτὸ αὑτὸ [t] κινεῖν. Μά-
λιστα δ' ἀπορεῖται τὸ λοιπὸν τῆς εἰρημένης τελευταίας διαι-
ρέσεως· τῶν γὰρ ὑπ' ἄλλου κινουμένων τὰ μὲν παρὰ φύ-
σιν ἐθήκαμεν κινεῖσθαι, τὰ δὲ λείπεται [v] ἀντιθεῖναι ὅτι
φύσει. Ταῦτα δ' ἐστὶν ἃ τὴν ἀπορίαν παράσχοι ἂν ὑπὸ
τίνος κινεῖται, οἷον τὰ κοῦφα καὶ [w] τὰ βαρέα. Ταῦτα
[x] γὰρ εἰς [y] μὲν τοὺς ἀντικειμένους [z] τόπους βίᾳ κινεῖται, εἰς
δὲ τοὺς οἰκείους, τὸ μὲν κοῦφον ἄνω τὸ δὲ βαρὺ κάτω, φύσει·
τὸ δ' ὑπὸ τίνος οὐκέτι φανερόν, ὥσπερ ὅταν κινῶνται παρὰ
7 φύσιν. Τό τε γὰρ αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν φάναι ἀδύνατον· ζωτι-
κόν τε γὰρ τοῦτο καὶ τῶν ἐμψύχων ἴδιον, καὶ ἱστάναι ἂν
[a] ἐδύνατο [b] αὐτά· λέγω δ' οἷον, εἰ τοῦ βαδίζειν αἴτιον αὑτῷ,
καὶ τοῦ μὴ βαδίζειν, ὥστ' [c] ἐπεὶ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἄνω φέρεσθαι
8 τῷ πυρί, δῆλον ὅτι ἐπ' αὐτῷ καὶ [d] τὸ κάτω. Ἄλογον δὲ
καὶ τὸ μίαν κίνησιν κινεῖσθαι [e] μόνην ὑφ' αὑτῶν, εἴγε αὐτὰ
ἑαυτὰ κινοῦσιν. Ἔτι πῶς ἐνδέχεται [f] συνεχές τι καὶ συμ-
φυὲς αὐτὸ [g] ἑαυτὸ κινεῖν; Ἧι γὰρ ἓν καὶ συνεχὲς μὴ ἁφῇ,
[h] ταύτῃ ἀπαθές· ἀλλ' ᾗ κεχώρισται, ταύτῃ τὸ μὲν πέφυκε

[o] κινεῖσθαι K. [p] δὲ καὶ τὰ K. [q] τῶν κατὰ φύσιν om. pr. E. [r] τὰ om. E. [s] γὰρ] γὰρ τάχα F. et rc. K. [t] κινεῖ H.I. [v] τιθειναι E, ἀντιτιθέναι K. [w] τὰ post καὶ om. H. [x] γὰρ] γὰρ ἂν F. et rc. K. [y] μὲν om. H.I. [z] βίᾳ κινεῖται τόπους I. [a] δύναιτο F. [b] αὐτὰ F, αυτο αυτο E, αὐτὸ ἑαυτὸ K. [c] εἰ E.K. [d] τὸ ante κάτω om. E. [e] μόνον K, om. I. [f] συμφύες τι καὶ συνεχὲς I. [g] αὐτὸ F.I. [h] ταύτῃ—κεχώρισται om. pr. E.

ποιεῖν τὸ δὲ πάσχειν. Οὔτ' ἄρα τούτων οὐθὲν αὐτὸ ἑαυτὸ 9 κινεῖ ([i] συμφυῆ γάρ), οὔτ' ἄλλο συνεχὲς οὐδέν, ἀλλ' ἀνάγκη [k] διῃρῆσθαι τὸ κινοῦν ἐν ἑκάστῳ πρὸς τὸ κινούμενον, οἷον ἐπὶ τῶν ἀψύχων ὁρῶμεν, ὅταν κινῇ τι τῶν ἐμψύχων [l] αὐτά. Ἀλλὰ συμβαίνει καὶ [m] ταῦτα ὑπό τινος [n] ἀεὶ κινεῖσθαι· γένοιτο δ' [o] ἂν φανερὸν διαιροῦσι τὰς αἰτίας. Ἔστι δὲ καὶ 10 ἐπὶ τῶν κινούντων λαβεῖν τὰ εἰρημένα· τὰ μὲν γὰρ παρὰ φύσιν αὐτῶν κινητικά ἐστιν, οἷον ὁ μοχλὸς οὐ φύσει τοῦ βάρους κινητικός, τὰ δὲ φύσει, οἷον τὸ ἐνεργείᾳ θερμὸν κινητικὸν τοῦ δυνάμει θερμοῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Καὶ κινητὸν δ' ὡσαύτως φύσει τὸ δυνάμει 11 ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ ποῦ, ὅταν ἔχῃ τὴν ἀρχὴν τὴν τοιαύτην ἐν [p] αὑτῷ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός· εἴη γὰρ [q] ἂν τὸ [r] αὐτὸ καὶ [s] ποιὸν καὶ ποσόν, ἀλλὰ θατέρῳ θάτερον συμβέβηκε καὶ οὐ καθ' αὑτὸ ὑπάρχει. Τὸ δὴ πῦρ καὶ ἡ γῆ [t] κινοῦνται ὑπό τινος βίᾳ μέν, ὅταν παρὰ φύσιν, φύσει δ', ὅταν εἰς [v] τὰς [w] αὑτῶν [x] ἐνεργείας δυνάμει ὄντα. Ἐπεὶ δὲ τὸ δυνάμει 12 πλεοναχῶς λέγεται, τοῦτ' αἴτιον τοῦ μὴ φανερὸν εἶναι ὑπὸ τίνος τὰ τοιαῦτα κινεῖται, οἷον τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω. Ἔστι δὲ δυνάμει ἄλλως ὁ μανθάνων ἐπιστήμων καὶ ὁ ἔχων ἤδη καὶ μὴ [y] θεωρῶν. Ἀεὶ δ', ὅταν ἅμα τὸ ποιητικὸν καὶ 13 [z] τὸ παθητικὸν ὦσι, γίνεται [a] ἐνίοτε ἐνεργείᾳ τὸ δυνατόν, οἷον τὸ μανθάνον ἐκ δυνάμει ὄντος ἕτερον γίνεται δυνάμει. Ὁ γὰρ ἔχων ἐπιστήμην μὴ θεωρῶν δὲ δυνάμει [b] ἐστὶν ἐπιστήμων πως, ἀλλ' οὐχ ὡς καὶ πρὶν μαθεῖν. Ὅταν δ' οὕτως 14 ἔχῃ, ἐάν [c] τι μὴ κωλύῃ, ἐνεργεῖ καὶ θεωρεῖ, ἢ ἔσται ἐν τῇ ἀντιφάσει [d] καὶ ἀγνοίᾳ. Ὁμοίως δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν· τὸ γὰρ ψυχρὸν δυνάμει θερμόν, ὅταν δὲ [e] μετα-

[i] συμφυὴς E. [k] διαιρεῖσθαι H. [l] αὐτά om. E. [m] αὐτὰ H. [n] ἀεὶ om. I. [o] ἂν om. F. [p] ἑαυτῷ H.I. [q] ἂν om. F. [r] αὐτὸ καὶ] αὐτὸ κατὰ F. [s] ποσὸν καὶ ποιὸν F.I. [t] κινεῖται F. [v] τὴν F. [w] ἑαυτῶν K. [x] ἐνέργειαν F. [y] θ.] ἐνεργῶν E. [z] τὸ om. E. [a] ἐνίοτε om. I. et pr. F. [b] ἐστὶν om. H. [c] μήτι K. [d] καὶ ἐν ἀγνοίᾳ H. [e] μεταβάλλῃ H.

βάλῃ, ἤδη πῦρ, καίει [f] δέ, [g] ἂν μή τι [h] κωλύῃ καὶ ἐμποδίζῃ.
15 Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὸ βαρὺ [i] καὶ κοῦφον· [k] τὸ γὰρ κοῦφον γίνεται ἐκ βαρέος, οἷον ἐξ ὕδατος ἀήρ· τοῦτο γὰρ δυνάμει πρῶτον, καὶ ἤδη κοῦφον, καὶ ἐνεργήσει [l] γ' εὐθύς, [m] ἂν μή τι κωλύῃ. Ἐνέργεια δὲ τοῦ κούφου τὸ ποῦ εἶναι 16 καὶ ἄνω, κωλύεται [n] δ', ὅταν [o] ἐν τῷ ἐναντίῳ τόπῳ ᾖ. Καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ καὶ [p] ἐπὶ τοῦ ποιοῦ. Καίτοι τοῦτο [q] ζητεῖται, διὰ τί ποτε κινεῖται εἰς τὸν [r] αὑτῶν τόπον τὰ [s] κοῦφα καὶ τὰ βαρέα. Αἴτιον δ' ὅτι πέφυκέ ποι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κούφῳ [t] καὶ βαρεῖ εἶναι, τὸ μὲν τῷ [v] ἄνω 17 τὸ δὲ τῷ κάτω διωρισμένον. Δυνάμει δ' ἐστὶ κοῦφον καὶ βαρὺ [w] πολλαχῶς, ὥσπερ εἴρηται· ὅταν [x] τε γὰρ ᾖ ὕδωρ, δυνάμει [y] γέ πώς ἐστι κοῦφον, καὶ ὅταν ἀήρ, ἔστιν [z] ἔτι δυνάμει· ἐνδέχεται [a] γὰρ [b] ἐμποδιζόμενον μὴ ἄνω εἶναι, ἀλλ' [c] ἐὰν ἀφαιρεθῇ τὸ ἐμποδίζον, ἐνεργεῖ καὶ ἀεὶ ἀνωτέρω [d] γί- 18 νεται. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποιὸν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ εἶναι μεταβάλλει· εὐθὺς γὰρ θεωρεῖ τὸ ἐπιστῆμον, [e] ἂν μή τι κωλύῃ. 19 Καὶ τὸ ποσὸν ἐκτείνεται, ἐὰν μή τι κωλύῃ. Ὁ δὲ τὸ ὑφιστάμενον καὶ κωλῦον κινήσας ἔστι [f] μὲν ὡς [g] κινεῖ ἔστι δ' ὡς οὔ, οἷον ὁ τὸν κίονα ὑποσπάσας ἢ [h] ὁ τὸν λίθον ἀφελὼν ἀπὸ τοῦ ἀσκοῦ [i] ἐν τῷ ὕδατι· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ κινεῖ, ὥσπερ καὶ [k] ἡ ἀνακλασθεῖσα σφαῖρα οὐχ ὑπὸ τοῦ τοίχου ἐκινήθη ἀλλ' ὑπὸ τοῦ βάλλοντος. Ὅτι μὲν τοίνυν οὐδὲν τούτων αὐτὸ [l] κινεῖ ἑαυτό, δῆλον. Ἀλλὰ κινήσεως ἀρχὴν ἔχει, οὐ 20 τοῦ κινεῖν οὐδὲ τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ πάσχειν. Εἰ δὴ πάντα τὰ κινούμενα ἢ φύσει κινεῖται ἢ παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ, καὶ τά

[f] δὴ E. [g] ἐὰν H. [h] κωλύσῃ καὶ ἐμποδίσῃ F.H.I. [i] καὶ τὸ κοῦφον K. [k] τὸ γὰρ κοῦφον om. E. et pr. K. [l] γ' om. F. [m] ἐὰν F.H.I.K. [n] δ' om. E. [o] ἐν τῷ om. pr. K. [p] ἐπὶ τοῦ ante ποιοῦ om. F. [q] ζητει E. [r] αὐτὸν E.F. [s] κοῦφά τε καὶ βαρέα H. [t] καὶ] ἢ H. [v] κάτω τὸ δὲ τῷ ἄνω F.H. [w] πλεοναχῶς F.H. [x] τε om. H. et pr. K. [y] γέ] δέ F, om. H. [z] ἔτι] ὡς ἔτι H. [a] γὰρ om. E. [b] ἐμποτιζόμενον E. [c] ἂν K. [d] φέρεται F.H. [e] ἐὰν F.H.I.K. [f] μὲν om. E.F.I.K. [g] κινεῖται pr. F. [h] ὁ om. F.K. [i] ἐν δὲ τῷ E. [k] ἡ om. F. [l] ἑαυτὸ κινεῖ F.

τε βίᾳ [m] καὶ παρὰ φύσιν πάντα ὑπό τινος καὶ ὑπ' ἄλλου, τῶν δὲ φύσει πάλιν τά θ' ὑφ' αὑτῶν κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται καὶ τὰ μὴ ὑφ' αὑτῶν, οἷον [n] τὰ κοῦφα καὶ τὰ βαρέα (ἢ γὰρ ὑπὸ τοῦ γεννήσαντος καὶ ποιήσαντος κοῦφον ἢ βαρύ, ἢ ὑπὸ τοῦ τὰ ἐμποδίζοντα καὶ κωλύοντα λύσαντος), ἅπαντα [o] ἂν τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινοῖτο.

Τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ γὰρ οὐ δι' [p] αὐτὸ τὸ κινοῦν, [q] ἀλλὰ δι' ἕτερον ὃ κινεῖ τὸ κινοῦν, ἢ δι' αὐτό, καὶ τοῦτο ἢ πρῶτον μετὰ τὸ ἔσχατον ἢ διὰ πλειόνων, οἷον ἡ βακτηρία κινεῖ τὸν λίθον καὶ κινεῖται ὑπὸ τῆς χειρὸς κινουμένης ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, οὗτος δ' οὐκέτι τῷ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι. 2 Ἄμφω [r] δὴ κινεῖν φαμέν, καὶ τὸ τελευταῖον καὶ τὸ πρῶτον τῶν κινούντων, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πρῶτον· ἐκεῖνο γὰρ κινεῖ τὸ τελευταῖον, ἀλλ' οὐ τοῦτο τὸ πρῶτον, καὶ ἄνευ μὲν τοῦ πρώτου τὸ τελευταῖον οὐ κινήσει, ἐκεῖνο δ' ἄνευ τούτου, οἷον ἡ βακτηρία οὐ κινήσει μὴ [s] κινοῦντος τοῦ ἀνθρώπου. 3 Εἰ δὴ ἀνάγκη πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινός [t] τε κινεῖσθαι, καὶ ἢ [v] ὑπὸ κινουμένου ὑπ' ἄλλου ἢ μή, καὶ εἰ μὲν ὑπ' ἄλλου κινουμένου, ἀνάγκη τι εἶναι κινοῦν ὃ οὐχ ὑπ' ἄλλου πρῶτον, εἰ δὲ [w] τοιοῦτο τὸ πρῶτον, οὐκ ἀνάγκη θάτερον (ἀδύνατον γὰρ εἰς ἄπειρον ἰέναι τὸ κινοῦν καὶ [x] τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου αὐτό· τῶν γὰρ [y] ἀπείρων οὐκ ἔστιν οὐδὲν πρῶτον)—εἰ οὖν ἅπαν μὲν τὸ κινούμενον ὑπό [z] τινος κινεῖται, τὸ δὲ πρῶτον κινοῦν κινεῖται μέν, οὐχ ὑπ' ἄλλου δέ, ἀνάγκη αὐτὸ ὑφ' [a] αὑτοῦ κινεῖσθαι. 4 Ἔτι δὲ καὶ ὧδε τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον ἔστιν ἐπελθεῖν. Πᾶν [b] γὰρ τὸ κινοῦν τί τε κινεῖ καὶ τινί. Ἢ γὰρ αὑτῷ κινεῖ τὸ κινοῦν ἢ ἄλλῳ, οἷον ἄνθρωπος [c] ἢ αὐτὸς ἢ τῇ βακτηρίᾳ, καὶ ὁ ἄνεμος κατέβαλεν ἢ αὐτὸς ἢ ὁ λίθος ὃν

[m] καὶ τὰ παρὰ K. [n] τά τε κοῦφα F.H.I. [o] ἂν—τινος] ἄρα—τινος ἂν F.H.I. [p] ἑαυτὸ H.I. [q] ἀλλὰ—κινοῦν om. pr. F. [r] δὲ H. [s] κινοῦντος] κινουμένη ὑπὸ F.I. [t] τε] αὐτὸ F. [v] ὑπὸ τοῦ κινουμένου F, ὑπὸ κειμένου I. [w] τοιοῦτον F.H.I.K. [x] τὸ om. E.K. [y] ἀπείρων οὐδέν ἐστι πρ. K. [z] τινος] κινοῦντος K. [a] ἑαυτοῦ H. [b] γὰρ om. K. [c] ἢ αὐτὸς] αὐτῷ F, αὐτὸς I.

ἔωσεν. ᾿Αδύνατον δὲ κινεῖν ἄνευ τοῦ αὐτὸ [d] αὐτῷ κινοῦντος τὸ ᾧ [e] κινεῖ· [f] ἀλλ' εἰ μὲν [g] αὐτὸ αὐτῷ κινεῖ, οὐκ ἀνάγκη ἄλλο εἶναι ᾧ κινεῖ, [h] ἂν δὲ [i] ᾖ ἕτερον τὸ ᾧ κινεῖ, ἔστι [k] τι ὃ 5 κινήσει οὐ τινὶ ἀλλ' αὐτῷ, ἢ εἰς ἄπειρον [l] εἶσιν. Εἰ οὖν κινούμενόν τι κινεῖ, ἀνάγκη στῆναι καὶ μὴ εἰς ἄπειρον ἰέναι· εἰ γὰρ ἡ βακτηρία κινεῖ τῷ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς χειρός, ἡ χεὶρ [m] κινεῖ [n] τὴν βακτηρίαν· εἰ δὲ καὶ ταύτην [o] ἄλλο κινεῖ, καὶ 6 ταύτην ἕτερόν [p] τι τὸ κινοῦν. Ὅταν δή [q] τινι κινῇ ἀεὶ ἕτερον, ἀνάγκη εἶναι πρότερον τὸ [r] αὐτὸ αὐτῷ κινοῦν. Εἰ οὖν κινεῖται μὲν τοῦτο, μὴ ἄλλο δὲ τὸ κινοῦν [s] αὐτό, ἀνάγκη [t] αὐτὸ αὐτὸ κινεῖν· ὥστε [v] καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον [w] ἤτοι εὐθὺς τὸ κινούμενον ὑπὸ τοῦ αὐτὸ κινοῦντος [x] κινεῖται, ἢ ἔρχεταί ποτε εἰς [y] τὸ τοιοῦτον. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ 7 ὧδε σκοποῦσι [z] ταὐτὰ συμβήσεται [a] ταῦτα. Εἰ γὰρ ὑπὸ κινουμένου κινεῖται τὸ κινούμενον πᾶν, ἤτοι τοῦτο [b] ὑπάρχει τοῖς πράγμασι κατὰ συμβεβηκός, ὥστε [c] κινεῖ μὲν κινούμενον, [d] οὐ μέντοι διὰ τὸ κινεῖσθαι αὐτὸ [e] ἀεί, ἢ οὔ, ἀλλὰ καθ' αὐτό. Πρῶτον μὲν οὖν εἰ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἀνάγκη 8 κινεῖσθαι τὸ [f] κινούμενον. Εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὡς ἐνδέχεταί ποτε μηδὲν κινεῖσθαι τῶν ὄντων· οὐ γὰρ ἀναγκαῖον τὸ συμβεβηκός, ἀλλ' ἐνδεχόμενον [g] μὴ εἶναι. ᾿Εὰν οὖν θῶμεν τὸ δυνατὸν [h] εἶναι, οὐδὲν ἀδύνατον συμβήσεται, ψεῦδος δ' ἴσως. ᾿Αλλὰ τὸ κίνησιν μὴ εἶναι ἀδύνατον· δέδεικται [i] γὰρ πρότερον ὅτι ἀνάγκη κίνησιν ἀεὶ εἶναι. Καὶ εὐλόγως [k] δὲ τοῦτο 9 συμβέβηκεν. Τρία γὰρ [l] ἀνάγκη εἶναι, τό τε κινούμενον καὶ

[d] αὐτῷ] αὐτὸ E.H.I, αὐτὸ F, om. K. [e] κινεῖται pr. F. [f] ἀλλ'— κινεῖ om. I. [g] αὐτὸ om. K. [h] ἐὰν F.H.I, εἰ K. [i] ᾖ om. K. [k] τι καὶ ὃ E.K. [l] ἴησιν K. [m] κινεῖται F. [n] τῇ βακτηρίᾳ E. [o] ἄλλο τι κινεῖ E. [p] τι om. K. [q] τι E.H. [r] αὐτῷ αὐτὸ F, αὐτῷ αὐτὸ I, αὐτὸ αὐτὸ E.H. [s] αὐτῷ F. et rc. K. [t] αὐτῷ K. [v] καὶ om. H. [w] τὸ κινούμενον ἤτοι εὐθὺς F.H.I. [x] κινήσεται F.H.I. [y] τι F. [z] συμβήσεται ταυτὰ F.H.I, ταυτὰ πάντα ἄτοπα συμβήσεται rc. K. [a] ταῦτα] πάντα F. [b] τοῖς πράγμασιν ὑπάρχει F.H.I. [c] κινεῖν E.H.I. [d] μὴ F.I. [e] ἀεὶ om. K. et corr. F. [f] κινοῦν F. [g] μὴ] μὲν μὴ I. [h] εἶναι] μὴ εἶναι E.F. [i] γάρ] γὰρ ἤδη τοῦτο H, γὰρ τοῦτο F.I. [k] δὴ K, om. F.H.I. [l] εἶναι ἀνάγκη H.

τὸ κινοῦν καὶ τὸ ᾧ κινεῖ. Τὸ μὲν οὖν κινούμενον ἀνάγκη [m] μὲν κινεῖσθαι, κινεῖν δ' οὐκ ἀνάγκη, τὸ δ' ᾧ κινεῖ, καὶ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι· συμμεταβάλλει γὰρ [n] τοῦτο ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῷ κινουμένῳ ὄν. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον κινούντων· ἅπτεσθαι γὰρ ἀλλήλων [o] ἀνάγκη [p] μέχρι τινός· τὸ δὲ κινοῦν [q] οὕτως ὥστ' εἶναι μὴ ᾧ κινεῖ, ἀκίνητον. ʽΕπεὶ δ' 10 ὁρῶμεν τὸ ἔσχατον, ὃ κινεῖσθαι μὲν δύναται, κινήσεως δ' ἀρχὴν οὐκ ἔχει, καὶ ὃ κινεῖται [r] μέν, οὐχ ὑπ' ἄλλου δὲ ἀλλ' ὑφ' [s] αὑτοῦ, εὔλογον, ἵνα μὴ ἀναγκαῖον εἴπωμεν, καὶ τὸ τρίτον εἶναι ὃ κινεῖ ἀκίνητον ὄν. Διὸ καὶ ʼΑναξαγόρας ὀρθῶς λέγει, τὸν νοῦν ἀπαθῆ φάσκων καὶ ἀμιγῆ εἶναι, ἐπειδή[t]περ κινήσεως ἀρχὴν αὐτὸν [v] ποιεῖ εἶναι· οὕτω γὰρ [w] ἂν μόνως [x] κινοίη ἀκίνητος ὢν καὶ κρατοίη ἀμιγὴς ὤν. ʼΑλλὰ μὴν εἰ μὴ κατὰ 11 συμβεβηκὸς ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης κινεῖται τὸ κινοῦν, εἰ δὲ μὴ κινοῖτο, οὐκ ἂν κινοίη, ἀνάγκη τὸ κινοῦν, [y] ᾗ κινεῖται, ἤτοι οὕτω κινεῖσθαι [z] ὥστε κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς κινήσεως, ἢ καθ' ἕτερον. Λέγω [a] δ' ἤτοι τὸ θερμαῖνον καὶ αὐτὸ θερμαίνεσθαι καὶ τὸ ὑγιάζον ὑγιάζεσθαι καὶ τὸ φέρον φέρεσθαι, ἢ τὸ ὑγιάζον φέρεσθαι, τὸ δὲ φέρον [b] αὔξεσθαι. ʼΑλλὰ φανε- 12 ρὸν ὅτι ἀδύνατον· δεῖ γὰρ μέχρι τῶν ἀτόμων διαιροῦντα λέγειν, οἷον εἴ τι διδάσκει γεωμετρεῖν, τοῦτο διδάσκεσθαι γεωμετρεῖν τὸ αὐτό, ἢ εἰ ῥιπτεῖ, [c] ῥιπτεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ῥίψεως· ἢ οὕτω μὲν μή, ἄλλο δ' ἐξ ἄλλου γένους, οἷον τὸ [d] φέρον μὲν [e] αὔξεσθαι, τὸ δὲ τοῦτο αὖξον ἀλλοιοῦσθαι ὑπ' ἄλλου, τὸ δὲ τοῦτο ἀλλοιοῦν ἑτέραν τινὰ [f] κινεῖσθαι κίνησιν. ʼΑλλ' ἀνάγκη στῆναι· πεπερασμέναι 13 [g] γὰρ αἱ κινήσεις. Τὸ δὲ πάλιν ἀνακάμπτειν καὶ τὸ ἀλλοιοῦν φάναι φέρεσθαι τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἐστὶ κἂν εἰ εὐθὺς ἔφη τὸ φέρον φέρεσθαι καὶ [h] διδάσκεσθαι τὸ διδάσκον. Δῆλον

[m] μὲν om. E.K. [n] τοῦτο] τούτου τὸ E. [o] ἀνάγκη ἀλλήλων οὕτω μέχρι F.H.I. [p] μέχρι γέ τινος F. [q] οὕτως ἀεὶ ὥστ' F. et rc. K. [r] μὲν ὑπ' ἄλλου δέ, ἀλλ' οὐχ ὑφ' F.H.I. [s] ἑαυτοῦ H.I. [t] περ] γε E. [v] εἶναι ποιεῖ E.K. [w] μόνως ἂν E.K. [x] κινοῖ F.I. [y] ᾗ] εἰ E.K. [z] ὥστε] ὥστε τὸ E. [a] δ'] δ' ὅτι F.H.I.K. [b] αὐξάνεσθαι E.K. [c] ῥίπτεσθαι K. [d] φέρον μὲν] φερόμενον E. [e] αὐξάνεσθαι E.K. [f] κίνησιν κινεῖσθαι H. [g] γάρ εἰσιν αἱ F.H.I. [h] τὸ διδάσκον διδάσκεσθαι F.H.I.

γὰρ ὅτι κινεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω κινοῦντος τὸ κινούμενον πᾶν, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ προτέρου τῶν κινούντων. ‘Αλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον· τὸ διδάσκον γὰρ συμβαίνει μανθάνειν, ὧν τὸ μὲν μὴ ἔχειν τὸ δ' ἔχειν ἐπιστήμην ἀναγ-
14 καῖον. ‘Ἔτι δὲ μᾶλλον τούτων ἄλογον, ὅτι συμβαίνει πᾶν τὸ κινητικὸν κινητόν, εἴπερ ἅπαν ὑπὸ κινουμένου κινεῖται τὸ κινούμενον· ἔσται γὰρ κινητόν, [i] ὥσπερ εἴ τις [k] λέγοι [l] πᾶν τὸ ὑγιαστικὸν καὶ ὑγιάζον [m] ὑγιαστὸν εἶναι, [n] καὶ τὸ [o] οἰκοδομητικὸν οἰκοδομητόν, ἢ εὐθὺς ἢ διὰ πλειόνων· λέγω δ' οἷον εἰ κινητὸν μὲν ὑπ' ἄλλου πᾶν τὸ [p] κινητικόν, ἀλλ' οὐ ταύτην τὴν κίνησιν κινητὸν ἣν κινεῖ τὸ πλησίον, ἀλλ' ἑτέραν, οἷον τὸ ὑγιαστικὸν [q] μαθητόν· ἀλλὰ τοῦτο ἐπαναβαῖνον ἥξει ποτὲ
15 εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, ὥσπερ εἴπομεν πρότερον. Τὸ μὲν οὖν τούτων ἀδύνατον, τὸ δὲ πλασματῶδες· ἄτοπον [r] γὰρ τὸ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀλλοιωτικὸν αὐξητὸν εἶναι. Οὐκ ἄρα ἀνάγκη [s] ἀεὶ κινεῖσθαι τὸ [t] κινούμενον ὑπ' ἄλλου, καὶ τούτου κινουμένου· στήσεται ἄρα. ‘Ὥστε ἤτοι ὑπὸ ἠρεμοῦντος κινήσεται τὸ κινούμενον πρῶτον, [v] ἢ αὐτὸ [w] ἑαυτὸ κινήσει. ‘Αλλὰ μὴν καὶ εἴ γε δέοι σκοπεῖν πότερον αἴτιον κινήσεως καὶ ἀρχὴ τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν ἢ τὸ ὑπ' ἄλλου [x] κινούμενον, ἐκεῖνο πᾶς ἂν θείη· τὸ γὰρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὂν [y] αἴτιον ἀεὶ πρότερον τοῦ
16 καθ' ἕτερον καὶ [z] αὐτοῦ ὄντος. ‘Ὥστε τοῦτο σκεπτέον λαβοῦσιν ἄλλην ἀρχήν, εἴ τι κινεῖ αὐτὸ αὑτό, πῶς κινεῖ καὶ τίνα τρόπον. ‘Αναγκαῖον δὴ [a] τὸ κινούμενον ἅπαν εἶναι διαιρετὸν εἰς [b] ἀεὶ διαιρετά· τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς καθόλου [c] περὶ φύσεως, ὅτι πᾶν τὸ [d] καθ' αὑτὸ κινούμενον συνεχές. ‘Αδύνατον δὴ τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν [e] πάντῃ

[i] ὡς ἐὰν E. [k] λέγει F.H. [l] πᾶν] ὅτι F.H.I. [m] ὑγιαστὸν εἶναι] καὶ ὑγιαστὸν ἔσται F.H.I. [n] καὶ τὸ om. pr. E. [o] οἰκοδομητικὸν om. K. et pr. E. [p] κινητόν E. [q] μαθητικόν E.F.I, μαθηματικόν K. [r] γὰρ τὸ ἀλλοιωτικὸν ἐξ ἀνάγκης αὐξητὸν F.H.I. [s] ἀεὶ] εἶναι ἀεὶ H. [t] κινοῦν pr. K. [v] ἢ] ἢ τὸ F. [w] αὑτὸ F.H.I. [x] κινούμενον om. F.H.I. [y] ἀεὶ πρότερον αἴτιον E.K. [z] αὐτοῦ αἰτίου ὄντος I. [a] τὸ om. E. [b] ἀεὶ om. E. [c] περὶ] τοῖς περὶ E.K. [d] κινούμενον καθ' αὑτὸ K. [e] πάντι E.

κινεῖν αὐτὸ [f] αὐτό· [g] φέροιτο γὰρ [h] ἂν ὅλον καὶ [i] φέροι τὴν αὐτὴν φοράν, ἓν ὂν καὶ ἄτομον τῷ εἴδει, [k] καὶ [l] ἀλλοιοῖτο καὶ ἀλλοιοῖ, ὥστε διδάσκοι ἂν καὶ [m] διδάσκοιτο ἅμα, [n] καὶ ὑγιάζοι καὶ ὑγιάζοιτο τὴν αὐτὴν ὑγίειαν. Ἔτι διώρισται 17 ὅτι κινεῖται τὸ κινητόν· τοῦτο δ' ἐστὶ δυνάμει κινούμενον, οὐκ ἐντελεχείᾳ· τὸ δὲ [o] δυνάμει εἰς ἐντελέχειαν βαδίζει. Ἔστι δ' ἡ κίνησις ἐντελέχεια κινητοῦ ἀτελής. Τὸ δὲ κινοῦν ἤδη ἐνεργείᾳ ἐστίν, οἷον θερμαίνει τὸ θερμὸν καὶ ὅλως [p] γεννᾷ τὸ ἔχον [q] τὸ εἶδος. Ὥσθ' ἅμα τὸ αὐτὸ [r] κατὰ τὸ αὐτὸ θερμὸν ἔσται καὶ οὐ θερμόν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, [s] ὅσων τὸ κινοῦν ἀνάγκη ἔχειν τὸ συνώνυμον. Τὸ μὲν ἄρα κινεῖ τὸ δὲ κινεῖται τοῦ αὐτὸ [t] αὐτὸ κινοῦντος. Ὅτι 18 δ' [v] οὐκ [w] ἔστιν αὐτὸ αὐτὸ [x] κινεῖν οὕτως [y] ὥσθ' ἑκάτερον ὑφ' ἑκατέρου κινεῖσθαι, ἐκ τῶνδε φανερόν. Οὔτε γὰρ ἔσται πρῶτον κινοῦν οὐδέν, εἴ γε [z] ἑκάτερον [a] κινήσει [b] ἑκάτερον· τὸ γὰρ πρότερον [c] αἰτιώτερον τοῦ κινεῖσθαι τοῦ ἐχομένου καὶ κινήσει μᾶλλον· διχῶς γὰρ κινεῖν ἦν, τὸ μὲν [d] τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον αὐτό, τὸ δ' αὐτῷ· ἐγγύτερον δὲ τὸ πορρώτερον τοῦ κινουμένου τῆς ἀρχῆς ἢ τὸ μεταξύ. Ἔτι οὐκ ἀνάγκη 19 τὸ κινοῦν κινεῖσθαι εἰ μὴ ὑφ' [e] αὑτοῦ· κατὰ συμβεβηκὸς ἄρα ἀντικινεῖ θάτερον. [f] Ἔλαβον τοίνυν ἐνδέχεσθαι μὴ κινεῖν· [g] ἔσται ἄρα τὸ μὲν κινούμενον τὸ δὲ κινοῦν ἀκίνητον. Ἔτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινοῦν ἀντικινεῖσθαι, ἀλλ' [h] ἢ ἀκίνητόν γέ [i] τι κινεῖν ἀνάγκη ἢ αὐτὸ [k] ὑφ' αὑτοῦ κινούμενον, εἴπερ ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι. Ἔτι ἣν κινεῖ κίνησιν, [l] καὶ κινοῖτ' ἄν, ὥστε τὸ θερμαῖνον θερμαίνεται. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ πρώ- 20

[f] ἑαυτὸ F.H.I. [g] φέροι E. [h] ἂν om. H. [i] φέροιτο E. [k] καὶ] ἢ E. [l] ἀλλοιοῦτο καὶ K, om. E. [m] μανθάνοι E.K. [n] καὶ ὑγιάζοι om. E. [o] δυνάμει εἰς] κινούμενον εἰς E.K. [p] γίνεται E. [q] τὸ ante εἶδος om. H.I. [r] κατὰ τὸ αὐτὸ om. E. [s] ὅσον pr. K, ὅσα rc. [t] αὐτὸ om. E. [v] οὐκ om. E. [w] ἔστιν] ἐνδέχεται H.I, ἐνδέχεται τὸ F. [x] κινοῦν E.K. [y] ὥσθ'] ὡς καθ' E. [z] ἑκάτερον] αυτο αυτὸ E, αὐτὸ ἑαυτὸ K. [a] κινεῖ F. [b] ἑκάτερον om. I, ante κινήσει ponit H. [c] αἰτιώτερον om. E. [d] τὸ ante ὑπ' om. F.K. [e] ἑαυτοῦ H.I. [f] τοίνυν ἔλαβον pr. K, δεῖ λαβεῖν rc. [g] ἔστιν H, ἔτι E. [h] ἢ om. E. [i] τι om. F.K. [k] ὑπ' αὐτοῦ F. [l] καὶ om. E.K.

τως αὐτὸ αὐτὸ κινοῦντος οὔτε ἓν μόριον οὔτε πλείω κινήσει αὐτὸ αὐτὸ ἕκαστον. Τὸ γὰρ ὅλον εἰ κινεῖται αὐτὸ ὑφ' [m] αὑτοῦ, ἤτοι ὑπὸ τῶν αὑτοῦ τινὸς κινήσεται ἢ ὅλον ὑφ' 21 ὅλου. Εἰ μὲν οὖν τῷ κινεῖσθαί τι μόριον αὐτὸ ὑφ' [m] αὑτοῦ, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πρῶτον αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν· χωρισθὲν [n] γὰρ τοῦτο μὲν κινήσει αὐτὸ [o] αὑτό, τὸ δὲ ὅλον οὐκέτι. Εἰ δὲ ὅλον ὑφ' ὅλου κινεῖται, κατὰ συμβεβηκὸς [p] ἂν [q] ταῦτα κινοῖ αὐτὰ ἑαυτά. Ὥστ' εἰ μὴ [r] ἀναγκαῖον, εἰλήφθω μὴ κινούμενα ὑφ' αὑτῶν. Τῆς ὅλης ἄρα τὸ μὲν κινήσει ἀκίνητον [s] ὂν τὸ δὲ κινηθήσεται· [t] μόνως γὰρ οὕτως οἷόν τέ τι [v] αὐτοκίνητον 22 εἶναι. Ἔτι εἴπερ ἡ ὅλη αὐτὴ αὑτὴν κινεῖ, τὸ μὲν κινήσει αὑτῆς, τὸ δὲ [w] κινήσεται. Ἡ ἄρα Α Β ὑφ' αὑτῆς τε [x] κινήσεται καὶ ὑπὸ τῆς Α. [y] Ἐπεὶ δὲ κινεῖ τὸ μὲν κινούμενον ὑπ' ἄλλου τὸ δ' ἀκίνητον ὄν, καὶ κινεῖται τὸ μὲν κινοῦν τὸ δὲ οὐδὲν κινοῦν, [z] τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν ἀνάγκη ἐξ ἀκινήτου εἶναι κινοῦντος δέ, καὶ ἔτι ἐκ κινουμένου μὴ κινοῦντος δ' ἐξ 23 ἀνάγκης, ἀλλ' ὁπότερ' ἔτυχεν. Ἔστω γὰρ τὸ Α κινοῦν μὲν ἀκίνητον δέ, τὸ [a] δὲ Β κινούμενόν τε ὑπὸ τοῦ Α καὶ κινοῦν τὸ ἐφ' [b] ᾧ Γ, τοῦτο δὲ κινούμενον μὲν ὑπὸ τοῦ Β, μὴ κινοῦν δὲ μηδέν· [c] εἴπερ γὰρ καὶ διὰ [d] πλειόνων [e] ἥξει ποτὲ εἰς τὸ Γ, ἔστω δι' ἑνὸς μόνου. Τὸ δὴ ἅπαν [f] Α Β Γ αὐτὸ [g] ἑαυτὸ κινεῖ. Ἀλλ' [h] ἐὰν ἀφέλω τὸ Γ, τὸ μὲν Α Β [i] κινήσει αὐτὸ ἑαυτό, τὸ [k] μὲν Α κινοῦν τὸ δὲ Β κινούμενον, τὸ δὲ Γ οὐ κινήσει αὐτὸ ἑαυτό, οὐδ' ὅλως κινήσεται. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' [l] ἡ Β Γ κινήσει [m] αὐτὴ ἑαυτὴν ἄνευ τοῦ Α· τὸ [n] γὰρ Β κινεῖ [o] τῷ [p] κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου, οὐ τῷ ὑφ' [q] αὑτοῦ τινὸς μέρους. 24 Τὸ [r] ἄρα Α Β μόνον αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ. Ἀνάγκη ἄρα τὸ

[m] ἑαυτοῦ F.H.I. [n] μὲν γὰρ τοῦτο E. [o] ἑαυτὸ F.H.I. [p] ἂν om. H. [q] κινοῖ ταῦτα F.I, κινεῖ ταῦτα H. [r] ἀναγκαῖα H.I. [s] ὂν om E. [t] μόνως—εἶναι om. E. et pr. K. [v] αὐτὸ κινητὸν H. [w] κινηθήσεται F.I. [x] κινηθήσεται F.H.I. [y] ἐπειδὴ F.H.I.K. [z] ἑαυτὸ F.I. [a] δὲ om. E. [b] οὗ F.H. [c] ἐπεὶ E. [d] πολλῶν E.K. [e] ἥξει—τὸ Γ om. E. [f] Α] τὸ α E. [g] αὐτὸ F.K. [h] ἂν K. [i] αὐτὸ ἑαυτὸ κινήσει F.H.I. [k] μὲν γὰρ α F.H. [l] ἡ] τὸ K. [m] αὐτὸ ἑαυτὸ K. [n] γὰρ] δὲ H, μὲν γὰρ F. [o] τῷ] τὸ K. [p] ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι F.H.I. [q] ἑαυτοῦ F.H.I. [r] ἄρα] γὰρ E.

αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἔχειν τὸ κινοῦν ἀκίνητον δέ, [s] καὶ τὸ κινούμενον μηδὲν δὲ κινοῦν ἐξ ἀνάγκης, ἁπτόμενα [t] ἤτοι ἄμφω ἀλλήλων ἢ θατέρου θάτερον. Εἰ μὲν οὖν συνεχές ἐστι τὸ κινοῦν ([v] τὸ γὰρ κινούμενον [w] ἀναγκαῖον εἶναι συνεχές), [x] δῆλον [y] ὅτι τὸ πᾶν αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ οὐ τῷ αὐτοῦ [z] τι εἶναι τοιοῦτον οἷον αὐτὸ [a] αὐτὸ κινεῖν, ἀλλ' ὅλον [b] κινεῖ αὐτὸ ἑαυτό, κινούμενόν [c] τε καὶ κινοῦν τῷ αὐτοῦ τι εἶναι τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον. Οὐ γὰρ ὅλον κινεῖ οὐδ' ὅλον [d] κινεῖται, 25 ἀλλὰ κινεῖ [e] μὲν τὸ Α, [f] κινεῖται δὲ τὸ Β μόνον· [g] τὸ δὲ Γ ὑπὸ τοῦ [h] Α οὐκέτι· ἀδύνατον γάρ. Ἀπορίαν δ' ἔχει, [i] ἐὰν ἀφέλῃ τις ἢ τῆς Α, εἰ συνεχὲς τὸ κινοῦν μὲν ἀκίνητον δέ, ἢ τῆς Β τῆς κινουμένης· ἡ λοιπὴ ἆρα κινήσει τῆς Α ἢ τῆς Β κινηθήσεται; Εἰ γὰρ τοῦτο, οὐκ ἂν εἴη πρώτως κινουμένη ὑφ' αὑτῆς [k] ἡ Α Β· ἀφαιρεθείσης γὰρ ἀπὸ τῆς Α Β, ἔτι κινήσει [l] ἑαυτὴν ἡ λοιπὴ [m] Α Β. Ἢ δυνάμει μὲν ἑκάτερον 26 οὐδὲν κωλύει ἢ θάτερον τὸ κινούμενον διαιρετὸν εἶναι, ἐντελεχείᾳ δ' ἀδιαίρετον· ἐὰν δὲ διαιρεθῇ, μηκέτι εἶναι ἔχον τὴν αὐτὴν [n] δύναμιν· ὥστ' οὐδὲν κωλύει [o] ἐν διαιρετοῖς δυνάμει [p] πρώτως [q] ἐνεῖναι. Φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ὅτι ἔστι τὸ 27 [r] πρώτως κινοῦν ἀκίνητον· εἴτε γὰρ εὐθὺς ἵσταται τὸ κινούμενον, ὑπό τινος δὲ κινούμενον, εἰς ἀκίνητον τὸ πρῶτον, εἴτε εἰς κινούμενον μέν, αὐτὸ δ' αὐτὸ κινοῦν καὶ ἱστάν, ἀμφοτέρως συμβαίνει τὸ [s] πρώτως [t] κινοῦν [u] ἐν [v] ἅπασιν εἶναι τοῖς κινουμένοις ἀκίνητον.

Ἐπεὶ δὲ δεῖ κίνησιν [w] ἀεὶ εἶναι καὶ μὴ [x] διαλείπειν, 6 [y] ἀνάγκη [z] εἶναί τι ὃ πρῶτον κινεῖ, [a] εἴτε ἓν εἴτε πλείω, καὶ τὸ

[s] καὶ om. E. [t] ἤτοι] ἢ H, δὲ ἤτοι F.K. [v] τὸ μὲν γὰρ E.K. [w] συνεχὲς ἀναγκαῖον εἶναι F.H.I. [x] δῆλον] ἅψεται ἑκάτερον ἑκατέρου δῆλον I. [y] ὅτι] δὴ ὅτι F.H.I. [z] τι εἶναί τι τ. E. [a] κινεῖν ἑαυτὸ F. [b] κινεῖ] κινεῖν H. [c] δὲ E.F.H.I. [d] κινεῖται ἀλλὰ om. E. [e] μὲν η τὸ E. [f] τὸ δὲ β κινεῖται F.H.I, κινεῖται δὲ η τὸ β E. [g] τὸ δὲ Γ— γάρ om. E. [h] Α] β F.H.I. [i] ἂν H. [k] ἡ] ἡ τὸ F. [l] αὑτὴν E.F.H. [m] Α] ἡ α K. [n] δύναμιν] φύσιν E.K. [o] ἐν om. I. [p] πρῶτον H. [q] ἂν εἶναι H.I, ἓν εἶναί τι K. τι etiam E. [r] πρῶτον E.K. [s] πρῶτον E.K. [t] κινοῦν om. E.K. [u] ἐν om. pr. K. [v] πᾶσιν E. [w] εἶναι ἀεὶ H.K. [x] διαλιπεῖν K. [y] ἀναγκαῖον F.H.I. [z] τι εἶναι F.H.I. [a] εἴτε οὖν ἓν F.H.

[b] πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον. Ἕκαστον μὲν οὖν [c] ἀΐδιον εἶναι
τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ οὐδὲν πρὸς τὸν νῦν λόγον·
ὅτι δ' ἀναγκαῖον εἶναί τι [d] τὸ ἀκίνητον μὲν [e] αὐτὸ πάσης
[f] τῆς ἐκτὸς μεταβολῆς, καὶ ἁπλῶς [g] καὶ κατὰ συμβεβηκός,
2 κινητικὸν δ' ἑτέρου, δῆλον ὧδε σκοποῦσιν. Ἔστω δ', εἴ τις
βούλεται, ἐπί τινων ἐνδεχόμενον ὥστ' εἶναί ποτε καὶ μὴ
εἶναι ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς· τάχα γὰρ ἀναγκαῖον, εἴ τι
ἀμερὲς [h] ὁτὲ μὲν ἔστιν ὁτὲ δὲ μή ἐστιν ἄνευ τοῦ μεταβάλ-
3 λειν, ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι [i] πᾶν τὸ τοιοῦτον. Καὶ
τῶν ἀρχῶν τῶν ἀκινήτων μὲν κινητικῶν δ' ἐνίας ὁτὲ μὲν
εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι, ἐνδεχέσθω καὶ τοῦτο. Ἀλλ' οὔ τι
[k] πάσας γε δυνατόν· δῆλον γὰρ ὡς αἴτιόν [l] τι τοῖς αὐτὰ
ἑαυτὰ κινοῦσίν [m] ἐστι τοῦ ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ [n] μή. Τὸ
μὲν γὰρ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν [o] ἅπαν ἔχειν ἀνάγκη μέγεθος, εἰ
μηδὲν κινεῖται ἀμερές, τὸ δὲ κινοῦν οὐδεμία ἀνάγκη ἐκ τῶν
4 εἰρημένων. Τοῦ [p] δὴ τὰ μὲν γίγνεσθαι τὰ δὲ φθείρεσθαι,
καὶ τοῦτ' εἶναι συνεχῶς, οὐδὲν αἴτιον τῶν ἀκινήτων μὲν μὴ
ἀεὶ δ' ὄντων, οὐδ' αὖ τῶν ἀεὶ μὲν [q] ταδὶ κινούντων, τούτων δ'
ἕτερα. Τοῦ γὰρ ἀεὶ [r] καὶ συνεχοῦς οὔτε ἕκαστον αὐτῶν
αἴτιον [s] οὔτε πάντα· τὸ μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ἀΐδιον καὶ ἐξ
ἀνάγκης, τὰ δὲ πάντα ἄπειρα, καὶ οὐχ ἅμα πάντα ὄντα.
5 Δῆλον τοίνυν ὅτι, εἰ καὶ μυριάκις ἔνιαι ἀρχαὶ τῶν ἀκινήτων
[t] μὲν κινουσῶν δέ, καὶ πολλὰ τῶν αὐτὰ [v] ἑαυτὰ κινούντων
φθείρεται, [w] τὰ δ' ἐπιγίνεται, καὶ τόδε μὲν [x] ἀκίνητον ὂν
[y] τόδε κινεῖ, ἕτερον δὲ τοδί· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔστι τι [z] ὃ
περιέχει, καὶ τοῦτο παρ' ἕκαστον, ὅ ἐστιν αἴτιον τοῦ τὰ μὲν
εἶναι τὰ δὲ μὴ καὶ τῆς συνεχοῦς μεταβολῆς· καὶ τοῦτο μὲν
6 τούτοις, ταῦτα δὲ τοῖς ἄλλοις αἴτια κινήσεως. Εἴπερ οὖν

[b] πρώτως H. [c] ἴδιον E. [d] τὸ] τὸ αἰεὶ K. [e] αὐτὸ καὶ πάσης K.
[f] τῆς] τε F, om. E.K. [g] καὶ post ἁπλῶς om. E. [h] ὁ μὲν ἔστιν ὁ δὲ E.
[i] πᾶν—μὴ εἶναι om. F. [k] γε πάσας E.F. [l] τι om. E. [m] ἐστι τι
τοῦ E. [n] μή] μὴ εἶναι F.H.I. [o] ἀνάγκη ἅπαν μέγεθος ἔχειν F.H.I.
[p] δὲ E. [q] ταδὶ] αὐτὰ E. [r] καὶ om. F. [s] οὔτε πάντα αἴτια E.K.
[t] μὲν om. E. [v] αὐτὰ F.H. [w] τὰ] τινὰ H. [x] ἀεικίνητον F.
[y] τόδε δὲ κινεῖ E. [z] ὃ] ὃ καὶ E.

ἀΐδιος ἡ κίνησις, ἀΐδιον καὶ τὸ κινοῦν ἔσται πρῶτον, εἰ ἕν· εἰ δὲ πλείω, [a] πλείω τὰ ἀΐδια. Ἓν δὲ μᾶλλον ἢ πολλὰ καὶ πεπερασμένα ἢ ἄπειρα δεῖ νομίζειν. Τῶν αὐτῶν γὰρ συμβαινόντων ἀεὶ τὰ πεπερασμένα μᾶλλον ληπτέον· ἐν γὰρ τοῖς φύσει [b] δεῖ τὸ πεπερασμένον καὶ [c] τὸ βέλτιον, [d] ἂν ἐνδέχηται, ὑπάρχειν μᾶλλον. Ἱκανὸν δὲ καὶ [e] εἰ ἕν, ὃ πρῶτον τῶν ἀκινήτων ἀΐδιον [f] ὂν ἔσται ἀρχὴ τοῖς ἄλλοις κινήσεως. Φανερὸν δὲ καὶ ἐκ τοῦδε ὅτι ἀνάγκη εἶναί τι [g] ἓν καὶ ἀΐδιον τὸ πρῶτον κινοῦν. 7 *Δέδεικται γὰρ ὅτι ἀνάγκη [h] ἀεὶ κίνησιν εἶναι. Εἰ δὲ [i] ἀεί, ἀνάγκη [k] καὶ συνεχῆ εἶναι· καὶ γὰρ τὸ [l] ἀεὶ συνεχές, τὸ δ' ἐφεξῆς οὐ συνεχές. Ἀλλὰ μὴν εἴ [m] γε συνεχής, μία. Μία δ', [n] εἰ [o] ὑφ' ἑνός τε τοῦ κινοῦντος [p] καὶ ἑνὸς τοῦ κινουμένου· εἰ [q] γάρ τι ἄλλο καὶ ἄλλο κινήσει, οὐ συνεχὴς ἡ ὅλη κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς.* 8 *Ἔκ τε δὴ τούτων πιστεύσειεν ἄν τις εἶναί τι πρῶτον ἀκίνητον, καὶ πάλιν ἐπιβλέψας ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κινούντων. Τὸ μὲν δὴ εἶναι ἅττα τῶν [r] ὄντων ἃ ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δ' ἠρεμεῖ φανερόν. Καὶ διὰ [s] τούτου γέγονε δῆλον ὅτι οὔτε πάντα κινεῖται οὔτε πάντα ἠρεμεῖ οὔτε τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖ τὰ δ' [t] ἀεὶ κινεῖται· τὰ γὰρ ἐπαμφοτερίζοντα καὶ δύναμιν ἔχοντα τοῦ [v] ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι [w] ὁτὲ δ' ἠρεμεῖν δείκνυσι περὶ αὐτῶν.* 9 *Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα δῆλα πᾶσι, βουλόμεθα δὲ δεῖξαι καὶ τοῖν δυοῖν [x] ἑκατέραν τὴν φύσιν, ὅτι ἔστι τὰ μὲν ἀεὶ ἀκίνητα τὰ δ' ἀεὶ κινούμενα, προϊόντες δ' ἐπὶ τοῦτο καὶ θέντες ἅπαν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, καὶ τοῦτ' εἶναι ἢ ἀκίνητον ἢ κινούμενον, [y] καὶ κινούμενον [z] ἢ ὑφ' [a] αὑτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου ἀεί, [b] προήλθομεν ἐπὶ τὸ λαβεῖν ὅτι τῶν κινουμένων [c] ἐστὶν ἀρχὴ [d] κινουμέ-*

[a] τὰ ἀΐδια πλείω K. [b] δεῖ] δὴ E. [c] τὸ post καὶ om. E. [d] ἐὰν F.H.I.K. [e] εἰ om. E.K. [f] ὂν om. E. [g] ἓν] ἀεὶ H. [h] κίνησιν ἀεὶ εἶναι H I, εἶναι κίνησιν ἀεὶ F. [i] ἀεί] δεῖ F.H. et pr. I, δεῖ ἀεὶ κίνησιν εἶναι rc. K. [k] καὶ ante σ. om. E.K. [l] ἀεὶ] ἀεὶ εἶναι F. et rc. K. [m] γε om. F.I. [n] εἰ] ἡ E.I.K, om. H. [o] ἐφ' I. [p] καὶ ὑφ' ἑνὸς E. [q] γάρ τι] τι γὰρ I, γὰρ καὶ F, γὰρ E.K. [r] ὄντων om. K. [s] τοῦτο γεγονέναι E. [t] ἀεὶ om. I. [v] ὁτὲ μὲν om. E.K. [w] ὁτὲ δ'] καὶ E.K. [x] ἑκάτερον E. [y] καὶ κινούμενον om. F. [z] ἢ om. E. [a] ἑαυτοῦ H. [b] προσήλθομεν E. [c] ἐστὶν om. E. [d] κινούμενον K.

νων [e] μὲν ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ, πάντων δὲ τὸ ἀκίνητον· ὁρῶμεν δὲ καὶ φανερῶς ὄντα τοιαῦτα ἃ κινεῖ αὐτὰ ἑαυτά, οἷον τὸ τῶν 10 ἐμψύχων καὶ τὸ τῶν ζῴων γένος. Ταῦτα [f] δὴ καὶ δόξαν παρεῖχε μή ποτ' [g] ἐνδέχεται κίνησιν ἐγγίνεσθαι μὴ οὖσαν ὅλως, διὰ τὸ ἐν τούτοις [h] ὁρᾶν ἡμᾶς τοῦτο συμβαῖνον· ἀκίνητα γάρ [i] ποτε ὄντα κινεῖται πάλιν, ὡς δοκεῖ. Τοῦτο δὴ δεῖ λαβεῖν, ὅτι μίαν κίνησιν αὐτὰ κινεῖ, καὶ ὅτι ταύτην οὐ κυρίως· οὐ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τὸ αἴτιον, ἀλλ' ἔνεισιν ἄλλαι κινήσεις φυσικαὶ τοῖς ζῴοις, ἃς οὐ κινοῦνται δι' [k] αὐτῶν, οἷον αὔξησις φθίσις ἀναπνοή, ἃς κινεῖται τῶν ζῴων ἕκαστον ἠρεμοῦν 11 καὶ οὐ κινούμενον τὴν ὑφ' αὑτοῦ κίνησιν. [l] Τούτου δ' αἴτιον τὸ περιέχον καὶ πολλὰ τῶν εἰσιόντων, οἷον [m] ἐνίων τροφή· πεπτομένης γὰρ καθεύδουσι, διακρινομένης δ' ἐγείρονται καὶ κινοῦσιν ἑαυτούς, τῆς πρώτης ἀρχῆς ἔξωθεν οὔσης. Διὸ οὐκ ἀεὶ κινοῦνται συνεχῶς ὑφ' [n] αὑτῶν· ἄλλο γὰρ τὸ κινοῦν αὐτὸ κινούμενον καὶ μεταβάλλον πρὸς ἕκαστον τῶν κινούντων 12 [o] ἑαυτά. Ἐν πᾶσι δὲ τούτοις κινεῖται τὸ [p] κινοῦν πρῶτον καὶ [q] τὸ αἴτιον τοῦ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖν ὑφ' [r] αὑτοῦ, κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι· μεταβάλλει γὰρ τὸν τόπον τὸ σῶμα, ὥστε καὶ [s] τὸ ἐν τῷ σώματι ὂν καὶ [t] τὸ ἐν τῇ μοχλείᾳ κινοῦν ἑαυτό. Ἐξ ὧν ἔστι πιστεῦσαι ὅτι εἴ τί ἐστι τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ καὶ [v] αὐτῶν [w] κινουμένων κατὰ συμβεβηκός, 13 ἀδύνατον συνεχῆ κίνησιν [x] κινεῖν. Ὥστ' εἴπερ ἀνάγκη συνεχῶς εἶναι κίνησιν, εἶναί [y] τι δεῖ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον, καὶ [z] μὴ κατὰ συμβεβηκός, [a] εἰ μέλλει, καθάπερ [b] εἴπομεν, [c] ἔσεσθαι ἐν τοῖς οὖσιν ἄπαυστός [d] τις καὶ ἀθάνατος κίνησις, καὶ μένειν τὸ ὂν αὐτὸ [e] ἐν αὑτῷ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ· τῆς γὰρ

[e] μὲν om. E. [f] δὴ om. E. [g] ἐνδέχηται H. [h] ἡμᾶς ὁρᾶν F.H.I. [i] ὄντα ποτὲ F.H. [k] ἑαυτῶν F.H. [l] τούτων F.K. [m] ἐνίων ἡ τροφή· πεπτομένων μὲν γὰρ K. [n] ἑαυτῶν F.H.I. [o] ἑαυτό H.I. [p] πρώτως κινοῦν F. [q] τὸ om. E. [r] ἑαυτοῦ F. [s] τὸ ante ἐν om. I. [t] τὸ ἐν] ὡς rc. K, om. H.I.K. [v] αυτὸ E, ἑαυτὰ K. [w] κινουμένων om. E.K. [x] κινεῖν om. E. [y] τι] τι πρῶτον I. [z] μὴ om. H. [a] εἰ μελλει om. E. [b] εἴπομεν ἔμπροσθεν ἔσεσθαι E. [c] ἔσεσθαι ante καθάπερ K, post οὖσιν F.H.I. [d] τις om. E, post ἀθάνατος ponit I. [e] ἐν αὑτῷ] ἑαυτῷ I, ἐν ἑαυτῷ F.

ἀρχῆς μενούσης ἀνάγκη καὶ τὸ πᾶν [f] μένειν συνεχὲς ὂν πρὸς τὴν ἀρχήν. Οὐκ ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ [g] τὸ κινεῖσθαι κατὰ συμ- 14 βεβηκὸς ὑφ' [h] αὑτοῦ καὶ ὑφ' ἑτέρου· τὸ μὲν γὰρ ὑφ' ἑτέρου [i] ὑπάρχει καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐνίαις ἀρχαῖς, ὅσα πλείους φέρεται φοράς, θάτερον δὲ τοῖς φθαρτοῖς μόνον. Ἀλλὰ μὴν εἴ [k] γέ ἐστί τι ἀεὶ [l] τοιοῦτον, κινοῦν [m] μέν τι ἀκίνητον δὲ [n] αὐτὸ καὶ ἀΐδιον, ἀνάγκη καὶ τὸ πρῶτον [o] ὑπὸ τούτου κινούμενον ἀΐδιον εἶναι. Ἔστι δὲ τοῦτο δῆλον μὲν καὶ ἐκ 15 τοῦ μὴ ἂν ἄλλως εἶναι γένεσιν καὶ φθορὰν καὶ μεταβολὴν τοῖς ἄλλοις, εἰ μή τι κινήσει κινούμενον· τὸ μὲν [p] γὰρ ἀκίνητον [q] τὴν αὐτὴν ἀεὶ [r] κινήσει τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μίαν κίνησιν, ἅτε οὐδὲν αὐτὸ μεταβάλλον πρὸς τὸ κινούμενον· [s] τὸ δὲ κινούμενον [t] ὑπὸ τοῦ κινουμένου μέν, ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου [v] δὲ κινουμένου [w] ἤδη, διὰ τὸ ἄλλως καὶ ἄλλως ἔχειν πρὸς τὰ πράγματα, οὐ τῆς αὐτῆς ἔσται κινήσεως αἴτιον, ἀλλὰ διὰ τὸ [x] ἐν ἐναντίοις εἶναι τόποις ἢ εἴδεσιν ἐναντίως παρέξεται κινούμενον ἕκαστον τῶν ἄλλων, [y] καὶ ὁτὲ μὲν ἠρεμοῦν ὁτὲ δὲ κινούμενον. Φανερὸν [z] δὴ γέγονεν ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὃ 16 κατ' ἀρχὰς ἠποροῦμεν, τί δή ποτε οὐ πάντα [a] ἢ [b] κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ, ἢ τὰ μὲν [c] κινεῖται ἀεὶ τὰ δ' [d] ἀεὶ ἠρεμεῖ, ἀλλ' ἔνια ὁτὲ μὲν ὁτὲ δ' οὔ. Τούτου γὰρ τὸ αἴτιον δῆλόν ἐστι νῦν, ὅτι τὰ μὲν ὑπὸ ἀκινήτου κινεῖται ἀϊδίου, διὸ ἀεὶ [e] μεταβάλλει, τὰ δ' ὑπὸ κινουμένου καὶ μεταβάλλοντος, ὥστε [f] καὶ αὐτὰ ἀναγκαῖον μεταβάλλειν. Τὸ δ' ἀκίνητον, ὥσπερ εἴρηται, [g] ἅτε ἁπλῶς καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ διαμένον, μίαν καὶ ἁπλῆν κινήσει κίνησιν.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλην ποιησαμένοις ἀρχὴν μᾶλλον 7

[f] συνεχὲς ὂν μένειν I. [g] τὸ ante κινεῖσθαι om. E. [h] ἑαυτοῦ F.H.I. [i] ὑπάρχειν I. [k] γε om. F.H.I. [l] τοιοῦτο H.I. [m] μέντοι I. [n] καὶ αὐτὸ I. [o] ὑπὸ τούτου om. F, post κινούμενον ponunt H.I. [p] γὰρ] ἄρ E. [q] τὴν αὐτὴν om. E.K. [r] τὸν αὐτὸν κινήσει K. [s] τὸ δὲ κινούμενον om. E. [t] ὑπὸ τοῦ κινουμένου μὲν om. E.K. [v] δὲ] ἢ K. [w] ἤδη post ἔχειν E. [x] ἐν om. E. [y] καὶ om. I. [z] δὲ E. [a] ἢ om. H. [b] ἠρεμεῖ ἢ κινεῖται F.H.I. [c] ἀεὶ κινεῖται F.H.I. [d] ἀεὶ ante ἠρ. om. E. [e] μεταβ.] κινεῖται E.K. [f] ἀναγκαῖον καὶ αὐτὰ I. [g] ἅτε om. E.

[h] ἔσται περὶ τούτων φανερόν. Σκεπτέον γὰρ πότερον [i] ἐνδέχεταί τινα κίνησιν εἶναι συνεχῆ ἢ οὔ, καὶ εἰ ἐνδέχεται, τίς αὕτη, καὶ τίς πρώτη τῶν κινήσεων· δῆλον γὰρ ὡς εἴπερ ἀναγκαῖον [k] μὲν ἀεὶ κίνησιν [l] εἶναι, πρώτη δ' ἥδε καὶ συνεχής, ὅτι τὸ πρῶτον κινοῦν κινεῖ ταύτην τὴν κίνησιν, [m] ἣν ἀναγκαῖον
2 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι [n] καὶ συνεχῆ καὶ πρώτην. Τριῶν δ' οὐσῶν κινήσεων, τῆς τε [o] κατὰ μέγεθος καὶ τῆς [p] κατὰ πάθος καὶ τῆς κατὰ τόπον, ἣν καλοῦμεν φοράν, ταύτην ἀναγκαῖον εἶναι [q] πρώτην. ‘Αδύνατον γὰρ αὔξησιν εἶναι ἀλλοιώσεως μὴ [r] προϋπαρχούσης· τὸ γὰρ [s] αὐξανόμενον ἔστι μὲν ὡς ὁμοίῳ αὐξάνεται, ἔστι δ' ὡς ἀνομοίῳ· [t] τροφὴ γὰρ λέγεται τῷ
3 ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον. [v] Προσγίνεται δὲ πᾶν γινόμενον ὅμοιον ὁμοίῳ. ‘Ανάγκη οὖν ἀλλοίωσιν [w] εἶναι τὴν εἰς τἀναντία μεταβολήν. ‘Αλλὰ μὴν εἴ γε ἀλλοιοῦται, [x] δεῖ τι εἶναι τὸ ἀλλοιοῦν καὶ ποιοῦν ἐκ τοῦ δυνάμει θερμοῦ [y] τὸ ἐνεργείᾳ θερ-
4 μόν. Δῆλον [z] οὖν ὅτι τὸ κινοῦν οὐχ ὁμοίως ἔχει, ἀλλ' [a] ὁτὲ μὲν ἐγγύτερον ὁτὲ δὲ πορρώτερον τοῦ ἀλλοιουμένου ἐστίν. ταῦτα δ' ἄνευ φορᾶς οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. [b] Εἰ ἄρα [c] ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι, ἀνάγκη καὶ φορὰν [d] ἀεὶ εἶναι πρώτην τῶν κινήσεων, καὶ [e] φορᾶς, εἰ ἔστιν ἡ μὲν πρώτη ἡ δ'
5 ὑστέρα, τὴν πρώτην. ‘Ἔτι δὲ πάντων τῶν παθημάτων ἀρχὴ πύκνωσις καὶ μάνωσις· καὶ γὰρ βαρὺ καὶ κοῦφον καὶ μαλακὸν καὶ σκληρὸν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν πυκνότητες δοκοῦσι καὶ ἀραιότητες εἶναί τινες. Πύκνωσις δὲ καὶ μάνωσις σύγκρισις καὶ διάκρισις, καθ' [f] ἃς γένεσις καὶ φθορὰ λέγεται τῶν οὐσιῶν. Συγκρινόμενα δὲ καὶ διακρινόμενα ἀνάγκη κατὰ τόπον μεταβάλλειν. ‘Αλλὰ μὴν καὶ τοῦ αὐξανομένου [g] καὶ

[h] ἔσται om. I. [i] εἶναί τινα κίνησιν ἐνδέχεται H.I. et omisso εἶναι F. [k] κίνησιν μὲν αἰεὶ I. [l] εἶναι om. K. [m] ἣν om. E. [n] καὶ post εἶναι E.K. [o] κατὰ τὸ μέγεθος F.H.I. [p] κατὰ τὸ πάθος H.I. [q] πρότον E. [r] ὑπαρχούσης E. [s] αὐξόμενον F. [t] τὸ γὰρ ἐναντίον τροφὴ λέγεται τῷ ἐναντίῳ F.H.I. [v] προσγίνεσθαι K. [w] εἶναι post μεταβολὴν H. [x] δεήσει εἶναι F.H.I. [y] τὸ om. E.K. [z] οὖν] οὖν ἐστὶν F.H.I. [a] ὁτὲ—ὁτὲ] ποτὲ—ποτὲ F, τοτὲ—τοτὲ H.I. [b] εἰ om. E. [c] κίνησιν ἀεὶ ἀνάγκη H. [d] εἶναι ἀεὶ H. [e] vocis φορᾶς litteram ς corr. E. [f] ἃς] ἃς καὶ F. [g] καὶ ante φθ. om. F.

φθίνοντος μεταβάλλει κατὰ τόπον τὸ μέγεθος. Ἔτι καὶ 6
[h] ἐντεῦθεν ἐπισκοποῦσιν ἔσται φανερὸν ὅτι ἡ φορὰ πρώτη.
Τὸ γὰρ πρῶτον ὥσπερ [i] καὶ [k] ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτω καὶ [l] ἐπὶ
κινήσεως [m] ἂν [n] λέγοιτο πλεοναχῶς. Λέγεται δὲ πρότερον, οὗ
τε μὴ ὄντος οὐκ ἔσται τἆλλα, ἐκεῖνο δ' ἄνευ τῶν ἄλλων, καὶ τὸ
τῷ χρόνῳ, καὶ [o] τὸ κατ' οὐσίαν. Ὥστ' ἐπεὶ κίνησιν [p] μὲν 7
ἀναγκαῖον εἶναι συνεχῶς, [q] εἴη δ' ἂν συνεχῶς ἢ [r] ἡ [s] συνεχὴς ἢ
ἡ ἐφεξῆς, μᾶλλον δ' ἡ συνεχής, καὶ βέλτιον συνεχῆ ἢ ἐφεξῆς
εἶναι, τὸ δὲ βέλτιον ἀεὶ ὑπολαμβάνομεν ἐν τῇ φύσει ὑπάρ-
χειν, [t] ἂν [v] ᾖ δυνατόν, δυνατὸν [w] δὲ συνεχῆ εἶναι (δειχθήσεται
δ' ὕστερον· νῦν δὲ τοῦθ' ὑποκείσθω), καὶ ταύτην οὐδεμίαν
[x] ἄλλην οἷόν τ' εἶναι [y] ἀλλ' ἢ φοράν, ἀνάγκη τὴν φορὰν εἶναι
πρώτην. Οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη οὔτε [z] αὔξεσθαι οὔτε ἀλλοι- 8
οῦσθαι τὸ φερόμενον, οὐδὲ δὴ γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι· τού-
των δὲ οὐδεμίαν ἐνδέχεται τῆς συνεχοῦς μὴ οὔσης, ἣν κινεῖ τὸ
πρῶτον κινοῦν. Ἔτι χρόνῳ [a] πρώτην· τοῖς γὰρ ἀϊδίοις [b] μό- 9
νον ἐνδέχεται κινεῖσθαι ταύτην. Ἀλλ' ἐφ' [c] ἑνὸς μὲν [d] ὁτου-
οῦν τῶν ἐχόντων γένεσιν τὴν φορὰν ἀναγκαῖον ὑστάτην
[e] εἶναι τῶν κινήσεων· μετὰ γὰρ τὸ γενέσθαι πρῶτον [f] ἀλ-
λοίωσις καὶ αὔξησις, φορὰ δ' ἤδη [g] τετελειωμένων κίνησίς ἐστιν.
Ἀλλ' ἕτερον ἀνάγκη κινούμενον εἶναι κατὰ φορὰν πρότερον, 10
ὃ καὶ τῆς γενέσεως αἴτιον ἔσται τοῖς γινομένοις, οὐ γινόμε-
νον, οἷον τὸ γεννῆσαν τοῦ γεννηθέντος, [h] ἐπεὶ δόξειέ [i] γ' ἂν ἡ
γένεσις εἶναι πρώτη τῶν κινήσεων διὰ τοῦτο, ὅτι [k] γενέσθαι
δεῖ τὸ πρᾶγμα [l] πρῶτον. Τὸ δ' ἐφ' ἑνὸς μὲν ὁτουοῦν τῶν
γινομένων οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἕτερον ἀναγκαῖον πρότερόν τι

[h] ἐνταῦθα F. [i] καὶ om. E.K. [k] ἐφ' ἑτέρων E.K. [l] ἐπὶ τῆς κ. F.
[m] ἂν om. E.H.K. [n] λέγεται K, λέγοιτο πρῶτον F.I. [o] τὸ ante κατ'
om. E. [p] μὲν om. H. [q] εἴη δ' ἂν συνεχῶς ἢ om. E. [r] ἡ om. K.
[s] συνεχὴς οὖσα ἢ εἰ ἐφ. K, συνεχὴς ἢ ἐφεξῆς E. [t] ἐὰν F.H.I. [v] εἴη E.
[w] δὲ] δ' ἐστὶ F.H.I. [x] ἄλλην om. F.H.I. [y] ἀλλὰ φ. F.H.I.K. [z] αὐ-
ξάνεσθαι F.H.I.K. [a] πρώτη E. [b] ἐνδέχεται μόνον F.I, ἐνδέχεται μό-
νην H. [c] ἐν I. [d] τῶν ἐχόντων ὁτουοῦν F. [e] τῶν κινήσεων εἶναι E.
[f] ἀλλοίωσιν καὶ αὔξησιν F, αὔξησις καὶ ἀλλοίωσις K. [g] τελειουμένων H,
τελεουμένων F.I. [h] ἐπειδὴ F. [i] γ'] δ' H, om. F.I. [k] γίνεσθαι H.
[l] πρότερον K.

κινεῖσθαι τῶν γινομένων [m] ὂν αὐτὸ καὶ μὴ γινόμενον, καὶ τού-
11 του ἕτερον πρότερον. Ἐπεὶ δὲ γένεσιν ἀδύνατον εἶναι πρώ-
την (πάντα γὰρ ἂν εἴη τὰ κινούμενα [n] φθαρτά), δῆλον ὡς
οὐδὲ τῶν ἐφεξῆς κινήσεων οὐδεμία [o] προτέρα· λέγω δ' ἐφεξῆς
αὔξησιν, εἶτ' ἀλλοίωσιν καὶ φθίσιν καὶ φθοράν· πᾶσαι γὰρ
ὕστεραι γενέσεως, ὥστ' εἰ μηδὲ γένεσις προτέρα φορᾶς, οὐδὲ
12 τῶν ἄλλων οὐδεμία μεταβολῶν. Ὅλως [p] δὲ φαίνεται τὸ γινό-
μενον ἀτελὲς καὶ ἐπ' ἀρχὴν ἰόν, ὥστε τὸ τῇ γενέσει ὕστερον
τῇ φύσει πρότερον εἶναι. Τελευταῖον δὲ φορὰ πᾶσιν ὑπάρ-
χει τοῖς ἐν γενέσει. Διὸ τὰ μὲν ὅλως ἀκίνητα τῶν [q] ζώντων
δι' ἔνδειαν [r] τοῦ [s] ὀργάνου, οἷον τὰ φυτὰ καὶ πολλὰ γένη τῶν
13 ζῴων, τοῖς δὲ τελειουμένοις [t] ὑπάρχει. Ὥστ' εἰ μᾶλλον
ὑπάρχει φορὰ τοῖς μᾶλλον ἀπειληφόσι τὴν φύσιν, [v] καὶ ἡ
κίνησις [w] αὕτη πρώτη τῶν ἄλλων ἂν εἴη κατ' οὐσίαν, διά τε
ταῦτα καὶ διότι ἥκιστα τῆς οὐσίας ἐξίσταται τὸ κινούμενον
τῶν κινήσεων ἐν τῷ φέρεσθαι· κατὰ μόνην γὰρ οὐδὲν μετα-
βάλλει τοῦ εἶναι, ὥσπερ ἀλλοιουμένου μὲν τὸ ποιόν, αὐξανο-
μένου δὲ καὶ φθίνοντος τὸ ποσόν. Μάλιστα δὲ δῆλον ὅτι
τὸ κινοῦν αὐτὸ αὑτὸ μάλιστα ταύτην κινεῖ κυρίως τὴν κατὰ
τόπον· καίτοι φαμὲν τοῦτ' εἶναι [x] τῶν κινουμένων [y] καὶ κινούν-
των ἀρχὴν καὶ πρῶτον τοῖς κινουμένοις τὸ [z] αὐτὸ [a] αὑτὸ
κινοῦν.

14 Ὅτι μὲν τοίνυν τῶν κινήσεων ἡ φορὰ πρώτη, φανερὸν ἐκ
τούτων· τίς δὲ φορὰ πρώτη, νῦν [b] δεικτέον. Ἅμα δὲ καὶ [c] τὸ
νῦν καὶ [d] τὸ πρότερον ὑποτεθέν, ὅτι ἐνδέχεταί τινα κίνησιν
εἶναι συνεχῆ καὶ ἀΐδιον, φανερὸν ἔσται τῇ αὐτῇ μεθόδῳ. Ὅτι
μὲν οὖν τῶν ἄλλων κινήσεων οὐδεμίαν ἐνδέχεται συνεχῆ εἶναι,
15 ἐκ τῶνδε φανερόν. Ἅπασαι γὰρ ἐξ ἀντικειμένων εἰς ἀντι-
κείμενά εἰσιν [e] αἱ κινήσεις καὶ μεταβολαί, οἷον γενέσει μὲν

[m] ὂν] ον καὶ H. [n] ante φθαρτά litteram deletam E. [o] πρότερον E. [p] δὲ] τε εἰ K, om. E. [q] ζώων H. [r] τοῦ ὀργάνου om. K. [s] ὀργάνου ὑπάρχει οἷον F. [t] ὑπάρχει om. pr. F. [v] καὶ] κἂν K. [w] αὐτὴ K. [x] τοῦ κινουμένου rc. K. [y] καὶ τῶν κινούντων H.I. [z] αὐτὸ om. H. [a] ἑαυτὸ E, om. F. [b] δεδεικταιον E. [c] τὸν K. [d] τὸ om. E.K. [e] αἱ] καὶ K.

καὶ φθορᾷ τὸ ὂν καὶ [f] τὸ μὴ ὂν ὅροι, ἀλλοιώσει δὲ τἀναντία πάθη, αὐξήσει δὲ καὶ φθίσει ἢ μέγεθος καὶ μικρότης ἢ τελειότης μεγέθους καὶ ἀτέλεια· ἐναντίαι δ' αἱ εἰς τὰ ἐναντία. Τὸ δὲ μὴ ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν, ὂν δὲ πρότερον, ἀνάγκη πρότερον ἠρεμεῖν. Φανερὸν [g] οὖν ὅτι ἠρεμήσει ἐν 16 τῷ ἐναντίῳ τὸ μεταβάλλον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μεταβολῶν· ἀντίκειται γὰρ φθορὰ καὶ γένεσις ἁπλῶς καὶ ἡ καθ' ἕκαστον τῇ καθ' ἕκαστον. Ὥστ' εἰ ἀδύνατον ἅμα μεταβάλλειν τὰς ἀντικειμένας, οὐκ ἔσται συνεχὴς ἡ μεταβολή, ἀλλὰ μεταξὺ ἔσται αὐτῶν χρόνος. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει ἐναντίας 17 ἢ μὴ ἐναντίας εἶναι τὰς κατ' ἀντίφασιν μεταβολάς, εἰ μόνον ἀδύνατον ἅμα τῷ αὐτῷ παρεῖναι· τοῦτο γὰρ τῷ ὅλῳ [h] οὐδὲν χρήσιμον. Οὐδ' εἰ μὴ ἀνάγκη ἠρεμῆσαι ἐν τῇ ἀντιφάσει, μηδ' ἐστὶ [i] μεταβολὴ ἠρεμίᾳ ἐναντίον· οὐ γὰρ ἴσως ἠρεμεῖ τὸ μὴ ὄν, ἡ δὲ φθορὰ εἰς τὸ μὴ ὄν. Ἀλλ' εἰ μόνον μεταξὺ γίγνεται χρόνος· οὕτω γὰρ οὐκ [k] ἔστιν ἡ μεταβολὴ συνεχής· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς πρότερον [l] ἡ ἐναντίωσις [m] χρήσιμον, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα ὑπάρχειν. Οὐ δεῖ δὲ ταράττεσθαι, ὅτι τὸ αὐτὸ πλείοσιν ἔσται ἐναντίον, οἷον [n] ἡ κίνησις 18 καὶ στάσει καὶ κινήσει τῇ εἰς τοὐναντίον, ἀλλὰ μόνον τοῦτο [o] λαμβάνειν, ὅτι ἀντίκειταί πως καὶ τῇ κινήσει καὶ τῇ ἠρεμίᾳ ἡ κίνησις ἡ ἐναντία, καθάπερ τὸ ἴσον καὶ τὸ μέτριον τῷ ὑπερέχοντι καὶ [p] τῷ ὑπερεχομένῳ, καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἅμα τὰς ἀντικειμένας οὔτε κινήσεις οὔτε μεταβολὰς ὑπάρχειν. Ἔτι δ' ἐπί τε τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς [q] καὶ παντελῶς 19 ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειεν, εἰ γενόμενον [r] εὐθὺς ἀνάγκη φθαρῆναι καὶ μηδένα χρόνον διαμεῖναι. Ὥστ' ἐκ τούτων ἂν ἡ πίστις [s] γένοιτο ταῖς ἄλλαις· φυσικὸν γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχειν ἐν [t] ἁπάσαις.

Ὅτι δὲ ἐνδέχεται [v] εἶναί τινα ἄπειρον, μίαν οὖσαν καὶ 8

[f] τὸ post καὶ om. F.H.I. [g] οὖν] δ' E. [h] οὐδὲν om. F.K. [i] μεταβολῇ ἠρεμία H.I. [k] ἔσται H.I.K. [l] ἡ om. E. [m] χρήσιμος F.H. [n] ἡ] εἰ H.I. [o] λαβεῖν K. [p] τῷ post καὶ om. H.I. [q] καὶ ante π. om. H. [r] ἀνάγκη εὐθὺς F.H.I. [s] γίνοιτο E.I. [t] πάσαις E. [v] τινα εἶναι E.

συνεχῆ, καὶ αὕτη [w] *ἐστὶν ἡ κύκλῳ,* [x] *λέγωμεν νῦν.* [y] *Πᾶν γὰρ κινεῖται τὸ φερόμενον ἢ κύκλῳ ἢ εὐθεῖαν ἢ μικτήν, ὥστ' εἰ μηδ' ἐκείνων ἡ ἑτέρα συνεχής, οὐδὲ τὴν ἐξ ἀμφοῖν οἷόν τ'*
2 *εἶναι συγκειμένην. Ὅτι δὲ τὸ φερόμενον τὴν εὐθεῖαν καὶ πεπερασμένην οὐ φέρεται* [z] *συνεχῶς, δῆλον· ἀνακάμπτει γάρ, τὸ δ' ἀνακάμπτον τὴν εὐθεῖαν τὰς ἐναντίας κινεῖται κινήσεις· ἐναντία γὰρ* [a] *κατὰ τόπον ἡ ἄνω τῇ κάτω καὶ ἡ εἰς τὸ πρόσθεν τῇ εἰς* [b] *τοὔπισθεν καὶ ἡ* [c] *εἰς ἀριστερὰ τῇ εἰς δεξιά·*
3 *τόπου γὰρ ἐναντιώσεις αὗται. Τίς δ' ἐστὶν ἡ μία καὶ συνεχὴς κίνησις, διώρισται πρότερον, ὅτι ἡ τοῦ ἑνὸς καὶ* [d] *ἐν ἑνὶ χρόνῳ καὶ ἐν ἀδιαφόρῳ κατ' εἶδος. Τρία γάρ* [e] *ἐστι, τό τε κινούμενον, οἷον ἄνθρωπος ἢ θεός, καὶ ὅτε, οἷον χρόνος, καὶ τρίτον* [f] *τὸ ἐν ᾧ· τοῦτο* [g] *δ'* [h] *ἐστὶ* [i] *τόπος ἢ πάθος ἢ εἶδος ἢ μέγεθος. Τὰ δ' ἐναντία διαφέρει τῷ εἴδει, καὶ οὐχ ἕν. Τό-*
4 *που δ' αἱ εἰρημέναι διαφοραί. Σημεῖον δ' ὅτι ἐναντία* [k] *κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Β τῇ ἀπὸ τοῦ Β πρὸς τὸ Α, ὅτι ἱστᾶσι καὶ παύουσιν ἀλλήλας, ἐὰν ἅμα γίγνωνται. Καὶ ἐπὶ κύκλου ὡσαύτως, οἷον* [l] *ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ* [m] *Β* [n] *τῇ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ* [o] *Γ· ἱστᾶσι γάρ.* [p] *Κἂν συνεχεῖς ὦσι καὶ μὴ* [q] *γίνηται ἀνάκαμψις διὰ* [r] *τὸ τἀναντία φθείρειν καὶ κωλύειν*
5 *ἄλληλα, ἀλλ'* [s] *οὐχ ἡ εἰς τὸ πλάγιον τῇ ἄνω. Μάλιστα δὲ φανερὸν ὅτι ἀδύνατον εἶναι συνεχῆ τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας κίνησιν, ὅτι ἀνακάμπτον ἀναγκαῖον στῆναι, οὐ μόνον* [t] *ἐπ' εὐθείας, ἀλλὰ κἂν κύκλον φέρηται. Οὐ γὰρ* [v] *ταὐτὸν* [w] *κύκλῳ φέρεσθαι καὶ κύκλον· ἔστι γὰρ ὁτὲ μὲν συνείρειν κινούμενον, ὁτὲ δ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐλθὸν ὅθεν ὡρμήθη* [x] *ἀνακάμψαι πάλιν. Ὅτι δ' ἀνάγκη ἵστασθαι, ἡ πίστις οὐ μόνον ἐπὶ τῆς αἰσθή-*

[w] *ἐστὶν ἡ τέχνη ἡ* E. [x] *λέγομεν* F.H.K. [y] *πᾶν μὲν γὰρ* E.K. [z] *συνεχῆ* I. [a] *τῇ ἄνω ἡ κάτω κατὰ τόπον* F, *κατὰ τόπον τῇ ἄνω ἡ κάτω* I. [b] *τὸ ὄπισθεν* H.K. [c] *εἰς τὰ δεξιὰ τῇ εἰς τὰ ἀριστερά* F.H.I. [d] *ἐν* om. I. [e] *ἐστι*] *ἦν* E.K. [f] *τὸ* ante *τρίτον* E, om. K. [g] *δ'* om. I. [h] *ἐστὶ*] *ἐστὶν ἢ* H. [i] *πάθος ἢ εἶδος ἢ τόπος* F.H.I. [k] *κίνησις*] *ἡ κίνησις* K. [l] *ἡ*] *εἰ* I. [m] Β] *γ* K. [n] *τῇ*—Γ om. E. [o] Γ] *β* K. [p] *καὶ ἐὰν* F.H.I. [q] *γίγνεται* K. [r] *τὰ ἐναντία* F.H.I.K. [s] *οὐχὶ* F. [t] *ἐπὶ τῆς εὐθείας* F.H.I. [v] *τὸ αὐτὸ* F.H.I. [w] *κύκλον φ. καὶ κύκλῳ* F.H. [x] *ἀνακάμπτειν* F.H.I.

σεως ἀλλὰ καὶ [y] ἐπὶ τοῦ λόγου. ‘Αρχὴ δ' ἥδε. Τριῶν γὰρ 6 ὄντων ἀρχῆς μέσου τελευτῆς, τὸ μέσον πρὸς ἑκάτερον ἄμφω ἐστί, καὶ τῷ μὲν ἀριθμῷ ἕν, τῷ [z] λόγῳ δὲ δύο. ‘Έτι [a] δὲ ἄλλο ἐστὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. ‘Ωστε τῆς εὐθείας τῶν ἐντὸς τῶν ἄκρων ὁτιοῦν σημεῖον δυνάμει [b] μέν ἐστι μέσον, ἐνεργείᾳ δ' οὐκ ἔστιν, [c] ἐὰν μὴ [d] διέλῃ ταύτην καὶ ἐπιστὰν πάλιν ἄρξηται [e] κινεῖσθαι· οὕτω δὲ τὸ μέσον ἀρχὴ γίνεται καὶ τελευτή, ἀρχὴ μὲν τῆς ὕστερον, τελευτὴ δὲ τῆς πρώτης. Λέγω δ' οἷον ἐὰν φερόμενον τὸ Α [f] στῇ ἐπὶ τοῦ 7 Β καὶ πάλιν φέρηται ἐπὶ τὸ Γ· ὅταν δὲ συνεχῶς φέρηται, οὔτε γεγονέναι οὔτε ἀπογεγονέναι οἷόν τε τὸ Α [g] κατὰ τὸ Β σημεῖον, ἀλλὰ μόνον εἶναι ἐν τῷ νῦν, [h] ἐν χρόνῳ δ' οὐδενὶ [i] πλὴν οὗ τὸ νῦν [k] διαίρεσίς ἐστιν [l] ἐν [m] τῷ ὅλῳ [n] τῷ Α Β Γ. Εἰ δὲ γεγονέναι τις [o] θήσει καὶ ἀπογεγονέναι, ἀεὶ στήσεται 8 τὸ Α φερόμενον· ἀδύνατον γὰρ [p] τὸ Α ἅμα γεγονέναι [q] τε [r] ἐπὶ τοῦ Β καὶ ἀπογεγονέναι. [s] ‘Εν ἄλλῳ [t] ἄρα [v] καὶ ἄλλῳ σημείῳ χρόνου. Χρόνος ἄρα ἔσται ὁ ἐν μέσῳ. ‘Ωστε ἠρεμήσει τὸ Α ἐπὶ τοῦ Β. ‘Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπὶ πάντων. ‘Όταν δὲ χρήσηται 9 τὸ φερόμενον Α τῷ Β μέσῳ καὶ [w] τελευτῇ καὶ ἀρχῇ, ἀνάγκη στῆναι διὰ τὸ δύο ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ νοήσειεν. ‘Αλλ' ἀπὸ μὲν τοῦ Α σημείου ἀπογέγονε [x] τῆς ἀρχῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ Γ γέγονεν, ὅταν τελευτήσῃ καὶ στῇ. Διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν [y] τοῦτο λεκτέον· ἔχει γὰρ ἀπορίαν τήνδε. Εἰ 10 γὰρ εἴη ἡ τὸ Ε τῇ Ζ ἴση καὶ τὸ Α φέροιτο συνεχῶς ἀπὸ τοῦ ἄκρου πρὸς τὸ Γ, ἅμα δ' εἴη τὸ Α ἐπὶ [z] τῷ Β σημείῳ, καὶ τὸ Δ φέροιτο ἀπὸ τῆς Ζ ἄκρας πρὸς τὸ Η ὁμαλῶς καὶ

[y] ἀπὸ F. [z] δὲ λόγῳ F.I. [a] δὲ post ἔτι om. H. [b] μέν om. E. [c] ἂν K. [d] διέληται F. [e] κεῖσθαι E. [f] ἐπὶ τοῦ β στῇ F. [g] κατὰ] καὶ E. [h] ἐν ante χρ. om. E. [i] πλὴν εἰ οὗ F. [k] ἐστι διαίρεσις E.K. [l] ἐν om. E.K. [m] τοῦ ὅλου τινὸς rc. K. [n] τῷ Α Β Γ om. E.K. [o] φήσει K, θήσει ἐν τοῖς δυνάμει σημείοις rc. K. [p] τὸ Α om. H.I. [q] τε] τὸ α H.I. [r] ἐπὶ τὸ β F, κατὰ τὸ β H.I. om. K. [s] ἐν] ἀλλ' ἐν I. [t] ἄρα] γὰρ K. [v] καὶ ἄλλῳ om. E. [w] ἀρχῇ καὶ τελευτῇ F.H.I. [x] τῆς—γέγονεν om. K. [y] τοῦτο—ἀπορίαν om. E. [z] τὸ β σημεῖον I.

τῷ αὐτῷ τάχει [a] τῷ Α, τὸ Δ ἔμπροσθεν ἥξει ἐπὶ τὸ Η ἢ τὸ Α ἐπὶ τὸ Γ· τὸ γὰρ πρότερον ὁρμῆσαν καὶ ἀπελθὸν πρότερον ἐλθεῖν ἀνάγκη. Οὐκ [b] ἄρα ἅμα γέγονε τὸ Α ἐπὶ τῷ Β καὶ ἀπογέγονεν ἀπ' αὐτοῦ, [c] διὸ ὑστερίζει. Εἰ γὰρ ἅμα, 11 οὐχ [d] ὑστεριεῖ, ἀλλ' ἀνάγκη [e] ἔσται ἵστασθαι. Οὐκ ἄρα θετέον, ὅτε τὸ Α [f] ἐγένετο κατὰ τὸ Β, τὸ Δ [g] ἅμα κινεῖσθαι ἀπὸ τοῦ Ζ ἄκρου· εἰ γὰρ ἔσται γεγονὸς τὸ Α ἐπὶ [h] τοῦ Β, ἔσται καὶ τὸ ἀπογενέσθαι, καὶ οὐχ ἅμα, ἀλλ' ἦν ἐν [i] τομῇ χρόνου καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ. ‘Ενταῦθα μὲν οὖν ἀδύνατον οὕτω λέγειν ἐπὶ [k] τοῦ συνεχοῦς· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνακάμπτοντος ἀνάγκη 12 [l] λέγειν οὕτως. Εἰ γὰρ ἡ τὸ Η φέροιτο [m] πρὸς τὸ Δ καὶ πάλιν ἀνακάμψασα κάτω φέροιτο, τῷ ἄκρῳ [n] ἐφ' οὗ Δ τελευτῇ [o] καὶ ἀρχῇ κέχρηται τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δύο· διὸ στῆναι ἀνάγκη· καὶ οὐχ ἅμα γέγονεν ἐπὶ [p] τῷ Δ καὶ ἀπελήλυθεν ἀπὸ τοῦ Δ· ἐκεῖ γὰρ [q] ἂν ἅμα εἴη καὶ οὐκ εἴη ἐν τῷ αὐτῷ 13 νῦν. ‘Αλλὰ μὴν τήν γε πάλαι λύσιν οὐ λεκτέον· οὐ γὰρ ἐνδέχεται λέγειν ὅτι ἐστὶ κατὰ [r] τὸ Δ ἡ τὸ Η ἐν [s] τομῇ, [t] οὐ γέγονε δὲ οὐδ' ἀπογέγονεν. ‘Ανάγκη γὰρ ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν τὸ ἐνεργείᾳ ὄν, [v] μὴ δυνάμει. Τὸ μὲν οὖν ἐν μέσῳ δυνάμει ἐστί, τοῦτο δ' ἐνεργείᾳ, καὶ [w] τελευτὴ μὲν κάτωθεν, ἀρχὴ δὲ ἄνωθεν· καὶ τῶν κινήσεων [x] ἄρα ὡσαύτως. ‘Ανάγκη ἄρα στῆναι τὸ ἀνακάμπτον ἐπὶ τῆς εὐθείας. Οὐκ ἄρα ἐνδέχεται συνεχῆ κίνησιν εἶναι ἐπὶ [y] ἀΐδιον τῆς εὐθείας.

14 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἀπαντητέον καὶ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας τὸν Ζήνωνος λόγον, καὶ ἀξιοῦντας, [z] εἰ ἀεὶ τὸ ἥμισυ διιέναι [a] δεῖ, ταῦτα δ' ἄπειρα, τὰ δ' ἄπειρα [b] ἀδύνατον διεξελθεῖν, ἢ ὡς τὸν αὐτὸν τοῦτον [c] λόγον τινὲς [d] ἄλλως ἐρωτῶσιν,

[a] τῷ Α om. β F.H.I. [b] ἅμα ἄρα K. [c] διὸ] διὸ καὶ F. [d] ὑστερεῖ H.I. [e] ἔσται om. F.K. [f] ἐγίνετο E. [g] κινεῖσθαι ἅμα E. [h] τοῦ Β] τῷ E. [i] τομῇ] τὸ μ. I. [k] τοῦ σ.] τῆς σ. E.F.K. [l] λύειν F. [m] πρὸς—φέροιτο om. E. [n] ἐφ' οὗ] τῷ F.H.I, ἐφ' οὗ τὸ K. [o] κέχρηται καὶ ἀρχῇ F.H.I. [p] τοῦ F.H.I. [q] ἂν om. H.K. [r] τὰ δ E. [s] τομῇ] τῷ μ. I. [t] οὐ] οὔτε H.I, οὐδὲ F. [v] μὴ] καὶ μὴ F, οὐ K, om. H. [w] τελευτῇ K. [x] ἄρα om. E.K. [y] ἀΐδιον ante εἶναι F.H.I, post εἶναι K. [z] εἰ om. K. [a] δεῖ ante διιέναι ponit H, om. K. [b] ἀδύνατον ἐξελθεῖν I, διεξελθεῖν ἀδύνατον F.H. [c] τινες λόγον I. [d] ἄλλως ἐρωτῶσιν] ἐρωτῶσιν ἀλλ' ὡς K.

ἀξιοῦντες ἅμα τῷ κινεῖσθαι τὴν ἡμίσειαν πρότερον ἀριθμεῖν καθ' ἕκαστον [e] γιγνόμενον τὸ ἥμισυ, ὥστε διελθόντος τὴν ὅλην [f] ἄπειρον συμβαίνει ἠριθμηκέναι ἀριθμόν· τοῦτο δ' ὁμολογουμένως ἐστὶν [g] ἀδύνατον. Ἐν μὲν οὖν [h] τοῖς πρώτοις 15 λόγοις τοῖς περὶ κινήσεως ἐλύομεν [i] διὰ τοῦ τὸν χρόνον [k] ἄπειρα ἔχειν [l] ἐν [m] αὑτῷ· οὐδὲν γὰρ ἄτοπον, εἰ ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ ἄπειρα διέρχεταί τις· ὁμοίως δὲ τὸ ἄπειρον ἔν τε τῷ μήκει [n] ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ χρόνῳ. Ἀλλ' αὕτη ἡ λύσις πρὸς 16 μὲν τὸν ἐρωτῶντα ἱκανῶς ἔχει (ἠρωτᾶτο γὰρ εἰ ἐν [o] πεπερασμένῳ ἄπειρα ἐνδέχεται [p] διεξελθεῖν ἢ ἀριθμῆσαι), πρὸς δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἀλήθειαν οὐχ ἱκανῶς· ἂν γάρ τις ἀφέμενος τοῦ μήκους καὶ τοῦ ἐρωτᾶν εἰ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἐνδέχεται [q] ἄπειρα διεξελθεῖν, πυνθάνηται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου ταῦτα (ἔχει γὰρ ὁ χρόνος ἀπείρους διαιρέσεις), οὐκέτι ἱκανὴ ἔσται αὕτη ἡ λύσις, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς λεκτέον, ὅπερ εἴπομεν ἐν τοῖς ἄρτι λόγοις. Ἂν γάρ τις τὴν συνεχῆ διαιρῇ 17 εἰς δύο ἡμίση, οὗτος τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δυσὶ χρῆται· ποιεῖ γὰρ αὐτὸ ἀρχὴν καὶ τελευτήν. [r] Οὕτω δὲ ποιεῖ ὅ τε [s] ἀριθμῶν καὶ ὁ εἰς τὰ ἡμίση διαιρῶν. Οὕτω δὲ διαιροῦντος [t] οὐκ ἔσται συνεχὴς οὔθ' ἡ γραμμὴ οὔθ' ἡ κίνησις· ἡ γὰρ συνεχὴς κίνησις συνεχοῦς ἐστίν, ἐν δὲ τῷ συνεχεῖ [v] ἔνεστι μὲν ἄπειρα ἡμίση, ἀλλ' οὐκ ἐντελεχείᾳ ἀλλὰ δυνάμει. [w] Ἂν δὲ ποιῇ ἐντελεχείᾳ, 18 οὐ ποιήσει συνεχῆ, ἀλλὰ στήσει, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦντος τὰ [x] ἡμίσεα φανερόν ἐστιν ὅτι συμβαίνει· τὸ γὰρ ἓν σημεῖον ἀνάγκη [y] αὐτῷ [z] ἀριθμεῖν δύο· τοῦ μὲν [a] γὰρ ἑτέρου τελευτὴ ἡμίσεος τοῦ δ' ἑτέρου ἀρχὴ ἔσται, [b] ἂν μὴ μίαν ἀριθμῇ τὴν συνεχῆ, ἀλλὰ δύο ἡμισείας. Ὥστε λεκτέον πρὸς τὸν ἐρω- 19

[e] γενόμενον H. [f] συμβαίνειν ἄπειρον K, ἄπειρον συμβαίη F. [g] ἀδύνατον—κινήσεως rc. supra lituram E. [h] τοῖς om. K. [i] διαυτου E, διὰ τὸ F.H.K. [k] ἔχειν ἄπειρα H.I. [l] ἐν om. E. [m] ἑαυτῷ I. [n] ὑπάρχει post χρόνῳ F.I, om. H : ὑπάρχειν K. [o] πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα K. [p] διελθεῖν F.H. [q] διεξελθεῖν ἄπειρα F.H.I. [r] οὕτω] τοῦτο H.I. [s] ἀριθμὸν K. [t] οὐκ ἔστι H.I, οὐκέτι F. [v] ἔνεστι] ἐστιν E, ἔσται H. [w] ἐὰν F.I. [x] ἡμίση F.K. [y] αὐτὸ F. [z] δύο ἀριθμεῖν K. [a] γὰρ ἡμίσεος τοῦ ἑτέρου ἀρχὴ τοῦ δ' ἑτέρου τελευτὴ F.H. et, qui γὰρ ἑτέρου ἡμίσεος, I. [b] ἐὰν F.H.I.

τῶντα εἰ ἐνδέχεται ἄπειρα διεξελθεῖν ἢ ἐν χρόνῳ ἢ ἐν μήκει, ὅτι ἔστιν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Ἐντελεχείᾳ μὲν γὰρ ὄντα οὐκ ἐνδέχεται, δυνάμει δ' ἐνδέχεται· ὁ γὰρ συνεχῶς κινούμενος κατὰ συμβεβηκὸς ἄπειρα [c] διελήλυθεν, ἁπλῶς [d] δ' οὔ· συμβέβηκε γὰρ τῇ γραμμῇ ἄπειρα ἡμίσεα εἶναι, ἡ δ' οὐσία
20 ἐστὶν ἑτέρα καὶ τὸ εἶναι. Δῆλον [e] δὲ [f] καὶ ὅτι [g] ἐὰν [h] μή τις ποιῇ τοῦ χρόνου τὸ διαιροῦν σημεῖον [i] τὸ πρότερον καὶ ὕστερον αἰεὶ τοῦ ὑστέρου τῷ πράγματι, ἔσται [k] ἅμα τὸ αὐτὸ ὂν καὶ οὐκ ὄν, καὶ ὅτε [l] γέγονεν οὐκ ὄν. [m] Τὸ σημεῖον μὲν οὖν ἀμφοῖν [n] κοινόν, καὶ τοῦ προτέρου καὶ τοῦ ὑστέρου, καὶ ταὐτὸν [o] καὶ ἓν ἀριθμῷ, λόγῳ δ' οὐ [p] ταὐτόν· τοῦ μὲν γὰρ τε-
21 λευτή, τοῦ δ' ἀρχή. Τῷ δὲ πράγματι ἀεὶ τοῦ ὑστέρου [q] πάθους ἐστίν. Χρόνος ἐφ' [r] ᾧ Α Β Γ, πρᾶγμα ἐφ' [r] ᾧ Δ. Τοῦτο ἐν [s] μὲν τῷ [t] Α χρόνῳ λευκόν, ἐν δὲ τῷ Β οὐ λευκόν· ἐν τῷ [v] ἄρα Γ λευκὸν καὶ οὐ λευκόν. Ἐν ὁτῳοῦν γὰρ τοῦ Α [w] λευκὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον ἦν λευκόν, καὶ [x] ἐν [y] τῷ Β [z] μὴ λευκόν· τὸ δὲ Γ ἐν ἀμφοῖν.
22 Οὐκ ἄρα δοτέον ἐν [a] παντί, [b] ἀλλὰ πλὴν τοῦ τελευταίου νῦν [c] ἐφ' [d] οὗ [e] τὸ Γ. Τοῦτο [f] δ' ἤδη τὸ ὕστερον, καὶ [g] εἰ ἐγίγνετο [h] οὐ λευκόν, καὶ [i] εἰ ἐφθείρετο λευκὸν ἐν τῷ Α παντί, γέγονεν ἢ ἔφθαρται ἐν τῷ Γ. [k] Ὥστε λευκὸν ἢ μὴ λευκὸν [l] πρῶτον ἐν ἐκείνῳ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἢ ὅτε γέγονεν [m] οὐκ ἔσται, καὶ ὅτε ἔφθαρται ἔσται, ἢ ἅμα λευκὸν καὶ [n] οὐ λευκὸν καὶ
23 ὅλως ὂν καὶ [o] μὴ ὂν ἀνάγκη εἶναι. Εἰ δ' ὃ ἂν ᾖ πρότερον μὴ [p] ὄν, ἀνάγκη γίγνεσθαι ὄν, καὶ ὅτε γίγνεται μή ἐστιν,

[c] διελήλυθεν ἀνάγκη ἁπλῶς pr. F. [d] δ'] γὰρ I. [e] δὴ H, γὰρ I. [f] καὶ om. H.I. [g] κἂν H. [h] μή et τοῦ χρόνου om. E. [i] τὸ] τὸν F.H, τῶν I. [k] ἅμα om. H. [l] γέγονεν] γενόμενον F. [m] τὸ om. E. [n] κοινὸν post προτέρου E.K. [o] καὶ ἓν καὶ ἀρ. F. [p] ταυτό K, τὸ αὐτὸ F. [q] πάθος H. [r] ᾧ] οὗ I. [s] μὲν om. E. [t] Α] α ὅλῳ E.K. [v] γ ἄρα F.H. [w] ἀληθὲς εἰπεῖν λευκὸν F.H.I. [x] ἐν om. E.F.K. [y] τῷ] τὸ E.H.K. [z] οὐ E.F.I. [a] ἅπαντι K. [b] ἀλλὰ] ἅμα E. [c] ὑφ' E. [d] ᾧ H. [e] τὸ om. F.H.I. [f] δὲ δὴ E, δ' ἤδη τοῦ α K. [g] εἰ om. E. [h] οὐ] καὶ οὐ E, om. I. [i] εἰ om. E. [k] ὥστε ἢ λ. K, ὥστε εἰ ἦν λ. E. [l] ἐν ἐκείνῳ πρῶτον E.K. [m] οὐκ ἔστιν F. [n] μὴ K. [o] οὐκ F.I. [p] ὂν post μὴ om. E.

οὐχ οἷόν τε εἰς ἀτόμους χρόνους διαιρεῖσθαι τὸν χρόνον. Εἰ γὰρ ἐν τῷ Α [q] χρόνῳ τὸ Δ ἐγίγνετο λευκόν, γέγονε δ' ἅμα καὶ ἔστιν ἐν ἑτέρῳ [r] ἀτόμῳ χρόνῳ ἐχομένῳ δ' ἐν τῷ Β, εἰ ἐν τῷ Α ἐγίγνετο, [s] οὐκ ἦν, ἐν δὲ τῷ Β ἐστί, γένεσιν [t] δεῖ [v] τινὰ εἶναι μεταξύ, ὥστε καὶ [w] χρόνον ἐν ᾧ [x] ἐγίγνετο. Οὐ γὰρ [y] ὁ αὐτὸς [z] ἔσται λόγος καὶ [a] τοῖς μὴ ἄτομα λέγουσιν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐγίγνετο, γέγονε καὶ ἔστιν ἐν τῷ ἐσχάτῳ σημείῳ, [b] οὗ οὐδὲν [c] ἐχόμενόν ἐστιν οὐδ' ἐφεξῆς· [d] οἱ δ' ἄτομοι χρόνοι ἐφεξῆς. Φανερὸν δ' ὅτι εἰ ἐν τῷ Α ὅλῳ [e] χρόνῳ ἐγίγνετο, οὐκ ἔστι πλείων χρόνος ἐν ᾧ γέγονε καὶ [f] ἐγίγνετο ἢ ἐν ᾧ ἐγίγνετο μόνον παντί. 24

Οἷς μὲν οὖν ἄν τις ὡς οἰκείοις [g] πιστεύσειε λόγοις, οὗτοι [h] καὶ τοιοῦτοί τινές εἰσιν· λογικῶς δ' ἐπισκοποῦσι [i] κἂν ἐκ τῶνδε δόξειέ τῳ [k] ταὐτὸ τοῦτο συμβαίνειν. Ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον συνεχῶς, [l] ἂν ὑπὸ μηδενὸς ἐκκρούηται, εἰς ὅπερ ἦλθε κατὰ τὴν φοράν, εἰς τοῦτο καὶ ἐφέρετο πρότερον, οἷον εἰ ἐπὶ τὸ Β ἦλθε, [m] καὶ ἐφέρετο ἐπὶ τὸ Β, καὶ οὐχ ὅτε πλησίον ἦν, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἤρξατο κινεῖσθαι· τί γὰρ μᾶλλον νῦν ἢ πρότερον; Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Τὸ [n] δ' ἀπὸ τοῦ Α [o] ἐπὶ τὸ Γ φερόμενον, [p] ὅταν [q] ἐπὶ τὸ Γ ἔλθῃ, πάλιν ἥξει ἐπὶ τὸ Α συνεχῶς κινούμενον. Ὅτε ἄρα ἀπὸ τοῦ Α [r] φέρεται πρὸς τὸ Γ, τότε καὶ εἰς τὸ Α φέρεται τὴν ἀπὸ τοῦ Γ κίνησιν, ὥσθ' ἅμα τὰς ἐναντίας· ἐναντίαι γὰρ αἱ κατ' εὐθεῖαν. Ἅμα δὲ καὶ ἐκ τούτου μεταβάλλει ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν. Εἰ οὖν τοῦτ' ἀδύνατον, ἀνάγκη ἵστασθαι ἐπὶ τοῦ Γ. Οὐκ ἄρα μία [s] ἡ κίνησις· ἡ γὰρ διαλαμβανομένη στάσει [t] οὐ μία. Ἔτι [v] δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν καθόλου μᾶλλον περὶ πάσης 25 26 27

[q] χρόνῳ om. E. [r] χρόνῳ ἀτόμῳ H. [s] οὐκ] καὶ οὐκ F. [t] δεῖ] οὖν δεῖ rc. K. [v] εἶναί τινα F.H.I.K. [w] χρόνος ἦν ἐν F.H.I. [x] ἐγένετο I. [y] ὁ om. F. [z] λόγος ἔσται F.H.I.K. [a] τοῖς om. E.K. [b] ὧ K. [c] ἐστιν ἐχόμενον F.H.I. [d] οἱ—ἐφεξῆς om. H. [e] χρόνῳ om. H. [f] ἐγίγνετο ἢ om. E. [g] λόγοις πιστεύσειεν H. [h] καὶ τοιοῦτοι om. E. [i] καὶ E.F. [k] τὸ αὐτὸ συμβαίνειν τοῦτο F. [l] ἐὰν K. [m] καὶ οὐκ ἐφέρετο I. [n] δ'] δὴ E.K. [o] ἐπὶ τὸ Γ om. E.K. [p] ὅταν ἐπὶ τὸ Γ ἔλθῃ om. F.H.I. [q] ἐπὶ] πρὸς E. [r] εἰς τὸ γ ἐφέρετο F.H.I. [s] ἡ post μία om. E. [t] οὐ] οὐκ ἔστι F.H.I. [v] δὲ om. F.H.I.K.

κινήσεως. Εἰ γὰρ ἅπαν τὸ κινούμενον [w] τῶν εἰρημένων τινὰ κινεῖται κινήσεων καὶ [x] ἠρεμεῖ τῶν ἀντικειμένων ἠρεμιῶν (οὐ γὰρ ἦν ἄλλη παρὰ ταύτας), τὸ δὲ μὴ ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν (λέγω δ' ὅσαι ἕτεραι τῷ εἴδει, καὶ μὴ εἴ τι μόριόν ἐστι τῆς ὅλης) ἀνάγκη πρότερον ἠρεμεῖν τὴν ἀντικειμένην 28 ἠρεμίαν· ἡ γὰρ ἠρεμία [y] στέρησις κινήσεώς [z] ἐστιν. Εἰ οὖν ἐναντίαι μὲν κινήσεις αἱ κατ' εὐθεῖαν, ἅμα δὲ μὴ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὰς ἐναντίας, τὸ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Γ φερόμενον οὐκ ἂν φέροιτο ἅμα καὶ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Α. Ἐπεὶ δ' οὐχ ἅμα φέρεται, [a] κινήσεται δὲ ταύτην τὴν κίνησιν, ἀνάγκη [b] πρότερον ἠρεμῆσαι [c] τὴν πρὸς [d] τῷ Γ· αὕτη γὰρ [e] ἦν ἡ 29 ἀντικειμένη ἠρεμία τῇ ἀπὸ τοῦ Γ κινήσει. Δῆλον τοίνυν [f] ἐκ τῶν εἰρημένων [g] ὅτι οὐκ [h] ἔστι συνεχὴς ἡ κίνησις. Ἔτι δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος μᾶλλον οἰκεῖος τῶν εἰρημένων. Ἅμα γὰρ ἔφθαρται τὸ οὐ λευκὸν καὶ γέγονε λευκόν. Εἰ οὖν συνεχὴς ἡ ἀλλοίωσις [i] εἰς λευκὸν καὶ [k] ἐκ λευκοῦ καὶ μὴ μένει τινὰ χρόνον, ἅμα ἔφθαρται [l] τὸ οὐ λευκὸν [m] καὶ γέγονε λευκὸν [n] καὶ γέγονεν οὐ λευκόν· τριῶν γὰρ ἔσται ὁ αὐτὸς χρόνος. Ἔτι οὐκ εἰ συνεχὴς ὁ χρόνος, καὶ ἡ κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς. Πῶς [o] δ' [p] ἂν εἴη τὸ ἔσχατον τὸ αὐτὸ τῶν ἐναντίων, οἷον λευκότητος καὶ μελανίας; Ἡ δ' ἐπὶ τῆς [q] περιφεροῦς ἔσται 30 μία καὶ συνεχής· [r] οὐθὲν γὰρ ἀδύνατον συμβαίνει· τὸ γὰρ ἐκ τοῦ Α κινούμενον ἅμα κινήσεται εἰς τὸ Α κατὰ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν· εἰς ὃ γὰρ ἥξει, καὶ κινεῖται εἰς τοῦτο, ἀλλ' οὐχ ἅμα κινήσεται τὰς ἐναντίας οὐδὲ τὰς ἀντικειμένας· οὐ γὰρ ἅπασα ἡ εἰς τοῦτο τῇ ἐκ τούτου ἐναντία οὐδ' ἀντικειμένη, ἀλλ' ἐναντία μὲν ἡ [s] ἐπ' εὐθείας ([t] ταύτῃ γάρ ἐστιν ἐναντία

[w] κινεῖταί τινα τῶν εἰρημένων F.H.I. [x] ἠρεμεῖται I. [y] στέρησις τῆς κ. F.K. [z] ἐστιν ante στέρησις K, ante κινήσεως H.I. [a] κινεῖται F. [b] πρότερον ἠρεμῆσαι I, πρότερον ἠρεμεῖν H. [c] τὴν om. F.H.I.K. [d] τὸ E. [e] ἦν om. F.H.I.K. [f] ἐκ] ἀπὸ F.I. [g] ὅτι—εἰρημένων om. pr. F. [h] ἔσται E. [i] εἰς] ἡ εἰς K, om. E. [k] ἐκ] μὴ ἐκ H. et pr. I. [l] τὸ] τε F. [m] καὶ γέγονε λευκὸν om. F. [n] καὶ γέγονεν οὐ λευκόν om. E.I. [o] δ' om. F.H.I. [p] ἂν] ἂν οὖν H. [q] περιφορᾶς H. [r] οὐδὲ I. [s] κατ' εὐθεῖαν E.K. [t] ταῦτα E.K.

κατὰ τόπον, οἷον [v] ἡ κατὰ διάμετρον· ἀπέχει γὰρ πλεῖστον) ἀντικειμένη δὲ ἡ κατὰ τὸ αὐτὸ μῆκος. Ὥστ' οὐδὲν κωλύει 31 συνεχῶς κινεῖσθαι καὶ μηδένα χρόνον [w] διαλείπειν· ἡ μὲν γὰρ κύκλῳ κίνησίς ἐστιν [x] ἀφ' [y] αὑτοῦ [z] εἰς [a] τὸ [b] αὐτό, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν ἀφ' [c] αὑτοῦ εἰς ἄλλο, καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ κύκλῳ οὐδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς. Τὴν μὲν οὖν [d] ἀεὶ [e] ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ γιγνομένην [f] ἐνδέχεται 32 κινεῖσθαι συνεχῶς, τὴν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς πολλάκις οὐκ ἐνδέχεται· [g] ἀνάγκη γὰρ ἅμα κινεῖσθαι τὰς ἀντικειμένας. Ὥστ' οὐδ' ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ οὐδ' ἐν ἄλλῃ περιφερείᾳ οὐδεμιᾷ ἐνδέχεται συνεχῶς κινεῖσθαι· πολλάκις γὰρ ἀνάγκη [h] ταὐτὰ κινεῖσθαι καὶ τὰς ἐναντίας [i] μεταβάλλειν μεταβολάς· οὐ γὰρ συνάπτει τῇ ἀρχῇ τὸ πέρας. Ἡ δὲ τοῦ κύκλου συνάπτει, καὶ ἔστι μόνη τέλειος. Φανερὸν δὲ [k] καὶ ἐκ ταύτης 33 τῆς διαιρέσεως ὅτι [l] οὐδὲ τὰς ἄλλας ἐνδέχεται κινήσεις [m] εἶναι συνεχεῖς· ἐν ἁπάσαις γὰρ [n] ταὐτὰ συμβαίνει [o] κινεῖσθαι πολλάκις, οἷον ἐν ἀλλοιώσει [p] τὰ μεταξύ, καὶ ἐν τῇ τοῦ ποσοῦ τὰ ἀνὰ μέσον μεγέθη, καὶ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ὡσαύτως· [q] οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὀλίγα ἢ πολλὰ [r] ποιῆσαι, ἐν οἷς ἐστὶν ἡ μεταβολή, οὐδὲ μεταξὺ [s] θεῖναί τι ἢ ἀφελεῖν· ἀμφοτέρως γὰρ [t] συμβαίνει ταὐτὰ κινεῖσθαι πολλάκις. Δῆλον 34 οὖν ἐκ τούτων ὅτι οὐδ' οἱ φυσιολόγοι καλῶς λέγουσιν οἱ πάντα τὰ αἰσθητὰ κινεῖσθαι φάσκοντες ἀεί· κινεῖσθαι γὰρ ἀνάγκη [v] τούτων τινὰ τῶν κινήσεων, καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνους ἐστὶν ἀλλοιοῦσθαι· ῥεῖν γάρ [w] φασιν ἀεὶ καὶ φθίνειν, ἔτι δὲ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν [x] ἀλλοίωσιν λέγουσιν.

[v] ἡ] εἰ I, τὸ E, τὰ K. [w] διαλιπεῖν K. [x] ἀφ'] ἡ ἀφ' H. [y] ἑαυτοῦ H.I, [z] εἰς τὸ—ἀφ' αὑτοῦ om. K. [a] τὸ om. F.H.I. [b] ἑαυτὸ F. [c] ἑαυτοῦ F.H. [d] ἀεὶ] αὐτὴν I. [e] καὶ ἐν ἄλλῳ F. [f] ἐνδέχεται om. E. [g] ἅμα γὰρ ἀνάγκη F. [h] τὰς αὐτὰς K. [i] μεταβολὰς μεταβάλλειν F.H. [k] καὶ post δὲ om. E. [l] οὐδὲ] οὐ E. οὐδὲ—ἐνδέχεται] οὐκ ἐνδέχεται οὐδὲ τὰς ἄλλας F.H.I. [m] εἶναι] γείνεσθαι E, γίνεσθαι K. [n] ταύταις συμβαίνει E, συμβαίνει ταυτὰ F.H.I. [o] κινεῖσθαι post γὰρ I. [p] τὸ F. [q] οὐδὲ I. [r] ποιεῖν H. [s] προσθεῖναι K. [t] ταυτὰ συμβαίνει K. [v] τινα τούτων F H. [w] ἀεί φασι F.H.I. [x] ἀλλοίωσιν δὲ λέγουσιν E.

35 Ὁ δὲ λόγος νῦν εἴρηκε καθόλου περὶ πάσης κινήσεως ὅτι κατ' οὐδεμίαν κίνησιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι συνεχῶς ἔξω τῆς κύκλῳ, ὥστε οὔτε κατ' ἀλλοίωσιν οὔτε κατ' αὔξησιν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἄπειρός ἐστι μεταβολὴ οὐδεμία οὔτε συνεχὴς ἔξω τῆς κύκλῳ φορᾶς ἔστω τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρημένα.

9 Ὅτι δὲ τῶν φορῶν ἡ κυκλοφορία πρώτη, δῆλον. Πᾶσα γὰρ φορά, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἢ κύκλῳ [y] ἢ [z] ἐπ' εὐθείας ἢ μικτή. Ταύτης δ' ἀνάγκη προτέρας εἶναι ἐκείνας· ἐξ ἐκείνων [a] γὰρ συνέστηκεν. Τῆς δ' εὐθείας ἡ κύκλῳ· ἁπλῆ γὰρ καὶ τέλειος μᾶλλον. Ἄπειρον [b] μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν εὐθεῖαν φέρεσθαι· τὸ γὰρ οὕτως ἄπειρον οὐκ ἔστιν. [c] Ἀλλ' οὐδ' εἰ ἦν, ἐκινεῖτ' ἂν οὐδέν· [d] οὐ γὰρ γίγνεται [e] τὸ ἀδύνατον, 2 διελθεῖν δὲ [f] τὴν ἄπειρον ἀδύνατον. Ἡ δ' ἐπὶ τῆς πεπερασμένης [g] εὐθείας ἀνακάμπτουσα μὲν συνθετὴ καὶ δύο κινήσεις, μὴ ἀνακάμπτουσα δὲ ἀτελὴς καὶ φθαρτή. Πρότερον δὲ καὶ φύσει καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ τὸ τέλειον [h] μὲν τοῦ ἀτελοῦς, τοῦ φθαρτοῦ δὲ τὸ ἄφθαρτον. Ἔτι προτέρα ἣν ἐνδέχεται ἀΐδιον εἶναι τῆς μὴ ἐνδεχομένης· τὴν μὲν οὖν κύκλῳ [i] ἐνδέχεται ἀΐδιον εἶναι, τῶν δ' ἄλλων οὔτε φορὰν οὔτ' ἄλλην οὐδεμίαν· στάσιν γὰρ δεῖ [k] γίνεσθαι, [l] εἰ δὲ [m] στάσις, [n] ἔφθαρ-3 ται ἡ κίνησις. Εὐλόγως δὲ συμβέβηκε τὸ τὴν κύκλῳ μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ, καὶ μὴ τὴν ἐπ' εὐθείας· τῆς μὲν γὰρ ἐπ' εὐθείας ὥρισται καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ μέσον, καὶ πάντ' ἔχει ἐν [o] αὑτῇ, ὥστ' ἔστιν ὅθεν ἄρξεται τὸ κινούμενον καὶ οὗ τελευτήσει (πρὸς γὰρ τοῖς πέρασιν ἠρεμεῖ πᾶν, [p] ἢ ὅθεν ἢ οὗ), τῆς δὲ περιφεροῦς ἀόριστα· τί γὰρ μᾶλλον ὁποιονοῦν πέρας τῶν ἐπὶ τῆς [q] γραμμῆς; Ὁμοίως γὰρ ἕκαστον καὶ ἀρχὴ καὶ μέσον [r] καὶ τέλος, ὥστ' ἀεί τέ [s] τινα εἶναι ἐν ἀρχῇ

[y] ἢ ante ἐπ' om. E. [z] ἐπ' εὐθείας] εὐθεῖα E.K. [a] γὰρ om. H. [b] μὲν γὰρ] μὲν οὖν F.H. [c] ἀλλ' ἅμα δ' E.K. [d] οὐ] οὐδὲ E. [e] τὸ om. pr. H. [f] τὴν] τὸ H. [g] εὐθείας om. E.K. [h] μὲν om. H, ante τέλειον ponit F. [i] ἀΐδιον ἐνδέχεται εἶναι F.H, ἀΐδιον εἶναι ἐνδέχεται I. [k] γενέσθαι E.H. [l] εἰ] ἡ E. [m] στάσιν I. [n] ἐφθαρμένη κίνησις E. [o] ἑαυτῇ F.I.K. [p] ἢ ὅθεν ἢ οὗ] τὸ πόθεν ποῖ K. [q] γραμμῆς] περιφεροῦς F.H. [r] καὶ τέλος om. E.F.H.I. [s] τινα om.K.

καὶ ᵗἐν τέλει οὐδέποτε. Διὸ ᵛκινεῖται καὶ ἠρεμεῖ πως ἡ 4 σφαῖρα· τὸν αὐτὸν γὰρ κατέχει τόπον. Αἴτιον δ' ὅτι ʷπάντα συμβέβηκε ταῦτα ˣτῷ κέντρῳ· καὶ γὰρ ἀρχὴ καὶ μέσον τοῦ μεγέθους καὶ τέλος ἐστίν, ὥστε διὰ τὸ ἔξω ʸεἶναι τοῦτο τῆς ᶻπεριφερείας οὐκ ἔστιν ὅπου τὸ φερόμενον ἠρεμήσει ὡς διεληλυθός· ἀεὶ γὰρ φέρεται περὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ ἔσχατον. ᵃΔιὰ δὲ τοῦτο μένει, ἀεί ᵇτε ἠρεμεῖ πως τὸ ὅλον καὶ κινεῖται συνεχῶς. Συμβαίνει δ' ἀντιστρό- 5 φως· καὶ γὰρ ὅτι μέτρον τῶν κινήσεων ἡ περιφορά ᶜἐστι, πρώτην ἀναγκαῖον αὐτὴν εἶναι (ᵈἅπαντα γὰρ μετρεῖται τῷ πρώτῳ)· καὶ διότι ᵉπρώτη, ᶠμέτρον ἐστὶ τῶν ἄλλων. Ἔτι δὲ καὶ ᵍὁμαλῆ ἐνδέχεται εἶναι τὴν κύκλῳ μόνην· τὰ γὰρ ʰἐπ' εὐθείας ἀνωμαλῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς φέρεται καὶ πρὸς τὸ τέλος· πάντα γὰρ ὅσῳ περ ἂν ⁱἀφίστηται ᵏπλεῖον τοῦ ἠρεμοῦντος, φέρεται ˡθᾶττον· τῆς δὲ κύκλῳ μόνης οὔτ' ᵐἀρχὴ οὔτε τέλος ⁿἐν αὐτῇ πέφυκεν, ἀλλ' ἐκτός.

Ὅτι δ' ἡ κατὰ τόπον φορὰ πρώτη τῶν κινήσεων, μαρτυ- 6 ροῦσι πάντες ὅσοι περὶ κινήσεως πεποίηνται μνείαν· τὰς γὰρ ἀρχὰς αὐτῆς ἀποδιδόασι τοῖς κινοῦσι τοιαύτην κίνησιν. ᵒΔιάκρισις γὰρ καὶ σύγκρισις κινήσεις κατὰ τόπον εἰσίν, οὕτω δὲ κινοῦσιν ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος· τὸ μὲν γὰρ διακρίνει, τὸ δὲ συγκρίνει αὐτῶν. Καὶ τὸν νοῦν δέ φησιν Ἀναξαγόρας 7 διακρίνειν τὸν κινήσαντα ᵖπρῶτον. Ὁμοίως δὲ ᑫκαὶ ὅσοι 8 τοιαύτην μὲν ʳοὐδεμίαν αἰτίαν λέγουσι, διὰ δὲ τὸ κενὸν ˢκινεῖσθαί φασιν· καὶ γὰρ οὗτοι τὴν κατὰ τόπον ᵗκίνησιν κινεῖσθαι τὴν φύσιν λέγουσιν· ἡ γὰρ διὰ τὸ κενὸν κίνησις φορά ἐστι ᵛκαὶ ὡς ἐν τόπῳ. Τῶν δ' ἄλλων οὐδεμίαν ὑπάρ-

ᵗ ἐν post καὶ om. E. ᵛ κινεῖτε K. ʷ ταῦτα πάντα συμβέβηκε H.I. ˣ τῷ] ἐν τῷ rc. K. ʸ τοῦτο εἶναι F.H. ᶻ φερείας ἐκ ἔστιν ὅπου τὸ om. E. ᵃ διὸ E. ᵇ τε] καὶ F. ᶜ ἐστι om. E.K. ᵈ πάντα H.I. ᵉ πρώτη] πρῶτον E. ᶠ μέτρον] μέσον H. ᵍ ὁμαλὴν F.I.K. ʰ ἐπὶ τῆς εὐθ. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀνωμαλῶς F. ⁱ ἀφίσταται H. ᵏ πλείω F.H.K. ˡ θᾶσσον F.H.I. ᵐ ἀρχὴ οὔτε] ἡ ἀρχὴ οὔτε τὸ H. ⁿ πέφυκεν ἐν αὐτῇ F. ᵒ διακρίσεις γὰρ καὶ συγκρίσεις K. ᵖ πρότερον F.H.I. ᑫ καὶ om. H. ʳ μηδεμίαν αἰτίαν I.K, αἰτίαν μηδεμίαν F.H. ˢ φασι κινεῖσθαι F. ᵗ κίνησιν om. E. ᵛ καὶ om. E.K.

χειν [w] τοῖς πρώτοις ἀλλὰ τοῖς ἐκ τούτων [x] οἴονται· αὐξάνεσθαι γὰρ καὶ φθίνειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι συγκρινομένων καὶ 9 διακρινομένων τῶν ἀτόμων σωμάτων φασίν. Τὸν αὐτὸν [y] δὲ τρόπον καὶ ὅσοι διὰ πυκνότητα ἢ μανότητα κατασκευάζουσι γένεσιν [z] ἢ φθοράν· συγκρίσει γὰρ καὶ [a] διακρίσει ταῦτα 10 διακοσμοῦσιν. Ἔτι δὲ παρὰ τούτους οἱ τὴν ψυχὴν αἰτίαν ποιοῦντες κινήσεως· τὸ γὰρ [b] αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἀρχὴν εἶναί φασι τῶν κινουμένων, [c] κινεῖ δὲ τὸ ζῷον [d] καὶ πᾶν τὸ ἔμψυ-11 χον τὴν κατὰ τόπον [e] ἑαυτὸ κίνησιν. Καὶ κυρίως δὲ κινεῖσθαί φαμεν μόνον τὸ κινούμενον [f] τὴν κατὰ τόπον [g] κίνησιν· ἂν δ' ἠρεμῇ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, αὐξάνηται δ' ἢ φθίνῃ ἢ ἀλλοιούμενον τυγχάνῃ, πῇ κινεῖσθαι, ἁπλῶς δὲ κινεῖσθαι οὔ φαμεν.

12 Ὅτι μὲν οὖν ἀεί [h] τε κίνησις ἦν καὶ ἔσται τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τίς ἀρχὴ τῆς ἀϊδίου κινήσεως, ἔτι [i] δὲ τίς [k] πρώτη κίνησις, καὶ τίνα κίνησιν [l] ἀΐδιον ἐνδέχεται [m] μόνην εἶναι, καὶ τὸ κινοῦν πρῶτον ὅτι ἀκίνητον, εἴρηται.

10 Ὅτι δὲ τοῦτ' [n] ἀμερὲς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ μηδὲν ἔχειν μέγεθος, νῦν [o] λέγωμεν, πρῶτον περὶ τῶν προτέρων αὐτοῦ διορίσαντες. Τούτων δ' [p] ἓν μέν ἐστιν ὅτι οὐχ οἷόν τε οὐδὲν πεπερασμένον κινεῖν ἄπειρον χρόνον. Τρία γάρ ἐστι, τὸ [q] κινοῦν, τὸ κινούμενον, [r] τὸ ἐν ᾧ τρίτον, ὁ χρόνος. Ταῦτα δὲ ἢ πάντα ἄπειρα ἢ πάντα πεπερασμένα ἢ ἔνια, οἷον τὰ δύο 2 ἢ τὸ ἕν. Ἔστω δὴ τὸ Α [s] τὸ κινοῦν, τὸ δὲ [t] κινούμενον Β, χρόνος ἄπειρος ἐφ' [v] οὗ Γ. Τὸ δὴ Δ κινείτω τι μέρος [w] τῆς Β, [x] τὸ ἐφ' [y] οὗ Ε. Οὐ δὴ ἐν ἴσῳ τῷ Γ· ἐν πλείονι [z] γὰρ τὸ μεῖζον. Ὥστ' οὐκ ἄπειρος ὁ χρόνος [a] ὁ τοῦ Ζ. Οὕτω

[w] τοῖς πρώτοις ἀλλὰ om. E. [x] οἴοντε I. [y] δὴ F.H. [z] ἢ] καὶ E.K. [a] διακρίσει ταῦτα om. E. [b] ἑαυτὸ αὐτὸ H.I. [c] κινήσει F.H.I. [d] καὶ] ἤτοι rc. K. [e] αὑτὸ H.I, αὐτὸ F. [f] τὴν om. E. [g] κίνησιν om. E.K. [h] τε om. K. [i] δὲ τίς] δὲ τίς ἡ K. [k] κίνησις πρώτη F.H.I. [l] ἐνδέχεται ἀΐδιον E. [m] μόνην] καὶ μόνην K. [n] ἀναγκαῖον εἶναι ἀμερὲς F, ἀναγκαῖον ἀμερὲς εἶναι H. [o] λέγομεν F.H. [p] ἔστι μὲν ἓν K. [q] κινούμενον τὸ κινοῦν F.H.I. [r] τὸ] καὶ H. [s] τὸ post A om. F.H.I. [t] β κινούμενον F. [v] ᾧ H. [w] τῆς B post Δ ponit E, om. K. [x] τὸ om. H. [y] ᾧ F.H.I. [z] γὰρ om. E. [a] ὁ om. H.

δὴ [b] τῇ Δ προστιθεὶς καταναλώσω τὸ Α καὶ τῇ Ε τὸ Β· τὸν δὲ χρόνον οὐ καταναλώσω ἀεὶ ἀφαιρῶν ἴσον· ἄπειρος γάρ· ὥστε ἡ πᾶσα Α τὴν [c] ὅλην Β κινήσει ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τοῦ Γ. Οὐκ ἄρα οἷόν τε ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαι οὐδὲν ἄπειρον κίνησιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται τὸ πεπε- 3 ρασμένον ἄπειρον κινεῖν χρόνον, φανερόν· ὅτι δ' ὅλως [d] οὐκ ἐνδέχεται ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν, ἐκ τῶνδε δῆλον. Ἔστω γὰρ ἡ πλείων δύναμις [e] ἀεὶ [f] ἡ τὸ ἴσον [f] ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ποιοῦσα, οἷον θερμαίνουσα ἢ γλυκαίνουσα ἢ ῥίπτουσα καὶ ὅλως κινοῦσα. Ἀνάγκη ἄρα καὶ ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου μὲν ἄπειρον δ' ἔχοντος δύναμιν πάσχειν τι [g] τὸ πάσχον, καὶ πλείω ἢ ὑπ' ἄλλου· [h] πλείων γὰρ ἡ ἄπειρος [i] δύναμις. Ἀλλὰ μὴν χρόνον γε οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα. Εἰ γάρ ἐστιν ὁ [k] ἐφ' ᾧ Α χρόνος, ἐν ᾧ [l] ἡ ἄπειρος ἰσχὺς 4 [m] ἐθέρμηνεν ἢ [n] ἔωσεν, ἐν ᾧ δ' [o] ὁ Α Β, πεπερασμένη τις, πρὸς ταύτην μείζω [p] ἀεὶ λαμβάνων πεπερασμένην [q] ἥξω ποτὲ εἰς [r] τὸ ἐν τῷ Α χρόνῳ κεκινηκέναι· πρὸς πεπερασμένον γὰρ ἀεὶ προστιθεὶς [s] ὑπερβαλῶ παντὸς ὡρισμένου, καὶ [t] ἀφαιρῶν ἐλλείψω ὡσαύτως. Ἐν ἴσῳ [v] ἄρα χρόνῳ κινήσει [w] ἡ πεπε- 5 ρασμένη τῇ ἀπείρῳ. Τοῦτο δ' ἀδύνατον· οὐδὲν ἄρα πεπερασμένον ἐνδέχεται ἄπειρον [x] δύναμιν ἔχειν. Οὐ τοίνυν οὐδ' ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένην· [y] καίτοι ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι μεγέθει [z] πλείω δύναμιν εἶναι, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐν μείζονι [a] πλείω. Ἔστω δὴ τὸ ἐφ' οὗ [b] Α Β ἄπειρον. Τὸ δὴ Β Γ ἔχει δύνα- 6 μίν τινα, [c] ἣ ἔν τινι χρόνῳ ἐκίνησε τὴν Δ, ἐν τῷ χρόνῳ ἐφ' οὗ Ε Ζ. Ἂν δὴ τῆς Β Γ [d] διπλασίαν λαμβάνω, ἐν ἡμίσει

[b] τῇ] τῷ E.H, τὸ I.K. [c] β ὅλην F.H.I. [d] οὐκ ἐνδέχεται post μεγέθει F.H.I. [e] ἀεὶ post γὰρ E.K. [f] ἡ et ἐν om. E. [g] τὸ om. F.I. [h] πλείων] πλείω K. [i] δύναμις om. E.K. [k] ἐφ' ᾧ] ἐφ' οὗ K. [l] ἡ om. E. [m] ἐθέρμανεν E.F, ἐθέρμαινεν I, ἢ ἐθέρμηνεν H. [n] ἐώσωσεν E. [o] ὁ om. E.K. [p] λαμβάνων ἀεὶ E.K. [q] ἥξω] δὲ ἥξω H. [r] τὸ ἐν om. pr. K. [s] ὑπερβάλλων E. [t] ἀφαιρῶν ἀεὶ ἐλλείψω K. [v] χρόνῳ ἄρα I. [w] τῇ ἀπείρῳ ἡ πεπερασμένη E.K. [x] ἔχειν δύναμιν F. [y] καίτοι γε ἐνδ. K. [z] πλείονα F.H.I. [a] πλείων I. et pr. H. [b] β α I. [c] ᾗ K. [d] διπλάσιον F.

[e] κινήσει χρόνῳ τοῦ Ε Ζ (ἔστω γὰρ αὕτη ἡ ἀναλογία), ὥστ' ἐν τῷ [f] Ζ Θ κινήσει. Οὐκοῦν οὕτω λαμβάνων ἀεὶ τὴν μὲν Α Β οὐδέποτε διέξειμι, [g] χρόνου δὲ τοῦ δοθέντος ἀεὶ ἐλάττω λήψομαι. Ἄπειρος ἄρα ἡ δύναμις ἔσται· πάσης γὰρ πε-
7 περασμένης [h] ὑπερβάλλει δυνάμεως. [i] Πάσης δὲ πεπερασμένης δυνάμεως ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι καὶ [k] τὸν χρόνον· εἰ γὰρ [l] ἔν τινι ἡ τοσηδί, ἡ μείζων ἐν ἐλάττονι μὲν ὡρισμένῳ δὲ [m] κινήσει χρόνῳ, κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ἀναλογίας. Ἄπειρος δὲ πᾶσα δύναμις, ὥσπερ καὶ πλῆθος καὶ μέγεθος τὸ ὑπερβάλλον παντὸς ὡρισμένου. Ἔστι δὲ καὶ ὧδε δεῖξαι τοῦτο· ληψόμεθα γὰρ [n] δή τινα δύναμιν τὴν αὐτὴν τῷ γένει [o] τῇ ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει, ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει οὖσαν, ἣ καταμετρήσει [p] τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ πεπερασμένην δύναμιν.

8 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρον εἶναι δύναμιν ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει, [q] οὐδὲ πεπερασμένην [r] ἐν ἀπείρῳ, ἐκ [s] τούτων δῆλον. Περὶ δὲ τῶν φερομένων [t] καλῶς ἔχει διαπορῆσαί τινα ἀπορίαν πρῶτον. Εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον κινεῖται ὑπό τινος, ὅσα μὴ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖ, πῶς κινεῖται [v] ἔνια συνεχῶς
9 μὴ ἁπτομένου τοῦ κινήσαντος; οἷον τὰ ῥιπτούμενα. Εἰ δ' ἅμα κινεῖ καὶ ἄλλο τι ὁ κινήσας, οἷον τὸν ἀέρα, ὃς κινούμενος [w] κινεῖ, ὁμοίως ἀδύνατον τοῦ πρώτου μὴ ἁπτομένου μηδὲ κινοῦντος κινεῖσθαι, ἀλλ' ἅμα [x] πάντα [y] καὶ [z] κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι, ὅταν τὸ πρῶτον κινοῦν παύσηται, καὶ εἰ ποιεῖ
10 ὥσπερ [a] ἡ λίθος, οἷον [b] κινεῖ ὃ ἐκίνησεν. Ἀνάγκη [c] δὴ τοῦτο μὲν λέγειν, ὅτι [d] τὸ πρῶτον κινῆσαν ποιεῖ οἷόν [e] τε κινεῖν, ἢ τὸν ἀέρα τοιοῦτον ἢ τὸ ὕδωρ ἤ [f] τι ἄλλο [g] τοιοῦτον [h] ὃ πέ-

[e] κινήσεις F, om. E.H. [f] ζ καὶ θ F.H.I. [g] χρόνον I, τοῦ χρόνου E.K. [h] ὑπερβάλλει—πεπερασμένης om. pr. E. [i] πάσης δὲ] εἴγε πάσης K. [k] τὸν om. E. [l] ἐν om. F. [m] χρόνῳ κινήσει E.K. [n] δή om. E.H. [o] τῇ] τὴν I. [p] τὴν πεπ. δύν. ἐν τῷ ἀπείρῳ E, τὴν πεπ. δύν. τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ K. [q] οὐδ' ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένην E.K. [r] ἐν om. F. [s] τῶνδε H. [t] ἔχει καλῶς E.K. [v] συνεχῶς ἔνια E. [w] κινοίη H.I. [x] πάντα om. K. [y] καὶ om. F.H.I.K. [z] κεκινῆσθαι H. [a] ὁ F. [b] κινεῖν H, τε κινεῖ K. [c] δὲ F.H.I. [d] τὸ om. F. [e] τε] καὶ E, τι καὶ F. [f] ἄλλο τι F.H. [g] τοιοῦτον om. E.K. [h] ὃ om. E.

φυκε κινεῖν καὶ κινεῖσθαι. ʻΑλλ' οὐχ ἅμα παύεται κινοῦν καὶ κινούμενον, ἀλλὰ κινούμενον μὲν ἅμα, ὅταν ὁ κινῶν παύσηται κινῶν, κινοῦν δὲ ἔτι ἐστίν. Διὸ [i]καὶ [k]κινεῖταί τι ἄλλου ἐχό- 11 μενον· καὶ ἐπὶ τούτου ὁ αὐτὸς λόγος. Παύεται δέ, [l]ὅταν ἐλάττων ἡ δύναμις τοῦ κινεῖν [m]ἐγγένηται τῷ ἐχομένῳ. Τέλος [n]δὲ παύεται, ὅταν μηκέτι ποιήσῃ τὸ πρότερον κινοῦν, ἀλλὰ κινούμενον μόνον. Ταῦτα δ' ἀνάγκη ἅμα παύεσθαι τὸ μὲν [o]κινοῦν τὸ δὲ κινούμενον, καὶ τὴν ὅλην κίνησιν. Αὕτη 12 μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι ὁτὲ δ' ἠρεμεῖν ἐγγίγνεται ἡ κίνησις, καὶ οὐ συνεχής, ἀλλὰ φαίνεται· ἢ γὰρ ἐφεξῆς ὄντων ἢ ἁπτομένων ἐστίν· οὐ γὰρ ἓν τὸ κινοῦν, ἀλλ' ἐχόμενα ἀλλήλων. Διὸ [p]καὶ ἐν ἀέρι καὶ [q]ἐν ὕδατι γίνεται ἡ τοιαύτη κίνησις, ἥν λέγουσί τινες ἀντιπερίστασιν εἶναι. ʻΑδύνατον δὲ ἄλλως τὰ ἀπορηθέντα λύειν, εἰ μὴ τὸν εἰρημένον τρόπον. ʻΗ δ' ἀντιπερίστασις ἅμα πάντα κινεῖσθαι ποιεῖ καὶ κινεῖν, ὥστε καὶ [r]παύεσθαι. Νῦν δὲ φαίνεταί [s]τι 13 ἓν κινούμενον συνεχῶς· ὑπὸ τίνος οὖν; Οὐ γὰρ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. ʻΕπεὶ δ' ἐν τοῖς οὖσιν [t]ἀνάγκη [v]κίνησιν εἶναι συνεχῆ, αὕτη δὲ μία ἐστίν, ἀνάγκη δὲ τὴν μίαν μεγέθους [w]τέ τινος εἶναι (οὐ γὰρ [x]κινεῖται [y]τὸ [z]ἀμέγεθες) καὶ ἑνὸς καὶ ὑφ' ἑνός· οὐ γὰρ ἔσται συνεχής, ἀλλ' ἐχομένη [a]ἑτέρα ἑτέρας καὶ διῃρημένη. Τὸ [b]δὴ κινοῦν εἰ ἕν, ἢ κινούμενον κινεῖ ἢ ἀκίνητον 14 ὄν. Εἰ μὲν δὴ κινούμενον, συνακολουθεῖν δεήσει καὶ μεταβάλλειν αὐτό, ἅμα [c]δὲ κινεῖσθαι ὑπό τινος· ὥστε στήσεται καὶ ἥξει εἰς τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ ἀκινήτου. Τοῦτο γὰρ οὐκ ἀνάγκη [d]συμμεταβάλλειν, ἀλλ' ἀεί [e]τε δυνήσεται κινεῖν (ἄπονον γὰρ τὸ οὕτω κινεῖν) καὶ ὁμαλὴς αὕτη ἡ κίνησις ἢ μόνη ἢ μάλιστα· οὐ γὰρ ἔχει μεταβολὴν [f]τὸ κινοῦν οὐδε-

[i] καὶ om. H.I.K. [k] κινεῖται ἄλλου F.I, κινεῖται ἄλλο H, κινεῖ τι ἄλλο K. E. ambiguus. [l] ὅταν] ὅταν ἀεὶ E.K. [m] ἐγγίνηται F.H. [n] δὲ om. E. [o] κινούμενον τὸ δὲ κινοῦν K. [p] καὶ om. E.K. [q] ἐν om. E.K. [r] παύεται F.H.I. [s] ἕν τι F.H.I. [t] ἀνάγκη] ἀνάγκη ἀεὶ F.I. [v] εἶναι κίνησιν E, εἶναί τινα κίνησιν K. [w] γέ F.H.K. [x] κινεῖ E. [y] τὸ om. E.H. [z] ἀμέγεθος I. [a] ἑτέρα om. E. [b] δὲ E. [c] δὲ] δὲ καὶ K. [d] συμβάλλειν I. [e] τε om. F.H. [f] οὐδεμίαν τὸ κινοῦν F.H.I.

τῶντα εἰ ἐνδέχεται ἄπειρα διεξελθεῖν ἢ ἐν χρόνῳ ἢ ἐν μήκει, ὅτι ἔστιν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Ἐντελεχείᾳ μὲν γὰρ ὄντα οὐκ ἐνδέχεται, δυνάμει δ' ἐνδέχεται· ὁ γὰρ συνεχῶς κινούμενος κατὰ συμβεβηκὸς ἄπειρα [c] *διελήλυθεν, ἁπλῶς* [d] *δ' οὔ· συμβέβηκε γὰρ τῇ γραμμῇ ἄπειρα ἡμίσεα εἶναι, ἡ δ' οὐσία*
20 *ἐστὶν ἑτέρα καὶ τὸ εἶναι. Δῆλον* [e] *δὲ* [f] *καὶ ὅτι* [g] *ἐὰν* [h] *μή τις ποιῇ τοῦ χρόνου τὸ διαιροῦν σημεῖον* [i] *τὸ πρότερον καὶ ὕστερον αἰεὶ τοῦ ὑστέρου τῷ πράγματι, ἔσται* [k] *ἅμα τὸ αὐτὸ ὂν καὶ οὐκ ὄν, καὶ ὅτε* [l] *γέγονεν οὐκ ὄν.* [m] *Τὸ σημεῖον μὲν οὖν ἀμφοῖν* [n] *κοινόν, καὶ τοῦ προτέρου καὶ τοῦ ὑστέρου, καὶ ταὐτὸν* [o] *καὶ ἓν ἀριθμῷ, λόγῳ δ' οὐ* [p] *ταὐτόν· τοῦ μὲν γὰρ τε-*
21 *λευτή, τοῦ δ' ἀρχή. Τῷ δὲ πράγματι ἀεὶ τοῦ ὑστέρου* [q] *πάθους ἐστίν. Χρόνος ἐφ'* [r] *ᾧ ΑΒΓ, πρᾶγμα ἐφ'* [r] *ᾧ Δ. Τοῦτο ἐν* [s] *μὲν τῷ* [t] *Α χρόνῳ λευκόν, ἐν δὲ τῷ Β οὐ λευκόν· ἐν τῷ* [v] *ἄρα Γ λευκὸν καὶ οὐ λευκόν. Ἐν ὁτῳοῦν γὰρ τοῦ Α* [w] *λευκὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον ἦν λευκόν, καὶ* [x] *ἐν* [y] *τῷ Β* [z] *μὴ λευκόν· τὸ δὲ Γ ἐν ἀμφοῖν.*
22 *Οὐκ ἄρα δοτέον ἐν* [a] *παντί,* [b] *ἀλλὰ πλὴν τοῦ τελευταίου νῦν* [c] *ἐφ'* [d] *οὗ* [e] *τὸ Γ. Τοῦτο* [f] *δ' ἤδη τὸ ὕστερον, καὶ* [g] *εἰ ἐγίγνετο* [h] *οὐ λευκόν, καὶ* [i] *εἰ ἐφθείρετο λευκὸν ἐν τῷ Α παντί, γέγονεν ἢ ἔφθαρται ἐν τῷ Γ.* [k] *Ὥστε λευκὸν ἢ μὴ λευκὸν* [l] *πρῶτον ἐν ἐκείνῳ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἢ ὅτε γέγονεν* [m] *οὐκ ἔσται, καὶ ὅτε ἔφθαρται ἔσται, ἢ ἅμα λευκὸν καὶ* [n] *οὐ λευκὸν καὶ*
23 *ὅλως ὂν καὶ* [o] *μὴ ὂν ἀνάγκη εἶναι. Εἰ δ' ὃ ἂν ᾖ πρότερον μὴ* [p] *ὄν, ἀνάγκη γίγνεσθαι ὄν, καὶ ὅτε γίγνεται μή ἐστιν,*

[c] *διελήλυθεν ἀνάγκη ἁπλῶς* pr. F. [d] *δ'*] *γὰρ* I. [e] *δὴ* H, *γὰρ* I. [f] *καὶ* om. H.I. [g] *κἂν* H. [h] *μή* et *τοῦ χρόνου* om. E. [i] *τὸ*] *τὸν* F.H, *τῶν* I. [k] *ἅμα* om. H. [l] *γέγονεν*] *γενόμενον* F. [m] *τὸ* om. E. [n] *κοινὸν* post *προτέρου* E.K. [o] *καὶ ἓν καὶ ἀρ.* F. [p] *ταυτό* K, *τὸ αὐτὸ* F. [q] *πάθος* H. [r] *ᾧ*] *οὗ* I. [s] *μὲν* om. E. [t] A] *α ὅλω* E.K. [v] *γ ἄρα* F.H. [w] *ἀληθὲς εἰπεῖν λευκὸν* F.H.I. [x] *ἐν* om. E.F.K. [y] *τῷ*] *τὸ* E.H.K. [z] *οὐ* E.F.I. [a] *ἅπαντι* K. [b] *ἀλλὰ*] *ἅμα* E. [c] *ὑφ'* E. [d] *ᾧ* H. [e] *τὸ* om. F.H.I. [f] *δὲ δὴ* E, *δ' ἤδη τοῦ α* K. [g] *εἰ* om. E. [h] *οὐ*] *καὶ οὐ* E, om. I. [i] *εἰ* om. E. [k] *ὥστε ἢ λ.* K, *ὥστε εἰ ἦν λ.* E. [l] *ἐν ἐκείνῳ πρῶτον* E.K. [m] *οὐκ ἔστιν* F. [n] *μὴ* K. [o] *οὐκ* F.I. [p] *ὂν* post *μὴ* om. E.

οὐχ οἷόν τε εἰς ἀτόμους χρόνους διαιρεῖσθαι τὸν χρόνον. Εἰ γὰρ ἐν τῷ Α [q] χρόνῳ τὸ Δ ἐγίγνετο λευκόν, γέγονε δ' ἅμα καὶ ἔστιν ἐν ἑτέρῳ [r] ἀτόμῳ χρόνῳ ἐχομένῳ δ' ἐν τῷ Β, εἰ ἐν τῷ Α ἐγίγνετο, [s] οὐκ ἦν, ἐν δὲ τῷ Β ἐστί, γένεσιν [t] δεῖ [v] τινὰ εἶναι μεταξύ, ὥστε καὶ [w] χρόνον ἐν ᾧ [x] ἐγίγνετο. Οὐ γὰρ [y] ὁ αὐτὸς [z] ἔσται λόγος καὶ [a] τοῖς μὴ ἄτομα λέγουσιν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐγίγνετο, γέγονε καὶ ἔστιν ἐν τῷ ἐσχάτῳ σημείῳ, [b] οὗ οὐδὲν [c] ἐχόμενόν ἐστιν οὐδ' ἐφεξῆς· [d] οἱ δ' ἄτομοι χρόνοι ἐφεξῆς. Φανερὸν δ' ὅτι εἰ ἐν τῷ Α ὅλῳ [e] χρόνῳ ἐγίγνετο, οὐκ ἔστι πλείων χρόνος ἐν ᾧ γέγονε καὶ [f] ἐγίγνετο ἢ ἐν ᾧ ἐγίγνετο μόνον παντί. 24

Οἷς μὲν οὖν ἄν τις ὡς οἰκείοις [g] πιστεύσειε λόγοις, οὗτοι [h] καὶ τοιοῦτοί τινές εἰσιν· λογικῶς δ' ἐπισκοποῦσι [i] κἂν ἐκ τῶνδε δόξειέ τῳ [k] ταὐτὸ τοῦτο συμβαίνειν. Ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον συνεχῶς, [l] ἂν ὑπὸ μηδενὸς ἐκκρούηται, εἰς ὅπερ ἦλθε κατὰ τὴν φοράν, εἰς τοῦτο καὶ ἐφέρετο πρότερον, οἷον εἰ ἐπὶ τὸ Β ἦλθε, [m] καὶ ἐφέρετο ἐπὶ τὸ Β, καὶ οὐχ ὅτε πλησίον ἦν, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἤρξατο κινεῖσθαι· τί γὰρ μᾶλλον νῦν ἢ πρότερον; Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Τὸ [n] δ' ἀπὸ τοῦ Α [o] ἐπὶ τὸ Γ φερόμενον, [p] ὅταν [q] ἐπὶ τὸ Γ ἔλθῃ, πάλιν ἥξει ἐπὶ τὸ Α συνεχῶς κινούμενον. Ὅτε ἄρα ἀπὸ τοῦ Α [r] φέρεται πρὸς τὸ Γ, τότε καὶ εἰς τὸ Α φέρεται τὴν ἀπὸ τοῦ Γ κίνησιν, ὥσθ' ἅμα τὰς ἐναντίας· ἐναντίαι γὰρ αἱ κατ' εὐθεῖαν. Ἅμα δὲ καὶ ἐκ τούτου μεταβάλλει ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν. Εἰ οὖν τοῦτ' ἀδύνατον, ἀνάγκη ἵστασθαι ἐπὶ τοῦ Γ. Οὐκ ἄρα μία [s] ἡ κίνησις· ἡ γὰρ διαλαμβανομένη στάσει [t] οὐ μία. Ἔτι [v] δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν καθόλου μᾶλλον περὶ πάσης 25 26 27

[q] χρόνῳ om. E. [r] χρόνῳ ἀτόμῳ H. [s] οὐκ] καὶ οὐκ F. [t] δεῖ] οὖν δεῖ rc. K. [v] εἶναί τινα F.H.I.K. [w] χρόνος ἦν ἐν F.H.I. [x] ἐγένετο I. [y] ὁ om. F. [z] λόγος ἔσται F.H.I.K. [a] τοῖς om. E.K. [b] ὦ K. [c] ἐστιν ἐχόμενον F.H.I. [d] οἱ—ἐφεξῆς om. H. [e] χρόνῳ om. H. [f] ἐγίγνετο ἢ om. E. [g] λόγοις πιστεύσειεν H. [h] καὶ τοιοῦτοι om. E. [i] καὶ E.F. [k] τὸ αὐτὸ συμβαίνειν τοῦτο F. [l] ἐὰν K. [m] καὶ οὐκ ἐφέρετο I. [n] δ'] δὴ E.K. [o] ἐπὶ τὸ Γ om. E.K. [p] ὅταν ἐπὶ τὸ Γ ἔλθῃ om. F.H.I. [q] ἐπὶ] πρὸς E. [r] εἰς τὸ γ ἐφέρετο F.H.I. [s] ἡ post μία om. E. [t] οὐ] οὐκ ἔστι F.H.I. [v] δὲ om. F.H.I.K.

κινήσεως. Εἰ γὰρ ἅπαν τὸ κινούμενον [w] τῶν εἰρημένων τινὰ κινεῖται κινήσεων καὶ [x] ἠρεμεῖ τῶν ἀντικειμένων ἠρεμιῶν (οὐ γὰρ ἦν ἄλλη παρὰ ταύτας), τὸ δὲ μὴ ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν (λέγω δ' ὅσαι ἕτεραι τῷ εἴδει, καὶ μὴ εἴ τι μόριόν ἐστι τῆς ὅλης) ἀνάγκη πρότερον ἠρεμεῖν τὴν ἀντικειμένην 28 ἠρεμίαν· ἡ γὰρ ἠρεμία [y] στέρησις κινήσεώς [z] ἐστιν. Εἰ οὖν ἐναντίαι μὲν κινήσεις αἱ κατ' εὐθεῖαν, ἅμα δὲ μὴ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὰς ἐναντίας, τὸ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Γ φερόμενον οὐκ ἂν φέροιτο ἅμα καὶ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Α. Ἐπεὶ δ' οὐχ ἅμα φέρεται, [a] κινήσεται δὲ ταύτην τὴν κίνησιν, ἀνάγκη [b] πρότερον ἠρεμῆσαι [c] τὴν πρὸς [d] τῷ Γ· αὕτη γὰρ [e] ἦν ἡ 29 ἀντικειμένη ἠρεμία τῇ ἀπὸ τοῦ Γ κινήσει. Δῆλον τοίνυν [f] ἐκ τῶν εἰρημένων [g] ὅτι οὐκ [h] ἔστι συνεχὴς ἡ κίνησις. Ἔτι δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος μᾶλλον οἰκεῖος τῶν εἰρημένων. Ἅμα γὰρ ἔφθαρται τὸ οὐ λευκὸν καὶ γέγονε λευκόν. Εἰ οὖν συνεχὴς ἡ ἀλλοίωσις [i] εἰς λευκὸν καὶ [k] ἐκ λευκοῦ καὶ μὴ μένει τινὰ χρόνον, ἅμα ἔφθαρται [l] τὸ οὐ λευκὸν [m] καὶ γέγονε λευκὸν [n] καὶ γέγονεν οὐ λευκόν· τριῶν γὰρ ἔσται ὁ αὐτὸς χρόνος. Ἔτι οὐκ εἰ συνεχὴς ὁ χρόνος, καὶ ἡ κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς. Πῶς [o] δ' [p] ἂν εἴη τὸ ἔσχατον τὸ αὐτὸ τῶν ἐναντίων, οἷον λευκότητος καὶ μελανίας; Ἡ δ' ἐπὶ τῆς [q] περιφεροῦς ἔσται 30 μία καὶ συνεχής· [r] οὐθὲν γὰρ ἀδύνατον συμβαίνει· τὸ γὰρ ἐκ τοῦ Α κινούμενον ἅμα κινήσεται εἰς τὸ Α κατὰ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν· εἰς ὃ γὰρ ἥξει, καὶ κινεῖται εἰς τοῦτο, ἀλλ' οὐχ ἅμα κινήσεται τὰς ἐναντίας οὐδὲ τὰς ἀντικειμένας· οὐ γὰρ ἅπασα ἡ εἰς τοῦτο τῇ ἐκ τούτου ἐναντία οὐδ' ἀντικειμένη, ἀλλ' ἐναντία μὲν ἡ [s] ἐπ' εὐθείας ([t] ταύτῃ γάρ ἐστιν ἐναντία

[w] κινεῖταί τινα τῶν εἰρημένων F.H.I. [x] ἠρεμεῖται I. [y] στέρησις τῆς κ. F.K. [z] ἐστιν ante στέρησις K, ante κινήσεως H.I. [a] κινεῖται F. [b] πρότερον ἠρεμῆσαι I, πρότερον ἠρεμεῖν H. [c] τὴν om. F.H.I.K. [d] τὸ E. [e] ἦν om. F.H.I.K. [f] ἐκ] ἀπὸ F.I. [g] ὅτι—εἰρημένων om. pr. F. [h] ἔσται E. [i] εἰς] ἡ εἰς K, om. E. [k] ἐκ] μὴ ἐκ H. et pr. I. [l] τὸ] τε F. [m] καὶ γέγονε λευκὸν om. F. [n] καὶ γέγονεν οὐ λευκόν om. E.I. [o] δ' om. F.H.I. [p] ἂν] ἂν οὖν H. [q] περιφορᾶς H. [r] οὐδὲ I. [s] κατ' εὐθεῖαν E.K. [t] ταῦτα E.K.

κατὰ τόπον, οἷον [v] ἡ κατὰ διάμετρον· ἀπέχει γὰρ πλεῖστον) ἀντικειμένη δὲ ἡ κατὰ τὸ αὐτὸ μῆκος. Ὥστ' οὐδὲν κωλύει 31 συνεχῶς κινεῖσθαι καὶ μηδένα χρόνον [w] διαλείπειν· ἡ μὲν γὰρ κύκλῳ κίνησίς ἐστιν [x] ἀφ' [y] αὐτοῦ [z] εἰς [a] τὸ [b] αὐτό, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν ἀφ' [c] αὐτοῦ εἰς ἄλλο, καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ κύκλῳ οὐδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς. Τὴν μὲν οὖν [d] ἀεὶ [e] ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ γιγνομένην [f] ἐνδέχεται 32 κινεῖσθαι συνεχῶς, τὴν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς πολλάκις οὐκ ἐνδέχεται· [g] ἀνάγκη γὰρ ἅμα κινεῖσθαι τὰς ἀντικειμένας. Ὥστ' οὐδ' ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ οὐδ' ἐν ἄλλῃ περιφερείᾳ οὐδεμιᾷ ἐνδέχεται συνεχῶς κινεῖσθαι· πολλάκις γὰρ ἀνάγκη [h] ταὐτὰ κινεῖσθαι καὶ τὰς ἐναντίας [i] μεταβάλλειν μεταβολάς· οὐ γὰρ συνάπτει τῇ ἀρχῇ τὸ πέρας. Ἡ δὲ τοῦ κύκλου συνάπτει, καὶ ἔστι μόνη τέλειος. Φανερὸν δὲ [k] καὶ ἐκ ταύτης 33 τῆς διαιρέσεως ὅτι [l] οὐδὲ τὰς ἄλλας ἐνδέχεται κινήσεις [m] εἶναι συνεχεῖς· ἐν ἁπάσαις γὰρ [n] ταὐτὰ συμβαίνει [o] κινεῖσθαι πολλάκις, οἷον ἐν ἀλλοιώσει [p] τὰ μεταξύ, καὶ ἐν τῇ τοῦ ποσοῦ τὰ ἀνὰ μέσον μεγέθη, καὶ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ὡσαύτως· [q] οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὀλίγα ἢ πολλὰ [r] ποιῆσαι, ἐν οἷς ἐστὶν ἡ μεταβολή, οὐδὲ μεταξὺ [s] θεῖναί τι ἢ ἀφελεῖν· ἀμφοτέρως γὰρ [t] συμβαίνει ταὐτὰ κινεῖσθαι πολλάκις. Δῆλον 34 οὖν ἐκ τούτων ὅτι οὐδ' οἱ φυσιολόγοι καλῶς λέγουσιν οἱ πάντα τὰ αἰσθητὰ κινεῖσθαι φάσκοντες ἀεί· κινεῖσθαι γὰρ ἀνάγκη [v] τούτων τινὰ τῶν κινήσεων, καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνους ἐστὶν ἀλλοιοῦσθαι· ῥεῖν γάρ [w] φασιν ἀεὶ καὶ φθίνειν, ἔτι δὲ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν [x] ἀλλοίωσιν λέγουσιν.

[v] ἡ] εἰ I, τὸ E, τὰ K. [w] διαλιπεῖν K. [x] ἀφ'] ἡ ἀφ' H. [y] ἑαυτοῦ H.I, [z] εἰς τὸ—ἀφ' αὐτοῦ om. K. [a] τὸ om. F.H.I. [b] ἑαυτὸ F. [c] ἑαυτοῦ F.H. [d] ἀεὶ] αὐτὴν I. [e] καὶ ἐν ἄλλῳ F. [f] ἐνδέχεται om. E. [g] ἅμα γὰρ ἀνάγκη F. [h] τὰς αὐτὰς K. [i] μεταβολὰς μεταβάλλειν F.H. [k] καὶ post δὲ om. E. [l] οὐδὲ] οὐ E. οὐδὲ—ἐνδέχεται] οὐκ ἐνδέχεται οὐδὲ τὰς ἄλλας F.H.I. [m] εἶναι] γείνεσθαι E, γίνεσθαι K. [n] ταύταις συμβαίνει E, συμβαίνει ταυτὰ F.H.I. [o] κινεῖσθαι post γὰρ I. [p] τὸ F. [q] οὐδὲ I. [r] ποιεῖν H. [s] προσθεῖναι K. [t] ταυτὰ συμβαίνει K. [v] τινα τούτων F H. [w] ἀεί φασι F.H.I. [x] ἀλλοίωσιν δὲ λέγουσιν E.

35 Ὁ δὲ λόγος νῦν εἴρηκε καθόλου περὶ πάσης κινήσεως ὅτι κατ' οὐδεμίαν κίνησιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι συνεχῶς ἔξω τῆς κύκλῳ, ὥστε οὔτε κατ' ἀλλοίωσιν οὔτε κατ' αὔξησιν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἄπειρός ἐστι μεταβολὴ οὐδεμία οὔτε συνεχὴς ἔξω τῆς κύκλῳ φορᾶς ἔστω τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρημένα.

9 Ὅτι δὲ τῶν φορῶν ἡ κυκλοφορία πρώτη, δῆλον. Πᾶσα γὰρ φορά, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἢ κύκλῳ [y] ἢ [z] ἐπ' εὐθείας ἢ μικτή. Ταύτης δ' ἀνάγκη προτέρας εἶναι ἐκείνας· ἐξ ἐκείνων [a] γὰρ συνέστηκεν. Τῆς δ' εὐθείας ἡ κύκλῳ· ἁπλῆ γὰρ καὶ τέλειος μᾶλλον. Ἄπειρον [b] μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν εὐθεῖαν φέρεσθαι· τὸ γὰρ οὕτως ἄπειρον οὐκ ἔστιν. [c] Ἀλλ' οὐδ' εἰ ἦν, ἐκινεῖτ' ἂν οὐδέν· [d] οὐ γὰρ γίγνεται [e] τὸ ἀδύνατον, 2 διελθεῖν δὲ [f] τὴν ἄπειρον ἀδύνατον. Ἡ δ' ἐπὶ τῆς πεπερασμένης [g] εὐθείας ἀνακάμπτουσα μὲν συνθετὴ καὶ δύο κινήσεις, μὴ ἀνακάμπτουσα δὲ ἀτελὴς καὶ φθαρτή. Πρότερον δὲ καὶ φύσει καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ τὸ τέλειον [h] μὲν τοῦ ἀτελοῦς, τοῦ φθαρτοῦ δὲ τὸ ἄφθαρτον. Ἔτι προτέρα ἣν ἐνδέχεται ἀΐδιον εἶναι τῆς μὴ ἐνδεχομένης· τὴν μὲν οὖν κύκλῳ [i] ἐνδέχεται ἀΐδιον εἶναι, τῶν δ' ἄλλων οὔτε φορὰν οὔτ' ἄλλην οὐδεμίαν· στάσιν γὰρ δεῖ [k] γίνεσθαι, [l] εἰ δὲ [m] στάσις, [n] ἔφθαρ-3 ται ἡ κίνησις. Εὐλόγως δὲ συμβέβηκε τὸ τὴν κύκλῳ μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ, καὶ μὴ τὴν ἐπ' εὐθείας· τῆς μὲν γὰρ ἐπ' εὐθείας ὥρισται καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ μέσον, καὶ πάντ' ἔχει ἐν [o] αὑτῇ, ὥστ' ἔστιν ὅθεν ἄρξεται τὸ κινούμενον καὶ οὗ τελευτήσει (πρὸς γὰρ τοῖς πέρασιν ἠρεμεῖ πᾶν, [p] ἢ ὅθεν ἢ οὗ), τῆς δὲ περιφεροῦς ἀόριστα· τί γὰρ μᾶλλον ὁποιονοῦν πέρας τῶν ἐπὶ τῆς [q] γραμμῆς; Ὁμοίως γὰρ ἕκαστον καὶ ἀρχὴ καὶ μέσον [r] καὶ τέλος, ὥστ' ἀεί τέ [s] τινα εἶναι ἐν ἀρχῇ

[y] ἢ ante ἐπ' om. E. [z] ἐπ' εὐθείας] εὐθεῖα E.K. [a] γὰρ om. H. [b] μὲν γὰρ] μὲν οὖν F.H. [c] ἀλλ' ἅμα δ' E.K. [d] οὐ] οὐδὲ E. [e] τὸ om. pr. H. [f] τὴν] τὸ H. [g] εὐθείας om. E.K. [h] μὲν om. H, ante τέλειον ponit F. [i] ἀΐδιον ἐνδέχεται εἶναι F.H, ἀΐδιον εἶναι ἐνδέχεται I. [k] γενέσθαι E.H. [l] εἰ] ἡ E. [m] στάσιν I. [n] ἐφθαρμένη κίνησις E. [o] ἑαυτῇ F.I.K. [p] ἢ ὅθεν ἢ οὗ] τὸ πόθεν ποῖ K. [q] γραμμῆς] περιφεροῦς F.H. [r] καὶ τέλος om. E.F.H.I. [s] τινα om.K.

καὶ [t] ἐν τέλει καὶ μηδέποτε. Διὸ [v] κινεῖται καὶ ἠρεμεῖ πως ἡ 4 σφαῖρα· τὸν αὐτὸν γὰρ κατέχει τόπον. Αἴτιον δ' ὅτι [w] πάντα συμβέβηκε ταῦτα [x] τῷ κέντρῳ· καὶ γὰρ ἀρχὴ καὶ μέσον τοῦ μεγέθους καὶ τέλος ἐστίν, ὥστε διὰ τὸ ἔξω [y] εἶναι τοῦτο τῆς [z] περιφερείας οὐκ ἔστιν ὅπου τὸ φερόμενον ἠρεμήσει ὡς διεληλυθός· ἀεὶ γὰρ φέρεται περὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ ἔσχατον. [a] Διὰ δὲ τοῦτο μένει, ἀεί [b] τε ἠρεμεῖ πως τὸ ὅλον καὶ κινεῖται συνεχῶς. Συμβαίνει δ' ἀντιστρόφως· 5 καὶ γὰρ ὅτι μέτρον τῶν κινήσεων ἡ περιφορά [c] ἐστι, πρώτην ἀναγκαῖον αὐτὴν εἶναι ([d] ἅπαντα γὰρ μετρεῖται τῷ πρώτῳ), καὶ διότι [e] πρώτη, [f] μέτρον ἐστὶ τῶν ἄλλων. Ἔτι δὲ καὶ [g] ὁμαλῆ ἐνδέχεται εἶναι τὴν κύκλῳ μόνην· τὰ γὰρ [h] ἐπ' εὐθείας ἀνωμαλῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς φέρεται καὶ πρὸς τὸ τέλος· πάντα γὰρ ὅσῳ περ ἂν [i] ἀφίστηται [k] πλεῖον τοῦ ἠρεμοῦντος, φέρεται [l] θᾶττον· τῆς δὲ κύκλῳ μόνης οὔτ' [m] ἀρχὴ οὔτε τέλος [n] ἐν αὐτῇ πέφυκεν, ἀλλ' ἐκτός.

Ὅτι δ' ἡ κατὰ τόπον φορὰ πρώτη τῶν κινήσεων, μαρτυροῦσι 6 πάντες ὅσοι περὶ κινήσεως πεποίηνται μνείαν· τὰς γὰρ ἀρχὰς αὐτῆς ἀποδιδόασι τοῖς κινοῦσι τοιαύτην κίνησιν. [o] Διάκρισις γὰρ καὶ σύγκρισις κινήσεις κατὰ τόπον εἰσίν, οὕτω δὲ κινοῦσιν ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος· τὸ μὲν γὰρ διακρίνει, τὸ δὲ συγκρίνει αὐτῶν. Καὶ τὸν νοῦν δέ φησιν Ἀναξαγόρας 7 διακρίνειν τὸν κινήσαντα [p] πρῶτον. Ὁμοίως δὲ [q] καὶ ὅσοι 8 τοιαύτην μὲν [r] οὐδεμίαν αἰτίαν λέγουσι, διὰ δὲ τὸ κενὸν [s] κινεῖσθαί φασιν· καὶ γὰρ οὗτοι τὴν κατὰ τόπον [t] κίνησιν κινεῖσθαι τὴν φύσιν λέγουσιν· ἡ γὰρ διὰ τὸ κενὸν κίνησις φορά ἐστι [v] καὶ ὡς ἐν τόπῳ. Τῶν δ' ἄλλων οὐδεμίαν ὑπάρ-

[t] ἐν post καὶ om. E. [v] κινεῖτε K. [w] ταῦτα πάντα συμβέβηκε H.I. [x] τῷ] ἐν τῷ rc. K. [y] τοῦτο εἶναι F.H. [z] φερείας ἐκ ἔστιν ὅπου τὸ om. E. [a] διὸ E. [b] τε] καὶ F. [c] ἐστι om. E.K. [d] πάντα H.I. [e] πρώτη] πρῶτον E. [f] μέτρον] μέσον H. [g] ὁμαλὴν F.I.K. [h] ἐπὶ τῆς εὐθ. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀνωμαλῶς F. [i] ἀφίσταται H. [k] πλείω F.H.K. [l] θᾶσσον F.H.I. [m] ἀρχὴ οὔτε] ἡ ἀρχὴ οὔτε τὸ H. [n] πέφυκεν ἐν αὐτῇ F. [o] διακρίσεις γὰρ καὶ συγκρίσεις K. [p] πρότερον F.H.I. [q] καὶ om. H. [r] μηδεμίαν αἰτίαν I.K, αἰτίαν μηδεμίαν F.H. [s] φασι κινεῖσθαι F. [t] κίνησιν om. E. [v] καὶ om. E.K.

χειν [w] τοῖς πρώτοις ἀλλὰ τοῖς ἐκ τούτων [x] οἴονται· αὐξάνεσθαι γὰρ καὶ φθίνειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι συγκρινομένων καὶ
9 διακρινομένων τῶν ἀτόμων σωμάτων φασίν. Τὸν αὐτὸν [y] δὲ τρόπον καὶ ὅσοι διὰ πυκνότητα ἢ μανότητα κατασκευάζουσι γένεσιν [z] ἢ φθοράν· συγκρίσει γὰρ καὶ [a] διακρίσει ταῦτα
10 διακοσμοῦσιν. Ἔτι δὲ παρὰ τούτους οἱ τὴν ψυχὴν αἰτίαν ποιοῦντες κινήσεως· τὸ γὰρ [b] αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἀρχὴν εἶναί φασι τῶν κινουμένων, [c] κινεῖ δὲ τὸ ζῷον [d] καὶ πᾶν τὸ ἔμψυ-
11 χον τὴν κατὰ τόπον [e] ἑαυτὸ κίνησιν. Καὶ κυρίως δὲ κινεῖσθαί φαμεν μόνον τὸ κινούμενον [f] τὴν κατὰ τόπον [g] κίνησιν· ἂν δ' ἠρεμῇ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, αὐξάνηται δ' ἢ φθίνῃ ἢ ἀλλοιούμενον τυγχάνῃ, πῇ κινεῖσθαι, ἁπλῶς δὲ κινεῖσθαι οὔ φαμεν.

12 Ὅτι μὲν οὖν ἀεί [h] τε κίνησις ἦν καὶ ἔσται τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τίς ἀρχὴ τῆς ἀϊδίου κινήσεως, ἔτι [i] δὲ τίς [k] πρώτη κίνησις, καὶ τίνα κίνησιν [l] ἀΐδιον ἐνδέχεται [m] μόνην εἶναι, καὶ τὸ κινοῦν πρῶτον ὅτι ἀκίνητον, εἴρηται.

10 Ὅτι δὲ τοῦτ' [n] ἀμερὲς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ μηδὲν ἔχειν μέγεθος, νῦν [o] λέγωμεν, πρῶτον περὶ τῶν προτέρων αὐτοῦ διορίσαντες. Τούτων δ' [p] ἓν μέν ἐστιν ὅτι οὐχ οἷόν τε οὐδὲν πεπερασμένον κινεῖν ἄπειρον χρόνον. Τρία γάρ ἐστι, τὸ [q] κινοῦν, τὸ κινούμενον, [r] τὸ ἐν ᾧ τρίτον, ὁ χρόνος. Ταῦτα δὲ ἢ πάντα ἄπειρα ἢ πάντα πεπερασμένα ἢ ἔνια, οἷον τὰ δύο
2 ἢ τὸ ἕν. Ἔστω δὴ τὸ Α [s] τὸ κινοῦν, τὸ δὲ [t] κινούμενον Β, χρόνος ἄπειρος ἐφ' [v] οὗ Γ. Τὸ δὴ Δ κινείτω τι μέρος [w] τῆς Β, [x] τὸ ἐφ' [y] οὗ Ε. Οὐ δὴ ἐν ἴσῳ τῷ Γ· ἐν πλείονι [z] γὰρ τὸ μεῖζον. Ὥστ' οὐκ ἄπειρος ὁ χρόνος [a] ὁ τοῦ Ζ. Οὕτω

[w] τοῖς πρώτοις ἀλλὰ om. E. [x] οἴοντε I. [y] δὴ F.H. [z] ἢ] καὶ E.K. [a] διακρίσει ταῦτα om. E. [b] ἑαυτὸ αὐτὸ H.I. [c] κινήσει F.H.I. [d] καὶ] ἤτοι rc. K. [e] αὐτὸ H.I, αὑτὸ F. [f] τὴν om. E. [g] κίνησιν om. E.K. [h] τε om. K. [i] δὲ τίς] δὲ τίς ἡ K. [k] κίνησις πρώτη F.H.I. [l] ἐνδέχεται ἀΐδιον E. [m] μόνην] καὶ μόνην K. [n] ἀναγκαῖον εἶναι ἀμερὲς F, ἀναγκαῖον ἀμερὲς εἶναι H. [o] λέγομεν F.H. [p] ἔστι μὲν ἓν K. [q] κινούμενον τὸ κινοῦν F.H.I. [r] τὸ] καὶ H. [s] τὸ post A om. F.H.I. [t] β κινούμενον F. [v] ᾧ H. [w] τῆς B post Δ ponit E, om. K. [x] τὸ om. H. [y] ᾧ F.H.I. [z] γὰρ om. E. [a] ὁ om. H.

δὴ [b] τῇ Δ προστιθεὶς καταναλώσω τὸ Α καὶ τῇ Ε τὸ Β· τὸν δὲ χρόνον οὐ καταναλώσω ἀεὶ ἀφαιρῶν ἴσον· ἄπειρος γάρ· ὥστε ἡ πᾶσα Α τὴν [c] ὅλην Β κινήσει ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τοῦ Γ. Οὐκ ἄρα οἷόν τε ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαι οὐδὲν ἄπειρον κίνησιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται τὸ πεπε- 3 ρασμένον ἄπειρον κινεῖν χρόνον, φανερόν· ὅτι δ' ὅλως [d] οὐκ ἐνδέχεται ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν, ἐκ τῶνδε δῆλον. Ἔστω γὰρ ἡ πλείων δύναμις [e] ἀεὶ [f] ἡ τὸ ἴσον [f] ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ποιοῦσα, οἷον θερμαίνουσα ἢ γλυκαίνουσα ἢ ῥίπτουσα καὶ ὅλως κινοῦσα. Ἀνάγκη ἄρα καὶ ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου μὲν ἄπειρον δ' ἔχοντος δύναμιν πάσχειν τι [g] τὸ πάσχον, καὶ πλείω ἢ ὑπ' ἄλλου· [h] πλείων γὰρ ἡ ἄπειρος [i] δύναμις. Ἀλλὰ μὴν χρόνον γε οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα. Εἰ γάρ ἐστιν ὁ [k] ἐφ' ᾧ Α χρόνος, ἐν ᾧ [l] ἡ ἄπειρος ἰσχὺς 4 [m] ἐθέρμηνεν ἢ [n] ἔωσεν, ἐν ᾧ δ' [o] ὁ Α Β, πεπερασμένη τις, πρὸς ταύτην μείζω [p] ἀεὶ λαμβάνων πεπερασμένην [q] ἥξω ποτὲ εἰς [r] τὸ ἐν τῷ Α χρόνῳ κεκινηκέναι· πρὸς πεπερασμένον γὰρ ἀεὶ προστιθεὶς [s] ὑπερβαλῶ παντὸς ὡρισμένου, καὶ [t] ἀφαιρῶν ἐλλείψω ὡσαύτως. Ἐν ἴσῳ [v] ἄρα χρόνῳ κινήσει [w] ἡ πεπε- 5 ρασμένη τῇ ἀπείρῳ. Τοῦτο δ' ἀδύνατον· οὐδὲν ἄρα πεπερασμένον ἐνδέχεται ἄπειρον [x] δύναμιν ἔχειν. Οὐ τοίνυν οὐδ' ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένην· [y] καίτοι ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι μεγέθει [z] πλείω δύναμιν εἶναι, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐν μείζονι [a] πλείω. Ἔστω δὴ τὸ ἐφ' οὗ [b] Α Β ἄπειρον. Τὸ δὴ Β Γ ἔχει δύνα- 6 μίν τινα, [c] ἣ ἔν τινι χρόνῳ ἐκίνησε τὴν Δ, ἐν τῷ χρόνῳ ἐφ' οὗ Ε Ζ. Ἂν δὴ τῆς Β Γ [d] διπλασίαν λαμβάνω, ἐν ἡμίσει

[b] τῇ] τῷ E.H, τὸ I.K. [c] β ὅλην F.H.I. [d] οὐκ ἐνδέχεται post μεγέθει F.H.I. [e] ἀεὶ post γὰρ E.K. [f] ἡ et ἐν om. E. [g] τὸ om. F.I. [h] πλείων] πλείω K. [i] δύναμις om. E.K. [k] ἐφ' ᾧ] ἐφ' οὗ K. [l] ἡ om. E. [m] ἐθέρμανεν E.F, ἐθέρμαινεν I, ἢ ἐθέρμηνεν H. [n] ἔσωσεν E. [o] ὁ om. E.K. [p] λαμβάνων ἀεὶ E.K. [q] ἥξω] δὲ ἥξω H. [r] τὸ ἐν om. pr. K. [s] ὑπερβάλλων E. [t] ἀφαιρῶν ἀεὶ ἐλλείψω K. [v] χρόνῳ ἄρα I. [w] τῇ ἀπείρῳ ἡ πεπερασμένη E.K. [x] ἔχειν δύναμιν F. [y] καίτοι γε ἐνδ. K. [z] πλείονα F.H.I. [a] πλείων I. et pr. H. [b] β α I. [c] ᾗ K. [d] διπλάσιον F.

[e] κινήσει χρόνῳ τοῦ Ε Ζ (ἔστω γὰρ αὕτη ἡ ἀναλογία), ὥστ' ἐν τῷ [f] Ζ Θ κινήσει. Οὐκοῦν οὕτω λαμβάνων ἀεὶ τὴν μὲν Α Β οὐδέποτε διέξειμι, [g] χρόνου δὲ τοῦ δοθέντος ἀεὶ ἐλάττω λήψομαι. Ἄπειρος ἄρα ἡ δύναμις ἔσται· πάσης γὰρ πε-
7 περασμένης [h] ὑπερβάλλει δυνάμεως. [i] Πάσης δὲ πεπερασμένης δυνάμεως ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι καὶ [k] τὸν χρόνον· εἰ γὰρ [l] ἔν τινι ἡ τοσηδί, ἡ μείζων ἐν ἐλάττονι μὲν ὡρισμένῳ δὲ [m] κινήσει χρόνῳ, κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ἀναλογίας. Ἄπειρος δὲ πᾶσα δύναμις, ὥσπερ καὶ πλῆθος καὶ μέγεθος τὸ ὑπερβάλλον παντὸς ὡρισμένου. Ἔστι δὲ καὶ ὧδε δεῖξαι τοῦτο· ληψόμεθα γὰρ [n] δή τινα δύναμιν τὴν αὐτὴν τῷ γένει [o] τῇ ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει, ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει οὖσαν, ἣ καταμετρήσει [p] τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ πεπερασμένην δύναμιν.

8 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρον εἶναι δύναμιν ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει, [q] οὐδὲ πεπερασμένην [r] ἐν ἀπείρῳ, ἐκ [s] τούτων δῆλον. Περὶ δὲ τῶν φερομένων [t] καλῶς ἔχει διαπορῆσαί τινα ἀπορίαν πρῶτον. Εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον κινεῖται ὑπό τινος, ὅσα μὴ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖ, πῶς κινεῖται [v] ἔνια συνεχῶς
9 μὴ ἁπτομένου τοῦ κινήσαντος; οἷον τὰ ῥιπτούμενα. Εἰ δ' ἅμα κινεῖ καὶ ἄλλο τι ὁ κινήσας, οἷον τὸν ἀέρα, ὃς κινούμενος [w] κινεῖ, ὁμοίως ἀδύνατον τοῦ πρώτου μὴ ἁπτομένου μηδὲ κινοῦντος κινεῖσθαι, ἀλλ' ἅμα [x] πάντα [y] καὶ [z] κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι, ὅταν τὸ πρῶτον κινοῦν παύσηται, καὶ εἰ ποιεῖ
10 ὥσπερ [a] ἡ λίθος, οἷον [b] κινεῖ ὃ ἐκίνησεν. Ἀνάγκη [c] δὴ τοῦτο μὲν λέγειν, ὅτι [d] τὸ πρῶτον κινῆσαν ποιεῖ οἷόν [e] τε κινεῖν, ἢ τὸν ἀέρα τοιοῦτον ἢ τὸ ὕδωρ ἤ [f] τι ἄλλο [g] τοιοῦτον [h] ὃ πέ-

[e] κινήσεις F, om. E.H. [f] ζ καὶ θ F.H.I. [g] χρόνον I, τοῦ χρόνου E.K. [h] ὑπερβάλλει—πεπερασμένης om. pr. E. [i] πάσης δὲ] εἴγε πάσης K. [k] τὸν om. E. [l] ἐν om. F. [m] χρόνῳ κινήσει E.K. [n] δή om. E.H. [o] τῇ] τὴν I. [p] τὴν πεπ. δύν. ἐν τῷ ἀπείρῳ E, τὴν πεπ. δύν. τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ K. [q] οὐδ' ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένην E.K. [r] ἐν om. F. [s] τῶνδε H. [t] ἔχει καλῶς E.K. [v] συνεχῶς ἔνια E. [w] κινοίη H.I. [x] πάντα om. K. [y] καὶ om. F.H.I.K. [z] κεκινῆσθαι H. [a] ὁ F. [b] κινεῖν H, τε κινεῖ K. [c] δὲ F.H.I. [d] τὸ om. F. [e] τε] καὶ E, τι καὶ F. [f] ἄλλο τι F.H. [g] τοιοῦτον om. E.K. [h] ὃ om. E.

φυκε κινεῖν καὶ κινεῖσθαι. ‘Αλλ’ οὐχ ἅμα παύεται κινοῦν καὶ κινούμενον, ἀλλὰ κινούμενον μὲν ἅμα, ὅταν ὁ κινῶν παύσηται κινῶν, κινοῦν δὲ ἔτι ἐστίν. Διὸ [i]καὶ [k]κινεῖταί τι ἄλλου ἐχό- 11 μενον· καὶ ἐπὶ τούτου ὁ αὐτὸς λόγος. Παύεται δέ, [l]ὅταν ἐλάττων ἡ δύναμις τοῦ κινεῖν [m]ἐγγένηται τῷ ἐχομένῳ. Τέλος [n]δὲ παύεται, ὅταν μηκέτι ποιήσῃ τὸ πρότερον κινοῦν, ἀλλὰ κινούμενον μόνον. Ταῦτα δ’ ἀνάγκη ἅμα παύεσθαι τὸ μὲν [o]κινοῦν τὸ δὲ κινούμενον, καὶ τὴν ὅλην κίνησιν. Αὕτη 12 μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι ὁτὲ δ’ ἠρεμεῖν ἐγγίγνεται ἡ κίνησις, καὶ οὐ συνεχής, ἀλλὰ φαίνεται· ἢ γὰρ ἐφεξῆς ὄντων ἢ ἁπτομένων ἐστίν· οὐ γὰρ ἓν τὸ κινοῦν, ἀλλ’ ἐχόμενα ἀλλήλων. Διὸ [p]καὶ ἐν ἀέρι καὶ [q]ἐν ὕδατι γίνεται ἡ τοιαύτη κίνησις, ἣν λέγουσί τινες ἀντιπερίστασιν εἶναι. ‘Αδύνατον δὲ ἄλλως τὰ ἀπορηθέντα λύειν, εἰ μὴ τὸν εἰρημένον τρόπον. ‘Η δ’ ἀντιπερίστασις ἅμα πάντα κινεῖσθαι ποιεῖ καὶ κινεῖν, ὥστε καὶ [r]παύεσθαι. Νῦν δὲ φαίνεταί [s]τι 13 ἓν κινούμενον συνεχῶς· ὑπὸ τίνος οὖν; Οὐ γὰρ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. ‘Επεὶ δ’ ἐν τοῖς οὖσιν [t]ἀνάγκη [v]κίνησιν εἶναι συνεχῆ, αὕτη δὲ μία ἐστίν, ἀνάγκη δὲ τὴν μίαν μεγέθους [w]τέ τινος εἶναι (οὐ γὰρ [x]κινεῖται [y]τὸ [z]ἀμέγεθες) καὶ ἑνὸς καὶ ὑφ’ ἑνός· οὐ γὰρ ἔσται συνεχής, ἀλλ’ ἐχομένη [a]ἑτέρα ἑτέρας καὶ διῃρημένη. Τὸ [b]δὴ κινοῦν εἰ ἕν, ἢ κινούμενον κινεῖ ἢ ἀκίνητον 14 ὄν. Εἰ μὲν δὴ κινούμενον, συνακολουθεῖν δεήσει καὶ μεταβάλλειν αὐτό, ἅμα [c]δὲ κινεῖσθαι ὑπό τινος· ὥστε στήσεται καὶ ἥξει εἰς τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ ἀκινήτου. Τοῦτο γὰρ οὐκ ἀνάγκη [d]συμμεταβάλλειν, ἀλλ’ ἀεί [e]τε δυνήσεται κινεῖν (ἄπονον γὰρ τὸ οὕτω κινεῖν) καὶ ὁμαλὴς αὕτη ἡ κίνησις ἢ μόνη ἢ μάλιστα· οὐ γὰρ ἔχει μεταβολὴν [f]τὸ κινοῦν οὐδε-

[i] καὶ om. H.I.K. [k] κινεῖται ἄλλου F.I, κινεῖται ἄλλο H, κινεῖ τι ἄλλο K. E. ambiguus. [l] ὅταν] ὅταν ἀεὶ E.K. [m] ἐγγίνηται F.H. [n] δὲ om. E. [o] κινούμενον τὸ δὲ κινοῦν K. [p] καὶ om. E.K. [q] ἐν om. E.K. [r] παύεται F.H.I. [s] ἕν τι F.H.I. [t] ἀνάγκη] ἀνάγκη ἀεὶ F.I. [v] εἶναι κίνησιν E, εἶναί τινα κίνησιν K. [w] γέ F.H.K. [x] κινεῖ E. [y] τὸ om. E.H. [z] ἀμέγεθος I. [a] ἑτέρα om. E. [b] δὲ E. [c] δὲ] δὲ καὶ K. [d] συμβάλλειν I. [e] τε om. F.H. [f] οὐδεμίαν τὸ κινοῦν F.H.I.

15 *μίαν. Δεῖ δὲ οὐδὲ τὸ κινούμενον πρὸς* [g] *ἐκείνου ἔχειν μεταβολήν, ἵνα ὁμοία ᾖ* [h] *ἡ κίνησις. Ἀνάγκη* [i] *δὴ ἢ ἐν μέσῳ ἢ* [k] *ἐν κύκλῳ εἶναι· αὗται γὰρ* [l] *αἱ ἀρχαί. Ἀλλὰ τάχιστα κινεῖται τὰ ἐγγύτατα τοῦ κινοῦντος. Τοιαύτη δ' ἡ τοῦ* 16 [m] *ὅλου κίνησις· ἐκεῖ ἄρα τὸ κινοῦν. Ἔχει δ' ἀπορίαν, εἰ ἐνδέχεταί* [n] *τι κινούμενον κινεῖν συνεχῶς, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ τὸ ὠθοῦν πάλιν καὶ πάλιν,* [o] *τῷ ἐφεξῆς εἶναι* [p] *συνεχῶς· ἢ γὰρ αὐτὸ* [q] *δεῖ ὠθεῖν ἢ ἕλκειν, ἢ ἄμφω, ἢ ἕτερόν τι ἐκδεχόμενον* [r] *ἄλλο παρ' ἄλλου,* [s] *ὥσπερ πάλαι ἐλέχθη ἐπὶ τῶν ῥιπτου-* 17 *μένων.* [t] *Εἰ δὲ διαιρετὸς* [v] *ὢν ὁ ἀὴρ* [w] *ἢ τὸ ὕδωρ κινεῖ,* [x] *ἀλλ' ὡς ἀεὶ κινούμενος, ἀμφοτέρως δ' οὐχ οἷόν τε μίαν εἶναι, ἀλλ' ἐχομένην.* [y] *Μόνη ἄρα συνεχὴς ἣν κινεῖ τὸ ἀκίνητον· ἀεὶ γὰρ ὁμοίως ἔχον καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως* [z] *ἕξει* 18 *καὶ συνεχῶς. Διωρισμένων δὲ τούτων φανερὸν ὅτι ἀδύνατον* [a] *τὸ πρῶτον κινοῦν καὶ* [b] *ἀκίνητον ἔχειν* [c] *τι μέγεθος. Εἰ* [d] *γὰρ μέγεθος ἔχει, ἀνάγκη ἤτοι πεπερασμένον αὐτὸ εἶναι ἢ* 19 *ἄπειρον. Ἄπειρον μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται μέγεθος εἶναι,* [e] *δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς φυσικοῖς· ὅτι δὲ τὸ πεπερασμένον ἀδύνατον ἔχειν* [f] *δύναμιν ἄπειρον, καὶ ὅτι* [g] *ἀδύνατον ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαί τι ἄπειρον χρόνον, δέδεικται* [h] *νῦν. Τὸ* [i] *δέ γε πρῶτον κινοῦν ἀΐδιον* [k] *κινεῖ κίνησιν καὶ ἄπειρον χρόνον. Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀδιαίρετόν ἐστι καὶ ἀμερὲς καὶ οὐδὲν ἔχον μέγεθος.*

[g] ἐκεῖνο E.H.K. [h] ἡ om. F. [i] δὲ F.I. [k] ἐν om. H. [l] αἱ om. I. [m] κύκλου H.K. [n] τι] τὸ E.K. [o] τῷ] καὶ τῷ H, καὶ τὸ K. [p] συνεχής K, συνεχῆ F.H.I. [q] δεῖ] δὴ F, δεῖ ἀεὶ E.K. [r] ἄλλου F. [s] ὥσπερ] ὡς καὶ H. [t] εἰ δὲ δι. om. pr. E, δὲ om. K. [v] ὢν] γὰρ ὢν E. [w] ἢ] καὶ E. [x] ἀλλ' ὡς] ἄλλος F, ἄλλον K. [y] μόνη] μένει F.K. [z] ἥξει E. [a] τὸ τὸ πρ. E. [b] ἀκίνητον ὂν ἔχειν H. [c] τι] τὸ E. [d] γὰρ τὸ μ. E. [e] πρότερον δέδεικται F. [f] ἄπειρον δύναμιν F.H.I. [g] ἀδύνατόν ἐστιν ὑπὸ F.K. [h] νῦν] τὰ νῦν H. [i] δέ om. K, ante τὸ ponit E. [k] κίνησιν κινεῖ H.

ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ Α.

Ἡ ΠΕΡΙ φύσεως ἐπιστήμη σχεδὸν ἡ πλείστη φαίνεται περί [a] τε σώματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ τούτων οὖσα πάθη καὶ τὰς κινήσεις, ἔτι δὲ περὶ τὰς ἀρχάς, ὅσαι τῆς τοιαύτης οὐσίας εἰσίν· τῶν γὰρ φύσει συνεστώτων τὰ μέν [b] ἐστι [c] σώματα καὶ μεγέθη, τὰ δ' ἔχει σῶμα καὶ μέγεθος, τὰ δ' ἀρχαὶ τῶν ἐχόντων εἰσίν. Συνεχὲς μὲν οὖν ἐστὶ τὸ [d] διαιρετὸν εἰς [e] ἀεὶ 2 διαιρετά, σῶμα δὲ τὸ πάντῃ διαιρετόν. [f] Μεγέθους δὲ τὸ μὲν ἐφ' ἓν γραμμή, τὸ δ' ἐπὶ δύο ἐπίπεδον, τὸ δ' ἐπὶ τρία σῶμα· καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλο μέγεθος διὰ τὸ [g] τὰ τρία πάντα εἶναι καὶ τὸ [h] τρὶς πάντῃ. Καθάπερ [i] γάρ φασι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα [k] τοῖς τρισὶν ὥρισται· τελευτὴ γὰρ καὶ μέσον καὶ ἀρχὴ [l] τὸν ἀριθμὸν ἔχει [m] τὸν τοῦ παντός, ταῦτα δὲ τὸν τῆς τριάδος. Διὸ παρὰ τῆς φύ- 3 σεως εἰληφότες ὥσπερ νόμους ἐκείνης, καὶ πρὸς τὰς ἁγιστείας χρώμεθα τῶν θεῶν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ. Ἀποδίδομεν δὲ καὶ τὰς προσηγορίας [n] τὸν τρόπον τοῦτον· τὰ γὰρ δύο ἄμφω [o] μὲν λέγομεν καὶ τοὺς δύο ἀμφοτέρους, πάντας δ' οὐ λέγομεν, ἀλλὰ κατὰ τῶν τριῶν ταύτην τὴν [p] προσηγορίαν [q] φαμὲν πρῶτον. Ταῦτα δ', ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν [r] οὕτως ἐπάγειν ἀκολουθοῦμεν. Ὥστ' ἐπεὶ τὰ πάντα 4 καὶ τὸ πᾶν καὶ [s] τὸ τέλειον οὐ κατὰ τὴν ἰδέαν διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἀλλ' εἴπερ [t] ἄρα, ἐν τῇ ὕλῃ καὶ ἐφ' ὧν [v] λέγονται,

Codices E.F.H.L.M. et ab initio k. [a] τε om. pr. E. [b] εἰσι M. [c] σώματα F. [d] ἀδιαίρετον pr. E. [e] αἰεὶ L. [f] μέγεθος k. [g] τὰ om. E.M. [h] τρεῖς F. [i] γάρ om. L. cum pr. E. et corr. F. [k] τοῖς om. M. [l] τὸν om. k. [m] τὸν om. M. [n] τοῦτον τὸν τρόπον M. [o] μὲν om. M. [p] κατηγορίαν E.M. [q] κατάφαμεν H, εἰλήφαμεν E. [r] ἐπάγειν οὕτως F.M. [s] τὸ om. k. [t] ἄρα om. E.L. [v] λέγεται H.

τὸ σῶμα [w] μόνον ἂν εἴη τῶν μεγεθῶν τέλειον· μόνον γὰρ 5 ὥρισται τοῖς τρισίν. Τοῦτο δ' ἐστὶ [x] πᾶν. Τριχῇ δὲ ὂν διαιρετὸν πάντῃ [y] διαιρετόν ἐστιν· τῶν δ' ἄλλων τὸ [z] μὲν ἐφ' [a] ἕν, τὸ δ' ἐπὶ δύο· ὡς γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ τετυχήκασιν, οὕτω καὶ τῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ συνεχοῦς· τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἓν συνεχές, τὸ δ' ἐπὶ δύο, τὸ δὲ πάντῃ τοιοῦτον. Ὅσα μὲν οὖν 6 διαιρετὰ τῶν μεγεθῶν, καὶ συνεχῆ ταῦτα. Εἰ δὲ καὶ τὰ συνεχῆ [b] πάντα [c] διαιρετά, οὔπω δῆλον ἐκ τῶν νῦν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλο γένος μετάβασις, ὥσπερ ἐκ μήκους εἰς ἐπιφάνειαν, εἰς δὲ σῶμα ἐξ ἐπιφανείας· οὐ γὰρ [d] ἂν ἔτι τὸ τοιοῦτον τέλειον εἴη μέγεθος· ἀνάγκη γὰρ γίγνεσθαι τὴν [e] ἔκβασιν κατὰ τὴν ἔλλειψιν, οὐχ οἷόν τε δὲ τὸ 7 [f] τέλειον [g] ἐλλείπειν· πάντῃ γάρ ἐστιν. Τῶν μὲν οὖν ἐν μορίου εἴδει σωμάτων [h] κατὰ τὸν λόγον ἕκαστον τοιοῦτόν ἐστιν· πάσας γὰρ ἔχει τὰς διαστάσεις. Ἀλλ' ὥρισται πρὸς τὸ πλησίον ἁφῇ, διὸ τρόπον τινὰ πολλὰ τῶν σωμάτων ἕκαστόν ἐστιν. Τὸ δὲ πᾶν οὗ ταῦτα μόρια, τέλειον [i] ἀναγκαῖον εἶναι καὶ καθάπερ τοὔνομα σημαίνει, [k] πάντῃ, καὶ μὴ τῇ μὲν τῇ [l] δ' οὔ.

2 Περὶ μὲν οὖν τῆς τοῦ παντὸς φύσεως, εἴτ' ἄπειρός ἐστι κατὰ [m] τὸ μέγεθος εἴτε [n] πεπέρανται τὸν σύνολον ὄγκον, ὕστερον ἐπισκεπτέον· περὶ δὲ τῶν κατ' εἶδος αὐτοῦ μορίων νῦν [o] λέγωμεν ἀρχὴν ποιησάμενοι τήνδε. Πάντα γὰρ τὰ φυσικὰ σώματα καὶ μεγέθη καθ' αὑτὰ κινητὰ λέγομεν εἶναι κατὰ τόπον· τὴν γὰρ φύσιν [p] κινήσεως ἀρχὴν [q] εἶναί φαμεν 2 [r] αὐτοῖς. Πᾶσα δὲ κίνησις [s] ὅση κατὰ τόπον, ἣν καλοῦμεν φοράν, ἢ εὐθεῖα ἢ κύκλῳ ἢ [t] ἐκ τούτων μικτή· ἁπλαῖ γὰρ

[w] ἂν εἴη μόνον F. [x] πᾶν] πᾶν τριχῇ διαιρετόν k. [y] διαιρετέον E. [z] μὲν ἐπὶ δύο, τὸ δὲ ἐφ' ἓν L. [a] ἑνὸς pr. E. [b] ἅπαντα F.L.M. [c] διαιρετὰ εἰς ἄπειρον οὔπω k. [d] ἂν ante εἴη F, utroque loco M. [e] μετάβασιν H. [f] τέλος E. [g] ἐκλείπειν L. [h] ἕκαστον κατὰ τὸν λόγον τοῦτόν M. [i] ἀνάγκη L. [k] πᾶν L. et pr. E. [l] δὲ μή H.L. [m] τὸ om. M. [n] πεπέραται M. [o] λέγομεν L. [p] ἀρχὴν κινήσεως H.L.M. [q] λέγομεν εἶναι M. [r] ἐν αὐτοῖς L.M. [s] ὅση] ἡ L, om. E. [t] μικτὴ ἐκ τούτων M.

αὗται δύο μόναι. Αἴτιον δ' ὅτι καὶ τὰ μεγέθη ταῦτα ἁπλᾶ μόνον, ἥ τ' εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερής. Κύκλῳ μὲν οὖν [v]ἐστὶν 3 ἡ περὶ τὸ μέσον, εὐθεῖα δ' ἡ ἄνω καὶ κάτω. Λέγω δ' ἄνω μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ μέσου, κάτω δὲ τὴν ἐπὶ τὸ μέσον. Ὥστ' ἀνάγκη πᾶσαν εἶναι τὴν ἁπλῆν φορὰν τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον, τὴν δὲ περὶ τὸ μέσον. Καὶ ἔοικεν ἠκολουθηκέναι [w]κατὰ λόγον [x]τοῦτο τοῖς ἐξ ἀρχῆς· τό τε γὰρ σῶμα [y]ἀπετελέσθη ἐν τρισὶ καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ τῶν σωμάτων τὰ μέν ἐστιν ἁπλᾶ τὰ δὲ σύνθετα ἐκ 4 τούτων (λέγω δ' ἁπλᾶ [z]ὅσα κινήσεως ἀρχὴν ἔχει κατὰ φύσιν, οἷον πῦρ [a]καὶ γῆν καὶ τὰ τούτων εἴδη καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις), ἀνάγκη καὶ τὰς κινήσεις εἶναι τὰς μὲν ἁπλᾶς τὰς δὲ μικτάς πως, [b]καὶ τῶν μὲν ἁπλῶν ἁπλᾶς, μικτὰς δὲ τῶν συνθέτων, κινεῖσθαι δὲ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν. Εἴπερ οὖν ἐστὶν 5 ἁπλῆ κίνησις, ἁπλῆ δ' ἡ κύκλῳ κίνησις, καὶ τοῦ [c]τε ἁπλοῦ σώματος ἁπλῆ ἡ κίνησις καὶ ἡ ἁπλῆ κίνησις ἁπλοῦ σώματος (καὶ γὰρ [d]ἂν [e]συνθέτου [f]ᾖ, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔσται), ἀναγκαῖον εἶναί τι σῶμα ἁπλοῦν ὃ πέφυκε φέρεσθαι τὴν κύκλῳ κίνησιν κατὰ τὴν [g]ἑαυτοῦ φύσιν· βίᾳ μὲν γὰρ ἐνδέχεται τὴν ἄλλου καὶ ἑτέρου, κατὰ φύσιν δὲ ἀδύνατον, εἴπερ [h]μία ἑκάστου κίνησις ἡ κατὰ φύσιν τῶν ἁπλῶν. [i]Ἔτι εἰ 6 ἡ παρὰ φύσιν [k]ἐναντία τῇ κατὰ φύσιν καὶ ἓν ἑνὶ ἐναντίον, ἀνάγκη, ἐπεὶ [l]ἁπλῆ ἡ κύκλῳ, εἰ μὴ [m]ἔσται κατὰ φύσιν τοῦ φερομένου σώματος, παρὰ φύσιν αὐτοῦ εἶναι. Εἰ οὖν πῦρ ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐστὶ τὸ κύκλῳ φερόμενον, ἐναντία ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ φορὰ ἔσται τῇ κύκλῳ. Ἀλλ' [n]ἓν ἑνὶ ἐναντίον· ἡ δ' ἄνω [o]καὶ κάτω ἀλλήλαις ἐναντίαι. Εἰ δ' ἕτερόν τί ἐστι σῶμα τὸ φερόμενον κύκλῳ παρὰ φύσιν, ἔσται τις [p]αὐτοῦ ἄλλη κίνησις κατὰ φύσιν. [q]Τοῦτο δ' ἀδύνατον·

[v] ἡ περὶ τὸ μέσον ἐστίν M. [w] κατὰ] καὶ κατὰ E. [x] τοῦτο ante κατὰ F. [y] ἀπετελέσθαι M. [z] ὅσα] μὲν ὅσα F.H. [a] καὶ ante γῆν om. F. [b] καὶ om. F.M. [c] γε H. [d] ἂν om. pr. E. [e] σύνθετον E. [f] ᾖ om. H. [g] αὐτοῦ E. [h] μία] βίᾳ L. [i] ἔτι om. pr. E. [k] ἐναντία τῇ κ. φ. om. E. [l] ἡ κύκλῳ ἁπλῆ F. [m] ἔστι M. [n] ἓν om. pr. E. [o] καὶ] τῇ F. [p] αὐτοῦ ante ἔσται M, ante κατὰ F. [q] τοῦτο δ'] ἀλλὰ τοῦτ' F.H.M.

εἰ μὲν γὰρ ἡ ἄνω, πῦρ ἔσται ἢ ἀήρ, εἰ δ' ἡ κάτω, ὕδωρ ἢ γῆ.
7 Ἀλλὰ μὴν καὶ πρώτην γε ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τοιαύτην φοράν. Τὸ γὰρ τέλειον πρότερον τῇ φύσει τοῦ ἀτελοῦς, ὁ δὲ κύκλος τῶν τελείων, εὐθεῖα δὲ [r] γραμμὴ οὐδεμία· οὔτε γὰρ ἡ ἄπειρος (ἔχοι γὰρ [s] ἂν [t] πέρας καὶ τέλος) [v] οὔτε τῶν πεπερασμένων οὐδεμία (πασῶν γάρ [w] ἐστί τι ἐκτός· αὐξῆσαι γὰρ
8 ἐνδέχεται ὁποιανοῦν). Ὥστ' εἴπερ ἡ μὲν προτέρα κίνησις προτέρου [x] τῇ φύσει σώματος, ἡ δὲ κύκλῳ προτέρα τῆς εὐθείας, ἡ δ' ἐπ' εὐθείας τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἐστί (τό τε γὰρ πῦρ ἐπ' εὐθείας ἄνω φέρεται καὶ τὰ γεηρὰ [y] κάτω πρὸς τὸ μέσον), ἀνάγκη καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν τῶν ἁπλῶν τινὸς εἶναι σωμάτων· τῶν γὰρ μικτῶν τὴν φορὰν ἔφαμεν εἶναι κατὰ τὸ
9 ἐπικρατοῦν ἐν τῇ μίξει τῶν ἁπλῶν. Ἔκ [z] τε δὴ τούτων φανερὸν ὅτι πέφυκέ τις οὐσία σώματος ἄλλη παρὰ τὰς ἐνταῦθα συστάσεις, θειοτέρα [a] καὶ προτέρα τούτων [b] ἁπάντων, κἂν εἴ τις ἔτι λάβοι πᾶσαν εἶναι κίνησιν ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, καὶ τὴν ἄλλῳ [c] παρὰ φύσιν ἑτέρῳ κατὰ φύσιν, οἷον ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω πέπονθεν· ἡ μὲν γὰρ τῷ πυρί, ἡ δὲ τῇ γῇ [d] παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν· ὥστ' ἀναγκαῖον καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν, ἐπειδὴ τούτοις παρὰ φύσιν, ἑτέρου [e] τινὸς εἶναι κατὰ
10 φύσιν. Πρὸς δὲ τούτοις εἰ μέν ἐστιν ἡ κύκλῳ [f] τινὶ φορὰ κατὰ φύσιν, δῆλον ὡς [g] εἴη ἄν τι σῶμα τῶν ἁπλῶν καὶ πρώτων, ὃ πέφυκεν, ὥσπερ τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω, [h] ἐκεῖνο
11 [i] κύκλῳ φέρεσθαι κατὰ φύσιν. Εἰ δὲ παρὰ φύσιν φέρεται τὰ φερόμενα κύκλῳ τὴν πέριξ φοράν, θαυμαστὸν καὶ παντελῶς ἄλογον τὸ μόνην εἶναι συνεχῆ ταύτην τὴν κίνησιν καὶ ἀΐδιον, οὖσαν παρὰ φύσιν· φαίνεται γὰρ ἔν [k] γε τοῖς ἄλλοις τάχιστα φθειρόμενα τὰ παρὰ φύσιν. Ὥστ' εἴπερ ἐστὶ πῦρ τὸ φερόμενον, καθάπερ φασί τινες, οὐθὲν ἧττον αὐτῷ παρὰ

[r] οὐδεμία γραμμή L. [s] ἂν om. pr. E. [t] τέλος καὶ πέρας E.L. [v] οὔτε δὲ τῶν L. [w] ἔσται L, om. E. [x] τῇ] τινὸς τῇ M. [y] κάτω] κάτω σώματα M, σώματα κάτω H. [z] τε om. M. [a] καὶ προτέρα om. E. [b] πάντων L. [c] παρὰ φ. ἑτέρῳ κατὰ] κατὰ φ. ἑτέρῳ παρὰ H.M. [d] κατὰ φ. καὶ παρὰ H. [e] εἶναί τινος M. [f] φορά τινι F. [g] ἂν εἴη E.L. [h] κἀκεῖνο L, κεῖνο E. [i] φέρεσθαι κύκλῳ H. [k] τε E.F.

φύσιν ἡ κίνησίς ἐστιν αὕτη [l]ἢ ἡ κάτω· πυρὸς γὰρ κίνησιν ὁρῶμεν τὴν ἀπὸ τοῦ μέσου κατ' εὐθεῖαν. Διόπερ ἐξ ἁπάν- 12 των ἄν τις τούτων [m]συλλογιζόμενος [n]πιστεύσειεν ὡς ἔστι τι παρὰ τὰ σώματα [o]τὰ δεῦρο καὶ περὶ ἡμᾶς ἕτερον κεχωρισμένον, τοσούτῳ τιμιωτέραν ἔχον τὴν φύσιν ὅσῳπερ ἀφέστηκε τῶν ἐνταῦθα [p]πλεῖον.

3 Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν ὑπόκειται τὰ δ' ἀποδέδεικται τῶν εἰρημένων, φανερὸν ὅτι οὔτε [q]κουφότητα οὔτε βάρος ἔχει σῶμα [r]ἅπαν. Δεῖ δὲ ὑποθέσθαι τί λέγομεν τὸ βαρὺ [s]καὶ τὸ κοῦφον, νῦν μὲν ἱκανῶς [t]ὡς πρὸς [v]τὴν παροῦσαν χρείαν, ἀκριβέστερον δὲ πάλιν, ὅταν [w]ἐπισκοπῶμεν περὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν. Βαρὺ μὲν οὖν ἔστω τὸ φέρεσθαι πεφυκὸς ἐπὶ τὸ μέσον, 2 κοῦφον δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου, βαρύτατον δὲ τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον τοῖς κάτω φερομένοις, κουφότατον δὲ τὸ πᾶσιν ἐπιπολάζον τοῖς ἄνω φερομένοις. Ἀνάγκη [x]δὲ πᾶν τὸ φερόμενον [y]ἢ κάτω ἢ ἄνω ἢ κουφότητ' ἔχειν ἢ βάρος ἢ ἄμφω, [z]μὴ πρὸς [a]τὸ αὐτὸ δέ· πρὸς [b]ἄλληλα γάρ ἐστι βαρέα καὶ κοῦφα, οἷον ἀὴρ πρὸς [c]ὕδωρ, καὶ πρὸς γῆν ὕδωρ. Τὸ [d]δὴ 3 κύκλῳ σῶμα φερόμενον [e]ἀδύνατον [f]ἔχειν βάρος ἢ κουφότητα· οὔτε γὰρ κατὰ φύσιν οὔτε παρὰ φύσιν ἐνδέχεται [g]αὐτῷ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ μέσον ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου. Κατὰ φύσιν μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἡ ἐπ' εὐθείας φορά· μία γὰρ ἦν ἑκάστου τῶν ἁπλῶν, ὥστ' ἔσται τὸ αὐτὸ τῶν οὕτω τινὶ φερομένων. Παρὰ φύσιν δ' ἐνεχθέντος, εἰ μὲν ἡ κάτω παρὰ φύσιν, ἡ ἄνω [h]ἔσται κατὰ φύσιν, [i]εἰ δ' ἡ ἄνω παρὰ φύσιν, ἡ κάτω κατὰ φύσιν· [k]ἔθεμεν γὰρ τῶν ἐναντίων ᾧ ἡ ἑτέρα παρὰ φύσιν, τὴν ἑτέραν εἶναι κατὰ φύσιν. Ἐπεὶ δ' εἰς [l]τὸ αὐτὸ φέρεται τὸ 4 ὅλον καὶ τὸ μόριον κατὰ φύσιν, οἷον πᾶσα γῆ καὶ μικρὰ

[l] ἢ ἡ κάτω] τῆς κάτω L, om. E. [m] συλλογιζομένοις E. [n] πιστεύσαιεν F. [o] τὰ om. E. [p] πλείω M, πλέον F. [q] βάρος οὔτε κουφότητα M. [r] πᾶν M. [s] καὶ τί τὸ L. [t] ὡς om. E. [v] τὴν om. F. [w] σκοπῶμεν F. [x] δὴ E.H.L.M. [y] ἢ ἄνω ἢ κάτω F.H. [z] μὴ] ἢ E. [a] τὸ om. M. [b] ἄλλα H. [c] ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ πρὸς γῆν καὶ ἀέρα ὕδωρ M. [d] δὲ E.H. [e] ἀδύνατον] ἀνάγκη μὴ F. [f] βάρος ἔχειν M. [g] αὐτὸ F.M. [h] ἔσται om. E.L. [i] εἰ—κατὰ φύσιν om. M. [k] ἔθεμεν—κατὰ φύσιν om. E.L. [l] ταὐτὸ F.

βῶλος, συμβαίνει πρῶτον μὲν [m] *μήτε κουφότητ' ἔχειν αὐτὸ* [n] *μηδεμίαν μήτε βάρος (ἢ γὰρ ἂν πρὸς τὸ μέσον ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου* [o] *ἠδύνατο φέρεσθαι κατὰ τὴν* [p] *ἑαυτοῦ φύσιν), ἔπειθ' ὅτι ἀδύνατον κινηθῆναι τὴν κατὰ τόπον κίνησιν* [q] *ἢ* [r] *ἄνω ἢ κάτω κατασπώμενον· οὔτε γὰρ κατὰ φύσιν ἐνδέχεται κινηθῆναι κίνησιν αὐτῷ ἄλλην οὔτε παρὰ φύσιν, οὔτ'* [s] *αὐτῷ οὔτε τῶν μορίων οὐθενί· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος περὶ ὅλου καὶ μέρους.*

5 *Ὁμοίως δ' εὔλογον ὑπολαβεῖν περὶ αὐτοῦ καὶ ὅτι* [t] *ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον καὶ* [v] *ἀναυξὲς καὶ ἀναλλοίωτον, διὰ τὸ γίγνεσθαι μὲν ἅπαν τὸ γιγνόμενον ἐξ ἐναντίου τε καὶ ὑποκειμένου τινός, καὶ φθείρεσθαι ὡσαύτως ὑποκειμένου* [w] *τέ τινος καὶ ὑπ' ἐναντίου καὶ εἰς ἐναντίον, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις εἴ-*
6 *ρηται λόγοις· τῶν δ' ἐναντίων καὶ αἱ φοραὶ ἐναντίαι.* Εἰ [x] *δὴ* [y] *τούτῳ* [z] *μηδὲν ἐναντίον ἐνδέχεται εἶναι διὰ τὸ καὶ τῇ φορᾷ τῇ κύκλῳ μὴ εἶναι* [a] *ἄν τιν' ἐναντίαν κίνησιν, ὀρθῶς ἔοικεν ἡ φύσις τὸ μέλλον ἔσεσθαι* [b] *ἀγένητον* [c] *καὶ ἄφθαρτον ἐξελέσθαι ἐκ τῶν ἐναντίων· ἐν τοῖς ἐναντίοις* [d] *γὰρ ἡ γένεσις*
7 *καὶ ἡ φθορά.* Ἀλλὰ *μὴν καὶ τὸ αὐξανόμενον ἅπαν* [e] *αὐξάνεται* [f] *καὶ τὸ φθῖνον φθίνει* [g] *ὑπὸ* [h] *συγγενοῦς* [i] *προσιόντος καὶ ἀναλυομένου εἰς τὴν ὕλην· τούτῳ δ' οὐκ ἔστιν ἐξ οὗ γέγονεν.* Εἰ *δ' ἐστὶ καὶ* [k] *ἀναύξητον καὶ* [l] *ἄφθαρτον, τῆς αὐτῆς*
8 *διανοίας ἐστὶν ὑπολαβεῖν καὶ ἀναλλοίωτον εἶναι.* Ἔστι *μὲν γὰρ ἡ ἀλλοίωσις κίνησις κατὰ τὸ ποιόν, τοῦ δὲ ποιοῦ αἱ μὲν ἕξεις καὶ διαθέσεις οὐκ ἄνευ τῶν* [m] *κατὰ πάθη γίγνονται μεταβολῶν, οἷον ὑγίεια* [n] *καὶ νόσος.* Κατὰ [o] *δὲ πάθος ὅσα μεταβάλλει τῶν φυσικῶν σωμάτων, ἔχονθ' ὁρῶμεν* [p] *πάντα καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν, οἷον τά τε τῶν ζῴων σώματα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν καὶ τὰ τῶν φυτῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν στοι-*

[m] *μὴ δὲ* F. [n] *μὴ δὲ μίαν μὴ δὲ* F. [o] *ἐδύνατο* M. [p] *αὐτοῦ* F.H.L. [q] *ἢ* om. E. [r] *ἄνω ἑλκόμενον ἢ* F. [s] *αὐτὸ* H. [t] *ἀγέννητον* F.H.L. [v] *ἄναυξες* M. [w] *τέ* om. E. [x] *δὲ* E.L. [y] *τοῦτο* L. [z] *οὐδὲν* H. [a] *ἄν τιν'* om. H. [b] *ἀγέννητον* F. [c] *καὶ ἄφθαρτον* om. E. [d] *γὰρ ἡ*] *γὰρ εἰ* pr. E. [e] *αὔξεται* M. [f] *καὶ τὸ φθῖνον φθίνει* om. E.F. [g] *ὑπὸ τοῦ σ.* M. [h] *συγγενοῦς τινὸς πρ.* H. [i] *προϊόντος* L. [k] *ἄναυξες* L. [l] *ἄφθιτον* H. [m] *κατὰ τὰ πάθη* H.L.M, *κατὰ πάθος* F. [n] *καὶ ἡ νόσος* L. [o] *δὲ*] *δὲ τὸ* L, om. E. [p] *ἅπαντα* L.

χείων· ὥστ' εἴπερ τὸ κύκλῳ σῶμα μήτ' αὔξησιν ἔχειν ἐνδέχεται μήτε φθίσιν, εὔλογον καὶ ἀναλλοίωτον εἶναι.

Διότι μὲν οὖν ἀΐδιον καὶ οὔτ' αὔξησιν ἔχον οὔτε φθίσιν, 9 ἀλλ' ἀγήρατον καὶ ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαθές ἐστι τὸ πρῶτον τῶν σωμάτων, εἴ τις τοῖς ὑποκειμένοις [q] πιστεύει, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων [r] ἐστίν. Ἔοικε δ' ὅ [s] τε λόγος τοῖς φαινομένοις μαρτυρεῖν καὶ τὰ φαινόμενα τῷ λόγῳ. Πάντες 10 γὰρ ἄνθρωποι περὶ θεῶν ἔχουσιν ὑπόληψιν, καὶ πάντες τὸν [t] ἀνωτάτω τῷ θείῳ τόπον ἀποδιδόασι, καὶ [v] βάρβαροι καὶ Ἕλληνες, ὅσοι περ εἶναι νομίζουσι θεούς, δῆλον ὅτι ὡς [w] τῷ ἀθανάτῳ [x] τὸ ἀθάνατον συνηρτημένον· ἀδύνατον γὰρ ἄλλως. Εἴπερ οὖν ἔστι [y] τι θεῖον, [z] ὥσπερ ἔστι, καὶ τὰ νῦν εἰρημένα 11 περὶ τῆς πρώτης οὐσίας τῶν σωμάτων εἴρηται καλῶς. Συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ διὰ τῆς αἰσθήσεως ἱκανῶς, ὥς γε πρὸς ἀνθρωπίνην [a] εἰπεῖν πίστιν· ἐν ἅπαντι γὰρ τῷ παρεληλυθότι [b] χρόνῳ κατὰ τὴν παραδεδομένην ἀλλήλοις μνήμην οὐθὲν φαίνεται μεταβεβληκὸς οὔτε καθ' ὅλον τὸν ἔσχατον οὐρανὸν οὔτε κατὰ μόριον αὐτοῦ τῶν οἰκείων οὐθέν. Ἔοικε δὲ καὶ 12 τοὔνομα παρὰ τῶν ἀρχαίων διαδεδόσθαι [c] μέχρι καὶ τοῦ νῦν χρόνου, τοῦτον τὸν τρόπον [d] ὑπολαμβανόντων ὅνπερ καὶ ἡμεῖς λέγομεν· οὐ γὰρ ἅπαξ οὐδὲ δὶς [e] ἀλλ' ἀπειράκις [f] δεῖ νομίζειν τὰς αὐτὰς ἀφικνεῖσθαι δόξας εἰς ἡμᾶς. Διόπερ ὡς 13 ἑτέρου τινὸς ὄντος τοῦ πρώτου σώματος παρὰ γῆν καὶ πῦρ καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ, αἰθέρα προσωνόμασαν τὸν [g] ἀνωτάτω τόπον, ἀπὸ τοῦ θεῖν ἀεὶ τὸ ἀΐδιον χρόνον θέμενοι τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῷ. Ἀναξαγόρας [h] δὲ κατακέχρηται τῷ ὀνόματι τούτῳ οὐ καλῶς· ὀνομάζει γὰρ αἰθέρα ἀντὶ πυρός.

Φανερὸν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων [i] καὶ διότι τὸν ἀριθμὸν [k] ἀδύ- 14

[q] πιστεύσει L. [r] ἐστίν om. M. [s] τε om. E. [t] ἄνω τῷ θεῷ M. [v] ἕλληνες καὶ βάρβαροι M. [w] τὸ ἀθάνατον τῷ ἀθανάτῳ M. [x] τὸν ἀθάνατον οὐρανὸν συνηρτημένον E. [y] τι] τὸ E.H.M. [z] ὥσπερ οὖν ἐστι F.M. [a] πίστιν εἰπεῖν H. [b] χρόνῳ om. H. [c] μέχρι τοῦ χρόνου τοῦ νῦν E.L. [d] ὑπολαβόντων F.H. [e] ἀλλὰ πλεονάκις E.L. [f] δεῖν H. [g] ἄνω F.M. [h] καταχρῆται E.L. [i] διότι καὶ F.H, καὶ διότι καὶ M. [k] ἀδύνατον om. M.

νατον εἶναι πλείω [l] τὸν τῶν λεγομένων σωμάτων ἁπλῶν· τοῦ μὲν γὰρ ἁπλοῦ σώματος ἀνάγκη τὴν κίνησιν ἁπλῆν εἶναι, μόνας δὲ ταύτας [m] εἶναί φαμεν ἁπλᾶς, τήν τε κύκλῳ καὶ τὴν ἐπ' εὐθείας, καὶ ταύτης [n] δύο μόρια, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον.

4 Ὅτι δ' οὐκ ἔστι τῇ κύκλῳ φορᾷ ἐναντία ἄλλη φορά, πλεοναχόθεν ἄν τις [o] λάβοι τὴν πίστιν, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ περιφερεῖ τὴν εὐθεῖαν ἀντικεῖσθαι μάλιστα τίθεμεν. Τὸ γὰρ κοῖλον καὶ [p] τὸ κυρτὸν οὐ μόνον [q] ἀλλήλοις ἀντικεῖσθαι δοκεῖ ἀλλὰ καὶ τῷ εὐθεῖ, συνδυαζόμενα καὶ λαβόντα [r] σύνθεσιν· ὥστ' εἴπερ ἐναντία τίς [s] ἐστι, τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας μάλιστα ἀναγκαῖον ἐναντίαν εἶναι πρὸς τὴν κύκλῳ κίνησιν. 2 Αἱ δ' ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀλλήλαις ἀντίκεινται διὰ τοὺς τόπους· τὸ γὰρ ἄνω [t] καὶ κάτω τόπου τέ ἐστι διαφορὰ καὶ ἐναντίωσις. Ἔπειτ' εἴ τις [v] ὑπολαμβάνει τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον [w] ὅνπερ ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ ἐπὶ τῆς περιφεροῦς (τὴν γὰρ [x] ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Β φορὰν ἐναντίαν εἶναι τῇ ἀπὸ τοῦ Β πρὸς τὸ Α), τὴν ἐπὶ τῆς [y] εὐθείας λέγει· αὕτη γὰρ [z] πεπέρανται. 3 Περιφερεῖς δ' ἄπειροι ἂν εἶεν περὶ [a] τὰ αὐτὰ σημεῖα. Ὁμοίως δὲ [b] καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμικυκλίου τοῦ ἑνός, [c] οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Δ [d] καὶ ἀπὸ τοῦ Δ ἐπὶ τὸ Γ· ἡ γὰρ αὐτὴ τῇ ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἐστίν· ἀεὶ γὰρ ἕκαστον ἀπέχειν [e] τὴν εὐθεῖαν τίθεμεν. Ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τις κύκλον ποιήσας τὴν ἐπὶ θατέρου ἡμικυκλίου φορὰν ἐναντίαν θείη τῇ ἐπὶ θατέρου, οἷον ἐν τῷ ὅλῳ κύκλῳ τὴν ἀπὸ τοῦ Ε πρὸς τὸ Ζ τοῦ Η ἡμικυκλίου [f] τῇ ἀπὸ 4 τοῦ Ζ πρὸς τὸ Ε ἐν τῷ Θ ἡμικυκλίῳ. Εἰ δὲ καὶ [g] αὗται ἐναντίαι, ἀλλ' οὔτι [h] γε αἱ ἐπὶ τοῦ ὅλου κύκλου φοραὶ ἀλλήλαις διὰ τοῦτο ἐναντίαι. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἀπὸ τοῦ Α

[l] τὸν om. H.L. [m] εἶναι post φαμέν M, om. F.H. [n] δύο] τὰ δύο F.H.M. [o] λάβῃ M. [p] τὸ om. F. [q] ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις F. [r] θέσιν corr. F. [s] ἐστι τῇ περιφερείᾳ τὴν F. [t] καὶ κ.] καί τὸ κ. M, τῷ κ. H. [v] ὑπολαμβάνοι M. [w] ὅνπερ καὶ ἐπὶ M. [x] ἀπὸ τοῦ Α om. pr. E. [y] εὐθείας φορὰν λέγει F. [z] πεπέραται F. [a] ταυτὰ L, τὰ (omisso αὐτὰ) E. [b] καὶ ἡ ἐπὶ F. [c] οἷον ἡ ἀπὸ F. [d] καὶ ἡ ἀπὸ M. [e] τὴν] κατὰ τὴν rc. F. [f] τῇ] τοῦ M. [g] αὗται] αὗταί γε M. [h] γε καὶ αἱ L.

ἐπὶ τὸ Β κύκλῳ φορὰ ἐναντία τῇ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Γ· ἐκ ταὐτοῦ γὰρ εἰς ταὐτὸ ἡ κίνησις, ἡ δ' ἐναντία διωρίσθη φορὰ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον [i] εἶναι. Εἰ [k] δὲ καὶ ἦν ἡ 5 κύκλῳ [l] τῇ κύκλῳ ἐναντία, μάτην ἂν ἦν [m] ἡ ἑτέρα· [n] ἐπὶ τὸ αὐτὸ γάρ. Ἔτι ἀνάγκη τὸ κύκλῳ φερόμενον [o] ὁποθενοῦν ἀρξάμενον εἰς πάντας ὁμοίως ἀφικνεῖσθαι τοὺς ἐναντίους τόπους· εἰσὶ δὲ τόπου ἐναντιότητες τὸ ἄνω [p] καὶ κάτω [q] καὶ τὸ [r] πρόσθεν καὶ ὄπισθεν καὶ [s] τὸ δεξιὸν [t] καὶ ἀριστερόν. Αἱ 6 [v] δὲ τῆς φορᾶς ἐναντιώσεις κατὰ τὰς τῶν τόπων εἰσὶν ἐναντιώσεις· εἰ μὲν [w] γὰρ ἴσαι ἦσαν, οὐκ ἂν ἦν κίνησις αὐτῶν, εἰ δ' ἡ ἑτέρα [x] κίνησις ἐκράτει, ἡ ἑτέρα οὐκ ἂν ἦν. Ὥστ' εἰ ἀμφότερα ἦν, μάτην ἂν [y] θάτερον ἦν σῶμα μὴ κινούμενον τὴν αὐτοῦ κίνησιν· μάτην γὰρ ὑπόδημα τοῦτο λέγομεν, οὗ μή ἐστιν ὑπόδεσις. Ὁ δὲ θεὸς καὶ ἡ φύσις οὐδὲν μάτην [z] ποιοῦσιν.

5 Ἀλλ' ἐπεὶ δῆλον περὶ τούτων, [a] καὶ περὶ τῶν λοιπῶν σκεπτέον, [b] καὶ πρῶτον πότερον ἔστι τι σῶμα ἄπειρον, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων [c] φιλοσόφων ᾠήθησαν, ἢ τοῦτ' ἐστὶν ἕν τι τῶν ἀδυνάτων· τὸ γὰρ οὕτως ἢ [d] ἐκείνως ἔχειν οὔ τι [e] μικρὸν ἀλλ' ὅλον διαφέρει καὶ πᾶν πρὸς τὴν [f] περὶ τῆς ἀληθείας θεωρίαν. Σχεδὸν γὰρ αὕτη [g] πασῶν ἀρχὴ τῶν 2 ἐναντιώσεων τοῖς ἀποφηναμένοις τι περὶ τῆς ὅλης φύσεως καὶ γέγονε καὶ γένοιτ' ἄν, εἴπερ καὶ τὸ μικρὸν παραβῆναι τῆς ἀληθείας ἀφισταμένοις γίνεται πόρρω μυριοπλάσιον, οἷον εἴ τις ἐλάχιστον εἶναί τι φαίη μέγεθος· οὗτος γὰρ [h] τοὐλάχιστον εἰσαγαγὼν τὰ [i] μέγιστ' ἂν κινήσειε τῶν μαθηματικῶν. Τούτου [k] δ' αἴτιον ὅτι ἡ ἀρχὴ δυνάμει μείζων 3

[i] εἶναι om. E.F.M, ante εἰς ponit H. [k] δὲ καὶ] δ' corr. E. [l] τῇ κύκλῳ om. pr. E. [m] ἡ] τῇ F. [n] ἐπὶ τὸ αὐτὸ γάρ om. E.L. [o] ὁποθ. ἀρξ. om. L. [p] καὶ τὸ κάτω H. [q] καὶ om. F. [r] ἔμπροσθεν καὶ τὸ ὄπισθεν F.M, πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον E, πρόσθιον καὶ τὸ ὀπίσθιον L, ὄπισθεν καὶ τὸ ἔμπροσθεν H. [s] τὸ om. E. [t] καὶ τὸ ἀρ. M. [v] δὲ] γὰρ L. [w] γὰρ om. pr. E. [x] κίνησις αὐτῶν ἐκράτει F. [y] ἦν θάτερον F.H.M. [z] ποιεῖ F. [a] καὶ om. E.H.M. [b] καὶ om. E. [c] φιλοσόφων om. F. [d] κείνως E. [e] σμικρὸν L. [f] περὶ om. E.L. [g] πᾶσιν F.H. [h] τὸ ἐλάχιστον F. [i] μέγιστα κινήσει H, μέγιστα κινεῖ E.L. [k] δὲ F.

ἢ μεγέθει, διόπερ τὸ ἐν ἀρχῇ μικρὸν ἐν τῇ τελευτῇ γίνεται παμμέγεθες. Τὸ δ' ἄπειρον καὶ ἀρχῆς ἔχει δύναμιν καὶ τοῦ ποσοῦ τὴν μεγίστην, ὥστ' οὐδὲν ἄτοπον οὐδ' ἄλογον τὸ θαυμαστὴν εἶναι τὴν διαφορὰν ἐκ τοῦ λαβεῖν ὡς ἔστι τι σῶμα ἄπειρον. Διὸ περὶ αὐτοῦ λεκτέον ἐξ ἀρχῆς ἀναλα-
4 βοῦσιν. Ἀνάγκη δὴ πᾶν σῶμα [l] ἢ τῶν ἁπλῶν εἶναι ἢ τῶν συνθέτων, ὥστε καὶ τὸ ἄπειρον [m] ἢ ἁπλοῦν [n] ἔσται ἢ σύνθετον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι γε πεπερασμένων τῶν ἁπλῶν ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι τὸ σύνθετον, δῆλον· τὸ γὰρ ἐκ πεπερασμένων καὶ πλήθει καὶ μεγέθει συγκείμενον [o] πεπέρανται [p] καὶ πλήθει καὶ μεγέθει· τοσοῦτον γάρ [q] ἐστιν [r] ἐξ
5 ὅσων ἐστὶ συγκείμενον. Λοιπὸν τοίνυν ἰδεῖν πότερον ἐνδέχεταί τι τῶν ἁπλῶν ἄπειρον εἶναι τὸ μέγεθος, ἢ τοῦτ' ἀδύνατον. Προχειρισάμενοι δὴ περὶ [s] τοῦ πρώτου τῶν σωμάτων, οὕτω [t] σκοπῶμεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. Ὅτι μὲν [v] τοίνυν ἀνάγκη τὸ σῶμα τὸ κύκλῳ φερόμενον πεπεράνθαι πᾶν,
6 ἐκ τῶνδε δῆλον. Εἰ γὰρ ἄπειρον τὸ κύκλῳ φερόμενον [w] σῶμα, ἄπειροι ἔσονται αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου ἐκβαλλόμεναι. Τῶν δ' ἀπείρων τὸ διάστημα ἄπειρον. [x] Διάστημα δὲ λέγω τῶν γραμμῶν, [y] οὗ μηδὲν ἔστιν [z] ἔξω λαβεῖν μέγεθος ἁπτόμενον τῶν γραμμῶν. Τοῦτ' οὖν ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι· τῶν γὰρ
7 πεπερασμένων ἀεὶ ἔσται πεπερασμένον. Ἔτι δ' ἀεὶ ἔστι τοῦ δοθέντος [a] μεῖζον λαβεῖν, ὥστε καθάπερ ἀριθμὸν λέγομεν ἄπειρον, ὅτι [b] μέγιστος οὐκ ἔστιν, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ διαστήματος. Εἰ οὖν τὸ μὲν ἄπειρον [c] μὴ ἔστι [d] διελθεῖν, ἀπείρου δ' ὄντος [e] ἀνάγκη [f] ἄπειρον τὸ διάστημα εἶναι, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο κινηθῆναι κύκλῳ· τὸν δ' οὐρανὸν ὁρῶμεν κύκλῳ [g] στρεφόμενον, καὶ τῷ λόγῳ δὲ διωρίσαμεν ὅτι

[l] ἤτοι F.H, ἤ τι M. [m] ἢ om. E. [n] εἶναι E. [o] πεπερασμένον L, incerto E. [p] καὶ πλήθει καὶ μεγέθει om. E.L. [q] ἔσται F.M. [r] ἐξ om. F. [s] τοῦ om. E. [t] σκοποῦμεν F. [v] τοίνυν] οὖν F. [w] σῶμα om. E.L. [x] διάστημα δὲ] διάστημα γὰρ E, ἄπειρον δὲ διάστημα L. [y] οὗ—γραμμῶν om. L. [z] λαβεῖν ἔξω F. [a] λαβεῖν μεῖζον F. [b] μέγεθος M. [c] οὐκ H.L. [d] διεξελθεῖν H. [e] ἀναγκαῖον H. [f] ἄπειρον ante εἶναι E.L, post εἶναι M. [g] περιστρεφόμενον F.M.

ἐστί τινος ἡ κύκλῳ κίνησις. Ἔτι ἀπὸ πεπερασμένου χρόνου 8
ἐὰν ἀφέλῃς [h] πεπερασμένον, ἀνάγκη καὶ τὸν λοιπὸν εἶναι
πεπερασμένον καὶ ἔχειν ἀρχήν. Εἰ δ' ὁ χρόνος [i] ὁ τῆς βα-
δίσεως ἔχει ἀρχήν, ἔστιν ἀρχὴ καὶ τῆς κινήσεως, ὥστε καὶ
τοῦ μεγέθους ὃ βεβάδικεν. Ὁμοίως [k] δὲ [l] τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων. Ἔστω δὴ γραμμὴ ἄπειρος, ἐφ' [m] ᾗ Α Γ Ε, ἐπὶ 9
θάτερα, [n] ᾗ τὸ Ε· ἡ δ' ἐφ' ᾗ [o] τὰ Β Β, ἐπ' ἀμφότερα ἄπει-
ρος. Εἰ δὴ [p] γράψει κύκλον ἡ τὸ Α Γ Ε ἀπὸ [q] τοῦ Γ
[r] κέντρου, τέμνουσά ποτε οἰσθήσεται [s] κύκλῳ [t] τὴν Β Β [v] ἣ
τὸ ΑΓΕ [w] πεπερασμένον χρόνον· ὁ γὰρ πᾶς χρόνος ἐν ὅσῳ
κύκλῳ ἠνέχθη ὁ οὐρανός, πεπερασμένος. Καὶ [x] ὁ ἀφῃρη-
μένος ἄρα, ὃν ἡ τέμνουσα ἐφέρετο. Ἔσται ἄρα τις ἀρχὴ
[y] ᾗ πρῶτον ἡ [z] τὰ Α Γ Ε τὴν [a] τὰ Β Β ἔτεμεν. Ἀλλ' ἀδύ-
νατον. Οὐκ ἄρα ἔστι κύκλῳ στραφῆναι τὸ ἄπειρον. Ὥστ'
οὐδὲ τὸν κόσμον, εἰ ἦν ἄπειρος.

Ἔτι [b] δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερόν, ὅτι τὸ ἄπειρον ἀδύνατον 10
κινηθῆναι. Ἔστω γὰρ ἡ τὸ Α φερομένη παρὰ τὴν Β, [c] πε-
περασμένη παρὰ πεπερασμένην. Ἀνάγκη [d] δὴ ἅμα τήν [e] τε
Α τῆς Β ἀπολελύσθαι καὶ τὴν Β τῆς Α· ὅσον γὰρ ἡ [f] ἑτέρα
[g] ἐπιβάλλει τῆς ἑτέρας, καὶ ἡ [h] ἑτέρα ἐκείνης τοσοῦτον. Εἰ
μὲν οὖν ἄμφω κινοῖντο εἰς τοὐναντίον, θᾶττον ἂν ἀπολύοιντο,
εἰ δὲ παρὰ μένουσαν [i] παραφέροιτο, βραδύτερον, τῷ αὐτῷ
τάχει κινουμένου τοῦ παραφερομένου. Ἀλλ' ἐκεῖνό γε φα- 11
νερόν, ὅτι ἀδύνατον τὴν ἄπειρον διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ
χρόνῳ. Ἐν ἀπείρῳ ἄρα· δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον ἐν
τοῖς περὶ κινήσεως. Διαφέρει δέ γε οὐθὲν ἢ τὴν πεπερασμέ-
νην φέρεσθαι παρὰ τὴν ἄπειρον ἢ τὴν ἄπειρον παρ' ἐκείνην·

[h] πεπερασμένον χρόνον ἀνάγκη L. [i] ὁ ante τῆς om. F.H.M. [k] δὴ E.L. [l] τούτω H. [m] ἧς M, ἧς τὰ F.H. [n] ᾗ] ποῦ ᾗ H. [o] τὰ] τὰ δύο, L, om. E. [p] γράφει M. [q] τοῦ α F. [r] κέντρου om. E.L. [s] κύκλῳ margo F. [t] τὴν τὰ ββ E.L.M. [v] ἣ τὰ E.L, ἣ τὸ M. [w] ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ L. [x] ὁ om. F.H. [y] ἧς F, dubio E. [z] τὰ] τὸ F.H.M. [a] τὰ om. E. [b] δὲ om. H. [c] πεπερασμένη παρὰ om. pr. E. [d] δὲ E. [e] τε τὸ α M. [f] ἑτέρα om. pr. E. [g] ἐπιλάβῃ M, ὑπερβάλλει F. [h] ἑτέρα κίνησις ἐκείνης E. [i] φέροιτο H.L.M.

ὅταν γὰρ ἐκείνη [k] παρ' ἐκείνην, κἀκείνη [l] παρ' ἐκείνην, [m] ὁμοίως κινουμένη καὶ ἀκίνητος· [n] πλὴν θᾶττον, ἐὰν κινῶνται [o] ἀμφό-
12 τεραι, ἀπολυθήσονται. [p] Καίτοι ἐνίοτ' οὐθὲν κωλύει τὴν κινουμένην παρ' ἠρεμοῦσαν θᾶττον παρελθεῖν ἢ [q] τὴν ἀντικινουμένην, ἐάν τις ποιήσῃ τὰς μὲν ἀντικινουμένας ἀμφοτέρας φερομένας βραδέως, τὴν δὲ παρὰ τὴν ἠρεμοῦσαν πολλῷ [r] ἐκείνων [s] θᾶττον φερομένην. Οὐδὲν οὖν πρὸς τὸν λόγον ἐμπόδιον ὅτι [t] παρ' ἠρεμοῦσαν, ἐπείπερ κινουμένην [v] ἐνδέχεται τὴν
13 Α παρὰ κινουμένην τὴν [w] Β βραδύτερον παρελθεῖν. Εἰ οὖν ἄπειρος ὁ χρόνος ὃν ἡ πεπερασμένη ἀπολύεται κινουμένη, καὶ ἐν ᾧ [x] ἡ ἄπειρος τὴν πεπερασμένην ἐκινήθη, ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι. ʿΑδύνατον ἄρα τὸ ἄπειρον κινεῖσθαι [y] ὅλως· ἐὰν γὰρ καὶ τοὐλάχιστον κινηθῇ, [z] ἀνάγκη ἄπειρον [a] γίγνεσθαι χρό-
14 νον. ʿΑλλὰ μὴν ὅ [b] γ' οὐρανὸς [c] περιέρχεται καὶ στρέφεται ὅλως κύκλῳ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ὥστε περίεισιν [d] ἅπασαν τὴν ἐντός, οἷον τὴν Α Β πεπερασμένην. ʿΑδύνατον ἄρα
15 ἄπειρον εἶναι τὸ κύκλῳ. ῎Ετι ὥσπερ γραμμὴν ἧς πέρας ἐστὶν ἀδύνατον εἶναι ἄπειρον, ἀλλ' εἴπερ, ἐπὶ μῆκος, καὶ ἐπίπεδον ὡσαύτως ᾗ πέρας οὐκ ἐνδέχεται· ὅταν δ' ὁρισθῇ, [e] οὐθαμῇ, οἷον τετράγωνον ἄπειρον ἢ κύκλον ἢ σφαῖραν, ὥσπερ
16 οὐδὲ [f] ποδιαίαν ἄπειρον. Εἰ οὖν μήτε σφαῖρα μήτε τετράγωνον μήτε κύκλος ἐστὶν ἄπειρος, μὴ ὄντος δὲ κύκλου οὐδ' ἂν ἡ κύκλῳ εἴη φορά, ὁμοίως δὲ μηδ' ἀπείρου ὄντος οὐκ ἂν εἴη ἄπειρος, εἰ μηδ' ὁ κύκλος ἄπειρός ἐστιν, [g] οὐκ ἂν κινοῖτο κυ-
17 κλικῶς ἄπειρον σῶμα. ῎Ετι [h] εἰ τὸ Γ κέντρον, [i] ἡ δὲ τὸ Α Β ἄπειρος καὶ ἡ τὸ Ε πρὸς ὀρθὴν ἄπειρος καὶ ἡ τὸ [k] Γ Δ

[k] παρ'] παραλλάττῃ L. [l] παρ'] παραλλάττει F.H.M, παραλλάττῃ L. [m] ὁμοίως om. E. [n] πλὴν ὅτι θᾶττον H. [o] ἀμφότερα M. [p] καίτοι γ' ἐνίοτε F.M, καὶ ἐνίοτε pr. E. [q] τὴν om. E.L. [r] κείνων E. [s] θᾶττον om. F. [t] παρ' om. E. [v] ἐνδέχεται τὴν Α] ἐνδέχεται E, τὴν β ἐνδέχεται L. [w] Β] α L. et pro litteris sex septemve (π—τινα) corr. E. [x] ἡ post ᾧ om. E. [y] ὅλον E. [z] ἀνάγκη om. E. [a] γενέσθαι E.L. [b] γ' om. H. [c] περιέχεται (omissis καὶ στρέφεται) E, καὶ περιέρχεται (idque post καὶ στρέφεται) F. [d] ἅπασαν τοῦ κύκλου τὴν L. [e] οὐδαμῇ F.H.L.M. [f] ποδιαῖον H.M. [g] οὐκ ἂν—σῶμα om. pr. E. et corr. F. [h] εἰ] δ' εἰ F.L. [i] ἡ δὲ τὸ] ἢ τὸ δὲ M. [k] δ γ E.L.

σημεῖον, ὃ ἔστιν ˡ ἀπολελύσεται τῆς Ε, ἀλλ' ἀεὶ ἔξω ἔσται ἡ ΓΕ· πέρας γὰρ ᵐ ἧ τὸ Ζ. Οὐκ ἄρα ⁿ περίεισι κύκλῳ ἡ ἄπειρος. Ἔτι εἰ ἕτερος ἄπειρος ὁ οὐρανός, κινεῖται δὲ κύκλῳ, ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον ἔσται διεληλυθώς. 18 Ἔστω γὰρ ὁ μὲν μένων οὐρανὸς ᵒ ἄπειρος, ὁ δ' ἐν τούτῳ κινούμενος ἴσος. Ὥστ' ᵖ εἰ ᵠ περιελήλυθε κύκλῳ ʳ ἄπειρος ˢ ὤν, ἄπειρον ᵗ τὸ ἴσον αὐτῷ διελήλυθεν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. Ἀλλὰ τοῦτ' ἦν ἀδύνατον. Ἔστι δὲ καὶ ἀντεστραμμένως 19 εἰπεῖν, ὅτι ᵛ εἰ πεπερασμένος ὁ χρόνος ἐν ᾧ περιεστράφη, καὶ τὸ μέγεθος ὃ διελήλυθεν ʷ ἀνάγκη εἶναι πεπερασμένον· ἴσον δ' αὐτῷ ˣ διελήλυθεν· πεπέρανται ἄρα καὶ αὐτός. Ὅτι μὲν οὖν τὸ κύκλῳ κινούμενον οὐκ ἔστιν ἀτελεύτητον οὐδ' ἄπειρον, ἀλλ' ἔχει τέλος, φανερόν.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ʸ τὸ ἐπὶ τὸ μέσον οὐδὲ ᶻ τὸ ἀπὸ τοῦ 6 μέσου φερόμενον ἄπειρον ἔσται· ἐναντίαι γὰρ αἱ φοραὶ ᵃ ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω, αἱ δ' ἐναντίαι εἰς ἐναντίους τόπους. Τῶν δ' ἐναντίων εἰ θάτερον ὥρισται, καὶ θάτερον ὡρισμένον ἔσται. ᵇ Τὸ δὲ μέσον ὥρισται· εἰ γὰρ ὁποθενοῦν φέροιτο κάτω τὸ ὑφιστάμενον, οὐκ ἐνδέχεται ᶜ πορρωτέρω διελθεῖν τοῦ μέσου. Ὡρισμένου οὖν τοῦ ᵈ μέσου καὶ τὸν ἄνω τόπον ἀνάγκη ὡρίσθαι. Εἰ δ' οἱ τόποι ὡρισμένοι καὶ πεπερασμένοι, καὶ τὰ σώματα ἔσται πεπερασμένα. ᵉ Ἔτι εἰ τὸ ἄνω ᶠ καὶ κάτω 2 ὥρισται, ᵍ καὶ τὸ μεταξὺ ἀνάγκη ὡρίσθαι. ʰ Εἰ γὰρ μὴ ὥρισται, ἄπειρος ἂν ⁱ εἴη κίνησις· τοῦτο δ' ᵏ ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται πρότερον. Ὥρισται ἄρα τὸ μέσον, ὥστε καὶ τὸ ἐν τούτῳ σῶμα ἢ ὂν ἢ γενέσθαι δυνατόν. Ἀλλὰ ˡ μὴν τὸ

ˡ ἀπολύσεται F. ᵐ ἧ] ἡ E.H.M. ⁿ περίεισι κύκλον H, κύκλον περίεισιν F, κύκλῳ περίεισιν M. ᵒ ἄπειρος om. E. ᵖ εἰ] εἴπερ E.F.L. ᵠ ἐλήλυθε F. ʳ ἄπειρος om. E.L. ˢ ὢν om. E, ante ἄπειρος ponit L. ᵗ τὸν E. ᵛ εἰ] ἐπεὶ E, ἐπειδὴ F. ʷ ἀναγκαῖον F.H.M. ˣ περιελήλυθε· πεπέρασται F.M. ʸ τὸ ante ἐπὶ om. L. ᶻ τὸ ante ἀπὸ om. E. ᵃ αἱ ἄνω καὶ αἱ F. ᵇ τὸ δὲ μέσον ὥρισται om. F. ᶜ πορρώτερον ἐλθεῖν E.H. ᵈ μέσου τόπου καὶ F.H.M. ᵉ ἔτι δ' εἰ H. ᶠ καὶ τὸ κάτω F.H.L. ᵍ καὶ τὸ μ.—ὥρισται om. M. ʰ εἰ γὰρ μὴ ὥρισται om. E. ⁱ εἴη ἡ κίνησις F.H.M. ᵏ ὅτι om. E. ˡ μὴν καὶ τὸ H.L.

ἄνω [m] καὶ κάτω φερόμενον σῶμα δύναται ἐν τούτῳ γενέσθαι· πέφυκε γὰρ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου κινεῖσθαι, τὸ δ'
3 ἐπὶ τὸ μέσον. Ἔκ τε δὴ [n] τούτων φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται σῶμα εἶναι ἄπειρον, καὶ πρὸς τούτοις εἰ βάρος μή ἐστιν ἄπειρον, οὐδ' ἂν τούτων τῶν σωμάτων οὐθὲν [o] εἴη ἄπειρον· ἀνάγκη γὰρ τοῦ ἀπείρου σώματος [p] ἄπειρον εἶναι [q] καὶ τὸ βάρος. [r] Ὁ δ' αὐτὸς λόγος [s] ἔσται καὶ ἐπὶ τοῦ κούφου· εἰ γάρ ἐστιν ἄπειρος βαρύτης, ἔστι καὶ κουφότης, [t] ἂν ἄπειρον
4 ᾖ τὸ ἐπιπολάζον. Δῆλον δ' ἐκ [v] τῶνδε. Ἔστω γὰρ [w] πεπερασμένον, καὶ εἰλήφθω τὸ μὲν ἄπειρον σῶμα ἐφ' ᾧ τὸ Α Β, τὸ δὲ βάρος αὐτοῦ ἐφ' ᾧ [x] τὸ Γ. Ἀφῃρήσθω οὖν ἀπὸ τοῦ ἀπείρου πεπερασμένον μέγεθος ἐφ' ᾧ [y] τὸ Β Δ· καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ ἔστω ἐφ' ᾧ [z] τὸ Ε. Τὸ [a] δὴ Ε τοῦ Γ ἔλαττον ἔσται· τὸ γὰρ τοῦ ἐλάττονος βάρος ἔλαττον. Καταμετρείτω [b] δὴ τὸ ἔλαττον ὁποσακισοῦν, καὶ [c] ὡς τὸ βάρος τοὔλαττον πρὸς τὸ μεῖζον, τὸ Β Δ πρὸς τὸ Β Ζ γεγενήσθω· ἐνδέχεται γὰρ ἀφελεῖν τοῦ ἀπείρου [d] ὁποσονοῦν.
5 Εἰ τοίνυν [e] ἀνάλογον τὰ μεγέθη τοῖς βάρεσι, τὸ δ' ἔλαττον βάρος τοῦ ἐλάττονός [f] ἐστι μεγέθους, καὶ τὸ μεῖζον ἂν εἴη τοῦ μείζονος. Ἴσον ἄρα ἔσται [g] τὸ τοῦ πεπερασμένου καὶ τὸ τοῦ ἀπείρου βάρος. [h] Ἔτι εἰ τοῦ μείζονος σώματος μεῖζον τὸ βάρος, τὸ τοῦ Η Β μεῖζον ἔσται βάρος ἢ τὸ τοῦ [i] Ζ Β, ὥστε τὸ τοῦ πεπερασμένου [k] βάρος μεῖζον ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου. [l] Καὶ τῶν ἀνίσων δὲ μεγεθῶν ταὐτὸν [m] βάρος
6 ἔσται· ἄνισον γὰρ τῷ πεπερασμένῳ τὸ ἄπειρον. Οὐθὲν δὲ διαφέρει τὰ βάρη σύμμετρα εἶναι ἢ ἀσύμμετρα· καὶ γὰρ

[m] καὶ τὸ κάτω H.L.M. [n] τούτου L. [o] εἴη ἂν ἄπειρον F, ἄπειρον εἴη H. [p] εἶναι καὶ τὸ βάρος ἄπειρον H. [q] καὶ om. E. [r] ὁ δ' αὐτὸς om. E. [s] ἐστὶ E.L. [t] ἐὰν F.H.M. [v] τούτων M. [w] πεπερασμένον τὸ βάρος καὶ F. [x] τὸ om. F.H.M. [y] τὸ ante Β Δ om. F.H.M. [z] τὸ ante Ε om. E. [a] δὲ L.M. [b] δὴ] οὖν F. [c] ὡς] εἰς E. [d] ὅσονοῦν E. [e] ἀνάλογα F. [f] μεγέθους ἐστὶ H. [g] τὸ om. H. [h] ἔτι δ' εἰ F.H.M. [i] β ζ E. [k] μεῖζον ἢ τοῦ ἀπείρου E, ἔσται μεῖζον ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου L, ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου ἔσται μεῖζον F, ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου. μεῖζον βάρος ἔσται H.M. [l] καὶ τὸ τῶν F.H.M. [m] ἔσται βάρος F.H, βάρους ἔσται M.

ἀσυμμέτρων ὄντων ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος, οἷον [n] εἰ [o] τὸ Ε [p] τρίτον ὑπερβάλλει μετροῦν τὸ [q] Γ βάρος· τῶν γὰρ [r] Β Δ μεγεθῶν τριῶν ὅλων ληφθέντων μεῖζον ἔσται τὸ βάρος ἢ τὸ ἐφ' ᾧ [s] Γ. Ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται ἀδύνατον. Ἔτι δὲ [t] καὶ 7 ἐγχωρεῖ σύμμετρα λαβεῖν· οὐθὲν γὰρ διαφέρει ἄρχεσθαι ἀπὸ τοῦ βάρους ἢ ἀπὸ τοῦ μεγέθους, οἷον [v] ἂν ληφθῇ σύμμετρον βάρος [w] τῷ Γ τὸ ἐφ' ᾧ [x] τὸ Ε, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφαιρεθῇ τὸ ἔχον τὸ ἐφ' ᾧ [y] τὸ Ε βάρος, οἷον τὸ [z] Β Δ, εἶτα ὡς τὸ βάρος [a] πρὸς τὸ βάρος, τὸ Β Δ πρὸς ἄλλο [b] γένηται μέγεθος, οἷον πρὸς τὸ Β Ζ· ἐνδέχεται γὰρ ἀπείρου ὄντος τοῦ μεγέθους ὁποσονοῦν ἀφαιρεθῆναι· τούτων γὰρ ληφθέντων σύμμετρα ἔσται καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰ βάρη ἀλλήλοις. Οὐδὲ δὴ τὸ μέγεθος [c] ὁμοιοβαρὲς εἶναι ἢ ἀνομοιοβαρὲς 8 οὐδὲν διοίσει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· ἀεὶ γὰρ [d] ἔσται λαβεῖν ἰσοβαρῆ σώματα τῷ Β Δ, ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ὁποσαοῦν ἢ ἀφαιροῦντας ἢ προστιθέντας. Ὥστε δῆλον [e] ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐκ ἔσται τοῦ ἀπείρου σώματος πεπερασμένον τὸ βάρος. Ἄπειρον ἄρα. Εἰ τοίνυν [f] τοῦτ' ἀδύνατον, καὶ τὸ ἄπειρόν τι [g] εἶναι σῶμα ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν ὅτι [h] γ' 9 ἄπειρόν τι [i] εἶναι βάρος ἀδύνατον, ἐκ τῶνδε φανερόν. Εἰ γὰρ τὸ τοσονδὶ βάρος τὴν [k] τοσήνδε ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ κινεῖται, [l] τὸ τοσοῦτον καὶ ἔτι ἐν ἐλάττονι, καὶ τὴν ἀναλογίαν ἣν τὰ βάρη [m] ἔχει, οἱ χρόνοι ἀνάπαλιν ἕξουσιν, [n] οἷον εἰ τὸ ἥμισυ βάρος ἐν τῷδε, τὸ διπλάσιον [o] ἐν ἡμίσει τούτου. Ἔτι τὸ πεπερασμένον βάρος [p] ἅπασαν πεπερασμένην δίεισιν 10 ἔν τινι χρόνῳ πεπερασμένῳ. Ἀνάγκη ἄρα ἐκ [q] τούτων, εἴ τι ἔστιν ἄπειρον βάρος, κινεῖσθαι μὲν [r] ᾗ τοσόνδε ὅσον τὸ

[n] εἰ om. E. [o] τὸ E om. H. [p] τρίτον om. E. [q] Γ om. E.H. [r] B] ε M. [s] Γ] τὸ γ M. [t] καὶ om. F. [v] ἐὰν H.M. [w] τῷ] τὸ E.M. [x] τὸ ante E om. H. [y] τὸ ante E om. E.M. [z] δ β E. [a] πρὸς τὸ βάρος om. E. [b] γεγένηται F.H.L. [c] ὁμοιομερὲς εἶναι ἢ ἀνομοιομερὲς M. [d] ἐστι F. [e] ἐκ τῶν εἰρημένων om. E. [f] τοῦτ'] ἐν τούτῳ M. [g] σῶμα εἶναι F. [h] γ' et τι om. E.L. [i] βάρος εἶναι F. [k] τοσηνδὶ H. [l] τὸ om. E. [m] ἔχει om. M. [n] οἷον om. E.F. [o] ἐν τῷ ἡμίσει F. [p] πᾶσαν F.H.M. [q] τούτου E.L. [r] ᾗ] ἢ L, om. cum ipso τοσόνδε pr. E.

πεπερασμένον, [s] καὶ ἔτι μὴ κινεῖσθαι δέ, [t] ᾗ ἀνάλογον [v] μὲν δεῖ κατὰ τὰς ὑπεροχὰς [w] κινεῖσθαι, ἐναντίως δὲ τὸ μεῖζον ἐν
11 τῷ ἐλάττονι. Λόγος δ' οὐθείς ἐστι τοῦ ἀπείρου πρὸς τὸ πεπερασμένον, τοῦ δ' ἐλάττονος χρόνου πρὸς τὸν [x] μείζω πεπερασμένον· ἀλλ' ἀεὶ ἐν ἐλάττονι. ʻΕλάχιστος δ' οὐκ ἔστιν. Οὐδ' εἰ ἦν, ὄφελός [y] τι ἂν ἦν· ἄλλο γὰρ ἄν τι πεπερασμένον ἐλήφθη [z] ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐν ᾧ τὸ ἄπειρον πρὸς ἕτερον μεῖζον, ὥστ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὴν ἴσην ἂν [a] ἐκινεῖτο τὸ
12 ἄπειρον τῷ πεπερασμένῳ. ʻΑλλ' ἀδύνατον. ʻΑλλὰ μὴν ἀνάγκη γε, εἴπερ ἐν ὁπηλικῳοῦν χρόνῳ πεπερασμένῳ δὲ κινεῖται τὸ ἄπειρον, καὶ ἄλλο ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ πεπερασμένον βάρος κινεῖσθαί τινα πεπερασμένην. [b] ʻΑδύνατον ἄρα ἄπειρον εἶναι βάρος, ὁμοίως δὲ καὶ κουφότητα. Καὶ σώματα ἄρ' ἄπειρον βάρος ἔχοντα καὶ κουφότητα ἀδύνατον.

13 ʻΟτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν [c] ἄπειρον σῶμα, δῆλον διά [d] τε τῶν κατὰ μέρος θεωροῦσι [e] τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ καθόλου σκοπουμένοις μὴ μόνον [f] κατὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐν τοῖς περὶ τὰς ἀρχὰς [g] εἰρημένους ἡμῖν (διωρίσθη γὰρ κἀκεῖ καθόλου πρότερον περὶ ἀπείρου πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν) ἀλλὰ
14 καὶ νῦν ἄλλον τρόπον. Μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπισκεπτέον κἂν εἰ μὴ ἄπειρον [h] μὲν τὸ σῶμα τὸ πᾶν, οὐ μὴν ἀλλὰ τοσοῦτόν γε ὥστ' εἶναι πλείους οὐρανούς· τάχα γὰρ ἄν τις τοῦτ' ἀπορήσειεν, ὅτι καθάπερ ὁ περὶ ἡμᾶς κόσμος συνέστηκεν, οὐθὲν κωλύει καὶ ἑτέρους εἶναι [i] πλείους μὲν ἑνός, μὴ μέντοι γε ἀπείρους. Πρῶτον δ' εἴπωμεν καθόλου περὶ τοῦ ἀπείρου.

7 ʻΑνάγκη [k] δὴ σῶμα [l] πᾶν ἤτοι ἄπειρον εἶναι ἢ πεπερασμένον, καὶ εἰ ἄπειρον, ἤτοι ἀνομοιομερὲς ἅπαν ἢ ὁμοιομερές, κἂν εἰ ἀνομοιομερές, ἤτοι ἐκ πεπερασμένων εἰδῶν ἢ

[s] καὶ ἔτι ante ὅσον H. [t] ᾗ] ἡ L. [v] μὲν δεῖ corr. E. [w] κινεῖσθαι ante μὲν M. [x] μείζονα F. [y] τι ante ἂν om. E.L. [z] ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ om. M. [a] ἐκίνει E. [b] ἀδύνατον] ἀλλ' ἀδύνατον E. [c] σῶμα ἄπειρον F. [d] τε om. E.L. [e] τόνδε F. [f] κατὰ τοὺς λόγους om. M. [g] εἰρημένοις E.H.L. [h] μέν ante τὸ om. E. [i] πλείους οὐρανούς, πλείους μὲν F. [k] δὴ τὸ σῶμα H.L. [l] ἅπαν H.

ἐξ ἀπείρων. ‘Ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ οἷόν τε ἐξ ἀπείρων, φανερόν, εἴ τις ἡμῖν ἐάσει μένειν τὰς πρώτας ὑποθέσεις· πεπερασμένων γὰρ τῶν [m] πρώτων κινήσεων οὐσῶν ἀνάγκη καὶ τὰς [n] ἰδέας τῶν ἁπλῶν σωμάτων εἶναι πεπερασμένας. ‘Ἁπλῆ 2 μὲν γὰρ ἡ τοῦ ἁπλοῦ σώματος κίνησις, αἱ δ' ἁπλαῖ πεπερασμέναι κινήσεις εἰσίν· ἀνάγκη δὲ [o] ἀεὶ κίνησιν ἔχειν [p] σῶμα πᾶν φυσικόν. ‘Ἀλλὰ μὴν [q] εἴγε ἐκ πεπερασμένων ἔσται τὸ ἄπειρον, ἀνάγκη καὶ τῶν μορίων [r] ἕκαστον εἶναι ἄπειρον, λέγω δ' οἷον τὸ [s] ὕδωρ ἢ τὸ πῦρ. ‘Ἀλλ' ἀδύνατον· δέδεικται γὰρ ὅτι οὔτε βάρος οὔτε κουφότης ἐστὶν [t] ἄπειρος. ‘Ἔτι ἀναγ- 3 καῖον ἀπείρους [v] τῷ μεγέθει εἶναι καὶ τοὺς τόπους αὐτῶν, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις ἀπείρους [w] εἶναι πάντων. Τοῦτο δ' ἀδύνατον, εἰ θήσομεν ἀληθεῖς [x] εἶναι τὰς πρώτας ὑποθέσεις καὶ μήτε τὸ κάτω φερόμενον εἰς ἄπειρον [y] ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι μήτε τὸ ἄνω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ‘Ἀδύνατον γὰρ γίνεσθαι ὃ μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι, [z] ὁμοίως ἐπὶ τοῦ τοιόνδε καὶ τοσόνδε καὶ [a] τοῦ ποῦ. Λέγω δ', εἰ ἀδύνατον γενέσθαι 4 λευκὸν ἢ πηχυαῖον ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ γίνεσθαί τι τούτων ἀδύνατον. ‘Ἀδύνατον ἄρα καὶ φέρεσθαι ἐκεῖ οὗ [b] μηθὲν δυνατὸν [c] ἀφικέσθαι φερόμενον. [d] ‘Ἔτι εἰ καὶ [e] διεσπασμένον ἐστίν, οὐδὲν ἧττον ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ ἐξ ἁπάντων πῦρ ἄπειρον εἶναι. ‘Ἀλλὰ σῶμα ἦν τὸ [f] πάντῃ [g] διάστασιν ἔχον· ὥστε 5 πῶς οἷόν τε πλείω μὲν ἀνόμοια, ἕκαστον δ' αὐτῶν ἄπειρον εἶναι; [h] πάντῃ γὰρ ἕκαστον δεῖ ἄπειρον εἶναι. ‘Ἀλλὰ μὴν [i] οὐδὲ πᾶν ὁμοιομερὲς ἐνδέχεται [k] τὸ ἄπειρον εἶναι. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν [l] ἄλλη παρὰ ταύτας [m] κίνησις. ‘Ἕξει οὖν μίαν τούτων. Εἰ δὲ τοῦτο, συμβήσεται ἢ βάρος ἄπειρον

[m] πρώτων om. E. [n] ἰδίας E. [o] ἀεὶ om. H.M. [p] πᾶν σῶμα F.M. [q] εἴπερ γε E.L. [r] εἶναι ἕκαστον M. [s] πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ L. [t] ἄπειρον E.M. [v] εἶναι τῷ μεγέθει M. [w] εἶναι om. E, post ἅπαντων ponunt F.M: ἁπάντων enim F.L.M. [x] τὰς πρώτας εἶναι M. [y] ἐνδέχεται M. [z] ὁμοίως καὶ ἐπὶ L. [a] τοῦ om. E. [b] μηδενὶ M, μὴ L. [c] ἐφικέσθαι L, ἀφικνεῖσθαι F.H.M. [d] ἔτι δ' εἰ F.H.M. [e] διεσπασμένα E.L. [f] πᾶν E. [g] διαστάσεις L. [h] πάντῃ—εἶναι om. pr. F. [i] οὐδ' ἅπαν H. [k] τὸ om. F. [l] παρὰ ταύτας ἄλλη M. [m] κινήσεις E.F.

νατον εἶναι πλείω [l]τὸν τῶν λεγομένων σωμάτων ἁπλῶν· τοῦ μὲν γὰρ ἁπλοῦ σώματος ἀνάγκη τὴν κίνησιν ἁπλῆν εἶναι, μόνας δὲ ταύτας [m]εἶναί φαμεν ἁπλᾶς, τήν τε κύκλῳ καὶ τὴν ἐπ' εὐθείας, καὶ ταύτης [n]δύο μόρια, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον.

4 Ὅτι δ' οὐκ ἔστι τῇ κύκλῳ φορᾷ ἐναντία ἄλλη φορά, πλεοναχόθεν ἄν τις [o]λάβοι τὴν πίστιν, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ περιφερεῖ τὴν εὐθεῖαν ἀντικεῖσθαι μάλιστα τίθεμεν. Τὸ γὰρ κοῖλον καὶ [p]τὸ κυρτὸν οὐ μόνον [q]ἀλλήλοις ἀντικεῖσθαι δοκεῖ ἀλλὰ καὶ τῷ εὐθεῖ, συνδυαζόμενα καὶ λαβόντα [r]σύνθεσιν· ὥστ' εἴπερ ἐναντία τίς [s]ἐστι, τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας μά-
2 λιστα ἀναγκαῖον ἐναντίαν εἶναι πρὸς τὴν κύκλῳ κίνησιν. Αἱ δ' ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀλλήλαις ἀντίκεινται διὰ τοὺς τόπους· τὸ γὰρ ἄνω [t]καὶ κάτω τόπου τέ ἐστι διαφορὰ καὶ ἐναντίωσις. Ἔπειτ' εἴ τις [v]ὑπολαμβάνει τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον [w]ὅνπερ ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ ἐπὶ τῆς περιφεροῦς (τὴν γὰρ [x]ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Β φορὰν ἐναντίαν εἶναι τῇ ἀπὸ τοῦ Β πρὸς τὸ Α), τὴν ἐπὶ τῆς [y]εὐθείας λέγει· αὕτη γὰρ [z]πεπέρανται.
3 Περιφερεῖς δ' ἄπειροι ἂν εἶεν περὶ [a]τὰ αὐτὰ σημεῖα. Ὁμοίως δὲ [b]καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμικυκλίου τοῦ ἑνός, [c]οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Δ [d]καὶ ἀπὸ τοῦ Δ ἐπὶ τὸ Γ· ἡ γὰρ αὐτὴ τῇ ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἐστίν· ἀεὶ γὰρ ἕκαστον ἀπέχειν [e]τὴν εὐθεῖαν τίθεμεν. Ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τις κύκλον ποιήσας τὴν ἐπὶ θατέρου ἡμικυκλίου φορὰν ἐναντίαν θείη τῇ ἐπὶ θατέρου, οἷον ἐν τῷ ὅλῳ κύκλῳ τὴν ἀπὸ τοῦ Ε πρὸς τὸ Ζ τοῦ Η ἡμικυκλίου [f]τῇ ἀπὸ
4 τοῦ Ζ πρὸς τὸ Ε ἐν τῷ Θ ἡμικυκλίῳ. Εἰ δὲ καὶ [g]αὗται ἐναντίαι, ἀλλ' οὔτι [h]γε αἱ ἐπὶ τοῦ ὅλου κύκλου φοραὶ ἀλλήλαις διὰ τοῦτο ἐναντίαι. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἀπὸ τοῦ Α

[l] τὸν om. H.L. [m] εἶναι post φαμέν M, om. F.H. [n] δύο] τὰ δύο F.H.M. [o] λάβῃ M. [p] τὸ om. F. [q] ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις F. [r] θέσιν corr. F. [s] ἐστι τῇ περιφερείᾳ τὴν F. [t] καὶ κ.] καί τὸ κ. M, τῷ κ. H. [v] ὑπολαμβάνοι M. [w] ὅνπερ καὶ ἐπὶ M. [x] ἀπὸ τοῦ Α om. pr. E. [y] εὐθείας φορὰν λέγει F. [z] πεπέραται F. [a] ταυτὰ L, τὰ (omisso αὐτὰ) E. [b] καὶ ἡ ἐπὶ F. [c] οἷον ἡ ἀπὸ F. [d] καὶ ἡ ἀπὸ M. [e] τὴν] κατὰ τὴν rc. F. [f] τῇ] τοῦ M. [g] αὗται] αὗταί γε M. [h] γε καὶ αἱ L.

ἐπὶ τὸ Β κύκλῳ φορὰ ἐναντία τῇ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Γ· ἐκ ταὐτοῦ γὰρ εἰς ταὐτὸ ἡ κίνησις, ἡ δ' ἐναντία διωρίσθη φορὰ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον [i] εἶναι. Εἰ [k] δὲ καὶ ἦν ἡ 5 κύκλῳ [l] τῇ κύκλῳ ἐναντία, μάτην ἂν ἦν [m] ἡ ἑτέρα· [n] ἐπὶ τὸ αὐτὸ γάρ. Ἔτι ἀνάγκη τὸ κύκλῳ φερόμενον [o] ὁποθενοῦν ἀρξάμενον εἰς πάντας ὁμοίως ἀφικνεῖσθαι τοὺς ἐναντίους τόπους· εἰσὶ δὲ τόπου ἐναντιότητες τὸ ἄνω [p] καὶ κάτω [q] καὶ τὸ [r] πρόσθεν καὶ ὄπισθεν καὶ [s] τὸ δεξιὸν [t] καὶ ἀριστερόν. Αἱ 6 [v] δὲ τῆς φορᾶς ἐναντιώσεις κατὰ τὰς τῶν τόπων εἰσὶν ἐναντιώσεις· εἰ μὲν [w] γὰρ ἴσαι ἦσαν, οὐκ ἂν ἦν κίνησις αὐτῶν, εἰ δ' ἡ ἑτέρα [x] κίνησις ἐκράτει, ἡ ἑτέρα οὐκ ἂν ἦν. Ὥστ' εἰ ἀμφότερα ἦν, μάτην ἂν [y] θάτερον ἦν σῶμα μὴ κινούμενον τὴν αὑτοῦ κίνησιν· μάτην γὰρ ὑπόδημα τοῦτο λέγομεν, οὗ μή ἐστιν ὑπόδεσις. Ὁ δὲ θεὸς καὶ ἡ φύσις οὐδὲν μάτην [z] ποιοῦσιν.

Ἀλλ' ἐπεὶ δῆλον περὶ τούτων, [a] καὶ περὶ τῶν λοιπῶν 5 σκεπτέον, [b] καὶ πρῶτον πότερον ἔστι τι σῶμα ἄπειρον, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων [c] φιλοσόφων ᾠήθησαν, ἢ τοῦτ' ἐστὶν ἕν τι τῶν ἀδυνάτων· τὸ γὰρ οὕτως ἢ [d] ἐκείνως ἔχειν οὔ τι [e] μικρὸν ἀλλ' ὅλον διαφέρει καὶ πᾶν πρὸς τὴν [f] περὶ τῆς ἀληθείας θεωρίαν. Σχεδὸν γὰρ αὕτη [g] πασῶν ἀρχὴ τῶν 2 ἐναντιώσεων τοῖς ἀποφηναμένοις τι περὶ τῆς ὅλης φύσεως καὶ γέγονε καὶ γένοιτ' ἄν, εἴπερ καὶ τὸ μικρὸν παραβῆναι τῆς ἀληθείας ἀφισταμένοις γίνεται πόρρω μυριοπλάσιον, οἷον εἴ τις ἐλάχιστον εἶναί τι φαίη μέγεθος· οὗτος γὰρ [h] τοὐλάχιστον εἰσαγαγὼν τὰ [i] μέγιστ' ἂν κινήσειε τῶν μαθηματικῶν. Τούτου [k] δ' αἴτιον ὅτι ἡ ἀρχὴ δυνάμει μείζων 3

[i] εἶναι om. E.F.M, ante εἰς ponit H. [k] δὲ καὶ] δ' corr. E. [l] τῇ κύκλῳ om. pr. E. [m] ἡ] τῇ F. [n] ἐπὶ τὸ αὐτὸ γάρ om. E.L. [o] ὁποθ. ἀρξ. om. L. [p] καὶ τὸ κάτω H. [q] καὶ om. F. [r] ἔμπροσθεν καὶ τὸ ὄπισθεν F.M, πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον E, πρόσθιον καὶ τὸ ὀπίσθιον L, ὄπισθεν καὶ τὸ ἔμπροσθεν H. [s] τὸ om. E. [t] καὶ τὸ ἀρ. M. [v] δὲ] γὰρ L. [w] γὰρ om. pr. E. [x] κίνησις αὐτῶν ἐκράτει F. [y] ἦν θάτερον F.H.M. [z] ποιεῖ F. [a] καὶ om. E.H.M. [b] καὶ om. E. [c] φιλοσόφων om. F. [d] κείνως E. [e] σμικρὸν L. [f] περὶ om. E.L. [g] πᾶσιν F.H. [h] τὸ ἐλάχιστον F. [i] μέγιστα κινήσει H, μέγιστα κινεῖ E.L. [k] δὲ F.

ἢ μεγέθει, διόπερ τὸ ἐν ἀρχῇ μικρὸν ἐν τῇ τελευτῇ γίνεται παμμέγεθες. Τὸ δ᾽ ἄπειρον καὶ ἀρχῆς ἔχει δύναμιν καὶ τοῦ ποσοῦ τὴν μεγίστην, ὥστ᾽ οὐδὲν ἄτοπον οὐδ᾽ ἄλογον τὸ θαυμαστὴν εἶναι τὴν διαφορὰν ἐκ τοῦ λαβεῖν ὡς ἔστι τι σῶμα ἄπειρον. Διὸ περὶ αὐτοῦ λεκτέον ἐξ ἀρχῆς ἀναλα-
4 βοῦσιν. Ἀνάγκη δὴ πᾶν σῶμα [l] ἢ τῶν ἁπλῶν εἶναι ἢ τῶν συνθέτων, ὥστε καὶ τὸ ἄπειρον [m] ἢ ἁπλοῦν [n] ἔσται ἢ σύνθετον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι γε πεπερασμένων τῶν ἁπλῶν ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι τὸ σύνθετον, δῆλον· τὸ γὰρ ἐκ πεπερασμένων καὶ πλήθει καὶ μεγέθει συγκείμενον [o] πεπέρανται [p] καὶ πλήθει καὶ μεγέθει· τοσοῦτον γάρ [q] ἐστιν [r] ἐξ
5 ὅσων ἐστὶ συγκείμενον. Λοιπὸν τοίνυν ἰδεῖν πότερον ἐνδέχεταί τι τῶν ἁπλῶν ἄπειρον εἶναι τὸ μέγεθος, ἢ τοῦτ᾽ ἀδύνατον. Προχειρισάμενοι δὴ περὶ [s] τοῦ πρώτου τῶν σωμάτων, οὕτω [t] σκοπῶμεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. Ὅτι μὲν [v] τοίνυν ἀνάγκη τὸ σῶμα τὸ κύκλῳ φερόμενον πεπεράνθαι πᾶν,
6 ἐκ τῶνδε δῆλον. Εἰ γὰρ ἄπειρον τὸ κύκλῳ φερόμενον [w] σῶμα, ἄπειροι ἔσονται αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου ἐκβαλλόμεναι. Τῶν δ᾽ ἀπείρων τὸ διάστημα ἄπειρον. [x] Διάστημα δὲ λέγω τῶν γραμμῶν, [y] οὗ μηδὲν ἔστιν [z] ἔξω λαβεῖν μέγεθος ἁπτόμενον τῶν γραμμῶν. Τοῦτ᾽ οὖν ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι· τῶν γὰρ
7 πεπερασμένων ἀεὶ ἔσται πεπερασμένον. Ἔτι δ᾽ ἀεὶ ἔστι τοῦ δοθέντος [a] μεῖζον λαβεῖν, ὥστε καθάπερ ἀριθμὸν λέγομεν ἄπειρον, ὅτι [b] μέγιστος οὐκ ἔστιν, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ διαστήματος. Εἰ οὖν τὸ μὲν ἄπειρον [c] μὴ ἔστι [d] διελθεῖν, ἀπείρου δ᾽ ὄντος [e] ἀνάγκη [f] ἄπειρον τὸ διάστημα εἶναι, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο κινηθῆναι κύκλῳ· τὸν δ᾽ οὐρανὸν ὁρῶμεν κύκλῳ [g] στρεφόμενον, καὶ τῷ λόγῳ δὲ διωρίσαμεν ὅτι

[l] ἤτοι F.H, ἤ τι M. [m] ἢ om. E. [n] εἶναι E. [o] πεπερασμένον L, incerto E. [p] καὶ πλήθει καὶ μεγέθει om. E.L. [q] ἔσται F.M. [r] ἐξ om. F. [s] τοῦ om. E. [t] σκοποῦμεν F. [v] τοίνυν] οὖν F. [w] σῶμα om. E.L. [x] διάστημα δὲ] διάστημα γὰρ E, ἄπειρον δὲ διάστημα L. [y] οὗ—γραμμῶν om. L. [z] λαβεῖν ἔξω F. [a] λαβεῖν μεῖζον F. [b] μέγεθος M. [c] οὐκ H.L. [d] διεξελθεῖν H. [e] ἀναγκαῖον H. [f] ἄπειρον ante εἶναι E.L, post εἶναι M. [g] περιστρεφόμενον F.M.

ἐστί τινος ἡ κύκλῳ κίνησις. Ἔτι ἀπὸ πεπερασμένου χρόνου 8 ἐὰν ἀφέλῃς [h] πεπερασμένον, ἀνάγκη καὶ τὸν λοιπὸν εἶναι πεπερασμένον καὶ ἔχειν ἀρχήν. Εἰ δ' ὁ χρόνος [i] ὁ τῆς βαδίσεως ἔχει ἀρχήν, ἔστιν ἀρχὴ καὶ τῆς κινήσεως, ὥστε καὶ τοῦ μεγέθους ὃ βεβάδικεν. Ὁμοίως [k] δὲ [l] τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἔστω δὴ γραμμὴ ἄπειρος, ἐφ' [m] ᾗ Α Γ Ε, ἐπὶ 9 θάτερα, [n] ᾗ τὸ Ε· ἡ δ' ἐφ' ᾗ [o] τὰ Β Β, ἐπ' ἀμφότερα ἄπειρος. Εἰ δὴ [p] γράψει κύκλον ἡ τὸ Α Γ Ε ἀπὸ [q] τοῦ Γ· [r] κέντρου, τέμνουσά ποτε οἰσθήσεται [s] κύκλῳ [t] τὴν Β Β [v] ἡ τὸ ΑΓΕ [w] πεπερασμένον χρόνον· ὁ γὰρ πᾶς χρόνος ἐν ὅσῳ κύκλῳ ἠνέχθη ὁ οὐρανός, πεπερασμένος. Καὶ [x] ὁ ἀφῃρημένος ἄρα, ὃν ἡ τέμνουσα ἐφέρετο. Ἔσται ἄρα τις ἀρχὴ [y] ᾗ πρῶτον ἡ [z] τὰ Α Γ Ε τὴν [a] τὰ Β Β ἔτεμεν. Ἀλλ' ἀδύνατον. Οὐκ ἄρα ἔστι κύκλῳ στραφῆναι τὸ ἄπειρον. Ὥστ' οὐδὲ τὸν κόσμον, εἰ ἦν ἄπειρος.

Ἔτι [b] δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερόν, ὅτι τὸ ἄπειρον ἀδύνατον 10 κινηθῆναι. Ἔστω γὰρ ἡ τὸ Α φερομένη παρὰ τὴν Β, [c] πεπερασμένη παρὰ πεπερασμένην. Ἀνάγκη [d] δὴ ἅμα τήν [e] τε Α τῆς Β ἀπολελύσθαι καὶ τὴν Β τῆς Α· ὅσον γὰρ ἡ [f] ἑτέρα [g] ἐπιβάλλει τῆς ἑτέρας, καὶ ἡ [h] ἑτέρα ἐκείνης τοσοῦτον. Εἰ μὲν οὖν ἄμφω κινοῖντο εἰς τοὐναντίον, θᾶττον ἂν ἀπολύοιντο, εἰ δὲ παρὰ μένουσαν [i] παραφέροιτο, βραδύτερον, τῷ αὐτῷ τάχει κινουμένου τοῦ παραφερομένου. Ἀλλ' ἐκεῖνό γε φα- 11 νερόν, ὅτι ἀδύνατον τὴν ἄπειρον διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. Ἐν ἀπείρῳ ἄρα· δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως. Διαφέρει δέ γε οὐθὲν ἢ τὴν πεπερασμένην φέρεσθαι παρὰ τὴν ἄπειρον ἢ τὴν ἄπειρον παρ' ἐκείνην·

[h] πεπερασμένον χρόνον ἀνάγκη L. [i] ὁ ante τῆς om. F.H.M. [k] δὴ E.L. [l] τούτῳ H. [m] ἧς M, ἧς τὰ F.H. [n] ᾗ] ποῦ ᾗ H. [o] τὰ] τὰ δύο, L, om. E. [p] γράφει M. [q] τοῦ α F. [r] κέντρου om. E.L. [s] κύκλῳ margo F. [t] τὴν τὰ ββ E.L.M. [v] ἡ τὰ E.L, ἡ τὸ M. [w] ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ L. [x] ὁ om. F.H. [y] ἧς F, dubio E. [z] τὰ] τὸ F.H.M. [a] τὰ om. E. [b] δὲ om. H. [c] πεπερασμένη παρὰ om. pr. E. [d] δὲ E. [e] τε τὸ α M. [f] ἑτέρα om. pr. E. [g] ἐπιλάβῃ M, ὑπερβάλλει F. [h] ἑτέρα κίνησις ἐκείνης E. [i] φέροιτο H.L.M.

ὅταν γὰρ ἐκείνη [k] παρ' ἐκείνην, κἀκείνη [l] παρ' ἐκείνην, [m] ὁμοίως κινουμένη καὶ ἀκίνητος· [n] πλὴν θᾶττον, ἐὰν κινῶνται [o] ἀμφό-
12 τεραι, ἀπολυθήσονται. [p] Καίτοι ἐνίοτ' οὐθὲν κωλύει τὴν κινουμένην παρ' ἠρεμοῦσαν θᾶττον παρελθεῖν ἢ [q] τὴν ἀντικινουμένην, ἐάν τις ποιήσῃ τὰς μὲν ἀντικινουμένας ἀμφοτέρας φερομένας βραδέως, τὴν δὲ παρὰ τὴν ἠρεμοῦσαν πολλῷ [r] ἐκείνων [s] θᾶττον φερομένην. Οὐδὲν οὖν πρὸς τὸν λόγον ἐμπόδιον ὅτι [t] παρ' ἠρεμοῦσαν, ἐπείπερ κινουμένην [v] ἐνδέχεται τὴν
13 Α παρὰ κινουμένην τὴν [w] Β βραδύτερον παρελθεῖν. Εἰ οὖν ἄπειρος ὁ χρόνος ὃν ἡ πεπερασμένη ἀπολύεται κινουμένη, καὶ ἐν ᾧ [x] ἡ ἄπειρος τὴν πεπερασμένην ἐκινήθη, ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι. Ἀδύνατον ἄρα τὸ ἄπειρον κινεῖσθαι [y] ὅλως· ἐὰν γὰρ καὶ τοὐλάχιστον κινηθῇ, [z] ἀνάγκη ἄπειρον [a] γίγνεσθαι χρό-
14 νον. Ἀλλὰ μὴν ὅ [b] γ' οὐρανὸς [c] περιέρχεται καὶ στρέφεται ὅλως κύκλῳ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ὥστε περίεισιν [d] ἅπασαν τὴν ἐντός, οἷον τὴν Α Β πεπερασμένην. Ἀδύνατον ἄρα
15 ἄπειρον εἶναι τὸ κύκλῳ. Ἔτι ὥσπερ γραμμὴν ἧς πέρας ἐστὶν ἀδύνατον εἶναι ἄπειρον, ἀλλ' εἴπερ, ἐπὶ μῆκος, καὶ ἐπίπεδον ὡσαύτως ᾗ πέρας οὐκ ἐνδέχεται· ὅταν δ' ὁρισθῇ, [e] οὐθαμῇ, οἷον τετράγωνον ἄπειρον ἢ κύκλον ἢ σφαῖραν, ὥσπερ
16 οὐδὲ [f] ποδιαίαν ἄπειρον. Εἰ οὖν μήτε σφαῖρα μήτε τετράγωνον μήτε κύκλος ἐστὶν ἄπειρος, μὴ ὄντος δὲ κύκλου οὐδ' ἂν ἡ κύκλῳ εἴη φορά, ὁμοίως δὲ μηδ' ἀπείρου ὄντος οὐκ ἂν εἴη ἄπειρος, εἰ μηδ' ὁ κύκλος ἄπειρός ἐστιν, [g] οὐκ ἂν κινοῖτο κυ-
17 κλικῶς ἄπειρον σῶμα. Ἔτι [h] εἰ τὸ Γ κέντρον, [i] ἡ δὲ τὸ Α Β ἄπειρος καὶ ἡ τὸ Ε πρὸς ὀρθὴν ἄπειρος καὶ ἡ τὸ [k] Γ Δ

[k] παρ'] παραλλάττῃ L. [l] παρ'] παραλλάττει F.H.M, παραλλάττῃ L. [m] ὁμοίως om. E. [n] πλὴν ὅτι θᾶττον H. [o] ἀμφότερα M. [p] καίτοι γ' ἐνίοτε F.M, καὶ ἐνίοτε pr. E. [q] τὴν om. E.L. [r] κείνων E. [s] θᾶττον om. F. [t] παρ' om. E. [v] ἐνδέχεται τὴν Α] ἐνδέχεται E, τὴν β ἐνδέχεται L. [w] Β] α L. et pro litteris sex septemve (π—τινα) corr. E. [x] ἡ post ᾧ om. E. [y] ὅλον E. [z] ἀνάγκη om. E. [a] γενέσθαι E.L. [b] γ' om. H. [c] περιέχεται (omissis καὶ στρέφεται) E, καὶ περιέρχεται (idque post καὶ στρέφεται) F. [d] ἅπασαν τοῦ κύκλου τὴν L. [e] οὐδαμῇ F.H.L.M. [f] ποδιαῖον H.M. [g] οὐκ ἂν—σῶμα om. pr. E. et corr. F. [h] εἰ] δ' εἰ F.L. [i] ἡ δὲ τὸ] ἢ τὸ δὲ M. [k] δ γ E.L.

κινουμένη, οὐδέποτ' [l] ἀπολυθήσεται τῆς Ε, ἀλλ' ἀεὶ ἕξει ὥσπερ ἡ ΓΕ· τέμνει γὰρ [m] ᾗ τὸ Ζ. Οὐκ ἄρα [n] περίεισι κύκλῳ ἡ ἄπειρος. Ἔτι εἴπερ ἄπειρος ὁ οὐρανός, κινεῖται δὲ 18 κύκλῳ, ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον ἔσται διεληλυθώς. Ἔστω γὰρ ὁ μὲν μένων οὐρανὸς [o] ἄπειρος, ὁ δ' ἐν τούτῳ κινούμενος ἴσος. Ὥστ' [p] εἰ [q] περιελήλυθε κύκλῳ [r] ἄπειρος [s] ὤν, ἄπειρον [t] τὸ ἴσον αὐτῷ διελήλυθεν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. Ἀλλὰ τοῦτ' ἦν ἀδύνατον. Ἔστι δὲ καὶ ἀντεστραμμένως 19 εἰπεῖν, ὅτι [v] εἰ πεπερασμένος ὁ χρόνος ἐν ᾧ περιεστράφη, καὶ τὸ μέγεθος ὃ διελήλυθεν [w] ἀνάγκη εἶναι πεπερασμένον· ἴσον δ' αὐτῷ [x] διελήλυθεν· πεπέρανται ἄρα καὶ αὐτός. Ὅτι μὲν οὖν τὸ κύκλῳ κινούμενον οὐκ ἔστιν ἀτελεύτητον οὐδ' ἄπειρον, ἀλλ' ἔχει τέλος, φανερόν.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ [y] τὸ ἐπὶ τὸ μέσον οὐδὲ [z] τὸ ἀπὸ τοῦ 6 μέσου φερόμενον ἄπειρον ἔσται· ἐναντίαι γὰρ αἱ φοραὶ [a] ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω, αἱ δ' ἐναντίαι εἰς ἐναντίους τόπους. Τῶν δ' ἐναντίων εἰ θάτερον ὥρισται, καὶ θάτερον ὡρισμένον ἔσται. [b] Τὸ δὲ μέσον ὥρισται· εἰ γὰρ ὁποθενοῦν φέροιτο κάτω τὸ ὑφιστάμενον, οὐκ ἐνδέχεται [c] πορρωτέρω διελθεῖν τοῦ μέσου. Ὡρισμένου οὖν τοῦ [d] μέσου καὶ τὸν ἄνω τόπον ἀνάγκη ὡρίσθαι. Εἰ δ' οἱ τόποι ὡρισμένοι καὶ πεπερασμένοι, καὶ τὰ σώματα ἔσται πεπερασμένα. [e] Ἔτι εἰ τὸ ἄνω [f] καὶ κάτω 2 ὥρισται, [g] καὶ τὸ μεταξὺ ἀνάγκη ὡρίσθαι. [h] Εἰ γὰρ μὴ ὥρισται, ἄπειρος ἂν [i] εἴη κίνησις· τοῦτο δ' [k] ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται πρότερον. Ὥρισται ἄρα τὸ μέσον, ὥστε καὶ τὸ ἐν τούτῳ σῶμα ἢ ὂν ἢ γενέσθαι δυνατόν. Ἀλλὰ [l] μὴν τὸ

[l] ἀπολύσεται F. [m] ᾗ] ἡ E.H.M. [n] περίεισι κύκλον H, κύκλον περίεισιν F, κύκλω περίεισιν M. [o] ἄπειρος om. E. [p] εἰ] εἴπερ E.F.L. [q] ἐλήλυθε F. [r] ἄπειρος om. E.L. [s] ὢν om. E, ante ἄπειρος ponit L. [t] τὸν E. [v] εἰ] ἐπεὶ E, ἐπειδὴ F. [w] ἀναγκαῖον F.H.M. [x] περιελήλυθε· πεπέρασται F.M. [y] τὸ ante ἐπὶ om. L. [z] τὸ ante ἀπὸ om. E. [a] αἱ ἄνω καὶ αἱ F. [b] τὸ δὲ μέσον ὥρισται om. F. [c] πορρώτερον ἐλθεῖν E.H. [d] μέσου τόπου καὶ F.H.M. [e] ἔτι δ' εἰ H. [f] καὶ τὸ κάτω F.H.L. [g] καὶ τὸ μ.—ὥρισται om. M. [h] εἰ γὰρ μὴ ὥρισται om. E. [i] εἴη ἡ κίνησις F.H.M. [k] ὅτι om. E. [l] μὴν καὶ τὸ H.L.

ἄνω [m] καὶ κάτω φερόμενον σῶμα δύναται ἐν τούτῳ γενέσθαι· πέφυκε γὰρ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου κινεῖσθαι, τὸ δ᾽ 3 ἐπὶ τὸ μέσον. Ἔκ τε δὴ [n] τούτων φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται σῶμα εἶναι ἄπειρον, καὶ πρὸς τούτοις εἰ βάρος μή ἐστιν ἄπειρον, οὐδ᾽ ἂν τούτων τῶν σωμάτων οὐθὲν [o] εἴη ἄπειρον· ἀνάγκη γὰρ τοῦ ἀπείρου σώματος [p] ἄπειρον εἶναι [q] καὶ τὸ βάρος. [r] Ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος [s] ἔσται καὶ ἐπὶ τοῦ κούφου· εἰ γάρ ἐστιν ἄπειρος βαρύτης, ἔστι καὶ κουφότης, [t] ἂν ἄπειρον 4 ᾖ τὸ ἐπιπολάζον. Δῆλον δ᾽ ἐκ [v] τῶνδε. Ἔστω γὰρ [w] πεπερασμένον, καὶ εἰλήφθω τὸ μὲν ἄπειρον σῶμα ἐφ᾽ ᾧ τὸ Α Β, τὸ δὲ βάρος αὐτοῦ ἐφ᾽ ᾧ [x] τὸ Γ. Ἀφῃρήσθω οὖν ἀπὸ τοῦ ἀπείρου πεπερασμένον μέγεθος ἐφ᾽ ᾧ [y] τὸ Β Δ· καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ ἔστω ἐφ᾽ ᾧ [z] τὸ Ε. Τὸ [a] δὴ Ε τοῦ Γ ἔλαττον ἔσται· τὸ γὰρ τοῦ ἐλάττονος βάρος ἔλαττον. Καταμετρείτω [b] δὴ τὸ ἔλαττον ὁποσακισοῦν, καὶ [c] ὡς τὸ βάρος τοὔλαττον πρὸς τὸ μεῖζον, τὸ Β Δ πρὸς τὸ Β Ζ γεγενήσθω· ἐνδέχεται γὰρ ἀφελεῖν τοῦ ἀπείρου [d] ὁποσονοῦν. 5 Εἰ τοίνυν [e] ἀνάλογον τὰ μεγέθη τοῖς βάρεσι, τὸ δ᾽ ἔλαττον βάρος τοῦ ἐλάττονός [f] ἐστι μεγέθους, καὶ τὸ μεῖζον ἂν εἴη τοῦ μείζονος. Ἴσον ἄρα ἔσται [g] τὸ τοῦ πεπερασμένου καὶ τὸ τοῦ ἀπείρου βάρος. [h] Ἔτι εἰ τοῦ μείζονος σώματος μεῖζον τὸ βάρος, τὸ τοῦ Η Β μεῖζον ἔσται βάρος ἢ τὸ τοῦ [i] Ζ Β, ὥστε τὸ τοῦ πεπερασμένου [k] βάρος μεῖζον ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου. [l] Καὶ τῶν ἀνίσων δὲ μεγεθῶν ταὐτὸν [m] βάρος 6 ἔσται· ἄνισον γὰρ τῷ πεπερασμένῳ τὸ ἄπειρον. Οὐθὲν δὲ διαφέρει τὰ βάρη σύμμετρα εἶναι ἢ ἀσύμμετρα· καὶ γὰρ

[m] καὶ τὸ κάτω H.L.M. [n] τούτου L. [o] εἴη ἂν ἄπειρον F, ἄπειρον εἴη H. [p] εἶναι καὶ τὸ βάρος ἄπειρον H. [q] καὶ om. E. [r] ὁ δ᾽ αὐτὸς om. E. [s] ἐστὶ E.L. [t] ἐὰν F.H.M. [v] τούτων M. [w] πεπερασμένον τὸ βάρος καὶ F. [x] τὸ om. F.H.M. [y] τὸ ante Β Δ om. F.H.M. [z] τὸ ante Ε om. E. [a] δὲ L.M. [b] δὴ] οὖν F. [c] ὡς] εἰς E. [d] ὁσονοῦν E. [e] ἀνάλογα F. [f] μεγέθους ἐστὶ H. [g] τὸ om. H. [h] ἔτι δ᾽ εἰ F.H.M. [i] β ζ E. [k] μεῖζον ἢ τοῦ ἀπείρου E, ἔσται μεῖζον ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου L, ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου ἔσται μεῖζον F, ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου. μεῖζον βάρος ἔσται H.M. [l] καὶ τὸ τῶν F.H.M. [m] ἔσται βάρος F.H, βάρους ἔσται M.

ἀσυμμέτρων ὄντων ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος, οἷον [n] εἰ [o] τὸ Ε [p] τρίτον ὑπερβάλλει μετροῦν τὸ [q] Γ βάρος· τῶν γὰρ [r] Β Δ μεγεθῶν τριῶν ὅλων ληφθέντων μεῖζον ἔσται τὸ βάρος ἢ τὸ ἐφ' ᾧ [s] Γ. Ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται ἀδύνατον. Ἔτι δὲ [t] καὶ 7 ἐγχωρεῖ σύμμετρα λαβεῖν· οὐθὲν γὰρ διαφέρει ἄρχεσθαι ἀπὸ τοῦ βάρους ἢ ἀπὸ τοῦ μεγέθους, οἷον [v] ἂν ληφθῇ σύμμετρον βάρος [w] τῷ Γ τὸ ἐφ' ᾧ [x] τὸ Ε, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφαιρεθῇ τὸ ἔχον τὸ ἐφ' ᾧ [y] τὸ Ε βάρος, οἷον τὸ [z] Β Δ, εἶτα ὡς τὸ βάρος [a] πρὸς τὸ βάρος, τὸ Β Δ πρὸς ἄλλο [b] γένηται μέγεθος, οἷον πρὸς τὸ Β Ζ· ἐνδέχεται γὰρ ἀπείρου ὄντος τοῦ μεγέθους ὁποσονοῦν ἀφαιρεθῆναι· τούτων γὰρ ληφθέντων σύμμετρα ἔσται καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰ βάρη ἀλλήλοις. Οὐδὲ δὴ τὸ μέγεθος [c] ὁμοιοβαρὲς εἶναι ἢ ἀνομοιο- 8 βαρὲς οὐδὲν διοίσει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· ἀεὶ γὰρ [d] ἔσται λαβεῖν ἰσοβαρῆ σώματα τῷ Β Δ, ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ὁποσαοῦν ἢ ἀφαιροῦντας ἢ προστιθέντας. Ὥστε δῆλον [e] ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐκ ἔσται τοῦ ἀπείρου σώματος πεπερασμένον τὸ βάρος. Ἄπειρον ἄρα. Εἰ τοίνυν [f] τοῦτ' ἀδύνατον, καὶ τὸ ἄπειρόν τι [g] εἶναι σῶμα ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν ὅτι [h] γ' 9 ἄπειρόν τι [i] εἶναι βάρος ἀδύνατον, ἐκ τῶνδε φανερόν. Εἰ γὰρ τὸ τοσονδὶ βάρος τὴν [k] τοσήνδε ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ κινεῖται, [l] τὸ τοσοῦτον καὶ ἔτι ἐν ἐλάττονι, καὶ τὴν ἀναλογίαν ἣν τὰ βάρη [m] ἔχει, οἱ χρόνοι ἀνάπαλιν ἕξουσιν, [n] οἷον εἰ τὸ ἥμισυ βάρος ἐν τῷδε, τὸ διπλάσιον [o] ἐν ἡμίσει τούτου. Ἔτι τὸ πεπερασμένον βάρος [p] ἅπασαν πεπερασμένην δίεισιν 10 ἔν τινι χρόνῳ πεπερασμένῳ. Ἀνάγκη ἄρα ἐκ [q] τούτων, εἴ τι ἔστιν ἄπειρον βάρος, κινεῖσθαι μὲν [r] ᾗ τοσόνδε ὅσον τὸ

[n] εἰ om. E. [o] τὸ Ε om. H. [p] τρίτον om. E. [q] Γ om. E.H. [r] Β] ε M. [s] Γ] τὸ γ M. [t] καὶ om. F. [v] ἐὰν H.M. [w] τῷ] τὸ E.M. [x] τὸ ante Ε om. H. [y] τὸ ante Ε om. E.M. [z] δ β E. [a] πρὸς τὸ βάρος om. E. [b] γεγένηται F.H.L. [c] ὁμοιομερὲς εἶναι ἢ ἀνομοιομερὲς M. [d] ἐστι F. [e] ἐκ τῶν εἰρημένων om. E. [f] τοῦτ'] ἐν τούτῳ M. [g] σῶμα εἶναι F. [h] γ' et τι om. E.L. [i] βάρος εἶναι F. [k] τοσηνδὶ H. [l] τὸ om. E. [m] ἔχει om. M. [n] οἷον om. E.F. [o] ἐν τῷ ἡμίσει F. [p] πᾶσαν F.H.M. [q] τούτου E.L. [r] ᾗ] ἣ L, om. cum ipso τοσόνδε pr. E.

πεπερασμένον, [s] καὶ ἔτι μὴ κινεῖσθαι δέ, [t] ᾗ ἀνάλογον [v] μὲν δεῖ κατὰ τὰς ὑπεροχὰς [w] κινεῖσθαι, ἐναντίως δὲ τὸ μεῖζον ἐν 11 τῷ ἐλάττονι. Λόγος δ' οὐθείς ἐστι τοῦ ἀπείρου πρὸς τὸ πεπερασμένον, τοῦ δ' ἐλάττονος χρόνου πρὸς τὸν [x] μείζω πεπερασμένον· ἀλλ' ἀεὶ ἐν ἐλάττονι. Ἐλάχιστος δ' οὐκ ἔστιν. Οὐδ' εἰ ἦν, ὄφελός [y] τι ἂν ἦν· ἄλλο γὰρ ἄν τι πεπερασμένον ἐλήφθη [z] ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐν ᾧ τὸ ἄπειρον πρὸς ἕτερον μεῖζον, ὥστ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὴν ἴσην ἂν [a] ἐκινεῖτο τὸ 12 ἄπειρον τῷ πεπερασμένῳ. Ἀλλ' ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε, εἴπερ ἐν ὁπηλικῳοῦν χρόνῳ πεπερασμένῳ δὲ κινεῖται τὸ ἄπειρον, καὶ ἄλλο ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ πεπερασμένον βάρος κινεῖσθαί τινα πεπερασμένην. [b] Ἀδύνατον ἄρα ἄπειρον εἶναι βάρος, ὁμοίως δὲ καὶ κουφότητα. Καὶ σώματα ἄρ' ἄπειρον βάρος ἔχοντα καὶ κουφότητα ἀδύνατον.

13 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν [c] ἄπειρον σῶμα, δῆλον διά [d] τε τῶν κατὰ μέρος θεωροῦσι [e] τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ καθόλου σκοπουμένοις μὴ μόνον [f] κατὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐν τοῖς περὶ τὰς ἀρχὰς [g] εἰρημένους ἡμῖν (διωρίσθη γὰρ κἀκεῖ καθόλου πρότερον περὶ ἀπείρου πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν) ἀλλὰ 14 καὶ νῦν ἄλλον τρόπον. Μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπισκεπτέον κἂν εἰ μὴ ἄπειρον [h] μὲν τὸ σῶμα τὸ πᾶν, οὐ μὴν ἀλλὰ τοσοῦτόν γε ὥστ' εἶναι πλείους οὐρανούς· τάχα γὰρ ἄν τις τοῦτ' ἀπορήσειεν, ὅτι καθάπερ ὁ περὶ ἡμᾶς κόσμος συνέστηκεν, οὐθὲν κωλύει καὶ ἑτέρους εἶναι [i] πλείους μὲν ἑνός, μὴ μέντοι γε ἀπείρους. Πρῶτον δ' εἴπωμεν καθόλου περὶ τοῦ ἀπείρου.

7 Ἀνάγκη [k] δὴ σῶμα [l] πᾶν ἤτοι ἄπειρον εἶναι ἢ πεπερασμένον, καὶ εἰ ἄπειρον, ἤτοι ἀνομοιομερὲς ἅπαν ἢ ὁμοιομερές, κἂν εἰ ἀνομοιομερές, ἤτοι ἐκ πεπερασμένων εἰδῶν ἢ

[s] καὶ ἔτι ante ὅσον H. [t] ᾗ] ἢ L. [v] μὲν δεῖ corr. E. [w] κινεῖσθαι ante μὲν M. [x] μείζονα F. [y] τι ante ἂν om. E.L. [z] ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ om. M. [a] ἐκίνει E. [b] ἀδύνατον] ἀλλ' ἀδύνατον E. [c] σῶμα ἄπειρον F. [d] τε om. E.L. [e] τόνδε F. [f] κατὰ τοὺς λόγους om. M. [g] εἰρημένοις E.H.L. [h] μέν ante τὸ om. E. [i] πλείους οὐρανούς, πλείους μὲν F. [k] δὴ τὸ σῶμα H.L. [l] ἅπαν H.

ἐξ ἀπείρων. ‘Ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ οἷόν τε ἐξ ἀπείρων, φανερόν, εἴ τις ἡμῖν ἐάσει μένειν τὰς πρώτας ὑποθέσεις· πεπερασμένων γὰρ τῶν [m] πρώτων κινήσεων οὐσῶν ἀνάγκη καὶ τὰς [n] ἰδέας τῶν ἁπλῶν σωμάτων εἶναι πεπερασμένας. ‘Ἁπλῆ 2 μὲν γὰρ ἡ τοῦ ἁπλοῦ σώματος κίνησις, αἱ δ' ἁπλαῖ πεπερασμέναι κινήσεις εἰσίν· ἀνάγκη δὲ [o] ἀεὶ κίνησιν ἔχειν [p] σῶμα πᾶν φυσικόν. ‘Ἀλλὰ μὴν [q] εἴγε ἐκ πεπερασμένων ἔσται τὸ ἄπειρον, ἀνάγκη καὶ τῶν μορίων [r] ἕκαστον εἶναι ἄπειρον, λέγω δ' οἷον τὸ [s] ὕδωρ ἢ τὸ πῦρ. ‘Ἀλλ' ἀδύνατον· δέδεικται γὰρ ὅτι οὔτε βάρος οὔτε κουφότης ἐστὶν [t] ἄπειρος. ‘Ἔτι ἀναγ- 3 καῖον ἀπείρους [v] τῷ μεγέθει εἶναι καὶ τοὺς τόπους αὐτῶν, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις ἀπείρους [w] εἶναι πάντων. Τοῦτο δ' ἀδύνατον, εἰ θήσομεν ἀληθεῖς [x] εἶναι τὰς πρώτας ὑποθέσεις καὶ μήτε τὸ κάτω φερόμενον εἰς ἄπειρον [y] ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι μήτε τὸ ἄνω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ‘Ἀδύνατον γὰρ γίνεσθαι ὃ μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι, [z] ὁμοίως ἐπὶ τοῦ τοιόνδε καὶ τοσόνδε καὶ [a] τοῦ πού. Λέγω δ', εἰ ἀδύνατον γενέσθαι 4 λευκὸν ἢ πηχυαῖον ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ γίνεσθαί τι τούτων ἀδύνατον. ‘Ἀδύνατον ἄρα καὶ φέρεσθαι ἐκεῖ οὗ [b] μηθὲν δυνατὸν [c] ἀφικέσθαι φερόμενον. [d] ‘Ἔτι εἰ καὶ [e] διεσπασμένον ἐστίν, οὐδὲν ἧττον ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ ἐξ ἁπάντων πῦρ ἄπειρον εἶναι. ‘Ἀλλὰ σῶμα ἦν τὸ [f] πάντῃ [g] διάστασιν ἔχον· ὥστε 5 πῶς οἷόν τε πλείω μὲν ἀνόμοια, ἕκαστον δ' αὐτῶν ἄπειρον εἶναι; [h] πάντῃ γὰρ ἕκαστον δεῖ ἄπειρον εἶναι. ‘Ἀλλὰ μὴν [i] οὐδὲ πᾶν ὁμοιομερὲς ἐνδέχεται [k] τὸ ἄπειρον εἶναι. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν [l] ἄλλη παρὰ ταύτας [m] κίνησις. ‘Ἕξει οὖν μίαν τούτων. Εἰ δὲ τοῦτο, συμβήσεται ἢ βάρος ἄπειρον

[m] *πρώτων* om. E. [n] *ἰδίας* E. [o] *ἀεὶ* om. H.M. [p] *πᾶν σῶμα* F.M. [q] *εἴπερ γε* E.L. [r] *εἶναι ἕκαστον* M. [s] *πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ* L. [t] *ἄπειρον* E.M. [v] *εἶναι τῷ μεγέθει* M. [w] *εἶναι* om. E, post *ἅπαντων* ponunt F.M: *ἁπάντων* enim F.L.M. [x] *τὰς πρώτας εἶναι* M. [y] *ἐνδέχεται* M. [z] *ὁμοίως καὶ ἐπὶ* L. [a] *τοῦ* om. E. [b] *μηδενὶ* M, *μὴ* L. [c] *ἐφικέσθαι* L, *ἀφικνεῖσθαι* F.H.M. [d] *ἔτι δ' εἰ* F.H.M. [e] *διεσπασμένα* E.L. [f] *πᾶν* E. [g] *διαστάσεις* L. [h] *πάντῃ—εἶναι* om. pr. F. [i] *οὐδ' ἅπαν* H. [k] *τὸ* om. F. [l] *παρὰ ταύτας ἄλλη* M. [m] *κινήσεις* E.F.

ἢ κουφότητα εἶναι ἄπειρον. ‘Ἀλλὰ μὴν [n] οὐδ’ οἷόν τε τὸ
6 κύκλῳ σῶμα [o] φερόμενον [p] ἄπειρον. ‘Ἀδύνατον γὰρ τὸ
ἄπειρον φέρεσθαι κύκλῳ· οὐθὲν γὰρ διαφέρει τοῦτο λέγειν
ἢ τὸ τὸν οὐρανὸν φάναι ἄπειρον εἶναι, τοῦτο δὲ δέδεικται
ὅτι [q] ἀδύνατον. ‘Ἀλλὰ μὴν οὐδ’ ὅλως γε τὸ ἄπειρον ἐνδέ-
χεται κινεῖσθαι. ‘Ἢ γὰρ κατὰ φύσιν κινηθήσεται ἢ βίᾳ·
καὶ εἰ βίᾳ, [r] ἔστιν [s] αὐτῷ [t] καὶ ἡ κατὰ φύσιν, ὥστε καὶ
[v] τόπος ἄλλος [w] ἴδιος εἰς ὃν οἰσθήσεται. Τοῦτο δ’ ἀδύ-
νατον.

7 ‘Ὅτι δ’ ὅλως ἀδύνατον ἄπειρον ὑπὸ πεπερασμένου παθεῖν
τι ἢ ποιῆσαι τὸ πεπερασμένον, ἐκ τῶνδε φανερόν. ‘Ἔστω
γὰρ ἄπειρον ἐφ’ οὗ [x] Α, [y] πεπερασμένον [z] ἐφ’ οὗ [a] Β, χρό-
νος [b] ἐν ᾧ ἐκίνησέ τι ἢ ἐκινήθη [c] Γ. Εἰ δὴ ὑπὸ τοῦ Β τὸ Α
ἐθερμάνθη ἢ ὤσθη ἢ ἄλλο τι ἔπαθεν ἢ καὶ [d] ὁτιοῦν ἐκινήθη
ἐν τῷ χρόνῳ ἐφ’ οὗ [e] Γ, ἔστω [f] τὸ Δ τοῦ Β ἔλαττον, καὶ τὸ
ἔλαττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἔλαττον κινείτω· ἔστω δὲ τὸ ἐφ’
8 ᾧ Ε ὑπὸ τοῦ Δ ἠλλοιωμένον. ‘Ὃ δή ἐστι τὸ Δ πρὸς τὸ Β,
τὸ Ε ἔσται πρὸς πεπερασμένον τι. ‘Ἔστω δὴ τὸ μὲν ἴσον
ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον ἀλλοιοῦν, τὸ δ’ ἔλαττον ἐν τῷ ἴσῳ ἔλατ-
τον, τὸ δὲ μεῖζον [g] μεῖζον, τοσοῦτον δὲ ὅσον ἀνάλογον ἔσται
9 [h] ὅπερ τὸ μεῖζον πρὸς τὸ ἔλαττον. Οὐκ ἄρα τὸ ἄπειρον
ὑπ’ οὐδενὸς πεπερασμένου [i] κινήσεται [k] ἐν οὐθενὶ χρόνῳ· ἔλατ-
τον γὰρ ἄλλο ἐν τῷ [l] ἴσῳ ὑπὸ ἐλάττονος κινηθήσεται, πρὸς
[m] ὃ τὸ ἀνάλογον πεπερασμένον ἔσται· [n] τὸ γὰρ ἄπειρον
πρὸς [o] τὸ πεπερασμένον [p] ἐν οὐθενὶ λόγῳ ἐστίν. ‘Ἀλλὰ
μὴν οὐδὲ τὸ ἄπειρον ἐν οὐθενὶ χρόνῳ κινήσει τὸ πεπερασμέ-
10 νον. ‘Ἔστω γὰρ ἐφ’ ᾧ τὸ Α ἄπειρον, [q] τὸ δὲ Β πεπε-

[n] οὐχ F. H. [o] φερόμενον] εἶναι F. [p] ἄπειρον om. E.H.M. [q] οὐ δυνατὸν E.L. [r] ἔσται H. [s] αὐτοῦ M. [t] καὶ ante ἡ om. E. [v] πόλος M. [w] ἴδιος ante ἄλλος ponit H, om. M: ἴσος E.L. [x] Α] τὸ α E.F.L. [y] πεπερασμένον—Β om. M. [z] ἐφ’] δὲ ἐφ’ F. [a] Β] τὸ β L. [b] ἐν] δὲ ἐν F. [c] Γ] τὸ γ L. [d] ὅτι οὐκ L. [e] Γ] τὸ γ E. [f] τὸ α τοῦ β ἔλαττον L, τὸ δ ἔλαττον τοῦ β F, δὴ τοῦ β τὸ δ ἔλαττον M. [g] μεῖζον alterum om. E. [h] ὅπερ om. E. [i] κινηθήσεται F.H.L.M. [k] ἐν ante οὐθενὶ om. F. [l] ἴσῳ χρόνῳ ὑπὸ F.H.M. [m] ὃ om. E.M. [n] τὸ om. pr. E. [o] τὸ om. E. [p] ἐν om. E.F. [q] τὸ δὲ] καὶ τὸ E.

ρασμένον, χρόνος ἐν ᾧ τὸ Γ. Οὐκοῦν τὸ Δ ἐν [r] τῷ Γ ἔλαττον [s] τοῦ Β κινήσει· [t] ἔστω τὸ Ζ. [v] Ὃ δή ἐστι τὸ ΒΖ ὅλον πρὸς τὸ Ζ, τὸ Ε [w] ἔχον [x] τὸν λόγον τοῦτον [y] ἔστω πρὸς [z] τὸ Δ. Κινήσει [a] ἄρα τὸ Ε τὸ ΒΖ ἐν τῷ Γ. [b] Τὸ πεπερασμένον τοίνυν καὶ τὸ ἄπειρον [c] ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀλλοιώσει. Ἀλλ' ἀδύνατον· ἐν ἐλάττονι γὰρ τὸ μεῖζον ὑπέκειτο. 11 Ἀλλ' ἀεὶ ὁ ληφθεὶς χρόνος [d] ταὐτὸ ποιήσει, ὥστ' οὐκ ἔσται χρόνος οὐθεὶς ἐν ᾧ κινήσει. Ἀλλὰ μὴν ἐν ἀπείρῳ [e] γε οὐκ ἔστι κινήσει οὐδὲ κινηθῆναι· πέρας γὰρ οὐκ ἔχει, ἡ δὲ ποίησις καὶ τὸ πάθος ἔχει. Οὐδ' ἄπειρον δὴ ὑπ' ἀπείρου ἐνδέχεται οὐθὲν παθεῖν. Ἔστω γὰρ τὸ Α ἄπειρον καὶ τὸ Β, χρόνος [f] δ' ἐν ᾧ ἔπαθε τὸ Β ὑπὸ τοῦ Α, ἐφ' [g] ᾧ ΓΔ. Τὸ [h] δὴ 12 ἐφ' ᾧ [i] τὸ Ε τοῦ ἀπείρου [k] μέρος, ἐπεὶ ὅλον πέπονθε τὸ [l] Β, οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτό· ὑποκείσθω γὰρ ἐν ἐλάττονι κινεῖσθαι [m] τὸ ἔλαττον χρόνῳ. Ἔστω τὸ Ε κεκινημένον ὑπὸ τοῦ Α ἐν τῷ Δ. Ὃ δὴ τὸ Δ πρὸς τὸ [n] ΓΔ, τὸ Ε ἐστὶ πρός τι τοῦ Β πεπερασμένον. Τοῦτο τοίνυν ἀνάγκη 13 ὑπὸ τοῦ Α κινηθῆναι ἐν τῷ ΓΔ χρόνῳ· ὑπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ὑποκείσθω ἐν τῷ [o] πλείονι καὶ ἐλάττονι χρόνῳ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον πάσχειν, ὅσα ἀνάλογον τῷ χρόνῳ [p] διήρηται. Ἐν οὐδενὶ ἄρα χρόνῳ δυνατὸν πεπερασμένῳ ἄπειρον ὑπ' ἀπείρου κινηθῆναι· ἐν ἀπείρῳ ἄρα. Ἀλλ' ὁ μὲν ἄπειρος χρόνος οὐκ ἔχει [q] τέλος, τὸ δὲ κεκινημένον ἔχει. Εἰ τοίνυν 14 πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἔχει δύναμιν ποιητικὴν ἢ παθητικὴν ἢ ἄμφω, ἀδύνατον σῶμα ἄπειρον αἰσθητὸν εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσα γε σώματα ἐν τόπῳ, πάντα αἰσθητά. Οὐκ ἔστιν ἄρα σῶμα ἄπειρον ἔξω τοῦ οὐρανοῦ οὐθέν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ

[r] τῷ Γ] τῷ γ χρόνῳ M. [s] κινήσει τοῦ β L. [t] ἔστω τὸ] ἐν τῷ E. [v] ὃ—τὸ Z om. E. [w] ἔχον] ἐχέτω L. [x] τὸν om. pr. E. [y] ἔστω om. E.L. [z] τὸ om. pr. E. [a] ἄρα τὸ E om. E. [b] τὸ π. τοίνυν καὶ τὸ ἄπειρον H.M. et omisso τὸ priore F, τὸ τοίνυν ἄπειρον καὶ τὸ π. L, τὸ τοίνυν ἄπειρον E. [c] ἐν τῷ ἴσῳ F.H.L.M. [d] τοῦτο E. [e] γε χρόνῳ οὐκ L. [f] δ' om. E. [g] ᾧ τὸ γ L. [h] δ' E.L. [i] τὸ om. F. [k] μέρους L, om. E. [l] pro B lacunam M. [m] τὸ ante ἔλαττον om. E. [n] Γ om. E. [o] πλέονι H. [p] διήρηται—χρόνῳ om. E. [q] πέρας H.

μέχρι τινός. Οὐθὲν ἄρα ὅλως σῶμα ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. Εἰ μὲν γὰρ νοητόν, ἔσται ἐν [r] τόπῳ· τὸ γὰρ [s] ἔξω καὶ [t] ἔσω τόπον σημαίνει. Ὥστ' ἔσται αἰσθητόν· αἰσθητὸν δ' οὐθὲν [v] μὴ ἐν τόπῳ.

15 Λογικώτερον δ' ἔστιν ἐπιχειρεῖν καὶ ὧδε. Οὔτε γὰρ κύκλῳ οἷόν τε κινεῖσθαι τὸ ἄπειρον ὁμοιομερὲς ὄν· μέσον [w] μὲν γὰρ τοῦ ἀπείρου οὐκ ἔστι, τὸ δὲ κύκλῳ περὶ τὸ μέσον κινεῖται. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐπ' εὐθείας οἷόν τε φέρεσθαι τὸ ἄπειρον· δεήσει γὰρ ἕτερον [x] εἶναι τοσοῦτον τόπον ἄπειρον εἰς ὃν οἰσθήσεται κατὰ φύσιν, [y] καὶ ἄλλον τοσοῦτον εἰς ὃν παρὰ 16 φύσιν. Ἔτι εἴτε [z] φύσει ἔχει κίνησιν [a] τοῦ εἰς εὐθὺ εἴτε βίᾳ κινεῖται, ἀμφοτέρως δεήσει ἄπειρον εἶναι τὴν κινοῦσαν ἰσχύν· ἥ τε γὰρ ἄπειρος ἀπείρου καὶ τοῦ ἀπείρου ἄπειρος [b] ἡ ἰσχύς. Ὥστ' ἔσται [c] καὶ τὸ κινοῦν ἄπειρον, λόγος δ' ἐν τοῖς περὶ κινήσεως ὅτι οὐθὲν ἔχει ἄπειρον δύναμιν τῶν πεπερασμένων, 17 οὐδὲ τῶν ἀπείρων πεπερασμένην. Εἰ οὖν [d] τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἐνδέχεται κινηθῆναι, ἔσται [e] δύο ἄπειρα, τό τε κινοῦν οὕτω καὶ τὸ κινούμενον. Ἔτι τὸ κινοῦν τὸ ἄπειρον τί ἐστιν; Εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ [f] ἑαυτό, ἔμψυχον ἔσται. Τοῦτο δὲ πῶς δυνατὸν [g] ἄπειρον εἶναι ζῷον; Εἰ δ' ἄλλο [h] τι [i] τὸ κινοῦν, δύο [k] ἔσται [l] ἄπειρα, τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, 18 [m] διαφέροντα τὴν μορφὴν [n] καὶ τὴν δύναμιν. Εἰ δὲ μὴ συνεχὲς τὸ πᾶν, ἀλλ' [o] ὥσπερ λέγει Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος, [p] διωρισμένα τῷ κενῷ, μίαν ἀναγκαῖον εἶναι πάντων τὴν κίνησιν. [q] Διώρισται μὲν γὰρ τοῖς σχήμασιν· τὴν δέ φύσιν [r] εἶναί φασιν αὐτῶν μίαν, ὥσπερ ἂν εἰ χρυσὸς ἕκαστον [s] εἴη

[r] τόπῳ, εἰ δ' αἰσθητόν, ἔσται ἐν χρόνῳ. τὸ M. [s] ἔσω καὶ τὸ ἔξω H. [t] εἴσω F.M. [v] μὴ ὂν ἐν τόπῳ L, om. pr. E. [w] μὲν om. M. [x] φαίνεσθαι M. [y] καὶ—φύσιν om. pr. F. [z] ἔχει φύσει M. [a] που E. [b] ἡ om. L. [c] καὶ om. E. [d] καὶ παρὰ φύσιν τὸ κατὰ φύσιν ἐνδέχοιτο M. [e] ἄπειρα δύο F.M. [f] αὐτὸ H, om. E. [g] εἶναι ἄπειρον F. [h] τι om. E. [i] τὸ om. F.H. [k] ἔσται] ἔσται τὰ F. [l] ἄπειρα τό τε] καὶ τὸ E. [m] διαφέρον E. [n] καὶ τὴν om. pr. E. [o] ὡς λέγει περ E. [p] διωρισμένον L. [q] διαφέρουσι L. [r] φασὶν αὐτῶν εἶναι μίαν H, αὐτοῖς μίαν εἶναί φασιν F. [s] εἴη] ἂν εἴη F.

[t] κεχωρισμένον. Τούτων δέ, καθάπερ λέγομεν, ἀναγκαῖον εἶναι τὴν αὐτὴν κίνησιν· ὅπου γὰρ μία βῶλος, καὶ ἡ σύμπασα γῆ φέρεται, καὶ τό τε πᾶν πῦρ καὶ σπινθὴρ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Ὥστ' οὔτε κοῦφον [v] ἁπλῶς οὐθὲν ἔσται τῶν σωμά- 19 των, εἰ πάντ' ἔχει βάρος· εἰ δὲ κουφότητα, [w] βαρὺ οὐδέν. Ἔτι εἰ βάρος [x] ἔχει ἢ κουφότητα, ἔσται ἢ ἔσχατόν τι τοῦ παντὸς ἢ μέσον. Τοῦτο δ' ἀδύνατον ἀπείρου [y] γ' ὄντος. Ὅλως [z] τε, οὗ μή ἐστι μέσον [a] μηδ' ἔσχατον, μηδὲ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, τόπος οὐθεὶς ἔσται τοῖς σώμασι τῆς φορᾶς. Τούτου δὲ μὴ ὄντος κίνησις οὐκ ἔσται· ἀνάγκη γὰρ κινεῖσθαι 20 ἤτοι κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, ταῦτα [b] δ' ὥρισται τοῖς τόποις τοῖς [c] τ' [d] οἰκείοις καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις. Ἔτι [e] εἰ οὗ παρὰ φύσιν [f] τι μένει ἢ φέρεται, [g] ἀνάγκη τινὸς [h] ἄλλου εἶναι [i] τοῦτον τὸν τόπον κατὰ φύσιν (τοῦτο δὲ πιστὸν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς), ἀνάγκη [k] δὴ [l] μὴ πάντα [m] ἢ βάρος ἔχειν ἢ κουφότητα, ἀλλὰ τὰ μὲν τὰ δ' [n] οὔ. Ὅτι μὲν [o] τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ σῶμα τοῦ παντὸς ἄπειρον, ἐκ [p] τούτων φανερόν.

Διότι δ' οὐδὲ πλείους [q] οἷόν τ' οὐρανοὺς εἶναι, λέγωμεν· 8 τοῦτο γὰρ ἔφαμεν ἐπισκεπτέον, εἴ τις μὴ νομίζει καθόλου δεδεῖχθαι περὶ τῶν σωμάτων ὅτι ἀδύνατον ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου τοῦδε ὁτιοῦν αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀορίστως κειμένων εἰρῆσθαι τὸν λόγον. Ἅπαντα γὰρ καὶ μένει καὶ 2 κινεῖται [r] βίᾳ καὶ κατὰ φύσιν, [s] καὶ κατὰ φύσιν μέν, ἐν ᾧ μένει μὴ βίᾳ, καὶ φέρεται, καὶ εἰς ὃν φέρεται, [t] καὶ μένει, ἐν ᾧ δὲ βίᾳ, καὶ φέρεται [v] βίᾳ, καὶ εἰς ὃν [v] βίᾳ φέρεται, βίᾳ καὶ μένει. Ἔτι εἰ βίᾳ ἥδε [w] ἡ φορά, ἡ ἐναντία κατὰ φύσιν.

[t] κεχωρισμένος E.M. [v] ἁπλῶς ἔσται οὐδὲν F, οὐδὲν ἁπλῶς ἔσται H.M. [w] οὐδὲν βαρὺ F, βαρὺ οὐδὲν ἐστιν L.M. [x] ἔχοι E.L. [y] γ' om. H. [z] τε] δ' E.L. [a] μηδ'] ἢ F. [b] δ' ὥρισται] διώρισται M. [c] τ' om. E. [d] ἰδίοις M. [e] εἰ om. E.H. [f] μένει τι F. [g] ἀναγκαῖον H. [h] εἶναι ἄλλου E.L. [i] τὸν τόπον τοῦτον M. [k] δὴ] ἄρα L, om. pr. E. [l] μηδὲ E.L. [m] ἢ post πάντα om. E.L. [n] οὔ] μή F.H.M. [o] τοίνυν om. F. [p] τῶνδε F. [q] οἷόν τ' εἶναι οὐρανοὺς M, οἷόν τ' εἶναι F. [r] κατὰ φύσιν καὶ βίᾳ H.L.M. [s] καὶ om. H.L. [t] καὶ ante μένει om. pr. E. [v] βίᾳ post φέρεται om. E, post ὃν om. H. [w] ἡ post ἥδε om. H.

'Επὶ [x] δὲ τὸ μέσον τὸ ἐνταῦθα εἰ βίᾳ οἰσθήσεται ἡ γῆ ἐκεῖθεν, ἐντεῦθεν οἰσθήσεται ἐκεῖ κατὰ φύσιν· καὶ εἰ μένει ἐνταῦθα [y] ἡ [z] ἐκεῖθεν μὴ βίᾳ, καὶ οἰσθήσεται [a] κατὰ φύσιν 3 δεῦρο. Μία [b] δ' ἡ κατὰ φύσιν. [c] Ἔτι ἀνάγκη πάντας [d] τοὺς κόσμους ἐκ τῶν αὐτῶν εἶναι σωμάτων, ὁμοίους [e] γ' ὄντας τὴν φύσιν. 'Αλλὰ μὴν καὶ τῶν [f] σωμάτων ἕκαστον [g] ἀναγκαῖον τὴν αὐτὴν [h] ἔχειν δύναμιν, οἷον λέγω πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ μεταξὺ τούτων· εἰ γὰρ ὁμώνυμα ταῦτα καὶ μὴ κατὰ τὴν [i] αὐτὴν ἰδέαν λέγονται [k] τἀκεῖ τοῖς παρ' ἡμῖν, καὶ τὸ πᾶν 4 ὁμωνύμως [l] ἂν λέγοιτο [m] κόσμος. Δῆλον τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου [n] φέρεσθαι πέφυκε, τὸ δ' ἐπὶ τὸ μέσον αὐτῶν, εἴπερ πᾶν ὁμοιοειδὲς τὸ πῦρ τῷ πυρὶ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τούτῳ μόρια τοῦ πυρός. Ὅτι δ' [o] ἀνάγκη οὕτως ἔχειν, ἐκ τῶν περὶ τὰς κινήσεις ὑποθέσεων [p] φανερόν· αἵ τε γὰρ κινήσεις πεπερασμέναι, [q] ἕκαστόν τε τῶν στοιχείων λέγεται καθ' ἑκάστην τῶν κινήσεων. Ὥστ' εἴπερ καὶ αἱ κινήσεις [r] αἱ αὐταί, καὶ τὰ στοιχεῖα [s] ἀνάγκη εἶναι πανταχοῦ 5 [t] ταὐτά. Πέφυκεν ἄρα φέρεσθαι καὶ ἐπὶ τόδε τὸ μέσον τὰ [v] ἐν ἄλλῳ κόσμῳ τῆς γῆς μόρια, καὶ πρὸς τόδε τὸ ἔσχατον τὸ ἐκεῖ πῦρ. 'Αλλ' ἀδύνατον· τούτου γὰρ συμβαίνοντος ἀνάγκη φέρεσθαι ἄνω μὲν [w] τὴν γῆν [x] ἐν τῷ οἰκείῳ [y] κόσμῳ, τὸ δὲ πῦρ ἐπὶ τὸ μέσον, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐντεῦθεν γῆν ἀπὸ τοῦ μέσου φέρεσθαι κατὰ φύσιν, [z] πρὸς τὸ ἐκεῖ [a] φερομένην μέσον 6 [b] διὰ τὸ τοὺς κόσμους οὕτω [c] κεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. Ἢ γὰρ οὐ θετέον τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν [d] τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἐν τοῖς πλείοσιν οὐρανοῖς, ἢ λέγοντας οὕτως τὸ μέσον ἓν

[x] δὴ E.F.H.L. [y] ἡ] ἢ L, om. M. [z] κεῖθεν E. [a] δεῦρο κατὰ φύσιν F.H.M. [b] δ'] γὰρ H.L. et pr. F. [c] ἔτι δ' ἀνάγκη M. [d] τοὺς κόσμους om. E. [e] γ' om. H. [f] σωμάτων γε ἕκαστον L. [g] ἀνάγκη H.M. [h] ἔχειν om. L. [i] αὐτὴν om. pr. E. [k] τὰ ἐκεῖ F.L.M. [l] λέγοιτο ἂν F.M. [m] ὁ κόσμος F.H.M. [n] πέφυκε φέρεσθαι M. [o] ἀναγκαῖον F.H.M. [p] φανερὸν ἀεὶ ἔσται αἵ F.M. [q] ἕκαστόν τε] καὶ ἕκαστον F.H.M. [r] αἱ post κινήσεις om. pr. E. [s] ἀναγκαῖον F.H.M. [t] τὰ αὐτά F.H.M. [v] ὅλῳ M. [w] τὴν om. pr. E. [x] ἐν] ἐπὶ F. [y] κόσμῳ] τόπῳ H. [z] πρὸς om. pr. E. [a] φερόμενον F.H. [b] διὰ τοῦ κόσμου pr. E. [c] κεινεῖσθαι E. [d] τῶν γε ἁπλῶν H.

ποιεῖν ἀνάγκη καὶ τὸ ἔσχατον· τούτου δ' ὄντος [e] ἀτόπου ἀδύνατον [f] εἶναι κόσμους πλείους [g] ἑνός. Τὸ δ' ἀξιοῦν ἄλλην [h] εἶναι φύσιν τῶν ἁπλῶν σωμάτων, [i] ἂν ἀποσχῶσιν ἔλαττον ἢ [k] πλεῖον τῶν οἰκείων τόπων, ἄλογον· τί γὰρ διαφέρει [l] τοσονδὶ [m] φάναι μῆκος [n] ἀποσχεῖν ἢ [o] τοσονδί; Διοίσει γὰρ [p] κατὰ λόγον, [q] ὅσῳ [r] πλεῖον μᾶλλον, τὸ δ' εἶδος τὸ αὐτό. Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γ' εἶναί [s] τινα κίνησιν αὐτῶν· ὅτι 7 μὲν γὰρ κινοῦνται, φανερόν. Πότερον οὖν βίᾳ πάσας ἐροῦμεν [t] κινεῖσθαι καὶ τὰς ἐναντίας; [v] Ἀλλ' ὃ μὴ πέφυκεν ὅλως κινεῖσθαι, ἀδύνατον τοῦτο κινεῖσθαι βίᾳ. Εἰ τοίνυν ἐστί τις κίνησις αὐτῶν κατὰ φύσιν, [w] ἀνάγκη τῶν ὁμοιοειδῶν καὶ τῶν [x] καθ' ἕκαστον πρὸς ἕνα [y] ἀριθμῷ τόπον ὑπάρχειν τὴν κίνησιν, οἷον πρὸς τόδε τι μέσον καὶ πρὸς τόδε τι ἔσχατον. Εἰ 8 δὲ πρὸς [z] εἴδει ταὐτά, πλείω δέ, [a] διότι καὶ τὰ καθ' ἕκαστα πλείω μέν, εἴδει δ' ἕκαστον ἀδιάφορον, οὐ [b] τῷ μὲν τῷ δ' οὔ [c] τοιοῦτον ἔσται τῶν μορίων, ἀλλ' ὁμοίως πᾶσιν· ὁμοίως γὰρ ἅπαντα κατ' εἶδος [d] ἀδιάφορα ἀλλήλων, ἀριθμῷ δ' ἕτερον ὁτιοῦν [e] ὁτουοῦν. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι [f] εἰ [g] τὰ ἐνταῦθα 9 [h] μόρια πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ ἐν ἑτέρῳ κόσμῳ ὁμοίως ἔχει, [i] καὶ τὸ ληφθὲν ἐντεῦθεν οὐδὲν [k] διαφερόντως πρὸς τῶν ἐν [l] ἄλλῳ [m] τινὶ κόσμῳ μορίων καὶ πρὸς τῶν ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ὡσαύτως· διαφέρουσι γὰρ οὐθὲν εἴδει ἀλλήλων. Ὥστ' ἀναγκαῖον ἢ κινεῖν ταύτας τὰς ὑποθέσεις, ἢ τὸ μέσον ἓν εἶναι καὶ τὸ ἔσχατον. Τούτου δ' ὄντος ἀνάγκη καὶ τὸν οὐρανὸν ἕνα μόνον εἶναι [n] καὶ μὴ πλείους, τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις καὶ ταῖς αὐταῖς ἀνάγκαις. Ὅτι δ' ἔστι τι οὗ πέφυκεν 10

[e] τοῦ ἀτόπου F, om. E.H.L.M. [f] κόσμους εἶναι M. [g] ἑνὸς om. pr. E. [h] φύσιν εἶναι F.M. [i] ἐὰν F.H.M. [k] πλείων L. [l] τοσόνδε M, τὸ τοσονδὶ F.H. [m] μῆκος φάναι F. [n] ἀπέχειν E.L. [o] τοσόνδε M. [p] κατὰ τὸν λ. H. [q] ὅσον M, ὅσῳ ᾧ pr. F. [r] πλείω M. [s] κίνησίν τινα F. [t] κινεῖσθαι om. pr. E. [v] ἀλλ' ὃ om. pr. E. [w] ἀνάγκη πρότερον τῶν L, ἀνάγκη καὶ τῶν M. [x] καθ' om. pr. E. [y] ἀριθμὸν M. [z] εἴδη E.L, τῷ εἴδει F. [a] ὅτι E. [b] τὸ μὲν τὸ E.H.M. [c] τοιούτων E. [d] διάφορα pr. E. [e] ὁτουοῦν] ὁτῳοῦν M. [f] εἰ om. E.F.L. [g] τὰ om. M. [h] πρὸς ἄλληλα μόρια M. [i] καὶ om. E.L. [k] διαφερόντων F.H.L. [l] ἄλλων E. [m] τινὶ om. F. [n] καὶ μὴ πλείους om. pr. E.

ἡ γῆ φέρεσθαι καὶ τὸ πῦρ, δῆλον [o] καὶ ἐκ τῶν ἄλλων. Ὅλως γὰρ τὸ κινούμενον ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, καὶ ταῦτα ἐξ [p] οὗ καὶ εἰς ὃ [q] εἴδει διαφέρει. Πᾶσα δὲ πεπερασμένη μεταβολή, οἷον τὸ ὑγιαζόμενον ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν καὶ τὸ αὐξανόμενον ἐκ [r] μικρότητος εἰς μέγεθος. Καὶ τὸ φερόμενον
11 ἄρα· καὶ γὰρ τοῦτο γίνεταί ποθεν ποῖ. [s] Δεῖ ἄρα εἴδει διαφέρειν ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃ πέφυκε φέρεσθαι, ὥσπερ τὸ ὑγιαζόμενον, [t] οὐχ οὗ ἔτυχεν, [v] οὐδ' οὗ βούλεται ὁ κινῶν. Καὶ τὸ πῦρ ἄρα καὶ ἡ γῆ οὐκ εἰς ἄπειρον φέρονται, ἀλλ' εἰς ἀντικείμενα. [w] Ἀντίκειται δὲ κατὰ τόπον τὸ ἄνω τῷ κάτω, ὥστε [x] ταῦτα ἔσται πέρατα τῆς φορᾶς, [y] ἐπεὶ καὶ [z] ἡ κύκλῳ ἔχει πως ἀντικείμενα τὰ κατὰ διάμετρον· τῇ δ' ὅλῃ οὐκ ἔστιν ἐναντίον οὐδέν. [a] Ὥστε καὶ τούτοις τρόπον τινὰ ἡ κίνησις
12 εἰς [b] τὰ ἀντικείμενα καὶ πεπερασμένα. Ἀνάγκη ἄρα εἶναί τι τέλος καὶ μὴ εἰς ἄπειρον φέρεσθαι. Τεκμήριον δὲ [c] τοῦ μὴ εἰς ἄπειρον φέρεσθαι καὶ [d] τὸ τὴν γῆν μέν, ὅσῳ ἂν ἐγγυτέρω ᾖ τοῦ μέσου, θᾶττον φέρεσθαι, τὸ δὲ πῦρ, ὅσῳ ἂν τοῦ ἄνω. Εἰ δ' ἄπειρον ἦν, ἄπειρος [e] ἂν [f] ἦν καὶ ἡ ταχυτὴς καὶ τὸ βάρος καὶ ἡ κουφότης· ὡς γὰρ τὸ κατωτέρω ταχυτῆτι [g] ἑτέρου τῷ [h] βαρεῖ ἂν ἦν ταχύ, οὕτως [i] εἰ ἄπειρος ἦν ἡ τούτου [k] ἐπίδοσις, καὶ ἡ τῆς ταχυτῆτος ἐπίδοσις ἄπειρος ἂν ἦν.
13 Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὑπ' ἄλλου φέρεται αὐτῶν [l] τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω· οὐδὲ βίᾳ, ὥσπερ τινές φασι τῇ ἐκθλίψει. Βραδύτερον γὰρ ἂν ἐκινεῖτο τὸ πλεῖον πῦρ ἄνω καὶ ἡ πλείων γῆ κάτω· νῦν δὲ τοὐναντίον ἀεὶ τὸ πλεῖον πῦρ θᾶττον φέρεται [m] καὶ ἡ πλείων γῆ εἰς τὸν [n] αὑτῆς τόπον. Οὐδὲ θᾶττον ἂν πρὸς τῷ τέλει ἐφέρετο, εἰ [o] τῇ βίᾳ καὶ τῇ ἐκθλίψει· [p] πάντα

[o] καὶ ante ἐκ om. M. [p] οὗ] οὐρανοῦ L. [q] εἴδει δὲ δ. H.M. [r] σμικρότητος F.L. [s] δεῖ] εἰ pr. E. [t] οὐχ] φέρεσθαι οὐχ H. [v] οὐδ'] φέρεται οὐδ' M. [w] ἀντίκεινται F. [x] ἔσται ταῦτα H. [y] ἐπεὶ δὲ καὶ E. [z] ἡ ἐν κύκλῳ L. [a] ὥστε—πεπερασμένα om. H. et pr. E.F. [b] τὰ om. M. et rc. E. [c] τοῦ μὴ εἰς ἄπειρα F.L. [d] τὸ τὴν—φέρεσθαι om. pr. F. [e] ἂν om. M. [f] ἦν om. E.M. [g] ἕτερον E.H.L, ἕτερον καὶ M. [h] βάρει M. [i] εἰ] εἰ οὖν E. [k] ἐπίδοσις om. M. [l] τὰ—τὰ L. [m] καὶ ἡ om. pr. E. [n] ἑαυτῆς E, αὐτὸν M, αὐτῶν F.H.L. [o] τῇ utrumque om. F.H.L. [p] πᾶν L.M.

γὰρ τοῦ [q] βιασαμένου [r] πορρωτέρω γιγνόμενα βραδύτερον φέρεται, καὶ [s] ὅθεν βίᾳ, ἐκεῖ [t] φέρεται [v] οὐ βίᾳ. Ὥστ' ἐκ 14 τούτων θεωροῦσιν [w] ἔστι λαβεῖν τὴν πίστιν περὶ [x] ὧν λέγομεν ἱκανῶς. Ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν ἐκ τῆς πρώτης φιλοσοφίας [y] λόγων δειχθείη ἄν, καὶ ἐκ τῆς κύκλῳ κινήσεως ἣν ἀναγκαῖον [z] ἀΐδιον ὁμοίως ἐνταῦθά [a] τ' εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις κόσμοις. Δῆλον δὲ κἂν ὧδε γένοιτο σκοπουμένοις ὅτι ἀνάγκη [b] ἕνα 15 εἶναι τὸν οὐρανόν. Τριῶν γὰρ ὄντων [c] τῶν σωματικῶν στοιχείων, τρεῖς ἔσονται καὶ οἱ τόποι τῶν στοιχείων, εἷς μὲν ὁ τοῦ ὑφισταμένου [d] σώματος ὁ περὶ τὸ μέσον, ἄλλος δὲ ὁ τοῦ κύκλῳ φερομένου, ὅσπερ ἐστὶν ἔσχατος, τρίτος [e] δ' ὁ μεταξὺ τούτων ὁ τοῦ [f] μέσου σώματος. Ἀνάγκη γὰρ ἐν 16 τούτῳ εἶναι τὸ ἐπιπολάζον· εἰ γὰρ μὴ ἐν τούτῳ, [g] ἔξω ἔσται. [h] Ἀλλ' ἀδύνατον ἔξω· τὸ μὲν γὰρ ἀβαρὲς τὸ δ' ἔχον βάρος, κατωτέρω δὲ ὁ τοῦ βάρος ἔχοντος σώματος [i] τόπος, εἴπερ ὁ πρὸς τῷ μέσῳ τοῦ βαρέος. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ παρὰ φύσιν· [k] ἄλλῳ γὰρ ἔσται κατὰ φύσιν, [l] ἄλλο δ' οὐκ ἦν. Ἀνάγκη 17 ἄρα [m] ἐν τῷ μεταξὺ εἶναι. [n] Τούτου δ' αὐτοῦ τίνες εἰσὶ διαφοραί, ὕστερον ἐροῦμεν. Περὶ μὲν οὖν τῶν σωματικῶν στοιχείων, ποῖά [o] τ' ἐστὶ καὶ πόσα, καὶ [p] τίς ἑκάστου τόπος, ἔτι δ' ὅλως πόσοι [q] τὸ πλῆθος οἱ τόποι, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Ὅτι δ' οὐ μόνον εἷς ἐστὶν [r] οὐρανός, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον 9 [s] γενέσθαι πλείους, ἔτι δ' ὡς ἀΐδιος ἄφθαρτος ὢν καὶ [t] ἀγένητος, [v] λέγωμεν, πρῶτον διαπορήσαντες περὶ αὐτοῦ. Δόξειε γὰρ ἂν ὡδὶ σκοπουμένοις ἀδύνατον ἕνα καὶ μόνον εἶναι αὐτόν·

[q] βιαζομένου E. [r] πόρρω γινόμενον M. [s] ὅθεν ἂν βίᾳ F.H.M. [t] φέρονται F.M. [v] οὐ om. pr. E. [w] ἔσται M. [x] τῶν λεγομένων E.L. [y] λόγων et ἐκ om. E. [z] ἴδιον pr. E. [a] τ' om. F.M. [b] εἶναι ἕνα F.H. [c] τῶν om. F.H. [d] σώματος om. E.L. [e] δ' om. F.H. [f] μέσου] μεταξὺ H. [g] ἔσται ἔξω L, ἔστω ἔξω F. [h] ἀλλ' om. pr. E. [i] τόπος οὐκ ἔστιν εἴπερ L. [k] ἄλλο M. [l] ἄλλο δ'] ἀλλ' E. [m] ἐν τῷ om. E. [n] τούτου] τοῦ F. [o] τ' om. H. [p] τίς ἐστιν ἑκάστου F. [q] τοῦ πλήθους τόποι M. [r] οὐρανὸς] ὁ οὐρανὸς M, om. E.H.L. [s] πλείους γενέσθαι H.M. [t] ἀγέννητος E. [v] λέγομεν M.

ἐν ἅπασι γὰρ καὶ τοῖς φύσει καὶ τοῖς ἀπὸ τέχνης [w] συνεστῶσι καὶ γεγενημένοις ἕτερόν ἐστιν [x] αὐτὴ καθ' [y] αὑτὴν ἡ μορφὴ [z] καὶ μεμιγμένη μετὰ [a] τῆς ὕλης, οἷον τῆς σφαίρας ἕτερον τὸ εἶδος καὶ ἡ χρυσῆ [b] καὶ ἡ χαλκῆ σφαῖρα, καὶ πάλιν τοῦ κύκλου ἑτέρα ἡ μορφὴ καὶ ὁ χαλκοῦς καὶ ὁ ξύλινος κύκλος· τὸ γὰρ τί [c] ἦν εἶναι λέγοντες σφαίρᾳ ἢ κύκλῳ οὐκ ἐροῦμεν ἐν τῷ λόγῳ χρυσὸν ἢ χαλκόν, ὡς οὐκ ὄντα ταῦτα τῆς οὐσίας· [d] ἐὰν δὲ τὴν [e] χαλκῆν ἢ χρυσῆν, ἐροῦμεν, [f] καὶ ἐὰν μὴ δυνώμεθα νοῆσαι μηδὲ λαβεῖν ἄλλο τι παρὰ τὸ

2 καθ' ἕκαστον. Ἐνίοτε γὰρ οὐθὲν κωλύει τοῦτο συμβαίνειν, οἷον εἰ [g] μόνος εἷς ληφθείη κύκλος· οὐθὲν γὰρ ἧττον ἄλλο ἔσται τὸ κύκλῳ εἶναι καὶ τῷδε τῷ κύκλῳ, καὶ τὸ μὲν εἶδος, τὸ δ' εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ [h] καὶ τῶν καθ' ἕκαστον. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ὁ οὐρανὸς αἰσθητός, τῶν καθ' ἕκαστον ἂν εἴη· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἅπαν ἐν τῇ ὕλῃ [i] ὑπῆρχεν. Εἰ δὲ τῶν καθ' ἕκαστον, ἕτερον ἂν εἴη τῷδε [k] τῷ οὐρανῷ εἶναι καὶ οὐρανῷ [l] ἁπλῶς.

3 Ἕτερον ἄρα ὅδε [m] ὁ οὐρανὸς [n] καὶ οὐρανὸς ἁπλῶς, καὶ τὸ μὲν ὡς εἶδος καὶ μορφὴ τὸ δ' ὡς [o] τῇ ὕλῃ μεμιγμένον. Ὧν δ' ἐστὶ μορφή τις καὶ εἶδος, ἤτοι ἔστιν ἢ ἐνδέχεται πλείω γενέσθαι τὰ καθ' ἕκαστα. Εἴτε γὰρ ἔστιν εἴδη, καθάπερ [p] φασί τινες, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν, εἴτε [q] καὶ [r] χωριστὸν μηθὲν τῶν τοιούτων, οὐθὲν ἧττον· ἐπὶ πάντων γὰρ οὕτως [s] ὁρῶμεν, ὅσων ἡ οὐσία ἐν ὕλῃ ἐστίν, πλείω καὶ ἄπειρα ὄντα

4 τὰ [t] ὁμοιοειδῆ. Ὥστε [v] ἤτοι εἰσὶ [w] πλείους [x] οἱ οὐρανοὶ [y] ἢ ἐνδέχεται πλείους [z] εἶναι. Ἐκ μὲν [a] οὖν τούτων ὑπολάβοι [b] τις ἂν [c] καὶ εἶναι καὶ ἐνδέχεσθαι πλείους [d] εἶναι οὐρανούς·

[w] γεγενημένοις καὶ συνεστῶσιν F. [x] αὐτή τε καθ' F.H.M. [y] ἑαυτὴν M. [z] καὶ ἡ μεμ. L.M. [a] τῆς post μετὰ om. F. [b] σφαῖρα καὶ ἡ χαλκῆ M. [c] ἦν om. pr. E. [d] ἂν F.H.L.M. [e] χρυσῆν ἢ χαλκῆν M. [f] καὶ ἐὰν] κἂν H.M, καὶ F. [g] μόνον F. [h] καὶ τῶν] καὶ τὸ E. [i] ὑπάρχει F. [k] τῷ] τὸ H.M. [l] ἁπλῶς] καὶ ἁπλῶς M. [m] ὁ om. pr. E. [n] καὶ] καὶ ὁ H.M. [o] τῇ om. L. [p] τινές φασιν H.M. [q] καὶ] καὶ μὴ E. [r] μηθὲν τῶν τοιούτων χωριστὸν F. [s] ἐροῦμεν F. [t] ὁμοειδῆ M. [v] ἤτοι om. E. [w] πλείους εἰσὶν H.M. [x] οἱ om. F.H.L.M, dubio E. [y] ἢ—εἶναι om. pr. E. [z] εἶναι] γενέσθαι L.M. [a] οὖν] δὴ F.H.M. [b] ἄν τις F. [c] καὶ post ἂν om. M. [d] εἶναι om. E.

σκεπτέον δὲ πάλιν τί τούτων λέγεται καλῶς καὶ τί οὐ καλῶς. Τὸ μὲν [e] οὖν ἕτερον εἶναι τὸν λόγον τὸν ἄνευ τῆς ὕλης καὶ τὸν ἐν τῇ ὕλῃ τῆς μορφῆς καλῶς τε λέγεται, καὶ [f] ἔστω [g] τοῦτ' ἀληθές. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον οὐδεμία ἀνάγκη 5 διὰ τοῦτο πλείους εἶναι κόσμους, οὐδ' ἐνδέχεται γενέσθαι πλείους, εἴπερ οὗτος ἐξ ἁπάσης ἐστὶ τῆς ὕλης, [h] ὥσπερ ἔστιν. Ὧδὶ δὲ μᾶλλον [i] ἴσως [k] τὸ λεγόμενον ἔσται δῆλον. Εἰ [l] γάρ ἐστιν ἡ γρυπότης καμπυλότης ἐν ῥινὶ ἢ σαρκί, καὶ ἔστιν ὕλη τῇ γρυπότητι ἡ σάρξ, εἰ ἐξ ἁπασῶν τῶν σαρκῶν μία γένοιτο σὰρξ καὶ ὑπάρξειεν ταύτῃ τὸ γρυπόν, οὐθὲν [m] ἂν ἄλλ' οὔτ' εἴη γρυπὸν οὔτ' ἐνδέχοιτο γενέσθαι. Ὁμοίως 6 δὲ καὶ [n] εἰ τῷ ἀνθρώπῳ [o] ἐστὶν ὕλη σάρκες καὶ ὀστᾶ, εἰ ἐκ πάσης τῆς σαρκὸς [p] καὶ πάντων τῶν ὀστῶν ἄνθρωπος γένοιτο ἀδυνάτων ὄντων διαλυθῆναι, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο [q] εἶναι ἄλλον ἄνθρωπον. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ὅλως γὰρ ὅσων ἐστὶν ἡ οὐσία ἐν ὑποκειμένῃ [r] τινὶ ὕλῃ, τούτων [s] οὐδὲν ἐνδέχεται [t] γενέσθαι μὴ ὑπαρχούσης [v] τινὸς ὕλης. Ὁ δ' οὐρανὸς ἔστι μὲν τῶν καθ' [w] ἕκαστα καὶ τῶν ἐκ τῆς 7 ὕλης· ἀλλ' εἰ μὴ ἐκ μορίου αὐτῆς συνέστηκεν ἀλλ' ἐξ ἁπάσης, τὸ μὲν εἶναι αὐτῷ οὐρανῷ καὶ τῷδε τῷ οὐρανῷ ἕτερόν ἐστιν, οὐ μέντοι οὔτ' [x] ἂν εἴη ἄλλος οὔτ' ἂν ἐνδέχοιτο γενέσθαι πλείους διὰ τὸ πᾶσαν τὴν ὕλην [y] περιειληφέναι τοῦτον. Λείπεται ἄρα [z] τοῦτο δεῖξαι, [a] ὅτι ἐξ ἅπαντος τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ αἰσθητοῦ συνέστηκε σώματος. Εἴπωμεν δὲ πρῶτον τί λέγομεν εἶναι τὸν οὐρανὸν καὶ ποσαχῶς, ἵνα μᾶλλον ἡμῖν δῆλον γένηται τὸ ζητούμενον. Ἕνα μὲν οὖν τρόπον οὐρανὸν λέγομεν τὴν οὐσίαν τὴν τῆς ἐσχάτης τοῦ παντὸς περιφορᾶς, ἢ σῶμα φυσικὸν τὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ περιφορᾷ τοῦ 8

[e] οὖν om. E. [f] ἔστι H.M. [g] τοῦτ' om. H. [h] ὥσπερ καὶ ἔστιν F. [i] ἴσως om. F.H. [k] ἔσται τὸ λεγόμενον F.H. [l] γάρ] περ L. [m] ἂν om. E.L.M. [n] εἰ ἐν τῷ F. [o] ὕλη ἐστὶ H.M. [p] καὶ ἐκ π. L.M. [q] ἄλλον εἶναι H.L.M. [r] ὕλῃ τινὶ F, τῇ ὕλῃ H. [s] οὐδὲν ἐνδ.] ἐνδ. μηδὲν F. [t] γίγνεσθαι E.L. [v] τινὸς om. E. [w] ἕκαστον M. [x] ἂν ante εἴη om. E. [y] προειληφέναι L. [z] τοῦτο] αὐτὸ τοῦτο F.H.M. [a] διότι E.

παντός· [b] εἰώθαμεν γὰρ τὸ ἔσχατον καὶ τὸ ἄνω μάλιστα καλεῖν οὐρανόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεῖον [c] πᾶν ἱδρῦσθαί φαμεν. Ἄλλον δ' αὖ [d] τρόπον τὸ συνεχὲς σῶμα τῇ ἐσχάτῃ περιφορᾷ τοῦ παντός, ἐν ᾧ σελήνη καὶ ἥλιος καὶ ἔνια τῶν
9 ἄστρων· καὶ γὰρ ταῦτα ἐν τῷ οὐρανῷ εἶναί φαμεν. Ἔτι δ' ἄλλως λέγομεν οὐρανὸν τὸ περιεχόμενον σῶμα ὑπὸ τῆς ἐσχάτης περιφορᾶς· τὸ γὰρ ὅλον καὶ τὸ πᾶν εἰώθαμεν λέγειν οὐρανόν. Τριχῶς δὴ λεγομένου [e] τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὅλον τὸ ὑπὸ τῆς ἐσχάτης περιεχόμενον περιφορᾶς ἐξ ἅπαντος ἀνάγκη συνεστάναι τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ αἰσθητοῦ σώματος διὰ τὸ μήτ' εἶναι μηδὲν ἔξω σῶμα τοῦ οὐρανοῦ μήτ' ἐνδέ-
10 χεσθαι γενέσθαι. Εἰ γὰρ ἔστιν ἔξω τῆς ἐσχάτης περιφορᾶς σῶμα φυσικόν, [f] ἀνάγκη αὐτὸ ἤτοι τῶν ἁπλῶν εἶναι σωμάτων ἢ τῶν συνθέτων, καὶ ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν ἔχειν. Τῶν μὲν οὖν ἁπλῶν οὐθὲν ἂν εἴη. Τὸ [g] μὲν γὰρ κύκλῳ φερόμενον δέδεικται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται μεταλλάξαι τὸν [h] αὐτοῦ τόπον. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ [i] ἀπὸ [k] τοῦ μέσου
11 δυνατόν, οὐδὲ τὸ ὑφιστάμενον. Κατὰ φύσιν μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴησαν (ἄλλοι γὰρ αὐτῶν οἰκεῖοι τόποι), παρὰ φύσιν δ' εἴπερ εἰσίν, ἄλλῳ τινὶ ἔσται κατὰ φύσιν ὁ ἔξω τόπος· [l] τὸν γὰρ τούτῳ παρὰ φύσιν [m] ἀναγκαῖον ἄλλῳ εἶναι κατὰ φύσιν. Ἀλλ' οὐκ ἦν ἄλλο σῶμα παρὰ ταῦτα. Οὐκ [n] ἄρ' [o] ἐστὶ δυνατὸν οὐθὲν τῶν ἁπλῶν ἔξω εἶναι τοῦ οὐρανοῦ σῶμα. Εἰ δὲ μὴ τῶν ἁπλῶν, οὐδὲ τῶν μικτῶν· ἀνάγκη γὰρ εἶναι καὶ
12 τὰ ἁπλᾶ τοῦ μικτοῦ ὄντος. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ γενέσθαι δυνατόν· ἤτοι γὰρ [p] κατὰ φύσιν [q] ἔσται ἢ παρὰ φύσιν, καὶ [r] ἢ ἁπλοῦν ἢ μικτόν, ὥστε πάλιν ὁ αὐτὸς ἥξει λόγος· οὐθὲν γὰρ διαφέρει σκοπεῖν εἰ ἔστιν ἢ [s] εἰ γενέσθαι δυνατόν. Φανερὸν τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὔτ' ἔστιν ἔξω οὔτ' [t] ἐγχωρεῖ

[b] εἰώθαμεν—τοῦ παντός om. L. [c] πᾶν] περὶ H. [d] τρόπον φαμὲν τὸ M. [e] τοῦ παντὸς οὐρανοῦ F.H.M. [f] ἀναγκαῖον H. [g] μὲν om. E. [h] ἑαυτοῦ L.M. [i] ἐπὶ pr. E. [k] τοῦ] τοῦδε τοῦ F. [l] τὸν] τὸ μὲν F. [m] ἄλλῳ ἀναγκαῖον F. [n] ἄρ'] ἔτι F. [o] ἔσται E. [p] παρὰ φ. ἢ κατὰ φ. (omisso ἔσται) F. [q] ἔσται ἢ παρὰ φύσιν om. E. [r] ἢ post καὶ om. E. [s] εἰ post ἢ om. F.H. [t] ἐνδέχεται F.

γενέσθαι σώματος [v] ὄγκον οὐθενός· ἐξ ἁπάσης [w] γάρ [x] ἐστι τῆς οἰκείας ὕλης ὁ πᾶς κόσμος· ὕλη γὰρ ἦν αὐτῷ τὸ φυσικὸν σῶμα καὶ αἰσθητόν. Ὥστ' οὔτε νῦν εἰσὶ [y] πλείους οὐρανοὶ 13 οὔτ' ἐγένοντο, οὔτ' ἐνδέχεται [z] γενέσθαι πλείους· ἀλλ' εἷς [a] καὶ μόνος [b] καὶ τέλειος οὗτος οὐρανός ἐστιν. Ἅμα δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ τόπος οὐδὲ κενὸν οὐδὲ χρόνος ἐστὶν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ· ἐν [c] ἅπαντι γὰρ [d] τόπῳ δυνατὸν ὑπάρξαι σῶμα· κενὸν δ' εἶναί φασιν ἐν ᾧ μὴ [e] ἐνυπάρχει σῶμα, δυνατὸν δ' [f] ἐστὶ γενέσθαι· [g] χρόνος δὲ ἀριθμὸς κινήσεως· κίνησις δ' ἄνευ φυσικοῦ σώματος οὐκ ἔστιν. Ἔξω δὲ τοῦ οὐρανοῦ [h] δέδεικται ὅτι οὔτ' ἔστιν οὔτ' ἐνδέχεται γενέσθαι σῶμα. Φανερὸν 14 ἄρα ὅτι οὔτε τόπος οὔτε κενὸν οὔτε χρόνος ἐστὶν [i] ἔξωθεν· διόπερ οὔτ' ἐν τόπῳ τἀκεῖ πέφυκεν, οὔτε χρόνος αὐτὰ ποιεῖ γηράσκειν, οὐδ' ἐστὶν οὐδενὸς οὐδεμία μεταβολὴ τῶν ὑπὲρ τὴν ἐξωτάτω τεταγμένων [k] φοράν, ἀλλ' ἀναλλοίωτα καὶ ἀπαθῆ τὴν ἀρίστην ἔχοντα ζωὴν καὶ τὴν αὐταρκεστάτην διατελεῖ τὸν ἅπαντα αἰῶνα. Καὶ γὰρ τοῦτο τοὔνομα θείως ἔφθεγκται παρὰ τῶν ἀρχαίων. Τὸ γὰρ τέλος τὸ περιέχον τὸν 15 τῆς ἑκάστου ζωῆς χρόνον, οὗ μηθὲν ἔξω κατὰ φύσιν, αἰὼν ἑκάστου κέκληται. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ τὸ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ τέλος καὶ τὸ τὸν [l] πάντα χρόνον [m] καὶ τὴν ἀπειρίαν περιέχον τέλος αἰών ἐστιν, ἀπὸ τοῦ [n] ἀεὶ εἶναι εἰληφὼς τὴν ἐπωνυμίαν, ἀθάνατος καὶ θεῖος. Ὅθεν καὶ τοῖς 16 ἄλλοις ἐξήρτηται, τοῖς μὲν ἀκριβέστερον τοῖς δ' [o] ἀμαυρῶς, τὸ εἶναί τε καὶ ζῆν. [p] Καὶ [q] γὰρ καθάπερ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις φιλοσοφήμασι περὶ τὰ θεῖα πολλάκις προφαίνεται τοῖς λόγοις ὅτι τὸ θεῖον ἀμετάβλητον ἀναγκαῖον εἶναι πᾶν τὸ πρῶτον καὶ ἀκρότατον· [r] ὃ οὕτως ἔχον μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις.

[v] ὄγκου M. [w] γάρ] ἄρ' H.M. [x] ἐστιν ante ὁ M. [y] πλείους οἱ οὐρανοὶ F. [z] πλείους γενέσθαι M. [a] καὶ om. F. [b] οὗτος καὶ τέλειος M. [c] παντὶ H. [d] τόπῳ om. pr. F. [e] ἐνυπάρχειν E, ὑπάρχει F.H.M. [f] ἐστὶ om. E.L. [g] ἔστι δὲ χρόνος L, χρόνος δέ ἐστιν F.M. [h] ἀποδέδεικται M. [i] ἔξω F.H. [k] περιφοράν M. [l] ἅπαντα F.H.L.M. [m] καὶ τὸ τὴν F.M. [n] αἰεὶ L. [o] ἀμαυρότερον L.M. [p] καθάπερ γὰρ, omissa καί, H. [q] γὰρ om. corr. F. [r] ὃ om. E.

17 Οὔτε γὰρ ἄλλο κρεῖττόν ἐστιν ὅ τι [s] κινήσει ([t] ἐκεῖνο γὰρ [v] ἂν εἴη θειότερον) οὔτ' ἔχει φαῦλον οὐθέν, οὔτ' ἐνδεὲς τῶν αὐτοῦ καλῶν οὐδενός ἐστιν. Καὶ ἄπαυστον δὴ κίνησιν κινεῖται εὐλόγως· [w] πάντα [x] γὰρ παύεται κινούμενα, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον· τοῦ δὲ κύκλῳ σώματος [y] ὁ αὐτὸς τόπος ὅθεν ἤρξατο καὶ εἰς [z] ὃν τελευτᾷ.

10 Τούτων [a] δὲ διωρισμένων λέγωμεν μετὰ ταῦτα πότερον [b] ἀγένητος ἢ γενητὸς καὶ ἄφθαρτος ἢ φθαρτός, διεξελθόντες πρότερον τὰς τῶν ἄλλων ὑπολήψεις· αἱ γὰρ τῶν ἐναντίων ἀποδείξεις ἀπορίαι [c] περὶ τῶν ἐναντίων εἰσίν. Ἅμα δὲ καὶ μᾶλλον ἂν εἴη πιστὰ τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι προακηκοόσι τὰ τῶν [d] ἀμφισβητούντων λόγων δικαιώματα· τὸ γὰρ [e] ἐρήμην καταδικάζεσθαι δοκεῖν ἧττον ἂν ἡμῖν [f] ὑπάρχοι· καὶ γὰρ δεῖ διαιτητὰς ἀλλ' οὐκ ἀντιδίκους εἶναι τοὺς μέλλοντας [g] τἀ-
2 ληθὲς κρίνειν ἱκανῶς. Γενόμενον μὲν οὖν ἅπαντες εἶναί φασιν, ἀλλὰ γενόμενον οἱ μὲν ἀΐδιον, οἱ δὲ φθαρτὸν ὥσπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν [h] φύσει συνισταμένων, οἱ δ' ἐναλλὰξ ὁτὲ μὲν οὕτως [i] ὁτὲ δὲ ἄλλως ἔχειν φθειρόμενον, καὶ τοῦτο [k] ἀεὶ διατελεῖν οὕτως, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ
3 Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος. Τὸ μὲν οὖν γενέσθαι μὲν ἀΐδιον δ' ὅμως [l] εἶναι φάναι τῶν ἀδυνάτων. Μόνα γὰρ ταῦτα θετέον εὐλόγως ὅσα ἐπὶ πολλῶν ἢ πάντων ὁρῶμεν ὑπάρχοντα, περὶ δὲ τούτου συμβαίνει τοὐναντίον· ἅπαντα γὰρ τὰ γινό-
4 μενα καὶ φθειρόμενα φαίνεται. Ἔτι δὲ τὸ μὴ ἔχον ἀρχὴν τοῦ ὡδὶ ἔχειν, ἀλλ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν πρότερον τὸν ἅπαντα αἰῶνα, ἀδύνατον καὶ μεταβάλλειν· ἔσται γάρ τι αἴτιον, ὃ εἰ [m] ὑπῆρχε πρότερον, δυνατὸν [n] ἂν ἦν ἄλλως ἔχειν [o] τὸ ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν. Εἰ [p] δὲ πρότερον ἐξ ἄλλως ἐχόντων συν-

[s] κινήσειεν F. [t] κεῖνο E. [v] ἂν om. F. [w] ἅπαντα F.H.M. [x] γὰρ δὴ π. F. [y] ὁ αὐτὸς τόπος om. pr. F. [z] ὃ F. [a] δὲ om. F. [b] ἀγέννητος ἢ γεννητὸς F.H.L. [c] περὶ om. corr. F. [d] ἀμφισβητουμένων L. [e] ἠρέμην E. [f] ὑπάρχῃ H. [g] τἀληθῆ M. [h] φύσει om. E.H.L.M. [i] ἔχειν ὅτε δὲ ἄλλως H. [k] αἰεὶ L, om. H. [l] εἶναι om. M, post φάναι ponit H. [m] πρότερον ὑπῆρχε F. [n] ἂν om. F. [o] τὸ—ἔχειν om. H. et corr. E. [p] δὴ E.

έστη ὁ κόσμος, εἰ μὲν ἀεὶ οὕτως ἐχόντων καὶ ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐκ ἂν [q] ἐγένετο. Εἰ δὲ γέγονεν, ἀνάγκη δηλονότι 5 κἀκεῖνα δυνατὰ εἶναι ἄλλως ἔχειν καὶ μὴ ἀεὶ οὕτως ἔχειν, ὥστε καὶ συνεστῶτα διαλυθήσεται [r] καὶ διαλελυμένα συνέστη ἔμπροσθεν, καὶ τοῦτ' ἀπειράκις ἢ οὕτως [s] εἶχεν ἢ δυνατὸν [t] ἦν. Εἰ δὲ τοῦτ', οὐκ ἂν εἴη ἄφθαρτος, οὔτ' εἰ ἄλλως [v] εἶχέ ποτε οὔτ' εἰ δυνατὸν ἄλλως ἔχειν. Ἣν δέ τινες βοήθειαν [w] ἐπι- 6 χειροῦσι φέρειν ἑαυτοῖς τῶν λεγόντων ἄφθαρτον μὲν εἶναι γενόμενον δέ, οὐκ ἔστιν [x] ἀληθής· ὁμοίως γάρ [y] φασι τοῖς τὰ διαγράμματα γράφουσι καὶ σφᾶς εἰρηκέναι περὶ τῆς γενέσεως, οὐχ ὡς γενομένου ποτέ, ἀλλὰ διδασκαλίας χάριν ὡς μᾶλλον γνωριζόντων, ὥσπερ τὸ διάγραμμα [z] γιγνόμενον θεασαμένους. Τοῦτο δ' ἐστίν, ὥσπερ λέγομεν, οὐ τὸ αὐτό· 7 ἐν [a] μὲν γὰρ τῇ ποιήσει τῶν διαγραμμάτων πάντων τεθέντων εἶναι ἅμα [b] τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ἐν δὲ ταῖς τούτων ἀποδείξεσιν οὐ ταὐτόν. Ἀλλ' ἀδύνατον· τὰ γὰρ λαμβανόμενα 8 πρότερον καὶ ὕστερον ὑπεναντία ἐστίν· ἐξ ἀτάκτων γάρ [c] ποτε τεταγμένα γενέσθαι φασίν, ἅμα δὲ [d] τὸ αὐτὸ ἄτακτον εἶναι καὶ τεταγμένον ἀδύνατον, ἀλλ' [e] ἀνάγκη γένεσιν εἶναι τὴν χωρίζουσαν καὶ χρόνον· ἐν δὲ τοῖς διαγράμμασιν οὐδὲν τῷ χρόνῳ κεχώρισται. Ὅτι μὲν οὖν [f] ἀδύνατον αὐτὸν ἅμ' ἀΐδιον εἶναι καὶ γενέσθαι, φανερόν. Τὸ δ' ἐναλλὰξ συνι- 9 στάναι καὶ διαλύειν οὐθὲν ἀλλοιότερον ποιεῖν ἐστὶν ἢ τὸ κατασκευάζειν αὐτὸν ἀΐδιον μὲν ἀλλὰ μεταβάλλοντα τὴν μορφήν, ὥσπερ εἴ τις ἐκ παιδὸς ἄνδρα γινόμενον καὶ ἐξ ἀνδρὸς παῖδα ὁτὲ μὲν φθείρεσθαι ὁτὲ δ' εἶναι οἴοιτο· δῆλον γὰρ ὅτι [g] καὶ εἰς ἄλληλα τῶν στοιχείων συνιόντων οὐχ ἡ τυχοῦσα τάξις γίγνεται καὶ σύστασις, ἀλλ' ἡ αὐτή, ἄλλως τε καὶ κατὰ τοὺς τοῦτον τὸν λόγον εἰρηκότας, οἳ τῆς διαθέσεως

[q] ἐγίγνετο L. [r] καὶ δ.] εἰ καὶ δ. H. [s] ἔσχεν F. [t] ἦν] ἂν ἦν F. [v] ἔσχε L.M. [w] ἐπιχειροῦσιν ἐπιφέρειν F.H, ἐπιφέρειν ἐπιχειροῦσιν M. [x] ἀληθές M. [y] φησι L. [z] γενόμενον H. [a] μὲν om. M. [b] ταὐτὸν H. [c] ποτε] τὰ H, om. E. [d] τὸ αὐτὸ om. E.H. [e] ἀνάγκη om. E. [f] ἅμ' αὐτὸν ἀδύνατον εἶναι ἀΐδιον H, ἀδύνατον ἅμ' ἀΐδιον αὐτὸν εἶναι F. [g] καὶ om. F.

10 ἑκατέρας αἰτιῶνται τὸ ἐναντίον. Ὥστ' εἰ τὸ ὅλον σῶμα συνεχὲς ὂν ὁτὲ μὲν οὕτως ὁτὲ δ' ἐκείνως διατίθεται καὶ διακεκόσμηται, ἡ δὲ τοῦ ὅλου σύστασίς ἐστι κόσμος καὶ οὐρανός, οὐκ ἂν ὁ κόσμος γίγνοιτο καὶ φθείροιτο, ἀλλ' αἱ διαθέσεις
11 αὐτοῦ. Τὸ δ' ὅλως [h] γενόμενον φθαρῆναι καὶ μὴ ἀνακάμπτειν ὄντος μὲν ἑνὸς ἀδύνατόν ἐστιν· πρὶν γὰρ γενέσθαι ἀεὶ ὑπῆρχεν ἡ [i] πρὸ αὐτοῦ σύστασις, ἣν μὴ γενομένην οὐχ οἷόν τ' εἶναί φαμεν μεταβάλλειν· ἀπείρων δ' [k] ὄντων ἐνδέχεται
12 μᾶλλον. [l] Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο πότερον ἀδύνατον ἢ δυνατόν, ἔσται δῆλον ἐκ τῶν ὕστερον· εἰσὶ γάρ τινες οἷς ἐνδέχεσθαι δοκεῖ καὶ [m] ἀγένητόν τι ὂν φθαρῆναι καὶ γενόμενον ἄφθαρτον διατελεῖν, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ· ἐκεῖ γάρ [n] φησι τὸν οὐρανὸν γενέσθαι μέν, [o] οὐ [p] μὴν ἀλλ' ἔσεσθαί γε [q] τὸν [r] ἀεὶ χρόνον. Πρὸς οὓς [s] φυσικῶς μὲν περὶ [t] τοῦ οὐρανοῦ [v] μόνον εἴρηται, καθόλου [w] δὲ [x] περὶ [y] ἅπαντος σκεψαμένοις ἔσται καὶ περὶ τούτου δῆλον.

11 Πρῶτον δὲ διαιρετέον πῶς ἀγένητα [z] καὶ γενητά [a] φαμεν καὶ φθαρτὰ [b] καὶ ἄφθαρτα· πολλαχῶς γὰρ λεγομένων, [c] κἂν μηδὲν διαφέρῃ πρὸς τὸν λόγον, ἀνάγκη τὴν διάνοιαν ἀορίστως ἔχειν, ἄν τις τῷ διαιρουμένῳ πολλαχῶς ὡς ἀδιαιρέτῳ χρῆται· [d] ἄδηλον γὰρ κατὰ ποίαν φύσιν [e] αὐτῷ συμβαίνει
2 τὸ λεχθέν. Λέγεται δ' [f] ἀγένητον ἕνα [g] μὲν τρόπον ἐὰν ᾖ τι νῦν πρότερον μὴ ὂν ἄνευ γενέσεως καὶ μεταβολῆς, καθάπερ ἔνιοι τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ κινεῖσθαι λέγουσιν· [h] οὐ γὰρ εἶναι γίνεσθαί φασιν ἁπτόμενον, [i] οὐδὲ κινούμενον. Ἕνα δ' εἴ τι ἐνδεχόμενον [k] γίνεσθαι ἢ γενέσθαι μή ἐστιν· ὁμοίως γὰρ καὶ

[h] γινόμενον F. [i] πρὸς αὐτοὺς E. [k] ὄντων κόσμων ἐνδέχεται M, ὄντων τῶν κόσμων ἐνδέχεται H.L. [l] ἀλλὰ μὴν] οὐ μὴν ἀλλὰ F.H.M. [m] ἀγέννητον E. [n] φησιν ὁ τίμαιος τὸν F.M. [o] οὐ] ἀλλ' οὐ pr. F. [p] μὴν] μὴν φθαρτὸν F.M. [q] τὸν] τὸν λοιπὸν F.H.L.M. [r] ἀεὶ om. F. [s] φυσικῶς—εἴρηται om. E. [t] τοῦ om. H. cum corr. F. et rc. E. [v] μόνου margo F: pr. enim om. [w] δὲ om. pr. E. [x] περὶ om. corr. F. [y] παντὸς ἐπισκεψαμένοις H. [z] καὶ γενητὰ om. E. [a] λέγομεν H. [b] καὶ ἄφθαρτα om. E. [c] καὶ E. [d] δῆλον E. [e] αὐτῶν E.F.H.M. [f] ἀγέννητον E. [g] μὲν τὸν τρόπον M. [h] οὐ] οὐδὲ F. [i] οὐδὲ] οὐδὲ καὶ F. [k] γίνεσθαι ἢ om. E.

τοῦτο ἀγένητον, ὅτι ἐνδέχεται γενέσθαι. Ἕνα δ᾽ εἴ τι ὅλως 3 ἀδύνατον γενέσθαι, ὥσθ᾽ ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή. Τὸ δ᾽ ἀδύνατον λέγεται διχῶς· ἢ γὰρ [l] τῷ μὴ ἀληθὲς εἶναι εἰπεῖν ὅτι γένοιτ᾽ ἄν, ἢ [m] τῷ μὴ ῥᾳδίως μηδὲ ταχὺ ἢ καλῶς. Τὸν 4 αὐτὸν δὲ τρόπον [n] καὶ τὸ γενητὸν ἕνα μὲν εἰ μὴ ὂν πρότερον ὕστερον ἔστιν, εἴτε [o] γενόμενον εἴτ᾽ ἄνευ τοῦ γίνεσθαι, ὁτὲ μὲν μὴ ὄν, πάλιν δ᾽ ὄν· ἕνα δ᾽ εἰ δυνατόν, εἴτε τῷ ἀληθεῖ διορισθέντος τοῦ δυνατοῦ εἴτε τῷ ῥᾳδίως· ἕνα δ᾽ ἐὰν [p] ἡ γένεσις αὐτοῦ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, εἴτ᾽ ἤδη ὄντος, διὰ τοῦ γίνεσθαι δ᾽ ὄντος, εἴτε καὶ μήπω ὄντος, ἀλλ᾽ ἐνδεχομένου. [q] Καὶ 5 φθαρτὸν δὲ καὶ ἄφθαρτον ὡσαύτως· εἴτε γὰρ πρότερόν τι ὂν ὕστερον [r] ἢ μή ἐστιν ἢ [s] ἐνδέχεται μὴ εἶναι, φθαρτὸν εἶναί φαμεν, [t] εἴτε φθειρόμενόν ποτε καὶ μεταβάλλον, [v] εἴτε μή. Ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ τὸ διὰ τοῦ φθείρεσθαι ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι [w] φθαρτὸν εἶναί φαμεν, καὶ ἔτι ἄλλως τὸ ῥᾳδίως φθειρόμενον, ὃ εἴποι ἄν τις εὔφθαρτον. Καὶ περὶ τοῦ ἀφθάρτου ὁ αὐτὸς 6 λόγος· ἢ γὰρ τὸ ἄνευ φθορᾶς ὁτὲ μὲν ὂν ὁτὲ δὲ μὴ ὄν, οἷον τὰς ἁφάς, ὅτι ἄνευ τοῦ φθείρεσθαι πρότερον οὖσαι ὕστερον οὐκ εἰσίν, ἢ τὸ ὂν μὲν [x] δυνατὸν δὲ μὴ εἶναι, [y] ἢ οὐκ ἐσόμενόν ποτε, νῦν δ᾽ ὄν· σὺ γὰρ [z] εἶ, καὶ ἡ ἁφὴ νῦν· ἀλλ᾽ ὅμως [a] φθαρτόν, ὅτι [b] ἔσται ποτὲ [c] ὅτε οὐκ ἀληθές [d] σε εἰπεῖν ὅτι εἶ, οὐδὲ [e] ταῦτα ἅπτεσθαι. Τὸ δὲ μάλιστα κυρίως, τὸ ὂν 7 μέν, ἀδύνατον δὲ φθαρῆναι οὕτως ὥστε νῦν ὂν ὕστερον μὴ εἶναι ἢ [f] ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι, ἢ καὶ τὸ μήπω ἐφθαρμένον, [g] ὂν [h] δέ, ἐνδεχόμενον δ᾽ ὕστερον μὴ εἶναι. Λέγεται δ᾽ ἄφθαρτον καὶ τὸ μὴ ῥᾳδίως φθειρόμενον. Εἰ [i] δὴ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, 8 σκεπτέον πῶς λέγομεν τὸ δυνατὸν [k] καὶ ἀδύνατον· τό τε

[l] τῷ] τὸ F.M. [m] τῷ] τὸ F. [n] καὶ τὸ] κατὰ E. [o] γιγνόμενον E.L.M. [p] ἡ] ἢ ἡ H. [q] καὶ ante φθ. om. E. [r] ἢ post ὕστ. om. L. [s] μὴ εἶναι ἐνδέχεται E.L. [t] εἴτε—εἶναί φαμεν om. M. [v] εἴτε μή corr. E. [w] φαμεν εἶναι φθαρτόν H. [x] ἀδύνατον δὲ L, καὶ δυνατὸν δὲ E, καὶ δυνατὸν H. [y] ἢ καὶ οὐκ L. [z] εἶ νῦν καὶ F. [a] φθαρτοὶ M. [b] ἔστιν E.L. [c] ὅτι L.M, om. E. [d] σε om. H. et corr. E. [e] ταύτην M. [f] ἐνδέχεσθαι—ἢ καὶ om. H. [g] ὂν om. E. [h] δέ om. F.H.L.M. [i] δὲ E.L. [k] καὶ τὸ ἀδ. F.H.

γὰρ κυριώτατα λεγόμενον ἄφθαρτον [l] τῷ μὴ δύνασθαι [m] φθαρῆναι ἄν, μηδ' ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή· [n] λέγεται δὲ καὶ τὸ ἀγένητον τὸ ἀδύνατον, καὶ [o] τὸ μὴ δυνάμενον γενέσθαι οὕτως [p] ὥστε πρότερον μὲν μὴ εἶναι ὕστερον δὲ εἶναι, οἷον [q] τὴν διάμετρον σύμμετρον.
9 Εἰ δή τι δύναται κινηθῆναι στάδια ἑκατὸν ἢ ἆραι βάρος, ἀεὶ πρὸς τὸ πλεῖστον λέγομεν, οἷον τάλαντα ἆραι ἑκατὸν ἢ στάδια βαδίσαι ἑκατόν (καίτοι καὶ τὰ μόρια δύναται τὰ ἐντός, εἴπερ καὶ τὴν ὑπεροχήν), ὡς δέον ὁρίζεσθαι πρὸς τὸ τέλος καὶ [r] τὴν ὑπεροχὴν τὴν δύναμιν.
10 Ἀνάγκη μὲν οὖν τὸ δυνατὸν καθ' ὑπεροχὴν τοσαδὶ καὶ τὰ ἐντὸς δύνασθαι, οἷον εἰ τάλαντα [s] ἑκατὸν ἆραι, καὶ δύο, [t] κἂν εἰ στάδια ἑκατόν, καὶ δύο δύνασθαι βαδίσαι. Ἡ δὲ δύναμις τῆς ὑπεροχῆς ἐστίν· κἂν εἴ τι ἀδύνατον τοσονδὶ καθ' ὑπερβολὴν εἰπόντων, καὶ τὰ πλείω ἀδύνατον, οἷον ὁ χίλια [v] βαδίσαι στάδια μὴ δυνάμενος δῆλον ὅτι καὶ χίλια καὶ ἕν.
11 Μηθὲν δ' [w] ἡμᾶς παρενοχλείτω· διωρίσθω γὰρ κατὰ τῆς ὑπεροχῆς τὸ τέλος λεγόμενον τὸ κυρίως δυνατόν. Τάχα γὰρ [x] ἐνσταίη τις ἂν ὡς οὐκ ἀνάγκη τὸ λεχθέν· ὁ γὰρ ὁρῶν στάδιον [y] οὐ καὶ τὰ ἐντὸς ὄψεται μεγέθη, [z] ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον ὁ δυνάμενος [a] ἰδεῖν στιγμὴν ἢ ἀκοῦσαι [b] μικροῦ ψόφου καὶ τῶν μειζόνων ἕξει αἴσθησιν.
12 Ἀλλ' οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸν λόγον· διωρίσθω γὰρ ἤτοι ἐπὶ τῆς δυνάμεως ἢ ἐπὶ [c] τοῦ πράγματος ἡ ὑπερβολή. Τὸ γὰρ λεγόμενον δῆλον· ἡ μὲν γὰρ ὄψις ἡ τοῦ [d] ἐλάττονος [e] ὑπερέχει, ἡ δὲ ταχυτὴς ἡ τοῦ πλείονος.

12 Διωρισμένων δὲ τούτων λεκτέον [f] τὸ ἐφεξῆς. Εἰ δή ἐστιν ἔνια δυνατὰ [g] καὶ εἶναι καὶ μή, ἀνάγκη [h] χρόνον τινὰ ὡρίσθαι

[l] τῷ] τὸ M. [m] ἂν φθαρῆναι F.H.M. [n] λέγεται δὲ] λέγεται δὴ F.M. [o] τὸ ante μὴ om. E.F.M. [p] ὥσπερ E, ὡς M. [q] τὴν om. M. [r] τὴν ὑποχὴν E, τῆς ὑπεροχῆς L. [s] ἆραι ἑκατὸν H. [t] κἂν] καὶ H.M. [v] στάδια βαδίσαι H. [w] ἡμᾶς] ἡμᾶς τὸ τελευταῖον ὧν δύναται margo L. [x] ἂν ἐνσταίη τις L. [y] οὐ καὶ] οὐκ ἂν E.L, καὶ M. [z] ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ H. [a] ἰδεῖν ἢ στιγμὴν ἢ M. [b] σμικροῦ H. [c] τοῦ om. E. [d] ἐλάσσονος F. [e] ὑπερέχει—πλείονος om. pr. E. [f] τὸ om. M. [g] καὶ ante εἶναι om. M. [h] τινὰ χρόνον F.H.M.

τὸν πλεῖστον καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μή, λέγω δ' [i] ὂν δυνατὸν τὸ πρᾶγμα εἶναι καὶ [i] ὂν δυνατὸν μὴ εἶναι [k] καθ' ὁποιανοῦν κατηγορίαν, οἷον ἄνθρωπον ἢ λευκὸν ἢ τρίπηχυ ἢ [l] ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν τοιούτων. Εἰ γὰρ μὴ ἔσται ποσός τις, ἀλλ' ἀεὶ πλείων τοῦ προτεθέντος καὶ [m] οὐκ ἔστιν οὗ ἐλάττων, ἄπειρον ἔσται χρόνον [n] τὸ αὐτὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἄλλον ἄπειρον. Ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον. Ἀρχὴ δ' ἔστω ἐντεῦθεν· 2 τὸ γὰρ ἀδύνατον καὶ τὸ ψεῦδος οὐ [o] ταὐτὸ σημαίνει. Ἔστι δὲ τὸ ἀδύνατον καὶ [p] τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθὲς τὸ μὲν ἐξ ὑποθέσεως (λέγω δ', [q] οἷον τὸ τρίγωνον [r] ἀδύνατον δύο ὀρθὰς ἔχειν, εἰ τάδε, καὶ ἡ διάμετρος [s] σύμμετρος, [t] εἰ τάδε), ἔστι δ' ἁπλῶς καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα καὶ ψευδῆ καὶ ἀληθῆ. Οὐ δὴ [v] ταὐτόν ἐστι ψεῦδός [w] τέ [x] τι εἶναι ἁπλῶς 3 καὶ ἀδύνατον [y] ἁπλῶς· τὸ γάρ σε μὴ ἑστῶτα φάναι ἑστάναι ψεῦδος μέν, οὐκ ἀδύνατον δέ. [z] Ὁμοίως δὲ [a] καὶ τὸ τὸν κιθαρίζοντα [b] μὲν μὴ ᾄδοντα δὲ ᾄδειν φάναι ψεῦδος, ἀλλ' οὐκ ἀδύνατον. Τὸ δ' ἅμα ἑστάναι καὶ καθῆσθαι, καὶ τὴν διάμετρον [c] σύμμετρον [d] εἶναι, οὐ μόνον ψεῦδος ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον. [e] Οὐ δὴ ταὐτόν [f] ἐστιν ὑποθέσθαι ψεῦδος καὶ 4 ἀδύνατον. Συμβαίνει [g] δ' ἀδύνατον ἐξ ἀδυνάτου. Τοῦ μὲν οὖν [h] καθῆσθαι καὶ ἑστάναι ἅμα ἔχει τὴν δύναμιν, ὅτι [i] ὅτε ἔχει [k] ἐκείνην, καὶ τὴν ἑτέραν· ἀλλ' οὐχ ὥστε ἅμα καθῆσθαι καὶ ἑστάναι, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ χρόνῳ. Εἰ [l] δή τι ἄπειρον [m] χρόνον ἔχει πλειόνων δύναμιν, οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, ἀλλὰ τοῦθ' ἅμα. Ὥστ' εἴ τι ἄπειρον χρόνον [n] ὂν φθαρτόν 5 ἐστι, δύναμιν [o] ἔχοι ἂν τοῦ μὴ εἶναι. Εἰ δὴ ἄπειρον χρόνον

[i] ὃν F. [k] καθ' om. pr. E. [l] ἄλλο τι ὁτιοῦν F. [m] οὗ οὐκ ἔστιν F. [n] τὸ αὐτὸ om. E.H, in margine ponit F. [o] ταυτὸν M. [p] τὸ om. E. ter. [q] οἷον καὶ τὸ E.M. [r] ἀδύνατον om. E. [s] σύμμετρος om. E. [t] εἰ τάδε om. E.F.H.M. [v] ταυτό E.L. [w] τέ om. H. [x] τι om. F. [y] ἁπλῶς om. E. [z] ὁμοίως δὲ om. F.H. [a] καὶ τὸ om. E.L. [b] μὲν om. E.H.L. [c] σύμμετρον om. E. [d] εἶναι om. E.H. [e] οὐ δὴ—ἀδύνατον om. pr. F. [f] ἐστιν om. H. [g] δὴ H. [h] ἑστάναι καὶ καθῆσθαι H. [i] ὅτε om. H. [k] κείνην E. [l] δέ F.H.M. [m] χρόνων ἔχει M, ἔχει χρόνον F. [n] ὂν om. E. [o] ἔχει (supra posito οι) F.

[p] ἐστίν, [q] ἔστω ὑπάρχον ὃ δύναται [r] μὴ εἶναι. Ἅμα ἄρ' ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται κατ' ἐνέργειαν. Ψεῦδος μὲν οὖν συμβαίνοι ἄν, [s] ὅτι ψεῦδος ἐτέθη. Ἀλλ' εἰ μὴ ἀδύνατον [t] ἦν, 6 [v] οὐκ ἂν καὶ ἀδύνατον ἦν τὸ συμβαῖνον. Ἅπαν ἄρα τὸ ἀεὶ ὂν ἁπλῶς ἄφθαρτον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἀγένητον· [w] εἰ γὰρ γενητόν, ἔσται δυνατὸν χρόνον τινὰ μὴ εἶναι. Φθαρτὸν μὲν γάρ ἐστι τὸ πρότερον μὲν ὄν, νῦν δὲ μὴ ὂν ἢ ἐνδεχόμενόν ποτε ὕστερον μὴ εἶναι· γενητὸν δὲ ὃ ἐνδέχεται πρότερον μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ᾧ χρόνῳ δυνατὸν τὸ ἀεὶ ὄν. Ὥστε μὴ εἶναι οὔτ' ἄπειρον οὔτε πεπερασμένον· καὶ γὰρ τὸν πεπε-7 ρασμένον χρόνον δύναται εἶναι, εἴπερ καὶ τὸν ἄπειρον. Οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἀεί τε δύνασθαι εἶναι [x] καὶ μὴ εἶναι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν ἀπόφασιν, οἷον λέγω μὴ ἀεὶ εἶναι. Ἀδύνατον ἄρα καὶ ἀεὶ μέν τι εἶναι, φθαρτὸν δ' εἶναι. Ὁμοίως δ' οὐδὲ γενητόν. Δυοῖν γὰρ ὅροιν εἰ ἀδύνατον τὸ ὕστερον ἄνευ τοῦ προτέρου [y] ὑπάρξαι, [z] ἐκεῖνο δ' ἀδύνατον [a] ὑπάρξαι, καὶ τὸ ὕστερον. Ὥστ' εἰ τὸ ἀεὶ ὂν μὴ ἐνδέχεταί 8 ποτε μὴ εἶναι, ἀδύνατον καὶ γενητὸν εἶναι. Ἐπεὶ δ' [b] ἡ ἀπόφασις τοῦ μὲν ἀεὶ δυναμένου εἶναι τὸ [c] μὴ [d] ἀεὶ δυνάμενον εἶναι, [e] τὸ δ' ἀεὶ [f] δυνάμενον μὴ εἶναι [g] ἐναντίον, οὗ ἀπόφασις τὸ μὴ ἀεὶ [h] δυνάμενον μὴ εἶναι, ἀνάγκη τὰς ἀποφάσεις ἀμφοῖν τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, καὶ εἶναι μέσον τοῦ ἀεὶ ὄντος καὶ [i] τοῦ ἀεὶ μὴ ὄντος τὸ δυνάμενον εἶναι καὶ μὴ εἶναι· ἡ γὰρ 9 ἑκατέρου ἀπόφασίς ποτε ὑπάρξει, εἰ μὴ [k] εἴη [l] ἀεί. [m] Ὥστε καὶ τὸ μὴ ἀεὶ μὴ ὂν ἔσται ποτὲ καὶ οὐκ ἔσται, καὶ τὸ μὴ ἀεὶ δυνάμενον εἶναι δηλονότι, ἀλλά ποτε [n] ὄν· ὥστε καὶ μὴ εἶναι. Τὸ αὐτὸ ἄρ' [o] ἔσται δυνατὸν εἶναι καὶ μή, καὶ τοῦτ' ἔστιν

[p] ἐστίν om. E.H. [q] ἔσται E. [r] μὴ εἶναι om. E.L. [s] ὅτι] τι E. [t] ἦν om. H. [v] οὐκ—ἦν om. E. [w] εἰ γὰρ γενητόν om. E. [x] καὶ ἀεὶ μὴ F. [y] ὑπάρξειν M. [z] ἐκεῖνο δ'] εἰ ἐκεῖνο F. [a] ὑπάρχειν F.H.M. et corr. E. [b] ἡ om. E. [c] μηδ' M. [d] ἀεὶ—τὸ δ' om. E. [e] τοῦ H. [f] δυνατὸν E.H.L.M. [g] ἐναντίον, omisso οὗ, H. ἐναντίον—εἶναι in litura E. [h] δυνατὸν L. et rc. E. [i] τοῦ om. E. [k] εἴη om. H, post ἀεὶ ponunt F.L. [l] ἀεί. ὥστε καὶ τὸ μὴ om. E. [m] ὥστε καὶ] ὥστ' εἰ F.H.M. [n] ὂν om. E. [o] ἔσται τὸ δ. E.L.M.

ἀμφοῖν μέσον. Λόγος δὲ καθόλου ὅδε. Ἔστω [p] γὰρ τὸ Α καὶ τὸ Β μηδενὶ τῷ αὐτῷ δυνάμενα ὑπάρχειν, [q] ἅπαντι δὲ τὸ Α ἢ τὸ Γ καὶ τὸ Β ἢ [r] τὸ Δ. Ἀνάγκη δὴ ᾧ μήτε τὸ Α ὑπάρχει μήτε τὸ Β, παντὶ ὑπάρχειν [s] τὰ Γ Δ. Ἔστω [t] δὴ 10 τὸ Ε τὸ μεταξὺ τῶν Α Β· ἐναντίων γὰρ τὸ μηθέτερον μέσον. Τούτῳ δὴ ἀνάγκη ἄμφω ὑπάρχειν τό τε Γ καὶ τὸ Δ. Παντὶ γὰρ ἢ τὸ [v] Α ἢ τὸ Γ, ὥστε καὶ τῷ Ε· ἐπεὶ οὖν τὸ Α ἀδύνατον, τὸ Γ ὑπάρξει. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ Δ. Οὔτε δὴ τὸ ἀεὶ ὂν γενητὸν [w] οὐδὲ φθαρτόν, [x] οὔτε τὸ ἀεὶ μὴ ὄν. Δῆλον [y] δ' ὅτι καὶ εἰ γενητὸν ἢ φθαρτόν, οὐκ ἀΐδιον. Ἅμα γὰρ ἔσται δυνάμενον ἀεὶ εἶναι [z] καὶ δυνάμενον 11 μὴ ἀεὶ εἶναι· τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται πρότερον. Ἆρ' οὖν εἰ καὶ [a] ἀγένητον, ὂν δέ, τοῦτ' ἀνάγκη ἀΐδιον εἶναι; Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἄφθαρτον, ὂν δέ. Λέγω δὲ τὸ ἀγένητον [b] καὶ ἄφθαρτον τὰ κυρίως λεγόμενα, ἀγένητον μὲν [c] ὃ ἔστι νῦν, καὶ πρότερον οὐκ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν τὸ μὴ εἶναι, ἄφθαρτον δὲ ὃ νῦν ὂν ὕστερον μὴ ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν μὴ εἶναι. Ἢ [d] εἰ μὲν ταῦτα ἀλλήλοις [e] ἀκολουθεῖ καὶ τό τε ἀγένητον 12 ἄφθαρτον καὶ τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον, ἀνάγκη καὶ τὸ ἀΐδιον ἑκατέρῳ ἀκολουθεῖν, καὶ εἴτε [f] τι [g] ἀγένητον, ἀΐδιον, [h] εἴτε [i] τι ἄφθαρτον, [k] ἀΐδιον. Δῆλον δὲ [l] καὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῶν· καὶ [m] γὰρ ἀνάγκη, εἰ φθαρτόν, γενητόν. Ἢ γὰρ [n] ἀγένητον [o] ἢ γενητόν· εἰ [p] δὲ ἀγένητον, ἄφθαρτον ὑπόκειται. Καὶ εἰ γενητὸν [q] δή, φθαρτὸν ἀνάγκη· [r] ἢ γὰρ 13 φθαρτὸν ἢ ἄφθαρτον· ἀλλ' εἰ ἄφθαρτον, ἀγένητον ὑπέκειτο. Εἰ δὲ μὴ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις τὸ ἄφθαρτον καὶ [s] τὸ [t] ἀγένητον, οὐκ ἀνάγκη οὔτε τὸ ἀγένητον οὔτε τὸ

[p] γὰρ α καὶ β E. [q] παντὶ F. [r] τὸ ante Δ om M. [s] τὰ] τὸ F.M. [t] δὲ F. [v] γ ἢ τὸ α E.L. [w] οὐδὲ φθαρτόν—γενητὸν om. pr. F. [x] οὐδὲ F.L. [y] δ' om. L. [z] καὶ—εἶναι om. pr. E. [a] ἀγέννητον E. [b] καὶ τὸ ἄφθαρτον M. [c] ὃ δή ἐστι F. [d] εἰ om. E. [e] ἀκολουθοῦσι E.H.L. [f] τι om. E.F.L.M. [g] ἀΐδιον ἀγένητον F. [h] εἴτε] καὶ εἴτε M. [i] τι om. E.H.L.M. [k] ἀΐδιον om. E. [l] καὶ om. H. [m] γὰρ post καὶ om. pr. E. [n] ἀγέννητον E. [o] ἢ—ἀγένητον om. pr. E. [p] δὲ] γὰρ L. et rc. E. [q] δέ H.L. [r] ἢ γὰρ φθ. ἢ ἄφθαρτον om. pr. E. [s] τὸ post καὶ om. E.H.L. [t] ἀγέννητον L.

ἄφθαρτον ἀΐδιον εἶναι. Ὅτι δ' ἀνάγκη ἀκολουθεῖν, ἐκ τῶνδε φανερόν. Τὸ γὰρ γενητὸν καὶ [v] τὸ φθαρτὸν ἀκολουθοῦσιν 14 ἀλλήλοις. Δῆλον δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τῶν πρότερον· τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος καὶ τοῦ ἀεὶ μὴ ὄντος ἐστὶ μεταξὺ ᾧ μηθέτερον ἀκολουθεῖ, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ [w] γενητὸν καὶ φθαρτόν. Δυνατὸν γὰρ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ὡρισμένον χρόνον ἑκάτερον· λέγω δ' ἑκάτερον [x] καὶ εἶναι ποσόν τινα χρόνον καὶ μὴ εἶναι. Εἰ τοίνυν [y] ἐστί τι γενητὸν [z] ἢ φθαρτόν, ἀνάγκη τοῦτο 15 μεταξὺ εἶναι. Ἔστω γὰρ τὸ [a] Α τὸ ἀεὶ ὄν, τὸ δὲ Β τὸ ἀεὶ μὴ ὄν, τὸ δὲ Γ γενητόν, τὸ δὲ Δ φθαρτόν. Ἀνάγκη δὴ τὸ Γ μεταξὺ εἶναι [b] τοῦ Α καὶ τοῦ Β. Τῶν μὲν γὰρ οὐκ ἔστι χρόνος ἐπ' οὐδέτερον τὸ πέρας ἐν ᾧ [c] ἢ τὸ Α οὐκ ἦν ἢ τὸ Β ἦν· τῷ δὲ γενητῷ ἀνάγκη [d] ἢ ἐνεργείᾳ [e] εἶναι ἢ δυνάμει, τοῖς δὲ Α Β οὐδετέρως. Ποσὸν ἄρα τινὰ καὶ ὡρισμένον χρόνον 16 καὶ ἔσται καὶ πάλιν οὐκ ἔσται [f] τὸ Γ. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Δ [g] φθαρτοῦ. Γενητὸν ἄρα καὶ φθαρτὸν ἑκάτερον. Ἀκολουθοῦσιν ἄρα [h] ἀλλήλοις τὸ γενητὸν καὶ [i] τὸ φθαρτόν. Ἔστω δὴ τὸ ἐφ' ᾧ Ε ἀγένητον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Ζ γενητόν, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Η ἄφθαρτον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Θ φθαρτόν. [k] Τὰ [l] δὴ 17 Ζ Θ δέδεικται ὅτι [m] ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις. Ὅταν [n] δ' ᾖ οὕτω κείμενα ὡς ταῦτα, οἷον [o] τὸ μὲν Ζ καὶ [p] τὸ Θ ἀκολουθοῦντα, [q] τὸ δὲ Ε καὶ τὸ Ζ μηθενὶ τῷ αὐτῷ, [r] ἅπαντι δὲ θάτερον, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ Η Θ, ἀνάγκη [s] καὶ [t] τὰ [v] Ε Η ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις. [w] Ἔστω γὰρ τῷ Η τὸ Ε μὴ ἀκολουθοῦν. [x] Τὸ ἄρα Ζ ἀκολουθήσει· παντὶ γὰρ τὸ Ε ἢ τὸ Ζ. Ἀλλὰ μὴν ᾧ τὸ Ζ, καὶ τὸ Θ. Τῷ ἄρα Η τὸ Θ [y] ἀκολουθήσει. Ἀλλ'

[v] τὸ om. E.H.M. [w] γεννητὸν L. [x] καὶ om. L. [y] ἔστιν ἢ γενητόν τι M. [z] ἤ τι φθ. E. [a] Α—Β τὸ om. E. [b] τοῦ α καὶ β F.H, τῶν α β M. [c] ἢ om. E.F.L. [d] ἢ post ἀνάγκη om. E. [e] εἶναι om. E, post δυνάμει ponit L. [f] τὸ Γ om. E.L. [g] φθαρτοῦ om. E.L. [h] ἀλλήλοις post φθαρτόν M. [i] τὸ post καὶ om. F.H. [k] τὰ] τὸ M. [l] δὲ L. [m] ἀκολουθοῦσιν M. [n] δ' ᾖ] δὴ F.L. [o] τὸ μὲν] τὰ μὲν H.L. [p] τὸ Θ] τὰ θ H.L, θ F.M. [q] τὸ δὲ Ε καὶ τὸ] τὰ δὲ ε καὶ τὰ H.L. [r] ἅπαντα δὲ θάτερα M. [s] καὶ post ἀνάγκη om. L. [t] τὸ pr. F. [v] η ε E. [w] ἔστι M. [x] τὸ ζ ἄρα ἀκολουθεῖ E. [y] ἀκολουθεῖ M.

ὑπέκειτο ἀδύνατον εἶναι. Ὁ *δ' αὐτὸς λόγος καὶ ὅτι τὸ* Η 18 *τῷ* Ε. Ἀλλὰ *μὴν οὕτως ἔχει τὸ ἀγένητον, ἐφ'* [z] *ᾧ* Ε, *πρὸς τὸ γενητόν, ἐφ'* [a] *ᾧ* Ζ, *καὶ τὸ ἄφθαρτον, ἐφ'* [b] *ᾧ* Η, *πρὸς τὸ* [c] *φθαρτόν, ἐφ'* [b] *ᾧ* Θ. Τὸ [d] *δὴ φάναι μηδὲν κωλύειν γινόμενόν τι ἄφθαρτον εἶναι καὶ ἀγένητον ὂν φθαρῆναι, ἅπαξ ὑπαρχούσης τῷ μὲν τῆς γενέσεως τῷ δὲ τῆς φθορᾶς, ἀναιρεῖν ἐστὶ τῶν δεδομένων τι.* Ἢ *γὰρ ἄπειρον ἢ ποσόν τινα* 19 *ὡρισμένον χρόνον* [e] *δύναται ἅπαντα ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν, ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, καὶ τὸν ἄπειρον διὰ τοῦτο, ὅτι ὥρισταί πως ὁ ἄπειρος* [f] *χρόνος, οὗ οὐκ ἔστι πλείων.* Τὸ *δὲ πῇ ἄπειρον* [g] *οὔτ' ἄπειρον οὔθ' ὡρισμένον.* Ἔτι *τί μᾶλλον ἐπὶ τῷδε τῷ σημείῳ ἀεὶ ὂν πρότερον* [h] *ἐφθάρη ἢ μὴ ὂν ἄπειρον ἐγένετο;* Εἰ *γὰρ μηθὲν μᾶλλον, ἄπειρα δὲ τὰ σημεῖα, δῆλον* 20 *ὅτι ἄπειρον χρόνον ἦν τι γενητὸν καὶ φθαρτόν.* Δύναται *ἄρα μὴ εἶναι* [i] *τὸν ἄπειρον χρόνον· ἅμα* [k] *γὰρ ἕξει δύναμιν τοῦ μὴ εἶναι καὶ εἶναι, τὸ μὲν πρότερον, εἰ φθαρτόν, τὸ δ' ὕστερον, εἰ γενητόν.* Ὥστ' *ἐὰν ὑπάρχειν θῶμεν* [l] *ἀδύνατα, τὰ ἀντικείμενα ἅμα* [m] *ὑπάρχει.* Ἔτι *δὲ καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἐν* 21 *ἅπαντι σημείῳ ὑπάρξει, ὥστ' ἄπειρον χρόνον τοῦ μὴ εἶναι καὶ τοῦ εἶναι ἕξει δύναμιν· ἀλλὰ δέδεικται ὅτι ἀδύνατον* [n] *τοῦτο.* Ἔτι [o] *εἰ πρότερον ἡ δύναμις ὑπάρχει τῆς ἐνεργείας, ἅπανθ'* [p] *ὑπάρξει τὸν χρόνον, καὶ* [q] *ὂν ἀγένητον ἦν, καὶ μὴ ὂν τὸν ἄπειρον χρόνον, γίγνεσθαι* [r] *δὲ δυνάμενον.* Ἅμα [s] *δὴ οὐκ ἦν καὶ τοῦ εἶναι δύναμιν εἶχε, καὶ τοῦ τότε* 22 [t] *μὴ εἶναι καὶ ὕστερον ἄπειρον ἄρα χρόνον.* Φανερὸν *δὲ καὶ ἄλλως ὅτι ἀδύνατον φθαρτὸν ὂν μὴ φθαρῆναί ποτε·* [v] *ἀεὶ γὰρ* [w] *ἔσται ἅμα καὶ φθαρτὸν* [x] *καὶ ἄφθαρτον ἐντελεχείᾳ,*

[z] *ᾧ τὸ ε* L. [a] *ᾧ τὸ ζ* F.H.L. [b] *ᾧ—ᾧ*] *οὗ—οὗ* E.L. [c] *ἄφθαρτον* L. [d] *δὲ* F.H.M. [e] *δύνανται* F, *οὐ δύναται* E. [f] *χρόνος* om. E.M. [g] *οὔτ' ἄπειρον* om. pr. E. [h] *ἔφθαρται* M. [i] *τὸν* om. E.L. [k] *γὰρ*] *ἄρα* E.L. [l] *ἃ δύναται* F.M, *ἃ δύνανται* E.L. [m] *ὑπάρχει*, supra posito *ξ*, H. [n] *τοῦτο* om. H. [o] *εἰ*] *εἴπερ* F.H.M. [p] *ὑπάρχει* L. [q] *ὂν* H.L.M. [r] *δὲ* om. E.H.M. [s] *δὴ*] *δὲ* E.L.M. [t] *μὴ* om. E.F.L.M. [v] *ἀεὶ καὶ γὰρ* M. [w] *ἔσται τε ἅμα* F. [x] *καὶ ἄφθαρτον* om. pr. E.

ὥστε ἅμα ἔσται δυνατὸν ἀεί τε εἶναι καὶ μὴ ἀεί. Φθείρεται ἄρα ποτὲ τὸ [y] φθαρτόν, καὶ εἰ γενητόν, [z] γέγονεν· δυνατὸν
23 γὰρ [a] γεγονέναι, καὶ μὴ ἀεὶ [b] ἄρα εἶναι. Ἔστι δὲ καὶ [c] ὧδε θεωρῆσαι ὅτι ἀδύνατον ἢ γενόμενόν ποτε ἄφθαρτόν [d] τι διατελεῖν, ἢ ἀγένητον ὂν καὶ ἀεὶ πρότερον ὂν φθαρῆναι. Οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὔτ' ἄφθαρτον οὔτ' ἀγένητον οἷόν τ' εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ αὐτόματόν [e] ἐστι καὶ τὸ ἀπὸ τύχης παρὰ τὸ ἀεὶ καὶ [f] τὸ ὡς ἐπὶ [g] τὸ πολὺ ἢ ὂν ἢ [h] γινόμενον· τὸ δ' ἄπειρον χρόνον ἢ ἁπλῶς ἢ ἀπό τινος [i] χρόνου ἢ ἀεὶ ἢ
24 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπάρχει ὄν. Ἀνάγκη τοίνυν φύσει τὰ τοιαῦτα ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή. Τῶν δὲ τοιούτων ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ἀντιφάσεως, καὶ ἡ ὕλη [k] αἰτία τοῦ εἶναι καὶ μή. Ὥστ' ἀνάγκη [l] ἅμα ὑπάρχειν ἐνεργείᾳ [m] ἀντικείμενα. Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γ' ἀληθὲς εἰπεῖν νῦν [n] ὅτι ἐστὶ [o] πέρυσιν, οὐδὲ
25 [o] πέρυσιν ὅτι νῦν ἐστίν. Ἀδύνατον ἄρα μὴ ὄν ποτε ὕστερον ἀΐδιον εἶναι· ἕξει γὰρ ὕστερον [p] καὶ τὴν τοῦ μὴ εἶναι δύναμιν. Πλὴν [q] οὐ τοῦ τότε μὴ εἶναι [r] ὅτε ἔστιν (ὑπάρχει γὰρ ἐνεργείᾳ ὄν), [s] ἀλλὰ τοῦ [o] πέρυσιν καὶ ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ. Ἔστω δὴ οὗ ἔχει τὴν δύναμιν ὑπάρχον [t] ἐνεργείᾳ·
26 [v] ἔσται [w] ἄρα ἀληθὲς εἰπεῖν νῦν ὅτι οὐκ ἔστι [o] πέρυσιν. Ἀλλ' ἀδύνατον· οὐδεμία γὰρ δύναμις τοῦ γεγονέναι ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ εἶναι ἢ ἔσεσθαι. Ὁμοίως δὲ [x] καὶ εἰ πρότερον ὂν ἀΐδιον ὕστερον μή [y] ἐστιν· ἕξει γὰρ δύναμιν οὗ ἐνεργείᾳ οὐκ ἔστιν. [z] Ὥστ' [a] ἂν θῶμεν τὸ δυνατόν, ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν νῦν ὅτι
27 τοῦτ' ἔστι [b] πέρυσιν καὶ ὅλως ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ. Καὶ φυσικῶς δὲ καὶ μὴ καθόλου σκοποῦσιν ἀδύνατον ἢ ἀΐδιον ὂν πρότερον [c] φθαρῆναι ὕστερον, ἢ πρότερον μὴ ὂν ὕστερον

[y] ἄφθαρτον F.M. [z] γε γονέναι E. [a] γεγονέναι om. E. [b] ἄρα om. F.H.M. [c] οὕτω H. [d] τι om. E. [e] ἐστι] εἶναι F. [f] τὸ ante ὡς om. E. [g] τὸ om. E. [h] γενόμενον L. [i] χρόνου om. E.F.H.L. [k] αἰτία ante ἡ F.M, om. pr. E. [l] ἅμα] καὶ ἅμα E.H.L. [m] τὰ ἀντι-κείμενα F.HM. [n] ὅτι οὐκ ἔστι H. [o] πέρισυ F. [p] καὶ om. E.H. [q] οὐ τὴν τοῦ H.M. et margo F. [r] ὅτε ἔστιν om. E.L. [s] ἀλλ' ἐν τῷ π. καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι L. [t] ἐνέργειαν M. [v] ἔστιν H. [w] ἄρα et οὐκ om. E. [x] εἰ καὶ F. [y] ἐστιν] ἔσται L. [z] ὡς L. [a] ἐὰν M. [b] πέρισυν F. [c] ὕστερον φθαρῆναι H.

ἀΐδιον εἶναι. Τὰ γὰρ [d] φθαρτὰ καὶ γενητὰ καὶ ἀλλοιωτὰ πάντα· ἀλλοιοῦται [e] δὲ τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐξ ὧν [f] συνίσταται τὰ φύσει ὄντα, [g] καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούτων φθείρεται.

B.

1 Ὅτι μὲν [h] οὖν οὔτε γέγονεν ὁ πᾶς οὐρανὸς οὔτ' ἐνδέχεται φθαρῆναι, καθάπερ [i] τινές φασιν [k] αὐτόν, ἀλλ' [l] ἔστιν εἷς καὶ ἀΐδιος, ἀρχὴν μὲν καὶ τελευτὴν οὐκ ἔχων τοῦ παντὸς αἰῶνος, ἔχων δὲ καὶ περιέχων ἐν [m] αὑτῷ τὸν ἄπειρον χρόνον, ἔκ τε τῶν εἰρημένων ἔξεστι [n] λαβεῖν τὴν πίστιν, καὶ διὰ τῆς δόξης [o] τῆς παρὰ τῶν [p] ἄλλως λεγόντων καὶ γεννώντων αὐτόν· εἰ γὰρ οὕτως μὲν ἔχειν ἐνδέχεται, καθ' ὃν δὲ τρόπον ἐκεῖνοι [q] γενέσθαι λέγουσιν οὐκ ἐνδέχεται, μεγάλην ἂν ἔχοι καὶ τοῦτο ῥοπὴν εἰς πίστιν περὶ τῆς ἀθανασίας αὐτοῦ καὶ [r] τῆς ἀϊδιότητος. 2 Διόπερ καλῶς ἔχει συμπείθειν [s] ἑαυτὸν τοὺς ἀρχαίους καὶ [t] μάλιστα πατρίους [v] ἡμῶν ἀληθεῖς εἶναι λόγους, ὡς ἔστιν ἀθάνατόν τι καὶ θεῖον τῶν ἐχόντων μὲν κίνησιν, ἐχόντων [w] δὲ τοιαύτην ὥστε μηθὲν εἶναι πέρας αὐτῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ταύτην τῶν ἄλλων πέρας· τό τε γὰρ πέρας τῶν περιεχόντων ἐστί, καὶ [x] αὕτη [y] ἡ κυκλοφορία τέλειος οὖσα περιέχει τὰς ἀτελεῖς καὶ τὰς ἐχούσας πέρας καὶ [z] παῦλαν, [a] αὐτὴ μὲν οὐδεμίαν [b] οὔτ' ἀρχὴν ἔχουσα οὔτε τελευτήν, ἀλλ' ἄπαυστος οὖσα τὸν ἄπειρον χρόνον, τῶν δ' ἄλλων [c] τῶν μὲν αἰτία τῆς ἀρχῆς, τῶν δὲ δεχομένη τὴν παῦλαν. 3 Τὸν δ' οὐρανὸν καὶ τὸν ἄνω τόπον οἱ μὲν ἀρχαῖοι τοῖς θεοῖς ἀπένειμαν ὡς ὄντα μόνον ἀθάνατον· ὁ δὲ νῦν μαρτυρεῖ λόγος ὡς ἄφθαρτος καὶ [d] ἀγένητος, ἔτι δ' ἀπαθὴς πάσης θνητῆς δυσχερείας ἐστίν, πρὸς δὲ τούτοις ἄπονος διὰ τὸ μηδεμιᾶς προσδεῖσθαι βιαίας ἀνάγκης, [e] ἣ κατέχει

[d] γενητὰ καὶ φθαρτὰ H. [e] δὲ] δὲ ἐν F, δέ πως L, om. E. [f] συνίστανται L. [g] καὶ om. E. [h] οὖν om. E. [i] φασί τινες M. [k] αὐτὸν om. F.H. [l] εἷς ἐστὶ M. [m] ἑαυτῷ F.H.M. [n] λαμβάνειν E.H.L. [o] τῆς παρὰ om. E. [p] ἄλλων E. [q] γενέσθαι om. F. [r] τῆς post καὶ om. E.L. [s] ἑαυτῷ M. [t] μάλιστα τοὺς πατρίους L. [v] ἡμῖν F.H.M. [w] δὲ] μέντοι M. [x] αὐτὴ M. [y] ἡ κυκλοφορία om. E.F.H.M. [z] παύλην L, πάλιν E. [a] αὕτη L. [b] οὔτ' om. E. [c] τῶν μὲν—ἀρχῆς om. pr. E. [d] ἀγένητος] ἀθάνατος H. [e] ἢ L.

κωλύουσα φέρεσθαι πεφυκότα [f] αὐτὸν ἄλλως· πᾶν γὰρ τὸ τοιοῦτον ἐπίπονον, ὅσῳπερ ἂν ἀϊδιώτερον ᾖ, καὶ διαθέσεως
4 τῆς ἀρίστης [g] ἄμοιρον. Διόπερ [h] οὔτε κατὰ τὸν [i] τῶν παλαιῶν μῦθον ὑποληπτέον ἔχειν, οἵ φασιν Ἄτλαντός τινος αὐτῷ προσδεῖσθαι τὴν σωτηρίαν· ἐοίκασι γὰρ καὶ τοῦτον οἱ συστήσαντες τὸν λόγον τὴν αὐτὴν ἔχειν ὑπόληψιν τοῖς ὕστερον· [k] ὡς [l] γὰρ περὶ βάρος ἐχόντων καὶ γεηρῶν ἁπάντων τῶν ἄνω σωμάτων ὑπέστησαν αὐτῷ μυθικῶς ἀνάγκην ἔμψυχον.
5 Οὔτε δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ὑποληπτέον, οὔτε διὰ τὴν δίνησιν [m] θάττονος τυγχάνοντα φορᾶς τῆς οἰκείας ῥοπῆς [n] ἔτι σώζεσθαι τοσοῦτον χρόνον, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησίν.
6 Ἀλλὰ μὴν [o] οὐδ' [p] ὑπὸ ψυχῆς εὔλογον ἀναγκαζούσης μένειν ἀΐδιον· οὐδὲ γὰρ τῆς ψυχῆς οἷόν τ' εἶναι τὴν τοιαύτην ζωὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν· ἀνάγκη γὰρ καὶ τὴν κίνησιν μετὰ βίας οὖσαν, εἴπερ [q] κινεῖσθαι πεφυκότος τοῦ πρώτου σώματος [r] ἄλλως κινεῖ συνεχῶς, ἄσχολον εἶναι καὶ πάσης ἀπηλλαγμένην ῥαστώνης ἔμφρονος, εἴ γε μηδ' ὥσπερ τῇ ψυχῇ τῇ τῶν θνητῶν ζῴων ἐστὶν [s] ἀνάπαυσις ἡ περὶ τὸν ὕπνον γινομένη τοῦ σώματος ἄνεσις, ἀλλ' ἀναγκαῖον Ἰξίονός τινος μοῖ-
7 ραν κατέχειν αὐτὴν ἀΐδιον καὶ ἄτρυτον. Εἰ δή, καθάπερ εἴπομεν, ἐνδέχεται τὸν εἰρημένον [t] ἔχειν τρόπον περὶ τῆς πρώτης φορᾶς, οὐ μόνον αὐτοῦ περὶ τῆς ἀϊδιότητος οὕτως [v] ὑπολαβεῖν ἐμμελέστερον, ἀλλὰ καὶ τῇ μαντείᾳ τῇ περὶ [w] τὸν θεὸν μόνως ἂν ἔχοιμεν οὕτως ὁμολογουμένως ἀποφαίνεσθαι συμφώνους λόγους. Ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων λόγων ἅλις ἔστω [x] τὰ νῦν.

2 [y] Ἐπειδὴ [z] δέ τινές εἰσιν οἵ φασιν εἶναί τι δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν τοῦ οὐρανοῦ, καθάπερ οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι (ἐκείνων γὰρ [a] οὗτος ὁ λόγος ἐστίν), σκεπτέον πότερον τοῦ-

[f] ἄλλως αὐτὸν H. [g] ἄμοιρον] μόριον E. [h] οὐδὲ F.H.M. [i] τῶν παλαιῶν] παλαιὸν F. [k] ὥσπερ F.H.M. [l] γὰρ om. E. [m] ἐλάττονος E.L. [n] ἔστι M. [o] οὔτε E.L. [p] ὑπὸ τῆς ψυχῆς F.H.M. [q] κινεῖσθαι] κινεῖ φέρεσθαι F.H.L.M. [r] ἄλλως καὶ κινεῖ F.H.L.M. [s] ἀνάπνευσις E. [t] τρόπον ἔχειν F.H. [v] ὑπολαμβάνειν F.H. [w] τῶν θεῶν F.M. [x] τὸ E.L. [y] ἐπεὶ H.L. [z] δέ om. E. [a] ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος H.

τον ἔχει τὸν τρόπον ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, [b] ἢ μᾶλλον ἑτέρως, εἴπερ δεῖ προσάπτειν τῷ τοῦ παντὸς [c] σώματι ταύτας τὰς ἀρχάς. Εὐθὺς γὰρ πρῶτον, εἰ τὸ δεξιὸν ὑπάρχει καὶ τὸ ἀριστερόν, ἔτι [d] πρότερον τὰς προτέρας ὑποληπτέον [e] ὑπάρχειν ἀρχὰς ἐν αὐτῷ. Διώρισται μὲν οὖν περὶ τούτων ἐν τοῖς 2 περὶ τὰς τῶν ζῴων κινήσεις διὰ τὸ τῆς φύσεως οἰκεῖα τῆς ἐκείνων εἶναι· φανερῶς γὰρ ἔν γε τοῖς ζῴοις ὑπάρχοντα φαίνεται τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα μόρια, λέγω δ' οἷον τό τε [f] δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν, τοῖς δ' ἔνια, τοῖς δὲ φυτοῖς τὸ ἄνω καὶ [g] τὸ κάτω μόνον. Εἰ δὲ δεῖ καὶ τῷ οὐρανῷ προσάπτειν 3 τι τῶν τοιούτων, καὶ τὸ πρῶτον, καθάπερ εἴπομεν, ἐν τοῖς ζῴοις ὑπάρχον εὔλογον ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ· τριῶν γὰρ ὄντων ἕκαστον [h] οἷον ἀρχή τις ἐστίν. Λέγω δὲ τὰ τρία τὸ ἄνω καὶ [i] τὸ κάτω, καὶ [i] τὸ [k] πρόσθεν καὶ τὸ ἀντικείμενον, καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν· ταύτας γὰρ τὰς διαστάσεις εὔλογον ὑπάρχειν τοῖς σώμασι τοῖς τελείοις πάσας. Ἔστι δὲ τὸ μὲν 4 ἄνω τοῦ μήκους ἀρχή, τὸ δὲ δεξιὸν τοῦ πλάτους, τὸ δὲ [l] πρόσθεν τοῦ βάθους. Ἔτι δ' ἄλλως κατὰ τὰς κινήσεις· ἀρχὰς γὰρ ταύτας λέγω ὅθεν ἄρχονται [m] πρῶτον αἱ κινήσεις τοῖς ἔχουσιν. Ἔστι δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ ἄνω ἡ αὔξησις, ἀπὸ δὲ τῶν δεξιῶν ἡ κατὰ τόπον, ἀπὸ δὲ τῶν ἔμπροσθεν ἡ κατὰ τὴν αἴσθησιν· ἔμπροσθεν [n] γὰρ λέγω ἐφ' [o] ὃ αἱ αἰσθήσεις. Διὸ 5 [p] καὶ οὐκ ἐν ἅπαντι σώματι τὸ ἄνω [q] καὶ κάτω καὶ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν καὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν ζητητέον, ἀλλ' ὅσα ἔχει κινήσεως ἀρχὴν ἐν [r] αὐτοῖς ἔμψυχα ὄντα· τῶν γὰρ ἀψύχων ἐν οὐθενὶ ὁρῶμεν ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. Τὰ μὲν γὰρ ὅλως οὐ κινεῖται, τὰ δὲ κινεῖται μὲν ἀλλ' οὐ πανταχόθεν ὁμοίως, οἷον τὸ πῦρ ἄνω μόνον καὶ ἡ γῆ ἐπὶ τὸ μέσον. Ἀλλ' ἐν [s] μὲν τούτοις λέγομεν τὸ ἄνω [t] καὶ κάτω καὶ τὸ 6

[b] ἢ om. E. [c] σώματι καὶ ταύτας M. [d] πρότερον τὰς om. E. [e] ὑπάρχειν om. F. [f] ἀριστερὸν καὶ τὸ δεξιὸν F.H.M. [g] τὸ post καὶ om. E. [h] οἷον om. E. [i] τὸ ante κ. et ante πρ. om. E. [k] πρόσθιον E.L. [l] δ' ἔμπροσθεν F.L.M. [m] αἱ κινήσεις πρῶτον F.M. [n] γὰρ] δὲ F. [o] ᾧ L.M. [p] καὶ om. E. [q] καὶ τὸ κάτω et καὶ τὸ ἀριστερὸν et καὶ τὸ ὄπισθεν F.H.L.M. [r] ἑαυτοῖς F.H.M. [s] μὲν om. E. [t] καὶ τὸ κάτω F.H.L.M.

δεξιὸν [v] *καὶ ἀριστερὸν πρὸς ἡμᾶς* [w] *ἐπαναφέροντες·* [x] *ἢ γὰρ κατὰ τὰ ἡμέτερα δεξιά, ὥσπερ οἱ μάντεις, ἢ καθ' ὁμοιότητα τοῖς ἡμετέροις,* [y] *οἷον τὰ τοῦ ἀνδριάντος, ἢ τὰ ἐναντίως ἔχοντα* [z] *τῇ θέσει, δεξιὸν* [a] *μὲν τὸ κατὰ τὸ ἡμέτερον* [b] *ἀριστερόν, ἀριστερὸν δὲ* [c] *τὸ κατὰ τὸ ἡμέτερον δεξιόν, [*[d] *καὶ ὄπισθεν* 7 *τὸ κατὰ τὸ ἡμέτερον* [e] *ἔμπροσθεν]. Ἐν αὐτοῖς δὲ τούτοις οὐδεμίαν ὁρῶμεν διαφοράν· ἐὰν γὰρ ἀνάπαλιν στραφῇ, τὰ ἐναντία ἐροῦμεν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ἄνω καὶ κάτω καὶ* [f] *ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. Διὸ καὶ τῶν* [g] *Πυθαγορείων* [h] *ἄν τις θαυμάσειεν ὅτι δύο μόνας ταύτας ἀρχὰς ἔλεγον, τὸ δεξιὸν καὶ* [i] *τὸ ἀριστερόν, τὰς δὲ τέτταρας* [k] *παρέλιπον οὐθὲν ἧττον κυρίας οὔσας·* [l] *οὐθὲν γὰρ ἐλάττω διαφορὰν ἔχει* [m] *τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ* [n] *τὰ* [o] *ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὄπισθεν ἢ τὰ* 8 *δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐν* [p] *ἅπασι τοῖς ζῴοις. Τὰ μὲν γὰρ τῇ δυνάμει* [q] *διαφέρει μόνον, τὰ δὲ καὶ τοῖς σχήμασι, καὶ τὸ μὲν ἄνω καὶ τὸ κάτω πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις ἐστὶν ὁμοίως ζῴοις καὶ φυτοῖς, τὸ δὲ δεξιὸν καὶ* [r] *τὸ ἀριστερὸν οὐκ ἐνυπάρχει τοῖς* 9 *φυτοῖς. Ἔτι δ' ὡς τὸ μῆκος τοῦ πλάτους πρότερον, εἰ τὸ μὲν ἄνω τοῦ μήκους ἀρχή, τὸ δὲ δεξιὸν τοῦ πλάτους, ἡ δὲ τοῦ προτέρου ἀρχὴ προτέρα, πρότερον ἂν εἴη τὸ ἄνω τοῦ δεξιοῦ κατὰ γένεσιν, ἐπειδὴ πολλαχῶς λέγεται τὸ πρότερον. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ τὸ μὲν ἄνω ἐστὶ τὸ ὅθεν ἡ κίνησις, τὸ δὲ δεξιὸν ἀφ' οὗ, τὸ δ'* [s] *εἰς τὸ* [t] *πρόσθεν ἐφ' ὅ,* [v] *καὶ οὕτως* [w] *ἂν* [x] *ἔχοι* 10 *τινὰ δύναμιν ἀρχῆς* [y] *τὸ ἄνω πρὸς τὰς ἄλλας ἰδέας. Διά τε δὴ τὸ* [z] *παραλιπεῖν τὰς* [a] *κυριωτέρας ἀρχὰς δίκαιον αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν, καὶ* [b] *διότι ταύτας ἐν* [c] *ἅπασιν ὁμοίως* [d] *ἐνόμιζον*

[v] *καὶ τὸ ἀριστερὸν* F.H.M. [w] *ἀναφέροντες* H.L. [x] *ἢ*] *εἰ* E. [y] *οἷον*] *ὥσπερ* E.L. [z] *τὴν θέσιν* M. [a] *μὲν γὰρ καὶ ἔμπροσθεν τὸ* H. [b] *ἀριστερὸν καὶ ὄπισθεν ἀριστερὸν* H. [c] *τὸ κατὰ τὸ ἡμ. δεξιόν*] *τοὐναντίον* F.M. [d] *καὶ—ἔμπροσθεν* om. E. [e] *ἐπίπροσθεν* F.M, *δεξιὸν καὶ ἔμπροσθεν* H.L. [f] *ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν* E. [g] *πυθαγορίων* E, ut solet. [h] *θαυμάσειεν ἄν τις* H. [i] *τὸ* om. E.L. [k] *παρέλειπον* H, *παρέληπον* E. [l] *ὅθεν* M. [m] *τὸ ἄνω πρὸς τὸ* H. [n] *τὸ* H. [o] *ἔμπρ. πρὸς τὰ*] *ἔμπρ. καὶ τὸ* H. [p] *πᾶσι* L. [q] *μόνον διαφέρει* F.H.M. [r] *τὸ* post *καὶ* om. E. [s] *εἰς τὸ* corr. E, om. L. [t] *ἔμπροσθεν* L. et pr. E. [v] *κἂν* F.M. [w] *ἂν* om. E.F.M. [x] *ἔχῃ* F. [y] *τὸ ἄνω*] *τὰ ἄνω* L. [z] *παραλείπειν* E. [a] *κυριωτάτας* F. [b] *διὸ* E. [c] *πᾶσιν* H. [d] *ἐνόμιζον* ante *ἐν* F.

ὑπάρχειν. Ἡμῖν δ' [e] ἐπειδὴ ὥρισται πρότερον ὅτι ἐν τοῖς ἔχουσιν ἀρχὴν κινήσεως αἱ τοιαῦται δυνάμεις [f] ἐνυπάρχουσιν, ὁ δ' οὐρανὸς ἔμψυχος καὶ ἔχει κινήσεως ἀρχήν, δῆλον ὅτι [g] ἔχει [h] καὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν. Οὐ δεῖ γὰρ ἀπορεῖν διὰ τὸ σφαιροειδὲς εἶναι τὸ 11 σχῆμα τοῦ παντός, ὅπως ἔσται [i] τούτου τὸ μὲν δεξιὸν τὸ δὲ ἀριστερὸν ὁμοίων γ' ὄντων τῶν μορίων ἁπάντων καὶ κινουμένων τὸν ἅπαντα χρόνον, [k] ἀλλὰ νοεῖν ὥσπερ ἂν εἴ τις, ἐν οἷς ἔχει τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερὸν διαφορὰν καὶ τοῖς σχήμασιν, εἶτα περιθείη σφαῖραν· ἕξει μὲν γὰρ τὴν δύναμιν διαφέρουσαν, [l] δόξει δ' οὐ διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ σχήματος. Τὸν αὐτὸν [m] δὲ τρόπον καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κινεῖσθαι· 12 καὶ γὰρ εἰ μηδέποτ' ἤρξατο, [n] ὅμως ἔχειν ἀναγκαῖον ἀρχήν, ὅθεν ἂν ἤρξατο, εἰ ἤρχετο [o] κινούμενον, [p] κἂν εἰ σταίη, κινηθείη [q] ἂν πάλιν. Λέγω δὲ μῆκος μὲν αὐτοῦ τὸ κατὰ τοὺς πόλους διάστημα, καὶ τῶν πόλων [r] τὸν μὲν ἄνω [r] τὸν δὲ κάτω· διαφορὰν γὰρ ἐν τούτοις μόνοις ὁρῶμεν τῶν ἡμισφαιρίων, τῷ μὴ κινεῖσθαι τοὺς πόλους. Ἅμα δὲ [s] καὶ εἰώθαμεν 13 λέγειν τὰ πλάγια ἐν τῷ κόσμῳ οὐ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, ἀλλὰ [t] τὰ περὶ τοὺς πόλους, ὡς τούτου μήκους ὄντος· τὸ γὰρ εἰς τὸ πλάγιόν ἐστι τὸ [v] περὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω. Τῶν δὲ πόλων ὁ μὲν [w] ὑπὲρ ἡμᾶς φαινόμενος τὸ κάτω μέρος ἐστίν, ὁ δ' ἡμῖν ἄδηλος τὸ ἄνω. Δεξιὸν γὰρ ἑκάστου λέγομεν, ὅθεν 14 ἡ ἀρχὴ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως· τοῦ δ' οὐρανοῦ [x] ἀρχὴν τῆς περιφορᾶς, ὅθεν αἱ ἀνατολαὶ τῶν [y] ἄστρων, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη δεξιόν, οὗ δ' [z] αἱ δύσεις, ἀριστερόν. Εἰ οὖν ἄρχεταί [a] τε ἀπὸ τῶν δεξιῶν καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ περιφέρεται, ἀνάγκη [b] τὸ ἄνω εἶναι τὸν ἀφανῆ πόλον· εἰ γὰρ ἔσται ὁ φανερός, ἐπ'

[e] ἐπεὶ διώρισται F.H.M. [f] ὑπάρχουσιν E. [g] ἔχει post ὅτι om. F.M. [h] καὶ post ἔχει om. H. [i] αὐτοῦ F.M. [k] ἀλλ' ἐννοεῖν M. [l] δόξειε M. [m] δὴ M, om. E.F. [n] ὅμως—ἤρξατο margo F. [o] κινούμενον] κινούμενον κινεῖσθαι E.H.L. [p] καὶ F. [q] ἂν om. E. [r] τὸ—τὸ E. [s] καὶ om. F. [t] τὸ παρὰ E.H.L. [v] παρὰ E.H.L.M. [w] πρὸς F.M. [x] ἀρχὴ H.M. [y] ἀστέρων E. [z] αἱ om. E. [a] τε om. E.H. [b] εἶναι τὸ ἄνω H.

15 ἀριστερὰ ἔσται ἡ κίνησις, ὅπερ οὔ φαμεν. Δῆλον τοίνυν ὅτι ὁ ἀφανὴς πόλος ἐστὶ τὸ ἄνω. Καὶ οἱ μὲν ἐκεῖ οἰκοῦντες ἐν τῷ ἄνω εἰσὶν ἡμισφαιρίῳ καὶ πρὸς τοῖς δεξιοῖς, ἡμεῖς δ' ἐν τῷ [c] κάτω καὶ πρὸς τοῖς ἀριστεροῖς, ἐναντίως ἢ ὡς οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν· ἐκεῖνοι γὰρ ἡμᾶς ἄνω [d] τε ποιοῦσι καὶ ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, τοὺς δ' ἐκεῖ κάτω καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ. Συμ-16βαίνει δὲ τοὐναντίον. Ἀλλὰ τῆς μὲν δευτέρας περιφορᾶς, οἷον τῆς τῶν πλανήτων, ἡμεῖς μὲν ἐν τοῖς ἄνω καὶ [e] ἐν τοῖς δεξιοῖς [f] ἐσμέν, ἐκεῖνοι δὲ ἐν τοῖς κάτω καὶ [g] ἐν τοῖς ἀριστεροῖς· ἀνάπαλιν γὰρ [h] τούτοις ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεώς ἐστι διὰ τὸ ἐναντίας [i] εἶναι τὰς φοράς, ὥστε [k] συμβαίνει ἡμᾶς [l] μὲν εἶναι πρὸς τῇ ἀρχῇ ἐκείνους δὲ πρὸς τῷ τέλει. Περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ τὰς [m] διαστάσεις μορίων καὶ τῶν κατὰ τόπον ὡρισμένων τοσαῦτα [n] εἰρήσθω.

3 Ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστιν ἐναντία κίνησις ἡ κύκλῳ τῇ κύκλῳ, σκεπτέον διὰ τί πλείους [o] εἰσὶ φοραί, καίπερ πόρρωθεν πειρωμένοις ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν, πόρρω δ' οὐχ οὕτω τῷ τόπῳ, πολὺ δὲ [p] μᾶλλον τῷ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς πέρι πάμπαν [q] ὀλίγην ἔχειν αἴσθησιν. Ὅμως δὲ λέγωμεν. Ἡ 2 δ' αἰτία περὶ αὐτῶν [r] ἐνθένδε ληπτέα. Ἕκαστόν ἐστιν, ὧν [s] ἐστὶν ἔργον, ἕνεκα τοῦ ἔργου. Θεοῦ δ' ἐνέργεια ἀθανασία· τοῦτο δ' ἐστὶ ζωὴ ἀΐδιος. Ὥστ' ἀνάγκη τῷ [t] θείῳ κίνησιν ἀΐδιον ὑπάρχειν. Ἐπεὶ δ' ὁ οὐρανὸς [v] τοιοῦτος (σῶμα γάρ τι θεῖον), διὰ τοῦτο ἔχει τὸ ἐγκύκλιον σῶμα, ὃ φύσει κινεῖται κύκλῳ ἀεί. Διὰ τί οὖν οὐχ ὅλον [w] τὸ σῶμα τοῦ οὐρανοῦ 3 τοιοῦτον; Ὅτι ἀνάγκη μένειν τι τοῦ σώματος τοῦ φερομένου κύκλῳ τὸ ἐπὶ τοῦ μέσου, [x] τούτου δ' οὐθὲν οἷόν τε μένειν μόριον, οὔθ' ὅλως οὔτ' ἐπὶ τοῦ μέσου. Καὶ γὰρ ἂν ἡ

[c] κατωτάτω M. [d] τε ante γὰρ H, om. E. [e] ἐν post καὶ om. E. [f] ἐσμέν om. F. [g] ἐν post καὶ om. E. [h] τούτοις ἀρχὴ E, ἡ ἀρχὴ τούτοις F.H.M. [i] εἶναι om. E. [k] συμβαίνειν E.M. [l] μὲν om. F. [m] διαστάσεις τῶν μ. E. [n] εἰρήσθωσαν M. [o] εἰσὶν αἱ φ. M. [p] μ. τῶν τῶν καθ' αὑτὰ συμβ. M. [q] ὀλίγων E. [r] ἐντεῦθεν H. [s] ἔργον ἐστιν F.M. [t] θεῷ H.L.M. et pr. F. [v] τοιοῦτον F.H.M. [w] τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα F. [x] τούτου—μέσου om. pr. F.

κατὰ φύσιν κίνησις ἦν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ μέσον· φύσει δὲ κύκλῳ κινεῖται· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀΐδιος ἡ κίνησις· οὐθὲν γὰρ παρὰ φύσιν ἀΐδιον. Ὕστερον [y] δὲ τὸ παρὰ φύσιν τοῦ κατὰ φύσιν, [z] καὶ ἔκστασίς τίς ἐστιν ἐν τῇ γενέσει τὸ παρὰ φύσιν τοῦ κατὰ φύσιν. Ἀνάγκη τοίνυν γῆν εἶναι· τοῦτο γὰρ ἠρεμεῖ ἐπὶ τοῦ μέσου. Νῦν μὲν οὖν ὑποκείσθω τοῦτο, ὕστερον δὲ [a] λεχθήσεται περὶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴν εἰ γῆν, ἀνάγκη καὶ πῦρ εἶναι· [b] τῶν γὰρ [c] ἐναντίων [d] εἰ θάτερον φύσει, ἀνάγκη καὶ θάτερον εἶναι φύσει, [e] ἐάν περ ᾖ ἐναντίον, καὶ εἶναί τινα αὐτοῦ φύσιν· ἡ γὰρ αὐτὴ ὕλη τῶν ἐναντίων, καὶ τῆς στερήσεως πρότερον ἡ κατάφασις, λέγω δ' οἷον τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ. Ἡ δ' ἠρεμία καὶ τὸ βαρὺ [f] λέγονται κατὰ στέρησιν κουφότητος καὶ κινήσεως. Ἀλλὰ μὴν εἴπερ ἔστι πῦρ καὶ γῆ, ἀνάγκη καὶ τὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι σώματα· ἐναντίωσιν γὰρ ἔχει ἕκαστον τῶν στοιχείων [g] πρὸς ἕκαστον. Ὑποκείσθω δὲ καὶ τοῦτο νῦν, ὕστερον δὲ πειρατέον δεῖξαι. Τούτων δ' ὑπαρχόντων φανερὸν ὅτι ἀνάγκη γένεσιν εἶναι διὰ τὸ μηδὲν οἷόν τ' αὐτῶν εἶναι ἀΐδιον· πάσχει γὰρ καὶ ποιεῖ τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων, καὶ φθαρτικὰ ἀλλήλων [h] ἐστίν. Ἔτι δ' οὐκ εὔλογον [i] εἶναί τι κινητὸν ἀΐδιον, οὗ μὴ ἐνδέχεται [k] εἶναι κατὰ φύσιν τὴν κίνησιν ἀΐδιον· τούτων δ' ἐστὶ κίνησις. Ὅτι μὲν τοίνυν ἀναγκαῖον εἶναι γένεσιν, ἐκ τούτων δῆλον. Εἰ δὲ γένεσιν, [l] ἀναγκαῖον καὶ ἄλλην εἶναι φοράν, ἢ μίαν ἢ πλείους· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ ὅλου ὡσαύτως ἀναγκαῖον [m] ἔχειν τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων πρὸς ἄλληλα. Λεχθήσεται δὲ καὶ περὶ τούτου ἐν τοῖς ἑπομένοις σαφέστερον. Νῦν δὲ τοσοῦτόν ἐστι δῆλον, διὰ τίνα αἰτίαν πλείω τὰ ἐγκύκλιά [n] ἐστι σώματα, ὅτι ἀνάγκη γένεσιν εἶναι, γένεσιν δ', εἴπερ καὶ πῦρ,

4 5 6 7 8

[y] δὲ] γὰρ F.M. [z] καὶ—κατὰ φύσιν om. F.M. [a] δειχθήσεται E.L. [b] ὧν H.M. [c] ἐναντίον F. [d] εἰ om. F.H.M. [e] ἂν F.H.L.M. [f] λέγεται E.L. [g] πρὸς ἕκαστα L, om. pr. E. [h] εἰσὶν F, om. E. [i] κινητόν τι ἀΐδιον εἶναι F, τι κινητὸν εἶναι ἀΐδιον M. [k] εἶναι in margine F, post φύσιν H. [l] ἀνάγκη M. ἀναγκαῖον post εἶναι F. [m] ἔχειν καὶ τὰ L. [n] εἰσι F.M.

τοῦτο δὲ καὶ [o] τἆλλα, εἴπερ καὶ γῆν· ταύτην δ' ὅτι ἀνάγκη μένειν τι ἀεί, [p] εἴπερ κινεῖσθαί [q] τι ἀεί.

4 Σχῆμα δ' [r] ἀνάγκη σφαιροειδὲς ἔχειν τὸν οὐρανόν· τοῦτο γὰρ οἰκειότατόν [s] τε τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ φύσει πρῶτον. Εἴπωμεν [t] δὲ καθόλου περὶ τῶν σχημάτων, τὸ ποῖόν ἐστι πρῶτον, καὶ ἐν ἐπιπέδοις καὶ [v] ἐν στερεοῖς. Ἅπαν δὴ σχῆμα ἐπίπεδον [w] ἢ εὐθύγραμμόν ἐστιν ἢ περιφερόγραμμον. [x] Καὶ τὸ μὲν εὐθύγραμμον ὑπὸ πλειόνων περιέχεται γραμμῶν, τὸ δὲ 2 περιφερόγραμμον ὑπὸ μιᾶς. Ἐπεὶ δὲ πρότερον [y] τῇ φύσει ἐν ἑκάστῳ γένει τὸ ἓν τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἁπλοῦν [z] τῶν συνθέτων, πρῶτον ἂν εἴη τῶν ἐπιπέδων σχημάτων ὁ κύκλος. Ἔτι δὲ [a] εἴπερ τέλειόν ἐστιν οὗ μηδὲν ἔξω [b] λαβεῖν αὐτοῦ δυνατόν, ὥσπερ ὥρισται πρότερον, καὶ τῇ μὲν εὐθείᾳ [c] πρόσθεσίς ἐστιν ἀεί, [d] τῇ δὲ τοῦ κύκλου οὐδέποτε, φανερὸν ὅτι τέλειος ἂν εἴη ἡ περιέχουσα τὸν κύκλον· ὥστ' εἰ τὸ τέλειον πρότερον τοῦ ἀτελοῦς, [e] καὶ διὰ ταῦτα [f] πρότερον ἂν εἴη τῶν 3 σχημάτων ὁ κύκλος. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ σφαῖρα τῶν στερεῶν· [g] μόνη γὰρ περιέχεται μιᾷ ἐπιφανείᾳ, τὰ δ' εὐθύγραμμα πλείοσιν· ὡς γὰρ ἔχει ὁ κύκλος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, 4 οὕτως ἡ σφαῖρα ἐν τοῖς στερεοῖς. Ἔτι δὲ καὶ οἱ διαιροῦντες εἰς ἐπίπεδα καὶ ἐξ ἐπιπέδων τὰ σώματα γεννῶντες μεμαρτυρηκέναι φαίνονται τούτοις· μόνην γὰρ τῶν στερεῶν οὐ διαιροῦσι τὴν σφαῖραν ὡς οὐκ ἔχουσαν πλείους ἐπιφανείας ἢ μίαν· ἡ γὰρ εἰς τὰ ἐπίπεδα διαίρεσις οὐχ ὡς [h] ἂν τέμνων τις εἰς τὰ μέρη διέλοι τὸ ὅλον, τοῦτον [i] διαιρεῖται τὸν τρόπον, 5 ἀλλ' ὡς εἰς ἕτερα τῷ εἴδει. Ὅτι μὲν οὖν [k] πρῶτόν ἐστιν ἡ σφαῖρα τῶν στερεῶν [l] σχημάτων, [m] δῆλον. Ἔστι δὲ καὶ

[o] τὰ ἄλλα E.F. [p] εἴπερ καὶ κ. F.H. [q] τι δεῖ ἀεί L. [r] σφαιροειδὲς ἀνάγκη E.L. [s] τε post τῇ F, om. E. [t] δὲ] δὲ πρῶτον E. [v] ἐν post καὶ om. E.F. [w] ἢ om. E. [x] καὶ τὸ—περιφερόγραμμον om. pr. F. [y] τῇ φύσει om. E. [z] τοῦ συνθέτου F.M. [a] ἐπεὶ E.L. [b] αὐτοῦ λαβεῖν F, τῶν αὐτοῦ λαβεῖν H.M, λαβεῖν τῶν αὐτοῦ L. [c] πρόθεσίς H. [d] τῇ] ἐπὶ H. [e] κἂν L. [f] πρότερος F.H. [g] μόνη γὰρ] ἐκείνη γὰρ μόνη L. [h] ἂν] ανει E. [i] διαιρεῖ F. [k] πρότερόν F. [l] σωμάτων H. [m] ἐστι δῆλον E.

κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὴν τάξιν ἀποδιδοῦσιν [n] οὕτω [o] τιθεμένοις [p] εὐλογώτατον, τὸν μὲν κύκλον κατὰ τὸ ἕν, τὸ δὲ τρίγωνον κατὰ τὴν δυάδα, [q] ἐπειδὴ [r] δύο ὀρθαί· ἐὰν δὲ τὸ ἓν κατὰ [s] τὸ τρίγωνον, ὁ κύκλος [t] οὐκέτι ἔσται σχῆμα. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν πρῶτον σχῆμα τοῦ πρώτου σώματος, πρῶτον δὲ σῶμα τὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ περιφορᾷ, σφαιροειδὲς ἂν εἴη τὸ τὴν κύκλῳ [v] περιφερόμενον φοράν. Καὶ τὸ συνεχὲς ἄρα ἐκείνῳ· τὸ 6 γὰρ τῷ σφαιροειδεῖ συνεχὲς σφαιροειδές. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὸ μέσον τούτων· τὰ γὰρ ὑπὸ τοῦ σφαιροειδοῦς περιεχόμενα καὶ ἁπτόμενα ὅλα σφαιροειδῆ ἀνάγκη εἶναι· τὰ δὲ κάτω [w] τῆς τῶν [x] πλανητῶν ἅπτεται τῆς [y] ἐπάνω σφαίρας. Ὥστε σφαιροειδὴς ἂν εἴη πᾶσα· πάντα γὰρ ἅπτεται καὶ συνεχῆ ἐστὶ [z] ταῖς σφαίραις. Ἔτι δὲ ἐπεὶ φαίνεται καὶ 7 ὑπόκειται κύκλῳ περιφέρεσθαι τὸ πᾶν, δέδεικται δ' ὅτι τῆς ἐσχάτης περιφορᾶς οὔτε κενόν ἐστιν ἔξωθεν οὔτε τόπος, ἀνάγκη καὶ [a] διὰ ταῦτα σφαιροειδῆ εἶναι αὐτόν. Εἰ γὰρ [b] ἔσται [c] εὐθύγραμμος, συμβήσεται [d] καὶ τόπον [e] ἔξω εἶναι [f] καὶ σῶμα καὶ κένον. Κύκλῳ γὰρ [g] στρεφόμενον τὸ εὐθύ- 8 γραμμον οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ἐφέξει χώραν, ἀλλ' [h] ὅπου πρότερον ἦν σῶμα, νῦν οὐκ ἔσται, καὶ οὗ νῦν οὐκ ἔστι, πάλιν ἔσται διὰ τὴν παράλλαξιν τῶν γωνιῶν. Ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τι ἄλλο σχῆμα γένοιτο μὴ ἴσας ἔχον τὰς ἐκ τοῦ [i] μέσου γραμμάς, οἷον φακοειδὲς ἢ ᾠοειδές· ἐν [k] ἅπασι γὰρ συμβήσεται καὶ τόπον [l] ἔξω καὶ κενὸν εἶναι τῆς φορᾶς διὰ τὸ μὴ τὴν αὐτὴν χώραν κατέχειν τὸ ὅλον. Ἔτι δ' [m] εἰ [n] τῶν μὲν 9 κινήσεων [o] τὸ μέτρον ἡ τοῦ οὐρανοῦ φορὰ διὰ τὸ [p] εἶναι [q] μόνη συνεχὴς καὶ ὁμαλὴς καὶ ἀΐδιος, ἐν ἑκάστῳ δὲ [r] μέτρον

[n] οὕτω om. E. [o] θεμένοις E.L. [p] εὐλογώτερον F. [q] ἐπεὶ F.H.M. [r] ὀρθαὶ δύο E.L, δύο ὀρθὰς ἔχει H.M. [s] τὸ post κατὰ om. E. [t] οὐκέτι] οὐκ E.L. [v] φερόμενον F.H.M. [w] τῆς om. E.L. [x] πλανήτων M. [y] ἄνω φορᾶς H.M. [z] ταῖς om. E. [a] δι' αὐτὰ H. [b] ἐστιν F. [c] εὐθύγραμμον H. [d] καὶ] ἢ καὶ M. [e] εἶναι ἔξω F.H.M. [f] καὶ σῶμα καὶ] ἢ καὶ σῶμα ἢ καὶ M. [g] φερόμενον M. [h] ὅπου] οὔπω M. [i] μέσου] κέντρου F. [k] ἅπαντι M. [l] εἶναι καὶ κενὸν ἔξω F. [m] εἰ] εἴπερ F. [n] μὲν τῶν M. [o] τὸ om. H.M. [p] μόνη εἶναι H.M. [q] μόνην συνεχῆ καὶ ὁμαλῆ καὶ ἀΐδιον F. [r] μέτρῳ M.

τὸ ἐλάχιστον, ἐλαχίστη δὲ κίνησις ἡ ταχίστη, [s] δῆλον ὅτι ταχίστη ἂν εἴη πασῶν τῶν κινήσεων ἡ τοῦ οὐρανοῦ κίνησις. Ἀλλὰ μὴν τῶν [t] ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ [v] ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐλαχίστη ἐστὶν ἡ τοῦ κύκλου γραμμή· κατὰ δὲ τὴν ἐλαχίστην [w] ταχίστη ἡ κίνησις· ὥστ' εἰ ὁ οὐρανὸς κύκλῳ [x] τε φέρεται καὶ
10 τάχιστα κινεῖται, σφαιροειδῆ αὐτὸν ἀνάγκη εἶναι. Λάβοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τῶν περὶ τὸ μέσον ἱδρυμένων σωμάτων ταύτην τὴν πίστιν. Εἰ γὰρ τὸ μὲν ὕδωρ ἐστὶ περὶ τὴν γῆν, ὁ δ' ἀὴρ περὶ τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ πῦρ περὶ [y] τὸν ἀέρα, καὶ τὰ ἄνω σώματα κατὰ τὸν [z] αὐτὸν λόγον· συνεχῆ μὲν γὰρ οὐκ
11 ἔστιν, ἅπτεται δὲ τούτων. Ἡ δὲ τοῦ ὕδατος ἐπιφάνεια [a] σφαιροειδής ἐστιν, τὸ δὲ τῷ σφαιροειδεῖ συνεχὲς ἢ [b] κείμενον περὶ τὸ σφαιροειδὲς καὶ αὐτὸ τοιοῦτον [c] ἀναγκαῖον [d] εἶναι. Ὥστε [e] κἂν διὰ [f] τούτου φανερὸν [g] εἴη ὅτι σφαιροειδής ἐστιν ὁ οὐρανός. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ἡ τοῦ ὕδατος ἐπιφάνεια τοιαύτη, φανερὸν ὑπόθεσιν [h] λαβοῦσιν ὅτι πέφυκεν [i] ἀεὶ συρρεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὸ κοιλότερον· κοιλότερον δέ
12 ἐστι τὸ τοῦ κέντρου ἐγγύτερον. Ἤχθωσαν οὖν ἐκ τοῦ κέντρου ἡ Α Β καὶ ἡ Α Γ, καὶ ἐπεζεύχθω ἐφ' [k] ἧς Β Γ. [l] Ἡ οὖν ἀχθεῖσα ἐπὶ τὴν βάσιν, [m] ἐφ' ἧς [n] Α Δ, ἐλάττων ἐστὶ τῶν ἐκ τοῦ κέντρου· κοιλότερος ἄρα ὁ τόπος. Ὥστε [o] περιρρεύσεται τὸ ὕδωρ, ἕως ἂν ἰσασθῇ. Ἴση δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κέντρου [p] ἡ Α Ε. Ὥστ' ἀνάγκη πρὸς ταῖς ἐκ τοῦ κέντρου εἶναι
13 τὸ ὕδωρ· τότε γὰρ ἠρεμήσει. Ἡ δὲ τῶν ἐκ τοῦ κέντρου ἁπτομένη περιφερής· σφαιροειδὴς ἄρα ἡ τοῦ ὕδατος ἐπιφάνεια, ἐφ' ἧς [q] Β Ε Γ. Ὅτι μὲν οὖν σφαιροειδής ἐστιν ὁ κόσμος, δῆλον ἐκ τούτων, καὶ ὅτι κατ' ἀκρίβειαν ἔντορνος

[s] δῆλον ὅτι om. E.L. [t] ἀπ' αὐτοῦ L, ἀφ' αὐτοῦ E.H.M. [v] ἐπ' αὐτὸ E, ἐφ' αὐτὸ H.L, ἐφ' ἑαυτὸ M. [w] ταχίστη κίνησις E, κίνησις ταχίστη L. [x] τε om. E.L. [y] τὸν om. M. [z] αὐτὸν om. E. [a] δής—κείμενον rc. supra lituram E. [b] κείμενον] κινούμενον L. [c] ἀναγκαῖον margo F. [d] εἶναι om. E. [e] καὶ F.L.M. [f] τοῦτο E.L. [g] εἴη] ἂν εἴη F.M. [h] λαμβάνουσιν E. [i] ἀεὶ om. corr. E. [k] ἧς] ᾗ τὸ E.H. [l] ἡ οὖν] ἐπεὶ οὖν ἡ H. [m] ἐφ' ἧς om. pr. E. [n] Α Δ] ἡ α δ F.L. [o] περιρεύσει καὶ E, ἐπιρρεῦσαι F. [p] ἡ δ ε E, αἱ α ε M. [q] β γ ε M, ἡ β ε γ H, δεύτερον ε γ E.

οὕτως ὥστε μηθὲν [r] *μήτε χειρόκμητον ἔχειν παραπλησίως μήτ' ἄλλο μηθὲν τῶν παρ' ἡμῖν ἐν ὀφθαλμοῖς* [s] *φαινομένων.* [4] *Ἐξ ὧν γὰρ τὴν* [t] *σύστασιν εἴληφεν, οὐδὲν οὕτω δυνατὸν ὁμαλότητα δέξασθαι καὶ ἀκρίβειαν ὡς ἡ* [v] *τοῦ πέριξ σώματος φύσις· δῆλον γὰρ ὡς ἀνάλογον ἔχει, καθάπερ ὕδωρ πρὸς γῆν, καὶ τὰ πλεῖον ἀεὶ ἀπέχοντα τῶν στοιχείων.*

[1] *Ἐπεὶ δ' ἔστι διχῶς ἐπὶ τοῦ κυκλοῦ κινηθῆναι, οἷον ἀπὸ τοῦ Α τὴν μὲν ἐπὶ* [w] *τὸ Β τὴν δ' ἐπὶ τὸ Γ, ὅτι μὲν* [x] *οὖν οὐκ εἰσὶν ἐναντίαι αὗται, πρότερον εἴρηται.* [1] *Ἀλλ'* [z] *εἰ μηδὲν ὡς ἔτυχε* [a] *μηδ' ἀπὸ ταὐτομάτου ἐνδέχεται ἐν τοῖς ἀϊδίοις εἶναι, ὁ δ' οὐρανὸς ἀΐδιος καὶ ἡ κύκλῳ φορά, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν ἐπὶ θάτερα* [b] *φέρεται, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ θάτερα;* [1] *Ἀνάγκη γὰρ καὶ τοῦτο ἢ ἀρχὴν εἶναι ἢ εἶναι αὐτοῦ ἀρχήν.* [1] *Ἴσως* (2) *μὲν οὖν τὸ περὶ ἐνίων ἀποφαίνεσθαί τι πειρᾶσθαι καὶ τὸ περὶ πάντων καὶ τὸ παριέναι μηθὲν τάχ' ἂν δόξειεν εἶναι σημεῖον ἢ πολλῆς εὐηθείας ἢ πολλῆς προθυμίας. Οὐ μὴν δίκαιόν γε πᾶσιν ὁμοίως ἐπιτιμᾶν, ἀλλ' ὁρᾶν δεῖ τὴν αἰτίαν τοῦ λέγειν* [c] *τίς ἐστιν, ἔτι δὲ πῶς ἔχων τῷ πιστεύειν, πότερον ἀνθρωπίνως ἢ* [d] *καρτερικώτερον.* [e] *Ταῖς μὲν οὖν ἀκριβεστέραις ἀνάγκαις ὅταν τις ἐπιτύχῃ, τότε χάριν* [f] *ἔχειν δεῖ τοῖς εὑρίσκουσι, νῦν δὲ τὸ φαινόμενον ῥητέον.* (3) *Εἰ γὰρ ἡ φύσις ἀεὶ ποιεῖ τῶν ἐνδεχομένων τὸ βέλτιστον, ἔστι δὲ καθάπερ τῶν ἐπὶ τῆς εὐθείας φορῶν ἡ πρὸς τὸν ἄνω τόπον τιμιωτέρα (θειότερος γὰρ* [g] *ὁ ἄνω τόπος τοῦ κάτω), τὸν αὐτὸν τρόπον* [h] *καὶ ἡ εἰς τὸ* [i] *πρόσθεν τῆς εἰς* [k] *τοὔπισθεν* [l] *ἔχει, εἴπερ καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. Καὶ μαρτυρεῖ δ' ἡ ῥηθεῖσα ἀπορία, ὅτι ἔχει τὸ* (4) *πρότερον* [m] *καὶ ὕστερον· αὕτη γὰρ ἡ αἰτία λύει τὴν ἀπο-*

[r] *μήτε* om. H. [s] *γινομένων* E.L. [t] *σύνθεσιν* E.L. et pr. F. [v] *τοῦ πρώτου πέριξ* M. et corr. F. [w] *τὸ* B] *τοῦ β* E.M. [x] *οὖν* om. E.M. [z] *εἰ*] *ἢ* E. [a] *μηδ'*] *ἢ* F. [b] *φέρεται* om. E. [c] *ἥτις* M. [d] *καρτερώτερον* E.F.H.M. [e] *τὰς μὲν οὖν ἀκριβεστέρας ἀνάγκας* E.H.L. [f] *ἔχειν ἐφ' οἷς δεῖ* E. [g] *τόπος ὁ ἄνω* E, *ὁ τόπος ὁ ἄνω* L. [h] *καὶ* om. M. [i] *ἔμπροσθεν* F. [k] *τὸ ὄπισθεν* E.F. [l] *ἔχει δὲ εἴπερ* E.L. [m] *καὶ τὸ ὕστερον* F.H.

ρίαν. Εἰ γὰρ ἔχει ὡς ἐνδέχεται [n] βέλτιστα, αὕτη ἂν [o] εἴη αἰτία καὶ τοῦ εἰρημένου· βέλτιστον γὰρ κινεῖσθαι ἁπλῆν [p] τε κίνησιν καὶ ἄπαυστον, καὶ ταύτην ἐπὶ τὸ [q] τιμιώτερον.

6 Περὶ δὲ [r] τῆς κινήσεως αὐτοῦ, ὅτι [s] ὁμαλής ἐστι καὶ [t] οὐκ ἀνώμαλος, ἐφεξῆς ἂν εἴη τῶν εἰρημένων διελθεῖν. Λέγω δὲ τοῦτο περὶ τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ περὶ τῆς πρώτης φορᾶς· ἐν γὰρ τοῖς ὑποκάτω πλείους ἤδη αἱ φοραὶ συνεληλύθασιν 2 εἰς ἕν. Εἰ γὰρ ἀνωμάλως [v] κινήσεται, δῆλον ὅτι ἐπίτασις ἔσται καὶ ἀκμὴ καὶ ἄνεσις τῆς φορᾶς· ἅπασα γὰρ [w] ἡ ἀνώμαλος φορὰ καὶ ἄνεσιν [x] ἔχει καὶ ἐπίτασιν καὶ ἀκμήν. Ἀκμὴ δ' ἐστὶν ἢ ὅθεν φέρεται ἢ οἷ ἢ ἀνὰ μέσον, [y] οἷον [z] ἴσως τοῖς μὲν κατὰ φύσιν [a] οἷ φέρονται, τοῖς δὲ παρὰ φύσιν ὅθεν, τοῖς 3 δὲ ῥιπτουμένοις ἀνὰ μέσον. Τῆς [b] δὲ κύκλῳ φορᾶς [c] οὐκ ἔστιν οὔτε ὅθεν οὔτε οἷ οὔτε μέσον· οὔτε γὰρ ἀρχὴ οὔτε πέρας οὔτε μέσον ἐστὶν αὐτῆς [d] ἁπλῶς· τῷ [e] τε γὰρ χρόνῳ ἀΐδιος καὶ τῷ μήκει συνηγμένη καὶ ἄκλαστος. Ὥστ' εἰ μή ἐστιν [f] ἀκμὴ αὐτοῦ τῆς φορᾶς, οὐδ' [g] ἂν ἀνωμαλία εἴη· ἡ γὰρ 4 ἀνωμαλία γίγνεται διὰ τὴν ἄνεσιν [h] καὶ ἐπίτασιν. Ἔτι [i] ἐπεὶ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, ἀνάγκη τὴν [k] ἀνωμαλίαν [l] γίγνεσθαι τῆς κινήσεως ἢ διὰ τὸ [m] κινοῦν ἢ διὰ τὸ κινούμενον ἢ δι' ἄμφω· εἴτε γὰρ τὸ κινοῦν μὴ τῇ αὐτῇ δυνάμει [n] κινοῖ, εἴτε τὸ κινούμενον ἀλλοιοῖτο καὶ μὴ διαμένοι [o] τὸ αὐτό, εἴτε ἄμφω [p] μεταβάλλοι, οὐθὲν κωλύει [q] ἀνωμάλως 5 κινεῖσθαι τὸ κινούμενον. Οὐθὲν δὲ τούτων δυνατὸν [r] περὶ τὸν οὐρανὸν γενέσθαι· τὸ μὲν [s] γὰρ κινούμενον δέδεικται ὅτι πρῶτον καὶ ἁπλοῦν καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον καὶ ὅλως ἀμετάβλητον, τὸ δὲ κινοῦν πολὺ μᾶλλον εὔλογον εἶναι τοιοῦτον·

[n] κάλλιστα F. [o] εἴη ἡ αἰτία H. [p] τε om. H.M. [q] τιμιώτατον F.M. [r] τῆς om. F. [s] ὁμαλὴ M. [t] οὐκ om. M. [v] κινηθήσεται L. [w] ἡ om. E.M. [x] καὶ ἐπίτασιν ἔχει F. [y] οἷον om. E. [z] ἴσως corr. E. [a] οἷ] εἰς ὃ F.M. [b] δὲ κ.] δέ γε κ. F. [c] οὐκ ἔστιν om. M. [d] ἁπλῶς om. E. [e] τε om. H. [f] αὐτοῦ ἀκμὴ F. [g] ἂν om. E.F. [h] καὶ τὴν ἐπίτασιν F.H.M. [i] ἐπὶ E, δ' ἐπεὶ H.M, δ' εἰ F. [k] ὁμαλίαν L. [l] γίγνεσθαι om. H. [m] κινοῦν εἶναι ἢ H. [n] κινεῖ M, κινοίη F. [o] τὸ αὐτὸ om. E. [p] μεταβάλοι M. [q] κινεῖσθαι ἀνωμάλως M. [r] περὶ—γενέσθαι om. pr. E. [s] γὰρ om. F.

τὸ γὰρ πρῶτον τοῦ πρώτου καὶ τὸ ἁπλοῦν τοῦ ἁπλοῦ καὶ τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτου καὶ ἀγενήτου κινητικόν. Ἐπεὶ οὖν τὸ κινούμενον οὐ μεταβάλλει σῶμα ὄν, 6 οὐδ' ἂν τὸ κινοῦν [t] μεταβάλλοι ἀσώματον ὄν. Ὥστε καὶ τὴν φορὰν ἀδύνατον [v] ἀνώμαλον εἶναι. Καὶ γὰρ εἰ γίνεται [w] ἀνώμαλος, ἤτοι ὅλη μεταβάλλει καὶ ὁτὲ μὲν γίνεται [x] θάττων ὁτὲ δὲ βραδυτέρα πάλιν, ἢ τὰ μέρη αὐτῆς. Τὰ μὲν οὖν 7 μέρη ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνώμαλα, φανερόν· ἤδη γὰρ [y] ἂν [z] γεγόνει διάστασις τῶν ἄστρων ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ, τοῦ μὲν θᾶττον κινουμένου τοῦ δὲ βραδύτερον· οὐ φαίνεται δ' οὐθὲν ἄλλως ἔχον τοῖς διαστήμασιν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν ὅλην 8 ἐγχωρεῖ μεταβάλλειν· ἡ γὰρ ἄνεσις ἑκάστου γίνεται δι' ἀδυναμίαν, ἡ δ' ἀδυναμία παρὰ φύσιν. Καὶ γὰρ [a] αἱ ἐν τοῖς ζῴοις ἀδυναμίαι [b] πᾶσαι παρὰ φύσιν εἰσίν, οἷον γῆρας καὶ φθίσις. Ὅλη γὰρ [c] ἴσως ἡ σύστασις τῶν ζῴων ἐκ τοιούτων συνέστηκεν ἃ διαφέρει τοῖς οἰκείοις τόποις· οὐθὲν γὰρ τῶν [d] μερῶν ἔχει τὴν αὑτοῦ χώραν. Εἰ οὖν ἐν τοῖς πρώτοις 9 μή ἐστι τὸ παρὰ φύσιν (ἁπλᾶ γὰρ καὶ ἄμικτα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ, καὶ οὐθὲν αὐτοῖς ἐναντίον), οὐδ' ἂν ἀδυναμία εἴη, ὥστ' οὐδ' ἄνεσις οὐδ' ἐπίτασις· εἰ γὰρ ἐπίτασις, καὶ ἄνεσις. Ἔτι δὲ [e] καὶ ἄλογον ἄπειρον χρόνον ἀδύνατον [f] εἶναι τὸ 10 κινοῦν, καὶ πάλιν ἄλλον ἄπειρον δυνατόν· οὐθὲν γὰρ φαίνεται ὂν ἄπειρον χρόνον παρὰ φύσιν (ἡ δ' ἀδυναμία παρὰ φύσιν), οὐδὲ τὸν ἴσον χρόνον παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν, οὐδ' [g] ὅλως δυνατὸν [h] καὶ ἀδύνατον. Ἀνάγκη δ', εἰ ἀνίησιν 11 ἡ κίνησις, ἄπειρον ἀνιέναι χρόνον. Ἀλλὰ μὲν οὐδ' ἐπιτείνειν ἀεὶ ἢ πάλιν ἀνιέναι δυνατόν· ἄπειρος γὰρ ἂν εἴη καὶ ἀόριστος ἡ κίνησις, ἅπασαν [i] δέ φαμεν ἔκ τινος εἴς τι εἶναι καὶ ὡρισμένην. Ἔτι [k] δ' εἴ τις λάβοι εἶναί τινα χρόνον 12

[t] μεταβάλοι M. [v] εἶναι ἀνώμαλον M. [w] ἀνωμάλως E. [x] θᾶττον E.L.M. [y] ἂν om. E. [z] ἐγεγόνει F.H.L.M. [a] ἐν τοῖς ζῴοις αἱ H.M. [b] πᾶσαι om. M. [c] ἴσως om. F, ante ἐκ ponunt E.L.M. [d] μερῶν αὐτοῦ ἔχει L. [e] ἄλογον καὶ (supra posito κατὰ) ἄπειρον F. [f] εἶναι τὸ corr. E. [g] ἄλλως E. [h] καὶ om. E. [i] δ' ἔφαμεν M, γάρ φαμεν L. [k] δ'] καὶ F.

ἐλάχιστον, οὗ οὐκ ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι κινηθῆναι τὸν οὐρανόν· ὥσπερ [l] γὰρ οὐδὲ [m] βαδίσαι οὐδὲ κιθαρίσαι ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ δυνατόν, ἀλλ' [n] ἑκάστης ἐστὶ πράξεως ὡρισμένος ὁ ἐλάχιστος χρόνος κατὰ τὸ μὴ ὑπερβάλλειν, οὕτως [o] οὐδὲ 13 κινηθῆναι τὸν οὐρανὸν ἐν ὁτῳοῦν [p] χρόνῳ δυνατόν. Εἰ οὖν τοῦτ' ἀληθές, οὐκ ἂν εἴη ἀεὶ ἐπίτασις τῆς φορᾶς, εἰ δὲ μὴ ἐπίτασις, οὐδ' ἄνεσις· ὁμοίως γὰρ ἄμφω καὶ θάτερον, εἴπερ τῷ αὐτῷ [q] τε ἐπιτείνεται τάχει ἢ μείζονι, καὶ ἄπειρον χρό- 14 νον. Λείπεται δὴ λέγειν [r] ἐναλλὰξ εἶναι [s] τῇ κινήσει τὸ θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον· τοῦτο δὲ παντελῶς ἄλογον καὶ πλάσματι ὅμοιον. Ἔτι δὲ καὶ τὸ μὴ λανθάνειν ἐπὶ τούτων εὐλογώτερον· εὐαισθητότερα γὰρ τὰ παρ' ἄλληλα τιθέμενα. Ὅτι μὲν οὖν εἷς [t] τε μόνος [v] ἐστὶν [w] οὐρανός, καὶ οὗτος ἀγένητος καὶ ἀΐδιος, ἔτι δὲ κινούμενος ὁμαλῶς, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω.

7 Περὶ δὲ τῶν καλουμένων ἄστρων ἑπόμενον ἂν εἴη λέγειν, ἐκ τίνων τε συνεστᾶσι καὶ ἐν ποίοις σχήμασι καὶ τίνες αἱ κινήσεις αὐτῶν. Εὐλογώτατον [x] δὴ καὶ τοῖς εἰρημένοις ἑπόμενον ἡμῖν τὸ ἕκαστον τῶν ἄστρων ποιεῖν [y] ἐκ τούτου τοῦ σώματος ἐν ᾧ τυγχάνει τὴν φορὰν ἔχον, [z] ἐπειδὴ ἔφαμέν τι εἶναι ὃ κύκλῳ [a] φέρεσθαι πέφυκεν· ὥσπερ γὰρ οἱ πύρινα φάσκοντες εἶναι διὰ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι τὸ ἄνω σῶμα πῦρ εἶναί φασιν, ὡς εὔλογον [b] ὂν ἕκαστον συνεστάναι ἐκ τούτων ἐν οἷς 2 ἕκαστον ἐστίν, ὁμοίως καὶ ἡμεῖς λέγομεν. Ἡ δὲ θερμότης ἀπ' αὐτῶν καὶ τὸ φῶς γίνεται [c] παρεκτριβομένου τοῦ ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐκείνων φορᾶς. Πέφυκε γὰρ ἡ κίνησις ἐκπυροῦν [d] καὶ ξύλα καὶ λίθους καὶ [e] σίδηρον· εὐλογώτερον οὖν τὸ ἐγγύτερον τοῦ πυρός, ἐγγύτερον δὲ [f] ὁ ἀὴρ οἷον καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων βελῶν· ταῦτα γὰρ [g] αὐτὰ ἐκπυροῦται οὕτως ὥστε

[l] γὰρ] οὖν H. [m] κιθαρίσαι οὐδὲ βαδίσαι H.L. [n] ἔστιν ἑκάστης H.L. [o] οὔτε E. [p] χρόνῳ om. E. [q] τε om. M. [r] ἐνάλλαξιν (omisso εἶναι) E. [s] τὴν κίνησιν εἰς τὸ M. [t] τε om. F. [v] ἐστὶν om. M. [w] ὁ οὐρανὸς H.L.M. [x] δὲ F.L. [y] ἐκ τοῦ αὐτοῦ σώματος H.M. [z] ἐπεὶ δὲ E. [a] πέφυκε φέρεσθαι H. [b] ὂν om. E. [c] παρατριβομένου L. [d] καὶ τὰ ξύλα H. [e] σίδηρα F. [f] ὁ om. E. [g] αὐτά τε ἐκπ. F.

τήκεσθαι τὰς [h] μολυβδίδας, καὶ [i] ἐπείπερ [k] αὐτὰ ἐκπυροῦται, ἀνάγκη καὶ τὸν κύκλῳ αὐτῶν ἀέρα [l] τὸ αὐτὸ [m] τοῦτο πάσχειν. Ταῦτα μὲν οὖν [n] αὐτὰ ἐκθερμαίνεται διὰ τὸ ἐν ἀέρι φέρεσθαι, 3 [o] ὃς διὰ τὴν πληγὴν τῇ κινήσει γίγνεται πῦρ· τῶν [p] δὲ ἄνω ἕκαστον ἐν τῇ σφαίρᾳ φέρεται, ὥστ' αὐτὰ μὲν μὴ ἐκπυροῦσθαι, τοῦ δ' ἀέρος ὑπὸ τὴν τοῦ [q] κυκλικοῦ σώματος σφαῖραν ὄντος ἀνάγκη φερομένης ἐκείνης [r] ἐκθερμαίνεσθαι, καὶ ταύτῃ μάλιστα ᾗ ὁ ἥλιος τετύχηκεν ἐνδεδεμένος. Διὸ [s] δὴ πλησιά- 4 ζοντός τε αὐτοῦ καὶ ἀνίσχοντος καὶ ὑπὲρ [t] ἡμᾶς ὄντος γίγνεται [v] ἡ θερμότης. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε πύρινά ἐστιν [w] οὔτ' ἐν πυρὶ φέρεται, ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω περὶ αὐτῶν.

8 Ἐπεὶ δὲ φαίνεται καὶ τὰ ἄστρα μεθιστάμενα καὶ ὅλος ὁ οὐρανός, ἀναγκαῖον ἤτοι ἠρεμούντων ἀμφοτέρων γίγνεσθαι τὴν μεταβολήν, ἢ κινουμένων, ἢ τοῦ μὲν ἠρεμοῦντος τοῦ δὲ κινουμένου. Ἀμφότερα μὲν τοίνυν ἠρεμεῖν ἀδύνατον ἠρεμούσης [x] γε τῆς γῆς· [y] οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνετο τὰ [z] φαινόμενα. Τὴν δὲ γῆν ὑποκείσθω ἠρεμεῖν. Λείπεται [a] δὴ [b] ἢ ἀμφότερα κινεῖσθαι, ἢ τὸ μὲν κινεῖσθαι τὸ δ' ἠρεμεῖν. Εἰ μὲν [c] οὖν 2 ἀμφότερα [d] κινήσεται, ἄλογον τὸ ταὐτὰ τάχη τῶν ἄστρων εἶναι καὶ τῶν κύκλων· ἕκαστον [e] γὰρ ὁμοταχὲς [f] ἔσται τῷ κύκλῳ καθ' [g] ὃν φέρεται. Φαίνεται γὰρ ἅμα τοῖς κύκλοις καθιστάμενα πάλιν εἰς τὸ αὐτό. Συμβαίνει οὖν ἅμα τό τε ἄστρον διεληλυθέναι τὸν κύκλον καὶ τὸν κύκλον [h] ἐνηνέχθαι τὴν αὐτοῦ φοράν, διεληλυθότα τὴν [i] αὐτοῦ περιφέρειαν. Οὐκ 3 ἔστι δ' εὔλογον τὸ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχειν τὰ τάχη τῶν [k] ἄστρων καὶ τὰ μεγέθη τῶν κύκλων. Τοὺς μὲν γὰρ κύκλους οὐθὲν ἄτοπον [l] ἀλλ' ἀναγκαῖον ἀνάλογον ἔχειν τὰ τάχη τοῖς μεγέθεσι, τῶν δ' ἄστρων ἕκαστον [m] τῶν ἐν τούτοις οὐθαμῶς

[h] μολιβδίδας H.L.M, μολυβδίνας E. [i] περ om. H.M. [k] αὐταὶ ἐκπυροῦνται L. [l] ταυτὸ M. [m] τοῦτο om. L. [n] αὐτὰ om. E.L. [o] ὃς] ὅσῳ L. [p] δὴ F. [q] κύκλου E, κύκλῳ F.L. [r] θερμαίνεσθαι F. [s] δὴ om. H.M. [t] ἡμῶν E.M. [v] ἡ] καὶ F. [w] οὐδὲ E.L. [x] γε om. F. [y] οὐδὲ γὰρ F. [z] γινόμενα L. [a] δὴ] δι E, δ' H.L. [b] ἢ post δὴ om. E.F. [c] οὖν om. F. [d] κινηθήσεται L, κινεῖται M. [e] γὰρ δὴ ὁμ. E.L. [f] ἐστι F. [g] ὃ E. [h] ἠνέχθαι E.L. [i] αὐτοῦ om. E.H. [k] ἀστέρων E. [l] ἀλλ'] ἀλλὰ καὶ F.L. [m] τῶν om. F.H.M.

4 εὔλογον. Εἴτε γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ τὸν [n] μείζω κύκλον φερόμενον θᾶττον ἔσται, δῆλον ὅτι κἂν μετατεθῇ τὰ ἄστρα εἰς τοὺς ἀλλήλων κύκλους, τὸ μὲν ἔσται θᾶττον τὸ δὲ βραδύτερον· οὕτω δ' οὐκ ἂν ἔχοιεν οἰκείαν κίνησιν, ἀλλὰ φέροιντ' 5 ἂν ὑπὸ τῶν κύκλων. Εἴτε ἀπὸ ταὐτομάτου συνέπεσεν, οὐδ' οὕτως εὔλογον ὥστ' ἐν ἅπασιν ἅμα τόν τε κύκλον εἶναι [o] μείζω καὶ τὴν φορὰν [p] θάττω [q] τοῦ ἐν αὐτῷ ἄστρου· τὸ μὲν γὰρ ἓν ἢ δύο τοῦτον τὸν τρόπον ἔχειν οὐθὲν ἄτοπον, τὸ δὲ πάνθ' ὁμοίως πλάσματι ἔοικεν. Ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς φύσει τὸ ὡς ἔτυχεν, οὐδὲ τὸ πανταχοῦ καὶ πᾶσιν ὑπάρχον 6 τὸ ἀπὸ τύχης. Ἀλλὰ μὴν πάλιν εἰ οἱ μὲν κύκλοι [r] μένουσιν, αὐτὰ δὲ τὰ ἄστρα κινεῖται, [s] ταῦτα καὶ ὁμοίως ἔσται ἄλογα· συμβήσεται γὰρ θᾶττον κινεῖσθαι τὰ ἔξω, καὶ τὰ τάχη εἶναι 7 κατὰ τὰ μεγέθη τῶν κύκλων. Ἐπεὶ τοίνυν οὔτ' ἀμφότερα κινεῖσθαι εὔλογον οὔτε τὸ [t] ἄστρον μόνον, λείπεται τοὺς μὲν κύκλους κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἄστρα ἠρεμεῖν καὶ ἐνδεδεμένα τοῖς κύκλοις [v] φέρεσθαι· μόνως [w] γὰρ [x] οὕτως οὐθὲν ἄλογον [y] συμβαίνει· τό τε γὰρ θᾶττον εἶναι τοῦ μείζονος κύκλου [z] τὸ τάχος εὔλογον περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον ἐνδεδεμένων (ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ μεῖζον σῶμα [a] θᾶττον φέρεται τὴν οἰκείαν φοράν, οὕτως καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις· μεῖζον γὰρ τῶν [b] ἀφαιρουμένων ὑπὸ τῶν [c] ἐκ τοῦ κέντρου τὸ τοῦ μείζονος [d] κύκλου τμῆμα, ὥστ' εὐλόγως ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ὁ μείζων περιοισθήσεται κύκλος), τό τε μὴ [e] διασπᾶσθαι τὸν οὐρανὸν διά τε τοῦτο συμβήσεται καὶ [f] ὅτι δέδεικται συνεχὲς ὂν τὸ 8 ὅλον. Ἔτι δ' [g] ἐπεὶ σφαιροειδῆ τὰ ἄστρα, καθάπερ οἵ τ' ἄλλοι φασὶ καὶ ἡμῖν ὁμολογούμενον εἰπεῖν, ἐξ ἐκείνου γε τοῦ σώματος γεννῶσιν. Τοῦ [h] δὲ σφαιροειδοῦς δύο κινήσεις εἰσὶ καθ' αὑτό, κύλισις καὶ δίνησις. Εἴπερ οὖν [i] κινοῖτο τὰ

[n] μείζονα F. [o] μείζονα (supra posito ω) F. [p] θᾶττον L. [q] τῶν—ἄστρων M. [r] μένουσιν οἱ αὐτοὶ αὐτὰ M. [s] τὰ αὐτὰ E.F.H.L.M. [t] ἄστρον] ἕτερον E.L. [v] περιφέρεσθαι F. [w] γὰρ] γὰρ ἂν L. [x] οὐδὲν οὕτως F. [y] συμβαίνῃ L. [z] τὸ ante τάχος om. H.M, et corr. F. [a] φέρεται θᾶττον H. [b] ἀφαιρουειρημένων E. [c] ἐκ om. F. [d] κύκλου om. E. [e] διεσπάσθαι F.H.M. [f] διότι F. [g] ἐπειδὴ E.L. [h] δὲ om. M. [i] κινεῖται F.H.M.

ἄστρα δι' αὐτῶν, τὴν ἑτέραν [k] ἂν [l] κινοῖτο τούτων· ἀλλ' [m] οὐδετέραν φαίνεται. Δινούμενα [n] μὲν γὰρ [o] ἔμενεν ἂν ἐν ταὐτῷ καὶ οὐ [p] μετέβαλλε [q] τὸν τόπον, [r] ὅπερ φαίνεταί [s] τε καὶ πάντες φασίν. Ἔτι δὲ πάντα μὲν εὔλογον τὴν αὐτὴν [t] κίνησιν κινεῖσθαι, μόνος δὲ δοκεῖ τῶν ἄστρων ὁ ἥλιος [v] τοῦτο δρᾶν, ἀνατέλλων [w] ἢ δύνων, καὶ οὗτος οὐ δι' αὑτὸν ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόστασιν τῆς ἡμετέρας ὄψεως· ἡ γὰρ ὄψις ἀποτεινομένη μακρὰν [x] ἑλίσσεται διὰ τὴν ἀσθένειαν. Ὅπερ [y] αἴτιον ἴσως καὶ τοῦ στίλβειν φαίνεσθαι τοὺς ἀστέρας [z] τοὺς ἐνδεδεμένους, τοὺς δὲ πλάνητας μὴ στίλβειν· οἱ μὲν γὰρ πλάνητες ἐγγύς εἰσιν, ὥστ' ἐγκρατὴς οὖσα πρὸς αὐτοὺς ἀφικνεῖται ἡ ὄψις· πρὸς δὲ τοὺς μένοντας κραδαίνεται διὰ τὸ μῆκος, ἀποτεινομένη πόρρω λίαν. Ὁ δὲ τρόμος αὐτῆς ποιεῖ τοῦ ἄστρου δοκεῖν εἶναι τὴν κίνησιν· [a] οὐθὲν γὰρ διαφέρει κινεῖν τὴν ὄψιν ἢ τὸ ὁρώμενον. Ἀλλὰ μὴν ὅτι οὐδὲ κυλίεται τὰ ἄστρα, φανερόν· τὸ μὲν γὰρ [b] κυλιόμενον στρέφεσθαι ἀνάγκη, τῆς δὲ σελήνης ἀεὶ δῆλόν ἐστι τὸ καλούμενον πρόσωπον. Ὥστ' ἐπεὶ κινούμενα μὲν δι' αὑτῶν τὰς οἰκείας [c] κινεῖσθαι κινήσεις εὔλογον, ταύτας δ' οὐ φαίνεται κινούμενα, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν κινοῖτο δι' αὑτῶν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄλογον τὸ μηθὲν [d] ὄργανον αὐτοῖς ἀποδοῦναι τὴν φύσιν πρὸς τὴν κίνησιν· οὐθὲν γὰρ ὡς ἔτυχε ποιεῖ ἡ φύσις, οὐδὲ τῶν μὲν ζῴων φροντίσαι, τῶν δ' οὕτω τιμίων ὑπεριδεῖν, ἀλλ' ἔοικεν ὥσπερ ἐπίτηδες ἀφελεῖν πάντα δι' ὧν ἐνεδέχετο προϊέναι καθ' [e] αὑτά, καὶ ὅτι πλεῖστον ἀποστῆσαι τῶν [f] ἐχόντων ὄργανα πρὸς κίνησιν. Διὸ καὶ εὐλόγως ἂν δόξειεν ὅ τε [g] ὅλος οὐρανὸς [h] σφαιροειδὴς εἶναι καὶ ἕκαστον τῶν ἄστρων. Πρὸς μὲν γὰρ τὴν ἐν [i] τῷ αὐτῷ κίνησιν ἡ σφαῖρα τῶν σχημάτων χρησιμώτατον (οὕτω

9 10 11 12 13

[k] ἂν om. F. [l] κινοῖντο M. [m] οὐδετέραν εἶναι φ. pr. F. [n] μὲν om. M. [o] ἂν ἔμενεν E, ἂν ἔμεινεν F, ἔμεινεν ἂν H, ἔμενεν L. [p] μετέβαλε H. [q] τὸν om. E.H. [r] ὅπερ κινούμενα φαίνεται F. [s] τε om. E.L. [t] κινεῖσθαι κίνησιν F. [v] τοῦτο τὸ δινεῖσθαι δρᾶν pr. F. [w] ἢ] καὶ H.M. [x] ἐλίσσεται L. [y] ἴσως αἴτιον M. [z] τοὺς post ἀστ. om. L. [a] οὐδὲ M. [b] κυλυόμενον F. [c] κινήσεις κινεῖσθαι H.M. [d] αὐτοῖς ὄργανον M. [e] αυτὸ E. [f] ἐχόντων om. E. [g] ὅλος om. M. [h] σφαιρ. ἂν εἶναι M. [i] ταυτῷ M, ἑαυτῷ H.

γὰρ ἂν [k] καὶ τάχιστα κινοῖτο καὶ μάλιστα κατέχοι τὸν [l] αὐτὸν τόπον), πρὸς δὲ τὴν εἰς τὸ πρόσθεν ἀχρηστότατον· ἥκιστα γὰρ ὅμοιον τοῖς δι' [m] αὐτῶν κινητικοῖς· οὐδὲν γὰρ ἀπηρτημένον ἔχει οὐδὲ [n] προέχον, ὥσπερ τὸ εὐθύγραμμον, ἀλλὰ πλεῖστον ἀφέστηκε τῷ σχήματι τῶν πορευτικῶν σωμάτων.

14 Ἐπεὶ οὖν δεῖ τὸν μὲν οὐρανὸν κινεῖσθαι τὴν ἐν [o] αὐτῷ κίνησιν, τὰ [p] ἄλλα [q] δ' ἄστρα μὴ [r] προϊέναι δι' αὐτῶν, εὐλόγως ἂν ἑκάτερον εἴη σφαιροειδές· οὕτω γὰρ μάλιστα τὸ μὲν [s] κινήσεται τὸ δ' ἠρεμήσει.

9 Φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅτι καὶ τὸ φάναι γίνεσθαι φερομένων ἁρμονίαν, ὡς συμφώνων γινομένων τῶν ψόφων, κομψῶς μὲν εἴρηται καὶ περιττῶς ὑπὸ τῶν εἰπόντων, οὐ μὴν 2 οὕτως ἔχει τἀληθές. Δοκεῖ γάρ τισιν ἀναγκαῖον εἶναι τηλικούτων φερομένων σωμάτων γίγνεσθαι ψόφον, ἐπεὶ καὶ τῶν παρ' ἡμῖν οὔτε τοὺς ὄγκους ἐχόντων ἴσους οὔτε τοιούτῳ τάχει φερομένων· ἡλίου [t] δὲ καὶ σελήνης, ἔτι [v] τε τοσούτων τὸ πλῆθος ἄστρων καὶ τὸ μέγεθος φερομένων τῷ τάχει [w] τοιαύτην φορὰν ἀδύνατον μὴ γίγνεσθαι ψόφον ἀμήχανόν τινα 3 τὸ μέγεθος. Ὑποθέμενοι δὲ ταῦτα καὶ τὰς ταχυτῆτας [x] ἐκ τῶν ἀποστάσεων ἔχειν τοὺς τῶν συμφωνιῶν λόγους, ἐναρμόνιόν [y] φασι γίνεσθαι τὴν φωνὴν φερομένων κύκλῳ τῶν ἄστρων.

4 Ἐπεὶ δ' ἄλογον [z] ἐδόκει τὸ μὴ συνακούειν ἡμᾶς [a] τῆς φωνῆς ταύτης, αἴτιον τούτου φασὶν εἶναι τὸ [b] γιγνομένοις εὐθὺς ὑπάρχειν τὸν ψόφον, ὥστε μὴ διάδηλον εἶναι πρὸς τὴν ἐναντίαν σιγήν· πρὸς ἄλληλα γὰρ φωνῆς καὶ σιγῆς εἶναι τὴν διάγνωσιν, ὥστε καθάπερ τοῖς χαλκοτύποις διὰ συνήθειαν οὐθὲν δοκεῖ διαφέρειν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ταὐτὸ συμβαίνειν.

5 Ταῦτα δή, καθάπερ [c] εἴρηται πρότερον, ἐμμελῶς μὲν λέγεται καὶ μουσικῶς, ἀδύνατον δὲ τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. Οὐ

[k] καὶ post ἂν om. H.M. [l] αὐτοῦ H, αὑτοῦ F. [m] ἑαυτῶν M. [n] προσεχὲς E.L. [o] ἑαυτῷ E, τῷ αὐτῷ F. [p] ἄλλα om. H.M. [q] δ' om. F. [r] προσιέναι δι' ἑαυτῶν E. [s] κινήσει γρ. M. [t] δὲ] codices τε. [v] τε] δὲ F.H.L.M. [w] τοσαύτην F. [x] ἐκ om. E. [y] γίνεσθαί φασι F.H.M. [z] δοκεῖ E.L. [a] τῆς φωνῆς om. E. [b] γενομένοις H, γινομένων M, γινόμενον E. [c] λέγεται] εἴρηται E.

γὰρ μόνον τὸ μηθὲν ἀκούειν ἄτοπον, περὶ οὗ λύειν [d] ἐγχειροῦσι τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ καὶ [e] τὸ [f] μηδὲν πάσχειν χωρὶς αἰσθήσεως. Οἱ γὰρ ὑπερβάλλοντες ψόφοι διακναίουσι καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων τοὺς ὄγκους, οἷον ὁ τῆς βροντῆς [g] διίστησι λίθους καὶ τὰ [h] καρτερώτατα τῶν σωμάτων. Τοσούτων δὲ 6 φερομένων, καὶ τοῦ ψόφου διιόντος πρὸς τὸ φερόμενον μέγεθος, πολλαπλάσιον [i] μέγεθος ἀναγκαῖον ἀφικνεῖσθαί τε δεῦρο καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμήχανον εἶναι τῆς βίας. Ἀλλ' εὐλόγως 7 οὔτ' ἀκούομεν οὔτε πάσχοντα φαίνεται τὰ σώματα βίαιον οὐδὲν πάθος, διὰ τὸ μὴ ψοφεῖν· ἅμα δ' ἐστὶ τό τ' αἴτιον τούτων δῆλον, καὶ μαρτύριον τῶν εἰρημένων ἡμῖν λόγων, ὡς εἰσὶν ἀληθεῖς· τὸ γὰρ ἀπορηθὲν καὶ ποιῆσαν τοὺς Πυθαγορείους [k] φάναι γίγνεσθαι [l] συμφωνίαν τῶν φερομένων ἡμῖν [m] ἐστὶ τεκμήριον. Ὅσα μὲν [n] γὰρ αὐτὰ φέρεται, ποιεῖ ψό- 8 φον καὶ πληγήν· ὅσα δ' ἐν φερομένῳ ἐνδέδεται ἢ ἐνυπάρχει, καθάπερ ἐν τῷ πλοίῳ τὰ μόρια, οὐχ οἷόν τε ψοφεῖν, οὐδ' [o] αὖ τὸ πλοῖον, εἰ φέροιτο ἐν ποταμῷ. Καίτοι τοὺς αὐτοὺς λόγους ἂν ἐξείη λέγειν, ὡς [p] ἄτοπον εἰ μὴ φερόμενος ὁ ἱστὸς καὶ ἡ πρύμνα ποιεῖ ψόφον πολὺν τηλικαύτης [q] νεώς, ἢ πάλιν αὐτὸ τὸ πλοῖον κινούμενον. Τὸ δ' ἐν μὴ φερομένῳ φερό- 9 μενον ποιεῖ ψόφον· ἐν φερομένῳ δὲ συνεχὲς καὶ μὴ [r] ποιοῦντι πληγὴν ἀδύνατον ψοφεῖν. Ὥστ' ἐνταῦθα λεκτέον ὡς εἴπερ [s] ἐφέρετο τὰ σώματα τούτων εἴτ' ἐν ἀέρος πλήθει κεχυμένῳ κατὰ τὸ πᾶν εἴτε πυρός, ὥσπερ πάντες φασίν, ἀναγκαῖον [t] ποιεῖν ὑπερφυᾶ τῷ μεγέθει [v] τὸν ψόφον, τούτου δὲ γινομένου καὶ δεῦρ' ἀφικνεῖσθαι καὶ διακναίειν. Ὥστ' [w] ἐπείπερ 10 οὐ φαίνεται τοῦτο συμβαῖνον, οὔτ' [x] ἂν ἔμψυχον οὔτε βίαιον φέροιτο φορὰν οὐθὲν αὐτῶν, ὥσπερ τὸ μέλλον ἔσεσθαι προνοούσης τῆς φύσεως, ὅτι μὴ τοῦτον τὸν τρόπον [y] ἐχούσης τῆς

[d] τὴν αἰτίαν ἐγχειροῦσιν H.M. [e] τὸ om. E. [f] μηδὲ M. [g] διΐστησι καὶ λίθους καὶ H. [h] καρτερικώτατα L. [i] μέγεθος om. H.M. et corr. F. [k] φάναι τί γίγνεσθαι L. [l] τὴν συμφωνίαν F. [m] ἐστὶ om. E. [n] γὰρ καθ' αὑτὰ F. [o] αὐτὸ H.M. [p] ἄτοπος M. [q] νηὸς M. [r] ποιοῦν F.H.M. [s] ἐφέροντο F. [t] ὑπερφυᾶ τῷ μεγέθει ποιεῖν H.M. [v] τὸν om. E.L. [w] εἴπερ H.M. [x] ἂν om. H.M. [y] τῆς κινήσεως ἐχούσης H.M.

κινήσεως οὐθὲν [z] *ἂν ἦν τῶν περὶ τὸν* [a] *δεῦρο τόπον ὁμοίως ἔχον. Ὅτι μὲν οὖν σφαιροειδῆ τὰ ἄστρα καὶ ὅτι οὐ κινεῖται δι' αὑτῶν, εἴρηται.*

10 *Περὶ δὲ τῆς τάξεως αὐτῶν, ὃν μὲν τρόπον* [b] *ἕκαστον* [c] *κεῖται τῷ τὰ μὲν εἶναι πρότερα τὰ δ' ὕστερα, καὶ πῶς ἔχει πρὸς ἄλληλα τοῖς ἀποστήμασιν, ἐκ τῶν* [d] *περὶ* [e] *ἀστρο-* 2 *λογίαν θεωρείσθω· λέγεται γὰρ ἱκανῶς. Συμβαίνει δὲ κατὰ λόγον γίγνεσθαι τὰς ἑκάστου κινήσεις τοῖς ἀποστήμασι τῷ τὰς μὲν εἶναι θάττους τὰς δὲ βραδυτέρας· ἐπεὶ γὰρ ὑπόκειται τὴν μὲν ἐσχάτην* [f] *τοῦ οὐρανοῦ περιφορὰν ἁπλῆν τ' εἶναι καὶ ταχίστην, τὰς δὲ τῶν ἄλλων βραδυτέρας* [g] *τε καὶ πλείους (ἕκαστον γὰρ ἀντιφέρεται τῷ οὐρανῷ κατὰ τὸν αὑτοῦ κύκλον), εὔλογον ἤδη* [h] *τὸ μὲν ἐγγυτάτω τῆς ἁπλῆς καὶ πρώτης περιφορᾶς ἐν πλείστῳ χρόνῳ διιέναι τὸν αὑτοῦ κύκλον, τὸ δὲ πορρωτάτω ἐν ἐλαχίστῳ, τῶν δ' ἄλλων* [i] *ἀεὶ τὸ* 3 *ἐγγύτερον ἐν πλείονι, τὸ δὲ πορρώτερον ἐν ἐλάττονι. Τὸ μὲν γὰρ ἐγγυτάτω μάλιστα κρατεῖται, τὸ δὲ πορρωτάτω πάντων ἥκιστα διὰ τὴν ἀπόστασιν· τὰ δὲ μεταξὺ κατὰ λόγον ἤδη τῆς ἀποστάσεως, ὥσπερ καὶ δεικνύουσιν οἱ μαθηματικοί.*

11 *Τὸ δὲ σχῆμα τῶν* [k] *ἄστρων ἑκάστου σφαιροειδὲς μάλιστ' ἄν τις* [l] *εὐλόγως ὑπολάβοι. Ἐπεὶ γὰρ δέδεικται ὅτι οὐ πεφύκασι κινεῖσθαι δι'* [m] *αὑτῶν, ἡ δὲ φύσις οὐδὲν ἀλόγως οὐδὲ μάτην ποιεῖ, δῆλον ὅτι καὶ σχῆμα τοιοῦτον* [n] *ἀπέδωκε* 2 *τοῖς ἀκινήτοις ὃ ἥκιστά ἐστι κινητικόν. Ἥκιστα δὲ κινητικὸν ἡ σφαῖρα διὰ τὸ* [o] *μηδὲν* [p] *ἔχειν ὄργανον πρὸς τὴν κίνησιν. Ὥστε* [q] *δῆλον ὅτι σφαιροειδῆ ἂν εἴη τὸν ὄγκον. Ἔτι δ' ὁμοίως μὲν ἅπαντα καὶ ἕν, ἡ δὲ σελήνη δείκνυται διὰ*

[z] *ἂν ἦν*] *οἷον* E. [a] *δεῦρο*] *δεύτερον* M. [b] *ἕκαστα* E.M, *ἕκαστον αὐτῶν* F. [c] *κινεῖται* E.H.L.M. [d] *περὶ*] *πρὸς* M. [e] *ἀστρολογίας* F. [f] *περιφορὰν τοῦ οὐρανοῦ* M. [g] *τε* om. F. [h] *τὸ τὰ μὲν ἐγγύτατα* F. [i] *ἀεὶ τὸ ἐγγύτατον* F, *τὸ ἐγγύτερον ἀεὶ* E.L. [k] *ἀστέρων* H. [l] *ὑπολάβοι εὐλόγως* F. [m] *ἑαυτῶν* F. [n] *ἀποδέδωκε* F. [o] *μὴ δὲ ἓν* H. [p] *ἔχειν ἓν ὄργανον* M. [q] *σφαιροειδῆ δηλονότι ἂν εἴη τὰ ἄστρα κατὰ τὸν ὄγκον* H.

τῶν περὶ τὴν ὄψιν ὅτι σφαιροειδής· οὐ γὰρ ἂν ἐγίνετο αὐξανομένη καὶ φθίνουσα τὰ μὲν πλεῖστα μηνοειδὴς [r] ἢ ἀμφίκυρτος, ἅπαξ δὲ διχότομος. Καὶ πάλιν διὰ τῶν ἀστρο- 3 λογικῶν, ὅτι οὐκ ἂν ἦσαν αἱ τοῦ ἡλίου ἐκλείψεις [s] μηνοειδεῖς. Ὥστ' [t] εἴπερ ἓν τοιοῦτον, δῆλον ὅτι καὶ τἆλλα ἂν εἴη σφαιροειδῆ.

Δυοῖν δ' [v] ἀπορίαιν οὔσαιν, περὶ ὧν εἰκότως [w] ἂν [x] ὁστισοῦν ἀπορήσειε, πειρατέον λέγειν τὸ φαινόμενον, αἰδοῦς ἀξίαν εἶναι νομίζοντας τὴν προθυμίαν μᾶλλον ἢ θράσους, εἴ τις διὰ τὸ φιλοσοφίας [y] δίψην καὶ μικρὰς εὐπορίας ἀγαπᾷ περὶ ὧν τὰς μεγίστας ἔχομεν ἀπορίας. [z] Ἔστι δὲ πολλῶν ὄντων τοιούτων οὐχ ἥκιστα θαυμαστόν, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν οὐκ ἀεὶ τὰ πλεῖον ἀπέχοντα τῆς πρώτης φορᾶς κινεῖται πλείους [a] κινήσεις, ἀλλὰ τὰ μεταξὺ πλείστας. Εὔλογον γὰρ [b] ἂν 2 [c] δόξειεν εἶναι τοῦ πρώτου σώματος μίαν κινουμένου φορὰν τὸ πλησιαίτατον ἐλαχίστας κινεῖσθαι κινήσεις, οἷον δύο, τὸ δ' ἐχόμενον τρεῖς ἤ τινα ἄλλην τοιαύτην τάξιν. Νῦν δὲ συμβαίνει τοὐναντίον· ἐλάττους [d] γὰρ ἥλιος καὶ σελήνη κινοῦνται κινήσεις ἢ τῶν πλανωμένων ἄστρων ἔνια· καίτοι πορρώτερον τοῦ μέσου καὶ πλησιαίτερον τοῦ πρώτου σώματός [e] εἰσιν αὐτῶν. Δῆλον δὲ τοῦτο περὶ ἐνίων καὶ τῇ ὄψει γέ- 3 γονεν· τὴν γὰρ [f] σελήνην ἑωράκαμεν διχότομον μὲν οὖσαν, [g] ὑπελθοῦσαν δὲ [h] τὸν ἀστέρα τὸν [i] Ἄρεος, καὶ [k] ἀποκρυφθέντα μὲν κατὰ τὸ μέλαν αὐτῆς, ἐξελθόντα δὲ κατὰ τὸ [l] φανὸν καὶ λαμπρόν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας λέγουσιν [m] οἱ πάλαι τετηρηκότες ἐκ [n] πλείστων ἐτῶν Αἰγύπτιοι καὶ Βαβυλώνιοι, παρ' ὧν πολλὰς πίστεις

[r] ἢ] καὶ F. [s] μηνοειδής M. [t] εἴπερ ἐστὶν ἓν F. [v] ἀποριῶν οὐσῶν F. [w] ἂν om. E. [x] ὁστισοῦν ante εἰκότως H. [y] διψᾶν M. [z] ἔτι F.H.L.M. [a] κινήσεις] φορὰς F. [b] ἂν om. H. [c] εἶναι δόξειε F.H.M. [d] γὰρ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σ. κινεῖται F.H.M. [e] αὐτῶν εἰσὶν F. [f] σελήνην] ὕλην ἣν E. [g] ὑπεισελθοῦσαν F. [h] τῶν ἀστέρων τὸν τοῦ F.H.M, τῶν ἄστρων τοῦ L. [i] ἄρεως M. [k] ἀποκρυφέντα E. [l] φανερὸν H. [m] οἱ παρατετηρηκότες F.H.M. [n] πλείστων αἰτωλῶν ἐτῶν F.

4 ἔχομεν περὶ ἑκάστου τῶν ἄστρων. Τοῦτό τε [o] δὴ δικαίως ἀπορήσειεν ἄν τις, [p] καὶ διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ [q] φορᾷ τοσοῦτόν ἐστιν ἄστρων πλῆθος ὥστε τῶν ἀναριθμήτων εἶναι δοκεῖν τὴν πᾶσαν τάξιν, [r] τῶν δ' ἄλλων ἓν χωρὶς ἕκαστον, δύο [s] δ' ἢ πλείω οὐ φαίνεται ἐν τῇ αὐτῇ ἐνδε-
5 δεμένα φορᾷ. Περὶ [t] δὴ τούτων ζητεῖν μὲν καλῶς ἔχει καὶ τὴν ἐπὶ [v] πλεῖον σύνεσιν, καίπερ μικρὰς [w] ἔχοντας ἀφορμὰς καὶ τοσαύτην [x] ἀπόστασιν ἀπέχοντας τῶν περὶ αὐτὰ συμβαινόντων· ὅμως [y] δ' ἐκ τῶν τοιούτων θεωροῦσιν οὐδὲν ἄλο-
6 γον ἂν δόξειεν [z] εἶναι τὸ νῦν ἀπορούμενον. Ἀλλ' ἡμεῖς ὡς περὶ σωμάτων [a] αὐτῶν μόνον, καὶ μονάδων τάξιν μὲν ἐχόντων, ἀψύχων δὲ [b] πάμπαν, διανοούμεθα· δεῖ δ' ὡς μετεχόντων ὑπολαμβάνειν πράξεως καὶ ζωῆς· οὕτω γὰρ οὐθὲν [c] δόξει
7 παράλογον εἶναι τὸ συμβαῖνον. Ἔοικε γὰρ τῷ μὲν ἄριστα ἔχοντι ὑπάρχειν τὸ [d] εὖ ἄνευ πράξεως, τῷ δ' ἐγγύτατα διὰ ὀλίγης καὶ μιᾶς, τοῖς δὲ [e] πορρωτάτω διὰ πλειόνων, ὥσπερ ἐπὶ σώματος τὸ μὲν οὐδὲ γυμναζόμενον εὖ [f] ἔχει, τὸ δὲ [g] μικρὰ περιπατῆσαν, [h] τῷ δὲ καὶ [i] δρόμου δεῖ καὶ πάλης καὶ [k] κονίσεως, πάλιν δ' ἑτέρῳ οὐδ' ὁποσαοῦν πονοῦντι τοῦτό γ'
8 ἂν ἔτι ὑπάρξαι τἀγαθόν, ἀλλ' ἕτερόν τι. Ἔστι δὲ [l] τὸ κατορθοῦν χαλεπὸν ἢ [m] τὸ πολλὰ ἢ τὸ πολλάκις, οἷον μυρίους ἀστραγάλους [n] Χίους [o] βαλεῖν ἀμήχανον, ἀλλ' ἕνα [p] ἢ δύο ῥᾷον. Καὶ πάλιν ὅταν τοδὶ μὲν δέῃ τοῦδ' ἕνεκα ποιῆσαι, τοῦτο δ' ἄλλου καὶ τοῦτο ἑτέρου, ἐν μὲν ἑνὶ [q] ἢ [r] δυσὶ [s] ῥᾷον
9 ἐπιτυχεῖν, ὅσῳ δ' ἂν διὰ πλειόνων, χαλεπώτερον. Διὸ δεῖ

[o] δὴ om. E.M. [p] καὶ ὅτι διὰ M. [q] φορᾷ om. F. [r] τῶν δ'] ἐπὶ δὲ τῶν F.H.M. [s] δ'] τε L. [t] δὴ] μὲν δὴ L, δὲ F.H. [v] πλέον L, πλείω F. [w] ἔχοντα ἀφορμὰς M, ἀφορμὰς ἔχοντας H. [x] ἀπόστασιν om. L. [y] δ' ἐκ τῶν τοιούτων] ἐκ τῶν δὲ E.L. [z] εἶναι om. F.M. [a] αὐτῶν μόνων F, μόνον αὐτῶν H.M. [b] πάντη M. [c] δόξειεν εἶναι παράλογον H, παράλογον εἶναι δόξειε F, ἂν παράλογον εἶναι δόξειε M. [d] εὖ om. E. [e] πορρώτατα M, πορρωτέρω E.L. [f] ἔχειν E.L. [g] μικρὰ καὶ π. M. [h] τὸ L. [i] πάλης δεῖ καὶ δρόμου F.M, πάλης καὶ δρόμου L. [k] κινήσεως F.M. [l] τὸ om. E. [m] τὸ πολλὰ] τὰ πολλὰ F.M. [n] κώους H. et margo L, χίους ἢ κώους F.M. [o] βάλλειν F. [p] ἢ] καὶ H. [q] ἢ] καὶ F.H.M. [r] δύο M. [s] ῥάδιον E.H.L.

[t] νομίζειν καὶ τὴν τῶν ἄστρων πρᾶξιν εἶναι τοιαύτην οἵα περ ἡ τῶν ζῴων [v] καὶ φυτῶν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα αἱ τοῦ ἀνθρώπου πλεῖσται πράξεις· πολλῶν γὰρ [w] τῶν εὖ δύναται τυχεῖν, ὥστε πολλὰ [x] πράττει, καὶ ἄλλων ἕνεκα. Τῷ δ' [y] ὡς ἄριστα ἔχοντι οὐθὲν δεῖ πράξεως· ἔστι γὰρ [z] αὐτὸ [a] τὸ οὗ ἕνεκα, ἡ δὲ πρᾶξις ἀεί [b] ἐστιν ἐν δυσίν, ὅταν καὶ οὗ ἕνεκα ᾖ καὶ τὸ τούτου ἕνεκα. Τῶν δ' ἄλλων ζῴων ἐλάττους, τῶν 10 δὲ φυτῶν μικρά τις καὶ μία ἴσως· ἢ γὰρ ἕν τί ἐστιν οὗ τύχοι ἄν, ὥσπερ [c] καὶ ἄνθρωπος, [d] ἢ καὶ [e] τὰ πολλὰ πάντα πρὸ [f] ὁδοῦ ἐστὶ πρὸς τὸ ἄριστον. Τὸ μὲν οὖν ἔχει καὶ μετέχει τοῦ ἀρίστου, τὸ δ' ἀφικνεῖται ἐγγὺς δι' ὀλίγων, τὸ δὲ διὰ πολλῶν, τὸ δ' [g] οὐδ' [h] ἐγχειρεῖ, ἀλλ' ἱκανὸν εἰς τὸ ἐγγὺς τοῦ ἐσχάτου ἐλθεῖν, οἷον [i] εἰ ὑγίεια τέλος. Τὸ μὲν 11 [k] δὴ ἀεὶ ὑγιαίνει, τὸ δ' [l] ἰσχνανθέν, τὸ δὲ δραμὸν καὶ ἰσχνανθέν, τὸ δὲ καὶ ἄλλο τι πρᾶξαν τοῦ δραμεῖν ἕνεκα, ὥστε πλείους αἱ κινήσεις. Ἕτερον δ' ἀδυνατεῖ πρὸς τὸ ὑγιᾶναι ἐλθεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸ δραμεῖν μόνον ἢ ἰσχνανθῆναι· καὶ τούτων θάτερον τέλος αὐτοῖς. Μάλιστα μὲν γὰρ ἐκείνου τυχεῖν ἄριστον πᾶσι τοῦ τέλους· εἰ δὲ μή, [m] ἀεὶ ἄμεινόν ἐστιν [n] ὅσῳ ἂν ἐγγύτερον ᾖ τοῦ ἀρίστου. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν γῆ ὅλως 12 οὐ κινεῖται, τὰ δ' ἐγγὺς ὀλίγας κινήσεις· οὐ γὰρ ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἔσχατον, ἀλλὰ [o] μέχρι [p] ὅτου δύναται τυχεῖν τῆς θειοτάτης ἀρχῆς. Ὁ δὲ πρῶτος οὐρανὸς εὐθὺς τυγχάνει διὰ μιᾶς κινήσεως. Τὰ δ' [q] ἐν μέσῳ τοῦ πρώτου καὶ τῶν ἐσχάτων ἀφικνεῖται μέν, διὰ πλειόνων δ' ἀφικνεῖται κινήσεων. Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ὅτι [r] κατὰ μὲν [s] τὴν πρώτην μίαν οὖσαν 13 φορὰν πολὺ πλῆθος συνέστηκεν ἄστρων, τῶν δ' ἄλλων χωρὶς ἕκαστον [t] εἴληφεν ἰδίας κινήσεις, δι' ἓν μὲν ἄν τις πρῶτον

[t] νομίζειν om. E. [v] καὶ τῶν φυτῶν F. [w] τῶν om. E. [x] πράττειν E.L. [y] ὡς] ἴσως E. [z] αὐτῷ F.H.L. [a] τὸ om. E. [b] ἐστιν om. F, ante ἀεί ponunt H.M. [c] καὶ ὁ ἄνθρωπος F.H.M. [d] καὶ ἡ E. [e] τὰ ἄλλα πολλὰ M, τὰ ἄλλα F, τἄλλα H. [f] ὁδοὺς pr. E. [g] οὐδ' om. E. [h] ἐγχωρεῖ H. [i] εἰ] εἰ ἡ H.M. [k] δὴ om. F.H.M. [l] ἰσχναθὲν M. [m] ἀεὶ] γε H. [n] ὅσον F. [o] μέχρις F.H.L.M. [p] ὅτου] οὗ L, om. E. [q] ἐν τῷ μέσῳ E.M. [r] μὲν μετὰ F. [s] τὴν om. pr. E. [t] ἰδίας εἴληφε M.

εὐλόγως οἰηθείη τοῦθ' ὑπάρχειν· νοῆσαι γὰρ [v] δεῖ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ἑκάστης πολλὴν ὑπεροχὴν εἶναι [w] τῆς πρώτης πρὸς τὰς ἄλλας, εἴη δ' ἂν [x] ἥδε συμβαίνουσα κατὰ λόγον· ἡ μὲν γὰρ πρώτη μία οὖσα πολλὰ κινεῖ τῶν σωμάτων [y] τῶν θείων, αἱ δὲ πολλαὶ οὖσαι ἓν μόνον ἑκάστη· τῶν γὰρ πλανω-
14 μένων ἓν ὁτιοῦν πλείους [z] φέρεται φοράς. Ταύτῃ τε οὖν [a] ἀνισάζει ἡ φύσις καὶ ποιεῖ τινὰ τάξιν, τῇ μὲν μιᾷ [b] φορᾷ πολλὰ [c] ἀποδοῦσα σώματα, τῷ δ' ἑνὶ σώματι πολλὰς φοράς· καὶ ἔτι διὰ [d] τόδε ἓν ἔχουσι σῶμα [e] αἱ ἄλλαι [f] φοραί, ὅτι πολλὰ σώματα κινοῦσιν αἱ πρὸ τῆς τελευταίας καὶ τῆς ἓν ἄστρον ἐχούσης· ἐν πολλαῖς γὰρ σφαίραις ἡ τελευταία σφαῖρα ἐνδεδεμένη φέρεται, ἑκάστη δὲ σφαῖρα [g] σῶμα τυγ-
15 χάνει ὄν. [h] Ἐκείνης ἂν οὖν [i] κοινὸν εἴη τὸ ἔργον· [k] αὕτη μὲν γὰρ ἑκάστῃ [l] ἡ [m] ἴδιος φύσει φορά, [n] αὕτη δὲ οἷον [o] πρόσκειται. Παντὸς δὲ πεπερασμένου σώματος πρὸς πεπερασμένον ἡ δύναμίς ἐστιν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τὴν ἐγκύκλιον φερομένων κίνησιν ἄστρων εἴρηται [p] ποῖ' ἄττα κατά [q] τε τὴν οὐσίαν ἐστὶ καὶ κατὰ τὸ σχῆμα, [r] καὶ περὶ τῆς φορᾶς καὶ τῆς τάξεως αὐτῶν.

13 Λοιπὸν δὲ περὶ τῆς γῆς εἰπεῖν, [s] οὗ τε τυγχάνει κειμένη, καὶ πότερον τῶν ἠρεμούντων ἐστὶν ἢ τῶν κινουμένων, καὶ περὶ τοῦ σχήματος αὐτῆς. Περὶ μὲν οὖν τῆς θέσεως οὐ τὴν αὐτὴν [t] ἅπαντες ἔχουσι δόξαν, ἀλλὰ τῶν πλείστων ἐπὶ τοῦ μέσου κεῖσθαι λεγόντων, ὅσοι τὸν ὅλον οὐρανὸν πεπερασμένον εἶναί φασιν, ἐναντίως οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν, καλούμενοι δὲ Πυθαγόρειοι λέγουσιν· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μέσου πῦρ εἶναί φασι, τὴν δὲ γῆν ἓν τῶν ἄστρων οὖσαν, κύκλῳ φερομένην περὶ τὸ
2 μέσον νύκτα τε καὶ ἡμέραν ποιεῖν. Ἔτι δ' ἐναντίαν ἄλλην

[v] δεῖ ζωῆς τῆς ἑκάστης καὶ τῆς ἀρχῆς π. H. [w] πρὸς τὰς ἄλλας τῆς πρώτης F. [x] ἥδε] ἡ E. [y] τὸ θεῖον M. [z] φορὰς φέρ. F. [a] ἂν ἰσάζῃ τε ἡ φύσις καὶ ποιῇ L. [b] φορᾷ om. E. [c] ἀποδιδοῦσα F.H. [d] τόδε] τὸ E. [e] αἱ om. E. [f] σφαῖραι F.H. [g] σῶμα τι τυγχάνει E.H. [h] ἐκείναις E. [i] εἴη κοινὸν H, ἦν E. [k] αὐτὴ M. [l] ἡ om. F. [m] ἀΐδιος E. [n] αυται E. [o] πρόσκεινται E. [p] ὁποῖ' L. [q] τε om. F.H.M. [r] καὶ περὶ] περί τε E.L. [s] ποῦ H. [t] ἔχουσιν ἅπαντες F.H.M.

[v] ταύτῃ κατασκευάζουσι γῆν, ἣν ἀντίχθονα [w] ὄνομα καλοῦσιν, οὐ πρὸς τὰ φαινόμενα τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ζητοῦντες, ἀλλὰ πρός τινας [x] λόγους καὶ δόξας αὑτῶν τὰ φαινόμενα προσέλκοντες καὶ πειρώμενοι συγκοσμεῖν. Πολλοῖς δ' ἂν 3 καὶ ἑτέροις συνδόξειε μὴ δεῖν τῇ γῇ τὴν τοῦ μέσου χώραν ἀποδιδόναι, τὸ πιστὸν οὐκ ἐκ τῶν φαινομένων ἀθροῦσιν ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν λόγων. Τῷ γὰρ τιμιωτάτῳ οἴονται προσήκειν τὴν [y] τιμιωτάτην [z] ὑπάρχειν χώραν, εἶναι δὲ πῦρ [a] μὲν γῆς τιμιώτερον, τὸ δὲ πέρας [b] τῶν μεταξύ, τὸ δ' ἔσχατον καὶ [c] τὸ μέσον πέρας· ὥστ' ἐκ τούτων ἀναλογιζόμενοι οὐκ οἴονται ἐπὶ τοῦ μέσου [d] κεῖσθαι τῆς σφαίρας [e] αὐτήν, ἀλλὰ [f] μᾶλλον τὸ πῦρ. Ἔτι δ' οἵ [g] γε Πυθαγόρειοι καὶ διὰ [h] τὸ 4 μάλιστα προσήκειν φυλάττεσθαι τὸ κυριώτατον τοῦ παντός· τὸ δὲ μέσον εἶναι τοιοῦτον· ὃ Διὸς φυλακὴν ὀνομάζουσι, τὸ ταύτην ἔχον τὴν χώραν πῦρ, ὥσπερ τὸ μέσον ἁπλῶς λεγόμενον, καὶ τὸ τοῦ μεγέθους μέσον [i] καὶ τοῦ πράγματος ὂν μέσον καὶ τῆς φύσεως. Καίτοι καθάπερ ἐν τοῖς ζῴοις οὐ ταὐτὸν [k] τοῦ ζῴου καὶ τοῦ σώματος [l] μέσον, οὕτως ὑποληπτέον μᾶλλον καὶ περὶ τὸν ὅλον οὐρανόν. Διὰ μὲν οὖν ταύ- 5 την τὴν αἰτίαν οὐθὲν αὐτοὺς δεῖ θορυβεῖσθαι περὶ τὸ πᾶν, οὐδ' εἰσάγειν φυλακὴν [m] ἐπὶ τὸ κέντρον, ἀλλ' ἐκεῖνο ζητεῖν τὸ μέσον, ποῖόν [n] τε καὶ ποῦ πέφυκεν. Ἐκεῖνο μὲν [o] γὰρ ἀρχὴ τὸ μέσον καὶ τίμιον, τὸ δὲ τοῦ τόπου μέσον ἔοικε [p] τελευτῇ μᾶλλον ἢ ἀρχῇ· τὸ μὲν γὰρ ὁριζόμενον τὸ μέσον, τὸ δ' ὁρίζον τὸ πέρας. Τιμιώτερον δὲ τὸ περιέχον καὶ τὸ πέρας ἢ τὸ περαινόμενον· τὸ μὲν γὰρ ὕλη τὸ δ' οὐσία τῆς συστάσεώς ἐστιν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ τόπου τῆς γῆς ταύτην ἔχουσί 6 τινες τὴν δόξαν, ὁμοίως δὲ καὶ [q] περὶ μονῆς καὶ κινήσεως· οὐ

[v] ταύτην F. [w] ὄνομα om. F.H.M. [x] δόξας καὶ λόγους F.M. [y] τιμιωτέραν M. [z] ὑπάρχειν] εἶναι F, om. H. [a] γῆς μὲν H. [b] τῶν] τοῦ E. [c] τὸ om. E. [d] τῆς σφαίρας κεῖσθαι E.L. [e] αὐτῆς F.H. [f] μᾶλλον] μὴν pr. F. [g] γε] τε E, om. M. [h] τὸ] τοῦτο L. [i] καὶ τὸ τοῦ F.M. [k] τοῦ σώματος καὶ τοῦ ζώου M, τὸ τοῦ ζώου καὶ τὸ τοῦ σώματος H, τὸ τοῦ ζώου καὶ τοῦ σώματος L. [l] τὸ μέσον F. [m] ἐπὶ] περὶ pr. F. [n] τι E.H.M. [o] γὰρ om. F. [p] τελευτὴ—ἀρχή M. [q] περὶ om. F.

γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον [r] ἅπαντες [s] ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ὅσοι μὲν μηδ' ἐπὶ τοῦ μέσου κεῖσθαί [t] φασιν αὐτήν, κινεῖσθαι κύκλῳ περὶ τὸ μέσον, οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀν-
7 τίχθονα, καθάπερ εἴπομεν πρότερον. Ἐνίοις δὲ δοκεῖ καὶ πλείω [v] σώματα τοιαῦτα ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι περὶ τὸ μέσον, ἡμῖν [w] δὲ ἄδηλα διὰ τὴν [x] ἐπιπρόσθησιν τῆς γῆς. Διὸ καὶ τὰς τῆς σελήνης ἐκλείψεις πλείους ἢ τὰς τοῦ ἡλίου γίγνεσθαί φασιν· τῶν γὰρ φερομένων ἕκαστον ἀντιφράττειν αὐτήν,
8 ἀλλ' οὐ [y] μόνον τὴν γῆν. Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ γῆ κέντρον, ἀλλ' ἀπέχει τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς ὅλον, [z] οὐθὲν κωλύειν [a] οἴονται τὰ φαινόμενα συμβαίνειν ὁμοίως [b] μὴ κατοικοῦσιν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ κέντρου, ὥσπερ [c] κἂν [d] εἰ ἐπὶ [e] τοῦ μέσου ἦν ἡ γῆ· οὐθὲν γὰρ [f] οὐδὲ νῦν ποιεῖν ἐπίδηλον τὴν ἡμίσειαν [g] ἀπέχοντας ἡμᾶς διάμετρον. Ἔνιοι δὲ [h] καὶ κειμένην ἐπὶ τοῦ κέντρου φασὶν αὐτὴν [i] ἴλλεσθαι περὶ τὸν διὰ παντὸς [k] τετα-
9 μένον πόλον, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται. Παραπλησίως δὲ καὶ περὶ τοῦ [l] σχήματος ἀμφισβητεῖται· τοῖς μὲν γὰρ [m] δοκεῖ εἶναι σφαιροειδής, τοῖς δὲ πλατεῖα καὶ τὸ σχῆμα τυμπανοειδής· ποιοῦνται δὲ τεκμήριον ὅτι δύνων καὶ ἀνατέλλων ὁ ἥλιος εὐθεῖαν [n] καὶ οὐ περιφερῆ τὴν ἀπόκρυψιν φαίνεται ποιούμενος ὑπὸ τῆς γῆς, ὡς δέον, εἴπερ ἦν σφαιροειδής, περιφερῆ [o] γίνεσθαι τὴν ἀποτομήν, οὐ προσλογιζόμενοι τό τε ἀπόστημα τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸ τῆς περιφερείας μέγεθος, ὡς ἐν τοῖς φαινομένοις μικροῖς κύκλοις
10 εὐθεῖα φαίνεται πόρρωθεν. Διὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν φαντασίαν οὐδὲν [p] αὐτοὺς ἀπιστεῖν δεῖ μὴ κυκλοτερῆ τὸν ὄγκον εἶναι τῆς γῆς· ἀλλ' ἔτι προστιθέασι, καὶ φασὶ διὰ τὴν ἠρε-

[r] πάντες F.H.M. [s] λαμβάνουσιν E. [t] φασιν αὐτὴν κινεῖσθαι om. E. [v] τοιαῦτα σώματα F. [w] δὲ om. E.H.L. [x] ἐπιπρόσθεσιν E.L. [y] μόνην L. [z] οὐθὲν] ὅθεν M. [a] οἷον τε (supra positis αι) H. [b] μὴ] καὶ μὴ L. [c] κἂν] καὶ H. [d] εἰ om. E.L.M. [e] τοῦ om. M. [f] οὔτε E. [g] ἀπεχόντων τῆς διαμέτρου F.M, ἀπέχον τῶν τῆς διαμέτρου H. [h] καὶ om. F. [i] ἴλλεσθαι καὶ κινεῖσθαι M, εἰλεῖσθαι καὶ κινεῖσθαι E.F, εἰλεῖσθαι H.L. [k] τεταγμένον M. [l] σχήματος αὐτῆς ἀμφ. F. [m] εἶναι δοκεῖ F.H.M. [n] καὶ] ἀλλ' F.H.M. [o] τὴν ἀποτομὴν γίνεσθαι F. [p] αὐτοῖς F.

μίαν [q] ἀναγκαῖον τὸ σχῆμα τοῦτ' ἔχειν αὐτήν. Καὶ γὰρ [r] δὴ οἱ περὶ τῆς κινήσεως καὶ τῆς μονῆς εἰρημένοι τρόποι πολλοὶ τυγχάνουσιν. Τὸ μὲν οὖν ἀπορῆσαι πᾶσιν ἀναγκαῖον 11 ἐπελθεῖν· τάχα γὰρ [s] ἀλυποτέρας διανοίας τὸ μὴ θαυμάζειν πῶς ποτὲ μικρὸν μὲν μόριον τῆς γῆς, [t] ἂν μετεωρισθὲν ἀφεθῇ, φέρεται καὶ μένειν οὐκ ἐθέλει, καὶ τὸ πλεῖον ἀεὶ θᾶττον, πᾶσαν δὲ τὴν γῆν εἴ τις [v] ἀφείη μετεωρίσας, οὐκ ἂν φέροιτο. Νῦν δ' ἠρεμεῖ τοσοῦτον βάρος. Ἀλλὰ μὴν [w] καὶ εἴ τις τῶν φερομένων μορίων αὐτῆς, πρὶν πεσεῖν, [x] ὑφαιροίη τὴν γῆν, οἰσθήσεται κάτω μηθενὸς ἀντερείσαντος. Ὥστε τὸ μὲν ἀπο- 12 ρεῖν εἰκότως [y] ἐγένετο φιλοσόφημα πᾶσιν· τὸ δὲ [z] τὰς περὶ [a] τούτου λύσεις μὴ μᾶλλον ἀτόπους εἶναι δοκεῖν τῆς ἀπορίας θαυμάσειεν ἄν τις. Οἱ μὲν γὰρ διὰ ταῦτα ἄπειρον τὸ κάτω τῆς γῆς εἶναί φασιν, [b] ἐπ' ἄπειρον αὐτὴν ἐρριζῶσθαι λέγοντες, ὥσπερ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος, ἵνα μὴ πράγματ' [c] ἔχωσι ζητοῦντες τὴν αἰτίαν· διὸ καὶ Ἐμπεδοκλῆς οὕτως ἐπέπληξεν, εἰπὼν [d] ὡς

> Εἴ περ ἀπείρονα γῆς τε βάθη καὶ δαψιλὸς αἰθήρ,
> ὡς διὰ πολλῶν [e] δὴ [f] γλώσσης ῥηθέντα ματαίως
> [g] ἐκκέχυται στομάτων, ὀλίγον τοῦ παντὸς [h] ἰδόντων.

Οἱ δ' ἐφ' ὕδατος κεῖσθαι. Τοῦτον [i] γὰρ ἀρχαιότατον παρει- 13 λήφαμεν τὸν λόγον, [k] ὅν [l] φασιν εἰπεῖν [m] Θαλῆν τὸν Μιλήσιον, ὡς διὰ τὸ πλωτὴν εἶναι μένουσαν ὥσπερ ξύλον ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον (καὶ γὰρ τούτων ἐπ' ἀέρος μὲν οὐθὲν πέφυκε μένειν, ἀλλ' ἐφ' ὕδατος), ὥσπερ οὐ τὸν αὐτὸν λόγον ὄντα περὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ὀχοῦντος τὴν γῆν· οὐδὲ γὰρ τὸ ὕδωρ πέφυκε μένειν μετέωρον, [n] ἀλλ' ἐπί τινός ἐστιν. Ἔτι δ' ὥσπερ ἀὴρ ὕδατος κουφότερον, καὶ γῆς ὕδωρ, ὥστε 14 πῶς [o] οἷόν τε τὸ κουφότερον κατωτέρω [p] κεῖσθαι τοῦ βαρυ-

[q] ἀνάγκη F. [r] δὴ om. E.L. [s] ἀλογωτέρας M. et rc. F. et γρ. E. [t] ἐὰν F.H.M. [v] ἀφίῃ H, ἀφίει L. [w] κἂν H.L.M. [x] ὑφαιροῖ H. [y] ἐγίνετο F. [z] περὶ τὰς E.L. [a] τούτων M. [b] ἐπ'—λέγοντες om. E.L. [c] ἔχωσι om. M. [d] ὡς om. E.L. [e] δὴ om. M. [f] γλώσσῃ E. [g] ἐγκέχυται F. [h] εἰδότων H. [i] γὰρ om. E. [k] ὅν om. E. [l] φασὶ μὲν εἰπεῖν H.M. [m] τὸν θαλῆν F. [n] ἀλλ' ἐπί τινος] ἐπί τινος δέ E. [o] οἴονται E.F. [p] κεῖσθαι post φύσιν F.

τέρου τὴν φύσιν; Ἔτι δ' εἴπερ ὅλη πέφυκε μένειν ἐφ' ὕδατος, δῆλον ὅτι καὶ τῶν μορίων [d]ἕκαστον· νῦν δ' οὐ φαίνεται τοῦτο γιγνόμενον, ἀλλὰ τὸ τυχὸν [e]μόριον φέρεται εἰς βυθόν, καὶ θᾶττον τὸ μεῖζον. Ἀλλ' ἐοίκασι μέχρι τινὸς ζητεῖν,
15 ἀλλ' οὐ μέχρι περ οὗ δυνατὸν τῆς ἀπορίας. Πᾶσι γὰρ ἡμῖν τοῦτο σύνηθες, μὴ πρὸς τὸ πρᾶγμα ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν ἀλλὰ πρὸς τὸν τἀναντία λέγοντα· καὶ γὰρ [f]αὐτὸς ἐν αὑτῷ ζητεῖ μέχρι περ ἂν οὗ [g]μηκέτι [h]ἔχῃ ἀντιλέγειν αὐτὸς αὑτῷ. Διὸ δεῖ τὸν μέλλοντα [i]καλῶς ζητήσειν ἐνστατικὸν εἶναι διὰ τῶν [k]οἰκείων ἐνστάσεων τῷ γένει, τοῦτο δ' ἐστὶν ἐκ τοῦ
16 πάσας τεθεωρηκέναι τὰς διαφοράς. Ἀναξιμένης δὲ καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος τὸ πλάτος [l]αἴτιον εἶναί φασι τοῦ μένειν αὐτήν. [m]Οὐ γὰρ τέμνειν ἀλλ' [n]ἐπιπωματίζειν τὸν ἀέρα [o]τὸν κάτωθεν, [p]ὅπερ φαίνεται τὰ πλάτος ἔχοντα τῶν σωμάτων ποιεῖν· ταῦτα [q]γὰρ καὶ πρὸς τοὺς ἀνέμους [r]ἔχει δυσκινήτως διὰ τὴν ἀντέρεισιν. Ταὐτὸ δὴ τοῦτο [s]ποιεῖν τῷ πλάτει [t]φασὶ τὴν γῆν πρὸς τὸν ὑποκείμενον ἀέρα· τὸν δ' οὐκ [v]ἔχοντα μεταστῆναι τόπον ἱκανὸν [w]ἀθρόον τῷ κάτωθεν
17 ἠρεμεῖν, ὥσπερ τὸ ἐν ταῖς κλεψύδραις ὕδωρ. Ὅτι δὲ δύναται πολὺ βάρος φέρειν ἀπολαμβανόμενος [x]καὶ μένων ὁ ἀήρ, τεκμήρια πολλὰ λέγουσιν. Πρῶτον μὲν [y]οὖν εἰ μὴ πλατὺ τὸ σχῆμα τῆς γῆς ἐστί, διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν [z]ἠρεμοῖ. Καίτοι τῆς μονῆς οὐ τὸ πλάτος [a]αἴτιον ἐξ ὧν λέγουσιν, ἀλλὰ τὸ μέγεθος μᾶλλον. Διὰ γὰρ τὴν στενοχωρίαν οὐκ ἔχων τὴν πάροδον ὁ ἀὴρ μένει διὰ [b]τὸ πλῆθος· πολὺς δ' [c]ἐστὶ διὰ τὸ ὑπὸ μεγέθους πολλοῦ [d]ἐναπολαμβάνεσθαι τοῦ τῆς γῆς. Ὥστε τοῦτο μὲν [e]ὑπάρξει, κἂν σφαιροειδὴς μὲν [f]ἡ γῆ ᾖ,

[d] ἕκαστον αὐτῆς. νῦν E.H.L. [e] φέρεται μόριον F. [f] οὗτος L. [g] μηδὲν H. [h] ἔχει L. [i] καλῶς ζητήσειν om. pr. E. [k] οἰκείως E.H.M. [l] αἴτιον τοῦ μένειν αὐτήν φασιν F. [m] οὐδὲ γὰρ M. [n] ἐπιπωμάζειν pr. E. [o] τὸν post ἀέρα om. E. [p] ὥσπερ H. [q] γὰρ om. F. [r] δυσκινήτως ἔχει F. [s] ποιεῖν ante τὴν F.H. [t] φασὶ om. E. [v] ἔχοντά που μ. L. [w] ἀθρόως F.M, ἀθρόῳ E.L. [x] καὶ—ἀήρ om. F, ὁ om. M. [y] οὖν om. E.L. [z] ἠρεμεῖ M, ἠρεμοίη F. [a] αἴτιον] μόνον αἴτιόν ἐστιν F.M. [b] τὸ om. E.L. [c] ἐστὶν ὁ ἀὴρ διὰ F.H.M. [d] ἀπολαμβάνεσθαι F.H.M. [e] ὑπάρχει F, ὑπάρξοι H. [f] ἡ γῆ om. E.M, post ᾖ ponit L.

τηλικαύτη δὲ τὸ μέγεθος· [g] μενεῖ γὰρ κατὰ τὸν ἐκείνων λόγον. ‘Ὅλως δὲ πρός [h] γε τοὺς οὕτω λέγοντας περὶ τῆς 18 κινήσεως [i] οὐ περὶ [k] μερῶν ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ περὶ [l] ὅλου τινὸς καὶ παντός. ‘Ἐξ ἀρχῆς γὰρ διοριστέον πότερόν ἐστί [m] τις τοῖς σώμασι φύσει κίνησις ἢ οὐδεμία, καὶ πότερον φύσει μὲν οὐκ ἔστι, βίᾳ δ' ἔστιν. ‘Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων διώρισται πρότερον ὅσα κατὰ τὴν παροῦσαν δύναμιν [n] εἴχομεν, χρηστέον ὡς ὑπάρχουσιν. Εἰ γὰρ μηδεμία [o] φύσει 19 κίνησίς ἐστιν αὐτῶν, [p] οὐδὲ βίαιος [q] ἔσται· εἰ [r] δὲ μή ἐστι μήτε φύσει μήτε βίᾳ, ὅλως οὐδὲν κινηθήσεται· περὶ [s] γὰρ τούτων ὅτι ἀναγκαῖον συμβαίνειν, διώρισται πρότερον, καὶ πρὸς τούτοις ὅτι οὐδ' ἠρεμεῖν ἐνδέχεται· ὥσπερ [t] γὰρ κίνησις ὑπάρχει ἢ βίᾳ ἢ φύσει, οὕτω καὶ ἠρεμία. ‘Ἀλλὰ μὴν εἴ [v] γέ 20 ἐστι [w] κίνησίς τις κατὰ φύσιν, οὐκ ἂν ἡ βίαιος εἴη φορὰ μόνον οὐδ' ἠρέμησις· ὥστ' εἰ βίᾳ νῦν ἡ γῆ μένει, καὶ [x] συνῆλθεν ἐπὶ τὸ μέσον φερομένη διὰ τὴν δίνησιν· ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν [y] πάντες λέγουσιν ἐκ τῶν ἐν τοῖς [z] ὑγροῖς καὶ περὶ τὸν ἀέρα συμβαινόντων· ἐν τούτοις γὰρ ἀεὶ φέρεται τὰ μείζω καὶ τὰ βαρύτερα πρὸς τὸ μέσον τῆς δίνης. Διὸ [a] δὴ [b] καὶ τὴν γῆν 21 πάντες ὅσοι τὸν οὐρανὸν γεννῶσιν, ἐπὶ τὸ μέσον [c] συνελθεῖν φασίν· ὅτι δὲ μένει, ζητοῦσι τὴν αἰτίαν, καὶ λέγουσιν οἱ μὲν τοῦτον τὸν τρόπον, ὅτι τὸ [d] πλάτος καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς αἴτιον, οἱ δ' ὥσπερ ‘Ἐμπεδοκλῆς, τὴν τοῦ οὐρανοῦ φορὰν κύκλῳ περιθέουσαν καὶ [e] θᾶττον φερομένην [f] τὴν τῆς γῆς φορὰν κωλύειν, καθάπερ τὸ ἐν τοῖς κυάθοις ὕδωρ· καὶ γὰρ τοῦτο κύκλῳ τοῦ κυάθου φερομένου πολλάκις κάτω τοῦ χαλκοῦ [g] γινόμενον ὅμως οὐ φέρεται κάτω πεφυκὸς φέρεσθαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Καίτοι μήτε τῆς δίνης [h] κωλυούσης μήτε 22

[g] μένει E.F.L. [h] γε om. E.H.L. [i] οὐδὲ E. [k] μορίων E.L. [l] τινος ὅλου F. [m] τις om. E.L. [n] ἔχομεν H. [o] φυσικὴ E.L. [p] οὐδ' ἡ E.L. [q] ἐστίν H. [r] δὲ] γὰρ M. [s] γὰρ] τε γὰρ δὴ H.M. [t] γὰρ] γὰρ καὶ F.M, om. E. [v] γε] μὴ L, om. E. [w] τις κίνησις M. [x] συνῆλθον M. [y] ἅπαντες H, πάντες ante γὰρ L. [z] ὑγροῖς φερομένων καὶ F.H.M. [a] δὴ om. F.H.M. [b] καὶ om. E. [c] συνελεῖν F. [d] πλάτος αὐτῆς καὶ E. [e] θάττω L. [f] τὴν] ἢ τὴν E.F. [g] γιγνομένου L.M. [h] κωλύσης F.

τοῦ πλάτους, ἀλλ' ὑπελθόντος τοῦ ἀέρος, ποῖ ποτ' οἰσθήσεται; Πρὸς μὲν γὰρ τὸ μέσον [i] βίᾳ, καὶ μένει [k] βίᾳ· κατὰ φύσιν δέ [l] γε ἀναγκαῖον εἶναί τινα αὐτῆς φοράν. Αὕτη οὖν πότερον ἄνω ἢ κάτω, ἢ ποῦ ἐστίν; Εἶναι μὲν γάρ τινα ἀναγκαῖον· εἰ [m] δὲ μηδὲν μᾶλλον κάτω ἢ ἄνω, ὁ δ' ἄνω ἀὴρ μὴ κωλύει τὴν ἄνω φοράν, οὐδ' ἂν ὁ ὑπὸ [n] τῇ γῇ κωλύοι τὴν κάτω· τὰ γὰρ αὐτὰ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖον εἶναι αἴτια τοῖς 23 αὐτοῖς. Ἔτι δὲ πρὸς [o] Ἐμπεδοκλέα κἂν ἐκεῖνό τις [p] εἴπειεν. Ὅτε γὰρ τὰ στοιχεῖα [q] διειστήκει χωρὶς ὑπὸ τοῦ νείκους, τίς [r] ἡ αἰτία τῇ γῇ τῆς μονῆς ἦν; Οὐ γὰρ δὴ καὶ τότε αἰτιάσεται τὴν δίνην. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μὴ συννοεῖν ὅτι πρότερον μὲν διὰ τὴν δίνησιν ἐφέρετο τὰ μόρια τῆς γῆς πρὸς τὸ μέσον· νῦν [s] δὲ διὰ τίν' αἰτία πάντα τὰ βάρος ἔχοντα φέρεται πρὸς αὐτήν; Οὐ γὰρ ἥ γε [t] δίνη πλησιάζει πρὸς ἡμᾶς. Ἔτι δὲ καὶ τὸ πῦρ ἄνω φέρεται διὰ τίν' αἰτίαν; Οὐ [v] γὰρ διά γε τὴν δίνην. Εἰ δὲ τοῦτο φέρεσθαί που πέφυκεν, δῆλον ὅτι 24 καὶ τὴν γῆν οἰητέον. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δίνῃ γε τὸ βαρὺ καὶ [w] τὸ κοῦφον ὥρισται, ἀλλὰ τῶν πρότερον ὑπαρχόντων βαρέων καὶ κούφων τὰ μὲν εἰς τὸ μέσον ἔρχεται, τὰ δ' ἐπιπολάζει διὰ τὴν [x] κίνησιν. Ἦν ἄρα καὶ πρὶν γενέσθαι τὴν [y] δίνην βαρύ τε καὶ κοῦφον, ἃ τίνι [z] διώριστο καὶ πῶς [a] ἐπεφύκει φέρεσθαι ἢ ποῦ; Ἀπείρου γὰρ ὄντος ἀδύνατον εἶναι [b] ἄνω ἢ κάτω, διώρισται δὲ τούτοις τὸ βαρὺ [c] καὶ κοῦφον. 25 Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι περὶ τὰς αἰτίας ταύτας διατρίβουσιν· εἰσὶ δέ τινες οἳ διὰ τὴν ὁμοιότητά φασιν αὐτὴν μένειν, ὥσπερ τῶν ἀρχαίων Ἀναξίμανδρος· μᾶλλον μὲν γὰρ οὐθὲν ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὰ πλάγια φέρεσθαι [d] προσήκει [e] τὸ ἐπὶ τοῦ μέσου ἱδρυμένον καὶ ὁμοίως πρὸς τὰ ἔσχατα ἔχον· ἅμα δ'

[i] βίᾳ ἦλθε καὶ H. [k] βίᾳ] καὶ E. [l] γε om. E.L. [m] δὴ E. [n] τὴν γῆν H. [o] ἐμπ. κἀκεῖνο τις ἂν F.H.M. [p] εἴποι F.H.L.M. [q] ιστηκει E. [r] ἡ om. E.L. [s] δὲ δὴ διὰ L. [t] δίνησις F.M. [v] γὰρ δή γε διὰ F. [w] τὸ post καὶ om. E.L. [x] δίνησιν M. [y] δίνην τὸ μὲν βαρὺ τὸ δὲ κοῦφον F.H.M. [z] διώρισται F.H.L. [a] πέφυκε H. [b] ἄνω ἢ] τὸ ἄνω καὶ τὸ F.H.M. [c] καὶ τὸ κοῦφον F.H.L.M. [d] προσήκειν F.M. [e] τὸ om. E.

ἀδύνατον εἰς [f] τἀναντία ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν· ὥστ' ἐξ ἀνάγκης μένειν. Τοῦτο δὲ λέγεται κομψῶς μέν, οὐκ ἀληθῶς δέ· 26 κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν λόγον ἀναγκαῖον ἅπαν, ὅ τι ἂν τεθῇ ἐπὶ τοῦ μέσου, μένειν, ὥστε καὶ τὸ πῦρ ἠρεμήσει· τὸ γὰρ εἰρημένον οὐκ ἴδιόν [g] ἐστι τῆς γῆς. ʿΑλλὰ [h] μὴν [i] οὐδ' ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ μόνον φαίνεται [k] μένουσα ἐπὶ τοῦ μέσου, ἀλλὰ καὶ [l] φερομένη [m] πρὸς τὸ μέσον. Ὅπου γὰρ ὁτιοῦν φέρεται 27 [n] μέρος αὐτῆς, ἀναγκαῖον ἐνταῦθα φέρεσθαι [o] καὶ τὴν ὅλην· οὗ δὲ [p] φέρεται κατὰ φύσιν, καὶ [q] μένει [r] ἐνταυθοῖ κατὰ φύσιν. Οὐκ ἄρα διὰ τὸ ὁμοίως ἔχειν πρὸς τὰ ἔσχατα· τοῦτο μὲν γὰρ πᾶσι κοινόν, τὸ δὲ φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον ἴδιον τῆς γῆς. Ἄτοπον δὲ καὶ τοῦτο μὲν ζητεῖν, διὰ τί ποτε μένει ἡ γῆ ἐπὶ τοῦ μέσου, τὸ δὲ πῦρ μὴ ζητεῖν διὰ τί ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου. Εἰ μὲν γὰρ κἀκείνῳ φύσει τόπος ὁ ἔσχατος, δῆλον 28 ὅτι ἀναγκαῖον εἶναί τινα καὶ τῇ γῇ φύσει τόπον· εἰ δὲ [s] μὴ ταύτῃ οὗτος ὁ τόπος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνάγκην [t] μένει [v] τὴν τῆς ὁμοιότητος, ὥσπερ ὁ περὶ τῆς τριχὸς λόγος τῆς ἰσχυρῶς μὲν ὁμοίως δὲ πάντῃ τεινομένης, ὅτι οὐ διαρραγήσεται, καὶ τοῦ [w] πεινῶντος καὶ διψῶντος σφόδρα μὲν ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐδωδίμων καὶ ποτῶν ἴσον ἀπέχοντος (καὶ γὰρ τοῦτον ἠρεμεῖν ἀναγκαῖον), ζητητέον αὐτοῖς περὶ τῆς τοῦ πυρὸς μονῆς ἐπὶ τῶν ἐσχάτων. Θαυμαστὸν δὲ καὶ τὸ περὶ [x] μὲν τῆς μονῆς 29 ζητεῖν, περὶ δὲ τῆς φορᾶς αὐτῶν μὴ ζητεῖν, διὰ [y] τίν' αἰτίαν τὸ μὲν ἄνω φέρεται τὸ [z] δ' ἐπὶ τὸ μέσον μηδενὸς ἐμποδίζοντος. ʿΑλλὰ μὴν οὐδ' [a] ἀληθές ἐστι τὸ λεγόμενον. Κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι [b] τοῦτ' ἀληθές, ὡς ἀναγκαῖον μένειν ἐπὶ τοῦ μέσου [c] πᾶν ᾧ μηθὲν μᾶλλον δεῦρο ἢ δεῦρο κινεῖσθαι προσήκει. ʿΑλλὰ [d] διά γε τοῦτον τὸν λόγον οὐ μενεῖ ἀλλὰ

[f] τὸ ἐναντίον E.L. [g] ἐστι] ἐπὶ E. [h] μὴν om. H. [i] οὐκ E.L. [k] ἐπὶ τοῦ μέσου μένουσα M. [l] φερομένη—ὁτιοῦν om. pr. E. [m] πρὸς] ἐπὶ F. [n] μόριον E.L. [o] καὶ om. E. [p] φέρεταί τι κατὰ H. [q] μένειν M. [r] ἐνταῦθα F.H.M. [s] μηδὲ M, μήτε L, οὐδὲ E. [t] μένειν L. [v] τὴν om. F.H. [w] διψῶντος καὶ πεινῶντος F.H.M. [x] μὲν om. E. [y] τινα ποτὲ αἰτίαν H. [z] δ'] δὲ κάτω F. [a] ἀληθές γε ἐστὶ F. [b] τοῦτ'] τὸ E, τοῦτό γε H.M. [c] πᾶν ᾧ] παρὰ pr. E. [d] γε διὰ H.

30 κινηθήσεται, οὐ μέντοι ὅλον ἀλλὰ [e] διεσπασμένον. Ὁ γὰρ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ πυρός· ἀνάγκη γάρ [f] τεθὲν [g] μένειν ὁμοίως ὥσπερ τὴν γῆν· ὁμοίως γὰρ ἕξει πρὸς τῶν σημείων τῶν ἐσχάτων ὁτιοῦν· ἀλλ' ὅμως οἰσθήσεται ἀπὸ τοῦ μέσου, ὥσπερ καὶ φαίνεται φερόμενον, ἂν μή τι κωλύῃ, πρὸς τὸ ἔσχατον· πλὴν οὐχ ὅλον πρὸς ἓν σημεῖον (τοῦτο γὰρ ἀναγκαῖον μόνον συμβαίνειν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῆς ὁμοιότητος) ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον μόριον πρὸς τὸ ἀνάλογον τοῦ ἐσχάτου, λέγω δ' οἷον τὸ τέταρτον μέρος πρὸς [h] τὸ τέταρτον μέρος τοῦ περιέχοντος· οὐθὲν γὰρ στιγμὴ τῶν σω-
31 μάτων ἐστίν. Ὥσπερ δὲ κἂν ἐκ μεγάλου [i] συνέλθοι πυκνούμενον εἰς ἐλάττω τόπον, οὕτω κἂν ἐξ ἐλάττονος εἰς [k] μείζω μανότερον γιγνόμενον· ὥστε κἂν ἡ γῆ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκινεῖτο ἀπὸ τοῦ μέσου διά γε τὸν τῆς ὁμοιότητος λόγον, εἰ μὴ φύσει [l] τῆς γῆς [m] οὗτος τόπος ἦν. Ὅσα μὲν οὖν τυγχάνει περί τε τοῦ σχήματος αὐτῆς [n] ὑπολαμβανόμενα καὶ περὶ τόπου καὶ μονῆς καὶ κινήσεως, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν.

14 Ἡμεῖς δὲ λέγωμεν πρῶτον πότερον ἔχει κίνησιν ἢ μένει· καθάπερ [o] γὰρ εἴπομεν, οἱ μὲν αὐτὴν ἓν τῶν [p] ἄστρων ποιοῦσιν, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ μέσου θέντες [q] ἴλλεσθαι καὶ κινεῖσθαί
2 [r] φασι περὶ τὸν [s] πόλον μέσον. Ὅτι δ' ἐστιν ἀδύνατον, δῆλον λαβοῦσιν ἀρχὴν ὡς εἴπερ φέρεται εἴτ' ἐκτὸς οὖσα τοῦ μέσου εἴτ' ἐπὶ τοῦ μέσου, ἀναγκαῖον αὐτὴν [t] βίᾳ κινεῖσθαι ταύτην τὴν κίνησιν· οὐ γὰρ αὐτῆς γε τῆς γῆς [v] ἐστίν· καὶ γὰρ ἂν τῶν μορίων ἕκαστον ταύτην εἶχε τὴν φοράν· νῦν δ' ἐπ' εὐθείας πάντα φέρεται πρὸς τὸ μέσον. Διόπερ οὐχ οἷόν τ' ἀΐδιον εἶναι, βίαιόν [w] γ' οὖσαν καὶ παρὰ φύσιν· ἡ δέ [x] γε
3 τοῦ κόσμου τάξις ἀΐδιός [y] ἐστιν. Ἔτι πάντα τὰ φερόμενα [z] τὴν φορὰν τὴν ἐγκύκλιον ὑπολειπόμενα φαίνεται καὶ κινού-

[e] διασπώμενον F.H.M. [f] τεθέντος F.H.M. [g] μένειν μὲν ὁμοίως H. [h] τὸ om. E. [i] συνέλθῃ L. [k] μεῖζον F. [l] τῇ γῇ F. [m] οὗτος ὁ τόπος H.L, ὁ τόπος οὗτος M, ὁ τόπος F. [n] ὑπολαμβανομένου M. [o] γὰρ om. E. [p] ἄστρων εἶναι π. E.L. [q] εἰλεῖσθαι H, om. F. [r] φασίν ante ὅτι δ' ἐστὶν F. [s] μέσον πόλον F.H.M. [t] κινεῖσθαι βίᾳ H. [v] ἐστὶν ἡ κίνησις· καὶ L. [w] γ'] τε F.H. [x] γε om. H. [y] ἐστιν om. E.L. [z] τὴν φορὰν om. E.

μενα πλείους μιᾶς [a] *φορᾶς ἔξω τῆς πρώτης σφαίρας, ὥστε καὶ τὴν γῆν ἀναγκαῖον, εἴτε περὶ τὸ μέσον εἴτ' ἐπὶ τοῦ μέσου κειμένη φέρεται, δύο κινεῖσθαι φοράς. Τούτου δὲ συμβαίνοντος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι* [b] *παρόδους καὶ τροπὰς τῶν ἐνδεδεμένων ἄστρων. Τοῦτο δ' οὐ* [c] *φαίνεται γιγνόμενον, ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἀνατέλλει τε καὶ δύεται τόπους αὐτῆς. Ἔτι δ' ἡ φορὰ τῶν μορίων καὶ ὅλης αὐτῆς ἡ κατὰ* 4 *φύσιν ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ παντός ἐστιν·* [d] *διὰ* [e] *τοῦτο γὰρ* [f] *καὶ τυγχάνει κειμένη νῦν ἐπὶ τοῦ κέντρου· διαπορήσειε* [g] *δ' ἄν τις, ἐπεὶ ταὐτὸν ἀμφοτέρων ἐστὶ τὸ μέσον,* [h] *πρὸς πότερον φέρεται τὰ βάρος ἔχοντα καὶ τὰ μόρια τῆς γῆς κατὰ φύσιν· πότερον ὅτι τοῦ παντός ἐστι μέσον, ἢ διότι τῆς γῆς. Ἀνάγκη δὴ πρὸς τὸ τοῦ παντός· καὶ γὰρ τὰ κοῦφα καὶ τὸ πῦρ εἰς τοὐναντίον φερόμενα τοῖς* [i] *βάρεσι πρὸς τὸ ἔσχατον φέρεται τοῦ περιέχοντος τόπου τὸ μέσον. Συμβέβηκε δὲ* 5 *ταὐτὸ μέσον εἶναι τῆς γῆς καὶ τοῦ παντός· φέρεται γὰρ καὶ ἐπὶ τὸ τῆς γῆς μέσον, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ᾗ τὸ μέσον ἔχει ἐν τῷ τοῦ παντὸς μέσῳ. Ὅτι δὲ φέρεται* [k] *καὶ πρὸς τὸ τῆς γῆς μέσον, σημεῖον ὅτι τὰ φερόμενα βάρη ἐπὶ ταύτην οὐ παρ' ἄλληλα φέρεται ἀλλὰ πρὸς ὁμοίας γωνίας, ὥστε πρὸς ἓν τὸ* [l] *μέσον φέρεται, καὶ τὸ τῆς γῆς. Φανερὸν τοί-* 6 *νυν ὅτι ἀνάγκη* [m] *ἐπὶ τοῦ μέσου εἶναι τὴν γῆν καὶ ἀκίνητον, διά τε τὰς εἰρημένας αἰτίας, καὶ διότι τὰ βίᾳ ῥιπτούμενα ἄνω βάρη κατὰ στάθμην πάλιν φέρεται εἰς* [n] *ταὐτό, κἂν εἰς ἄπειρον ἡ δύναμις* [o] *ἐκριπτῇ. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε κινεῖται οὔτ' ἐκτὸς κεῖται τοῦ μέσου, φανερὸν ἐκ τούτων· πρὸς δὲ τούτοις δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων τὸ αἴτιον τῆς μονῆς. Εἰ* 7 *γὰρ φύσει πέφυκε φέρεσθαι* [p] *πάντοθεν πρὸς τὸ μέσον,* [q] *ὥσπερ φαίνεται, καὶ τὸ πῦρ* [r] *ἀπὸ τοῦ μέσου πάλιν πρὸς τὸ ἔσχατον, ἀδύνατον ἐνεχθῆναι ὁτιοῦν μόριον αὐτῆς ἀπὸ*

[a] *σφαίρας*] *φορᾶς* H, om. E.L.M. [b] *πάροδον* M, *πάραδον* E. [c] *φαίνεται* om. E. [d] *διὰ* om. E.L. [e] *γὰρ τοῦτο* F. [f] *καὶ*] *κἂν εἰ* E.L. [g] *δ'* om. E.L. [h] *πρὸς*] *πῶς* M. [i] *βάρεσι τῆς γῆς πρὸς* F.H.M. [k] *καὶ* om. E. [l] *μέσον μόνον φ.* L. [m] *ἐπὶ*] *καὶ ἐπὶ* E. [n] *ταυτὸν* L, *τὸ αὐτὸ* F.M. [o] *ἐκρίπτῃ* M. [p] *πρὸς τὸ μέσον πάντοθεν* M. [q] *ὥσπερ καὶ φ.* H. [r] *πάλιν ἀπὸ τοῦ μέσου* H.M.

τοῦ μέσου μὴ [s] βιασθέν· μία γὰρ φορὰ τοῦ ἑνὸς καὶ ἁπλῆ τοῦ ἁπλοῦ, ἀλλ' οὐχ αἱ ἐναντίαι· ἡ δ' ἀπὸ τοῦ μέσου τῇ ἐπὶ
8 τὸ μέσον ἐναντία. Εἰ τοίνυν ὁτιοῦν μόριον ἀδύνατον ἐνεχθῆναι ἀπὸ τοῦ μέσου, φανερὸν ὅτι καὶ τὴν ὅλην ἔτι [t] ἀδυνατώτερον· εἰς ὃ γὰρ τὸ μόριον [v] πέφυκε φέρεσθαι, καὶ τὸ ὅλον ἐνταῦθα πέφυκεν· ὥστ' εἴπερ ἀδύνατον κινηθῆναι μὴ ὑπὸ κρείττονος ἰσχύος, ἀναγκαῖον ἂν εἴη [w] μένειν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μέσου. Μαρτυρεῖ δὲ τούτοις [x] καὶ τὰ παρὰ τῶν μαθηματικῶν λεγόμενα περὶ τὴν ἀστρολογίαν· τὰ γὰρ φαινόμενα συμβαίνει μεταβαλλόντων τῶν σχημάτων [y] οἷς ὥρισται τῶν ἄστρων ἡ τάξις, ὡς ἐπὶ τοῦ μέσου κειμένης τῆς γῆς.
9 Περὶ μὲν [z] οὖν τοῦ τόπου καὶ μονῆς καὶ κινήσεως, [a] ὃν τρόπον ἔχει, τοσαῦτα εἰρήσθω περὶ αὐτῆς. Σχῆμα δ' ἔχειν σφαιροειδὲς ἀναγκαῖον αὐτήν· ἕκαστον γὰρ τῶν [b] μορίων βάρος ἔχει μέχρι πρὸς τὸ μέσον, καὶ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ μείζονος ὠθούμενον [c] οὐχ οἷόν τε κυμαίνειν, ἀλλὰ συμπιέζεσθαι μᾶλλον καὶ συγχωρεῖν ἕτερον ἑτέρῳ, ἕως ἂν [d] ἔλθῃ
10 ἐπὶ τὸ μέσον. Δεῖ δὲ νοῆσαι τὸ λεγόμενον ὥσπερ ἂν εἰ [e] γιγνομένης τρόπον ὃν καὶ τῶν φυσιολόγων λέγουσί [f] τινες γενέσθαι. Πλὴν ἐκεῖνοι [g] μὲν βίαν αἰτιῶνται τῆς κάτω φορᾶς· βέλτιον δὲ τιθέναι τἀληθές, καὶ φάναι τοῦτο συμβαίνειν διὰ τὸ [h] φύσιν ἔχειν φέρεσθαι τὸ βάρος ἔχον πρὸς τὸ
11 μέσον. Ἐν δυνάμει οὖν ὄντος τοῦ [i] μίγματος τὰ διακρινόμενα ἐφέρετο ὁμοίως πάντοθεν πρὸς τὸ μέσον. Εἴτ' οὖν ὁμοίως ἀπὸ τῶν ἐσχάτων διῃρημένα τὰ μόρια συνήχθη πρὸς τὸ μέσον, εἴτ' ἄλλως ἔχοντα, ποιήσει ταὐτόν. Ὅτι μὲν οὖν ὁμοίως [k] γε πανταχόθεν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων [l] φερομένων πρὸς [m] ἓν [n] τὸ [o] μέσον ἀναγκαῖον ὅμοιον γίγνεσθαι πάντῃ τὸν ὄγκον, φανερόν· ἴσου γὰρ πάντῃ προστιθεμένου [p] ἴσον

[s] ἰσασθὲν E. [t] ἀδυνατώτερον ante καὶ F, ante ἔτι H. [v] πεφ. φέρ.] φέρεται H. [w] αὐτὴν μένειν E.F.L. [x] καὶ om. H. [y] οἷς] οἱ F. [z] οὖν om. F. [a] ὃν] ὃν γὰρ F, ὃν καὶ M. [b] μερῶν F.H.M. [c] οὐκ οἴονται E. [d] ἐπὶ τὸ μέσον ἔλθῃ F. [e] γιγν. τὸν τρ. E.F.H.M. [f] γενέσθαι τινές H. [g] μὲν τὴν β. L. [h] φύσει F. [i] μίγματος] βαρέος E.L. [k] γε] τὸ F, om. H.M. [l] φερόμενον F. [m] ἓν om. F. [n] τὸ om. E.M. [o] μέρος H. [p] ἀνάγκη ἀπέχειν ἴσον H.

ἀνάγκη ἀπέχειν τοῦ μέσου τὸ ἔσχατον· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα [q] σφαίρας ἐστίν. Οὐδὲν δὲ διοίσει πρὸς τὸν λόγον, οὐδ' εἰ 12 μὴ πανταχόθεν ὁμοίως [r] συνέθει πρὸς τὸ μέσον τὰ μόρια αὐτῆς. Τὸ γὰρ [s] πλεῖον ἀεὶ [t] τὸ πρὸ αὐτοῦ ἔλαττον [v] προωθεῖν ἀναγκαῖον μέχρι τοῦ μέσου τὴν ῥοπὴν ἐχόντων ἀμφοῖν, καὶ τοῦ βαρυτέρου [w] προωθοῦντος μέχρι τούτου τὸ ἔλαττον βάρος. Ὃ γὰρ ἄν τις ἀπορήσειε, τὴν αὐτὴν ἔχει τούτοις λύσιν· εἰ 13 γὰρ οὔσης ἐπὶ [x] τοῦ μέσου καὶ σφαιροειδοῦς τῆς γῆς [y] πολλαπλάσιον βάρος [z] ἐπιγένοιτο πρὸς θάτερον ἡμισφαίριον, οὐκ ἔσται τὸ αὐτὸ μέσον τοῦ ὅλου καὶ τὸ τῆς γῆς· ὥστε ἢ οὐ μενεῖ ἐπὶ τοῦ μέσου, ἢ εἴπερ, ἠρεμήσει [a] γε καὶ [b] μὴ τὸ μέσον ἔχουσα, [c] ᾗ πέφυκε κινεῖσθαι καὶ νῦν. Τὸ μὲν οὖν 14 ἀπορούμενον τοῦτ' ἐστίν· ἰδεῖν δ' οὐ χαλεπὸν μικρὸν [d] ἐπιτείναντας, καὶ διελόντας πῶς ἀξιοῦμεν ὁποσονοῦν μέγεθος [e] φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον, βάρος ἔχον. Δῆλον γὰρ ὡς [f] οὐχὶ μέχρι τοῦ ἅψασθαι τοῦ κέντρου τὸ ἔσχατον, ἀλλὰ δεῖ [g] κρατεῖν τὸ [h] πλέον ἕως ἂν λάβῃ τῷ [i] αὐτοῦ μέσῳ τὸ μέσον· μέχρι [k] τούτου γὰρ ἔχει [l] τὴν ῥοπήν. Οὐδὲν τοίνυν 15 [m] τοῦτο διαφέρει λέγειν [n] ἐπὶ βώλου καὶ μορίου τοῦ τυχόντος [o] ἢ ἐπὶ ὅλης τῆς γῆς· οὐ γὰρ διὰ μικρότητα ἢ μέγεθος εἴρηται τὸ συμβαῖνον, ἀλλὰ κατὰ παντὸς τοῦ ῥοπὴν ἔχοντος ἐπὶ τὸ μέσον· ὥστε εἴτε ὅλη [p] πόθεν ἐφέρετο εἴτε κατὰ μέρος, ἀναγκαῖον μέχρι τούτου φέρεσθαι ἕως [q] ἂν πανταχόθεν ὁμοίως [r] λάβῃ τὸ μέσον, [s] ἀνισαζομένων τῶν ἐλαττόνων ὑπὸ τῶν μειζόνων τῇ προώσει [t] τῆς ῥοπῆς. [v] Εἴτ' οὖν 16 ἐγένετο, τοῦτον ἀναγκαῖον γενέσθαι τὸν τρόπον, ὥστε φανε-

[q] σφαῖρα L. et fortasse E. [r] συνέλθοι F. [s] πλέον L. [t] τὸ om. E. [v] προσωθεῖν F. [w] προσωθοῦντος E.F.H.L. [x] τὸ μέσον F, τῷ μέσῳ corr. M. [y] πολλαπλασίως F. [z] ἐπιγίγνοιτο L. [a] γε] τε E. [b] μὴ om. E. [c] ᾗ] ἢ L. [d] ἐπιστήσαντας F.H. [e] πρὸς τὸ μέσον φέρεσθαι L.M. [f] οὐ F. [g] κρατεῖν] γρ. λαβεῖν margo E. [h] πλεῖον F.H.M. [i] αὐτῷ M. [k] γὰρ τούτου L. [l] τὴν om. E.L. [m] διαφέρει τοῦτο E.L. [n] ἐπὶ τοῦ β. F.M. [o] ἢ] καὶ pr. F. [p] πόθον E, τυχὸν (supra posito πόθεν) F. [q] ἂν om. M. [r] λάβοι F. [s] ἀναγκαζομένων L. [t] τῆς ῥοπῆς om. F. [v] εἰ γοῦν H.

ρὸν ὅτι σφαιροειδὴς ἡ γένεσις αὐτῆς, εἴτ' ἀγένητος [w] ἀεὶ μένουσα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν ὅνπερ [x] κἂν εἰ γιγνομένη [y] τὸ πρῶτον ἐγένετο. Κατὰ τοῦτόν [z] τε [a] δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ σχῆμα σφαιροειδὲς αὐτῆς, καὶ ὅτι πάντα φέρεται τα βαρέα [b] πρὸς ὁμοίας γωνίας, ἀλλ' οὐ παρ' ἄλληλα· τοῦτο δὲ πέφυκε πρὸς τὸ φύσει σφαιροειδές. Ἢ οὖν 17 ἐστὶ σφαιροειδής, ἢ φύσει [c] γε σφαιροειδής. Δεῖ [d] δ' ἕκαστον λέγειν τοιοῦτον εἶναι ὃ φύσει βούλεται εἶναι [e] καὶ ὃ ὑπάρχει, ἀλλὰ μὴ ὃ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν. Ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν φαινομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν· οὔτε γὰρ [f] ἂν αἱ τῆς σελήνης ἐκλείψεις τοιαύτας ἂν εἶχον τὰς ἀποτομάς· νῦν [g] γὰρ ἐν μὲν τοῖς κατὰ μῆνα σχηματισμοῖς πάσας λαμβάνει τὰς διαιρέσεις (καὶ γὰρ εὐθεῖα γίνεται καὶ ἀμφίκυρτος καὶ κοίλη), περὶ δὲ τὰς ἐκλείψεις ἀεὶ κυρτὴν ἔχει τὴν [h] ὁρίζουσαν γραμμήν, ὥστ' ἐπείπερ ἐκλείπει διὰ τὴν τῆς γῆς ἐπιπρόσθησιν, ἡ τῆς γῆς ἂν εἴη περιφέρεια τοῦ σχήματος αἰτία σφαιρο-18 ειδὴς οὖσα. Ἔτι [i] δὲ διὰ [k] τῆς τῶν ἄστρων φαντασίας οὐ μόνον φανερὸν ὅτι [l] περιφερής, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος οὐκ οὖσα μεγάλη· μικρᾶς [m] γὰρ γιγνομένης [n] μεταστάσεως ἡμῖν πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἄρκτον ἐπιδήλως ἕτερος γίγνεται ὁ ὁρίζων κύκλος, ὥστε τὰ [o] ὑπὲρ κεφαλῆς ἄστρα μεγάλην ἔχειν τὴν μεταβολήν, καὶ μὴ ταὐτὰ φαίνεσθαι πρὸς ἄρκτον τε καὶ μεσημβρίαν μεταβαίνουσιν· ἔνιοι [p] γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μὲν ἀστέρες ὁρῶνται καὶ περὶ Κύπρον, ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον δὲ χωρίοις οὐχ ὁρῶνται, καὶ [q] τὰ διὰ παντὸς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον [r] φαινόμενα τῶν ἄστρων ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ποι-19 εῖται δύσιν. Ὥστ' οὐ μόνον ἐκ τούτων δῆλον περιφερὲς ὂν τὸ σχῆμα τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ σφαίρας οὐ μεγάλης· οὐ γὰρ

[w] ἀεὶ διατελεῖ μ. F.H.M. [x] κἂν εἰ] καὶ E.L. [y] τὸ] ἂν τὸ L. [z] τε] δὲ H. [a] δὴ om. H.M. [b] πρὸς τὰς ὁμοίας E.L. [c] γε om. E.L. [d] δ'] γὰρ M. [e] καὶ ὑπάρχειν (omisso ὃ) E.L. [f] ἂν om. F.H.M. [g] μὲν γὰρ ἐν F.H.M. [h] διορίζουσαν F. [i] δὲ om. M. [k] τὰς E, nescio an corr. [l] περιφερής] σφαιροειδής H. [m] γὰρ] δὲ M. [n] ἡμῖν μεταβάσεως F.H.M. [o] ὑπὲρ τῆς κ. F. [p] γὰρ] μὲν γὰρ F. [q] τὰ om. E. [r] φαινόμενα om. pr. F, post ἄστρων ponit margo F.

ἂν οὕτω ταχὺ ἐπίδηλον ἐποίει μεθισταμένοις οὕτω βραχύ. Διὸ τοὺς ὑπολαμβάνοντας συνάπτειν τὸν περὶ [s] τὰς [t] Ἡρακλείους στήλας τόπον τῷ περὶ τὴν Ἰνδικήν, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἶναι τὴν θάλατταν μίαν, μὴ λίαν ὑπολαμβάνειν ἄπιστα δοκεῖν· λέγουσι [v] δὲ τεκμαιρόμενοι καὶ τοῖς ἐλέφασιν, ὅτι περὶ [w] ἀμφοτέρους τοὺς τόπους τοὺς ἐσχατεύοντας τὸ γένος αὐτῶν ἐστίν, ὡς τῶν ἐσχάτων διὰ τὸ συνάπτειν ἀλλήλοις τοῦτο πεπονθότων. Καὶ τῶν [x] μαθηματικῶν [y] ὅσοι 20 τὸ μέγεθος ἀναλογίζεσθαι πειρῶνται τῆς περιφερείας, εἰς [z] τετταράκοντα λέγουσιν εἶναι μυριάδας [a] σταδίων· ἐξ ὧν τεκμαιρομένοις οὐ μόνον σφαιροειδῆ τὸν ὄγκον ἀναγκαῖον εἶναι τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ μὴ μέγαν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων [b] ἄστρων μέγεθος.

Γ.

Περὶ μὲν [c] οὖν τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ τῶν μερῶν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ [d] φαινομένων ἄστρων, ἐκ τίνων τε συνεστᾶσι καὶ [e] ποῖ' ἄττα τὴν φύσιν ἐστί, πρὸς δὲ τούτοις [f] ὅτι ἀγένητα καὶ ἄφθαρτα, διεληλύθαμεν πρότερον. [g] Ἐπεὶ δὲ 2 τῶν φύσει λεγομένων τὰ μέν [h] ἐστιν οὐσίαι τὰ δ' ἔργα καὶ πάθη [i] τούτων (λέγω δ' οὐσίας μὲν τά [k] τε ἁπλᾶ σώματα, [l] οἷον πῦρ καὶ γῆν καὶ [m] τὰ σύστοιχα τούτοις, καὶ ὅσα ἐκ τούτων, οἷον τόν τε σύνολον οὐρανὸν καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ, καὶ πάλιν τά τε ζῷα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ μόρια τούτων, πάθη δὲ καὶ ἔργα τάς τε κινήσεις [n] τὰς τούτων ἑκάστου καὶ τῶν [o] ἄλλων, ὅσων ἐστὶν αἴτια [p] ταῦτα κατὰ [q] τὴν δύναμιν τὴν ἑαυτῶν, ἔτι δὲ τὰς ἀλλοιώσεις καὶ τὰς εἰς ἄλληλα [r] μεταβάσεις), φανερὸν ὅτι τὴν πλείστην συμβαίνει τῆς περὶ

[s] τὰς om. L, τὰς—τῷ rc. in litura E. [t] ἡρακλείας H. [v] δὲ om. E. [w] ἀμφ. τοὺς ἐσχατεύοντας τόπους F.H, ἀμφ. τοὺς τόπους τοὺς ἐσχάτους ὄντας E.L. [x] μαθητικῶν E. [y] ὅσοι] δὲ ὅσοι F.H.M. [z] τεσσαράκοντα M. [a] σταδίων om. E. [b] ἀστέρων E. [c] οὖν om. L. [d] φερομένων E.L. [e] ὁποῖα H.L.M. [f] ὅτι] καὶ ὅτι F. [g] ἐπὶ F. [h] εἰσιν F.M. [i] τούτων om. E. [k] τε om. F. [l] οἷον om. F. [m] τὰ] ὅσα F.M. [n] τὰς om. F. [o] ἄλλων καὶ τῶν E. [p] ταῦτα τὰ στοιχεῖα κατὰ F.M. [q] τὴν ante δύναμιν om. M. [r] μεταβολὰς H.L.

φύσεως [s] ἱστορίας περὶ σωμάτων εἶναι· πᾶσαι γὰρ αἱ φυσικαὶ οὐσίαι ἢ σώματα ἢ μετὰ σωμάτων γίγνονται καὶ μεγε-
3 θῶν. Τοῦτο δὲ δῆλον ἔκ τε τοῦ διωρίσθαι τὰ ποῖά [t] ἐστι φύσει, καὶ ἐκ τῆς καθ' ἕκαστα θεωρίας. Περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου τῶν στοιχείων εἴρηται, καὶ ποῖόν [v] τι τὴν φύσιν, καὶ ὅτι ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον· λοιπὸν δὲ περὶ τοῖν [w] δυοῖν
4 εἰπεῖν. Ἅμα δὲ συμβήσεται περὶ τούτων λέγουσι καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς διασκέψασθαι· γένεσις γὰρ ἤτοι τὸ παράπαν οὐκ ἔστιν, ἢ μόνον ἐν τούτοις τοῖς στοιχείοις καὶ τοῖς ἐκ τούτων ἐστίν. Αὐτὸ δὲ τοῦτο [x] πρῶτον [y] ἴσως θεωρητέον, πότερον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν. Οἱ μὲν οὖν [z] πρότερον φιλοσοφήσαντες περὶ τῆς ἀληθείας καὶ πρὸς οὓς [a] νῦν λέγο-
5 μεν ἡμεῖς [b] λόγους [c] καὶ πρὸς ἀλλήλους διηνέχθησαν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν [d] ὅλως ἀνεῖλον γένεσιν καὶ φθοράν· οὐθὲν γὰρ οὔτε γίγνεσθαί φασιν οὔτε φθείρεσθαι τῶν ὄντων, ἀλλὰ μόνον [e] δοκεῖν ἡμῖν, οἷον [f] οἱ περὶ Μέλισσόν τε καὶ Παρμενίδην, οὓς, εἰ καὶ τἆλλα λέγουσι καλῶς, ἀλλ' οὐ φυσικῶς γε δεῖ νομίσαι λέγειν· τὸ γὰρ εἶναι ἄττα τῶν [g] ὄντων ἀγένητα καὶ ὅλως ἀκίνητα μᾶλλόν ἐστιν ἑτέρας καὶ
6 προτέρας ἢ τῆς φυσικῆς σκέψεως. Ἐκεῖνοι δὲ διὰ τὸ μηθὲν [h] μὲν ἄλλο [i] παρὰ τὴν τῶν αἰσθητῶν οὐσίαν ὑπολαμβάνειν εἶναι, τοιαύτας δέ τινας [k] νοῆσαι πρῶτοι φύσεις, εἴπερ [l] ἔσται [m] τις γνῶσις ἢ φρόνησις, οὕτω μετήνεγκαν ἐπὶ ταῦτα τοὺς ἐκεῖθεν λόγους. Ἕτεροι δέ [n] τινες ὥσπερ ἐπίτηδες τὴν
7 ἐναντίαν τούτοις ἔσχον δόξαν. Εἰσὶ γάρ τινες οἵ [o] φασιν οὐθὲν ἀγένητον εἶναι τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πάντα γίγνεσθαι, γενόμενα δὲ τὰ μὲν ἄφθαρτα διαμένειν τὰ δὲ πάλιν φθείρεσθαι, μάλιστα μὲν οἱ περὶ Ἡσίοδον, εἶτα καὶ τῶν

[s] ἱστορίαν E. [t] ἐστι om. E. [v] τι om. E. [w] δυεῖν L. [x] πρότερον E. [y] ἴσως] οὕτως F. [z] πρότεροι φιλοσοφήσαντες H.M, φιλοσοφήσαντες πρότερον F. [a] νῦν om. E. [b] λόγους καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ pr. F. [c] καὶ πρὸς ἀλλήλους om. pr. E. [d] ὅλως om. F, post ἀνεῖλον ponunt H.M. [e] δοκεῖ F. [f] οἱ om. L. [g] ὄντων ὅλως ἀγ. H.M. [h] μὲν om. E. [i] παρὰ] διὰ M. [k] πρῶτον νοῆσαι H.M. [l] ἐστι H.M. [m] τις om. E. [n] τινες om. F. [o] φασιν ὅτι οὐθὲν F.

ἄλλων οἱ πρῶτοι φυσιολογήσαντες. Οἱ δὲ τὰ μὲν ἄλλα 8 πάντα [p] γίνεσθαί [q] τέ φασι καὶ ῥεῖν, εἶναι δὲ παγίως οὐθέν, ἓν δέ τι μόνον ὑπομένειν, ἐξ οὗ [r] ταῦτα πάντα μετασχηματίζεσθαι [s] πέφυκεν· ὅπερ ἐοίκασι [t] βούλεσθαι λέγειν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος. Εἰσὶ δέ τινες οἳ [v] καὶ 9 πᾶν σῶμα γενητὸν ποιοῦσι, συντιθέντες καὶ διαλύοντες εἰς ἐπίπεδα καὶ ἐξ ἐπιπέδων. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἕτερος [w] ἔστω λόγος· τοῖς δὲ [x] τοῦτον τὸν τρόπον λέγουσι καὶ πάντα τὰ σώματα συνιστᾶσιν ἐξ ἐπιπέδων ὅσα μὲν ἄλλα [y] συμβαίνει λέγειν ὑπεναντία τοῖς μαθήμασιν, [z] ἐπιπολῆς [a] ἔστιν ἰδεῖν· καίτοι δίκαιον [b] ἦν ἢ μὴ κινεῖν ἢ πιστοτέροις αὐτὰ λόγοις κινεῖν τῶν ὑποθέσεων. [c] Ἔπειτα δῆλον ὅτι τοῦ 10 αὐτοῦ λόγου ἐστὶ στερεὰ μὲν ἐξ ἐπιπέδων συγκεῖσθαι, ἐπίπεδα δ' ἐκ γραμμῶν, ταύτας δ' ἐκ στιγμῶν· [d] οὕτω δ' ἐχόντων οὐκ ἀνάγκη τὸ τῆς γραμμῆς μέρος γραμμὴν εἶναι. Περὶ δὲ τούτων ἐπέσκεπται πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετα μήκη. Ὅσα δὲ περὶ τῶν φυ- 11 σικῶν σωμάτων ἀδύνατα [e] συμβαίνει λέγειν τοῖς ποιοῦσι τὰς ἀτόμους γραμμάς, ἐπὶ μικρὸν [f] θεωρήσωμεν καὶ νῦν· τὰ μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἀδύνατα [g] συμβαίνοντα καὶ τοῖς φυσικοῖς ἀκολουθήσει, τὰ δὲ τούτοις ἐπ' ἐκείνων οὐχ ἅπαντα διὰ τὸ τὰ μὲν ἐξ ἀφαιρέσεως λέγεσθαι τὰ [h] μαθηματικά, τὰ δὲ φυσικὰ ἐκ προσθέσεως. Πολλὰ δ' ἐστὶν ἃ τοῖς ἀδιαιρέτοις 12 οὐχ οἷόν τε ὑπάρχειν, τοῖς δὲ φυσικοῖς ἀναγκαῖον, οἷον εἴ [i] τί ἐστιν [k] ἀδιαίρετον· ἐν ἀδιαιρέτῳ γὰρ διαιρετὸν ἀδύνατον ὑπάρχειν, τὰ δὲ πάθη διαιρετὰ [l] πάντα διχῶς· ἢ γὰρ κατ' εἶδος ἢ κατὰ [m] συμβεβηκός, κατ' εἶδος μὲν οἷον χρώματος [n] τὸ

[p] γενέσθαι E. [q] τέ om. E.L. [r] πάντα ταῦτα H.M. [s] πέφυκεν· ὅπερ βούλεται ἡ ἐν τῷ τιμαίῳ πραγματεία· ὅπερ pr. E. [t] βούλεσθαι om. L, post λέγειν ponit F. [v] καὶ alterum om. E, ante οἱ ponunt H.M. [w] ἔσται F. [x] τὸν τρόπον τοῦτον F, τοιοῦτον τρόπον M. [y] ξυμβαίνει M. [z] ἐξεπιπολῆς F. [a] ἔστιν om. H.L. [b] ἦν om. E.F.M. [c] ἔπειτα δὲ δ. F.M. [d] οὕτω δ'] ὧν οὕτως H.M. [e] ξυμβαίνει H.M. [f] θεωρήσομεν L. [g] ξυμβαίνοντα H.M. [h] μαθητικὰ E. [i] τι] τε L. [k] διαιρετὸν M. [l] πάντη M. [m] ξυμβεβηκός M. [n] τό τε λ. F.

λευκὸν [o] καὶ τὸ μέλαν, κατὰ [p] συμβεβηκὸς δέ, ἂν ᾧ [q] ὑπάρχει [r] ᾖ διαιρετόν, ὥστε ὅσα [s] ἁπλᾶ τῶν [t] παθημάτων, πάντ' ἐστὶ
13 διαιρετὰ τοῦτον [v] τὸν τρόπον. Διὸ τὸ ἀδύνατον ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπισκεπτέον. Εἰ δὴ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἑκατέρου [w] μέρους μηδὲν ἔχοντος [x] βάρος τὰ ἄμφω ἔχειν βάρος, τὰ δ' αἰσθητὰ σώματα [y] ἢ πάντα ἢ [z] ἔνια βάρος [a] ἔχει, οἷον ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, ὡς [b] κἂν αὐτοὶ [c] φαῖεν, εἰ [d] ἡ στιγμὴ μηδὲν [e] ἔχει βάρος, δῆλον ὅτι οὐδ' αἱ γραμμαί, εἰ δὲ [f] μὴ [g] αὗται,
14 οὐδὲ τὰ ἐπίπεδα· ὥστ' οὐδὲ τῶν σωμάτων οὐθέν. Ἀλλὰ μὴν ὅτι τὴν στιγμὴν οὐχ οἷόν τε βάρος ἔχειν, φανερόν. Τὸ μὲν γὰρ βαρὺ ἅπαν καὶ βαρύτερον [h] καὶ τὸ κοῦφον καὶ κουφότερον ἐνδέχεταί τινος εἶναι. Τὸ δὲ βαρύτερον ἢ κουφότερον ἴσως οὐκ ἀνάγκη βαρὺ ἢ κοῦφον εἶναι, ὥσπερ [i] καὶ τὸ [k] μὲν μέγα μεῖζον, τὸ δὲ μεῖζον οὐ [l] πάντως [m] μέγα· πολλὰ γάρ ἐστιν ἃ μικρὰ ὄντα ἁπλῶς [n] ὅμως μείζω [o] τινῶν ἑτέρων ἐστίν. Εἰ [p] δὴ ὃ ἂν βαρὺ ὂν βαρύτερον [q] ᾖ, ἀνάγκη βάρει μεῖζον εἶναι, [r] καὶ τὸ βαρὺ ἅπαν διαιρετὸν ἂν εἴη. Ἡ δὲ
15 στιγμὴ ἀδιαίρετον ὑπόκειται. Ἔτι εἰ τὸ μὲν βαρὺ πυκνόν [s] τι, τὸ δὲ κοῦφον [t] μανόν, ἔστι δὲ πυκνὸν μανοῦ διαφέρον τῷ ἐν ἴσῳ ὄγκῳ [v] πλεῖον ἐνυπάρχειν. Εἰ οὖν ἐστὶ στιγμὴ βαρεῖα καὶ κούφη, [w] ἔσται [x] καὶ πυκνὴ καὶ μανή. Ἀλλὰ τὸ μὲν πυκνὸν διαιρετόν, ἡ δὲ στιγμὴ ἀδιαίρετος. [y] Εἰ δὲ πᾶν τὸ βαρὺ [z] ἢ [a] μαλακὸν ἢ σκληρὸν ἀνάγκη εἶναι, ῥᾴδιον ἐκ τούτων ἀδύνατόν τι [b] συναγαγεῖν. Μαλακὸν [c] μὲν γὰρ τὸ εἰς [d] ἑαυτὸ ὑπεῖκον, [e] σκληρὸν δὲ τὸ μὴ ὑπεῖκον. Τὸ δὲ ὑπεί-

[o] καὶ] ἢ E.L. [p] ξυμβεβηκός H.M. [q] ὑπάρχῃ F.H.L.M, μὴ ὑπάρχει E. [r] ᾖ om. E. [s] ἁπλᾶ ante πάντ' H. [t] παθημάτων] παθητῶν σωμάτων E. [v] τὸν om. F. [w] μέρους om. E. [x] βάρος post ἔχειν om. H.M. [y] ἢ post σώματα om. E. [z] ἔνια] τινα H.M. [a] ἔχειν F. [b] καὶ L. [c] φαῖεν ἂν εἰ H.M. [d] ἡ μὲν στ. F. [e] ἔχοι M. [f] μὴ] μηδ' H.M. [g] αὐτὰ M, αὗται δηλονότι F. [h] καὶ τὸ κοῦφοι om. E. [i] καὶ] γὰρ E. [k] μὲν om. E. [l] πᾶν F.H.M. [m] μέγα ἀνάγκη π. F. [n] ὅμως om. F.H.M. [o] τινῶν om. E.L. [p] δὴ] δὲ E.L. [q] ᾖ] εἰ δὲ E. [r] καὶ om. E.L. [s] τι om. E.M. [t] μανόν τί ἐστι, τὸ δὲ π. μ. διαφέρει F. [v] πλείω F. [w] ἔσται] ἔστι F.H.L.M. [x] καὶ εἰ π. H. [y] εἰ δὲ πᾶν] ἐπὰν E. [z] ἢ om. F. [a] σκληρὸν ἢ μαλακὸν H. [b] ξυνάγειν H.M. [c] μὲν om. M. [d] αὑτὸ H, αὐτὸ F.M. [e] σκληρὸν δὲ τὸ μὴ ὑπεῖκον post διαιρετόν E.L.

κον διαιρετόν. [e]Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ἐκ μὴ ἐχόντων βάρος ἔσται 16 βάρος. [f]Τό τε γὰρ ἐπὶ πόσων [g]συμβήσεται τοῦτο καὶ [h]ἐπὶ [i]ποίων, πῶς διοριοῦσι μὴ βουλόμενοι πλάττειν; Καὶ εἰ πᾶν μεῖζον βάρος βάρους βάρει, [g]συμβήσεται καὶ ἕκαστον τῶν [k]ἀμερῶν βάρος ἔχειν· εἰ γὰρ αἱ [l]τέτταρες στιγμαὶ βάρος ἔχουσι, τὸ δ᾽ ἐκ πλειόνων ἢ [m]τοδὶ βαρέος ὄντος βαρύτερον, [n]τὸ δὲ βαρέος βαρύτερον ἀνάγκη βαρὺ εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ λευκοῦ λευκότερον λευκόν, [o]ὥστε τὸ μεῖζον μιᾷ στιγμῇ βαρύτερον ἔσται ἀφαιρεθέντος τοῦ ἴσου. [v]Ὥστε καὶ ἡ μία στιγμὴ βάρος ἕξει. [v]Ἔτι εἰ μὲν τὰ ἐπίπεδα μόνον κατὰ 17 γραμμὴν ἐνδέχεται συντίθεσθαι, ἄτοπον· ὥσπερ γὰρ [p]καὶ γραμμὴ πρὸς γραμμὴν ἀμφοτέρως συντίθεται, καὶ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος, [q]δεῖ καὶ ἐπίπεδον ἐπιπέδῳ τὸν αὐτὸν τρόπον. Γραμμὴ δὲ δύναται γραμμῇ συντίθεσθαι κατὰ γραμμὴν [r]ἐπιτιθεμένην, οὐ μὴν προστιθεμένην. [e]Ἀλλὰ [s]μὴν εἴ γε καὶ κατὰ πλάτος [t]ἐνδέχεται συντίθεσθαι, ἔσται τι σῶμα [v]ὃ οὔτε στοιχεῖον οὔτε [w]ἐκ στοιχείων συντιθέμενον ἐκ τῶν οὕτω συντιθεμένων ἐπιπέδων. [v]Ἔτι εἰ μὲν πλήθει βαρύτερα τὰ σώ- 18 ματα [x]τὰ τῶν ἐπιπέδων, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ διώρισται, δῆλον ὡς ἕξει καὶ ἡ [y]γραμμὴ καὶ ἡ στιγμὴ βάρος· ἀνάλογον γὰρ πρὸς ἄλληλα ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρήκαμεν. Εἰ δὲ μὴ τοῦτον διαφέρει τὸν τρόπον ἀλλὰ τῷ τὴν μὲν γῆν εἶναι βαρὺ τὸ δὲ πῦρ κοῦφον, ἔσται καὶ τῶν ἐπιπέδων τὸ μὲν [z]κοῦφον τὸ δὲ βαρύ. Καὶ τῶν γραμμῶν δὴ καὶ [a]τῶν στιγμῶν [b]ὡσαύτως· τὸ γὰρ τῆς γῆς ἐπίπεδον ἔσται βαρύτερον ἢ τὸ τοῦ πυρός. [v]Ὅλως δὲ [c]συμβαίνει [d]ἢ μηδέν ποτ᾽ εἶναι μέγεθος, ἢ 19 δύνασθαί γε ἀναιρεθῆναι, [e]εἴπερ [f]ὁμοίως ἔχει [g]στιγμὴ μὲν

[f] τό τε] καὶ F.H.M. [g] ξυμβήσεται H.M. [h] ἐπὶ om. F. [i] ποίων ἢ πῶς F.H.M, dubio E. [k] ἀβαρῶν H.M. [l] τέσσαρες F.H.M. [m] τοδὶ dubium E. [n] τὸ] ὃ L. τὸ δὲ βαρέος βαρύτερον om. E. [o] ὥστε καὶ τὸ F. [p] καὶ om. E. [q] δεῖ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπίπεδον ἐπιπέδῳ F, δεῖ καὶ ἐπίπεδον τρόπον E. [r] ἐπιτιθεμένη οὐ μὴν προστιθουμένη M. [s] μὴν om. E.F. [t] συντίθεσθαι ἐνδέχεται F, ἐνδ. ξυντ. H. [v] ὃ om. E. [w] ἐκ τῶν στ. F. [x] τὰ ante τῶν om. F.H.L.M. [y] στιγμὴ καὶ ἡ γραμμὴ H.M. [z] βαρὺ τὸ δὲ κοῦφον F. [a] τῶν om. M. [b] ὡσαύτως. καὶ γὰρ τὸ F. [c] ξυμβαίνει H.M. [d] ἢ om. E. [e] ἐπείπερ H. [f] ὁμοίως γ᾽ ἔχει F. [g] στιγμὴ] μονὰς E.M.

πρὸς γραμμήν, γραμμὴ δὲ πρὸς ἐπίπεδον, τοῦτο δὲ πρὸς σῶμα· [h] πάντα γὰρ [i] εἰς ἄλληλα ἀναλυόμενα εἰς τὰ πρῶτα ἀναλυθήσεται· ὥστ' [k] ἐνδέχοιτ' ἂν στιγμὰς μόνον εἶναι, σῶμα 20 δὲ μηθέν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ εἰ ὁ χρόνος ὁμοίως [l] ἔχει, ἀναιροῖτ' ἄν ποτε ἢ [m] ἐνδέχοιτ' ἀναιρεθῆναι· τὸ γὰρ νῦν τὸ ἄτομον οἷον στιγμὴ γραμμῆς ἐστίν. Τὸ δ' αὐτὸ [n] συμβαίνει καὶ τοῖς ἐξ ἀριθμῶν [o] συντιθεῖσι τὸν οὐρανόν· ἔνιοι γὰρ τὴν φύσιν ἐξ ἀριθμῶν συνιστᾶσιν, [p] ὥσπερ τῶν Πυθαγορείων τινές· τὰ μὲν γὰρ φυσικὰ σώματα φαίνεται βάρος ἔχοντα καὶ κουφότητα, τὰς δὲ μονάδας οὔτε [q] σῶμα ποιεῖν οἷόν τε [r] συντιθεμένας οὔτε βάρος ἔχειν.

2 Ὅτι δ' [s] ἀναγκαῖον [t] ὑπάρχειν κίνησιν τοῖς ἁπλοῖς σώμασι [v] φύσει τινὰ πᾶσιν, ἐκ τῶνδε δῆλον. [w] Ἐπεὶ [x] γὰρ κινούμενα φαίνεται, κινεῖσθαί [y] γε ἀναγκαῖον βίᾳ, εἰ μὴ οἰκείαν [z] ἔχει κίνησιν· τὸ [a] δὲ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν [b] ταὐτόν. Ἀλλὰ μὴν εἰ παρὰ φύσιν ἐστί τις κίνησις, ἀνάγκη [c] εἶναι καὶ κατὰ φύσιν, παρ' ἣν αὕτη· καὶ εἰ πολλαὶ [d] αἱ παρὰ φύσιν, τὴν κατὰ φύσιν μίαν· κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἁπλῶς, παρὰ φύσιν δ' ἔχει 2 [e] πολλὰς ἕκαστον. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῆς ἠρεμίας δῆλον· καὶ γὰρ ἠρεμεῖν ἀναγκαῖον ἢ βίᾳ ἢ κατὰ φύσιν· βίᾳ [f] δὲ μένει οὗ [g] καὶ φέρεται βίᾳ, καὶ κατὰ φύσιν [h] οὗ κατὰ φύσιν. Ἐπεὶ οὖν φαίνεταί τι μένον ἐπὶ τοῦ μέσου, εἰ μὲν κατὰ φύσιν, δῆλον ὅτι καὶ ἡ φορὰ ἡ ἐνταῦθα κατὰ φύσιν [i] αὐτῷ· εἰ δὲ βίᾳ, 3 [k] τί τὸ φέρεσθαι κωλῦον; Εἰ μὲν ἠρεμοῦν, τὸν αὐτὸν κυκλήσομεν λόγον· ἀνάγκη γὰρ ἢ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ πρῶτον ἠρεμοῦν ἢ εἰς ἄπειρον [l] ἰέναι, ὅπερ ἀδύνατον· εἰ δὲ κινούμενον τὸ κωλῦον φέρεσθαι, καθάπερ [m] φησὶν Ἐμπεδοκλῆς τὴν γῆν

[h] ἅπαντα H.L.M. [i] εἰς] πρὸς H.M. [k] ἐνδέχεται στ. E. [l] ἔχοι F. [m] ἐνδέχοιτ' ἂν ἀνῃρῆσθαι F.L. [n] ξυμβαίνει H. [o] συνιστᾶσι vel συνιστῶσι E, συνιστῶσι L. [p] ὥσπερ καὶ τῶν L. [q] σώματα E. [r] συντεθεμένας F, ξυντεθεμένας H, ξυντιθεμένας M. [s] ἀνάγκη F. [t] ὑπάρχειν καὶ κ. F.H.M. [v] φύσει τινὰ πᾶσιν om. pr. E. [w] ἐπειδὴ F.H. [x] γὰρ om. E. [y] γε] τε H. [z] κίνησιν ἔχει F. [a] δὲ om. E. [b] ταυτό E. [c] καὶ κατὰ φύσιν εἶναι M. [d] αἱ om. E.H. [e] πολλὰ E. [f] δὲ om. E. [g] καὶ post οὗ om. M. [h] οὗ κατὰ φύσιν om. pr. E. [i] αὐτοῦ E. [k] τί om. E. [l] ἰέναι] εἶναι L. [m] ἐμπεδοκλῆς φησὶν H.L.M.

ὑπὸ τῆς δίνης ἠρεμεῖν, ποῦ ἂν ἐφέρετο, ἐπειδὴ εἰς ἄπειρον ἀδύνατον· οὐθὲν γὰρ γίγνεται ἀδύνατον, τὸ δ' ἄπειρον διελθεῖν [n] ἀδύνατον. Ὥστ' ἀνάγκη στῆναί που τὸ φερόμενον, 4 κἀκεῖ μὴ βίᾳ μένειν ἀλλὰ κατὰ φύσιν. Εἰ δ' ἐστὶν ἠρεμία κατὰ φύσιν, ἔστι καὶ κίνησις κατὰ φύσιν ἡ εἰς τοῦτον τὸν τόπον φορά. Διὸ καὶ Λευκίππῳ καὶ Δημοκρίτῳ, τοῖς λέγουσιν ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ πρῶτα σώματα ἐν τῷ κενῷ [o] καὶ τῷ ἀπείρῳ, λεκτέον τίνα κίνησιν καὶ τίς ἡ κατὰ φύσιν αὐτῶν κίνησις. Εἰ γὰρ ἄλλο ὑπ' ἄλλου κινεῖται βίᾳ τῶν στοι- 5 χείων, ἀλλὰ καὶ κατὰ φύσιν ἀνάγκη [p] τινὰ εἶναι κίνησιν ἑκάστου, παρ' ἣν ἡ βίαιός ἐστιν· καὶ δεῖ [q] τὴν πρώτην [r] κινοῦσαν μὴ βίᾳ κινεῖν, [s] ἀλλὰ κατὰ φύσιν· εἰς ἄπειρον γὰρ [t] εἶσιν, εἰ μή τι [v] ἔσται κατὰ φύσιν κινοῦν πρῶτον, ἀλλ' ἀεὶ [w] τὸ [x] πρότερον [y] βίᾳ κινούμενον κινήσει. Τὸ [z] αὐτὸ δὲ τοῦτο [a] συμβαίνειν ἀναγκαῖον κἂν εἰ καθάπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, πρὶν γενέσθαι τὸν κόσμον ἐκινεῖτο τά στοιχεῖα ἀτάκτως. Ἀνάγκη γὰρ ἢ βίαιον εἶναι τὴν κίνησιν ἢ κατὰ φύσιν. 6 Εἰ δὲ κατὰ φύσιν ἐκινεῖτο, ἀνάγκη κόσμον εἶναι, ἐάν τις [b] βούληται θεωρεῖν ἐπιστήσας· τό τε γὰρ πρῶτον κινοῦν ἀνάγκη κινεῖν αὐτό, κινούμενον κατὰ φύσιν, καὶ τὰ κινούμενα μὴ βίᾳ, ἐν τοῖς οἰκείοις ἠρεμοῦντα τόποις, ποιεῖν ἥνπερ [c] ἔχουσι νῦν τάξιν, τὰ [d] μὲν βάρος ἔχοντα ἐπὶ τὸ μέσον, τὰ δὲ [e] κουφότητα ἀπὸ τοῦ μέσου· ταύτην δ' ὁ κόσμος ἔχει τὴν [f] διάταξιν. Ἔτι δὲ τοσοῦτον ἐπανέροιτ' ἄν τις, πότερον [g] δυνα- 7 τὸν ἢ οὐχ οἷόν τ' ἦν κινούμενα ἀτάκτως καὶ μίγνυσθαι [h] τοιαύτας μίξεις ἔνια, ἐξ ὧν συνίσταται τὰ κατὰ φύσιν [i] συνιστάμενα σώματα, λέγω δ' οἷον ὀστᾶ καὶ σάρκας, καθάπερ Ἐμ-

[n] ἀδύνατον om. H. [o] καὶ ἐν τῷ F. [p] τινὰ om. E. [q] τὴν μὲν πρ. H.M. [r] κινοῦσαν] κινο M. [s] ἀλλὰ καὶ κατὰ F.H. [t] εἶσιν] ἔστιν M. [v] ἔστι F. [w] τὸ om. E. [x] πρῶτον F.H.M. [y] κινούμενον βίᾳ F.M, βίᾳ φερόμενον H. [z] δ' αὐτὸ M. [a] ξυμβαίνειν H.M. [b] βούλοιτο F. [c] νῦν ἔχουσι L. [d] μὲν γὰρ βάρος F. [e] κουφότητα ἔχοντα ἀπὸ E.H.L.M. [f] διάστασιν E. [g] δυνατὸν ἢ om. E. [h] τοιαύτας μίξεις om. E. [i] ξυνιστάμενα M.

πεδοκλῆς [k] φησὶ γίνεσθαι ἐπὶ τῆς φιλότητος· λέγει γὰρ ὡς [l] πολλαὶ μὲν κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν.

8 Τοῖς δ' ἄπειρα ἐν ἀπείρῳ τὰ κινούμενα ποιοῦσιν, εἰ μὲν ἓν τὸ κινοῦν, ἀνάγκη [m] μίαν φέρεσθαι φοράν, ὥστ' οὐκ ἀτάκτως κινηθήσεται, εἰ δ' ἄπειρα τὰ κινοῦντα, καὶ τὰς φορὰς ἀναγκαῖον ἀπείρους εἶναι· εἰ γὰρ [n] πεπερασμέναι, τάξις [o] τις ἔσται· [p] οὐ γὰρ [q] τῷ μὴ φέρεσθαι εἰς τὸ αὐτὸ ἡ ἀταξία συμβαίνει· οὐδὲ γὰρ νῦν εἰς τὸ αὐτὸ φέρεται πάντα, ἀλλὰ τὰ [r] συγγενῆ μόνον. Ἔτι τὸ ἀτάκτως οὐθέν ἐστιν ἕτερον ἢ τὸ παρὰ φύσιν· ἡ γὰρ τάξις ἡ οἰκεία [s] τῶν αἰσθητῶν 9 [t] φύσις ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀδύνατον, [v] τὸ ἄπειρον ἄτακτον ἔχειν κίνησιν· ἔστι γὰρ [w] ἡ φύσις ἐκείνη τῶν πραγμάτων οἵαν ἔχει τὰ πλείω καὶ τὸν [x] πλείω χρόνον· [y] συμβαίνειν οὖν [z] αὐτοῖς τοὐναντίον τὴν μὲν ἀταξίαν εἶναι κατὰ φύσιν, τὴν δὲ τάξιν καὶ τὸν κόσμον παρὰ φύσιν· [a] καίτοι οὐδὲν ὡς ἔτυχε γίγνεται τῶν κατὰ φύσιν. Ἔοικε δὲ τοῦτό γε αὐτὸ [b] καλῶς Ἀναξαγόρας [c] λαβεῖν· ἐξ 10 ἀκινήτων γὰρ ἄρχεται κοσμοποιεῖν. Πειρῶνται δὲ καὶ οἱ ἄλλοι [d] συγκρίνοντές πως πάλιν κινεῖν καὶ διακρίνειν. Ἐκ διεστώτων [e] δὲ καὶ κινουμένων οὐκ εὔλογον ποιεῖν τὴν γένεσιν. Διὸ καὶ Ἐμπεδοκλῆς [f] παραλείπει τὴν ἐπὶ τῆς φιλότητος· [g] οὐ γὰρ ἂν ἠδύνατο [h] συστῆσαι τὸν οὐρανὸν ἐκ κεχωρισμένων μὲν κατασκευάζων, [i] σύγκρισιν δὲ ποιῶν διὰ τὴν φιλότητα· ἐκ διακεκριμένων γὰρ [k] συνέστηκεν ὁ κόσμος τῶν στοιχείων. Ὥστ' ἀναγκαῖον [l] γίνεσθαι ἐξ ἑνὸς καὶ συγκε-11 κριμένου. Ὅτι μὲν [m] τοίνυν ἐστὶ φυσική τις κίνησις ἑκάστου τῶν σωμάτων, ἣν οὐ βίᾳ κινοῦνται οὐδὲ παρὰ φύσιν,

[k] γίνεσθαί φησιν H.L.M. [l] πολλῶν H.L. [m] φέρεσθαι μίαν F. [n] πεπερασμένα H. [o] τις om. H. [p] οὐ] οὕτω E. [q] τὸ F, om. E. [r] ξυγγενῆ H.M. [s] τῶν αἰσθητῶν om. E. [t] ἐστὶ φύσις L. [v] τὸ] τὸ τὸ F, τόγε H.M. [w] ἡ] τις H, om. E. [x] πλείονα L. [y] ξυμβαίνει H.M. [z] αὐτὸ E. [a] καίτοιγε F. [b] καλῶς] καὶ ὁ L. [c] λαβ.] ἔχειν F, λαβεῖν καλῶς L. [d] κρίνοντες E. [e] τε E. [f] ἀπολείπει H. [g] οὐδὲ F. [h] ξυστῆσαι H.M. [i] ξύγκρισιν H.M. [k] διέστηκεν F, ξυνέστηκεν H.M. [l] γενέσθαι H. [m] τοίνυν] οὖν F.H.M.

[n] φανερὸν ἐκ τούτων· ὅτι δ' [o] ἔνια ἔχειν ἀναγκαῖον ῥοπὴν βάρους καὶ [p] κουφότητος, [q] ἐκ τῶνδε δῆλον. Κινεῖσθαι μὲν γάρ φαμεν ἀναγκαῖον εἶναι· εἰ δὲ μὴ ἕξει φύσει ῥοπὴν τὸ κινούμενον, ἀδύνατον κινεῖσθαι ἢ πρὸς τὸ μέσον ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου. Ἔστω γὰρ τὸ μὲν ἐφ' οὗ Α [r] ἀβαρές, τὸ δ' ἐφ' οὗ 12 Β [s] βάρος ἔχον, ἐνηνέχθω δὲ τὸ ἀβαρὲς τὴν ΓΔ, τὸ δὲ Β ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὴν ΓΕ· [t] μείζω γὰρ οἰσθήσεται τὸ βάρος ἔχον. Ἐὰν δὴ διαιρεθῇ τὸ σῶμα τὸ ἔχον βάρος ὡς ἡ ΓΕ πρὸς τὴν ΓΔ (δυνατὸν γὰρ οὕτως ἔχειν πρός τι τῶν ἐν αὐτῷ μορίων), εἰ τὸ ὅλον φέρεται τὴν ὅλην τὴν ΓΕ, τὸ μόριον ἀνάγκη ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ [v] τὴν ΓΔ φέρεσθαι, ὥστε ἴσον οἰσθήσεται τὸ ἀβαρὲς καὶ τὸ [w] βάρος ἔχον· ὅπερ ἀδύνατον. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ [x] ἐπὶ κουφότητος. Ἔτι [y] δ' 13 εἰ ἔσται τι σῶμα κινούμενον μήτε [z] κουφότητα μήτε βάρος ἔχον, ἀνάγκη τοῦτο βίᾳ κινεῖσθαι, βίᾳ δὲ κινούμενον ἄπειρον [a] ποιεῖν τὴν κίνησιν. Ἐπεὶ γὰρ δύναμίς τις ἡ κινοῦσα, τὸ δ' ἔλαττον καὶ [b] τὸ κουφότερον [c] ὑπὸ τῆς [d] αὐτῆς δυνάμεως πλεῖον κινηθήσεται, κεκινήσθω τὸ μὲν ἐφ' [e] ᾧ τὸ Α, τὸ ἀβαρές, τὴν [f] ΓΕ, τὸ δ' ἐφ' ᾧ [g] τὸ Β, τὸ βάρος ἔχον, ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὴν ΓΔ. Διαιρεθέντος [h] δὴ τοῦ βάρος 14 ἔχοντος σώματος [i] ὡς ἡ ΓΕ πρὸς τὴν ΓΔ, [k] συμβήσεται τὸ ἀφαιρούμενον ἀπὸ τοῦ βάρος ἔχοντος σώματος τὴν ΓΕ [l] φέρεσθαι ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ, ἐπείπερ τὸ ὅλον ἐφέρετο τὴν ΓΔ. Τὸ γὰρ τάχος ἕξει [m] τὸ τοῦ ἐλάττονος πρὸς τὸ [n] τοῦ μείζονος ὡς τὸ μεῖζον σῶμα πρὸς τὸ ἔλαττον. Ἴσον 15 ἄρα τὸ ἀβαρὲς οἰσθήσεται σῶμα καὶ τὸ βάρος ἔχον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Τοῦτο δ' ἀδύνατον· ὥστ' ἐπεὶ παντὸς τοῦ

[n] φανερὸν ἐκ τ.] ἐκ τ. δῆλον H. [o] ἔχειν ἔνια F.H.M. [p] κουφότητα M. [q] ἐκ τ. δῆλον] φανερὸν ἐκ τ. H. [r] βάρος E. [s] βάρος om. E. [t] μεῖζον L.M. [v] φέρεσθαι τὴν γ δ H.M. [w] ἔχον βάρος L. [x] ἐπὶ] ἔτι H. [y] δ' εἰ] δὴ E. [z] βάρος μήτε κουφότητα F. [a] ποιεῖ τὴν κ. E.L.M, τὴν κ. ποιεῖν F. [b] τὸ om. F. [c] ἀπὸ E. [d] αὐτῆς om. E. [e] ᾧ τὸ] οὗ H.M. [f] γ δὲ ε F. [g] τὸ post ᾧ om. F. [h] δὴ] οὖν F.H.M. [i] ὡς ἡ—σώματος rc. margo E. [k] ξυμβήσεται H. [l] φέρεσθαι post χρόνῳ F. [m] τὸ ante τοῦ om. M. [n] τοῦ om. E.

[o]προστεθέντος μεῖζον [p]κινήσεται διάστημα τὸ ἀβαρές, ἄπει-
ρον ἂν φέροιτο. Φανερὸν οὖν ὅτι ἀνάγκη [q]πᾶν σῶμα βάρος
16 ἔχειν ἢ κουφότητα [r]τὸ διωρισμένον. Ἐπεὶ δὲ φύσις [s]μέν
ἐστιν ἡ ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσα κινήσεως ἀρχή, δύναμις δ' ἡ [t]ἐν
ἄλλῳ ᾗ [v]ἄλλο, κίνησις δὲ ἡ μὲν κατὰ φύσιν [w]ἡ δὲ [x]βίαιος
πᾶσα, [y]τὴν μὲν κατὰ φύσιν, οἷον τῷ λίθῳ τὴν κάτω, [z]θᾶτ-
τον ποιήσει τὸ κατὰ δύναμιν, τὴν δὲ παρὰ φύσιν ὅλως [a]αὐτή.
Πρὸς ἀμφότερα δὲ ὥσπερ ὀργάνῳ χρῆται τῷ ἀέρι· πέφυκε
17 γὰρ οὗτος καὶ κοῦφος εἶναι καὶ βαρύς. Τὴν μὲν οὖν ἄνω
ποιήσει φορὰν ᾗ κοῦφος, [b]ὅταν ὠσθῇ καὶ λάβῃ τὴν ἀρχὴν
ἀπὸ τῆς δυνάμεως, τὴν δὲ [c]κάτω πάλιν ᾗ βαρύς· ὥσπερ γὰρ
[d]ἐναφάψασα παραδίδωσιν ἑκατέρῳ. Διὸ καὶ οὐ παρακολου-
θοῦντος τοῦ κινήσαντος φέρεται τὸ [e]βίᾳ κινηθέν. [f]Εἰ γὰρ
μὴ τοιοῦτόν τι τὸ σῶμα ὑπῆρχεν, οὐκ ἂν ἦν [g]ἡ βίᾳ κίνησις.
Καὶ τὴν κατὰ φύσιν δ' ἑκάστου κίνησιν [h]συνεπουρίζει τὸν
18 [i]αὐτὸν τρόπον. Ὅτι μὲν οὖν ἅπαν ἢ κοῦφον ἢ βαρύ, καὶ
πῶς αἱ παρὰ φύσιν [k]ἔχουσι κινήσεις, ἐκ τούτων φανερόν.
Ὅτι δ' οὔτε πάντων ἐστὶ γένεσις οὔθ' ἁπλῶς οὐθενός, δῆλον
ἐκ τῶν [l]προειρημένων· ἀδύνατον γὰρ [m]παντὸς σώματος
εἶναι γένεσιν, εἰ μὴ καὶ κενὸν [n]εἶναί τι δυνατὸν κεχωρισμέ-
νον· ἐν ᾧ γὰρ ἔσται τόπῳ [o]τὸ [p]γινόμενον, [q]εἰ ἐγένετο, ἐν
τούτῳ πρότερον τὸ κενὸν ἀναγκαῖον [r]εἶναι σώματος μηθενὸς
19 [s]ὄντος. Ἄλλο μὲν γὰρ ἐξ ἄλλου [t]σῶμα γίγνεσθαι [v]δυνα-
τόν, οἷον ἐξ ἀέρος πῦρ, ὅλως δ' ἐκ μηδενὸς [w]ἄλλου προϋπάρ-

[o] προτεθέντος E.F.H.L. [p] κινηθήσεται F.H.M. [q] πᾶν ante ἀνάγκη H.M, post σῶμα L, om. E. [r] τὸ om. E.L. [s] μὲν om. E.L. [t] ἐν post δ' om. E. [v] ἄλλῳ H. et pr. L. [w] ἡ δὲ—φύσιν om. pr. E. [x] βίᾳ F.H.M. et rc. E. [y] τὴν μὲν] ἡ μὲν rc. E. [z] θάττω E.H.L.M. [a] αὐτήν E. [b] ὅταν—δυνάμεως om. M. [c] κάτω ἐν ἀέρι πάλιν pr. F. [d] ἐφάψασα E. [e] βίᾳ] παρὰ φύσιν F.H.M. et γρ. E. [f] εἰ γὰρ—κίνησις om. F. [g] ἡ om. E. [h] ἐπουρίζει E. [i] αὐτοῦ L. [k] κινήσεις ἔχουσιν ἐν τούτοις F.H.M. [l] εἰρημένων F.H.M. [m] ἅπαντος F. [n] τι εἶναι F. [o] τὸ] τὸ νῦν E.L. [p] γενόμενον L. [q] εἰ ἐγίγνετο E.L, ὅτε ἐγένετο F.H, εἰ ἐγίγνετο ὅτε ἐγένετο M. [r] εἶναί post πρότερον H.M. [s] ἐνόντος M. [t] γίγνεσθαι σῶμα F, σώματος γίνεσθαι H.M. [v] ἀδύνατον E. [w] ἄλλου om. H.M.

χοντος μεγέθους ἀδύνατον· μάλιστα [x] μὲν [y] γὰρ ἐκ δυνάμει τινὸς ὄντος σώματος ἐνεργείᾳ γένοιτ' ἂν σῶμα. [z] Ἀλλ' εἰ τὸ δυνάμει ὂν σῶμα μηθέν ἐστιν ἄλλο σῶμα ἐνεργείᾳ πρότερον, κενὸν [a] ἔσται κεχωρισμένον.

Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τίνων τέ ἐστι γένεσις [b] σωμάτων, καὶ 3 διὰ τί ἐστιν. Ἐπεὶ οὖν [c] ἐν ἅπασιν ἡ γνῶσις διὰ τῶν πρώτων, πρῶτα δὲ τῶν ἐνυπαρχόντων τὰ στοιχεῖα, σκεπτέον ποῖα τῶν [d] τοιούτων σωμάτων [e] ἐστὶ στοιχεῖα, καὶ διὰ τί ἐστιν, ἔπειτα μετὰ ταῦτα [f] πόσα [g] τε καὶ [h] ποῖ' ἄττα. Τοῦτο δ' ἔσται φανερὸν ὑποθεμένοις [i] τίς ἐστιν ἡ τοῦ στοιχείου φύσις. Ἔστω [k] δὴ στοιχεῖον τῶν σωμάτων, εἰς ὃ 2 τἆλλα σώματα διαιρεῖται, ἐνυπάρχον δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ· τοῦτο [l] γὰρ [m] ποτέρως, ἔτι ἀμφισβητήσιμον. Αὐτὸ δ' ἐστὶν ἀδιαίρετον εἰς [n] ἕτερα τῷ εἴδει· τοιοῦτον γάρ τι [o] τὸ στοιχεῖον [p] ἅπαντες καὶ ἐν ἅπασι βούλονται λέγειν. Εἰ δὴ τὸ εἰρημένον ἐστὶ στοιχεῖον, ἀνάγκη [q] εἶναι ἄττα τοιαῦτα τῶν σωμάτων. Ἐν μὲν γὰρ σαρκὶ καὶ ξύλῳ [r] καὶ ἑκάστῳ 3 τῶν τοιούτων [s] ἔνεστι δυνάμει πῦρ καὶ γῆ· φανερὰ γὰρ [t] ταῦτα ἐξ ἐκείνων ἐκκρινόμενα. Ἐν δὲ πυρὶ σὰρξ [v] ἢ ξύλον [w] οὐκ ἐνυπάρχουσιν, οὔτε κατὰ δύναμιν [x] οὔτε κατ' ἐνέργειαν· ἐξεκρίνετο γὰρ ἄν. Ὁμοίως δ' οὐδ' εἰ ἕν τι μόνον εἴη τοιοῦτον, [y] οὐδ' ἐν ἐκείνῳ· [z] οὐ γὰρ εἰ ἔσται σὰρξ ἢ ὀστοῦν ἢ τῶν ἄλλων ὁτιοῦν, οὔπω φατέον ἐνυπάρχειν δυνάμει, ἀλλὰ [a] προσθεωρητέον τίς ὁ τρόπος τῆς γενέσεως. Ἀναξαγόρας δ' 4 [b] Ἐμπεδοκλεῖ ἐναντίως λέγει περὶ τῶν στοιχείων. Ὁ μὲν γὰρ πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ σύστοιχα τούτοις στοιχεῖά φησιν

[x] μὲν om. E.L. [y] γὰρ ἂν ἐκ L. [z] ἀλλ'—σῶμα om. pr. E. [a] ἐστι F.H.M. [b] σωμάτων om. H, ante γένεσις ponit F. [c] ἐν om. L. [d] τοιούτων om. E. [e] ἐστὶ om. M, ante τῶν ponit F. [f] ὁπόσα F.H.L. [g] τε om. L.M. [h] ὁποῖα L. [i] τί E.L. [k] δὴ τὸ ς. L. [l] γὰρ] δὲ F. [m] ὁποτέρως H.M. [n] ἕτερον M. [o] τῶν στοιχείων M. [p] πάντες τε καὶ H.M. [q] ἄττα εἶναι τῶν σωμάτων τοιαῦτα H, ἄττα τῶν σωμάτων εἶναι τοιαῦτα M. [r] καὶ ἐν ἑκάστῳ H.M. [s] ἔστι E.L. [t] ταῦτα] τὰ τόδε H, τὰ τοιάδε M. [v] ἢ] καὶ F. [w] ἐνυπάρχει F. [x] οὔτε κατ' ἐνέργειαν om. pr. E, post ἐνυπάρχουσιν ponunt H.M. [y] οὐδ' ἐν] οὐθὲν E. [z] οὐδὲ γὰρ F.M. [a] προθεωρητέον H. [b] ἐναντίως ἐμπεδοκλεῖ F.H.M.

εἶναι τῶν σωμάτων καὶ [c] συγκεῖσθαι [d] πάντ' ἐκ τούτων, Ἀναξαγόρας δὲ τοὐναντίον· τὰ γὰρ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα (λέγω [e] δ' [f] οἷον σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ τῶν τοιούτων ἕκαστον), ἀέρα δὲ καὶ πῦρ [g] μῖγμα τούτων καὶ τῶν ἄλλων σπερμάτων πάντων· εἶναι γὰρ [h] ἑκάτερον αὐτῶν ἐξ [i] ἀοράτων ὁμοιομερῶν 5 πάντων [k] ἠθροισμένων. Διὸ καὶ [l] γίγνεσθαι πάντ' ἐκ τούτων· τὸ γὰρ πῦρ καὶ τὸν αἰθέρα προσαγορεύει ταὐτό. Ἐπεὶ [m] δ' ἐστὶ παντὸς φυσικοῦ σώματος κίνησις οἰκεία, τῶν δὲ κινήσεων αἱ μὲν ἁπλαῖ αἱ δὲ μικταί, καὶ αἱ μὲν μικταὶ τῶν μικτῶν αἱ δὲ ἁπλαῖ τῶν ἁπλῶν [n] εἰσί, φανερὸν ὅτι ἔσται ἅττα σώματα ἁπλᾶ· εἰσὶ γὰρ καὶ κινήσεις ἁπλαῖ. Ὥστε δῆλον καὶ ὅτι ἔστι [o] στοιχεῖα καὶ διὰ τί ἐστιν.

4 Πότερον δὲ πεπερασμένα ἢ ἄπειρα, καὶ [p] εἰ πεπερασμένα, πόσα τὸν ἀριθμόν, ἑπόμενον ἂν εἴη σκοπεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄπειρα, καθάπερ οἴονταί τινες, θεωρητέον, καὶ πρῶτον τοὺς πάντα [q] τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα ποιοῦντας, 2 [r] καθάπερ Ἀναξαγόρας. Οὐθεὶς γὰρ τῶν οὕτως ἀξιούντων ὀρθῶς λαμβάνει τὸ στοιχεῖον· ὁρῶμεν γὰρ πολλὰ καὶ τῶν μικτῶν σωμάτων εἰς [s] ὁμοιομερῆ διαιρούμενα, λέγω δ' οἷον σάρκα καὶ [t] ὀστοῦν καὶ ξύλον καὶ λίθον. Ὥστ' [v] εἴπερ τὸ σύνθετον οὐκ ἔστι στοιχεῖον, οὐχ ἅπαν ἔσται τὸ ὁμοιομερὲς στοιχεῖον, ἀλλὰ τὸ ἀδιαίρετον εἰς [w] ἕτερα τῷ εἴδει, καθάπερ 3 εἴρηται πρότερον. Ἔτι δ' [x] οὐδ' οὕτως λαμβάνοντας [y] τὸ στοιχεῖον ἀνάγκη ποιεῖν ἄπειρα· πάντα γὰρ ταὐτὰ [z] ἀποδοθήσεται καὶ πεπερασμένων ὄντων, [a] ἐάν τις λάβῃ· τὸ αὐτὸ γὰρ ποιήσει, κἂν δύο ἢ τρία μόνον ᾖ τοιαῦτα, καθάπερ [b] ἐπι-4 χειρεῖ καὶ Ἐμπεδοκλῆς. Ἐπεὶ [c] γὰρ καὶ ὡς αὐτοῖς [d] συμ-

[c] ξυγκεῖσθαι H. [d] πᾶν H.M. [e] δ'] δὴ E. [f] οἷον ξύλα σάρκα F. [g] μίγματα E.L. [h] αὐτῶν ἑκάτερον H.M. [i] ἀοράτων τῶν ὁμ. E. [k] ἠθροισμένον M. [l] γενέσθαι E.L. [m] δὲ παντὸς τοῦ φυσικοῦ σώματός ἐστι F. [n] εἰσὶ om. F. [o] στοιχεῖον M. [p] εἰ om. F. [q] τὰ om. E. [r] καθάπερ καὶ ἀναξ. E.L. [s] ὁμοιομερῆ] μέρη E. [t] ὀστᾶ καὶ ξύλα F. [v] εἴπερ] ἐπὶ E. [w] ἕτερον M. [x] οὐθ' H. et margo F, om. E.L. [y] τὸ om. E. [z] ἀποδοθήσεσθαι E. [a] ἂν E.L. [b] ἐγχειρεῖ E.L. [c] γὰρ om. M. [d] ξυμβαίνει H.M.

βαίνει μὴ πάντα ποιεῖν ἐξ ὁμοιομερῶν (πρόσωπον γὰρ οὐκ ἐκ [e] προσώπων ποιοῦσιν, οὐδ' ἄλλο τῶν κατὰ φύσιν ἐσχηματισμένων οὐθέν), φανερὸν ὅτι [f] πολλῷ βέλτιον πεπερασμένας ποιεῖν τὰς ἀρχάς, καὶ ταύτας ὡς ἐλαχίστας πάντων γε τῶν [g] αὐτῶν μελλόντων δείκνυσθαι, καθάπερ ἀξιοῦσι καὶ οἱ ἐν τοῖς μαθήμασιν· ἀεὶ γὰρ [h] τὰς [i] πεπερασμένας λαμβάνουσιν ἀρχὰς ἢ τῷ εἴδει ἢ τῷ ποσῷ. 5 Ἔτι εἰ [k] σῶμα σώματος ἕτερον λέγεται κατὰ τὰς οἰκείας διαφοράς, αἱ δὲ τῶν σωμάτων διαφοραὶ πεπερασμέναι (διαφέρουσι γὰρ τοῖς αἰσθητοῖς, ταῦτα δὲ [l] πεπέρανται· δεῖ δὲ τοῦτο δειχθῆναι), [m] φανερὸν ὅτι καὶ τὰ στοιχεῖα [n] ἀνάγκη πεπερασμένα εἶναι. 6 Ἀλλὰ μὴν οὐδ' [o] ὡς ἕτεροί τινες λέγουσιν, οἷον Λεύκιππός [p] τε καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης, εὔλογα τὰ [q] συμβαίνοντα· φασὶ γὰρ εἶναι τὰ πρῶτα μεγέθη πλήθει μὲν ἄπειρα μεγέθει δὲ ἀδιαίρετα, καὶ οὔτ' ἐξ ἑνὸς πολλὰ γίγνεσθαι οὔτε ἐκ πολλῶν ἕν, ἀλλὰ τῇ τούτων [r] συμπλοκῇ καὶ [s] περιπλέξει πάντα [t] γεννᾶσθαι. Τρόπον [v] γάρ τινα καὶ οὗτοι πάντα τὰ ὄντα ποιοῦσιν ἀριθμοὺς καὶ ἐξ ἀριθμῶν· καὶ γὰρ εἰ μὴ σαφῶς δηλοῦσιν, ὅμως τοῦτο βούλονται λέγειν. 7 Καὶ πρὸς τούτοις, ἐπεὶ διαφέρει τὰ σώματα σχήμασιν, ἄπειρα δὲ τὰ σχήματα, ἄπειρα καὶ τὰ ἁπλᾶ σώματά φασιν εἶναι. Ποῖον δὲ [w] καὶ τί [x] ἑκάστου [y] τὸ σχῆμα [z] τῶν στοιχείων, [a] οὐθὲν ἐπιδιώρισαν, ἀλλὰ [b] μόνον τῷ πυρὶ τὴν σφαῖραν ἀπέδωκαν· ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ καὶ τἆλλα μεγέθει καὶ [c] μικρότητι διεῖλον, ὡς οὖσαν αὐτῶν τὴν φύσιν οἷον πανσπερμίαν [d] πάντων [e] τῶν στοιχείων. 8 Πρῶτον μὲν οὖν [f] καὶ τούτοις ταὐτὸν ἁμάρτημα τὸ

[e] προσώπου π. F. [f] μακρῷ F. [g] αὐτῶν] ὄντων E. [h] τὰ E.H.M, om. L. [i] πεπερασμένα E.H.L.M. [k] σῶμα om. E. [l] πεπερασμένα H.M. [m] φανερὸν om. E. [n] ἀνάγκη post ὅτι F, post εἶναι H.M. [o] ὡς δ' ἕτεροι H. [p] τε om. F. [q] ξυμβαίνοντα H.M. [r] ξυμπλοκῇ H. [s] ἐπαλλάξει F.H.M. [t] γενέσθαι M. [v] γάρ] δέ E.L. [w] καὶ τί om. F.H.M. [x] ἑκάστου post σχῆμα ponit L, om. E. [y] τὸ om. F.H.M. [z] τῶν στοιχείων om. F. [a] οὐκέτι διώρισαν F, οὐδὲν ἔτι διώρισαν H.M. [b] μόνῳ F.H.M. [c] σμικρότητι F.L. [d] ἁπάντων H.M. [e] τῶν om. E. [f] ταυτὸ καὶ τούτοις H, ταυτὸ καὶ τούτοις ἔοικεν ἀκολουθεῖν F.M.

μὴ [g] πεπερασμένας λαβεῖν τὰς ἀρχάς, ἐξὸν [h] ἅπαντα ταὐτὰ λέγειν. Ἔτι δ' εἰ μὴ ἄπειροι τῶν [i] σωμάτων αἱ διαφοραί, δῆλον ὅτι οὐκ ἔσται τὰ στοιχεῖα ἄπειρα. Πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη μάχεσθαι ταῖς [k] μαθηματικαῖς [l] ἐπιστήμαις ἄτομα σώματα λέγοντας, καὶ πολλὰ τῶν ἐνδόξων καὶ [m] τῶν φαινομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀναιρεῖν, περὶ ὧν εἴρηται [n] πρότερον ἐν τοῖς περὶ χρόνου καὶ κινήσεως. 9 Ἅμα δὲ καὶ ἐναντία λέγειν αὐτοὺς αὐτοῖς ἀνάγκη· ἀδύνατον γὰρ ἀτόμων ὄντων [o] τῶν στοιχείων μεγέθει καὶ [p] μικρότητι διαφέρειν ἀέρα καὶ [q] γῆν καὶ ὕδωρ· οὐ γὰρ [r] οἷόν τ' ἐξ ἀλλήλων γίγνεσθαι· [s] ὑπολείψει γὰρ [t] ἀεὶ τὰ μέγιστα σώματα [v] ἐκκρινόμενα; φασὶ δ' οὕτω γίγνεσθαι ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν ἐξ ἀλλήλων. 10 [w] Ἔτι οὐδὲ κατὰ τὴν τούτων ὑπόληψιν δόξειεν ἂν ἄπειρα γίγνεσθαι τὰ στοιχεῖα, [x] εἴπερ τὰ μὲν σώματα [y] διαφέρει σχήμασι, τὰ δὲ σχήματα πάντα [z] σύγκειται ἐκ πυραμίδων, [a] τὰ μὲν εὐθύγραμμα ἐξ εὐθυγράμμων, ἡ δὲ σφαῖρα ἐξ ὀκτὼ μορίων. Ἀνάγκη γὰρ εἶναί τινας ἀρχὰς [b] τῶν σχημάτων. Ὥστε εἴτε μία εἴτε δύο εἴτε πλείους, καὶ τὰ [c] ἁπλᾶ σώματα τοσαῦτα ἔσται τὸ πλῆθος. 11 Ἔτι δ' εἰ [d] ἑκάστῳ μὲν τῶν [e] στοιχείων ἐστί τις οἰκεία κίνησις, καὶ ἡ τοῦ ἁπλοῦ σώματος ἁπλῆ, μὴ εἰσι δ' [f] αἱ ἁπλαῖ κινήσεις ἄπειροι διὰ τὸ μήτε τὰς ἁπλᾶς φορὰς πλείους εἶναι [g] δυοῖν μήτε τοὺς τόπους [h] ἀπείρους, οὐκ ἂν εἴη οὐδ' [i] οὕτως ἄπειρα τὰ στοιχεῖα.

5 Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη πεπεράνθαι [k] τὰ στοιχεῖα, λοιπὸν σκέψασθαι [l] πότερον πλείω ἔσται ἢ [m] ἕν. Ἔνιοι γὰρ ἓν μόνον ὑποτίθενται, καὶ [n] τοῦτο οἱ μὲν ὕδωρ, οἱ δ' ἀέρα, οἱ δὲ πῦρ,

[g] πεπερασμένον L. [h] πάντα ταυτὰ E, ἅπαντα ταυτὰ L. [i] σχημάτων F.L. [k] μαθητικαῖς E. [l] ἐπιστήμαις] ἀνάγκαις M. [m] τῶν post καὶ om. F.H.M. [n] πρῶτον L. [o] τῶν om. E. [p] σμικρότητι F. [q] ὕδωρ καὶ γῆν F. [r] οἴονται E. [s] ἐπιλείψει M. [t] αἰεὶ H.L. [v] ἐγκρινόμενα M. [w] ἔτι δ' οὐδὲ H.M. [x] ἐπεὶ E.L. [y] διαφ. τοῖς σχ. H.M. [z] ξύγκειται H, ξύγκεινται M. [a] τὰ] καὶ τὰ H.M. [b] τῶν om. H. [c] ἁπλᾶ] αὐτὰ L. [d] ἑκάστων E. [e] στοιχείων] σωμάτων F. [f] αἱ] αὖ M. [g] δυεῖν L. [h] ἀπείρους εἶναι οὐκ E.L. [i] οὕτως] ὥς H.M. [k] τὰ στοιχεῖα om. F. [l] πρότερον L. [m] ἕν] οὗ L. [n] τούτων F.M.

οἱ δ' ὕδατος μὲν λεπτότερον ἀέρος δὲ πυκνότερον, ὃ περιέχειν φασὶ πάντας τοὺς οὐρανοὺς ἄπειρον ὄν. Ὅσοι μὲν οὖν τὸ 2 ἓν τοῦτο ποιοῦσιν ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ ὕδατος μὲν λεπτότερον ἀέρος δὲ πυκνότερον, εἶτ' ἐκ τούτου [o] πυκνότητι καὶ μανότητι τἆλλα γεννῶσιν, [p] οὗτοι λανθάνουσιν αὐτοὶ αὑτοὺς ἄλλο τι πρότερον τοῦ στοιχείου ποιοῦντες· ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἐκ τῶν στοιχείων γένεσις [q] σύνθεσις, ὥς φασιν, ἡ δ' εἰς τὰ στοιχεῖα διάλυσις, ὥστ' ἀνάγκη πρότερον εἶναι τῇ φύσει τὸ λεπτομερέστερον. Ἐπεὶ οὖν φασὶ πάντων τῶν σωμάτων τὸ πῦρ 3 λεπτότατον εἶναι, πρῶτον ἂν εἴη τῇ [r] φύσει τὸ πῦρ. Διαφέρει δ' οὐθέν· ἀνάγκη γὰρ ἕν τι τῶν ἄλλων εἶναι πρῶτον, καὶ μὴ τὸ μέσον. Ἔτι δὲ τὸ μὲν [s] πυκνότητι καὶ μανότητι τἆλλα γεννᾶν οὐθὲν διαφέρει ἢ λεπτότητι καὶ παχύτητι· τὸ μὲν γὰρ λεπτὸν μανόν, τὸ δὲ παχὺ βούλονται εἶναι πυκνόν. Πάλιν δὲ τὸ λεπτότητι καὶ παχύτητι ταὐτὸν καὶ τὸ μεγέθει 4 [t] καὶ μικρότητι· λεπτὸν μὲν γὰρ τὸ [v] μικρομερές, παχὺ δὲ τὸ μεγαλομερές· τὸ γὰρ ἐπεκτεινόμενον ἐπὶ πολὺ λεπτόν, τοιοῦτον δὲ τὸ ἐκ μικρῶν μερῶν [w] συνεστός. Ὥστ' αὐτοῖς [x] συμβαίνει μεγέθει καὶ [y] μικρότητι διαιρεῖν τὴν τῶν ἄλλων οὐσίαν. Οὕτω δὲ διοριζομένοις ἅπαντα [z] συμβήσεται λέγειν 5 πρός τι, καὶ οὐκ ἔσται [a] ἁπλῶς τὸ μὲν πῦρ τὸ δ' ὕδωρ τὸ δ' ἀήρ, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πρὸς μὲν τόδε πῦρ, πρὸς δέ [b] τι ἄλλο ἀήρ, ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς πλείω μὲν τὰ στοιχεῖα λέγουσι, μεγέθει δὲ καὶ [c] μικρότητι διαφέρειν φάσκουσιν· ἐπεὶ γὰρ τῷ ποσῷ διώρισται ἕκαστον, ἔσται τις λόγος πρὸς ἄλληλα τῶν μεγεθῶν, ὥστε τὰ τοῦτον [d] ἔχοντα τὸν λόγον πρὸς ἄλληλα ἀνάγκη τὸ μὲν ἀέρα εἶναι τὸ δὲ πῦρ τὸ δὲ γῆν τὸ δ' ὕδωρ, διὰ τὸ [e] ἐνυπάρχειν [f] ἐν τοῖς μείζοσι τοὺς τῶν [g] ἐλατ-

[o] μανότητι καὶ πυκνότητι F.H, μανότατον καὶ πυκνότατον M. [p] οὗτοι δὲ λ. F. [q] ξύνθεσις H.M. [r] φύσει τὸ λεπτομερέστερον τὸ F. [s] πυκνότατον καὶ μανότατον M. [t] καὶ τὸ σμικρότητι F, καὶ τὸ μικρότητι H.L.M. [v] σμικρομερὲς F. [w] συνεστώς F.H.L.M. [x] ξυμβαίνει H, ξυμβαίνειν M. [y] σμικρότητι F. [z] ξυμβήσεται H.M, συμβαίνει F. [a] τὸ μὲν ἁπλῶς M. [b] τι om. H.M. [c] σμικρότητι F. [d] ἔχοντα ὅμοια τὸν F.H. [e] ὑπάρχειν M. [f] ἐν om. F. [g] ἐλασσόνων H.M.

6 τόνων λόγους. Ὅσοι δὲ πῦρ ὑποτίθενται τὸ στοιχεῖον, τοῦτο μὲν διαφεύγουσιν, ἄλλα δ' αὐτοῖς ἀναγκαῖον ἄλογα [h] συμβαίνειν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν σχῆμα περιάπτουσι τῷ πυρί, καθάπερ οἱ τὴν πυραμίδα ποιοῦντες, καὶ τούτων οἱ μὲν [i] ἁπλουστέρως [k] λέγοντες ὅτι τῶν [l] μὲν σχημάτων [m] τμητικώτατον ἡ πυραμίς, τῶν δὲ σωμάτων τὸ πῦρ, οἱ δὲ κομψοτέρως τῷ λόγῳ προσάγοντες ὅτι τὰ μὲν σώματα πάντα σύγκειται ἐκ τοῦ λεπτομερεστάτου, τὰ δὲ σχήματα τὰ στερεὰ ἐκ [n] τῶν πυραμίδων, ὥστ' ἐπεὶ τῶν μὲν σωμάτων τὸ πῦρ λεπτότατον, τῶν δὲ σχημάτων ἡ πυραμὶς [o] μικρομερέστατον [p] καὶ πρῶτον, τὸ δὲ πρῶτον σχῆμα τοῦ πρώτου σώματος, 7 πυραμὶς ἂν εἴη τὸ πῦρ. Οἱ δὲ περὶ [q] μὲν σχήματος οὐδὲν ἀποφαίνονται, λεπτομερέστατον δὲ [r] μόνον ποιοῦσιν, ἔπειτ' ἐκ τούτου συντιθεμένου [s] φασὶ γίγνεσθαι τἆλλα καθάπερ ἂν εἰ [t] συμφυσωμένου ψήγματος. Ἀμφοτέροις δὲ ταὐτὰ [v] συμβαίνει δυσχερῆ· εἰ [w] μὲν γὰρ ἄτομον τὸ πρῶτον σῶμα [x] ποιοῦσι, πάλιν ἥξουσιν οἱ πρότερον εἰρημένοι λόγοι [y] πρὸς ταύ-8 την τὴν ὑπόθεσιν. Ἔτι οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο λέγειν [z] φυσικῶς βουλομένους θεωρεῖν. [a] Εἰ γὰρ ἅπαν σῶμα σώματι συμβλητὸν κατὰ [b] τὸ ποσόν, ἔχει δ' ἀνάλογον τὰ μεγέθη τά τε τῶν ὁμοιομερῶν πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ τῶν στοιχείων, οἷον [c] τὰ τοῦ παντὸς ὕδατος πρὸς τὸν ἅπαντα ἀέρα καὶ τοῦ στοιχείου πρὸς τὸ στοιχεῖον, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὁ δ' ἀὴρ πλείων τοῦ ὕδατος [d] καὶ [e] ὅλως τὸ [f] λεπτομερέστερον [g] τοῦ [h] παχυμερεστέρου, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ στοιχεῖον ἔλαττον ἔσται [i] τὸ τοῦ ὕδατος ἢ τὸ τοῦ ἀέρος. Εἰ οὖν τὸ ἔλαττον

[h] ξυμβαίνειν H.M. [i] ἁπλούστερον E.L. [k] λέγουσιν E. [l] μὲν om. M. [m] τμητικωτάτη F, τμητικώτερον M. [n] τῶν post ἐκ om. E.L. [o] μικρ.] λεπτομερέστατον E.L. [p] καὶ τὸ πρῶτον M. [q] μὲν om. F. [r] μόνον τὸ στοιχεῖον ποιοῦσιν F. [s] γίγνεσθαί φασι F.H.M, φασι γενέσθαι L. [t] συμφυομένου F.L, ξυμφυομένου H.M. [v] ξυμβαίνει M. [w] μὲν om. H. [x] ποιήσουσι H.M. [y] πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπ. F.H.M. [z] φυσικῶς βουλομένοις E, βουλομένους φυσ. F. [a] εἰ] ἀεὶ E. [b] τὸ om. E. [c] τὰ] τὸ F. [d] καὶ om. M. [e] ὅλως om. E. [f] λεπτομερέστατον E H.L.M. [g] τοῦ om. M. [h] παχυμερεστάτου E.L, μεγαλομερεστέρου H.M. [i] τὸ ante ὕδατος om. M.

μέγεθος ἐνυπάρχει τῷ μείζονι, διαιρετὸν ἂν εἴη τὸ τοῦ ἀέρος στοιχεῖον. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τοῦ πυρὸς καὶ ὅλως τῶν λε- 9 πτομερεστέρων. Εἰ δὲ διαιρετόν, τοῖς μὲν σχηματίζουσι τὸ πῦρ [k] συμβήσεται μὴ εἶναι τὸ τοῦ πυρὸς μέρος πῦρ διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν πυραμίδα ἐκ πυραμίδων, ἔτι δὲ μὴ πᾶν σῶμα εἶναι ἢ στοιχεῖον [l] ἢ ἐκ στοιχείων (τὸ γὰρ [m] μέρος τοῦ πυρὸς οὔτε πῦρ οὔθ' ἕτερον στοιχεῖον οὐδέν), τοῖς δὲ τῷ μεγέθει διορίζουσι πρότερόν τι τοῦ στοιχείου στοιχεῖον εἶναι, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον βαδίζειν, εἴπερ ἅπαν σῶμα διαιρετὸν καὶ τὸ μικρομερέστατον στοιχεῖον. Ἔτι δὲ καὶ τούτοις 10 [n] συμβαίνει λέγειν ὡς ταὐτὸν πρὸς [o] μὲν τόδε πῦρ [p] ἐστὶ πρὸς ἄλλο δ' ἀήρ, καὶ πάλιν ὕδωρ καὶ γῆ. Κοινὸν δὲ πᾶσιν ἁμάρτημα τοῖς ἓν τὸ στοιχεῖον ὑποτιθεμένοις τὸ μίαν [q] μόνην κίνησιν ποιεῖν φυσικήν, καὶ πάντων τὴν αὐτήν. Ὁρῶμεν γὰρ πᾶν [r] τὸ φυσικὸν σῶμα κινήσεως ἔχον ἀρχήν. Εἰ οὖν ἅπαντα 11 τὰ σώματα ἕν τί ἐστι, πάντων ἂν εἴη μία κίνησις· καὶ ταύτην ἀναγκαῖον ὅσῳπερ ἂν [s] πλείων [t] γίγνηται, κινεῖσθαι μᾶλλον, ὥσπερ [v] καὶ τὸ πῦρ ὅσῳ [w] ἂν [x] πλεῖον γίγνηται, φέρεται θᾶττον [y] ἄνω τὴν [z] αὑτοῦ φοράν. Συμβαίνει δὲ πολλὰ κάτω [a] φέρεσθαι θᾶττον. Ὥστε διά τε ταῦτα, καὶ πρὸς τούτοις ἐπεὶ διώρισται πρότερον ὅτι πλείους [b] αἱ φυσικαὶ κινήσεις, δῆλον ὅτι ἀδύνατον [c] ἓν εἶναι [d] τὸ στοιχεῖον. [e] Ἐπεὶ δὲ οὔτε ἄπειρα οὔτε ἕν, [f] πλείω ἀνάγκη εἶναι καὶ [g] πεπερασμένα.

Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον [h] πότερον ἀΐδιά ἐστιν ἢ [i] γινόμενα [k] φθείρεται· τούτου [l] γὰρ δειχθέντος φανερὸν [m] ἔσται καὶ [n] πόσ' [o] ἄττα καὶ ποῖά ἐστιν. Ἀΐδια μὲν οὖν εἶναι ἀδύνατον· ὁρῶμεν γὰρ [p] καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἕκαστον τῶν 6

[k] ξυμβ. H.M. [l] ἢ ante ἐκ om. E. [m] τοῦ πυρὸς μέρος F.H.M. [n] ξυμβ. H.M. [o] μὲν om. H.L. [p] ἐστί om. E. [q] μόνον ποιεῖν κίνησιν H.M. [r] τὸ om. H.M. [s] πλείω H.L.M. [t] γένηται E.L. [v] καὶ τὸ πῦρ ὅσῳ om. E. [w] ἂν] περ ἂν L. [x] πλείω E.F.L. [y] ἄνω— θᾶττον om. L. [z] ἑαυτοῦ F.L. [a] θᾶττον φέρεσθαι κάτω H. [b] αἱ φοραὶ καὶ φ. H. [c] ἓν om. E. [d] τὸ om. F. [e] ἐπειδὴ F.H.L.M. [f] ἀνάγκη πλείω F.H.M. [g] πεπερασμένα τὰ στοιχεῖα H.M. [h] πότερον om. E. [i] γενόμενα L. [k] φθείρεται om. E. [l] γὰρ] δὲ F. [m] ἔσται καὶ om. H. [n] πῶς L. [o] καὶ ποῖ' ἄττα H.M. [p] καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ F.H.M.

2 ἁπλῶν σωμάτων διαλυόμενον. Ἀνάγκη δὲ [q] ἢ ἄπειρον εἶναι ἢ ἵστασθαι τὴν διάλυσιν. Εἰ μὲν οὖν [r] ἄπειρον, ἔσται καὶ ὁ χρόνος ὁ τῆς διαλύσεως ἄπειρος, καὶ πάλιν ὁ τῆς συνθέσεως· ἕκαστον γὰρ ἐν [s] ἄλλῳ χρόνῳ διαλύεται καὶ [t] συντίθεται τῶν μορίων. Ὥστε συμβήσεται ἔξω τοῦ ἀπείρου χρόνου ἄλλον [v] εἶναι ἄπειρον, ὅταν ὅ τε τῆς συνθέσεως ἄπειρος [w] ᾖ καὶ ἔτι [x] τούτου πρότερος ὁ τῆς διαλύσεως. Ὥστε [y] τοῦ 3 ἀπείρου ἔξω [z] γίγνεται ἄπειρον· ὅπερ ἀδύνατον. Εἰ δὲ [a] στήσεταί που ἡ διάλυσις, ἤτοι ἄτομον ἔσται τὸ σῶμα ἐν ᾧ ἵσταται, ἢ διαιρετὸν μὲν οὐ μέντοι διαιρεθησόμενον οὐδέποτε, καθάπερ ἔοικεν Ἐμπεδοκλῆς βούλεσθαι λέγειν. Ἄτομον μὲν οὖν οὐκ ἔσται διὰ τοὺς πρότερον εἰρημένους λόγους· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ διαιρετὸν μὲν οὐδέποτε δὲ διαλυθησόμενον. Τὸ γὰρ ἔλαττον σῶμα τοῦ μείζονος εὐφθαρτότερόν ἐστιν. Εἴπερ οὖν καὶ τὸ πολὺ φθείρεται [b] κατὰ ταύτην τὴν φθοράν, ὥστε διαλύεσθαι εἰς ἐλάττω, ἔτι [c] μᾶλλον τοῦτο πάσχειν 4 εὔλογον τὸ ἔλαττον. Δύο δὲ τρόπους ὁρῶμεν φθειρόμενον τὸ πῦρ· ὑπό τε γὰρ τοῦ ἐναντίου φθείρεται σβεννύμενον, καὶ αὐτὸ [d] ὑφ' αὑτοῦ μαραινόμενον. Τοῦτο δὲ πάσχει τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ πλείονος, καὶ θᾶττον, ὅσῳ ἂν ᾖ ἔλαττον. Ὥστ' ἀνάγκη φθαρτὰ καὶ γενητὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ [e] γενητά, [f] ἤτοι ἐξ ἀσωμάτου ἢ ἐκ σώματος ἔσται ἡ γένεσις, καὶ εἰ ἐκ σώματος, [g] ἤτοι ἐξ ἄλλου 5 ἢ ἐξ ἀλλήλων. Ὁ μὲν οὖν ἐξ ἀσωμάτου γεννῶν λόγος ποιεῖ [h] γεννώμενον κενόν. Πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον [i] ἔν τινι γίνεται, [k] καὶ ἤτοι ἀσώματον ἔσται [l] ἐν ᾧ ἡ γένεσις, [m] ἢ ἕξει σῶμα· καὶ εἰ μὲν ἕξει σῶμα, δύο [n] ἔσται σώματα [o] ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, τό τε γιγνόμενον καὶ τὸ προϋπάρχον· εἰ δ' ἀσώματον,

[q] ἢ post δὲ om. E. [r] ἄπειρος F. [s] ἄλλῳ] ὅλῳ M. [t] ξυντίθεται H.M. [v] ἄπειρον εἶναι F. [w] εἴη H.M. [x] πρότερος τούτου E.L, τούτου πρότερον M. [y] τοῦ om. E. [z] γίγνεσθαι F.H.L.M. [a] συστήσεταί M. [b] κατὰ om. H. [c] τοῦτο μᾶλλον H, μᾶλλον τὸ E. [d] ὑφ' ἑαυτοῦ F, ὑπ' αὐτοῦ M. [e] γενητὸν M. [f] ἤτοι] ἢ F. [g] ἢ F.H.M. [h] γεννώμενον om. F.H.M. [i] ἔν τινι γίγνεται om. E.F.H.L. [k] καὶ om. E.F.H.L.M. [l] ἐν] ἢ ἐν E. [m] ἢ ἕξει σῶμα om. E. [n] ἔσται] ἕξει E.L. [o] ἅμα post δύο E.L, post αὐτῷ F.

ἀνάγκη κενὸν εἶναι ἀφωρισμένον. Τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται [p]καὶ πρότερον. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ σώματός [q]τινος 6 ἐγχωρεῖ [r]γίνεσθαι τὰ στοιχεῖα· συμβήσεται γὰρ ἄλλο σῶμα πρότερον εἶναι τῶν στοιχείων. Τοῦτο δ' εἰ μὲν [s]ἔχει βάρος ἢ κουφότητα, τῶν στοιχείων ἔσται τι, μηδεμίαν δ' ἔχον ῥοπὴν [t]ἀκίνητον ἔσται καὶ [v]μαθηματικόν· τοιοῦτον δὲ ὂν οὐκ ἔσται ἐν τόπῳ. Ἐν ᾧ γὰρ ἠρεμεῖ, ἐν τούτῳ καὶ κινεῖσθαι δυνατόν. [w]Καὶ εἰ μὲν βίᾳ, παρὰ φύσιν, εἰ δὲ μὴ βίᾳ, κατὰ φύσιν. Εἰ 7 μὲν οὖν ἔσται ἐν τόπῳ, [x]καί που ἔσται τι τῶν στοιχείων· εἰ δὲ μὴ ἐν τόπῳ, [y]οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ ἔσται· τὸ γὰρ γινόμενον, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται, ἀνάγκη ἅμα εἶναι. Ἐπεὶ δ' οὔτε ἐξ ἀσωμάτου γίγνεσθαι δυνατὸν οὔτ' ἐξ ἄλλου σώματος, λείπεται ἐξ ἀλλήλων γίγνεσθαι.

7 Πάλιν οὖν ἐπισκεπτέον τίς ὁ τρόπος τῆς ἐξ ἀλλήλων γενέσεως, πότερον ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει καὶ Δημόκριτος, ἢ ὡς οἱ [z]εἰς τὰ ἐπίπεδα διαλύοντες, ἢ [a]ἔστιν ἄλλος τις τρόπος παρὰ τούτους. Οἱ μὲν οὖν [b]περὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ Δημόκριτον λανθάνουσιν αὐτοὶ [c]αὑτοὺς [d]οὐ γένεσιν ἐξ ἀλλήλων ποιοῦντες ἀλλὰ φαινομένην γένεσιν· ἐνυπάρχον γὰρ ἕκαστον ἐκκρίνεσθαί φασιν, ὥσπερ ἐξ ἀγγείου τῆς γενέσεως οὔσης ἀλλ' οὐκ ἔκ τινος ὕλης, [e]οὐδὲ γίγνεσθαι μεταβάλλοντος. Ἔπειτα [f]κἂν οὕτως οὐδὲν ἧττον ἄλογα τὰ συμβαίνοντα. 2 Τὸ γὰρ αὐτὸ μέγεθος οὐ δοκεῖ [g]συμπιληθὲν γίνεσθαι βαρύτερον. Ἀνάγκη δὲ τοῦτο λέγειν τοῖς φάσκουσιν ἐκκρίνεσθαι τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀέρος [h]ἐνυπάρχον· ὅταν γὰρ ὕδωρ ἐξ ἀέρος γένηται, βαρύτερόν ἐστιν. Ἔτι [i]δὲ τῶν μεμιγμένων σωμά- 3 των οὐκ ἀνάγκη χωρισθὲν θάτερον ἀεὶ πλείω τόπον ἐπέχειν· ὅταν δ' ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται, πλείω καταλαμβάνει τόπον· τὸ δὲ λεπτομερέστερον ἐν [k]πλείονι τόπῳ γίγνεται. Φανερὸν

[p] καὶ om. F.H.M. [q] τινος] ἑνὸς H.M. [r] γενέσθαι E. [s] ἕξει E.L. [t] ἀκ. ἔσται] ἀκ. ἐστι E.F. [v] μαθητικὸν E. [w] καὶ ante εἰ om. H. [x] καί που om. M. [y] οὐδέ τι ἐξ F. [z] εἰς om. H.L. [a] ἔστιν om. E. [b] περὶ om. E. [c] ἑαυτοὺς F. [d] οὔτε E.L. [e] οὐδὲ] οὐ F, οὗ L. [f] καὶ (supra posito κἂν) F.L. [g] ξυμπιληθὲν H.M. [h] ὑπάρχον E. [i] δὲ καὶ τῶν E. [k] μείζονι F.H.M.

δὲ τοῦτό [l]γε καὶ ἐν τῇ μεταβάσει· διατμιζομένου γὰρ καὶ [m]πνευματουμένου [n]τοῦ ὑγροῦ ῥήγνυνται τὰ περιέχοντα τοὺς 4 ὄγκους [o]ἀγγεῖα διὰ τὴν στενοχωρίαν. Ὥστ' εἰ μὲν ὅλως μή ἐστι κενὸν μηδ' ἐπεκτείνεται τὰ σώματα, καθάπερ φασὶν οἱ ταῦτα λέγοντες, φανερὸν [p]τὸ ἀδύνατον· εἰ δ' ἔστι κενὸν καὶ ἐπέκτασις, ἄλογον τὸ ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ πλείω τόπον ἐπιλαμβάνειν τὸ χωριζόμενον. [q]Ἀλλ' ἀνάγκη καὶ ὑπολείπειν τὴν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν, εἴπερ ἐν τῷ πεπερασμένῳ μεγέθει 5 μὴ [r]ἐνυπάρχει ἄπειρα [s]μεγέθη πεπερασμένα. Ὅταν γὰρ ἐκ γῆς ὕδωρ γένηται, ἀφῄρηταί τι τῆς γῆς, εἴπερ ἐκκρίσει ἡ γένεσις· καὶ πάλιν ὅταν ἐκ τῆς ὑπολειπομένης, [t]ὡσαύτως. Εἰ μὲν [v]οὖν ἀεὶ τοῦτ' ἔσται, συμβήσεται ἐν τῷ [w]πεπερασμένῳ ἄπειρα ἐνυπάρχειν· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, οὐκ ἂν ἀεὶ γί-6 γνοιτο ἐξ ἀλλήλων. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τῇ ἐκκρίσει [x]ἡ εἰς [y]ἄλληλα μετάβασις, εἴρηται. Λείπεται [z]δ' εἰς ἄλληλα μεταβάλλοντα γίγνεσθαι. Τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ γὰρ τῇ μετασχηματίσει, καθάπερ ἐκ τοῦ αὐτοῦ κηροῦ [a]γίγνοιτ' ἂν σφαῖρα καὶ κύβος, ἢ τῇ διαλύσει τῇ εἰς τὰ ἐπίπεδα, [b]ὥσπερ ἔνιοί 7 φασιν. Εἰ μὲν [c]οὖν τῇ μετασχηματίσει [d]γίνεται, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης ἄτομα λέγειν τὰ σώματα· διαιρετῶν γὰρ ὄντων οὐκ [e]ἔσται τὸ τοῦ πυρὸς μέρος πῦρ, οὐδὲ τὸ τῆς γῆς γῆ, διὰ τὸ μὴ εἶναι [f]μήτε τὸ τῆς πυραμίδος μέρος [g]πάντως πυρα-8 μίδα μήτε [h]τὸ τοῦ κύβου κύβον. Εἰ [i]δὲ τῇ τῶν ἐπιπέδων διαλύσει, πρῶτον μὲν [k]ἄτοπον τὸ μὴ [l]πάντα γεννᾶν ἐξ ἀλλήλων, ὅπερ ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν. Οὔτε γὰρ εὔλογον ἓν [m]μόνον ἄμοιρον γενέσθαι τῆς μεταβάσεως, οὔτε φαίνεται κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὁμοίως [n]πάντα μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα. Συμβαίνει [o]δὲ περὶ τῶν φαινομένων

[l] γε om. H.M. [m] πνευματιζομένου H, πνευμα E. [n] τοῦ om. L. [o] ἀγγεῖα om. E. [p] τὸ] ὅτι L. [q] ἀλλ' ἀνάγκη] ἀνάγκη δὲ F.H.M. [r] ἐνυπάρχῃ L. [s] μεγέθη om. E.F. [t] ὡσαύτως post ὅταν H.M. [v] οὖν om. F. [w] πεπ. ἀεὶ ὑπάρχειν E. [x] ἡ om. M. [y] ἄλλα F. [z] δὴ H.M. [a] γίγνοιτ' ἂν om. F. [b] ὥσπερ] καθάπερ F.H.M. [c] οὖν ἐν τῇ F. [d] γείνονται E. [e] ἔστι H. [f] μήτε om. M. [g] πάντως om. H.M. [h] τὸ om. E. [i] δέ τις τῇ L. [k] ἄτομον E. [l] πάντα μόριον γ. pr. F. [m] μόνον] μόριον F.M. [n] ἅπαντα F.H.M. [o] δὴ L.

λέγουσι [p]μὴ [q]ὁμολογούμενα λέγειν τοῖς φαινομένοις. Τούτου 9 δ' αἴτιον τὸ μὴ καλῶς λαβεῖν τὰς πρώτας ἀρχάς, ἀλλὰ πάντα βούλεσθαι πρός τινας δόξας [r]ὡρισμένας ἀνάγειν. Δεῖ γὰρ ἴσως τῶν μὲν αἰσθητῶν αἰσθητάς, τῶν δὲ ἀϊδίων ἀϊδίους, τῶν δὲ φθαρτῶν φθαρτὰς εἶναι τὰς ἀρχάς, ὅλως δ' ὁμογενεῖς τοῖς ὑποκειμένοις. [s]Οἱ δὲ διὰ τὴν τούτων φιλίαν ταὐτὸ 10 ποιεῖν ἐοίκασι τοῖς τὰς θέσεις ἐν τοῖς λόγοις [t]διαφυλάττουσιν· ἅπαν γὰρ ὑπομένουσι τὸ συμβαῖνον ὡς ἀληθεῖς ἔχοντες ἀρχάς, ὥσπερ οὐκ ἐνίας δέον κρίνειν ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ τέλους. Τέλος δὲ τῆς μὲν ποιητικῆς ἐπιστήμης τὸ ἔργον, τῆς δὲ φυσικῆς [v]τὸ φαινόμενον ἀεὶ κυρίως κατὰ τὴν αἴσθησιν. Συμβαίνει δ' αὐτοῖς [w]μάλιστα 11 τὴν γῆν εἶναι στοιχεῖον, καὶ μόνην ἄφθαρτον, εἴπερ τὸ [x]ἀδιάλυτον ἄφθαρτόν [y]τ' ἐστὶ καὶ στοιχεῖον· ἡ γὰρ γῆ μόνη ἀδιάλυτος εἰς ἄλλο σῶμα. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τοῖς [z]διαλυομένοις ἡ τῶν τριγώνων παραιώρησις εὔλογος. Συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῇ εἰς ἄλληλα μεταβάσει διὰ τὸ ἐξ ἀνίσων τῷ πλήθει συνεστάναι τριγώνων. Ἔτι δ' ἀνάγκη τοῖς ταῦτα 12 λέγουσιν [a]οὐκ ἐκ [b]σώματος ποιεῖν γένεσιν· ὅταν γὰρ ἐξ ἐπιπέδων γένηται, οὐκ ἐκ [c]σώματος ἔσται γεγονός. Πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη μὴ πᾶν σῶμα [d]λέγειν διαιρετόν, ἀλλὰ μάχεσθαι ταῖς ἀκριβεστάταις ἐπιστήμαις· αἱ μὲν γὰρ καὶ τὸ νοητὸν λαμβάνουσι διαιρετόν, αἱ [e]μαθηματικαί, οἱ δὲ οὐδὲ τὸ αἰσθητὸν ἅπαν συγχωροῦσι διὰ τὸ βούλεσθαι σώζειν τὴν ὑπόθεσιν. Ἀνάγκη γὰρ ὅσοι [f]σχῆμα ποιοῦσιν ἑκάστου 13 τῶν στοιχείων καὶ τούτῳ διορίζουσι τὰς οὐσίας αὐτῶν, ἀδιαίρετα ποιεῖν αὐτά· τῆς γὰρ πυραμίδος ἢ τῆς σφαίρας διαιρεθείσης πως οὐκ ἔσται τὸ λειπόμενον σφαῖρα ἢ πυραμίς. Ὥστε ἢ τὸ [g]τοῦ πυρὸς μέρος οὐ πῦρ, ἀλλ' ἔσται τι πρότερον τοῦ

[p] μὴ om. M. [q] ἀνομολογούμενα H.M. [r] διωρισμένας H.L. [s] οἱ] εἰ F.H. [t] φυλάττουσιν H.M. [v] ἀεὶ τὸ φ. L. [w] τὴν γῆν μάλιστα F.H.M. [x] ἀδ. καὶ ἄφθ. E. [y] τ'] γ' H, om. M. [z] λυομένοις E. [a] οὐκ ἐκ om. E. [b] σωμάτων ποιεῖν τὴν γένεσιν F. [c] σωμάτων F. [d] λέγειν] εἶναι F. [e] μαθητικαί E.F. [f] σχηματοποιοῦσιν ἕκαστον F. [g] τοῦ post τὸ om. E.

στοιχείου, διὰ τὸ πᾶν εἶναι ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ [h] στοιχείων, ἢ οὐχ ἅπαν σῶμα διαιρετόν.

8 Ὅλως δὲ τὸ πειρᾶσθαι τὰ ἁπλᾶ σώματα σχηματίζειν ἄλογόν ἐστι, πρῶτον μὲν ὅτι συμβήσεται μὴ ἀναπληροῦσθαι τὸ ὅλον· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐπιπέδοις τρία σχήματα δοκεῖ συμπληροῦν τὸν τόπον, τρίγωνον [i] καὶ τετράγωνον καὶ ἑξάγωνον, ἐν δὲ τοῖς στερεοῖς δύο [k] μόνα, πυραμὶς καὶ κύβος· ἀνάγκη δὲ πλείω τούτων λαμβάνειν διὰ τὸ πλείω τὰ στοιχεῖα ποιεῖν. 2 Ἔπειτα φαίνεται [l] πάντα μὲν τὰ ἁπλᾶ σώματα σχηματιζόμενα τῷ περιέχοντι τόπῳ, μάλιστα δὲ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ. Διαμένειν μὲν οὖν τὸ τοῦ στοιχείου σχῆμα ἀδύνατον· [m] οὐ γὰρ ἂν ἥπτετο πανταχῇ τοῦ περιέχοντος τὸ ὅλον. Ἀλλὰ μὴν εἰ [n] μεταρρυθμισθήσεται, οὐκέτι [o] ἔσται ὕδωρ, εἴπερ τῷ σχήματι διέφερεν. Ὥστε φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν ὡρισμένα 3 τὰ σχήματα [p] αὐτοῦ. Ἀλλ' ἔοικεν ἡ φύσις [q] αὐτὴ τοῦτο σημαίνειν ἡμῖν, [r] ὃ καὶ κατὰ λόγον ἐστίν· ὥσπερ γὰρ [s] καὶ [t] ἐν τοῖς ἄλλοις, ἀειδὲς καὶ ἄμορφον δεῖ τὸ ὑποκείμενον εἶναι· μάλιστα γὰρ [v] ἂν οὕτω δύναιτο [w] ῥυθμίζεσθαι, καθάπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, τὸ πανδεχές. [x] Οὕτω καὶ τὰ στοιχεῖα δεῖ νομίζειν ὥσπερ ὕλην εἶναι τοῖς [y] συνθέτοις· διὸ καὶ δύναται μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα χωριζομένων τῶν [z] κατὰ 4 πάθη διαφορῶν. Πρὸς δὲ τούτοις πῶς ἐνδέχεται [a] γίγνεσθαι σάρκα καὶ ὀστοῦν ἢ [b] ὁτιοῦν σῶμα τῶν συνεχῶν; Οὔτε γὰρ ἐξ αὐτῶν τῶν στοιχείων ἐγχωρεῖ διὰ τὸ μὴ γίγνεσθαι συνεχὲς ἐκ τῆς συνθέσεως, οὔτ' ἐκ τῶν ἐπιπέδων συντιθεμένων· τὰ γὰρ στοιχεῖα γεννᾶται τῇ συνθέσει καὶ [c] οὐ τὰ ἐκ τῶν στοι-5 χείων. Ὥστ' ἐάν τις ἀκριβολογεῖσθαι βούληται καὶ μὴ ἐκ παρόδου τοὺς λόγους ἀποδέχεσθαι [d] τοὺς τοιούτους, ἀναι-

[h] στοιχείων] στοιχείου E. [i] καὶ ante τετρ. om. F. [k] μόνον E. [l] πάντα om. H. [m] οὐδὲ γὰρ H.M. [n] μεταρρυθμίσεται pr. F. [o] ἔστιν M. [p] αὐτοῦ] τούτων F, αὐτῶν L.M. [q] αὐτῶν (supra posito ὁ) F. [r] ὃ δὴ καὶ F.H.M. [s] καὶ post γὰρ om. E.L. [t] ἐν om. E. [v] ἂν om. M. [w] μεταρρυθμίζεσθαι L. [x] οὕτω δὲ καὶ M. [y] συνθ. αἰσθητοῖς. διόπερ H.M. [z] κατὰ τὰ π. F.H.L. [a] γίγνεσθαι κατὰ σ. M. [b] ὁτιοῦν τῶν σωμάτων οὔτε H.M. [c] οὐ τὰ] οὐκ αὐτὰ L. [d] τοὺς τοιούτους] τοῦ στοιχείου αὐτοὺς L, τοῦ στοιχείου αὐτοῦ E.

ροῦντας [e] ὄψεται τὴν γένεσιν [f] ἐκ τῶν ὄντων. Ἀλλὰ μὴν [g] καὶ πρὸς [h] τὰ πάθη [i] τε καὶ [k] τὰς δυνάμεις καὶ τὰς κινήσεις [l] ἀσύμφωνα [m] τὰ σχήματα τοῖς σώμασιν, εἰς ἃ μάλιστα βλέψαντες οὕτω διένειμαν. Οἷον ἐπεὶ τὸ πῦρ εὐκίνητόν ἐστι 6 καὶ θερμαντικὸν καὶ καυστικόν, οἱ μὲν ἐποίησαν αὐτὸ σφαῖραν, οἱ δὲ πυραμίδα· ταῦτα γὰρ [n] εὐκινητότατα μὲν διὰ τὸ ἐλαχίστων ἅπτεσθαι καὶ ἥκιστα βεβηκέναι, θερμαντικώτατα [o] δὲ καὶ καυστικώτατα, διότι τὸ μὲν ὅλον ἐστὶ γωνία, τὸ δὲ ὀξυγωνιώτατον, καίει δὲ καὶ θερμαίνει ταῖς γωνίαις, [p] ὥς φασίν. Πρῶτον μὲν οὖν κατὰ τὴν κίνησιν ἀμφότεροι διημαρτήκασιν· 7 εἰ γὰρ καὶ ἔστιν εὐκινητότατα ταῦτα τῶν [q] σχημάτων, ἀλλ' οὐ τὴν τοῦ πυρὸς κίνησιν εὐκίνητα· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς ἄνω καὶ κατ' εὐθεῖαν, ταῦτα δ' εὐκίνητα [r] κύκλῳ, τὴν καλουμένην [s] κύλισιν. Ἔπειτ' εἰ ἔστιν ἡ γῆ κύβος διὰ τὸ βεβη- 8 κέναι καὶ μένειν, μένει [t] δ' οὐχ οὗ ἔτυχεν ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῆς τόπῳ, ἐκ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου φέρεται μὴ κωλυομένη, καὶ τὸ πῦρ δὲ καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως, δῆλον ὅτι καὶ τὸ πῦρ καὶ ἕκαστον τῶν στοιχείων ἐν μὲν τῷ ἀλλοτρίῳ τόπῳ σφαῖρα ἔσται ἢ πυραμίς, ἐν δὲ τῷ οἰκείῳ κύβος. Ἔτι δ' [v] εἰ θερ- 9 μαίνει καὶ καίει τὸ πῦρ διὰ τὰς γωνίας, ἅπαντα [w] ἔσται [x] τὰ στοιχεῖα θερμαντικά, μᾶλλον δ' ἴσως [y] ἕτερον ἑτέρου· πάντα γὰρ ἔχει γωνίας, οἷον τό τε ὀκτάεδρον καὶ τὸ [z] δωδεκάεδρον. Δημοκρίτῳ δὲ καὶ ἡ σφαῖρα ὡς γωνία τις οὖσα [a] τέμνει ὡς εὐκίνητον. Ὥστε διοίσει τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. Τοῦτο [b] δ' ὅτι [c] ἔστι [d] ψεῦδος, φανερόν. Ἅμα δὲ συμβήσεται καὶ 10 τὰ [e] μαθηματικὰ σώματα καίειν καὶ θερμαίνειν· ἔχει γὰρ

[e] ὄψεται γένεσιν F, τὴν γένεσιν ὄψεται H.M. [f] ἐκ τῶν ὄντων om. E. [g] καὶ om. E. [h] τὰ om. F. [i] τε om. M. [k] τὰς ante δ. om. H. [l] ἀξύμφωνα H.M. [m] τοῖς σώμασι τὰ σχήματα M. [n] εὐκινητότερα F. [o] δὲ καὶ καυστικώτατα om. E. [p] ὡς om. E.H.L. [q] σωμάτων pr. F. [r] κύκλῳ om. E.L. [s] κύλησιν E, κίνησιν M. [t] δ' οὐ πανταχοῦ ἀλλ' E.L. [v] εἰ] ὁ M. [w] ἔσται post στοιχ. F. [x] τὰ] δὲ τὰ E. [y] ἕτερον om. E. [z] δωδ.] δωδ. καὶ πυραμὶς E, δωδ. καὶ ἡ πυραμὶς H.L.M. [a] τέμνει ὡς εὐκίνητος H.M, καίει F.L. [b] τοῦτο δ' ὅτι] διότι δὲ E. [c] ἔσται L, om. H.M. [d] ψευδὲς E. [e] μαθητικὰ E.

κἀκεῖνα γωνίας, καὶ ἔνεισιν ἐν αὐτοῖς [f] ἄτομοι καὶ σφαῖραι καὶ πυραμίδες, ἄλλως τε καὶ εἰ ἔστιν ἄτομα μεγέθη, [g] καθάπερ φασίν. Εἰ [h] γὰρ τὰ μὲν τὰ δὲ μή, λεκτέον τὴν διαφοράν,
11 ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς οὕτω λεκτέον [i] ὡς λέγουσιν. Ἔτι εἰ τὸ καιόμενον πυροῦται, τὸ [k] δὲ πῦρ [l] ἐστι σφαῖρα ἢ πυραμίς, ἀνάγκη [m] τὸ καιόμενον γίγνεσθαι σφαίρας ἢ πυραμίδας. [n] Τὸ μὲν οὖν τέμνειν καὶ τὸ διαιρεῖν [o] οὕτως ἔστω κατὰ λόγον συμβαῖνον τῷ σχήματι· τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης τὴν πυραμίδα [p] ποιεῖν πυραμίδας ἢ τὴν σφαῖραν [q] σφαίρας παντελῶς ἄλογον καὶ ὅμοιον [r] ὥσπερ εἴ τις [s] ἀξιοίη τὴν μάχαιραν εἰς μα-
12 χαίρας διαιρεῖν ἢ τὸν πρίονα εἰς πρίονας. Ἔτι δὲ [t] γελοῖον πρὸς τὸ διαιρεῖν μόνον ἀποδοῦναι [v] τὸ σχῆμα τῷ πυρί· δοκεῖ γὰρ μᾶλλον συγκρίνειν [w] καὶ συνορίζειν ἢ [x] διακρίνειν. [y] Διακρίνει μὲν γὰρ τὰ μὴ ὁμόφυλα, [z] συγκρίνει δὲ τὰ ὁμόφυλα· καὶ ἡ μὲν σύγκρισις καθ' αὑτό ἐστι (τὸ γὰρ [a] συνορίζειν καὶ ἑνοῦν τοῦ πυρός), ἡ δὲ διάκρισις κατὰ συμβεβηκός (συγκρῖνον
13 γὰρ τὸ ὁμόφυλον ἐξαιρεῖ τὸ ἀλλότριον). Ὥστ' ἢ πρὸς ἄμφω [b] ἐχρῆν ἀποδοῦναι ἢ μᾶλλον ἐπὶ τὸ συγκρίνειν. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπεὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐναντία τῇ δυνάμει, ἀδύνατον ἀποδοῦναι τῷ ψυχρῷ σχῆμά [c] τι· [d] δεῖ γὰρ ἐναντίον εἶναι τὸ ἀποδιδόμενον, [e] οὐθὲν δ' ἐναντίον [f] ἐστὶ σχήματι. Διὸ καὶ πάντες [g] ἀπολελοίπασι τοῦτο· καίτοι
14 προσῆκεν ἢ πάντα ἀφορίσαι σχήμασιν ἢ μηδέν. Ἔνιοὶ δὲ περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ πειραθέντες εἰπεῖν ἐναντία λέγουσιν αὐτοὶ [h] αὑτοῖς. Φασὶ γὰρ [i] εἶναι ψυχρὸν τὸ μεγαλομερὲς

[f] ἄτομοι καὶ κύβοι καὶ σφ. F, ἄτομοι κύβοι καὶ σφ. H. [g] καθάπερ φασίν om. E.L. [h] γὰρ] δὲ E.L. [i] ὡς λέγουσιν om. E. [k] δὲ om. E. [l] ἐστὶ post σφαῖρα F, om. H. [m] τὰ καιόμενα F. [n] τὸ om. E.L. [o] οὕτως om. F.H.M. [p] πυραμίδας ποιεῖν F.H.M. [q] σφαίρας margo F. [r] ὡς εἴπερ τις M. [s] ἀξιοῖ F. [t] γελοῖον τὸ πρὸς τὸ H.M. [v] τὸ om. H.M. [w] καὶ συνορίζειν om. H. [x] διακρίνειν om. E. [y] διακρίνει] διακρίνειν F.H.L. [z] συγκρίνειν F.L. [a] ξυνορίζειν H.M. [b] χρὴν M, χρὴ H. [c] τι om. E. [d] δεῖ γὰρ] διὰ τὸ δεῖν μὲν F.H.M. [e] μηδὲν F. [f] ἐστὶ] εἶναι F.H.M. [g] ἀπολείπουσι F. [h] ἑαυτοῖς F. [i] ψυχρὸν εἶναι F.

διὰ τὸ συνθλίβειν καὶ μὴ διιέναι διὰ τῶν πόρων. Δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ [k] τὸ θερμὸν ἂν εἴη τὸ διιόν. Τοιοῦτον δ' [l] ἀεὶ τὸ λεπτομερές. Ὥστε συμβαίνει [m] μικρότητι καὶ μεγέθει διαφέρειν τὸ [n] θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, ἀλλ' οὐ τοῖς σχήμασιν. Ἔτι δ' εἰ ἄνισοι αἱ πυραμίδες, αἱ μεγάλαι ἂν εἶεν οὐ 15 πῦρ οὐδ' αἴτιον τὸ σχῆμα τοῦ καίειν, ἀλλὰ [o] τοὐναντίον. Ὅτι μὲν οὖν οὐ τοῖς σχήμασι [p] διαφέρει τὰ στοιχεῖα, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· ἐπεὶ δὲ κυριώταται [q] διαφοραὶ σωμάτων αἵ τε κατὰ [r] τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα καὶ [s] τὰς δυνάμεις (ἑκάστου γὰρ εἶναί φαμεν τῶν φύσει καὶ ἔργα καὶ πάθη καὶ δυνάμεις), πρῶτον ἂν εἴη περὶ τούτων λεκτέον, ὅπως θεωρήσαντες ταῦτα λάβωμεν τὰς ἑκάστου πρὸς ἕκαστον διαφοράς.

Δ.

Περὶ δὲ βαρέος καὶ κούφου, τί [t] τ' ἐστὶν ἑκάτερον καὶ [v] τίς 1 ἡ φύσις αὐτῶν, σκεπτέον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἔχουσι τὰς δυνάμεις ταύτας. Ἔστι γὰρ ἡ περὶ αὐτῶν θεωρία τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις οἰκεία· βαρὺ γὰρ καὶ κοῦφον [w] τῷ δύνασθαι κινεῖσθαι φυσικῶς πως λέγομεν. Ταῖς δὲ ἐνεργείαις ὀνόματ' αὐτῶν οὐ κεῖται, πλὴν εἴ τις οἴοιτο τὴν ῥοπὴν εἶναι τοιοῦτον. Διὰ δὲ τὸ τὴν φυσικὴν [x] μὲν εἶναι πραγματείαν περὶ [y] κινή- 2 σεως, ταῦτα δ' ἔχειν ἐν [z] ἑαυτοῖς οἷον ζώπυρ' [a] ἄττα κινήσεως, πάντες μὲν χρῶνται ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν, [b] οὐ μὴν διωρίκασί γε, πλὴν ὀλίγων. Ἰδόντες οὖν πρῶτον τὰ παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα, καὶ διαπορήσαντες ὅσα πρὸς τὴν σκέψιν ταύτην διελεῖν ἀναγκαῖον, οὕτω καὶ τὸ φαινόμενον ἡμῖν εἴπωμεν περὶ αὐτῶν. Λέγεται δὴ τὸ μὲν ἁπλῶς βαρὺ καὶ κοῦ- 3 φον, τὸ δὲ πρὸς ἕτερον· τῶν γὰρ ἐχόντων βάρος φαμὲν τὸ μὲν εἶναι κουφότερον τὸ δὲ βαρύτερον, οἷον ξύλου χαλκόν.

[k] τὸ om. H. [l] ἀεὶ] ἂν εἴη F, om. H.M. [m] σμικρότητι F, καὶ μικρότητι E. [n] ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν F. [o] τοῦ ἐναντίου E. [p] διέφερε pr. L. [q] διαφοραὶ τῶν σωμάτων F.H.L.M. [r] τὰ ante πάθη om. E. [s] τὰς om. E. [t] τ' om. E.F. [v] τίς] πῶς H. [w] τὸ E. [x] μὲν om. E. [y] κίνησιν E. [z] αὐτοῖς F. [a] ἄττα τῆς κιν. F.H.M. [b] οὐ μὴν] πλὴν οὐ E.L.

περὶ μὲν οὖν τῶν ἁπλῶς λεγομένων [c] οὐδὲν εἴρηται παρὰ τῶν πρότερον, περὶ δὲ τῶν πρὸς ἕτερον· οὐ γὰρ λέγουσι τί ἐστι τὸ βαρὺ καὶ [d] τί τὸ κοῦφον, ἀλλὰ τί τὸ βαρύτερον [e] καὶ κουφότερον ἐν τοῖς ἔχουσι βάρος. Μᾶλλον δ' [f] ἔσται 4 δῆλον [g] τὸ λεγόμενον ὧδε. Τὰ μὲν γὰρ ἀεὶ πέφυκεν ἀπὸ τοῦ μέσου φέρεσθαι, τὰ δ' ἀεὶ πρὸς τὸ μέσον. Τούτων δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου φερόμενον ἄνω [h] λέγω φέρεσθαι, κάτω δὲ τὸ πρὸς τὸ μέσον. Ἄτοπον γὰρ τὸ μὴ νομίζειν [i] εἶναί τι ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, καθάπερ τινὲς ἀξιοῦσιν· οὐ γὰρ εἶναι τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω φασίν, εἴπερ πάντῃ ὅμοιός ἐστι, καὶ πανταχόθεν ἀντίπους ἔσται πορευό- 5 μενος ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ. Ἡμεῖς δὲ τὸ τοῦ παντὸς ἔσχατον ἄνω λέγομεν, ὃ καὶ κατὰ τὴν θέσιν ἐστὶν ἄνω καὶ τῇ φύσει πρῶτον· ἐπεὶ δ' ἐστί τι τοῦ οὐρανοῦ ἔσχατον καὶ μέσον, δῆλον ὅτι ἔσται [k] καὶ ἄνω καὶ κάτω, [l] ὥσπερ καὶ οἱ 6 πολλοὶ λέγουσι, πλὴν οὐχ ἱκανῶς. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι νομίζουσιν οὐχ ὅμοιον εἶναι πάντῃ τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἓν εἶναι [m] μόνον τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς ἡμισφαίριον, ἐπεὶ προσυπολαβόντες καὶ κύκλῳ τοιοῦτον, καὶ τὸ μέσον ὁμοίως ἔχειν πρὸς ἅπαν, τὸ 7 μὲν ἄνω φήσουσιν εἶναι, τὸ δὲ μέσον κάτω. Ἁπλῶς μὲν οὖν κοῦφον λέγομεν τὸ ἄνω φερόμενον καὶ πρὸς τὸ ἔσχατον, βαρὺ δὲ τὸ ἁπλῶς [n] κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον· πρὸς ἄλλο δὲ κοῦφον καὶ κουφότερον, ὃ [o] δυοῖν ἐχόντων βάρος καὶ τὸν [p] ὄγκον ἴσον κάτω φέρεται θάτερον φύσει θᾶττον.

2 Τῶν δὴ πρότερον [q] ἐλθόντων ἐπὶ τὴν περὶ τούτων σκέψιν σχεδὸν οἱ πλεῖστοι περὶ τῶν οὕτω [r] βαρέων καὶ κούφων εἰρήκασι [s] μόνον, [t] ὅσων ἀμφοτέρων ἐχόντων βάρος θάτερόν ἐστι κουφότερον. Οὕτω δὲ διελθόντες οἴονται [v] διωρίσθαι καὶ περὶ τοῦ ἁπλῶς κούφου καὶ βαρέος· ὁ δὲ λόγος αὐτοῖς

[c] οὐδὲν post πρότερον M. [d] τί τὸ post καὶ om. E. [e] καὶ τί τὸ κουφότερον F. [f] ἐστὶ F. [g] ὃ λέγομεν F.L. [h] λέγομεν F. [i] τι εἶναι F. [k] καὶ post ἔσται om. M. [l] ὅπερ E, ὡς ὅπερ L. [m] μόνον om. H.M. [n] κάτω] καὶ τὸ pr. E. [o] δυεῖν L. [p] ἴσον ὄγκον F. [q] ἐλθόντων post σκέψιν F. [r] κούφων τε καὶ βαρέων F. [s] μόνων F. [t] ὅσον L. [v] ὡρίσθαι E.

οὐκ ἐφαρμόττει. Δῆλον δ' ἔσται [w] τοῦτο μᾶλλον προελθοῦσιν. Λέγουσι γὰρ τὸ κουφότερον καὶ βαρύτερον οἱ μὲν 2 ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ τυγχάνει γεγραμμένον, βαρύτερον μὲν τὸ ἐκ πλειόνων τῶν αὐτῶν [x] συνεστός, κουφότερον δὲ τὸ ἐξ ἐλαττόνων, ὥσπερ [y] μολίβδου μόλιβδος [z] ὁ πλείων βαρύτερος καὶ χαλκοῦ χαλκός. Ὁμοίως δὲ καὶ [a] τῶν ἄλλων τῶν [b] ὁμοιοειδῶν ἕκαστον· ἐν ὑπεροχῇ γὰρ τῶν ἴσων μορίων βαρύτερον ἕκαστόν ἐστιν. Τὸν αὐτὸν [c] δὲ τρόπον καὶ [d] ξύλου μόλιβδόν 3 φασιν· ἔκ τινων γὰρ τῶν αὐτῶν εἶναι πάντα τὰ σώματα καὶ μιᾶς ὕλης, ἀλλ' οὐ δοκεῖν. Οὕτω [e] δὴ διωρισμένων οὐκ εἴρηται περὶ τοῦ ἁπλῶς κούφου καὶ βαρέος· νῦν γὰρ τὸ μὲν πῦρ ἀεὶ κοῦφον καὶ ἄνω φέρεται, ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ γεηρὰ πάντα κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον. Ὥστ' οὐ δι' ὀλιγότητα τῶν τρι- 4 γώνων ἐξ ὧν συνεστάναι φασὶν ἕκαστον αὐτῶν, τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι πέφυκεν· τό [f] τε γὰρ [g] πλεῖον ἧττον [h] ἂν ἐφέρετο καὶ βαρύτερον ἂν ἦν ἐκ πλειόνων ὂν [i] τριγώνων. Νῦν δὲ φαίνεται τοὐναντίον· ὅσῳ γὰρ ἂν ᾖ πλεῖον, κουφότερόν ἐστι καὶ ἄνω φέρεται θᾶττον. Καὶ ἄνωθεν δὲ κάτω τὸ ὀλίγον οἰσθήσεται θᾶττον πῦρ, τὸ δὲ πολὺ βραδύτερον. Πρὸς δὲ 5 τούτοις, [k] ἐπεὶ τὸ μὲν ἐλάσσω [l] ἔχον τὰ [m] ὁμογενῆ κουφότερον εἶναί φασι, τὸ δὲ πλείω βαρύτερον, ἀέρα δὲ καὶ [n] ὕδωρ καὶ πῦρ ἐκ τῶν αὐτῶν εἶναι τριγώνων, ἀλλὰ διαφέρειν ὀλιγότητι καὶ πλήθει, διὸ τὸ μὲν αὐτῶν εἶναι κουφότερον τὸ δὲ [o] βαρύτερον, ἔσται τι πλῆθος ἀέρος ὃ βαρύτερον ὕδατος ἔσται. Συμβαίνει δὲ πᾶν τοὐναντίον· ἀεί τε γὰρ ὁ πλείων 6 ἀὴρ [p] ἄνω φέρεται μᾶλλον, καὶ ὅλως ὁτιοῦν μέρος ἀέρος ἄνω φέρεται ἐκ τοῦ ὕδατος. Οἱ μὲν οὖν [q] τοῦτον τὸν τρόπον περὶ κούφου καὶ βαρέος διώρισαν· τοῖς δ' οὐχ ἱκανὸν ἔδο-

[w] μᾶλλον τοῦτο H.M. [x] συνεστὼς F.L, συνεστηκὸς H.M. [y] μολίβδου om. E. [z] ὁ πλείων] πλειόνων E. [a] τῶν ἄλλων om. E. [b] ὁμοειδῶν E.M. [c] δή H. [d] ξύλου] ξύλον καὶ F. [e] δὲ F. [f] τε om. F. [g] ἂν πλέον ἧττον E, ἂν πλεῖον ἧττον L. [h] ἂν om. E.H.M. [i] τρίγωνον F. [k] ἐπειδὴ F. [l] ἔχον ante κουφότερον H.M. [m] ὁμοιογενῆ F.H. [n] πῦρ καὶ ὕδωρ F.H.M. [o] βραδύτερον E. [p] μᾶλλον φέρεται ἄνω F. [q] τὸν τρόπον τοῦτον L.

ξεν οὕτω διελεῖν, ἀλλὰ καίπερ ὄντες ἀρχαιότεροι [r] τῆς νῦν ἡλικίας καινοτέρως ἐνόησαν περὶ τῶν νῦν λεχθέντων. 7 Φαίνεται γὰρ ἔνια τὸν ὄγκον μὲν ἐλάττω τῶν σωμάτων ὄντα, [s] βαρύτερα δέ. Δῆλον οὖν [t] ὡς οὐχ ἱκανὸν τὸ φάσκειν ἐξ ἴσων συγκεῖσθαι τῶν πρώτων τὰ ἰσοβαρῆ· ἴσα γὰρ ἂν ἦν τὸν ὄγκον. Τὰ δὲ πρῶτα καὶ ἄτομα τοῖς μὲν ἐπίπεδα λέγουσιν ἐξ ὧν συνέστηκε τὰ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων, ἄτοπον [v] τὸ φάναι· τοῖς δὲ στερεὰ μᾶλλον ἐν- 8 δέχεται λέγειν τὸ μεῖζον [w] εἶναι βαρύτερον αὐτῶν. [x] Τῶν δὲ συνθέτων, ἐπειδήπερ οὐ φαίνεται τοῦτον [y] ἔχειν [z] ἕκαστον τὸν τρόπον, [a] ἀλλὰ πολλὰ βαρύτερα ὁρῶμεν ἐλάττω τὸν ὄγκον ὄντα, καθάπερ ἐρίου χαλκόν, ἕτερον τὸ αἴτιον οἴονταί τε καὶ λέγουσιν ἔνιοι· τὸ γὰρ κενὸν ἐμπεριλαμβανόμενον [b] κουφίζειν τὰ σώματά φασι καὶ ποιεῖν ἔστιν ὅτε τὰ μείζω 9 κουφότερα· πλεῖον γὰρ ἔχειν κενόν. Διὰ τοῦτο [c] γὰρ καὶ τὸν ὄγκον [d] εἶναι μείζω συγκείμενα πολλάκις ἐξ ἴσων στερεῶν ἢ [e] καὶ ἐλαττόνων. Ὅλως δὲ καὶ παντὸς αἴτιον εἶναι τοῦ κουφοτέρου τὸ πλεῖον ἐνυπάρχειν κενόν. Λέγουσι μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον, ἀνάγκη δὲ προσθεῖναι τοῖς οὕτω διορίζουσι μὴ μόνον τὸ κενὸν ἔχειν πλεῖον, ἂν ᾖ κουφότερον, ἀλλὰ καὶ τὸ στερεὸν ἔλαττον· εἰ γὰρ ὑπερέξει τῆς τοιαύτης 10 ἀναλογίας, οὐκ ἔσται κουφότερον. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ πῦρ εἶναί φασι κουφότατον, ὅτι πλεῖστον ἔχει κενόν. Συμβήσεται οὖν μικροῦ πυρὸς πολὺν χρυσὸν πλεῖον ἔχοντα τὸ κενὸν εἶναι κουφότερον, [f] εἰ μὴ [g] καὶ στερεὸν ἕξει πολλαπλά- 11 σιον· ὥστε τοῦτο λεκτέον. Ἔνιοι μὲν οὖν τῶν μὴ φασκόντων εἶναι κενὸν οὐδὲν διώρισαν περὶ κούφου καὶ βαρέος, οἷον Ἀναξαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς· οἱ δὲ διορίσαντες μέν, οὐ φάσκοντες δὲ εἶναι κενόν, οὐδὲν εἶπον διὰ [h] τί τὰ μὲν ἁπλῶς

[r] ταῖς ἡλικίαις F.H.M. [s] δὲ βαρύτερα E.H.L.M. [t] ὡς om. E. [v] τὸ om. F.M. [w] εἶναι καὶ β. F. [x] δὲ τῶν E. [y] ἔχον M. [z] ἕκαστον post τοῦτον ponit E, om. L. [a] ἀλλὰ—sect. 9. τὸν τρόπον om. M. [b] τὰ σώματα κουφίζειν F.H. [c] γὰρ καὶ] δὲ καὶ F.H. [d] ἔχειν μείζονα F.H. [e] καὶ ante ἐλ. om. F. [f] εἰ μὴ post στερεὸν L. [g] καὶ τὸ στ. F. [h] τί] τὸ E.

κοῦφα τὰ δὲ βαρέα τῶν σωμάτων, καὶ φέρεται τὰ μὲν ἀεὶ ἄνω τὰ δὲ κάτω. [i]Ἔτι δὲ περὶ τοῦ ἔνια μείζω τὸν ὄγκον 12 [k]ὄντα κουφότερα τῶν ἐλαττόνων εἶναι σωμάτων οὐδὲν ἐπεμνήσθησαν, [l]οὐδὲ δῆλον [m]πῶς ἐκ τῶν εἰρημένων [n]ὁμολογούμενα τοῖς φαινομένοις συμβήσεται λέγειν [o]αὐτοῖς. Ἀναγκαῖον δὲ καὶ τοῖς περὶ [p]τῆς τοῦ πυρὸς κουφότητος αἰτιωμένοις τὸ πολὺ κενὸν ἔχειν σχεδὸν ἐν ταῖς αὐταῖς ἐνέχεσθαι δυσχερείαις. Ἔλαττον μὲν γὰρ [q]ἕξει στερεὸν τῶν ἄλλων 13 σωμάτων, καὶ τὸ κενὸν πλεῖον· ἀλλ' ὅμως ἔσται τι πυρὸς πλῆθος ἐν ᾧ τὸ στερεὸν καὶ τὸ πλῆρες [r]ὑπερβάλλει τῶν περιεχομένων στερεῶν ἔν τινι μικρῷ πλήθει γῆς. [s]Ἐὰν δὲ φῶσι [t]καὶ τὸ κενόν, πῶς διοριοῦσι τὸ ἁπλῶς βαρύ; Ἢ [v]γὰρ τῷ πλεῖον στερεὸν ἔχειν ἢ τῷ ἔλαττον κενόν. Εἰ μὲν οὖν [w]τοῦτο φήσουσιν, ἔσται τι πλῆθος γῆς οὕτως ὀλίγον ἐν [x]ᾧ στερεὸν ἔσται ἔλαττον ἢ ἐν πολλῷ πλήθει πυρός. Ὁμοίως 14 δὲ κἂν τῷ [y][κενῷ διορίσωσιν, ἔσται τι κουφότερον [z]τοῦ ἁπλῶς κούφου καὶ φερομένου ἀεὶ ἄνω [a]αὐτὸ φερόμενον ἀεὶ κάτω. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἁπλῶς [b]κοῦφον [c]ἀεὶ κουφότερον τῶν ἐχόντων βάρος καὶ κάτω φερομένων, τὸ δὲ κουφότερον οὐκ ἀεὶ κοῦφον διὰ τὸ λέγεσθαι καὶ ἐν τοῖς ἔχουσι βάρος ἕτερον ἑτέρου κουφότερον, οἷον [d]γῆς ὕδωρ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 15 [e]τῷ τὸ κενὸν ἀνάλογον ἔχειν πρὸς τὸ πλῆρες ἱκανὸν λῦσαι τὴν λεγομένην [f]νῦν ἀπορίαν. Συμβήσεται γὰρ καὶ τοῦτον τὸν τρόπον λέγουσιν ὡσαύτως τὸ ἀδύνατον. Ἐν γὰρ τῷ [g]πλείονι πυρὶ καὶ [h]ἐν τῷ ἐλάττονι τὸν αὐτὸν [i]ἕξει λόγον τὸ στερεὸν [k]πρὸς τὸ κενόν. Φέρεται δέ [l]γε [m]θᾶττον τὸ 16

[i] ἔτι] οὐ H.M. [k] ὄντα] ἔχοντα M, τὰ E.L. [l] οὐδὲ] οἱ δὲ E. [m] ὅπως H.L.M. [n] ὁμολογούμενον F. [o] αὐτούς F. [p] τῆς om. F. [q] ἕξει τὸ στερ. H.M. [r] ὑπερβάλῃ M. [s] ἂν H.L.M. [t] καὶ—διοριοῦσι om. E. [v] γάρ τοι τῷ πλεῖστον F. [w] τοῦτο] οὕτω F. [x] ᾧ τὸ στ. F.L. [y] κενῷ om. E. [z] τοῦ om. E. [a] αὐτὸ] τὸ F.H.L.M. [b] κοῦφον om. E. [c] ἀεὶ] ἔσται ἀεὶ M, αἰεὶ καὶ L, om. E. [d] ὕδωρ γῆς F.H.M. [e] τῷ om. F. [f] νῦν om. F. [g] πλέονι L. [h] ἐν om. F.H.M. [i] λόγον ἕξει L. [k] πρὸς] καὶ H. [l] γε om. F.H.M. [m] θᾶττον post πῦρ H.M.

πλεῖον ἄνω πῦρ τοῦ ἐλάττονος, καὶ κάτω δὲ [n] πάλιν ὡσαύτως ὁ πλείων χρυσὸς καὶ ὁ [o] μόλιβδος· ὁμοίως δὲ [p] καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ἐχόντων βάρος. Οὐκ ἔδει δὲ τοῦτο συμβαίνειν, εἴπερ τούτῳ διώρισται τὸ βαρὺ [q] καὶ κοῦφον. Ἄτοπον δὲ [r] καὶ εἰ διὰ τὸ κενὸν μὲν ἄνω [s] φέρονται, τὸ δὲ κενὸν αὐτὸ μή.
17 Ἀλλὰ μὴν εἴ γε τὸ μὲν κενὸν ἄνω [t] πέφυκε φέρεσθαι, κάτω δὲ τὸ πλῆρες, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις αἴτια τῆς φορᾶς [v] ἑκατέρας, οὐθὲν περὶ τῶν συνθέτων ἔδει σκοπεῖν διὰ τί τὰ μὲν [w] κοῦφα τὰ δὲ βαρέα τῶν σωμάτων, ἀλλὰ περὶ τούτων αὐτῶν εἰπεῖν διὰ τί τὸ μὲν κοῦφον, τὸ δ' [x] ἔχει βάρος· ἔτι δὲ τί τὸ αἴτιον τοῦ μὴ διεστάναι τὸ πλῆρες καὶ τὸ [y] κενόν.
18 Ἄλογον δὲ καὶ τὸ χώραν [z] τῷ κενῷ ποιεῖν, ὥσπερ οὐκ [a] αὐτῷ χώραν τινὰ οὖσαν· ἀναγκαῖον δ' εἴπερ κινεῖται τὸ κενόν, εἶναι [b] αὐτοῦ τινὰ τόπον, ἐξ οὗ μεταβάλλει καὶ εἰς ὅν. Πρὸς δὲ τούτοις [c] τί τῆς [d] κινήσεως αἴτιον; Οὐ γὰρ δὴ τό [e] γε κενόν·
19 οὐ γὰρ αὐτὸ κινεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ στερεόν. Ὡσαύτως δὲ συμβαίνει [f] κἂν τις ἄλλως διορίζῃ, μεγέθει καὶ [g] σμικρότητι ποιῶν βαρύτερα καὶ κουφότερα θάτερα τῶν ἑτέρων, [h] καὶ ἄλλον ὁντινοῦν τρόπον κατασκευάζων, μόνον δὲ τὴν αὐτὴν ὕλην ἅπασιν ἀποδιδούς, ἢ πλείους [i] μὲν [k] ὑπεναντίας δὲ
20 μόνον. Μιᾶς [l] μὲν γὰρ οὔσης οὐκ ἔσται τὸ ἁπλῶς βαρὺ καὶ κοῦφον, ὥσπερ τοῖς ἐκ τῶν τριγώνων συνιστᾶσιν· ἐναντίας δέ, καθάπερ οἱ τὸ κενὸν [m] καὶ πλῆρες, οὐκ ἔσται τὰ μεταξὺ τῶν ἁπλῶς βαρέων καὶ κούφων διὰ [n] τίν' αἰτίαν βαρύτερα καὶ
21 κουφότερα ἀλλήλων καὶ τῶν ἁπλῶν ἐστίν. Τὸ δὲ μεγέθει καὶ μικρότητι διορίζειν πεπλασμένῳ μὲν ἔοικε μᾶλλον τῶν [o] πρότερον, ὅτι δ' ἐνδέχεται καθ' ἕκαστον ποιεῖν [p] διαφορὰν

[n] πάλιν] θᾶττον F. [o] μόλυβδος F. [p] καὶ ἐπὶ τῶν F. [q] καὶ τὸ κοῦφον H.M. [r] καὶ] κἂν H.M. [s] φέρεται H, φέρηται M. [t] φέρεσθαι πέφυκε F. [v] ἑκατέρας om. E. [w] βαρέα τὰ δὲ κοῦφα F.H.M. [x] ἔχει τι βάρος F. [y] κενὸν ἀεί. ἄλογον E. [z] τῷ—χώραν rc. margo E. [a] αὐτὸ F.H.M. et rc. E. [b] τινὰ αὐτοῦ F.H.M. [c] τί τὸ τῆς F. [d] κινήσεως τὸ αἴτιον H. [e] γε om. F. [f] κἂν εἴ τις ἄλλος L. [g] μικρότητι F. [h] καὶ] κἂν F.H.M. [i] μὲν om. F. [k] ἐναντίας E. [l] γὰρ μὲν F. [m] καὶ τὸ πλῆρες F.H.M. [n] τίνα γ' αἰτίαν M. [o] προτέρων F. [p] διαφορὰς E.L.

τῶν [q] τεττάρων στοιχείων, [r] ἀσφαλεστέρως ἔχει πρὸς τὰς ἔμπροσθεν ἀπορίας. [s] Τὸ δὲ μίαν ποιεῖν φύσιν τῶν τῷ με- 22 γέθει διαφερόντων ἀναγκαῖον ταὐτὸν συμβαίνειν τοῖς μίαν ποιοῦσιν ὕλην, καὶ μήθ' ἁπλῶς [t] εἶναι μηθὲν κοῦφον [v] μήτε φερόμενον ἄνω, ἀλλ' ἢ [w] ὑστερίζον ἢ ἐκθλιβόμενον, καὶ πολλὰ μικρὰ ὀλίγων μεγάλων βαρύτερα εἶναι. Εἰ δὲ τοῦτο 23 ἔσται, συμβήσεται πολὺν [x] ἀέρα καὶ πολὺ πῦρ ὕδατος εἶναι [y] βαρύτερα καὶ γῆς ὀλίγης. Τοῦτο δ' [z] ἐστὶν ἀδύνατον. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα ταῦτα καὶ τοῦτον λέγεται τὸν τρόπον.

Ἡμεῖς δὲ [a] λέγομεν πρῶτον διορίσαντες περὶ οὗ μάλιστα 3 ἀποροῦσί τινες, διὰ τί τὰ μὲν ἄνω φέρεται τὰ δὲ κάτω τῶν σωμάτων ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὰ δὲ [b] καὶ ἄνω καὶ κάτω, μετὰ δὲ ταῦτα περὶ βαρέος καὶ κούφου καὶ τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτὰ παθημάτων, διὰ τίν' αἰτίαν [c] ἕκαστον γίνεται. Περὶ μὲν οὖν τοῦ φέρεσθαι εἰς τὸν [d] αὑτοῦ τόπον ἕκαστον ὁμοίως ὑποληπτέον ὥσπερ καὶ περὶ τὰς ἄλλας γενέσεις καὶ μεταβολάς. Ἐπεὶ γάρ εἰσι τρεῖς [e] αἱ κινήσεις, ἡ μὲν κατὰ 2 μέγεθος, [f] ἡ δὲ κατ' εἶδος, ἡ δὲ κατὰ τόπον, ἐν ἑκάστῃ τούτων [g] τὴν μεταβολὴν ὁρῶμεν γινομένην ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία [h] καὶ τὰ μεταξὺ καὶ οὐκ εἰς τὸ [i] τυχὸν τῷ [k] τυχόντι μεταβολὴν οὖσαν· ὁμοίως δὲ οὐδὲ [l] κινητικὸν τὸ τυχὸν τοῦ τυχόντος· ἀλλ' ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν καὶ τὸ αὐξητὸν ἕτερον, οὕτω καὶ τὸ ἀλλοιωτικὸν καὶ τὸ αὐξητικόν. Τὸν αὐ- 3 τὸν δὴ τρόπον ὑποληπτέον καὶ τὸ κατὰ τόπον [m] κινητικὸν καὶ κινητὸν οὐ τὸ τυχὸν εἶναι τοῦ τυχόντος. [n] Εἰ οὖν εἰς τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω [o] κινητικὸν μὲν τὸ βαρυντικὸν καὶ [p] τὸ κου-

[q] τεσσάρων F.M. [r] ἀσφαλέστερον F. [s] τῷ δὲ μίαν ποιοῦντι H.M. τῷ etiam L. [t] μηδὲν εἶναι H.M, εἶναι μηδὲ F. [v] μηδὲ H.M. [w] ὑστεριζόμενον F.H. [x] ἀέρα πολὺν M. [y] βαρύτερον M. [z] ἐστὶν om. F. [a] λέγωμεν πρῶτον E, πρῶτον λέγωμεν H, πρῶτον λέγομεν F.M. [b] καὶ post δὲ om. F.H.M. [c] ἕκαστα F.H.M. [d] ἑαυτοῦ H. [e] αἱ om. H.M. [f] ἡ δὲ κατὰ τόπον, ἡ δὲ κατ' εἶδος H.M. [g] τὴν om. F. [h] καὶ εἰς τὰ F.H. [i] τυχὸν τῷ om. E. [k] τυχόντι τὴν μ. F. [l] κινητικὰ F. [m] κινητὸν καὶ κινητικὸν F, κινητικὸν καὶ τὸ κινητὸν E.L. [n] εἰ οὖν εἰς] εἰς οὖν M, εἰ οὖν F.H. [o] κινητικὰ F. [p] τὸ post καὶ om. H.M.

φιστικόν, [q] κινητὸν δὲ τὸ δυνάμει βαρὺ [r] καὶ κοῦφον, τὸ δ' εἰς τὸν αὑτοῦ [s] τόπον φέρεσθαι [t] ἕκαστον τὸ [v] εἰς τὸ αὑτοῦ εἶδός 4 ἐστι φέρεσθαι. Καὶ ταύτῃ [w] μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι ὃ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον [x] φέροιτο πρὸς τὸ ὅμοιον. Τοῦτο γὰρ οὐ συμβαίνει πάντως· οὐ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ τὴν γῆν οὗ νῦν ἡ σελήνη, οἰσθήσεται τῶν μορίων ἕκαστον πρὸς αὐτήν, ἀλλ' ὅπου περ καὶ νῦν. Ὅλως μὲν οὖν τοῖς ὁμοίοις καὶ ἀδιαφόροις ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν, ὥσθ' ὅπου πέφυκεν [y] ἕν τι [z] φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ 5 πᾶν. Ἐπεὶ δ' ὁ τόπος ἐστὶ [a] τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας, περιέχει δὲ πάντα τὰ κινούμενα ἄνω καὶ κάτω τό τε ἔσχατον καὶ τὸ μέσον, τοῦτο δὲ τρόπον τινὰ γίγνεται τὸ εἶδος τοῦ περιεχομένου, τὸ εἰς [b] τὸν αὑτοῦ [c] τόπον φέρεσθαι πρὸς τὸ ὅμοιόν ἐστι φέρεσθαι· τὰ γὰρ [d] ἑξῆς ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις, οἷον ὕδωρ ἀέρι καὶ [e] ἀὴρ πυρί. Ἀνάπαλιν δὲ λέγειν τοῖς [f] μὲν μέσοις ἔστι, τοῖς δ' ἄκροις οὔ, οἷον ἀέρα μὲν ὕδατι, ὕδωρ δὲ γῇ· ἀεὶ [g] γὰρ τὸ [h] ἀνώτερον πρὸς τὸ ὑφ' αὐτὸ, ὡς εἶδος 6 πρὸς ὕλην, οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα. Τὸ δὲ ζητεῖν διὰ τί [i] φέρεται τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω, τὸ αὐτό ἐστι καὶ διὰ τί τὸ ὑγιαστὸν ἂν κινῆται καὶ μεταβάλλῃ ᾗ ὑγιαστόν, εἰς ὑγίειαν ἔρχεται ἀλλ' οὐκ εἰς λευκότητα. Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα πάντα [k] τὰ ἀλλοιωτά. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ αὐξητὸν ὅταν μεταβάλλῃ ᾗ αὐξητόν, οὐκ εἰς ὑγίειαν ἔρχεται ἀλλ' εἰς 7 μεγέθους ὑπεροχήν. Ὁμοίως δὲ [l] καὶ τούτων ἕκαστον τὸ μὲν ἐν τῷ ποιῷ τὸ δ' ἐν τῷ ποσῷ μεταβάλλει, καὶ ἐν τόπῳ τὰ μὲν κοῦφα ἄνω τὰ δὲ βαρέα κάτω, πλὴν ὅτι τὰ μὲν [m] ἐν αὑτοῖς δοκεῖ ἔχειν ἀρχὴν τῆς μεταβολῆς, λέγω [n] δὲ τὸ βαρὺ καὶ [o] τὸ κοῦφον, τὰ δ' οὔ, ἀλλ' ἔξωθεν, οἷον τὸ ὑγιαστὸν [p] καὶ 8 τὸ αὐξητόν. Καίτοι ἐνίοτε καὶ ταῦτα ἐξ [q] αὑτῶν μεταβάλ-

[q] κινητικὸν L. [r] καὶ om. L. [s] τόπον om. L. [t] ἕκαστον—φέρεσθαι om. E. [v] εἰς τὸ] εἰς αὐτὸ L. [w] μᾶλλον om. E. [x] φέρεται F.L. [y] ἕν om. E. [z] μόριον φέρεσθαι F. [a] τὸ om. M. [b] τὸν αὑτοῦ om. E. [c] τρόπον M. [d] ἐφεξῆς F.H.L.M. [e] ἀὴρ] οὗτος F.H.M. [f] μὲν om. E.H.L. [g] γὰρ om. E. [h] ἀνωτέρω F. [i] τὸ πῦρ φέρεται ἄνω ἡ δὲ γῆ H.M. [k] τὰ om. E.F. [l] καὶ om. H.M. [m] ἐν om. E. [n] δὴ F. [o] τὸ post καὶ om. E.L. [p] καὶ] ἢ H, ᾗ M. [q] ἑαυτῶν F.

λει, καὶ μικρᾶς γενομένης ἐν τοῖς [r] ἔξω κινήσεως τὸ μὲν εἰς ὑγίειαν ἔρχεται τὸ δ' εἰς [s] αὔξην· καὶ ἐπεὶ [t] ταὐτὸν τὸ ὑγιαστὸν καὶ [v] τὸ νόσου δεκτικόν, ἐὰν μὲν κινηθῇ ᾗ [w] ὑγιαστόν, [x] εἰς ὑγίειαν φέρεται, ἐὰν δ' ᾗ νοσερόν, [y] εἰς νόσον. Μᾶλλον 9 δὲ τὸ βαρὺ [z] καὶ τὸ κοῦφον τούτων ἐν [a] ἑαυτοῖς ἔχειν φαίνεται τὴν ἀρχὴν διὰ τὸ ἐγγύτατα τῆς οὐσίας εἶναι τὴν τούτων ὕλην· σημεῖον δ' ὅτι ἡ φορὰ [b] ἀπολελυμένων ἐστί, καὶ γενέσει ὑστάτη τῶν κινήσεων, ὥστε πρώτη ἂν [c] εἴη κατὰ τὴν οὐσίαν [d] αὕτη κίνησις. Ὅταν μὲν οὖν γίγνηται ἐξ ὕδατος ἀὴρ καὶ ἐκ βαρέος κοῦφον, ἔρχεται εἰς [e] τὸ ἄνω. Ἅμα δ' ἐστὶ κοῦ- 10 φον, καὶ οὐκέτι γίνεται, ἀλλ' ἐκεῖ ἐστίν. Φανερὸν [f] δὴ [g] ὅτι δυνάμει ὄν, εἰς ἐντελέχειαν ἰὸν ἔρχεται ἐκεῖ καὶ [h] εἰς τοσοῦτον [i] καὶ τοιοῦτον, οὗ [k] ἡ ἐντελέχεια καὶ ὅσου καὶ οἵου [l] καὶ ὅπου. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ [m] ἤδη ὑπάρχοντα καὶ ὄντα γῆν καὶ πῦρ κινεῖσθαι εἰς τοὺς αὑτῶν [n] τόπους μηδενὸς ἐμποδίζοντος. Καὶ γὰρ ἡ τροφή, ὅταν τὸ κωλῦον, καὶ τὸ ὑγια- 11 στόν, ὅταν τὸ [o] ἐπίσχον [p] μὴ ᾖ, φέρεται [q] εὐθύς· [r] καὶ κινεῖ δὲ τό τε ἐξ ἀρχῆς ποιῆσαν καὶ τὸ [s] ὑποσπάσαν ἢ ὅθεν ἀπεπήδησεν, καθάπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, ἐν οἷς διορίζομεν ὅτι οὐθὲν τούτων [t] αὐτὸ [v] ἑαυτὸ κινεῖ. Διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν φέρεται τῶν φερομένων ἕκαστον, καὶ τὸ φέρεσθαι εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον τί ἐστιν, εἴρηται.

Τὰς δὲ διαφορὰς καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ αὐτὰ νῦν λέγωμεν. Πρῶτον μὲν οὖν διωρίσθω, καθάπερ φαίνεται πᾶσι, βαρὺ μὲν ἁπλῶς τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον, κοῦφον δὲ τὸ πᾶσιν ἐπιπολάζον. Ἁπλῶς δὲ λέγω εἴς [w] τε τὸ γένος βλέπων, καὶ ὅσοις μὴ ἀμφότερα ὑπάρχει· οἷον φαίνεται πυρὸς μὲν 4

[r] ἔξωθεν F. [s] αὔξησιν F.H.L.M. [t] ταυτὸ E. [v] τὸ post καὶ om. E. [w] ὑγιαντὸν H. [x] εἰς] ἐφ' H.M. [y] εἰς νόσον om. E. [z] καὶ κοῦφον F.H.L.M. [a] αὐτοῖς F. [b] ἀπολελυμένη F.L. [c] εἴη καὶ κατὰ L. [d] αὕτη ἡ κ. F.H.M. [e] τὰ F. [f] δὲ F. [g] ὅτι τὸ δ. M. [h] εἰς τὸ τοσοῦτον H.M. et pr. F. [i] καὶ τὸ τοιοῦτον E.H. et pr. F, καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον M. [k] ἡ om. M. [l] καὶ ὅπου om. F. [m] ἤδη καὶ ὑπ. pr. F. [n] τόπους καὶ μ. E. [o] ἐπισχὸν plerique. [p] μὴ ᾖ] ἀρθῇ F.M. [q] εὐθέως F. [r] καὶ om. E. [s] ὑπὸ πᾶσαν L. [t] αὐτὸ om. L. [v] αὑτὸ H, om. E. [w] τε om. E.L.

τὸ τυχὸν [x] μέγεθος ἄνω φερόμενον, [y] ἐὰν μή τι τύχῃ κωλῦον ἕτερον, γῆς δὲ κάτω· τὸν αὐτὸν [z] δὲ τρόπον καὶ θᾶττον τὸ 2 πλεῖον. Ἄλλως δὲ βαρὺ καὶ κοῦφον, οἷς ἀμφότερα ὑπάρχει· καὶ γὰρ ἐπιπολάζουσί τισι καὶ ὑφίστανται, καθάπερ ἀὴρ καὶ ὕδωρ· ἁπλῶς μὲν γὰρ [a] οὐδέτερον τούτων κοῦφον ἢ βαρύ· γῆς μὲν γὰρ ἄμφω κουφότερα (ἐπιπολάζει γὰρ αὐτῇ τὸ τυχὸν αὐτῶν μόριον), πυρὸς δὲ [b] βαρύτερα (ὑφίσταται γὰρ αὐτῶν ὁπόσον ἂν ᾖ μόριον), πρὸς [c] ἑαυτὰ δὲ ἁπλῶς τὸ [d] μὲν βαρὺ τὸ δὲ κοῦφον· ἀὴρ μὲν γὰρ ὁπόσος ἂν ᾖ, ἐπιπο-3 λάζει ὕδατι, ὕδωρ δὲ ὁπόσον ἂν ᾖ, ἀέρι ὑφίσταται. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰ μὲν ἔχει βάρος τὰ δὲ κουφότητα, δῆλον [e] ὅτι τούτων μὲν αἰτία πάντων ἡ ἐν τοῖς ἀσυνθέτοις διαφορά· [f] κατὰ [g] γὰρ τὸ ἐκείνων τετυχηκέναι τοῦ μὲν πλεῖον τοῦ δ' ἔλαττον, ἔσται τὰ μὲν κοῦφα τὰ δὲ βαρέα τῶν σωμάτων. Ὥστε περὶ ἐκείνων λεκτέον· [h] τἆλλα γὰρ ἀκολουθεῖ τοῖς πρώτοις, ὅπερ ἔφαμεν χρῆναι ποιεῖν καὶ τοὺς διὰ τὸ πλῆρες 4 τὸ βαρὺ λέγοντας [i] καὶ διὰ τὸ κενὸν τὸ κοῦφον. Συμβαίνει [k] δὴ μὴ [l] πανταχοῦ ταὐτὰ βαρέα δοκεῖν εἶναι καὶ κοῦφα διὰ τὴν τῶν πρώτων διαφοράν· λέγω δ' οἷον ἐν μὲν ἀέρι βαρύτερον [m] ἔσται ταλαντιαῖον ξύλον μολίβδου μναϊαίου, ἐν δὲ ὕδατι κουφότερον· αἴτιον δ' ὅτι πάντα βάρος ἔχει πλὴν πυρὸς καὶ κουφότητα πλὴν γῆς. Γῆν μὲν οὖν καὶ ὅσα [n] γῆς ἔχει πλεῖστον, πανταχοῦ βάρος ἔχειν ἀναγκαῖον, ὕδωρ δὲ [o] πανταχοῦ πλὴν ἐν γῇ, ἀέρα δὲ πλὴν ἐν ὕδατι καὶ γῇ· ἐν τῇ αὑτοῦ γὰρ χώρᾳ [p] πάντα βάρος ἔχει πλὴν πυρός, καὶ ὁ 5 ἀήρ. Σημεῖον δ' ὅτι [q] ἕλκει πλεῖον ὁ πεφυσημένος ἀσκὸς τοῦ κενοῦ· ὥστ' εἴ τι ἀέρος ἔχει πλεῖον ἢ [r] γῆς καὶ ὕδατος, ἐν μὲν ὕδατι ἐνδέχεται κουφότερον εἶναι τινός, ἐν δὲ ἀέρι βα-

[x] μέγεθος] μόριον M. [y] ἂν H.M. [z] τρόπον δὲ E.L. [a] οὐθ' ἕτερον E.F.M. [b] βαρύτερον M. [c] αὐτὰ F.H.M. [d] μὲν γὰρ β. E.M. [e] ὅτι τούτων μὲν] μὲν ὅτι τούτων E. [f] κατὰ] καὶ H. [g] γὰρ ἐκείνων τὸ F, τὸ ἐκείνων γὰρ E.L. [h] ἄλλα E. [i] καὶ τοὺς διὰ H.M. [k] δὲ F. [l] πανταχῇ M. [m] ἔσται τὸ τ. M. [n] γῇ E.M. [o] πανταχῇ H.L.M. [p] ἅπαντα βάρος ἔχει M, βάρος ἔχει ἅπαντα F. [q] πλεῖον ἕλκει F. [r] γῆς ἢ καὶ F.

ρύτερον· ἀέρι μὲν γὰρ οὐκ ἐπιπολάζει, τῷ δὲ ὕδατι ἐπιπολάζει. ῞Οτι δ' ἔστι [s]τι ἁπλῶς [t]κοῦφον καὶ ἁπλῶς βαρύ, ἐκ 6 τῶνδ' ἐστὶ φανερόν. Λέγω δ' ἁπλῶς κοῦφον ὃ ἀεὶ ἄνω καὶ βαρὺ ὃ ἀεὶ κάτω πέφυκε φέρεσθαι μὴ κωλυόμενον· τοιαῦτα γάρ ἐστί [v]τινα, καὶ οὐχ ὥσπερ οἴονταί τινες πάντ' [w]ἔχειν βάρος· βαρὺ μὲν γὰρ δοκεῖ τισὶν εἶναι καὶ ἑτέροις, καὶ ἀεὶ φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον. [x]῎Εστι δ' ὁμοίως καὶ τὸ κοῦφον· ὁρῶμεν γάρ, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ὅτι τὰ [y]γεηρὰ πᾶσιν [z]ὑφίσταται καὶ φέρεται πρὸς τὸ μέσον. ᾿Αλλὰ μὴν 7 ὥρισται τὸ μέσον. Εἰ τοίνυν ἔστι τι ὃ πᾶσιν ἐπιπολάζει, καθάπερ φαίνεται τὸ πῦρ καὶ ἐν [a]αὐτῷ τῷ ἀέρι ἄνω φερόμενον, ὁ δ' ἀὴρ ἡσυχάζων, δῆλον ὅτι τοῦτο φέρεται πρὸς τὸ ἔσχατον. ῞Ωστε βάρος [b]οὐδὲν οἷόν τ' ἔχειν αὐτό· [c]ὑφίστατο γὰρ ἂν ἄλλῳ· εἰ δὲ τοῦτο, εἴη ἄν τι [d]ἕτερον, ὃ φέρεται ἐπὶ τὸ ἔσχατον, ὃ πᾶσι τοῖς φερομένοις [e]ἐπιπολάζει. Νῦν δ' οὐδὲν φαίνεται. Τὸ ἄρα πῦρ οὐδὲν ἔχει βάρος, οὐδὲ 8 ἡ γῆ κουφότητα οὐδεμίαν, εἴπερ ὑφίσταται πᾶσι καὶ τὸ ὑφιστάμενον φέρεται ἐπὶ τὸ μέσον. ᾿Αλλὰ μὴν ὅτι γ' ἐστὶ μέσον πρὸς ὃ ἡ φορὰ τοῖς [f]ἔχουσι βάρος καὶ ἀφ' οὗ τοῖς κούφοις, δῆλον πολλαχόθεν, πρῶτον μὲν [g]τῷ εἰς ἄπειρον μὴ ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι μηθέν. [h]῞Ωσπερ γὰρ οὐκ ἔστιν οὐθὲν 9 ἀδύνατον, οὕτως οὐδὲ γίγνεται· ἡ δὲ φορὰ γένεσίς ποθέν ποι. ῎Επειτα πρὸς ὁμοίας [i]φαίνεται γωνίας τὸ [k]μὲν πῦρ ἄνω φερόμενον, ἡ δὲ γῆ κάτω καὶ πᾶν τὸ βάρος ἔχον. ῞Ωστ' ἀνάγκη φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον. Τοῦτο δὲ πότερον συμβαίνει πρὸς τὸ [l]τῆς γῆς μέσον ἢ πρὸς τὸ τοῦ παντός, ἐπεὶ [m]ταὐτόν ἐστιν, ἄλλος λόγος. ᾿Επεὶ δὲ τὸ πᾶσιν [n]ὑφιστάμενον φέρεται πρὸς τὸ μέσον, ἀνάγκη τὸ πᾶσιν ἐπιπολάζον 10

[s] τι om. E. [t] βαρὺ καὶ ἁπλῶς κοῦφον F.H.M. [v] τινα om. E. [w] ἔχει M. [x] ἔστι—πρὸς τὸ μέσον om. L. [y] γεηρὰ σώματα π. M. [z] ὑφίσταταί τε καὶ F. [a] αὐτῷ] ταυτῷ E. [b] οὐδὲν ἔχειν οἷόν τε αὐτό H, οὐδὲν ἔχειν αὐτὸ οἷόν τε F, ἔχειν αὐτὸ οὐδὲν οἷόν τε M. pro αὐτὸ E αὐτόν. [c] ὑφίσταιτο E.F. [d] ἕτερον] ἄλλο E.L. [e] ἐπιπολάσει E.L. [f] βάρος ἔχουσι M. [g] τὸ E.F. [h] ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστιν om. pr. E. [i] φέρεται F.H. [k] μὲν γὰρ πῦρ H. [l] τῆς γῆς margo F. [m] ταὐτὸν αὐτῶν ἐστὶν F.H.M. [n] ὑφιστανόμενον E.

φέρεσθαι πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς χώρας, ἐν ᾗ ποιοῦνται τὴν κίνησιν· ἐναντίον γὰρ τὸ μὲν [o]*μέσον τῷ ἐσχάτῳ, τὸ δὲ* [p]*ὑφιστάμενον ἀεὶ τῷ* [q]*ἐπιπολάζοντι. Διὸ καὶ εὐλόγως τὸ βαρὺ* [r]*καὶ κοῦφον δύο ἐστίν· καὶ γὰρ οἱ τόποι δύο, τὸ μέσον καὶ*
11 *τὸ ἔσχατον. Ἔστι* [s]*δὲ δή τι καὶ* [s]*τὸ μεταξὺ τούτων,* [t]*ὃ πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν λέγεται θάτερον· ἔστι γὰρ ὡς ἔσχατον καὶ μέσον* [v]*ἀμφοτέρων τὸ μεταξύ. Διὰ τοῦτο ἔστι τι καὶ ἄλλο βαρὺ καὶ κοῦφον, οἷον* [w]*ὕδωρ καὶ ἀήρ· φαμὲν δὲ τὸ μὲν περιέχον* [x]*τοῦ εἴδους εἶναι, τὸ δὲ περιεχόμενον τῆς ὕλης. Ἔστι δ'* [y]*ἐν* [z]*πᾶσι* [a]*τοῖς γένεσιν* [b]*αὕτη ἡ διάστασις· καὶ γὰρ ἐν τῷ ποιῷ καὶ* [c]*ἐν τῷ ποσῷ ἐστὶ τὸ μὲν ὡς εἶδος μᾶλ-*
12 *λον, τὸ δ' ὡς ὕλη. Καὶ ἐν τοῖς κατὰ τόπον ὡσαύτως τὸ μὲν ἄνω τοῦ ὡρισμένου, τὸ δὲ κάτω τῆς ὕλης. Ὥστε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὕλῃ τῇ τοῦ βαρέος καὶ κούφου, ᾗ μὲν* [d]*τοιοῦτον δυνάμει, βαρέος ὕλη, ᾗ δὲ* [e]*τοιοῦτον, κούφου· καὶ ἔστι μὲν ἡ αὐτή, τὸ δ' εἶναι οὐ ταὐτόν, ὥσπερ* [f]*καὶ τὸ νοσερὸν καὶ* [g]*τὸ ὑγιαστόν, τὸ* [h]*δ' εἶναι οὐ ταὐτόν· διόπερ οὐδὲ τὸ νοσώδει εἶναι ἢ ὑγιεινῷ.*

5 *Τὸ μὲν οὖν ἔχον τοιαύτην ὕλην κοῦφον καὶ ἀεὶ ἄνω, τὸ δὲ τὴν ἐναντίαν βαρὺ καὶ ἀεὶ κάτω· τὸ δ' ἑτέρας μὲν τούτων, ἐχούσας δ' οὕτω πρὸς ἀλλήλας ὡς αὗται, ἁπλῶς καὶ* [i]*ἄνω καὶ κάτω φερομένας·* [k]*διὸ ἀὴρ* [l]*καὶ ὕδωρ ἔχουσι* [m]*καὶ κουφότητα καὶ βάρος ἑκάτερον, καὶ ὕδωρ μὲν πλὴν γῆς πᾶσιν*
2 *ὑφίσταται, ἀὴρ δὲ πλὴν πυρὸς πᾶσιν ἐπιπολάζει. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἓν μόνον ὃ πᾶσιν ἐπιπολάζει καὶ* [n]*ἓν ὃ πᾶσιν ὑφίσταται, ἀνάγκη δύο ἄλλα εἶναι ἃ καὶ ὑφίσταταί τινι καὶ ἐπιπολάζει τινί. Ὥστε ἀνάγκη καὶ τὰς ὕλας* [o]*εἶναι τοσαύτας*

[o] *μέσον μέσῳ τῷ* F. [p] *ὑφίστασθαι* M. [q] *ἐπιπολάζειν* F.H.M. [r] *καὶ τὸ κοῦφον* M. [s] *δὲ* et *τὸ* om. E.L. [t] *ὃ καὶ πρὸς* M. [v] *ἀμφ. ἐστὶ τὸ* E.F.L.M. [w] *ἀὴρ καὶ ὕδωρ* E.F. [x] *εἶναι τοῦ εἴδους* F.H.L.M. [y] *ἐν* om. E.H. [z] *πᾶσι* om. E. [a] *τοῖς*] *τούτοις τοῖς* F. [b] *αὕτη δ.* E, *ἡ αὐτὴ δ.* F.L. [c] *ἐν* post *καὶ* om. F. [d] *τοιούτου* F.L. [e] *τοιοῦτον*] *τοῦδε* F.L, *τοῦ* E. [f] *καὶ* om. M. [g] *τὸ* om. E. [h] *δ'*] *γὰρ* E.L. [i] *κάτω καὶ ἄνω* EL. [k] *διὸ καὶ ὁ ἀὴρ* M. [l] *καὶ τὸ ὕδωρ* F.M. [m] *καὶ* ante *κουφότητα* om. H.M. [n] *ἓν μόνον ὃ* H.M. [o] *τοσαύτας εἶναι* F.H.M.

ὅσαπερ ταῦτα, τέτταρας, οὕτω δὲ τέτταρας ὡς μίαν μὲν ἁπάντων τὴν κοινήν, ἄλλως τε [p] καὶ εἰ [q] γίγνονται ἐξ ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον. Οὐδὲ [r] γὰρ κωλύει τῶν [s] ἐναντίων εἶναι μεταξὺ καὶ εν καὶ πλείω, ὥσπερ ἐν χρώμασιν· [t] πολλαχῶς γὰρ λέγεται τὸ μεταξὺ καὶ τὸ μέσον. Ἐν μὲν 3 οὖν τῇ [v] αὐτοῦ χώρᾳ τῶν ἐχόντων [w] καὶ βάρος καὶ κουφότητα ἕκαστον ἔχει βάρος· ἡ δὲ γῆ ἐν ἅπασιν [x] ἔχει βάρος, κουφότητα δ' οὐκ ἔχει, [y] εἰ μὴ ἐν οἷς ἐπιπολάζει. Διὸ καὶ ὑποσπωμένων [z] μὲν φέρεται εἰς [a] τὸ ἐφεξῆς κάτω, ἀὴρ μὲν εἰς τὴν τοῦ ὕδατος χώραν, ὕδωρ δὲ εἰς τὴν τῆς γῆς. Ἄνω δ' 4 εἰς τὴν τοῦ πυρός, ἀναιρουμένου τοῦ πυρός, οὐκ οἰσθήσεται ὁ ἀήρ, [b] ἀλλ' ἢ βίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ ὕδωρ σπᾶται, ὅταν γένηται τὸ ἐπίπεδον ἓν καὶ θᾶττον [c] σπάσῃ τις ἄνω τῆς φορᾶς, ἣν φέρεται τὸ ὕδωρ κάτω. Οὐδὲ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν τοῦ ἀέρος, ἀλλ' ἢ ὡς νῦν εἴρηται. Ἡ [d] γῆ δὲ τοῦτο οὐ πάσχει, ὅτι οὐχ ἓν τὸ ἐπίπεδον. Διὸ τὸ μὲν ὕδωρ εἰς τὸ ἀγγεῖον πυρωθὲν σπᾶται, [e] γῆ δ' οὔ. Ὥσπερ δὲ [f] οὐδ' ἡ γῆ ἄνω, οὐδὲ τὸ πῦρ 5 κάτω εἶσιν ὑφαιρουμένου τοῦ ἀέρος· [g] οὐδὲν γὰρ ἔχει βάρος οὐδ' ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ, ὥσπερ οὐδ' ἡ γῆ κουφότητα. Φέρεται [h] δὲ [i] κάτω τὰ δύο ὑποσπωμένων, ὅτι τὸ μὲν ἁπλῶς βαρύ ἐστιν, ὃ πᾶσιν ὑφίσταται, τὸ δὲ πρός τι βαρὺ ὂν εἰς τὴν [k] αὐτοῦ χώραν ἢ οἷς ἐπιπολάζει, δι' ὁμοιότητα τῆς ὕλης. Ὅτι δ' ἀναγκαῖον ποιεῖν ἴσας τὰς διαφορὰς [l] αὐτοῖς, δῆλον. Εἰ μὲν γὰρ μία ὕλη πάντων, οἷον ἢ τὸ κενὸν ἢ τὸ πλῆρες ἢ 6 [m] τὸ μέγεθος ἢ τὰ τρίγωνα, ἢ πάντα ἄνω ἢ πάντα κάτω οἰσθήσεται, [n] ἡ δὲ ἑτέρα [o] φορὰ οὐκέτι ἔσται· ὥστ' [p] ἢ κοῦφον [q] οὐδὲν [r] ἔσται ἁπλῶς, εἰ πάντα ῥέπει μᾶλλον τῷ ἐκ μειζόνων

[p] κἂν H.M. [q] γίνωνται M, γίγνεται L, incerto E. [r] γὰρ om. E. [s] ἐναντίων ἓν εἶναι μεταξὺ καὶ πλείω F. [t] πολλαχῶς—μέσον om. L. [v] ἑαυτοῦ M. [w] καὶ ante β. om. F.H.M. [x] ἔχει βάρος ante κ. om. F.M. et corr. H. [y] εἰ μὴ] ἀλλ' F.H.M. [z] μὲν om. F. [a] τὰ E.H.M. [b] ἀλλ' ἢ] εἰ μὴ E.L. [c] σπάσει M. [d] δὲ γῆ F. [e] γῆ] ἡ γῆ H.M. [f] οὐδ' ἡ] οὐ M. [g] οὐδὲν] οὐδὲ F. [h] δὲ] δὲ καὶ M. [i] τὰ δύο κάτω ὑπ. διότι F. [k] χώραν αὐτοῦ F. [l] αὐτοῖς om. M. [m] τὸ ultimum om. H.M. [n] ἡ] εἰ E.L.M. [o] φορὰ et ἔτι om. E. [p] ἢ] εἰ M. [q] οὐδὲν] οὐκέτι H. [r] ἔστιν L.

εἶναι σωμάτων ἢ ἐκ πλειόνων, ἢ ὅτι [s]πλήρη. Τοῦτο δὲ ὁρῶμέν [t]τε, καὶ δέδεικται ὅτι ὁμοίως κάτω [v]τε ἀεὶ [w]καὶ πανταχοῦ φέρεται [x]καὶ ἄνω. Ἐὰν δὲ τὸ κενὸν ἢ [y]τι τοιοῦτον ὃ 7 ἀεὶ ἄνω, οὐκ [z]ἔσται [a]τὸ ἀεὶ κάτω. Καὶ τῶν μεταξὺ [b]δὴ [c]ἔνια ἔσται κάτω θᾶττον γῆς· ἐν γὰρ [d]τῷ πολλῷ ἀέρι τρίγωνα πλείω ἢ τὰ στερεὰ ἢ τὰ μικρὰ ἔσται. Οὐ φαίνεται δ' [e]οὐδὲ ἓν μόριον ἀέρος κάτω φερόμενον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κούφου, ἐὰν ἐκεῖνο [f]ποιῇ τις [g]ὑπερέχειν τῇ ὕλῃ. Ἐὰν δὲ δύο τὰ [h]μεταξύ, πῶς ἔσται ποιοῦντα ἃ ποιεῖ ἀήρ τε 8 καὶ ὕδωρ; Οἷον εἴ τις φαίη [i]εἶναι κενὸν καὶ πλῆρες. Τὸ μὲν [k]οὖν πῦρ κενόν, [l]διὸ καὶ ἄνω, τὴν δὲ γῆν πλῆρες, διὸ [m]καὶ κάτω. Ἀέρα δὲ [n]πλεῖον πυρὸς ἔχειν, ὕδωρ δὲ γῆς· ἔσται γάρ τι ὕδωρ ὃ πλεῖον ἕξει πῦρ ὀλίγου ἀέρος, καὶ ἀὴρ πολὺς ὀλίγου ὕδατος [o]γῆν πλείω, ὥστε δεήσει ἀέρος τι 9 πλῆθος [p]θᾶττον φέρεσθαι κάτω ὕδατος ὀλίγου. Τοῦτο δ' οὐ φαίνεται οὐδαμοῦ οὐδέποτε. Ἀνάγκη τοίνυν, ὥσπερ καὶ [q]τὸ πῦρ ἄνω, ὅτι τοδὶ ἔχει, οἷον τὸ κενόν, τὰ δ' ἄλλα οὔ, καὶ τὴν γῆν κάτω, ὅτι τὸ πλῆρες ἔχει, καὶ τὸν ἀέρα [r]εἰς τὸν αὑτοῦ καὶ ἀνώτερον τοῦ ὕδατος, ὅτι τοδί τι ἔχει, καὶ τὸ ὕδωρ κάτω, ὅτι [s]τοιόνδε [t]τι. Εἰ [v]δὲ [w]ἣν ἕν τι ἄμφω ἢ δύο, ἄμφω δ' ὑπάρξει [x]ταῦτα ἑκατέρῳ, ἔσται τι πλῆθος [y]ἑκατέρου [z]οὗ ὑπερέξει [a]ὕδωρ τε ἀέρος ὀλίγου τῷ ἄνω καὶ [b]ἀὴρ ὕδατος τῷ κάτω, καθάπερ εἴρηται πολλάκις.

6 Τὰ δὲ σχήματα οὐκ αἴτια τοῦ φέρεσθαι ἁπλῶς ἢ κάτω ἢ ἄνω, ἀλλὰ τοῦ θᾶττον ἢ βραδύτερον. Δι' ἃς [c]δ'

[s] πλῆρες F. [t] τε om. E.L. [v] τε] τι E. [w] καὶ om. E. [x] καὶ om. corr. F. [y] τι] τὸ E. [z] ἔστι E.L. [a] τὸ] ὃ F.H.M, om. E. [b] δὲ F.M. [c] ἔσται ἔνια F. [d] τῷ om. F.H.M. [e] οὐδὲν M, οὐθὲν F.H. [f] ποιήσῃ F. [g] ὑπερέχον F.H.M. [h] μεταξὺ καὶ πῶς M. [i] εἶναι] τὸ E. [k] οὖν κενὸν τὸ (λέγουσι posito supra τὸ) πῦρ F. [l] διὸ καὶ ἄνω om. M, καὶ om. E.L. [m] καὶ om. E.F. [n] πλείω M. [o] πλείω γῆν F.H.M. [p] φέρεσθαι θᾶττον F.H.M. [q] τὸ post καὶ om. E.L. [r] εἰς τὸν] εἰς τὴν E.M. [s] τοιόνδε] τοδί F. [t] τι om. F.H.M. [v] δὲ] δέ γε F. [w] ἣν] ἢ L. [x] ταῦτα] τὰ δύο E. et pr. F. ταῦτα—ὑπερέξει om. L. [y] ἑκατέρῳ F. [z] ᾧ F, ὃ E.H.M. [a] ὕδωρ πολύ τε margo H. [b] ἀὴρ πολὺς ὕδατος idem. [c] δ' om. F.

αἰτίας, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν· ἀπορεῖται γὰρ νῦν διὰ [d] τί τὰ πλατέα σιδήρια [e] καὶ [f] μόλιβδος ἐπιπλεῖ ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἄλλα δὲ ἐλάττω καὶ [g] ἧττον βαρέα, [h] ἂν ᾖ στρογγύλα [i] ἢ [k] μακρά, οἷον βελόνη, κάτω φέρεται, καὶ ὅτι ἔνια διὰ [l] μικρότητα ἐπιπλεῖ, οἷον τὸ ψῆγμα καὶ ἄλλα γεώδη καὶ κονιορτώδη [m] ἐπὶ τοῦ ἀέρος. Περὶ δὴ τούτων ἁπάντων τὸ μὲν νομίζειν αἴτιον 2 εἶναι ὥσπερ Δημόκριτος οὐκ ὀρθῶς ἔχει. [n] Ἐκεῖνος γάρ φησι [o] τὰ ἄνω φερόμενα θερμὰ ἐκ τοῦ ὕδατος [p] ἀνακωχεύειν τὰ πλατέα τῶν ἐχόντων βάρος, τὰ δὲ στενὰ διαπίπτειν· ὀλίγα γὰρ εἶναι τὰ [q] ἀντικρούοντα αὐτοῖς. Ἔδει δ' ἐν τῷ ἀέρι [r] ἔτι μᾶλλον τοῦτο ποιεῖν, ὥσπερ ἐνίσταται [s] κἀκεῖνος αὐτός. Ἀλλ' ἐνστὰς λύει μαλακῶς· φησὶ γὰρ οὐκ εἰς ἓν 3 ὁρμᾶν τὸν σοῦν, [t] λέγων [v] σοῦν τὴν κίνησιν τῶν ἄνω φερομένων σωμάτων. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν εὐδιαίρετα τῶν συνεχῶν τὰ δ' ἧττον, καὶ διαιρετικὰ [w] δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ μὲν μᾶλλον τὰ δ' ἧττον, ταύτας εἶναι νομιστέον αἰτίας. Εὐδιαίρετον μὲν οὖν τὸ εὐόριστον, καὶ μᾶλλον τὸ μᾶλλον· ἀὴρ δὲ μᾶλλον ὕδατος τοιοῦτον, [x] ὕδωρ δὲ γῆς. Καὶ τὸ ἔλαττον 4 δὴ ἐν ἑκάστῳ γένει εὐδιαιρετώτερον καὶ διασπᾶται ῥᾷον. Τὰ μὲν οὖν ἔχοντα πλάτος διὰ τὸ πολὺ περιλαμβάνειν [y] ἐπιμένει, διὰ τὸ μὴ διασπᾶσθαι τὸ πλεῖον ῥᾳδίως· τὰ δ' ἐναντίως ἔχοντα τοῖς σχήμασι [z] διὰ τὸ ὀλίγον περιλαμβάνειν φέρεται κάτω, διὰ τὸ διαιρεῖν ῥᾳδίως. Καὶ ἐν ἀέρι πολὺ μᾶλλον, ὅσῳ [a] εὐδιαιρετώτερος ὕδατός ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ τό [b] τε βάρος 5 ἔχει τινὰ ἰσχὺν καθ' ἣν φέρεται κάτω, καὶ τὰ συνεχῆ πρὸς τὸ [c] μὴ διασπᾶσθαι, ταῦτα δεῖ πρὸς ἄλληλα συμβάλλειν· ἐὰν γὰρ [d] ὑπερβάλλῃ ἡ ἰσχὺς ἡ τοῦ βάρους τῆς ἐν τῷ συνεχεῖ πρὸς τὴν [e] διάσπασιν [f] καὶ διαίρεσιν, βιάσεται κάτω θᾶτ-

[d] τί] τε M. [e] καὶ] καὶ ὁ F. [f] μόλυβδος H. [g] ἧττω L. [h] ἐὰν F.M. [i] ᾖ] ἢ καὶ F.H. [k] μικρὰ E.F.H. [l] σμικρότητα F. [m] ἐπὶ] καὶ ἐπὶ M. [n] κεῖνος E. [o] τὰ ἀναφερόμενα E.L.M. [p] ἀνακωχεύει M. [q] ἀντικρουόμενα F.H. [r] τοῦτο μᾶλλον ποιεῖν ἔτι H, ἔτι τοῦτο μ. π. E.L. [s] ἐκεῖνος F.H. [t] λέγω M. [v] σοῦν] τὸν σοῦν F.H.M, om. E. [w] δὲ] δὴ E.L. [x] γῆς δὲ ὕδωρ H. [y] ἐπιμένει—περιλαμβάνειν om. L. [z] διὰ τὸ post κάτω om. E. [a] εὐδιαιρετώτερον M. [b] τε om. E.H.L. [c] μὴ om. E.H.L. [d] ὑπερβάλῃ L. [e] διάστασιν M. [f] καὶ τὴν δ. F.H.M.

τον, ἐὰν δὲ ἀσθενεστέρα ᾖ, ἐπιπολάσει. Περὶ μὲν οὖν βαρέος καὶ κούφου καὶ τῶν περὶ αὐτὰ [g] συμβεβηκότων [h] διωρίσθω [i] τοῦτον ἡμῖν τὸν [k] τρόπον.

[g] συμβαινόντων M. [h] ἀφωρίσθω E.F. [i] τοῦτον ἡμῖν] ἡμῖν τόνδε M. [k] τρόπον. περὶ δὲ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων L et, qui γενόμενον, E.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΘΟΡΑΣ Α.

ΠΕΡΙ [a] δὲ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων καὶ φθειρομένων, ὁμοίως κατὰ πάντων, τάς τε αἰτίας διαιρετέον καὶ τοὺς λόγους [b] αὐτῶν, ἔτι δὲ περὶ αὐξήσεως καὶ ἀλλοιώσεως, τί ἑκάτερον, καὶ πότερον τὴν αὐτὴν ὑποληπτέον [c] φύσιν εἶναι ἀλλοιώσεως καὶ γενέσεως, ἢ χωρίς, [d] ὥσπερ διώρισται καὶ τοῖς ὀνόμασιν. Τῶν μὲν οὖν ἀρχαίων οἱ [e] μὲν τὴν καλουμένην ἁπλῆν γένεσιν ἀλλοίωσιν εἶναί φασιν, οἱ δ' ἕτερον ἀλλοίωσιν καὶ γένεσιν. Ὅσοι μὲν γὰρ ἕν τι τὸ πᾶν [f] λέγουσιν εἶναι καὶ πάντα ἐξ ἑνὸς [g] γεννῶσιν, τούτοις [h] μὲν ἀνάγκη [i] τὴν γένεσιν ἀλλοίωσιν φάναι καὶ τὸ κυρίως [k] γιγνόμενον ἀλλοιοῦσθαι· [2] ὅσοι δὲ πλείω τὴν ὕλην ἑνὸς τιθέασιν, οἷον Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Λεύκιππος, τούτοις [l] δὲ ἕτερον. Καίτοι Ἀναξαγόρας [m] γε τὴν οἰκείαν φωνὴν ἠγνόησεν· λέγει γοῦν ὡς τὸ γίγνεσθαι [n] καὶ ἀπόλλυσθαι [o] ταὐτὸν καθέστηκε τῷ ἀλλοιοῦσθαι. Πολλὰ δὲ λέγει τὰ στοιχεῖα, [3] καθάπερ καὶ ἕτεροι. Ἐμπεδοκλῆς [p] μὲν γὰρ τὰ μὲν σωματικὰ [q] τέτταρα, τὰ δὲ πάντα μετὰ τῶν κινούντων ἓξ τὸν ἀριθμόν, Ἀναξαγόρας δὲ ἄπειρα καὶ Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος. Ὁ μὲν γὰρ τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα τίθησιν, [r] οἷον [4] ὀστοῦν [s] καὶ σάρκα [t] καὶ [v] μυελόν, [w] καὶ τῶν ἄλλων ὧν [x] ἑκάστου [y] συνώνυμον τὸ μέρος ἐστίν· Δημόκριτος δὲ καὶ Λεύκιπ-

Codices E.F.H.L. [a] δὲ om. E. [b] αὐτῶν διοριστέον ἔτι F. [c] εἶναι φύσιν F.H. [d] ὥσπερ καὶ ὥρισται E. [e] μὲν οὖν τὴν E. [f] εἶναι λέγουσι F.H. [g] γεννῶσι] γεγονέναι H. [h] μὲν] μὲν δὴ F, om. H. [i] ἀλλοίωσιν τὴν γένεσιν H. [k] γιγνόμενον καὶ ἀλλ. F. [l] δὲ om. F.H.L. [m] γε om. F.H. [n] καὶ τὸ ἀπ. F. [o] ταὐτὸ F.L. [p] μὲν om. H.L. [q] τέσσαρα H. [r] οἷον om. H. [s] καὶ om. E.F. [t] καὶ om. E. [v] μυελὸν καὶ ξύλον καὶ H. [w] καὶ τῶν] τῶν δὲ E. [x] ἑκάστῳ E. [y] συνωνύμως τὸ μέρος κατηγορεῖται L, τὸ μέρος συνώνυμόν ἐστι H.

πος ἐκ σωμάτων ἀδιαιρέτων [z] τἆλλα συγκεῖσθαί φασι, ταῦτα δ' ἄπειρα καὶ τὸ πλῆθος [a] εἶναι καὶ τὰς μορφάς, αὐτὰ δὲ πρὸς αὐτὰ [b] διαφέρειν τούτοις ἐξ ὧν εἰσὶ καὶ θέσει καὶ τάξει τού-
5 των. Ἐναντίως [c] δὲ φαίνονται λέγοντες οἱ [d] περὶ Ἀναξαγόραν τοῖς περὶ Ἐμπεδοκλέα· ὁ μὲν γάρ φησι πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν στοιχεῖα [e] τέσσαρα καὶ ἁπλᾶ εἶναι μᾶλλον ἢ σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν [f] ὁμοιομερῶν, οἱ δὲ ταῦτα μὲν ἁπλᾶ καὶ στοιχεῖα, [g] γῆν δὲ καὶ πῦρ [h] καὶ ὕδωρ καὶ
6 ἀέρα σύνθετα· πανσπερμίαν γὰρ εἶναι τούτων. Τοῖς μὲν οὖν ἐξ ἑνὸς πάντα κατασκευάζουσιν ἀναγκαῖον λέγειν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἀλλοίωσιν· ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν· τὸ [i] δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· τοῖς δὲ τὰ γένη πλείω ποιοῦσι διαφέρειν τὴν ἀλλοίωσιν τῆς γενέσεως· συνιόντων γὰρ καὶ διαλυομένων ἡ γένεσις συμβαίνει
7 καὶ ἡ φθορά. Διὸ [k] λέγει τοῦτον τὸν τρόπον καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ὅτι

> φύσις οὐδενός ἐστιν,
> ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων.

ὅτι μὲν οὖν οἰκεῖος ὁ λόγος αὐτῶν τῇ ὑποθέσει οὕτω φάναι, δῆλον, καὶ [l] ὅτι λέγουσι τὸν τρόπον τοῦτον· ἀναγκαῖον δὲ καὶ τούτοις τὴν ἀλλοίωσιν εἶναι μέν [m] τι φάναι παρὰ τὴν γένεσιν, ἀδύνατον μέντοι κατὰ τὰ [n] ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα.
8 Τοῦτο δ' ὅτι λέγομεν ὀρθῶς, ῥᾴδιον συνιδεῖν. Ὥσπερ γὰρ ὁρῶμεν ἠρεμούσης τῆς οὐσίας ἐν αὐτῇ μεταβολὴν κατὰ μέγεθος, τὴν καλουμένην αὔξησιν καὶ φθίσιν, οὕτω καὶ ἀλλοίωσιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐξ ὧν λέγουσιν οἱ πλείους ἀρχὰς [o] ποιοῦντες
9 μιᾶς ἀδύνατον ἀλλοιοῦσθαι. Τὰ γὰρ πάθη, καθ' ἅ φαμεν τοῦτο συμβαίνειν, διαφοραὶ τῶν στοιχείων εἰσίν, λέγω δ' οἷον θέρμον ψυχρόν, [p] λευκὸν μέλαν, ξηρὸν ὑγρόν, [q] μαλακὸν

[z] τἆλλα] ταῦτα F. [a] καὶ τὰς μορφὰς εἶναι F. [b] διαφέρει F. [c] δὲ] γὰρ E. [d] περὶ τὸν ἀν. F. [e] εἶναι τέσσαρα καὶ ἁπλᾶ μᾶλλον εἶναι ἢ F. [f] ὁμοιομερῶν] μερῶν F. [g] γῆν—ὕδωρ] πῦρ δὲ καὶ ὕδωρ pr. E. [h] καὶ post πῦρ om. F. [i] δὲ ante τοιοῦτον om. E. [k] λέγει καὶ τ. L. [l] ὅτι καὶ E. [m] τοι F. [n] ὑπ' ἐκείνων corr. E. [o] ποιοῦνται L. [p] λευκὸν] καὶ H. [q] σκληρὸν μαλακὸν L.

σκληρὸν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὥσπερ [r] καὶ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς

> ἠέλιον μὲν λευκὸν [s] ὁρᾶν καὶ θερμὸν ἁπάντῃ,
> ὄμβρον δ' ἐν πᾶσιν [t] δνοφόεντά τε ῥιγαλέον τε.

ὁμοίως δὲ διορίζει καὶ [v] ἐπὶ τῶν λοιπῶν. 10 Ὥστ' εἰ μὴ δυνατὸν ἐκ πυρὸς [w] γενέσθαι ὕδωρ μηδ' ἐξ ὕδατος γῆν, οὐδ' ἐκ λευκοῦ μέλαν ἔσται οὐδὲν οὐδ' ἐκ μαλακοῦ σκληρόν· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Τοῦτο δ' ἦν [x] ἀλλοίωσις. [y] Ἡι καὶ φανερὸν ὅτι [z] μίαν ἀεὶ τοῖς ἐναντίοις ὑποθετέον ὕλην, ἄν τε μεταβάλλῃ κατὰ τόπον, [a] ἄν τε κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν, ἄν τε κατ' ἀλλοίωσιν. 11 Ἔτι δ' ὁμοίως ἀναγκαῖον εἶναι τοῦτο καὶ ἀλλοίωσιν· εἴτε γὰρ ἀλλοίωσίς ἐστι, καὶ τὸ ὑποκείμενον ἓν στοιχεῖον καὶ μία [b] ἡ πάντων ὕλη τῶν ἐχόντων εἰς ἄλληλα μεταβολήν, κἂν εἰ τὸ ὑποκείμενον ἕν, ἔστιν ἀλλοίωσις. 12 Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν ἔοικεν ἐναντία λέγειν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ πρὸς [c] αὑτὸν [d] αὐτός. Ἅμα μὲν γὰρ οὔ φησιν ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίνεσθαι τῶν στοιχείων οὐδέν, ἀλλὰ τἆλλα πάντα ἐκ τούτων, ἅμα δ' ὅταν εἰς ἓν συναγάγῃ τὴν ἅπασαν φύσιν πλὴν τοῦ νείκους, ἐκ τοῦ ἑνὸς γίγνεσθαι πάλιν ἕκαστον. 13 Ὥστ' ἐξ ἑνός τινος δῆλον ὅτι διαφοραῖς τισὶ χωριζομένων καὶ πάθεσιν ἐγένετο τὸ μὲν ὕδωρ τὸ δὲ πῦρ, καθάπερ λέγει τὸν μὲν ἥλιον λευκὸν καὶ θερμόν, τὴν δὲ γῆν βαρὺ καὶ σκληρόν. Ἀφαιρουμένων οὖν τούτων τῶν διαφορῶν (εἰσὶ γὰρ ἀφαιρεταὶ γενόμεναί γε) δῆλον [e] ὡς [f] ἀνάγκη γίνεσθαι καὶ γῆν ἐξ ὕδατος καὶ ὕδωρ ἐκ γῆς, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, οὐ τότε μόνον ἀλλὰ καὶ νῦν, μεταβάλλοντά γε τοῖς πάθεσιν. 14 Ἔστι δ' ἐξ ὧν εἴρηκε δυνάμενα προσγίνεσθαι καὶ χωρίζεσθαι πάλιν, ἄλλως τε καὶ μαχομένων ἀλλήλοις ἔτι τοῦ νείκους καὶ τῆς φιλίας. Διόπερ καὶ τότε ἐξ ἑνὸς [g] ἐγεννήθησαν· οὐ γὰρ δὴ πῦρ [h] γε καὶ γῆ

[r] φησὶ καὶ F. [s] ὅρα E.L. [t] ζοφόεντά H.L. [v] ἐπὶ] περὶ F.H. [w] γίνεσθαι F.H. [x] ἀλλοίωσιν E. [y] ἡ E.H.L. [z] μίαν ὑποθετέον εἶναι τοῖς ἐναντίοις H, μίαν ἀεὶ εντιοις ὑποθετέον E. [a] ἄν τε κατ' αὐξ. καὶ φθ. om. E. [b] ἡ om. E. [c] ἑαυτὸν F. [d] αὐτὸς om. E. [e] ὡς om. E. [f] ἀναγκαῖον H. [g] ἐγενήθησαν F.H.L. [h] γε om F.

καὶ ὕδωρ [i] ἔτι ὄντα ἓν ἦν τὸ πᾶν. Ἄδηλον δὲ καὶ πότερον
ἀρχὴν [k] αὐτῶν θετέον [l] τὸ ἓν ἢ τὰ πολλά, λέγω δὲ πῦρ [m] καὶ
15 γῆν καὶ τὰ σύστοιχα τούτων. Ἧι μὲν γὰρ ὡς ὕλη ὑπόκει-
ται, ἐξ οὗ μεταβάλλοντα διὰ τὴν κίνησιν [n] γίνονται [o] γῆ καὶ
πῦρ, τὸ ἓν στοιχεῖον· ᾗ δὲ τοῦτο μὲν ἐκ συνθέσεως [p] γίγνεται
συνιόντων ἐκείνων, ἐκεῖνα δ' ἐκ διαλύσεως, [q] στοιχειωδέστερα
ἐκεῖνα καὶ πρότερα τὴν φύσιν.

2 Ὅλως τε δὴ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς ἁπλῆς λεκτέον,
πότερον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστι καὶ πῶς ἐστίν, καὶ περὶ [r] τῶν ἄλ-
λων ἁπλῶν κινήσεων, [s] οἷον περὶ αὐξήσεως καὶ ἀλλοιώσεως.
2 Πλάτων μὲν οὖν [t] μόνον περὶ γενέσεως [v] ἐσκέψατο καὶ φθο-
ρᾶς, [w] ὅπως ὑπάρχει τοῖς πράγμασι, καὶ περὶ γενέσεως οὐ
πάσης ἀλλὰ τῆς [x] τῶν στοιχείων· πῶς δὲ σάρκες ἢ ὀστᾶ ἢ
τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων, [y] οὐδέν· ἔτι [z] οὔτε περὶ ἀλλοιώ-
σεως [a] οὔτε περὶ αὐξήσεως, τίνα τρόπον [b] ὑπάρχουσι τοῖς
πράγμασιν. Ὅλως δὲ παρὰ τὰ ἐπιπολῆς περὶ οὐδενὸς οὐ-
3 δεὶς ἐπέστησεν ἔξω Δημοκρίτου. Οὗτος [c] δ' ἔοικε μὲν περὶ
ἁπάντων φροντίσαι, ἤδη δὲ ἐν τῷ πῶς [d] διαφέρει. Οὔτε γὰρ
περὶ αὐξήσεως οὐδεὶς [e] οὐδὲν [f] διώρισεν, ὥσπερ λέγομεν, ὅ τι
[g] μὴ κἂν ὁ τυχὼν εἴπειεν, ὅτι προσιόντος αὐξάνονται τῷ
ὁμοίῳ (πῶς δὲ τοῦτο, οὐκέτι), οὐδὲ περὶ μίξεως, οὐδὲ περὶ
τῶν ἄλλων ὡς εἰπεῖν οὐδενός, οἷον τοῦ ποιεῖν [h] καὶ τοῦ πά-
σχειν, τίνα τρόπον τὸ μὲν ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει τὰς φυσικὰς
4 ποιήσεις. Δημόκριτος δὲ καὶ Λεύκιππος ποιήσαντες τὰ σχή-
ματα τὴν ἀλλοίωσιν καὶ τὴν γένεσιν ἐκ τούτων ποιοῦσι, δια-
κρίσει μὲν καὶ συγκρίσει γένεσιν καὶ φθοράν, τάξει δὲ καὶ
5 θέσει ἀλλοίωσιν. Ἐπεὶ δ' ᾤοντο τἀληθὲς ἐν τῷ φαίνεσθαι,

[i] ἔτι om. E.F. [k] αὐτῷ E. [l] τὰ πολλὰ ἢ τὸ ἓν F. [m] καὶ om. F.
[n] γίνεται F. [o] πῦρ καὶ γῆ F.L, γῆ καὶ τὸ ὕδωρ E. [p] γίγνονται E.
[q] στοιχ. τὰ τέτταρα ἐκεῖνα F. [r] τὰς ἄλλας ἁπλᾶς κινήσεις E.F.L, et
omisso ἁπλᾶς H. [s] οἷον καὶ π. H. [t] μόνον om. F.H. [v] καὶ φθ.
ἐσκέψατο L. [w] πῶς H. [x] τῶν πάντων στ. F. [y] οὐδαμῶς H.
[z] οὐδὲ H, om. E, qui περὶ αὐξήσεως οὐδὲ ἀλλοιώσεως. [a] οὐδὲ H,
οὔτε δὲ F. [b] ὑπάρξουσι E. [c] δὲ δοκεῖ H. [d] διαφέρειν E. [e] οὐδὲν]
οὐδὲ H. [f] διώρικεν E. [g] κἂν ὁ μὴ E. [h] καὶ] ἢ τοῦ F.H.L.

ἐναντία δὲ καὶ ἄπειρα τὰ φαινόμενα, τὰ σχήματα ἄπειρα ἐποίησαν, ὥστε ταῖς μεταβολαῖς τοῦ συγκειμένου τὸ αὐτὸ ἐναντίον [i] δοκεῖν ἄλλῳ [k] καὶ ἄλλῳ, καὶ μετακινεῖσθαι μικροῦ [l] ἐμμιγνυμένου, καὶ ὅλως ἕτερον φαίνεσθαι ἑνὸς μετακινηθέντος· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ [m] τραγῳδία καὶ κωμῳδία [n] γίνεται γραμμάτων. [o] Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ [p] σχεδὸν πᾶσιν ἕτερον εἶναι 6 γένεσις καὶ ἀλλοίωσις, [q] καὶ γίνεσθαι μὲν καὶ φθείρεσθαι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα, ἀλλοιοῦσθαι δὲ μεταβαλλόντων τῶν παθημάτων, περὶ τούτων ἐπιστήσασι θεωρητέον. Ἀπορίας γὰρ ἔχει ταῦτα καὶ πολλὰς καὶ εὐλόγους. Εἰ μὲν γάρ ἐστι σύγκρισις ἡ γένεσις, πολλὰ ἀδύνατα συμβαίνει· εἰσὶ δ' αὖ [r] λόγοι ἕτεροι ἀναγκαστικοὶ [s] καὶ οὐκ εὔποροι διαλύειν ὡς οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν. Εἴτε μή ἐστι σύγκρι- 7 σις ἡ γένεσις, ἢ ὅλως οὐκ ἔστι γένεσις [t] ἢ ἀλλοίωσις, ἢ [v] εἰ καὶ τοῦτο διαλῦσαι χαλεπὸν [w] ὂν πειρατέον. Ἀρχὴ δὲ τούτων [x] πάντων, πότερον [y] οὕτω γίνεται καὶ ἀλλοιοῦται καὶ αὐξάνεται τὰ ὄντα καὶ τἀναντία τούτοις πάσχει, τῶν πρώτων ὑπαρχόντων μεγεθῶν ἀδιαιρέτων, ἢ οὐθέν ἐστι μέγεθος ἀδιαίρετον· διαφέρει γὰρ τοῦτο πλεῖστον. Καὶ πάλιν εἰ μεγέθη, 8 πότερον, ὡς Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος, σώματα [z] ταῦτ' ἐστίν, ἢ ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ, ἐπίπεδα. Τοῦτο μὲν οὖν [a] αὐτό, καθάπερ [b] καὶ ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν, [c] ἄλογον μέχρι ἐπιπέδων διαλῦσαι. Διὸ μᾶλλον εὔλογον σώματα εἶναι ἀδιαίρετα. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πολλὴν ἔχει ἀλογίαν. [d] Ὅμως 9 δὲ [e] τούτοις ἀλλοίωσιν καὶ γένεσιν ἐνδέχεται ποιεῖν, [f] καθάπερ εἴρηται, τροπῇ καὶ [g] διαθιγῇ μετακινοῦντα τὸ αὐτὸ καὶ ταῖς τῶν σχημάτων διαφοραῖς, ὅπερ ποιεῖ Δημόκριτος. Διὸ καὶ [h] χροιὰν οὔ [i] φησιν εἶναι· τροπῇ γὰρ χρωματίζεσθαι.

[i] δοκεῖ E. [k] καὶ ἄλλῳ om. L. [l] ἐγγινομένου F. [m] κωμῳδία καὶ τραγῳδία F. [n] γίνεται om. L. [o] ἐπεὶ δὲ] ἔτι E. [p] πᾶσι σχεδὸν F.L. [q] καὶ γίνεσθαι μὲν] γίνεσθαι μὲν γὰρ F.H. [r] ἕτεροι λόγοι H. [s] καὶ οὐκ εὔπ. διαλ. post ἔχειν H. [t] ἢ ἀλλ.] καὶ ἀλλ. E. [v] εἰ om. E.H. [w] ὂν] ὃ H, om. E. [x] ἁπάντων F.L. [y] οὕτω] ἆρα H. [z] ταῦτ' ἐστὶν om. H. [a] αὐτὸ om. L. [b] καὶ om. F. [c] ἄτοπον F. [d] ὁμοίως E. [e] τούτων F. [f] καθάπερ εἴρηται om. E.L. [g] διαθηγῇ E.F.L. [h] χροιὴν F.H. [i] φασιν F.

Τοῖς δ' εἰς ἐπίπεδα διαιροῦσιν οὐκέτι· οὐδὲν γὰρ γίνεται πλὴν στερεὰ [k] συντιθεμένων· πάθος γὰρ οὐδ' [l] ἐγχειροῦσι γεννᾶν
10 οὐδὲν ἐξ αὐτῶν. Αἴτιον δὲ τοῦ ἐπ' ἔλαττον δύνασθαι τὰ ὁμολογούμενα συνορᾶν ἡ ἀπειρία. Διὸ ὅσοι [m] ἐνῳκήκασι μᾶλλον ἐν τοῖς φυσικοῖς, μᾶλλον δύνανται [n] ὑποτίθεσθαι τοιαύτας ἀρχὰς [o] αἳ [p] ἐπὶ πολὺ δύνανται συνείρειν· οἱ δ' ἐκ τῶν [q] πολλῶν λόγων ἀθεώρητοι τῶν ὑπαρχόντων ὄντες, πρὸς
11 ὀλίγα βλέψαντες, [r] ἀποφαίνονται ῥᾷον. Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τούτων [s] ὅσον διαφέρουσιν οἱ φυσικῶς καὶ λογικῶς σκοποῦντες· περὶ γὰρ τοῦ ἄτομα [t] εἶναι μεγέθη οἱ μέν φασιν [v] ὅτι [w] τὸ αὐτοτρίγωνον πολλὰ ἔσται, Δημόκριτος δ' ἂν φανείη [x] οἰκείοις καὶ φυσικοῖς λόγοις πεπεῖσθαι. Δῆλον δ' ἔσται ὃ λέγομεν προϊοῦσιν. Ἔχει [y] γὰρ ἀπορίαν, εἴ τις [z] θείη σῶμά τι εἶναι καὶ μέγεθος πάντῃ διαιρετόν, [a] καὶ τοῦτο
12 δυνατόν. Τί γὰρ ἔσται [b] ὅπερ τὴν διαίρεσιν [c] διαφεύγει; Εἰ γὰρ πάντῃ διαιρετόν, καὶ τοῦτο δυνατόν, [d] κἂν ἅμα εἴη τοῦτο [e] πάντῃ διῃρημένον, καὶ εἰ μὴ [f] ἅμα διῄρηται· κἂν εἰ τοῦτο [g] γένοιτο, οὐδὲν ἂν εἴη ἀδύνατον. Οὐκοῦν καὶ κατὰ [h] τὸ μέσον ὡσαύτως. Καὶ ὅλως δὲ εἰ πάντῃ πέφυκε διαιρετόν, [i] κἂν [k] διαιρεθῇ, οὐδὲν ἔσται ἀδύνατον γεγονός, ἐπεὶ οὐδ' ἂν [l] εἰς [m] μυρία μυριάκις διῃρημένα ᾖ, οὐδὲν ἀδύνατον· καίτοι
13 ἴσως οὐδεὶς ἂν διέλοι. Ἐπεὶ τοίνυν πάντῃ τοιοῦτόν ἐστι τὸ σῶμα, διῃρήσθω. Τί οὖν ἔσται λοιπόν; μέγεθος; Οὐ γὰρ οἷόν τε· ἔσται γάρ τι οὐ διῃρημένον, ἦν δὲ πάντῃ διαιρετόν. Ἀλλὰ μὴν εἰ μηδὲν ἔσται σῶμα μηδὲ μέγεθος, διαίρεσις δ' ἔσται, ἢ ἐκ στιγμῶν ἔσται, καὶ ἀμεγέθη ἐξ ὧν σύγκειται, ἢ οὐδὲν παντάπασιν, ὥστε κἂν γίνοιτο ἐκ μηδενὸς κἂν εἴη συγ-

[k] συντιθεμένων] συντιθεμένων κατὰ πλάτος L. et margo F. [l] ἐγχωροῦσι F.L. [m] συνῳκήκασι L. [n] ὑποτ. τὰς τοιαύτας F. [o] αἷς F. et rc. E: pr. enim om. [p] ἐπὶ om. F. [q] ἄλλων H. [r] ἀπεκρίναντο L. [s] ὅσῳ F, ὅσων E. [t] εἶναι τὰ μ. E. [v] διότι F.H.L. [w] τὸ αὐτὸ τὸ τρίγωνον E. [x] οἰκείοις] ἐκλόγῳ H. [y] γὰρ] δὲ H. [z] θείη] φήσει E. [a] καὶ τοῦτο δυνατόν om. E. [b] ὅπερ] παρὰ E. [c] διαφεύγειν E. [d] κἂν] καὶ E. [e] πάντῃ om. E.H.L. [f] ἅμα τοῦτο διῄρ. F.L. [g] γένηται F.H. [h] τὸ om. E. [i] ἂν E.H. [k] διαιρεθείη F. [l] εἰς om. E.F. [m] μυρία om. E. et corr. F.

κείμενον καὶ τὸ πᾶν δὴ οὐδὲν ἀλλ' [n] ἢ φαινόμενον. Ὁμοίως 14 δὲ κἂν [o] ᾖ ἐκ στιγμῶν, οὐκ [p] ἔσται ποσόν. Ὁπότε γὰρ ἥπτοντο [q] καὶ ἓν ἦν μέγεθος καὶ ἅμα ἦσαν, οὐδὲν ἐποίουν μεῖζον τὸ πᾶν. Διαιρεθέντος γὰρ εἰς δύο καὶ [r] πλείω, οὐδὲν ἔλαττον οὐδὲ μεῖζον τὸ πᾶν τοῦ [s] πρότερον, ὥστε κἂν πᾶσαι συντεθῶσιν, οὐδὲν [t] ποιήσουσι μέγεθος. Ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τι 15 διαιρουμένου οἷον ἔκπρισμα γίνεται τοῦ σώματος, καὶ οὕτως ἐκ [v] τοῦ μεγέθους σῶμά τι ἀπέρχεται, ὁ αὐτὸς λόγος, [w] ἐκεῖνο πῶς διαιρετόν. Εἰ δὲ μὴ σῶμα ἀλλ' εἶδός τι χωριστὸν ἢ πάθος [x] ὃ ἀπῆλθεν, καὶ ἔστι τὸ μέγεθος στιγμαὶ ἢ ἁφαὶ τοδὶ παθοῦσαι, [y] ἄτοπον ἐκ μὴ μεγεθῶν μέγεθος εἶναι. Ἔτι 16 δὲ ποῦ ἔσονται καὶ ἀκίνητοι ἢ κινούμεναι αἱ στιγμαί; Ἁφή τε ἀεὶ μία δυοῖν [z] τινῶν, ὡς ὄντος τινὸς παρὰ τὴν ἁφὴν καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν στιγμήν. Εἰ δή τις [a] θήσεται ὁτιοῦν [b] ἢ [c] ὁπηλικονοῦν σῶμα εἶναι πάντῃ διαιρετόν, [d] πάντα ταῦτα συμβαίνει. Ἔτι [e] ἐὰν διελὼν [f] συνθῶ τὸ ξύλον ἤ τι ἄλλο, πάλιν ἴσον τε καὶ ἕν. Οὐκοῦν οὕτως ἔχει δηλονότι [g] κἂν 17 τέμω τὸ ξύλον καθ' ὁτιοῦν σημεῖον. Πάντῃ ἄρα διῄρηται δυνάμει. Τί οὖν ἔστι παρὰ τὴν διαίρεσιν; Εἰ γὰρ καὶ [h] ἔστι τι πάθος, ἀλλὰ πῶς εἰς ταῦτα διαλύεται καὶ γίνεται ἐκ τούτων; Ἢ πῶς χωρίζεται ταῦτα; Ὥστ' εἴπερ ἀδύνατον ἐξ [i] ἁφῶν ἢ στιγμῶν εἶναι τὰ μεγέθη, ἀνάγκη εἶναι σώματα ἀδιαίρετα καὶ μεγέθη. [k] Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα [l] θεμένοις 18 οὐχ ἧττον συμβαίνει [m] ἀδύνατον. Ἔσκεπται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις. Ἀλλὰ ταῦτα πειρατέον λύειν· διὸ πάλιν ἐξ ἀρχῆς [n] τὴν ἀπορίαν λεκτέον. Τὸ μὲν οὖν ἅπαν σῶμα αἰσθητὸν εἶναι διαιρετὸν καθ' ὁτιοῦν σημεῖον καὶ ἀδιαίρετον οὐδὲν ἄτοπον· τὸ μὲν γὰρ δυνάμει [o] διαιρετόν, τὸ δ' ἐντελεχείᾳ ὑπάρ-

[n] ἢ om. H. [o] ᾖ] εἰ H.L. [p] ἔστι L. [q] καὶ ἓν ἦν μέγεθος] ἐν μεγέθει H. [r] πλείους E. [s] προτέρου F. [t] ποιοῦσι F. [v] τοῦ post ἐκ om. F. [w] ἐκεῖνο γὰρ πῶς F. [x] ὃ om. E.L. [y] ἄτοπον μὲν τὸ μὴ ἐκ μεγεθῶν H. [z] τινοῖν F. [a] ὁτιοῦν θήσεται F.L. [b] ἢ om. E.L. [c] ὁπηλίκον E. [d] πάντα om. E.F.H. [e] ἂν E. [f] συνθῶ corr. E. [g] κἂν τέμω om. E. [h] ἔσται H. [i] ἁφῶν ἢ om. F. [k] οὐ μὴν ἀλλὰ] ἀλλὰ μὴν F.H.L. [l] θεμένοις οὐχ ἧττον om. E. [m] ἀδύνατα E.H. [n] λεκτέον τὴν ἀπορίαν H. [o] διαιρετὸν om. F.H.

19 ξει. Τὸ δ' [p] εἶναι ἅμα πάντῃ διαιρετὸν δυνάμει ἀδύνατον δόξειεν ἂν εἶναι. Εἰ γὰρ δυνατόν, κἂν γένοιτο, οὐχ ὥστε εἶναι ἅμα [q] ἄμφω ἐντελεχείᾳ ἀδιαίρετον καὶ διῃρημένον, ἀλλὰ [r] διῃρημένον καθ' ὁτιοῦν σημεῖον. Οὐδὲν ἄρα ἔσται λοιπόν, 20 καὶ εἰς ἀσώματον ἐφθαρμένον τὸ σῶμα. Καὶ [s] γένοιτο δ' ἂν πάλιν ἤτοι [t] ἐκ στιγμῶν ἢ ὅλως ἐξ οὐδενός. Καὶ τοῦτο πῶς δυνατόν; Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε [v] διαιρεῖται εἰς χωριστὰ καὶ ἀεὶ εἰς ἐλάττω μεγέθη καὶ εἰς ἀπέχοντα καὶ κεχωρισμένα, φανερόν. Οὔτε δὴ κατὰ μέρος διαιροῦντι εἴη ἂν ἄπειρος ἡ θρύψις, οὔτε ἅμα οἷόν τε διαιρεθῆναι κατὰ πᾶν σημεῖον ([w] οὐ γὰρ 21 δυνατόν) ἀλλὰ μέχρι του. Ἀνάγκη ἄρα ἄτομα ἐνυπάρχειν μεγέθη [x] ἀόρατα, ἄλλως τε καὶ εἴπερ ἔσται γένεσις καὶ φθορὰ ἡ μὲν διακρίσει ἡ δὲ συγκρίσει. Ὁ μὲν οὖν [y] ἀναγκάζειν δοκῶν λόγος εἶναι μεγέθη ἄτομα οὗτος ἐστίν· ὅτι δὲ λανθάνει παραλογιζόμενος, καὶ ᾗ λανθάνει, λέγωμεν. Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστι στιγμὴ στιγμῆς ἐχομένη, τὸ πάντῃ εἶναι διαιρετὸν ἔστι 22 [z] μὲν ὡς ὑπάρχει τοῖς μεγέθεσιν, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δοκεῖ δ' ὅταν τοῦτο τεθῇ, καὶ ὁπῃοῦν, [a] καὶ πάντῃ στιγμὴν εἶναι, ὥστ' ἀναγκαῖον [b] εἶναι διαιρεθῆναι τὸ μέγεθος εἰς μηδέν· πάντῃ γὰρ εἶναι στιγμήν· ὥστε ἢ ἐξ ἁφῶν ἢ ἐκ στιγμῶν εἶναι. Τὸ δ' ἔστιν ὡς ὑπάρχει πάντῃ, ὅτι μία ὁπῃοῦν ἐστί, καὶ πᾶσαι ὡς ἑκάστη, πλείους δὲ μιᾶς οὐκ εἰσίν· ἐφεξῆς γὰρ οὐκ εἰσίν, 23 ὥστ' οὐ πάντῃ. Εἰ γὰρ κατὰ [c] μέσον διαιρετόν, καὶ [d] κατ' ἐχομένην στιγμὴν ἔσται διαιρετόν· οὐ γάρ ἐστιν ἐχόμενον σημεῖον σημείου ἢ στιγμὴ στιγμῆς. [e] Τοῦτο δ' ἐστὶ διαίρεσις [f] ἢ σύνθεσις. Ὥστ' ἔστι καὶ [g] διάκρισις καὶ σύγκρισις, ἀλλ' οὔτ' εἰς ἄτομα καὶ ἐξ ἀτόμων (πολλὰ γὰρ τὰ [h] ἀδύ- 24 νατα) οὔτε οὕτως [i] ὥστε πάντῃ διαίρεσιν [k] γενέσθαι. Εἰ

[p] ἅμα εἶναι F.H. [q] ἐντελεχείᾳ ἄμφω E.L. [r] διῃρημένον δυνάμει καθ' pr. F. [s] γίγνοιτο F.L. [t] ἐκ τῶν στ. E. [v] διαιρεῖται ἀεὶ εἰς H. [w] οὐ γὰρ] οὐκ ἄρα E. [x] ἀόρατα—ἡ δὲ συγ. rc. supra lituram E. [y] ἀναγκάζειν λόγος δοκῶν H, ἀναγκάζων λόγος F. [z] μὲν om. E. [a] καὶ πάντῃ—ὁπῃοῦν om. L. [b] εἶναι ante διαιρ. om. F. [c] μέσων H. [d] κατ' ἐχομένην corr. E. [e] τοῦτο] τὸ E. [f] ἢ] καὶ H. [g] συγκρίσις καὶ διάκρισις F.H. [h] ἄτοπα H. [i] ὥστε corr. E. [k] γίγνεσθαι L, γείνεσθαι E.

γὰρ ἦν ἐχομένη στιγμὴ στιγμῆς, τοῦτ' [l] ἂν ἦν· ἀλλ' εἰς μικρὰ καὶ ἐλάττω ἐστί, καὶ σύγκρισις ἐξ ἐλαττόνων. Ἀλλ' οὐχ ἡ ἁπλῆ καὶ τελεία γένεσις συγκρίσει καὶ διακρίσει ὥρισται, ὥς τινές φασιν, τὴν δ' ἐν τῷ συνεχεῖ μεταβολὴν ἀλλοίωσιν. Ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἐν ᾧ σφάλλεται πάντα. Ἔστι 25 γὰρ γένεσις ἁπλῆ καὶ φθορὰ οὐ συγκρίσει καὶ διακρίσει, ἀλλ' ὅταν [m] μεταβάλλῃ ἐκ τοῦδε εἰς [n] τόδε ὅλον. Οἱ δὲ οἴονται ἀλλοίωσιν [o] πᾶσαν εἶναι τὴν τοιαύτην μεταβολήν· τὸ δὲ διαφέρει. Ἐν γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ [p] τὸ μέν [q] ἐστι κατὰ τὸν λόγον, τὸ δὲ κατὰ τὴν ὕλην. Ὅταν [r] μὲν οὖν ἐν 26 [s] τούτοις ᾖ ἡ μεταβολή, γένεσις [t] ἔσται ἢ φθορά, ὅταν δ' ἐν τοῖς πάθεσι καὶ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλοίωσις. Διακρινόμενα δὲ καὶ συγκρινόμενα εὔφθαρτα γίνεται. Ἐὰν [v] μὲν [w] γὰρ εἰς ἐλάττω [x] ὑδάτια διαιρεθῇ, θᾶττον ἀὴρ γίνεται, [y] ἐὰν δὲ συγκριθῇ, βραδύτερον. Μᾶλλον δ' ἔσται δῆλον ἐν τοῖς ὕστερον. Νῦν δὲ τοσοῦτον διωρίσθω, ὅτι ἀδύνατον [z] εἶναι τὴν γένεσιν σύγκρισιν, οἵαν [a] δή τινές φασιν.

Διωρισμένων δὲ τούτων, πρῶτον θεωρητέον πότερόν ἐστι 3 [b] τι γινόμενον ἁπλῶς καὶ φθειρόμενον, ἢ κυρίως μὲν οὐδέν, ἀεὶ δ' ἔκ τινος καὶ τί, λέγω δ' [c] οἷον ἐκ κάμνοντος [d] ὑγιαῖνον [e] καὶ κάμνον ἐξ ὑγιαίνοντος, ἢ μικρὸν ἐκ μεγάλου καὶ μέγα ἐκ μικροῦ, καὶ τἄλλα πάντα τοῦτον τὸν τρόπον. Εἰ γὰρ ἁπλῶς ἔσται γένεσις, ἁπλῶς [f] ἂν γίνοιτο ἐκ μὴ ὄντος, ὥστ' ἀληθὲς ἂν εἴη λέγειν ὅτι ὑπάρχει [g] τισὶ τὸ μὴ ὄν. Τὶς 2 μὲν γὰρ γένεσις ἐκ μὴ ὄντος τινός, οἷον [h] ἐκ μὴ λευκοῦ ἢ μὴ καλοῦ, ἡ δὲ ἁπλῆ ἐξ ἁπλῶς μὴ ὄντος. Τὸ δ' ἁπλῶς ἤτοι τὸ πρῶτον [i] σημαίνει καθ' ἑκάστην κατηγορίαν τοῦ ὄντος, ἢ τὸ καθόλου καὶ [k] τὸ πάντα περιέχον. Εἰ μὲν οὖν τὸ πρῶ-

[l] ἂν om. E. [m] μεταβάλῃ ἐκ τοιοῦδε E.L. [n] τόδε] τὸν τοιόνδε E. [o] εἶναι πᾶσαν F.H. [p] τὰ H. [q] ἐστι] ἐστι τόδε E. [r] μὲν om. L. [s] τοις E. [t] ἔσται] ἐστιν E. [v] μὲν om. E. [w] γὰρ om. F. [x] ὕδατα L. et nescio an E. [y] ἐὰν δὲ] καὶ ἐὰν E. [z] τὴν γένεσιν εἶναι E. [a] δή om. H. [b] τι] τὸ L. [c] οἷον om. E. [d] ὑγιαίνοντος E. [e] καὶ κ.] ἢ κ. F.H. [f] ἄν τι γ. E.L. [g] τισὶ om. H. [h] ἢ ἐκ μὴ F. [i] συμβαίνει L. [k] τὸ post καὶ om. F.

3 τον, οὐσίας ἔσται γένεσις ἐκ μὴ οὐσίας. Ὧι δὲ μὴ ὑπάρχει οὐσία [l] μηδὲ τόδε, δῆλον ὡς οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεμία κατηγοριῶν, οἷον οὔτε ποιὸν οὔτε ποσὸν οὔτε τὸ [m] ποῦ· χωριστὰ γὰρ ἂν εἴη τὰ πάθη τῶν οὐσιῶν. Εἰ δέ, τὸ μὴ ὂν ὅλως ἀπόφασις ἔσται καθόλου πάντων, ὥστε ἐκ μηδενὸς ἀνάγκη γί-
4 νεσθαι τὸ γινόμενον. Περὶ μὲν [n] οὖν τούτων ἐν ἄλλοις τε διηπόρηται καὶ διώρισται τοῖς λόγοις ἐπὶ πλεῖον· συντόμως δὲ καὶ νῦν λεκτέον, ὅτι τρόπον μέν τινα ἐκ μὴ ὄντος ἁπλῶς γίνεται, τρόπον δὲ ἄλλον ἐξ ὄντος ἀεί· τὸ γὰρ δυνάμει ὂν ἐντελεχείᾳ δὲ μὴ ὂν ἀνάγκη προϋπάρχειν λεγόμενον ἀμ-
5 φοτέρως. Ὃ δὲ καὶ τούτων [o] διωρισμένων ἔχει θαυμαστὴν ἀπορίαν, πάλιν ἐπαναποδιστέον, πῶς ἔστιν ἁπλῆ γένεσις, εἴτ' ἐκ δυνάμει ὄντος [p] οὖσα εἴτε καί πως ἄλλως. Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις ἆρ' ἔστιν οὐσίας γένεσις καὶ τοῦ τοῦδε, ἀλλὰ μὴ [q] τοῦ τοιοῦδε [r] καὶ τοσοῦδε καὶ ποῦ. Τὸν αὐτὸν [s] δὲ τρόπον καὶ
6 περὶ φθορᾶς. [t] Εἰ γάρ τι γίνεται, δῆλον ὡς ἔσται δυνάμει τις οὐσία, ἐντελεχείᾳ δ' οὔ, [v] ἐξ ἧς ἡ γένεσις ἔσται καὶ εἰς ἣν ἀνάγκη μεταβάλλειν [w] τὸ φθειρόμενον. Πότερον οὖν ὑπάρξει τι [x] τούτῳ τῶν ἄλλων ἐντελεχείᾳ; [y] Λέγω δ' [z] οἷον ἆρ' ἔσται ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ ποῦ [a] τὸ δυνάμει [b] μόνον τόδε [c] καὶ ὄν, ἁπλῶς
7 [d] δὲ μὴ τόδε μηδ' ὄν; Εἰ γὰρ μηδὲν ἀλλὰ πάντα δυνάμει, χωριστόν τε συμβαίνει τὸ [e] μὴ οὕτως ὄν, καὶ [f] ἔτι ὃ μάλιστα φοβούμενοι διετέλεσαν οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς [g] γίνεσθαι προϋπάρχοντος· εἰ δὲ τὸ μὲν εἶναι τόδε τι ἢ οὐσίαν οὐχ [h] ὑπάρξει, τῶν δ' ἄλλων τι τῶν εἰρημένων, ἔσται,
8 καθάπερ εἴπομεν, χωριστὰ τὰ πάθη τῶν οὐσιῶν. Περί τε τούτων οὖν ὅσον ἐνδέχεται [i] πραγματευτέον, καὶ τίς αἰτία τοῦ γένεσιν ἀεὶ [k] εἶναι, καὶ τὴν ἁπλῆν καὶ τὴν κατὰ μέρος.

[l] μηδὲ τὸ τόδε H. [m] που (supra posito τόποι) F. [n] οὖν om. L. [o] λεγομένων (supra posito διωρισμένων) F. [p] οὐσία H.L. [q] τοῦ post μὴ om. L. [r] καὶ τοῦ τοσοῦδε καὶ τοῦ ποῦ F. [s] δὴ H.L. [t] εἰ om. E. [v] ἐξ—καὶ om. E. [w] τὸν E. [x] τοῦτο F. [y] λέγω om. E. [z] οἷον om. H. [a] τῷ H. [b] μόνον] ὂν F.L. [c] καὶ om. L. [d] τε E. [e] οὕτω μὴ F.H. [f] ἔτι om. E. [g] γίνεσθαι om. E. [h] ὑπάρχει F.L. [i] πραγματέον L. [k] καὶ τὴν ἁπλῆν εἶναι E.

Οὔσης δ' αἰτίας μιᾶς μὲν ὅθεν τὴν ἀρχὴν [l]εἶναί φαμεν τῆς κινήσεως, μιᾶς δὲ τῆς ὕλης, τὴν τοιαύτην αἰτίαν λεκτέον. Περὶ μὲν γὰρ ἐκείνης εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις, [m]ὅτι ἐστὶ τὸ μὲν ἀκίνητον τὸν [n]ἅπαντα χρόνον, τὸ δὲ κινούμενον ἀεί. Τούτων [o]δὲ περὶ [p]μὲν τῆς ἀκινήτου ἀρχῆς 9 τῆς ἑτέρας καὶ προτέρας διελεῖν ἐστὶ φιλοσοφίας ἔργον· περὶ δὲ τοῦ διὰ τὸ συνεχῶς κινεῖσθαι τἆλλα κινοῦντος ὕστερον ἀποδοτέον, τί [q]τοιοῦτον τῶν καθ' ἕκαστα λεγομένων αἴτιόν ἐστιν. Νῦν δὲ τὴν ὡς ἐν ὕλης εἴδει τιθεμένην αἰτίαν εἴπωμεν, 10 δι' ἣν ἀεὶ φθορὰ καὶ γένεσις οὐχ ὑπολείπει τὴν φύσιν· ἅμα γὰρ ἂν ἴσως [r]τοῦτο γένοιτο δῆλον, καὶ περὶ τοῦ νῦν ἀπορηθέντος, πῶς ποτὲ [s]δεῖ λέγειν καὶ περὶ τῆς ἁπλῆς φθορᾶς καὶ γενέσεως. Ἔχει δ' ἀπορίαν ἱκανὴν καὶ τί τὸ αἴτιον τοῦ 11 συνείρειν τὴν γένεσιν, εἴπερ τὸ φθειρόμενον εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπέρχεται, τὸ δὲ μὴ ὂν [t]μηδέν ἐστιν· οὔτε γὰρ τὶ οὔτε ποιὸν οὔτε ποσὸν οὔτε ποῦ τὸ μὴ ὄν. Εἴπερ οὖν ἀεί τι τῶν ὄντων ἀπέρχεται, διὰ τί ποτ' οὐκ ἀνήλωται [v]πάλαι καὶ φροῦδον τὸ πᾶν, εἴ γε πεπερασμένον [w]ἦν ἐξ οὗ [x]γίνεται τῶν [y]γινομένων ἕκαστον; Οὐ γὰρ δὴ διὰ τὸ ἄπειρον εἶναι ἐξ οὗ γίνεται, οὐχ ὑπολείπει· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον. Κατ' ἐνέργειαν μὲν γὰρ 12 οὐδέν ἐστιν ἄπειρον, δυνάμει δ' ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, ὥστ' ἔδει ταύτην εἶναι μόνην τὴν μὴ ὑπολείπουσαν τῷ γίνεσθαί τι ἀεὶ ἔλαττον· νῦν δὲ τοῦτο οὐχ ὁρῶμεν. Ἆρ' οὖν διὰ τὸ τὴν τοῦδε φθορὰν ἄλλου εἶναι γένεσιν καὶ τὴν τοῦδε γένεσιν ἄλλου εἶναι φθορὰν ἄπαυστον ἀναγκαῖον εἶναι τὴν μεταβολήν; Περὶ μὲν 13 οὖν τοῦ γένεσιν εἶναι καὶ φθορὰν [z]ὁμοίως περὶ ἕκαστον τῶν ὄντων, ταύτην [a]οἰητέον εἶναι πᾶσιν ἱκανὴν αἰτίαν. Διὰ τί δέ ποτε τὰ μὲν ἁπλῶς [b]γίνεσθαι λέγεται [c]καὶ φθείρεσθαι τὰ δ' οὐχ [d]ἁπλῶς, πάλιν σκεπτέον, εἴπερ τὸ αὐτό [e]ἐστι γένεσις

[l] τῆς κινήσεως εἶναί φαμεν F. [m] ὅτι δέ ἐστι E. [n] πάντα E. [o] δὲ om. E. [p] μὲν τῆς ἑτέρας ἀρχῆς καὶ πρ. pr. E, μὲν τῆς ἀκινήτου ἀρχῆς τῆς πρ. L. [q] τοιούτων L. [r] γένοιτο τοῦτο F. [s] δεῖ om. E. [t] οὐδὲν μή ἐστιν E, οὐδέν ἐστιν L. [v] πάλαι margo F. [w] ἦν] η E. [x] γίνεται τῶν om. E. [y] γινόμενον E. [z] ὁμοίως ἀεὶ περὶ F. [a] οἰητέον ἱκανὴν πᾶσιν αἰτίαν F. [b] λέγεται γίγνεσθαι F. [c] καὶ] τὰ δὲ καὶ E. [d] ἁπλῶν E. [e] ἐστὶ om. L.

μὲν τουδὶ [f] φθορὰ δὲ τουδί, καὶ φθορὰ μὲν τουδὶ γένεσις δὲ 14 τουδί· ζητεῖ γάρ τινα τοῦτο λόγον. Λέγομεν γὰρ ὅτι φθείρεται νῦν ἁπλῶς, καὶ οὐ μόνον τοδί· καὶ αὕτη μὲν γένεσις ἁπλῶς, αὕτη δὲ φθορά. Τοδὶ δὲ γίνεται μέν τι, γίνεται δ' ἁπλῶς οὔ· φαμὲν γὰρ τὸν μανθάνοντα γίνεσθαι μὲν ἐπιστήμονα, 15 γίνεσθαι δ' ἁπλῶς [g] οὔ. Καθάπερ οὖν [h] πολλάκις διορίζομεν λέγοντες ὅτι τὰ μὲν τόδε τι σημαίνει τὰ δ' οὔ, διὰ τοῦτο συμβαίνει τὸ ζητούμενον· διαφέρει γὰρ εἰς ἃ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον· οἷον ἴσως ἡ μὲν εἰς πῦρ ὁδὸς γένεσις μὲν ἁπλῆ, φθορὰ δὲ τινός [i] ἐστιν, οἷον γῆς, ἡ δὲ γῆς γένεσις τὶς γένεσις, [k] γένεσις δ' οὐχ ἁπλῶς, φθορὰ δ' ἁπλῶς, οἷον πυρός, ὥσπερ Παρμενίδης λέγει δύο τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν 16 εἶναι φάσκων, πῦρ καὶ γῆν. Τὸ δὴ ταῦτα ἢ τοιαῦθ' ἕτερα ὑποτίθεσθαι [l] διαφέρει οὐδέν· τὸν γὰρ τρόπον ζητοῦμεν, ἀλλ' οὐ τὸ ὑποκείμενον. Ἡ μὲν οὖν εἰς τὸ μὴ ὂν ἁπλῶς ὁδὸς φθορὰ ἁπλῆ, ἡ δ' εἰς τὸ ἁπλῶς ὂν γένεσις ἁπλῆ. Οἷς οὖν διώρισται εἴτε πυρὶ καὶ [m] γῇ εἴτε ἄλλοις τισί, τούτων ἔσται 17 τὸ μὲν ὂν τὸ δὲ μὴ ὄν. Ἕνα μὲν οὖν τρόπον [n] τούτῳ διοίσει τὸ ἁπλῶς [o] τι γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τοῦ μὴ ἁπλῶς, ἄλλον δὲ [p] τῇ ὕλῃ ὁποία τις ἂν ᾖ· ἧς μὲν γὰρ μᾶλλον αἱ διαφοραὶ τόδε τι σημαίνουσι, μᾶλλον οὐσία, [q] ἧς δὲ στέρησιν, μὴ ὄν, [r] οἷον τὸ μὲν θερμὸν κατηγορία τις [s] καὶ εἶδος, ἡ δὲ ψυχρότης στέρησις. Διαφέρουσι [t] δὲ γῆ καὶ πῦρ [v] καὶ ταύταις ταῖς 18 διαφοραῖς. Δοκεῖ δὲ μᾶλλον τοῖς πολλοῖς τῷ αἰσθητῷ καὶ μὴ αἰσθητῷ διαφέρειν· ὅταν μὲν γὰρ εἰς αἰσθητὴν [w] μεταβάλλῃ ὕλην, γίνεσθαί φασιν, ὅταν δ' εἰς ἀφανῆ, φθείρεσθαι· τὸ γὰρ ὂν καὶ [x] τὸ μὴ ὂν [y] τῷ αἰσθάνεσθαι καὶ [z] τῷ μὴ αἰσθάνεσθαι διορίζουσιν, ὥσπερ τὸ μὲν ἐπιστητὸν ὄν, τὸ δ' ἄ-

[f] φθορὰ δὲ—γένεσις δὲ τουδί om. L. [g] οὐ γὰρ καθ. E. [h] διορίζομεν πολλάκις F.H.L. [i] ἐστιν om. L. [k] γένεσις δ' οὐχ ἁπλῶς] δὲ E, om. L. [l] διαφέρει γὰρ οὐδέν E. [m] γῇ εἴτε] γῇ ἢ καὶ H. [n] διοίσει ἐν τούτῳ F. [o] τι om. F.H. [p] ἡ ὕλη F.H. [q] ἧς] τῆς H. [r] οἷον εἰ τὸ F.H. [s] καὶ τὸ εἶδος E. [t] δὲ γῆ] γὰρ γῆ F. [v] καὶ om. E.F. [w] μεταβάλῃ E.L. [x] τὸ post καὶ om. F. [y] τῷ om. F.L. [z] καὶ τῷ μὴ αἰσθάνεσθαι om. E, αἰσθάνεσθαι om. L.

γνωστον μὴ ὄν· ἡ γὰρ αἴσθησις ἐπιστήμης ἔχει δύναμιν. Καθάπερ οὖν αὐτοὶ τῷ αἰσθάνεσθαι ἢ τῷ δύνασθαι [a]καὶ ζῆν καὶ εἶναι νομίζουσιν, οὕτω καὶ τὰ πράγματα, τρόπον τινὰ διώκοντες τἀληθές, αὐτὸ δὲ λέγοντες οὐκ ἀληθές. Συμβαίνει [b]δὴ κατὰ δόξαν καὶ κατ' ἀλήθειαν [c]ἄλλως τὸ γίνεσθαί τε ἁπλῶς καὶ [d]τὸ φθείρεσθαι· [e]πνεῦμα γὰρ καὶ ἀὴρ κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν ἧττόν ἐστιν (διὸ καὶ [f]τὰ φθειρόμενα ἁπλῶς τῇ εἰς ταῦτα μεταβολῇ φθείρεσθαι λέγουσιν, γίνεσθαι δ' ὅταν εἰς ἁπτὸν καὶ εἰς γῆν [g]μεταβάλλῃ), [h]κατὰ δ' ἀλήθειαν [i]μᾶλλον τόδε τι καὶ εἶδος ταῦτα τῆς γῆς. Τοῦ μὲν οὖν εἶναι τὴν μὲν ἁπλῆν γένεσιν φθορὰν οὖσάν τινος, [k]τὴν δὲ φθορὰν τὴν ἁπλῆν γένεσιν οὖσάν τινος, εἴρηται τὸ αἴτιον· διὰ γὰρ τὸ τὴν ὕλην διαφέρειν ἢ τῷ οὐσίαν εἶναι [l]ἢ τῷ μή, ἢ τῷ [m]τὴν μὲν μᾶλλον τὴν δὲ μή, ἢ τῷ [n]τὴν μὲν μᾶλλον αἰσθητὴν εἶναι τὴν ὕλην ἐξ ἧς καὶ εἰς ἥν, τὴν δὲ ἧττον εἶναι. Τοῦ δὲ τὰ μὲν ἁπλῶς γίνεσθαι [o]λέγεσθαι, τὰ δέ τι μόνον, μὴ τῇ ἐξ ἀλλήλων γενέσει, καθ' ὃν εἴπομεν νῦν τρόπον· νῦν μὲν γὰρ τοσοῦτον διώρισται, τί δή ποτε πάσης γενέσεως [p]οὔσης φθορᾶς ἄλλου, καὶ πάσης φθορᾶς οὔσης ἑτέρου τινὸς γενέσεως, οὐχ ὁμοίως ἀποδίδομεν τὸ γίνεσθαι [q]καὶ τὸ φθείρεσθαι τοῖς [r]εἰς ἄλληλα μεταβάλλουσιν. Τὸ δ' ὕστερον εἰρημένον οὐ τοῦτο διαπορεῖ ἀλλὰ [s]τί ποτε τὸ μανθάνον μὲν οὐ λέγεται ἁπλῶς γίνεσθαι [t]ἀλλὰ γίνεσθαι ἐπιστῆμον, τὸ δὲ φυόμενον γίνεσθαι. Ταῦτα δὲ διώρισται ταῖς κατηγορίαις· τὰ μὲν γὰρ τόδε τι σημαίνει, τὰ δὲ τοιόνδε, [v]τὰ δὲ ποσόν· ὅσα οὖν μὴ οὐσίαν σημαίνει, οὐ λέγεται ἁπλῶς ἀλλὰ τὶ γίνεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁμοίως ἐν [w]πᾶσι γένεσις μὲν κατὰ τὰ ἐν τῇ [x]ἑτέρᾳ συστοιχίᾳ λέγεται, οἷον ἐν μὲν οὐσίᾳ ἐὰν πῦρ ἀλλ'

19 20 21 22 23 24

[a] καὶ ante ζῆν om. E. [b] δὴ] δὴ καὶ H. [c] ἄλλως καὶ τὸ H. [d] τὸ post καὶ om. E.L. [e] πνεύματα γὰρ καὴρ E. [f] τὰ om. F. [g] μεταβάλῃ L. [h] κατ' ἀλήθειαν δὲ F.H.L. [i] τόδε τι μᾶλλον F. [k] τὴν δὲ—τινος margo F. [l] ἢ τῷ μή—δὲ μή om. E. [m] τὴν μὲν—τὴν μὲν margo F. [n] τὴν μὲν om. E.L. [o] λέγεσθαι om. L. [p] οὔσης φθ.—γενέσεως om. L. [q] καὶ] τε καὶ L. [r] εἰς ἄλληλα om. E. [s] τί δή ποτε F. [t] ἀλλά τι γίγνεσθαι margo F. [v] τὰ δὲ π.] τὸ δὲ π. L. [w] ἅπασι F. [x] ἑτέρα τοῦ κρείττονος συστοιχία F.

[y]οὐκ ἐὰν γῆ, ἐν δὲ τῷ ποιῷ ἐὰν [z]ἐπιστῆμον ἀλλ' οὐχ ὅταν [a]ἀνεπιστῆμον. Περὶ μὲν οὖν τοῦ τὰ μὲν ἁπλῶς γίνεσθαι τὰ δὲ [b]μή, καὶ ὅλως [c]ἐν ταῖς οὐσίαις [d]αὐταῖς, εἴρηται, καὶ διότι [e]τοῦδε γένεσιν εἶναι συνεχῶς αἰτία ὡς ὕλη τὸ ὑποκείμενον, ὅτι [f]μεταβλητικὸν εἰς τἀναντία, καὶ ἔστιν ἡ θατέρου γένεσις ἀεὶ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν ἄλλου φθορὰ καὶ ἡ [g]ἄλλου φθορὰ ἄλλου
25 γένεσις. ʻΑλλὰ μὴν οὐδ' ἀπορῆσαι δεῖ διὰ τί γίνεται [h]ἀεὶ ἀπολλυμένων· ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ φθείρεσθαι ἁπλῶς [i]φασίν, ὅταν εἰς ἀναίσθητον ἔλθῃ καὶ τὸ μὴ ὄν, ὁμοίως [k]καὶ γίνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος φασίν, ὅταν ἐξ ἀναισθήτου. Εἴτ' οὖν ὄντος τινὸς τοῦ ὑποκειμένου εἴτε μή, γίνεται [l]ἐκ μὴ ὄντος. [m]Ὥστε ὁμοίως καὶ [n]γίνεται ἐκ μὴ ὄντος καὶ φθείρεται εἰς τὸ μὴ ὄν.
26 Εἰκότως οὖν οὐχ ὑπολείπει· ἡ γὰρ γένεσις φθορὰ τοῦ μὴ ὄντος, ἡ δὲ φθορὰ γένεσις τοῦ μὴ ὄντος. ʻΑλλὰ τοῦτο τὸ μὴ ὂν ἁπλῶς ἀπορήσειεν [o]ἄν τις πότερον [p]τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων [q]ἐστίν, οἷον γῆ καὶ τὸ βαρὺ μὴ ὄν, πῦρ δὲ καὶ τὸ κοῦφον [r]τὸ ὄν, ἢ οὔ, ἀλλ' ἔστι καὶ γῆ τὸ ὄν, τὸ δὲ μὴ ὂν ὕλη [s]ἡ τῆς γῆς,
27 καὶ πυρὸς ὡσαύτως. Καὶ ἆρά γε ἑτέρα ἑκατέρου ἡ ὕλη, ἢ οὐκ ἂν γίνοιτο ἐξ ἀλλήλων οὐδ' ἐξ ἐναντίων; Τούτοις γὰρ ὑπάρχει τἀναντία, πυρί, γῇ, ὕδατι, ἀέρι. Ἢ ἔστι [t]μὲν [v]ὡς [w]ἡ αὐτή, ἔστι δ' ὡς ἡ ἑτέρα· ὃ μὲν γάρ ποτε ὂν ὑπόκειται τὸ αὐτό, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό. Περὶ μὲν [x]οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

4 Περὶ δὲ γενέσεως καὶ ἀλλοιώσεως [y]λέγωμεν τί διαφέρουσιν· φαμὲν γὰρ ἑτέρας εἶναι ταύτας τὰς μεταβολὰς ἀλ-
2 λήλων. [z]ʻΕπειδὴ οὖν ἐστί τι τὸ ὑποκείμενον καὶ ἕτερον τὸ πάθος ὃ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου [a]λέγεσθαι πέφυκεν, καὶ ἔστι

[y] οὐχὶ E. [z] ἐπιστήμων E. [a] ἀνεπιστήμων E. [b] μή] πῇ F.H. [c] ἐν] καὶ ἐν H.L. [d] αὐταῖς om. E.L. [e] τοῦδε] τοῦ E. [f] μεταβλητικόν ἐστιν εἰς E. [g] ἄλλου post ἡ om. E. [h] ἀεί] ει E, τι ἀεὶ F. [i] φαμεν E. [k] καὶ τὸ γίν. F.H. [l] ἐκ μὴ ὄντος om. F.L, in margine ponit H. [m] ὥστε—ὄντος om. E. [n] γίνεται om L. [o] ἂν codicibus deest. [p] τὸ ἕτερον om. E. [q] ἐστίν om. E.L. [r] τὸ ante ὂν om. F.H. [s] ἡ om. F. [t] μὲν om. E. [v] ὡς om. F. [w] ἡ om. E.H.L. [x] οὖν om. E. [y] λέγομεν E.H. [z] ἐπεὶ H. [a] πέφυκε λέγεσθαι F.L.

μεταβολὴ ἑκατέρου τούτων, ἀλλοίωσις [b] μέν ἐστιν, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητοῦ ὄντος, [c] μεταβάλλῃ ἐν τοῖς [d] αὐτοῦ πάθεσιν, [e] ἢ ἐναντίοις [f] οὖσιν ἢ μεταξύ, οἷον τὸ σῶμα ὑγιαίνει καὶ πάλιν κάμνει ὑπομένον [g] γε [h] ταὐτό, καὶ ὁ χαλκὸς στρογγύλος, ὁτὲ δὲ [i] γωνιοειδὴς ὁ αὐτός γε ὤν. Ὅταν δ' ὅλον [k] μεταβάλλῃ μὴ ὑπομένοντος [l] αἰσθητοῦ τινὸς 3 [m] ὡς ὑποκειμένου τοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' οἷον ἐκ τῆς γονῆς αἷμα πάσης ἢ ἐξ ὕδατος ἀὴρ ἢ ἐξ ἀέρος παντὸς ὕδωρ, γένεσις ἤδη τὸ τοιοῦτον, τοῦ δὲ φθορά, μάλιστα δέ, ἂν [n] ἡ μεταβολὴ [o] γίνηται ἐξ ἀναισθήτου εἰς αἰσθητὸν ἢ ἁφῇ ἢ πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν, οἷον ὅταν ὕδωρ [p] γένηται ἢ φθαρῇ εἰς ἀέρα· ὁ γὰρ ἀὴρ ἐπιεικῶς ἀναίσθητον. Ἐν [q] δὲ τούτοις [r] ἄν τι 4 [s] ὑπομένῃ πάθος τὸ αὐτὸ ἐναντιώσεως ἐν τῷ γενομένῳ [t] καὶ [v] τῷ φθαρέντι, οἷον ὅταν ἐξ ἀέρος [w] ὕδωρ, εἰ ἄμφω διαφανῆ ἢ ψυχρά, οὐ δεῖ τούτου θάτερον πάθος εἶναι εἰς ὃ μεταβάλλει. Εἰ δὲ μή, ἔσται ἀλλοίωσις, οἷον [x] ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος ἐφθάρη, [y] ἄνθρωπος δ' ἄμουσος ἐγένετο, ὁ δ' ἄνθρωπος ὑπομένει τὸ αὐτό. Εἰ μὲν οὖν τούτου μὴ πάθος ἦν καθ' [z] αὑτὸν 5 ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ἀμουσία, τοῦ μὲν γένεσις [a] ἦν ἄν, τοῦ δὲ φθορά· διὸ ἀνθρώπου μὲν ταῦτα πάθη, ἀνθρώπου δὲ μουσικοῦ [b] καὶ ἀνθρώπου ἀμούσου γένεσις καὶ φθορά· νῦν δὲ πάθος τοῦτο τοῦ ὑπομένοντος. Διὸ ἀλλοίωσις τὰ τοιαῦτα. Ὅταν μὲν οὖν κατὰ [c] τὸ ποσὸν ᾖ ἡ μεταβολὴ τῆς ἐναντιώ- 6 σεως, [d] αὔξη καὶ φθίσις, ὅταν δὲ κατὰ τόπον, [e] φορά, ὅταν δὲ [f] κατὰ πάθος καὶ τὸ ποιόν, ἀλλοίωσις, ὅταν δὲ μηδὲν ὑπομένῃ οὗ θάτερον πάθος [g] ἢ συμβεβηκὸς ὅλως, γένεσις, τὸ δὲ φθορά. Ἔστι [h] δὲ ὕλη μάλιστα μὲν [i] καὶ κυρίως τὸ ὑπο- 7

[b] μὲν οὖν ἐστιν F.L. [c] μεταβάλῃ E. [d] ἑαυτοῦ E. [e] ἢ om. H. [f] οὖσιν om. F.L. [g] γε om. E. [h] αὐτό F. [i] γωνοειδὴς E. [k] μεταβάλῃ E. [l] τινος αἰσθητοῦ F. [m] ὡς] τοῦ E. [n] ἡ om. F. [o] γίνεται F.L. [p] γίνηται F. [q] δὴ L. [r] ἐάν F.H. [s] ὑπομείνῃ E. [t] καὶ] καὶ ἐν F. [v] τῷ om. E.L. [w] ὕδωρ καὶ εἰ E.H. [x] ὁ om. F. [y] ἄνθρ. δ' ἄμ.] ἄμουσος ὁ ἄνθρ. E. [z] αὐτὸ F.H.L. [a] ἂν ἦν F.H.L. [b] καὶ ἀνθρ.] ἢ ἀνθρ. E. [c] τὸ om. E.F. [d] αὔξησις F.H.L. [e] φορά, ὅταν δὲ κατὰ om. E. [f] κατὰ τὸ πάθος F.H. [g] ἢ] καὶ F. [h] δὲ ἡ ὕλη E.F.H. [i] καὶ om. E.F.H.

κείμενον γενέσεως καὶ φθορᾶς δεκτικόν, τρόπον δέ τινα καὶ τὸ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς, ὅτι πάντα δεκτικὰ τὰ ὑποκείμενα [k] ἐναντιώσεών τινων. Περὶ μὲν [l] οὖν γενέσεως [m] καὶ φθορᾶς, εἴτε ἔστιν εἴτε μή, [n] καὶ πῶς ἔστι, καὶ περὶ ἀλλοιώσεως διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

5 Περὶ δὲ αὐξήσεως λοιπὸν εἰπεῖν, [o] τί τε διαφέρει γενέσεως καὶ ἀλλοιώσεως, καὶ πῶς αὐξάνεται [p] τῶν αὐξανομένων 2 ἕκαστον καὶ φθίνει ὁτιοῦν τῶν φθινόντων. Σκεπτέον δὴ [q] πρῶτον πότερον [r] μόνως [s] ἐν τῷ περὶ ὅ ἐστιν αὐτῶν [t] ἡ πρὸς ἄλληλα διαφορά, οἷον ὅτι ἡ μὲν ἐκ τοῦδε εἰς τόδε μεταβολή, [v] οἷον ἐκ δυνάμει οὐσίας εἰς ἐντελεχείᾳ οὐσίαν, γένεσίς ἐστιν, ἡ δὲ [w] περὶ μέγεθος αὔξησις [x] καὶ φθίσις, ἡ δὲ περὶ πάθος ἀλλοίωσις· [y] ἀμφότερα δὲ [z] ἐκ δυνάμει ὄντων εἰς ἐντελέχειαν μεταβολὴ τῶν εἰρημένων ἐστίν, ἢ καὶ ὁ τρόπος διαφέρει τῆς μεταβολῆς· φαίνεται γὰρ τὸ μὲν ἀλλοιούμενον οὐκ ἐξ ἀνάγκης μεταβάλλον κατὰ τόπον, οὐδὲ τὸ γινόμενον, τὸ δ' αὐξανόμενον καὶ τὸ φθῖνον, ἄλλον δὲ τρόπον τοῦ φε- 3 ρομένου. Τὸ μὲν γὰρ φερόμενον ὅλον [a] ἀλλάττει τόπον, τὸ δ' αὐξανόμενον ὥσπερ τὸ ἐλαυνόμενον· [b] τούτου γὰρ μένοντος τὰ μόρια μεταβάλλει κατὰ τόπον, οὐχ ὥσπερ τὰ τῆς σφαίρας· τὰ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἴσῳ τόπῳ μεταβάλλει τοῦ ὅλου μένοντος, τὰ δὲ τοῦ [c] αὐξανομένου ἀεὶ ἐπὶ πλείω τόπον, ἐπ' 4 ἐλάττω δὲ [d] τὰ τοῦ φθίνοντος. Ὅτι μὲν οὖν ἡ μεταβολὴ διαφέρει οὐ μόνον περὶ ὃ ἀλλὰ καὶ ὡς τοῦ τε γινομένου καὶ 5 ἀλλοιουμένου καὶ αὐξανομένου, δῆλον. Περὶ [e] δὲ ὅ [f] ἐστιν ἡ μεταβολὴ [g] ἡ τῆς αὐξήσεως καὶ ἡ τῆς φθίσεως (περὶ μέγεθος δὲ δοκεῖ εἶναι τὸ αὐξάνεσθαι καὶ φθίνειν), ποτέρως ὑποληπτέον, πότερον ἐκ δυνάμει μὲν μεγέθους καὶ σώματος, ἐντελε-

[k] ἐναντ. τινων] τῶν ἐναντ. L. [l] οὖν om. F.L. [m] καὶ φθορᾶς om. F.H.L. [n] καὶ πῶς ἐστὶ καὶ π. ἀλλ. om. F. [o] τίνι L. [p] τῶν om. F. [q] πρῶτον om. L. [r] μόνως om. H. et pr. F. [s] ἐν τῷ om. E. [t] πρὸς ἄλληλα ἡ E. [v] οἷον ἡ ἐκ H. [w] περὶ τὸ μ. E. [x] καὶ φθίσις om. H, in margine ponunt E.F. [y] ἀμφοτέρων F. [z] ἐκ τῶν δ. F.H. [a] ἀλλάττει τὸν τ. F. [b] τούτου μὲν γὰρ pr. F. [c] αὐξομένου H. [d] τὰ om. E.H, in margine ponit F. [e] ὃ δὲ H. [f] ἡ μετ. ἐστιν E. [g] ἡ ante τῆς om. L.

χείᾳ δ' ἀσωμάτου καὶ ἀμεγέθους γίνεσθαι σῶμα καὶ μέγεθος, καὶ τούτου διχῶς ἐνδεχομένου λέγειν, ποτέρως ἡ αὔξησις γίγνεται; Πότερον ἐκ κεχωρισμένης αὐτῆς καθ' αὑτὴν τῆς 6 ὕλης, ἢ ἐνυπαρχούσης ἐν ἄλλῳ σώματι; ἢ ἀδύνατον ἀμφοτέρως; Χωριστὴ [h] μὲν γὰρ οὖσα ἢ οὐδένα καθέξει τόπον, ἢ οἷον στιγμή [i] τις ἢ κενὸν ἔσται [k] ἢ σῶμα οὐκ αἰσθητόν. Τούτων δὲ τὸ μὲν οὐκ ἐνδέχεται, τὸ δὲ [l] ἀναγκαῖον ἔν τινι εἶναι· ἀεὶ γάρ που ἔσται τὸ γιγνόμενον ἐξ αὐτοῦ, ὥστε κἀκεῖνο, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκός. Ἀλλὰ μὴν εἴ γ' ἔν τινι 7 ὑπάρξει, εἰ μὲν κεχωρισμένον οὕτως ὥστε μὴ [m] ἐκείνου [n] καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκός τι εἶναι, συμβήσεται πολλὰ καὶ ἀδύνατα. Λέγω δ' οἷον εἰ γίγνεται ἀὴρ ἐξ ὕδατος, οὐ τοῦ ὕδατος ἔσται μεταβάλλοντος, ἀλλὰ διὰ τὸ ὥσπερ ἐν ἀγγείῳ τῷ ὕδατι [o] ἐνεῖναι τὴν ὕλην αὐτοῦ. Ἀπείρους γὰρ οὐδὲν κωλύει ὕλας εἶναι, ὥστε καὶ γίγνεσθαι ἐντελεχείᾳ. Ἔτι δ' 8 [p] οὐδ' οὕτω φαίνεται γιγνόμενος ἀὴρ ἐξ ὕδατος, οἷον ἐξιὼν ὑπομένοντος. Βέλτιον τοίνυν [q] ποιεῖν πᾶσιν ἀχώριστον [r] τὴν ὕλην [s] ὡς οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ, τῷ λόγῳ δὲ [t] μὴ μίαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ στιγμὰς θετέον οὐδὲ γραμμὰς τὴν τοῦ σώματος ὕλην διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Ἐκεῖνο δὲ οὗ 9 ταῦτα ἔσχατα, ἡ ὕλη, [v] ἣν οὐδέποτ' ἄνευ πάθους οἷόν τε εἶναι οὐδ' ἄνευ μορφῆς. Γίγνεται μὲν οὖν [w] ἁπλῶς ἕτερον ἐξ ἑτέρου, ὥσπερ καὶ ἐν [x] ἄλλοις διώρισται, καὶ [y] ὑπό τινος [z] δὲ ἐντελεχείᾳ ὄντος, ἢ [a] ὁμοιοειδοῦς ἢ ὁμογενοῦς, οἷον πῦρ ὑπὸ πυρὸς ἢ ἄνθρωπος ὑπ' ἀνθρώπου, ἢ ὑπ' ἐντελεχείας· σκληρὸν [b] γὰρ οὐχ ὑπὸ σκληροῦ γίνεται. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ καὶ οὐσίας 10 ὕλη σωματικῆς, [c] σώματος [d] δ' ἤδη τοιουδί (σῶμα [e] γὰρ κοινὸν οὐδέν), ἡ αὐτὴ καὶ μεγέθους καὶ πάθους [f] ἐστί, τῷ μὲν λόγῳ

[h] μὲν om. E. [i] τις om. E. [k] ἢ σ.] καὶ σ. E.H, ἢ καὶ σ. F. [l] ἀναγκαῖον δηλονότι ἔν F. [m] νου—συμβεβηκός om. E. [n] καθ'] ἢ καθ' L. [o] εἶναι E.L. [p] οὐχ H. et corr. E. [q] πᾶσιν ἀχώριστον ποιεῖν F. [r] τὴν] εἶναι τὴν F.H. [s] ὡς om. L. [t] μὴ] μηδὲ F, om. E. [v] ἣν] ἣν ἣν H. [w] ἁπλῶς ἢ ὁμογενοῦς ἕτερον pr. F. [x] ἄλλοις] οἷς E. [y] ἀπό F.H. [z] δὲ ἀεὶ ἐντ. E. [a] ὁμογενοῦς ἢ ὁμοιοειδοῦς F.H. [b] γὰρ om. E. [c] σώματος—οὐδὲν om. L. [d] δ' om. F. [e] κοινὸν γὰρ F. [f] ἐστί om. L.

χωριστή, τόπῳ δ' οὐ χωριστή, εἰ μὴ καὶ [g] τὰ πάθη [h] χωριστά. Φανερὸν [i] δὴ ἐκ τῶν διηπορημένων ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ αὔξησις μεταβολὴ ἐκ δυνάμει μεγέθους, ἐντελεχείᾳ δὲ μηδὲν ἔχοντος μέγεθος· χωριστὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ [k] κενόν, [l] τοῦτο δ'
11 ὅτι ἀδύνατον, εἴρηται [m] ἐν ἑτέροις πρότερον. Ἔτι δ' ἥ γε τοιαύτη μεταβολὴ οὐκ αὐξήσεως ἴδιος ἀλλὰ [n] γενέσεως· ἡ γὰρ αὔξησίς ἐστι τοῦ [o] ἐνυπάρχοντος μεγέθους ἐπίδοσις, ἡ δὲ φθίσις μείωσις. Διὸ [p] δὴ ἔχειν τι [q] δεῖ μέγεθος τὸ αὐξανόμενον. Ὥστ' οὐκ ἐξ ἀμεγέθους ὕλης δεῖ εἶναι τὴν αὔξησιν εἰς ἐντελέχειαν μεγέθους· γένεσις γὰρ ἂν εἴη [r] σώματος
12 μᾶλλον, οὐκ αὔξησις. Ληπτέον δὴ μᾶλλον οἷον ἁπτομένους τῆς ζητήσεως ἐξ ἀρχῆς, ποίου τινὸς ὄντος τοῦ αὐξάνεσθαι ἢ τοῦ φθίνειν τὰ αἴτια ζητοῦμεν. Φαίνεται [s] δὴ τοῦ αὐξανομένου ὁτιοῦν μέρος ηὐξῆσθαι, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ φθίνειν ἔλαττον γεγονέναι, ἔτι [t] δὲ προσιόντος τινὸς αὐξάνεσθαι καὶ
13 ἀπιόντος φθίνειν. Ἀναγκαῖον [v] δὴ ἢ ἀσωμάτῳ αὐξάνεσθαι ἢ σώματι. Εἰ μὲν οὖν ἀσωμάτῳ, ἔσται χωριστὸν [w] τὸ [x] κενόν· ἀδύνατον δὲ μεγέθους ὕλην εἶναι χωριστήν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· εἰ δὲ σώματι, δύο [y] ἐν τῷ αὐτῷ σώματα τόπῳ ἔσται, τό τε [z] αὐξόμενον καὶ τὸ αὖξον· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο
14 ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' οὕτως ἐνδέχεται λέγειν γίνεσθαι τὴν αὔξησιν [a] καὶ τὴν φθίσιν, ὥσπερ ὅταν ἐξ ὕδατος ἀήρ· τότε γὰρ μείζων ὁ ὄγκος γέγονεν· οὐ γὰρ αὔξησις τοῦτο ἀλλὰ γένεσις μὲν τοῦ εἰς ὃ [b] μετέβαλεν ἔσται, φθορὰ δὲ τοῦ ἐναντίου· αὔξησις δὲ οὐδετέρου, ἀλλ' ἢ οὐδενὸς ἢ εἴ τι κοινὸν [c] ἀμφοῖν ὑπάρχει, [d] τῷ γινομένῳ καὶ τῷ φθαρέντι, οἷον εἰ
15 σῶμα. Τὸ δ' ὕδωρ οὐκ ηὔξηται οὐδ' ὁ ἀήρ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόλωλε τὸ δὲ γέγονεν· τὸ σῶμα δέ, [e] εἴπερ, ηὔξηται. Ἀλλὰ

[g] τὰ om. E. [h] χωριστά, σώματος δ' ἤδη τοιοῦδε. σῶμα γὰρ κοινὸν οὐδέν. φανερὸν L. [i] δὴ] δ' E.F.H. [k] κοινόν F.H.L. [l] τοῦτο] τοῦ L. [m] ἐν ἑτέροις om. H.L, in margine ponit F. [n] γενέσεως ὅλως ἡ E.H.L. [o] ὑπάρχοντος E. [p] δὴ] δεῖ F. [q] δεῖ om. E.F. [r] μᾶλλον σώματος F. [s] δὴ οὖν τοῦ L. [t] δὲ om. E. [v] δὲ E. [w] τὸ om. E.H. [x] κοινόν rc. F. [y] σώματα ἐν τῷ αὐτῷ L. [z] αὐξανόμενον E.F. [a] καὶ] ἢ E.F.H. [b] μετέβαλλεν E, μεταβάλλει F.H. [c] ἄμφω E.L. [d] τῷ φθ. καὶ τῷ γ. L, τῷ γ. καὶ φθ. F, τῷ φθ. E. [e] περ om. E.

καὶ τοῦτ' ἀδύνατον. Δεῖ γὰρ σώζειν τῷ λόγῳ τὰ ὑπάρχοντα τῷ αὐξανομένῳ [f] καὶ φθίνοντι. Ταῦτα δὲ τρία ἐστίν, 16 ὧν ἓν μέν ἐστι τὸ ὁτιοῦν [g] μέρος μεῖζον [h] γίγνεσθαι τοῦ αὐξανομένου [i] μεγέθους, οἷον [k] εἰ σὰρξ τῆς σαρκός, καὶ προσιόντος τινός, καὶ τρίτον σωζομένου τοῦ αὐξανομένου καὶ ὑπομένοντος· ἐν μὲν γὰρ τῷ γίγνεσθαί τι ἁπλῶς ἢ φθείρεσθαι οὐχ ὑπομένει, ἐν δὲ τῷ ἀλλοιοῦσθαι [l] ἢ [m] αὐξάνεσθαι ἢ φθίνειν ὑπομένει τὸ αὐτὸ [n] τὸ αὐξανόμενον ἢ ἀλλοιούμενον· ἀλλ' ἔνθα μὲν τὸ πάθος ἔνθα δὲ τὸ μέγεθος τὸ αὐτὸ οὐ μένει. Εἰ 17 δὴ ἔσται ἡ εἰρημένη αὔξησις, ἐνδέχοιτ' ἂν μηδενός γε προσιόντος μηδὲ ὑπομένοντος αὐξάνεσθαι καὶ μηδενὸς ἀπιόντος φθίνειν καὶ μὴ ὑπομένειν τὸ αὐξανόμενον. Ἀλλὰ δεῖ τοῦτο σώζειν· ὑπόκειται γὰρ ἡ αὔξησις τοιοῦτον. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ τί ἐστι τὸ αὐξανόμενον, πότερον ᾧ προστίθεταί τι, οἷον εἰ τὴν κνήμην αὐξάνει, αὕτη μείζων, [o] ᾧ δὲ αὐξάνει, ἡ τροφή, [p] οὔ. Διὰ τί δὴ [q] οὖν ἄμφω ηὔξηται; Μεῖζον γὰρ 18 [r] καὶ [s] ὃ καὶ ᾧ, ὥσπερ ὅταν μίξῃς οἶνον ὕδατι· ὁμοίως γὰρ πλεῖον ἑκάτερον. Ἢ ὅτι τοῦ μὲν μένει ἡ οὐσία, τοῦ δ' οὔ, οἷον τῆς τροφῆς, ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐπικρατοῦν λέγεται ἐν τῇ μίξει, οἷον ὅτι οἶνος· ποιεῖ γὰρ τὸ τοῦ οἴνου ἔργον ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ ὕδατος τὸ σύνολον μῖγμα. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' 19 ἀλλοιώσεως, εἰ μένει σὰρξ οὖσα καὶ τὸ τί ἐστι, πάθος δέ τι ὑπάρχει τῶν καθ' αὑτό, ὃ πρότερον οὐχ ὑπῆρχεν, ἠλλοίωται [t] τοῦτο· [v] ᾧ δ' ἠλλοίωται, ὁτὲ μὲν οὐδὲν πέπονθεν, [w] ὁτὲ δὲ κἀκεῖνο. Ἀλλὰ τὸ ἀλλοιοῦν καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἐν τῷ αὐξανομένῳ καὶ τῷ ἀλλοιουμένῳ· ἐν τούτοις γὰρ τὸ κινοῦν, ἐπεὶ καὶ τὸ εἰσελθὸν γένοιτ' ἄν ποτε μεῖζον, καὶ τὸ ἀπολαῦσαν αὐτοῦ σῶμα, οἷον [x] εἰ εἰσελθὸν γένοιτο πνεῦμα. Ἀλλ' 20 ἔφθαρταί [y] γε τοῦτο παθόν, καὶ τὸ κινοῦν οὐκ ἐν τούτῳ.

[f] καὶ] καὶ τι (supra posito ω) E. [g] μεῖζον μέρος E. [h] γίγν.] εἶναι E.F.H. [i] μεγέθους om. E. [k] εἰ] ἡ L. [l] ἢ] καὶ E. [m] αὔξεσθαι F. [n] τὸ ante αὐξ. om. L. [o] ᾧ] ὃ F. [p] οὔ om. H.L. et corr. E. [q] οὖν om. E. [r] καὶ om. E.F. [s] ὃ om. E. [t] τοῦτο] τότε H, om. E. [v] ᾧ δ' ἠλλοίωται om. E. [w] ὁτὲ δὲ] οὐδ' ὁτὲ F. [x] εἰ om. E.F. [y] γε] τε E.

[z] Ἐπεὶ δὲ διηπόρηται περὶ αὐτῶν ἱκανῶς, δεῖ καὶ τῆς ἀπορίας πειρᾶσθαι λύσιν εὑρεῖν, σώζοντας τὸ ὑπομένοντός τε τοῦ αὐξανομένου καὶ προσιόντος τινὸς [a] αὐξάνεσθαι, ἀπιόντος δὲ φθίνειν, ἔτι δὲ τὸ ὁτιοῦν σημεῖον αἰσθητὸν ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον γεγονέναι, καὶ μήτε κενὸν εἶναι [b] τὸ σῶμα μήτε δύο
21 ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ μεγέθη [c] μήτε ἀσωμάτῳ αὐξάνεσθαι. Ληπτέον [d] δὲ [e] τὸ αἴτιον διορισαμένοις πρῶτον [f] ἓν μὲν ὅτι τὰ [g] ἀνομοιομερῆ αὐξάνεται τῷ τὰ ὁμοιομερῆ αὐξάνεσθαι (σύγκειται γὰρ ἐκ τούτων ἕκαστον), ἔπειθ' ὅτι σὰρξ καὶ ὀστοῦν [h] καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων μορίων ἐστὶ [i] διττόν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ὕλῃ εἶδος ἐχόντων· καὶ γὰρ ἡ ὕλη λέγεται
22 καὶ τὸ εἶδος σὰρξ [k] ἢ ὀστοῦν. Τὸ οὖν ὁτιοῦν μέρος αὐξάνεσθαι καὶ προσιόντος τινὸς κατὰ μὲν τὸ εἶδός ἐστιν ἐνδεχόμενον, κατὰ δὲ τὴν ὕλην οὐκ ἔστιν. Δεῖ γὰρ νοῆσαι ὥσπερ εἴ τις μετροίη τῷ αὐτῷ μέτρῳ ὕδωρ· ἀεὶ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο τὸ γινόμενον. Οὕτω [l] δ' αὐξάνεται ἡ ὕλη τῆς σαρκός, καὶ [m] οὐχ ὁτῳοῦν παντὶ προσγίνεται, ἀλλὰ τὸ μὲν ὑπεκρεῖ τὸ δὲ προσέρχεται· τοῦ δὲ σχήματος καὶ τοῦ εἴδους ὁτῳοῦν
23 [n] μορίῳ. Ἐπὶ δὲ [o] τῶν ἀνομοιομερῶν τοῦτο μᾶλλον δῆλον, οἷον χειρός, ὅτι ἀνάλογον ηὔξηται· ἡ γὰρ ὕλη ἑτέρα οὖσα δήλη μᾶλλον τοῦ εἴδους ἐνταῦθα ἢ ἐπὶ σαρκὸς καὶ τῶν ὁμοιομερῶν· διὸ καὶ τεθνεῶτος μᾶλλον [p] ἂν δόξειεν εἶναι ἔτι σὰρξ καὶ ὀστοῦν ἢ χεὶρ καὶ βραχίων. Ὥστε ἔστι μὲν ὡς ὁτιοῦν τῆς σαρκὸς ηὔξηται, ἔστι δ' ὡς οὔ. Κατὰ [q] μὲν γὰρ τὸ
24 εἶδος ὁτῳοῦν προσελήλυθεν, κατὰ δὲ τὴν ὕλην οὔ. Μεῖζον μέντοι [r] τὸ ὅλον γέγονε προσελθόντος μέν τινος, ὃ καλεῖται τροφὴ καὶ [s] ἐναντίον, μεταβάλλοντος δὲ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, οἷον εἰ ξηρῷ [t] προσίοι ὑγρόν, προσελθὸν δὲ [v] μεταβάλοι καὶ γένοιτο ξηρόν· ἔστι μὲν γὰρ ὡς τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ [w] αὐξάνε-

[z] ἐπειδὴ F.L. [a] αὔξεσθαι F.L. [b] τὸ om. L. [c] μηδὲ E. [d] δὴ F. [e] τὸ αἴτιον om. H. [f] ἓν μὲν om. L. [g] ὁμοιομερῆ E. [h] καὶ τούτων ἕκαστον τῶν μ. L. [i] διττῶν E. [k] ἢ] καὶ E.H. [l] δ'] δὴ F, καὶ L. [m] οὐχὶ F. [n] μόριον E. [o] τῶν ἀνοιομερῶν δὲ E. [p] ἂν om. F. [q] μὲν] μέντοι F. [r] γέγονε τὸ ὅλον E.L. [s] ἐναντίου E. [t] προσίῃ L, προστεθῇ E. [v] μεταβάλλοι F.H. [w] αὔξεται F.

ται, ἔστι δ' ὡς ἀνομοίῳ. [x] ‛Απορήσειε δ' ἄν τις ποῖόν τι δεῖ εἶναι [y] τὸ ᾧ αὐξάνεται. Φανερὸν δὴ ὅτι δυνάμει ἐκεῖνο, οἷον εἰ σάρξ, δυνάμει σάρκα. ‛Εντελεχείᾳ ἄρα ἄλλο· φθαρὲν δὴ τοῦτο σὰρξ γέγονεν. Οὐκοῦν [z] οὐκ αὐτὸ [a] καθ' αὐτό· 25 γένεσις γὰρ [b] ἂν ἦν, οὐκ αὔξησις· ἀλλὰ τὸ αὐξανόμενον τούτῳ. Τί οὖν παθὸν ὑπὸ τούτου ηὐξήθη; ‛Η μιχθέν, [c] ὥσπερ οἴνῳ [d] εἴ τις [e] ἐπιχέοι ὕδωρ, ὁ δὲ [f] δύναιτο οἶνον ποιεῖν τὸ μιχθέν; [g] Καὶ ὥσπερ τὸ πῦρ ἁψάμενον τοῦ καυστοῦ, οὕτως ἐν τῷ αὐξανομένῳ καὶ ὄντι ἐντελεχείᾳ σαρκὶ τὸ ἐνὸν αὐξητικὸν προσελθόντος δυνάμει σαρκὸς ἐποίησεν ἐντελεχείᾳ [h] σάρκα. Οὐκοῦν ἅμα ὄντος· εἰ γὰρ χωρίς, γένεσις. [i] ‛Έστι 26 μὲν γὰρ οὕτω πῦρ ποιῆσαι ἐπὶ τὸ ὑπάρχον ἐπιθέντα ξύλα. ‛Αλλ' οὕτω μὲν αὔξησις, ὅταν δὲ αὐτὰ τὰ ξύλα ἀφθῇ, γένεσις. Ποσὸν δὲ τὸ μὲν καθόλου οὐ γίνεται, ὥσπερ οὐδὲ ζῷον ὃ μήτ' ἄνθρωπος [k] μήτε τῶν καθ' ἕκαστα· ἀλλ' ὡς ἐνταῦθα τὸ καθόλου, κἀκεῖ τὸ ποσόν. Σὰρξ [l] δὲ ἢ ὀστοῦν ἢ χεὶρ καὶ τούτων τὰ ὁμοιομερῆ. Προσελθόντος [m] μὲν δή τινος ποσοῦ, ἀλλ' οὐ σαρκὸς ποσῆς. ‛Ηι μὲν οὖν δυνάμει 27 τὸ [n] συναμφότερον, οἷον ποσὴ σάρξ, ταύτῃ μὲν αὔξει· καὶ γὰρ ποσὴν [o] δεῖ [p] γενέσθαι καὶ σάρκα· ᾗ δὲ μόνον σάρξ, τρέφει· ταύτῃ [q] γὰρ διαφέρει τροφὴ καὶ αὔξησις τῷ λόγῳ. Διὸ τρέφεται μὲν ἕως ἂν σώζηται καὶ [r] φθίνῃ, [s] αὐξάνεται δὲ οὐκ ἀεί. Καὶ ἡ τροφὴ τῇ αὐξήσει τὸ αὐτὸ [t] μέν, τὸ [v] δ' εἶναι ἄλλο· ᾗ μὲν γάρ ἐστι τὸ προσιὸν δυνάμει ποσὴ σάρξ, ταύτῃ μὲν αὐξητικὸν σαρκός, ᾗ δὲ μόνον δυνάμει σάρξ, τροφή. Τοῦτο δὲ τὸ εἶδος ἄνευ ὕλης, οἷον ἄϋλος δύναμίς τις ἐν ὕλῃ 28 ἐστίν. ‛Εὰν [w] δέ τις [x] προσίῃ ὕλη, οὖσα δυνάμει ἄϋλος, ἔχουσα καὶ τὸ ποσὸν δυνάμει, οὗτοι ἔσονται μείζους ἄϋλοι.

[x] ἀπορήσαι E. [y] τὸ om. E. [z] οὐκ] οὐ τοῦτ' E.F.H. [a] καθ' αὑτὸ om. E. [b] ἂν om. F. [c] ὥσπερ ἂν οἴνῳ H, ὥσπερ ὑγρῷ E. [d] εἰ om. E. εἴ τις ante οἴνῳ ponit L. [e] ἐπιχέαι H. [f] δύνατο E, δύναται F. [g] καὶ om. E.F.L. [h] σάρκα om. E. [i] ἔστι μὲν—ἀφθῇ, γένεσις om. L. [k] μήτε τι τῶν H. [l] δὲ ἢ] δὲ γοῦν rc. L. [m] μὲν δή om. L. [n] ἀμφότερον E. [o] δεῖ] ἀεὶ E. [p] γίνεσθαι E.H.L. [q] γὰρ] καὶ γὰρ F, καὶ γὰρ ταύτῃ E. [r] φθίνει F, φθῖνον L. [s] αὔξεται F.H. [t] μέν, τὸ] μέν, τῷ F. [v] δ' om. E. [w] δή E. [x] προσίοι F.

‘Ἐὰν δὲ μηκέτι ποιεῖν [y] δύνηται, ἀλλ' οἷον [z] ὕδωρ οἴνῳ ἀεὶ πλεῖον μιγνύμενον τέλος ὑδαρῆ ποιεῖ καὶ ὕδωρ, τότε φθίσιν [a] ποιεῖται τοῦ ποσοῦ, τὸ δ' εἶδος μένει.

6 [b] ‘Ἐπεὶ δὲ πρῶτον δεῖ περὶ τῆς ὕλης καὶ τῶν καλουμένων στοιχείων εἰπεῖν, εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, καὶ πότερον ἀΐδιον ἕκαστον ἢ [c] γίγνεταί [d] πως, καὶ εἰ γίνεται, πότερον ἐξ ἀλλήλων [e] γίνεται πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον ἤ τι [f] πρῶτον ἓν αὐτῶν ἐστίν, ἀνάγκη [g] δὴ [h] πρότερον εἰπεῖν περὶ ὧν ἀδιορίστως λέ-2 γεται νῦν. Πάντες γὰρ οἵ [i] τε τὰ στοιχεῖα γεννῶντες καὶ οἱ τὰ ἐκ τῶν στοιχείων διακρίσει χρῶνται καὶ συγκρίσει καὶ τῷ ποιεῖν [k] καὶ πάσχειν. Ἔστι δ' ἡ σύγκρισις μίξις· πῶς δὲ μίγνυσθαι λέγομεν, οὐ διώρισται σαφῶς. ‘Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀλλοιοῦσθαι δυνατόν, [l] οὐδὲ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, μηδενὸς ποιοῦντος μηδὲ πάσχοντος· καὶ γὰρ οἱ πλείω τὰ στοιχεῖα ποιοῦντες γεννῶσι [m] τῷ ποιεῖν [n] καὶ πάσχειν 3 [o] ὑπ' ἀλλήλων. [p] Καίτοι ἐξ ἑνὸς ἀνάγκη λέγειν τὴν ποίησιν, καὶ τοῦτ' ὀρθῶς λέγει Διογένης, ὅτι εἰ μὴ [q] ἐξ ἑνὸς ἦν ἅπαντα, οὐκ ἂν ἦν τὸ ποιεῖν καὶ [r] τὸ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, οἷον τὸ θερμὸν ψύχεσθαι καὶ [s] τοῦτο θερμαίνεσθαι πάλιν· οὐ γὰρ ἡ θερμότης μεταβάλλει καὶ ἡ ψυχρότης εἰς ἄλληλα, ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ ὑποκείμενον. Ὥστε ἐν οἷς τὸ ποιεῖν [t] ἐστὶ καὶ [v] τὸ πάσχειν, ἀνάγκη τούτων μίαν εἶναι τὴν ὑπο-4 κειμένην φύσιν. Τὸ μὲν οὖν πάντ' [w] εἶναι τοιαῦτα φάσκειν οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἐν ὅσοις τὸ ὑπ' ἀλλήλων ἐστίν. ‘Ἀλλὰ μὴν εἰ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν καὶ περὶ μίξεως θεωρητέον, ἀνάγκη καὶ περὶ ἁφῆς· οὔτε γὰρ ποιεῖν ταῦτα καὶ πάσχειν δύναται κυρίως ἃ μὴ οἷόν τε [x] ἅψασθαι ἀλλήλων, οὔτε μὴ [y] ἁψάμενά πως ἐνδέχεται μιχθῆναι πρῶτον. Ὥστε

[y] δύναται E.F. [z] οἴνῳ ὕδωρ E.L. [a] ποιήσει H, om. E. [b] ἐπειδὴ F. [c] γίγνονται E. [d] πως καὶ εἰ γίνεται om. pr. E. [e] γίγνονται E. [f] πρότερον F.H. [g] δὴ om. E. [h] πρῶτον L. [i] τε om. L. [k] καὶ τῷ πάσχειν F.H. [l] οὐδὲ γὰρ διακρίνεσθαι H. [m] τὸ E. [n] καὶ τῷ πάσχειν H. [o] ὑπ' ἀλλήλων om. E. [p] καίτοι] καὶ τοῖς E.F.H.L. [q] ἦν ἐξ ἑνὸς F.H. [r] τὸ ante πάσχειν om. L. [s] τοῦτο] τὸ ὕδωρ E. [t] ἐστὶ om. F.H. [v] τὸ om. E. [w] εἶναι om. L, post τοιαῦτα ponunt F.H. [x] ἀλλήλων ἅψασθαι F. [y] ἁψάμενα ἀλλήλων πως E.

[z] περὶ τριῶν τούτων διοριστέον, τί ἁφὴ καὶ τί μίξις καὶ τί ποίησις. Ἀρχὴν δὲ λάβωμεν τήνδε. Ἀνάγκη γὰρ [a] τῶν 5 ὄντων [b] ὅσοις ἐστὶ μίξις, εἶναι ταῦτ' ἀλλήλων ἁπτικά· κἂν εἴ τι [c] ποιεῖ, τὸ δὲ [d] πάσχει κυρίως, καὶ τούτοις ὡσαύτως. Διὸ πρῶτον λεκτέον περὶ ἁφῆς. Σχεδὸν μὲν οὖν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ὀνομάτων ἕκαστον λέγεται πολλαχῶς, καὶ τὰ μὲν ὁμωνύμως τὰ δὲ θάτερα ἀπὸ [e] τῶν ἑτέρων καὶ τῶν προτέρων, οὕτως ἔχει καὶ περὶ ἁφῆς. Ὅμως δὲ τὸ κυρίως λεγό- 6 μενον ὑπάρχει τοῖς ἔχουσι θέσιν. Θέσις δ' οἷσπερ καὶ τόπος· καὶ γὰρ τοῖς μαθηματικοῖς ὁμοίως ἀποδοτέον ἁφὴν καὶ τόπον, εἴτ' [f] ἐστὶ κεχωρισμένον ἕκαστον αὐτῶν εἴτ' [g] ἄλλον τρόπον. Εἰ οὖν ἐστίν, ὥσπερ διωρίσθη πρότερον, τὸ ἅπτεσθαι τὸ τὰ ἔσχατα ἔχειν ἅμα, ταῦτα ἂν [h] ἅπτοιτο ἀλλήλων ὅσα διωρισμένα μεγέθη καὶ θέσιν ἔχοντα ἅμα ἔχει τὰ ἔσχατα. Ἐπεὶ δὲ θέσις μὲν ὅσοις καὶ τόπος ὑπάρχει, τόπου δὲ 7 διαφορὰ [i] πρώτη τὸ ἄνω [k] καὶ κάτω καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀντικειμένων, ἅπαντα [l] τὰ ἀλλήλων ἁπτόμενα βάρος ἂν [m] ἔχοι ἢ κουφότητα, ἢ ἄμφω ἢ θάτερον. Τὰ δὲ τοιαῦτα παθητικὰ καὶ ποιητικά· ὥστε φανερὸν ὅτι ταῦτα ἅπτεσθαι πέφυκεν ἀλλήλων, ὧν διῃρημένων μεγεθῶν ἅμα τὰ ἔσχατά ἐστιν, ὄντων [n] κινητικῶν καὶ κινητῶν ὑπ' ἀλλήλων. Ἐπεὶ δὲ τὸ 8 κινοῦν οὐχ ὁμοίως κινεῖ τὸ κινούμενον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀνάγκη κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖν, τὸ δ' ἀκίνητον ὄν, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦντος ἐροῦμεν ὡσαύτως· καὶ γὰρ τὸ κινοῦν [o] ποιεῖν τί φασι καὶ τὸ ποιοῦν [p] κινεῖν. Οὐ μὴν ἀλλὰ διαφέρει [q] γε καὶ δεῖ διορίζειν· οὐ γὰρ οἷόν τε [r] πᾶν τὸ κινοῦν ποιεῖν, εἴπερ τὸ ποιοῦν ἀντιθήσομεν τῷ πάσχοντι. Τοῦτο δ' οἷς ἡ 9 κίνησις πάθος. Πάθος δὲ καθ' ὅσον ἀλλοιοῦται μόνον, οἷον τὸ [s] λευκὸν καὶ τὸ θερμόν· ἀλλὰ τὸ [t] κινεῖν ἐπὶ [v] πλέον τοῦ

[z] περὶ τῶν τοιούτων διοριστέον H. [a] τῶν ὄντων post μίξις E. [b] ὅσοις] οἷς E.H. [c] ποιῇ F.H.L. [d] πάσχῃ H. [e] τῶν om. F. [f] ἔσται L. [g] τρόπον ἄλλον E. [h] ἅπτοιντο F. [i] πρώτη post κάτω F. [k] καὶ τὸ κάτω F.H. [l] τὰ om. E. [m] ἔχῃ F. [n] κινητῶν καὶ κινητικῶν F.H.L. [o] κινεῖν L. [p] ποιεῖν L. [q] ει γε καὶ corr. E. loco plurium capace. [r] τὸ κινοῦν πᾶν F.H. [s] θερμὸν καὶ τὸ λευκόν F. [t] κινοῦν E. [v] πλεῖον H.

ποιεῖν ἐστίν. Ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι ἔστι μὲν ὡς τὰ [w] κινοῦντα τῶν κινητῶν ἅπτοιτ' ἄν, ἔστι δ' ὡς οὔ. Ἀλλ' ὁ διορισμὸς τοῦ ἅπτεσθαι καθόλου μὲν ὁ τῶν θέσιν ἐχόντων καὶ τοῦ μὲν κινητικοῦ τοῦ δὲ κινητοῦ, πρὸς ἄλληλα δὲ [x] κινητικοῦ καὶ κινητοῦ, ἐν οἷς ὑπάρχει τὸ ποιεῖν καὶ [y] τὸ πάσχειν.

10 Ἔστι μὲν οὖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἁπτόμενον ἁπτομένου ἁπτόμενον· καὶ γὰρ κινεῖ κινούμενα πάντα σχεδὸν τὰ ἐμποδών, ὅσοις ἀνάγκη καὶ φαίνεται τὸ ἁπτόμενον ἅπτεσθαι ἁπτομένου· [z] ἔστι δ' ὡς ἐνίοτέ φαμεν τὸ κινοῦν ἅπτεσθαι [a] μόνου τοῦ κινουμένου, τὸ δ' ἁπτόμενον μὴ ἅπτεσθαι ἁπτομένου· ἀλλὰ διὰ τὸ κινεῖν κινούμενα τὰ [b] ὁμογενῆ, ἀνάγκη

11 [c] δοκεῖ εἶναι ἁπτομένου ἅπτεσθαι. Ὥστε εἴ τι κινεῖ ἀκίνητον ὄν, [d] ἐκεῖνο μὲν [e] ἂν ἅπτοιτο τοῦ κινητοῦ, [f] ἐκείνου δὲ οὐδέν· φαμὲν γὰρ ἐνίοτε τὸν λυποῦντα ἅπτεσθαι ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ αὐτοὶ ἐκείνου. Περὶ μὲν οὖν ἁφῆς τῆς ἐν τοῖς φυσικοῖς διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

7 Περὶ δὲ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν λεκτέον ἐφεξῆς. Παρειλήφαμεν δὲ παρὰ τῶν [g] πρότερον [h] ὑπεναντίους ἀλλήλοις λόγους. Οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τοῦτό γε ὁμονοητικῶς λέγουσιν, ὡς τὸ μὲν ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πᾶν ἀπαθές ἐστι διὰ τὸ μηδὲν μᾶλλον ποιητικὸν ἢ παθητικὸν εἶναι θάτερον θατέρου (πάντα γὰρ ὁμοίως [i] ὑπάρχειν ταὐτὰ τοῖς ὁμοίοις), τὰ δ' ἀνόμοια καὶ [k] τὰ διάφορα ποιεῖν καὶ πάσχειν [l] εἰς ἄλ-

2 ληλα [m] πέφυκεν. Καὶ γὰρ ὅταν τὸ ἔλαττον πῦρ ὑπὸ τοῦ πλείονος φθείρηται, διὰ τὴν ἐναντίωσιν [n] τοῦτό φασι πάσχειν· ἐναντίον γὰρ [o] εἶναι τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ. Δημόκριτος δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους ἰδίως ἔλεξε μόνος· φησὶ γὰρ [p] τὸ αὐτὸ [q] καὶ ὅμοιον εἶναι τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον· οὐ γὰρ [r] ἐγχωρεῖν τὰ ἕτερα καὶ διαφέροντα πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων,

[w] κινητικὰ H, ἀκίνητα F, incerto E. [x] κινητοῦ καὶ κινητικοῦ E. [y] τὸ post καὶ om. E.L. [z] ἔστι—ἅπτεσθαι ἁπτομένου om. F. [a] μόνον E.L. [b] ὁμοιογενῆ E.H. [c] δοκεῖν E.F.H.L. [d] κεῖνο E. [e] ἂν om. H. [f] κείνου E. [g] προτέρων F.H. [h] ὑπεναντίοις L. [i] ὑπάρχει F.H. [k] τὰ om. F. [l] εἰς om. E.H. [m] πεφυκέναι E.H. [n] πάσχειν τοῦτό φασιν E. [o] τὸ πολὺ εἶναι L. [p] ταυτὸ L. [q] καὶ om. E. [r] ἐγχωρεῖ E.

ἀλλὰ κἂν ἕτερα ὄντα ποιῇ [s] τι [t] εἰς ἄλληλα, οὐχ ᾗ ἕτερα ἀλλ' ᾗ ταὐτόν τι ὑπάρχει, ταύτῃ τοῦτο συμβαίνειν [v] αὐτοῖς. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα [w] ταῦτ' ἐστίν, ἐοίκασι δὲ οἱ τοῦτον τὸν 3 τρόπον λέγοντες ὑπεναντία φαίνεσθαι λέγειν. Αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιολογίας ὅτι δέον ὅλον τι θεωρῆσαι μέρος τι τυγχάνουσι λέγοντες [x] ἑκάτεροι· τό τε γὰρ ὅμοιον [y] καὶ τὸ πάντῃ πάντως ἀδιάφορον εὔλογον μὴ πάσχειν ὑπὸ τοῦ ὁμοίου μηθέν· τί [z] γὰρ μᾶλλον [a] θάτερον ἔσται ποιητικὸν ἢ θάτερον; εἴτε ὑπὸ τοῦ ὁμοίου [b] τι πάσχειν δυνατόν, καὶ αὐτὸ ὑφ' [c] αὐτοῦ. Καίτοι [d] τούτων [e] οὕτως ἐχόντων οὐδὲν ἂν εἴη οὔτε 4 ἄφθαρτον οὔτε ἀκίνητον, εἴπερ τὸ ὅμοιον ᾗ ὅμοιον ποιητικόν. Αὐτὸ γὰρ [f] αὐτὸ κινήσει πᾶν, τό τε παντελῶς ἕτερον καὶ τὸ [g] μηθαμῇ ταὐτὸν ὡσαύτως. Οὐδὲν γὰρ ἂν 5 πάθοι λευκότης ὑπὸ γραμμῆς ἢ γραμμὴ ὑπὸ λευκότητος, πλὴν εἰ [h] μή που κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ συμβέβηκε λευκὴν ἢ [i] μέλαιναν εἶναι τὴν γραμμήν· οὐκ ἐξίστησι γὰρ [k] ἄλληλα τῆς φύσεως ὅσα μήτ' ἐναντία μήτ' ἐξ ἐναντίων ἐστίν. Ἀλλ' 6 [l] ἐπεὶ οὐ τὸ τυχὸν [m] πέφυκε πάσχειν καὶ ποιεῖν, ἀλλ' ὅσα [n] ἢ ἐναντία [o] ἐστὶν ἢ ἐναντίωσιν ἔχει, ἀνάγκη [p] καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον τῷ γένει μὲν ὅμοιον εἶναι καὶ ταὐτό, τῷ δ' εἴδει ἀνόμοιον καὶ ἐναντίον· [q] πέφυκε γὰρ σῶμα μὲν ὑπὸ σώματος, χυμὸς δ' ὑπὸ χυμοῦ, χρῶμα δ' ὑπὸ χρώματος πάσχειν, ὅλως δὲ τὸ [r] ὁμογενὲς ὑπὸ τοῦ [s] ὁμογενοῦς. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι τἀναντία ἐν [t] ταὐτῷ γένει πάντα. Ποιεῖ δὲ καὶ 7 πάσχει τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων. Ὥστ' ἀνάγκη πῶς μὲν εἶναι ταὐτὰ τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, πῶς δ' ἕτερα καὶ ἀνόμοια ἀλλήλοις. Ἐπεὶ δὲ [v] καὶ τὸ πάσχον καὶ τὸ ποιοῦν τῷ

[s] τι om. L. [t] εἰς om. E.H. [v] αὐτοῖς] ἀλλήλοις H. [w] τοιαῦτα L. [x] ἀμφότεροι F. [y] καὶ τὸ] τὸ καὶ τὸ E. ante duas deletas. [z] γὰρ om. E. [a] ἔσται θάτερον E.L. [b] πάσχειν τι F.H. [c] ἑαυτοῦ F. [d] τούτων] τῶν E. [e] οὕτως ἐχόντων] ὄντων οὕτως F.H, οὕτως E. [f] ἑαυτὸ F.H. [g] μηδαμῶς F. [h] μή που om. E. [i] μέλανα F. [k] ἄλληλα] ἑαυτὰ F.H. [l] ἐπειδὴ F. [m] πέφυκε] γρ. ἔοικεν E. [n] ἢ ἐναντία ἐστιν post ἔχει E. [o] ἐστὶν om. L. [p] καὶ post ἀνάγκη om. E.L. [q] πέφυκε μὲν γὰρ E. [r] ὁμοιογενὲς H. [s] ὁμοιογενοῦς E.H. [t] τῷ αὐτῷ F.H.L. [v] καὶ post δὲ om. E.L.

μὲν γένει ταὐτὰ [w] καὶ ὅμοια τῷ δ' εἴδει ἀνόμοια, τοιαῦτα δὲ τἀναντία, φανερὸν [x] ὅτι παθητικὰ καὶ ποιητικὰ ἀλλήλων ἐστὶ τά τ' ἐναντία καὶ τὰ μεταξύ· καὶ γὰρ ὅλως φθορὰ
8 καὶ γένεσις ἐν τούτοις. Διὸ καὶ εὔλογον ἤδη τό τε πῦρ θερμαίνειν καὶ τὸ ψυχρὸν ψύχειν, καὶ ὅλως [y] τὸ ποιητικὸν ὁμοιοῦν [z] ἑαυτῷ τὸ πάσχον· τό τε γὰρ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον ἐναντία ἐστί, καὶ [a] ἡ γένεσις εἰς τοὐναντίον. Ὥστ' ἀνάγκη τὸ πάσχον εἰς τὸ ποιοῦν μεταβάλλειν· οὕτω γὰρ [b] ἔσται εἰς τοὐναντίον ἡ γένεσις. Καὶ κατὰ λόγον [c] δὴ τὸ μὴ ταὐτὰ λέ-
9 γοντας ἀμφοτέρους [d] ὅμως ἅπτεσθαι τῆς φύσεως. Λέγομεν γὰρ πάσχειν [e] ὁτὲ μὲν τὸ ὑποκείμενον, [f] οἷον ὑγιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ θερμαίνεσθαι [g] καὶ ψύχεσθαι καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁτὲ δὲ θερμαίνεσθαι μὲν τὸ ψυχρόν, ὑγιάζεσθαι δὲ τὸ κάμνον· ἀμφότερα δ' ἐστὶν ἀληθῆ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦντος· ὁτὲ μὲν γὰρ [h] τὸν ἄνθρωπόν φαμεν θερμαίνειν, ὁτὲ δὲ τὸ θερμόν· ἔστι μὲν γὰρ ὡς
10 [i] ἡ ὕλη πάσχει, ἔστι δ' ὡς [k] τοὐναντίον. Οἱ μὲν οὖν εἰς ἐκεῖνο βλέψαντες ταὐτόν [l] τι δεῖν ᾠήθησαν τὸ ποιοῦν ἔχειν καὶ τὸ πάσχον, οἱ δ' εἰς [m] θάτερα τοὐναντίον. Τὸν [n] αὐτὸν δὲ λόγον ὑποληπτέον εἶναι περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὅνπερ καὶ περὶ τοῦ [o] κινεῖν καὶ κινεῖσθαι. Διχῶς γὰρ λέγεται καὶ τὸ κινοῦν· ἐν ᾧ τε γὰρ [p] ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, δοκεῖ τοῦτο κινεῖν ([q] ἡ γὰρ ἀρχὴ πρώτη τῶν αἰτίων), καὶ πάλιν τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ κινούμενον καὶ τὴν γένεσιν.
11 Ὁμοίως δὲ [r] καὶ περὶ τοῦ ποιοῦντος· καὶ γὰρ τὸν ἰατρόν φαμεν ὑγιάζειν καὶ τὸν οἶνον. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον [s] κινοῦν οὐδὲν κωλύει ἐν [t] μὲν κινήσει ἀκίνητον εἶναι· ἐπ' ἐνίων δὲ καὶ
12 ἀναγκαῖον· τὸ δ' ἔσχατον ἀεὶ κινεῖν κινούμενον. Ἐπὶ δὲ

[w] καὶ τὰ ὅμοια L. [x] ὅτι τὰ π. E. [y] τὸ π.] τι π. E. [z] αὐτῷ E. [a] ἡ om. E. [b] ἔσται post γένεσις F. [c] δὲ E. [d] ὁμοίως E.H.L. [e] τοτὲ E. [f] οἷον τὸ ὑγ. L. [g] καὶ ψύχεσθαι] τὸν λίθον H. [h] τὸν om. F. [i] ἡ om. E. [k] τὸ ἐναντίον F.H.L. [l] τι om. F.H. [m] θάτερον F. [n] αὐτὸν τρόπον ὑπ. F. [o] κινεῖσθαι καὶ κινεῖν F.H. [p] ἡ om. E. [q] ἡ γὰρ om. E. [r] καὶ ante περὶ om. F. [s] κινοῦν om. E. [t] μὲν τῇ κ. F.

ποιήσεως τὸ μὲν πρῶτον ἀπαθές, τὸ δ' ἔσχατον καὶ αὐτὸ πάσχον· ὅσα γὰρ μὴ [v] ἔχει τὴν αὐτὴν ὕλην, ποιεῖ ἀπαθῆ ὄντα, οἷον ἡ ἰατρική· [w] αὐτὴ γὰρ ποιοῦσα ὑγίειαν οὐδὲν πάσχει ὑπὸ τοῦ ὑγιαζομένου. Τὸ δὲ [x] σιτίον ποιοῦν καὶ αὐτὸ πάσχει [y] τι· ἢ γὰρ θερμαίνεται [z] ἢ ψύχεται ἢ ἄλλο τι πάσχει ἅμα ποιοῦν. Ἔστι δὲ ἡ μὲν ἰατρικὴ ὡς ἀρχή, τὸ δὲ [a] σιτίον τὸ ἔσχατον καὶ ἁπτόμενον. Ὅσα μὲν οὖν μὴ ἐν 13 ὕλῃ ἔχει τὴν μορφήν, ταῦτα [b] μὲν ἀπαθῆ τῶν ποιητικῶν, ὅσα δ' ἐν ὕλῃ, παθητικά. Τὴν μὲν γὰρ ὕλην λέγομεν ὁμοίως [c] ὡς εἰπεῖν τὴν αὐτὴν εἶναι τῶν ἀντικειμένων [d] ὁποτερονοῦν, ὥσπερ γένος ὄν, τὸ δὲ δυνάμενον θερμὸν εἶναι παρόντος τοῦ [e] θερμαντικοῦ καὶ πλησιάζοντος ἀνάγκη θερμαίνεσθαι· διὸ καθάπερ εἴρηται, τὰ μὲν τῶν ποιητικῶν ἀπαθῆ τὰ δὲ παθητικά. Καὶ ὥσπερ ἐπὶ κινήσεως, τὸν αὐτὸν [f] ἔχει τρόπον καὶ 14 ἐπὶ τῶν ποιητικῶν· ἐκεῖ τε γὰρ τὸ [g] πρώτως κινοῦν ἀκίνητον, καὶ ἐπὶ τῶν ποιητικῶν τὸ [h] πρῶτον ποιοῦν ἀπαθές. Ἔστι δὲ [i] τὸ ποιητικὸν αἴτιον ὡς ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα, οὐ ποιητικόν. Διὸ [k] ἡ ὑγίεια οὐ ποιητικόν, εἰ 15 μὴ κατὰ μεταφοράν· καὶ γὰρ τοῦ μὲν ποιοῦντος [l] ὅταν ὑπάρχῃ, γίγνεταί τι τὸ πάσχον, τῶν δ' ἕξεων παρουσῶν οὐκέτι γίνεται, ἀλλ' ἔστιν [m] ἤδη· τὰ δ' εἴδη καὶ [n] τὰ τέλη ἕξεις τινές, ἡ δ' ὕλη ᾗ [o] ὕλη παθητικόν. Τὸ μὲν οὖν πῦρ ἔχει 16 ἐν ὕλῃ τὸ θερμόν· εἰ δέ τι [p] εἴη θερμὸν χωριστόν, τοῦτο οὐθὲν [q] ἂν πάσχοι. Τοῦτο μὲν οὖν ἴσως ἀδύνατον εἶναι χωριστόν· εἰ δ' [r] ἐστὶν ἔνια τοιαῦτα, ἐπ' ἐκείνων ἂν εἴη τὸ λεγόμενον ἀληθές. Τί μὲν οὖν τὸ ποιεῖν [s] καὶ πάσχειν ἐστὶ καὶ τίσιν ὑπάρχει καὶ διὰ τί καὶ πῶς, διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

[v] ἔχει] πάσχει E. [w] αὕτη H.L. [x] σιτίον τὸ π. F.H. [y] τι om. F. [z] ἢ ψύχεται om. E. [a] σιτίον ὡς ἔσχ. L, σιτίον τὸ ὡς ἔσχ. H, ἔσχ. τὸ σιτίον F. [b] μὲν οὖν ἀπαθῆ E. [c] τὴν αὐτὴν ὡς εἰπεῖν F. [d] ὁποτερονοῦν E, ὁποτερωνοῦν H. [e] θερμαντικοῦ] θερμοῦ H. [f] τρόπον ἔχει F. [g] πρῶτον H. [h] πρώτως F.L. [i] τὸ μὲν π. L. [k] ἡ om. F. [l] ὅταν γὰρ ὑπάρχῃ E. [m] ἤδη] εἴδη E. [n] τὰ om. F. [o] ὕλη τὸ παθ. L. [p] χωριστὸν θερμὸν εἴη F, εἴη χ. θερμὸν H. [q] ἂν om. F. [r] ἐστὶν om. H. [s] καὶ τὸ π. H.

8 Πῶς δὲ ἐνδέχεται τοῦτο συμβαίνειν, πάλιν [t] λέγωμεν. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ πάσχειν [v] ἕκαστον διά τινων πόρων εἰσιόντος τοῦ ποιοῦντος ἐσχάτου καὶ κυριωτάτου, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον [w] καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν ἡμᾶς φασὶ καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις αἰσθάνεσθαι πάσας, ἔτι [x] δὲ ὁρᾶσθαι διά τε ἀέρος καὶ [y] ὕδατος καὶ τῶν διαφανῶν, διὰ τὸ πόρους ἔχειν ἀοράτους [z] μὲν διὰ [a] μικρότητα, πυκνοὺς δὲ καὶ κατὰ [b] στοῖχον, καὶ 2 μᾶλλον ἔχειν τὰ διαφανῆ μᾶλλον. Οἱ μὲν οὖν ἐπί [c] τινων οὕτω διώρισαν, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ποιούντων καὶ πασχόντων, ἀλλὰ καὶ μίγνυσθαί [d] φασιν [e] ὅσων οἱ πόροι [f] σύμμετροι πρὸς ἀλλήλους [g] εἰσίν· ὁδῷ δὲ μάλιστα καὶ περὶ πάντων [h] ἑνὶ λόγῳ διωρίκασι Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος, ἀρχὴν ποιησάμενοι κατὰ φύσιν ἥπερ ἐστίν. 3 Ἐνίοις γὰρ τῶν ἀρχαίων ἔδοξε τὸ ὂν ἐξ ἀνάγκης ἓν εἶναι καὶ ἀκίνητον· τὸ μὲν γὰρ κενὸν οὐκ ὄν, κινηθῆναι δ' οὐκ ἂν δύνασθαι μὴ ὄντος κενοῦ κεχωρισμένου. Οὐδ' αὖ πολλὰ εἶναι μὴ ὄντος τοῦ διείργοντος. Τοῦτο [i] δ' οὐδὲν διαφέρειν, [k] εἴ τις οἴεται μὴ συνεχὲς εἶναι τὸ πᾶν ἀλλ' ἅπτεσθαι διῃρημένον, 4 τοῦ φάναι πολλὰ καὶ μὴ [l] ἓν εἶναι καὶ κενόν. Εἰ μὲν γὰρ πάντῃ διαιρετόν, οὐθὲν εἶναι ἕν, ὥστε οὐδὲ πολλά, ἀλλὰ κενὸν τὸ ὅλον· εἰ δὲ τῇ μὲν τῇ δὲ μή, πεπλασμένῳ τινὶ [m] τοῦτ' ἐοικέναι· μέχρι πόσου γὰρ καὶ διὰ τί τὸ μὲν οὕτως ἔχει τοῦ ὅλου καὶ πλῆρές ἐστι, τὸ δὲ διῃρημένον; [n] Ἔτι 5 ὁμοίως [o] φάναι ἀναγκαῖον μὴ εἶναι κίνησιν. Ἐκ μὲν οὖν τούτων τῶν λόγων, [p] ὑπερβάντες τὴν αἴσθησιν καὶ [q] παριδόντες αὐτὴν ὡς τῷ λόγῳ δέον ἀκολουθεῖν, ἓν καὶ ἀκίνητον τὸ πᾶν εἶναί φασι καὶ ἄπειρον ἔνιοι· τὸ γὰρ πέρας περαίνειν 6 [r] ἂν πρὸς τὸ κενόν. Οἱ μὲν [s] οὖν οὕτως καὶ διὰ ταύτας τὰς

[t] λέγομεν H. [v] ἕκαστον post πόρων L. [w] καὶ ante ὁρᾶν om. E.F.L. [x] δὲ om. F. [y] ὕδατός τε καὶ διὰ τῶν F. [z] μὲν om. E. [a] σμικρότητα F.H.L. [b] στοιχεῖον pr. F. [c] τινος F. [d] φησιν L. [e] ὧν L, om. E. [f] σύμμετροι post εἰσίν F. [g] εἰσίν om. L. [h] ἑνὶ λόγῳ om. E. [i] δὲ μηδὲν E.L. [k] εἴ] ἢ εἴ L. [l] ἓν om. E. [m] τοῦτ' ἂν ἐοικέναι F, τοῦτο ἂν ἔοικε L. [n] ἔτι δ' ὁμοίως F.H.L. [o] φάναι om. E. [p] ὑπερβαίνοντες E.L. [q] ὑπεριδόντες F. [r] ἂν om. L. [s] οὖν om. E.

αἰτίας ἀπεφήναντο περὶ τῆς ἀληθείας· [t] ἐπεὶ δὲ ἐπὶ [v] μὲν τῶν λόγων δοκεῖ ταῦτα συμβαίνειν, ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων μανίᾳ παραπλήσιον [w] εἶναι τὸ δοξάζειν οὕτως· οὐδένα γὰρ τῶν μαινομένων ἐξεστάναι τοσοῦτον ὥστε τὸ πῦρ [x] ἓν εἶναι δοκεῖν καὶ τὸν κρύσταλλον, ἀλλὰ μόνον τὰ καλὰ καὶ τὰ φαινόμενα [y] διὰ συνήθειαν, ταῦτ' ἐνίοις διὰ [z] τὴν μανίαν οὐθὲν δοκεῖ διαφέρειν. Λεύκιππος δ' [a] ἔχειν ᾠήθη λόγους οἵ τινες 7 *πρὸς τὴν αἴσθησιν ὁμολογούμενα λέγοντες οὐκ ἀναιρήσουσιν οὔτε γένεσιν οὔτε φθορὰν οὔτε κίνησιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὄντων. Ὁμολογήσας δὲ ταῦτα μὲν τοῖς φαινομένοις, τοῖς δὲ τὸ ἓν κατασκευάζουσιν ὡς [b] οὔτε ἂν κίνησιν οὖσαν ἄνευ κενοῦ [c] τό τε κενὸν μὴ ὄν, καὶ τοῦ ὄντος οὐθὲν μὴ ὄν φησιν εἶναι. Τὸ [d] γὰρ κυρίως [e] ὂν [f] παμπληθὲς ὄν· ἀλλ' εἶναι [g] τὸ* 8 *τοιοῦτον οὐχ ἕν, ἀλλ' ἄπειρα τὸ πλῆθος [h] καὶ ἀόρατα διὰ σμικρότητα τῶν ὄγκων. Ταῦτα δ' ἐν τῷ κενῷ φέρεσθαι (κενὸν γὰρ εἶναι), καὶ συνιστάμενα μὲν γένεσιν ποιεῖν, διαλυόμενα δὲ φθοράν. Ποιεῖν δὲ καὶ πάσχειν ᾗ [i] τυγχάνουσιν ἁπτόμενα· ταύτῃ γὰρ οὐχ ἓν εἶναι. [k] Καὶ συντιθέμενα δὲ* 9 *καὶ περιπλεκόμενα γεννᾶν· ἐκ δὲ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ἑνὸς οὐκ ἂν γενέσθαι πλῆθος, οὐδ' ἐκ τῶν ἀληθῶς πολλῶν ἕν, ἀλλ' εἶναι τοῦτ' ἀδύνατον, ἀλλ' ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τῶν ἄλλων τινές φασι πάσχειν [l] διὰ πόρων, οὕτω πᾶσαν ἀλλοίωσιν καὶ πᾶν τὸ πάσχειν τοῦτον γίνεσθαι τὸν τρόπον, διὰ τοῦ κενοῦ γινομένης τῆς διαλύσεως καὶ τῆς φθορᾶς, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς αὐξήσεως, [m] ὑπεισδυομένων [n] στερεῶν. Σχεδὸν δὲ καὶ* 10 *Ἐμπεδοκλεῖ ἀναγκαῖον λέγειν, ὥσπερ καὶ Λεύκιππός [o] φησιν· εἶναι γὰρ ἄττα [p] στερεά, ἀδιαίρετα δέ, εἰ μὴ πάντῃ [q] πόροι συνεχεῖς εἰσίν. Τοῦτο δ' ἀδύνατον· οὐθὲν γὰρ*

[t] ἐπεὶ] ἔτι E.F.H.L. [v] τῶν λόγων μὲν E. [w] εἶναι] ἐστι F.H. [x] ἓν om. E. [y] διὰ τὴν σ. F. [z] τὴν om. F. [a] ᾠήθη ἔχειν F. [b] οὐκ E. [c] τό τε] ποιεῖν E. [d] γὰρ om. E. [e] ὂν] ἓν E. [f] παμπλῆρες E.F, πᾶν πλῆρες H. [g] τὸ om. H. [h] καὶ ἀόρατα—ὄγκων rc. in litura E. καὶ ἀόρατα post ὄγκων L. [i] τυγχάνει F. [k] καὶ ante συντ. om. L. [l] διὰ τῶν π. F.H. [m] εἰσδυομένων E, ὑποδυομένων F. [n] ἑτέρων E.H.L. [o] φασιν F. [p] στερεὰ καὶ ἀδ. E. [q] πόροις L.

[r] ἔσται [s] ἕτερον στερεὸν παρὰ τοὺς πόρους, ἀλλὰ πᾶν κενόν. [u] Ἀνάγκη ἄρα τὰ μὲν ἁπτόμενα εἶναι ἀδιαίρετα, τὰ δὲ μεταξὺ αὐτῶν κενά, οὓς ἐκεῖνος λέγει πόρους. Οὕτως δὲ καὶ Λεύ-
11 κιππος λέγει περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. Οἱ μὲν οὖν τρόποι καθ' οὓς τὰ μὲν ποιεῖ τὰ δὲ πάσχει, σχεδὸν οὗτοι λέγονται· καὶ περὶ μὲν τούτων, καὶ πῶς λέγουσι, δῆλον, καὶ πρὸς τὰς αὐτῶν θέσεις αἷς χρῶνται σχεδὸν ὁμολογουμένως φαίνεται συμβαῖνον. Τοῖς δ' ἄλλοις ἧττον, [t] οἷον [v] [u] Ἐμπεδοκλεῖ τίνα τρόπον ἔσται [w] γένεσις καὶ φθορὰ καὶ ἀλλοίω-
12 σις, οὐ δῆλον. Τοῖς μὲν γάρ ἐστιν ἀδιαίρετα [x] τὰ πρῶτα τῶν σωμάτων, σχήματι διαφέροντα μόνον, ἐξ ὧν πρώτων σύγκειται καὶ εἰς ἃ ἔσχατα [y] διαλύεται· [u] Ἐμπεδοκλεῖ δὲ τὰ μὲν ἄλλα φανερὸν ὅτι μέχρι τῶν στοιχείων ἔχει τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθοράν, αὐτῶν δὲ τούτων πῶς γίνεται καὶ φθείρεται τὸ σωρευόμενον μέγεθος, οὔτε δῆλον [z] οὔτε ἐνδέχεται λέγειν αὐτῷ μὴ λέγοντι καὶ τοῦ πυρὸς εἶναι στοιχεῖον, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραφε Πλάτων· τοσοῦτον γὰρ διαφέρει τοῦ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον Λευκίππῳ λέγειν, ὅτι ὁ μὲν στερεὰ ὁ δ' ἐπίπεδα λέγει τὰ ἀδιαίρετα, καὶ ὁ μὲν ἀπείροις ὡρίσθαι σχήμασι τῶν ἀδιαιρέτων στερεῶν ἕκαστον, ὁ δὲ ὡρισμένοις, ἐπεὶ ἀδιαίρετά γε ἀμ-
13 φότεροι λέγουσι καὶ ὡρισμένα σχήμασιν. [u] Ἐκ δὴ τούτων αἱ γενέσεις καὶ [a] αἱ διακρίσεις Λευκίππῳ μὲν δύο τρόποι [b] ἂν εἶεν, διά τε τοῦ κενοῦ καὶ διὰ τῆς ἁφῆς (ταύτῃ γὰρ [c] διαιρετὸν ἕκαστον), [d] Πλάτωνι δὲ κατὰ τὴν ἁφὴν μόνον· κενὸν γὰρ
14 οὐκ εἶναί φησιν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀδιαιρέτων ἐπιπέδων εἰρήκαμεν ἐν τοῖς πρότερον λόγοις· περὶ δὲ τῶν ἀδιαιρέτων στερεῶν τὸ μὲν ἐπὶ [e] πλέον [f] θεωρῆσαι τὸ συμβαῖνον ἀφείσθω [g] τὸ νῦν, ὡς δὲ μικρὸν παρεκβᾶσιν [h] εἰπεῖν, ἀναγκαῖον ἀπαθές τε ἕκαστον λέγειν τῶν ἀδιαιρέτων (οὐ γὰρ οἷόν τε πάσχειν

[r] ἔσται om. F. [s] ἕτερον om. E.L. [t] οἷον—μὲν γάρ margo F. [v] ἐμπεδοκλεῖ ἢ εἰ τίνα H. [w] γένεσις καὶ om. E.L. [x] τὰ om. E. [y] διαλύονται E. [z] οὔτε ἐνδ.] οὐκ ἐνδ. L. [a] αἱ ante διακρ. om. F. [b] εἶεν ἂν F. [c] ἀδιαίρετον H. [d] πλάτων H. [e] πλεῖον H. [f] θεωρεῖσθαι F. [g] τὰ H. [h] εἰπεῖν] ἐπεὶ E.

ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ κενοῦ) καὶ μηθενὸς ποιητικὸν πάθους· οὔτε γὰρ [i] ψυχρὸν οὔτε σκληρὸν [k] οἷόν τ' εἶναι. Καίτοι [l] τοῦτό 15 γε ἄτοπον, τὸ μόνον ἀποδοῦναι τῷ περιφερεῖ σχήματι τὸ θερμόν· ἀνάγκη γὰρ καὶ τοὐναντίον τὸ ψυχρὸν ἄλλῳ τινὶ προσήκειν τῶν σχημάτων. Ἄτοπον δὲ κἂν εἰ ταῦτα μὲν [m] ὑπάρχει, λέγω δὲ θερμότης καὶ ψυχρότης, βαρύτης δὲ καὶ [n] κουφότης καὶ σκληρότης καὶ μαλακότης μὴ [o] ὑπάρξει· καίτοι βαρύτερόν γε κατὰ τὴν ὑπεροχήν φησιν εἶναι Δημόκριτος ἕκαστον τῶν ἀδιαιρέτων, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ θερμότερον. Τοιαῦτα δ' ὄντα μὴ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων ἀδύνατον, οἷον 16 ὑπὸ τοῦ πολὺ ὑπερβάλλοντος θερμοῦ τὸ ἠρέμα [p] θερμόν. Ἀλλὰ μὴν εἰ σκληρόν, καὶ μαλακόν. Τὸ δὲ μαλακὸν [q] ἤδη τῷ πάσχειν τι λέγεται· τὸ [r] γὰρ ὑπεικτικὸν μαλακόν. Ἀλλὰ μὴν ἄτοπον καὶ εἰ μηθὲν ὑπάρχει ἀλλ' [s] ἢ μόνον σχῆμα· καὶ εἰ ὑπάρχει, ἓν δὲ μόνον, οἷον τὸ μὲν [t] ψυχρὸν τὸ δὲ θερμόν· οὐδὲ γὰρ ἂν μία τις εἴη [v] ἡ φύσις αὐτῶν. Ὁμοίως δὲ ἀδύνα- 17 τον καὶ [w] εἰ πλείω τῷ ἑνί· ἀδιαίρετον γὰρ ὂν ἐν τῷ αὐτῷ ἕξει τὰ πάθη, ὥστε καὶ ἐὰν πάσχῃ [x] εἴπερ ψύχεται, ταὐτῷ [y] τοι καὶ ἄλλο [z] τι ποιήσει ἢ πείσεται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθημάτων· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς [a] στερεὰ καὶ τοῖς ἐπίπεδα λέγουσιν ἀδιαίρετα συμβαίνει τὸν αὐτὸν τρόπον· οὔτε γὰρ μανότερα οὔτε πυκνότερα οἷόν τε [b] γίνεσθαι κενοῦ μὴ ὄντος ἐν τοῖς ἀδιαιρέτοις. Ἔτι δ' ἄτοπον καὶ 18 τὸ μικρὰ μὲν ἀδιαίρετα εἶναι, μεγάλα δὲ μή· νῦν μὲν γὰρ εὐλόγως τὰ [c] μείζω θραύεται [d] μᾶλλον τῶν μικρῶν· τὰ μὲν γὰρ διαλύεται [e] ῥᾳδίως, οἷον τὰ μεγάλα· [f] προσκόπτει γὰρ πολλοῖς· [g] τὸ δὲ ἀδιαίρετον ὅλως διὰ τί μᾶλλον ὑπάρχει τῶν μεγάλων τοῖς μικροῖς; Ἔτι δὲ πότερον μία πάντων [h] ἡ 19

[i] σκληρὸν οὔτε ψυχρὸν F.H. [k] οἷόν τ'] δεῖ F. [l] γε τοῦτο F. [m] ὑπάρχῃ F.H.L. [n] σκληρότης καὶ κουφότης F. [o] ὑπάρξῃ L. [p] θερμόν] ψυχρόν E.H.L. [q] ἤδη om. E.L. [r] γὰρ] δ' F. [s] ἢ om. E. [t] ψυχρὸν] σκληρὸν E.H.L. [v] ἡ om. E.L. [w] εἰ om. F. [x] ἤπερ ψύχεται H, ἢ περιψύχεται F. [y] τοι] τι E.H.L. [z] τι om. E.H. [a] στ.] ἑτέρα E. [b] γενέσθαι F. [c] μεγάλα E. [d] μᾶλλον om. F. [e] ῥαδίως τῶν μικρῶν οἷον F. [f] προκόπτει F. [g] τὰ δὲ ἀδιαίρετα L. [h] ἡ om. E.

φύσις [i] ἐκείνων τῶν στερεῶν, ἢ διαφέρει θάτερα τῶν ἑτέρων, ὥσπερ ἂν εἰ τὰ μὲν εἴη πύρινα, τὰ δὲ γήϊνα τὸν ὄγκον; Εἰ μὲν γὰρ μία φύσις [k] ἐστὶν ἁπάντων, τί τὸ χωρίσαν; ἢ διὰ τί οὐ γίγνεται ἁψάμενα ἕν, ὥσπερ ὕδωρ ὕδατος ὅταν θίγῃ; Οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ ὕστερον τοῦ [l] προτέρου. Εἰ δ' ἕτερα, 20 ποῖα [m] ταῦτα; Καὶ δῆλον ὡς [n] ταῦτα θετέον ἀρχὰς καὶ αἰτίας τῶν συμβαινόντων μᾶλλον ἢ τὰ σχήματα. Ἔτι δὲ διαφέροντα τὴν φύσιν, κἂν [o] ποιῇ κἂν πάσχῃ θιγγάνοντα ἀλλήλων. Ἔτι [p] δὲ τί τὸ κινοῦν; Εἰ μὲν γὰρ ἕτερον, [q] παθητικόν· εἰ δ' αὐτὸ αὑτὸ ἕκαστον, ἢ διαιρετὸν ἔσται, [r] κατ' ἄλλο μὲν κινοῦν κατ' ἄλλο δὲ κινούμενον, ἢ κατὰ ταὐτὸ τἀναντία ὑπάρξει, καὶ ἡ ὕλη οὐ μόνον ἀριθμῷ ἔσται μία ἀλλὰ καὶ δυ-21 νάμει. Ὅσοι μὲν οὖν διὰ τῆς τῶν πόρων κινήσεώς φασι τὰ πάθη συμβαίνειν, εἰ μὲν [s] καὶ πεπληρωμένων τῶν πόρων, περίεργον οἱ πόροι· εἰ γὰρ ταύτῃ [t] τι πάσχει [v] τὸ πᾶν, κἂν μὴ πόρους ἔχον ἀλλ' αὐτὸ συνεχὲς ὂν πάσχοι τὸν αὐτὸν τρόπον. 22 Ἔτι δὲ πῶς ἐνδέχεται [w] περὶ τοῦ διορᾶν συμβαίνειν ὡς λέγουσιν; Οὔτε γὰρ κατὰ τὰς ἁφὰς ἐνδέχεται [x] διιέναι διὰ τῶν διαφανῶν, οὔτε διὰ τῶν πόρων, εἰ πλήρης ἕκαστος· τί γὰρ διοίσει τοῦ μὴ [y] ἔχειν πόρους; Πᾶν γὰρ ὁμοίως [z] ἔσται πλῆρες. Ἀλλὰ μὴν εἰ [a] καὶ κενὰ μὲν ταῦτα, ἀνάγκη δὲ σώματα 23 ἐν αὐτοῖς ἔχειν, ταὐτὸ συμβήσεται πάλιν. Εἰ δὲ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος ὥστε μὴ δέχεσθαι σῶμα μηδέν, γελοῖον τὸ μικρὸν μὲν οἴεσθαι κενὸν εἶναι, [b] μέγα δὲ μὴ μηδ' ὁπηλικονοῦν, ἢ τὸ κενὸν ἄλλο τι οἴεσθαι λέγειν πλὴν χώραν σώματος, ὥστε 24 δῆλον ὅτι παντὶ σώματι τὸν ὄγκον [c] ἴσον ἔσται κενόν. Ὅλως δὲ τὸ πόρους ποιεῖν περίεργον· εἰ μὲν γὰρ μηδὲν [d] ποιεῖ κατὰ τὴν ἁφήν, οὐδὲ διὰ τῶν πόρων ποιήσει διιόν· εἰ [e] δὲ τῷ ἅπτεσθαι, καὶ μὴ πόρων ὄντων τὰ μὲν πείσεται τὰ δὲ ποιήσει

[i] τῶν στερεῶν ἐκείνων L. [k] ἐστὶν om. E L. [l] πρότερον E.L. [m] ταύτας E. [n] τοιαῦτα F. [o] ποιοῖ κἂν πάσχοι E.H. [p] δὲ τί om. pr. E. [q] παθητικά E.H.L. [r] κατ' αὐτὸ E. [s] καὶ om. L. [t] τι post πάσχει F.H, om. L. [v] τὸ om. L. [w] περὶ—ἐνδέχεται margo F. [x] διεῖναι E. [y] πόρους ἔχειν F.H. [z] ἔστω E. [a] καὶ om. E. [b] μέγα ante κενὸν F. [c] ἔσται κενὸν ἴσον H. [d] ποιεῖ—πόρων om. pr. E. [e] δὲ καὶ τῷ E.

τῶν πρὸς ἄλληλα τοῦτον τὸν τρόπον πεφυκότων. Ὅτι μὲν οὖν οὕτως λέγειν τοὺς πόρους ὥς τινες ὑπολαμβάνουσιν, ἢ ψεῦδος ἢ μάταιον, φανερὸν ἐκ τούτων [f] ἐστίν· διαιρετῶν δ' [g] ὄντων πάντῃ τῶν σωμάτων πόρους ποιεῖν γελοῖον· ᾗ γὰρ διαιρετά, δύναται χωρίζεσθαι.

Τίνα δὲ τρόπον ὑπάρχει [h] τοῖς οὖσι γεννᾶν καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν, λέγωμεν λαβόντες ἀρχὴν τὴν [i] πολλάκις εἰρημένην. Εἰ γάρ ἐστι τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ' ἐντελεχείᾳ τοιοῦτον, [k] πέφυκεν οὐ τῇ μὲν τῇ δ' οὔ πάσχειν, ἀλλὰ πάντῃ καθ' ὅσον ἐστὶ τοιοῦτον, ἧττον δὲ καὶ μᾶλλον ᾗ τοιοῦτον μᾶλλόν ἐστι καὶ ἧττον· καὶ ταύτῃ πόρους ἄν τις [l] λέγοι [m] μᾶλλον, καθάπερ ἐν τοῖς μεταλλευομένοις διατείνουσι τοῦ παθητικοῦ φλέβες συνεχεῖς. Συμφυὲς μὲν οὖν ἕκαστον καὶ ἓν ὂν ἀπαθές. Ὁμοίως δὲ καὶ μὴ θιγγάνοντα μήτε αὐτῶν μήτ' ἄλλων, ἃ ποιεῖν πέφυκε καὶ πάσχειν. Λέγω δ' οἷον οὐ μόνον ἁπτόμενον [n] θερμαίνει τὸ πῦρ, ἀλλὰ κἂν [o] ἄποθεν ᾖ· τὸν μὲν γὰρ ἀέρα τὸ πῦρ, ὁ δ' [p] ἀὴρ τὸ σῶμα θερμαίνει, [q] πεφυκὼς ποιεῖν καὶ πάσχειν. Τὸ δὲ τῇ μὲν οἴεσθαι πάσχειν τῇ δὲ μή, διορίσαντας ἐν ἀρχῇ τοῦτο λεκτέον. Εἰ μὲν γὰρ μὴ [r] πάντῃ διαιρετὸν τὸ μέγεθος, ἀλλ' ἔστι [s] σῶμα ἀδιαίρετον ἢ πλάτος, οὐκ ἂν εἴη πάντῃ παθητικόν, ἀλλ' [t] οὐδὲ συνεχὲς οὐδέν· εἰ δὲ τοῦτο ψεῦδος καὶ πᾶν σῶμα διαιρετόν, οὐδὲν διαφέρει διῃρῆσθαι μὲν ἅπτεσθαι δέ, ἢ διαιρετὸν εἶναι· εἰ γὰρ διακρίνεσθαι δύναται κατὰ τὰς ἁφάς, ὥσπερ φασί τινες, κἂν μήπω ᾖ διῃρημένον, [v] ἔσται διῃρημένον· δυνατὸν [w] γὰρ διαιρεθῆναι· γίνεται γὰρ οὐθὲν ἀδύνατον. Ὅλως δὲ [x] τὸ τοῦτον γίνεσθαι τὸν [y] τρόπον σχιζομένων τῶν σωμάτων ἄτοπον· ἀναιρεῖ γὰρ οὗτος ὁ [z] λόγος ἀλλοίωσιν, ὁρῶμεν δὲ τὸ αὐτὸ σῶμα συνεχὲς ὂν ὁτὲ μὲν ὑγρὸν ὁτὲ δὲ πεπηγός, οὐ διαιρέσει καὶ συνθέσει

9 2 3 4

[f] ἐστι ante φανερὸν F. [g] ὄντων post σωμάτων F. [h] γεννᾶν τοῖς οὖσι F. [i] εἰρημένην πολλάκις F. [k] πέφυκεν om. F. [l] λέγῃ L, om. E. [m] μᾶλλον ἢ καθάπερ E.F. [n] θερμαίνειν E. [o] ἄπωθεν E. [p] ἀὴρ καὶ τὸ E. [q] πεφ. καὶ π. F.H. [r] παντὶ E. [s] σῶμα μὲν ἀδ. H. [t] οὐδὲν οὐδὲ συνεχὲς F. [v] ἔσται διῃρημένον om. F. et corr. H. [w] γὰρ om. F. [x] τὸ om. E. [y] τρόπον μόνον σχιζ. E.H. [z] λόγος] τρόπος F.

τοῦτο παθόν, οὐδὲ τροπῇ [a] καὶ διαθιγῇ, καθάπερ [b] λέγει Δημόκριτος· οὔτε [c] γὰρ μετατεθὲν [d] οὔτε μεταβαλὸν τὴν φύσιν πεπηγὸς ἐξ ὑγροῦ γέγονεν· οὐδὲ νῦν [e] ὑπάρχει [f] τὰ σκληρὰ καὶ πεπηγότα ἀδιαίρετα τοὺς ὄγκους· ἀλλ᾽ ὁμοίως
5 ἅπαν ὑγρόν, ὁτὲ δὲ σκληρὸν καὶ πεπηγός ἐστιν. Ἔτι δ᾽ οὐδ᾽ αὔξησιν οἷόν τ᾽ εἶναι καὶ φθίσιν· οὐ γὰρ ὁτιοῦν ἔσται γεγονὸς μεῖζον, εἴπερ [g] ἔσται πρόσθεσις, καὶ μὴ πᾶν μεταβεβληκός, ἢ μιχθέντος τινὸς ἢ καθ᾽ αὑτὸ [h] μεταβαλόντος. Ὅτι μὲν οὖν ἔστι τὸ γεννᾶν καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ γίγνεσθαί τε καὶ πάσχειν ὑπ᾽ ἀλλήλων, [i] καὶ τίνα τρόπον ἐνδέχεται, καὶ τίνα φασὶ μέν τινες οὐκ ἐνδέχεται δέ, διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

10 Λοιπὸν δὲ [k] θεωρῆσαι περὶ μίξεως κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς μεθόδου· τοῦτο γὰρ ἦν τρίτον τῶν προτεθέντων ἐξ
2 ἀρχῆς. Σκεπτέον δὲ τί τ᾽ ἐστὶν ἡ μίξις καὶ τί τὸ μικτόν, καὶ τίσιν ὑπάρχει τῶν ὄντων καὶ πῶς, ἔτι δὲ πότερον ἔστι μίξις ἢ τοῦτο ψεῦδος· ἀδύνατον γάρ ἐστι [l] μιχθῆναί τι ἕτερον ἑτέρῳ, καθάπερ λέγουσί τινες· ὄντων μὲν γὰρ ἔτι τῶν μιχθέντων [m] καὶ μὴ ἠλλοιωμένων οὐδὲν μᾶλλον [n] νῦν μεμῖχθαί φασιν ἢ πρότερον, ἀλλ᾽ ὁμοίως ἔχειν, θατέρου δὲ φθαρέντος οὐ μεμῖχθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν εἶναι τὸ δ᾽ οὐκ εἶναι, τὴν δὲ μίξιν ὁμοίως ἐχόντων εἶναι· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [o] κἂν εἰ ἀμφοτέρων συνελθόντων ἔφθαρται τῶν μιγνυμένων ἑκάτερον· οὐ [p] γὰρ εἶναι μεμιγμένα τά γε ὅλως οὐκ ὄντα.
3 Οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἔοικε ζητεῖν [q] διορίσαι [r] τί διαφέρει μίξις γενέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ τί τὸ μικτὸν τοῦ γεννητοῦ καὶ φθαρτοῦ· δῆλον γὰρ ὡς δεῖ διαφέρειν, εἴπερ ἔστιν. Ὥστε τούτων ὄντων φανερῶν τὰ διαπορηθέντα λύοιντ᾽ ἄν. Ἀλλὰ μὴν [s] οὐδὲ [t] τὴν ὕλην τῷ πυρὶ μεμῖχθαί φαμεν οὐδὲ μίγνυσθαι

[a] καὶ διαθηγῇ L, om. E. [b] φησὶ F. [c] γὰρ μεταταχθὲν οὔτε μετατεθὲν τῇ φύσει πεπηγὸς H. [d] οὔτε μεταβαλὸν om. E, post τὴν φύσιν ponit F. [e] οὔτ᾽ ἐνυπάρχει F, οὐδ᾽ ἐνυπάρχει H. [f] τὰ om. E.L. [g] ἐστι E.L. [h] μεταβάλλοντος F.H. [i] καὶ τίνα τρ. ἐνδ. om. pr. E. [k] θεωρητέον F.H.L. [l] ἕτερον ἑτέρῳ μιχθῆναί τι F. [m] καὶ τῶν μὴ H. [n] μεμ. φασὶ νῦν F.H.L. [o] κἂν] καὶ F.H. [p] γὰρ om. L. [q] διορίσαι om. F.L. [r] τίνι L. [s] οὔτε E. [t] τῷ πυρὶ τὴν ὕλην L.

καιομένην, οὔτ' αὐτὴν [v] αὐτῆς τοῖς μορίοις οὔτε τῷ πυρί, ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ γίνεσθαι, τὴν δὲ φθείρεσθαι. Τὸν αὐτὸν δὲ τρό- 4 πον [w] οὔτε τῷ σώματι τὴν τροφὴν [x] οὔτε τὸ σχῆμα [y] τῷ κηρῷ μιγνύμενον σχηματίζειν τὸν ὄγκον· οὐδὲ τὸ σῶμα καὶ τὸ λευκὸν οὐδ' ὅλως τὰ πάθη καὶ τὰς ἕξεις οἷόν τε [z] μίγνυσθαι τοῖς πράγμασιν· σωζόμενα γὰρ ὁρᾶται. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ 5 λευκόν γε καὶ τὴν ἐπιστήμην ἐνδέχεται μιχθῆναι, οὐδ' ἄλλο τῶν μὴ χωριστῶν οὐδέν. Ἀλλὰ τοῦτο λέγουσιν οὐ καλῶς οἱ πάντα ποτὲ ὁμοῦ [a] καὶ φάσκοντες εἶναι καὶ μεμῖχθαι· οὐ γὰρ [b] ἅπαν [c] ἅπαντι μικτόν, ἀλλ' ὑπάρχειν [d] δεῖ χωριστὸν ἑκάτερον τῶν μιχθέντων· τῶν δὲ παθῶν οὐθὲν χωριστόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν δυνάμει τὰ δ' ἐνεργείᾳ τῶν ὄντων, ἐνδέ- 6 χεται τὰ μιχθέντα εἶναί πως καὶ μὴ εἶναι, ἐνεργείᾳ [e] μὲν [f] ἑτέρου ὄντος τοῦ γεγονότος ἐξ αὐτῶν, δυνάμει δ' [g] ἔτι ἑκατέρου ἅπερ ἦσαν [h] πρὶν μιχθῆναι, καὶ οὐκ ἀπολωλότα· τοῦτο γὰρ ὁ λόγος διηπόρει πρότερον· φαίνεται δὲ τὰ μιγνύμενα [i] πρότερόν τε ἐκ κεχωρισμένων συνιόντα καὶ δυνάμενα χωρίζεσθαι πάλιν. Οὔτε διαμένουσιν οὖν ἐνεργείᾳ ὥσπερ τὸ 7 σῶμα καὶ τὸ λευκόν, οὔτε [k] φθείρονται, οὔτε [l] θάτερον οὔτ' ἄμφω· σώζεται γὰρ ἡ δύναμις αὐτῶν. Διὸ ταῦτα μὲν ἀφείσθω· τὸ [m] δὲ συνεχὲς τούτοις ἀπόρημα διαιρετέον, πότερον ἡ μίξις πρὸς τὴν αἴσθησιν [n] τί ἐστιν. Ὅταν γὰρ 8 οὕτως εἰς μικρὰ διαιρεθῇ τὰ μιγνύμενα, καὶ τεθῇ παρ' ἄλληλα τοῦτον τὸν τρόπον ὥστε μὴ δῆλον ἕκαστον εἶναι τῇ αἰσθήσει, τότε μέμικται ἢ οὔ, ἀλλ' ἔστιν [o] ὥστε ὁτιοῦν παρ' ὁτιοῦν εἶναι μόριον τῶν μιχθέντων; Λέγεται μὲν οὖν ἐκείνως, οἷον κριθὰς μεμῖχθαι πυροῖς, [p] ὅταν ἡτισοῦν παρ' [q] ὁντινοῦν τεθῇ. Εἰ δ' ἐστὶ πᾶν σῶμα διαιρετόν, εἴπερ [r] καὶ ἔστι σῶμα σώματι 9

[v] αὐτοῖς F. [w] οὐδὲ E.L [x] οὐδὲ E.F.H.L. [y] τῷ] τὸ F. [z] μεμῖχθαι F.H. [a] καὶ ante φάσκ. om. F.H. [b] ἅπαν om. E. [c] ἅπαντι om. F. [d] δεῖ τι χ. F. [e] μὲν] μὲν μὴ εἶναι H. [f] ὄντος ἑτέρου F. [g] ἔτι εἶναι ἑκάτερον H. [h] πρὶν μιχθῆναι margo F. [i] πρότερόν τε margo F. [k] φθείρεται E.L. [l] θάτερον] ἑκάτερον E, καθ' ἑκάτερον H.L. [m] συνεχὲς δὲ τούτου E. [n] τί om. F.H. [o] ὥστε] ὅτε H. [p] ὅτε H. [q] ὀντιναοῦν F.H, ἡντιναοῦν L. [r] καὶ om. E.F.L.

μικτὸν ὁμοιομερές, ὁτιοῦν ἂν δέοι μέρος [s]γίνεσθαι παρ' ὁτιοῦν.
[9] Ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστιν εἰς [t]τἀλάχιστα διαιρεθῆναι, οὔτε σύνθεσις ταὐτὸ καὶ μίξις ἀλλ' ἕτερον, δῆλον ὡς οὔτε κατὰ μικρὰ σωζόμενα δεῖ τὰ μιγνύμενα φάναι μεμῖχθαι· σύνθεσις γὰρ ἔσται καὶ [v]οὐ κρᾶσις οὐδὲ μίξις, οὐδ' ἕξει τὸν αὐτὸν λόγον τῷ ὅλῳ
10 τὸ μόριον. Φαμὲν [w]δ', εἴπερ [x]δεῖ μεμῖχθαί [y]τι, τὸ μιχθὲν ὁμοιομερὲς εἶναι, καὶ ὥσπερ τοῦ ὕδατος τὸ μέρος ὕδωρ, οὕτω καὶ τοῦ κραθέντος. Ἂν δ' ᾖ κατὰ μικρὰ σύνθεσις [z]ἡ μίξις, [a]οὐθὲν συμβήσεται τούτων, ἀλλὰ μόνον μεμιγμένα πρὸς τὴν αἴσθησιν· καὶ τὸ αὐτὸ τῷ μὲν μεμιγμένον, ἐὰν μὴ [b]βλέπῃ ὀξύ, τῷ [c]Λυγκεῖ δ' οὐθὲν μεμιγμένον, οὔτε τῇ διαιρέσει, [d]οὔτε ὁτιοῦν παρ' ὁτιοῦν μέρος· ἀδύνατον γὰρ οὕτω διαιρε-
11 θῆναι. Ἢ οὖν οὐκ [e]ἔστι μίξις, ἢ λεκτέον τοῦτο πῶς ἐνδέχεται [f]γίγνεσθαι πάλιν. Ἔστι δή, ὡς [g]ἔφαμεν, τῶν ὄντων τὰ μὲν ποιητικά, τὰ δ' ὑπὸ τούτων παθητικά. Τὰ μὲν οὖν ἀντιστρέφει, ὅσων ἡ αὐτὴ ὕλη ἐστί, καὶ ποιητικὰ ἀλλήλων καὶ παθητικὰ ὑπ' ἀλλήλων· τὰ δὲ ποιεῖ ἀπαθῆ ὄντα, ὅσων μὴ ἡ αὐτὴ ὕλη. Τούτων μὲν [h]οὖν οὐκ ἔστι μίξις· διὸ οὐδ' ἡ ἰατρικὴ
12 ποιεῖ ὑγίειαν οὐδ' ἡ ὑγίεια [i]μιγνυμένη τοῖς σώμασιν. Τῶν δὲ ποιητικῶν καὶ παθητικῶν [k]ὅσα εὐδιαίρετα, πολλὰ μὲν ὀλίγοις καὶ μεγάλα μικροῖς συντιθέμενα οὐ ποιεῖ μίξιν, ἀλλ' αὔξησιν τοῦ κρατοῦντος· μεταβάλλει γὰρ θάτερον εἰς τὸ κρατοῦν, [l]οἷον σταλαγμὸς οἴνου μυρίοις [m]χοεῦσιν ὕδατος οὐ μίγνυται· λύεται γὰρ τὸ εἶδος καὶ [n]μεταβάλλει εἰς [o]τὸ πᾶν ὕδωρ.
13 Ὅταν δὲ ταῖς δυνάμεσιν ἰσάζῃ πως, τότε μεταβάλλει μὲν ἑκάτερον εἰς τὸ κρατοῦν ἐκ τῆς αὑτοῦ φύσεως, οὐ γίνεται δὲ θάτερον, ἀλλὰ μεταξὺ [p]καὶ κοινόν. Φανερὸν οὖν ὅτι [q]ταῦτ' ἐστὶ μικτὰ ὅσα ἐναντίωσιν ἔχει [r]τῶν ποιούντων· ταῦτα γὰρ

[s] γενέσθαι F. [t] τὰ ἐλάχιστα E.F.H. [v] οὐδὲ κρ. H. [w] δ'] δὲ δεῖν F.H. [x] δεῖ μεμῖχθαι] μέμικται F.H. μεμῖχθαι E. [y] τι om. E.H. [z] ἡ] ᾖ F. [a] οὐδὲν ἂν συμβήσεται H. [b] βλέπῃ τι ὀξὺ E.F.L. [c] λυγγεῖ H, γλυκεῖ E. [d] οὔτε] ὥσθ' vel ὥστε E.F.H.L. [e] ἔσται F. [f] πάλιν γίγνεσθαι F. [g] φαμεν E. [h] οὖν om. E. [i] μιγνύμενα L. [k] ὅσα ἐστὶν εὐδ. F. [l] οἷον] διὸ F.H. [m] χοῦσιν E. [n] μεταβάλλεται E.L. [o] πᾶν τὸ H. [p] καὶ om. F. [q] ἐστὶ ταῦτα F.H. [r] τῶν om. F.

[s]δὴ [t]ὑπ' ἀλλήλων ἐστὶ παθητικά. Καὶ μικρὰ δὲ μικροῖς παρατιθέμενα μίγνυται μᾶλλον· ῥᾷον γὰρ καὶ θᾶττον ἄλληλα [v]μεθίστησιν. Τὸ δὲ πολὺ καὶ ὑπὸ πολλοῦ χρονίως τοῦτο δρᾷ. Διὸ τὰ εὐόριστα τῶν διαιρετῶν καὶ παθητικῶν μικτά 14 (διαιρεῖται γὰρ εἰς μικρὰ [w]ταῦτα ῥᾳδίως· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ [x]εὐορίστῳ εἶναι), οἷον τὰ ὑγρὰ μικτὰ μάλιστα τῶν σωμάτων· εὐόριστον γὰρ μάλιστα τὸ ὑγρὸν τῶν διαιρετῶν, ἐὰν μὴ γλίσχρον [y]ᾖ· ταῦτα γὰρ δὴ πλείω καὶ μείζω [z]μόνον [a]ποιεῖ τὸν ὄγκον. Ὅταν δ' [b]ᾖ θάτερον μόνον παθητικὸν [c]ᾖ σφόδρα, τὸ 15 δὲ [d]πάμπαν ἠρέμα, [e]ἢ οὐθὲν πλεῖον τὸ μιχθὲν [f]ἐξ ἀμφοῖν ἢ μικρόν, ὅπερ συμβαίνει [g]περὶ τὸν καττίτερον καὶ τὸν χαλκόν. Ἔνια γὰρ ψελλίζεται πρὸς ἄλληλα τῶν ὄντων καὶ ἐπαμφοτερίζει· φαίνεται γάρ πως καὶ μικτὰ ἠρέμα, καὶ ὡς θάτερον μὲν δεκτικὸν θάτερον δ' εἶδος. [h]Ὅπερ ἐπὶ τούτων συμβαίνει· 16 ὁ γὰρ καττίτερος ὡς πάθος τι [i]ὢν [k]ἄνευ ὕλης τοῦ χαλκοῦ σχεδὸν ἀφανίζεται, [l]καὶ μιχθεὶς [m]ἄπεισι χρωματίσας μόνον. ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐφ' ἑτέρων. Φανερὸν τοίνυν ἐκ 17 τῶν εἰρημένων καὶ ὅτι ἔστι μίξις καὶ τί ἐστι καὶ διὰ τί, καὶ ποῖα μικτὰ τῶν ὄντων, ἐπείπερ ἐστὶν ἔνια τοιαῦτα [n]οἷα παθητικά τε ὑπ' ἀλλήλων καὶ εὐόριστα καὶ εὐδιαίρετα· ταῦτα γὰρ οὔτ' ἐφθάρθαι ἀνάγκη μεμιγμένα οὔτ' ἔτι ταὐτὰ ἁπλῶς εἶναι, οὔτε σύνθεσιν εἶναι τὴν μίξιν αὐτῶν, οὔτε πρὸς τὴν αἴσθησιν· ἀλλ' ἔστι μικτὸν μὲν [o]ὃ ἂν εὐόριστον ὂν παθητικὸν ᾖ καὶ ποιητικὸν καὶ τοιούτῳ μικτόν (πρὸς ὁμώνυμον γὰρ τὸ μικτόν), ἡ δὲ μίξις τῶν μικτῶν ἀλλοιωθέντων [p]ἕνωσις.

B.

Περὶ μὲν οὖν μίξεως καὶ ἁφῆς [q]καὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πά-

[s] δὴ om. F.H. et corr. H. [t] ἐστὶν ὑπ' ἀλλήλων F.H. [v] μεθιστᾶσι E.L. [w] ταῦτα om. E.L. [x] εὐορίστως E. [y] ᾖ καὶ ταῦτα margo F. [z] μόνον om. H, post ποιεῖ ponit F. [a] τὸν ὄγκον ποιεῖ F. [b] ᾖ om. F. [c] ᾖ] ἢ F. [d] πάμπαν ἢ ἠρέμα E.H.L. [e] ἢ om. E. [f] ἐξ] εἶναι E. [g] παρὰ H. [h] ὅπερ καὶ ἐπὶ F.H. [i] ὢν] ὂν E. [k] ἄνευ τῆς ὕλης H. [l] καὶ om. E. [m] ἄπεισι ἅπας E.L. [n] οἷα τὰ π. H. [o] ὃ ἂν] ὅταν L, ὅταν μὲν E. [p] ἕνωσις. περὶ μὲν οὖν μίξεως καὶ ἁφῆς καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν εἴρηται H. [q] καὶ περὶ τοῦ F.

σχειν εἴρηται πῶς ὑπάρχει τοῖς μεταβάλλουσι κατὰ φύσιν, ἔτι δὲ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς [r] τῆς ἁπλῆς, τίνος καὶ πῶς ἐστὶ καὶ διὰ τίν' αἰτίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀλλοιώσεως εἴρηται, τί τὸ ἀλλοιοῦσθαι καὶ τίν' ἔχει διαφορὰν [s] αὐτῶν. Λοιπὸν δὲ θεωρῆσαι περὶ τὰ καλούμενα στοιχεῖα τῶν σωμά-
2 των. Γένεσις μὲν γὰρ καὶ φθορὰ πάσαις ταῖς φύσει συνεστώσαις οὐσίαις οὐκ ἄνευ τῶν αἰσθητῶν σωμάτων· τούτων δὲ τὴν ὑποκειμένην ὕλην οἱ μέν φασιν εἶναι μίαν, οἷον ἀέρα [t] τιθέντες ἢ πῦρ ἤ [v] τι μεταξὺ τούτων, σῶμά τε ὂν καὶ χωριστόν, οἱ δὲ πλείω τὸν ἀριθμὸν ἑνός, οἱ μὲν πῦρ καὶ γῆν, οἱ δὲ ταῦτά τε καὶ ἀέρα τρίτον, οἱ δὲ καὶ ὕδωρ τούτων τέταρτον, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς· ἐξ ὧν συγκρινομένων [w] καὶ διακρινομένων [x] ἢ ἀλλοιουμένων συμβαίνειν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν
3 τοῖς πράγμασιν. Ὅτι μὲν οὖν τὰ πρῶτα ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα καλῶς ἔχει λέγειν, ἔστω συνομολογούμενον, ἐξ ὧν [y] μεταβαλλόντων ἢ κατὰ σύγκρισιν [z] καὶ διάκρισιν ἢ κατ' [a] ἄλλην
4 μεταβολὴν συμβαίνει γένεσιν εἶναι καὶ φθοράν. Ἀλλ' οἱ μὲν ποιοῦντες μίαν ὕλην παρὰ τὰ εἰρημένα, ταύτην δὲ σωματικὴν [b] καὶ χωριστήν, ἁμαρτάνουσιν· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ ἐναντιώσεως εἶναι τὸ σῶμα τοῦτο [c] αἰσθητὸν [d] ὄν· ἢ γὰρ κοῦφον ἢ βαρὺ ἢ ψυχρὸν ἢ θερμὸν ἀνάγκη εἶναι τὸ ἄπειρον [e] τοῦτο,
5 ὃ λέγουσί τινες εἶναι τὴν ἀρχήν. Ὡς δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, οὐδένα ἔχει διορισμόν· οὐ γὰρ εἴρηκε σαφῶς τὸ πανδεχές, εἰ χωρίζεται τῶν στοιχείων. Οὐδὲ χρῆται [f] οὐδέν, φήσας εἶναι ὑποκείμενόν [g] τι τοῖς καλουμένοις στοιχείοις
6 πρότερον, οἷον χρυσὸν τοῖς ἔργοις τοῖς χρυσοῖς. Καίτοι [h] καὶ τοῦτο οὐ καλῶς λέγεται τοῦτον τὸν τρόπον λεγόμενον, [i] ἀλλ' ὧν μὲν ἀλλοίωσις, ἔστιν οὕτως, ὧν δὲ γένεσις καὶ φθορά, ἀδύνατον [k] ἐκεῖνο [l] προσαγορεύεσθαι ἐξ οὗ γέγονεν. Καί-

[r] τῆς τινὸς καὶ ἁπλῶς ἐστὶ F, τῆς ἁπλῆς καὶ τίνος ἐστὶ H.L. [s] αὐτῶν om. F. [t] τιθέντες om. L. [v] τι τῶν μεταξὺ H. [w] καὶ] ἢ H. [x] ἢ] καὶ corr. E. [y] μεταβαλόντων L. [z] καὶ] ἢ E. [a] ἄλλην τινὰ μ. F. [b] καὶ om. F. [c] αἰσθητῆς H. [d] ὂν om. E.H. [e] τοῦτό θ' ὃ L. [f] οὐδέν] οὐδενὶ E.F.H. [g] τι om. F. [h] καὶ om. H.L. [i] ἀλλ' ὧν] ἀλλήλων pr. E. [k] ἐκεῖνα L, κεῖνο E. [l] προσεκεῖνο (vel α) ἀγορεύεσθαι E.

τοι γέ φησι μακρῷ ἀληθέστατον εἶναι χρυσὸν λέγειν ἕκαστον εἶναι. ‘Ἀλλὰ τῶν στοιχείων ὄντων στερεῶν μέχρι 7 ἐπιπέδων ποιεῖται τὴν ἀνάλυσιν· ἀδύνατον δὲ τὴν τιθήνην καὶ τὴν ὕλην τὴν πρώτην τὰ ἐπίπεδα εἶναι. ‘Ἡμεῖς δὲ φαμὲν [m] μὲν [n] εἶναί τινα ὕλην τῶν σωμάτων τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ ταύτην οὐ χωριστὴν ἀλλ' ἀεὶ μετ' ἐναντιώσεως, ἐξ ἧς γίνεται τὰ καλούμενα στοιχεῖα. Διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις ἀκριβέστερον. Οὐ μὴν ἀλλ' [o] ἐπειδὴ καὶ τὸν τρόπον τοῦτόν 8 ἐστιν ἐκ τῆς ὕλης τὰ σώματα τὰ πρῶτα, διοριστέον καὶ περὶ τούτων, ἀρχὴν μὲν [p] καὶ πρώτην [q] οἰομένοις εἶναι τὴν ὕλην τὴν ἀχώριστον μέν, ὑποκειμένην δὲ τοῖς ἐναντίοις· οὔτε γὰρ [r] τὸ θερμὸν ὕλη τῷ ψυχρῷ [s] οὔτε τοῦτο τῷ θερμῷ, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἀμφοῖν. ‘Ὥστε πρῶτον μὲν τὸ δυνάμει σῶμα 9 αἰσθητὸν ἀρχή, δεύτερον δ' αἱ ἐναντιώσεις, λέγω δ' οἷον θερμότης [t] καὶ ψυχρότης, τρίτον [v] δ' ἤδη πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τοιαῦτα· ταῦτα μὲν γὰρ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καὶ οὐχ ὡς ‘Ἐμπεδοκλῆς καὶ ἕτεροι λέγουσιν ([w] οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ἀλλοίωσις), αἱ δ' ἐναντιώσεις οὐ μεταβάλλουσιν. ‘Ἀλλ' οὐδὲν 10 ἧττον [x] καὶ ὡς σώματος ποίας καὶ πόσας λεκτέον ἀρχάς· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ὑποθέμενοι χρῶνται, καὶ [y] οὐδὲν λέγουσι διὰ [z] τί αὗται ἢ τοσαῦται.

‘Ἐπεὶ οὖν ζητοῦμεν αἰσθητοῦ σώματος ἀρχάς, τοῦτο δ' 2 ἐστὶν ἁπτοῦ, ἁπτὸν δ' οὗ [a] ἡ αἴσθησις ἁφή, φανερὸν ὅτι οὐ πᾶσαι αἱ ἐναντιώσεις σώματος εἴδη καὶ ἀρχὰς ποιοῦσιν, ἀλλὰ [b] μόνον αἱ κατὰ τὴν ἁφήν· κατ' ἐναντίωσίν τε γὰρ διαφέρουσι, καὶ [c] κατὰ ἁπτὴν ἐναντίωσιν. Διὸ οὔτε λευκότης καὶ 2 μελανία οὔτε γλυκύτης καὶ πικρότης, ὁμοίως δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων [d] τῶν αἰσθητῶν ἐναντιώσεων οὐδὲν ποιεῖ στοιχεῖον. Καίτοι [e] πρότερον ὄψις ἁφῆς, ὥστε καὶ τὸ ὑποκείμενον πρότερον. ‘Ἀλλ' οὐκ ἔστι σώματος ἁπτοῦ πάθος ᾗ ἁπτόν, ἀλλὰ καθ'

[m] μὲν om. F.H.L. [n] εἶναι om. H. [o] ἐπεὶ E. [p] καὶ πρῶτον H. [q] οἰομένος E. [r] τὸ om. H. [s] οὐδὲ E, οὔτε δὲ H. [t] καὶ om. E. [v] δὲ ὡς ἤδη H. [w] οὐ E, ἀεὶ F. [x] καὶ ὡς incerta E. [y] οὐδὲ F. [z] τί] τί ἢ L. [a] ἡ om. F. [b] μόναι H. [c] κατὰ τὴν ἁπτὴν F. [d] τῶν ante αἰσθ. om. F.H. [e] προτέρα L.

ἕτερον, καὶ εἰ ἔτυχε τῇ φύσει πρότερον. Αὐτῶν [f] δὲ [g] πρῶτον [h] τῶν ἁπτῶν διαιρετέον [i] ποῖαι πρῶται διαφοραὶ καὶ
3 ἐναντιώσεις. [k] Εἰσὶ δ' ἐναντιώσεις κατὰ τὴν ἀφὴν αἵδε, θερμὸν ψυχρόν, [l] ξηρὸν ὑγρόν, βαρὺ κοῦφον, σκληρὸν μαλακόν, γλίσχρον κραῦρον, τραχὺ λεῖον, παχὺ λεπτόν. Τούτων δὲ βαρὺ μὲν καὶ κοῦφον οὐ ποιητικὰ οὐδὲ παθητικά· οὐ γὰρ τῷ ποιεῖν τι [m] ἕτερον [n] ἢ πάσχειν ὑφ' ἑτέρου [o] λέγονται. Δεῖ δὲ ποιητικὰ [p] εἶναι ἀλλήλων καὶ παθητικὰ τὰ στοιχεῖα· [q] μί-
4 γνυται γὰρ καὶ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα. Θερμὸν δὲ καὶ ψυχρὸν καὶ [r] ὑγρὸν καὶ ξηρὸν τὰ μὲν [s] τῷ ποιητικὰ εἶναι τὰ δὲ τῷ παθητικὰ λέγεται· θερμὸν γάρ ἐστι τὸ συγκρῖνον τὰ ὁμογενῆ (τὸ γὰρ διακρίνειν, ὅπερ φασὶ ποιεῖν τὸ πῦρ, συγκρίνειν ἐστὶ τὰ ὁμόφυλα· συμβαίνει γὰρ ἐξαιρεῖν τὰ ἀλλότρια), ψυχρὸν δὲ τὸ συνάγον [t] καὶ συγκρῖνον ὁμοίως τά τε συγγενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα, ὑγρὸν δὲ τὸ ἀόριστον οἰκείῳ ὅρῳ εὐόριστον [v] ὄν, ξηρὸν δὲ τὸ [w] εὐόριστον μὲν οἰκείῳ ὅρῳ,
5 δυσόριστον δέ. Τὸ δὲ λεπτὸν καὶ [x] παχὺ καὶ γλίσχρον καὶ κραῦρον [y] καὶ σκληρὸν καὶ μαλακὸν καὶ [z] αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἐκ τούτων· ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀναπληστικόν ἐστι τοῦ ὑγροῦ διὰ τὸ μὴ ὡρίσθαι μὲν εὐόριστον δ' εἶναι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ ἁπτομένῳ, τὸ δὲ λεπτὸν ἀναπληστικόν ([a] λεπτομερὲς γάρ, καὶ τὸ μικρομερὲς ἀναπληστικόν· ὅλον γὰρ ὅλου ἅπτεται· τὸ δὲ λεπτὸν μάλιστα τοιοῦτον), φανερὸν ὅτι τὸ μὲν λεπτὸν
6 [b] ἔσται τοῦ ὑγροῦ, [c] τὸ δὲ παχὺ τοῦ ξηροῦ. Πάλιν δὲ τὸ μὲν γλίσχρον τοῦ ὑγροῦ (τὸ γὰρ γλίσχρον ὑγρὸν πεπονθός τί ἐστιν, οἷον τὸ ἔλαιον), τὸ δὲ κραῦρον τοῦ ξηροῦ· κραῦρον γὰρ τὸ τελέως ξηρόν, ὥστε καὶ πεπηγέναι δι' ἔλλειψιν ὑγρό-

[f] δὴ E.H. [g] πρῶτον om. H. [h] τῶν om. E. [i] ποῖαι δὲ πρῶται H. [k] εἰσὶ δ' ἐναντιώσεις margo F. [l] ὑγρὸν ξηρὸν F. [m] ἕτερον] πρότερον E. [n] ἢ] οὐδὲ τῷ F. [o] λέγεται F.L. [p] ἀλλήλων καὶ παθητικὰ εἶναι F, καὶ παθητικὰ εἶναι ἀλλήλων E.H. [q] μίγνυται γὰρ] γίγνεται γὰρ καὶ μίγνυται F.H. [r] ξηρὸν καὶ ὑγρὸν F.H. [s] τῷ post μὲν om. E. [t] ὁμοίως καὶ συγκρῖνον L. [v] ὂν] δὲ ἀλλοτρίως H. [w] ἀόριστον E. [x] παχύτερον E. [y] καὶ τὸ σκληρὸν L. [z] ἄλλαι αἱ E. [a] μικρομερὲς L. [b] ἐστι L. [c] τὸ δὲ—ὑγροῦ om. pr. F.

τητος. [v]Ἔτι τὸ μὲν μαλακὸν [d]τοῦ [e]ὑγροῦ (μαλακὸν γὰρ τὸ 7 ὑπεῖκον εἰς ἑαυτὸ καὶ [f]μὴ μεθιστάμενον, ὅπερ ποιεῖ τὸ ὑγρόν· [g]διὸ καὶ [h]οὐκ ἔστι τὸ ὑγρὸν μαλακόν, ἀλλὰ τὸ μαλακὸν τοῦ ὑγροῦ), τὸ δὲ σκληρὸν τοῦ ξηροῦ· [i]σκληρὸν γάρ ἐστι τὸ πεπηγός, τὸ δὲ πεπηγὸς ξηρόν. Λέγεται δὲ ξηρὸν καὶ 8 ὑγρὸν πλεοναχῶς· ἀντίκειται γὰρ τῷ ξηρῷ καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ διερόν, καὶ πάλιν τῷ ὑγρῷ καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ πεπηγός· ἅπαντα [k]δὲ ταῦτ' ἐστὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ τῶν πρώτων λεχθέντων. ʽἘπεὶ γὰρ ἀντίκειται τῷ διερῷ τὸ ξηρόν, καὶ 9 διερὸν μέν ἐστι τὸ ἔχον ἀλλοτρίαν ὑγρότητα ἐπιπολῆς, βεβρεγμένον δὲ τὸ εἰς βάθος, ξηρὸν δὲ τὸ ἐστερημένον ταύτης, φανερὸν ὅτι τὸ μὲν διερὸν ἔσται τοῦ ὑγροῦ, τὸ δ' ἀντικείμενον ξηρὸν τοῦ [l]πρώτου ξηροῦ. Πάλιν [m]δὲ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ 10 πεπηγὸς ὡσαύτως· ὑγρὸν μὲν [n]γάρ ἐστι τὸ [o]ἔχον οἰκείαν [p]ὑγρότητα, [q]βεβρεγμένον δὲ τὸ ἔχον ἀλλοτρίαν ὑγρότητα ἐν τῷ βάθει, πεπηγὸς δὲ τὸ ἐστερημένον ταύτης. [v]Ὥστε καὶ τούτων [r]ἔσται τὸ μὲν ξηροῦ τὸ δὲ ὑγροῦ. Δῆλον τοίνυν ὅτι 11 πᾶσαι αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἀνάγονται εἰς τὰς πρώτας τέτταρας. Αὗται δὲ οὐκέτι εἰς ἐλάττους· οὔτε γὰρ τὸ θερμὸν ὅπερ [s]ὑγρὸν ἢ ὅπερ ξηρόν, οὔτε τὸ ὑγρὸν ὅπερ θερμὸν ἢ ὅπερ ψυχρόν, οὔτε τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν [t]οὔθ' ὑπ' ἄλλήλ' οὔθ' ὑπὸ τὸ θερμὸν καὶ [v]τὸ ὑγρόν εἰσιν· ὥστ' ἀνάγκη [w]τέτταρας εἶναι ταύτας.

ʽἘπεὶ [x]δὲ [y]τέτταρα [z]τὰ στοιχεῖα, τῶν δὲ τεττάρων ἓξ 3 αἱ συζεύξεις, τὰ δ' ἐναντία οὐ πέφυκε συνδυάζεσθαι (θερμὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ πάλιν [a]ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀδύνατον), φανερὸν ὅτι [b]τέτταρες ἔσονται αἱ τῶν στοιχείων

[d] τοῦ ὑγροῦ μαλακὸν om. E. [e] ὑγροῦ, τὸ δὲ σκληρὸν τοῦ ξηροῦ. μαλακὸν F. [f] μὴ om. E. [g] διὸ καὶ οὐκ ἔστι τὸ ὑγρὸν om. E. [h] οὐκ ἔστι] οὐκέτι L. [i] σκληρὸν γάρ] ξηρὸν γάρ E. [k] δὴ E.F. [l] πρώτως E. [m] δὴ F. [n] γάρ om. F. [o] ἔχον τὴν οἰκείαν F. [p] ὑγρότητα] ὑγρότητα ἐν τῷ βάθει E. [q] βεβρ.—ὑγρ. om. H.L. [r] ἐστι E. [s] ὑγρὸν—ξ.] ψυχρὸν (supra posito ξηρὸν) ἢ ὅπερ ὑγρὸν F. [t] οὐδ'—οὐδ' E. [v] τὸ ante ὑγρόν om. F. [w] τέτταρας εἶναι τ.] τέσσαρας αὐτὰς εἶναι H. [x] δὴ F.H.L. [y] τέσσαρα H. [z] τὰ om. L. [a] ὑγρὸν καὶ ξηρὸν F.H. [b] τέσσαρες F.H.

συζεύξεις, θερμοῦ καὶ [c] ξηροῦ, καὶ [d] θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ
2 πάλιν ψυχροῦ καὶ [e] ὑγροῦ, [f] καὶ ψυχροῦ καὶ [g] ξηροῦ. Καὶ
[h] ἠκολούθηκε κατὰ λόγον τοῖς ἁπλοῖς φαινομένοις σώμασι,
πυρὶ καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ γῇ· τὸ μὲν γὰρ πῦρ θερμὸν καὶ
ξηρόν, ὁ δ᾽ ἀὴρ [i] θερμὸν καὶ ὑγρόν (οἷον ἀτμὶς γὰρ ὁ ἀήρ),
τὸ δ᾽ ὕδωρ ψυχρὸν [k] καὶ ὑγρόν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρόν,
ὥστ᾽ εὐλόγως [l] διανέμεσθαι τὰς διαφορὰς τοῖς πρώτοις σώ-
3 μασι, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶναι κατὰ λόγον. Ἅπαντες
[m] γὰρ οἱ τὰ ἁπλᾶ σώματα στοιχεῖα ποιοῦντες οἱ μὲν ἕν, οἱ
δὲ δύο, οἱ δὲ τρία, οἱ δὲ [n] τέτταρα ποιοῦσιν. Ὅσοι μὲν οὖν
ἓν [o] μόνον λέγουσιν, εἶτα πυκνώσει καὶ μανώσει τἆλλα γεν-
νῶσι, τούτοις συμβαίνει δύο ποιεῖν τὰς ἀρχάς, τό τε μανὸν
καὶ τὸ πυκνὸν ἢ [p] τὸ θερμὸν καὶ [p] τὸ ψυχρόν· ταῦτα γὰρ [q] τὰ
4 δημιουργοῦντα, τὸ δ᾽ ἓν ὑπόκειται καθάπερ ὕλη. Οἱ δ᾽ εὐθὺς
δύο ποιοῦντες, ὥσπερ Παρμενίδης πῦρ καὶ γῆν, τὰ μεταξὺ
μίγματα ποιοῦσι τούτων, οἷον ἀέρα καὶ ὕδωρ. Ὡσαύτως δὲ
καὶ οἱ [r] τρία λέγοντες, καθάπερ Πλάτων ἐν ταῖς διαιρέσεσιν·
τὸ γὰρ μέσον μῖγμα ποιεῖ. Καὶ σχεδὸν ταὐτὰ λέγουσιν οἵ
τε δύο καὶ [s] οἱ τρία ποιοῦντες· πλὴν οἱ μὲν τέμνουσιν εἰς δύο
5 τὸ μέσον, οἱ δ᾽ ἓν μόνον ποιοῦσιν. Ἔνιοι [t] δ᾽ εὐθὺς [v] τέτταρα
λέγουσιν, οἷον Ἐμπεδοκλῆς. Συνάγει δὲ καὶ οὗτος εἰς τὰ
δύο· τῷ γὰρ πυρὶ [w] τἆλλα πάντα ἀντιτίθησιν. [x] Οὐκ ἔστι
δὲ τὸ πῦρ καὶ [y] ὁ ἀὴρ καὶ ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἁπλοῦν,
ἀλλὰ [z] μικτόν. Τὰ δ᾽ ἁπλᾶ τοιαῦτα μέν [a] ἐστιν, οὐ μέντοι
[b] ταὐτά, οἷον [c] εἴ τι τῷ πυρὶ ὅμοιον, πυροειδές, [d] οὐ πῦρ, καὶ
6 τὸ τῷ ἀέρι ἀεροειδές· ὁμοίως δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων. Τὸ δὲ
πῦρ ἐστὶν ὑπερβολὴ θερμότητος, ὥσπερ καὶ κρύσταλλος ψυ-

[c] ξηροῦ—ὑγροῦ margo F. [d] ὑγροῦ καὶ θερμοῦ H. [e] ὑγροῦ] ξηροῦ H.L. [f] καὶ ψυχροῦ margo F. [g] ξηροῦ] ὑγροῦ H.L. [h] ἠκολούθησε H.L. [i] θερμὸς καὶ ὑγρὸς H.L. [k] καὶ ὑγρὸν ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν om. E. [l] νέμεσθαι E, διαφέρεσθαι pr. F. [m] γὰρ] δ᾽ L. [n] τέσσαρα H. [o] λέγουσι μόνον F. [p] τὸ post ἢ et ante ψ. om. F. [q] τὰ om. E. [r] τρεῖς L. [s] οἱ post καὶ om. E.F. [t] δὲ καὶ εὐθὺς F.H.L. [v] τέσσαρα F. [w] πάντα τἆλλα H.L. [x] οὐκέτι δὲ F. [y] ὁ om. E. [z] μικτά E. [a] εἰσιν L. [b] τοιαῦτα E. [c] εἴ τι] τὸ F.H.L. [d] οὐ—ἀεροειδές margo F.

χρότητος· ἡ γὰρ πῆξις καὶ ἡ ζέσις ὑπερβολαί τινές εἰσιν, ἡ μὲν ψυχρότητος, ἡ δὲ θερμότητος. Εἰ οὖν ὁ κρύσταλλός ἐστι πῆξις [e] ὑγροῦ ψυχροῦ, καὶ τὸ πῦρ ἔσται ζέσις [f] ξηροῦ θερμοῦ. Διὸ καὶ οὐδὲν οὔτ' [g] ἐκ κρυστάλλου γίγνεται οὔτ' [g] ἐκ πυρός. Ὄντων δὲ [h] τεττάρων τῶν ἁπλῶν σωμάτων, 7 [i] ἑκάτερον τοῖν [k] δυοῖν ἑκατέρου τῶν [l] τόπων ἐστίν· πῦρ μὲν γὰρ καὶ ἀὴρ τοῦ πρὸς τὸν ὅρον φερομένου, γῆ δὲ καὶ ὕδωρ τοῦ πρὸς τὸ μέσον. Καὶ ἄκρα μὲν καὶ [m] εἰλικρινέστατα πῦρ καὶ γῆ, μέσα δὲ καὶ μεμιγμένα μᾶλλον ὕδωρ καὶ ἀήρ. Καὶ 8 [n] ἑκάτερα ἑκατέροις ἐναντία· πυρὶ μὲν γὰρ ἐναντίον ὕδωρ, ἀέρι δὲ γῆ· ταῦτα γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων παθημάτων συνέστηκεν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἁπλῶς [o] γε [p] τέτταρα ὄντα ἑνὸς ἕκαστόν ἐστι, γῆ [q] μὲν ξηροῦ μᾶλλον ἢ [r] ψυχροῦ, ὕδωρ δὲ ψυχροῦ μᾶλλον [s] ἢ ὑγροῦ, ἀὴρ δ' ὑγροῦ μᾶλλον ἢ θερμοῦ, πῦρ δὲ θερμοῦ μᾶλλον ἢ ξηροῦ.

Ἐπεὶ δὲ διώρισται πρότερον ὅτι τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν ἐξ 4 ἀλλήλων ἡ γένεσις, ἅμα δὲ καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν φαίνεται γινόμενα (οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀλλοίωσις· κατὰ γὰρ τὰ τῶν ἁπτῶν πάθη [t] ἡ ἀλλοίωσίς ἐστιν), λεκτέον τίς ὁ τρόπος τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς, καὶ πότερον ἅπαν ἐξ ἅπαντος γίγνεσθαι δυνατὸν ἢ τὰ μὲν δυνατὸν τὰ δ' ἀδύνατον. Ὅτι μὲν οὖν 2 ἅπαντα πέφυκεν εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν, φανερόν· [v] ἡ γὰρ γένεσις εἰς ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων, τὰ δὲ στοιχεῖα πάντα ἔχει ἐναντίωσιν πρὸς ἄλληλα διὰ τὸ τὰς διαφορὰς ἐναντίας εἶναι· τοῖς μὲν γὰρ [w] ἀμφότεραι ἐναντίαι, οἷον πυρὶ καὶ ὕδατι (τὸ μὲν γὰρ [x] ξηρὸν καὶ θερμόν, τὸ δ' ὑγρὸν καὶ ψυχρόν), τοῖς δ' [y] ἡ ἑτέρα μόνον, οἷον ἀέρι καὶ ὕδατι (τὸ μὲν γὰρ ὑγρὸν καὶ θερμόν, τὸ δὲ [z] ὑγρὸν καὶ ψυχρόν). Ὥστε 3 καθόλου μὲν φανερὸν ὅτι πᾶν ἐκ παντὸς γίνεσθαι πέφυκεν,

[e] ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ F.H.L. [f] θερμοῦ καὶ ξηροῦ F.H.L. [g] ἐκ utramque om. E. [h] τεσσάρων H. [i] ἑκάτερα E. [k] δυεῖν L. [l] τόπων] πρώτων E. [m] εἰλικρινῆ F. [n] ἑκάτερα δὲ ἐκ. F.H. [o] γε om. F. [p] τέσσαρα F.H. [q] μὲν γὰρ ξ. F.H. [r] ψυχροῦ corr. E. [s] ἢ ante ὑγροῦ om. E. [t] ἡ om E.F. [v] ἡ μὲν γὰρ F.H. [w] ἀμφοτέροις L. [x] θερμὸν καὶ ξηρὸν E.L. [y] ἡ] ἢ F. [z] ψυχρὸν καὶ ὑγρόν H.

ἤδη δὲ καθ' ἕκαστον οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν πῶς· ἅπαντα μὲν [a] γὰρ ἐξ ἁπάντων ἔσται, διοίσει δὲ τῷ θᾶττον καὶ βραδύτερον καὶ
4 τῷ ῥᾷον καὶ χαλεπώτερον. Ὅσα μὲν γὰρ ἔχει [b] σύμβολα πρὸς ἄλληλα, ταχεῖα τούτων ἡ μετάβασις, ὅσα δὲ μὴ ἔχει, βραδεῖα, διὰ τὸ ῥᾷον εἶναι τὸ ἓν [c] ἢ τὰ πολλὰ μεταβάλλειν, οἷον ἐκ πυρὸς μὲν ἔσται ἀὴρ [d] θατέρου μεταβάλλοντος (τὸ μὲν γὰρ ἦν θερμὸν καὶ ξηρόν, τὸ δὲ θερμὸν καὶ ὑγρόν, ὥστε ἂν κρατηθῇ τὸ ξηρὸν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, ἀὴρ ἔσται), πάλιν [e] δὲ ἐξ ἀέρος [f] ὕδωρ, ἐὰν κρατηθῇ τὸ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ (τὸ μὲν γὰρ ἦν [g] θερμὸν καὶ ὑγρόν, τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν,
5 ὥστε μεταβάλλοντος τοῦ θερμοῦ ὕδωρ ἔσται). Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐξ ὕδατος γῆ καὶ ἐκ γῆς πῦρ· ἔχει γὰρ ἄμφω πρὸς ἄμφω σύμβολα· τὸ μὲν [h] γὰρ ὕδωρ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, ὥστε κρατηθέντος τοῦ ὑγροῦ γῆ
6 ἔσται. Καὶ πάλιν ἐπεὶ τὸ μὲν πῦρ ξηρὸν καὶ θερμόν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, [i] ἐὰν φθαρῇ τὸ ψυχρόν, πῦρ ἔσται ἐκ γῆς. Ὥστε φανερὸν ὅτι κύκλῳ [k] τε [l] ἔσται ἡ γένεσις τοῖς ἁπλοῖς σώμασι, καὶ ῥᾷστος οὗτος ὁ τρόπος τῆς μεταβολῆς
7 διὰ τὸ [m] σύμβολα ἐνυπάρχειν τοῖς ἐφεξῆς. Ἐκ πυρὸς δὲ ὕδωρ καὶ ἐξ ἀέρος γῆν καὶ πάλιν ἐξ ὕδατος καὶ γῆς ἀέρα καὶ πῦρ ἐνδέχεται μὲν γίνεσθαι, χαλεπώτερον δὲ διὰ τὸ πλειόνων εἶναι τὴν μεταβολήν· ἀνάγκη γάρ, εἰ ἔσται ἐξ ὕδατος πῦρ, φθαρῆναι καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρόν, καὶ πάλιν εἰ ἐκ
8 γῆς ἀήρ, φθαρῆναι καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ἐκ [n] πυρὸς καὶ ἀέρος ὕδωρ καὶ γῆ, [o] ἀνάγκη [p] ἀμφότερα μεταβάλλειν. Αὕτη μὲν οὖν χρονιωτέρα ἡ γένεσις· [q] ἐὰν δ' ἑκατέρου [r] φθαρῇ θάτερον, ῥᾴων μέν, οὐκ εἰς ἄλληλα δὲ [s] ἡ μετάβασις, ἀλλ' ἐκ πυρὸς μὲν καὶ ὕδατος ἔσται γῆ
9 καὶ ἀήρ, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ γῆς πῦρ καὶ ὕδωρ. Ὅταν μὲν γὰρ

[a] γὰρ om. F. [b] σύμβολον F. [c] ἢ om. F.H.L. [d] θατέρου] θᾶττον L. [e] δὲ om. E.L. [f] ὕδωρ ἔσται ἐὰν F. [g] ὑγρὸν καὶ θερμὸν H. [h] γὰρ om. F. [i] ἂν F.H. [k] τε om. L. [l] ἔσται om. E. [m] σύμβολον F. [n] γῆς καὶ ὕδατος πῦρ καὶ ἀήρ H. [o] ἀναγκαῖον H, om. E. [p] ἀμφότερα] τὰ ἀμφότερα E, γὰρ ἀμφότερα F. [q] ἂν F. [r] θάτερον φθαρῇ F.H.L. [s] ἡ τούτων μετάβασις H.

τοῦ ὕδατος φθαρῇ τὸ ψυχρὸν τοῦ δὲ πυρὸς τὸ ξηρόν, ἀὴρ ἔσται (λείπεται γὰρ τοῦ μὲν τὸ θερμὸν τοῦ δὲ τὸ ὑγρόν), ὅταν δὲ τοῦ μὲν πυρὸς τὸ θερμὸν τοῦ δ' ὕδατος τὸ ὑγρόν, [t] γῆ διὰ τὸ λείπεσθαι τοῦ μὲν τὸ [v] ξηρὸν τοῦ δὲ τὸ ψυχρόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐξ ἀέρος καὶ γῆς πῦρ καὶ ὕδωρ· ὅταν μὲν 10 γὰρ τοῦ ἀέρος φθαρῇ τὸ θερμὸν τῆς δὲ γῆς τὸ ξηρόν, ὕδωρ ἔσται (λείπεται γὰρ τοῦ μὲν τὸ [w] ὑγρὸν τῆς δὲ τὸ ψυχρόν), [x] ὅταν δὲ τοῦ μὲν ἀέρος τὸ ὑγρὸν τῆς δὲ γῆς τὸ ψυχρόν, πῦρ διὰ τὸ [y] λείπεσθαι τοῦ μὲν τὸ θερμὸν [z] τῆς δὲ τὸ ξηρόν, ἅπερ ἦν πυρός. Ὁμολογουμένη δὲ καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ τοῦ 11 πυρὸς γένεσις· μάλιστα μὲν γὰρ [a] πῦρ ἡ φλόξ, αὕτη δ' ἐστὶ καπνὸς καιόμενος, ὁ δὲ καπνὸς ἐξ ἀέρος καὶ γῆς. Ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς οὐκ ἐνδέχεται φθαρέντος ἐν ἑκατέρῳ θατέρου τῶν στοιχείων γενέσθαι μετάβασιν εἰς [b] οὐδὲν τῶν σωμάτων διὰ τὸ λείπεσθαι ἐν ἀμφοῖν ἢ ταὐτὰ ἢ τἀναντία. Ἐξ [c] οὐδε- 12 τέρων δὲ ἐγχωρεῖ γίγνεσθαι σῶμα, οἷον εἰ [d] τοῦ μὲν πυρὸς φθαρείη τὸ ξηρόν, τοῦ δ' ἀέρος τὸ ὑγρόν· λείπεται γὰρ ἐν ἀμφοῖν τὸ θερμόν· ἐὰν δ' ἐξ ἑκατέρου τὸ θερμόν, λείπεται τἀναντία, ξηρὸν καὶ ὑγρόν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις· 13 ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς [e] ἐφεξῆς ἐνυπάρχει τὸ μὲν [f] ταὐτὸ τὸ δ' ἐναντίον. Ὥσθ' ἅμα δῆλον ὅτι τὰ μὲν ἐξ ἑνὸς εἰς ἓν μεταβαίνοντα ἑνὸς φθαρέντος γίνεται, τὰ δ' ἐκ [g] δυοῖν εἰς ἓν πλειόνων. Ὅτι μὲν οὖν ἅπαντα ἐκ παντὸς γίγνεται, καὶ τίνα τρόπον εἰς ἄλληλα μετάβασις γίγνεται, εἴρηται.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ ὧδε [h] θεωρήσωμεν περὶ αὐτῶν. Εἰ 5 γάρ ἐστι τῶν φυσικῶν σωμάτων ὕλη, ὥσπερ [i] καὶ δοκεῖ ἐνίοις, ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνάγκη ἤτοι ἓν [k] ἢ δύο εἶναι ταῦτα [l] ἢ πλείω. Ἓν μὲν δὴ πάντα οὐχ οἷόν τε, οἷον ἀέρα [m] πάντα ἢ ὕδωρ ἢ πῦρ ἢ γῆν, [n] εἴπερ ἡ μεταβολὴ εἰς τἀναν-

[t] γῆ om. E. [v] ψυχρὸν τοῦ δὲ τὸ ξηρόν L. [w] ψυχρὸν τοῦ δὲ τὸ ὑγρόν E. [x] ὅταν δὲ om. E. [y] ὑπολείπεσθαι H. [z] τῆς] τοῦ E H. [a] ἡ φλὸξ πῦρ H. [b] οὐδὲν] ἐν F. [c] οὐδετέρου F. [d] μὲν τοῦ E.F.H. [e] ἑξῆς F.H. [f] ταὐτὸν F.L. [g] δυεῖν L. [h] θεωρήσομεν E. [i] καὶ om. F. [k] εἶναι ἢ δύο F. [l] πλείω ἢ E. [m] πάντα margo F. [n] εἴπερ om. E.

2 τία. Εἰ γὰρ εἴη ἀήρ, εἰ μὲν ὑπομένει, ἀλλοίωσις ἔσται ἀλλ' [o] οὐ γένεσις. Ἅμα δ' οὐδ' οὕτω δοκεῖ, ὥστε ὕδωρ εἶναι ἅμα καὶ [p] ἀέρα ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν. Ἔσται δή τις ἐναντίωσις καὶ διαφορὰ ἧς ἕξει τι θάτερον μόριον τὸ πῦρ, οἷον θερμότητα. Ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔσται τό [q] γε πῦρ ἀὴρ θερμός· ἀλλοίωσίς τε
3 γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ οὐ φαίνεται. Ἅμα [r] δὲ πάλιν εἰ ἔσται [s] ἐκ πυρὸς ἀήρ, τοῦ θερμοῦ εἰς τοὐναντίον μεταβάλλοντος ἔσται. Ὑπάρξει ἄρα τῷ ἀέρι [t] τοῦτο, καὶ ἔσται ὁ ἀὴρ ψυχρόν τι. Ὥστε ἀδύνατον τὸ πῦρ [v] ἀέρα θερμὸν εἶναι· ἅμα γὰρ τὸ αὐτὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἔσται. Ἄλλο τι [w] ἄρ' ἀμφότερα τὸ αὐτὸ ἔσται, καὶ ἄλλη τις ὕλη κοινή. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος περὶ ἁπάντων, [x] ὅτι οὐκ ἔστιν ἓν τούτων ἐξ οὗ τὰ
4 πάντα. Οὐ μὴν οὐδ' ἄλλο [y] τί [z] γε παρὰ ταῦτα, οἷον μέσον τι ἀέρος καὶ ὕδατος ἢ ἀέρος καὶ πυρός, ἀέρος μὲν παχύτερον [a] καὶ πυρός, τῶν [b] δὲ λεπτότερον· ἔσται [c] γὰρ ἀὴρ καὶ πῦρ [d] ἐκεῖνο μετ' ἐναντιότητος· ἀλλὰ στέρησις τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων· ὥστ' οὐκ ἐνδέχεται [e] μονοῦσθαι ἐκεῖνο οὐδέποτε,
5 ὥσπερ φασί τινες τὸ ἄπειρον καὶ τὸ περιέχον. Ὁμοίως ἄρα ὁτιοῦν τούτων [f] ἢ [g] οὐδέν. Εἰ οὖν μηδὲν αἰσθητόν γε πρότερον τούτων, ταῦτα ἂν εἴη πάντα. Ἀνάγκη τοίνυν [h] ἢ ἀεὶ μένοντα καὶ ἀμετάβλητα εἰς ἄλληλα, ἢ μεταβάλλοντα, καὶ ἢ [i] ἅπαντα, ἢ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ, ὥσπερ [k] ἐν τῷ Τιμαίῳ
6 Πλάτων ἔγραψεν. Ὅτι μὲν τοίνυν μεταβάλλειν [l] ἀνάγκη εἰς ἄλληλα, δέδεικται πρότερον· [m] ὅτι δ' οὐχ ὁμοίως ταχέως ἄλλο ἐξ ἄλλου, εἴρηται πρότερον ὅτι τὰ μὲν ἔχοντα σύμβολον θᾶττον γίνεται ἐξ ἀλλήλων, τὰ δ' οὐκ ἔχοντα βραδύτερον. Εἰ μὲν τοίνυν ἡ ἐναντιότης μία ἐστὶ καθ' ἣν μεταβάλλουσιν, [n] ἀνάγκη δύο εἶναι· ἡ γὰρ ὕλη τὸ μέσον ἀναί-

[o] οὐ] ἦν E. [p] ἀὴρ E.F.L. [q] γε ante τὸ L, om. E. [r] δὲ καὶ π. H. [s] ἐκ τοῦ π. F.H. [t] τοῦτο ante ἄρα F, post ἄρα H. [v] θερμὸν ἀέρα E.L. [w] ἄρα παρ' ἀμφ. H.L. et pr. F. [x] ὅτι om. E. [y] τί om. E. [z] γε om. L. [a] καὶ] ἢ E.F.H. [b] δὲ ἄλλων λ. pr. H. [c] ἀὴρ γὰρ E. [d] ἐκεῖνο ante ἀὴρ F. [e] ἐκεῖνο μονοῦσθαι F. [f] ἢ om. E.L. [g] οὐδὲν ἀρχή. εἰ F, οὐδὲν μᾶλλον ἀὴρ ἢ πῦρ. εἰ L. [h] ἢ om. E. [i] πάντα F.H. [k] ἐν] καὶ ἐν H. [l] ἀναγκαῖον εἰς ἄλληλα H, εἰς ἄλληλα ἀνάγκη F. [m] ὅτι] καὶ ὅτι E. [n] ἀναγκαῖον H.

σθητος οὖσα καὶ ἀχώριστος. ῾Επεὶ δὲ πλείω ὁρᾶται ὄντα, 7 δύο ἂν εἶεν αἱ ἐλάχισται. Δύο δ᾽ [o] ὄντων οὐχ οἷόν τε [p] τρία εἶναι, ἀλλὰ τέσσαρα, ὥσπερ [q] φαίνεται· τοσαῦται γὰρ αἱ συζυγίαι· ἓξ γὰρ οὐσῶν τὰς δύο ἀδύνατον γενέσθαι διὰ τὸ ἐναντίας εἶναι ἀλλήλαις. Περὶ μὲν οὖν τούτων εἴρηται πρότερον· ὅτι δ᾽ ἐπειδὴ μεταβάλλουσιν εἰς [r] ἄλληλα, ἀδύνατον ἀρχήν τινα εἶναι αὐτῶν ἢ ἐπὶ [s] τῷ ἄκρῳ ἢ μέσῳ, ἐκ τῶνδε δῆλον. ῾Επὶ μὲν οὖν τοῖς ἄκροις οὐκ ἔσται, ὅτι πῦρ ἔσται 8 ἢ γῆ πάντα· καὶ ὁ αὐτὸς λόγος [t] τῷ φάναι ἐκ πυρὸς [v] ἢ γῆς εἶναι πάντα· ὅτι δ᾽ οὐδὲ μέσον, [w] ὥσπερ δοκεῖ τισὶν ἀὴρ μὲν καὶ εἰς πῦρ μεταβάλλειν καὶ εἰς ὕδωρ, ὕδωρ δὲ καὶ εἰς ἀέρα καὶ εἰς γῆν· τὰ δ᾽ ἔσχατα οὐκέτι εἰς ἄλληλα· δεῖ μὲν [x] γὰρ στῆναι καὶ [y] μὴ εἰς ἄπειρον τοῦτο ἰέναι ἐπ᾽ εὐθείας ἐφ᾽ ἑκάτερα· ἄπειροι γὰρ [z] αἱ ἐναντιότητες ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἔσονται. Γῆ ἐφ᾽ ᾧ Γ, ὕδωρ ἐφ᾽ [a] ᾧ Υ, ἀὴρ ἐφ᾽ ᾧ Α, πῦρ ἐφ᾽ ᾧ Π. 9 [b] Εἰ δὴ τὸ Α μεταβάλλει εἰς [c] τὸ Π καὶ Υ, ἐναντιότης ἔσται τῶν Α Π. ῎Εστω ταῦτα λευκότης καὶ μελανία. Πάλιν [d] εἰ εἰς τὸ Υ τὸ Α, ἔσται ἄλλη· οὐ γὰρ ταὐτὸ τὸ Υ καὶ Π. ῎Εστω [e] δὲ ξηρότης καὶ ὑγρότης, τὸ μὲν Ξ ξηρότης, τὸ δὲ Υ ὑγρότης. Οὐκοῦν εἰ μὲν μένει τὸ λευκόν, ὑπάρξει τὸ ὕδωρ 10 ὑγρὸν καὶ λευκόν, εἰ δὲ μή, μέλαν ἔσται τὸ ὕδωρ· εἰς τἀναντία γὰρ ἡ μεταβολή. ᾽Ανάγκη [f] ἄρα ἢ λευκὸν ἢ μέλαν εἶναι τὸ ὕδωρ. ῎Εστω [g] δὴ [h] τὸ πρῶτον. ῾Ομοίως τοίνυν καὶ τῷ Π τὸ Ξ ὑπάρξει ἡ ξηρότης. ῎Εσται ἄρα καὶ τῷ Π τῷ πυρὶ 11 μεταβολὴ εἰς τὸ ὕδωρ· ἐναντία γὰρ ὑπάρχει· τὸ [i] μὲν γὰρ πῦρ [k] τὸ πρῶτον μέλαν ἦν, ἔπειτα [l] δὲ ξηρόν, τὸ δ᾽ ὕδωρ ὑγρόν, ἔπειτα δὲ λευκόν. Φανερὸν [m] δὴ ὅτι πᾶσιν ἐξ ἀλλήλων ἔσται ἡ μεταβολή, καὶ ἐπί γε τούτων, ὅτι καὶ [n] ἐν τῷ

[o] οὐσῶν H. [p] τρεῖς F. [q] φαίνονται L. [r] ἄλλα E. [s] τὸ ἄκρον ἢ μέσον F. [t] τῷ] τὸ F.H. [v] εἶναι ἢ γῆς F, ἢ ἐκ γῆς εἶναι H. [w] ὥσπερ] οἷον H. [x] γὰρ om. F. [y] μὴ] οὐκ H. [z] αἱ om. E.L. [a] ᾧ Υ] οὗ υ H. [b] εἰ] ἐπεὶ L. [c] τὸ om. E. [d] εἰ] ἐπεὶ F.H. [e] δὴ F. [f] ἄρα μέλαν ἢ λευκὸν E.L. [g] δὲ L. [h] τὸ λευκὸν πρῶτον F. unam inter τὸ et πρῶτον litteram habere videtur E. [i] μὲν om. E.F.L. [k] τὸ μὲν πρῶτον H. [l] δὲ om. L. [m] δὴ] δὲ L. [n] ἐν om. E.L.

Γ τῇ γῇ ὑπάρξει τὰ λοιπά, καὶ δύο σύμβολα τὸ μέλαν καὶ
12 τὸ ὑγρόν· ταῦτα γὰρ οὐ συνδεδύασταί πως. Ὅτι δ' εἰς
[o] ἄπειρον οὐχ οἷόν τ' ἰέναι, ὅπερ μελλήσαντες δείξειν ἐπὶ
[p] τοῦτο ἔμπροσθεν ἤλθομεν, δῆλον ἐκ τῶνδε. Εἰ γὰρ πάλιν
τὸ πῦρ, ἐφ' ᾧ Π, εἰς ἄλλο [q] μεταβαλεῖ καὶ μὴ ἀνακάμψει,
οἷον εἰς τὸ Ψ, ἐναντιότης [r] τις τῷ πυρὶ καὶ τῷ Ψ [s] ἄλλη
ὑπάρξει τῶν εἰρημένων· οὐδενὶ γὰρ τὸ αὐτὸ ὑπόκειται τῶν
13 Γ Υ Α Π τὸ Ψ. Ἔστω [t] δὴ τῷ μὲν Π τὸ Κ, τῷ δὲ Ψ τὸ
Φ. Τὸ [v] δὴ Κ πᾶσιν ὑπάρξει τοῖς Γ Υ Α Π· μεταβάλλουσι
[w] γὰρ εἰς ἄλληλα. Ἀλλὰ [x] γὰρ τοῦτο μὲν ἔστω [y] μήπω
δεδειγμένον· ἀλλ' ἐκεῖνο δῆλον, ὅτι εἰ πάλιν τὸ Ψ εἰς ἄλλο,
[z] ἄλλη ἐναντιότης [a] καὶ τῷ Ψ ὑπάρξει καὶ τῷ πυρὶ τῷ Π.
Ὁμοίως δ' ἀεὶ μετὰ τοῦ προστιθεμένου ἐναντιότης τις ὑπάρ-
ξει τοῖς ἔμπροσθεν, ὥστ' εἰ ἄπειρα, καὶ ἐναντιότητες ἄπειροι
14 τῷ ἑνὶ ὑπάρξουσιν. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἔσται οὔτε [b] ὁρίσα-
σθαι οὐδὲν οὔτε γενέσθαι· δεήσει γάρ, εἰ [c] ἄλλο ἔσται ἐξ
ἄλλου, τοσαύτας [d] διεξελθεῖν ἐναντιότητας, καὶ ἔτι πλείους,
ὥστ' εἰς ἔνια μὲν οὐδέποτ' ἔσται μεταβολή, οἷον εἰ ἄπειρα
τὰ μεταξύ· ἀνάγκη δ', εἴπερ ἄπειρα τὰ στοιχεῖα. Ἔτι δ'
15 [e] οὐδ' ἐξ ἀέρος εἰς πῦρ, εἰ ἄπειροι [f] αἱ ἐναντιότητες. Γίνεται
δὲ καὶ πάντα ἕν· ἀνάγκη γὰρ [g] πάσας ὑπάρχειν τοῖς μὲν
κάτω τοῦ Π τὰς τῶν ἄνωθεν, τούτοις δὲ τὰς τῶν κάτωθεν,
ὥστε πάντα [h] ἓν ἔσται.

6 Θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν λεγόντων πλείω ἑνὸς τὰ στοι-
χεῖα τῶν σωμάτων ὥστε μὴ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα, καθά-
περ Ἐμπεδοκλῆς [i] φησί, πῶς [k] ἐνδέχεται λέγειν αὐτοῖς εἶναι
συμβλητὰ τὰ στοιχεῖα. Καίτοι λέγει οὕτω· ταῦτα γὰρ
2 ἶσά [l] τε [m] πάντα. Εἰ μὲν οὖν κατὰ [n] τὸ ποσόν, ἀνάγκη

[o] ἄπειρα F. [p] τοῦτο] τοῦ L. [q] μεταβάλλει E.F.L. [r] τις om. F. [s] ἄλλη om. E. [t] δὴ] δὲ F.L. [v] δὴ om. L. [w] γὰρ incertum E. [x] γὰρ om. H. [y] μηδέπω F.H. [z] ἄλλη ἔσται ἐναντιότης F. [a] καὶ ante τῷ Ψ om. E. [b] ὡρίσθαι F. [c] ἔσται ἄλλο F.H.L. [d] διελθεῖν F. [e] οὐδ' om. E. [f] αἱ om. L. [g] ἀπάσας F, om. H. [h] ἓν om. L. [i] φησὶ] λέγει E.L. [k] ἐνδέχεται] ἔσται F. [l] τε om. H.L. [m] πάντα εἶναι. εἰ E. [n] τὸ om. E.

ταὐτό τι εἶναι ὑπάρχον ἅπασι τοῖς συμβλητοῖς ᾧ μετροῦνται, οἷον εἰ ἐξ ὕδατος κοτύλης [o] εἶεν ἀέρος δέκα· [p] τὸ αὐτό τι ἦν ἄρα ἄμφω, [q] εἰ μετρεῖται τῷ αὐτῷ. Εἰ δὲ μὴ οὕτω κατὰ 3 [r] τὸ [s] ποσὸν [t] συμβλητὰ [v] ὡς ποσὸν ἐκ ποσοῦ, ἀλλ' ὅσον [w] δύναται, οἷον εἰ κοτύλη ὕδατος ἴσον δύναται ψύχειν καὶ δέκα ἀέρος, [x] καὶ οὕτως κατὰ τὸ ποσὸν οὐχ ᾗ ποσὸν συμβλητά, ἀλλ' ᾗ [y] δύνανταί τι. Εἴη δ' ἂν καὶ μὴ τῷ τοῦ ποσοῦ μέτρῳ συμβάλλεσθαι [z] τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, οἷον ὡς τόδε [a] λευκὸν τόδε θερμόν. Τὸ δ' ὡς τόδε σημαίνει 4 [b] ἐν μὲν ποιῷ τὸ ὅμοιον, ἐν [c] δὲ ποσῷ τὸ ἴσον. Ἄτοπον δὴ φαίνεται, εἰ τὰ σώματα ἀμετάβλητα ὄντα μὴ ἀναλογίᾳ συμβλητά ἐστιν, ἀλλὰ μέτρῳ τῶν δυνάμεων καὶ [d] τῷ εἶναι ἴσον θερμὸν ἢ [e] ὅμοιον πυρὸς τοσονδὶ καὶ ἀέρος πολλαπλάσιον· τὸ γὰρ αὐτὸ πλεῖον τῷ ὁμογενὲς εἶναι τοιοῦτον ἕξει τὸν λόγον. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὔξησις ἂν εἴη κατ' Ἐμπεδοκλέα, 5 ἀλλ' [f] ἢ κατὰ πρόσθεσιν· πυρὶ γὰρ αὔξει τὸ πῦρ·

Αὔξει δὲ χθὼν μὲν σφέτερον [g] γένος, αἰθέρα δ' αἰθήρ.

Ταῦτα δὲ προστίθεται· δοκεῖ δ' οὐχ οὕτως αὔξεσθαι τὰ [h] αὐξανόμενα. Πολὺ δὲ χαλεπώτερον ἀποδοῦναι περὶ γενέσεως τῆς κατὰ φύσιν. Τὰ γὰρ γινόμενα φύσει πάντα γί- 6 γνεται ἢ ἀεὶ [i] ὡδὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, [k] τὰ δὲ παρὰ [l] τὸ ἀεὶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ [m] ἀπὸ τύχης. Τί οὖν τὸ αἴτιον τοῦ ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπον ἢ ἀεὶ [n] ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ ἐκ τοῦ πυροῦ πυρὸν ἀλλὰ μὴ ἐλαίαν; Ἢ καὶ ἐὰν ὡδὶ συντεθῇ ὀστοῦν; [o] Οὐ γὰρ ὅπως ἔτυχε συνελθόντων οὐδὲν γίγνεται, καθά[p]περ ἐκεῖνός φησιν, ἀλλὰ λόγῳ τινί. Τί [q] οὖν [r] τούτων αἴτιον; Οὐ γὰρ δὴ πῦρ γε ἢ γῆ. Ἀλλὰ 7

[o] εἶεν κοτύλαι ἀέρος F. [p] τὸ] τοῦτο E. [q] εἰ] γρ. ἢ margo H. [r] τὸ om. E.F. [s] προσὸν pr. E. [t] ἐμβλητὰ L. [v] ὡς om. E. [w] δύνανται E. [x] καὶ om. E.L. [y] δύναται E.F.H. [z] τὰς] καὶ τὰς F. [a] θερμὸν τόδε λευκόν F.H. [b] ἐν μὲν ποιῷ ante σημαίνει L, om. E. [c] δὲ τῷ ποσῷ H.L. [d] τῷ] τὸ L. [e] ὁμοίως E. [f] ἢ ἡ κατὰ L. [g] γένος] δέμας H. [h] αὐξόμενα H. [i] ὡδὶ om. E.F.L. [k] τὰ—πολὺ margo F. [l] τὸ alterum ante ὡς E. [m] ἀπὸ om. F. [n] ἢ ante ὡς om. L. [o] οὐ γὰρ] ἀλλ' οὐχ F.H. [p] περ om. E. [q] οὖν] οὖν τὸ L. [r] τούτου E.

μὴν οὐδ' ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος· συγκρίσεως [s] γὰρ μόνον, τὸ δὲ διακρίσεως αἴτιον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ οὐσία ἡ ἑκάστου, ἀλλ' οὐ μόνον

Μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων,

8 ὥσπερ ἐκεῖνός φησιν. [t] Τύχη δ' ἐπὶ [v] τούτων ὀνομάζεται, ἀλλ' οὐ λόγος· ἔστι γὰρ μιχθῆναι ὡς [w] ἔτυχεν. Τῶν δὴ φύσει ὄντων αἴτιον τὸ οὕτως ἔχειν, καὶ ἡ ἑκάστου φύσις αὕτη, περὶ ἧς οὐδὲν λέγει. Οὐδὲν ἄρα περὶ φύσεως λέγει. Ἀλλὰ μὴν [x] καὶ τὸ εὖ τοῦτο καὶ ἀγαθόν· ὁ δὲ τὴν μίξιν
9 [y] μόνον ἐπαινεῖ. Καίτοι τά [z] γε στοιχεῖα διακρίνει οὐ τὸ νεῖκος, ἀλλ' ἡ φιλία τὰ φύσει πρότερα τοῦ θεοῦ· θεοὶ δὲ καὶ ταῦτα. Ἔτι δὲ περὶ κινήσεως ἁπλῶς λέγει· οὐ γὰρ ἱκανὸν εἰπεῖν διότι ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος κινεῖ, εἰ μὴ τοῦτ' ἦν [a] φιλίᾳ
10 εἶναι τὸ κινήσει τοιᾳδί, νείκει δὲ [b] τὸ τοιᾳδί. [c] Ἔδει οὖν [d] ἢ ὁρίσασθαι ἢ ὑποθέσθαι ἢ ἀποδεῖξαι, ἢ ἀκριβῶς ἢ μαλακῶς, ἢ [e] ἀμῶς [f] γέ πως. Ἔτι δ' ἐπεὶ [g] φαίνεται καὶ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν κινούμενα τὰ σώματα, καὶ κατὰ φύσιν, οἷον [h] τὸ πῦρ ἄνω μὲν οὐ βίᾳ, κάτω δὲ βίᾳ, [i] τῷ δὲ βίᾳ [k] τὸ κατὰ φύσιν ἐναντίον. Ἔστι δὲ τὸ βίᾳ· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ κατὰ φύσιν
11 κινεῖσθαι. Ταύτην οὖν ἡ φιλία κινεῖ, ἢ οὔ· τοὐναντίον γὰρ τὴν γῆν [l] ἄνω καὶ διακρίσει ἔοικεν· καὶ μᾶλλον τὸ νεῖκος αἴτιον τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως ἢ ἡ φιλία. Ὥστε καὶ ὅλως παρὰ φύσιν ἡ φιλία ἂν εἴη μᾶλλον. Ἁπλῶς δὲ εἰ μὴ [m] ἡ φιλία [n] ἢ τὸ νεῖκος [o] κινοῖ, αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐδεμία κίνη-
12 σίς ἐστιν οὐδὲ μονή. Ἀλλ' ἄτοπον. Ἔτι δὲ καὶ φαίνεται κινούμενα· διέκρινε μὲν γὰρ [p] τὸ νεῖκος, ἠνέχθη δ' ἄνω ὁ αἰθὴρ οὐχ ὑπὸ τοῦ νείκους, ἀλλ' ὁτὲ μέν φησιν ὥσπερ ἀπὸ [q] τύχης

(Οὕτω γὰρ συνέκυρσε [r] θέων τότε, πολλάκι δ' ἄλλως),

ὁτὲ δέ φησι πεφυκέναι τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι, ὁ δ' αἰθήρ, φησί,

[s] γὰρ—διακρίσεως om. pr. E. [t] τύχη] φύσις E. [v] τούτοις F.H. [w] τύχῃ L. [x] καὶ ante τὸ om. E. [y] μόνην H.L. [z] τε E.F.H. [a] φιλίαν E.L. [b] τὸ post δὲ om. F.L. [c] δεῖ H. [d] ἢ om. H. [e] codices ἄλλως. [f] πῶς γε F. [g] φαίνονται E.L. [h] τὸ om. E.L. [i] τῷ] τὸ H. [k] τὸ] τῷ F. [l] κάτω E.H. [m] ἡ post μὴ om. E.F.L. [n] ἢ] καὶ E. [o] κινοίη L, κινεῖ F. [p] τὸ om. F. [q] τέχνης E. [r] θεῶν νοῦς τότε E.

Μακρῇσι κατὰ χθόνα δύετο [s] ῥίζαις.

Ἅμα δὲ καὶ τὸν κόσμον ὁμοίως ἔχειν φησὶν ἐπί [t] τε τοῦ νείκους νῦν καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς φιλίας. Τί οὖν ἐστὶ τὸ κινοῦν πρῶτον καὶ αἴτιον τῆς κινήσεως; Οὐ γὰρ δὴ ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος, ἀλλά τινος κινήσεως ταῦτα αἴτια· [v] εἰ [w] δ' ἔστιν, ἐκεῖνο ἀρχή. Ἄτοπον δὲ καὶ εἰ ἡ ψυχὴ ἐκ τῶν στοιχείων ἢ ἕν τι αὐτῶν· αἱ γὰρ ἀλλοιώσεις αἱ τῆς ψυχῆς πῶς ἔσονται, οἷον τὸ μουσικὸν εἶναι καὶ πάλιν ἄμουσον, ἢ μνήμη [x] ἢ λήθη; Δῆλον γὰρ ὅτι εἰ μὲν πῦρ ἡ ψυχή, τὰ πάθη ὑπάρξει αὐτῇ ὅσα πυρὶ ᾗ πῦρ· εἰ δὲ μικτόν, τὰ σωματικά· τούτων δ' οὐδὲν [y] σωματικόν. Ἀλλὰ περὶ [z] μὲν τούτων ἑτέρας [a] ἔργον ἐστὶ θεωρίας. Περὶ δὲ τῶν στοιχείων ἐξ ὧν τὰ σώματα συνέστηκεν, ὅσοις μὲν δοκεῖ [b] τι εἶναι κοινὸν ἢ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα, ἀνάγκη εἰ θάτερον τούτων, καὶ θάτερον συμβαίνειν· ὅσοι δὲ μὴ ποιοῦσιν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν μηδ' ὡς ἐξ ἑκάστου, πλὴν [c] ὡς ἐκ τοίχου πλίνθους, ἄτοπον πῶς ἐξ ἐκείνων ἔσονται σάρκες καὶ ὀστᾶ καὶ τῶν ἄλλων ὁτιοῦν. Ἔχει δὲ τὸ λεγόμενον ἀπορίαν καὶ τοῖς ἐξ ἀλλήλων γεννῶσιν, τίνα τρόπον γίγνεται ἐξ αὐτῶν ἕτερόν τι [d] παρ' αὐτά. Λέγω δ' οἷον [e] ἔστιν ἐκ πυρὸς ὕδωρ καὶ ἐκ τούτου γίγνεσθαι [f] πῦρ· ἔστι γάρ τι κοινὸν τὸ ὑποκείμενον. Ἀλλὰ δὴ καὶ σὰρξ ἐξ αὐτῶν γίνεται καὶ μυελός· ταῦτα [g] δὴ γίνεται πῶς; Ἐκείνοις τε [h] γὰρ τοῖς λέγουσιν [i] ὡς Ἐμπεδοκλῆς τίς ἔσται τρόπος; Ἀνάγκη γὰρ σύνθεσιν εἶναι καθάπερ ἐξ [k] πλίνθων καὶ λίθων τοῖχος· καὶ τὸ μῖγμα [l] δὲ [m] τοῦτο ἐκ σωζομένων [n] μὲν ἔσται τῶν στοιχείων, κατὰ μικρὰ δὲ παρ' ἄλληλα συγκειμένων. Οὕτω δὴ σὰρξ καὶ τῶν ἄλλων [o] ἕκαστον. Συμβαίνει [p] δὴ

[s] ῥίζης E. [t] τε om. E.L. [v] εἰ δὲ margo F. [w] δ' om. E.H. [x] ἢ λ.] καὶ λ. H, ἢ καὶ λ. F. [y] σωματικόν] σωματικῷ L. [z] μὲν om. F.H. [a] ἐστὶν ἔργον H.L. [b] εἶναί τι F, εἶναί τι ἢ H. [c] ὡς post πλὴν om. E. [d] παρὰ ταῦτα F.H. [e] ἐκ πυρός ἐστιν F.H. [f] πῦρ om. E. [g] δὲ H. [h] τοῖς γὰρ E. [i] ὥσπερ F. [k] πλίνθων καὶ ἐκ λίθων H, λίθων καὶ πλίνθων F. [l] δὴ F.H.L. [m] τοῦτο] τὸ ἐν H. [n] μὲν om. H. [o] ἕκαστον. συμβαίνει γοῦν οὕτω λέγουσι μὴ ἐκ παντὸς μέρους σαρκὸς γίνεσθαι ἀέρα ὕδωρ καὶ τὰ ἕτερα, ἀλλὰ ἐξ ἑκατέρου ἑκάτερον, τουτέστιν ἐκ πάντων παρατεθειμένων καὶ ἐνυπαρχόντων ἐνεργείᾳ ἅπαντα διακρίνεσθαι, ὅπερ οὐχ οὕτω φαίνεται. συμβαίνει L. [p] δὲ F.H.

μὴ ἐξ ὁτουοῦν μέρους σαρκὸς γίγνεσθαι πῦρ καὶ ὕδωρ, [q] ὥσπερ ἐκ κηροῦ γένοιτ' ἂν ἐκ μὲν τουδὶ τοῦ μέρους σφαῖρα, πυραμὶς δ' ἐξ ἄλλου τινός· ἀλλ' ἐνδέχετό γε ἐξ ἑκατέρου 5 ἑκάτερον γενέσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ τοῦτον γίνεται τὸν τρόπον ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξ ὁτουοῦν ἄμφω· τοῖς δ' ἐκείνως λέγουσιν οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλ' ὡς ἐκ τοίχου λίθος καὶ πλίνθος, ἑκάτερον ἐξ ἄλλου τόπου καὶ μέρους. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ποιοῦσι μίαν αὐτῶν ὕλην ἔχει τινὰ ἀπορίαν, πῶς ἔσται τι ἐξ ἀμφο-6 τέρων, οἷον ψυχροῦ καὶ θερμοῦ ἢ πυρὸς καὶ γῆς. Εἰ γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ ἐξ ἀμφοῖν καὶ μηδέτερον ἐκείνων, μηδ' αὖ [r] σύνθεσις σωζομένων, τί λείπεται [s] πλὴν ὕλην εἶναι [t] τὸ ἐξ ἐκείνων; Ἡ [v] γὰρ θατέρου φθορὰ ἢ θάτερον [w] ποιεῖ ἢ τὴν ὕλην. 7 Ἆρ' οὖν ἐπειδή ἐστι καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον θερμὸν [x] καὶ ψυχρόν, ὅταν μὲν ἁπλῶς ᾖ θάτερον ἐντελεχείᾳ, δυνάμει θάτερον ἔσται· ὅταν δὲ μὴ παντελῶς, ἀλλ' ὡς μὲν θερμὸν ψυχρόν, ὡς δὲ ψυχρὸν θερμὸν διὰ τὸ μιγνύμενα [y] φθείρειν τὰς ὑπεροχὰς ἀλλήλων, τότε οὔθ' ἡ ὕλη ἔσται οὔτε ἐκείνων τῶν ἐναντίων ἑκάτερον ἐντελεχείᾳ ἁπλῶς, ἀλλὰ μεταξύ· κατὰ δὲ τὸ δυνάμει μᾶλλον εἶναι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ τοὐναντίον, [z] κατὰ [a] τοῦτον τὸν [b] λόγον διπλασίως θερμὸν δυνάμει ἢ ψυχρόν, ἢ τρι-8 πλασίως, ἢ κατ' ἄλλον [c] τρόπον τοιοῦτον. Ἔσται [d] δὴ μιχθέντων [e] τἆλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων ἢ τῶν στοιχείων, καὶ τὰ στοιχεῖα ἐξ ἐκείνων δυνάμει πως ὄντων, οὐχ οὕτω δὲ ὡς ἡ ὕλη, ἀλλὰ τὸν εἰρημένον τρόπον· καὶ ἔστιν [f] οὕτω μὲν μίξις, 9 ἐκείνως [g] δὲ ὕλη τὸ γινόμενον. Ἐπεὶ [h] δὲ καὶ πάσχει τἀναντία κατὰ τὸν ἐν τοῖς πρώτοις διορισμόν· ἔστι γὰρ τὸ ἐνεργείᾳ θερμὸν δυνάμει ψυχρὸν καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ψυχρὸν δυνάμει θερμόν, ὥστε ἐὰν μὴ ἰσάζῃ, μεταβάλλει [i] εἰς ἄλληλα. 10 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐναντίων· καὶ πρῶτον οὕτω

[q] ὥσπερ εἰ ἐκ L. et margo F. [r] σύνθεσιν E, συνθέσει L. [s] πλὴν τὴν ὕλην F.H.L. [t] τὸ om. E. [v] γὰρ ἐκ θ. H. [w] ἐποίει F.H. [x] καὶ ψ.] ἢ ψ. F. [y] διαφθείρειν H. [z] κατὰ] καὶ κατὰ L, ἑκάτερον κατὰ F. [a] τὸν τούτων H.L. [b] λόγον καὶ δ. L, λόγον καὶ τῷ λόγῳ δ. H. et pr. F. [c] τοιοῦτον τρόπον F. [d] δὴ] μὴ E. [e] ἀλλ' E. [f] οὕτω] τοῦτο H. [g] δὲ ἡ ὕλη F.L. [h] δὴ E. [i] εἰς om. E.L.

τὰ στοιχεῖα μεταβάλλει, ἐκ δὲ τούτων σάρκες καὶ ὀστᾶ καὶ τὰ τοιαῦτα, τοῦ μὲν θερμοῦ [k] γιγνομένου ψυχροῦ, τοῦ δὲ ψυχροῦ θερμοῦ, ὅταν πρὸς τὸ μέσον [l] ἔλθῃ· ἐνταῦθα γὰρ οὐδέτερον, τὸ δὲ μέσον πολὺ καὶ οὐκ ἀδιαίρετον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν [m] καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ μεσότητα ποιοῦσι σάρκα καὶ [n] ὀστᾶ καὶ [o] τἆλλα.

8 Ἅπαντα δὲ τὰ μικτὰ σώματα, ὅσα περὶ τὸν τοῦ μέσου τόπον ἐστίν, ἐξ ἁπάντων σύγκειται τῶν ἁπλῶν. [p] Γῆ μὲν 2 [q] γὰρ ἐνυπάρχει πᾶσι διὰ τὸ ἕκαστον εἶναι μάλιστα καὶ πλεῖστον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ὕδωρ [r] δὲ διὰ τὸ δεῖν μὲν ὁρίζεσθαι τὸ σύνθετον, μόνον δ' εἶναι τῶν ἁπλῶν εὐόριστον τὸ ὕδωρ, ἔτι δὲ καὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ μὴ δύνασθαι συμμένειν, ἀλλὰ τοῦτ' εἶναι τὸ συνέχον· εἰ γὰρ ἐξαιρεθείη τελέως ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρόν, διαπίπτοι ἄν. Γῆ μὲν οὖν καὶ ὕδωρ 3 διὰ ταύτας [s] ἐνυπάρχει τὰς αἰτίας, ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ, ὅτι ἐναντία ἐστὶ γῇ καὶ ὕδατι· γῆ μὲν [t] γὰρ ἀέρι, ὕδωρ δὲ πυρὶ ἐναντίον ἐστίν, ὡς ἐνδέχεται οὐσίαν οὐσίᾳ [u] ἐναντίαν εἶναι. Ἐπεὶ οὖν αἱ γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἰσίν, ἐνυπάρχει δὲ [v] θάτερα [w] ἄκρα τῶν ἐναντίων, ἀνάγκη καὶ [x] θάτερον ἐνυπάρχειν, ὥστ' ἐν ἅπαντι τῷ συνθέτῳ πάντα τὰ ἁπλᾶ ἐνέσται. Μαρτυρεῖν 4 δ' ἔοικε καὶ ἡ τροφὴ [y] ἑκάστων· ἅπαντα μὲν γὰρ τρέφεται τοῖς αὐτοῖς ἐξ ὧνπερ [z] ἐστίν, ἅπαντα δὲ πλείοσι τρέφεται. Καὶ [a] γὰρ ἅπερ ἂν [b] δόξειεν ἑνὶ μόνῳ [c] τρέφεσθαι, τῷ ὕδατι τὰ φυτά, πλείοσι τρέφεται· μέμικται γὰρ τῷ ὕδατι γῆ· [d] διὸ καὶ οἱ γεωργοὶ πειρῶνται μίξαντες ἄρδειν. Ἐπεὶ δ' 5 ἐστὶν ἡ μὲν τροφὴ τῆς ὕλης, τὸ [e] δὲ τρεφόμενον συνειλημμένον τῇ ὕλῃ, ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος, εὔλογον ἤδη τὸ μόνον τῶν ἁπλῶν σωμάτων τρέφεσθαι τὸ πῦρ ἁπάντων [f] ἐξ ἀλλήλων γινομένων, ὥσπερ καὶ οἱ [g] πρότεροι λέγουσιν· μόνον [h] γάρ

[k] γενομένου F. [l] ἔλθωσιν H. [m] καὶ τὰ ἄλλα τὰ F. [n] ὀστοῦν E.L. [o] τἆλλα τὰ τοιαῦτα H. et pr. F. [p] γῆς H. [q] γὰρ om. F. [r] δὲ] δὴ L. [s] ἐνυπάρχουσι F. [t] γὰρ om. F. [u] ἐναντίον H. [v] θάτερον L. [w] ἄκρον L, om. H. [x] θάτερα E. [y] ἑκάστου H. [z] εἰσίν F.H. [a] γάρ ἐστιν (supra posito ὅσα) ἅπερ F. [b] δόξειε μάλιστα ἑνὶ L. [c] τρέφεσθαι μάλιστα τῷ H. [d] διὸ γεωργοὶ καὶ π. E. [e] τρεφόμενον δὲ F. [f] ἐξ] γὰρ ἐξ H. [g] πρότερον L. [h] γάρ om. H.

ἐστι καὶ μάλιστα τοῦ εἴδους τὸ πῦρ διὰ τὸ πεφυκέναι φέρε-
6 σθαι πρὸς τὸν ὅρον. Ἕκαστον δὲ πέφυκεν εἰς τὴν [i] ἑαυτοῦ
[j] χώραν φέρεσθαι· ἡ δὲ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος ἁπάντων ἐν τοῖς
ὅροις. Ὅτι μὲν οὖν ἅπαντα τὰ σώματα ἐξ ἁπάντων συν-
έστηκε τῶν ἁπλῶν, εἴρηται.

9 Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἔνια γενητὰ καὶ φθαρτά, καὶ ἡ γένεσις
τυγχάνει οὖσα ἐν τῷ περὶ τὸ μέσον τόπῳ, λεκτέον περὶ πά-
σης γενέσεως ὁμοίως πόσαι τε καὶ τίνες αὐτῆς [k] αἱ ἀρχαί·
ῥᾷον γὰρ οὕτω [l] τὰ καθ' [m] ἕκαστον θεωρήσομεν, ὅταν περὶ
2 τῶν καθόλου λάβωμεν πρῶτον. Εἰσὶν οὖν καὶ τὸν ἀριθμὸν
ἴσαι καὶ τῷ γένει αἱ αὐταὶ αἵπερ ἐν τοῖς ἀϊδίοις τε καὶ πρώ-
τοις· ἡ μὲν γάρ ἐστιν ὡς ὕλη, ἡ δ' ὡς μορφή. Δεῖ δὲ καὶ
τὴν τρίτην ἔτι προσυπάρχειν· οὐ [n] γὰρ ἱκαναὶ πρὸς τὸ γεν-
νῆσαι [o] αἱ δύο, καθάπερ οὐδ' ἐν τοῖς πρώτοις. Ὡς μὲν οὖν
ὕλη τοῖς γενητοῖς ἐστιν [p] αἴτιον τὸ [q] δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ
3 εἶναι. Τὰ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἐστίν, οἷον τὰ ἀΐδια, τὰ δ'
[r] ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔστιν. Τούτων δὲ τὰ μὲν ἀδύνατον μὴ εἶναι,
τὰ δὲ ἀδύνατον εἶναι διὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παρὰ τὸ ἀναγκαῖον
ἄλλως ἔχειν. Ἔνια δὲ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι δυνατά, ὅπερ
ἐστὶ τὸ γενητὸν καὶ φθαρτόν· ποτὲ μὲν γάρ ἐστι τοῦτο,
4 ποτὲ δ' οὐκ ἔστιν. Ὥστ' [s] ἀνάγκη γένεσιν εἶναι καὶ φθορὰν
περὶ τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. Διὸ καὶ ὡς μὲν ὕλη τοῦτ'
ἐστὶν αἴτιον [t] τοῖς γενητοῖς, ὡς δὲ τὸ οὗ [v] ἕνεκεν ἡ μορφὴ καὶ
τὸ εἶδος· τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ λόγος [w] ὁ [x] τῆς ἑκάστου οὐσίας.
5 Δεῖ δὲ προσεῖναι [y] καὶ τὴν τρίτην, ἣν ἅπαντες μὲν ὀνειρώτ-
τουσι, λέγει δ' οὐδείς, [z] ἀλλ' οἱ μὲν ἱκανὴν [a] ᾠήθησαν αἰτίαν
εἶναι πρὸς τὸ γίνεσθαι τὴν τῶν εἰδῶν φύσιν, ὥσπερ ὁ [b] ἐν
Φαίδωνι Σωκράτης· καὶ γὰρ ἐκεῖνος, ἐπιτιμήσας τοῖς ἄλλοις
ὡς οὐδὲν εἰρηκόσιν, ὑποτίθεται ὅτι ἐστὶ τῶν ὄντων τὰ μὲν

[i] αὑτοῦ H. [j] φέρεσθαι χώραν F.H. [k] αἱ om. E.H.L. [l] τὰ om. F. [m] ἕκαστα F.H.L. [n] γὰρ ἂν ἱκαναὶ E.L. [o] αἱ om. E. [p] αἴτιον om. F. [q] δυνατὸν om. L. [r] οὐκ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης F. [s] ἀναγκαῖον F. [t] τοῖς] ἐν τοῖς E. [v] ἕνεκα F.H.L. [w] ὁ ante τῆς om. E.L. [x] ἑκάστου τῆς H. [y] καὶ τὴν om. E. [z] ἀλλ' οἱ μὲν om. E. [a] ᾠήθησαν τὴν αἰτίαν F. [b] ἐν τῷ φαίδωνι F.H.L.

εἴδη τὰ δὲ μεθεκτικὰ τῶν εἰδῶν, καὶ ὅτι εἶναι μὲν ἕκαστον λέγεται κατὰ τὸ εἶδος, γίνεσθαι δὲ κατὰ τὴν μετάληψιν καὶ φθείρεσθαι κατὰ τὴν ἀποβολήν, ὥστ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ, τὰ εἴδη οἴεται ἐξ ἀνάγκης αἴτια εἶναι καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Οἱ δ' [c] αὐτὴν τὴν ὕλην· ἀπὸ ταύτης γὰρ [d] εἶναι τὴν κίνησιν. 6 Οὐδέτεροι δὲ λέγουσι καλῶς. Εἰ μὲν γάρ ἐστιν αἴτια τὰ εἴδη, διὰ τί οὐκ [e] ἀεὶ γεννᾷ συνεχῶς, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ποτὲ δ' οὔ, ὄντων καὶ τῶν εἰδῶν ἀεὶ καὶ τῶν μεθεκτικῶν; Ἔτι [f] δ' 7 ἐπ' ἐνίων θεωροῦμεν ἄλλο τὸ αἴτιον [g] ὄν· ὑγίειαν [h] γὰρ ὁ ἰατρὸς ἐμποιεῖ καὶ ἐπιστήμην ὁ ἐπιστήμων, οὔσης καὶ ὑγιείας αὐτῆς καὶ ἐπιστήμης καὶ τῶν μεθεκτικῶν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ δύναμιν πραττομένων. Εἰ δὲ τὴν ὕλην 8 τις [i] φήσειε γεννᾶν διὰ τὴν κίνησιν, φυσικώτερον [k] μὲν ἂν λέγοι τῶν οὕτω [l] λεγόντων· τὸ γὰρ ἀλλοιοῦν καὶ τὸ μετασχηματίζον αἰτιώτερόν τε τοῦ γεννᾶν, καὶ ἐν ἅπασιν εἰώθαμεν τοῦτο λέγειν τὸ ποιοῦν, ὁμοίως ἔν τε τοῖς [m] φύσει καὶ [n] ἐν τοῖς ἀπὸ [o] τέχνης, ὃ ἂν [p] ᾖ κινητικόν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ 9 οὗτοι οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν· τῆς μὲν γὰρ ὕλης τὸ πάσχειν ἐστὶ καὶ τὸ κινεῖσθαι, τὸ δὲ κινεῖν [q] καὶ ποιεῖν ἑτέρας δυνάμεως. Δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τέχνῃ καὶ [r] ἐπὶ τῶν φύσει γινομένων· [s] οὐ γὰρ αὐτὸ ποιεῖ τὸ ὕδωρ [t] ζῷον ἐξ αὐτοῦ, [v] οὐδὲ τὸ ξύλον κλίνην, ἀλλ' ἡ τέχνη. Ὥστε καὶ οὗτοι διὰ τοῦτο λέγουσιν 10 οὐκ ὀρθῶς, καὶ ὅτι παραλείπουσι τὴν κυριωτέραν αἰτίαν· ἐξαιροῦσι γὰρ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὴν μορφήν. Ἔτι [w] δὲ καὶ τὰς δυνάμεις ἀποδιδόασι τοῖς σώμασι, δι' [x] ἃς γεννῶσι, λίαν [y] ὀργανικῶς, ἀφαιροῦντες τὴν κατὰ τὸ εἶδος αἰτίαν. [z] Ἐπειδὴ 11 γὰρ πέφυκεν, ὥς [a] φασι, τὸ μὲν θερμὸν διακρίνειν τὸ δὲ ψυχρὸν συνιστάναι, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τὸ μὲν ποιεῖν τὸ

[c] αὐτὴν] αὖ H. [d] εἶναι om. F. [e] ἀεὶ om. pr. E. [f] δ' om. H. [g] ὂν om. H. [h] γὰρ καὶ ὁ E. [i] φήσῃε E, φήσι L, φήσει F.H. [k] μὲν om. F. [l] λεγομένων E.L. [m] φυσικοῖς L. [n] ἐν om. F. [o] τέχνης ἀπὸ τέχνης δὲ ὃ H. et pr. F. [p] κινητικὸν ᾖ F. [q] καὶ τὸ ποιεῖν F.H. [r] ἐπὶ τῶν om. F. [s] οὔτε H.L. [t] ἐξ ἑαυτοῦ ζῷον F. [v] οὔτε F.H. [w] δὲ om. H. [x] ἃ E. [y] ὀργανικὰς E.L. [z] ἐπεὶ F.H. [a] φησιν E.

δὲ πάσχειν, ἐκ τούτων λέγουσι καὶ διὰ τούτων ἅπαντα τἄλλα γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι· φαίνεται δὲ καὶ τὸ πῦρ αὐτὸ κι-
12 νούμενον καὶ πάσχον. Ἔτι δὲ παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ εἴ τις τῷ πρίονι καὶ ἑκάστῳ τῶν ὀργάνων [b] ἀπονέμοι τὴν αἰτίαν τῶν γινομένων· ἀνάγκη γὰρ [c] πρίοντος διαιρεῖσθαι
13 καὶ [d] ξέοντος λεαίνεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Ὥστ' εἰ ὅτι μάλιστα [e] ποιεῖ καὶ κινεῖ τὸ πῦρ, ἀλλὰ πῶς κινεῖ [f] οὐχ ὁρῶσιν, ὅτι χεῖρον ἢ τὰ ὄργανα. Ἡμῖν δὲ καθόλου [g] τε πρότερον εἴρηται περὶ τῶν αἰτίων, καὶ νῦν διώρισται περί τε τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς.

10 Ἔτι δὲ [h] ἐπεὶ ἡ κατὰ τὴν φορὰν κίνησις δέδεικται ὅτι ἀΐδιος, ἀνάγκη τούτων ὄντων καὶ γένεσιν εἶναι συνεχῶς· ἡ γὰρ φορὰ ποιήσει τὴν γένεσιν [i] ἐνδελεχῶς διὰ τὸ προσάγειν
2 [k] καὶ ἀπάγειν τὸ [l] γεννητικόν. Ἅμα δὲ δῆλον ὅτι καὶ [m] τὰ [n] πρότερον καλῶς εἴρηται, τὸ πρώτην τῶν μεταβολῶν [o] τὴν φορὰν ἀλλὰ μὴ τὴν γένεσιν εἰπεῖν· πολὺ γὰρ εὐλογώτερον τὸ ὂν τῷ μὴ ὄντι γενέσεως [p] αἴτιον εἶναι [q] ἢ τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι τοῦ εἶναι. Τὸ μὲν οὖν φερόμενον ἔστι, τὸ δὲ γινόμενον
3 οὐκ ἔστιν· διὸ καὶ ἡ φορὰ προτέρα τῆς γενέσεως. Ἐπεὶ δ' ὑπόκειται καὶ δέδεικται συνεχὴς οὖσα τοῖς πράγμασι [r] καὶ γένεσις καὶ φθορά, φαμὲν δ' αἰτίαν εἶναι [s] τὴν φορὰν τοῦ γίνεσθαι, φανερὸν [t] ὅτι μιᾶς μὲν οὔσης τῆς φορᾶς οὐκ ἐνδέχεται γίνεσθαι ἄμφω διὰ τὸ ἐναντία εἶναι· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ
4 ὡσαύτως ἔχον ἀεὶ τὸ αὐτὸ πέφυκε ποιεῖν. Ὥστε ἤτοι γένεσις [v] ἀεὶ ἔσται ἢ φθορά. Δεῖ δὲ πλείους εἶναι τὰς κινήσεις καὶ ἐναντίας, ἢ τῇ [w] φορᾷ ἢ τῇ ἀνωμαλίᾳ· τῶν γὰρ ἐναντίων
5 [x] τἀναντία αἴτια. Διὸ καὶ οὐχ ἡ πρώτη φορὰ [y] αἰτία ἐστὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸν λοξὸν κύκλον· ἐν

[b] ἀπονέμει F. [c] πρίονος ὄντος L. [d] ξαίοντος F. [e] κινεῖ καὶ ποιεῖ L. [f] οὐ προθεωροῦσιν H. [g] τε om. H. [h] ἐπειδὴ H. [i] ἐντελεχῶς E. [k] καὶ ἀπάγειν om. F. [l] γενητικὸν E. [m] τὰ] τὸ E. [n] πρῶτα F. [o] τὴν om. E. [p] εἶναι αἴτιον L. [q] ἢ—διὸ margo F. [r] καὶ ante γένεσις om. F.H. [s] τὴν φορὰν om. E. [t] ὅτι] ὡς F.L. [v] ἔσται ἀεὶ F.H. [w] φθορᾷ E. [x] ἐναντία αἴτια E, αἴτια τἀναντία H, αἴτια τὰ ἐναντία F. [y] αἰτία τῆς γενέσεώς ἐστι καὶ τῆς φθορᾶς F.

ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ συνεχές [z] ἐστι καὶ τὸ [a] κινεῖσθαι δύο κινήσεις· ἀνάγκη γάρ, εἴ [b] γε ἀεὶ ἔσται συνεχὴς γένεσις καὶ φθορά, ἀεὶ [c] μέν [d] τι κινεῖσθαι, ἵνα μὴ [e] ἐπιλείπωσιν αὗται αἱ μεταβολαί, δύο δ', ὅπως μὴ θάτερον συμβαίνῃ μόνον. 6 Τῆς μὲν οὖν συνεχείας ἡ τοῦ ὅλου φορὰ αἰτία, τοῦ δὲ προσιέναι καὶ ἀπιέναι ἡ ἔγκλισις· συμβαίνει γὰρ ὁτὲ μὲν πόρρω γίνεσθαι ὁτὲ δ' ἐγγύς. 7 ʻἈνίσου δὲ τοῦ διαστήματος ὄντος ἀνώμαλος ἔσται ἡ κίνησις· ὥστ' εἰ τῷ [f] προσιέναι καὶ ἐγγὺς εἶναι γεννᾷ, [g] τῷ ἀπιέναι [h] ταὐτὸν τοῦτο καὶ πόρρω γίνεσθαι φθείρει, καὶ εἰ τῷ πολλάκις [i] προσιέναι γεννᾷ, καὶ τῷ πολλάκις [k] ἀπελθεῖν φθείρει· τῶν γὰρ ἐναντίων τἀναντία αἴτια. Καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ [l] καὶ ἡ φθορὰ καὶ ἡ γένεσις [m] ἡ κατὰ φύσιν. 8 Διὸ καὶ οἱ χρόνοι καὶ οἱ βίοι [n] ἑκάστων ἀριθμὸν ἔχουσι καὶ τούτῳ διορίζονται· πάντων γάρ ἐστι τάξις, καὶ πᾶς [o] βίος καὶ χρόνος [p] μετρεῖται περιόδῳ, πλὴν οὐ τῇ αὐτῇ [q] πάντες, ἀλλ' οἱ μὲν ἐλάττονι οἱ δὲ πλείονι· [r] τοῖς μὲν γὰρ ἐνιαυτός, τοῖς δὲ μείζων, [s] τοῖς δὲ ἐλάττων ἡ περίοδός ἐστι [t] τὸ μέτρον. 9 Φαίνεται δὲ καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν ὁμολογούμενα τοῖς παρ' ἡμῶν [v] λόγοις· ὁρῶμεν γὰρ ὅτι προσιόντος μὲν τοῦ ἡλίου γένεσίς ἐστιν, ἀπιόντος δὲ φθίσις, καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἑκάτερον· ἴσος γὰρ ὁ χρόνος τῆς [w] φθορᾶς καὶ τῆς γενέσεως τῆς κατὰ φύσιν. 10 ʻἈλλὰ συμβαίνει πολλάκις ἐν ἐλάττονι φθείρεσθαι διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σύγκρασιν· ἀνωμάλου γὰρ οὔσης τῆς ὕλης καὶ οὐ πανταχοῦ τῆς αὐτῆς ἀνάγκη καὶ τὰς γενέσεις ἀνωμάλους εἶναι καὶ τὰς μὲν [x] θάττους τὰς δὲ [y] βραδυτέρας, ὥστε συμβαίνει διὰ τὴν τούτων γένεσιν ἄλλοις γίνεσθαι φθοράν. ʻἈεὶ δ', ὥσπερ εἴρηται, συνεχὴς ἔσται ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά,

[z] ἐστι] ἔνεστι F.H. [a] κινεῖσθαι δύο om. pr. E. [b] γε ἀεὶ] τε ἀεὶ E, om. F.H. [c] μέν om. E. [d] τι] τοι L. [e] ἐπιλιμπάνωσιν E, ὑπολίπωσιν L. [f] προιέναι E. [g] τῷ] καὶ τῷ H, ἐν τῷ F, καὶ ἐν τῷ L. [h] ταὐτὸ τοῦτο post γίνεσθαι F.H. [i] προσελθεῖν E.L. [k] ἀπιέναι F. [l] καὶ post χρ. om. F.H. [m] ἡ ante κατὰ om. E. [n] ἑκάστων οὖν ἀρ. pr. F. [o] χρόνος καὶ βίος F.H. [p] μετρᾶται H. [q] πάντες om. E, πάντες—πλείονι om. L. [r] τοῖς μὲν] ἄλλοις μὲν L. [s] τοῖς δὲ] ἄλλοις δὲ F. [t] τὸ om. E. [v] λεγομένοις F. [w] φορᾶς E. [x] θᾶττον E.L. [y] βραδυτέρας εἶναι ὥστε E.

11 καὶ [z] οὐδέποτε ὑπολείψει δι' ἣν εἴπομεν αἰτίαν. Τοῦτο δ' εὐλόγως συμβέβηκεν· ἐπεὶ γὰρ ἐν ἅπασιν [a] ἀεὶ τοῦ βελτίονος ὀρέγεσθαί [b] φαμεν τὴν φύσιν, βέλτιον δὲ τὸ εἶναι ἢ [c] τὸ μὴ εἶναι (τὸ δ' εἶναι ποσαχῶς λέγομεν, ἐν ἄλλοις εἴρηται), τοῦτο δ' [d] ἀδύνατον ἐν ἅπασιν ὑπάρχειν διὰ τὸ πόρρω τῆς ἀρχῆς ἀφίστασθαι, τῷ λειπομένῳ τρόπῳ συνεπλήρωσε τὸ ὅλον ὁ θεός, [e] ἐντελεχῆ ποιήσας τὴν γένεσιν· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα συνείροιτο τὸ εἶναι διὰ τὸ [f] ἐγγύτατα εἶναι τῆς οὐσίας τὸ
12 γίνεσθαι [g] ἀεὶ καὶ τὴν γένεσιν. [h] Τούτου δ' [i] αἴτιον, ὥσπερ εἴρηται πολλάκις, [k] ἡ κύκλῳ φορά· μόνη γὰρ συνεχής. Διὸ καὶ τἆλλα ὅσα μεταβάλλει εἰς ἄλληλα κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς δυνάμεις, οἷον τὰ ἁπλᾶ σώματα, μιμεῖται τὴν κύκλῳ φοράν· ὅταν γὰρ ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται καὶ ἐξ ἀέρος πῦρ καὶ πάλιν [l] ἐκ πυρὸς ὕδωρ, κύκλῳ φαμὲν περιεληλυθέναι τὴν
13 γένεσιν διὰ τὸ πάλιν ἀνακάμπτειν. Ὥστε καὶ ἡ [m] εὐθεῖα φορὰ μιμουμένη τὴν κύκλῳ συνεχής ἐστιν. Ἅμα δὲ δῆλον ἐκ τούτων ὅ τινες ἀποροῦσιν, διὰ τί ἑκάστου τῶν σωμάτων εἰς τὴν οἰκείαν φερομένου χώραν ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ οὐ διεστᾶσι τὰ σώματα. Αἴτιον γὰρ τούτου ἐστὶν ἡ [n] εἰς ἄλληλα μετάβασις· εἰ γὰρ ἕκαστον [o] ἔμενεν ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ καὶ μὴ [p] μετέβαλλεν ὑπὸ τοῦ πλησίον, ἤδη ἂν [q] διεστήκεσαν.
14 Μεταβάλλει μὲν οὖν διὰ τὴν [r] φορὰν διπλῆν οὖσαν· διὰ δὲ τὸ μεταβάλλειν οὐκ ἐνδέχεται μένειν οὐδὲν αὐτῶν ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ τεταγμένῃ. Διότι μὲν οὖν ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ καὶ διὰ τίν' [s] αἰτίαν, καὶ τί τὸ [t] γενητὸν καὶ φθαρτόν, φανερὸν ἐκ
15 τῶν εἰρημένων. Ἐπεὶ δ' [v] ἀνάγκη εἶναί τι [w] τὸ [x] κινοῦν, εἰ κίνησις ἔσται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον [y] ἐν ἑτέροις, καὶ [z] εἰ ἀεί, ὅτι [a] ἀεί τι δεῖ εἶναι, καὶ εἰ [b] συνεχής, ἓν τὸ αὐτὸ καὶ ἀκί-

[z] οὔτε ποτὲ L. [a] ἀεὶ post φύσιν F. [b] φαμεν ante τοῦ βελτίονος F. [c] τὸ ante μὴ om. H. [d] ἐν ἅπασιν ἀδύνατον F.H. [e] ἐνδελεχῆ F.H. [f] ἐγγυτάτω F. [g] ἀεὶ om. H. [h] τοῦτο F. [i] αἴτιον om. F.H. [k] ἡ] αἰτία ἡ H. [l] ἐκ τοῦ πυρὸς F.H. [m] εὐθεῖα τούτων φ. L. [n] εἰς] ἐπ' E. [o] ἔμεινεν F.H. [p] μετέβαλεν H. [q] διειστήκεσαν F.H.L. [r] φθορὰν E. [s] αἰτίαν εἴρηται καὶ L. [t] γεννητὸν L. [v] ἀναγκαῖον H. [w] τὸ om. E.F. [x] κινοῦν om. E. [y] ἐν] καὶ ἐν H. [z] εἰ om. E. [a] ἀεὶ δεῖ τι εἶναι E.L, δεῖ τι ἀεὶ εἶναι F. [b] συνεχὲς E.

νητον καὶ ἀγένητον καὶ ἀναλλοίωτον· καὶ εἰ πλείους [b]εἶεν [c]αἱ κύκλῳ κινήσεις, πλείους μέν, πάσας δέ πως εἶναι ταύτας [d]ἀνάγκη ὑπὸ μίαν ἀρχήν· συνεχοῦς δ' ὄντος τοῦ χρόνου [e]ἀνάγκη τὴν κίνησιν συνεχῆ εἶναι, εἴπερ ἀδύνατον χρόνον [f]χωρὶς κινήσεως εἶναι. Συνεχοῦς ἄρα τινὸς [g]ἀριθμὸς ὁ χρό- 16 νος. Τῆς κύκλῳ ἄρα, καθάπερ ἐν τοῖς ἐν ἀρχῇ [h]λόγοις [i]διωρίσθη. Συνεχὴς δ' [k]ἡ κίνησις πότερον τῷ τὸ κινούμενον συνεχὲς εἶναι [l]ἢ [m]τῷ τὸ ἐν ᾧ κινεῖται, οἷον τὸν τόπον λέγω ἢ τὸ πάθος; Δῆλον δὴ ὅτι τῷ τὸ κινούμενον· πῶς γὰρ τὸ πάθος συνεχὲς [n]ἀλλ' ἢ τῷ τὸ πρᾶγμα [o]ᾧ συμβέβηκε συνεχὲς εἶναι; Εἰ δὲ καὶ [p]τῷ ἐν ᾧ, μόνῳ τοῦτο τῷ τόπῳ [q]ὑπάρχει· 17 μέγεθος γάρ τι ἔχει, τούτου δὲ τὸ κύκλῳ μόνον συνεχές, ὥστε αὐτὸ αὑτῷ [r]ἀεὶ συνεχές. Τοῦτο [s]ἄρα ἐστὶν ὃ ποιεῖ συνεχῆ κίνησιν, τὸ κύκλῳ σῶμα φερόμενον· ἡ δὲ κίνησις τὸν χρόνον.

Ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς συνεχῶς κινουμένοις κατὰ γένεσιν ἢ ἀλλοί- 11 ωσιν ἢ ὅλως μεταβολὴν ὁρῶμεν τὸ ἐφεξῆς ὂν καὶ γινόμενον τόδε μετὰ τόδε ὥστε μὴ διαλείπειν, σκεπτέον πότερον ἔστι [t]τι ὃ ἐξ ἀνάγκης ἔσται, ἢ οὐδέν, ἀλλὰ πάντα ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι. Ὅτι μὲν γὰρ ἔνια, δῆλον, καὶ εὐθὺς τὸ ἔσται καὶ 2 τὸ μέλλον ἕτερον διὰ τοῦτο· ὃ μὲν γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι [v]ἔσται, δεῖ τοῦτο εἶναί ποτε ἀληθὲς ὅτι ἔστιν· ὃ δὲ νῦν ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι μέλλει, οὐδὲν κωλύει μὴ γενέσθαι· μέλλων [w]γὰρ ἂν βαδίζειν τις οὐκ ἂν [x]βαδίσειεν. Ὅλως δ', [y]ἐπεὶ 3 ἐνδέχεται ἔνια τῶν ὄντων καὶ μὴ εἶναι, δῆλον ὅτι καὶ [z]τὰ γινόμενα οὕτως ἕξει, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης τοῦτ' ἔσται. Πότερον οὖν ἅπαντα τοιαῦτα ἢ οὔ, ἀλλ' ἔνια ἀναγκαῖον ἁπλῶς [a]γίνεσθαι, καὶ ἔστιν ὥσπερ ἐπὶ τοῦ εἶναι τὰ μὲν ἀδύνατα μὴ

[b] εἶεν om. E.F. [c] αἱ ἐν κύκλῳ E.F. [d] ἀναγκαῖον H. [e] ἀναγκαῖον H, om. E.L. [f] χωρὶς] ἄνευ F.H, et γρ. E. [g] ὁ χρόνος ἀριθμός F. [h] λόγοις om. F. [i] διώρισται H. [k] ἡ om. H. [l] ἢ] καὶ F. [m] τῷ om. E.F.H. [n] ἀλλ' ἢ corr. E. [o] ᾧ om. E. [p] τὸ F.H. [q] ἐνυπάρχει L. [r] ἀεὶ om. E. [s] ἄρα] γὰρ F. [t] ὅ τι E.F. [v] ἔσται] ἐστιν E. [w] γὰρ ἀναβαδίζειν τε οὐκ E. [x] βαδίσῃ F. [y] ἐπειδὴ F. [z] τὰ om. E.F. [a] γενέσθαι F.H.

εἶναι τὰ δὲ [b] δυνατά, οὕτως καὶ περὶ τὴν γένεσιν; Οἷον τροπὰς ἄρα [c] ἀνάγκη γενέσθαι, [d] καὶ οὐχ οἷόν τε μὴ ἐνδέχεσθαι.
4 Εἰ [e] δὴ τὸ πρότερον [c] ἀνάγκη γενέσθαι, εἰ τὸ ὕστερον, ἔσται, οἷον εἰ [f] οἰκία, θεμέλιον, εἰ δὲ τοῦτο, πηλόν. Ἆρ' οὖν [g] καὶ εἰ θεμέλιος γέγονεν, [c][h] ἀνάγκη οἰκίαν γενέσθαι; Ἢ οὐκέτι, εἰ μὴ κἀκεῖνο [c] ἀνάγκη γενέσθαι ἁπλῶς· εἰ δὲ τοῦτο, [c] ἀνάγκη καὶ θεμελίου γενομένου γενέσθαι οἰκίαν· οὕτω [i] γὰρ ἦν τὸ πρότερον ἔχον πρὸς τὸ ὕστερον, [k] ὥστ' εἰ ἐκεῖνο [l] ἔσται,
5 [c] ἀνάγκη ἐκεῖνο [m] πρότερον. Εἰ τοίνυν [c] ἀνάγκη γενέσθαι τὸ ὕστερον, καὶ τὸ πρότερον [c] ἀνάγκη· καὶ [n] εἰ τὸ πρότερον, καὶ τὸ ὕστερον τοίνυν [c] ἀνάγκη, ἀλλ' οὐ δι' ἐκεῖνο, ἀλλ' ὅτι ὑπέκειτο ἐξ [o] ἀνάγκης ἐσόμενον. Ἐν οἷς ἄρα τὸ ὕστερον ἀνάγκη εἶναι, ἐν τούτοις ἀντιστρέφει, καὶ ἀεὶ τοῦ προτέρου
6 γενομένου [c] ἀνάγκη γενέσθαι τὸ ὕστερον. Εἰ μὲν οὖν εἰς ἄπειρον εἶσιν ἐπὶ τὸ κάτω, οὐκ ἔσται [c] ἀνάγκη τὸ ὕστερον τόδε γενέσθαι ἁπλῶς. Ἀλλ' [p] οὐδ' ἐξ ὑποθέσεως· ἀεὶ γὰρ ἕτερον ἔμπροσθεν ἀνάγκη ἔσται, [q] δι' ὃ ἐκεῖνο [c] ἀνάγκη γενέσθαι. Ὥστ' εἰ μή ἐστιν ἀρχὴ τοῦ ἀπείρου, οὐδὲ πρῶτον
7 ἔσται οὐδέν, δι' ὃ ἀναγκαῖον ἔσται γενέσθαι. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τοῖς πέρας ἔχουσι τοῦτ' [r] ἔσται εἰπεῖν ἀληθῶς, ὅτι ἁπλῶς [c] ἀνάγκη γενέσθαι, οἷον οἰκίαν, [s] ὅταν θεμέλιος γένηται· ὅταν γὰρ γένηται, εἰ μὴ [t] ἀεὶ τοῦτο [c] ἀνάγκη γίνεσθαι,
8 συμβήσεται ἀεὶ εἶναι τὸ ἐνδεχόμενον [v] μὴ ἀεὶ εἶναι. [w] Ἀλλὰ δεῖ τῇ γενέσει ἀεὶ εἶναι, εἰ ἐξ [x] ἀνάγκης [y] αὐτοῦ ἐστὶν ἡ γένεσις· τὸ γὰρ ἐξ [x] ἀνάγκης καὶ ἀεὶ ἅμα· ὃ γὰρ εἶναι [c] ἀνάγκη οὐχ οἷόν τε μὴ εἶναι· ὥστ' εἰ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, ἀΐδιόν ἐστι,
9 καὶ εἰ ἀΐδιον, ἐξ [x] ἀνάγκης. [z] Καὶ εἰ ἡ γένεσις τοίνυν ἐξ [x] ἀνάγκης, ἀΐδιος [a] ἡ γένεσις τούτου, καὶ [b] εἰ ἀΐδιος, ἐξ [x] ἀνάγ-

[b] δυνατὸν F. [c] ἀναγκαῖον H. [d] καὶ om. F.H.L. [e] δὲ H. [f] οἰκίαν L. [g] εἰ καὶ F. [h] ἀνάγκη καὶ οἰκίαν F. [i] γὰρ ἂν ἦν F. [k] ὡς H. [l] ἐστιν F. [m] πρ.] πρότερον γενέσθαι F.H.L. [n] εἰ τὸ πρότερον καὶ margo E.F. [o] ἀναγκαίου H. [p] οὐδ' om. E. [q] δι' ὃ] διὸ καὶ F. [r] ἐστιν F. [s] ὅταν θεμέλιος γένηται om. pr. E. [t] ἀνάγκη ἀεὶ γίνεσθαι τοῦτο F. [v] ἀεὶ μὴ F. [w] ἀλλὰ—εἶναι om. pr. E. [x] ἀναγκαίου H. [y] ἐστὶν αὐτοῦ F.H. [z] καὶ εἰ ἡ γένεσις τοίνυν om. corr. E. [a] ἡ] καὶ ἡ H. [b] εἰ om. E.

κης. Εἰ ἄρα τινὸς ἐξ ἀνάγκης ἁπλῶς ἡ γένεσις, [c] ἀνάγκη ἀνακυκλεῖν καὶ ἀνακάμπτειν. [c] Ἀνάγκη γὰρ ἤτοι πέρας ἔχειν τὴν γένεσιν ἢ μή, καὶ [d] εἰ μή, [e] ἢ εἰς εὐθὺ ἢ κύκλῳ. Τούτων δ' εἴπερ ἔσται ἀΐδιος, οὐκ εἰς εὐθὺ οἷόν τε διὰ τὸ μηδαμῶς εἶναι ἀρχὴν μήτ' ἂν κάτω, [f] ὡς ἐπὶ τῶν ἐσομένων [g] λαμβάνομεν, μήτ' ἄνω, [f] ὡς ἐπὶ τῶν [h] γινομένων· ἀνάγκη δ' εἶναι ἀρχήν, [i] μὴ πεπερασμένης οὔσης, [k] καὶ ἀΐδιον εἶναι. Διὸ ἀνάγκη κύκλῳ εἶναι. Ἀντιστρέφειν ἄρα ἀνάγκη ἔσται, οἷον εἰ [l] τοδὶ ἐξ ἀνάγκης, [m] καὶ τὸ πρότερον ἄρα· ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, καὶ [n] τὸ ὕστερον ἀνάγκη γενέσθαι. Καὶ τοῦτο ἀεὶ [o] δὴ συνεχῶς· οὐδὲν [p] γὰρ τοῦτο διαφέρει λέγειν διὰ δύο ἢ πολλῶν. Ἐν τῇ κύκλῳ ἄρα κινήσει καὶ γενέσει ἐστὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἁπλῶς· καὶ εἴτε κύκλῳ, ἀνάγκη [q] ἕκαστον [r] γίνεσθαι καὶ γεγονέναι, καὶ εἰ ἀνάγκη, ἡ τούτων γένεσις κύκλῳ. Ταῦτα μὲν δὴ εὐλόγως, ἐπεὶ ἀΐδιος [s] καὶ ἄλλως ἐφάνη ἡ κύκλῳ κίνησις καὶ ἡ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ταῦτα ἐξ ἀνάγκης γίνεται καὶ ἔσται, ὅσαι [t] ταύτης κινήσεις καὶ ὅσαι διὰ ταύτην· εἰ γὰρ [v] τὸ κύκλῳ κινούμενον ἀεί τι κινεῖ, ἀνάγκη καὶ τούτων κύκλῳ εἶναι τὴν κίνησιν, οἷον τῆς ἄνω φορᾶς οὔσης [w] ὁ ἥλιος κύκλῳ [x] ὡδί, [y] ἐπεί δ' οὕτως, [z] αἱ ὧραι διὰ τοῦτο κύκλῳ γίνονται καὶ ἀνακάμπτουσιν, τούτων [a] δ' οὕτω γινομένων [b] πάλιν τὰ ὑπὸ τούτων. Τί οὖν δή ποτε τὰ μὲν οὕτω φαίνεται, οἷον [c] ὕδατα καὶ ἀὴρ κύκλῳ [d] γινόμενα, καὶ εἰ μὲν νέφος ἔσται, [e] δεῖ ὗσαι, καὶ εἰ ὕσει γε, δεῖ [f] καὶ νέφος εἶναι, ἄνθρωποι δὲ καὶ ζῷα οὐκ ἀνακάμπτουσιν εἰς αὐτοὺς ὥστε πάλιν γίνεσθαι τὸν αὐτόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη, εἰ [g] ὁ πατὴρ ἐγένετο, σὲ γενέσθαι· ἀλλ' εἰ σύ, ἐκεῖνον. Εἰς εὐθὺ [h] δὲ ἔοικεν εἶναι αὕτη ἡ γένεσις. Ἀρχὴ

(margin: 10, 11, 12, 13, 14)

[c] ἀναγκαῖον E. [d] εἰ μή om. H. [e] ἢ ante εἰς om. F. [f] ὡς om. E. [g] λαμβανομένων E.H. [h] γεινομένων E. [i] μήτε E.F.H. [k] καὶ om. E. [l] τοδὶ] τὸ E. [m] καὶ τὸ π.] εἶναι καὶ τὸ π. F. [n] τὸ ante ὕστερον om. E. [o] δὴ] ἤδη F.H. [p] γὰρ τοῦτο om. H. [q] ἕκαστον om. F. [r] γενέσθαι H. [s] ἐφάνη καὶ ἄλλως F. [t] ταύτας F.H. [v] τὸ] τι H, τι τὸ F. [w] κύκλῳ ὁ ἥλιος F. [x] ὡδί om. E. [y] ἐπεὶ—ἀνακάμπτουσιν om. F. [z] αἱ om. E. [a] δ' om. E. [b] πάλιν τὰ] πάνθ' F.L. [c] ὕδωρ L. [d] γιγνόμενος F. [e] δεῖ καὶ ὗσαι F.H. [f] καὶ post δεῖ om. H. [g] ὁ om. E. [h] δὴ L.

[i] δὲ τῆς σκέψεως πάλιν αὕτη, πότερον ὁμοίως ἅπαντα ἀνακάμπτει ἢ οὔ, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀριθμῷ τὰ δὲ εἴδει μόνον. Ὅσων μὲν οὖν ἄφθαρτος ἡ οὐσία ἡ κινουμένη, φανερὸν ὅτι καὶ ἀριθμῷ [k] ταὐτὰ ἔσται (ἡ γὰρ κίνησις ἀκολουθεῖ τῷ κινουμένῳ), ὅσων δὲ μὴ ἀλλὰ φθαρτή, ἀνάγκη τῷ εἴδει, ἀριθμῷ δὲ μὴ ἀνακάμπτειν. Διὸ ὕδωρ ἐξ ἀέρος καὶ ἀὴρ ἐξ ὕδατος εἴδει ὁ αὐτός, οὐκ ἀριθμῷ. Εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἀριθμῷ, ἀλλ' οὐχ ὧν ἡ οὐσία γίνεται οὖσα τοιαύτη οἷα ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι.

[i] δὴ E.H.L. [k] ταῦτα ἐν ἔσται H, ταὐτὰ ἐν ἔσται F.

INDEX VERBORUM

QUÆ IN TOMO SECUNDO EXPLICANTUR,

AUT ALIOQUI NOTATU DIGNA SUNT.

N. B. *Literæ,* N. *Naturalis Auscultationis*—C. *De Cœlo*—G. *De Generatione et Corruptione libros designant. Numerus Romanus librum; Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.*

ʼΑγγεῖον τί N. iv. 2, 6
ἀγένητον quot modis dicatur C. i. 11, 2. 12, 11. ἀγένητον et ἄφθαρτον an se mutuo consequantur C. i. 12, 12
ἀγιστεῖαι τῶν θεῶν C. i. 1, 3
ἀδιεξίτητον N. iii. 7, 5
ἀδρυνόμενοι σῖτοι N. v. 6, 6
ἀδυναμία C. ii. 6, 8. ἀδύνατον C. i. 11, 8. ἀδύνατον dupl. sign. C. i. 11, 3
ἀειδὲς καὶ ἄμορφον C. iii. 8, 3
ἀὴρ ἀναίσθητον G. i. 4, 3
ἀθανασία C. ii. 3, 2
αἰθὴρ quid, et unde dictus C. i. 3, 13
αἰσθήσεων ἀλλοίωσις N. vii. 2, 11. αἰσθητόν G. i. 4, 3
αἰτία ἕνεκά του N. ii. 8, 1. αἴτια ποῖα καὶ πόσα N. ii. 3, 1. αἰτίων γνῶσις, φυσικοῦ N. ii. 7, 2. αἰτιώτερον τοῦ γεννᾶν G. ii. 9, 8
αἰὼν quid, et unde dictus C. i. 9, 15
ἀκίνητον N. v. 2, 14
ἀκμή C. ii. 6, 2
ἄκρα N. v. 1, 7
ἀκριβολογεῖσθαι C. iii. 8, 5
ἀλλοιοῦσθαι τί G. i. 1, 6. ἀλλοίωσις N. v. 2, 13. ἀλλοίωσις τί N. iii. 3, 8. vii. 2, 1. G. i. 4, 2, 6. 5, 2. ἀλλοιώσεως ὅροι N. viii. 7, 15. ἀλλοιώσεως πέρι N. vii. 3, 1
ἅμα εἶναι N. v. 3, 2. vii. 2, 1
ἀμεγέθης ὕλη G. i. 5, 11
ἀμερὲς τί N. vi. 10, 1. ἀμερὲς καὶ ἀμέγεθες N. viii. 10, 1. ἀμερὲς expers motus N. vi. 10, 1
ἀμεταβλησία N. v. 6, 3
ἀμπελογενῆ N. ii. 8, 12
ἀμφισβητήσιμον C. iii. 3, 2
ἀμφότεροι C. i. 1, 3
ἄμφω ibid.
ἀνακάμπτειν N. viii. 8, 2. ἀνάκαμψις τῆς γενέσεως G. ii. 10, 12
ἀνακλασθεῖσα σφαῖρα N. viii. 4, 19
ἀνακωχεύειν C. iv. 6, 2
ἄναντες N. vii. 4, 2
ἀναπληστικόν G. ii. 2, 5
ἀναρίθμητοι οἱ ἀστέρες C. ii. 12, 4
ἀναυξές C. i. 3, 5. ἀναύξητον C. i. 3, 7
ἀναύχενες κόρσαι C. iii. 2, 7
ἀνδρόπρωρα N. ii. 8, 12

ἀνισάζειν C. ii. 12, 14
ἀνομοιοβαρές C. i. 6, 8
ἀντέρεισις C. ii. 13, 16
ἀντικινεῖν N. viii. 5, 19
ἀντικρούοντα C. iv. 6, 2
†ἀντικρουόμενα C. ibid. v. l.[q]
ἀντίπους C. iv. 1, 4
ἀντιφέρεσθαι τῷ οὐρανῷ C. ii. 10, 2. ἀντιφερόμενον N. iv. 8, 8
ἀντίχθων C. ii. 13, 2
ἄνω C. i. 2, 3. ii. 2, 4, 9. ἄνω τί C. iv. 1, 5. ἄνω θειότερον τοῦ κάτω C. ii. 5, 3. ἄνω φέρεσθαι C. iv. 1, 4
ἀνωμαλίας αἰτίαι C. ii. 6, 3. ἀνωμαλῶς φέρεσθαι N. viii. 9, 5
ἀπατᾶσθαι N. v. 5, 5
ἄπειρον τί N. iii. 5, 9. ἀπείρου πέρι δόξαι N. viii. 10, 19
ἀπείρονα βάθη C. ii. 13, 12
ἁπλᾶ σώματα C. i. 2, 4. ἁπλῶς C. iv. 4, 1. ἁπλῶς τί σημαίνει G. i. 3, 2
ἀπόρημα G. i. 10, 7
ἀποστήματα C. ii. 10, 1, 2
ἀπόφασις C. i. 12, 7, 8
ἅπτεσθαι N. v. 3, 2. G. i. 6, 6. ἁπτόμενα τίνα N. vi. 1, 1. ἁπτόν N. iv. 8, 21. ἁπτὸν σῶμα N. iv. 7, 1
ἄπωσις N. vii. 2, 3
ἀράχνιον N. ii. 8, 10
ἀρετή N. vii. 3, 9. ἀρετὴ ἠθική N. vii. 3, 10
ἀριθμός N. iv. 11, 8. 14, 5
ἄρτι N. iv. 13, 6
ἀρχαί C. ii. 2, 4. ἀρχαὶ ἀόριστοι N. i. 5. ἀρχαὶ πόσαι N. i. 7, 14. ἀρχῶν πέρι γνῶμαι τῶν παλαιῶν N. i. 2
ἀστέρες ἐνδεδεμένοι C. ii. 8, 10
ἀστράγαλοι Χῖοι C. ii. 12, 8
ἀσυλλόγιστοι N. i. 3, 1
ἀτμίς G. ii. 3, 2
ἄτρυτον C. ii. 1, 6
ἄϋλος δύναμις G. i. 5, 28
αὔξη pro αὔξησις N. v. 4, 14. αὔξησις C. ii. 2, 4. αὔξησις τί N. v. 2, 11. vii. 2, 1. αὔξησις καὶ φθίσις τί G. i. 1, 8. 4, 6. 5, 2, 11, 12. αὐξητόν C. iv. 3, 2. αὖξον καὶ φθῖνον συνεχῆ N. vii. 2, 13
†αὐτοκίνησις N. viii. 9, 10
αὐτομάτου etymon N. ii. 6, 6. αὐτομάτου καὶ τύχης διαφορά N. ii. 6, 1. αὐτομάτου πέρι N. ii. 4, 1
αὐτοτρίγωνον G. i. 2, 11
ἁφὴ ἡ ἐν τοῖς φυσικοῖς G. i. 6, 5
ἄφθαρτον quot modis dicatur C. i. 11, 6, 7. 12, 6, 11
Ἀχιλλεύς, λόγος Ζήνωνος N. vi. 9, 3

B.

Βαρύ C. iv. 1, 7. βαρὺ ἁπλῶς C. iv. 4, 1, 6. βαρύτερον C. iv. 2, 2. βαρυντικόν C. iv. 3, 3
βεβρεγμένον G. ii. 2, 9
βουγενῆ N. ii. 8, 12
βραδύ N. iv. 10, 10
βροντῆς vis C. ii. 9, 5

Γ.

Γεηρά N. iv. 1, 5. viii. 4, 3. C. i. 2, 8. iv. 2, 3
γένεσις N. v. 1, 10. G. i. 3, 26. 4, 6. 5, 2. γένεσις ἁπλῶς G. i. 3, 14. γένεσις ἁπλῆ G. i. 1, 1. γενητὸν dupl. sign. C. i. 11, 4. † γεννητόν ibid. γενόμενα an prorsus intereant C. i. 10, 11
γλίσχρον G. ii. 2, 6
γραμμή C. i. 1, 2
γρυπότης C. i. 9, 5

Δ.

Δαψιλὸς αἰθήρ C. ii. 13, 12
δεκτικόν N. vii. 4, 8
δεξιόν C. ii. 2, 4, 9. δεξιὸν ἑκάστου τί C. ii. 2, 14
διαγράμματα poetica C. i. 10, 7
διαθιγῇ, seu διαθιγή G. i. 2, 9
διαιρετὸν διχῶς G. i. 2, 18
διαιτηταί C. i. 10, 1
διακρίσεις N. vii. 2, 4
διαλαμβάνεσθαι N. v. 4, 12
διάμετρος nequit esse σύμμετρος C. i. 12, 3
διαπίπτειν G. ii. 8, 2
διάστημα N. iv. 4, 12. C. i. 5, 6
διατμίζεσθαι C. iii. 7, 3

διερόν G. ii. 2, 8, 9
δίνη C. ii. 13, 23, 24. δίνησις N. vii. 2, 3, 7. C. ii. 8, 8
Διὸς φυλακή C. ii. 13, 4
δίωσις N. vii. 2, 4
δύεται, occidit C. ii. 14, 3
δυνάμει plurifariam dicitur N. viii. 4, 12
δυσκίνητον N. v. 2, 14

E.

Ἐγκύκλιος κίνησις C. ii. 12, 15. ἐγκύκλιον σῶμα C. ii. 3, 2. ἐγκύκλια σώματα C. ii. 3, 8. ἐγκύκλια φιλοσοφήματα C. i. 9, 16
εἱλεῖσθαι v. l.[1] seu ἴλλεσθαι C. ii. 13, 8
εἰσπνοή N. vii, 2, 5
ἐκ παρόδου C. iii. 8, 5
ἐκκριτικαὶ κινήσεις N. vii. 2, 5
ἐκπνοή N. vii. 2, 5
ἔκπρισμα G. i. 2, 15
ἐκπυρηνίζειν N. iv. 7, 6
ἐκφυόμενα τοὺς λίθους διαιρεῖ N. viii. 3, 5
ἐλαιόπρωρα N. ii. 8, 12
ἕλικος κίνησις N. v. 4, 15
ἕλξις N. vii. 2, 3, 8
ἐμπεριλαμβάνεσθαι C. iv. 2, 8
ἔμπροσθεν C. ii. 2, 4
ἐν ἄλλῳ εἶναι καὶ ἐν ἑαυτῷ N. iv. 3, 8
ἓν πολλαχῶς λέγεται N. v. 4, 1. ἓν εἶναι τὰ πάντα N. i. 2, 5
ἐναλλάξ C. i. 10, 9
ἐναντία φορά C. i. 4, 4
ἐναντιολογία G. i. 7, 3
ἐναφάπτειν C. iii. 2, 17
ἐντελεχείᾳ γίγνεσθαι G. i. 5, 7
ἔντορνος C. ii. 4, 13
ἕνωσις G. i. 10, 17
ἐξαίφνης N. iv. 13, 17
ἐπαναποδιστέον G. i. 3, 5
ἐπέχειν τόπον C. iii. 7, 3
ἐπιδιορίζειν C. iii. 4, 7
ἐπιλαμβάνειν τόπον C. iii. 7, 3
ἐπίπεδον C. i. 1, 2
ἐπιπολάζειν C. iv. 4, 2
† ἐπίπροσθεν C. ii. 2, 6. v. l.[o]
ἐπιπρόσθησις C. ii. 13, 7. 14, 17
ἐπιπωματίζειν C. ii. 13, 16
ἐπίστασθαι N. vii. 3, 13
ἔπωσις N. vii. 2, 3
ἔργα C. iii. 1, 2
ἐρήμην καταδικάζεσθαι C. i. 10, 1
εὐδιαίρετον C. iv. 6, 3
εὐεξία N. vii. 3, 7
εὐθεῖα κίνησις C. i. 2, 2, 3. εὐθύγραμμον σχῆμα C. ii. 4, 1. εὐθυφορία N. v. 4, 3
εὔφθαρτον C. i. 11, 5. εὔφθαρτα G. i. 2, 26
ἐφεξῆς N. v. 3, 4. ἐφεξῆς τίνα λέγεται N. vi. 1, 1, 3
ἐφιστάναι G. i. 2, 2
ἐχόμενον N. v. 3, 5

Z.

Ζέσις G. ii. 3, 6
ζώπυρα C. iv. 1, 2
ζωτικόν N. viii. 4, 7

H.

Ἤδη N. iv. 13, 5
ἠρεμεῖν N. v. 2, 14. vi. 3, 7, 8. 8, 4–8. ἠρεμεῖν Empedocli quid N. viii. 1, 3. ἠρέμησις N. v. 6, 2. ἠρεμία κινήσει ἐναντία τίς N. v. 6, 1. † ἠρεμίζειν N. vii. 3, 15. v. l.[x]. ἠρεμίζεσθαι N. vi. 7, 6. 8, 1. vii. 3, 15

Θ.

Θᾶττον N. vi. 2, 14
θερμαντόν N. v. 1, 2
θέσις G. i. 6, 6
θραύεσθαι G. i. 8, 18
θρύψις G. i. 2, 20

I.

Ἰσοβαρῆ C. iv. 2, 7
ἰσοταχές N. vi. 1, 10. 2, 4. ἰσοταχῆ N. iv. 8, 15
ἵστασθαι N. vii. 4, 9

K.

Καμπυλότης C. i. 9, 5
καπνός G. ii. 4, 11
κατάφασις C. ii. 3, 5
κατέχειν τόπον G. i. 5, 6
κάτω C. i. 2, 3
καυστόν N. viii. 1, 5
κεκλασμένης κίνησις N. v. 4, 15
κενοῦ πέρι N. iv. 6, 1. 7, 1
κέρκισις N. vii. 2, 4
κινεῖσθαι κυρίως τί N. viii. 9, 11. κίνησις τί N. iii. 1, 1. v. 5, 4.

viii. 1, 5. 5, 17. κίνησις Empedoclis N. viii. 1, 3. κινήσεις τρεῖς N. vii. 2, 1. κινήσεις ἐφεξῆς N. viii. 7, 11. κινοῦν λέγεται διχῶς G. i. 7, 10. κινοῦν et κινούμενον varia N. v. 1, 2. κινούμενον πρῶτον N. v. 1, 3. † κινούμενα πρώτως ibid.
κομψῶς C. ii. 13, 26
κόρσαι ἀναύχενες C. iii. 2, 7
κόσμος C. i. 10, 10
κουφιστικόν C. iv. 3, 3. κοῦφον ἁπλῶς C. iv. 4, 1, 6. κουφότερον C. iv. 1, 7. 2, 2
κραῦρον, γλίσχρον G. ii. 2, 3, 6
κρύσταλλος τί G. ii. 3, 6
κυκλικῶς κινεῖσθαι C. i. 5, 16. κυκλικὸν σωμα C. ii. 7, 3. † κύκλιον σῶμα ibid. κυκλοφορία N. viii. 9, 1. κύκλῳ κίνησις C. i. 2, 3. κύκλῳ κινούμενον ἀεί τι κινεῖ G. ii. 11, 12
κύλισις N. v. 4, 3. C. ii. 8, 8. κύλισις an in astris C. ii. 8, 11
κυμαίνειν N. iv. 9, 1
κυρτόν C. i. 4, 1

Λ.

Λεαίνειν, levigare G. ii. 9, 12
λεπτόν G. ii. 2, 5. λεπτόν, μανόν C. iii. 5, 3
λεύκανσις N. v. 1, 5. 6, 5
ληπτικαὶ κινήσεις N. vii. 2, 5. λῆψις N. vii. 3, 1
λόγων δικαιώματα C. i. 10, 1. λοξὸς κύκλος G. ii. 10, 5
λῦπαι σωματικαί N. vii. 3, 10. λυπῶν ἅπτεται G. i. 6, 11
λώπιον καὶ ἱμάτιον ἐν τῷ λόγῳ N. i. 2, 10

M.

Μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι C. iii. 7, 12. † μαθητικαὶ ibid. v. l.[e]
μαλακόν G, i. 8, 16. ii. 2, 7
μανὸν καὶ πυκνόν N. iv. 9, 1
μαραίνεσθαι de igni C. iii. 6, 4
μεγαλομερές C. iii. 5, 5
μεγέθους εἴδη C. i. 1, 2
μέθυ καὶ οἶνος N. i. 2, 8
μελανία N. viii. 8, 29. G. ii. 2, 2. μέλανσις N. v. 6, 6
μέση, sc. χορδή N. v. 1, 7. μέσον πολλαχῶς λέγεται C. iv. 5, 2. · μέσον ἀμφοῖν C. i. 12, 9
μετὰ in compos. N. v. 1, 8
μετάβασις εἰς ἄλληλα G. ii. 10, 13
μεταβολὴ τί N. v. 1, 4. μεταβολὴ et κίνησις differunt N. v. 5, 4. μεταβολῆς etymon N. v. 1, 8. μεταβολῆς τρόποι N. v. 1, 1
μεταξύ N. v. 3, 2. τὸ μεταξὺ πολλαχῶς λέγεται C. iv. 5, 2
μεταρρυθμίζειν N. i. 2, 11. μεταρρυθμίζεσθαι C. iii. 8, 2, †3
†μετατάττειν et μετατιθέναι G. i. 9, 4. v. l.[c]
μεταφορητὸς τόπος N. iv. 4, 18
μικρομερές C. iii. 5, 4
μικτόν G. iii. 5, 9. μικταὶ κινήσεις C. i. 2, 4
μναιαῖος C. iv. 4, 4
μολυβδίδες C. ii. 7, 2
μονὴ κινήσει ἐναντία N. v. 6, 9. μονῆς πέρι N. v. 5, 1

N.

Νεωλκοί N. vii. 5, 4
νήτη, sc. χορδή N. v. 1, 7
νοσάζεσθαι N. v. 5, 5. νόσανσις N. 5, 3. 6, 5
νῦν τί N. iv. 13, 1—4. 14, 2

Ξ.

Ξέων λεαίνει G. ii. 9, 12
ξηρόν G. ii. 2, 4, 9. ξηρὸν et ὑγρὸν πλεοναχῶς λέγεται G. ii. 2, 8

O.

Ὄγκος N. iv. 8, 20
οἰστός, ἡ N. vi. 9, 1, 5
ὀκτάεδρον C. iii. 8, 9
ὁμαλὴς κίνησις N. v. 4, 16. viii. 10, 14
ὁμογενὲς ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς πάσχει G. i. 7, 6. ὁμογενῆ C. iv. 2, 5
ὁμοιοβαρές C. i. 6, 8
†ὁμοιογενῆ seu ὁμογενῆ C. iv. 2, 5
ὁμονοητικῶς G. i. 7, 1
ὁμοταχές N. vii. 4, 1, 9. ὁμοταχῶς N. vi. 6, 3
ὁμόφυλα C. iii. 8, 12
ὁμωνυμιῶν εἴδη N. vii. 4, 11
ὀξεῖα sc. χορδή N. v. 1, 7. ὀξυγωνιώτατον C. iii. 8, 6

ὁρίζων κύκλος C. ii. 14, 18
οὐλοφυές N. ii. 8, 12
οὐρανὸς tripl. signif. C. i. 9, 8
οὐσίαι C. iii. 1, 2. οὐσίαι φυσικαί ibid.
ὀφθαλμία N. v. 4, 6
ὄχησις N. vii. 2, 3, 6

Π.

Πάθη C. iii. 1, 2
πάλαι N. iv. 13, 6
πανδεχές C. iii. 8, 3. G. ii. 1, 5
πανσπερμία στοιχείων C. iii. 4, 7. G. i. 1, 5
παρὰ φύσιν C. ii. 3, 4
παραιώρησις C. iii. 7, 11
παρεκτρίβεσθαι C. ii. 7, 2
παρήκων N. iv. 13, 4
παρωνυμιάζειν N. vii. 3, 2
πάσχειν G. i. 7, 1
παχὺ, πυκνόν C. iii. 5, 3. παχυμερές C. iii. 5, 8
πεπηγός G. ii. 2, 8
πέρας ἔχοντα G. ii. 11, 7
περιέχον et περιεχόμενον C. iv. 4, 11
†περικυκλεῖν καὶ ἀνακάμπτειν G. ii. 11, 9
περιφερόγραμμον σχῆμα C. ii. 4, 1
πῆξις G. ii. 3, 6, 8, 10
πιλεῖσθαι et συμπιλεῖσθαι N. iv. 9, 1
πνευματοῦσθαι C. iii. 7, 3
ποιεῖν τί ἐστι, τίσιν ὑπάρχει, καὶ διὰ τί, καὶ πῶς G. i. 7, 1. ποιητικὸν ὁμοιοῖ ἑαυτῷ τὸ πάσχον G. i. 7, 8. ποιητικῆς ἐπιστήμης τέλος C. iii. 7, 10
πολλαχῶς λεγόμενα C. i. 11, 1
πορευτικὰ σώματα C. ii. 8, 13
ποτέ N. iv. 13, 3
πρόσθεν C. ii. 2, 9
πρόσθεσις G. i. 9, 5
προσυπολαμβάνειν C. iv. 1, 6
πρόσωπον σελήνης C. ii. 8, 11
πρότερον N. iv. 14, 2, 3. C. ii. 2, 9. πρότερον τί N. viii. 7, 6
πρόωσις C. ii. 14, 15
πρῶτον τί N. vi. 5, 4
πτῆσις N. vii. 4, 10
πτύσις N. vii. 2, 5
πύρινα G. i. 8, 19. πύρινα ἄστρα C. ii. 7, 1. πυροειδές G. ii. 3, 5

P.

'Ριπτεῖσθαι N. viii. 5, 12. ῥίπτουσα N. viii. 10, 3. †ῥιπτοῦσα ibid. ῥιπτούμενα N. viii. 10, 16. ῥῖψις N. vii. 2, 3. †ῥίψις ibid.
ῥοπή C. iv. 1, 1
ῥυθμίζεσθαι C. iii. 8, 3

Σ.

Σελήνη μηνοειδής, ἀμφίκυρτος, διχότομος C. ii. 11, 2
σκληρόν G. ii. 2, 7
σοῦν quid vocet Democritus C. iv. 6, 3
σπάθησις N. vii. 2, 4
σταλαγμὸς κατατρίβει N. viii. 3, 5
στίλβειν in astris C. ii. 8, 10
στοιχεῖα σωματικά C. i. 8, 15. G. i. 1, 3. στοιχειώδη G. i. 1, 15
στρογγύλα ἢ μακρά C. iv. 6, 1
σύγκρισις μίξις G. i. 6, 2. συγκρίσεις N. vii. 2, 4
συγχωρεῖν C. ii. 14, 9
συμβάλλειν πρὸς ἄλληλα C. iv. 6, 5
συμμένειν G. ii. 8, 2
σύμφυσις N. iv. 5, 9
συνακούειν C. ii. 9, 4
σύναψις N. v. 3, 7
συνδυάζεσθαι C. i. 4, 1. G. ii. 3, 1. 5, 11
συνειλεῖσθαι G. ii. 8, 5
συνείρειν N. viii. 8, 5. G. i. 3, 11. ii. 10, 11
συνεπουρίζειν C. iii. 2, 17
συνεχές τί N. iii. 1, 1. v. 3, 6. vi. 2, 5. C. i. 1, 2. συνεχῆ τίνα N. vi. 1, 1. συνεχῶς κινεῖσθαι N. v. 3, 3
σύνθεσις καὶ μίξις οὐ ταυτό G. i. 10, 9. σύνθετα G. ii, 8, 3
συνορίζειν C. iii. 8, 12
σύνωσις N. vii. 2, 4
σφαιροειδές τί C. ii. 4, 5
σχῆμα μικρομερέστατον C. iii. 5, 6. σχήματα mathem. N. iv. 14, 11. σχημάτων divisio C. ii. 4, 1
σῶμα τί N. iii. 5, 9. C. i. 1, 2. σωματικαὶ λῦπαι καὶ ἡδοναί N. vii. 3, 10

T.

Ταλαντιαῖος C. iv. 4, 4
ταυτὸν τί N. iv. 14, 11

ταχύ N. iv. 10, 10
τέλειον τί N. vii. 3, 5. C. ii. 4, 2. τελείωμα N. vii. 3, 6. τελείωσις ibid.
τέρατα N. ii. 8, 11
τετραγωνισμός N. i. 2, 4
τέχνη N. ii. 1, 9
τμητικώτατον ἡ πυραμίς C. iii. 5, 6
τόπου εἴδη καὶ διαφοραί N. iii. 5, 21
τραχὺ, λεῖον G. ii. 2, 3
τρόμος τῆς ὄψεως C. ii. 8, 10
τροφὴ καὶ αὔξησις διαφέρει G. i. 5, 27
τυμπανοειδής C. ii. 13, 9
τύχη τί N. ii. 5, 1. τύχη καὶ αὐτόματον διαφέρει N. ii. 6, 1. τύχης πέρι N. ii. 4, 1

Υ.

Ὑγιάζεσθαι N. v. 5, 5. ὑγιαντόν N. v. 1, 2. ὑγιαστόν N. viii. 5, 14. C. iv. 3, 8. ὑγίεια N. vii. 3, 7
ὑγρόν G. ii. 2, 4, 10
ὑδάτια G. i. 2, 26
ὕλη τί G. i. 4, 7
ὑπεικτικόν G. i. 8, 16
ὑπεισδύεσθαι G. i. 8, 9
ὑπεκρεῖν G. i. 5, 22
ὑπόδημα C. i. 4, 6
ὕστερον N. iv. 14, 3
ὑφίστασθαι C. iv. 4, 2

Φ.

Φαιόν N. v. 1, 7
φανὸν καὶ λαμπρόν C. ii. 12, 3
φέρεσθαι N. v. 2, 12. φέρεσθαι εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον C. iv. 3, 1. φερομένων divisio N. vii. 2, 2
φθαρτὸν quot modis dic. C. i. 11, 5
φθίσις τί N. v. 2, 11. vii. 2, 1. G. i. 5, 11, 12
φθορά G. i. 3, 26. φθορὰ ἁπλῆ G. i. 3, 16
φλόξ G. ii. 4, 11
φορά N. v. 2, 12. C. i. 2, 2. G. i. 4, 6. φορὰ τί N. vii. 2, 1. φορᾶς εἴδη N. viii. 8, 1. 9, 1. φορὰ εὐθεῖα G. ii. 10, 13. φορὰ πρώτη N. viii. 7, 14
φρονεῖν N. vii. 3, 13
φύσις τί N. ii. 1, 1, 9

Χ.

Χαλκοτύποι C. ii. 9, 4
χρόνος τί N. iv. 11, 7
χρωματίζεσθαι G. i. 2, 9
χώρα κενοῦ C. iv. 2, 18
χωρὶς εἶναι N. v. 3, 2

Ψ.

Ψελλίζεσθαι G. i. 10, 15
ψεῦδος C. i. 12, 2
ψῆγμα συμφυσώμενον C. iii. 5, 7
— συμφυόμενον ibid. v. l.[t]
ψύχειν G. i. 7, 8. ψυχρόν G. ii. 2, 4

Ω.

Ὦσις N. vii. 2, 3, 8

INDEX RERUM

QUÆ IN TOMO SECUNDO VISÆ SUNT MEMORABILIORES.

ABSURDUM unum comitantur plura N. i. 2, 3. 3, 1

Actio, passio, et generatio quomodo fiat in entibus G. i. 9, 1

Aeris generatio G. ii. 4, 9. aeris proprium G. ii. 3, 2

Agere quid sit, quibus insit, cur, et quomodo G. i. 7, 1. agere quibus modis dicantur alia, alia pati G. i. 7, 1

Alteratio quælibet a sensilibus proficiscitur et in sensiva animi parte fit N. vii. 3, 1

Animalium motiones C. ii. 2, 2

Aqua ex aere G. ii. 2, 14. aquæ generatio G. ii. 4, 10. aquæ proprium G. ii. 3, 2. 4, 5

Astra an volvantur C. ii. 8, 10. astra sphærica esse, nec per se progredi C. ii. 8, 11. astra nec ignea esse, nec in igne ferri C. ii. 7. astra primæ lationis C. ii. 12, 13. astrorum ordo C. ii. 10, 1

Atlantis adminiculum C. ii. 1, 4

Augescentium quodque, ut augeatur G. i. 5, 1

Augmentum quid differat a generatione et alteratione ibid. augmenti ratio N. viii. 7, 2. augmenti limites N. viii. 7, 15

B.

Brutorum actiones N. ii. 8, 10

C.

Calor disparat G. ii. 9, 11. caloris causa sol C. ii. 7, 4

Causæ quales et quot N. ii. 3

Circularis motus et generatio cum necessitate conjuncta G. ii. 11, 11. circularis motus non cadit in corpus infinitum C. i. 5. circularis lationis effectus G. ii. 10, 12. circulari lationi nulla est contraria latio C. i. 4, 1

Circulus obliquus G. ii. 10, 5

Citum, velox N. iv. 10, 10

Cœlum tribus modis dicitur C. i. 9, 8. cœlum unum esse ac sempiternum C. i. 9, 1. cœlum nec generatum esse, nec corruptioni obnoxium C. i. 10, 1. cœlum nec factum esse, nec corruptioni obnoxium C. ii. 1, 1. cœlum dextri et sinistri expers C. ii. 2, 1. cœlum movetur æqualiter C. ii. 6, 1. cœlum cur in alteram feratur partem, non in alteram C. ii. 5. cœli figura sphærica C. ii. 4, 1. cœli longitudo C. ii. 2, 12. cœli motus celerrimus C. ii. 4, 9. cœli circumactio unde incipiat C. ii. 2, 14. cœli plures esse nequeunt C. i. 8, 1. cœlestia corpora C. i. 9, 14. cœlestium corporum latio an harmoniam edat C. ii. 9, 1

Compositio et mistio non idem G. i. 10, 9

Concretio G. ii. 3, 6

Continuum quid N. v. 3, 6. C. i. 1, 2. continuum ex individuis constare nequit N. vi. 1, 1

Contraria contrariorum causa G. ii. 10, 4, 7. contrarium contrario alimentum N. viii. 7, 2

Corpus quid N. iii. 5, 9. C. i. 1, 2. corpus e superficialibus componi nequit C. iii. 1, 9. corpus quodque in suum locum fertur G. ii. 10, 13. corpus quod vel ad medium, vel a medio fertur non est infinitum C. i. 6, 1. corpus primum C. i. 3, 1. corpus sensile dividuum G. i. 2, 18. corpus separatum ab his nostris corporibus C. i. 2. corporis materia G. i. 5, 8. corporis species et principia quid faciat G. ii. 1, 8. corpora omnium ex omnibus simplicibus constare G. ii. 8, 1. corpora simplicia quatuor G. ii. 3, 7. corpora simplicia naturaliter habent motum C. iii. 2, 1. corporum differentiæ C. iii. 8, 15

Corruptio simpliciter non fit, sed semper ex aliquo G. i. 3, 1

D.

Densum et rarum an confirment vacuum N. iv. 9, 1

Deus nil facit frustra C. i. 4, 6. Deus ut universum compleverit G. ii. 10,

11. Dei sedes C. i. 3, 10. dii G. ii. 6, 9
Divinitatis proprium C. i. 9, 16
Dextrum cujusque rei C. ii. 2, 14
Dividuum dupliciter G. i. 2, 18
Durum quid C. iii. 1, 15

E.

Elementa esse, et cur C. iii. 3, 1. elementa plura esse necesse C. iii. 5, 1. elementa esse quatuor C. iv. 5, 2. elementa esse quatuor, et ea carere principio G. ii. 5. elementa ex se invicem gigni C. iii. 6. elementa quomodo alia ex aliis gignantur C. iii. 7, 1. elementa transeunt in se invicem G. ii. 6, 1. elementa figuris non differunt C. iii. 8. elementa corporalia C. i. 8, 15. elementa corporalia quot G. i. 1, 3. elementorum conjunctiones quatuor G. ii. 3, 1
Empedocles Agrigentinus C. i. 10, 2. Empedoclis versus G. i. 1, 7, 9

F.

Ferri in suum locum C. iv. 3, 1
Fervor G. ii. 3, 6
Fieri et corrumpi nihil simpliciter, sed semper ex aliquo G. i. 3, 1. fieri omne ex omni G. ii. 4, 1
Figuræ non efficiunt ut aliquid simpliciter vel sursum vel deorsum feratur, sed citius aut tardius C. iv. 6, 1
Finitum in motu N. vi. 7, 1
Flamma G. ii. 4, 11
Forma per se et mista materiæ C. i. 9, 1
Fortuna N. ii. 4, 1. fortuna quid N. ii. 5, 1
Frigus coarctat G. ii. 9, 11. frigidum C. iii. 8, 14
Fumus G. ii. 4, 11

G.

Generatio an sit alteratio G. i. 1, 2. generatio et alteratio qua re differant G. i. 4, 1. generatio et corruptio unde G. i. 1, 6. generatio et corruptio cur sint, et quam ob causam: quid item generabile et corruptibile G ii. 10, 1—14. generatio ut fiat G. i. 8, 9. generatio, actio et passio, quomodo fiat in entibus G. i. 9, 1. generatio simpliciter non est, sed semper ex aliquo G. i. 3, 1. generatio non est concretio G. i. 2. generatio cur in orbem redire dicatur G. ii. 10, 12. generatio simplicium corporum G. ii. 4, 6. generatio mutua G. ii. 7, 1. generatio et corruptio Empedoclea G. i. 8, 12. generatio inæquales quid faciat G. ii. 10, 10. generationis et corruptionis quæ priscis fuerit sententia C. iii. 1, 4. G. i. 1, 1. generationis cujusque quot, et quæ sint principia G. ii. 9, 1
Generata et ingenerata quomodo dicantur C. i. 11, 1. generata corruptionis expertes non sunt C. i. 12
Glacies G. ii. 3, 6
Grave quid N. iii. 5, 20. iv. 4, 20. C. i. 3, 2. grave et leve quid C. iv. 1, 1. de iisdem falsæ opiniones confutatæ C. iv. 1, 6. grave simpliciter C. iv. 4, 1, 6. gravissimum C. i. 3, 2
Gravitatis et levitatis momentum C. iii. 2, 6

H.

Harmoniam an edat cœlestium corporum latio C. ii. 9, 1
Heraclitus Ephesius C. i. 10, 2
Heracleæ columnæ C. ii. 14, 19
Homines et animalia non reflectunt in seipsos G. ii. 11, 13
Humidum G. ii. 2, 4. humidum non est molle G. ii. 2, 7

I.

Idem quid N. iv. 14, 11
Ignis quid G. ii. 3, 6. ignis generatio G. ii. 4, 10. ignis proprium G. ii. 3, 2. 4, 6
Inclinationis effectus G. ii. 10, 6
Infinitum esse: et quomodo sit, ac quid sit N. iii. 6, 1. infinitum quid N. viii. 10, 19. infinitum quot modis dicatur N. iii. 4, 14. infinitum determinatum esse N. iii. 8, 1. infinitum separari a sensilibus nequit N. iii. 5, 1. infiniti definitio examinata N. iii. 7, 1. infinitum in motu N. vi. 7, 1. de infinito sententiæ veterum N. iii. 4, 2
Ingenerata corruptionis expertia sunt C. i. 12, 1
Instrumentis tribuere causam ortus G. ii. 9, 12
Intereuntium quodque ut intereat G. i. 5
Jovis tutela C. ii. 13, 4

L.

Latio, primus motus N. viii. 7, 1, 2. lationes plures cur C. ii. 3, 1. lationum species N. viii. 8, 1. lationum prima, circularis, eaque perpetua N. viii. 9, 1. latio prima non est causa generationis et corruptionis G. ii. 10, 5. lationis primæ astra, eorumque motus C. ii. 12, 13. latio recta imitatur circularem G. ii. 10, 13. lationis celerioris et tardioris causæ C. iv. 6, 1
Leve quid N. iii. 5, 20. iv. 4, 20. C. i. 3, 2. iv. 1, 1. leve simpliciter C. iv. 4, 3, 6. levissimum C. i. 3, 2
Linea C. i. 1, 2

Locus an sit N. iv. 1, 1. locus quid N. iv. 1, 1. C. iv. 3, 5. locus vere quid N. iv. 4, 1. locus an species et forma cujusque N. iv. 2, 2. loci species et differentia N. iii. 5, 21. loci contrarietates C. i. 4, 5. loca duo C. iv. 4, 10
Lunæ facies C. ii. 8, 11

M.

Magnitudo continua et infinita N. vi. 2, 9. magnitudinis species C. i. 1, 2
Materia præter elementa G. ii. 1, 2. materiæ infinitæ G. i. 5, 7. materia inseparabilis G. i. 5, 8. materiæ ignoratio erroris occasionem præbuit N. i. 8, 1
Mathematicus a physico quid differat N. ii. 2, 1
Medium esse ad quod ferantur gravia, et a quo ferantur levia C. iv. 4, 8
Melissi et Parmenidis opiniones N. i. 3, 1
Melius in omnibus appetit natura G. ii. 10, 11
Mixtionem esse et cur: et quænam entium sint mistilia G. i. 10, 2
Mobilia duplicia N. v. 1, 2
Molle G. i. 8, 16. molle quid C. iii. 1, 15
Motiones tres C. iv. 3, 2
Motus quid N. iii. 1, 1. motus definitioni necessaria N. vi. 8, 1. motum esse negat Zeno N. vi. 9, 1. motus non evincit vacuum esse N. iv. 7, 5. motus motui an conferri possit N. vii. 4, 1. motus quomodo inter se comparationem habeant N. vii. 5. motus et quies cur nunc adsit rebus, nunc abeit N. viii. 3, 1. motus omnis ab aliquo proficiscitur N. vii. 1, 3. viii. 4, 1. motus in duobus subjectis N. v. 6, 1. motus est perpetuus N. viii. 1, 1, 20. motus omnis in tempore N. iv. 14, 1. motus dividuus dupliciter N. vi. 4, 3. motus motui contrarius quis N. v. 5, 1. motus idem quotupliciter N. vii. 1, 7. motus infinitus qui N. viii. 8, 1. motus unus simpliciter quis N. v. 4, 11. motus genera tria N. v. 2, 8. motus species tres N. vii. 2, 1. motus incendit C. ii. 7, 2. motus localis divisio C. i. 2, 2. motus celerrimus C. ii. 4, 9. motus præter naturam C. iii. 2, 9. motus plures et contrarii G. ii. 10, 4. motus continui efficiens G. ii. 10, 17
Movens, et quod in loco movetur, nil habent intermedium N. vii. 2, 1. movens primum ibid. movens primum, immobile N. viii. 5, 1. movens primum, perpetuum, immobile N. viii. 5, 27. movens primum, individuum est, nec ullam habet magnitudinem N. viii. 10, 1
Moveri proprie quid N. viii. 9, 11. moveri ab alio N. vii. 2, 3
Mundi plures esse nequeunt C. i. 8, 6
Mutans omne dividuum N. vi. 4, 1. mutantis, primum nihil N. vi. 5, 1. mutatio et motus differunt N. v. 5, 4. mutatio non est infinita N. vi. 10, 8. mutatio omnis in tempore N. iv. 14, 1. mutationes quot N. v. 1, 9. mutationum prima G. ii. 10, 2

N.

Natura quid N. ii. 1, 1. natura nil facit frustra C. i. 4, 6. natura nihil sine ratione nec frustra facit C. ii. 11, 1. natura nil facit fortuito C. ii. 8, 12
Naturalis scientiæ finis C. iii. 7, 10
Necessitas non impeditur G. ii. 11, 8
Nubes et pluviæ comites G. ii. 11, 13
Numerus N. iv. 14, 5. numerus temporis N. iv. 12, 1
Nunc, individuum N. vi. 3, 1

O.

Omne ex omni fieri G. ii. 4, 1

P.

Pati, quid sit, quibus insit, cur, et quomodo G. i. 7, 1
Patres vocant pueri quoslibet viros N. i. 1, 3
Perfectum imperfecto prius N. viii. 9, 2
Physica scientia circa quid versetur C. i. 1, 1. physicæ scientiæ finis C. iii. 7, 10
Planetæ non scintillant C. ii. 8, 10
Platonis confutatio qui præter elementa facit unam naturam G. ii. 1, 4
Plenum quid N. iv. 6, 1
Poli duo C. ii. 2, 12, 13
Possibilia et impossibilia quomodo dicantur C. i. 11
Primum quid N. vi. 5, 4
Principium unumne an plura N. i. 2, 1. principia physica quot N. i. 6, 8. principia infinita N. i. 5, 1. principia quot N. i. 6, 1
Privationis ignoratio erroris occasionem præbuit N. i. 9, 1
Prius quid N. viii. 7, 6
Puncta et lineæ an corporis materies G. i. 5, 8
Pythagoreorum principia C. ii. 2, 7

Q.

Quies motui contraria quæ N. v. 6, 1

R.

Reflexio an in omnibus fiat similiter G. ii. 11, 14

S.

Sardoi heroes N. iv. 11, 1
Schemata locum complentia C. iii. 8, 1
Sensus scientiæ vim habet G. i. 3, 18
Seminum mixtura C. iii. 3, 4
Serra dividit G. ii. 9, 12
Simile non patitur a simili G. i. 7, 1
Simul esse N. vii. 2, 1
Sol caloris causa C. ii. 7, 4. solis accessus et recessus, ortus et interitus G. ii. 10, 9
Substantiæ quid C. iii. 1, 2
Superficies C. i. 1, 2
Sursum aut deorsum cur ferantur corpora C. iv. 3, 1

T.

Tactus contrarietates G. ii. 2, 3. tactus contrarietates solæ corporis species et principia efficiunt G. ii. 2, 1. tactus physicus G. i. 6, 6
Tempus an sit existens quiddam, an sit motus, et quid sit N. iv. 10. tempus quid N. iv. 11, 7. C. i. 9, 13. tempus in omnibus N. iv. 14, 4. tempus nec motus est, nec sine motu N. iv. 11, 3. tempus, continuum et infinitum N. vi. 2. temporis esse numerum N. iv, 11, 7
Terræ situs et figura C. ii. 13, 1. terra moveaturne an quiescat ibid. terram in medio sitam quiescere ac sphæricam esse C. ii. 14. terræ generatio G. ii. 5, 9. terræ proprium G. ii. 3, 2. 4, 5
Tonitrus vis C. ii. 9, 5
Tremor visus C. ii. 8, 10

U.

Universi corpus non est infinitum C. i. 7, 1
Unum esse omnia N. i. 2, 5. unum pluribus modis dicitur N. v. 4, 1

V.

Vacuum quid C. i. 9, 13. vacuum vulgo quid N. iv. 6, 4. vacui consideratio N. iv. 6, 1. vacui regio C. iv. 2, 18
Vas quid N. iv. 2, 6
Vitæ tempus numeratum G. ii. 10, 8

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS III.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

METEOROLOGICA
DE MUNDO
DE ANIMA
DE SENSU ET SENSILI
DE MEMORIA
DE SOMNO
DE INSOMNIIS
DE DIVINAT. PER SOMN.
DE LONGITUDINE VITÆ
DE JUVENTUTE ETC.
DE RESPIRATIONE
DE SPIRITU

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

E. Parisiensis Regius 1853.
F. Laurentianus 87 7.
H. Vaticanus 1027.
L. Vaticanus 253.
M. Urbinas 37.
N. Vaticanus 258.
O. Vaticanus 316.
P. Vaticanus 1339.
Q. Marcianus 200.
R. Parisiensis 1102.
S. Laurentianus 81 1.
T. Vaticanus 256.
U. Vaticanus 260.
V. Vaticanus 266.
W. Vaticanus 1026.
X. Ambrosianus H. 50.
Y. Vaticanus 261.
Z. Oxoniensis collegii corporis Christi W. A. 2 7.
B[a]. Palatinus Vaticanus 162.
G[a]. Marcianus 212.
H[a]. Marcianus 214.
c. Parisiensis 1861.
f. Marcianus 206.
i. Parisiensis 2032.
l. Parisiensis 1860.
m. Parisiensis 1921.
n. Urbinas 39.
o. Coislinianus 166.

[a]ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ Α.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν τῶν πρώτων αἰτίων τῆς φύσεως καὶ περὶ πάσης κινήσεως φυσικῆς, ἔτι [b] δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἄνω φορὰν διακεκοσμημένων ἄστρων καὶ περὶ τῶν στοιχείων τῶν σωματικῶν, πόσα τε καὶ ποῖα, καὶ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς, καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς κοινῆς εἴρηται πρότερον. Λοιπὸν δ᾽ ἐστὶ μέρος τῆς μεθόδου ταύτης ἔτι θεωρη- 2 τέον, ὃ πάντες οἱ πρότερον [c] μετεωρολογίαν ἐκάλουν· ταῦτα δ᾽ ἐστὶν ὅσα συμβαίνει κατὰ φύσιν μέν, ἀτακτοτέραν μέντοι τῆς τοῦ πρώτου στοιχείου τῶν [d] σωμάτων, περὶ τὸν γειτνιῶντα μάλιστα τόπον [e] τῇ φορᾷ τῶν ἄστρων, οἷον περί τε γάλακτος καὶ κομητῶν καὶ τῶν ἐκπυρουμένων καὶ κινουμένων φασμάτων, ὅσα τε θείημεν ἂν ἀέρος εἶναι κοινὰ πάθη καὶ ὕδατος, ἔτι δὲ γῆς ὅσα [f] εἴδη καὶ μέρη καὶ πάθη τῶν μερῶν, ἐξ ὧν περί τε πνευμάτων καὶ σεισμῶν θεωρήσαιμεν ἂν τὰς αἰτίας καὶ περὶ πάντων τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τὰς τούτων· ἐν οἷς τὰ μὲν ἀποροῦμεν, τῶν δ᾽ ἐφαπτόμεθά τινα τρόπον· ἔτι δὲ περὶ κεραυνῶν πτώσεως καὶ τυφώνων καὶ πρηστήρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων, ὅσα διὰ πῆξιν [g] συμβαίνει [h] πάθη τῶν αὐτῶν σωμάτων τούτων. Διελθόντες 3 δὲ περὶ τούτων, θεωρήσωμεν εἴ τι δυνάμεθα κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον [i] ἀποδοῦναι περὶ ζῴων καὶ φυτῶν, καθόλου τε καὶ χωρίς· σχεδὸν γὰρ τούτων ῥηθέντων τέλος ἂν εἴη γεγονὸς τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προαιρέσεως πάσης. Ὧδ᾽ οὖν ἀρξάμενοι λέγωμεν περὶ αὐτῶν πρῶτον.

Codices E.F.H.N. [a] μετεώρων N. [b] δὲ τῶν περὶ τὴν ἄνω E. [c] μετεωρολόγον N. [d] σωμάτων κινήσεως περὶ H.N. [e] τῇ φορᾷ] διαφορὰ pr. N, τῇ φορᾷ τῇ E. [f] μέρη καὶ εἴδη F.H.N. [g] συμβαίνει om. N. [h] πάθη om. H.N. [i] ἀποδοῦναι om. E.

2 [k] Ἐπεὶ γὰρ διώρισται πρότερον ἡμῖν μία μὲν ἀρχὴ τῶν σωμάτων, ἐξ ὧν συνέστηκεν ἡ τῶν [l] ἐγκυκλίως φερομένων σωμάτων φύσις, ἄλλα δὲ [m] τέτταρα σώματα διὰ τὰς [m] τέτταρας ἀρχάς, ὧν διπλῆν [n] εἶναί φαμεν τὴν κίνησιν, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον· [o] τεττάρων δ' ὄντων τούτων, πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ γῆς, τὸ μὲν [p] τούτοις πᾶσιν ἐπιπολάζον εἶναι πῦρ, τὸ δ' ὑφιστάμενον γῆν· δύο δ' ἃ πρὸς αὐτὰ τούτοις ἀνάλογον ἔχει· ἀὴρ μὲν γὰρ πυρὸς [q] ἐγ-
2 γυτάτω τῶν ἄλλων, ὕδωρ δὲ γῆς. Ὁ δὴ περὶ τὴν γῆν [r] ὅλος κόσμος ἐκ τούτων συνέστηκε τῶν σωμάτων· περὶ [s] ὃν τὰ συμβαίνοντα πάθη φαμὲν εἶναι ληπτέον. Ἔστι δ' ἐξ ἀνάγκης συνεχής πως οὗτος ταῖς [t] ἄνω φοραῖς, ὥστε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν κυβερνᾶσθαι ἐκεῖθεν· ὅθεν γὰρ ἡ τῆς κινή-
3 σεως ἀρχὴ πᾶσιν, ἐκείνην [v] αἰτίαν νομιστέον πρώτην. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ μὲν ἀΐδιος καὶ τέλος οὐκ ἔχουσα τῷ τόπῳ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἀεὶ ἐν τέλει· ταῦτα δὲ τὰ σώματα [w] πάντα
4 [x] πεπερασμένους διέστηκε τόπους ἀλλήλων. Ὥστε τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτὸν πῦρ μὲν καὶ γῆν καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις ὡς ἐν ὕλης εἴδει τῶν γιγνομένων αἴτια χρὴ νομίζειν (τὸ γὰρ ὑποκείμενον καὶ πάσχον τοῦτον προσαγορεύομεν τὸν τρόπον), τὸ δ' οὕτως αἴτιον [y] ὡς ὅθεν ἡ τῆς κινήσεως ἀρχή, τὴν τῶν ἀεὶ κινουμένων αἰτιατέον δύναμιν.

3 Ἀναλαβόντες οὖν τὰς ἐξ ἀρχῆς θέσεις καὶ τοὺς [z] εἰρημένους πρότερον διορισμούς, λέγωμεν περί τε τῆς τοῦ γάλακτος φαντασίας καὶ περὶ κομητῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τυγχάνει
2 τούτοις [a] ὄντα συγγενῆ. Φαμὲν [b] δὲ πῦρ [c] καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν [d] γίνεσθαι ἐξ ἀλλήλων, καὶ ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ ὑπάρχειν τούτων δυνάμει, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων οἷς ἕν τι καὶ ταὐ-
3 τὸν ὑπόκειται, εἰς [e] ὃ ἀναλύονται ἔσχατον. Πρῶτον μὲν

[k] ἐπειδὴ F.H.N. [l] ἐγκύκλῳ E. [m] τέσσαρα et τέσσαρας H. [n] φαμὲν εἶναι F.H. [o] τεσσάρων N. [p] πᾶσι τούτοις F.H.N. [q] ἐγγύτατα E. [r] ὅλην E. [s] οὗ F.H.N. [t] ἄνωθεν E. [v] αἰτίαν εἶναι ν. H.N. [w] πάντα om. E. [x] πεπερασμένοις τόποις διέστηκεν F. [y] ὡς om. F.H.N. [z] ὡρισμένους F. [a] συγγενῆ ὄντα H.N. [b] δὴ F.H.N. [c] καὶ ἀέρα om. E. [d] γενέσθαι E. [e] ὃ] ὃ δὴ F.H.N.

οὖν ἀπορήσειεν ἄν τις περὶ τὸν καλούμενον ἀέρα, τίνα τε χρὴ λαβεῖν αὐτοῦ τὴν φύσιν ἐν τῷ περιέχοντι κόσμῳ τὴν γῆν, καὶ πῶς [f] ἔχει τάξει πρὸς τἆλλα τὰ λεγόμενα στοιχεῖα τῶν σωμάτων. Ὁ μὲν [g] γὰρ τῆς γῆς ὄγκος πηλίκος ἄν [h] τις εἴη 4 πρὸς τὰ περιέχοντα μεγέθη, οὐκ ἄδηλον· ἤδη γὰρ ὦπται διὰ τῶν ἀστρολογικῶν θεωρημάτων ἡμῖν ὅτι πολὺ καὶ τῶν ἄστρων ἐνίων ἐλάττων ἐστίν. Ὕδατος δὲ φύσιν συνεστη- 5 κυῖαν καὶ ἀφωρισμένην οὔθ' ὁρῶμεν οὔτ' ἐνδέχεται κεχωρισμένην εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν ἱδρυμένου σώματος, οἷον [i] τῶν τε φανερῶν, θαλάττης καὶ ποταμῶν, κἂν εἴ τι κατὰ βάθους [k] ἄδηλον ἡμῖν ἐστίν. Τὸ δὲ δὴ μεταξὺ τῆς γῆς τε καὶ τῶν 6 ἐσχάτων ἄστρων πότερον ἕν τι νομιστέον εἶναι σῶμα τὴν φύσιν ἢ πλείω, κἂν εἰ πλείω, πόσα, καὶ μέχρι ποῦ διώρισται τοῖς τόποις; Ἡμῖν μὲν οὖν εἴρηται [l] πρότερον περὶ τοῦ 7 πρώτου στοιχείου, ποῖόν τι τὴν δύναμίν ἐστι, καὶ [m] ὅτι πᾶς ὁ περὶ τὰς ἄνω φορὰς κόσμος ἐκείνου τοῦ σώματος πλήρης ἐστίν. Καὶ ταύτην τὴν δόξαν οὐ μόνον ἡμεῖς τυγχάνομεν 8 ἔχοντες, φαίνεται δ' ἀρχαία τις ὑπόληψις αὕτη καὶ τῶν πρότερον ἀνθρώπων· ὁ γὰρ λεγόμενος αἰθὴρ παλαιὰν εἴληφε τὴν προσηγορίαν, [n] ἣν Ἀναξαγόρας μὲν τῷ πυρὶ ταὐτὸν ἡγήσασθαί μοι δοκεῖ σημαίνειν· τά τε γὰρ ἄνω πλήρη πυρὸς εἶναι, κἀκεῖνος τὴν ἐκεῖ δύναμιν αἰθέρα καλεῖν ἐνόμισεν, τοῦτο [o] μὲν ὀρθῶς νομίσας· τὸ γὰρ ἀεὶ σῶμα θέον [p] ἅμα θεῖόν [q] τι τὴν [r] φύσιν ἐοίκασιν ὑπολαβεῖν, καὶ διώρισαν ὀνομάζειν αἰθέρα τὸ τοιοῦτον ὡς ὂν οὐθενὶ τῶν παρ' ἡμῖν τὸ αὐτό· οὐ γὰρ δὴ φήσομεν ἅπαξ οὐδὲ δὶς οὐδ' ὀλιγάκις τὰς αὐτὰς δόξας ἀνακυκλεῖν γινομένας ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἀπειράκις. Ὅσοι δὲ πῦρ καθαρὸν εἶναί φασι τὸ περιέχον καὶ μὴ 9 μόνον τὰ φερόμενα σώματα, τὸ δὲ μεταξὺ γῆς καὶ τῶν ἄστρων ἀέρα, θεωρήσαντες [s] ἂν τὰ [t] νῦν δεικνύμενα διὰ τῶν

[f] ἔχει τῇ τάξει F.H.N. [g] γὰρ δὴ τῆς F.H.N. [h] τις om. F. [i] τε τῶν E. [k] ἡμῖν ἐστὶν ἄδηλον H.N. [l] πρότερον καὶ περὶ H.N. [m] ὅτι] διότι E.H.N. [n] ἣν] ἣν καὶ H.N. [o] μὲν] μὴ pr. N. [p] ἅμα καὶ θεῖον F.H.N. [q] τι om. E. [r] φύσιν τε ἐοίκασιν E. [s] ἂν om. F. [t] νῦν om. H.N.

μαθημάτων ἱκανῶς ἴσως ἂν ἐπαύσαντο [v] ταύτης τῆς παιδικῆς δόξης· λίαν γὰρ ἁπλοῦν τὸ νομίζειν μικρὸν [w] τοῖς μεγέθεσιν εἶναι τῶν φερομένων ἕκαστον, ὅτι φαίνεται θεωροῦσιν [x] ἡμῖν
10 ἐντεῦθεν οὕτως. Εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον ἐν τοῖς περὶ τὸν ἄνω τόπον θεωρήμασι, [y] λέγωμεν δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ νῦν. Εἰ γὰρ τά τε διαστήματα πλήρη πυρὸς καὶ τὰ σώματα συνέστηκεν ἐκ πυρός, πάλαι φροῦδον [z] ἂν ἦν ἕκαστον τῶν ἄλ-
11 λων στοιχείων. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀέρος γε μόνου πλήρη· πολὺ γὰρ ἂν ὑπερβάλλοι τὴν ἰσότητα τῆς κοινῆς ἀναλογίας πρὸς [a] τὰ σύστοιχα σώματα, κἂν εἰ δύο στοιχείων πλήρης ὁ μεταξὺ [b] γῆς καὶ οὐρανοῦ τόπος ἐστίν· οὐδὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν μόριον ὁ τῆς γῆς ἐστὶν ὄγκος, ἐν ᾧ συνείληπται πᾶν καὶ τὸ
12 τοῦ ὕδατος πλῆθος, [c] πρὸς τὸ περιέχον μέγεθος. Ὁρῶμεν δ' οὐκ ἐν τοσούτῳ μεγέθει γινομένην τὴν ὑπεροχὴν τῶν ὄγκων, ὅταν ἐξ ὕδατος ἀὴρ [d] γένηται διακριθέντος ἢ πῦρ ἐξ ἀέρος. Ἀνάγκη δὲ τὸν αὐτὸν [e] ἔχειν λόγον ὃν ἔχει [f] τὸ τοσονδὶ καὶ [g] μικρὸν ὕδωρ [h] πρὸς τὸν ἐξ αὐτοῦ γινόμενον ἀέρα, καὶ τὸν
13 πάντα πρὸς τὸ πᾶν ὕδωρ. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὐδ' εἴ τις [i] φήσει μὲν μὴ γίγνεσθαι ταῦτα ἐξ ἀλλήλων, ἴσα μέντοι τὴν δύναμιν εἶναι· κατὰ [k] τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἀνάγκη τὴν ἰσότητα τῆς δυνάμεως ὑπάρχειν τοῖς μεγέθεσιν αὐτῶν, ὥσπερ
14 κἂν εἰ γιγνόμενα ἐξ ἀλλήλων ὑπῆρχεν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἀὴρ οὔτε πῦρ συμπεπλήρωκε μόνον τὸν μεταξὺ τόπον, φανερόν ἐστιν· λοιπὸν δὲ [l] διαπορήσαντας εἰπεῖν πῶς τέτακται [m] τὰ δύο πρὸς τὴν τοῦ πρώτου σώματος θέσιν, λέγω δὲ ἀέρα [n] τε καὶ πῦρ, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἡ θερμότης ἀπὸ τῶν ἄνωθεν
15 ἄστρων [o] γίγνεται τοῖς περὶ τὴν γῆν τόποις. Περὶ ἀέρος οὖν εἰπόντες πρῶτον, ὥσπερ ὑπεθέμεθα, [p] λέγωμεν οὕτω καὶ

[v] ταύτης om. E.N, ante δόξης ponit F. [w] τοῖς om. F. [x] ἐντεῦθεν ἡμῖν F. [y] λέγομεν H.N. [z] ἦν ἕκαστον ἂν N. [a] σύστοιχα τὰ σώματα N. [b] γῆς τε καὶ F.H.N. [c] πρὸς] εἰς E. [d] γίνηται N. [e] λόγον ἔχειν ὅσον F.H.N. [f] τὸ om. H.N. [g] μικρὸν] μὴ pr. N. [h] πρὸς τὸν πάντα corr. E. [i] φησὶ E.F, φαίη N. [k] γὰρ τοῦτον N. [l] διαπορήσαντ' F. [m] τὰ om. pr. N. [n] τε om. F. [o] γίνεσθαι N. [p] λέγομεν E.

περὶ τούτων πάλιν. Εἰ δὴ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος καὶ ἀὴρ ἐξ ὕδατος, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν οὐ συνίσταται νέφη κατὰ τὸν ἄνω τόπον; Προσῆκε γὰρ μᾶλλον ὅσῳ [q] πορρώτερον ὁ τόπος 16 τῆς γῆς καὶ ψυχρότερος, διὰ τὸ μήθ' οὕτω πλησίον εἶναι τῶν ἄστρων θερμῶν ὄντων μήτε τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνακλωμένων ἀκτίνων, αἳ κωλύουσι πλησίον τῆς γῆς συνίστασθαι, διακρίνουσαι τῇ θερμότητι τὰς συστάσεις· γίνονται γὰρ [r] αἱ τῶν νεφῶν ἀθροίσεις, οὗ λήγουσιν ἤδη διὰ τὸ σχίζεσθαι εἰς ἀχανὲς αἱ ἀκτῖνες. Ἦ οὖν οὐκ ἐξ ἅπαντος τοῦ ἀέρος [s] ὕδωρ 17 πέφυκεν γίγνεσθαι, ἢ εἰ ὁμοίως ἐξ ἅπαντος, ὁ περὶ τὴν γῆν οὐ μόνον ἀήρ ἐστιν ἀλλ' οἷον ἀτμίς, διὸ πάλιν συνίσταται εἰς ὕδωρ. Ἀλλὰ μὴν εἰ τοσοῦτος ὢν ὁ ἀὴρ ἅπας ἀτμίς 18 ἐστιν, δόξειεν ἂν πολὺ ὑπερβάλλειν ἡ τοῦ ἀέρος φύσις καὶ ἡ τοῦ ὕδατος, εἴπερ τά τε διαστήματα τῶν ἄνω πλήρη ἐστὶ σώματός τινος, καὶ πυρὸς μὲν ἀδύνατον διὰ τὸ κατεξηράνθαι ἂν τἆλλα πάντα, λείπεται δ' ἀέρος καὶ [t] τοῦ περὶ τὴν γῆν [v] πᾶσαν ὕδατος· ἡ γὰρ ἀτμὶς ὕδατος διάκρισίς ἐστιν. Περὶ 19 μὲν οὖν τούτων ἠπορήσθω τοῦτον τὸν τρόπον· ἡμεῖς δὲ [w] λέγωμεν ἅμα πρός τε τὰ λεχθησόμενα διορίζοντες καὶ πρὸς τὰ νῦν εἰρημένα. Τὸ μὲν γὰρ ἄνω καὶ μέχρι σελή- 20 νης [x] ἕτερον εἶναι σῶμά φαμεν πυρός τε καὶ ἀέρος, οὐ μὴν ἀλλ' ἐν αὐτῷ γε τὸ μὲν καθαρώτερον εἶναι τὸ δ' ἧττον εἰλικρινές, καὶ διαφορὰς ἔχειν, καὶ μάλιστα ᾗ καταλήγει πρὸς τὸν ἀέρα καὶ πρὸς τὸν περὶ τὴν γῆν κόσμον. Φερομένου δὲ 21 τοῦ πρώτου στοιχείου κύκλῳ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων, [y] τὸ προσεχὲς ἀεὶ τοῦ κάτω κόσμου καὶ σώματος τῇ κινήσει διακρινόμενον ἐκπυροῦται καὶ ποιεῖ τὴν θερμότητα. Δεῖ δὲ νοεῖν οὕτως καὶ ἐντεῦθεν ἀρξαμένους. Τὸ γὰρ [z] ὑπὸ τὴν 22 ἄνω περιφορὰν σῶμα οἷον ὕλη τις οὖσα καὶ δυνάμει θερμὴ καὶ [a] ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρά, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκο-

[q] πορρώτερος F.H. [r] αἱ] καὶ E. [s] πέφυκεν ὕδωρ F.H.N. [t] τοῦ] τὸ E. [v] ἅπασαν F.H.N. [w] λέγομεν E.H. [x] εἶναι σῶμα ἕτερον F. [y] τὸ] τότε N. [z] ὑπὸ] ὑπὲρ pr. N. [a] ξηρὰ καὶ ψυχρὰ E.

λουθεῖ πάθη, γίγνεται τοιαύτη καὶ ἔστιν ὑπὸ κινήσεώς [b] τε καὶ ἀκινησίας, [c] ἧς τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν εἰρήκαμεν πρό-
23 τερον. Ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ μέσου καὶ περὶ τὸ μέσον τὸ βαρύτατόν [d] ἐστι καὶ ψυχρότατον ἀποκεκριμένον, γῆ καὶ ὕδωρ· περὶ δὲ ταῦτα [e] καὶ [f] τὰ ἐχόμενα τούτων, ἀήρ τε καὶ ὃ διὰ συνήθειαν καλοῦμεν πῦρ, οὐκ ἔστι δὲ πῦρ· ὑπερβολὴ [g] γὰρ
24 θερμοῦ καὶ οἷον ζέσις ἐστὶ τὸ πῦρ. Ἀλλὰ δεῖ νοῆσαι τοῦ λεγομένου ὑφ' ἡμῶν ἀέρος τὸ μὲν περὶ τὴν γῆν οἷον ὑγρὸν καὶ [h] θερμὸν εἶναι διὰ τὸ ἀτμίζειν [i] τε καὶ ἀναθυμίασιν [k] ἔχειν γῆς, τὸ δ' ὑπὲρ τοῦτο θερμὸν ἤδη καὶ ξηρόν. Ἔστι [l] γὰρ ἀτμίδος μὲν φύσις ὑγρὸν καὶ [h] θερμόν, ἀναθυμιάσεως δὲ θερμόν καὶ ξηρόν· καὶ ἔστιν ἀτμὶς μὲν δυνάμει οἷον
25 ὕδωρ, ἀναθυμίασις δὲ δυνάμει οἷον πῦρ. Τοῦ μὲν οὖν ἐν τῷ ἄνω τόπῳ μὴ συνίστασθαι νέφη ταύτην ὑποληπτέον αἰτίαν εἶναι, ὅτι οὐκ [m] ἔνεστιν ἀὴρ μόνον ἀλλὰ μᾶλλον [n] οἷον πῦρ.
26 Οὐθὲν δὲ κωλύει καὶ διὰ τὴν κύκλῳ φορὰν κωλύεσθαι συνίστασθαι νέφη ἐν τῷ [o] ἄνω τόπῳ· ῥεῖν γὰρ ἀναγκαῖον ἅπαντα τὸν κύκλῳ ἀέρα, ὅσος μὴ ἐντὸς τῆς περιφερείας λαμβάνεται τῆς ἀπαρτιζούσης ὥστε τὴν γῆν σφαιροειδῆ εἶναι πᾶσαν· φαίνεται [p] γὰρ καὶ νῦν ἡ τῶν ἀνέμων γένεσις ἐν τοῖς λιμνάζουσι [q] τόποις τῆς γῆς, καὶ οὐχ [r] ὑπερβάλλειν τὰ πνεύματα τῶν [s] ὑψηλοτάτων [t] ὀρῶν. Ῥεῖ δὲ κύκλῳ διὰ [v] τὸ συνεφέλ-
27 κεσθαι τῇ τοῦ ὅλου περιφορᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πῦρ τῷ ἄνω στοιχείῳ, τῷ δὲ πυρὶ ὁ ἀὴρ συνεχής ἐστιν· ὥστε καὶ διὰ τὴν κίνησιν κωλύεται συγκρίνεσθαι εἰς ὕδωρ, ἀλλ' ἀεὶ ὅ τι ἂν βαρύνηται μόριον αὐτοῦ [w] ἐκθλιβομένου εἰς τὸν ἄνω τόπον τοῦ θερμοῦ κάτω φέρεται, ἄλλα δ' ἐν μέρει συναναφέρεται τῷ ἀναθυμιωμένῳ πυρί, καὶ οὕτω συνεχῶς τὸ μὲν ἀέρος δια-

[b] τε om. F.H.N. [c] ἧς καὶ τὴν H.N. [d] καὶ ψυχρότατόν ἐστιν H.N. [e] καὶ ante τὰ om. H. [f] τὰ om. F.N. [g] γὰρ ἀέρος θερμοῦ E. [h] θερμὸν] ψυχρὸν pr. E. [i] τε om. N. [k] γῆς ἔχειν F. [l] ἀτμίδος μὲν γὰρ F.H.N. [m] ἔστιν E. [n] οἷον om. E. [o] ἀνωτέρω F.H.N. [p] γὰρ om. E. [q] τόποις corr. E. [r] ὑπερβάλλει N. [s] ὑψηλῶν F.H.N. [t] ὀρέων E.F. [v] τὸ σ.] τοῦ σ. E. [w] ἐκθλ.] ἐκ τοῦ θλιβομένου E.

τελεῖ πλῆρες ὂν τὸ δὲ πυρός, καὶ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται ἕκαστον αὐτῶν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μὴ γίγνεσθαι νέφη μηδ' 28 εἰς ὕδωρ σύγκρισιν, καὶ πῶς δεῖ λαβεῖν περὶ τοῦ μεταξὺ τόπου τῶν ἄστρων καὶ τῆς γῆς, [x] καὶ τίνος ἐστὶ σώματος πλήρης, τοσαῦτα εἰρήσθω. Περὶ δὲ τῆς γιγνομένης θερμότη- 29 τος, ἣν παρέχεται ὁ ἥλιος, μᾶλλον μὲν καθ' [y] αὐτὸ καὶ ἀκριβῶς ἐν τοῖς περὶ αἰσθήσεως προσήκει λέγειν (πάθος γάρ τι [z] τὸ θερμὸν αἰσθήσεώς ἐστιν), διὰ τίνα δ' αἰτίαν γίγνεται μὴ τοιούτων ὄντων ἐκείνων τὴν φύσιν, λεκτέον καὶ νῦν. Ὁρῶμεν δὴ τὴν κίνησιν ὅτι δύναται διακρίνειν τὸν ἀέρα 30 καὶ ἐκπυροῦν, ὥστε καὶ τὰ φερόμενα τηκόμενα φαίνεσθαι πολλάκις. [a] Τὸ μὲν οὖν γίγνεσθαι τὴν ἀλέαν καὶ τὴν θερμότητα ἱκανή ἐστι παρασκευάζειν καὶ ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ μόνον· ταχεῖάν τε γὰρ δεῖ καὶ μὴ πόρρω εἶναι. Ἡ μὲν οὖν 31 τῶν ἄστρων ταχεῖα μὲν πόρρω δέ, ἡ δὲ τῆς σελήνης κάτω μὲν βραδεῖα δέ· ἡ δὲ τοῦ ἡλίου ἄμφω ταῦτ' ἔχει ἱκανῶς. Τὸ δὲ [b] μάλιστα γίγνεσθαι ἅμα τῷ ἡλίῳ αὐτῷ τὴν θερμότητα εὔλογον, λαμβάνοντας τὸ ὅμοιον ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν [c] γιγνομένων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τῶν βίᾳ φερομένων ὁ πλησιάζων ἀὴρ [d] μάλιστα γίνεται θερμός. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως συμβαίνει· 32 μάλιστα γὰρ ἡ τοῦ στερεοῦ διακρίνει κίνησις αὐτόν. Διά τε ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἀφικνεῖται πρὸς [e] τόνδε τὸν τόπον ἡ θερμότης, καὶ διὰ [f] τὸ τὸ περιέχον πῦρ τὸν ἀέρα διαρραίνεσθαι τῇ κινήσει πολλάκις καὶ φέρεσθαι [g] κάτω βίᾳ. Σημεῖον 33 δ' ἱκανὸν ὅτι ὁ ἄνω τόπος οὐκ ἔστι θερμὸς οὐδ' [h] ἐκπεπυρωμένος καὶ αἱ διαδρομαὶ τῶν [i] ἀστέρων. Ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐ γίνονται, κάτω δέ· καίτοι τὰ μᾶλλον κινούμενα [k] καὶ [l] μᾶλλον ἐκπυροῦται. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ ἥλιος, ὅσπερ μάλιστα εἶναι [m] δοκεῖ θερμός, φαίνεται λευκὸς ἀλλ' οὐ πυρώδης ὤν.

Τούτων δὲ διωρισμένων, λέγωμεν [n] διὰ τίν' αἰτίαν αἵ τε 4

[x] καὶ ante τίνος om. E. [y] ἑαυτὸ H.N. [z] τὸ om. E. [a] τοῦ E.F. [b] μᾶλλον F.N. [c] γενομένων F.N. [d] μᾶλλον F. [e] τὸν αὐτὸν τόπον N. [f] τὸ alterum om. H. [g] βίᾳ κάτω F.H.N. [h] πεπυρωμένος E. [i] ἄστρων E. [k] καὶ μᾶλλον] καὶ θᾶττον F.H.N. [l] ἐκπυροῦται θᾶττον. πρὸς F. [m] δοκεῖ om. pr. N. [n] δι' ἣν E.

φλόγες αἱ [o] καόμεναι φαίνονται περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ οἱ διαθέοντες ἀστέρες καὶ οἱ καλούμενοι ὑπό τινων δαλοὶ καὶ αἶγες· ταῦτα γὰρ πάντ' ἐστὶ τὸ αὐτὸ [p] καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, διαφέρει δὲ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ καὶ τού-2 των καὶ πολλῶν ἄλλων ἥδε. Θερμαινομένης γὰρ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὴν ἀναθυμίασιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι μὴ ἁπλῆν, ὥς τινες οἴονται, ἀλλὰ διπλῆν, τὴν μὲν ἀτμιδωδεστέραν τὴν δὲ πνευματωδεστέραν, τὴν μὲν τοῦ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ὑγροῦ ἀτμίδα, τὴν δ' αὐτῆς τῆς γῆς οὔσης ξηρᾶς καπνώδη· καὶ τούτων τὴν μὲν πνευματώδη ἐπιπολάζειν διὰ τὸ θερμόν, 3 τὴν δ' ὑγροτέραν ὑφίστασθαι διὰ τὸ βάρος. Καὶ διὰ ταῦτα τοῦτον τὸν τρόπον κεκόσμηται [q] τὸ πέριξ· πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον φοράν ἐστι τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, ὃ [r] λέγομεν πῦρ (ἀνώνυμον γὰρ τὸ κοινὸν ἐπὶ πάσης τῆς καπνώδους διακρίσεως· [s] ὅμως δὲ διὰ τὸ μάλιστα πεφυκέναι τὸ τοιοῦτον [t] ἐκκάεσθαι τῶν σωμάτων οὕτως ἀναγκαῖον χρῆσθαι 4 τοῖς ὀνόμασιν), ὑπὸ δὲ ταύτην τὴν φύσιν ἀήρ. [v] Δεῖ δὲ νοῆσαι οἷον ὑπέκκαυμα τοῦτο [w] ὃ νῦν [x] εἴπομεν πῦρ περιτετάσθαι τῆς περὶ τὴν γῆν σφαίρας ἔσχατον, ὥστε μικρᾶς κινήσεως τυχὸν [t] ἐκκάεσθαι πολλάκις ὥσπερ [y] τὸν καπνόν· ἔστι γὰρ ἡ φλὸξ πνεύματος ξηροῦ ζέσις. Ἧι ἂν οὖν μάλιστα εὐκαίρως [z] ἔχῃ ἡ τοιαύτη σύστασις, ὅταν ὑπὸ τῆς περιφορᾶς κι-5 νηθῇ πως, ἐκκαίεται. Διαφέρει [a] δ' ἤδη κατὰ τὴν τοῦ ὑπεκκαύματος θέσιν [b] ἢ τὸ [c] πλῆθος· ἂν μὲν γὰρ πλάτος ἔχῃ καὶ μῆκος τὸ ὑπέκκαυμα, πολλάκις ὁρᾶται καιομένη φλὸξ ὥσπερ ἐν ἀρούρᾳ καιομένης καλάμης, [d] ἂν δὲ [e] κατὰ μῆκος μόνον, οἱ 6 καλούμενοι δαλοὶ καὶ αἶγες καὶ ἀστέρες. [f] Καὶ ἐὰν μὲν [g] πλέον τὸ ὑπέκκαυμα ᾖ κατὰ τὸ μῆκος [h] ἢ τὸ πλάτος, ὅταν μὲν [i] οἷον ἀποσπινθηρίζῃ [k] ἅμα καιόμενον (τοῦτο δὲ γίνεται

[o] καιόμεναι F.H.N. [p] καὶ et αὐτὴν om. E. [q] τὸ] τὰ E. [r] λέγωμεν E.F. [s] ὁμοίως E. [t] ἐκκαίεσθαι F.H.N. [v] δεῖ δὲ] δεῖ δὴ F.N. [w] ὃ om. E. [x] εἴπωμεν pr. E. [y] τὸν om. E. [z] ἔχει N. [a] δ' ἤδη] οὖν δὴ E. [b] ἢ τὸ om. E. [c] πλῆθος αὐτοῦ ἂν F. [d] ἐὰν F.H.N. [e] κατὰ τὸ μῆκος N. [f] καὶ ἐὰν μὲν] ἐὰν μὲν οὖν N. [g] πλεῖον F.H.N. [h] ἢ] καὶ E. [i] οἷον] οὖν N. [k] ἅμα δὲ καιόμενον E.

διὰ τὸ παρεκπυροῦσθαι, κατὰ μικρὰ μέν, [l] ἐπ' ἀρχὴν δέ), αἶξ καλεῖται, ὅταν δ' ἄνευ τούτου τοῦ πάθους, δαλός. Ἐὰν δὲ 7 τὰ [m] μήκη τῆς ἀναθυμιάσεως κατὰ μικρά τε καὶ [n] πολλαχῇ διεσπαρμένα ᾖ καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος [o] καὶ βάθος, οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν γίνονται. Ὁτὲ μὲν οὖν ὑπὸ τῆς 8 κινήσεως ἡ ἀναθυμίασις ἐκκαιομένη γεννᾷ αὐτά· ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένου ἀέρος [p] ἐκκρούεται καὶ ἐκθλίβεται τὸ θερμόν, διὸ καὶ ἔοικεν ἡ φορὰ ῥίψει μᾶλλον αὐτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκκαύσει. Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερον ὥσπερ 9 ἡ ὑπὸ τοὺς λύχνους τιθεμένη ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς ἄνωθεν φλογὸς [q] ἅπτει τὸν [r] κάτωθεν λύχνον (θαυμαστὴ γὰρ καὶ τούτου ἡ ταχυτής ἐστι καὶ ὁμοία ῥίψει, ἀλλ' οὐχ ὡς ἄλλου καὶ ἄλλου γιγνομένου πυρός), ἢ [s] ῥίψεις τοῦ [t] αὐτοῦ σώματός εἰσιν αἱ διαδρομαί. Ἔοικε [v] δὲ [w] δὴ δι' ἄμφω· καὶ [w] γὰρ 10 οὕτως ὡς [x] ἡ ἀπὸ τοῦ λύχνου γίνεται, καὶ ἔνια διὰ [y] τὸ ἐκθλίβεσθαι ῥιπτεῖται, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες, ὥστε καὶ [z] εἰς θάλασσαν καὶ εἰς γῆν φαίνεσθαι πίπτοντα, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' [a] ἡμέραν αἰθρίας οὔσης. Κάτω δὲ ῥιπτεῖται 11 διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν [b] εἰς τὸ κάτω [c] ῥέπειν [d] τὴν ἀπωθοῦσαν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ κάτω πίπτουσιν· πάντων γὰρ τούτων ἡ γένεσις οὐκ ἔκκαυσις ἀλλ' ἔκκρισις ὑπὸ τῆς ἐκθλίψεώς ἐστιν, ἐπεὶ κατὰ φύσιν γε τὸ θερμὸν ἄνω πέφυκε φέρεσθαι πᾶν. Ὅσα μὲν οὖν [e] μᾶλλον ἐν τῷ ἀνωτάτω τόπῳ συνίσταται, 12 [f] ἐκκαομένης γίγνεται τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅσα δὲ κατώτερον, ἐκκρινομένης διὰ τὸ συνιέναι καὶ ψύχεσθαι τὴν ὑγροτέραν ἀναθυμίασιν· αὕτη γὰρ συνιοῦσα καὶ κάτω ῥέπουσα ἀπωθεῖ πυκνουμένη καὶ κάτω ποιεῖ τοῦ θερμοῦ τὴν ῥίψιν· διὰ δὲ τὴν θέσιν τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅπως ἂν [g] τύχῃ κειμένη τοῦ πλάτους

[l] ἐπάρχειν F. [m] μήκη] μέρη N. [n] πολλὰ ἢ διεσπαρμένα pr. E. [o] καὶ κατὰ βάθος H.N. [p] ἐκκρ. καὶ ἐκθλ.] ἐκθλίβεταί καὶ ἐκκρίνεται F.H.N. [q] ἅπτει] ἐπὶ E. [r] κάτω F.N. [s] ῥίψις N. [t] αὐτοῦ τινὸς σώματος F.H.N. [v] δὲ om. F.H.N. [w] δὴ et γὰρ om. E. [x] ἡ] εἰ F. [y] τοῦ F. [z] εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν θάλατταν F.H.N. [a] ἡμέραν καὶ αἰθρίας E.F.H.N. [b] εἰς τὸ om. N. [c] ῥίπτειν E. [d] τὴν] εἰς γῆν E. [e] μᾶλλον om. E. [f] ἐκκαιομένης F.H.N. [g] τύχοι N.

καὶ τοῦ βάθους, οὕτω φέρεται [h] ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ πλά-
13 γιον. Τὰ πλεῖστα δ' εἰς τὸ πλάγιον διὰ τὸ δύο φέρεσθαι φοράς, βίᾳ μὲν κάτω, φύσει δ' ἄνω· πάντα γὰρ κατὰ τὴν διάμετρον φέρεται τὰ τοιαῦτα. [i] Διὸ καὶ τῶν διαθεόντων ἀστέρων ἡ πλείστη [k] λοξὴ γίνεται φορά. Πάντων δὴ τούτων αἴτιον ὡς μὲν ὕλη ἡ ἀναθυμίασις, ὡς δὲ τὸ κινοῦν ὁτὲ μὲν [l] ἡ ἄνω φορά, ὁτὲ δ' [l] ἡ τοῦ ἀέρος συγκρινομένου πῆξις.
14 Πάντα δὲ [m] κάτω σελήνης ταῦτα γίνεται. Σημεῖον δ' ἡ φαινομένη αὐτῶν ταχυτὴς [n] ὁμοία οὖσα τοῖς ὑφ' ἡμῶν [o] ῥιπτουμένοις, ἃ διὰ τὸ πλησίον εἶναι ἡμῶν πολὺ δοκεῖ τῷ τάχει παραλλάττειν ἄστρα τε καὶ [p] ἥλιον καὶ σελήνην.

5 Φαίνεται δέ ποτε συνιστάμενα νύκτωρ αἰθρίας [q] οὔσης πολλὰ φάσματα ἐν τῷ οὐρανῷ, οἷον χάσματά τε καὶ βόθυνοι καὶ αἱματώδη χρώματα. Αἴτιον δὲ [r] καὶ τούτων τὸ
2 αὐτό. Ἐπεὶ γὰρ φανερός ἐστι συνιστάμενος [s] ὁ ἄνω ἀὴρ ὥστ' ἐκπυροῦσθαι, καὶ τὴν ἐκπύρωσιν ὁτὲ μὲν τοιαύτην γίγνεσθαι ὥστε φλόγα δοκεῖν [t] κάεσθαι, ὁτὲ δ' οἷον δαλοὺς [v] φέρεσθαι καὶ ἀστέρας, οὐθὲν ἄτοπον εἰ χρωματίζεται ὁ αὐτὸς [w] οὗτος ἀὴρ συνιστάμενος παντοδαπὰς χρόας· διά τε γὰρ [x] πυκνοτέρου διαφαινόμενον ἔλαττον φῶς καὶ ἀνάκλασιν δεχόμενος [y] ὁ ἀὴρ παντοδαπὰ χρώματα ποιήσει, μάλιστα δὲ φοινικοῦν ἢ πορφυροῦν διὰ τὸ ταῦτα μάλιστα ἐκ τοῦ πυρώδους καὶ λευκοῦ φαίνεσθαι μιγνυμένων κατὰ τὰς [z] ἐπιπροσθήσεις, οἷον ἀνίσχοντα τὰ ἄστρα καὶ δυόμενα, ἐὰν ᾖ καῦμα, καὶ
3 διὰ καπνοῦ φοινικᾶ φαίνεται. Καὶ τῇ ἀνακλάσει [a] δὲ ποιήσει, ὅταν τὸ ἔνοπτρον ᾖ τοιοῦτον ὥστε μὴ τὸ σχῆμα ἀλλὰ τὸ χρῶμα δέχεσθαι. Τοῦ δὲ μὴ πολὺν χρόνον μένειν ταῦτα ἡ σύστασις αἰτία ταχεῖα οὖσα. Τὰ δὲ [b] χάσματα ἀναρρηγνυμένου τοῦ φωτὸς ἐκ [c] κυανέου καὶ μέλανος ποιεῖ τι βάθος

[h] ἢ ante ἄνω om. N. [i] διὸ καὶ τῶν om. E. [k] γίνεται φορὰ λοξή F. [l] ἡ utrumque om. E: [m] κάτω ταῦτα σελήνης F.H, ταῦτα κάτω σελ. N. [n] ὁμοία om. E. [o] ῥιπτομένοις H. [p] σ. καὶ ἥλ. E. [q] οὔσης om. E. [r] καὶ] ἐπὶ F.H.N. [s] ἄνω ὁ ἀήρ N. [t] καίεσθαι F.H.N. [v] φαίνεσθαι H.N. [w] οὗτος om. E. [x] πυκνότερον pr. N. [y] ὁ om. N. [z] ἐπιπροσθέσεις F.H.N. et pr. E. [a] δὲ om. N. [b] σχήματα E. [c] κυανοῦ F.H.N.

ἔχειν δοκεῖν. Πολλάκις δ' ἐκ τῶν τοιούτων καὶ δαλοὶ ἐκπί- 4
πτουσιν, ὅταν συγκριθῇ μᾶλλον· συνιὸν δέ [d] τι χάσμα δοκεῖ.
Ὅλως δ' ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν πολλὰς [e] ποιεῖ ποικιλίας,
οἷον ἡ φλὸξ ἐν τῷ καπνῷ. Ἡμέρας μὲν οὖν ὁ ἥλιος κωλύει, 5
νυκτὸς δ' ἔξω τοῦ φοινικοῦ τὰ ἄλλα δι' [f] ὁμοιόχροιαν οὐ φαί-
νεται. Περὶ μὲν οὖν τῶν διαθεόντων [g] ἀστέρων καὶ τῶν ἐκ-
πυρουμένων, ἔτι [h] δὲ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων φασμάτων ὅσα
ταχείας ποιεῖται τὰς φαντασίας, ταύτας ὑπολαβεῖν δεῖ τὰς
αἰτίας.

Περὶ δὲ τῶν κομητῶν καὶ τοῦ [i] καλουμένου γάλακτος λέ- 6
γωμεν, διαπορήσαντες πρὸς τὰ [k] παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα
πρῶτον. Ἀναξαγόρας μὲν οὖν καὶ Δημόκριτός φασιν εἶναι
τοὺς κομήτας σύμφασιν τῶν πλανήτων ἀστέρων, ὅταν διὰ τὸ
πλησίον ἐλθεῖν δόξωσι θιγγάνειν ἀλλήλων. Τῶν δ' Ἰταλι- 2
κῶν [l] τινὲς [m] καὶ καλουμένων Πυθαγορείων ἕνα λέγουσιν αὐτὸν
εἶναι τῶν πλανήτων [n] ἀστέρων, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τε χρόνου
τὴν φαντασίαν αὐτοῦ εἶναι καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἐπὶ μικρόν,
ὅπερ συμβαίνει καὶ περὶ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ ἀστέρα· διὰ γὰρ
τὸ μικρὸν ἐπαναβαίνειν πολλὰς ἐκλείπει φάσεις, ὥστε διὰ
χρόνου [o] φαίνεται πολλοῦ. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ οἱ 3
περὶ Ἱπποκράτην τὸν Χῖον καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Αἰσχύ-
λον ἀπεφήναντο. Πλὴν τήν γε κόμην οὐκ ἐξ αὑτοῦ φασὶν
ἔχειν, ἀλλὰ πλανώμενον διὰ τὸν τόπον ἐνίοτε λαμβάνειν
ἀνακλωμένης τῆς ἡμετέρας ὄψεως ἀπὸ τῆς ἑλκομένης ὑγρό-
τητος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἥλιον. Διὰ δὲ τὸ ὑπολείπεσθαι 4
[p] βραδύτατα τῷ χρόνῳ διὰ πλείστου χρόνου φαίνεσθαι τῶν
ἄλλων ἄστρων, ὡς ὅταν ἐκ ταὐτοῦ φανῇ [q] ὑπολελειμμένον
ὅλον τὸν ἑαυτοῦ κύκλον· ὑπολείπεσθαι δ' αὐτὸν καὶ πρὸς
ἄρκτον καὶ πρὸς νότον. Ἐν μὲν οὖν τῷ μεταξὺ τόπῳ τῶν 5
τροπικῶν οὐχ ἕλκειν τὸ ὕδωρ πρὸς [r] ἑαυτὸν διὰ τὸ κεκαῦσθαι

[d] τι om. E. [e] ποιεῖ τὰς ποικιλίας F. [f] ὁμόχροιαν F.H.N. [g] ἄστρων E. [h] δὲ καὶ τῶν F. [i] λεγομένου H.N. [k] παρ' ἄλλων H.N. [l] τινὲς ante ἕνα H.N. [m] καὶ om. F.H.N. [n] ἄστρων E. [o] φαίνεσθαι F.H.N. [p] βραδυτάτῳ χρόνῳ E. [q] ὑπολελειμμένος F. [r] αὐτὸν N.

ὑπὸ τῆς [s] τοῦ ἡλίου φορᾶς· πρὸς δὲ νότον ὅταν φέρηται, δαψίλειαν μὲν ἔχειν τῆς τοιαύτης νοτίδος, ἀλλὰ διὰ τὸ μικρὸν εἶναι τὸ [t] ὑπὲρ τῆς γῆς τμῆμα τοῦ κύκλου, τὸ δὲ κάτω πολλαπλάσιον, οὐ δύνασθαι τὴν ὄψιν τῶν ἀνθρώπων φέρεσθαι κλωμένην πρὸς τὸν ἥλιον οὔτε τῷ [v] τροπικῷ πλησιά-6ζοντος οὔτ' ἐπὶ θεριναῖς τροπαῖς ὄντος τοῦ ἡλίου. Διόπερ ἐν τούτοις μὲν τοῖς τόποις [w] οὐδὲ γίγνεσθαι κομήτην αὐτόν· ὅταν δὲ πρὸς βορέαν ὑπολειφθεὶς τύχῃ, λαμβάνειν κόμην διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν περιφέρειαν τὴν ἄνωθεν τοῦ ὁρίζοντος, τὸ δὲ κάτω μέρος τοῦ [x] κύκλου μικρόν· ῥᾳδίως γαρ τὴν ὄψιν 7τῶν ἀνθρώπων ἀφικνεῖσθαι τότε πρὸς τὸν ἥλιον. Πᾶσι δὲ τούτοις τὰ μὲν κοινῇ [y] συμπίπτει λέγειν ἀδύνατα, τὰ δὲ [z] καὶ χωρίς. Πρῶτον μὲν [a] οὖν τοῖς λέγουσιν ὅτι τῶν πλανωμένων ἐστὶν εἷς ἀστέρων ὁ κομήτης· οἱ γὰρ πλανώμενοι πάντες ἐν τῷ κύκλῳ ὑπολείπονται τῷ τῶν ζῳδίων, κομῆται δὲ πολλοὶ [b] ὠμμένοι εἰσὶν ἔξω τοῦ κύκλου. Εἶτα καὶ πλείους 8ἑνὸς ἅμα γεγένηνται πολλάκις. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν κόμην [c] ἴσχουσι, καθάπερ φησὶν Αἰσχύλος καὶ Ἱπποκράτης, ἔδει ποτὲ φαίνεσθαι καὶ ἄνευ κόμης τὸν ἀστέρα τοῦτον, ἐπειδήπερ ὑπολείπεται μὲν καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τὴν δὲ κόμην ἴσχει οὐ πανταχοῦ. Νῦν δ' οὐθεὶς ὦπται παρὰ 9τοὺς πέντε ἀστέρας. Οὗτοι δὲ πολλάκις ἅμα πάντες μετέωροι φαίνονται ὑπὲρ τοῦ ὁρίζοντος. Καὶ φανερῶν δ' [d] αὐτῶν ὄντων ἁπάντων καὶ μὴ φαινομένων [e] ἁπάντων, ἀλλ' ἐνίων ὄντων πρὸς τῷ ἡλίῳ, οὐθὲν ἧττον κομῆται φαίνονται 10[f] γιγνόμενοι πολλάκις. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, [g] ὅτι ἐν τῷ πρὸς ἄρκτον τόπῳ γίνεται κομήτης μόνον, [h] ἅμα καὶ τοῦ ἡλίου ὄντος περὶ θερινὰς τροπάς· ὅ τε γὰρ μέγας κομήτης ὁ γενόμενος περὶ τὸν ἐν Ἀχαΐᾳ σεισμὸν καὶ τὴν τοῦ

[s] τοῦ om. E. [t] ὑπὲρ τῆς γῆς τμῆμα rc. in litura E. [v] τροπικῷ] νότῳ E, τροπικῷ τόπῳ H.N. [w] οὐ F.H.N. [x] ἡλίου (supra posito κύκλου) F. [y] συμπίπτειν N. [z] καὶ om. F.H.N. [a] οὖν om. F. [b] ἑωραμένοι F.H.N. [c] ἔχουσι F.H.N. [d] ὄντων αὐτῶν F.H.N. [e] πάντων, ἀλλ' F.H.N. [f] πολλάκις γιγνόμενοι H.N. [g] ὅτι] ὡς F.H.N. [h] ἀλλὰ E.F.

κύματος ἔφοδον ἀπὸ δυσμῶν [i] τῶν ἰσημερινῶν ἀνέσχε, καὶ πρὸς νότον ἤδη πολλοὶ γεγόνασιν. Ἐπὶ δ' ἄρχοντος Ἀθή- 11 νησιν Εὐκλέους τοῦ Μόλωνος ἐγένετο κομήτης ἀστὴρ πρὸς ἄρκτον μηνὸς γαμηλιῶνος περὶ τροπὰς ὄντος τοῦ ἡλίου χειμερινάς· καίτοι τοσοῦτον ἀνακλασθῆναι καὶ αὐτοὶ τῶν ἀδυνάτων [k] εἶναί φασιν. Κοινὸν δὲ καὶ τούτοις [l] καὶ τοῖς τὴν σύναψιν λέγουσι πρῶτον μὲν ὅτι καὶ τῶν ἀπλανῶν λαμβάνουσι κόμην τινές. Καὶ τοῦτ' οὐ μόνον Αἰγυπτίοις πιστεῦ- 12 σαι δεῖ, καίτοι κἀκεῖνοί φασιν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς [m] ἑφεωράκαμεν· τῶν γὰρ ἐν τῷ ἰσχίῳ τοῦ κυνὸς ἀστήρ τις ἔσχε κόμην, ἀμαυρὰν μέντοι· ἀτενίζουσι [n] μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν [o] ἀμυδρὸν ἐγίγνετο [p] τὸ φέγγος, [q] παραβλέπουσι δ' ἠρέμα τὴν ὄψιν πλεῖον. Πρὸς δὲ τούτοις ἅπαντες οἱ καθ' ἡμᾶς ὠμμένοι 13 ἄνευ δύσεως ἠφανίσθησαν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ὁρίζοντος τόπῳ ἀπομαρανθέντες κατὰ μικρὸν οὕτως, ὥστε [r] μήτε ἑνὸς ἀστέρος ὑπολειφθῆναι σῶμα μήτε πλειόνων, ἐπεὶ καὶ ὁ μέγας ἀστὴρ περὶ οὗ πρότερον ἐμνήσθημεν, ἐφάνη μὲν χειμῶνος ἐν πάγοις καὶ αἰθρίαις [s] ἀφ' ἑσπέρας, ἐπὶ [t] Ἀστείου ἄρχοντος, καὶ τῇ μὲν πρώτῃ οὐκ ὤφθη ὡς [v] προδεδυκὼς τοῦ ἡλίου, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὤφθη· ὅσον ἐνδέχεται [w] γὰρ ἐλάχιστον ὑπελείφθη καὶ εὐθὺς ἔδυ· τὸ δὲ φέγγος ἀπέτεινε μέχρι τοῦ τρίτου μέρους τοῦ οὐρανοῦ οἷον [x] ἅλμα, διὸ καὶ ἐκλήθη ὁδός. Ἐπα- 14 νῆλθε δὲ μέχρι [y] τῆς ζώνης τοῦ Ὠρίωνος, καὶ [z] ἐνταῦθα διελύθη. Καίτοι Δημόκριτός γε [a] προσπεφιλονείκηκε τῇ δόξῃ τῇ αὑτοῦ· φησὶ [b] γὰρ ὦφθαι διαλυομένων τῶν κομητῶν ἀστέρας τινάς. Τοῦτο δ' οὐχ ὁτὲ μὲν ἔδει γίγνεσθαι ὁτὲ δ' οὔ, ἀλλ' ἀεί. Πρὸς [c] δὲ τούτοις καὶ οἱ Αἰγύπτιοί φασι 15 καὶ τῶν πλανήτων καὶ πρὸς αὑτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς γίνεσθαι συνόδους, καὶ αὐτοὶ ἑωράκαμεν τὸν ἀστέρα τὸν τοῦ

[i] τῶν om. E. [k] εἶναι om. E. [l] καὶ τοῖς τὴν om. pr. E. [m] ἔφη ἑωράκαμεν pr. E. [n] μὲν om. E. [o] ἀμυδρὸς pr. E. [p] τὸ om. E. [q] περιβλέπουσι N. [r] μὴ τοῦ ἑνὸς E. [s] ἐφ' N. [t] ἀστίου E.H.N, ἀρισταίου.F. [v] προβεβηκὼς γρ. F. [w] γὰρ] καὶ γὰρ H.N, om. E. [x] ἅμμα E. [y] τοῦ ὠρίωνος τῆς ζώνης N. [z] ἐνταυθοῖ F.H.N. [a] προσπεφιλονεικηκὼς F. [b] γὰρ om. F. [c] δὲ om. E.

Διὸς [d] τῶν ἐν τοῖς διδύμοις [e] συνελθόντα τινὶ [f] δὶς ἤδη καὶ ἀφανίσαντα, ἀλλ' οὐ κομήτην γενόμενον. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου φανερόν· οἱ γὰρ ἀστέρες [g] κἂν [h] εἰ μείζους [i] κἂν ἐλάττους [k] φαίνωνται, ἀλλ' ὅμως [l] ἀδιαίρετοί γε καθ' [m] ἑαυ-16 τοὺς εἶναι δοκοῦσιν. Ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἦσαν ἀδιαίρετοι, ἁψάμενοι οὐθὲν ἂν ἐποίησαν μέγεθος μεῖζον, οὕτω καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶ μὲν φαίνονται δὲ ἀδιαίρετοι, καὶ συνελθόντες οὐθὲν φανοῦνται μείζους τὸ μέγεθος ὄντες. Ὅτι μὲν οὖν αἱ λεγόμεναι περὶ αὐτῶν αἰτίαι ψευδεῖς οὖσαι τυγχάνουσιν, [n] εἰ μὴ διὰ πλειόνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων ἱκανῶς δῆλόν ἐστιν.

7 Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφανῶν τῇ αἰσθήσει νομίζομεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι κατὰ τὸν λόγον, ἐὰν εἰς τὸ [o] δυνατὸν [p] ἀναγάγωμεν, ἐκ [q] τε τῶν νῦν [r] φαινομένων ὑπολάβοι τις ἂν ὧδε 2 περὶ τούτων μάλιστα συμβαίνειν. Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν τοῦ κόσμου τοῦ περὶ τὴν γῆν, ὅσον ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιόν [s] ἐστι φοράν, εἶναι τὸ πρῶτον μέρος ἀναθυμίασιν ξηρὰν καὶ θερμήν. 3 Αὕτη δὲ αὐτή τε καὶ τοῦ συνεχοῦς ὑπ' αὐτὴν ἀέρος [t] ἐπὶ πολὺ συμπεριάγεται περὶ τὴν γῆν ὑπὸ τῆς [v] φορᾶς καὶ τῆς κινήσεως τῆς κύκλῳ· φερομένη δὲ καὶ κινουμένη τοῦτον τὸν τρόπον, ᾗ ἂν τύχῃ εὔκρατος οὖσα, πολλάκις ἐκπυροῦται, διό φαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν σποράδων ἀστέρων διαδρομάς. 4 Ὅταν οὖν εἰς [w] τὴν τοιαύτην πύκνωσιν ἐμπέσῃ διὰ τὴν [x] τῶν ἄνωθεν κίνησιν [y] ἀρχὴ πυρώδης, μήτε οὕτω [z] πολλὴ λίαν ὥστε ταχὺ καὶ ἐπὶ πολὺ [a] ἐκκάειν, μήθ' οὕτως ἀσθενὴς ὥστ' ἀποσβεσθῆναι ταχύ, ἀλλὰ πλείων καὶ ἐπὶ πολύ, ἅμα δὲ κάτωθεν [b] συμπίπτῃ [c] ἀναβαίνειν εὔκρατον ἀναθυμίασιν, ἀστὴρ [d] τοῦτο γίνεται κομήτης, ὅπως ἂν τὸ ἀναθυμιώμενον [e] τύχῃ ἐσχηματισμένον· ἐὰν μὲν γὰρ πάντῃ ὁμοίως, κομήτης, [f] ἐὰν δ' ἐπὶ

[d] τῶν] τὸν N. [e] ἀπελθόντα (supra posito ὑ) N. [f] δὶς corr. E, om. F.H.N. [g] καὶ N. [h] εἰ om. F. [i] καὶ E.N. [k] φαίνονται N. [l] ἀδιετοι καθ' E. [m] αὑτοὺς H.N. [n] εἰ] καὶ εἰ F. [o] ἀδύνατον γρ. E. [p] ἀνάγωμεν H.N. [q] τε om. H.N. [r] λεγομένων E. [s] ἔσται N. et pr. F. [t] ἐπὶ] τὸ F. [v] φορᾶς] σφαίρας F.H N. [w] τὴν post εἰς om. E.F. [x] τῶν om. N. [y] ἀρχὴ μὴ πυρώδης pr. F. [z] πολὺ N. [a] ἐκκαίειν F.H.N. [b] συμπίπτει F.H.N. [c] ἀναβαίνειν εὔκρατον om. pr. E. [d] γίνεται κομήτης τοῦτο F. [e] τύχοι H. [f] ἂν δ' H.N.

μῆκος, καλεῖται πωγωνίας. Ὥσπερ δ' ἡ τοιαύτη [g] φορὰ 5 ἀστέρος φορὰ δοκεῖ εἶναι, οὕτω καὶ ἡ μονὴ ἡ ὁμοία ἀστέρος [h] μονὴ δοκεῖ εἶναι· παραπλήσιον γὰρ τὸ γιγνόμενον οἷον εἴ τις εἰς ἀχύρων θημῶνα καὶ πλῆθος ὤσειε δαλὸν ἢ πυρὸς [i] ἀρχὴν [k] ἐμβάλοι μικράν· φαίνεται γὰρ ὁμοία καὶ ἡ τῶν [l] ἀστέρων διαδρομὴ τούτῳ· ταχὺ γὰρ διὰ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ὑπεκκαύματος διαδίδωσιν ἐπὶ μῆκος. Εἰ δὴ τοῦτο [m] διαμείνειε 6 καὶ μὴ καταμαρανθείη διελθόν, ᾗ μάλιστα ἐπύκνωσε τὸ ὑπέκκαυμα, γένοιτ' ἂν ἀρχὴ τῆς [n] φορᾶς ἡ τελευτὴ [o] τῆς διαδρομῆς. [p] Τοιοῦτον ὁ κομήτης ἐστὶν ἀστήρ, ὥσπερ διαδρομὴ ἀστέρος, ἔχων ἐν [q] αὐτῷ πέρας καὶ ἀρχήν. Ὅταν μὲν οὖν ἐν 7 [q] αὐτῷ τῷ κάτω τόπῳ ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως [r] ᾖ, καθ' [s] ἑαυτὸν φαίνεται κομήτης· ὅταν δ' ὑπὸ τῶν ἄστρων τινός, ἢ τῶν ἀπλανῶν ἢ τῶν πλανήτων, ὑπὸ τῆς κινήσεως [t] συνιστῆται [v] ἡ ἀναθυμίασις, τότε κομήτης γίγνεται τούτων τις· οὐ γὰρ πρὸς αὐτοῖς ἡ κόμη γίγνεται τοῖς ἄστροις, ἀλλ' ὥσπερ αἱ ἅλῳ περὶ τὸν ἥλιον φαίνονται καὶ τὴν σελήνην παρακολουθοῦσαι, καίπερ μεθισταμένων [w] τῶν ἄστρων, ὅταν οὕτως ᾖ πεπυκνωμένος ὁ ἀὴρ ὥστε τοῦτο γίγνεσθαι τὸ πάθος ὑπὸ τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν, οὕτω καὶ ἡ κόμη τοῖς ἄστροις οἷον ἅλως ἐστίν. Πλὴν ἡ μὲν γίγνεται δι' ἀνάκλασιν τοιαύτη τὴν 8 χρόαν, ἐκεῖ δ' ἐπ' αὐτῶν τὸ χρῶμα φαινόμενόν ἐστιν. Ὅταν μὲν οὖν κατ' ἀστέρα γένηται ἡ τοιαύτη σύγκρισις, τὴν αὐτὴν ἀνάγκη [x] φαίνεσθαι φορὰν κινούμενον τὸν κομήτην ἥνπερ [y] φέρεται ὁ ἀστήρ· ὅταν δὲ [z] συστῇ καθ' αὑτόν, τότε ὑπολειπόμενοι φαίνονται. Τοιαύτη γὰρ ἡ φορὰ τοῦ κόσμου τοῦ 9 περὶ τὴν γῆν. Τοῦτο γὰρ μάλιστα μηνύει μὴ εἶναι ἀνάκλασίν τινα τὸν κομήτην, [a] ὡς ἅλω ἐν ὑπεκκαύματι καθαρῷ [b] πρὸς αὐτὸν τὸν ἀστέρα γιγνομένην, καὶ μὴ ὡς λέγουσιν οἱ

[g] φορὰ om. E. [h] δοκεῖ μονὴ F. [i] ἀρχὴν om. E. [k] ἐμβάλλοι F. [l] ἄστρων E.H. [m] μείνειε F, μείνοιε N. [n] φορᾶς τοῦ κομήτου ἡ τελευταία pr. E. [o] τῆς] ἀρχὴ τῆς E. [p] τοιοῦτον] τοῦ διαΐσσοντος. τοιοῦτος καὶ F. [q] ἑαυτῷ E. [r] ᾖ] εἴη F. [s] αὐτὸν N. [t] συνίσταται F.H.N. [v] ἡ om. E. [w] τῶν ἄστρων om. E.H.N. [x] φέρεσθαι H.N. [y] φαίνεται N. [z] καθ' αὐτὸν συστῇ H.N. [a] ὡς] εἰς N, ὡς τὴν F. [b] πρὸς] εἰς N.

περὶ Ἱπποκράτην, πρὸς τὸν ἥλιον, ὅτι [c] καὶ [d] καθ' αὑτὸν γίγνεται [e] κομήτης [f] πολλάκις καὶ πλεονάκις· ἢ περὶ τῶν 10 ὡρισμένων τινὰς ἀστέρων. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἅλω τὴν αἰτίαν ὕστερον ἐροῦμεν· περὶ δὲ τοῦ πυρώδη τὴν σύστασιν αὐτῶν εἶναι τεκμήριον χρὴ νομίζειν ὅτι σημαίνουσι γιγνόμενοι [g] οἱ πλείους πνεύματα καὶ αὐχμούς· δῆλον γὰρ ὅτι γίγνονται διὰ τὸ πολλὴν εἶναι τὴν τοιαύτην ἔκκρισιν, ὥστε ξηρότερον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἀέρα, καὶ διακρίνεσθαι καὶ διαλύεσθαι τὸ διατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς θερμῆς ἀναθυμιάσεως, ὥστε μὴ συνίστασθαι ῥᾳδίως εἰς ὕδωρ. Σαφέστερον δ' ἐροῦμεν καὶ περὶ τούτου τοῦ πάθους, ὅταν καὶ 11 περὶ πνευμάτων λέγειν ᾖ καιρός. Ὅταν μὲν οὖν πυκνοὶ καὶ πλείους φαίνωνται, καθάπερ λέγομεν, ξηροὶ καὶ πνευματώδεις γίγνονται οἱ ἐνιαυτοὶ ἐπιδήλως· ὅταν δὲ σπανιώτεροι καὶ ἀμαυρότεροι τὸ μέγεθος, ὁμοίως μὲν οὐ γίνεται [h] τὸ τοιοῦτον, οὐ μὴν ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνεταί τις ὑπερβολὴ πνεύματος ἢ κατὰ χρόνον ἢ κατὰ μέγεθος, ἐπεὶ καὶ ὅτε [i] ὁ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἀέρος, ὑπὸ [k] πνεύματος ἀρθεὶς ἐξέπεσε μεθ' ἡμέραν· ἔτυχε δὲ καὶ τότε κομή-12 της ἀστὴρ γενόμενος ἀφ' ἑσπέρας. Καὶ περὶ τὸν μέγαν ἀστέρα τὸν κομήτην ξηρὸς ἦν ὁ χειμὼν καὶ βόρειος, καὶ τὸ κῦμα δι' ἐναντίωσιν [l] ἐγίγνετο πνευμάτων· ἐν μὲν γὰρ τῷ κόλπῳ [m] βορέας κατεῖχεν, ἔξω δὲ νότος ἔπνευσε μέγας. Ἔτι δ' ἐπ' ἄρχοντος [n] ἐγένετο Νικομάχου [o] Ἀθήνησιν ὀλίγας ἡμέρας κομήτης περὶ τὸν ἰσημερινὸν κύκλον, οὐκ ἀφ' ἑσπέρας ποιησάμενος τὴν ἀνατολήν, ἐφ' ᾧ τὸ περὶ Κόρινθον πνεῦμα 13 γενέσθαι συνέπεσεν. Τοῦ δὲ μὴ [p] γίνεσθαι πολλοὺς μηδὲ πολλάκις κομήτας, καὶ μᾶλλον ἐκτὸς τῶν τροπικῶν ἢ ἐντός, [q] αἴτιος ἥ τε τοῦ ἡλίου καὶ ἡ τῶν [r] ἀστέρων κίνησις, οὐ μόνον ἐκκρίνουσα τὸ θερμόν, ἀλλὰ καὶ διακρίνουσα τὸ συνιστά-

[c] καὶ om. F. [d] καθ' ἑαυτὸν F, κατ' αὐτοῦ E. [e] κομήτης καὶ π. H.N.
[f] πολλάκις καὶ om. E. [g] οἱ om. E.F.H.N. [h] τὸ post γίνεται om. F.
[i] ὁ om. pr. E. [k] πνευμάτων N. [l] ἐγένετο F.H.N. [m] βορέας—Νικομάχου margo F. [n] νικομάχου ἐγένετο N. [o] Ἀθήνησιν] ἐγένετο F, om. E.N. [p] γενέσθαι H.N. [q] αἰτία ἡ τοῦ F.H.N. [r] ἄστρων H.N.

μενον. Μάλιστα δ' αἴτιον ὅτι τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τοῦ γάλακτος ἀθροίζεται χώραν.

Ὅπως δὲ καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίνεται καὶ τί ἐστι τὸ γάλα, 8 λέγωμεν ἤδη. [s] Προδιέλθωμεν δὲ καὶ περὶ τούτου τὰ παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα πρῶτον. Τῶν μὲν οὖν καλουμένων Πυ- 2 θαγορείων φασί τινες ὁδὸν εἶναι ταύτην οἱ [t] μὲν τῶν ἐκπεσόντων τινὸς [v] ἄστρων, κατὰ τὴν λεγομένην ἐπὶ Φαέθοντος [w] φθοράν, οἱ δὲ τὸν ἥλιον τοῦτον τὸν κύκλον φέρεσθαί ποτέ φασιν· οἷον οὖν διακεκαῦσθαι [x] τὸν τόπον τοῦτον ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο πεπονθέναι πάθος ὑπὸ τῆς φορᾶς [y] αὐτοῦ. Ἄτοπον 3 δὲ τὸ μὴ συννοεῖν ὅτι εἴπερ τοῦτ' ἦν τὸ αἴτιον, ἔδει καὶ τὸν τῶν ζῳδίων κύκλον οὕτως ἔχειν, καὶ μᾶλλον [z] ἢ τὸν τοῦ γάλακτος· ἅπαντα γὰρ ἐν αὐτῷ [a] φέρεται τὰ πλανώμενα καὶ οὐχ ὁ ἥλιος μόνος. Δῆλος δ' ἡμῖν ἅπας ὁ κύκλος· ἀεὶ γὰρ αὐτοῦ φανερὸν ἡμικύκλιον τῆς νυκτός. Ἀλλὰ πεπονθὸς οὐθὲν 4 φαίνεται τοιοῦτον, πλὴν εἴ τι συνάπτει μόριον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῦ γάλακτος κύκλον. Οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον φῶς εἶναι τὸ γάλα λέγουσιν ἄστρων τινῶν· τὸν γὰρ ἥλιον ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενον οὐχ ὁρᾶν ἔνια τῶν ἄστρων. Ὅσα μὲν οὖν περιορᾶται ὑπ' αὐτοῦ, τούτων μὲν οὐ φαίνεσθαι 5 τὸ φῶς (κωλύεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων)· ὅσοις δ' ἀντιφράττει ἡ γῆ ὥστε μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸ τούτων οἰκεῖον φῶς [b] φασὶν εἶναι τὸ γάλα. Φανερὸν δ' ὅτι καὶ τοῦτ' ἀδύνατον. Τὸ μὲν γὰρ γάλα ἀεὶ τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς 6 αὐτοῖς ἐστὶν ἄστροις (φαίνεται γὰρ [c] μέγιστος ὢν κύκλος), ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ἀεὶ ἕτερα τὰ οὐχ ὁρώμενα διὰ τὸ μὴ ἐν ταὐτῷ [d] μένειν τόπῳ. Ἔδει οὖν μεθισταμένου τοῦ ἡλίου μεθίστασθαι καὶ τὸ γάλα· νῦν δ' οὐ φαίνεται τοῦτο γινόμενον. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ καθάπερ δείκνυται [e] ἐν τοῖς περὶ [f] ἀστρο- 7 λογίαν θεωρήμασιν, [g] οὕτως ἔχει, καὶ τό τε τοῦ ἡλίου μεγε-

[s] προελθωμεν H. [t] μὲν οὖν τῶν E. [v] ἀστέρων N. [w] φορὰν E.F.N. [x] τοῦτον τὸν τόπον F, τοῦτον τὸν τρόπον H.N. [y] αὐτῶν H. [z] ἢ τὸν τοῦ γάλακτος om. E. [a] φαίνεται E. [b] εἶναί φασι F.H.N. [c] μέγας κύκλος E. [d] μένειν τὸν ἥλιον τόπῳ H.N. [e] ἐν] νῦν ἐν F.N. [f] ἀστρολογίας N. [g] οὕτως ἔχει καὶ τό τε] τὸ F.H.N.

θος μεῖζόν ἐστιν ἢ τὸ τῆς γῆς καὶ τὸ διάστημα πολλαπλασίως μεῖζον τὸ τῶν ἄστρων πρὸς τὴν γῆν ἢ τὸ τοῦ ἡλίου, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου [h] πρὸς τὴν γῆν ἢ τὸ τῆς σελήνης, οὐκ ἂν πόρρω που [i] ἀπὸ τῆς γῆς ὁ κῶνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου συμβάλλοι τὰς ἀκτῖνας, οὐδ' ἂν ἡ σκιὰ πρὸς τοῖς ἄστροις εἴη 8 τῆς γῆς, ἡ καλουμένη νύξ. Ἀλλ' ἀνάγκη πάντα τὸν ἥλιον τὰ ἄστρα περιορᾶν, καὶ μηθενὶ τὴν γῆν ἀντιφράττειν αὐτῶν. Ἔτι δ' ἐστὶ τρίτη τις ὑπόληψις περὶ αὐτοῦ· λέγουσι γάρ τινες ἀνάκλασιν εἶναι τὸ γάλα τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν 9 ἥλιον, ὥσπερ καὶ τὸν ἀστέρα τὸν κομήτην. Ἀδύνατον δὲ καὶ τοῦτο. Εἰ μὲν γὰρ τό τε ὁρῶν ἠρεμοίη καὶ τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὁρώμενον ἅπαν, ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ τοῦ ἐνόπτρου τὸ αὐτὸ φαίνοιτ' ἂν μέρος τῆς ἐμφάσεως· εἰ δὲ κινοῖτο τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὁρώμενον ἐν τῷ αὐτῷ [k] μὲν ἀποστήματι πρὸς τὸ ὁρῶν καὶ ἠρεμοῦν, πρὸς ἄλληλα δὲ μήτε [l] ἰσοταχῶς [m] μήτ' ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαστήματι, ἀδύνατον τὴν [n] αὐτὴν ἔμφασιν 10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι μέρους τοῦ ἐνόπτρου. Τὰ δ' ἐν [o] τῷ τοῦ γάλακτος κύκλῳ φερόμενα ἄστρα κινεῖται [p] καὶ ὁ ἥλιος πρὸς ὃν ἡ ἀνάκλασις, μενόντων ἡμῶν, καὶ ὁμοίως καὶ ἴσον πρὸς ἡμᾶς ἀπέχοντα, αὐτῶν δ' οὐκ ἴσον· ὁτὲ μὲν γὰρ [q] μέσων νυκτῶν ὁ δελφὶς [r] ἐπιτέλλει, ὁτὲ δ' ἕωθεν, τὰ δὲ μόρια τοῦ 11 γάλακτος τὰ αὐτὰ μένει ἐν ἑκάστῳ. Καίτοι οὐκ ἔδει, εἰ ἦν ἔμφασις, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτοῖς τι ἦν τοῦτο τὸ πάθος τοῖς τόποις. Ἔτι δὲ νύκτωρ ἐν ὕδατι [s] καὶ τοιούτοις ἐνόπτροις τὸ μὲν γάλα ἐμφαίνεται θεωροῦσιν, τὸ δὲ τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς τὸν ἥλιον πῶς δυνατόν; Ὅτι μὲν οὖν οὔτε ὁδὸς τῶν πλανήτων οὐδενὸς οὔτε φῶς ἐστὶ τῶν μὴ ὁρωμένων ἄστρων 12 οὔτ' ἀνάκλασις, ἐκ τούτων φανερόν. Σχεδὸν δὲ ταῦτ' ἐστὶ [t] τά γε μέχρι τοῦ νῦν [v] παραδεδομένα παρὰ τῶν ἄλλων. Ἡμεῖς δὲ [w] λέγωμεν ἀναλαβόντες τὴν ὑποκειμένην [x] ἀρχὴν

[h] πρὸς τὴν γῆν] τῇ γῇ E. [i] ἀπὸ ante τῆς om. F.H.N. [k] μὲν] μένει corr. N, μέντοι H. [l] ἰσαχῶς N. [m] μὴ E. [n] αὐτὴν εἶναι ἔμφασιν N. [o] τῷ] τούτῳ E. [p] καὶ om. E [q] μέσον E. [r] ἀνατέλλει F. [s] καὶ τοῖς τοιούτοις F.H.N. [t] τά γε] μόνα τὰ F, μόνον τὰ H.N. [v] παρὰ διδόμενα N. [w] λέγομεν E. [x] ἀρχὴν ἡμῖν om. pr. E.

ἡμῖν. Εἴρηται γὰρ πρότερον ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ [y] λεγομένου ἀέρος δύναμιν ἔχει πυρός, ὥστε τῇ κινήσει διακρινομένου τοῦ ἀέρος [z] ἀποκρίνεσθαι [a] τοιαύτην σύστασιν [b] οἵαν καὶ τοὺς κομήτας ἀστέρας εἶναί φαμεν. Τοιοῦτον δὴ δεῖ 13 νοῆσαι [c] τὸ γιγνόμενον ὅπερ ἐπ' ἐκείνων, ὅταν μὴ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γένηται ἡ τοιαύτη ἔκκρισις, ἀλλ' ὑπό τινος τῶν ἄστρων ἢ τῶν ἐνδεδεμένων ἢ τῶν πλανωμένων· τότε γὰρ [d] οὗτοι φαίνονται κομῆται διὰ τὸ παρακολουθεῖν αὐτῶν τῇ φορᾷ ὥσπερ τῷ ἡλίῳ τὴν τοιαύτην σύγκρισιν, ἀφ' ἧς διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν ἅλω φαίνεσθαί φαμεν, ὅταν οὕτω τύχῃ κεκραμένος ὁ ἀήρ. Ὃ δὴ καθ' ἕνα συμβαίνει τῶν ἀστέρων, τοῦτο δεῖ 14 λαβεῖν γιγνόμενον περὶ ὅλον τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἄνω φορὰν ἅπασαν· εὔλογον γάρ, εἴπερ ἡ ἑνὸς ἄστρου κίνησις, καὶ τὴν τῶν ἁπάντων [e] ποιεῖν τι τοιοῦτον καὶ [f] ἐκριπίζειν. Καὶ πρὸς 15 τούτοις ἔτι καθ' ὃν τόπον πυκνότατα, καὶ πλεῖστα καὶ μέγιστα τυγχάνουσιν ὄντα τῶν ἄστρων. Ὁ μὲν [g] οὖν τῶν ζῳδίων [h] κύκλος διὰ τὴν τοῦ ἡλίου φορὰν καὶ τὴν τῶν πλανήτων διαλύει τὴν τοιαύτην σύστασιν, διόπερ οἱ πολλοὶ τῶν κομητῶν [i] ἐκτὸς γίνονται τῶν τροπικῶν. Ἔτι δ' οὔτε [k] περὶ 16 ἥλιον οὔτε περὶ σελήνην γίγνεται [l] κόμη· θᾶττον γὰρ διακρίνουσιν ἢ ὥστε [m] συστῆναι τοιαύτην σύγκρισιν. [n] Οὗτος δ' ὁ κύκλος ἐν ᾧ τὸ γάλα φαίνεται τοῖς ὁρῶσιν, [o] ὅ τε μέγιστος ὢν τυγχάνει καὶ τῇ θέσει κείμενος [p] οὕτως ὥστε πολὺ τοὺς τροπικοὺς ὑπερβάλλειν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄστρων ὁ 17 τόπος πλήρης ἐστὶ τῶν [q] τε μεγίστων καὶ λαμπροτάτων, καὶ ἔτι τῶν σποράδων καλουμένων (τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν φανερόν), ὥστε διὰ ταῦτα συνεχῶς καὶ ἀεὶ ταύτην [r] πᾶσαν ἀθροίζεσθαι τὴν σύγκρισιν. Σημεῖον δέ· 18 καὶ γὰρ αὐτοῦ τοῦ κύκλου πλεῖον τὸ φῶς ἐστὶν ἐν θατέρῳ

[y] λεγομένου om. E. [z] ἀποκρίνασθαι H.N. [a] τὴν τοιαύτην F.H.N. [b] οἵους E. [c] τὸ om. E.N. [d] τοιοῦτοι E. [e] ποιεῖ E. [f] ἐκριπίζειν ἀέρα καὶ διακρίνειν διὰ τὸ τοῦ κύκλου μέγεθος, καὶ H. et margo F. [g] οὖν τὴν τῶν N. [h] κύκλος om. E.H.N. [i] ἐντὸς E. [k] περὶ τὸν ἥλιον οὔτε περὶ τὴν σ. F.H.N. [l] κομήτης E. [m] συστ. τὴν τ. F.N. [n] αὐτὸς E. [o] ὅτι τε F, om. H.N. [p] οὗτος N. [q] τε om. H.N. [r] πᾶσαν om. N.

ἡμικυκλίῳ [s] τῷ τὸ δίπλωμα ἔχοντι· ἐν τούτῳ γὰρ πλείω καὶ πυκνότερά [t] ἐστιν ἄστρα [v] ἢ ἐν θατέρῳ, ὡς οὐ δι' ἑτέραν τιν' αἰτίαν γιγνομένου τοῦ φέγγους ἢ διὰ τὴν τῶν ἄστρων φοράν· εἰ γὰρ ἔν τε τῷ κύκλῳ τούτῳ γίνεται ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα κεῖται τῶν ἄστρων, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου ἐν ᾧ μᾶλλον φαίνεται καταπεπυκνῶσθαι καὶ μεγέθει καὶ πλήθει ἀστέρων, ταύτην εἰκὸς ὑπολαβεῖν οἰκειοτάτην αἰτίαν εἶναι τοῦ πάθους.

19 Θεωρείσθω δ' ὅ τε κύκλος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἄστρα ἐκ τῆς ὑπογραφῆς. Τοὺς δὲ σποράδας καλουμένους οὕτω μὲν εἰς τὴν σφαῖραν οὐκ [w] ἔστι τάξαι διὰ τὸ μηδεμίαν διὰ τέλους ἔχειν φανερὰν ἕκαστον θέσιν, εἰς δὲ τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσίν ἐστι δῆλον· ἐν μόνῳ γὰρ τούτῳ [x] τῶν κύκλων τὰ μεταξὺ πλήρη [y] τοιούτων ἀστέρων ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις διαλείπει

20 φανερῶς. Ὥστ' εἴπερ καὶ περὶ τοῦ φαίνεσθαι κομήτας ἀποδεχόμεθα τὴν αἰτίαν ὡς εἰρημένην μετρίως, καὶ περὶ τοῦ γάλακτος τὸν αὐτὸν [z] ὑποληπτέον τρόπον ἔχειν· ὃ γὰρ ἐκεῖ περὶ ἕνα ἐστὶ πάθος ἡ κόμη, τοῦτο περὶ κύκλον τινὰ συμβαίνει γίγνεσθαι τὸ αὐτό, καὶ ἔστι τὸ γάλα, ὡς εἰπεῖν οἷον ὁριζόμενον, [a] ἡ τοῦ μεγίστου διὰ τὴν ἔκκρισιν κύκλου κόμη.

21 Διὸ καθάπερ [b] εἴπομεν πρότερον, οὐ πολλοὶ οὐδὲ πολλάκις [c] γίγνονται κομῆται, διὰ τὸ συνεχῶς ἀποκεκρίσθαι [d] τε καὶ ἀποκρίνεσθαι καθ' ἑκάστην περίοδον εἰς τοῦτον τὸν τόπον

22 ἀεὶ τὴν τοιαύτην [e] σύστασιν. Περὶ μὲν οὖν τῶν γιγνομένων ἐν τῷ περὶ τὴν γῆν κόσμῳ τῷ συνεχεῖ ταῖς [f] φοραῖς εἴρηται, περί τε τῆς διαδρομῆς τῶν ἄστρων καὶ τῆς [g] ἐκπιμπραμένης φλογός, [h] ἔτι περί τε κομητῶν καὶ τοῦ καλουμένου γάλακτος· σχεδὸν γάρ [i] ἐστι [k] τοσαῦτα [l] τὰ πάθη τὰ φαινόμενα περὶ τὸν τόπον τοῦτον.

9 Περὶ δὲ τοῦ τῇ θέσει μὲν δευτέρου τόπου μετὰ τοῦτον,

[s] τῷ τοδὶ πλήρωμα N. [t] ἐστι τὰ ἄστρα N. [v] ἢ om. E. [w] ἔσται H.N. [x] τῷ οὐρανῷ (supra posito κύκλῳ) F. [y] τοιούτων ἄστρων F, ἀστέρων τοιούτων N, ἄστρων τ. H. [z] τρόπον ὑποληπτέον F.H.N. [a] ἡ om. E. [b] πρότερον εἴπομεν F.H.N. [c] κομῆται γίνονται F. [d] τε καὶ ἀποκρίνεσθαι om. E. [e] ἀναθυμίασιν F. [f] σφαίραις F. [g] ἐμπιπραμένης N, ἐκπιμπραμένης F. [h] ἔτι δὲ π. F.H.N. [i] εἰσιν E. [k] ταῦτα F. [l] τὰ om. E.

πρώτου δὲ περὶ τὴν γῆν λέγωμεν· οὗτος γὰρ κοινὸς ὕδατός τε τόπος καὶ ἀέρος καὶ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν ἄνω γένεσιν αὐτοῦ. Ληπτέον δὲ καὶ τούτων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας πάντων ὁμοίως. Ἡ μὲν οὖν ὡς κινοῦσα καὶ [m] κυρία 2 καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ [n] κύκλος ἐστίν, ἐν ᾧ φανερῶς ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ διακρίνουσα καὶ συγκρίνουσα τῷ [o] γίγνεσθαι πλησίον ἢ πορρώτερον αἰτία τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς ἐστίν. Μενούσης [p] δὲ τῆς γῆς, τὸ περὶ αὐτὴν ὑγρὸν ὑπὸ τῶν 3 ἀκτίνων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης [q] τῆς ἄνωθεν θερμότητος ἀτμιδούμενον φέρεται ἄνω· τῆς δὲ θερμότητος [r] ἀπολιπούσης τῆς ἀναγούσης αὐτό, καὶ τῆς μὲν διασκεδαννυμένης πρὸς τὸν ἄνω τόπον, τῆς δὲ [s] καὶ σβεννυμένης διὰ τὸ μετεωρίζεσθαι πορρώτερον εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς γῆς ἀέρα, συνίσταται πάλιν ἡ ἀτμὶς ψυχομένη διά τε τὴν ἀπόλειψιν τοῦ θερμοῦ καὶ τὸν τόπον, καὶ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος· γενόμενον δὲ [t] φέρεται πάλιν πρὸς τὴν γῆν. Ἔστι δ' ἡ μὲν ἐξ ὕδατος ἀναθυμίασις ἀτμίς, 4 ἡ δ' ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ νέφος· ὁμίχλη δὲ νεφέλης περίττωμα τῆς εἰς ὕδωρ συγκρίσεως. Διό[v]περ σημεῖον μᾶλλόν [w] ἐστιν [x] εὐδίας ἢ ὑδάτων· οἷον γάρ ἐστιν ἡ ὁμίχλη νεφέλη ἄγονος. Γίνεται [y] δὲ [z] κύκλος οὗτος μιμούμενος τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον· ἅμα γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὰ πλάγια μεταβάλλει καὶ οὗτος ἄνω καὶ κάτω. [a] Καὶ δεῖ νοῆσαι τοῦτον ὥσπερ ποταμὸν ῥέοντα 5 κύκλῳ ἄνω καὶ κάτω, κοινὸν ἀέρος καὶ ὕδατος· πλησίον μὲν γὰρ ὄντος τοῦ ἡλίου ὁ τῆς ἀτμίδος ἄνω ῥεῖ ποταμός, ἀφισταμένου δὲ [b] ὁ τοῦ ὕδατος κάτω. Καὶ τοῦτ' ἐνδελεχὲς [c] ἐθέλει γίγνεσθαι κατά γε τὴν τάξιν· ὥστ' εἴπερ ᾐνίττοντο τὸν ὠκεανὸν οἱ πρότερον, τάχ' ἂν τοῦτον τὸν ποταμὸν λέγοιεν τὸν κύκλῳ ῥέοντα περὶ τὴν γῆν. Ἀναγομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ 6 ἀεὶ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ δύναμιν καὶ πάλιν φερομένου κάτω

[m] πρώτη καὶ κυρία F. [n] οὐρανός (supra posito κύκλος) F. [o] γενέσθαι F. [p] δὲ μέσῳ τῆς F. [q] τῆς ante ἄνωθεν om. H.N. [r] ἀπολειπούσης τῆς ἀναγαγούσης H.N. [s] καὶ om. F. [t] πάλιν φέρεται F.H.N. [v] περ om. F.H.N. [w] εἰσιν E. [x] εὐδίας om. pr. N. [y] δὲ] δὲ ὁ N. [z] κύκλος] οὐρανὸς (supra posito ὁ κύκλος) F. [a] καὶ δεῖ] δεῖ δὲ F.H.N. [b] ὁ post δὲ om. E. [c] θέλει N.

διὰ τὴν ψύξιν πρὸς τὴν γῆν, οἰκείως τὰ ὀνόματα τοῖς πάθεσι κεῖται καί [d] τισι διαφοραῖς αὐτῶν· ὅταν μὲν γὰρ κατὰ μικρὰ φέρηται, [e] ψακάδες, ὅταν δὲ κατὰ μείζω μόρια, ὑετὸς καλεῖται.

10 Ἐκ δὲ τοῦ καθ' ἡμέραν [f] ἀτμίζοντος ὅσον ἂν μὴ μετεωρισθῇ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀνάγοντος αὐτὸ πυρὸς πρὸς τὸ ἀναγόμενον ὕδωρ, πάλιν καταφερόμενον ὅταν [g] ψυχθῇ νύκτωρ, καλεῖται δρόσος καὶ πάχνη, πάχνη μὲν ὅταν ἡ ἀτμὶς παγῇ πρὶν εἰς ὕδωρ [h] συγκριθῆναι πάλιν (γίνεται δὲ χειμῶνος, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς χειμερινοῖς τόποις), δρόσος δ' ὅταν συγκριθῇ εἰς ὕδωρ ἡ ἀτμίς, καὶ μήθ' οὕτως [i] ἔχῃ ἡ ἀλέα ὥστε ξηρᾶναι τὸ ἀναχθέν, μήθ' οὕτω [k] ψῦχος ὥστε παγῆναι τὴν ἀτμίδα αὐτὴν διὰ τὸ ἢ τὸν τόπον ἀλεεινότερον ἢ τὴν ὥραν εἶναι· γίνεται γὰρ [l] μᾶλλον ἡ δρόσος ἐν εὐδίᾳ καὶ ἐν τοῖς εὐδιεινοτέροις τόποις, ἡ δὲ πάχνη, καθάπερ εἴρηται, τοὐναντίον· δῆλον γὰρ [m] ὡς ἡ ἀτμὶς [n] θερμότερον ὕδατος (ἔχει γὰρ τὸ ἀνάγον ἔτι πῦρ), ὥστε πλείονος ψυχρότητος 2 αὐτὴν πῆξαι. Γίνεται δ' ἄμφω αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας· οὔτε γὰρ ἀναχθήσεται μὴ οὔσης αἰθρίας, οὔτε συστῆναι δύναιτ' ἂν ἀνέμου πνέοντος. Σημεῖον δ' ὅτι γίνεται ταῦτα διὰ τὸ μὴ πόρρω μετεωρίζεσθαι τὴν ἀτμίδα· [o] ἐπὶ γὰρ τοῖς ὄρεσιν [p] οὐ 3 γίνεται πάχνη. Αἰτία δὲ μία μὲν αὕτη, ὅτι ἀνάγεται ἐκ τῶν κοίλων καὶ ἐφύδρων τόπων, ὥστε καθάπερ φορτίον φέρουσα [q] πλέον ἡ ἀνάγουσα θερμότης ἢ καθ' αὑτὴν οὐ δύναται μετεωρίζειν ἐπὶ πολὺν τόπον αὐτὸ τοῦ ὕψους, ἀλλ' ἐγγὺς ἀφίησι πάλιν· ἑτέρα δ' ὅτι καὶ ῥεῖ μάλιστα ὁ ἀὴρ ῥέων ἐν τοῖς 4 ὑψηλοῖς, ὃς διαλύει [r] τὴν τοιαύτην σύστασιν. Γίνεται δ' ἡ δρόσος πανταχοῦ νοτίοις, οὐ βορείοις, πλὴν ἐν τῷ Πόντῳ. Ἐκεῖ δὲ τοὐναντίον· βορείοις μὲν γὰρ γίγνεται, νοτίοις δ' οὐ γίγνεται. Αἴτιον δ' ὁμοίως ὥσπερ ὅτι εὐδίας μὲν γίγνεται, χειμῶνος δ' οὔ· ὁ μὲν γὰρ νότος εὐδίαν ποιεῖ, ὁ δὲ βορέας

[d] τισι] ταῖς F. [e] ψεκάδες F.H.N. [f] ἀτμισθέντος γρ. N. [g] ψυχῇ N. [h] συγκριθῇ F. [i] ἔχῃ ἡ] ἢ F.H.N. [k] ψῦχος om. E. [l] μᾶλλον om. E. [m] ὡς] ὅτι F.H.N. [n] θερμότης N. [o] ἐπὶ] ἐν F.H.N. [p] οὔτε E. [q] πλεῖον F.H.N. [r] τὴν σύστασιν τὴν τοιαύτην F.H.

χειμῶνα· ψυχρὸς γάρ, ὥστ' ἐκ τοῦ χειμῶνος τῆς ἀναθυμιάσεως σβέννυσι τὴν θερμότητα. 5 Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ ὁ μὲν νότος οὐχ οὕτως ποιεῖ εὐδίαν ὥστε γίγνεσθαι ἀτμίδα, ὁ δὲ βορέας διὰ τὴν ψυχρότητα ἀντιπεριιστὰς τὸ θερμὸν ἀθροίζει, ὥστε πλεῖον [s]ἀτμίζειν μᾶλλον. Πολλάκις δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἔξω τόποις ἰδεῖν γινόμενον ἔστιν· [t]ἀτμίζειν [v]γὰρ τὰ φρέατα βορείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις. 6 Ἀλλὰ τὰ μὲν βόρεια σβέννυσι πρὶν συστῆναί τι πλῆθος, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐᾶται ἀθροίζεσθαι ἡ ἀναθυμίασις. Αὐτὸ δὲ τὸ ὕδωρ οὐ πήγνυται, καθάπερ ἐν τῷ περὶ τὰ νέφη τόπῳ.

11 [w]Ἐκεῖθεν γὰρ τρία φοιτᾷ σώματα συνιστάμενα διὰ τὴν [x]ψύξιν, ὕδωρ καὶ χιὼν καὶ χάλαζα. Τούτων δὲ τὰ μὲν δύο ἀνάλογον καὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας γίγνεται τοῖς κάτω, διαφέροντα τῷ μᾶλλον [y]καὶ ἧττον καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι· χιὼν γὰρ καὶ πάχνη ταὐτόν, καὶ ὑετὸς καὶ δρόσος, ἀλλὰ τὸ μὲν πολὺ τὸ δ' ὀλίγον. 2 Ὁ μὲν γὰρ ὑετὸς ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίγνεται ψυχομένης· τούτου δ' αἴτιον ὅ τε τόπος πολὺς καὶ ὁ χρόνος ὤν, ἐν ᾧ συλλέγεται καὶ ἐξ οὗ. Τὸ δ' ὀλίγον ἡ δρόσος· ἐφήμερος γὰρ ἡ σύστασις καὶ ὁ τόπος μικρός· δηλοῖ [z]δ' ἥ τε γένεσις οὖσα [a]ταχεῖα καὶ βραχὺ τὸ πλῆθος. 3 Ὁμοίως δὲ καὶ πάχνη καὶ χιών· ὅταν γὰρ παγῇ τὸ νέφος, [b]χιών ἐστιν, ὅταν δ' [c]ἡ ἀτμίς, πάχνη. [d]Διὸ ἢ ὥρας ἢ χώρας [e]ἐστὶ σημεῖον ψυχρᾶς· οὐ γὰρ ἂν ἐπήγνυτο ἔτι πολλῆς ἐνούσης θερμότητος, εἰ μὴ ἐπεκράτει τὸ ψῦχος. Ἐν [f]γὰρ τῷ νέφει [g]ἔτι ἔνεστι πολὺ [h]τὸ θερμὸν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐξατμίσαντος ἐκ τῆς γῆς τὸ ὑγρὸν [i]πυρός. 4 Χάλαζα δ' ἐκεῖ μὲν γίγνεται, ἐν δὲ τῷ πλησίον τῆς γῆς [k]ἀτμίζοντι τοῦτ' [l]ἐλλείπει· καθάπερ γὰρ εἴπομεν, ὡς μὲν ἐκεῖ χιών, ἐνταῦθα γίγνεται πάχνη, ὡς δ' ἐκεῖ ὑετός, [m]ἐνταῦθα δρόσος· ὡς δ' ἐκεῖ χάλαζα, ἐνταῦθα

[s] ἀτμίζει N. [t] ἀτμίζει F.N. [v] γὰρ om. E. [w] κεῖθεν E. [x] τῆξιν (supra posito ψύξιν) F, ψύξιν καὶ E. [y] καὶ τῷ ἧττον N. [z] δ'] τε F. [a] ταχεῖα] βραχεῖα E. [b] ἐστὶ χιών N. [c] ἡ om. E. [d] διὸ καὶ ἡ F. [e] σημεῖόν ἐστι F.H.N. [f] γὰρ om. E. [g] ἔτι] τι E. [h] τὸ ante θ. om. F.H.N. [i] πυρός om. F. [k] ἀτμίζονται N. [l] ἐκλείπει F.H.N. [m] ἐνταῦθα δὲ δρ. E.

οὐκ ἀνταποδίδωσι τὸ ὅμοιον. Τὸ δ' αἴτιον εἰποῦσι περὶ χαλάζης ἔσται δῆλον.

12 Δεῖ δὲ λαβεῖν ἅμα καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν γένεσιν αὐτῆς, τά τε μὴ πλανῶντα καὶ τὰ δοκοῦντ' εἶναι παράλογα. Ἔστι μὲν γὰρ ἡ χάλαζα κρύσταλλος, πήγνυται δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος· αἱ δὲ χάλαζαι γίνονται [n]ἔαρος μὲν καὶ μετοπώρου μάλιστα, [o]εἶτα καὶ τῆς ὀπώρας, χειμῶνος δ' ὀλιγάκις, 2 καὶ ὅταν [p]ἧττον ᾖ ψῦχος. Καὶ ὅλως δὲ γίνονται χάλαζαι μὲν ἐν τοῖς [q]εὐδιεινοτέροις τόποις, αἱ δὲ χιόνες ἐν τοῖς ψυχροτέροις. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ πήγνυσθαι ὕδωρ ἐν τῷ ἄνω τόπῳ· οὔτε γὰρ παγῆναι δυνατὸν πρὶν γενέσθαι ὕδωρ, οὔτε 3 τὸ ὕδωρ [r]οὐθένα χρόνον οἷόν τε μένειν μετέωρον [s]ὄν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὥσπερ αἱ [t]ψακάδες ἄνω μὲν ὀχοῦνται διὰ μικρότητα, ἐνδιατρίψασαι δ' ἐπὶ τοῦ ἀέρος, ὥσπερ [v]καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος γῆ καὶ χρυσὸς διὰ μικρομέρειαν πολλάκις ἐπιπλέουσιν, οὕτως ἐπὶ τοῦ ἀέρος τὸ ὕδωρ, συνελθόντων δὲ πολλῶν μικρῶν μεγάλαι καταφέρονται [t]ψακάδες· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι ἐπὶ τῆς χαλάζης· οὐ γὰρ συμφύεται τὰ πεπηγότα 4 ὥσπερ τὰ ὑγρά. Δῆλον οὖν ὅτι ἄνω τοσοῦτον ὕδωρ [w]ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἂν ἐπάγη τοσοῦτον. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ τοῦ πάθους αἴτιον εἶναι [x]τούτου καὶ τῆς γενέσεως, ὅταν [y]ἀπωσθῇ τὸ νέφος εἰς τὸν ἄνω τόπον μᾶλλον ὄντα ψυχρὸν διὰ τὸ λήγειν ἐκεῖ τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν ἀκτίνων ἀνακλάσεις, ἐλθὸν 5 δ' ἐκεῖ πήγνυσθαι τὸ ὕδωρ. Διὸ καὶ θέρους μᾶλλον καὶ ἐν ταῖς ἀλεειναῖς χώραις γίνεσθαι τὰς χαλάζας, ὅτι ἐπὶ πλεῖον τὸ θερμὸν ἀνωθεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὰς νεφέλας. Συμβαίνει δ' ἐν τοῖς σφόδρα ὑψηλοῖς ἥκιστα γίνεσθαι [z]χάλαζαν· καίτοι ἔδει, ὥσπερ [a]καὶ τὴν χιόνα ὁρῶμεν ἐπὶ τοῖς 6 ὑψηλοῖς μάλιστα γιγνομένην. Ἔτι δὲ πολλάκις ὦπται νέφη φερόμενα σὺν ψόφῳ πολλῷ παρ' αὐτὴν τὴν γῆν, ὥστε φοβερὸν εἶναι τοῖς ἀκούουσι καὶ ὁρῶσιν ὡς ἐσομένου τινὸς μεί-

[n] ἀέρος E. [o] εἶτα δὲ καὶ F.H.N. [p] ἧττον om. pr. N. [q] εὐδιεινοτέροις—ἐν τοῖς om. pr. E. [r] οὐχ ἕνα F. [s] ὄν om. E.F. [t] ψεκάδες F.H.N. [v] καὶ om. H.N. [w] γέγονεν (supra posito ἔμεινεν) N. [x] τοῦτο E. [y] ἀποστῇ N. [z] χαλάζας E. [a] καὶ om. E.

ζονος. Ὁτὲ δὲ καὶ ἄνευ ψόφου τοιούτων ὀφθέντων νεφῶν 7
χάλαζα γίνεται πολλὴ καὶ τὸ μέγεθος ἄπιστος, καὶ τοῖς
σχήμασιν οὐ στρογγύλη, διὰ τὸ μὴ πολὺν χρόνον γίνεσθαι
τὴν φορὰν [b]αὐτῆς ὡς πλησίον τῆς πήξεως [c]γενομένης τῆς γῆς,
ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνοί φασιν. Ἀλλὰ μὴν ἀναγκαῖον ὑπὸ 8
τοῦ μάλιστ' αἰτίου τῆς πήξεως [d]μεγάλας γίνεσθαι χαλάζας·
κρύσταλλος γὰρ ἡ χάλαζα, καὶ τοῦτο παντὶ δῆλον. Μεγά-
λαι δ' [e]εἰσὶν αἱ τοῖς σχήμασι [f]μὴ στρογγύλαι. Τοῦτο [g]δὲ 9
σημεῖον τοῦ παγῆναι πλησίον τῆς γῆς· αἱ γὰρ φερόμεναι
πόρρωθεν διὰ τὸ φέρεσθαι [h]μακρὰν περιθραυόμεναι γίνονται
τό τε σχῆμα περιφερεῖς καὶ τὸ μέγεθος ἐλάττους. Ὅτι μὲν
οὖν οὐ τῷ ἀπωθεῖσθαι εἰς τὸν ἄνω τόπον [i]τὸν ψυχρὸν ἡ πῆξις
συμβαίνει, δῆλον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁρῶμεν ὅτι γίνεται ἀντιπερί- 10
στασις τῷ θερμῷ καὶ [k]τῷ ψυχρῷ ἀλλήλοις, διὸ ἔν τε ταῖς
ἀλέαις ψυχρὰ [l]τὰ κάτω τῆς γῆς καὶ ἀλεεινὰ ἐν τοῖς πάγοις,
τοῦτο δεῖ νομίζειν καὶ ἐν τῷ ἄνω γίνεσθαι τόπῳ, ὥστ' ἐν
ταῖς ἀλεεινοτέραις [m]ὥραις ἀντιπεριιστάμενον εἴσω τὸ ψυ-
χρὸν διὰ τὴν [n]κύκλῳ θερμότητα ὁτὲ μὲν ταχὺ ὕδωρ ἐκ [o]τοῦ
νέφους ποιεῖ, [p]ὁτὲ δὲ χάλαζαν. Διὸ καὶ αἱ [q]ψακάδες πολὺ 11
μείζους ἐν ταῖς ἀλεειναῖς [r]γίνονται ἡμέραις ἢ ἐν τῷ χει-
μῶνι, καὶ [s]ὕδατα λαβρότερα· λαβρότερα μὲν γὰρ [t]λέγε-
ται ὅταν ἀθροώτερα, ἀθροώτερα δὲ διὰ τὸ τάχος τῆς πυ-
κνώσεως. Τοῦτο δὲ γίγνεται [v]αὐτὸ τοὐναντίον ἢ ὡς [u]Ἀναξα- 12
γόρας λέγει· ὁ μὲν γὰρ ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα ἐπα-
νέλθῃ φησὶ τοῦτο πάσχειν, ἡμεῖς δ' ὅταν εἰς τὸν θερμὸν
[w]κατέλθῃ, καὶ μάλιστα ὅταν μάλιστα. Ὅταν [x]δ' ἔτι μᾶλ-
λον ἀντιπεριστῇ ἐντὸς τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ ἔξω θερμοῦ, [y]ὕδωρ
ποιῆσαν ἔπηξε καὶ γίνεται χάλαζα. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, 13

[b] αὐτοῖς N. [c] γινομένης N. [d] μεγίστας F.H.N. [e] εἰσὶ καὶ αἱ F.
[f] μὴ] οὐ N. [g] δ' ἐστὶ σ. F.H.N. [h] μακρὸν H.N. [i] τὸν ψ.] τὸ ψ.
F.N. [k] τῷ ante ψ. om. E. [l] τὰ] καὶ τὰ F. [m] ὥραις om. E. [n] κύκλῳ
om. N. [o] τοῦ om. F.H.N. [p] ὁτὲ δὲ χάλαζαν om. E.F.H. et pr. N.
[q] ψεκάδες F.H.N. [r] γίνεσθαι N. [s] ὕδ. λαμπρότερα E. [t] λέγεται
(supra posito γίνεται) F, γίνεται H.N. [v] αὐτὸ om. E. [w] κατέλθῃ
(supra posito ἐμπέσῃ) F. [x] δέ τι F. [y] ὕδωρ δὲ π. F.

ὅταν [z] θᾶττον ᾖ ἡ πῆξις ἢ ἡ τοῦ ὕδατος φορὰ ἡ κάτω· εἰ γὰρ φέρεται μὲν ἐν τοσῷδε χρόνῳ, ἡ δὲ ψυχρότης σφοδρὰ οὖσα ἐν ἐλάττονι ἔπηξεν, οὐθὲν κωλύει μετέωρον [a] ὂν παγῆναι, ἐὰν [b] ἡ πῆξις ἐν ἐλάττονι [c] γίνηται χρόνῳ [d] τῆς κάτω φορᾶς.
14 Καὶ ὅσῳ δ' ἂν ἐγγύτερον καὶ ἀθροωτέρα γένηται ἡ πῆξις, τά τε ὕδατα λαβρότερα γίνεται καὶ αἱ [e] ψακάδες καὶ αἱ χάλαζαι μείζους διὰ τὸ βραχὺν φέρεσθαι τόπον. Καὶ οὐ πυκναὶ αἱ [e] ψακάδες αἱ μεγάλαι πίπτουσι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.
15 Ἧττον δὲ τοῦ θέρους γίνεται ἢ ἔαρος καὶ μετοπώρου, μᾶλλον μέντοι ἢ χειμῶνος, ὅτι ξηρότερος ὁ ἀὴρ τοῦ θέρους· ἐν δὲ τῷ [f] ἔαρι ἔτι ὑγρός, ἐν δὲ τῷ μετοπώρῳ ἤδη ὑγραίνεται. Γίγνονται δέ ποτε, καθάπερ εἴρηται, καὶ τῆς ὀπώρας χαλάζαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Συμβάλλεται [g] δ' ἔτι πρὸς τὴν [h] ταχυτῆτα τῆς πήξεως καὶ τὸ προτεθερμάνθαι τὸ ὕδωρ· θᾶττον
16 γὰρ ψύχεται. Διὸ πολλοὶ ὅταν τὸ [i] ὕδωρ ψῦξαι ταχὺ βουληθῶσιν, εἰς τὸν ἥλιον τιθέασι πρῶτον, καὶ οἱ περὶ τὸν Πόντον ὅταν ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου σκηνοποιῶνται πρὸς τὰς τῶν ἰχθύων θήρας (θηρεύουσι γὰρ διακόπτοντες τὸν κρύσταλλον), ὕδωρ θερμὸν περιχέουσι τοῖς καλάμοις διὰ τὸ θᾶττον πήγνυσθαι· χρῶνται γὰρ τῷ κρυστάλλῳ ὥσπερ τῷ μολίβδῳ,
17 ἵν' ἠρεμῶσιν οἱ κάλαμοι. Θερμὸν δὲ γίνεται ταχὺ τὸ συνιστάμενον ὕδωρ ἔν τε ταῖς [k] χώραις καὶ ταῖς ὥραις ταῖς ἀλεειναῖς. Γίνεται δὲ [l] καὶ περὶ τὴν [m] Ἀραβίαν καὶ [n] τὴν Αἰθιοπίαν τοῦ θέρους τὰ ὕδατα καὶ οὐ τοῦ χειμῶνος, καὶ ταῦτα ῥαγδαῖα, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· ταχὺ γὰρ ψύχεται τῇ ἀντιπεριστάσει, ἣ γί-
18 νεται διὰ τὸ ἀλεεινὴν εἶναι τὴν χώραν ἰσχυρῶς. Περὶ μὲν οὖν ὑετοῦ καὶ δρόσου καὶ νιφετοῦ καὶ πάχνης καὶ χαλάζης, διὰ τίν' αἰτίαν γίγνεται καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν [o] ἐστίν, εἰρήσθω τοσαῦτα.

[z] θάττων E. [a] ὂν om. F.N. [b] ἡ om. E. [c] γίνεται pr. H. [d] τῆς] ἢ τῆς E. [e] ψεκάδες F.H.N. [f] ἀέρι E. [g] δέ τι H.N. [h] ταχύτητα N. [i] ὕδωρ] θερμὸν H.N. et pr. F. [k] ὥραις καὶ ταῖς χώραις F.H.N. [l] καὶ om. E. [m] ἀρραβίαν F.H.N. [n] τὴν om. E. [o] ἐστίν om. H.N.

13 Περὶ δ' ἀνέμων καὶ [p] πάντων πνευμάτων, ἔτι δὲ ποταμῶν καὶ [q] θαλάττης λέγωμεν, πρῶτον καὶ περὶ τούτων [r] προαπορήσαντες πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· ὥσπερ γὰρ καὶ περὶ [s] ἄλλων, οὕτω καὶ περὶ τούτων οὐθὲν παρειλήφαμεν [t] λεγόμενον τοιοῦτον ὃ μὴ κἂν ὁ τυχὼν [v] εἴπειεν. 2 Εἰσὶ δέ τινες οἵ φασι τὸν καλούμενον ἀέρα κινούμενον μὲν καὶ ῥέοντα ἄνεμον εἶναι, συνιστάμενον δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον πάλιν νέφος καὶ ὕδωρ, ὡς τῆς αὐτῆς φύσεως οὔσης ὕδατος καὶ πνεύματος, καὶ τὸν ἄνεμον [w] εἶναι κίνησιν ἀέρος. 3 Διὸ καὶ τῶν [x] σοφῶς βουλομένων λέγειν τινὲς ἕνα φασὶν [y] ἄνεμον εἶναι πάντας τοὺς ἀνέμους, ὅτι συμπέπτωκε καὶ τὸν ἀέρα [z] τὸν κινούμενον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι πάντα, δοκεῖν δὲ διαφέρειν οὐθὲν διαφέροντα διὰ τοὺς τόπους ὅθεν ἂν [a] τυγχάνῃ ῥέον ἑκάστοτε, παραπλησίως λέγοντες ὥσπερ ἂν εἴ τις οἴοιτο καὶ τοὺς ποταμοὺς [b] πάντας ἕνα ποταμὸν εἶναι. 4 Διὸ βέλτιον οἱ πολλοὶ λέγουσιν ἄνευ ζητήσεως τῶν μετὰ ζητήσεως οὕτω λεγόντων· εἰ μὲν γὰρ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἅπαντες ῥέουσι, κἀκεῖ τὰ πνεύματα τὸν αὐτὸν τρόπον, τάχ' [c] ἄν τι λέγοιεν οἱ λέγοντες οὕτως· εἰ δ' ὁμοίως ἐνταῦθα κἀκεῖ, δῆλον ὅτι τὸ κόμψευμα [d] ἂν εἴη τοῦτο ψεῦδος, ἐπεὶ τοῦτό γε προσήκουσαν ἔχει σκέψιν, τί τ' ἐστὶν ὁ ἄνεμος, καὶ γίνεται πῶς, καὶ τί τὸ κινοῦν, καὶ ἡ ἀρχὴ πόθεν αὐτῶν, καὶ [e] πότερον [f] ἄρ' ὥσπερ ἐξ ἀγγείου δεῖ λαβεῖν ῥέοντα τὸν ἄνεμον, καὶ μέχρι τούτου ῥεῖν ἕως ἂν κενωθῇ τὸ ἀγγεῖον, οἷον ἐξ ἀσκῶν ἀφιέμενον, ἢ καθάπερ καὶ οἱ γραφεῖς γράφουσιν, ἐξ αὐτῶν τὴν ἀρχὴν [g] ἀφιέντας. 5 Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν ποταμῶν γενέσεως δοκεῖ τισὶν ἔχειν· τὸ γὰρ ἀναχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ὕδωρ πάλιν ὑόμενον ἀθροισθὲν ὑπὸ γῆν [h] ῥεῖν ἐκ κοιλίας μεγάλης, ἢ πάντας [i] ἐκ

[p] πνευμάτων πάντων N. [q] θαλάσσης N. [r] διαπορήσαντες F.H.N. [s] ἄλλου τινὸς καὶ E. [t] τοιοῦτον λεγόμενον H.N. [v] εἴποιεν E.N, εἴποι ἂν H. [w] εἶναι] ὄντα H.N. et corr. E. et pr. F. [x] σαφῶς F. [y] ἄνεμον om. H.N. [z] τὸν post ἀέρα om. E.F. [a] τυγχάνει N. [b] εἶναι ποταμὸν ἕνα πάντας N. [c] λέγοιεν ἄν τι E.H.N. [d] εἴη ἂν H.N. [e] πρότερον E. [f] ἄρ' om. F. [g] ἀφίενται E.F.H. [h] ῥεῖν οἷον ἐκ E. [i] ἐκ om. F.H.N.

μιᾶς ἢ ἄλλον ἄλλης· καὶ οὐ γίνεσθαι ὕδωρ οὐθέν, ἀλλὰ τὸ συλλεχθὲν [k] ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς, 6 τοῦτο γίνεσθαι τὸ πλῆθος [l] τῶν ποταμῶν. Διὸ καὶ μείζους [m] ἀεὶ τοῦ χειμῶνος ῥεῖν ἢ τοῦ θέρους, καὶ τοὺς μὲν [n] ἀενάους εἶναι τοὺς δ' οὐκ ἀενάους· ὅσων μὲν γὰρ [o] διὰ τὸ μέγεθος τῆς κοιλίας πολὺ τὸ συλλεγόμενον ὕδωρ ἐστίν, ὥστε διαρκεῖν καὶ μὴ [p] προαναλίσκεσθαι πρὶν ἐπελθεῖν [q] τὸ ὄμβριον [r] ἐν τῷ χειμῶνι πάλιν, τούτους μὲν [n] ἀενάους εἶναι διὰ τέλους, [s] ὅσοις δ' ἐλάττους αἱ ὑποδοχαί, τούτους [t] δὲ δι' ὀλιγότητα τοῦ ὕδατος [v] φθάνειν ξηραινομένους πρὶν ἐπελθεῖν τὸ ἐκ τοῦ 7 οὐρανοῦ, κενουμένου τοῦ ἀγγείου. Καίτοι φανερόν, εἴ τις βούλεται ποιήσας οἷον ὑποδοχὴν πρὸ ὀμμάτων τῷ καθ' ἡμέραν ὕδατι ῥέοντι συνεχῶς νοῆσαι τὸ πλῆθος· ὑπερβάλλοι γὰρ ἂν τῷ μεγέθει τὸν τῆς γῆς ὄγκον ἢ οὐ πολὺ ἂν [w] ἐλλεί-8 ποι τὸ [x] δεχόμενον πᾶν τὸ ῥέον ὕδωρ εἰς τὸν ἐνιαυτόν. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι συμβαίνει [y] μὲν καὶ πολλὰ τοιαῦτα [z] πολλαχῇ τῆς γῆς, [a] οὐ μὴν ἀλλ' ἄτοπον εἴ τις μὴ [b] νομίζοι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὕδωρ ἐξ ἀέρος γίγνεσθαι δι' ἥνπερ ὑπὲρ γῆς 9 καὶ ἐν τῇ γῇ. Ὥστ' εἴπερ κἀκεῖ διὰ ψυχρότητα συνίσταται ὁ ἀτμίζων ἀὴρ εἰς ὕδωρ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῇ γῇ ψυχρότητος τὸ αὐτὸ τοῦτο δεῖ νομίζειν συμβαίνειν, καὶ γίγνεσθαι μὴ μόνον [c] τὸ ἀποκεκριμένον ὕδωρ ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦτο ῥεῖν, ἀλλὰ 10 καὶ γίγνεσθαι συνεχῶς. [d] Ἔτι δὲ τοῦ μὴ γιγνομένου ἀλλ' ὑπάρχοντος ὕδατος καθ' ἡμέραν μὴ τοιαύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν τῶν ποταμῶν, οἷον ὑπὸ γῆν λίμνας τινὰς ἀποκεκριμένας, καθάπερ ἔνιοι λέγουσιν, ἀλλ' ὁμοίως ὥσπερ καὶ ἐν τῷ [e] ὑπὲρ γῆς τόπῳ μικραὶ συνιστάμεναι ῥανίδες, καὶ πάλιν [f] αὗται ἑτέραις, τέλος μετὰ πλήθους καταβαίνει τὸ ὑόμενον ὕδωρ, οὕτω καὶ ἐν τῇ γῇ ἐκ μικρῶν συλλείβεσθαι τὸ πρῶτον καὶ

[k] ἐκ] ὑπὸ N. [l] τῶν] τούτων E. [m] ἀεὶ om. E. [n] ἀεννάους F.H.N. [o] διὰ om. E. [p] παραναλίσκεσθαι N. [q] τὸν ὄμβρον N. [r] ἐν om. E. [s] ὅσους E. [t] δὲ] δὴ F, om. H.N. [v] φθίνειν N. [w] ἐλλείπει pr. F, ἐλλίποι N. [x] ἐνδεχόμενον F. [y] μὲν ante ὅτι ponit N, om. E. [z] πολλαχοῦ F.H.N. [a] οὐ μὴν om. E. [b] νομίζει E.F.N. [c] ὕδωρ τὸ ἀποκεκριμένον F. [d] ἔτι] ὅτι N. [e] ὑπὲρ τῆς γῆς F.H.N. [f] αὐταὶ H.

εἶναι οἷον [g] πιδώσης εἰς ἓν τῆς γῆς τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν. Δηλοῖ δ' αὐτὸ τὸ ἔργον· οἱ γὰρ τὰς ὑδραγωγίας ποιοῦντες 11 ὑπονόμοις καὶ διώρυξι συνάγουσιν, ὥσπερ ἂν [h] ἰδιούσης τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν. Διὸ καὶ τὰ ῥεύματα τῶν ποταμων ἐκ τῶν [i] ὀρῶν φαίνεται ῥέοντα, καὶ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῶν μεγίστων ὀρῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ κρῆναι αἱ πλεῖσται ὄρεσι καὶ τόποις ὑψηλοῖς γειτνιῶσιν· ἐν δὲ τοῖς πεδίοις ἄνευ ποταμῶν ὀλίγαι γίγνονται πάμπαν. Οἱ γὰρ ὀρεινοὶ καὶ ὑψηλοὶ τόποι, οἷον σπόγγος [k] πυκνὸς 12 [l] ἐπικρεμάμενος, κατὰ μικρὰ μὲν πολλαχῇ δὲ [m] διαπιδῶσι καὶ συλλείβουσι τὸ ὕδωρ· δέχονταί τε [n] γὰρ τοῦ κατιόντος ὕδατος πολὺ πλῆθος (τί γὰρ διαφέρει κοίλην καὶ ὑπτίαν ἢ [o] πρηνῆ τὴν περιφέρειαν εἶναι καὶ κυρτήν; ἀμφοτέρως γὰρ τὸν ἴσον ὄγκον περιλήψεται σώματος) καὶ τὴν ἀνιοῦσαν ἀτμίδα ψύχουσι καὶ συγκρίνουσι πάλιν εἰς ὕδωρ. [p] Διὸ 13 καθάπερ εἴπομεν, οἱ [q] μέγιστοι τῶν ποταμῶν ἐκ τῶν μεγίστων φαίνονται ῥέοντες [r] ὀρῶν. Δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο θεωμένοις τὰς τῆς γῆς περιόδους· ταύτας γὰρ ἐκ τοῦ πυνθάνεσθαι παρ' ἑκάστων οὕτως [s] ἀνέγραψαν, [t] ὅσων μὴ συμβέβηκεν αὐτόπτας γενέσθαι τοὺς λέγοντας. Ἐν μὲν οὖν τῇ Ἀσίᾳ 14 πλεῖστοι [v] μὲν ἐκ τοῦ [w] Παρνασσοῦ καλουμένου φαίνονται ῥέοντες ὄρους καὶ μέγιστοι ποταμοί, τοῦτο δ' ὁμολογεῖται πάντων εἶναι [x] μέγιστον ὄρος τῶν πρὸς τὴν ἕω τὴν χειμερινήν· ὑπερβάντι γὰρ ἤδη τοῦτο φαίνεται [y] ἡ ἔξω [z] θάλαττα, ἧς τὸ πέρας οὐ δῆλον τοῖς ἐντεῦθεν. Ἐκ μὲν οὖν 15 τούτου ῥέουσιν ἄλλοι τε ποταμοὶ καὶ ὁ Βάκτρος καὶ ὁ Χοάσπης καὶ ὁ Ἀράξης· τούτου δ' ὁ Τάναϊς ἀποσχίζεται μέρος ὢν εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην. Ῥεῖ δὲ καὶ [a] ὁ Ἰνδὸς ἐξ αὐτοῦ, πάντων τῶν ποταμῶν ῥεῦμα πλεῖστον. Ἐκ δὲ τοῦ 16

[g] πηδώσης E.F.H.N, πιδυούσης γρ. E. [h] ἱδρούσης F.H. [i] ὀρέων F.H. [k] μικρὸς N. [l] ἐπικρεμάμενοι E. [m] διαπηδῶσι N. [n] γὰρ om. H.N. [o] πρινὴ N. [p] διόπερ E. [q] πλεῖστοι pr. F. [r] ὀρέων E. [s] ἀνέγραψα N, ἀνεγράψαμεν F. [t] ὅσον N. [v] μὲν οὖν ἐκ E. [w] παρνασοῦ F.N. [x] μέγιστον τὸ ὄρος H.N, τὸ ὄρος μέγιστον F. [y] ἡ om. E. [z] θάλασσα N. [a] ὁ om. E.

Καυκάσου [b] ἄλλοι τε ῥέουσι πολλοὶ καὶ κατὰ πλῆθος καὶ κατὰ μέγεθος ὑπερβάλλοντες, καὶ ὁ Φᾶσις· ὁ δὲ Καύκασος μέγιστον ὄρος τῶν πρὸς τὴν ἕω τὴν θερινήν ἐστι καὶ πλήθει 17 καὶ ὕψει. [c] Σημεῖον δὲ τοῦ [d] μὲν ὕψους ὅτι ὁρᾶται καὶ [e] ἀπὸ τῶν καλουμένων βαθέων καὶ εἰς τὴν λίμνην εἰσπλεόντων, ἔτι δ' ἡλιοῦται τῆς νυκτὸς [f] αὐτοῦ τὰ ἄκρα μέχρι τοῦ τρίτου μέρους ἀπό τε τῆς ἕω καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας· τοῦ [g] δὲ πλήθους ὅτι πολλὰς [h] ἔχον ἕδρας, ἐν [i] αἷς ἔθνη [k] τε κατοικεῖ πολλὰ καὶ λίμνας εἶναί φασι μεγάλας, ἀλλ' ὅμως πάσας τὰς ἕδρας [l] εἶναί φασι φανερὰς μέχρι τῆς ἐσχάτης 18 κορυφῆς. Ἐκ δὲ τῆς Πυρήνης (τοῦτο δ' ἐστὶν ὄρος πρὸς δυσμὴν ἰσημερινὴν ἐν τῇ Κελτικῇ) ῥέουσιν ὅ τε Ἴστρος καὶ ὁ [m] Ταρτησσός. Οὗτος μὲν οὖν ἔξω στηλῶν, ὁ δ' Ἴστρος δι' ὅλης τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Εὔξεινον [n] πόντον. Τῶν δ' ἄλλων ποταμῶν οἱ πλεῖστοι πρὸς ἄρκτον ἐκ τῶν [o] ὀρῶν τῶν [p] Ἀρκυνίων· ταῦτα δὲ καὶ ὕψει καὶ πλήθει μέγιστα περὶ 19 τὸν τόπον τοῦτόν ἐστιν. Ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ἄρκτον ὑπὲρ τῆς ἐσχάτης Σκυθίας αἱ καλούμεναι Ῥῖπαι, περὶ ὧν τοῦ μεγέθους λίαν εἰσὶν οἱ λεγόμενοι λόγοι μυθώδεις· ῥέουσι δ' οὖν οἱ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι [q] μετὰ τὸν Ἴστρον τῶν ἄλλων 20 ποταμῶν ἐντεῦθεν, ὥς φασιν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὴν Λιβύην [r] οἱ μὲν ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν [o] ὀρῶν, ὅ τε Αἰγὼν καὶ ὁ Νύσις, οἱ [s] δὲ μέγιστοι τῶν διωνομασμένων, ὅ τε Χρεμέτης καλούμενος, ὃς εἰς τὴν ἔξω ῥεῖ [t] θάλατταν, καὶ τοῦ Νείλου τὸ ῥεῦμα τὸ πρῶτον, ἐκ τοῦ [v] Ἀργυροῦ καλουμένου ὄρους. 21 Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἑλληνικὸν τόπον ὁ μὲν Ἀχελῷος ἐκ Πίνδου, καὶ ὁ Ἴναχος ἐντεῦθεν, ὁ δὲ Στρυμὼν καὶ [w] Νέστος καὶ ὁ [x] Ἕβρος ἅπαντες τρεῖς ὄντες ἐκ τοῦ Σκόμβρου· πολλὰ δὲ 22 ῥεύματα καὶ ἐκ τῆς Ῥοδόπης ἐστίν. Ὁμοίως [y] δὲ καὶ τοὺς

[b] ἄλλοι τε et πολλοὶ om. E. [c] σημεῖα H. et pr. F. [d] μὲν om. E. [e] ὑπὲρ E. [f] αὐτοῦ τε τὰ F. [g] δὲ om. E. [h] ἔχει F, ἔχων H.N. [i] οἷς E. [k] τε om. H.N. [l] εἶναι om. F. [m] ταρτησός N. [n] τόπον E. [o] ὀρέων E. [p] ἀρκυνίων corr. E. [q] μετὰ] περὶ H.N. [r] ὁ E. [s] δὲ om. E. [t] θάλασσαν F. [v] ἀγροῦ E. [w] νέσσος F, νέσος N. [x] εὖρος F.H.N. [y] δὴ H.N.

ἄλλους ποταμοὺς εὕροι τις ἂν ῥέοντας· ἀλλὰ [z] μαρτυρίου χάριν τούτους εἴπομεν· ἐπεὶ καὶ ὅσοι αὐτῶν ῥέουσιν ἐξ ἑλῶν, τὰ ἕλη ὑπ' ὄρη κεῖσθαι συμβαίνει πάντα σχεδὸν ἢ τόπους ὑψηλοὺς ἐκ [a] προσαγωγῆς. Ὅτι μὲν οὖν οὐ δεῖ νομίζειν 23 οὕτω γίνεσθαι τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν ὡς ἐξ ἀφωρισμένων κοιλιῶν, φανερόν· οὔτε γὰρ ἂν ὁ τόπος ἱκανὸς ἦν ὁ τῆς γῆς ὡς εἰπεῖν, ὥσπερ οὐδ' ὁ τῶν νεφῶν, [b] εἴπερ τὸ ὂν ἔδει ῥεῖν μόνον, ἀλλὰ μὴ τὸ μὲν ἀπῄει τὸ δ' ἐγίγνετο, ἀλλ' ἀεὶ [c] δὴ ἀπὸ ὄντος ἐταμιεύετο· τό τε ὑπὸ τοῖς ὄρεσιν ἔχειν τὰς πηγὰς μαρτυρεῖ διότι [d] τῷ συρρεῖν [e] ἐπ' ὀλίγον καὶ κατὰ μικρὸν ἐκ πολλῶν νοτίδων διαδίδωσιν ὁ τόπος καὶ γίγνονται οὕτως αἱ πηγαὶ τῶν ποταμῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοιούτους 24 εἶναι τόπους ἔχοντας πλῆθος [f] ὕδατος, οἷον λίμνας, οὐθὲν ἄτοπον, πλὴν [g] οὐ τηλικαύτας ὥστε τοῦτο συμβαίνειν, οὐθὲν μᾶλλον ἢ εἴ τις οἴοιτο τὰς φανερὰς εἶναι πηγὰς τῶν ποταμῶν· σχεδὸν γὰρ ἐκ κρηνῶν οἱ πλεῖστοι ῥέουσιν. Ὅμοιον οὖν τὸ [h] ἐκείνας καὶ τὸ ταύτας [i] νομίζειν εἶναι τὸ σῶμα τὸ τοῦ ὕδατος πᾶν. Ὅτι δ' εἰσὶ τοιαῦται φάραγγες καὶ δια- 25 στάσεις τῆς γῆς, δηλοῦσιν οἱ καταπινόμενοι τῶν ποταμῶν. Συμβαίνει δὲ τοῦτο [k] πολλαχοῦ τῆς γῆς, οἷον τῆς μὲν Πελοποννήσου πλεῖστα τοιαῦτα περὶ τὴν Ἀρκαδίαν ἐστίν. Αἴτιον δὲ διὰ τὸ ὀρεινὴν οὖσαν μὴ ἔχειν ἐκροὰς ἐκ τῶν [l] κοι- 26 λιῶν εἰς [m] θάλατταν· πληρούμενοι γὰρ οἱ τόποι καὶ οὐκ ἔχοντες ἔκρυσιν [n] αὐτοὶ εὑρίσκονται τὴν δίοδον εἰς βάθος, ἀποβιαζομένου τοῦ ἄνωθεν ἐπιόντος ὕδατος. Περὶ μὲν οὖν τὴν Ἑλλάδα μικρὰ τοιαῦτα παντελῶς ἐστὶ γιγνόμενα· ἀλλ' ἥ γε ὑπὸ τὸν Καύκασον λίμνη, ἣν καλοῦσιν οἱ ἐκεῖ θάλατταν, φανερά. Αὕτη γὰρ [o] ποταμῶν πολλῶν καὶ μεγάλων [p] εἰσ- 27 βαλλόντων οὐκ ἔχουσα ἔκρουν φανερὸν ἐκδίδωσιν ὑπὸ γῆν κατὰ [q] Κοραξούς, περὶ τὰ καλούμενα βαθέα τοῦ Πόντου·

[z] μαρτυρίας F.H. [a] προαγωγῆς N. [b] εἴπερ] εἰ F.H.N. [c] δὴ om. F.H.N. [d] τὸ N. [e] ἐπ'] εἰς H.N. [f] ὑδάτων F. [g] οὔτι τηλικ. H.N. et pr. F. [h] κείνας E. [i] εἶναι νομίζειν H.N. [k] πολλαχοῖ E. [l] κοίλων F.H. [m] θάλασσαν F. [n] αὑτοῖς F.H.N. [o] πολλῶν ποταμῶν H. [p] εἰσβαλόντων H.N. [q] κορεξοὺς N.

ταῦτα δ' ἐστὶν ἄπειρόν τι τῆς θαλάττης βάθος· οὐθεὶς 28 γοῦν πώποτε [r] *καθιεὶς ἐδυνήθη πέρας εὑρεῖν. Ταύτῃ* [s] *δὴ πόρρω τῆς γῆς σχεδὸν περὶ τριακόσια στάδια πότιμον ἀναδίδωσι ὕδωρ ἐπὶ πολὺν τόπον, οὐ* [t] *συνεχῆ δέ, ἀλλὰ τρισσαχῇ.* [v] *Καὶ περὶ τὴν Λιγυστικὴν οὐκ ἐλάττων τοῦ* [w] *Ῥοδανοῦ καταπίνεταί τις ποταμός, καὶ πάλιν ἀναδίδωσι κατ' ἄλλον τόπον· ὁ δὲ Ῥοδανὸς ποταμὸς ναυσιπέρατός ἐστιν.*

14 *Οὐκ ἀεὶ δ' οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς οὔτ' ἔνυγροί εἰσιν οὔτε ξηροί, ἀλλὰ μεταβάλλουσι κατὰ τὰς τῶν ποταμῶν γενέσεις καὶ τὰς ἀπολείψεις. Διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μεταβάλλει καὶ τὴν θάλατταν, καὶ οὐκ ἀεὶ τὰ μὲν γῆ τὰ δὲ θάλαττα διατελεῖ πάντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ γίγνεται* [x] *θάλαττα μὲν ὅπου χέρσος, ἔνθα δὲ νῦν* [x] *θάλαττα, πάλιν ἐνταῦθα 2 γῆ. Κατὰ μέντοι τινὰ τάξιν νομίζειν χρὴ ταῦτα γίγνεσθαι* [y] *καὶ περίοδον. Ἀρχὴ δὲ τούτων καὶ αἴτιον ὅτι καὶ τῆς γῆς τὰ ἐντός,* [z] *ὥσπερ τὰ σώματα* [a] *τὰ τῶν φυτῶν καὶ ζῴων, ἀκμὴν ἔχει καὶ γῆρας. Πλὴν ἐκείνοις μὲν οὐ κατὰ μέρος ταῦτα συμβαίνει πάσχειν, ἀλλ' ἅμα πᾶν ἀκμάζειν καὶ φθίνειν* [b] *ἀναγκαῖον· τῇ δὲ γῇ τοῦτο γίγνεται κατὰ μέρος 3 διὰ ψύξιν καὶ θερμότητα. Ταῦτα μὲν οὖν* [c] *αὔξεται καί φθίνει διὰ τὸν ἥλιον καὶ τὴν περιφοράν, διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν δύναμιν τὰ μέρη τῆς γῆς λαμβάνει διαφέρουσαν, ὥστε μέχρι τινὸς ἔνυδρα δύναται* [d] *διαμένειν, εἶτα ξηραίνεται καὶ γηράσκει πάλιν· ἕτεροι δὲ τόποι βιώσκονται καὶ ἔνυδροι γίγνον-4 ται κατὰ μέρος. Ἀνάγκη δὲ τῶν μὲν τόπων γιγνομένων* [e] *ξηροτέρων τὰς πηγὰς ἀφανίζεσθαι, τούτων δὲ συμβαινόντων τοὺς ποταμοὺς πρῶτον μὲν ἐκ μεγάλων μικρούς, εἶτα τέλος γίγνεσθαι ξηρούς, τῶν δὲ ποταμῶν μεθισταμένων καὶ ἔνθεν μὲν ἀφανιζομένων ἐν ἄλλοις δ' ἀνάλογον γιγνομένων μεταβάλλειν τὴν θάλατταν· ὅπου μὲν γὰρ ἐξωθουμένη ὑπὸ τῶν*

[r] *καθεὶς ἠδυνήθη* F.H.N. [s] *δὲ* F.H.N. [t] *συνεχῶς* H. [v] *καὶ* om. E. [w] *ἠριδανοῦ γρ.* E. [x] *θάλασσα—θάλασσα* N. [y] *καὶ περίοδον* om. E. [z] *ὥσπερ καὶ τὰ* F. [a] *τὰ* om. E.F.N. [b] *ἀναγκαῖον—καὶ φθίνει* om. pr. F. [c] *αὔξει τε καὶ* rc. F. [d] *μένειν* N. [e] *ξηρῶν* N.

ποταμῶν [f] ἐπλεόναζεν [g] ἀπιοῦσα, ξηρὰν ποιεῖν ἀναγκαῖον, ὅπου δὲ τοῖς ῥεύμασι [h] πληθύνουσα ἐξηραίνετο προσχουμένη, πάλιν ἐνταῦθα [i] λιμνάζειν. Ἀλλὰ διὰ τὸ γίγνεσθαι πᾶσαν 5 τὴν φυσικὴν [k] τὴν [l] περὶ γῆν γένεσιν ἐκ [m] προσαγωγῆς [n] καὶ ἐν χρόνοις παμμήκεσι πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωήν, λανθάνει ταῦτα γιγνόμενα, καὶ πρότερον ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀπώλειαι γίγνονται καὶ φθοραὶ πρὶν μνημονευθῆναι τὴν τούτων μεταβολὴν ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος. Μέγισται μὲν [o] οὖν φθοραὶ γίγνονται καὶ 6 τάχισται ἐν τοῖς πολέμοις, ἄλλαι δὲ νόσοις, αἱ δ' ἀφορίαις, καὶ ταύταις αἱ μὲν μεγάλαι αἱ δὲ κατὰ μικρόν, ὥστε λανθάνουσι [p] τῶν γε τοιούτων ἐθνῶν καὶ αἱ μεταναστάσεις διὰ τὸ τοὺς μὲν λείπειν τὰς χώρας, τοὺς δ' ὑπομένειν μέχρι τούτου μέχριπερ ἂν μηκέτι δύνηται τρέφειν ἡ χώρα πλῆθος μηθέν. Ἀπὸ τῆς πρώτης οὖν ἀπολείψεως εἰς τὴν [q] ἐσχάτην εἰκὸς 7 γίγνεσθαι [r] χρόνους μακρούς, ὥστε μηθένα μνημονεύειν, ἀλλὰ σωζομένων ἔτι τῶν ὑπομενόντων ἐπιλελῆσθαι διὰ χρόνου [s] πλῆθος. Τὸν αὐτὸν δὲ [t] τρόπον χρὴ νομίζειν καὶ τοὺς κατοι- 8 κισμοὺς λανθάνειν πότε πρῶτον ἐγένοντο τοῖς ἔθνεσιν ἑκάστοις εἰς τὰ μεταβάλλοντα [v] καὶ γιγνόμενα ξηρὰ ἐξ ἑλωδῶν καὶ [w] ἐνύδρων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κατὰ μικρὸν ἐν πολλῷ γίγνεται χρόνῳ ἡ ἐπίδοσις, ὥστε [x] μὴ μνημονεύειν [y] τίνες [z] πρῶτοι καὶ πότε καὶ πῶς ἐχόντων ἦλθον τῶν τόπων, οἷον συμβέβηκε [a] καὶ περὶ [b] τὴν Αἴγυπτον· καὶ γὰρ οὗτος [c] ἀεὶ ξηρότερος ὁ τόπος φαίνεται γιγνόμενος καὶ πᾶσα ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ [d] πρόσχωσις οὖσα τοῦ Νείλου, διὰ δὲ τὸ κατὰ μικρὸν ξηραινομένων τῶν ἑλῶν τοὺς πλησίον εἰσοικίζεσθαι τὸ τοῦ χρόνου μῆκος ἀφήρηται τὴν ἀρχήν. Φαίνεται [e] δ' οὖν καὶ τὰ στό- 9 ματα πάντα, πλὴν ἑνὸς τοῦ Κανωβικοῦ, χειροποίητα καὶ οὐ

[f] ἐπλεόνασεν H.N. [g] ἀπιοῦσαν N. [h] πληθύουσα F.H.N, om. pr. E. [i] λιμνάζει F. [k] τὴν om. H.N. [l] περὶ τὴν γῆν F.H.N. [m] προαγωγῆς N. [n] καὶ om. E. [o] οὖν om. N. [p] τῶν om. E. [q] ἐσχάτην] ὑστέραν F.H.N. [r] μακροὺς χρόνους F.H.N. [s] πλῆθος ταῖς μεταναστάσεσι τὸν F.H.N. [t] τρόπον om. N. [v] καὶ τὰ γ. E. [w] ἐνύγρων E. [x] μὴ om. E. [y] τίνος N. [z] πρῶτον F.H. [a] καὶ τὰ περὶ F.H.N. [b] τὴν om. H.N. [c] αἰεὶ H.N. [d] πρόχωσις pr. N. [e] δ' om. F.H.N.

τοῦ ποταμοῦ ὄντα, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἡ Αἴγυπτος Θῆβαι καλούμεναι. Δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος, οὕτω πρόσφατος ὢν ὡς εἰπεῖν πρὸς τὰς τοιαύτας μεταβολάς· ἐκείνου γὰρ τοῦ τόπου ποιεῖται μνείαν ὡς οὔπω [f] Μέμφιος οὔσης ἢ ὅλως ἢ οὐ τηλι-10καύτης. Τοῦτο δ' εἰκὸς οὕτω συμβαίνειν· οἱ γὰρ [g] κάτωθεν τόποι τῶν [h] ἄνωθεν ὕστερον ᾠκίσθησαν· ἑλώδεις γὰρ ἐπὶ [i] πλείω χρόνον ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς ἐγγύτερον τῆς [k] προσχώσεως διὰ τὸ λιμνάζειν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀεὶ μᾶλλον. Μεταβάλλει δὲ τοῦτο καὶ πάλιν [l] εὐθηνεῖ· ξηραινόμενοι γὰρ οἱ τόποι ἔρχονται εἰς τὸ καλῶς ἔχειν, οἱ δὲ πρότερον εὐκραεῖς 11 ὑπερξηραινόμεναι [m] τότε γίγνονται χείρους. Ὅπερ συμβέβηκε τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τὴν Ἀργείων καὶ Μυκηναίων χώραν· ἐπὶ μὲν γὰρ [n] τῶν Τρωϊκῶν ἡ μὲν Ἀργεία διὰ τὸ ἑλώδης εἶναι ὀλίγους [o] ἐδύνατο τρέφειν, ἡ δὲ Μυκηναία καλῶς εἶχεν (διὸ ἐντιμοτέρα ἦν), νῦν δὲ τοὐναντίον διὰ τὴν [p] εἰρημένην αἰτίαν· ἡ μὲν γὰρ ἀργὴ γέγονε καὶ ξηρὰ πάμπαν, τῆς δὲ τὰ τότε διὰ τὸ λιμνάζειν ἀργὰ νῦν χρήσιμα γέγονεν. 12 Ὥσπερ οὖν ἐπὶ τούτου τοῦ τόπου συμβέβηκεν ὄντος μικροῦ, ταὐτὸ δεῖ νομίζειν τοῦτο συμβαίνειν καὶ περὶ μεγάλους τόπους καὶ χώρας ὅλας. Οἱ μὲν οὖν βλέποντες ἐπὶ μικρὸν αἰτίαν οἴονται [q] τῶν τοιούτων εἶναι παθημάτων τὴν τοῦ ὅλου μεταβολὴν ὡς γινομένου τοῦ οὐρανοῦ· διὸ καὶ τὴν θάλατταν ἐλάττω γίγνεσθαί φασιν ὡς ξηραινομένην, ὅτι πλείους φαί-13νονται τόποι τοῦτο πεπονθότες νῦν ἢ πρότερον. Ἔστι δὲ τούτων τὸ μὲν ἀληθὲς τὸ δ' οὐκ ἀληθές· πλείους μὲν γάρ εἰσιν οἱ πρότερον ἔνυδροι νῦν δὲ χερσεύοντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· [r] πολλαχῇ γὰρ σκοποῦντες [s] εὑρήσουσιν ἐπεληλυ-14θυῖαν τὴν θάλατταν. Ἀλλὰ τούτου τὴν αἰτίαν οὐ τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν οἴεσθαι χρή· γελοῖον [t] γὰρ διὰ μικρὰς καὶ ἀκαριαίας [v] μεταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν, ὁ δὲ τῆς γῆς ὄγκος καὶ

[f] μέμφιδος H. [g] κάτω F.N. [h] ἄνω F.N. [i] πλεῖον E.N, πλείονα F. [k] προχώσεως F.N. [l] εὐθενεῖ E. [m] πότε pr. F, ποτὲ H.N. [n] τῶν om. F.N. [o] ἠδύνατο F.H.N. [p] προειρημένην H.N. [q] τῶν τοιούτων π. εἶναι τὴν τοῦ ὅλου μ. H, τῶν π. τῶν τοιούτων τὴν τοῦ ὅλου εἶναι μ. N. [r] πολλαχοῖ E. [s] εὑρήσομεν F.H.N. [t] γὰρ] δὲ E. [v] μεταβολῆς F.

τὸ μέγεθος οὐθέν ἐστι δή που πρὸς τὸν ὅλον οὐρανόν· ἀλλὰ πάντων τούτων αἴτιον ὑποληπτέον ὅτι γίγνεται διὰ χρόνων εἱμαρμένων, οἷον ἐν ταῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὥραις χειμών, οὕτω περιόδου [w] τινὸς μεγάλης μέγας χειμὼν καὶ ὑπερβολὴ ὄμβρων. Αὕτη δ' οὐκ ἀεὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἀλλ' ὥσπερ 15 ὁ καλούμενος ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός· καὶ γὰρ οὗτος περὶ τὸν Ἑλληνικὸν ἐγένετο [x] μάλιστα τόπον, καὶ τούτου περὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ [y] περὶ Δωδώνην καὶ τὸν Ἀχελῷον· οὗτος γὰρ πολλαχοῦ τὸ ῥεῦμα μεταβέβληκεν· ᾤκουν γὰρ οἱ Σελλοὶ ἐνταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοὶ νῦν δ' Ἕλληνες. Ὅταν οὖν [z] δὴ γένηται 16 τοιαύτη ὑπερβολὴ ὄμβρων, νομίζειν χρὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον διαρκεῖν, καὶ ὥσπερ [a] νῦν [b] τοῦ τοὺς μὲν ἀενάους εἶναι τῶν ποταμῶν [c] τοὺς δὲ μὴ οἱ μέν φασιν αἴτιον εἶναι τὸ μέγεθος τῶν [d] ὑπὸ γῆς [e] χασμάτων, ἡμεῖς δὲ τὸ μέγεθος τῶν ὑψηλῶν τόπων καὶ τὴν πυκνότητα [f] καὶ ψυχρότητα αὐτῶν· οὗτοι γὰρ πλεῖστον καὶ δέχονται ὕδωρ καὶ στέγουσι καὶ ποιοῦσιν. Ὅσοις 17 δὲ μικραὶ αἱ ἐπικρεμάμεναι [g] συστάσεις τῶν [h] ὀρῶν ἢ σομφαὶ καὶ λιθώδεις καὶ ἀργιλώδεις, τούτους δὲ προαπολείπειν οὕτως οἴεσθαι δεῖν τότε, ἐν οἷς [i] ἂν γένηται ἡ τοιαύτη τοῦ ὑγροῦ φορὰ οἷον ἀενάους ποιεῖν τὰς ὑγρότητας τῶν τόπων μᾶλλον. Τῷ χρόνῳ δὲ ταῦτα ξηραίνεται γιγνόμενα μᾶλλον, θάτερα 18 δ' ἐλάττω τὰ ἔφυδρα, ἕως ἂν ἔλθῃ [k] πάλιν [l] ἡ καταβολὴ τῆς περιόδου τῆς αὐτῆς. Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη [m] τοῦ ὅλου γίγνεσθαι μέν τινα μεταβολήν, μὴ μέντοι γένεσιν καὶ φθοράν, [n] εἴπερ μένει τὸ πᾶν, ἀνάγκη, καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν, μὴ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ τόπους ὑγρούς τ' [o] εἶναι θαλάττῃ καὶ ποταμοῖς [p] καὶ ξηρούς. Δηλοῖ δὲ τὸ γιγνόμενον· οὓς γάρ φαμεν [q] ἀρχαιοτά- 19 τους εἶναι τῶν ἀνθρώπων Αἰγυπτίους, τούτων ἡ χώρα πᾶσα

[w] μεγάλης τινὸς N. [x] τόπον μάλιστα F.H.N. [y] περὶ τὴν δωδώνην F.H.N. [z] δὴ om. F.H.N. [a] νῦν] οὖν N. [b] τοῦ ἀεννάους εἶναί τινας τῶν F.H.N. [c] τοὺς δὲ] τούτους δὲ E. [d] ὑπὸ γῆν F.H, ὑπὸ τὴν γῆν N. [e] χασμάτων] ἄντρων corr. E. [f] καὶ τὴν ψ. N. [g] τῶν ὀρῶν συστάσεις F.H.N. [h] ὀρέων E. [i] ἐὰν E. [k] πάλιν om. N. [l] ἡ om. E. [m] τοῦ om. H.N. [n] εἴπερ—λέγομεν margo F. [o] εἶναι τῇ θ. F.H.N. [p] καὶ διαξήρους E. [q] ἀρχαιοτέρους H.N.

20 γεγοννῖα φαίνεται καὶ οὖσα τοῦ ποταμοῦ ἔργον. Καὶ τοῦτο κατά [r] τε τὴν χώραν αὐτὴν ὁρῶντι δῆλόν ἐστι, καὶ τὰ περὶ τὴν ἐρυθρὰν [s] θάλατταν τεκμήριον ἱκανόν· ταύτην γὰρ [t] τῶν βασιλέων τις ἐπειράθη διορύττειν (οὐ γὰρ μικρὰς εἶχεν ἂν αὐτοῖς ὠφελείας πλωτὸς [v] ἅπας ὁ τόπος [w] γενόμενος· λέγεται δὲ πρῶτος Σέσωστρις [x] ἐπιχειρῆσαι τῶν παλαιῶν), ἀλλ' εὗρεν 21 ὑψηλοτέραν οὖσαν τὴν θάλατταν [y] τῆς γῆς. Διὸ ἐκεῖνός τε πρότερον καὶ Δαρεῖος ὕστερον ἐπαύσατο διορύττων, ὅπως [z] μὴ [a] διαφθαρῇ τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ συμμιγείσης τῆς [b] θαλάττης. Φανερὸν οὖν ὅτι θάλαττα πάντα μία [c] ταῦτα συνεχὴς ἦν. 22 Διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν Λιβύην τὴν Ἀμμωνίαν χώραν ταπεινότερα φαίνεται καὶ κοιλότερα [d] παρὰ λόγον τῆς [e] κάτωθεν χώρας· δῆλον γὰρ ὡς ἐγχώσεως μὲν [f] γενομένης [g] ἐγένοντο [h] λίμναι καὶ χέρσος, χρόνου δὲ [i] γενομένου τὸ [k] ἐναπολειφθὲν 23 καὶ λιμνάσαν ὕδωρ ξηρανθέν ἐστιν ἤδη φροῦδον. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην ἐπιδέδωκε τῇ [l] προσχώσει τῶν ποταμῶν τοσοῦτον, ὥστε πολλῷ [m] ἐλάττω μεγέθει πλοῖα νῦν [n] εἰσπλεῖν πρὸς τὴν ἐργασίαν [o] ἢ ἔτος ἑξηκοστόν· ὥστ' ἐκ τούτου ῥᾴδιον ἀναλογίσασθαι ὅτι καὶ τὸ πρῶτον, ὥσπερ αἱ πολλαὶ τῶν λιμνῶν, καὶ αὕτη ἔργον ἐστὶ τῶν ποταμῶν, καὶ τὸ τελευταῖον πᾶσαν ἀνάγκη γενέσθαι ξηράν. 24 Ἔτι δ' ὁ Βόσπορος ἀεὶ [p] μὲν ῥεῖ διὰ τὸ [q] προσχοῦσθαι, καὶ ἔστιν ἔτι ταῦτα [r] καὶ τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν ὃν τινα [s] συμβαίνει τρόπον· ὅτε γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀσίας ᾐόνα ποιήσειεν ὁ ῥοῦς, τὸ ὄπισθεν λίμνη [t] ἐγίγνετο μικρὰ τὸ πρῶτον, εἶτ' [v] ἐξηράνθη, μετὰ δὲ τοῦτο [w] ἄλλη ἀπὸ ταύτης ᾐών, καὶ λίμνη [x] ἀπ' αὐ-

[r] γε F. [s] θάλασσαν F.H.N. [t] τις τῶν β. N. [v] πᾶς F.N. [w] γιγνόμενος H. [x] ἐγχειρίσαι N. [y] τῆς γῆς om. E. [z] μὴ om. E. [a] φθαρῇ F. [b] θαλάσσης N. [c] ταύτῃ F.H.N. [d] παρὰ τὸ κατὰ λ. E.F. [e] κάτω F.H.N. [f] γινομένης N. [g] ἐγένετο E. [h] λίμναι corr. E. [i] γινομένου N. [k] ἀπολειφθὲν F.H.N. [l] προχώσει N. [m] ἐλάττω τῷ μ. F. [n] εἰσπλεῖ E. [o] ἢ πρὸ ἔτους ἑξηκοστοῦ F, ἢ ἕτερον ἑξηκοστόν N. [p] μὲν] ἄλλη γρ. E. [q] προχοῦσθαι E.N. [r] καὶ ante τοῖς om. E. [s] συνέβαινεν E. [t] ἐγένετο F.H.N. [v] ἐξηραίνεται pr. E, ἐξηράνθη ἂν F.H.N, ἐξηραίνετ' ἂν corr. E. [w] ἀλλ' ἢ N, ἄλλη ἡ F.H. [x] ἀπὸ ταύτης F.H.N.

τῆς· καὶ τοῦτο ἀεὶ οὕτω συνέβαινεν ὁμοίως· τούτου δὲ γινομένου πολλάκις ἀνάγκη [y] προϊόντος τοῦ χρόνου ὥσπερ ποταμὸν γενέσθαι, τέλος δὲ καὶ τοῦτον ξηρόν. Φανερὸν τοίνυν, 25 ἐπεὶ [z] ὅ τε χρόνος οὐχ [a] ὑπολείπει καὶ τὸ ὅλον ἀΐδιον, ὅτι οὔτε ὁ Τάναϊς [b] ποταμὸς οὔτε ὁ Νεῖλος ἀεὶ [c] ἔρρει, ἀλλ' ἦν ποτὲ ξηρὸς ὁ τόπος ὅθεν ῥέουσιν· τὸ γὰρ ἔργον ἔχει [d] αὐτῶν πέρας, ὁ δὲ χρόνος οὐκ ἔχει. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [e] ἁρμόσει ποταμῶν λέγειν. Ἀλλὰ μὴν [f] εἴπερ οἱ πο- 26 ταμοὶ γίγνονται καὶ φθείρονται καὶ μὴ ἀεὶ [g] οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς ἔνυδροι, καὶ τὴν θάλατταν ἀνάγκη μεταβάλλειν ὁμοίως. Τῆς δὲ [h] θαλάττης τὰ μὲν ἀπολειπούσης τὰ δ' ἐπιούσης ἀεὶ φανερὸν ὅτι τῆς πάσης γῆς οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ τὰ μέν ἐστι θάλαττα τὰ δ' ἤπειρος, ἀλλὰ μεταβάλλει τῷ χρόνῳ πάντα. Διότι μὲν οὖν οὐκ ἀεὶ ταὐτὰ οὔτε [i] χερσεύεται τῆς 27 γῆς οὔτε πλωτά ἐστι, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ταῦτα συμβαίνει, εἴρηται· ὁμοίως δὲ καὶ [k] διὰ τί οἱ μὲν ἀέναοι οἱ δ' οὔ τῶν ποταμῶν [l] εἰσίν.

B.

Περὶ δὲ θαλάττης, καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῆς, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἁλμυρὸν τοσοῦτόν ἐστιν ὕδατος πλῆθος, ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως λέγωμεν. Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ δια- 2 τρίβοντες περὶ τὰς θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς πηγάς, ἵν' [m] αὐτοῖς ὦσιν ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης· τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον ἴσως εἶναι τὸ λεγόμενον, ὡς μέγα τι τοῦ παντὸς τοῦτο μόριον ὄν· καὶ τὸν λοιπὸν οὐρανὸν ὅλον [n] περὶ τοῦτον [o] συστῆναι τὸν τόπον καὶ τούτου χάριν ὡς ὄντα τιμιώτατον καὶ ἀρχήν. Οἱ δὲ σοφώ- 3 τεροι τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν ποιοῦσιν αὐτῆς γένεσιν· εἶναι γὰρ τὸ πρῶτον ὑγρὸν ἅπαντα τὸν περὶ τὴν γῆν τόπον, ὑπὸ

[y] χρόνου προϊόντος, omisso τοῦ, F.H.N. [z] ὅτε ὁ χρόνος H.N. [a] ὑπολείψει F.H.N. [b] ποταμὸς om. F.H.N. [c] ῥεῖν corr. E. [d] αὐτῷ E. [e] ποταμῶν ἁρμόσει H.N, ποταμῶν ἁρμόσειε F. [f] εἴπερ] καὶ εἴπερ καὶ N, εἴπερ καὶ F. [g] οἱ om. E. [h] θαλάσσης N. [i] χερσεύει F.N. [k] διότι E. [l] εἰσίν om. F. [m] αὐτῶν N, αὐτῆς F.H. [n] περὶ om. E. [o] συνεστάναι F.N.

δὲ τοῦ ἡλίου ξηραινόμενον τὸ μὲν διατμίσαν πνεύματα κα τροπὰς ἡλίου καὶ σελήνης φασὶ ποιεῖν, τὸ δὲ λειφθὲν θάλατταν εἶναι· διὸ καὶ ἐλάττω γίνεσθαι ξηραινομένην οἴονται, καὶ 4 τέλος ἔσεσθαί ποτε πᾶσαν ξηράν. Ἔνιοι δ' αὐτῶν θερμαινομένης φασὶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς γῆς οἷον ἱδρῶτα γίγνεσθαι, διὸ καὶ ἁλμυρὰν εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἱδρὼς ἁλμυρός. Οἱ δὲ τῆς ἁλμυρότητος αἰτίαν [p] τὴν γῆν εἶναί φασιν· καθάπερ γὰρ τὸ διὰ τῆς τέφρας ἠθούμενον [q] ἁλμυρὸν γίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ταύτην ἁλμυρὰν εἶναι μιχθείσης [r] αὐτῇ τοιαύτης γῆς.
5 Ὅτι μὲν οὖν [s] πηγὰς θαλάττης ἀδύνατον εἶναι, διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἤδη θεωρεῖν δεῖ. Τῶν [t] γὰρ [v] περὶ τὴν γῆν ὑδάτων τὰ μὲν ῥυτὰ τυγχάνει ὄντα τὰ δὲ στάσιμα. Τὰ μὲν οὖν ῥυτὰ πάντα πηγαῖα· περὶ δὲ τῶν πηγῶν εἰρήκαμεν πρότερον, ὅτι δεῖ νοεῖν οὐχ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου [w] ταμιευόμενον τὴν ἀρχὴν εἶναι πηγήν, ἀλλ' εἰς [x] ἓν ἀεὶ γινόμενον καὶ συρρέον [y] ἀπαντᾶν 6 [z] πρώτην. Τῶν δὲ στασίμων τὰ μὲν συλλογιμαῖα καὶ ὑποστάσεις, οἷον τὰ τελματιαῖα καὶ ὅσα λιμνώδη, πλήθει καὶ ὀλιγότητι διαφέροντα, τὰ δὲ πηγαῖα. Ταῦτα δὲ [a] πάντα χειρόκμητα, λέγω δ' οἷον τὰ φρεατιαῖα καλούμενα· πάντων γὰρ ἀνωτέρω δεῖ τὴν πηγὴν εἶναι τῆς ῥύσεως. Διὸ τὰ μὲν αὐτόματα ῥεῖ τὰ [b] κρηναῖα καὶ [c] ποταμιαῖα, ταῦτα δὲ τέχνης 7 προσδεῖται τῆς ἐργασομένης. Αἱ μὲν οὖν διαφοραὶ [d] τοιαῦται καὶ τοσαῦται [e] τῶν ὑδάτων εἰσίν· τούτων δ' οὕτω διωρισμένων ἀδύνατον πηγὰς εἶναι τῆς [f] θαλάττης· ἐν οὐδετέρῳ γὰρ τούτων οἷόν τ' εἶναι τῶν γενῶν αὐτήν· οὔτε γὰρ ἀπόρρυτός ἐστιν οὔτε χειροποίητος, τὰ δὲ πηγαῖα πάντα τούτων [g] θάτερον πέπονθεν· αὐτόματον δὲ στάσιμον τοσοῦτον πλῆθος 8 οὐθὲν ὁρῶμεν πηγαῖον γιγνόμενον. Ἔτι δ' ἐπεὶ πλείους εἰσὶ [h] θάλατται πρὸς ἀλλήλας οὐ συμμιγνύουσαι κατ' οὐθένα τό-

[p] εἶναί φασι τὴν γῆν F. [q] ἁλμυρὸν—τρόπον om. E. [r] αὐτῇ τῆς τοιαύτης H.N. [s] πηγὰς τῆς θ. F.H.N. [t] γὰρ om. E. [v] περί γε τὴν F. [w] ταμιευομένων E. [x] ἓν corr. E, ἣν H. et corr. N. [y] ἀπαντᾷ E.N. [z] πρῶτον F. [a] πάντα om. E. [b] κρηνιαῖα H.N. [c] ποτάμια F.H.N. [d] τοσαῦται καὶ τοιαῦται F.H.N. [e] τῶν om. H.N. [f] θαλάσσης N. [g] θάτερα πεπόνθασιν N. [h] θάλασσαι H.N.

πον, ὧν ἡ μὲν ἐρυθρὰ φαίνεται κατὰ μικρὸν κοινωνοῦσα πρὸς
τὴν ἔξω στηλῶν [i]θάλατταν, ἡ δ' Ὑρκανία καὶ Κασπία κεχω-
ρισμέναι [k]τε ταύτης καὶ περιοικούμεναι κύκλῳ, ὥστ' οὐκ ἂν
ἐλάνθανον αἱ πηγαί, εἰ κατά τινα τόπον αὐτῶν ἦσαν. Ῥέουσα 9
δ' ἡ [l]θάλαττα φαίνεται κατὰ τὰς στενότητας, [m]εἴ που διὰ
τὴν περιέχουσαν γῆν εἰς μικρὸν ἐκ μεγάλου συνάγεται πελά-
γους, διὰ τὸ ταλαντεύεσθαι δεῦρο [n]κἀκεῖσε πολλάκις. Τοῦτο
δ' ἐν μὲν πολλῷ πλήθει θαλάττης ἄδηλον· ᾗ δὲ διὰ τὴν στε-
νότητα τῆς γῆς ὀλίγον ἐπέχει τόπον, ἀναγκαῖον τὴν ἐν τῷ
πελάγει μικρὰν ταλάντωσιν ἐκεῖ φαίνεσθαι μεγάλην. Ἡ δ' 10
ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἅπασα κατὰ τὴν τῆς [o]γῆς κοιλό-
τητα ῥεῖ, [p]καὶ [q]τῶν ποταμῶν τὸ πλῆθος· ἡ μὲν γὰρ Μαιῶ-
τις εἰς τὸν Πόντον ῥεῖ, οὗτος δ' εἰς [r]τὸν Αἰγαῖον. [s]Πάντα
δ' ἤδη τὰ τούτων ἔξω πελάγη ἧττον ποιεῖ τοῦτ' ἐπιδήλως.
[t]Ἐκείνοις δὲ διά τε τὸ τῶν ποταμῶν πλῆθος [t]συμβαίνει τοῦτο 11
(πλείους γὰρ εἰς τὸν Εὔξεινον ῥέουσι ποταμοὶ καὶ τὴν Μαι-
ῶτιν ἢ τὴν πολλαπλασίαν [v]χώραν αὐτῆς) καὶ διὰ τὴν [w]βρα-
χύτητα τοῦ βάθους· ἀεὶ γὰρ [x]ἐκεῖ βαθυτέρα φαίνεται οὖσα
ἡ θάλαττα, καὶ τῆς μὲν Μαιώτιδος ὁ Πόντος, τούτου δ' [y]ὁ
Αἰγαῖος, τοῦ δ' Αἰγαίου ὁ Σικελικός· ὁ δὲ Σαρδονικὸς καὶ
[z]ὁ [a]Τυρρηνικὸς βαθύτατοι πάντων. Τὰ δ' ἔξω στηλῶν 12
[b]βραχέα μὲν διὰ τὸν πηλόν, [c]ἄπνοα δ' ἐστὶν ὡς ἐν κοίλῳ τῆς
θαλάττης οὔσης. Ὥσπερ οὖν καὶ κατὰ μέρος ἐκ τῶν ὑψη-
λῶν οἱ ποταμοὶ φαίνονται ῥέοντες, οὕτω καὶ τῆς ὅλης γῆς
ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων τῶν πρὸς ἄρκτον τὸ ῥεῦμα γίνεται τὸ
πλεῖστον. Ὥστε τὰ μὲν διὰ τὴν ἔκχυσιν οὐ βαθέα, τὰ δ'
ἔξω [d]πελάγη βαθέα μᾶλλον. Περὶ δὲ τοῦ τὰ πρὸς ἄρκτον 13
εἶναι τῆς γῆς ὑψηλὰ σημεῖόν τι καὶ τὸ πολλοὺς πεισθῆναι

[i] θάλασσαν N. [k] τε] τῆς N. [l] θάλασσα N, qui ita solet. [m] εἴ
που] ὅπου N. [n] κακεῖ E. [o] γῆς om. pr. E. [p] καὶ—ῥεῖ margo F
[q] τῶν om. pr. N. [r] τὸ N. [s] πάντα δ' ἤδη τὰ] τὰ δ' ἤδη H.N.
[t] τοῦτο συμβαίνει N. [v] αὐτῆς χώραν F. [w] βραδυτῆτα E. [x] ἐκεῖ] ἔτι
E.H.N. [y] ὁ post δ' om. E. [z] ὁ post καὶ om. F.N. [a] τυραννικὸς N.
[b] βαθέα (supra posito βραχέα) F. [c] ἄποια E. [d] βαθέα μᾶλλον
πελάγη F.

τῶν ἀρχαίων μετεωρολόγων τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι [e] ὑπὸ γῆν ἀλλὰ περὶ τὴν γῆν καὶ τὸν τόπον τοῦτον, ἀφανίζεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν νύκτα διὰ τὸ ὑψηλὴν εἶναι πρὸς ἄρκτον τὴν γῆν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε πηγὰς οἷόν τ' εἶναι τῆς θαλάττης, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν οὕτω φαίνεται ῥέουσα, τοιαῦτα καὶ τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

2 Περὶ δὲ τῆς γενέσεως αὐτῆς, εἰ γέγονε, καὶ τοῦ χυμοῦ τίς [f] ἡ αἰτία τῆς ἁλμυρότητος [g] καὶ πικρότητος, λεκτέον. Ἡ μὲν οὖν αἰτία ἡ ποιήσασα τοὺς πρότερον οἴεσθαι τὴν [h] θάλατταν 2 ἀρχὴν εἶναι καὶ σῶμα τοῦ παντὸς ὕδατος ἥδ' ἐστίν. [i] Δόξειε γὰρ [k] ἂν εὔλογον εἶναι, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἐστὶν ἠθροισμένος ὄγκος καὶ ἀρχὴ διὰ τὸ πλῆθος, ὅθεν μεταβάλλει [l] τε [m] μεριζόμενον καὶ μίγνυται τοῖς ἄλλοις, οἷον [n] πυρὸς μὲν ἐν τοῖς ἄνω τόποις, ἀέρος δὲ πλῆθος τὸ μετὰ [o] τὸν τοῦ πυρὸς τόπον, γῆς δὲ σῶμα περὶ ὃ ταῦτα πάντα κεῖται 3 φανερῶς. Ὥστε δῆλον ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ ὕδατος ἀνάγκη [p] ζητεῖν. Τοιοῦτον δ' οὐθὲν [q] ἄλλο φαίνεται σῶμα κείμενον ἀθρόον, ὥσπερ [r] καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, πλὴν τὸ τῆς [s] θαλάττης μέγεθος· τὸ γὰρ τῶν ποταμῶν οὔτ' ἀθρόον οὔτε στάσιμον, ἀλλ' ὡς γιγνόμενον ἀεὶ [t] φαίνεται καθ' ἡμέραν. 4 Ἐκ ταύτης [v] δὴ τῆς ἀπορίας [w] καὶ ἀρχὴ τῶν ὑγρῶν ἔδοξεν εἶναι καὶ τοῦ παντὸς ὕδατος ἡ θάλαττα. Διὸ καὶ τοὺς ποταμοὺς οὐ μόνον εἰς ταύτην ἀλλὰ καὶ ἐκ ταύτης φασί [x] τινες ῥεῖν· διη-5 θούμενον γὰρ γίνεσθαι τὸ ἁλμυρὸν πότιμον. Ἀντίκειται δ' ἑτέρα πρὸς ταύτην τὴν δόξαν ἀπορία, τί δή ποτ' οὐκ ἔστι τὸ [y] συνεστὸς ὕδωρ [z] τοῦτο πότιμον, εἴπερ ἀρχὴ τοῦ παντός [a] ἐστιν ὕδατος, ἀλλ' ἁλμυρόν. Τὸ δ' αἴτιον ἅμα ταύτης τε τῆς ἀπορίας λύσις ἔσται, καὶ περὶ [b] θαλάττης [c] τὴν πρώτην λαβεῖν

[e] ὑπὸ τὴν γῆν F.H.N. [f] ἡ om. E. [g] καὶ πικρότητος om. pr. E. [h] θάλασσαν F.H.N. [i] δόξει E. [k] εὔλογον ἂν N. [l] τε om. E. [m] μετεωριζόμενον E. [n] πῦρ E. [o] τὸν F. [p] ζητεῖν] ζεῖ E. [q] φαίνεται ἄλλο F. [r] καὶ om. N. [s] θαλάσσης F. [t] φέρεται pr. F. [v] δὲ H.N. [w] καὶ om. F.H.N. [x] τινες om. F. [y] συνεστὼς E.F.H.N. [z] τοῦτο om. F. [a] ἐστὶν om. F.H.N. [b] θαλάσσης F. [c] τὴν πρώτην om. E.

ὑπόληψιν ἀναγκαῖον ὀρθῶς. Τοῦ γὰρ ὕδατος περὶ τὴν γῆν 6 [d]περιτεταμένου, καθάπερ περὶ τοῦτο ἡ τοῦ ἀέρος σφαῖρα καὶ περὶ ταύτην ἡ λεγομένη πυρός (τοῦτο γάρ ἐστι [e]πάντων ἔσχατον, εἴθ' [f]ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσιν εἴθ' ὡς ἡμεῖς), φερομένου [g]δὲ τοῦ ἡλίου τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ διὰ ταῦτα τῆς μεταβολῆς καὶ γενέσεώς [h]τε καὶ φθορᾶς οὔσης, τὸ μὲν λεπτότατόν [i]τε [k]καὶ γλυκύτατον ἀνάγεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ [l]φέρεται διακρινόμενον καὶ ἀτμίζον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἐκεῖ δὲ πάλιν συστὰν διὰ τὴν ψύξιν [m]κάτω φέρεται πάλιν [n]πρὸς τὴν γῆν. Καὶ τοῦτ' [o]ἀεὶ βούλεται ποιεῖν ἡ φύσις οὕτω, καθάπερ εἴρηται 7 πρότερον. Διὸ καὶ γελοῖοι πάντες ὅσοι τῶν πρότερον [p]ὑπέλαβον τὸν ἥλιον τρέφεσθαι τῷ ὑγρῷ. Καὶ διὰ τοῦτ' ἔνιοί [q]γέ φασι [r]καὶ ποιεῖσθαι τὰς τροπὰς αὐτόν· οὐ γὰρ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς δύνασθαι τόπους παρασκευάζειν αὐτῷ [s]τὴν τροφήν. Ἀναγκαῖον δ' εἶναι τοῦτο [t]συμβαίνειν περὶ αὐτὸν ἢ φθεί- 8 ρεσθαι· καὶ γὰρ τὸ φανερὸν πῦρ, ἕως ἂν ἔχῃ τροφήν, μέχρι τούτου ζῆν, τὸ δ' ὑγρὸν τῷ πυρὶ [v]τροφὴν εἶναι μόνον, ὥσπερ ἀφικνούμενον μέχρι πρὸς τὸν ἥλιον [w]τὸ ἀναγόμενον τοῦ ὑγροῦ, [x]ἢ τὴν ἄνοδον τοιαύτην οὖσαν οἵανπερ τῇ γιγνομένῃ φλογί, δι' ἧς τὸ εἰκὸς λαβόντες οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἡλίου ὑπέλαβον· Τὸ δ' οὐκ ἔστιν ὅμοιον· ἡ μὲν [y]γὰρ φλὸξ διὰ 9 συνεχοῦς ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μεταβαλλόντων γίγνεται καὶ οὐ τρέφεται (οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ οὖσα διαμένει οὐθένα χρόνον ὡς εἰπεῖν), περὶ δὲ τὸν ἥλιον ἀδύνατον τοῦτο συμβαίνειν, ἐπεὶ τρεφομένου γε τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἐκεῖνοί φασι, δῆλον ὅτι καὶ ὁ ἥλιος οὐ μόνον καθάπερ [z]ὁ Ἡράκλειτός [a]φησι, νέος ἐφ' ἡμέρῃ ἐστίν, ἀλλ' [b]ἀεὶ νέος συνεχῶς. Ἔτι δ' ἡ ὑπὸ 10 τοῦ ἡλίου ἀναγωγὴ τοῦ ὑγροῦ ὁμοία τοῖς θερμαινομένοις

[d] τεταμμένου N. [e] πάντων] τούτων F.H.N. [f] ὡς πλεῖστοι τοῦτο λέγουσιν H.N. [g] δὲ om. E. [h] τε om. F. [i] τε om. E.N. [k] καὶ γλυκύτατον om. N. [l] φαίνεται E. [m] κάτω] κατὰ E.H.N, om. F. [n] πρὸς] εἰς F. [o] ποιεῖν βούλεται ἀεὶ F. [p] τὸν ἥλιον τρέφεσθαι ὑπέλαβον N. [q] γε om. F. [r] καὶ om. H. [s] τὴν om. E. [t] συμβαίνειν om. F. [v] τροφὴ F. [w] τὸν N. [x] ἢ om. E. [y] γὰρ om. E. [z] ὁ om. F.H.N. [a] φησὶ om. F. [b] αἰεὶ F.

ὕδασίν [c]ἐστιν ὑπὸ πυρός· εἰ οὖν μηδὲ τὸ [d]ὑποκαόμενον τρέφεται πῦρ, οὐδὲ τὸν ἥλιον εἰκὸς ἦν ὑπολαβεῖν, οὐδ᾽ εἰ [e]πᾶν θερμαίνων ἐξατμίσειε τὸ ὕδωρ. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μόνον φροντίσαι τοῦ ἡλίου, τῶν δ᾽ ἄλλων [f]ἄστρων παριδεῖν αὐτοὺς τὴν σωτηρίαν, τοσούτων καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος 11 ὄντων. Τὸ δ᾽ αὐτὸ συμβαίνει καὶ τούτοις ἄλογον καὶ τοῖς φάσκουσι [g]τὸ πρῶτον ὑγρᾶς οὔσης καὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦ [h]κόσμου τοῦ περὶ [i]τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ ἡλίου [k]θερμαινομένου, ἀέρα γενέσθαι καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν αὐξηθῆναι, καὶ τοῦτον πνεύματά [l]τε παρέχεσθαι καὶ τὰς τροπὰς αὐτοῦ ποιεῖν· φανερῶς γὰρ ἀεὶ τὸ ἀναχθὲν ὁρῶμεν καταβαῖνον πάλιν ὕδωρ· κἂν μὴ κατ᾽ ἐνιαυτὸν [m]ἀποδιδῷ καὶ καθ᾽ ἑκάστην ὁμοίως [n]χώραν, ἀλλ᾽ ἔν γέ τισι τεταγμένοις χρόνοις ἀποδίδωσι πᾶν τὸ ληφθέν, ὡς οὔτε τρεφομένων τῶν ἄνωθεν, οὔτε τοῦ μὲν μένοντος ἀέρος ἤδη μετὰ τὴν γένεσιν, τοῦ δὲ [o]γιγνομένου καὶ φθειρομένου πάλιν εἰς ὕδωρ, ἀλλ᾽ ὁμοίως ἅπαντος διαλυο-12 μένου καὶ συνισταμένου πάλιν [p]εἰς ὕδωρ. Τὸ μὲν οὖν [q]πότιμον [r]καὶ γλυκὺ διὰ κουφότητα πᾶν ἀνάγεται, τὸ δ᾽ ἁλμυρὸν [s]ὑπομένει διὰ βάρος οὐκ ἐν τῷ αὐτοῦ οἰκείῳ τόπῳ· τοῦτο [t]γὰρ οἰητέον ἀπορηθῆναί [v]τε [w]προσηκόντως (ἄλογον γὰρ εἰ μή τίς ἐστι τόπος ὕδατος [x]ὥσπερ τῶν ἄλλων στοιχείων) καὶ ταύτην εἶναι λύσιν· ὃν γὰρ ὁρῶμεν κατέχουσαν τόπον τὴν [y]θάλατταν, οὗτος οὐκ ἔστι [z]θαλάττης ἀλλὰ μᾶλλον ὕδατος. 13 Φαίνεται δὲ [z]θαλάττης, ὅτι τὸ μὲν ἁλμυρὸν ὑπομένει διὰ τὸ βάρος, τὸ δὲ γλυκὺ [a]καὶ πότιμον ἀνάγεται διὰ [b]τὴν κουφό-14 τητα, καθάπερ ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν. Καὶ γὰρ ἐν τούτοις τῆς τροφῆς εἰσελθούσης γλυκείας ἡ τῆς ὑγρᾶς τρο-

[c] ἐστιν om. F, ante ὕδασιν ponunt H.N. [d] ὑποκαιόμενον F.H.N. [e] πᾶν] πᾶς ὁ ἥλιος H.N. [f] ἄστρων αὐτοὺς παριδεῖν H, ἄστρων αὐτοῖς παριδεῖν N, παριδεῖν αὐτοὺς ἄστρων F. [g] ὑγρᾶς οὔσης πρῶτον F. [h] κώνου N. [i] τὴν om. F. [k] θερμαινόμενον N, θερμενον E. [l] τε om. E. [m] ἀποδιδῶσι F. [n] ὥραν F. [o] γιγνομένου καὶ τρεφομένου καὶ pr. F. [p] εἰς ὕδωρ om. E. [q] πόσιμον N. [r] καὶ om. F. [s] ἀπομένει N. [t] γὰρ εἰκὸς ἀπορηθῆναι οἰητέον F. [v] τε] γε E, om. H. [w] προσηκόντως om. H. [x] ὥσπερ καὶ τῶν F.H.N. [y] θάλασσαν F.H. [z] θαλάσσης F. [a] καὶ τὸ π. N. [b] τὴν om. F.

φῆς ὑπόστασις καὶ τὸ περίττωμα φαίνεται πικρὸν ὂν καὶ ἁλμυρόν· τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πότιμον ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἑλκυσθὲν εἰς τὰς σάρκας καὶ τὴν ἄλλην σύνταξιν [c]ἦλθε τῶν μερῶν, ὡς ἕκαστον πέφυκεν. Ὥσπερ οὖν 15 [d]κἀκεῖ, εἴ τις τῆς ποτίμου τροφῆς μὴ νομίζοι τόπον εἶναι τὴν [e]κοιλίαν, ὅτι ταχέως ἀφανίζεται, ἀλλὰ τοῦ περιττώματος, ὅτι τοῦθ' ὁρᾷ ὑπομένον, οὐκ ἂν [f]ὑπολαμβάνοι καλῶς, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τούτοις· ἔστι γάρ, ὥσπερ λέγομεν, οὗτος ὁ τόπος ὕδατος. Διὸ καὶ οἱ ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντες καὶ 16 πᾶν τὸ γινόμενον ὕδωρ· εἴς τε γὰρ τὸ κοιλότατον ἡ ῥύσις, καὶ ἡ [g]θάλαττα τὸν τοιοῦτον ἐπέχει τῆς γῆς τόπον. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀναφέρεται ταχὺ διὰ τὸν ἥλιον ἅπαν, τὸ δ' ὑπολείπεται διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Τὸ δὲ ζητεῖν τὴν ἀρχαίαν 17 ἀπορίαν, διὰ τί τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος οὐδαμοῦ φαίνεται (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ποταμῶν ῥεόντων ἀναριθμήτων καὶ τὸ μέγεθος ἀπλέτων οὐθὲν ἡ [g]θάλαττα γίνεται πλείων), τοῦτο [h]οὐθὲν μὲν ἄτοπον ἀπορῆσαί τινας, οὐ μὴν [i]ἐπιβλέψαντί γε χαλεπὸν ἰδεῖν. Τὸ γὰρ αὐτὸ πλῆθος ὕδατος εἰς 18 πλάτος τε διαταθὲν καὶ ἀθρόον οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀναξηραίνεται, ἀλλὰ [k]διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὸ μὲν [l]διαμεῖναι ἂν ὅλην τὴν ἡμέραν, τὸ δ' ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ τράπεζαν μεγάλην περιτείνειεν ὕδατος κύαθον, ἅμα διανοουμένοις ἂν ἀφανισθείη πᾶν. Ὃ [m]δὴ καὶ περὶ τοὺς ποταμοὺς συμβαίνει· συνεχῶς 19 γὰρ ῥεόντων ἀθρόων ἀεὶ τὸ ἀφικνούμενον εἰς ἀχανῆ καὶ πλατὺν τόπον ἀναξηραίνεται ταχὺ [n]καὶ ἀδήλως. Τὸ δ' ἐν τῷ Φαίδωνι γεγραμμένον περί τε τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάττης ἀδύνατόν ἐστιν. Λέγεται γὰρ ὡς ἅπαντα μὲν εἰς ἄλληλα 20 συντέτρηται ὑπὸ γῆν, ἀρχὴ [o]δὲ πάντων εἴη καὶ πηγὴ τῶν ὑδάτων ὁ καλούμενος Τάρταρος, περὶ τὸ μέσον ὕδατός τι πλῆθος, ἐξ οὗ καὶ τὰ ῥέοντα καὶ τὰ μὴ ῥέοντα ἀναδίδωσι

[c] εἰσῆλθε F. [d] κἀκεῖ] ἄτοπον (supra posito κἀκεῖ) F, κἀκεῖ ἄτοπον E. [e] κοίλην N. [f] ὑπολαμβάνῃ F. [g] θάλασσα H. [h] μὲν οὐθὲν F. [i] ἐπιβλέψαντι E, ἐπιβλέψαντα F.H.N. [k] διαφθείρει N. [l] ἂν διαμεῖναι F. [m] δὴ post ποταμοὺς F. [n] κἂν N. [o] δὲ om. N.

πάντα· τὴν δ' ἐπίρρυσιν ποιεῖν ἐφ' [p]*ἕκαστα τῶν* [q]*ῥευμάτων διὰ τὸ σαλεύειν ἀεὶ τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἀρχήν· οὐκ* [r]*ἔχειν γὰρ ἕδραν, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸ μέσον* [s]*εἰλεῖσθαι· κινούμενον* [t]*δ' ἄνω* 21 *καὶ κάτω ποιεῖν τὴν* [v]*ἐπίχυσιν τοῖς ῥεύμασιν.* Τὰ *δὲ πολλαχοῦ μὲν λιμνάζειν,* [w]*οἵαν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν εἶναι* [x]*θάλασσαν, πάντα δὲ πάλιν κύκλῳ περιάγειν εἰς τὴν ἀρχήν, ὅθεν* [y]*ἤρξαντο ῥεῖν, πολλὰ μὲν* [z]*καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, τὰ δὲ καὶ καταντικρὺ τῇ θέσει τῆς ἐκροῆς, οἷον εἰ ῥεῖν* [y]*ἤρξαντο κάτωθεν, ἄνωθεν εἰσβάλλειν.* 22 Εἶναι *δὲ μέχρι τοῦ μέσου τὴν κάθεσιν· τὸ γὰρ λοιπὸν* [a]*πρὸς ἄναντες ἤδη* [b]*πᾶσιν εἶναι τὴν φοράν.* Τοὺς *δὲ χυμοὺς καὶ* [c]*τὰς χρόας ἴσχειν τὸ ὕδωρ δι'* 23 *οἵας* [d]*ἂν τύχωσι ῥέοντα γῆς.* Συμβαίνει *δὲ τοὺς ποταμοὺς* [e]*ῥεῖν οὐκ ἐπὶ ταὐτὸν* [f]*ἀεὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον· ἐπεὶ γὰρ εἰς τὸ μέσον* [g]*εἰσρέουσιν ἀφ' οὗπερ ἐκρέουσιν, οὐθὲν μᾶλλον* [h]*ῥευσοῦνται κάτωθεν ἢ ἄνωθεν, ἀλλ'* [i]*ἐφ' ὁπότερ' ἂν* [k]*ῥέψῃ κυμαίνων ὁ* Τάρταρος. [l]Καίτοι *τούτου συμβαίνοντος γένοιτ'* 24 *ἂν τὸ λεγόμενον ἄνω ποταμῶν· ὅπερ ἀδύνατον.* Ἔτι *τὸ γιγνόμενον ὕδωρ καὶ τὸ πάλιν ἀναγόμενον πόθεν ἔσται; τοῦτο γὰρ* [m]*ἐξαίρειν ὅλον ἀναγκαῖον, εἴπερ ἀεὶ σώζεται τὸ ἴσον· ὅσον γὰρ* [n]*ἔξω ῥεῖ, πάλιν ῥεῖ πρὸς τὴν ἀρχήν.* Καίτοι *πάντες οἱ ποταμοὶ φαίνονται τελευτῶντες εἰς τὴν* [o]*θάλατταν, ὅσοι μὴ εἰς ἀλλήλους· εἰς δὲ* [p]*τὴν γῆν οὐθείς, ἀλλὰ κἂν ἀφα-* 25 *νισθῇ, πάλιν ἀναδύνουσιν.* Μεγάλοι *δὲ γίγνονται* [q]*τῶν ποταμῶν οἱ μακρὰν ῥέοντες διὰ κοίλης· πολλῶν γὰρ δέχονται ῥεύματα ποταμῶν, ὑποτεμνόμενοι τῷ* [r]*τόπῳ καὶ τῷ μήκει τὰς ὁδούς.* Διόπερ *ὅ τ'* Ἴστρος *καὶ ὁ* Νεῖλος *μέγιστοι τῶν πο-* 26 *ταμῶν εἰσὶ τῶν εἰς τήνδε τὴν* [o]*θάλατταν ἐξιόντων.* Καὶ *περὶ*

[p] *ἑκάστῳ* H. [q] *ὑδάτων* F. [r] *ἔχει* N. [s] *ἕλκεσθαι* E. [t] *δ' ἀεὶ ἄνω* F. [v] *ἔκχυσιν* E. [w] *οἷον* F.H.N. [x] *θάλατταν* F.H. [y] *ἤρξατο* F.H.N. [z] *καὶ* om. F.H.N. [a] *πρὸς τὸ ἄναντες* F. [b] *πάλιν* N. [c] *τὰς* om. E. [d] *ἂν* om. F. [e] *εἰσρεῖν* F, *ἀεὶ ῥεῖν* H.N. [f] *ἀεὶ*] *ἀεὶ καὶ* E, om. H.N. [g] *ῥέουσιν ἀφ' οὗπερ ἂν ἐκρέωσιν* F. [h] *ῥεύσονται* F.H. [i] *ἐφοτέραν ῥ.* E, *ἐφ' ὅπερ ἂν ῥ.* H.N. [k] *ῥεύσῃ* F.H.N. [l] *καίτοι τοῦτο* F, *καὶ τοῦ τοιούτου* H.N. [m] *ὅλον ἐξαίρειν* F.H.N. [n] *ἐξεχώρει* E. [o] *θάλασσαν* F.N. [p] *τὴν* om. F.H.N. [q] *τῶν* om. F. [r] *μήκει καὶ τῷ τόπῳ* H.N.

τῶν πηγῶν [s]ἄλλοι λέγουσιν [t]ἑκάστου τῶν ποταμῶν ἄλλας αἰτίας διὰ τὸ πολλοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἐμβάλλειν. [v]Ταῦτα δὴ πάντα φανερὸν ὡς ἀδύνατόν ἐστι συμβαίνειν ἄλλως τε καὶ τῆς θαλάττης [w]ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἐχούσης. Ὅτι μὲν οὖν 27 ὕδατός τε ὁ τόπος [x]ἐστὶν οὗτος καὶ οὐ [y]θαλάττης, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τὸ μὲν πότιμον ἄδηλον πλὴν ῥέον, τὸ δ' [z]ὑπομένον, καὶ διότι τελευτὴ μᾶλλον ὕδατος ἢ ἀρχή ἐστιν ἡ [a]θάλαττα, καθάπερ τὸ ἐν τοῖς σώμασι περίττωμα τῆς τροφῆς πάσης, καὶ μάλιστα τὸ τῆς ὑγρᾶς, εἰρήσθω τοσαῦθ' ἡμῖν.

Περὶ δὲ τῆς ἁλμυρότητος αὐτῆς λεκτέον, καὶ πότερον ἀεί 3 ἐστιν ἡ αὐτή, ἢ οὔτ' ἦν οὔτ' ἔσται [b]ἀλλ' ὑπολείψει· καὶ γὰρ οὕτως οἴονταί τινες. Τοῦτο μὲν [c]οὖν ἐοίκασι πάντες ὁμολογεῖν, ὅτι γέγονεν, εἴπερ καὶ πᾶς ὁ κόσμος· ἅμα γὰρ αὐτῆς ποιοῦσι τὴν γένεσιν. Ὥστε δῆλον [d]ὡς εἴπερ [e]ἀΐδιον τὸ πᾶν, καὶ περὶ τῆς θαλάττης οὕτως ὑποληπτέον. Τὸ δὲ νομί- 2 ζειν ἐλάττω τε γίγνεσθαι τὸ πλῆθος, ὥσπερ φησὶ Δημόκριτος, καὶ τέλος ὑπολείψειν, τῶν Αἰσώπου μύθων οὐθὲν διαφέρειν ἔοικεν ὁ πεπεισμένος οὕτως· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐμυθολόγησεν ὡς δὶς μὲν ἡ Χάρυβδις ἀναρροφήσασα τὸ μὲν πρῶτον τὰ ὄρη ἐποίησε φανερά, τὸ δὲ δεύτερον τὰς νήσους, τὸ δὲ τελευταῖον ῥοφήσασα ξηρὰν ποιήσει [f]πάμπαν. Ἐκείνῳ 3 μὲν οὖν [g]ἥρμοττεν ὀργιζομένῳ πρὸς τὸν πορθμέα τοιοῦτον εἰπεῖν μῦθον, τοῖς δὲ τὴν ἀλήθειαν ζητοῦσιν ἧττον· δι' ἣν γὰρ αἰτίαν ἔμεινε τὸ πρῶτον, εἴτε διὰ βάρος, ὥσπερ τινὲς καὶ [h]τούτων φασίν (ἐν προχείρῳ γὰρ τούτου τὴν αἰτίαν ἰδεῖν), εἴτε καὶ δι' ἄλλο τι, δῆλον ὅτι διὰ τοῦτο διαμένειν ἀναγκαῖον καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον αὐτήν. Ἢ γὰρ λεκτέον αὐτοῖς ὅτι 4 οὐδὲ τὸ ἀναχθὲν ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἥξει πάλιν, [i]ἢ εἴπερ τοῦτ' ἔσται, ἀναγκαῖον ἤτοι ἀεὶ ἢ [k]μέχρι οὗπερ ἂν ᾖ τοῦτο [l]ὑπολείπεσθαι τὴν [m]θάλατταν, καὶ πάλιν ἀναχθῆναι ἐκεῖνο

[s] ἄλλοι δὲ λ. E. [t] ἑκάστου margo F. [v] ταῦτα—συμβαίνειν om. F. [w] τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν H.N. [x] οὗτός ἐστι F. [y] θαλάσσης F. [z] ὑπομένει E. [a] θάλασσα F. [b] ἀλλ' ὑπολείψει om. F. [c] οὖν om. F. [d] ὡς] ὥσπερ E. [e] αἴτιον F. [f] πάντα F. [g] ἥρμοζεν N. [h] τούτους E. [i] ἢ om. E. [k] μέχρις E.F. [l] λείπεσθαι E. [m] θάλασσαν F.

5 πρότερον δεήσει τὸ πότιμον. ʼΩστε οὐδέ ποτε [n] ξηρανεῖται· πάλιν γὰρ ἐκεῖνο φθήσεται καταβὰν εἰς τὴν αὐτὴν [o] τὸ προανελθόν· διαφέρει γὰρ οὐθὲν ἅπαξ τοῦτ' εἰπεῖν ἢ πολλάκις. Εἰ μὲν οὖν τὸν ἥλιον παύσει τις τῆς φορᾶς, τί ἔσται τὸ ξηραῖνον; Εἰ δ' ἐάσει εἶναι τὴν περιφοράν, ἀεὶ πλησιάζων τὸ πότιμον, καθάπερ εἴπομεν, ἀνάξει, ἀφήσει δὲ πάλιν 6 [p] ἀποχωρῶν. ʼΕλαβον δὲ ταύτην τὴν διάνοιαν κατὰ τῆς θαλάττης ἐκ τοῦ πολλοὺς τόπους φαίνεσθαι ξηροτέρους νῦν ἢ πρότερον· περὶ οὗ τὴν αἰτίαν εἴπομεν, ὅτι τῶν κατά τινα [q] χρόνον ὑπερβολῶν [r] γιγνομένων ὕδατος τοῦτ' ἐστὶ τὸ πάθος, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τοῦ παντὸς γένεσιν καὶ τῶν μορίων· καὶ πάλιν [s] γ' ἔσται τοὐναντίον· καὶ ὅταν γένηται, ξηρανεῖται πάλιν· καὶ τοῦθ' οὕτω [t] κατὰ κύκλον ἀναγκαῖον ἀεὶ βαδίζειν· μᾶλλον γὰρ οὕτως εὔλογον ὑπολαβεῖν ἢ 7 διὰ [v] ταῦτα τὸν οὐρανὸν [w] ὅλον [x] μεταβάλλειν. ʼΑλλὰ περὶ μὲν τούτων πλείω τῆς ἀξίας ἐνδιατέτριφεν ὁ λόγος· περὶ δὲ τῆς ἁλμυρότητος, τοῖς μὲν ἅπαξ γεννήσασι καὶ 8 ὅλως αὐτὴν γεννῶσιν ἀδύνατόν ἐστιν [y] ἁλμυρὰν ποιεῖν. Εἴ-[z]τε γὰρ [a] ἅπαντος τοῦ ὑγροῦ τοῦ περὶ τὴν γῆν ὄντος καὶ ἀναχθέντος ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ ὑπολειφθὲν [b] γέγονε θάλαττα, εἴτ' ἐνυπῆρχε τοσοῦτος χυμὸς ἐν τῷ πολλῷ ὕδατι καὶ γλυκεῖ διὰ τὸ συμμιχθῆναί τινα γῆν τοιαύτην, οὐθὲν ἧττον ἐλθόντος πάλιν τοῦ [c] διατμίσαντος ὕδατος ἀνάγκη, ἴσου γ' ὄντος τοῦ πλήθους, καὶ τὸ πρῶτον· [d] ἢ εἰ [e] μηδὲ τὸ 9 πρῶτον, [f] μηδ' ὕστερον ἁλμυρὰν αὐτὴν εἶναι. Εἰ δὲ καὶ τὸ πρῶτον εὐθὺς ἦν, λεκτέον τίς ἡ αἰτία, καὶ ἅμα διὰ τί οὐκ εἰ 10 καὶ τότε ἀνήχθη καὶ νῦν πάσχει ταὐτό. ʼΑλλὰ μὴν καὶ ὅσοι τὴν γῆν αἰτιῶνται τῆς ἁλμυρότητος [g] ἐμμιγνυμένην (ἔχειν γάρ φασι πολλοὺς χυμοὺς αὐτήν, ὥσθ' ὑπὸ τῶν ποτα-

[n] ξηρανθήσεται F. [o] τὸ] καὶ E. [p] ἀναχωρῶν N. [q] χρόνον] τόπον H.N. [r] γενομένων F. [s] γ'] γὰρ H.N, om. E. [t] κατὰ] καὶ E.H.N. [v] ταῦτα om. E. [w] ὅλον om. H.N. [x] μεταβαλεῖν N. [y] ἁλμυρὸν E. [z] τε om. E.F. [a] παντὸς F.H.N. [b] ἐγένετο F.H.N. [c] διατμίζοντος E. [d] ἢ om. E. [e] μηδὲ μὴ τὸ N. [f] μηδ'—εἶναι om. pr. N. [g] ἐμμεμιγμένην N.

μῶν συγκαταφερομένην διὰ τὴν μίξιν ποιεῖν ἁλμυράν), ἄτοπον [h] τὸ μὴ καὶ τοὺς ποταμοὺς ἁλμυροὺς εἶναι· πῶς γὰρ δυνατὸν ἐν πολλῷ μὲν πλήθει ὕδατος ἐπίδηλον [i] οὕτω ποιεῖν τὴν μίξιν τῆς τοιαύτης γῆς, ἐν ἑκάστῳ δὲ μή; Δῆλον γὰρ [k] ὅτι ἡ θάλαττά ἐστιν ἅπαν τὸ [l] ποτάμιον ὕδωρ· [m] οὐθενὶ [n] γὰρ [o] διέφερεν ἀλλ' ἢ τῷ [p] ἁλμυρὰ εἶναι τῶν ποταμῶν· τοῦτο δ' ἐν ἐκείνοις ἔρχεται εἰς τὸν τόπον εἰς ὃν ἀθρόοι ῥέουσιν. Ὁμοίως δὲ γελοῖον καὶ εἴ τις εἰπὼν ἱδρῶτα τῆς γῆς 11 εἶναι τὴν θάλατταν οἴεταί τι σαφὲς εἰρηκέναι, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς· πρὸς ποίησιν μὲν γὰρ [q] οὕτως εἰπὼν ἴσως εἴρηκεν ἱκανῶς (ἡ γὰρ μεταφορὰ ποιητικόν), πρὸς δὲ τὸ γνῶναι τὴν φύσιν οὐχ ἱκανῶς· οὐδὲ γὰρ [r] ἐνταῦθα δῆλον πῶς ἐκ γλυκέος τοῦ πόματος ἁλμυρὸς γίνεται ὁ ἱδρώς, πότερον ἀπελθόντος [s] τινὸς μόνον οἷον τοῦ γλυκυτάτου, ἢ συμμιχθέντος τινός, καθάπερ ἐν τοῖς διὰ [t] τῆς τέφρας ἠθουμένοις ὕδασιν. Φαί- 12 νεται δὲ τὸ αἴτιον ταὐτὸ [v] καὶ περὶ τὸ εἰς τὴν κύστιν περίττωμα συλλεγόμενον· καὶ γὰρ ἐκεῖνο πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν γίνεται τοῦ πινομένου καὶ τοῦ ἐν [w] τῇ τροφῇ ὑγροῦ γλυκέος ὄντος. [x] Εἰ δὴ ὥσπερ τὸ διὰ τῆς κονίας ἠθούμενον ὕδωρ 13 γίνεται πικρόν, καὶ [y] ταῦτα, τῷ μὲν οὔρῳ συγκαταφερομένης [z] τοιαύτης τινὸς δυνάμεως οἷα καὶ φαίνεται ὑφισταμένη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἁλμυρίς, τῷ δ' ἱδρῶτι συνεκκρινομένης ἐκ τῶν σαρκῶν, οἷον καταπλύνοντος τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ [a] σώματος τοῦ ἐξιόντος ὑγροῦ, δῆλον ὅτι [b] κἂν τῇ θαλάττῃ τὸ ἐκ τῆς γῆς [c] συγκαταμιγνύμενον [d] τῷ [e] ὑγρῷ αἴτιον τῆς ἁλμυρότητος. Ἐν μὲν οὖν τῷ σώματι γίγνεται [f] τὸ τοιοῦτον ἡ 14 τῆς τροφῆς ὑπόστασις διὰ τὴν ἀπεψίαν· ἐν δὲ τῇ γῇ τίνα τρόπον ὑπῆρχε, λεκτέον. Ὅλως [g] δὲ πῶς [h] οἷόν τε τοσοῦ-

[h] καὶ τὸ μὴ F. [i] οὕτω] ὅπως N. [k] ὅτι] εἰ N. [l] πότιμον E. [m] οὐθὲν E, ἐν οὐδενὶ F.H.N. [n] γὰρ om. N. [o] διαφέρει F. [p] ἁλμυρὰν E.F. [q] οὗτος N. [r] ἐντεῦθεν F. [s] τινὸς οἷον γλυκυτάτου μόνον ἢ συμμιγέντος F. [t] τῆς om. N. [v] καὶ τὸ περὶ τὸ E. [w] τῇ om. F. [x] εἰ δὴ om. E. [y] ταύτῃ H. et pr. N. [z] τοιαύτης om. F. [a] σώματος ὑγροῦ ἐξιόντος F. [b] κἂν] καὶ F. [c] καταμιγνύμενον E, συγκαταμισγόμενον H, συγκαταμιγόμενον F, συγκατασμιγόμενον N. [d] τὸ N, om. F. [e] ὑγρὸν N. [f] τὸ om. F. [g] δὲ om. F. [h] οἴονται E.

τον ὕδατος πλῆθος ξηραινομένης καὶ θερμαινομένης ἐκκριθῆναι; Πολλοστὸν γὰρ δεῖ μέρος [i] αὐτὸ τοῦ λειφθέντος
15 εἶναι ἐν τῇ γῇ. Ἔτι [k] δὲ διὰ τί οὐ καὶ νῦν ὅταν ξηραινομένη [l] τύχῃ ἡ γῆ, εἴτε πλείων εἴτε [m] ἐλάττων, ἰδίει; [n] Ἡ γὰρ ὑγρότης καὶ ὁ ἱδρὼς γίνεται πικρός· εἴπερ [o] γὰρ καὶ τότε, καὶ νῦν ἐχρῆν. Οὐ φαίνεται δὲ τοῦτο συμβαῖνον, ἀλλὰ [p] ξηρὰ μὲν οὖσα ὑγραίνεται, ὑγρὰ δ' οὖσα οὐθὲν [q] πάσχει
16 τοιοῦτον. Πῶς [r] δ' οὖν οἷόν τε περὶ τὴν πρώτην γένεσιν, ὑγρᾶς οὔσης τῆς γῆς, [s] ἰδίειν ξηραινομένην; Ἀλλὰ μᾶλλον εἰκός, ὥσπερ φασί τινες, ἀπελθόντος τοῦ πλείστου καὶ μετεωρισθέντος τοῦ ὑγροῦ διὰ τὸν ἥλιον τὸ λειφθὲν εἶναι θάλατ-
17 ταν· ὑγρὰν δ' οὖσαν [s] ἰδίειν ἀδύνατον. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα τῆς ἁλμυρότητος αἴτια διαφεύγειν [t] φαίνεται τὸν λόγον· ἡμεῖς δὲ [v] λέγωμεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν αὐτὴν [w] ἣν [x] καὶ πρότερον. [y] Ἐπεὶ γὰρ κεῖται διπλῆν εἶναι τὴν ἀναθυμίασιν, τὴν μὲν ὑγρὰν τὴν δὲ ξηράν, δῆλον ὅτι ταύτην οἰητέον [z] ἀρ-
18 χὴν εἶναι τῶν τοιούτων. Καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ [a] ἀπορῆσαι πρότερον ἀναγκαῖον, πότερον καὶ ἡ [b] θάλαττα ἀεὶ διαμένει τῶν αὐτῶν οὖσα μορίων ἀριθμῷ ἢ τῷ εἴδει καὶ τῷ ποσῷ μεταβαλλόντων ἀεὶ τῶν [c] μερῶν, καθάπερ ἀὴρ καὶ τὸ πότιμον ὕδωρ καὶ πῦρ. Ἀεὶ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται τούτων ἕκαστον, τὸ δ' [d] εἶδος τοῦ πλήθους ἑκάστου [e] τούτων μένει, καθάπερ τὸ τῶν ῥεόντων ὑδάτων καὶ [f] τὸ τῆς φλογὸς ῥεῦμα.
19 Φανερὸν [g] δὴ τοῦτο καὶ πιθανόν, ὡς ἀδύνατον μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι περὶ πάντων τούτων λόγον, καὶ διαφέρειν ταχυτῆτι καὶ βραδυτῆτι τῆς μεταβολῆς ἐπὶ πάντων [h] τε, καὶ φθορὰν εἶναι καὶ γένεσιν, ταύτην μέντοι τεταγμένως συμβαίνειν πᾶσιν αὐτοῖς. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, πειρατέον ἀποδοῦναι τὴν

[i] αὐτοῦ E. [k] δὲ om. F.H.N. [l] τύχῃ margo F. [m] ἐλάττων οὖσα ἰδίει N. et (qui cum F. ἱδρίει) H. [n] ἡ γὰρ ὑγρότης margo H, ἡ γὰρ ἱδρότης margo N. [o] γὰρ καὶ om. E. [p] ξηρᾶς μὲν οὔσης E. [q] τοιοῦτον πάσχει N. [r] δ' om. F.H.N. [s] ἱδρίειν F.H. [t] φαίνονται H.N. [v] λέγομεν E.N. [w] ἣν] ἥνπερ N. [x] καὶ om. E. [y] ἐπειδὴ F.H.N. [z] εἶναι ἀρχὴν F. [a] προαπορῆσαι E. [b] θάλασσα F. [c] μορίων F.H.N. [d] εἶδος τούτου τοῦ F. [e] τούτων om. F. [f] τὸ om. H.N. [g] δὴ] δὴ καὶ E.F.H. [h] γε E.

αἰτίαν καὶ περὶ τῆς ἁλμυρότητος. Φανερὸν δὴ διὰ πολλῶν 20 σημείων ὅτι γίνεται τοιοῦτος [l] ὁ χυμὸς διὰ σύμμιξίν τινος. Ἔν τε γὰρ τοῖς σώμασι τὸ ἀπεπτότατον ἁλμυρὸν καὶ πικρόν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν· ἀπεπτότατον [k] γὰρ τὸ περίττωμα τῆς ὑγρᾶς τροφῆς· τοιαύτη δὲ πᾶσα μὲν ἡ ὑπόστασις, μάλιστα δὲ ἡ εἰς τὴν κύστιν. Σημεῖον δ' ὅτι λεπτο- 21 τάτη ἐστίν· τὰ δὲ πεττόμενα [l] πάντα συνίστασθαι πέφυκεν. [m] Ἔπειτα ἱδρὼς ἐν οἷς τὸ αὐτὸ σῶμα συνεκκρίνεται, ὃ ποιεῖ τὸν χυμὸν [n] τοῦτον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς [o] καομένοις· οὗ γὰρ ἂν μὴ κρατήσῃ τὸ θερμόν, ἐν μὲν τοῖς σώμασι γίγνεται περίττωσις, ἐν δὲ τοῖς [o] καομένοις τέφρα. Διὸ καὶ τὴν [p] θάλατταν τινες ἐκ κατακεκαυμένης φασὶ [q] γενέσθαι γῆς. Τὸ 22 [r] δ' οὕτω μὲν εἰπεῖν ἄτοπον, τὸ μέντοι ἐκ τοιαύτης ἀληθές· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐν τοῖς εἰρημένοις, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὅλῳ ἔκ τε τῶν φυομένων καὶ γιγνομένων κατὰ φύσιν ἀεὶ δεῖ νοεῖν, [s] ὥσπερ ἐκ πεπυρωμένων τὸ λειπόμενον [t] τοιαύτην εἶναι γῆν, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐν τῇ ξηρᾷ ἀναθυμίασιν πᾶσαν· αὕτη γὰρ καὶ παρέχεται τὸ πολὺ τοῦτο πλῆθος. Μεμιγμένης δ' οὔσης, 23 [v] ὥσπερ εἴπομεν, τῆς τε ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως καὶ τῆς ξηρᾶς, ὅταν συνιστῆται εἰς νέφη καὶ ὕδωρ, ἀναγκαῖον ἐμπεριλαμβάνεσθαί τι πλῆθος ἀεὶ [w] ταύτης τῆς δυνάμεως, καὶ συγκαταφέρεσθαι πάλιν [x] ἐν τοῖς ὑετοῖς, καὶ [y] τοῦτ' ἀεὶ γίνεσθαι κατά τινα τάξιν, ὡς ἐνδέχεται μετέχειν τὰ ἐνταῦθα τάξεως. Ὅθεν μὲν οὖν ἡ γένεσις [z] ἔνεστι τοῦ ἁλμυροῦ ἐν τῷ ὕδατι, 24 εἴρηται. Καὶ διὰ τοῦτο τά τε νότια ὕδατα πλατύτερα καὶ τὰ πρῶτα τῶν μετοπωρινῶν· ὅ τε γὰρ νότος καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πνεύματι ἀλεεινότατος ἄνεμός [a] ἐστι, καὶ πνεῖ ἀπὸ [b] τόπων ξηρῶν καὶ θερμῶν, ὥστε μετ' ὀλίγης ἀτμίδος. Διὸ 25 καὶ θερμός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ τοιοῦτος, ἀλλ' ὅθεν ἄρχεται

[i] ὁ om. F. [k] γὰρ] μὲν γὰρ E. [l] ἅπαντα N, ἀεὶ πάντα H. [m] ἔπειτα δὲ ὁ ἱδρὼς F. [n] τοιοῦτον F. [o] καιομένοις F. [p] θάλασσάν φασί τινες ἐκ κατ. F. [q] γίνεσθαι F.H.N. [r] δ' om. N. [s] ὥσπερ καὶ ἐκ E. [t] εἶναι γῆν τοιαύτην F. [v] ὡς F. [w] τῆς τοιαύτης ἀεὶ ἀναθυμιάσεως (supra posito δυνάμεως) F. [x] ἐν τοῖς ὑετοῖς] ὕοντος F.H, οἴοντος N. [y] ταῦτα γίνεσθαι E. [z] τοῦ ἁλμυροῦ ἔνεστιν F.H.N. [a] ἐστι om. E. [b] τόπων καὶ ξ. καὶ H.

πνεῖν ψυχρός, οὐδὲν ἧττον προϊὼν διὰ τὸ [c]συμπεριλαμβάνειν [d]πολλὴν ἀναθυμίασιν ξηρὰν ἐκ τῶν σύνεγγυς τόπων θερμός ἐστιν· ὁ δὲ βορέας ἅτε ἀφ' ὑγρῶν τόπων ἀτμιδώδης, [e]διὸ ψυχρός· τῷ δ' ἀπωθεῖν αἴθριος ἐνταῦθα, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις ὑδατώδης. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ νότος αἴθριος τοῖς περὶ τὴν
26 Λιβύην. Πολὺ οὖν ἐν τῷ καταφερομένῳ ὕδατι συμβάλλεται [f]τοιοῦτον, καὶ τοῦ μετοπώρου πλατέα τὰ ὕδατα· ἀνάγκη γὰρ τὰ [g]βαρύτατα [h]πρῶτα [i]φέρεσθαι. Ὥστ' ἐν ὅσοις ἔνεστι τῆς τοιαύτης γῆς πλῆθος, ῥέπει τάχιστα κάτω ταῦτα. Καὶ θερμή γε ἡ θάλαττα διὰ τοῦτό ἐστιν· πάντα γὰρ ὅσα
27 πεπύρωται, ἔχει [k]δυνάμει θερμότητα ἐν αὐτοῖς. Ὁρᾶν δ' ἔξεστι καὶ τὴν κονίαν καὶ τὴν τέφραν καὶ τὴν ὑπόστασιν τῶν ζῴων καὶ τὴν [l]ξηρὰν καὶ τὴν ὑγράν· καὶ τῶν θερμοτάτων γε κατὰ τὴν κοιλίαν ζῴων συμβαίνει θερμοτάτην [m]εἶναι
28 τὴν ὑπόστασιν. Γίγνεται μὲν οὖν [n]ἀεὶ [o]πλατυτέρα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀνάγεται δ' ἀεί τι μέρος αὐτῆς μετὰ τοῦ γλυκέος· ἀλλ' ἔλαττον τοσούτῳ [p]ὅσῳ καὶ ἐν τῷ [q]ὑομένῳ τὸ ἁλμυρὸν καὶ πλατὺ τοῦ [r]γλυκέος ἔλαττον. Διόπερ ἰσάζει ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν. Ὅτι δὲ γίνεται ἀτμίζουσα πότιμος καὶ οὐκ εἰς θάλατταν συγκρίνεται τὸ ἀτμίζον, ὅταν συνιστῆται
29 πάλιν, πεπειραμένοι [s]λέγομεν. Πάσχει [t]δὲ καὶ τἆλλα ταὐτό· καὶ γὰρ οἶνος καὶ πάντες οἱ χυμοί, ὅσοι ἂν ἀτμίσαντες πάλιν εἰς ὑγρὸν συστῶσιν, ὕδωρ γίγνονται· πάθη γὰρ τἆλλα διά [v]τινα σύμμιξιν τοῦ ὕδατός ἐστιν, καὶ οἷον ἄν τι ᾖ τὸ συμμιχθέν, τοιοῦτον ποιεῖ τὸν χυμόν. Ἀλλὰ περὶ [w]μὲν τούτων ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκειοτέροις ποιητέον τὴν
30 σκέψιν. Νῦν δὲ [x]τοσοῦτον [y]λέγωμεν, ὅτι τῆς [z]θαλάττης ὑπαρχούσης ἀεί τι ἀνάγεται [a]καὶ γίνεται πότιμον καὶ ἄνωθεν

[c] συμπαραλαμβάνειν E.N. [d] πολλὴν τὴν ἀναθ. F. [e] διὸ καὶ ψ. F.H.N. [f] τοιοῦτο N, τὸ τοιοῦτον F. [g] βαρύτερα E. [h] πρῶτα post φέρεσθαι F, om. E. [i] φέρ.] κάτω φέρ. F. [k] δυνάμει om. N. [l] ὑγρὰν καὶ τὴν ξηράν F. [m] εἶναι καὶ τὴν F. [n] ἀεί τε E.F. [o] πλατυτέρα om. N, in margine ponit H: πλατὺ καὶ ἑτέρα pr. E. [p] ὅσον E. [q] οἰομένῳ N. [r] γλυκέος ὕδατος ἔλ. διόπερ τε ἰσάζει F. [s] λέγωμεν F.H. [t] τε F. [v] τινα ὕδατος σύμμιξίν εἰσι F. [w] μὲν οὖν τούτων N. [x] τοῦτον N. [y] λέγομεν F. [z] θαλ. ἁλμυρᾶς ὑπ. F. [a] καὶ γίνεται om. E.

ἐν τῷ ὑομένῳ κατέρχεται ἄλλο γεγενημένον, οὐ τὸ ἀναχθέν. Καὶ διὰ βάρος ὑφίσταται τῷ ποτίμῳ. Καὶ διὰ τοῦτ' οὔτ' 31 ἐπιλείπει, [b] ὥσπερ οἱ ποταμοί, ἀλλ' [c] ἢ τοῖς τόποις (τοῦτο δ' ἐπ' ἀμφοτέρων [d] ἀνάγκη συμβαίνειν ὁμοίως), οὔτε ἀεὶ τὰ αὐτὰ μέρη [e] διαμένει, οὔτε γῆς οὔτε θαλάττης, [f] ἀλλὰ μόνον ὁ πᾶς ὄγκος. Καὶ γὰρ καὶ περὶ γῆς ὁμοίως δεῖ ὑπολαβεῖν· 32 τὸ μὲν γὰρ ἀνέρχεται, τὸ δὲ πάλιν συγκαταβαίνει, καὶ τοὺς τόπους [g] συμμεταβάλλει τά τ' ἐπιπολάζοντα καὶ τὰ [h] κατιόντα πάλιν. Ὅτι δ' ἐστὶν ἐν μίξει τινὸς τὸ ἁλμυρόν, δῆλον 33 οὐ μόνον ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἀγγεῖον πλάσας [i] θῇ κήρινον εἰς [k] τὴν θάλατταν, περιδήσας τὸ στόμα τοιούτοις ὥστε μὴ παρεγχεῖσθαι [l] τῆς θαλάττης· τὸ γὰρ εἰσιὸν διὰ τῶν τοίχων τῶν κηρίνων γίνεται πότιμον ὕδωρ· ὥσπερ γὰρ δι' ἠθμοῦ τὸ γεῶδες ἀποκρίνεται καὶ τὸ ποιοῦν τὴν ἁλμυρότητα διὰ τὴν σύμμιξιν. Τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ 34 βάρους (πλεῖον γὰρ ἕλκει τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ πότιμον) καὶ τοῦ πάχους· καὶ [m] γὰρ τὸ πάχος διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὰ πλοῖα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τῶν ἀγωγίμων βάρους ἐν μὲν τοῖς ποταμοῖς [n] ὀλίγου καταδύνειν, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ μετρίως ἔχειν καὶ πλευστικῶς, διόπερ ἔνιοι τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς [o] γεμιζόντων διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν ἐζημιώθησαν. Τεκμήριον 35 δὲ τοῦ μιγνυμένου [p] τινὸς παχύτερον εἶναι τὸν ὄγκον· ἐὰν γάρ τις ὕδωρ ἁλμυρὸν ποιήσῃ σφόδρα μίξας ἅλας, ἐπιπλέουσι τὰ ᾠά, κἂν ᾖ πλήρη· σχεδὸν γὰρ ὥσπερ πηλὸς γίνεται· τοσοῦτον [q] ἔχει σωματῶδες πλῆθος ἡ [r] θάλαττα. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο [s] δρῶσι καὶ περὶ τὰς ταριχείας. Εἰ δ' ἔστιν 36 ὥσπερ μυθολογοῦσί τινες ἐν Παλαιστίνῃ τοιαύτη λίμνη, εἰς ἣν ἐάν τις [t] ἐμβάλῃ συνδήσας ἄνθρωπον ἢ ὑποζύγιον ἐπιπλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι [v] κατὰ τοῦ ὕδατος, μαρτύριον ἂν

[b] ὥσπερ οὐδὲ οἱ H.N. et margo F. [c] ἢ om. E. [d] ἀνάγκη] ἀνάξιον N. [e] διαμένειν N. [f] ἀλλ' ἢ μ. F.N. [g] μεταβάλλει F.H.N. [h] κατιόντα] ὑφιστάμενα H.N. [i] θείη F. [k] τὴν om. F. [l] τῆς] τι τῆς F. [m] γὰρ om. E. [n] ὀλίγον F. [o] γεμιζομένων τῶν πλοίων διὰ E. [p] τινὸς] τὸ E.F. [q] ἔχει post σωματῶδες ponit H, om. N. [r] θάλασσα F. [s] δρῶσι] ποιοῦσι F. [t] ἐμβάλλῃ H. [v] κατὰ om. F.

[w]εἴη τοῖς εἰρημένοις· λέγουσι γὰρ πικρὰν οὕτως εἶναι τὴν λίμνην καὶ ἁλμυρὰν ὥστε μηθένα ἰχθὺν ἐγγίνεσθαι, τὰ δ᾽ 37 ἱμάτια [x]ῥύπτειν, ἐάν τις διασείσῃ βρέξας. Ἔστι δὲ [y]καὶ τὰ τοιαῦτα σημεῖα πάντα τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἁλμυρὸν ποιεῖ σῶμά τι, καὶ γεῶδές ἐστι τὸ ἐνυπάρχον· ἔν τε γὰρ τῇ Χαονίᾳ κρήνη τίς ἐστιν ὕδατος πλατυτέρου, ἀπορρεῖ δ᾽ αὕτη εἰς ποταμὸν πλησίον γλυκὺν μέν, ἰχθῦς δ᾽ οὐκ ἔχοντα· εἵλοντο γὰρ δή, ὡς [z]οἱ ἐκεῖ μυθολογοῦσιν, ἐξουσίας δοθείσης ὑπὸ τοῦ [a]Ἡρακλέους, ὅτ᾽ ἦλθεν ἄγων [b]ἐκ τῆς [c]Ἐρυθείας τὰς βοῦς, ἅλας ἀντὶ τῶν ἰχθύων, οἳ γίγνονται αὐτοῖς ἐκ τῆς κρήνης· τούτου γὰρ τοῦ ὕδατος ἀφέψοντές τι μέρος τιθέασι, καὶ γίνεται ψυχθέν, ὅταν [d]ἀπατμίσῃ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ θερμῷ, ἅλες, οὐ χονδροὶ ἀλλὰ χαῦνοι καὶ λεπτοὶ ὥσπερ 38 χιών. Εἰσὶ [e]δὲ τήν [f]τε δύναμιν ἀσθενέστεροι τῶν ἄλλων καὶ πλείους ἡδύνουσιν ἐμβληθέντες, καὶ τὴν χρόαν οὐχ ὁμοίως λευκοί. [g]Τοιοῦτον δ᾽ ἕτερον γίνεται καὶ ἐν Ὀμβρικοῖς· ἔστι γάρ τις τόπος ἐν ᾧ πεφύκασι [h]κάλαμος καὶ σχοῖνος· [i]τούτων [k]οὖν [l]κατακάουσι, καὶ τὴν τέφραν [m]ἐμβαλόντες εἰς ὕδωρ ἀφέψουσιν· ὅταν δὲ [n]λίπωσί [o]τι τοῦ ὕδατος, τοῦτο 39 ψυχθὲν ἁλῶν γίνεται πλῆθος. Ὅσα δ᾽ ἐστὶν [p]ἁλμυρὰ ῥεύματα ποταμῶν ἢ κρηνῶν, τὰ πλεῖστα [q]θερμά ποτε εἶναι δεῖ νομίζειν, εἶτα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπεσβέσθαι τοῦ πυρός, δι᾽ ἧς δὲ [r]διηθοῦνται γῆς, ἔτι μένειν οὖσαν οἷον κονίαν καὶ τέφραν. 40 Εἰσὶ [s]δὲ [t]πολλαχοῦ [v]καὶ κρῆναι καὶ ῥεύματα ποταμῶν παντοδαποὺς ἔχοντα [w]χυμούς, ὧν πάντων αἰτιατέον τὴν ἐνοῦσαν ἢ ἐγγινομένην δύναμιν πυρός· καομένη γὰρ ἡ γῆ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον παντοδαπὰς λαμβάνει μορφὰς καὶ χρόας χυμῶν· [x]στυπτηρίας γὰρ καὶ κονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν

[w] εἴη τι τοῖς H.N. [x] ῥίπτειν N. [y] καὶ] κα E, om. F. [z] οἱ om. E. [a] ἡρακλέος N. [b] ἐκ om. E, τῆς om. E.F. [c] ἐριθείας F. [d] ἀποτμίσῃ F. [e] δὲ] τε H.N. [f] τε om. E. [g] καὶ ἐν ὀμβρικοῖς δὲ τοιοῦτόν τι ἕτερον γίνεται F. [h] κάλαμοι H.N. [i] τοῦτον N. [k] οὖν om. H.N. [l] κατακαίουσι E.F.N. [m] ἐμβάλλοντες H.N. [n] λείπωσι N. [o] τι μέρος τοῦ F.H.N. [p] ποτ. ἁλμ. ῥεύματα F. [q] ποτε θερμὰ F, θερμά τε E. [r] ἠθοῦνται E. [s] τε N. [t] πολλαχῇ F. [v] καὶ ante κρ. om. E. [w] μυχοὺς N. [x] στιπτηρίας N.

τοιούτων γίνεται πλήρης δυνάμεων, δι' [y] ὧν τὰ ἠθούμενα ὕδατα ὄντα γλυκέα μεταβάλλει, καὶ τὰ μὲν ὀξέα γίγνεται, καθάπερ [z] ἐν τῇ [a] Σικανικῇ τῆς Σικελίας· ἐκεῖ γὰρ ὀξάλμη γίνεται, καὶ χρῶνται καθάπερ ὄξει πρὸς ἔνια τῶν ἐδεσμάτων αὐτῷ. Ἔστι δὲ καὶ περὶ [b] Λύγκον κρήνη τις ὕδατος ὀξέος, 41 περὶ [c] δὲ τὴν Σκυθικὴν πικρά· τὸ δ' ἀπορρέον αὐτῆς τὸν ποταμὸν εἰς ὃν [d] εἰσβάλλει ποιεῖ πικρὸν ὅλον. Αἱ [e] δὲ διαφοραὶ τούτων ἐκεῖθεν δῆλαι. Ποῖοι [f] δὲ χυμοὶ ἐκ ποίων [g] γίνονται κράσεων, [h] εἴρηται περὶ αὐτῶν χωρὶς ἐν ἄλλοις. Περὶ μὲν [i] οὖν [k] ὑδάτων καὶ [l] θαλάττης, δι' ἃς αἰτίας ἀεί τε 42 συνεχῶς εἰσὶ καὶ πῶς μεταβάλλουσι καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν, ἔτι δ' [m] ὁπόσα πάθη κατὰ φύσιν αὐτοῖς συμβαίνει ποιεῖν ἢ πάσχειν, εἴρηται σχεδὸν ἡμῖν περὶ τῶν πλείστων.

Περὶ δὲ πνευμάτων [n] λέγωμεν, [o] λαβόντες ἀρχὴν τὴν 4 εἰρημένην ἡμῖν ἤδη πρότερον. Ἔστι γὰρ [p] δύο εἴδη τῆς ἀναθυμιάσεως, ὥς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἡ δὲ ξηρά. Καλεῖται δ' ἡ μὲν ἀτμίς, ἡ δὲ τὸ [q] μὲν ὅλον ἀνώνυμος, [r] τῷ δ' ἐπὶ μέρους [s] ἀνάγκη χρωμένους καθόλου προσαγορεύειν [t] αὐτὴν οἷον καπνόν. Ἔστι [v] δ' οὔτε [w] τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ, [x] ἀλλὰ [y] πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχήν. Φερομένου δὴ τοῦ ἡλίου κύκλῳ, καὶ ὅταν μὲν 2 πλησιάζῃ, τῇ θερμότητι ἀνάγοντος τὸ ὑγρόν, πορρωτέρω δὲ γιγνομένου διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένης πάλιν τῆς ἀναχθείσης ἀτμίδος εἰς ὕδωρ· διὸ χειμῶνός τε μᾶλλον γίγνεται τὰ ὕδατα, καὶ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν· ἀλλ' οὐ δοκεῖ διὰ τὸ λανθάνειν τὰ νυκτερινὰ τῶν μεθ' ἡμέραν μᾶλλον. Τὸ [z] δὴ 3 κατιὸν ὕδωρ διαδίδοται πᾶν εἰς τὴν γῆν· ὑπάρχει δ' ἐν [a] τε

[y] ὧν καὶ τὰ διηθούμενα F. [z] ἐν τῇ σικανικῇ margo F. [a] σικάνῃ H.N. [b] λύγκην F. [c] τὴν σκυθικὴν δὲ F. [d] ἐμβάλλει F. [e] δὲ om. N. [f] δὲ om. E.N. [g] εἴρηνται (supra posito γίγνονται) F. [h] εἴρηται δὲ περὶ E.F.H.N. [i] οὖν om. N. [k] ὕδατος F.H.N. [l] θαλάσσης F. [m] ὅσα F.H. [n] λέγομεν E.N. [o] λαβόντες ἄλλην ἀρχὴν H.N. [p] εἴδη δύο H.N. [q] ὅλον μὲν E. [r] τὸ N. [s] ἀνάγκη] ἀναξίῳ N. [t] αὐτὸν N. [v] δ' οὔτε] δ' ὅτε N. [w] τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ H.N. [x] ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ N. [y] ταῦτα πάντα F.N. [z] δὲ H.N. [a] τε om. F.N.

τῇ γῇ πολὺ πῦρ καὶ πολλὴ θερμότης, καὶ ὁ ἥλιος οὐ μόνον τὸ ἐπιπολάζον τῆς γῆς ὑγρὸν ἕλκει, [b] ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν αὐτὴν ξηραίνει θερμαίνων. Τῆς δ' ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ εἴρηται, [c] διττῆς οὔσης, τῆς μὲν ἀτμιδώδους τῆς δὲ καπνώδους, 4 ἀμφοτέρας [d] ἀναγκαῖον γίγνεσθαι. Τούτων δ' ἡ μὲν ὑγροῦ [e] πλέον ἔχουσα πλῆθος [f] ἀναθυμίασις ἀρχὴ τοῦ ὑομένου ὕδατός [g] ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἡ δὲ ξηρὰ τῶν πνευμάτων ἀρχὴ καὶ φύσις πάντων. Ταῦτα δ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἀναγκαῖον συμβαίνειν, [h] καὶ ἐξ αὐτῶν [i] τῶν ἔργων δῆλον· καὶ γὰρ τὴν ἀναθυμίασιν διαφέρειν ἀναγκαῖον, καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ θερμότητα [k] ταῦτα ποιεῖν οὐ 5 μόνον δυνατὸν [l] ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστιν. [m] Ἐπεὶ δ' ἕτερον ἑκατέρας τὸ εἶδος, φανερὸν ὅτι διαφέρει, καὶ οὐχ ἡ αὐτή ἐστιν [n] ἥ τε [o] τοῦ ἀνέμου φύσις καὶ ἡ τοῦ ὑομένου ὕδατος, καθάπερ τινὲς λέγουσιν· τὸν γὰρ αὐτὸν ἀέρα κινούμενον 6 [p] μὲν ἄνεμον εἶναι, συνιστάμενον δὲ πάλιν ὕδωρ. Ὁ μὲν οὖν ἀήρ, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων λόγοις εἰρήκαμεν, γίνεται ἐκ τούτων· ἡ μὲν γὰρ ἀτμὶς ὑγρὸν καὶ ψυχρόν (εὐόριστον μὲν γὰρ ὡς ὑγρόν, διὰ δὲ τὸ ὕδατος εἶναι ψυχρὸν τῇ οἰκείᾳ φύσει, ὥσπερ ὕδωρ μὴ θερμανθέν), ὁ δὲ καπνὸς θερμὸν καὶ 7 ξηρόν. Ὥστε καθάπερ ἐκ [q] συμβόλων, [r] συνίσταιτο ἂν ὁ ἀὴρ [s] ὑγρὸς καὶ θερμός· καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ ὁ [t] περὶ ἑκάστους [v] περικεχυμένος ἀὴρ [w] οὗτος γίνεται κινούμενος πνεῦμα, καὶ ὅθεν ἂν τύχῃ κινηθείς, ἄνεμος ἔσται, ἀλλ' οὐ καθάπερ τοὺς ποταμοὺς ὑπολαμβάνομεν οὐχ [x] ὁπωσοῦν τοῦ ὕδατος [y] εἶναι ῥέοντος, οὐδ' ἂν ἔχῃ πλῆθος, ἀλλὰ [z] δεῖ πηγαῖον εἶναι τὸ ῥέον, [a] οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀνέμων ἔχει· κινηθείη γὰρ ἂν πολὺ πλῆθος ἀέρος ὑπό τινος μεγάλης πτώσεως, οὐκ ἔχον ἀρχὴν

[b] ἀλλὰ om. E. [c] διπλῆς F.H.N. [d] γίγνεσθαι ἅμα ἀναγκαῖον N, ἀναγκαῖον γίγνεσθαι ἅμα H. [e] πλέονος E. [f] ἀναθυμίασις ὕλη ἀρχὴ N. [g] ἐστιν om. F. [h] καὶ τὸ ἐξ E. [i] τῶν ἔργων om. E. [k] ταῦτα πάντα ποιεῖν F. [l] ἀλλὰ καὶ ἀν. H. [m] ἐπειδὴ F.H. [n] ἥ τε ἀν. φ. ante καὶ οὐχ N. [o] τοῦ post τε om. F.H.N. [p] μὲν om. F. [q] συμβόλου F. [r] συνίσταται ὁ ἄνω ἀὴρ F.H.N. [s] θερμὸς καὶ ὑγρὸς F. [t] περὶ ἑκάστους om. E. [v] κεχυμένος F. [w] οὕτω F.H. [x] ὁποσοῦν F. [y] ῥέοντος εἶναι οὐδ' ἂν ἐὰν ἔχῃ F. [z] δεῖ] ἀεὶ E. [a] οὕτω δὴ καὶ F, οὕτω γὰρ καὶ H.N.

οὐδὲ πηγήν. Μαρτυρεῖ δὲ τὰ γινόμενα τοῖς εἰρημένοις· διὰ 8
γὰρ τὸ συνεχῶς μὲν μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον καὶ πλείω καὶ ἐλάττω γίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν, ἀεὶ νέφη τε καὶ πνεύματα γίνεται κατὰ τὴν ὥραν ἑκάστην ὡς πέφυκεν· διὰ δὲ τὸ ἐνίοτε μὲν τὴν ἀτμιδώδη γίνεσθαι πολλαπλασίαν ὁτὲ δὲ τὴν ξηρὰν καὶ καπνώδη, ὁτὲ μὲν ἔπομβρα [b] *τὰ ἔτη γίνεται καὶ ὑγρά, ὁτὲ δὲ ἀνεμώδη καὶ αὐχμοί. Ὁτὲ μὲν οὖν συμβαίνει καὶ τοὺς* 9 *αὐχμοὺς καὶ τὰς ἐπομβρίας* [c] *πολλοὺς ἅμα καὶ* [d] *κατὰ συνεχῆ γίνεσθαι χώραν, ὁτὲ δὲ* [e] *καὶ κατὰ μέρη· πολλάκις* [f] *γὰρ ἡ μὲν* [g] *κύκλῳ χώρα λαμβάνει τοὺς ὡραίους ὄμβρους ἢ καὶ πλείους, ἐν δέ τινι μέρει ταύτης αὐχμός ἐστιν· ὁτὲ δὲ τοὐναντίον τῆς κύκλῳ πάσης ἢ μετρίοις χρωμένης ὕδασιν* [h] *ἢ καὶ μᾶλλον αὐχμώσης, ἕν τι μόριον ὕδατος ἄφθονον λαμβάνει πλῆθος. Αἴτιον δ' ὅτι ὡς μὲν τὰ πολλὰ τὸ αὐτὸ πάθος* 10 *ἐπὶ πλείω διήκειν* [i] *εἰκὸς χώραν, διὰ τὸ παραπλησίως κεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον* [k] *τὰ σύνεγγυς, ἐὰν μή τι διαφορὰν ἔχωσιν ἴδιον· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ τοδὶ μὲν* [l] *τὸ μέρος ἡ ξηρὰ ἀναθυμίασις ἐγένετο πλείων, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο ἡ ἀτμιδώδης, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον. Καὶ αὐτοῦ* [m] *δὲ τούτου αἴτιον τὸ* [n] *ἑκα-* 11 *τέραν* [o] *μεταπίπτειν εἰς τὴν τῆς ἐχομένης χώρας ἀναθυμίασιν, οἷον ἡ μὲν ξηρὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ῥεῖ χώραν, ἡ δ' ὑγρὰ πρὸς τὴν γειτνιῶσαν, ἢ καὶ εἰς τῶν πόρρω τινὰ* [p] *τόπον ἀπεώσθη* [q] *ὑπὸ πνευμάτων· ὁτὲ δ' αὕτη μὲν ἔμεινεν, ἡ δ' ἐναντία ταὐτὸν ἐποίησεν. Καὶ συμβαίνει τοῦτο πολλάκις, ὥσπερ ἐπὶ* 12 *τοῦ σώματος,* [r] *ἐὰν ἡ ἄνω κοιλία ξηρὰ ᾖ,* [s] *τὴν κάτω ἐναντίως διακεῖσθαι, καὶ ταύτης ξηρᾶς οὔσης ὑγρὰν εἶναι τὴν ἄνω καὶ ψυχράν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς τόπους ἀντιπεριίστασθαι καὶ μεταβάλλειν τὰς ἀναθυμιάσεις.* [t] *Ἔτι δὲ μετά τε τοὺς* 13 *ὄμβρους ἄνεμος ὡς τὰ πολλὰ γίνεται ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις καθ' οὓς ἂν συμπέσῃ* [v] *γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους, καὶ τὰ πνεύ-*

[b] *γίνεται τὰ ἔτη* F. [c] *πολλὰς* F.N. [d] *κατὰ πολλὴν σ.* E. [e] *καὶ* om. F.H.N. [f] *γὰρ*] *μὲν γὰρ* F, om. N. [g] *κύκλῳ*] *μέσης* E. [h] *ἢ* post *ὕδ.* om. E. [i] *χώραν εἰκὸς* F. [k] *τὰς* E. [l] *τὸ* om. F.H. [m] *δὲ τούτου*] *δὴ τούτου* F. [n] *ἑκάτερον* E. [o] *ἐμπίπτειν* F. [p] *τόπων* H.N. [q] *ἀπὸ* N. [r] *ἂν* F.N. [s] *τὴν*] *τὰ* F. [t] *ἔτι*] *ὅτι* N. [v] *γενέσθαι* F.H.N.

ματα παύεται ὕδατος [w] γενομένου. Ταῦτα γὰρ ἀνάγκη συμβαίνειν διὰ τὰς εἰρημένας [x] ἀρχάς· ὕσαντός τε γὰρ ἡ γῆ ξηραινομένη ὑπό τε τοῦ ἐν αὐτῇ θερμοῦ καὶ [y] ὑπὸ τοῦ ἄνωθεν
14 ἀναθυμιᾶται, τοῦτο δ' ἦν ἀνέμου σῶμα. Καὶ ὅταν ἡ τοιαύτη ἀπόκρισις ᾖ καὶ ἄνεμοι [z] κατέχωσι, [a] παυομένων διὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι τὸ θερμὸν ἀεὶ καὶ ἀναφέρεσθαι εἰς τὸν ἄνω τόπον συνίσταται ἡ ἀτμὶς ψυχομένη καὶ γίνεται ὕδωρ· [b] καὶ ὅταν εἰς [c] ταὐτὸν συνωσθῶσι τὰ νέφη καὶ ἀντιπεριστῇ εἰς αὐτὰ ἡ ψύξις, ὕδωρ γίνεται καὶ καταψύχει τὴν ξηρὰν ἀναθυμίασιν. Παύουσί τε οὖν τὰ ὕδατα γιγνόμενα τοὺς ἀνέμους, καὶ παυ-
15 ομένων αὐτὰ γίνεται διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. Ἔτι [d] δὲ [e] τοῦ γίνεσθαι [f] μάλιστα πνεύματα ἀπ' [g] αὐτῆς τε τῆς ἄρκτου καὶ μεσημβρίας τὸ αὐτὸ αἴτιον· πλεῖστοι γὰρ βορέαι καὶ νότοι γίγνονται τῶν ἀνέμων· ὁ γὰρ ἥλιος τούτους μόνους οὐκ ἐπέρχεται τοὺς τόπους, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τούτων, ἐπὶ δυσμὰς δὲ καὶ [h] ἐπ' ἀνατολὰς ἀεὶ φέρεται· [i] διὸ τὰ νέφη συνίσταται ἐν τοῖς πλαγίοις, καὶ γίνεται προσιόντος μὲν ἡ ἀναθυμίασις τοῦ ὑγροῦ, ἀπιόντος δὲ πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον
16 ὕδατα καὶ χειμῶνες. Διὰ μὲν οὖν τὴν φορὰν τὴν ἐπὶ τροπὰς καὶ [k] ἀπὸ τροπῶν θέρος [l] τε γίνεται καὶ χειμών, καὶ
17 [m] ἀνάγεταί τε ἄνω τὸ ὕδωρ καὶ γίνεται πάλιν. Ἐπεὶ [n] δὲ πλεῖστον [o] μὲν καταβαίνει ὕδωρ ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἐφ' οὓς τρέπεται καὶ ἀφ' ὧν, οὗτοι δ' εἰσὶν ὅ τε πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, ὅπου δὲ πλεῖστον [p] ὕδωρ ἡ γῆ δέχεται, ἐνταῦθα πλείστην [q] ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν παραπλησίως οἷον ἐκ χλωρῶν ξύλων καπνόν, ἡ δ' ἀναθυμίασις αὕτη ἄνεμός ἐστιν, εὐλόγως [r] ἂν οὖν ἐντεῦθεν γίγνοιτο τὰ πλεῖστα
18 καὶ κυριώτατα τῶν πνευμάτων. Καλοῦνται δ' οἱ μὲν [s] ἀπὸ τῆς ἄρκτου βορέαι, οἱ δ' ἀπὸ τῆς μεσημβρίας νότοι. Ἡ δὲ

[w] γινομένου N. [x] αἰτίας F. [y] ὑπὸ post καὶ om. F. [z] κατέχουσι pr. E. [a] παυομένων δὲ διὰ τὸ ἀποκρίνασθαι F. [b] καὶ om. E.N. [c] ταὐτὸ F.H.N. [d] δὲ om. F. [e] τοῦ] τοῦτο N. [f] μᾶλλον τὰ πν. F. [g] αὐτῆς om. F.H.N. [h] ἐπ' om. E. [i] διὸ καὶ τὰ F. [k] ἐπὶ N. [l] τε om. F.N. [m] ἀνάγεται τὸ ὕδωρ ἄνω F. [n] δὲ] τὸ H. [o] μὲν om. E. [p] ἡ γῆ ὕδωρ F. [q] ἀναγκαίαν E. [r] ἂν οὖν] οὖν καὶ F. [s] ἀπὸ τῆς om. E.

φορὰ [t]λοξὴ αὐτῶν ἐστίν· περὶ γὰρ τὴν γῆν πνέουσιν εἰς ὀρθὸν γινομένης τῆς ἀναθυμιάσεως, [v]ὅτι πᾶς ὁ κύκλῳ ἀὴρ συνέπεται τῇ φορᾷ. Διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις ποτέρωθεν ἡ ἀρχὴ 19 τῶν πνευμάτων ἐστί, πότερον ἄνωθεν ἢ κάτωθεν· ἡ μὲν γὰρ κίνησις ἄνωθεν καὶ πρὶν πνεῖν, [w]ὁ δ' ἀὴρ ἐπίδηλος, κἂν ᾖ νέφος ἢ ἀχλύς· [x]σημαίνει γὰρ κινουμένην πνεύματος ἀρχὴν πρὶν φανερῶς ἐληλυθέναι τὸν ἄνεμον, ὡς ἄνωθεν αὐτῶν ἐχόντων τὴν ἀρχήν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἄνεμος πλῆθός τι [y]τῆς ἐκ 20 γῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως κινούμενον περὶ [z]τὴν γῆν, δῆλον ὅτι τῆς μὲν κινήσεως [a]ἡ ἀρχὴ ἄνωθεν, τῆς δ' ὕλης καὶ τῆς γενέσεως κάτωθεν· [b]ᾗ μὲν γὰρ ῥευσεῖται τὸ ἀνιόν, ἐκεῖθεν τὸ αἴτιον· ἡ γὰρ φορὰ τῶν πορρωτέρω κυρία τῆς γῆς· καὶ ἅμα κάτωθεν μὲν εἰς ὀρθὸν ἀναφέρεται, καὶ πᾶν ἰσχύει μᾶλλον ἐγγύς, ἡ δὲ τῆς γενέσεως ἀρχὴ δῆλον ὡς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν. Ὅτι δ' ἐκ πολλῶν ἀναθυμιάσεων συνιουσῶν κατὰ 21 μικρόν, ὥσπερ αἱ τῶν ποταμῶν [c]ἀρχαὶ γίγνονται νοτιζούσης τῆς γῆς, δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων· ὅθεν γὰρ ἑκάστοτε πνέουσιν, ἐλάχιστοι πάντες εἰσί, προϊόντες δὲ καὶ πόρρω λαμπροὶ πνέουσιν. Ἔτι δὲ καὶ [d]τὰ περὶ τὴν ἄρκτον ἐν τῷ χειμῶνι νήνεμα καὶ ἄπνοα, κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον· ἀλλὰ τὸ κατὰ μικρὸν ἀποπνέον καὶ λανθάνον ἔξω προϊὸν [e]ἤδη πνεῦμα [f]γίνεται λαμπρόν. Τίς μὲν οὖν ἐστιν ἡ τοῦ 22 ἀνέμου φύσις καὶ πῶς γίνεται, ἔτι δ' αὐχμῶν τε πέρι καὶ ἐπομβρίας, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν καὶ παύονται καὶ γίγνονται μετὰ τοὺς ὄμβρους, διὰ τί τε βορέαι [g]καὶ νότοι πλεῖστοι τῶν ἀνέμων εἰσίν, εἴρηται· πρὸς δὲ τούτοις καὶ περὶ τῆς φορᾶς αὐτῶν.

Ὁ δ' ἥλιος καὶ παύει καὶ [h]συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα· 5 ἀσθενεῖς μὲν γὰρ καὶ ὀλίγας οὔσας [i]τὰς ἀναθυμιάσεις μα-

[t] αὐτῶν λοξή F. [v] ὅτι δὴ πᾶς F.H.N. [w] ὅ τ' H.N. [x] συμβαίνει N. [y] τῆς ξηρᾶς ἐκ γῆς H.N. τῆς ἐκ γῆς om. F. [z] τὴν om. F. [a] ἡ om. E. [b] ᾗ] εἰ E. ᾗ—αἴτιον] τὸ αἴτιον γὰρ καθὸ μὲν ῥευσεῖται τὸ ἀνιὸν ἐκεῖθεν N. [c] πηγαὶ E, ἀρχαὶ καὶ N. [d] τὰ om. E. [e] ἤδη om. F. [f] λαμπρὸν γίνεται H. [g] καὶ] τε καὶ N. [h] ξυνορμᾷ N. [i] τὰς ἀναθυμιάσεις margo F.

ραίνει τῷ πλείονι θερμῷ τὸ ἐν τῇ ἀναθυμιάσει ἔλαττον ὄν, καὶ διακρίνει. Ἔτι δ' αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι ἔκκρισιν ἀθρόαν, ὥσπερ εἰς πολὺ πῦρ ἐὰν ὀλίγον [k] ἐμπέσῃ ὑπέκκαυμα, φθάνει πολλάκις πρὶν καπνὸν [l] ποιῆσαι 2 [m] κατακαυθέν. Διὰ μὲν οὖν ταύτας τὰς [n] αἰτίας καταπαύει τε τὰ πνεύματα καὶ ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι κωλύει, τῇ μὲν μαράνσει καταπαύων, τῷ δὲ τάχει [o] τῆς ξηρότητος γίνεσθαι κωλύων· διὸ περὶ Ὠρίωνος ἀνατολὴν μάλιστα γίνεται νηνε-3 μία, καὶ μέχρι τῶν ἐτησίων καὶ [p] προδρόμων. Ὅλως δὲ γίγνονται [q] αἱ νηνεμίαι διὰ δύ' αἰτίας· ἢ [r] γὰρ διὰ ψῦχος ἀποσβεννυμένης τῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ὅταν [s] γένηται πάγος ἰσχυρός, ἢ καταμαραινομένης ὑπὸ τοῦ πνίγους. Αἱ δὲ πλεῖσται [t] καὶ ἐν ταῖς ἀνὰ μέσον ὥραις, ἢ τῷ μήπω ἀναθυμιᾶσθαι, ἢ τῷ [v] ἤδη ἐξεληλυθέναι τὴν ἀναθυμίασιν καὶ ἄλλην 4 μήπω ἐπιρρεῖν. Ἄκριτος δὲ καὶ χαλεπὸς ὁ Ὠρίων εἶναι δοκεῖ, καὶ δύνων καὶ ἐπιτέλλων, διὰ τὸ ἐν μεταβολῇ ὥρας συμβαίνειν τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν, θέρους ἢ χειμῶνος, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἄστρου [w] ἡμερῶν γίνεταί [x] τι πλῆθος· αἱ δὲ μεταβολαὶ πάντων ταραχώδεις διὰ τὴν ἀοριστίαν 5 εἰσίν. Οἱ δ' ἐτησίαι πνέουσι μετὰ τροπὰς καὶ κυνὸς ἐπιτολήν, καὶ οὔτε τηνικαῦτα ὅτε [y] πλησιάζει μάλιστα ὁ ἥλιος, οὔτε ὅτε πόρρω· καὶ τὰς μὲν ἡμέρας πνέουσι, τὰς δὲ νύκτας 6 παύονται. Αἴτιον δ' ὅτι πλησίον μὲν [z] ὢν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι τὴν ἀναθυμίασιν· ὅταν δ' ἀπέλθῃ μικρόν, σύμμετρος ἤδη γίνεται [a] ἡ ἀναθυμίασις καὶ ἡ θερμότης, ὥστε τὰ πεπηγότα ὕδατα τήκεσθαι, καὶ τῆς γῆς ξηραινομένης ὑπό τε τῆς οἰκείας θερμότητος καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου οἷον 7 τύφεσθαι καὶ θυμιᾶσθαι. Τῆς δὲ νυκτὸς [b] λωφῶσι διὰ τὸ τὰ πεπηγότα τηκόμενα παύεσθαι διὰ τὴν ψυχρότητα τῶν νυκτῶν. Θυμιᾶται δ' οὔτε τὸ πεπηγὸς οὔτε τὸ μηθὲν ἔχον

[k] πέσῃ F. [l] ποιήσει H.N. [m] κατακαφθὲν N. [n] αἰτίας καὶ παύει τὰ F. [o] τῆς om. E. [p] προδρομίων N. [q] αἱ om. E. [r] γὰρ om. F. [s] γίγνηται F. [t] καὶ αἱ ἐν F. [v] ἤδη om. E. [w] ἡμερῶν] κακῶν N. [x] τι om. F.N. [y] μάλιστα πλησιάζει F.H.N. [z] ὢν μᾶλλον φθάνει F. [a] ἡ ἀναθυμίασις καὶ om. E. [b] λοφῶσι διὰ τὰ π. N.

ξηρόν, ἀλλ' [c]ὅταν ἔχῃ τὸ ξηρὸν ὑγρότητα, τοῦτο θερμαινόμενον θυμιᾶται. Ἀποροῦσι δέ τινες διὰ τί βορέαι [d]μὲν 8 γίνονται συνεχεῖς, οὓς καλοῦμεν ἐτησίας, μετὰ τὰς θερινὰς τροπάς, νότοι δ' οὕτως οὐ γίνονται μετὰ τὰς χειμερινάς. Ἔχει δ' οὐκ ἀλόγως· γίνονται μὲν γὰρ οἱ καλούμενοι λευκόνοτοι τὴν ἀντικειμένην ὥραν, οὐχ οὕτως δὲ γίγνονται συνεχεῖς, διὸ λανθάνοντες ποιοῦσιν ἐπιζητεῖν. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ 9 μὲν βορέας ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὴν ἄρκτον πνεῖ τόπων, οἳ πλήρεις ὕδατος καὶ χιόνος εἰσὶ πολλῆς, ὧν τηκομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς μᾶλλον ἢ [e]ἐπ' αὐταῖς πνέουσιν οἱ ἐτησίαι· οὕτω γὰρ καὶ τὰ πνίγη γίνεται, οὐχ ὅταν μάλιστα πλησιάζῃ πρὸς ἄρκτον, ἀλλ' [f]ὅταν πλείων μὲν ᾖ [g]χρόνος θερμαίνοντι, ἔτι δ' [h]ἐγγύς. Ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ [i]τὰς χει- 10 μερινὰς τροπὰς πνέουσιν οἱ ὀρνιθίαι· καὶ γὰρ οὗτοι ἐτησίαι εἰσὶν ἀσθενεῖς· ἐλάττους δὲ καὶ ὀψιαίτεροι τῶν ἐτησίων [k]πνέουσιν· ἑβδομηκοστῇ γὰρ ἄρχονται πνεῖν διὰ τὸ πόρρω ὄντα τὸν ἥλιον ἐνισχύειν ἧττον. Οὐ συνεχεῖς δ' ὁμοίως πνέουσι, διότι τὰ μὲν ἐπιπολῆς καὶ ἀσθενῆ τότε ἀποκρίνεται, τὰ δὲ μᾶλλον πεπηγότα [l]πλείονος δεῖται θερμότητος. Διὸ 11 διαλείποντες οὗτοι πνέουσιν, ἕως ἂν ἐπὶ τροπαῖς [m]πάλιν [n]ταῖς θεριναῖς πνέωσιν [p]οἱ ἐτησίαι, ἐπεὶ θέλει γ' ὅτι μάλιστα συνεχῶς ἐντεῦθεν [q]ἀεὶ πνεῖν ἄνεμος. Ὁ δὲ νότος ἀπὸ τῆς θερινῆς τροπῆς πνεῖ, καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἄρκτου. Δύο γὰρ ὄντων τμημάτων τῆς δυνατῆς οἰκεῖσθαι χώρας, τῆς 12 μὲν πρὸς τὸν ἄνω πόλον [r]τὸν καθ' ἡμᾶς, τῆς δὲ πρὸς τὸν ἕτερον καὶ πρὸς μεσημβρίαν, [s]καὶ οὔσης οἷον τυμπάνου· τοιοῦτον γὰρ σχῆμα τῆς γῆς ἐκτέμνουσιν αἱ ἐκ τοῦ κέντρου αὐτῆς ἀγόμεναι [t]γραμμαί, καὶ ποιοῦσι δύο κώνους, τὸν μὲν

[c] ὅτε ἔχει N. ἔχῃ post ξηρὸν E. [d] μὲν ante βορέαι F, om. N. [e] ἐν F.H.N. [f] ὁπόταν μὲν πλείονα χρόνον θερμαίνηται F. [g] χιόνος pr. N. [h] ἐγγὺς ᾖ. ὁμοίως F. [i] τὰς om. E.H.N. [k] πνέουσιν—ἄρχονται om. pr. E. [l] πολλῆς F. [m] πάλιν] μᾶλλον N. [n] ταῖς om. E. πνεύσωσι ταῖς θεριναῖς F.H.N. [p] οἱ ἐτησίαι om. N. et pr. F.H. [q] πνεῖν ἄνεμος ἀεί F. [r] τὸν post πόλον om. E.F.H.N. [s] καὶ om. N. [t] γραμμαὶ om. N. et pr. F.

ἔχοντα βάσιν τὸν τροπικόν, τὸν δὲ [v] τὸν διὰ παντὸς φανερόν, τὴν δὲ κορυφὴν ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς γῆς· τὸν [w] αὐτὸν δὲ τρόπον πρὸς τὸν κάτω πόλον ἕτεροι δύο κῶνοι τῆς γῆς ἐκτμή-
13 ματα ποιοῦσιν. Ταῦτα δ' οἰκεῖσθαι μόνα [x] δυνατά, καὶ οὔτ' ἐπέκεινα [y] τῶν τροπῶν· σκιὰ γὰρ οὐκ ἂν ἦν πρὸς ἄρκτον, νῦν δ' ἀοίκητοι πρότερον γίγνονται οἱ τόποι πρὶν ἢ [z] ὑπολείπειν ἢ μεταβάλλειν τὴν σκιὰν πρὸς μεσημβρίαν· τά [a] θ' ὑπὸ τὴν
14 ἄρκτον ὑπὸ ψύχους ἀοίκητα. Φέρεται δὲ καὶ [b] ὁ στέφανος κατὰ τοῦτον τὸν [c] τόπον· φαίνεται γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς γινόμενος ἡμῖν, ὅταν ᾖ κατὰ τὸν μεσημβρινόν. Διὸ καὶ γελοίως γράφουσι νῦν τὰς περιόδους τῆς γῆς· γράφουσι γὰρ κυκλοτερῆ τὴν οἰκουμένην, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀδύνατον [d] κατά τε τὰ
15 φαινόμενα καὶ κατὰ τὸν λόγον. Ὅ τε γὰρ λόγος δείκνυσιν ὅτι ἐπὶ πλάτος μὲν ὥρισται, τὸ δὲ κύκλῳ [e] συνάπτειν ἐνδέχεται διὰ τὴν [f] κρᾶσιν (οὐ γὰρ [g] ὑπερβάλλει τὰ καύματα καὶ τὸ ψῦχος [h] κατὰ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος, ὥστ' εἰ [i] μή που κωλύει θαλάττης πλῆθος, [k] ἅπαν εἶναι [l] πορεύσιμον) καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα περί τε τοὺς πλοῦς καὶ τὰς πορείας· πολὺ
16 γὰρ τὸ μῆκος διαφέρει τοῦ πλάτους. Τὸ γὰρ ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν μέχρι τῆς Ἰνδικῆς τοῦ ἐξ Αἰθιοπίας πρὸς τὴν Μαιῶτιν καὶ τοὺς [m] ἐσχατεύοντας τῆς Σκυθίας τόπους [n] πλέον ἢ πέντε [o] πρὸς τρία τὸ μέγεθός ἐστιν, [p] ἐάν τις τούς [q] τε πλοῦς λογίζηται καὶ τὰς ὁδούς, ὡς [r] ἐνδέχεται λαμβά-
17 νειν τῶν τοιούτων τὰς ἀκριβείας. Καίτοι ἐπὶ [s] πλάτους μὲν μέχρι τῶν ἀοικήτων ἴσμεν τὴν οἰκουμένην· ἔνθα [t] μὲν γὰρ διὰ ψῦχος οὐκέτι κατοικοῦσιν, ἔνθα δὲ διὰ τὴν ἀλέαν. Τὰ δὲ τῆς Ἰνδικῆς ἔξω καὶ τῶν στηλῶν τῶν Ἡρακλείων διὰ τὴν θάλατταν οὐ φαίνεται συνείρειν, τῷ συνεχῶς εἶναι [v] πᾶσαν

[v] τὸν om. F. [w] δ' αὐτὸν τρόπον καὶ πρὸς F. [x] δυνατόν F.H.N. [y] τῶν om. E. [z] ὑπολιπεῖν H.N. [a] δ' E. [b] ὁ om. E. [c] τρόπον E. [d] κατά τε] κατά γε F. [e] συνάπτειν οὐκ ἐνδ. E. [f] κρᾶσιν] ἀκρ^α N. [g] ὑποβάλλει E. [h] κατὰ] καὶ τὸ N. [i] μήπω F. [k] ἅπαν corr. N. [l] πορεύσιμα N. [m] ἐσχάτους ὄντας E. [n] πλεῖον F.N. [o] πρὸς τὰ τρία F. [p] ἂν γε τις H.N. [q] τε om. N. [r] δέχεται N. [s] πλάτος E.N. [t] μὲν om. N. [v] πᾶσαν τὴν οἰκ. N.

οἰκουμένην. ‘Ἐπεὶ δ’ ὁμοίως ἔχειν ἀνάγκη τόπον τινὰ πρὸς 18 τὸν ἕτερον πόλον [w] ὥσπερ ὃν ἡμεῖς οἰκοῦμεν πρὸς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν, δῆλον [x] ὡς ἀνάλογον ἕξει τά [y] τ’ ἄλλα καὶ τῶν πνευμάτων [z] ἡ στάσις· ὥστε καθάπερ ἐνταῦθα βορέας ἐστί, κἀκείνοις ἀπὸ τῆς ἐκεῖ ἄρκτου τις ἄνεμος [a] οὕτως [b] ὤν, ὃν [c] οὐθὲν δυνατὸν [d] διήκειν δεῦρο, ἐπεὶ οὐδ’ ὁ βορέας [e] οὗτος εἰς τὴν ἐνταῦθα οἰκουμένην [f] πᾶσάν [g] ἐστιν· ἔστι γὰρ ὥσπερ ἀπόγειον τὸ πνεῦμα τὸ βόρειον, [h] ἕως ὁ βορέας [i] οὗτος εἰς τὴν ἐνταῦθα οἰκουμένην πνεῖ. ‘Ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν οἴκησιν κεῖσθαι 19 ταύτην πρὸς ἄρκτον, πλεῖστοι βορέαι πνέουσιν. ‘Ὅμως δὲ καὶ ἐνταῦθα [k] ἐλλείπει καὶ οὐ δύναται πόρρω [l] διήκειν, ἐπεὶ περὶ τὴν ἔξω Λιβύης [m] θάλατταν τὴν νοτίαν, ὥσπερ ἐνταῦθα οἱ βορέαι καὶ οἱ νότοι πνέουσιν, οὕτως [n] ἐκεῖ εὗροι καὶ ζέφυροι διαδεχόμενοι συνεχεῖς ἀεὶ πνέουσιν. ‘Ὅτι μὲν [o] οὖν 20 νότος οὐκ ἔστιν ὁ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πόλου πνέων ἄνεμος, δῆλον. ‘Ἐπεὶ [p] δ’ οὔτ’ ἐκεῖνος οὔθ’ ὁ ἀπὸ χειμερινῆς τροπῆς· δέοι γὰρ ἂν [q] ἄλλον [r] ἀπὸ θερινῆς εἶναι τροπῆς· οὕτω γὰρ τὸ ἀνάλογον ἀποδώσει. Νῦν δ’ οὐκ ἔστιν· εἷς γὰρ μόνος φαίνεται πνέων ἐκ τῶν ἐκεῖθεν τόπων. ‘Ὥστ’ ἀνάγκη τὸν 21 ἀπὸ τοῦ [s] κατακεκαυμένου τόπου πνέοντα ἄνεμον εἶναι νότον. ‘Ἐκεῖνος δ’ ὁ τόπος διὰ τὴν τοῦ ἡλίου γειτνίασιν οὐκ ἔχει ὕδατα καὶ νομάς, αἳ διὰ τὴν [t] πῆξιν [v] ποιήσουσιν ἐτησίας. ‘Ἀλλὰ διὰ [w] τὸ τὸν τόπον [x] εἶναι πολὺ πλείω ἐκεῖνον καὶ 22 ἀναπεπταμένον, μείζων [y] καὶ πλείων καὶ μᾶλλον ἀλεεινὸς ἄνεμος ὁ νότος ἐστὶ τοῦ βορέου, καὶ διήκει μᾶλλον δεῦρο ἢ οὗτος ἐκεῖ. Τίς μὲν [z] οὖν αἰτία τούτων ἐστὶ τῶν ἀνέμων, καὶ πῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται.

[w] ὥσπερ] ἔτι περ N. [x] ὡς] ἔτι N. [y] τ’ om. N. [z] ἡ σύστασις H.N. [a] οὗτος N. [b] ὢν om. E. [c] οὐ F. [d] διέχειν E.H, διϊκνεῖσθαι N. [e] οὗτος] ὁ αὐτὸς F.N. [f] πᾶσαν om. F. [g] ἐστιν om. E. [h] ἕως—πνεῖ margo E.H. [i] οὗτος om. margo E. [k] ἐλλείπειν E. [l] διέχειν E. [m] θάλασσαν E. [n] ἐκεῖ om. E. [o] οὖν ὁ νότος F.H.N. [p] δ’ om. E. [q] ἄλλο N. [r] εἶναι ἀπὸ θερινῆς F. [s] κεκαυμένου F.N. [t] τῆξιν N. et corr. E. [v] ποιοῦσιν H.N. [w] τὸ om. F. [x] πολὺ εἶναι F. [y] καὶ πλείων om. E. [z] οὖν ἡ αἰτία N.

τόπον, καὶ ὅτι πολλῷ πλεῖον ὕδωρ καὶ χιὼν ἀπωθεῖται εἰς [w] τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὸ ἐκεῖν' ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶναι καὶ τὴν ἐκείνου φοράν, ὧν τηκομένων εἰς τὴν γῆν [x] καὶ θερμαινομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ [y] τῆς γῆς ἀναγκαῖον πλείω καὶ ἐπὶ πλείω τόπον γίγνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν.

12 Ἔστι δὲ τῶν εἰρημένων [z] πνευμάτων βορέας μὲν ὅ τ' ἀπαρκτίας κυριώτατα, [a] καὶ θρασκίας [b] κοινὸς ἀργέστου [c] καὶ μέσου· [d] ὁ δὲ καικίας κοινὸς ἀπηλιώτου καὶ βορέου· νότος δ' ὅ τε ἰθαγενὴς ὁ ἀπὸ μεσημβρίας καὶ λίψ· ἀπηλιώτης δὲ ὅ τε ἀπ' ἀνατολῆς ἰσημερινῆς καὶ ὁ εὖρος· ὁ δὲ φοινικίας κοινός· ζέφυρος δ' ὅ τε ἰθαγενὴς καὶ ὁ [e] ἀργέστης καλούμενος. Ὅλως

13 δὲ τὰ μὲν [f] βόρεια τούτων καλεῖται, τὰ δὲ νότια. Προστίθεται δὲ τὰ μὲν ζεφυρικὰ τῷ βορέᾳ (ψυχρότερα γὰρ διὰ τὸ ἀπὸ δυσμῶν πνεῖν), [g] νότῳ δὲ τὰ ἀπηλιωτικά (θερμότερα γὰρ [h] τῷ ἀπ' ἀνατολῆς πνεῖν). Διωρισμένων οὖν [i] τῷ ψυχρῷ καὶ τῷ θερμῷ [k] καὶ ἀλεεινῷ τῶν πνευμάτων οὕτως ἐκάλεσαν.

14 Θερμότερα [l] δὲ [m] τὰ ἀπὸ τῆς ἕω τῶν ἀπὸ δυσμῆς, ὅτι [n] πλείω χρόνον ὑπὸ τὸν ἥλιόν ἐστι τὰ ἀπ' ἀνατολῆς· [o] τὰ δ' ἀπὸ δυσμῆς ἀπολείπει τε θᾶττον καὶ πλησιάζει τῷ τόπῳ ὀψιαί-

15 τερον. Οὕτω δὲ τεταγμένων τῶν ἀνέμων, δῆλον ὅτι ἅμα πνεῖν τοὺς μὲν ἐναντίους οὐχ οἷόν τε (κατὰ διάμετρον γάρ· ἅτερος οὖν παύσεται ἀποβιασθείς), τοὺς δὲ μὴ οὕτω κειμένους πρὸς ἀλλήλους οὐθὲν κωλύει, οἷον τὸ Ζ καὶ Δ. Διὰ [p] τοῦτο ἅμα πνέουσιν ἐνίοτε ἀμφότεροι [q] οὔριοι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ

16 σημεῖον, οὐκ ἐκ [r] τοῦ αὐτοῦ οὐδὲ τῷ αὐτῷ πνεύματι. Κατὰ δὲ [s] τὰς ὥρας τὰς ἐναντίας οἱ ἐναντίοι μάλιστα πνέουσιν, οἷον περὶ ἰσημερίαν τὴν μὲν ἐαρινὴν καικίας καὶ ὅλως τὰ ἐπέκεινα τροπῆς θερινῆς, περὶ δὲ τὴν μετοπωρινὴν λίβες, περὶ δὲ τρο-

[w] τοῦτον τὸν τόπον F. [x] καὶ post γῆν om. E. [y] τὴν γῆν F.H. [z] πνευμ. κυριώτατος β. N, omisso κυριώτατα. [a] καὶ ὁ θρασκέας F. [b] κοινὸς ἀργέστου om. E.H.N. [c] καὶ μέσου—ἀπηλιώτου καὶ margo F, omisso κοινὸς. [d] ὁ om. F. [e] ἀργέτης F. [f] τούτων βόρεια F. [g] νότια δὲ E, τῷ δὲ νότῳ F. [h] τῷ ἀπ'] διὰ τὸ ἀπ' F.H.N. [i] τῷ θ. καὶ τῷ ψ. H.N, τῷ ψ. καὶ θ. F. [k] καὶ τῷ ἀλ. N. [l] δὲ] μὲν F.H.N. [m] τῶν ἀπὸ δυσμῆς τὰ ἀπὸ ἕω F. [n] πλείονα H.N. [o] τὰ δ'] τῶν δ' E.F.H. [p] τοῦτο καὶ ἅμα F. [q] εὖροι N. [r] ταυτοῦ N. [s] τὰς om. F.

πὰς θερινὰς μὲν ζέφυρος, [t]χειμερινὰς δ' εὖρος. [v]Ἐπιπίπτουσι 17 δὲ [w]τοῖς ἄλλοις μάλιστα καὶ παύουσιν ἀπαρκτίαι καὶ θρασκίαι καὶ [x]ἀργέσται· διὰ τὸ ἐγγυτάτω γὰρ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν εἶναι [y]πολλοί τε καὶ ἰσχυροὶ [z]πνέουσι μάλιστα οὗτοι. Διὸ καὶ αἰθριώτατοί εἰσι τῶν ἀνέμων· πνέοντες γὰρ ἐγγύθεν 18 [a]μάλιστα ἀποβιαζόμενοί τε [b]τἆλλα [c]πνεύματα παύουσι, καὶ ἀποφυσῶντες τὰ συνιστάμενα νέφη ποιοῦσιν αἰθρίαν, [d]ἂν μὴ ψυχροὶ σφόδρα [e]τύχωσιν ἅμα ὄντες. Τότε [f]δ' οὐκ αἴθριοι· [g]ἂν γὰρ ὦσι [h]μᾶλλον ψυχροὶ ἢ μεγάλοι, φθάνουσι πηγνύντες ἢ [i]προωθοῦντες. Ὁ δὲ καικίας οὐκ αἴθριος, ὅτι ἀνακάμπτει [k]εἰς αὐτόν· ὅθεν καὶ λέγεται ἡ παροιμία 19

ἕλκων [l]ἐφ' αὑτὸν [m]ὥστε καικίας νέφος.

Αἱ δὲ περιστάσεις [n]γίνονται αὐτῶν καταπαυομένων εἰς τοὺς ἐχομένους [o]κατὰ τὴν τοῦ ἡλίου μετάστασιν, διὰ τὸ κινεῖσθαι μάλιστα τὸ ἐχόμενον τῆς ἀρχῆς. Ἡ δὲ ἀρχὴ οὕτω κινεῖται τῶν πνευμάτων ὡς ὁ ἥλιος. Οἱ ἐναντίοι δ' ἢ ταὐτὸ ποιοῦσιν 20 ἢ ἐναντίον, οἷον ὑγροὶ λὶψ καὶ καικίας, ὃν ἑλλησποντίαν ἔνιοι καλοῦσι, καὶ εὖρος, [p]ὃν ἀπηλιώτην. Ξηροὶ δ' [q]ἀργέστης καὶ εὖρος· ἀπ' ἀρχῆς δ' οὗτος ξηρός, τελευτῶν δὲ ὑδατώδης. Νιφετώδης δὲ μέσης καὶ ἀπαρκτίας μάλιστα· οὗτοι γὰρ ψυχρότατοι. [r]Χαλαζώδης [s]δ' ἀπαρκτίας καὶ θρασκίας καὶ [q]ἀργέστης. [t]Καυματώδης δὲ νότος καὶ ζέφυρος καὶ εὖρος. 21 Νέφεσι δὲ πυκνοῦσι τὸν οὐρανὸν καικίας μὲν σφόδρα, λὶψ δ' [v]ἀραιοτέροις, [w]καικίας μὲν διά τε τὸ ἀνακάμπτειν πρὸς αὐτὸν καὶ διὰ τὸ κοινὸς εἶναι βορέου καὶ εὔρου, ὥστε διὰ μὲν τὸ ψυχρὸς εἶναι πηγνὺς τὸν ἀτμίζοντα ἀέρα συνίστησι, διὰ δὲ τὸ τῷ τόπῳ ἀπηλιωτικὸς εἶναι ἔχει πολλὴν ὕλην καὶ ἀτμίδα

[t] δὲ χειμερινὰς E. [v] πίπτουσι E. [w] μάλιστα τοῖς ἄλλοις N. [x] ἀργέται N. [y] πολύ E. [z] μάλιστα πνέουσιν H.N. [a] μάλιστά τε ἀποβ. τε E. [b] ἄλλα H. [c] παύουσι πνεύματα F. [d] ἂν om. E. [e] ἅμα τύχωσιν F. [f] δ'] γὰρ H. [g] ἐὰν N. [h] ψυχροὶ μᾶλλον H [i] παρωθοῦντες N. [k] εἰς om. E. [l] πρὸς ἑαυτὸν H. [m] ὥσπερ F.H.N. [n] γίνονται μὲν αὐτῶν παυομένων H. [o] κατὰ—μετάστασιν ante καταπαυομένων N. [p] ὃν ἀπηλιώτην om. corr. F. [q] ἀργέτης F.N. [r] χαλαζώδεις N. [s] δ' ὁ ἀπ. H. [t] καυματώδεις N. [v] ἀραιοτέρως F. [w] καὶ καικίας μ. H.

22ἦν προωθεῖ. Αἴθριοι δὲ [x] ἀπαρκτίας, [y] θρασκίας, ἀργέστης· ἡ δ' αἰτία εἴρηται πρότερον. [z] Ἀστραπαῖοι [a] δὲ μάλιστα οὗτοί τε καὶ ὁ μέσης· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἐγγύθεν πνεῖν ψυχροί εἰσι, διὰ δὲ τὸ ψυχρὸν ἀστραπὴ γίνεται· ἐκκρίνεται γὰρ συνιόντων τῶν νεφῶν. Διὸ καὶ ἔνιοι τῶν αὐτῶν τούτων χα-23λαζώδεις εἰσίν· ταχὺ γὰρ πηγνύουσιν. Ἐκνεφίαι δὲ γίνονται μετοπώρου μὲν μάλιστα, εἶτ' ἔαρος, καὶ μάλιστα ἀπαρκτίας καὶ θρασκίας καὶ [b] ἀργέστης. Αἴτιον δ' ὅτι [c] οἱ ἐκνεφίαι γίνονται μάλιστα [d] ὅταν ἄλλων ἐκπνεόντων [e] ἐμπίπτωσιν ἕτεροι, οὗτοι δὲ μάλιστα [f] ἐμπίπτουσι τοῖς ἄλλοις πνέου-24σιν· ἡ δ' αἰτία εἴρηται καὶ τούτου πρότερον. Οἱ δ' ἐτησίαι περιίστανται τοῖς μὲν περὶ δυσμὰς οἰκοῦσιν ἐκ τῶν [g] ἀπαρκτίων εἰς θρασκίας καὶ [h] ἀργέστας καὶ ζεφύρους (ὁ γὰρ [i] ἀπαρκτίας ζέφυρός ἐστιν), ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ τῆς ἄρκτου, τελευτῶντες δ' εἰς τοὺς πόρρω· τοῖς δὲ πρὸς ἕω περιίστανται μέχρι τοῦ ἀπηλιώτου. Περὶ μὲν οὖν ἀνέμων, [k] τῆς τε ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν γενέσεως καὶ οὐσίας καὶ τῶν συμβαινόντων [l] κοινῇ τε παθημάτων καὶ περὶ [m] ἕκαστον, τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

7 Περὶ δὲ σεισμοῦ καὶ κινήσεως γῆς μετὰ ταῦτα λεκτέον· ἡ γὰρ αἰτία τοῦ πάθους ἐχομένη τούτου τοῦ γένους [n] ἐστίν. Ἔστι δὲ τά [o] γε παρειλημμένα μέχρι τοῦ νῦν χρόνου τρία καὶ παρὰ τριῶν. Ἀναξαγόρας [p] τε γὰρ ὁ Κλαζομένιος καὶ [q] πρότερος Ἀναξιμένης ὁ Μιλήσιος ἀπεφήναντο, καὶ τούτων 2 [r] ὕστερος Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης. Ἀναξαγόρας μὲν οὖν φησὶ τὸν αἰθέρα πεφυκότα φέρεσθαι ἄνω, ἐμπίπτοντα δ' εἰς τὰ κάτω τῆς γῆς καὶ [s] τὰ κοῖλα κινεῖν αὐτήν· τὰ μὲν γὰρ

[x] ἀπ. καὶ θρ. καὶ ἀργ. F.H.N. [y] θρασκίας om. pr. E. [z] ἀστραπὰς δὲ ποιοῦσι μάλιστα H.N, ἀστραπὰς δὲ μάλιστα ποιοῦσιν F. [a] γε F. [b] ἀργέτης F.N. [c] οἱ om. F. [d] ὅταν τῶν ἄλλων πνεόντων F.H.N. [e] ἐπιπίπτωσιν E. [f] ἐπιπίπτουσι E. [g] ἀπαρκτικῶν E. [h] ἀργέτας F. [i] ἀρκτικὸς E. [k] τῆς τε] καὶ τῆς F, τῆς H.N. [l] κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον παθημάτων F. [m] ἕκαστα H.N. [n] ἐστίν om. E. [o] γε post μέχρι F.H.N. [p] τε] μὲν F, om. H.N. [q] πρότερον F.H.N. [r] ὕστερον H.N. [s] τὰ post καὶ om. F.H.N.

ἄνω [t] συναληλίφθαι διὰ τοὺς ὄμβρους, ἐπεὶ φύσει γε [v] πᾶσαν ὁμοίως εἶναι σομφήν, ὡς ὄντος τοῦ μὲν ἄνω τοῦ δὲ κάτω τῆς ὅλης σφαίρας, καὶ ἄνω μὲν τούτου ὄντος τοῦ μορίου ἐφ' οὗ τυγχάνομεν οἰκοῦντες, κάτω δὲ θατέρου. Πρὸς μὲν οὖν 3 ταύτην τὴν αἰτίαν οὐθὲν ἴσως δεῖ λέγειν ὡς λίαν ἁπλῶς εἰρημένην· τό τε γὰρ ἄνω [w] καὶ κάτω νομίζειν οὕτως ἔχειν ὥστε μὴ [x] πρὸς τὴν γῆν [y] πάντῃ φέρεσθαι τὰ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων, ἄνω δὲ τὰ κοῦφα καὶ τὸ πῦρ, εὔηθες, καὶ ταῦθ' [z] ὁρῶντας τὸν ὁρίζοντα τὴν οἰκουμένην, ὅσην ἡμεῖς ἴσμεν, ἕτερον ἀεὶ γιγνόμενον μεθισταμένων, ὡς οὔσης κυρτῆς καὶ σφαιροειδοῦς· καὶ τὸ λέγειν μὲν ὡς διὰ τὸ μέγεθος ἐπὶ τοῦ ἀέρος μένει, σείεσθαι δὲ φάσκειν τυπτομένην [a] κάτωθεν ἄνω δι' ὅλης. Πρὸς δὲ τούτοις οὐθὲν ἀποδίδωσι τῶν συμβαινόντων περὶ τοὺς σεισμούς· οὔτε γὰρ χῶραι οὔτε ὧραι αἱ τυχοῦσαι μετέχουσι τούτου τοῦ πάθους. Δημόκριτος δέ φησι 5 πλήρη τὴν γῆν [b] ὕδατος οὖσαν, καὶ πολὺ δεχομένην ἕτερον ὄμβριον ὕδωρ, ὑπὸ τούτου κινεῖσθαι· πλείονός τε γὰρ γινομένου διὰ τὸ [c] μὴ δύνασθαι δέχεσθαι τὰς κοιλίας ἀποβιαζόμενον ποιεῖν τὸν σεισμόν, καὶ ξηραινομένην [d] καὶ ἕλκουσαν εἰς τοὺς κενοὺς τόπους ἐκ τῶν πληρεστέρων τὸ μεταβάλλον ἐμπῖπτον κινεῖν. Ἀναξιμένης δέ φησι βρεχομένην τὴν γῆν καὶ ξηραι- 6 νομένην ῥήγνυσθαι, καὶ ὑπὸ [e] τούτων τῶν ἀπορρηγνυμένων κολωνῶν ἐμπιπτόντων σείεσθαι· διὸ καὶ γίγνεσθαι τοὺς σεισμοὺς ἔν τε τοῖς αὐχμοῖς καὶ πάλιν ἐν ταῖς [f] ὑπερομβρίαις· ἔν τε γὰρ τοῖς αὐχμοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξηραινομένην ῥήγνυσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὑπερυγραινομένην διαπίπτειν. [g] Ἔδει δὲ τούτου 7 συμβαίνοντος ὑπονοστοῦσαν [h] πολλαχοῦ φαίνεσθαι τὴν γῆν. [i] Ἔτι δὲ διὰ τίν' αἰτίαν περὶ τόπους τινὰς πολλάκις γίνεται [k] τοῦτο τὸ πάθος οὐδεμιᾷ διαφέροντας ὑπερβολῇ τοιαύτῃ παρὰ

[t] συναληλεῖφθαι F, συναλειλῆφθαι E, συναλλίφθαι N, συναναλίφθαι H. [v] ἅπασαν F.H.N. [w] καὶ τὸ κάτω F.H.N. [x] πρὸς μὲν τὴν H.N. [y] π. φ.] φέρεσθαι πάντα F, κάτω φέρεσθαι corr. E. [z] ὁρῶντες pr. H. [a] ἄνω κάτωθεν δι' ὅλης εὔηθες. πρὸς N. [b] ὕδατος om. N. [c] μὴ om. N. [d] καὶ om. E.F. [e] τῶν ἀπορρ. τούτων F. [f] ἐπομβρίαις F.H.N. [g] ἔδει corr. E. [h] πολλαχῆ F.H.N. [i] ὅτι N. [k] τοῦτο om. F.

8 τοὺς ἄλλους; καίτοι ἐχρῆν. Ὅλως δὲ τοῖς οὕτως ὑπολαμβάνουσιν ἀναγκαῖον ἧττον ἀεὶ τοὺς σεισμοὺς φάναι γίγνεσθαι, καὶ τέλος [l] παύσασθαί ποτε σειομένην· τὸ γὰρ σαττόμενον τοιαύτην ἔχει φύσιν. Ὥστ' εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, δῆλον ὅτι ἀδύνατον [m] καὶ ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν.

8 Ἀλλ' [n] ἐπειδὴ φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖον καὶ ἀπὸ ὑγροῦ καὶ ἀπὸ ξηροῦ γίγνεσθαι ἀναθυμίασιν, [o] ὥσπερ εἴπομεν ἐν τοῖς [p] πρότερον, ἀνάγκη τούτων ὑπαρχόντων γίγνεσθαι [q] τοὺς 2 σεισμούς. Ὑπάρχει γὰρ ἡ γῆ καθ' αὑτὴν μὲν ξηρά, διὰ δὲ τοὺς ὄμβρους ἔχουσα ἐν αὑτῇ νοτίδα πολλήν, ὥσθ' ὑπό [r] τε τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἐν αὑτῇ πυρὸς θερμαινομένης πολὺ μὲν ἔξω πολὺ δ' ἐντὸς γίνεσθαι τὸ πνεῦμα· καὶ τοῦτο ὁτὲ μὲν [s] συνεχὲς ἔξω ῥεῖ πᾶν, ὁτὲ δ' [t] εἴσω πᾶν, ἐνίοτε δὲ καὶ μερί-3 ζεται. Εἰ δὴ τοῦτ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν, τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον ἂν εἴη [v] ὁποῖον [w] κινητικώτατον [x] ἂν εἴη τῶν σωμάτων· ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐπὶ πλεῖστόν τε πεφυκὸς ἰέναι καὶ 4 σφοδρότατον μάλιστα τοιοῦτον εἶναι. Σφοδρότατον μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης τὸ τάχιστα φερόμενον· τύπτει [y] γὰρ μάλιστα διὰ τὸ τάχος· ἐπὶ πλεῖστον δὲ πέφυκε διιέναι τὸ διὰ παντὸς ἰέναι μάλιστα δυνάμενον, τοιοῦτον δὲ τὸ λεπτότατον. Ὥστ' εἴπερ ἡ τοῦ πνεύματος φύσις τοιαύτη, μάλιστα [z] τῶν σωμάτων [a] τὸ πνεῦμα κινητικόν· καὶ γὰρ τὸ πῦρ ὅταν 5 μετὰ πνεύματος ᾖ, γίγνεται φλὸξ καὶ φέρεται ταχέως. Οὐκ ἂν οὖν ὕδωρ οὐδὲ γῆ αἴτιον εἴη, ἀλλὰ πνεῦμα τῆς κινήσεως, ὅταν [b] ἔσω τύχῃ ῥυὲν τὸ ἔξω ἀναθυμιώμενον. Διὸ γίγνονται νηνεμίᾳ οἱ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι τῶν σεισμῶν· συνεχὴς γὰρ οὖσα ἡ ἀναθυμίασις ἀκολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῇ ὁρμῇ τῆς 6 ἀρχῆς, ὥστε ἢ ἔσω ἅμα ἢ ἔξω [c] ὁρμᾷ πᾶσα. Τὸ δ' ἐνίους [d] γίνεσθαι καὶ πνεύματος ὄντος οὐδὲν ἄλογον· ὁρῶμεν γὰρ ἐνίοτε ἅμα πλείους πνέοντας ἀνέμους, ὧν ὅταν εἰς τὴν γῆν

[l] παύεσθαί F. [m] εἶναι καὶ ταύτην F.N. [n] ἐπεὶ N. [o] ὥσπερ—πρότερον om. E. [p] προτέροις N. [q] τοὺς om. F. [r] γε H.N. [s] συνεχῶς N. [t] εἴσω ῥεῖ πᾶν E. [v] ποῖον F.H.N. [w] κινητικὸν H. [x] ἂν εἴη] ἔσται H.N. [y] γὰρ] μὲν γὰρ F. [z] τῶν] ἀπὸ τῶν N. [a] τὸ πνεῦμα κινητικόν om. E. [b] εἴσω F.H.N. [c] ὁρμᾷ] ῥεῖ F. [d] γίγνεσθαι σεισμοὺς καὶ F.

ὁρμήσῃ [e] θάτερον, ἔσται [f] πνεύματος ὄντος [g] ὁ σεισμός. Ἐλάττους δ' οὗτοι [h] τὸ μέγεθος γίγνονται διὰ τὸ διῃρῆσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῶν. [i] Καὶ νυκτὸς δ' οἱ πλείους 7 καὶ μείζους γίγνονται τῶν σεισμῶν, οἱ δὲ τῆς ἡμέρας περὶ μεσημβρίαν· νηνεμώτατον γάρ ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας ἡ μεσημβρία (ὁ γὰρ ἥλιος ὅταν μάλιστα [k] κρατῇ, κατακλείει τὴν ἀναθυμίασιν εἰς τὴν γῆν· κρατεῖ δὲ μάλιστα [l] περὶ τὴν μεσημβρίαν) καὶ αἱ νύκτες δὲ τῶν ἡμερῶν νηνεμώτεραι διὰ τὴν ἀπουσίαν [m] τὴν τοῦ ἡλίου· ὥστ' [n] εἴσω γίγνεται πάλιν ἡ ῥύσις, ὥσπερ ἄμπωτις, εἰς τοὐναντίον τῆς [o] ἔξωθεν πλημμυρίδος, καὶ πρὸς ὄρθρον μάλιστα· τηνικαῦτα γὰρ καὶ τὰ πνεύματα πέφυκεν ἄρχεσθαι πνεῖν. [p] Ἐὰν οὖν εἴσω 8 τύχῃ μεταβάλλουσα ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ὥσπερ Εὔριπος, διὰ τὸ πλῆθος [q] ἰσχυρότερον ποιεῖ τὸν σεισμόν. Ἔτι δὲ περὶ τόπους τοιούτους [r] οἱ [s] ἰσχυρότατοι γίνονται τῶν σεισμῶν, ὅπου [t] ἡ [v] θάλασσα ῥοώδης ἢ ἡ χώρα σομφὴ καὶ ὕπαντρος. Διὸ καὶ περὶ Ἑλλήσποντον καὶ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Σικελίαν, καὶ τῆς Εὐβοίας [w] περὶ τούτους [x] τοὺς τόπους· δοκεῖ γὰρ [y] διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν ἡ θάλαττα. Διὸ καὶ τὰ θερμὰ 9 τὰ περὶ [z] Αἴδεψον [a] ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γέγονεν. Περὶ δὲ τοὺς εἰρημένους τόπους οἱ σεισμοὶ γίνονται μάλιστα διὰ [b] τὴν στενότητα· τὸ γὰρ [c] πνεῦμα γινόμενον σφοδρὸν [d] διὰ τὸ πλῆθος τῆς θαλάττης πολλῆς προσφερομένης ἀπωθεῖται πάλιν εἰς τὴν γῆν, τό [e] γε πεφυκὸς ἀποπνεῖν [f] ἀπὸ τῆς γῆς. Αἵ τε χῶραι ὅσαι σομφοὺς ἔχουσι τοὺς κάτω τόπους, πολὺ 10 δεχόμεναι πνεῦμα σείονται [g] μᾶλλον. Καὶ ἔαρος δὲ καὶ μετοπώρου [h] μάλιστα καὶ ἐν ἐπομβρίαις [i] καὶ αὐχμοῖς γίνονται

[e] θάτερος N. [f] ὄντος πνεύματος H.N. [g] ὁ om. E. [h] τῷ μεγέθει F. [i] καὶ νυκτὸς] νυκτὸς δ' F.H.N. [k] κρατεῖ F. [l] πρὸς N. [m] τὴν om. F.N. [n] ἔσω F.H.N. [o] ἔξω H.N. [p] ἂν N. [q] ἰσχυρὸν F. [r] οἱ om. F. [s] ἰσχυρότεροι H.N. [t] ἡ—ἡ om. F.N. [v] θάλαττα N. [w] περὶ] καὶ περὶ F. [x] τοὺς om. F. [y] ἡ θάλασσα διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν F. [z] ἔδεψον E.H, ἔδηψον F.N. [a] ἀπὸ τῆς τοιαύτης F. [b] τὴν om. H.N. [c] πνεῦμα] ῥεῦμα E. et rc. F. [d] διὰ] καὶ διὰ E.H.N. [e] γε om. E.F.N. [f] ἀπὸ] ἐκ F.H.N. [g] μάλιστα F. [h] μάλιστα] πάλιν F. [i] καὶ ἐν αὐχμοῖς H.N.

διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· [k]αἵ γὰρ ὧραι αὗται [l]πνευματωδέσταται· τὸ γὰρ θέρος καὶ ὁ [m]χειμών, [n]τὸ μὲν διὰ τὸν πάγον, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀλέαν ποιεῖ τὴν ἀκινησίαν· [o]τὸ μὲν γὰρ ἄγαν 11 ψυχρόν, τὸ δ' [p]ἄγαν ξηρόν ἐστιν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς αὐχμοῖς πνευματώδης [q]ὁ ἀήρ· τοῦτο γὰρ αὐτό ἐστιν ὁ αὐχμός, ὅταν πλείων ἡ ἀναθυμίασις ἡ ξηρὰ [r]γίγνηται τῆς ὑγρᾶς· ἐν δὲ ταῖς [s]ὑπερομβρίαις πλείω τε ποιεῖ τὴν ἐντὸς ἀναθυμίασιν, καὶ τῷ ἐναπολαμβάνεσθαι [t]ἐν στενωτέροις τόποις καὶ ἀποβιάζεσθαι εἰς ἐλάττω τόπον τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, πληρουμένων τῶν κοιλιῶν ὕδατος, ὅταν ἄρξηται [v]κρατεῖν διὰ τὸ [w]πολὺ εἰς ὀλίγον πιληθῆναι τόπον, ἰσχυρῶς κινεῖ ῥέων ὁ 12 ἄνεμος καὶ [x]προσπίπτων. Δεῖ γὰρ νοεῖν [y]ὅτι ὥσπερ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ τρόμων καὶ σφυγμῶν αἴτιόν ἐστιν ἡ τοῦ πνεύματος [z]ἐναπολαμβανομένη δύναμις, [a]οὕτω καὶ ἐν τῇ γῇ τὸ πνεῦμα παραπλήσια [b]ποιεῖν, καὶ τὸν μὲν τῶν σεισμῶν οἷον τρόμον εἶναι τὸν δ' οἷον σφυγμόν, καὶ καθάπερ συμβαίνει πολλάκις μετὰ τὴν οὔρησιν διὰ τοῦ σώματος (γίνεται γὰρ ὥσπερ τρόμος [c]τις ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος ἔξωθεν [d]ἔσω ἀθρόου), [e]τοιαῦτα γίνεσθαι καὶ περὶ τὴν γῆν. 13 Ὅσην δ' ἔχει τὸ πνεῦμα δύναμιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν [f]ἐν τῷ ἀέρι δεῖ θεωρεῖν γιγνομένων (ἐνταῦθα μὲν γὰρ διὰ τὸ μέγεθος ὑπολάβοι τις ἂν τοιαῦτα δύνασθαι ποιεῖν) ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σώμασι [g]τοῖς τῶν ζῴων· οἵ τε γὰρ τέτανοι καὶ οἱ σπασμοὶ πνεύματος [h]μέν εἰσι κινήσεις, τοσαύτην δ' [i]ἔχουσιν ἰσχὺν ὥστε πολλοὺς ἅμα πειρωμένους ἀποβιάζεσθαι μὴ 14 δύνασθαι κρατεῖν τῆς κινήσεως τῶν ἀρρωστούντων. [k]Τὸ αὐτὸ δεῖ [l]νοεῖν γινόμενον καὶ ἐν τῇ γῇ, ὡς εἰκάσαι πρὸς μικρὸν

[k] αἵ τε γὰρ H.N, καὶ γὰρ αἱ F. [l] πνευματωδέστεραι F. [m] χειμὼν ἀεὶ τὸ E. [n] τὸ μὲν διὰ τὴν ἀλέαν, ὁ δὲ διὰ τὸν πάγον N. [o] ὁ—ψυχρὸς N. [p] ἄγαν θερμὸν καὶ ξ. F. [q] ὁ om. N. [r] γίνεται H, γένηται F.N. [s] ἐπομβρίαις F.H.N. [t] ἐν τοῖς στ. H.N. [v] διακρατεῖν τὸ E. [w] πολὺ πνεῦμα εἰς N. [x] προπίπτων F. [y] ὅτι om. F. [z] ἐναπολαμβανομένου H, ἀπολαμβανομένη E. [a] οὕτω γὰρ καὶ E. [b] ποιεῖ H.N. [c] τις om. E. [d] εἴσω F.H.N. [e] τοιαῦτα γὰρ γ. H.N. [f] ἐν om. E. [g] τοῖς ante τῶν om. E. [h] μέν om. F. [i] ἰσχὺν ἔχουσιν F.H.N. [k] τὸ τοιοῦτον δεῖ F, τὸ τοιοῦτον δὴ δεῖ N. [l] νοεῖν τὸ τοιοῦτον γ. H.

[m] μεῖζον. Σημεῖα δὲ τούτων καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν [n] πολλαχοῦ γέγονεν· ἤδη γὰρ σεισμὸς ἐν τόποις [o] τισὶ γινόμενος οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν ἐκρήξας εἰς τὸν [p] ὑπὲρ γῆς τόπον φανερῶς ὥσπερ ἐκνεφίας ἐξῆλθεν ὁ κινήσας ἄνεμος, οἷον καὶ περὶ Ἡράκλειαν [q] ἐγένετο τὴν ἐν τῷ Πόντῳ νεωστί, καὶ πρότερον [r] περὶ τὴν Ἱερὰν νῆσον· αὕτη δ' ἐστὶ μία τῶν Αἰόλου καλουμένων νήσων. Ἐν ταύτῃ γὰρ [s] ἐξανῴδει τι 15 τῆς γῆς, καὶ ἀνῄει οἷον λοφώδης ὄγκος μετὰ ψόφου· τέλος δὲ [t] ῥαγέντος ἐξῆλθε πνεῦμα [v] πολύ, καὶ τὸν φέψαλον καὶ τὴν τέφραν ἀνῆκε, καὶ τήν τε [w] Λιπαραίων πόλιν οὖσαν οὐ πόρρω πᾶσαν κατετέφρωσε, καὶ εἰς ἐνίας τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων ἦλθεν· καὶ νῦν [x] ἔτι ὅπου τὸ ἀναφύσημα τοῦτο ἐγένετο, δῆλόν ἐστιν. Καὶ γὰρ δὴ [y] τοῦ γιγνομένου πυρὸς ἐν τῇ γῇ 16 ταύτην οἰητέον εἶναι τὴν αἰτίαν, ὅταν κοπτόμενον [z] ἐκπρησθῇ πρῶτον εἰς μικρὰ [a] κερματισθέντος τοῦ ἀέρος. Τεκμήριον 17 δ' ἐστὶ τοῦ ῥεῖν ὑπὸ [b] τὴν γῆν τὰ πνεύματα καὶ τὸ γιγνόμενον περὶ ταύτας τὰς νήσους· ὅταν γὰρ ἄνεμος μέλλῃ πνευσεῖσθαι [c] νότος, προσημαίνει πρότερον· ἠχοῦσι γὰρ οἱ τόποι ἐξ ὧν γίνεται τὰ ἀναφυσήματα, διὰ τὸ τὴν [d] θάλατταν μὲν προωθεῖσθαι ἤδη πόρρωθεν, ὑπὸ δὲ ταύτης τὸ ἐκ τῆς γῆς ἀναφυσώμενον ἀπωθεῖσθαι πάλιν εἴσω, ᾗπερ ἐπέρχεται ἡ [e] θάλαττα ταύτῃ. Ποιεῖ δὲ ψόφον ἄνευ σεισμοῦ διά τε 18 τὴν εὐρυχωρίαν τῶν τόπων ([f] ὑπερχεῖται γὰρ εἰς τὸ ἀχανὲς ἔξω) καὶ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀπωθουμένου ἀέρος. Ἔτι τὸ γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἀχλυώδη καὶ ἀμαυρότερον ἄνευ νέφους, καὶ πρὸ τῶν ὀρθρίων σεισμῶν ἐνίοτε νηνεμίαν τε καὶ κρύος ἰσχυρόν, σημεῖον τῆς εἰρημένης [g] αἰτίας ἐστίν. Τόν τε γὰρ 19 ἥλιον ἀχλυώδη καὶ [h] ἀμαυρὸν ἀναγκαῖον [i] εἶναι ὑπονοστεῖν

[m] μέγα F. [n] πολλαχῇ H.N. [o] τις F. [p] ὑπὲρ τῆς γῆς H.N, ὑπὲρ τῆς E. [q] γέγονε F. [r] ἐν τῇ ἱερᾷ νήσῳ F. [s] ἀνῴδει E.F. [t] ῥαγέντος N. [v] πολύ om. E. [w] λιπαρέων H.N. E. τε λι et a corr. [x] ἔτι om. H.N. [y] τοῦ] που E. [z] πρῶτον ἐκπρησθῇ F. [a] κερματιζομένου F. [b] τὴν om. H.N. [c] νότος] τοιοῦτος E. [d] θάλασσαν F.N. [e] θάλασσα F. [f] ὑπέρχεται E.H.N. [g] ἐστὶν αἰτίας F.H.N. [h] ἀμαυρότερον H.N. [i] εἶναι om. E.

ἀρχομένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν τοῦ διαλύοντος τὸν ἀέρα καὶ διακρίνοντος, καὶ πρὸς τὴν ἕω καὶ περὶ τοὺς ὄρθρους
20 νηνεμίαν τε καὶ ψῦχος. Τὴν μὲν γὰρ νηνεμίαν ἀναγκαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνειν, καθάπερ εἴρηται [k] καὶ πρότερον, οἷον μεταρροίας εἴσω γινομένης τοῦ πνεύματος, καὶ μᾶλλον πρὸ τῶν μειζόνων σεισμῶν· μὴ διασπώμενον γὰρ τὸ μὲν ἔξω τὸ δ' ἐντός, ἀλλ' [l] ἀθρόον φερόμενον ἀναγκαῖον ἰσχύειν μᾶλ-
21 λον. Τὸ δὲ ψῦχος συμβαίνει διὰ τὸ τὴν ἀναθυμίασιν εἴσω
22 [m] περιτρέπεσθαι, φύσει θερμὴν οὖσαν καθ' αὑτήν. Οὐ δοκοῦσι δ' οἱ ἄνεμοι εἶναι θερμοὶ διὰ τὸ κινεῖν [n] τὸν ἀέρα πλήρη [o] ψυχρᾶς ὄντα καὶ πολλῆς ἀτμίδος, [p] ὥσπερ τὸ πνεῦμα [q] τὸ διὰ τοῦ στόματος φυσώμενον· καὶ γὰρ τοῦτο ἐγγύθεν μέν ἐστι θερμόν, ὥσπερ καὶ ὅταν [r] ἀάζωμεν, ἀλλὰ δι' ὀλιγότητα οὐχ ὁμοίως ἐπίδηλον, πόρρωθεν δὲ ψυχρὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰ-
23 τίαν τοῖς ἀνέμοις. [s] Ἐπιλειπούσης οὖν εἰς [t] τὴν γῆν τῆς τοιαύτης δυνάμεως, συνιοῦσα δι' ὑγρότητα ἡ ἀτμιδώδης [v] ἀπορροὴ ποιεῖ τὸ ψῦχος, ἐν οἷς συμβαίνει [w] τόποις γίνεσθαι τοῦτο
24 τὸ πάθος. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ εἰωθότος ἐνίοτε γίγνεσθαι σημείου πρὸ τῶν σεισμῶν· [x] ἢ γὰρ μεθ' ἡμέραν ἢ μικρὸν μετὰ δυσμάς, αἰθρίας οὔσης, [y] νεφέλιον λεπτὸν φαίνεται διατεῖνον καὶ μακρόν, οἷον γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβωμένον, [z] τοῦ πνεύματος ἀπομαραινομένου διὰ [a] τὴν μετά-
25 στασιν. [b] Τὸ δ' ὅμοιον συμβαίνει καὶ ἐν τῇ [c] θαλάττῃ [d] περὶ τοὺς αἰγιαλούς· ὅταν μὲν γὰρ κυμαίνουσα [e] ἐκβάλλῃ, σφόδρα [f] παχεῖαι καὶ σκολιαὶ γίνονται αἱ ῥηγμῖνες, ὅταν [g] δὲ γαλήνη [h] ᾖ, διὰ τὸ μικρὰν ποιεῖσθαι τὴν ἔκκρισιν λεπταί εἰσι
26 καὶ εὐθεῖαι. Ὅπερ οὖν ἡ θάλαττα ποιεῖ περὶ τὴν γῆν, τοῦτο τὸ πνεῦμα περὶ τὴν ἐν τῷ ἀέρι ἀχλύν, ὥσθ' ὅταν γένηται

[k] καὶ om. F.H.N. [l] ἀθρόως N. [m] τρέφεσθαι E. [n] τὸν om. E. [o] πολλῆς ὄντα καὶ ψυχρᾶς F, ὄντα πολλῆς καὶ ψυχρᾶς H.N. [p] ὥσπερ δὴ τὸ F. [q] τὸ ante διὰ om. E.F.H.N. [r] αἰάζωμεν F.H.N, ἀτμίζωμεν E. [s] ἐκλειπούσης F.H.N. [t] τὴν om. E. [v] ἀπόρροια F.H.N. [w] τόποις post γίγνεσθαι F, om. H.N. [x] ἢ] εἰ F. [y] νεφέλιον μακρὸν καὶ λ. F, omissis καὶ μακρόν. [z] τοῦ γὰρ πν. E. [a] τὴν ὑπὸ γῆν μ. N. [b] τὸ δ' om. E. [c] θαλάσσῃ F.H. [d] περὶ om. E. [e] ἐκβάλῃ E.N. [f] σκολιαὶ καὶ παχεῖαι F. [g] δὲ om. F. [h] ᾖ om. E.

νηνεμία, πάμπαν εὐθεῖαν καὶ λεπτὴν καταλείπεσθαι ὥσπερ ῥηγμῖνα [i] οὖσαν ἀέρος τὴν νεφέλην. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ 27 τὰς ἐκλείψεις [k] ἐνίοτε τῆς σελήνης συμβαίνει γίγνεσθαι σεισμόν· ὅταν γὰρ ἤδη πλησίον ᾖ ἡ ἀντίφραξις, καὶ μήπω μὲν [l] ᾖ πάμπαν ἀπολελοιπὸς τὸ φῶς καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμὸν ἐκ τοῦ ἀέρος, ἤδη δ' ἀπομαραινόμενον, νηνεμία γίνεται ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν, ὃ ποιεῖ τὸν σεισμὸν πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων. Γίνονται γὰρ καὶ ἄνεμοι 28 πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων πολλάκις, [n] ἀκρόνυχοι μὲν πρὸ τῶν μεσονυκτίων [m] ἐκλείψεων, [o] μεσονύκτιοι δὲ πρὸ τῶν ἑῴων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀμαυροῦσθαι τὸ θερμὸν τὸ ἀπὸ τῆς σελήνης, ὅταν πλησίον ἤδη [p] γίγνηται ἡ [q] φορὰ ἐν ᾧ γενομένων ἔσται [r] ἡ ἔκλειψις. Ἀνιεμένου οὖν ᾧ κατείχετο 29 ὁ ἀὴρ καὶ ἠρέμει, πάλιν κινεῖται καὶ γίγνεται πνεῦμα τῆς ἐκλείψεως [s] πρωϊαίτερον. Ὅταν δ' ἰσχυρὸς γένηται σεισμός, οὐκ εὐθὺς οὐδ' εἰσάπαξ παύεται σείσας, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν μέχρι [t] περὶ [v] τετταράκοντα πρόεισι πολλάκις ἡμέρας, ὕστερον δὲ καὶ ἐφ' ἓν καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐπισημαίνει κατὰ τοὺς [w] αὐτοὺς τόπους. Αἴτιον δὲ τοῦ μὲν μεγέθους τὸ πλῆθος τοῦ 30 πνεύματος καὶ τῶν τόπων τὰ σχήματα δι' ὧν ἂν ῥυῇ· ᾗ [x] γὰρ ἂν ἀντιτυπήσῃ καὶ μὴ ῥᾳδίως διέλθῃ, μάλιστά [y] τε σείει καὶ ἐγκαταλείπεσθαι ἀναγκαῖον ἐν ταῖς δυσχωρίαις, οἷον [z] ὕδωρ [a] οὐ δυνάμενον [b] διεξελθεῖν. Διὸ καθάπερ ἐν σώματι οἱ 31 σφυγμοὶ οὐκ ἐξαίφνης παύονται οὐδὲ ταχέως, ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς ἅμα [c] καταμαραινομένου τοῦ πάθους, καὶ ἡ ἀρχὴ ἀφ' ἧς [d] ἡ ἀναθυμίασις ἐγένετο καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ πνεύματος [e] δῆλον ὅτι οὐκ εὐθὺς ἅπασαν ἀνάλωσε τὴν ὕλην, ἐξ ἧς ἐποίησε τὸν ἄνεμον, ὃν καλοῦμεν σεισμόν. Ἕως [f] ἂν [g] οὖν ἀνα- 32

[i] ἀέρος οὖσαν F. [k] τῆς σελήνης ἐνίοτε F. [l] ᾖ om. E. [m] ἐκλείψεων corr. E. [n] ἀκρόνυχοι F. [o] μεσονύκτιον E. H. N. [p] γένηται N. [q] φθορά pr. E. [r] ἡ om. E. [s] ὀψιαίτερον H. N. [t] περὶ om. F. [v] τεττ. ἡμέρας πρόεισι πολλάκις E, τεττ. σείει ἡμερῶν F. [w] αὐτοὺς om. E. [x] γὰρ ἀντιτυπήσει N, γὰρ ἂν ἀντιτυπήσει H. [y] τε om. F. [z] ὕδωρ] ὕδωρ ἐν σώματι E. H. N. [a] οὐ] μὴ F. [b] διελθεῖν F. [c] μαραινομένου N. [d] ἡ post ἧς om. E. F. [e] δῆλον ὅτι om. H. N. [f] ἂν om. F. [g] οὖν om. N.

λωθῇ τὰ ὑπόλοιπα τούτων, [h] ἀνάγκη [i] σείειν, [k] ἠρεμαίτερον δὲ καὶ μέχρι τούτου ἕως ἂν ἔλαττον ᾖ τὸ ἀναθυμιώμενον ἢ ὥστε δύνασθαι κινεῖν ἐπιδήλως. Ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς ψόφους τοὺς ὑπὸ [l] τὴν γῆν γινομένους τὸ πνεῦμα, καὶ τοὺς πρὸ τῶν σεισμῶν· καὶ ἄνευ δὲ σεισμῶν ἤδη που γεγόνασιν [m] ὑπὸ γῆν.
33 Ὥσπερ [n] γὰρ ῥαπιζόμενος ὁ ἀὴρ παντοδαποὺς ἀφίησι ψόφους, οὕτως καὶ τύπτων [o] αὐτός· οὐθὲν γὰρ διαφέρει· τὸ γὰρ τύπτον ἅμα καὶ αὐτὸ τύπτεται πᾶν. Προέρχεται δ' [p] ὁ ψόφος τῆς κινήσεως διὰ τὸ [q] λεπτομερέστερον εἶναι καὶ
34 μᾶλλον διὰ παντὸς ἰέναι τοῦ πνεύματος τὸν ψόφον. Ὅταν δ' ἔλαττον ᾖ ἢ ὥστε κινῆσαι τὴν γῆν διὰ λεπτότητα, διὰ μὲν τὸ ῥᾳδίως διηθεῖσθαι οὐ δύναται κινεῖν, διὰ δὲ τὸ προσπίπτειν [r] στερεοῖς ὄγκοις καὶ κοίλοις καὶ παντοδαποῖς σχήμασι παντοδαπὰς ἀφίησι φωνάς, ὥστ' ἐνίοτε δοκεῖν ὅπερ
35 λέγουσιν οἱ τερατολογοῦντες, μυκᾶσθαι τὴν γῆν. Ἤδη δὲ καὶ ὕδατα ἀνερράγη [s] γιγνομένων σεισμῶν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο [t] αἴτιον τὸ ὕδωρ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἂν ᾖ [v] ἐξ ἐπιπολῆς ἢ κάτωθεν βιάζηται τὸ πνεῦμα, ἐκεῖνο τὸ κινοῦν ἐστίν, ὥσπερ [w] τῶν κυμάτων οἱ ἄνεμοι ἀλλ' οὐ τὰ κύματα τῶν ἀνέμων [x] ἐστὶν αἴτια, ἐπεὶ καὶ τὴν γῆν οὕτως ἄν τις αἰτιῷτο τοῦ πάθους· ἀνατρέπεται [y] γὰρ σειομένη, καθάπερ ὕδωρ (ἡ
36 γὰρ ἔκχυσις ἀνάτρεψίς [z] τίς ἐστιν). Ἀλλ' αἴτια [a] ταῦτα μὲν ἄμφω ὡς ὕλη (πάσχει γάρ, ἀλλ' οὐ ποιεῖ), τὸ δὲ πνεῦμα ὡς ἀρχή. Ὅπου δ' ἅμα κῦμα σεισμῷ γέγονεν, αἴτιον, ὅταν
37 ἐναντία γίγνηται τὰ πνεύματα. Τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν τὸ σεῖον τὴν γῆν πνεῦμα φερομένην ὑπ' ἄλλου πνεύματος τὴν [b] θάλασσαν ἀπῶσαι [c] μὲν ὅλως μὴ δύνηται, προωθοῦν δὲ καὶ συστέλλον εἰς ταὐτὸν συναθροίσῃ πολλήν· τότε γὰρ

[h] ἀνάγκη om. E. [i] σείειν corr. E. [k] ἠρεμαίτερον corr. E, ἠρεμαιότερον F.H.N. [l] τὴν om. F. [m] ὑπὸ τῆς γῆς F. [n] γὰρ καὶ ῥαπ. F.H.N. [o] ὁ αὐτός F.H. [p] ὁ om. E. [q] λεπτομερέστερος E. [r] στερεοῖς] ἑτέροις E. [s] σεισμῶν γενομένων N. [t] τὸ ὕδωρ αἴτιον E. [v] ἐξ om. E. [w] οἱ ἄνεμοι τῶν κυμάτων F. [x] εἰσιν F.H.N: sed F. εἰσὶν αἴτια in margine. [y] γὰρ] γοῦν F. [z] ἐστί τις H.N, τῆς γῆς ἐστὶν F. [a] μὲν ἄμφω ταῦτα F. [b] θάλατταν H.N. [c] μὲν om. F.

ἀναγκαῖον ἡττηθέντος τούτου τοῦ πνεύματος [d] ἀθρόαν ὠθουμένην ὑπὸ τοῦ ἐναντίου πνεύματος ἐκρήγνυσθαι καὶ ποιεῖν τὸν κατακλυσμόν. Ἐγένετο δὲ τοῦτο καὶ περὶ Ἀχαΐαν· 38 ἔξω μὲν γὰρ ἦν νότος, ἐκεῖ δὲ βορέας, νηνεμίας δὲ γενομένης καὶ ῥυέντος εἴσω τοῦ ἀνέμου ἐγένετο τό τε κῦμα καὶ ὁ σεισμὸς ἅμα, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ τὴν [e] θάλατταν μὴ διδόναι διαπνοὴν τῷ ὑπὸ τὴν γῆν ὡρμημένῳ πνεύματι, ἀλλ' ἀντιφράττειν· ἀποβιαζόμενα γὰρ ἄλληλα τὸ μὲν πνεῦμα τὸν σεισμὸν ἐποίησεν, ἡ δ' ὑπόστασις [f] τοῦ κύματος τὸν κατακλυσμόν. Κατὰ μέρος δὲ γίγνονται οἱ σεισμοὶ τῆς γῆς, 39 καὶ πολλάκις ἐπὶ μικρὸν τόπον, οἱ δ' ἄνεμοι οὐ [g] κατὰ μέρος· κατὰ μέρος μέν, ὅταν αἱ ἀναθυμιάσεις αἱ κατὰ τὸν τόπον αὐτὸν καὶ τὸν γειτνιῶντα συνέλθωσιν εἰς ἕν, ὥσπερ καὶ τοὺς αὐχμοὺς ἔφαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς ὑπερομβρίας τὰς κατὰ μέρος. Καὶ οἱ μὲν σεισμοὶ γίγνονται διὰ τοῦτον τὸν τρόπον, οἱ δ' ἄνεμοι οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ γῇ τὴν ἀρχὴν ἔχει, 40 ὥστ' ἐφ' ἓν ἁπάσας ὁρμᾶν· ὁ δ' ἥλιος οὐχ ὁμοίως δύναται, τὰς δὲ μετεώρους μᾶλλον, ὥστε [h] ῥεῖν, ὅταν ἀρχὴν λάβωσιν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου φορᾶς ἤδη κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν τόπων, [i] ἐφ' ἕν. Ὅταν μὲν οὖν ᾖ πολὺ τὸ [k] πνεῦμα, κινεῖ τὴν 41 γῆν, ὥσπερ [l] ἂν ὁ τρόμος, ἐπὶ πλάτος [m] μέν, γίγνεται δ' ὀλιγάκις [n] καὶ κατά τινας τόπους, οἷον [o] ὁ σφυγμός, [p] ἄνω καὶ κάτωθεν· διὸ καὶ ἐλαττονάκις σείει [q] τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ [r] γὰρ ῥᾴδιον οὕτω πολλὴν συνελθεῖν [s] ἀρχήν· ἐπὶ μῆκος γὰρ πολλαπλασία τῆς ἀπὸ τοῦ βάθους ἡ διάκρισις. Ὅπου 42 δ' ἂν γένηται [t] τοιοῦτος σεισμός, ἐπιπολάζει πλῆθος λίθων, ὥσπερ τῶν ἐν τοῖς [v] λίκνοις ἀναβραττομένων· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον [w] γενομένου σεισμοῦ [x] τὰ περὶ Σίπυλον ἀνε-

[d] *ἀθρόαν—πνεύματος* om. F. [e] *θάλασσαν* F. [f] *τοῦ κύματος* om. F, *πνεύματος* E.H.N. [g] *κατὰ μέρος* om. pr. F. [h] *ῥεῖν ἐφ' ἓν ὅταν* F. [i] *ἐφ' ἓν* om. F. [k] *πνεῦμα κάτωθεν ἄνω κινεῖ* N. [l] *ἂν*] *δὲ* E. [m] *μὲν* om. F.H.N. [n] *καὶ* om. H. [o] *ὁ* om. F. [p] *ἄνω καὶ κάτωθεν* om. N. [q] *τὸν τρόπον τοῦτον* N. [r] *γὰρ δίδωσι ῥᾴδιον* E.H.N. [s] *ἀρχὴν* post *πολλὴν* F, om. E. [t] *τοιοῦτον σεισμὸν* E. [v] *λί μοις* N. [w] *γινομένου* N. [x] *τά τε περὶ* F.H.N.

τράπη καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον καὶ τὰ περὶ τὴν
43 Λιγυστικὴν χώραν. Ἐν δὲ ταῖς νήσοις ταῖς [y] ποντίαις ἧττον [z] γίγνεται σεισμὸς τῶν προσγείων· τὸ γὰρ πλῆθος τῆς θαλάττης [a] καταψύχει τὰς ἀναθυμιάσεις καὶ κωλύει τῷ βάρει καὶ ἀποβιάζεται, ἔτι δὲ ῥεῖ [b] καὶ οὐ σείεται κρατουμένη ὑπὸ τῶν πνευμάτων· καὶ διὰ τὸ πολὺν ἐπέχειν τόπον οὐκ εἰς ταύτην ἀλλ' ἐκ ταύτης αἱ ἀναθυμιάσεις γίγνονται, καὶ ταύταις
44 ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐκ τῆς γῆς. Αἱ [c] δ' ἐγγὺς τῆς ἠπείρου μόριόν εἰσι τῆς ἠπείρου· τὸ γὰρ μεταξὺ διὰ [d] μικρότητα οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν· τὰς δὲ [e] ποντίας οὐκ ἔστι κινῆσαι ἄνευ τῆς θαλάττης ὅλης, ὑφ' ἧς περιεχόμεναι τυγχάνουσιν. Περὶ μὲν οὖν σεισμῶν, καὶ τίς ἡ φύσις [f] αὐτῶν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίγνονται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτούς, εἴρηται σχεδὸν περὶ τῶν μεγίστων.

9 Περὶ δὲ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, ἔτι δὲ περὶ τυφῶνος [g] καὶ πρηστῆρος καὶ κεραυνῶν λέγωμεν· καὶ γὰρ τούτων τὴν αὐτὴν
2 [h] ἀρχὴν [i] ὑπολαμβάνειν [k] δεῖ πάντων. Τῆς γὰρ ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ εἴπομεν, οὔσης διττῆς, τῆς μὲν ὑγρᾶς τῆς δὲ ξηρᾶς, καὶ τῆς συγκρίσεως ἐχούσης [l] ἄμφω ταῦτα δυνάμει καὶ συνισταμένης εἰς νέφος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἔτι δὲ πυκνοτέρας τῆς [m] συστάσεως τῶν νεφῶν γιγνομένης πρὸς τὸ ἔσχατον πέρας· ᾗ γὰρ ἐκλείπει τὸ θερμὸν διακρινόμενον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ταύτῃ πυκνοτέραν καὶ ψυχροτέραν ἀναγκαῖον
3 εἶναι τὴν σύστασιν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ἐκνεφίαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καί[n]τοι πεφυκότος [o] ἄνω τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παντός· ἀλλ' εἰς τοὐναντίον τῆς πυκνότητος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι τὴν ἔκθλιψιν, οἷον οἱ πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δακτύλων [p] πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρος ἔχοντα
4 φέρεται πολλάκις ἄνω. Ἡ μὲν οὖν ἐκκρινομένη θερμότης

[y] ποντίοις H. [z] γίνονται σεισμοὶ F. [a] ἀναψύχει E. [b] καὶ οὐ σείεται post πνευμάτων N. [c] ἐγγὺς δὲ F. [d] σμικρότητα F. [e] ποντίους H.N. [f] αὐτῶν om. E. [g] καὶ περὶ πρ. F. [h] ἀρχὴν om. E. [i] ὑπολαβεῖν H. [k] πάντων δεῖ E. [l] ἄμφω margo F. [m] συστ. οὔσης τῶν νεφῶν F, γιγνομένης in margine posito. [n] τοι] περ F.H.N. [o] τοῦ θερμοῦ ἄνω φέρεσθαι διὰ παντὸς F. [p] ἐκπηδῶντες F.H.N.

εἰς τὸν ἄνω [q] διασπείρεται τόπον. Ὅση δ' ἐμπεριλαμβάνεται τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐν τῇ μεταβολῇ ψυχομένου τοῦ ἀέρος, αὕτη συνιόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ πληγήν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή. Γίνεται δ' [r] ἡ πληγὴ 5 τὸν αὐτὸν τρόπον, [s] ὡς παρεικάσαι μείζονι μικρὸν πάθος, τῷ ἐν τῇ φλογὶ γινομένῳ ψόφῳ, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν τὸν Ἥφαιστον [t] γελᾶν, οἱ δὲ τὴν Ἑστίαν, οἱ δ' ἀπειλὴν τούτων. Γί- 6 γνεται δ' ὅταν ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὴν φλόγα συνεστραμμένη φέρηται, ῥηγνυμένων καὶ ξηραινομένων τῶν ξύλων· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς νέφεσι γιγνομένη [v] ἡ τοῦ πνεύματος ἔκκρισις πρὸς τὴν πυκνότητα τῶν νεφῶν [w] εἰσπίπτουσα ποιεῖ τὴν βροντήν. Παντοδαποὶ δ' [x] οἱ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τε 7 γίνονται τῶν νεφῶν καὶ [y] διὰ τὰς μεταξὺ κοιλίας, [z] ᾗ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. Ἡ μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἔστι καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκπυροῦται λεπτῇ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἣν καλοῦμεν ἀστραπήν, ᾗ ἂν ὥσπερ ἐκπῖπτον τὸ πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῇ. Γίνεται δὲ μετὰ 8 τὴν πληγὴν [a] καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς. Δηλοῖ [b] δ' ἐπὶ τῆς εἰρεσίας τῶν τριήρων· ἤδη γὰρ ἀναφερόντων πάλιν τὰς κώπας ὁ πρῶτος ἀφικνεῖται ψόφος τῆς κωπηλασίας. Καίτοι 9 τινὲς λέγουσιν ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ· τοῦτο δ' Ἐμπεδοκλῆς μέν φησιν εἶναι τὸ [c] ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, Ἀναξαγόρας δὲ τοῦ ἄνωθεν αἰθέρος, ὃ δὴ [d] ἐκεῖνος καλεῖ πῦρ κατενεχθὲν ἄνωθεν κάτω. Τὴν μὲν οὖν 10 διάλαμψιν [e] ἀστραπὴν εἶναι τούτου τοῦ πυρός, τὸν δὲ ψόφον [f] ἐναποσβεννυμένου καὶ τὴν σίξιν βροντήν, ὡς καθάπερ φαί-

[q] διασπιραται E, διακρίνεται (supra posito διασπείρεται) F. [r] τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ πληγή F. [s] ὥσπερ εἰκάσαι E.F.H.N. [t] γενᾶν pr. N. [v] ἡ om. F.H, ante γιγνομένη ponit N. [w] ἐμπίπτουσα H.N. [x] οἱ om. F. [y] διὰ om. H.N. [z] ᾗ om. E. [a] καὶ om. E. [b] δὲ καὶ ἐπὶ N. [c] ἐμπεριεχόμενον pr. F. [d] κεῖνος E, κακεῖνος F. [e] τοῦ τοιούτου π. ἀστρ. εἶναι F, ἀστρ. εἶναι τὴν τούτου τοῦ π. H.N. [f] καὶ τὴν σίξιν ἐναποσβ. N.

νεται [g] καὶ [h] γιγνόμενον, οὕτω καὶ πρότερον [i] τὴν ἀστραπὴν οὖσαν τῆς βροντῆς. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς [k] ἐμπερίληψις, ἀμφοτέρως μέν, μᾶλλον δ' ἡ κατάσπασις τοῦ ἄνωθεν αἰ-
11 θέρος. Τοῦ τε γὰρ κάτω φέρεσθαι τὸ πεφυκὸς ἄνω δεῖ λέγεσθαι τὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τί ποτε τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν οὐρανὸν ὅταν [l] ἐπινέφελον ᾖ μόνον, [m] ἀλλ' οὐ συνεχῶς οὕτως· αἰθρίας δ' οὔσης οὐ γίγνεται. Τοῦτο γὰρ παντάπασιν ἔοικεν
12 εἰρῆσθαι προχείρως. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τὴν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων θερμότητα φάναι τὴν ἀπολαμβανομένην ἐν τοῖς νέφεσιν εἶναι τούτων αἰτίαν οὐ πιθανόν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἀπραγμόνως εἴρηται λίαν· ἀποκεκριμένον τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αἴτιον ἀεὶ καὶ ὡρισμένον, [n] τῆς τε βροντῆς καὶ [o] τῆς ἀστραπῆς καὶ τῶν ἄλλων [p] τῶν τοιούτων, καὶ οὕτω γίνεσθαι.
13 Τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον· ὅμοιον γὰρ [q] κἂν εἴ τις οἴοιτο τὸ ὕδωρ καὶ τὴν χιόνα καὶ τὴν χάλαζαν ἐνυπάρχοντα πρότερον ὕστερον ἐκκρίνεσθαι καὶ μὴ γίνεσθαι, οἷον ὑπὸ χεῖρα ποι-
14 ούσης ἀεὶ τῆς συγκρίσεως ἕκαστον αὐτῶν. Ὡσαύτως γὰρ ἐκεῖνά τε συγκρίσεις [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις ὑποληπτέον εἶναι, ὥστ' εἰ θάτερα τούτων μὴ [s] γίγνεται ἀλλ' ἔστι, περὶ ἀμφο-
15 τέρων [t] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος. Τήν τε [v] ἐναπόληψιν τί ἂν ἀλλοιότερον λέγοι τις ἢ καθάπερ ἐν τοῖς πυκνοτέροις; Καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πυρὸς γίνεται θερμόν· ἀλλ' ὅμως ὅταν πάλιν συνίῃ καὶ ψύχηται τὸ ὕδωρ πηγνύμενον, οὐδεμίαν συμβαίνει γίνεσθαι τοιαύτην ἔκπτωσιν [w] οἵαν
16 ἐκεῖνοι λέγουσιν. Καίτοι γ' ἐχρῆν κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους [x] τὴν ζέσιν [y] ποιεῖν τὸ ἐγγινόμενον πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πυρός, ἣν οὔτε δυνατὸν ἐνυπάρχειν πρότερον, οὔτ' ἐκεῖνοι [z] τὸν ψόφον ζέσιν ποιοῦσιν ἀλλὰ σίξιν· ἔστι δὲ [a] καὶ ἡ σίξις μικρὰ

[g] καὶ om. N. [h] γιγνόμενα N. [i] οὖσαν τὴν ἀστραπὴν F.H.N. [k] ἐμπ. καὶ ἀμφ. F. [l] ἐπινέφελον μὲν ᾖ F. [m] ἀλλ' οὐ om. H.N. [n] τῆς τε] τό τε τῆς F, τῆς H.N. [o] τῆς om. E. [p] τῶν om. E. [q] κἂν om. E. [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις om. pr. E. [s] γίνηται F. [t] ὁ om. E. [v] ἀπόληψιν E. [w] οἷον F, ὥσπερ E. [x] τὴν] καὶ τὴν F, τὴν δὲ E. [y] ποιεῖ E, ἐμποιεῖν F. [z] τὸν ψόφον margo F, τὸν om. E. [a] καὶ om. F.

ζέσις· ᾗ γὰρ τὸ προσπῖπτον κρατεῖ σβεννύμενον, ταύτῃ ζέον ποιεῖ τὸν ψόφον. Εἰσὶ δέ [b] τινες οἳ τὴν ἀστραπήν, ὥσπερ 17 καὶ Κλείδημος, οὐκ εἶναί φασιν ἀλλὰ φαίνεσθαι, παρεικάζοντες ὡς τὸ πάθος ὅμοιον ὂν καὶ ὅταν [c] τὴν [d] θάλατταν [e] τις ῥάβδῳ τύπτῃ· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ ἀποστίλβον τῆς νυκτός· οὕτως [f] ἐν τῇ νεφέλῃ ῥαπιζομένου τοῦ ὑγροῦ τὴν φαντασίαν τῆς λαμπρότητος εἶναι τὴν ἀστραπήν. Οὗτοι μὲν 18 οὖν οὔπω συνήθεις ἦσαν ταῖς περὶ τῆς ἀνακλάσεως δόξαις, ὅπερ αἴτιον [g] δοκεῖ τοῦ τοιούτου πάθους εἶναι· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ στίλβειν τυπτόμενον ἀνακλωμένης [h] ὑπ' αὐτοῦ τῆς ὄψεως [i] πρός τι τῶν λαμπρῶν. Διὸ καὶ γίνεται [k] τοῦτο μᾶλλον νύκτωρ· τῆς γὰρ ἡμέρας οὐ [l] φαίνεται διὰ τὸ πλέον ὂν τὸ φέγγος [m] τὸ τῆς ἡμέρας [n] ἀφανίζειν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα 19 περὶ [o] βροντῆς καὶ ἀστραπῆς [p] παρὰ τῶν ἄλλων ταῦτ' ἐστί, τῶν μὲν ὅτι ἀνάκλασις ἡ ἀστραπή, τῶν δ' ὅτι πυρὸς μὲν ἡ ἀστραπὴ διάλαμψις, ἡ δὲ βροντὴ σβέσις, οὐκ ἐγγινομένου παρ' ἕκαστον πάθος τοῦ πυρὸς ἀλλ' [q] ἐνυπάρχοντος. Ἡμεῖς 20 δέ φαμεν [r] τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἄνεμον, ἐν δὲ τῇ γῇ σεισμόν, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι βροντήν· πάντα γὰρ εἶναι ταῦτα τὴν οὐσίαν ταὐτόν, ἀναθυμίασιν ξηράν, ἣ ῥέουσα μέν πως ἄνεμός ἐστιν, ὡδὶ δὲ ποιεῖ τοὺς σεισμούς, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι [s] μεταβάλλουσα [t] ἐκκρινομένη, [v] συνιόντων καὶ συγκρινομένων [w] αὐτῶν εἰς ὕδωρ, βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς καὶ πρὸς τούτοις [x] τἆλλα τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τούτοις ὄντα. Καὶ περὶ μὲν βροντῆς εἴρηται καὶ ἀστραπῆς.

Γ.

Περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων εἴπωμεν ἔργων τῆς ἐκκρίσεως ταύ-

[b] τινὲς ante ὥσπερ E. [c] τὴν om. E. [d] θάλασσάν τε F. [e] ῥάβδῳ τις F.H.N. [f] ἐν] καὶ ἐν F. [g] δοκεῖ post εἶναι F. [h] ἀπ' F.N. [i] εἰς τὸ λαμπρόν F. [k] μᾶλλον τοῦτο H.N. [l] γίγνεται F. [m] τὸ om. F. [n] ἀφανίζον F.H. [o] βροντῆς τε καὶ F.H.N. [p] παρὰ] καὶ περὶ H.N. [q] ἐνυπάρχοντος ἢ ἡμεῖς F. [r] εἶναι τὴν αὐτὴν F.H.N. [s] μεταβάλλουσα om. F. [t] διακρινομένη F.N. [v] συναιόντων F. [w] αὐτῶν ante καὶ συγκρινομένων H, post εἰς τὸ ὕδωρ (ita enim) F. [x] ἄλλα E.

της, τὸν ὑφηγημένον ἤδη τρόπον λέγοντες. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦτο ἐκκρινόμενον κατὰ μικρὰ μὲν καὶ σποράδην [y] διαχεόμενον καὶ πολλάκις γιγνόμενον καὶ [z] διαπνέον καὶ λεπτομερέστερον ὂν βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστραπάς· ἂν δ' ἀθρόον καὶ πυκνότερον, ἧττον δ' ἐκκριθῇ λεπτόν, ἐκνεφίας [a] ἄνεμος γί-
2 νεται. Διὸ καὶ βίαιος· τὸ γὰρ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν ἰσχύν. Ὅταν [b] μὲν οὖν συνακολουθήσῃ πολλὴ καὶ συνεχὴς ἔκκρισις, [c] τὸν αὐτὸν [d] γίνεται τρόπον ὥσπερ ὅταν πάλιν εἰς τοὐναντίον ὁρμήσῃ· τότε γὰρ ὑετὸς καὶ ὕδατος γίνεται
3 πλῆθος. Ὑπάρχει μὲν οὖν [e] ἄμφω δυνάμει ταῦτα κατὰ τὴν ὕλην· ὅταν δ' ἀρχὴ γένηται τῆς δυνάμεως ὁποτερασοῦν, ἀκολουθεῖ [f] συνεκκρινόμενον ἐκ τῆς ὕλης, ὁποτέρου [g] ἂν πλῆθος [h] ἐνυπάρχῃ [i] πλεῖον, [k] καὶ γίνεται τὸ μὲν ὄμβρος, τὸ δὲ τῆς
4 ἑτέρας ἀναθυμιάσεως ἐκνεφίας. Ὅταν δὲ τὸ ἐκκρινόμενον πνεῦμα τὸ ἐν τῷ νέφει ἑτέρῳ ἀντιτυπήσῃ οὕτως, ὥσπερ ὅταν ἐξ εὐρέος εἰς στενὸν βιάζηται ὁ ἄνεμος [l] ἐν πύλαις ἢ ὁδοῖς· συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπωσθέντος τοῦ πρώτου μορίου τοῦ ῥέοντος σώματος διὰ τὸ μὴ ὑπείκειν, ἢ διὰ στενότητα ἢ διὰ τὸ [m] ἀντιπνεῖν, κύκλον καὶ δίνην γίνεσθαι τοῦ πνεύματος· τὸ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κωλύει προϊέναι, τὸ δ' ὄπισθεν ἐπωθεῖ, ὥστ' ἀναγκάζεται εἰς [n] τὸ πλάγιον, [o] ᾗ οὐ κωλύεται, φέρεσθαι, καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐχόμενον, [p] ἕως ἂν ἓν γένηται, τοῦτο δ' ἐστὶ κύκλος· οὗ γὰρ μία φορὰ σχήματος,
5 τοῦτο [q] καὶ αὐτὸ ἀνάγκη [r] κύκλον εἶναι. Ἐπί [s] τε τῆς γῆς οὖν διὰ ταῦτα γίγνονται [t] οἱ δῖνοι, καὶ ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμοίως κατὰ τὴν ἀρχήν, πλὴν [v] ὅτι, [w] ὥσπερ ὅταν ἐκνεφίας γίγνηται, ἀεὶ [x] τὸ νέφος ἐκκρίνεται καὶ γίνεται [y] συνεχὴς ἄνεμος,

[y] διαχ.] μαχόμενον E. [z] διαπνεόμενον F. [a] γίνεται ἄνεμος F. [b] μὲν om. pr. E. [c] τὸν αὐτὸν om. pr. E, ante τρόπον ponit N. [d] τρόπον γίνεται F. [e] ταῦτα ἄμφω δυνάμει F.H.N. [f] συγκρινόμενον E.F. [g] ἂν] δ' ἂν H.N, δ' ἂν ᾖ F. [h] ἐνυπάρχει E, ἐνυπάρχον F. [i] πλέον E. [k] καὶ om. F. [l] ἐν] ἢ ἐν F. [m] ἀντιτυπεῖν E, et supra posito πνεῖν F. [n] τὸ om. F. [o] ᾗ οὗ N. [p] ἕως ἂν ἓν] ἐὰν E. [q] καὶ αὐτὸ om. F. [r] κύκλον] ἓν E.N. [s] τε om. E. [t] αἱ δῖναι H.N. [v] ὅτι ὥσπερ om. F. [w] ὅταν ὥσπερ N. [x] τοῦ νέφους H. [y] συνεχὴς ὁ ἄνεμος H.N.

οὕτως [z] ἐνταῦθα ἀεὶ τὸ συνεχὲς ἀκολουθεῖ τοῦ νέφους. Διὰ 6 δὲ πυκνότητα οὐ δυνάμενον ἐκκριθῆναι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ νέφους στρέφεται μὲν κύκλῳ τὸ πρῶτον διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, [a] φέρεται δὲ κάτω διὰ τὸ ἀεὶ τὰ νέφη πυκνοῦσθαι, ᾗ ἐκπίπτει τὸ θερμόν. Καλεῖται δ᾽, ἂν ἀχρωμάτιστον ᾖ, τοῦτο τὸ πάθος τυφών, ἄνεμος ὢν, οἷον ἐκνεφίας ἄπεπτος. [b] Βορείοις 7 δ᾽ οὐ γίγνεται τυφών, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας, διὰ τὸ πάντα [c] ταῦτ᾽ εἶναι [d] πνεύματα, τὸ δὲ πνεῦμα [e] ξηρὰν εἶναι καὶ θερμὴν ἀναθυμίασιν. Ὁ οὖν πάγος καὶ τὸ ψῦχος διὰ τὸ κρατεῖν σβέννυσιν [f] εὐθὺς γιγνομένην ἔτι τὴν ἀρχήν. Ὅτι [g] δὲ κρατεῖ, δῆλον· [h] οὐ γὰρ [i] αν ἦν νιφετός, οὐδὲ βόρεια 8 τὰ ὑγρά· ταῦτα γὰρ συμβαίνει [k] κρατούσης εἶναι τῆς ψυχρότητος. Γίγνεται μὲν [l] οὖν τυφών, ὅταν ἐκνεφίας γιγνόμενος μὴ δύνηται ἐκκριθῆναι τοῦ νέφους. Ἔστι δὲ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν τῆς δίνης, ὅταν [m] ἐπὶ γῆς φέρηται ἡ ἕλιξ συγκατάγουσα τὸ νέφος, οὐ δυναμένη ἀπολυθῆναι. Ἧι δὲ κατ᾽ 9 [n] εὐθυωρίαν [o] ἐκπνεῖ, ταύτῃ τῷ πνεύματι κινεῖ, καὶ τῇ κύκλῳ κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον. Ὅταν δὲ κατασπώμενον ἐκπυρωθῇ (τοῦτο [p] δ᾽ ἐστίν, ἂν λεπτότερον τὸ πνεῦμα [q] γένηται), καλεῖται πρηστήρ· [r] συνεκπίμπρησι γὰρ τὸν ἀέρα τῇ [s] πυρώσει χρωματίζων. Ἐὰν δ᾽ 10 [t] ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν [v] ἐκθλιβῇ πνεῦμα, τοῦτο γίνεται κεραυνός, [w] ἐὰν μὲν πάνυ λεπτόν, οὐκ [x] ἐπικάων διὰ λεπτότητα, ὃν οἱ ποιηταὶ ἀργῆτα καλοῦσιν, [y] ἐὰν δ᾽ ἧττον, [x] ἐπικάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν· ὁ μὲν [z] γὰρ διὰ [a] τὴν λεπτότητα φέρεται, διὰ δὲ τὸ τάχος φθάνει [b] διεξιὼν πρὶν ἐκπυρῶσαι καὶ [c] ἐπιδιατρίψας μελᾶναι· ὁ δὲ [d] βραδύτερος

[z] ἀεὶ ἐνταῦθα F, καὶ ἐνταῦθα ἀεὶ H.N. [a] κάτω δὲ φέρεται F.H.N. [b] βορίοις E, οριοις N. [c] εἶναι ταῦτα F.H.N. [d] πνεύματα] ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ F. [e] θερμὴν εἶναι καὶ ξηρὰν N. [f] εὐθὺς om. E. [g] δὲ] γὰρ E.F. [h] οὐδὲ γὰρ H. [i] ἦν νιφετὸς ἂν F. [k] εἶναι κρατούσης F. [l] οὖν] οὖν ὁ F.H. [m] ἐπὶ τῆς γῆς H.N, ἐπὶ γῆν F. [n] εὐθυθεωρίαν E. [o] πνεῖ F. [p] δ᾽ ἐστὶν ἂν om. E. [q] γίνηται N. [r] ἐκπίμπρησι E, συνεμπίμπρησι F. [s] πυκνώσει pr. F. [t] ἐν om. E. [v] ἐκληφθῇ pr. F. [w] ἂν F.H.N. [x] ἐπικᾶον F.H.N. [y] ἂν F. [z] γὰρ om N. [a] τὴν om. H.N. [b] διϊὼν F. [c] ἐπιτρίψας N. [d] βραδ.] διὰ τὴν βραδύτητα F.

11 ἔχρωσε μέν, ἔκαυσε δ' οὔ, ἀλλ' ἔφθασε [e] διιών. Διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὐθέν, οἷον ἀσπίδος [f] ἤδη τὸ μὲν χάλκωμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὐθὲν ἔπαθεν· διὰ γὰρ μανότητα ἔφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν· καὶ δι' ἱματίων ὁμοίως [g] οὐ κατέκαυσεν, ἀλλ' οἷον τρύχος ἐποίησεν· ὥστε ὅτι γε πνεύματα ταῦτα [h] πάντα, δῆλον [i] καὶ ἐκ
12 τῶν [k] τοιούτων. Ἔστι δ' ἐνίοτε [l] καὶ τοῖς ὄμμασι θεωρεῖν, οἷον καὶ νῦν [m] συνέβαινε περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν καόμενον· [n] πολλαχῇ γὰρ [o] ἡ φλὸξ ἐφέρετο συνεχής, ἀποσπωμένη χωρίς. Ὅτι μὲν γὰρ ὅ τε καπνὸς [p] πνεῦμα καὶ [q] κάεται ὁ καπνός, φανερόν, καὶ εἴρηται [r] ἐν ἑτέροις πρότερον· ὅταν δ'
13 ἀθρόον χωρῇ, τότε φανερῶς δοκεῖ πνεῦμα εἶναι. Ὅπερ οὖν ἐν ταῖς μικραῖς πυρκαϊαῖς φαίνεται, τοῦτο καὶ τότε πολλῆς ὕλης [s] καομένης [t] ἐγίγνετο πολλῷ ἰσχυρότερον. Ῥηγνυμένων οὖν τῶν ξύλων, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ἦν, πολὺ ἐχώρει ἀθρόον, [v] ᾗ ἐξέπνει, καὶ [w] ἐφέρετο [x] ἄνω [y] πεπυρωμένον, ὥστ' ἐφαίνετο ἡ φλὸξ φέρεσθαι καὶ [z] εἰσπίπτειν [a] εἰς τὰς οἰκίας.
14 Ἀεὶ γὰρ οἴεσθαι δεῖ [b] συνακολουθεῖν τοῖς κεραυνοῖς πνεῦμα καὶ προϊέναι· ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται διὰ τὸ ἀχρωμάτιστον [c] εἶναι. Διὸ καὶ ᾗ μέλλει πατάξειν, κινεῖται πρὶν πληγῆναι, ἅτε πρό-
15 τερον προσπίπτουσης τῆς ἀρχῆς τοῦ πνεύματος. Καὶ αἱ βρονταὶ δὲ [d] καὶ ἀστραπαὶ διιστᾶσιν οὐ τῷ ψόφῳ, ἀλλ' ὅτι ἅμα συνεκκρίνεται τὸ τὴν πληγὴν ποιῆσαν καὶ τὸν ψόφον πνεῦμα· ὃ ἐὰν [e] πατάξῃ, διέστησεν, [f] ἐπέκαυσε δ' οὔ. Περὶ μὲν οὖν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐκνεφίου, ἔτι [g] δὲ πρηστήρων [h] τε καὶ τυφώνων καὶ κεραυνῶν, εἴρηται, καὶ ὅτι ταὐτὸ πάντα, καὶ τίς ἡ [i] διαφορὰ αὐτῶν.

[e] διιὼν] διελθεῖν N, om. F.H. [f] ἤδη om. F. [g] οὐκ ἔκαυσεν E.H.N. [h] πάντα om. H.N. [i] καὶ om. F. [k] τοιούτων ἐστίν. ἔστι N. [l] καὶ ἐν τοῖς E. [m] συνέβαινε] ἐθεωροῦμεν E.H.N. [n] πολλαχοῦ N. [o] ἐφέρετο ἡ φλὸξ F, ἡ φλὸξ ἐφαίνετο N. [p] πνεύματα F. [q] καίεται F.H.N. [r] ἐν ἄλλοις πρότερον H.N, πρότερον ἐν ἑτέροις F. [s] καιομένης F.H.N. [t] ἐγένετο H.N. [v] ᾗ] καὶ N. [w] ἐφαίνετο N. [x] ἂν pr. E. [y] πυρούμενον F. [z] εἰσέπιπτεν E.N. [a] εἰς om. F. [b] ἐπακολουθεῖν F. [c] εἶναι om. N. [d] καὶ ἀστραπαὶ om. F.N, καὶ αἱ ἀστραπαὶ margo H. [e] παρατάξῃ E. [f] ἔκαυσε H.N. [g] δὲ περὶ πρηστήρων H. [h] τε om. F. [i] διαφορὰ πάντων αὐτῶν E.F.

Περὶ δὲ ἅλω καὶ ἴριδος, τί θ' ἑκάτερον καὶ διὰ τίν' αἰτίαν 2 γίγνεται, λέγωμεν, καὶ περὶ παρηλίων καὶ ῥάβδων· καὶ γὰρ ταῦτα γίγνεται πάντα διὰ τὰς [k] αὐτὰς αἰτίας ἀλλήλοις. Πρῶτον δὲ [l] δεῖ λαβεῖν τὰ πάθη καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ ἕκαστον αὐτῶν. Τῆς μὲν [m] οὖν ἅλω φαίνεται πολλάκις κύ- 2 κλος ὅλος, καὶ γίγνεται περὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ περὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἄστρων, ἔτι δ' οὐθὲν ἧττον νυκτὸς ἢ ἡμέρας καὶ περὶ μεσημβρίαν ἢ δείλην· [n] ἕωθεν δ' [o] ἐλαττονάκις καὶ περὶ δύσιν. Τῆς δ' ἴριδος οὐδέποτε γίνεται κύκλος οὐδὲ μεῖζον 3 ἡμικυκλίου τμῆμα· καὶ δύνοντος μὲν καὶ ἀνατέλλοντος ἐλαχίστου μὲν κύκλου, μεγίστη [p] δ' ἡ ἀψίς, [q] αἰρομένου δὲ μᾶλλον κύκλου μὲν μείζονος, ἐλάττων [p] δ' ἡ ἀψίς· καὶ [r] μετὰ μὲν τὴν [s] ὀπωρινὴν ἰσημερίαν, [t] ἐν ταῖς [v] βραχυτέραις ἡμέραις, πᾶσαν ὥραν γίγνεται τῆς ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς οὐ γίγνεται περὶ μεσημβρίαν. [w] Οὐδὲ δυοῖν πλείους ἴριδες 4 γίνονται ἅμα. Τούτων δὲ [x] τρίχρως μὲν ἑκατέρα, [y] καὶ τὰ χρώματα ταὐτὰ καὶ ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἔχουσιν ἀλλήλαις, ἀμυδρότερα [z] δ' ἐν τῇ ἐκτὸς καὶ ἐξ ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν θέσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἐντὸς τὴν πρώτην ἔχει περιφέρειαν τὴν μεγίστην [a] φοινικίαν, ἡ δ' ἔξωθεν τὴν ἐλαχίστην μὲν ἐγγύτατα δὲ πρὸς ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἀνάλογον. Ἔστι δὲ 5 τὰ χρώματα ταῦτα ἅπερ μόνα σχεδὸν οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ [b] γραφῆς· ἔνια γὰρ αὐτοὶ κεραννύουσι, τὸ δὲ φοινικοῦν καὶ πράσινον καὶ [c] ἁλουργὸν οὐ γίγνεται [d] κεραννύμενον· ἡ δὲ ἶρις ταῦτ' ἔχει τὰ χρώματα. Τὸ δὲ μεταξὺ [e] τοῦ φοινικοῦ [f] καὶ πρασίνου φαίνεται πολλάκις ξανθόν. Παρήλιοι δὲ καὶ 6 ῥᾶβδοι γίνονται ἐκ πλαγίας ἀεὶ καὶ οὔτ' ἄνωθεν [g] οὔτε πρὸς [h] τῇ γῇ [i] οὔτ' ἐξ ἐναντίας, [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸν

[k] αὐτὰς] προειρημένας pr. F. [l] λαβεῖν δεῖ F, δεῖ λαμβάνειν E. [m] οὖν om. N. [n] εἴωθεν E. [o] ἔλαττον F. [p] δ' om. H.N. [q] αἱρουμένου E. [r] μετὰ] περὶ E. [s] μετοπωρινὴν F. [t] ἐν μὲν ταῖς N. [v] βραχυτάταις H. [w] οὐ δὴ δυοῖν N, οὐδὲ δὴ δυεῖν H. [x] τρίχως E. [y] καὶ τὰ] τὰ δὲ F. [z] δὲ τῆς ἐκτὸς καὶ ἀπεναντία F. [a] φοινικείαν F. [b] γραφεῖς F.H.N. et corr. E. [c] ἀλοῦγρον E. [d] κεραννυμένων N. [e] τοῦ om. E. [f] καὶ τοῦ πρ. H.N. [g] οὐδὲ H. [h] τῆς γῆς E. [i] οὐδὲ H.N. [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ] νύκτωρ ὁμοίως οὐδαμῶς F.

[illegible] ἡ αἰρο[illegible] [illegible] τὰ [m]πλεῖστ[illegible]
[illegible] μεσουραν[illegible] [illegible] [n]τι γέγονε[illegible]
[illegible] ποτὲ συνέπεσ[illegible] [illegible] τῆς ἡμέρας [illegible]
[illegible] τὰ παρήλιοι [illegible] λυσμῶν. Τὰ μὲν [illegible]
[illegible] αὐτῶν συμ[illegible] [illegible] ἐστίν, τὸ δ' αἴτιο[illegible]
[illegible] [p]ταὐτὸ [illegible] ἀνάκλασις ταῦτ' ἐστι[illegible]
[illegible] ἐ τοῖς τρόποις [illegible] ὡς συμβαίνει [illegible]
[illegible] γίνεσθαι [illegible] ἄλλο τι τῶ[illegible]
[illegible] Καὶ μεθ' [illegible] γίγνεται, νύκτωρ [illegible]
[illegible] ὡς μὲν [r]οἱ [illegible] ἐγίγνετο· [illegible]
[illegible] καὶ τὸ σπάνιον [illegible] αὐτούς· γίνετα[illegible]
[illegible] [illegible]κις δὲ γίγνεται. [illegible] αἴτιον [s]ὅτι τ' ἐν τῷ
[illegible] τὰ χρώματα καὶ ἄλλα πολλὰ δεῖ συμπε[illegible]
[illegible] ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ [illegible] ἐν τῇ παν[illegible]
[illegible] [illegible]έσθαι ἀνάγκη τὸ μέλλον ἔσεσθαι, καὶ τότε
[illegible] [illegible]ούσης. Διόπερ ἐν ἔτεσιν [illegible] ὑπὲρ τὰ πεν[illegible]
[illegible] [illegible]χομεν μόνον. Ὅτι μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀνα-
[illegible] [a]ἀφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ἀπὸ ἀέρος καὶ
[illegible] τὴν ἐπιφάνειαν λείαν, ἐκ τῶν [b]περὶ τὴν
[illegible] λαμβάνειν τὴν πίστιν, καὶ [c]διότι τῶν
[illegible] [d]μὲν καὶ τὰ σχήματα ἐμφαίνεται, ἐν
[illegible] μόνον. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα μικρὰ
[illegible] [illegible]μίαν αἰσθητὴν ἔχει διαίρεσιν· ἐν γὰρ
[illegible] ἀδύνατον ἐμφαίνεσθαι (δόξει [f]γὰρ εἶ-
[illegible] σχῆμα ἅμα δοκεῖ σχῆμά [g]τε εἶναι
[illegible] [illegible] δ' ἐμφαίνεσθαί τι ἀναγκαῖον,
[illegible] τὸ χρῶμα μόνον ἐμφαίνεσθαι.
[illegible] [illegible]ρὸν φαίνεται τῶν λαμπρῶν, ὁτὲ

[illegible] [m] δὲ πλεῖστα H.N. [n] τι] εἰ H.N.
[illegible] N. [q] γίγνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν F.H.
[illegible] γίνεται F, οὐκ ἐγίνετο ἶρις margo H.
[illegible] [x] γίγνεσθαι ἀνάγκη εἰ μέλλει ἔσε-
[illegible] [z] ἔτ[illegible] [illegible]ὸ τοῦ [illegible]
[illegible]
[illegible] F.
[illegible] F.

δέ, ἢ τῷ μίγνυσθαι [k] τῷ τοῦ ἐνόπτρου ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ὄψεως, ἄλλου χρώματος ἐμποιεῖ φαντασίαν. [l] Ἔστω δὲ περὶ [m] τούτων ἡμῖν τεθεωρημένον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνυμένοις· διὸ τὰ μὲν [n] λέγωμεν, τοῖς δ' ὡς ὑπάρχουσι [o] χρησώμεθα αὐτῶν.

Πρῶτον δὲ περὶ τῆς ἅλω τοῦ σχήματος εἴπωμεν, διότι [p] τε κύκλος γίνεται, καὶ διότι περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ὁμοίως δὲ καὶ περί [q] τι τῶν ἄλλων ἄστρων· ὁ γὰρ αὐτὸς [r] ἐπὶ πάντων ἁρμόσει λόγος. Γίγνεται μὲν οὖν ἡ ἀνάκλασις τῆς ὄψεως συνισταμένου τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀτμίδος εἰς νέφος, ἐὰν [s] ὁμαλὴς καὶ μικρομερὴς [t] συνισταμένη τύχῃ. Διὸ καὶ σημεῖον ἡ μὲν σύστασις ὕδατός ἐστιν, αἱ μέντοι διασπάσεις [v] ἢ μαράνσεις, αὗται μὲν εὐδιῶν, αἱ δὲ διασπάσεις πνεύματος. [w] Ἐὰν μὲν γὰρ μήτε καταμαρανθῇ μήτε διασπασθῇ, ἀλλ' ἐαθῇ τὴν φύσιν [x] ἀπολαμβάνειν [y] τὴν [z] αὐτῆς, ὕδατος [a] εἰκότως σημεῖόν ἐστιν· δηλοῖ [b] γὰρ ἤδη γίγνεσθαι τοιαύτην τὴν σύστασιν, ἐξ ἧς τὸ συνεχὲς λαμβανούσης τῆς πυκνώσεως ἀναγκαῖον εἰς ὕδωρ ἐλθεῖν. Διὸ καὶ μέλαιναι γίνονται τὴν χρόαν αὗται μάλιστα τῶν ἄλλων. Ὅταν δὲ διασπασθῇ, πνεύματος σημεῖον· ἡ γὰρ διαίρεσις ὑπὸ πνεύματος γέγονεν ἤδη μὲν ὄντος, οὔπω δὲ παρόντος. Σημεῖον δὲ τούτου διότι ἐντεῦθεν γίγνεται ὁ ἄνεμος, ὅθεν ἂν ἡ κυρία [c] γίγνηται [d] διάσπασις. Ἀπομαραινομένη δὲ εὐδίας· εἰ γὰρ [e] μὴ ἔχει πως οὕτως ὁ ἀὴρ ὥστε κρατεῖν τοῦ ἐναπολαμβανομένου θερμοῦ μηδ' [f] ἔρχεσθαι εἰς πύκνωσιν ὑδατώδη, δῆλον ὡς οὔπω [g] ἡ ἀτμὶς ἀποκέκριται τῆς [h] ἀναθυμιάσεως τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους· τοῦτο δ' εὐδίας αἴτιον. [i] Πῶς μὲν οὖν ἔχοντος τοῦ ἀέρος γίγνεται ἡ ἀνάκλασις, εἴρηται. Ἀνακλᾶται δ' ἀπὸ τῆς

(Marginal section numbers: 3, 2, 3, 4, 5, 6)

[k] τῷ τοῦ] τὸ τοῦ F. [l] ἔστι F. [m] τοῦτο E. [n] λέγομεν H, λέγοιμεν F. [o] χρησόμεθα H.N. [p] τε om. F. [q] τι om E.F, et in lacuna N. [r] ἐπὶ] διὰ F. [s] ὁμαλὸς F.N. [t] ἐπισυνισταμένη H. [v] ἢ] καὶ F. [w] ἐὰν γὰρ μηκέτι κατ. F. [x] ἀπολαβεῖν F. [y] τὴν om. F. [z] ἑαυτῆς H.N. [a] σημεῖον εἰκότως F. [b] γὰρ] δὲ F. [c] γένηται N. [d] διάστασις F. [e] μὴ δὲ διέκειτο (supra posito ἔχει) πως F. [f] ἔρχηται E. [g] ὁ ἀὴρ (supra posito ἡ ἀτμὶς) ἀποκέκριται τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους ἀναθυμιάσεως F. [h] ἀναθ. ἀπὸ τῆς E.H.N. [i] πῶς] ὡς E.

τράπη καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον καὶ τὰ περὶ τὴν
43 Λιγυστικὴν χώραν. Ἐν δὲ ταῖς νήσοις ταῖς [y] ποντίαις ἧττον [z] γίγνεται σεισμὸς τῶν προσγείων· τὸ γὰρ πλῆθος τῆς θαλάττης [a] καταψύχει τὰς ἀναθυμιάσεις καὶ κωλύει τῷ βάρει καὶ ἀποβιάζεται, ἔτι δὲ ῥεῖ [b] καὶ οὐ σείεται κρατουμένη ὑπὸ τῶν πνευμάτων· καὶ διὰ τὸ πολὺν ἐπέχειν τόπον οὐκ εἰς ταύτην ἀλλ' ἐκ ταύτης αἱ ἀναθυμιάσεις γίγνονται, καὶ ταύταις
44 ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐκ τῆς γῆς. Αἱ [c] δ' ἐγγὺς τῆς ἠπείρου μόριόν εἰσι τῆς ἠπείρου· τὸ γὰρ μεταξὺ διὰ [d] μικρότητα οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν· τὰς δὲ [e] ποντίας οὐκ ἔστι κινῆσαι ἄνευ τῆς θαλάττης ὅλης, ὑφ' ἧς περιεχόμεναι τυγχάνουσιν. Περὶ μὲν οὖν σεισμῶν, καὶ τίς ἡ φύσις [f] αὐτῶν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίγνονται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτούς, εἴρηται σχεδὸν περὶ τῶν μεγίστων.

9 Περὶ δὲ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, ἔτι δὲ περὶ τυφῶνος [g] καὶ πρηστῆρος καὶ κεραυνῶν λέγωμεν· καὶ γὰρ τούτων τὴν αὐτὴν
2 [h] ἀρχὴν [i] ὑπολαμβάνειν [k] δεῖ πάντων. Τῆς γὰρ ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ εἴπομεν, οὔσης διττῆς, τῆς μὲν ὑγρᾶς τῆς δὲ ξηρᾶς, καὶ τῆς συγκρίσεως ἐχούσης [l] ἄμφω ταῦτα δυνάμει καὶ συνισταμένης εἰς νέφος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἔτι δὲ πυκνοτέρας τῆς [m] συστάσεως τῶν νεφῶν γιγνομένης πρὸς τὸ ἔσχατον πέρας· ᾗ γὰρ ἐκλείπει τὸ θερμὸν διακρινόμενον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ταύτῃ πυκνοτέραν καὶ ψυχροτέραν ἀναγκαῖον
3 εἶναι τὴν σύστασιν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ἐκνεφίαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καί [n] τοι πεφυκότος [o] ἄνω τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παντός· ἀλλ' εἰς τοὐναντίον τῆς πυκνότητος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι τὴν ἔκθλιψιν, οἷον οἱ πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δακτύλων [p] πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρος ἔχοντα
4 φέρεται πολλάκις ἄνω. Ἡ μὲν οὖν ἐκκρινομένη θερμότης

[y] ποντίοις H. [z] γίνονται σεισμοὶ F. [a] ἀναψύχει E. [b] καὶ οὐ σείεται post πνευμάτων N. [c] ἐγγὺς δὲ F. [d] σμικρότητα F. [e] ποντίους H.N. [f] αὐτῶν om. E. [g] καὶ περὶ πρ. F. [h] ἀρχὴν om. E. [i] ὑπολαβεῖν H. [k] πάντων δεῖ E. [l] ἄμφω margo F. [m] συστ. οὔσης τῶν νεφῶν F, γιγνομένης in margine posito. [n] τοι] περ F.H.N. [o] τοῦ θερμοῦ ἄνω φέρεσθαι διὰ παντὸς F. [p] ἐκπηδῶντες F.H.N.

εἰς τὸν ἄνω [q] διασπείρεται τόπον. Ὅση δ' ἐμπεριλαμβάνεται τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐν τῇ μεταβολῇ ψυχομένου τοῦ ἀέρος, αὕτη συνιόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ πληγήν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή. Γίνεται δ' [r] ἡ πληγὴ 5 τὸν αὐτὸν τρόπον, [s] ὡς παρεικάσαι μείζονι μικρὸν πάθος, τῷ ἐν τῇ φλογὶ γινομένῳ ψόφῳ, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν τὸν Ἥφαιστον [t] γελᾶν, οἱ δὲ τὴν Ἑστίαν, οἱ δ' ἀπειλὴν τούτων. Γί- 6 γνεται δ' ὅταν ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὴν φλόγα συνεστραμμένη φέρηται, ῥηγνυμένων καὶ ξηραινομένων τῶν ξύλων· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς νέφεσι γιγνομένη [v] ἡ τοῦ πνεύματος ἔκκρισις πρὸς τὴν πυκνότητα τῶν νεφῶν [w] εἰσπίπτουσα ποιεῖ τὴν βροντήν. Παντοδαποὶ δ' [x] οἱ ψόφοι διά τὴν ἀνωμαλίαν τε 7 γίνονται τῶν νεφῶν καὶ [y] διὰ τὰς μεταξὺ κοιλίας, [z] ᾗ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. Ἡ μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἔστι καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκπυροῦται λεπτῇ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἣν καλοῦμεν ἀστραπήν, ᾗ ἂν ὥσπερ ἐκπῖπτον τὸ πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῇ. Γίνεται δὲ μετὰ 8 τὴν πληγὴν [a] καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς. Δηλοῖ [b] δ' ἐπὶ τῆς εἰρεσίας τῶν τριήρων· ἤδη γὰρ ἀναφερόντων πάλιν τὰς κώπας ὁ πρῶτος ἀφικνεῖται ψόφος τῆς κωπηλασίας. Καίτοι 9 τινὲς λέγουσιν ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ· τοῦτο δ' Ἐμπεδοκλῆς μέν φησιν εἶναι τὸ [c] ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, Ἀναξαγόρας δὲ τοῦ ἄνωθεν αἰθέρος, ὃ δὴ [d] ἐκεῖνος καλεῖ πῦρ κατενεχθὲν ἄνωθεν κάτω. Τὴν μὲν οὖν 10 διάλαμψιν [e] ἀστραπὴν εἶναι τούτου τοῦ πυρός, τὸν δὲ ψόφον [f] ἐναποσβεννυμένου καὶ τὴν σίξιν βροντήν, ὡς καθάπερ φαί-

[q] διασπιραται E, διακρίνεται (supra posito διασπείρεται) F. [r] τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ πληγὴ F. [s] ὥσπερ εἰκάσαι E.F.H.N. [t] γενᾶν pr. N. [v] ἡ om. F.H, ante γιγνομένη ponit N. [w] ἐμπίπτουσα H.N. [x] οἱ om. F. [y] διὰ om. H.N. [z] ᾗ om. E. [a] καὶ om. E. [b] δὲ καὶ ἐπὶ N. [c] ἐμπεριεχόμενον pr. F. [d] κεῖνος E, κακεῖνος F. [e] τοῦ τοιούτου π. ἀστρ. εἶναι F, ἀστρ. εἶναι τὴν τούτου τοῦ π. H.N. [f] καὶ τὴν σίξιν ἐναποσβ. N.

νεται [g] καὶ [h] γιγνόμενον, οὕτω καὶ πρότερον [i] τὴν ἀστραπὴν οὖσαν τῆς βροντῆς. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς [k] ἐμπερίληψις, ἀμφοτέρως μέν, μᾶλλον δ' ἡ κατάσπασις τοῦ ἄνωθεν αἰ-
11 θέρος. Τοῦ τε γὰρ κάτω φέρεσθαι τὸ πεφυκὸς ἄνω δεῖ λέγεσθαι τὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τί ποτε τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν οὐρανὸν ὅταν [l] ἐπινέφελον ᾖ μόνον, [m] ἀλλ' οὐ συνεχῶς οὕτως· αἰθρίας δ' οὔσης οὐ γίγνεται. Τοῦτο γὰρ παντάπασιν ἔοικεν
12 εἰρῆσθαι προχείρως. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τὴν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων θερμότητα φάναι τὴν ἀπολαμβανομένην ἐν τοῖς νέφεσιν εἶναι τούτων αἰτίαν οὐ πιθανόν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἀπραγμόνως εἴρηται λίαν· ἀποκεκριμένον τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αἴτιον ἀεὶ καὶ ὡρισμένον, [n] τῆς τε βροντῆς καὶ [o] τῆς ἀστραπῆς καὶ τῶν ἄλλων [p] τῶν τοιούτων, καὶ οὕτω γίνεσθαι.
13 Τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον· ὅμοιον γὰρ [q] κἂν εἴ τις οἴοιτο τὸ ὕδωρ καὶ τὴν χιόνα καὶ τὴν χάλαζαν ἐνυπάρχοντα πρότερον ὕστερον ἐκκρίνεσθαι καὶ μὴ γίνεσθαι, οἷον ὑπὸ χεῖρα ποι-
14 ούσης ἀεὶ τῆς συγκρίσεως ἕκαστον αὐτῶν. Ὡσαύτως γὰρ ἐκεῖνά τε συγκρίσεις [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις ὑποληπτέον εἶναι, ὥστ' εἰ θάτερα τούτων μὴ [s] γίγνεται ἀλλ' ἔστι, περὶ ἀμφο-
15 τέρων [t] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος. Τήν τε [v] ἐναπόληψιν τί ἂν ἀλλοιότερον λέγοι τις ἢ καθάπερ ἐν τοῖς πυκνοτέροις; Καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πυρὸς γίνεται θερμόν· ἀλλ' ὅμως ὅταν πάλιν συνίῃ καὶ ψύχηται τὸ ὕδωρ πηγνύμενον, οὐδεμίαν συμβαίνει γίνεσθαι τοιαύτην ἔκπτωσιν [w] οἵαν
16 ἐκεῖνοι λέγουσιν. Καίτοι γ' ἐχρῆν κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους [x] τὴν ζέσιν [y] ποιεῖν τὸ ἐγγινόμενον πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πυρός, ἣν οὔτε δυνατὸν ἐνυπάρχειν πρότερον, οὔτ' ἐκεῖνοι [z] τὸν ψόφον ζέσιν ποιοῦσιν ἀλλὰ σίξιν· ἔστι δὲ [a] καὶ ἡ σίξις μικρὰ

[g] καὶ om. N. [h] γιγνόμενα N. [i] οὖσαν τὴν ἀστραπὴν F.H.N. [k] ἐμπ. καὶ ἀμφ. F. [l] ἐπινέφελον μὲν ᾖ F. [m] ἀλλ' οὐ om. H.N. [n] τῆς τε] τό τε τῆς F, τῆς H.N. [o] τῆς om. E. [p] τῶν om. E. [q] κἂν om. E. [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις om. pr. E. [s] γίνηται F. [t] ὁ om. E. [v] ἀπόληψιν E. [w] οἷον F, ὥσπερ E. [x] τὴν] καὶ τὴν F, τὴν δὲ E. [y] ποιεῖ E, ἐμποιεῖν F. [z] τὸν ψόφον margo F, τὸν om. E. [a] καὶ om. F.

ζέσις· ᾗ γὰρ τὸ προσπῖπτον κρατεῖ σβεννύμενον, ταύτῃ ζέον ποιεῖ τὸν ψόφον. Εἰσὶ δέ [b] τινες οἳ τὴν ἀστραπήν, ὥσπερ 17 καὶ Κλείδημος, οὐκ εἶναί φασιν ἀλλὰ φαίνεσθαι, παρεικάζοντες ὡς τὸ πάθος ὅμοιον ὂν καὶ ὅταν [c] τὴν [d] θάλατταν [e] τις ῥάβδῳ τύπτῃ· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ ἀποστίλβον τῆς νυκτός· οὕτως [f] ἐν τῇ νεφέλῃ ῥαπιζομένου τοῦ ὑγροῦ τὴν φαντασίαν τῆς λαμπρότητος εἶναι τὴν ἀστραπήν. Οὗτοι μὲν 18 οὖν οὔπω συνήθεις ἦσαν ταῖς περὶ τῆς ἀνακλάσεως δόξαις, ὅπερ αἴτιον [g] δοκεῖ τοῦ τοιούτου πάθους εἶναι· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ στίλβειν τυπτόμενον ἀνακλωμένης [h] ὑπ' αὐτοῦ τῆς ὄψεως [i] πρός τι τῶν λαμπρῶν. Διὸ καὶ γίνεται [k] τοῦτο μᾶλλον νύκτωρ· τῆς γὰρ ἡμέρας οὐ [l] φαίνεται διὰ τὸ πλέον ὂν τὸ φέγγος [m] τὸ τῆς ἡμέρας [n] ἀφανίζειν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα 19 περὶ [o] βροντῆς καὶ ἀστραπῆς [p] παρὰ τῶν ἄλλων ταῦτ' ἐστί, τῶν μὲν ὅτι ἀνάκλασις ἡ ἀστραπή, τῶν δ' ὅτι πυρὸς μὲν ἡ ἀστραπὴ διάλαμψις, ἡ δὲ βροντὴ σβέσις, οὐκ ἐγγινομένου παρ' ἕκαστον πάθος τοῦ πυρὸς ἀλλ' [q] ἐνυπάρχοντος. Ἡμεῖς 20 δέ φαμεν [r] τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἄνεμον, ἐν δὲ τῇ γῇ σεισμόν, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι βροντήν· πάντα γὰρ εἶναι ταῦτα τὴν οὐσίαν ταὐτόν, ἀναθυμίασιν ξηράν, ἣ ῥέουσα μέν πως ἄνεμός ἐστιν, ὡδὶ δὲ ποιεῖ τοὺς σεισμούς, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι [s] μεταβάλλουσα [t] ἐκκρινομένη, [v] συνιόντων καὶ συγκρινομένων [w] αὐτῶν εἰς ὕδωρ, βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς καὶ πρὸς τούτοις [x] τἆλλα τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τούτοις ὄντα. Καὶ περὶ μὲν βροντῆς εἴρηται καὶ ἀστραπῆς.

Γ.

Περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων εἴπωμεν ἔργων τῆς ἐκκρίσεως ταύ-

[b] τινὲς ante ὥσπερ E. [c] τὴν om. E. [d] θάλασσάν τε F. [e] ῥάβδῳ τις F.H.N. [f] ἐν] καὶ ἐν F. [g] δοκεῖ post εἶναι F. [h] ἀπ' F.N. [i] εἰς τὸ λαμπρόν F. [k] μᾶλλον τοῦτο H.N. [l] γίγνεται F. [m] τὸ om. F. [n] ἀφανίζον F.H. [o] βροντῆς τε καὶ F.H.N. [p] παρὰ] καὶ περὶ H.N. [q] ἐνυπάρχοντος ᾗ ἡμεῖς F. [r] εἶναι τὴν αὐτὴν F.H.N. [s] μεταβάλλουσα om. F. [t] διακρινομένη F.N. [v] συνανιόντων F. [w] αὐτῶν ante καὶ συγκρινομένων H, post εἰς τὸ ὕδωρ (ita enim) F. [x] ἄλλα E.

διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· [k] αἵ γὰρ ὧραι αὗται [l] πνευματωδέσταται· τὸ γὰρ θέρος καὶ ὁ [m] χειμών, [n] τὸ μὲν διὰ τὸν πάγον, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀλέαν ποιεῖ τὴν ἀκινησίαν· [o] τὸ μὲν γὰρ ἄγαν 11 ψυχρόν, τὸ δ' [p] ἄγαν ξηρόν ἐστιν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς αὐχμοῖς πνευματώδης [q] ὁ ἀήρ· τοῦτο γὰρ αὐτό ἐστιν ὁ αὐχμός, ὅταν πλείων ἡ ἀναθυμίασις ἡ ξηρὰ [r] γίγνηται τῆς ὑγρᾶς· ἐν δὲ ταῖς [s] ὑπερομβρίαις πλείω τε ποιεῖ τὴν ἐντὸς ἀναθυμίασιν, καὶ τῷ ἐναπολαμβάνεσθαι [t] ἐν στενωτέροις τόποις καὶ ἀποβιάζεσθαι εἰς ἐλάττω τόπον τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, πληρουμένων τῶν κοιλιῶν ὕδατος, ὅταν ἄρξηται [v] κρατεῖν διὰ τὸ [w] πολὺ εἰς ὀλίγον πιληθῆναι τόπον, ἰσχυρῶς κινεῖ ῥέων ὁ 12 ἄνεμος καὶ [x] προσπίπτων. Δεῖ γὰρ νοεῖν [y] ὅτι ὥσπερ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ τρόμων καὶ σφυγμῶν αἴτιόν ἐστιν ἡ τοῦ πνεύματος [z] ἐναπολαμβανομένη δύναμις, [a] οὕτω καὶ ἐν τῇ γῇ τὸ πνεῦμα παραπλήσια [b] ποιεῖν, καὶ τὸν μὲν τῶν σεισμῶν οἷον τρόμον εἶναι τὸν δ' οἷον σφυγμόν, καὶ καθάπερ συμβαίνει πολλάκις μετὰ τὴν οὔρησιν διὰ τοῦ σώματος (γίνεται γὰρ ὥσπερ τρόμος [c] τις ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος ἔξωθεν [d] ἔσω ἀθρόου), [e] τοιαῦτα γίνεσθαι καὶ περὶ τὴν γῆν. 13 Ὅσην δ' ἔχει τὸ πνεῦμα δύναμιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν [f] ἐν τῷ ἀέρι δεῖ θεωρεῖν γιγνομένων (ἐνταῦθα μὲν γὰρ διὰ τὸ μέγεθος ὑπολάβοι τις ἂν τοιαῦτα δύνασθαι ποιεῖν) ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σώμασι [g] τοῖς τῶν ζῴων· οἵ τε γὰρ τέτανοι καὶ οἱ σπασμοὶ πνεύματος [h] μέν εἰσι κινήσεις, τοσαύτην δ' [i] ἔχουσιν ἰσχὺν ὥστε πολλοὺς ἅμα πειρωμένους ἀποβιάζεσθαι μὴ 14 δύνασθαι κρατεῖν τῆς κινήσεως τῶν ἀρρωστούντων. [k] Τὸ αὐτὸ δεῖ [l] νοεῖν γινόμενον καὶ ἐν τῇ γῇ, ὡς εἰκάσαι πρὸς μικρὸν

[k] αἵ τε γὰρ H.N, καὶ γὰρ αἱ F. [l] πνευματωδέστεραι F. [m] χειμὼν ἀεὶ τὸ E. [n] τὸ μὲν διὰ τὴν ἀλέαν, ὁ δὲ διὰ τὸν πάγον N. [o] ὁ—ψυχρὸς N. [p] ἄγαν θερμὸν καὶ ξ. F. [q] ὁ om. N. [r] γίνεται H, γένηται F.N. [s] ἐπομβρίαις F.H.N. [t] ἐν τοῖς στ. H.N. [v] διακρατεῖν τὸ E. [w] πολὺ πνεῦμα εἰς N. [x] προπίπτων F. [y] ὅτι om. F. [z] ἐναπολαμβανομένου H, ἀπολαμβανομένη E. [a] οὕτω γὰρ καὶ E. [b] ποιεῖ H.N. [c] τις om. E. [d] εἴσω F.H.N. [e] τοιαῦτα γὰρ γ. H.N. [f] ἐν om. E. [g] τοῖς ante τῶν om. E. [h] μέν om. F. [i] ἰσχὺν ἔχουσιν F.H.N. [k] τὸ τοιοῦτον δεῖ F, τὸ τοιοῦτον δὴ δεῖ N. [l] νοεῖν τὸ τοιοῦτον γ. H.

[m] μεῖζον. Σημεῖα δὲ τούτων καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν [n] πολλαχοῦ γέγονεν· ἤδη γὰρ σεισμὸς ἐν τόποις [o] τισὶ γινόμενος οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν ἐκρήξας εἰς τὸν [p] ὑπὲρ γῆς τόπον φανερῶς ὥσπερ ἐκνεφίας ἐξῆλθεν ὁ κινήσας ἄνεμος, οἷον καὶ περὶ Ἡράκλειαν [q] ἐγένετο τὴν ἐν τῷ Πόντῳ νεωστί, καὶ πρότερον [r] περὶ τὴν Ἱερὰν νῆσον· αὕτη δ' ἐστὶ μία τῶν Αἰόλου καλουμένων νήσων. Ἐν ταύτῃ γὰρ [s] ἐξανῴδει τι 15 τῆς γῆς, καὶ ἀνήει οἷον λοφώδης ὄγκος μετὰ ψόφου· τέλος δὲ [t] ῥαγέντος ἐξῆλθε πνεῦμα [v] πολύ, καὶ τὸν φέψαλον καὶ τὴν τέφραν ἀνῆκε, καὶ τήν τε [w] Λιπαραίων πόλιν οὖσαν οὐ πόρρω πᾶσαν κατετέφρωσε, καὶ εἰς ἐνίας τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων ἦλθεν· καὶ νῦν [x] ἔτι ὅπου τὸ ἀναφύσημα τοῦτο ἐγένετο, δῆλόν ἐστιν. Καὶ γὰρ δὴ [y] τοῦ γιγνομένου πυρὸς ἐν τῇ γῇ 16 ταύτην οἰητέον εἶναι τὴν αἰτίαν, ὅταν κοπτόμενον [z] ἐκπρησθῇ πρῶτον εἰς μικρὰ [a] κερματισθέντος τοῦ ἀέρος. Τεκμήριον 17 δ' ἐστὶ τοῦ ῥεῖν ὑπὸ [b] τὴν γῆν τὰ πνεύματα καὶ τὸ γιγνόμενον περὶ ταύτας τὰς νήσους· ὅταν γὰρ ἄνεμος μέλλῃ πνευσεῖσθαι [c] νότος, προσημαίνει πρότερον· ἠχοῦσι γὰρ οἱ τόποι ἐξ ὧν γίνεται τὰ ἀναφυσήματα, διὰ τὸ τὴν [d] θάλατταν μὲν προωθεῖσθαι ἤδη πόρρωθεν, ὑπὸ δὲ ταύτης τὸ ἐκ τῆς γῆς ἀναφυσώμενον ἀπωθεῖσθαι πάλιν εἴσω, ᾗπερ ἐπέρχεται ἡ [e] θάλαττα ταύτῃ. Ποιεῖ δὲ ψόφον ἄνευ σεισμοῦ διά τε 18 τὴν εὐρυχωρίαν τῶν τόπων ([f] ὑπερχεῖται γὰρ εἰς τὸ ἀχανὲς ἔξω) καὶ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀπωθουμένου ἀέρος. Ἔτι τὸ γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἀχλυώδη καὶ ἀμαυρότερον ἄνευ νέφους, καὶ πρὸ τῶν ὀρθρίων σεισμῶν ἐνίοτε νηνεμίαν τε καὶ κρύος ἰσχυρόν, σημεῖον τῆς εἰρημένης [g] αἰτίας ἐστίν. Τόν τε γὰρ 19 ἥλιον ἀχλυώδη καὶ [h] ἀμαυρὸν ἀναγκαῖον [i] εἶναι ὑπονοστεῖν

[m] μέγα F. [n] πολλαχῇ H.N. [o] τις F. [p] ὑπὲρ τῆς γῆς H.N, ὑπὲρ τῆς E. [q] γέγονε F. [r] ἐν τῇ ἱερᾷ νήσῳ F. [s] ἀνῴδει E.F. [t] ῥαγέντος N. [v] πολύ om. E. [w] λιπαρέων H.N. E. τε λι et α corr. [x] ἔτι om. H.N. [y] τοῦ] που E. [z] πρῶτον ἐκπρησθῇ F. [a] κερματιζομένου F. [b] τὴν om. H.N. [c] νότος] τοιοῦτος E. [d] θάλασσαν F.N. [e] θάλασσα F. [f] ὑπέρχεται E.H.N. [g] ἐστὶν αἰτίας F.H.N. [h] ἀμαυρότερον H.N. [i] εἶναι om. E.

ἀρχομένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν τοῦ διαλύοντος τὸν ἀέρα καὶ διακρίνοντος, καὶ πρὸς τὴν ἕω καὶ περὶ τοὺς ὄρθρους
20 νηνεμίαν τε καὶ ψῦχος. Τὴν μὲν γὰρ νηνεμίαν ἀναγκαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνειν, καθάπερ εἴρηται [k] καὶ πρότερον, οἷον μεταρροίας εἴσω γινομένης τοῦ πνεύματος, καὶ μᾶλλον πρὸ τῶν μειζόνων σεισμῶν· μὴ διασπώμενον γὰρ τὸ μὲν ἔξω τὸ δ' ἐντός, ἀλλ' [l] ἀθρόον φερόμενον ἀναγκαῖον ἰσχύειν μᾶλ-
21 λον. Τὸ δὲ ψῦχος συμβαίνει διὰ τὸ τὴν ἀναθυμίασιν εἴσω
22 [m] περιτρέπεσθαι, φύσει θερμὴν οὖσαν καθ' αὑτήν. Οὐ δοκοῦσι δ' οἱ ἄνεμοι εἶναι θερμοὶ διὰ τὸ κινεῖν [n] τὸν ἀέρα πλήρη [o] ψυχρᾶς ὄντα καὶ πολλῆς ἀτμίδος, [p] ὥσπερ τὸ πνεῦμα [q] τὸ διὰ τοῦ στόματος φυσώμενον· καὶ γὰρ τοῦτο ἐγγύθεν μέν ἐστι θερμόν, ὥσπερ καὶ ὅταν [r] ἀάζωμεν, ἀλλὰ δι' ὀλιγότητα οὐχ ὁμοίως ἐπίδηλον, πόρρωθεν δὲ ψυχρὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰ-
23 τίαν τοῖς ἀνέμοις. [s] Ἐπιλειπούσης οὖν εἰς [t] τὴν γῆν τῆς τοιαύτης δυνάμεως, συνιοῦσα δι' ὑγρότητα ἡ ἀτμιδώδης [v] ἀπορροὴ ποιεῖ τὸ ψῦχος, ἐν οἷς συμβαίνει [w] τόποις γίνεσθαι τοῦτο
24 τὸ πάθος. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ εἰωθότος ἐνίοτε γίγνεσθαι σημείου πρὸ τῶν σεισμῶν· [x] ἢ γὰρ μεθ' ἡμέραν ἢ μικρὸν μετὰ δυσμάς, αἰθρίας οὔσης, [y] νεφέλιον λεπτὸν φαίνεται διατεῖνον καὶ μακρόν, οἷον γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβωμένον, [z] τοῦ πνεύματος ἀπομαραινομένου διὰ [a] τὴν μετά-
25 στασιν. [b] Τὸ δ' ὅμοιον συμβαίνει καὶ ἐν τῇ [c] θαλάττῃ [d] περὶ τοὺς αἰγιαλούς· ὅταν μὲν γὰρ κυμαίνουσα [e] ἐκβάλλῃ, σφόδρα [f] παχεῖαι καὶ σκολιαὶ γίνονται αἱ ῥηγμῖνες, ὅταν [g] δὲ γαλήνη [h] ᾖ, διὰ τὸ μικρὰν ποιεῖσθαι τὴν ἔκκρισιν λεπταί εἰσι
26 καὶ εὐθεῖαι. Ὅπερ οὖν ἡ θάλαττα ποιεῖ περὶ τὴν γῆν, τοῦτο τὸ πνεῦμα περὶ τὴν ἐν τῷ ἀέρι ἀχλύν, ὥσθ' ὅταν γένηται

[k] καὶ om. F.H.N. [l] ἀθρόως N. [m] τρέφεσθαι E. [n] τὸν om. E. [o] πολλῆς ὄντα καὶ ψυχρᾶς F, ὄντα πολλῆς καὶ ψυχρᾶς H.N. [p] ὥσπερ δὴ τὸ F. [q] τὸ ante διὰ om. E.F.H.N. [r] αἰάζωμεν F.H.N, ἀτμίζωμεν E. [s] ἐκλειπούσης F.H.N. [t] τὴν om. E. [v] ἀπόρροια F.H.N. [w] τόποις post γίγνεσθαι F, om. H.N. [x] ἢ] εἰ F. [y] νεφέλιον μακρὸν καὶ λ. F, omissis καὶ μακρόν. [z] τοῦ γὰρ πν. E. [a] τὴν ὑπὸ γῆν μ. N. [b] τὸ δ' om. E. [c] θαλάσσῃ F.H. [d] περὶ om. E. [e] ἐκβάλῃ E.N. [f] σκολιαὶ καὶ παχεῖαι F. [g] δὲ om. F. [h] ᾖ om. E.

νηνεμία, πάμπαν εὐθεῖαν καὶ λεπτὴν καταλείπεσθαι ὥσπερ ῥηγμῖνα [i] οὖσαν ἀέρος τὴν νεφέλην. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ 27 τὰς ἐκλείψεις [k] ἐνίοτε τῆς σελήνης συμβαίνει γίγνεσθαι σεισμόν· ὅταν γὰρ ἤδη πλησίον ᾖ ἡ ἀντίφραξις, καὶ μήπω μὲν [l] ᾖ πάμπαν ἀπολελοιπὸς τὸ φῶς καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμὸν ἐκ τοῦ ἀέρος, ἤδη δ' ἀπομαραινόμενον, νηνεμία γίνεται ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν, ὃ ποιεῖ τὸν σεισμὸν πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων. Γίνονται γὰρ καὶ ἄνεμοι 28 πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων πολλάκις, [n] ἀκρόνυχοι μὲν πρὸ τῶν μεσονυκτίων [m] ἐκλείψεων, [o] μεσονύκτιοι δὲ πρὸ τῶν ἑῴων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀμαυροῦσθαι τὸ θερμὸν τὸ ἀπὸ τῆς σελήνης, ὅταν πλησίον ἤδη [p] γίγνηται ἡ [q] φορὰ ἐν ᾗ γενομένων ἔσται [r] ἡ ἔκλειψις. Ἀνιεμένου οὖν ᾧ κατείχετο 29 ὁ ἀὴρ καὶ ἠρέμει, πάλιν κινεῖται καὶ γίγνεται πνεῦμα τῆς ἐκλείψεως [s] πρωϊαίτερον. [v] Ὅταν δ' ἰσχυρὸς γένηται σεισμός, οὐκ εὐθὺς οὐδ' εἰσάπαξ παύεται σείσας, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν μέχρι [t] περὶ [v] τετταράκοντα πρόεισι πολλάκις ἡμέρας, ὕστερον δὲ καὶ ἐφ' ἓν καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐπισημαίνει κατὰ τοὺς [w] αὐτοὺς τόπους. Αἴτιον δὲ τοῦ μὲν μεγέθους τὸ πλῆθος τοῦ 30 πνεύματος καὶ τῶν τόπων τὰ σχήματα δι' ὧν ἂν ῥυῇ· ᾗ [x] γὰρ ἂν ἀντιτυπήσῃ καὶ μὴ ῥᾳδίως διέλθῃ, μάλιστά [y] τε σείει καὶ ἐγκαταλείπεσθαι ἀναγκαῖον ἐν ταῖς δυσχωρίαις, οἷον [z] ὕδωρ [a] οὐ δυνάμενον [b] διεξελθεῖν. Διὸ καθάπερ ἐν σώματι οἱ 31 σφυγμοὶ οὐκ ἐξαίφνης παύονται οὐδὲ ταχέως, ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς ἅμα [c] καταμαραινομένου τοῦ πάθους, καὶ ἡ ἀρχὴ ἀφ' ἧς [d] ἡ ἀναθυμίασις ἐγένετο καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ πνεύματος [e] δῆλον ὅτι οὐκ εὐθὺς ἅπασαν ἀνάλωσε τὴν ὕλην, ἐξ ἧς ἐποίησε τὸν ἄνεμον, ὃν καλοῦμεν σεισμόν. Ἕως [f] ἂν [g] οὖν ἀνα- 32

[i] ἀέρος οὖσαν F. [k] τῆς σελήνης ἐνίοτε F. [l] ᾖ om. E. [m] ἐκλείψεων corr. E. [n] ἀκρόνυχοι F. [o] μεσονύκτιον E.H.N. [p] γένηται N. [q] φθορά pr. E. [r] ἡ om. E. [s] ὀψιαίτερον H.N. [t] περὶ om. F. [v] τεττ. ἡμέρας πρόεισι πολλάκις E, τεττ. σείει ἡμερῶν F. [w] αὐτοὺς om. E. [x] γὰρ ἀντιτυπήσει N, γὰρ ἂν ἀντιτυπήσει H. [y] τε om. F. [z] ὕδωρ] ὕδωρ ἐν σώματι E.H.N. [a] οὐ] μὴ F. [b] διελθεῖν F. [c] μαραινομένου N. [d] ἡ post ἧς om. E.F. [e] δῆλον ὅτι om. H.N. [f] ἂν om. F. [g] οὖν om. N.

λωθῇ τὰ ὑπόλοιπα τούτων, [h] ἀνάγκη [i] σείειν, [k] ἠρεμαίτερον δὲ καὶ μέχρι τούτου ἕως ἂν ἔλαττον ᾖ τὸ ἀναθυμιώμενον ἢ ὥστε δύνασθαι κινεῖν ἐπιδήλως. Ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς ψόφους τοὺς ὑπὸ [l] τὴν γῆν γινομένους τὸ πνεῦμα, καὶ τοὺς πρὸ τῶν σεισμῶν· καὶ ἄνευ δὲ σεισμῶν ἤδη που γεγόνασιν [m] ὑπὸ γῆν.
33 Ὥσπερ [n] γὰρ ῥαπιζόμενος ὁ ἀὴρ παντοδαποὺς ἀφίησι ψόφους, οὕτως καὶ τύπτων [o] αὐτός· οὐθὲν γὰρ διαφέρει· τὸ γὰρ τύπτον ἅμα καὶ αὐτὸ τύπτεται πᾶν. Προέρχεται δ' [p] ὁ ψόφος τῆς κινήσεως διὰ τὸ [q] λεπτομερέστερον εἶναι καὶ
34 μᾶλλον διὰ παντὸς ἰέναι τοῦ πνεύματος τὸν ψόφον. Ὅταν δ' ἔλαττον ᾖ ἢ ὥστε κινῆσαι τὴν γῆν διὰ λεπτότητα, διὰ μὲν τὸ ῥᾳδίως διηθεῖσθαι οὐ δύναται κινεῖν, διὰ δὲ τὸ προσπίπτειν [r] στερεοῖς ὄγκοις καὶ κοίλοις καὶ παντοδαποῖς σχήμασι παντοδαπὰς ἀφίησι φωνάς, ὥστ' ἐνίοτε δοκεῖν ὅπερ
35 λέγουσιν οἱ τερατολογοῦντες, μυκᾶσθαι τὴν γῆν. Ἤδη δὲ καὶ ὕδατα ἀνερράγη [s] γιγνομένων σεισμῶν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο [t] αἴτιον τὸ ὕδωρ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἂν ᾖ [v] ἐξ ἐπιπολῆς ἢ κάτωθεν βιάζηται τὸ πνεῦμα, ἐκεῖνο τὸ κινοῦν ἐστίν, ὥσπερ [w] τῶν κυμάτων οἱ ἄνεμοι ἀλλ' οὐ τὰ κύματα τῶν ἀνέμων [x] ἐστὶν αἴτια, ἐπεὶ καὶ τὴν γῆν οὕτως ἄν τις αἰτιῷτο τοῦ πάθους· ἀνατρέπεται [y] γὰρ σειομένη, καθάπερ ὕδωρ (ἡ
36 γὰρ ἔκχυσις ἀνάτρεψίς [z] τίς ἐστιν). Ἀλλ' αἴτια [a] ταῦτα μὲν ἄμφω ὡς ὕλη (πάσχει γάρ, ἀλλ' οὐ ποιεῖ), τὸ δὲ πνεῦμα ὡς ἀρχή. Ὅπου δ' ἅμα κῦμα σεισμῷ γέγονεν, αἴτιον, ὅταν
37 ἐναντία γίγνηται τὰ πνεύματα. Τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν τὸ σεῖον τὴν γῆν πνεῦμα φερομένην ὑπ' ἄλλου πνεύματος τὴν [b] θάλασσαν ἀπῶσαι [c] μὲν ὅλως μὴ δύνηται, προωθοῦν δὲ καὶ συστέλλον εἰς ταὐτὸν συναθροίσῃ πολλήν· τότε γὰρ

[h] ἀνάγκη om. E. [i] σείειν corr. E. [k] ἠρεμαίτερον corr. E, ἠρεμαιότερον F.H.N. [l] τὴν om. F. [m] ὑπὸ τῆς γῆς F. [n] γὰρ καὶ ῥαπ. F.H.N. [o] ὁ αὐτός F.H. [p] ὁ om. E. [q] λεπτομερέστερος E. [r] στερεοῖς] ἑτέροις E. [s] σεισμῶν γενομένων N. [t] τὸ ὕδωρ αἴτιον E. [v] ἐξ om. E. [w] οἱ ἄνεμοι τῶν κυμάτων F. [x] εἰσιν F.H.N: sed F. εἰσὶν αἴτια in margine. [y] γὰρ] γοῦν F. [z] ἐστί τις H.N, τῆς γῆς ἐστὶν F. [a] μὲν ἄμφω ταῦτα F. [b] θάλατταν H.N. [c] μὲν om. F.

ἀναγκαῖον ἡττηθέντος τούτου τοῦ πνεύματος [d] *ἀθρόαν ὠθουμένην ὑπὸ τοῦ ἐναντίου πνεύματος ἐκρήγνυσθαι καὶ ποιεῖν τὸν κατακλυσμόν. Ἐγένετο δὲ τοῦτο καὶ περὶ Ἀχαΐαν·* 38 *ἔξω μὲν γὰρ ἦν νότος, ἐκεῖ δὲ βορέας, νηνεμίας δὲ γενομένης καὶ ῥυέντος εἴσω τοῦ ἀνέμου ἐγένετο τό τε κῦμα καὶ ὁ σεισμὸς ἅμα, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ τὴν* [e] *θάλατταν μὴ διδόναι διαπνοὴν τῷ ὑπὸ τὴν γῆν ὡρμημένῳ πνεύματι, ἀλλ' ἀντιφράττειν· ἀποβιαζόμενα γὰρ ἄλληλα τὸ μὲν πνεῦμα τὸν σεισμὸν ἐποίησεν, ἡ δ' ὑπόστασις* [f] *τοῦ κύματος τὸν κατακλυσμόν. Κατὰ μέρος δὲ γίγνονται οἱ σεισμοὶ τῆς γῆς,* 39 *καὶ πολλάκις ἐπὶ μικρὸν τόπον, οἱ δ' ἄνεμοι οὐ* [g] *κατὰ μέρος· κατὰ μέρος μέν, ὅταν αἱ ἀναθυμιάσεις αἱ κατὰ τὸν τόπον αὐτὸν καὶ τὸν γειτνιῶντα συνέλθωσιν εἰς ἕν, ὥσπερ καὶ τοὺς αὐχμοὺς ἔφαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς ὑπερομβρίας τὰς κατὰ μέρος. Καὶ οἱ μὲν σεισμοὶ γίγνονται διὰ τοῦτον τὸν τρόπον, οἱ δ' ἄνεμοι οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ γῇ τὴν ἀρχὴν ἔχει,* 40 *ὥστ' ἐφ' ἓν ἁπάσας ὁρμᾶν· ὁ δ' ἥλιος οὐχ ὁμοίως δύναται, τὰς δὲ μετεώρους μᾶλλον, ὥστε* [h] *ῥεῖν, ὅταν ἀρχὴν λάβωσιν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου φορᾶς ἤδη κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν τόπων,* [i] *ἐφ' ἕν. Ὅταν μὲν οὖν ᾖ πολὺ τὸ* [k] *πνεῦμα, κινεῖ τὴν* 41 *γῆν, ὥσπερ* [l] *ἂν ὁ τρόμος, ἐπὶ πλάτος* [m] *μέν, γίγνεται δ' ὀλιγάκις* [n] *καὶ κατά τινας τόπους, οἷον* [o] *ὁ σφυγμός,* [p] *ἄνω καὶ κάτωθεν· διὸ καὶ ἐλαττονάκις σείει* [q] *τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ* [r] *γὰρ ῥᾴδιον οὕτω πολλὴν συνελθεῖν* [s] *ἀρχήν· ἐπὶ μῆκος γὰρ πολλαπλασία τῆς ἀπὸ τοῦ βάθους ἡ διάκρισις. Ὅπου* 42 *δ' ἂν γένηται* [t] *τοιοῦτος σεισμός, ἐπιπολάζει πλῆθος λίθων, ὥσπερ τῶν ἐν τοῖς* [v] *λίκνοις ἀναβραττομένων· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον* [w] *γενομένου σεισμοῦ* [x] *τὰ περὶ Σίπυλον ἀνε-*

[d] *ἀθρόαν—πνεύματος* om. F. [e] *θάλασσαν* F. [f] *τοῦ κύματος* om. F, *πνεύματος* E.H.N. [g] *κατὰ μέρος* om. pr. F. [h] *ῥεῖν ἐφ' ἓν ὅταν* F. [i] *ἐφ' ἓν* om. F. [k] *πνεῦμα κάτωθεν ἄνω κινεῖ* N. [l] *ἂν*] *δὲ* E. [m] *μέν* om. F.H.N. [n] *καὶ* om. H. [o] *ὁ* om. F. [p] *ἄνω καὶ κάτωθεν* om. N. [q] *τὸν τρόπον τοῦτον* N. [r] *γὰρ δίδωσι ῥᾴδιον* E.H.N. [s] *ἀρχὴν* post *πολλὴν* F, om. E. [t] *τοιοῦτον σεισμὸν* E. [v] *λί μοις* N. [w] *γινομένου* N. [x] *τά τε περὶ* F.H.N.

τράπη καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον καὶ τὰ περὶ τὴν
43 Λιγυστικὴν χώραν. Ἐν δὲ ταῖς νήσοις ταῖς [y] ποντίαις ἧττον [z] γίγνεται σεισμὸς τῶν προσγείων· τὸ γὰρ πλῆθος τῆς θαλάττης [a] καταψύχει τὰς ἀναθυμιάσεις καὶ κωλύει τῷ βάρει καὶ ἀποβιάζεται, ἔτι δὲ ῥεῖ [b] καὶ οὐ σείεται κρατουμένη ὑπὸ τῶν πνευμάτων· καὶ διὰ τὸ πολὺν ἐπέχειν τόπον οὐκ εἰς ταύτην ἀλλ' ἐκ ταύτης αἱ ἀναθυμιάσεις γίγνονται, καὶ ταύταις
44 ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐκ τῆς γῆς. Αἱ [c] δ' ἐγγὺς τῆς ἠπείρου μόριόν εἰσι τῆς ἠπείρου· τὸ γὰρ μεταξὺ διὰ [d] μικρότητα οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν· τὰς δὲ [e] ποντίας οὐκ ἔστι κινῆσαι ἄνευ τῆς θαλάττης ὅλης, ὑφ' ἧς περιεχόμεναι τυγχάνουσιν. Περὶ μὲν οὖν σεισμῶν, καὶ τίς ἡ φύσις [f] αὐτῶν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίγνονται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτούς, εἴρηται σχεδὸν περὶ τῶν μεγίστων.

9 Περὶ δὲ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, ἔτι δὲ περὶ τυφῶνος [g] καὶ πρηστῆρος καὶ κεραυνῶν λέγωμεν· καὶ γὰρ τούτων τὴν αὐτὴν
2 [h] ἀρχὴν [i] ὑπολαμβάνειν [k] δεῖ πάντων. Τῆς γὰρ ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ εἴπομεν, οὔσης διττῆς, τῆς μὲν ὑγρᾶς τῆς δὲ ξηρᾶς, καὶ τῆς συγκρίσεως ἐχούσης [l] ἄμφω ταῦτα δυνάμει καὶ συνισταμένης εἰς νέφος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἔτι δὲ πυκνοτέρας τῆς [m] συστάσεως τῶν νεφῶν γιγνομένης πρὸς τὸ ἔσχατον πέρας· ᾗ γὰρ ἐκλείπει τὸ θερμὸν διακρινόμενον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ταύτῃ πυκνοτέραν καὶ ψυχροτέραν ἀναγκαῖον
3 εἶναι τὴν σύστασιν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ἐκνεφίαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καί[n]τοι πεφυκότος [o] ἄνω τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παντός· ἀλλ' εἰς τοὐναντίον τῆς πυκνότητος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι τὴν ἔκθλιψιν, οἷον οἱ πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δακτύλων [p] πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρος ἔχοντα
4 φέρεται πολλάκις ἄνω. Ἡ μὲν οὖν ἐκκρινομένη θερμότης

[y] ποντίοις H. [z] γίνονται σεισμοὶ F. [a] ἀναψύχει E. [b] καὶ οὐ σείεται post πνευμάτων N. [c] ἐγγὺς δὲ F. [d] σμικρότητα F. [e] ποντίους H.N. [f] αὐτῶν om. E. [g] καὶ περὶ πρ. F. [h] ἀρχὴν om. E. [i] ὑπολαβεῖν H. [k] πάντων δεῖ E. [l] ἄμφω margo F. [m] συστ. οὔσης τῶν νεφῶν F, γιγνομένης in margine posito. [n] τοι] περ F.H.N. [o] τοῦ θερμοῦ ἄνω φέρεσθαι διὰ παντὸς F. [p] ἐκπηδῶντες F.H.N.

εἰς τὸν ἄνω [q] διασπείρεται τόπον. Ὅση δ' ἐμπεριλαμβάνεται τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐν τῇ μεταβολῇ ψυχομένου τοῦ ἀέρος, αὕτη συνιόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ πληγήν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή. 5 Γίνεται δ' [r] ἡ πληγὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, [s] ὡς παρεικάσαι μείζονι μικρὸν πάθος, τῷ ἐν τῇ φλογὶ γινομένῳ ψόφῳ, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν τὸν Ἥφαιστον [t] γελᾶν, οἱ δὲ τὴν Ἑστίαν, οἱ δ' ἀπειλὴν τούτων. 6 Γίγνεται δ' ὅταν ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὴν φλόγα συνεστραμμένη φέρηται, ῥηγνυμένων καὶ ξηραινομένων τῶν ξύλων· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς νέφεσι γιγνομένη [v] ἡ τοῦ πνεύματος ἔκκρισις πρὸς τὴν πυκνότητα τῶν νεφῶν [w] εἰσπίπτουσα ποιεῖ τὴν βροντήν. 7 Παντοδαποὶ δ' [x] οἱ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τε γίνονται τῶν νεφῶν καὶ [y] διὰ τὰς μεταξὺ κοιλίας, [z] ᾗ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. Ἡ μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἔστι καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκπυροῦται λεπτῇ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἣν καλοῦμεν ἀστραπήν, ᾗ ἂν ὥσπερ ἐκπῖπτον τὸ πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῇ. 8 Γίνεται δὲ μετὰ τὴν πληγὴν [a] καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς. Δηλοῖ [b] δ' ἐπὶ τῆς εἰρεσίας τῶν τριήρων· ἤδη γὰρ ἀναφερόντων πάλιν τὰς κώπας ὁ πρῶτος ἀφικνεῖται ψόφος τῆς κωπηλασίας. 9 Καίτοι τινὲς λέγουσιν ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ· τοῦτο δ' Ἐμπεδοκλῆς μέν φησιν εἶναι τὸ [c] ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, Ἀναξαγόρας δὲ τοῦ ἄνωθεν αἰθέρος, ὃ δὴ [d] ἐκεῖνος καλεῖ πῦρ κατενεχθὲν ἄνωθεν κάτω. 10 Τὴν μὲν οὖν διάλαμψιν [e] ἀστραπὴν εἶναι τούτου τοῦ πυρός, τὸν δὲ ψόφον [f] ἐναποσβεννυμένου καὶ τὴν σίξιν βροντήν, ὡς καθάπερ φαί-

[q] διασπιραται E, διακρίνεται (supra posito διασπείρεται) F. [r] τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ πληγὴ F. [s] ὥσπερ εἰκάσαι E.F.H.N. [t] γενᾶν pr. N. [v] ἡ om. F.H, ante γιγνομένη ponit N. [w] ἐμπίπτουσα H.N. [x] οἱ om. F. [y] διὰ om. H.N. [z] ᾗ om. E. [a] καὶ om. E. [b] δὲ καὶ ἐπὶ N. [c] ἐμπεριεχόμενον pr. F. [d] κεῖνος E, κακεῖνος F. [e] τοῦ τοιούτου π. ἀστρ. εἶναι F, ἀστρ. εἶναι τὴν τούτου τοῦ π. H.N. [f] καὶ τὴν σίξιν ἐναποσβ. N.

νεται [g] καὶ [h] γιγνόμενον, οὕτω καὶ πρότερον [i] τὴν ἀστραπὴν οὖσαν τῆς βροντῆς. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς [k] ἐμπερίληψις, ἀμφοτέρως μέν, μᾶλλον δ' ἡ κατάσπασις τοῦ ἄνωθεν αἰ-
11 θέρος. Τοῦ τε γὰρ κάτω φέρεσθαι τὸ πεφυκὸς ἄνω δεῖ λέγεσθαι τὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τί ποτε τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν οὐρανὸν ὅταν [l] ἐπινέφελον ᾖ μόνον, [m] ἀλλ' οὐ συνεχῶς οὕτως· αἰθρίας δ' οὔσης οὐ γίγνεται. Τοῦτο γὰρ παντάπασιν ἔοικεν
12 εἰρῆσθαι προχείρως. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τὴν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων θερμότητα φάναι τὴν ἀπολαμβανομένην ἐν τοῖς νέφεσιν εἶναι τούτων αἰτίαν οὐ πιθανόν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἀπραγμόνως εἴρηται λίαν· ἀποκεκριμένον τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αἴτιον ἀεὶ καὶ ὡρισμένον, [n] τῆς τε βροντῆς καὶ [o] τῆς ἀστραπῆς καὶ τῶν ἄλλων [p] τῶν τοιούτων, καὶ οὕτω γίνεσθαι.
13 Τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον· ὅμοιον γὰρ [q] κἂν εἴ τις οἴοιτο τὸ ὕδωρ καὶ τὴν χιόνα καὶ τὴν χάλαζαν ἐνυπάρχοντα πρότερον ὕστερον ἐκκρίνεσθαι καὶ μὴ γίνεσθαι, οἷον ὑπὸ χεῖρα ποι-
14 ούσης ἀεὶ τῆς συγκρίσεως ἕκαστον αὐτῶν. Ὡσαύτως γὰρ ἐκεῖνά τε συγκρίσεις [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις ὑποληπτέον εἶναι, ὥστ' εἰ θάτερα τούτων μὴ [s] γίγνεται ἀλλ' ἔστι, περὶ ἀμφο-
15 τέρων [t] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος. Τήν τε [v] ἐναπόληψιν τί ἂν ἀλλοιότερον λέγοι τις ἢ καθάπερ ἐν τοῖς πυκνοτέροις; Καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πυρὸς γίνεται θερμόν· ἀλλ' ὅμως ὅταν πάλιν συνίῃ καὶ ψύχηται τὸ ὕδωρ πηγνύμενον, οὐδεμίαν συμβαίνει γίνεσθαι τοιαύτην ἔκπτωσιν [w] οἵαν
16 ἐκεῖνοι λέγουσιν. Καίτοι γ' ἐχρῆν κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους [x] τὴν ζέσιν [y] ποιεῖν τὸ ἐγγινόμενον πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πυρός, ἣν οὔτε δυνατὸν ἐνυπάρχειν πρότερον, οὔτ' ἐκεῖνοι [z] τὸν ψόφον ζέσιν ποιοῦσιν ἀλλὰ σίξιν· ἔστι δὲ [a] καὶ ἡ σίξις μικρὰ

[g] καὶ om. N. [h] γιγνόμενα N. [i] οὖσαν τὴν ἀστραπὴν F.H.N.
[k] ἐμπ. καὶ ἀμφ. F. [l] ἐπινέφελον μὲν ᾖ F. [m] ἀλλ' οὐ om. H.N.
[n] τῆς τε] τό τε τῆς F, τῆς H.N. [o] τῆς om. E. [p] τῶν om. E.
[q] κἂν om. E. [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις om. pr. E. [s] γίνηται F.
[t] ὁ om. E. [v] ἀπόληψιν E. [w] οἷον F, ὥσπερ E. [x] τὴν] καὶ τὴν F, τὴν δὲ E. [y] ποιεῖ E, ἐμποιεῖν F. [z] τὸν ψόφον margo F, τὸν om. E.
[a] καὶ om. F.

ζέσις· ᾗ γὰρ τὸ προσπῖπτον κρατεῖ σβεννύμενον, ταύτῃ ζέον ποιεῖ τὸν ψόφον. Εἰσὶ δέ [b] τινες οἳ τὴν ἀστραπήν, ὥσπερ 17 καὶ Κλείδημος, οὐκ εἶναί φασιν ἀλλὰ φαίνεσθαι, παρεικάζοντες ὡς τὸ πάθος ὅμοιον ὂν καὶ ὅταν [c] τὴν [d] θάλατταν [e] τις ῥάβδῳ τύπτῃ· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ ἀποστίλβον τῆς νυκτός· οὕτως [f] ἐν τῇ νεφέλῃ ῥαπιζομένου τοῦ ὑγροῦ τὴν φαντασίαν τῆς λαμπρότητος εἶναι τὴν ἀστραπήν. Οὗτοι μὲν 18 οὖν οὔπω συνήθεις ἦσαν ταῖς περὶ τῆς ἀνακλάσεως δόξαις, ὅπερ αἴτιον [g] δοκεῖ τοῦ τοιούτου πάθους εἶναι· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ στίλβειν τυπτόμενον ἀνακλωμένης [h] ὑπ' αὐτοῦ τῆς ὄψεως [i] πρός τι τῶν λαμπρῶν. Διὸ καὶ γίνεται [k] τοῦτο μᾶλλον νύκτωρ· τῆς γὰρ ἡμέρας οὐ [l] φαίνεται διὰ τὸ πλέον ὂν τὸ φέγγος [m] τὸ τῆς ἡμέρας [n] ἀφανίζειν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα 19 περὶ [o] βροντῆς καὶ ἀστραπῆς [p] παρὰ τῶν ἄλλων ταῦτ' ἐστί, τῶν μὲν ὅτι ἀνάκλασις ἡ ἀστραπή, τῶν δ' ὅτι πυρὸς μὲν ἡ ἀστραπὴ διάλαμψις, ἡ δὲ βροντὴ σβέσις, οὐκ ἐγγινομένου παρ' ἕκαστον πάθος τοῦ πυρὸς ἀλλ' [q] ἐνυπάρχοντος. Ἡμεῖς 20 δέ φαμεν [r] τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἄνεμον, ἐν δὲ τῇ γῇ σεισμόν, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι βροντήν· πάντα γὰρ εἶναι ταῦτα τὴν οὐσίαν ταὐτόν, ἀναθυμίασιν ξηράν, ἣ ῥέουσα μέν πως ἄνεμός ἐστιν, ὡδὶ δὲ ποιεῖ τοὺς σεισμούς, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι [s] μεταβάλλουσα [t] ἐκκρινομένη, [v] συνιόντων καὶ συγκρινομένων [w] αὐτῶν εἰς ὕδωρ, βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς καὶ πρὸς τούτοις [x] τἆλλα τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τούτοις ὄντα. Καὶ περὶ μὲν βροντῆς εἴρηται καὶ ἀστραπῆς.

Γ.

Περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων εἴπωμεν ἔργων τῆς ἐκκρίσεως ταύ-

[b] τινὲς ante ὥσπερ E. [c] τὴν om. E. [d] θάλασσάν τε F. [e] ῥάβδῳ τις F.H.N. [f] ἐν] καὶ ἐν F. [g] δοκεῖ post εἶναι F. [h] ἀπ' F.N. [i] εἰς τὸ λαμπρόν F. [k] μᾶλλον τοῦτο H.N. [l] γίγνεται F. [m] τὸ om. F. [n] ἀφανίζον F.H. [o] βροντῆς τε καὶ F.H.N. [p] παρὰ] καὶ περὶ H.N. [q] ἐνυπάρχοντος ἢ ἡμεῖς F. [r] εἶναι τὴν αὐτὴν F.H.N. [s] μεταβάλλουσα om. F. [t] διακρινομένη F.N. [v] συνανιόντων F. [w] αὐτῶν ante καὶ συγκρινομένων H, post εἰς τὸ ὕδωρ (ita enim) F. [x] ἄλλα E.

της, τὸν ὑφηγημένον ἤδη τρόπον λέγοντες. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦτο ἐκκρινόμενον κατὰ μικρὰ μὲν καὶ σποράδην [y] διαχεόμενον καὶ πολλάκις γιγνόμενον καὶ [z] διαπνέον καὶ λεπτομερέστερον ὂν βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστραπάς· ἂν δ' ἀθρόον καὶ πυκνότερον, ἧττον δ' ἐκκριθῇ λεπτόν, ἐκνεφίας [a] ἄνεμος γί-
2 νεται. Διὸ καὶ βίαιος· τὸ γὰρ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν ἰσχύν. Ὅταν [b] μὲν οὖν συνακολουθήσῃ πολλὴ καὶ συνεχὴς ἔκκρισις, [c] τὸν αὐτὸν [d] γίνεται τρόπον ὥσπερ ὅταν πάλιν εἰς τοὐναντίον ὁρμήσῃ· τότε γὰρ ὑετὸς καὶ ὕδατος γίνεται
3 πλῆθος. Ὑπάρχει μὲν οὖν [e] ἄμφω δυνάμει ταῦτα κατὰ τὴν ὕλην· ὅταν δ' ἀρχὴ γένηται τῆς δυνάμεως ὁποτερασοῦν, ἀκολουθεῖ [f] συνεκκρινόμενον ἐκ τῆς ὕλης, ὁποτέρου [g] ἂν πλῆθος [h] ἐνυπάρχῃ [i] πλεῖον, [k] καὶ γίνεται τὸ μὲν ὄμβρος, τὸ δὲ τῆς
4 ἑτέρας ἀναθυμιάσεως ἐκνεφίας. Ὅταν δὲ τὸ ἐκκρινόμενον πνεῦμα τὸ ἐν τῷ νέφει ἑτέρῳ ἀντιτυπήσῃ οὕτως, ὥσπερ ὅταν ἐξ εὐρέος εἰς στενὸν βιάζηται ὁ ἄνεμος [l] ἐν πύλαις ἢ ὁδοῖς· συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπωσθέντος τοῦ πρώτου μορίου τοῦ ῥέοντος σώματος διὰ τὸ μὴ ὑπείκειν, ἢ διὰ στενότητα ἢ διὰ τὸ [m] ἀντιπνεῖν, κύκλον καὶ δίνην γίνεσθαι τοῦ πνεύματος· τὸ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κωλύει προϊέναι, τὸ δ' ὄπισθεν ἐπωθεῖ, ὥστ' ἀναγκάζεται εἰς [n] τὸ πλάγιον, [o] ᾗ οὐ κωλύεται, φέρεσθαι, καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐχόμενον, [p] ἕως ἂν ἓν γένηται, τοῦτο δ' ἐστὶ κύκλος· οὗ γὰρ μία φορὰ σχήματος,
5 τοῦτο [q] καὶ αὐτὸ ἀνάγκη [r] κύκλον εἶναι. Ἐπί [s] τε τῆς γῆς οὖν διὰ ταῦτα γίγνονται [t] οἱ δῖνοι, καὶ ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμοίως κατὰ τὴν ἀρχήν, πλὴν [v] ὅτι, [w] ὥσπερ ὅταν ἐκνεφίας γίγνηται, ἀεὶ [x] τὸ νέφος ἐκκρίνεται καὶ γίνεται [y] συνεχὴς ἄνεμος,

[y] διαχ.] μαχόμενον E. [z] διαπνεόμενον F. [a] γίνεται ἄνεμος F. [b] μὲν om. pr. E. [c] τὸν αὐτὸν om. pr. E, ante τρόπον ponit N. [d] τρόπον γίνεται F. [e] ταῦτα ἄμφω δυνάμει F.H.N. [f] συγκρινόμενον E.F. [g] ἂν] δ' ἂν H.N, δ' ἂν ᾖ F. [h] ἐνυπάρχει E, ἐνυπάρχον F. [i] πλέον E. [k] καὶ om. F. [l] ἐν] ἢ ἐν F. [m] ἀντιτυπεῖν E, et supra posito πνεῖν F. [n] τὸ om. F. [o] ἢ οὗ N. [p] ἕως ἂν ἓν] ἐὰν E. [q] καὶ αὐτὸ om. F. [r] κύκλον] ἓν E.N. [s] τε om. E. [t] αἱ δῖναι H.N. [v] ὅτι ὥσπερ om. F. [w] ὅταν ὥσπερ N. [x] τοῦ νέφους H. [y] συνεχὴς ὁ ἄνεμος H.N.

οὕτως [z] ἐνταῦθα ἀεὶ τὸ συνεχὲς ἀκολουθεῖ τοῦ νέφους. Διὰ 6
δὲ πυκνότητα οὐ δυνάμενον ἐκκριθῆναι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ νέ-
φους στρέφεται μὲν κύκλῳ τὸ πρῶτον διὰ τὴν εἰρημένην αἰ-
τίαν, [a] φέρεται δὲ κάτω διὰ τὸ ἀεὶ τὰ νέφη πυκνοῦσθαι, ᾗ
ἐκπίπτει τὸ θερμόν. Καλεῖται δ᾽, ἂν ἀχρωμάτιστον ᾖ, τοῦτο
τὸ πάθος τυφών, ἄνεμος ὤν, οἷον ἐκνεφίας ἄπεπτος. [b] Βο- 7
ρείοις δ᾽ οὐ γίγνεται τυφών, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας,
διὰ τὸ πάντα [c] ταῦτ᾽ εἶναι [d] πνεύματα, τὸ δὲ πνεῦμα [e] ξηρὰν
εἶναι καὶ θερμὴν ἀναθυμίασιν. Ὁ οὖν πάγος καὶ τὸ ψῦχος
διὰ τὸ κρατεῖν σβέννυσιν [f] εὐθὺς γιγνομένην ἔτι τὴν ἀρχήν.
Ὅτι [g] δὲ κρατεῖ, δῆλον· [h] οὐ γὰρ [i] ἂν ἦν νιφετός, οὐδὲ βόρεια 8
τὰ ὑγρά· ταῦτα γὰρ συμβαίνει [k] κρατούσης εἶναι τῆς ψυ-
χρότητος. Γίγνεται μὲν [l] οὖν τυφών, ὅταν ἐκνεφίας γιγνό-
μενος μὴ δύνηται ἐκκριθῆναι τοῦ νέφους. Ἔστι δὲ διὰ τὴν
ἀντίκρουσιν τῆς δίνης, ὅταν [m] ἐπὶ γῆς φέρηται ἡ ἕλιξ συγ-
κατάγουσα τὸ νέφος, οὐ δυναμένη ἀπολυθῆναι. Ἧι δὲ κατ᾽ 9
[n] εὐθυωρίαν [o] ἐκπνεῖ, ταύτῃ τῷ πνεύματι κινεῖ, καὶ τῇ κύκλῳ
κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον.
Ὅταν δὲ κατασπώμενον ἐκπυρωθῇ (τοῦτο [p] δ᾽ ἐστίν, ἂν λε-
πτότερον τὸ πνεῦμα [q] γένηται), καλεῖται πρηστήρ· [r] συνεκ-
πίμπρησι γὰρ τὸν ἀέρα τῇ [s] πυρώσει χρωματίζων. Ἐὰν δ᾽ 10
[t] ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν [v] ἐκθλιβῇ πνεῦμα, τοῦτο
γίνεται κεραυνός, [w] ἐὰν μὲν πάνυ λεπτόν, οὐκ [x] ἐπικάων διὰ
λεπτότητα, ὃν οἱ ποιηταὶ ἀργῆτα καλοῦσιν, [y] ἐὰν δ᾽ ἧττον,
[x] ἐπικάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν· ὁ μὲν [z] γὰρ διὰ [a] τὴν λε-
πτότητα φέρεται, διὰ δὲ τὸ τάχος φθάνει [b] διεξιὼν πρὶν ἐκ-
πυρῶσαι καὶ [c] ἐπιδιατρίψας μελᾶναι· ὁ δὲ [d] βραδύτερος

[z] ἀεὶ ἐνταῦθα F, καὶ ἐνταῦθα ἀεὶ H.N. [a] κάτω δὲ φέρεται F.H.N.
[b] βορίοις E, οριοις N. [c] εἶναι ταῦτα F.H.N. [d] πνεύματα] ὑγρὰ καὶ
ψυχρὰ F. [e] θερμὴν εἶναι καὶ ξηρὰν N. [f] εὐθὺς om. E. [g] δὲ] γὰρ E.F.
[h] οὐδὲ γὰρ H. [i] ἦν νιφετὸς ἂν F. [k] εἶναι κρατούσης F. [l] οὖν]
οὖν ὁ F.H. [m] ἐπὶ τῆς γῆς H.N, ἐπὶ γῆν F. [n] εὐθυθεωρίαν E. [o] πνεῖ F.
[p] δ᾽ ἐστὶν ἂν om. E. [q] γίνηται N. [r] ἐκπίμπρησι E, συνεμπίμπρησι F.
[s] πυκνώσει pr. F. [t] ἐν om. E. [v] ἐκληφθῇ pr. F. [w] ἂν F.H.N.
[x] ἐπικᾶον F.H.N. [y] ἂν F. [z] γὰρ om N. [a] τὴν om. H.N.
[b] διϊὼν F. [c] ἐπιτρίψας N. [d] βραδ.] διὰ τὴν βραδύτητα F.

11 ἔχρωσε μέν, ἔκαυσε δ' οὔ, ἀλλ' ἔφθασε [e] διιών. Διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὐθέν, οἷον ἀσπίδος [f] ἤδη τὸ μὲν χάλκωμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὐθὲν ἔπαθεν· διὰ γὰρ μανότητα ἔφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν· καὶ δι' ἱματίων ὁμοίως [g] οὐ κατέκαυσεν, ἀλλ' οἷον τρύχος ἐποίησεν· ὥστε ὅτι γε πνεύματα ταῦτα [h] πάντα, δῆλον [i] καὶ ἐκ 12 τῶν [k] τοιούτων. Ἔστι δ' ἐνίοτε [l] καὶ τοῖς ὄμμασι θεωρεῖν, οἷον καὶ νῦν [m] συνέβαινε περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν καόμενον· [n] πολλαχῇ γὰρ [o] ἡ φλὸξ ἐφέρετο συνεχής, ἀποσπωμένη χωρίς. Ὅτι μὲν γὰρ ὅ τε καπνὸς [p] πνεῦμα καὶ [q] κάεται ὁ καπνός, φανερόν, καὶ εἴρηται [r] ἐν ἑτέροις πρότερον· ὅταν δ' 13 ἀθρόον χωρῇ, τότε φανερῶς δοκεῖ πνεῦμα εἶναι. Ὅπερ οὖν ἐν ταῖς μικραῖς πυρκαϊαῖς φαίνεται, τοῦτο καὶ τότε πολλῆς ὕλης [s] καομένης [t] ἐγίγνετο πολλῷ ἰσχυρότερον. Ῥηγνυμένων οὖν τῶν ξύλων, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ἦν, πολὺ ἐχώρει ἀθρόον, [v] ᾗ ἐξέπνει, καὶ [w] ἐφέρετο [x] ἄνω [y] πεπυρωμένον, ὥστ' ἐφαίνετο ἡ φλὸξ φέρεσθαι καὶ [z] εἰσπίπτειν [a] εἰς τὰς οἰκίας. 14 Ἀεὶ γὰρ οἴεσθαι δεῖ [b] συνακολουθεῖν τοῖς κεραυνοῖς πνεῦμα καὶ προϊέναι· ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται διὰ τὸ ἀχρωμάτιστον [c] εἶναι. Διὸ καὶ ᾗ μέλλει πατάξειν, κινεῖται πρὶν πληγῆναι, ἅτε πρό-15 τερον προσπιπτούσης τῆς ἀρχῆς τοῦ πνεύματος. Καὶ αἱ βρονταὶ δὲ [d] καὶ ἀστραπαὶ διιστᾶσιν οὐ τῷ ψόφῳ, ἀλλ' ὅτι ἅμα συνεκκρίνεται τὸ τὴν πληγὴν ποιῆσαν καὶ τὸν ψόφον πνεῦμα· ὃ ἐὰν [e] πατάξῃ, διέστησεν, [f] ἐπέκαυσε δ' οὔ. Περὶ μὲν οὖν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐκνεφίου, ἔτι [g] δὲ πρηστήρων [h] τε καὶ τυφώνων καὶ κεραυνῶν, εἴρηται, καὶ ὅτι ταὐτὸ πάντα, καὶ τίς ἡ [i] διαφορὰ αὐτῶν.

[e] διιὼν] διελθεῖν N, om. F.H. [f] ἤδη om. F. [g] οὐκ ἔκαυσεν E.H.N. [h] πάντα om. H.N. [i] καὶ om. F. [k] τοιούτων ἐστίν. ἔστι N. [l] καὶ ἐν τοῖς E. [m] συνέβαινε] ἐθεωροῦμεν E.H.N. [n] πολλαχοῦ N. [o] ἐφέρετο ἡ φλὸξ F, ἡ φλὸξ ἐφαίνετο N. [p] πνεύματα F. [q] καίεται F.H.N. [r] ἐν ἄλλοις πρότερον H.N, πρότερον ἐν ἑτέροις F. [s] καιομένης F.H.N. [t] ἐγένετο H.N. [v] ᾗ] καὶ N. [w] ἐφαίνετο N. [x] ἂν pr. E. [y] πυρούμενον F. [z] εἰσέπιπτεν E.N. [a] εἰς om. F. [b] ἐπακολουθεῖν F. [c] εἶναι om. N. [d] καὶ ἀστραπαὶ om. F.N, καὶ αἱ ἀστραπαὶ margo H. [e] παρατάξῃ E. [f] ἔκαυσε H.N. [g] δὲ περὶ πρηστήρων H. [h] τε om. F. [i] διαφορὰ πάντων αὐτῶν E.F.

Περὶ δὲ ἅλω καὶ ἴριδος, τί θ' ἑκάτερον καὶ διὰ τίν' αἰτίαν 2 γίγνεται, λέγωμεν, καὶ περὶ παρηλίων καὶ ῥάβδων· καὶ γὰρ ταῦτα γίγνεται πάντα διὰ τὰς [k] αὐτὰς αἰτίας ἀλλήλοις. Πρῶτον δὲ [l] δεῖ λαβεῖν τὰ πάθη καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ ἕκαστον αὐτῶν. Τῆς μὲν [m] οὖν ἅλω φαίνεται πολλάκις κύ- 2 κλος ὅλος, καὶ γίγνεται περὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ περὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἄστρων, ἔτι δ' οὐθὲν ἧττον νυκτὸς ἢ ἡμέρας καὶ περὶ μεσημβρίαν ἢ δείλην· [n] ἕωθεν δ' [o] ἐλαττονάκις καὶ περὶ δύσιν. Τῆς δ' ἴριδος οὐδέποτε γίνεται κύκλος οὐδὲ μεῖζον 3 ἡμικυκλίου τμῆμα· καὶ δύνοντος μὲν καὶ ἀνατέλλοντος ἐλαχίστου μὲν κύκλου, μεγίστη [p] δ' ἡ ἀψίς, [q] αἰρομένου δὲ μᾶλλον κύκλου μὲν μείζονος, ἐλάττων [p] δ' ἡ ἀψίς· καὶ [r] μετὰ μὲν τὴν [s] ὀπωρινὴν ἰσημερίαν, [t] ἐν ταῖς [v] βραχυτέραις ἡμέραις, πᾶσαν ὥραν γίγνεται τῆς ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς οὐ γίγνεται περὶ μεσημβρίαν. [w] Οὐδὲ δυοῖν πλείους ἴριδες 4 γίνονται ἅμα. Τούτων δὲ [x] τρίχρως μὲν ἑκατέρα, [y] καὶ τὰ χρώματα ταὐτὰ καὶ ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἔχουσιν ἀλλήλαις, ἀμυδρότερα [z] δ' ἐν τῇ ἐκτὸς καὶ ἐξ ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν θέσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἐντὸς τὴν πρώτην ἔχει περιφέρειαν τὴν μεγίστην [a] φοινικίαν, ἡ δ' ἔξωθεν τὴν ἐλαχίστην μὲν ἐγγύτατα δὲ πρὸς ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἀνάλογον. Ἔστι δὲ 5 τὰ χρώματα ταῦτα ἅπερ μόνα σχεδὸν οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ [b] γραφῆς· ἔνια γὰρ αὐτοὶ κεραννύουσι, τὸ δὲ φοινικοῦν καὶ πράσινον καὶ [c] ἁλουργὸν οὐ γίγνεται [d] κεραννύμενον· ἡ δὲ ἶρις ταῦτ' ἔχει τὰ χρώματα. Τὸ δὲ μεταξὺ [e] τοῦ φοινικοῦ [f] καὶ πρασίνου φαίνεται πολλάκις ξανθόν. Παρήλιοι δὲ καὶ 6 ῥάβδοι γίνονται ἐκ πλαγίας ἀεὶ καὶ οὔτ' ἄνωθεν [g] οὔτε πρὸς [h] τῇ γῇ [i] οὔτ' ἐξ ἐναντίας, [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸν

[k] αὐτὰς] προειρημένας pr. F. [l] λαβεῖν δεῖ F, δεῖ λαμβάνειν E. [m] οὖν om. N. [n] εἴωθεν E. [o] ἔλαττον F. [p] δ' om. H.N. [q] αἰρουμένου E. [r] μετὰ] περὶ E. [s] μετοπωρινὴν F. [t] ἐν μὲν ταῖς N. [v] βραχυτάταις H. [w] οὐ δὴ δυοῖν N, οὐδὲ δὴ δυεῖν H. [x] τρίχως E. [y] καὶ τὰ] τὰ δὲ F. [z] δὲ τῆς ἐκτὸς καὶ ἀπεναντία F. [a] φοινικείαν F. [b] γραφεῖς F.H.N. et corr. E. [c] ἀλοῦγρον E. [d] κεραννυμένων N. [e] τοῦ om. E. [f] καὶ τοῦ πρ. H.N. [g] οὐδὲ H. [h] τῆς γῆς E. [i] οὐδὲ H.N. [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ] νύκτωρ ὁμοίως οὐδαμῶς F.

ἥλιον, ἔτι [l]δ' ἢ αἰρομένου ἢ καταφερομένου· τὰ [m]πλεῖστα δὲ πρὸς δυσμάς· μεσουρανοῦντος δὲ σπάνιόν [n]τι γέγονεν, οἷον ἐν Βοσπόρῳ ποτὲ συνέπεσεν· δι' ὅλης γὰρ τῆς ἡμέρας συνανα-
7 σχόντες δύο παρήλιοι διετέλεσαν μέχρι δυσμῶν. Τὰ μὲν οὖν περὶ ἕκαστον αὐτῶν συμβαίνοντα [o]ταῦτ' ἐστίν, τὸ δ' αἴτιον τούτων ἁπάντων [p]ταὐτό· πάντα γὰρ ἀνάκλασις ταῦτ' ἐστίν. Διαφέρουσι δὲ τοῖς τρόποις καὶ ἀφ' ὧν, καὶ ὡς συμβαίνει [q]τὴν ἀνάκλασιν γίγνεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν
8 λαμπρῶν. Καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν ἶρις γίγνεται, νύκτωρ δ' ἀπὸ σελήνης, ὡς μὲν [r]οἱ ἀρχαῖοι [s]ᾤοντο, [t]οὐκ ἐγίγνετο· τοῦτο δ' ἔπαθον διὰ τὸ σπάνιον· ἐλάνθανε [v]γὰρ αὐτούς· γίνεται
9 μὲν γάρ, ὀλιγάκις δὲ γίγνεται. Τὸ δ' αἴτιον [w]ὅτι τ' ἐν τῷ σκότει λανθάνει τὰ χρώματα, καὶ ἄλλα πολλὰ δεῖ συμπεσεῖν, καὶ ταῦτα πάντα ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνός· ἐν τῇ πανσελήνῳ γὰρ [x]γενέσθαι ἀνάγκη τὸ μέλλον ἔσεσθαι, καὶ τότε ἀνατελλούσης ἢ δυνούσης. Διόπερ ἐν ἔτεσιν [y]ὑπὲρ τὰ πεν-
10 τήκοντα δὶς [z]ἐνετύχομεν μόνον. Ὅτι μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀνακλᾶται, ὥσπερ καὶ [a]ἀφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ἀπὸ ἀέρος καὶ πάντων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιφάνειαν λείαν, ἐκ τῶν [b]περὶ τὴν ὄψιν δεικνυμένων δεῖ λαμβάνειν τὴν πίστιν, καὶ [c]διότι τῶν ἐνόπτρων [d]ἐν ἐνίοις [e]μὲν καὶ τὰ σχήματα ἐμφαίνεται, ἐν
11 ἐνίοις δὲ τὰ χρώματα μόνον. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα μικρὰ τῶν ἐνόπτρων, καὶ μηδεμίαν αἰσθητὴν ἔχει διαίρεσιν· ἐν γὰρ τούτοις τὸ μὲν σχῆμα ἀδύνατον ἐμφαίνεσθαι (δόξει [f]γὰρ εἶναι διαιρετόν· πᾶν γὰρ σχῆμα ἅμα δοκεῖ σχῆμά [g]τε εἶναι καὶ διαίρεσιν [h]ἔχειν), ἐπεὶ δ' ἐμφαίνεσθαί τι ἀναγκαῖον, τοῦτο δ' ἀδύνατον, λείπεται τὸ χρῶμα μόνον ἐμφαίνεσθαι.
12 Τὸ δὲ χρῶμα ὁτὲ μὲν [i]λαμπρὸν φαίνεται τῶν λαμπρῶν, ὁτὲ

[l] δ' ἐπαιρομένου ἀεὶ ἢ κατ. F. [m] δὲ πλεῖστα H.N. [n] τι] εἰ H.N, om. F. [o] ταῦτ'] τάδ' E. [p] ταὐτόν N. [q] γίγνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν F.H. [r] οἱ μὲν N. [s] οἴονται F. [t] οὐ γίγνεται F, οὐκ ἐγίνετο ἶρις margo H. [v] γὰρ] δὲ E. [w] ὅτι ἐν σκότει F. [x] γίγνεσθαι ἀνάγκη εἰ μέλλει ἔσεσθαι F. [y] ὑπὲρ τὰ margo F. [z] ἔτυχε F. [a] ἀπὸ τοῦ ὕδατος N. [b] περί τε τὴν F. [c] ὅτι N. [d] ἐν om. H.N. [e] μὲν οὐ μόνον τὰ χρώματα ἀλλὰ καὶ H.N. [f] γὰρ ἂν εἶναι F. [g] τε post ἅμα F. [h] ἔχειν πάντα ἐπεὶ H.N. [i] φαίνεται λαμπρὸν F.

δέ, ἡ τῷ μίγνυσθαι [k]τῷ τοῦ ἐνόπτρου ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ὄψεως, ἄλλου χρώματος ἐμποιεῖ φαντασίαν. [l]Ἔστω δὲ περὶ [m]τούτων ἡμῖν τεθεωρημένον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνυμένοις· διὸ τὰ μὲν [n]λέγωμεν, τοῖς δ' ὡς ὑπάρχουσι [o]χρησώμεθα αὐτῶν.

Πρῶτον δὲ περὶ τῆς ἅλω τοῦ σχήματος εἴπωμεν, διότι [p]τε κύκλος γίνεται, καὶ διότι περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ὁμοίως δὲ καὶ περί [q]τι τῶν ἄλλων ἄστρων· ὁ γὰρ αὐτὸς [r]ἐπὶ πάντων ἁρμόσει λόγος. Γίγνεται μὲν οὖν ἡ ἀνάκλασις τῆς ὄψεως συνισταμένου τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀτμίδος εἰς νέφος, ἐὰν [s]ὁμαλὴς καὶ μικρομερὴς [t]συνισταμένη τύχῃ. Διὸ καὶ σημεῖον ἡ μὲν σύστασις ὕδατός ἐστιν, αἱ μέντοι διασπάσεις [v]ἢ μαράνσεις, αὗται μὲν εὐδιῶν, αἱ δὲ διασπάσεις πνεύματος. [w]Ἐὰν μὲν γὰρ μήτε καταμαρανθῇ μήτε διασπασθῇ, ἀλλ' ἐαθῇ τὴν φύσιν [x]ἀπολαμβάνειν [y]τὴν [z]αὑτῆς, ὕδατος [a]εἰκότως σημεῖόν ἐστιν· δηλοῖ [b]γὰρ ἤδη γίγνεσθαι τοιαύτην τὴν σύστασιν, ἐξ ἧς τὸ συνεχὲς λαμβανούσης τῆς πυκνώσεως ἀναγκαῖον εἰς ὕδωρ ἐλθεῖν. Διὸ καὶ μέλαιναι γίνονται τὴν χρόαν αὗται μάλιστα τῶν ἄλλων. Ὅταν δὲ διασπασθῇ, πνεύματος σημεῖον· ἡ γὰρ διαίρεσις ὑπὸ πνεύματος γέγονεν ἤδη μὲν ὄντος, οὔπω δὲ παρόντος. Σημεῖον δὲ τούτου διότι ἐντεῦθεν γίγνεται ὁ ἄνεμος, ὅθεν ἂν ἡ κυρία [c]γίγνηται [d]διάσπασις. Ἀπομαραινομένη δὲ εὐδίας· εἰ γὰρ [e]μὴ ἔχει πως οὕτως ὁ ἀὴρ ὥστε κρατεῖν τοῦ ἐναπολαμβανομένου θερμοῦ μηδ' [f]ἔρχεσθαι εἰς πύκνωσιν ὑδατώδη, δῆλον ὡς οὔπω [g]ἡ ἀτμὶς ἀποκέκριται τῆς [h]ἀναθυμιάσεως τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους· τοῦτο δ' εὐδίας αἴτιον. [i]Πῶς μὲν οὖν ἔχοντος τοῦ ἀέρος γίγνεται ἡ ἀνάκλασις, εἴρηται. Ἀνακλᾶται δ' ἀπὸ τῆς

(Margin: 3 [at "Πρῶτον"], 2 [at "Γίγνεται μὲν οὖν"], 3 [at "Ἐὰν μὲν γὰρ"], 4 [at "Διὸ καὶ μέλαιναι"], 5 [at "Σημεῖον δὲ τούτου"], 6 [at "Πῶς μὲν οὖν"])

[k] τῷ τοῦ] τὸ τοῦ F. [l] ἔστι F. [m] τοῦτο E. [n] λέγομεν H, λέγοιμεν F. [o] χρησόμεθα H.N. [p] τε om. F. [q] τι om E.F, et in lacuna N. [r] ἐπὶ] διὰ F. [s] ὁμαλὸς F.N. [t] ἐπισυνισταμένη H. [v] ἢ] καὶ F. [w] ἐὰν γὰρ μηκέτι κατ. F. [x] ἀπολαβεῖν F. [y] τὴν om. F. [z] ἑαυτῆς H.N. [a] σημεῖον εἰκότως F. [b] γὰρ] δὲ F. [c] γένηται N. [d] διάστασις F. [e] μὴ δὲ διέκειτο (supra posito ἔχει) πως F. [f] ἔρχηται E. [g] ὁ ἀὴρ (supra posito ἡ ἀτμὶς) ἀποκέκριται τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους ἀναθυμιάσεως F. [h] ἀναθ. ἀπὸ τῆς E.H.N. [i] πῶς] ὡς E.

συνισταμένης ἀχλύος περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην ἡ ὄψις· διὸ οὐκ ἐξ ἐναντίας ὥσπερ [k] ἡ ἶρις φαίνεται. Πάντοθεν δ' ὁμοίως ἀνακλωμένης [l] κύκλον ἀναγκαῖον εἶναι ἢ κύκλου μέρος· ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ σημείου πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον αἱ ἴσαι 7 κλασθήσονται ἐπὶ κύκλου [m] γραμμῆς ἀεί. Ἔστω γὰρ ἀπὸ [n] τοῦ σημείου ἐφ' ᾧ τὸ Α πρὸς τὸ Β κεκλασμένη ἥ τε τὸ Α Γ Β καὶ ἡ τὸ Α Ζ Β καὶ ἡ τὸ Α Δ Β· ἴσαι δ' αὗταί [o] τε αἱ Α Γ Α Ζ Α Δ ἀλλήλαις, καὶ αἱ πρὸς [p] τὸ Β ἀλλήλαις, [q] οἷον αἱ Γ Β Ζ Β Δ Β· καὶ ἐπεζεύχθω [r] ἡ Α Ε Β, ὥστε τὰ τρίγωνα ἴσα· καὶ γὰρ ἐπ' ἴσης [s] τῆς Α Ε Β ἤχθωσαν [t] δὴ κάθετοι ἐπὶ τὴν Α Ε Β ἐκ τῶν γωνιῶν, ἀπὸ μὲν τῆς Γ ἡ τὸ Γ Ε, ἀπὸ δὲ τῆς Ζ ἡ τὸ Ζ Ε, ἀπὸ δὲ τῆς Δ ἡ τὸ Δ [v] Ε. 8 Ἴσαι [w] δὴ αὗται· ἐν ἴσοις γὰρ τριγώνοις καὶ ἐν ἑνὶ ἐπιπέδῳ πᾶσαι· πρὸς [x] ὀρθὰς γὰρ πᾶσαι τῇ Α Ε Β, καὶ ἐφ' ἓν σημεῖον τὸ Ε συνάπτουσιν. Κύκλος ἄρα [y] ἔσται ἡ [z] γραφομένη, κέντρον δὲ τὸ Ε. Ἔστω [a] δὴ τὸ μὲν Β ὁ ἥλιος, τὸ δὲ Α ἡ ὄψις, ἡ δὲ περὶ τὸ Γ Ζ Δ περιφέρεια τὸ νέφος ἀφ' οὗ 9 ἀνακλᾶται ἡ ὄψις πρὸς τὸν [b] ἥλιον. Δεῖ [c] δὲ νοεῖν συνεχῆ τὰ ἔνοπτρα· ἀλλὰ διὰ [d] μικρότητα ἕκαστον μὲν ἀόρατον, τὸ δ' ἐξ ἁπάντων ἓν εἶναι [e] δοκεῖ διὰ τὸ ἐφεξῆς. Φαίνεται [f] δὲ τὸ μὲν λευκόν, ὁ ἥλιος, κύκλῳ συνεχῶς ἐν ἑκάστῳ φαινόμενος τῶν ἐνόπτρων, καὶ μηδεμίαν ἔχων αἰσθητὴν διαίρεσιν, πρὸς δὲ τῇ γῇ μᾶλλον διὰ [g] τὸ νηνεμώτερον εἶναι· πνεύματος γὰρ 10 ὄντος οὐκ εἶναι στάσιν [h] φανερόν. Παρὰ δὲ τοῦτο μέλαινα ἡ ἐχομένη περιφέρεια, διὰ τὴν ἐκείνης λευκότητα δοκοῦσα εἶναι [i] μελαντέρα. Πλεονάκις δὲ [k] γίγνονται αἱ ἅλῳ περὶ τὴν σελήνην διὰ τὸ τὸν ἥλιον θερμότερον ὄντα θᾶττον διαλύειν τὰς συστάσεις τοῦ ἀέρος. Περὶ δὲ τοὺς ἀστέρας [l] γί-

[k] ἡ ante ἶρις om. F. [l] ἀνάγκη κύκλον F, ἀναγκαῖον κύκλον E. [m] γραμμαῖς N. [n] τοῦ αὐτοῦ σημείου F. [o] τε om. E. [p] τὸ] τῷ H. [q] οἷον —Δ Β om. E. [r] ἡ] ἡ τὸ F. [s] τῆς α ε β ἴσης F. [t] δὲ F. [v] Ε post Δ om. N. [w] δὴ] δὲ F.N. [x] ὀρθὴν F. [y] ἐστι F.N. [z] ἀναγραφομένη H.N. [a] δὴ] δὲ F.H. [b] ἥλιον ὧδε E, ubi versus quattuor patent diagrammati. [c] δὲ μὴ ἐννοεῖν F. [d] σμικρότητα F.H.N. [e] δοκεῖν F. [f] δὴ F. [g] τοῦ E. [h] φανεράν F. [i] μελανωτέρα H.N. [k] δείκνυνται F. [l] γίνεται E.N.

νονται μὲν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, οὐ σημειώδεις δ' ὁμοίως, ὅτι μικρὰς πάμπαν ἐπιδηλοῦσι τὰς συστάσεις καὶ οὔπω γονίμους.

4 Ἡ δ' ἶρις ὅτι μέν ἐστιν ἀνάκλασις, εἴρηται πρότερον· ποία δέ τις ἀνάκλασις, καὶ πῶς καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἕκαστα γίγνεται τῶν συμβαινόντων περὶ [m] ταύτην, λέγωμεν νῦν. Ἀνακλωμένη [n] μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀπὸ πάντων φαίνεται τῶν λείων, τούτων δ' ἐστὶ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ. Γίγνεται δ' ἀπὸ μὲν ἀέρος, ὅταν τύχῃ συνιστάμενος. 2 Διὰ δὲ τὴν τῆς ὄψεως ἀσθένειαν πολλάκις καὶ ἄνευ [o] συστάσεως ποιεῖ ἀνάκλασιν, οἷόν ποτε συνέβαινέ [p] τινι πάθος ἠρέμα καὶ οὐκ ὀξὺ βλέποντι· ἀεὶ γὰρ εἴδωλον ἐδόκει προηγεῖσθαι βαδίζοντι αὐτῷ, ἐξ ἐναντίας βλέπον πρὸς αὐτόν. 3 Τοῦτο δ' ἔπασχε διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἀσθενὴς ἦν καὶ λεπτὴ πάμπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, ὥστ' ἔνοπτρον ἐγίνετο καὶ [q] ὁ πλησίον ἀήρ, καὶ οὐκ [r] ἐδύνατο ἀπωθεῖν [s] ὡς ὁ πόρρω καὶ πυκνός. 4 Διόπερ αἵ τ' ἄκραι ἀνεσπασμέναι φαίνονται ἐν τῇ [t] θαλάττῃ, καὶ μείζω τὰ μεγέθη πάντων, ὅταν εὖροι πνέωσι, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἀχλύσιν, οἷον [v] καὶ ἥλιος καὶ ἄστρα ἀνίσχοντα καὶ δύνοντα μᾶλλον ἢ μεσουρανοῦντα. 5 Ἀπὸ δ' ὕδατος μάλιστα ἀνακλᾶται, καὶ [w] ἀπὸ ἀρχομένου γίνεσθαι μᾶλλον ἔτι ἢ ἀπ' ἀέρος· ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων ἐξ ὧν γίνεται [x] συνισταμένων ἡ ψακὰς ἔνοπτρον ἀναγκαῖον [y] εἶναι μᾶλλον τῆς ἀχλύος. 6 Ἐπεὶ δὲ καὶ δῆλον καὶ εἴρηται πρότερον ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνόπτροις τὸ χρῶμα μόνον ἐμφαίνεται, τὸ δὲ σχῆμα ἄδηλον, ἀναγκαῖον, [z] ὅταν ἄρχηται ὕειν καὶ ἤδη μὲν συνιστῆται εἰς [a] ψακάδας ὁ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀήρ, μήπω δ' [b] ὕῃ, ἐὰν ἐξ ἐναντίας ᾖ ὁ ἥλιος ἢ ἄλλο τι [c] οὕτω λαμπρὸν ὥστε γίγνεσθαι ἔνοπτρον τὸ νέφος, καὶ τὴν ἀνά-

[m] αὐτὴν F. [n] μὲν om. F. [o] πυκνώσεως F. [p] τινι] τῷ F. [q] ὁ om. F. [r] ἠδύνατο F.H. [s] ὥσπερ ὁ πόρρω καὶ ὁ π. διὸ F. [t] θαλάσσῃ F. [v] καὶ] ὁ F, om. cum ipso ἥλιος H.N. [w] ἀπὸ om. F. [x] ἡ ψεκὰς συνισταμένων H.N. ψεκὰς etiam F. [y] μᾶλλον εἶναι F. [z] ὅτι E. [a] ψεκάδας F.H.N. [b] ὕει F.H. [c] λαμπρὸν οὕτως F.

κλασιν γίνεσθαι [d] πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐξ ἐναντίας, γίγνεσθαί
7 [e] τε ἔμφασιν χρώματος, [f] οὐ σχήματος. Ἑκάστου δ' [g] ὄντος
τῶν ἐνόπτρων μικροῦ καὶ ἀοράτου, τῆς δ' ἐξ ἁπάντων [h] αὐτῶν συνεχείας [i] τοῦ μεγέθους ὁρωμένης, ἀνάγκη συνεχὲς μέγεθος τοῦ αὐτοῦ φαίνεσθαι χρώματος· ἕκαστον γὰρ τῶν
8 ἐνόπτρων τὸ [k] αὐτὸ ἀποδίδωσι χρῶμα τῷ συνεχεῖ. Ὥστ'
[l] ἐπεὶ ταῦτ' ἐνδέχεται συμβαίνειν, ὅταν τοῦτον [m] ἔχῃ τὸν
τρόπον ὅ τε ἥλιος καὶ τὸ νέφος καὶ ἡμεῖς ὦμεν μεταξὺ αὐτῶν, ἔσται διὰ τὴν ἀνάκλασιν ἔμφασίς τις. Ἀλλὰ μὴν καὶ
φαίνεται τότε καὶ [n] οὐκ ἄλλως ἐχόντων γιγνομένη ἡ ἶρις.
9 Ὅτι μὲν οὖν ἀνάκλασις [o] ἡ ἶρις τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιόν
ἐστι, φανερόν· [p] διὸ καὶ ἐξ ἐναντίας ἀεὶ γίνεται, ἡ δ' [q] ἅλως
περὶ αὐτόν· καίτοι ἄμφω ἀνακλάσεις· ἀλλ' [r] ἥ γε τῶν χρωμάτων ποικιλία διαφέρει· ἡ μὲν γὰρ ἀφ' ὕδατος καὶ μέλανος
γίνεται ἀνάκλασις καὶ πόρρωθεν, ἡ δ' ἐγγύθεν καὶ ἀπ' ἀέρος
10 λευκοτέρου τὴν φύσιν. Φαίνεται δὲ τὸ λαμπρὸν διὰ τοῦ
μέλανος ἢ ἐν τῷ μέλανι (διαφέρει [s] γὰρ οὐθέν) [t] φοινικοῦν.
Ὁρᾶν δ' ἔξεστι τό γε τῶν χλωρῶν ξύλων πῦρ, ὡς [v] ἐρυθρὰν
ἔχει τὴν φλόγα διὰ τὸ [w] τῷ καπνῷ πολλῷ μεμῖχθαι τὸ πῦρ
λαμπρὸν ὂν καὶ λευκόν· καὶ δι' ἀχλύος καὶ καπνοῦ ὁ ἥλιος
11 φαίνεται φοινικοῦς. Διὸ ἡ μὲν τῆς ἴριδος ἀνάκλασις, ἡ μὲν
πρώτη τοιαύτην ἔχειν φαίνεται τὴν [x] χρόαν (ἀπὸ ῥανίδων
[y] γὰρ μικρῶν γίνεται ἡ ἀνάκλασις), ἡ δὲ [z] τῆς [a] ἅλω οὔ.
12 Περὶ δὲ τῶν ἄλλων χρωμάτων ὕστερον ἐροῦμεν. Ἔτι δὲ
περὶ αὐτὸν [b] μὲν τὸν ἥλιον οὐ γίνεται διατριβὴ τοιαύτης
συστάσεως, ἀλλ' ἢ ὕει ἢ διαλύεται. Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων ἐν
τῷ μεταξὺ τῆς τοῦ ὕδατος γενέσεως [c] γίνεταί τις χρόνος·

[d] πρὸς—γίγνεσθαι om. pr. E. [e] τε om. F.H.N. [f] οὐ σχήματος om. pr. E. [g] ὄντων E. [h] τούτων F. [i] τοῦ—ἐνόπτρων margo F. [k] αὐτὸ] ἑαυτοῦ H.N. [l] ἐπεὶ] εἰ E. [m] ἔχῃ τοῦτον F.H.N. [n] οὐκ om. H. [o] ἡ om. N. [p] διὸ καὶ] ἀλλ' ἡ μὲν H.N. [q] ἅλως ἀεὶ περὶ H. [r] ἡ μὲν τῇ τῶν H.N. [s] γὰρ om. E. [t] φοινικοῦν post μέλανι F, φοινικοῦ N. [v] ἔχει τὴν φλόγα ἐρυθρὰν H.N. [w] τῷ om. H.N. [x] χροιὰν H.N. [y] γὰρ om. F. [z] τῆς om. E.H.N. [a] ἄλλος N. [b] μὲν om. F. [c] ἐγγίνεται F.

[d] τούτου γὰρ μὴ συμβαίνοντος ἦσαν ἂν κεχρωματισμέναι αἱ ἅλῳ ὥσπερ ἡ ἶρις. Νῦν δ' ὅλα μὲν οὐ γίγνεται τοιαύτην 13 ἔχοντα τὴν ἔμφασιν, οὐδὲ κύκλῳ, μικρὰ δὲ καὶ κατὰ μόριον, αἳ καλοῦνται ῥᾶβδοι, ἐπεὶ εἰ συνίστατο τοιαύτη ἀχλὺς [e] οἵα γένοιτ' [f] ἂν ὕδατος ἢ τινος ἄλλου μέλανος, καθάπερ [g] ἐλέγομεν, ἐφαίνετο ἂν ἡ ἶρις [h] ὅλη, ὥσπερ ἡ περὶ τοὺς λύχνους. Περὶ γὰρ τούτους τὰ πλεῖστα νοτίων [i] ὄντων ἶρις γίγνεται 14 τοῦ χειμῶνος, μάλιστα δὲ δήλη γίνεται τοῖς ὑγροὺς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς· τούτων γὰρ ἡ ὄψις ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀνακλᾶται. Γίγνεται δ' ἀπό [k] τε τῆς τοῦ ἀέρος ὑγρότητος καὶ 15 ἀπὸ λιγνύος τῆς ἀπὸ [l] τῆς φλογὸς ἀπορρεούσης [m] καὶ [n] μιγνυμένης· τότε γὰρ γίγνεται ἔνοπτρον, [o] καὶ διὰ τὴν μελανίαν· καπνώδης γὰρ ἡ λιγνύς· τὸ δὲ τοῦ [p] λύχνου φῶς οὐ λευκὸν ἀλλὰ πορφυροῦν φαίνεται κύκλῳ καὶ ἰριῶδες, φοινικοῦν δ' οὔ· ἔστι γὰρ ἥ τε ὄψις ὀλίγη ἡ ἀνακλωμένη, καὶ μέλαν τὸ ἔνοπτρον. Ἡ δ' ἀπὸ τῶν κωπῶν τῶν [q] ἀναφερο- 16 μένων ἐκ τῆς θαλάττης ἶρις τῇ μὲν θέσει τὸν αὐτὸν γίγνεται τρόπον τῇ ἐν τῷ οὐρανῷ, [r] τὸ δὲ χρῶμα ὁμοιοτέρα τῇ περὶ τοὺς λύχνους· οὐ γὰρ [s] φοινικῆν ἀλλὰ πορφυρᾶν ἔχουσα φαίνεται τὴν χρόαν. Ἡ δ' ἀνάκλασις ἀπὸ τῶν μικροτάτων μὲν συνεχῶν δὲ γίγνεται ῥανίδων· αὗται δ' ὕδωρ ἀποκεκριμένον εἰσὶν ἤδη παντελῶς. Γίνεται δὲ [t] κἂν τις λεπταῖς ῥα- 17 νίσιν [v] ῥαίνῃ [w] εἴς τι τοιοῦτον χωρίον, ὃ [x] τὴν θέσιν πρὸς [y] τὸν ἥλιον ἐστραμμένον ἐστί, καὶ τῇ μὲν ὁ ἥλιος [z] ἀνέχει τῇ δὲ [a] σκιάζει· ἐν τῷ τοιούτῳ γάρ, ἐὰν εἴσω τις ῥαίνῃ, τῷ ἑστῶτι [b] ἐκτός, [c] ᾗ ἐπαλλάττουσιν αἱ ἀκτῖνες καὶ ποιοῦσι τὴν σκιάν, φαίνεται ἶρις. Ὁ δὲ τρόπος καὶ ἡ χρόα ὁμοία 18 καὶ τὸ αἴτιον τὸ αὐτὸ τῇ ἀπὸ τῶν κωπῶν· τῇ γὰρ χειρὶ

[d] τούτου—ἅλῳ] ἐπεὶ εἰ μὴ ἐγίγνετο ἦν ἂν κεχρωματισμένη ἡ ἅλως F. [e] οἵα om. E. [f] ἂν] ἀπὸ τοῦ F. [g] λέγομεν E.F.N. [h] ὕλη N. [i] ὄντων ἢ ἶρις N. [k] τε τοῦ ἀέρος δι' ὑγρότητα E. [l] τῆς ante φλ. om. H. [m] καὶ om. E. [n] ῥηγνυμένης pr. F. [o] καὶ om. H. [p] λύχνου καὶ τῆς αὐγῆς φῶς H.N. [q] ἀνακλωμένων pr. F. [r] τῷ δὲ χρώματι H.N. [s] φοινικῆ E, φοινικοῦν N. [t] κἂν τις] καὶ ἐν ταῖς H.N. [v] ῥαίνῃ om. F.H.N. [w] εἰς] ἐὰν N, ἐὰν ᾖ H. [x] τῇ θέσει H.N. [y] τὸν om. F. [z] ἀνέχῃ E. [a] σκιάζῃ E. [b] ἐντὸς E. [c] ᾗ] ὅπου margo F.

κώπῃ χρῆται ὁ ῥαίνων. Ὅτι δὲ τὸ χρῶμα τοιοῦτον, ἅμα δῆλον ἔσται καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων τῆς φαντασίας, 19 [d] *ἐκ τῶνδε. Δεῖ γὰρ νοήσαντας, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὑποθεμένους πρῶτον μὲν ὅτι τὸ λαμπρὸν ἐν τῷ μέλανι ἢ διὰ τοῦ μέλανος χρῶμα ποιεῖ φοινικοῦν, δεύτερον δ' ὅτι ἡ ὄψις* [e] *ἐκτεινομένη ἀσθενεστέρα γίνεται καὶ ἐλάττων, τρίτον* [f] *δ' ὅτι τὸ μέλαν οἷον ἀπόφασίς ἐστιν· τῷ γὰρ* [g] *ἐκλιπεῖν τὴν ὄψιν φαίνεται μέλαν, διὸ τὰ πόρρω πάντα μελάντερα φαίνεται,* 20 *διὰ τὸ μὴ δικνεῖσθαι τὴν ὄψιν. Θεωρείσθω μὲν* [h] *οὖν ταῦτα ἐκ τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαινόντων· ἐκείνων γὰρ ἴδιοι οἱ περὶ τούτων λόγοι· νῦν δ' ὅσον ἀνάγκη, τοσοῦτον περὶ αὐτῶν λέγωμεν. Φαίνεται* [i] *δ' οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τά τε πόρρω μελάντερα καὶ ἐλάττω καὶ λειότερα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐνόπτροις, καὶ τὰ νέφη* [k] *μελάντερα βλέπουσιν εἰς τὸ ὕδωρ* 21 *ἢ εἰς αὐτὰ τὰ νέφη. Καὶ τοῦτο πάνυ ἐπιδήλως· διὰ γὰρ τὴν ἀνάκλασιν ὀλίγῃ τῇ ὄψει θεωροῦνται. Διαφέρει δ' οὐθὲν τὸ ὁρώμενον μεταβάλλειν ἢ τὴν ὄψιν· ἀμφοτέρως γὰρ* 22 *ἔσται* [l] *ταὐτάν. Πρὸς δὲ τούτοις δεῖ μὴ λεληθέναι καὶ τόδε· συμβαίνει γὰρ ὅταν ᾖ τοῦ ἡλίου νέφος πλησίον, εἰς μὲν αὐτὸ βλέποντι* [m] *μηδὲν φαίνεσθαι κεχρωματισμένον ἀλλ' εἶναι λευκόν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι* [n] *ταὐτὸ τοῦτο θεωροῦντι χρῶμά τι* 23 *ἔχειν τῆς ἴριδος. Δῆλον τοίνυν ὅτι ἡ ὄψις ὥσπερ καὶ τὸ μέλαν κλωμένη δι' ἀσθένειαν* [o] *μελάντερον ποιεῖ φαίνεσθαι, καὶ τὸ λευκὸν ἧττον λευκόν, καὶ προσάγει πρὸς τὸ μέλαν. Ἡ μὲν οὖν ἰσχυροτέρα* [p] *ὄψις εἰς φοινικοῦν χρῶμα μετέβαλεν, ἡ δ' ἐχομένη εἰς τὸ πράσινον, ἡ δ' ἔτι ἀσθενεστέρα εἰς τὸ* 24 *ἁλουργόν.* [q] *Ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον οὐκέτι φαίνεται, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισίν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλεῖστα, καὶ τούτων ἔσχε τέλος· τῶν* [r] *δ' ἄλλων* [s] *ἀναίσθητος ἡ μεταβολή. Διὸ καὶ ἡ* 25 *ἶρις* [t] *τρίχρως φαίνεται, ἑκατέρα μέν, ἐναντίως δέ. Ἡ μὲν*

[d] *ἐκ*] *δῆλον ἐκ* N. [e] *ἀποτεινομένη* F. [f] *δ'* om. F. [g] *ἐκλείπειν* F.H.N. [h] *οὖν* om. F. [i] *δ' οὖν*] *γοῦν* N. [k] *μελανώτερα* N. [l] *ταὐτό* E.H. [m] *μηδὲ* F.H. [n] *αὐτὸ* E.H.N. [o] *μελάντερον* om. E, post *ποιεῖ* ponit N. [p] *ὄψις* margo F. [q] *ἐπεὶ* F.H. [r] *δ'* om. E. [s] *ἀναίσθητον* N. [t] *τριχῶς* N.

οὖν πρώτη τὴν ἔξω [v] φοινικῆν ἔχει· ἀπὸ μεγίστης γὰρ περιφερείας πλείστη προσπίπτει [w] ἡ ὄψις πρὸς τὸν ἥλιον, μεγίστη δ' ἡ ἔξω· ἡ δ' ἐχομένη καὶ ἡ τρίτη ἀνάλογον. Ὥστ' εἰ [x] τὰ περὶ τῶν χρωμάτων τῆς φαντασίας εἴρηται καλῶς, ἀνάγκη τρίχρων τε εἶναι αὐτὴν καὶ τούτοις τοῖς χρώμασι κεχρῶσθαι [y] μόνοις. Τὸ δὲ ξανθὸν φαίνεται διὰ τὸ παρ' ἄλληλα φαίνεσθαι. Τὸ γὰρ φοινικοῦν παρὰ τὸ πράσινον λευκὸν φαίνεται. Σημεῖον δὲ τούτου· ἐν γὰρ τῷ μελαντάτῳ νέφει μάλιστα ἄκρατος γίνεται [z] ἡ ἶρις· συμβαίνει δὲ τότε [a] ξανθότατον εἶναι δοκεῖν τὸ φοινικοῦν. Ἔστι δὲ τὸ ξανθὸν ἐν τῇ ἴριδι χρῶμα μεταξὺ τοῦ τε φοινικοῦ [b] καὶ πρασίνου χρώματος. Διὰ τὴν μελανίαν [c] οὖν τοῦ κύκλῳ νέφους ὅλον αὐτοῦ φαίνεται τὸ [d] φοινικοῦν λευκόν· ἔστι γὰρ πρὸς [e] ἐκεῖνα λευκόν. Καὶ πάλιν ἀπομαραινομένης τῆς ἴριδος [f] ἐγγυτάτω, ὅταν λύηται τὸ φοινικοῦν· ἡ γὰρ νεφέλη λευκὴ οὖσα, προσπίπτουσα παρὰ τὸ πράσινον, μεταβάλλει εἰς τὸ ξανθόν. Μέγιστον δὲ σημεῖον τούτων ἡ ἀπὸ τῆς σελήνης ἶρις· φαίνεται γὰρ λευκὴ πάμπαν. Γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅτι ἔν τε τῷ νέφει ζοφερῷ [g] ὄντι φαίνεται καὶ ἐν νυκτί. Ὥσπερ [h] οὖν πῦρ ἐπὶ πῦρ, μέλαν παρὰ μέλαν ποιεῖ τὸ ἠρέμα λευκὸν παντελῶς φαίνεσθαι λευκόν· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ [i] φοινικοῦν. Γίγνεται δὲ τοῦτο [k] τὸ πάθος καταφανὲς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθῶν· ἐν γὰρ τοῖς ὑφάσμασι καὶ ποικίλμασιν ἀμύθητον διαφέρει τῇ φαντασίᾳ ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα [l] ἔνια τῶν χρωμάτων, οἷον καὶ [m] τὰ πορφυρᾶ ἐν λευκοῖς ἢ μέλασιν ἐρίοις, [n] ἔτι δ' ἐν αὐγῇ τοιᾳδὶ [o] ἢ τοιᾳδί· διὸ καὶ οἱ ποικιλταί φασι διαμαρτάνειν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸν λύχνον πολλάκις τῶν [p] ἀνθῶν, λαμβάνοντες ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων. Διότι μὲν οὖν τρίχρως τε,

26 27 28 29 30

[v] φοινικίαν F. [w] ἡ om. E.H.N. [x] περὶ τὰ N. [y] μόνον E. [z] ἡ om. E.H.N. [a] ξανθότερον F.H.N. [b] καὶ τοῦ πρ. N. [c] οὖν] γὰρ H.N, om. E. [d] φοινικιοῦν E. [e] ἐκεῖνο corr. E. [f] ἐγγύτατα rc. E: pr. enim om. [g] ὄντι om. E.H.N. [h] οὖν πῦρ παρὰ μέλαν ποιεῖ H. et corr. N, οὖν παρὰ μέλαν πῦρ pr. N. vulgatam corr. E. [i] φοινικιοῦν E. [k] τὸ πάθος om. E. [l] ἔνια om. F.H.N. [m] τὰ om. E. [n] ἔστι E.N. [o] ἡ τοιᾳδί om. pr. E. [p] ἀνθῶν καὶ λανθάνειν λαμβ. pr. F.

καὶ ὅτι ἐκ τούτων φαίνεται τῶν χρωμάτων [q] μόνων ἡ ἶρις, εἴρηται. Διπλῆ δὲ καὶ ἀμαυροτέρα τοῖς χρώμασιν ἡ περιέχουσα, καὶ τῇ θέσει τὰς χρόας ἐξ ἐναντίας ἔχει κειμένας διὰ
31 τὴν αὐτὴν αἰτίαν. [r] Μακροτέραν γὰρ ἀποτεινομένη ἡ ὄψις ὥσπερ τὸ πορρώτερον [s] ὁρᾷ, καὶ τὸ ἐνταῦθα τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἀσθενεστέρα οὖν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ἡ ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὸ πορρώτερον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάκλασιν, ὥστ' ἐλάττων προσπίπτουσα τὰ χρώματα ποιεῖ ἀμαυρότερα φαίνεσθαι.
32 Καὶ ἀντεστραμμένως [t] δὴ διὰ τὸ [v] πλεῖον ἀπὸ τῆς ἐλάττονος καὶ τῆς ἐντὸς περιφερείας προσπίπτειν πρὸς τὸν ἥλιον· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ὄψεως [w] οὖσα ἀνακλᾶται ἀπὸ τῆς ἐγγυτάτω περιφερείας τῆς πρώτης ἴριδος. Ἐγγυτάτω δ' ἐν τῇ ἔξωθεν ἴριδι ἡ ἐλαχίστη περιφέρεια, [x] ὥστε [y] αὕτη ἕξει τὸ χρῶμα
33 [z] φοινικοῦν· ἡ δ' ἐχομένη καὶ [a] ἡ τρίτη κατὰ λόγον. Ἡ ἔξω ἶρις ἐφ' ᾧ [b] τὸ Β, ἡ [c] ἔσω ἐφ' ᾧ τὸ Α· τὰ χρώματα δ', ἐφ' [d] ᾧ τὸ [e] Γ, [z] φοινικοῦν, ἐφ' ᾧ τὸ [f] Δ, πράσινον, [g] ἐφ' ᾧ [h] Ε, ἁλουργόν· τὸ [i] ξανθὸν δὲ φαίνεται ἐφ' [k] οὗ [l] τὸ Ζ. Τρεῖς δ' οὐκέτι γίνονται, οὐδὲ πλείους ἴριδες διὰ τὸ καὶ τὴν δευτέραν γίγνεσθαι ἀμαυροτέραν, ὥστε καὶ τὴν τρίτην ἀνάκλασιν πάμπαν ἀσθενῆ γίγνεσθαι καὶ ἀδυνατεῖν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον.

5 Ὅτι δ' οὔτε κύκλον οἷόν τε [m] γίγνεσθαι τῆς ἴριδος οὔτε μεῖζον ἡμικυκλίου τμῆμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων [n] τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτήν, ἐκ τοῦ διαγράμματος ἔσται θεωροῦσι δῆ-
2 λον. Ἡμισφαιρίου γὰρ ὄντος ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος κύκλου τοῦ ἐφ' [o] ᾧ τὸ Α, κέντρου δὲ τοῦ Κ, ἄλλου δέ τινος ἀνατέλλοντος σημείου ἐφ' [p] ᾧ τὸ Η, [q] ἐὰν [r] αἱ ἀπὸ τοῦ Κ γραμμαὶ κατὰ κῶ-

[q] μόνον E, μόνη N, idque post ἶρις. [r] μακροτέρα E.H.N, μακρότερον F. [s] ὁρᾶται E.H.N. [t] δὲ E. [v] πλείω F.H.N. et corr. E. [w] οὖσα om. E. [x] ὥστε om. pr. E. [y] αὐτῆς F. [z] φοινικιοῦν E. [a] ἡ ante τρίτη om. E. [b] τὸ om. F. [c] ἔσω ἡ πρώτη ἐφ' H.N. [d] ὧν F. [e] Γ] ε pr. N. [f] Δ] γ pr. N. [g] ἐφ' ᾧ om. pr. E. [h] Ε] θ F. et pr. N. [i] δὲ ξανθὸν F. [k] ᾧ H.N. [l] τὸ om. F. [m] γενέσθαι H.N. [n] τῶν ante συμβ. om. E. [o] οὗ E. [p] οὗ H. [q] ἂν E. [r] αἱ om. E.H.N.

νον [s]ἐκπίπτουσαι [t]ποιῶσιν [v]ὥσπερ ἄξονα τὴν ἐφ' [w]ᾗ [x]ἡ Η Κ, [y]καὶ ἀπὸ τοῦ Κ ἐπὶ τὸ [z]Μ ἐπιζευχθεῖσαι ἀνακλασθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἡμισφαιρίου ἐπὶ τὸ Η, ἐπὶ τὴν μείζω γωνίαν πρὸς κύκλου περιφέρειαν προσπεσοῦνται [a]αἱ ἀπὸ τοῦ [b]Κ· καὶ ἐὰν μὲν [c]ἐπ' ἀνατολῆς ᾗ ἐπὶ δύσεως τοῦ ἄστρου ἡ ἀνάκλασις γένηται, ἡμικύκλιον ἀποληφθήσεται τοῦ κύκλου ὑπὸ τοῦ ὁρίζοντος τὸ ὑπὲρ γῆν γιγνόμενον, [d]ἐὰν δ' ἐπάνω, [e]ἔλαττον ἀεὶ [f]ἡμικυκλίου. Ἐλάχιστον δ', ὅταν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ γένηται τὸ ἄστρον. [g]Ἔστω γὰρ ἐπ' [h]ἀνατολῆς πρῶτον, οὗ τὸ Η, καὶ ἀνακεκλάσθω ἡ Κ Μ ἐπὶ τὸ Η, καὶ [i]τὸ ἐπίπεδον ἐκβεβλήσθω [k]ἐν ᾧ τὸ Α, τὸ ἀπὸ τοῦ τριγώνου ἐν ᾧ τὸ Η Κ Μ. Κύκλος οὖν ἡ τομὴ ἔσται τῆς σφαίρας. Ὁ μέγιστος ἔστω [l]ὁ ἐφ' ᾧ Α· διοίσει γὰρ οὐθέν, ἂν ὁποιανοῦν τῶν ἐπὶ τῆς Η Κ κατὰ τὸ τρίγωνον [m]τὸ Κ Μ Η ἐκβληθῇ [n]τὸ ἐπίπεδον. Αἱ οὖν ἀπὸ [o]τῶν [p]Η Κ ἀναγόμεναι γραμμαὶ ἐν 4 τούτῳ τῷ λόγῳ οὐ συσταθήσονται τοῦ ἐφ' ᾧ Α ἡμικυκλίου πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο σημεῖον· ἐπεὶ γὰρ τά τε [q]Η Κ σημεῖα δέδοται, καὶ ἡ [r]Κ Η δεδομένη ἂν εἴη καὶ ἡ Μ Η, ὥστε καὶ [s]ὁ λόγος τῆς Μ Η πρὸς [t]τὴν Μ Κ. Δεδομένης οὖν περιφερείας ἐφάψεται τὸ Μ. Ἔστω [v]δὴ αὕτη ἐφ' ἧς [w]τὰ Ν Μ· 5 ὥστε ἡ τομὴ τῶν περιφερειῶν δέδοται. Πρὸς ἄλλῃ δὲ τῇ πρὸς τῇ Μ Ν περιφερείᾳ ἀπὸ τῶν [x]αὐτῶν σημείων ὁ αὐτὸς λόγος ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ οὐ συνίσταται. Ἐκκείσθω οὖν τις γραμμὴ ἡ Δ Β, καὶ τετμήσθω ὡς ἡ Μ Η πρὸς Μ Κ, [y]ἡ Δ πρὸς τὸ Β. Μείζων δὲ ἡ Μ Η τῆς [z]Μ Κ, ἐπείπερ ἐπὶ 6 τὴν μείζω γωνίαν ἡ ἀνάκλασις τοῦ κώνου· ὑπὸ γὰρ τὴν μείζω γωνίαν ὑποτείνει [a]τὴν τοῦ [b]Κ Μ Η τριγώνου. [c]Μείζων

[s] ἐκπίπτωσιν E, ἐμπίπτουσαι H.N. [t] ποιοῦσιν E. [v] ὡσπερεὶ F.H.N. [w] ᾗ] ὧν E. [x] ἡ om. N. [y] καὶ om. E. [z] M om. in lacuna N. [a] αἱ om. N. [b] K] η N. [c] ἀπ' N. [d] ἂν H.N. [e] ἀεὶ ἔλαττον F.H.N. [f] ἡμικύκλιον N. [g] ἔστω γὰρ om. pr. E. [h] ἀνατολῇ H. [i] τὸ post καὶ om. N. [k] ἐν ᾧ τὸ A om. H.N. et pr. E. [l] ὁ ante ἐφ' om. E. [m] τὸ K M H om. E. [n] τὸ om. H. [o] τῶν] τοῦ N, τῆς E. [p] H K] κέντρου H. [q] κ η E. [r] η κ H: E. pr. om. η. [s] ὁ om. H.N. [t] τὴν om. E.F.H N. [v] δὲ F. [w] τὰ] τὸ F. [x] αὐτῶν om. E. [y] ἡ Δ—M K om. N. et pr. E. [z] κ μ F.H. [a] τὴν ante τοῦ om. E. [b] μ κ η H. [c] μείζων—B margo E.F.

ἄρα καὶ ἡ Δ τῆς Β. Προσπεπορίσθω οὖν πρὸς τὴν Β, ἐφ'
ἧς τὸ Ζ· ὥστ' εἶναι ὅπερ τὴν Δ πρὸς [d]τὴν Β, τὴν ΒΖ πρὸς
7 [e]τὴν Δ. Εἶτα ὅπερ ἡ Ζ πρὸς [f]τὴν ΚΗ, ἡ τὸ Β πρὸς ἄλ-
λην πεποιήσθω τὴν ΚΠ, καὶ ἀπὸ τοῦ Π [g]ἐπὶ τὸ Μ ἐπε-
ζεύχθω ἡ τὸ ΜΠ. Ἔσται οὖν τὸ Π πόλος τοῦ κύκλου,
πρὸς ὃν αἱ ἀπὸ τοῦ Κ γραμμαὶ προσπίπτουσιν· ἔσται γὰρ
ὅπερ ἡ Ζ πρὸς [h]τὴν [i]ΚΗ, καὶ ἡ Β πρὸς [k]τὴν ΚΠ, καὶ ἡ
8 Δ πρὸς [k]τὴν [l]ΠΜ. Μὴ [m]γὰρ ἔστω, ἀλλ' ἢ πρὸς ἐλάττω
ἢ πρὸς μείζω τῆς [n]ΠΜ· [o]οὐθὲν γὰρ διοίσει. [p]Ἔστω
πρὸς ΠΡ. Τὸν αὐτὸν ἄρα λόγον αἱ ΗΚ καὶ ΚΠ καὶ [q]ἡ
ΠΡ πρὸς ἀλλήλας ἕξουσιν ὅνπερ αἱ ΔΒΖ. [r]Αἱ δὲ ΔΒΖ
ἀνάλογον ἦσαν, [s]ὅπερ ἡ Δ πρὸς Β, ἡ ΖΒ πρὸς Δ· ὥστε
ὅπερ ἡ ΠΗ πρὸς [t]τὴν ΠΡ, ἡ [v]τὸ ΠΡ πρὸς [w]τὴν [x]ΠΚ.
9 Ἂν οὖν ἀπὸ τῶν ΚΗ αἱ ΗΡ καὶ ΚΡ ἐπὶ τὸ Ρ ἐπιζευ-
χθῶσιν, αἱ ἐπιζευχθεῖσαι αὗται τὸν αὐτὸν ἕξουσι λόγον ὅνπερ
ἡ [y]ΠΗ πρὸς [z]τὴν ΠΡ· περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν γωνίαν τὴν Π
ἀνάλογον αἵ τε τοῦ ΗΠΡ [a]τριγώνου [b]καὶ [c]τοῦ ΚΡΠ.
10 Ὥστε καὶ ἡ [d]ΠΡ πρὸς [e]τὴν [f]ΚΡ τὸν αὐτὸν ἕξει [g]λόγον,
καὶ [h]ἡ ΗΠ πρὸς [e]τὴν ΠΡ. Ἔχει δὲ καὶ ἡ ΜΗ πρὸς
[i]τὴν [k]ΜΚ [l]τὸν αὐτὸν λόγον ὅνπερ ἡ τὸ [m]Δ πρὸς [n]τὸ Β
ἀμφότεραι. Ὥστ' ἀπὸ τῶν ΗΚ σημείων οὐ μόνον πρὸς [o]τῇ
ΜΝ [p]περιφερείᾳ συσταθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον,
11 ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι· ὅπερ ἀδύνατον. Ἐπεὶ οὖν ἡ Δ οὔτε πρὸς
[q]ἐλάττω [r]τῆς [s]ΠΜ οὔτε πρὸς μείζω (ὁμοίως γὰρ [t]δείξο-
μεν), δῆλον ὅτι πρὸς αὐτὴν ἂν εἴη τὴν ἐφ' ἧ ΜΠ. Ὥστ'

[d] τὴν Β] τὸ β rc. E: pr. enim om. [e] τὴν om. E. [f] τὴν] τὸ F. [g] ἐπὶ μὲν τὸ F.H. [h] τὴν om. E.F. [i] κ η καὶ ἀπὸ τοῦ π καὶ pr. F. [k] τὴν om. E.F.N. [l] μ π F.H. [m] ἔστω γὰρ F. [n] μ π F. [o] οὐδὲ H. [p] ἔστω γὰρ πρὸς H.N. [q] ἡ om. E. [r] αἱ δὲ Δ Β Ζ om. E. [s] ὅπερ γρ. F, ὅνπερ E.H.N, ὅνπερ ἄρα F. [t] τὴν om. E. [v] τὸ om. F. [w] τὴν om. E. [x] κ π N. [y] η π F.H. [z] τὴν ante Π Ρ om. E. [a] τριγώνου] □ F. [b] καὶ ante τοῦ om. N. [c] τοῦ] αἱ τοῦ E. [d] Π post ἡ om. E. [e] τὴν utrumque om. E. [f] Κ Ρ] π κ N. [g] λόγον ὃν καὶ F. [h] ἡ] ἡ τὸ E.H.N. [i] τὴν om. E.H.N. [k] κ μ F.H.N. [l] τοῦτον τὸν H.N, τοῦτον F. [m] Δ] δ ε κ μ N. [n] τὸ] τὴν F.H.N. [o] τῇ] τὴν F.N. [p] περιφέρειαν H.N. [q] ἔλαττον H.N. [r] τοῦ H. [s] μ π F.H.N. [t] δειχθήσεται F.H.N.

ἔσται ὅπερ ἡ Μ Π πρὸς [v] τὴν [w] Π Κ, ἡ [x] τὸ Π Η πρὸς τὴν Μ Π, [y] καὶ λοιπὴ ἡ τὸ Μ Η πρὸς Μ Κ. [z] Ἂν οὖν τῷ ἐφ' ᾧ [a] τὸ Π πόλῳ χρώμενος, διαστήματι [b] δὲ τῷ ἐφ' [c] ᾧ Μ Π, κύκλος γραφῇ, ἁπασῶν ἐφάψεται τῶν γωνιῶν ἃς ἀνακλώμεναι ποιοῦσιν αἱ ἀπὸ τοῦ [d] Μ Η κύκλου· εἰ δὲ μή, ὁμοίως δειχθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον [e] αἱ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι τοῦ ἡμικυκλίου συνιστάμεναι, ὅπερ ἦν ἀδύνατον. [f] Ἂν οὖν περιαγάγῃς [g] τὸ ἡμικύκλιον τὸ ἐφ' ᾧ τὸ Α περὶ τὴν ἐφ' ᾗ Η Κ [h] Π διάμετρον, αἱ ἀπὸ τοῦ Η Κ ἀνακλώμεναι πρὸς τὸ ἐφ' ᾧ τὸ [i] Μ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιπέδοις ὁμοίως ἕξουσι, καὶ ἴσην ποιήσουσι γωνίαν τὴν Κ Μ Η. Καὶ ἣν [k] ποιοῦσι δὲ γωνίαν αἱ Η Π καὶ Μ Π ἐπὶ τῆς Η Π, [l] ἀεὶ ἴση ἔσται. Τρίγωνα οὖν ἐπὶ τῆς Η Π καὶ [m] Κ Π ἴσα τῷ Η Μ Π [n] καὶ Κ Μ Π συνεστήκασιν. Τούτων δ' αἱ κάθετοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον πεσοῦνται τῆς Η Π καὶ ἴσαι ἔσονται. Πιπτέτωσαν ἐπὶ τὸ Ο. Κέντρον ἄρα τοῦ κύκλου τὸ Ο, ἡμικύκλιον δὲ τὸ περὶ τὴν Μ Ν ἀφῄρηται [o] ἀπὸ τοῦ ὁρίζοντος· [p] τῶν μὲν γὰρ ἄνω τὸν ἥλιον οὐ κρατεῖν, τῶν δὲ [q] πρὸς τῇ γῇ στηριζομένων κρατεῖν, καὶ διαχεῖν τὸν ἀέρα. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἶριν οὐ συμβάλλειν τὸν κύκλον. Γίνεσθαι δὲ καὶ νύκτωρ ἀπὸ τῆς σελήνης ὀλιγάκις· οὔτε γὰρ ἀεὶ πλήρης, ἀσθενεστέρα τε τὴν φύσιν ὥστε κρατεῖν τοῦ ἀέρος. Μάλιστα δ' ἵστασθαι τὴν ἶριν, ὅπου μάλιστα κρατεῖται ὁ ἥλιος· πλείστη γὰρ ἐν [r] αὐτῇ ἰκμὰς [s] ἐνέμεινεν. Πάλιν ἔστω [t] ὁ ὁρίζων μὲν ἐφ' οὗ [v] τὸ Α Β Γ, ἐπανατεταλκέτω δὲ τὸ Η, ὁ δ' ἄξων ἔστω νῦν ἐφ' [w] ᾧ τὸ Η Π. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ὁμοίως δειχθήσεται ὡς

[v] τὴν om. E.F. [w] κ π N. [x] τὸ om. F.H.N. [y] καὶ λοιπὴ—Μ Κ om. E.F.N. [z] ἐὰν N. [a] τὸ om. E. [b] δὲ om. F. [c] ᾧ] ἧς τὸ E. [d] μ α E.H, om. N. [e] αἱ om. E. [f] ἐὰν N. [g] τὸ ἡμικ.] τε ὡς (supra posito τὸ) ἡμικ. F. [h] Π om. N. [i] Μ] γ corr. N. [k] ποιήσουσι F.H.N. [l] ἀεὶ—Η Π om. pr. E. [m] Κ Π] η π E. [n] καὶ om. N, καὶ Κ Μ Π om. pr. E. [o] ὑπὸ N. [p] τῶν] τὰ N. τῶν μὲν — ἰκμὰς ἐνέμεινεν rc. margo E. [q] πρὸς τῇ γῇ στηριζομένων γρ. E, προσπεριζομένων F. et rc. E, περιζομένων H.N, διασκορπιζομένων margo H. [r] αὐτῇ ἡ ἰκμὰς F. [s] ἐνέμεινεν om. H.N. [t] ὁ om. F.N. [v] τὸ post οὗ om. E. [w] οὗ F.H.N.

καὶ πρότερον, ὁ δὲ πόλος [x] τοῦ κύκλου [y] ὁ ἐφ' ᾧ Π κάτω ἔσται τοῦ ὁρίζοντος τοῦ ἐφ' ᾧ τὸ ΑΓ, ἀρθέντος τοῦ ἐφ' [z] ᾧ
18 τὸ Η σημείου. Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς ὅ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου καὶ τὸ τοῦ ὁρίζοντος νῦν τὴν ἀνατολήν· ἔστι γὰρ [a] οὗτος ἐφ' ᾧ τὸ ΗΠ. Ἐπεὶ δὲ τῆς διαμέτρου τῆς ΑΓ τὸ ΚΗ ἐπάνω, τὸ κέντρον εἴη ἂν [b] ὑποκάτω τοῦ ὁρίζοντος πρότερον τοῦ ἐφ' ᾧ τὸ ΑΓ, ἐπὶ τῆς ΚΠ γραμ-
19 μῆς, ἐφ' οὗ τὸ Ο. Ὥστ' ἔλαττον ἔσται τὸ ἐπάνω τμῆμα ἡμικυκλίου [c] τὸ ἐφ' ᾧ Ψ [d] ΥΩ· τὸ [e] γαρ [f] ΨΥΩ ἡμικύκλιον ἦν, νῦν δ' ἀποτέτμηται [g] ἀπὸ τοῦ ΑΓ ὁρίζοντος. Τὸ δὴ [h] ΥΩ ἀφανὲς ἔσται ἐπαρθέντος [i] αὐτοῦ τοῦ [k] ἡλίου, ἐλάχιστον δ', ὅταν ἐπὶ [l] μεσημβρίαν· [m] ὅσῳ γὰρ ἀνώτερον τὸ Η, κατώ-
20 τερος ὅ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου [n] ἔσται. Ὅτι δ' ἐν μὲν ταῖς ἐλάττοσιν ἡμέραις ταῖς μετ' ἰσημερίαν [o] τὴν μετοπωρινὴν ἐνδέχεται [p] ἀεὶ γίγνεσθαι ἶριν, ἐν δὲ ταῖς μακροτέραις ἡμέραις ταῖς ἀπὸ ἰσημερίας [q] τῆς ἑτέρας ἐπὶ τὴν [r] ἰσημερίαν [s] τὴν ἑτέραν [t] περὶ μεσημβρίαν οὐ γίγνεται ἶρις, [v] αἴτιον ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μείζω ἡμικυκλίου καὶ [w] ἀεὶ ἐπὶ μείζω [x] ἡμικυκλίου, τὸ δ' ἀφανὲς μικρόν, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τμήματα τοῦ ἰσημερινοῦ, τὸ
21 μὲν ἄνω τμῆμα μικρόν, τὸ δ' ὑπὸ γῆν μέγα. Καὶ ἀεὶ δὴ [y] τὰ πορρωτέρω μείζω· ὥστ' ἐν μὲν ταῖς πρὸς [z] τὰς θερινὰς τροπὰς ἡμέραις διὰ τὸ μέγεθος τοῦ τμήματος, πρὶν ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν τοῦ τμήματος καὶ ἐπὶ [a] τὸ μεσημβρινὸν τὴν τὸ Η, κάτω ἤδη [b] παντελῶς γίνεται [c] τὸ Π, διὰ τὸ πόρρω ἀφεστάναι τῆς γῆς τὴν μεσημβρίαν διὰ τὸ [d] μέγεθος τοῦ

[x] τοῦ κύκλου om. H.N. [y] ὁ om. N. [z] οὗ F. [a] αὐτὸς E. [b] ὑπὸ τοῦ κάτω N. [c] τὸ] τοῦ E.H. [d] ΥΩ om. F, Ω om. E.H.N. [e] γὰρ] γ N. [f] ψυον E. [g] ὑπὸ H.N. [h] ΥΩ] ου F.H.N. [i] αὐτοῦ om. F, ante ἐπαρθέντος ponunt H.N. [k] ἡλίου ἐπὶ ἐλάχιστον E. [l] μεσημβρίας N. [m] ὅσον H. [n] ἔσται om. E. [o] τὴν om. E. [p] ἀεὶ om. E. [q] τῆς ἑτέρας om. H.N. [r] ἰσημερίαν om. E. [s] τὴν om. E N. [t] περὶ] πρὸς H.N, om. cum ipso μεσημβρίαν E. [v] αἴτιον δ' ὅτι E. [w] αἰεὶ F.H, om. E. [x] ἡμικυκλίου om. E. [y] τὰ πορρωτερον μείζω E, μείζω τὰ πορρωτέρω F, μείζω τὰ πορρώτερα H.N. [z] τὰς om. E.F. [a] τὸν μεσ. N. [b] τελέως F.H.N. [c] τὸ] ἢ τὸ F.H.N. [d] μέγεθος] μέρος N.

τμήματος. [d]Ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἡμέραις, 22 διὰ τὸ μὴ πολὺ ὑπὲρ γῆς εἶναι τὰ τμήματα τῶν κύκλων, τοὐναντίον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι· βραχὺ γὰρ ἀρθείσης [e]τῆς ἐφ' ᾧ τὸ Η, ἐπὶ τῆς μεσημβρίας γίγνεται ὁ ἥλιος.

Τὰς δ' αὐτὰς αἰτίας ὑποληπτέον καὶ [f]περὶ [g]παρηλίου 6 καὶ ῥάβδων [h]ταῖς εἰρημέναις. Γίνεται γὰρ παρήλιος μὲν ἀνακλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς τὸν [i]ἥλιον, ῥάβδοι δὲ διὰ τὸ προσπίπτειν τοιαύτην οὖσαν [k]τὴν ὄψιν, οἵαν εἴπομεν [l]ἀεὶ γίγνεσθαι, ὅταν πλησίον ὄντων τοῦ ἡλίου νεφῶν ἀπό τινος ἀνακλασθῇ τῶν ὑγρῶν πρὸς τὸ νέφος· φαίνεται γὰρ αὐτὰ μὲν ἀχρωμάτιστα τὰ νέφη κατ' εὐθυωρίαν εἰσβλέπουσιν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι ῥάβδων μεστὸν τὸ νέφος· πλὴν τότε μὲν ἐν τῷ ὕδατι δοκεῖ τὸ χρῶμα τοῦ νέφους εἶναι, ἐν δὲ ταῖς ῥάβδοις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ νέφους. Γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἀνώμαλος 2 [m]ἡ τοῦ νέφους [n]ᾖ σύστασις, καὶ τῇ μὲν [o]πυκνὸν τῇ δὲ μανόν, καὶ τῇ μὲν ὑδατωδέστερον τῇ δ' ἧττον· ἀνακλασθείσης γὰρ τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον, τὸ σχῆμα μὲν [p]τοῦ ἡλίου οὐχ ὁρᾶται [q]διὰ μικρότητα τῶν ἐνόπτρων, τὸ δὲ χρῶμα [r]διὰ τὸ [s]ἐν ἀνωμάλῳ φαίνεσθαι λαμπρὸν καὶ λευκὸν τὸν ἥλιον, πρὸς ὃν ἀνεκλάσθη ἡ ὄψις, τὸ μὲν [t]φοινικοῦν φαίνεται, τὸ δὲ πράσινον ἢ ξανθόν. Διαφέρει γὰρ οὐθὲν διὰ τοιούτων [v]ὁρᾶν 3 ἢ ἀπὸ τοιούτων ἀνακλωμένην· ἀμφοτέρως γὰρ φαίνεται τὴν χρόαν ὅμοιον, ὥστ' εἰ κἀκείνως [t]φοινικοῦν, καὶ οὕτως. Αἱ μὲν οὖν ῥάβδοι γίγνονται δι' ἀνωμαλίαν τοῦ ἐνόπτρου οὐ τῷ σχήματι ἀλλὰ τῷ χρώματι, ὁ δὲ παρήλιος, ὅταν ὅτι μάλιστα ὁμαλὸς ᾖ ὁ ἀὴρ καὶ πυκνὸς ὁμοίως· διὸ φαίνεται λευκός. [b]Ἡ μὲν γὰρ ὁμαλότης τοῦ ἐνόπτρου ποιεῖ χρόαν μίαν 4 τῆς ἐμφάσεως· ἡ δ' ἀνάκλασις ἀθρόας τῆς ὄψεως, διὰ τὸ

[e] τῆς ἐφ'] τῆς τε ἐφ' F, τῆς γῆς ἐφ' E. [f] περὶ om. N. [g] παρηλίων F.H, παρ' ἡλίων N. [h] τὰς εἰρημένας E. [i] ἥλιον ἀπό τινος ὑποκειμένου νέφους ῥ. rc. E. [k] τὴν ὄψιν τοιαύτην, omisso οὖσαν, N. [l] γίγνεσθαι ἀεὶ N. [m] ᾗ τοῦ νέφους ἡ F. [n] σύστασις ᾗ H.N. [o] πυκνότερον F.H.N. [p] τοῦ ἡλίου om. E.F. [q] διὰ—ἐνόπτρων om. E.F, τῶν ἐνόπτρων ὄντων μικρῶν margo F. [r] διὰ δὲ τὸ F.H.N. [s] ἐν om. E. [t] φοινικιοῦν E. [v] ὁρᾶν ἢ ἀπὸ τοιούτων om. pr. E.

ἅμα προσπίπτειν πρὸς [w] τὸν ἥλιον ἀπὸ πυκνῆς οὔσης τῆς ἀχλύος, καὶ οὔπω μὲν οὔσης ὕδωρ ἐγγὺς δ' ὕδατος, [x] τὸ ὑπάρχον τῷ ἡλίῳ ἐμφαίνεσθαι χρῶμα ποιεῖ, ὥσπερ ἀπὸ χαλκοῦ 5 λείου [y] κλωμένης διὰ τὴν πυκνότητα. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου λευκόν, καὶ ὁ παρήλιος φαίνεται λευκός. Διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὕδατος σημεῖον ὁ παρήλιος τῶν ῥάβδων· μᾶλλον γὰρ συμβαίνει τὸν ἀέρα [z] εὐεργῶς ἔχειν πρὸς γένεσιν ὕδατος. Ὁ δὲ νότιος τοῦ βορείου μᾶλλον, ὅτι μᾶλλον ὁ νότιος ἀὴρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλει τοῦ πρὸς ἄρκτον.
6 Γίγνονται δ' ὥσπερ εἴπομεν, περί τε [a] τὰς δυσμὰς καὶ [b] περὶ τὰς ἀνατολάς, καὶ οὔτ' ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων καὶ ῥάβδοι καὶ παρήλιοι· καὶ οὔτ' [c] ἐγγὺς τοῦ ἡλίου λίαν οὔτε πόρρω παντελῶς· ἐγγὺς μὲν γὰρ οὖσαν ὁ ἥλιος [d] διαλύει τὴν σύστασιν, πόρρω δ' οὔσης ἡ ὄψις οὐκ ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ [e] γὰρ μικροῦ ἐνόπτρου πόρρω ἀπο-7 τεινομένη ἀσθενὴς γίγνεται. Διὸ καὶ αἱ [f] ἅλῳ οὐ γίγνονται ἐξ ἐναντίας τοῦ ἡλίου. Ἄνω μὲν οὖν ἐὰν γίγνηται καὶ ἐγγύς, διαλύσει ὁ ἥλιος· ἐὰν δὲ πόρρω, ἐλάττων ἡ ὄψις 8 [g] οὖσα ἢ ὥστε ποιεῖν ἀνάκλασιν οὐ προσπεσεῖται. Ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ [h] ὑπὸ τὸν ἥλιόν ἐστι τοσοῦτον [i] ἀποστῆναι τὸ ἔνοπτρον, ὥστε μήτε τὸν ἥλιον διαλῦσαι, τήν τε ὄψιν ἀθρόαν [k] ἐλθεῖν, διὰ τὸ πρὸς τὴν γῆν φερομένην μὴ [l] δικνεῖσθαι ὥσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην. Ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον οὐ γίγνεται διὰ τὸ πλησίον μὲν τῆς γῆς διαλύεσθαι [m] ἂν ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἄνω δὲ μεσουρανίου [n] ὄντος τὴν ὄψιν διασπᾶσθαι.
9 Καὶ ὅλως οὐδ' ἐκ [o] πλαγίας μεσουρανίου γίγνεται· ἡ γὰρ ὄψις οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεται, ὥστ' ὀλίγη ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἔνοπτρον, καὶ ἡ ἀνακλωμένη γίγνεται πάμπαν ἀσθενής.

[w] τὸν ἥλιον] τὴν ἀχλὺν E.F, τὸν ἥλιον τὴν ἀχλὺν H. [x] τὸ] διὰ τὸ E.F. [y] ἀνακλωμένης margo F. [z] ἐναργῶς pr. F. [a] τὰς post τε om. E.H.N. [b] περὶ om. E. [c] ἐγγὺς] εὐθὺς E. [d] διαλύσει E. [e] γὰρ om. E, post μικροῦ ponit F. [f] ἅλως N. [g] οὖσα ante ἡ N, om. H. [h] ὑπὸ τὸν ἥλιον om. F.H.N. [i] ἀπωσθῆναι N. [k] διελθεῖν E. [l] διασπᾶσθαι E, δύνασθαι δικνεῖσθαι rc. F.H, δύνασθαι ἀφικνεῖσθαι N. et pr. H. [m] ἂν om. E. [n] ὄντος] διὰ τὸ H.N, om. F. [o] πλαγίου F.H.N.

Ὅσα μὲν οὖν ἔργα συμβαίνει παρέχεσθαι τὴν ἔκκρισιν ἐν τοῖς τόποις τοῖς ὑπὲρ [p] τῆς γῆς, σχεδόν ἐστι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα.

Ὅσα δ' ἐν αὐτῇ τῇ γῇ, [q] ἐγκατακλειομένη [r] τοῖς τῆς 10 γῆς [s] μέρεσιν, ἀπεργάζεται, λεκτέον. Ποιεῖ γὰρ δύο διαφορὰς σωμάτων [t] διὰ τὸ διπλῆ πεφυκέναι καὶ αὐτή, καθάπερ καὶ ἐν τῷ μετεώρῳ· δύο μὲν γὰρ [v] αἱ ἀναθυμιάσεις, ἡ μὲν ἀτμιδώδης ἡ δὲ καπνώδης, ὥς φαμεν, [w] εἰσίν· δύο δὲ [x] καὶ τὰ εἴδη τῶν [y] ἐν τῇ γῇ γινομένων, τὰ μὲν ὀρυκτὰ τὰ [z] δὲ μεταλλευτά. Ἡ μὲν οὖν ξηρὰ ἀναθυμίασίς [a] ἐστιν ἥ τις 11 ἐκπυροῦσα ποιεῖ τὰ ὀρυκτὰ πάντα, οἷον λίθων τε γένη τὰ ἄτηκτα καὶ [b] σανδαράκην καὶ [c] ὤχραν καὶ μίλτον καὶ θεῖον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. Τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὀρυκτῶν ἐστὶ τὰ μὲν κονία [d] κεχρωματισμένη, τὰ δὲ λίθος ἐκ τοιαύτης [e] γεγονὼς συστάσεως, οἷον [f] τὸ [g] κιννάβαρι. Τῆς δ' ἀναθυ- 12 μιάσεως τῆς [h] ἀτμιδώδους, ὅσα μεταλλεύεται, καὶ ἔστιν ἢ χυτὰ ἢ ἐλατά, οἷον σίδηρος, [i] χαλκός, χρυσός. Ποιεῖ δὲ ταῦτα [k] πάντα ἡ ἀναθυμίασις ἡ ἀτμιδώδης ἐγκατακλειομένη, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς [l] λίθοις, διὰ ξηρότητα εἰς ἓν συνθλιβομένη καὶ πηγνυμένη, [m] οἷον δρόσος ἢ πάχνη, [n] ὅταν ἀποκριθῇ. Ἐνταῦθα δὲ πρὶν ἀποκριθῆναι γεννᾶται ταῦτα. Διὸ 13 [o] ἔστι μὲν ὡς ὕδωρ ταῦτα, ἔστι δ' ὡς οὔ· δυνάμει μὲν γὰρ ἡ ὕλη ὕδατος ἦν, ἔστι δ' οὐκέτι, οὐδ' ἐξ ὕδατος [p] γενομένου διά [q] τι πάθος, ὥσπερ οἱ χυμοί. [r] Οὐ γὰρ οὕτω γίνεται τὸ μὲν χαλκὸς τὸ δὲ χρυσός, ἀλλὰ πρὶν γενέσθαι παγείσης τῆς ἀναθυμιάσεως ἕκαστα τούτων ἐστίν. Διὸ καὶ πυροῦται 14 πάντα καὶ γῆν ἔχει· ξηρὰν γὰρ ἔχει ἀναθυμίασιν· ὁ δὲ

[p] τὴν γῆν F. [q] ἐγκατακλειομένης F.H. [r] τοῖς om. N. [s] μέρος N. [t] διὰ τὸ] τῷ H.N. [v] αἱ om. E.H.N. [w] ἐστι H, om. F. [x] καὶ om. F. [y] ἐν τῇ γῇ γιγνομένων] εἰρημένων E. [z] δὲ om. E. [a] ἐστιν ἥ τις om. E. [b] σανδαράχην F. [c] ὄχραν N. [d] κεχρωματισμένα N. [e] συστάσεως γεγονὼς F.N. [f] τὸ om. E. [g] κινάβαρι H.N. [h] ἀτμ. καὶ ὅσα N. [i] χρυσὸς χαλκὸς F.H.N. [k] πάντα ἡ ἀτμ. ἀναθ. ἐγκ. N. [l] λίθοις] χλίοις pr. E. [m] οἷον ἢ δρ. H.N. [n] ὅταν δ' ἀπ. E. [o] ἐστι μὲν ταῦτα ἔστιν ὡς ὕδωρ E, ταῦτα ἐστὶ μὲν ὡς ὕδωρ F. [p] γινομένου N. [q] τι] τὸ E. [r] οὔτε γὰρ F.H.N.

χρυσὸς μόνος οὐ πυροῦται. Κοινῇ μὲν οὖν εἴρηται περὶ [s] πάντων αὐτῶν, ἰδίᾳ δ' [t] ἐπισκεπτέον προχειριζομένοις περὶ [v] ἕκαστον γένος.

Δ.

1 Ἐπεὶ δὲ τέτταρα [w] διώρισται αἴτια τῶν στοιχείων, τούτων δὲ κατὰ [x] τὰς [y] συζυγίας καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι, ὧν τὰ μὲν δύο ποιητικά, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, τὰ δὲ δύο [z] παθητικά, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ δὲ πίστις τούτων ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὁρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ μεταβάλλουσαι [a] τὰ ὁμογενῆ [b] καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ, καὶ ὑγραίνουσαι καὶ ξηραίνουσαι καὶ [c] σκληρύνουσαι καὶ μαλάττουσαι, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὁριζόμενα καὶ τἄλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα αὐτά τε καθ' αὑτὰ καὶ ὅσα κοινὰ ἐξ 2 ἀμφοῖν σώματα συνέστηκεν. [d] Ἔτι δ' ἐκ τῶν λόγων δῆλον, οἷς ὁριζόμεθα τὰς φύσεις αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ θερμὸν [e] καὶ ψυχρὸν ὡς ποιητικὰ λέγομεν ([f] τὸ γὰρ συγκριτικὸν [g] ὥσπερ ποιητικόν [h] τι ἐστί), τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν [i] παθητικόν (τὸ γὰρ εὐόριστον [k] καὶ δυσόριστον [l] τῷ πάσχειν τι 3 λέγεται τὴν φύσιν αὐτῶν). Ὅτι μὲν οὖν τὰ μὲν ποιητικὰ τὰ δὲ παθητικά, φανερόν· διωρισμένων δὲ τούτων ληπτέον ἂν εἴη τὰς ἐργασίας αὐτῶν, [m] αἷς ἐργάζονται τὰ ποιητικά, καὶ τῶν παθητικῶν τὰ εἴδη. Πρῶτον μὲν οὖν καθόλου ἡ ἁπλῆ γένεσις καὶ ἡ φυσικὴ μεταβολὴ τούτων τῶν δυνάμεών ἐστιν 4 ἔργον, καὶ ἡ ἀντικειμένη [n] φθορὰ κατὰ φύσιν. Αὗται μὲν οὖν τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι [o] καὶ ζῴοις καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν. Ἔστι δ' ἡ ἁπλῆ [p] καὶ φυσικὴ γένεσις [q] μεταβολὴ ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ τῆς ὑποκει-

[s] αὐτῶν ἁπάντων F.N. αὐτῶν om. E. [t] σκεπτέον F.N. [v] ἑκάστου γένους N. [w] ὥρισται αἴτια E, αἴτια διώρισται F.H.N. [x] τὰς om. FHN. [y] συζυγίαν H.N. [z] παθητικὰ καὶ τὸ E. [a] τά θ' ὁμογενῆ H.N. [b] καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ om. E. [c] σκληραίνουσαι F. [d] ἔτι] ὅτι N. [e] καὶ τὸ ψ. H.N. [f] τὸ μὲν γὰρ H. [g] ὅπερ E. [h] τι om. F. [i] παθητικὰ H.N. [k] καὶ δυσόριστον om. E. [l] τῷ] τὸ N. [m] ἃς H.N. [n] φορὰ E. [o] καὶ τοῖς ζώοις H. [p] καὶ ἡ φυσικὴ H.N. [q] μεταβολὴ om. E.

μένης ὕλης ἑκάστῃ φύσει· αὗται δ' εἰσὶν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις παθητικαί. Γεννῶσι δὲ τὸ θερμὸν [r] καὶ ψυχρὸν κρατοῦντα 5 τῆς ὕλης· ὅταν δὲ μὴ κρατῇ, κατὰ μέρος μὲν [s] μώλυσις καὶ ἀπεψία γίγνεται. Τῇ δ' ἁπλῇ γενέσει ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σῆψις· πᾶσα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν φθορὰ [t] εἰς τοῦθ' ὁδός ἐστιν, οἷον γῆρας καὶ αὔανσις. Τέλος [v] δὲ [w] τῶν ἄλλων 6 ἁπάντων σαπρότης, [x] ἂν μή [y] τι βίᾳ φθαρῇ τῶν φύσει συνεστώτων· ἔστι γὰρ καὶ σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ ὁτιοῦν κατακαῦσαι, ὧν τὸ τέλος τῆς κατὰ φύσιν φθορᾶς [z] σῆψίς ἐστιν. Διὸ ὑγρὰ πρῶτον, εἶτα ξηρὰ τέλος γίγνεται τὰ σηπόμενα· ἐκ τούτων γὰρ ἐγένετο, καὶ ὡρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν. Γίγνεται δ' ἡ φθορά, ὅταν κρατῇ 7 τοῦ ὁρίζοντος τὸ ὁριζόμενον διὰ τὸ περιέχον. Οὐ μὴν ἀλλ' ἰδίως λέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθειρομένων, ὅταν χωρισθῇ τῆς φύσεως. Διὸ καὶ σήπεται [a] πάντα τἆλλα πλὴν πυρός· καὶ γὰρ [b] γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ σήπεται· πάντα γὰρ ὕλη τῷ πυρί ἐστι ταῦτα. Σῆψις δ' ἐστὶ φθορὰ [c] τῆς 8 ἐν ἑκάστῳ ὑγρῷ οἰκείας καὶ κατὰ φύσιν θερμότητος ὑπ' ἀλλοτρίας θερμότητος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τοῦ περιέχοντος. Ὥστ' ἐπεὶ κατ' ἔνδειαν πάσχει θερμοῦ, [d] τὸ δὲ ἐνδεὲς τοιαύτης δυνάμεως ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω ἂν αἴτια εἴη, καὶ κοινὸν τὸ πάθος ἡ σῆψις, ψυχρότητός τε οἰκείας καὶ θερμότητος ἀλλοτρίας. Διὰ [e] τοῦτο γὰρ καὶ ξηρότερα γίνεται τὰ ση- 9 πόμενα πάντα, καὶ τέλος γῆ καὶ κόπρος· ἐξιόντος γὰρ τοῦ οἰκείου θερμοῦ [f] συνεξατμίζει τὸ κατὰ φύσιν ὑγρόν, καὶ τὸ [g] σπῶν τὴν ὑγρότητα [h] οὐκέτ' [i] ἔστιν· ἐπάγει γὰρ ἕλκουσα ἡ οἰκεία θερμότης. Καὶ ἐν τοῖς ψύχεσι δ' ἧττον σήπεται 10 ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις· ἐν μὲν γὰρ τῷ χειμῶνι ὀλίγον ἐν τῷ περιέχοντι [k] ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερμόν, ὥστ' οὐδὲν ἰσχύει, ἐν

[r] καὶ τὸ ψ. F. [s] μόλυνσις F.H.N. [t] εἰς—ἐστιν post αὔανσις N.
[v] δὲ] γὰρ E. [w] πάντων τῶν ἄλλων τούτων σ. F.H.N. [x] ἐὰν N.
[y] τι] τε F.H, om. E. [z] ἐστι σῆψις F. [a] τἆλλα πάντα F.H.N.
[b] γῆ] δὴ E. [c] τῆς] τι F.H. [d] τὸ ἐνδεὲς δὲ ὂν τ. H. et omisso τὸ F.N: η δὲ ἐνδεὲς E. [e] γὰρ τοῦτο N. [f] συνεξατμίζεται F.H.N.
[g] σπῶν] ἐπάξον E. [h] οὐκ F.H.N. [i] ἔσται F. [k] ἀέρι om. E.

11 δὲ τῷ θέρει [l]πλέον. Καὶ οὔτε τὸ πεπηγός (μᾶλλον γὰρ ψυχρὸν ἢ ὁ ἀὴρ [m]θερμός· οὔκουν [n]κρατεῖται, τὸ δὲ κινοῦν κρατεῖ) οὔτε [o]τὸ ζέον ἢ θερμόν· ἐλάττων γὰρ ἡ ἐν τῷ ἀέρι θερμότης τῆς ἐν τῷ πράγματι, ὥστ' [p]οὐ κρατεῖ οὐδὲ ποιεῖ 12 μεταβολὴν [q]οὐδεμίαν. Ὁμοίως δὲ [r]καὶ τὸ κινούμενον [s]καὶ ῥέον ἧττον σήπεται τοῦ ἀκινητίζοντος· ἀσθενεστέρα γὰρ γίνεται ἡ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος κίνησις τῆς ἐν τῷ πράγματι προϋπαρχούσης, ὥστε οὐθὲν ποιεῖ μεταβάλλειν. 13 Ἡ δ' αὐτὴ αἰτία καὶ τοῦ τὸ πολὺ ἧττον τοῦ ὀλίγου σήπεσθαι· ἐν γὰρ τῷ πλείονι πλεῖόν ἐστι πῦρ οἰκεῖον καὶ ψυχρὸν [t]ἢ ὥστε [v]κρατεῖν τὰς ἐν τῷ [w]περιεστῶτι δυνάμεις. Διὸ [x]καὶ ἡ [y]θάλασσα κατὰ μέρος μὲν [z]διαιρουμένη ταχὺ σήπεται, 14 ἅπασα δ' οὔ, καὶ τἆλλα ὕδατα ὡσαύτως. Καὶ ζῷα ἐγγίνεται τοῖς σηπομένοις διὰ τὸ τὴν ἀποκεκριμένην θερμότητα φυσικὴν οὖσαν [a]συνιστάναι τὰ ἐκκριθέντα. Τί μὲν οὖν [b]ἐστὶ [c]γένεσις καὶ [d]τί φθορά, εἴρηται.

2 Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἴδη, ὅσα αἱ εἰρημέναι δυνάμεις ἐργάζονται ἐξ ὑποκειμένων τῶν φύσει συνεστώτων ἤδη. Ἔστι [e]δὴ θερμοῦ μὲν πέψις, πέψεως δὲ πέπανσις, ἕψησις, [f]ἔτι ὄπτησις· ψυχρότητος [g]δὲ ἀπεψία, ταύτης δὲ ὠμότης, 2 [h]μώλυσις, στάτευσις. Δεῖ [i]δ' ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως ταῦτα λέγεσθαι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν, [k]ἀλλ' οὐ κεῖται καθόλου τοῖς ὁμοίοις, ὥστε οὐ ταῦτα ἀλλὰ τοιαῦτα δεῖ νομίζειν εἶναι τὰ εἰρημένα εἴδη. [l]Εἴπωμεν δ' αὐτῶν ἕκαστον 3 τί ἐστιν. [m]Πέψις μὲν οὖν ἐστὶ τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν· ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ [n]οἰκεία ἑκάστη ὕλη. Ὅταν γὰρ πεφθῇ, τετελείωταί τε καὶ γέγονεν. Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς [o]τελειώσεως ὑπὸ

[l] πλεῖον F.H.N. [m] θερμόν E.H. [n] κρατεῖται τὸ δὲ κινοῦν om. pr. E. [o] τὸ om. pr. E. [p] οὐ] οὐδὲ N. [q] μίαν E. [r] καὶ om. N. [s] καὶ τὸ ῥέον H. [t] ἢ om. E. [v] κρατεῖ E. [w] περιέχοντι H.N. [x] καὶ om. E.H.N. [y] θάλαττα F.H. [z] διαιρουμένη om. E. [a] συνεστάναι F.H.N. [b] ἐστι om. H.N. [c] γένος N. [d] τι om. H.N. [e] δὴ om. E. [f] ἔτι om. E. [g] δὲ ante ἀπ. om. N. [h] μόλυνσις F.H.N. [i] δ' om. E. [k] ἀλλ' οὐ] οὐ γὰρ H.N. [l] εἴπομεν N. [m] ἡ μὲν πέψις ἐστὶ F. [n] οἰκεία ἐν ἑκάστῳ H.N. [o] τελειότητος H.N.

θερμότητος [p] τῆς οἰκείας συμβαίνει, κἂν διά τινος τῶν ἐκτὸς βοηθείας συνεπιτελεσθῇ, οἷον ἡ τροφὴ [q] συμπέττεται διὰ λουτρῶν καὶ ἄλλων τοιούτων· ἀλλ' ἥ γε ἀρχὴ ἡ ἐν αὐτῷ θερμότης ἐστίν. Τὸ δὲ τέλος τοῖς μὲν ἡ φύσις ἐστί, φύσις 4 δὲ ἣν λέγομεν ὡς εἶδος καὶ [r] οὐσίαν· τοῖς δ' εἰς ὑποκειμένην τινὰ [s] μορφὴν τὸ τέλος ἐστὶ τῆς πέψεως, ὅταν [t] τοιονδὶ γένηται καὶ τοσονδὶ τὸ ὑγρὸν ἢ [v] ὀπτώμενον ἢ ἑψόμενον ἢ σηπόμενον ἢ ἄλλως πως θερμαινόμενον· τότε γὰρ χρήσιμόν ἐστι καὶ πεπέφθαι [w] φαμέν, ὥσπερ τὸ γλεῦκος καὶ τὰ ἐν τοῖς φύμασι συνιστάμενα, ὅταν γένηται πῦον, καὶ τὸ δάκρυον, ὅταν γένηται λήμη. Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα. Συμβαίνει δὲ 5 τοῦτο πάσχειν ἅπασιν, ὅταν κρατηθῇ ἡ ὕλη καὶ ἡ ὑγρότης· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ὁριζομένη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος. Ἕως γὰρ ἂν ἐνῇ ἐν αὐτῇ ὁ λόγος, φύσις τοῦτ' ἔστιν. Διὸ καὶ ὑγιείας σημεῖα τὰ τοιαῦτα, καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ ὅλως τὰ περιττώματα. [x] Καὶ λέγεται [y] πεπέφθαι, 6 ὅτι δηλοῖ κρατεῖν τὴν θερμότητα τὴν οἰκείαν τοῦ ἀορίστου. Ἀνάγκη δὲ τὰ [z] πεττόμενα παχύτερα καὶ [a] θερμότερα [b] εἶναι· τοιοῦτον γὰρ ἀποτελεῖ τὸ θερμόν, εὐογκότερον καὶ παχύτερον καὶ ξηρότερον. Πέψις μὲν [c] οὖν τοῦτ' ἐστίν, ἀπεψία 7 δὲ ἀτέλεια δι' ἔνδειαν τῆς οἰκείας θερμότητος· [d] ἡ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος ψυχρότης ἐστίν· ἡ δ' ἀτέλεια ἐστὶ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν, ἥπερ [e] ἐστὶν ἑκάστῳ [f] φύσει ὕλη. Πέψις μὲν οὖν καὶ ἀπεψία διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Πέπανσις [g] δ' ἐστὶ πέψις τις· ἡ γὰρ τῆς ἐν τοῖς περι- 3 καρπίοις τροφῆς πέψις πέπανσις λέγεται. Ἐπεὶ δ' ἡ πέψις τελείωσίς [h] τις, τότε ἡ πέπανσις τελεία ἐστίν, ὅταν τὰ ἐν τῷ περικαρπίῳ σπέρματα δύνηται ἀποτελεῖν τοιοῦτον

[p] τῆς om. F. [q] συμπ. καὶ διὰ λ. καὶ δι' ἄλλων F.H.N. [r] οὐσία N. [s] μορφὴν] φύσιν F. [t] τοιόνδε H.N, τοιοῦτον δὴ F. [v] ὀπτόμενον F. [w] φαμὲν] μὲν F. [x] καὶ λέγεται om. F. [y] πεπέφθαι om. E. [z] πεπτόμενα E, περιττώματα pr. F. [a] θερμότερα] ξηρότερα F. [b] εἶναι—ξηρότερον margo F. [c] οὖν om. E. [d] ἡ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος] ὁ E. [e] ἐστὶν om. F. [f] ὕλη φύσει N. [g] δὲ πέψις ἐστίν. ἡ γὰρ ἐν τοῖς περικαρπίοις τῆς F. [h] τις om. F.

ἕτερον οἷον αὐτό· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ [i] τέλειον [k] οὕτω
2 λέγομεν. Περικαρπίου μὲν οὖν αὕτη πέπανσις, λέγεται δὲ
[l] καὶ ἄλλα πολλὰ πέπονα τῶν [m] πεπεμμένων, κατὰ μὲν τὴν
αὐτὴν ἰδέαν, [n] μεταφορᾷ δέ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι, καθάπερ
εἴρηται καὶ πρότερον, ὀνόματα καθ' ἑκάστην τελείωσιν
περὶ τὰ ὁριζόμενα ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος [o] καὶ
3 ψυχρότητος.. [p] Ἔστι δὲ ἡ φυμάτων καὶ φλέγματος καὶ
τῶν τοιούτων πέπανσις ἡ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόν-
τος ὑγροῦ πέψις· ἀδύνατον γὰρ ὁρίζειν μὴ κρατοῦν. Ἐκ
μὲν οὖν [q] τῶν πνευματικῶν ὑδατώδη, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων τὰ
γεηρὰ συνίσταται, καὶ ἐκ λεπτῶν ἀεὶ παχύτερα γίγνεται
4 πεπαινόμενα πάντα. Καὶ τὰ μὲν εἰς αὐτὴν ἡ φύσις [r] ἄγει
κατὰ τοῦτο, τὰ δ' ἐκβάλλει. Πέπανσις μὲν οὖν [s] εἴρηται τί
ἐστιν, ὠμότης δ' ἐστὶ τὸ ἐναντίον· ἐναντίον δὲ πεπάνσει ἀπε-
ψία τῆς ἐν τῷ περικαρπίῳ τροφῆς· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ἀόριστος
ὑγρότης. Διὸ ἢ πνευματικὴ ἢ ὑδατώδης ἢ τῶν [t] ἐξ ἀμφοῖν
5 ἐστὶν ἡ ὠμότης. Ἐπεὶ δ' ἡ πέπανσις τελείωσίς τις ἐστίν,
ἡ ὠμότης ἀτέλεια ἔσται. Γίγνεται [v] δ' ἀτέλεια δι' ἔνδειαν
τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ καὶ ἀσυμμετρίαν πρὸς τὸ ὑγρὸν τὸ
πεπαινόμενον. Οὐδὲν [w] δ' ὑγρὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ πεπαίνεται
ἄνευ ξηροῦ· ὕδωρ γὰρ [x] οὐ παχύνεται [y] μόνον τῶν ὑγρῶν.
6 Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἢ τῷ [z] τὸ θερμὸν ὀλίγον εἶναι ἢ [a] τῷ τὸ
ὁριζόμενον πολύ· [b] διὸ καὶ λεπτοὶ οἱ χυμοὶ τῶν ὠμῶν, καὶ
ψυχροὶ μᾶλλον ἢ θερμοί, καὶ ἄβρωτοι καὶ ἄποτοι. Λέγεται
7 δὲ [c] καὶ ἡ ὠμότης ὥσπερ καὶ ἡ πέπανσις, πολλαχῶς. Ὅθεν
καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ κατάρροι ὠμοὶ λέγονται διὰ
τὸ [d] αὐτὸ αἴτιον· τῷ γὰρ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς θερμότη-
τος μηδὲ [e] συνεστάναι ὠμὰ πάντα προσαγορεύεται. Πόρρω

[i] τέλεον N. [k] οὕτω] τοιοῦτον F. [l] πέπονα καὶ ἄλλα πολλὰ F.H.N. [m] πεπαμμένων E. [n] μεταφοραῖς E.N. [o] καὶ ψυχρότητος om. E. [p] ἔτι δὲ ἔστιν ἡ F. [q] τῶν om. E. [r] ἄγει ὅταν τρέφηται κατὰ F. [s] τί ἐστιν εἴρηται H.N. [t] ἐξ om. E. [v] δ' ἡ ἀτ. F.H.N. [w] δ'] γὰρ F. [x] οὐ παχύνεται om. N. [y] μόνων N. [z] τὸ om. F.H.N. [a] τῷ om. F. [b] διὸ καὶ] καὶ γὰρ διὰ τοῦτο F. [c] καὶ post δὲ om. N. [d] αὐτὸ om. E. [e] συνιστάναι N.

δὲ προϊόντων καὶ κέραμος ὠμὸς καὶ γάλα ὠμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ λέγεται, ἐὰν δυνάμενα μεταβάλλειν καὶ συνίστασθαι ὑπὸ θερμότητος ἀπαθῆ ᾖ. Διὸ τὸ ὕδωρ ἑφθὸν μὲν λέγε- 8 ται, ὠμὸν δ' οὔ, ὅτι οὐ [f] παχύνεται. Πέπανσις μὲν οὖν καὶ ὠμότης εἴρηται τί ἐστι, καὶ διὰ τί [g] ἐστιν ἑκάτερον αὐτῶν· [h] ἕψησις δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὅλον πέψις ὑπὸ θερμότητος ὑγρᾶς τοῦ ἐνυπάρχοντος ἀορίστου ἐν τῷ ὑγρῷ, λέγεται δὲ τοὔνομα κυρίως [i] μόνον ἐπὶ τῶν ἑψομένων. Τοῦτο δ' ἂν [k] εἴη, ὥσπερ 9 εἴρηται, πνευματῶδες [l] ἢ ὑδατῶδες. Ἡ δὲ πέψις γίνεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑγρῷ πυρός· [m] τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπτᾶται· ὑπὸ γὰρ τοῦ [n] ἔξωθεν [o] θερμοῦ πάσχει, ἐν ᾧ δ' ἐστὶν ὑγρῷ, ποιεῖ ἐκεῖνο μᾶλλον [p] ξηρόν, εἰς αὑτὸ ἀναλαμβάνον. Τὸ δ' ἑψόμενον τοὐναντίον ποιεῖ· ἐκκρίνεται γὰρ 10 ἐξ αὐτοῦ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἔξω ὑγρῷ θερμασίας. Διὸ ξηρότερα τὰ [q] ἑφθὰ τῶν ὀπτῶν· οὐ γὰρ ἀνασπᾷ εἰς [r] αὑτὰ τὸ ὑγρὸν τὰ ἑψόμενα· κρατεῖ γὰρ ἡ ἔξωθεν θερμότης τῆς ἐντός· εἰ δ' ἐκράτει ἡ ἐντός, εἷλκεν ἂν εἰς ἑαυτήν. Ἔστι δ' 11 οὐ πᾶν σῶμα ἑψητόν· οὔτε γὰρ ἐν ᾧ μηθέν ἐστιν ὑγρόν, οἷον [s] ἐν λίθοις, οὔτ' ἐν οἷς [t] ἔνεστι μέν, ἀλλ' ἀδύνατον κρατηθῆναι διὰ πυκνότητα, οἷον ἐν [v] τοῖς ξύλοις· ἀλλ' ὅσα τῶν σωμάτων ἔχει ὑγρότητα παθητικὴν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ πυρώσεως. Λέγεται δὲ καὶ χρυσὸς ἕψεσθαι καὶ ξύλον καὶ 12 ἄλλα πολλά, [w] κατὰ μὲν τὴν ἰδέαν [x] οὐ τὴν αὐτήν, [y] μεταφορᾷ δέ· οὐ γὰρ [z] κεῖται [a] ὀνόματα ταῖς διαφοραῖς. Καὶ 13 τὰ ὑγρὰ δὲ ἕψεσθαι λέγομεν, οἷον γάλα καὶ γλεῦκος, ὅταν [b] ὁ ἐν τῷ ὑγρῷ χυμὸς εἰς εἶδός τι μεταβάλλῃ ὑπὸ τοῦ κύκλῳ καὶ ἔξωθεν πυρὸς θερμαίνοντος, ὥστε τρόπον τινὰ παραπλήσιον τῇ εἰρημένῃ ἑψήσει ποιεῖ. Τέλος δ' οὐ [c] ταὐτὸ πᾶσιν, 14

[f] παχύνεται] παχύνεται ἑκάτερον αὐτῶν, in margine positis πέπανσις—αὐτῶν F. [g] ἐστιν om. H.N. [h] ἡ ἕψησις F. [i] ἐπὶ τῶν ἑψ. μόνον H, ἐπὶ τῶν ἑψ. μόνων N. [k] ἦν N. [l] ἢ ὑδατῶδες om. E. [m] τὰ E. [n] ἔξω E. [o] θερμοῦ] πυρὸς F. [p] εἰς ἑαυτὸ ἀναλ. ξηρὸν F. [q] ὀπτὰ τῶν ἑφθῶν E. [r] ἑαυτὰ F.H.N. [s] ἐν post οἷον om. E. [t] ἔστι E. [v] τοῖς om. F. [w] κατὰ] καὶ τὰ pr. F. [x] οὐ om. pr. E. [y] μεταφοραῖς pr. F, διαφοραῖς rc. [z] κεῖται] κρατεῖται τὰ pr. E. [a] ὄνομα H.N. [b] ἐν τῷ ὑγρῷ ὁ E.F.N. [c] ταὐτὸ] τὸ F.

ἀπεψία, καὶ πέπανσις καὶ ὠμότης, καὶ ἕψησις καὶ ὄπτησις καὶ τἀναντία τούτοις, εἴρηται.

4 *Τῶν δὲ παθητικῶν, τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ, λεκτέον τὰ εἴδη. Εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρχαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαὶ* [k] *ὑγρὸν καὶ ξηρόν, τὰ δ' ἄλλα μικτὰ μὲν ἐκ τούτων, ὁποτέρου* [l] *δὲ μᾶλλον,* [m] *τούτου* [n] *μᾶλλον τὴν* [o] *φύσιν ἐστίν, οἷον τὰ μὲν ξηροῦ μᾶλλον τὰ δ' ὑγροῦ. Πάντα δὲ τὰ μὲν ἐντελεχείᾳ* [p] *ἔσται, τὰ δ' ἐν τῷ ἀντικειμένῳ· ἔχει δ' οὕτω τῆξις* 2 [q] *πρὸς* [r] *τὸ* [s] *τηκτόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὑγρὸν εὐόριστον, τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον, ὅμοιόν τι τῷ ὄψῳ καὶ τοῖς ἡδύσμασι πρὸς ἄλληλα πάσχουσιν· τὸ γὰρ ὑγρὸν* [t] *τῷ ξηρῷ αἴτιον τοῦ ὁρίζεσθαι, καὶ ἑκάτερον ἑκατέρῳ οἷον* [v] *κόλλα γίγνεται, ὥσπερ* [w] *καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησεν ἐν τοῖς* [x] *φυσικοῖς*

Ἄλφιτον ὕδατι κολλήσας.

3 *Καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀμφοῖν ἐστὶ τὸ ὡρισμένον σῶμα. Λέγεται δὲ* [y] *τῶν στοιχείων* [z] *ἰδιαίτατα* [a] *ξηροῦ μὲν γῆ,* [b] *ὑγροῦ* [c] *δὲ ὕδωρ.* [d] *Διὰ τοῦτο* [e] *ἅπαντα τὰ ὡρισμένα σώματα ἐνταῦθα οὐκ ἄνευ γῆς καὶ ὕδατος·* [f] *ὁποτέρου* [g] *δὲ πλεῖον, κατὰ* 4 [h] *τὴν δύναμιν τούτου ἕκαστον φαίνεται. Καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν ὕδατι ζῷα μόνον ἐστίν,* [i] *ἐν ἀέρι δὲ καὶ πυρὶ οὐκ ἔστιν, ὅτι τῶν σωμάτων ὕλη ταῦτα.* [k] *Τῶν δὲ σωματικῶν παθημάτων ταῦτα πρῶτα* [l] *ἀνάγκη ὑπάρχειν τῷ ὡρισμένῳ, σκληρότητα ἢ μαλακότητα· ἀνάγκη γὰρ τὸ* [m] *ἐκ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἢ* 5 *σκληρὸν εἶναι ἢ μαλακόν. Ἔστι δὲ σκληρὸν μὲν τὸ μὴ ὑπεῖκον εἰς αὑτὸ κατὰ τὸ ἐπίπεδον, μαλακὸν δὲ τὸ ὑπεῖκον τῷ μὴ ἀντιπεριίστασθαι· τὸ γὰρ ὕδωρ οὐ μαλακόν· οὐ γὰρ*

[k] *ὑγρῶν καὶ ξηρῶν* N. [l] *δ' ἂν μᾶλλον* H.N. [m] *τούτου* om. E. [n] *μᾶλλον* om. E.F. [o] *φυσικὴν* E. [p] *ἔστι* F. [q] *περὶ* F. et fortasse pr. E. [r] *τὸ* om. H.N. [s] *τηκτικόν* E. [t] *αἴτιον τῷ ξηρῷ* F. [v] *γίγνεται κόλλα* F. [w] *καὶ* om. F. [x] *περσικοῖς* E. [y] *τῶν* om. E. [z] *ἰδιώτατα* E. [a] *ξηρὸν μὲν γῆς* F, *ξηροῦ μὲν ἡ γῆ* N. [b] *ὑγρῷ* F. [c] *δὲ τὸ ὕδωρ* N. [d] *διὰ τοῦτο*] *καὶ διὰ τοῦτο* F, *διὰ τοῦτο δ'* H. [e] *ἅπαντα γε τὰ* H.N. [f] *ὁπότερον* E. [g] *δὲ ἂν πλ.* H.N. [h] *τὴν δύναμιν*] *φύσιν* N. [i] *ἐν—ἔστιν* om. H.N. et corr. F. [k] *δὲ τῶν* E. [l] *ὑπάρχειν ἀνάγκη* F. [m] *ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ* F.H.N.

ὑπείκει τῇ θλίψει τὸ ἐπίπεδον εἰς βάθος, ἀλλ' ἀντιπεριίσταται. Ἁπλῶς μὲν οὖν σκληρὸν ἢ μαλακὸν [n] τὸ ἁπλῶς τοιοῦτον, πρὸς ἕτερον δὲ τὸ πρὸς ἐκεῖνο τοιοῦτον. Πρὸς μὲν 6 οὖν ἄλληλα ἀόριστά ἐστι [o] τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν αἴσθησιν [p] πάντα κρίνομεν τὰ αἰσθητά, δῆλον ὅτι καὶ τὸ [q] σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν ἁπλῶς πρὸς τὴν ἀφὴν ὡρίκαμεν, ὡς μεσότητι χρώμενοι τῇ ἀφῇ. Διὸ τὸ μὲν ὑπερβάλλον [r] αὐτῆς σκληρόν, τὸ δ' [s] ἐλλεῖπον μαλακὸν εἶναί φαμεν.

Ἀνάγκη δὲ σκληρὸν [t] ἢ μαλακὸν εἶναι τὸ ὡρισμένον σῶμα 5 οἰκείῳ ὅρῳ· ἢ γὰρ [v] ὑπείκειν ἢ μή· ἔτι πεπηγὸς εἶναι· [w] τούτῳ γὰρ ὁρίζεται. Ὥστ' ἐπεὶ [x] πᾶν [y] μὲν τὸ ὡρισμένον καὶ [z] συνεστηκὸς [a] ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν, ταῦτα δὲ [b] πήξει ἐστίν, ἅπαντ' ἂν εἴη τὰ σώματα [c] τὰ σύνθετα καὶ [d] ὡρισμένα οὐκ ἄνευ πήξεως. [e] Πήξεως οὖν πέρι [f] ῥητέον. Ἔστι [g] δὲ τὰ 2 αἴτια τὰ [h] περὶ τὴν ὕλην δύο, τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάθος, τὸ [i] μὲν [k] ποιοῦν ὡς ὅθεν ἡ κίνησις, τὸ δὲ πάθος ὡς εἶδος. Ὥστε καὶ πήξεως καὶ διαχύσεως, καὶ τοῦ ξηραίνεσθαι καὶ τοῦ ὑγραίνεσθαι. Ποιεῖ δὲ τὸ ποιοῦν δυσὶ δυνάμεσι, καὶ πάσχει [l] τὸ 3 πάσχον [m] παθήμασι δυσίν, [n] ὥσπερ εἴρηται· ποιεῖ μὲν θερμῷ καὶ ψυχρῷ, τὸ δὲ πάθος ἢ [o] παρουσίᾳ ἢ ἀπουσίᾳ θερμοῦ ἢ ψυχροῦ. Ἐπεὶ δὲ τὸ πήγνυσθαι ξηραίνεσθαί πώς ἐστι, περὶ τούτου εἴπωμεν πρῶτον. Τὸ δὴ πάσχον [p] ἢ ὑγρὸν ἢ ξηρὸν [p] ἢ ἐκ τούτων. Τιθέμεθα δὲ ὑγροῦ σῶμα ὕδωρ, ξηροῦ δὲ 4 γῆν· ταῦτα [q] γὰρ τῶν ὑγρῶν καὶ [r] τῶν ξηρῶν παθητικά. Διὸ καὶ [s] τὸ ψυχρὸν τῶν παθητικῶν μᾶλλον· ἐν τούτοις γὰρ

[n] τὸ ἁπλῶς om. E. [o] τὸ H. [p] κρίνομεν πάντα F. [q] μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν F. [r] αὐτὴν E.N. [s] λεῖπον F, λεπτὸν E, λεπτὸν καὶ H.N. [t] εἶναι ἢ μαλακὸν N. [v] ὑπείκει E.N. [w] τοῦτο F. [x] πᾶν om. F. [y] μὲν om. E.F. [z] συνεστὼς margo N: qui pr. cum H. om. καὶ συνεστηκός. [a] ἢ μ.] καὶ μ. H.N. [b] πῆξις F.N. [c] τὰ ante σύνθ. om. E.F. [d] ὡρ. καὶ οὐκ ἄνευ πήξεως καὶ διαχύσεως pr. F. [e] πήξεως alterum om. E.F. [f] ῥητέον ἐστίν. ἔστι E. [g] δὴ H.N. [h] παρὰ E.N. [i] μὲν] μὲν οὖν F.H N. [k] ποιοῦν om. N. [l] τὸ πάσχον om. H.N. [m] δυσὶ παθήμασιν F.H.N. [n] ὡς E. [o] ἀπουσία ἢ παρουσία E.H.N. [p] ἢ ante ὑγρὸν et ante ἐκ om. E. [q] γὰρ ἐκ τῶν H.N. [r] τῶν post καὶ om. E. [s] τὸ om. E.

5 ἐστι· καὶ [t] γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ ψυχρὰ ὑπόκειται. Ποιητικὸν δὲ τὸ ψυχρὸν ὡς φθαρτικὸν ἢ ὡς κατὰ συμβεβηκός, καθάπερ εἴρηται πρότερον· ἐνίοτε [v] γὰρ καὶ [w] κάειν λέγεται καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρόν, οὐχ ὡς τὸ θερμόν, ἀλλὰ τῷ συνάγειν ἢ [x] ἀντιπεριιστάναι τὸ θερμόν. Ξηραίνεται δὲ ὅσα ἐστὶν ὕδωρ καὶ ὕδατος εἴδη, ἢ ἔχει ὕδωρ εἴτ' ἐπακτὸν εἴτε 6 συμφυές. Λέγω δ' ἐπακτὸν μὲν οἷον ἐν ἐρίῳ, σύμφυτον δ' οἷον ἐν γάλακτι. Ὕδατος δ' εἴδη τὰ τοιάδε, οἶνος, οὖρον, [y] ὀρρός, καὶ ὅλως ὅσα μηδεμίαν ἢ βραχεῖαν ἔχει ὑπόστασιν, μὴ [z] διὰ γλισχρότητα· ἐνίοις [a] μὲν γὰρ αἴτιον τοῦ μὴ ὑφί-7 στασθαι μηδὲν ἡ γλισχρότης, ὥσπερ ἐλαίῳ ἢ πίττῃ. Ξηραίνεται δὲ πάντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα, ἀμφότερα δὲ θερμῷ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐντὸς θερμότητος ἢ τῆς [b] ἔξω· καὶ γὰρ τὰ τῇ ψύξει ξηραινόμενα, ὥσπερ ἱμάτιον, [c] ἐὰν ᾖ κεχωρισμένον αὐτὸ καθ' αὑτὸ [d] τὸ ὑγρόν, ὑπὸ [e] τοῦ ἐντὸς θερμοῦ συνεξατμίζοντος τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται, ἂν ὀλίγον ᾖ τὸ ὑγρόν, 8 ἐξιούσης τῆς θερμότητος ὑπὸ τοῦ περιεστῶτος ψυχροῦ. Ξηραίνεται μὲν οὖν, ὥσπερ [f] εἴρηται, [g] ἅπαντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα, καὶ πάντα θερμῷ, ἢ τῷ ἐντὸς ἢ τῷ ἐκτὸς συνεξατμίζοντι τὸ ὑγρόν. Λέγω δ' ἐκτὸς μέν, ὥσπερ τὰ ἑψόμενα, ἐντὸς δέ, [h] ὅταν ἀφαιρεθέντος ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος ἀναλωθῇ ἀποπνεούσης. Περὶ μὲν οὖν τοῦ ξηραίνεσθαι εἴρηται.

6 Τὸ δ' ὑγραίνεσθαί ἐστιν ἓν μὲν τὸ ὕδωρ γίγνεσθαι συνιστάμενον, ἓν δὲ τὸ τήκεσθαι τὸ πεπηγός. Τούτων δὲ συνίσταται μὲν [i] εἰς ὕδωρ ψυχόμενον τὸ πνεῦμα· περὶ δὲ τήξεως ἅμα [k] καὶ πήξεως ἔσται δῆλον. Πήγνυται δὲ ὅσα πήγνυται ἢ ὕδατος ὄντα ἢ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ ταῦτα [l] ἢ θερμῷ ξηρῷ ἢ 2 ψυχρῷ. Διὸ καὶ λύεται τοῖς ἐναντίοις, ὅσα λύεται τῶν ὑπὸ

[t] γὰρ post καὶ om. E.N. [v] γὰρ] δὲ F. [w] καίειν F.H.N. [x] ἀντιπεριΐστασθαι F. [y] ὀρὸς E.H. [z] διὰ] δὲ E. [a] μὲν om. F.H.N. [b] ἔξω]· ἐκτὸς F. [c] ὅταν F. [d] τὸ om. H.N. [e] τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐντὸς F. [f] προείρηται H. [g] πάντα F.H. [h] ὅτε H. [i] εἰς ὕδωρ om. E.N, in margine ponit F. [k] καὶ περὶ πήξεως H.N. [l] ἢ θερμῷ ἢ ψυχρῷ ἢ ξηρῷ E, ἢ ψυχρῷ ἢ ξηρῷ ἢ θερμῷ ἢ ὑγρῷ F.

θερμοῦ παγέντων ἢ ὑπὸ ψυχροῦ· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ ξηροῦ θερμοῦ παγέντα [m] ὑπὸ ὕδατος λύεται, [n] ὅ ἐστιν ὑγρὸν [o] ψυχρόν, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παγέντα ὑπὸ πυρὸς λύεται, ὅ ἐστι θερμόν. 3 Πήγνυσθαι δ' ἔνια δόξειεν ἂν ὑπὸ ὕδατος, [p] οἷον τὸ μέλι τὸ ἑφθόν· πήγνυται δ' οὐχ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ψυχροῦ. Ὅσα μὲν [q] οὖν ἐστὶν ὕδατος, οὐ πήγνυται ὑπὸ πυρός. [r] Λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός, τὸ δ' αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ ταὐτὸ οὐκ [s] ἔστιν αἴτιον τοῦ ἐναντίου. 4 Ἔτι τῷ [t] ἀπιέναι τὸ θερμὸν πήγνυται, ὥστε δῆλον ὅτι [v] τῷ εἰσιέναι λυθήσεται· [w] ὥστε ποιοῦντος τοῦ ψυχροῦ πήγνυται. [x] Διὸ οὐ παχύνεται [y] τὰ τοιαῦτα πηγνύμενα· ἡ γὰρ πάχυνσις ὑγροῦ μὲν ἀπιόντος γίγνεται, τοῦ ξηροῦ δὲ συνισταμένου· ὕδωρ δὲ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύνεται μόνον. 5 Ὅσα δὲ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ [z] ὑπὸ πυρὸς πήγνυται καὶ [a] ὑπὸ [b] τοῦ ψυχροῦ, παχύνεται [c] δ' ὑπ' ἀμφοῖν ἔστι [d] μὲν ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δ' ὡς ἄλλως, ὑπὸ [e] μὲν θερμοῦ τὸ ὑγρὸν [f] ἐξάγοντος (ἐξατμίζοντος [g] γὰρ τοῦ ὑγροῦ παχύνεται τὸ ξηρὸν καὶ συνίσταται), ὑπὸ δὲ [h] τοῦ ψυχροῦ [i] τὸ θερμὸν ἐκθλίβοντος, μεθ' οὗ τὸ ὑγρὸν συναπέρχεται συνεξατμίζον. 6 Ὅσα μὲν οὖν μαλακὰ ἀλλὰ μὴ ὑγρά, οὐ παχύνεται ἀλλὰ πήγνυται ἐξιόντος τοῦ ὑγροῦ, οἷον ὁ [k] ὀπτώμενος κέραμος· ὅσα δὲ ὑγρὰ τῶν μικτῶν, καὶ παχύνεται, οἷον γάλα. 7 Πολλὰ δὲ καὶ ὑγραίνεται πρῶτον, ὅσα ἢ παχέα ἢ σκληρὰ ὑπὸ ψυχροῦ προϋπῆρχεν ὄντα, ὥσπερ καὶ ὁ κέραμος τὸ πρῶτον [k] ὀπτώμενος ἀτμίζει καὶ μαλακώτερος γίνεται· διὸ [l] καὶ διαστρέφεται ἐν [m] ταῖς καμίνοις. 8 Ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται τῶν κοινῶν γῆς καὶ ὕδατος, [n] πλεῖον δὲ [o] ἐχόντων γῆς,

[m] ὑπὸ ὑδ.—παγέντα om. N. [n] ὅπερ F. [o] ψυχρόν om. F. [p] οἷον] ὡς F.N. [q] οὖν om. F. [r] λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός om. E. [s] ἔσται H. [t] ἀπεῖναι F.H.N. [v] τῷ] τὸ F. [w] ὡς δὲ ποιοῦντος ὑπὸ ψ. E. [x] διὸ καὶ οὐ F.H.N. [y] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα F. [z] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F. [a] ὑπὸ om. E. [b] τοῦ om. E.H.N. [c] δ'] δὲ καὶ F. [d] μὲν οὖν ὡς F. [e] μὲν τοῦ θ. F. [f] ἐξαγαγόντος F. [g] τοῦ ὑγροῦ γὰρ E. [h] τοῦ om. E.H.N. [i] τὸ θ. ἐκθλ.] τοῦ θερμοῦ ἐκλυθέντος H, τοῦ θερμοῦ ἐκβληθέντος N. [k] ὀπτόμενος F. [l] καὶ om. E. [m] τοῖς N. [n] πλέον N, πλέων E. [o] ἐχόντων τῆς γῆς F.

τὰ μὲν τῷ τὸ θερμὸν ἐξεληλυθέναι πηγνύμενα, ταῦτα τήκεται θερμῷ [p] εἰσιόντος πάλιν τοῦ θερμοῦ, οἷον [q] ὁ πηλὸς ὅταν παγῇ· ὅσα δὲ διὰ ψύξιν, καὶ τοῦ θερμοῦ [r] συνεξατμίσαντος ἅπαντος, ταῦτα [s] δὲ ἄλυτα [t] μὴ ὑπερβαλλούσῃ θερμότητι, 9 ἀλλὰ μαλάττεται, οἷον σίδηρος καὶ κέρας. Τήκεται δὲ [v] καὶ ὁ εἰργασμένος σίδηρος, ὥστε ὑγρὸς γίγνεσθαι καὶ πάλιν πήγνυσθαι. Καὶ τὰ στομώματα ποιοῦσιν οὕτως· ὑφίσταται γὰρ καὶ ἀποκαθαίρεται κάτω ἡ [w] σκωρία· ὅταν δὲ πολλάκις πάθῃ καὶ καθαρὸς γένηται, [x] τοῦτο στόμωμα γίγνεται. 10 Οὐ ποιοῦσι δὲ πολλάκις αὐτὸ διὰ τὸ ἀπουσίαν γίγνεσθαι πολλὴν καὶ τὸν σταθμὸν ἐλάττω ἀποκαθαιρομένου. Ἔστι δ' ἀμείνων σίδηρος ὁ ἐλάττω ἔχων [y] ἀποκάθαρσιν. Τήκεται δὲ καὶ ὁ λίθος ὁ πυρίμαχος ὥστε στάζειν καὶ ῥεῖν· τὸ [z] δὲ 11 πηγνύμενον ὅταν ῥυῇ, πάλιν [a] γίγνεται σκληρόν. Καὶ αἱ μύλαι τήκονται [b] ὥστε ῥεῖν· τὸ δὲ ῥέον πηγνύμενον τὸ μὲν χρῶμα μέλαν, ὅμοιον δὲ γίνεται [c] τῇ τιτάνῳ. Τήκεται [d] δὲ καὶ ὁ πηλὸς καὶ ἡ γῆ. Ὅσα δ' ὑπὸ [e] θερμοῦ ξηροῦ πήγνυ- 12 ται, τὰ μὲν ἄλυτα, τὰ δὲ [f] λύεται ὑγρῷ. Κέραμος μὲν οὖν καὶ λίθων ἐνίων γένη, [g] ὅσοι ὑπὸ πυρὸς τῆς γῆς [h] συγκαυθείσης γίγνονται, οἷον οἱ μυλίαι, [i] ἄλυτα, νίτρον δὲ καὶ ἅλες λυτὰ ὑγρῷ, οὐ παντὶ δὲ ἀλλὰ ψυχρῷ. Διὸ ὕδατι καὶ ὅσα ὕδατος εἴδη [k] τήκεται, [l] ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται. Τῷ γὰρ ξηρῷ θερμῷ ἐναντίον ψυχρὸν ὑγρόν. Εἰ οὖν ἔπηξε θάτερον, [m] θάτερον λύσει· οὕτω γὰρ τἀναντία ἔσται [n] αἴτια τῶν ἐναντίων.

7 Παχύνεται μὲν οὖν ὑπὸ πυρὸς μόνον, ὅσα ὕδατος [o] πλεῖον ἔχει ἢ γῆς, πήγνυται δέ, ὅσα γῆς. Διὸ καὶ τὸ νίτρον [p] καὶ οἱ ἅλες γῆς εἰσὶ μᾶλλον, καὶ λίθος καὶ κέραμος. [q] Ἀπορώ-

[p] προσιόντος H.N. [q] ὁ om. F. [r] συνεξατμίζοντος F.N. [s] δὴ F.H.N. [t] μὴ] εἰ μὴ H.N. [v] καὶ post δὲ om. F. [w] σκορία H. [x] τοῦτο τὸ στ. E.H.N. [y] κάθαρσιν H.N. [z] δὲ ῥέον ὅταν πηχθῇ N. [a] σκληρὸν γίνεται F. [b] ὥστε—γίνεται margo F. [c] τῷ N. [d] δὲ om. F. [e] ξηροῦ θερμοῦ F.H.N. [f] λυτὰ E. [g] ὅσα F. [h] καθείσης F. [i] ἄλυτοι F.H. [k] τήκονται E. [l] ἐλαία N. ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται margo F. [m] θάτερον alterum om. F.H. [n] τῶν ἐναντίων αἴτια F. [o] ἔχει πλεῖον H.N. [p] καὶ οἱ ἅλες om. F. [q] ἀποιώτατα E.

τατα δ' ἔχει ἡ τοῦ ἐλαίου φύσις. Εἰ μὲν γὰρ ὕδατος [r] ἔχει 2 πλέον, ἔδει πήγνυσθαι ὑπὸ ψυχροῦ [s] ὡς οἱ πάγοι, εἰ δὲ γῆς [t] πλεῖον, ὑπὸ πυρὸς [v] ὡς ὁ κέραμος· νῦν δὲ πήγνυται μὲν ὑπ' οὐδετέρου, παχύνεται δ' ὑπ' ἀμφοῖν. Αἴτιον δ' ἐστὶν ὅτι ἀέρος ἐστὶ πλῆρες. Διὸ καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἐπιπολάζει· καὶ [w] γὰρ ὁ ἀὴρ φέρεται ἄνω. Τὸ μὲν οὖν [x] ψυχρὸν ἐκ τοῦ 3 ἐνόντος πνεύματος ὕδωρ ποιοῦν παχύνει· ἀεὶ γάρ, ὅταν μιχθῇ [y] ὕδωρ καὶ ἔλαιον, ἀμφοῖν γίνεται παχύτερον. Ὑπὸ δὲ πυρὸς καὶ χρόνου παχύνεται καὶ λευκαίνεται, [z] λευκαίνεται μὲν ἐξατμίζοντος εἴ τι ἐνῆν ὕδατος, παχύνεται δὲ διὰ τὸ μαραινομένου τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ ἀέρος γίγνεσθαι ὕδωρ. Ἀμφοτέρως μὲν [a] οὖν τὸ αὐτὸ γίνεται πάθος, καὶ διὰ τὸ 4 αὐτό, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως. [b] Παχύνεται μὲν οὖν ὑπ' ἀμφοτέρων, ξηραίνεται δ' ὑπ' οὐδετέρου· [c] οὔτε γὰρ ὁ ἥλιος [d] οὔτε τὸ ψῦχος ξηραίνει· οὐ μόνον διότι γλίσχρον, [e] ἀλλὰ καὶ διότι ἀέρος ἐστίν. Οὐ ξηραίνεται δὲ τὸ [f] ὕδωρ οὐδ' [g] ἐξέψεται ὑπὸ πυρός, ὅτι [h] οὐκ ἀτμίζει διὰ γλισχρότητα. Ὅσα 5 δὲ μικτὰ ὕδατος καὶ γῆς, κατὰ τὸ πλῆθος ἑκατέρου ἄξιον λέγεσθαι· οἶνος γάρ τις καὶ πήγνυται καὶ ἕψεται, οἷον τὸ γλεῦκος. Ἀπέρχεται δ' ἀπὸ πάντων τῶν τοιούτων ξηραινομένων τὸ ὕδωρ. Σημεῖον δ' ὅτι τὸ ὕδωρ· ἡ γὰρ ἀτμὶς συνίσταται εἰς ὕδωρ, [i] ἐάν τις βούληται συλλέγειν. Ὥστε 6 ὅσοις λείπεταί τι, τοῦτο γῆς. Ἔνια δὲ τούτων καὶ ὑπὸ ψυχροῦ, ὥσπερ εἴρηται, παχύνεται καὶ ξηραίνεται· τὸ γὰρ ψυχρὸν οὐ μόνον πήγνυσιν, ἀλλὰ ξηραίνει μὲν [k] τὸ ὕδωρ, παχύνει δὲ τὸν ἀέρα ὕδωρ ποιοῦν. Ἡ δὲ πῆξις εἴρηται ξηρασία τις οὖσα. Ὅσα μὲν οὖν μὴ παχύνεται ὑπὸ [l] τοῦ 7 ψυχροῦ ἀλλὰ πήγνυται, ὕδατός ἐστι μᾶλλον, οἷον [m] οἶνος

[r] ἔχει πλέον om. E.H.N. [s] ὡς οἱ πάγοι om. E.H.N. [t] πλέον N. [v] ὡς ὁ κέραμος om. E.H.N. [w] γὰρ om. E. [x] ψυχρὸν τὸ ἐκτὸς ἐκ H.N. [y] ἔλαιον καὶ ὕδωρ F. [z] λευκαίνεται alterum om. E. [a] οὖν om. F. [b] παχύνεται—ἀμφοτέρων om. pr. E. [c] οὔτε] οὐ E.H.N. [d] οὔτε] οὐδὲ H, οὐδὲ γὰρ N. [e] ἀλλὰ καὶ ὅτι H.N, ἀλλ' ὅτι καὶ F. [f] ὕδωρ] ἔλαιον F.H.N. [g] ἕψεται F.H.N, ψύχεται E. [h] οὐ κατατμίζει E. [i] ἂν F.H.N. [k] τὸ om. E.F. [l] τοῦ om. F. [m] οὖρον καὶ οἶνος N.

καὶ οὖρον καὶ ὄξος καὶ κονία καὶ [n] ὀρρός· ὅσα δὲ παχύνεται μὴ ἐξατμίζοντα ὑπὸ πυρός, τὰ μὲν γῆς, τὰ δὲ [o] κοινὰ ὕδατος 8 καὶ ἀέρος, μέλι [p] μὲν γῆς, ἔλαιον δ' ἀέρος. Ἔστι δὲ καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν μὲν κοινὰ [q] καὶ ὕδατος καὶ γῆς, μᾶλλον δὲ τὰ πολλὰ γῆς, ὥσπερ καὶ ἐξ ὅσων ὑγρῶν νίτρον [r] γίνεται καὶ ἅλες. [s] Καὶ λίθοι δ' ἔκ τινων συνίστανται τοιούτων. Διὸ ἐὰν μὴ χωρισθῇ ὁ [n] ὀρρός, [t] ἐκκάεται ὑπὸ τοῦ 9 πυρὸς ἑψόμενος. Τὸ δὲ γεῶδες συνίσταται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀποῦ, ἐάν πως ἕψῃ τις, οἷον [v] οἱ ἰατροὶ ὀπίζοντες. Οὕτω δὲ [w] χωρίζεται ὁ [n] ὀρρὸς καὶ ὁ τυρός. Ὁ δὲ χωρισθεὶς [n] ὀρρὸς οὐκέτι παχύνεται, ἀλλ' [x] ἐκκάεται ὥσπερ ὕδωρ. Εἰ δέ τι μὴ ἔχει [y] τυρὸν γάλα ἢ ὀλίγον, τοῦτο [z] μᾶλλον ὕδατος 10 καὶ ἄτροφον. Καὶ τὸ [a] αἷμα ὁμοίως· πήγνυται γὰρ τῷ ξηραίνεσθαι ψυχόμενον. Ὅσα δὲ μὴ πήγνυται, οἷον τὸ τῆς ἐλάφου, τὰ τοιαῦτα ὕδατος μᾶλλον, καὶ [b] ψυχρότατα [c] ταῦτα. Διὸ καὶ οὐκ ἔχει ἶνας· αἱ γὰρ ἶνές [d] εἰσι γῆς καὶ στε-11 ρεόν. Ὥστε [e] καὶ [f] ἐξαιρεθεισῶν οὐ πήγνυται. Τοῦτο δ' [g] ἔσται, ὅτι οὐ ξηραίνεται· ὕδωρ γὰρ τὸ λοιπόν, ὥσ[h]περ τὸ γάλα τοῦ τυροῦ ἐξαιρεθέντος. Σημεῖον δέ· τὰ νοσώδη [i] γὰρ αἵματα οὐ θέλει πήγνυσθαι· ἰχωροειδῆ γάρ, τοῦτο δὲ φλέγμα καὶ ὕδωρ διὰ τὸ ἄπεπτον εἶναι καὶ ἀκράτητον ὑπὸ 12 τῆς φύσεως. [k] Ἔτι δὲ τὰ μὲν λυτά ἐστιν, οἷον νίτρον, τὰ δὲ ἄλυτα, οἷον [l] κέραμος, καὶ τούτων τὰ μὲν μαλακτά, οἷον [m] κέρας, τὰ δὲ ἀμάλακτα, οἷον κέραμος καὶ λίθος. Αἴτιον [n] δ' ὅτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων αἴτια, ὥστ' εἰ πήγνυται [o] δυοῖν, ψυχρῷ καὶ ξηρῷ, λύεσθαι ἀνάγκη θερμῷ καὶ ὑγρῷ. 13 Διὸ πυρὶ καὶ ὕδατι (ταῦτα γὰρ ἐναντία), ὕδατι μὲν ὅσα πυρὶ

[n] ὀρὸς E. [o] ὕδατος καὶ ἀέρος κοινὰ F. [p] μὲν οὖν γῆς F. [q] καὶ ante ὕδ. om. F.H.N. [r] καὶ ἅλες γίνεται H.N. [s] καὶ om. F. [t] ἐκκαίεται F. [v] οἱ om. E. [w] χωρ. καὶ ὁ F.H.N. [x] ἐκκαίεται F.N. [y] τυρὸς F. [z] μᾶλλον—γὰρ margo F. [a] αἷμα δὲ ὁμοίως πλεῖον γῆς. πήγνυται H.N. [b] ψυχρὰ H.N. [c] ταῦτα om. E. [d] εἰσι τῆς γῆς F. [e] καὶ om. H.N. [f] διεξαιρεθεισῶν F. [g] ἐστιν F.H.N. [h] περ om. F.H.N. [i] γὰρ om. H.N. [k] ἔτι] ὅτι N. [l] κέραμος καὶ λίθος καὶ F. [m] κέρας—οἷον om. E. [n] δ' om. E. [o] δυσὶ N.

μόνῳ, πυρὶ δὲ ὅσα [p] *ψυχρῷ μόνῳ· ὥστ'* [q] *εἰ ὑπ' ἀμφοῖν συμβαίνει πήγνυσθαι, ταῦτ' ἄλυτα μάλιστα.* Γίγνεται δὲ [r] *τοιαῦτα ὅσα θερμανθέντα ἔπειτα τῷ ψυχρῷ πήγνυται· συμβαίνει γάρ, ὅταν τὸ θερμὸν ἐξικμάσῃ ἐξιόν, τὸ πλεῖστον ὑγρὸν συνθλίβεσθαι πάλιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ὥστε μηδ' ὑγρῷ διδόναι δίοδον.* Καὶ *διὰ ταῦτα οὔτε τὸ θερμὸν λύει· ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται μόνου, ταῦτα λύει·* [s] *οὔθ' ὑπὸ ὕδατος· ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται, οὐ λύει, ἀλλ' ὅσα ὑπὸ θερμοῦ ξηροῦ μόνον.* Ὁ *δὲ σίδηρος τακεὶς ὑπὸ θερμοῦ* [t] *ψύχει πήγνυται,* [v] *ὥστε πρὸς πῆξιν ἀμφοτέρων δεῖται· διὸ ἄλυτον.* Τὰ *δὲ ξύλα* [w] *ἐστὶ γῆς καὶ ἀέρος·* [x] *διὸ καυστὰ καὶ οὐ τηκτὰ οὐδὲ μαλακτά, καὶ* [y] *ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐπιπλεῖ, πλὴν ἐβένου.* Αὕτη *δ' οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' ἀέρος ἔχει* [z] *πλεῖον, ἐκ δὲ τῆς ἐβένου τῆς μελαίνης διαπέπνευκεν ὁ ἀήρ, καὶ ἔστι πλεῖον ἐν αὐτῇ γῆς.* Κέραμος *δὲ γῆς μόνης διὰ τὸ ξηραινόμενος παγῆναι κατὰ μικρόν· οὔτε γὰρ τὸ ὕδωρ εἰσόδους ἔχει, δι' ὧν* [a] *μόνον πνεῦμα ἐξῆλθεν, οὔτε πῦρ· ἔπηξε γὰρ αὐτό.* Τί *μὲν οὖν* [b] *ἐστὶ* [c] *πῆξις καὶ τῆξις, καὶ διὰ πόσα καὶ ἐν πόσοις ἐστίν, εἴρηται.*

14 15 16 17

8 Ἐκ *δὲ τούτων φανερὸν ὅτι ὑπὸ* [d] *θερμοῦ καὶ ψυχροῦ συνίσταται τὰ σώματα, ταῦτα* [e] *δὲ παχύνοντα καὶ πηγνύντα* [f] *ποιεῖται τὴν ἐργασίαν αὐτῶν.* Διὰ *δὲ τὸ ὑπὸ* [g] *τούτων δημιουργεῖσθαι ἐν ἅπασι* [h] *μέν ἐστι θερμότης, τισὶ δὲ καὶ ψυχρότης ᾗ ἐκλείπει.* Ὥστ' *ἐπεὶ ταῦτα μὲν ὑπάρχει διὰ τὸ ποιεῖν, ὑγρὸν δὲ καὶ ξηρὸν διὰ τὸ πάσχειν,* [i] *μετέχει αὐτῶν τὰ κοινὰ πάντων.* 2 Ἐκ *μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς τὰ ὁμοιομερῆ σώματα συνίσταται, καὶ ἐν φυτοῖς καὶ* [k] *ἐν ζῴοις, καὶ τὰ μεταλλευόμενα, οἷον χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὅσα* [l] *ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν τε* [m] *καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς*

[p] *ψυχρῷ*] *ὕδατι* H.N. [q] *εἰ*] *εἴ τι* F, *εἴ τιν'* H.N. [r] *τοιαῦτα*] *ταῦτα* E. [s] *οὔθ' ὑπὸ ὕδατος* om. E. [t] *ψύχει*] *ψυχθεὶς* E.H.N. [v] *ὥστε—ἄλυτον* om. E.F.H.N. [w] *γῆς καὶ ἀέρος ἐστί* H.N. [x] *διὸ καὶ καυστὰ ἀλλ' οὐ* F. [y] *ἐπὶ* om. H.N. [z] *πλείω* H.N. [a] *μόνων* E, om. H.N. [b] *ἐστὶ* om. F. [c] *τῆξις καὶ πῆξις* F.N. [d] *ψυχροῦ καὶ θερμοῦ* F. [e] *δὲ καὶ παχ. καὶ* F. [f] *ποιεῖ* F.N. [g] *τοιούτων* H.N. [h] *μέν* om. E.H.N. [i] *μετέχειν* E. [k] *ἐν* ante *ζῴοις* om. E. [l] *τοιαῦτα ἄλλα* F. [m] *καὶ ἐκ τῆς* H.N.

3 ἑκατέρου ἐγκατακλειομένης, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις. Ταῦτα δὲ διαφέρει ἀλλήλων τοῖς τε πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίοις [n] ἅπαντα [o] καὶ τῷ ποιεῖν [p] τι δύνασθαι· [q] λευκὸν γὰρ καὶ εὐῶδες καὶ ψοφητικὸν καὶ γλυκὺ καὶ θερμὸν [r] καὶ ψυχρὸν τῷ ποιεῖν τι [s] δύνασθαι τὴν αἴσθησίν ἐστι, καὶ ἄλλοις οἰκειοτέροις πάθεσιν, ὅσα τῷ πάσχειν λέγονται, λέγω δ' οἷον τὸ [t] τηκτὸν καὶ πηκτὸν καὶ καμπτὸν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· [v] πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παθητικά, [w] ὥσπερ τὸ ὑγρὸν καὶ 4 τὸ ξηρόν. Τούτοις [x] δ' ἤδη διαφέρει ὀστοῦν καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ φλοιὸς καὶ λίθος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν μὲν φυσικῶν δὲ σωμάτων. Εἴπωμεν δὲ πρῶτον [y] τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ὅσα κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυ- 5 ναμίαν λέγεται. Ἔστι δὲ [z] τάδε, πηκτὸν [a] ἄπηκτον, τηκτὸν ἄτηκτον, [b] μαλακτὸν ἀμάλακτον, [c] τεγκτὸν ἄτεγκτον, καμπτὸν ἄκαμπτον, κατακτὸν ἀκάτακτον, θραυστὸν ἄθραυστον, θλαστὸν ἄθλαστον, πλαστὸν ἄπλαστον, πιεστὸν ἀπίεστον, ἑλκτὸν ἄνελκτον, ἐλατὸν [d] ἀνήλατον, σχιστὸν ἄσχιστον, τμητὸν ἄτμητον, γλίσχρον ψαθυρόν, πιλητὸν ἀπίλητον, 6 καυστὸν [e] ἄκαυστον, θυμιατὸν ἀθυμίατον. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα [f] σχεδὸν τῶν σωμάτων τούτοις διαφέρει τοῖς πάθεσιν· τίνα δ' ἕκαστον [g] τούτων ἔχει δύναμιν, εἴπωμεν. Περὶ μὲν [h] οὖν πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου [i] καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου εἴρηται 7 μὲν καθόλου πρότερον, ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν. Τῶν γὰρ σωμάτων ὅσα [k] πήγνυται καὶ σκληρύνεται, τὰ μὲν ὑπὸ θερμοῦ πάσχει τοῦτο τὰ δ' ὑπὸ ψυχροῦ, ὑπὸ μὲν τοῦ θερμοῦ ξηραίνοντος τὸ ὑγρόν, ὑπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἐκθλίβοντος τὸ θερμόν. Ὥστε τὰ μὲν ὑγροῦ ἀπουσίᾳ τὰ δὲ θερμοῦ

[n] ἅπαντα ante διαφέρει N. [o] καὶ om. E.H.N. [p] δύνασθαί τι F. [q] λευκὸν—θερμὸν post λέγονται N. [r] καὶ ψυχρὸν om. E, καὶ ψ.—ἐστι om. N. [s] δύνασθαι om. F, qui post ἐστι pr. καὶ τῷ δύνασθαι. [t] πηκτὸν καὶ τηκτὸν F. [v] πάντα ἅπαντα γὰρ E. [w] ὥσπερ καὶ τὸ N. [x] δ' ἤδη] δὴ E. [y] τὸν om. E. [z] τάδε om. E. [a] ἄπηκτον om. E. [b] μαλακὸν F. [c] τεγκτὸν—ἀκάτακτον om. H, τεγκτὸν—ἄκαμπτον om. N. [d] ἀνέλατον F.H, quorum F. hæc ἐλ. ἀνελ. ante θραυστὸν ponit. [e] ἄκαυστον om. E. [f] τῶν σωμάτων σχεδὸν F. [g] ἔχει τούτων N. [h] οὖν om. E. [i] καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου H.N. [k] πηγνύεται F.H.

τοῦτο πάσχει, ὅσα μὲν ὕδατος, θερμοῦ, ὅσα δὲ γῆς, ὑγροῦ. Τὰ μὲν οὖν ὑγροῦ ἀπουσίᾳ ὑπὸ ὑγροῦ διατήκεται, ἂν μὴ 8 *οὕτω συνέλθῃ ὥστ' ἐλάττους τοὺς πόρους* [l]*λειφθῆναι τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων, οἷον ὁ κέραμος· ὅσα δὲ μὴ οὕτω,* [m]*πάντα ὑγρῷ τήκεται, οἷον νίτρον,* [n]*ἅλες, γῆ* [o]*ἡ ἐκ πηλοῦ. Τὰ δὲ θερμοῦ στερήσει ὑπὸ θερμοῦ τήκεται, οἷον κρύσταλλος,* [p]*μολίβδος, χαλκός. Ποῖα μὲν* [q]*οὖν* [r]*πηκτὰ καὶ τηκτά,* 9 [s]*εἴρηται, καὶ ποῖα ἄτηκτα. Ἄπηκτα δὲ ὅσα μὴ* [t]*ἔχει ὑγρότητα ὑδατώδη,* [v]*μηδ' ὕδατός ἐστιν, ἀλλὰ πλεῖον θερμοῦ καὶ γῆς, οἷον μέλι καὶ γλεῦκος (*[w]*ὥσπερ ζέοντα γάρ ἐστι), καὶ ὅσα* [x]*ὕδατος μὲν ἔχει, ἔστι δὲ πλεῖον ἀέρος, ὥσπερ τὸ ἔλαιον* [y]*καὶ* [z]*ἄργυρος χυτός, καὶ εἴ τι γλίσχρον, οἷον ἰξός.*

Μαλακτὰ *δ' ἐστὶ τῶν πεπηγότων ὅσα μὴ ἐξ ὕδατος, οἷον* 9 *κρύσταλλος (*[a]*πᾶς γὰρ κρύσταλλος ὕδατος), ἀλλ'* [b]*ὅσα γῆς μᾶλλον, καὶ μήτ' ἐξίκμασται πᾶν τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ἐν νίτρῳ ἢ ἁλσί, μήτ' ἔχει ἀνωμάλως ὥσπερ ὁ κέραμος, ἀλλ'* [c]*εἰσὶν* [d]*ἑλκτὰ μὴ ὄντα διαντά, ἢ ἐλατὰ μὴ* [e]*ὄντα ὕδατος,* [f]*καὶ μαλακτὰ πυρί, οἷον σίδηρος καὶ κέρας καὶ* [g]*ξύλα.* Ἔστι *δὲ* 2 *καὶ τῶν τηκτῶν καὶ τῶν ἀτήκτων τὰ μὲν τεγκτὰ τὰ δὲ ἄτεγκτα,* [h]*οἷον χαλκὸς ἄτεγκτον, τηκτὸν* [i]*ὄν, ἔριον δὲ καὶ γῆ τεγκτόν· βρέχεται γάρ.* Καὶ *χαλκὸς μὲν δὴ τηκτόν, οὐχ ὑπὸ ὕδατος δὲ τηκτόν.* Ἀλλὰ *καὶ τῶν ὑπὸ ὕδατος* 3 *τηκτῶν ἔνια ἄτεγκτα, οἷον νίτρον καὶ* [k]*ἅλες· οὐδὲ γὰρ ἄλλο τεγκτὸν οὐδὲν ὃ μὴ* [l]*μαλακώτερον γίνεται βρεχόμενον.* Ἔνια *δὲ τεγκτὰ ὄντα οὐ τηκτά ἐστιν, οἷον ἔριον καὶ οἱ καρποί.* Ἔστι *δὲ τεγκτὰ μὲν ὅσα γῆς ὄντα ἔχει τοὺς πόρους μείζους τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων,* [m]*ὄντων* [n]*δὲ σκληροτέ-*

[l] *ληφθῆναι* F.H.N. [m] *πάντα*] *ταῦτα* F. [n] *ἅλες καὶ γῆ* F. [o] *ἡ* om. H.N. [p] *μόλυβδος* H.N. [q] *οὖν* om. F. [r] *τηκτὰ καὶ πηκτὰ* N. [s] *εἴρηται—ἄτηκτα*] *καὶ ἄτηκτα εἴρηται* H.N. [t] *ἔχῃ* F. [v] *μηδ'*] *ἢ μὴ* F. [w] *ὥσπερ τὰ ζέοντα ἄτηκτα γὰρ* F. [x] *μὲν ὕδατος* N. [y] *καὶ ὁ ἄργυρος* F. [z] *ἄργ. χ.*] *ὑδράργυρος* H.N. [a] *πᾶς γὰρ κρύσταλλος* rc. E: pr. enim cum F.H.N. om. [b] *ὅσα* om. H.N. [c] *εἰσὶν*] *ἢ* H.N, et corr. E. [d] *ἑλκτὰ* corr. E, *ἑλκτὰ οἷον νεῦρον ἱμᾶς* H.N. [e] *ὄντος* N. [f] *καὶ μ.*] *ἀλλὰ μ.* H.N. [g] *ξύλον* N. [h] *οἷον ὁ χαλκὸς* H.N. [i] *ὢν* F. [k] *ἅλας* E. [l] *μαλακὸν* F. [m] *ὄντων* om. corr. F. [n] *δὲ* om. E.H.N.

4 ρων τοῦ ὕδατος. Τηκτὰ δὲ ὕδατι ὅσα δι' ὅλου. Διὰ τί [o] δ' ἡ μὲν γῆ [p] καὶ τήκεται καὶ τέγγεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ νίτρον τήκεται μέν, τέγγεται δ' οὔ; Ὅτι ἐν μὲν τῷ νίτρῳ δι' ὅλου οἱ πόροι, ὥστε [q] γε [r] διαιρεῖται [s] εὐθὺς ὑπὸ τοῦ ὕδατος τὰ μόρια, ἐν δὲ τῇ γῇ καὶ παραλλάξ εἰσιν [t] οἱ πόροι, 5 ὥστε ὁποτέρως ἂν δέξηται, διαφέρει τὸ πάθος. Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν [v] τῶν σωμάτων καμπτὰ [w] καὶ εὐθυντά, οἷον κάλαμος καὶ λύγος, τὰ δ' ἄκαμπτα τῶν σωμάτων, οἷον κέραμος 6 καὶ λίθος. Ἔστι δὲ [x] καμπτὰ μὲν καὶ εὐθυντὰ [y] ὅσων σωμάτων [z] τὸ μῆκος δύναται εἰς εὐθύτητα ἐκ περιφερείας καὶ [a] ἐξ εὐθύτητος εἰς περιφέρειαν μεταβάλλειν, καὶ τὸ κάμπτεσθαι καὶ τὸ εὐθύνεσθαί ἐστι τὸ εἰς εὐθύτητα ἢ περιφέρειαν [b] μεθίστασθαι ἢ κινεῖσθαι· καὶ [c] γὰρ τὸ ἀνακαμπτόμενον 7 [d] καὶ τὸ κατακαμπτόμενον κάμπτεται. Ἡ μὲν οὖν εἰς [e] κυρτότητα ἢ κοιλότητα κίνησις τοῦ μήκους σωζομένου κάμψις ἐστίν· εἰ γὰρ [f] καὶ εἰς [g] τὸ εὐθύ, εἴη [h] ἂν [i] ἅμα κεκαμμένον 8 καὶ εὐθύ· ὅπερ ἀδύνατον, τὸ εὐθὺ κεκάμφθαι. Καὶ εἰ κάμπτεται πᾶν ἢ ἀνακάμψει ἢ κατακάμψει, τούτων δὲ τὸ μὲν εἰς τὸ κυρτὸν τὸ δ' εἰς τὸ κοῖλον μετάβασις, οὐκ ἂν εἴη [k] καὶ εἰς τὸ εὐθὺ κάμψις, ἀλλ' ἔστι κάμψις καὶ εὔθυνσις ἄλλο [l] καὶ ἄλλο. Καὶ ταῦτά ἐστι καμπτὰ καὶ εὐθυντά, [m] καὶ ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα. Καὶ τὰ μὲν κατακτὰ καὶ θραυστὰ ἅμα ἢ χωρίς, οἷον ξύλον μὲν [n] κατακτόν, θραυστὸν δ' οὔ, κρύσταλλος δὲ καὶ λίθος [o] θραυστόν, κατακτὸν δ' οὔ, κέρα-9 μος δὲ καὶ [p] θραυστὸν καὶ κατακτόν. Διαφέρει δ', ὅτι κάταξις [q] μέν ἐστιν [r] ἡ εἰς μεγάλα μέρη [s] διαίρεσις καὶ χω-

[o] δ' om. E. [p] καὶ ante τήκεται om. H. [q] γε om. F.H.N. [r] διαιρεῖ H. [s] εὐθὺ F.H. [t] οἱ om. E.H.N. [v] τῶν σωμ. om. pr. E. [w] καὶ εὐθυντὰ om. F. [x] ἄκαμπτα μὲν καὶ ἀνεύθυντα F.H.N. [y] ὅσων] ὧν E. [z] τὸ μῆκος οὐ δύν. N, οὐ δύν. τὸ μῆκος F.H. [a] ἐξ om. E. [b] συνίστασθαι E. [c] γὰρ om. E. [d] καὶ τὸ] ἢ F. [e] κοιλότητα ἢ κυρτότητα N. [f] καὶ om. E. [g] τὸ ante εἰς N, om. F. [h] ἂν om. E.F. [i] ἅμα κεκ.] ἀνακεκ. E. [k] καὶ ἡ εἰς F. [l] καὶ ἄλλο om. E. [m] καὶ ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα om. H. [n] κατακτὸν ὂν θραυστὸν E. [o] θραυστὸν μὲν κατ. N. [p] θραυστὸν καὶ τακτὸν N, κατακτὸν καὶ θραυστὸν. F. [q] μέν ἐστιν om. F. [r] ἡ om. E.F.H. [s] διαίρεσις καὶ χώρησις N, χώρισις καὶ διαίρεσις H.

ρισμός, θραῦσις δ' [t] ἡ εἰς τὰ τυχόντα [v] καὶ πλείω δυοῖν. Ὅσα μὲν οὖν οὕτω πέπηγεν ὥστε [w] πολλοὺς ἔχειν [x] παραλλάττοντας πόρους, θραυστά (μέχρι γὰρ τούτου διΐσταται), ὅσα δ' εἰς πολύ, κατακτά, ὅσα δ' ἄμφω, ἀμφότερα. Καὶ 10 τὰ μὲν θλαστά, οἷον χαλκὸς καὶ κηρός, τὰ δ' ἄθλαστα, οἷον κέραμος καὶ ὕδωρ. Ἔστι δὲ [y] θλάσις [z] μὲν [a] ἐπιπέδου κατὰ μέρος εἰς [b] βάθος μετάστασις ὤσει ἢ πληγῇ, τὸ δ' ὅλον ἁφῇ. Ἔστι δὲ [c] τὰ τοιαῦτα [d] καὶ μαλακτά, οἷον κηρὸς 11 μένοντος τοῦ ἄλλου ἐπιπέδου κατὰ μέρος μεθίσταται, καὶ σκληρά, οἷον χαλκός, καὶ ἄθλαστα καὶ [e] σκληρά, οἷον κέραμος (οὐ γὰρ ὑπείκει εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον), καὶ ὑγρά, οἷον ὕδωρ (τὸ γὰρ ὕδωρ ὑπείκει μέν, ἀλλ' οὐ κατὰ μέρος, ἀλλ' ἀντιμεθίσταται). Τῶν δὲ θλαστῶν ὅσα [f] μὲν μένει θλασθέντα 12 καὶ [g] εὔθλαστα χειρί, ταῦτα μὲν πλαστά, τὰ δὲ ἢ μὴ εὔθλαστα, ὥσπερ λίθος ἢ ξύλον, ἢ [h] εὔθλαστα μέν, μὴ μένει δὲ ἡ [i] θλάσις, ὥσπερ ἐρίου ἢ σπόγγου, οὐ πλαστά, ἀλλὰ πιεστὰ [k] ταῦτ' [l] ἐστίν. Ἔστι δὲ πιεστὰ ὅσα ὠθούμενα 13 εἰς [m] αὑτὰ συνιέναι δύναται, εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου παραλλάττοντος, οὐ [n] διαιρουμένου, καὶ μεθισταμένου ἄλλου [o] ἄλλῳ [p] μορίου, οἷον τὸ ὕδωρ [q] ποιεῖ· τοῦτο γὰρ ἀντιμεθίσταται. Ἔστι δ' ὦσις [r] ἡ κίνησις ὑπὸ τοῦ κινοῦντος, ἣ γίγνεται [s] ἀπὸ τῆς ἅψεως· πληγὴ δέ, [t] ὅταν ἀπὸ τῆς φορᾶς. Πιέζεται δὲ ὅσα πόρους ἔχει [v] κενοὺς [w] συγγενοῦς σώματος· 14 καὶ πιεστὰ ταῦτα ὅσα δύναται εἰς τὰ ἑαυτῶν [x] κενὰ συνιέναι ἢ εἰς τοὺς ἑαυτῶν πόρους· [y] ἐνίοτε γὰρ οὐ κενοί εἰσιν εἰς οὓς συνέρχεται, [z] οἷον ὁ βεβρεγμένος σπόγγος ([a] πλήρεις γὰρ αὐτοῦ οἱ πόροι), ἀλλ' ὧν ἂν οἱ πόροι πλήρεις ὦσι μαλακω-

[t] ἡ om. F.H.N. [v] καὶ om. E. [w] πολλοὺς μὲν ἔχειν H. [x] παραλλάσσοντας F. [y] θλάσις om. F. [z] μὲν om. F.H.N. [a] ἐπιπέδου καὶ κατὰ E. [b] βάθος ἡ θλάσις μετάστασις F. [c] τὰ om. E. [d] καὶ μαλακτὰ ante τὰ F. [e] σκληρὰ] ξηρὰ N. [f] μὲν om. F.H.N. [g] ἄθλαστα N. [h] εὔφθλαστα E. [i] φθλάσις E. [k] ταῦτ' ante ἀλλὰ N, post ἐστιν F. [l] ἐστίν om. N. [m] ἑαυτὰ H, ἑαυτὸ F. [n] διαιρομένου N. [o] ἄλλῳ corr. E. [p] μορίῳ F. [q] ποιεῖ om. F. [r] ἡ om. F.H.N. [s] ὑπὸ H. [t] ὅταν om. N. [v] κοινοὺς N. [w] συγγενεῖς H. [x] κοινὰ N. [y] ἐνίοτε— συνέρχεται om. H. [z] οἷον ὁ β. σπ. ante ἐνίοτε F. [a] πλήρεις om. E.

15 τέρων [b] ἢ αὐτὸ τὸ πεφυκὸς [c] συνιέναι εἰς [d] αὐτά. Πιεστὰ μὲν οὖν ἐστὶν οἷον σπόγγος, κηρός, σάρξ· ἀπίεστα δὲ τὰ μὴ πεφυκότα συνιέναι [e] ὥσει εἰς [f] τοὺς ἑαυτῶν πόρους διὰ τὸ ἢ μὴ ἔχειν ἢ [g] σκληροτέρων [h] ἔχειν [i] πλήρεις· ὁ γὰρ σίδηρος 16 ἀπίεστος καὶ λίθος καὶ ὕδωρ καὶ [k] πᾶν ὑγρόν. Ἑλκτὰ δ' [l] ἐστὶν ὅσων δυνατὸν εἰς τὸ πλάγιον μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον· [m] τὸ γὰρ ἕλκεσθαι ἐστὶ τὸ ἐπὶ τὸ κινοῦν μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον συνεχὲς ὄν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἑλκτά, οἷον θρίξ, ἱμάς, νεῦρον, σταίς, ἰξός, τὰ δ' ἄνελκτα, οἷον ὕδωρ καὶ λίθος. 17 Τὰ [n] μὲν οὖν ταὐτά ἐστιν ἑλκτὰ καὶ πιεστά, [o] οἷον ἔριον, τὰ δ' οὐ ταὐτά, οἷον φλέγμα πιεστὸν μὲν οὐκ ἔστιν, ἑλκτὸν δέ, καὶ ὁ σπόγγος πιεστὸν μέν, οὐχ ἑλκτὸν δέ. Ἔστι [p] δὲ καὶ τὰ μὲν ἐλατά, οἷον χαλκός, τὰ δ' [q] ἀνήλατα, οἷον λίθος καὶ 18 ξύλον. Ἔστι δ' ἐλατὰ μὲν ὅσα τῇ [r] αὐτῇ πληγῇ δύναται ἅμα καὶ εἰς πλάτος καὶ [s] εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον μεθίστασθαι κατὰ μέρος, [q] ἀνήλατα δὲ ὅσα ἀδύνατα. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλατὰ [t] ἅπαντα καὶ θλαστά, τὰ δὲ θλαστὰ οὐ πάντα ἐλατά, οἷον ξύλον· ὡς μέντοι ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν, ἀντιστρέφει. 19 Τῶν δὲ πιεστῶν τὰ μὲν ἐλατὰ τὰ δ' οὔ, κηρὸς μὲν καὶ πηλὸς ἐλατά, [v] ἔριον δ' οὔ, οὐδ' ὕδωρ. Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν σχιστά, οἷον ξύλον, τὰ δὲ ἄσχιστα, οἷον κέραμος. Ἔστι δὲ σχιστὸν τὸ δυνάμενον διαιρεῖσθαι ἐπὶ πλεῖον ἢ τὸ διαιροῦν [w] διαιρεῖ· σχίζεται γάρ, [x] ὅταν ἐπὶ πλεῖον διαιρῆται ἢ τὸ διαιροῦν διαιρεῖ, καὶ προηγεῖται ἡ διαίρεσις· ἐν δὲ τῇ 20 τμήσει οὐκ ἔστι τοῦτο. Ἄσχιστα δ' ὅσα μὴ δύναται τοῦτο πάσχειν. Ἔστι δ' οὔτε μαλακὸν οὐδὲν σχιστόν (λέγω δὲ τῶν ἁπλῶς μαλακῶν [y] καὶ μὴ πρὸς ἄλληλα· οὕτω μὲν γὰρ

[b] ἢ] γὰρ ἢ H. [c] εἰσιέναι N. [d] ἑαυτὰ H, αὐτὸ N. [e] ὥσει om. H. [f] τοὺς ἐν ἑαυτοῖς π. H, τοὺς ἐν αὐτῷ π. E. [g] σκληροτέρους H. [h] ἔχειν om. N. [i] πλ.] ἢ πλ. H. [k] πᾶν om. E. ἅπαν, idque post ὑγρόν, F. [l] ἐστιν om. N. [m] τὸ γὰρ—ἐπίπεδον om. H, post συνεχὲς ὂν ponit N, post ὑδ. καὶ λίθος F. [n] μὲν ἑλκτὰ καὶ πιεστὰ ταυτά ἐστιν N. [o] οἷον ἔριον om. F. [p] δὲ ante καὶ om. N. [q] ἀνέλατα F.H. [r] αὐτῇ] τοιαύτῃ H. [s] εἰς ante β. om. H. [t] πάντα F.H. [v] ἔρια H. [w] διαιρεῖ om. E.N. [x] ὅταν—διαιρεῖ om. F. [y] καὶ οὐ πρὸς ἄλλα N.

καὶ σίδηρος ἔσται μαλακός) οὔτε τὰ σκληρὰ πάντα [z] ἐστί, ἀλλ' ὅσα μήθ' ὑγρά ἐστι μήτε θλαστὰ [a] μήτε θραυστά. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα κατὰ μῆκος ἔχει τοὺς πόρους, καθ' οὓς προσφύεται ἀλλήλοις, ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος. Τμητὰ δ' 21 ἐστὶ [b] τῶν [c] συνεστώτων σκληρῶν ἢ μαλακῶν ὅσα δύναται μήτ' ἐξ ἀνάγκης προηγεῖσθαι [d] τῆς διαιρέσεως μήτε θραύεσθαι διαιρούμενα· ὅσα [e] δὲ ἢ ὑγρὰ ἢ τοιαῦτα, ἄτμητα. Ἔνια 22 [f] δ' [g] ἐστὶ ταὐτὰ καὶ τμητὰ καὶ σχιστά, οἷον ξύλον· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ [h] πολὺ σχιστὸν μὲν κατὰ τὸ μῆκος, τμητὸν [i] δὲ κατὰ [k] τὸ πλάτος· ἐπεὶ γὰρ διαιρεῖται ἕκαστον εἰς πολλά, ᾗ μὲν [l] μήκη [m] πολλὰ τὸ ἕν, σχιστὸν ταύτῃ, ᾗ δὲ [n] πλάτη [m] πολλὰ τὸ ἕν, τμητὸν [o] ταύτῃ. Γλίσχρον δ' ἐστίν, ὅταν [p] ἑλκτὸν ᾖ ὑγρὸν ὂν ἢ μαλακόν. Τοιοῦτον δὲ γίνεται τῇ [q] ἐπαλλάξει 23 ὅσα ὥσπερ αἱ ἁλύσεις [r] σύγκειται τῶν σωμάτων· ταῦτα γὰρ ἐπὶ πολὺ δύναται ἐκτείνεσθαι καὶ συνιέναι. Ὅσα δὲ μὴ τοιαῦτα, ψαθυρά. Πιλητὰ δ' ὅσα τῶν πιεστῶν μόνιμον ἔχει τὴν πίεσιν, [s] ἀπίλητα δὲ ὅσα ἢ ὅλως ἀπίεστα [t] ἢ μὴ μόνιμον [v] ἔχει τὴν πίεσιν. Καὶ τὰ μὲν καυστά ἐστι τὰ δὲ ἄκαυστα, 24 οἷον ξύλον μὲν καυστὸν καὶ ἔριον καὶ ὀστοῦν, λίθος δὲ καὶ κρύσταλλος [w] ἄκαυστον. Ἔστι [x] δὲ καυστὰ ὅσα ἔχει πόρους δεκτικοὺς πυρὸς καὶ ὑγρότητα ἐν τοῖς κατ' εὐθυωρίαν πόροις ἀσθενεστέραν πυρός. Ὅσα δὲ [y] ἢ μὴ ἔχει ἢ ἰσχυροτέραν, οἷον κρύσταλλος καὶ τὰ σφόδρα χλωρά, ἄκαυστα. Θυμιατὰ δ' ἐστὶ τῶν σωμάτων ὅσα ὑγρότητα [z] ἔχει μέν, 25 οὕτω δ' ἔχει ὥστε μὴ ἐξατμίζειν πυρουμένων χωρίς· ἔστι γὰρ ἀτμὶς ἡ ὑπὸ θερμοῦ [a] καυστικοῦ εἰς ἀέρα καὶ πνεῦμα

[z] ἐστί om. F.H.N. [a] μήτε θραυστά om. H. [b] τῶν om. E. [c] συνθέτων pr. F. [d] τῆς διαιρέσεως om. H. [e] δὲ ἢ ὑγρὰ ἢ τοιαῦτα corr. F, δὲ ὑγρὰ τοιαῦτα E, δὲ μὴ ὑγρὰ ᾖ τὰ τοιαῦτα H.N. et pr. F. [f] δ'] μὲν pr. F. [g] ἐστι om. F. [h] πολὺ δὲ σχιστὰ μὲν κατὰ μῆκος F. [i] δὲ καὶ κατὰ F. [k] τὸ om. E. [l] μήκει H.N. [m] τὸ ἓν πολλὰ N. [n] πλάτει H. [o] ταύτῃ om. N. [p] ἑλκτὸν ἢ ὑγρὸν ὂν μαλακὸν ᾖ E.H.N. [q] ἐπάλξει E, ἕλξει corr. F. [r] σύγκεινται N. [s] ἀπίλητα—πίεσιν margo F. [t] ἢ ante ὅσα N, om. H. [v] ἔχῃ H. [w] ἄκαυστα H. [x] δὲ καὶ κ. F. [y] ἢ utrumque om. F.H.N. [z] μὲν ἔχει H. [a] ἐκκαυστικοῦ E.

ἔκκρισις ἐξ ὑγροῦ διαντική. Τὰ δὲ [b] θυμιατὰ χρόνῳ εἰς ἀέρα ἐκκρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἀφανιζόμενα ξηρά, τὰ δὲ [c] γῆ γίνεται. 26 Διαφέρει δ' αὕτη ἡ ἔκκρισις, ὅτι οὔτε διαίνει οὔτε πνεῦμα γίγνεται. Ἔστι δὲ πνεῦμα ῥύσις συνεχὴς [d] ἐπὶ μῆκος ἀέρος· θυμίασις δ' ἐστὶν [e] ἡ ὑπὸ θερμοῦ καυστικοῦ [f] κοινὴ ἔκκρισις ξηροῦ καὶ [g] ὑγροῦ [h] ἀθρόως. Διόπερ οὐ διαίνει, ἀλλὰ χρωματίζει μᾶλλον. Ἔστι δ' ἡ μὲν ξυλώδους σώματος θυμίασις 27 καπνός. Λέγω [i] δὲ [k] καὶ ὀστᾶ καὶ τρίχας καὶ πᾶν [l] τὸ τοιοῦτον ἐν ταὐτῷ· οὐ γὰρ κεῖται ὄνομα κοινόν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν ὅμως ἐν ταὐτῷ πάντ' ἐστίν, ὥσπερ [m] καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ

> Ταὐτὰ τρίχες καὶ φύλλα καὶ οἰωνῶν πτερὰ [n] πυκνὰ
> καὶ [o] λεπίδες γίγνονται ἐπὶ στιβαροῖσι [p] μέλεσσιν.

28 Ἡ δὲ πίονος θυμίασις λιγνύς, ἡ δὲ λιπαροῦ [q] κνίσσα. Διὰ τοῦτο [r] τὸ ἔλαιον [s] οὐχ ἕψεται οὐδὲ παχύνεται, ὅτι θυμιατόν ἐστιν [t] ἀλλ' οὐκ ἀτμιστόν· ὕδωρ δ' οὐ θυμιατὸν ἀλλ' ἀτμιστόν. Οἶνος δ' ὁ μὲν γλυκὺς θυμιᾶται. Πίων [w] γάρ, [x] καὶ ταὐτὰ ποιεῖ τῷ ἐλαίῳ· οὔτε γὰρ ὑπὸ ψύχους πήγνυται, 29 καίεταί [y] τε. Ἔστι δ' ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ δ' οὐκ [z] ἔστιν· οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμός, διὸ [a] καὶ οὐ μεθύσκει. Ὁ τυχὼν δ' οἶνος [b] μικρὰν ἔχει [c] ἀναθυμίασιν, διὸ ἀνίησι φλόγα. Καυστὰ δὲ δοκεῖ εἶναι ὅσα εἰς τέφραν διαλύεται τῶν σωμάτων. Πάσχει δὲ τοῦτο πάντα ὅσα [d] πήγνυται [e] ἢ ὑπὸ θερμοῦ ἢ ὑπ' ἀμφοῖν, [f] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ· [g] ταῦτα γὰρ φαίνεται 30 κρατούμενα ὑπὸ τοῦ πυρός. Ἥκιστα δὲ τῶν λίθων ἡ σφραγίς, [h] ὁ καλούμενος ἄνθραξ. Τῶν δὲ καυστῶν τὰ μὲν φλο-

[b] θυμ. καὶ χρ. N. [c] γῆ om. N. [d] ἀέρος ἐπὶ μῆκος F.H.N. [e] ἡ om. N. [f] ἔκκρισις κοινὴ N. [g] ὑγροῦ] τοῦ E. [h] ἀθρόως] ἀέρος E.H.N. [i] δὲ] γὰρ E.H.N. [k] καὶ post δὲ om. N. [l] τὸ om. N. [m] καὶ om. N. [n] πυκνὰ om. F. [o] λοπίδες E. [p] μελεσιν H. [q] κνίσα E. [r] τὸ om. F.H. [s] οὐχ ἕψεται margo F, οὐ παχύνεται ἀλλ' οὐδὲ ἕψεται ὅτι F. [t] ἀλλ' οὐκ—θυμιατὸν margo F. [w] γὰρ om. H. [x] καὶ] καὶ γὰρ καὶ F.H. [y] τε om. E. [z] ἔστιν] ἔτι E. [a] καὶ om. F.H.N. [b] μικρὰν δ' ἔχει F.H.N. [c] θυμίασιν E.N. [d] πέπηγεν F.H.N. [e] ἢ post πηγν. om. E. [f] ψ. τε καὶ θ. N. [g] ταῦτα] ἅπαντα E. [h] ὁ] καὶ ὁ H.

γιστά ἐστι τὰ δ' [i] ἀφλόγιστα· [k] τούτων δ' ἔνια [l] ἀνθρακευτά. Φλογιστὰ μὲν οὖν ὅσα φλόγα [m] παρέχεσθαι δύναται· ὅσα [n] δ' οὐ δύναται, ἀφλόγιστα. Ἔστι δὲ φλογιστὰ ὅσα μὴ ὑγρὰ ὄντα θυμιατά ἐστιν. Πίττα δὲ [o] ἢ ἔλαιον ἢ 31 κηρὸς μᾶλλον μετ' ἄλλων ἢ καθ' αὑτὰ [p] φλογιστά. [q] Μάλιστα δ' ὅσα καπνὸν ἀνίησιν. Ἀνθρακευτὰ δ' ὅσα τῶν τοιούτων γῆς πλέον ἔχει ἢ [r] καπνοῦ. [s] Ἔτι δ' ἔνια τηκτὰ ὄντα οὐ φλογιστά ἐστιν, οἷον χαλκός, καὶ φλογιστὰ οὐ τηκτά, οἷον ξύλον, τὰ δ' ἄμφω, οἷον λιβανωτός. Αἴτιον δ' ὅτι τὰ 32 [t] μὲν ξύλα ἀθρόον ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ δι' ὅλου [v] συνεχές, ὥστε [w] διακάεται, [x] ὁ δὲ χαλκὸς παρ' ἕκαστον [y] μὲν μέρος, οὐ συνεχὲς δὲ καὶ ἔλαττον ἢ ὥστε φλόγα ποιῆσαι· ὁ δὲ λιβανωτὸς τῇ μὲν οὕτως τῇ δ' ἐκείνως ἔχει. Φλογιστὰ δ' ἐστὶ τῶν 33 θυμιατῶν ὅσα μὴ τηκτά ἐστι διὰ τὸ μᾶλλον εἶναι γῆς· τὸ ξηρὸν γὰρ ἔχει κοινὸν τῷ πυρί. Τοῦτ' οὖν θερμὸν ἂν γένηται τὸ ξηρόν, πῦρ γίγνεται. Διὰ τοῦτο ἡ φλὸξ πνεῦμα ἢ καπνὸς [z] καόμενός ἐστιν. Ξύλων μὲν οὖν ἡ θυμίασις καπνός, 34 κηροῦ δὲ καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν τοιούτων καὶ πίττης, καὶ ὅσα ἔχει πίτταν ἢ τοιαῦτα, λιγνύς, ἐλαίου δὲ καὶ ὅσα ἐλαιώδη, [a] κνίσσα· καὶ [b] ὅσα ἥκιστα [c] κάεται [d] μόνα, ὅτι ὀλίγον [e] ξηρὸν ἔχει, ἡ δὲ μετάβασις διὰ τούτου, μετὰ δ' ἑτέρου τάχιστα. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρόν. Τὰ μὲν οὖν ἐκθυμιώμενα τῶν ὑγρῶν ὑγροῦ μᾶλλον, [f] ὡς ἔλαιον καὶ [g] πίττα, τὰ δὲ [h] καόμενα ξηροῦ.

Τούτοις δὲ τοῖς [i] παθήμασι καὶ ταύταις ταῖς διαφοραῖς τὰ 10 ὁμοιομερῆ τῶν σωμάτων, ὥσπερ εἴρηται, [k] διαφέρει [l] ἀλλήλων κατὰ τὴν ἁφήν, καὶ ἔτι [m] ὀσμαῖς καὶ χυμοῖς καὶ [n] χρώ-

[i] ἄφλογα E. [k] τούτων—ἀφλόγιστα margo F. [l] ἀνθρακιστὰ E. [m] δύναται παρέχεσθαι H, δύναται παρασχέσθαι N. [n] δ' ἀδύνατα E.N, δ' ἀδυνατεῖ H. [o] ἢ ἔλαιον margo F. [p] φλογιστά ἐστι. μ. F. [q] μᾶλλον H. [r] καπνόν E. [s] ἔτι] ὅτι N. [t] μὲν om. H. [v] συνεχές ἐστιν ὥστε E.N. [w] διακαίεσθαι F.H.N. [x] ὁ δὲ] καὶ N. [y] μὲν om. E. [z] καιόμενος F.N. [a] κνῖσα E. [b] ὅσα om. N. [c] καίεται F.H.N. [d] μόνον E. [e] ξηροῦ H.N. [f] ὡς—πίττα om. E. [g] πίτταν N. [h] καιόμενα F.H.N. [i] πάθεσι F. [k] διαφέρουσιν H. [l] ἀλλήλων om. N. [m] χυμοῖς καὶ ὀσμαῖς F.H.N. [n] σώμασιν E.

2 μασιν. Λέγω δ' ὁμοιομερῆ [o] τά τε μεταλλευόμενα, [p] οἷον [q] χρυσόν, χαλκόν, ἄργυρον, καττίτερον, σίδηρον, λίθον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, [r] καὶ [s] ὅσα ἐκ [t] τούτων γίγνεται ἐκκρινόμενα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ζῴοις καὶ φυτοῖς, οἷον σάρκες, ὀστᾶ, [v] νεῦρον, [w] δέρμα, [x] σπλάγχνον, τρίχες, ἶνες, φλέβες, ἐξ ὧν ἤδη συνέστηκε τὰ ἀνομοιομερῆ, οἷον πρόσωπον, χείρ, πούς [y] καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐν φυτοῖς ξύλον, φλοιός, [z] φύλ-
3 λον, ῥίζα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν ὑπ' [a] ἄλλης αἰτίας συνέστηκεν, ἐξ ὧν δὲ ταῦτα, ὕλη μὲν τὸ [b] ξηρὸν καὶ ὑγρόν, [c] ὥστε ὕδωρ καὶ γῆ (ταῦτα γὰρ προφανεστάτην ἔχει τὴν δύναμιν ἑκάτερον ἑκατέρου), τὰ δὲ ποιοῦντα τὸ θερμὸν καὶ [d] τὸ ψυχρόν (ταῦτα γὰρ συνίστησι καὶ πήγνυσιν ἐξ ἐκείνων), λάβωμεν τῶν ὁμοιομερῶν ποῖα γῆς εἴδη καὶ ποῖα
4 ὕδατος καὶ ποῖα κοινά. Ἔστι δὴ [e] τῶν σωμάτων τῶν δεδημιουργημένων τὰ μὲν ὑγρά, τὰ δὲ μαλακά, τὰ δὲ σκληρά· τούτων δὲ [f] ὅσα [g] μαλακὰ ἢ σκληρὰ πήξει ἐστίν, εἴρηται
5 πρότερον. Τῶν μὲν οὖν ὑγρῶν ὅσα μὲν ἐξατμίζεται, ὕδατος, ὅσα δὲ μή, [h] ἢ γῆς ἢ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος, οἷον γάλα, ἢ γῆς καὶ ἀέρος, οἷον [i] ξύλον, ἢ ὕδατος καὶ ἀέρος, οἷον ἔλαιον. Καὶ ὅσα μὲν ὑπὸ θερμοῦ παχύνεται, κοινά· ἀπορήσειε δ' ἄν τις περὶ οἴνου τῶν ὑγρῶν. Τοῦτο γὰρ [k] καὶ ἐξατμισθείη ἄν,
6 καὶ παχύνεται ὥσπερ [l] ὁ νέος. [m] Αἴτιον δ' ὅτι [n] οὔτε ἑνὶ εἴδει [o] λέγεται [l] ὁ οἶνος, καὶ ὅτι ἄλλος ἄλλως· ὁ γὰρ νέος μᾶλλον γῆς ἢ ὁ παλαιός· διὸ καὶ παχύνεται [p] τῷ θερμῷ μάλιστα καὶ πήγνυται ἧττον ὑπὸ [q] τοῦ ψυχροῦ· ἔχει γὰρ καὶ θερμὸν πολὺ καὶ γῆς, ὥσπερ [r] ἐν [s] Ἀρκαδίᾳ οὕτως [s] ἀναξηραί-

[o] τά] οἷον τά N, ὄντα ὧν τά H. [p] οἷον om. F.H.N. [q] χαλκ. χρυσ. F. [r] καὶ ante ὅσα om F. [s] ὅσα om. E. [t] τοιούτων N. [v] νεῦρα F.N. [w] δέρμα om. H. [x] σπλάγχνα N. [y] καὶ τἆλλα τὰ— ῥίζα om. H. [z] φύλλον ἶνες ῥίζα N. [a] ἄλλαις αἰτίαις H. [b] σκληρὸν pr. E. [c] ὥστε] ὡς τὸ H. [d] τὸ ante ψ. om. F.H.N. [e] τῶν δεδημ. σωμάτων F. [f] ὁπόσα F.H. [g] σκληρὰ ἢ μαλ. F.H.N. [h] ἢ ante γῆς om. E.N. [i] ξύλα N. [k] καὶ post γὰρ om. H.N. [l] ὁ om. E. [m] αἴτ.] δῆλον E. [n] οὔτε ἐν ἑνὶ F.N. [o] λέγεται post οἶνος F. [p] τὸ θερμὸν μάλιστα N, μάλιστα τῷ θερμῷ F.H. [q] τοῦ om. N. [r] ἐν] ὁ ἐν F.H.N. [s] ἀποξηραίνεται F.H.

νεται [t] ὑπὸ τοῦ καπνοῦ ἐν τοῖς ἀσκοῖς ὥστε [v] ξυόμενος [w] πίνεσθαι. Εἰ δὲ [x] πᾶς [y] ἰλὺν ἔχει, οὕτως ἑκατέρου ἐστίν, ἢ γῆς 7 ἢ ὕδατος, ὡς [z] ταύτης ἔχει [a] πλῆθος. Ὅσα δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παχύνεται, γῆς, ὅσα δ᾽ ὑπ᾽ ἀμφοῖν, κοινὰ πλειόνων, οἷον ἔλαιον καὶ μέλι καὶ [b] ὁ γλυκὺς οἶνος. Τῶν δὲ συνεστώτων 8 ὅσα μὲν πέπηγεν ὑπὸ ψυχροῦ, ὕδατος, οἷον κρύσταλλος, χιών, [c] χάλαζα, πάχνη, ὅσα δ᾽ ὑπὸ θερμοῦ, γῆς, οἷον κέραμος, [d] τυρός, νίτρον, ἅλες· ὅσα δ᾽ ὑπ᾽ ἀμφοῖν, τοιαῦτα δ᾽ ἐστὶν ὅσα ψύξει· ταῦτα δ᾽ ἐστὶν ὅσα ἀμφοῖν [e] στερήσει, θερμοῦ καὶ ὑγροῦ συνεξιόντος τῷ θερμῷ· οἱ μὲν γὰρ ἅλες ὑγροῦ μόνου στερήσει πήγνυνται, καὶ ὅσα εἰλικρινῆ γῆς, ὁ δὲ κρύσταλλος θερμοῦ μόνου· ταῦτα δ᾽ ἀμφοῖν. Διὸ καὶ ὑπ᾽ ἀμφοῖν καὶ εἶχεν ἄμφω. [f] Ὅσων μὲν οὖν [g] ἅπαν ἐξικμάσθη, 9 οἷον κέραμος ἢ ἤλεκτρον· καὶ γὰρ τὸ ἤλεκτρον, καὶ ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα, ψύξει ἐστίν, οἷον σμύρνα, λιβανωτός, [h] κόμμι. Καὶ τὸ ἤλεκτρον δὲ τούτου τοῦ γένους ἔοικε, καὶ πήγνυται· ἐμπεριειλημμένα γοῦν [i] ζῷα ἐν αὐτῷ φαίνεται. Ὑπὸ δὲ [k] τοῦ ποταμοῦ [l] τὸ θερμὸν ἐξιὸν ὥσπερ τοῦ ἑψομένου μέλιτος, ὅταν εἰς ὕδωρ [m] ἀφεθῇ, ἐξατμίζει τὸ ὑγρόν. Ταῦτα 10 πάντα γῆς. Καὶ τὰ μὲν ἄτηκτα καὶ ἀμάλακτα, οἷον τὸ ἤλεκτρον [n] ἢ [o] λίθοι ἔνιοι, ὥσπερ οἱ [p] πῶροι οἱ ἐν τοῖς σπηλαίοις· καὶ γὰρ οὗτοι [q] ὁμοίως [r] γίγνονται τούτοις, καὶ οὐχ ὡς ὑπὸ πυρὸς ἀλλ᾽ [s] ὡς ὑπὸ [t] τοῦ ψυχροῦ διεξιόντος τοῦ θερμοῦ, [v] συνεξέρχεται τὸ ὑγρὸν [w] ὑπὸ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξιόντος θερμοῦ· ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν πυρός. [x] Ὅσα 11 [y] δὲ μὴ [z] ὅλα, [a] γῆς μέν ἐστι μᾶλλον, μαλακτὰ δ᾽, οἷον σίδηρος καὶ κέρας. [b] Λιβανωτὸς δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα παρα-

[t] ὑπὲρ H. et γρ. F. [v] ἐξαγόμενος H. [w] πήγνυσθαι H, τήκεσθαι F. [x] δὴ ἅπας F.H.N. [y] ἠλὺν H. [z] αὐτῆς E, ταύτης τ᾽ F. [a] πλήθει E. [b] ὁ om. F. [c] πάχνη χάλαζα F. [d] τυρὸς] κηρὸς H. [e] στερ. καὶ θ. H.N. [f] ὅσον N. [g] ἅπαξ F.H. [h] κόμη E. [i] ἐν αὐτῷ ζῶα F. [k] τοῦ—ἐξιὸν] τούτου τὸ ὑγρὸν corr. E. [l] ἐξιόν τε τὸ θ. F. [m] ἀφὲν ἐξατμίζῃ H. [n] ἢ] καὶ F. [o] λίθων H. [p] πόροι E.H. [q] ὅμοιοι E. [r] γίνεται N, πήγνυνται F. [s] ὡς post ἀλλ᾽ om. E. [t] τοῦ om. N. [v] συνεξέρχεται—πυρός om. F. [w] ἀπὸ H. [x] ὅσον N. [y] δὲ om. H. [z] ὅλον N. [a] γῆς μᾶλλόν ἐστι F. [b] λιβανωτοὶ E.

πλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίζει. Ἐπεὶ [c] οὖν τηκτά γε θετέον, καὶ ὅσα τήκεται [d] ὑπὸ πυρός, ταῦτ' ἐστὶν ὑδατωδέστερα, ἔνια δὲ καὶ κοινά, οἷον κηρός· ὅσα δὲ [e] ὑπὸ ὕδατος, ταῦτα [f] δὲ
12 γῆς· ὅσα δὲ [g] μηδ' ὑφ' ἑτέρου, [h] ταῦτα ἢ γῆς ἢ ἀμφοῖν. Εἰ οὖν ἅπαντα μὲν ἢ ὑγρὰ ἢ πεπηγότα, τούτων δὲ τὰ ἐν τοῖς εἰρημένοις πάθεσι, καὶ οὐκ ἔστι μεταξύ, ἅπαντ' ἂν [i] εἴη εἰρημένα [k] οἷς διαγνωσόμεθα πότερον [l] γῆς ἢ ὕδατος ἢ πλειόνων [m] κοινόν, καὶ πότερον [n] ὑπὸ πυρὸς συνέστηκεν ἢ ψυχροῦ ἢ
13 ἀμφοῖν. Χρυσὸς μὲν δὴ καὶ ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ καττίτερος καὶ [o] μόλυβδος καὶ [p] ὕελος καὶ λίθοι [q] πολλοὶ ἀνώνυμοι ὕδατος· πάντα γὰρ ταῦτα [r] τήκεται θερμῷ. Ἔτι [s] οἶνοι ἔνιοι καὶ οὖρον καὶ ὄξος καὶ κονία καὶ [t] ὀρρὸς καὶ ἰχὼρ ὕδατος· πάντα γὰρ πήγνυται ψυχρῷ. Σίδηρος δὲ καὶ [v] κέρας [w] καὶ ὄνυξ καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ τρίχες
14 καὶ φύλλα καὶ φλοιὸς γῆς μᾶλλον. Ἔτι ἤλεκτρον, σμύρνα, [x] λίβανος καὶ πάντα τὰ δάκρυα λεγόμενα, [y] καὶ πῶρος, καὶ οἱ καρποί, οἷον [z] τὰ [a] χέδροπα, καὶ σῖτος· τὰ τοιαῦτα γὰρ τὰ μὲν σφόδρα, τὰ δὲ ἧττον μὲν τούτων, ὅμως δὲ γῆς· τὰ μὲν
15 γὰρ μαλακτά, τὰ δὲ θυμιατὰ καὶ ψύξει γεγενημένα. Ἔτι νίτρον, ἅλες, λίθων γένη, ὅσα [b] μήτε ψύξει μήτε τηκτά. [c] Αἷμα δὲ καὶ γονὴ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, τὸ μὲν ἔχον [d] αἷμα ἶνας μᾶλλον γῆς, διὸ [e] καὶ [f] ψύξει πήγνυται καὶ ὑγρῷ τήκεται, [g] τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἶνας ὕδατος, διὸ καὶ οὐ πήγνυται. Γονὴ δὲ πήγνυται ψύξει ἐξιόντος [h] τοῦ ὑγροῦ μετὰ τοῦ θερμοῦ.

11 Ποῖα δὲ θερμὰ ἢ ψυχρὰ τῶν πεπηγότων ἢ τῶν ὑγρῶν,

[c] οὖν] οὐ E. [d] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F.H. [e] ὑπὸ τοῦ ὕδατος F. [f] δὲ om. F.N. [g] μὴ F.H.N. [h] ταῦτα om. E. [i] εἴη τὰ εἰρ. H. [k] οἷς δὴ γνωσόμεθα H.N. [l] γῆς—πότερον margo F. [m] κοινῶν N. [n] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F. [o] μόλιβδος F.H. [p] ὕαλος E. [q] ἀνώνυμοι ὕδατος πολλοὶ N. [r] τήκεται ante ταῦτα H, post θ. F. [s] οἴνων H. [t] ὀρὸς E. [v] κέραμος N. [w] καὶ ὀστοῦν καὶ ὄνυξ F. [x] λιβανωτὸς H.N, λιβανωτὸν F. [y] καὶ οἱ πῶροι N. [z] τὰ om. F. [a] χεδρωπὰ H, χυδρωπὰ N. [b] μήτε om. F. [c] κοινὰ δὲ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος αἷμα καὶ γονὴ F. [d] ἶνας αἷμα F. [e] καὶ om. F.H.N. [f] ψύχει H. [g] τὸ δὲ μὴ ἔχον F. [h] τοῦ ὑγροῦ τοῦ μετὰ θ. F.

ἐκ τῶν εἰρημένων [i] δεῖ μεταδιώκειν. Ὅσα μὲν οὖν ὕδατος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψυχρά, ἐὰν μὴ ἀλλοτρίαν ἔχῃ θερμότητα, οἷον κονία, οὖρον, οἶνος· ὅσα δὲ γῆς, [k] ὡς ἐπὶ [l] τὸ πολὺ θερμὰ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ δημιουργίαν, οἷον τίτανος καὶ τέφρα. Δεῖ 2 δὲ λαβεῖν τὴν ὕλην ψυχρότητά [m] τινα εἶναι· ἐπεὶ γὰρ τὸ [n] ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ὕλη (ταῦτα γὰρ παθητικά), τούτων [o] δὲ [p] σώματα μάλιστα γῆ καὶ ὕδωρ ἐστί, ταῦτα [q] δὲ ψυχρότητι ὥρισται, δῆλον ὅτι πάντα τὰ σώματα ὅσα ἑκατέρου ἁπλῶς τοῦ στοιχείου, ψυχρὰ μᾶλλόν ἐστιν, [r] ἂν μὴ ἔχῃ ἀλλοτρίαν θερμότητα, οἷον τὸ ζέον ὕδωρ ἢ τὸ διὰ [s] τέφρας [t] ἠθημένον· καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει τὴν ἐκ τῆς τέφρας θερμότητα· ἐν ἅπασι γάρ [v] ἐστι θερμότης, ἢ πλείων ἢ ἐλάττων, τοῖς πεπυρωμένοις. Διὸ καὶ ἐν τοῖς σαπροῖς ζῷα ἐγγίγνεται· ἔνεστι γὰρ 3 θερμότης ἡ [w] φθείρασα τὴν ἑκάστου οἰκείαν [x] θερμότητα. [y] Ὅσα δὲ κοινά, ἔχει θερμότητα· [z] συνέστη γὰρ τὰ πλεῖστα ὑπὸ θερμότης πεψάσης. Ἔνια δὲ [a] σῆψίς [b] ἐστιν, οἷον τὰ [c] συντηκτά. Ὥστε ἔχοντα μὲν τὴν φύσιν θερμὰ καὶ αἷμα καὶ 4 γονὴ καὶ [d] μυελὸς καὶ ὀπὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, φθειρόμενα δὲ καὶ ἐξιστάμενα τῆς φύσεως οὐκέτι· λείπεται γὰρ ἡ ὕλη, [e] γῆ οὖσα [f] ἢ ὕδωρ. [g] Διὸ ἀμφότερα δοκεῖ τισί, καὶ οἱ μὲν ψυχρὰ οἱ δὲ θερμὰ ταῦτά φασιν εἶναι, ὁρῶντες, ὅταν μὲν ἐν τῇ φύσει ὦσι, θερμά, ὅταν δὲ χωρισθῶσι, πηγνύμενα. Ἔχει μὲν [h] οὖν οὕτως, [i] ὅμως δ' ὥσπερ διώρισται, ἐν οἷς μὲν 5 ἡ ὕλη ὕδατος τὸ πλεῖστον, ψυχρά (ἀντίκειται γὰρ [k] τοῦτο μάλιστα τῷ πυρί), ἐν οἷς δὲ γῆς ἢ ἀέρος, θερμότερα. Συμ- 6 βαίνει δέ ποτε [l] ταὐτὰ γίνεσθαι [m] ψυχρότατα καὶ θερμότατα

[i] δεῖ] χρεῖ E. [k] ὡς] καὶ pr. F. [l] τὸ om. E. [m] εἶναί τινα F.H.N. [n] ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν F. [o] δὲ] γὰρ E. [p] σωμάτων N. [q] δὲ] γὰρ F.H.N. [r] ἐὰν N. [s] τέφρας] τῆς τέφρας N, τέφρας θερμότητα E. [t] ἠθούμενον N. [v] ἐστιν ἡ θερμότης N. [w] φθείρουσα F.H.N. [x] θερμότητα ὅσα δὲ κοινὰ om. E. [y] ὅσα—θερμότητα om. N. [z] συνέστηκε F.H.N. [a] σήψεις H.N. [b] εἰσὶν E.F.H.N. [c] τηκτὰ pr. F, συμπηκτὰ H, συντάγματα E. [d] ὀπὸς καὶ μυελὸς F. [e] γῆ om. E. [f] ἢ] καὶ F.N. [g] διὸ καὶ ἀμφότερα F. [h] οὖν om. E. [i] ὅμως δ'] ὅλως F.H. [k] μάλιστα τοῦτο F.H.N. [l] τὰ αὐτὰ F.H.N. [m] ψυχρότερα καὶ θερμότερα N.

ἀλλοτρίᾳ θερμότητι· ὅσα γὰρ μάλιστα πέπηγε καὶ [n] στερεώτατά ἐστι, ταῦτα ψυχρά τε μάλιστα, [o] ἐὰν στερηθῇ θερμότητος, καὶ [p] κάει μάλιστα, ἐὰν πυρωθῇ, οἷον ὕδωρ καπνοῦ [q] καὶ λίθος ὕδατος κάει μᾶλλον.

12 ʻΕπεὶ δὲ περὶ τούτων διώρισται, καθ' ἕκαστον [r] λέγωμεν τί σὰρξ ἢ [s] ὀστοῦν ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιομερῶν· ἔχομεν γὰρ ἐξ ὧν ἡ τῶν [t] ὁμοιομερῶν φύσις συνέστηκε, τὰ γένη αὐτῶν, τίνος ἕκαστον γένους, διὰ τῆς γενέσεως· ἐκ μὲν γὰρ τῶν στοιχείων τὰ ὁμοιομερῆ, [v] ἐκ τούτων δ' ὡς ὕλης τὰ [w] ὅλα 2 ἔργα τῆς φύσεως. ʻἜστι δ' ἅπαντα ὡς μὲν ἐξ ὕλης ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς δὲ κατ' οὐσίαν τῷ λόγῳ. ʻΑεὶ [x] δὲ μᾶλλον [y] δῆλον ἐπὶ τῶν ὑστέρων καὶ ὅλως ὅσα οἷον ὄργανα καὶ ἕνεκά του. Μᾶλλον γὰρ [z] δῆλον ὅτι ὁ νεκρὸς ἄνθρωπος ὁμωνύμως. 3 [a] Οὕτω τοίνυν καὶ χεὶρ τελευτήσαντος ὁμωνύμως, καθάπερ [b] καὶ αὐλοὶ λίθινοι λεχθείησαν· οἷον γὰρ καὶ ταῦτα ὄργανα ἄττα ἔοικεν εἶναι. ʻΗττον δ' ἐπὶ σαρκὸς καὶ ὀστοῦ τὰ τοι-4 αῦτα δῆλα. ʻΕτι δ' [c] ἐπὶ πυρὸς καὶ ὕδατος [d] γῆς ἧττον· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα ἥκιστα ἐνταῦθα δῆλον [e] ὅπου πλεῖστον τῆς ὕλης· ὥσπερ γὰρ [f] εἰ τὰ ἔσχατα ληφθείη, ἡ μὲν ὕλη οὐθὲν ἄλλο παρ' αὐτήν, ἡ δ' οὐσία οὐθὲν [g] ἄλλο ἢ [h] ὁ λόγος, τὰ δὲ μεταξὺ ἀνάλογον τῷ ἐγγὺς εἶναι ἕκαστον, [i] ἐπεὶ καὶ τούτων ὁτιοῦν ἐστὶν ἕνεκά του, καὶ οὐ πάντως ἔχον ὕδωρ ἢ πῦρ, 5 ὥσπερ οὐδὲ σὰρξ οὐδὲ σπλάγχνον. Τούτων δ' ἔτι μᾶλλον πρόσωπον καὶ χείρ. ʻΑπαντα δ' ἐστὶν ὡρισμένα τῷ ἔργῳ· τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς ἐστὶν [k] ἕκαστα, οἷον [l] ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ὁρᾷ, τὸ δὲ μὴ δυνάμενον ὁμωνύμως, οἷον ὁ τεθνεὼς ἢ ὁ λίθινος· οὐδὲ γὰρ πρίων ὁ ξύλινος,

[n] στερεώτερα H. [o] ἂν F.H.N. [p] καίει F. [q] καὶ ὁ λίθος N. [r] λέγωμεν margo F. [s] ὀστᾶ H. [t] ἀνομοιομερῶν E. [v] ἐκ δὲ τούτων F.H.N. [w] ὅλα] ἄλλα H. [x] μᾶλλον δὲ F. [y] δῆλον ὅτι κατὰ τὸν λόγον αὐτοῖς ἐστὶ τὸ εἶναι ἀπὸ τῶν H. et ἀπὸ etiam N. [z] δῆλον οἷον ὅτι F. [a] οὕτω—ὁμωνύμως om. H. [b] καὶ αὐλ.] κἂν αὐλ. N. [c] ἐπὶ om. E. [d] γῆς om. F.H.N. [e] ὅπου δὲ πλεῖστον H, ὅπου δὴ πλεῖστον F.N. [f] εἰ καὶ τὰ F.H.N. [g] ἄλλο μᾶλλον ἢ H. [h] ὁ om. F.H.N. [i] ἐπεὶ] ἔχει E. [k] ἕκαστον H.N. [l] ὁ om. E.N.

ἀλλ' ἢ [m] ὡς εἰκών. Οὕτω τοίνυν καὶ σάρξ· ἀλλὰ τὸ ἔργον 6 αὐτῆς ἧττον δῆλον ἢ τὸ τῆς γλώττης. Ὁμοίως δὲ καὶ πῦρ· ἀλλ' [n] ἔτι ἧττον ἴσως [o] δῆλον φυσικῶς ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἔργον. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ τὰ ἄψυχα, οἷον χαλκὸς καὶ ἄργυρος· πάντα γὰρ δυνάμει τινί ἐστιν ἢ τοῦ ποιεῖν ἢ τοῦ πάσχειν, ὥσπερ [p] καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον· ἀλλ' οἱ λόγοι αὐτῶν οὐκ ἀκριβεῖς. [q] Ὥστε πότε ὑπάρχει καὶ πότε οὔ, οὐ 7 ῥᾴδιον [r] διιδεῖν, [s] ἂν μὴ σφόδρα ἐξίτηλον ᾖ καὶ τὰ σχήματα [t] μόνον ᾖ λοιπά, [v] οἷα καὶ τὰ τῶν παλαιουμένων νεκρῶν σώματα, [w] ἃ ἐξαίφνης τέφρα γίνεται ἐν ταῖς θήκαις· καὶ [x] καρποὶ μόνον τῷ σχήματι, τὴν δ' αἴσθησιν οὐ [y] φαίνονται [z] παλαιούμενοι σφόδρα· καὶ τὰ [a] ἐκ τοῦ γάλακτος πηγνύμενα. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μόρια θερμότητι [b] καὶ ψυχρότητι καὶ 8 [c] ταῖς τούτων κινήσεσιν ἐνδέχεται γίγνεσθαι, [d] πηγνύμενα τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ· [e] λέγω δ' ὅσα ὁμοιομερῆ, οἷον [f] σάρκα, ὀστοῦν, τρίχας, [g] νεῦρα, καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ διαφέρει ταῖς πρότερον εἰρημέναις διαφοραῖς, τάσει, ἕλξει, θραύσει, σκληρότητι, μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς [h] τοιούτοις· ταῦτα δ' ὑπὸ [i] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν κινήσεων γίνεται μιγνυμένων. Τὰ δ' ἐκ τούτων συνεστῶτα οὐθενὶ [k] ἂν 9 δόξειε τὰ ἀνομοιομερῆ, [l] οἷον κεφαλὴ ἢ χεὶρ ἢ πούς, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τοῦ χαλκὸν μὲν ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία [m] ψυχρότητος καὶ θερμότητος κίνησις, τοῦ δὲ [n] πρίονα ἢ φιάλην ἢ κιβωτὸν οὐκέτι, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν τέχνη, ἐκεῖ δὲ φύσις ἢ ἄλλη τις αἰτία. [o] Ἐπεὶ οὖν [p] ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον 10 τῶν ὁμοιομερῶν, ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστιν, οἷον [q] τί

[m] ὡς ἡ εἰκών E. [n] ἔτι] ἔστιν H. [o] ἄδηλον E. [p] καὶ ante σὰρξ om. E. [q] ὥστ' εἴποτε E. [r] ἰδεῖν H, διελθεῖν F. [s] ἂν om. E. [t] μόνα F.H.N. [v] οἷον N. [w] ἃ om. E.F.H.N. [x] καρπὸς H. [y] φαίνεται H. [z] παλαιούμενα F.H. [a] ἐκ om. N. [b] καὶ] ἢ N. [c] ταῖς ὑπὸ τούτων F.H.N. [d] πήγνυται τῷ ψ. καὶ τῷ θ. N. [e] λόγω H. [f] σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρα καὶ τρίχας E. [g] νεῦρον H. [h] τοσούτοις F. [i] θερμοῦ καὶ ψυχροῦ F.H.N. [k] ἂν ἔτι δόξειε F.N, ἂν ἔτι εἶναι δόξειε H. [l] οἷον] ἢ N. [m] ψυχρότης καὶ θερμότης καὶ κίνησις H.N, θερμότης καὶ ψυχρότης καὶ κίνησις F. [n] φιάλην ἢ πρίονα F. [o] ἐπεὶ] εἰ F.H.N. [p] ἔχοιμεν H. [q] τί post οἷον om. E.

αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον· οὕτω γὰρ ἴσμεν ἕκαστον διὰ τί καὶ τί ἐστιν, [r] ἐὰν τὴν ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχωμεν, μάλιστα δ' ὅταν ἄμφω τῆς [s] τε γενέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. [t] Δηλωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ [v] μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον, καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα, οἷον [w] ἄνθρωπον, [x] φυτὸν καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα.

[r] ἐὰν ἢ τὴν H.N, ἐὰν μὲν τὴν F. [s] τε om. E.F. [t] δῆλον· τεθέντων H. [v] μὴ om. E.F.H.N. [w] ἄνθρωπος N. [x] φυτὸν] καὶ φυτὰ H.

[a]ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν ἔμοιγε θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον ὄντως χρῆμα ὦ Ἀλέξανδρε ἡ φιλοσοφία ἔδοξεν εἶναι, μάλιστα δὲ ἐν οἷς μόνη διαραμένη πρὸς τὴν τῶν ὅλων θέαν ἐσπούδασε γνῶναι τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν, καὶ τῶν ἄλλων ταύτης ἀποστάντων διὰ τὸ ὕψος καὶ [b] τὸ μέγεθος, αὕτη τὸ πρᾶγμα οὐκ ἔδεισεν οὐδ' αὐτὴν τῶν καλλίστων ἀπηξίωσεν, ἀλλὰ καὶ [c] συγγενεστάτην ἑαυτῇ [d] καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐνόμισεν εἶναι τὴν ἐκείνων μάθησιν. Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἦν τῷ σώ- 2 ματι εἰς τὸν οὐράνιον ἀφικέσθαι τόπον καὶ τὴν γῆν [e] ἐκλιπόντα τὸν [f] οὐράνιον ἐκεῖνον [g] χῶρον κατοπτεῦσαι, [h] καθάπερ οἱ ἀνόητοί ποτε ἐπενόουν Ἀλωάδαι, [i] ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας, λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, ἐπεραιώθη καὶ ἐξεδήμησεν, ἀκοπίαστόν τινα ὁδὸν εὑροῦσα, καὶ τὰ πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεστῶτα τοῖς τόποις [k] τῇ διανοίᾳ [l] συνεφρόνησε, ῥᾳδίως οἶμαι τὰ συγγενῆ γνωρίσασα, καὶ θείῳ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα [m] καταλαβοῦσα, τοῖς τε ἀνθρώποις προφητεύουσα. Τοῦτο δ' ἔπαθε, καθ' ὅσον οἷόν τε ἦν, πᾶσιν ἀφθόνως μετα- 3 δοῦναι βουληθεῖσα τῶν παρ' [n] αὐτῇ τιμίων. Διὸ καὶ τοὺς 4 μετὰ σπουδῆς διαγράψαντας ἡμῖν ἑνὸς τόπου φύσιν ἢ μιᾶς σχῆμα πόλεως ἢ ποταμοῦ μέγεθος ἢ ὄρους κάλλος, οἷά τινες

Codices O.P.Q.R. [a] Ἀριστοτέλους περὶ κοσμογραφέας Marc. 216. et γρ. Q. ἀριστοτέλους περὶ κόσμου (παντὸς addit Z.) πρὸς ἀλέξανδρον βασιλέα O.Z. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου Barocc. 125. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων Reg. 1603. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον σύνοψις φιλοσοφίας περὶ κόσμου Reg. 2992. [b] τὸ ante μ. om. P. [c] ξυγγενεστάτην Q. [d] καὶ] ἢ καὶ P.R. [e] ἐκλειποντα R. [f] οὐράνιον] ἱερὸν corr. O. [g] χῶρον] τόπον P. [h] ὥσπερ P. [i] τῇ γοῦν ψυχῇ δ. φ. λαβούσῃ Q. et pr. R. [k] τῇ διανοίᾳ om. Q.R. [l] συνεφόρησε Q, ambiguo R. [m] καταλαβομένη O.Q.R. [n] αὐτῆς P.

ἤδη πεποιήκασι, [o] φράζοντες οἱ μὲν τὴν Ὄσσαν, [p] οἱ δὲ τὴν [q] Νύσαν, οἱ δὲ τὸ [r] Κωρύκιον ἄντρον, οἱ δὲ ὁτιοῦν ἔτυχε τῶν ἐπὶ [s] μέρους, οἰκτίσειεν ἄν τις τῆς μικροψυχίας, τὰ τυχόντα ἐκπεπληγμένους καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ θεωρίᾳ μικρᾷ.
5 Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ ἀθέατοι τῶν κρειττόνων εἶναι, [t] κόσμου λέγω καὶ τῶν ἐν κόσμῳ μεγίστων· οὐδέποτε γὰρ ἂν τούτοις γνησίως [v] ἐπιστήσαντες ἐθαύμαζόν τι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντα αὐτοῖς τὰ ἄλλα μικρὰ κατεφαίνετο ἂν καὶ [w] οὐ-
6 δενὸς ἄξια πρὸς τὴν τούτων ὑπεροχήν. Λέγωμεν [x] δὴ ἡμεῖς, καὶ καθ' ὅσον ἐφικτόν, θεολογῶμεν περὶ τούτων [y] συμπάντων, ὡς ἕκαστον ἔχει φύσεως καὶ θέσεως καὶ κινήσεως. Πρέπειν δὲ οἶμαί γε καὶ σοί, [z] ὄντι ἡγεμόνων ἀρίστῳ, τὴν τῶν μεγίστων ἱστορίαν μετιέναι, φιλοσοφίᾳ τε [a] μηδὲν μικρὸν ἐπινοεῖν, ἀλλὰ τοῖς [b] τοιούτοις δώροις [c] δεξιοῦσθαι τοὺς ἀρίστους.

2 Κόσμος μὲν οὖν ἐστὶ σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. Λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως [d] κόσμος ἡ τῶν ὅλων τάξις [e] τε καὶ διακόσμησις, ὑπὸ [f] θεῶν τε καὶ διὰ [g] θεῶν φυλαττομένη. Ταύτης [h] δὲ τὸ [i] μὲν μέσον, ἀκίνητόν τε ὂν καὶ ἑδραῖον, ἡ φερέσβιος εἴληχε [k] γῆ, παντο-
2 δαπῶν ζῴων ἑστία [l] τε οὖσα καὶ μήτηρ. Τὸ [m] δ' ὕπερθεν αὐτῆς πᾶν τε καὶ πάντῃ πεπερατωμένον· [n] ἧς τὸ [o] ἀνωτάτω θεῶν οἰκητήριον οὐρανὸς ὠνόμασται· πλήρης δὲ ὢν σωμάτων θείων, ἃ δὴ καλεῖν ἄστρα [p] εἰώθαμεν, κινούμενος κίνησιν ἀΐδιον, [q] μιᾷ περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ [r] συναναχορεύει πᾶσα τού-

[o] οἱ μὲν φράζοντες Q. [p] οἱ δὲ τὴν νύσαν om. pr. O, post ἄντρον ponit Q. [q] νύσσαν P.Q. et rc. O. [r] κωρύκειον P, κορύζιον pr. O. [s] μέρους οὓς οἰκτίσειεν O.P.R. [t] λέγω δὲ κόσμου P. [v] ἐπιστατήσαντες Q, ambiguo R, qui corr. ἐκεῖ τὴν ἀρχήν, in margine rc. ἐρείσαντες προσχόντες ἀσχολήσαντες. [w] οὐδενὸς λόγου ἄξια P.Q. [x] δὲ P. [y] ξυμπάντων O, ἁπάντων R. [z] ἡγεμόνων ὄντι P. [a] μὴ P. [b] τοιούτοις] ταύτης P. [c] δεξ. καὶ τοὺς O. [d] κόσμος ἐστὶν ἡ Q. [e] τε om. O. [f] θεόν R, θεοῦ Q. [g] θεὸν Q.R. [h] δὲ om. P. [i] μὲν om. O. [k] γῆ om. pr. O. [l] οὖσά τε O. [m] δ'] τε O.P.R. [n] ἧς] εἰς R, nescio an corr. [o] ἀνώτατον O.P.Q. [p] εἰώθειμεν Q. [q] μιᾷ περιαγωγῇ] ἐν περιαγωγῇ corr. R, ἐμπεριάγωγον καὶ κύκλῳ ἐν περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ O. [r] συναχορεύει O.

τοις [s] ἀπαύστως δι' αἰῶνος. Τοῦ δὲ σύμπαντος οὐρανοῦ τε 3 καὶ κόσμου σφαιροειδοῦς ὄντος καὶ κινουμένου, καθάπερ εἶπον, ἐνδελεχῶς, δύο ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ σημεῖα, καταντικρὺ ἀλλήλων, καθάπερ τῆς ἐν τόρνῳ κυκλοφορουμένης σφαίρας, στερεὰ μένοντα καὶ συνέχοντα τὴν σφαῖραν, περὶ ἃ ὁ πᾶς κόσμος κινεῖται. Ὁ μὲν οὖν κόσμος [t] ἐν κύκλῳ πε- 4 ριστρέφεται, [v] καλοῦνται δ' οὗτοι πόλοι· δι' ὧν εἰ νοήσαιμεν [w] ἐπεζευγμένην εὐθεῖαν, ἥν τινες ἄξονα καλοῦσι, διάμετρος ἔσται τοῦ κόσμου, μέσην μὲν ἔχουσα τὴν γῆν, τοὺς δὲ δύο πόλους πέρατα. Τῶν [x] δὲ ἀκινήτων πόλων τούτων ὁ μὲν 5 [y] ἀεὶ φανερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφὴν ὢν κατὰ τὸ βόρειον κλίμα, [z] ἀρκτικὸς καλούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ γῆν ἀεὶ κατακέκρυπται, κατὰ τὸ νότιον, ἀνταρκτικὸς καλούμενος. Οὐρανοῦ δὲ καὶ [a] ἄστρων 6 οὐσίαν μὲν αἰθέρα καλοῦμεν, οὐχ ὥς τινες διὰ τὸ πυρώδη οὖσαν αἴθεσθαι, πλημμελοῦντες περὶ τὴν πλεῖστον πυρὸς ἀπηλλαγμένην δύναμιν, [b] ἀλλὰ διὰ τὸ ἀεὶ θεῖν κυκλοφορουμένην, στοιχεῖον οὖσαν ἕτερον τῶν [c] τεττάρων, ἀκήρατόν τε καὶ θεῖον. Τῶν γε μὴν ἐμπεριεχομένων ἄστρων τὰ μὲν ἀπλανῆ 7 τῷ [d] σύμπαντι οὐρανῷ [e] συμπεριστρέφεται, τὰς αὐτὰς ἔχοντα ἕδρας, ὧν μέσος [f] ὁ ζῳοφόρος καλούμενος κύκλος [g] ἐγκάρσιος διὰ τῶν τροπικῶν διέζωσται, κατὰ μέρος διῃρημένος εἰς δώδεκα ζῳδίων χώρας· τὰ δὲ πλανητὰ ὄντα οὔτε τοῖς προτέροις ὁμοιοταχῶς κινεῖσθαι πέφυκεν οὔτε ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐν ἑτέροις [h] καὶ ἑτέροις [i] κύκλοις, ὥστε αὐτῶν [k] τὸν μὲν προσγειότερον εἶναι τὸν δὲ ἀνώτερον. Τὸ μὲν οὖν τῶν ἀπλανῶν πλῆθός 8 ἐστιν [l] ἀνεξεύρετον ἀνθρώποις, καίπερ ἐπὶ μιᾶς [m] κινουμένων ἐπιφανείας τῆς τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ· τὸ δὲ τῶν πλανήτων εἰς ἑπτὰ μέρη κεφαλαιούμενον ἐν τοσούτοις ἐστὶ κύκλοις ἐφεξῆς κειμένοις, ὥστε ἀεὶ τὸν [n] ἀνωτέρω μείζω τοῦ ὑποκάτω

[s] ἀπαύστως—σφαιροειδοῦς] ἀεὶ δὲ, idque rc, R. [t] ἐν om. P. [v] οὗτοι δὲ καλοῦνται P. [w] ἐπεζευγνυμένην O. [x] δὲ δύο ἀκινήτων P. [y] φανερός ἐστιν ἀεὶ Q. [z] ἀρκτῶος O. [a] ἀστέρων O. [b] ἀλλὰ καὶ διὰ O. [c] τεσσάρων O.P. [d] παντὶ P. [e] συμπεριστρέφονται Q. [f] ὁ om. R. [g] ἐγκάρδιος Q. [h] καὶ] καὶ ἐν O. [i] κύκλοις ante καὶ P. [k] τὸν μὲν] τὸ μὲν Q. [l] ἀνεξερεύνητον P.Q. [m] κινούμενον O. [n] ἀνώτερον P.

εἶναι, τούς τε ἑπτὰ [o] ἐν ἀλλήλοις περιέχεσθαι, πάντας γε
9 μὴν ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας περιειλῆφθαι. Συνεχῆ
δὲ [p] ἔχει ἀεὶ [q] τὴν θέσιν ταύτῃ ὁ τοῦ [r] Φαίνοντος ἅμα καὶ
Κρόνου καλούμενος [s] κύκλος, ἐφεξῆς δὲ ὁ τοῦ Φαέθοντος Διὸς
[t] λεγόμενος, εἶθ' ὁ Πυρόεις Ἡρακλέους τε καὶ [v] Ἄρεος προσ-
αγορευόμενος, ἑξῆς δὲ ὁ Στίλβων, ὃν ἱερὸν Ἑρμοῦ καλοῦσιν
ἔνιοι, [w] τινὲς δὲ Ἀπόλλωνος· μεθ' ὃν ὁ τοῦ Φωσφόρου, ὃν
Ἀφροδίτης, οἱ δὲ Ἥρας προσαγορεύουσιν, εἶτα ὁ ἡλίου, καὶ
10 τελευταῖος ὁ τῆς σελήνης [x] μέχρι γῆς ὁρίζεται. Ὁ δὲ αἰθὴρ
τά τε θεῖα [y] ἐμπεριέχει σώματα καὶ τὴν τῆς κινήσεως τάξιν.
Μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θείαν φύσιν, ἥν τινα τεταγμένην
ἀποφαίνομεν, ἔτι δὲ ἄτρεπτον καὶ ἀνετεροίωτον καὶ ἀπαθῆ,
συνεχής ἐστιν ἡ δι' ὅλων παθητή τε καὶ τρεπτή, καὶ τὸ σύμ-
11 παν εἰπεῖν, φθαρτή τε καὶ ἐπίκηρος. Ταύτης δὲ αὐτῆς
πρώτη μέν ἐστιν ἡ λεπτομερὴς καὶ φλογώδης οὐσία, ὑπὸ τῆς
αἰθερίου [z] φύσεως πυρουμένη διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν
ὀξύτητα τῆς κινήσεως· ἐν δὲ τῇ πυρώδει καὶ ἀτάκτῳ λεγο-
μένῃ τά τε σέλα [a] διάττει καὶ φλόγες ἀκοντίζονται καὶ δο-
κίδες τε καὶ βόθυνοι καὶ κομῆται λεγόμενοι στηρίζονται καὶ
12 σβέννυνται πολλάκις. Ἑξῆς δὲ ταύτης ὁ ἀὴρ [b] ὑποκέχυται,
ζοφώδης ὢν καὶ παγετώδης τὴν φύσιν· ὑπὸ δὲ [c] κινήσεως
λαμπόμενος ἅμα καὶ διακαιόμενος λαμπρότερός [d] τε γίνεται
13 καὶ ἀλεεινός. Ἐν δὲ τούτῳ τῆς [e] παθητῆς ὄντι [f] καὶ αὐτῷ
δυνάμεως καὶ παντοδαπῶς ἀλλοιουμένῳ [g] νέφη τε συνίσταν-
ται καὶ ὄμβροι [h] καταρράσσουσι, χιόνες τε καὶ πάχναι καὶ
χάλαζαι [i] πνοαί τε ἀνέμων καὶ τυφώνων, [k] ἔτι τε βρονταὶ καὶ
ἀστραπαὶ καὶ πτώσεις κεραυνῶν μυρίων τε γνόφων συμ-
πληγάδες.

[o] ὑπὸ ἀλλήλων Q. [p] ἀεὶ ἔχειν rc. O: pr. om. ἔχει. [q] ταύτην τὴν θέσιν O, τὴν θέσιν ταύτην μὲν Q, τὴν θέσιν ταύτην P.R. [r] φαέθοντος O. [s] κύκλος om. Q. [t] καλούμενος P.R. [v] ἄρεως R, ἀοριος O. [w] τινὲς om. corr. R. [x] μέχρι] μέτρον τῆς O. [y] ἐμπεριέχων O.R. [z] φύσεως om. O.R, post πυρουμένη ponit Q. [a] διατάττει Q. [b] κέχυται O. [c] κινήσεως] ἐκείνης Q. [d] τε om. O. [e] παθητῆς τῷ ὄντι Q.R. [f] καὶ αὐτῷ ante τῆς P. [g] νέφη συνίσταται O. [h] καταράσσουσι P.Q.R. [i] πνοιαί R. [k] ἔτι τε] ἔτι δὲ O.

3 Ἑξῆς δὲ τῆς ἀερίου φύσεως γῆ [l] τε καὶ θάλασσα ἐρήρεισται, φυτοῖς βρύουσα καὶ ζῴοις πηγαῖς τε καὶ ποταμοῖς, τοῖς μὲν ἀνὰ γῆν ἑλιττομένοις, τοῖς δὲ ἀνερευγομένοις εἰς [m] θάλασσαν. Πεποίκιλται δὲ καὶ χλόαις μυρίαις ὄρεσί τε ὑψηλοῖς καὶ βαθυξύλοις δρυμοῖς, καὶ πόλεσιν, ἃς τὸ σοφὸν [n] ζῷον ἱδρύσατο ἄνθρωπος, νήσοις τε [o] ἐναλίαις [p] καὶ ἠπείροις. 2 Τὴν μὲν οὖν οἰκουμένην ὁ πολὺς λόγος εἴς [q] τε νήσους καὶ ἠπείρους διεῖλεν, ἀγνοῶν ὅτι καὶ ἡ [r] σύμπασα μία νῆσός ἐστιν, ὑπὸ τῆς [s] Ἀτλαντικῆς καλουμένης θαλάσσης περιρρεομένη. 3 Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας εἰκὸς τῆσδε ἀντιπόρθμους [t] ἄποθεν κεῖσθαι, τὰς μὲν μείζους αὐτῆς, τὰς δὲ ἐλάττους, ἡμῖν δὲ πάσας πλὴν τῆσδε ἀοράτους· ὅπερ γὰρ αἱ παρ' ἡμῖν νῆσοι πρὸς ταῦτα τὰ πελάγη πεπόνθασι, [v] τοῦτο ἥδε ἡ οἰκουμένη πρὸς τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν [w] πολλαί τε ἕτεραι πρὸς σύμπασαν τὴν θάλασσαν· καὶ γὰρ αὗται μεγάλαι τινές εἰσι νῆσοι, [x] μεγάλοις περικλυζόμεναι πελάγεσιν. 4 Ἡ δὲ σύμπασα τοῦ ὑγροῦ φύσις ἐπιπολάζουσα, κατά τινας τῆς γῆς σπίλους τὰς καλουμένας ἀναπεφυκυῖα οἰκουμένας, ἑξῆς ἂν εἴη τῆς ἀερίου μάλιστα φύσεως. Μετὰ δὲ ταύτην ἐν τοῖς βυθοῖς κατὰ τὸ [y] μεσαίτατον τοῦ κόσμου [z] συνερηρεισμένη γῆ πᾶσα καὶ πεπιεσμένη συνέστηκεν, ἀκίνητος καὶ ἀσάλευτος· καὶ τοῦτ' ἔστι τοῦ κόσμου [a] τὸ [b] πᾶν, ὃ καλοῦμεν κάτω. 5 Πέντε δὴ στοιχεῖα ταῦτα, ἐν πέντε χώραις σφαιρικῶς ἐγκείμενα, περιεχομένης ἀεὶ τῆς ἐλάττονος τῇ μείζονι (λέγω [c] δὲ γῆς μὲν ἐν ὕδατι, ὕδατος δὲ ἐν ἀέρι, ἀέρος δὲ ἐν πυρί, πυρὸς δὲ ἐν αἰθέρι) τὸν [d] ὅλον κόσμον συνεστήσατο, καὶ τὸ μὲν ἄνω [e] πᾶν θεῶν ἀπέδειξεν οἰκητήριον, τὸ κάτω δὲ ἐφημέρων ζῴων. 6 Αὐτοῦ γε μὴν τούτου τὸ μὲν ὑγρόν ἐστιν, ὃ [f] καλεῖν [g] ποταμοὺς καὶ

[l] τε om. Q. et fortasse R. [m] θάλατταν Q. [n] ζῷον ὁ ἄνθρωπος ἱδρύσατο Q. [o] ἐναλίοις O.P. [p] καὶ ἠπείροις om. O.R. [q] νήσους τε O. [r] σύμπασα ἅπασα μία P. [s] ἀταλαντικῆς pr. P. [t] ἄπωθεν R. [v] τοῦτο δὲ ἥδε O. [w] πολλάς τε ἑτέρας R. [x] μεγάλοις τισὶ περικλ. Q. [y] μεσώτατον Q. [z] συνηρεισμένη O.P.R. [a] τὸ om. O.Q.R. [b] πᾶν om. Q. [c] δὴ O.R. [d] κόσμον ὅλον O.P. [e] πᾶν om. P. [f] καλοῦμεν Q, omisso mox εἰθίσμεθα. [g] ποταμούς τε καὶ O.

νάματα καὶ θαλάσσας εἰθίσμεθα, τὸ δὲ ξηρόν, ὃ γῆν τε καὶ ἠπείρους καὶ νήσους ὀνομάζομεν.

7 *Τῶν δὲ νήσων αἱ μέν εἰσι μεγάλαι, καθάπερ ἡ σύμπασα ἥδε οἰκουμένη λέλεκται πολλαί τε ἕτεραι* [h] *μεγάλοις περιρρεόμεναι πελάγεσιν, αἱ δ' εἰσὶν ἐλάττους, φανεραὶ* [i] *δὲ ἡμῖν καὶ ἐντὸς οὖσαι. Καὶ τούτων αἱ μὲν ἀξιόλογοι Σικελία καὶ Σαρδὼ καὶ Κύρνος* [k]*.Κρήτη τε καὶ Εὔβοια καὶ Κύπρος καὶ Λέσβος· αἱ δὲ ὑποδεέστεραι, ὧν αἱ μὲν Σποράδες, αἱ δὲ Κυκλάδες, αἱ δὲ ἄλλως ὀνομάζονται.*

8 *Πέλαγος δὲ τὸ μὲν ἔξω* [l] *τῆς οἰκουμένης* [m] *Ἀτλαντικόν τε καὶ Ὠκεανὸς καλεῖται, περιρρέων ἡμᾶς. Ἐν δὲ τῷ πρὸς* [n] *δύσιν στενοπόρῳ* [o] *διανεῳγὸς στόματι, κατὰ τὰς Ἡρακλείους* [p] *λεγομένας στήλας, τὸν εἴσρουν εἰς τὴν ἔσω* [q] *θάλασσαν ὡς* [r] *ἂν εἰς λιμένα* [s] *ποιεῖται, κατὰ μικρὸν δὲ ἐπιπλατυνόμενος ἀναχεῖται, μεγάλους περιλαμβάνων κόλπους ἀλλήλοις συναφεῖς, πῇ μὲν κατὰ στενοπόρους αὐχένας* [t] *ἀνεστομωμένος, πῇ* 9 *δὲ* [v] *πάλιν* [w] *πλατυνόμενος. Πρῶτον μὲν οὖν λέγεται ἐγκεκολπῶσθαι ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὰς Ἡρακλείους στήλας, διχῶς, εἰς τὰς καλουμένας Σύρτεις, ὧν τὴν μὲν μεγάλην τὴν δὲ μικρὰν καλοῦσιν· ἐπὶ* [x] *θάτερα δὲ οὐκέτι ὁμοίως ἀποκολπούμενος τρία ποιεῖ πελάγη, τό τε* [y] *Σαρδόνιον καὶ τὸ* [z] *Γαλατικὸν* [a] *καλούμενον καὶ* [b] *Ἀδρίαν, ἑξῆς δὲ τούτων ἐγκάρσιον τὸ Σικελικόν, μετὰ δὲ τοῦτο τὸ Κρητικόν, συνεχὲς δὲ* [c] *αὐτοῦ* [d] *τῇ μὲν τὸ Αἰγύπτιόν τε καὶ Παμφύλιον καὶ Σύριον,* [d] *τῇ* 10 *δὲ τὸ Αἰγαῖόν τε καὶ Μυρτῷον. Ἀντιπαρήκει δὲ τοῖς εἰρημένοις πολυμερέστατος ὢν ὁ Πόντος, οὗ τὸ μὲν μυχαίτατον Μαιῶτις καλεῖται, τὸ δὲ ἔξω πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον* [e] *συνανεστόμωται τῇ καλουμένῃ Προποντίδι. Πρός γε μὴν ταῖς*

[h] *περιρρ. μεγάλοις* P. [i] *δὲ*] *τε* Q, om. O.R. [k] *Κρήτη τε*] *καὶ κρήτη* P. [l] *τῆς* om. O. [m] *ἀταλαντικὸν καλεῖται καὶ ὁ ὠκεανὸς* P. [n] *δύσεις* Q.R. [o] *στόματι διανεωγότι* P. [p] *λεγ.*] *καλούμενας* O. [q] *θάλατταν* P. [r] *ἂν* om. O. [s] *ποιῆται* Q. [t] *ἀνεστομωμένον* O, *ἀνεστομωμένους* Q. [v] *πάλιν* om. O.Q. [w] *πλατυνόμενον* O.Q. [x] *θάτερον* O, *θατέρου* Q.R. [y] *σαρδώνιον* O.P. [z] *γαλακτικὸν* pr. R. [a] *λεγόμενον* R. [b] *ἀνδρίαν* Q. [c] *αὐτὸ* Q. [d] *πῆ μὲν* et mox *πῆ δὲ* P. [e] *συνεστόμωται* Q.

[f] ἀνασχέσεσι τοῦ ἡλίου πάλιν εἰσρέων ὁ Ὠκεανός, τὸν Ἰνδικόν τε καὶ [g] Περσικὸν διανοίξας κόλπον, ἀναφαίνει συνεχῆ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν διειληφώς. Ἐπὶ θάτερον δὲ κέρας 11 κατὰ στενόν τε καὶ ἐπιμήκη διήκων αὐχένα πάλιν [h] ἀνευρύνεται, τὴν Ὑρκανίαν τε καὶ [i] Κασπίαν ὁρίζων· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτην βαθὺν ἔχει τὸν ὑπὲρ τὴν Μαιῶτιν λίμνην τόπον. Εἶτα κατ' ὀλίγον ὑπὲρ τοὺς Σκύθας [k] τε καὶ Κελτικὴν σφίγγει τὴν οἰκουμένην, πρός τε τὸν Γαλατικὸν κόλπον καὶ τὰς προειρημένας Ἡρακλείους στήλας, ὧν ἔξω περιρρέει τὴν γῆν ὁ Ὠκεανός. Ἐν τούτῳ γε μὴν νῆσοι μέγισταί [l] τε τυγχάνουσιν οὖσαι δύο, [m] Βρετανικαὶ λεγόμεναι, Ἄλβιον καὶ Ἰέρνη, 12 τῶν προϊστορημένων μείζους, ὑπὲρ τοὺς [n] Κελτοὺς κείμεναι. Τούτων δὲ [o] οὐκ ἐλάττους ἥ τε Ταπροβάνη πέραν Ἰνδῶν, λοξὴ [p] πρὸς τὴν οἰκουμένην, καὶ ἡ Φεβὸλ καλουμένη, κατὰ τὸν [q] Ἀραβικὸν κειμένη κόλπον. Οὐκ ὀλίγαι δὲ μικραὶ περὶ 13 τὰς Βρετανικὰς καὶ τὴν Ἰβηρίαν κύκλῳ περιεστεφάνωνται τὴν οἰκουμένην ταύτην, ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν· ἧς πλάτος μέν ἐστι κατὰ τὸ βαθύτατον τῆς ἠπείρου βραχὺ ἀποδέον τετρακισμυρίων σταδίων, ὥς φασιν οἱ εὖ γεωγραφήσαντες, μῆκος δὲ περὶ ἑπτακισμυρίους μάλιστα. Διαιρεῖται δὲ εἴς τε Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν καὶ Λιβύην.

Εὐρώπη μὲν οὖν ἐστιν [r] ἧς ὅροι κύκλῳ στῆλαί τε Ἡρα- 14 κλέους καὶ μυχοὶ Πόντου θάλαττά τε Ὑρκανία, καθ' ἣν στενώτατος ἰσθμὸς εἰς τὸν [s] Πόντον διήκει· τινὲς δὲ ἀπὸ

[f] ἀνισχέσεσι O, ἀνισχήσεσι P. [g] περσικὸν Q. [h] ἀδρύνεται O, εὐρύνεται corr. R. [i] κασσίαν O. [k] τε om. Q. [l] τε om. P. [m] βρεττανικαι (vel βρετανικαὶ) λεγόμεναι λάβιον καὶ κέρνη Q. cum Barocciano et, qui in margine ἄλβιον, Regio 1038. βρεττανικαὶ λεγόμεναι τό τε λάβιον καὶ ἡ ἔρνη Regius 1302. βρεττανικαὶ λεγόμεναι λάβιον καὶ βέρνιον Z, qui in margine ἰέρνη. βρετανικαὶ λεγόμεναι ἣ λάβιον καὶ ἡ ἑρμοφώνη Regius 1603. βρεττανικαὶ λαβίων καὶ ἰέρνη Regius 2992. βρεττανιακαὶ λεγόμεναι κε (ε loco duarum capace) λαβίων καὶ ἰέρνη R. βρετανία καὶ λεγόμεναι λαβίων καὶ ἰέρνη O. βρετανία (vel βρεττανία) καὶ ἡ λεγομένη καλαβρῶν ἰέρνη P. cum Marcianis 215 et 216, Coisliniano 166, Regiis 2257 et 2372 et 2494, quorum 215 ἴρνη, 2494 ἔρνη. [n] κελτικοὺς O. [o] οὐκ om. O.P.Q.R, cum 166 et Barocc. [p] πρὸς τὴν οἰκουμένην] καλουμένη O. [q] ἀρραβικὸν P. [r] ἧς οἱ ὅροι Q. [s] πόντον] τόπον O.

15 τοῦ ἰσθμοῦ Τάναϊν ποταμὸν εἰρήκασιν. [t]Ἀσία [v]δ' ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ἰσθμοῦ τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς Ὑρκανίας θαλάσσης μέχρι [w]θατέρου ἰσθμοῦ, ὃς μεταξὺ κεῖται τοῦ [x]τε [y]Ἀραβικοῦ κόλπου καὶ τῆς ἔσω θαλάσσης, περιεχόμενος ὑπό τε ταύτης καὶ τοῦ πέριξ Ὠκεανοῦ· τινὲς δὲ [z]τὸ ἀπὸ Τανάϊδος μέχρι Νείλου [a]στομάτων τίθενται [b]τὸν τῆς Ἀσίας ὅρον.
16 Λιβύη δὲ τὸ ἀπὸ [c]τοῦ [d]Ἀραβικοῦ ἰσθμοῦ ἕως Ἡρακλέους στηλῶν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου [e]φασὶν ἕως ἐκείνων. Τὴν δὲ Αἴγυπτον, ὑπὸ [f]τῶν τοῦ Νείλου [g]στομάτων περιρρεομένην, οἱ μὲν τῇ [h]Ἀσίᾳ οἱ δὲ τῇ Λιβύῃ προσάπτουσι, καὶ τὰς νήσους οἱ μὲν ἐξαιρέτους ποιοῦσιν οἱ δὲ προσνέμουσι [i]ταῖς γείτοσιν ἀεὶ μοίραις. Γῆς μὲν [k]δὴ καὶ θαλάττης φύσιν καὶ θέσιν, ἥν τινα καλεῖν εἰώθαμεν οἰκουμένην, τοιάνδε τινὰ ἱστορήκαμεν.

4 Περὶ δὲ τῶν ἀξιολογωτάτων ἐν αὐτῇ καὶ περὶ [l]αὐτὴν παθῶν νῦν [m]λέγωμεν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα [n]κεφαλαιούμενοι. [o]Δύο γὰρ δή τινες ἀπ' αὐτῆς ἀναθυμιάσεις ἀναφέρονται συνεχῶς εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρα, λεπτομερεῖς καὶ ἀόρατοι παντάπασιν, εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἑῴας ἐστίν· αἵ τε [p]διὰ ποταμῶν
2 τε καὶ ναμάτων ἀναφερόμεναι θεωροῦνται. Τούτων δὲ ἡ μέν ἐστι ξηρὰ καὶ καπνώδης, ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορρέουσα, ἡ δὲ [q]νοτερὰ καὶ ἀτμώδης, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς [r]ἀναθυμιωμένη φύσεως.
3 Γίνονται δὴ ἀπὸ μὲν ταύτης ὀμίχλαι καὶ δρόσοι καὶ πάγων ἰδέαι, νέφη τε καὶ ὄμβροι καὶ χιόνες καὶ χάλαζαι, ἀπὸ δὲ τῆς ξηρᾶς ἄνεμοί τε καὶ πνευμάτων διαφοραί, βρονταί τε καὶ ἀστραπαὶ καὶ πρηστῆρες καὶ κεραυνοὶ καὶ τἄλλα ἃ δὴ [s]τού-
4 τοις ἐστὶ [t]σύμφυλα. Ἔστι δὲ ὀμίχλη μὲν ἀτμώδης [v]ἀναθυμίασις ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα, νέφους δὲ

[t] ἀσίας R. [v] δὴ Q. [w] ἑτέρου O. [x] τε om. Q. [y] ἀρραβικοῦ P.Q. [z] τὸ om. O.P.R. [a] στομάτων—ἀπὸ τοῦ Νείλου om. Q. [b] τὸν om. R. [c] τοῦ om. P. [d] ἀρραβικοῦ O.P.Q. [e] φασὶν—Νείλου om pr. O. [f] τῶν om. Q. [g] ναμάτων O. [h] λιβύῃ οἱ δὲ τῇ ἀσίᾳ P. [i] ἀεὶ ταῖς γείτοσι P. [k] δὴ om. O. [l] αὐτὴν] τῶν αὐτῆς P. et pr. R. [m] λέξομεν P. [n] ἀνακεφαλαιούμενοι P. [o] δύο μὲν γὰρ P. [p] διὰ] ἐκ Q. [q] νοτιώτερα P.R, νοωτέρα O. [r] ἀναθυμιωμένης γίνονται φύσεως. γίνονται P. [s] τούτωκ Q. [t] σύμφυτα O.R. [v] ἀναθυμίασίς τις ἄγ. P.

ἀραιοτέρα· γίνεται δὲ ἤτοι [w] ἐξ ἀρχῆς νέφους ἢ ἐξ ὑπολείμματος. Ἀντίπαλος δὲ αὐτῇ λέγεται καὶ ἔστιν αἰθρία, οὐδὲν ἄλλο οὖσα πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνόμιχλος. Δρόσος δ' 5 ἐστὶν ὑγρὸν ἐξ αἰθρίας κατὰ σύστασιν [x] λεπτὸν φερόμενον, [y] κρύσταλλος δὲ ἀθρόον ὕδωρ ἐξ αἰθρίας πεπηγός, πάχνη δὲ δρόσος πεπηγυῖα, δροσοπάχνη δὲ ἡμιπαγὴς δρόσος. Νέφος δ' ἐστὶ πάχος ἀτμῶδες συνεστραμμένον, γόνιμον ὕδατος. Ὄμβρος δὲ γίνεται μὲν κατ' [z] ἐκπιεσμὸν νέφους εὖ μάλα πε- 6 παχυσμένου, διαφορὰς δὲ ἴσχει τοσάσδε [a] ὅσας καὶ ἡ τοῦ νέφους θλίψις· ἠπία μὲν γὰρ οὖσα μαλακὰς [b] ψακάδας διασπείρει, σφοδρὰ δὲ ἁδροτέρας· καὶ τοῦτο καλοῦμεν. ὑετόν, [c] ὄμβρου μείζω καὶ συνεχῆ συστρέμματα ἐπὶ γῆς φερόμενα. Χιὼν δὲ γίνεται κατὰ νεφῶν πεπυκνωμένων ἀπόθραυσιν πρὸ 7 τῆς εἰς ὕδωρ μεταβολῆς ἀνακοπέντων· ἐργάζεται δὲ ἡ μὲν κοπὴ τὸ ἀφρῶδες καὶ ἔκλευκον, ἡ δὲ σύμπηξις τοῦ ἐνόντος ὑγροῦ [d] τὴν ψυχρότητα οὔπω χυθέντος οὐδὲ ἠραιωμένου. Σφόδρα δὲ αὕτη καὶ ἀθρόα καταφερομένη νιφετὸς ὠνόμασται. Χάλαζα δὲ γίνεται νιφετοῦ συστραφέντος καὶ βρῖθος 8 ἐκ πιλήματος εἰς καταφορὰν ταχυτέραν λαβόντος· παρὰ δὲ τὰ μεγέθη τῶν ἀπορρηγνυμένων θραυσμάτων οἵ τε ὄγκοι μείζους αἵ τε [e] φοραὶ γίνονται [f] βιαιότεραι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως πέφυκε [g] συνεκπίπτειν.

Ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ ψύχους μὲν ὠσθείσης ὥστε ῥεῖν ἄνε- 9 μος ἐγένετο· οὐδὲν γάρ ἐστιν οὗτος πλὴν ἀὴρ πολὺς ῥέων καὶ ἀθρόος· ὅστις ἅμα [h] καὶ πνεῦμα λέγεται. Λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως πνεῦμα ἥ τε ἐν φυτοῖς καὶ ζῴοις καὶ διὰ πάντων [i] διήκουσα ἔμψυχός [k] τε καὶ γόνιμος οὐσία, περὶ ἧς [l] νῦν λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον. Τὰ δὲ ἐν ἀέρι πνέοντα πνεύματα κα- 10 λοῦμεν ἀνέμους, αὔρας δὲ τὰς ἐξ ὑγροῦ φερομένας ἐκπνοάς.

[w] ἐξ ἀραιώσεως ἀρχῆς P. [x] λεπτὴν O.P.R. [y] κρύσταλος Q.R. [z] ἐκπιασμὸν νέφους καὶ μάλα πεπαχυμένου Q. [a] ὅσαι Q. [b] ψεκάδας O.P.Q. [c] ὄμβρον O. [d] post τὴν litteras duas deletas R. [e] καταφοραὶ P. [f] βιαιότεροι Q. [g] συνεμπίπτειν O.R. [h] καὶ post ἅμα om. P. [i] διήκουσα καὶ ἔμψυχός R. [k] τε om. O. [l] λέγειν νῦν P.

Τῶν δ' ἀνέμων οἱ μὲν ἐκ νενοτισμένης γῆς πνέοντες ἀπόγειοι λέγονται, οἱ δὲ ἐκ κόλπων [m] διεξάττοντες ἐγκολπίαι· τούτοις 11 δὲ ἀνάλογόν τι ἔχουσιν οἱ ἐκ ποταμῶν καὶ λιμνῶν. Οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιούμενοι ἐκνεφίαι καλοῦνται· μεθ' ὕδατος δὲ [n] ἀθρόως ῥαγέντος ἐξυδρίαι λέγονται. Καὶ οἱ μὲν ἀπ' ἀνατολῆς συνεχεῖς εὖροι κέκληνται, βορέαι δὲ οἱ ἀπὸ ἄρκτου, ζέφυροι [o] δὲ 12 οἱ ἀπὸ δύσεως, νότοι [o] δὲ οἱ ἀπὸ μεσημβρίας. Τῶν γε μὴν εὔρων καικίας μὲν [p] λέγεται ὁ ἀπὸ τοῦ [q] περὶ τὰς θερινὰς ἀνατολὰς [r] τόπου πνέων ἄνεμος, [s] ἀπηλιώτης δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ἰσημερινάς, εὖρος δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς χειμερινάς. Καὶ τῶν ἐναντίων ζεφύρων ἀργέστης μὲν ὁ ἀπὸ τῆς θερινῆς δύσεως, ὅν τινες καλοῦσιν ὀλυμπίαν, οἱ δὲ [t] ἰάπυγα· ζέφυρος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς, λὶψ δὲ [v] ὁ ἀπὸ τῆς χειμερινῆς. 13 Καὶ τῶν βορεῶν ἰδίως ὁ μὲν ἑξῆς τῷ καικίᾳ καλεῖται βορέας, ἀπαρκτίας δὲ ὁ ἐφεξῆς ἀπὸ τοῦ πόλου κατὰ τὸ μεσημβρινὸν πνέων, [w] θρασκίας δὲ ὁ ἑξῆς πνέων τῷ ἀργέστῃ, ὃν ἔνιοι και- 14 κίαν καλοῦσιν. Καὶ τῶν νότων ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς πόλου [x] φερόμενος ἀντίπαλος τῷ ἀπαρκτίᾳ καλεῖται νότος; [y] εὐρόνοτος δὲ ὁ μεταξὺ [z] εὔρου καὶ νότου· τὸν δ' ἐπὶ θάτερα [a] μεταξὺ λιβὸς καὶ νότου οἱ μὲν λιβόνοτον οἱ δὲ λιβοφοίνικα 15 καλοῦσιν. Τῶν δὲ ἀνέμων οἱ μέν εἰσιν εὐθύπνοοι, ὁπόσοι διεκπνέουσι πρόσω κατ' εὐθεῖαν, οἱ [b] δὲ ἀνακαμψίπνοοι, καθάπερ ὁ καικίας λεγόμενος. Καὶ οἱ μὲν χειμῶνος, ὥσπερ οἱ νότοι, δυναστεύοντες, οἱ δὲ θέρους, ὡς οἱ ἐτησίαι λεγόμενοι, μίξιν ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς ἄρκτου φερομένων καὶ ζεφύρων· οἱ δὲ ὀρνιθίαι καλούμενοι, ἐαρινοί τινες ὄντες ἄνεμοι, 16 βορέαι εἰσὶ τῷ γένει. Τῶν γε μὴν βιαίων πνευμάτων καταιγὶς μέν ἐστι πνεῦμα ἄνωθεν τύπτον ἐξαίφνης, θύελλα δὲ πνεῦμα βίαιον καὶ ἄφνω προσαλλόμενον, λαῖλαψ δὲ καὶ

[m] διεξάγοντες Q. [n] ἐκραγέντος ἀθρόως P. [o] δὲ utrumque om. O. [p] λέγεται om. P. [q] παρὰ P. [r] τόπου om. P. [s] ἀφηλιώτης O. [t] ἰάμπυγα P. [v] ὁ alterum om. R. [w] θρακίας R. [x] φερόμενος om. pr. O. [y] εὐρότονος Q. [z] νότου καὶ εὔρου P. [a] μεταξὺ om. O. [b] δέ εἰσιν ἀνακ. O.P.R.

στρόβιλος πνεῦμα [c] εἱλούμενον κάτωθεν ἄνω, ἀναφύσημα δὲ γῆς πνεῦμα ἄνω φερόμενον κατὰ τὴν ἐκ βυθοῦ τινὸς ἢ ῥήγματος ἀνάδοσιν· ὅταν δὲ εἱλούμενον πολὺ φέρηται, πρηστὴρ χθόνιός ἐστιν. [d] Εἰληθὲν δὲ πνεῦμα ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ 17 νοτερῷ, καὶ ἔξωθεν δι' αὐτοῦ [e] βιαίως ῥηγνύον τὰ συνεχῆ πιλήματα τοῦ νέφους, βρόμον καὶ πάταγον [f] μέγαν ἀπειργάσατο, [g] βροντὴν [h] λεγόμενον, ὥσπερ ἐν ὕδατι [i] πνεῦμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν 18 πυρωθὲν τὸ πνεῦμα καὶ λάμψαν ἀστραπὴ λέγεται· ὃ δὴ πρότερον τῆς βροντῆς προσέπεσεν, [k] ὕστερον γενόμενον, ἐπεὶ τὸ ἀκουστὸν ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ πέφυκε φθάνεσθαι, τοῦ μὲν καὶ πόρρωθεν ὁρωμένου, τοῦ δὲ ἐπειδὰν ἐμπελάσῃ τῇ ἀκοῇ, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ μὲν τάχιστον [l] ᾖ τῶν ὄντων, λέγω [m] δὲ τὸ πυρῶδες, τὸ δὲ ἧττον ταχύ, ἀερῶδες ὄν, ἐν τῇ πλήξει πρὸς ἀκοὴν ἀφικνούμενον. Τὸ δὲ [n] ἀστράψαν ἀνα- 19 πυρωθέν, βιαίως ἄχρι τῆς γῆς διεκθέον, κεραυνὸς καλεῖται· ἐὰν δὲ ἡμίπυρον ᾖ, [o] σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον, πρηστήρ· ἐὰν δὲ ἄπυρον ᾖ παντελῶς, τυφών. Ἕκαστον δὲ τούτων κατασκῆψαν εἰς τὴν γῆν σκηπτὸς ὀνομάζεται. Τῶν δὲ 20 κεραυνῶν οἱ μὲν αἰθαλώδεις ψολόεντες λέγονται, οἱ δὲ ταχέως διάττοντες [p] ἀργῆτες, ἑλικίαι δὲ οἱ γραμμοειδῶς φερόμενοι, σκηπτοὶ δὲ ὅσοι κατασκήπτουσιν εἴς τι. Συλλή- 21 βδην δὲ τῶν ἐν [q] ἀέρι φαντασμάτων τὰ μέν ἐστι κατ' ἔμφασιν τὰ δὲ καθ' ὑπόστασιν, κατ' ἔμφασιν μὲν ἴριδες καὶ ῥάβδοι καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ὑπόστασιν δὲ σέλα [r] τε καὶ [s] διάττοντες καὶ κομῆται καὶ τὰ [t] τούτοις παραπλήσια. Ἶρις 22 μὲν οὖν ἐστὶν ἔμφασις ἡλίου τμήματος ἢ σελήνης, ἐν νέφει νοτερῷ καὶ κοίλῳ καὶ συνεχεῖ πρὸς φαντασίαν ὡς [w] ἐν κατόπτρῳ θεωρουμένη κατὰ κύκλου περιφέρειαν. Ῥάβδος δ'

[c] ἡγούμενον O. [d] εἰληχθὲν Q. [e] ῥηγνύον βιαίως P. [f] ἀπειργάσατο μέγαν P. [g] βροντὴ plerique. [h] λέγεται P. [i] πνεῦμα om. R. [k] ὕστερον δὲ γενόμενον O.R. [l] τῶν ὄντων ᾖ Q. [m] δὲ τὸ] δὴ τὸ O. [n] ἀναστράψαν O. [o] σφοδρότερον δὲ ἄλως δὲ καὶ O. [p] ἀργῆται P. [q] ἀερίῳ Q, αἰθέρι O.P.R. [r] τε καὶ om. P. [s] διάττοντα Q. [t] τούτων O. [w] ἐν om. O.

ἐστὶν ἴριδος ἔμφασις εὐθεῖα. Ἅλως δ' ἐστὶν [x] ἔμφασις λαμπρότητος ἄστρου [y] περίαυγος· διαφέρει δὲ ἴριδος, ὅτι ἡ μὲν ἶρις ἐξ ἐναντίας φαίνεται [z] ἡλίου καὶ σελήνης, ἡ δὲ ἅλως
23 κύκλῳ παντὸς ἄστρου. Σέλας δ' ἐστὶ πυρὸς ἀθρόου ἔξαψις ἐν ἀέρι. Τῶν δὲ σελάων [a] ἃ μὲν [b] ἀκοντίζεται ἃ δὲ στηρίζεται. Ὁ μὲν οὖν ἐξακοντισμός ἐστι πυρὸς γένεσις ἐκ παρατρίψεως, [c] ἐν ἀέρι φερομένου ταχέως καὶ φαντασίαν μήκους [d] ἐμφαίνοντος διὰ τὸ τάχος· ὁ δὲ στηριγμός ἐστι χωρὶς φορᾶς προμήκης ἔκτασις καὶ οἷον ἄστρου ῥύσις· πλατυνο-
24 μένη δὲ κατὰ θάτερον κομήτης καλεῖται. Πολλάκις δὲ τῶν σελάων τὰ μὲν ἐπιμένει πλείονα χρόνον, τὰ δὲ παραχρῆμα σβέννυται. Πολλαὶ δὲ καὶ [e] ἄλλαι [f] φαντασμάτων ἰδέαι θεωροῦνται, λαμπάδες τε καλούμεναι καὶ δοκίδες καὶ πίθοι καὶ βόθυνοι, κατὰ τὴν πρὸς ταῦτα ὁμοιότητα ὧδε προσαγο-
25 ρευθεῖσαι. Καὶ τὰ μὲν τούτων ἑσπέρια τὰ δὲ ἑῷα τὰ δὲ [g] ἀμφιφαῆ θεωρεῖται, σπανίως δὲ βόρεια καὶ νότια. Πάντα δὲ ἀβέβαια· οὐδέποτε γάρ τι τούτων ἀεὶ φανερὸν ἱστόρηται κατεστηριγμένον. Τὰ μὲν [h] τοίνυν ἀέρια τοιαῦτα.

26 Ἐμπεριέχει δὲ καὶ [i] ἡ γῆ πολλὰς ἐν αὐτῇ, καθάπερ ὕδατος, οὕτω καὶ πνεύματος καὶ πυρὸς πηγάς. Τούτων δὲ αἱ μὲν [k] ὑπὸ γῆν εἰσὶν ἀόρατοι, πολλαὶ δὲ ἀναπνοὰς ἔχουσι καὶ ἀναφυσήσεις, ὥσπερ Λιπάρα τε καὶ Αἴτνη καὶ τὰ [l] ἐν Αἰόλου νήσοις· αἱ δὲ καὶ ῥέουσι [m] πολλάκις [n] ποταμοῦ δίκην,
27 καὶ [o] μύδρους [p] ἀναρριπτοῦσι διαπύρους. Ἔνιαι δὲ ὑπὸ γῆν οὖσαι πλησίον πηγαίων ὑδάτων θερμαίνουσι ταῦτα, καὶ τὰ μὲν χλιαρὰ τῶν ναμάτων ἀνιᾶσι, τὰ δὲ ὑπέρζεστα, τὰ δὲ εὖ
28 ἔχοντα κράσεως. Ὁμοίως δὲ [q] καὶ τῶν πνευμάτων πολλὰ πολλαχοῦ [r] γῆς στόμια ἀνέῳκται, ὧν τὰ μὲν ἐνθουσιᾶν ποιεῖ

[x] λαμπρότατος περίαυγος ἔμφασις ἄστρου P. [y] περίαυτος Q. [z] ἡλίου τε καὶ Q. [a] ἃ μὲν—φερομένου om. pr. O: ἃ—ἃ] τὰ—τὰ rc. O. [b] ἀκοντίζονται ἃ δὲ στηρίζονται Q. [c] ἐν ἀέρι om. Q.R. [d] ἐκφαίνοντος Q. [e] ἄλλων O. [f] φασμάτων R. [g] ἀμφιφανῆ P.R. [h] τοίνυν] τοι O. [i] πολλὰς ἡ γῆ Q. [k] εἰσὶν ὑπὸ γῆν O. [l] ἐν ταῖς αἰόλου O. [m] πολλάκις om. O. [n] ποταμῶν Q. [o] μύδρας Q. [p] ἀναρρίπτουσι O, ἀναρριποῦσι pr. P. [q] καὶ om R. [r] στόμια γῆς Q.R.

τοὺς ἐμπελάζοντας, τὰ δὲ ἀτροφεῖν, τὰ δὲ χρησμῳδεῖν, ὥσπερ τὰ ἐν Δελφοῖς [s] καὶ Λεβαδίᾳ· τὰ δὲ καὶ παντάπασιν ἀναιρεῖ, καθάπερ [t] τὸ ἐν Φρυγίᾳ. Πολλάκις δὲ καὶ [v] συγγενὲς πνεῦμα εὔκρατον ἐν γῇ παρεξωσθὲν εἰς [w] μυχίους [x] σήραγγας αὐτῆς, ἔξεδρον [y] γενόμενον ἐκ τῶν οἰκείων τόπων, πολλὰ μέρη συνεκράδανεν. Πολλάκις δὲ πολὺ γενόμενον [z] ἔξωθεν [a] ἐγκατειλήθη τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ ἀποκλεισθὲν ἐξόδου μετὰ βίας αὐτὴν συνετίναξε, ζητοῦν ἔξοδον ἑαυτῷ, καὶ ἀπειργάσατο [b] πάθος τοῦτο ὃ καλεῖν εἰώθαμεν σεισμόν. Τῶν δὲ σεισμῶν οἱ μὲν εἰς πλάγια σείοντες κατ' [c] ὀξείας γωνίας ἐπικλίνται καλοῦνται, οἱ δὲ ἄνω ῥιπτοῦντες καὶ κάτω κατ' ὀρθὰς γωνίας βράσται, [d] οἱ δὲ συνιζήσεις ποιοῦντες εἰς τὰ κοῖλα χασματίαι· οἱ δὲ χάσματα ἀνοίγοντες [e] καὶ γῆν ἀναρρηγνύντες ῥῆκται καλοῦνται. Τούτων δὲ οἱ μὲν καὶ πνεῦμα προσαναβάλλουσιν, οἱ δὲ πέτρας, οἱ δὲ πηλόν, οἱ δὲ πηγὰς φαίνουσι τὰς πρότερον οὐκ οὔσας. Τινὲς δὲ ἀνατρέποντες κατὰ μίαν πρόωσιν, οὓς καλοῦσιν ὤστας. Οἱ δὲ [f] ἀναπάλλοντες καὶ ταῖς εἰς ἑκάτερον [g] ἐγκλίσεσι καὶ ἀναπάλσεσι διορθοῦντες ἀεὶ τὸ σειόμενον παλματίαι λέγονται, τρόμῳ πάθος ὅμοιον ἀπεργαζόμενοι. Γίνονται [h] δὲ καὶ μυκητίαι σεισμοί, σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρόμου. Πολλάκις δὲ χωρὶς σεισμοῦ γίνεται μύκημα γῆς, ὅταν [i] τὸ πνεῦμα σείειν μὲν μὴ [k] ᾖ αὔταρκες, ἐνειλούμενον δ' ἐν αὐτῇ κόπτηται μετὰ ῥοθίου βίας. Συσσωματοποιεῖται δὲ τὰ εἰσιόντα πνεύματα καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ γῇ ὑγρῶν κεκρυμμένων.

29

30

31

32

[l] Τὰ δὲ ἀνάλογον συμπίπτει τούτοις καὶ ἐν θαλάσσῃ· χάσματά τε γὰρ γίνεται θαλάσσης καὶ ἀναχωρήματα πολλάκις, καὶ κυμάτων ἐπιδρομαί, ποτὲ μὲν [m] ἀντανακοπὴν ἔχουσαι, ποτὲ δὲ πρόωσιν [n] μόνον, ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ

33

[s] καὶ τὰ ἐν λ. Q. [t] τὰ P. [v] ἀσυγγενὲς P.Q. [w] μυχοὺς P. [x] σύριγγας Q. [y] γινόμενον Q. [z] ἔσωθεν P. [a] ἐγκατελείφθη Q. [b] τοῦτο τὸ πάθος P. [c] ὀξεῖαν γωνίαν P. [d] οἱ δὲ—χασματίαι om. Q. [e] καὶ τὴν γῆν O. [f] ἀνταποπάλλοντες P.R, ἀνταποβάλλοντες O. [g] ἐκκλίσεσι P. [h] δὲ om. R. [i] τὸ om. O. [k] ᾖ] ὂν O. [l] τὸ Q. [m] ἀνακοπὴν P, ἀνασκοπεῖν pr. O. [n] μόνην Q.

34 Ἑλίκην τε καὶ [o] Βοῦραν. Πολλάκις δὲ καὶ ἀναφυσήματα γίνεται πυρὸς ἐν τῇ [p] θαλάσσῃ, καὶ πηγῶν ἀναβλύσεις καὶ ποταμῶν ἐκβολαὶ καὶ δένδρων ἐκφύσεις, ῥοαί τε καὶ δῖναι ταῖς τῶν πνευμάτων ἀνάλογον, αἱ μὲν ἐν μέσοις πελάγεσιν, 35 αἱ δὲ κατὰ τοὺς εὐρίπους τε καὶ πορθμούς. Πολλαί τε ἀμπώτεις λέγονται καὶ κυμάτων ἄρσεις συμπεριοδεύειν ἀεὶ τῇ σελήνῃ κατά τινας ὡρισμένους καιρούς. Ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, τῶν στοιχείων ἐγκεκραμένων ἀλλήλοις, ἐν ἀέρι τε καὶ γῇ καὶ θαλάσσῃ κατὰ τὸ εἰκὸς αἱ τῶν παθῶν ὁμοιότητες συνίστανται, τοῖς μὲν ἐπὶ μέρους φθορὰς καὶ γενέσεις φέρουσαι, τὸ δὲ σύμπαν ἀνώλεθρόν [q] τε καὶ [r] ἀγένητον φυλάττουσαι.

5 Καίτοι γέ τις ἐθαύμασε πῶς ποτέ, [s] εἰ ἐκ τῶν ἐναντίων ἀρχῶν [t] συνέστηκεν [v] ὁ κόσμος, λέγω δὴ ξηρῶν τε καὶ [w] ὑγρῶν ψυχρῶν τε καὶ θερμῶν, οὐ πάλαι διέφθαρται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς κἂν εἰ πόλιν τινὲς θαυμάζοιεν, ὅπως [x] διαμένει συνεστηκυῖα ἐκ τῶν [y] ἐναντίων ἐθνῶν, πενήτων λέγω καὶ πλουσίων, [z] νέων γερόντων, ἀσθενῶν ἰσχυρῶν, [a] πονηρῶν χρηστῶν. 2 Ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι τοῦτ' ἦν πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, λέγω [b] δὲ ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν καὶ ὁμοίαν [c] ἐξ ἀνομοίων [d] ἀποτελεῖ διάθεσιν, [e] ὑποδεχομένη [f] πᾶσαν καὶ φύσιν 3 καὶ τύχην. Ἴσως δὲ [g] καὶ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων [h] ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων, ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνήγαγε πρὸς τὸ θῆλυ καὶ οὐχ ἑκάτερον πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [i] καὶ τὴν πρώτην ὁμόνοιαν διὰ 4 τῶν ἐναντίων συνῆψεν, οὐ διὰ τῶν ὁμοίων. Ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τὴν φύσιν μιμουμένη τοῦτο ποιεῖν· ζωγραφία μὲν γὰρ λευκῶν τε καὶ μελάνων ὠχρῶν τε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων

[o] βοῶπιν Q. [p] θαλάττῃ R. [q] τε καὶ ἀγ. om. O. [r] ἀγέννητον P.Q. [s] εἰ om. O.Q. et fortasse R. [t] συνεστηκὼς O.Q.R. [v] ὁ om. P. [w] ὑγρῶν καὶ ψ. P. [x] διαμένῃ P. [y] ἐναντιωτάτων Q. [z] νέων καὶ γ. P. [a] πονηρῶν καὶ χρ. R. [b] δὲ] οἷον P. [c] ἐξ ἀνομ. ἀποτ. διάθ. om. R. et pr. O. [d] ἀποτελεῖν Q. [e] ὑποδεχομένην O.R, ὑποδέχεται P. [f] πᾶσαν καὶ] δὲ πᾶσαν P, πᾶσαν O.R. [g] καὶ post δὲ om. O.P.R. [h] libri ἀποτελεῖν. [i] καὶ τὴν] καὐτὰ pr. P, καὶ τὰ corr.

ἐγκερασαμένη φύσεις τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπετέλεσε [k] συμφώνους, μουσικὴ δὲ ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς [l] μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα ἐν διαφόροις φωναῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν, γραμματικὴ δὲ ἐκ φωνηέντων καὶ [m] ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη τὴν ὅλην τέχνην ἀπ' αὐτῶν συνεστήσατο. Ταὐτὸ δὲ [n] τοῦτο ἦν καὶ τὸ παρὰ 5 τῷ σκοτεινῷ λεγόμενον Ἡρακλείτῳ "[o] συνάψειας [p] οὖλα καὶ οὐχὶ οὖλα, συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον, συνᾷδον [q] καὶ διᾷδον· καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα."

Οὕτως οὖν καὶ τὴν τῶν ὅλων σύστασιν, οὐρανοῦ λέγω καὶ 6 γῆς τοῦ τε σύμπαντος κόσμου, διὰ τῆς τῶν [r] ἐναντιωτάτων [s] ἀρχῶν κράσεως μία διεκόσμησεν [t] ἁρμονία· ξηρὸν γὰρ ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ βαρεῖ τε κοῦφον [v] μιγέν, καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ, γῆν τε πᾶσαν καὶ θάλασσαν αἰθέρα τε καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν διεκόσμησε μία ἡ διὰ πάντων διήκουσα δύναμις, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων, ἀέρος τε καὶ γῆς [w] καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος, τὸν σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα καὶ μιᾷ [x] διαλαβοῦσα σφαίρας ἐπιφανείᾳ, τάς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, [y] καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη [z] τῷ παντὶ σωτηρίαν. Αἰτία δὲ ταύτης [a] μὲν ἡ τῶν στοιχείων ὁμολογία, 7 τῆς δὲ ὁμολογίας ἡ ἰσομοιρία καὶ τὸ μηδὲν αὐτῶν πλέον [b] ἕτερον [c] ἑτέρου δύνασθαι· τὴν γὰρ ἴσην ἀντίστασιν ἔχει τὰ βαρέα πρὸς τὰ κοῦφα καὶ τὰ θερμὰ πρὸς τὰ θάτερα, τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν μειζόνων διδασκούσης ὅτι τὸ ἴσον σωστικόν [d] πώς ἐστιν ὁμονοίας, ἡ δὲ ὁμόνοια τοῦ πάντων γενετῆρος [e] καὶ περικαλλεστάτου κόσμου. Τίς γὰρ ἂν εἴη φύσις τοῦδε 8 κρείττων; Ἣν γὰρ ἂν [f] εἴποι τις, μέρος [g] ἐστὶν αὐτοῦ. Τό

[k] συμφώνως O.P.R. [l] βραχεῖς τε καὶ μακροὺς P. [m] συμφώνων Q. [n] τοῦτο om. O. [o] συνάψας Q, συνάψιες O.R, συλλήψιες P. [p] ὅλα καὶ οὐχ ὅλα P. οὐχ etiam R, οὐκ O. [q] καὶ ante διᾷδον om. R. [r] ἐναντίων P. [s] κράσεως ἀρχῶν O.R, κράσεων καὶ ἀρχῶν Q. [t] ἁρμονίους Q. [v] καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ μιγὲν P. [w] καὶ ante πυρὸς om. O. [x] διαβαλοῦσα O.R. [y] καὶ om. P. [z] τὴν πάντων Q. [a] μὲν om. P. [b] ἕτερον om. O.P.R. [c] δύνασθαι ἑτέρου P. [d] πως] περ O. [e] καὶ om. P. [f] εἴπῃ P.Q. [g] αὐτοῦ ἐστὶ P.

τε καλὸν πᾶν ἐπώνυμόν ἐστι τούτου, καὶ τὸ [h] τεταγμένον, [i] ἀπὸ τοῦ κόσμου λεγόμενον κεκοσμῆσθαι. Τίς δὲ τῶν ἐπὶ μέρους δύναιτ' ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' [k] οὐρανὸν τάξει [l] τε καὶ φορᾷ [m] τῶν ἄστρων ἡλίου τε καὶ σελήνης, κινουμένων ἐν ἀκρι-
9 βεστάτοις μέτροις ἐξ αἰῶνος εἰς ἕτερον αἰῶνα. Τίς δὲ γένοιτ' ἂν ἀψεύδεια τοιάδε, ἥν τινα φυλάττουσιν αἱ καλαὶ καὶ γόνιμοι τῶν ὅλων ὧραι, θέρη τε καὶ χειμῶνας ἐπάγουσαι [n] τεταγμένως, ἡμέρας τε καὶ νύκτας, εἰς μηνὸς [o] ἀποτέλεσμα καὶ ἐνιαυτοῦ; Καὶ μὴν μεγέθει μὲν [p] ὁ αὐτὸς παννπέρτατος, κινήσει δὲ [q] ὀξύτατος, λαμπρότητι δὲ [r] εὐαυγέστατος, δυνάμει
10 δὲ ἀγήρως τε καὶ ἄφθαρτος. Οὗτος ἐναλίων ζῴων καὶ πεζῶν καὶ ἀερίων φύσεις ἐχώρισε καὶ βίους ἐμέτρησε ταῖς ἑαυτοῦ κινήσεσιν. Ἐκ τούτου πάντα [s] ἐμπνεῖ τε καὶ ψυχὴν ἴσχει τὰ ζῷα. Τούτου καὶ αἱ παράδοξοι νεοχμώσεις τεταγμένως ἀποτελοῦνται, [t] συναραττόντων μὲν ἀνέμων παντοίων, πιπτόντων δὲ ἐξ οὐρανοῦ κεραυνῶν, [v] ῥηγνυμένων δὲ χειμώνων ἐξαισίων. Διὰ δὲ τούτων τὸ νοτερὸν ἐκπιεζόμενον τό τε πυρῶδες διαπνεόμενον εἰς ὁμόνοιαν ἄγει τὸ πᾶν καὶ καθί-
11 στησιν. Ἥ τε γῆ φυτοῖς κομῶσα παντοδαποῖς, νάμασί τε [w] περιβλύζουσα καὶ περιοχουμένη ζῴοις, κατὰ καιρὸν ἐκφύουσά τε πάντα καὶ τρέφουσα καὶ δεχομένη, μυρίας τε φέρουσα ἰδέας καὶ πάθη, τὴν ἀγήρω φύσιν ὁμοίως τηρεῖ, καίτοι καὶ σεισμοῖς τινασσομένη καὶ [x] πλημμυρίσιν [y] ἐπικλυζομένη,
12 πυρκαϊαῖς τε κατὰ μέρος φλογιζομένη. Ταῦτα δὲ πάντα ἔοικεν αὐτῇ πρὸς ἀγαθοῦ γινόμενα τὴν δι' αἰῶνος σωτηρίαν παρέχειν· σειομένης τε γὰρ διεξάττουσιν αἱ τῶν πνευμάτων παρεμπτώσεις κατὰ [z] τὰ ῥήγματα τὰς [a] ἀναπνοὰς ἴσχουσαι, καθὼς [b] ἄνω λέλεκται, καθαιρομένη τε ὄμβροις [c] ἀποκλύζεται

[h] τεταραγμένον O. [i] ἀπὸ om. O. [k] οὐρανοῦ O.P. [l] τε om. O. [m] τῶν om. P. [n] τεταγμένας Q. [o] καὶ ἐνιαυτοῦ ἀποτέλεσμα O. [p] ὁ αὐτὸς] οὗτος Q. [q] ὀξύτατος, λαμπρ. δὲ om. Q. [r] εὐαγέστατος P. et fortasse R, διαυγέστατος O. [s] ἐμπνεῖται καὶ O.R. [t] συνδραττόντων Q. [v] χειμώνων δὲ ῥηγνυμένων O. [w] περικλύζουσα O. [x] πλημμυρίσιν O.P.R, πλημμυριζομένη Q. [y] ἐπικλυζομένη—φλογιζομένη om. Q. [z] τὰ om. O. [a] διαπνοὰς P. [b] ἀνωτέρω O. [c] περικλύζεται P.

πάντα [d] τὰ νοσώδη, περιπνεομένη δὲ αὔραις τά τε [e] ὑπ' αὐτὴν καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὴν εἰλικρινεῖται. Καὶ μὴν αἱ φλόγες μὲν τὸ 13 παγετῶδες [f] πιαίνουσιν, οἱ πάγοι δὲ τὰς φλόγας ἀνιᾶσιν. Καὶ τῶν ἐπὶ μέρους τὰ μὲν γίνεται, τὰ δὲ ἀκμάζει, τὰ δὲ φθείρεται· καὶ αἱ μὲν γενέσεις [g] ἐπαναστέλλουσι τὰς φθοράς, αἱ δὲ φθοραὶ κουφίζουσι τὰς γενέσεις. Μία δὲ ἐκ πάντων 14 περαινομένη σωτηρία [h] διὰ τέλους, [i] ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις καὶ τοτὲ μὲν κρατούντων τοτὲ δὲ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἄφθαρτον δι' αἰῶνος.

Λοιπὸν [k] δὲ [l] δὴ περὶ τῆς [m] τῶν ὅλων συνεκτικῆς [n] αἰτίας 6 κεφαλαιωδῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον καὶ περὶ τῶν ἄλλων· πλημμελὲς γὰρ περὶ κόσμου λέγοντας, εἰ καὶ μὴ δι' ἀκριβείας, ἀλλ' οὖν γε ὡς [o] εἰς τυπώδη μάθησιν, τὸ τοῦ κόσμου κυριώτατον παραλιπεῖν. Ἀρχαῖος μὲν οὖν [p] τις λόγος καὶ πά- 2 τριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς ἐκ [q] θεοῦ πάντα καὶ διὰ [r] θεοῦ ἡμῖν συνέστηκεν, οὐδεμία δὲ φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν [s] ἐστιν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Διὸ καὶ τῶν 3 παλαιῶν εἰπεῖν τινὲς προήχθησαν ὅτι [t] πάντα ταῦτά ἐστι θεῶν [v] πλέα [w] τὰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν [x] ἰνδαλλόμενα ἡμῖν καὶ δι' ἀκοῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οὐσίᾳ. Σωτὴρ μὲν 4 [y] γὰρ [z] ὄντως [a] ἁπάντων ἐστὶ καὶ [b] γενέτωρ τῶν ὁπωσδήποτε κατὰ τόνδε τὸν κόσμον συντελουμένων ὁ θεός, οὐ μὴν αὐτουργοῦ καὶ ἐπιπόνου ζῴου κάματον ὑπομένων, ἀλλὰ δυνάμει [c] χρώμενος ἀτρύτῳ, δι' ἧς καὶ τῶν πόρρω δοκούντων εἶναι περιγίνεται. Τὴν μὲν οὖν ἀνωτάτω καὶ πρώτην ἕδραν αὐτὸς 5 ἔλαχεν, ὕπατός τε διὰ τοῦτο ὠνόμασται, καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἀκροτάτῃ κορυφῇ τοῦ σύμπαντος ἐγκαθιδρυμένος οὐ-

[d] τὰ om. P. [e] ὑπ' αὐτὸν Q, ὑπ' αὐτῶν O. [f] ἠπιαίνουσιν Q. [g] ἐπανασώζουσι P. [h] διατελεῖ P. [i] περιϊσταμένων O, τὰ περιϊσταμένων P. [k] δὲ om. Q. [l] δὴ] δεῖ O.P. [m] συνεκτικῆς τῶν ὅλων O. [n] αἰτίας] οὐσίας Q. [o] εἰς om. O.Q. [p] τις om. P. [q] θεοῦ τὰ πάντα P. [r] θεὸν Q. [s] ἐστιν om. P. [t] ταῦτα πάντα P. [v] ἔμπλεα O.Q. [w] τὰ] τε O.Q.R. [x] ἰδαλλόμενα P. [y] γὰρ om. O. [z] οὕτως O, om. P. [a] πάντων P. [b] γενέτης τῶν ὄντων δὴ τούτων τῶν κατὰ Q. [c] χρώμενοι ἀρρήτῳ Q.

ρανοῦ· μάλιστα δέ πως αὐτοῦ τῆς δυνάμεως ἀπολαύει τὸ πλησίον [d] αὐτοῦ σῶμα, καὶ ἔπειτα τὸ μετ' ἐκεῖνο, καὶ ἐφεξῆς 6 οὕτως [e] ἄχρι τῶν καθ' ἡμᾶς [f] τόπων. Διὸ γῆ τε καὶ τὰ ἐπὶ [g] τῆς γῆς ἔοικεν ἐν ἀποστάσει πλείστῃ τῆς ἐκ θεοῦ ὄντα ὠφελείας ἀσθενῆ καὶ [h] ἀκατάλληλα εἶναι καὶ πολλῆς μεστὰ ταραχῆς· οὐ μὴν [i] ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ πᾶν [k] διικνεῖσθαι πέφυκεν τὸ θεῖον, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ὁμοίως συμβαίνει· τά τε ὑπὲρ ἡμᾶς κατὰ τὸ ἔγγιόν τε καὶ πορρωτέρω [l] θεοῦ εἶναι 7 [m] μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ὠφελείας μεταλαμβάνοντα. Κρεῖττον οὖν ὑπολαβεῖν, ὃ καὶ πρέπον ἐστὶ καὶ θεῷ μάλιστα ἁρμόζον, ὡς ἡ ἐν οὐρανῷ δύναμις ἱδρυμένη καὶ τοῖς πλεῖστον ἀφεστηκόσιν, ὡς ἔνι γε εἰπεῖν, καὶ σύμπασιν [n] αἰτία γίνεται σωτηρίας, μᾶλλον ἢ ὡς διήκουσα καὶ φοιτῶσα ἔνθα μὴ καλὸν 8 μηδὲ εὔσχημον [o] αὐτουργεῖ τὰ [p] ἐπὶ γῆς. Τοῦτο μὲν γὰρ οὐδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττει, παντὶ καὶ τῷ τυχόντι ἐφίστασθαι [q] ἔργῳ, οἷον στρατιᾶς [r] ἄρχοντι ἢ πόλεως ἢ οἴκου καὶ εἰ χρεὼν στρωματόδεσμον εἴη δῆσαι, καὶ εἴ τι [s] φαυλότερον ἀποτελεῖν ἔργον, ὃ ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως οὐκ ἂν τὸ τυχὸν ἀνδράποδον ποιήσειεν· ἀλλ' οἷον ἱστορεῖτο Καμβύσου Ξέρξου τε καὶ [t] Δαρείου πρόσχημα, εἰς [v] σεμνότητος 9 καὶ ὑπεροχῆς ὕψος μεγαλοπρεπῶς διεκεκόσμητο. Αὐτὸς μὲν γάρ, [w] ὡς λόγος, ἵδρυτο ἐν [x] Σούσοις ἢ Ἐκβατάνοις, παντὶ ἀόρατος, θαυμαστὸν ἐπέχων βασίλειον οἶκον καὶ περίβολον [y] χρυσῷ καὶ ἠλέκτρῳ καὶ ἐλέφαντι ἀστράπτοντα· πυλῶνες δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα σταδίοις ἀπ' ἀλλήλων θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύρωτο· ἔξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμηντο, οἱ μὲν ἀμφ' [z] αὐτὸν βασιλέα, δορυφόροι τε καὶ θεράποντες, οἱ δὲ ἑκάστου περιβόλου φύλακες, πυλωροί τε

[d] αὐτοῦ] ἀεὶ Q.R. [e] ἄχρι] ἔχει O. [f] τόπων] desinit pr. R. [g] τῆς om. O. [h] κατάλληλα Q. [i] ἀλλὰ om. O. [k] διϊκνεῖται Q. [l] εἶναι θεοῦ O. [m] libri μᾶλλον δὲ. [n] αἴτιος P. [o] libri αὐτουργεῖν. [p] ἐπὶ τῆς γ. O. [q] ἔργῳ λέγω δὲ οἷον Q. [r] ἄρχοντος P. [s] φαῦλον O. [t] δαρείου τὸ πρ. O.Q. [v] σεμνότητα O. [w] ὡς ὁ λόγος O.Q. [x] σούτοις ἢ ἐν βατάνοις P. [y] χρυσίῳ P. [z] αὐτὸν τὸν β. O.

καὶ ὠτακουσταὶ λεγόμενοι, ὡς ἂν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς δεσπότης καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος πάντα μὲν βλέποι, πάντα δ' ἀκούοι. Χωρὶς δὲ τούτων ἄλλοι [a] καθεστήκεσαν προσόδων [b] ταμίαι, 10 καὶ στρατηγοὶ πολέμων καὶ κυνηγεσίων, δώρων τε ἀποδεκτῆρες, τῶν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι κατὰ τὰς [c] χρείας ἐπιμεληταί. Τὴν δὲ σύμπασαν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας, περατου- 11 μένην Ἑλλησπόντῳ [d] μὲν ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν μερῶν, [e] Ἰνδῷ δὲ ἐκ τῶν πρὸς [f] ἕω, [g] διειλήφεσαν κατὰ ἔθνη στρατηγοὶ καὶ σατράπαι καὶ βασιλεῖς δοῦλοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ καὶ [h] ἀγγελιαφόροι φρυκτωριῶν τε ἐποπτῆρες. Τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος, καὶ μάλιστα τῶν 12 φρυκτωριῶν, κατὰ διαδοχὰς [i] πυρσευουσῶν [k] ἀλλήλαις ἐκ περάτων τῆς ἀρχῆς μέχρι Σούσων καὶ Ἐκβατάνων, ὥστε τὸν βασιλέα γινώσκειν αὐθημερὸν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ [l] καινουργούμενα. Νομιστέον [m] δὴ τὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως 13 ὑπεροχὴν πρὸς τὴν τοῦ τὸν κόσμον ἐπέχοντος θεοῦ [n] τοσοῦτον καταδεεστέραν ὅσον τῆς ἐκείνου τὴν τοῦ φαυλοτάτου τε καὶ ἀσθενεστάτου ζῴου, ὥστε εἴπερ [o] ἄσεμνον ἦν [p] αὐτῷ αὐτὸν δοκεῖν Ξέρξην αὐτουργεῖν ἅπαντα καὶ [q] ἐπιτελεῖν ἃ βούλοιτο καὶ ἐφιστάμενον διοικεῖν, πολὺ μᾶλλον ἀπρεπὲς ἂν [r] εἴη θεῷ· σεμνότερον δὲ καὶ πρεπωδέστερον αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτω [s] χώρας ἱδρῦσθαι, τὴν δὲ δύναμιν διὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου διήκουσαν ἥλιόν τε κινεῖν καὶ σελήνην, καὶ τὸν πάντα οὐρανὸν περιάγειν, αἴτιόν [t] τε [v] γίνεσθαι [w] τοῖς ἐπὶ [x] τῆς γῆς σωτηρίας. [y] Οὐδὲν γὰρ ἐπιτεχνήσεως [z] αὐτῷ δεῖ καὶ ὑπηρεσίας 14 τῆς παρ' ἑτέρων, ὥσπερ τοῖς παρ' ἡμῖν ἄρχουσι τῆς [a] πολυχειρίας διὰ τὴν ἀσθένειαν· ἀλλὰ τοῦτο ἦν τὸ θειότατον, τὸ μετὰ ῥᾳστώνης καὶ ἁπλῆς κινήσεως παντοδαπὰς ἀποτελεῖν

[a] καθειστήκεσαν O.Q. [b] ταμιεῖαι Q. [c] χεῖρας P. [d] μὲν om. P. [e] ἰνδῶν Q. [f] ἑώαν O.P. [g] διειλ. δὲ κατὰ Q. [h] ἀγγ. καὶ φύλακες φρ. P. [i] πυρσευόντων O. [k] libri ἀλλήλοις. [l] κενουργούμενα Q. [m] δὲ P.Q. [n] τοσοῦτον δὲ κατ. O. [o] ἄσμενον Q. [p] αὐτὸν αὐτῷ O.Q. [q] διατελεῖν O.P. [r] εἴη τοῦτο θεῷ Q. [s] χωρίας P. [t] τε om. O. [v] γενέσθαι O. [w] τῶν Q, τῆς O. [x] τῆς om. O. [y] οὐδὲ P. [z] αὐτῷ om. O.Q. [a] πολυχερείας O.

ἰδέας, ὥσπερ ἀμέλει δρῶσιν οἱ [b] μεγαλότεχνοι, διὰ μιᾶς ὀργάνου [c] σχαστηρίας πολλὰς καὶ ποικίλας ἐνεργείας ἀπο-
15 τελοῦντες. Ὁμοίως δὲ [d] καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν [e] μήρινθον ἐπισπασάμενοι ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τοῦ ζῴου [f] καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δὲ ὅτε πάντα τὰ
16 μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Οὕτως οὖν καὶ ἡ θεία φύσις ἀπό τινος ἁπλῆς κινήσεως τοῦ πρώτου τὴν δύναμιν εἰς τὰ ξυνεχῆ δίδωσι, [g] καὶ ἀπ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὰ πορρωτέρω, [h] μέχρι ἂν διὰ τοῦ παντὸς διεξέλθῃ· κινηθὲν γὰρ ἕτερον [i] ὑφ' ἑτέρου καὶ αὐτὸ πάλιν ἐκίνησεν ἄλλο σὺν κόσμῳ, [k] δρώντων [l] μὲν πάντων οἰκείως ταῖς σφετέραις κατασκευαῖς, οὐ τῆς αὐτῆς [m] δὲ ὁδοῦ πᾶσιν οὔσης, ἀλλὰ διαφόρου καὶ ἑτεροίας, ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας, καίτοι τῆς πρώτης οἷον [n] ἐνδόσεως εἰς [o] κίνησιν μίαν γενομένης, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐξ ἄγγους ὁμοῦ ῥίψειε σφαῖραν καὶ κύβον καὶ κῶνον καὶ κύλινδρον· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν κατὰ τὸ ἴδιον κινηθήσεται σχῆμα· ἢ εἴ [p] τις ὁμοῦ ζῷον ἔνυδρόν τε καὶ χερσαῖον καὶ πτηνὸν ἐν τοῖς κόλποις ἔχων ἐκβάλοι· δῆλον γὰρ ὅτι τὸ μὲν νηκτὸν [q] ἀλλόμενον εἰς τὴν ἑαυτοῦ δίαιταν ἐκνήξεται, τὸ δὲ χερσαῖον εἰς τὰ σφέτερα [r] ἤθη καὶ νομοὺς [s] διεξερπύσει, τὸ δὲ ἀέριον ἐξαρθὲν ἐκ γῆς μετάρσιον [t] οἰχήσεται [v] πετόμενον, μιᾶς τῆς πρώτης αἰτίας
17 πᾶσιν ἀποδούσης τὴν οἰκείαν εὐμάρειαν. Οὕτως [w] ἔχει καὶ [x] ἐπὶ κόσμου· διὰ γὰρ ἁπλῆς τοῦ σύμπαντος [y] οὐρανοῦ περιαγωγῆς ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ περατουμένης ἀλλοῖαι πάντων διέξοδοι γίνονται, καίτοι ὑπὸ μιᾶς σφαίρας περιεχομένων, τῶν μὲν θᾶττον τῶν δὲ σχολαιότερον κινουμένων παρά τε τὰ τῶν διαστημάτων μήκη καὶ τὰς ἰδίας [z] ἑκάστων κατα-
18 σκευάς. Σελήνη μὲν γὰρ ἐν μηνὶ τὸν ἑαυτῆς διαπεραίνεται

[b] μεγαλώτεροι O. [c] χαριστηρία O. [d] καὶ om. P. [e] ἐπισπ. μήρ. O. [f] καὶ ὦμον om. O.P, post ὀφθαλμὸν ponit Q. [g] καὶ ἀπ' ἐκ.] ἀπ' ἐκ. δὲ P. [h] μέχρις ἂν διὰ παντὸς O.Q. [i] ὑφ'] ἐξ O.P. [k] δρώντων] δέον P, δέων Q, incerto O. [l] μὲν] μετὰ O.P.Q. [m] δὲ om. O.P.Q. [n] ἐνδέσεως O.P. [o] μίαν κίνησιν O. [p] τις τῆς ὁμοῦ Q. [q] λαβόμενον O.P.Q. [r] ἤθη om. P. [s] ἐξερπύσει Q. [t] ἠχήσεται Q, οἴχεται O. [v] πετώμενον O.Q. [w] ἔχει om. P. [x] ἐπὶ τοῦ κ. O. [y] οὐρανοῦ om. O. [z] ἑκάστων διαφορὰς καὶ κατ. P.

κύκλον, [a] αὐξομένη τε καὶ μειουμένη καὶ φθίνουσα, ἥλιος [b] δὲ [c] ἐν ἐνιαυτῷ καὶ οἱ τούτου ἰσόδρομοι, ὅ τε Φωσφόρος καὶ ὁ Ἑρμῆς [d] λεγόμενος, ὁ δὲ Πυρόεις [e] ἐν διπλασίονι τούτων χρόνῳ, ὁ δὲ Διὸς ἐν ἑξαπλασίονι τούτου, καὶ τελευταῖος ὁ [f] τοῦ Κρόνου λεγόμενος ἐν διπλασίονι καὶ ἡμίσει τοῦ ὑποκάτω. Μία δὲ ἐκ πάντων ἁρμονία συναδόντων καὶ χορευόντων κατὰ 19 τὸν οὐρανὸν ἐξ ἑνός τε γίνεται καὶ εἰς [g] ἓν [h] ἀπολήγει, κόσμον [i] ἐτύμως τὸ σύμπαν ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσασα. Καθάπερ 20 [k] δὲ ἐν χορῷ κορυφαίου κατάρξαντος συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἔσθ' ὅτε καὶ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς ὀξυτέραις καὶ βαρυτέραις μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννύντων, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ τὸ σύμπαν διέποντος θεοῦ· κατὰ γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδόσιμον ὑπὸ τοῦ φερωνύμως ἂν κορυφαίου προσαγορευθέντος κινεῖται μὲν τὰ ἄστρα ἀεὶ καὶ ὁ σύμπας οὐρανός, πορεύεται δὲ διττὰς πορείας ὁ παμφαὴς ἥλιος, [l] τῇ μὲν ἡμέραν καὶ νύκτα διορίζων ἀνατολῇ καὶ δύσει, τῇ δὲ τὰς τέσσαρας ὥρας ἄγων τοῦ ἔτους, πρόσω τε βόρειος καὶ ὀπίσω νότιος [m] διεξέρπων. Γίνονται δὲ ὑετοὶ κατὰ καιρὸν καὶ ἄνεμοι 21 καὶ δρόσοι, τά τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα, διὰ τὴν πρώτην καὶ ἀρχαιόγονον αἰτίαν. Ἕπονται δὲ τούτοις ποταμῶν ἐκροαί, θαλάσσης ἀνοιδήσεις, δένδρων ἐκφύσεις, καρπῶν πεπάνσεις, γοναὶ ζῴων, ἐκτροφαί τε πάντων καὶ ἀκμαὶ καὶ φθίσεις, συμβαλλομένης πρὸς ταῦτα καὶ τῆς ἑκάστου κατασκευῆς, ὡς ἔφην. Ὅταν οὖν ὁ πάντων ἡγεμών τε 22 καὶ [n] γενέτωρ, ἀόρατος ὢν [o] ἄλλῳ πλὴν λογισμῷ, σημήνῃ πάσῃ φύσει μεταξὺ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινεῖται [p] πᾶσα ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις καὶ πέρασιν ἰδίοις, ποτὲ μὲν ἀφανιζομένη ποτὲ δὲ φαινομένη, μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσά τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσα ἐκ μιᾶς ἀρχῆς. Ἔοικε δὲ [q] κο- 23 μιδῇ τὸ δρώμενον τοῖς ἐν πολέμου καιροῖς μάλιστα γινομέ-

[a] αὐξανομένη O.P. [b] δὲ om. Q. [c] ἐν om. O.P. [d] καλούμενος P. [e] ἐν—Κρόνου λεγόμενος om. pr. O. [f] τοῦ ante Κρ. om. P. [g] ἕνα O.P.Q. [h] ἀπολήγει] κόσμον λήγει O. [i] τὸ σύμπαν ἐτύμως P, ἑτοίμως τὸ σύμπαν O.Q. [k] δὲ] γὰρ O. [l] τὴν Q. [m] ἐξέρπων O. [n] γενέτης Q. [o] ἄλλως Q. [p] πᾶσιν P, πᾶν O. [q] κομιδῇ om. P.

νοις, [r] ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ [s] τῆς φωνῆς ἕκαστος ἀκούσας ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, [t] ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημῖδας ἢ κράνος ἢ ζωστῆρα περιτίθεται· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ συνωρίδα ἀναβαίνει, ὁ δὲ σύνθημα παρεγγυᾷ· καθίσταται δὲ εὐθέως ὁ μὲν λοχαγὸς εἰς λόχον, ὁ δὲ ταξίαρχος εἰς τάξιν, ὁ δὲ ἱππεὺς ἐπὶ κέρας, ὁ δὲ ψιλὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐκτρέχει χώραν· πάντα δὲ ὑφ' ἕνα [v] σημάντορα δινεῖται κατὰ πρόσταξιν τοῦ τὸ κράτος 24 ἔχοντος ἡγεμόνος. Οὕτω χρὴ καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος φρονεῖν· ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀτρυνομένων ἁπάντων γίνεται τὰ 25 οἰκεῖα, καὶ [w] ταύτης ἀοράτου καὶ ἀφανοῦς. Ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον οὔτε ἐκείνῃ πρὸς τὸ δρᾶν οὔτε ἡμῖν πρὸς τὸ πιστεῦσαι· καὶ γὰρ ἡ ψυχή, δι' ἣν ζῶμέν [x] τε καὶ [y] οἴκους καὶ πόλεις ἔχομεν, ἀόρατος οὖσα τοῖς ἔργοις [z] αὐτοῖς ὁρᾶται· πᾶς γὰρ ὁ τοῦ βίου διάκοσμος ὑπὸ ταύτης εὕρηται καὶ διατέτακται καὶ συνέχεται, γῆς ἀρόσεις καὶ φυτεύσεις, τέχνης [a] ἐπίνοιαι, χρήσεις νόμων, [b] κόσμος [c] πολιτείας, ἔνδημοι πρά-26 ξεις, ὑπερόριος πόλεμος, εἰρήνη. Ταῦτα χρὴ καὶ [d] περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντος ἰσχυροτάτου, [e] κάλλει δὲ [f] εὐπρεπεστάτου, ζωῇ δὲ ἀθανάτου, ἀρετῇ δὲ κρατίστου, διότι πάσῃ θνητῇ φύσει γενόμενος ἀθεώρητος [g] ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔρ-27 γων θεωρεῖται. Τὰ γὰρ πάθη, καὶ τὰ δι' ἀέρος ἅπαντα καὶ τὰ ἐπὶ γῆς καὶ τὰ ἐν ὕδατι, θεοῦ [h] λέγοιτ' ἂν ὄντως ἔργα εἶναι τοῦ τὸν κόσμον ἐπέχοντος· ἐξ οὗ κατὰ τὸν φυσικὸν Ἐμπεδοκλέα

> πάνθ' [i] ὅσα τ' ἦν [k] ὅσα τ' ἐστὶν ὅσα τ' ἔσται [l] ὀπίσσω,
> [m] δένδρεά [n] τ' ἐβλάστησε καὶ ἀνέρες ἠδὲ γυναῖκες
> θῆρές [o] τ' οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς.

[r] ὁπότ' ἂν P. [s] ἕκαστος τῆς φωνῆς P. [t] ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται om. O.P.Q. [v] σημάντορα δονεῖται O, δονεῖται σημάντορα P. [w] ταῦτα P. [x] τε om. P. [y] πόλεις καὶ οἴκους P.Q. [z] αὐτῆς P. [a] ἐπίνοια Q. [b] κόσμου corr. P. [c] καὶ πολιτεῖαι O, καὶ πολιτείας P. [d] παρὰ P. [e] κάλλει—ἀθανάτου om. pr. O. [f] ἐκπρεπεστάτου rc. O. [g] ἀπ'] δι' O. [h] λέγοιντ' ἂν ἔργα εἶναι ὄντως P. [i] ὅσα τ' ἦν om. O.P.Q. [k] ὅσσα P. [l] ὀπίσω O.P.Q. [m] δένδρα O. [n] τε βλαστήσειε P. [o] τ' om. O.

[u]Ἔοικε δὲ [p]ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, [q]παραβάλλειν τὸν κόσμον τοῖς [r]ὀμφαλοῖς λεγομένοις τοῖς ἐν ταῖς ψαλῖσι λίθοις, οἳ μέσοι κείμενοι κατὰ τὴν εἰς ἑκάτερον μέρος ἔνδεσιν ἐν ἁρμονίᾳ τηροῦσι καὶ ἐν τάξει τὸ πᾶν σχῆμα τῆς ψαλῖδος καὶ ἀκίνητον. Φασὶ δὲ καὶ [s]τὸν ἀγαλματοποιὸν Φειδίαν κατασκευαζόμενον τὴν ἐν ἀκροπόλει Ἀθηνᾶν ἐν [t]μέσῃ τῇ ταύτης ἀσπίδι τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον [v]ἐντυπώσασθαι, καὶ συνδῆσαι τῷ ἀγάλματι διά τινος ἀφανοῦς δημιουργίας, ὥστε ἐξ ἀνάγκης, εἴ τις βούλοιτο [w]αὐτὸ περιαιρεῖν, τὸ σύμπαν ἄγαλμα [x]λύειν τε καὶ συγχεῖν. Τοῦτον οὖν ἔχει τὸν λόγον ὁ θεὸς ἐν κόσμῳ, συνέχων τὴν τῶν ὅλων ἁρμονίαν τε καὶ σωτηρίαν, πλὴν οὔτε μέσος ὤν, ἔνθα ἡ γῆ τε καὶ ὁ [y]θολερὸς [z]τόπος οὗτος, ἀλλ' [a]ἄνω καθαρὸς ἐν καθαρῷ χώρῳ βεβηκώς, ὃν ἐτύμως καλοῦμεν οὐρανὸν [b]μὲν ἀπὸ τοῦ ὅρου εἶναι τῶν ἄνω, ὄλυμπον δὲ οἷον ὁλολαμπῆ [c]καὶ παντὸς ζόφου καὶ ἀτάκτου κινήματος κεχωρισμένον, [d]οἷα γίνεται παρ' ἡμῖν διὰ χειμῶνος καὶ ἀνέμων βίας, ὥσπερ ἔφη καὶ ὁ ποιητὴς Ὅμηρος

> [e]Οὔλυμπόνδ', [f]ὅθι φασὶ θεῶν [g]ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
> ἔμμεναι. Οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται [h]οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
> δεύεται, [i]οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
> πέπταται [k]ἀννέφελος, [l]λευκὴ δ' ἀναδέδρομεν αἴγλη.

Συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ βίος ἅπας, τὴν ἄνω χώραν ἀποδοὺς θεῷ· καὶ γὰρ πάντες [m]οἱ ἄνθρωποι ἀνατείνομεν τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχὰς ποιούμενοι. [n]Καθ' ὃν λόγον οὐ [o]κακῶς κἀκεῖνο ἀναπεφώνηται

> Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν.

Διὸ καὶ τῶν αἰσθητῶν τὰ τιμιώτατα τὸν αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄστρα τε [p]καὶ ἥλιος καὶ σελήνη. Μόνα [q]τε τὰ οὐρά-

(Margin: 28, 29, 30, 31, 32)

[p] οὕτως P. [q] παραβαλεῖν Q. [r] ὀφθαλμοῖς P.Q. [s] τὸν φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν O. [t] μέσῃ αὐτῆς τῆς ἀσπίδος O.P. [v] ἐκτυπώσασθαι O. [w] αὐτὸ om. P. [x] κωλύειν καὶ O. [y] θολερὸς] ἱερὸς O. [z] οὗτος τόπος Q. [a] ἄνω καὶ καθ. Q. [b] μὲν O.P. [c] καὶ π.] τε καὶ π. Q. [d] οἷος P. [e] οὔλυμπόν θ' P, οὔλυμπον O. [f] ὅτι Q, ὅσοι P. [g] ἕδος] ὕδατος Q. [h] οὔτε] οὐδὲ O. [i] οὔτ' αὖ χιόνες O. [k] ἀνέφελα P, ἀνέφελος Q. [l] λευκὴ] ἀλκὴ O. [m] οἱ om. P. [n] καθ' ὃν—ἀναπεφώνηται om. Q. [o] κἀκείνῳ κακῶς P. [p] καὶ ante ἥλιος om. O. [q] τε om. O.

νια διὰ τοῦτο ἀεὶ τὴν αὐτὴν σώζοντα τάξιν διακεκόσμηται, καὶ οὔ ποτε ἀλλοιωθέντα μετεκινήθη, καθάπερ τὰ ἐπὶ γῆς [r] *εὔτρεπτα ὄντα πολλὰς ἑτεροιώσεις καὶ πάθη* [s] *ἀναδέδεκται· σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέρρηξαν, ὄμβροι τε κατέκλυσαν* [t] *ἐξαίσιοι καταρραγέντες, ἐπιδρομαί τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις* [v] *πολλάκις καὶ ἠπείρους* [w] *ἐθαλάττωσαν καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν, βίαι τε πνευμάτων καὶ τυφώνων ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέτρεψαν, πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες αἱ μὲν ἐξ οὐρανοῦ γενόμεναι πρότερον, ὥσπερ φασίν, ἐπὶ Φαέθοντος τὰ πρὸς ἕω μέρη* [x] *κατέφλεξαν, αἱ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκφυσήσασαι, καθάπερ τῶν ἐν Αἴτνῃ κρατήρων ἀναρραγέντων καὶ ἀνὰ* [y] *τὴν γῆν φερομένων χειμάρρου δίκην.* 33 *Ἔνθα καὶ τὸ τῶν εὐσεβῶν γένος ἐξόχως ἐτίμησε τὸ δαιμόνιον,* [z] *περικαταληφθέντων* [a] *ὑπὸ τοῦ ῥεύματος διὰ τὸ βαστάζειν γέροντας* [b] *ἐπὶ τῶν ὤμων γονεῖς* [c] *καὶ σώζειν· πλησίον* [d] *γὰρ αὐτῶν γενόμενος ὁ τοῦ πυρὸς ποταμὸς ἐξεσχίσθη, παρέτρεψέ τε τοῦ φλογμοῦ τὸ μὲν ἔνθα τὸ δ' ἔνθα, καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι τοὺς νεανίσκους.* 34 Καθόλου *δέ, ὅπερ ἐν νηῒ μὲν κυβερνήτης, ἐν ἅρματι δὲ ἡνίοχος, ἐν χορῷ δὲ κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ δὲ ἡγεμών,* [e] *τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ, πλὴν καθ' ὅσον τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν πολυκίνητόν τε καὶ πολυμέριμνον, τῷ δὲ* [f] *ἄλυπον ἄπονόν τε* [g] *καὶ πάσης κεχωρισμένον σωματικῆς ἀσθενείας· ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένος πάντα κινεῖ καὶ περιάγει, ὅπου* [h] *βούλεται καὶ ὅπως,* [i] *ἐν διαφόροις* [k] *ἰδέαις τε καὶ φύσεσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ τῆς πόλεως νόμος ἀκίνητος ὢν ἐν ταῖς τῶν* [l] *χρωμένων ψυχαῖς πάντα οἰκονομεῖ τὰ* [m] *κατὰ τὴν πολιτείαν· ἐφεπόμενοι γὰρ αὐτῷ δῆλον*

[r] *ἄτρεπτα* Q. [s] *ἀναδέδεικται* Q. et pr. O.P. [t] *ἐξαίσιον* Q. [v] *πολλάκις*] *πόλεις* O.Q, *πόλεις ὅλας* P. [w] *ἐθαλάσσωσαν καὶ θαλάσσας* P. [x] *προσέφλεξαν* O. [y] *τῇ γῇ* P, *γῆν* O. [z] *περικαταλειφθέντων* P. [a] *ὑπὸ*] *γὰρ ὑπὸ* O.Q, *τινῶν ὑπὸ* P. [b] *γονεῖς ἐπὶ τῶν ὤμων* O.P. [c] *καὶ σώζειν* om. O. [d] *γὰρ* om. O. [e] *τοῦτο ὁ θεὸς* O. [f] *ἄπονον ἄλυπόν* P. [g] *καὶ* om. P.Q. [h] *βούλοιτο* P. [i] *ἐν*] *ἂν* O. [k] *τε ἰδέαις* Q. [l] *χρωμάτων* Q. [m] *κατὰ πόλιν* P.

ὅτι ἐξίασιν ἄρχοντες μὲν ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα, θεσμοθέται δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα δικαστήρια, βουλευταὶ δὲ καὶ ἐκκλησιασταὶ εἰς συνέδρια τὰ προσήκοντα, καὶ ὁ μέν τις εἰς τὸ πρυτανεῖον βαδίζει [n] σιτησόμενος, ὁ δὲ πρὸς τοὺς [o] δικαστὰς [p] ἀπολογησόμενος, ὁ δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀποθανούμενος. Γίνονται δὲ καὶ 35 δημοθοινίαι νόμιμοι καὶ πανηγύρεις ἐνιαύσιοι, θεῶν τε θυσίαι καὶ ἡρώων θεραπεῖαι καὶ χοαὶ κεκμηκότων· ἄλλα δὲ ἄλλοις ἐνεργούμενα κατὰ μίαν πρόσταξιν ἢ νόμιμον ἐξουσίαν σώζει [q] τὸ τοῦ ποιήσαντος ὄντως

> [r] πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
> ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

Οὕτως ὑποληπτέον καὶ [s] ἐπὶ τῆς μείζονος πόλεως, λέγω [t] δὲ 36 τοῦδε τοῦ κόσμου· νόμος [v] μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ θεός, οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενος διόρθωσιν ἢ μετάθεσιν, κρείττων δέ, οἶμαι, καὶ βεβαιότερος τῶν ἐν [w] ταῖς κύρβεσιν ἀναγεγραμμένων. Ἡγουμένου δὲ [x] ἀεικινήτως αὐτοῦ [y] καὶ [z] ἐμμελῶς ὁ 37 σύμπας [a] διοικονομεῖται διάκοσμος οὐρανοῦ [b] καὶ γῆς, μεμερισμένος κατὰ τὰς φύσεις πάσας διὰ τῶν οἰκείων σπερμάτων εἴς τε τὰ φυτὰ καὶ ζῷα, κατὰ γένη τε καὶ εἴδη· καὶ γὰρ ἄμπελοι καὶ φοίνικες καὶ περσέαι [c] συκαῖ τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαῖαι, ὥς φησιν ὁ ποιητής, τὰ δὲ ἄκαρπα μὲν ἄλλας δὲ παρεχόμενα χρείας, πλάτανοι καὶ πίτυες καὶ πύξοι

> [d] κλήθρη τ' αἴγειρός [e] τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος,

αἵ τε [f] καρπὸν [g] ὀπώρης [h] ἡδὺν ἄλλως δὲ δυσθησαύριστον φέρουσαι,

> [i] ὄχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι,

τῶν [k] τε ζῴων τά τε ἄγρια καὶ ἥμερα, τά τε [l] ἐν ἀέρι καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν [m] ὕδατι βοσκόμενα, γίνεται καὶ ἀκμάζει καὶ

[n] σιτισόμενος P.Q. [o] δανειστὰς O. [p] ἀπολογισάμενος O. [q] τὸ om. Q. [r] πόλις δ'] ὅτι πόλις O. [s] ὑπὸ Q. [t] δὴ O.P. [v] μὲν om. O.P. [w] ταῖς om. P. [x] αὐτοῦ ἀεικινήτως P, ἀκινήτως αὐτοῦ O. [y] καὶ—(c. 7. sect. 3.) ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι rc. in lacuna P. [z] ὁμαλῶς rc. P. [a] οἰκονομεῖται rc. P. [b] καὶ] τε καὶ rc. P. [c] συκέαι Q. [d] κλεῖθραί rc. P. [e] τε om. O. [f] καρπῶν rc. P. [g] ὀπώρας O. et rc. P. [h] ἡδὺν] εἰδυῖα O. [i] ὄγχνη corr. O. [k] τε ζ.] δὲ ζ. O. [l] ἐναέρια Q. [m] ὕδασι rc. P.

φθείρεται τοῖς τοῦ θεοῦ πειθόμενα θεσμοῖς· πᾶν γὰρ ἑρπετὸν τὴν γῆν νέμεται, ὥς φησιν Ἡράκλειτος.

7 Εἷς δὲ ὢν πολυώνυμός ἐστι, κατονομαζόμενος τοῖς πάθεσι πᾶσιν ἅπερ αὐτὸς [n] νεοχμοῖ. Καλοῦμεν δὲ αὐτὸν καὶ Ζῆνα καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοῖς ὀνόμασιν, ὡς [o] ἂν εἰ 2 λέγοιμεν δι' ὃν ζῶμεν. Κρόνου δὲ παῖς καὶ χρόνου λέγεται διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἰῶνα· ἀστραπαῖός τε καὶ βρονταῖος καὶ αἴθριος καὶ αἰθέριος κεραύνιός τε καὶ ὑέτιος ἀπὸ τῶν ὑετῶν καὶ κεραυνῶν καὶ τῶν ἄλλων καλεῖται. 3 Καὶ μὴν ἐπικάρπιος μὲν ἀπὸ τῶν καρπῶν, πολιεὺς δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὀνομάζεται, γενέθλιός τε καὶ ἕρκειος καὶ ὁμόγνιος καὶ πάτριος ἀπὸ τῆς πρὸς ταῦτα κοινωνίας, ἑταιρεῖός [p] τε καὶ φίλιος καὶ ξένιος καὶ στράτιος καὶ τροπαιοῦχος [q] καθάρσιός τε καὶ παλαμναῖος καὶ ἱκέσιος καὶ μειλίχιος, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, σωτήρ τε καὶ ἐλευθέριος ἐτύμως, ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, οὐράνιός τε καὶ χθόνιος, πάσης ἐπώνυμος [r] ὢν φύσεώς τε καὶ τύχης ἅτε πάντων αὐτὸς αἴτιος [s] ὤν. 4 Διὸ καὶ ἐν [t] τοῖς Ὀρφικοῖς οὐ κακῶς λέγεται

> Ζεὺς πρῶτος [v] γένετο, Ζεὺς ὕστατος [w] ἀργικέραυνος·
> [x] Ζεὺς [y] κεφαλή, Ζεὺς [z] μέσσα· Διὸς δ' ἐκ [a] πάντα [b] τέτυκται.
> Ζεὺς [c] πυθμὴν [d] γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
> Ζεὺς [e] ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος [f] ἔπλετο νύμφη.
> [g] Ζεὺς [h] πνοιὴ πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτου πυρὸς ὁρμή.
> Ζεὺς [i] πόντου ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος [k] ἠδὲ σελήνη.
> Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς [l] ἀρχὸς ἁπάντων [m] ἀργικέραυνος·
> [n] πάντας γὰρ [o] κρύψας αὖθις φάος [p] ἐς πολυγηθές
> [q] ἐξ ἱερῆς [r] κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα [s] ῥέζων.

[n] νεοχμεῖ. καλοῦσι δὲ αὐτοῦ Q. [o] ἂν] κἂν Q. et rc. P. [p] τε καὶ φίλιος om. rc. P. [q] καθάρσιος—μειλίχιος om. rc. P. [r] ὢν O.P. [s] ὢν om. O. [t] τῷ ὀρφικῷ P. [v] ἐγένετο O.Q. [w] ἀρχικέραυνος P.Q, ἀρχοκέραυνος Regius 2494. [x] Ζεὺς om. Regius 1603. [y] μεγάλως Regius 2372. [z] μέσος 1603, μέσα O.P.Q. [a] πάντων P. [b] τέτακται 1603, τέτμηται O. [c] πυγμὴν Regius 2992. [d] γαῖος 2494. [e] ἄρσην ἐγένετο Q, ἀρχιγενέτωρ O. [f] ἔμπλετο 2494, ἔπλετος 2992. [g] Ζεὺς—ῥίζα om. O. [h] πνοὴ Q, ποιὴ Regius 2257. [i] π.] τούτων 1603. [k] ἠδὲ] ἢ O. [l] ἀργὸς 1603, ἀρχὴ P.Q, ἀρχῆς 2494, ἀρχηγὸς O. [m] ἀργικέραυνος 2992: ceteri ἀρχικέραυνος. [n] πάντα O. [o] κρύψαι 2372. [p] εἰς πολυγηθὲς P, εἰς πολυγηθῆ Q, ἐπηλυγηθὲς 2992. [q] ἀξιερῆς 1603. [r] κραδίας O. [s] ῥέξων O.

Οἶμαι δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην οὐκ ἄλλο τι λέγεσθαι πλὴν τοῦ- 5 τον, οἱονεὶ [t] ἀνίκητον οὐσίαν [v] ὄντα, εἱμαρμένην δὲ διὰ τὸ εἴρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως, πεπρωμένην δὲ διὰ τὸ πεπερατῶσθαι πάντα καὶ μηδὲν ἐν τοῖς οὖσιν [w] ἄπειρον εἶναι, καὶ μοῖραν ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι, Νέμεσιν δὲ ἀπὸ τῆς [x] ἑκάστῳ διανεμήσεως, Ἀδράστειαν δὲ ἀναπόδραστον [y] αἰτίαν οὖσαν κατὰ φύσιν, αἶσαν δὲ ἀεὶ οὖσαν. Τά τε περὶ τὰς μοίρας 6 καὶ τὸν ἄτρακτον εἰς τοῦτό πως νεύει· τρεῖς μὲν γὰρ οἱ μοῖραι κατὰ [z] τοὺς χρόνους μεμερισμέναι, νῆμα δὲ ἀτράκτου τὸ μὲν ἐξειργασμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιστρεφόμενον· τέτακται δὲ κατὰ μὲν τὸ γεγονὸς μία τῶν μοιρῶν, Ἄτροπος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστιν, κατὰ δὲ τὸ μέλλον Λάχεσις (εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν μένει λῆξις), κατὰ δὲ τὸ [a] ἐνεστὸς Κλωθώ, συμπεραίνουσά τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. Περαίνεται δὲ καὶ ὁ μῦθος οὐκ 7 ἀτάκτως. Ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι [b] πλὴν ὁ θεός, καθάπερ καὶ ὁ γενναῖος Πλάτων φησίν. Ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν [c] τε καὶ τελευτὴν καὶ [d] μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, [e] εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν πορευόμενος· τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη, τῶν [f] ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ εὐδαιμονήσειν μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος [g] εἴη.

[t] ἀκίνητον O. [v] ὄντα om. P. [w] ἄπορον O. [x] ἑκάστου P.Q. [y] αἰτίαν] οὐσίαν O. [z] τοὺς] τρεῖς O. [a] ἐνεστὼς O.P. [b] πλὴν ὁ] ἢ P. [c] τε] μὲν P. [d] μέσην P. [e] εὐθείας περ. κ. φ. πορευομένας O. [f] ἀπολιπομένων O. [g] εἴη. γῆ μὲν ὡς κέντρον τῷ οὐρανίῳ κατὰ γεωμετρικὴν ἐπιστημονικωτάτη ἀπόδοσις περιεχομένη καὶ τῇ ἐν τοῖς τόποις ἐναντιωτάτη θέσει κατὰ διάμετρα ἑστηκυῖα λαμβάνει μὲν ἐξ αὐτοῦ τὴν ἕδραν τῷ ἀεικινήτου τῆς ἀξίας καὶ οὐρανοῦ περιδινήσεως——ὅρα γὰρ ὅτι τὸ ἐναπολαμβανόμενον πνεῦμα, ὡς εἴρηται, νέφους παχύτητα καὶ μὴ ἔχον διέξοδον θλίβεται, θλιβόμενον δὲ ἐκπυροῦται καὶ βιαίως ῥήγνυσι τὸ νέφος, καὶ τὸ μὲν ἐκπυρώμενον ἐξιὸν ἐξάπτει, τὸ δὲ νέφος ῥηγνύμενον ἠχεῖ ἤτοι βροντᾷ. 1603. fol. 296—299). τέλος τῆς περὶ κόσμου κυκλικῆς θεωρίας ἀριστοτέλους 2494.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ Α.

ΤΩΝ καλῶν καὶ τιμίων τὴν εἴδησιν ὑπολαμβάνοντες, μᾶλλον δ' ἑτέραν ἑτέρας [a] ἢ κατ' ἀκρίβειαν ἢ [b] τῷ βελτιόνων [c] τε καὶ θαυμασιωτέρων εἶναι, δι' ἀμφότερα [d] ταῦτα τὴν [e] τῆς ψυχῆς ἱστορίαν [f] εὐλόγως ἂν ἐν πρώτοις τιθείημεν. Δοκεῖ δὲ [g] καὶ πρὸς ἀλήθειαν [h] ἅπασαν ἡ γνῶσις αὐτῆς μεγάλα συμβάλλεσθαι, μάλιστα [i] δὲ πρὸς τὴν φύσιν· ἔστι γὰρ οἷον ἀρχὴ
2 τῶν ζῴων. Ἐπιζητοῦμεν δὲ θεωρῆσαι καὶ γνῶναι τήν τε φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν, εἶθ' ὅσα συμβέβηκε περὶ αὐτήν· ὧν τὰ μὲν ἴδια πάθη τῆς ψυχῆς [k] εἶναι δοκεῖ, τὰ [l] δὲ δι' ἐκείνην καὶ τοῖς ζῴοις ὑπάρχειν. Πάντῃ [m] δὲ πάντως [n] ἐστὶ
3 [o] τῶν χαλεπωτάτων λαβεῖν τινὰ πίστιν περὶ αὐτῆς. Καὶ γὰρ ὄντος κοινοῦ τοῦ [p] ζητήματος πολλοῖς ἑτέροις, λέγω [q] δὲ [r] τοῦ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ [s] τοῦ τί ἐστι, τάχ' ἂν τῳ δόξειε μία τις εἶναι μέθοδος κατὰ πάντων περὶ ὧν βουλόμεθα γνῶναι τὴν [t] οὐσίαν, ὥσπερ καὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἰδίων
4 [v] ἀπόδειξιν, [w] ὥστε ζητητέον ἂν εἴη τὴν μέθοδον ταύτην. Εἰ δὲ μή ἐστι μία [x] τις καὶ κοινὴ μέθοδος περὶ [y] τὸ τί ἐστιν, [z] ἔτι χαλεπώτερον [a] γίνεται τὸ [b] πραγματευθῆναι· δεήσει γὰρ λαβεῖν περὶ [c] ἕκαστον τίς ὁ τρόπος, [d] ἐὰν δὲ φανερὸν

Codices E.S.T.U.V.W.X. et libro tertio L. [a] ἢ ante κατ' om. V. [b] τῶν S. [c] τε om. E. [d] ταῦτα om. E. [e] τῆς] περὶ V, περὶ τῆς E. [f] ἐν πρώτοις τ' ἂν εὐλόγως τίθεμεν V. [g] καὶ om. V. [h] ἡ γνῶσις αὐτῆς ἅπασαν T. [i] δὲ καὶ πρὸς V. [k] εἶναι om. T. [l] δὲ κοινὰ καὶ τοῖς ζῴοις δι' ἐκείνην U. [m] δὲ καὶ πάντως S.T.U.V.W. [n] εἶναι X. [o] τῶν χαλεπωτάτων] χαλεπώτατον W. [p] ζητήματος καὶ π. S.T.U.V.W. [q] δὴ V. [r] τοῦ] τὰ U.V. [s] τοῦ] τὸ E, τὰ T.U. [t] οὐσίαν ἴσως ὥσπερ S. [v] ἀπόδειξις E.V, ἡ ἀπόδειξις T. [w] ὥστε] ὅθεν V. [x] καὶ κοινή τις U.W.X. [y] τὸ] τοῦ S.T.U.W.X. [z] ἔτι om. V. [a] γίνεται om. T. [b] πραγματεύεσθαι U. [c] ἑκάστου V. [d] ὅταν S.U.W, εἰ V.

[e] ᾗ, πότερον ἀπόδειξίς [f] τίς ἐστιν ἢ διαίρεσις ἢ καί τις ἄλλη μέθοδος. Ἔτι [g] δὲ [h] πολλὰς ἀπορίας ἔχει καὶ πλάνας, ἐκ τίνων [i] δεῖ ζητεῖν· ἄλλαι γὰρ ἄλλων ἀρχαί, καθάπερ ἀριθμῶν καὶ ἐπιπέδων. Πρῶτον δ᾽ ἴσως ἀναγκαῖον διελεῖν ἐν 5 τίνι τῶν γενῶν καὶ [k] τί ἐστι, λέγω δὲ πότερον τόδε τι καὶ οὐσία ἢ [l] ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ καί τις ἄλλη τῶν διαιρεθεισῶν κατηγοριῶν, ἔτι [m] δὲ πότερον τῶν ἐν δυνάμει ὄντων ἢ μᾶλλον ἐντελέχειά τις· διαφέρει γὰρ οὔ [n] τι [o] σμικρόν. Σκε- 6 πτέον δὲ [p] καὶ εἰ μεριστὴ ἢ ἀμερής, καὶ πότερον [q] ὁμοειδὴς [r] ἅπασα ψυχὴ ἢ οὔ· εἰ δὲ μὴ [q] ὁμοειδής, πότερον εἴδει [s] διαφέρουσιν [t] ἢ γένει. Νῦν μὲν γὰρ οἱ λέγοντες καὶ ζητοῦντες περὶ ψυχῆς περὶ τῆς ἀνθρωπίνης [v] μόνης ἐοίκασιν [w] ἐπισκοπεῖν. Εὐλαβητέον δ᾽ ὅπως μὴ λανθάνῃ πότερον εἷς [x] ὁ λό- 7 γος αὐτῆς [y] ἐστί, καθάπερ ζῴου, ἢ καθ᾽ [z] ἕκαστον ἕτερος, οἷον ἵππου, κυνός, ἀνθρώπου, θεοῦ· τὸ [a] δὲ ζῷον τὸ καθόλου ἤτοι οὐθέν ἐστιν ἢ ὕστερον. Ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τι κοινὸν ἄλλο [b] κατηγοροῖτο. Ἔτι δ᾽ εἰ μὴ πολλαὶ ψυχαὶ ἀλλὰ μόρια, πότερον δεῖ ζητεῖν πρότερον [c] τὴν ὅλην ψυχὴν ἢ τὰ μόρια. Χαλεπὸν δὲ καὶ [d] τούτων διορίσαι ποῖα πέφυκεν [e] ἕτερα ἀλ- 8 λήλων, καὶ πότερον τὰ μόρια [f] χρὴ ζητεῖν πρότερον ἢ τὰ ἔργα αὐτῶν, οἷον τὸ νοεῖν ἢ τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ τὸ αἰσθητικόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ τὰ ἔργα πρότερον, πάλιν ἄν τις ἀπορήσειεν [g] εἰ τὰ ἀντικείμενα [h] πρότερον τούτων ζητητέον, οἷον τὸ [i] αἰσθητὸν τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ τὸ νοητὸν τοῦ [k] νοητικοῦ. Ἔοικε δ᾽ οὐ μόνον τὸ 9 τί ἐστι [l] γνῶναι χρήσιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας τῶν συμβεβηκότων ταῖς οὐσίαις, ὥσπερ ἐν τοῖς [m] μαθήμασι

[e] ᾗ] εἴη V. [f] τις om. T.U.W.X. [g] δὲ om. E.S.X. [h] πολλὰς ἂν ἀπ. U. [i] δεῖ] δὴ W. [k] τίς S. [l] ποσὸν ἢ ποιὸν W. [m] δὲ καὶ πότερον S. [n] τι om. S.V.W.X. [o] μικρὸν X. [p] καὶ ante εἰ om. X. [q] ὁμοιοειδὴς utrobique T.U.V.W.X. [r] ἅπασα ἡ ψυχὴ U. [s] διαφέρουσα T. [t] ἢ καὶ γένει X. [v] μόνον pr. E. [w] ζητεῖν V. [x] ὁ om. X. [y] ἐστὶν ἢ καθ. X. [z] ἑκάστην pr. E, ἕτερον V. [a] δὲ] γὰρ V. [b] κατηγορεῖται E. [c] ὅλην τὴν V. [d] τοῦτο V. [e] ἀλλήλων ἕτερα X. [f] δεῖ U.W.X. [g] εἴ τε τὰ T.U. [h] πρότερα E.S. [i] αἰσθητικὸν S. [k] νοητοῦ S, νοῦ E.V.X. [l] γνῶναι om. X. [m] μαθήμασιν οἷον τί W.

τί τὸ εὐθὺ [n] καὶ καμπύλον ἢ τί γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον πρὸς τὸ κατιδεῖν πόσαις ὀρθαῖς αἱ τοῦ τριγώνου γωνίαι [o] ἴσαι, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν τὰ συμβεβηκότα συμβάλλεται μέγα μέρος πρὸς τὸ [p] εἰδέναι τὸ τί ἐστιν· ἐπειδὰν γὰρ [q] ἔχωμεν ἀποδιδόναι κατὰ τὴν φαντασίαν περὶ τῶν συμβεβηκότων, [r] ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων, τότε καὶ περὶ [s] τῆς οὐσίας [t] ἕξομεν [v] λέγειν [w] κάλλιστα· πάσης γὰρ [x] ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ τί ἐστιν, ὥστε καθ' ὅσους τῶν ὁρισμῶν [y] μὴ συμβαίνει τὰ συμβεβηκότα γνωρίζειν, ἀλλὰ μηδ' εἰκάσαι περὶ αὐτῶν εὐμαρές, δῆλον ὅτι διαλεκτικῶς εἴρηνται καὶ [z] κενῶς [a] ἅπαντες.

10 Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, πότερόν ἐστι [b] πάντα κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος ἢ ἐστί [c] τι καὶ τῆς ψυχῆς ἴδιον αὐτῆς· τοῦτο γὰρ λαβεῖν μὲν ἀναγκαῖον, οὐ ῥᾴδιον δέ.

11 Φαίνεται [d] δὲ [e] τῶν πλείστων οὐθὲν [f] ἄνευ σώματος πάσχειν οὐδὲ ποιεῖν, [g] οἷον ὀργίζεσθαι, θαρρεῖν, ἐπιθυμεῖν, ὅλως αἰσθάνεσθαι. Μάλιστα δ' ἔοικεν [h] ἴδιον τὸ νοεῖν· εἰ δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο φαντασία τις ἢ [i] μὴ ἄνευ φαντασίας, οὐκ ἐνδέχοιτ'

12 ἂν [k] οὐδὲ τοῦτ' [l] ἄνευ σώματος εἶναι. Εἰ μὲν οὖν ἐστί [m] τι τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον, ἐνδέχοιτ' ἂν [n] αὐτὴν χωρίζεσθαι· εἰ δὲ [o] μηθέν ἐστιν ἴδιον αὐτῆς, οὐκ ἂν εἴη χωριστή, ἀλλὰ καθάπερ [p] τῷ εὐθεῖ, [q] ᾗ εὐθύ, πολλὰ συμβαίνει, οἷον ἅπτεσθαι τῆς χαλκῆς σφαίρας κατὰ στιγμήν, οὐ μέντοι [r] γ' ἅψεται [s] τούτου χωρισθὲν τὸ εὐθύ· ἀχώριστον γάρ,

13 εἴπερ ἀεὶ μετὰ σώματός τινός ἐστιν. Ἔοικε δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς [t] πάθη πάντα εἶναι [v] μετὰ σώματος, θυμός, πραότης, φόβος, ἔλεος, θάρσος, ἔτι χαρὰ καὶ τὸ φιλεῖν τε [w] καὶ μι-

[n] καὶ τί τὸ κ. S.U.W, καὶ τί κ. T.X. [o] ἴσαι εἰσὶν ἀλλὰ T. [p] εἰδήσειν V, εἰδῆσαι S.T.U.W.X. [q] ἔχομεν W. [r] ἢ τῶν πάντων U. [s] τῆς om. V. [t] ἕξωμεν U. [v] λέγειν] μὲν λέγειν W, τι λέγειν T.U.V. [w] κάλλιστα] ὅτι κάλλιστα T.V.X, τι κάλλιον W, ὅτι S. [x] ἀποδ. ἡ ἀρχὴ S.T.U. [y] μὴ om. S. [z] κενῶς] περιττῶς W. [a] πάντες V. [b] κοινὰ ἅπαντα V. [c] καὶ τῆς ψυχῆς τι V. [d] δὲ om. E. [e] τῶν μὲν πλ. E.X. [f] ἄνευ τοῦ σώματος E. [g] οἷον om. W. [h] ἰδίῳ S.W.X. [i] μὴ om. S. [k] οὐδὲ— παθημάτων ἴδιον om. X. [l] ἄνευ τοῦ σώματος W. [m] τι om. S. [n] αὐτοῦ T. [o] μηθέν] μή V. [p] τὸ εὐθὺ X. [q] ᾗ εὐθεῖ W. [r] γ' om. V.W, post ἅψεται ponit X. [s] οὕτω E. [t] πάθη πάντα] παθήματα W. [v] μετὰ τοῦ σ. V. [w] καὶ τὸ μισεῖν S.W.X.

σεῖν· ἅμα [x] γὰρ τούτοις πάσχει [x] τι τὸ σῶμα. [y] Μηνύει δὲ [14] τὸ ποτὲ [z] μὲν ἰσχυρῶν καὶ ἐναργῶν παθημάτων συμβαινόντων μηδὲν παροξύνεσθαι ἢ φοβεῖσθαι, ἐνίοτε [a] δ᾽ ὑπὸ [b] μικρῶν καὶ ἀμαυρῶν κινεῖσθαι, [c] ὅταν ὀργᾷ τὸ σῶμα καὶ οὕτως ἔχῃ ὥσπερ ὅταν [d] ὀργίζηται. Ἔτι δὲ [e] τοῦτο μᾶλλον φανερόν· μηθενὸς γὰρ φοβεροῦ συμβαίνοντος ἐν τοῖς πάθεσι γίνονται τοῖς τοῦ φοβουμένου. Εἰ δ᾽ οὕτως [f] ἔχει, δῆλον [g] ὅτι τὰ [15] πάθη λόγοι [h] ἔνυλοί εἰσιν. [i] Ὥστε οἱ ὅροι τοιοῦτοι οἷον τὸ [k] ὀργίζεσθαι [l] κίνησίς [m] τις τοῦ τοιουδὶ σώματος ἢ μέρους ἢ δυνάμεως ὑπὸ τοῦδε [n] ἕνεκα τοῦδε. Καὶ διὰ ταῦτα [o] ἤδη φυσικοῦ τὸ θεωρῆσαι περὶ ψυχῆς, ἢ πάσης ἢ [p] τῆς τοιαύτης. [q] Διαφερόντως δ᾽ ἂν [r] ὁρίσαιντο φυσικός τε [s] καὶ διαλεκτικὸς [16] ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [t] ὀργὴ τί ἐστίν· ὁ μὲν γὰρ ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως ἤ τι [v] τοιοῦτον, ὁ δὲ ζέσιν τοῦ [w] περὶ καρδίαν αἵματος [x] καὶ θερμοῦ. Τούτων δὲ ὁ μὲν τὴν ὕλην ἀποδίδωσιν, ὁ δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸν λόγον. Ὁ μὲν γὰρ λόγος [y] εἶδος τοῦ [17] πράγματος, ἀνάγκη δ᾽ [z] εἶναι τοῦτον ἐν ὕλῃ τοιᾳδί, εἰ ἔσται, [a] ὥσπερ οἰκίας ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, [b] ὅτι σκέπασμα κωλυτικὸν φθορᾶς ὑπ᾽ ἀνέμων καὶ [c] ὄμβρων καὶ καυμάτων, ὁ δὲ [d] φήσει λίθους [e] καὶ πλίνθους καὶ ξύλα, ἕτερος δ᾽ [f] ἐν τούτοις τὸ εἶδος, ἕνεκα τωνδί. Τίς οὖν ὁ φυσικὸς τούτων; Πότερον [18] ὁ περὶ τὴν ὕλην, τὸν δὲ λόγον ἀγνοῶν, ἢ ὁ περὶ τὸν λόγον μόνον; Ἢ μᾶλλον ὁ ἐξ ἀμφοῖν; Ἐκείνων δὲ [g] δὴ τίς ἑκάτερος; Ἢ οὐκ ἔστι τις ὁ περὶ τὰ πάθη τῆς ὕλης τὰ μὴ χωριστά, μηδ᾽ ᾗ χωριστά, ἀλλ᾽ ὁ φυσικὸς περὶ [h] ἅπανθ᾽ ὅσα

[x] γὰρ et τι om. E. [y] μηνύει] σημεῖον E. [z] μὲν ὑπὸ ἰσχ. T.U.V.W.X. [a] δ᾽] δὲ καὶ U.V.W. [b] σμικρῶν W. [c] ἐὰν S.T.V.W.X. [d] ἐργάζηται S. [e] μᾶλλον τοῦτο S.T.V.W.X. [f] ἔχοιεν V. [g] ὅτι καὶ τὰ U.V. [h] ἐν ὕλῃ E.T. [i] ὥστε καὶ οἱ V. [k] ἐργάζεσθαι S. [l] κίνησιν E. [m] τις om. E.S. [n] ἕνεκεν W, καὶ ἕνεκα U. [o] ἤδη] δὴ S.T.V.W, om. X. [p] τῆς om. X. [q] διαφόρως X. [r] ὁρίσαιτο φ. V, ὁρίσαιτο ὁ φ. S.T.U.W.X. [s] καὶ ὁ διαλεκτικὸς W. [t] ὀργὴν X. [v] τοιοῦτο S.T.U.V.W. [w] περικαρδίου T. [x] καὶ] ἢ S.T.U.V.W.X. [y] εἶδος τοῦ] ὅδε τοῦ W, ὁ δὲ τοῦ E.S.T.V. [z] εἶναι τοιοῦτον V, τοῦτον εἶναι W. [a] ὥσπερ ἐπὶ οἰκίας W. [b] ὅτι] τις S, τις ὅτι X, ἂν εἴη T.W, ἂν εἴη ὅτι U.V. [c] καυμάτων καὶ ὄμβρων W.X, ὄμβρων καὶ πνευμάτων E. [d] φησι S.V.X. [e] καὶ om. V. [f] ἐν om. W. [g] δὴ om. U.V. [h] πάνθ᾽ T.

[i]τοῦ [k]τοιουδὶ σώματος καὶ τῆς τοιαύτης ὕλης ἔργα καὶ πάθη [l]ὁπόσα δὲ μὴ [m]ᾖ τοιαῦτα, ἄλλος, καὶ περὶ [n]τινῶν μὲν τεχνίτης, ἐὰν τύχῃ, [o]οἷον τέκτων ἢ ἰατρός, τῶν δὲ μὴ χωριστῶν μέν, ᾗ δὲ μὴ τοιούτου σώματος πάθη καὶ ἐξ ἀφαιρέσεως, [p]ὁ
19 μαθηματικός, ᾗ δὲ κεχωρισμένα, ὁ πρῶτος φιλόσοφος. ‘Ἀλλ’ ἐπανιτέον ὅθεν ὁ λόγος. ‘Ἐλέγομεν δ’ ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς [q]ἀχώριστα τῆς φυσικῆς ὕλης τῶν ζῴων, [r]ᾗ δὴ [s]τοιαῦθ’ ὑπάρχει, θυμὸς καὶ φόβος, καὶ οὐχ ὥσπερ γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον.

2 ‘Ἐπισκοποῦντας [t]δὲ περὶ ψυχῆς ἀναγκαῖον ἅμα διαποροῦντας περὶ ὧν εὐπορεῖν δεῖ, [v]προελθόντας τὰς τῶν προτέρων δόξας [w]συμπαραλαμβάνειν ὅσοι τι περὶ αὐτῆς ἀπεφήναντο, ὅπως τὰ μὲν [x]καλῶς εἰρημένα λάβωμεν, εἰ δέ [y]τι μὴ καλῶς, [z]τοῦτ’ εὐλαβηθῶμεν. ‘Ἀρχὴ δὲ τῆς ζητήσεως προ-
2 θέσθαι τὰ μάλιστα δοκοῦνθ’ ὑπάρχειν αὐτῇ κατὰ φύσιν. Τὸ ἔμψυχον δὴ τοῦ ἀψύχου [a]δυοῖν [b]μάλιστα [c]διαφέρειν δοκεῖ, κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι. Παρειλήφαμεν δὲ καὶ παρὰ τῶν προγενεστέρων σχεδὸν δύο ταῦτα περὶ ψυχῆς· [d]φασὶ [e]γὰρ ἔνιοι καὶ μάλιστα καὶ [f]πρώτως ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν. Οἰηθέντες δὲ τὸ μὴ κινούμενον αὐτὸ [g]μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖν
3 ἕτερον, τῶν κινουμένων τι τὴν [h]ψυχὴν ὑπέλαβον εἶναι. [i]Ὅθεν Δημόκριτος μὲν πῦρ τι καὶ θερμόν [k]φησιν αὐτὴν εἶναι· ἀπείρων γὰρ ὄντων σχημάτων καὶ ἀτόμων τὰ σφαιροειδῆ πῦρ καὶ ψυχὴν λέγει, οἷον ἐν τῷ ἀέρι τὰ καλούμενα ξύσματα, ἃ φαίνεται ἐν ταῖς διὰ τῶν θυρίδων ἀκτῖσιν, ὧν τὴν πανσπερ-
4 μίαν [l]στοιχεῖα λέγει τῆς ὅλης φύσεως. ‘Ὁμοίως [m]δὲ καὶ

[i] τοῦ om. S.U.W. [k] τοιουδὶ] φυσικοῦ T. [l] ὅσα E. [m] ἦν E. [n] τινος T, τινα U.W. [o] οἷον] ἢ X. [p] ὁ om. E. [q] χωριστὰ T.V.X, οὔτε ὡς χωριστὰ E. [r] ᾗ δὴ] ᾗ γε U, εἴγε T, ἢ X. [s] τοιαύτη X. [t] δὲ πάλιν περὶ S. [v] προδιελθόντας S, διελθόντας X. et pr. T. [w] συμπεριλαμβάνειν T.W.X, διαλαμβάνειν V. [x] καλῶς om. T, post εἰρημένα ponit U. [y] μήτι U.V. [z] τοῦτ’ ἀληθῆ θῶμεν S. [a] δυεῖν E, δυσὶ S.V.W.X. [b] μάλιστα ante δυσὶ W. [c] δοκεῖ διαφέρειν X. [d] φασὶ] φασὶ μὲν V. [e] ἔνιοι γὰρ W. [f] πρῶτον E.T. [g] μὴ ἐνδ.] μηδ’ ἐνδ. V. [h] ψυχὴν οὕτως ὑπ. U. [i] ὅθεν καὶ δημόκριτος πῦρ V. [k] αὐτήν φησιν T.W. [l] τῆς ὅλης φύσεως στοιχεῖα λέγει E. [m] δὴ W.

Λεύκιππος. Τούτων [m] δὲ τὰ [n] σφαιροειδῆ ψυχήν, διὰ τὸ μάλιστα [o] διὰ παντὸς δύνασθαι διαδύνειν τοὺς τοιούτους ῥυσμούς, καὶ κινεῖν τὰ λοιπὰ κινούμενα καὶ αὐτά, ὑπολαμβάνοντες τὴν ψυχὴν εἶναι [p] τὸ παρέχον τοῖς ζῴοις τὴν κίνησιν. [q] Διὸ καὶ τοῦ ζῆν ὅρον εἶναι [r] τὴν ἀναπνοήν· συνάγοντος γὰρ 5 τοῦ περιέχοντος τὰ σώματα, καὶ ἐκθλίβοντος τῶν σχημάτων τὰ παρέχοντα τοῖς ζῴοις τὴν κίνησιν διὰ τὸ μηδ' αὐτὰ ἠρεμεῖν μηδέποτε, βοήθειαν γίγνεσθαι [s] θύραθεν [t] ἐπεισιόντων ἄλλων τοιούτων ἐν τῷ ἀναπνεῖν· [v] κωλύειν γὰρ [w] αὐτὰ καὶ τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τοῖς ζῴοις ἐκκρίνεσθαι, συνανείργοντα τὸ συνάγον καὶ πηγνύον· καὶ ζῆν δὲ ἕως ἂν δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Ἔοικε δὲ καὶ τὸ παρὰ τῶν Πυθαγορείων λεγόμενον 6 τὴν αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν· [x] ἔφασαν [y] γάρ τινες αὐτῶν ψυχὴν εἶναι τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα, οἱ δὲ τὸ ταῦτα κινοῦν. [z] Περὶ δὲ τούτων εἴρηται, [a] διότι [b] συνεχῶς φαίνεται κινούμενα, κἂν ᾖ νηνεμία παντελής. Ἐπὶ ταὐτὸ δὲ φέρονται καὶ ὅσοι λέ- 7 γουσι τὴν ψυχὴν τὸ [c] αὐτὸ κινοῦν· ἐοίκασι γὰρ [d] οὗτοι πάντες ὑπειληφέναι τὴν κίνησιν οἰκειότατον εἶναι τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κινεῖσθαι διὰ τὴν ψυχήν, ταύτην δ' [e] ὑφ' [f] ἑαυτῆς, διὰ τὸ μηθὲν ὁρᾶν κινοῦν ὃ μὴ καὶ αὐτὸ κινεῖται. Ὁμοίως δὲ καὶ [g] Ἀναξαγόρας ψυχὴν εἶναι [h] λέγει 8 [i] τὴν κινοῦσαν, καὶ εἴ τις ἄλλος εἴρηκεν ὡς τὸ πᾶν [k] ἐκίνησε νοῦς, οὐ μὴν παντελῶς [l] γ' ὥσπερ Δημόκριτος. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῶς [m] ταὐτὸν ψυχὴν [n] καὶ νοῦν· τὸ γὰρ [o] ἀληθὲς εἶναι τὸ φαινόμενον· διὸ καλῶς ποιῆσαι τὸν Ὅμηρον [p] ὡς Ἕκτωρ κεῖτ' ἀλλοφρονέων. Οὐ δὴ χρῆται τῷ νῷ ὡς δυνάμει τινὶ περὶ τὴν ἀλήθειαν, [q] ἀλλὰ ταὐτὸ λέγει ψυχὴν καὶ νοῦν.

[m] δὴ W. [n] σφαιρ. πῦρ καὶ ψυχὴν V. [o] δύνασθαι διὰ παντὸς W. [p] τὸ om. V. [q] διὸ—κίνησιν om. V. [r] τὴν εἰσπνοὴν καὶ τὴν ἀναπνοήν S. [s] οὐρανόθεν T. [t] εἶτ' εἰσιόντων E. [v] κωλύουσι X. [w] ταῦτα U. [x] ἔφασκον X. [y] γάρ om. S. [z] περὶ δὲ] καὶ περὶ X. [a] ὅτι S. [b] συχνῶς W. [c] ἑαυτὸ S.T.V.W.X. [d] πάντες οὗτοι V. [e] ἀφ' V. [f] αὐτῆς E. [g] ἐξαγόρας S. [h] λέγει om. V. [i] τὴν] εἶναι τὴν S. [k] ἐκίνησεν ὁ νοῦς S.W.X. [l] γ' om. W. [m] ταυτὸ T, ταυτὸ τὴν U.W. [n] καὶ τὸν νοῦν U. [o] ἀληθῶς U.W. [p] ὡς ὁ ἕκτωρ S.W. [q] ἀλλ' αὐτὸ V.

9 Ἀναξαγόρας δ' ἧττον [r] διασαφεῖ περὶ αὐτῶν· [s] πολλαχοῦ μὲν [t] γὰρ [v] τὸ αἴτιον τοῦ καλῶς καὶ ὀρθῶς τὸν νοῦν λέγει, ἑτέρωθι [w] δὲ τοῦτον εἶναι τὴν ψυχήν· [x] ἐν ἅπασι γὰρ [y] ὑπάρχειν αὐτὸν τοῖς ζῴοις, καὶ μεγάλοις καὶ μικροῖς, καὶ τιμίοις καὶ [z] ἀτιμοτέροις. Οὐ φαίνεται δ' ὅ γε κατὰ φρόνησιν [a] λεγόμενος νοῦς πᾶσιν [b] ὁμοίως ὑπάρχειν τοῖς ζῴοις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς
10 ἀνθρώποις [c] πᾶσιν. Ὅσοι μὲν [d] οὖν ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι τὸ ἔμψυχον ἀπέβλεψαν, οὗτοι [e] τὸ κινητικώτατον ὑπέλαβον τὴν ψυχήν· ὅσοι δ' ἐπὶ τὸ γινώσκειν καὶ [f] τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν ὄντων, οὗτοι [g] δὲ λέγουσι τὴν ψυχὴν τὰς ἀρχάς, οἱ [h] μὲν πλείους [i] ποιοῦντες, οἱ δὲ μίαν [k] ταύτην, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς [l] μὲν ἐκ τῶν στοιχείων [m] πάντων εἶναι δὲ [n] καὶ ἕκαστον ψυχὴν [o] τούτων, [p] λέγων οὕτω

> γαίῃ μὲν [q] γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι [r] δ' ὕδωρ,
> αἰθέρι δ' αἰθέρα [s] δῖαν, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ [t] ἀΐδηλον,
> [v] στοργῇ δὲ στοργήν, νεῖκος δέ [w] τε νείκεϊ λυγρῷ.

11 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [x] καὶ [y] Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχείων ποιεῖ· γινώσκεσθαι γὰρ [z] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, τὰ δὲ πράγματα ἐκ τῶν ἀρχῶν εἶναι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας [a] λεγομένοις διωρίσθη, αὐτὸ μὲν τὸ ζῷον ἐξ [b] αὐτῆς [c] τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας καὶ τοῦ πρώτου μή-
12 κους καὶ πλάτους καὶ βάθους, τὰ δ' ἄλλα ὁμοιοτρόπως. Ἔτι δὲ καὶ ἄλλως, νοῦν μὲν τὸ ἕν, ἐπιστήμην δὲ τὰ δύο· μοναχῶς [d] γὰρ [e] ἐφ' ἕν· τὸν δὲ [f] τοῦ ἐπιπέδου ἀριθμὸν δόξαν, αἴσθησιν

[r] ἀσαφεῖ X. [s] πολλαχῇ E, πολλαχῶς W. [t] γὰρ ante τοῦ E. [v] τὸ om. V. [w] δὲ ταὐτὸν εἶναι τὸν νοῦν τῇ ψυχῇ V, δὲ τὸν νοῦν εἶναι ταὐτὸν τῇ ψυχῇ T.W. et, qui τὸν αὐτὸν, U. [x] ἐν om. X. [y] αὐτὸν ὑπάρχειν X. [z] ἀτιμιωτέροις U. [a] νοῦς λεγόμενος W. [b] ὑπάρχειν ὁμοίως V.X. [c] πᾶσιν om. S.T.W.X. [d] οὖν om. V. [e] τὸ om. X. [f] τὸ post καὶ om. S.T.V.W. [g] δὴ U, om. V.W. [h] μὲν οὖν πλ. X. [i] ποιοῦντες ταύτας οἱ V.W, ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς οἱ T.U, ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς ταύτας οἱ S.X. [k] τοιαύτην S. [l] μὲν om. S.T.W. [m] ἁπάντων W. [n] καὶ om. V. [o] τούτων om. X. [p] οὕτω λέγων S.U, om. T.W. [q] γὰρ om. V. [r] δ' om. E. [s] δία S, δῖον T.U.V.W. [t] ἄδηλον E. [v] στοργὴν δὲ στοργῇ X, στοργῇ δέ τε στοργὴν W. [w] τε] γε T, πε S, om. V.W. [x] καὶ] καὶ ὁ E, om. S.T.U.V.W. [y] πλάτων post τιμαίῳ U.W, post ψυχὴν S.T. [z] τῷ et τὸ om. U. [a] λόγοις V. [b] αὐτῆς om. U. [c] τῆς om. S. [d] γὰρ om. S.T. [e] ἐφ' ἓν] γίνεται X, om. S.T. [f] τοῦ om. S.

[g] δὲ τὸν τοῦ στερεοῦ· οἱ μὲν γὰρ ἀριθμοὶ τὰ εἴδη [h] αὐτὰ καὶ [i] αἱ [k] ἀρχαὶ ἐλέγοντο, εἰσὶ δ' ἐκ τῶν στοιχείων. Κρίνεται δὲ τὰ πράγματα [l] τὰ μὲν νῷ, τὰ δ' ἐπιστήμῃ, τὰ δὲ δόξῃ, τὰ δ' αἰσθήσει· εἴδη δ' οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι τῶν πραγμάτων. [m] Ἐπεὶ 13 δὲ καὶ κινητικὸν [n] ἐδόκει [o] ἡ ψυχὴ εἶναι καὶ [p] γνωριστικόν, οὕτως ἔνιοι [q] συνέπλεξαν ἐξ ἀμφοῖν, ἀποφηνάμενοι τὴν ψυχὴν ἀριθμὸν κινοῦνθ' ἑαυτόν. Διαφέρονται δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν, τίνες καὶ πόσαι, μάλιστα [r] μὲν οἱ σωματικὰς ποιοῦντες [s] τοῖς ἀσωμάτοις, τούτοις δ' οἱ μίξαντες καὶ ἀπ' ἀμφοῖν τὰς ἀρχὰς ἀποφηνάμενοι. Διαφέρονται δὲ καὶ περὶ [t] τὸ πλῆθος· οἱ μὲν γὰρ 14 μίαν οἱ δὲ πλείους λέγουσιν. Ἑπομένως δὲ τούτοις καὶ τὴν ψυχὴν ἀποδιδόασιν· τό [v] τε γὰρ κινητικὸν τὴν φύσιν τῶν πρώτων ὑπειλήφασιν, οὐκ ἀλόγως. [w] Ὅθεν ἔδοξέ τισι πῦρ εἶναι· καὶ γὰρ τοῦτο λεπτομερέστατόν τε καὶ μάλιστα τῶν στοιχείων ἀσώματον, [x] ἔτι δὲ κινεῖταί [y] τε καὶ κινεῖ τὰ [z] ἄλλα πρώτως. Δημόκριτος δὲ καὶ γλαφυρωτέρως εἴρηκεν [a] ἀπο- 15 φηνάμενος διὰ [b] τί τούτων ἑκάτερον· ψυχὴν μὲν [c] γὰρ εἶναι [d] ταὐτὸ καὶ νοῦν, τοῦτο δ' [e] εἶναι τῶν πρώτων καὶ ἀδιαιρέτων σωμάτων, κινητικὸν δὲ διὰ [f] μικρομέρειαν καὶ τὸ σχῆμα· τῶν [g] δὲ σχημάτων εὐκινητότατον τὸ σφαιροειδὲς λέγει· τοιοῦτον δ' εἶναι τόν τε νοῦν καὶ τὸ πῦρ. Ἀναξαγόρας δ' ἔοικε 16 μὲν ἕτερον λέγειν ψυχήν [h] τε καὶ νοῦν, ὥσπερ [i] εἴπομεν καὶ πρότερον, [k] χρῆται δ' ἀμφοῖν ὡς μιᾷ φύσει, πλὴν ἀρχήν γε τὸν νοῦν τίθεται μάλιστα [l] πάντων· μόνον γοῦν φησὶν αὐτὸν τῶν ὄντων ἁπλοῦν εἶναι καὶ ἀμιγῆ [m] τε καὶ καθαρόν. Ἀπο- 17 δίδωσι δ' ἄμφω τῇ αὐτῇ ἀρχῇ, τό τε γινώσκειν καὶ τὸ κινεῖν,

[g] δὲ] γὰρ S. [h] αὐτὰ om. S.X. [i] αἱ om. S.T.U.V.W.X. [k] ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἐλέγοντο U. [l] τὰ ante μὲν om. S. [m] ἐπειδὴ X. [n] ἐδόκει om. V. [o] εἶναι ἡ ψυχὴ W, ψυχῇ εἶναι U. [p] γνωστικόν V. [q] συνέλεξαν δι' V. [r] μὲν] δὲ X. [s] τὰς ἀσωμάτους X. [t] τοῦ πλήθους S.T.V.X. [v] τε om. S.T. [w] ὅθεν καὶ ἔδοξε V. [x] ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ S.T.W, καὶ V.X. [y] τε om. S.T.W. [z] ἄλλα om. S. [a] ἀποφαινόμενος E. [b] τί τὸ κινεῖσθαι καὶ κινεῖν τούτων S. [c] γὰρ om. V. [d] ταυτὸν S.T.V.X. [e] εἶναι ἐκ τῶν T.U.V.W.X. [f] λεπτομέρειαν T, μικρολεπτομέρειαν S. [g] δὲ] τε S. [h] τε om. X. [i] καὶ πρότερον εἴπομεν V. [k] χρῆσθαι E.X. [l] ἁπάντων E.S. [m] τε om. S.V.W.

λέγων νοῦν κινῆσαι τὸ πᾶν. Ἔοικε [n] δὲ καὶ Θαλῆς ἐξ ὧν ἀπομνημονεύουσι κινητικόν [o] τι τὴν ψυχὴν [p] ὑπολαβεῖν, εἴπερ
18 [q] τὸν λίθον [r] ἔφη ψυχὴν ἔχειν, ὅτι τὸν σίδηρον κινεῖ. Διογένης δ' ὥσ[s]περ καὶ ἕτεροί τινες, ἀέρα τοῦτον οἰηθεὶς πάντων [t] λεπτομερέστατον εἶναι καὶ ἀρχήν· καὶ διὰ τοῦτο γινώσκειν τε καὶ κινεῖν τὴν ψυχήν, ᾗ [v] μὲν πρῶτόν [w] ἐστι, καὶ [x] ἐκ τούτου τὰ λοιπά, γινώσκειν, ᾗ δὲ [y] λεπτότατον, κινητικὸν εἶναι.
19 Καὶ Ἡράκλειτος δὲ τὴν ἀρχὴν εἶναί [z] φησι ψυχήν, [a] εἴπερ τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξ ἧς τἆλλα συνίστησιν· [b] καὶ ἀσωματώτατον [c] δὴ [d] καὶ ῥέον ἀεί· [e] τὸ δὲ κινούμενον κινουμένῳ γινώσκεσθαι. Ἐν κινήσει δ' εἶναι τὰ ὄντα [f] κἀκεῖνος ᾤετο καὶ
20 οἱ πολλοί. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ Ἀλκμαίων ἔοικεν [g] ὑπολαβεῖν περὶ ψυχῆς· φησὶ γὰρ αὐτὴν ἀθάνατον εἶναι διὰ τὸ ἐοικέναι τοῖς ἀθανάτοις, τοῦτο δ' ὑπάρχειν αὐτῇ ὡς ἀεὶ κινουμένῃ· κινεῖσθαι [h] γὰρ καὶ τὰ θεῖα [i] πάντα συνεχῶς ἀεί, σελήνην, ἥλιον, [k] τοὺς ἀστέρας καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.
21 Τῶν δὲ φορτικωτέρων καὶ ὕδωρ τινὲς ἀπεφήναντο, καθάπερ Ἵππων. Πεισθῆναι δ' [l] ἐοίκασιν ἐκ τῆς γονῆς, ὅτι πάντων ὑγρά· καὶ γὰρ ἐλέγχει τοὺς αἷμα φάσκοντας τὴν ψυχήν, [m] ὅτι ἡ γονὴ οὐχ αἷμα· ταύτην δ' εἶναι [n] τὴν [o] πρώτην ψυ-
22 χήν. Ἕτεροι δ' αἷμα, καθάπερ Κριτίας, τὸ [p] αἰσθάνεσθαι ψυχῆς οἰκειότατον [q] ὑπολαμβάνοντες, τοῦτο δ' ὑπάρχειν διὰ τὴν τοῦ αἵματος φύσιν. Πάντα [r] γὰρ τὰ στοιχεῖα κριτὴν εἴληφε, πλὴν τῆς γῆς· ταύτην δ' οὐθεὶς [s] ἀποπέφανται, πλὴν εἴ τις αὐτὴν εἴρηκεν ἐκ πάντων εἶναι τῶν στοιχείων ἢ πάντα.
23 Ὁρίζονται δὲ πάντες [t] τὴν ψυχὴν τρισὶν [v] ὡς εἰπεῖν, κινήσει,

[n] δὲ om. V. [o] τι om. V. [p] ὑπολαμβάνειν T.U.V.W, ἀπολαμβάνειν S. [q] τὴν X. [r] ψυχὴν ἔφησεν S. om. ἔφη V. [s] περ om. W. [t] λεπτομερέστερον X. [v] μὲν γὰρ πρῶτον V. [w] ἔσται S. [x] ἐκ τούτου καὶ T. [y] λεπτομερέστατον T.U.V.W. [z] φησι τὴν ψυχὴν U.W. [a] εἴπερ καὶ τὴν V. [b] καὶ γὰρ ἀσ. T.U. [c] δὲ S.X, τε E.W, om. V. [d] καὶ τὸ ῥέον X. [e] τὰ δὲ κινούμενα T, τὸ κινούμενον δὲ W. [f] κἀκεῖνός τε καὶ οἱ πολλοὶ ᾤοντο X. [g] περὶ ψυχῆς ὑπολαβεῖν W. [h] γὰρ] δὲ U. [i] ἅπαντα S.T.U.V.X. [k] τοὺς om. U.V.W. [l] ἔοικεν T. [m] ὅτι—ψυχήν om. X. [n] τὴν om. S.T. [o] πρώτην om. W. [p] αἰσθ. τῆς ψυχῆς U. [q] ὑπολαβόντες X. [r] γὰρ] δ' οὖν T.V. [s] ἀποφαίνεται S.T.V.W.X. [t] τὴν om. S.T, τὴν ψυχὴν om. V. [v] ὡς om. S.

αἰσθήσει, τῷ ἀσωμάτῳ· τούτων δ᾽ ἕκαστον [w] *ἀνάγεται πρὸς τὰς ἀρχάς. Διὸ καὶ οἱ τῷ γινώσκειν ὁριζόμενοι αὐτὴν* [x] *ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσι, λέγοντες παραπλησίως ἀλλήλοις, πλὴν ἑνός· φασὶ γὰρ* [y] *γινώσκεσθαι* [z] *τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ· ἐπειδὴ γὰρ* [a] *ἡ ψυχὴ πάντα γιγνώσκει,* [b] *συνιστᾶσιν αὐτὴν ἐκ πασῶν τῶν ἀρχῶν. Ὅσοι μὲν οὖν μίαν* 24 *τινὰ λέγουσιν αἰτίαν καὶ στοιχεῖον ἕν, καὶ τὴν ψυχὴν ἓν τιθέασιν, οἷον πῦρ ἢ ἀέρα· οἱ δὲ* [c] *πλείους λέγοντες τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ψυχὴν πλείω* [d] *ποιοῦσιν. Ἀναξαγόρας* [e] *δὲ μόνος ἀπαθῆ* [f] *φησὶν εἶναι τὸν νοῦν, καὶ κοινὸν οὐθὲν οὐθενὶ τῶν ἄλλων ἔχειν. Τοιοῦτος δ᾽ ὢν πῶς* [g] *γνωριεῖ καὶ διὰ τίν᾽* 25 *αἰτίαν, οὔτ᾽ ἐκεῖνος εἴρηκεν οὔτ᾽ ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές ἐστιν. Ὅσοι δ᾽ ἐναντιώσεις ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ἐναντίων* [h] *συνιστᾶσιν· οἱ δὲ θάτερον τῶν ἐναντίων,* [i] *οἷον θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἤ τι τοιοῦτον* [k] *ἄλλο, καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοίως ἕν τι* [l] *τούτων τιθέασιν. Διὸ καὶ τοῖς* 26 *ὀνόμασιν ἀκολουθοῦσιν, οἱ* [m] *μὲν τὸ θερμὸν λέγοντες,* [n] *ὅτι διὰ τοῦτο καὶ τὸ ζῆν ὠνόμασται, οἱ δὲ τὸ ψυχρὸν διὰ τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὴν κατάψυξιν καλεῖσθαι ψυχήν. Τὰ μὲν οὖν* [o] *παραδεδομένα περὶ ψυχῆς, καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας λέγουσιν οὕτω, ταῦτ᾽ ἐστίν.*

Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον μὲν περὶ κινήσεως· ἴσως γὰρ οὐ 3 *μόνον* [p] *ψεῦδός* [q] *ἐστι τὸ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τοιαύτην εἶναι* [r] *οἵαν φασὶν οἱ λέγοντες* [s] *ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν* [t] *ἑαυτὸ ἢ δυνάμενον* [v] *κινεῖν, ἀλλ᾽ ἕν τι τῶν ἀδυνάτων τὸ ὑπάρχειν* [w] *αὐτῇ κίνησιν. Ὅτι μὲν οὖν* [x] *οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι, πρότερον εἴρηται. Διχῶς δὲ κινουμένου* 2

[w] ἀνάγεσθαι U.W. [x] ἢ post αὐτὴν om. S.X. [y] γιγν. καὶ τὸ ὅμοιον U, τὸ ὅμοιον γιγν. S.T, καὶ τὸ ὅμοιον γίγν. V.W. [z] τῷ ὁμ. τὸ ὅμ. X. [a] ἡ om. E. [b] συνίστησιν X. [c] πλείω U.V.W. [d] ποιοῦσιν] λέγουσιν S.T.U.W. [e] δὲ om. S. [f] φύσιν V. [g] γνωρίζει S.U. [h] συνιστᾶσιν om. T. [i] οἷον om. T.V. [k] ἄλλο om. X, ἄλλο—τούτων om. E. [l] τούτων εἶναι τιθ. U. [m] μὲν γὰρ τὸ E. [n] ὅτι—ὠνόμασται om. V. [o] παραδεόμενα S. [p] ψευδές W. [q] ἐστι om. X. [r] οἵαν—ψυχὴν margo W. [s] εἶναι τὴν ψυχὴν U. [t] αὐτὸ U.W. [v] κινοῦν X. [w] αὐτῇ τὴν κ. W. [x] οὐκ om. S.

[y] παντός (ἢ [z] γὰρ καθ' ἕτερον ἢ καθ' αὑτό· καθ' ἕτερον δὲ λέγομεν, ὅσα κινεῖται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι, [a] οἷον πλωτῆρες· οὐ γὰρ ὁμοίως κινοῦνται τῷ πλοίῳ· τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ 3 κινεῖται, οἱ δὲ τῷ [b] ἐν κινουμένῳ εἶναι. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν μορίων· οἰκεία [c] μὲν γάρ ἐστι κίνησις ποδῶν [d] βάδισις, αὕτη δὲ [e] καὶ [f] ἀνθρώπων· οὐχ ὑπάρχει δὲ τοῖς πλωτῆρσι τότε) [g] διχῶς [h] δὲ λεγομένου τοῦ κινεῖσθαι, νῦν [i] ἐπισκοποῦμεν περὶ τῆς ψυχῆς εἰ καθ' αὑτὴν κινεῖται καὶ μετέχει κινήσεως. 4 Τεσσάρων δὲ [k] κινήσεων οὐσῶν, [l] φορᾶς ἀλλοιώσεως [m] φθίσεως αὐξήσεως, ἢ μίαν τούτων κινοῖτ' ἂν ἢ πλείους ἢ πάσας. Εἰ δὲ κινεῖται μὴ κατὰ συμβεβηκός, φύσει ἂν ὑπάρχοι κίνησις αὐτῇ· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τόπος· πᾶσαι γὰρ αἱ λεχθεῖσαι 5 κινήσεις ἐν τόπῳ. Εἰ δ' ἐστὶν [n] ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τὸ κινεῖν ἑαυτήν, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς [o] αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι [p] ὑπάρξει, ὥσπερ τῷ λευκῷ ἢ [q] τῷ τριπήχει· κινεῖται γὰρ καὶ ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ᾧ γὰρ ὑπάρχουσιν, ἐκεῖνο κινεῖται τὸ σῶμα. Διὸ [r] καὶ οὐκ [s] ἔστι τόπος αὐτῶν· [t] τῆς 6 δὲ ψυχῆς ἔσται, εἴπερ φύσει κινήσεως μετέχει. Ἔτι δ' εἰ φύσει κινεῖται, [v] κἂν βίᾳ κινηθείη· κἂν εἰ βίᾳ, [w] καὶ φύσει. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ ἠρεμίας· εἰς ὃ γὰρ κινεῖται φύσει, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ φύσει· ὁμοίως δὲ [x] καὶ εἰς ὃ κινεῖται βίᾳ, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ βίᾳ. Ποῖαι δὲ βίαιοι τῆς [y] ψυχῆς κινήσεις ἔσονται καὶ ἠρεμίαι, οὐδὲ [z] πλάττειν βουλο-7 μένοις ῥᾴδιον ἀποδοῦναι. Ἔτι δ' εἰ μὲν ἄνω κινήσεται, πῦρ ἔσται, εἰ δὲ κάτω, γῆ· τούτων γὰρ τῶν σωμάτων [a] αἱ κινήσεις αὗται. Ὁ δ' [b] αὐτὸς λόγος καὶ περὶ [c] τῶν μεταξύ. [d] Ἔτι δ' ἐπεὶ φαίνεται κινοῦσα τὸ σῶμα, [e] ταύτας εὔλογον

[y] παντός om. S. [z] γὰρ om. W. [a] οἷον οἱ πλ. W. [b] ἐν τῷ S.X. [c] μὲν om. S. [d] βάσις U. [e] καὶ om. W. [f] ἀνθρώπῳ V. [g] δισσῶς E. [h] δὲ] οὖν U. [i] περισκοποῦμεν V. [k] οὐσῶν κινήσεων V. [l] φθορᾶς S. [m] φθίσεως om. pr. E. [n] ἡ om. X. [o] τὸ κινεῖσθαι αὐτῇ S.U. [p] ὑπάρχει E. [q] τῷ post ἢ om. E.S.X. [r] καὶ om. V.W. [s] ἔστιν ὁ τόπος T. [t] τῇ δὲ ψυχῇ V. [v] καὶ ἂν W. [w] καὶ φύσει] κατὰ φύσιν E. [x] καὶ post δὲ om. T. [y] ψυχῆς αἱ κ. T. [z] πλάσσειν X. [a] αὗται αἱ κινήσεις V. [b] αὐτὸς] αὖ S. [c] τῶν ἀέρος λέγω καὶ ὕδατος μεταξύ W. [d] ἔπειτα δ' εἰ E. corr. [e] εὔλογον ταύτας S.T.V.W.X.

κινεῖν τὰς κινήσεις ἃς [f] καὶ αὐτὴ κινεῖται. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀντιστρέψασιν εἰπεῖν ἀληθὲς ὅτι ἣν τὸ σῶμα κινεῖται, ταύτην καὶ αὐτή. Τὸ δὲ σῶμα κινεῖται [g] φορᾷ· ὥστε καὶ ἡ 8 ψυχὴ μεταβάλλοι ἂν κατὰ τὸ [h] σῶμα ἢ ὅλη ἢ κατὰ μόρια μεθισταμένη. Εἰ δὲ τοῦτ' [i] ἐνδέχεται, καὶ ἐξελθοῦσαν [k] εἰσιέναι πάλιν [l] ἐνδέχοιτ' ἄν· τούτῳ δ' ἕποιτ' ἂν τὸ ἀνίστασθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζῴων. Τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κίνησιν [m] κἂν ὑφ' ἑτέρου κινοῖτο· ὠσθείη γὰρ ἂν βίᾳ τὸ ζῷον. Οὐ δεῖ δὲ ᾧ τὸ ὑφ' [n] ἑαυτοῦ κινεῖσθαι ἐν τῇ οὐσίᾳ, 9 τοῦθ' ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, πλὴν εἰ [o] μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὥσπερ οὐδὲ τὸ καθ' αὑτὸ ἀγαθὸν ἢ δι' αὑτό, τὸ μὲν δι' ἄλλο [p] εἶναι, τὸ δ' ἑτέρου [q] ἕνεκεν. Τὴν δὲ ψυχὴν [r] μάλιστα φαίη [s] τις ἂν ὑπὸ τῶν [t] αἰσθητῶν κινεῖσθαι, εἴπερ κινεῖται. Ἀλλὰ 10 μὴν καὶ εἰ κινεῖ [v] γε αὐτὴ [w] αὑτήν, καὶ αὐτὴ κινοῖτ' ἄν, [x] ὥστ' εἰ πᾶσα κίνησις ἔκστασίς ἐστι τοῦ κινουμένου [y] ᾗ κινεῖται, καὶ ἡ ψυχὴ [z] ἐξίσταιτ' ἂν [a] ἐκ τῆς οὐσίας, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς [b] αὑτὴν κινεῖ. Ἀλλ' ἔστιν ἡ κίνησις τῆς οὐσίας [c] αὐτῆς καθ' αὑτήν. Ἔνιοι δὲ καὶ κινεῖν [d] φασὶ τὴν ψυχὴν τὸ σῶ- 11 μα ἐν ᾧ ἐστίν, ὡς αὐτὴ κινεῖται, οἷον Δημόκριτος, παραπλησίως λέγων Φιλίππῳ τῷ [e] κωμῳδοδιδασκάλῳ. Φησὶ γὰρ τὸν Δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην Ἀφροδίτην, ἐγχέαντ' ἄργυρον χυτόν. Ὁμοίως [f] δὲ [g] καὶ Δημόκριτος 12 λέγει· κινουμένας γάρ [h] φησι τὰς ἀδιαιρέτους σφαίρας διὰ τὸ πεφυκέναι μηδέποτε μένειν, συνεφέλκειν [i] καὶ κινεῖν τὸ σῶμα πᾶν. Ἡμεῖς δ' [k] ἐρωτήσομεν εἰ καὶ [l] ἠρέμησιν ποιεῖ

[f] καὶ om. V. [g] φορὰν S. [h] σῶμα καὶ αὐτὴ ἢ U. [i] ἐνδέχοιτο S.T.V.W. [k] εἰσιέναι καὶ πάλιν W. [l] ἐνδέχοιτ' ἂν om. S.W.X. [m] καὶ W. [n] αὑτοῦ V. [o] μὴ om. E. [p] εἶναι] ἐστὶ X. [q] ἕνεκα T.U. [r] μάλιστα ante ὑπὸ W. [s] ἄν τις X. [t] αἰσθητικῶν S. [v] γε om. S.T.V.W. [w] ἑαυτὴν S.T.U.V.W. [x] ὥστ'] εἶτ' V. [y] ᾗ om. V. [z] ἐξισταίη T, ἐξίσταται (omisso ἂν) S.W.X. [a] ἐκ] αὐτῆς V, om. T.W. [b] ἑαυτὴν E.S. [c] αὐτῇ S.V. [d] τὴν ψυχήν φασι S.T.W. [e] κωμῳδιδασκάλῳ T.U.V.W.X. [f] δὲ om. W. [g] καὶ ὁ δ. S. [h] φησι om. X. [i] καὶ] τε καὶ T.V. [k] ἐρωτήσωμεν S.T.U.V.W. [l] ἠρεμήσειν ποιεῖ τοῦτ' αὐτὸ S.T.U.W, ἠρεμεῖν ποιεῖ τοῦτ' αὐτό X, ἠρεμήσειν τοῦτο ποιεῖ ποτέ V.

ταὐτὰ ταῦτα. Πῶς δὲ [m] ποιήσει, χαλεπὸν [n] ἢ [o] καὶ ἀδύνα-
13 τον εἰπεῖν. Ὅλως δ' οὐχ οὕτω φαίνεται [p] κινεῖν ἡ ψυχὴ
τὸ ζῷον, ἀλλὰ διὰ προαιρέσεώς τινος καὶ νοήσεως. Τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ Τίμαιος φυσιολογεῖ τὴν ψυχὴν κινεῖν
τὸ σῶμα· τῷ γὰρ κινεῖσθαι αὐτὴν καὶ τὸ σῶμα κινεῖν διὰ τὸ
14 [q] συμπεπλέχθαι πρὸς αὐτό. [r] Συνεστηκυῖαν γὰρ ἐκ τῶν
στοιχείων, [s] καὶ μεμερισμένην κατὰ τοὺς ἁρμονικοὺς ἀριθμούς,
ὅπως αἴσθησίν [t] τε σύμφυτον [v] ἁρμονίας ἔχῃ καὶ τὸ πᾶν
[w] φέρηται συμφώνους φοράς, τὴν εὐθυωρίαν εἰς κύκλον κατέ-
καμψεν· καὶ [x] διελὼν ἐκ τοῦ [y] ἑνὸς [z] δύο κύκλους δισσαχῇ συν-
ημμένους πάλιν τὸν ἕνα διεῖλεν εἰς ἑπτὰ κύκλους, ὡς οὔσας
15 τὰς τοῦ οὐρανοῦ φορὰς τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις. Πρῶτον
μὲν [a] οὖν οὐ καλῶς τὸ λέγειν τὴν ψυχὴν μέγεθος εἶναι· τὴν
γὰρ τοῦ παντὸς δῆλον ὅτι τοιαύτην [b] εἶναι βούλεται οἷόν ποτ'
ἐστὶν ὁ καλούμενος νοῦς· οὐ γὰρ [c] δὴ οἷόν [d] γ' [e] ἡ αἰσθητική,
οὐδ' οἷον ἡ ἐπιθυμητική· τούτων γὰρ ἡ κίνησις οὐ κυκλοφο-
16 ρία. Ὁ δὲ νοῦς εἷς καὶ συνεχής, ὥσπερ καὶ [f] ἡ νόησις· ἡ
δὲ νόησις τὰ νοήματα· ταῦτα δὲ τῷ ἐφεξῆς ἕν, [g] ὡς ἀριθμός,
ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ μέγεθος. Διόπερ [h] οὐδ' ὁ νοῦς οὕτω συνεχής,
ἀλλ' ἤτοι ἀμερὴς ἢ οὐχ ὡς μέγεθός τι συνεχής· πῶς γὰρ δὴ
καὶ νοήσει μέγεθος [i] ὢν ὁτῳοῦν [k] τῶν μορίων [l] τῶν [m] αὐτοῦ;
μορίων δ' ἤτοι κατὰ μέγεθος ἢ κατὰ στιγμήν, εἰ δεῖ καὶ
17 τοῦτο μόριον εἰπεῖν. Εἰ μὲν οὖν κατὰ στιγμήν, αὗται δ'
ἄπειροι, δῆλον ὡς οὐδέποτε διέξεισιν, εἰ δὲ κατὰ μέγεθος,
πολλάκις ἢ ἀπειράκις νοήσει [n] τὸ αὐτό. Φαίνεται δὲ καὶ
ἅπαξ ἐνδεχόμενον. Εἰ [o] δ' [p] ἱκανὸν θιγεῖν ὁτῳοῦν τῶν μο-
ρίων, τί δεῖ κύκλῳ κινεῖσθαι ἢ [q] καὶ ὅλως μέγεθος ἔχειν; Εἰ

[m] ποιήσει τοῦτο χ. U. [n] ἢ om. W. [o] καὶ om. V.X. [p] ἡ ψυχὴ κινεῖν V. [q] συμπεπλῆχθαι E. [r] συνεστηκέναι V. [s] καὶ om. V. [t] τε] τε καὶ T.U. [v] ἁρμονίαν T.U.W. [w] συμφέρηται W, φθείρηται T. [x] διόλων S. [y] ἑνὸς κύκλου δύο κ. U.W. [z] κύκλους δύο E. [a] οὖν om. W. [b] βούλεται εἶναι X. [c] δὴ om. S. [d] γ' om. W. [e] ἡ post γ' om. X. [f] ἡ δὲ νόησις] καὶ X. [g] ὡς ὁ ἀριθμὸς U. [h] οὐδὲ νοῦς U.W. [i] ὢν] ὢν πότερον E, ὢν ἐν V. [k] τῶν μορίων] μορίῳ E. [l] τῶν om. V [m] ἑαυτοῦ T. [n] ταυτό X. [o] δ'] δὴ X. [p] ἱκανὸν om. W. [q] καὶ om. S.V.W.

δ᾽ ἀναγκαῖον νοῆσαι τῷ ὅλῳ κύκλῳ [r] θιγόντα, τίς ἐστιν ἡ [s] τοῖς μορίοις θίξις; Ἔτι δὲ πῶς νοήσει τὸ μεριστὸν ἀμε- 18 ρεῖ καὶ τὸ ἀμερὲς μεριστῷ; [t] Ἀναγκαῖον [v] δὲ [w] τὸν νοῦν [x] εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον. Νοῦ μὲν γὰρ κίνησις νόησις, κύκλου δὲ περιφορά. [y] Εἰ οὖν ἡ νόησις περιφορά, καὶ νοῦς ἂν [z] εἴη ὁ κύκλος, οὗ ἡ τοιαύτη περιφορὰ νόησις. Ἀεὶ [a] δὲ 19 δή τι νοήσει· δεῖ γάρ, εἴπερ ἀΐδιος ἡ περιφορά· τῶν μὲν [b] γὰρ πρακτικῶν [c] νοήσεων ἔστι πέρατα (πᾶσαι γὰρ ἑτέρου χάριν), αἱ δὲ θεωρητικαὶ τοῖς λόγοις ὁμοίως ὁρίζονται. Λόγος δὲ [d] πᾶς ὁρισμὸς ἢ ἀπόδειξις. [e] Αἱ δ᾽ ἀποδείξεις καὶ 20 ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ [f] ἔχουσί πως τέλος τὸν συλλογισμὸν ἢ τὸ συμπέρασμα· εἰ δὲ μὴ περατοῦνται, ἀλλ᾽ οὐκ ἀνακάμπτουσί [g] γε πάλιν ἐπ᾽ ἀρχήν, [h] προσλαμβάνουσαι δ᾽ ἀεὶ μέσον καὶ ἄκρον εὐθυποροῦσιν· ἡ δὲ περιφορὰ πάλιν ἐπ᾽ ἀρχὴν ἀνακάμπτει. Οἱ δ᾽ ὁρισμοὶ πάντες πεπερασμένοι. Ἔτι [i] εἰ ἡ 21 αὐτὴ [k] περιφορὰ πολλάκις, δεήσει πολλάκις νοεῖν [l] τὸ αὐτό. Ἔτι δ᾽ ἡ νόησις ἔοικεν ἠρεμήσει τινὶ καὶ ἐπιστάσει μᾶλλον ἢ κινήσει· τὸν αὐτὸν [m] δὲ τρόπον καὶ ὁ συλλογισμός. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μακάριόν γε τὸ μὴ ῥᾴδιον ἀλλὰ βίαιον· εἰ δ᾽ ἐστὶν ἡ κίνησις αὐτῆς μὴ [n] οὐσία, παρὰ φύσιν [o] ἂν κινοῖτο. Ἐπίπονον δὲ καὶ τὸ μεμῖχθαι τῷ σώματι μὴ δυνάμενον 22 ἀπολυθῆναι, καὶ προσέτι φευκτόν, εἴπερ βέλτιον τῷ νῷ μὴ μετὰ σώματος [p] εἶναι, καθάπερ εἴωθέ τε λέγεσθαι καὶ πολλοῖς [q] συνδοκεῖ. Ἄδηλος δὲ [r] καὶ τοῦ κύκλῳ φέρεσθαι τὸν 23 οὐρανὸν ἡ αἰτία· οὔτε γὰρ τῆς ψυχῆς ἡ οὐσία αἰτία τοῦ κύκλῳ φέρεσθαι, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτω κινεῖται, οὔτε τὸ σῶμα αἴτιον, ἀλλ᾽ ἡ ψυχὴ μᾶλλον [s] ἐκείνῳ. Ἀλλὰ μὴν [t] οὐδ᾽ ὅτι βέλτιον λέγεται· καίτοι γ᾽ ἐχρῆν διὰ τοῦτο τὸν

[r] θίγοντι V. [s] τῶν μορίων W. [t] ἀνάγκη W. [v] τε X. [w] τὸ S. [x] εἶναι post ἀναγκαῖον δὲ V. [y] εἰ οὖν ἡ] ἡ οὖν W. [z] ὁ κύκλος εἴη X. [a] δή om. W. [b] γὰρ ποιητικῶν ἢ πρ. S.U.W.X. [c] κινήσεων S. [d] πᾶς] πᾶς ἢ U. [e] αἱ δ᾽ ἀπ. καὶ] ἡ μὲν οὖν ἀπόδειξις E. [f] ἔχουσα E. [g] γε om. V. [h] προσαναλαμβάνουσαι E. [i] εἰ] δ᾽ S. [k] φορὰ X. [l] ταυτὸ X. [m] δὴ V. [n] οὐσία καὶ παρὰ X. [o] ἂν κινοῖτο E: ceteri κινοῖτ᾽ ἄν. [p] εἶναι καὶ καθάπερ S. [q] δοκεῖ W. [r] καὶ om. W. [s] ἐκεῖνο T. [t] οὐ βέλτιον δ᾽ ὅτι S.

θεὸν [v] κύκλῳ ποιεῖν φέρεσθαι τὴν ψυχήν, ὅτι βέλτιον αὐτῇ
24 τὸ κινεῖσθαι τοῦ μένειν, κινεῖσθαι δ' οὕτως ἢ ἄλλως. Ἐπεὶ
δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη σκέψις ἑτέρων λόγων οἰκειοτέρα, ταύτην
μὲν ἀφῶμεν [w] τὸ νῦν. Ἐκεῖνο δὲ ἄτοπον συμβαίνει καὶ
τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τοῖς πλείστοις [x] τῶν περὶ ψυχῆς· συν-
άπτουσι γὰρ καὶ τιθέασιν εἰς σῶμα τὴν ψυχήν, οὐθὲν [y] προσ-
διορίσαντες διὰ τίν' αἰτίαν καὶ πῶς ἔχοντος τοῦ σώματος.
25 Καίτοι [z] δόξειεν ἂν τοῦτ' ἀναγκαῖον εἶναι· διὰ γὰρ τὴν κοι-
νωνίαν τὸ μὲν [a] ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει καὶ τὸ μὲν κινεῖται τὸ δὲ
κινεῖ, τούτων δ' οὐθὲν ὑπάρχει πρὸς ἄλληλα τοῖς τυχοῦσιν.
26 Οἱ δὲ [b] μόνον ἐπιχειροῦσι λέγειν ποῖόν τι ἡ ψυχή, περὶ δὲ
τοῦ [c] δεξομένου σώματος οὐθὲν ἔτι προσδιορίζουσιν, ὥσπερ
ἐνδεχόμενον κατὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς μύθους τὴν τυχοῦσαν
ψυχὴν εἰς τὸ τυχὸν [d] ἐνδύεσθαι σῶμα· δοκεῖ γὰρ ἕκαστον
[e] ἴδιον ἔχειν εἶδος [f] καὶ μορφήν. [g] Παραπλήσιον [h] δὲ λέγου-
σιν ὥσπερ εἴ τις φαίη τὴν τεκτονικὴν εἰς αὐλοὺς ἐνδύεσθαι·
δεῖ γὰρ τὴν μὲν τέχνην χρῆσθαι τοῖς ὀργάνοις, τὴν δὲ ψυ-
χὴν τῷ σώματι.

4 Καὶ ἄλλη δέ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς, πιθανὴ
μὲν [i] πολλοῖς οὐδεμιᾶς [k] ἧττον τῶν λεγομένων, [l] λόγους δ'
ὥσπερ εὐθύνας δεδωκυῖα καὶ τοῖς [m] ἐν κοινῷ [n] γινομένοις λό-
γοις· ἁρμονίαν γάρ τινα [o] αὐτὴν λέγουσι· καὶ γὰρ τὴν [p] ἁρ-
μονίαν κρᾶσιν καὶ σύνθεσιν [q] ἐναντίων εἶναι, καὶ τὸ σῶμα
2 [r] συγκεῖσθαι ἐξ ἐναντίων. Καίτοι [s] γε ἡ μὲν ἁρμονία λόγος
τίς ἐστι τῶν μιχθέντων [t] ἢ σύνθεσις, τὴν δὲ ψυχὴν οὐδέτερον
[v] οἷόν τ' εἶναι τούτων. Ἔτι δὲ τὸ κινεῖν οὐκ ἔστιν ἁρμο-

[v] ποιεῖν κύκλῳ S.V.W. [w] τὰ T. [x] τῶν] τοῖς E. [y] προδιορίσαντες S, προσδιορίσαντες καὶ V. [z] δόξειέ γ' ἂν S. [a] ποιεῖ τι τὸ S.T.V.W.X. [b] λέγειν μόνον ἐπιχειροῦσιν W. [c] δεξαμένου S. [d] ἐνδύεσθαι om. S. [e] εἶδος ἴδιον ἔχειν W. [f] καὶ] σῶμα καὶ E. [g] παραπλησίως S. [h] δὴ S.X, δή τι T.V.W. [i] πολλοῖς καὶ οὐδεμιᾶς T.W. [k] ἧττων T.V.W.X. et corr. S. [l] λόγοις V. [m] ἐν τῷ κοινῷ S. [n] γινομένοις λόγοις] λεγομένοις λόγοις W, λεγομένοις S. [o] αὐτήν τινες λ. V.W. [p] ἁρμονίας S. [q] ἐναντίον S. [r] κινεῖσθαι S. [s] γε om. E. [t] ἢ] ἢ καὶ T.W. [v] τούτων οἷόν τ' εἶναι V.

νίας, ψυχῇ δὲ [w] πάντες ἀπονέμουσι τοῦτο μάλισθ' ὡς εἰπεῖν. Ἁρμόζει [x] δὲ μᾶλλον καθ' [y] ὑγιείας λέγειν ἁρμονίαν, καὶ ὅλως τῶν σωματικῶν ἀρετῶν, ἢ κατὰ ψυχῆς. [z] Φανερώτατον [a] δ' εἴ τις ἀποδιδόναι πειραθείη τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἁρμονίᾳ τινί· χαλεπὸν γὰρ ἐφαρμόζειν. 3 Ἔτι δ' [b] εἰ [c] λέγοιμεν τὴν ἁρμονίαν εἰς δύο ἀποβλέποντες, κυριώτατα μὲν τῶν μεγεθῶν ἐν τοῖς ἔχουσι κίνησιν καὶ [d] θέσιν τὴν σύνθεσιν αὐτῶν, ἐπειδὰν οὕτω [e] συναρμόζωσιν ὥστε μηδὲν [f] συγγενὲς παραδέχεσθαι, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸν τῶν μεμιγμένων λόγον. Οὐδετέρως μὲν οὖν εὔλογον, ἡ δὲ σύνθεσις τῶν 4 τοῦ σώματος μερῶν λίαν εὐεξέταστος· πολλαί τε γὰρ [g] αἱ συνθέσεις τῶν [h] μερῶν καὶ πολλαχῶς· τίνος οὖν ἢ πῶς ὑπολαβεῖν [i] τὸν νοῦν χρὴ σύνθεσιν εἶναι, ἢ [k] καὶ τὸ αἰσθητικὸν [l] ἢ ὀρεκτικόν; Ὁμοίως δὲ ἄτοπον καὶ [m] τὸν λόγον [n] τῆς 5 μίξεως εἶναι τὴν ψυχήν· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον ἡ μίξις τῶν στοιχείων καθ' ἣν σὰρξ καὶ καθ' ἣν ὀστοῦν. Συμβήσεται οὖν πολλάς τε ψυχὰς ἔχειν καὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα, εἴπερ πάντα μὲν ἐκ τῶν στοιχείων μεμιγμένων, [o] ὁ δὲ τῆς μίξεως λόγος ἁρμονία καὶ ψυχή. Ἀπαιτήσειε δ' ἄν τις 6 [p] τοῦτό γε καὶ παρ' Ἐμπεδοκλέους· ἕκαστον γὰρ [q] αὐτῶν λόγῳ τινί φησιν εἶναι· πότερον οὖν [r] ὁ λόγος ἐστὶν ἡ ψυχή, ἢ μᾶλλον ἕτερόν τι οὖσα [s] ἐγγίνεται τοῖς [t] μέλεσιν; Ἔτι δὲ [v] πότερον ἡ φιλία τῆς [w] τυχούσης αἰτία μίξεως ἢ τῆς κατὰ [x] τὸν λόγον; Καὶ αὕτη πότερον ὁ λόγος ἐστὶν ἢ παρὰ τὸν λόγον ἕτερόν τι; Ταῦτα μὲν οὖν ἔχει τοιαύτας ἀπορίας· 7 εἰ δ' ἐστὶν ἕτερον ἡ ψυχὴ τῆς μίξεως, τί δή ποτε [y] ἅμα [z] τῷ σαρκὶ εἶναι ἀναιρεῖται καὶ [a] τῷ τοῖς ἄλλοις μορίοις τοῦ ζῴου;

[w] ἀπονέμουσιν ἅπαντες τοῦτο S.T.V.W, ἅπαντες ἀπ. τ. X. [x] τε X. [y] ὑγείας X. [z] φανερωτάτων E, φανερώτερον S.V. [a] δ' ἂν εἴη εἰ W. [b] ἐπεὶ V. [c] λέγομεν S.T.V.X. [d] θέσιν καὶ τὴν X. [e] συναρμοσθῶσιν X. [f] συγγενέσθαι E. [g] αἱ om. T.V. [h] μερῶν] πολλῶν T. [i] χρὴ τὸν νοῦν S.T.V.W. [k] καὶ om. W. [l] ἢ καὶ ὀρ. X, ἢ τὸ ὀρ. W. [m] τὸ V.X. [n] εἶναι τῆς μίξεως X. [o] ὁ] οὐ W. [p] γε τοῦτο W. [q] αὐτῶν ἐν λόγῳ W. [r] ὁ om. V. [s] ἐγίνετο T. [t] μέρεσιν W. et pr. E, μιχθεῖσιν X. [v] ἡ φιλια πότερον X. [w] τυχούσης] ψυχῆς S. [x] τὸν om. W. [y] ἅμα post ἀναιρεῖται W. [z] τὸ V. [a] τὸ T, om. S.V.W.

Πρὸς δὲ τούτοις εἴπερ μὴ ἕκαστον τῶν μορίων ψυχὴν ἔχει, εἰ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ [b]ὁ λόγος τῆς μίξεως, τί ἐστιν ὃ φθείρεται τῆς
8 ψυχῆς [c]ἀπολειπούσης; Ὅτι μὲν οὖν οὔθ' ἁρμονίαν οἷόν τ' εἶναι τὴν ψυχὴν οὔτε κύκλῳ περιφέρεσθαι, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ [d]κινεῖσθαι, καθάπερ εἴπομεν, [e]ἔστι [f]καὶ κινεῖν ἑαυτήν, οἷον κινεῖσθαι μὲν ἐν ᾧ ἐστί, τοῦτο δὲ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ψυχῆς· ἄλλως δ' οὐχ οἷόν τε [g]κινεῖσθαι
9 κατὰ τόπον αὐτήν. Εὐλογώτερον δ' ἀπορήσειεν ἄν τις περὶ αὐτῆς ὡς κινουμένης, εἰς τὰ τοιαῦτα ἀποβλέψας. Φαμὲν γὰρ τὴν ψυχὴν λυπεῖσθαι χαίρειν, θαρρεῖν φοβεῖσθαι, ἔτι δὲ ὀργίζεσθαί [h]τε καὶ αἰσθάνεσθαι [i]καὶ διανοεῖσθαι· ταῦτα δὲ
10 πάντα κινήσεις εἶναι δοκοῦσιν. Ὅθεν οἰηθείη τις ἂν αὐτὴν [k]κινεῖσθαι· τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον· εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν ἢ διανοεῖσθαι κινήσεις εἰσί, καὶ ἕκαστον κινεῖσθαι [l]τούτων, τὸ δὲ κινεῖσθαί ἐστιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, οἷον τὸ ὀργίζεσθαι [m]ἢ φοβεῖσθαι [n]τῷ τὴν καρδίαν ὡδὶ [o]κινεῖσθαι, τὸ δὲ διανοεῖσθαι ἢ τοιοῦτον [p]ἴσως ἢ ἕτερόν τι· τούτων δὲ συμβαίνει τὰ μὲν κατὰ φορὰν τινῶν κινουμένων, τὰ δὲ κατ' ἀλλοίωσιν. Ποῖα δὲ καὶ πῶς, ἕτερός ἐστι
11 λόγος. [q]Τὸ δὲ λέγειν ὀργίζεσθαι τὴν ψυχὴν ὅμοιον κἂν εἴ τις [r]λέγοι τὴν ψυχὴν ὑφαίνειν ἢ οἰκοδομεῖν· βέλτιον γὰρ ἴσως μὴ λέγειν τὴν ψυχὴν ἐλεεῖν ἢ μανθάνειν ἢ διανοεῖσθαι,
12 ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον τῇ ψυχῇ. [s]Τοῦτο δὲ μὴ ὡς ἐν ἐκείνῃ τῆς κινήσεως [t]οὔσης, ἀλλ' ὁτὲ μὲν [v]μέχρι ἐκείνης, ὁτὲ [w]δ' ἀπ' ἐκείνης, οἷον ἡ μὲν αἴσθησις ἀπὸ [x]τωνδί, ἡ δ' ἀνάμνησις ἀπ' ἐκείνης ἐπὶ τὰς ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινήσεις ἢ μονάς. Ὁ δὲ νοῦς ἔοικεν ἐγγίνεσθαι οὐσία τις οὖσα, καὶ οὐ φθείρε-
13 σθαι. Μάλιστα γὰρ ἐφθείρετ' ἂν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρᾳ

[b] ὁ om. T. [c] ἀπολιπούσης T.V.X. [d] καθάπέρ εἴπομεν κινεῖσθαι V. [e] ἔστι om. W. [f] κινεῖν καὶ W. [g] κινεῖσθαι post τόπον V, om. W. [h] τε om. V. [i] καὶ διανοεῖσθαι om. T. [k] κινεῖσθαι ἢ χαίρειν. τὸ W. [l] τούτων] τι X. [m] ἢ τὸ φ. X. [n] τὸ V. [o] κιν. ἢ οἰδεῖν. τὸ V. [p] ἴσως ἢ] ἢ ἴσως S.V, ἢ ἴσως δὲ W, ἴσως T.X. [q] τὸ δὲ] τὸ δὴ T. [r] λέγῃ T. [s] τούτῳ E. [t] οὔσης om. E. [v] μέχρις T.V.W.X. [w] δ' ὡς ἀπ' W. [x] τῶνδε X.

ἀμαυρώσεως, [y] νῦν δ' ἴσως ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων συμβαίνει· εἰ γὰρ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὄμμα τοιονδί, [z] βλέποι ἂν ὥσπερ [a] καὶ ὁ νέος. Ὥστε τὸ γῆρας οὐ τῷ [b] τὴν ψυχήν τι πεπονθέναι, ἀλλ' ἐν ᾧ, καθάπερ ἐν μέθαις καὶ νόσοις. Καὶ 14 τὸ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαραίνεται [c] ἄλλου τινὸς ἔσω φθειρομένου, αὐτὸ δὲ ἀπαθές ἐστιν. Τὸ δὲ διανοεῖσθαι [d] καὶ φιλεῖν ἢ μισεῖν οὐκ ἔστιν ἐκείνου πάθη, ἀλλὰ τουδὶ τοῦ ἔχοντος ἐκεῖνο, [e] ᾗ ἐκεῖνο ἔχει. Διὸ καὶ τούτου φθειρομένου 15 οὔτε μνημονεύει οὔτε φιλεῖ· οὐ γὰρ ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ, ὃ ἀπόλωλεν· ὁ δὲ νοῦς ἴσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθές ἐστιν. Ὅτι μὲν [f] οὖν οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι τὴν ψυχήν, φανερὸν ἐκ τούτων· εἰ δ' ὅλως μὴ κινεῖται, δῆλον ὡς οὐδ' ὑφ' [g] ἑαυτῆς. Πολὺ δὲ τῶν εἰρημένων [h] ἀλογώτατον τὸ λέγειν 16 ἀριθμὸν εἶναι τὴν ψυχὴν κινοῦνθ' ἑαυτόν· ὑπάρχει γὰρ αὐτοῖς ἀδύνατα [i] πρῶτα μὲν τὰ ἐκ τοῦ κινεῖσθαι συμβαίνοντα, ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ λέγειν [k] αὐτὴν ἀριθμόν· πῶς γὰρ χρὴ νοῆσαι μονάδα κινουμένην, καὶ ὑπὸ τίνος, καὶ πῶς, ἀμερῆ καὶ ἀδιάφορον οὖσαν; [l] Εἰ γάρ ἐστι [m] κινητικὴ καὶ κινητή, διαφέρειν δεῖ. Ἔτι δ' ἐπεί φασι κινηθεῖσαν γραμμὴν ἐπίπεδον ποιεῖν, 17 στιγμὴν δὲ γραμμήν, καὶ αἱ τῶν μονάδων κινήσεις γραμμαὶ ἔσονται· ἡ γὰρ [n] στιγμὴ μονάς ἐστι θέσιν ἔχουσα· ὁ δ' ἀριθμὸς τῆς ψυχῆς ἤδη πού ἐστι καὶ θέσιν ἔχει. Ἔτι δ' 18 ἀριθμοῦ μὲν ἐὰν [o] ἀφέλῃ τις ἀριθμὸν ἢ μονάδα, λείπεται ἄλλος ἀριθμός· τὰ δὲ φυτὰ καὶ τῶν ζῴων πολλὰ διαιρούμενα ζῇ, καὶ δοκεῖ τὴν [p] αὐτὴν [q] ψυχὴν ἔχειν τῷ εἴδει. [r] Δόξειε δ' 19 [s] ἂν [t] οὐθὲν διαφέρειν μονάδας λέγειν ἢ σωμάτια [v] μικρά· καὶ γὰρ ἐκ τῶν Δημοκρίτου [w] σφαιρίων ἐὰν γένωνται στιγμαί, μόνον δὲ [x] μένῃ τὸ ποσόν, ἔσται τι ἐν αὐτῷ τὸ μὲν κινοῦν τὸ

[y] νυνὶ δ' ὥσπερ S.T.V.W.X. [z] βλέπῃ V. [a] καὶ om. X. [b] πεπονθέναι τι τὴν ψυχὴν V.W, τὴν ψυχὴν πεπονθέναι S. [c] ἀλλ' οὗ S. [d] καὶ] ἢ T. [e] ᾗ] οὗ V. [f] οὖν om. S. [g] αὑτῆς X. [h] ἀλογώτερον T. [i] πρῶτον X. [k] αὐτὸν S. [l] εἰ] ἢ T, ᾗ X. [m] κινητὴ καὶ κινητικὴ W, κινητικὴ καὶ κινεῖται X. [n] μονὰς στιγμή T. [o] ἀφέλῃ τε τις S. [p] αὐτὴν om. E. [q] ἔχειν ψυχὴν S.T.U.V. [r] δόξει X. [s] ἂν] ἂν οὖν T. [t] οὐθὲν] ὁμοίως μηδὲν V.W. [v] σμικρὰ S.T. [w] σφαιρῶν T.X. [x] μένει V.

δὲ κινούμενον, ὥσπερ ἐν τῷ [y] συνεχεῖ· οὐ γὰρ διὰ τὸ μεγέθει διαφέρειν ἢ [z] μικρότητι [a] συμβαίνει τὸ λεχθέν, ἀλλ' ὅτι πο-
20 σόν. Διὸ ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸ [b] κινῆσον τὰς μονάδας. Εἰ δ' ἐν τῷ ζῴῳ τὸ κινοῦν ἡ ψυχή, [c] καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ, ὥστε οὐ τὸ κινοῦν καὶ [d] τὸ κινούμενον ἡ ψυχή, ἀλλὰ τὸ κινοῦν μόνον.
21 Ἐνδέχεται [e] δὲ δή πως μονάδα [f] ταύτην εἶναι· δεῖ γὰρ ὑπάρχειν [g] τινὰ αὐτῇ [h] διαφορὰν πρὸς τὰς ἄλλας· στιγμῆς δὲ
22 μοναδικῆς τίς ἂν [i] εἴη διαφορὰ πλὴν θέσις; Εἰ μὲν οὖν εἰσὶν ἕτεραι αἱ ἐν τῷ σώματι μονάδες [k] καὶ αἱ στιγμαί, ἐν τῷ αὐτῷ ἔσονται αἱ μονάδες· καθέξει γὰρ χώραν στιγμῆς. Καίτοι τί [l] κωλύει ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι, εἰ δύο, καὶ ἀπείρους;
23 Ὧν γὰρ ὁ τόπος ἀδιαίρετος, καὶ αὐτά. Εἰ δ' [m] αἱ ἐν τῷ σώματι στιγμαὶ [n] ὁ ἀριθμὸς ὁ τῆς ψυχῆς, [o] ἢ εἰ ὁ [p] ἐκ τῶν ἐν τῷ σώματι στιγμῶν ἀριθμὸς ἡ ψυχή, διὰ τί οὐ πάντα ψυχὴν ἔχουσι τὰ σώματα; Στιγμαὶ γὰρ ἐν ἅπασι δοκοῦσιν [q] εἶναι καὶ ἄπειροι. Ἔτι δὲ πῶς οἷόν τε χωρίζεσθαι τὰς [r] ψυχὰς καὶ ἀπολύεσθαι τῶν σωμάτων, εἴ [s] γε μὴ διαιροῦνται αἱ γραμμαὶ [t] εἰς στιγμάς;

5 [v] Συμβαίνει [w] δέ, καθάπερ εἴπομεν, [x] τῇ μὲν [y] ταὐτὸ λέγειν τοῖς σῶμά [z] τι λεπτομερὲς αὐτὴν τιθεῖσι, τῇ δ', ὥσπερ Δημόκριτος κινεῖσθαί φησιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, [a] ἴδιον [b] τὸ ἄτοπον· εἴ[c]περ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ ἐν παντὶ τῷ αἰσθανομένῳ [d] σώματι, ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ δύο εἶναι σώματα, εἰ σῶμά τι ἡ ψυχή· τοῖς δ' ἀριθμὸν λέγουσιν, ἐν τῇ μιᾷ στιγμῇ πολλὰς στιγμὰς ἢ πᾶν σῶμα ψυχὴν ἔχειν, εἰ μὴ διαφέρων τις ἀριθμὸς ἐγγίνεται καὶ ἄλλος [e] τις τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν [f] τῷ σώ-

[y] συνεχεῖ] μεγέθει T.W. [z] σμικρότητι plerique. [a] συμβ.] τοῦτο συμβαίνει W. [b] κινῆσαν T.W. [c] καὶ τὸ ἐν T. [d] τὸ post καὶ om. S.U.W.X. [e] δὲ om. V.W.X. [f] αὐτὴν T.X. [g] αὐτῇ τινα V.W, τινα αὐτῆς S. [h] διαφορὰν—εἴη om. S. [i] εἴη] ᾖ E. [k] καὶ αἱ] καὶ S.U.V.W, ἢ T. [l] κωλύσει V.W. [m] αἱ om. S. [n] ὁ prius om. X, alterum E. [o] ἢ om. V. [p] ἐκ om. E. [q] καὶ ἄπειροι εἶναι W. [r] στιγμὰς V.W.X. [s] γε om. E. [t] εἰς τὰς στ. T.W. [v] συμβαίη U. [w] δὲ καὶ καθ. E. [x] πῇ W. [y] ταὐτὸν T. [z] τι om. T, in margine ponit W. [a] ἴδιον om. S. [b] τὸ om. X. [c] περ om. pr. E. [d] σώματι om. W. [e] τις ante τῶν om. X. [f] τοῖς σώμασιν E.

ματι στιγμῶν. [g] Συμβαίνει [h] τε [i] κινεῖσθαι τὸ ζῷον ὑπὸ 2 τοῦ ἀριθμοῦ, καθάπερ [k] καὶ Δημόκριτον [l] ἔφαμεν αὐτὸ κινεῖν· τί γὰρ διαφέρει σφαίρας λέγειν σμικρὰς ἢ μονάδας μεγάλας, ἢ ὅλως μονάδας φερομένας; Ἀμφοτέρως γὰρ ἀναγκαῖον κινεῖν τὸ ζῷον τῷ κινεῖσθαι [m] ταύτας. Τοῖς [n] δὴ συμ- 3 πλέξασιν εἰς τὸ αὐτὸ κίνησιν καὶ ἀριθμὸν ταῦτά [o] τε συμβαίνει καὶ πολλὰ ἕτερα [p] τοιαῦτα· οὐ γὰρ μόνον ὁρισμὸν ψυχῆς [q] ἀδύνατον τοιοῦτον εἶναι, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. Δῆλον δ' 4 εἴ τις [r] ἐπιχειρήσειεν ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἀποδιδόναι, οἷον λογισμούς, αἰσθήσεις, ἡδονάς, λύπας, ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ὥσπερ γὰρ εἴπομεν πρότερον, οὐδὲ [s] μαντεύσασθαι ῥᾴδιον ἐξ αὐτῶν. Τριῶν δὲ τρόπων 5 παραδεδομένων καθ' οὓς ὁρίζονται τὴν ψυχήν, οἱ μὲν τὸ κινητικώτατον ἀπεφήναντο [t] τῷ κινεῖν ἑαυτό, οἱ δὲ σῶμα [v] τὸ λεπτομερέστατον ἢ τὸ [w] ἀσωματώτατον τῶν ἄλλων. Ταῦτα [x] δὲ τίνας ἀπορίας [y] τε [z] καὶ ὑπεναντιώσεις ἔχει, διεληλύθαμεν σχεδόν. Λείπεται δ' ἐπισκέψασθαι πῶς λέγεται [a] τὸ ἐκ τῶν στοιχείων αὐτὴν εἶναι. Λέγουσι μὲν γάρ, [b] ἵν' [c] αἰσθάνηταί 6 [d] τε τῶν ὄντων καὶ ἕκαστον [e] γνωρίζῃ, ἀναγκαῖον δὲ συμβαίνειν πολλὰ καὶ ἀδύνατα τῷ λόγῳ· τίθενται γὰρ γνωρίζειν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ ἂν εἰ τὴν ψυχὴν τὰ πράγματα τιθέντες. Οὐκ ἔστι δὲ μόνα ταῦτα, [f] πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα, μᾶλλον δ' ἴσως ἄπειρα τὸν ἀριθμόν, τὰ ἐκ τούτων. Ἐξ ὧν 7 μὲν οὖν [g] ἐστὶν ἕκαστον [h] τούτων, [i] ἔστω γινώσκειν τὴν ψυχὴν καὶ αἰσθάνεσθαι· ἀλλὰ τὸ σύνολον [k] τίνι [l] γνωριεῖ ἢ αἰσθήσεται, οἷον τί θεὸς [m] ἢ ἄνθρωπος ἢ σὰρξ ἢ ὀστοῦν; Ὁμοίως δὲ καὶ [n] ἄλλο ὁτιοῦν τῶν συνθέτων· οὐ γὰρ ὁπωσοῦν ἔχοντα

[g] συμβαίνῃ E. [h] δὲ U.X, om. S. [i] τὸ ζῷον κιν. W, τὸ σῶμα κιν. T. [k] καὶ om. S.U. [l] αὐτὸ ἔφαμεν E.X. [m] αὐτάς S.T.U.V.W.X. [n] δὲ V. [o] τε] γε X, om. U. [p] τοιαῦτα om. U. [q] τοιοῦτον ἀδύνατον X. [r] ἐπιχειρήσοι T. [s] μαντεύεσθαι S.T.U.V.W. [t] τῷ] τὸ V. [v] τὸ] τι V. [w] ἀσώματον X. [x] δὲ om. X. [y] τε om. V.W. [z] ἔχει καὶ ὑπεναντιώσεις W. [a] τὸ] τὰ E. [b] ἵν' om. pr. E. [c] αἴσθηται T.W. [d] τε om. V.X. [e] γνωρίζειν T. [f] πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα om. V. [g] ἐστὶν post τούτων W. [h] τούτων om. X. [i] ἔστω om. S. [k] τίνι—ἢ] οὐ —οὐδ' W.X. [l] γνωρίσαι V. [m] ἢ τί ἄνθρωπος S. [n] ὅτι οὖν ἄλλο S.T.U.V.W.X.

τὰ στοιχεῖα τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ λόγῳ τινὶ καὶ συνθέσει, καθάπερ φησὶ [o] καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὸ ὀστοῦν.

Ἡ δὲ χθὼν ἐπίηρος ἐν εὐστέρνοις χοάνοισιν
[p] τὰ δύο τῶν ὀκτὼ [q] μερέων λάχε νήστιδος αἴγλης,
τέσσαρα δ' Ἡφαίστοιο· τὰ δ' ὀστέα [r] λεύκ' [s] ἐγένοντο.

8 Οὐδὲν οὖν ὄφελος [t] εἶναι τὰ στοιχεῖα [v] ἐν τῇ ψυχῇ, εἰ μὴ καὶ [w] οἱ λόγοι ἐνέσονται καὶ ἡ σύνθεσις· γνωριεῖ γὰρ ἕκαστον τὸ ὅμοιον, τὸ δ' ὀστοῦν [x] ἢ τὸν ἄνθρωπον οὐθέν, εἰ μὴ καὶ ταῦτ' ἐνέσται. Τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, [y] οὐθὲν δεῖ λέγειν· τίς γὰρ [z] ἂν ἀπορήσειεν εἰ [a] ἔνεστιν ἐν τῇ ψυχῇ λίθος ἢ ἄνθρωπος; 9 Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ μὴ ἀγαθόν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ [b] περὶ τῶν ἄλλων. Ἔτι δὲ πολλαχῶς λεγομένου τοῦ ὄντος (σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ καί τινα ἄλλην τῶν διαιρεθεισῶν κατηγοριῶν) πότερον ἐξ ἁπάντων [c] ἔσται ἡ ψυχὴ ἢ οὔ; Ἀλλ' οὐ δοκεῖ 10 [d] κοινὰ πάντων [e] εἶναι στοιχεῖα. Ἆρ' οὖν ὅσα τῶν οὐσιῶν ἐκ τούτων [f] μόνον; Πῶς οὖν γινώσκει καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον; Ἢ φήσουσιν ἑκάστου γένους εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς [g] ἰδίας, ἐξ ὧν τὴν ψυχὴν συνεστάναι; [h] Ἔσται [i] ἄρα ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ οὐσία. Ἀλλ' ἀδύνατον [k] ἐκ τῶν τοῦ ποσοῦ στοιχείων [l] οὐσίαν εἶναι καὶ μὴ ποσόν. Τοῖς [m] δὴ λέγουσιν 11 ἐκ πάντων [n] ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα συμβαίνει. Ἄτοπον [o] δὲ καὶ τὸ φάναι μὲν ἀπαθὲς εἶναι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, αἰσθάνεσθαι δὲ τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου καὶ γινώσκειν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. Τὸ [p] δ' αἰσθάνεσθαι πάσχειν [q] τι καὶ [r] κινεῖσθαι 12 τιθέασιν· ὁμοίως [s] δὲ καὶ τὸ νοεῖν [t] τε καὶ γινώσκειν. Πολλὰς δ' ἀπορίας καὶ δυσχερείας ἔχοντος τοῦ λέγειν, καθάπερ

[o] καὶ om. X. [p] τὰ] τῶν E.S.T.U.X, τὰς W. [q] μοιράων U.V.W. [r] λευκὰ E.T.V.W. [s] γένοντο T.V.W. [t] ἐνεῖναι E. [v] ἐν om. X. [w] οἱ om. V. [x] ἢ] καὶ S.U. [y] οὐδὲ X. [z] ἂν om. X. [a] ἐστὶν U.W.X. [b] ἐπὶ T.X. [c] ἐστὶν X. [d] κοινὰ] τινὰ S. [e] εἶναι τὰ στ. E. [f] μόνων S.T.U.V.X. [g] ἰδίως S, ἰδίας corr. E. [h] ἐστὶν X. [i] ἄρα καὶ π. W. [k] ἐκ om. U.V. [l] εἶναι οὐσίαν V. [m] δὲ V. [n] ταῦτά τε καὶ om. V. [o] δὲ om. W. [p] δ'] γὰρ T.X. [q] τε E. [r] κινεῖν E, ποιεῖν U.X. [s] δὲ om. V. [t] τε] τι V om. E.

‘Εμπεδοκλῆς, ὡς τοῖς σωματικοῖς στοιχείοις ἕκαστα γνωρίζεται καὶ πρὸς τὸ ὅμοιον, μαρτυρεῖ τὸ νῦν [v] λεχθέν· ὅσα γὰρ [w] ἔνεστιν ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν ἁπλῶς γῆς, οἷον ὀστᾶ νεῦρα τρίχες, οὐθενὸς αἰσθάνεσθαι δοκεῖ, [x] ὥστ’ οὐδὲ τῶν ὁμοίων. Καίτοι [y] προσῆκεν. [z] ‘Ἔτι δ’ ἑκάστῃ τῶν ἀρχῶν ἄγνοια [a] πλείων ἢ σύνεσις [b] ὑπάρξει· γνώσεται μὲν γὰρ ἓν [c] ἕκαστον, πολλὰ δ’ ἀγνοήσει· [d] πάντα γὰρ τἆλλα. Συμβαίνει [e] δ’ ‘Εμπεδοκλεῖ γε καὶ ἀφρονέστατον εἶναι τὸν θεόν· μόνος [g] γὰρ τῶν στοιχείων [f] ἓν οὐ [g] γνωριεῖ, τὸ νεῖκος, τὰ δὲ θνητὰ πάντα· ἐκ πάντων γὰρ ἕκαστον. Ὅλως [h] τε διὰ τίν’ αἰτίαν οὐχ ἅπαντα ψυχὴν ἔχει τὰ ὄντα, ἐπειδὴ [i] πᾶν ἢ στοιχεῖον ἢ [k] ἐκ στοιχείου ἑνὸς [l] ἢ πλειόνων ἢ πάντων; ‘Αναγκαῖον γάρ ἐστιν [m] ἕν τι γινώσκειν ἢ τινὰ ἢ πάντα. ‘Απορήσειε δ’ ἄν τις καὶ τί ποτ’ ἐστὶ τὸ ἑνοποιοῦν αὐτά· ὕλῃ γὰρ ἔοικε τά [n] γε στοιχεῖα· κυριώτατον [o] γὰρ ἐκεῖνο τὸ συνέχον ὅ τί ποτ’ ἐστίν· τῆς [p] δὲ ψυχῆς [q] εἶναί τι κρεῖττον καὶ [r] ἄρχον ἀδύνατον· ἀδυνατώτερον [s] δ’ ἔτι τοῦ νοῦ· [t] εὔλογον [v] γὰρ [w] τοῦτον εἶναι [x] προγενέστατον καὶ [y] κύριον κατὰ φύσιν, τὰ δὲ στοιχεῖά [z] φασι πρῶτα τῶν ὄντων εἶναι. Πάντες δὲ καὶ οἱ διὰ τὸ γνωρίζειν καὶ αἰσθάνεσθαι [a] τὰ ὄντα τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχείων λέγοντες αὐτήν, καὶ οἱ τὸ κινητικώτατον, οὐ περὶ [b] πάσης λέγουσι ψυχῆς· οὔτε γὰρ τὰ αἰσθανόμενα πάντα κινητικά· φαίνεται [c] γὰρ εἶναί τινα [d] μόνιμα τῶν ζῴων κατὰ

(Margin: 13, 14, 15, 16)

[v] λεχθησόμενον T. et corr. U. [w] ἔστιν E.W.X. [x] ὥστ’] ὥσπερ V. [y] προσῆκεν τὰ νεῦρα καὶ τὰς τρίχας γεηρὰ ὄντα τῶν ὁμοίων αἰσθάνεσθαι. ἔτι W. [z] ἔτι] εἰ U. [a] πλέον S.U.V.W.X. [b] ὑπάρχει W.X. [c] ἑκάστη T.W.X. [d] πάντα γὰρ τὰ ἄλλα om. pr. E. [e] δ’] δὲ καὶ S. [f] ἓν om. T. [g] γνωρίζει E. [h] δὲ S.T.U.V.W. [i] πᾶν om. pr. E. [k] ἐκ στοιχείου] ἐκ στοιχείων καὶ στοιχείων ἢ W, ἐκ τῶν στοιχείων καὶ στοιχείων X. [l] ἢ ἐκ πλ. T.V.W. [m] ἕν τι] ἓν S.U.X, ἢ ἓν W. [n] γε om. S.T.W.X. [o] γὰρ] δ’ pr. E. [p] δὲ om. S. [q] εἶναί τι κρεῖσσον E.W.X, κρεῖττον εἶναί τι U. [r] ἀρχὴ S. [s] δέ τι W. [t] εὐλογώτερον T.W, εὐλογώτατον S.V. [v] γε S, γὰρ ἄρα X. [w] τοῦτο εἶναι X, εἶναι τοῦτον T.V. [x] προγενέστερον X, προσγενέστατον T.U.V. [y] κυριώτατον T. [z] φασὶ] ταυτὶ V. [a] τὴν ψ. τὰ ὄντα S.T.U, τὰ κατὰ τὴν ψ. V. [b] ἁπάσης S.T.U.V.W.X. [c] γὰρ] γε S. [d] μόρια S, ἑστῶτα margo S.

τόπον. Καίτοι [e] δοκεῖ γε ταύτην μόνην τῶν κινήσεων κινεῖν
17 ἡ [f] ψυχὴ τὸ ζῷον. Ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰσθητικὸν ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσιν· φαίνεται γὰρ τά τε φυτὰ ζῆν οὐ μετέχοντα [g] φορᾶς οὐδ' αἰσθήσεως, καὶ τῶν ζῴων πολλὰ διάνοιαν οὐκ [h] ἔχειν. Εἰ δέ τις καὶ ταῦτα παραχωρήσειε, καὶ θείη τὸν νοῦν μέρος τι τῆς ψυχῆς, [i] ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθητικόν, οὐδ' ἂν οὕτω λέγοιεν [k] καθόλου [l] περὶ πάσης ψυ-
18 χῆς οὐδὲ περὶ ὅλης [m] οὐδὲ μιᾶς. Τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς [n] ἔπεσι καλουμένοις λόγος· φησὶ γὰρ τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ [o] ὅλου εἰσιέναι ἀναπνεόντων, φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Οὐχ οἷόν τε [p] δὴ [q] τοῖς φυτοῖς τοῦτο συμβαίνειν οὐδὲ
19 τῶν ζῴων [r] ἐνίοις, εἴπερ μὴ πάντα ἀναπνέουσιν. Τοῦτο [s] δὲ λέληθε τοὺς οὕτως ὑπειληφότας. [t] Εἴτε [v] δεῖ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν στοιχείων ποιεῖν, οὐθὲν [v] δεῖ ἐξ ἁπάντων· ἱκανὸν γὰρ θάτερον μέρος τῆς ἐναντιώσεως ἑαυτό τε κρίνειν καὶ τὸ ἀντι-
20 κείμενον. Καὶ γὰρ τῷ εὐθεῖ καὶ αὐτὸ [w] καὶ τὸ καμπύλον γινώσκομεν· κριτὴς γὰρ ἀμφοῖν ὁ κανών, τὸ δὲ καμπύλον οὔθ' ἑαυτοῦ οὔτε τοῦ εὐθέος. καὶ ἐν τῷ ὅλῳ δέ τινες αὐτὴν μεμῖχθαί φασιν, ὅθεν [x] ἴσως καὶ [y] Θαλῆς ᾠήθη πάντα πλήρη
21 θεῶν εἶναι. Τοῦτο δ' ἔχει τινὰς ἀπορίας· διὰ [z] τίνα γὰρ αἰτίαν ἐν [a] μὲν τῷ ἀέρι [b] ἢ τῷ πυρὶ οὖσα ἡ ψυχὴ οὐ ποιεῖ ζῷον, ἐν δὲ τοῖς μικτοῖς, καὶ [c] ταῦτα [d] βελτίων [e] ἐν τούτοις εἶναι δοκοῦσα; Ἐπιζητήσειε [f] γὰρ ἄν τις καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἡ ἐν τῷ ἀέρι ψυχὴ τῆς ἐν τοῖς ζῴοις βελτίων ἐστὶ καὶ ἀθα-
22 νατωτέρα. Συμβαίνει δ' ἀμφοτέρως ἄτοπον καὶ παράλογον· καὶ γὰρ τὸ λέγειν ζῷον τὸ πῦρ ἢ τὸν ἀέρα τῶν [g] παραλο-

[e] γε δοκεῖ X. [f] ψυχὴ καὶ τὸ U. [g] φθορᾶς S. [h] ἔχει W. [i] ὁμοίως —πάσης ψυχῆς margo T. [k] καθόλου om. T.U.V. [l] περὶ τῆς πάσης U. [m] οὐδὲ περὶ μιᾶς S.X. [n] καλουμένοις ἔπεσι T.V.W, ἔπεσιν ᾀδόμενος λόγος U, ἔπεσι (omisso καλουμένοις) S. [o] λόγου, ut videtur, E. [p] δὲ T.W.X. et corr. E. [q] τοῖς φυτοῖς om. U. [r] ἐνίαις T. [s] δὴ E. [t] εἰ δὲ X, εἴ τε δὲ E, εἴπερ S.V.W, εἴπερ δὲ T. [v] δεῖ] δὴ S. [w] καὶ ante τὸ om. X. [x] ἴσως om. V. [y] θαλλῆς U. [z] τίνα μὲν γὰρ V. et corr. E. [a] μὲν om. S.T.V. [b] ἢ ἐν τῷ S.T.U. [c] ταῦτα] τοι X. [d] βέλτιον E. [e] εἶναι ἐν τούτοις S. [f] γὰρ] γ' E, δ' W.X. [g] παραλόγων S.U.X.

γωτέρων ἐστί, καὶ [h] τὸ μὴ λέγειν ζῷα ψυχῆς ἐνούσης ἄτοπον. Ὑπολαβεῖν δ' [i] ἐοίκασιν [k] εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τούτοις, [l] ὅτι τὸ [m] ὅλον τοῖς μορίοις ὁμοειδές. Ὥστ' ἀναγκαῖον 23 αὐτοῖς λέγειν καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοειδῆ τοῖς μορίοις [n] εἶναι, [o] εἰ [p] τῷ [q] ἀπολαμβάνεσθαί τι τοῦ [r] περιέχοντος ἐν τοῖς ζῴοις ἔμψυχα [s] τὰ ζῷα γίνεται. Εἰ δ' ὁ μὲν ἀὴρ [t] διασπώμενος ὁμοειδής, ἡ δὲ ψυχὴ ἀνομοιομερής, τὸ μέν τι αὐτῆς ὑπάρξει δῆλον ὅτι, τὸ δ' οὐχ ὑπάρξει. Ἀναγκαῖον οὖν 24 αὐτὴν [v] ἢ ὁμοιομερῆ εἶναι ἢ μὴ ἐνυπάρχειν ἐν ὁτῳοῦν μορίῳ τοῦ παντός. Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς οὔτε τὸ γινώσκειν ὑπάρχει τῇ ψυχῇ διὰ τὸ ἐκ [w] τῶν στοιχείων εἶναι, [x] οὔτε τὸ κινεῖσθαι αὐτὴν καλῶς [y] οὐδ' ἀληθῶς λέγεται. [z] Ἐπεὶ δὲ τὸ γινώσκειν [a] τῆς ψυχῆς ἐστὶ καὶ τὸ αἰσθάνε- 25 σθαί τε καὶ [b] τὸ δοξάζειν, ἔτι [c] δὲ τὸ ἐπιθυμεῖν καὶ [e] βούλεσθαι καὶ ὅλως [f] αἱ [g] ὀρέξεις, γίνεται δὲ καὶ ἡ κατὰ τόπον κίνησις τοῖς ζῴοις ὑπὸ [h] τῆς ψυχῆς, ἔτι δ' [i] αὔξη τε καὶ ἀκμὴ καὶ φθίσις, πότερον ὅλῃ τῇ ψυχῇ τούτων ἕκαστον ὑπάρχει, καὶ πάσῃ νοοῦμέν τε καὶ [k] αἰσθανόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ποιοῦμέν τε καὶ πάσχομεν, ἢ μορίοις ἑτέροις ἕτερα; Καὶ τὸ ζῆν [l] δὴ πότερον ἔν τινι τούτων ἐστὶν [m] ἑνὶ 26 ἢ καὶ [n] ἐν πλείοσιν [o] ἢ πᾶσιν, ἢ καὶ ἄλλο τι αἴτιον; Λέγουσι [p] δή τινες μεριστὴν [q] αὐτήν, καὶ [r] ἄλλῳ μὲν νοεῖν [r] ἄλλῳ δὲ ἐπιθυμεῖν. Τί οὖν δή ποτε συνέχει τὴν ψυχήν, 27 εἰ μεριστὴ πέφυκεν; Οὐ γὰρ δὴ τό [s] γε σῶμα· δοκεῖ γὰρ

[h] τὸ om. T.V.W. [i] ἔοικε T. [k] εἶναι om. S.U.X, post ψυχὴν ponunt T.V.W. [l] ὅτι] ἐπεὶ T.V. [m] ὅλον ἐν τοῖς E. [n] εἶναι om. pr. E. [o] εἰ] ἐν S, εἰ ἐν U.X, εἴπερ ἐν V. [p] τὸ T.W. [q] ἀπολαμβάνειν S.T.U.W. [r] περιέχοντος ἀέρος ἐν V. [s] τὰ om. S.T.U.V.W. [t] διασπώμενον ὁμοειδὲς U. [v] ἢ ante ὁμ. om. E. [w] τῶν om. W. [x] οὔτε δὲ τὸ V. [y] οὐδ' ἀληθῶς om. pr. E. [z] ἐπειδὴ U.W. [a] τῆς om. T.W. [b] τὸ ante δοξ. om. S.T.U.W. [c] δὲ καὶ τὸ U.W.X. [e] βουλεύεσθαι T.U.V.W.X. [f] αἱ om. T.X. [g] ὄρεξις T. [h] τῆς om. T.V. [i] αὔξησις S.T.U.V.W.X. [k] αἰσθ. καὶ κινούμεθα καὶ E.V.W, αἰσθ. καὶ κινοῦμεν καὶ X. [l] δὲ V. [m] ἑνὶ] ἢ ἑνὶ E. [n] ἐν om. S.X. [o] ἢ καὶ πᾶσιν T.U.W.X, ἢ καὶ ἐν πᾶσιν S.V. [p] δέ S.T.U.V. [q] αὐτὴν εἶναι καὶ T.V. [r] ἄλλο E.W. [s] γε ante τό T.V, om. S.U.W.X.

[t] τοὐναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν· ἐξελθούσης [v] γοῦν διαπνεῖται καὶ σήπεται. Εἰ οὖν ἕτερόν τι μίαν [w] αὐτὴν ποιεῖ, [x] ἐκεῖνο μάλιστ' ἂν [y] εἴη ψυχή. Δεήσει δὲ
28 καὶ πάλιν κἀκεῖνο ζητεῖν, πότερον ἓν ἢ πολυμερές. Εἰ μὲν γὰρ ἕν, διὰ τί οὐκ εὐθέως [z] καὶ ἡ ψυχὴ ἕν; Εἰ δὲ μεριστόν, πάλιν ὁ λόγος ζητήσει τί τὸ συνέχον ἐκεῖνο, καὶ οὕτω δὴ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἄπειρον. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ περὶ τῶν μορίων αὐτῆς, τίν' ἔχει [a] δύναμιν ἕκαστον ἐν τῷ σώματι.
29 [b] Εἰ γὰρ [c] ἡ ὅλη ψυχὴ πᾶν τὸ σῶμα συνέχει, προσήκει καὶ τῶν μορίων ἕκαστον συνέχειν τι τοῦ σώματος. Τοῦτο δ' ἔοικεν ἀδυνάτῳ· ποῖον γὰρ μόριον ἢ πῶς ὁ νοῦς [d] συνέξει,
30 χαλεπὸν καὶ πλάσαι. Φαίνεται δὲ [e] καὶ [f] τὰ φυτὰ διαιρούμενα ζῆν καὶ τῶν ζῴων ἔνια τῶν ἐντόμων, ὡς τὴν αὐτὴν ἔχοντα [g] ψυχὴν τῷ εἴδει, εἰ [h] καὶ μὴ ἀριθμῷ· ἑκάτερον [i] γοῦν τῶν μορίων αἴσθησιν ἔχει καὶ κινεῖται κατὰ τόπον ἐπί τινα χρόνον. Εἰ δὲ μὴ διατελοῦσιν, οὐθὲν ἄτοπον· ὄργανα γὰρ
31 οὐκ ἔχουσιν ὥστε σώζειν τὴν φύσιν. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐν ἑκατέρῳ τῶν μορίων ἅπαντ' ἐνυπάρχει τὰ μόρια τῆς ψυχῆς, καὶ [k] ὁμοειδῆ εἰσὶν ἀλλήλοις καὶ τῇ ὅλῃ, [l] ἀλλήλων μὲν ὡς [m] οὐ χωριστὰ ὄντα, τῆς δ' ὅλης ψυχῆς [n] ὡς διαιρετῆς οὔσης. Ἔοικε δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς φυτοῖς ἀρχὴ [o] ψυχή τις εἶναι· [p] μόνης γὰρ ταύτης κοινωνεῖ [q] καὶ ζῷα καὶ φυτά. Καὶ [r] αὕτη μὲν χωρίζεται τῆς [s] αἰσθητικῆς ἀρχῆς, αἴσθησιν δ' οὐθὲν ἄνευ ταύτ ς ἔχει.

[t] μᾶλλον τοὐναντίον W. [v] οὖν X. [w] αὐτὴν om. W. [x] ἐκεῖνο δὲ μ. T. [y] εἴη ἡ ψυχὴ T.V.W. [z] καὶ τὴν ψυχὴν ἕν S.U.W.X, καὶ τὴν ψυχὴν ἓν εἶναι T, ἓν καὶ τὴν ψυχὴν εἶναι V. [a] ἕκαστον δύναμιν S.V. [b] εἰ] ἡ W. [c] ἡ post ὅλη W, om. V. [d] συνέχει E.V. [e] καὶ om. S. [f] τὰ φυτὰ τὰ δ. W. [g] ψυχὴν om. V. [h] μὴ καὶ E, καὶ μὴ τῷ V. [i] οὖν U.W, γὰρ E.T. [k] ὁμοειδεῖς εἰσὶν ἀλλήλαις E.S.T.U.V.X. [l] ἀλλήλων] ἀλλήλοις W, ἀλλήλαις V. [m] οὐδὲ χ. X. [n] ὡς οὐ διαιρετῆς W. [o] ψυχὴ ante ἀρχὴ T, om. S.U. [p] μόνη X. [q] καὶ τὰ ζῷα E. [r] αὐτὴ X. [s] αἰσθητῆς X.

Β.

[t] Τὰ μὲν δὴ ὑπὸ τῶν [v] πρότερον παραδεδομένα περὶ ψυχῆς [w] εἰρήσθω· πάλιν δ' ὥσπερ ἐξ ὑπαρχῆς ἐπανίωμεν, πειρώμενοι διορίσαι τί [x] ἐστι ψυχὴ καὶ [y] τίς [z] ἂν εἴη [a] κοινότατος λόγος αὐτῆς. [b] Λέγομεν [c] δὴ [d] γένος ἕν τι τῶν ὄντων 2 τὴν οὐσίαν, ταύτης δὲ τὸ μὲν ὡς ὕλην, ὃ καθ' αὑτὸ μὲν οὐκ ἔστι τόδε τι, ἕτερον δὲ μορφὴν καὶ εἶδος, καθ' ἣν ἤδη λέγεται τόδε τι, καὶ τρίτον τὸ ἐκ τούτων. Ἔστι δ' ἡ μὲν ὕλη δύναμις, τὸ δ' εἶδος ἐντελέχεια, καὶ τοῦτο [e] διχῶς, τὸ μὲν ὡς ἐπιστήμη, τὸ δ' [f] ὡς τὸ θεωρεῖν. Οὐσίαι δὲ μάλιστ' εἶναι 3 δοκοῦσι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ φυσικά· ταῦτα γὰρ τῶν [g] ἄλλων ἀρχαί. Τῶν δὲ φυσικῶν τὰ μὲν ἔχει ζωήν, τὰ δ' οὐκ ἔχει· ζωὴν δὲ λέγομεν τὴν δι' [h] αὑτοῦ τροφήν [i] τε καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν. Ὥστε πᾶν σῶμα φυσικὸν μετέχον ζωῆς [k] οὐσία [l] ἂν εἴη, οὐσία [m] δ' οὕτως ὡς [n] συνθέτη. Ἐπεὶ 4 [o] δ' [p] ἐστὶ σῶμα [q] τοιόνδε, ζωὴν γὰρ ἔχον, οὐκ ἂν εἴη [r] τὸ σῶμα [s] ψυχή· οὐ γάρ ἐστι τῶν καθ' ὑποκειμένου τὸ σῶμα,

[t] Τὰ μὲν—ἐπανίωμεν] Ἐπεὶ δὲ τὰ παραδεδομένα περὶ ψυχῆς παρὰ τῶν ἄλλων, ἐφ' ὅσον (ὅσων X.) ἕκαστος ἀπεφήνατο, πρότερον (πρῶτον W.X.) εἴρηται σχεδόν, νῦν (νῦν δὲ W.) ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἐπανίωμεν S.U. W.X.m. et E. folio 186, quod exit in hæc Ἐπεὶ—(sect. 3.) τὰ φυσικά, decem illa versibus comprehensa. idem E. Τὰ μὲν—(sect. 3.) ὥστε πᾶν σῶμα et in margine habet, præfatus γρ. ἀρχὴ τοῦ β λόγου ἐν ἄλλῳ, a manu earum quæ scholia scripserunt antiquissima, et folio 187, ubi librum secundum de integro exorditur, manu a superiore folio non multum dissimili. [v] προτέρων V. [w] εἴρηται margo E. [x] ἐστὶν ἡ ψ. E. 186. [y] τίς] τί U.X. [z] ἂν εἴη] ἐστι S.U.W.X. [a] κοινὸς U.W.X. [b] λέγομεν—φυσικά] χωρίζομεν δὴ τὰς μὲν οὐσίας ἀπὸ τῶν ὄντων τῶν ἄλλων. τῆς δὲ οὐσίας τὸ μὲν ὡς ὕλην λέγεσθαι τίθεμεν· ὁ καθ' αὑτὸ δὲ ἡ μορφή, τὸ δ' ἐκ τούτων. ἔστιν δ' ἡ μὲν ὕλη δυνάμει, τὸ δ' εἶδος ἐντελεχεία. αὕτη δ' ὑπάρχει διχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἡ ἐπιστήμη ἢ ὡς τὸ θεωρεῖν. οὐσίαι δὲ μάλιστα δοκοῦσιν εἶναι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ φυσικά E. 186. [c] δὲ U.V. [d] ἕν τι γένος S.W.X. [e] διττῶς W. [f] ὡς τὸ om. E. et margo E. [g] ἄλλων αἱ ἀρχαὶ S. [h] αὐτῆς τροφῆς V. [i] τε post αὔξησιν S, om. U.X. [k] οὐσία ἂν εἴη margo U. [l] ἂν εἴη· οὐσία om. X. [m] δ' om. V.X. [n] σύνθετος U. [o] δὴ E. [p] ἐστι] ἐστι καὶ E.S.T. [q] τοιόνδε] καὶ τοιονδὶ τοῦτο S.U.V.W.X. [r] τὸ om. S.U. [s] ἡ ψυχὴ S.U.V.W.X.

μᾶλλον δ' ὡς ὑποκείμενον καὶ ὕλη. ʼΑναγκαῖον ἄρα τὴν ψυχὴν οὐσίαν εἶναι ὡς εἶδος σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν 5 ἔχοντος. Ἡ δ' οὐσία ἐντελέχεια. [t] Τοιούτου ἄρα σώματος ἐντελέχεια. Αὕτη δὲ λέγεται διχῶς, ἡ μὲν ὡς ἐπιστήμη, ἡ δ' ὡς τὸ θεωρεῖν. Φανερὸν οὖν ὅτι ὡς ἐπιστήμη· ἐν γὰρ τῷ ὑπάρχειν τὴν ψυχὴν [v] καὶ ὕπνος καὶ ἐγρήγορσίς ἐστιν, ἀνάλογον δ' ἡ μὲν ἐγρήγορσις τῷ θεωρεῖν, ὁ δ' ὕπνος τῷ ἔχειν καὶ μὴ ἐνεργεῖν. Προτέρα [w] δὲ τῇ γενέσει ἐπὶ τοῦ 6 αὐτοῦ ἡ ἐπιστήμη. [x] Διὸ ψυχή ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος [y] φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. [z] Τοιοῦτο δέ, [a] ὃ ἂν ᾖ ὀργανικόν. Ὄργανα δὲ καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη, ἀλλὰ παντελῶς ἁπλᾶ, οἷον τὸ φύλλον περικαρπίου σκέπασμα, τὸ δὲ περικάρπιον καρποῦ. [b] Αἱ δὲ ῥίζαι τῷ στόματι ἀνάλο-7 γον· ἄμφω γὰρ ἕλκει τὴν τροφήν. Εἰ [c] δή τι [d] κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν [e] ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος [f] φυσικοῦ ὀργανικοῦ. Διὸ [g] καὶ οὐ δεῖ ζητεῖν εἰ ἓν ἡ [h] ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τὸν κηρὸν καὶ τὸ σχῆμα, οὐδ' ὅλως τὴν ἑκάστου ὕλην καὶ τὸ [i] οὗ ὕλη· τὸ γὰρ ἓν καὶ τὸ εἶναι ἐπεὶ πλεοναχῶς [k] λέγεται, τὸ κυρίως ἡ ἐντελέχειά 8 ἐστιν. Καθόλου μὲν οὖν εἴρηται τί ἐστιν ἡ ψυχή· οὐσία γὰρ ἡ κατὰ [l] τὸν λόγον. Τοῦτο δὲ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοιῳδὶ σώματι, καθάπερ εἴ τι τῶν ὀργάνων [m] φυσικὸν ἦν σῶμα, οἷον πέλεκυς· ἦν γὰρ [n] ἂν [o] τὸ πελέκει εἶναι ἡ οὐσία αὐτοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ [p] τοῦτο· χωρισθείσης [q] γὰρ [r] ταύτης οὐκ [s] ἂν ἔτι 9 πέλεκυς ἦν, ἀλλ' ἢ ὁμωνύμως. Νῦν δ' ἐστὶ πέλεκυς· οὐ γὰρ τοιούτου σώματος τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ὁ λόγος ἡ ψυχή, ἀλλὰ φυσικοῦ τοιουδὶ ἔχοντος ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως ἐν

[t] τοιούτου ἄρα σ. ἐντ. om. V, post διχῶς ponit T. [v] καὶ post ψ. om. U. [w] δὴ U. [x] διὸ ἡ ψ. E.T.V. [y] φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει X. [z] τοιοῦτον S.T.V.W.X. [a] ὃ] ὅ τ' W. [b] ἡ δὲ ῥίζα V. [c] δέ E.S.T.V. [d] κοινὸν] καὶ V. [e] ἡ πρώτη ἐντ. W.X. [f] ὀργανικοῦ φυσικοῦ S. [g] καὶ ante οὐ om. V. [h] ψυχὴ κατὰ τὸ εἶδος καὶ V. [i] οὗ ἡ ὕλη E.T.V. [k] λέγεται om. S.U.W.X. [l] τὸν om. pr. S. [m] ἦν φυσικὸν V. [n] ἂν om. X. [o] τὸ] τῷ E.T.W. et rc. X. [p] τούτῳ V. [q] γὰρ] δὲ E.T.U.V.W. [r] αὐτῆς S. [s] ἂν om. V.

[t]ἑαυτῷ. Θεωρεῖν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν δεῖ τὸ λεχθέν. Εἰ γὰρ [v]ἦν ὁ ὀφθαλμὸς ζῷον, ψυχὴ ἂν [w]ἦν αὐτοῦ ἡ ὄψις· αὕτη γὰρ οὐσία ὀφθαλμοῦ ἡ κατὰ [x]τὸν λόγον. Ὁ δ' 10 ὀφθαλμὸς ὕλη ὄψεως, ἧς [y]ἀπολειπούσης οὐκ [z]ἔστιν ὀφθαλμός, πλὴν [a]ὁμωνύμως, καθάπερ ὁ [b]λίθινος καὶ [c]ὁ γεγραμμένος. Δεῖ [d]δὴ [e]λαβεῖν τὸ ἐπὶ μέρους ἐφ' ὅλου τοῦ ζῶντος σώματος· ἀνάλογον γὰρ ἔχει ὡς τὸ μέρος πρὸς τὸ μέρος, [f]οὕτως ἡ ὅλη αἴσθησις πρὸς τὸ ὅλον σῶμα τὸ αἰσθητικόν, [g]ᾗ [h]τοιόνδε. Ἔστι δὲ οὐ τὸ ἀποβεβληκὸς τὴν ψυχὴν τὸ 11 δυνάμει ὂν ὥστε ζῆν, ἀλλὰ τὸ ἔχον. Τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ καρπὸς τὸ δυνάμει τοιονδὶ σῶμα. Ὡς μὲν οὖν ἡ τμῆσις καὶ ἡ ὅρασις, οὕτω [i]καὶ ἡ ἐγρήγορσις ἐντελέχεια, ὡς δ' [k]ἡ ὄψις καὶ ἡ δύναμις τοῦ ὀργάνου, ἡ ψυχή· τὸ δὲ σῶμα τὸ δυνάμει ὄν· ἀλλ' ὥσπερ [l]ὁ ὀφθαλμὸς ἡ κόρη καὶ ἡ ὄψις, κἀκεῖ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα [m]τὸ ζῷον. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ 12 ψυχὴ χωριστὴ τοῦ σώματος, ἢ μέρη [n]τινὰ αὐτῆς, εἰ μεριστὴ πέφυκεν, οὐκ ἄδηλον· ἐνίων γὰρ ἡ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ἐστὶν αὐτῶν. [o]Οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε οὐθὲν [p]κωλύει, διὰ τὸ [q]μηθενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας. Ἔτι [r]δὲ ἄδηλον εἰ οὕτως ἐντελέχεια τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ὥσπερ πλωτὴρ πλοίου. Τύπῳ μὲν [s]οὖν ταύτῃ διωρίσθω καὶ ὑπογεγράφθω περὶ ψυχῆς.

Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἀσαφῶν [t]μὲν φανερωτέρων δὲ γίγνεται 2 τὸ σαφὲς καὶ κατὰ [v]τὸν λόγον γνωριμώτερον, πειρατέον πάλιν [w]οὕτως ἐπελθεῖν περὶ αὐτῆς· οὐ γὰρ μόνον τὸ ὅτι δεῖ τὸν ὁριστικὸν λόγον δηλοῦν, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἐνυπάρχειν καὶ ἐμφαίνεσθαι.

[t] αὐτῷ X, αὑτῷ S.U.V.W. [v] ἦν ὁ om. pr. S. [w] ἦν om. V.X. [x] τὸν om. W. [y] ἀπολιπούσης T.V.W. [z] ἔστιν] ἔτι E.X. [a] ὁμώνυμος E. [b] λίθος X. [c] ὁ om. W. [d] δὲ V.X. [e] λαβεῖν] λέγειν S. [f] οὕτως om. U.V.W.X. [g] ᾗ] ἢ V. [h] τοιοῦτον S.T.V.X. [i] καὶ post οὕτω om. S.X. [k] ἡ primum om. V. [l] ὁ om. E.S.V. [m] τὸ ante ζ. om. E.T.V. [n] τινὰ om. W. [o] οὐ μὴν om. X. [p] κωλύει εἶναι διὰ V. [q] μηδὲν X, οὐθὲν S. [r] τε E. [s] οὖν om. W. [t] μὲν om. X, μὲν τῇ φύσει W. [v] τὸν om. V. [w] οὕτως γ' ἐπελθεῖν E, οὕτως ἐπανελθεῖν S.

2 Νῦν δ' ὥσπερ συμπεράσμαθ' οἱ λόγοι τῶν ὅρων εἰσίν· οἷον [x] τί [y] ἐστι τετραγωνισμός; Τὸ ἴσον ἑτερομήκει ὀρθογώνιον εἶναι ἰσόπλευρον. Ὁ δὲ τοιοῦτος ὅρος [z] λόγος τοῦ συμπεράσματος. Ὁ δὲ λέγων [a] ὅτι ἐστὶν [b] ὁ τετραγωνισμὸς
3 [c] μέσης [d] εὕρεσις, τοῦ πράγματος λέγει τὸ αἴτιον. [e] Λέγομεν οὖν ἀρχὴν [f] λαβόντες [g] τῆς [h] σκέψεως, διωρίσθαι τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου τῷ ζῆν. Πλεοναχῶς δὲ τοῦ ζῆν λεγομένου, κἂν ἕν τι τούτων [i] ἐνυπάρχῃ μόνον, ζῆν αὐτό φαμεν, οἷον νοῦς, αἴσθησις, κίνησις καὶ στάσις ἡ κατὰ τόπον, ἔτι
4 κίνησις ἡ κατὰ τροφὴν [k] καὶ [l] φθίσις [m] τε καὶ [n] αὔξησις. Διὸ [o] καὶ τὰ φυόμενα πάντα δοκεῖ ζῆν· φαίνεται γὰρ [p] ἐν αὐτοῖς ἔχοντα δύναμιν καὶ ἀρχὴν τοιαύτην, δι' ἧς αὔξησίν τε καὶ φθίσιν λαμβάνουσι κατὰ τοὺς ἐναντίους τόπους· οὐ γὰρ [q] ἄνω μὲν αὔξεται, κάτω δ' οὔ, ἀλλ' ὁμοίως ἐπ' ἄμφω καὶ [r] πάντοσε καὶ τρέφεται καὶ ζῇ διὰ τέλους, ἕως ἂν δύνηται
5 λαμβάνειν τροφήν. Χωρίζεσθαι δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἄλλων δυνατόν, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀδύνατον [s] ἐν τοῖς θνητοῖς. Φανερὸν δ' ἐπὶ τῶν φυομένων· οὐδεμία [t] γὰρ αὐτοῖς ὑπάρχει
6 δύναμις ἄλλη ψυχῆς. Τὸ μὲν οὖν ζῆν διὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑπάρχει [v] τοῖς ζῶσι, τὸ δὲ ζῷον διὰ τὴν αἴσθησιν πρώτως· καὶ γὰρ τὰ [w] μὴ κινούμενα μηδ' ἀλλάττοντα τόπον, [x] ἔχοντα δ' αἴσθησιν [y] ζῷα λέγομεν καὶ οὐ ζῆν μόνον. Αἰσθήσεως δὲ
7 [z] πρῶτον ὑπάρχει πᾶσιν ἁφή. Ὥσπερ [a] δὲ τὸ θρεπτικὸν δύναται χωρίζεσθαι τῆς ἁφῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, οὕτως ἡ ἁφὴ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. Θρεπτικὸν δὲ λέγομεν τὸ τοιοῦτον μόριον τῆς ψυχῆς οὗ καὶ τὰ [b] φυτὰ μετέχει· τὰ δὲ

[x] τίς X. [y] ἐστιν ὁ τετρ. E.S.T.U.X. [z] λόγος om. E.T.V. [a] ὅτι] τί V. [b] ὁ om. W.X. [c] μέσου T, ὅτι μέσης V. [d] εὕρησις T.U.W.X. [e] λέγωμεν T.W. [f] λαβόντες ante διωρίσθαι W. [g] τῆς om. S.X. [h] σκέψεως] σκέψεως τοῦ πράγματος S.U.W.X. [i] ὑπάρχῃ S.W.X. [k] καὶ om. V. [l] φθίσιν S.U.W.X. [m] τε om. W. [n] αὔξησιν S.U.W.X. [o] καὶ om. W. [p] ἐν om. X. [q] ἄνω μὲν] ἄνωθεν V. [r] πάντη ἐκτρέφεταί τε καὶ S.U.X, πάντη ὅσα ἀεὶ τρέφεταί τε καὶ E.T. et omisso τε W. [s] ἕν γε τοῖς T. [t] γὰρ δύναμις τούτοις ὑπάρχει W. [v] τοῖς ζ.] πᾶσι τοῖς ζῶσι S.U, τοῖς ζῶσι πᾶσι X. [w] μὴ om. X. [x] αἴσθησιν δ' ἔχοντα V. [y] ζῷα λέγομεν ante ἔχοντα X. [z] ὑπάρχει πρῶτον πᾶσιν S, πᾶσιν ὑπάρχει πρῶτον X. [a] δὲ] γὰρ X. [b] φυόμενα E.T.V.W.

ζῷα [c] πάντα φαίνεται τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν ἔχοντα· δι' ἣν δ' αἰτίαν ἑκάτερον τούτων συμβέβηκεν, ὕστερον ἐροῦμεν. Νῦν δ' ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω μόνον, ὅτι ἐστὶν ἡ ψυχὴ τῶν 8 εἰρημένων τούτων ἀρχὴ καὶ τούτοις ὥρισται, θρεπτικῷ, αἰσθητικῷ, διανοητικῷ, κινήσει. Πότερον δὲ τούτων ἕκαστόν [d] ἐστι ψυχὴ ἢ μόριον ψυχῆς, καὶ εἰ μόριον, πότερον οὕτως ὥστ' εἶναι χωριστὸν λόγῳ μόνον ἢ καὶ τόπῳ, περὶ [e] μὲν τινῶν [f] τούτων οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν, ἔνια δὲ ἀπορίαν ἔχει. [g] Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἔνια διαιρούμενα φαίνεται 9 [h] ζῶντα καὶ χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων, ὡς οὔσης τῆς ἐν [i] τούτοις ψυχῆς ἐντελεχείᾳ μὲν μιᾶς ἐν ἑκάστῳ [k] φυτῷ, δυνάμει δὲ πλειόνων, οὕτως [l] ὁρῶμεν καὶ περὶ ἑτέρας διαφορὰς τῆς ψυχῆς συμβαῖνον [m] ἐπὶ τῶν ἐντόμων [n] ἐν τοῖς διατεμνομένοις· καὶ γὰρ αἴσθησιν [o] ἑκάτερον τῶν μερῶν ἔχει καὶ κίνησιν τὴν κατὰ τόπον, εἰ δ' αἴσθησιν, καὶ φαντασίαν καὶ ὄρεξιν· ὅπου μὲν γὰρ αἴσθησις, [p] καὶ [q] λύπη τε καὶ ἡδονή, [r] ὅπου δὲ ταῦτα, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐπιθυμία. Περὶ δὲ τοῦ νοῦ 10 καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως [s] οὐδέν πω φανερόν, ἀλλ' ἔοικε ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι, [t] καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται [v] χωρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ. Τὰ δὲ λοιπὰ 11 μόρια τῆς ψυχῆς φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι οὐκ ἔστι χωριστά, καθάπερ [w] τινές φασιν· τῷ δὲ λόγῳ ὅτι ἕτερα, φανερόν· αἰσθητικῷ γὰρ εἶναι καὶ δοξαστικῷ ἕτερον, εἴπερ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τοῦ δοξάζειν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν εἰρημένων. [x] Ἔτι δ' ἐνίοις μὲν τῶν ζῴων ἅπανθ' [y] ὑπάρ- 12 χει ταῦτα, τισὶ δέ τινα τούτων, ἑτέροις δὲ ἓν μόνον. Τοῦτο δὲ [z] ποιεῖ [a] διαφορὰν τῶν ζῴων· διὰ τίνα δ' [b] αἰτίαν, [c] ὕστε-

[c] φαίνεται ἅπαντα X. [d] ἐστιν ἡ ψ. X. [e] μὲν] μὲν οὖν X. [f] τούτων om. S.U.W.X. [g] ὡς T. [h] καὶ ζῶντα X. [i] αὐτοῖς S.U.V.X. [k] φυτῷ om. V. [l] ὁρῶμεν post τῆς ψυχῆς W. [m] ἀπὸ W. [n] ἐν τοῖς τεμνομένοις U, τῶν τεμνομένων W. [o] ἔχει ἕκαστον τῶν μερῶν V. [p] καὶ ante λ. om. S.U.W.X. [q] ἡδονή τε καὶ λύπη W. [r] ὅπου] παρακολουθεῖ ὅπου T. [s] οὐδέ T.U.V.W.X. [t] καὶ om. S. [v] χωρίζεσθαι om. X. [w] φασί τινες X. [x] ἔστι W, ὅτι U. [y] ὑπάρχειν X, ὑπάρχοντα W. [z] ποιήσει E.T.V.W. [a] διαφορὰς T.V.X. [b] αἰτίαν] αἰτίαν γέγονεν U.X. [c] σκεπτέον ὕστερον W.

ρον ἐπισκεπτέον. Παραπλήσιον δὲ καὶ περὶ [d] τὰς αἰσθήσεις συμβέβηκεν· τὰ μὲν γὰρ [e] ἔχει πάσας, τὰ δὲ τινάς, τὰ δὲ
13 μίαν τὴν ἀναγκαιοτάτην, ἁφήν. Ἐπεὶ δὲ ᾧ ζῶμεν καὶ αἰσθανόμεθα διχῶς λέγεται, καθάπερ ᾧ ἐπιστάμεθα, λέγομεν δὲ τὸ μὲν ἐπιστήμην τὸ δὲ ψυχήν· ἑκατέρῳ γὰρ τούτων φαμὲν ἐπίστασθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ᾧ ὑγιαίνομεν, τὸ μὲν
14 [f] ὑγίεια, τὸ δὲ μορίῳ τινὶ τοῦ σώματος ἢ καὶ ὅλῳ. Τούτων δ' ἡ μὲν ἐπιστήμη [g] τε καὶ ὑγίεια μορφὴ καὶ εἶδός [h] τι καὶ λόγος [i] καὶ οἷον ἐνέργεια [k] τοῦ δεκτικοῦ, ἡ μὲν τοῦ ἐπιστημονικοῦ, ἡ δὲ τοῦ [l] ὑγιαστικοῦ (δοκεῖ γὰρ ἐν τῷ πάσχοντι καὶ διατιθεμένῳ ἡ τῶν ποιητικῶν [m] ὑπάρχειν ἐνέργεια), [n] ἡ ψυχὴ δὲ τοῦτο [o] ᾧ ζῶμεν καὶ αἰσθανόμεθα καὶ διανοούμεθα πρώτως, ὥστε λόγος τις ἂν εἴη καὶ εἶδος, ἀλλ' [p] οὐχ ὕλη καὶ
15 τὸ ὑποκείμενον. Τριχῶς γὰρ λεγομένης τῆς οὐσίας, καθάπερ εἴπομεν, ὧν τὸ μὲν [q] εἶδος, τὸ δὲ ὕλη, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν· τούτων δ' ἡ μὲν ὕλη δύναμις, τὸ [r] δὲ εἶδος ἐντελέχεια· ἐπεὶ [s] δὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἔμψυχον, οὐ τὸ σῶμά ἐστιν ἐντελέχεια
16 ψυχῆς, ἀλλ' αὕτη σώματός τινος. Καὶ διὰ τοῦτο [t] καλῶς ὑπολαμβάνουσιν οἷς δοκεῖ μήτ' ἄνευ σώματος εἶναι μήτε σῶμά τι ἡ ψυχή· σῶμα [v] μὲν γὰρ οὐκ ἔστι, σώματος [w] δέ τι, καὶ διὰ τοῦτο ἐν σώματι ὑπάρχει, καὶ [x] ἐν σώματι τοιούτῳ, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ πρότερον εἰς σῶμα ἐνήρμοζον αὐτήν, οὐθὲν [y] προσδιορίζοντες ἐν τίνι καὶ ποίῳ, καίπερ [z] οὐδὲ φαινομένου
17 τοῦ τυχόντος δέχεσθαι τὸ τυχόν. Οὕτω [a] δὲ γίνεται καὶ κατὰ λόγον· ἑκάστου γὰρ ἡ ἐντελέχεια ἐν τῷ δυνάμει ὑπάρχοντι καὶ τῇ οἰκείᾳ ὕλῃ πέφυκεν [b] ἐγγίνεσθαι. Ὅτι μὲν οὖν ἐντελέχειά τίς ἐστι [c] καὶ λόγος τοῦ δύναμιν ἔχοντος [d] εἶναι τοιούτου, φανερὸν ἐκ τούτων.

[d] τὰς om. E. et rc. T. [e] πάσας ἔχει U. [f] ὑγίειαν X. et pr. S. [g] τε om. T.U. [h] τι om. V. [i] καὶ ante οἷον om. S.U.X. [k] τῶν δεκτικῶν X. [l] ὑγιαστοῦ X. [m] ἐνέργεια ὑπάρχειν W. [n] ἡ om. S. [o] ᾧ ζῶμεν om. V. [p] οὐχ] οὐχὶ ἡ W, οὐχ ὡς S.U.V.X. [q] ὕλη τὸ δὲ εἶδος U.X. [r] δὲ] τ' S. [s] δὲ] τα E, om. U.V.W.X. [t] καλῶς om. V. [v] μὲν S.U.X. [w] δὲ εἶδός τι V. [x] ἐν om. S. [y] προσδιορίσαντες S.U.X. [z] οὐ S. [a] δὴ W. [b] γίνεσθαι S.U. [c] καὶ λόγος om. V. [d] τοιουδὶ εἶναι S.U.X.

3 Τῶν δὲ δυνάμεων τῆς ψυχῆς αἱ λεχθεῖσαι τοῖς μὲν ὑπάρχουσι πᾶσαι, [e] καθάπερ εἴπομεν, τοῖς δὲ τινὲς αὐτῶν, ἐνίοις δὲ [f] μία μόνη. Δυνάμεις δ' εἴπομεν θρεπτικόν, [g] ὀρεκτικόν, αἰσθητικόν, κινητικὸν κατὰ τόπον, διανοητικόν. Ὑπάρχει δὲ τοῖς μὲν φυτοῖς τὸ θρεπτικὸν μόνον, ἑτέροις δὲ [h] τοῦτό [i] τε καὶ τὸ αἰσθητικόν. [k] Εἰ δὲ τὸ αἰσθητικόν, καὶ τὸ ὀρε- 2 κτικόν· ὄρεξις μὲν γὰρ ἐπιθυμία καὶ θυμὸς καὶ βούλησις, τὰ δὲ ζῷα πάντ' [l] ἔχουσι μίαν γε τῶν αἰσθήσεων, τὴν ἁφήν· ᾧ δ' αἴσθησις ὑπάρχει, τούτῳ ἡδονή τε καὶ λύπη καὶ τὸ ἡδύ [m] τε [n] καὶ λυπηρόν, οἷς δὲ ταῦτα, [o] καὶ ἡ ἐπιθυμία· τοῦ γὰρ ἡδέος [p] ὄρεξις αὕτη. Ἔτι [q] δὲ τῆς τροφῆς αἴσθησιν ἔχουσιν· 3 ἡ γὰρ ἁφὴ τῆς τροφῆς αἴσθησις· ξηροῖς γὰρ [r] καὶ ὑγροῖς καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς τρέφεται τὰ [s] ζῷα πάντα, τούτων δ' αἴσθησις ἁφή· τῶν δ' ἄλλων αἰσθητῶν κατὰ συμβεβηκός· [t] οὐθὲν γὰρ εἰς τροφὴν συμβάλλεται ψόφος [v] οὐδὲ χρῶμα οὐδὲ ὀσμή. Ὁ δὲ χυμὸς ἕν τι τῶν ἁπτῶν ἐστίν. Πεῖνα δὲ 4 καὶ δίψα ἐπιθυμία, καὶ ἡ μὲν πεῖνα [w] ξηροῦ καὶ θερμοῦ, ἡ δὲ δίψα [x] ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ· ὁ δὲ χυμὸς οἷον ἥδυσμά [y] τι τούτων ἐστίν. Διασαφητέον δὲ περὶ αὐτῶν ὕστερον, νῦν δ' ἐπὶ τοσοῦτον [z] εἰρήσθω, ὅτι τῶν ζῴων τοῖς ἔχουσιν ἁφὴν καὶ ὄρεξις ὑπάρχει. Περὶ δὲ φαντασίας ἄδηλον, ὕστερον δ' ἐπισκεπτέον. Ἐνίοις δὲ πρὸς τούτοις ὑπάρχει καὶ τὸ κατὰ 5 τόπον κινητικόν, ἑτέροις δὲ [a] καὶ τὸ διανοητικόν τε καὶ νοῦς, οἷον [b] ἀνθρώποις [c] καὶ εἴ τι τοιοῦτον [d] ἕτερόν ἐστιν ἢ [e] καὶ τιμιώτερον. Δῆλον οὖν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον εἷς ἂν εἴη λόγος ψυχῆς τε καὶ σχήματος· οὔτε γὰρ ἐκεῖ σχῆμα παρὰ

[e] ὥσπερ εἴπομεν W, om. E.T. [f] μόνη μία V. [g] ὀρεκτικὸν post αἰσθητικόν U.V.X, om. W. [h] αὐτό S.W.X. [i] τε om. V. [k] εἰ δὲ τὸ αἰσθητικὸν om. U.X. et pr. S. [l] μίαν ἔχουσι W. [m] τε om. E.T. [n] καὶ τὸ λυπ. V. [o] καὶ ἡ om. S.U, ἡ om. V. [p] ὄρεξίς ἐστιν αὕτη S.T.U.X. [q] δὲ om. E.W. [r] καὶ ὑγροῖς om. V. [s] ζῶντα E.S.W. [t] οὐδὲ X. [v] οὐδὲ χρῶμα om. E. [w] θερμοῦ καὶ ξηροῦ S.X. [x] ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ X, καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ S. [y] τι om. S.U.V.X. [z] διωρίσθω S.U.V.X. [a] καὶ ante τὸ om. W. [b] ἄνθρωπος V.X. [c] κἂν X. [d] ἐστιν ἕτερον S.U.V. [e] καὶ om. E.T.V.W.

τὸ τρίγωνόν [f]ἐστι καὶ τὰ ἐφεξῆς, οὔτ' [g]ἐνταῦθα ψυχὴ παρὰ 6 τὰς εἰρημένας. [h]Γένοιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ τῶν [i]σχημάτων λόγος κοινός, ὃς ἐφαρμόσει μὲν πᾶσιν, ἴδιος δ' οὐδενὸς [k]ἔσται σχήματος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις ψυχαῖς. Διὸ γελοῖον ζητεῖν τὸν κοινὸν λόγον καὶ ἐπὶ τούτων καὶ ἐφ' ἑτέρων, ὃς οὐδενὸς [l]ἔσται τῶν ὄντων ἴδιος λόγος, οὐδὲ [m]κατὰ 7 τὸ οἰκεῖον [n]καὶ ἄτομον εἶδος, ἀφέντας τὸν τοιοῦτον. Παραπλησίως δ' ἔχει [o]τῷ [p]περὶ τῶν σχημάτων [q]καὶ τὰ [r]κατὰ ψυχήν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ ἐφεξῆς ὑπάρχει δυνάμει τὸ πρότερον ἐπί τε τῶν σχημάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, οἷον ἐν τετραγώνῳ [s]μὲν τρίγωνον, ἐν αἰσθητικῷ δὲ τὸ θρεπτικόν. Ὥστε καθ' ἕκαστον ζητητέον, τίς ἑκάστου ψυχή, οἷον τίς φυτοῦ 8 καὶ τίς ἀνθρώπου ἢ θηρίου. Διὰ τίνα δ' αἰτίαν [t]τῷ [v]ἐφεξῆς οὕτως ἔχουσι, σκεπτέον. Ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ θρεπτικοῦ τὸ αἰσθητικὸν οὐκ ἔστιν· [w]τοῦ δ' αἰσθητικοῦ [x]χωρίζεται τὸ θρεπτικὸν ἐν τοῖς φυτοῖς. Πάλιν δ' ἄνευ μὲν τοῦ ἁπτικοῦ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οὐδεμία ὑπάρχει, ἁφὴ δ' ἄνευ τῶν ἄλλων ὑπάρχει· πολλὰ [y]γὰρ τῶν ζῴων οὔτ' ὄψιν οὔτ' 9 ἀκοὴν ἔχουσιν οὔτ' [z]ὀσμῆς ὅλως αἴσθησιν. Καὶ τῶν αἰσθητικῶν [a]δὲ τὰ μὲν ἔχει τὸ κατὰ τόπον κινητικόν, τὰ δ' οὐκ ἔχει. Τελευταῖον δὲ καὶ [b]ἐλάχιστα λογισμὸν καὶ [c]διάνοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δ' ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογισμός, ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐδὲ φαντασία, τὰ δὲ [d]ταύτῃ μόνῃ ζῶσιν. Περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ [e]νοῦ ἕτερος λόγος. Ὅτι μὲν οὖν ὁ περὶ τούτων [f]ἑκάστου λόγος οὗτος οἰκειότατος καὶ περὶ ψυχῆς, δῆλον.

[f] ἐστι om. V. [g] ἐνταῦθα ἡ ψυχὴ E.V. [h] γίνοιτο E.T.W. [i] σχημάτων ὁ λ. W. [k] ἐστι V.X, εἴη T. [l] ἐστι S.U.X. [m] κατὰ] πρὸς W. [n] καὶ τὸ ἄτομον E.T. [o] τὰ S. [p] παρὰ S, ἐπὶ V. [q] καὶ τὰ—σχημάτων om. V. [r] κατὰ] περὶ τὴν S.U.V.X. [s] μὲν τὸ τρ. V. [t] τὸ U, om. V. [v] οὕτως ἔχουσιν ἐφεξῆς V. [w] τῆς δὲ αἰσθητικῆς V. [x] τὸ θρεπτικὸν χωρίζεται W. [y] γὰρ] δὲ S.X. [z] ὀσμὴν οὔτ' ἄλλην αἴσθησιν V. [a] δὲ om. W.X. [b] ἐλάχιστον S.U.V.W.X. [c] διάνοιαν οἷον ὁ ἄνθρωπος ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο ὑπάρχει. οἷς W. [d] μόνῃ ταύτῃ W, ταύτῃ μόνον S.U.X. [e] νοῦ om. V. et pr. S. [f] ἑκάστου om. V.

¹Ἀναγκαῖον δὲ τὸν μέλλοντα περὶ τούτων σκέψιν [g] ποιεῖσθαι λαβεῖν ἕκαστον αὐτῶν [h] τί ἐστιν, εἶθ' [i] οὕτως περὶ τῶν ἐχομένων [k] ἢ καὶ [l] περὶ τῶν ἄλλων ἐπιζητεῖν. Εἰ δὲ χρὴ λέγειν τί ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [m] τί [n] τὸ νοητικὸν [o] ἢ τὸ αἰσθητικὸν ἢ τὸ θρεπτικόν, πρότερον [p] ἔτι λεκτέον τί τὸ νοεῖν καὶ τί τὸ αἰσθάνεσθαι· πρότερον γάρ εἰσι [q] τῶν δυνάμεων αἱ ἐνέργειαι καὶ αἱ πράξεις κατὰ [r] τὸν λόγον. Εἰ δ' οὕτως, τούτων [s] δ' ἔτι [t] πρότερα τὰ [v] ἀντικείμενα [w] δεῖ τεθεωρηκέναι, περὶ ἐκείνων [x] πρῶτον ἂν δέοι [y] διορίσαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, οἷον [z] περὶ τροφῆς καὶ αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ. Ὥστε πρῶτον περὶ τροφῆς καὶ γεννήσεως λεκτέον· ἡ γὰρ θρεπτικὴ ψυχὴ [a] καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει, καὶ πρώτη καὶ κοινοτάτη δύναμίς ἐστι [b] ψυχῆς, καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἅπασιν. [c] ²Ἧς ἐστὶν ἔργα [d] γεννῆσαι καὶ τροφῇ [e] χρῆσθαι· [f] φυσικώτατον γὰρ [g] τῶν ἔργων τοῖς ζῶσιν, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα, ἢ τὴν γένεσιν [h] αὐτομάτην ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἷον αὐτό, ζῷον μὲν ζῷον, φυτὸν δὲ φυτόν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου [i] μετέχωσιν ᾗ δύνανται· πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται, [k] κἀκείνου ἕνεκα πράττει ὅσα [l] πράττει κατὰ φύσιν. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα, [m] διττόν, τὸ μὲν οὗ, τὸ δὲ ᾧ. ¹Ἐπεὶ οὖν κοινωνεῖν ἀδυνατεῖ τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου τῇ συνεχείᾳ, διὰ τὸ μηδὲν ἐνδέχεσθαι τῶν φθαρτῶν [n] ταὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ διαμένειν, ᾗ [o] δύναται μετέχειν ἕκαστον, [p] κοινωνεῖ ταύτῃ, τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δ' ἧττον· καὶ διαμένει οὐκ αὐτὸ ἀλλ' οἷον αὐτό, ἀριθμῷ μὲν οὐχ

(margin: 4 ... 2 ... 3 ... 4)

[g] ποιήσασθαι W. [h] τί ἐστιν om. S.U.X. [i] οὕτω καὶ περὶ W. [k] ἢ om. E.T.V.W. [l] περὶ om. T. [m] τί om. T.U. [n] τὸ om. W. [o] ἢ τί τὸ αἰσθ. S. [p] ἔτι om. V. [q] αἱ ἐνέργειαι τῶν δυνάμεων W. [r] τὸν om. E. [s] δ' ante ἔτι om. E. [t] πρότερον U. [v] ἀντ. καὶ δεῖ S.U.X. [w] δεῖ τεθεωρηκέναι om. W. [x] πρῶτον ἂν δέοι] δ' ἂν πρῶτον W. [y] ὁρίσαι U. [z] περὶ] ἐπὶ T.V. [a] καὶ ante τοῖς om. V, ante πρ. om. U.V.X. [b] ψυχῆς om. V. [c] ἧς] οἷς V.W. [d] γεννῆσαί τε καὶ W. [e] χρήσασθαι S.T.U.V.X. [f] φυσικώτατα V. [g] τῶν ἔργων τοῖς ζώοις E, τοῖς ζώοις τῶν ἔργων X, ἔργον τοῖς ζῶσιν W. [h] αὐτόματον S.U.W. [i] μετέχουσιν U, μετάσχωσιν V. [k] καὶ ἐκείνου T.U.V.W. [l] κατὰ φύσιν πράττει W. [m] δισσὸν X. [n] τὸ αὐτὸ S.U.X. [o] μετέχειν δύναται X. [p] ταύτῃ κοινωνεῖ S.U.X.

5 ἕν, εἴδει [q] δ' ἕν. ''Ἔστι δὲ [r] ἡ ψυχὴ τοῦ ζῶντος σώματος αἰτία καὶ ἀρχή. Ταῦτα δὲ πολλαχῶς λέγεται. [s] 'Ὁμοίως [t] δ' ἡ ψυχὴ [v] κατὰ τοὺς [w] διωρισμένους [x] τρόπους τρεῖς αἰτία· καὶ γὰρ ὅθεν ἡ κίνησις [y] αὐτή, [z] καὶ οὗ ἕνεκα, καὶ ὡς [a] ἡ οὐσία 6 τῶν ἐμψύχων σωμάτων ἡ ψυχὴ αἰτία. ''Ὅτι μὲν οὖν [b] ὡς οὐσία, δῆλον· τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ εἶναι πᾶσιν ἡ οὐσία, τὸ δὲ ζῆν τοῖς ζῶσι τὸ εἶναί ἐστιν, [c] αἰτία δὲ καὶ ἀρχὴ τούτων ἡ ψυχή. ''Ἔτι [d] τοῦ δυνάμει ὄντος λόγος [e] ἡ ἐντελέχεια. Φανερὸν [f] δ' ὡς καὶ οὗ [g] ἕνεκεν [h] ἡ ψυχὴ αἰτία· ὥσπερ γὰρ [i] ὁ νοῦς ἕνεκά του [k] ποιεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ φύσις, καὶ 7 τοῦτ' ἔστιν [l] αὐτῇ [m] τέλος. Τοιοῦτον δ' ἐν τοῖς [n] ζῴοις ἡ ψυχὴ [o] καὶ κατὰ φύσιν· πάντα γὰρ τὰ φυσικὰ [p] σώματα τῆς ψυχῆς ὄργανα, [q] καὶ καθάπερ [r] τὰ τῶν ζῴων, οὕτω καὶ [r] τὰ τῶν φυτῶν, ὡς [s] ἕνεκα τῆς ψυχῆς ὄντα. [t] Διττῶς δὲ τὸ οὗ 8 ἕνεκα, τό τε οὗ καὶ τὸ ᾧ. 'Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅθεν πρῶτον ἡ κατὰ τόπον κίνησις, ψυχή· οὐ πᾶσι δ' [v] ὑπάρχει τοῖς [w] ζῶσιν ἡ δύναμις αὕτη. [x] ''Ἔστι δὲ καὶ ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις κατὰ ψυχήν· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις ἀλλοίωσίς τις εἶναι δοκεῖ, 9 [y] αἰσθάνεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [z] ἔχει ψυχήν. 'Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ αὐξήσεώς [a] τε καὶ φθίσεως ἔχει· [b] οὐδὲν γὰρ φθίνει οὐδ' [c] αὔξεται φυσικῶς μὴ τρεφόμενον, τρέφεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [d] κοινωνεῖ ζωῆς. 'Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς [e] εἴρηκε τοῦτο,

[q] δ' ἕν] δ' ἐνί. T. addunt διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζῴων καὶ φυτῶν ὄργανόν ἐστιν U.m. et, qui φυτῶν etiam pro ζῴων, X. διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζ. καὶ τῶν φ. ὄργανόν ἐστι τῆς ψυχῆς. ἔστι T. et, transpositis τὸ σπέρμα post τῶν ζῴων, V. [r] ἡ om. V. [s] ὅμως S.U.W.X. [t] δ' om. S. [v] κατὰ om. S.U.X. [w] διηρημένους S.U. et pr. X. [x] τρεῖς τρόπους ἐστὶν αἰτία W. τρεῖς om. pr. X. [y] αὐτῇ E.S. [z] καὶ τὸ οὗ T. [a] ἡ post ὡς om. U.X. [b] ὡς om. S.U. [c] αἴτιον E. [d] τοῦ ἐν δυνάμει S.U.X. [e] ἡ] ἦ T. [f] δὲ καὶ ὡς οὗ W, δὲ καὶ ὡς τὸ οὗ V. [g] ἕνεκα S.T.U.V.W.X. [h] αἰτία ἡ ψυχὴ X. [i] ὁ om. V. [k] νοεῖ E.S.T.V. [l] αὐτῆς E.S.T. [m] τελεος E. [n] ζῶσιν V. [o] καὶ om. U. [p] σώματα om. S. [q] καὶ om. S.U.X. [r] τὰ om. X. [s] ἕνεκεν S. [t] διχῶς X. [v] ἐνυπάρχει V. [w] ζώοις X. [x] ἔστι δὲ om. V. [y] αἰσθάνεσθαι U.X. [z] ψυχὴν ἔχει S.U.X, μετέχει ψυχῆς E.T.V. [a] τε om. X. [b] οὐδὲ X. [c] αὐξάνεται T.V.X. [d] κοινωνεῖ ζωῆς] μετέχει ψυχῆς W. [e] εἴρηκεν εἰς τοῦτο V.

προστιθεὶς [f] τὴν αὔξησιν συμβαίνειν τοῖς φυτοῖς κάτω μὲν [g] συρριζουμένοις διὰ τὸ τὴν γῆν [h] οὕτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν, ἄνω δὲ διὰ τὸ πῦρ ὡσαύτως. Οὔτε γὰρ τὸ ἄνω καὶ κάτω 10 καλῶς λαμβάνει· οὐ γὰρ ταὐτὸ πᾶσι τὸ ἄνω [i] καὶ κάτω καὶ τῷ παντί, ἀλλ' ὡς ἡ κεφαλὴ τῶν ζῴων, οὕτως αἱ ῥίζαι τῶν φυτῶν, [k] εἰ χρὴ τὰ ὄργανα λέγειν ἕτερα καὶ ταὐτὰ τοῖς ἔργοις. [l] Πρὸς δὲ τούτοις τί τὸ συνέχον εἰς τἀναντία φερόμενα 11 τὸ πῦρ καὶ τὴν γῆν; Διασπασθήσεται γάρ, εἰ μή [m] τι [n] ἔσται τὸ [o] κωλῦσον· εἰ δ' [p] ἔσται, τοῦτ' ἐστὶν ἡ ψυχὴ [q] καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αὐξάνεσθαι καὶ τρέφεσθαι. Δοκεῖ δέ τισιν ἡ 12 τοῦ πυρὸς φύσις ἁπλῶς αἰτία τῆς τροφῆς καὶ τῆς αὐξήσεως εἶναι· καὶ γὰρ [r] αὐτὸ φαίνεται μόνον τῶν σωμάτων ἢ τῶν στοιχείων τρεφόμενον καὶ [s] αὐξόμενον. Διὸ καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ [t] ἐν τοῖς ζῴοις ὑπολάβοι τις ἂν τοῦτο εἶναι τὸ ἐργαζόμενον. Τὸ δὲ συναίτιον [v] μέν πώς ἐστιν, οὐ μὴν ἁπλῶς 13 γε αἴτιον, ἀλλὰ μᾶλλον [w] ἡ ψυχή· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς αὔξησις εἰς ἄπειρον, ἕως ἂν ᾖ τὸ καυστόν, τῶν δὲ φύσει συνισταμένων πάντων [x] ἐστὶ πέρας καὶ λόγος [y] μεγέθους τε καὶ αὐξήσεως· [z] ταῦτα [a] δὲ ψυχῆς, ἀλλ' οὐ πυρός, καὶ λόγου μᾶλλον ἢ ὕλης. Ἐπεὶ δ' ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ψυχῆς θρεπτικὴ 14 καὶ γεννητική, [b] περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον [c] διωρίσθαι πρῶτον· ἀφορίζεται γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις τῷ ἔργῳ τούτῳ. Δοκεῖ δ' [d] εἶναι ἡ τροφὴ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, οὐ πᾶν δὲ 15 παντί, ἀλλ' ὅσα τῶν ἐναντίων μὴ μόνον [e] γένεσιν ἐξ ἀλλήλων ἔχουσιν ἀλλὰ καὶ αὔξησιν· γίνεται γὰρ πολλὰ ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' οὐ [f] πάντα [g] ποσά, οἷον ὑγιὲς ἐκ κάμνοντος. Φαίνε- 16 ται δ' [h] οὐδ' ἐκεῖνα τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλήλοις εἶναι τροφή,

[f] τὴν om. U. [g] ῥιζουμένοις T, ῥιζουμένων S.U.V.W.X. [h] οὕτω] κάτω V. [i] καὶ τὸ κ. V. [k] εἰ—ἔργοις om. W. [l] πρὸς δὲ] καὶ πρὸς W. [m] τι om. W. [n] ἔστι X. [o] κωλύον E.T.X. [p] ἐστὶ V. [q] καὶ τὸ αἴτ. om. X, τὸ om. T. [r] αὐτὸ] καὶ αὐτὸ V. [s] αὐξανόμενον S.U.V.W.X. [t] ἐν alteram om. W. [v] μὲν post πως S, om. V. [w] ἡ ante ψ. om. E.W. [x] πέρας ἐστὶ X. [y] μεγέθους τε] καὶ μεγέθους S, μεγέθους T.U.V.X. [z] τοῦτο V.W. [a] δὲ τῆς ψ. E.T. [b] περὶ] καὶ περὶ E.T.W. [c] διορίσαι U.W. [d] ἡ τροφὴ εἶναι W. [e] γέννησιν E. [f] πάντα om. S.U.X. et corr. E. [g] ποσὰ om. U.W. et pr. E. [h] οὐκ V.

ἀλλὰ τὸ μὲν ὕδωρ τῷ πυρὶ τροφή, τὸ δὲ πῦρ οὐ τρέφει τὸ ὕδωρ. Ἐν μὲν οὖν τοῖς [i] ἁπλοῖς σώμασι ταῦτ' εἶναι δοκεῖ
17 μάλιστα τὸ μὲν τροφὴ τὸ δὲ τρεφόμενον. Ἀπορίαν δ' ἔχει· φασὶ γὰρ οἱ μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ τρέφεσθαι, καθάπερ καὶ αὐξάνεσθαι, τοῖς δ' ὥσπερ εἴπομεν τοὔμπαλιν δοκεῖ, τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, ὡς ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ ὁμοίου [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, τὴν δὲ τροφὴν μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι· ἡ δὲ
18 μεταβολὴ πᾶσιν εἰς τὸ ἀντικείμενον [l] ἢ [m] τὸ μεταξύ. Ἔτι πάσχει τι ἡ τροφὴ ὑπὸ τοῦ τρεφομένου, ἀλλ' οὐ τοῦτο ὑπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ οὐδ' ὁ τέκτων ὑπὸ τῆς ὕλης, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου αὕτη· ὁ δὲ τέκτων μεταβάλλει μόνον εἰς ἐνέργειαν ἐξ
19 ἀργίας. Πότερον δ' ἐστὶν [n] ἡ τροφὴ τὸ τελευταῖον προσγινόμενον ἢ τὸ πρῶτον, ἔχει διαφοράν. [o] Εἰ δ' ἄμφω, ἀλλ' ἡ μὲν ἄπεπτος ἡ δὲ πεπεμμένη, ἀμφοτέρως [p] ἂν ἐνδέχοιτο τὴν τροφὴν λέγειν· ᾗ μὲν γὰρ ἄπεπτος, τὸ ἐναντίον [q] τῷ ἐναντίῳ τρέφεται, ᾗ δὲ πεπεμμένη, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ.
20 Ὥστε φανερὸν ὅτι λέγουσί τινα τρόπον ἀμφότεροι καὶ ὀρθῶς καὶ οὐκ ὀρθῶς. Ἐπεὶ δ' οὐθὲν τρέφεται μὴ μετέχον ζωῆς, τὸ ἔμψυχον ἂν εἴη σῶμα τὸ τρεφόμενον, ᾗ ἔμψυχον, ὥστε καὶ ἡ [r] τροφὴ πρὸς ἔμψυχόν ἐστι καὶ οὐ κατὰ συμβε-
21 βηκός. Ἔστι δ' ἕτερον τροφῇ καὶ αὐξητικῷ εἶναι· ᾗ μὲν γὰρ ποσόν τι τὸ ἔμψυχον, αὐξητικόν, ᾗ δὲ τόδε τι καὶ οὐσία, τροφή· σώζει γὰρ τὴν οὐσίαν, καὶ μέχρι τούτου ἐστὶν ἕως ἂν καὶ [s] τρέφηται· καὶ [t] γενέσεως ποιητικὸν οὐ τοῦ τρεφομένου, [v] ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον· ἤδη γὰρ [w] ἐστιν [x] αὐτὴ
22 ἡ οὐσία, γεννᾷ δ' οὐθὲν [y] αὐτὸ ἑαυτό, ἀλλὰ σώζει. Ὥσθ' ἡ μὲν τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἀρχὴ δύναμίς ἐστιν οἵα σώζειν τὸ [z] ἔχον αὐτὴν ᾗ τοιοῦτον, ἡ δὲ τροφὴ παρασκευάζει ἐνεργεῖν.
23 Διὸ στερηθὲν τροφῆς οὐ δύναται εἶναι. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τρία,

[i] ἄλλοις S.U.X. [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου om. E.W. [l] ἢ] καὶ X. [m] τὸ om. E. [n] ἡ om. V. [o] εἰ δ' ἄμφω om. S. [p] ἂν] δ' ἂν X. [q] τῷ ἐναντίῳ om. S. [r] τρ. καὶ πρὸς ἔμψυχον ἔσται V. [s] τρέφηι E.T.W. [t] γεννήσεως E.S. [v] ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον om. V, post αὐτὴ ἡ οὐσία ponit W. [w] ἐστὶν] ἐξ W. [x] αὐτοῦ S.T.V.W.X. [y] αὐτὸ om. T.V.W. [z] ἔχον] δεχόμενον E.W.

τὸ τρεφόμενον καὶ ᾧ τρέφεται καὶ τὸ τρέφον, τὸ μὲν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη ψυχή, τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔχον [a] αὐτὴν σῶμα, ᾧ δὲ τρέφεται, ἡ τροφή. Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννῆσαι οἷον αὐτό, εἴη ἂν ἡ πρώτη ψυχὴ [b] γεννητικὴ οἷον αὐτό. Ἔστι δὲ 24 ᾧ [c] τρέφεται διττόν, ὥσπερ [d] καὶ ᾧ κυβερνᾷ, [e] ἡ χεὶρ καὶ τὸ πηδάλιον, τὸ μὲν κινοῦν καὶ κινούμενον, τὸ δὲ κινοῦν μόνον. Πᾶσαν δ' ἀναγκαῖον τροφὴν δύνασθαι [f] πέττεσθαι, ἐργάζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ θερμόν· διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει [g] θερμότητα. Τύπῳ μὲν οὖν [h] ἡ τροφὴ τί ἐστιν εἴρηται· διασαφητέον δ' [i] ἐστὶν ὕστερον περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις.

Διωρισμένων [k] δὲ τούτων [l] λέγωμεν κοινῇ περὶ πάσης αἰσθήσεως. 5 Ἡ δ' αἴσθησις ἐν τῷ κινεῖσθαί [m] τε καὶ πάσχειν συμβαίνει, καθάπερ εἴρηται· δοκεῖ γὰρ ἀλλοίωσίς τις εἶναι. Φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχειν. [n] Τοῦτο δὲ πῶς δυνατὸν ἢ ἀδύνατον, [o] εἰρήκαμεν [p] ἐν τοῖς καθόλου λόγοις περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. Ἔχει δ' ἀπορίαν 2 διὰ τί καὶ τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν [q] οὐ γίνεται αἴσθησις, καὶ διὰ τί ἄνευ τῶν ἔξω οὐ ποιοῦσιν [r] αἴσθησιν, ἐνόντος πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, ὧν ἐστὶν [s] ἡ αἴσθησις καθ' αὑτὰ ἢ τὰ συμβεβηκότα τούτοις. Δῆλον οὖν ὅτι τὸ αἰσθητικὸν οὐκ [t] ἔστιν ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει μόνον. [v] Διὸ [w] καθάπερ 3 τὸ καυστὸν οὐ καίεται [x] αὐτὸ [y] καθ' αὑτὸ ἄνευ τοῦ καυστικοῦ· [z] ἔκαιε γὰρ [a] ἂν [b] ἑαυτό, καὶ οὐθὲν ἐδεῖτο τοῦ ἐντελεχείᾳ πυρὸς [c] ὄντος. [d] Ἐπειδὴ δὲ τὸ αἰσθάνεσθαι [e] λέγο-

[a] ταύτην T.X. [b] γεννητικὸν E.S.T.W.X. [c] τρέφει T. [d] καὶ om. S.U.W.X. [e] ἡ] καὶ ἡ E.V. [f] πέσσεσθαι X. [g] θερμότητος S. [h] ἡ τροφὴ τίς ἐστιν S.U, τί ἐστιν ἡ τροφὴ V. [i] ἐστὶν om. X. [k] τε X. [l] λέγομεν V.W.X. [m] τε] τι S.T.W.X, τι τὸ αἰσθητήριον V. [n] τοῦτο —πάσχειν om. U. [o] εἴρηται S.V. [p] ἐν] καὶ ἐν S.T.U.W.X. [q] οὐ post ἀπορίαν διὰ τί S.U.X. [r] αἰσθήσεις S.U.X. [s] ἡ om. S.U. [t] ἔνεστιν S.U. [v] διὸ om. V.W. [w] καθάπερ] καὶ καθάπερ U, οὐκ αἰσθάνεται καθάπερ T.X, καθάπερ οὐκ αἰσθάνεται S. [x] αὐτὸ om. W. [y] καθ' ἑαυτὸ E, ὑφ' ἑαυτοῦ S, ὑφ' αὑτοῦ U.V. [z] ἔκαε X. [a] ἂν om. W. [b] αὐτὸ S, αὑτὸ U.X. [c] ὄντος] εἶναι W. [d] ἐπεὶ X. [e] διχῶς λέγομεν W, λέγ. διττῶς T.

μεν διχῶς (τό τε γὰρ δυνάμει [f] ἀκοῦον καὶ ὁρῶν ἀκούειν καὶ ὁρᾶν λέγομεν, [g] κἂν τύχῃ καθεῦδον, καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν), διχῶς ἂν λέγοιτο καὶ ἡ αἴσθησις, ἡ μὲν ὡς δυνάμει, ἡ δὲ ὡς 4 ἐνεργείᾳ. ʻΟμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τό τε δυνάμει ὂν καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. Πρῶτον μὲν [h] οὖν ὡς τοῦ αὐτοῦ ὄντος [i] τοῦ πάσχειν καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ [k] τοῦ ἐνεργεῖν [l] λέγωμεν· καὶ γὰρ ἔστιν ἡ κίνησις ἐνέργειά τις, ἀτελὴς μέντοι, καθάπερ [m] ἐν ἑτέροις εἴρηται. Πάντα δὲ πάσχει καὶ κινεῖται [n] ὑπὸ 5 τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος. Διὸ ἔστι μὲν ὡς ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ [o] τοῦ ἀνομοίου, καθάπερ [p] εἴπομεν· πάσχει [q] μὲν γὰρ τὸ [r] ἀνόμοιον, πεπονθὸς δ' ὅμοιόν ἐστιν. Διαιρετέον δὲ [s] καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας· 6 [t] νῦν γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν. ῎Εστι μὲν γὰρ οὕτως ἐπιστῆμόν τι ὡς ἂν [v] εἴποιμεν ἄνθρωπον ἐπιστήμονα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῶν [w] ἐπιστημόνων [x] καὶ ἐχόντων ἐπιστήμην· ἔστι δ' ὡς ἤδη λέγομεν [y] ἐπιστήμονα τὸν ἔχοντα [z] τὴν γραμ-7 ματικήν. ʻΕκάτερος δὲ τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνατός ἐστιν, ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι [a] τὸ γένος τοιοῦτον καὶ ἡ ὕλη, ὁ δ' ὅτι [b] βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν, [c] ἂν μή τι κωλύσῃ τῶν ἔξωθεν· ὁ δ' ἤδη θεωρῶν ἐντελεχείᾳ [d] ὢν καὶ κυρίως ἐπιστάμενος 8 [e] τόδε τὸ Α. ʼΑμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι κατὰ δύναμιν ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθεὶς καὶ πολλάκις ἐξ ἐναντίας [f] μεταβαλὼν ἕξεως, ὁ δ' ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν αἴσθησιν ἢ τὴν γραμματικήν, μὴ ἐνεργεῖν δ' εἰς τὸ ἐνεργεῖν 9 ἄλλον τρόπον. Οὐκ ἔστι [g] δ' ἁπλοῦν οὐδὲ τὸ πάσχειν, ἀλλὰ τὸ μὲν φθορά τις ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, τὸ [h] δὲ σωτηρία [i] μᾶλ-

[f] ὁρῶν καὶ ἀκοῦον E, ἀκοῦον om. V. [g] καὶ ἐὰν U.X. [h] οὖν om. V. [i] τοῦ ante π. om. V. [k] τοῦ ante ἐν. om. E.V.W. [l] λέγομεν S.T. U.W.X. [m] εἴρηται ἐν ἑτέροις W. [n] ὑπὸ] καὶ ὑπὸ U. [o] τοῦ alterum om. V. [p] εἴρηται T. [q] μὲν om. X. [r] ἀνόμοιον ὄν, π. U. [s] καὶ post δὲ om. S.X. [t] νῦν μὲν γὰρ T.W. [v] εἴπωμεν E.T.U.V.W. [w] ἐχόντων ἐπιστήμην καὶ ἐπιστημόνων W. [x] καὶ τῶν ἐχόντων S.U.X. [y] ἐπίστασθαι S.X. [z] τὴν om. X. [a] τοιοῦτον τὸ γένος V. [b] βουληθείη V. [c] ἐὰν S.U.V. [d] ὢν om. V. [e] τόδε τὸ] δὲ τὸ τὸ S. [f] μεταβάλλων S.X. [g] δὲ τὸ πάσχον ἁπλοῦν W. πάσχον etiam V. [h] δὲ γένεσις καὶ σωτ. V. [i] μᾶλλον ὑπὸ τοῦ X.

λον τοῦ δυνάμει ὄντος ὑπὸ τοῦ [k] ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ [l] ὁμοίου, οὕτως ὡς δύναμις ἔχει πρὸς ἐντελέχειαν· θεωροῦν γὰρ γίγνεται τὸ ἔχον [m] τὴν ἐπιστήμην, ὅπερ ἢ οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι (εἰς [n] αὐτὸ γὰρ ἡ ἐπίδοσις καὶ [o] εἰς ἐντελέχειαν) ἢ ἕτερον [p] γένος ἀλλοιώσεως. Διὸ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸ φρονοῦν, ὅταν φρονῇ, ἀλλοιοῦσθαι, [q] ὥσπερ οὐδὲ τὸν οἰκοδόμον ὅταν οἰκοδομῇ. Τὸ μὲν οὖν εἰς ἐντελέχειαν ἄγον ἐκ δυνάμει ὄντος 10 κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν οὐ [r] διδασκαλίαν ἀλλ' ἑτέραν ἐπωνυμίαν ἔχειν δίκαιον· τὸ δ' ἐκ δυνάμει [s] ὄντος μανθάνον καὶ λαμβάνον ἐπιστήμην ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ διδασκαλικοῦ [t] ἤτοι [v] οὐδὲ πάσχειν φατέον, [w] ὥσπερ εἴρηται, ἢ δύο τρόπους εἶναι ἀλλοιώσεως, τήν τε ἐπὶ τὰς στερητικὰς διαθέσεις μεταβολὴν καὶ [x] τὴν ἐπὶ τὰς ἕξεις καὶ τὴν φύσιν. Τοῦ δ' αἰσθητικοῦ ἡ μὲν πρώτη μεταβολὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ 11 γεννῶντος, ὅταν δὲ γεννηθῇ, ἔχει ἤδη ὥσπερ ἐπιστήμην καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. [y] Καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν [z] δὲ ὁμοίως λέγεται [a] τῷ θεωρεῖν· διαφέρει δέ, ὅτι τοῦ μὲν τὰ ποιητικὰ τῆς ἐνεργείας ἔξωθεν, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀκουστόν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ [b] λοιπὰ τῶν αἰσθητῶν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν καθ' ἕκαστον 12 ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἡ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου· ταῦτα δ' ἐν αὐτῇ πώς ἐστι τῇ ψυχῇ. Διὸ νοῆσαι μὲν ἐπ' αὐτῷ, [c] ὁπόταν [d] βούληται, αἰσθάνεσθαι δ' οὐκ ἐπ' αὐτῷ· ἀναγκαῖον γὰρ ὑπάρχειν τὸ αἰσθητόν. Ὁμοίως δὲ [e] τοῦτ' ἔχει κἀν ταῖς ἐπιστήμαις [f] ταῖς τῶν αἰσθητῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὅτι τὰ αἰσθητὰ τῶν καθ' [g] ἕκαστα καὶ τῶν ἔξωθεν. Ἀλλὰ 13 περὶ μὲν τούτων διασαφῆσαι καιρὸς γένοιτ' [h] ἂν καὶ εἰσαῦθις. Νῦν [i] δὲ διωρίσθω τοσοῦτον, ὅτι οὐχ ἁπλοῦ ὄντος τοῦ δυνάμει λεγομένου, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὥσπερ ἂν [k] εἴποιμεν τὸν παῖδα

[k] ἐντελεχείᾳ ὄντος om. X. [l] ὁμοῦ S. [m] τὴν om. S.X. [n] ἑαυτὸ X. [o] εἰς ἐντ.] ἡ ἐντελέχεια V. [p] εἶδος V. [q] ὥσπερ om. V. [r] διδασκαλία W. [s] ὄντος κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν μανθ. X. [t] ἤτοι] εἶτα V. [v] οὐδὲν X. [w] ὥσπερ εἴρηται om. S.U.X. [x] τὴν ante ἐπὶ om. V. [y] καὶ post αἰσθ. om. E.U, καὶ τὸ om. V. [z] δὲ om. S.V, post ὁμοίως ponit E. [a] τὸ T. [b] λοιπὰ] ἄλλα X, λοιπὰ ἀπὸ S. [c] ὅταν V.W.X. [d] βούλεται V. [e] τούτῳ U.X, τούτοις S. [f] ταῖς om. X. [g] ἕκαστον V. [h] ἂν om. X. [i] δ' ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω W, δὲ διωρίσθω τοῦτο S.T. [k] εἴπωμεν S.U.X.

τὸ τρίγωνόν [f] ἐστι καὶ τὰ ἐφεξῆς, οὔτ' [g] ἐνταῦθα ψυχὴ παρὰ
6 τὰς εἰρημένας. [h] Γένοιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ τῶν [i] σχημάτων
λόγος κοινός, ὃς ἐφαρμόσει μὲν πᾶσιν, ἴδιος δ' οὐδενὸς [k] ἔσται
σχήματος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις ψυχαῖς. Διὸ
γελοῖον ζητεῖν τὸν κοινὸν λόγον καὶ ἐπὶ τούτων καὶ ἐφ' ἑτέ-
ρων, ὃς οὐδενὸς [l] ἔσται τῶν ὄντων ἴδιος λόγος, οὐδὲ [m] κατὰ
7 τὸ οἰκεῖον [n] καὶ ἄτομον εἶδος, ἀφέντας τὸν τοιοῦτον. Παρα-
πλησίως δ' ἔχει [o] τῷ [p] περὶ τῶν σχημάτων [q] καὶ τὰ [r] κατὰ
ψυχήν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ ἐφεξῆς ὑπάρχει δυνάμει τὸ πρότερον
ἐπί τε τῶν σχημάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, οἷον ἐν τετρα-
γώνῳ [s] μὲν τρίγωνον, ἐν αἰσθητικῷ δὲ τὸ θρεπτικόν. Ὥστε
καθ' ἕκαστον ζητητέον, τίς ἑκάστου ψυχή, οἷον τίς φυτοῦ
8 καὶ τίς ἀνθρώπου ἢ θηρίου. Διὰ τίνα δ' αἰτίαν [t] τῷ [v] ἐφε-
ξῆς οὕτως ἔχουσι, σκεπτέον. Ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ θρεπτικοῦ
τὸ αἰσθητικὸν οὐκ ἔστιν· [w] τοῦ δ' αἰσθητικοῦ [x] χωρίζεται τὸ
θρεπτικὸν ἐν τοῖς φυτοῖς. Πάλιν δ' ἄνευ μὲν τοῦ ἁπτικοῦ
τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οὐδεμία ὑπάρχει, ἁφὴ δ' ἄνευ τῶν
ἄλλων ὑπάρχει· πολλὰ [y] γὰρ τῶν ζῴων οὔτ' ὄψιν οὔτ'
9 ἀκοὴν ἔχουσιν οὔτ' [z] ὀσμῆς ὅλως αἴσθησιν. Καὶ τῶν αἰσθη-
τικῶν [a] δὲ τὰ μὲν ἔχει τὸ κατὰ τόπον κινητικόν, τὰ δ' οὐκ
ἔχει. Τελευταῖον δὲ καὶ [b] ἐλάχιστα λογισμὸν καὶ [c] διά-
νοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις
καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δ' ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογι-
σμός, ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐδὲ φαντασία, τὰ δὲ [d] ταύτῃ μόνῃ
ζῶσιν. Περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ [e] νοῦ ἕτερος λόγος. Ὅτι
μὲν οὖν ὁ περὶ τούτων [f] ἑκάστου λόγος οὗτος οἰκειότατος καὶ
περὶ ψυχῆς, δῆλον.

[f] ἐστι om. V. [g] ἐνταῦθα ἡ ψυχὴ E.V. [h] γίνοιτο E.T.W. [i] σχη-
μάτων ὁ λ. W. [k] ἐστι V.X, εἴη T. [l] ἐστι S.U.X. [m] κατὰ] πρὸς W.
[n] καὶ τὸ ἄτομον E.T. [o] τὰ S. [p] παρὰ S, ἐπὶ V. [q] καὶ τὰ—σχημάτων
om. V. [r] κατὰ] περὶ τὴν S.U.V.X. [s] μὲν τὸ τρ. V. [t] τὸ U, om. V.
[v] οὕτως ἔχουσιν ἐφεξῆς V. [w] τῆς δὲ αἰσθητικῆς V. [x] τὸ θρεπτικὸν
χωρίζεται W. [y] γὰρ] δὲ S.X. [z] ὀσμὴν οὔτ' ἄλλην αἴσθησιν V. [a] δὲ
om. W.X. [b] ἐλάχιστον S.U.V.W.X. [c] διάνοιαν οἷον ὁ ἄνθρωπος ἤ τι
τοιοῦτον ἄλλο ὑπάρχει. οἷς W. [d] μόνῃ ταύτῃ W, ταύτῃ μόνον S.U.X.
[e] νοῦ om. V. et pr. S. [f] ἑκάστου om. V.

4 Ἀναγκαῖον δὲ τὸν μέλλοντα περὶ τούτων σκέψιν [g] ποιεῖσθαι λαβεῖν ἕκαστον αὐτῶν [h] τί ἐστιν, εἶθ' [i] οὕτως περὶ τῶν ἐχομένων [k] ἢ καὶ [l] περὶ τῶν ἄλλων ἐπιζητεῖν. Εἰ δὲ χρὴ λέγειν τί ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [m] τί [n] τὸ νοητικὸν [o] ἢ τὸ αἰσθητικὸν ἢ τὸ θρεπτικόν, πρότερον [p] ἔτι λεκτέον τί τὸ νοεῖν καὶ τί τὸ αἰσθάνεσθαι· πρότερον γάρ εἰσι [q] τῶν δυνάμεων αἱ ἐνέργειαι καὶ αἱ πράξεις κατὰ [r] τὸν λόγον. 2 Εἰ δ' οὕτως, τούτων [s] δ' ἔτι [t] πρότερα τὰ [v] ἀντικείμενα [w] δεῖ τεθεωρηκέναι, περὶ ἐκείνων [x] πρῶτον ἂν δέοι [y] διορίσαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, οἷον [z] περὶ τροφῆς καὶ αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ. Ὥστε πρῶτον περὶ τροφῆς καὶ γεννήσεως λεκτέον· ἡ γὰρ θρεπτικὴ ψυχὴ [a] καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει, καὶ πρώτη καὶ κοινοτάτη δύναμίς ἐστι [b] ψυχῆς, καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἅπασιν. 3 [c] Ἧς ἐστὶν ἔργα [d] γεννῆσαι καὶ τροφῇ [e] χρῆσθαι· [f] φυσικώτατον γὰρ [g] τῶν ἔργων τοῖς ζῶσιν, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα, ἢ τὴν γένεσιν [h] αὐτομάτην ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἷον αὐτό, ζῷον μὲν ζῷον, φυτὸν δὲ φυτόν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου [i] μετέχωσιν ᾗ δύνανται· πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται, [k] κἀκείνου ἕνεκα πράττει ὅσα [l] πράττει κατὰ φύσιν. 4 Τὸ δ' οὗ ἕνεκα, [m] διττόν, τὸ μὲν οὗ, τὸ δὲ ᾧ. Ἐπεὶ οὖν κοινωνεῖν ἀδυνατεῖ τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου τῇ συνεχείᾳ, διὰ τὸ μηδὲν ἐνδέχεσθαι τῶν φθαρτῶν [n] ταὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ διαμένειν, ᾗ [o] δύναται μετέχειν ἕκαστον, [p] κοινωνεῖ ταύτῃ, τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δ' ἧττον· καὶ διαμένει οὐκ αὐτὸ ἀλλ' οἷον αὐτό, ἀριθμῷ μὲν οὐχ

[g] ποιήσασθαι W. [h] τί ἐστιν om. S.U.X. [i] οὕτω καὶ περὶ W. [k] ἢ om. E.T.V.W. [l] περὶ om. T. [m] τί om. T.U. [n] τὸ om. W. [o] ἢ τί τὸ αἰσθ. S. [p] ἔτι om. V. [q] αἱ ἐνέργειαι τῶν δυνάμεων W. [r] τὸν om. E. [s] δ' ante ἔτι om. E. [t] πρότερον U. [v] ἀντ. καὶ δεῖ S.U.X. [w] δεῖ τεθεωρηκέναι om. W. [x] πρῶτον ἂν δέοι] δ' ἂν πρῶτον W. [y] ὁρίσαι U. [z] περὶ] ἐπὶ T.V. [a] καὶ ante τοῖς om. V, ante πρ. om. U.V.X. [b] ψυχῆς om. V. [c] ἧς] οἷς V.W. [d] γεννῆσαί τε καὶ W. [e] χρήσασθαι S.T.U.V.X. [f] φυσικώτατα V. [g] τῶν ἔργων τοῖς ζώοις E, τοῖς ζώοις τῶν ἔργων X, ἔργον τοῖς ζῶσιν W. [h] αὐτόματον S.U.W. [i] μετέχουσιν U, μετάσχωσιν V. [k] καὶ ἐκείνου T.U.V.W. [l] κατὰ φύσιν πράττει W. [m] δισσὸν X. [n] τὸ αὐτὸ S.U.X. [o] μετέχειν δύναται X. [p] ταύτῃ κοινωνεῖ S.U.X.

5 ἕν, εἴδει [q] δ' ἕν. Ἔστι δὲ [r] ἡ ψυχὴ τοῦ ζῶντος σώματος αἰτία καὶ ἀρχή. Ταῦτα δὲ πολλαχῶς λέγεται. [s] Ὁμοίως [t] δ' ἡ ψυχὴ [v] κατὰ τοὺς [w] διωρισμένους [x] τρόπους τρεῖς αἰτία· καὶ γὰρ ὅθεν ἡ κίνησις [y] αὐτή, [z] καὶ οὗ ἕνεκα, καὶ ὡς [a] ἡ οὐσία 6 τῶν ἐμψύχων σωμάτων ἡ ψυχὴ αἰτία. Ὅτι μὲν οὖν [b] ὡς οὐσία, δῆλον· τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ εἶναι πᾶσιν ἡ οὐσία, τὸ δὲ ζῆν τοῖς ζῶσι τὸ εἶναί ἐστιν, [c] αἰτία δὲ καὶ ἀρχὴ τούτων ἡ ψυχή. Ἔτι [d] τοῦ δυνάμει ὄντος λόγος [e] ἡ ἐντελέχεια. Φανερὸν [f] δ' ὡς καὶ οὗ [g] ἕνεκεν [h] ἡ ψυχὴ αἰτία· ὥσπερ γὰρ [i] ὁ νοῦς ἕνεκά του [k] ποιεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ φύσις, καὶ 7 τοῦτ' ἔστιν [l] αὐτῇ [m] τέλος. Τοιοῦτον δ' ἐν τοῖς [n] ζῴοις ἡ ψυχὴ [o] καὶ κατὰ φύσιν· πάντα γὰρ τὰ φυσικὰ [p] σώματα τῆς ψυχῆς ὄργανα, [q] καὶ καθάπερ [r] τὰ τῶν ζῴων, οὕτω καὶ [r] τὰ τῶν φυτῶν, ὡς [s] ἕνεκα τῆς ψυχῆς ὄντα. [t] Διττῶς δὲ τὸ οὗ 8 ἕνεκα, τό τε οὗ καὶ τὸ ᾧ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅθεν πρῶτον ἡ κατὰ τόπον κίνησις, ψυχή· οὐ πᾶσι δ' [v] ὑπάρχει τοῖς [w] ζῶσιν ἡ δύναμις αὕτη. [x] Ἔστι δὲ καὶ ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις κατὰ ψυχήν· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις ἀλλοίωσίς τις εἶναι δοκεῖ, 9 [y] αἰσθάνεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [z] ἔχει ψυχήν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ αὐξήσεώς [a] τε καὶ φθίσεως ἔχει· [b] οὐδὲν γὰρ φθίνει οὐδ' [c] αὔξεται φυσικῶς μὴ τρεφόμενον, τρέφεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [d] κοινωνεῖ ζωῆς. Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς [e] εἴρηκε τοῦτο,

[q] δ' ἕν] δ' ἐνί. T. addunt διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζῴων καὶ φυτῶν ὄργανόν ἐστιν U.m. et, qui φυτῶν etiam pro ζῴων, X. διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζ. καὶ τῶν φ. ὄργανόν ἐστι τῆς ψυχῆς. ἔστι T. et, transpositis τὸ σπέρμα post τῶν ζῴων, V. [r] ἡ om. V. [s] ὅμως S.U.W.X. [t] δ' om. S. [v] κατὰ om. S.U.X. [w] διηρημένους S.U. et pr. X. [x] τρεῖς τρόπους ἐστὶν αἰτία W. τρεῖς om. pr. X. [y] αὐτῇ E.S. [z] καὶ τὸ οὗ T. [a] ἡ post ὡς om. U.X. [b] ὡς om. S.U. [c] αἴτιον E. [d] τοῦ ἐν δυνάμει S.U.X. [e] ἡ] ἣ T. [f] δὲ καὶ ὡς οὗ W, δὲ καὶ ὡς τὸ οὗ V. [g] ἕνεκα S.T.U.V.W.X. [h] αἰτία ἡ ψυχὴ X. [i] ὁ om. V. [k] νοεῖ E.S.T.V. [l] αὐτῆς E.S.T. [m] τέλεος E. [n] ζῶσιν V. [o] καὶ om. U. [p] σώματα om. S. [q] καὶ om. S.U.X. [r] τὰ om. X. [s] ἕνεκεν S. [t] διχῶς X. [v] ἐνυπάρχει V. [w] ζῴοις X. [x] ἔστι δὲ om. V. [y] αἰσθάνεσθαι U.X. [z] ψυχὴν ἔχει S.U.X, μετέχει ψυχῆς E.T.V. [a] τε om. X. [b] οὐδὲ X. [c] αὐξάνεται T.V.X. [d] κοινωνεῖ ζωῆς] μετέχει ψυχῆς W. [e] εἴρηκεν εἰς τοῦτο V.

προστιθεὶς [f] τὴν αὔξησιν συμβαίνειν τοῖς φυτοῖς κάτω μὲν [g] συρριζουμένοις διὰ τὸ τὴν γῆν [h] οὕτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν, ἄνω δὲ διὰ τὸ πῦρ ὡσαύτως. Οὔτε γὰρ τὸ ἄνω καὶ κάτω 10 καλῶς λαμβάνει· οὐ γὰρ ταὐτὸ πᾶσι τὸ ἄνω [i] καὶ κάτω καὶ τῷ παντί, ἀλλ' ὡς ἡ κεφαλὴ τῶν ζῴων, οὕτως αἱ ῥίζαι τῶν φυτῶν, [k] εἰ χρὴ τὰ ὄργανα λέγειν ἕτερα καὶ ταὐτὰ τοῖς ἔργοις. [l] Πρὸς δὲ τούτοις τί τὸ συνέχον εἰς τἀναντία φερόμενα τὸ πῦρ καὶ τὴν γῆν; Διασπασθήσεται γάρ, εἰ μή [m] τι [n] ἔσται τὸ [o] κωλῦσον· εἰ δ' [p] ἔσται, τοῦτ' ἐστὶν ἡ ψυχὴ [q] καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αὐξάνεσθαι καὶ τρέφεσθαι. Δοκεῖ δέ τισιν ἡ 12 τοῦ πυρὸς φύσις ἁπλῶς αἰτία τῆς τροφῆς καὶ τῆς αὐξήσεως εἶναι· καὶ γὰρ [r] αὐτὸ φαίνεται μόνον τῶν σωμάτων ἢ τῶν στοιχείων τρεφόμενον καὶ [s] αὐξόμενον. Διὸ καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ [t] ἐν τοῖς ζῴοις ὑπολάβοι τις ἂν τοῦτο εἶναι τὸ ἐργαζόμενον. Τὸ δὲ συναίτιον [v] μέν πώς ἐστιν, οὐ μὴν ἁπλῶς 13 γε αἴτιον, ἀλλὰ μᾶλλον [w] ἡ ψυχή· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς αὔξησις εἰς ἄπειρον, ἕως ἂν ᾖ τὸ καυστόν, τῶν δὲ φύσει συνισταμένων πάντων [x] ἐστὶ πέρας καὶ λόγος [y] μεγέθους τε καὶ αὐξήσεως· [z] ταῦτα [a] δὲ ψυχῆς, ἀλλ' οὐ πυρός, καὶ λόγου μᾶλλον ἢ ὕλης. Ἐπεὶ δ' ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ψυχῆς θρεπτικὴ 14 καὶ γεννητική, [b] περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον [c] διωρίσθαι πρῶτον· ἀφορίζεται γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις τῷ ἔργῳ τούτῳ. Δοκεῖ δ' [d] εἶναι ἡ τροφὴ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, οὐ πᾶν δὲ 15 παντί, ἀλλ' ὅσα τῶν ἐναντίων μὴ μόνον [e] γένεσιν ἐξ ἀλλήλων ἔχουσιν ἀλλὰ καὶ αὔξησιν· γίνεται γὰρ πολλὰ ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' οὐ [f] πάντα [g] ποσά, οἷον ὑγιὲς ἐκ κάμνοντος. Φαίνε- 16 ται δ' [h] οὐδ' ἐκεῖνα τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλήλοις εἶναι τροφή,

[f] τὴν om. U. [g] ῥιζουμένοις T, ῥιζουμένων S.U.V.W.X. [h] οὕτω] κάτω V. [i] καὶ τὸ κ. V. [k] εἰ—ἔργοις om. W. [l] πρὸς δὲ] καὶ πρὸς W. [m] τι om. W. [n] ἔστι X. [o] κωλύον E.T.X. [p] ἐστὶ V. [q] καὶ τὸ αἴτ. om. X, τὸ om. T. [r] αὐτὸ] καὶ αὐτὸ V. [s] αὐξανόμενον S.U. V.W.X. [t] ἐν alteram om. W. [v] μὲν post πως S, om. V. [w] ἡ ante ψ. om. E.W. [x] πέρας ἐστὶ X. [y] μεγέθους τε] καὶ μεγέθους S, μεγέθους T.U.V.X. [z] τοῦτο V.W. [a] δὲ τῆς ψ. E.T. [b] περὶ] καὶ περὶ E.T.W. [c] διορίσαι U.W. [d] ἡ τροφὴ εἶναι W. [e] γέννησιν E. [f] πάντα om. S.U.X. et corr. E. [g] ποσὰ om. U.W. et pr. E. [h] οὐκ V.

ἀλλὰ τὸ μὲν ὕδωρ τῷ πυρὶ τροφή, τὸ δὲ πῦρ οὐ τρέφει τὸ ὕδωρ. ʽΕν μὲν οὖν τοῖς [i] ἁπλοῖς σώμασι ταῦτ' εἶναι δοκεῖ
17 μάλιστα τὸ μὲν τροφὴ τὸ δὲ τρεφόμενον. ʼΑπορίαν δ' ἔχει· φασὶ γὰρ οἱ μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ τρέφεσθαι, καθάπερ καὶ αὐξάνεσθαι, τοῖς δ' ὥσπερ εἴπομεν τοὔμπαλιν δοκεῖ, τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, ὡς ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ ὁμοίου [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, τὴν δὲ τροφὴν μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι· ἡ δὲ
18 μεταβολὴ πᾶσιν εἰς τὸ ἀντικείμενον [l] ἢ [m] τὸ μεταξύ. ἜΕτι πάσχει τι ἡ τροφὴ ὑπὸ τοῦ τρεφομένου, ἀλλ' οὐ τοῦτο ὑπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ οὐδ' ὁ τέκτων ὑπὸ τῆς ὕλης, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου αὕτη· ὁ δὲ τέκτων μεταβάλλει μόνον εἰς ἐνέργειαν ἐξ
19 ἀργίας. Πότερον δ' ἐστὶν [n] ἡ τροφὴ τὸ τελευταῖον προσγινόμενον ἢ τὸ πρῶτον, ἔχει διαφοράν. [o] Εἰ δ' ἄμφω, ἀλλ' ἡ μὲν ἄπεπτος ἡ δὲ πεπεμμένη, ἀμφοτέρως [p] ἂν ἐνδέχοιτο τὴν τροφὴν λέγειν· ᾗ μὲν γὰρ ἄπεπτος, τὸ ἐναντίον [q] τῷ ἐναντίῳ τρέφεται, ᾗ δὲ πεπεμμένη, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ.
20 ὭΩστε φανερὸν ὅτι λέγουσί τινα τρόπον ἀμφότεροι καὶ ὀρθῶς καὶ οὐκ ὀρθῶς. ʼΕπεὶ δ' οὐθὲν τρέφεται μὴ μετέχον ζωῆς, τὸ ἔμψυχον ἂν εἴη σῶμα τὸ τρεφόμενον, ᾗ ἔμψυχον, ὥστε καὶ ἡ [r] τροφὴ πρὸς ἔμψυχόν ἐστι καὶ οὐ κατὰ συμβε-
21 βηκός. ἜΕστι δ' ἕτερον τροφῇ καὶ αὐξητικῷ εἶναι· ᾗ μὲν γὰρ ποσόν τι τὸ ἔμψυχον, αὐξητικόν, ᾗ δὲ τόδε τι καὶ οὐσία, τροφή· σώζει γὰρ τὴν οὐσίαν, καὶ μέχρι τούτου ἐστὶν ἕως ἂν καὶ [s] τρέφηται· καὶ [t] γενέσεως ποιητικὸν οὐ τοῦ τρεφομένου, [v] ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον· ἤδη γὰρ [w] ἐστιν [x] αὐτὴ
22 ἡ οὐσία, γεννᾷ δ' οὐθὲν [y] αὐτὸ ἑαυτό, ἀλλὰ σώζει. ὭΩσθ' ἡ μὲν τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἀρχὴ δύναμίς ἐστιν οἵα σώζειν τὸ [z] ἔχον αὐτὴν ᾗ τοιοῦτον, ἡ δὲ τροφὴ παρασκευάζει ἐνεργεῖν.
23 Διὸ στερηθὲν τροφῆς οὐ δύναται εἶναι. ʼΕπεὶ δ' ἐστὶ τρία,

[i] ἄλλοις S.U.X. [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου om. E.W. [l] ἢ] καὶ X. [m] τὸ om. E. [n] ἡ om. V. [o] εἰ δ' ἄμφω om. S. [p] ἂν] δ' ἂν X. [q] τῷ ἐναντίῳ om. S. [r] τρ. καὶ πρὸς ἔμψυχον ἔσται V. [s] τρέφηι E.T.W. [t] γεννήσεως E.S. [v] ἀλλ' οἷον τὸ τρεφόμενον om. V, post αὐτὴ ἡ οὐσία ponit W. [w] ἐστὶν] ἐξ W. [x] αὐτοῦ S.T.V.W.X. [y] αὐτὸ om. T.V.W. [z] ἔχον] δεχόμενον E.W.

τὸ τρεφόμενον καὶ ᾧ τρέφεται καὶ τὸ τρέφον, τὸ μὲν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη ψυχή, τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔχον [a] αὐτὴν σῶμα, ᾧ δὲ τρέφεται, ἡ τροφή. ‘Επεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννῆσαι οἷον αὐτό, εἴη ἂν ἡ πρώτη ψυχὴ [b] γεννητικὴ οἷον αὐτό. Ἔστι δὲ 24 ᾧ [c] τρέφεται διττόν, ὥσπερ [d] καὶ ᾧ κυβερνᾷ, [e] ἡ χεὶρ καὶ τὸ πηδάλιον, τὸ μὲν κινοῦν καὶ κινούμενον, τὸ δὲ κινοῦν μόνον. Πᾶσαν δ' ἀναγκαῖον τροφὴν δύνασθαι [f] πέττεσθαι, ἐργάζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ θερμόν· διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει [g] θερμότητα. Τύπῳ μὲν οὖν [h] ἡ τροφὴ τί ἐστιν εἴρηται· διασαφητέον δ' [i] ἐστὶν ὕστερον περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις.

Διωρισμένων [k] δὲ τούτων [l] λέγωμεν κοινῇ περὶ πάσης αἰσθήσεως. 5 Ἡ δ' αἴσθησις ἐν τῷ κινεῖσθαί [m] τε καὶ πάσχειν συμβαίνει, καθάπερ εἴρηται· δοκεῖ γὰρ ἀλλοίωσίς τις εἶναι. Φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχειν. [n] Τοῦτο δὲ πῶς δυνατὸν ἢ ἀδύνατον, [o] εἰρήκαμεν [p] ἐν τοῖς καθόλου λόγοις περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. Ἔχει δ' ἀπορίαν 2 διὰ τί καὶ τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν [q] οὐ γίνεται αἴσθησις, καὶ διὰ τί ἄνευ τῶν ἔξω οὐ ποιοῦσιν [r] αἴσθησιν, ἐνόντος πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, ὧν ἐστὶν [s] ἡ αἴσθησις καθ' αὑτὰ ἢ τὰ συμβεβηκότα τούτοις. Δῆλον οὖν ὅτι τὸ αἰσθητικὸν οὐκ [t] ἔστιν ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει μόνον. [v] Διὸ [w] καθάπερ 3 τὸ καυστὸν οὐ καίεται [x] αὐτὸ [y] καθ' αὑτὸ ἄνευ τοῦ καυστικοῦ· [z] ἔκαιε γὰρ [a] ἂν [b] ἑαυτό, καὶ οὐθὲν ἐδεῖτο τοῦ ἐντελεχείᾳ πυρὸς [c] ὄντος. [d] Ἐπειδὴ δὲ τὸ αἰσθάνεσθαι [e] λέγο-

[a] ταύτην T.X. [b] γεννητικὸν E.S.T.W.X. [c] τρέφει T. [d] καὶ om. S.U.W.X. [e] ἡ] καὶ ἡ E.V. [f] πέσσεσθαι X. [g] θερμότητος S. [h] ἡ τροφὴ τίς ἐστιν S.U, τί ἐστιν ἡ τροφὴ V. [i] ἐστὶν om. X. [k] τε X. [l] λέγομεν V.W.X. [m] τε] τι S.T.W.X, τι τὸ αἰσθητήριον V. [n] τοῦτο —πάσχειν om. U. [o] εἴρηται S.V. [p] ἐν] καὶ ἐν S.T.U.W.X. [q] οὐ post ἀπορίαν διὰ τί S.U.X. [r] αἰσθήσεις S.U.X. [s] ἡ om. S.U. [t] ἔνεστιν S.U. [v] διὸ om. V.W. [w] καθάπερ] καὶ καθάπερ U, οὐκ αἰσθάνεται καθάπερ T.X, καθάπερ οὐκ αἰσθάνεται S. [x] αὐτὸ om. W. [y] καθ' ἑαυτὸ E, ὑφ' ἑαυτοῦ S, ὑφ' αὑτοῦ U.V. [z] ἔκαε X. [a] ἂν om. W. [b] αὐτὸ S, αὑτὸ U.X. [c] ὄντος] εἶναι W. [d] ἐπεὶ X. [e] διχῶς λέγομεν W, λέγ. διττῶς T.

μεν διχῶς (τό τε γὰρ δυνάμει [f] ἀκοῦον καὶ ὁρῶν ἀκούειν καὶ ὁρᾶν λέγομεν, [g] κἂν τύχῃ καθεῦδον, καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν), διχῶς ἂν λέγοιτο καὶ ἡ αἴσθησις, ἡ μὲν ὡς δυνάμει, ἡ δὲ ὡς
4 ἐνεργείᾳ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τό τε δυνάμει ὂν καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. Πρῶτον μὲν [h] οὖν ὡς τοῦ αὐτοῦ ὄντος [i] τοῦ πάσχειν καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ [k] τοῦ ἐνεργεῖν [l] λέγωμεν· καὶ γάρ ἐστιν ἡ κίνησις ἐνέργειά τις, ἀτελὴς μέντοι, καθάπερ [m] ἐν ἑτέροις εἴρηται. Πάντα δὲ πάσχει καὶ κινεῖται [n] ὑπὸ
5 τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος. Διὸ ἔστι μὲν ὡς ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ [o] τοῦ ἀνομοίου, καθάπερ [p] εἴπομεν· πάσχει [q] μὲν γὰρ τὸ [r] ἀνόμοιον, πεπονθὸς δ' ὅμοιόν ἐστιν. Διαιρετέον δὲ [s] καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας·
6 [t] νῦν γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν. Ἔστι μὲν γὰρ οὕτως ἐπιστῆμόν τι ὡς ἂν [v] εἴποιμεν ἄνθρωπον ἐπιστήμονα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῶν [w] ἐπιστημόνων [x] καὶ ἐχόντων ἐπιστήμην· ἔστι δ' ὡς ἤδη λέγομεν [y] ἐπιστήμονα τὸν ἔχοντα [z] τὴν γραμ-
7 ματικήν. Ἑκάτερος δὲ τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνατός ἐστιν, ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι [a] τὸ γένος τοιοῦτον καὶ ἡ ὕλη, ὁ δ' ὅτι [b] βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν, [c] ἂν μή τι κωλύσῃ τῶν ἔξωθεν· ὁ δ' ἤδη θεωρῶν ἐντελεχείᾳ [d] ὢν καὶ κυρίως ἐπιστάμενος
8 [e] τόδε τὸ Α. Ἀμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι κατὰ δύναμιν ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθεὶς καὶ πολλάκις ἐξ ἐναντίας [f] μεταβαλὼν ἕξεως, ὁ δ' ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν αἴσθησιν ἢ τὴν γραμματικήν, μὴ ἐνεργεῖν δ' εἰς τὸ ἐνεργεῖν
9 ἄλλον τρόπον. Οὐκ ἔστι [g] δ' ἁπλοῦν οὐδὲ τὸ πάσχειν, ἀλλὰ τὸ μὲν φθορά τις ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, τὸ [h] δὲ σωτηρία [i] μᾶλ-

[f] ὁρῶν καὶ ἀκοῦον E, ἀκοῦον om. V. [g] καὶ ἐὰν U.X. [h] οὖν om. V. [i] τοῦ ante π. om. V. [k] τοῦ ante ἐν. om. E.V.W. [l] λέγομεν S.T. U.W.X. [m] εἴρηται ἐν ἑτέροις W. [n] ὑπὸ] καὶ ὑπὸ U. [o] τοῦ alterum om. V. [p] εἴρηται T. [q] μὲν om. X. [r] ἀνόμοιον ὄν, π. U. [s] καὶ post δὲ om. S.X. [t] νῦν μὲν γὰρ T.W. [v] εἴπωμεν E.T.U.V.W. [w] ἐχόντων ἐπιστήμην καὶ ἐπιστημόνων W. [x] καὶ τῶν ἐχόντων S.U.X. [y] ἐπίστασθαι S.X. [z] τὴν om. X. [a] τοιοῦτον τὸ γένος V. [b] βουληθείη V. [c] ἐὰν S.U.V. [d] ὢν om. V. [e] τόδε τὸ] δὲ τὸ τὸ S. [f] μεταβάλλων S.X. [g] δὲ τὸ πάσχον ἁπλοῦν W. πάσχον etiam V. [h] δὲ γένεσις καὶ σωτ. V. [i] μᾶλλον ὑπὸ τοῦ X.

λον τοῦ δυνάμει ὄντος ὑπὸ τοῦ [k] ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ [l] ὁμοίου, οὕτως ὡς δύναμις ἔχει πρὸς ἐντελέχειαν· θεωροῦν γὰρ γίγνεται τὸ ἔχον [m] τὴν ἐπιστήμην, ὅπερ ἢ οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι (εἰς [n] αὐτὸ γὰρ ἡ ἐπίδοσις καὶ [o] εἰς ἐντελέχειαν) ἢ ἕτερον [p] γένος ἀλλοιώσεως. Διὸ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸ φρονοῦν, ὅταν φρονῇ, ἀλλοιοῦσθαι, [q] ὥσπερ οὐδὲ τὸν οἰκοδόμον ὅταν οἰκοδομῇ. Τὸ μὲν οὖν εἰς ἐντελέχειαν ἄγον ἐκ δυνάμει ὄντος 10 κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν οὐ [r] διδασκαλίαν ἀλλ' ἑτέραν ἐπωνυμίαν ἔχειν δίκαιον· τὸ δ' ἐκ δυνάμει [s] ὄντος μανθάνον καὶ λαμβάνον ἐπιστήμην ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ διδασκαλικοῦ [t] ἤτοι [v] οὐδὲ πάσχειν φατέον, [w] ὥσπερ εἴρηται, ἢ δύο τρόπους εἶναι ἀλλοιώσεως, τήν τε ἐπὶ τὰς στερητικὰς διαθέσεις μεταβολὴν καὶ [x] τὴν ἐπὶ τὰς ἕξεις καὶ τὴν φύσιν. Τοῦ δ' αἰσθητικοῦ ἡ μὲν πρώτη μεταβολὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ 11 γεννῶντος, ὅταν δὲ γεννηθῇ, ἔχει ἤδη ὥσπερ ἐπιστήμην καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. [y] Καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν [z] δὲ ὁμοίως λέγεται [a] τῷ θεωρεῖν· διαφέρει δέ, ὅτι τοῦ μὲν τὰ ποιητικὰ τῆς ἐνεργείας ἔξωθεν, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀκουστόν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ [b] λοιπὰ τῶν αἰσθητῶν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν καθ' ἕκαστον 12 ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἡ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου· ταῦτα δ' ἐν αὐτῇ πώς ἐστι τῇ ψυχῇ. Διὸ νοῆσαι μὲν ἐπ' αὐτῷ, [c] ὁπόταν [d] βούληται, αἰσθάνεσθαι δ' οὐκ ἐπ' αὐτῷ· ἀναγκαῖον γὰρ ὑπάρχειν τὸ αἰσθητόν. Ὁμοίως δὲ [e] τοῦτ' ἔχει κἀν ταῖς ἐπιστήμαις [f] ταῖς τῶν αἰσθητῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὅτι τὰ αἰσθητὰ τῶν καθ' [g] ἕκαστα καὶ τῶν ἔξωθεν. Ἀλλὰ 13 περὶ μὲν τούτων διασαφῆσαι καιρὸς γένοιτ' [h] ἂν καὶ εἰσαῦθις. Νῦν [i] δὲ διωρίσθω τοσοῦτον, ὅτι οὐχ ἁπλοῦ ὄντος τοῦ δυνάμει λεγομένου, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὥσπερ ἂν [k] εἴποιμεν τὸν παῖδα

[k] ἐντελεχείᾳ ὄντος om. X. [l] ὁμοῦ S. [m] τὴν om. S.X. [n] ἑαυτὸ X. [o] εἰς ἐντ.] ἡ ἐντελέχεια V. [p] εἶδος V. [q] ὥσπερ om. V. [r] διδασκαλία W. [s] ὄντος κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν μανθ. X. [t] ἤτοι] εἶτα V. [v] οὐδὲν X. [w] ὥσπερ εἴρηται om. S.U.X. [x] τὴν ante ἐπὶ om. V. [y] καὶ post αἰσθ. om. E.U, καὶ τὸ om. V. [z] δὲ om. S.V, post ὁμοίως ponit E. [a] τὸ T. [b] λοιπὰ] ἄλλα X, λοιπὰ ἀπὸ S. [c] ὅταν V.W.X. [d] βούλεται V. [e] τούτῳ U.X, τούτοις S. [f] ταῖς om. X. [g] ἕκαστον V. [h] ἂν om. X. [i] δ' ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω W, δὲ διωρίσθω τοῦτο S.T. [k] εἴπωμεν S.U.X.

δύνασθαι στρατηγεῖν, τοῦ δὲ ὡς τὸν ἐν ἡλικίᾳ ὄντα, οὕτως
14 *ἔχει τὸ αἰσθητικόν. [k]Ἐπεὶ δ' ἀνώνυμος αὐτῶν ἡ διαφορά, διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν [l]ὅτι ἕτερα καὶ πῶς ἕτερα, [m]χρῆσθαι ἀναγκαῖον [n]τῷ πάσχειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ὡς κυρίοις ὀνόμασιν· τὸ [o]δ' αἰσθητικὸν δυνάμει ἐστὶν οἷον τὸ αἰσθητὸν [p]ἤδη ἐντελεχείᾳ, καθάπερ εἴρηται. Πάσχει μὲν οὖν οὐχ ὅμοιον [q]ὄν, πεπονθὸς δ' ὡμοίωται καὶ ἔστιν οἷον ἐκεῖνο.*

6 *Λεκτέον δὲ καθ' ἑκάστην αἴσθησιν περὶ τῶν αἰσθητῶν πρῶτον. Λέγεται δὲ τὸ αἰσθητὸν τριχῶς, [r]ὧν [s]δύο μὲν καθ' αὑτά φαμεν αἰσθάνεσθαι, τὸ δὲ ἓν κατὰ συμβεβηκός. Τῶν δὲ δύο τὸ [t]μὲν ἴδιόν ἐστιν [v]ἑκάστης [w]αἰσθήσεως, τὸ δὲ*
2 *κοινὸν πασῶν. Λέγω δ' ἴδιον μὲν ὃ μὴ ἐνδέχεται ἑτέρᾳ αἰσθήσει αἰσθάνεσθαι, καὶ περὶ ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀπατηθῆναι, οἷον ὄψις χρώματος καὶ ἀκοὴ ψόφου καὶ γεῦσις χυμοῦ. Ἡ δ' ἁφὴ [x]πλείους μὲν ἔχει διαφοράς· ἀλλ' ἑκάστη γε κρίνει περὶ [y]τούτων, καὶ οὐκ ἀπατᾶται ὅτι χρῶμα οὐδ' ὅτι ψόφος, ἀλλὰ τί τὸ κεχρωσμένον [z]ἢ ποῦ, [a]ἢ τί τὸ ψοφοῦν ἢ ποῦ.*
3 *Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα λέγεται ἴδια [b]ἑκάστου, κοινὰ δὲ κίνησις, ἠρεμία, ἀριθμός, σχῆμα, μέγεθος· τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδεμιᾶς ἐστὶν ἴδια, ἀλλὰ κοινὰ [c]πάσαις· καὶ [d]γὰρ ἁφῇ κίνησίς [e]τίς*
4 *ἐστιν [f]αἰσθητὴ καὶ [g]ὄψει. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ λέγεται αἰσθητόν, οἷον εἰ τὸ λευκὸν εἴη [h]Διάρους [i]υἱός· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ τούτου [k]αἰσθάνεται, ὅτι [l]τῷ λευκῷ συμβέβηκε τοῦτο [m]οὗ αἰσθάνεται. Διὸ [n]καὶ οὐδὲν πάσχει [o]ᾗ τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. Τῶν δὲ καθ' αὑτὰ αἰσθητῶν [p]τὰ ἴδια κυρίως ἐστὶν αἰσθητά, καὶ πρὸς ἃ ἡ οὐσία πέφυκεν [q]ἑκάστης αἰσθήσεως.*

[l] *ἕτερα καὶ ὅτι ἕτερα χρ.* W. [m] *χρῆσθαι δ' ἀν.* S. [n] *τὸ* T. [o] *δ'* om. E.S. [p] *ἤδη ὡς ἐντελ.* S. [q] *ὂν* om. S. [r] *ὡς* S. [s] *δυοῖν* S.U.X. [t] *μὲν ἓν ἴδιόν* V. [v] *ἑκάστης τῆς αἰσθ.* W. [w] *αἰσθήσεως* om. V. [x] *πλείστας* T. [y] *τούτου* V. [z] *ἢ ποῦ* om. U. [a] *ἢ τί—ποῦ* om. V, *ἢ ποῦ* om. W. [b] *ἑκάστη* X, *ἑκάστης* W. [c] *πάσαις* om. U.X, et pr. S, *πάντων* rc. S. [d] *γὰρ ἡ ἁφὴ* E. [e] *τις*] *τε* V, om. U. [f] *αἰσθητικὴ* S. [g] post *ὄψει* editi *καθ' αὑτὰ μὲν οὖν ἐστὶν αἰσθητὰ ταῦτα.* [h] *διαρρους* E.T, *διαρρου* V. [i] *υἱὸς* om. W. [k] *αἰσθάνεσθαι* U.X. [l] *τὸ λευκὸν* W. [m] *ᾧ* V. [n] *καὶ* om. S.U.V. [o] *ᾗ* om. S.U.X. [p] *κυρίως τὰ ἴδια* W. [q] *ἑκάστου* T.

Οὗ μὲν [r] οὖν ἐστὶν [s] ἡ ὄψις, τοῦτ' [t] ἐστὶν ὁρατόν. Ὁρα- 7
τὸν δ' ἔστιν χρῶμά [v] τε, καὶ ὃ λόγῳ μὲν ἔστιν εἰπεῖν, ἀνώ-
νυμον δὲ τυγχάνει ὄν· δῆλον δὲ ἔσται [w] ὃ λέγομεν προελ-
θοῦσι [x] μάλιστα. Τὸ γὰρ [y] ὁρατόν [z] ἐστι χρῶμα. Τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ ἐπὶ [a] τοῦ καθ' αὑτὸ ὁρατοῦ· καθ' αὑτὸ δὲ οὐ τῷ
λόγῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν [b] ἑαυτῷ [c] ἔχει τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι ὁρατόν.
Πᾶν δὲ χρῶμα κινητικόν ἐστι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, 2
καὶ τοῦτ' ἔστιν αὐτοῦ ἡ φύσις. Διόπερ οὐχ ὁρατὸν ἄνευ
φωτός, ἀλλὰ [d] πᾶν τὸ ἑκάστου χρῶμα ἐν φωτὶ [e] ὁρατόν.
Διὸ περὶ φωτὸς [f] πρῶτον [g] λεκτέον τί ἐστιν. Ἔστι δή τι
διαφανές. Διαφανὲς δὲ λέγω ὃ ἔστι μὲν ὁρατόν, οὐ καθ'
αὑτὸ δὲ ὁρατὸν ὡς [h] ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ἀλλότριον χρῶμα.
Τοιοῦτον δέ ἐστιν ἀὴρ [i] καὶ ὕδωρ καὶ πολλὰ τῶν [k] στερεῶν· 3
οὐ γὰρ ᾗ ὕδωρ [l] οὐδ' [m] ᾗ ἀήρ, διαφανές, ἀλλ' ὅτι [n] ἐστὶ φύσις
[o] ἐνυπάρχουσα ἡ αὐτὴ ἐν τούτοις ἀμφοτέροις καὶ ἐν τῷ ἀϊδίῳ
τῷ ἄνω σώματι. Φῶς δέ ἐστιν ἡ τούτου ἐνέργεια τοῦ δια- 4
φανοῦς ᾗ διαφανές. Δυνάμει δὲ ἐν [p] ᾧ [q] τοῦτ' ἐστί, καὶ τὸ
σκότος. Τὸ δὲ φῶς οἷον χρῶμά ἐστι τοῦ διαφανοῦς, ὅταν
[r] ᾖ ἐντελεχείᾳ διαφανὲς [s] ὑπὸ πυρὸς ἢ τοιούτου οἷον τὸ ἄνω
σῶμα· καὶ γὰρ [t] τούτῳ [v] τι ὑπάρχει ἓν καὶ ταὐτόν. Τί μὲν 5
οὖν [w] τὸ διαφανὲς [x] καὶ τί τὸ φῶς, εἴρηται, ὅτι οὔτε πῦρ οὔθ'
ὅλως σῶμα [y] οὐδ' ἀπορροὴ σώματος οὐδενός (εἴη γὰρ ἂν σῶ-
μά τι καὶ οὕτως), ἀλλὰ πυρὸς ἢ τοιούτου τινὸς παρουσία
ἐν τῷ διαφανεῖ· [z] οὐδὲ γὰρ δύο σώματα ἅμα [a] δυνατὸν ἐν
τῷ αὐτῷ εἶναι. Δοκεῖ [b] δὲ τὸ φῶς ἐναντίον [c] εἶναι τῷ [d] σκό-

[r] οὖν om. T. [s] ἡ om. S.U. [t] ἐστὶν ὁρατόν. ἔστι δὲ χρ. X.
[v] τε] μὲν E.W. [w] ὃ λέγομεν om. U, post ὁρατὸν ponunt S.X. [x] μά-
λιστα om S.U.X. [y] ὁρατόν τέ ἐστι S. [z] ἐστι ante χρ. om. U.
[a] τοῦ—ὁρατοῦ] τῶν—ὁρατῶν T.W. [b] αὐτῷ X, αὑτῷ U.V. [c] ἔχει
om. T. [d] πάντως ἕκαστον S.U.X. [e] ὁρᾶται E.T. [f] πρότερον W.
[g] ληπτέον X. [h] εἰπεῖν ἁπλῶς U.X. [i] καὶ ante ὕδ. om. X. [k] στερεῶν
οἷον ὕελος κρύσταλλος. οὐ T. et margo U. [l] οὐδ'] ἢ S.X. [m] ᾗ om. X.
[n] ἐστι τις φ. U.X. [o] ὑπάρχουσα E.T.W. [p] οἷς U. [q] τοῦτο ante
ἐν W. [r] ᾖ om. E. [s] ὑπὸ τοῦ πυρὸς X. [t] τοῦτο S. [v] ὑπάρχει
τι S X. [w] τὸ ante δ. om. X. [x] εἴρηται καὶ τί τὸ φῶς V. [y] οὔτε
T.V.W. [z] οὔτε U.X. [a] δυνατὸν ante ἅμα S.X, post αὐτῷ V.
[b] τε E.S.W. [c] εἶναι om. V. [d] σκότῳ E.S.

τει· ἔστι δὲ [e] τὸ σκότος στέρησις [f] τῆς τοιαύτης ἕξεως ἐκ διαφανοῦς, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ [g] ἡ τούτου παρουσία τὸ φῶς
6 ἐστίν. Καὶ οὐκ ὀρθῶς Ἐμπεδοκλῆς, οὐδ' [h] εἴ τις ἄλλος [i] οὕτως εἴρηκεν, ὡς φερομένου τοῦ φωτὸς καὶ [k] γιγνομένου [l] ποτὲ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ περιέχοντος, ἡμᾶς δὲ λανθάνοντος· τοῦτο γάρ ἐστι καὶ [m] παρὰ [n] τὴν ἐν τῷ λόγῳ [o] ἀλήθειαν [p] καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα· ἐν μικρῷ [q] μὲν γὰρ διαστήματι λάθοι ἄν, ἀπ' ἀνατολῆς δ' ἐπὶ δυσμὰς τὸ λαν-
7 θάνειν μέγα λίαν τὸ αἴτημα. Ἔστι [r] δὲ χρώματος μὲν δεκτικὸν τὸ ἄχρουν, ψόφου δὲ τὸ ἄψοφον. [s] Ἄχρουν δ' ἐστὶ τὸ διαφανὲς καὶ τὸ ἀόρατον ἢ τὸ [t] μόλις ὁρώμενον, οἷον δοκεῖ τὸ [v] σκοτεινόν. Τοιοῦτον δὲ τὸ [w] διαφανὲς μέν, ἀλλ' οὐχ ὅταν ᾖ ἐντελεχείᾳ διαφανές, ἀλλ' ὅταν δυνάμει· ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις ὁτὲ μὲν σκότος ὁτὲ δὲ φῶς
8 ἐστίν. Οὐ πάντα δὲ [x] ὁρατὰ ἐν φωτί ἐστιν, ἀλλὰ μόνον [y] ἑκάστου τὸ οἰκεῖον χρῶμα· ἔνια γὰρ ἐν μὲν τῷ φωτὶ οὐχ ὁρᾶται, ἐν δὲ τῷ [z] σκότει ποιεῖ αἴσθησιν, οἷον τὰ [a] πυρώδη φαινόμενα καὶ λάμποντα (ἀνώνυμα δ' [b] ἐστὶ [c] ταῦτα ἑνὶ ὀνόματι), οἷον μύκης, κέρας, κεφαλαὶ ἰχθύων [d] καὶ [e] λεπίδες [f] καὶ ὀφθαλμοί· ἀλλ' οὐδενὸς ὁρᾶται [g] τούτων τὸ οἰκεῖον χρῶμα.
9 Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ταῦτα [h] ὁρᾶται, ἄλλος λόγος· νῦν δ' ἐπὶ τοσοῦτον φανερόν ἐστιν, ὅτι τὸ μὲν ἐν φωτὶ ὁρώμενον χρῶμα. Διὸ [i] καὶ οὐχ ὁρᾶται ἄνευ φωτός· τοῦτο γὰρ ἦν [k] αὐτῷ [l] τὸ χρώματι εἶναι τὸ [m] κινητικῷ εἶναι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς· [n] ἡ δ' ἐντελέχεια τοῦ διαφανοῦς φῶς ἐστίν.
10 Σημεῖον δὲ τούτου φανερόν· [o] ἐὰν γάρ τις [p] θῇ τὸ ἔχον χρῶμα

[e] ὁ T.U, om. V. [f] τῆς om. S. [g] τὸ φῶς ἡ τούτου παρουσία S.U.X. [h] εἴ om. V. [i] ὡσαύτως T, περὶ τούτου X, om. S. [k] τεινομένου E.V. [l] τότε V. [m] περὶ V. [n] τὴν τοῦ λόγου E.T.V.W. [o] ἐνάργειαν T.W. [p] καὶ om. W. [q] μὲν om. W. [r] δὲ] μὲν S. [s] ἄχροον V. [t] μόγις X. [v] ἐσκοτισμένον W. [w] ἀφανὲς T. [x] ὁρᾶται X, omisso mox ἐστίν. [y] ἑκάστῳ V. [z] σκότωι E. [a] πυρρώδη E. [b] εἰσὶ T. [c] ταῦτα om. U. [d] καὶ om. U.X. [e] λοπίδες E. [f] καὶ om. X. [g] τούτων τὸ] τοῦτο T. [h] ὁρατὰ E. [i] καὶ om. E.U.W. [k] αὐτὸ W. [l] τῷ W, om. S. [m] κινητὴν S. [n] ἡ δ'—οὐρανῷ εἴη om. pr. V. [o] εἰ γὰρ ἄν τις W. [p] θείη W.X.

ἐπ' αὐτὴν τὴν ὄψιν, οὐκ ὄψεται· ἀλλὰ τὸ μὲν χρῶμα κινεῖ τὸ διαφανές, οἷον τὸν ἀέρα, ὑπὸ τούτου [q] δὲ συνεχοῦς ὄντος κινεῖται τὸ αἰσθητήριον. Οὐ γὰρ καλῶς τοῦτο λέγει Δημόκριτος οἰόμενος, εἰ [r] γένοιτο [s] κενὸν τὸ μεταξύ, ὁρᾶσθαι [t] ἂν [v] ἀκριβῶς καὶ [w] εἰ μύρμηξ ἐν τῷ οὐρανῷ εἴη· τοῦτο γὰρ [x] ἀδύνατόν ἐστιν. Πάσχοντος γάρ [y] τι τοῦ [z] αἰσθητικοῦ γίνεται 11 τὸ ὁρᾶν· ὑπ' αὐτοῦ μὲν [a] οὖν τοῦ ὁρωμένου χρώματος ἀδύνατον, λείπεται [b] δὲ ὑπὸ τοῦ μεταξύ, [c] ὥστ' ἀναγκαῖόν τι εἶναι μεταξύ· κενοῦ δὲ γενομένου οὐχ ὅτι ἀκριβῶς, ἀλλ' ὅλως οὐθὲν ὀφθήσεται. Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν τὸ χρῶμα ἀναγκαῖον ἐν 12 φωτὶ ὁρᾶσθαι, εἴρηται. Πῦρ δὲ ἐν ἀμφοῖν ὁρᾶται, καὶ ἐν [d] σκότει καὶ ἐν φωτί, καὶ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης· τὸ γὰρ διαφανὲς ὑπὸ τούτου γίνεται διαφανές. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ 13 ψόφου καὶ ὀσμῆς ἐστίν· οὐθὲν γὰρ αὐτῶν ἁπτόμενον τοῦ αἰσθητηρίου ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὑπὸ μὲν ὀσμῆς καὶ ψόφου τὸ μεταξὺ κινεῖται, ὑπὸ δὲ τούτου τῶν αἰσθητηρίων ἑκάτερον· ὅταν δ' ἐπ' αὐτό [e] τις ἐπιθῇ [f] τὸ αἰσθητήριον τὸ ψοφοῦν ἢ τὸ ὄζον, οὐδεμίαν αἴσθησιν ποιήσει. Περὶ δὲ ἀφῆς καὶ γεύσεως ἔχει μὲν ὁμοίως, οὐ φαίνεται δέ· δι' ἣν [g] δ' αἰτίαν, ὕστερον ἔσται δῆλον. Τὸ δὲ μεταξὺ ψόφων μὲν ἀήρ, ὀσμῆς 14 δ' ἀνώνυμον· κοινὸν γὰρ [h] δή τι πάθος ἐπ' ἀέρος καὶ ὕδατός ἐστιν, ὥσπερ τὸ διαφανὲς χρώματι, οὕτω τῷ ἔχοντι ὀσμὴν [i] ὃ ἐν ἀμφοτέροις ὑπάρχει τούτοις· φαίνεται γὰρ [k] καὶ τὰ ἔνυδρα τῶν ζῴων ἔχειν αἴσθησιν [l] ὀσμῆς. Ἀλλ' ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ τῶν πεζῶν ὅσα ἀναπνεῖ, ἀδυνατεῖ [l] ὀσμᾶσθαι μὴ ἀναπνέοντα. Ἡ δ' αἰτία καὶ περὶ τούτων ὕστερον λεχθήσεται.

Νῦν δὲ [m] πρῶτον περὶ ψόφου καὶ [n] ἀκοῆς διορίσωμεν. 8

[q] δὴ E.T.W. [r] γένηται W. [s] τὸ μεταξὺ κενὸν V. [t] ἂν om. W. [v] ἀκριβῶς om. X. [w] εἰ ὁ μ. W. [x] ἐστιν ἀδύνατον S.U.X. [y] τι om. S.U. [z] αἰσθητηρίου V.W. [a] οὖν om. S.U. [b] δὴ E.T.W. [c] ὥστ'—μεταξύ om. S.U.X. [d] σκότωι E. [e] τις ἐπιθῇ om. pr. E. [f] τὸ ante αἰσθ. om. E. [g] δ' om. X. [h] δή om. S.U.V.W.X. [i] ὃ ἐν] ὃν S.X, ἐν T.V. [k] καὶ om. V. [l] ὀδμῆς et mox ὀδμᾶσθαι E.T. [m] πρῶτον om. V. [n] ἀκοῆς] ὀσφρήσεως E.W.X.

1 Ἔστι δὲ διττὸς ὁ ψόφος· ὁ μὲν γὰρ ἐνέργειά τις, ὁ δὲ [o] δύναμις· τὰ μὲν γὰρ οὔ φαμεν ἔχειν ψόφον, οἷον σπόγγον, ἔρια, τὰ δ᾽ ἔχειν, οἷον [p] χαλκὸν καὶ ὅσα στερεὰ καὶ λεῖα, ὅτι δύναται ψοφῆσαι. Τοῦτο δ᾽ ἐστὶν αὐτοῦ μεταξὺ καὶ τῆς 2 ἀκοῆς ἐμποιῆσαι ψόφον ἐνεργείᾳ. Γίνεται δ᾽ ὁ κατ᾽ ἐνέργειαν ψόφος ἀεί τινος πρός τι καὶ ἔν τινι· πληγὴ γάρ ἐστιν ἡ ποιοῦσα. Διὸ καὶ ἀδύνατον ἑνὸς ὄντος [q] γενέσθαι ψόφον· ἕτερον γὰρ τὸ τύπτον καὶ τὸ τυπτόμενον· ὥστε τὸ ψοφοῦν 3 πρός τι ψοφεῖ. Πληγὴ δ᾽ οὐ γίνεται ἄνευ φορᾶς. Ὥσπερ δ᾽ εἴπομεν, οὐ τῶν τυχόντων πληγὴ ὁ ψόφος· οὐθένα γὰρ [r] ποιεῖ ψόφον [s] ἔρια ἂν πληγῇ, ἀλλὰ χαλκὸς καὶ ὅσα λεῖα καὶ κοῖλα, ὁ μὲν χαλκός, ὅτι λεῖος· τὰ δὲ κοῖλα τῇ ἀνακλάσει πολλὰς ποιεῖ πληγὰς μετὰ τὴν πρώτην, ἀδυνατοῦντος 4 ἐξελθεῖν τοῦ κινηθέντος. Ἔτι ἀκούεται [t] ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι, ἀλλ᾽ [v] ἧττον. Οὐκ ἔστι δὲ ψόφου [w] κύριος ὁ ἀὴρ [x] οὐδὲ τὸ ὕδωρ· [y] ἀλλὰ δεῖ στερεῶν πληγὴν γενέσθαι πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸν ἀέρα. Τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν [z] ὑπομένῃ πληγεὶς 5 ὁ ἀὴρ καὶ μὴ διαχυθῇ. Διὸ [a] ἐὰν ταχέως καὶ σφοδρῶς πληγῇ, ψοφεῖ· δεῖ γὰρ φθάσαι τὴν κίνησιν τοῦ ῥαπίζοντος τὴν θρύψιν τοῦ ἀέρος, ὥσπερ [b] ἂν εἰ σωρὸν ἢ ὁρμαθὸν [c] ψάμμου [d] τύπτοι τις φερόμενον ταχύ. Ἠχὼ δὲ γίνεται, ὅταν [e] ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἑνὸς [f] γενομένου διὰ τὸ ἀγγεῖον τὸ διορίσαν καὶ κωλῦσαν θρυφθῆναι πάλιν ὁ ἀὴρ ἀπωσθῇ, ὥσπερ σφαῖρα. 6 Ἔοικε δ᾽ ἀεὶ γίνεσθαι ἠχώ, ἀλλ᾽ οὐ σαφής, ἐπεὶ συμβαίνει γε ἐπὶ τοῦ ψόφου καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ φωτός· καὶ γὰρ τὸ φῶς ἀεὶ ἀνακλᾶται ([g] οὐδὲ γὰρ ἂν ἐγίνετο πάντῃ φῶς, ἀλλὰ σκότος ἔξω τοῦ [h] ἡλιουμένου), ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως ἀνακλᾶται ὥσπερ ἀφ᾽ ὕδατος ἢ χαλκοῦ [i] ἢ καί τινος ἄλλου τῶν λείων,

[o] δυνάμει E. [p] χαλκὸς T. [q] γίνεσθαι X, γενέσθαι τὸν E. [r] ψόφον ποιεῖ W. [s] ἔριον ἢ πατάξαν ἢ πληγέν, ἀλλὰ V.X. et margo U: ipse enim U. sola habet ἔριον ἀλλά. [t] ἐν] ὡς T. [v] ἧσσον X. [w] κυρίως S.T.V. [x] οὔτε T.W, οὔτε δὲ E. [y] ἀλλὰ διὰ στ. γενέσθαι πλ. X. [z] ὑπομείνῃ E. [a] ἂν W. [b] ἂν om. S.T.U.X. [c] ἄμμου X. [d] τύπτῃ W, τύπτει X. [e] ἀπὸ τοῦ om. S.U.V.X. [f] γινομένου U.V.W.X. [g] οὐ S.T.U.V.X. [h] ἡλιωμένου S.X. [i] ἢ καί] ἤ S.V, καί W.

ὥστε σκιὰν ποιεῖν, ᾗ τὸ φῶς ὁρίζομεν. Τὸ δὲ κενὸν ὀρθῶς 7 λέγεται κύριον τοῦ ἀκούειν. Δοκεῖ γὰρ εἶναι κενὸν ὁ ἀήρ, οὗτος δ᾽ ἐστὶν ὁ ποιῶν ἀκούειν, ὅταν [k] κινηθῇ συνεχὴς καὶ εἷς. Ἀλλὰ διὰ τὸ [l] ψαθυρὸς εἶναι οὐ [m] γεγωνεῖ, [n] ἂν μὴ λεῖον ᾖ τὸ πληγέν. Τότε δὲ εἷς γίνεται [o] ἅμα διὰ τὸ ἐπίπεδον· ἓν γὰρ τὸ τοῦ λείου ἐπίπεδον. Ψοφητικὸν μὲν οὖν τὸ κινητικὸν ἑνὸς ἀέρος συνεχείᾳ μέχρις ἀκοῆς, ἀκοὴ δὲ συμφυὴς [p] ἀέρι. Διὰ δὲ τὸ ἐν ἀέρι εἶναι, κινουμένου τοῦ ἔξω [q] τὸ [r] εἴσω [s] κινεῖ. 8 [t] Διόπερ οὐ [u] πάντῃ τὸ ζῷον ἀκούει, οὐδὲ πάντῃ διέρχεται ὁ ἀήρ· οὐ γὰρ πάντῃ ἔχει ἀέρα τὸ κινησόμενον μέρος καὶ [v] ἔμψυχον. Αὐτὸ μὲν δὴ ἄψοφον ὁ ἀὴρ διὰ τὸ εὔθρυπτον· ὅταν δὲ κωλυθῇ θρύπτεσθαι, ἡ τούτου κίνησις [w] ψόφος. Ὁ 9 δ᾽ ἐν τοῖς ὠσὶν ἐγκατῳκοδόμηται πρὸς τὸ ἀκίνητος εἶναι, ὅπως ἀκριβῶς αἰσθάνηται πάσας τὰς διαφορὰς τῆς κινήσεως. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐν ὕδατι ἀκούομεν, ὅτι οὐκ εἰσέρχεται πρὸς αὐτὸν τὸν συμφυῆ ἀέρα· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰς τὸ οὖς διὰ τὰς ἕλικας. Ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, οὐκ ἀκούει· [x] οὐδ᾽ ἂν ἡ [y] μῆνιγξ κάμῃ, ὥσπερ τὸ ἐπὶ τῇ κόρῃ δέρμα [z] ὅταν κάμῃ. Ἀλλὰ καὶ ση- 10 μεῖον τοῦ ἀκούειν ἢ μὴ τὸ ἠχεῖν [a] αἰεὶ τὸ οὖς ὥσπερ τὸ κέρας· ἀεὶ γὰρ οἰκείαν τινὰ κίνησιν [b] ὁ ἀὴρ κινεῖται [c] ὁ ἐν τοῖς ὠσίν· ἀλλ᾽ ὁ ψόφος ἀλλότριος καὶ οὐκ ἴδιος. Καὶ διὰ τοῦτό φασιν ἀκούειν τῷ κενῷ καὶ ἠχοῦντι, ὅτι ἀκούομεν τῷ ἔχοντι ὡρισμένον [d] τὸν ἀέρα. Πότερον δὲ ψοφεῖ τὸ τυπτόμενον ἢ 11 τὸ τύπτον; ἢ καὶ ἄμφω, τρόπον δ᾽ ἕτερον· ἔστι γὰρ ὁ ψόφος κίνησις τοῦ δυναμένου κινεῖσθαι τὸν τρόπον τοῦτον ὅνπερ τὰ [e] ἀφαλλόμενα ἀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ. Οὐ δὴ πᾶν, ὥσ[f]περ εἴρηται, ψοφεῖ τυπτόμενον [g] καὶ τύπτον,

[k] κινῆσθαι S. [l] ψαθυρὸν X. [m] γεγώνει S. [n] ἂν] ἀλλ᾽ εἰ W. [o] ἅμα γὰρ διὰ U. [p] ἀήρ W. [q] ὁ E.T.W. [r] ἔσω S.U. [s] κινεῖται E.U.X. [t] διὸ V. [u] παντὶ μέρει τὸ ζῷον ἀκούει ἀλλ᾽ ὠσίν· οὐδὲ πανταχοῦ τοῦ σώματος διέρχεται· οὐ γὰρ W. [v] ἔμψυχον, ὥσπερ ἡ κόρη τὸ ὑγρόν. αὐτὸ W. et margo U. [w] ψόφος γίνεται. ὁ W. [x] οὔτ᾽ E.T. [y] μῆνιξ U. [z] ὅταν κάμῃ om. E.T.W. [a] αἰεὶ om. S.V.X. [b] κινεῖται ὁ ἀὴρ S.U.V. [c] ὁ ante ἐν om. S.T.U.W.X. [d] τὸν om. S.U.V.X. [e] ἀλλόμενα S.V.X, σφαλλόμενα W. [f] περ om. T. [g] καὶ τύπτον om. S.U.V.X.

οἷον [h] ἐὰν πατάξῃ βελόνη βελόνην· ἀλλὰ δεῖ τὸ τυπτόμενον ὁμαλὸν εἶναι, ὥστε τὸν ἀέρα [i] ἀθροῦν [k] ἀφάλλεσθαι καὶ σείε-
12 σθαι. Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν [l] ψοφούντων [m] ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν ψόφῳ [n] δηλοῦνται· ὥσπερ γὰρ ἄνευ φωτὸς οὐχ ὁρᾶται τὰ χρώματα, οὕτως οὐδ' ἄνευ ψόφου τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ. Ταῦτα δὲ λέγεται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἁπτῶν· τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ κινεῖ τὴν αἴσθησιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπὶ πολύ, τὸ δὲ
13 βαρὺ ἐν πολλῷ [o] ἐπ' ὀλίγον. [p] Οὐ δὴ ταχὺ τὸ ὀξύ, [q] τὸ δὲ βαρὺ βραδύ, ἀλλὰ γίνεται τοῦ μὲν διὰ τὸ τάχος ἡ κίνησις [r] τοιαύτη, τοῦ δὲ διὰ βραδυτῆτα. Καὶ ἔοικεν [s] ἀνάλογον ἔχειν τῷ περὶ τὴν [t] ἁφὴν ὀξεῖ καὶ ἀμβλεῖ· τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ οἷον κεντεῖ, τὸ δ' ἀμβλὺ οἷον ὠθεῖ διὰ τὸ κινεῖν, τὸ μὲν ἐν ὀλίγῳ, τὸ δὲ ἐν πολλῷ, ὥστε [v] συμβαίνει τὸ μὲν ταχὺ τὸ δὲ
14 βραδὺ εἶναι. Περὶ μὲν οὖν ψόφου ταύτῃ διωρίσθω. Ἡ δὲ φωνὴ ψόφος τίς ἐστιν ἐμψύχου· τῶν γὰρ ἀψύχων οὐθὲν [w] φωνεῖ, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα λέγεται φωνεῖν, οἷον αὐλὸς καὶ λύρα καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων ἀπότασιν ἔχει καὶ μέλος καὶ διάλεκτον· ἔοικε [x] γὰρ ὅτι [y] καὶ ἡ φωνὴ ταῦτ' ἔχει, πολλὰ δὲ τῶν ζῴων οὐκ ἔχουσι [z] φωνήν, οἷον τά τε ἄναιμα καὶ τῶν
15 ἐναίμων ἰχθύες. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως, εἴπερ ἀέρος κίνησίς [a] τίς ἐστιν ὁ ψόφος. Ἀλλ' οἱ λεγόμενοι φωνεῖν, οἷον ἐν τῷ [b] Ἀχελῴῳ, ψοφοῦσι τοῖς βραγχίοις ἤ τινι ἑτέρῳ τοιούτῳ. Φωνὴ δ' ἐστὶ [c] ζῴου ψόφος, καὶ οὐ τῷ τυχόντι μορίῳ. Ἀλλ' ἐπεὶ πᾶν ψοφεῖ τύπτοντός τινος [d] καί τι καὶ ἔν τινι, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀήρ, εὐλόγως ἂν φωνοίη ταῦτα μόνα ὅσα δέχεται
16 τὸν ἀέρα. Ἤδη γὰρ τῷ ἀναπνεομένῳ καταχρῆται ἡ φύσις ἐπὶ δύο ἔργα, καθάπερ τῇ γλώττῃ ἐπί [e] τε τὴν γεῦσιν καὶ τὴν διάλεκτον, ὧν ἡ μὲν γεῦσις ἀναγκαῖον (διὸ [f] καὶ πλείοσιν

[h] ἂν W. [i] ἀθρόον S.T.U.V.W.X. [k] ἀφελέσθαι S. [l] ψόφων T, ψόφων τῶν U. [m] ἐν om. T. [n] δηλονότι V. [o] ἐπ' om. S.U.V.W. [p] οὐ δὴ] ὥστε οὐχὶ T.W, ὥστε οὐδὲ V, οὕτω X. [q] τὸ δὲ] οὐδὲ τὸ V. [r] τοιαύτη] τοῦ ταύ-της S, om. T. [s] ἔχειν ἀνάλ. X. [t] ἀκοὴν W. [v] συμβαίνειν E.S. [w] φωνὴ U. [x] γὰρ] δὲ S.U.V. [y] καὶ om. S. [z] φωνεῖν W. [a] τις om. S.U.V.X. [b] ἀχελώῳ ἰχθύες ψοφοῦσι S.V. [c] ψόφος ζῴου W. [d] καὶ om. T.W. [e] τε om. S.U.V.W.X. [f] καὶ om. E.T.

ὑπάρχει), ἡ δ' ἑρμηνεία [g] ἕνεκα τοῦ εὖ, οὕτω καὶ τῷ πνεύματι πρός τε τὴν θερμότητα τὴν ἐντὸς ὡς ἀναγκαῖον [h](τὸ δ' αἴτιον ἐν ἑτέροις εἰρήσεται) καὶ πρὸς τὴν φωνήν, ὅπως [i]ὑπάρχῃ τὸ εὖ. Ὄργανον δὲ τῇ ἀναπνοῇ ὁ φάρυγξ· οὗ δ' [k]ἕνεκα 17 [l]καὶ τὸ μόριόν ἐστι τοῦτο, [m]πλεύμων· τούτῳ γὰρ τῷ μορίῳ [n]πλεῖστον ἔχει τὸ θερμὸν τὰ πεζὰ τῶν ἄλλων. Δεῖται δὲ τῆς ἀναπνοῆς καὶ ὁ περὶ τὴν καρδίαν [o]τόπος πρῶτος. Διὸ ἀναγκαῖον [p]εἴσω ἀναπνεομένου εἰσιέναι τὸν ἀέρα. Ὥστε ἡ πληγὴ τοῦ [q]ἀναπνεομένου ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις τοῖς μορίοις [r]ψυχῆς πρὸς τὴν καλουμένην ἀρτηρίαν φωνή ἐστιν. Οὐ γὰρ πᾶς ζῴου ψόφος φωνή, καθάπερ εἴπομεν (ἔστι γὰρ 18 [s]καὶ τῇ γλώττῃ ψοφεῖν [t]καὶ [v]ὡς οἱ βήττοντες), ἀλλὰ [w]δεῖ ἔμψυχόν [x]τε εἶναι [y]τὸ τύπτον καὶ μετὰ φαντασίας τινός· σημαντικὸς γὰρ [z]δή τις ψόφος ἐστὶν ἡ φωνή, καὶ οὐ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος, ὥσπερ ἡ [a]βήξ· ἀλλὰ [b]τούτῳ τύπτει τὸν ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς αὐτήν. Σημεῖον δὲ τὸ μὴ δύνασθαι 19 φωνεῖν ἀναπνέοντα μηδ' ἐκπνέοντα, [c]ἀλλὰ κατέχοντα· κινεῖ γὰρ [d]τοῦτο ὁ κατέχων. Φανερὸν [e]δὲ καὶ διότι οἱ ἰχθύες ἄφωνοι· οὐ γὰρ ἔχουσι φάρυγγα. Τοῦτο δὲ τὸ μόριον οὐκ ἔχουσιν, ὅτι οὐ δέχονται τὸν ἀέρα οὐδ' [f]ἀναπνέουσιν. Δι' ἣν [g]μὲν οὖν αἰτίαν, ἕτερός [h]ἐστι λόγος.

Περὶ δὲ [i]ὀσμῆς καὶ ὀσφραντοῦ ἧττον εὐδιόριστόν ἐστι 9 τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ δῆλον ποῖόν τί ἐστιν [k]ἡ [l]ὀσμή, οὕτως ὡς ὁ [m]ψόφος ἢ τὸ χρῶμα. Αἴτιον δ' ὅτι τὴν

[g] ἕνεκεν S.T.U.V.W.X. [h] τὸ—εἴρηται post φωνήν W. εἴρηται etiam S.V.X. [i] ὑπάρχοι E.V, ὑπάρχει T.W. [k] ἕνεκεν S.X. [l] καὶ om. E.S.U.W. [m] πνεύμων S.T.U.V.W.X. [n] πλεῖον S.U.V.W, πλέον T. [o] πρῶτος τόπος U. [p] ἀναπνεομένου εἴσω W. [q] ἀναπνεομένου om. W. [r] ψυχικῆς δυνάμεως πρὸς W. [s] καὶ om. S.U.V.X. [t] καὶ om. E.W. [v] ὥσπερ οἱ W. [w] δεῖ] δὴ U.V. [x] τι S.U.V.X. [y] τὸ τύπτον post δεῖ X. [z] δή om. S.U.V.W.X. [a] βῆξις E.T. [b] τοῦτο X. [c] ἀλλὰ κατέχοντα om. E. [d] τούτῳ S.T.U.X. [e] δὲ] γὰρ S.T.U.V.W. [f] ἀναπνέουσιν. ἀλλ' οἱ λέγοντες οὕτως ἁμαρτάνουσιν. δι' S.V.W, ἀλλ' οἱ λέγοντες ὅτι φωνοῦσιν οἱ ἰχθύες διαμαρτάνουσιν. δι' X. [g] μὲν οὖν] δ' V.X, om. S.U. [h] ἔσται S.U.V.X, om. T. [i] ὀδμῆς W. [k] ἡ om. S.U.X. [l] ὀδμή E.T.W. [m] ψ. ἢ τὸ φῶς ἢ T.W.X.

αἴσθησιν ταύτην οὐκ ἔχομεν ἀκριβῆ, ἀλλὰ [n] χείρω πολλῶν ζῴων· φαύλως [o] γὰρ ἄνθρωπος ὀσμᾶται, καὶ οὐθενὸς [p] αἰσθάνεται τῶν ὀσφραντῶν ἄνευ τοῦ λυπηροῦ ἢ τοῦ ἡδέος, ὡς οὐκ 2 ὄντος ἀκριβοῦς τοῦ αἰσθητηρίου. Εὔλογον δ' οὕτω καὶ τὰ σκληρόφθαλμα τῶν χρωμάτων αἰσθάνεσθαι, καὶ μὴ [q] διαδήλους αὐτοῖς [r] εἶναι τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων πλὴν τῷ 3 φοβερῷ καὶ ἀφόβῳ. Οὕτω δὲ καὶ τὰς [s] ὀσμὰς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ἔοικε μὲν γὰρ ἀνάλογον ἔχειν πρὸς τὴν γεῦσιν καὶ ὁμοίως τὰ εἴδη τῶν χυμῶν τοῖς τῆς ὀσμῆς, ἀλλ' [t] ἀκριβεστέραν ἔχομεν τὴν γεῦσιν διὰ τὸ [v] εἶναι αὐτὴν ἁφήν τινα, ταύτην δ' ἔχειν [w] τὴν αἴσθησιν [x] τὸν ἄνθρωπον ἀκριβεστάτην· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις λείπεται [y] πολλῷ [z] τῶν ζῴων, κατὰ δὲ τὴν ἁφὴν [a] πολλῶν τῶν ἄλλων διαφερόντως 4 ἀκριβοῖ. Διὸ καὶ φρονιμώτατόν ἐστι τῶν ζῴων. Σημεῖον δὲ [b] τὸ καὶ ἐν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων [c] παρὰ τὸ αἰσθητήριον τοῦτο [d] εἶναι εὐφυεῖς καὶ ἀφυεῖς, παρ' ἄλλο δὲ μηδέν· οἱ μὲν γὰρ σκληρόσαρκοι ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν, οἱ δὲ μαλακόσαρκοι 5 εὐφυεῖς. Ἔστι δ', ὥσπερ χυμὸς ὁ μὲν γλυκὺς ὁ δὲ πικρός, οὕτω καὶ [e] ὀσμαί. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔχουσι τὴν ἀνάλογον [f] ὀσμὴν καὶ χυμόν, λέγω δὲ οἷον γλυκεῖαν [f] ὀσμὴν καὶ γλυκὺν χυμόν, [g] τὰ δὲ τοὐναντίον. Ὁμοίως δὲ καὶ δριμεῖα καὶ 6 αὐστηρὰ καὶ ὀξεῖα καὶ λιπαρά [h] ἐστιν ὀσμή. Ἀλλ' ὥσπερ εἴπομεν, διὰ τὸ μὴ σφόδρα διαδήλους εἶναι τὰς [i] ὀσμὰς [k] ὥσπερ τοὺς χυμούς, ἀπὸ τούτων εἴληφε τὰ ὀνόματα καθ' ὁμοιότητα τῶν πραγμάτων· ἡ μὲν [l] γὰρ γλυκεῖα [m] ἀπὸ τοῦ κρόκου καὶ [n] τοῦ μέλιτος, ἡ δὲ δριμεῖα θύμου καὶ τῶν τοιού- 7 των· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [o] Ἔστι δ'

[n] χείρονα S.W, χείρων E, χεῖρον X. [o] γὰρ ὁ ἄνθρωπος W. [p] αἰσθ.] ὀσφραίνεται E.T.W. [q] διαλλήλους S. [r] τὰς διαφορὰς εἶναι X. [s] ὀδμὰς E.T.W. [t] ἀκριβέστερον T. [v] αὐτὴν εἶναι S.U.V. [w] τὴν αἴσθησιν om. V. [x] ἀκριβ. τὸν ἄνθρ. W. [y] πολλῶν T.W.X. [z] τῶν om. X. [a] πολλῷ E.S.T.U.V.W, om. cum ipsis τῶν ἄλλων X. [b] καὶ τὸ E.S.T.W. om. καὶ X. [c] περὶ W. [d] εἶναι] ἐστὶν X. [e] ὀδμαί E. [f] ὀδμὴν E. [g] τὰ δὲ τοὐναντίον ante λέγω S.U.V.X. [h] ἐστιν ἡ ὀδμή E. [i] ὀδμὰς E. [k] ὥσπερ καὶ τοὺς W. [l] γὰρ om. W.X. [m] ἀπὸ τοῦ om. S.T.U.V.W.X. [n] τοῦ om. E.S.U.V.W.X. [o] ἔτι V.X.

[p] ὥσπερ ἡ ἀκοὴ καὶ ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων, ἡ μὲν τοῦ ἀκουστοῦ [q] καὶ ἀνηκούστου, ἡ δὲ τοῦ [r] ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου, καὶ [s] ἡ ὄσφρησις τοῦ ὀσφραντοῦ [t] καὶ ἀνοσφράντου. Ἀνόσφραντον δὲ τὸ μὲν παρὰ τὸ [v] ὅλως ἀδύνατον ἔχειν [w] ὀσμήν, [x] τὸ δὲ μικρὰν ἔχον [y] καὶ φαύλην. Ὁμοίως [z] δὲ [a] καὶ τὸ ἄγευστον λέγεται. Ἔστι δὲ [b] καὶ [c] ἡ ὄσφρησις διὰ τοῦ 8 μεταξύ, οἷον ἀέρος [d] ἢ ὕδατος· [e] καὶ γὰρ τὰ ἔνυδρα δοκοῦσιν [f] ὀσμῆς αἰσθάνεσθαι. Ὁμοίως [g] δὲ καὶ [h] τὰ ἔναιμα καὶ τὰ ἄναιμα, [i] ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· καὶ γὰρ τούτων ἔνια πόρρωθεν ἀπαντᾷ πρὸς τὴν τροφὴν ὕποσμα γινόμενα. Διὸ 9 [k] καὶ ἄπορον φαίνεται, εἰ πάντα μὲν ὁμοίως [l] ὀσμᾶται, ὁ δ' ἄνθρωπος ἀναπνέων [m] μέν, [n] μὴ ἀναπνέων δὲ [o] ἀλλ' ἐκπνέων ἢ κατέχων τὸ πνεῦμα οὐκ [l] ὀσμᾶται, [p] οὔτε πόρρωθεν οὔτ' ἐγγύθεν, οὐδ' ἂν ἐπὶ τοῦ μυκτῆρος ἐντὸς τεθῇ. Καὶ τὸ μὲν 10 ἐπ' αὐτῷ τιθέμενον τῷ αἰσθητηρίῳ ἀναίσθητον [q] εἶναι κοινὸν πάντων· ἀλλὰ τὸ ἄνευ τοῦ ἀναπνεῖν μὴ αἰσθάνεσθαι ἴδιον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· δῆλον δὲ πειρωμένοις. Ὥστε τὰ ἄναιμα, ἐπειδὴ οὐκ ἀναπνέουσιν, ἑτέραν ἄν τιν' αἴσθησιν [r] ἔχοι [s] παρὰ τὰς λεγομένας. Ἀλλ' ἀδύνατον, εἴπερ τῆς ὀσμῆς αἰσθάνεται· 11 ἡ γὰρ τοῦ ὀσφραντοῦ αἴσθησις καὶ [t] δυσώδους καὶ εὐώδους ὄσφρησίς ἐστιν. Ἔτι [v] δὲ καὶ φθειρόμενα φαίνεται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὀσμῶν ὑφ' ὧνπερ ἄνθρωπος, οἷον ἀσφάλτου καὶ θείου καὶ τῶν τοιούτων. Ὀσφραίνεσθαι μὲν οὖν ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐκ ἀναπνέοντα. Ἔοικε δὲ [w] τοῖς ἀνθρώ- 12 ποις διαφέρειν τὸ αἰσθητήριον τοῦτο πρὸς τὸ τῶν ἄλλων

[p] ὥσπερ καὶ ἡ ἀκοὴ E.T, ὥσπερ ἀκοὴ S.U.V.X. [q] καὶ τοῦ ἀνηκούστου T.X. [r] ὁρατοῦ καὶ τοῦ ἀορ. T.X, ἀορ. καὶ ὁρατοῦ U. [s] ἡ om. S.V.X. [t] καὶ τοῦ ἀνοσφρ. S.T.U.X. [v] ὅλως ἀδ.] μηδ' ὅλως W. [w] ὀδμήν E.W. [x] τὸ δὲ τὸ μ. V. [y] καὶ τὸ φ. E.T.U.V. [z] δὲ om. W. [a] καὶ τὸ γευστὸν καὶ τὸ S.U.W. [b] καὶ om. S. [c] ἡ om. W. [d] ἢ om. S.U. [e] καὶ—αἰσθάνεσθαι om. W. [f] ὀδμῆς E, om. V. [g] δὲ om. T.W. [h] τὰ utrumque om. E.T.W. [i] ὥσπερ γὰρ καὶ U. [k] καὶ om. E. [l] ὀδμ. E. [m] μέν] μὲν ὀσμᾶται W, om. E.T. [n] μὴ ἀναπνέων δὲ om. S.U.V.X. [o] ἀλλ' ἐκπνέων om. W. [p] οὐδὲ U. [q] εἶναι καὶ κοινὸν X. [r] ἔχει T.V. [s] περὶ W. [t] δυσώδης καὶ εὐώδης T, δυσ. καὶ εὐωδίας W. [v] δὴ E. [w] τοῖς] τοῦ W.

ζῴων, ὥσπερ τὰ ὄμματα πρὸς τὰ τῶν σκληροφθάλμων· τὰ μὲν γὰρ ἔχει [x] φράγμα καὶ ὥσπερ ἔλυτρον τὰ βλέφαρα, [y] ἃ μὴ κινήσας μηδ' ἀνασπάσας οὐχ ὁρᾷ· τὰ δὲ σκληρόφθαλμα οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον, ἀλλ' [z] εὐθέως ὁρᾷ [a] τὰ γινόμενα 13 ἐν τῷ διαφανεῖ. Οὕτως οὖν καὶ τὸ ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον τοῖς μὲν ἀκάλυφες εἶναι, ὥσπερ τὸ ὄμμα, τοῖς δὲ τὸν ἀέρα δεχομένοις [b] ἔχειν ἐπικάλυμμα, ὃ ἀναπνεόντων [c] ἀποκαλύ-14 πτεσθαι, διευρυνομένων τῶν [d] φλεβίων καὶ τῶν πόρων. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀναπνέοντα οὐκ ὀσμᾶται ἐν τῷ ὑγρῷ· ἀναγκαῖον γὰρ ὀσφρανθῆναι ἀναπνεύσαντα, τοῦτο δὲ ποιεῖν ἐν τῷ ὑγρῷ ἀδύνατον. Ἔστι δ' ἡ ὀσμὴ τοῦ ξηροῦ, ὥσπερ ὁ χυμὸς τοῦ ὑγροῦ· τὸ δὲ ὀσφραντικὸν [e] αἰσθητήριον δυνάμει τοιοῦτον.

10 Τὸ δὲ γευστόν ἐστιν ἁπτόν τι· καὶ τοῦτ' αἴτιον τοῦ μὴ εἶναι αἰσθητὸν διὰ τοῦ μεταξὺ [f] ἀλλοτρίου ὄντος σώματος· οὐδὲ γὰρ ἡ ἁφή. Καὶ τὸ σῶμα [g] δὲ ἐν ᾧ ὁ χυμός, τὸ γευστόν, ἐν ὑγρῷ ὡς ὕλῃ· τοῦτο δ' ἁπτόν τι. Διὸ [h] κἂν εἰ ἐν ὕδατι [i] εἶμεν, [k] αἰσθανοίμεθ' ἂν ἐμβληθέντος τοῦ γλυκέος, οὐκ ἦν δ' ἂν ἡ αἴσθησις ἡμῖν διὰ τοῦ μεταξύ, ἀλλὰ τῷ 2 μιχθῆναι [l] τῷ ὑγρῷ, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ποτοῦ. Τὸ [m] δὲ χρῶμα οὐχ οὕτως ὁρᾶται τῷ μίγνυσθαι, [n] οὐδὲ ταῖς ἀπορροίαις. Ὡς μὲν οὖν [o] τὸ μεταξὺ οὐθέν ἐστιν· ὡς δὲ χρῶμα τὸ ὁρατόν, [p] οὕτω τὸ γευστὸν ὁ χυμός. Οὐθὲν δὲ ποιεῖ [q] χυμοῦ αἴσθησιν ἄνευ ὑγρότητος, [r] ἀλλ' ἔχει [s] ἐνεργείᾳ ἢ δυνάμει [t] ὑγρότητα, οἷον τὸ [v] ἁλμυρόν· [w] εὔτηκτόν τε γὰρ 3 αὐτὸ καὶ [x] συντηκτικὸν [y] γλώττης. Ὥσπερ δὲ καὶ [z] ἡ ὄψις

[x] φρ.] πῶμα W. [y] ἃ ἂν μὴ X. [z] εὐθὺς S.U.V.X. [a] τὸ γενόμενον U.X. [b] ἔχειν] ὥσπερ X. [c] ἀνακαλύπτεσθαι U. [d] φλεβῶν E.T. [e] αἰσθ. τὸ δ. S.U.X. [f] ὄντος ἀλλοτρίου U. [g] δὲ om. S.U.X. [h] κἂν] καὶ S.U.V.W.X. [i] ἦμεν S.T.U.V.W.X. [k] αἰσθανόμεθ' T, ᾐσθανόμεθα S.U.V.W.X. [l] τὸ ὑγρὸν W. [m] χρῶμα δὲ W. [n] οὐδὲν V. [o] τὸ μ.] τῷ μ. X. [p] οὕτω καὶ τὸ V. [q] αἴσθησιν χυμοῦ S.U.V. [r] ἀλλ'—ὑγρότητα om. E, post ἁλμυρόν ponit T. [s] ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ W. [t] ὑγρότητος T. [v] ἁλμυροῦν X, ἁλμηροῦν S. [w] τηκτόν S.U.X. [x] συντηκτὸν X. [y] γλώσσης S.U.V. [z] ἡ om. U.

ἐστὶ τοῦ [a] τε ὁρατοῦ καὶ [b] τοῦ ἀοράτου (τὸ γὰρ σκότος ἀόρατον, κρίνει δὲ καὶ τοῦτο ἡ ὄψις), ἔτι τοῦ λίαν λαμπροῦ (καὶ γὰρ τοῦτο ἀόρατον, ἄλλον δὲ τρόπον τοῦ σκότους), ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ ψόφου [c] τε καὶ σιγῆς, ὧν τὸ μὲν ἀκουστὸν τὸ δ' οὐκ ἀκουστόν, καὶ μεγάλου ψόφου, καθάπερ ἡ ὄψις τοῦ λαμπροῦ· [d] ὥσπερ γὰρ ὁ μικρὸς ψόφος ἀνήκουστος τρόπον τινά, καὶ ὁ μέγας τε καὶ [e] ὁ βίαιος· ἀόρατον δὲ τὸ μὲν ὅλως λέγεται, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων τὸ ἀδύνατον, τὸ δ', ἐὰν πεφυκὸς μὴ ἔχῃ ἢ φαύλως, ὥσπερ τὸ [f] ἄπουν καὶ [g] τὸ [h] ἀπύρηνον· οὕτω [i] δὴ καὶ ἡ γεῦσις τοῦ γευστοῦ [k] τε [l] καὶ ἀγεύστου· τοῦτο δὲ τὸ μικρὸν [m] ἢ φαῦλον ἔχον χυμὸν ἢ φθαρτικὸν τῆς γεύσεως. Δοκεῖ δ' εἶναι ἀρχὴ τὸ ποτὸν 4 καὶ ἄποτον· γεῦσις [n] γάρ τις ἀμφότερα· ἀλλὰ τὸ μὲν φαύλη καὶ φθαρτικὴ τῆς γεύσεως, τὸ δὲ κατὰ φύσιν. Ἔστι δὲ κοινὸν ἁφῆς καὶ γεύσεως τὸ ποτόν. Ἐπεὶ δ' ὑγρὸν τὸ γευστόν, ἀνάγκη [o] καὶ τὸ αἰσθητήριον αὐτοῦ μήτε ὑγρὸν εἶναι ἐντελεχείᾳ μήτε [p] ἀδύνατον ὑγραίνεσθαι· πάσχει γάρ τι ἡ γεῦσις ὑπὸ τοῦ γευστοῦ, ᾗ γευστόν. Ἀναγκαῖον ἄρα 5 ὑγρανθῆναι τὸ δυνάμενον [q] μὲν ὑγραίνεσθαι σωζόμενον, μὴ ὑγρὸν δέ, τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον. Σημεῖον δὲ τὸ μήτε κατάξηρον οὖσαν τὴν [r] γλῶτταν [s] αἰσθάνεσθαι μήτε λίαν ὑγράν· αὕτη [t] γὰρ ἁφὴ [v] γίνεται τοῦ πρώτου ὑγροῦ, ὥσπερ ὅταν προγευματίσας τις ἰσχυροῦ [w] χυμοῦ γεύηται ἑτέρου· καὶ οἷον τοῖς κάμνουσι πικρὰ πάντα φαίνεται διὰ τὸ [x] τῇ γλώττῃ πλήρει τοιαύτης ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. Τὰ δ' 6 εἴδη τῶν χυμῶν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων, ἁπλᾶ μὲν τἀναντία, τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, ἐχόμενα δὲ τοῦ μὲν τὸ λιπαρόν, τοῦ δὲ τὸ ἁλμυρόν· μεταξὺ δὲ τούτων τό τε δριμὺ

[a] τε om. E.W. [b] τοῦ om. S.T.U.W. [c] τε καὶ] τε κριτικὴ καὶ V. [d] ὡς γὰρ X. [e] ὁ ante β. om. W. [f] ἄπτον S, ἅπλουν E. [g] τὸ om. E.T.U. [h] ἀπύρινον T. [i] δὲ E.T.U.W. [k] τε om. S. [l] καὶ τοῦ ἀγεύστου S.V. [m] ἢ] καὶ V.X. [n] γὰρ ἄν τις U. [o] καὶ om. S.T.V.X. [p] ὑγραίνεσθαι ἀδύνατον W.X. [q] μὲν om. S.U.V.W.X. [r] γλῶσσαν T.U.V.W. [s] αἰσθάνεσθαι ante τὴν T. [t] γὰρ ἡ ἁφὴ E. [v] γένηται W. [w] χυμοῦ om. E. [x] τὴν γλῶτταν πλήρη T.W.

καὶ [y]τὸ αὐστηρὸν καὶ στρυφνὸν καὶ ὀξύ· σχεδὸν γὰρ αὗται δοκοῦσιν εἶναι διαφοραὶ χυμῶν. Ὥστε τὸ γευστικόν ἐστι τὸ δυνάμει τοιοῦτον, γευστὸν δὲ τὸ ποιητικὸν ἐντελεχείᾳ αὐτοῦ.

11 Περὶ δὲ τοῦ ἁπτοῦ [z]καὶ ἁφῆς ὁ αὐτὸς λόγος. Εἰ γὰρ ἡ ἁφὴ μὴ μία ἐστὶν αἴσθησις ἀλλὰ πλείους, ἀναγκαῖον καὶ τὰ ἁπτὰ [a]αἰσθητὰ πλείω εἶναι. Ἔχει δ' ἀπορίαν πότερον πλείους εἰσὶν ἢ μία, καὶ τί τὸ αἰσθητήριον [b]τὸ τοῦ [c]ἁπτοῦ ἁπτικόν, πότερον [d]ἡ σὰρξ καὶ [e]ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνάλογον, ἢ οὔ, ἀλλὰ τοῦτο μέν ἐστι τὸ μεταξύ, τὸ δὲ πρῶτον αἰσθη-2τήριον ἄλλο τί [f]ἐστιν ἐντός. Πᾶσά [g]τε γὰρ αἴσθησις μιᾶς ἐναντιώσεως εἶναι δοκεῖ, οἷον ὄψις λευκοῦ καὶ μέλανος [h]καὶ ἀκοὴ [i]ὀξέος καὶ βαρέος καὶ γεῦσις πικροῦ καὶ γλυκέος· ἐν δὲ τῷ ἁπτῷ πολλαὶ [k]ἔνεισιν ἐναντιώσεις, θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, σκληρὸν μαλακόν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοιαῦτα. 3 Ἔχει δέ τινα λύσιν πρός γε [l]ταύτην τὴν ἀπορίαν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεών εἰσιν ἐναντιώσεις πλείους, οἷον ἐν φωνῇ οὐ μόνον ὀξύτης καὶ βαρύτης, ἀλλὰ καὶ μέγεθος καὶ μικρότης καὶ [m]λειότης καὶ τραχύτης φωνῆς καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. 4 Εἰσὶ δὲ καὶ περὶ χρῶμα διαφοραὶ τοιαῦται ἕτεραι. Ἀλλὰ τί τὸ ἓν τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ ἀκοῇ ψόφος, οὕτω τῇ ἁφῇ, οὐκ ἔστιν [n]ἔνδηλον. Πότερον δ' ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον ἐντός, ἢ οὔ, ἀλλ' εὐθέως ἡ σάρξ; Οὐδὲν δοκεῖ σημεῖον [o]εἶναι [p]τὸ 5 γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἅμα θιγγανομένων. Καὶ γὰρ [q]νῦν εἴ τις περὶ τὴν σάρκα [r]περιτείνειεν οἷον ὑμένα ποιήσας, ὁμοίως τὴν αἴσθησιν εὐθέως ἁψάμενος [s]ἐνσημαίνει· καίτοι δῆλον ὡς οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ τὸ αἰσθητήριον· εἰ δὲ καὶ συμ-

[y] τὸ om. S.V.W. [z] καὶ περὶ ἁφῆς E.T, καὶ τῆς ἁφῆς W. [a] πλείω αἰσθητὰ εἶναι V, πλείω εἶναι αἰσθητά S. [b] τὸ ante τοῦ om. S.V.X. [c] ἁπτοῦ ἁπτικὸν] ἁπτικοῦ E.S.T.U.V.X, ἁπτοῦ W. [d] ἡ om. S.U.V.W. [e] ἐν τοῖς ἄλλοις] τῶν ἄλλων W. [f] ἐστὶ καὶ ἐντός V. [g] τε om. X. [h] καὶ ἡ ἀκοὴ W. [i] βαρέος καὶ ὀξέος V. [k] εἰσὶν S.T.U.V.X. [l] τὴν ἀπ. ταύτην W. [m] τελειότης S. [n] ἐν δῆλον E, ἓν δῆλον T, δῆλον S.U.V.X. [o] εἶναι om. X. [p] τῶι E. [q] νῦν om. S.U.V. [r] ἐπιτείνειεν T. [s] ἐνσημήνειε X, ἂν ἐνσημαίνει T.

φυὲς [t] γένοιτο, [v] θᾶττον ἔτι διικνοῖτ' ἂν ἡ αἴσθησις. Διὸ 6
τὸ [w] τοιοῦτο μόριον τοῦ σώματος ἔοικεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ
[x] ἂν εἰ κύκλῳ ἡμῖν περιεπεφύκει ὁ ἀήρ· ἐδοκοῦμεν γὰρ ἂν ἑνί
τινι αἰσθάνεσθαι καὶ ψόφου καὶ χρώματος καὶ [y] ὀσμῆς, καὶ
μία τις αἴσθησις [z] εἶναι [a] ὄψις [b] ἀκοὴ ὄσφρησις. Νῦν δὲ
διὰ τὸ διωρίσθαι δι' οὗ γίνονται αἱ [c] κινήσεις, φανερὰ τὰ
[d] εἰρημένα αἰσθητήρια ἕτερα ὄντα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἁφῆς [e] τοῦτο 7
νῦν ἄδηλον· ἐξ ἀέρος μὲν γὰρ ἢ ὕδατος ἀδύνατον συστῆναι
τὸ ἔμψυχον σῶμα· δεῖ γάρ [f] τι στερεὸν εἶναι. Λείπεται
[g] δὴ μικτὸν ἐκ γῆς καὶ τούτων εἶναι, οἷον βούλεται ἡ σὰρξ
καὶ τὸ ἀνάλογον· ὥστε ἀναγκαῖον [h] καὶ [i] τὸ σῶμα εἶναι
[k] μεταξὺ τοῦ ἁπτικοῦ προσπεφυκός, δι' οὗ γίνονται [l] αἱ
αἰσθήσεις πλείους οὖσαι. Δηλοῖ δ' ὅτι πλείους ἡ ἐπὶ τῆς 8
[m] γλώττης ἁφή· [n] ἁπάντων γὰρ τῶν ἁπτῶν [o] αἰσθάνεται
κατὰ τὸ αὐτὸ μόριον καὶ χυμοῦ. Εἰ μὲν οὖν [p] καὶ [q] ἡ ἄλλη
σὰρξ [r] ᾐσθάνετο [s] τοῦ χυμοῦ, ἐδόκει [t] ἂν ἡ αὐτὴ [v] καὶ μία
εἶναι αἴσθησις ἡ γεῦσις καὶ ἡ ἁφή· νῦν δὲ δύο διὰ τὸ μὴ
ἀντιστρέφειν. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα [w] βάθος 9
ἔχει· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τρίτον μέγεθος· ὧν δ' ἐστὶ [x] δύο
[y] σωμάτων μεταξὺ σῶμά τι, οὐκ ἐνδέχεται [z] ταῦτα ἀλλήλων
ἅπτεσθαι. Τὸ δ' ὑγρὸν οὐκ ἔστιν ἄνευ σώματος, οὐδὲ τὸ
διερόν, ἀλλ' ἀναγκαῖον [a] ὕδωρ εἶναι ἢ ἔχειν ὕδωρ. Τὰ δὲ
ἁπτόμενα ἀλλήλων ἐν τῷ ὕδατι, μὴ ξηρῶν τῶν ἄκρων ὄντων,
ἀναγκαῖον [b] ὕδωρ ἔχειν μεταξύ, [c] οὗ ἀνάπλεα τὰ ἔσχατα.
Εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθές, ἀδύνατον [d] ἅψασθαι ἄλλο ἄλλου ἐν 10

[t] γίγνοιτο S. [v] θᾶσσον X. [w] τοιοῦτον S.T.U.V.W.X. [x] ἂν om. X. [y] ὀδμῆς E.T.W. [z] εἶναι] ἦν ἡ X. [a] ὄψις καὶ ἀκοὴ S. [b] ἀκοὴ καὶ ὄσφρησις W. [c] κινήσεις] κινήσεις καὶ αἱ αἰσθήσεις U, αἰσθήσεις γρ. S. [d] εἰρημένα om. X. [e] τοῦτο μὲν νῦν E.T.W. [f] τι om. U.X. [g] δὲ E.S.T.U.X. [h] καὶ] εἶναι καὶ E, om. U. [i] εἶναι τὸ σῶμα U. [k] μεταξὺ] τὸ μεταξὺ T.X. [l] αἱ om. V.W. [m] γλώσσης X. [n] πάντων X. [o] αἴσθεται S.T.U. [p] καὶ om. S.U. [q] ἡ om. V. [r] αἰσθάνεται W. [s] τοῦ om. S.X. [t] ἂν om. S.U.X. [v] εἶναι καὶ μία X. [w] βάρος S. [x] δύο om. S.U.V.X. [y] μεταξὺ σωμάτων W. [z] αὐτὰ E.W. [a] ὕδατος S.V.X. [b] ἔχειν ὕδωρ X. [c] ᾧ S.T.U.V.X. [d] ἅψεσθαι S, ἅψασθαι post ἄλλου T.

ὕδατι. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν τῷ ἀέρι· ὁμοίως γὰρ [e]ἔχει ὁ ἀὴρ πρὸς τὰ ἐν αὐτῷ καὶ [f]τὸ ὕδωρ πρὸς τὰ [g]ἐν τῷ ὕδατι. Λανθάνει δὲ [h]μᾶλλον ἡμᾶς, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ
11 ὕδατι ζῷα, εἰ διερὸν διεροῦ ἅπτεται. Πότερον οὖν [i]πάντων ὁμοίως ἐστὶν ἡ αἴσθησις, ἢ ἄλλων ἄλλως, καθάπερ νῦν δοκεῖ ἡ [k]μὲν γεῦσις καὶ ἡ [l]ἁφὴ τῷ ἅπτεσθαι, αἱ δ' ἄλλαι ἄποθεν. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν δι' ἑτέρων αἰσθανόμεθα, ὥσπερ καὶ τὸ [m]ψοφητικὸν καὶ τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ὀσφραντόν· ἀλλὰ [n]τὰ μὲν πόρρωθεν, [o]τὰ δ'
12 ἐγγύθεν. Διὸ λανθάνει, ἐπεὶ αἰσθανόμεθά γε πάντων διὰ τοῦ μέσου· ἀλλ' ἐπὶ τούτων λανθάνει. [p]Καίτοι καθάπερ [q]εἴπαμεν [r]καὶ πρότερον, κἂν εἰ δι' ὑμένος [s]αἰσθανοίμεθα τῶν ἁπτῶν ἁπάντων λανθάνοντος ὅτι διείργει, ὁμοίως ἂν ἔχοιμεν ὥσπερ καὶ νῦν ἐν τῷ ὕδατι καὶ [t]ἐν τῷ ἀέρι· δοκοῦμεν [v]γὰρ
13 αὐτῶν ἅπτεσθαι καὶ οὐδὲν εἶναι διὰ μέσου. Ἀλλὰ διαφέρει [w]τὸ ἁπτὸν τῶν [x]ὁρατῶν καὶ [y]τῶν ψοφητικῶν, ὅτι [z]ἐκείνων μὲν αἰσθανόμεθα τῷ τὸ μεταξὺ [a]ποιεῖν τι ἡμᾶς, τῶν δὲ ἁπτῶν οὐχ ὑπὸ τοῦ μεταξὺ ἀλλ' ἅμα τῷ μεταξύ, ὥσπερ ὁ δι' ἀσπίδος πληγείς· οὐ γὰρ ἡ ἀσπὶς πληγεῖσα ἐπάταξεν,
14 [b]ἀλλ' ἄμφω συνέβη πληγῆναι. Ὅλως δ' ἔοικεν ἡ σὰρξ καὶ ἡ [c]γλῶττα, ὡς [d]ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν ὄσφρησιν ἔχουσιν, οὕτως ἔχειν πρὸς τὸ αἰσθητήριον ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστον. Αὐτοῦ δὲ τοῦ αἰσθητηρίου [e]ἁπτομένου οὔτ' ἐκεῖ οὔτ' ἐνταῦθα γένοιτ' [f]ἂν αἴσθησις, οἷον εἴ [g]τις σῶμα [h]τὸ λευκὸν ἐπὶ τοῦ ὄμματος θείη τὸ
15 ἔσχατον. [i]Ἧι καὶ δῆλον ὅτι ἐντὸς [k]τὸ τοῦ ἁπτοῦ [l]αἰσθη-

[e] ἔχει καὶ ὁ W. [f] τὸ om. T. [g] ἐν αὐτῷ τῷ E.T.W. [h] μᾶλλον om. X. [i] ὁμοίως πάντων X, ἁπάντων ὁμοίως S.U.V.W. [k] μὲν γὰρ γεῦσις W. [l] ἁφὴ ἐν τῷ X. [m] ψοφητὸν S.X. [n] τὸ S.V.X. [o] τὸ S.U.V.X. [p] ἐπεὶ X. [q] εἴπομεν S.T.U.V.W.X. [r] καὶ om. X. [s] ᾐσθανοίμεθα E, αἰσθανώμεθα S.T.U.V.X. [t] ἐν om. S.V.W. [v] γὰρ νῦν αὐτῶν E.T.W. [w] τὸ om. X. [x] ὁρατικῶν E.T. [y] τῶν om. E. [z] ἐκεῖνα E.S.T.U.V.X. [a] τι ποιεῖν T. [b] ἀλλ' ἅμ' ἄμφω E. [c] γλῶσσα S.T.U.V.X. [d] ὁ om. S.T.V.X. [e] ἁπτομένων U.V.X. [f] ἂν U.V.X. [g] τι W. [h] τὸ ante λευκὸν om. S.U.V.X. [i] ἢ W, om. S.U.V. [k] τὸ om. W, ante ἐντὸς ponit T. [l] αἰσθητήριον T.W.

τικόν. Οὕτω [m] γὰρ ἂν συμβαίνοι [n] ὅπερ [o] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἐπιτιθεμένων γὰρ ἐπὶ τὸ αἰσθητήριον οὐκ αἰσθάνεται, ἐπὶ δὲ τὴν σάρκα ἐπιτιθεμένων αἰσθάνεται· ὥστε [p] τὸ μεταξὺ τοῦ ἁπτικοῦ ἡ σάρξ. [q] Ἁπταὶ μὲν οὖν [r] εἰσὶν αἱ 16 διαφοραὶ τοῦ σώματος ᾗ σῶμα· λέγω δὲ διαφορὰς [s] αἳ τὰ στοιχεῖα διορίζουσι, θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, περὶ ὧν εἰρήκαμεν πρότερον ἐν τοῖς [t] περὶ στοιχείων. Τὸ δὲ αἰσθητήριον αὐτῶν τὸ ἁπτικόν, καὶ ἐν ᾧ ἡ καλουμένη ἁφὴ [v] ὑπάρχει πρώτῳ, τὸ δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι μόριον· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι πάσχειν τι ἐστίν. Ὥστε τὸ ποιοῦν οἷον αὐτὸ ἐνεργείᾳ, τοιοῦτον ἐκεῖνο ποιεῖ δυνάμει ὄν. Διὸ τοῦ [w] ὁμοίως 17 θερμοῦ [x] καὶ ψυχροῦ [y] ἢ σκληροῦ [z] καὶ μαλακοῦ οὐκ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ τῶν ὑπερβολῶν, ὡς τῆς αἰσθήσεως οἷον μεσότητός τινος οὔσης τῆς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐναντιώσεως. [a] Καὶ διὰ τοῦτο κρίνει τὰ [b] αἰσθητά. Τὸ γὰρ μέσον κριτικόν· 18 γίνεται γὰρ πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν θάτερον τῶν ἄκρων· καὶ δεῖ ὥσπερ τὸ μέλλον αἰσθήσεσθαι λευκοῦ καὶ μέλανος μηδέτερον αὐτῶν [c] εἶναι ἐνεργείᾳ, δυνάμει δ' ἄμφω, οὕτω [d] δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ [e] ἐπὶ τῆς ἁφῆς μήτε θερμὸν μήτε ψυχρόν. Ἔτι δ' ὥσπερ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου ἦν πως ἡ ὄψις, ὁμοίως δὲ 19 καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἀντικειμένων, οὕτω [f] καὶ ἡ ἁφὴ τοῦ ἁπτοῦ καὶ ἀνάπτου· ἄναπτον δ' ἐστὶ τό τε μικρὰν [g] ἔχον πάμπαν διαφορὰν τῶν ἁπτῶν, οἷον πέπονθεν ὁ ἀήρ, καὶ τῶν ἁπτῶν αἱ ὑπερβολαί, ὥσπερ τὰ φθαρτικά. Καθ' ἑκάστην μὲν οὖν τῶν αἰσθήσεων εἴρηται τύπῳ.

Καθόλου δὲ περὶ πάσης αἰσθήσεως δεῖ [h] λαβεῖν ὅτι ἡ μὲν 12 αἴσθησίς ἐστι τὸ δεκτικὸν τῶν [i] αἰσθητῶν [k] εἰδῶν ἄνευ τῆς

[m] γὰρ συμβαίνει W. [n] ὥσπερ S.U.V.X. [o] καὶ om. S.T.U.V.W.X. [p] τὸ om. X. [q] ἁπτὰ T.U.V. [r] εἰσὶν αὗται αἱ W. [s] αἷς S.U.V.X. [t] περὶ τῶν στ. E.T. [v] ὑπάρχει αἴσθησις πρώτῳ E, ὑπάρχει αἴσθησις καὶ πρώτῳ T.W. [w] ὁμοίου T.U.X. [x] καὶ] ἢ S.U.W. [y] ἢ] καὶ V. [z] καὶ] ἢ S.U.V. [a] καὶ om. E. [b] αἰσθητήρια S.T.U.X. [c] εἶναι om. W.X. [d] δὲ E.T.V, om. X. [e] ἐπὶ ante τῆς om. S.T.V.X. [f] καὶ post οὕτω om. X. [g] π. ἔχ. X. [h] διαλαβεῖν W. [i] ἀναισθήτων S. [k] εἰδῶν om. S.U.X.

ὕλης, οἷον [l] ὁ κηρὸς τοῦ δακτυλίου ἄνευ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χρυσοῦ δέχεται τὸ σημεῖον, [m] λαμβάνει δὲ τὸ χρυσοῦν ἢ τὸ [n] χαλκοῦν σημεῖον, ἀλλ' οὐχ [o] ᾗ [p] χρυσὸς ἢ χαλκός, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἑκάστου ὑπὸ τοῦ ἔχοντος χρῶμα ἢ χυμὸν ἢ ψόφον πάσχει, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἕκαστον ἐκείνων λέγεται, ἀλλ'
2 [q] ᾗ τοιονδί, καὶ κατὰ τὸν λόγον. Αἰσθητήριον δὲ πρῶτον ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη δύναμις. Ἔστι μὲν οὖν [r] ταὐτόν, τὸ δ' εἶναι ἕτερον· μέγεθος μὲν γὰρ ἄν [s] τι εἴη τὸ αἰσθανόμενον· οὐ μὴν [t] τό γε αἰσθητικῷ εἶναι, οὐδ' ἡ αἴσθησις μέγεθός ἐστιν, ἀλλὰ λόγος τις καὶ δύναμις [v] ἐκείνου. Φανερὸν δ' ἐκ τούτων
3 καὶ διὰ τί ποτε τῶν αἰσθητῶν αἱ ὑπερβολαὶ φθείρουσι τὰ αἰσθητήρια· [w] ἐὰν γὰρ ᾖ ἰσχυροτέρα τοῦ αἰσθητηρίου ἡ κίνησις, λύεται ὁ λόγος· τοῦτο δ' [x] ἦν ἡ αἴσθησις, ὥσπερ [y] καὶ ἡ συμφωνία καὶ ὁ τόνος [z] κρουομένων σφόδρα τῶν χορ-
4 δῶν. Καὶ διὰ τί ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνεται, ἔχοντά τι μόριον ψυχικὸν καὶ πάσχοντά [a] τι ὑπὸ τῶν [b] ἁπτῶν· καὶ γὰρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται· αἴτιον [c] γὰρ τὸ μὴ ἔχειν μεσότητα, [d] μηδὲ τοιαύτην ἀρχὴν οἵαν [e] τὰ εἴδη δέχεσθαι τῶν
5 αἰσθητῶν, ἀλλὰ πάσχειν μετὰ [f] τῆς ὕλης. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ πάθοι ἄν [g] τι ὑπ' [h] ὀσμῆς τὸ ἀδύνατον ὀσφρανθῆναι, ἢ ὑπὸ χρώματος τὸ μὴ δυνάμενον ἰδεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ [i] δὲ τὸ ὀσφραντὸν [k] ὀσμή, εἴ τι ποιεῖ τὴν
6 ὄσφρησιν, [l] ἡ [m] ὀσμὴ ποιεῖ. Ὥστε τῶν ἀδυνάτων ὀσφρανθῆναι [n] οὐθὲν οἷόν τε πάσχειν [o] ὑπ' ὀδμῆς· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· οὐδὲ τῶν δυνατῶν, ἀλλ' ᾗ αἰσθητικὸν ἕκαστον. Ἅμα [p] δὲ δῆλον [q] καὶ οὕτως. Οὔτε γὰρ φῶς καὶ σκότος οὔτε ψόφος οὔτε ὀσμὴ οὐδὲν ποιεῖ τὰ σώματα, ἀλλ'

[l] ὁ om. E.T. [m] λαμβάνει—σημεῖον om. W. [n] χαλκὸν U. [o] ᾗ] ὡς U. [p] χαλκὸς ἢ χρυσὸς X. [q] ἢ X. [r] ταυτὸ T, ταυτὰ S.X. [s] τι εἴη] ἦν X. [t] τό] τῷ S. [v] ἐκεῖνο E. [w] ἂν γὰρ ἰσχ. V.X. [x] ἦν om. E.T.W. [y] καὶ om. W. [z] κρουομένων σφόδρα] καὶ ἡ κροῦσις X. [a] τι om. S.U.X. [b] ἁπτῶν αὐτῶν. καὶ E.T.W. [c] γὰρ] δὲ U. [d] μηδὲ] καὶ X. [e] δέχεσθαι τὰ εἴδη S.V.X. [f] τῆς om. W. [g] τι om. E.T.W. [h] ὀδμῆς E.T. [i] δὴ τῶν ὀσφραντῶν U. [k] ὀδμή E, ἡ ὀσμή W. [l] ᾗ U.W, om. S.V.X. [m] ὀδμὴ E. [n] οὐθὲν] μὴ V. [o] ὑπ' ὀδμῆς om. S.U.X. [p] δὲ om. S.V. [q] καὶ οὕτως om. V.

ἐν οἷς ἐστίν, οἷον [r] ἀὴρ ὁ μετὰ βροντῆς διίστησι τὸ ξύλον. 'Αλλὰ τὰ ἁπτὰ καὶ οἱ χυμοὶ ποιοῦσιν· εἰ γὰρ μή, ὑπὸ τίνος 7 ἂν πάσχοι τὰ ἄψυχα καὶ [s] ἀλλοιοῖτο; 'Αρ' οὖν κἀκεῖνα [t] ποιήσει; Ἢ οὐ πᾶν σῶμα παθητικὸν ὑπ' [v] ὀσμῆς καὶ ψόφου· καὶ τὰ πάσχοντα ἀόριστα, καὶ οὐ μένει, οἷον [w] ἀήρ· ὄζει γὰρ ὥσπερ παθών [x] τι. Τί οὖν ἐστὶ τὸ ὀσμᾶσθαι [y] παρὰ τὸ πάσχειν [x] τι; Ἢ τὸ μὲν ὀσμᾶσθαι αἰσθάνεσθαι, ὁ δ' ἀὴρ παθὼν ταχέως αἰσθητὸς γίνεται.

Γ.

Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν αἴσθησις [z] ἑτέρα παρὰ τὰς πέντε (λέγω δὲ ταύτας ὄψιν, ἀκοήν, ὄσφρησιν, [a] γεῦσιν, ἁφήν), ἐκ [b] τῶνδε πιστεύσειεν ἄν τις. Εἰ γὰρ παντὸς οὗ ἐστὶν αἴσθησις ἁφή, 2 καὶ νῦν [c] αἴσθησιν ἔχομεν (πάντα γὰρ τὰ τοῦ ἁπτοῦ ᾗ ἁπτὸν πάθη τῇ ἁφῇ ἡμῖν αἰσθητά ἐστιν), [d] ἀνάγκη [e] τ', εἴπερ ἐκλείπει τις αἴσθησις, καὶ αἰσθητήριόν [f] τι ἡμῖν [g] ἐκλείπειν· καὶ ὅσων μὲν [h] αὐτῶν ἁπτόμενοι αἰσθανόμεθα, τῇ ἁφῇ αἰσθητά ἐστιν, ἣν τυγχάνομεν ἔχοντες· ὅσα δὲ διὰ τῶν μεταξύ, καὶ μὴ αὐτῶν ἁπτόμενοι τοῖς [i] ἁπλοῖς, λέγω δ' οἷον ἀέρι καὶ ὕδατι. Ἔχει δ' οὕτως, ὥστ' εἰ μὲν δι' ἑνὸς πλείω αἰσθητὰ ἕτερα [k] ὄντα 3 ἀλλήλων τῷ γένει, ἀνάγκη τὸν ἔχοντα [l] τὸ τοιοῦτον αἰσθητήριον ἀμφοῖν αἰσθητικὸν εἶναι· οἷον εἰ ἐξ ἀέρος ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον, καὶ ἔστιν ὁ ἀὴρ καὶ ψόφου καὶ [m] χρόας. Εἰ δὲ πλείω τοῦ αὐτοῦ, οἷον χρόας καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ (ἄμφω [n] γὰρ διαφανῆ), καὶ ὁ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἔχων μόνον αἰσθήσεται [o] ἀμφοῖν. Τῶν δὲ ἁπλῶν ἐκ δύο τούτων αἰσθητήρια μόνον ἐστίν, 4

[r] ὁ ἀὴρ S, ὁ ἀὴρ ὁ U.W.X, ἀὴρ V. [s] οὐλλοιοῖτο V. [t] ἐμποιεῖ E.T.W, ἐμποιήσει U. [v] ὀδμῆς E.T.V. [w] ἀνήρ X, ὁ ἀήρ W. [x] τι om. S.U.X. [y] περὶ W. [z] παρὰ τὰς πέντε ἑτέρα W. [a] γεῦσιν καὶ ἁφήν W. [b] τούτων E.W, τῶνδε δῆλον S.X. [c] ἔχομεν αἴσθησιν S.T.U.W. [d] ἀνάγκη—ἁφῇ αἰσθητά ἐστιν margo T. [e] δ' X. [f] τι om. L, post ἡμῖν ponit W. [g] ἐκλιπεῖν E. [h] αὐτοὶ T.W. [i] ἁπλοῖς διαστήμασι λ. T.W. et margo U. [k] ὄντα τῷ γένει ἀλλ. X, ἀλλήλων ὄντα τῷ γένει S.T.U.V.W. [l] τὸ om. T.U. [m] χροιᾶς W. [n] γὰρ] δὲ V. [o] ἀμφοῖν] τοῖν ἀμφοῖν L, τοῦ δι' ἀμφοῖν T.W.

ἐξ ἀέρος καὶ ὕδατος· [p] ἡ μὲν γὰρ κόρη ὕδατος, ἡ δ' ἀκοὴ ἀέρος, ἡ δ' ὄσφρησις θατέρου τούτων. Τὸ δὲ πῦρ ἢ οὐθενὸς ἢ κοινὸν πάντων· οὐθὲν γὰρ ἄνευ θερμότητος αἰσθητικόν. [q] Γῆ δὲ [r] ἢ οὐθενός, ἢ ἐν τῇ ἁφῇ μάλιστα μέμικται [s] ἰδίως. [t] Διὸ λείποιτ' ἂν μηθὲν εἶναι αἰσθητήριον ἔξω ὕδατος καὶ 5 ἀέρος. Ταῦτα δὲ καὶ νῦν ἔχουσιν ἔνια [v] ζῷα. [w] Πᾶσαι ἄρα [x] αἱ αἰσθήσεις ἔχονται ὑπὸ τῶν μὴ ἀτελῶν μηδὲ [y] πεπηρωμένων· φαίνεται [z] γὰρ καὶ ἡ [a] σπάλαξ ὑπὸ τὸ δέρμα [b] ἔχουσα ὀφθαλμούς. Ὥστ' εἰ μή τι ἕτερόν ἐστι σῶμα, καὶ πάθος ὃ μηθενός ἐστι τῶν ἐνταῦθα σωμάτων, [c] οὐδεμία ἂν ἐκλίποι 6 [d] αἴσθησις. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν κοινῶν οἷόν τ' εἶναι αἰσθητήριόν τι ἴδιον, [e] ὧν ἑκάστῃ αἰσθήσει αἰσθανόμεθα κατὰ συμβεβηκός, οἷον κινήσεως, στάσεως, σχήματος, μεγέθους, ἀριθμοῦ [f] ἑνός· ταῦτα γὰρ πάντα κινήσει αἰσθανόμεθα, οἷον [g] μέγεθος κινήσει. Ὥστε [h] καὶ σχῆμα· μέγεθος γάρ [i] τι 7 τὸ σχῆμα. Τὸ δ' ἠρεμοῦν τῷ μὴ κινεῖσθαι· ὁ δ' ἀριθμὸς τῇ ἀποφάσει τοῦ συνεχοῦς καὶ τοῖς ἰδίοις· ἑκάστη γὰρ ἓν αἰσθάνεται αἴσθησις. Ὥστε δῆλον ὅτι ἀδύνατον ὁτουοῦν [k] ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι τούτων, οἷον κινήσεως· οὕτω γὰρ ἔσται ὥσπερ 8 νῦν τῇ ὄψει τὸ γλυκὺ αἰσθανόμεθα. Τοῦτο δ' ὅτι ἀμφοῖν [l] ἔχοντες τυγχάνομεν αἴσθησιν, ᾗ [m] καὶ ὅταν συμπέσωσιν [n] ἀναγνωρίζομεν· εἰ δὲ μή, [o] οὐδαμῶς ἂν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκὸς [p] ᾐσθανόμεθα, οἷον τὸν Κλέωνος υἱὸν οὐχ ὅτι [q] Κλέωνος υἱός, [r] ἀλλ' ὅτι λευκός· [s] τούτῳ δὲ συμβέβηκεν υἱῷ 9 Κλέωνος εἶναι. Τῶν δὲ κοινῶν [t] ἤδη ἔχομεν αἴσθησιν κοινήν,

[p] ἡ μὲν—ὕδατος om. pr. T. [q] γῆ δὲ] ἡ δὲ γῆ S.U.W. [r] ἢ om. W, ἢ οὐθενὸς ἢ om. S.U.V. [s] ἰδίως om. L.U.V.X. [t] διὸ om. E.L.S.U.V.X. [v] ζώων W. [w] πᾶσαι] οὐ πᾶσαι X. [x] αἱ om. W.X. [y] πεπληρωμένων S. [z] γὰρ καὶ] δὲ καὶ S, δὲ X. [a] ἀσπάλαξ L.T.U.V.W.X. [b] ἔχουσα τοὺς ὀφθ. T.U.W. [c] μίαν λιποι E, μία ἂν λείποιτο T, μία ἂν ἐλλείποι L. [d] αἴσθησιν X. [e] ὧν καὶ ἑκ. E. [f] ἑνός om. V. [g] κιν. μέγ. U. [h] καὶ τὸ σχ. W. [i] τι καὶ τὸ L.T.W. [k] τούτων ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι W. [l] ἔχομεν τυγχάνοντες X. [m] καὶ om. L.S.T.U.V.W.X. [n] ἅμα γνωρίζομεν E, γνωρίζομεν L.S.U.V.W.X. [o] μηδαμῶς W. [p] αἰσθανοίμεθα L, αἰσθανόμεθα E.T.U.V.W. [q] κλέωνος γὰρ υἱὸς S.T.V.W. [r] ἄλλο τὸ λευκόν U. λευκόν etiam S. [s] τοῦτο L.V.X. [t] ἔχομεν ἤδη αἴσθησιν L.T.U.W, ἔχομεν αἴσθησιν ἤδη S.V.X.

οὐ κατὰ συμβεβηκός· οὐκ [v] ἄρ' ἐστὶν ἰδία· οὐδαμῶς γὰρ ἂν ᾐσθανόμεθα ἀλλ' [w] ἢ οὕτως ὥσπερ εἴρηται [x] τὸν Κλέωνος [y] υἱὸν ἡμᾶς ὁρᾶν. Τὰ δ' ἀλλήλων ἴδια κατὰ συμβεβηκὸς αἰ- 10 σθάνονται αἱ αἰσθήσεις, οὐχ [z] ᾗ [a] αἱ αὐταί, ἀλλ' ᾗ μία, ὅταν ἅμα [b] γένηται ἡ αἴσθησις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, οἷον [c] χολὴν ὅτι πικρὰ καὶ ξανθή· οὐ γὰρ [d] δὴ ἑτέρας γε τὸ εἰπεῖν ὅτι ἄμφω ἕν· διὸ καὶ ἀπατᾶται, [e] καὶ ἐὰν ᾖ ξανθόν, χολὴν οἴεται εἶναι. Ζητήσειε δ' ἄν [f] τις τίνος ἕνεκα [g] πλείους ἔχομεν αἰσθήσεις, ἀλλ' οὐ μίαν [h] μόνην. Ἢ ὅπως [i] ἧττον λανθάνῃ τὰ ἀκολου- 11 θοῦντα καὶ κοινά, οἷον κίνησις καὶ μέγεθος καὶ ἀριθμός· εἰ γὰρ ἦν [k] ἡ ὄψις [l] μόνη, καὶ αὐτὴ λευκοῦ, ἐλάνθανεν [m] ἂν μᾶλλον [n] καὶ ἐδόκει [o] ταὐτὸ εἶναι πάντα διὰ τὸ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις ἅμα χρῶμα καὶ μέγεθος. Νῦν δ' ἐπεὶ [p] καὶ [q] ἐν ἑτέρῳ αἰσθητῷ τὰ κοινὰ ὑπάρχει, δῆλον ποιεῖ ὅτι ἄλλο τι ἕκαστον αὐτῶν.

Ἐπεὶ δ' αἰσθανόμεθα ὅτι ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν, ἀνάγκη ἢ 2 τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαι ὅτι ὁρᾷ, ἢ ἑτέρᾳ. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἔσται τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου χρώματος. Ὥστε ἢ δύο τοῦ αὐτοῦ ἔσονται ἢ αὐτὴ αὑτῆς. Ἔτι [r] δ' [s] εἰ καὶ ἑτέρα [t] εἴη τῆς ὄψεως αἴσθησις, [v] ἢ εἰς ἄπειρον [w] εἶσιν ἢ αὐτή τις [x] ἔσται αὑτῆς. Ὥστ' ἐπὶ τῆς πρώτης τοῦτο ποιητέον. Ἔχει δ' 2 ἀπορίαν· εἰ γὰρ [y] τὸ τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαί ἐστιν ὁρᾶν, ὁρᾶται [z] δὲ χρῶμα ἢ τὸ ἔχον, εἰ ὄψεταί τις τὸ [a] ὁρῶν, [b] καὶ χρῶμα ἕξει τὸ ὁρῶν πρῶτον. Φανερὸν τοίνυν ὅτι οὐχ ἓν τὸ τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαι· καὶ γὰρ ὅταν μὴ ὁρῶμεν, τῇ ὄψει κρίνομεν καὶ τὸ [c] σκότος καὶ τὸ φῶς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως.

[v] ἄρ' om. T. [w] ἢ om. E.L.T.V. [x] τοῦ S. [y] ἡμᾶς υἱὸν U. [z] ᾗ om. E.L. [a] αἱ αὐταὶ] αὗται X, αὐταὶ T.V.W. [b] γένηται S.U.V. [c] ὅτι χολὴ S.T.U.V.W.X. [d] δὴ] δι' S. [e] καὶ ἐὰν] διὸ καὶ ἐὰν E. [f] τις διὰ τίνος T. [g] πλείονας T.W. [h] μόνον S.U.X. [i] ἧττον] μὴ T.V.W.X, ᾗ S. [k] ἡ om. S.T.U.V.W.X. [l] μόνον L, om. pr. E. [m] ἂν] κἂν E. [n] καὶ] κἂν L.S.T.U.V.W.X. [o] ταυτὸν T.X, ταυτὰ E.L.V, τοῦτο S.U. [p] καὶ post ἐπεὶ om. X. [q] ἐν om. L. et pr. E. [r] δ'] δὴ L. [s] καὶ εἰ E. [t] εἴη ἡ τῆς E. [v] ἢ om. X. [w] ἄνεισιν L.U.W.X. [x] ἐστιν X. [y] τὸ om. W. [z] δὲ τὸ χρῶμα W. [a] ὁρᾶν X. [b] καὶ τὸ χρῶμα W. [c] σκότος ᾗ καὶ X, σκότος ἢ καὶ S.

3 Ἔτι δὲ καὶ τὸ ὁρῶν ἔστιν [d] ὡς [e] κεχρωμάτισται· τὸ γὰρ αἰσθητήριον δεκτικὸν τοῦ αἰσθητοῦ ἄνευ τῆς ὕλης ἕκαστον. Διὸ καὶ ἀπελθόντων τῶν [f] αἰσθητῶν ἔνεισιν [g] αἱ [h] αἰσθήσεις [i] καὶ 4 φαντασίαι [k] ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. Ἡ δὲ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνέργεια καὶ τῆς αἰσθήσεως ἡ αὐτὴ μέν ἐστι καὶ μία, τὸ δ' εἶναι [l] οὐ ταὐτὸν αὐταῖς· λέγω δ' [m] οἷον ψόφος ὁ κατ' ἐνέργειαν [n] καὶ ἀκοὴ ἡ κατ' ἐνέργειαν· ἔστι γὰρ ἀκοὴν ἔχοντα μὴ ἀκού-5 ειν, καὶ τὸ [o] ἔχον ψόφον οὐκ ἀεὶ [p] ψοφεῖ. Ὅταν δ' ἐνεργῇ τὸ δυνάμενον ἀκούειν καὶ ψοφῇ τὸ δυνάμενον ψοφεῖν, [q] τότε ἡ κατ' ἐνέργειαν ἀκοὴ ἅμα γίνεται καὶ ὁ κατ' ἐνέργειαν ψόφος, [r] ὧν [s] εἴπειεν ἄν τις τὸ μὲν εἶναι ἄκουσιν τὸ δὲ ψόφησιν. 6 Εἰ [t] δ' ἔστιν [v] ἡ κίνησις καὶ ἡ ποίησις καὶ τὸ πάθος ἐν τῷ ποιουμένῳ, ἀνάγκη καὶ τὸν ψόφον καὶ τὴν ἀκοὴν τὴν κατ' ἐνέργειαν [w] ἐν τῇ κατὰ δύναμιν εἶναι· ἡ γὰρ τοῦ ποιητικοῦ καὶ κινητικοῦ ἐνέργεια ἐν τῷ πάσχοντι [x] ἐγγίνεται. Διὸ οὐκ 7 ἀνάγκη τὸ κινοῦν κινεῖσθαι. Ἡ μὲν οὖν τοῦ ψοφητικοῦ ἐνέργειά [y] ἐστι ψόφος ἢ ψόφησις, ἡ δὲ τοῦ ἀκουστικοῦ ἀκοὴ ἢ ἄκουσις· διττὸν γὰρ ἡ ἀκοή, καὶ διττὸν ὁ ψόφος. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν. [z] Ὥσπερ γὰρ ἡ ποίησις καὶ ἡ πάθησις ἐν τῷ πάσχοντι [a] ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ ποιοῦντι, οὕτω καὶ ἡ τοῦ αἰσθητοῦ [b] ἐνέργεια καὶ ἡ 8 τοῦ αἰσθητικοῦ ἐν τῷ αἰσθητικῷ. Ἀλλ' ἐπ' ἐνίων [c] μὲν ὠνόμασται, οἷον ἡ ψόφησις καὶ ἡ ἄκουσις, [d] ἐπὶ δ' ἐνίων ἀνώνυμον θάτερον· ὅρασις [e] γὰρ λέγεται ἡ τῆς ὄψεως ἐνέργεια, ἡ δὲ τοῦ χρώματος ἀνώνυμος, καὶ γεῦσις ἡ τοῦ γευστικοῦ, ἡ 9 δὲ τοῦ χυμοῦ ἀνώνυμος. Ἐπεὶ δὲ μία μέν [f] ἐστιν ἐνέργεια

[d] ὡς] ὡς καὶ X. [e] κέχρωσται T. [f] αἰσθητηρίων S. [g] αἱ om. S.W.X. [h] αἴσθησις S. [i] καὶ αἱ φ. T. [k] ἐν om. W. [l] οὐ τὸ αὐτὸ αὐταῖς L, αὐταῖς οὐ ταυτόν S.T.U.V.W, αὐτοῦ οὐ ταυτόν X. [m] οἷον ὁ ψόφος ὁ E.L W. [n] καὶ ἡ ἀκοὴ ἡ E.L. καὶ—ἐνέργειαν om. T. [o] ψόφον ἔχον W. [p] ψοφεῖν W. [q] τότε καὶ ἡ T.W. [r] ὧν] ὥστ' T.W, ὥστε καὶ S.U.V. [s] εἴποιεν E.L, φήσειεν S.U.V.X. [t] δή L.S.T.U.V.X. [v] ἡ post ἔστιν om. W. [w] ἐν τῇ] ἔν τι V. [x] γίνεται W. [y] ἐστὶν ante ἐνέργεια E.L, post ψόφησις T. [z] ὥσπερ γὰρ] καὶ ὥσπερ T.W, ὥσπερ γὰρ καὶ E.L. [a] ἀλλ'] καὶ L.T.U. [b] ἐνέργεια καὶ ἡ τοῦ αἰσθητικοῦ om. T.U.W. [c] μὲν καὶ ὠνόμασται T.U.W.X. [d] ἐπ' ἐνίων δ' L. [e] γὰρ] δὲ S. [f] ἐστιν ἡ ἐνέργεια ἡ E.

[g] ἡ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ [h] ἡ τοῦ αἰσθητικοῦ, τὸ δ' εἶναι ἕτερον, ἀνάγκη [i] ἅμα φθείρεσθαι καὶ σώζεσθαι τὴν οὕτω λεγομένην ἀκοὴν καὶ ψόφον, καὶ χυμὸν δὴ καὶ γεῦσιν καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως· τὰ [k] δὲ κατὰ δύναμιν λεγόμενα οὐκ ἀνάγκη, ἀλλ' οἱ [l] πρότερον φυσιολόγοι τοῦτο οὐ καλῶς ἔλεγον, οὐθὲν οἰόμενοι οὔτε λευκὸν [m] οὔτε μέλαν εἶναι ἄνευ ὄψεως, οὐδὲ χυμὸν ἄνευ γεύσεως. Τῇ μὲν γὰρ ἔλεγον ὀρθῶς, τῇ δ' οὐκ ὀρθῶς· 10 διχῶς γὰρ λεγομένης τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ [n] αἰσθητοῦ, τῶν μὲν κατὰ δύναμιν τῶν δὲ κατ' ἐνέργειαν, [o] ἐπὶ τούτων μὲν συμβαίνει [p] τὸ λεχθέν, ἐπὶ [q] δὲ τῶν ἑτέρων οὐ συμβαίνει. Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἁπλῶς ἔλεγον περὶ τῶν λεγομένων οὐχ ἁπλῶς. 11 Εἰ [r] δ' ἡ συμφωνία φωνή τίς ἐστιν, ἡ δὲ φωνὴ καὶ [s] ἡ ἀκοὴ ἔστιν ὡς ἕν [t] ἐστι καὶ ἔστιν ὡς οὐχ ἓν [v] τὸ αὐτό, λόγος δ' ἡ συμφωνία, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀκοὴν λόγον τινὰ εἶναι. Καὶ διὰ 12 τοῦτο [w] καὶ [x] φθείρει ἕκαστον ὑπερβάλλον, καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ, τὴν ἀκοήν· [y] ὁμοίως δὲ καὶ ἐν χυμοῖς τὴν γεῦσιν, καὶ ἐν χρώμασι τὴν ὄψιν τὸ σφόδρα λαμπρὸν [z] ἢ ζοφερόν, καὶ ἐν ὀσφρήσει ἡ ἰσχυρὰ ὀσμὴ καὶ γλυκεῖα καὶ [a] πικρά, ὡς λόγου τινὸς ὄντος τῆς αἰσθήσεως. [b] Διὸ καὶ ἡδέα μέν, ὅταν [c] εἰλι- 13 κρινῆ καὶ [d] ἀμιγῆ [e] ἄγηται εἰς τὸν λόγον, οἷον τὸ ὀξὺ ἢ γλυκὺ ἢ ἁλμυρόν· ἡδέα γὰρ τότε. Ὅλως δὲ [f] μᾶλλον τὸ μικτὸν συμφωνία ἢ τὸ ὀξὺ [g] ἢ βαρύ. Ἁφὴ δὲ τὸ [h] θερμαντὸν ἢ [i] ψυκτόν· ἡ δ' αἴσθησις [k] ὁ λόγος· ὑπερβάλλοντα [l] δὲ λυπεῖ ἢ φθείρει. Ἑκάστη μὲν οὖν αἴσθησις τοῦ ὑποκειμένου 14 αἰσθητοῦ ἐστίν, ὑπάρχουσα ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ ᾗ αἰσθητήριον,

[g] ἡ om. T.V.W. [h] ἡ addidit E. [i] ἄρα φθ. S.T, φθ. ἅμα L. [k] δὲ] γὰρ S. [l] πρότεροι U.V.W. [m] εἶναι οὔτε μελαν X. [n] αἰσθητικοῦ V. [o] περὶ E.S.T.V. [p] τὸ—συμβαίνει om. S. [q] δὲ τῶν] δ' X. [r] δ' ἡ] δὴ S.X, δὴ ἡ W. [s] ἡ om. L.S.T.U.V.X. [t] ἐστιν solus E. [v] τὸ] ἢ οὐ τὸ S.T.X, οὐδὲ τὸ V. [w] καὶ post τοῦτο om. L.W. [x] φθείρεσθαι S, φθείρει ὡς W. [y] ὁμοίως δὲ om. S.T.U.V.W.X. [z] ἢ τὸ ζ. S.T.U.V.W.X. [a] πικρά] λιπαρά E.L. [b] διὸ om. S.X. et pr. U, διὸ καὶ om. V. [c] εἰλικρινῆ καὶ om. X. [d] ἀμιγῆ] ἀμιγῆ ὄντα U, ἀμιγῆ ᾗ ὄντα L, ἄμικτα ὄντα S.T.V.W.X. [e] ἄγεται E.L, ἄγηται post ὅταν S.T.U.V.W.X. [f] μᾶλλον om. X. [g] ἢ βαρύ] καὶ βαρύ U.V.W, καὶ τὸ βαρύ L. [h] θερμαντικὸν W.X. [i] ψυκτικὸν W.X, χυρὸν V. [k] ὁ om. S.U.V. [l] δὲ] δὲ ἢ W.

καὶ κρίνει τὰς τοῦ ὑποκειμένου αἰσθητοῦ διαφοράς, οἷον λευκὸν μὲν καὶ μέλαν ὄψις, γλυκὺ δὲ καὶ πικρὸν γεῦσις. ʹΟμοίως δ' ἔχει [m] τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ʹΕπεὶ δὲ [n] καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν πρὸς ἕκαστον
15 κρίνομεν, [o] τινὶ καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι διαφέρει. ʹΑνάγκη δὴ αἰσθήσει· αἰσθητὰ γάρ ἐστιν. ʹΗι καὶ δῆλον ὅτι ἡ σὰρξ οὐκ ἔστι τὸ [p] ἔσχατον αἰσθητήριον· ἀνάγκη [q] γὰρ ἦν ἁπτόμενον αὐτοῦ κρίνειν τὸ κρῖνον. Οὔτε δὴ κεχωρισμένοις ἐνδέχεται κρίνειν ὅτι ἕτερον τὸ γλυκὺ τοῦ λευκοῦ, ἀλλὰ δεῖ ἑνί τινι ἄμφω [r] δῆλα εἶναι. Οὕτω [s] μὲν [t] γὰρ κἂν εἰ τοῦ μὲν ἐγὼ
16 τοῦ δὲ σὺ αἴσθοιο, δῆλον ἂν εἴη ὅτι ἕτερα ἀλλήλων. Δεῖ δὲ τὸ ἓν λέγειν ὅτι ἕτερον· ἕτερον γὰρ τὸ γλυκὺ τοῦ λευκοῦ. Λέγει ἄρα τὸ αὐτό. ʹΩστε ὡς λέγει, οὕτω [v] καὶ [w] νοεῖ καὶ αἰσθάνεται. ʹΟτι μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε [x] κεχωρισμένοις κρίνειν τὰ κεχωρισμένα, δῆλον· ὅτι δ' οὐδ' [y] ἐν κεχωρισμένῳ [z] χρόνῳ,
17 ἐντεῦθεν. ʹΩσπερ γὰρ τὸ αὐτὸ λέγει [a] ὅτι ἕτερον τὸ ἀγαθὸν καὶ [b] τὸ κακόν, οὕτω καὶ [c] ὅτε θάτερον λέγει ὅτι [d] ἕτερον, [e] καὶ θάτερον, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ ὅτε· λέγω δ', [f] οἷον νῦν λέγω ὅτι ἕτερον, οὐ μέντοι ὅτι νῦν ἕτερον. ʹΑλλ' [g] οὕτω
18 λέγει, [h] καὶ νῦν, καὶ ὅτι νῦν· ἅμα ἄρα. ʹΩστε ἀχώριστον καὶ ἐν ἀχωρίστῳ χρόνῳ. ʹΑλλὰ μὴν ἀδύνατον ἅμα τὰς ἐναντίας κινήσεις κινεῖσθαι τὸ αὐτὸ [i] ᾗ [k] ἀδιαίρετον καὶ [l] ἐν ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ. Εἰ γὰρ [m] τὸ γλυκύ, ὡδὶ κινεῖ τὴν αἴσθησιν [n] ἢ τὴν νόησιν, τὸ δὲ πικρὸν ἐναντίως, καὶ τὸ λευκὸν ἑτέρως.
19 ʹΑρ' οὖν ἅμα μὲν [o] καὶ ἀριθμῷ [p] ἀδιαίρετον [q] καὶ ἀχώριστον τὸ κρῖνον, τῷ εἶναι δὲ κεχωρισμένον; ʹΕστι [r] δή πως ὡς τὸ διαιρετὸν τῶν διῃρημένων αἰσθάνεται, ἔστι δ' [s] ὡς [t] ᾗ [v] ἀδιαί-

[m] τούτῳ X. [n] καὶ post δὲ om. T.U.V.W. [o] τινα L. [p] ἔσχατον τῶν αἰσθητηρίων W. [q] γὰρ ἂν ἦν W. [r] δῆλα om. X. [s] μὲν om. T. [t] γὰρ] ἔχει E.L.V. [v] καὶ om. S.T.V. [w] νοεῖ] φρονεῖ U.X. [x] κεχωρισμένων X. [y] ἐνὶ E. [z] χρόνῳ ἐστιν ἐντ. S. [a] ὅτι δι' ἕτερον S. [b] τὸ post καὶ om. E.L. [c] ὅτι S. [d] ἕτερον τότε καὶ T. [e] καὶ θάτερον καὶ οὐ W. [f] οἷον καὶ νῦν S. [g] οὕτω] αὐτῷ W. [h] καὶ νῦν] ὅτι νῦν X. [i] ἢ X. [k] διαίρετον E. [l] ἐν om. W. [m] τὸ om. L.S.U.V.X. et pr. E. [n] ἢ] καὶ S.T.W. [o] καὶ om. W. [p] οὐ διαιρετὸν T. [q] καὶ χρόνῳ ἀχώριστον U. [r] δή] δέ S.U. [s] ὡς om. T.W. [t] ᾗ] τὸ X. [v] διαιρετόν E.

ρετον· [w] τῷ εἶναι μὲν γὰρ διαιρετόν, τόπῳ δὲ [x] καὶ ἀριθμῷ [y] ἀδιαίρετον. Ἢ οὐχ οἷόν τε; Δυνάμει μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ 20 [z] καὶ ἀδιαίρετον [a] τἀναντία, τῷ δ' εἶναι οὔ, [b] ἀλλὰ τῷ [c] ἐνεργεῖσθαι διαιρετόν, [d] καὶ οὐχ οἷόν τε ἅμα λευκὸν καὶ μέλαν εἶναι. Ὥστ' οὐδὲ τὰ εἴδη πάσχειν αὐτῶν, εἰ τοιοῦτον ἡ αἴσθησις καὶ ἡ νόησις, ἀλλ' ὥσπερ ἣν καλοῦσί τινες στιγμήν, ᾗ μία [e] καὶ ᾗ δύο, ταύτῃ [f] καὶ διαιρετή. Ἧι μὲν οὖν [g] ἀδιαί- 21 ρετον, ἓν τὸ κρῖνόν ἐστι καὶ ἅμα, ᾗ δὲ [h] διαιρετὸν ὑπάρχει, [i] δὶς τῷ αὐτῷ [k] χρῆται σημείῳ ἅμα. Ἧι μὲν οὖν δυσὶ χρῆται, τῷ πέρατι δύο κρίνει, [l] καὶ κεχωρισμένα ἐστὶν ὡς [m] κεχωρισμένων· ᾗ δ' [n] ἕν, [o] ἑνὶ καὶ ἅμα. Περὶ μὲν [p] οὖν τῆς ἀρχῆς [q] ᾗ φαμὲν [r] τὸ ζῷον αἰσθητικὸν εἶναι, [s] διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Ἐπεὶ δὲ δύο [t] διαφοραῖς ὁρίζονται μάλιστα τὴν ψυχήν, 3 κινήσει τε τῇ κατὰ τόπον [v] καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ κρίνειν [w] καὶ αἰσθάνεσθαι, δοκεῖ δὲ [x] καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ φρονεῖν ὥσπερ αἰσθάνεσθαί τι εἶναι· ἐν ἀμφοτέροις [y] γὰρ τούτοις [z] κρίνει τι ἡ ψυχὴ καὶ [a] γνωρίζει τῶν ὄντων, καὶ οἵ [b] γε ἀρχαῖοι τὸ [c] φρονεῖν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ταὐτὸν εἶναί φασιν, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς εἴρηκε

> πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις [d] ἀέξεται ἀνθρώποισιν

καὶ ἐν ἄλλοις

> ὅθεν σφίσιν [e] αἰεὶ
> καὶ [f] τὸ φρονεῖν [g] ἀλλοῖα [h] παρίσταται.

[w] τὸ T. [x] καὶ χρόνῳ καὶ ἀριθμῷ U. [y] οὐ διαιρετὸν T. [z] καὶ ἀδ.] διαιρετὸν καὶ ἀδιαίρετον U.W, οὐ διαιρετὸν καὶ διηρημένον T, ἀδιαίρετον καὶ διηρημένον X. [a] τἀναντία] καὶ τἀναντία E.U. [b] ἀλλὰ τὸ S. [c] ἐνεργεῖσθαι] εἶναι W. [d] καὶ om. S. [e] καὶ ᾗ] καὶ L, ἡ E.T.U.W, ἡ αἱ V, αἱ S, οὐ X. [f] καὶ om. L. [g] ἀδιαίρετος S.T.U. [h] διαιρετὸν οὐχ ἓν ὑπάρχει T. [i] δὶς γὰρ τῷ T.W. [k] σημείῳ χρᾶται X. [l] καὶ τὰ κεχ. T. [m] κεχωρισμένῳ E.L.T, καὶ κεχωρισμένων W.X, κεχωρισμένων τε καὶ κεχωρισμένως U. [n] ἓν om. E.L.S.V.X. [o] ἑνὶ om. pr. U. [p] οὖν om. V. [q] ἧς X. [r] αἰσθητικὸν εἶναι τὸ ζῷον S.T.U. [s] ὁρισθω E. [t] φοραῖς X. [v] καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ κρίνειν] καὶ τὸ κρίνειν καὶ νοεῖν W, καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ φρονεῖν S.U.V. [w] καὶ αἰσθάνεσθαι om. S.U.V. [x] καὶ post δὲ om. L.T. [y] γὰρ] τε γὰρ E.S.U. [z] κρίνει τὲ ἡ ψυχὴ T, ἡ ψυχὴ κρίνει τι S.U.V.W, ἡ ψυχὴ κρίνει τε X. [a] γνωρίζει τι τῶν T.X. [b] γε corr. E, τε S.U.V. [c] φρονεῖν τε καὶ X. [d] ἐναύξεται E. [e] ἀεὶ X. [f] τὸ φαντίζεσθαι καὶ ὀνειρώττειν φρονεῖν T. [g] ἀλλ' οἷα X. [h] καθίσταται T.

2 Τὸ δ' αὐτὸ [i] τούτοις βούλεται καὶ τὸ Ὁμήρου

τοῖος γὰρ νόος ἐστίν.

Πάντες γὰρ οὗτοι τὸ νοεῖν σωματικὸν [k] ὥσπερ τὸ αἰσθάνεσθαι ὑπολαμβάνουσιν, καὶ αἰσθάνεσθαί τε [l] καὶ φρονεῖν τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἀρχὰς λόγοις διω-3 ρίσαμεν. Καίτοι ἔδει ἅμα καὶ περὶ τοῦ ἠπατῆσθαι αὐτοὺς λέγειν· οἰκειότερον γὰρ τοῖς ζῴοις, καὶ πλείω χρόνον ἐν 4 [m] τούτῳ διατελεῖ ἡ ψυχή. Διὸ ἀνάγκη ἤτοι ὥσπερ ἔνιοι λέγουσι, πάντα τὰ φαινόμενα εἶναι ἀληθῆ, ἢ τὴν τοῦ ἀνομοίου θίξιν ἀπάτην εἶναι· τοῦτο γὰρ ἐναντίον [n] τῷ [o] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνωρίζειν· δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἀπάτη καὶ [p] ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐναντίων [q] ἡ αὐτὴ εἶναι. Ὅτι μὲν οὖν οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν, φανερόν· τοῦ μὲν 5 γὰρ πᾶσι μέτεστι, τοῦ δὲ ὀλίγοις τῶν ζῴων. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ νοεῖν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ ὀρθῶς καὶ [r] τὸ μὴ ὀρθῶς, τὸ [s] μὲν ὀρθῶς φρόνησις καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα ἀληθής, τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς τἀναντία τούτων· οὐδὲ τοῦτο δ' ἐστὶ [t] ταὐτὸ τῷ αἰσθάνεσθαι· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις τῶν ἰδίων ἀεὶ ἀληθής, καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, διανοεῖσθαι δ' ἐνδέχεται καὶ ψευδῶς, καὶ οὐδενὶ ὑπάρχει ᾧ μὴ καὶ λόγος· φαντασία γὰρ ἕτερον καὶ αἰσθήσεως καὶ διανοίας· [v] αὐτή [w] τε οὐ γίγνεται ἄνευ αἰσθή-6 σεως, καὶ ἄνευ ταύτης οὐκ ἔστιν ὑπόληψις. [x] Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἡ αὐτὴ [y] νόησις καὶ ὑπόληψις, φανερόν. Τοῦτο μὲν γὰρ τὸ πάθος ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ὅταν βουλώμεθα (πρὸ ὀμμάτων [z] γὰρ [a] ἔστι ποιήσασθαι, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς μνημονικοῖς τιθέμενοι καὶ εἰδωλοποιοῦντες), δοξάζειν δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν· 7 ἀνάγκη γὰρ [b] ἢ ψεύδεσθαι ἢ ἀληθεύειν. [c] Ἔτι δὲ ὅταν

[i] βούλεται τούτοις S.T.U.V.W, βούλεται τούτων X. [k] ὥσπερ καὶ τὸ S.U.V. [l] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον καὶ φρονεῖν T. [m] τούτοις S.T.V. [n] τῷ] τὸ S, ᾧ L, om. T.U. [o] τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ S.T.U.V.X. [p] ἡ om. X. [q] ἡ αὐτὴ om. X. [r] τὸ post καὶ om. T. [s] μὲν γὰρ ὀρθῶς T.U.W. [t] ταυτὸν L, τὸ αὐτὸ S.T.U.V.W.X. [v] αὐτὴ] ἡ αὐτή S.W.X. [w] τε] γὰρ V. [x] ὅταν X. [y] νόησις] φαντασία margo U. [z] γὰρ] γοῦν V, om. U. [a] ἔστι] ἔστι τι E, om. U. [b] ἢ om. S.T.U.W.X. [c] ἔτι δὲ om. X.

[d] μὲν [e] δοξάσωμεν δεινόν τι ἢ φοβερόν, εὐθὺς [f] συμπάσχομεν, ὁμοίως δὲ [g] κἂν θαρραλέον· κατὰ δὲ τὴν φαντασίαν ὡσαύτως ἔχομεν ὥσ[h]περ ἂν [i] οἱ θεώμενοι ἐν γραφῇ τὰ δεινὰ [k] ἢ θαρραλέα. Εἰσὶ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς [l] ὑπολήψεως διαφοραί, ἐπιστήμη καὶ δόξα καὶ φρόνησις καὶ [m] τἀναντία τούτων, περὶ ὧν τῆς διαφορᾶς [n] ἕτερος [o] ἔστω λόγος. Περὶ δὲ τοῦ νοεῖν, 8 ἐπεὶ ἕτερον τοῦ αἰσθάνεσθαι, τούτου δὲ τὸ μὲν φαντασία δοκεῖ εἶναι τὸ δὲ ὑπόληψις, περὶ φαντασίας [p] διορίσαντας οὕτω περὶ θατέρου λεκτέον. Εἰ δή ἐστιν [q] ἡ φαντασία καθ' 9 ἣν λέγομεν φάντασμά τι ἡμῖν [r] γίγνεσθαι καὶ [s] μὴ εἴ τι κατὰ μεταφορὰν [t] λέγομεν, μία τίς [v] ἐστι τούτων δύναμις ἢ ἕξις, καθ' ἣν κρίνομεν [w] καὶ ἀληθεύομεν [x] ἢ ψευδόμεθα. [y] Τοιαῦται δ' εἰσὶν αἴσθησις, δόξα, [z] ἐπιστήμη, νοῦς. Ὅτι μὲν [a] οὖν οὐκ ἔστιν αἴσθησις, [b] δῆλον ἐκ τῶνδε. Αἴσθησις 10 μὲν γὰρ ἤτοι δύναμις ἢ ἐνέργεια, οἷον ὄψις [c] καὶ ὅρασις, φαίνεται [d] δέ τι καὶ μηδετέρου [e] ὑπάρχοντος τούτων, οἷον τὰ ἐν τοῖς ὕπνοις. Εἶτα αἴσθησις μὲν ἀεὶ πάρεστι, φαντασία δ' οὔ. Εἰ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τὸ αὐτό, πᾶσιν ἂν [f] ἐνδέχοιτο τοῖς θηρίοις φαντασίαν ὑπάρχειν· δοκεῖ δ' οὔ, οἷον μύρμηκι ἢ μελίττῃ ἢ σκώληκι. Εἶτα αἱ μὲν ἀληθεῖς αἰεί, αἱ δὲ φαν- 11 τασίαι γίνονται αἱ πλείους ψευδεῖς. [g] Ἔπειτ' οὐδὲ λέγομεν, ὅταν ἐνεργῶμεν ἀκριβῶς περὶ τὸ αἰσθητόν, ὅτι φαίνεται τοῦτο ἡμῖν ἄνθρωπος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν μὴ [h] ἐναργῶς αἰσθανώμεθα, τότε [i] ἢ ἀληθὴς [k] ἢ ψευδής. Καὶ ὅπερ [l] δὲ 12 ἐλέγομεν πρότερον, φαίνεται καὶ μύουσιν ὁράματα. Ἀλλὰ

[d] μὲν] μέν τι W. [e] δοξάζωμεν L.S.U.W. [f] πάσχομεν V. [g] κἂν] καὶ ἐὰν T, κἂν ἢ L, καὶ ἐὰν ἢ S.U.V.W.X. [h] περ om. T. [i] οἱ] εἰ E.L.S.U.V.X. [k] ἢ] καὶ S.T.U.V.W.X. [l] ὑπολήψεως αἱ διαφοραί W. [m] τὰ ἐναντία S.U.V.W.X. [n] ἕτερος om. pr. W. [o] ἔσται X. [p] διορίσασιν U. [q] ἡ om. W. et pr. E. [r] γενέσθαι S.T.V.X, ἐγγίνεσθαι W. [s] εἰ μή T. [t] λέγωμεν X, λέγεται T. [v] ἐστι om. S.X. [w] καὶ] ἢ E.S.U.W.X. [x] ἢ] καὶ E.S.T.U.W. [y] τοιαῦτα S.V, ταῦτα L.W.X. [z] νοῦς ἐπιστήμη S.T.U.W.X. [a] οὖν om. S.U.X. [b] δῆλον δ' ἐκ X. [c] καὶ] ἢ T. [d] δή X. [e] τούτων ὑπάρχοντος S.T.U.V.W.X. [f] δέχοιτο X. [g] ἔπειτ'] ἔτι T. et corr. E. [h] ἐνεργῶς E. [i] ἢ] καὶ U, καὶ ἢ T, καὶ ἡ S.V. [k] ἢ] καὶ ἡ S.V. [l] δὴ S.T.U.V.X.

μὴν οὐδὲ τῶν [m] ἀεὶ ἀληθευόντων οὐδεμία [n] ἔσται, οἷον ἐπιστήμη ἢ νοῦς· ἔστι γὰρ φαντασία καὶ ψευδής. Λείπεται ἄρα ἰδεῖν εἰ δόξα· γίνεται γὰρ δόξα καὶ ἀληθὴς καὶ ψευδής.
13 Ἀλλὰ δόξῃ μὲν ἕπεται πίστις (οὐκ ἐνδέχεται [o] γὰρ δοξάζοντα οἷς [p] δοκεῖ μὴ πιστεύειν), τῶν δὲ θηρίων οὐθενὶ ὑπάρχει πίστις, φαντασία [q] δὲ πολλοῖς. Ἔτι [r] πάσῃ μὲν δόξῃ ἀκολουθεῖ πίστις, πίστει δὲ τὸ πεπεῖσθαι, πειθοῖ δὲ λόγος· τῶν δὲ θηρίων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει, λόγος δ' οὔ.
14 Φανερὸν τοίνυν [s] ὅτι [t] οὐδὲ δόξα μετ' αἰσθήσεως, οὐδὲ δι' αἰσθήσεως, οὐδὲ συμπλοκὴ δόξης καὶ αἰσθήσεως φαντασία ἂν εἴη, διά τε ταῦτα καὶ δῆλον ὅτι οὐκ [v] ἄλλου τινός ἐστιν [w] ἡ δόξα, ἀλλ' [x] ἐκείνου [y] ἐστὶν [z] οὗ καὶ αἴσθησις· λέγω δ', [a] ἐκ τῆς [b] τοῦ λευκοῦ δόξης καὶ αἰσθήσεως ἡ συμπλοκὴ φαντασία ἐστίν· οὐ γὰρ [c] δὴ ἐκ τῆς δόξης μὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ, αἰσθή-
15 σεως δὲ τῆς τοῦ λευκοῦ. Τὸ οὖν φαίνεσθαί ἐστι τὸ δοξάζειν ὅπερ αἰσθάνεται μὴ κατὰ συμβεβηκός. Φαίνεται [d] δὲ καὶ ψευδῆ, περὶ ὧν ἅμα [e] ὑπόληψιν ἀληθῆ [f] ἔχει, οἷον φαίνεται μὲν ὁ ἥλιος [g] ποδιαῖος, [h] πεπίστευται δ' [i] εἶναι [k] μείζων τῆς οἰκουμένης· συμβαίνει [l] οὖν ἤτοι ἀποβεβληκέναι τὴν [m] ἑαυτοῦ [n] ἀληθῆ δόξαν, ἣν εἶχε, σωζομένου τοῦ πράγματος, μὴ [o] ἐπιλαθόμενον μηδὲ μεταπεισθέντα, ἢ [p] εἰ ἔτι ἔχει, ἀνάγκη [q] τὴν
16 αὐτὴν ἀληθῆ [r] εἶναι καὶ ψευδῆ. Ἀλλὰ ψευδὴς [s] ἐγένετο, ὅτε λάθοι μεταπεσὸν τὸ πρᾶγμα. [t] Οὔτ' [v] ἄρα [w] ἕν τι
17 τούτων ἐστὶν οὔτ' ἐκ τούτων ἡ φαντασία. Ἀλλ' ἐπειδή ἐστι κινηθέντος [x] τουδὶ κινεῖσθαι ἕτερον ὑπὸ τούτου, ἡ δὲ

[m] ἀεὶ om. T. [n] ἔσται om. X. [o] γὰρ τὸν δ. V. [p] δοκεῖ] δοξάζει L.U.W. [q] δὲ] δ' ἐν E.L. [r] πάσῃ] εἰ πάσῃ S.X, εἰ πᾶσι W. [s] ὅτι om. W. [t] οὐδὲ ἡ δόξα U. [v] ἄλλη τις S.T.V.W. [w] ἡ om. S.V.X. [x] ἐκείνη S.T. [y] ἐστὶν] ἧπερ ἐστιν S, εἴπερ ἐστιν T.W, περ ἐστιν X. [z] οὗ καὶ] οὗ καὶ ἡ S.T.W.X, οὗπερ ἐστι καὶ ἡ U.V. [a] ἐκ] εἰ V. [b] τοῦ om. X. [c] δὴ om. W. [d] δὲ] δέ γε S.T.U.V.W.X. [e] ὑπόληψις ἀληθὴς U.W. [f] ἔχειν E.S. [g] ποδιος pr. E. [h] πέπεισται S.T.U.X, πιστεύεται L. [i] εἶναι post ποδιαῖος W. [k] μείζω E.S.T.V. [l] γοῦν X. [m] αὑτοῦ E.L. [n] ἀληθῆ post εἶχεν S.U.W.X. [o] ἐπιλανθανόμενον L.T.U.V.W.X. [p] εἰ ἔτι] ὅτι L. [q] τὴν αὐτὴν om. pr. E, ante ἀνάγκη ponunt L.W. [r] καὶ ψευδῆ εἶναι X. [s] ἐγίνετο L.S.U.V.X. [t] οὐκ E.L.T.W, οὐ X. [v] ἄρα] γὰρ X, om. S. [w] ἂν X. [x] τοῦδε S.U.V.

φαντασία κίνησίς [y] τις δοκεῖ εἶναι καὶ οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως γίγνεσθαι ἀλλ' αἰσθανομένοις καὶ ὧν [z] αἴσθησις ἐστίν, ἔστι δὲ [a] γίνεσθαι κίνησιν ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τῆς αἰσθήσεως, καὶ ταύτην ὁμοίαν [b] ἀνάγκη εἶναι τῇ αἰσθήσει, εἴη ἂν αὕτη ἡ κίνησις οὔτε ἄνευ αἰσθήσεως ἐνδεχομένη οὔτε μὴ αἰσθανομένοις [c] ὑπάρχειν, καὶ πολλὰ [d] κατ' αὐτὴν [e] καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν τὸ ἔχον, καὶ εἶναι [f] καὶ ἀληθῆ [g] καὶ ψευδῆ. Τοῦτο δὲ 18 συμβαίνει διὰ τάδε. Ἡ αἴσθησις τῶν μὲν ἰδίων ἀληθής ἐστιν ἢ [h] ὅτι [i] ὀλίγιστον ἔχουσα τὸ ψεῦδος. Δεύτερον δὲ [k] τοῦ [l] συμβεβηκέναι ταῦτα· καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐνδέχεται [m] διαψεύδεσθαι· ὅτι μὲν γὰρ λευκόν, οὐ [n] ψεύδεται, εἰ δὲ τοῦτο [o] τὸ λευκὸν ἢ ἄλλο [p] τι, ψεύδεται. Τρίτον δὲ τῶν κοινῶν 19 καὶ ἑπομένων τοῖς συμβεβηκόσιν, οἷς ὑπάρχει τὰ ἴδια· λέγω δ' οἷον κίνησις καὶ μέγεθος, [q] ἃ συμβέβηκε τοῖς αἰσθητοῖς, περὶ ἃ μάλιστα ἤδη ἔστιν ἀπατηθῆναι κατὰ τὴν αἴσθησιν. Ἡ [r] δὲ κίνησις [s] ἡ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας [t] γινομένη διοίσει [v] τῆς αἰσθήσεως [w] τῆς ἀπὸ τούτων τῶν τριῶν αἰσθήσεων. Καὶ ἡ 20 μὲν πρώτη παρούσης τῆς αἰσθήσεως ἀληθής, αἱ δ' ἕτεραι καὶ παρούσης καὶ ἀπούσης εἶεν [x] ἂν ψευδεῖς, καὶ μάλιστα ὅταν πόρρω τὸ [y] αἰσθητὸν ᾖ. Εἰ οὖν μηθὲν [z] μὲν ἄλλο [a] ἔχει τὰ εἰρημένα [b] ἢ μὴ φαντασίαν, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λεχθέν, ἡ φαντασία ἂν εἴη κίνησις [c] ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως τῆς κατ' ἐνέργειαν [d] γιγνομένης. Ἐπεὶ δ' ἡ ὄψις μάλιστα αἴσθησίς [e] ἐστι, καὶ 21 τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ φάους εἴληφεν, ὅτι ἄνευ φωτὸς οὐκ ἔστιν ἰδεῖν. Καὶ διὰ τὸ ἐμμένειν καὶ [f] ὁμοίως εἶναι ταῖς αἰσθήσεσι,

[y] τις] τε X, om. pr. W. [z] αἰσθήσεις εἰσὶν T.U.V.W. et omisso verbo S. [a] γενέσθαι U.X. [b] ἀνάγκη ante ὁμοίαν V, post εἶναι S. [c] ὑπάρχει E. [d] κατὰ ταύτην E.L. [e] καὶ om. T.V.X. [f] καὶ post εἶναι om. W. [g] καὶ ψ.] ἢ καὶ ψ. S, ἢ ψ. U. [h] ὅτι om. S. [i] ὀλιγοστὸν L.S.U.V.X. [k] τοῦ] τῷ L. [l] συμβεβηκότος X. [m] διαψεύσασθαι E. [n] διαψεύδεται S.U.V.X. [o] τὸ om. E.S.V.X. [p] τι om. S.T.U.V.W.X. [q] ἃ ante συμβ. om. S.T.U.V.W.X. [r] δὲ] δὴ T.U, δ' ἡ W. [s] ἡ om. T. [t] κινουμένη W. [v] τῶν αἰσθήσεων T. [w] τῆς] ἡ E.L.T.X. τῆς—αἰσθήσεων om. S.U.V.W. [x] ἂν om. X. [y] αἰσθητήριον T.U.V.W.X. [z] μὲν om. S.T.U.V.W.X. [a] ἔχοι L, ἔχοι ἢ E. [b] ἡ φαντασία L.T.U.V.X, ἢ ἡ φαντ. W, ἡ φαντ. E. [c] ἀπὸ L. [d] γιγνομένη L. [e] ἐστι om. S.T.U.V.W.X. [f] ὁμοίας T.U.X.

πολλὰ [g] κατ' αὐτὰς [h] πράττει τὰ ζῷα, τὰ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν νοῦν, οἷον τὰ θηρία, τὰ δὲ διὰ τὸ ἐπικαλύπτεσθαι [i] τὸν νοῦν ἐνίοτε πάθει ἢ [k] νόσοις ἢ ὕπνῳ, οἷον [l] οἱ ἄνθρωποι. Περὶ μὲν οὖν φαντασίας, [m] τί ἐστι καὶ [n] διὰ τί ἐστιν, εἰρήσθω ἐπὶ τοσοῦτον.

4 Περὶ δὲ τοῦ μορίου [o] τοῦ τῆς ψυχῆς ᾧ γινώσκει [p] τε ἡ ψυχὴ καὶ φρονεῖ, ε τε χωριστοῦ ὄντος εἴτε καὶ μὴ χωριστοῦ [q] κατὰ μέγεθος ἀλλὰ κατὰ λόγον, σκεπτέον τίν' ἔχει διαφοράν, καὶ πῶς ποτὲ [r] γίνεται τὸ νοεῖν. [s] Εἰ δή ἐστι τὸ νοεῖν ὥσπερ [t] τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ [v] πάσχειν [w] τι ἂν εἴη ὑπὸ τοῦ 2 νοητοῦ ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. Ἀπαθὲς ἄρα δεῖ εἶναι, δεκτικὸν δὲ τοῦ εἴδους καὶ δυνάμει τοιοῦτον ἀλλὰ μὴ τοῦτο, καὶ ὁμοίως [x] ἔχειν, ὥσπερ τὸ αἰσθητικὸν πρὸς τὰ αἰσθητά, οὕτω 3 [y] τὸν νοῦν πρὸς τὰ νοητά. Ἀνάγκη ἄρα, [z] ἐπεὶ πάντα νοεῖ, ἀμιγῆ εἶναι, ὥσπερ φησὶν Ἀναξαγόρας, ἵνα κρατῇ, τοῦτο δ' ἐστὶν ἵνα γνωρίζῃ· παρεμφαινόμενον γὰρ κωλύει τὸ ἀλλότριον καὶ [a] ἀντιφράττει, ὥστε μηδ' αὐτοῦ [b] εἶναι φύσιν [c] μηδεμίαν 4 ἀλλ' ἢ ταύτην, ὅτι δυνατόν. Ὁ ἄρα καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς (λέγω δὲ νοῦν ᾧ διανοεῖται καὶ ὑπολαμβάνει ἡ ψυχή) οὐθέν ἐστιν ἐνεργείᾳ τῶν ὄντων πρὶν νοεῖν. Διὸ οὐδὲ μεμῖχθαι εὔλογον [d] αὐτὸν τῷ σώματι· ποιός [e] τις γὰρ ἂν γίγνοιτο, [f] ψυχρὸς ἢ θερμός, [g] ἢ κἂν ὄργανόν τι εἴη, ὥσπερ 5 τῷ αἰσθητικῷ· νῦν δ' οὐθέν ἐστιν. Καὶ εὖ δὴ οἱ λέγοντες τὴν ψυχὴν εἶναι τόπον εἰδῶν, πλὴν ὅτι οὔτε ὅλη [h] ἀλλ' ἡ νοητική, οὔτε ἐντελεχείᾳ ἀλλὰ δυνάμει τὰ εἴδη. Ὅτι δ' οὐχ ὁμοία ἡ ἀπάθεια τοῦ [i] αἰσθητικοῦ καὶ τοῦ νοητικοῦ, φανερὸν 6 ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῆς αἰσθήσεως. Ἡ μὲν γὰρ αἴ-

[g] κατὰ ταύτας E.L. [h] πράττειν E. [i] ἐνίοτε τὸν νοῦν W. [k] νόσῳ T.U.V. [l] οἱ om. X. [m] τίς S.U.V.X. [n] διότι E. [o] τοῦ ante τῆς om. L.S.T.U.W.X. [p] τε] τι T, om. W. [q] κατὰ τὸ μ. W. [r] τὸ νοεῖν γίνεται W. [s] εἰ δή ἐστι τὸ νοεῖν om. pr. T. [t] τὸ om. S.V. [v] πάσχειν post εἴη T. [w] τι] ὅτι E.L. [x] ἔχειν om. pr. X. [y] τὸ νοοῦν V. [z] ἐπειδὴ S.U.V.W.X. [a] ἀντιφράζει S.V.X, ἀντιφράξει U.W. [b] φύσιν εἶναι W. [c] μηδ.] τινὰ μηδ. S.U.V. [d] αὐτὸν τῷ] αὐτῷ V. [e] γὰρ ἄν τις L.S.T.U.V.W.X. [f] ἢ ψ. ἢ θ. E, θ. ἢ ψ. S.T.U.V.W.X. [g] ἢ κἂν] κἂν S.T.W, καὶ U.V.X. [h] ἀλλ' ἡ om. S.U.X. [i] αἰσθητοῦ S.X.

σθησις οὐ δύναται αἰσθάνεσθαι ἐκ τοῦ σφόδρα αἰσθητοῦ, [k] οἷον ψόφου [l] ἐκ τῶν μεγάλων ψόφων, οὐδ' [m] ἐκ τῶν ἰσχυρῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν οὔτε ὁρᾶν οὔτε ὀσμᾶσθαι· ἀλλ' ὁ νοῦς ὅταν τι νοήσῃ σφόδρα νοητόν, οὐχ ἧττον νοεῖ τὰ ὑποδεέστερα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον· τὸ μὲν γὰρ [n] αἰσθητικὸν οὐκ ἄνευ σώματος, ὁ δὲ χωριστός. Ὅταν δ' [o] οὕτως ἕκαστα γένηται [p] ὡς ἐπιστήμων λέγεται [q] ὁ κατ' ἐνέργειαν (τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν δύνηται ἐνεργεῖν δι' αὑτοῦ), [r] ἔστι [s] μὲν [t] ὁμοίως καὶ τότε δυνάμει πως, οὐ μὴν [v] ὁμοίως καὶ πρὶν μαθεῖν ἢ εὑρεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ αὑτὸν τότε δύναται νοεῖν. 7

Ἐπεὶ δ' ἄλλο ἐστὶ [w] τὸ μέγεθος καὶ τὸ μεγέθει εἶναι καὶ ὕδωρ [x] καὶ ὕδατι εἶναι· [y] οὕτω δὲ καὶ ἐφ' [z] ἑτέρων πολλῶν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων· ἐπ' ἐνίων [a] γὰρ ταὐτόν ἐστι τὸ σαρκὶ εἶναι καὶ σάρκα· [b] ἢ ἄλλῳ ἢ ἄλλως [c] ἔχοντι [d] κρίνει· ἡ γὰρ σὰρξ οὐκ ἄνευ τῆς ὕλης, ἀλλ' ὥσπερ τὸ σιμὸν [e] τόδε ἐν τῷδε. 8

Τῷ μὲν οὖν αἰσθητικῷ [f] τὸ θερμὸν καὶ [g] τὸ ψυχρὸν κρίνει, καὶ [h] ὧν λόγος τις ἡ σάρξ· ἄλλῳ [i] δὲ ἤτοι χωριστῷ, ἢ ὡς [k] ἡ [l] κεκλασμένη ἔχει πρὸς αὑτὴν ὅταν ἐκταθῇ, τὸ σαρκὶ [m] εἶναι κρίνει. Πάλιν δ' ἐπὶ τῶν [n] ἐν ἀφαιρέσει ὄντων τὸ εὐθὺ ὡς τὸ σιμόν· μετὰ συνεχοῦς γάρ· τὸ δὲ τί ἦν εἶναι, [o] εἰ [p] ἔστιν ἕτερον [q] τὸ εὐθεῖ εἶναι καὶ τὸ εὐθὺ [r] ἄλλῳ· ἔστω γὰρ δυάς. Ἑτέρῳ ἄρα ἢ [s] ἑτέρως ἔχοντι κρίνει. 9

[t] Καὶ ὅλως [v] ἄρα ὡς χωριστὰ τὰ πράγματα τῆς ὕλης, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν. 10

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ ὁ νοῦς [w] ἁπλοῦν ἐστὶ καὶ ἀπαθὲς καὶ μηθενὶ μηθὲν [x] ἔχει κοινόν, ὥσπερ [y] φησὶν Ἀναξαγόρας, πῶς

[k] οἷον τοῦ ψ. S.T.V.X, οἷον ἐκ τοῦ ψ. E. [l] ἐκ om. E. [m] ἐκ] ἐπὶ W. [n] αἰσθητὸν X. [o] ἕκαστα οὕτως W. [p] ὡς ὁ ἐπ. E.L.T.U.V.X. [q] ὁ om. S.U.V.W.X. [r] ἔσται V. [s] μὲν] μὲν οὖν L.W. [t] ὁμοίως om. pr. E. [v] ὁμοίως alterum om. S.U.X. [w] τὸ post ἐστὶ om. W. [x] καὶ τὸ ὕδατι E. [y] οὕτω δὲ om. L.T. [z] ἑτέρων δὲ π. T. [a] γὰρ] μὲν γὰρ W. [b] ἢ ἄλλῳ] καὶ ἢ ἄλλῳ E. [c] ἔχοντι om. E.L.S.U.V. [d] κρίνει ὁ νοῦς ἡ E.L. [e] τόδε om. V. [f] τὸ θ. καὶ τὸ ψ. om. V. [g] τὸ ante ψ. om. E.L. [h] ὧν ὁ λόγος E. [i] δὲ om. V. [k] ἡ om. S.U.V.W.X. [l] κεχωρισμένη X. [m] εἶναι καὶ κρίνει L.S. [n] ἐν om. X. [o] εἰ om. L. [p] ἔστι δ' ἕτερον V. [q] τὸ εὐθεῖ] τῷ εὐθεῖ X. [r] ἄλλο T.V.X. [s] ἑτέρῳ X. [t] καὶ om. L.S.T.U.V.X. [v] ἄρα om. pr. E. [w] ἁπλοῦς V. [x] ἔχειν X, ἔχων S.U.V. [y] φασιν ὁ ἀναξαγόρας X.

11 [z] νοήσει, [a] εἰ τὸ νοεῖν πάσχειν τί ἐστιν. [b] Ἡι γάρ τι κοινὸν ἀμφοῖν ὑπάρχει, τὸ μὲν ποιεῖν δοκεῖ τὸ δὲ πάσχειν. Ἔτι [c] δ' εἰ νοητὸς καὶ αὐτός. Ἢ γὰρ τοῖς ἄλλοις [d] ὁ νοῦς ὑπάρξει, εἰ μὴ κατ' ἄλλο αὐτὸς νοητός, ἓν δέ τι τὸ νοητὸν εἴδει, ἢ μεμιγμένον [e] τι ἕξει, ὃ ποιεῖ νοητὸν αὐτὸν ὥσπερ τἆλλα. 12 Ἢ τὸ μὲν [f] πάσχειν κατὰ κοινόν τι [g] διῄρηται πρότερον, ὅτι δυνάμει πώς ἐστι τὰ νοητὰ ὁ νοῦς, ἀλλ' ἐντελεχείᾳ [h] οὐδέν, πρὶν [i] ἂν νοῇ. Δεῖ δ' οὕτως ὥσπερ ἐν γραμματείῳ [k] ᾧ μηθὲν [l] ὑπάρχει ἐντελεχείᾳ [m] γεγραμμένον. [n] Ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ 13 τοῦ νοῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ νοητός ἐστιν ὥσπερ τὰ νοητά. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄνευ ὕλης τὸ αὐτό ἐστι τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον· ἡ γὰρ ἐπιστήμη [o] ἡ θεωρητικὴ καὶ τὸ οὕτως [p] ἐπιστητὸν [q] τὸ αὐτό ἐστιν· τοῦ δὲ μὴ ἀεὶ νοεῖν τὸ αἴτιον ἐπισκεπτέον. Ἐν δὲ τοῖς ἔχουσιν ὕλην δυνάμει ἕκαστόν ἐστι τῶν νοητῶν. Ὥστ' ἐκείνοις μὲν οὐχ ὑπάρξει νοῦς (ἄνευ γὰρ ὕλης [r] δύναμις ὁ νοῦς τῶν τοιούτων), [s] ἐκείνῳ δὲ τὸ νοητὸν ὑπάρξει.

5 [t] Ἐπεὶ δ' ὥσπερ ἐν [v] ἁπάσῃ τῇ φύσει ἐστί τι τὸ μὲν ὕλη ἑκάστῳ γένει (τοῦτο δὲ [w] ὃ πάντα δυνάμει [x] ἐκεῖνα), ἕτερον δὲ τὸ αἴτιον [y] καὶ ποιητικόν, [z] τῷ ποιεῖν πάντα, οἷον [a] ἡ τέχνη [b] πρὸς τὴν ὕλην πέπονθεν, ἀνάγκη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ 2 ὑπάρχειν ταύτας τὰς διαφοράς. Καὶ ἔστιν ὁ μὲν τοιοῦτος νοῦς [c] τῷ πάντα γίνεσθαι, ὁ δὲ τῷ πάντα ποιεῖν, ὡς ἕξις τις, οἷον τὸ φῶς· τρόπον γάρ τινα [d] καὶ τὸ φῶς ποιεῖ τὰ δυνάμει ὄντα χρώματα [e] ἐνεργείᾳ χρώματα. Καὶ [f] οὗτος ὁ νοῦς χωριστὸς καὶ [g] ἀπαθὴς καὶ ἀμιγὴς τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνεργείᾳ.

[z] νοήσειεν T.V.X. [a] εἰ—ἐστίν om. pr. W. [b] ᾗ] ἡ L. [c] δ' om. pr. E. [d] ὁ om. E.L.V. [e] τι ἕξει] τῇ ἕξει S. [f] πάσχειν om. V. [g] διείρηται S. [h] οὐδὲν—ἐντελεχείᾳ om. L. [i] ἂν] ἂν μὴ L.V.W. et inter versus U.X, om. E. [k] ᾧ om. E.S.U.V.X. [l] ὑπάρχειν S.U.V.X. [m] καταγεγραμμένον E.L, om. pr. T. [n] ὥσπερ S. [o] ἡ ante θ. om. E. [p] ἐπιστ.] θεωρητικὸν pr. T. [q] ταυτό T. [r] δύναμίς ἐστιν ὁ L.S.U. V.W.X. [s] ἐκεῖνο T. [t] ἐπειδὴ W. [v] πάσῃ T. [w] ὃ] ὅτι U.V.W. [x] ἐκεῖνο E. [y] καὶ τὸ π. L.W. [z] τῷ] ὁ τῷ L.T.X. [a] ἡ om. V. [b] πέπονθε πρὸς τὴν ὕλην S. [c] τῷ] τὸ S. [d] καὶ om. V. [e] ἐνεργείᾳ ὄντα χρώματα W. [f] οὗτος] οὐχ ὡς S. [g] ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς S.T.U.V.W.X.

ʻἈεὶ γὰρ τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὕλης. [h]Τὸ δ' αὐτό ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη 3 τῷ πράγματι· ἡ δὲ κατὰ δύναμιν χρόνῳ προτέρα ἐν τῷ ἑνί, ὅλως δὲ [i]οὐ χρόνῳ· ἀλλ' [k]οὐχ ὁτὲ μὲν νοεῖ ὁτὲ δ' οὐ νοεῖ. Χωρισθεὶς δ' [l]ἐστὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἐστί, καὶ τοῦτο μόνον [m]ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον. Οὐ [n]μνημονεύομεν δέ, ὅτι τοῦτο μὲν ἀπαθές, ὁ δὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός, καὶ ἄνευ τούτου οὐθὲν νοεῖ.

ʻἩ μὲν οὖν τῶν ἀδιαιρέτων νόησις ἐν τούτοις, περὶ ἃ οὐκ 6 ἔστι τὸ ψεῦδος· ἐν οἷς δὲ [o]καὶ τὸ [p]ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθές, [q]σύνθεσίς [r]τις [s]ἤδη νοημάτων ὥσπερ ἓν ὄντων, καθάπερ ʻἘμπεδοκλῆς ἔφη

ᾗ πολλῶν μὲν κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν,

ἔπειτα συντίθεσθαι τῇ φιλίᾳ. Οὕτω καὶ ταῦτα κεχωρισμένα 2 [t]συντίθεται, οἷον τὸ ἀσύμμετρον καὶ ἡ [v]διάμετρος. ʻἊν δὲ [w]γινομένων ἢ ἐσομένων, [x]τὸν χρόνον [y]προσεννοῶν καὶ συντιθείς. Τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν συνθέσει [z]ἀεί· καὶ γὰρ ἂν τὸ λευκὸν μὴ λευκόν, [a]τὸ μὴ λευκὸν συνέθηκεν. ʻἘνδέχεται δὲ καὶ διαίρεσιν φάναι πάντα. ʻἈλλ' οὖν ἔστι γε οὐ μόνον 3 [b]τὸ ψεῦδος ἢ ἀληθές, ὅτι λευκὸς Κλέων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἦν ἢ [c]ἔσται. Τὸ [d]δὲ ἓν ποιοῦν, τοῦτο ὁ νοῦς ἕκαστον. Τὸ δ' ἀδιαίρετον ἐπεὶ διχῶς, [e]ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, οὐθὲν κωλύει νοεῖν τὸ ἀδιαίρετον, ὅταν νοῇ τὸ μῆκος· ἀδιαίρετον γὰρ ἐνεργείᾳ καὶ ἐν χρόνῳ ἀδιαιρέτῳ· ὁμοίως γὰρ ὁ χρόνος διαιρετὸς [f]καὶ ἀδιαίρετος τῷ μήκει. Οὔκουν ἔστιν εἰπεῖν ἐν τῷ ἡμίσει 4 τί [g]ἐννοεῖ ἑκατέρῳ· οὐ γάρ ἐστιν, ἂν μὴ διαιρεθῇ, ἀλλ' ἢ

[h] τὸ δ' αὐτό] αὐτὸ δ' S.T.U.V.W.X. [i] οὐ] οὐδὲ S.T.U.V.W.X. [k] οὐχ om. W. [l] ἐστι om. V, post μόνον ponit W. [m] ἀΐδιον καὶ ἀθάνατον W. [n] μνημονεύομεν—(c. 7. §. 10.) ἐκεῖνα desunt E, exciso inter folia 200. et 201. folio. [o] καὶ om. L. [p] ψ. ἤδη καὶ S.T.U.V.W.X. [q] σύνεσις L, συνθεμένων W. [r] τις] τε τις V, om. W. [s] ἤδη τῶν ν. W. [t] συντίθεσθαι S.T.V.W. [v] διάμετρος ἢ τὸ σύμμετρον καὶ ἡ διάμετρος. ἂν W. [w] γενομένων L.S.T.U. [x] τῶν χρόνων X. [y] πρὸς ἓν νοῶν L.X. [z] ἀεί om. X. [a] τὸ] καὶ τὸ T. [b] τὸ om. W. [c] ἔσται] ἐστί X. [d] δὴ U.X. [e] ἢ τὸ δ. S.U.X. [f] καὶ ἀδ.] καὶ οὐ διαιρετὸς T, om. X. et pr. W. [g] ἐνόει L, ἐννοεῖν T.U.W.

δυνάμει. Χωρὶς δ' ἑκάτερον νοῶν [h] τῶν ἡμίσεων διαιρεῖ καὶ τὸν χρόνον ἅμα· [i] τότε δ' οἱονεὶ [k] μήκη. Εἰ δ' [l] ὡς ἐξ ἀμ-
5 φοῖν, καὶ [m] ἐν τῷ [n] χρόνῳ τῷ ἐπ' ἀμφοῖν. Τὸ δὲ μὴ [o] κατὰ ποσὸν ἀδιαίρετον ἀλλὰ τῷ εἴδει νοεῖ ἐν [p] ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ καὶ ἀδιαιρέτῳ τῆς [q] ψυχῆς· κατὰ συμβεβηκὸς δέ, καὶ οὐχ ᾗ ἐκεῖνα διαιρετά, ᾧ νοεῖ καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ, ἀλλ' [r] ᾗ ἀδιαίρετα· [s] ἔνεστι γὰρ κἀν τούτοις τι ἀδιαίρετον, ἀλλ' ἴσως οὐ χωρι-
6 στόν, ὃ [t] ποιεῖ ἕνα τὸν χρόνον καὶ τὸ μῆκος. Καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἐν [v] ἅπαντί ἐστι τῷ συνεχεῖ καὶ χρόνῳ καὶ μήκει. Ἡ δὲ στιγμὴ καὶ πᾶσα διαίρεσις, καὶ τὸ [w] οὕτως ἀδιαίρετον, δηλοῦται ὥσπερ ἡ στέρησις. Καὶ [x] ὅμοιος ὁ λόγος ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον [y] πῶς τὸ κακὸν γνωρίζει ἢ τὸ μέλαν· τῷ ἐναντίῳ γάρ πως γνωρίζει. Δεῖ δὲ δυνάμει εἶναι τὸ [z] γνωρίζον [a] καὶ
7 ἐνεῖναι [b] ἐν αὐτῷ. Εἰ δέ τινι μή ἐστιν ἐναντίον τῶν [c] αἰτίων, [d] αὐτὸ ἑαυτὸ γινώσκει καὶ ἐνεργείᾳ ἐστὶ καὶ χωριστόν. Ἔστι δ' ἡ μὲν φάσις [e] τι κατά τινος, [f] ὥσπερ ἡ κατάφασις, καὶ ἀληθὴς [g] ἢ ψευδὴς πᾶσα· ὁ δὲ νοῦς οὐ πᾶς, ἀλλ' ὁ τοῦ τί [h] ἐστι κατὰ τὸ τί ἦν εἶναι ἀληθής, καὶ οὐ [i] τὶ κατά τινος· ἀλλ' ὥσπερ τὸ ὁρᾶν [k] τοῦ ἰδίου ἀληθές, εἰ δ' ἄνθρωπος τὸ λευκὸν ἢ μή, οὐκ [l] ἀληθὲς ἀεί, οὕτως ἔχει [m] ὅσα [n] ἄνευ ὕλης.

7 Τὸ [o] δ' αὐτό ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη τῷ πράγματι. Ἡ δὲ κατὰ δύναμιν χρόνῳ [p] προτέρα [q] ἐν τῷ ἑνί, ὅλως δὲ οὐδὲ χρόνῳ· ἔστι γὰρ ἐξ ἐντελεχείᾳ ὄντος πάντα τὰ γιγνόμενα. Φαίνεται δὲ τὸ μὲν [r] αἰσθητὸν [s] ἐκ δυνάμει ὄντος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐνεργείᾳ ποιοῦν· οὐ γὰρ πάσχει οὐδ'

[h] τῶν ἡμίσεων ante νοῶν S.U, om. T.X. [i] τόδε δ' X. [k] μήκει S.T.V. [l] ὡς om. S. [m] ἐν om. T.V.W. [n] χρ. τὸ U. [o] κατὰ τὸ π. T.X. [p] διαιρετῷ χρ. X. [q] ψυχῆς νοήσει κατὰ T.V. [r] ᾗ] ἡ X. [s] ἔνεστι γὰρ om. X. [t] ποιεῖ καὶ ἕνα W. [v] παντί W. [w] οὕτως] οὔτε V. [x] ὁμοίως T. [y] πῶς καὶ τὸ W. [z] γνωρίζειν V. [a] καὶ ἓν εἶναι E.L.T. V.W.X. [b] ἐν om. W. [c] αἰτίων] ἐναντίων S. [d] αὐτὸ αὐτῷ S, ᾧ τὸ αὐτὸ W. [e] τις L. [f] ὥσπερ καὶ ἡ W. [g] ἢ] καὶ L. [h] ἐστιν ἡ κατὰ X. [i] τι post οὐ om. X. [k] τοῦ ἰδίου] τὸ δι' V. [l] ἀληθὴς X. [m] ὅσα om. W. [n] ἄνευ τῆς ὕλης V. [o] αὐτὸ δ' T.U.V.X. [p] ποτέρα U. [q] ἕνι ᾧ ἕνι T. [r] αἰσθητήριον S.V.X. [s] ἐν X.

ἀλλοιοῦται. Διὸ ἄλλο [t] εἶδος τοῦτο κινήσεως· ἡ γὰρ κί- 2
νησις τοῦ ἀτελοῦς [v] ἐνέργεια [w] ἦν, ἡ δ' ἁπλῶς ἐνέργεια ἑτέρα
[x] ἡ τοῦ τετελεσμένου. Τὸ μὲν οὖν αἰσθάνεσθαι ὅμοιον [y] τῷ
φάναι μόνον καὶ νοεῖν· ὅταν δὲ ἡδὺ ἢ λυπηρόν, οἷον κατα-
φᾶσα ἢ ἀποφᾶσα, διώκει ἢ φεύγει· καὶ ἔστι τὸ ἥδεσθαι [z] καὶ
λυπεῖσθαι τὸ ἐνεργεῖν τῇ αἰσθητικῇ μεσότητι πρὸς τὸ ἀγα-
θὸν [a] ἢ κακόν, [b] ᾗ τοιαῦτα. Καὶ ἡ φυγὴ [c] δὲ καὶ ἡ ὄρεξις 3
[d] τοῦτο [e] ἡ κατ' ἐνέργειαν, καὶ οὐχ ἕτερον [f] τὸ ὀρεκτικὸν [g] καὶ
φευκτικόν, οὔτ' ἀλλήλων οὔτε τοῦ αἰσθητικοῦ· ἀλλὰ τὸ εἶναι
ἄλλο. Τῇ [h] δὲ διανοητικῇ ψυχῇ τὰ φαντάσματα οἷον αἰ-
σθήματα ὑπάρχει. Ὅταν δὲ ἀγαθὸν ἢ κακὸν [i] φήσῃ ἢ ἀπο-
φήσῃ, [k] φεύγει ἢ διώκει. Διὸ οὐδέποτε νοεῖ ἄνευ φαντάσμα- 4
τος ἡ ψυχή, ὥσπερ δὲ ὁ ἀὴρ [l] τὴν κόρην τοιανδὶ ἐποίησεν,
[m] αὐτὴ δ' ἕτερον, καὶ [n] ἡ ἀκοὴ ὡσαύτως· τὸ δὲ ἔσχατον ἕν,
καὶ μία μεσότης· τὸ δ' εἶναι [o] αὐτῇ πλείω. Τίνι δ' ἐπικρίνει
[p] τί διαφέρει γλυκὺ καὶ θερμόν, εἴρηται μὲν [q] καὶ πρότερον,
λεκτέον δὲ καὶ [r] ὧδε. Ἔστι γὰρ ἕν τι, οὕτω δὲ [s] καὶ ὡς 5
ὅρος. Καὶ ταῦτα [t] ἓν τῷ ἀνάλογον [v] καὶ τῷ ἀριθμῷ ὂν ἔχει
πρὸς ἑκάτερον, ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα· τί γὰρ διαφέρει [w] τὸ
ἀπορεῖν [x] πῶς [y] τὰ ὁμογενῆ κρίνει ἢ [z] τἀναντία, οἷον λευκὸν
καὶ μέλαν; Ἔστω δὴ ὡς τὸ Α τὸ λευκὸν [a] πρὸς τὸ Β τὸ 6
μέλαν, τὸ Γ [b] πρὸς τὸ Δ ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα· [c] ὥστε καὶ
ἐναλλάξ. Εἰ δὴ [d] τὰ Γ Δ [e] ἑνὶ εἴη ὑπάρχοντα, οὕτως ἕξει

[t] εἶδος om. S.X, post τοῦτο ponunt T.U.V, post κινήσεως W. [v] ἐνεργείᾳ S. [w] ἦν om. L.S.U.V.X. [x] ἡ τοῦ] ἢ τοῦ X, τοῦ L. [y] τῷ] τὸ T.X. [z] καὶ λ.] ἢ λ. T.U.V.W. [a] ἢ κακὸν om. S. [b] ᾗ τοιοῦτο L, om. X. [c] δὴ S.U.W.X, om. T.V. [d] ταυτὸν T, τὸ αὐτὸ L.V. [e] ἡ om. V. [f] τὸ] τι V. [g] καὶ τὸ φ. L. [h] δὴ S. [i] φησὶν ἢ ἀπόφησι T.X, κατάφησιν ἢ ἀπόφησι U, κατάφασις ἢ ἀπόφασις W, ἐστι κατάφησιν ἢ ἀπόφησιν V, ἐστι καταφήσειν ἢ ἀποφήσειν corr. S. [k] φεύγει] καὶ φεύγει S.T.U.V.W.X. [l] τὴν κόρην om. X. [m] αὕτη L.S.T.X. [n] ἡ om. T. [o] αὐτῇ om. S.U.V.X. [p] τί] ᾗ T. [q] καὶ post μὲν om. W. [r] ὧδε] νῦν T.W. [s] καὶ ὡς] καὶ ὁ X, ἡ στιγμὴ καὶ ὁ T, om. cum ipso ὅρος L.V. S. incertus. [t] ἓν] ἐν L.S.V.X. [v] καὶ τῷ] ἢ τῷ L, ἢ U.V.W.X, om. S. [w] τὸ] τοδὶ W. [x] πῶς om. X. [y] τὰ μὴ ὁμ. L.S.U.X. [z] τὰ ἐναντία L.T.U.V. [a] πρὸς] καὶ S. [b] πρὸς] ἀέρος X. [c] ὥστε] οὕτως W. [d] τὰ om. X. [e] ἓν T.

ὥσπερ καὶ [f] τὰ Α Β, τὸ αὐτὸ μὲν [g] καὶ ἕν, τὸ [h] δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, κἀκεῖνο ὁμοίως. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος [i] καὶ εἰ [k] τὸ 7 μὲν Α [l] τὸ γλυκὺ εἴη, τὸ δὲ Β [l] τὸ λευκόν. Τὰ μὲν οὖν εἴδη τὸ νοητικὸν ἐν τοῖς φαντάσμασι νοεῖ, καὶ ὡς ἐν ἐκείνοις [m] ὥρισται αὐτῷ τὸ διωκτὸν καὶ φευκτόν, καὶ ἐκτὸς τῆς [n] αἰσθήσεως, ὅταν ἐπὶ τῶν φαντασμάτων ᾖ, [o] κινεῖται, οἷον αἰσθανόμενος τὸν [p] φρυκτὸν ὅτι πῦρ, τῇ κοινῇ γνωρίζει, ὁρῶν κι- 8 νούμενον, ὅτι πολέμιος. Ὁτὲ δὲ τοῖς ἐν τῇ ψυχῇ φαντάσμασιν ἢ νοήμασιν ὥσπερ ὁρῶν λογίζεται καὶ [q] βουλεύεται τὰ μέλλοντα πρὸς τὰ παρόντα· καὶ ὅταν εἴπῃ ὡς ἐκεῖ τὸ [r] ἡδὺ ἢ λυπηρόν, ἐνταῦθα φεύγει ἢ διώκει, καὶ ὅλως ἐν πράξει. Καὶ τὸ ἄνευ δὲ πράξεως, τὸ ἀληθὲς καὶ [s] τὸ ψεῦδος ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστί, τῷ ἀγαθῷ [t] καὶ κακῷ· ἀλλὰ [v] τῷ [w] γε 9 ἁπλῶς διαφέρει καὶ τινί. Τὰ δὲ [x] ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα νοεῖ ὥσπερ [y] ἂν εἰ τὸ σιμόν, ᾗ μὲν [z] σιμόν, οὐ κεχωρισμένως, [a] ᾗ δὲ κοῖλον, [b] εἴ τις [c] ἐνόει ἐνεργείᾳ, ἄνευ τῆς σαρκὸς ἂν 10 [d] ἐνόει [e] ἐν ᾗ τὸ κοῖλον. Οὕτω τὰ μαθηματικὰ οὐ [f] κεχωρισμένα [g] ὡς κεχωρισμένα νοεῖ, [h] ὅταν νοῇ [i] ἐκεῖνα. Ὅλως δὲ ὁ νοῦς ἐστιν ὁ κατ' ἐνέργειαν τὰ πράγματα [k] νοῶν. Ἆρα δ' ἐνδέχεται τῶν κεχωρισμένων τι νοεῖν [l] ὄντα αὐτὸν μὴ κεχωρισμένον μεγέθους, ἢ οὔ, σκεπτέον ὕστερον.

8 Νῦν δὲ περὶ ψυχῆς τὰ λεχθέντα συγκεφαλαιώσαντες, εἴπωμεν πάλιν ὅτι ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πώς [m] ἐστι πάντα. Ἢ [n] γὰρ αἰσθητὰ [o] τὰ ὄντα ἢ νοητά, ἔστι [p] δ' ἡ ἐπιστήμη μὲν

[f] τὰ] τὸ S.T.V. [g] καὶ ἓν om. S.U.V.X. [h] δ' ante εἶναι om. X. [i] καὶ] κἂν S.U.V.X. [k] μὲν τὸ S.U.V.W.X. [l] τὸ ante γλυκὺ et λευκὸν om. W. [m] ὥριστο U.X. et corr. S. [n] αἰσθ. ὂν ὅταν S.T.U.V.X, αἰσθ. ὢν ὅταν W. [o] κινῆται X. [p] φευκτὸν T.U.V.W.X. [q] βούλεται S. [r] ἡδὺ ἢ τὸ λυπηρὸν L, λυπηρὸν ἢ ἡδὺ W. [s] τὸ om. L. [t] καὶ] καὶ τῷ L.U.X, ἢ τῷ W. [v] τό L.S.X. [w] γε om. S.W. [x] ἐν om. S.T.U.X. [y] ἂν om. S.V.X. [z] alterum σιμὸν om. L. σιμότης X. [a] ᾗ δὲ κ.] εἰ δὲ καμπύλον X. [b] εἴ τις] εἴ τι L, om. X. [c] ἐννοεῖ S, ἐννόει V. [d] ἐννοῇ X. [e] ἐν ᾗ om. S.U.V. [f] κεχωρισμένων X. [g] ὡς κεχ.] ὡσεὶ κεχ. T, τῇ ὑποστάσει L, τῇ ὑποστάσει ὡς κεχ. W. [h] ὅτε νοεῖ W. [i] ἐκεῖνο X. [k] νοῶν om. L.U. et pr. E. [l] αὐτὸν ὄντα S.V.W.X. [m] ἐστι τὰ πάντα X. [n] γὰρ om. L, ante ᾗ ponit E. [o] τὰ om. X. [p] δ'] δὴ E.L.

τὰ ἐπιστητά πως, ἡ δ' αἴσθησις τὰ αἰσθητά· πῶς δὲ τοῦτο, [q] δεῖ ζητεῖν. [r] Τέμνεται οὖν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ αἴσθησις [s] εἰς 2 τὰ πράγματα, ἡ μὲν δυνάμει εἰς [t] τὰ δυνάμει, ἡ δ' ἐντελεχείᾳ εἰς [v] τὰ ἐντελεχείᾳ. Τῆς δὲ ψυχῆς τὸ αἰσθητικὸν καὶ [w] τὸ ἐπιστημονικὸν δυνάμει [x] ταὐτόν ἐστι, τὸ μὲν [y] ἐπιστητὸν τὸ δὲ [z] αἰσθητόν. Ἀνάγκη δ' ἢ αὐτὰ [a] ἢ τὰ εἴδη [b] εἶναι. Αὐτὰ 3 μὲν [c] γὰρ δὴ οὔ· οὐ γὰρ [d] ὁ λίθος ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὸ εἶδος· ὥστε ἡ ψυχὴ ὥσπερ ἡ χείρ ἐστιν· καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ὄργανόν ἐστιν ὀργάνων, καὶ ὁ [e] νοῦς [f] εἶδος εἰδῶν καὶ ἡ αἴσθησις εἶδος αἰσθητῶν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲ πρᾶγμα οὐθέν ἐστι παρὰ τὰ 4 [g] μεγέθη, ὡς δοκεῖ, τὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένον, ἐν τοῖς εἴδεσι τοῖς αἰσθητοῖς [h] τὰ νοητά ἐστι, τά τε [i] ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα, καὶ ὅσα τῶν αἰσθητῶν [k] ἕξεις καὶ πάθη. Καὶ διὰ 5 τοῦτο οὔτε μὴ [l] αἰσθανόμενος μηθὲν οὐθὲν ἂν μάθοι [m] οὐδὲ [n] ξυνείη· ὅταν [o] τε θεωρῇ, ἀνάγκη [p] ἅμα [q] φάντασμά τι θεωρεῖν· τὰ γὰρ φαντάσματα ὥσπερ αἰσθήματά ἐστι, πλὴν ἄνευ ὕλης. Ἔστι δ' ἡ φαντασία ἕτερον φάσεως [r] καὶ ἀπο- 6 φάσεως· συμπλοκὴ γὰρ [s] νοημάτων ἐστὶ τὸ ἀληθὲς [t] ἢ ψεῦδος. Τὰ δὲ πρῶτα νοήματα [v] τίνι διοίσει τοῦ μὴ [w] φαντάσματα εἶναι; Ἢ οὐδὲ τἆλλα φαντάσματα, ἀλλ' οὐκ ἄνευ φαντασμάτων.

9 Ἐπεὶ δὲ ἡ ψυχὴ κατὰ δύο ὥρισται δυνάμεις [x] ἡ τῶν ζῴων, τῷ τε κριτικῷ, ὃ διανοίας ἔργον ἐστὶ καὶ αἰσθήσεως, καὶ ἔτι τῷ κινεῖν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ νοῦ διωρίσθω τοσαῦτα, περὶ δὲ τοῦ κινοῦντος, τί ποτέ ἐστι

[q] ζητεῖν δεῖ U. [r] verbi τέμνεται litteras εται corr. E. [s] εἰς om. E.L. [t] τὰ δυνάμει] δυνάμεις L. et pr. E. [v] τὰ ἐντ.] ἐντελεχείας L. et pr. E, τὰς ἐντελεχείας S.X. [w] τὸ om. E.L.S.U.V.X. [x] ταῦτα S.T.U.V.W.X. [y] ἐπιστημονικὸν S.U.V. [z] αἰσθητικὸν S. [a] ἢ ante τὰ om. X. [b] εἶναι] ἐστίν X. [c] γὰρ ante δὴ om. L.V.W. et pr. E. [d] ὁ om. E.L. [e] νοῦς] νοῦς ἐστὶν S.V, νοῦς δὲ T.W. [f] εἶδος om. E. [g] μεγέθει S. [h] τὸ νοητόν X. [i] ἐν om. E.L.S.U.V. [k] ἕξις X. [l] αἰσθανόμενον L. [m] οὐδὲ] οὐδ' ἂν W. [n] ξυνίῃ L.S.X, ξυνίοι E.T.U.V.W.X. [o] δὲ T.U.V. [p] ἅμα] ἄρα U.X. [q] φαντάσματα θ. S.V.W.X. [r] καὶ ἀποφάσεως om. S.U.V. ἢ ἀποφάσεως margo W. [s] ἐστι νοημάτων S.U.V. [t] ἢ τὸ ψ. W. [v] τί S.T.U.V.W.X. [w] φάντασμα E. [x] ἡ ante τῶν om. E.L.

τῆς ψυχῆς, σκεπτέον, πότερον ἕν τι μόριον [y] αὐτῆς χωριστὸν ὂν [z] ἢ μεγέθει ἢ λόγῳ, ἢ πᾶσα ἡ ψυχή, κἂν εἰ μόριόν τι, πότερον ἴδιόν τι παρὰ τὰ εἰωθότα λέγεσθαι καὶ τὰ εἰρημένα, 2 ἢ τούτων ἕν τι. Ἔχει δὲ ἀπορίαν εὐθὺς πῶς [a] τε δεῖ μόρια 3 [b] λέγειν τῆς ψυχῆς καὶ πόσα. Τρόπον γάρ τινα ἄπειρα φαίνεται, καὶ οὐ μόνον ἅ τινες [c] λέγουσι διορίζοντες, λογιστικὸν καὶ θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν, οἱ δὲ τὸ λόγον ἔχον καὶ [d] τὸ ἄλογον· κατὰ γὰρ τὰς διαφορὰς δι' ἃς [e] ταῦτα χωρίζουσι, καὶ ἄλλα [f] φανεῖται μόρια μείζω διάστασιν ἔχοντα τούτων, περὶ ὧν [g] καὶ νῦν εἴρηται, τό [h] τε θρεπτικόν, [i] ὃ καὶ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει καὶ πᾶσι τοῖς ζῴοις, καὶ [k] τὸ αἰσθητικόν, [l] ὃ οὔτε ὡς ἄλογον οὔτε ὡς λόγον ἔχον [m] θείη ἄν τις 4 ῥᾳδίως. Ἔτι δὲ τὸ φανταστικόν, [n] ὃ [o] τῷ μὲν εἶναι πάντων ἕτερον, τινὶ δὲ τούτων [p] ταὐτὸν ἢ ἕτερον, ἔχει πολλὴν ἀπορίαν, εἴ τις θήσει κεχωρισμένα μόρια τῆς ψυχῆς. Πρὸς δὲ τούτοις τὸ [q] ὀρεκτικόν, ὃ καὶ λόγῳ καὶ δυνάμει ἕτερον ἂν 5 δόξειεν εἶναι [r] πάντων. [s] Καὶ ἄτοπον [t] δὴ [v] τοῦτο διασπᾶν· ἔν τε τῷ λογιστικῷ γὰρ ἡ βούλησις γίνεται, καὶ ἐν τῷ [w] ἀλόγῳ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός· εἰ δὲ τρία ἡ ψυχή, ἐν ἑκάστῳ 6 [x] ἔσται ὄρεξις. Καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ [y] νῦν ὁ λόγος ἐνέστηκε, τί τὸ κινοῦν κατὰ τόπον τὸ ζῷόν ἐστιν; Τὴν μὲν γὰρ κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν κίνησιν, [z] ἅπασιν ὑπάρχουσαν, τὸ πᾶσιν ὑπάρχον δόξειεν ἂν κινεῖν τὸ γεννητικὸν [a] καὶ θρεπτικόν· περὶ δὲ ἀναπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς [b] καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ὕστερον ἐπισκεπτέον· ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν. 7 Ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, [c] τί τὸ κινοῦν τὸ ζῷον

[y] χωριστὸν αὐτῆς W. [z] ἢ post ὂν om. S.U.W. [a] τε] ποτε W, om. L. [b] λέγειν ψυχῆς X, ψυχῆς λέγειν S.T.U.V.W. [c] λέγοντες διορίζονται X. [d] τὸ post καὶ om. W. [e] ταύτας E.L. [f] φαίνεται T.U.W.X, φαίνονται L.S.V. [g] καὶ] γε W. [h] τε om. S.T.U.V.W.X. [i] ὃ om. S.U.V. [k] τὸ om. X. [l] ὃ om. U.V. [m] θῇ X. [n] ὃ om. E. [o] τῷ] τὸ E.L. [p] ταυτόν ἐστιν ἢ W. [q] ὀρεκτὸν X. [r] πάντων om. W. [s] καὶ om. T.U.V.W. [t] δὲ T.V, δὲ τὸ W, δὴ τὸ E. [v] τοῦτο φάναι διασπᾶν V.W. [w] ἀλόγῳ δὲ ἡ W. [x] ἐστιν X. [y] ὁ λόγος νῦν W. [z] ἅπασιν ὑπάρχουσαν] ἡ πᾶσιν ὑπάρχουσα W, αἳ πᾶσιν ὑπάρχουσι L.S.T. U.V.X. [a] καὶ θρεπτικόν om. E.L. [b] καὶ ante ὕπνου om. E. [c] τί om. E.

τὴν πορευτικὴν κίνησιν, [d] σκεπτέον. Ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἡ θρεπτικὴ δύναμις, δῆλον· ἀεί [e] τε γὰρ ἕνεκά του ἡ κίνησις αὕτη, καὶ [f] ἢ μετὰ φαντασίας ἢ ὀρέξεώς ἐστιν· οὐθὲν γὰρ μὴ ὀρεγόμενον ἢ φεῦγον κινεῖται ἀλλ' ἢ βίᾳ. Ἔτι [g] κἂν τὰ 8 φυτὰ κινητικὰ ἦν, κἂν εἶχέ τι μόριον ὀργανικὸν πρὸς τὴν κίνησιν ταύτην. Ὁμοίως [h] δὲ οὐδὲ τὸ αἰσθητικόν· πολλὰ γάρ ἐστι τῶν ζῴων ἃ αἴσθησιν μὲν ἔχει, μόνιμα [i] δ' ἐστὶ καὶ ἀκίνητα διὰ τέλους. [k] Εἰ οὖν [l] ἡ φύσις μήτε ποιεῖ μάτην 9 μηθὲν μήτε ἀπολείπει [m] τι τῶν ἀναγκαίων, πλὴν [n] ἐν τοῖς πηρώμασι καὶ [o] ἐν τοῖς ἀτελέσιν· τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ζῴων τέλεια καὶ οὐ πηρώματά ἐστιν· σημεῖον δ' ὅτι [p] ἔστι γεννητικὰ καὶ ἀκμὴν ἔχει καὶ [q] φθίσιν· ὥστ' εἶχεν ἂν καὶ τὰ ὀργανικὰ μέρη τῆς πορείας. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ [r] λογιστικὸν 10 καὶ ὁ καλούμενος νοῦς [s] ἐστὶν ὁ [t] κινῶν· ὁ μὲν γὰρ θεωρητικὸς οὐθὲν [v] νοεῖ [w] πρακτόν, οὐδὲ λέγει περὶ [x] φευκτοῦ καὶ διωκτοῦ οὐθέν, [y] ἡ δὲ κίνησις ἢ φεύγοντός [z] τι ἢ διώκοντός τί ἐστιν. Ἀλλ' [a] οὐδ' ὅταν θεωρῇ τι τοιοῦτον, ἤδη [b] κελεύει [c] φεύγειν 11 ἢ διώκειν, οἷον πολλάκις διανοεῖται [d] φοβερόν τι ἢ ἡδύ, οὐ κελεύει δὲ φοβεῖσθαι, ἡ [e] δὲ καρδία κινεῖται, ἂν δ' ἡδύ, ἕτερόν τι μόριον. Ἔτι καὶ ἐπιτάττοντος τοῦ νοῦ καὶ λεγούσης τῆς διανοίας φεύγειν τι ἢ διώκειν οὐ κινεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττει, οἷον [f] ὁ [g] ἀκρατής. Καὶ ὅλως δὲ ὁρῶμεν 12 ὅτι [h] ὁ ἔχων [i] τὴν ἰατρικὴν οὐκ ἰᾶται, ὡς ἑτέρου τινὸς κυρίου ὄντος τοῦ ποιεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' [k] οὐ τῆς ἐπιστήμης. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ὄρεξις ταύτης κυρία τῆς κινήσεως·

[d] σκεπτέον. ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν. ὅτι V. [e] τε om. L.S.U.V.W.X. [f] ἢ post καὶ om. S.W. [g] κἂν] καὶ S.U.X. [h] δὴ X. [i] δὲ καὶ ἀκ. διατελεῖ W. [k] εἰ] ἡ L. [l] ἡ φύσις μήποτε ποιεῖ μάτην μηδὲν X, ἡ φύσις μήτε μηδὲν ποιεῖ μάτην V, μηδέν τι ἡ φύσις μάτην ποιεῖ W, μήτε μηδὲν ἡ φύσις ποιεῖ μάτην S. [m] τι om. L.S.T.U.W.X. [n] ἐν om. X. [o] ἐν om. L.T.V. [p] ἔστι om. L S.T.U.V.W.X. [q] φύσιν V. [r] λογ.] νοητικὸν L. [s] ἐστὶν om. W. [t] κινῶν] ἐκείνων pr. E. [v] νοεῖ] θεωρεῖ E.L. [w] πρακτικὸν T. [x] διωκτοῦ καὶ φευκτοῦ U. [y] ἡ δὲ] εἰ δὲ E, ἀεὶ δὲ ἡ S.T.U.V.X. [z] τι ante ἢ om. E. [a] οὐχ W. [b] κελεύῃ X. [c] διώκειν ἢ φεύγειν E.L. [d] τι φοβερὸν T.U.V. [e] καρδία δὲ L. [f] ὁ om. S T.U.X. [g] ἀκρατεῖς W, ἀκροατὴς T.X. [h] ὁ om. L. [i] τὴν om. T.W. [k] οὐ μόνης τῆς W.

οἱ γὰρ ἐγκρατεῖς ὀρεγόμενοι καὶ ἐπιθυμοῦντες οὐ πράττουσιν ὧν ἔχουσι τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τῷ νῷ.

10 Φαίνεται [l] δέ γε [m] δύο ταῦτα κινοῦντα, ἢ ὄρεξις [n] ἢ νοῦς, εἴ τις τὴν φαντασίαν [o] τιθείη ὡς νόησίν τινα· πολλὰ γὰρ [p] παρὰ τὴν ἐπιστήμην ἀκολουθοῦσι [q] ταῖς φαντασίαις, καὶ ἐν τοῖς [r] ἄλλοις ζῴοις [s] οὐ νόησις [t] οὐδὲ λογισμός ἐστιν, ἀλλὰ 2 φαντασία. [u] Ἄμφω ἄρα ταῦτα κινητικὰ [v] κατὰ τόπον, νοῦς καὶ ὄρεξις. Νοῦς [w] δὲ ὁ ἕνεκά του λογιζόμενος καὶ ὁ πρακτικός· διαφέρει δὲ τοῦ [x] θεωρητικοῦ τῷ τέλει. Καὶ ἡ ὄρεξις ἕνεκά του πᾶσα· [y] οὗ γὰρ ἡ ὄρεξις, [z] αὕτη ἀρχὴ τοῦ πρακτι- 3 κοῦ νοῦ· τὸ δ' ἔσχατον ἀρχὴ τῆς πράξεως. Ὥστε εὐλόγως [a] ταῦτα δύο φαίνεται [b] τὰ κινοῦντα, ὄρεξις καὶ [c] διάνοια πρακτική· τὸ [d] ὀρεκτὸν γὰρ κινεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ διάνοια κινεῖ, ὅτι ἀρχὴ [e] αὐτῆς ἐστὶ τὸ [f] ὀρεκτόν. Καὶ [g] ἡ φαντασία δὲ ὅταν κινῇ οὐ [h] κινεῖ ἄνευ ὀρέξεως. Ἓν δή [i] τι τὸ κινοῦν [k] τὸ [l] ὀρεκτόν. Εἰ γὰρ δύο, νοῦς καὶ ὄρεξις, [m] ἐκίνουν, κατὰ 4 κοινὸν ἄν τι [n] ἐκίνουν εἶδος. Νῦν δὲ ὁ μὲν νοῦς οὐ φαίνεται κινῶν ἄνευ ὀρέξεως· ἡ γὰρ βούλησις ὄρεξις· ὅταν δὲ κατὰ τὸν λογισμὸν κινῆται, καὶ κατὰ βούλησιν κινεῖται. Ἡ δ' ὄρεξις κινεῖ [o] παρὰ τὸν λογισμόν· ἡ γὰρ ἐπιθυμία ὄρεξίς τις ἐστίν. Νοῦς μὲν [p] οὖν πᾶς [q] ὀρθός· ὄρεξις δὲ καὶ φαντασία 5 καὶ ὀρθὴ καὶ οὐκ ὀρθή. [r] Διὸ ἀεὶ [s] κινεῖ μὲν τὸ [t] ὀρεκτόν, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. Οὐ πᾶν δέ, ἀλλὰ τὸ [v] πρακτὸν ἀγαθόν. Πρακτὸν δ' ἐστὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ ἄλλως ἔχειν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη

[l] δέ om. S. [m] ταῦτα δύο E.L. [n] ἢ ὁ νοῦς U. [o] θείη W. [p] περὶ W. [q] ταῖς] ἐν ταῖς L. [r] ἄλλοις] ἀλόγοις W. [s] οὐ] οὐχ ἡ L, ἡ S.T.V.X. [t] οὐδὲ] οὐ T.V.X. et pr. E. [v] νοῦς καὶ ὄρεξις κατὰ τόπον S.V. [w] δὲ ὁ corr. E. [x] θεωρικοῦ E. [y] οὗ] οὐ L. [z] αὐτὴ X. [a] δύο ταῦτα S.T.U.V.X. [b] τὰ om. E. [c] δ. ἡ πρ. T.X. [d] ὀρεκτὸν E: ceteri ὀρεκτικόν. [e] ἐστὶν αὐτῆς X. [f] ὀρεκτὸν E.L: ceteri ὀρεκτικόν. [g] ἡ om. S.U. [h] κινεῖ om. pr. E. [i] τι τοίνυν τὸ W. [k] τὸ] κατὰ τὸ L.W. [l] ὀρεκτικὸν S.T.U.V.X. [m] ἐκίνει X. [n] εἶδος ἐκίνουν S.U.V.W.X. [o] περὶ W. [p] οὖν] γὰρ W. [q] ὀρθός ἐστιν· ὄρεξις S.T.U.V.W.X. [r] διὸ καὶ ἀεὶ W. [s] μὲν κινεῖ S.T.U.V.W.X. [t] ὀρεκτικὸν X. [v] πρακτικὸν ἀγ. L.

δύναμις [w]κινεῖ τῆς ψυχῆς ἡ καλουμένη ὄρεξις, φανερόν. Τοῖς 6
δὲ διαιροῦσι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, ἐὰν κατὰ τὰς δυνάμεις διαιρῶσι καὶ χωρίζωσι, πάμπολλα γίνεται, θρεπτικόν, [x]αἰσθητικόν, νοητικόν, βουλευτικόν, [y]ἔτι [z]ὀρεκτικόν· ταῦτα γὰρ [a]πλέον διαφέρει ἀλλήλων ἢ [b]τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικόν. Ἐπεὶ [c]δ' ὀρέξεις [d]γίνονται ἐναντίαι ἀλλήλαις, τοῦτο δὲ συμ- 7
βαίνει [e]ὅταν ὁ λόγος καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐναντίαι ὦσι, [f]γίνεται δ' ἐν τοῖς χρόνου αἴσθησιν ἔχουσιν (ὁ μὲν γὰρ νοῦς διὰ τὸ [g]μέλλον ἀνθέλκειν κελεύει, ἡ δ' ἐπιθυμία διὰ τὸ ἤδη· φαίνεται γὰρ τὸ [h]ἤδη ἡδὺ [i]καὶ ἁπλῶς ἡδὺ καὶ ἀγαθὸν ἁπλῶς, διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τὸ μέλλον), εἴδει [k]μὲν [l]ἓν ἂν εἴη τὸ [m]κινοῦν τὸ ὀρεκτικόν, [n]ᾗ [o]ὀρεκτικόν, πρῶτον δὲ πάντων τὸ ὀρεκτόν (τοῦτο γὰρ κινεῖ οὐ κινούμενον τῷ νοηθῆναι ἢ φαντασθῆναι), ἀριθμῷ δὲ πλείω τὰ κινοῦντα. [p]Ἐπειδὴ δ' ἐστὶ τρία, ἓν 8
[q]μὲν τὸ κινοῦν, δεύτερον δ' ᾧ κινεῖ, [r]τρίτον τὸ κινούμενον· τὸ δὲ κινοῦν διττόν, τὸ μὲν [s]ἀκίνητον, τὸ δὲ [t]κινοῦν καὶ κινούμενον· ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀκίνητον τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, τὸ δὲ κινοῦν καὶ κινούμενον [v]τὸ ὀρεκτικόν (κινεῖται γὰρ τὸ [w]κινούμενον ᾗ ὀρέγεται, καὶ [x]ἡ [y]κίνησις ὄρεξίς [z]τίς ἐστιν [a]ᾗ ἐνέργεια), τὸ δὲ κινούμενον τὸ ζῷον· ᾧ δὲ κινεῖ ὀργάνῳ [b]ἡ ὄρεξις, ἤδη τοῦτο σωματικόν ἐστιν· διὸ ἐν τοῖς κοινοῖς σώματος καὶ ψυχῆς ἔργοις θεωρητέον περὶ [c]αὐτοῦ. Νῦν δὲ ὡς [d]ἐν κεφα- 9
λαίῳ εἰπεῖν τὸ κινοῦν ὀργανικῶς, [e]ὅπου ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τὸ αὐτό, οἷον ὁ [f]γιγγλυμός· ἐνταῦθα γὰρ τὸ κυρτὸν [g]καὶ κοῖλον τὸ μὲν τελευτὴ τὸ δ' ἀρχή· διὸ τὸ μὲν ἠρεμεῖ τὸ δὲ

[w] κινεῖ] κοινὴ W. [x] αἰσθ. ὀρεκτικὸν νοητ. X. [y] ἔτι] ἔτι δὲ S.T.U. V.W.X. [z] ὀρεκτόν X. [a] πλεῖον L.S.U, πλείω T.V.W.X. [b] τὸ om. L. [c] δὲ αἱ ὀρέξεις U. [d] γιν. καὶ ἐν. S.U.V. [e] ὅτε λόγος καὶ αἱ ἐπιθυμίαι E.W. [f] γίγνονται L. [g] μέλλειν X. [h] ἤδη om. E. [i] καὶ ἁπλῶς ἡδύ om. W. [k] μὲν] μὲν οὖν T.V.X, μὲν ὁ W. [l] ἂν εἴη ἓν S.U.W. [m] κινεῖ S. [n] ᾗ] ἢ τὸ S. [o] ὀρεκτικόν S.W. [p] ἐπεὶ E. [q] μὲν οὖν τὸ S. [r] τρίτον] ἔτι τρίτον L.S, καὶ ἔτι τρίτον T.X. [s] κινητὸν L. [t] κινεῖ S. κινοῦν καὶ om. E. [v] τὸ post κιν. om. E.L.S.U.V. [w] κινούμενον] ὀρεγόμενον T.X. [x] ἡ om. X. [y] ὄρεξις κίνησις S.T.U. V.W.X. [z] τις om. T.W.X. [a] ἡ E, ἣ U. [b] ἡ om. S.V. [c] αὐτῶν L.U.V.W. [d] ἐν om. W. [e] ὅπου ἂν ἀρχὴ E.W. [f] γινγλυμός E, γιγλυμός X, γιγλυσμός S.T.V, γιγγλισμός U.W.X. [g] καὶ τὸ κοῖλον X.

κινεῖται, λόγῳ μὲν ἕτερα ὄντα, μεγέθει δ' ἀχώριστα· πάντα
10 γὰρ ὤσει καὶ ἕλξει κινεῖται. Διὸ δεῖ ὥσπερ ἐν κύκλῳ μένειν
τι, καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι τὴν κίνησιν. Ὅλως μὲν οὖν, ὥσ[h]περ
εἴρηται, ᾗ ὀρεκτικὸν τὸ ζῷον, ταύτῃ [i]αὑτοῦ κινητικόν· ὀρε-
κτικὸν δὲ οὐκ ἄνευ φαντασίας· φαντασία δὲ πᾶσα ἢ λογι-
στικὴ ἢ αἰσθητική. Ταύτης μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα ζῷα με-
τέχει.

11 Σκεπτέον δὲ [k]καὶ περὶ τῶν [l]ἀτελῶν, τί τὸ κινοῦν [m]ἐστίν,
οἷς ἁφὴ μόνον ὑπάρχει [n]αἴσθησις, πότερον ἐνδέχεται φαν-
τασίαν ὑπάρχειν τούτοις, ἢ οὔ, καὶ ἐπιθυμίαν. Φαίνεται γὰρ
λύπη καὶ ἡδονὴ [o]ἐνοῦσα. Εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ἐπιθυμίαν ἀνάγκη.
Φαντασία δὲ πῶς ἂν [p]ἐνείη; [q]Ἢ ὥσπερ καὶ κινεῖται [r]ἀορί-
2 στως, [s]καὶ [t]ταῦτ' ἔνεστι μέν, ἀορίστως δ' ἔνεστιν. Ἡ μὲν
οὖν αἰσθητικὴ φαντασία, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἐν τοῖς [v]ἄλλοις
ζῴοις ὑπάρχει, ἡ δὲ βουλευτικὴ ἐν τοῖς [w]λογιστικοῖς· πότε-
ρον [x]γὰρ πράξει τόδε ἢ τόδε, λογισμοῦ [y]ἤδη ἐστὶν ἔργον·
καὶ [z]ἀνάγκη ἑνὶ μετρεῖν· τὸ μεῖζον γὰρ διώκει. Ὥστε δύ-
3 ναται ἓν ἐκ [a]πλειόνων φαντασμάτων ποιεῖν. Καὶ αἴτιον
τοῦτο τοῦ δόξαν μὴ δοκεῖν ἔχειν, ὅτι τὴν ἐκ συλλογισμοῦ
οὐκ ἔχει, αὕτη δὲ ἐκείνην. Διὸ τὸ βουλευτικὸν οὐκ ἔχει ἡ
ὄρεξις. Νικᾷ δ' ἐνίοτε καὶ κινεῖ [b]τὴν βούλησιν· ὁτὲ δ'
ἐκείνη ταύτην, ὥσπερ σφαῖρα, ἡ ὄρεξις τὴν ὄρεξιν, ὅταν
ἀκρασία [c]γένηται. Φύσει δὲ ἀεὶ ἡ ἄνω ἀρχικωτέρα καὶ κινεῖ,
[d]ὥστε τρεῖς φορὰς ἤδη κινεῖσθαι. Τὸ δ' ἐπιστημονικὸν οὐ
4 [e]κινεῖται, ἀλλὰ μένει. Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν καθόλου ὑπόληψις
καὶ λόγος, ἡ δὲ τοῦ καθ' [f]ἕκαστα (ἡ μὲν γὰρ λέγει [g]ὅτι δεῖ
τὸν τοιοῦτον τὸ τοιόνδε πράττειν, ἡ δὲ ὅτι τόδε [h]τὸ νῦν

[h] περ om. X. [i] ἑαυτοῦ V, δ' αὐτοῦ E.L. [k] καὶ om. E. [l] ἀτελῶν] ἄλλων L. [m] ἐστίν om. W. [n] αἴσθ.] ἡ αἴσθησις E, ἣ αἴσθησις L. [o] ἔχουσα E. [p] εἴη L.S.U.V.W. [q] ἢ om. E.S. [r] ἀόριστος L.T.U. V.W.X. [s] καὶ] ἢ W. καὶ—ἀορίστως om. S.V. [t] ταῦτ'] τούτοις L.X, ταύτας vel ταύταις E. [v] ἀλόγοις T.W. [w] λογικοῖς W.X. [x] γὰρ] δὲ W. [y] ἐστιν ἤδη L. [z] ἀνάγκη ἀεὶ μετρεῖν ἑνί W. [a] πλεόνων E. [b] τὴν βούλησιν om. S.V.W. [c] γένηται] ἐνῇ E.L. [d] ὡς S.V. [e] κινεῖ T.W.X. [f] ἕκαστον E. [g] ὅτι τοῦτον δεῖ τὸ S, ὅτι δεῖ τοῦτον τὸ U. δεῖ—τὸ om. X. [h] τὸ om. X, τὸ νῦν om. L.S.T.U.V.W.

τοιόνδε, [i]*κἀγὼ δὲ τοιόσδε) ἤδη αὕτη κινεῖ ἡ δόξα,* [k]*οὐχ ἡ καθόλου.* [a]Ἢ *ἄμφω, ἀλλ' ἡ μὲν ἠρεμοῦσα μᾶλλον, ἡ δ' οὔ.*

Τὴν *μὲν οὖν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀνάγκη πᾶν ἔχειν* [l]*ὅτι περ ἂν ζῇ καὶ ψυχὴν* [m]*ἔχῃ* [n]*ἀπὸ γενέσεως* [o]*μέχρι φθορᾶς· ἀνάγκη γὰρ τὸ γενόμενον αὔξησιν ἔχειν καὶ ἀκμὴν καὶ φθίσιν, ταῦτα δ' ἄνευ τροφῆς ἀδύνατον· ἀνάγκη ἄρα* [p]*ἐνεῖναι τὴν θρεπτικὴν δύναμιν ἐν πᾶσι τοῖς φυομένοις καὶ φθίνουσιν.* 12
Αἴσθησιν *δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐν ἅπασι τοῖς ζῶσιν· οὔτε γὰρ* [q]*ὅσων τὸ σῶμα ἁπλοῦν,* [r]*ἐνδέχεται ἁφὴν ἔχειν, οὔτε ἄνευ ταύτης* [s]*οἷόν τε οὐθὲν εἶναι ζῷον· οὔτε* [t]*ὅσα μὴ δεκτικὰ τῶν εἰδῶν ἄνευ τῆς ὕλης.* Τὸ *δὲ ζῷον ἀναγκαῖον* [v]*αἴσθησιν ἔχειν, εἰ* [w]*μηθὲν μάτην ποιεῖ ἡ φύσις.* [a]Ἕνεκά *του γὰρ* [x]*πάντα ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἕνεκά του.* Εἰ *οὖν πᾶν σῶμα πορευτικὸν μὴ ἔχον αἴσθησιν, φθείροιτο ἂν καὶ εἰς τέλος οὐκ ἂν ἔλθοι, ὅ ἐστι φύσεως ἔργον· πῶς γὰρ θρέψεται;* Τοῖς *μὲν γὰρ μονίμοις ὑπάρχει* [y]*τὸ* [z]*ὅθεν πεφύκασιν· οὐχ οἷόν τε δὲ σῶμα ἔχειν* [a]*μὲν ψυχὴν καὶ νοῦν κριτικόν, αἴσθησιν δὲ μὴ ἔχειν, μὴ* [b]*μόνιμον ὄν, γεννητὸν δέ.* [a]Ἀλλὰ *μὴν οὐδὲ ἀγέννητον· διὰ τί* [c]*γὰρ ἕξει;* [a]Ἢ *γὰρ τῇ ψυχῇ βέλτιον ἢ τῷ σώματι.* Νῦν [d]*δ' οὐδέτερον· ἡ μὲν γὰρ οὐ μᾶλλον νοήσει,* [e]*τὸ δ' οὐθὲν ἔσται μᾶλλον δι' ἐκεῖνο.* Οὐθὲν *ἄρα ἔχει ψυχὴν σῶμα μὴ μόνιμον ἄνευ αἰσθήσεως.* [a]Ἀλλὰ *μὴν εἴγε αἴσθησιν* [f]*ἔχει,* [g]*ἀνάγκη τὸ σῶμα* [h]*εἶναι ἢ ἁπλοῦν ἢ μικτόν.* Οὐχ *οἷόν τε δὲ ἁπλοῦν· ἁφὴν γὰρ οὐχ ἕξει, ἔστι δὲ ἀνάγκη ταύτην* [i]*ἔχειν.* Τοῦτο *δὲ ἐκ τῶνδε δῆλον.* [k] [a]Ἐπεὶ *γὰρ τὸ ζῷον σῶμα ἔμψυχόν ἐστι, σῶμα δὲ ἅπαν ἁπτόν, ἁπτὸν δὲ τὸ αἰσθητὸν ἁφῇ, ἀνάγκη καὶ τὸ τοῦ ζῴου*

2 3 4 5

[i] κάτω L. [k] οὐχὶ κ. S. [l] ὅπερ W. [m] ἔχει E.L.S.T.U.V.W. [n] ἀπὸ γενέσεως om. W. [o] μέχρι] καὶ μέχρι E.L.W, ἕως X, καὶ S. [p] ἓν εἶναι L. [q] ὅσων] ὧν E.L, ὃν X. [r] ἁφὴν ἐνδέχεται S.U.V. [s] οὐθὲν οἷόν τε L.T.W. [t] ὅσα μὴ] δὲ ὅσα μὴ T, μηδ' ὅσα X, ὅσα μηδὲ V. [v] ἔχειν αἴσθησιν W. [w] μη-] exit E. [x] ἅπαντα L.T.V.X. [y] τὸ] ταῦτα W, τοῦτο S.T.U.V.X. [z] ὅθι U, ὅτι S.V.X. [a] μὲν τὴν ψ. L. [b] μόνιμον ὄν] μόνον S.V. [c] γὰρ οὐχ ἔχει T.U.V.W. [d] δ' om. S. [e] τὸ] τῷ L.W. [f] ἔχοι L, om. S.U.V. [g] ἀναγκαῖον W. [h] εἶναι post μικτόν W. [i] ἔχειν] εἶναι T. [k] ἐπειδὴ T.

6 σῶμα ἁπτικὸν εἶναι, εἰ [l] μέλλει σώζεσθαι τὸ ζῷον. Αἱ γὰρ ἄλλαι αἰσθήσεις δι' ἑτέρων αἰσθάνονται, οἷον ὄσφρησις ὄψις ἀκοή· ἁπτόμενον δέ, εἰ μὴ ἕξει αἴσθησιν, οὐ δυνήσεται τὰ μὲν φεύγειν τὰ δὲ λαβεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο, ἀδύνατον [m] ἔσται σώζεσθαι τὸ ζῷον. Διὸ καὶ ἡ γεῦσίς ἐστιν ὥσπερ ἁφή [n] τις·
7 τροφῆς γάρ ἐστιν, ἡ δὲ τροφὴ τὸ σῶμα τὸ ἁπτόν. [o] Ψόφος δὲ καὶ [p] χρῶμα καὶ ὀσμὴ οὐ τρέφει, οὐδὲ ποιεῖ οὔτ' αὔξησιν οὔτε φθίσιν. Ὥστε καὶ τὴν γεῦσιν ἀνάγκη ἁφήν εἶναί τινα, διὰ τὸ τοῦ ἁπτοῦ καὶ θρεπτικοῦ αἴσθησιν εἶναι. Αὗται μὲν οὖν ἀναγκαῖαι τῷ ζῴῳ, καὶ φανερὸν ὅτι οὐχ οἷόν τε ἄνευ
8 ἁφῆς [q] εἶναι ζῷον. Αἱ δὲ ἄλλαι τοῦ [r] τε εὖ ἕνεκα καὶ γένει ζῴων ἤδη οὐ τῷ τυχόντι, ἀλλὰ τισίν, οἷον τῷ πορευτικῷ [s] ἀνάγκη ὑπάρχειν· εἰ [t] γὰρ [v] μέλλει σώζεσθαι, [w] οὐ [x] μόνον δεῖ ἁπτόμενον [y] αἰσθάνεσθαι ἀλλὰ καὶ ἄποθεν. Τοῦτο δ' ἂν εἴη, [z] εἰ διὰ τοῦ μεταξὺ αἰσθητικὸν εἴη τῷ ἐκεῖνο μὲν ὑπὸ τοῦ
9 αἰσθητοῦ πάσχειν καὶ κινεῖσθαι, αὐτὸ δ' ὑπ' ἐκείνου. Ὥσ[a]περ γὰρ τὸ κινοῦν κατὰ τόπον μέχρι [b] τοῦ μεταβάλλειν ποιεῖ, καὶ τὸ ὦσαν ἕτερον ποιεῖ ὥστε ὠθεῖν, καὶ ἔστι διὰ μέσου ἡ κίνησις, [c] καὶ δὴ τὸ μὲν πρῶτον [d] κινοῦν ὠθεῖ οὐκ ὠθούμενον, τὸ δ' ἔσχατον μόνον ὠθεῖται οὐκ [e] ὦσαν, τὸ δὲ μέσον ἄμφω, πολλὰ δὲ μέσα, οὕτως ἐπ' ἀλλοιώσεως, πλὴν [f] ὅτι [g] μένοντος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ [h] ἀλλοιοῖ, οἷον [i] εἰ εἰς κηρὸν βάψειέ τις, μέχρι [k] τούτου ἐκινήθη, [l] ἕως ἔβαψεν· λίθος δὲ οὐδέν, ἀλλ'
10 ὕδωρ μέχρι πόρρω. Ὁ δ' ἀὴρ ἐπὶ πλεῖστον κινεῖται καὶ ποιεῖ καὶ πάσχει, ἐὰν [m] μένῃ καὶ εἷς ᾖ. Διὸ καὶ περὶ ἀνακλάσεως βέλτιον ἢ τὴν ὄψιν ἐξιοῦσαν [n] κλᾶσθαι, τὸν ἀέρα πάσχειν ὑπὸ τοῦ σχήματος καὶ χρώματος, μέχρι περ [o] οὗ ἂν εἷς ᾖ.

[l] μέλλοι T. [m] ἐστι T.X. [n] τις] τῆς U. [o] ψόφοι U. [p] χρώματα W. [q] εἶναι τὸ ζ. L. [r] τε om. L. [s] ἀναγκαῖον W. [t] γὰρ] γε S. [v] μέλλοι W. [w] οὐ] οὐδὲν T.U.X. [x] μόνον om. T.X. [y] αἰσθάνεσθαι] σώζεσθαι T.W.X. [z] εἰ om. X. [a] περ om. T.X. [b] τοῦ] τούτου S. [c] καὶ δὴ τὸ μὲν πρ.] καὶ μὲν δὴ τὸ πρ. S.U, καὶ τὸ μὲν πρ. W, καὶ τὸ πρ. μὲν T.X, τὸ δὲ πρ. L. [d] κινοῦν] κινεῖ καὶ L. [e] ὠθοῦν X. [f] ὅτε V. [g] μένοντα V.W.X. [h] ἀλλοιοῖ] ἀλλ' S. [i] εἰ om. S. [k] τοῦ U.X. [l] ἕως οὗ ἔβ. V. [m] μείνῃ S.U.X. [n] ἀνακλᾶσθαι L.W. [o] ἂν οὗ ᾖ εἷς L, οὗ ἂν ᾖ εἷς T.W.X.

Ἐπὶ δὲ τοῦ [p] λείου ἐστὶν εἷς· [q] διὸ [r] πάλιν οὗτος τὴν ὄψιν [s] κινεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ ἐν τῷ κηρῷ σημεῖον διεδίδοτο μέχρι τοῦ πέρατος.

Ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε [t] ἁπλοῦν εἶναι τὸ τοῦ ζῴου σῶμα, φανερόν, [v] λέγω δ' οἷον πύρινον ἢ ἀέρινον. Ἄνευ μὲν γὰρ ἁφῆς οὐδεμίαν [w] ἐνδέχεται ἄλλην αἴσθησιν ἔχειν· τὸ γὰρ σῶμα ἁπτικὸν τὸ ἔμψυχον πᾶν, ὥσπερ εἴρηται. Τὰ δὲ ἄλλα ἔξω γῆς [x] αἰσθητήρια [y] μὲν ἂν γένοιτο, [z] πάντα δὲ [a] τῷ δι' ἑτέρου αἰσθάνεσθαι ποιεῖ τὴν αἴσθησιν καὶ διὰ τῶν μεταξύ. Ἡ δ' ἁφὴ τῷ [b] αὐτῶν [c] ἅπτεσθαί ἐστιν, διὸ καὶ τοὔνομα τοῦτο ἔχει. Καίτοι καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητήρια ἁφῇ αἰσθάνεται, ἀλλὰ δι' [d] ἑτέρου· αὕτη δὲ δοκεῖ μόνη δι' αὑτῆς. Ὥστε τῶν μὲν τοιούτων στοιχείων οὐθὲν ἂν εἴη σῶμα τοῦ ζῴου. Οὐδὲ δὴ γήϊνον. Πάντων γὰρ ἡ ἁφὴ τῶν ἁπτῶν ἐστιν ὥσπερ μεσότης, καὶ δεκτικὸν τὸ αἰσθητήριον οὐ μόνον ὅσαι διαφοραὶ γῆς εἰσίν, ἀλλὰ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων ἁπτῶν ἁπάντων. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὀστοῖς καὶ ταῖς θριξὶ καὶ τοῖς τοιούτοις μορίοις οὐκ αἰσθανόμεθα, ὅτι [e] γῆς ἐστίν. Καὶ τὰ φυτὰ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν [f] ἔχει αἴσθησιν, ὅτι [g] γῆς [h] ἐστίν· ἄνευ δὲ ἁφῆς οὐδεμίαν [i] οἷόν τε ἄλλην ὑπάρχειν, τοῦτο δὲ τὸ αἰσθητήριον οὐκ ἔστιν οὔτε γῆς οὔτε ἄλλου τῶν στοιχείων οὐδενός. Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀνάγκη μόνης ταύτης στερισκόμενα τῆς [k] αἰσθήσεως τὰ ζῷα [l] ἀποθνήσκειν· οὔτε γὰρ ταύτην [m] ἔχειν οἷόν τε μὴ ζῷον, οὔτε ζῷον [n] ὂν ἄλλην ἔχειν ἀνάγκη πλὴν [o] ταύτης. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν ἄλλα αἰσθητὰ ταῖς ὑπερβολαῖς οὐ [p] διαφθείρει τὸ ζῷον, οἷον χρῶμα καὶ ψόφος καὶ ὀσμή, ἀλλὰ μόνον τὰ αἰσθητήρια, [q] ἂν μὴ [r] κατὰ συμβεβηκός, οἷον [s] ἂν ἅμα τῷ ψόφῳ ὦσις γένηται

[Margin: 13 (at "σῶμα,"); 2 (at "Ἡ δ'"); 3 (at "ὥσπερ"); 4 (at "γῆς"); 5 (at "μὲν")]

[p] τελείου X. [q] διότι T. [r] πάλιν] πάλιν καὶ W, om. L. [s] ἐκίνει X. [t] ἁπλοῦν εἶναι post σῶμα L. [v] λέγομεν U. [w] ἄλλην ἐνδέχεται S.U.V. [x] αἰσθητικὰ V.W. [y] μὲν om. T.X. [z] πᾶν T.X. [a] τὸ X. [b] αὐτῶν] ἁπτῶν W. [c] ἅπτεσθαι τε ἐστι X. [d] ἑτέρων L.V. [e] γῇ S. [f] αἴσθησιν ἔχει L.W. [g] γῇ S. [h] εἰσίν T.V.X. [i] ἄλλην οἷόν τε V.W. [k] αἰσθήσεως ἁφῆς τὰ T.X. [l] ἀποθνήσκει L. [m] οἷόν τε μὴ ζῷον ὂν ἔχειν W. [n] ὂν om. S.U.V. [o] ταύτην U.X, ταύτην (supra posito ς) T. [p] διαφθ.] φέρει W. [q] ἂν μὴ om. T.X. [r] κατὰ] ἢ κατὰ L. [s] ἂν om. W.

καὶ πληγή, καὶ ὑπὸ ὁραμάτων καὶ ὀσμῆς ἕτερα κινεῖται, [t] ἃ
6 τῇ ἀφῇ φθείρει. Καὶ ὁ χυμὸς [v] δὲ ᾗ ἅμα συμβαίνει ἁπτικὸν εἶναι, ταύτῃ φθείρει. Ἡ δὲ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολή, οἷον [w] θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ σκληρῶν, ἀναιρεῖ τὸ ζῷον· παντὸς μὲν γὰρ [x] αἰσθητοῦ ὑπερβολὴ ἀναιρεῖ τὸ αἰσθητήριον, ὥστε [y] καὶ τὸ ἁπτὸν τὴν ἀφήν, ταύτῃ δὲ [z] ὥρισται τὸ [a] ζῆν· ἄνευ
7 γὰρ ἀφῆς δέδεικται ὅτι ἀδύνατον [b] εἶναι ζῷον. [c] Διὸ ἡ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολὴ οὐ μόνον τὸ αἰσθητήριον φθείρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῷον, ὅτι ἀνάγκη [d] μόνην [e] ἔχειν ταύτην. Τὰς δ' ἄλλας αἰσθήσεις ἔχει τὸ ζῷον, ὥσπερ εἴρηται, οὐ τοῦ εἶναι ἕνεκα ἀλλὰ τοῦ εὖ, οἷον ὄψιν, ἐπεὶ [f] ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι, [g] ὅπως [h] ὁρᾷ, [i] ὅλως δ' ἐπεὶ ἐν διαφανεῖ, γεῦσίν [k] τε διὰ τὸ ἡδὺ καὶ λυπηρόν, ἵνα αἰσθάνηται [l] τὸ ἐν τροφῇ καὶ ἐπιθυμῇ καὶ [m] κινῆται, ἀκοὴν δὲ ὅπως [n] σημαίνῃ τι αὐτῷ, [o] γλῶτταν δὲ ὅπως σημαίνῃ τι ἑτέρῳ.

[t] ἃ om. L. [v] δὲ om. U. [w] θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ σκληρὸν L. [x] ὑπερβολὴ αἰσθητοῦ L.W, αἰσθητικοῦ ὑπερβολὴ T.U.V. [y] καὶ om. W. [z] διώρισται S.T.U.X. [a] ζῷον T.X. [b] εἶναι τὸ ζ. W. [c] διὸ καὶ ἡ V. [d] μόνον U.X. [e] ταύτην ἔχειν W. [f] ἐν om. X. [g] πῶς L, om. S.U. [h] ὁρᾷ om. U. [i] ὅλως] καὶ ὅλως X. [k] τε] δὲ L.S.U.W. [l] τὸ ἐν τροφῇ om. W. [m] κινεῖται U. [n] σημανῇ T.U.X, σημαίνηται (omisso τι) L. [o] γλῶτταν δὲ] καὶ γλῶτταν L.

ΠΕΡΙ [a] ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ [b] ΑΙΣΘΗΤΩΝ.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ.
ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΥ ΚΑΙ ΕΓΡΗΓΟΡΣΕΩΣ.
ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΠΝΟΝ ΜΑΝΤΙΚΗΣ.
ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΒΙΟΤΗΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΓΗΡΩΣ.
ΠΕΡΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.
ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ.

[c] Ἐπει δὲ περὶ ψυχῆς καθ' αὑτὴν διώρισται [d] καὶ περὶ τῶν δυνάμεων ἑκάστης κατὰ μόριον αὐτῆς, ἐχόμενόν ἐστι ποιήσασθαι τὴν ἐπίσκεψιν περὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων ἁπάντων, τίνες εἰσὶν ἴδιαι καὶ τίνες κοιναὶ πράξεις αὐτῶν. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα περὶ ψυχῆς ὑποκείσθω, περὶ δὲ τῶν [e] λοιπῶν [f] λέγωμεν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν πρώτων. Φαίνεται δὲ τὰ μέγιστα, καὶ τὰ κοινὰ καὶ [g] τὰ ἴδια τῶν 2 ζῴων, κοινὰ [h] τῆς ψυχῆς ὄντα καὶ τοῦ σώματος, οἷον αἴσθησις καὶ μνήμη καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία καὶ ὅλως ὄρεξις, καὶ πρὸς τούτοις ἡδονή [i] τε καὶ λύπη· καὶ [k] γὰρ ταῦτα σχεδὸν ὑπάρχει πᾶσι τοῖς ζῴοις. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν πάντων 3 ἐστὶ τῶν μετεχόντων ζωῆς κοινά, τὰ δὲ τῶν ζῴων ἐνίοις. Τυγχάνουσι [l] δὲ τούτων τὰ μέγιστα [m] τέτταρες [n] οὖσαι συζυγίαι τὸν [o] ἀριθμόν, οἷον ἐγρήγορσις καὶ ὕπνος, καὶ νεότης καὶ γῆρας, [p] καὶ ἀναπνοὴ καὶ [q] ἐκπνοή, καὶ ζωὴ καὶ θάνατος· περὶ ὧν θεωρητέον, τί τε ἕκαστον αὐτῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας

Codices libri de sensu E.L.M.P.S.U.Y. Tit. [a] *αἰσθήσεων* E.M.S. [b] *αἰσθητῶν πρῶτον* i.l, *αἰσθητῶν βιβλία δύο* c. [c] *ἐπειδὴ* Y. [d] *καὶ*] *πρότερον καὶ* L.P.S.U. [e] λοιπῶν] *κοινῶν* M. [f] λέγομεν E.Y. [g] *τὰ* ante *ἴδια* om. L.P.S U. [h] *τῆς τε ψυχῆς*. [i] *τε* om. L.P.S.U. [k] *γὰρ* om. S. [l] *δὴ* M. [m] *τέσσαρες* M.S. [n] *οὖσαι* om. E.M.Y. [o] *ἀριθμὸν μόναι οἷον* L.P.U. [p] *καὶ* ante *ἀν*. om. P. [q] *ἐμπνοὴ* Y.

4 [r]συμβαίνει. Φυσικοῦ δὲ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ νόσου τὰς πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς· [s]οὔτε γὰρ ὑγίειαν οὔτε νόσον οἷόν τε γίνεσθαι τοῖς ἐστερημένοις ζωῆς. Διὸ [t]σχεδὸν τῶν [v]τε περὶ φύσεως οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ [w]φιλοσοφωτέρως τὴν τέχνην μετιόντες, οἱ μὲν τελευτῶσιν εἰς [x]τὰ περὶ ἰατρικῆς, [y]οἱ δ' ἐκ τῶν περὶ φύσεως ἄρχονται περὶ [z]τῆς ἰατρικῆς.
5 Ὅτι [a]δὲ τὰ λεχθέντα κοινὰ τῆς τε ψυχῆς [b]ἐστὶ καὶ τοῦ σώματος, οὐκ ἄδηλον. Πάντα γὰρ τὰ μὲν μετ' αἰσθήσεως συμβαίνει, τὰ δὲ δι' αἰσθήσεως· ἔνια δὲ τὰ μὲν πάθη ταύτης ὄντα τυγχάνει, τὰ δ' ἕξεις, τὰ δὲ φυλακαὶ καὶ [c]σωτηρίαι, τὰ δὲ φθοραὶ καὶ στερήσεις. Ἡ δ' αἴσθησις ὅτι διὰ σώματος γίνεται τῇ ψυχῇ, δῆλον [d]καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ
6 λόγου χωρίς. Ἀλλὰ περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, [e]τί ἐστι καὶ διὰ τί συμβαίνει τοῖς ζῴοις τοῦτο τὸ πάθος, εἴρηται [f]πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. Τοῖς δὲ ζῴοις, ᾗ μὲν ζῷον ἕκαστον, [g]ἀνάγκη ὑπάρχειν αἴσθησιν· τού-
7 τῳ γὰρ τὸ ζῷον εἶναι καὶ μὴ [h]ζῷον διορίζομεν. Ἰδίᾳ [i]δ' ἤδη καθ' ἕκαστον ἡ μὲν ἁφὴ καὶ γεῦσις ἀκολουθεῖ πᾶσιν ἐξ ἀνάγκης, ἡ μὲν ἁφὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ἐν [k]τοῖς περὶ ψυχῆς, ἡ δὲ γεῦσις διὰ τὴν τροφήν· τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει καὶ τὸ λυπηρὸν [l]αὕτη [m]περὶ τὴν τροφήν, ὥστε τὸ μὲν [n]φεύγειν τὸ δὲ διώκειν, καὶ ὅλως ὁ χυμός ἐστι τοῦ [o]θρεπτι-
8 κοῦ [p]μορίου [q]πάθος. Αἱ δὲ διὰ τῶν ἔξωθεν αἰσθήσεις τοῖς πορευτικοῖς αὐτῶν, οἷον ὄσφρησις καὶ ἀκοὴ καὶ ὄψις, πᾶσι μὲν τοῖς [r]ἔχουσι σωτηρίας [s]ἕνεκεν ὑπάρχουσιν, ὅπως διώκωσί τε προαισθανόμενα τὴν τροφὴν καὶ τὰ φαῦλα καὶ τὰ φθαρτικὰ φεύγωσι, τοῖς δὲ καὶ φρονήσεως τυγχάνουσι

[r] συμβαίνουσι L.P.S. [s] οὐ γ. L. [t] σχεδὸν om. L.P.S.U. [v] τε om. E.M.P.Y. [w] φιλοσοφώτερον P. [x] τὸ M. [y] οἱ—ἰατρικῆς om. S. [z] τῆς om. L.P.S. [a] δὲ πάντα τὰ L.P. [b] ἐστὶ om. P. [c] σωτηρία S.U, τὰ μὲν σωτηρία E.Y, τὰ μὲν σωτηρίαι M. [d] καὶ ante διὰ om. L. [e] τί ἐστι om. L. [f] πρότερον om. L.M. [g] ἀναγκαῖον P.S.U. [h] ζ. εἶναι διορ L. [i] δ' ἤδη] δὲ L.S.U. [k] τοῖς] τῷ L. [l] αὐτῇ E.M.S.Y, αὕτη ante καὶ τὸ λυπηρὸν L. [m] παρὰ L. [n] φυγεῖν S. [o] γευστικοῦ L.U. [p] μορίου] μορίου τῆς ψυχῆς P, om. E.M.Y. [q] πάθους M. [r] ἔχουσι] ὑπάρχουσι E.M.Y. [s] ἕνεκα S.

τοῦ εὖ ἕνεκα· πολλὰς γὰρ εἰσαγγέλλουσι διαφοράς, ἐξ ὧν ἥ τε τῶν [t] νοητῶν ἐγγίνεται φρόνησις καὶ ἡ τῶν πρακτῶν. Αὐτῶν δὲ τούτων πρὸς μὲν τὰ ἀναγκαῖα [v] κρείττων ἡ ὄψις 9 [w] καὶ καθ' αὐτήν, πρὸς δὲ νοῦν [x] καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ἀκοή. Διαφορὰς [y] μὲν γὰρ πολλὰς [z] εἰσαγγέλλει καὶ παντοδαπὰς 10 [a] ἡ τῆς ὄψεως δύναμις διὰ τὸ πάντα [b] τὰ σώματα μετέχειν χρώματος, ὥστε καὶ τὰ κοινὰ διὰ ταύτης αἰσθάνεσθαι μάλιστα (λέγω δὲ κοινὰ [c] σχῆμα, μέγεθος, [d] κίνησιν, ἀριθμόν)· ἡ δ' ἀκοὴ [e] τὰς τοῦ ψόφου διαφορὰς μόνον, ὀλίγοις δὲ καὶ [f] τὰς τῆς φωνῆς. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ [g] πρὸς φρόνησιν [h] ἡ 11 ἀκοὴ πλεῖστον συμβάλλεται μέρος. Ὁ γὰρ λόγος αἴτιός ἐστι τῆς μαθήσεως ἀκουστὸς ὤν, οὐ καθ' αὑτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ἐξ ὀνομάτων γὰρ σύγκειται, τῶν δ' ὀνομάτων ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν. Διόπερ φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γενετῆς ἐστερημένων εἰσὶν ἑκατέρας [i] τῆς αἰσθήσεως οἱ τυφλοὶ 12 τῶν [k] ἐνεῶν καὶ κωφῶν. Περὶ μὲν οὖν τῆς δυνάμεως ἣν ἔχει τῶν αἰσθήσεων ἑκάστη, πρότερον εἴρηται.

Τοῦ δὲ σώματος ἐν οἷς [l] ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν αἰσθητηρίοις, [m] ἔνιοι μὲν ζητοῦσι κατὰ τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων· 2 οὐκ εὐποροῦντες [n] δὲ πρὸς τέτταρα πέντ' οὔσας συνάγειν, γλίχονται περὶ τῆς πέμπτης. Ποιοῦσι δὲ [o] πάντες τὴν 2 ὄψιν πυρὸς διὰ τὸ πάθους τινὸς ἀγνοεῖν τὴν αἰτίαν· θλιβομένου γὰρ καὶ κινουμένου τοῦ ὀφθαλμοῦ φαίνεται πῦρ [p] ἐκλάμπειν· τοῦτο δ' ἐν τῷ σκότει πέφυκε συμβαίνειν, ἢ τῶν βλεφάρων ἐπικεκαλυμμένων· γίνεται γὰρ καὶ [q] τότε σκότος. Ἔχει δ' ἀπορίαν τοῦτο καὶ ἑτέραν. Εἰ [r] γὰρ μὴ 3 ἔστι λανθάνειν αἰσθανόμενον καὶ ὁρῶντα [s] ὁρώμενόν τι,

[t] νοημάτων S.U. [v] κρείσσων L. [w] καὶ om. E. [x] καὶ om. S.U. [y] μὲν om. L. [z] εἰσαγγέλλει ante ἡ U, post ὄψεως P. et, qui cum M. ἀγγέλλει, E.Y. [a] ἡ] καὶ Y. [b] τὰ om. L. [c] σχῆμα καὶ μέγεθος E.M.Y, μέγεθος σχῆμα P. [d] κίνησιν στάσιν ἀριθμόν L. [e] τὰς om. M. [f] τὰ Y. [g] εἰς L.S.U. [h] πλεῖστον ἡ ἀκοὴ L. [i] τῆς om. L. [k] ἐννεῶν nonnulli. [l] γίγνεσθαι M. [m] ἔνιοι] νῦν E.M.Y. [n] δὲ om. S. [o] τὴν ὄψιν πάντες P. [p] ἐκλάμπον L. [q] τότ' ἐν σκότει L.S.U. [r] γὰρ καὶ μὴ M. [s] ὁρώμενόν τι] ὁρῴη μὲν ἀντία P, om. S.U.

ἀνάγκη [t] ἄρ' αὐτὸν [v] ἑαυτὸν ὁρᾶν τὸν ὀφθαλμόν. Διὰ τί οὖν ἠρεμοῦντι τοῦτ' [w] οὐ συμβαίνει; [x] Τὰ δ' αἴτια τούτου, καὶ τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ δοκεῖν πῦρ εἶναι τὴν ὄψιν, ἐντεῦθεν 4 ληπτέον. Τὰ γὰρ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ [y] σκότει λάμπειν, οὐ μέντοι [z] φῶς γε [a] ποιεῖ, τοῦ δ' ὀφθαλμοῦ τὸ καλούμενον μέλαν καὶ μέσον λεῖον [b] φαίνεται. Φαίνεται δὲ τοῦτο κινουμένου τοῦ ὄμματος διὰ [c] τὸ συμβαίνειν ὥσπερ δύο γίνεσθαι τὸ ἕν. Τοῦτο δ' ἡ ταχυτὴς ποιεῖ τῆς κινήσεως, [d] ὥστε δοκεῖν 5 ἕτερον εἶναι τὸ ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. Διὸ καὶ οὐ γίνεται, [e] ἂν μὴ ταχέως καὶ ἐν σκότει τοῦτο συμβῇ· τὸ γὰρ λεῖον ἐν τῷ σκότει πέφυκε λάμπειν, οἷον [f] κεφαλαὶ ἰχθύων [g] τινῶν καὶ [h] ὁ τῆς σηπίας θολός· καὶ βραδέως μεταβάλλοντος τοῦ ὄμματος οὐ [i] συμβαίνει ὥστε δοκεῖν ἅμα [k] ἓν καὶ δύο εἶναι τό 6 θ' ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. [l] Ἐκείνως δ' [m] αὐτὸς [n] αὑτὸν ὁρᾷ [o] ὁ ὀφθαλμός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ἀνακλάσει, ἐπεὶ εἴ γε πῦρ ἦν, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, καὶ συνέβαινε τὸ ὁρᾶν ἐξιόντος ὥσπερ ἐκ λαμπτῆρος 7 τοῦ φωτός, διὰ τί οὐ καὶ ἐν τῷ σκότει ἑώρα ἂν ἡ ὄψις; Τὸ δ' ἀποσβέννυσθαι φάναι ἐν τῷ σκότει ἐξιοῦσαν, ὥσπερ ὁ Τίμαιος λέγει, κενόν ἐστι παντελῶς· [p] τίς γὰρ ἀπόσβεσις φωτός ἐστιν; Σβέννυται γὰρ [q] ἢ ὑγρῷ ἢ ψυχρῷ τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, οἷον δοκεῖ τό τ' ἐν τοῖς ἀνθρακώδεσιν εἶναι πῦρ 8 καὶ ἡ φλόξ, ὧν τῷ φωτὶ οὐδέτερον φαίνεται ὑπάρχον. Εἰ δ' ἄρα ὑπάρχει μὲν ἀλλὰ διὰ τὸ ἠρέμα [r] λανθάνει ἡμᾶς, ἔδει μεθ' ἡμέραν τε [s] καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἀποσβέννυσθαι [t] τὸ φῶς, καὶ ἐν τοῖς πάγοις [v] μᾶλλον γίνεσθαι σκότον· ἡ γοῦν φλὸξ καὶ τὰ πεπυρωμένα σώματα πάσχει τοῦτο· νῦν δ' [w] οὐδὲν

[t] ἄρ'] γὰρ Y, γὰρ καὶ M. [v] ἑαυτὸν om. E.M.P.Y. [w] οὐ om. pr. S. [x] τὸ δ' αἴτιον S.U. [y] σκότῳ E.M.Y. [z] γε φῶς M. [a] ποιεῖν L.P.S.U. [b] φαίνεται om. P.S. [c] τὸ] τοῦ S. [d] ὥστε] τὸ U. [e] ἐὰν L.P.S.U. [f] κεφαλαί τε ἰχθ. S.U. [g] τινὲς E.M.U.Y. [h] τὸ τῆς σ. θόλον M.P, τὸ τῆς σ. ὅλον E.Y. [i] συμβαίνειν E.M.Y. [k] δύο καὶ ἓν L. [l] ἐκεῖνος E.P.Y. [m] αὐτὸς om. E.M.Y. [n] αὐτὸν Y, αὐτῶν pr. E. [o] ὁ om. Y. [p] τίς—ὕδατι] τί γάρ ἐστιν S.U. [q] ἢ ἐν ὑγρῷ L. [r] λανθάνειν E.P. [s] καὶ om. P. [t] τὸ om. M. [v] μάλιστα L. [w] οὐθὲν P.

συμβαίνει τοιοῦτον. ⁴Ἐμπεδοκλῆς [x]δ' ἔοικε [y]νομίζοντι [z]ὁτὲ 9
μὲν ἐξιόντος τοῦ φωτός, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, βλέπειν·
λέγει [a]γοῦν [b]οὕτως.

> Ὡς δ' ὅτε τις [c]πρόοδον νοέων [d]ὡπλίσσατο λύχνον,
> χειμερίην διὰ νύκτα πυρὸς σέλας αἰθομένοιο,
> [e]ἅψας παντοίων ἀνέμων λαμπτῆρας [f]ἀμουργούς,
> [g]οἵτ' ἀνέμων [h]μὲν [i]πνεῦμα [k]διασκιδνᾶσιν ἀέντων,
> [l]φῶς δ' [m]ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον [n]ἦεν,
> [o]λάμπεσκεν κατὰ βηλὸν [p]ἀτειρέσιν [q]ἀκτίνεσσιν·
> ὣς δὲ [r]τότ' ἐν [s]μήνιγξιν [t]ἐεργμένον [v]ὠγύγιον πῦρ
> λεπτῇσιν [w]ὀθόνῃσι [x]λοχάζετο [y]κύκλοπα [z]κούρην·
> αἱ δ' ὕδατος [a]μὲν [b]βένθος ἀπέστεγον [c]ἀμφινάοντος,
> πῦρ δ' ἔξω [d]διαθρῶσκον, [e]ὅσον ταναώτερον ἦεν.

Ὁτὲ μὲν [f]οὖν οὕτως ὁρᾶν φησίν, ὁτὲ δὲ ταῖς [g]ἀπορροίαις 10
[h]ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων. Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ὕδωρ
[i]εἶναί φησι, λέγει καλῶς, ὅτι δ' οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν
ἔμφασιν, οὐ καλῶς· τοῦτο [k]μὲν γὰρ συμβαίνει ὅτι τὸ ὄμμα
λεῖον, καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις
γὰρ τὸ πάθος. ⁴Ἀλλὰ καθόλου περὶ τῶν ἐμφαινομένων καὶ 11
[l]ἀνακλάσεως [m]οὐδέν πω δῆλον [n]ἦν, ὡς ἔοικεν. [o]Ἄτοπον
δὲ καὶ τὸ μὴ ἐπελθεῖν αὐτῷ ἀπορῆσαι διὰ τί [p]ὁ ὀφθαλμὸς

[x] δ' om. L. [y] νομίζειν τι E.i. [z] τότε P, τὸ E.M.i, τῇ U, om. S. [a] οὖν i. [b] οὕτως om. P. [c] πρόσοδον pr. S.U. [d] ὡπλίσατο λ. L.V.W, ὡπλίσσ' αὐτολύχνον G[a]. [e] αἶψα N.V. [f] ἀμοργοὺς M.l, ἀμοργοῦς Y, ἀμοργους (supra γ posito β) E. [g] αἵτ' E.M.P.Y.G[a]. [h] μὲν om. N.V. [i] πνεύματα E.Y.G[a]. [k] διασκεδνᾶσιν N, διασκεδᾶσιν f. [l] πῦρ E.M. P.Y.G[a]. et supra posito ἡ φῶς i.l. [m] ἔξω διάνταται τρείατο θεσπεσίῃσιν ὀθόνῃσιν διαθρῶσκον P. [n] ᾖ N.V. [o] λάμπεσκε nonnulli. [p] ἀπειρέσιν N.V, ἀτηρέσιν m. [q] ἀκτίνεσιν plerique. [r] τότ'] ὅτε S. [s] μήνιξιν U.G[a].l, μῆνι γοῦν N. [t] ἐργμένον L, ἐερμένον W, ἐελμένον E.M, ἐεκμένον Y, ἐκμένων G[a]. [v] ὀγύγιον N. [w] ὀθόνοισιν X, γ' ὀθόνῃσιν corr. V, χθονίῃσι E.M.Y.G[a].i.l, χοανῇσιν P. [x] λοχάζετο E.M.Y.i.l, λοχάζεται G[a], ἐχείατο L, ἐχεύατο ceteri. [y] κύκλωπα Q.H[a].c.f.m. [z] κοῦρον G[a]. [a] μὲν om. N.V. [b] βένθεος N.c. [c] ἀμφιναέντος vel ἀμφινάεντος E.N.P.S.U. V.W.Y.i.l, ἀμφὶ καέντος M. [d] διαθρῶσκον] διέεσκον P. [e] ὅσῳ U. [f] οὖν om. E.L.M.U.Y. [g] ἀπορροαῖς U. [h] ταῖς ἀπὸ] τῶν ἀπὸ M, om. S.U. [i] φησὶν εἶναι U, εἶναι φασὶν P. [k] μὲν om. L. [l] ἀνακλάσεων P.S.U. [m] οὐδέ E.L.M.S.Y. [n] ἦν] ἦν αὐτῷ L.M, ἦν ἀστῷ S. [o] ἄτομον M. [p] ὁ om. U

ὁρᾷ μόνον, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἐν οἷς ἐμφαίνεται τὰ εἴδωλα. Τὸ μὲν [q]οὖν [r]τὴν ὄψιν εἶναι ὕδατος ἀληθὲς μέν, οὐ μέντοι συμβαίνει τὸ ὁρᾶν ᾗ ὕδωρ ἀλλ' ᾗ διαφανές· ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ
12 ἀέρος κοινόν ἐστιν. Ἀλλ' εὐφυλακτότερον καὶ [s]εὐπιλητότερον τὸ ὕδωρ τοῦ [t]ἀέρος· διόπερ [v]ἡ κόρη καὶ τὸ ὄμμα ὕδατός ἐστιν. [w]Τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' [x]αὐτῶν τῶν ἔργων [y]δῆλον· φαίνεται γὰρ [z]ὕδωρ τὸ ἐκρέον [a]διαφθειρομένων, καὶ ἔν [b]γε τοῖς πάμπαν ἐμβρύοις τῇ [c]ψυχρότητι [d]ὑπερβάλλον
13 [e]καὶ τῇ λαμπρότητι. Καὶ τὸ [f]λευκὸν [g]τοῦ ὄμματος ἐν τοῖς ἔχουσιν [h]αἷμα πῖον καὶ λιπαρόν· [i]ὅπερ διὰ τοῦτ' ἐστί, πρὸς τὸ διαμένειν τὸ ὑγρὸν ἄπηκτον. Καὶ διὰ τοῦτο τοῦ σώματος [k]ἀρριγότατον ὁ ὀφθαλμός ἐστιν· οὐδεὶς γάρ πω [l]τὸ ἐντὸς τῶν [m]βλεφάρων ἐρρίγωσεν. Τῶν δ' ἀναίμων [n]σκληρόδερμοι οἱ ὀφθαλμοί εἰσι, καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν σκέ-
14 πην. Ἄλογον δὲ ὅλως τὸ ἐξιόντι τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν, [o]καὶ ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων, ἢ μέχρι τινὸς ἐξιοῦσαν συμφύεσθαι, καθάπερ λέγουσί τινες. Τούτου μὲν γὰρ βέλτιον τὸ [p]ἐν ἀρχῇ συμφύεσθαι [q]τοῦ ὄμματος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εὔηθες· τό [r]τε γὰρ συμφύεσθαι τί ἐστι φωτὶ πρὸς φῶς; Ἢ πῶς οἷόν θ' [s]ὑπάρχειν; Οὐ γὰρ τῷ τυχόντι
15 συμφύεται τὸ τυχόν. [t]Τό τ' ἐντὸς τῷ ἐκτὸς πῶς; Ἡ γὰρ μῆνιγξ μεταξύ ἐστιν. Περὶ μὲν [v]οὖν τοῦ ἄνευ φωτὸς μὴ ὁρᾶν εἴρηται ἐν ἄλλοις· ἀλλ' εἴτε φῶς εἴτ' ἀήρ ἐστι τὸ μεταξὺ [w]τοῦ ὁρωμένου καὶ τοῦ ὄμματος, ἡ διὰ τούτου κίνησίς ἐστιν [x]ἡ ποιοῦσα τὸ ὁρᾶν. Καὶ εὐλόγως τὸ ἐντός ἐστιν

[q] οὖν om. Y. [r] εἶναι τὴν ὄψιν P. [s] εὐπειλητότερον P, εὐυπολήπτότερον L.S.U. [t] ἀέρος] ἀέρος ἐστί P.S.U. [v] ἡ] καὶ ἡ P. [w] τοῦτο δὲ] καὶ τοῦτο ἐστι P.S.U. [x] αὐτῶν om. P. [y] δῆλον om. S.U. [z] τὸ ἐκρέον ὕδωρ S. [a] διαφθ. τῶν ὀφθαλμῶν καὶ L.P.S.U. [b] γε] τε P, om. E.M.Y. [c] λαμπρότητι L. [d] ὑπερβ.] ὑπερβ. ἐστὶ L.P.S. [e] καὶ τῇ λαμπρότητι ante ὑπερβάλλον S, καὶ τῇ στιλπνότητι L. [f] λευκὸν] λαμπρὸν S.U. [g] τοῦ] τὸ L. [h] πῖον αἷμα M, αἷμα πλεῖον E.M.Y. [i] ὅπερ om. P.U. [k] ἀρριγώτατον E.L.U.Y, ἀρριγωτότατον S, ἀριγώτερον M. [l] τὸ] τὰ P.U. [m] βλεφάρων] ὀμμάτων L. [n] σκληρότεροι S.U. [o] καὶ] καὶ ἢ P.S.U. [p] ἐν] ἐπ' P. [q] τοῦ—γὰρ συμφύεσθαι om. pr. S. [r] τε om. L. [s] ὑπάρχειν τοῦτο; οὐ S.U. [t] τῷ τ' ἐντὸς τὸ ἐκτὸς S.U, τῷ τ' ἐκτὸς τὸ ἐντὸς P. [v] οὖν om. S. [w] τοῦ ante ὁρ. om. Y. [x] ἡ om. S.U.

ὕδατος· διαφανὲς γὰρ τὸ ὕδωρ. Ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ ἔξω 16 οὐκ ἄνευ φωτός, οὕτω [y] καὶ ἐντός· διαφανὲς ἄρα δεῖ εἶναι. [z] Καὶ ἀνάγκη ὕδωρ εἶναι, [a] ἐπειδὴ οὐκ ἀήρ. Οὐ γὰρ ἐπὶ [b] τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ [c] ἢ τῆς ψυχῆς τὸ [d] αἰσθητήριόν ἐστιν, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐντός· διόπερ ἀνάγκη διαφανὲς εἶναι καὶ δεκτικὸν φωτὸς τὸ ἐντὸς τοῦ ὄμματος. Καὶ τοῦτο 17 καὶ ἐπὶ τῶν συμβαινόντων δῆλον· [e] ἤδη γάρ τισι πληγεῖσιν ἐν [f] πολέμῳ παρὰ τὸν κρόταφον οὕτως ὥστ' [g] ἐκτμηθῆναι τοὺς πόρους τοῦ ὄμματος, ἔδοξε [h] γενέσθαι σκότος ὥσπερ λύχνου ἀποσβεσθέντος, διὰ τὸ οἷον λαμπτῆρά τινα ἀποτμηθῆναι τὸ διαφανές, τὴν καλουμένην κόρην. Ὥστ' εἴπερ [i] τούτων τι συμβαίνει, καθάπερ λέγομεν, φανερὸν [k] ὡς δεῖ τοῦτον 18 τὸν τρόπον ἀποδιδόναι καὶ προσάπτειν ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων ἑνὶ τῶν στοιχείων. Τοῦ μὲν ὄμματος τὸ ὁρατικὸν ὕδατος ὑποληπτέον, ἀέρος δὲ τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν, πυρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν. Ὃ γὰρ [l] ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις, 19 τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἐνεργεῖν ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ὥσθ' ὑπάρχειν [m] ἀνάγκη [n] αὐτὴν δυνάμει πρότερον. Ἡ δ' ὀσμὴ [o] καπνώδης τίς ἐστιν ἀναθυμίασις, ἡ δ' ἀναθυμίασις [p] ἡ καπνώδης [q] ἐκ πυρός. Διὸ καὶ [r] τῷ περὶ 20 τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ [s] τὸ τῆς ὀσφρήσεως [t] αἰσθητήριόν ἐστιν ἴδιον· δυνάμει γὰρ [v] θερμὴ ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη ἐστίν. Καὶ ἡ τοῦ [w] ὄμματος γένεσις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον· ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γὰρ συνέστηκεν· οὗτος [x] γὰρ ὑγρότατος καὶ ψυχρότατος τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἐστίν. Τὸ δ' ἁπτικὸν 21 γῆς. Τὸ δὲ γευστικὸν εἶδός [y] τι ἁφῆς ἐστίν. Καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τῇ καρδίᾳ τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν, τῆς [z] τε γεύ-

[y] καὶ τὸ ἐντός P. [z] καὶ ἀνάγκη] ἀνάγκη ἄρα P.S.U. [a] ἐπεὶ M. [b] τοῦ ἐσχάτου τοῦ ὄμματος S.U. [c] ἢ] καὶ L. [d] αἰσθητικόν M.P.S.U.Y. [e] ἤδη γάρ τισι] τισὶ γὰρ S.U. [f] πολέμοις Y, πόλεμοι E. [g] ἀποτμηθῆναι P.S.U. [h] γίνεσθαι P.U. [i] τούτων τι] ἐπὶ τούτων L.P.S.U. [k] ὡς εἰ δεῖ L.P.S.U. [l] ἐνεργείᾳ om. L. [m] ἀναγκαῖον E.L.M.Y. [n] αὐτὴν] αὐτὴν ὃ P.U, αὕτη ὃ S. [o] καπν. ἀναθ. ἐστίν E.M.U.Y. [p] ἡ om. S. et pr. U. [q] ἔμπυρος corr. P. [r] τῷ ante τόπῳ P.S.U. [s] τὸ] τῷ P. [t] ἴδιον αἰσθ. ἐστίν P. [v] θερμὸν M. [w] αἵματος E.Y. [x] γὰρ καὶ ὑγρότατος M. [y] τι] τῆς Y. [z] τε om. E.M.Y.

σεως καὶ τῆς ἁφῆς· ἀντίκειται γὰρ τῷ ἐγκεφάλῳ αὕτη, καὶ ἔστι [a] *θερμότατον τῶν μορίων. Καὶ περὶ μὲν τῶν αἰσθητικῶν τοῦ σώματος μορίων ἔστω τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένα.*

3 Περὶ [b] *δὲ τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον, οἷον λέγω χρώματος καὶ ψόφου καὶ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, καθόλου μὲν εἴρηται ἐν* [c] *τοῖς περὶ ψυχῆς, τί* [d] *τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τί τὸ ἐνεργεῖν καθ' ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων· τί δέ ποτε* [e] *δεῖ λέγειν ὁτιοῦν αὐτῶν, οἷον* [f] *τί χρῶμα ἢ* [g] *τί ψόφον ἢ* [h] *τί ὀσμὴν ἢ χυμόν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἁφῆς,* [i] *ἐπι-*
2 *σκεπτέον, καὶ πρῶτον περὶ χρώματος. Ἔστι μὲν οὖν ἕκαστον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργείᾳ τὸ δὲ δυνάμει. Τὸ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ χρῶμα καὶ* [k] *ὁ ψόφος πῶς ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον ταῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεσιν, οἷον ὁράσει καὶ ἀκούσει, εἴρηται ἐν* [l] *τοῖς περὶ ψυχῆς· τί δὲ* [m] *ἕκαστον αὐτῶν ὂν* [n] *ποιήσει τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν,* [o] *νῦν* [p] *λέγωμεν.*
3 *Ὥσπερ οὖν εἴρηται περὶ φωτὸς* [q] *ἐν ἐκείνοις, ὅτι ἐστὶ χρῶμα τοῦ διαφανοῦς κατὰ συμβεβηκός· ὅταν γὰρ* [r] *ἐνῇ τι πυρῶδες* [s] *ἐν διαφανεῖ, ἡ μὲν παρουσία φῶς, ἡ δὲ στέρησίς ἐστι*
4 *σκότος. Ὃ δὲ λέγομεν διαφανές, οὐκ ἔστιν ἴδιον* [t] *ἀέρος ἢ ὕδατος οὐδ'* [v] *ἄλλου τῶν οὕτω λεγομένων σωμάτων, ἀλλά* [w] *τίς* [x] *ἐστι* [y] *κοινὴ φύσις καὶ δύναμις, ἣ χωριστὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν τούτοις δ' ἐστί, καὶ* [z] *τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἐνυπάρχει, τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δ' ἧττον. Ὥσπερ οὖν καὶ τῶν*
5 *σωμάτων ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον, καὶ ταύτης. Ἡ μὲν οὖν τοῦ φωτὸς φύσις ἐν ἀορίστῳ* [a] *τῷ διαφανεῖ ἐστίν· τοῦ δ' ἐν τοῖς σώμασι διαφανοῦς τὸ ἔσχατον, ὅτι μὲν εἴη* [b] *ἄν τι,*

[a] *θερμοτάτη* L. [b] *δὲ τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητηρίων αἰσθητῶν* L. [c] *τῷ* M. [d] *τὸ* om. M. [e] *δεῖ* om. S.U. [f] *τί*] *τὸ* Y, *τί τὸ* L.S.U. [g] *τί*] *τὸν* L.S.U. [h] *τί*] *τὴν* L.U, om. P.S. [i] *σκεπτέον* L. [k] *ὁ* om. S.U. [l] *τοῖς*] *τῷ* L. [m] *ὂν ἕκαστον αὐτῶν* L. [n] *ποιεῖ* P. [o] *νῦν* om. P.S.U. [p] *λέγομεν* E.Y. [q] *ἐν* om. E.Y. [r] *ἐνῇ*] *ᾖ* P.S.U. [s] *ἐν τῷ διαφανεῖ* P.S. [t] *ὕδ. ἢ ἀέρος* P. [v] *ἄλλων* Y. [w] *τις* om. S.U. [x] *ἐστι* om. P. [y] *καινὴ* L. [z] *τοῖς*] *ἐν τοῖς* P.S.U, om. L. [a] *τῷ* om. L.P.S.U. [b] *ἄν τι* P. cum pr. S. et corr. U: ceteri *παντὶ*.

δῆλον, ὅτι δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρῶμα, [c] ἐκ τῶν συμβαινόντων φανερόν. [d] Τὸ γὰρ χρῶμα [e] ἢ ἐν τῷ πέρατί ἐστιν [f] ἢ πέρας· διὸ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὴν ἐπιφάνειαν [g] χροιὰν [h] ἐκάλουν. Ἔστι μὲν [i] γὰρ ἐν τῷ τοῦ σώματος πέρατι, ἀλλ' οὔ 6 [k] τι τὸ τοῦ σώματος πέρας, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν φύσιν δεῖ νομίζειν, [l] ἥπερ καὶ ἔξω χρωματίζεται, ταύτην καὶ ἐντός. Φαίνεται δὲ [m] καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ [n] χρωματιζόμενα· καὶ γὰρ ἡ [o] αὐγὴ τοιοῦτόν ἐστιν. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διὰ τὸ ἐν ἀορίστῳ οὐ 7 τὴν αὐτὴν ἐγγύθεν καὶ [p] προσιοῦσι καὶ πόρρωθεν ἔχει [q] χροιὰν οὔθ' ὁ ἀὴρ οὔθ' ἡ θάλαττα· ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ἐὰν μὴ τὸ περιέχον ποιῇ [r] τὸ μεταβάλλειν, [s] ὥρισται καὶ ἡ φαντασία τῆς χρόας. Δῆλον ἄρα ὅτι τὸ αὐτὸ κἀκεῖ [t] κἀνθάδε δεκτικὸν [v] τῆς χρόας ἐστίν. [w] Τὸ ἄρα διαφανὲς καθ' ὅσον [x] ὑπάρχει 8 ἐν τοῖς σώμασιν (ὑπάρχει δὲ [y] μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν πᾶσι) χρώματος ποιεῖ μετέχειν. Ἐπεὶ δ' ἐν πέρατι ἡ χρόα, τούτου ἂν [z] ἐν πέρατι εἴη. Ὥστε χρῶμα ἂν [a] εἴη τὸ τοῦ διαφανοῦς ἐν [b] σώματι ὡρισμένῳ πέρας. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν 9 διαφανῶν, οἷον ὕδατος καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον, καὶ [c] ὅσοις [d] φαίνεται χρῶμα ἴδιον ὑπάρχειν κατὰ τὸ ἔσχατον, ὁμοίως πᾶσιν ὑπάρχει. Ἔστι μὲν οὖν ἐνεῖναι ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖ φῶς, ἔστι δὲ μή, ἀλλ' ἐστερῆσθαι. Ὥσπερ [e] οὖν ἐκεῖ τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ σκότος, οὕτως ἐν τοῖς σώμασιν ἐγγίνεται τὸ λευκὸν καὶ [f] τὸ μέλαν. Περὶ δὲ τῶν 10 ἄλλων χρωμάτων ἤδη [g] διελομένους ποσαχῶς ἐνδέχεται γίγνεσθαι λεκτέον. Ἐνδέχεται μὲν [h] γὰρ παρ' ἄλληλα τιθέμενα [i] τὸ [k] λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὥσθ' ἑκάτερον μὲν εἶναι [l] ἀόρατον

[c] ἐκ—γὰρ χρῶμα om. S. [d] τό τε γὰρ P.U. [e] ἢ om. P. [f] ἢ] ἢ P. [g] χρόαν P.S.U. [h] καλοῦσιν γρ. E. [i] γὰρ] οὖν S.U. [k] τι om. P.S.U. [l] εἴπερ P. [m] καὶ post δὲ om. S. [n] χρωματιζόμενον P.S.U. [o] αὐγὴ τὸ τοιοῦτόν S.U. [p] προϊοῦσιν S. et pr. U. [q] χρόαν P.S.U. [r] τὸ ante μετ. om. P.S.U. [s] ὁρίζεται S.U. [t] δεκτικὸν κἀνθάδε U, καὶ ἐνταῦθα δεκτικὸν P. [v] τῆς om. pr. U. [w] τὸ δ' ἄρα M. [x] ἐνυπάρχει τοῖς L. [y] μᾶλλον καὶ] ἢ μᾶλλον ἢ P.S.U. [z] ἐν π.] πέρας τι P. [a] εἴκη Y. [b] χρώματι S. [c] ὅσων S.U. [d] φαίνεταί τι χρῶμα P. [e] οὖν] γὰρ M. [f] τὸ om. E.Y. [g] διελομένοις L. [h] γὰρ καὶ π. L. [i] τὸ] τό τε P.U. [k] μέλαν καὶ τὸ λευκὸν P. [l] ἀόρατον ante εἶναι L, ante τὸ δ' P.

διὰ [m] σμικρότητα, τὸ δ' ἐξ ἀμφοῖν ὁρατὸν οὕτω γίνεσθαι.
11 Τοῦτο γὰρ οὔτε [n] λευκὸν οἷόν τε φαίνεσθαι οὔτε μέλαν·
ἐπεὶ δ' ἀνάγκη [o] μέν τι ἔχειν [p] χρῶμα, τούτων δ' οὐδέτερον
δυνατόν, ἀνάγκη μικτόν [q] τι εἶναι καὶ εἶδός τι χρόας ἕτερον.
12 Ἔστι μὲν οὖν οὕτως ὑπολαβεῖν πλείους εἶναι χρόας παρὰ τὸ
λευκὸν καὶ [r] τὸ μέλαν, πολλὰς δὲ τῷ λόγῳ· τρία γὰρ πρὸς
δύο, καὶ τρία πρὸς [s] τέτταρα, καὶ κατ' ἄλλους ἀριθμοὺς ἔστι
παρ' ἄλληλα κεῖσθαι, τὰ δ' ὅλως κατὰ μὲν λόγον μηδένα,
καθ' ὑπεροχὴν δέ τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον, καὶ τὸν
αὐτὸν [t] δὴ τρόπον ἔχειν ταῦτα ταῖς συμφωνίαις· τὰ μὲν
[v] γὰρ ἐν ἀριθμοῖς εὐλογίστοις [w] χρώματα, καθάπερ ἐκεῖ τὰς
συμφωνίας, [x] τὰ ἥδιστα τῶν χρωμάτων εἶναι δοκοῦντα, οἷον
τὸ [y] ἁλουργὸν [z] καὶ φοινικοῦν [a] καὶ ὀλίγ' [b] ἄττα τοιαῦτα, δι'
ἥνπερ αἰτίαν [c] καὶ αἱ συμφωνίαι ὀλίγαι, τὰ δὲ μὴ ἐν ἀριθμοῖς
[d] τἆλλα χρώματα, ἢ [e] καὶ πάσας τὰς χρόας ἐν ἀριθμοῖς εἶναι,
τὰς [f] μὲν τεταγμένας τὰς δὲ ἀτάκτους, καὶ αὐτὰς ταύτας,
ὅταν μὴ καθαραὶ ὦσι, διὰ τὸ μὴ ἐν ἀριθμοῖς εἶναι [g] τοιαύτας
13 γίνεσθαι. Εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς γενέσεως τῶν χρωμάτων
οὗτος, εἷς δὲ [h] τὸ φαίνεσθαι δι' ἀλλήλων, οἷον ἐνίοτε οἱ [i] γρα-
φῆς [k] ποιοῦσιν, ἑτέραν χρόαν ἐφ' [l] ἑτέραν [m] ἐναργεστέραν
ἐπαλείφουσιν, ὥσπερ ὅταν ἐν ὕδατί [n] τι ἢ [o] ἐν ἀέρι [p] βούλων-
ται ποιῆσαι φαινόμενον, [q] καὶ οἷον [r] ὁ ἥλιος καθ' αὑτὸν μὲν
14 λευκὸς φαίνεται, διὰ δ' ἀχλύος [s] καὶ καπνοῦ φοινικοῦς. Πολ-
λαὶ δὲ καὶ οὕτως ἔσονται χρόαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ [t] πρό-
τερον εἰρημένῳ· λόγος γὰρ ἂν εἴη τις τῶν ἐπιπολῆς [v] πρὸς

[m] μικρότητα P.S.U. [n] λ. οὔτε μέλαν οἷόν τε γίνεσθαι L. [o] ἔχειν μέν τι L.S.U. [p] τὸ χρῶμα M. [q] τι εἶναι] τε εἶναι P.S.U. [r] τὸ alterum om. S. [s] τέσσαρα L. [t] δὴ] δεῖ M. [v] γὰρ om. S.U, post ἀριθμοῖς ponit P. [w] χρώματος E.M. [x] τὰ] ταῦτα δ' P, om. E.M.Y. [y] ἁλουργοῦν E.M.Y. [z] καὶ τὸ φ. P.S.U. [a] καὶ om. P. [b] ἄττα] δὲ τὰ P.S.U. [c] καὶ om. L.S.U. [d] τἆλλα—ἀριθμοῖς om. E.Y. [e] καὶ om. P. [f] μὲν om. P. [g] τοιαῦτα M. [h] τὸ] τῷ S.U, om. Y. [i] γραφῆς E: ceteri γραφεῖς. [k] ποιοῦσιν ante οἱ P. [l] ἑτέρα E.M.Y. [m] ἐνεργεστέραν E.Y. [n] τι om. S.U. [o] ἐν om. P.S. [p] βούλωνταί τι ποιῆσαι P.S.U. [q] καὶ om. U. [r] ὁ om. S.U. [s] καὶ om. P. [t] προτέρῳ L. [v] πρὸς L.

[w] τὰ ἐν βάθει, τὰ δὲ καὶ ὅλως οὐκ ἐν λόγῳ. Τὸ μὲν οὖν, 15 ὥσπερ [x] καὶ οἱ ἀρχαῖοι, [y] λέγειν [z] ἀπορροίας εἶναι [a] τὰς χροίας καὶ ὁρᾶσθαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν ἄτοπον· [b] πάντως γὰρ δι' ἀφῆς ἀναγκαῖον [c] αὐτοῖς ποιεῖν τὴν αἴσθησιν, ὥστ' εὐθὺς κρεῖττον φάναι τῷ κινεῖσθαι [d] τὸ μεταξὺ τῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν, [e] ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς ἀπορροίαις. ˈἘπὶ μὲν οὖν τῶν παρ' ἄλληλα κειμένων ἀνάγκη 16 ὥσπερ καὶ μέγεθος λαμβάνειν ἀόρατον, οὕτω καὶ χρόνον ἀναίσθητον, ἵνα [f] λάθωσιν αἱ κινήσεις ἀφικνούμεναι καὶ ἓν [g] δοκῇ εἶναι διὰ τὸ ἅμα φαίνεσθαι. ˈἘνταῦθα δὲ οὐδεμία ἀνάγκη, ἀλλὰ τὸ ἐπιπολῆς χρῶμα [h] ἀκίνητον ὂν καὶ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου οὐχ ὁμοίαν ποιήσει τὴν κίνησιν. [i] Διὸ καὶ ἕτερον [k] φαίνεται καὶ οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν. Ὥστ' εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον, [l] ἀλλὰ 17 πᾶν ἔκ τινος [m] ἀποστήματος ὁρατόν, καὶ αὕτη [n] τις ἂν εἴη [o] χρωμάτων μίξις. Κἀκείνως δ' οὐδὲν [p] κωλύει φαίνεσθαί τινα χρόαν [q] κοινὴν τοῖς πόρρωθεν· ὅτι [r] γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδὲν μέγεθος ἀόρατον, ἐν τοῖς ὕστερον ἐπισκεπτέον. Εἰ δ' ἐστὶ 18 μίξις τῶν σωμάτων μὴ μόνον τὸν τρόπον τοῦτον ὅνπερ οἴονταί [s] τινες, παρ' ἄλληλα τῶν ἐλαχίστων τιθεμένων, ἀδήλων δ' ἡμῖν διὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὅλως [t] πάντῃ [v] πάντως, ὥσπερ ἐν [w] τοῖς περὶ μίξεως εἴρηται καθόλου περὶ πάντων. ˈἘκείνως 19 μὲν γὰρ μίγνυται [x] ταῦτα μόνον ὅσα ἐνδέχεται διελεῖν εἰς τὰ ἐλάχιστα, καθάπερ ἀνθρώπους [y] ἵππους ἢ τὰ σπέρματα· τῶν μὲν γὰρ ἀνθρώπων [z] ἄνθρωπος [a] ἐλάχιστος, τῶν δ' ἵππων [b] ἵππος· ὥστε τῇ τούτων παρ' ἄλληλα θέσει [c] τὸ πλῆθος

[w] τὸ ἐν S.U. [x] καὶ om. L.P.S.U. [y] λέγουσιν P. [z] ἀπόρροιαν S.U, ἀπορίαν P. [a] τὰς χρόας L, τῆς χρόας pr. S, τὴν χρόαν P.U. et rc. S. [b] ἁπάντων L.P.S.U. [c] αὐτοῖς post αἴσθησιν L. [d] τὸ] τῷ M. [e] ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς] ἢ ἀφῇ καὶ ταῖς L, ἢ ἀφῇ καὶ S.U, ἡ ἀφὴ καὶ P. [f] λανθάνωσιν P.S.U. [g] δοκεῖ M. [h] κινητὸν E.M.Y. [i] διὸ καὶ] διὰ τὸ S.U, διὸ E.M.P. [k] φαίνεσθαι S.U, φανεῖται P. [l] ἀλλ' ἅπαν P. [m] διαστήματος L. [n] τι Y. [o] μίξις χρωμάτων U. [p] κωλύσει P S.U. [q] κοινῇ S.U. [r] γὰρ οὐδέν ἐστι L. [s] τινες μόνον παρ' P. [t] παντὶ P.Y. [v] παντὸς P. [w] τῷ L. [x] ταῦτα μόνον] μόνως S.U. [y] ἵπποις P. [z] ἄνθρωπον E.M.Y. [a] ἐλάχιστον E.M.U. [b] ἵππον E.M.Y. [c] τὸ μὲν πλῆθος M.

[d] μέμικται τῶν συναμφοτέρων· ἄνθρωπον δὲ ἕνα [e] ἑνὶ ἵππῳ
20 οὐ λέγομεν μεμῖχθαι. Ὅσα δὲ μὴ διαιρεῖται εἰς τὸ ἐλάχιστον, [f] τούτων οὐκ ἐνδέχεται μίξιν γενέσθαι τὸν τρόπον τοῦτον ἀλλὰ τῷ [g] πάντῃ μεμῖχθαι, ἅπερ καὶ μάλιστα [h] μίγνυσθαι πέφυκεν. Πῶς δὲ [i] τοῦτο γίγνεσθαι δυνατόν, ἐν τοῖς
21 περὶ μίξεως εἴρηται πρότερον. [k] Ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη μιγνυμένων καὶ τὰς χρόας μίγνυσθαι, δῆλον, καὶ ταύτην τὴν [l] αἰτίαν εἶναι κυρίαν [m] τοῦ πολλὰς εἶναι [n] χροίας, ἀλλὰ μὴ τὴν ἐπιπόλασιν μηδὲ τὴν [o] παρ' ἄλληλα θέσιν· οὐ γὰρ πόρρωθεν μὲν ἐγγύθεν δ' οὔ [p] φαίνεται μία χρόα τῶν [q] μεμιγμένων,
22 ἀλλὰ πάντοθεν. Πολλαὶ δ' ἔσονται χρόαι διὰ [r] τὸ κατὰ πολλοὺς λόγους ἐνδέχεσθαι μίγνυσθαι ἀλλήλοις τὰ [s] μιγνύμενα, καὶ τὰ μὲν ἐν ἀριθμοῖς τὰ δὲ καθ' ὑπεροχὴν μόνον.
23 Καὶ τἆλλα [t] δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅν[v]περ ἐπὶ τῶν παρ' ἄλληλα τιθεμένων χρωμάτων ἢ ἐπιπολῆς, ἐνδέχεται λέγειν καὶ [w] περὶ [x] τῶν μιγνυμένων· διὰ τίνα δ' αἰτίαν εἴδη τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὡρισμένα καὶ οὐκ ἄπειρα, καὶ χυμῶν καὶ ψόφων, ὕστερον [y] ἐροῦμεν.

4 Τί [z] μὲν οὖν [a] ἐστὶ χρῶμα καὶ διὰ τίν' αἰτίαν πολλαὶ [b] χροιαί εἰσιν, εἴρηται· περὶ δὲ ψόφου καὶ φωνῆς εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς· περὶ δὲ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ [c] νῦν λεκτέον. Σχεδὸν γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ πάθος, οὐκ ἐν τοῖς [d] αὐτοῖς
2 δ' ἐστὶν ἑκάτερον αὐτῶν. Ἐναργέστερον δ' [e] ἐστὶν ἡμῖν τὸ τῶν χυμῶν γένος ἢ τὸ τῆς ὀσμῆς. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι χειρίστην ἔχομεν τῶν [f] ἄλλων ζῴων τὴν [g] ὄσφρησιν καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεων, τὴν δ' ἁφὴν ἀκριβεστάτην τῶν ἄλλων

[d] μέμικται τὸ τῶν P. [e] ἑνὶ] ἑνὶ δὲ S. [f] τούτων δὲ οὐκ P. [g] παντὶ E.Y, πᾶν παντὶ U, πάμπαν P, πάμπαν τι S. [h] πέφυκε μίγνυσθαι L. [i] τοῦτο μάλιστα γίγνεσθαι L. [k] ἀλλ' ὅτι] ἀλλὰ τίς E.L.M.Y, ἅμα δέ τις P. [l] αἰτίαν] οἰκείαν Y. et pr. E. [m] τοῦ] τοῦτο L. [n] χρόας L.P.S. [o] πρὸς S. [p] φανεῖται L.S.U. [q] μιγνυμένων L. [r] τὸ πολλοῖς λόγοις E.M.Y. [s] φαινόμενα L. [t] δὲ Y. [v] περ om. L. [w] περὶ μὲν τῶν μιγνυμένων καὶ ἐν ἄλλοις διώρισται, διὰ L. et pr. U. [x] τῶν om. L. [y] ἐροῦμεν] ἐπισκεπτέον P.S.U. [z] μὲν om. L. [a] χρῶμά ἐστι P. [b] χρόαι P.U. [c] νῦν om. P.S.U. [d] δ' αὐτοῖς δ' S. [e] ἡμῖν ἐστὶ L.P.S.U. [f] ἄλλων om. P.S.U. [g] ὄσφρησιν] αἴσθησιν ταύτην L.

ζῴων. Ἡ δὲ γεῦσις ἀφή τις ἐστίν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος φύ- 3
σις βούλεται [h] ἄχυμος εἶναι· ἀνάγκη [i] δ' ἢ ἐν αὑτῷ τὸ ὕδωρ
ἔχειν τὰ γένη τῶν χυμῶν ἀναίσθητα διὰ [k] μικρότητα, καθά-
περ Ἐμπεδοκλῆς φησίν, ἢ ὕλην τοιαύτην [l] ἐνεῖναι οἷον παν-
σπερμίαν χυμῶν, καὶ ἅπαντα μὲν ἐξ ὕδατος γίγνεσθαι, [m] ἄλλα
δ' ἐξ ἄλλου μέρους, ἢ μηδεμίαν [n] ἔχοντος διαφορὰν τοῦ ὕδα-
τος τὸ ποιοῦν αἴτιον εἶναι, οἷον εἰ τὸ θερμὸν καὶ τὸν ἥλιον
φαίη τις. Τούτων δ', ὡς μὲν Ἐμπεδοκλῆς λέγει, λίαν εὐσύν- 4
οπτον τὸ ψεῦδος· ὁρῶμεν γὰρ μεταβάλλοντας ὑπὸ τοῦ
θερμοῦ τοὺς χυμοὺς ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων εἰς τὸν
ἥλιον καὶ [o] πυρουμένων, ὡς [p] οὐ τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκειν τοι-
ούτους [q] γινομένους, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλ-
λοντας, καὶ [r] ἐξικμαζομένους δὲ καὶ [s] κειμένους, διὰ τὸν χρό-
νον, [t] αὐστηροὺς ἐκ γλυκέων καὶ πικροὺς [v] καὶ παντοδαποὺς
γινομένους, καὶ ἑψομένους, [w] εἰς πάντα τὰ γένη τῶν χυμῶν
[x] ὡς εἰπεῖν μεταβάλλοντας. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ [y] πανσπερ- 5
μίας [z] εἶναι τὸ ὕδωρ ὕλην ἀδύνατον· ἐκ τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὁρῶ-
μεν ὡς [a] ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς γινομένους ἑτέρους χυμούς.
Λείπεται [b] δὴ τῷ πάσχειν τι τὸ ὕδωρ μεταβάλλειν. Ὅτι 6
μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ [c] θερμοῦ δυνάμεως λαμβάνει ταύ-
την τὴν δύναμιν ἣν καλοῦμεν χυμόν, φανερόν· λεπτότατον
γὰρ [d] τῶν πάντων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ ἐστί, καὶ αὐτοῦ [e] τοῦ
ἐλαίου. Ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ [f] πλεῖον τοῦ ὕδατος τὸ
ἔλαιον διὰ τὴν γλισχρότητα. Τὸ δ' ὕδωρ ψαθυρόν ἐστι·
διὸ καὶ [g] χαλεπώτερον φυλάξαι ἐν τῇ χειρὶ [h] ὕδωρ ἢ ἔλαιον.
Ἐπεὶ δὲ θερμαινόμενον οὐδὲν φαίνεται παχυνόμενον τὸ ὕδωρ 7
αὐτὸ μόνον, δῆλον ὅτι ἑτέρα τις ἂν εἴη αἰτία· οἱ γὰρ χυμοὶ

[h] χυμὸς P. [i] δ' ἢ] δ' εἰ P, δὴ E.M.Y. [k] σμικρότητα L. [l] εἶναι E.M.Y, δ' ἐνεῖναι S. [m] ἄλλο P.S.U. [n] ἔχοντας E. [o] πυρωμένων P. [p] οὐ τῷ] οὕτως Y. [q] γενομένους L.M. [r] ἐξικμασμένους S.U. [s] κινουμένους L.S.U. et pr. P. [t] αὐστηροτέρους S. [v] καὶ post πικροὺς om. P. [w] εἰς] καὶ εἰς P. [x] μεταβάλλοντας ὡς εἰπεῖν L. [y] πανσπερμίαν L.U.Y. [z] ὕλην εἶναι τὸ ὕδωρ P.S. [a] ἐκ τῆς αὐτῆς om. E.M.Y, αὐτῆς om. P. [b] δὲ E.M.P.S.U.Y. [c] θερμοῦ μόνον δυνάμεως L.P. [d] πάντων τῶν L.P.S.U. [e] τοῦ om. L. [f] πλέον L.M. [g] χαλεπώτερόν ἐστι φυλάξαι S.U. [h] ὕδωρ ἢ] τὸ ὕδωρ ἤπερ E.L.M.Y.

[k] πάντες πάχος ἔχουσι μᾶλλον· τὸ δὲ θερμὸν συναίτιον.
Φαίνονται δ' οἱ χυμοὶ ὅσοιπερ [l] καὶ ἐν [m] τοῖς περικαρπίοις,
8 [n] οὗτοι ὑπάρχοντες καὶ ἐν τῇ γῇ. Διὸ καὶ πολλοί φασι
τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων τοιοῦτον εἶναι τὸ ὕδωρ δι' [o] οἵας
ἂν [p] γῆς πορεύηται. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἁλμυ-
ρῶν ὑδάτων [q] μάλιστα· οἱ γὰρ ἅλες γῆς [r] τι εἶδός [s] εἰσιν.
[t] Καὶ [v] τὰ διὰ τῆς τέφρας διηθούμενα πικρᾶς οὔσης πικρὸν
9 ποιεῖ τὸν [w] χυμόν. Εἰσί [x] τε κρῆναι [y] πολλαὶ αἱ μὲν πικραί,
αἱ δ' ὀξεῖαι, αἱ δὲ παντοδαποὺς [z] ἔχουσαι χυμοὺς ἄλλους.
[a] Εὐλόγως δ' ἐν τοῖς φυομένοις τὸ τῶν χυμῶν [b] γίνεται
γένος μάλιστα. Πάσχειν γὰρ πέφυκε τὸ ὑγρόν, ὥσπερ καὶ
τἆλλα, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου· ἐναντίον δὲ τὸ ξηρόν. Διὸ καὶ
ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάσχει τι· ξηρὰ γὰρ [c] ἡ τοῦ πυρὸς φύσις.
10 Ἀλλ' ἴδιον τοῦ πυρὸς τὸ θερμόν ἐστι, γῆς δὲ τὸ ξηρόν,
ὥσπερ εἴρηται ἐν τοῖς [d] περὶ στοιχείων. [e] Ἧι μὲν οὖν πῦρ
καὶ [f] ᾗ γῆ, οὐδὲν πέφυκε ποιεῖν [g] ἢ πάσχειν, οὐδ' ἄλλο οὐδέν·
[h] ᾗ δ' [i] ὑπάρχει ἐναντιότης [k] ἐν ἑκάστῳ, ταύτῃ πάντα [l] καὶ
11 ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. Ὥσπερ οὖν οἱ ἐναποπλύνοντες [m] ἐν
τῷ ὑγρῷ [n] τὰ χρώματα καὶ τοὺς χυμοὺς [o] τοιοῦτον ἔχειν
ποιοῦσι τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ ἡ φύσις τὸ ξηρὸν καὶ [p] τὸ γεῶδες,
καὶ διὰ [q] τοῦ ξηροῦ [r] καὶ γεώδους διηθοῦσα [s] καὶ κινοῦσα τῷ
12 θερμῷ ποιόν τι τὸ ὑγρὸν παρασκευάζει. Καὶ ἔστι τοῦτο
χυμὸς τὸ [t] γιγνόμενον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου [v] ξηροῦ πάθος ἐν
τῷ ὑγρῷ τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέρ-

[k] πάντες om. U. [l] καὶ om. L.P. [m] τῷ περικαρπίῳ L. [n] ὑπάρχοντες οὗτοι S.U. [o] οἵας] ἧς S.U. [p] πορεύηται γῆς L. [q] μάλιστα om. S.U. [r] τι om. U. [s] ἐστί E.M.P. [t] καὶ] διὸ καὶ L.S.U. [v] τὰ om. M. [w] χυμὸν καὶ τὰ διὰ τῶν ἄλλων (ἁλῶν corr. S.) ὁμοίως. εἰσί L.S. [x] τε] δὲ καὶ P.S.U. [y] πολλαί om. L. [z] ἔχουσι L. [a] εὐλόγως δὴ P, διὸ εὐλόγως L.S.U. [b] γίνεται μάλιστα γένος P, μάλιστα γίνεται γένος L, γένος γίνεται μάλιστα M. [c] ἡ φύσις τοῦ πυρός P. [d] περὶ τῶν στοιχείων P. [e] ᾗ] εἰ Y. [f] ἡ Y. [g] ἢ] καὶ E.M.Y, οὐδὲ P.U. et corr. S, δὲ pr. S. [h] ᾗ] εἰ Y. [i] ὑπάρχει] ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς L.P. [k] ἐν om. S. [l] καὶ om. L. [m] ἐν om. P. [n] τὰ] καὶ τὰ P.S.U. [o] τοιοῦτον ποιοῦσιν ἔχειν L, ποιοῦσι τοιοῦτον ἔχειν P.S.U. [p] τὸ post καὶ om. P.S.U. [q] τοῦ om. Y. [r] καὶ τοῦ γεώδους L. [s] τῷ θερμῷ καὶ κινοῦσα P. [t] γενόμενον U. [v] ξηροῦ πάθους M, πάθος ξηροῦ L.

γειαν· ἄγει γὰρ τὸ αἰσθητικὸν εἰς τοῦτο δυνάμει προϋπάρχον· οὐ [w] γὰρ κατὰ τὸ μανθάνειν ἀλλὰ κατὰ τὸ θεωρεῖν ἐστὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. Ὅτι δ' οὐ παντὸς ξηροῦ ἀλλὰ τοῦ 13 τροφίμου οἱ χυμοὶ ἢ πάθος εἰσὶν ἢ [x] στέρησις, δεῖ λαβεῖν ἐντεῦθεν, ὅτι οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ [y] οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ· τροφὴ γὰρ [z] οὐδὲν αὐτῶν τοῖς [a] ζῴοις, ἀλλὰ [b] τὸ μεμιγμένον. Καὶ ἔστι τῆς προσφερομένης τροφῆς τοῖς 14 ζῴοις τὰ μὲν ἁπτὰ τῶν αἰσθητῶν αὔξησιν ποιοῦντα καὶ φθίσιν· τούτων [c] μὲν γὰρ αἴτιον [d] ᾗ θερμὸν [e] καὶ ψυχρὸν τὸ προσφερόμενον· [f] ταῦτα γὰρ ποιεῖ καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν· τρέφει δὲ ᾗ γευστὸν τὸ προσφερόμενον· πάντα γὰρ τρέφεται τῷ γλυκεῖ, ἢ ἁπλῶς ἢ [g] μεμιγμένως. Δεῖ μὲν οὖν [h] διορίζειν περὶ τούτων ἐν [i] τοῖς περὶ γενέσεως, νῦν δ' ὅσον 15 ἀναγκαῖον ἅψασθαι αὐτῶν. Τὸ γὰρ [k] θερμὸν αὐξάνει καὶ δημιουργεῖ τὴν τροφήν, [l] καὶ τὸ [m] μὲν κοῦφον ἕλκει, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν καταλείπει [n] διὰ βάρος. Ὃ δὴ ἐν τοῖς ἔξω σώμασι ποιεῖ τὸ ἔξω θερμόν, [o] τοῦτο ἐν τῇ φύσει τῶν ζῴων καὶ φυτῶν· διὸ τρέφεται τῷ γλυκεῖ. Συμμίγνυνται 16 δ' οἱ ἄλλοι χυμοὶ εἰς [p] τὴν τροφὴν τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἁλμυρῷ καὶ ὀξεῖ, ἀντὶ ἡδύσματος. Ταῦτα δὲ διὰ τὸ [q] ἀντισπᾶν [r] τῷ λίαν τρόφιμον εἶναι τὸ γλυκὺ [s] καὶ [t] ἐπιπολαστικόν. Ὥσπερ δὲ τὰ χρώματα [v] ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος [w] μίξεώς ἐστιν, οὕτως [x] οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ. [y] Καὶ κατὰ λόγον δὴ [z] τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον [a] ἕκαστοί εἰσιν, 17

[w] γὰρ ante ἀλλὰ P. [x] στερήσεις P.S.U. [y] οὔτε—ξηροῦ om. M. [z] οὐδὲν αὐτῶν] οὐδ' αὐτοῖς E.M.Y, οὐχ ἓν U, οὐχ ἓν μόνον S, οὐδὲν αὐτοῖς ζώοις οὐχ ἓν μόνον (additis nihilo minus τοῖς ζώοις) P. [a] ζώοις] ζώοις οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς margo U. [b] τὸ μιγνύμενον L, τοῖς μεμιγμένοις. οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς ἀλλὰ τοῖς μεμιγμένοις P. [c] μὲν γὰρ] γὰρ τὸ μὲν S.U. [d] ᾗ] ἡ U, εἰ Y, om. P. [e] καὶ] ἢ S.U, ἢ καὶ P. [f] ταῦτα—προσφερόμενον om. pr. U. [g] μεμιγμένῳ P.S.U. [h] περὶ τούτων διορίζειν P. [i] τῷ L. [k] θερμὸν ὃ αὐξάνει S.U. [l] καὶ τὸ] τῷ τὸ P, qui mox ἕλκειν et καταλείπειν. [m] μὲν om. E.P.S.U.Y. [n] διὰ τὸ βάρος L.P.U. [o] τοῦτο τὸ ἐν P.S.U. [p] τὴν om. L. [q] ἀντιπάν E, ἀντὶ πάντων Y. [r] τῷ] τῶν M, om. E.Y. [s] καὶ τὸ ἐπ. L. [t] ἐπιπολαυστικόν Y. [v] ἐκ τῆς τοῦ λευκοῦ L. [w] ἐστι μίξεως L, μίξεώς εἰσι P. [x] οἱ] καὶ οἱ S. [y] καὶ post πικροῦ om. S. [z] τὸ Y. [a] ἕκαστός M.

εἴτε κατ' ἀριθμούς τινας τῆς μίξεως καὶ κινήσεις, εἴτε καὶ ἀορίστως. Οἱ δὲ τὴν ἡδονὴν ποιοῦντες μιγνύμενοι, [b] *οὗτοι ἐν ἀριθμοῖς μόνον. Ὁ* [c] *μὲν οὖν λιπαρὸς τοῦ γλυκέος ἐστὶ χυμός, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν σχεδὸν τὸ αὐτό, ὁ δὲ* [d] *αὐ-*
18 *στηρὸς καὶ δριμὺς καὶ στρυφνὸς καὶ ὀξὺς ἀνὰ μέσον. Σχεδὸν γὰρ ἴσα καὶ τὰ τῶν χυμῶν εἴδη* [e] *καὶ τὰ τῶν χρωμάτων ἐστίν. Ἑπτὰ γὰρ* [f] *ἀμφοτέρων εἴδη,* [g] *ἄν τις* [h] *τιθῇ, ὥσπερ εὔλογον, τὸ φαιὸν μέλαν τι εἶναι· λείπεται γὰρ τὸ ξανθὸν μὲν τοῦ λευκοῦ εἶναι ὥσπερ τὸ λιπαρὸν τοῦ γλυκέος,* [i] *τὸ φοινικοῦν δὲ καὶ* [k] *ἁλουργὸν καὶ* [l] *πράσινον καὶ κυανοῦν* [m] *μεταξὺ τοῦ λευκοῦ* [n] *καὶ μέλανος, τὰ δ' ἄλλα* [o] *μικτὰ ἐκ τούτων.*
19 [p] *Καὶ ὥσπερ τὸ μέλαν στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦ λευκοῦ, οὕτω τὸ ἁλμυρὸν* [q] *καὶ πικρὸν τοῦ γλυκέος ἐν τῷ τροφίμῳ ὑγρῷ. Διὸ καὶ ἡ τέφρα τῶν* [r] *κατακαομένων πικρὰ πάντων· ἐξίκμασται γὰρ τὸ πότιμον ἐξ αὐτῶν. Δημόκριτος δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων, ὅσοι λέγουσι περὶ αἰσθήσεως, ἀτοπώτατόν* [s] *τι ποιοῦσιν· πάντα γὰρ τὰ* [t] *αἰσθητὰ ἁπτὰ*
20 *ποιοῦσιν. Καίτοι* [v] *εἰ* [w] *οὕτω τοῦτ' ἔχει, δῆλον* [x] *ὡς καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἑκάστη ἁφή τις ἐστίν· τοῦτο δ'* [y] *ὅτι ἀδύνατον, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν. Ἔτι δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν αἰσθήσεων πασῶν χρῶνται ὡς ἰδίοις· μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα καὶ τὸ τραχὺ καὶ* [z] *τὸ λεῖον, ἔτι* [a] *δὲ τὸ ὀξὺ* [b] *καὶ τὸ ἀμβλὺ τὸ* [c] *ἐν τοῖς ὄγκοις κοινὰ τῶν αἰσθήσεών ἐστιν, εἰ δὲ μὴ πασῶν,*
21 *ἀλλ' ὄψεώς* [d] *γε καὶ* [e] *ἁφῆς. Διὸ καὶ περὶ* [f] *μὲν τούτων* [g] *ἀπατῶνται,* [h] *περὶ δὲ τῶν ἰδίων οὐκ ἀπατῶνται,* [i] *οἷον ὄψις*

[b] *οὗτοι δ' ἐν* L.P.S.U. [c] *μόνος μὲν οὖν λιπαρὸς* E.M.Y. [d] *δριμὺς καὶ αὐστηρὸς* L.P. [e] *καὶ τὰ τῶν χρωμάτων—εἴδη* om. P. [f] *ἀμφοτέρων* om. L. [g] *ἐάν* P. [h] *θείη ὥστε εὔλογον τὸ φαιὸν λευκόν τι εἶναι· ἕπεται* E.M.Y. [i] *τὸ* ante *φοινικοῦν* om. E.M.P.Y. [k] *ἀλουργοῦν* E.M.P.Y. [l] *πρασιὸν* Y, *πράσιον* E.M.P. [m] *μεταξὺ] ἀναμέσον* E.M.Y. [n] *καὶ τοῦ μέλανος* P.S. [o] *μικτὰ ἐκ] μεταξὺ* E.M.P. [p] *καὶ* om. U. [q] *καὶ τὸ πικρὸν* L.S.U. [r] *κατακαιομένων* L.U, *καομένων* E.M.P. [s] *τι* om. L.S.U. [t] *ἁπτὰ αἰσθητὰ* P. [v] *εἰ] εἰ καὶ* E.M.P. [w] *τοῦτο οὕτως* E.M.S.Y. [x] *ὡς] ὅτι* L.P.U. [y] *ὅτι ἐστὶν ἀδύνατον* L.S.U. [z] *τὸ* ante *λεῖον* om. L. [a] *δὲ καὶ τὸ* P. [b] *καὶ] ἢ* L. [c] *ἐν* om. M. [d] *γε] τε* E.M.S.Y. [e] *ἀκοῆς* E.M. [f] *μὲν* om. L.P.S.U. [g] *ἀπαιτῶνται* L. [h] *περὶ—ἀπατῶνται* om. M. [i] *οἷον ἡ ὄψις π. χρ. καὶ ἡ ἀκοὴ* E.M.Y.

περὶ χρώματος καὶ ἀκοὴ περὶ ψόφων. Οἱ δὲ τὰ ἴδια εἰς [k] ταῦτα ἀνάγουσιν, ὥσπερ Δημόκριτος· τὸ [l] γὰρ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν τὸ μὲν τραχύ φησιν εἶναι [m] τὸ δὲ λεῖον, εἰς δὲ τὰ σχήματα ἀνάγει τοὺς χυμούς. Καίτοι ἢ οὐδεμιᾶς ἢ μᾶλλον τῆς ὄψεως τὰ κοινὰ γνωρίζειν. Εἰ δ' [n] ἄρα τῆς γεύσεως 22 μᾶλλον, τὰ γοῦν ἐλάχιστα τῆς ἀκριβεστάτης ἐστὶν αἰσθήσεως διακρίνειν περὶ ἕκαστον γένος, ὥστε ἐχρῆν τὴν γεῦσιν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν [o] αἰσθάνεσθαι μάλιστα καὶ [p] τῶν σχημάτων εἶναι κριτικωτάτην. [q] Ἔτι τὰ μὲν αἰσθητὰ [r] πάντα 23 ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι τῷ μέλανι τὸ λευκὸν καὶ ἐν χυμοῖς [s] τῷ γλυκεῖ τὸ πικρόν· σχῆμα δὲ σχήματι οὐ δοκεῖ εἶναι ἐναντίον· [t] τίνι γὰρ τῶν πολυγώνων περιφερὲς ἐναντίον; Ἔτι ἀπείρων ὄντων τῶν σχημάτων ἀναγκαῖον καὶ τοὺς 24 χυμοὺς εἶναι ἀπείρους· διὰ τί γὰρ [v] ὁ [w] μὲν [x] ἂν [y] ποιήσειεν αἴσθησιν, [z] ὁ δ' οὐκ ἂν ποιήσειεν; Καὶ περὶ μὲν τοῦ [a] γευστοῦ καὶ χυμοῦ εἴρηται· τὰ γὰρ ἄλλα πάθη τῶν χυμῶν οἰκείαν ἔχει τὴν [b] σκέψιν ἐν τῇ φυσιολογίᾳ τῇ περὶ τῶν [c] φυτῶν.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δεῖ νοῆσαι καὶ περὶ τὰς ὀσμάς· [d] ὅπερ 5 γὰρ ποιεῖ ἐν τῷ [e] ὑγρῷ τὸ ξηρόν, τοῦτο ποιεῖ ἐν ἄλλῳ γένει τὸ ἔγχυμον ὑγρόν, ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως. Κοινὸν δὲ κατὰ τούτων νῦν [f] μὲν λέγομεν τὸ διαφανές, ἔστι δ' ὀσφραντὸν οὐχ ᾗ διαφανές, ἀλλ' ᾗ πλυντικὸν [g] ἢ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος· οὐ γὰρ μόνον [h] ἐν ἀέρι ἀλλὰ καὶ ἐν ὕδατι τὸ τῆς ὀσφρήσεώς ἐστιν. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων· [i] φαίνονται γὰρ [k] ὀσφραινόμενα οὔτε ἀέρος ὄντος 2

[k] ταυτὰ P. [l] γὰρ] μὲν P. γὰρ ante τραχὺ ponunt E.M.Y. [m] τὸ δὲ λεῖον εἶναι P. [n] ἄρα] ἄλλα S. [o] μάλιστα αἰσθάνεσθαι L. [p] τῶν ἄλλων σχημάτων L.S. [q] ἔτι τὰ] ἑπτὰ P. [r] ἅπαντα S. [s] τὸ γλυκὺ τῷ πικρῷ L. [t] τίνι—ἐναντίον om. pr. S. [v] ὁ] ἂν τὸ P. [w] μὲν] μὲν τῶν χυμῶν L.S.U. [x] ἂν om. L.P.S.U. [y] αἴσθησιν ποιήσει L.S.U. [z] ὁ] τὸ P. [a] χυμοῦ καὶ γευστοῦ L. [b] σκέψιν] ἀπόδοσιν E.M.Y. [c] post φυτῶν Q.Y.G[a].c.f. ἀριστοτέλους περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν βιβλίον δεύτερον, l. et margo i. περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν δεύτερον, margo M. ἀρχὴ τοῦ δευτέρου, m. (qui incipit ab illis sect. 18. καὶ πράσινον) ἀρχὴ τοῦ β. [d] ὃ E.S. [e] ξηρῷ τὸ ὑγρὸν S. [f] μὲν om. P.Y. [g] ἢ] καὶ L.U. [h] ἐν ante ἀέρι om. P. [i] φαίνεται M. et pr. E.Y. [k] ὀσφραινόμενοι L.

ἐν τῷ ὕδατι (ἐπιπολάζει γὰρ [l] ὁ ἀήρ, ὅταν ἐγγένηται) οὔτ' [m] αὐτὰ ἀναπνέοντα. Εἰ οὖν [n] τις θείη καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ ἄμφω ὑγρά, εἴη ἂν ἡ ἐν ὑγρῷ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις 3 ὀσμή, καὶ ὀσφραντὸν τὸ τοιοῦτον. Ὅτι δ' [o] ἄπαν χυμοῦ ἐστὶ τὸ πάθος, δῆλον ἐκ τῶν ἐχόντων [p] καὶ μὴ ἐχόντων ὀσμήν· τά τε γὰρ στοιχεῖα ἄοσμα, οἷον πῦρ [q] ἀὴρ ὕδωρ [r] γῆ, διὰ τὸ τά τε [s] ξηρὰ αὐτῶν καὶ τὰ ὑγρὰ ἄχυμα εἶναι, ἐὰν μή 4 τι μιγνύμενον ποιῇ. Διὸ καὶ ἡ θάλαττα ἔχει ὀσμήν· ἔχει γὰρ χυμὸν καὶ ξηρότητα. Καὶ ἅλες μᾶλλον [t] λίτρου ὀσμώδεις· δηλοῖ δὲ τὸ [v] ἐξικμαζόμενον ἐξ αὐτῶν ἔλαιον· τὸ δὲ [w] λίτρον γῆς ἐστὶ μᾶλλον. [x] Ἔτι λίθος μὲν [y] ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, τὰ δὲ ξύλα ὀσμώδη, [z] ἔγχυμα γάρ· καὶ τούτων 5 τὰ ὑδατώδη ἧττον. [a] Ἔτι τῶν μεταλλευομένων χρυσὸς ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, ὁ δὲ χαλκὸς καὶ [b] ὁ σίδηρος [c] ὀσμώδη. Ὅταν δ' ἐκκαυθῇ τὸ ὑγρόν, [d] ἀοσμότεραι αἱ σκωρίαι γίγνονται πάντων. Ἄργυρος δὲ καὶ καττίτερος τῶν μὲν μᾶλλον 6 [e] ὀσμώδη τῶν δ' ἧττον· ὑδατώδη γάρ. Δοκεῖ [f] δ' ἐνίοις ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις εἶναι ὀσμή, οὖσα κοινὴ γῆς [g] τε καὶ ἀέρος. Καὶ πάντες ἐπιφέρονται ἐπὶ τοῦτο περὶ ὀσμῆς· διὸ καὶ Ἡράκλειτος οὕτως εἴρηκεν, ὡς εἰ πάντα τὰ ὄντα καπνὸς 7 [h] γένοιτο, ῥῖνες ἂν [i] διαγνοῖεν. [k] Ἐπὶ δὲ τὴν ὀσμὴν πάντες ἐπιφέρονται οἱ μὲν ὡς ἀτμίδα, οἱ δ' ὡς ἀναθυμίασιν, οἱ δ' [l] ὡς ἄμφω ταῦτα. Ἔστι δ' ἡ [m] μὲν ἀτμὶς ὑγρότης [n] τις, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις, ὥσπερ εἴρηται, [o] κοινὸν ἀέρος καὶ γῆς· [p] καὶ συνίσταται ἐκ μὲν ἐκείνης ὕδωρ, ἐκ δὲ ταύτης γῆς τι

[l] ὁ om. P. [m] αὐτοὶ ἀναπνέοντες L. [n] τι P. [o] ἄπαν χυμοῦ] ἀπ' ἐγχύμου L.P.S.U. [p] καὶ μὴ ἐχόντων om. P. [q] ἀὴρ post ὕδωρ P, om. L.S. [r] γῆ ante ὕδωρ E.M, om. Y. [s] ὑγρὰ καὶ ξηρὰ αὐτῶν E.M.S.Y. [t] νίτρου L.M.P.S.U. et rc. E.Y. [v] ἐξικμάζον E.M.P.Y. et pr. S. [w] νίτρον L.M.P.S.U. [x] ἔτι δὲ λίθος L. ἔτι λίθος μὲν om. pr. U. [y] ἄοσμος ἄχυμος L. [z] ἔγχυμα—σίδηρος ὀσμώδη om. pr. S. [a] ἔτι ἐπὶ τῶν E.M.U.Y. [b] ὁ om. P.U. et rc. S. [c] ὀσμώδης P, ὀσμώδεις U. [d] ἀοδμότεραι P. [e] ὀσμώδεις S.U. [f] δ'] γὰρ P. [g] τε om. L.P.S.U. [h] γένοιτο ὅτι ῥῖνες E.M.P.Y. [i] διαγνῶεν S.U. [k] ἐπεὶ E.M. [l] ὡς] καὶ L, om. E.M.S.U.Y. [m] μὲν om. U. [n] τις om. S.U. [o] κοινὴ L.S. [p] καὶ post γῆς om. M.

εἶδος. ᾿Αλλ᾿ οὐδέτερον τούτων ἔοικεν· ἡ μὲν γὰρ ἀτμίς 8 ἐστιν ὕδατος, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις [q]ἀδύνατος [r]ἐν ὕδατι γενέσθαι. ᾿Οσμᾶται δὲ καὶ τὰ ἐν [s]τῷ ὕδατι, [t]ὥσπερ εἴρηται πρότερον. Ἔτι ἡ ἀναθυμίασις ὁμοίως λέγεται ταῖς [v]ἀπορροίαις. Εἰ οὖν [w]μηδ᾿ ἐκείνη καλῶς, οὐδ᾿ αὕτη καλῶς. Ὅτι μὲν οὖν ἐνδέχεται ἀπολαύειν τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ἐν τῷ 9 πνεύματι καὶ τὸ ἐν [x]τῷ ὕδατι καὶ πάσχειν τι ὑπὸ τῆς ἐγχύμου ξηρότητος, οὐκ ἄδηλον· καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ [y]ὑγρὸν τὴν φύσιν ἐστίν. [z]Ὅτι δ᾿ ὁμοίως ἐν τοῖς ὑγροῖς ποιεῖ καὶ ἐν τῷ ἀέρι οἷον ἀποπλυνόμενον τὸ ξηρόν, φανερόν. [a]Ἔτι δεῖ ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς. ᾿Αλλὰ μὴν τοῦτό 10 γε ἐπ᾿ ἐνίων συμβέβηκεν· καὶ γὰρ δριμεῖαι καὶ γλυκεῖαί εἰσιν ὀσμαὶ καὶ αὐστηραὶ καὶ στρυφναὶ καὶ λιπαραί, καὶ [b]τοῖς πικροῖς τὰς σαπρὰς ἄν τις ἀνάλογον [c]εἴποι. Διὸ ὥσπερ [d]ἐκεῖνα δυσκατάποτα, τὰ σαπρὰ δυσανάπνευστά ἐστιν. Δῆλον ἄρα [e]ὅτι ὅπερ ἐν τῷ ὕδατι [f]ὁ χυμός, τοῦτ᾿ ἐν τῷ ἀέρι [g]καὶ ὕδατι ἡ ὀσμή. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ [h]πῆξις 11 [i]καὶ τοὺς χυμοὺς ἀμβλύνει καὶ τὰς ὀσμὰς ἀφανίζει· τὸ γὰρ θερμὸν τὸ κινοῦν καὶ δημιουργοῦν ἀφανίζουσιν ἡ ψύξις καὶ ἡ πῆξις. Εἴδη δὲ τοῦ ὀσφραντοῦ δύο [k]ἐστίν· οὐ γὰρ ὥσπερ [l]τινές φασιν, οὐκ ἔστιν εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ, ἀλλ᾿ ἔστιν. Διοριστέον [m]δὲ πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν· τὸ μὲν γὰρ 12 ἐστι κατὰ τοὺς χυμοὺς [n]τεταγμένον αὐτῶν, ὥσπερ [o]εἴπομεν, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ [p]τοῦ θρεπτικοῦ [q]πάθη εἶναι, ἐπιθυμούντων μὲν ἡδεῖαι [r]αἱ ὀσμαὶ τούτων εἰσί, πεπληρωμένοις δὲ καὶ [s]μηδὲν

[q] ἀδύνατον E.M. [r] γενέσθαι ἐν ὕδατι L. [s] τῷ om. L.U. [t] καθάπερ L.S.U. [v] ἀπορροαῖς U. [w] οὐδ᾿] μηδ᾿ L.U. [x] τῷ om. Y. [y] ὑγρὸς S. [z] ὅτι δ᾿] ὅτι δέ περ E.Y, ἔτι δ᾿ εἴπερ P.S.U, ἔτι δὲ εἰ L. [a] ὅτι L.P.S.U. [b] ταῖς πικραῖς E.M.Y. [c] εἰπεῖν S, εἴποιεν P. [d] ἐκεῖνοι δυσκατάποτοι L.S.U. [e] ὅτι om. M. [f] ὁ om. L.S. [g] καὶ τῷ ὕδατι P. [h] πῆξις] ψύξις L.U, ψύξις καὶ ἡ πῆξις S. [i] καὶ om. E.Y, καὶ τοὺς— πῆξις om. M. et pr. S. [k] εἰσὶν L.P. [l] φασίν τινες L.U. [m] δὲ καὶ πῶς L. [n] τεταγμένων E.M.Y. [o] εἴπαμεν P. [p] τοῦ om. E.M.U.Y. et pr. S. [q] εἶναι πάθη P, εἶναι πάθος S, εἶναι πάθησιν L. [r] αἱ om. L.M. et pr. S. [s] μηδενὸς M, οὐθὲν P.

δεομένοις οὐχ ἡδεῖαι, οὐδ' [t] ὅσοις μὴ καὶ [v] ἡ τροφὴ ἡ ἔχουσα
13 τὰς [w] ὀσμὰς ἡδεῖα, οὐδὲ τούτοις. Ὥστε αὗται [x] μέν, [y] καθάπερ εἴπομεν, [z] κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ἡδὺ [a] καὶ λυπηρόν, διὸ καὶ πάντων εἰσὶ κοιναὶ τῶν ζῴων· αἱ δὲ καθ' αὑτὰς [b] ἡδεῖαι τῶν ὀσμῶν εἰσίν, οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον οὐδ' ἧττον πρὸς τὴν τροφὴν παρακαλοῦσιν, οὐδὲ συμβάλλεται πρὸς ἐπιθυμίαν οὐδέν, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον· ἀληθὲς γὰρ ὅπερ Εὐριπίδην [c] σκώπτων εἶπε [d] Στράττις,

ὅταν [e] φακῆν [f] ἕψητε, μὴ [g] ἐπιχεῖν μύρον.

14 Οἱ δὲ νῦν μιγνύντες εἰς τὰ πόματα τὰς τοιαύτας δυνάμεις βιάζονται τῇ συνηθείᾳ τὴν ἡδονήν, ἕως ἂν ἐκ δυ' αἰσθήσεων
15 γένηται τὸ ἡδὺ ὡς [h] ἓν καὶ ἀπὸ μιᾶς. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ὀσφραντὸν [i] ἴδιον ἀνθρώπου ἐστίν, ἡ δὲ κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένη καὶ τῶν ἄλλων [k] ζῴων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· κἀκείνων μέν, διὰ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδύ, διῄρηται τὰ εἴδη κατὰ τοὺς χυμούς, ταύτης δ' οὐκέτι, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτῆς [l] εἶναι καθ' αὑτὴν ἡδεῖαν ἢ λυπηράν. Αἴτιον δὲ τοῦ ἴδιον εἶναι [m] ἀνθρώπου τὴν τοιαύτην ὀσμὴν διὰ τὴν [n] ψύξιν
16 τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. Ψυχροῦ γὰρ ὄντος [o] τὴν φύσιν τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς φλεβίοις ὄντος λεπτοῦ μὲν καὶ καθαροῦ, εὐψύκτου δέ ([p] διὸ καὶ ἡ [q] τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις ψυχομένη [r] διὰ τὸν τόπον τὰ [s] νοσηματικὰ ῥεύματα [t] ποιεῖ), τοῖς ἀνθρώποις πρὸς βοήθειαν ὑγιείας γέγονε τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ὀσμῆς· οὐδὲν γὰρ
17 ἄλλο [v] ἔργον ἐστὶν αὐτῆς [w] ἢ τοῦτο. Τοῦτο δὲ ποιεῖ φανερῶς· ἡ μὲν γὰρ τροφὴ ἡδεῖα [x] οὖσα, καὶ [y] ἡ ξηρὰ καὶ ἡ ὑγρά,

[t] ὅσοις μὴ] αἱ ὀσμαὶ L.S. U. autem hæc ὅσοις μὴ super illa καὶ ἡ τροφὴ ponit. [v] ἡ om. E.M.Y. [w] ὀσμὰς οὐχ ἡδεῖα E.L.M.S.Y. [x] μέν] μὲν γὰρ E.M. [y] ὥσπερ L.P.S.U. [z] κατὰ] οὖν κατὰ M. [a] καὶ τὸ λυπηρὸν L.Y. [b] ἴδιαι M. [c] εἶπε σκώπτων L.S. [d] στράτις L.M.P.U. [e] φακὴ E.L.M. [f] ἕψηται L.P. et pr. S. [g] 'πιχεῖν M, πιχεῖν E.U.Y. [h] ἓν] ἂν E.M.Y. [i] ἴδιον τῶν ἀνθρώπων E.M.U.Y. [k] ζώων ἐστὶν ὥσπερ L. [l] καθ' αὑτὴν εἶναι L. [m] ἀνθρώπῳ E.M. [n] ἕξιν E.M.Y. [o] τοῦ ἐγκεφάλου τὴν φύσιν P. [p] διὸ om. E.M.Y. [q] τῆς om. P. [r] διὰ τὸ τὸν S. [s] ῥευματικὰ νοσήματα L. [t] ποιεῖν E.M. ποιεῖ ante ῥεύματα P. [v] ἐστὶν ἔργον P. [w] ἢ τοῦτο om. E.M.P.Y. [x] οὖσα om. L. [y] ἡ ante ξηρὰ et post καὶ om. E.M.Y.

πολλάκις [z] νοσώδης ἐστίν, ἡ δ' ἀπὸ τῆς ὀσμῆς τῆς καθ' [a] αὑτὴν [b] εὐώδους ὁπωσοῦν ἔχουσιν ὠφέλιμος ὡς εἰπεῖν ἀεί. Καὶ 18 διὰ τοῦτο γίνεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῶν ἐναίμων οἷον τοῖς [c] τετράποσι καὶ ὅσα μετέχει [d] μᾶλλον τῆς τοῦ ἀέρος φύσεως· ἀναφερομένων γὰρ τῶν ὀσμῶν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τὴν [e] ἐν αὐταῖς [f] τῆς θερμότητος κουφότητα, [g] ὑγιεινοτέρως [h] ἔχει τὰ περὶ τὸν τόπον τοῦτον· ἡ γὰρ τῆς ὀσμῆς δύναμις θερμὴ τὴν φύσιν ἐστίν. Κατακέχρηται δ' ἡ φύσις τῇ ἀναπνοῇ ἐπὶ δύο, ὡς ἔργῳ μὲν 19 ἐπὶ τὴν εἰς τὸν θώρακα βοήθειαν, ὡς παρέργῳ δ' ἐπὶ τὴν ὀσμήν· [i] ἀναπνέοντος γὰρ ὥσπερ [k] ἐκ παρόδου ποιεῖται διὰ τῶν μυκτήρων τὴν κίνησιν. Ἴδιον δὲ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύ- 20 σεώς [l] ἐστι τὸ τῆς ὀσμῆς τῆς τοιαύτης γένος διὰ τὸ πλεῖστον [m] ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχειν [n] τῶν ζῴων ὡς κατὰ μέγεθος· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ὡς εἰπεῖν αἰσθάνεται τῶν [o] ζῴων ἄνθρωπος καὶ χαίρει [p] ταῖς τῶν ἀνθῶν καὶ ταῖς τῶν τοιούτων ὀσμαῖς· σύμμετρος γὰρ [q] αὐτῶν ἡ θερμότης καὶ ἡ κίνησις πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ τόπῳ ὑγρότητος [r] καὶ ψυχρότητός ἐστιν. Τοῖς δ' ἄλλοις ὅσα [s] πλεύμονα ἔχει διὰ 21 [t] τὸ ἀναπνεῖν τοῦ ἑτέρου γένους τῆς ὀσμῆς τὴν αἴσθησιν [v] ἀποδέδωκεν ἡ φύσις, ὅπως μὴ [w] δύο αἰσθητήρια ποιῇ· απόχρη γάρ, [x] ἐπείπερ καὶ [y] ὡς ἀναπνέουσιν, ὥσπερ [z] τοῖς ἀνθρώποις ἀμφοτέρων τῶν ὀσφραντῶν, τούτοις [a] τῶν ἑτέρων μόνων ὑπάρχουσα ἡ αἴσθησις. Τὰ δὲ μὴ ἀναπνέοντα ὅτι 22 μὲν ἔχει αἴσθησιν τοῦ ὀσφραντοῦ, φανερόν· καὶ [b] γὰρ ἰχθύες

[z] νοσώδεις εἰσὶν P.S.U. [a] ἑαυτὴν L.P.U. [b] εὐώδους ἡδεῖα ὁπωσοῦν L.S.U. [c] τετράπουσι M. [d] μᾶλλον post ἀέρος L.P. [e] περὶ αὐτὰς E.M.Y, om. P. [f] κουφότητα τῆς θερμότητος P. [g] ὑγιεινότερα corr. S. [h] ἔχειν E.Y. [i] ἀναπνέοντες E.Y. [k] ἐν παρόδῳ S.U. [l] ἐστὶ om. L.U. [m] καὶ ὑγρότατον ἐγκέφαλον L. [n] τῶν ἄλλων ζώων E.M.Y. et rc. U. [o] ζώων ὁ ἄνθρωπος L. [p] ταῖς om. E.M.Y. [q] ἡ θερμότης αὐτῶν L. [r] καὶ] τε καὶ rc. S: pr. enim καὶ ψυχρότητος om. [s] πνεύμονα L.M. P.S U.Y. [t] τὸ] τοῦ P.U. et pr. S. [v] ἀπέδωκεν P. [w] αἰσθητήρια δύο E.M.Y. [x] ἐπείπερ om. E.M.Y. et pr. S. [y] ὡς om. E.M.Y. [z] τοῖς] ἐν τοῖς L.S.U. [a] μόνων τῶν ἑτέρων U, τῶν ἑτέρων μόνον L.P. [b] γὰρ οἱ ἰχθύες P.

καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος πᾶν ἀκριβῶς καὶ πόρρωθεν αἰσθάνεται, διὰ τὸ θρεπτικὸν εἶδος τῆς ὀσμῆς, ἀπέχοντα πολὺ τῆς οἰκείας τροφῆς, οἷον αἵ τε μέλιτται [c] *ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι καὶ τὸ τῶν* [d] *μικρῶν μυρμήκων γένος, οὓς καλοῦσί τινες* [e] *κνίπας, καὶ τῶν θαλαττίων αἱ πορφύραι, καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ζῴων ὀξέως αἰσθάνεται* [f] *τῆς τροφῆς διὰ τὴν* 23 *ὀσμήν.* ῞*Οτῳ δὲ αἰσθάνεται, οὐχ ὁμοίως φανερόν. Διὸ κἂν ἀπορήσειέ τις τίνι* [g] *αἰσθάνονται τῆς ὀσμῆς, εἴπερ ἀναπνέουσι μὲν γίνεται τὸ ὀσμᾶσθαι μοναχῶς· τοῦτο γὰρ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων συμβαῖνον πάντων, ἐκείνων δ'* [h] *οὐθὲν ἀναπνεῖ αἰσθάνεται μέντοι, εἰ μή τις παρὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἑτέρα.* 24 *Τοῦτο δ' ἀδύνατον· τοῦ γὰρ* [i] *ὀσφραντοῦ ὄσφρησις, ἐκεῖνα δὲ τούτου* [k] *αἰσθάνονται, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν ἴσως τρόπον, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνέουσι τὸ πνεῦμα ἀφαιρεῖ τὸ ἐπικείμενον ὥσπερ πῶμά τι (διὸ οὐκ αἰσθάνεται μὴ ἀναπνέοντα), τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἀφῄρηται τοῦτο, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μὲν ἔχει βλέφαρα τῶν ζῴων, ὧν μὴ ἀνακαλυφθέντων οὐ δύναται ὁρᾶν, τὰ δὲ σκληρόφθαλμα οὐκ ἔχει, διόπερ οὐ προσδεῖται οὐδενὸς τοῦ ἀνακαλύψοντος, ἀλλ'* [l] *ὁρᾷ ἐκ τοῦ δυ*-25*νατοῦ* [m] *ὁρᾶν* [n] *αὐτῷ εὐθύς.* ῾*Ομοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὁτιοῦν οὐδὲν* [o] *δυσχεραίνει τῶν καθ' αὑτὰ* [p] *δυσωδῶν τὴν ὀσμήν, ἂν μή τι τύχῃ φθαρτικὸν* [q] *ὄν.* ῾*Υπὸ τούτων δ' ὁμοίως* [r] *φθείρεται καθάπερ καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς τῶν ἀνθράκων ἀτμίδος καρηβαροῦσι καὶ φθείρονται πολλάκις·* [s] *οὕτως ὑπὸ τῆς τοῦ θείου δυνάμεως καὶ τῶν ἀσφαλτωδῶν φθείρεται* 26 [t] *τἆλλα ζῷα, καὶ φεύγει διὰ τὸ πάθος. Αὐτῆς δὲ* [v] *καθ' αὑτὴν τῆς* [w] *δυσωδίας οὐδὲν φροντίζουσιν, καίτοι πολλὰ* [x] *τῶν*

[c] *ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι* om. E.M.Y. [d] *μακρῶν* L.U. et pr. S. [e] *σκνίπας* L.M.P.U, *σκίπας* vel *σκήπας* pr. S. [f] *τὴν τροφὴν* M. [g] *αἰσθάνεται* E.M.U.Y. [h] *οὐθὲν—τις*] *εἰ μὴ ἀναπνεῖ μὲν μηθέν, αἰσθάνεται δὲ μή τις ἢ* P. [i] *ὀσφραντοῦ ἡ ὄσφρησις* S. [k] *αἰσθάνεται* E.M.Y. [l] *ὁρᾶται* U. et pr. S. [m] *ὁρᾶν*] *ὄντος* E.M.P.Y. [n] *αὐτοῦ* E.M.Y. [o] *δυσχερανεῖ* S. [p] *δυσωδῶς* L. [q] *ὂν* om. E.M.Y. [r] *φθαρεῖται* E, *θαρεῖται* M. [s] *οὕτως καὶ ὑπὸ* P. [t] *ἄλλα* L.S.U. [v] *τῆς καθ' αὑτὰ* P, *τῆς καθ' αὑτὸ* L.S.U. [w] *δυσώδους* L. [x] *τῶν φυομένων*] *φυόμενα* L.S.U.

φυομένων [y] δυσώδεις ἔχει τὰς ὀσμάς, [z] ἐὰν μή τι [a] συμβάλληται πρὸς τὴν γεῦσιν ἢ τὴν ἐδωδὴν αὐτοῖς. Ἔοικε δ᾽ ἡ 27 αἴσθησις ἡ τοῦ ὀσφραίνεσθαι περιττῶν οὐσῶν τῶν αἰσθήσεων [b] καὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἔχοντος μέσον τοῦ περιττοῦ καὶ [c] αὐτὴ μέση εἶναι τῶν τε ἁπτικῶν, οἷον ἁφῆς καὶ γεύσεως καὶ τῶν δι᾽ ἄλλου αἰσθητικῶν, οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς. Διὸ 28 καὶ τὸ ὀσφραντὸν [d] τῶν θρεπτικῶν ἐστὶ πάθος τι (ταῦτα δ᾽ ἐν τῷ [e] ἁπτῷ γένει), καὶ τοῦ ἀκουστοῦ δὲ καὶ τοῦ ὁρατοῦ, διὸ καὶ ἐν ἀέρι καὶ [f] ἐν ὕδατι ὀσμῶνται. Ὥστ᾽ ἐστὶ τὸ ὀσφραντὸν κοινόν τι [g] τούτων ἀμφοτέρων, [h] ὃ καὶ τῷ ἁπτῷ ὑπάρχει [i] καὶ τῷ ἀκουστῷ καὶ [k] τῷ διαφανεῖ· [l] διὸ εὐλόγως παρείκασται ξηρότητος ἐν ὑγρῷ καὶ [m] χυτῷ οἷον βαφή τις εἶναι καὶ πλύσις. Πῶς μὲν οὖν εἴδη δεῖ λέγειν καὶ πῶς οὐ 29 δεῖ τοῦ ὀσφραντοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. Ὃ δὲ λέγουσί τινες τῶν Πυθαγορείων, οὐκ ἔστιν εὔλογον· τρέφεσθαι [n] γάρ φασιν ἔνια [o] ζῷα ταῖς ὀσμαῖς. Πρῶτον μὲν γὰρ ὁρῶμεν ὅτι 30 τὴν τροφὴν δεῖ εἶναι [p] σύνθετον· καὶ γὰρ τὰ τρεφόμενα οὐχ ἁπλᾶ ἐστίν, διὸ καὶ [q] περιττώματα γίνεται τῆς τροφῆς, [r] ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἔξω, ὥσπερ τοῖς φυτοῖς. Ἔτι δ᾽ οὐδὲ τὸ ὕδωρ [s] ἐθέλει αὐτὸ μόνον ἄμικτον [t] ὂν τρέφειν· σωματῶδες γάρ τι [v] δεῖ εἶναι τὸ συστησόμενον. Ἔτι πολὺ ἧττον εὔλογον τὸν ἀέρα σωματοῦσθαι. Πρὸς δὲ [w] τούτοις, ὅτι πᾶσίν [x] ἐστι 31 τοῖς ζῴοις τόπος δεκτικὸς [y] τῆς τροφῆς, ἐξ οὗ [z] ἕλκον λαμβάνει τὸ σῶμα· τοῦ δ᾽ ὀσφραντοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ αἰσθητήριον, καὶ μετὰ πνευματώδους εἰσέρχεται ἀναθυμιάσεως, ὥστ᾽ εἰς τὸν [a] ἀναπνευστικὸν [b] βαδίζοι ἂν τόπον. Ὅτι μὲν οὖν 32

[y] δυσώδεις] δύο δυσώδεις M. [z] ἂν L.P.S.U. [a] συμβάληται L. [b] καὶ om. E.M.Y. [c] αὕτη P. [d] τῶν τε θρ. P. [e] ἁπτῷ] αὐτῷ E.M.S.Y. [f] ἐν ante ὕδατι om. L.U. [g] τούτων] τῶν M. [h] ὃ καὶ τῷ] καὶ τῷ τε M, καὶ τό τε E.Y. [i] καὶ post ὑπάρχει om. E.Y. [k] τῷ ante διαφ. om. L.P.S.U. [l] διὸ καὶ εὐλόγως L.P.U. [m] χυμῷ Y. [n] γάρ φασιν] φάσκοντες L.P.S.U. [o] ζῷα om. L.U. [p] συνθετὴν E.M.P.S.U. [q] περίττωμα E.M.P.S.Y. [r] ἢ—ἢ] ὁ μὲν—ὁ δὲ E.M.Y. [s] αὐτὸ μόνον ἐθέλει P. [t] ὂν om. E.M.Y. [v] εἶναι δεῖ L. [w] post τούτοις locum litteris quinque U. [x] τοῖς ζῴοις ἐστὶ S.U. [y] τῆς om. S.U. [z] ἕλκον] ὅταν εἰσέλθῃ E.M.P.Y, om. pr. U. [a] ἀναπνευματικὸν P. [b] βιάζοι ἂν Y, ἂν βαδίζοι L.P.S.U.

οὐ συμβάλλεται [c] εἰς τροφὴν τὸ ὀσφρακτόν, ᾗ ὀσφραντόν, δῆλον· ὅτι μέντοι εἰς ὑγίειαν, καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὥστε ὅπερ ὁ χυμὸς ἐν τῷ θρεπτικῷ καὶ πρὸς τὰ τρεφόμενα, τοῦτ' ἐστὶ πρὸς ὑγίειαν τὸ ὀσφραντόν. Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν αἰσθητήριον διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

6 ‛Απορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα εἰς [d] ἄπειρον διαιρεῖται, [e] ἆρα καὶ τὰ παθήματα τὰ αἰσθητά, οἷον χρῶμα καὶ χυμὸς καὶ ὀσμὴ καὶ [f] βάρος καὶ ψόφος καὶ [g] ψυχρὸν καὶ θερμὸν καὶ κοῦφον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν; ἢ ἀδύνατον; ποιητικὸν γάρ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως· [h] τῷ δύνασθαι γὰρ 2 [i] κινεῖν αὐτὴν λέγεται πάντα. ῞Ωστ' [k] ἀνάγκη τήν [l] τε αἴσθησιν εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι καὶ πᾶν εἶναι μέγεθος αἰσθητόν· ἀδύνατον γὰρ λευκὸν μὲν ὁρᾶν, [m] μὴ ποσὸν δέ. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως, ἐνδέχοιτ' ἂν εἶναί τι σῶμα μηδὲν ἔχον χρῶμα μηδὲ βάρος μηδ' ἄλλο [n] τι τοιοῦτον πάθος. ῞Ωστ' [o] οὐδ' αἰσθη-3 τὸν [p] ὅλως· ταῦτα [q] γὰρ τὰ αἰσθητά. Τὸ ἄρ' αἰσθητὸν ἔσται συγκείμενον οὐκ ἐξ αἰσθητῶν. ‛Αλλ' ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ [r] δὴ ἔκ γε τῶν μαθηματικῶν. ῎Ετι τίνι κρινοῦμεν ταῦτα ἢ γνωσόμεθα; [s] ἢ τῷ νῷ; ‛Αλλ' οὐ νοητά, οὐδὲ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως [t] ὄντα. [v] ῞Αμα δ' εἰ ταῦτ' ἔχει οὕτως, ἔοικε μαρτυρεῖν τοῖς τὰ ἄτομα ποιοῦσι μεγέθη· οὕτω 4 γὰρ ἂν λύοιτο ὁ λόγος. ‛Αλλ' [w] ἀδύνατα· εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς λόγοις τοῖς περὶ κινήσεως. Περὶ δὲ τῆς λύσεως αὐτῶν ἅμα δῆλον ἔσται, καὶ [x] διὰ τί πεπέρανται τὰ εἴδη καὶ χρώματος καὶ χυμοῦ καὶ φθόγγων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν. ῟Ων μὲν γάρ ἐστιν ἔσχατα, [y] ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ 5 ἐντός· τὰ δ' ἐναντία ἔσχατα. Πᾶν δὲ τὸ αἰσθητὸν [z] ἔχει

[c] εἰς τὴν τροφὴν L.P. [d] ἄπειρα E.M.P.U.Y. [e] ἆρα om. pr. U. [f] ψόφος καὶ βάρος L.P. [g] ψυχρότης καὶ τὸ θερμὸν L.P.S.U. [h] τὸ P, τοῦ M. [i] κρίνειν E.Y. [k] ἀνάγκη εἰ ἡ δύναμις καὶ τὴν L.S.U. [l] τε om. L.U. [m] μὴ ποσὸν δέ] καὶ τοσόνδε M. [n] τι om. P. [o] οὐδ'] οὐκ P, εἰ μὴ L.S.U. [p] ὅλως—ἄρ' αἰσθητὸν] τὸ ὅλον L.S.U. [q] γὰρ om. pr. Y. [r] δὴ om. L.S.U. [s] ἢ] καὶ L.U. [t] ὄντα] ὢν U, om. E.M.P.Y. [v] ἅμα δ'] ἀλλ' L.P.S.U. [w] ἀδύνατον M.P. [x] διότι S.U. [y] ἀναγκαῖον E.M.Y. [z] ἔχειν E.M.

ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι [a] τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἐν [b] χυμῷ γλυκὺ καὶ πικρόν· καὶ [c] ἐν τοῖς ἄλλοις δὴ πᾶσίν ἐστιν ἔσχατα [d] τὰ ἐναντία. Τὸ μὲν οὖν συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται [e] ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα· τὸ δὲ [f] μὴ καθ' αὑτὸ συνεχὲς εἰς πεπερασμένα [g] εἴδη. 6 Ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πάθη ὡς εἴδη λεκτέον, ὑπάρχει [h] δὲ [i] συνέχεια [k] ἀεὶ ἐν τούτοις, ληπτέον ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο [l] τὸ [m] μυριοστημόριον λανθάνει [n] τῆς [o] κέγχρου [p] ὁρωμένης, καίτοι ἡ ὄψις ἐπελήλυθεν, καὶ ὁ ἐν τῇ διέσει φθόγγος λανθάνει, καίτοι συνεχοῦς ὄντος ἀκούει τοῦ μέλους παντός. 7 Τὸ δὲ διάστημα [q] τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους λανθάνει. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς τὰ μικρὰ [r] πάμπαν· δυνάμει γὰρ [s] ὁρατά, ἐνεργείᾳ [t] δ' οὔ, ὅταν [v] χωρισθῇ· καὶ γὰρ ἐνυπάρχει [w] δυνάμει ἡ ποδιαία [x] τῇ δίποδι, ἐνεργείᾳ [y] δ' ἤδη διαιρεθεῖσα. 8 Χωριζόμεναι [z] δ' αἱ τηλικαῦται ὑπεροχαὶ εὐλόγως μὲν ἂν [a] καὶ [b] διαλύοιντο εἰς τὰ περιέχοντα, [c] ὥσπερ καὶ ἀκαριαῖος χυμὸς εἰς τὴν [d] θάλατταν [e] ἐκχυθείς. 9 Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ [f] οὐδ' ἡ τῆς αἰσθήσεως ὑπεροχὴ [g] καθ' αὑτὴν αἰσθητὴ οὐδὲ χωριστή (δυνάμει γὰρ ἐνυπάρχει ἐν τῇ [h] ἀκριβεστέρᾳ ἡ ὑπεροχή), [i] οὐδὲ τὸ τηλικοῦτον αἰσθητὸν χωριστὸν ἔσται ἐνεργείᾳ [k] αἰσθέσθαι, ἀλλ' ὅμως ἔσται αἰσθητόν· δυνάμει τε γάρ ἐστιν ἤδη, καὶ ἐνεργείᾳ ἔσται προσγενόμενον. 10 Ὅτι μὲν οὖν ἔνια μεγέθη καὶ πάθη λανθάνει, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, καὶ πῶς αἰσθητὰ καὶ πῶς οὔ, εἴρηται. Ὅταν δὲ [l] δὴ

[a] τὸ utrumque om. L.P.S.U. [b] χυμοῖς L.S.U. [c] ἐν om. M. [d] τὰ om. L.S.U. [e] ἄνισα] εἰς ἄνισα M. [f] μὴ post αὑτὸ E.M, utrobique Y. [g] ἤδη P. [h] δὲ] δ' ἐν P. [i] συνεχῆ S. [k] ἀεὶ] καὶ P, ἀεὶ καὶ L. [l] τὸ post τοῦτο om. E.M.Y. [m] μυριομόριον pr. S. [n] τοῦ E.S.U.Y. [o] κέντρου E.Y. [p] ὁρωμένου E.Y, ὁρώμενον L.P.S.U. [q] τὸ τοῦ] τοῦ P, τοῦτο τὸ pr. S. et corr. U. [r] πάνυ L.S.U. [s] ὁρατά] ὁρᾶ αὐτά L.P.S.U. [t] δ' οὔ] δέ L.S.U. [v] χωρισθῇ] μὴ χωρὶς ᾖ E.M.Y, μὴ χωρίσῃ P. [w] δυνάμει om. M. [x] τῇ δίποδι] τῷ ποδὶ E.M.Y. [y] δ' ἤδη] δὴ P, om. E.M.Y. [z] δὴ (δὲ M.) τηνικαῦθ' αἱ E.M.Y. [a] καὶ om. L. [b] διαδύοιντο P. [c] ὥσπερ εἰ καὶ ὁ ἀκ. L, ὥσπερ καὶ ὁ ἀκ. S.U. [d] θάλασσαν P.S. [e] ἐκχυθεὶς ἦν. οὐ L.S.U. [f] οὐδ' om. L, οὐδ' ἡ om. U. [g] καθ'] οὐ καθ' L.U. [h] ἀκριβεστέρᾳ ὑπεροχῇ S. [i] οὐδὲ] δὲ οὐδὲ M. [k] αἰσθάνεσθαι E.M.Y. [l] δὴ] ἤδη L.S.U, om. M.

[m] ἐνυπάρχοντα οὕτω πως ἅττα ᾗ ὥστε [n] καὶ ἐνεργείᾳ αἰσθητὰ εἶναι, καὶ μὴ [o] μόνον ἐν τῷ ὅλῳ ἀλλὰ καὶ χωρὶς [p] ᾖ πεπερασμένα, ἀνάγκη εἶναι [q] τὸν ἀριθμὸν καὶ χρώματα καὶ
11 χυμοὺς καὶ φθόγγους. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρ' ἀφικνοῦνται ἢ τὰ αἰσθητὰ ἢ [r] αἱ κινήσεις [s] αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὁποτέρως ποτὲ γίνεται ἡ αἴσθησις, ὅταν ἐνεργῶσιν, εἰς τὸ μέσον πρῶτον, [t] οἷον ἥ τε ὀσμὴ φαίνεται ποιοῦσα καὶ ὁ ψόφος· [v] πρότερον γὰρ [w] ὁ ἐγγὺς αἰσθάνεται τῆς ὀσμῆς, καὶ ὁ ψό-
12 φος [x] ὕστερον ἀφικνεῖται τῆς πληγῆς. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ [y] τὸ ὁρώμενον καὶ τὸ φῶς; Καθάπερ [z] καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησὶν ἀφικνεῖσθαι πρότερον τὸ [a] ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς εἰς
13 [b] τὸ μεταξὺ πρὶν πρὸς τὴν ὄψιν [c] ἢ ἐπὶ τὴν γῆν. [d] Δόξειε δ' ἂν εὐλόγως τοῦτο συμβαίνειν· τὸ γὰρ κινούμενον κινεῖταί ποθέν ποι, ὥστ' ἀνάγκη εἶναί τινα [e] καὶ χρόνον [f] ἐν ᾧ κινεῖται [g] ἐκ θατέρου πρὸς θάτερον· ὁ δὲ χρόνος [h] πᾶς διαιρετός, ὥστε ἦν ὅτε οὔπω ἑωρᾶτο [i] ἀλλ' ἔτ' ἐφέρετο ἡ ἀκτὶς ἐν τῷ
14 μεταξύ. Καὶ εἰ ἅπαν [k] ἅμα ἀκούει καὶ ἀκήκοε καὶ ὅλως αἰσθάνεται [l] καὶ [m] ᾔσθηται, καὶ μή ἐστι γένεσις αὐτῶν, ἀλλ' [n] εἰσὶν ἄνευ τοῦ γίνεσθαι ὅμως οὐδὲν ἧττον, ὥσπερ ὁ ψόφος
15 ἤδη γεγενημένης τῆς πληγῆς οὔπω πρὸς [o] τῇ ἀκοῇ. Δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ τῶν γραμμάτων μετασχημάτισις, ὡς γιγνομένης τῆς [p] φορᾶς ἐν τῷ μεταξύ· οὐ γὰρ τὸ λεχθὲν [q] φαίνονται ἀκηκοότες διὰ τὸ μετασχηματίζεσθαι φερόμενον τὸν
16 ἀέρα. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ φῶς; Οὐ γὰρ [r] δὴ [s] τῷ πῶς ἔχειν τὸ μὲν ὁρᾷ τὸ δ' ὁρᾶται, ὥσπερ ἴσα ἐστίν·

[m] ἐνυπάρχοντα οὕτω ἤδη πρὸς αὐτὰ ᾗ (vel ἢ) E.M.Y, ἐνυπάρχῃ τούτῳ τοσαῦτα L.S.U. [n] καὶ om. P. [o] μόνον ὅτι ἐν E.M.P.U.Y. [p] ᾖ om. L.P.S.U. [q] τὸν] τινα P. [r] αἱ κινήσεις] αἰσθήσεις Y. [s] αἱ om. S. et pr. U. [t] οἷον om. P. [v] πρότερος Y, πότερον pr. E. [w] ὁ post γὰρ om. P. [x] ὕστερος S. [y] τὸ om. Y. [z] καὶ post καθ. om. L.S.U. [a] ἀπὸ om. L.S.U. [b] τὸ] τὸν E.M. [c] ἢ om. pr. S. [d] δόξει L. [e] καὶ om. L.P. [f] ἐν ᾧ κινεῖται] εἰ κινοῖτο L.S, ἐν ᾧ ἐκινεῖτο corr. U. [g] ἐκ θατέρου] ἑκατέρου Y. [h] ἅπας U, ὁ πᾶς E.M.S.Y. [i] ἀλλ' ἐπεφέρετο ἀκτὶς S. [k] ἀκ. ἅμα L. [l] καὶ ᾔσθ.—γίν. om. Y. [m] ᾔσθηται] εἰ αἰσθητὰ E.M. [n] ἐστὶν U. [o] τὴν ἀκοήν E.M.Y. [p] φθορᾶς E.Y. [q] φαίνεται P. [r] δὴ] δεῖ P. [s] τῷ] τὸ M.P.

οὐθὲν [t] γὰρ ἔδει που ἑκάτερον εἶναι· τοῖς γὰρ ἴσοις γινομένοις οὐδὲν διαφέρει ἢ ἐγγὺς ἢ πόρρω ἀλλήλων εἶναι. Ἢ 17 περὶ μὲν τὸν ψόφον καὶ τὴν ὀσμὴν τοῦτο συμβαίνειν εὔλογον· ὥσπερ γὰρ [v] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ μέν, [w] ἀλλ' ὅμως [x] μεμέρισται [y] ἀμφοτέρων [z] ἡ κίνησις. Διὸ καὶ ἔστι μὲν ὡς τὸ [a] αὐτὸ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ὕστερος καὶ [b] ὀσφραίνεται, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δοκεῖ δέ τισιν [c] εἶναι ἀπορία καὶ 18 περὶ τούτων· ἀδύνατον γάρ φασί τινες ἄλλον ἄλλῳ τὸ αὐτὸ ἀκούειν [d] ἢ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι· [e] οὐ γὰρ οἷόν τ' [f] εἶναι πολλοὺς καὶ χωρὶς ὄντας ἀκούειν [g] ἢ ὀσφραίνεσθαι· τὸ γὰρ ἓν χωρὶς [h] ἂν αὐτὸ αὑτοῦ [i] εἶναι. Ἢ τοῦ μὲν κινήσαντος 19 [k] πρῶτον, οἷον τῆς κώδωνος ἢ λιβανωτοῦ ἢ πυρός, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς [l] ἀριθμῷ αἰσθάνονται πάντες, τοῦ δὲ [m] δὴ ἰδίου [n] ἑτέρου ἀριθμῷ, εἴδει δὲ τοῦ αὐτοῦ, [o] διὸ [p] ἅμα πολλοὶ ὁρῶσι καὶ ὀσμῶνται καὶ ἀκούουσιν. Ἔστι δ' οὔτε σώματα ταῦτα, ἀλλὰ πάθος καὶ κίνησίς τις (οὐ γὰρ ἂν [q] τοῦτο συνέβαινεν), [r] οὔτ' ἄνευ σώματος. Περὶ δὲ τοῦ φωτὸς ἄλλος λόγος· τῷ 20 [s] εἶναι γάρ [t] τι φῶς ἐστίν, ἀλλ' οὐ κίνησίς [v] τις. Ὅλως δὲ οὐδὲ ὁμοίως ἐπί τε [w] ἀλλοιώσεως ἔχει καὶ φορᾶς· αἱ μὲν γὰρ φοραὶ εὐλόγως εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον ἀφικνοῦνται (δοκεῖ δ' ὁ ψόφος εἶναι φερομένου τινὸς κίνησις), ὅσα δ' ἀλλοιοῦται, οὐκέτι ὁμοίως· ἐνδέχεται γὰρ ἀθρόον ἀλλοιοῦσθαι, καὶ μὴ τὸ ἥμισυ πρότερον, οἷον τὸ ὕδωρ ἅμα [x] πᾶν πήγνυσθαι. Οὐ 21 μὴν [y] ἀλλ' [z] ἂν ᾖ πολὺ τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου [a] πάσχει, τὸ δὲ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ

[t] γὰρ ἂν ἔδει E.M.Y, γὰρ ἂν ἐνδεῖ P. [v] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ] πᾶν E.M.Y. [w] ἀλλ' ὅμως] ἄλλως P, om. E.M.Y. [x] μερισταὶ P. [y] ἀμφ.] δ' ἀμφ. E.M.Y, δι' ἀμφ. M. [z] αἱ κινήσεις P. [a] αὐτοῦ E.Y. [b] ὤσφρατο P. [c] εἶναι ἀπορίαν M, ἀπορίαν εἶναι L.S.U. [d] ἢ] καὶ E.M.Y. [e] οὐ—ὀσφραίνεσθαι om. M. [f] εἶναι om. L. [g] ἢ] καὶ E.M.P. [h] ἂν om. E.M.Y. [i] εἶναι] ἦν L.S. [k] πρώτου M.P.S.U, πρώτως Y. [l] ἀριθμοῦ Y. [m] δὴ] ἤδη L.P.S.U. [n] ἑτέρῳ omnes præter corr. P.U. [o] διὸ] διὸ καὶ E.M.Y. [p] πολλοὶ ἅμα L. [q] συνέβαινε τοῦτο L. [r] οὐδ' E.M.Y. [s] ἐνεῖναι P. [t] τι] τι τὸ L.P.S.U. [v] τις om. E.M.U.Y. [w] ἀλλοιώσεως ὡς ἔχει Y. [x] πᾶν om. L.S.U. [y] ἀλλ'] ἀλλ' ἐνίοτε L.S.U. [z] ἂν ᾖ πολὺ τὸ om. L. [a] πάσχειν E.M.

τοῦ [b]ἀλλοιοῦντος [c]μεταβάλλει, [d]καὶ οὐκ ἀνάγκη ἅμα ἀλλοι-
22 οῦσθαι καὶ ἀθρόον. Ἦν δ' ἂν καὶ τὸ γεύεσθαι ὥσπερ ἡ ὀσμή, εἰ ἐν ὑγρῷ [e]ἦμεν καὶ πορρωτέρω [f]ἔτι πρὶν θιγεῖν αὐτοῦ ᾐσθανόμεθα. Εὐλόγως δ' ὧν [g]ἐστὶ μεταξὺ τοῦ αἰσθητηρίου, [h]οὐχ ἅμα [i]πάντα πάσχει, πλὴν ἐπὶ τοῦ φωτὸς διὰ τὸ εἰρημένον. Διὰ [k]τὸ αὐτὸ δὲ καὶ [l]ἐπὶ τοῦ ὁρᾶν· τὸ γὰρ φῶς ποιεῖ [m]τὸ ὁρᾶν.

7 Ἔστι δέ [n]τις ἀπορία καὶ ἄλλη τοιάδε [o]περὶ αἰσθήσεως, πότερον ἐνδέχεται [p]δυεῖν ἅμα [q]αἰσθάνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ, ἢ οὔ, εἰ [r]δὴ ἀεὶ ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω ἐκκρούει· [s]διὸ ἐπιφερομένων ἐπὶ τὰ ὄμματα οὐκ αἰσθάνονται, [t]ἐὰν τύχωσι σφόδρα τι ἐννοοῦντες ἢ φοβούμενοι ἢ ἀκούοντες
2 πολὺν ψόφον. [v]Τοῦτο δὴ ὑποκείσθω, καὶ [w]ὅτι ἑκάστου μᾶλλον ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἁπλοῦ ὄντος ἢ κεκραμένου, [x]οἷον οἴνου ἀκράτου ἢ κεκραμένου, καὶ μέλιτος, καὶ χρόας, καὶ τῆς νήτης μόνης ἢ ἐν [y]τῷ διὰ [z]πασῶν, διὰ τὸ ἀφανίζειν ἄλληλα.
3 Τοῦτο δὲ ποιεῖ ἐξ ὧν ἕν τι γίνεται. Εἰ δὴ [a]ἡ μείζων τὴν ἐλάττω κίνησιν ἐκκρούει, ἀνάγκη, ἂν ἅμα ὦσι, καὶ [b]αὐτὴν ἧττον αἰσθητὴν εἶναι ἢ εἰ [c]μόνη ἦν· [d]ἀφαιρεῖται γάρ [e]τι ἡ ἐλάττων μιγνυμένη, εἴπερ ἅπαντα [f]τὰ ἁπλᾶ μᾶλλον αἰσθητά [g]ἐστίν. [h]Ἐὰν ἄρα ἴσαι ὦσιν ἕτεραι οὖσαι, [i]οὐδετέρας ἔσται [k]αἴσθησις· [l]ἀφανιεῖ γὰρ [m]ἡ ἑτέρα ὁμοίως τὴν ἑτέ-

[b] ἀλλοιοῦντος] ποιοῦντος P. [c] μεταβάλλειν E.M.P. [d] καὶ post ἀνάγκη P, omisso cum L.S.U. οὐκ. [e] ἦμεν] ἡ μὲν U, εἰ μὲν E.Y. [f] ἔτι om. E.M.P.Y. [g] ἐστὶν ἀντίληψιν διά τινος μετ. P. [h] οὐχ] τοῦτο οὐχ P. [i] πᾶν P, om. L S.U. [k] τὸ αὐτὸ] τοῦτο P. [l] ἐπὶ] περὶ L.P.S. et pr. U. [m] τὸ alterum om. L.U. [n] τις post ἄλλη L.S.U, utrobique P. [o] περὶ τὰς αἰσθήσεις L.P.U. [p] δυοῖν ἅμα M, ἅμα δύο L.P. [q] αἰσθάνεσθαι] δύνασθαι M, δύνασθαι αἰσθάνεσθαι E.Y. [r] δ' P. [s] διὸ τὸ ἐπιφερόμενον ἐπὶ E.M.Y, διὸ ὑποφερομένων ὑπὸ L.S.U, διὸ φερομένων ὑπὸ P. [t] ἂν L.P.U, γὰρ ἐὰν M. [v] τοῦτό γε δὴ P, τοῦτο δὲ δὴ E.Y. [w] ὅτι μᾶλλον ἕκαστός ἐστιν αἴσθεσθαι P. [x] οἷον—κεκραμένου om. L. [y] τῇ L.S.U. [z] πασῶν τὸ διὰ τὸ σαφηνίζειν pr. S. [a] ἡ om. Y. [b] ταύτην L.S.U. [c] μόνη ἦν] μόνην E.M.U. [d] ἀφήρηται E.M.Y. [e] τι ἡ ἐλάττων] τὴν ἐλάττω P. [f] τὰ om. P. [g] εἰσιν P. [h] ἂν L.S.U, ἂν δ' P. [i] οὐδὲ τέτρας E.Y, οὐδ' ἑτέρα P.U. [k] αἰσθητή P. [l] ἀφανίζει L.S.U. [m] ὁμοίως ἡ ἑτέρα P.

ραν. [n] Ἁπλῆς δ' οὐκ ἔστιν [o] αἰσθάνεσθαι. Ὥστε ἡ οὐδε- 4
μία [p] ἔσται [q] αἴσθησις ἡ ἄλλη ἐξ ἀμφοῖν. Ὅπερ [r] καὶ γί-
νεσθαι δοκεῖ [s] ἐκ τῶν κεραννυμένων ἐν ᾧ ἂν μιχθῶσιν. [t] Ἐπεὶ 5
οὖν ἐκ μὲν ἐνίων γίνεταί τι, ἐκ δ' ἐνίων οὐ γίνεται, τοιαῦτα δὲ
τὰ ὑφ' ἑτέραν αἴσθησιν· [v] μίγνυνται γὰρ ὧν τὰ ἔσχατα [w] ἕν·
οὐκ ἔστι δ' ἐκ λευκοῦ καὶ ὀξέος ἓν [x] γενέσθαι ἀλλ' ἢ κατὰ
συμβεβηκός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος συμφωνία· οὐκ
ἄρα οὐδ' αἰσθάνεσθαι ἐνδέχεται αὐτῶν ἅμα. Ἴσαι μὲν γὰρ 6
[y] οὖσαι αἱ κινήσεις [z] ἀφανιοῦσιν ἀλλήλας, ἐπεὶ [a] μία οὐ γίνε-
ται ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν δ' ἄνισοι, ἡ κρείττων αἴσθησιν [b] ἐμποιή-
σει, [c] ἐπεὶ μᾶλλον ἅμα [d] δυεῖν [e] αἴσθοιτ' ἂν ἡ ψυχὴ τῇ μιᾷ
αἰσθήσει ὧν μία αἴσθησις, οἷον ὀξέος καὶ βαρέος· μᾶλλον
γὰρ ἅμα ἡ κίνησις τῆς μιᾶς [f] ταύτης ἢ τοῖν δυοῖν, [g] οἷον ὄψεως
καὶ ἀκοῆς. Τῇ μιᾷ δὲ ἅμα [h] δυοῖν [i] οὐκ ἔστιν [k] αἰσθάνεσθαι 7
ἂν μὴ μιχθῇ· τὸ γὰρ μῖγμα ἓν βούλεται εἶναι, [l] τοῦ δ' ἑνὸς
μία αἴσθησις, ἡ δὲ μία ἅμα [m] αὑτῇ. Ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τῶν
μεμιγμένων ἅμα αἰσθάνεται, ὅτι μιᾷ αἰσθήσει κατ' ἐνέργειαν
αἰσθάνεται· ἑνὸς μὲν γὰρ ἀριθμῷ ἡ κατ' ἐνέργειαν μία, εἴδει
δὲ ἡ κατὰ δύναμιν μία. Καὶ εἰ μία τοίνυν ἡ αἴσθησις ἡ κατ'
ἐνέργειαν, ἓν [n] ἐκεῖνα ἐρεῖ. Μεμῖχθαι ἄρα ἀνάγκη αὐτά. 8
Ὅταν ἄρα [o] μὴ ᾖ μεμιγμένα, δύο ἔσονται αἰσθήσεις αἱ κατ'
ἐνέργειαν. [p] Ἀλλὰ κατὰ μίαν δύναμιν καὶ ἄτομον [q] χρόνον
μίαν ἀνάγκη εἶναι τὴν ἐνέργειαν· μιᾶς [r] γὰρ εἰσάπαξ [s] μία
[t] κίνησις καὶ χρῆσις, μία δὲ ἡ δύναμις. Οὐκ ἄρα ἐνδέχεται

[n] ἁπλῶς E.Y. [o] αἴσθεσθαι P, αἰσθέσθαι S.U, ὁμοίως αἰσθέσθαι L. [p] ἔσται om. Y. [q] ἡ αἴσθησις pr. S. [r] καὶ om. L.S.U. [s] ἐκ] ἐπὶ L.S. [t] ἐπείπερ οὖν P. [v] μίγνυται L.S.U. [w] ἕν] ἐναντία L.P.S.U. [x] γίνεσθαι L.S.U.Y. [y] αἱ κινήσεις οὖσαι S.U, οὖσαι μὲν αἱ κινήσεις P. [z] ἀφανίζουσιν L.S.U. [a] οὐ μία L. [b] ποιήσει P, ποιεῖ E.M.Y. [c] ἐπεὶ] ἔτι L.S.U, ἔτι εἰ P. [d] δυοῖν L.M.P.S.U. [e] αἰσθάνοιτ' M. [f] ταύτης] αὕτη αὐτῆς P, αὐτὴ αὐτῆς L, αὐτὴ αὐτῆς S.U. [g] οἷον om. E.M.Y. [h] δυσὶν S.U. [i] οὐκ] μὴ E.M.P.S.U.Y. [k] αἴσθεσθαι ἐὰν P. [l] τοῦ δ' ἑνὸς] οὐδενὸς ἅμα E.M.Y, τοῦτο δ' ἑνὸς ἅμα P. [m] αὕτη E.P.Y, αὐτή L. [n] ἐκεῖνο P. [o] μὴ ᾖ μεμιγμένα] μεμιγμέναι E.M.Y. [p] ἀλλ' οὐ κατὰ δύναμιν E.M.Y. [q] χρόνον καὶ μ. S. [r] γὰρ] γὰρ ἡ L.P.S.U. [s] μία om. M. [t] χρῆσις καὶ κίνησις L.S, κίνησις καὶ χρῶσις E.M.Y, χρῆσις καὶ κίνησις μία P.

9 [v] δυεῖν ἅμα αἰσθάνεσθαι τῇ μιᾷ αἰσθήσει. Ἀλλὰ μὴν [w] εἰ τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἅμα ἀδύνατον, ἐὰν ᾖ δύο, [x] δῆλον ὅτι ἧττον [y] ἔτι τὰ κατὰ δύο αἰσθήσεις ἐνδέχεται ἅμα αἰσθάνεσθαι, οἷον λευκὸν καὶ γλυκύ. Φαίνεται γὰρ [z] τὸ μὲν τῷ ἀριθμῷ ἓν ἡ [a] ψυχὴ οὐδενὶ ἑτέρῳ λέγειν ἀλλ' ἢ τῷ ἅμα, τὸ
10 δὲ τῷ εἴδει ἓν τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι [b] ἴσως τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἕτερον τῷ εἴδει ὄν, ἡ αὐτὴ κρίνει, καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, [c] ἡ αὐτὴ μὲν ἑαυτῇ, ἐκείνης δ' ἄλλη, ἀλλ' ἑτέρως ἑκάτερον τῶν ἐναντίων, ὡς δ' αὔτως ἑαυταῖς τὰ σύστοιχα, οἷον ὡς ἡ γεῦσις τὸ γλυκύ, οὕτως ἡ ὄψις τὸ λευκόν· ὡς [d] δ' αὕτη τὸ μέλαν, οὕτως ἐκείνη
11 τὸ πικρόν. Ἔτι [e] εἰ αἱ τῶν ἐναντίων κινήσεις ἐναντίαι, ἅμα δὲ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ὑπὸ δὲ τὴν αἴσθησιν τὴν μίαν ἐναντία ἐστίν, οἷον γλυκὺ [f] πι-
12 κρῷ, [g] τούτων οὐκ [h] ἂν ἐνδέχοιτο [i] αἰσθάνεσθαι ἅμα. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ τὰ μὴ ἐναντία· τὰ μὲν γὰρ τοῦ λευκοῦ τὰ δὲ τοῦ μέλανός ἐστιν, καὶ ἐν τοῖς [k] ἄλλοις ὁμοίως, οἷον τῶν χυμῶν οἱ [l] μὲν τοῦ γλυκέος οἱ δὲ τοῦ πικροῦ. Οὐδὲ τὰ μεμιγμένα ἅμα· [m] λόγοι γάρ εἰσιν ἀντικειμένων, οἷον τὸ διὰ
13 πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε, [n] ἂν μὴ ὡς ἓν αἰσθάνηται. Οὕτως δ' [o] εἷς λόγος [p] ὁ τῶν ἄκρων γίνεται, ἄλλως δ' οὔ· [q] ἔσται γὰρ ἅμα ὁ μὲν πολλοῦ πρὸς ὀλίγον ἢ περιττοῦ πρὸς ἄρτιον, [r] ὁ δ' ὀλίγου πρὸς [s] πολὺ [t] ἢ ἀρτίου πρὸς περιττόν.
14 Εἰ οὖν πλεῖον [v] ἔτι ἀπέχει ἀλλήλων καὶ διαφέρει τὰ συστοίχως μὲν λεγόμενα ἐν ἄλλῳ δὲ γένει τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει ([w] λέγω δ' οἷον τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν [x] καλῶ σύστοιχα, γένει δ' ἕτερα· τὸ γλυκὺ δὲ τοῦ μέλανος πλεῖον [y] ἔτι τῷ

[v] δυοῖν L.M.P.S. [w] εἰ] εἰς E.Y. [x] ἧττον δηλονότι U. [y] ἔτι om. L.S.U. [z] τὸ] τῷ S. et pr. U. [a] ψυχὴ ἐν οὐδενὶ L.U. [b] ἴσως καὶ τὸ E.M.P.Y. [c] ἡ αὐτὴ ἢ αὐτὴ μὲν M, ἡ αὐτὴ ἡ αὐτὴ μὲν E. [d] δ' om. L.U. [e] εἰ om. E.M.S.Y. [f] πικρὸν L. [g] τούτων om. E.M.P.Y. [h] ἂν om. S.U. [i] ἅμα αἰσθάνεσθαι P. [k] ἄλλοις οὖν ὁμοίως L. [l] μὲν γὰρ τοῦ rc. S. [m] λόγοις L.U. [n] ἐὰν E.P.S.U. [o] εἷς] εἷς ὁ P. [p] ὁ om. E.M.Y. [q] ἔστι S. [r] ὁ] οὐ Y. [s] πολὺν L.S. [t] ἢ om. S. [v] ἀπέχει ἔτι L.P.S. [w] λέγω δ'] λεγομένων E.M.Y. [x] καλῶ] ἀλλ' ὡς E.M.Y. [y] ἔστι P.

εἴδει διαφέρει ἢ [x] τὸ λευκόν), ἔτι ἂν ἧττον ἅμα ἐνδέχοιτο αὐτὰ αἰσθάνεσθαι ἢ τὰ τῷ γένει [a] ταὐτά. Ὥστ' εἰ [b] μὴ 15 ταῦτα, οὐδ' ἐκεῖνα. Ὃ δὲ λέγουσί τινες τῶν περὶ τὰς συμφωνίας, ὅτι οὐχ [c] ἅμα μὲν ἀφικνοῦνται οἱ ψόφοι, [d] φαίνονται δέ, καὶ [e] λανθάνει, ὅταν ὁ χρόνος [f] ᾖ ἀναίσθητος, πότερον [g] ὀρθῶς λέγεται ἢ οὔ; Τάχα [h] γὰρ ἂν φαίη τις καὶ νῦν 16 παρὰ τοῦτο δοκεῖν ἅμα ὁρᾶν καὶ [i] ἀκούειν, ὅτι οἱ μεταξὺ χρόνοι λανθάνουσιν. Ἢ τοῦτ' οὐκ ἀληθές, οὐδ' ἐνδέχεται χρόνον εἶναι ἀναίσθητον [k] οὐδένα οὐδὲ λανθάνειν, [l] ἀλλὰ παντὸς [m] ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι. Εἰ γὰρ ὅτε αὐτὸς [n] αὑτοῦ 17 [o] τις αἰσθάνεται ἢ ἄλλου ἐν συνεχεῖ χρόνῳ, μὴ ἐνδέχεται τότε λανθάνειν ὅτι ἐστίν, ἔστι δέ τις ἐν τῷ συνεχεῖ καὶ τοσοῦτος [p] ὅσος [q] ὅλως ἀναίσθητός ἐστι, δῆλον ὅτι τότε λανθάνοι ἂν εἰ ἔστιν αὐτὸς αὑτόν, καὶ [r] εἰ ὁρᾷ, καὶ [s] οὐκ αἰσθάνεται· καὶ [t] εἰ αἰσθάνεται, ἔτι οὐκ ἂν εἴη οὔτε χρόνος οὔτε πρᾶγμα οὐδὲν [v] ὃ αἰσθάνεται [w] ἢ ἐν ᾧ, [x] εἰ μὴ οὕτως, ὅτι ἐν [y] τούτου τινὶ [z] ἢ ὅτι [a] τούτου τι ὁρᾷ, [b] εἴπερ ἔστι τι μέγεθος καὶ χρόνου καὶ πράγματος ἀναίσθητον ὅλως διὰ μικρότητα· εἰ γὰρ τὴν ὅλην ὁρᾷ, καὶ αἰσθάνεται τὸν [c] αὐτὸν συνεχῶς χρόνον, [d] οὐ τῶν νῦν τούτων τινί. [e] Ἀφῃρήσθω [f] ἡ τὸ ΓΒ, ἐν 18 [g] ᾗ [h] οὐκ ᾐσθάνετο. Οὐκοῦν ἐν ταύτης τινὶ ἢ ταύτης τι, ὥσπερ τὴν γῆν [i] ὁρᾷ ὅλην, ὅτι τοδὶ αὐτῆς, [k] καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ βαδίζει, ὅτι ἐν τῷδε τῷ μέρει αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ

[x] τοῦ λευκοῦ L.S.U. [a] ταὐτά om. P. [b] μὴ] μηδὲ P. [c] ἅμα μὲν om. S.U. [d] φαίνονται—πότερον om. Y. [e] λανθάνειν E.M. [f] ἀναίσθητος ᾖ P. [g] ἀληθῶς γρ. E. [h] γὰρ om. P. [i] ἀκούειν ἕν τι ὅτι L.S.U. [k] οὐδένα οὐδὲ] ἢ οὐδένα E.M.Y. [l] ἀλλὰ πάντως S.U, ἀλλ' ἅπανθ' ὅσα P. [m] ἐνδέχεται αἰσθέσθαι S, αἰσθέσθαι ἐνδέχεται U. [n] ἑαυτοῦ L.S.U.Y. [o] τι E.M. [p] ὃς E.M.Y. [q] ὅλος E. [r] εἰ om. L.P.S.U.Y. [s] οὐκ om. E.M.P.Y. [t] εἰ] ᾗ E.M.Y. [v] ὃ] ὃ μὴ E.M.Y. [w] ἢ om. L.P. [x] εἰ om. E.L.M.P.Y. [y] τούτοις S. [z] ἢ ὅτι om. L.S. et pr. U. [a] τούτου τι] τι τούτου S, τούτου pr. U, om. L. [b] εἴπερ—τούτων τινί om. Y. [c] αὐτὸν] ὅλον L, ὅλον αὐτὸν Y. [d] οὐ τῶν νῦν τούτων τινί] οὕτως τὸ ἐν τούτου τινί P, οὕτως ὅτι ἐν τούτου (τούτῳ S.) τινί, ἢ ὅτι (om. U.) τούτου τι ὁρᾷ (ὁρᾶν S.U.), εἴπερ ἔστι τι μέγεθος L.S.U. [e] ἀφαιρείσθω S.U. [f] ἡ] ἢ P, om. L.S.U. [g] ᾗ] ᾧ L.S.U. [h] οὐκ] μὴ P, om. S.U. [i] ὁρᾶν S.U. [k] καὶ om. S.

[l] Β Γ οὐδὲν αἰσθάνεται. [m] Τῷ ἄρα ἐν τούτου τινὶ τοῦ Α Β [n] αἰσθάνεσθαι λέγεται τοῦ ὅλου αἰσθάνεσθαι [o] καὶ τὴν ὅλην.
19 Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς Α Γ· [p] ἀεὶ γὰρ [q] ἐν τινὶ καὶ τινός, ὅλου δ' οὐκ ἔστιν [r] αἰσθάνεσθαι. Ἅπαντα μὲν οὖν αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ' οὐ φαίνεται ὅσα ἐστίν· τοῦ γὰρ ἡλίου τὸ μέγεθος [s] ὁρᾷ καὶ τὸ τετράπηχυ πόρρωθεν, ἀλλ' [t] οὐ φαίνεται ὅσον, ἀλλ' ἐνίοτε ἀδιαίρετον, [v] ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρε-
20 τον. Ἡ δ' αἰτία εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν περὶ τούτου. Ὅτι μὲν οὖν [w] οὐθείς ἐστι χρόνος ἀναίσθητος, ἐκ [x] τούτων φανερόν· περὶ δὲ τῆς πρότερον λεχθείσης ἀπορίας σκεπτέον, πότερον ἐνδέχεται ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἢ οὐκ ἐνδέχεται. Τὸ δ' ἅμα λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πρὸς ἄλληλα.
21 Πρῶτον μὲν οὖν ἆρ' ὧδ' ἐνδέχεται, ἅμα μέν, ἑτέρῳ δὲ τῆς ψυχῆς αἰσθάνεσθαι, καὶ [y] οὐ τῷ ἀτόμῳ, οὕτω δ' [z] ἀτόμῳ ὡς [a] παντὶ ὄντι συνεχεῖ; Ἢ ὅτι πρῶτον μὲν [b] τὰ κατὰ τὴν μίαν αἴσθησιν, οἷον λέγω ὄψιν, εἰ [c] ἔσται [d] ἄλλῳ αἰσθανομένη ἄλλου καὶ ἄλλου χρώματος, πλείω τε μέρη [e] ἕξει [f] εἴδει [g] ταὐτά;
22 [h] Καὶ γὰρ [i] ἃ αἰσθάνεται, [k] ἐν τῷ αὐτῷ γένει [l] ἐστίν. Εἰ δὲ [m] ὅτι ὡς [n] δύο ὄμματα φαίη τις, οὐδὲν [o] κωλύει, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅτι ἴσως ἐκ μὲν τούτων ἕν τι γίνεται καὶ μία ἡ ἐνέργεια [p] αὐτῶν· [q] ἐκεῖ δέ, εἰ μὲν ἓν τὸ ἐξ ἀμφοῖν, [r] ἐκεῖνο
23 τὸ αἰσθανόμενον ἔσται, εἰ δὲ χωρίς, οὐχ ὁμοίως ἕξει. [s] Ἔτι αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ πλείους ἔσονται, ὥσπερ εἴ τις ἐπιστήμας [t] διαφόρους φαίη· οὔτε γὰρ ἡ ἐνέργεια ἄνευ τῆς καθ' [v] αὐτὴν ἔσται δυνάμεως, οὔτ' ἄνευ ταύτης [w] ἔσται αἴσθησις. Εἰ δὲ

[l] γ β P. [m] τὸ M. [n] αἰσθάνεσθαι] αἰσθάνεται P. [o] καὶ] α β καὶ P. [p] ἀεὶ] δεῖ E.M.Y. [q] ἐν τινὶ] ἔν τι M. [r] αἰσθέσθαι S, αἰσθάνεσθαι α γ β P. [s] ὁρᾶται P. [t] οὐ] οὖν P. [v] ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρετον om. L. [w] οὐθεὶς] οὐκ L.S.U. [x] τούτου L.S.U.Y. [y] οὐ τῷ ἀτόμῳ et mox δ' om. L.S.U. [z] ἄτομον E.Y, ἄτομα M. [a] ἅπαντι P, ἅπαν ἔτι E.M.Y. [b] τὰ om. L. [c] ἔστιν P. [d] ἄλλῳ] ἀλλ' οὐκ E.M.Y. [e] ἕξει] ἐξ P. [f] εἴδει] ἀεὶ E.M.Y. [g] ταῦτα E.M. [h] καὶ om. S. [i] ἃ] ὁ P, om. E.M.Y. [k] ἐν] πάλιν E.M.Y. [l] ἐστίν om. E.M.Y. [m] ὅτι ὡς] ὅτι καὶ P, καὶ ὅτι L.S.U. [n] ὄμματα δύο L.P. [o] κωλύειν L.M.P.S.U. [p] αὐτῷ E.Y. [q] ἐκεῖ δὲ εἰ] εἰ δὲ ἢ E, εἰ δὲ ἡ M.Y. [r] ἐκεῖνο] ἓν καὶ E.M.Y. [s] ἔτι] ἔτι αἱ E.M.Y, ἔτι καὶ P. [t] ἀδιαφόρους P. [v] ἑαυτὴν P. [w] αἴσθησις ἔσται L.P.S.U.

[x]τούτων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται, δῆλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων· μᾶλλον γὰρ [y]ἐνεδέχετο τούτων ἅμα πλειόνων [z]ἢ τῶν τῷ γένει ἑτέρων. Εἰ δὲ δὴ ἄλλῳ μὲν γλυκέος ἄλλῳ δὲ 24 λευκοῦ αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ μέρει, ἤτοι τὸ ἐκ τούτων ἕν [a]τί ἐστιν ἢ [b]οὐχ ἕν. Ἀλλ' ἀνάγκη [c]ἕν· ἓν γάρ τι τὸ αἰσθητικόν ἐστι μέρος. Τίνος οὖν [d]ἐκεῖνο ἑνός; Οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων [e]ἕν. Ἀνάγκη ἄρα ἕν τι εἶναι τῆς ψυχῆς, ᾧ [f]ἅπαντα αἰσθάνεται, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἄλλο δὲ γένος δι' ἄλλου. Ἆρ' οὖν ᾗ μὲν ἀδιαίρετόν ἐστι κατ' ἐνέργειαν, ἕν 25 [g]τί ἐστι τὸ αἰσθητικὸν γλυκέος καὶ λευκοῦ, ὅταν δὲ διαιρετὸν γένηται κατ' ἐνέργειαν, ἕτερον; Ἢ ὥσπερ ἐπὶ τῶν πραγμάτων [h]αὐτῶν ἐνδέχεται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ γὰρ αὐτὸ [i]καὶ ἓν ἀριθμῷ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι, καὶ ἄλλα πολλά, [k]εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον ἑκάστῳ. Ὁμοίως τοίνυν θετέον καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς 26 τὸ αὐτὸ καὶ ἓν εἶναι ἀριθμῷ τὸ αἰσθητικὸν πάντων, [l]τῷ μέντοι εἶναι ἕτερον καὶ ἕτερον τῶν μὲν γένει τῶν δὲ εἴδει. Ὥστε καὶ αἰσθάνοιτ' ἂν ἅμα [m]τῷ αὐτῷ καὶ ἑνί, λόγῳ δ' οὐ [n]τῷ αὐτῷ. Ὅτι δὲ τὸ αἰσθητὸν πᾶν ἐστὶ μέγεθος καὶ οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετον [o]αἰσθητόν, δῆλον. Ἔστι γὰρ ὅθεν μὲν 27 οὐκ ἂν ὀφθείη, ἄπειρον τὸ ἀπόστημα, ὅθεν δὲ ὁρᾶται, πεπερασμένον. Ὁμοίως δὲ καὶ [p]τὸ [q]ὀσφραντὸν [r]καὶ ἀκουστὸν καὶ [s]ὅσων μὴ [t]αὐτῶν [v]ἁπτόμενοι αἰσθάνονται. Ἔστι [w]δέ τι ἔσχατον τοῦ ἀποστήματος ὅθεν οὐχ ὁρᾶται, καὶ πρῶτον ὅθεν ὁρᾶται. [x]Τοῦτο δὴ ἀνάγκη ἀδιαίρετον εἶναι, οὗ ἐν μὲν 28 τῷ ἐπέκεινα οὐκ ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι ὄντος, ἐν δὲ τῷ ἐπὶ [y]ταδὶ ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι. Εἰ δή τί [z]ἐστιν ἀδιαίρετον αἰ-

[x] τοῦτο E.P.S.Y. [y] ἐνδέχεται S.U. [z] ἢ om. L. [a] τί om. L. [b] οὐχ ἕν] οὐθέν E.P.S.Y. [c] ἕν ante ἓν om. P.S.U. [d] ἐκεῖνος E.Y. [e] ἕν post τούτων om. E.M.S.U.Y. [f] πάντα P. [g] τί om. E.M.Y. et fortasse P. [h] ἐνδέχεται αὐτῶν P. [i] καὶ ante ἓν om. E.M.Y. [k] εἰ γὰρ μὴ L.P.S.U. [l] τῷ] τὸ E.M.P.S.U.Y. [m] τὸ αὐτὸ καὶ ἕν E.M.Y. [n] τὸ αὐτό M. [o] αἰσθάνεσθαι E.M.Y. [p] τὸ om. L.P.S.U. [q] ἀκουστὸν καὶ ὀσφραντόν P. [r] καὶ om. L.S.U. [s] ὅσοι L. [t] ἁπτῶν M. [v] ἁπτόμενοι] λειπόμενοι L. [w] δή L.P.S. [x] τοῦτο] τοῦ P. [y] τάδε L.P.S.U. [z] ἔσται P.

σθητόν, ὅταν τεθῇ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ὅθεν ἐστὶν ὕστατον μὲν οὐκ αἰσθητὸν πρῶτον δ' αἰσθητόν, ἅμα συμβήσεται ὁρατὸν εἶναι καὶ ἀόρατον· τοῦτο δ' ἀδύνατον.

Περὶ μὲν οὖν τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν αἰσθητῶν τίνα τρόπον ἔχει καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον εἴρηται· τῶν δὲ λοιπῶν πρῶτον σκεπτέον περὶ μνήμης [a] καὶ τοῦ μνη-
1 μονεύειν, [b] τί ἐστι, καὶ διὰ [c] τίν' αἰτίαν γίγνεται, καὶ τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μορίων [d] συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος καὶ [e] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι· οὐ γὰρ οἱ αὐτοί εἰσι μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [f] μνημονικώτεροι μὲν οἱ βρα-
2 δεῖς, [g] ἀναμνηστικώτεροι δὲ οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. Πρῶτον μὲν οὖν [h] ληπτέον ποῖά [i] ἐστι [j] τὰ μνημονευτά· πολλάκις γὰρ [k] ἐξαπατᾷ τοῦτο. Οὔτε γὰρ τὸ μέλλον ἐνδέχεται μνημονεύειν, ἀλλ' ἔστι δοξαστὸν καὶ ἐλπιστόν (εἴη δ' ἂν καὶ ἐπιστήμη τις ἐλπιστική, καθάπερ [l] τινές φασι τὴν μαντικήν), οὔτε τοῦ παρόντος, ἀλλ' [m] αἴσθησις· ταύτῃ γὰρ οὔτε τὸ μέλλον οὔτε τὸ γενόμενον γνωρίζομεν, ἀλλὰ τὸ παρὸν μό-
3 νον. Ἡ δὲ μνήμη τοῦ [n] γενομένου· τὸ δὲ παρὸν [o] ὅτε πάρεστιν, οἷον [p] τοδὶ [q] τὸ λευκὸν ὅτε ὁρᾷ, οὐδεὶς ἂν φαίη μνημονεύειν, οὐδὲ τὸ θεωρούμενον, [r] ὅτε θεωρῶν [r] τυγχάνει καὶ [s] ἐννοῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν αἰσθάνεσθαί φησι, τὸ δ' ἐπίστασθαι μόνον· ὅταν δ' ἄνευ τῶν [t] ἐνεργειῶν [v] ἔχῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν αἴσθησιν, οὕτω μέμνηται τὰς τοῦ τριγώνου ὅτι [w] δύο ὀρθαῖς ἴσαι, τὸ μὲν ὅτι ἔμαθεν ἢ ἐθεώρησεν, τὸ δὲ ὅτι ἤκουσεν ἢ

[a] καὶ τοῦ μνημονεύειν] καὶ ἀναμνήσεως καὶ ὕπνου P, om. L.S.U. [aa] Codices E.L.M.S.U.Y. Tit. καὶ ἀναμνήσεως] καὶ τοῦ μνημονεύειν M.S.U, καὶ ἀναμνήσεως. ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς ἀριστοτέλους m. περὶ ὕπνου. περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς Y. [b] τί] περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν λεκτέον τί E.L.S.U.Y. [c] τίνας αἰτίας M. [d] τοῦτο συμβαίνει M.S.U. [e] τὸ] τοῦ S.U. [f] μνημονικοὶ E.Y. [g] ἀναμνηστικοὶ E.Y. [h] σκεπτέον L.S.U. [i] εἰσι L. [j] τὰ om. L.S.U. [k] ἐξαπατᾶται E.Y. [l] φασί τινες U. [m] αἴσθησιν S. [n] λεγομένου Y. [o] ὅτι E.Y. [p] τοδὶ om. M. [q] τὸ om. S. [r] ὅτε et τυγχάνει om. L.S.U. [s] νοῶν L.M.S.U. [t] ἔργων L.S. [v] σχῇ L.S.U. [w] δυσὶν L.Y.

εἶδεν [x] ἢ [y] ὅ τι τοιοῦτον· [z] ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὸ μνημονεύειν, οὕτως ἐν τῇ ψυχῇ [a] λέγει, ὅτι πρότερον τοῦτο ἤκουσεν ἢ ᾔσθετο ἢ ἐνόησεν. Ἔστι μὲν οὖν ἡ μνήμη οὔτε [4] αἴσθησις οὔτε ὑπόληψις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξις ἢ πάθος, ὅταν γένηται [b] χρόνος. Τοῦ δὲ νῦν ἐν τῷ νῦν οὐκ ἔστι μνήμη, καθάπερ εἴρηται [c] καὶ πρότερον, [d] ἀλλὰ τοῦ μὲν παρόντος αἴσθησις, τοῦ δὲ μέλλοντος ἐλπίς, τοῦ δὲ γενομένου μνήμη. Διὸ μετὰ [e] χρόνου πᾶσα μνήμη. Ὥσθ' [f] ὅσα χρόνου [g] αἰσθάνεται, ταῦτα μόνα [h] τῶν ζῴων μνημονεύει, καὶ τούτῳ ᾧ αἰσθάνεται. Ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας εἴρηται πρό- [5] τερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, καὶ νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος· συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν ὅπερ καὶ ἐν τῷ διαγράφειν· ἐκεῖ τε γὰρ οὐθὲν προσχρώμενοι [i] τῷ τὸ ποσὸν ὡρισμένον εἶναι τὸ τριγώνου, ὅμως γράφομεν ὡρισμένον κατὰ τὸ ποσόν· καὶ [k] ὁ νοῶν ὡσαύτως, κἂν μὴ ποσὸν νοῇ, τίθεται πρὸ ὀμμάτων ποσόν, νοεῖ δ' οὐχ ᾗ ποσόν. Ἂν [6] δ' ἡ φύσις ᾖ τῶν ποσῶν, [l] ἀόριστον δέ, τίθεται μὲν ποσὸν ὡρισμένον, νοεῖ δ' ᾗ ποσὸν μόνον. Διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν [m] οὐδὲν ἄνευ [n] τοῦ [o] συνεχοῦς, οὐδ' ἄνευ χρόνου [p] τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα, [q] ἄλλος λόγος. Μέγεθος [r] δ' ἀναγκαῖον γνωρίζειν καὶ κίνησιν ᾧ καὶ [s] χρόνον, καὶ τὸ φάντασμα τῆς κοινῆς αἰσθήσεως πάθος ἐστίν. [t] Ὥστε φα- [7] νερὸν ὅτι τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ τούτων ἡ γνῶσίς ἐστιν. Ἡ δὲ μνήμη καὶ ἡ τῶν νοητῶν οὐκ ἄνευ [v] φαντάσματός ἐστιν. Ὥστε τοῦ νοουμένου κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη, καθ' αὑτὸ δὲ τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. Διὸ καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν ζῴων, καὶ οὐ μόνον [w] ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἔχουσι δόξαν ἢ

[x] ἢ ante ὃ om. M. [y] ὅ τι] τι L.M.S.U. [z] ἀεὶ] δεῖ E.M.Y. [a] λέγειν E.M.Y. [b] χρόνιον Y. et rc. E. [c] καὶ πρότερον om. L.M.S.U. [d] ἀλλὰ] ἔστι γὰρ L.S.U. [e] χρόνον E.M.Y. [f] ὅσα τε χρ. E.Y. [g] αἰσθ. καὶ ᾧ ταῦτα E.M. [h] τῶν ζώων μνημονεύει τῶν ζώων καὶ M. [i] τῷ ante τὸ om. E.Y. [k] ὁ νοῶν] ὀνομάζομεν E.M.Y. [l] ἀορίστων L.M.S.U.Y. et corr. E. [m] οὐδὲν om. pr. E. [n] τοῦ om. L.M.S.U. [o] συνεχῶς E.Y. [p] τὰ γὰρ χρόνῳ μὴ ὄντα Y, om. E. [q] λόγος ἄλλος E.M.Y. [r] δ' om. E.Y. [s] χρόνος E. [t] ὥστε τοῦτο φανερὸν E.M.Y. [v] φαντάσματος] τῆς φαντασίας E.Y. [w] ἀνθρώπῳ L.S.U.

8 φρόνησιν. Εἰ δὲ τῶν νοητικῶν [x]τι μορίων ἦν, οὐκ ἂν ὑπῆρχε πολλοῖς τῶν ἄλλων ζῴων, ἴσως δ' οὐδενὶ τῶν θνητῶν, ἐπεὶ [y]οὐδὲ νῦν πᾶσι διὰ τὸ μὴ [z]πάντα χρόνου αἴσθησιν ἔχειν· [a]ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ὅτι εἶδε τοῦτο ἢ ἤκουσεν ἢ ἔμαθε, [b]προσαισθάνεται ὅτι πρότε-9 ρον· τὸ δὲ πρότερον [c]καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἐστίν. Τίνος μὲν οὖν τῶν τῆς ψυχῆς ἐστὶν [d]ἡ μνήμη, φανερόν, ὅτι οὗπερ καὶ [e]ἡ φαντασία· [f]καὶ ἔστι μνημονευτὰ καθ' αὑτὰ μὲν [g]ὅσα ἐστὶ φανταστά, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὅσα [h]μὴ ἄνευ φαντασίας. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις πῶς ποτὲ [i]τοῦ μὲν πάθους παρόντος τοῦ δὲ πράγματος ἀπόντος [k]μνημονεύεται τὸ μὴ 10 παρόν. Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι [l]τοιοῦτον τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτήν, οἷον ζωγράφημά τι τὸ πάθος, οὗ φαμὲν τὴν ἕξιν [m]μνήμην εἶναι· ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷον τύπον τινὰ [n]τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγι-11 ζόμενοι τοῖς [o]δακτυλίοις. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίνεται μνήμη, καθάπερ [p]ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ [q]ψήχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος 12 οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος. Διόπερ οἵ τε σφόδρα νέοι καὶ οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν· ῥέουσι γὰρ οἱ μὲν διὰ τὴν αὔξησιν, οἱ δὲ διὰ τὴν φθίσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λίαν ταχεῖς καὶ [r]οἱ λίαν βραδεῖς [s]οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες· οἱ μὲν γάρ εἰσιν ὑγρότεροι τοῦ δέοντος, οἱ δὲ σκληρότεροι· τοῖς μὲν οὖν οὐ μένει τὸ φάντασμα ἐν τῇ ψυχῇ, [t]τῶν δ' οὐχ

[x] τι om. M.Y. [y] οὐδὲν M. [z] πάντα] πάντων L. [a] ἀεὶ] δεῖ E.Y. [b] προαισθάνεσθαί τι πρότερον E.Y, ὅτι προαισθάνεται πρότερον S, πρότερον προαισθάνεται M. [c] καὶ] ἢ M. [d] ἡ om. L.S.U. [e] ἡ om. L.S. [f] καὶ—φανταστά om. M. [g] ὅσα μή ἐστι φανταστά E.Y, ὧν ἐστὶ φαντασία L.S.U. [h] μὴ ἄνευ] μετὰ M. [i] μὲν τοῦ M. [k] μνημονεύει L.S.U. [l] τοιοῦτο E, τοιοῦτό τι M, τοῦτον S. [m] εἶναι μνήμην L.S. [n] τὸ αἴσθημα M. [o] δακτύλοις M. [p] ἂν om. S. [q] ψύχεσθαι M.Y. [r] οἱ λίαν ante βρ. om. L.M.S.U. [s] οὐδέτεροι ὡσεπιτοπολὺ φ. μνημονικοὶ ὄντες οἱ M. [t] τῶν] τούτων M.

ἅπτεται. [t] Ἀλλ' εἰ δὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ συμβαῖνον περὶ τὴν 13 μνήμην, πότερον τοῦτο μνημονεύει τὸ πάθος, ἢ ἐκεῖνο ἀφ' οὗ ἐγένετο; Εἰ μὲν [v] γὰρ τοῦτο, τῶν [w] ἀπόντων οὐδὲν [x] ἂν μνημονεύοιμεν· εἰ δ' ἐκεῖνο, πῶς αἰσθανόμενοι [y] τούτου μνημονεύομεν, οὗ μὴ αἰσθανόμεθα, τὸ ἀπόν; Εἴτ' ἐστὶν ὅμοιον ὥσπερ τύπος ἢ γραφὴ ἐν ἡμῖν, [z] τούτου αὐτοῦ ἡ αἴσθησις διὰ τί ἂν εἴη μνήμη ἑτέρου, ἀλλ' οὐκ αὐτοῦ τούτου; [a] Ὁ γὰρ 14 ἐνεργῶν τῇ μνήμῃ θεωρεῖ τὸ πάθος τοῦτο καὶ αἰσθάνεται τούτου. Πῶς οὖν τὸ μὴ παρὸν [b] μνημονεύει; Εἴη γὰρ ἂν καὶ ὁρᾶν τὸ μὴ παρὸν καὶ ἀκούειν. Ἢ ἔστιν ὡς ἐνδέχεται καὶ συμβαίνει τοῦτο; Οἷον γὰρ τὸ ἐν [c] τῷ πίνακι γεγραμμένον 15 καὶ ζῷόν ἐστι καὶ εἰκών, [d] καὶ [e] τὸ αὐτὸ καὶ ἓν [f] τοῦτ' ἐστὶν ἄμφω, τὸ μέντοι εἶναι οὐ [g] ταὐτὸν ἀμφοῖν, καὶ ἔστι θεωρεῖν καὶ ὡς ζῷον καὶ ὡς εἰκόνα, οὕτω καὶ [h] τὸ ἐν ἡμῖν φάντασμα δεῖ ὑπολαβεῖν καὶ [i] αὐτό τι καθ' αὑτὸ [k] εἶναι [l] θεώρημα καὶ ἄλλου φάντασμα. Ἧι μὲν οὖν καθ' [m] αὑτό, θεώρημα ἢ φάντασμά [n] ἐστιν, ᾗ δ' ἄλλου, οἷον εἰκὼν καὶ μνημόνευμα. [v] Ὥστε 16 καὶ ὅταν ἐνεργῇ ἡ κίνησις αὐτοῦ, ἂν μὲν ᾗ καθ' αὑτό ἐστι, ταύτῃ [o] αἴσθηται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οἷον νόημά τι ἢ φάντασμα φαίνεται [p] ἐπελθεῖν· ἂν δ' ᾗ [q] ἄλλου, ὥσπερ ἐν τῇ γραφῇ ὡς εἰκόνα [r] θεωρεῖ, καὶ μὴ ἑωρακὼς τὸν Κορίσκον ὡς Κορίσκου· ἐνταῦθά [s] τε ἄλλο τὸ πάθος τῆς θεωρίας ταύτης καὶ ὅταν ὡς ζῷον γεγραμμένον θεωρῇ, [t] ἔν τε τῇ ψυχῇ τὸ μὲν γίνεται ὥσπερ νόημα μόνον, τὸ δ' ὡς ἐκεῖ ὅτι [v] εἰκών, μνημόνευμα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτ' οὐκ ἴσμεν, [w] ἐγγινομένων ἡμῖν 17 ἐν τῇ ψυχῇ τοιούτων [x] κινήσεων ἀπὸ τοῦ [y] αἰσθέσθαι πρότε-

[v] γὰρ om. E.Y. [w] ἀπάντων M. [x] ἂν om. E.Y. [y] τοῦτο L. [z] τούτου αὐτοῦ ἡ] ἡ τούτου αὐτοῦ M. et corr. U, εἰ τούτου αὐτοῦ L.S. [a] ὁ γὰρ—τούτου om. L. [b] μνημονεύσει E.Y. [c] τῷ om. M.S.U. [d] καὶ om. E.L.Y. [e] τὸ om. S. [f] τοῦτ' ἐστὶν ἄμφω] αὐτό ἐστιν ἄμφω L.S, ἄμφω ταῦτ' ἐστίν M. [g] ταυτόν ἐστιν ἀμφοῖν E.M.Y. [h] τὰ ἐν ἡμῖν φάσματα (corr. φαντάσματα) Y. [i] αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ E.Y. [k] εἶναι ante τι M.U. [l] θεώρημα om. L.S.U. [m] ἑαυτὸ E.M.Y. [n] ἐστιν om. M. [o] αἰσθάνηται L.S.U, αἰσθάνεται M. [p] ἐπελθόν L. [q] ἄλλου καὶ ὥσπερ S.U. [r] θεωρῇ L.M. [s] τε om. M. [t] ἔν τε] τὸ ἐν E.M.Y. [v] εἰκὼν καὶ μν. Y. [w] γινομένων L.S. [x] κινήσεων εἰ ἀπὸ M. [y] αἰσθάνεσθαι E.L.M.Y.

ρον, [a] εἰ κατὰ τὸ ᾐσθῆσθαι συμβαίνει, καὶ [b] εἰ [c] ἔστι μνήμη [d] ἢ [e] οὔ [f] διστάζομεν· ὁτὲ δὲ συμβαίνει ἐννοῆσαι καὶ ἀναμνη-
18 σθῆναι ὅτι ἠκούσαμέν τι πρότερον ἢ εἴδομεν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν θεωρῶν ὡς [g] αὐτὸ μεταβάλλῃ καὶ θεωρῇ ὡς ἄλλου. Γίνεται [h] δὲ καὶ [i] τοὐναντίον, οἷον συνέβη Ἀντιφέροντι τῷ [k] Ὠρείτῃ καὶ ἄλλοις ἐξισταμένοις· τὰ γὰρ [l] φαντάσματα ἔλεγον ὡς [m] γενόμενα καὶ ὡς μνημονεύοντες. Τοῦτο
19 δὲ γίνεται, ὅταν [n] τις τὴν μὴ εἰκόνα ὡς εἰκόνα θεωρῇ. Αἱ δὲ μελέται τὴν μνήμην [o] σώζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν· τοῦτο δ' ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ θεωρεῖν πολλάκις ὡς εἰκόνα καὶ μὴ ὡς καθ' αὑτό. Τί μὲν οὖν [p] ἐστὶ μνήμη καὶ τὸ μνημονεύειν, εἴρηται, ὅτι [q] φαντάσματος, ὡς εἰκόνος οὗ φάντασμα, ἕξις, καὶ τίνος μορίου τῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, καὶ [r] ᾧ χρόνου αἰσθανόμεθα.

2 Περὶ δὲ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι λοιπὸν εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις [s] ἐστὶν ἀληθῆ,
2 δεῖ [t] τίθεσθαι ὡς ὑπάρχοντα. [v] Οὔτε γὰρ μνήμης ἐστὶν ἀνάληψις [w] ἡ ἀνάμνησις οὔτε λῆψις· ὅταν γὰρ τὸ πρῶτον [x] ἢ μάθῃ ἢ πάθῃ, οὔτ' ἀναλαμβάνει μνήμην οὐδεμίαν (οὐδεμία γὰρ προγέγονεν) οὔτ' ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει· ὅταν [y] δὲ [z] ἐγγένηται [a] ἡ ἕξις [b] καὶ τὸ πάθος, τότε [c] ἡ μνήμη ἐστίν. Ὥστε
3 μετὰ τοῦ πάθους ἐγγινομένου οὐκ ἐγγίνεται. [d] Ἔτι δ' ὅτε τὸ πρῶτον [e] ἐγγέγονε τῷ [f] ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ, τὸ μὲν πάθος ἐνυπάρχει ἤδη τῷ παθόντι καὶ ἡ ἐπιστήμη, εἰ δεῖ καλεῖν ἐπιστήμην τὴν ἕξιν ἢ τὸ πάθος (οὐθὲν δὲ κωλύει κατὰ συμ-

[a] εἰ] ἢ E.M.Y. [b] εἰ om. M. [c] ἔστιν ἡ μνήμη U, ἔστιν ἡ μνήμη S. [d] ἢ om. pr. E. [e] οὗ] οὗ οὐ Y. [f] διστάζομεν ὁτὲ δὲ] διστάζομεν ὁτὲ δὲ ἐνίοτε S, ἐνίοτε διστάζομεν ὁτὲ δὲ corr. U, ἐνίοτε ὅτε δὲ pr. U, ἐνίοτε δὲ M. [g] αὐτὸ μεταβάλῃ M, αὐτὸ μεταβάλλει U, αὐτόματα βάλλῃ Y. [h] δὲ ἐνίοτε καὶ M.S.U. [i] τοὐναντίον ἐνίοτε οἷον L. [k] ὀρείτῃ E.Y. [l] φαντάσματα] φανέντα αὐτοῖς M. [m] γινόμενα M. [n] τις τὴν μὴ] τὸ παρὰ τὴν E.Y, τις τὴν M. [o] σώζουσιν ἐν τῷ U. [p] ἐστὶν ἡ μνήμη S.U. [q] φάσματος L. [r] οὗ M, οὐ E.Y. [s] εἰσὶν S. [t] τιθέναι L.S.U. [v] οὐδὲ E. [w] ἢ Y. [x] ἢ ante μάθῃ om. E.M.Y. [y] δὲ] γὰρ L. [z] γένηται L.S. [a] ἡ S.U. [b] καὶ] ἢ L.S.U. [c] ἡ om. L.S U. [d] ἔτι] ὅτι E.Y. [e] γέγονε Y, ἐγεγόνει ἐν L.S.U. [f] ἐσχάτῳ καὶ ἀτόμῳ L.

βεβηκὸς καὶ μνημονεύειν ἔνια ὧν ἐπιστάμεθα)· τὸ δὲ μνημονεύειν καθ' αὑτὸ οὐχ [g] ὑπάρχει πρὶν χρονισθῆναι· μνημονεύει γὰρ νῦν ὃ εἶδεν ἢ ἔπαθε πρότερον, οὐχ ὃ νῦν ἔπαθε, νῦν μνημονεύει. [h] Ἔτι δὲ φανερὸν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶ μὴ νῦν 4 ἀναμνησθέντα, [i] ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς [k] αἰσθόμενον [l] ἢ [m] παθόντα. Ἀλλ' ὅταν [n] ἀναλαμβάνῃ ἣν πρότερον εἶχεν ἐπιστήμην ἢ αἴσθησιν ἢ οὗ ποτὲ τὴν ἕξιν [o] ἐλέγομεν μνήμην, [p] τοῦτ' ἐστὶ καὶ [q] τότε [r] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι [s] τῶν εἰρημένων τι. Τὸ δὲ 5 μνημονεύειν συμβαίνει, καὶ [t] μνήμη ἀκολουθεῖ. Οὐδὲ δὴ ταῦτα ἁπλῶς, ἐὰν ἔμπροσθεν [v] ὑπάρξαντα πάλιν [w] ἐγγένηται, ἀλλ' ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δὶς γὰρ μαθεῖν [x] καὶ εὑρεῖν ἐνδέχεται [y] τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό· δεῖ οὖν διαφέρειν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τούτων, καὶ ἐνούσης πλείονος ἀρχῆς ἢ ἐξ ἧς [z] μανθάνουσιν ἀναμιμνήσκεσθαι. Συμβαίνουσι δ' αἱ ἀναμνήσεις, 6 [a] ἐπειδὴ πέφυκεν [b] ἡ κίνησις ἥδε [c] γενέσθαι μετὰ τήνδε· εἰ μὲν ἐξ ἀνάγκης, δῆλον ὡς ὅταν [d] ἐκείνη [e] κινηθῇ, [f] τήνδε κινηθήσεται· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ἔθει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κινηθήσεται. Συμβαίνει δ' [g] ἐνίους ἅπαξ ἐθισθῆναι [h] μᾶλλον 7 ἢ [i] ἄλλους πολλάκις κινουμένους· διὸ ἔνια [k] ἅπαξ ἰδόντες μᾶλλον μνημονεύομεν ἢ [l] ἕτερα πολλάκις. Ὅταν οὖν ἀναμιμνησκώμεθα, κινούμεθα τῶν [m] προτέρων τινὰ κινήσεων, ἕως ἂν [n] κινηθῶμεν μεθ' ἣν ἐκείνη [o] εἴωθεν. Διὸ καὶ τὸ ἐφεξῆς 8 θηρεύομεν [p] νοήσαντες ἀπὸ τοῦ νῦν ἢ ἄλλου τινός, καὶ ἀφ' ὁμοίου [q] ἢ ἐναντίου ἢ τοῦ σύνεγγυς. Διὰ τοῦτο γίνεται ἡ ἀνάμνησις· αἱ γὰρ κινήσεις τούτων τῶν μὲν αἱ αὐταί, τῶν δ'

[g] ὑπάρξει E.M. [h] ἔτι δὲ φ. L.S. [i] ἀλλ' om. L.S.U. [k] αἰσθανόμενον E.M.Y. [l] ἢ] μὴ E.Y. [m] μαθόντα S, μαθόντα τί M. [n] ἀναλάβῃ M. [o] ἐλέγομεν εἶναι μν. M. [p] τοῦτ' ἐστί] τούτων μὲν E.Y. [q] τότε] τοῦτο S. [r] τὸ om. L.M.S.U. [s] τῶν] ἐστὶ τῶν E.M.Y. [t] μνήμην ἀκολουθεῖν L. [v] ὑπάρξασα E.Y. [w] ἐγγίνηται L.S.U. [x] ἐνδέχεται καὶ εὑρεῖν L. [y] τὸ αὐτὸ τὸν αὐτὸν M.S.U. [z] μανθάνει S. [a] ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις om. E.Y. [b] ἥδε ἡ κίνησις M.S.U. [c] γενέσθαι om. L.M.S.U. [d] ἐκείνην U. [e] βοηθῇ L. [f] τήνδε τὴν κίνησιν κινηθήσεται E.M.Y. [g] ἔνια γρ. U. [h] θᾶττον E.M. [i] ἑτέρους L.S.U, ἕτερα γρ. U. [k] ἰδόντες ἅπαξ L. [l] ἕτερον S.U, ἕτεροι E.Y. [m] πρότερον E.Y. [n] κινηθῶμεν] κινηθῇ M. [o] εἰώθει M. [p] νοήσαντες om. L. [q] ἢ ἐναντίου ἢ] καὶ ἐναντίου καὶ E.M.Y.

ἅμα, τῶν δὲ μέρος ἔχουσιν, ὥστε τὸ λοιπὸν μικρὸν [r]ὃ ἐκινήθη 9 μετ' ἐκεῖνο. Ζητοῦσι μὲν [s]οὖν οὕτω, καὶ μὴ ζητοῦντες δ' οὕτως ἀναμιμνήσκονται, ὅταν μεθ' ἑτέραν κίνησιν ἐκείνη [t]γένηται· ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἑτέρων [v]γενομένων κινήσεων οἵων εἴπομεν, ἐγένετο ἐκείνη. Οὐδὲν δὲ δεῖ σκοπεῖν τὰ πόρρω, πῶς μεμνήμεθα, ἀλλὰ τὰ σύνεγγυς· δῆλον γὰρ [w]ὅτι ὁ αὐτός ἐστι τρόπος, [x]λέγω δὲ τὸ ἐφεξῆς, οὐ [y]προζητήσας οὐδ' 10 ἀναμνησθείς. Τῷ γὰρ ἔθει ἀκολουθοῦσιν αἱ κινήσεις [z]ἀλλήλαις, ἥδε μετὰ τήνδε. Καὶ ὅταν τοίνυν ἀναμιμνήσκεσθαι βούληται, τοῦτο [a]ποιήσει· [b]ζητήσει λαβεῖν ἀρχὴν κινήσεως, μεθ' ἣν ἐκείνη ἔσται. Διὸ [c]τάχιστα καὶ κάλλιστα γίνονται ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἀναμνήσεις· ὡς γὰρ [d]ἔχουσι τὰ πράγματα 11 πρὸς ἄλληλα τῷ ἐφεξῆς, [e]οὕτω καὶ αἱ [f]κινήσεις. Καὶ ἔστιν [g]εὐμνημόνευτα ὅσα τάξιν τινὰ ἔχει, ὥσπερ τὰ μαθήματα· τὰ δὲ [h]φαύλως καὶ χαλεπῶς. Καὶ [i]τούτῳ διαφέρει τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦ πάλιν μανθάνειν, ὅτι δυνήσεταί πως δι' αὑτοῦ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ μετὰ τὴν ἀρχήν. Ὅταν δὲ μή, ἀλλὰ 12 δι' ἄλλου, οὐκέτι μέμνηται. Πολλάκις δ' ἤδη μὲν ἀδυνατεῖ ἀναμνησθῆναι, [k]ζητεῖν δὲ δύναται καὶ εὑρίσκει. Τοῦτο δὲ γίνεται κινοῦντι πολλά, [l]ἕως ἂν τοιαύτην κινήσῃ κίνησιν [m]ᾗ ἀκολουθήσει τὸ πρᾶγμα. Τὸ γὰρ μεμνῆσθαί ἐστι τὸ ἐνεῖναι [n]δυνάμει τὴν κινοῦσαν· τοῦτο δέ, ὥστ' ἐξ αὑτοῦ καὶ ὧν ἔχει 13 κινήσεων κινηθῆναι, ὥσπερ εἴρηται. Δεῖ δὲ λαβέσθαι ἀρχῆς. Διὸ ἀπὸ τόπων δοκοῦσιν ἀναμιμνήσκεσθαι ἐνίοτε. Τὸ δ' αἴτιον ὅτι ταχὺ ἀπ' [o]ἄλλου ἐπ' [p]ἄλλο ἔρχονται, οἷον ἀπὸ γάλακτος ἐπὶ λευκόν, ἀπὸ λευκοῦ δ' ἐπ' ἀέρα, καὶ ἀπὸ τούτου

[r] ὃ om. E.Y. [s] οὖν om. M.S. [t] γίγνηται L.S.U. [v] γινομένων E.Y. [w] ὅτι] ὡς L.M.S.U. [x] λέγω δὲ] πως λέγει L.S.U. [y] προσζητήσας E. [z] ἀλλήλαις om. S.U. [a] ποιήσας M, ποιήσει καὶ Y, ambiguo E. [b] ζητεῖ M. [c] καὶ τάχιστα μάλιστα M, τάχιστα καὶ μάλιστα U. [d] ἔχει L. [e] οὕτω καὶ αἱ κινήσεις om. M. [f] κινήσεις πρὸς αὐτὰς τῷ ἐφεξῆς. καὶ S. [g] εὐμνημονευτότατα M. [h] φαύλως καὶ] φαῦλα E.M.Y. [i] τούτου E. [k] ζητῶν E.M.Y. [l] ἕως ἂν] ἐὰν E.M.S.U.Y. [m] ᾗ ἀκολουθήσῃ M. [n] δύναμιν L.S.U. [o] ἄλλου ἐπ' om. E. [p] ἄλλον ἔρχεται L.

[q]ἐφ' ὑγρόν, [r]ἀφ' οὗ ἐμνήσθη μετοπώρου, [s]ταύτην [t]ἐπιζητῶν τὴν ὥραν. Ἔοικε [v]δὴ καθόλου [w]ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον πάντων· 14 εἰ γὰρ μὴ πρότερον, ὅταν ἐπὶ τοῦτο ἔλθῃ, μνησθήσεται, [x]ἢ οὐκέτ' [y]οὐδὲ ἄλλοθεν, οἷον εἴ τις νοήσειεν ἐφ' [z]ὧν Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ· εἰ γὰρ μὴ [a]ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται, ἐπὶ τοῦ [b]Ε Θ ἐμνήσθη· ἐντεῦθεν γὰρ ἐπ' ἄμφω κινηθῆναι ἐνδέχεται, καὶ ἐπὶ τὸ [c]Δ καὶ ἐπὶ τὸ Ε. Εἰ δὲ μὴ τούτων τι [d]ἐπιζητεῖ, 15 ἐπὶ τὸ Γ ἐλθὼν μνησθήσεται, [e]εἰ τὸ Η ἢ τὸ [f]Ζ [g]ἐπιζητεῖ. [h]Εἰ δὲ μή, [i]ἐπὶ τὸ [k]Α· καὶ οὕτως ἀεί. [l]Τοῦ δ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι ἐνίοτε δὲ μή, αἴτιον [m]ὅτι ἐπὶ [n]πλείω ἐνδέχεται κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Ζ ἢ τὸ Δ. Ἐὰν οὖν [o]μὴ [p]διὰ παλαιοῦ [q]κινῆται, [r]ἐπὶ τὸ συνηθέστερον κινεῖται· ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος. 16 Διὸ [s]ἃ πολλάκις [t]ἐννοοῦμεν, ταχὺ ἀναμιμνησκόμεθα· ὥσπερ γὰρ φύσει τόδε μετὰ τόδε [v]ἐστίν, οὕτω καὶ ἐνεργείᾳ· τὸ δὲ πολλάκις φύσιν ποιεῖ. Ἐπεὶ δ' [w]ὥσπερ 17 ἐν [x]τοῖς φύσει [y]γίνεται, καὶ παρὰ φύσιν καὶ ἀπὸ τύχης, ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς [z]δι' ἔθος, οἷς ἡ φύσις [a]γε [b]μὴ ὁμοίως ὑπάρχει· ὥστε κινηθῆναι ἐνίοτε κἀκεῖ [b]καὶ ἄλλως, ἄλλως τε [c]καὶ ὅταν ἀφέλκῃ ἐκεῖθεν [d]αὐτόσε [e]πῃ. Διὰ τοῦτο [f]καὶ [g]ὅταν 18 [h]δέῃ ὄνομα μνημονεῦσαι, παρόμοιον [i]μέν, εἰς δ' ἐκεῖνο σολοικίζομεν. Τὸ μὲν οὖν ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦτον συμβαίνει τὸν τρόπον. Τὸ δὲ μέγιστον, [k]γνωρίζειν δεῖ τὸν χρόνον, ἢ

[q] ἐφ' om. L.U. [r] ἐφ' M. [s] ταύτῃ E. [t] ἐπιζητῶν] εἰ ζητῶν S, δὲ ζητεῖ M. [v] δὴ τὸ καθ. L.S.U.Y. [w] ἀρχῇ S.U, ἡ ἀρχὴ E.Y. [x] ἢ] ἢ οὐδὲν ἢ M. [y] οὐδὲ] οἶδεν E.M.Y. [z] ᾧ S. [a] ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται om. E.M.Y. [b] Ε Θ] η θ Y, ν θ E, θ L. [c] Δ] α E.M. [d] ἐζήτει E.M.U.Y, ἐπεζήτει L. [e] εἰ] ἢ M, ἐπὶ E.Y. [f] Ζ] θ E.Y. [g] ἐπιζητεῖ om. E.M. [h] εἰ δὲ om. S. [i] ἐπί γε τὸ L.S.U. [k] Α] δ Y. [l] τοῦ δ'] τὸ δ' E.M.Y. [m] ὅτι] τὸ E.Y, om. M. [n] πλεῖον ἐνδέχεσθαι E.Y, πλείω ἔστι M. [o] μὴ om. E.M. [p] δι' ἃ πάλαι οὐ Y. [q] κινηθῇ E.M.Y. [r] ἐπὶ τὸ] ἐπεὶ E.Y. [s] ἃ om. Y, post πολλάκις ponunt E.M. [t] ἐννοούμεθα L.S.U. [v] ἐστίν] ἢ δυνάμει M. [w] ὥσπερ om. E.Y. [x] τοῖς] τῇ E.Y. [y] γίνεται ante ἐν L. [z] δι'] δὲ M. [a] γε om. L.S. [b] μὴ et mox καὶ ἄλλως om. E.M.Y. [c] καὶ ὅταν] κἂν E.Y. [d] αὐτός E.M.Y. et γρ. U. [e] πῃ] ἐπεὶ M, om. E.Y. [f] καὶ] γὰρ E.Y. et γρ. U. [g] ὅταν] ἐπειδὰν E.Y. et γρ. U. [h] δέῃ ὄνομα] ἐπείη μόνον E.Y. [i] μὲν εἰς δ'] ὡς μὲν εἰς E.M.Y. [k] γνωρίζειν μὲν δεῖ M.

19 *μέτρῳ ἢ* [l] *ἀορίστως.* Ἔστω δέ [m] *τι* [n] *ᾧ* [o] *κρίνει τὸν πλείω καὶ* [p] *ἐλάττω· εὔλογον δ' ὥσπερ τὰ μεγέθη· νοεῖ γὰρ τὰ μεγάλα καὶ πόρρω οὐ τῷ ἀποτείνειν ἐκεῖ τὴν διάνοιαν, ὥσπερ τὴν ὄψιν φασί τινες (καὶ γὰρ μὴ ὄντων* [q] *ὁμοίως νοήσει), ἀλλὰ* [r] *τῇ ἀνάλογον κινήσει· ἔστι γὰρ ἐν* [s] *αὐτῇ τὰ ὅμοια*
20 *σχήματα καὶ κινήσεις.* Τίνι οὖν [t] *διοίσει, ὅταν* [v] *τὰ μείζω νοῇ;* [w] Ἢ *ὅτι ἐκεῖνα* [x] *νοεῖ, ἢ τὰ* [y] *ἐλάττω;* Πάντα *γὰρ τὰ ἐντὸς ἐλάττω,* [z] *ὥσπερ ἀνάλογον καὶ τὰ ἐκτός.* Ἔστι [a] *δ' ἴσως ὥσπερ* [b] *καὶ τοῖς εἴδεσιν ἀνάλογον λαβεῖν* [c] *ἄλλο ἐν*
21 *αὐτῷ, οὕτω* [d] *καὶ τοῖς ἀποστήμασιν.* Ὥσπερ *οὖν εἰ τὴν* ΑΒ ΒΕ *κινεῖται, ποιεῖ τὴν* [e] ΑΔ· *ἀνάλογον γὰρ ἡ* ΑΓ *καὶ* [f] *ἡ* ΓΔ. Τί *οὖν μᾶλλον τὴν* ΓΔ [g] *ἢ τὴν* ΖΗ *ποιεῖ;* Ἢ *ὡς ἡ* ΑΓ *πρὸς* [h] *τὴν* ΑΒ *ἔχει, οὕτως ἡ* [i] *τὸ* Θ *πρὸς* [k] *τὴν* Μ *ἔχει.* Ταύτας *οὖν* [l] *ἅμα κινεῖται.* Ἂν *δὲ τὴν* ΖΗ *βούληται νοῆσαι, τὴν* [m] *μὲν* [n] ΒΕ *ὁμοίως νοεῖ, ἀντὶ δὲ τῶν* ΘΙ *τὰς* Κ[o]Λ *νοεῖ· αὗται γὰρ ἔχουσιν ὡς* ΖΑ [p] *πρὸς* ΒΑ.
22 Ὅταν *οὖν ἅμα ἥ τε τοῦ πράγματος* [q] *γίνηται κίνησις καὶ ἡ τοῦ χρόνου, τότε τῇ μνήμῃ ἐνεργεῖ.* Ἂν *δ'* [r] *οἴηται μὴ ποιῶν, οἴεται μνημονεύειν· οὐθὲν γὰρ κωλύει διαψευσθῆναί τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα.* Ἐνεργοῦντα *δὲ τῇ μνήμῃ* [s] *μὴ οἴεσθαι* [t] *ἀλλὰ λανθάνειν μεμνημένον οὐκ*
23 *ἔστιν· τοῦτο γὰρ ἦν αὐτὸ τὸ μεμνῆσθαι.* Ἀλλ' *ἐὰν ἡ τοῦ πράγματος γένηται χωρὶς* [v] *τῆς τοῦ χρόνου* [w] *ἢ* [x] *αὕτη ἐκείνης, οὐ μέμνηται.* Ἡ *δὲ τοῦ χρόνου* [y] *διττή ἐστιν· ὁτὲ μὲν*

[l] *ἀορίστοις* L. [m] *τι* om. M. [n] *ᾧ*] *ὅτῳ ποτὲ* M, om. S. [o] *κινεῖ* E.Y. [p] *ἐλάσσω* L. [q] *ὅμως* L. [r] *τῇ ἀνάλογον*] *τινα λόγον* L.S.U. [s] *αὐτοῖς* E.M.Y. [t] *διοίσει ἢ ὅταν* M. [v] *τὰ* om. L.S.U. [w] *ἢ* om. E.M.Y. [x] *νοῇ ἢ* M, *νοεῖν* L.S.U, *ἀνανοεῖν γρ.* U. [y] *ἐλάσσω* L.U. [z] *ὥσπερ*] *καὶ* L.M.S.U. [a] *δὴ* L.S. [b] *καὶ*] *καὶ ἐν* M, om. E.Y. [c] *ἀλλ'* L.U. [d] *καὶ ἐν τοῖς* M. [e] ΑΔ] *γ δ* M. [f] *ἡ* post *καὶ* om. L.M.S.U. [g] *ἢ τὴν* om. E.M.Y. [h] *τὴν* om. S. [i] *τὸ*] *κ* Y, *ν* E, om. M. [k] *τὴν* M] *τὸ μ* L, *τὴν ι* E.M.Y. [l] *ἅμα καὶ κινεῖται* L.S.U. [m] *μὲν* om. E. [n] Β] *θ* M, om. Y. [o] Λ] *α* E.Y. [p] *πρὸς*] *ζ* M. [q] *γένηται* L. [r] *οἴεται* om. S.U. [s] *μὴ* om. E.M. [t] *ἀλλὰ*] *ἅμα* M, om. E.Y. [v] *τῆς* om. M. [w] *ἢ*] *ἡ* M. [x] *αὐτὴ* E.M.U.Y. [y] *δισσή* L.M.S.

γὰρ μέτρῳ οὐ μέμνηται [z] αὐτό, [a] οἷον ὅτι [b] τρίτην ἡμέραν [c] ὁδήποτε [d] ἐποίησεν, ὁτὲ δὲ καὶ μέτρῳ· ἀλλὰ μέμνηται [e] καὶ ἐὰν [f] μὴ μέτρῳ. [g] Εἰώθασι δὲ λέγειν ὅτι [h] μέμνηνται μέν, 24 πότε [i] μέντοι οὐκ ἴσασιν, ὅταν [k] τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ ποσὸν μέτρῳ. Ὅτι μὲν [l] οὖν οὐχ οἱ αὐτοὶ μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, [m] ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται. Διαφέρει δὲ [n] τοῦ 25 μνημονεύειν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι οὐ μόνον κατὰ τὸν χρόνον, ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν μνημονεύειν καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μετέχει πολλά, τοῦ δ' ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ὡς εἰπεῖν τῶν [o] γνωριζομένων ζῴων, πλὴν ἄνθρωπος. Αἴτιον δ' ὅτι τὸ ἀναμιμνή- 26 σκεσθαί ἐστιν οἷον συλλογισμός τις· ὅτι γὰρ πρότερον εἶδεν ἢ ἤκουσεν ἤ τι τοιοῦτον ἔπαθε, συλλογίζεται ὁ ἀναμιμνησκόμενος, καὶ ἔστιν οἷον ζήτησίς τις. Τοῦτο δ' οἷς καὶ τὸ βουλευτικὸν ὑπάρχει, [p] φύσει μόνοις συμβέβηκεν· καὶ γὰρ τὸ βουλεύεσθαι συλλογισμός τίς ἐστιν. Ὅτι [q] δὲ σωματικόν 27 [r] τι τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάμνησις ζήτησις ἐν τοιούτῳ [s] φαντάσματος, σημεῖον τὸ παρενοχλεῖν [t] ἐνίους, ἐπειδὰν μὴ δύνωνται ἀναμνησθῆναι, καὶ [v] πάνυ [w] ἐπέχοντας τὴν διάνοιαν, καὶ [x] οὐκέτ' ἐπιχειροῦντας ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ἧττον, καὶ μάλιστα τοὺς μελαγχολικούς· τούτους γὰρ φαντάσματα κινεῖ μάλιστα. Αἴτιον δὲ [y] τοῦ μὴ [z] ἐπ' αὐτοῖς εἶναι [a] τὸ ἀνα- 28 μιμνήσκεσθαι, [b] ὅτι καθάπερ τοῖς βάλλουσιν οὐκέτι ἐπ' αὐτοῖς τὸ στῆσαι, οὕτω καὶ ὁ ἀναμιμνησκόμενος καὶ θηρεύων σωματικόν [c] τι κινεῖ, [d] ἐν ᾧ [e] τὸ πάθος. Μάλιστα δ' [f] ἐνο- 29 χλοῦνται οἷς ἂν ὑγρότης τύχῃ ὑπάρχουσα περὶ τὸν αἰσθητι-

[z] αὐτόν S.U, αὐτῶν L.M. [a] οἷον om. E.Y. [b] τρίτῃ ἡμέρᾳ E.Y.b, τρίτης ἡμέρας M.i.l. [c] ὁδή] ὃ μέντοι U, ὅτι μέντοι L.S. [d] ποιῆσαι E.Y.b. [e] καὶ ἐὰν] κἂν M. [f] μὴ καὶ μέτρῳ E.Y. [g] εἴωθε L.m. [h] μέμνηται L.U. [i] μέντοι] δὲ L, δὲ μέντοι S. [k] τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ ποσὸν M.i.l, μὴ γνωρίζωσι τοῦτο πότε ποσὸν E.Y. et, qui πότε τῷ ποσῷ, L.S.U. [l] οὖν om. S. [m] ἐν τοῖς om. L.S. [n] τὸ μνημονεύειν τοῦ L.S.U. [o] γνωρίμων L.S.U. [p] φύσει om. L. [q] δὲ] δ' ἐστὶ E.M.Y. [r] τι om. E.M.S.Y. [s] φαντάσματι L. [t] ἐνίοις U. [v] πάνυ om. E.Y. [w] ἀπέχοντας M. [x] οὐκέτ' om. M. [y] τὸ Y. [z] ἐφ' ἑαυτοῖς E.M. [a] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι om. E.Y. [b] ὅτι om. M. [c] τι] γὰρ Y, om. E. [d] ἐν ᾧ om. E.Y. [e] τὸ om. E.S.Y. [f] ἐνοχλεῖ M, ἐνυπάρχει E.Y.

κὸν τόπον· οὐ γὰρ ῥᾳδίως παύεται κινηθεῖσα, ἕως ἂν [g] *ἐπέλθῃ τὸ ζητούμενον καὶ εὐθυπορήσῃ ἡ κίνησις. Διὸ καὶ* [h] *ὀργαὶ καὶ φόβοι, ὅταν* [i] *τι κινήσωσιν, ἀντικινούντων πάλιν τούτων*
30 *οὐ καθίστανται, ἀλλ' ἐπὶ* [k] *τὸ αὐτὸ* [l] *ἀντικινοῦσιν. Καὶ ἔοικε τὸ πάθος τοῖς ὀνόμασι καὶ μέλεσι καὶ λόγοις, ὅταν διὰ στόματος* [m] *γένηταί τι αὐτῶν* [n] *σφόδρα· παυσαμένοις γὰρ*
31 *καὶ οὐ βουλομένοις ἐπέρχεται πάλιν ᾄδειν ἢ λέγειν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ* [o] *οἱ* [p] *νανώδεις ἀμνημονέστεροι τῶν ἐναντίων διὰ τὸ πολὺ βάρος ἔχειν ἐπὶ τῷ αἰσθητικῷ, καὶ μήτ' ἐξ ἀρχῆς τὰς κινήσεις δύνασθαι ἐμμένειν ἀλλὰ διαλύεσθαι, μήτ' ἐν τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι ῥᾳδίως* [q] *εὐθυπορεῖν.*
32 *Οἱ δὲ πάμπαν νέοι καὶ λίαν γέροντες ἀμνήμονες διὰ τὴν κίνησιν·* [r] *οἱ μὲν γὰρ ἐν φθίσει, οἱ δ' ἐν αὐξήσει πολλῇ* [s] *εἰσίν· ἔτι* [t] *δὲ τά γε παιδία καὶ* [v] *νανώδη* [w] *ἐστὶ μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας.*

Περὶ μὲν οὖν μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν, τίς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ [x] *τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μνημονεύει τὰ ζῷα, καὶ περὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι, τί ἐστι καὶ πῶς γίνεται καὶ διὰ* [y] *τίν'*
I *αἰτίαν, εἴρηται. Περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως* [z] *σκεπτέον, τίνα τε τυγχάνει ὄντα, καὶ πότερον* [a] *ἴδια τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἢ κοινά,* [b] *κἂν ᾖ κοινά, τίνος μορίου τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος· καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ πότερον ἅπαντα* [c] *κεκοινώνηκεν* [d] *αὐτῶν ἀμφοτέρων, ἢ τὰ μὲν* [e] *ὕπνου τὰ δὲ θατέρου μόνον, ἢ τὰ μὲν οὐδετέρου τὰ δ' ἀμφοτέρων· πρὸς δὲ τούτοις τί ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν* [f] *οἱ* [g] *καθεύδοντες ὁτὲ μὲν* [h] *ὀνειρώττουσιν ὁτὲ δ'* [i] *οὔ·*

[g] *ἐπανέλθῃ* E.M.Y. [h] *φόβοι καὶ ὀργαὶ* U. [i] *τι κινήσωσιν*] *κινηθῶσιν* S.U. [k] *τὸ αὐτὸ*] *ταυτὰ* L, *ταῦτά* S, et pr. U. [l] *τι κινοῦσι* S. et pr. U. [m] *αὐτῶν γένηται τι* U, *τι αὐτῶν γένηται* L.S, *γένηταί τις* E.Y. [n] *σφόδρα*] *φορά* E.Y. [o] *οἱ* ante *νανώδεις* om. L.U. [p] *μανώδεις* M. [q] *εὐπορεῖν* M. [r] *οἱ μὲν—φθίσει* om. M. [s] *εἰσίν* om. L.S.U. [t] *δὲ* om. E.Y. [v] *μανώδη* M. [w] *εἰσὶ* L. [x] *τί* E.Y. [y] *τίνας αἰτίας* E.M.Y. [z] *ἐπισκεπτέον* L.S.U. [a] *ἴδια ἢ τῆς* Y. [b] *κἂν ᾖ*] *καὶ εἰ* L.M.S.U. [c] *κεκοινώνηκεν ἅπαντα* U. [d] *αὐτῶν* post *ἀμφοτέρων* L.M.S.U, om. Y. [e] *ὕπνου*] *θατέρου* E.M.Y. [f] *οἱ* om. L.S.U. [g] *καθεύδοντες* post *ὀνειρώττουσιν* L. [h] *ὀνειρώσσουσιν* E.M.S.Y. [i] *οὔ*] *οὐκ ὀνειρώσσουσιν* E.M.Y.

ἢ συμβαίνει μὲν ἀεὶ [k] τοῖς καθεύδουσιν ἐνυπνιάζειν, ἀλλ' οὐ μνημονεύουσιν· [l] καὶ εἰ τοῦτο [m] γίνεται, διὰ τίνα αἰτίαν γίνεται· [n] καὶ πότερον ἐνδέχεται τὰ μέλλοντα προορᾶν, ἢ οὐκ ἐνδέχεται· καὶ τίνα τρόπον, εἰ ἐνδέχεται· καὶ πότερον τὰ μέλλοντα ὑπ' [o] ἀνθρώπου πράσσεσθαι μόνον, ἢ καὶ ὧν τὸ δαιμόνιον ἔχει τὴν αἰτίαν καὶ φύσει γίνεται ἢ [p] ἀπὸ ταὐτομάτου. Πρῶτον μὲν [q] οὖν τοῦτό γε φανερόν, ὅτι τῷ αὐτῷ 2 [r] τοῦ ζῴου ἥ τε ἐγρήγορσις ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος· [s] ἀντίκεινται γάρ, καὶ φαίνεται στέρησίς τις ὁ ὕπνος τῆς ἐγρηγόρσεως· ἀεὶ γὰρ τὰ [t] ἐναντία καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐν τοῖς [v] φυσικοῖς ἐν τῷ αὐτῷ [w] δεκτικῷ [x] φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄντα πάθη, λέγω δ' οἷον ὑγίεια [y] καὶ νόσος, [z] καὶ κάλλος καὶ αἶσχος, καὶ ἰσχὺς καὶ ἀσθένεια, καὶ ὄψις καὶ τυφλότης, καὶ ἀκοὴ καὶ κωφότης. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον. Ὧι γὰρ 3 τὸν ἐγρηγορότα γνωρίζομεν, τούτῳ καὶ τὸν [a] ὑπνοῦντα· [b] τὸν γὰρ [c] αἰσθανόμενον ἐγρηγορέναι νομίζομεν καὶ τὸν ἐγρηγορότα πάντα ἢ τῶν ἔξωθέν τινος αἰσθάνεσθαι ἢ τῶν ἐν [d] αὐτῷ κινήσεων. Εἰ τοίνυν τὸ ἐγρηγορέναι [e] ἐν μηδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν 4 ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι, δῆλον ὅτι ᾧπερ αἰσθάνεται, τούτῳ [f] καὶ ἐγρήγορε τὰ ἐγρηγορότα καὶ καθεύδει τὰ καθεύδοντα. Ἐπεὶ 5 δ' οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τὸ σώματος ([g] οὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια· ἡ δὲ λεγομένη αἴσθησις, ὡς [h] ἐνέργεια, κίνησίς τις διὰ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς ἐστί), φανερὸν ὡς οὔτε τῆς ψυχῆς [i] τὸ πάθος ἴδιον, οὔτ' ἄψυχον σῶμα δυνατὸν αἰσθάνεσθαι. Διωρισμένων δὲ 6 [k] πρότερον ἐν ἑτέροις περὶ τῶν λεγομένων ὡς μορίων τῆς

[k] τοῖς om. L.S.U. [l] καὶ] κἂν E.M.Y. [m] γίνηται E.L.Y. [n] καὶ οὐ πότερον S. [o] ἀνθρώπων πράττεσθαι L. [p] ἀπ' αὐτομάτου E.M.S.U. [q] οὖν om. S. [r] τοῦ ζῴου] ζῴῳ E.Y, τῶν τοῦ ζῴου M. [s] ἀντίκειται M. [t] ἔσχατα L.S.U. [v] φυσικοῖς καὶ ἐν E.M.Y. [w] δεκτικὰ M. [x] φαίνεται τὰ γινόμενα E.Y, φαίνεται γινομένῳ L. [y] καὶ post ὑγίεια om. E.M. [z] καὶ——κωφότης] καὶ locis omnibus om. E.M, primo et tertio quintoque et septimo om. Y. [a] καθυπνοῦντα E.M, καθ' ὕπνον S.U, κάθυπνον L. [b] τὸ S. [c] αἰσθανόμενον τοῦτον ἐγρηγορέναι E.M.Y. [d] αὐτῷ τινὸς κινήσεων L.S.U. [e] ἐν om. M. [f] καὶ post τούτῳ om. E.M.Y. [g] οὗ] ᾗ S. [h] ἐνεργείᾳ E. [i] ἴδιον τὸ πάθος L. [k] πρῶτον S. πρότερον ἐν ἑτέροις post ψυχῆς E.M.Y.

ψυχῆς, καὶ τοῦ [l] μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων ἐν
τοῖς ἔχουσι [m] σώμασι ζωήν, τῶν δ᾽ ἄλλων οὐδενὸς ἄνευ [n] τού-
του, δῆλον ὡς ὅσα μὲν αὐξήσεως καὶ φθίσεως μετέχει [o] μόνον
τῶν ζώντων, ὅτι τούτοις οὐχ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ᾽ ἐγρήγορσις,
οἷον τοῖς φυτοῖς· οὐ γὰρ [p] ἔχουσι τὸ αἰσθητικὸν μόριον, οὔτ᾽
εἰ χωριστόν ἐστιν οὔτ᾽ εἰ μὴ χωριστόν· τῇ γὰρ δυνάμει καὶ
7 [q] τῷ εἶναι χωριστόν ἐστιν. Ὁμοίως δὲ [r] καὶ ὅτι οὐδέν ἐστιν
ὃ ἀεὶ ἐγρήγορεν ἢ ἀεὶ καθεύδει, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει
τῶν ζῴων [s] ἀμφότερα τὰ πάθη ταῦτα· [t] οὔτε γὰρ εἴ [v] τί ἐστι
ζῷον ἔχον αἴσθησιν, τοῦτ᾽ ἐνδέχεται οὔτε καθεύδειν οὔτ᾽
ἐγρηγορέναι· ἄμφω γάρ [w] ἐστι τὰ πάθη ταῦτα [x] περὶ αἴσθη-
8 σιν τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. [y] Οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτε-
ρον τούτων ἀεὶ ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ, οἷον ἀεί τι γένος ζῴων
καθεύδειν ἢ ἀεί [z] τι ἐγρηγορέναι. Ἔτι ὅσων ἐστί [a] τι ἔργον
κατὰ φύσιν, ὅταν [b] ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον [c] ᾧ δύναται χρόνῳ
τι ποιεῖν, ἀνάγκη ἀδυνατεῖν, οἷον τὰ ὄμματα ὁρῶντα καὶ
παύεσθαι τοῦτο ποιοῦντα, ὁμοίως δὲ καὶ χεῖρα καὶ ἄλλο πᾶν
9 οὗ ἐστί τι ἔργον. Εἰ δή τινός ἐστιν ἔργον τὸ αἰσθάνεσθαι,
[d] καὶ τοῦτο [e] ἂν ὑπερβάλλῃ ὅσον ἦν χρόνον δυνάμενον αἰσθά-
10 νεσθαι συνεχῶς, ἀδυνατήσει καὶ οὐκέτι τοῦτο ποιήσει. Εἰ
τοίνυν τὸ [f] ἐγρηγορέναι ὥρισται τῷ λελύσθαι τὴν αἴσθησιν,
τῶν δ᾽ ἐναντίων [g] τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ δ᾽ οὔ, [h] τὸ δ᾽
ἐγρηγορέναι [i] τῷ καθεύδειν ἐναντίον, καὶ [k] ἀναγκαῖον [l] παντὶ
θάτερον ὑπάρχειν, ἀναγκαῖον ἂν εἴη καθεύδειν. Εἰ οὖν τὸ
11 [m] τοιοῦτον πάθος ὕπνος, τοῦτο δ᾽ ἐστὶν [n] ἀδυναμία δι᾽ ὑπερ-

[l] μὲν om. E.Y. [m] σώμασι ζωήν] σῶμα L.S.U.Y. [n] τούτου ὄντος δῆλον U, τούτου ἢ δῆλον S. [o] μόνων M. [p] ἔχει L. [q] τὸ S. et pr. U. [r] ὅτι καὶ M.U. [s] ἀμφοτέρων ταῦτα τὰ πάθη L. [t] οὔτε] οὐ E.Y. [v] τι] οὔτι Y. [w] εἰσι Y. [x] περὶ τὴν αἴσθησιν M. [y] οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτερον] οὔτε ἑκάτερον M. [z] τι ante ἐγρ. om. L.S.U. [a] τι] τὸ M. [b] ὑπερβάλῃ M.U. [c] ᾧ δύναται χρόνῳ] ἢ τί ὧν δύναται τῷ χρόνῳ L.M.S.U. [d] καὶ—δυν. αἰσθάνεσθαι om. L.S.U. [e] ἐὰν M. [f] ἐγρηγορέναι τούτῳ ὥρισται E.M. [g] τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ] τῶν μὲν ἀνάγκη θάτερον ἀεὶ παρεῖναι τῶν E.M.Y. [h] τῷ L.S. [i] τῷ] τὸ L, τοῦ M. [k] ἀναγκαῖον om. M. [l] πάντη M, ἅπαντι L.U, ἅπαντα S. [m] τοιοῦτο E. [n] ἀδυναμία τοῦ ἐγρ. δι᾽ E.Y.

βολὴν [o] τοῦ ἐγρηγορέναι, ἡ δὲ τοῦ ἐγρηγορέναι ὑπερβολὴ ὁτὲ μὲν νοσώδης ὁτὲ δ' ἄνευ νόσου γίνεται, ὥστε [p] καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ διάλυσις ὡσαύτως ἔσται, ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐγρηγορὸς ἐνδέχεσθαι καθεύδειν· ἀδύνατον γὰρ ἀεὶ ἐνεργεῖν. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ καθεύδειν οὐδὲν ἀεὶ ἐνδέχεται. Ὁ γὰρ ὕπνος 12 [q] τι τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου [r] ἐστίν, οἷον δεσμὸς [s] καὶ ἀκινησία τις, ὥστ' ἀνάγκη πᾶν τὸ καθεῦδον ἔχειν τὸ αἰσθητικὸν μόριον. Αἰσθητικὸν δὲ τὸ δυνατὸν αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέργειαν· ἐνεργεῖν δὲ τῇ αἰσθήσει κυρίως καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον καθεῦδον ἅμα· διὸ ἀναγκαῖον ὕπνον πάντα [t] ἐγερτὸν εἶναι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδὸν [v] πάντα δῆλα [w] κοινωνοῦνθ' ὕπνου, 13 καὶ πλωτὰ καὶ πτηνὰ [x] καὶ πεζά· καὶ γὰρ τὰ τῶν ἰχθύων γένη πάντα καὶ τὰ τῶν μαλακίων ὦπται καθεύδοντα, καὶ τἆλλα πάνθ' ὅσα[y]περ ἔχει ὀφθαλμούς· καὶ γὰρ τὰ [z] σκληρόφθαλμα φανερὰ καὶ τὰ ἔντομα κοιμώμενα· [a] βραχύυπνα δὲ τὰ τοιαῦτα πάντα, διὸ καὶ λάθοι ἄν τινα πολλάκις πότερον [b] μετέχουσι τοῦ καθεύδειν ἢ οὔ. Τῶν δ' ὀστρακοδέρμων 14 κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν οὐδέ πω γέγονε φανερὸν [c] εἰ [d] καθεύδουσιν· εἰ δέ τῳ πιθανὸς ὁ [e] λεχθεὶς λόγος, τούτῳ πεισθήσεται. Ὅτι μὲν οὖν ὕπνου [f] κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα, φανερὸν ἐκ τούτων· τῷ γὰρ [g] αἴσθησιν ἔχειν ὥρισται τὸ ζῷον, τῆς δ' αἰσθήσεως τρόπον [h] τινὰ τὴν μὲν ἀκινησίαν [i] καὶ οἷον δεσμὸν τὸν ὕπνον [k] εἶναί φαμεν, τὴν δὲ λύσιν καὶ τὴν ἄνεσιν ἐγρήγορσιν. Τῶν δὲ φυτῶν [l] οὐδὲν οἷόν τε κοινωνεῖν οὐδετέρου 15 [m] τούτων τῶν παθημάτων. Ἄνευ μὲν γὰρ αἰσθήσεως οὐχ ὑπάρχει [n] οὔθ' ὕπνος [o] οὔτ' ἐγρήγορσις· οἷς δ' αἴσθησις

[o] τοῦ ἐγρ. δὲ ἡ M. [p] καὶ ἀδυναμία καὶ ὕπνος ἡ δ. L. [q] τι] πάθος τι L, om. M.S. [r] ἐστίν] ἐστί τι M, ἐστί τι πάθος S, ἐστι καὶ L. [s] τις καὶ ἀκινησία L.S. [t] ἐνεργὸν M. [v] ἅπαντα L.S.U, quorum U. ἅπαντα δῆλα post ὕπνου. [w] κοινωνοῦνθ' ὕπνου] ὅτι κοινωνεῖ τοῦ καθεύδειν M. [x] καὶ πεζά om. L.S.U. [y] περ om. E.M.Y. [z] σκληρόδερμα M.S. [a] ταχύυπνα Y. [b] μετεχει L. [c] εἰ om. M. [d] καθεύδει L.S.U. [e] λεχθεὶς om. L. [f] κοινωνοῦσι L.S. [g] ἔχειν αἴσθησιν L. [h] τινὰ τὴν μὲν] μέν τινα L. [i] καὶ om. E.M.Y. [k] εἶναι om. E.U.Y, post φαμεν ponit M. [l] οὐδενὶ M. [m] τούτων om. E.Y, post παθημάτων ponit L. [n] οὔθ'] οὐχ S. [o] οὔτε ἡ ἐγρήγορσις U.

ὑπάρχει, καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ [p] τὸ χαίρειν· οἷς δὲ ταῦτα, καὶ [q] ἐπιθυμία. Τοῖς δὲ φυτοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τούτων. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτικὸν μόριον ἐν τῷ καθεύδειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι· τρέφεται γὰρ καὶ αὐξάνεται τότε μᾶλλον, ὡς οὐδὲν [r] προσδεόμενα πρὸς ταῦτα τῆς αἰσθήσεως.

2 Διὰ τί δὲ καθεύδει καὶ ἐγρήγορε, καὶ διὰ [s] ποίαν τιν' αἴ-1 σθησιν ἢ ποίας, [t] εἰ διὰ πλείους, σκεπτέον. Ἐπεὶ δ' ἔνια μὲν [v] τῶν ζῴων ἔχει τὰς αἰσθήσεις πάσας, ἔνια δ' οὐκ [w] ἔχουσιν, [x] οἷον [y] ὄψιν, τὴν δ' ἀφὴν καὶ τὴν γεῦσιν ἅπαντ' [z] ἔχει, πλὴν εἴ τι τῶν ζῴων ἀτελές (εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ἀδύνατον δ' ἐστὶν ἁπλῶς ὁποιανοῦν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι τὸ καθεῦδον ζῷον, φανερὸν ὅτι [a] πᾶσιν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν [b] ταὐτὸ πάθος ἐν τῷ καλουμένῳ ὕπνῳ· εἰ γὰρ τῇ μὲν τῇ δὲ μή, ταύτῃ καθεῦδον αἰσθήσεται, τοῦτο δ' ἀδύ-3 νατον. Ἐπεὶ δ' ὑπάρχει καθ' ἑκάστην αἴσθησιν τὸ μέν τι ἴδιον τὸ δέ τι κοινόν, ἴδιον μὲν οἷον τῇ ὄψει τὸ ὁρᾶν, τῇ δ' ἀκοῇ τὸ ἀκούειν, ταῖς δ' [c] ἄλλαις κατὰ τὸν αὐτὸν [d] τρόπον· ἔστι δέ τις [e] καὶ κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα πάσαις, [f] ᾗ καὶ [g] ὅτι ὁρᾷ καὶ ἀκούει [h] καὶ αἰσθάνεται· [i] οὐ γὰρ δὴ τῇ [k] γε 4 ὄψει ὁρᾷ ὅτι ὁρᾷ. Καὶ κρίνει δὴ καὶ δύναται κρίνειν ὅτι ἕτερα τὰ γλυκέα τῶν λευκῶν, οὔτε γεύσει οὔτε ὄψει οὔτ' ἀμφοῖν, ἀλλά τινι κοινῷ μορίῳ τῶν [l] αἰσθητηρίων [m] ἁπάντων. Ἔστι μὲν γὰρ μία αἴσθησις, καὶ τὸ [n] κύριον αἰσθητήριον [o] ἕν· τὸ δ' εἶναι αἰσθήσει τοῦ γένους ἑκάστου ἕτερον, 5 οἷον ψόφου καὶ χρώματος. Τοῦτο δ' ἅμα τῷ ἁπτικῷ μάλισθ' ὑπάρχει· τοῦτο μὲν γὰρ χωρίζεται τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀχώριστα. Εἴρηται δὲ περὶ

[p] τὸ ante χαίρειν om. S.U. [q] ἐπιθυμίαι M. [r] προσδεόμενον E.M.Y. [s] ποίαν om. E.M.Y. [t] εἰ διὰ] ἢ E.M.Y. [v] τῶν ζῴων om. E.M.U.Y. [w] ἔχουσιν] ἔχει Y. [x] οἷον om. L.M.S.U. [y] ὄψιν ἀκοήν, τὴν Y. [z] ἔχουσι M. [a] πάσαις M, πάσας E. [b] τὸ αὐτὸ E.L.S.Y. [c] ἄλλαις ἑκάστῃ κατὰ E.M.Y. [d] τρόπον] λόγον S, λόγον τρόπον U. [e] καὶ om. E.Y. [f] ᾗ M.S. [g] ὅτι] τι M.S, om. E.Y. [h] καὶ post ἀκούει om. L.U. [i] οὐδὲ γὰρ τῇ Y. [k] γε om. S.U. [l] αἰσθητικῶν L.S.U. [m] πάντων E.M.Y. [n] κυρίως E.Y. [o] ἓν om. M.

[p] αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς θεωρήμασιν. Φανερὸν τοίνυν ὅτι τούτου ἐστὶ πάθος ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. Διὸ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ γὰρ ἡ ἁφὴ μόνη πᾶσιν. Εἰ 6 γὰρ [q] τῷ πάσας τι πεπονθέναι τὰς αἰσθήσεις ἐγίνετο τὸ καθεύδειν, ἄτοπον εἰ [r] αἷς οὔτ' ἀνάγκη οὔτε δυνατὸν [s] τρόπον τινὰ ἐνεργεῖν ἅμα, [t] ταύτας ἀναγκαῖον ἀργεῖν ἅμα καὶ ἀκινητίζειν· τοὐναντίον γὰρ εὐλογώτερον [v] συνέβαινεν [w] ἂν αὐταῖς [x] τὸ μὴ ἅμα ἠρεμεῖν. Ὡς δὲ νῦν λέγομεν, εὐλόγως ἔχει καὶ 7 περὶ τούτων· τοῦ γὰρ κυρίου τῶν ἄλλων πάντων [y] αἰσθητηρίου καὶ πρὸς ὃ συντείνει τἆλλα, πεπονθότος τι συμπάσχειν ἀναγκαῖον καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἐκείνων δέ τινος [z] ἀδυνατοῦντος οὐκ ἀνάγκη τοῦτ' ἀδυνατεῖν. Φανερὸν δ' ἐκ πολλῶν ὅτι 8 οὐκ ἐν τῷ τὰς αἰσθήσεις ἀργεῖν καὶ μὴ χρῆσθαι αὐταῖς ὁ ὕπνος, οὐδ' ἐν τῷ μὴ δύνασθαι [a] αἰσθάνεσθαι. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς [b] λιποψυχίαις [c] τοιοῦτον συμβαίνει· ἀδυναμία γὰρ [d] αἰσθήσεων ἡ λιποψυχία. Γίνονται δὲ καὶ [e] ἔκνοιαί τινες [f] τοιαῦται. Ἔτι δ' οἱ τὰς ἐν τῷ αὐχένι φλέβας καταλαμβανόμενοι ἀναίσθητοι γίνονται. Ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τῆς 9 χρήσεως μήτ' ἐν τῷ [g] τυχόντι αἰσθητηρίῳ μήτε δι' ἣν ἔτυχεν αἰτίαν, ἀλλὰ καθάπερ εἴρηται νῦν, ἐν τῷ πρώτῳ ᾧ αἰσθάνεται πάντων· ὅταν μὲν [h] γὰρ τοῦτ' ἀδυνατήσῃ, ἀνάγκη καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν ἀδυνατεῖν [i] αἰσθέσθαι· ὅταν δ' ἐκείνων [k] τι, οὐκ ἀνάγκη τούτῳ. Δι' ἣν δ' αἰτίαν συμβαίνει τὸ καθεύδειν, καὶ [l] ποῖόν τι τὸ πάθος ἐστί, λεκτέον. Ἐπεὶ δὲ 10 τρόποι πλείους τῆς αἰτίας (καὶ γὰρ τὸ τίνος [m] ἕνεκα, καὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸν λόγον αἴτιον εἶναί φαμεν), πρῶτον μὲν [n] οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν ἕνεκά του ποιεῖν, τοῦτο δ' ἀγαθόν τι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν παντὶ

[p] τούτων S.U. [q] τῷ] τὸ M. et pr. U. [r] αἷς οὔτ'] ἐν αἷς οὔτ' S.U, τοῦτ' E.Y, δ' οὐκ M. [s] τινα τρόπον S. [t] ταύτας] οὔτ' E.Y. [v] συμβαίνει U. [w] ἂν om. L.M.S.U. [x] τοῦ S. et corr. U. [y] αἰσθητηρίων S. [z] ἀδυνάτου ὄντος L. et pr. U. [a] αἰσθάνεσθαι om. E.Y. [b] λυποψυχίαις S, λειποψυχίαις L.M.U.Y. [c] τοιοῦτο U. [d] αἰσθήσεως E.M.Y. [e] ἔκπνοιαί Y, ἐκπνοαί E.M. [f] τοιαῦτα E. [g] τυχόντι om. E.M.S.U.Y. [h] γὰρ om. S.U. [i] αἰσθάνεσθαι E.M, om. Y. [k] τινί E.Y. [l] ποιεῖν M, τοῖον L. [m] ἕνεκεν S.U. [n] οὖν om. E.M.Y.

τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ [o] ὠφέλιμον, τῷ δ' ὕπνῳ [p] δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν προσάπτουσι τὴν [q] μεταφορὰν ταύτην ὡς ἀναπαύσει ὄντι· ὥστε σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζῴων
11 [r] ὑπάρχει. Ἡ δ' [s] ἐγρήγορσις τέλος· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν· βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ τέλος βέλτιστον. [t] Ὥστε ἀναγ-
12 καῖον ἑκάστῳ τῶν ζῴων ὑπάρχειν τὸν ὕπνον. Λέγω δ' ἐξ ὑποθέσεως τὴν ἀνάγκην, ὅτι εἰ ζῷον [v] ἔσται ἔχον τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἐξ ἀνάγκης [w] τιν' ὑπάρχειν αὐτῷ δεῖ, καὶ τούτων ὑπαρχόντων ἕτερα ὑπάρχειν. Ἔτι δὲ ποίας κινήσεως καὶ πράξεως ἐν τοῖς σώμασι γιγνομένης συμβαίνει τό [x] τε ἐγρηγορέναι
13 καὶ τὸ καθεύδειν τοῖς ζῴοις, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις [y] καθάπερ τοῖς [z] ἐναίμοις ὑποληπτέον εἶναι τὰ αἴτια [a] τοῦ πάθους, ἢ ταὐτὰ ἢ τὰ ἀνάλογον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἅπερ τοῖς ἀνθρώποις· ὥστ' ἐκ τούτων [b] πάντα θεωρητέον. Ὅτι [c] μὲν οὖν ἡ τῆς αἰσθήσεως ἀρχὴ γίνεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μέρους τοῖς ζῴοις ἀφ' οὗπερ καὶ ἡ τῆς κινήσεως,
14 διώρισται πρότερον ἐν ἑτέροις. [d] Αὕτη δ' ἐστὶ τριῶν [e] διωρισμένων τόπων ὁ μέσος κεφαλῆς καὶ τῆς κάτω κοιλίας. Τοῖς μὲν οὖν ἐναίμοις τοῦτ' ἐστὶ τὸ περὶ τὴν καρδίαν μέρος· [f] πάντα γὰρ τὰ ἔναιμα καρδίαν ἔχει, καὶ ἡ ἀρχὴ [g] τῆς κινήσεως καὶ
15 τῆς αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἐντεῦθέν ἐστιν. Τῆς μὲν οὖν κινήσεως φανερὸν ὅτι καὶ ἡ τοῦ πνεύματος ἀρχὴ καὶ ὅλως [h] ἡ τῆς καταψύξεώς [i] ἐστιν ἐνταῦθα, καὶ [k] τὸ ἀναπνεῖν τε καὶ [l] τὸ ὑγρῷ καταψύχεσθαι πρός [m] γε σωτηρίαν τοῦ ἐν τούτῳ τῷ

[o] ὠφέλιμον τὴν ἀνάπαυσιν τῷ E.M.Y. [p] δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν] αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ E.Y. [q] καταφορὰν E.M. [r] ὑπάρχειν E.M.Y. [s] ἐγρήγορσις τὸ τέλος M.S.U. [t] ὥστε] ἔτι δὲ L.S. [v] ἔσται τὸ ἔχον L.S.U. [w] ὑπάρχειν τιν' U. [x] τε om. L.S.U. [y] καθάπερ] οἷον L. [z] ἀναίμοις E.L.M.U.Y. [a] τοῦ πάθους om. E.Y. [b] πάντα] πότε M. [c] μὲν οὖν om. M. [d] αὐτὸ S.U. [e] ὡρισμένων E.M. [f] ἅπαντα L.S.U. [g] τῆς post ἀρχὴ om. S. [h] ἡ ante τῆς om. L.M.S. [i] ἐνταῦθά ἐστιν M. [k] τὸ ἀναπνέειν τε L, τὰ ἀναπνέοντα E.M.Y. [l] τῷ ὑγρῷ καταψύχεσθαι L, τὰ τῷ ὑγρῷ καταψυχόμενα E.M.Y. [m] γε] τε τὴν E.M.Y, om. S.U.

μορίῳ θερμοῦ ἡ φύσις [n] *πεπόρικεν. ʽΡηθήσεται δὲ περὶ* [o] *αὐτῆς ὕστερον καθʼ αὑτήν. Τοῖς δʼ ἀναίμοις καὶ* [p] *τοῖς ἐν-* 16 *τόμοις καὶ μὴ δεχομένοις πνεῦμα ἐν τῷ ἀνάλογον τὸ* [q] *σύμφυτον πνεῦμα ἀναφυσώμενον καὶ* [r] *συνιζάνον φαίνεται. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὁλοπτέρων, οἷον σφηκῶν καὶ μελισσῶν, καὶ ἐν ταῖς μυίαις καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἐπεὶ δὲ κινεῖν μέν* [s] *τι ἢ* 17 *ποιεῖν ἄνευ ἰσχύος ἀδύνατον, ἰσχὺν δὲ ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος κάθεξις, τοῖς μὲν εἰσφερομένοις ἡ θύραθεν, τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἡ σύμφυτος. Διὸ καὶ βομβοῦντα φαίνεται τὰ πτερωτά, ὅταν κινῆται, τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τὸ ὑπόζωμα τῶν ὁλοπτέρων. Κινεῖται δὲ* [t] *πᾶν* 18 *αἰσθήσεώς τινος* [v] *γινομένης, ἢ οἰκείας ἢ ἀλλοτρίας, ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ. Εἰ δʼ ἐστὶν ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις πάθη τοῦ μορίου τούτου, ἐν ᾧ μὲν τόπῳ καὶ ἐν ᾧ μορίῳ πρώτῳ γίνεται ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις, φανερόν. Κινοῦνται* 19 *δʼ ἔνιοι καθεύδοντες καὶ ποιοῦσι πολλὰ ἐγρηγορικά, οὐ μέντοι ἄνευ φαντάσματος καὶ αἰσθήσεώς τινος· τὸ γὰρ ἐνύπνιόν ἐστιν αἴσθημα τρόπον τινά. Λεκτέον δὲ περὶ* [w] *αὐτῶν ὕστερον. Διότι δὲ τὰ μὲν ἐνύπνια μνημονεύουσιν ἐγερθέντες, τὰς δʼ ἐγρηγορικὰς πράξεις* [x] *οὐ μνημονεύουσιν, ἐν τοῖς προβληματικοῖς εἴρηται.*

Ἐχόμενον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπελθεῖν τίνων γινομένων καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πάθους γίγνεται, τοῦ τʼ ἐγρηγορέναι καὶ τοῦ καθεύδειν. 3 *Φανερὸν* [y] *δὴ ὅτι ἐπεὶ* [z] *ἀναγ-* 2 *καῖον τῷ ζῴῳ, ὅταν αἴσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον τροφήν* [a] *τε λαμβάνειν καὶ αὔξησιν, τροφὴ δʼ ἐστὶ πᾶσιν* [b] *ἡ ἐσχάτη τοῖς μὲν ἐναίμοις ἡ τοῦ αἵματος φύσις τοῖς δʼ ἀναίμοις τὸ ἀνάλογον, τόπος* [c] *δὲ τοῦ αἵματος* [d] *αἱ φλέβες, τούτων δʼ ἀρχὴ ἡ καρδία· φανερὸν δὲ τὸ* [e] *λεχθὲν ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Τῆς* 3

[n] *πεποίηκε* E.Y, *πεπόρηκε* L. [o] *αὐτῶν* M. [p] *τοῖς* post *καὶ* om. E.M.U.Y. [q] *συμφυὲς* E.M, *γὰρ σύμφυτον* L. [r] *συνίζον* E.M, *ξυνιζάνον* Y. [s] *τι* post *ποιεῖν* S.U. [t] *ἅπαν* L.S.U. [v] *γενομένης* L.M.S.U. [w] *αὐτοῦ* M. [x] *οὐ μνημονεύουσιν*] *ἀμνημονοῦσιν* E.M.Y. [y] *δʼ* U.Y. [z] *ἀνάγκη* M. [a] *τε* om. S.U. [b] *ἡ* om. L.S.U. [c] *δὲ τοῦ*] *δʼ* E.M.Y. [d] *αἱ*] *αἱ καλούμεναι* M, om. L.S.U. [e] *λεγόμενον* L.S.

μὲν οὖν θύραθεν τροφῆς εἰσιούσης εἰς τοὺς δεκτικοὺς τόπους γίνεται [f] ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς φλέβας, ἐκεῖ δὲ μεταβάλ-
4 λουσα ἐξαιματοῦται καὶ πορεύεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ τροφῆς· νῦν δ' ἀναληπτέον ὑπὲρ αὐτῶν τούτου χάριν, ὅπως τὰς ἀρχὰς τῆς κινήσεως θεωρήσωμεν, καὶ τί πάσχοντος [g] τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητικοῦ συμβαίνει
5 ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. Οὐ γάρ ἐστιν ὁ ὕπνος ἡτισοῦν ἀδυναμία τοῦ αἰσθητικοῦ, καθάπερ εἴρηται· καὶ γὰρ [h] ἔκνοια καὶ πνιγμός τις καὶ [i] λιποψυχία ποιεῖ τὴν τοιαύτην ἀδυναμίαν. Ἤδη [k] δὲ γεγένηταί τισι καὶ [l] φαντασία [i] λιποψυ-
6 χήσασιν ἰσχυρῶς. Τοῦτο μὲν οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται [m] καταδαρθεῖν τὸν [i] λιποψυχήσαντα, ἐνδέχοιτ' ἂν ἐνύπνιον εἶναι [n] καὶ τὸ φάντασμα. Πολλὰ δ' ἐστὶν ἃ λέγουσιν οἱ σφόδρα [i] λιποψυχήσαντες καὶ δόξαντες [o] τεθνάναι· περὶ ὧν τὸν αὐτὸν λόγον ὑποληπτέον [p] εἶναι πάντων.
7 Ἀλλὰ γὰρ [q] ὥσπερ εἴπομεν, οὐκ ἔστιν ὁ ὕπνος ἀδυναμία πᾶσα τοῦ αἰσθητικοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ τὴν τροφὴν ἀναθυμιάσεως γίνεται τὸ πάθος τοῦτο· [r] ἀναγκαῖον γὰρ τὸ ἀναθυμιώμενον μέχρι [s] του ὠθεῖσθαι, εἶτ' ἀντιστρέφειν καὶ μετα-
8 βάλλειν [t] καθάπερ εὔριπον. Τὸ δὲ θερμὸν ἑκάστου τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι· ὅταν δ' ἐν τοῖς ἄνω τόποις γένηται, ἀθρόον πάλιν ἀντιστρέφει καὶ καταφέρεται. Διὸ μάλιστα γίνονται ὕπνοι ἀπὸ τῆς τροφῆς· ἀθρόον γὰρ
9 πολὺ τότε ὑγρὸν καὶ [v] τὸ σωματῶδες ἀναφέρεται. Ἱστάμενον [w] μὲν οὖν βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν· ὅταν δὲ ῥέψῃ κάτω καὶ ἀντιστρέψαν ἀπώσῃ τὸ θερμόν, τότε γίνεται ὁ ὕπνος καὶ τὸ ζῷον καθεύδει. Σημεῖον δὲ τούτων καὶ τὰ ὑπνωτικά· πάντα γὰρ [x] καρηβαρίαν ποιεῖ, καὶ τὰ ποτὰ καὶ

[f] ἡ om. S.U. [g] τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου M, τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητηρίου E. [h] ἔκπνοια E.M.Y, ἔννοια pr. S, ἄνοια rc. S. [i] λειποψ. E: ceteri λειποψ. [k] δὲ om. S.U. [l] φαντασία τις τοῖς λ. M. [m] καταδραθεῖν E.Y. [n] καὶ om. L.S.U. [o] τεθνάναι φαντάσματα ὅταν καταστῶσι περὶ M. [p] πάντων εἶναι U. [q] οὐκ ἔστιν ὥσπερ εἴπομεν L. [r] ἀνάγκη L.S.U. [s] που E.M.S.U.Y. [t] καθάπερ om. S. [v] τὸ om. Y. [w] μὲν om. E.M.S.U.Y. [x] καρηβαρεῖν L.U.

τὰ [y] βρωτά, μήκων, μανδραγόρας, οἶνος, αἶραι. [z] Καὶ κατα- 10
φερόμενοι καὶ νυστάζοντες τοῦτο δοκοῦσι πάσχειν, καὶ ἀδυ-
νατοῦσιν αἴρειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα. Καὶ μετὰ
[a] τὰ σῖτα μάλιστα τοιοῦτος ὁ ὕπνος· πολλὴ [b] γὰρ ἡ ἀπὸ
τῶν σιτίων ἀναθυμίασις. Ἔτι δ᾽ ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν
γὰρ κόπος συντηκτικόν, τὸ δὲ σύντηγμα γίνεται ὥσπερ τρο-
φὴ ἄπεπτος, ἂν μὴ ψυχρὸν ᾖ. Καὶ νόσοι δέ τινες ταὐτὸ 11
τοῦτο ποιοῦσιν, ὅσαι ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ,
οἷον συμβαίνει τοῖς [c] πυρέττουσι καὶ ἐν τοῖς ληθάργοις. Ἔτι
δ᾽ ἡ πρώτη ἡλικία· [d] τὰ γὰρ παιδία καθεύδει σφόδρα διὰ τὸ
τὴν τροφὴν ἄνω φέρεσθαι πᾶσαν. Σημεῖον δὲ τὸ ὑπερβάλ- 12
λειν τὸ μέγεθος τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὴν πρώτην
ἡλικίαν, διὰ τὸ ἐπὶ ταῦτα γίνεσθαι τὴν αὔξησιν. Διὰ ταύ-
την δὲ τὴν αἰτίαν καὶ ἐπιληπτικὰ γίνεται· ὅμοιον γὰρ [e] ὁ
ὕπνος ἐπιλήψει, [f] καὶ ἔστι τρόπον τινὰ ὁ ὕπνος ἐπίληψις.
Διὸ καὶ συμβαίνει [g] πολλοῖς ἡ ἀρχὴ [h] τούτου τοῦ πάθους 13
καθεύδουσιν, καὶ καθεύδοντες μὲν ἁλίσκονται, ἐγρηγορότες δ᾽
οὔ· ὅταν γὰρ πολὺ φέρηται τὸ πνεῦμα [i] ἄνω, καταβαῖνον
πάλιν τὰς φλέβας ὀγκοῖ, [k] καὶ [l] συνθλίβει τὸν πόρον [m] δι᾽
οὗ ἡ ἀναπνοὴ γίνεται. Διὸ τοῖς παιδίοις οὐ συμφέρουσιν οἱ 14
οἶνοι, οὐδὲ ταῖς [n] τίτθαις (διαφέρει γὰρ [o] ἴσως οὐδὲν αὐτὰ
πίνειν ἢ τὰς [n] τίτθας), ἀλλὰ δεῖ πίνειν [p] ὑδαρῆ καὶ ὀλίγον·
[q] πνευματῶδες γὰρ ὁ οἶνος, καὶ τούτου μᾶλλον ὁ μέλας.
Οὕτω δὲ τὰ ἄνω πλήρη [r] τῆς τροφῆς τοῖς παιδίοις, ὥστε 15
πέντε μηνῶν οὐδὲ [s] στρέφουσι τὸν αὐχένα· ὥσπερ γὰρ τοῖς
σφόδρα μεθύουσιν, ὑγρότης ἀναφέρεται πολλή. Εὔλογον
δὲ [t] τοῦτ᾽ εἶναι τὸ πάθος αἴτιον καὶ τοῦ ἠρεμεῖν ἐν ταῖς μή-
τραις τὰ ἔμβρυα τὸ πρῶτον. Καὶ [v] τὸ ὅλον δὲ φίλυπνοι οἱ 16

[y] βρώματα E.M.S.U.Y. [z] καὶ οἱ κατ. L.S. [a] τὰ σῖτα] σῖτον L.S, σίτα E. [b] γάρ ἐστιν ἡ S. [c] πυρέσσουσι L.U. [d] τὰ μὲν γὰρ S. [e] ὁ om. S.U. [f] καὶ—ἐπίληψις om. M. [g] πολλοῖς] τισὶν E.M.Y. [h] τοῦ πάθους τούτου L. [i] ἄνω καὶ κατ. Y. [k] καὶ] αἷς L.M.S.U. [l] συνθλίβῃ Y. [m] δι᾽ οὗ] δι᾽ ὃν E.Y, ᾗ S.U, om. M. [n] τιτθαῖς et τιτθάς pr. E. [o] οὐδὲν ἴσως M. [p] ὑδαρὲς S.U.Y. [q] πνευματώδης L. [r] τῆς om. E.M.S.Y. [s] στρέφειν L. [t] εἶναι τοῦτο τὸ πάθος E.Y, εἶναι τὸ πάθος τοῦτο M.S, τοῦτ᾽ εἶναι τὸ U. [v] τὸ ὅλον] ὅλως M.

ἀδηλόφλεβοι καὶ [w] οἱ [x] νανώδεις καὶ [y] οἱ μεγαλοκέφαλοι· τῶν μὲν γὰρ αἱ φλέβες στεναί, ὥστ' οὐ ῥᾴδιον [z] διαρρεῖν κατιὸν τὸ ὑγρόν, τοῖς δὲ [a] νανώδεσι καὶ μεγαλοκεφάλοις ἡ ἄνω ὁρμὴ 17 πολλὴ καὶ ἀναθυμίασις. Οἱ δὲ φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοὶ δι' εὔροιαν τῶν [b] φλεβῶν, ἂν μή τι ἄλλο πάθος ἔχωσιν ὑπεναντίον. Οὐδ' οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γὰρ ὁ εἴσω τόπος, ὥστ' οὐ γίνεται [c] πλῆθος αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ [d] σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν 18 ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς. Ἡ δὲ μέλαινα χολὴ φύσει ψυχρὰ οὖσα καὶ τὸν θρεπτικὸν τόπον ψυχρὸν ποιεῖ καὶ [e] τἆλλα μόρια, ὅπου ἂν [f] ὑπάρχῃ δυνάμει τὸ τοιοῦτον [g] περίττωμα. Ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ ὕπνος ἐστὶ σύνοδός τις τοῦ θερμοῦ εἴσω καὶ ἀντιπερίστασις 19 φυσικὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Διὸ [h] πολλὴ [i] ἡ κίνησις τοῦ [k] ὑπνοῦντος. Ὅθεν δ' ἐκλείπει, καταψύχεται, καὶ διὰ ψύξιν [l] καταπίπτει τὰ βλέφαρα. Καὶ τὰ μὲν ἄνω κατέψυκται καὶ τὰ ἔξω, τὰ δ' ἐντὸς καὶ τὰ κάτω θερμά, οἷον τὰ 20 περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ εἴσω. [m] Καίτοι τις ἀπορήσειεν ἄν, ὅτι [n] μετὰ τὰ σιτία ἰσχυρότατος [o] ὁ ὕπνος γίνεται, καὶ ἔστιν [p] ὑπνωτικὰ οἶνος καὶ ἄλλα [q] θερμότητας ἔχοντα [r] τοιαύτας. Ἔστι δ' οὐκ εὔλογον τὸν μὲν ὕπνον εἶναι κατάψυξιν, τὰ δ' 21 αἴτια τοῦ καθεύδειν θερμά. Πότερον οὖν τοῦτο συμβαίνει ὅτι ὥσπερ ἡ κοιλία κενὴ [s] μὲν οὖσα θερμή ἐστιν, ἡ δὲ πλήρωσις [t] αὐτὴν καταψύχει διὰ τὴν [v] κίνησιν, οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ πόροι [w] καὶ τόποι καταψύχονται ἀναφερομένης τῆς [x] ἀναθυμιάσεως; [y] Ἢ ὥσπερ τοῖς [z] προσχεομένοις τὸ θερ-

[w] οἱ post καὶ om. L.S.U. [x] μανώδεις M. [y] οἱ om. L.S.U. [z] διαρρεῖν κατιὸν] καταρρεῖν E.M.Y. [a] μανώδεσι M. [b] πόρων L.S.U. [c] αὐτοῖς πλῆθος L. [d] σκεληφροὶ E.M. [e] τὰ ἄλλα nonnulli. [f] ὑπάρχοι L. [g] περίσσωμα L. [h] πολὺ Y. [i] ἡ om. E.M.Y. [k] νοοῦντος L. [l] συμπίπτει S.U, ἐμπίπτει L. [m] καίτοι τοῦτό τις E.Y. [n] μετὰ σῖτον L.S.U, μετὰ σιτία E. [o] ὁ om. E.S.U.Y. [p] ὑπνωτικὸν L, ὑπνωτικὸς U. [q] θερμότητα E.Y. [r] τοιαῦτα E.M.S.Y. [s] μὲν] μὴ S. [t] αὐτῆς M, om. L.S.U. [v] κίνησιν ἢ τὴν ἀκινησίαν οὕτω E.M. [w] καὶ οἱ τόποι L.S.U. [x] ἀναθυμήσεως S. [y] ἢ] καὶ E.M.Y. [z] προχεομένοις S.

μὸν ἐξαίφνης φρίκη γίνεται, κἀκεῖ ἀνιόντος τοῦ θερμοῦ ἀθροιζόμενον τὸ ψυχρὸν καταψύχει, καὶ τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν ποιεῖ ἐξαδυνατεῖν καὶ ὑποχωρεῖν; [a]Ἔτι δὲ πολλῆς ἐμπι- 22 πτούσης τροφῆς, ἣν ἀνάγει τὸ θερμόν, ὥσπερ τὸ πῦρ ἐπιτιθεμένων τῶν ξύλων, καταψύχεται, ἕως ἂν καταπεφθῇ. Γίνεται γὰρ ὁ ὕπνος, ὥσπερ εἴρηται, τοῦ [b]σωματώδους ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφαλήν. Ὅταν δὲ μηκέτι δύνηται, ἀλλὰ τῷ πλήθει [c]ὑπερβάλλῃ 23 τὸ [d]ἀναχθέν, πάλιν [e]ἀνταπωθεῖται καὶ κάτω ῥεῖ. Διὸ [f]καταπίπτουσί [g]τε [h]ὑποσπωμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἀνάγοντος [i]οἱ ἄνθρωποι (μόνον γὰρ [k]ὀρθὸν τῶν ζῴων), καὶ ἐπιπεσὸν μὲν [l]ἔκνοιαν ποιεῖ, ὕστερον δὲ φαντασίαν. Ἢ αἱ μὲν 24 νῦν λεγόμεναι [m]λύσεις ἐνδεχόμεναι [n]μέν εἰσι τοῦ γίνεσθαι τὴν κατάψυξιν· οὐ μὴν ἀλλὰ [o]κύριός [p]γ' ἐστὶν ὁ τόπος [q]ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἐν ἄλλοις εἴρηται. Πάντων δ' ἐστὶ τῶν ἐν τῷ σώματι [r]ψυχρότατον [s]ὁ ἐγκέφαλος, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι τὸ ἀνάλογον [t]τούτῳ μόριον. Ὥσπερ οὖν τὸ 25 ἀπατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου [v]θερμότητος, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὴν ψυχρότητα αὐτοῦ καταψύχεται καὶ συστὰν καταφέρεται γενόμενον πάλιν ὕδωρ, οὕτως ἐν τῇ ἀναφορᾷ τοῦ θερμοῦ τῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἡ μὲν [w]περιττωματικὴ ἀναθυμίασις εἰς [x]φλέγμα [y]συνέρχεται (διὸ καὶ οἱ κατάρροι φαίνονται γιγνόμενοι ἐκ τῆς κεφαλῆς), ἡ δὲ τρόφιμος καὶ μὴ νοσώδης καταφέρεται συνισταμένη καὶ καταψύχει τὸ θερμόν. Πρὸς δὲ τὸ καταψύχεσθαι καὶ μὴ δέχεσθαι 26

[a] ἔτι δὲ om. M.S.U. [b] σωματοειδοῦς E.M.Y. [c] ὑπερβάλλει S. [d] ἀνενεχθὲν L. [e] ἀνταπωθεῖ E.L.M.U.Y, ἀνταποθεῖ S. [f] καταπ.] καὶ πίπτουσι L.S.U. [g] γε L. [h] ὑποσπ. θερμοῦ τοῦ ἀνάγοντος U, ὑποσπ. τοῦ ἀνάγοντος θερμοῦ L.S. [i] οἱ ἄνθρωποι om. L. [k] τῶν ζῴων ὀρθόν S.U. [l] ἔκπνοιαν E.M, ἔκπνοιαν μὲν S. [m] λύσεις om. E.Y. [n] μέν om. E.Y. [o] κυρίως M.S.U.Y. [p] γ' om. L. [q] ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον om. E.M.Y. [r] ψυχρότατος M.S.U. [s] ὁ ἐγκέφαλος om. L.S.U.Y. [t] τούτῳ μόριον om. S.U. [v] θέρμης E.Y. [w] περὶ σωματικὰ L. [x] φλέβα S. [y] συνίσταται L.S.U.

ῥᾳδίως τὴν ἀναθυμίασιν συμβάλλεται [z] *καὶ ἡ λεπτότης καὶ ἡ στενότης τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλεβῶν. Τῆς μὲν οὖν καταψύξεως τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον,* [a] *καίπερ τῆς ἀναθυμιάσεως* 27 *ὑπερβαλλούσης τῇ θερμότητι. Ἐγείρεται δ', ὅταν πεφθῇ καὶ κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη θερμότης ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἐκ τοῦ περιεστῶτος, καὶ διακριθῇ τό τε σωματωδέστερον αἷμα καὶ τὸ* [b] *καθαρώτατον.* [c] *Ἔστι δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, παχύτατον δὲ καὶ θολερώ-* 28 *τατον τὸ ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν. Παντὸς δὲ τοῦ αἵματος ἀρχή, ὥσπερ εἴρηται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν ἄλλοις, ἡ καρδία. Τῶν δ' ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκατέρας τῆς θαλάμης* [d] *κοινὴ ἡ μέση· ἐκείνων δ' ἑκατέρα δέχεται ἐξ ἑκατέρας τῆς φλεβός, τῆς* [e] *τε μεγάλης* [f] *καλουμένης καὶ τῆς ἀορτῆς· ἐν δὲ τῇ μέσῃ γίνεται* 29 *ἡ διάκρισις. Ἀλλὰ τὸ μὲν διορίζειν περὶ τούτων ἑτέρων ἐστὶ λόγων οἰκειότερον. Διὰ δὲ τὸ* [g] *γίνεσθαι* [h] *ἀδιακριτώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν τῆς τροφῆς* [i] *προσφορὰν* [k] *ὁ ὕπνος γίνεται,* [l] *ἕως ἂν διακριθῇ τοῦ αἵματος τὸ μὲν* [m] *καθαρώτερον* [n] *εἰς* [o] *τὰ ἄνω, τὸ δὲ* [p] *θολερώτερον εἰς* [q] *τὰ κάτω· ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς* 30 *βάρους. Τί μὲν οὖν* [r] *τὸ αἴτιον τοῦ καθεύδειν, εἴρηται, ὅτι* [s] *ἡ ὑπὸ τοῦ σωματώδους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντιπερίστασις ἀθρόως ἐπὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον· καὶ τί ἐστιν* [t] *ὁ ὕπνος, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ ἀνάγκης μὲν* [v] *γινόμενος (οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῷον εἶναι μὴ συμβαινόντων τῶν ἀπεργαζομένων* [w] *αὐτό,) ἕνεκα δὲ σωτηρίας· σώζει γὰρ ἡ ἀνάπαυσις.*

[z] *καὶ ἡ λ.*] *δὲ ἡ λ.* S, *ἡ λ.* E.M.Y. [a] *καίπερ*] *καὶ περὶ* E.S. [b] *καθαρώτερον* L. [c] *ἔστι—καθαρώτατον* om. M. [d] *κενὴ* Y. [e] *τε* om. S.U.Y. [f] *καλουμένης* om. E.Y. [g] *γενέσθαι* S. [h] *ἀδιακριτικώτερον* Y, *μάλιστα* L.S.U. [i] *προσφ. ἀδιάκριτον ὁ* S.U, *προσφ. ἀδιακριτώτερον ὁ* L. [k] *ὁ* om. E.M.Y. [l] *ἕως ἂν*] *ἐὰν* Y. [m] *καθαρώτατον* E.M. [n] *εἰς* om. M.U. [o] *τὰ*] *τὸν* E.Y, om. M.U. [p] *θολερώτατον* E.M.U. [q] *τὰ*] *τὸ* E.M.U, *τὸν* Y. [r] *τὸ* om. L.U. [s] *ἡ* om. M. [t] *ὁ* om. Y. [v] *γινόμενον* L.U, *γινόμενα* S. [w] *αὐτῷ* Y, *αὐτῶν αὐτό* S.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ [x] ἐνυπνίου ζητητέον, καὶ πρῶτον τίνι 1
τῶν τῆς [y] ψυχῆς φαίνεται, καὶ πότερον τοῦ νοητικοῦ [z] τὸ
[a] πάθος ἐστὶ τοῦτο ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ· [b] τούτοις γὰρ μόνοις
τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι. [c] Εἰ [d] δὲ χρῆσις ὄψεως ὅρασις 2
καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν [e] καὶ [f] ὅλως αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι,
[g] κοινὰ δ' ἐστὶ τῶν αἰσθήσεων οἷον σχῆμα καὶ μέγεθος [h] καὶ
κίνησις καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, [i] ἴδια δ' οἷον χρῶμα ψόφος
χυμός, ἀδυνατεῖ δὲ πάντα μύοντα καὶ καθεύδοντα ὁρᾶν, ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, [k] δῆλον ὅτι οὐκ αἰσθανόμεθα [l] οὐδὲν ἐν
τοῖς ὕπνοις. Οὐκ ἄρα [m] γε τῇ αἰσθήσει [n] τὸ ἐνύπνιον αἰ- 3
σθανόμεθα. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δόξῃ. Οὐ γὰρ μόνον τὸ
προσιόν φαμεν ἄνθρωπον ἢ ἵππον [o] εἶναι, ἀλλὰ [p] καὶ λευκὸν
[q] ἢ καλόν· ὧν ἡ δόξα ἄνευ αἰσθήσεως οὐδὲν [r] ἂν φήσειεν, οὔτ'
ἀληθῶς οὔτε ψευδῶς. Ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις συμβαίνει τὴν ψυ- 4
χὴν τοῦτο ποιεῖν· ὁμοίως γὰρ ὅτι ἄνθρωπος καὶ ὅτι λευκὸς
ὁ προσιὼν δοκοῦμεν ὁρᾶν. Ἔτι [s] παρὰ τὸ ἐνύπνιον ἐννοοῦ-
μεν [t] ἄλλο τι, καθάπερ [v] ἐν τῷ ἐγρηγορέναι αἰσθανόμενοί
τι· περὶ οὗ γὰρ αἰσθανόμεθα, πολλάκις καὶ διανοούμεθά τι.
Οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις παρὰ τὰ φαντάσματα ἐνίοτε ἄλλα
ἐννοοῦμεν. Φανείη δ' ἂν [w] τῳ τοῦτο, εἴ τις [x] προσέχοι τὸν 5
νοῦν καὶ πειρῷτο μνημονεύειν ἀναστάς. Ἤδη δέ τινες καὶ
ἑωράκασιν ἐνύπνια τοιαῦτα οἷον οἱ δοκοῦντες κατὰ τὸ μνημο-
νικὸν παράγγελμα τίθεσθαι τὰ προβαλλόμενα· συμβαίνει
γὰρ αὐτοῖς [y] πολλάκις ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐνύπνιον τίθεσθαι
πρὸ ὀμμάτων εἰς τὸν τόπον φάντασμα. [z] Ὥστε δῆλον ὅτι 6

[x] ἐνυπνίων U. [y] ψυχῆς τὸ ἐνύπνιον φαίνεται M. [z] τὸ om. L.U. [a] τοῦτο πάθος ἐστὶν U. [b] τοῖς γὰρ γενομένοις τῶν S. [c] εἰ] ἢ E.Y. [d] δὴ L.S.U. [e] καὶ om. M. [f] ὅλως δ' αἰσθήσεως L.M.S.U. [g] κοινὰ δ' ἐστὶ] ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κοινὰ L.S.U. et omisso τὰ M. [h] καὶ κίνησις om. L.S.U. [i] ἴδια δ'] ἢ τὰ ἴδια L.M.S.U. [k] δῆλον] ὥστε δῆλον E.M.Y. [l] οὐδὲν] οὐδ' E.Y. [m] τῇ αἰσθήσει γε L.M. [n] τοῦ ἐνυπνίου M.S. [o] εἶναι om. E.M.Y. [p] καὶ om. U. [q] ἢ] καὶ S. [r] φήσειεν ἂν L, ἂν φαίνηται M, ἀποφαίνεται E.Y. [s] περὶ L. [t] τι ἄλλο L.S.U. [v] ἐν om. S. [w] τῳ τοῦτο] τούτῳ M. [x] προσέχει L.U. [y] πολλάκις om. L.U. [z] ὥστε—φάντασμα om. M.

οὔτε ἐνύπνιον πᾶν τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα, καὶ ὅτι [a] ὃ ἐννοοῦμεν τῇ δόξῃ [b] δοξάζομεν. Δῆλον δὲ περὶ τούτων [c] ἁπάντων [d] τό γε τοσοῦτον, ὅτι τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ ἐγρηγορότες ἐν ταῖς νόσοις ἀπατώμεθα, [e] ὅτι τοῦτ' [f] αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ποιεῖ τὸ πάθος. Καὶ ὑγιαίνουσι δὲ καὶ εἰδόσιν ὅμως ὁ ἥλιος ποδιαῖος εἶναι δοκεῖ. 7 Ἀλλ' εἴτε δὴ ταὐτὸν εἴθ' ἕτερον τὸ φανταστικὸν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ αἰσθητικόν, οὐδὲν ἧττον οὐ γίνεται ἄνευ τοῦ ὁρᾶν καὶ αἰσθάνεσθαί [g] τι· τὸ γὰρ παρορᾶν καὶ παρακούειν ὁρῶντος ἀληθές [h] τι καὶ ἀκούοντος, οὐ [i] μέντοι τοῦτο [k] ὃ οἴεται. Ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ ὑπόκειται [l] μηδὲν ὁρᾶν μηδ' ἀκούειν μηδ' ὅλως αἰσθάνεσθαι. 8 Ἆρ' οὖν τὸ μὲν [m] μηδὲν ὁρᾶν ἀληθές, τὸ δὲ μηδὲν πάσχειν τὴν αἴσθησιν οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἐνδέχεται [n] καὶ τὴν ὄψιν πάσχειν τι καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, ἕκαστον δὲ τούτων ὥσπερ [o] ἐγρηγορότος [p] προσβάλλει μέν πως τῇ αἰσθήσει, οὐχ οὕτω δὲ [q] ὥσπερ ἐγρηγορότος· καὶ ὁτὲ μὲν ἡ δόξα λέγει ὅτι ψεῦδος [r] τὸ ὁρώμενον, ὥσπερ [s] ἐγρηγορόσιν, ὁτὲ δὲ κατέχεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ φαντάσματι. 9 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλοῦμεν ἐνυπνιάζειν φανερόν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ αἰσθανομένου ἁπλῶς· ὁρᾶν γὰρ [t] ἂν ἦν καὶ ἀκούειν ἁπλῶς. Ἀλλὰ πῶς [v] δὴ καὶ τίνα τρόπον, ἐπισκεπτέον. 10 Ὑποκείσθω [w] δ', ὅπερ ἐστὶ [x] καὶ φανερόν, ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, [y] εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος· οὐ γὰρ ἄλλῳ μέν τινι τῶν ζῴων ὑπάρχει ὁ ὕπνος, ἄλλῳ [z] δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. 11 Ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται, καὶ ἔστι μὲν τὸ αὐτὸ τῷ αἰσθητικῷ τὸ φαντα-

[a] ὃ ἐννοοῦμεν] ἐννοοῦμεν ἃ L.S.U. [b] ἐδοξάζομεν L. [c] πάντων E.M.Y. [d] τό γε] εἰς L, om. S.U. [e] ὅτι om. L. [f] αὐτῷ E.Y. [g] τι om. E.M.Y. [h] τι ἐστι καὶ M. [i] μέντοι τοῦτο] τοῦτο δὲ E.Y. [k] ὃ om. E.Y. [l] μὴ δὲ S. [m] μὴ ὁρᾶν U, μὴ ὁρᾶν μηδὲν E.M.Y. [n] καὶ τὴν] κατὰ τὴν E.Y. [o] ἐγρηγορότως S. [p] προσβάλλειν L. [q] περ om. L. ὥσπερ—ὁρώμενον om. E.Y. [r] τὸ ὁρώμενον om. S. [s] ἐγρήγορσιν E.M.Y. [t] ἂν ᾖ U, ἀνάγκη E.Y, ἦν M. [v] δεῖ Y. [w] δ'] μὲν οὖν L.S.U. [x] καὶ om. E.M.S.Y. [y] εἴπερ] ἐκ τῆς φύσεως corr. U. [z] δέ τινι τὸ L.M.S.U.

στικόν, τὸ δ' εἶναι φανταστικῷ καὶ αἰσθητικῷ ἕτερον, ἔστι [a] δὲ φαντασία [b] ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη κίνησις, τὸ δ' [c] ἐνύπνιον φάντασμά τι φαίνεται εἶναι (τὸ γὰρ ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον λέγομεν, εἴθ' ἁπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ [d] γινόμενον), φανερὸν ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ μέν ἐστι τὸ ἐνυπνιάζειν, [e] τούτου [f] δ' ᾗ τὸ φανταστικόν.

Τί δ' ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον καὶ πῶς γίνεται, ἐκ τῶν περὶ τὸν ὕπνον συμβαινόντων μάλιστ' ἂν θεωρήσαιμεν. Τὰ γὰρ αἰσθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν [g] ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν, καὶ τὸ γινόμενον [h] ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει [i] ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν. Παραπλήσιον γὰρ τὸ πάθος ἐπί τε τούτων καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων [k] ἔοικεν εἶναι. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν [l] φερομένων τοῦ κινήσαντος οὐκέτι θιγγάνοντος κινεῖται· τὸ γὰρ κινῆσαν ἐκίνησεν ἀέρα τινά, καὶ πάλιν οὗτος κινούμενος ἕτερον. Καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον, [m] ἕως ἂν στῇ, ποιεῖται τὴν κίνησιν καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν [n] τοῖς ὑγροῖς. Ὁμοίως [o] δ' ὑπολαβεῖν τοῦτο δεῖ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως· τὸ γὰρ θερμανθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ πλησίον θερμαίνει, καὶ [p] τοῦτο [q] διαδίδωσιν ἕως τῆς ἀρχῆς. Ὥστε καὶ ἐν [r] ᾧ τὸ αἰσθάνεσθαι, ἐπειδή ἐστιν ἀλλοίωσίς τις ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. Διὸ τὸ πάθος [s] ἐστὶν οὐ μόνον [t] ἐν [v] αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλὰ καὶ [w] ἐν [x] πεπαυμένοις, καὶ ἐν βάθει καὶ ἐπιπολῆς. Φανερὸν δ' [y] ὅταν συνεχῶς αἰσθανώμεθά τι· μεταφερόντων γὰρ τὴν αἴσθησιν ἀκολουθεῖ τὸ πάθος, οἷον [z] ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος· συμβαίνει γὰρ μη-

(margin: 2, 2, 3, 4)

[a] δὲ] δ' ἡ E.L.M.Y. [b] ἡ om. M.S. [c] ἐνυπνιάζειν E.M.Y. [d] γενόμενον U. [e] τοῦτο L. [f] δ' ᾗ] δὴ M, δὴ τὸ E.Y. [g] ποιοῦσιν E.M.Y. [h] ἐν αὐτοῖς E.Y. [i] ἐν om. S.U. [k] ἔοικεν εἶναι om. L.U, ἔοικεν—φερομένων om. S. [l] φερομένων τοῦ κινήσαντος] κινουμένων τοῦ κινοῦντος L. [m] ἕως ἂν] μέχρι περ ἂν οὗ L.S.U. [n] τοῖς om. L. [o] δ' om. Y. [p] τοῦτο om. S.U. [q] δίδωσιν U. [r] ᾧ τὸ] τῷ E.Y. [s] ἐστὶν] ἐστὶν ὁ ὕπνος E.Y, om. M. [t] ἐν post αἰσθανομένοις L.U, utrobique S. [v] αἰσθομένοις ἐστὶ τοῖς M. [w] ἐν om. L.U. [x] πεπαυμένων L.S.U. [y] ὅτι συνεχῶς αἰσθανόμεθα E.M.Y. [z] ἔκ τε τοῦ E.Y.

δὲν ὁρᾶν διὰ τὴν [a] ἔτι [b] ὑποῦσαν κίνησιν ἐν τοῖς ὄμμασιν ὑπὸ τοῦ φωτός. Κἂν πρὸς [c] ἓν χρῶμα πολὺν χρόνον βλέψωμεν ἢ λευκὸν ἢ χλωρόν, [d] τοιοῦτον φαίνεται [e] ἐφ᾽ ὅπερ ἂν τὴν
5 ὄψιν [f] μεταβάλωμεν. [g] Κἂν πρὸς τὸν ἥλιον βλέψαντες ἢ ἄλλο τι [h] λαμπρὸν μύσωμεν, [i] παρατηρήσασι [k] φαίνεται κατ᾽ εὐθυωρίαν, [l] ᾗ συμβαίνει τὴν ὄψιν ὁρᾶν, πρῶτον μὲν [m] τοιοῦτον τὴν χρόαν, [n] εἶτα μεταβάλλει εἰς φοινικοῦν κἄπειτα πορφυροῦν, ἕως ἂν εἰς τὴν μέλαιναν [o] ἔλθῃ χρόαν καὶ ἀφανι-
6 σθῇ. Καὶ [p] αἱ ἀπὸ τῶν κινουμένων δὲ μεταβάλλουσιν, οἷον ἀπὸ [q] τῶν [r] ποταμῶν, μάλιστα δ᾽ ἀπὸ τῶν τάχιστα ῥεόντων· φαίνεται γὰρ τὰ ἠρεμοῦντα κινούμενα. Γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν μεγάλων ψόφων δύσκωφοι καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν [s] ὀσμῶν [t] δύσοσμοι, [v] καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. [w] Ταῦτά γε δὴ
7 φανερῶς συμβαίνει τοῦτον τὸν τρόπον. Ὅτι δὲ ταχὺ τὰ αἰσθητήρια καὶ μικρᾶς [x] διαφορᾶς αἰσθάνεται, σημεῖον τὸ ἐπὶ τῶν ἐνόπτρων γινόμενον· περὶ [y] οὗ [z] καὶ αὐτοῦ ἐπιστήσας σκέψαιτό τις ἂν καὶ ἀπορήσειεν. Ἅμα [a] δ᾽ [b] ἐξ αὐτοῦ δῆλον ὅτι ὥσπερ καὶ [c] ἡ ὄψις πάσχει, οὕτω καὶ ποιεῖ τι.
8 Ἐν γὰρ τοῖς ἐνόπτροις τοῖς σφόδρα καθαροῖς, ὅταν τῶν καταμηνίων ταῖς γυναιξὶ γινομένων [d] ἐμβλέψωσιν εἰς τὸ κάτοπτρον, γίνεται τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἐνόπτρου οἷον νεφέλη αἱματώδης· κἂν μὲν καινὸν ᾖ τὸ κάτοπτρον, οὐ ῥᾴδιον ἐκμά-
9 ξαι τὴν τοιαύτην κηλῖδα, [e] ἐὰν δὲ παλαιόν, ῥᾷον. Αἴτιον δ᾽, ὥσ[f]περ εἴπομεν, ὅτι οὐ μόνον πάσχει [g] τι ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ τι καὶ κινεῖ, ὥσπερ καὶ τὰ λαμπρά·

[a] ἔτι om. E.Y. [b] ὑπεροῦσαν E.Y, ὑπομένουσαν M. [c] ἓν om. L.S.U. [d] τοιοῦτο E. [e] ὑφ᾽ ᾧ ἂν E.Y. [f] μεταβάλλωμεν E.S. [g] κἂν] καὶ M. [h] λαμπρὸν ὂν μύσαντας M. [i] παρατηρήσαντι E.Y, παρατηρεῖν M. [k] φανεῖται M. [l] ᾗ] ἡμῖν ᾗ M. [m] τὴν χρόαν τοιοῦτον M. [n] ἔπειτα L.S.U. [o] ἔλθοι Y. [p] αἱ om. L.S. et in hiatu U. [q] τῶν om. L.S. [r] ποταμῶν ῥεύματος μάλιστα M. [s] ὀδμῶν U. [t] δύσοδμοι S.U. [v] καὶ ἐπὶ] τῶν ἐπὶ S, om. E.M.Y. [w] ταῦτά—τρόπον] φανερῶς δὲ συμβ. ταῦθ᾽ (τοῦτ᾽ M.) ὡς λέγομεν E.M.Y. [x] διαφθορᾶς E.Y. [y] οὗ] ὧν E.M.Y. [z] κἂν αὐτοῦ U, κἂν καθ᾽ αὐτὸν L.S.U. [a] δ᾽ om. U. [b] ἐξ αὐτῶν δῆλον E.M.Y, δῆλον ἐξ αὐτοῦ S. [c] πάσχει ἡ ὄψις L.S. [d] ἐμβλ. καὶ εἰς S. [e] ἂν L. [f] περ om. L. [g] τι om. E.L.M.Y, post ὄψις ponit U.

καὶ γὰρ ἡ ὄψις τῶν λαμπρῶν καὶ ἐχόντων χρῶμα. Τὰ μὲν οὖν ὄμματα [h] εὐλόγως, ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια, διάκειται, ὥσπερ καὶ ἕτερον μέρος [i] ὁτιοῦν· καὶ [k] γὰρ φύσει τυγχάνουσι [l] φλεβώδεις [m] ὄντες. Διὸ γινομένων τῶν καταμηνίων 10 διὰ ταραχὴν καὶ φλεγμασίαν αἱματικὴν ἡμῖν μὲν ἡ ἐν τοῖς ὄμμασι διαφορὰ ἄδηλος, ἔνεστι [n] δέ (ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις σπέρματος καὶ καταμηνίων), ὁ δ' ἀὴρ κινεῖται ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸν [o] ἐπὶ [p] τῶν κατόπτρων [q] ἀέρα συνεχῆ ὄντα ποιόν τινα ποιεῖ [r] καὶ τοιοῦτον οἷον αὐτὸς πάσχει· ὁ δὲ τοῦ κατόπτρου τὴν ἐπιφάνειαν. [v] Ὥσ[s]περ δὲ τῶν ἱματίων τὰ μά- 11 λιστα καθαρὰ τάχιστα [t] κηλιδοῦται· τὸ γὰρ καθαρὸν ἀκριβῶς δηλοῖ [v] ὅ τι ἂν δέξηται, [w] καὶ μάλιστα τὰς ἐλαχίστας κινήσεις. Ὁ δὲ χαλκὸς διὰ μὲν τὸ [x] λεῖος εἶναι ὁποιασοῦν ἁφῆς [y] μάλιστα αἰσθάνεται ([z] δεῖ δὲ νοῆσαι [a] οἷον τρίψιν οὖσαν τὴν τοῦ ἀέρος ἁφὴν καὶ ὥσπερ [b] ἔκμαξιν καὶ [c] ἀνάπλυσιν), διὰ δὲ τὸ [d] καθαρὸν [e] ἔκδηλος γίνεται ὁπηλικηοῦν οὖσα. Τοῦ δὲ μὴ [f] ἐξιέναι [g] ταχέως ἐκ τῶν καινῶν κατόπτρων αἴτιον 12 τὸ καθαρὸν εἶναι καὶ λεῖον· διαδύεται γὰρ διὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰς βάθος καὶ πάντῃ, διὰ [h] μὲν τὸ καθαρὸν εἰς βάθος, διὰ δὲ τὸ λεῖον πάντῃ. Ἐν δὲ τοῖς παλαιοῖς οὐκ ἐμμένει, ὅτι οὐχ ὁμοίως [i] εἰσδύεται ἡ κηλὶς ἀλλ' [k] ἐπιπολαιότερον. [v] Ὅτι 13 μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν διαφορῶν γίνεται κίνησις, καὶ ὅτι ταχεῖα ἡ αἴσθησις, [l] ἔτι δὲ ὅτι οὐ μόνον πάσχει ἀλλὰ καὶ ἀντιποιεῖ τὸ τῶν χρωμάτων αἰσθητήριον, φανερὸν ἐκ τούτων. Μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς οἴνους καὶ τὴν μυρεψίαν συμβαίνοντα. [m] Τό τε γὰρ παρα- 14

[h] εὐλόγως ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια om. E.M.Y. [i] ὁτιοῦν εὐλόγως τοῦ σώματος· καὶ E.M.Y. [k] γὰρ om. E.Y. [l] φλεβώδη M, φλεβῶδες E.Y. [m] ὄντα M. [n] δέ om. M. [o] ἀπὸ E.Y. [p] τῷ κατόπτρῳ M. [q] ἀέρα] ἀΐδια S. [r] καὶ τὸ τοιοῦτον E.Y. [s] περ om. M. [t] κηλιδοῦνται L. [v] ὅτ' E.M.Y. [w] καὶ τὸ μ. E.L, καὶ τὰ (vel τῷ) μ. M. [x] λεῖος] καθαρὸς E.M.Y. [y] αἰσθάνεται μάλιστα E.L.Y. [z] δὲ δεῖ E.Y, δεῖ γὰρ M. [a] οἷον] ὅτι Y. [b] ἔκμασιν M. [c] ἀνάπλησιν M. et fortasse E. [d] καθαρὸς S. [e] ἔνδηλος L.U. [f] ἀπιέναι E.M.Y. [g] ταχέως] ῥαδίως L. [h] μὲν γὰρ τὸ E.M.U.Y. [i] ἐνδύεται L.S.U. [k] ἐπιπολεώτερον E, ἐπιπολῆς μᾶλλόν ἐστιν M. [l] ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ L.U, καὶ E.Y. [m] τό τε— ἔλαιον om. E.M.Y.

σκευασθὲν ἔλαιον [n] ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν [o] πλησίον ὀσμάς, [p] καὶ οἱ οἶνοι τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχουσιν· οὐ γὰρ μόνον τῶν ἐμβαλλομένων ἢ [q] ὑποκιρναμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίον τοῖς ἀγγείοις τιθεμένων ἢ πεφυκότων ἀναλαμβά-
15 νουσι τὰς ὀσμάς. Πρὸς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς σκέψιν ὑποκείσθω ἓν μέν, ὅπερ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὅτι καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ [r] αἰσθήματα αἰσθητὰ ὄντα, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ῥᾳδίως ἀπατώμεθα περὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, ἄλλοι δ' ἐν ἄλλοις, οἷον ὁ δειλὸς ἐν φόβῳ, ὁ δ' ἐρωτικὸς ἐν ἔρωτι, ὥστε δοκεῖν ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τὸν μὲν τοὺς πολεμίους [s] ὁρᾶν, τὸν δὲ [t] τὸν ἐρώμενον· καὶ ταῦτα ὅσῳ ἂν [v] ἐμπαθέστερος ᾖ, τοσούτῳ ἀπ'
16 ἐλάσσονος ὁμοιότητος φαίνεται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν ὀργαῖς καὶ [w] ἐν πάσαις ἐπιθυμίαις εὐαπάτητοι γίνονται πάντες, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐν τοῖς πάθεσιν ὦσιν. Διὸ καὶ τοῖς [x] πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται [y] ζῷα ἐν τοῖς τοίχοις [z] ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τῶν γραμμῶν συντιθεμένων.
17 Καὶ ταῦτ' ἐνίοτε συνεπιτείνει τοῖς πάθεσιν οὕτως ὥστ' [a] ἐὰν [b] μὲν μὴ σφόδρα κάμνωσι, μὴ λανθάνειν ὅτι ψεῦδος, [c] ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ τὸ πάθος, καὶ κινεῖσθαι πρὸς [d] αὐτά. Αἴτιον δὲ [e] τοῦ συμβαίνειν ταῦτα τὸ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κρίνειν
18 τό [f] τε κύριον καὶ [f] ᾧ τὰ [g] φαντάσματα [h] γίνεται. Τούτου δὲ σημεῖον ὅτι φαίνεται μὲν ὁ ἥλιος ποδιαῖος, ἀντίφησι δὲ πολλάκις ἕτερόν [i] τι πρὸς τὴν φαντασίαν. [k] Καὶ τῇ [l] ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων τὸ ἓν δύο φαίνεται, ἀλλ' ὅμως οὔ φαμεν
19 δύο· κυριωτέρα γὰρ τῆς [m] ἁφῆς ἡ ὄψις. Εἰ δ' ἦν ἡ ἁφὴ

[n] ταχέως γὰρ λ. E.M.Y. [o] πλησίων E. [p] καὶ οἱ—πάσχουσιν] καὶ τὸ ἔλαιον παρασκευασθὲν καὶ ὁ οἶνος E.M.Y. [q] ὑπερκιρναμένων U, ὑποκριναμένων c, ὑπερκρινναμένων E, ὑπερκρεμαννυμένων M. [r] αἰσθήματα om. S. [s] ὁρᾶν] ὁρᾶν, οἷον ἐὰν ἴδῃ ξύλα παραπλησίως ἑστῶτα ταῦτα ὡπλισμένους ἄνδρας ὁρᾶν οἴεται M.i.l. [t] τὴν ἐρωμένην E.Y, τὸν ἐρωτώμενον M. [v] ἐμπαθέστερον L.S.U. [w] ἐν ante πάσαις om. L.S.U. [x] πυρέσσουσιν L. [y] ζῶον U. [z] ἀπὸ] καὶ Y. [a] ἂν E.L.Y. [b] μὲν om. M.S.U. [c] ἂν E.L. [d] ταῦτα M. [e] τοῦ μὴ συμβαίνειν E.Y. [f] τε et ᾧ om. E.M.Y. [g] φάσματα S. [h] γίγνεσθαι E.M.Y. [i] τι] τὴν E.Y. [k] καὶ ἐν τῇ M. [l] ἀπαλλάξει Y. [m] ἁφῆς] φαντασίας E.M.

μόνη, κἂν ἐκρίνομεν τὸ ἓν δύο. Τοῦ δὲ [n] διεψεῦσθαι αἴτιον ὅτι οὐ μόνον τοῦ αἰσθητοῦ κινουμένου φαίνεται ἀδήποτε, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰσθήσεως κινουμένης αὐτῆς, ἐὰν [o] ὡσαύτως κινῆται ὥσπερ [p] καὶ [q] ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ· λέγω δ' οἷον ἡ γῆ δοκεῖ τοῖς πλέουσι κινεῖσθαι κινουμένης τῆς ὄψεως ὑπ' ἄλλου.

3 Ἐκ δὴ τούτων φανερὸν ὅτι οὐ μόνον ἐγρηγορότων αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν [r] αἰσθημάτων γινόμεναι τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἐνυπαρχουσῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν γένηται τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖται ὕπνος, καὶ μᾶλλον τότε φαίνονται. Μεθ' ἡμέραν [s] μὲν γὰρ ἐκκρούονται [t] ἐνεργουσῶν 2 τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανίζονται ὥσπερ παρὰ [v] πολὺ πῦρ [w] ἔλαττον καὶ λῦπαι καὶ ἡδοναὶ μικραὶ παρὰ μεγάλας, παυσαμένων δ' ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά· νύκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μόριον αἰσθήσεων καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν, διὰ [x] τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ παλίρροιαν, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως καταφέρονται καὶ γίνονται φανεραὶ καθισταμένης τῆς ταραχῆς. Δεῖ δ' ὑπολαβεῖν ὥσπερ τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς 3 ποταμοῖς [y] γινομένας, οὕτω τὴν κίνησιν ἑκάστην γίνεσθαι συνεχῶς, πολλάκις μὲν [z] ὁμοίως, πολλάκις δὲ διαλυομένας εἰς ἄλλα σχήματα διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. Διὸ καὶ μετὰ τὴν 4 τροφὴν καὶ πάμπαν νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παιδίοις, οὐ γίνεται ἐνύπνια· πολλὴ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὴν [a] ἀπὸ τῆς τροφῆς θερμότητα. Ὥστε καθάπερ ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφόδρα κινῇ τις, 5 ὁτὲ μὲν οὐδὲν φαίνεται εἴδωλον ὁτὲ δὲ φαίνεται μὲν διεστραμμένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἀλλοῖον ἢ οἷόν ἐστιν, ἠρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά, οὕτω καὶ ἐν τῷ καθεύδειν τὰ φαντάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν [b] αἰσθημάτων ὁτὲ μὲν ὑπὸ μείζονος οὔσης

[n] διαψεύδεσθαι L.S. [o] ὡσαύτως om. E.M.Y. [p] καὶ om. L.S.U. [q] ἐπὶ S.U. [r] αἰσθήσεων L. [s] μὲν om. M. [t] συνεργουσῶν E.M.Y. [v] πολλοῦ E.Y. [w] ἔλασσον L.U. [x] τὸ ἐκ om. M. [y] φερομένας L.S.U. [z] ὁμοίας L. [a] ἀπὸ om. M. [b] αἰσθήσεων L.

τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανίζονται [c] πάμπαν, ὁτὲ δὲ τεταραγμέναι φαίνονται [d] αἱ ὄψεις καὶ τερατώδεις καὶ [e] οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς μελαγχολικοῖς καὶ [f] πυρέττουσι καὶ οἰνωμένοις· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάθη πνευματώδη
6 ὄντα πολλὴν [g] ποιεῖ κίνησιν καὶ ταραχήν. Καθισταμένου δὲ καὶ διακρινομένου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἐναίμοις, σωζομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' [h] ἑκάστου τῶν [i] αἰσθητηρίων [k] ἐρρωμένα τε [l] ποιεῖ τὰ ἐνύπνια, καὶ φαίνεσθαί [m] τι καὶ δοκεῖν διὰ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως καταφερόμενα ὁρᾶν, διὰ δὲ
7 τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκούειν. [n] Ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων· τῷ [o] μὲν γὰρ ἐκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ [p] ἐγρηγορὼς δοκεῖ [q] ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι, [r] καὶ διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἐνίοτε [s] κινεῖσθαι δοκεῖν οὐ κινουμένην [t] ὁρᾶν φαμέν, [v] καὶ [w] τῷ τὴν ἁφὴν
8 δύο κινήσεις [x] εἰσαγγέλλειν [y] τὸ ἓν δύο [z] δοκεῖν. [a] Ὅλως [b] γὰρ [c] τὸ ἀφ' ἑκάστης αἰσθήσεώς [d] φησιν ἡ ἀρχή, ἐὰν μὴ [e] ἑτέρα [f] κυριωτέρα ἀντιφῇ. Φαίνεται μὲν οὖν πάντως, δοκεῖ δὲ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον, [g] ἀλλ' [h] ἐὰν τὸ [i] ἐπικρῖνον κα-
9 τέχηται [k] ἢ [l] μὴ [m] κινῆται τὴν οἰκείαν κίνησιν. Ὥσπερ δ' εἴπομεν [n] ὅτι ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος [o] εὐαπάτητοι, οὕτως ὁ καθεύδων διὰ τὸν ὕπνον καὶ τὸ κινεῖσθαι τὰ αἰσθητήρια καὶ τἆλλα τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν αἴσθησιν, ὥστε
10 [p] τὸ μικρὰν ἔχον ὁμοιότητα φαίνεται ἐκεῖνο. Ὅταν γὰρ καθεύδῃ, κατιόντος τοῦ πλείστου αἵματος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν

[c] πάμπαν om. S. [d] αἱ om. E.Y. [e] οὐχερρωμένα Y, οὐχειρομένα E, χείρονα L.S.U. [f] πυρέσσουσι L. [g] ποιεῖται L.U. [h] ἑκάστης L. [i] αἰσθημάτων E.Y, αἰσθήσεων L.S.U. [k] εἰρόμενα E. [l] ποιεῖν Y. [m] τι] τε L. [n] ὁμοίως U. [o] μὲν om. L.U. [p] ἐγρηγόρως E.M.U. [q] ἀκούειν καὶ ὁρᾶν S. [r] καὶ ante διὰ om. L.S.U. [s] δοκεῖν κινεῖσθαι L. [t] ὁρᾶν] ὡς L.M.S.U. [v] καὶ om. S. [w] τὸ U. [x] ἀγγέλλειν M.Y. [y] τὸ] καὶ τὸ S.U. [z] δοκεῖ E.M.Y. [a] ὅλως] καὶ ὅλως E.Y. [b] γὰρ] δὲ U. [c] τὸ om. M. [d] φήσει E. [e] ἕτερα M.S.U. [f] κυριώτερα S, κυριώτατα M. [g] ἀλλ' om. S.U. [h] ἂν E.L. [i] ἐπικρῖνον μὴ κατέχηται S.U. [k] ἢ] ἢ εἰ L. [l] μὴ] καὶ S.U. [m] κινεῖται E.L.Y. [n] ὅτι] ὅτι οἱ U, om. E.M.Y. [o] εὐαπατητότεροι E.M.Y. [p] τὰ μικρὰν ἔχοντα ὁμοιότητα φάναι ἐκεῖνα εἶναι· ὅταν M.

συγκατέρχονται [q] αἱ ἐνοῦσαι κινήσεις, αἱ μὲν δυνάμει αἱ δὲ ἐνεργείᾳ. Οὕτω δ' ἔχουσιν ὥστε [r] ἐν τῇ κινήσει τῃδὶ [s] ἥδε ἐπιπολάσει ἐξ [t] αὐτοῦ ἡ κίνησις, ἂν δ' [v] αὕτη φθαρῇ, [w] ἥδε. Καὶ πρὸς ἀλλήλας [x] δ' ἔχουσιν ὥσπερ οἱ πεπλασμένοι βάτραχοι οἱ [y] ἀνιόντες ἐν τῷ ὕδατι τηκομένου τοῦ [z] ἁλός. Οὕ- 11 *τως ἔνεισι δυνάμει, [a] ἀνειμένου δὲ τοῦ κωλύοντος [b] ἐνεργοῦσιν· καὶ [c] λυόμεναι ἐν ὀλίγῳ τῷ λοιπῷ αἵματι [d] τῷ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις [e] κινοῦνται, [f] ἔχουσαι [g] ὁμοιότητα ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς νέφεσιν, [h] ἃ παρεικάζουσιν ἀνθρώποις καὶ κενταύροις [i] ταχέως μεταβάλλοντα. Τούτων δὲ ἕκαστόν ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται,* 12 *ὑπόλειμμα τοῦ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αἰσθήματος· καὶ ἀπελθόντος [k] τοῦ αἰσθήματος [l] τοῦ ἀληθοῦς ἔνεστι, [m] καὶ ἀληθὲς [n] εἰπεῖν ὅτι τοιοῦτον οἷον [o] Κορίσκος, [p] ἀλλ' οὐ Κορίσκος. Ὅτε [q] δ' ᾐσθάνετο, οὐκ ἔλεγε Κορίσκον τὸ κύριον καὶ [r] τὸ ἐπικρῖνον, ἀλλὰ διὰ [s] τοῦτο ἐκεῖνον Κορίσκον [t] τὸν ἀληθινόν. [v] Οὗ δὴ καὶ [w] αἰσθανόμενον λέγει τοῦτο, [x] ἐὰν μὴ παντελῶς* 13 *κατέχηται ὑπὸ τοῦ αἵματος, ὥσπερ [y] μὴ αἰσθανόμενον [z] τοῦτο, κινεῖται ὑπὸ τῶν κινήσεων τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. Καὶ [a] δοκεῖ τὸ ὅμοιον [b] αὐτὸ [c] εἶναι ἀληθές. Καὶ τοσαύτη τοῦ [d] ὕπνου ἡ δύναμις ὥστε [e] ποιεῖν τοῦτο λανθάνειν. Ὥσπερ* 14 *οὖν εἴ [f] τινα [g] λανθάνοι ὑποβαλλόμενος ὁ δάκτυλος τῷ ὀφθαλμῷ, [h] οὐ μόνον φανεῖται ἀλλὰ καὶ δόξει εἶναι δύο τὸ ἕν, ἂν δὲ μὴ λανθάνῃ, φανεῖται μὲν οὐ δόξει δέ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς*

[q] *αἱ ἐνοῦσαι*] *καὶ κινοῦσαι αἱ ἐνοῦσαι* S.U, *καὶ ἐνοῦσαι* L. [r] *ἐν τῇ κινήσει τῃδὶ*] *ἐάν τι κινήσῃ τὸ αἷμα* E.M.Y. [s] *ἥδε*] *ἠδὶ* L. [t] *αὐτῆς* L. [v] *αὐτὴ* S.U. [w] *ἠδί* L.S.U. [x] *δὴ* M.S.U, om. L. [y] *ἀνιέντες* Y. [z] *ἁλός οὕτως*] *ὑλώδους οὕτω γὰρ* M. [a] *ἀνιεμένου* L.M.U, om. S. [b] *ἐνεργοῦσιν* ante *ἐν ὀλίγῳ* L. [c] *δυόμεναι* M, *λυομένου* L.S.U. [d] *τῷ ἐν*] *τῶν ἐν* L S.U. [e] *κινοῦντι* M, *κινούντων* L.S.U. [f] *ἔχουσιν* M. [g] *ὁμοιώματα* E.S.U, *ὁμοιώματι* M. [h] *ἅπερ εἰκάζουσιν* M.S, *ἃ ἀπεικάζουσιν* U. [i] *μεταβάλλοντα ταχέως* L. [k] *τοῦ αἰσθήματος* om. L.M.S.U. [l] *τοῦ* om. E.Y. [m] *καὶ* om. U. [n] *λέγειν* E.M.Y. [o] Κορίσκος—*διὰ τοῦτο ἐκεῖνον* om. Y. [p] *ἀλλ' οὐ* Κορίσκος om. S. [q] *δ' οὐκ ᾐσθάνετο* E.M. [r] *τὸ* post *καὶ* om. E.M. [s] *τούτου* S.U. [t] *τὸ* S. [v] *ᾧ* E.L.M.Y. [w] *αἰσθανόμενος* E.M.Y. [x] *ἂν* L.U, *κἂν* S. [y] *μὴ* post *ὥσπερ* om. E.M.S.U.Y. [z] *τοῦτο* om. M. [a] *δοκῇ* U. [b] *αὐτῷ* E.Y. [c] *εἶναι τὸ ἀληθές* M.S.U. [d] *ἐνυπνίου* E.Y. [e] *ποιεῖ* S.U.Y. [f] *τινα*] *μὲν* L. [g] *λανθάνει* S.U. et pr. Y. [h] *οὐ μόνον οὐ φ.* E.U.Y.

ὕπνοις, [i] ἐὰν μὲν αἰσθάνηται ὅτι καθεύδει, καὶ τοῦ πάθους ἐν ᾧ [k] ἡ αἴσθησις τοῦ ὑπνωτικοῦ, [l] φαίνεται μέν, λέγει δέ τι ἐν αὐτῷ ὅτι φαίνεται μὲν Κορίσκος, οὐκ ἔστι [m] δὲ Κορίσκος (πολλάκις γὰρ [n] καθεύδοντος λέγει τι ἐν τῇ ψυχῇ ὅτι ἐνύπνιον τὸ φαινόμενον)· ἐὰν δὲ λανθάνῃ ὅτι καθεύδει, οὐδὲν
15 [o] ἀντίφησι τῇ φαντασίᾳ. Ὅτι δ' ἀληθῆ λέγομεν καὶ εἰσὶ κινήσεις φανταστικαὶ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, δῆλον, ἐάν τις προσέχων πειρᾶται μνημονεύειν ἃ πάσχομεν καταφερόμενοί τε καὶ ἐγειρόμενοι· ἐνίοτε γὰρ τὰ φαινόμενα εἴδωλα [p] καθεύδοντι [q] φωράσει ἐγειρόμενος κινήσεις οὔσας ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις· [r] ἐνίοις γὰρ τῶν νεωτέρων καὶ πάμπαν διαβλέπουσιν, [s] ἐὰν ᾖ σκότος, φαίνεται εἴδωλα πολλὰ κινούμενα, ὥστ' ἐγκα-
16 λύπτεσθαι πολλάκις φοβουμένους. Ἐκ δὴ τούτων ἁπάντων [t] δεῖ [v] συλλογίσασθαι ὅτι ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον φάντασμα μέν τι καὶ ἐν ὕπνῳ· τὰ γὰρ ἄρτι λεχθέντα εἴδωλα οὐκ ἔστιν ἐνύπνια, οὐδ' εἴ τι ἄλλο [w] λελυμένων τῶν αἰσθήσεων φαίνε-
17 ται· οὐδὲ [x] τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα πᾶν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐνίοις συμβαίνει [y] καὶ αἰσθάνεσθαί πῃ καὶ ψόφων καὶ φωτὸς καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, ἀσθενικῶς μέντοι καὶ οἷον πόρρωθεν· ἤδη γὰρ ἐν τῷ καθεύδειν [z] ὑποβλέποντες, ὃ ἠρέμα ἑώρων φῶς [a] τοῦ λύχνου [b] καθεύδοντες, ὡς ᾤοντο, [c] ἐπεγερθέντες εὐθὺς ἐγνώρισαν τὸ τοῦ λύχνου ὄν, καὶ ἀλεκτρυόνων καὶ κυνῶν φω-
18 νὴν ἠρέμα ἀκούοντες ἐγερθέντες σαφῶς ἐγνώρισαν. Ἔνιοι δὲ καὶ ἀποκρίνονται ἐρωτώμενοι· ἐνδέχεται γὰρ [d] τοῦ ἐγρηγορέναι καὶ καθεύδειν ἁπλῶς θατέρου [e] ὑπάρχοντος θάτερόν πῃ ὑπάρχειν. Ὧν οὐδὲν ἐνύπνιον φατέον. Οὐδ' ὅσαι δὴ ἐν τῷ ὕπνῳ γίνονται ἀληθεῖς ἔννοιαι [f] παρὰ τὰ φαντάσματα.
19 Ἀλλὰ τὸ φάντασμα τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων,

[i] ἂν L.U.Y. [k] ἡ om. E.M.S. [l] φανεῖται L. [m] δὲ ὁ κορίσκος E.L.M.Y. [n] καθεύδων τις λ. L.S.U.Y. [o] ἀντιφήσει E.Y. [p] καθεύδοντα M. [q] φοράσῃ E. [r] ἐνίοις γὰρ] καὶ ἐνίοις γε M.S, ἐνίοις δὲ L. [s] ἂν L.S. [t] δεῖ] ἔστι S. [v] συλλογίζεσθαι L. [w] τῶν αἰσθήσεων λελυμένων U. [x] τὸ ἐνύπνιον φ. E.M.Y. [y] καὶ om. L. [z] ὑποβλέποντες καὶ εὐθὺς ἐγερθέντες ὁ L.S.U. [a] τοῦ om. L.S.U. [b] καθεύδοντες—λύχνου om. M. [c] ἔπειτ' ἐγερθέντες E.M.Y. [d] τὸ E.Y. [e] ὑπάρχοντος καὶ θάτερόν S.U. [f] περὶ L.

ὅταν ἐν τῷ καθεύδειν ᾖ, [h] ᾗ καθεύδει, τοῦτ' ἐστὶν ἐνύπνιον. Ἤδη δέ τισι συμβέβηκεν [h] ὥστε μηδὲν ἐνύπνιον ἑωρακέναι κατὰ τὸν βίον. [i] Σπάνιον μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, συμ- 20 βαίνει δ' ὅμως. Καὶ τοῖς μὲν ὅλως διετέλεσεν, [k] ἐνίοις δὲ καὶ προελθοῦσι [l] πόρρω τῆς ἡλικίας ἐγένετο, πρότερον οὐδὲν ἐνύπνιον ἑωρακόσιν. Τὸ δ' αἴτιον τοῦ μὴ γίνεσθαι παρα- 21 πλήσιόν [m] τι δεῖ νομίζειν, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὴν τροφὴν καθυπνώσασιν οὐδὲ τοῖς παιδίοις γίνεται ἐνύπνιον· ὅσοις γὰρ [n] τοῦτον τὸν τρόπον συνέστηκεν ἡ φύσις ὥστε πολλὴν [o] προσπίπτειν ἀναθυμίασιν πρὸς τὸν ἄνω τόπον, [p] ἣ πάλιν καταφερομένη ποιεῖ πλῆθος κινήσεως, εὐλόγως τούτοις οὐδὲν φαίνεται φάντασμα. Προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας οὐδὲν [q] ἄτοπον 22 φανῆναι ἐνύπνιον· μεταβολῆς γάρ τινος [r] γενομένης [s] ἢ καθ' ἡλικίαν ἢ κατὰ πάθος ἀναγκαῖον [t] συμβῆναι τὴν ἐναντίωσιν ταύτην.

Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένης καὶ 1 λεγομένης συμβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων, οὔτε καταφρονῆσαι ῥᾴδιον οὔτε πεισθῆναι. Τὸ μὲν [v] γὰρ πάντας ἢ πολλοὺς 2 ὑπολαμβάνειν ἔχειν τι [w] σημειῶδες τὰ ἐνύπνια παρέχεται πίστιν ὡς ἐξ ἐμπειρίας λεγόμενον, καὶ τὸ περὶ ἐνίων εἶναι τὴν μαντικὴν ἐν τοῖς [x] ἐνυπνίοις οὐκ ἄπιστον· ἔχει γάρ τινα λόγον, διὸ καὶ περὶ τῶν ἄλλων [y] ἐνυπνίων ὁμοίως ἄν τις οἰηθείη. Τὸ δὲ μηδεμίαν [z] αἰτίαν εὔλογον ὁρᾶν, καθ' ἣν ἂν 3 γίνοιτο, [a] τοῦτο διαπιστεῖν ποιεῖ· τό τε γὰρ θεὸν εἶναι τὸν πέμποντα, πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀλογίᾳ, καὶ τὸ μὴ τοῖς βελτίστοις καὶ φρονιμωτάτοις ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσι πέμπειν ἄτοπον.

[h] ᾗ et mox ὥστε om. E.Y. [i] σπάνιον—ἑωρακόσι] τοῖς δὲ πόρρω που προσελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσιν E.M.Y. [k] ἐνίοις—ἑωρακόσι] τοῖς δὲ πόρρω που προσελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσι i. [l] πόρρω] πολλῷ L.S.U.m. [m] τι δεῖ—ἐνύπνιον] φαίνεται τῷ ἐπὶ τῶν παιδίων καὶ μετὰ τὴν τροφὴν E.M.c.i.m. et omisso καὶ Y. [n] τοῦτον τὸν τρόπον om. E.M.Y.i. [o] προσεμπίπτειν L.m, om. E.M.Y, qui post τὸν ἄνω τόπον addunt ἀναφέρεσθαι. [p] ἢ πάλιν καταφερομένην ποιεῖν E.M.Y. [q] ἄτοπον τὸ φανῆναι L.S. [r] γινομένης E.M.Y. [s] ἢ ante καθ' om. E.M. [t] συμβαίνειν S. [v] γὰρ σχεδὸν πάντας M. [w] σημεῖον δ. εἰς τὰ E.M.Y. [x] ὕπνοις S. [y] ἐνυπνίων πάντων ὁμοίως M. [z] εὔλογον αἰτίαν L. [a] τοῦτο om. E.M.Y.

ἰδόντι οὔτε σημεῖον οὔτ' αἴτιον, ἀλλὰ σύμπτωμα. Διὸ καὶ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων οὐκ ἀποβαίνει· [l] τὰ γὰρ συμπτώματα οὔτ' ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται.

2 [m] Ὅλως δ' ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὀνειρώττει τινά, [n] θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια, οὐδὲ γέγονε [o] τούτου χάριν, [p] δαιμόνια μέντοι· ἡ γὰρ φύσις [q] δαιμονία, [r] ἀλλ' οὐ 2 θεία. Σημεῖον δέ· πάνυ γὰρ εὐτελεῖς ἄνθρωποι προορατικοί εἰσι καὶ εὐθυόνειροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος, ἀλλ' [s] ὅσων ὥσπερ [t] ἂν εἰ λάλος ἡ φύσις [v] ἐστὶ καὶ [w] μελαγχολική, παντοδαπὰς ὄψεις [x] ὁρῶσιν· [y] διὰ [z] γὰρ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ κινεῖσθαι ἐπιτυγχάνουσιν [a] ὁμοίοις θεωρήμασιν, ἐπιτυχεῖς ὄντες ἐν τούτοις ὥσπερ ἔνιοι [b] ἄρτια μερίζοντες· ὥσπερ γὰρ [c] καὶ λέγεται

ἂν πολλὰ [d] βάλλῃς, ἄλλοτ' ἀλλοῖον [e] βαλεῖς,

3 καὶ ἐπὶ τούτων [f] τοῦτο συμβαίνει. Ὅτι δ' οὐκ ἀποβαίνει πολλὰ τῶν ἐνυπνίων, οὐδὲν ἄτοπον· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐν τοῖς σώμασι σημείων καὶ τῶν οὐρανίων, οἷον τὰ τῶν ὑδάτων καὶ [g] τὰ τῶν πνευμάτων· [h] ἂν γὰρ ἄλλη κυριωτέρα ταύτης συμβῇ κίνησις, ἀφ' ἧς μελλούσης ἐγένετο τὸ σημεῖον, οὐ γίνεται.
4 Καὶ πολλὰ βουλευθέντα καλῶς τῶν πραχθῆναι δεόντων διελύθη δι' ἄλλας κυριωτέρας ἀρχάς. Ὅλως γὰρ οὐ πᾶν γίνεται τὸ [i] μελλῆσαν, οὐδὲ ταὐτὸ τὸ ἐσόμενον καὶ τὸ μέλλον· ἀλλ' ὅμως ἀρχάς [k] τε [l] λεκτέον εἶναι, ἀφ' ὧν οὐκ [m] ἐπετελέ- 5 σθη, καὶ σημεῖα πέφυκε ταῦτα τινῶν οὐ [n] γενομένων. Περὶ [o] δὲ τῶν μὴ τοιαύτας ἐχόντων ἀρχὰς ἐνυπνίων [p] οἵας εἴπομεν,

[l] τὸ γὰρ σύμπτωμα E.M.Y. [m] ὅμως E.M.S.Y. [n] θεόπεμπτος μὲν οὐκ ἂν εἴη τῶν ἐνυπνίων ἡ φύσις οὐδὲ γεγενημένη M. [o] τούτου χάριν] τοῦτο E.Y. [p] δαιμόνιον M. [q] δαιμόνιον E.M.Y. [r] ἀλλ' om. L.S.U. [s] ὅσον Y. [t] ἂν om. S.U. [v] ἐστι ante παντοδ. U. [w] μελαγχολικοὶ E, μελαγχολικώτεροι τυγχάνουσιν ὄντες ὥστε M. [x] ὁρᾶν M, ὁρῶσα U. [y] διὰ—ἐπιτυγχάνουσιν om. Y. [z] γὰρ] δὲ L.S. [a] ὁμοίως Y. [b] ἄρτια μερίζοντες] ἁρπάζουσιν ἐρίζοντες U. malim ἀρτιάζοντες. [c] καὶ om. L. [d] βάλῃς S. [e] βάλλεις E.M.Y. [f] τοῦτο om. E.M.Y. [g] τὰ post καὶ om. S. [h] ἂν γὰρ] ἀλλ' ὅμως ἂν E.M.Y. [i] μελῆσαν M.S. [k] τε] γε Y, γέ τινας E.M. [l] εἶναι λεκτέον U, λεκτέον ἐνίας E.M.S. [m] ἐτελέσθη E.M.Y. [n] γινομένων E.M.S.Y. [o] δὲ om. U. [p] οἵας εἴπομεν om. L.S.U.

ἀλλ' ὑπερορίας ἢ τοῖς χρόνοις ἢ τοῖς τόποις ἢ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ τούτων μὲν μηδέν, μὴ μέντοι [q]γε ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς τῶν ἰδόντων τὸ ἐνύπνιον, εἰ μὴ [r]γίνεται τὸ [s]προορᾶν ἀπὸ συμπτώματος, τοιόνδ' ἂν εἴη [t]μᾶλλον ἢ ὥσπερ λέγει Δημόκριτος εἴδωλα καὶ [v]ἀπορροὰς αἰτιώμενος. [v]Ὥσπερ γὰρ ὅταν [w]κινήσῃ τι τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα, [x]τοῦθ' 6 ἕτερον ἐκίνησε, καὶ [y]παυσαμένου [z]ἐκείνου συμβαίνει τὴν [a]τοιαύτην κίνησιν προϊέναι μέχρι τινός, τοῦ κινήσαντος οὐ παρόντος, [b]οὕτως οὐδὲν κωλύει κίνησίν τινα καὶ αἴσθησιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὰς ψυχὰς τὰς ἐνυπνιαζούσας, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος τὰ εἴδωλα [c]ποιεῖ καὶ τὰς [d]ἀπορροίας, καὶ [e]ὅπῃ δὴ ἔτυχεν [f]ἀφικνουμένας [g]μᾶλλον αἰσθητὰς εἶναι νύκτωρ διὰ τὸ μεθ' ἡμέραν φερομένας διαλύεσθαι μᾶλλον ([h]ἀταραχωδέστερος γὰρ ὁ [i]ἀὴρ τῆς νυκτὸς διὰ τὸ [k]νηνεμωτέρας εἶναι τὰς νύκτας), καὶ ἐν [l]τῷ σώματι ποιεῖν αἴσθησιν διὰ τὸν ὕπνον, [m]διὰ τὸ καὶ τῶν μικρῶν κινήσεων τῶν ἐντὸς αἰσθάνεσθαι καθεύδοντας μᾶλλον ἢ ἐγρηγορότας. Αὗται δ' αἱ κινήσεις 7 φαντάσματα ποιοῦσιν, ἐξ ὧν προορῶσι τὰ [n]μέλλοντα περὶ τῶν τοιούτων. Καὶ διὰ [o]ταῦτα συμβαίνει τὸ πάθος τοῦτο τοῖς τυχοῦσι καὶ οὐ τοῖς φρονιμωτάτοις. Μεθ' ἡμέραν τε 8 γὰρ ἐγίνετ' ἂν καὶ τοῖς σοφοῖς, [p]εἰ θεὸς ἦν ὁ πέμπων· οὕτω δ' εἰκὸς τοὺς τυχόντας προορᾶν· ἡ γὰρ διάνοια τῶν τοιούτων οὐ φροντιστικὴ ἀλλ' ὥσπερ ἔρημος καὶ [q]κενὴ πάντων, καὶ κινηθεῖσα κατὰ τὸ κινοῦν ἄγεται. [r]Καὶ τοῦ ἐνίους τῶν 9 ἐκστατικῶν προορᾶν αἴτιον [s]ὅτι αἱ οἰκεῖαι κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσιν [t]ἀλλ' ἀπορραπίζονται· τῶν ξενικῶν οὖν μάλιστα

[q] γε om. E.M.Y. [r] γένηται L. [s] ὁρᾶν E.Y. [t] μᾶλλον] τὸ μέλλον E.M.Y. [v] ἀπορροίας E.M. [w] κινήσῃ τις E.Y, τι κινήσῃ L, κινήσῃ U. [x] τοῦθ'] οὐθ' E.M.Y. [y] παυσαμένου δ' ἐκείνου L. [z] ἐκείνου om. U. [a] αὐτὴν L. [b] οὕτως om. S. [c] ποιεῖ om. L.U. [d] ἀπορροὰς L.Y. [e] ὅποι U, ὅπου S, ὁποῖα M, ἐπεὶ E.Y. [f] ἀφικνούμενα E. [g] μᾶλλον om. L. [h] ἀταρ. γὰρ] τότε γὰρ ταραχωδέστερος M. [i] ἀὴρ] ἢ τῆς M. [k] ἠρεμαιοτέρας E.M.Y. [l] τῷ om. L. [m] διὰ τὸ] διὸ L.M.S.U. [n] μέλλοντα καὶ περὶ E.Y. [o] τοῦτο L. [p] εἰ] εἰ ὁ L, ὁ Y. [q] κοινὴ U. [r] καὶ τοῦ] τοῦ δ' E.M.Y. [s] ὅτι om. E.Y. [t] ἀλλ' ἀπορριπίζονται M.S.U, ἀλλὰ πορίζονται E.Y.

10 *αἰσθάνονται. Τὸ δέ τινας εὐθυονείρους εἶναι καὶ [v] τὸ τοὺς γνωρίμους [w] περὶ τῶν γνωρίμων μάλιστα προορᾶν συμβαίνει διὰ τὸ μάλιστα τοὺς γνωρίμους ὑπὲρ ἀλλήλων φροντίζειν· ὥσπερ γὰρ πόρρω ὄντων [x] τάχιστα γνωρίζουσι καὶ [y] αἰσθάνονται, οὕτω καὶ τῶν κινήσεων· αἱ γὰρ τῶν γνωρίμων γνωρι-* 11 *μώτεραι [z] κινήσεις. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ [a] σφόδρα, ὥσπερ βάλλοντες πόρρωθεν, εὔστοχοί εἰσιν. Καὶ διὰ τὸ [b] μεταβλητικὸν ταχὺ τὸ ἐχόμενον [c] φαντάζεται αὐτοῖς· ὥσπερ γὰρ τὰ [d] Φιλαιγίδου ποιήματα καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχόμενα τοῦ ὁμοίου [e] λέγουσι καὶ διανοοῦνται, οἷον [f] Ἀφροδί-* 12 *την, καὶ [g] οὕτω συνείρουσιν εἰς τὸ πρόσω. Ἔτι δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἐκκρούεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ' ἑτέρας κινήσεως. Τεχνικώτατος [h] δ' ἐστὶ κριτὴς ἐνυπνίων [i] ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν· τὰς γὰρ εὐθυονειρίας κρίνειν παντός ἐστιν. Λέγω δὲ τὰς ὁμοιότητας, ὅτι παραπλήσια συμβαίνει [k] τὰ φαντάσματα τοῖς ἐν τοῖς ὕδασιν εἰδώλοις,* 13 *καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν. Ἐκεῖ δέ, ἂν πολλὴ [l] γίνηται ἡ κίνησις, οὐδὲν ὁμοία γίνεται ἡ ἔμφασις καὶ τὰ εἴδωλα τοῖς ἀληθινοῖς. Δεινὸς δὴ τὰς ἐμφάσεις κρίνειν [m] εἴη ἂν ὁ δυνάμενος [n] ταχὺ [o] διαισθάνεσθαι [p] καὶ συνορᾶν [p] τὰ διαπεφορημένα καὶ διεστραμμένα τῶν εἰδώλων, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώ-* 14 *που [q] ἢ ἵππου ἢ [r] ὁτουδήποτε. Κἀκεῖ δὴ [s] ὁμοίως [t] τι δύναται τὸ ἐνύπνιον [v] τοῦτο· [w] ἡ γὰρ κίνησις ἐκκόπτει τὴν εὐθυονειρίαν. Τί μὲν οὖν ἐστὶν ὕπνος [x] καὶ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται, ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐκ τῶν ἐνυπνίων [y] μαντικῆς [z] εἴρηται.*

[v] τὸ ante τοὺς om. S. [w] ὑπὲρ E.M.Y. [x] μάλιστα E.M.Y. [y] αἰσθάνονται οἱ συνήθεις οὕτω E.M.Y. [z] κινήσεις om. E.M.Y. [a] σφοδρὸν L.U. [b] μεληπικὸν E.Y, μὴ μεληπικὸν M. [c] αὐτοῖς φαντάζεται L. [d] φιλαινγίδου L, φιλιππίδου E.M.Y. [e] λέγονται L. [f] ἀφροδίτην φροδίτην καὶ E.M.U. [g] οὕτω] τοῦτο L. [h] δ' om. E.Y. [i] ὃς δ. M. [k] τὰ om. E.M.Y. [l] γένηται L.M, γίνονται E. [m] ἂν εἴη S. [n] ταχὺ om. E.Y. [o] συναισθάνεσθαι E.M.Y. [p] καὶ et τὰ om. E.Y. [q] ἢ ante ἵππου om. E.M.Y. [r] ὁπουδήποτε M. [s] ὅμοιον L.M. [t] τι om. S.U. [v] τοῦτο om. L. [w] γὰρ ἡ E.Y. [x] καὶ τί ἐνύπνιον E.M.Y. [y] μαντείας L.M.S.Y. [z] εἴρηται] εἴρηται περὶ πάσης E.M.Y.L.

1 Περὶ δὲ τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τῶν ζῴων τὰ δὲ βραχύβια, καὶ περὶ ζωῆς ὅλως μήκους καὶ βραχύτητος ἐπισκεπτέον τὰς αἰτίας. Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀναγκαία πρῶτον ἐκ τοῦ διαπορῆσαι περὶ αὐτῶν. 2 Οὐ γάρ ἐστι δῆλον πότερον [a] ἕτερον ἢ τὸ αὐτὸ αἴτιον πᾶσι [b] τοῖς ζῴοις καὶ φυτοῖς τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βραχύβια· καὶ γὰρ τῶν φυτῶν τὰ μὲν ἐπέτειον τὰ δὲ πολυχρόνιον ἔχει τὴν ζωήν. 3 Ἔτι [c] δὲ πότερον ταὐτὰ μακρόβια καὶ τὴν φύσιν ὑγιεινὰ τῶν φύσει συνεστώτων, ἢ κεχώρισται καὶ τὸ βραχύβιον καὶ τὸ νοσῶδες, ἢ κατ᾽ ἐνίας μὲν νόσους ἐπαλλάττει τὰ νοσώδη τὴν φύσιν σώματα τοῖς βραχυβίοις, κατ᾽ ἐνίας δ᾽ οὐδὲν κωλύει νοσώδεις εἶναι μακροβίους ὄντας. 4 Περὶ μὲν [d] οὖν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως εἴρηται πρότερον, [e] περὶ δὲ ζωῆς καὶ θανάτου λεκτέον ὕστερον, [f] ὁμοίως δὲ καὶ περὶ νόσου καὶ ὑγιείας, [g] ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ· νῦν δὲ περὶ [h] τῆς αἰτίας τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βραχύβια, καθάπερ εἴρηται πρότερον, θεωρητέον. Ἔστι δ᾽ ἔχοντα τὴν διαφορὰν ταύτην ὅλα τε πρὸς ὅλα γένη, καὶ τῶν ὑφ᾽ ἓν εἶδος ἕτερα πρὸς ἕτερα. 5 Λέγω δὲ κατὰ γένος μὲν διαφέρειν οἷον ἄνθρωπον πρὸς ἵππον (μακροβιώτερον [i] γὰρ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἢ τὸ τῶν ἵππων), κατ᾽ εἶδος [k] δ᾽ ἄνθρωπον πρὸς ἄνθρωπον· εἰσὶ γὰρ [l] καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν μακρόβιοι οἱ δὲ [m] βραχύβιοι [n] ἕτεροι καθ᾽ ἑτέρους τόπους [o] διεστῶτες· τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς τῶν ἐθνῶν μακροβιώτερα, τὰ δ᾽ ἐν τοῖς ψυχροῖς βραχυβιώτερα. 6 Καὶ τῶν τὸν αὐτὸν δὲ τόπον οἰκούντων [p] διαφέρουσιν ὁμοίως τινὲς [q] ταύτην πρὸς ἀλλήλους τὴν διαφοράν.

2 Δεῖ [r] δὴ λαβεῖν τί τὸ εὔφθαρτον ἐν τοῖς φύσει συνεστῶσι καὶ τί τὸ οὐκ εὔφθαρτον. Πῦρ [s] γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ [t] τούτοις συγγενῆ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν, τυγχάνει γενέ-

Codices L.M.P.S.Z. [a] ἕτερον ἢ] δῆλον καὶ M, καὶ Z. [b] τοῖς om. M.P.S. [c] δὲ om. M.Z. [d] οὖν om. S. [e] περὶ—ὕστερον om. M.Z. [f] ὅμως M. [g] ὃς M. [h] τὰς M.Z. [i] γὰρ] δὲ M.Z. [k] δ᾽ ἄνθρωπος L.P. [l] καὶ om. L. [m] βραχύτεροι M. [n] ἕτεροι om. M.Z. [o] καθεστῶτες M.Z. [p] διαφέρει L. [q] ταύτην τὴν πρὸς ἀλλ. δ. M.Z. [r] δὴ] δὲ M.Z. [s] γὰρ] δὴ L, om. S. [t] τούτων M.Z.

σεως καὶ φθορᾶς αἴτια [v] ἀλλήλοις, ὥστε καὶ τῶν ἄλλων [w] ἕκαστον [x] ἐκ τούτων ὄντα καὶ συνεστῶτα μετέχειν τῆς τούτων φύσεως εὔλογον, ὅσα μὴ συνθέσει ἐκ πολλῶν ἐστίν, οἷον 2 οἰκία. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων [y] ἕτερος λόγος· εἰσὶ γὰρ ἴδιαι [z] φθοραὶ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον ἐπιστήμῃ καὶ [a] ὑγιείᾳ καὶ [b] νόσῳ· ταῦτα γὰρ φθείρεται καὶ μὴ φθειρομένων τῶν δεκτικῶν ἀλλὰ σωζομένων, οἷον [c] ἀγνοίας μὲν φθορὰ ἀνάμνησις καὶ μάθησις, ἐπιστήμης [d] δὲ λήθη καὶ ἀπάτη. 3 Κατὰ συμβεβηκὸς δ᾽ ἀκολουθοῦσι τοῖς φυσικοῖς [e] αἱ τῶν ἄλλων φθοραί· φθειρομένων γὰρ τῶν ζῴων φθείρεται καὶ ἡ 4 ἐπιστήμη καὶ [f] ἡ ὑγίεια ἡ ἐν τοῖς ζῴοις. Διὸ καὶ περὶ ψυχῆς [g] συλλογίσαιτ᾽ [h] ἄν τις ἐκ τούτων· εἰ γάρ ἐστι μὴ φύσει ἀλλ᾽ ὥσπερ [i] ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ, οὕτω [k] καὶ ψυχὴ ἐν σώματι, εἴη ἂν [l] τις αὐτῆς καὶ ἄλλη φθορὰ παρὰ τὴν [m] φθορὰν [n] ἣν φθείρεται φθειρομένου τοῦ σώματος. Ὥστ᾽ ἐπεὶ οὐ φαίνεται [o] τοιαύτη οὖσα, ἄλλως ἂν ἔχοι πρὸς τὴν τοῦ σώματος κοινωνίαν.

3 Ἴσως δ᾽ ἄν τις ἀπορήσειεν εὐλόγως, ἆρ᾽ ἔστιν οὗ ἄφθαρτον [p] ἔσται τὸ φθαρτόν, οἷον τὸ πῦρ ἄνω, [q] οὗ [r] μή [s] ἐστι τὸ ἐναντίον. Φθείρεται γὰρ τὰ μὲν ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις κατὰ συμβεβηκός, τῷ ἐκεῖνα φθείρεσθαι· ἀναιρεῖται γὰρ τἀναντία ὑπ᾽ ἀλλήλων· κατὰ συμβεβηκὸς δ᾽ οὐθὲν τῶν ἐν ταῖς οὐσίαις ἐναντίων φθείρεται, διὰ τὸ μηθενὸς ὑποκειμένου 2 κατηγορεῖσθαι τὴν οὐσίαν. Ὥσθ᾽ [t] ᾧ μή ἐστιν ἐναντίον καὶ [v] ὅπου μή ἐστιν, ἀδύνατον ἂν εἴη φθαρῆναι· τί γὰρ ἔσται τὸ φθεροῦν, εἴπερ ὑπ᾽ [w] ἐναντίων μὲν φθείρεσθαι [x] συμβαίνει μόνων, τοῦτο δὲ μὴ ὑπάρχει, [y] ἢ ὅλως ἢ ἐνταῦθα; Ἢ τοῦτο

[v] ἀλλήλοις] τοῖς ἄλλοις L.P, τῶν ἄλλων M.Z. [w] ἕκαστα P. [x] ἐκ τούτων ὄντα] ὥστε M.Z. [y] ἕτερος ἔστω λόγος· εἰσὶ γὰρ καὶ ἴδιαι P. [z] πολλοῖς τῶν ὄντων φθοραὶ S. [a] ὑγίεια M. [b] νόσος L.M.Z. [c] ἀγνείας P. [d] δὲ om. S. [e] αἱ om. M. [f] ἡ post καὶ om. S. [g] λογίσαιτ᾽ M.P.Z. [h] τις ἂν L.S. [i] ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ om. pr. Z, ἐπιστήμη om. M. [k] καὶ om. M.Z. [l] τις om. M.P.Z. [m] φθορὰν] φύσιν M. [n] ᾗ L. [o] οὖσα τοιαύτη Z. [p] ἐστὶ S. [q] οὐ M.Z. [r] μὴν M.S.Z. [s] ἐστι] εἴ τι M.Z. [t] ᾧ] εἰ M.Z. [v] ὅπου τε μή M.Z. [w] ἐναντίου Z. [x] ξυμβαίνει μόνον M.S.Z. [y] ἢ ante ὅλως om. S.

τῇ μὲν ἀληθές ἐστι τῇ δ' οὔ· ἀδύνατον γὰρ τῷ ὕλην ἔχοντι μὴ ὑπάρχειν πως τὸ [z] ἐναντίον. 3 Πάντῃ μὲν γὰρ ἐνεῖναι τὸ θερμὸν ἢ τὸ εὐθὺ ἐνδέχεται, [a] πᾶν δ' εἶναι ἀδύνατον ἢ θερμὸν ἢ εὐθὺ ἢ λευκόν· [b] ἔσται γὰρ τὰ πάθη κεχωρισμένα. Εἰ οὖν, [c] ὅταν ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν καὶ [d] τὸ παθητικόν, [e] ἀεὶ τὸ μὲν ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει, ἀδύνατον μὴ μεταβάλλειν. 4 Ἔτι καὶ εἰ ἀνάγκη περίττωμα ποιεῖν, τὸ δὲ περίττωμα ἐναντίον· ἐξ [f] ἐναντίου γὰρ ἀεὶ ἡ μεταβολή, τὸ δὲ περίττωμα [g] ὑπόλειμμα τοῦ προτέρου. Εἰ δὲ πᾶν ἐξελαύνει τὸ ἐνεργείᾳ [h] ἐναντίον, κἂν ἐνταῦθ' [i] ἄφθαρτον [k] ἂν εἴη. Ἢ οὔ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ περιέχοντος φθείρεται. 5 Εἰ μὲν οὖν ἱκανόν, ἐκ τῶν εἰρημένων· εἰ δὲ μή, ὑποθέσθαι δεῖ ὅτι [l] ἔνεστί τι [m] ἐνεργείᾳ [n] ἐναντίον, καὶ περίττωμα γίνεται. Διὸ ἡ ἐλάττων φλὸξ κατακάεται ὑπὸ τῆς πολλῆς κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ τροφὴ [o] ἣν ἐκείνη ἐν πολλῷ χρόνῳ [p] ἀναλίσκει τὸν καπνόν, ταύτην ἡ πολλὴ φλὸξ ταχύ. [q] Διὸ πάντα ἀεὶ ἐν κινήσει ἐστί, καὶ γίνεται [r] ἢ φθείρεται. 6 Τὸ δὲ περιέχον ἢ συμπράττει ἢ ἀντιπράττει. Καὶ διὰ τοῦτο μετατιθέμενα πολυχρονιώτερα μὲν γίνεται καὶ ὀλιγοχρονιώτερα τῆς φύσεως, [s] ἀΐδια δ' οὐδαμοῦ, [t] ὅσοις ἐναντία ἐστίν· εὐθὺς γὰρ ἡ ὕλη τὸ ἐναντίον ἔχει. Ὥστ' εἰ [v] μὲν τοῦ ποῦ, κατὰ τόπον μεταβάλλει, εἰ δὲ τοῦ ποσοῦ, κατ' αὔξησιν [w] καὶ φθίσιν· εἰ δὲ [x] πάθους, ἀλλοιοῦται.

4 Ἔστι δ' οὔτε τὰ μέγιστα ἀφθαρτότερα (ἵππος γὰρ ἀνθρώπου [y] βραχυβιώτερον) οὔτε τὰ μικρά (ἐπέτεια γὰρ [z] τὰ πολλὰ τῶν ἐντόμων) οὔτε τὰ φυτὰ ὅλως τῶν ζῴων (ἐπέτεια

[z] ἐναντίον. εὐθὺς γὰρ δυνάμει ἐνυπάρχει τὸ ἐναντίον τῇ παθητικῇ ὕλῃ. πάντῃ M.Z.i. [a] πᾶν—λευκόν om. M.Z. [b] ἔσται] εἴτε M.Z. [c] ὅταν ἅμα] ὅτε ἂν M, ἅμα ὅταν corr. Z. [d] τὸ post καὶ om. L.M. et pr. Z. [e] τὸ μὲν ἀεὶ L. [f] ἐναντίων P. [g] ὑπολείμματος προτέρου M. [h] ἐναντίον] ἐνίοτε M. [i] φθαρτὸν M. [k] ἂν εἴη] ἢ S. [l] ἔστι M.Z. [m] ἐνεργείᾳ τι τὸ P. [n] ἐναντία L. [o] ἣν] ἡ ἐν M.Z. [p] καταναλίσκει P. [q] διὸ καὶ πάντα L. [r] ἢ] καὶ M.Z. [s] ἄδεια M. et pr. Z. [t] ὅσα M. [v] μὲν τὸ ποῦ κατὰ τὸ ποῦ μετ. M.Z. [w] καὶ] ἢ Z. [x] πάθος P.Z, εὐπαθὲς M. [y] βραχυβιώτερος L.P. [z] τῶν ἐντόμων τὰ πολλὰ M.Z.

γὰρ ἔνια [a] τῶν φυτῶν) οὔτε τὰ ἔναιμα (μέλιττα γὰρ [b] πολυχρονιώτερον ἐνίων ἐναίμων) [c] οὔτε τὰ ἄναιμα (τὰ γὰρ μαλάκια ἐπέτεια μέν, ἄναιμα δέ) οὔτε τὰ ἐν τῇ γῇ (καὶ γὰρ φυτὰ ἐπέτειά ἐστι καὶ ζῷα πεζά) οὔτε τὰ ἐν τῇ [d] θαλάττῃ· καὶ γὰρ ἐκεῖ βραχύβια [e] καὶ τὰ ὀστρακηρὰ καὶ τὰ μαλάκια.
2 Ὅλως [f] δὲ τὰ μακροβιώτατα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστίν, οἷον [g] ὁ φοῖνιξ· εἶτ' ἐν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἀναίμοις, καὶ [h] ἐν τοῖς πεζοῖς ἢ ἐν τοῖς ἐνύδροις. Ὥστε καὶ συνδυασθέντων ἐν τοῖς ἐναίμοις καὶ πεζοῖς τὰ μακροβιώτατα τῶν
3 ζῴων ἐστίν, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἐλέφας. Καὶ δὴ καὶ [i] τὰ μείζω ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰπεῖν τῶν ἐλαττόνων μακροβιώτερα· καὶ γὰρ [k] καὶ τοῖς ἄλλοις συμβέβηκε τοῖς [l] μακροβιωτάτοις μέγεθος, ὥσπερ καὶ τοῖς εἰρημένοις.

5 Τὴν δ' αἰτίαν περὶ τούτων ἁπάντων ἐντεῦθεν ἄν τις θεωρήσειεν. Δεῖ γὰρ λαβεῖν ὅτι τὸ ζῷόν ἐστι φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον, τὸ δὲ γῆρας [m] ψυχρὸν καὶ ξηρόν, καὶ τὸ τεθνηκός· φαίνεται γὰρ οὕτως. Ὕλη δὲ τῶν σωμάτων τοῖς [n] οὖσι ταῦτα, τὸ [o] θερμὸν καὶ [p] τὸ ψυχρόν,
2 καὶ τὸ ξηρὸν [q] καὶ [r] τὸ ὑγρόν. Ἀνάγκη τοίνυν γηράσκοντα ξηραίνεσθαι. Διὸ [s] δεῖ μὴ εὐξήραντον εἶναι τὸ ὑγρόν. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα. Αἴτιον δ' ὅτι ἀέρος· ὁ δ' ἀὴρ πρὸς τἆλλα [t] πῦρ· πῦρ δ' οὐ γίνεται σαπρόν. Οὐδ' αὖ ὀλίγον δεῖ εἶναι τὸ ὑγρόν· εὐξήραντον γὰρ καὶ τὸ ὀλίγον.
3 Διὸ καὶ τὰ μεγάλα [v] καὶ ζῷα καὶ φυτὰ ὡς [w] ὅλως εἰπεῖν μακροβιώτερα, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· εὔλογον γὰρ τὰ μείζω [x] πλέον ἔχειν ὑγρόν. Οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο [y] μακροβιώτερα· δύο γὰρ τὰ αἴτια, τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιόν,

[a] τῶν om. M. [b] πολυχρονιωτέρα S. [c] οὔτε] οὐ L. [d] θαλάσσῃ L. [e] καὶ τὰ ὀστρακηρὰ om. S. [f] δὲ μακροβιώτατον M. [g] ὁ om. L. [h] ἐν τοῖς et ἢ ἐν τοῖς—πεζοῖς om. M.Z. [i] τὰ μὲν μείζω P.S. [k] καὶ ante τοῖς om. M.Z. [l] μακροβιωτέροις L. [m] ξηρὸν καὶ ψυχρὸν M.Z. [n] οὖσι] ζῴοις M.Z. [o] ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν P. [p] τὸ om. P.S. [q] καὶ] δὲ M. [r] τὸ om. P.S. [s] δεῖ] δὴ P.S. [t] πῦρ post ἀὴρ M.Z, om. L. [v] καὶ post μεγ. om. P. [w] ἁπλῶς Z, ὅλος λόγος M. [x] πλεῖον Z. [y] μακροβιώτατα L.P.Z.

[a] ὥστε δεῖ μὴ μόνον [b] πλῆθος εἶναι ὑγροῦ, ἀλλὰ τοῦτο καὶ θερμόν, ἵνα μήτε εὔπηκτον μήτε εὐξήραντον ᾖ. Καὶ διὰ 4 τοῦτο ἄνθρωπος [c] μακρόβιον μᾶλλον [d] ἐνίων μειζόνων· μακροβιώτερα [e] γὰρ τὰ λειπόμενα τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ἐὰν [f] πλείονι λόγῳ ὑπερέχῃ κατὰ τὸ [g] ποιὸν ἢ λείπεται κατὰ [h] τὸ [i] ποσόν. Ἔστι δ' ἐνίοις μὲν τὸ θερμὸν [k] τὸ λιπαρόν, ὃ ἅμα ποιεῖ τό τε μὴ εὐξήραντον καὶ τὸ [l] μὴ εὔψυκτον· ἐνίοις δ' ἄλλον ἔχει χυμόν. Ἔτι [m] δεῖ τὸ μέλλον εἶναι μὴ εὔφθαρ- 5 τον μὴ περιττωματικὸν εἶναι. Ἀναιρεῖ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἢ νόσῳ ἢ φύσει· ἐναντία [n] δ' ἡ τοῦ περιττώματος δύναμις καὶ φθαρτικὴ ἡ μὲν τῆς φύσεως ἡ δὲ μορίου. [o] Διὸ τὰ ὀχευτικὰ καὶ πολύσπερμα γηράσκει ταχύ· τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα, καὶ ἔτι ξηραίνει ἀπιόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμίονος [p] μακροβιώ- 6 τερος ἵππου καὶ ὄνου, ἐξ ὧν ἐγένετο, καὶ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, ἐὰν ὀχευτικὰ ᾖ τὰ ἄρρενα· [q] διὸ οἱ στρουθοὶ οἱ ἄρρενες βραχυβιώτεροι τῶν θηλειῶν. Ἔτι δὲ καὶ ὅσα πονητικὰ τῶν ἀρρένων, καὶ διὰ τὸν πόνον γηράσκει μᾶλλον· ξηραίνει γὰρ ὁ πόνος, τὸ δὲ γῆρας ξηρόν ἐστιν. Φύσει δὲ [r] καὶ ὡς ἐπὶ [s] τὸ 7 πᾶν εἰπεῖν τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν μακροβιώτερα· [t] αἴτιον δ' ὅτι θερμότερον [v] ζῷον τὸ ἄρρεν [w] ἐστὶ τοῦ θήλεος. Τὰ δ' αὐτὰ [x] ἐν τοῖς [y] ἀλεεινοῖς μακροβιώτερά ἐστιν ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις, διὰ τὴν [z] αὐτὴν αἰτίαν δι' ἥνπερ [a] τὰ μείζω. Καὶ μάλιστ' ἐπίδηλον τὸ μέγεθος τῶν [b] τὴν φύσιν ψυχρῶν 8 ζῴων· διὸ οἵ τ' ὄφεις καὶ [c] αἱ σαῦραι καὶ τὰ φολιδωτὰ μεγάλα ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις, καὶ [d] ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ ἐρυθρᾷ τὰ ὀστρακόδερμα· τῆς τε γὰρ αὐξήσεως ἡ θερμὴ ὑγρότης

[a] ὥστε δεῖ] ὡς εἰ M, ὡς Z. [b] εἶναι πλῆθος P. πλ. τοῦ ὑγροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ θερμοῦ M.Z. [c] μακρόβιον καὶ μ. M.Z. [d] ἐνίων ζῴων μ. P. [e] γὰρ τὰ om. M.Z. [f] πλέονι Z. [g] ποσὸν M. [h] τὸ om. Z. [i] ποιὸν M. [k] τὸ ante λιπαρόν om. Z. [l] μὴ post τὸ om. P. [m] δεῖ] δὴ P. [n] δ'] γὰρ P. [o] διὸ καὶ τὰ M.Z. [p] μακρ. καὶ ἵππου καὶ M.Z. [q] διὸ καὶ οἱ L. [r] καὶ om. S. [s] τὸ om. M.Z. [t] αἴτιον corr. Z, ἔτι M. [v] ζῷον om. M.Z, τὸ ζῷον P. [w] ἐστὶ om. M.P.Z. [x] ἐν] καὶ ἐν Z. [y] ἀλεεινοῖς καὶ μακρ. M.Z. [z] αὐτὴν δ' αἰτίαν P. [a] τὰ μείζω om. M.Z, καὶ μείζω P, καὶ ταχὺ μείζω L. [b] ψυχρῶν τὴν φύσιν L. [c] οἱ σαῦροι P. [d] ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ L.

9 αἰτία καὶ τῆς ζωῆς. Ἐν δὲ τοῖς [e] ψυχροῖς τόποις ὑδατωδέστερον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τοῖς ζῴοις ἐστίν· διὸ εὔπηκτον, ὥστε τὰ μὲν οὐ γίνεται ὅλως τῶν ζῴων τῶν ὀλιγαίμων [f] ἢ ἀναίμων ἐν τοῖς πρὸς τὴν ἄρκτον τόποις, οὔτε τὰ πεζὰ ἐν τῇ γῇ οὔτε τὰ ἔνυδρα ἐν τῇ [g] θαλάττῃ, τὰ δὲ [h] γίνεται μέν, ἐλάττω δὲ καὶ βραχυβιώτερα· ἀφαιρεῖται γὰρ ὁ πάγος τὴν 10 αὔξησιν. Τροφὴν [i] δὲ μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ [k] φυτὰ καὶ τὰ ζῷα [l] φθείρονται· συντήκει γὰρ [m] αὐτὰ ἑαυτά· ὥσπερ [n] γὰρ ἡ πολλὴ φλὸξ κατακαίει καὶ φθείρει τὴν ὀλίγην τῷ τὴν τροφὴν ἀναλίσκειν, οὕτω τὸ φυσικὸν θερμὸν τὸ πρῶτον 11 [o] πεπτικὸν ἀναλίσκει τὴν ὕλην ἐν ᾗ ἐστίν. Τὰ δ' ἔνυδρα τῶν πεζῶν ἧττον μακρόβια οὐχ ὅτι ὑγρὰ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι ὑδατώδη· τὸ δὲ τοιοῦτον ὑγρὸν εὔφθαρτον, ὅτι ψυχρὸν καὶ εὔπηκτον. Καὶ [p] τὸ ἄναιμον διὰ τὸ αὐτό, ἐὰν μὴ μεγέθει ἀπαμύνηται· οὔτε γὰρ λίπος οὔτε γλυκὺ ἔχει. Ἐν [q] γὰρ ζῴῳ τὸ λιπαρὸν γλυκύ· διὸ αἱ μέλιτται μακροβιώτεραι ἑτέρων μειζόνων ζῴων.

6 Ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς [r] ἐστὶ τὰ μακροβιώτατα, καὶ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ζῴοις, πρῶτον μὲν [s] ὅτι ἧττον ὑδατώδη, ὥστ' οὐκ εὔπηκτα· εἶτ' ἔχει λιπαρότητα καὶ γλισχρότητα, [t] καὶ ξηρὰ 2 καὶ γεώδη ὄντα ὅμως οὐκ εὐξήραντον [v] ἔχει τὸ ὑγρόν. Περὶ δὲ τοῦ πολυχρόνιον εἶναι τὴν τῶν δένδρων φύσιν δεῖ λαβεῖν τὴν αἰτίαν· ἔχει γὰρ ἰδίαν πρὸς τὰ ζῷα, πλὴν πρὸς τὰ [w] ἔντομα. Νέα γὰρ ἀεὶ τὰ φυτὰ γίνεται· διὸ πολυχρόνια. Ἀεὶ γὰρ ἕτεροι οἱ πτόρθοι, [x] οἱ δὲ γηράσκουσιν. Καὶ αἱ 3 ῥίζαι ὁμοίως. [y] Ἀλλ' οὐχ ἅμα, ἀλλ' [z] ὁτὲ μὲν [a] μόνον τὸ στέλεχος καὶ οἱ κλάδοι ἀπώλοντο, ἕτεροι δὲ παρεφύησαν· ὅταν δ' οὕτως [b] ὦσιν, αἱ ῥίζαι [c] ἄλλαι ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος

[e] ψυχροῖς] ὑγροῖς M.Z. [f] ἢ ἄναιμα S, om. M.Z. [g] θαλάσσῃ L. [h] γίνεται ἐλάττω μὲν καὶ βρ. M.Z. [i] δὲ τὰ μὴ M.Z. [k] ζῶα καὶ τὰ φυτὰ S. [l] φθείρεται M.Z. [m] αὐτὸ αὐτά P, αὐτὸ αὐτὸ L.S. [n] γὰρ om. M.Z. [o] πεπτικὸν καὶ οὗ ἔστιν ἡ πέψις ἀναλ. M.P.Z. [p] τὰ ἄναιμα P. [q] γὰρ τῷ ζῴῳ L. [r] εἰσὶ L. [s] ὅτι] οὗ M. [t] καὶ ξηρὰ] διὸ ξηρὰ P, διὸ καὶ ξηρὰ M.Z. [v] ἔχουσι M.P.S.Z. [w] ἄτομα L. [x] οἱ δὲ] οὐδὲ M. [y] ἀλλ' ante οὐχ om. M. [z] ὅταν M. [a] τὸ στέλεχος μόνον P. [b] ποιῶσιν M.Z. [c] ἀλλ' S.

γίνονται, καὶ οὕτως ἀεὶ διατελεῖ τὸ μὲν φθειρόμενον τὸ δὲ γινόμενον· διὸ καὶ [d] μακρόβια. ⁴Ἔοικε δὲ τὰ [e] φυτὰ τοῖς ἐντόμοις, ὥσπερ εἴρηται [f] πρότερον· διαιρούμενα γὰρ ζῇ, καὶ δύο καὶ πολλὰ γίνεται ἐξ ἑνός. Τὰ δ' ἔντομα μέχρι μὲν τοῦ ζῆν ἦλθεν, πολὺν δ' οὐ δύναται χρόνον· οὐ γὰρ ἔχει ὄργανα, οὐδὲ δύναται ποιεῖν αὐτὰ ἡ ἀρχὴ ἡ ἐν ἑκάστῳ. ⁵Ἡ δ' ἐν τῷ φυτῷ δύναται· πανταχῇ γὰρ ἔχει καὶ ῥίζαν καὶ καυλὸν δυνάμει. Διὸ ἀπὸ ταύτης ἀεὶ προέρχεται τὸ μὲν νέον τὸ δὲ γηράσκον, μικρόν τι διαφέροντα [g] τῷ εἶναι μακρόβια, οὕτως ὥσπερ τὰ ἀποφυτευόμενα. Καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀποφυτείᾳ τρόπον τινὰ φαίη ἄν τις [h] ταῦτα συμβαίνειν· μόριον γάρ τι τὸ ἀποφυτευθέν. ⁶Ἐν μὲν οὖν τῇ ἀποφυτείᾳ χωριζομένων συμβαίνει τοῦτο, ἐκεῖ δὲ διὰ [i] τοῦ συνεχοῦς. Αἴτιον δ' ὅτι ἐνυπάρχει [k] πάντῃ ἡ ἀρχὴ δυνάμει ἐνοῦσα. Συμβαίνει δὲ ταὐτὸ ἐπί τε [l] τῶν [m] ζῴων καὶ φυτῶν. ⁷Ἔν τε γὰρ τοῖς ζῴοις τὰ ἄρρενα μακροβιώτερα [n] ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· τούτων δὲ τὰ ἄνω μείζω ἢ τὰ κάτω ([o] νανωδέστερον γὰρ τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν), ἐν δὲ τῷ ἄνω τὸ θερμόν, καὶ [p] τὸ ψυχρὸν ἐν τῷ [q] κάτω· καὶ [r] τῶν φυτῶν τὰ [s] κεφαλοβαρῆ μακροβιώτερα. Τοιαῦτα δὲ τὰ μὴ ἐπέτεια ἀλλὰ δενδρώδη· τὸ γὰρ ἄνω τοῦ φυτοῦ καὶ κεφαλὴ ἡ ῥίζα ἐστί, τὰ δ' ἐπέτεια ἐπὶ [t] τὸ κάτω καὶ τὸν καρπὸν λαμβάνει τὴν αὔξησιν. ⁸Ἀλλὰ περὶ μὲν [v] τούτου καὶ καθ' αὑτὰ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν διορισθήσεται· νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων ζῴων εἴρηται τὸ αἴτιον περί τε μεγέθους ζωῆς [w] καὶ βραχυβιότητος. Λοιπὸν δ' ἡμῖν θεωρῆσαι περί τε νεότητος καὶ γήρως καὶ ζωῆς καὶ θανάτου· τούτων γὰρ διορισθέντων τέλος ἂν ἡ περὶ τῶν ζῴων [x] ἔχοι μέθοδος.

[d] μακρόβιον P. [e] φυτὰ ἐν τοῖς M. [f] πρότερον om. M.Z. [g] τῷ] τὸ S, τῷ ἀεὶ M.Z. [h] ταῦτα L. [i] τὸ συνεχές P. [k] παντὶ M.Z. [l] τῶν om. L. [m] ζώων τε καὶ τῶν φυτῶν M. [n] ὥσπερ ἐπὶ M. [o] μανωδέστερον M. [p] τὸ post καὶ om. S. [q] κάτω ὥσπερ γὰρ καὶ M.Z. [r] τῶν om. M.S. [s] κεφαλῇ M. [t] τὰ κάτω λαμβάνει καὶ τοὺς καρποὺς καὶ ἐπὶ τὴν M.Z. [v] τούτων M.Z. [w] καὶ περὶ βρ. L.P. [x] ἔχῃ L.

1 Περὶ δὲ νεότητος καὶ γήρως καὶ [y] περὶ ζωῆς καὶ θανάτου [z] λεκτέον νῦν· ἅμα δὲ καὶ περὶ ἀναπνοῆς ἀναγκαῖον ἴσως τὰς αἰτίας εἰπεῖν· ἐνίοις γὰρ τῶν ζῴων διὰ [a] τοῦτο συμβαίνει τὸ 2 ζῆν καὶ τὸ μὴ ζῆν. Ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς ἐν ἑτέροις διώρισται, καὶ δῆλον ὅτι οὐχ οἷόν τ' εἶναι σῶμα τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἀλλ' [b] ὅμως ὅτι γ' ἔν τινι τοῦ σώματος ὑπάρχει μορίῳ, φανερόν, καὶ ἐν τούτῳ τινὶ τῶν ἐχόντων δύναμιν ἐν τοῖς μορίοις. 3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς ψυχῆς [c] ἢ μόρια ἢ δυνάμεις, ὁποτέρως ποτὲ δεῖ [d] καλεῖν, ἀφείσθω [e] τὰ νῦν· ὅσα δὲ ζῷα λέγεται καὶ ζῆν, ἐν μὲν [f] τοῖς ἀμφοτέρων τούτων τετυχηκόσι (λέγω δ' ἀμφοτέρων τοῦ τε ζῷον εἶναι καὶ τοῦ ζῆν) ἀνάγκη ταὐτὸν εἶναι καὶ ἓν μόριον καθ' ὅ [g] τε ζῇ καὶ καθ' ὃ προσαγορεύομεν 4 αὐτὸ ζῷον. Τὸ μὲν γὰρ ζῷον [h] ᾗ ζῷον, ἀδύνατον μὴ ζῆν· ᾗ δὲ ζῇ, ταύτῃ ζῷον ὑπάρχειν οὐκ [i] ἀναγκαῖον· τὰ γὰρ φυτὰ ζῇ μέν, οὐκ ἔχει δ' αἴσθησιν, [k] τῷ δ' αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον πρὸς τὸ μὴ ζῷον διορίζομεν. Ἀριθμῷ μὲν οὖν [l] ἀναγκαῖον ἓν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο [m] τὸ μόριον, τῷ δ' εἶναι πλείω καὶ [n] ἕτερα· οὐ γὰρ ταὐτὸ [o] τὸ [p] ζῴῳ [q] τε εἶναι καὶ τὸ ζῆν. 5 [r] Ἐπεὶ οὖν τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἕν [s] τι κοινόν ἐστιν αἰσθητήριον, εἰς ὃ τὰς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις ἀναγκαῖον ἀπαντᾶν, τοῦτο δ' ἂν εἴη μέσον τοῦ [t] πρόσθεν καλουμένου καὶ ὄπισθεν (ἔμπροσθεν μὲν γὰρ λέγεται ἐφ' [v] ὅ ἐστιν ἡμῖν ἡ αἴσθησις, ὄπισθεν δὲ τὸ ἀντικείμενον), ἔτι δὲ διῃρημένου τοῦ σώματος τῶν [w] μὲν [x] ζώντων πάντων [y] τῷ τ' ἄνω καὶ κάτω (πάντα γὰρ ἔχει τὸ ἄνω καὶ [z] τὸ κάτω, ὥστε καὶ τὰ φυτά), δῆλον ὅτι τὴν θρεπτικὴν [a] ἀρχὴν ἔχοι ἂν ἐν μέσῳ τούτων·

[y] περὶ post καὶ om. L.P. [z] νῦν λεκτέον L. [a] τούτου συμβαίνει καὶ τὸ Z. [b] ὅμως om. L.M.Z. [c] ἢ post ψυχῆς om. L.Z. [d] βαλεῖν L. [e] τὸ S. [f] τοῖς ζώοις ἀμφ. M.Z, omissis τούτων—ἀμφοτέρων. [g] τε] γε M. [h] ᾗ ζῷον om. M.Z. [i] ἀνάγκη S. [k] τῷ] τὸ P. [l] ἓν ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αὐτὸ S, ἀναγκαῖον εἶναι ἓν καὶ αὐτὸ P. [m] τὸ ante μόριον om. M.S. [n] ἕτερον L.P.S. [o] τὸ om. M.P.S. [p] ζῷον pr. L. [q] τε om. L.M.Z. [r] ἐπειδὴ M.Z. [s] τι om. M.Z. [t] πρόσθε Z. [v] ὅ] ᾧ L, ὧν M. [w] μὲν om. L.P.S. [x] ζώων τῶν πάντων M. [y] τῷ] τό Z. [z] τὸ om. Z. [a] ἂν ἔχοιεν ἀρχὴν L.

καθ' ὃ μὲν γὰρ [b] εἰσέρχεται μόριον ἡ τροφή, ἄνω καλοῦμεν, πρὸς αὐτὸ βλέποντες [c] ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ περιέχον ὅλον, κάτω δὲ καθ' ὃ τὸ περίττωμα ἀφίησι τὸ πρῶτον. Ἔχει δ' ἐναν- 6 τίως τοῖς φυτοῖς τοῦτο καὶ τοῖς ζῴοις· τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ διὰ τὴν ὀρθότητα μάλιστα ὑπάρχει τοῦτο τῶν [d] ζῴων, τὸ ἔχειν τὸ ἄνω μόριον πρὸς τὸ τοῦ παντὸς ἄνω, τοῖς δ' ἄλλοις μεταξύ· τοῖς δὲ φυτοῖς ἀκινήτοις οὖσι καὶ λαμβάνουσιν ἐκ [e] τῆς γῆς [f] τὴν τροφὴν ἀναγκαῖον [g] ἀεὶ κάτω τοῦτ' ἔχειν τὸ μόριον. Ἀνάλογον γάρ εἰσιν αἱ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ 7 καλούμενον στόμα τοῖς ζῴοις, δι' οὗ τὴν τροφὴν τὰ μὲν ἐκ τῆς γῆς [h] λαμβάνει, τὰ δὲ δι' αὑτῶν.

Τριῶν [i] δὲ μερῶν ὄντων εἰς ἃ διαιρεῖται πάντα τὰ τέλεια 2 τῶν ζῴων, ἑνὸς μὲν ᾗ δέχεται [k] τὴν τροφήν, ἑνὸς δ' ᾗ τὸ περίττωμα προΐεται, τρίτου δὲ [l] τοῦ μέσου τούτων, τοῦτο ἐν μὲν τοῖς μεγίστοις τῶν ζῴων καλεῖται [m] στῆθος, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνάλογον, διήρθρωται δὲ μᾶλλον [n] ἑτέροις ἑτέρων. Ὅσα δ' αὐτῶν ἐστὶ πορευτικά, [o] πρόσκειται καὶ μόρια [p] τὰ 2 πρὸς ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν, οἷς τὸ πᾶν οἴσουσι κύτος, σκέλη τε καὶ πόδες καὶ τὰ τούτοις ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν. Ἀλλ' 3 ἥ [q] γε τῆς θρεπτικῆς [r] ἀρχὴ [s] ψυχῆς ἐν [t] τῷ μέσῳ τῶν τριῶν μορίων [v] καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν οὖσα φαίνεται καὶ κατὰ τὸν λόγον· πολλὰ γὰρ [w] τῶν [x] ζῴων [y] ἀφαιρουμένου [z] ἑκατέρου τῶν μορίων, τῆς τε καλουμένης κεφαλῆς καὶ τοῦ δεκτικοῦ τῆς τροφῆς, [a] ζῇ μεθ' οὗπερ ἂν ᾖ τὸ μέσον. Δῆλον δ' [b] ἐπὶ τῶν 4 ἐντόμων, οἷον σφηκῶν τε καὶ [c] μελιττῶν, τοῦτο συμβαῖνον· καὶ τῶν μὴ ἐντόμων δὲ πολλὰ διαιρούμενα δύναται ζῆν διὰ τὸ θρεπτικόν. Τὸ δὲ τοιοῦτον μόριον ἐνεργείᾳ μὲν ἔχει ἕν,

[b] εἰσέρχεται—βλέποντες] ἄνω M, om. Z. [c] ἀλλ' οὐ om. M.S. [d] ζῴων τὸ ἄνω ἔχειν μόριον M. [e] τῆς om. M. [f] τὴν—δι' οὗ om. M.Z. [g] ἀεὶ] εἴη P. [h] λαμβάνειν τὰ δὲ διὰ τῶν αὐτῶν M.Z. [i] δὲ om. M.S.Z. [k] τὴν om. M. [l] τούτων τοῦ μέσου L. [m] τυτθὸς M. [n] ἑτέροις] ἕτερα M.Z. [o] πρόκειται M. [p] τὰ om. P. [q] τε M.Z. [r] ἀρχῆς M.Z. [s] ψυχὴ M.S.Z. [t] τῷ om. S. [v] καὶ post μορίων om. P. [w] τῶν om. L.S. [x] ζῷα L. [y] ἀφαιρουμένων M.P.S.Z. [z] ἑκατέρων P. [a] ζῇ—φυτὰ διαιρούμενα om. M.Z. [b] ἐπεὶ L. [c] μελισσῶν P.

δυνάμει δὲ πλείω· τὸν αὐτὸν γὰρ συνέστηκε τοῖς φυτοῖς τρόπον· καὶ γὰρ τὰ φυτὰ διαιρούμενα [d]*ζῇ χωρίς, καὶ γίνεται*
5 *πολλὰ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς δένδρα. Δι' ἣν δ' αἰτίαν* [e]*τὰ μὲν οὐ δύναται διαιρούμενα ζῆν, τὰ δ'* [f]*ἀποφυτεύεται τῶν φυτῶν, ἕτερος* [g]*ἔσται λόγος. Ἀλλ'* [h]*ὁμοίως ἔχει κατά γε τοῦτο τά* [i]*τε φυτὰ καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος. Ἀνάγκη δὲ καὶ τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἐνεργείᾳ μὲν ἐν τοῖς ἔχουσιν εἶναι μίαν,*
6 *δυνάμει δὲ πλείους. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν αἰσθητικὴν* [k]*ἀρχήν· φαίνεται γὰρ* [l]*ἔχοντα αἴσθησιν τὰ διαιρούμενα αὐτῶν. Ἀλλὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι τὴν φύσιν, τὰ μὲν φυτὰ δύναται, ταῦτα δ' οὐ δύναται διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄργανα πρὸς σωτηρίαν,* [m]*ἐνδεᾶ* [n]*τ' εἶναι τὰ μὲν τοῦ ληψομένου τὰ δὲ τοῦ δεξομένου τὴν*
7 *τροφήν,* [o]*τὰ δ' ἄλλων τε καὶ τούτων ἀμφοτέρων. Ἐοίκασι γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων πολλοῖς ζῴοις συμπεφυκόσιν· τὰ δ'* [p]*ἄριστα συνεστηκότα* [q]*τοῦτ' οὐ πάσχει τῶν ζῴων διὰ τὸ εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα μίαν. Διὸ καὶ μικρὰν αἴσθησιν ἔνια ποιεῖ* [r]*διαιρούμενα τῶν μορίων, ὅτι ἔχει τι ψυχικὸν πάθος·* [s]*χωριζομένων γὰρ τῶν σπλάγχνων ποιεῖται κίνησιν,* [t]*οἷον καὶ αἱ χελῶναι τῆς καρδίας* [v]*ἀφῃρημένης.*

3 *Ἔτι* [w]*δὲ* [x]*ἐπί τε τῶν φυτῶν δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, τῶν μὲν φυτῶν τήν* [y]*τ' ἐκ τῶν σπερμάτων γένεσιν ἐπισκοποῦσι*
2 *καὶ τὰς* [z]*ἐμφυτείας* [a]*τε καὶ* [b]*τὰς ἀποφυτείας. Ἥ* [c]*τε* [d]*γὰρ τῶν σπερμάτων γένεσις συμβαίνει* [e]*πᾶσιν* [f]*ἐκ τοῦ μέσου· διθύρων γὰρ ὄντων πάντων, ᾗ συμπέφυκεν* [g]*ἔχεται, καὶ τὸ μέσον ἐστὶν ἑκατέρου τῶν μορίων· ἐντεῦθεν* [h]*γὰρ ὅ τε καυλὸς* [i]*ἐκφύεται καὶ ἡ ῥίζα τῶν φυομένων, ἡ δ' ἀρχὴ τὸ μέσον*

[d] *ζῆν* M. [e] *οὐ δύναται τὰ μὲν* P. [f] *ἀποφυτεύεσθαι* L. et pr. Z. [g] *ἔστω* P.Z, *ἴσος* M. [h] *ὅμως* M.Z. [i] *τε*] *γε* M.Z, om. P. [k] *ἀρχήν* om. M.Z. [l] *αἴσθησιν ἔχοντα καὶ τὰ δ'* M.Z. [m] *ἐνδεᾶ*] *ἐνδέχεται* M. et pr. Z. [n] *τ'*] *δ'* M.S. [o] *τὰ δ'*] *τῶν δ'* M. [p] *ἀριστερὰ* P. [q] *τούτων* Z. [r] *διαιρουμένων* L. [s] *χωριζόμενον* M. [t] *οἷον καὶ χελώνη* M, *οἷον χελώνη* Z. [v] *ἀφῃρημένη* M. [w] *δὲ* om. M.Z. [x] *ἐπὶ* om. L. [y] *τ'*] *γε* P. [z] *ἐκφυτείας* M, *ἐκφύσεις* Z. [a] *τε*] *αὐτῶν* P. [b] *τὰς* om. L. [c] *τε*] *μὲν* M.S.Z. [d] *γὰρ ἐκ τῶν* L.M.Z. [e] *πᾶσα* P. [f] *ἐκ τοῦ μέσου* om. M.Z. [g] *ἔχεται* om. L. [h] *γὰρ* om. M.P.S.Z. [i] *ἐκφυτεύεται* M.Z.

αὐτῶν ἐστίν. Ἔν τε ταῖς [k] ἐμφυτείαις [l] καὶ ταῖς ἀποφυ- 3 τείαις [m] μάλιστα [n] τοῦτο συμβαίνει περὶ τοὺς ὄζους· ἔστι γὰρ ἀρχή τις ὁ ὄζος τοῦ κλάδου, ἅμα δὲ καὶ μέσον, ὥστε [o] ἢ [p] τοῦτο ἀφαιροῦσιν ἢ [q] εἰς τοῦτο ἐμβάλλουσιν, ἵνα ἢ [r] ὁ κλάδος ἢ αἱ ῥίζαι ἐκ τούτων [s] γίνωνται, ὡς οὔσης τῆς ἀρχῆς ἐκ τοῦ μέσου [t] καυλοῦ καὶ ῥίζης. Καὶ τῶν ζῴων τῶν ἐναίμων ἡ 4 καρδία γίνεται πρῶτον. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐξ ὧν ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις [v] ἔτι γιγνομένοις ἰδεῖν τεθεωρήκαμεν. Ὥστε καὶ ἐν τοῖς [w] ἀναίμοις ἀναγκαῖον [x] τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ γίνεσθαι πρῶτον. Ἡ δὲ καρδία ὅτι ἐστὶν ἀρχὴ τῶν φλεβῶν, 5 ἐν τοῖς περὶ τὰ μέρη τῶν ζῴων εἴρηται πρότερον· καὶ ὅτι τὸ αἷμα τοῖς ἐναίμοις ἐστὶ τελευταία τροφή, ἐξ οὗ γίνεται [y] τὰ μόρια. Φανερὸν τοίνυν ὅτι μίαν μέν τινα ἐργασίαν ἡ τοῦ 6 στόματος λειτουργεῖ δύναμις, ἑτέραν δ' ἡ τῆς κοιλίας περὶ τὴν τροφήν. Ἡ δὲ καρδία κυριωτάτη, καὶ τὸ τέλος ἐπιτίθησιν. Ὥστ' ἀνάγκη [z] καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς θρεπτικῆς 7 ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἐναίμοις· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων μορίων ἔργα περὶ τὴν τροφὴν τοῦ ταύτης ἔργου χάριν ἐστί· δεῖ [a] γὰρ τὸ κύριον πρὸς [b] τὸ οὗ ἕνεκα διατελεῖν, ἀλλ' [c] οὐκ ἐν τοῖς τούτου ἕνεκα, οἷον ἰατρὸς πρὸς τὴν [d] ὑγίειαν. Ἀλλὰ [e] μὴν τό γε κύριον τῶν αἰσθήσεων ἐν ταύτῃ 8 τοῖς ἐναίμοις πᾶσιν· [f] ἐν τούτῳ [g] γὰρ ἀναγκαῖον [h] εἶναι τὸ πάντων [i] τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον. Δύο δὲ φανερῶς ἐνταῦθα συντεινούσας ὁρῶμεν, τήν τε γεῦσιν καὶ τὴν ἁφήν, ὥστε καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαῖον· [k] ἐν τούτῳ [l] μὲν γὰρ

[k] ἐμφ. μάλιστα καὶ P. [l] καὶ ταῖς ἀποφυτείαις om. M.Z, ταῖς om. S. [m] μάλιστα] ἀμφότερα M.Z. [n] συμβαίνει τοῦτο S, συμβαίνει ταῦτα M.P.Z. [o] ἢ] εἰ P. [p] τοῦτον M.Z. [q] εἰς om. M. [r] ὁ κλάδος] κλάδου μέρος M, κλαδούμενος Z. [s] γένωνται P. [t] κλάδου M.Z. [v] ἔτι γιγνομένοις] ἐπιγιγνομένοις M.Z. [w] ἐναίμοις P. [x] τὸ om. L.S. [y] τὰ] τἆλλα M.Z. [z] καὶ τῆς αἰσθητικῆς post θρεπτικῆς P, om. M. [a] γὰρ] μὲν γὰρ L, μέντοι M.Z. [b] τὸ οὗ] τῷ οὗ L. [c] οὐκ ἐν τοῖς] ἐνίοις M.Z. [d] ὑγίειαν, οἱ δ' ὑπηρέται πρὸς τοῖς πρὸς τὴν ὑγίειαν. ἀλλὰ M.Z.i.l. [e] μὴν om. M.Z. [f] ἐν τούτῳ] τοῦτο P.S. [g] γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον M.S.Z. [h] εἶναι om. S. [i] τῶν om. L. [k] ἐν τούτῳ] εἶναι τούτων M.Z. [l] μὲν om. P.

τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν,
9 ταῦτα δ' οὐδὲν συντείνει πρὸς τὸν ἄνω τόπον. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ τὸ ζῆν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ πᾶσίν ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον· ᾗ μὲν γὰρ ζῷον, ταύτῃ καὶ ζῆν φαμέν, ᾗ δ' αἰσθητικόν, ταύτῃ τὸ σῶμα ζῷον εἶναι
10 λέγομεν. [m] Διὰ τί δ' αἱ μὲν τῶν αἰσθήσεων φανερῶς συντείνουσι πρὸς τὴν καρδίαν, αἱ δ' εἰσὶν ἐν τῇ κεφαλῇ (διὸ καὶ δοκεῖ τισὶν αἰσθάνεσθαι τὰ ζῷα διὰ τὸν ἐγκέφαλον), τὸ
11 αἴτιον [n] τούτων ἐν ἑτέροις εἴρηται χωρίς. Κατὰ μὲν οὖν τὰ φαινόμενα δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐν τούτῳ τε καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σώματος [o] τῶν τριῶν μορίων ἥ τε τῆς αἰσθητικῆς [p] ἀρχὴ ψυχῆς ἐστὶ καὶ [q] ἡ τῆς αὐξητικῆς καὶ [r] τῆς θρεπτικῆς.

4 Κατὰ δὲ τὸν λόγον, ὅτι τὴν φύσιν ὁρῶμεν ἐν πᾶσιν [s] ἐκ τῶν δυνατῶν ποιοῦσαν [t] τὸ κάλλιστον. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς οὐσίας [v] τῆς ἀρχῆς οὔσης ἑκατέρας μάλιστα [w] μὲν [x] ἀποτελεῖ τῶν μορίων ἑκάτερον τὸ αὑτοῦ ἔργον, τό τε κατεργαζόμενον τὴν ἐσχάτην τροφὴν καὶ τὸ δεκτικόν· πρὸς [y] ἑκατέρῳ γὰρ αὐτῶν οὕτως ἔσται, καὶ ἔστιν ἡ τοῦ τοιούτου [z] μέση χώρα
2 ἄρχοντος χώρα. Ἔτι τὸ χρώμενον καὶ ᾧ [a] χρῆται, δεῖ διαφέρειν. Ὥσπερ [b] δὲ τὴν δύναμιν, οὕτως [c] ἂν [d] ἐνδέχοιτο καὶ τὸν [e] τρόπον, [f] ὥσπερ οἵ τ' αὐλοὶ καὶ τὸ κινοῦν [g] τοὺς αὐλούς, ἡ χείρ. Εἴπερ οὖν τὸ ζῷον ὥρισται [h] τῷ τὴν αἰσθητικὴν ἔχειν ψυχήν, τοῖς μὲν ἐναίμοις ἀναγκαῖον ἐν τῇ καρδίᾳ ταύτην ἔχειν τὴν ἀρχήν, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνά-
3 λογον [i] μορίῳ. Πάντα δὲ τὰ μόρια καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῶν ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν· διὸ ζῶντα μὲν φαίνεται θερμά, τελευτῶντα δὲ καὶ στερισκόμενα τοῦ

[m] διότι P. [n] τούτων om. L. [o] τῶν om. M.Z. [p] ἀρχὴ ψυχῆς] ἀρχῆς M.Z, ψυχῆς ἀρχὴ L. [q] ἡ om. L. [r] τῆς post καὶ om. M.P.S.Z. [s] ἐν τῷ δυνατῷ M. [t] τὸ om. L. [v] τῆς ἀρχῆς om. S. [w] μὲν] ἂν M.Z. [x] ἀποτελοῖ Z, ἀποτελῇ M. [y] ἑκατέρων M. [z] μέσου L.P.S μέρους M.Z. [a] χρῆται τὸ χρώμενον διαφέρει M.Z. [b] δὲ καὶ τὴν M.Z. [c] αν om. S. [d] ἐνδέχεται S.Z, ἐνδέχηται M.P. [e] τόπον L.Z. [f] ὥσπερ om. M. [g] τοὺς—ὥρισται om. M.Z. [h] τῶν τὴν αἰσθητικὴν ἐχόντων M.Z. [i] μορίῳ om. M.Z.

ζῆν τοὐναντίον. Ἀναγκαῖον [k] δὴ [l] ταύτης τὴν ἀρχὴν τῆς 4 θερμότητος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῖς ἐναίμοις [m] εἶναι, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνάλογον· ἐργάζεται γὰρ καὶ πέττει τῷ φυσικῷ θερμῷ [n] τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα δὲ τὸ κυριώτατον. Διὸ 5 τῶν μὲν ἄλλων μορίων ψυχομένων ὑπομένει τὸ ζῆν, τοῦ δ' ἐν ταύτῃ φθείρεται πάμπαν, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν τῆς θερμότητος ἠρτῆσθαι πᾶσι, [o] καὶ τῆς ψυχῆς ὥσπερ [p] ἐμπεπυρευμένης [q] ἐν τοῖς μορίοις [r] τούτοις, τῶν μὲν ἀναίμων ἐν τῷ ἀνάλογον, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ τῶν ἐναίμων. Ἀνάγκη τοίνυν 6 ἅμα τό τε ζῆν ὑπάρχειν καὶ τὴν τοῦ θερμοῦ τούτου σωτηρίαν, καὶ τὸν καλούμενον θάνατον [s] εἶναι [t] τὴν τούτου φθοράν.

Ἀλλὰ μὴν πυρός γε δύο ὁρῶμεν φθοράς, μάρανσίν τε καὶ 5 σβέσιν. Καλοῦμεν δὲ τὴν μὲν [v] ὑφ' αὑτοῦ [w] μάρανσιν, τὴν δ' [x] ὑπὸ τῶν ἐναντίων σβέσιν, τὴν [y] μὲν γήρᾳ, τὴν δὲ βίαιον. Συμβαίνει δ' ἀμφοτέρας διὰ ταὐτὸ γίνεσθαι [z] τὰς φθοράς· [a] ὑπολειπούσης γὰρ τῆς τροφῆς, οὐ δυναμένου λαμβάνειν τοῦ θερμοῦ τὴν τροφήν, φθορὰ γίνεται τοῦ πυρός. Τὸ μὲν γὰρ 2 ἐναντίον παῦον τὴν πέψιν κωλύει τρέφεσθαι· ὁτὲ [b] δὲ μαραίνεσθαι [c] συμβαίνει, [d] πλείονος ἀθροιζομένου θερμοῦ διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν μηδὲ καταψύχεσθαι· ταχὺ γὰρ [e] καὶ οὕτω καταναλίσκει τὴν τροφὴν πολὺ συναθροιζόμενον τὸ θερμόν, καὶ φθάνει [f] καταναλίσκον πρὶν ἐπιστῆναι τὴν ἀναθυμίασιν. Διόπερ οὐ 3 μόνον [g] μαραίνεται τὸ ἔλαττον παρὰ [h] τὸ πλεῖον πῦρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' [i] αὑτὴν [k] ἡ τοῦ λύχνου φλὸξ [l] ἐντιθεμένη πλείονι φλογὶ [m] κατακάεται, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν καυστῶν. Αἴτιον δ' ὅτι τὴν μὲν οὖσαν ἐν τῇ φλογὶ τροφὴν φθάνει

[k] δὴ] δ' εἶναι L. [l] ταύτην M.Z. [m] εἶναι om. S. [n] πάντα τὴν τροφήν L. [o] καὶ τῆς] καὶ τοῖς P. [p] ἐμπεπυρευμένοις S. [q] ἐν om. M.S.U. [r] τούτοις—καρδίᾳ om. M.Z. [s] εἶναι om. M.Z. [t] τὴν om. S. [v] ἐφ' ἑαυτοῦ L, om. M.Z. [w] μάρανσιν τὴν δ' om. M.Z. [x] ὑπὸ τῶν ἐναντίων] ὑπ' ἄλλου M, incerto Z. [y] μὲν ἐν γήρᾳ M.Z. [z] τὰς om. M.Z. [a] ὑπολιπούσης L. [b] δὲ] τε M. [c] ξυμβαίνει M.Z. [d] πλείονα S. [e] καὶ om. P. [f] καταναλίσκειν Z. [g] μαραίνεται ἀεὶ τὸ M. [h] τὸ πλέον πῦρ L.S, τοῦ πλείονος πυρὸς M.Z. [i] ἑαυτὴν M.S.Z. [k] ἡ] οἷον ἡ M.Z. [l] ἐντιθεμένη ἐν πλείονι P. [m] κατακαίεται M.P.S.Z.

λαμβάνουσα ἡ μείζων φλὸξ πρὶν ἐπελθεῖν ἑτέραν, τὸ δὲ πῦρ ἀεὶ διατελεῖ γινόμενον καὶ ῥέον ὥσπερ ποταμός, ἀλλὰ λαν-
4 θάνει διὰ τὸ τάχος. Δῆλον τοίνυν ὡς εἴπερ δεῖ σώζεσθαι τὸ θερμόν (τοῦτο δ' ἀναγκαῖον, εἴπερ μέλλει ζῆν), δεῖ γίνε-
5 σθαί τινα τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ κατάψυξιν. Παράδειγμα [n] δὲ τούτου [o] λαβεῖν ἔστι τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν καταπνιγομένων ἀνθράκων· ἂν μὲν [p] γὰρ ὦσι [q] περιπεπωμασμένοι τῷ καλουμένῳ πνιγεῖ συνεχῶς, ἀποσβέννυνται ταχέως· [r] ἂν δὲ παρ' ἄλληλά τις ποιῇ πυκνὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τὴν
6 ἐπίθεσιν, μένουσι [s] πεπυρωμένοι πολὺν χρόνον. Ἡ [t] δ' ἔγκρυψις σώζει τὸ πῦρ· [v] οὔτε γὰρ ἀποπνεῖν κωλύεται διὰ μανότητα τῆς τέφρας, [w] ἀντιφράττει τε τῷ πέριξ ἀέρι [x] πρὸς τὸ μὴ σβεννύναι τῷ πλήθει τῆς ἐνυπαρχούσης [y] αὐτῷ
7 θερμότητος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς αἰτίας ταύτης, ὅτι τὸ ἐναντίον συμβαίνει τῷ [z] ἐγκρυπτομένῳ καὶ [a] καταπνιγομένῳ πυρί (τὸ μὲν γὰρ μαραίνεται, τὸ δὲ διαμένει πλείω χρόνον), [b] εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασιν.

6 Ἐπεὶ δὲ πᾶν ζῷον ἔχει ψυχήν, [c] αὐτὸ δ' οὐκ ἄνευ [d] φυσικῆς ὑπάρχει θερμότητος, ὥσπερ εἴπομεν, τοῖς μὲν φυτοῖς ἡ διὰ [e] τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιέχοντος ἱκανὴ γίνεται βοήθεια
2 πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ σωτηρίαν. Καὶ γὰρ ἡ τροφὴ ποιεῖ κατάψυξιν [f] εἰσιοῦσα, καθάπερ καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ πρῶτον [g] προσενεγκαμένοις· αἱ δὲ νηστεῖαι θερμαίνουσι καὶ [h] δίψας ποιοῦσιν· ἀκίνητος γὰρ ὢν ὁ ἀὴρ ἀεὶ θερμαίνεται, τῆς δὲ τροφῆς εἰσιούσης [i] καταψύχει κινούμενος, [k] ἕως ἂν
3 λάβῃ τὴν πέψιν. [l] Ἐὰν δὲ [m] ἢ τὸ περιέχον [n] ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι διὰ τὴν ὥραν, ἰσχυρῶν [o] γινομένων πάγων, ἐξαυ-

[n] δὲ] τε M.Z. [o] λαμβάνειν S. [p] γὰρ om. Z. [q] παραπεπωμασμένοι L. [r] ἐὰν P. [s] πεπυρωμένα L. [t] δὲ κρύψις L.S. [v] ὅτε γὰρ ἀποπνεῖ M.Z. [w] ἀντιφράττειν τῷ πέριξ M. [x] πρὸς τὸ μὴ] διὰ τὸ M.Z. [y] αὐτοῦ S. [z] ἐκκρυπτομένῳ S. [a] ἀποπνιγομένῳ L. [b] εἴρηται καὶ ἐν M.P.S. [c] τοῦτο M.Z, αὐτὴ S. [d] φύσεως P.S. [e] τῆς τροφῆς] γῆς M.Z, τροφῆς P. [f] εἰσιοῦσα—ἀνθρώποις om. M.P.S.Z. [g] εἰσενεγκαμένοις L. [h] δίψαν M. [i] καταψύχεται L. [k] ἕως om. Z. [l] ἂν L. [m] ἢ om. M.Z. [n] ὑπερβάλῃ S.Z. [o] γενομένων P.

αίνεται, [p] ἢ τοῦ θέρους ἰσχυρὰ συμβαίνῃ καύματα καὶ μὴ δύνηται τὸ σπώμενον ἐκ τῆς γῆς ὑγρὸν καταψύχειν, φθείρεται μαραινόμενον τὸ θερμόν, καὶ λέγεται σφακελίζειν καὶ [q] ἀστρόβλητα γίνεσθαι τὰ δένδρα περὶ τοὺς καιροὺς τούτους. Διὸ καὶ γένη τινὰ λίθων ταῖς ῥίζαις [r] ὑποβάλλουσι καὶ ὕδωρ 4 *ἐν ἀγγείοις, ὅπως αἱ ῥίζαι ψύχωνται τῶν φυτῶν. Τῶν δὲ ζῴων ἐπεὶ τὰ μέν ἐστιν ἔνυδρα τὰ δ' ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖται τὴν δίαιταν, [s] ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πορίζεται τὴν κατάψυξιν, τὰ μὲν τῷ ὕδατι τὰ δὲ τῷ ἀέρι. Τίνα δὲ τρόπον καὶ πῶς, λεκτέον [t] ἐπιστήσασι τὸν [v] λόγον [w] μᾶλλον.*

Περὶ [x] γὰρ ἀναπνοῆς ὀλίγοι μέν τινες τῶν [y] πρότερον I *φυσικῶν εἰρήκασιν· [z] τίνος μέντοι χάριν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, οἱ μὲν οὐδὲν ἀπεφήναντο, οἱ δὲ εἰρήκασι μέν, οὐ καλῶς δ' εἰρήκασιν ἀλλ' ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων. Ἔτι δὲ πάντα τὰ ζῷά φασιν ἀναπνεῖν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἀληθές. Ὥστ' ἀναγκαῖον περὶ τούτων [a] πρῶτον ἐπελθεῖν, [b] ὅπως μὴ* 2 *δοκῶμεν ἀπόντων [c] κενὴν κατηγορεῖν. Ὅτι μὲν οὖν ὅσα [d] πλεύμονα ἔχει τῶν ζῴων, ἀναπνεῖ πάντα, φανερόν. Ἀλλὰ καὶ [e] τούτων αὐτῶν ὅσα μὲν ἄναιμον ἔχει [f] τὸν πλεύμονα καὶ σομφόν, ἧττον δέονται τῆς ἀναπνοῆς· διὸ πολὺν χρόνον [g] ἐν τοῖς ὕδασι [h] δύνανται [i] διαμένειν παρὰ τὴν τοῦ σώματος ἰσχύν. Τὸν δὲ πλεύμονα σομφὸν ἔχει πάντα τὰ ᾠοτοκοῦντα,* 3 *οἷον τὸ τῶν βατράχων γένος. Ἔτι δὲ [k] αἱ [l] ἐμύδες τε [m] καὶ [n] χελῶναι πολὺν χρόνον μένουσιν ἐν τοῖς ὑγροῖς· ὁ γὰρ πλεύμων ὀλίγην ἔχει θερμότητα· ὀλίγαιμον [o] γὰρ [p] ἔχουσιν [o] αὐτόν· ἐμφυσώμενος οὖν αὐτὸς τῇ κινήσει καταψύχει καὶ*

[p] *ἡ τοῦ θερμοῦ ἰσχύς. ἂν δὲ συμβαίνει* M.Z. [q] *ἀπρόβλητα γίνεται* M.Z. [r] *ὑπερβάλλουσι* S. [s] *ἐκ τούτων διὰ τοῦτο π.* M.Z. [t] *ἐπίστασιν* S. [v] *τρόπον* M. [w] *μᾶλλον* om. P. [x] *γὰρ*] *οὖν* S. [y] *προτέρων* L. [z] *τίνος μέντοι χάριν*] *καὶ τοῦ χάριν οὐδὲν* M.Z, *τίνος δὲ χάριν* L. [a] *πρῶτον* om. S. [b] *ὅπως*] *ὡς* L. [c] *κενῶς* L, *μόνον* M.Z. [d] *πλεύμ*—hic et posthac Z: nam L.M.P.S. *πνεύμ*—. [e] *τούτῳ καὐτῶν* P. [f] *καὶ σομφὸν τὸν πνεύμονα* S. [g] *ἐν τοῖς ὕδασι* om. L.P.S. [h] *δύναται* L. [i] *μένειν περὶ* S. [k] *αἱ* om. M.Z. [l] *μύδες* L.M.P, *μύες* S. [m] *καὶ αἱ χ.* S. [n] *χελῶναι καὶ ὕδροι π.* M.Z. [o] *γὰρ* et *αὐτόν* om. S. [p] *ἔχει* L.

4 ποιεῖ διαμένειν πολὺν χρόνον. Ἐὰν [q] μέντοι βιάζηταί τις λίαν [r] κατέχων πολὺν χρόνον, ἀποπνίγονται πάντα· οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων δέχεται [s] τὸ ὕδωρ ὥσπερ οἱ [t] ἰχθῦς. Τὰ δ' ἔναιμον ἔχοντα [v] τὸν πλεύμονα [w] πάντα μᾶλλον δεῖται τῆς ἀναπνοῆς διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμότητος· τῶν δ' ἄλλων ὅσα μὴ ἔχει πλεύμονα, οὐδὲν ἀναπνεῖ.

2 Δημόκριτος [x] μὲν οὖν ὁ Ἀβδηρίτης καί τινες ἄλλοι τῶν [y] περὶ ἀναπνοῆς εἰρηκότων οὐδὲν περὶ τῶν ἄλλων διωρίκασι ζῴων, ἐοίκασι μέντοι λέγειν ὡς πάντων ἀναπνεόντων· Ἀναξαγόρας δὲ καὶ Διογένης, πάντα φάσκοντες ἀναπνεῖν, περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν [z] ὀστρείων λέγουσι τίνα τρόπον ἀναπνέ-
2 ουσιν. Καί φησιν Ἀναξαγόρας [a] μέν, ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, [b] τὸν ἐν τῷ στόματι γινόμενον ἀέρα ἕλκοντας ἀναπνεῖν τοὺς ἰχθῦς· οὐ γὰρ [c] εἶναι κενὸν οὐδέν· Διογένης δ' ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, ἐκ τοῦ περὶ τὸ στόμα περιεστῶτος [d] ὕδατος ἕλκειν τῷ κενῷ τῷ [e] ἐν τῷ στόματι τὸν ἀέρα, ὡς ἐνόντος ἐν τῷ ὕδατι ἀέρος. Ταῦτα
3 δ' ἐστὶν ἀδύνατα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ἥμισυ τοῦ πράγματος ἀφαιροῦσι, διὰ τὸ τὸ κοινὸν ἐπὶ θατέρου λέγεσθαι [f] μόνον. Ἀναπνοὴ γὰρ καλεῖται, ταύτης δὲ τὸ μὲν [g] ἐκπνοή ἐστι τὸ δ' εἰσπνοή· περὶ ἧς οὐθὲν λέγουσι, τίνα τρόπον
4 ἐκπνέουσι τὰ τοιαῦτα [h] τῶν ζῴων. Οὐδ' ἐνδέχεται αὐτοῖς εἰπεῖν· ὅταν γὰρ [i] ἀναπνεύσωσι, ταύτῃ ᾗ ἀνέπνευσαν πάλιν δεῖ ἐκπνεῖν, καὶ τοῦτο [k] ποιεῖν ἀεὶ [l] παραλλάξ, ὥστε [m] συμβαίνει ἅμα δέχεσθαι τὸ [n] ὕδωρ κατὰ [o] τὸ στόμα καὶ ἐκπνεῖν.

[q] μέντοι] οὖν M.Z, οὖν μέντοι S. [r] πολὺν χρόνον κατέχων P. [s] τὸ om. S. [t] ἰχθύες M.P.Z. [v] τὸν om. M.P.Z. [w] πάντα om. L. [x] μὲν οὖν] δὲ L. [y] περὶ τῆς ἀναπνοῆς M.P.Z. [z] ὀστρέων M.Z. [a] μέν om. M.Z. [b] τῶν P. τὸν—βραγχίων om. M.Z. [c] κενὸν οὐδὲν εἶναι P. [d] ὕδατος om. M.Z. [e] ἐν] ἐπὶ P. [f] μόνου S. [g] ἐστιν εἰσπνοὴ τὸ δ' ἐκπνοή Z. ἐστι om. L. [h] τῶν ζῴων om. P. [i] ἀναπν.—καὶ] ἀναπνεύσωσιν πάλιν ταύτῃ ἀναπνεύσαντα διεκπνεῖ καὶ M.Z. [k] ποιεῖ ἀεὶ Z, ἀεὶ ποιεῖν M. [l] παραλλὰξ καὶ ποιοῦσιν ὥστε L.S, παραλλὰξ ἅμα δὲ ἀφέντας ἀνάγκη τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων δέχεσθαι τὸ θύραθεν καὶ ταύτησ (ταύτηι Z, ταύτῃ εἰ i.) παραλλὰξ ποιοῦσιν ὥστε M.Z.i. [m] συμβαίνειν M Z. [n] ὕδωρ καὶ κατὰ M. [o] τὸ om. S.Z.

Ἀνάγκη δ' [p] ἀπαντῶντα ἐμποδίζειν θάτερον θατέρῳ. Εἶτα 5 ὅταν [q] ἀφῶσι τὸ ὕδωρ, τότε ἐκπνέουσι κατὰ [r] τὸ στόμα ἢ κατὰ τὰ βράγχια, ὥστε συμβαίνει ἅμα ἐκπνεῖν καὶ ἀναπνεῖν· τότε γάρ φασιν αὐτὸ ἀναπνεῖν. Ἅμα δ' [s] ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἀδύνατον. Ὥστ' εἰ ἀνάγκη τὰ ἀναπνέοντα ἐκπνεῖν καὶ εἰσπνεῖν, ἐκπνεῖν δὲ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν αὐτῶν, φανερὸν ὡς οὐδ' [t] ἀναπνεῖ [v] αὐτῶν οὐδέν.

Ἔτι δὲ τὸ φάναι τὸν ἀέρα ἕλκειν ἐκ τοῦ στόματος [w] ἢ 3 ἐκ τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ στόματος ἀδύνατον· οὐ γὰρ [x] ἔχουσιν ἀρτηρίαν διὰ τὸ πλεύμονα μὴ ἔχειν, ἀλλ' εὐθὺς [y] ἡ κοιλία πρὸς τῷ στόματί ἐστιν, ὥστ' ἀναγκαῖον τῇ κοιλίᾳ ἕλκειν. Τοῦτο δὲ κἂν [z] τἆλλα ἐποίει ζῷα· νῦν δὲ οὐ ποιοῦσιν. Κἂν ἐκεῖνα δ' ἔξω τοῦ ὑγροῦ ὄντα ἐπιδήλως ἂν [a] αὐτὸ ἐποίει· φαίνεται δ' οὐ ποιοῦντ' αὐτό. Ἔτι πάντων τῶν ἀναπνεόντων 2 καὶ ἑλκόντων [b] τὸ πνεῦμα ὁρῶμεν γινομένην [c] κίνησίν τινα τοῦ μορίου τοῦ ἕλκοντος, ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ [d] συμβαῖνον· οὐδὲν γὰρ φαίνονται κινοῦντες τῶν περὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' [e] ἢ τὰ βράγχια μόνον, καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ καὶ εἰς τὸ ξηρὸν [f] ἐκπεσόντες, ὅταν [g] σπαίρωσιν. Ἔτι ὅταν ἀποθνήσκῃ πνιγόμενα 3 [h] ἐν τοῖς ὑγροῖς πάντα τὰ ἀναπνέοντα, γίνονται πομφόλυγες τοῦ πνεύματος ἐξιόντος βιαίως, οἷον ἐάν τις βιάζηται χελώνας ἢ βατράχους ἢ [i] τι ἄλλο τῶν τοιούτων γενῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ συμβαίνει πειρωμένοις πάντα τρόπον, ὡς οὐκ ἐχόντων [k] πνεῦμα θύραθεν οὐθέν. Ὃν τε τρόπον [l] λέγουσι γίνε- 4 σθαι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῖς, ἐνδέχεται καὶ τοῖς ἀνθρώποις οὖσιν ἐν τῷ ὑγρῷ [m] συμβαίνειν· εἰ γὰρ καὶ οἱ ἰχθύες ἕλκουσιν ἐκ τοῦ πέριξ ὕδατος [n] τῷ στόματι, [o] διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν

[p] ἀπάντων τὸ M. [q] ἀφίωσι M.Z. [r] τὰ στόματα L.P, στόματος S. [s] ἀναπνέειν καὶ ἐκπνέειν Z. [t] ἀναπνεῖν M.P.S.Z. [v] οὐθὲν αὐτῶν P. [w] ἢ—στόματος om. M.Z. [x] ἔχει L. [y] ἡ om. L. [z] τἆλλα] πόλλ' Z. [a] αὐτὰ M.P. [b] τὸν πνεύμονα P. [c] τινὰ κίνησιν M.P.Z. [d] συμβαίνει P. [e] ἢ om. M.Z. [f] ἐμπεσόντες L.M.P.Z. [g] ἀσπαρίζωσιν L.P.S. [h] ἐν om. M.Z. [i] ἄλλο τι L.P. [k] πνεῦμα—λέγουσι] πνεῦσιν M.Z. [l] λέγουσι διὰ τοῦτο οὐ γίνεσθαι S. [m] συμβαίνει M.Z, omisso εἰ. [n] τῷ στόματι om. M.Z. [o] διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν] τοῦτο κἂν Z, κἂν M.S.

[p] ποιοῖμεν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τἆλλα ζῷα; Καὶ τὸν ἐκ τοῦ
5 στόματος δ' ἂν [q] ἕλκοιμεν ὁμοίως τοῖς ἰχθύσιν. Ὥστ' εἴπερ
κἀκεῖνα ἦν δυνατά, καὶ ταῦτ' [r] ἂν ἦν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστι, δῆλον
ὡς οὐδ' ἐπ' ἐκείνων ἐστίν. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τίν' αἰτίαν
ἐν τῷ ἀέρι ἀποθνήσκουσι [s] καὶ [t] φαίνονται ἀσπαρίζοντα ὥσπερ
τὰ πνιγόμενα, [v] εἴπερ ἀναπνέουσιν; Οὐ γὰρ [w] δὴ τροφῆς γε
6 ἐνδείᾳ τοῦτο πάσχουσιν. Ἣν [x] γὰρ λέγει Διογένης αἰτίαν,
εὐήθης· φησὶ γὰρ ὅτι τὸν ἀέρα πολὺν ἕλκουσι λίαν ἐν τῷ
ἀέρι, ἐν δὲ τῷ ὕδατι μέτριον, [y] καὶ διὰ τοῦτ' ἀποθνήσκειν.
Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἔδει δυνατὸν εἶναι τοῦτο συμβαίνειν·
νῦν δ' [z] οὐδὲν τῷ σφόδρα ἀναπνεῦσαι ἀποπνίγεται [a] πεζὸν
7 ζῷον. Ἔτι δ' εἰ πάντα ἀναπνεῖ, [b] δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἔντομα
τῶν ζῴων ἀναπνεῖ· φαίνεται δ' αὐτῶν [c] πολλὰ διατεμνόμενα
ζῆν, οὐ μόνον εἰς δύο μέρη ἀλλὰ καὶ εἰς πλείω, οἷον αἱ καλούμεναι
σκολόπενδραι· [d] ἃ πῶς ἢ [e] τίνι ἐνδέχεται ἀναπνεῖν;
8 Αἴτιον δὲ μάλιστα τοῦ μὴ λέγεσθαι περὶ αὐτῶν καλῶς τό
[f] τε τῶν μορίων ἀπείρους εἶναι τῶν ἐντός, [g] καὶ μὴ λαμβάνειν
ἕνεκά τινος τὴν φύσιν [h] πάντα ποιεῖν· ζητοῦντες γὰρ τίνος
ἕνεκα ἡ ἀναπνοὴ τοῖς ζῴοις ὑπάρχει, καὶ ἐπὶ τῶν μορίων
τοῦτ' ἐπισκοποῦντες, οἷον ἐπὶ [i] βραγχίων καὶ πλεύμονος, εὗρον
ἂν θᾶττον τὴν αἰτίαν.

4 Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς συμβαίνει τι τοῖς
ἀναπνέουσι [k] λέγει, φάσκων κωλύειν ἐκθλίβεσθαι τὴν ψυχήν·
οὐ μέντοι ὡς τούτου γ' ἕνεκα [l] ποιήσασαν τοῦτο τὴν φύσιν
οὐθὲν εἴρηκεν· ὅλως γὰρ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοί, καὶ
2 οὗτος οὐθὲν ἅπτεται τῆς τοιαύτης αἰτίας. Λέγει δ' ὡς ἡ
ψυχὴ καὶ τὸ θερμὸν ταὐτὸν τὰ πρῶτα σχήματα τῶν σφαιροειδῶν.
[m] συγκρινομένων οὖν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος

[p] ποιοῦμεν M.Z. [q] ἕλκομεν M, ἕλκοιεν L.P. et corr. Z. [r] ἂν om. L. [s] καὶ] καὶ οὐ M. [t] φαίνεται L.S. [v] ἅπερ S. εἴπερ—πάσχουσιν om. L. [w] δὴ om. P. [x] λέγει γὰρ P, γὰρ τέγουν S. [y] καὶ ante διὰ om. M.Z. [z] οὐδὲν ἐν τῷ M.Z. [a] ζῷον πεζόν P. [b] δῆλον ὅτι post ζῴων P. [c] διατεμνόμενα πολλὰ P. [d] ἃ πῶς] ὅπως M.Z. [e] τίσιν L. [f] τε om. L.P.S. [g] καὶ τὸ μὴ M.Z. [h] πάντα ποιεῖν om. M.Z. [i] βραγχίου L. [k] φάσκει λέγων P. [l] τοῦτο ποιήσασαν S. [m] ἐκκρινομένων L.

ἐκθλίβοντος, βοήθειαν γίνεσθαι τὴν ἀναπνοήν φησιν. Ἐν 3 γὰρ τῷ ἀέρι πολὺν ἀριθμὸν εἶναι τῶν τοιούτων ἃ καλεῖ ἐκεῖνος νοῦν καὶ ψυχήν· [n] ἀναπνέοντος οὖν καὶ εἰσιόντος τοῦ ἀέρος [o] συνεισιόντα [p] ταῦτα, καὶ [q] ἀνείργοντα [r] τὴν θλίψιν, [s] κωλύειν τὴν ἐνοῦσαν ἐν τοῖς ζῴοις διιέναι ψυχήν. Καὶ διὰ 4 τοῦτο [t] ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν εἶναι τὸ ζῆν καὶ [v] τὸ ἀποθνήσκειν· ὅταν γὰρ κρατῇ τὸ περιέχον συνθλῖβον, καὶ μηκέτι θύραθεν εἰσιὸν [w] δύνηται [x] ἀνείργειν, μὴ [y] δυναμένου ἀναπνεῖν, [z] τότε συμβαίνειν τὸν θάνατον τοῖς ζῴοις· εἶναι γὰρ τὸν θάνατον τὴν τῶν τοιούτων [a] σχημάτων ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον ἐκ [b] τῆς τοῦ περιέχοντος ἐκθλίψεως. Τὴν δ' 5 αἰτίαν διὰ τί ποτε πᾶσι μὲν ἀναγκαῖον [c] ἀποθανεῖν, οὐ μέντοι ὅτε ἔτυχεν ἀλλὰ κατὰ φύσιν μὲν γήρᾳ, βίᾳ [d] δὲ παρὰ φύσιν, οὐθὲν δεδήλωκεν. [e] Καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ ὁτὲ μὲν φαίνεται τοῦτο γινόμενον, ὁτὲ δ' οὐ φαίνεται, [f] πότερον τὸ αἴτιον ἔξωθέν ἐστιν ἢ ἐντός. Οὐ λέγει [g] δὲ οὐδὲ περὶ τῆς 6 ἀρχῆς τοῦ ἀναπνεῖν τί τὸ αἴτιον, πότερον [h] ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν· [i] οὐ γὰρ δὴ ὁ [k] θύραθεν νοῦς τηρεῖ τὴν βοήθειαν, ἀλλ' ἔσωθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς γίνεται καὶ τῆς κινήσεως, οὐχ ὡς βιαζομένου τοῦ περιέχοντος. [l] Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἅμα τὸ περιέχον συνθλίβειν καὶ [m] εἰσιὸν διαστέλλειν. Ἃ μὲν οὖν εἴρηκε [n] καὶ ὥς, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. Εἰ δὲ δεῖ νομίζειν 7 ἀληθῆ εἶναι τὰ πρότερον λεχθέντα καὶ μὴ πάντα τὰ ζῷα ἀναπνεῖν, οὐ περὶ παντὸς θανάτου τὴν αἰτίαν ὑποληπτέον εἰρῆσθαι ταύτην, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων. Οὐ μὴν οὐδ' ἐπὶ τούτων καλῶς. Δῆλον δ' ἐκ τῶν συμβαινόντων καὶ τῶν τοιούτων ὧν ἔχομεν πάντες πεῖραν. [o] Ἐν γὰρ ταῖς 8

[n] ἀναπνέοντες P. [o] συνιόντα P. [p] ταῦτα om. Z. [q] συνθλίβοντα M, συνει ροντα Z. [r] τῇ θλίψει M.Z. [s] κωλύει L M.P.S.Z. [t] ἐν τῷ] ἐκ τοῦ L. [v] τὸ post καὶ om. M.Z. [w] δύναται M.S.Z. [x] ἐνεργεῖν M.Z. [y] δυναμένου δ' ἀναπνεῖν M.S.Z. [z] τότε συμβαίνει L, τότε ξυμβαίνειν S, ξυμβαίνειν τότε M.Z. [a] σωμάτων M.Z. [b] τῆς om. M.Z. [c] ἀποθνήσκειν Z. [d] δὲ παρὰ] δ' οὐ κατὰ P. [e] καίτοι γ' ἐχρῆν L. [f] πότερον δὲ τὸ P. [g] δὲ om. P. [h] ἔξωθεν ἢ ἔνδοθεν M.Z. [i] οὐδὲ γὰρ δὴ M.Z, οὐδὲ γὰρ L.P. [k] θύραζε L. [l] ἄτοπον—περιέχον om. M.Z. [m] ἴσον M, εἴσω Z. [n] καὶ ὥς om. L. [o] ἔν τε γὰρ M.S.Z.

ἀλέαις θερμαινόμενοι μᾶλλον [p] καὶ τῆς ἀναπνοῆς μᾶλλον δεόμεθα καὶ [q] πυκνότερον ἀναπνέομεν πάντες· ὅταν δὲ [r] τὸ πέριξ ᾖ ψυχρὸν καὶ συνάγῃ καὶ συμπηγνύῃ τὸ σῶμα, κατέ-9χειν συμβαίνει τὸ πνεῦμα. Καίτοι τότ' ἐχρῆν [s] τὸν θύραθεν εἰσιόντα κωλύειν τὴν σύνθλιψιν. Νῦν δὲ γίνεται τοὐναντίον· ὅταν γὰρ πολὺ λίαν ἀθροισθῇ τὸ θερμὸν μὴ ἐκπνεόντων, τότε [t] δέονται τῆς ἀναπνοῆς· ἀναγκαῖον [v] δ' εἰσπνεύσαντας ἀναπνεῖν. Ἀλεάζοντες δὲ πολλάκις ἀναπνέουσιν, ὡς ἀναψύξεως χάριν ἀναπνέοντες, [w] ὅτε τὸ λεγόμενον ποιεῖ πῦρ ἐπὶ πῦρ.

5 Ἡ δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γεγραμμένη περίωσις περί τε τῶν ἄλλων ζῴων οὐδὲν διώρικε τίνα τρόπον αὐτοῖς ἡ τοῦ θερμοῦ γίνεται σωτηρία, πότερον τὸν αὐτὸν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν· εἰ μὲν γὰρ μόνοις τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὑπάρχει τοῖς πεζοῖς, [x] λεκτέον τὴν αἰτίαν τοῦ μόνοις· εἰ δὲ [y] καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁ δὲ τρόπος ἄλλος, [z] καὶ περὶ τούτου διοριστέον, εἴπερ δυνατὸν 2 [a] ἀναπνεῖν πᾶσιν. Ἔτι δὲ καὶ πλασματώδης ὁ τρόπος τῆς αἰτίας. Ἐξιόντος γὰρ [b] ἔξω τοῦ θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος, τὸν περιέχοντα ὠθούμενον [c] ἀέρα φερόμενον [d] ἐμπίπτειν [e] εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φησὶ διὰ μανῶν οὐσῶν τῶν σαρκῶν, ὅθεν τὸ ἐντὸς ἐξῄει θερμόν, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι κενὸν ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις· θερμανθέντα δὲ πάλιν ἐξιέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ περιωθεῖν εἴσω διὰ τοῦ στόματος τὸν ἀέρα τὸν ἐκπίπτοντα θερμόν· καὶ τοῦτο [f] δὴ διατελεῖν ἀεὶ ποιοῦντας, 3 ἀναπνέοντάς τε καὶ ἐκπνέοντας. Συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτως οἰομένοις πρότερον τὴν [g] ἐκπνοὴν γίνεσθαι τῆς εἰσπνοῆς. [h] Ἔστι δὲ τοὐναντίον. Σημεῖον δέ· γίνεται μὲν γὰρ ἀλλήλοις ταῦτα παρ' ἄλληλα, τελευτῶντες δὲ [i] ἐκπνέουσιν, ὥστ' 4 ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἀρχὴν [k] εἰσπνοήν. Ἔτι δὲ τὸ τίνος

[p] καὶ ante θερμ. M.Z. [q] πυκνότερα S. [r] τὸ om. S. [s] τὸ θύραθεν εἰσιὸν M.Z. [t] δέον P. [v] δ' ἔστι νεύσαντας M.Z. [w] ὅτε καὶ τὸ L. [x] τεκτέον S. [y] καὶ om. M.Z. [z] καὶ τὸ περὶ M.Z. [a] ἀναπνεῖν om. L. [b] ἔξω om. L. [c] ἀέρα φερ.] ἀναφερ. S. [d] ἐπιπίπτειν Z. [e] φησὶν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον L. [f] δὴ om. L. [g] εἰσπνοὴν γίν. τῆς ἐκπνοῆς L.S. [h] ἔστι δὲ τοὐναντίον om. L.P.S. [i] ἐνπνέουσιν S, ἀναπνέουσιν M.Z. [k] ἐκπνοήν M.Z.

ἕνεκα ταῦθ' ὑπάρχει τοῖς ζῴοις (λέγω δὲ [l] τὸ ἀναπνεῖν καὶ τὸ ἐκπνεῖν) οὐθὲν εἰρήκασιν οἱ τοῦτον τὸν τρόπον λέγοντες, ἀλλ' ὡς περὶ συμπτώματός τινος ἀποφαίνονται μόνον. Καίτοι γε κύρια ταῦθ' ὁρῶμεν τοῦ ζῆν καὶ τελευτᾶν· ὅταν γὰρ ἀναπνεῖν μὴ δύνωνται, τότε συμβαίνει γίνεσθαι τὴν φθορὰν τοῖς ἀναπνέουσιν. "Ἔτι δὲ ἄτοπον τὸ τὴν μὲν τοῦ 5 θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος ἔξοδον καὶ πάλιν εἴσοδον [m] μὴ λανθάνειν ἡμᾶς, τὴν δ' εἰς τὸν θώρακα τοῦ πνεύματος εἴσοδον καὶ πάλιν θερμανθέντος ἔξοδον λανθάνειν. "Ἄτοπον δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ τὴν ἀναπνοὴν εἴσοδον εἶναι. Φαίνεται γὰρ τοὐ- 6 ναντίον· τὸ [n] μὲν γὰρ ἐκπνεόμενον [o] εἶναι θερμόν, τὸ δ' εἰσπνεόμενον ψυχρόν. "Ὅταν δὲ θερμὸν ᾖ, ἀσθμαίνοντες ἀναπνέουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ καταψύχειν ἱκανῶς τὸ εἰσιὸν [p] πολλάκις τὸ πνεῦμα συμβαίνει σπᾶν.

'Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τροφῆς [q] γε χάριν ὑποληπτέον γίνεσθαι 6 τὴν ἀναπνοήν, ὡς τρεφομένου τῷ πνεύματι τοῦ ἐντὸς πυρός, καὶ ἀναπνέοντος μὲν ὥσ[r]περ ἐπὶ πῦρ ὑπέκκαυμα ὑποβάλλεσθαι, τραφέντος δὲ [s] τοῦ πυρὸς γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν. Ταὐτὰ 2 γὰρ ἐροῦμεν πάλιν καὶ πρὸς τοῦτον τὸν λόγον [t] ἅπερ πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐχρῆν τοῦτο συμβαίνειν ἢ τὸ ἀνάλογον τούτῳ· πάντα γὰρ ἔχει θερμότητα ζωτικήν. "Ἔπειτα καὶ τὸ γίνεσθαι [v] τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ 3 πνεύματος τίνα [w] χρὴ τρόπον λέγειν, πλασματῶδες [x] ὄν· μᾶλλον [y] γὰρ ἐκ τῆς τροφῆς τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν. [z] Συμβαίνει [a] τε κατὰ [b] ταὐτὸ δέχεσθαι τὴν τροφὴν καὶ τὸ περίττωμα [c] ἀφιέναι· τοῦτο δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐχ ὁρῶμεν γινόμενον.

Λέγει δὲ περὶ ἀναπνοῆς καὶ 'Ἐμπεδοκλῆς, οὐ μέντοι τίνος 7 γ' ἕνεκα, οὐδὲ περὶ πάντων τῶν ζῴων οὐδὲν ποιεῖ δῆλον, εἴτε

[l] τό τε ἀν. L. [m] μὴ—εἴσοδον om. M.Z. [n] μὲν om. M.S.Z. [o] εἶναι om. M. [p] πολλ. πνεῦμα συμβαίνει πᾶν P. [q] τε M.Z. [r] περ om. M. [s] τοῦ πυρὸς om. M.Z. [t] ἅπερ καὶ πρὸς M.Z. [v] τὸ ante θ. om. L.M.Z. [w] τρόπον χρὴ M.Z. [x] ὂν om. L.P.S. [y] γὰρ om. P. [z] συμβαίνειν P.S. [a] τε] τὸ L, δὲ M.P.Z. [b] τοῦτο L.P.S. [c] ἀφιέναι· τοῦτο γὰρ γιγνόμενον ὁρῶμεν· τοῦτο M.Z.

ἀναπνέουσιν εἴτε μή. Καὶ περὶ τῆς διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῆς [d]λέγων οἴεται καὶ περὶ τῆς κυρίας λέγειν ἀναπνοῆς. 2 Ἔστι γὰρ [e]καὶ διὰ τῆς ἀρτηρίας [f]ἐκ τῶν στηθῶν [g]ἡ ἀναπνοή, καὶ ἡ διὰ τῶν μυκτήρων· αὐτοῖς δὲ χωρὶς ἐκείνης οὐκ ἔστιν ἀναπνεῦσαι τοῖς μυκτῆρσιν. Καὶ τῆς μὲν διὰ τῶν μυκτήρων [h]γινομένης [i]ἀναπνοῆς στερισκόμενα τὰ ζῷα [k]οὐδὲν πάσχουσι, τῆς δὲ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἀποθνήσκουσιν. 3 Καταχρῆται γὰρ ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν [l]ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων· διόπερ ὀσφρήσεως μὲν σχεδὸν μετέχει πάντα [m]τὰ ζῷα, [n]ἔστι δ' οὐ πᾶσι τὸ αὐτὸ αἰσθητήριον. Εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέ-4ροις σαφέστερον. Γίνεσθαι δέ φησι τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν διὰ τὸ φλέβας εἶναί τινας, ἐν αἷς [o]ἔνεστι μὲν αἷμα, οὐ μέντοι πλήρεις εἰσὶν αἵματος, ἔχουσι δὲ πόρους εἰς τὸν ἔξω ἀέρα, τῶν μὲν τοῦ σώματος μορίων ἐλάττους, τῶν δὲ τοῦ ἀέρος μείζους· [p]διὸ τοῦ αἵματος πεφυκότος [q]κινεῖσθαι ἄνω καὶ κάτω, [r]κάτω μὲν φερομένου εἰσρεῖν τὸν ἀέρα καὶ γίνεσθαι ἀναπνοήν, [s]ἄνω δ' ἰόντος [t]ἐκπίπτειν θύραζε καὶ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν, παρεικάζων τὸ συμβαῖνον ταῖς κλεψύδραις.

5 Ὧδε δ' ἀναπνεῖ [v]πάντα καὶ ἐκπνεῖ. Πᾶσι [w]λίφαιμοι
σαρκῶν σύριγγες πύματον κατὰ σῶμα τέτανται,
καί σφιν [x]ἐπὶ στομίοις [y]πυκναῖς τέτρηνται [z]ἄλοξιν
ῥινῶν ἔσχατα [a]τέρθρα διαμπερές, ὥστε [b]φόνον [c]μὲν
κεύθειν, αἰθέρι δ' [d]εὐπορίην [e]διόδοισι τετμῆσθαι.
Ἔνθεν ἔπειθ' [f]ὁπόταν μὲν [g]ἀπαΐξῃ [h]τέρεν αἷμα,

[d] λέγων—μυκτήρων om. M.Z. [e] καὶ om. P.S. [f] ἐκ] διὰ S. [g] ἡ om. S. [h] γενομένης M. [i] ἀναπνοῆς] ἧς M. et fortasse Z. [k] οὐ M.S.Z. [l] ἐν om. L.P.S. [m] τὰ om. S. [n] ἔστι] ἐπεὶ M.Z. [o] ἔστι L. [p] διὸ] καὶ διὰ M.Z. [q] κινεῖσθαι ἅμα καὶ κάτω καὶ ἄνω M.Z. [r] ἄνω M.S.Z. [s] κάτω M.S.Z. [t] ἐκπνεῖν M.Z. [v] πάντως V. [w] λείφαιμοι N.V.n, δίαιμοι M.i.l. [x] ἐπιστομίοις L.N.P.Q.G[a].H[a], ἐπιστομίαις M.Z.i.l. [y] πυκναῖς M.Z.i.l, πυκινοῖς L.Q.G[a].H[a].f.m.o: ceteri πυκνοῖς. [z] ἄλεξι V, δόναξι M.i.l. [a] τέρθρα L.G[a].H[a]. et corr. m.o, lacunam M: ceteri τέθρα, ambiguo V. [b] φόνον M.i.l: ceteri φανόν. [c] μὲν κεύθειν, αἰθέρι] μέν γ' ἐνθεῖναι θέρει M, μέν γ' αἰθέρι i.l. [d] εὐπορίην L.Q.H[a].f, εὔπνοιαν pr. Z: ceteri εὐπορίαν. [e] διόδρισι S, διόδεσι n. [f] ὅταν L.X.G[a].f. [g] ἀπαΐξῃ L.X.G[a].H[a].m.o, ἐπαΐξοι corr. i, ἐπάξοι pr. i, ἐπάξειε l, ἐπάξῃ M. et pr. Z: ceteri ἐπαΐξῃ. [h] τέραν S.

αἰθὴρ παφλάζων [i] *καταβήσεται* [k] *οἴδματι* [l] *μάργῳ,*
εὖτε δ' ἀναθρώσκει, [m] *πάλιν ἐκπνεῖ, ὥσ*[n]*περ ὅταν* [o] *παῖς*
[p] *κλεψύδρην* [q] *παίζησι* [r] *δι' εὐπετέος χαλκοῖο.*
Εὖτε μὲν αὐλοῦ πορθμὸν ἐπ' [s] *εὐειδεῖ* [t] *χερὶ* [v] *θεῖσα*
[w] *εἰς ὕδατος βάπτησι* [x] *τέρεν δέμας* [y] *ἀργυφέοιο,*
[z] *οὐδ' ὅγ'* [a] *ἐς* [b] *ἄγγος*[c]*δ' ὄμβρος* [d] *ἐσέρχεται, ἀλλά* [e] *μιν* [f] *εἴργει*
ἀέρος ὄγκος [g] *ἔσωθε πεσὼν* [h] *ἐπὶ τρήματα πυκνά,*
[i] *εἰσόκ' ἀποστεγάσῃ* [k] *πυνικὸν ῥόον·* [l] *αὐτὰρ* [m] *ἔπειτα*
πνεύματος [n] *ἐλλείποντος* [o] *ἐσέρχεται* [p] *αὔξιμον ὕδωρ.*
Ὡς δ' αὔτως ὅθ' ὕδωρ μὲν ἔχει κατὰ [q] *βένθεα χαλκοῦ*
πορθμοῦ [r] *χωσθέντος* [s] *βροτέῳ* [t] *χροῒ ἠδὲ* [v] *πόροιο,*
αἰθὴρ δ' [w] *ἐκτὸς* [x] *ἔσω* [y] *λελιημένος ὄμβρον ἐρύκει*
ἀμφὶ πύλας [z] *ἰσθμοῖο δυσηχέος,* [a] *ἄκρα* [b] *κρατύνων,*
εἰσόκε χειρὶ [c] *μεθῇ·* [d] *τότε δ' αὖ πάλιν, ἔμπαλιν ἢ πρίν,*
πνεύματος [e] *ἐμπίπτοντος* [f] *ὑπεκθέει* [g] *αὔξιμον ὕδωρ.*
Ὡς δ' αὔτως τέρεν αἷμα [h] *κλαδασσόμενον* [i] *διὰ γυίων*
ὁππότε [k] *μὲν παλίνορσον* [l] *ἐπαΐξειε μυχόνδε,*

[i] *καταΐσσεται* L.Q.Ga.Ha.f. [k] *ὕδατι* S. et pr. o. [l] *μαργῷ* P.S.i.l, *μαρθρῷ* n. [m] *πᾶσιν* Ha. [n] *περ* om. n. [o] *ταῖς* N, incerto V. [p] *κλεψύδρην* L.M.P.Q.S.X.Z.Ga.Ha.f.i.l.m.o: ceteri *κλεψύδραις*. [q] *παίζησι* i.l, *παίζουσι* M.Z: ceteri *παίζουσα*. [r] *διιπετέος* M.Z.i.l, *δι' εὐπετέοις* S, *δι' εὐπαγέος* P. [s] *εὐϊδεῖ* i.l, *ἀειδεῖ* M. [t] *χειρὶ* M.N.P.V.Z.m.o. [v] *θεὶς* M. et pr. Z. et postposito *χερὶ* i.l. [w] *ἐς* f, *ἅλις* M.i.l. [x] *τέραν* N.n. [y] *ἀργυφαιοῖο* M.Z, *ἀργυφαοῖο* i.l. [z] *οὐδ' ὅτ'* i.l. et corr. Z, *οὐδ' ὅτι* M. et pr. Z, *οὐδετ'* L.N.P.Q.S.V.X.Ga.Ha.f.m.n.o. [a] *εἰς* M. et pr. Z. [b] *ἄγκος* f, *ἄργος* M. et pr. Z. [c] *δ'* M.N.Q.S.V.Ga.Ha.f.i.l.m.n.o, om. P: vulgo *ἔτ'*. [d] *εἰσέρχεται* M.N.P.Q.X.Z.Ga.Ha.f.l.m.n.o. [e] *μὴν* M. et pr. Z. [f] *ἔργει* V. [g] *ἔσωθε* M.i.l, *ἔσωθεν* L.N.Q.S.V.X.Z.Ga.Ha.f.n.o, *ἔσωθι* P. [h] *ἐπεὶ* M. [i] *εἰσόκ' ἀποστεγάσει* P.f.m.o, *εἰς ὅκ' ἀναστεγάσῃ* i.l, *εἰς ὀσακαναστεγάσῃ* M. et pr. Z. [k] *πυκνὸν* Q.Z.Ha.f. [l] *ἀτὰρ* n. [m] *ἐπεὶ* Z, *ἐπὶ* M. [n] *ἐκλείποντος* M.Z.i.l. [o] *εἰσέρχεται* L.M.N.P.Q.X.Z.Ga.f.i.l.o. [p] *αὔξιμον* L.M.Q.Z.Ga.Ha.f.i.l: ceteri *αἴσιμον*. [q] *βένθεος* V. [r] *χρωσθέντος* M.N.P.S.V.Z.i.l.m.n.o. [s] *βροτέο* o, *βροτέα* P. [t] *χρωὶ ἠδὲ* f, *χροιῆδε* N.P.V.n.o, *χροιήνδε* M.Z, *χροίηνε δὲ* i.l, *χερὶ ἠδὲ* X. [v] *πόρους* M.i.l. [w] *ἐκτ* ante lacunam n, *ἐκ τῶν* N.V. [x] *ἔσσω* M, *ἔσωθι* i.l. [y] *λελιμμένος* M.Z, *λελειμμένος* i.l. [z] *ἠθμοῖο* P.S.X.Z. [a] *ἄηρος* V. [b] *κραταίνων* S, *κρατ.* ante lacunam n, *τιταίνων* M.Z.i.l. [c] *μεθίῃ* N.V. [d] *τότε*] *τῇ* n. [e] *ἐκπίπτοντος* M.Z.Ga.i.l.n. [f] *ὑπεκθέει* M.Z.i.l: ceteri *ὑπεκθεῖ*. [g] *αἰγίμον* V: ceteri *αἴσιμον*. [h] *κλαδασσώμενον* Ga, *κλα σόμενον* V, *κλαδασσομένων* Z.i.l. [i] *διὰ γυίων* i.l, *διὰ γύων* M, *διὰ γυῶν* n: ceteri *δι' ἀγυιῶν*. [k] *μιν* V.Z.m.n, om. P. [l] *ἐπάξειεν* M.Z.

[m] αἰθέρος εὐθὺς ῥεῦμα [n] κατέρχεται [o] οἴδματι θῦον,
εὖτε δ' [p] ἀναθρώσκῃ, [q] πάλιν ἐκπνεῖ ἶσον [r] ὀπίσσω.

6 Λέγει μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν, ἀναπνεῖ δ', ὥσπερ εἴπομεν, τὰ φανερῶς ἀναπνέοντα διὰ τῆς ἀρτηρίας, διά [s] τε τοῦ στόματος ἅμα καὶ [t] διὰ τῶν μυκτήρων. Ὥστ' εἰ μὲν περὶ ταύτης λέγει τῆς ἀναπνοῆς, ἀναγκαῖον [v] ζητεῖν πῶς ἐφαρμόσει ὁ εἰρημένος [w] λόγος τῆς αἰτίας· φαίνεται γὰρ 7 τοὐναντίον συμβαῖνον. Ἄραντες μὲν γὰρ τὸν τόπον, καθάπερ τὰς φύσας ἐν τοῖς χαλκείοις, ἀναπνέουσιν· αἴρειν δὲ τὸ θερμὸν [x] εὔλογον, ἔχειν δὲ τὸ αἷμα τὴν τοῦ θερμοῦ χώραν· [y] συνιζάνοντές δὲ καὶ [z] καταπνίγοντες, ὥσπερ ἐκεῖ τὰς φύσας, ἐκπνέουσιν. Πλὴν ἐκεῖ μὲν [a] οὐ [b] κατὰ ταὐτὸν εἰσδέχονταί [c] τε τὸν ἀέρα καὶ πάλιν ἐξιᾶσιν, οἱ δ' ἀναπνέοντες [d] κατὰ 8 ταὐτόν. Εἰ δὲ περὶ τῆς κατὰ [e] τοὺς μυκτῆρας [f] λέγει μόνης, πολὺ διημάρτηκεν· οὐ γάρ ἐστιν ἀναπνοὴ μυκτήρων [g] ἴδιος, ἀλλὰ [h] παρὰ τὸν αὐλῶνα τὸν [i] περὶ τὸν γαργαρεῶνα, ᾗ τὸ ἔσχατον τοῦ ἐν τῷ στόματι οὐρανοῦ, συντετρημένων τῶν μυκτήρων [k] χωρεῖ τὸ μὲν ταύτῃ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ διὰ τοῦ στόματος, ὁμοίως [l] εἰσιόν τε καὶ ἐξιόν. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν τοιαύτας καὶ τοσαύτας [m] ἔχει δυσχερείας.

8 Ἐπεὶ δὲ εἴρηται πρότερον ὅτι τὸ ζῆν καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις μετὰ θερμότητός τινός ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ἡ πέψις, δι' ἧς ἡ τροφὴ γίνεται τοῖς ζῴοις, οὔτ' ἄνευ ψυχῆς οὔτ' ἄνευ θερ- 2 μότητός ἐστιν· [n] πυρὶ γὰρ ἐργάζεται πάντα. Διόπερ ἐν ᾧ

[m] αἰθέρος M.Z.i.l: ceteri ἕτερον. [n] κατέρπεται O. [o] οἴδματι θετὸν V, οἶδμα τιταῖνον M.Z.i.l. [p] ἀναθρώσκῃ M.S.Z, ἀναθρώσκοι i.l: ceteri ἀναθρώσκει. [q] πάλιν πνεῖ ἶσον Z, πάλιν ἶσον M, παλίνορσον ἵκετ' i.l. [r] ὀπίσω P.f. [s] τε] δὲ M.Z. [t] διὰ om. L. [v] ζητεῖν] ἐστι M. et nescio an Z. [w] τῆς αἰτίας λόγος M.Z. [x] ἔλεγον M.Z. [y] συνίζοντες P.S. [z] καταπλήττοντες M.Z, καταπνέοντες L. [a] οὐ om. M.Z. [b] καταυτὸν Z, κατὰ ταυτὸ M. [c] τε om. S. [d] κατὰ ταυτόν] οὐ κατὰ ταυτὸν M.S, οὐ καταυτὸν Z, κατὰ ταῦτα L. [e] τὸν μακτῆρα M.Z. [f] λέγοι M. [g] ἴδιος—τῶν μυκτήρων om. M.Z. [h] περὶ L. [i] παρὰ L.P.S. [k] χωρείτω μὲν ταύτῃ τὸ τοῦ M.S. [l] ἐξιόν τε καὶ εἰσιόν L, ἐξιόν τε S, ἐξιὸν M.Z. [m] ἔχει τὰς δυσχερείας Z. [n] πῦρ M.Z.

πρώτῳ τόπῳ τοῦ σώματος καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ [o] τοῦ τόπου τούτου μορίῳ τὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι [p] τὴν τοιαύτην, ἐνταῦθα καὶ [q] τὴν πρώτην [r] τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. Οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μέσος τόπος τοῦ [s] τε δεχομένου τὴν τροφὴν [t] καὶ καθ' ὃν ἀφίησι τὸ περίττωμα. Τοῖς μὲν [v] οὖν ἀναίμοις ἀνώνυμον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἡ καρδία τοῦτο [w] τὸ μόριόν ἐστιν. Ἡ τροφὴ μὲν γὰρ ἐξ ἧς ἤδη γίνεται τὰ μόρια 3 τοῖς ζῴοις, ἡ τοῦ αἵματος φύσις ἐστίν. Τοῦ δ' αἵματος καὶ τῶν φλεβῶν τὴν [x] αὐτὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι· θατέρου γὰρ ἕνεκα θάτερόν ἐστιν, ὡς ἀγγεῖον καὶ δεκτικόν. Ἀρχὴ δὲ τῶν φλεβῶν ἡ καρδία τοῖς ἐναίμοις· οὐ γὰρ διὰ ταύτης, ἀλλ' ἐκ ταύτης ἠρτημέναι πᾶσαι τυγχάνουσιν. Δῆλον δ' 4 ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Τὰς μὲν οὖν ἄλλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν ἄνευ τῆς θρεπτικῆς (δι' ἣν δ' αἰτίαν, εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ταύτην δ' ἄνευ τοῦ φυσικοῦ πυρός· ἐν τούτῳ γὰρ ἡ φύσις [y] ἐμπεπύρευκεν αὐτήν. Φθορὰ δὲ πυρός, ὥσ[z]περ εἴρηται πρότερον, [a] σβέσις καὶ μάρανσις. [b] Σβέσις μὲν ἡ ὑπὸ τῶν ἐναντίων· διό[c]περ 5 ἀθρόον [d] τε ὑπὸ [e] τῆς τοῦ περιέχοντος ψυχρότητος, καὶ θᾶττον [f] ὅτι [g] σβέννυται διασπώμενον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ φθορὰ βίαιος ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἐμψύχων [h] καὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· καὶ γὰρ ὀργάνοις διαιρουμένου τοῦ ζῴου, καὶ πηγνυμένου διὰ ψύχους ὑπερβολήν, ἀποθνήσκουσιν. Ἡ δὲ μά- 6 ρανσις διὰ [i] πλῆθος θερμότητος· καὶ γὰρ ἂν ὑπερβάλλῃ τὸ πέριξ θερμόν, καὶ τροφὴν [k] ἐὰν μὴ λαμβάνῃ, φθείρεται τὸ [l] πυρούμενον, [m] οὐ ψυχόμενον [n] ἀλλὰ μαραινόμενον. Ὥστ' ἀνάγκη γίνεσθαι κατάψυξιν, εἰ [o] μέλλει τεύξεσθαι σωτηρίας· τοῦτο γὰρ βοηθεῖ πρὸς ταύτην τὴν φθοράν.

[o] τοῦ μορίου τὴν, omissis τόπου τούτου, M.Z. [p] τὴν ante τ. om. M.Z. [q] τὴν om. S. [r] τὴν om. M.P.S.Z. [s] τε om. M.P.S.Z. [t] καὶ om. S. [v] οὖν—δ' om. M.Z. [w] τὸ om. P. [x] αὐτὴν om. M.Z. [y] ἐκπεπύρωκεν, super ω posita ευ, L. [z] περ om. M. [a] σβέσις καὶ μάρανσις om. M.Z. [b] ἡ μὲν σβέσις S. [c] περ om. M.Z. [d] τε om. L. [e] τοῦ περιέχοντος τῆς P. [f] ὅτι om. M.Z. [g] ἀποσβέννυται Z. [h] καὶ τῶν ἀψύχων om. M.Z. [i] πλῆθους S. [k] ἂν L. [l] πῦρ οὐ μόνον M.Z. [m] οὐ om. M.S.Z. [n] ἀλλὰ καὶ μαρ. M.Z. [o] μέλλοι S.

9 Ἐπεὶ δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔνυδρα, τὰ δ' ἐν [p] τῇ γῇ ποιεῖται τὴν διατριβήν, τούτων τοῖς μὲν [q] μικροῖς πάμπαν καὶ τοῖς ἀναίμοις ἡ γινομένη ἐκ τοῦ περιέχοντος ἢ ὕδατος ἢ ἀέρος ψύξις ἱκανὴ πρὸς [r] τὴν βοήθειαν τῆς φθορᾶς ταύτης· μικρὸν γὰρ ἔχοντα τὸ θερμὸν μικρᾶς δέονται [s] τῆς βοηθείας. Διὸ καὶ βραχύβια σχεδὸν πάντα τὰ τοιαῦτ' ἐστίν· ἐπ' ἀμ-2 φότερα γὰρ [t] μικρᾶς ὄντα τυγχάνει ῥοπῆς. Ὅσα δὲ μακροβιώτερα τῶν ἐντόμων (ἄναιμα γάρ ἐστι πάντα τὰ ἔντομα), τούτοις [v] ὑπὸ τὸ διάζωμα διέσχισται, [w] ὅπως διὰ [x] λεπτοτέρου ὄντος τοῦ ὑμένος ψύχηται· μᾶλλον γὰρ ὄντα θερμὰ πλείονος δεῖται τῆς καταψύξεως, οἷον αἱ μέλιτται (τῶν γὰρ μελιττῶν ἔνιαι ζῶσι καὶ ἑπτὰ ἔτη) καὶ τἆλλα δὲ ὅσα [y] βομ-3 βεῖ, [z] οἷον σφῆκες καὶ μηλολόνθαι καὶ τέττιγες. Καὶ γὰρ τὸν ψόφον ποιοῦσι πνεύματι, [a] οἷον ἀσθμαίνοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ὑποζώματι, [b] τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴροντι καὶ [c] συνίζοντι, συμβαίνει [d] πρὸς τὸν ὑμένα γίνεσθαι τρῖψιν· κινοῦσι γὰρ τὸν τόπον τοῦτον, ὥσπερ τὰ ἀναπνέοντα ἔξωθεν τῷ 4 πλεύμονι καὶ οἱ ἰχθύες τοῖς βραγχίοις. Παραπλήσιον γὰρ συμβαίνει [e] κἂν εἴ τις [f] τινα τῶν ἀναπνεόντων πνίγοι, τὸ στόμα κατασχών· καὶ γὰρ ταῦτα ποιήσει τῷ πλεύμονι τὴν ἄρσιν ταύτην. Ἀλλὰ τούτοις μὲν [g] οὐχ ἱκανὴν ἡ τοιαύτη 5 [h] ποιεῖ κίνησις κατάψυξιν, ἐκείνοις δ' ἱκανήν. Καὶ τῇ τρίψει τῇ [i] πρὸς τὸν ὑμένα ποιοῦσι τὸν βόμβον, ὥσπερ [k] λέγομεν, οἷον διὰ τῶν καλάμων τῶν τετρυπημένων [l] τὰ παιδία, ὅταν ἐπιθῶσιν ὑμένα λεπτόν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν τεττίγων οἱ ᾄδοντες ᾄδουσιν· θερμότεροι γάρ εἰσι, καὶ ἔσχισται αὐτοῖς ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα· τοῖς δὲ μὴ ᾄδουσι τοῦτ' [m] ἐστὶν ἄσχιστον.

[p] τῇ om. M.P.S.Z. [q] μικρὰ M. [r] τὴν om. L. [s] τῆς om. L. [t] μικρὰ ὄντα μικρᾶς τυγχ. M.Z. [v] ὑπὸ τὸ διάζωμα] ὑποδιασχιζόμενα M.Z. [w] ὅπως] ἵν' ὥσπερ M.Z. [x] λεπτοτέρως S, λεπτομεροῦς M, λεπτοῦ μέρους Z. [y] βομβοῖ M. [z] οἷον αἱ σφῆκες M.Z. [a] οἷον τὰ ἀσθμαίνοντα M.Z. [b] τῷ ἐμφ. πν. αἴροντι om. M.Z. [c] συνίζοντι πρὸς τὸν αὐχένα συμβαίνει M. [d] πρὸς] κατὰ S. et pr. L. πρὸς τὸν ὑμένα om. M. [e] κἂν om. M.Z. [f] τινι M.Z. [g] οὐδ' M.Z. [h] ποιεῖ ante ἡ S, post κίνησις L. [i] πρὸς] κατὰ L. [k] λέγομεν οἷον] οἱ λεγόμενοι M.Z. [l] τὰ] καὶ τὰ M.Z. [m] ἐστὶν αὐτοῖς ἄσχιστον M.

Καὶ τῶν ἐναίμων δὲ [n] καὶ πλεύμονα ἐχόντων, [o] ὀλίγαιμον δ' ἐχόντων καὶ σομφόν, ἔνια [p] διὰ τοῦτο πολὺν χρόνον [q] δύνανται [r] ἀπνευστὶ ζῆν, ὅτι ὁ πλεύμων ἄρσιν ἔχει πολλήν, ὀλίγον ἔχων τὸ [s] αἷμα καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ γὰρ οἰκεία κίνησις ἐπὶ πολὺν χρόνον διαρκεῖ καταψύχουσα. [t] Τέλος δ' οὐ δύναται, ἀλλ' ἀποπνίγεται μὴ ἀναπνεύσαντα, καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον· τῆς γὰρ μαράνσεως ἡ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι φθορὰ καλεῖται [v] πνίξις, καὶ [w] τὰ οὕτω φθειρόμενα ἀποπνίγεσθαί φαμεν. [x] Ὅτι δ' οὐκ ἀναπνεῖ τὰ ἔντομα τῶν ζῴων, εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν [y] ἐστὶ ζῴων, οἷον [z] μυιῶν καὶ μελιττῶν· ἐν γὰρ τοῖς ὑγροῖς πολὺν χρόνον [a] ἀνανήχεται, ἂν μὴ λίαν ᾖ θερμὸν ἢ ψυχρόν. Καίτοι τὰ μικρὰν ἔχοντα [b] δύναμιν πυκνότερον ζητεῖ ἀναπνεῖν. Ἀλλὰ φθείρεται [c] ταῦτα καὶ λέγεται ἀποπνίγεσθαι [d] πληρουμένης τῆς κοιλίας καὶ φθειρομένου τοῦ ἐν τῷ ὑποζώματι [e] ὑγροῦ. Διὸ καὶ [f] ἐν τῇ τέφρᾳ χρονισθέντα ἀνίσταται. Καὶ τῶν ἐν τῷ ὑγρῷ δὲ [g] ζώντων ὅσα ἄναιμα, πλείω χρόνον ζῇ ἐν τῷ ἀέρι [h] τῶν ἐναίμων καὶ δεχομένων τὴν [i] θάλατταν, οἷον τῶν ἰχθύων· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἔχειν τὸ θερμὸν [k] ὁ ἀὴρ ἱκανός ἐστιν ἐπὶ πολὺν χρόνον [l] καταψύχειν, οἷον τοῖς τε μαλακοστράκοις καὶ τοῖς [m] πολύποσιν. Οὐ μὴν εἰς τέλος γε διαρκεῖ πρὸς τὸ [n] ζῆν, διὰ τὸ ὀλιγόθερμα εἶναι, ἐπεὶ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πολλοὶ ζῶσιν ἐν τῇ γῇ, ἀκινητίζοντες μέντοι, καὶ εὑρίσκονται ὀρυττόμενοι. Ὅσα γὰρ [o] ἢ μηδ' ὅλως [p] ἔχει πλεύμονα ἢ ἄναιμον, [q] ἐλαττονάκις δεῖται καταψύξεως.

6 7 8 9 10 11

[n] καὶ τῶν πν. L, καὶ τὸν πν. S. [o] ὀλίγον M.Z. [p] διὰ τοῦτο] δὲ τούτων S, δὴ τούτων P, om. L. [q] δύναται L.S. [r] ἀπνευτὶ S, om. M.Z. [s] αἷμα] πνεῦμα M.Z. [t] τελέως Z. [v] μίξις S, ψύξις M.Z. [w] τὰ] ταῦτα M.Z. [x] ὅτι—ἔντομα om. M.Z. [y] ἐστὶ ζῴων] ζώων ἐστὶ M.Z, τούτων ζώων P. [z] μυῶν M.P. [a] ἀνέχεται M.Z, ἀνανήχεται καὶ ἀνέχεται S. [b] δύναμιν τοῦ συνίστασθαι καὶ ζῆν χωρὶς τοῦ ἀναπνεῖν πυκνότερον P. [c] ταῦτα om. P. [d] πνιγομένης M.S.Z. [e] θερμοῦ M.Z. [f] ἐν ante τῇ om. P. [g] ζώων M. [h] τῶν ἐναίμων om. M. [i] θήλαιλαν M. [k] ὁ om. M. [l] καταψύχων M.Z. [m] πολύπουσιν M. [n] ζῆν διὰ τὸ om. M.Z. [o] ἢ μηδ' ὅλως] ἢ μὴ ὅλως M, μὴ ὅλως P.S, μὴ L. [p] ἔχοντα M. [q] ἐλαττονάκις δὲ δεῖται L.S.

10 Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀναίμων, ὅτι τοῖς μὲν ὁ περιέχων ἀὴρ τοῖς δὲ [r] τὸ ὑγρὸν βοηθεῖ [s] πρὸς τὴν ζωήν, [t] εἴρηται· τοῖς δ' ἐναίμοις καὶ τοῖς ἔχουσι καρδίαν, ὅσα [v] μὲν ἔχει πλεύμονα, πάντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ τὴν κατάψυξιν ποιεῖται 2 [w] διὰ τοῦ ἀναπνεῖν [x] καὶ ἐκπνεῖν. Ἔχει δὲ [y] πλεύμονα τά τε ζῳοτοκοῦντα ἐν αὑτοῖς καὶ μὴ θύραζε μόνον (τὰ [z] γὰρ σελάχη ζῳοτοκεῖ μέν, ἀλλ' οὐκ ἐν αὑτοῖς) καὶ τῶν ᾠοτοκούντων τά τε [a] πτερυγωτά, οἷον ὄρνιθες, καὶ τὰ φολιδωτά, οἷον 3 [b] χελῶναι καὶ σαῦραι καὶ ὄφεις. Ἐκεῖνα μὲν οὖν [c] ἔναιμον, τούτων δὲ τὰ πλεῖστα τὸν πλεύμονα ἔχει σομφόν. Διὸ καὶ τῇ ἀναπνοῇ χρῆται μανότερον, [d] ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότε4ρον. Χρῆται δὲ πάντα καὶ ὅσα διατρίβει καὶ [e] ποιεῖται τὸν βίον ἐν τοῖς ὕδασιν, οἷον τὸ τῶν ὕδρων γένος καὶ βατράχων καὶ κροκοδείλων καὶ [f] ἐμύδων [g] καὶ χελῶναι αἵ τε θαλάττιαι καὶ [h] αἱ χερσαῖαι [i] καὶ φῶκαι· [k] ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τίκτει ἐν τῷ ξηρῷ, [l] καὶ καθεύδει [m] ἢ ἐν τῷ ξηρῷ, ἢ ἐν τῷ ὑγρῷ ὑπερέχοντα [n] τὸ στόμα διὰ τὴν ἀνα5πνοήν. Ὅσα δὲ βράγχια ἔχει, πάντα [o] καταψύχεται δεχόμενα τὸ ὕδωρ· ἔχει δὲ βράγχια τὸ τῶν [p] καλουμένων σελαχῶν γένος καὶ τῶν ἄλλων ἀπόδων. Ἄποδες δ' οἱ ἰχθύες πάντες· καὶ γὰρ ἃ [q] ἔχει, καθ' ὁμοιότητα τῶν [r] πτερυγίων [s] ἔχουσιν. Τῶν δὲ πόδας ἐχόντων [t] ἓν ἔχει βράγχιον [v] μόνον 6 τῶν τεθεωρημένων [w] ὁ καλούμενος [x] κορδύλος. Ἅμα δὲ πλεύμονα καὶ βράγχια οὐδὲν ὦπταί πω ἔχον. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν πλεύμων τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καταψύξεως ἕνεκέν ἐστιν (ἔοικε δὲ [y] καὶ τοὔνομα εἰληφέναι ὁ πνεύμων διὰ τὴν τοῦ

[r] τὸ om. M.Z. [s] πρὸς om. Z. [t] εἴρηται πρότερον τοῖς M.Z. [v] μὲν αὐτῶν ἔχει P. [w] διά τε τοῦ S. [x] καὶ ἐκπνεῖν om. M.Z. [y] πλείονα M.Z. [z] γὰρ] δὲ S. [a] πτερωτὰ L. [b] σαῦραι χελῶναι L, χελῶναι καὶ σαῦροι M.Z. [c] ἔναιμα M.Z, ἔνεμα S. [d] ὥσπερ—πρότερον om. M.Z. [e] ποιεῖ L. [f] ἐμύδων M.Z, αἱμύδων L.P, αἰμύδων S. [g] καὶ αἱ χελῶναι αἱ θ. L.P.S. [h] αἱ om. M.Z. [i] καὶ αἱ φῶκαι L.P.S. [k] πάντα γὰρ ταῦτα καὶ L.P, πάντα γὰρ S. [l] καὶ καθεύδει om. L, καὶ καθ.—ξηρῷ om. S, καθ.—ξηρῷ ἢ om. P. [m] ἢ om. M.S.Z. [n] τὸ στόμα om. M.Z. [o] καταψύξεως M. [p] καλουμένων] πλατέων L. [q] ἔχειν M.Z. [r] πτερύγων L.M.P.S. [s] λέγουσι M.P.S.Z, λέγεται L. [t] ἓν om. L. [v] μόνον om. S. [w] ὁ] νῦν ὁ M.Z. [x] σκορδύλος P. [y] καὶ om. S.

πνεύματος ὑποδοχήν), τὰ δὲ βράγχια πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατάψυξιν· ἓν δ' ἐφ' ἓν [z] ὄργανον χρήσιμον, καὶ μία κατάψυξις ἱκανὴ πᾶσιν. Ὥστ' ἐπεὶ μάτην οὐδὲν ὁρῶμεν 7 ποιοῦσαν τὴν φύσιν, [a] δυοῖν δ' ὄντοιν θάτερον ἂν ἦν μάτην, διὰ τοῦτο [b] τὰ μὲν ἔχει βράγχια τὰ δὲ πνεύμονα, ἄμφω δ' οὐδέν.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς [c] μὲν τὸ εἶναι τροφῆς δεῖται τῶν ζῴων 11 ἕκαστον, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως, τῷ αὐτῷ ὀργάνῳ χρῆται [d] πρὸς ἄμφω ταῦτα ἡ φύσις, καθάπερ ἐνίοις τῇ γλώττῃ πρός τε τοὺς χυμοὺς καὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν, οὕτω τοῖς ἔχουσι τὸν πλεύμονα [e] τῷ καλουμένῳ στόματι πρός τε τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ τὴν ἐκπνοὴν καὶ τὴν ἀναπνοήν. Τοῖς [f] δὲ μὴ ἔχουσι πνεύμονα μηδ' ἀναπνέουσι τὸ 2 μὲν στόμα πρὸς [g] τὴν ἐργασίαν τῆς τροφῆς, [h] πρὸς δὲ τὴν κατάψυξιν τοῖς δεομένοις καταψύξεως ἡ τῶν βραγχίων [i] ὑπάρχει φύσις. Πῶς μὲν οὖν ἡ τῶν εἰρημένων ὀργάνων δύναμις ποιεῖ τὴν κατάψυξιν, ὕστερον ἐροῦμεν. Πρὸς δὲ 3 [k] τὸ τὴν τροφὴν μὴ διακωλύειν παραπλησίως τοῖς τ' ἀναπνέουσι συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρόν· οὔτε [l] γὰρ ἀναπνέοντες ἅμα καταδέχονται τὴν [m] τροφήν· εἰ δὲ μή, συμβαίνει πνίγεσθαι [n] παρεισιούσης τῆς τροφῆς ἢ τῆς [o] ὑγρᾶς ἢ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τὸν πνεύμονα διὰ τῆς ἀρτηρίας· [p] πρότερον γὰρ κεῖται ἡ ἀρτηρία τοῦ οἰσοφάγου, δι' οὗ ἡ τροφὴ πορεύεται εἰς τὴν καλουμένην κοιλίαν. Τοῖς μὲν οὖν τετράποσι 4 καὶ ἐναίμοις ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλωττίδα· τοῖς δ' ὄρνισι καὶ τῶν τετραπόδων τοῖς ᾠοτόκοις οὐκ [q] ἔπεστιν, ἀλλὰ τῇ συναγωγῇ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν· δεχόμενα γὰρ τὴν τροφὴν τὰ μὲν συνάγει, τὰ δ' ἐπιτίθησι τὴν ἐπιγλωττίδα. Προελθούσης δὲ τὰ μὲν ἐπαίρει, τὰ δὲ [r] διοίγει καὶ 5

[z] χρήσιμον ὄργανον L.M.S.Z. [a] δυεῖν Z. [b] τὸ μὲν—τὸ δὲ M.Z. [c] μὲν—δὲ τὴν om. M.Z. [d] πρὸς om. M. [e] τῷ] ἐν τῷ M.Z. [f] δ' ἢ μὴ S. [g] τὴν om. L. [h] πρὸς δὲ τὴν κατάψυξιν τοῖς δεομένοις] τοῖς δεομένοις δὲ M.Z. [i] ὑπερέχει M. [k] τὸ om. Z. [l] γὰρ τὰ ἀναπνέοντα L. [m] τροφήν, οὔτε ἐκπνέοντες. εἰ δὲ μή, συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρὸν πνίγεσθαι P. [n] εἰσιούσης M.Z. [o] ξηρᾶς ἢ τῆς ὑγρᾶς L.P.S. [p] προτέρα L.Z. [q] ἔνεστιν L.P.S. [r] διάγει L.M.S.Z.

καταδέχεται τὸ πνεῦμα πρὸς τὴν κατάψυξιν. Τὰ [s] δ᾽ ἔχοντα βράγχια, ἀφέντα διὰ τούτων τὸ ὑγρόν, διὰ τοῦ στόματος καταδέχεται τὴν τροφήν· [t] ἀρτηρίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσιν, ὥστε ταύτῃ μὲν οὐθὲν ἂν [v] βλάπτοιντο ὑπὸ τῆς τοῦ ὑγροῦ
6 παρεμπτώσεως, ἀλλ᾽ εἰς τὴν κοιλίαν εἰσιόντος. Διὸ ταχεῖαν ποιεῖται τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν λῆψιν τῆς τροφῆς, καὶ τοὺς ὀδόντας ὀξεῖς ἔχουσι, [w] καὶ [x] καρχαρόδοντες σχεδὸν [y] πάντες [z] εἰσίν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται λεαίνειν τὴν τροφήν.

12 Περὶ δὲ τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἔχει [a] δὲ [b] κἀκεῖνα κατὰ λόγον, οἷον περί τε τοὺς δελφῖνας καὶ τὰς φαλαίνας, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἔχει τὸν καλούμενον αὐλόν. Ταῦτα γὰρ ἄποδα μέν ἐστιν, ἔχοντα δὲ πνεύμονα δέχεται τὴν θάλατταν. Αἴτιον δὲ τούτου τὸ νῦν [c] εἰρημέ-
2 νον· οὐ γὰρ καταψύξεως [d] ἕνεκεν δέχεται τὸ ὑγρόν. Τοῦτο [e] μὲν γὰρ γίνεται αὐτοῖς ἀναπνέουσιν· [f] ἔχουσι γὰρ πλεύμονα. Διὸ [g] καὶ καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα, καὶ ῥέγχουσιν οἵ [h] γε δελφῖνες. Ἔτι δὲ [i] κἂν ληφθῶσι τοῖς δικτύοις, ταχὺ ἀποπνίγονται διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν· [k] καὶ ἐπιπολάζοντα φαίνεται τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς θαλάττης διὰ τὴν
3 ἀναπνοήν. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν τροφὴν [l] ἐν ὑγρῷ, ἀναγκαῖον δεχόμενα τὸ ὑγρὸν ἀφιέναι, καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἔχουσι πάντα τὸν αὐλόν· δεξάμενα γὰρ τὸ ὕδωρ, ὥσπερ [m] οἱ ἰχθύες κατὰ [n] τὰ βράγχια, ταῦτα κατὰ τὸν
4 αὐλόν, ἀνασπᾷ τὸ ὕδωρ. Σημεῖον δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ αὐλοῦ· πρὸς οὐθὲν γὰρ περαίνει τῶν ἐναίμων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν θέσιν ἔχει, καὶ ἀφίησι τὸ ὕδωρ. Διὰ [o] ταὐτὸ δὲ τοῦτο δέχεται καὶ τὰ μαλάκια [p] τὸ ὕδωρ [q] καὶ τὰ [r] μαλακόστρακα, λέγω [s] δ᾽ οἷον τοὺς καλουμένους καράβους καὶ τοὺς
5 καρκίνους. Καταψύξεως μὲν γὰρ αὐτῶν οὐδὲν τυγχάνει δεό-

[s] τ᾽ L. [t] ἀρτηρίας L. [v] βλάπτοιτο Z. [w] καὶ om. M. [x] καρχαρόδοντας Z, καρχαρόδοντα P.S. [y] πάντ᾽ P.S. [z] ἐστίν P.S, om. M.Z. [a] δὲ] γὰρ S. [b] κἀκεῖ L.P. [c] ῥηθησόμενον P. [d] ἕνεκα M.S. [e] μὲν om. P. [f] ἔχουσι γὰρ] ἔχουσι μὲν γὰρ M.Z. [g] καὶ ante καθεύδουσιν om. M. [h] γε om. M.Z. [i] ἂν ληφθῶσιν ἐν τοῖς M.Z. [k] καὶ] διὸ καὶ M.Z. [l] ἐν τῷ ὑγρῷ P. [m] οἱ om. M.Z. [n] τὰ om. L. [o] ταὐτὰ P. [p] τὸ] καὶ P. [q] καὶ τὰ] τὰ δὲ M.Z. [r] μαλάκια Z. [s] δ᾽ om. M.Z.

μενον· ὀλιγόθερμον γάρ ἐστι καὶ ἄναιμον ἕκαστον αὐτῶν, ὥσθ' ἱκανῶς καταψύχεται ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ὑγροῦ· ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν, ὅπως μὴ ἅμα δεχομένοις [t] εἰσρέῃ τὸ ὑγρόν. Τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα, [v] οἷον οἵ τε καρκίνοι καὶ οἱ κάραβοι, παρὰ τὰ δασέα ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν [w] ἐπιπτυγμάτων, σηπίαι δὲ καὶ πολύποδες διὰ τοῦ κοίλου τοῦ ὑπὲρ τῆς καλουμένης κεφαλῆς. Γέγραπται δὲ περὶ [x] αὐτῶν δι' ἀκριβείας μᾶλλον ἐν [y] ταῖς περὶ [z] τῶν ζῴων [a] ἱστορίαις. Περὶ μὲν οὖν τοῦ [b] δέχεσθαι τὸ ὑγρόν, εἴρηται ὅτι συμβαίνει διὰ κατάψυξιν καὶ διὰ τὸ δεῖν δέχεσθαι τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ὑγροῦ [c] τὰ τὴν φύσιν ὄντα τῶν ζῴων [d] ἔνυδρα. 6 7

13 Περὶ δὲ τῆς καταψύξεως, τίνα γίνεται τρόπον τοῖς τ' ἀναπνέουσι καὶ τοῖς ἔχουσι βράγχια, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Ὅτι μὲν οὖν ἀναπνέουσιν ὅσα [e] πνεύμονα τῶν ζῴων ἔχουσι, [f] πρότερον εἴρηται. Διὰ τί δὲ τοῦτο τὸ μόριον ἔχουσιν 2 ἔνια, καὶ διὰ τί [g] τὰ ἔχοντα δεῖται τῆς ἀναπνοῆς, αἴτιον τοῦ μὲν ἔχειν ὅτι τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος [h] τετύχηκε θερμότητος· ἅμα γὰρ ἀνάγκη καὶ ψυχῆς τετυχηκέναι τιμιωτέρας· τιμιώτερα γὰρ [i] τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως τῆς τῶν φυτῶν. Διὸ καὶ τὰ μάλιστα ἔναιμον ἔχοντα τὸν πνεύμονα καὶ 3 θερμὸν μείζονά [k] τε τοῖς μεγέθεσι, καὶ [l] τό γε [m] καθαρωτάτῳ καὶ πλείστῳ [n] κεχρημένον αἵματι τῶν ζῴων [o] ὀρθότατόν ἐστιν [p] ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ἄνω πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἄνω ἔχει μόνον διὰ τὸ τοιοῦτον ἔχειν [q] τοῦτο τὸ μόριον. Ὥστε τῆς οὐσίας καὶ τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θετέον αἴτιον [r] αὐτό, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν μορίων. Ἔχει μὲν οὖν [s] ἕνεκα τούτου. 4 Τὴν δ' ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς κινήσεως αἰτίαν [t] καὶ τὰ [v] τοιαῦτα

[t] εἰσρῇ M.Z. [v] οἷον οἵ τε] καὶ οἷον οἱ M.Z. [w] ἐπιπυγμάτων S. [x] τούτων M.Z. [y] τοῖς L.P.S. [z] τῶν om. L. [a] ἱστορίας L.P.S. [b] δέχεσθαι—δεῖν om. M.Z. [c] τὰ om. M. [d] ἔνυδρα] ἔνυδρα τοσαῦτα εἰρήσθω M.Z. [e] ἔχουσι τῶν ζώων πνεύμονα S, τῶν ζώων πνεύμονα ἔχουσι Z. [f] εἴρηται πρότερον L.P. [g] τὰ om. M.S.Z. [h] τετύχηκε τῆς θερμότητος L. [i] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα M.S.Z. [k] τε om. Z. [l] τότε L, τῶν γε M.Z. [m] καθαρώτατον S. [n] κεχρημένων M.Z. [o] ὀρθότητός S. [p] ὁ om. M.P.Z. [q] τὸ μόριον τοῦτο M. [r] αὐτοῦ M.Z. [s] ἕνεκά του M.Z. [t] καὶ om. P. [v] τοιαῦτα δεῖ νομίζειν L.

νομίζειν [w] συνεστάναι ζῷα, [x] καθάπερ καὶ μὴ τοιαῦτα πολλὰ συνέστηκεν· τὰ μὲν γὰρ ἐκ [y] γῆς πλείονος [z] γέγονεν, οἷον τὸ τῶν φυτῶν γένος, τὰ δ' ἐξ ὕδατος, οἷον [a] τὸ τῶν ἐνύδρων· τῶν [b] δὲ πτηνῶν καὶ πεζῶν τὰ μὲν ἐξ ἀέρος τὰ δ' ἐκ πυρός. Ἕκαστα [c] δ' ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἔχει τὴν [d] τάξιν αὐτῶν.

14 Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς τοῦτ' εἴρηκε, φάσκων τὰ [e] θερμότατα καὶ πῦρ ἔχοντα πλεῖστον τῶν ζῴων ἔνυδρα εἶναι, [f] φεύγοντα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος, ὅπως ἐπειδὴ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ [g] ἐλλείπει, κατὰ τὸν τόπον [h] ἀνασώζηται ἐναντία [i] ὄντα· θερμὸν γὰρ εἶναι τὸ ὑγρὸν 2 ἧττον τοῦ ἀέρος. Ὅλως μὲν οὖν ἄτοπον πῶς ἐνδέχεται [k] γενόμενον ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ ξηρῷ μεταβάλλειν τὸν τόπον εἰς τὸ ὑγρόν· σχεδὸν γὰρ [l] καὶ ἄποδα τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἐστίν. Ὁ δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν σύστασιν λέγων γενέσθαι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ φησί, φεύγοντα δ' ἐλθεῖν εἰς τὸ 3 [m] ὑγρόν. Ἔτι δ' οὔτε φαίνεται [n] θερμότερα ὄντα τῶν πεζῶν· τὰ μὲν γὰρ ἄναιμα [o] πάμπαν, τὰ δ' ὀλίγαιμα αὐτῶν ἐστίν. Ἀλλὰ ποῖα μὲν δεῖ λέγειν θερμὰ καὶ ψυχρά, καθ' αὐτὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἴληφεν· περὶ δ' ἧς αἰτίας εἴρηκεν Ἐμπεδοκλῆς, [p] τῇ μὲν ἔχει τὸ ζητούμενον λόγον, οὐ μὴν [q] ὅ γε 4 φησὶν ἐκεῖνος ἀληθές. Τῶν μὲν γὰρ ἕξεων [r] τὰς ὑπερβολὰς [s] ἔχοντας οἱ ἐναντίοι [t] τόποι καὶ ὧραι σώζουσιν, ἡ δὲ φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις σώζεται [v] μάλιστα τόποις. Οὐ γὰρ ταὐτὸν ἥ θ' ὕλη τῶν ζῴων ἐξ ἧς ἐστὶν ἕκαστον, καὶ [w] αἱ ἕξεις [x] καὶ 5 διαθέσεις αὐτῆς. Λέγω δ' [y] οἷον εἴ τι ἐκ κηροῦ συστήσειεν

[w] συνιστάναι M.P.Z, συνεστάναι τὰ L. [x] καθάπερ καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ πολλὰ S, καὶ μὴ καθάπερ πολλὰ τοιαῦτα M.Z. [y] πλ. γῆς P, τοῦ πλείονος M. [z] γέγονεν] συνέστηκεν M.Z. [a] τὰ L.M. [b] πτηνῶν δὲ P. [c] δὲ τοῖς οἰκείοις ἔχει τόποις M.Z. [d] αὔξησιν S. [e] θερμότατα μάλιστα καὶ L.P.Z. [f] φυγόντα τὴν ὑπεροχὴν M.Z. [g] ἐκλείπει M. [h] ἀνασώζῃ τὰ M.Z, ἀνισάζῃ τὰ L. [i] ὄντα] εἶναι M.Z. [k] γινόμενον S. [l] καὶ ante γὰρ P, om. Z. [m] ὕδωρ M.Z. [n] θερμότερον L. [o] πάντῃ M, πάντα Z. [p] πῇ rc. L. [q] τό γέ φησιν ἐκεῖνο M.Z. [r] τὰς] τοὺς τὰς M.P.Z. [s] ἔχοντες S. [t] τόποι καὶ αἱ ὧραι σώζουσιν P, σώζουσι τόποι καὶ ὧραι L. [v] μάλιστα om. M.Z. [w] αἱ om. P. [x] καὶ αἱ διαθέσεις M.Z. [y] οἷον om. M.Z.

ἡ φύσις, οὐκ [z] ἂν ἐν θερμῷ θεῖσα διέσωσεν, οὐδ' εἴ τι ἐκ κρυστάλλου· ἐφθάρη γὰρ ἂν ταχὺ διὰ τοὐναντίον· τήκει γὰρ τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου συστάν. Οὐδ' εἴ τι ἐξ ἁλὸς ἢ νίτρου [a] συνέστησεν, οὐκ ἂν εἰς ὑγρὸν φέρουσα κατέθηκεν· φθείρει γὰρ τὰ ὑπὸ [b] θερμοῦ καὶ ξηροῦ συστάντα τὸ ὑγρόν. Εἰ [c] οὖν ὕλη πᾶσι τοῖς σώμασι [d] τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, 6 εὐλόγως τὰ μὲν ἐξ ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ συστάντα ἐν ὑγροῖς ἐστί, καὶ εἰ ψυχρά, [e] ἔσται ἐν ψυχρῷ, τὰ [f] δ' ἐκ ξηροῦ ἐν ξηρῷ. Διὰ τοῦτο τὰ δένδρα οὐκ ἐν ὕδατι φύεται, ἀλλ' ἐν [g] τῇ γῇ. Καί[h]τοι τοῦ αὐτοῦ λόγου [i] ἐστὶν εἰς τὸ ὕδωρ, διὰ 7 τὸ εἶναι [k] αὐτὰ ὑπέρξηρα, ὥσπερ τὰ ὑπέρπυρά φησιν ἐκεῖνος· οὐ γὰρ διὰ τὸ ψυχρὸν ἦλθεν εἰς [l] αὐτό, ἀλλ' ὅτι ὑγρόν. Αἱ μὲν [m] οὖν φύσεις τῆς ὕλης, ἐν [n] οἵῳπερ τόπῳ εἰσί, τοιαῦται οὖσαι τυγχάνουσιν, αἱ μὲν ἐν ὕδατι ὑγραί, αἱ δ' ἐν τῇ γῇ ξηραί, αἱ δ' ἐν τῷ ἀέρι [o] θερμαί. Αἱ μέντοι ἕξεις αἱ μὲν 8 ὑπερβάλλουσαι θερμότητι ἐν ψυχρῷ, αἱ δὲ τῇ ψυχρότητι ἐν θερμῷ τιθέμεναι σώζονται μᾶλλον· ἐπανισοῖ γὰρ [p] εἰς τὸ μέτριον [q] ὁ τόπος τὴν τῆς ἕξεως ὑπερβολήν. Τοῦτο μὲν [r] οὖν δεῖ ζητεῖν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις [s] ἑκάστης ὕλης, [t] καὶ κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς κοινῆς ὥρας· τὰς μὲν γὰρ ἕξεις ἐνδέχεται τοῖς [v] τόποις ἐναντίας εἶναι, τὴν δ' ὕλην ἀδύνατον. Ὅτι μὲν οὖν οὐ διὰ θερμότητα τῆς φύσεως τὰ μὲν ἔνυδρα τὰ 9 δὲ πεζὰ τῶν ζῴων ἐστί, καθάπερ [w] Ἐμπεδοκλῆς φησίν, τοσαῦτ' εἰρήσθω, καὶ διότι τὰ μὲν οὐκ ἔχει πνεύμονα τὰ δὲ ἔχει.

Διὰ τί δὲ τὰ ἔχοντα [x] δέχεται τὸν ἀέρα καὶ [y] ἀναπνέουσι, 15 καὶ μάλιστ' αὐτῶν ὅσα [z] ἔχουσιν ἔναιμον, αἴτιον τοῦ μὲν ἀνα-

[z] ἂν ἐκθερμανθεῖσα δ. M.Z. [a] συνέστηκεν Z, συνεστηκὸς M. [b] ξηροῦ καὶ θερμοῦ L.P, τοῦ ξηροῦ Z, ξηροῦ M. [c] γοῦν P. [d] τὸ ὑγρὸν om. M. [e] ἔσται] δ' S. [f] δ' ἐκ] δὲ καὶ M. [g] τῇ om. P.S. [h] τοι om. M.Z. [i] ἐστὶν] εἶναι L. [k] ταῦτα Z. [l] αὐτὸ ἀλλ' ὅτι] ὕδωρ ἄλλο τι Z, ὑπ' ἄλλο τι M. [m] οὖν om. M.Z. [n] ᾧπερ L.M.S.Z. [o] θερμαί] ψυχραί M.Z. [p] εἰς τὸ μέτρον pr. P, πρὸς τὸ μέτρον Z, καὶ τὸ μέτρον M. [q] ὁ] καὶ M. [r] οὖν δεῖ] δὴ S. [s] ἑκάστης ὕλης om. M.Z. [t] καὶ om. L.S. [v] τόποις καὶ ἐναντίας M. [w] φησὶν ἐμπεδοκλῆς L. [x] δέχεταί τε τὸν P. [y] ἀναγγέλουσι S. [z] ἔχει ἔναιμον L, ἔναιμον ἔχουσιν M.Z.

πνεῖν ὁ πνεύμων σομφὸς ὢν καὶ συρίγγων πλήρης. Καὶ ἐναιμότατον [a] δὴ μάλιστα τοῦτο τὸ μόριον τῶν καλουμένων 2 σπλάγχνων. Ὅσα [b] δὴ ἔχει ἔναιμον αὐτό, ταχείας [c] μὲν [d] δεῖται τῆς καταψύξεως διὰ τὸ μικρὰν εἶναι τὴν ῥοπὴν τοῦ ψυχικοῦ πυρός, [e] εἴσω δ' εἰσιέναι διὰ παντὸς διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος καὶ τῆς θερμότητος. Ταῦτα δ' ἀμφότερα ὁ μὲν ἀὴρ δύναται ῥᾳδίως ποιεῖν· διὰ γὰρ τὸ λεπτὴν ἔχειν [f] τὴν φύσιν διὰ παντός τε καὶ ταχέως διαδυόμενος διαψύχει· 3 τὸ δ' ὕδωρ τοὐναντίον. Καὶ διότι δὴ μάλιστ' ἀναπνέουσι τὰ ἔχοντα [g] τὸν πνεύμονα ἔναιμον, ἐκ [h] τούτων δῆλον· τό τε γὰρ θερμότερον πλείονος δεῖται [i] τῆς καταψύξεως, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θερμότητος τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ πορεύεται τὸ πνεῦμα ῥᾳδίως.

16 Ὃν δὲ τρόπον ἡ καρδία τὴν [k] σύντρησιν ἔχει πρὸς τὸν πλεύμονα, δεῖ θεωρεῖν ἔκ τε τῶν ἀνατεμνομένων καὶ τῶν ἱστοριῶν τῶν περὶ τὰ ζῷα [l] γεγραμμένων. Καταψύξεως μὲν οὖν ὅλως ἡ τῶν ζῴων δεῖται φύσις διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ψυχῆς [m] ἐμπύρωσιν. Ταύτην δὲ ποιεῖται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ὅσα μὴ μόνον ἔχουσι καρδίαν ἀλλὰ καὶ πνεύμονα τῶν 2 ζῴων. Τὰ δὲ καρδίαν μὲν ἔχοντα, πνεύμονα δὲ μή, καθάπερ οἱ ἰχθύες διὰ τὸ ἔνυδρον [n] αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, τῷ ὕδατι ποιοῦνται τὴν κατάψυξιν διὰ τῶν βραγχίων. Ὡς δ' ἡ θέσις ἔχει τῆς καρδίας πρὸς τὰ βράγχια, [o] πρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἐκ τῶν ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν, [p] πρὸς δ' ἀκρίβειαν ἐκ τῶν ἱστοριῶν· ὡς δ' ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν καὶ [q] νῦν, ἔχει τόνδε τὸν 3 τρόπον. Δόξειε μὲν γὰρ [r] ἂν [s] οὐχ ὡσαύτως ἔχειν τὴν θέσιν ἡ καρδία τοῖς [t] τε πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσιν, [v] ἔχει δ' ὡσαύτως. Ἧι γὰρ νεύουσι τὰς [w] κεφαλάς, ἐνταῦθ' ἡ καρ-

[a] δὴ om. M.Z. [b] δὲ ἔχουσιν L. [c] μὲν om. Z. [d] δέονται L. [e] ἔσω δ' εἶναι M.Z. [f] διὰ παντὸς τὴν φύσιν P. [g] τὸν om. Z. [h] τούτου L. [i] τῆς om. M. [k] συντήρησιν M.Z. [l] γενομένων L. [m] ἐμπύρευσιν M.Z. [n] εἶναι αὐτῶν τὴν φύσιν M.Z. [o] πρὸς μὲν] κατὰ μὲν L. [p] πρὸς] κατὰ L. [q] νῦν δ' ἔχει τοῦτον τὸν S. [r] ἂν libris deest. [s] οὐχ —καρδία om. M.Z. [t] τε] δὲ P. [v] ἔχει—ἰχθύσι om. M.Z. [w] κεφαλὰς πᾶσιν ἐνταῦθ' P.

δία τὸ ὀξὺ ἔχει. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὡσαύτως αἱ κεφαλαὶ νεύουσι τοῖς τε πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσι, πρὸς τὸ στόμα ἡ καρδία τὸ ὀξὺ [x] ἔχει. Τείνει δ' ἐξ ἄκρου τῆς καρδίας αὐλὸς 4 φλεβονευρώδης εἰς τὸ μέσον, ᾗ συνάπτουσιν ἀλλήλοις πάντα τὰ βράγχια. Μέγιστος μὲν [y] οὖν οὗτός ἐστιν, [z] ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τῆς καρδίας [a] καὶ ἕτεροι τείνουσιν εἰς ἄκρον ἑκάστου τῶν βραγχίων, δι' ὧν ἡ κατάψυξις γίνεται πρὸς τὴν καρδίαν, διαυλωνίζοντος ἀεὶ τοῦ ὕδατος διὰ τῶν βραγχίων. Ὡσαύτως [b] δὲ τοῖς ἀναπνέουσιν ὁ θώραξ ἄνω καὶ κάτω κινεῖ- 5 ται πολλάκις δεχομένων τὸ πνεῦμα καὶ [c] ἐξιέντων, ὡς τὰ βράγχια τοῖς ἰχθύσιν. Καὶ τὰ μὲν ἀναπνέοντα ἐν [d] ὀλίγῳ ἀέρι καὶ τῷ αὐτῷ ἀποπνίγονται· ταχέως γὰρ [e] ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται θερμόν· θερμαίνει γὰρ ἡ τοῦ αἵματος θίξις ἑκάτερον. Θερμὸν δ' ὂν τὸ αἷμα κωλύει τὴν κατάψυξιν· καὶ 6 μὴ δυναμένων κινεῖν τῶν μὲν ἀναπνεόντων τὸν πνεύμονα τῶν δ' ἐνύδρων τὰ βράγχια [f] διὰ πάθος ἢ διὰ γῆρας, τότε [g] συμβαίνειν τὴν τελευτήν.

Ἔστι μὲν οὖν πᾶσι τοῖς ζῴοις κοινὸν γένεσις [h] καὶ θάνα- 17 τος, οἱ δὲ τρόποι διαφέρουσι τῷ εἴδει· οὐ γὰρ [i] ἀδιάφορος ἡ φθορά, ἀλλ' ἔχει τι κοινόν. Θάνατος δ' ἐστὶν ὁ μὲν βίαιος ὁ δὲ κατὰ φύσιν, βίαιος μὲν ὅταν ἡ ἀρχὴ [k] ἔξωθεν ᾖ, κατὰ φύσιν δ' ὅταν ἐν αὐτῷ. Καὶ ἡ τοῦ μορίου σύστασις [l] ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη, ἀλλὰ μὴ ἐπίκτητόν τι πάθος. Τοῖς μὲν οὖν 2 φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς [m] ζῴοις καλεῖται τοῦτο γῆρας. [n] Ἔστι δὲ θάνατος [o] καὶ ἡ φθορὰ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς μὴ ἀτελέσιν· τούτοις δὲ [p] παρομοίως μέν, ἄλλον δὲ τρόπον. Ἀτελῆ δὲ λέγω οἷον τά τε ᾠὰ καὶ τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν, ὅσα ἄρριζα. Πᾶσι μὲν οὖν ἡ φθορὰ γίνεται διὰ θερμοῦ

[x] ἔχειν M.Z. [y] οὖν om. M. [z] ἐνθένδε καὶ ἐνθένδε M.Z. [a] τείνουσι καὶ ἕτεροι S. [b] δὲ ἀναπνέουσιν ὧν ὁ Z. [c] ἐξιόντων L.M.Z. [d] ὀλίγῳ τῷ ἀέρι L. [e] ἑκάτερον om. L. [f] διά τι πάθος ἢ γῆρας M.Z. [g] συμβαίνει S. [h] καὶ θάνατος om. M.Z. [i] ἀδιάφθορος S. [k] ἔξω M.P.S. [l] ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης L.S, τοιαύτη ἐξ ἀρχῆς M.Z. [m] ζῴοις] φυτοῖς M. [n] ἔστι δ' ὁ θ. P, οἷς δ' ἐστι θ. Z. [o] καὶ] τούτοις καὶ Z, τοῦτο καὶ M. [p] παρόμοιος S.

τινὸς ἔκλειψιν, τοῖς δὲ τελείοις, ἐν ᾧ τῆς οὐσίας ἡ ἀρχή.
3 Αὕτη δ᾽ ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἐν ᾧ τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω συνάπτει, τοῖς [q] μὲν φυτοῖς μέσον βλαστοῦ καὶ ῥίζης, τῶν δὲ ζῴων τοῖς μὲν ἐναίμοις ἡ καρδία, [r] τοῖς δ᾽ ἀναίμοις τὸ ἀνάλογον. Τούτων [s] δ᾽ ἔνια δυνάμει πολλὰς ἀρχὰς
4 [t] ἔχουσιν, οὐ μέντοι γε ἐνεργείᾳ. Διὸ καὶ τῶν ἐντόμων ἔνια διαιρούμενα [v] ζῶσι, καὶ τῶν ἐναίμων ὅσα [w] μὴ ζωτικὰ λίαν εἰσί, πολὺν [x] χρόνον ζῶσιν ἐξῃρημένης τῆς καρδίας, οἷον αἱ χελῶναι καὶ [y] κινοῦνται τοῖς ποσίν, [z] ἐπόντων τῶν [a] χελωνίων, διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν φύσιν αὐτῶν εὖ, παραπλησίως [b] δὲ
5 τοῖς ἐντόμοις. Ἡ [c] δ᾽ ἀρχὴ τῆς [d] ζωῆς ἐκλείπει τοῖς ἔχουσιν, ὅταν μὴ [e] καταψύχηται [f] τὸ θερμὸν τὸ [g] κοινωνοῦν αὐτῆς. Καθάπερ [h] γὰρ εἴρηται πολλάκις, συντήκεται [i] αὐτὸ
6 ὑφ᾽ αὑτοῦ. [k] Ὅταν οὖν τοῖς μὲν ὁ πλεύμων τοῖς δὲ τὰ βράγχια σκληρύνηται, διὰ χρόνου μῆκος [l] ξηραινομένων τοῖς μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πλεύμονος, καὶ γινομένων γεηρῶν, οὐ [m] δύναται ταῦτα τὰ μόρια κινεῖν οὐδ᾽ αἴρειν καὶ συνάγειν. Τέλος δὲ [n] γινομένης ἐπιτάσεως καταμαραίνεται
7 τὸ πῦρ. Διὸ καὶ μικρῶν παθημάτων ἐπιγινομένων [o] ἐν τῷ γήρᾳ ταχέως τελευτῶσιν· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον εἶναι τὸ θερμόν, ἅτε τοῦ πλείστου διαπεπνευκότος ἐν τῷ πλήθει τῆς ζωῆς, [p] ἥτις ἂν [q] ἐπίτασις [r] γένηται τοῦ μορίου, ταχέως ἀποσβέννυται· [s] ὥσπερ γὰρ ἀκαριαίας καὶ μικρᾶς ἐν αὐτῷ φλο-
8 γὸς ἐνούσης διὰ μικρὰν κίνησιν ἀποσβέννυται. Διὸ καὶ ἄλυπός [t] ἐστιν ὁ ἐν τῷ γήρᾳ θάνατος· οὐδενὸς γὰρ [v] βιαίου πάθους αὐτοῖς συμβαίνοντος τελευτῶσιν, ἀλλ᾽ ἀναίσθητος ἡ

[q] μὲν οὖν φ. L. [r] τῶν δ᾽ ἀναίμων P.S. [s] δέ τινα L.P.S. [t] ἔχει L. [v] ζῶσι καὶ τῶν] ζῶσι τῶν δ᾽ M. [w] μὴ ζωτικὰ λίαν εἰσὶ rc. Z. [x] ζῶσι χρόνον S. [y] κινεῖται P. [z] ἔτι ὄντων L.P.S. [a] χελωνιδίων διὰ τὸ μὴ κινεῖσθαι M.Z. [b] δὲ om. L.P.S. [c] δ᾽] τε M.Z. [d] ζωῆς] ἀρχῆς M. [e] καταψυχῇ καὶ M.Z. [f] τὸ θερμὸν om. M.S.Z. [g] κοινωνὸν P. [h] γὰρ om. P. [i] αὐτὸ om. M.Z. [k] ὅταν μὲν οὖν M.Z. [l] ξηραινομένων] σκληραινομένων M.Z. [m] δύνανται M.S, δυναμένων Z. [n] γινομένης τῆς ἐπιτάσεως M.Z. [o] ἐν τῷ γήρᾳ om. L. [p] ἥτις ἂν] ἄν τις P. [q] ἐπίστασις S. [r] γίνηται L. [s] ὥσπερ—ἀποσβέννυται om. M.Z. [t] ἐστιν post θάνατος P. [v] βιαίου] ἐναντίου L.

τῆς ψυχῆς ἀπόλυσις γίνεται παντελῶς. Καὶ τῶν νοσημά- 9
των ὅσα [w] ποιοῦσι τὸν πνεύμονα σκληρὸν ἢ φύμασιν ἢ πε-
ριττώμασιν [x] ἢ θερμότητος [y] νοσηματικῆς ὑπερβολῇ, καθά-
περ ἐν τοῖς πυρετοῖς, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιοῦσι διὰ τὸ μὴ
δύνασθαι τὸν πνεύμονα μακρὰν αἴρειν ἄνω καὶ συνίζειν.
Τέλος δ', ὅταν [z] μηκέτι δύνωνται κινεῖν, τελευτῶσιν ἀπο-
πνεύσαντες.

Γένεσις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ πρώτη μέθεξις ἐν τῷ θερμῷ τῆς 18
θρεπτικῆς ψυχῆς, ζωὴ δ' ἡ μονὴ ταύτης. Νεότης δ' ἐστὶν ἡ
τοῦ πρώτου καταψυκτικοῦ μορίου αὔξησις, γῆρας δ' ἡ τούτου
φθίσις, ἀκμὴ δὲ [a] τὸ τούτων μέσον. Τελευτὴ δὲ καὶ φθορὰ 2
βίαιος μὲν ἡ τοῦ θερμοῦ σβέσις καὶ μάρανσις· φθαρείη [b] γὰρ
ἂν δι' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς αἰτίας, ἡ δὲ κατὰ φύσιν τοῦ
αὐτοῦ τούτου μάρανσις διὰ χρόνου μῆκος [c] γινομένη καὶ [d] τε-
λειότητα. Τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις 3
καλεῖται θάνατος. [e] Τούτου δ' ὁ μὲν ἐν γήρᾳ θάνατος μά-
ρανσις τοῦ μορίου δι' ἀδυναμίαν τοῦ καταψύχειν ὑπὸ γήρως.
Τί μὲν οὖν ἐστὶ γένεσις καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ διὰ τίνας
αἰτίας ὑπάρχουσι τοῖς ζῴοις, εἴρηται.

Δῆλον δ' ἐκ τούτων καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τοῖς μὲν ἀνα- 19
πνέουσι τῶν ζῴων [f] ἀποπνίγεσθαι συμβαίνει ἐν τῷ ὑγρῷ, τοῖς
δ' ἰχθύσιν ἐν τῷ ἀέρι· τοῖς μὲν γὰρ διὰ τοῦ ὕδατος [g] ἡ κα-
τάψυξις γίνεται, τοῖς δὲ διὰ τοῦ ἀέρος, ὧν [h] ἑκάτερα [i] στερί-
σκεται μεταβάλλοντα τοὺς [k] τόπους. Ἡ δ' αἰτία τῆς κινή- 2
σεως τοῖς μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πνεύμονος, ὧν αἰρο-
μένων καὶ συνιζόντων τὰ μὲν ἐκπνέουσι [l] καὶ εἰσπνέουσι τὰ
δὲ δέχονται τὸ ὑγρὸν καὶ [m] ἐξιᾶσιν, ἔτι δ' ἡ σύστασις τοῦ
ὀργάνου, τόνδ' ἔχει τὸν τρόπον.

[n] Τρία ἐστὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν καρδίαν, ἃ δοκεῖ 20

[w] τὸν πνεύμονα ποιοῦσι P. [x] ἢ ante θερμότητος om. M.Z. [y] νοσηματικοῦ L. [z] μηκέτι] μηδὲν L. [a] τὸ] ἡ MZ. [b] γὰρ] δ' S. [c] γενομένη L. [d] τελειοτάτη M.Z. [e] τούτου—θάνατος om. M.Z. [f] καταπνίγεσθαι L. [g] ἡ om. P. [h] ἑκατέρας L. [i] στερίσκονται L.S. [k] τόπους] exit S. [l] καὶ εἰσπνέουσι om. M.Z. [m] ἀφιᾶσιν Z. [n] τρία δ' ἐστὶ L.P.S.

τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν, ἔχει δ' οὐ τὴν αὐτήν, πήδησις [o] καὶ
2 [p] σφυγμὸς καὶ [q] ἀναπνοή. Πήδησις μὲν οὖν ἐστὶ σύνωσις
τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν αὐτῇ διὰ κατάψυξιν περιττωματικὴν ἢ
συντηκτικήν, οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ καλουμένῃ [r] παλμῷ, καὶ ἐν
ἄλλαις δὲ νόσοις, καὶ [s] ἐν τοῖς φόβοις δέ· καὶ γὰρ οἱ [t] φο-
βούμενοι καταψύχονται τὰ ἄνω, τὸ δὲ θερμὸν ὑποφεῦγον
καὶ συστελλόμενον ποιεῖ τὴν πήδησιν, εἰς μικρὸν συνωθούμε-
νον οὕτως ὥστ' ἐνίοτ' ἀποσβέννυσθαι τὰ ζῷα καὶ ἀποθνήσκειν
3 διὰ φόβον καὶ διὰ πάθος [v] νοσηματικόν. Ἡ δὲ συμβαίνουσα
σφύξις [w] τῆς καρδίας, ἣν ἀεὶ φαίνεται ποιουμένη συνεχῶς,
[x] ὁμοία φύμασίν ἐστιν, ἣν [y] ποιοῦνται κίνησιν μετ' ἀλγηδόνος
διὰ τὸ παρὰ φύσιν εἶναι τῷ αἵματι τὴν μεταβολήν. Γί-
4 νεται δὲ [z] μέχρι οὗ ἂν [a] πυωθῇ πεφθέν. Ἔστι δ' ὅμοιον
ζέσει [b] τοῦτο τὸ πάθος· ἡ γὰρ ζέσις γίνεται πνευματου-
μένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· αἴρεται γὰρ διὰ τὸ πλείω
γίνεσθαι τὸν ὄγκον. [c] Παῦλα δ' ἐν μὲν τοῖς [d] φύμασιν, ἐὰν
μὴ διαπνεύσῃ, [e] παχυτέρου γινομένου τοῦ ὑγροῦ, σῆψις, τῇ
5 [f] δὲ ζέσει ἡ ἔκπτωσις διὰ τῶν [g] ὁριζόντων. Ἐν δὲ τῇ καρ-
δίᾳ ἡ τοῦ ἀεὶ προσιόντος [h] ἐκ [i] τῆς τροφῆς ὑγροῦ διὰ τῆς
θερμότητος ὄγκωσις ποιεῖ σφυγμόν, [k] αἰρομένη πρὸς τὸν
ἔσχατον [l] χιτῶνα τῆς καρδίας. Καὶ τοῦτ' ἀεὶ γίνεται συνε-
χῶς· [m] ἐπιρρεῖ γὰρ ἀεὶ τὸ ὑγρὸν συνεχῶς, ἐξ οὗ γίνεται
ἡ τοῦ αἵματος [n] φύσις· [o] πρῶτον γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ δημιουρ-
6 γεῖται. Δῆλον δ' ἐν τῇ γενέσει ἐξ ἀρχῆς· οὔπω γὰρ διωρι-
σμένων τῶν φλεβῶν φαίνεται ἔχουσα αἷμα. Καὶ διὰ τοῦτο
σφύζει μᾶλλον τοῖς νεωτέροις τῶν πρεσβυτέρων· γίνεται

[o] καὶ utrumque om. MZ. [p] σφαγμὸς L, σφύξις M.Z. [q] τὸ τῆς ἀναπνοῆς L. [r] πάλλῃ M, πάλλειν Z. [s] ἐν om. P. [t] φοβούμενοι] φόβοι M.Z. [v] νοσημάτων P. [w] τῇ καρδίᾳ Z. [x] ὁμοία τοῖς ἐμφύμασιν Z, ὁμοία τοῖς ἐμφυσήμασιν M. [y] ποιεῖται M. [z] μέχρις M.Z. et omisso οὗ L. [a] ποιωθῇ M.Z. [b] τὸ πάθος τοῦτο P. [c] πολλὰ M.Z. [d] φυσήμασιν L. [e] παχύτερον γινόμενον, omissis τοῦ ὑγροῦ, M.Z. [f] δὲ om. M. [g] ἀφριζόντων M.Z. [h] ἐκ] καὶ ἐκ M.Z. [i] τῆς τροφῆς] τοῦ L. [k] αἰρομένη] διαίρον Z, διερὸν M. [l] τῇ καρδίᾳ χιτῶνα L. [m] ἐπιρρεῖ—συνεχῶς om. M.Z. [n] σφύξις M.Z. [o] πρῶτον—δημιουργεῖται om. M.Z.

γὰρ ἡ ἀναθυμίασις πλείων τοῖς νεωτέροις. Καὶ σφύζουσιν 7 αἱ φλέβες πᾶσαι, καὶ ἅμα ἀλλήλαις, διὰ τὸ ἠρτῆσθαι [p] ἐκ τῆς καρδίας. [q] Κινεῖ δ' ἀεί· ὥστε κἀκεῖναι αἰεί, [r] καὶ ἅμα ἀλλήλαις, [s] ὅτε κινεῖ. Ἀναπήδησις μὲν οὖν [t] ἐστὶν ἡ γινομένη ἄντωσις πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ [v] σύνωσιν, σφύξις δ' ἡ τοῦ ὑγροῦ θερμαινομένου πνευμάτωσις.

Ἡ δ' ἀναπνοὴ γίνεται αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἐν ᾧ ἡ 21 ἀρχὴ ἡ θρεπτική. Καθάπερ γὰρ καὶ τἆλλα δεῖται τροφῆς, [w] κἀκεῖνο, καὶ τῶν ἄλλων [x] μᾶλλον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις [y] ἐκεῖνο τῆς τροφῆς αἴτιόν ἐστιν. Ἀνάγκη [z] δὴ [a] πλέον γινόμενον αἴρειν τὸ ὄργανον. Δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τὴν σύστασιν 2 τοῦ ὀργάνου παραπλησίαν μὲν εἶναι ταῖς φύσαις ταῖς [b] ἐν τοῖς χαλκείοις· οὐ πόρρω γὰρ οὔθ' ὁ πνεύμων οὔθ' ἡ [c] καρδία πρὸς τὸ δέξασθαι σχῆμα τοιοῦτον· διπλοῦν δ' εἶναι τὸ τοιοῦτον· δεῖ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν εἶναι τῆς φυσικῆς δυνάμεως. Αἴρεται μὲν οὖν [d] πλεῖον [e] γενόμενον, αἰρομένου δ' ἀναγκαῖον αἴρεσθαι καὶ τὸ περιέχον [f] αὐτὸ μόριον. Ὅπερ φαίνονται ποιεῖν οἱ ἀναπνέοντες· αἴρουσι γὰρ τὸν 3 θώρακα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τὴν [g] ἐνοῦσαν αὐτῷ τοῦ τοιούτου μορίου ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν· αἰρομένου [h] γάρ, καθάπερ εἰς τὰς [i] φύσας, ἀναγκαῖον [k] εἰσφέρειν τὸν ἀέρα τὸν θύραθεν, [l] καὶ ψυχρὸν ὄντα καὶ [m] καταψύχοντα σβεννύναι τὴν [n] ὑπεροχὴν [o] τὴν τοῦ πυρός. Ὥσπερ [p] δ' [q] αὐξανομένου ἤρετο τοῦτο τὸ 4 μόριον, καὶ φθίνοντος ἀναγκαῖον συνίζειν, καὶ συνίζοντος ἐξιέναι τὸν ἀέρα τὸν [r] εἰσελθόντα πάλιν, εἰσιόντα μὲν ψυχρὸν ἐξιόντα δὲ θερμὸν διὰ τὴν ἁφὴν τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόντος ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, καὶ μάλιστα τοῖς [s] τὸν πνεύμονα [t] ἐναι-

[p] ἐκ] μὲν ἐκ M. [q] κινεῖται δ' ἀεί, ὥστε κἀκείνη M.Z. [r] καὶ πᾶσαι ἅμα L. [s] ὅτι M.P. [t] ἐστὶν om. L. [v] σύνωσιν] ὕπνωσιν M. et fortasse Z. [w] κἀκεῖνο—τῆς τροφῆς om. M.Z. [x] μᾶλλον] μόνον L. [y] κακεῖνο P. [z] δὲ M.Z. [a] πλέον P, om. M. [b] ἐν om. M. [c] καρδία προσδέξασθαι M.P.Z. [d] πλέον M.Z. [e] γινόμενον P. [f] μόριον αὐτό M.Z. [g] ἐνοῦσαν ἐν αὐτῷ P.Z, ἐνοῦσαν ἐν αὐτῇ M. [h] γὰρ] δὲ L. [i] φύσσας P. [k] an εἰσφρεῖν? [l] καὶ ante ψυχρὸν om. M.Z. [m] καταψύχεσθαι M.Z. [n] ὑπερβολὴν M.Z. [o] τὴν om. L. [p] δ'—τὸ om. M.Z. [q] αὐξομένου L. [r] εἰσιόντα P. [s] τὸν om. P. [t] ἔχουσιν ἔναιμον P, ἔχουσιν ἄναιμον M.

μον ἔχουσιν· εἰς πολλοὺς γὰρ οἷον αὐλῶνας τὰς σύριγγας [v] ἐμπίπτειν τὰς ἐν τῷ [w] πνεύμονι, ὧν παρ' ἑκάστην [x] παρατέτανται φλέβες, ὥστε δοκεῖν ὅλον εἶναι τὸν πνεύμονα πλήρη 5 αἵματος. Καλεῖται δ' ἡ μὲν εἴσοδος τοῦ ἀέρος ἀναπνοή, ἡ δ' ἔξοδος ἐκπνοή. Καὶ ἀεὶ δὴ τοῦτο γίνεται συνεχῶς, ἕως [y] περ ἂν ζῇ καὶ [z] κινῇ τοῦτο τὸ μόριον συνεχῶς. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἐστὶ τὸ ζῆν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [a] καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἡ κίνησις γίνεται τῶν βραγ-6 χίων. Αἰρομένου [b] μὲν γὰρ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῷ αἵματι διὰ [c] τῶν μορίων αἴρονται καὶ τὰ βράγχια, καὶ διιᾶσι τὸ ὕδωρ· κατιόντος δὲ πρὸς τὴν καρδίαν διὰ τῶν πόρων καὶ καταψυχομένου συνίζουσι, καὶ [d] ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ. Ἀεὶ δ' αἰρομένου τοῦ ἐν [e] τῇ καρδίᾳ, ἀεὶ δέχεται πάλιν καταψυχομένου. Διὸ κἀκείνοις τοῦ ζῆν καὶ μὴ ζῆν [f] τὸ τέλος [g] ἐστὶν ἐν τῷ ἀναπνεῖν, καὶ τούτοις ἐν τῷ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν.

7 Περὶ μὲν [h] οὖν ζωῆς καὶ θανάτου καὶ τῶν συγγενῶν ταύτης τῆς σκέψεως, σχεδὸν εἴρηται περὶ [i] πάντων. Περὶ δὲ ὑγιείας καὶ νόσου οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ φυσικοῦ μέχρι [k] του τὰς αἰτίας εἰπεῖν. Ἧι δὲ διαφέρουσι καὶ ᾗ διαφέροντα [l] θεωροῦσιν, οὐ δεῖ λανθάνειν, [m] ἐπεὶ ὅτι γε σύνορος ἡ πραγματεία μέχρι τινός ἐστι, μαρτυρεῖ τὸ γινόμενον· τῶν τε γὰρ ἰατρῶν ὅσοι κομψοὶ [n] ἢ περίεργοι, λέγουσί [o] τι [p] περὶ φύσεως καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκεῖθεν ἀξιοῦσι λαμβάνειν, καὶ τῶν περὶ φύσεως πραγματευθέντων οἱ χαριέστατοι σχεδὸν τελευτῶσιν [q] εἰς τὰς ἀρχὰς τὰς ἰατρικάς.

[v] ἐμπίπτειν τὰς om. M.Z. [w] πνευμονίῳ παρ' M, πνεύμονι παρ' Z. [x] παρατέτανται] σύριγγα τέτανται Z, σύριγγά τε πάντη M. [y] περ om. M.Z. [z] κινεῖ Z. [a] καὶ ἐν τοῖς L. [b] μὲν om. L.M.Z. [c] τοῦ μορίου L. [d] ἀφανίζουσι M.Z. [e] τῇ om. M.P.Z. [f] τὸ om. M. [g] ἐστὶ ζῆν ἐν P, ἐστὶ τοῦ ζῆν ἐν L. [h] οὖν om. L. [i] ἁπάντων L. [k] τοῦ] που L.M.P. [l] θεωροῦσιν] κοινωνοῦσιν P. [m] ἐπεὶ δὲ ὅτι Z. [n] ἢ] καὶ M.Z. [o] τε L.P. [p] παρὰ φύσιν M. [q] εἰς τὰς ἰατρικὰς ἀρχάς L.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

ΤΙΣ ἡ τοῦ ἐμφύτου πνεύματος [a] διαμονή, καὶ τίς ἡ αὔξησις; Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πλέον καὶ ἰσχυρότερον γίνεται καὶ καθ' ἡλικίας μεταβολὴν καὶ [b] κατὰ διάθεσιν σώματος. Ἢ ὡς τἆλλα [c] μέρη, προσγινομένου τινός. Προσγίνεται δὲ τροφὴ τοῖς ἐμψύχοις, ὥστε ταύτην σκεπτέον ποία τε καὶ πόθεν. Δύο δὴ τρόποι δι' ὧν γίνεται, ἡ διὰ τῆς ἀναπνοῆς, 2 ἢ διὰ τῆς κατὰ τὴν τῆς τροφῆς προσφορὰν πέψεως, καθάπερ τοῖς ἄλλοις. Τούτων ἴσως οὐχ ἧττον ἂν οὐχ οὕτω [d] δόξειεν διὰ τῆς τροφῆς· σῶμα γὰρ ὑπὸ σώματος τρέφεται, τὸ δὲ πνεῦμα σῶμα. Τίς οὖν ὁ τρόπος; Ἢ δῆλον ὡς ἐκ τῆς φλεβὸς ὁλκῇ τινὶ καὶ πέψει. Τὸ γὰρ αἷμα ἡ ἐσχάτη 3 τροφὴ καὶ ἡ [e] αὐτὴ πᾶσιν. Ὥσπερ οὖν καὶ εἰς τὸ ἀγγεῖον αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ περιεχόμενον λαμβάνει τροφὴν εἰς τὸ θερμόν. Ἄγει δ' ὁ ἀὴρ τὴν ἐνέργειαν ποιῶν, τήν τε πεπτικὴν αὐτὸς αὐτῷ προστιθεὶς αὔξει καὶ τρέφει. Οὐδὲν δ' ἴσως ἄτοπον αὐτό γε τοῦτο, ἀλλὰ γενέσθαι τὸ πρῶτον ἐκ τῆς τροφῆς. Καθαρώτερον γὰρ ὃ τῇ ψυχῇ συμφυές, εἰ μὴ 4 καὶ τὴν ψυχὴν ὕστερον [f] λέγοι γίνεσθαι, διακρινομένων τῶν σπερμάτων καὶ εἰς φύσιν ἰόντων. Εἴτε περίττωμα πάσης τροφῆς ἐστί, ποίᾳ διαπέμπεται [g] τοῦτο; Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἐκπνοὴν οὐκ εὔλογον· ἀντιλαμβάνει γὰρ εὐθύς. Λοιπὸν δὲ δῆλον ὅτι διὰ τῶν τῆς ἀρτηρίας πόρων. Τὸ δ' ἐκκρινόμενον 5 ἤτοι λεπτότερον ἢ παχύτερον. Ἀμφοτέρως δ' ἄτοπον, εἰ τοῦτο πάντων ἔσται καθαρώτατον. Εἰ δὲ παχύτερον, ἔσον-

Codices L.P.Q.Z.B[a]. [a] διαμονὴν Q. [b] κατὰ om. L.P.Q.B[a]. [c] μείνῃ Q. [d] δόξει Z, δόξῃ P.Q.B[a]. et pr. L. [e] αὐτή ἐστι πᾶσιν L.P.Q.B[a]. [f] λέγει L.P.Q.B[a]. [g] τούτων L.P.Q.

ταί τινες πόροι μείζους. Εἰ δ' ἄρα κατὰ τοὺς αὐτοὺς λαμβάνει καὶ ἐκπέμπει, τοῦτ' [h] αὐτὸ παράλογον καὶ ἄτοπον. Ἡ μὲν οὖν ἐκ τῆς τροφῆς αὔξησις καὶ διαμονὴ σχεδὸν ταῦτα.

2 *Ἡ δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, ὥσπερ Ἀριστογένης οἴεται ([i] τροφὴν γὰρ οἴεται καὶ τὸ πνεῦμα πεττόμενον, οὐ τοῦ ἀέρος ἐν τῷ πνεύματι· τοῦτο δ' εἰς τὰ ἀγγεῖα διαδίδοσθαι, τὸ περίττωμα πάλιν ἐκπέμπεσθαι) πλείους ἔχει τὰς ἀπορίας. Ἥ τε γὰρ πέψις ὑπὸ τίνος; Εἰκὸς μὲν γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, κα-2θάπερ καὶ τῶν ἄλλων. Αὐτὸ δὲ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ μὴ διαφέρει τοῦ ἔξω ἀέρος· οὕτω δ' ἡ θερμότης ἂν πέττοι. Καὶ μὴν καὶ παχύτερον αὐτὸν εὔλογον εἶναι μεθ' [k] ὑγρότητος τῆς ἀπὸ τῶν ἀγγείων [l] ὄντα καὶ τῶν ὅλων ὄγκων, ὥσθ' ἡ πέψις ἂν εἰς τὸ σωματῶδες εἴη. Τὸ δὲ περίττωμα, εἴπερ γίνεται 3λεπτότερον, οὐ πιθανόν. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ [m] ταχυτὴς τῆς πέψεως. Εὐθὺς γὰρ μετὰ τὴν εἰσπνοὴν ἡ ἐκπνοή. Τί οὖν τὸ οὕτω ταχὺ μεταβάλλον καὶ ἀλλοιοῦν; Ὑπολάβοι γὰρ ἄν τις μάλιστα τὸ θερμόν, [n] καὶ μαρτυρεῖ οὕτως ἡ αἴσθησις· 4ὁ γὰρ ἐκπνεόμενος θερμός. Ἔτι δ' εἰ μὲν ἐν τῷ πνεύμονι καὶ τῇ ἀρτηρίᾳ τὸ πεττόμενον, ἡ τοῦ θερμοῦ δύναμις ἐν τούτοις· ὅπερ οὔ φασιν, ἀλλ' ἐν τῇ κινήσει τῇ τοῦ πνεύματος ἐκθερμαίνεσθαι τὴν τροφήν. Εἰ δ' ἐξ ἑτέρου τινὸς οἷον ἐπισπᾶται ἢ [o] καὶ κινοῦντος δέχεται, τοῦτ' ἐστὶ θαυμασιώτερον. 5Ἅμα δὲ καὶ οὐκ αὐτὸ [p] τὸ πρῶτον κινοῦν. Ἔτι δ' ἡ μὲν ἀναπνοὴ μέχρι τοῦ πνεύμονος, ὥσπερ λέγουσιν αὐτοί, τὸ δὲ πνεῦμα δι' ὅλου τὸ σύμφυτον. Εἰ δ' ἀπὸ τούτου [q] διαδίδοται καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ πρὸς τὰ ἄλλα, πῶς ἡ πέψις οὕτω ταχεῖα; Θαυμασιώτερον γὰρ τοῦτο καὶ μεῖζον· οὐ γὰρ διαπέμπει τοῦτό γ' εὐθὺς πεττόμενον τὸν ἀέρα [r] τοῖς κάτω. 6Καίτοι τὸ μὲν [s] δόξειεν ἂν ἀναγκαῖον εἶναι [t] τοῦτο τῆς πέ-*

[h] *αὐτὸ—ἡ*] *αὐτῇ* P.Q.B[a], *αὐτὴ* L. [i] *τροφὴν γὰρ οἴεται* om. L.P.Q.B[a]. [k] *ὑγρότητα* B[a]. [l] *ὂν* Q.B[a]. [m] *παχύτης* L.P.Q.Z.B[a]. [n] *καὶ ὡς μαρτ.* Z. [o] *καὶ* om. P.B[a]. [p] *πρῶτον τὸ* Z. [q] *διαδίδωται* Z, *διαδίδωσι* L.Q. [r] *τοῖς κάτω*] *τοῖς ἄλλοις* L, om. Q. [s] *δόξειεν ἂν*] *δόξειεν* Z, *δόξει* L.P.Q.B[a]. [t] *τῆς πέψεως τοῦτο* L.P.Q.B[a].

ψεως γινομένης ἐν τῷ πνεύμονι, τῆς τ' ἀναπνοῆς κοινωνούντων καὶ τῶν κάτω. Μεῖζον δ' οὕτως [v] ἔτι καὶ παραδοξότερον τὸ συμβαῖνον· οἷον γὰρ διόδῳ καὶ θίξει γίνεται μόνον ἡ πέψις. Ἄλογον δὲ καὶ τουτὶ καὶ [w] λογοδέστερον, εἰ ὁ αὐτὸς [x] λόγος τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιττώματος. Εἰ δὲ 7 δι' ἄλλου τινὸς τῶν ἐντός, οἱ αὐτοὶ λόγοι [y] οἳ καὶ πρότερον, εἰ μὴ τοῦτο [z] λέγοι τις, ὡς οὐ πάσης τῆς τροφῆς οὐδὲ πᾶσι γίνεται περίττωμα, καθάπερ οὐδὲ τοῖς φυτοῖς, ἐπεὶ οὐδὲ τῶν τοῦ σώματος μερῶν ἑκάστου λαβεῖν ἔστιν. Εἰ [a] δὲ μή, [b] οὔτι γε παντός. Ἀλλ' ἄρα γε [c] ἡ μὲν ἀγγείων αὔξησις ἡ αὐτὴ 8 καὶ τῶν ἄλλων μορίων, εὐρυνομένων δὲ καὶ διισταμένων τούτων [d] πλείων ὁ ἀὴρ ὁ εἰσρέων καὶ ἐκρέων. Εἰ δέ τι ἀναγκαῖον [e] ἐνυπάρχει, τοῦτο αὐτὸ ζητεῖται, τίς ὁ φυσικὸς καὶ πῶς οὗτος πλείων ὑγιῶς, [f] ἐκ τούτου φανερὸν ἂν εἴεν. Τοῖς δὲ 9 δὴ μὴ ἀναπνευστικοῖς τίς ἡ τροφὴ τοῦ [g] συμφύτου καὶ τίς ἡ αὔξησις; Οὐ γὰρ ἔτι τούτοις ἀπὸ τοῦ ἔξωθεν. Εἰ δ' ἀπὸ τῶν ἐντὸς καὶ τῆς κοινῆς τροφῆς, εὔλογον κἀκείνοις· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν τὰ ὅμοια, καὶ ὡσαύτως. Εἰ μὴ ἄρα καὶ 10 τούτοις ἀπὸ τοῦ ἐκτός, ὥσπερ καὶ τῶν ὀσμῶν αἰσθάνονται. Ἀλλ' [h] οὕτω γ' οἷον ἀναπνοὴ γίνεται. Περὶ οὗ κἂν ἀπορήσειέ τις, εἰ κατὰ ἀλήθειάν ἐστιν, αὐτό τε τοῦτο [i] προφέρων καὶ τὴν ἐπίσπασιν τῆς τροφῆς (ὁλκὴ γὰρ ἅμα πνεύματος), ἔτι δ' ὑπὲρ τῆς καταψύξεως [k] ἀντιλέγων, ὡς κἀκείνων δεομένων. Εἰ δὲ διὰ τοῦ ὑποζώματος αὐτοῖς γίνεται, [l] ταύτῃ 11 δῆλον ὅτι καὶ ἡ τοῦ ἀέρος εἴσοδος· ὥσθ' ὅμοιόν τι τῇ ἀναπνοῇ. Πλὴν οὐκ ἀφορίζεται τίς ὁλκὴ καὶ ὑπὸ τίνος. Ἢ εἰ μὴ ὁλκή, πῶς ἡ εἴσοδος; εἰ μὴ ἄρα αὐτομάτως. Τοῦτο μὲν οὖν ἔχει καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ σκέψιν. Τοῖς δὲ [m] δὴ ἐνύ- 12 γροις τίς ἡ τροφὴ καὶ αὔξησις τοῦ συμφύτου; Χωρὶς γὰρ

[v] ἔτι om. L.P.Q.B[a]. [w] λογοδέστερον Z, ἀλογωδέστερον L.P.Q.B[a]. [x] λόγος] λέγει L.Q. [y] καὶ οἱ L.Q. [z] λέγει B[a]. [a] δὲ om. P.B[a]. [b] ὅτι γε πάντως L.P.Q.B[a]. [c] ἡ μὲν] εἰ μὲν Z. [d] ὁ ἀὴρ πλείων L.Q. [e] ὑπάρχει B[a]. [f] ἐν τούτοις L.P.Q.B[a]. [g] ἐμφύτου P.Q. [h] οὕτω] οὗτοι L.P.B[a], οὔτι Q. [i] προσφέρων P.Q. [k] ἀντιλέγειν L.Q. [l] τοιαύτη L.Q. [m] δὴ] μὴ Q.

τοῦ μὴ ἀναπνεῖν οὐδ᾽ ἐνυπάρχειν ὅλως ἐν τῷ ὑγρῷ φαμὲν [n] ἀέρα. Λοιπὸν ἄρα διὰ τῆς τροφῆς, ὡς οὐχ ὁμοίως πᾶσιν, ἢ κἀκεῖνα διὰ τῆς τροφῆς τὰ ἔνυγρα· τριῶν γὰρ τούτων ἀναγκαῖον ἕν. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς περὶ τὴν αὔξησιν καὶ τροφὴν [o] τοῦ πνεύματος.

3 Περὶ δὲ ἀναπνοῆς οἱ μὲν οὐ λέγουσι τίνος χάριν, ἀλλὰ μόνον ὃν τρόπον γίνεται, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος· οἱ δ᾽ οὐδὲ τὸν τρόπον [p] ὅλως λέγουσιν, ἀλλ᾽ ὡς φανερῷ χρῶνται. Δεῖ δὲ καὶ εἰ καταψύξεως [q] χάριν, αὐτὸ τοῦτο διασαφῆσαι. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς [r] ἄνω τὸ θερμόν, οὐκ 2 ἂν ἔτι [s] δέοιτο κάτω. Τὸ δὲ σύμφυτον πνεῦμα δι᾽ ὅλου, καὶ [t] ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος. Δοκεῖ δὲ καὶ [u] τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἰς πάντα [v] διαδίδοσθαι κατὰ συνέχειαν, ὥστε τοῦτο δεικτέον ὡς οὐκ ἔστιν. Ἄτοπον δὲ εἰ μὴ δεῖταί τινος κινήσεως καὶ 3 οἷον τροφῆς. Εἰ δὲ διαπνεῖ πρὸς πᾶν, οὐκέτι καταψύξεως εἴη χάριν. Ἀλλὰ [w] μὴν καὶ ἡ διάδοσις ἄλλως τ᾽ ἀναίσθητος, καὶ τὸ τάχος αὐτῆς. Καὶ πάλιν τὸ τῆς παλιρροίας, εἴπερ ἀπὸ πάντων, θαυμαστόν, πλὴν [x] εἰ ἄλλον τρόπον ἀπὸ 4 τῶν ἐσχάτων. Τὸ δὲ πρώτως καὶ κυρίως ἀπὸ τῶν περὶ τὴν καρδίαν. Ἐν πολλοῖς δ᾽ οὕτω [y] τὸ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν δυνάμεων. Ἄτοπον οὖν [z] ὅμως εἰ καὶ εἰς τὸ ὀστοῦν διαδίδο- 5 ται· καὶ γὰρ δὴ τοῦτό φασιν ἐξ ἀρτηριῶν. Διό, καθάπερ εἴρηται, σκεπτέον περὶ ἀναπνοῆς, καὶ τίνος ἕνεκα καὶ ποίοις μέρεσι καὶ πῶς. [a] Ἔτι οὐδ᾽ ἐπιφορὰ τῆς τροφῆς [b] φαίνεται πᾶσι δι᾽ ἀρτηριῶν, οἷον αὐτοῖς [c] τε τοῖς ἀγγείοις καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν μερῶν· ζῇ δὲ τὰ φυτὰ καὶ τρέφεται. Ταῦτα μὲν [d] οἰκειότερά πως [e] τοῖς περὶ τὰς τροφάς.

4 Ἐπεὶ δὲ τρεῖς αἱ κινήσεις τοῦ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πνεύματος, ἀναπνοή, σφυγμός, τρίτη δ᾽ ἡ τὴν τροφὴν ἐπάγουσα καὶ

[n] ἀέρα ὅτι διὰ τῆς τροφῆς ἡ τοῦ πνεύματος γένεσις. λοιπὸν L.P.Q.B[a]. [o] τοῦ] καὶ τοῦ P.Z.B[a]. [p] ὅλως] αὐτῆς L.P.Q.B[a]. [q] χάριν om. Q. [r] ἄνω τὸ] ἄνωθεν L.P.Q.B[a]. [s] δέοιτο] οἱ L.P.Q.B[a]. [t] ἀρχὴν P.B[a]. [u] τὸ] τὰ L.P.Q.B[a]. [v] διάδοσθαι Q. [w] μὴ Q. [x] εἰ om. P.Q. [y] τὸ om. L.Q. [z] ὁμοίως L.Q. [a] ἔτι δὲ οὐδ᾽ L.P.Q.B[a]. [b] φέρεται L.P.Q.B[a]. [c] τε] τῶν Q. [d] οἰκειότερον Q. [e] τῶν L.Q.

κατεργαζομένη, λεκτέον ὑπὲρ ἑκάστης καὶ ποῦ καὶ πῶς καὶ τίνος χάριν. Τούτων δ' ἡ μὲν τοῦ σφυγμοῦ [f] καὶ τῇ αἰσθή- 2 σει [g] φανερὰ καθ' ὁτιοῦν μέρος ἁπτομένοις, ἡ δὲ τῆς ἀναπνοῆς μέχρι μέν του [h] φανερά, τὸ δὲ πλέον κατὰ λόγον, ἡ δὲ τῆς τροφῆς ἅπασα κατὰ λόγον ὡς εἰπεῖν, ὡς ἐκ τῶν συμβαινόντων δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν. Ἡ μὲν οὖν ἀναπνοὴ 3 δῆλον ὡς ἀπὸ τοῦ ἐντὸς ἔχει τὴν ἀρχήν, εἴτε ψυχῆς δύναμιν εἴτε ψυχὴν δεῖ λέγειν ταύτην, εἴτε καὶ ἄλλην τινὰ σωμάτων μίξιν, ἣ δι' αὐτῶν ποιεῖ τὴν τοιαύτην ὁλκήν. Ἡ 4 δὲ θρεπτικὴ [i] δόξειεν ἂν ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς· αὕτη γὰρ ἀνταποδίδοται, καὶ ὁμοία τῷ ἀληθεῖ. Εἰ δὲ μή, πᾶν ὁμαλίζει τοῖς χρόνοις τὸ σῶμα κατὰ τὴν τοιαύτην κίνησιν. Ἢ εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ ἅμα, πάντα τὰ μέρη σκεπτέον. Ὁ 5 δὲ σφυγμὸς ἴδιός τις [k] παρ' αὐτάς, τῇ μὲν ἂν δοκῶν [l] εἶναι κατὰ συμβεβηκός, εἴπερ, ὅταν ἐν ὑγρῷ πλῆθος ᾖ θερμότητος, ἀνάγκη τὸ ἐκπνευματούμενον διὰ τὴν [m] ἐναπόληψιν ποιεῖν σφυγμόν, ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ καὶ πρῶτον, εἴπερ τοῖς πρώτοις σύμφυτον· [n] ἐν γὰρ τῇ καρδίᾳ μάλιστα καὶ πρῶτον, ἀφ' ἧς καὶ τοῖς ἄλλοις. Τάχα δὲ πρὸς τὴν ὑποκειμένην 6 οὐσίαν τοῦ ζῴου [o] τὴν ἐκ τῆς ἐνεργείας ἀνάγκη τοῦτο [p] παρακολουθεῖν. Ὅτι δ' οὐδὲν πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ὁ σφυγμός, σημεῖον· ἐάν τε γὰρ πυκνὸν ἐάν τε ὁμαλὸν ἐάν τε σφοδρὸν ἢ [q] πρᾶον ἀναπνέῃ τις, ὅ [r] γε σφυγμὸς ὅμοιος καὶ [s] ὁ αὐτός, ἀλλ' ἡ ἀνωμαλία γίνεται καὶ ἐπίτασις ἔν τε σωματικοῖς τισὶ πάθεσι καὶ ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς φόβοις ἐλπίσιν [t] ἀγωνίαις. Εἰ δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὁ σφυγμός, καὶ ὁ αὐτὸς ὢν 7 [v] ῥυθμῷ καὶ ὁμαλὸς ᾖ, σκεπτέον· οὐκ ἔοικε δέ γε τοῖς μακρὰν ἀπηρτημένοις. Ἥκιστα δ' ἕνεκά του φαίνεται γίνεσθαι, καθάπερ εἴρηται. Τὸ γὰρ αὖ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ἐπα-

[f] καὶ τῇ αἰσθήσει om. L. [g] φανερὸν L. [h] φανεροῦ L.Q. [i] δόξειεν —γὰρ] lacunam litterarum sex P.Q, undecim L, quindecim Bª. [k] παρὰ ταύτας πῇ L.P.Q.Bª. [l] εἶναι] τις Q, τῆς L. [m] ἐναπόλυσιν P.Bª, ἀναπόλησιν L.Q. [n] ἐν γὰρ—ἄλλοις om. L.P.Q.Bª. [o] τὴν] τῆς L.P.Q.Bª. [p] παρακολουθεῖ L. [q] πραέον Z.Bª. et corr. P. [r] γε] τε L.P.Q.Z.Bª. [s] ὁ om. L.Q. [t] ἀγω εἰ Q. [v] ῥυθμῷ] ἐν θυμῷ L.Q.

γωγῆς, εἴθ' ὡς [w] ἕτερα πάμπαν ἀλλήλων εἴθ' ὡς θάτερον πρὸς θάτερον, ἕνεκά του φαίνεται καὶ ἔχει τινὰ λόγον. 8 Τριῶν δ' οὐσῶν πότερον εὔλογον εἶναι τὴν [x] γε σφυγμώδη καὶ τὴν ἀναπνευστικήν; Ἡ γὰρ τροφὴ προϋπάρχοντος. Ἢ οὔ; Τὸ μὲν γὰρ ἀναπνεῖν, ὅταν ἀπολυθῇ τῆς κυούσης, ἡ δ' ἐπιφορὰ καὶ [y] ἡ τροφὴ καὶ ξυνισταμένου καὶ ξυνεστηκότος, ὁ δὲ σφυγμὸς εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ ξυνισταμένης τῆς καρ- 9 δίας, καθάπερ ἐν τοῖς [z] ᾠοῖς γίνεται φανερόν. Ὥστε αὕτη [a] πρώτη, καὶ ἔοικεν ἐνεργείᾳ τινὶ καὶ οὐκ [b] ἐναπολήψει πνεύ- 5 ματος, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο πρὸς τὴν ἐνέργειαν. Τὸ [c] δὲ πνεῦμα τὸ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς φέρεσθαι μὲν εἰς τὴν κοιλίαν, [d] οὐ διὰ τοῦ στομάχου (τοῦτο μὲν γὰρ ἀδύνατον), [e] ἀλλὰ πόρον εἶναι παρὰ τὴν ὀσφύν, δι' οὗ [f] τὸ πνεῦμα τῇ ἀναπνοῇ [g] φέρεσθαι ἐκ τοῦ [h] βραγχίου εἰς τὴν κοιλίαν καὶ πάλιν ἔξω· τοῦτο δὲ 2 τῇ αἰσθήσει φανερόν. Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ τὰ περὶ τὴν αἴσθησιν. Εἰ γὰρ ἡ ἀρτηρία μόνον αἰσθάνεται, [i] πότερα τῷ πνεύματι τῷ δι' αὐτῆς, ἢ τῷ ὄγκῳ, ἢ τῷ σώματι; Ἢ εἴπερ ὁ ἀὴρ πρῶτον ὑπὸ [k] τὴν ψυχήν, τῷ κυριωτέρῳ τε καὶ [l] προτέρῳ; Τί οὖν ἡ ψυχή; Δύναμίν [m] φασι τὴν αἰτίαν τῆς κι- 3 νήσεως τῆς τοιαύτης. Ἢ δῆλον ὡς οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμήσεις τοῖς τὸ [n] λογιστικὸν καὶ θυμικόν· καὶ γὰρ οὗτοι ὡς [o] δυνάμεις λέγουσιν. Ἀλλ' εἰ δὴ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ἀέρι τούτῳ, οὗτός γε κοινὸς ἢ πάσχων γέ [p] τι καὶ ἀλλοιούμενος, εὐλόγως ἂν εὔψυχον [q] ἡ ψυχή, πρὸς τὸ συγγενὲς φέρεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ 4 τὸ ὅμοιον αὔξεται. Ἢ οὔ; Τὸ γὰρ ὅλον οὐκ ἀήρ, ἀλλὰ συμβαλλόμενόν [r] τι πρὸς ταύτην τὴν δύναμιν ὁ ἀήρ, ἢ οὐ τὸ ταύτην ποιοῦν, καὶ τὸ ποιῆσαν τοῦτ' ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. Τοῖς [s] δὲ μὴ ἀναπνέουσιν, ἵνα ἀνεπίμικτος τῷ ἔξω. Ἢ οὔ,

[w] ἕτερον σύμπαν L.Q. [x] γε om. L.Q. [y] ἡ addidit Z. [z] ᾠοῖς om. Q. [a] πρώτερον Q. [b] ἐν ἀπολύσει P.B[a]. [c] δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς πνεῦμα L.Q. [d] οὐ—ἀδύνατον add. Z. [e] ἀλλ' ἄπορον L.P.Q.B[a]. [f] τὸ πνεῦμα post φέρεσθαι P.B[a]. [g] φέρεται Z. [h] βρογχίου Z. [i] πότερον L.Q. [k] τὴν om. Z. [l] πρότερον L.Q. [m] φασι] φανερὸν L. [n] λογικὸν L.P.Q.B[a]. [o] δυνάμει L.P.Q.B[a]. [p] τι] τε L.Q. [q] ἡ] ἢ P.B[a]. [r] τε L.Q. [s] δὴ L.

ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον μιγνύμενος; Τίς οὖν ἡ διαφορὰ τοῦ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς τὸν ἔξω; Διαφέρειν γὰρ εὔλογον, τάχα δὲ καὶ ἀναγκαῖον, λεπτότητι. ‛Αλλ' ἔτι δὲ καθ' [t] αὑτὸν θερμὸς ἢ ὑφ' ἑτέρου; Φαίνεται γὰρ ὁ ἔσω καθά[v]περ ὁ ἔξω· βοηθεῖται δὲ τῇ καταψύξει. [w] Πότερα δέ; ῎Εξω μὲν γὰρ πραῢς, ἐμπεριληφθεὶς δὲ πνεῦμα, καθάπερ [x] πυκνωθεὶς καὶ διαδοθείς πως. ῟Η μίξιν τινὰ [y] ἀνάγκη λαμβάνειν, ἐν ὑγρότητί τε καὶ σωματικοῖς ὄγκοις ἀναστρεφόμενον; Οὐκ ἄρα [z] λεπτότατος, εἴπερ μέμικται. Καὶ μὴν εὔλογόν [a] γε [b] τὸ πρῶτον δεκτικὸν ψυχῆς, εἰ μὴ ἄρα καὶ [c] ἡ ψυχὴ τοιοῦτον, καὶ οὐ καθαρόν τι καὶ ἀμιγές, τὴν ἀρτηρίαν μόνον εἶναι [d] δεκτικὴν πνεύματος, τὸ δὲ νεῦρον οὔ. Διαφέρει δὲ καὶ ὅτι τὸ μὲν νεῦρον ἔχει τάσιν, ἡ δ' ἀρτηρία ταχὺ διαρρήγνυται, καθάπερ καὶ ἡ φλέψ. Τὸ δὲ δέρμα ἐκ φλεβὸς [e] καὶ νεύρου καὶ ἀρτηρίας, ἐκ φλεβὸς μὲν ὅτι κεντηθὲν αἷμα ἀναδίδωσιν, ἐκ νεύρου δὲ ὅτι [f] τάσιν ἔχει, ἐξ ἀρτηρίας δὲ ὅτι διαπνοὴν ἔχει. Μόνον γὰρ δεκτικὸν πνεύματος ἡ ἀρτηρία. Τὰς δὲ φλέβας ἔχειν πόρους, ἐν αἷς τὸ θερμὸν ὂν ὥσπερ ἐν [g] χαλκείῳ θερμαίνειν τὸ αἷμα· φύσει γὰρ οὐκ εἶναι θερμόν, ἀλλ' ὥσπερ [h] τὰ τηκτὰ καταδιαχεῖσθαι· [i] διὸ καὶ πήγνυσθαι τὴν ἀρτηρίαν, καὶ ἔχειν ὑγρότητα [k] καὶ ἐν αὐτῇ καὶ [l] ἐν τοῖς χιτῶσι τοῖς περιέχουσι τὸ κοίλωμα. Φανερὸν [m] δ' ἔκ τε τῶν [n] ἀνατομῶν εἶναι, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔντερον καὶ [o] εἰς τὴν κοιλίαν αἵ τε φλέβες καὶ [p] αἱ ἀρτηρίαι συνάπτουσιν, ἃς εἰκὸς εἶναι τὴν τροφὴν ἕλκειν. ‛Εκ δὲ τῶν φλεβῶν εἰς τὰς σάρκας διαδίδοσθαι τὴν τροφήν, οὐ κατὰ τὰ πλάγια ἀλλὰ κατὰ τὸ στόμα, καθάπερ σωλῆνας. ‛Αποτείνει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων φλεβῶν φλέβια λεπτὰ ἐκ τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀρ-

[t] ἑαυτὸν L.Q. [v] περ add. Z. [w] ποτέρα B[a], πότερον L.Q. [x] πυκνωθὲν Q. [y] ἀναγκαῖον L.Q. [z] λεπτότητος B[a]. [a] τε P.B[a]. [b] τὸ πρῶτον om. L. [c] ἡ om. Q. [d] δεκτικὸν L.Q. [e] καὶ νεύρου om. L.Q.B[a]. [f] τάσιν ἔχει] τείνεται L.Q. [g] χαλκείοις L.P.Q.B[a]. [h] τὰ τηκτὰ] ταύτῃ L.P.Q.B[a]. [i] καὶ διὸ L.P.Q.B[a]. [k] καὶ ante ἐν om. L.Q. [l] ἐν add. Z. [m] δ' add. Z. [n] ἀτόμων Q. [o] εἰς om. Q. [p] ἡ ἀρτηρία P.B[a].

τηρίας παρ' ἑκάστην πλευράν, καὶ [q] ἀρτηρίαν καὶ φλέβα παρακεῖσθαι· καὶ τὰ ὀστέα δὲ καθάπτειν τὰ νεῦρα καὶ τὰς φλέβας [r] καὶ εἰς [s] μέσα καὶ εἰς τὰς συμβολὰς τῶν κεφαλῶν, δι' ὧν τὴν τροφὴν δέχεσθαι τοὺς ἰχθύας καὶ ἀναπνεῖν· εἰ δὲ μὴ
11 ἀνέπνεον, ἐξαιρεθέντας ἂν ἐκ τοῦ ὑγροῦ εὐθὺς θνήσκειν. Τὰς δὲ φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας συνάπτειν εἰς ἀλλήλας καὶ τῇ αἰσθήσει φανερὸν εἶναι. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν συμβαίνειν, εἰ μὴ ἐδεῖτο καὶ τὸ ὑγρὸν πνεύματος καὶ τὸ πνεῦμα ὑγροῦ, [t] τῷ θερμὸν εἶναι ἐν νεύρῳ καὶ ἀρτηρίᾳ καὶ φλεβί, θερμότατον δὲ
12 καὶ οἷον φλεβωδέστατον τὸ ἐν τῷ νεύρῳ. Ἄτοπον οὖν τῇ τοῦ πνεύματος χώρᾳ τὸ θερμόν, ἄλλως τε καὶ καταψύξεως χάριν. Εἰ δὲ ποιεῖ καὶ οἷον ἀναζωπυρεῖ θερμῷ τὸ θερμόν, γίγνοιτ' ἄν. Ἔτι πάντων τῶν ἐχόντων θερμότητα σύμφυτόν πως ἡ διαμονή, μηδενὸς ἀντικειμένου μηδὲ καταψύχοντος.
13 Ὅτι γὰρ πάντα δεῖται καταψύξεως, σχεδὸν φανερὸν [v] τῷ αἷμα κατέχειν ἐν τῇ φλεβὶ τὸ θερμὸν οἷον ἀποστέγον· διὸ καὶ ὅταν ἐκρυῇ, μεθιέναι τε καὶ [w] ἀποθνήσκειν, τῷ τὸ ἧπαρ οὐκ ἔχειν οὐδεμίαν ἀρτηρίαν.

6 Πότερον δὲ τὸ σπέρμα διὰ τῆς ἀρτηρίας ὡς καὶ συνθλιβόμενον, καὶ ἐν τῇ προέσει μόνον; Ἐν οἷς δὴ φαίνεται καὶ ἡ ἐξ αἵματος μεταβολὴ τῷ τὰ νεῦρα ἀπὸ τῶν ὀστῶν τρέφεσθαι· [x] καθάπτει γὰρ αὐτά. Ἢ οὔτε τοῦτ' ἀληθές· καὶ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ νεῦρον, καὶ νεῦρα δὲ ἐκ τῶν ὀστῶν ἠρτημένα. Οὐ συνάπτει δὲ ἐν ἑτέρῳ, ἀλλ' εἰς σάρκα ἀποτελευ-
2 τᾷ. Ἢ τοῦτό γ' οὐθέν· εἴη γὰρ ἂν οὐθὲν ἧττον ἀπὸ τοῦ ὀστοῦ ἡ τροφή. Αὐτοῖς δ' ἀπὸ τοῦ νεύρου τοῖς ὀστοῖς μᾶλλον τὴν τροφήν. Ἄτοπον γὰρ καὶ τοῦτο ξηρὸν φύσει καὶ οὐκ ἔχον πόρους ὑγρούς· ἡ τροφὴ δ' ὑγρόν. Σκεπτέον δὲ πότερον, εἴπερ ἀπὸ τῶν ὀστῶν, τίς ἡ τοῦ ὀστοῦ τροφή, ἢ [y] φέρουσι πόροι [z] καὶ ἐκ τῆς φλεβὸς καὶ ἐκ τῆς ἀρτηρίας εἰς

[q] φλέβα καὶ ἀρτηρίαν L.P.Q.B[a]. [r] καὶ post φλέβας om. L.Q. [s] τὰς συμβολὰς καὶ εἰς μέσα P.B[a], τὰς συμβολὰς καὶ εἰς μέγα L.Q. [t] τῷ] τὸ B[a]. [v] τὸ B[a]. [w] θνήσκειν Z. [x] καθάπερ L.P.Q.B[a]. [y] φέρουσα πόρον L. [z] καὶ om. P.B[a].

αὐτόν. Καὶ ἐν πολλοῖς μὲν [a] εὔδηλοι, μάλιστα δ' εἰς τὴν 3 ῥάχιν. Τὰς δ' ἀπὸ τῶν ὀστῶν [b] γίνεσθαι συνεχεῖς, ὥσπερ ταῖς πλευραῖς· τούτους δ' ἀπὸ τῆς κοιλίας τίνα τρόπον, ἢ πῶς τῆς ὁλκῆς γινομένης. Ἢ τὰ πολλὰ ἄχονδρα, καθάπερ ἡ 4 ῥάχις· ἀλλ' [c] οὔτι πρὸς τὴν κίνησιν, ἢ συνάψεως χάριν. Δεῖ δέ, καὶ εἰ ἀπὸ τοῦ νεύρου τὸ ὀστοῦν τρέφεται, τὴν τοῦ νεύρου τροφὴν εἰδέναι. Ἡμεῖς δέ φαμεν ἐκ τῆς ὑγρότητος [d] γλίσχρας οὔσης τῆς περὶ τὸ αὐτό. Πόθεν δ' αὐτὴ καὶ 5 πῶς, λεκτέον. Τὸ [e] ἐκ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας τὴν σάρκα, ὅτι πανταχόθεν αἷμα τῇ κεντήσει, ψεῦδος ἐπί γε τῶν ἄλλων ζῴων, οἷον ὀρνίθων [f] καὶ ὄφεων καὶ ἰχθύων ἢ ὅλως τῶν ᾠοτόκων· ἀλλὰ τῶν πολυαίμων τοῦτ' ἴδιον, [g] ἐπεὶ τῶν [h] ὀρνιθίων γε καὶ τεμνομένων τὸ στῆθος ἰχώρ, οὐχ αἷμα. Ἐμπεδοκλῆς 6 δὲ ἐκ νεύρου τὸν ὄνυχα τῇ πήξει. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ δέρμα πρὸς σάρκα; Ἀλλὰ τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ μαλακοστράκοις πῶς ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἡ τροφή; Τοὐναντίον γὰρ δοκεῖ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἐντὸς ἢ τῶν ἐκτός. Ἔτι δὲ ποία καὶ διὰ 7 τίνων ἡ [i] ἐκ τῆς κοιλίας δίοδος; Καὶ πάλιν ἡ ἐκείνων ἀναστροφὴ [k] πρὸς τὴν σάρκα, καίπερ ἄλογος οὖσα. Πολὺ γάρ τι θαυμαστὸν φαίνεται καὶ ἀδύνατον ὅλως. Ἆρά γε ἄλλοις ἄλλη τροφή, καὶ οὐ πᾶσι τροφὴ τὸ αἷμα· πλὴν ἐκ τούτου τἆλλα.

Τὴν τῶν ὀστῶν φύσιν ἄρα σκεπτέον ἢ πρὸς κίνησιν ἢ πρὸς 7 ἔρεισμα, καὶ πρὸς τὸ [l] στέγειν καὶ περιέχειν, ἔτι δ' εἰ ὥσπερ ἀρχαὶ ἔνια, καθάπερ ὁ [m] πόλος. Λέγω δὲ πρὸς μὲν κίνησιν, οἷον [n] ποδὸς ἢ χειρὸς ἢ σκέλους ἢ ἀγκῶνος, ὁμοίως τήν τε καμπτικὴν καὶ τὴν κατὰ τόπον· οὐδὲ γὰρ τὴν τοπικὴν οἷόν τε ἄνευ κάμψεως. Σχεδὸν δὲ καὶ τὰ ἐρείσματα ἐν τούτοις. 2 Τὴν δὲ τοῦ [o] στέγειν καὶ περιέχειν, οἷον τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ

[a] ἄδηλον L.Q. [b] συνεχεῖς γίνεσθαι P.B[a]. [c] οὔτοι Q.Z. [d] γλιαρᾶς P.B[a], χλιαρᾶς L.Q. [e] ἐκ τῆς φλεβὸς L.Q. [f] καὶ utrumque om. Z. [g] ἐπεὶ καὶ τῶν L.P.Q.B[a]. [h] ὀρνίθων Q. [i] ἐκ τῆς] ἐκτὸς Z, τῆς L.Q. [k] πρὸς—ἄλλη τροφὴ om. Q. [l] στένειν P.B[a], στέ Q. [m] πῶλος pr. Z. [n] χειρὸς ἢ ποδὸς L.Q. [o] στένειν L.P.Q.B[a].

τὸν ἐγκέφαλον, καὶ [p] ὅσοι δὴ τὸν μυελὸν [q] ἄρχειν. Αἱ δὲ πλευραὶ τοῦ συγκλείειν. Ἀρχὴ δὲ καὶ μένον ἡ ῥάχις, ἀφ' 3 ἧς καὶ αἱ πλευραὶ πρὸς τὴν σύγκλεισιν. Ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τοιοῦτον· ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον ἐξ ἠρεμοῦντος. Ἅμα δὲ καὶ [r] δεῖ γε εἶναι τὸ οὗ ἕνεκα. Ἐν ᾧ δὴ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔνιοι, τόν τε ῥαχίτην καὶ τὸν ἐγκέφαλον. Ἔτι δὲ παρὰ ταῦτ' [s] ἐπὶ συναφῆς καὶ συγκλείσεως χάριν, οἷον ἡ κλείς· 4 ὅθεν ἴσως καὶ τοὔνομα. Πρὸς δὲ τὴν χρείαν ἕκαστον καλῶς. Οὔτε γὰρ ἡ κάμψις, οὔτε τοῦ ὅλου οὔτε τῶν μερῶν, εἰ μὴ τοιαῦτα, οἷον ῥάχις, πούς, ἀγκών. Εἴσω γὰρ δεῖ τὴν κάμψιν πρὸς τὴν χρείαν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τοῦ ποδὸς καὶ 5 τῶν ἄλλων τοιαύτην. [t] Ἅπαντα δὲ ἕνεκά του, καὶ τὰ ἐν τούτοις ὀστᾶ, οἷον ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι κερκὶς ἕνεκα τῆς [v] στροφῆς τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῆς χειρός. Οὐ γὰρ [w] ἐδυνάμεθα πρηνῆ καὶ [x] ὑπτίαν κινεῖν ἄνευ ταύτης, οὐδὲ τοὺς πόδας ἐπαίρειν καὶ κάμπτειν, εἰ μὴ δύο [y] αἱ ἐν τῇ κινήσει κερκίδες. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἄλλα σκεπτέον, οἷον [z] ἡ τοῦ τραχήλου κίνησις, εἰ ἓν 6 τὸ ὀστοῦν. Δεῖ δὲ καὶ ὅσα πρὸς κατάληψιν ἢ σύνδεσμον, οἷον ἡ μύλη ἡ ἐπὶ τῷ γόνατι. Ἀλλὰ καὶ διὰ [a] τί τοῖς ἄλλοις οὔ. Ὅσα μὲν οὖν κινητικά, πάντα [b] μὲν μετὰ νεύρων, ἴσως δ' ὅσα πρακτικῶς μάλιστα, οἷον τὰ περὶ ἀγκῶνα καὶ 7 σκέλη καὶ [c] χεῖρας καὶ πόδας. Τὰ δ' ἄλλα συνδέσμου [d] χάριν, ὅσα δεῖται. Ἐνίοις γὰρ [e] ἴσως οὐδὲν ἢ ἐπ' ὀλίγον, οἷον ἡ ῥάχις· ἀλλ' ἡ κάμψις. Καὶ γὰρ ἡ πρὸς ἄλληλα κόλλησις ἰχώρ ἐστι καὶ ὑγρότης μυξώδης. Τὰ δὲ καὶ συνδεῖται νεύροις, οἷον τὰ περὶ τὰ ἄρθρα.

8 Πάντων δ' ἐστὶ λόγος ὁ βελτίων ὡς καὶ νῦν ζητεῖν· ἀλλὰ τὰς ἀρχὰς ἐφ' ἱκανόν, ὧν χάριν, σκεπτέον. Οὐκ ἂν [f] δόξειε κινήσεως ἕνεκα τὰ ὀστᾶ, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ νεῦρα ἢ τὰ [g] ἀνά-

[p] ὅση L.Q. [q] ἀρχὴν P.Q.Z. [r] δεῖ] δή P.B[a]. [s] ἐπεὶ L.P.Q.Z.B[a]. [t] πάντα L. [v] τροφῆς L.P.Q.Z.B[a]. [w] δυνάμεθα L, ἡ δύναμις Q. [x] ὑπτίαν ταύτην κινεῖν L.P.Q.B[a]. [y] αἱ om. Q. [z] ἡ] εἰ Z. [a] τί] τὸ L.P.Q.B[a]. [b] μὲν om. L.P.Q.B[a]. [c] χεῖρα Q. [d] χάριν καὶ ὅσα P.B[a]. [e] ἴσως ante οἷον L.P.Q.B[a]. [f] δόξει P.B[a]. [g] ἀνάλογα B[a].

λογον, ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ πνεῦμα [h] τὸ κινητικόν, ἐπεὶ καὶ ἡ κοιλία κινεῖται καὶ ἡ καρδία νεῦρα ἔχει· τὰ δ' οὐ πᾶσιν, ἀλλ' ἐνίοις, ἀνάγκη καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην κίνησιν νεῦρα [i] ἔχειν, ἢ εἰς τὸ [k] .... ὁ γὰρ πολύπους ἐπ' ὀλίγον καὶ κακῶς βαδίζει. 2 Δεῖ γὰρ τοῦτο λαβεῖν ὥσπερ ἀρχήν, ὅτι πᾶσιν, ἢ ἄλλου τινὸς χάριν· ἀλλὰ [l] πρὸς τὴν κίνησιν τὴν οἰκείαν, οἷον τοῖς μὲν πεζοῖς πόδας, καὶ τοῦτο τοῖς μὲν ὀρθοῖς δύο, τοῖς δὲ παντελῶς ἐπὶ τῆς γῆς πλείους, ὅσοις ἡ ὕλη γεωδεστέρα καὶ ψυχροτέρα. Τὰ δὲ καὶ ἄποδα ὅλως ἐγχωρεῖ. Βίᾳ γὰρ 3 οὕτω κινεῖσθαι τοῖς πτηνοῖς πτέρυγας, καὶ τούτων τὴν μορφὴν οἰκείαν [m] τῇ φύσει. Διάφορα δὲ τοῖς [n] πτητικωτέροις καὶ [o] βραχυτέροις. Πόδας δὲ τροφῆς χάριν καὶ ἀναστάσεως, 4 πλὴν τῆς νυκτερίδος· διὸ καὶ τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ἀέρος. Καὶ μὴ δεῖσθαι [p] διαναπαύσεως· οὐ δέονται [q] γὰρ δι' [r] ἄλλων. Τὰ δὲ ὀστρακόδερμα τῶν ἐνύδρων ὑπόποδα διὰ τὸ βάρος. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὴν κατὰ τόπον ἀλλαγήν· ὅσα δὲ πρὸς 5 τὴν ἄλλην χρείαν, ὥσπερ ὑφηγεῖται καὶ ἑκάστου τὰ ἴδια, καὶ εἴ τι μὴ προφανές, οἷον διὰ τί τὰ πολύποδα βραδύτατα, καίτοι τὰ τετράποδα θάττω τῶν διπόδων· πότερον ὅτι [s] ἐπὶ γῆς ὅλα τὰ σώματα; ἢ ὅτι φύσει ψυχρὰ [t] καὶ δυσκίνητα; ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν;

9 Οἱ [v] ἀναιροῦντες ὡς οὐ τὸ θερμὸν τὸ ἐργαζόμενον ἐν τοῖς σώμασιν, ἢ ὅτι μία τις φορὰ καὶ δύναμις ἡ τμητικὴ τοῦ πυρός, οὐ καλῶς λέγουσιν. Οὐδὲ γὰρ ὅλα τοῖς ἀψύχοις [w] ταὐτὸ ποιεῖ πᾶσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν [x] πυκνοῖ, τὰ δὲ μανοῖ καὶ τήκει, τὰ δὲ πήγνυσιν. Ἐν δὲ [y] δὴ τοῖς ἐμψύχοις οὕτως 2 ὑποληπτέον, ὥσπερ φύσεως πῦρ [z] ζητοῦντα, καθάπερ τέχνης· καὶ γὰρ ἐν ταῖς τέχναις ἕτερον τὸ χρυσοχοϊκὸν καὶ τὸ

[h] τὸ ante κιν. om. B^{a}. [i] ἔχει L.P.Q.Z.B^{a}. [k] post τὸ locum litteris quinque P, sex Z, septem L.Q.B^{a}. [l] πρὸς τὴν οἰκείαν κίνησιν L.Q. [m] τὴν φύσιν P.B^{a}. [n] πτηκωτέροις P.B^{a}. [o] βραχύτερον P. [p] δι' ἀναπαύσεως L. [q] γὰρ om. P.Z.B^{a}. [r] ἀλλήλων L. [s] ἐπὶ τὰ τῆς γῆς B^{a}, ἐπὶ τῆς γῆς P. [t] καὶ om. Z.B^{a}. [v] ἀναιρουντ Q. [w] ταυτὸν B^{a}, ταυτὰ L.P.Q. [x] ἐκπυκνοῖ L.P.B^{a}, ἐκπνοῖ Q. [y] δὴ add. Z. [z] ζητοῦντες L.

χαλκευτικὸν καὶ τὸ τεκτονικὸν πῦρ ἀποτελεῖ, καὶ τὸ μα-
3 γειρικόν. Ἴσως δ' ἀληθέστερον ὅτι αἱ τέχναι· χρῶνται γὰρ
ὥσπερ ὀργάνῳ μαλάττουσαι καὶ τήκουσαι καὶ ζηραίνουσαι,
ἔνια δὲ καὶ ῥυθμίζουσαι. Τὸ αὐτὸ [a] δὲ τοῦτο καὶ αἱ φύσεις·
4 ὅθεν δὴ καὶ πρὸς ἄλληλα [b] διαφοραί. Διὸ γελοῖον πρὸς τὸ
ἔξω κρίνειν· εἴτε γὰρ διακρῖνον εἴτε λεπτῦνον εἴθ' ὁτιδήποτ'
ἐστὶ τὸ θερμαίνεσθαι καὶ πυροῦσθαι, διαφορὰν ἕξει τὰ ἔργα
τοῖς χρωμένοις. Ἀλλ' αἱ μὲν τέχναι ὡς ὀργάνῳ χρῶνται,
5 ἡ δὲ φύσις ἅμα καὶ ὡς ὕλῃ. Οὐ δὴ τοῦτο χαλεπόν, ἀλλὰ
μᾶλλον τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν νοῆσαι τὴν χρωμένην, ἥτις ἅμα
τοῖς αἰσθητοῖς πάθεσι καὶ τὸν ῥυθμὸν ἀποδώσει. Τοῦτο
γὰρ οὐκέτι πυρὸς οὐδὲ πνεύματος. Τούτοις δὴ καταμεμῖχθαι
τοιαύτην δύναμιν θαυμαστόν. Ἔτι δὲ τοῦτο θαυμαστὸν
6 ταὐτὸν καὶ περὶ ψυχῆς· ἐν τούτοις γὰρ ὑπάρχει. Διόπερ
οὐ κακῶς εἰς ταὐτόν, ἢ ἁπλῶς ᾗ μόριόν τι τὸ δημιουργοῦν,
καὶ τὸ τὴν κίνησιν ἀεὶ τὴν ὁμοίαν ὑπάρχειν ἐνέργειαν· καὶ
γὰρ ἡ φύσις, ἀφ' ἧς καὶ ἡ γένεσις. Ἀλλὰ δὴ τίς ἡ δια-
φορὰ τοῦ καθ' ἕκαστον θερμοῦ; εἴθ' ὡς ὄργανον εἴθ' ὡς
ὕλην εἴθ' ὡς ἄμφω. Πυρὸς γὰρ διαφοραὶ κατὰ τὸ μᾶλλον
7 καὶ ἧττον. Τοῦτο δὲ σχεδὸν ὥσπερ ἐν μίξει καὶ ἀμιξίᾳ· τὸ
γὰρ [c] καθαρώτερον μᾶλλον. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων ἁπλῶν. Ἀνάγκη γάρ, ἐπεί[d]περ ἕτερον ὀστοῦν καὶ
σὰρξ ἡ ἵππου [e] καὶ ἡ βοός, ἢ [f] τῷ ἐξ ἑτέρων εἶναι ἢ τῇ χρή-
σει διαφέρειν. Εἰ μὲν οὖν [g] ἕτερα, τίνες αἱ διαφοραὶ ἑκά-
8 στου τῶν ἁπλῶν; καὶ τίς; Ταύτας γὰρ ζητοῦμεν. Εἰ δὲ
ταὐτά, τοῖς [h] λόγοις ἂν διαφέροι. Ἀνάγκη γὰρ δυοῖν θά-
τερον, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις· οἴνου μὲν γὰρ καὶ μέλιτος
[i] κρᾶσιν διὰ τὸ ὑποκείμενον, οἴνου δ' αὐτοῦ, εἴπερ ἕτερα, διὰ
τὸν λόγον. Διὸ καὶ Ἐμπεδοκλῆς αἰτίαν ἁπλῶς τὴν τοῦ
ὀστοῦ [k] φύσιν, εἴπερ ἅπαντα τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει τῆς μί-

[a] δὲ τοῦτο] δὴ τοῦτο L.P.Q.B[a]. [b] διαφοράν L.Q. [c] καθαριώτερον P.B[a], καθαρώτατον L. [d] περ om. L.Q. [e] καὶ ἡ] ἢ L.Q. [f] τῷ] τὸ L.P.Q.Z.B[a]. [g] ἑτέρα B[a], ἕτεραι L, ἑτερῶ Q. [h] λόγοις ἂν διαφέροι] ἐν τοῖς ἄλλοις L.P.Q.B[a]. [i] κρᾶσις Z. [k] post φύσιν locum litteris septem Z.

ξεως, ἀδιάφορα ἐχρῆν ἵππου καὶ λέοντος καὶ ἀνθρώπου [l] εἶναι. Νῦν δὲ διαφέρει [m] σκληρότητι, μαλακότητι, [n] πυκνότητι, 9 τοῖς ἄλλοις. [o] Ὁμοίως καὶ σὰρξ καὶ τὰ ἄλλα μόρια. Ἔτι δὲ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ ζῴῳ διαφέρουσι [p] πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥστ' οὐχ ἡ αὐτὴ κρᾶσις. Ταχὺ μὲν γὰρ [q] καὶ λεπτὸν καὶ μέγα καὶ μικρὸν εἴη ἐν τῷ ποσῷ, σκληρὸν δὲ καὶ πυκνὸν καὶ τὰ ἐναντία τούτοις ἐν τῷ ποιῷ τῷ τῆς μίξεως. Ἀναγκαῖον δὲ τοῖς οὕτω λέγουσιν [r] εἰδέναι πῶς τὸ 10 δημιουργοῦν ἕτερον [s] εἴη ἄν. Καίτοι τοῦτο πλέον ἢ ἔλαττον εἶναι, καὶ τῷ καθ' [t] αὑτὸ καὶ [v] τῷ μεμιγμένῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ πυροῦσθαι καθάπερ τὰ ἑψόμενα καὶ ὀπτώμενα. [w] Ὅπερ 11 ἴσως ἀληθές· ἅμα γὰρ ἐγκαταμίγνυται καὶ ποιεῖ τὸ τῆς φύσεως. Ἆρα ὁ αὐτὸς καὶ περὶ σαρκὸς [x] λόγος· καὶ γὰρ αἱ αὐταὶ διαφοραί. Σχεδὸν [y] δὲ καὶ περὶ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας καὶ τῶν λοιπῶν. Ὥστε [z] δυεῖν θάτερον, ἢ οὐχ εἷς ὁ λόγος τούτων κατὰ τὴν μίξιν, ἢ οὐ σκληρότητι καὶ πυκνότητι καὶ τοῖς ἐναντίοις τοὺς λόγους [z] ληπτέον.

[l] εἶναι om. Z. [m] σκληρότητα καὶ μαλακότητα Q, σκληρότατα καὶ μαλακώτατα L. [n] πυκνότητι add. Z. [o] ὁμοίως δὲ καὶ L.Q. [p] πυκνότητα καὶ μανότητα Q, πυκνότατα καὶ μανότατα L. [q] καὶ post γὰρ om. L.P. Q.B[a]. [r] εἰδέναι add. Z. [s] ἂν εἴη L.Q. [t] αὑτὸ] αὑτῷ L.Q.Z. [v] τῷ om. L.P.Q.Z.B[a]. [w] ὅπερ] ὅπως Q. [x] λέγει L.Q. [y] δὲ add Z. [z] δυοῖν et mox ὑποληπτέον L.P.Q.B[a].

INDEX VERBORUM

QUÆ IN TOMO TERTIO EXPLICANTUR,

AUT ALIOQUI NOTATU DIGNA SUNT.

N. B. *Literæ,* M. *Meteorologica*—Mu. *De Mundo*—A. *De Anima*—S. *De Sensu et Sensili*—Me. *De Memoria et Reminiscentia*—So. *De Somno et Vigilia*—I. *De Insomniis*—D. *De Divinatione per Somnum*—L. *De Longitudine et Brevitate Vitæ*—J. *De Juventute et Senectute, Vita et Morte*—R. *De Respiratione*—Sp. *De Spiritu tractatus designant. Numerus Romanus librum; Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.*

Ἀάζειν M. ii. 8, 22
ἄβρωτοι χυμοί M. iv. 3, 6
ἀγγελιαφόροι Mu. 6, 11
ἀγήρω φύσιν Mu. 5, 11
ἀγνοίας φθορά L. 2, 2
ἄγονος νεφέλη M. i. 9, 4. *ἄγονος ὕδατος* Mu. 4, 4
ἀδιάκριτος So. 3, 29
Ἀδράστεια Parca Mu. 7, 5
ἀεικινήτως Mu. 6, 37
ἀέναοι ποταμοί M. i. 13, 6
† *ἀένναοι* ibid. v. l.[n]
ἀέρινον σῶμα A. iii. 13, 1
ἀήρ M. i. 3, 9, 17. *ἀὴρ καὶ ἄνεμος* M. i. 13, 2
ἀθέατος τῶν κρειττόνων Mu. 1, 5
ἀθεώρητος Mu. 6, 26
ἀθροώτερα ὕδατα M. i. 12, 11
αἰθαλώδης Mu. 4, 20
αἰθήρ M. i. 3, 8. *αἰθέρος φορά* M. ii. 7, 2. *αἰθέρος* etymon dupl. Mu. 2, 6
αἰθέριος Ζεύς Mu. 7, 2. *αἰθέριος φύσις* Mu. 2, 10
αἰθρία Mu. 4, 4. *αἰθρίας ποιητικά* M. ii. 6, 18. *αἴθριος Ζεύς* Mu. 7, 2. *αἴθριοι ἄνεμοι* M. ii. 3, 25
αἱματικὴ φλεγμασία I. 2, 10. *αἱματώδη χρώματα* M. i. 5, 1
αἶξ M. i. 4, 6
αἶραι So. 3, 9
αἴρειν καὶ συνίζειν R. 9, 3. *αἴρεσθαι,* de sole M. iii. 2, 6
αἶσα Mu. 7, 5
αἰσθάνεσθαι et *φρονεῖν* non sunt eadem A. iii. 3, 1. *αἴσθημα* Me. 1, 10. *αἴσθησις τίνων* Me. 1, 4. *αἴσθησις* et *αἰσθητὸν* duplicitur intelligitur A. iii. 2, 10. 3, 10. *αἰσθητήριον* A. ii. 9, 12. *αἰσθητικόν τί* So. 1, 12. *τὰ αἰσθητὰ ἁπτά* S. 4, 19
† *αἴσιμον ὕδωρ* R. 7, 5. v. l.[p & g]
αἰτία πρώτη M. i. 2, 2
ἀκάλυφες A. ii. 9, 13
ἄκαμπτα M. iv. 9, 5
ἀκαριαῖος M. i. 14, 14. S. 6, 8. D. 1, 9

ἀκατάλληλα Mu. 6, 6
ἄκαυστα M. iv. 9, 24
ἀκήρατος Mu. 2, 6
ἀκινητίζειν M. iv. 1, 12. So. 2, 6. R. 9, 11
ἀκμή τί R. 18, 1
ἀκοὴ συμφυὴς ἀέρι A. ii. 8, 7. ἀκοὴ καὶ ψόφος, διττά A. iii. 2, 7
ἀκοντιζόμεναι φλόγες Mu. 2, 11
ἀκονίαστος Mu. 1, 2
ἄκουσις A. iii. 2, 5, 7, 8
ἀκρατής A. iii. 9, 11. ἀκράτητος M. iv. 7, 11
ἄκριτον ἄστρον M. ii. 5, 4
ἀκρόνυχος M. ii. 8, 28
ἀκτίνων ἀνακλάσεις M. i. 12, 4
ἀλέα M. ii. 5, 17. ἀλεάζειν R. 4, 9. ἀλεεινὸς ἄνεμος M. ii. 5, 22
ἀλλοφρονεῖν A. i. 2, 8
ἅλμα M. i. 6, 13
ἁλμυρὸς καὶ πικρὸς χυμός S. 4, 17, 19. ἁλμυρότητος αἴτιον M. ii. 3, 13
ἄλογον M. ii. 2, 11, 12. ἀλογωδέστερον Sp. 2, 6. v. l.[w]
ἁλουργὸν χρῶμα M. iii. 2, 5. S. 2, 12. 4, 18
ἄλυτα M. iv. 6, 8. 7, 12
ἅλως M. i. 7, 7. Mu. 4, 22. ἅλως τί διαφέρει ἴριδος M. iii. 4, 9
ἀμάλακτα M. iv. 7, 12
ἀμαύρωσις A. i. 4, 13
ἀμβλὺ in tactu A. ii. 8, 13. ἀμβλύνει τοὺς χυμούς S. 5, 11
ἄμβροτος νύμφη Mu. 7, 4
ἀμνήμονες Me. 1, 12. 2, 31
ἀμουργός S. 2, 9
† ἀμοργός ibid. v. l.[f]
ἄμπωτις M. ii, 8, 7. ἀμπώτεις Mu. 4, 35
ἀμύθητος M. iii. 4, 29
ἀμφινάειν S. 2, 9
ἀμφιφαής Mu. 4, 23
ἀναβλύσαι Mu. 6, 32. ἀναβλύσεις πηγῶν Mu. 4, 34
ἀναβράττεσθαι M. ii. 8, 42
ἀνάγκη, fatalis necessitas Mu. 7, 5
ἀνάδοσις Mu. 4, 16
ἀναθρώσκειν R. 7, 5
ἀναθυμιᾶσθαι M. i. 3, 27. ἀναθυμίασις M. i. 4, 2. ἀναθυμιάσεως εἴδη δύο M. ii. 4, 1, 3. iii. 6, 10. earumque effecta Mu. 4, 1. ἀναθυμίασις καπνώδης S. 5, 7
ἄναιμα A. ii. 9, 8
ἀνακαλύπτεσθαι S. 5, 24
ἀνακάμπτεσθαι M. iv. 9, 6
ἀνακαμψίπνοος Mu. 4, 15
† ἀνακεφαλαιοῦσθαι Mu. 4, 1
ἀνακλᾶσθαι M. iii. 5, 13. ἀνακλώμεναι ἀκτῖνες M. i. 3, 16. ἀνάκλασις S. 2, 6. ἀνάκλασις τῆς ὄψεως M. iii. 3, 6
ἀναλαμβάνειν, repetere So. 3, 4
ἀναμιμνήσκεσθαι διαφέρει τοῦ πάλιν μανθάνειν Me. 2, 11. ἀνάμνησις A. i. 4, 12. ἀναμνηστικώτεροι τίνες Me. 1, 1
ἀνάπαλσις Mu. 4, 31
ἀναπήδησις R. 20, 7
ἀνάπλεα A. ii. 11, 9
ἀνάπλυσις I. 2, 11
ἀναπνοὴ καὶ ἐκπνοή S. 1, 3. ἀναπνοὴ quid, et ejus partes R. 2, 3. 21, 5. ἀναπνοὴ quomodo fiat R. 21, 1. ἀναπνοὴ κυρία R. 7, 1
ἀναπόδραστος Mu. 7, 5
ἀναπόληψις Sp. 4, 5. v. l.[m]
ἄναπτον A. ii. 11, 19
ἀναρριπτεῖν Mu. 4, 26
ἀναρροφεῖν M. ii. 3, 2
ἀνάσχεσις Mu. 3, 10
ἀνατείνειν τὰς χεῖρας Mu. 6, 31
ἀνάτρεψις M. ii. 8, 35
ἀναύχενες κόρσαι A. iii. 6, 1
ἀναφύσημα M. ii. 8, 15, 17. ἀναφύσημα γῆς Mu. 4, 16
ἀναφωνεῖν Mu. 6, 31
ἀναχώρημα Mu. 4, 33
† ἀνέλατα M. iv. 9, 17. v. l.[q]
ἄνελκτα M. iv. 9, 16
ἄνεμος τί M. i. 13, 2, 3. ii. 4, 17, 20. Mu. 4, 9, 10. ἀνέμων θέσις M. ii. 6, 1
ἀνεξεύρετος Mu. 2, 8
† ἀνεξεύρητος ibid.
ἀνεπίμικτος Sp. 5, 4

ἀνερεύγεσθαι Mu. 3, 1
ἀνετεροίωτος Mu. 2, 10
ἀνέφελος Mu. 4, 4
ἀνήκουστος A. ii. 9, 7. 10, 3
ἀνήλατα M. iv. 9, 17
ἄνθη phrygionum M. iii. 4, 29
ἄνθραξ, lapis M. iv. 9, 30
ἀνθρακευτά M. iv. 9, 30, 31. ἀνθρακώδη S. 2, 7
ἀνοίδησις θαλάσσης Mu. 6, 21
ἀνόμιχλος Mu. 4, 4
ἀνομοιομερῆ M. iv. 10, 2. 12, 9
ἀνόσφραντον A. ii. 9, 7
ἀντανακοπή Mu. 4, 33
ἀνταποδιδόναι M. i. 11, 4
ἀνταπωθεῖσθαι So. 3, 23
ἀνταρκτικὸς πόλος Mu. 2, 5
ἀντεστραμμένως M. iii. 4, 32
ἀντικινεῖν Me. 2, 29
ἀντίκρουσις M. iii. 1, 8. I. 3, 3
ἀντιλύπησις A. i. 1, 16
ἀντιμεθίστασθαι M. ii. 8, 12, 27
ἀντιπαρήκειν Mu. 3, 10
ἀντιπεριιστάναι M. i. 10, 5. iv. 5, 5. ἀντιπεριίστασθαι M. iv. 4, 5
ἀντίπορθμος Mu. 3, 3
ἀντίστασις Mu. 5, 7
ἀντιτυπεῖν M. ii. 8, 30. iii. 1, 4
ἀντιφάναι I. 3, 14
ἀντιφράττειν M. i. 8, 5. J. 5, 6
ἄντωσις R. 20, 7
ἄνω τί J. 1, 5. ἄνω ποταμῶν M. ii. 2, 23
ἀνωθεῖν M. i. 12, 5
ἀνώλεθρος Mu. 4, 35
ἀνώνυμα ἑνὶ ὀνόματι A. ii. 7, 8
ἄξων τοῦ κόσμου Mu. 2, 4
ἀοίκητοι τόποι M. ii. 5, 13, 17
ἀόρατον A. ii. 10, 3
ἀοριστία M. ii. 5, 4
ἀορτή, vena So. 3, 28
ἄοσμος S. 5, 4
ἀπαμύνεσθαι L. 5, 11
ἀπαρκτίας Mu. 4, 13. ἀπαρκτίας et βορέας unde spirent M. ii. 6, 6. ἀπαρκτίας ventus principalis M. ii. 6, 12. serenus M. ii. 6, 22. nivosus M. ii. 6, 20. grandinosus ibid. ἀπαρκτίας ζέφυρος M. ii. 6, 24. ἀπαρκτίων mutatio ibid.
ἀπαρτίζειν M. i. 3, 26
ἀπάτη καὶ ἐπιστήμη A. iii. 3, 4
ἀπατμίζειν M. ii. 3, 37. So. 3, 25
ἀπαύστως Mu. 2, 2
ἀπειροτέρως R. 1, 1
ἄπεπτα, ἁλμυρά M. ii. 3, 20. ἀπεψία M. iv. 2, 7. ἀπεψίας αἴτιον καὶ εἴδη M. iv. 2, 1. ἀπεψίαι ἔνιαι ὅμοιαι τῇ μωλύσει [†μολύνσει v.l.v] M. iv. 3, 21
ἄπηκτα M. iv. 8, 9
ἀπηλιώτης Mu. 4, 12. ἀπηλιώτης unde spiret M. ii. 6, 6. ἀπηλιῶται δύο M. ii. 6, 12. ἀπηλιωτικὸς ἄνεμος M. ii. 6, 21. ἀπηλιωτικὰ πνεύματα M. ii. 6, 13
ἀπίεστα M. iv. 9, 15
ἀπίλητα M. iv. 9, 23
ἀπλανῆ ἄστρα Mu. 2, 7
ἄπλετα ὕδατα M. ii. 2, 17
ἀπλοῦν inconsideratum M. i. 3, 9
ἀπνευστὶ ζῆν R. 9, 6
ἄπνοος M. ii. 4, 21
ἀπόγειον πνεῦμα M. ii. 5, 18. ἀπόγειοι ἄνεμοι Mu. 4, 10
ἀποδείξεως πάσης ἀρχή A. i. 1, 9. ἀποδείξεων τέλος A. i. 3, 20
ἀποδεκτήρ Mu. 6, 10
ἄποδες οἱ ἰχθῦς R. 10, 5
ἄποθεν A. ii. 11, 11
ἀποκάθαρσις M. iv. 6, 10
ἀποκλύζεσθαι Mu. 5, 12
ἀποκολποῦσθαι Mu. 3, 9
ἀποκρύπτειν Mu. 6, 22
ἀπολήγειν Mu. 6, 19
ἀπομαραίνεσθαι M. ii. 8, 24, 27
ἀποπνεῖν J. 5, 6. R. 17, 9
ἀποπνίγεσθαι R. 9, 7
ἀπορραπίζεσθαι D. 2, 9
ἀπορροή M. ii. 8, 23. A. ii. 7, 5. ἀπορροαὶ Democriti D. 2, 5. ἀπόρροια S. 2, 10. ἀπόρροιαι αἱ χρόαι S. 3, 15
ἀπόσβεσις S. 2, 7
ἀποσπινθηρίζειν M. i. 4, 6
ἀποστέγειν S. 2, 9. ἀποστεγάζειν R. 7, 5

ἄποτοι χυμοί M. iv. 3, 6
ἀπόστασις A. ii. 8, 14. ἀποτείνεσθαι S. 2, 14
ἀποφυσᾶν M. ii. 6, 18
ἀποφυτεύεσθαι J. 2, 5. L. 6, 5. ἀποφυτεία J. 3, 3. L. 6, 5
ἀπραγμόνως M. ii. 9, 12
ἀπτόν, τὸ αἰσθητὸν ἁφῇ A. iii. 12, 5
ἀπύρηνος A. ii. 10, 3
ἀραιότερος M. ii. 6, 21
† ἀραιοτέρως ibid. v. l.[v]
ἀργέστης Mu. 4, 12. ἀργέστης ventus serenus M. ii. 6, 22. ἀργέστης siccus M. ii. 6, 20. ἀργέστης grandinosus ibid. ἀργέστης Zephyri species M. ii. 6, 12
ἀργῆς κεραυνός M. iii. 1, 10. ἀργῆτες κεραυνοί Mu. 4, 20
ἀργία I. 3, 2
ἀργικέραυνος Mu. 7, 4
ἀργιλώδεις συστάσεις M. i. 14, 17
ἀργός M. i. 14, 11
ἄργυρος χυτός A. i. 3, 11
ἀργύφεος R. 7, 5
ἀρκτικὸς πόλος Mu. 2, 5
ἁρμονίας αἴσθησις σύμφυτος A. i. 3, 14
† ἁρμονία σύμφυτος ibid.
ἄρριγος S. 2, 13
ἄρριζα R. 17, 2
ἀρτᾶσθαι J. 4, 5
ἀρτηρία A. ii. 8, 17. ἀρτηρία respirationis meatus R. 5, 5
† ἄρτια ὀνόματα M. iv. 3, 12
ἀρχαιόγονος αἰτία Mu. 6, 21
ἀρχεῖα Mu. 6, 34
† ἀρχικέραυνος Mu. 7, 4. v v. ll.[w m]
ἀσθενικῶς I. 3, 17
† ἀσπάλαξ A. iii. 1, 5. v. l.[a]
ἀσπαρίζειν R. 3, 5
ἀστέρες διάττοντες M. i. 4, 7
ἄστρα Mu. 2, 2. ἄστρων διαδρομαί M. i. 3, 33. ἄστρων διαίρεσις Mu. 2, 7
ἀστραπή Mu. 4, 18. ἀστραπὴ τί M. ii. 9, 7, 19. ἀστραπαῖος Ζεύς Mu. 7, 2. ἀστραπαῖοι ἄνεμοι M. ii. 6, 22
ἀστρέβλητα γίνεσθαι J. 6, 3
ἀσυμμετρία M. iv. 3, 5
ἀσφαλτώδη S. 5, 25
ἄσχιστα M. iv. 9, 20
ἀταραχώδης D. 2, 6
ἄτεγκτα M. iv. 9, 2
ἀτειρής S. 2, 9
ἀτέλεια M. iv. 2, 7. ἀτελῆ R. 17, 2
ἀτέρμων Mu. 7, 2
ἄτηκτα M. iii. 6, 11
† ἀτιμιώτερος A. i. 2, 9. v. l.[x]
ἀτιμότερος ibid.
ἀτμίζειν M. iv. 6, 7
ἀτμίς M. iv. 9, 25. S. 5, 7. ἀτμὶς τί M. i. 3, 18, 24. ἀτμιδώδης ἀναθυμίασις M. i. 4, 2. ii. 4, 3. ἀτμιδοῦσθαι M. i. 9, 3. ἀτμιστός M. iv. 9, 28. ἀτμώδης Mu. 4, 2, 5
ἄτομον εἶδος A. ii. 4, 6
Ἄτροπος, Parca Mu. 7, 6
ἀτροφεῖν Mu. 4, 28
ἄτρυτος Mu. 6, 4
αὔανσις M. iv. 1, 5. R. 17, 2. 18, 3
αὐθημερόν Mu. 6, 12
αὐλὸς τῶν κητωδῶν R. 12, 1. αὐλοὶ λίθινοι M. iv. 12, 3
αὐλών R. 7, 8
αὔξιμον ὕδωρ R. 7, 5
αὖραι Mu. 4, 10
αὐστηρόν A. ii. 10, 6. αὐστηρὸς χυμός S. 4, 17. αὐστηροὶ χυμοί S. 4, 4
αὐτουργός Mu. 6, 4. αὐτουργεῖν Mu. 6, 7. αὐτουργεῖν ἅπαντα Mu. 6, 13
αὐχμᾶν M. ii. 4, 9. αὐχμός ibid.
ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα A. iii. 8, 4
ἀφάλλεσθαι A. ii. 8, 11
ἀφανὴς πόλος Mu. 4, 14
ἁφή A. ii. 3, 3. ἁφή unde dicta A. iii. 13, 2
ἀφλόγιστα M. iv. 9, 30
ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν A. ii. 9, 4
ἄφωνα γράμματα Mu. 5, 4
ἀχανές M. i. 3, 16
ἀχλυώδης M. ii. 8, 19
ἄχονδρα Sp. 6, 4
ἄχροιν A. ii. 7, 7
ἀχρωμάτιστος M. iii. 1, 6

ἄχυμος S. 5, 4
ἀψεύδεια Mu. 5, 9
ἄψοφον A. ii. 7, 7. 8, 8
ἄψυχα ἄφωνα A. ii. 8, 14

B.

Βαθύς Mu. 3, 13. βαθέα M. i. 13, 17, 27
βαθύξυλοι δρυμοί Mu. 3, 1
βαρὺ in sensu A. ii. 8, 12. βαρύνειν So. 3, 9
βηλός S. 2, 9
βήξ A. ii. 8, 18. βήττειν ibid.
βιώσκεσθαι M. i. 14, 3
βόθυνοι M. i. 5, 1. Mu. 4, 24
βόμβον ποιοῦντα R. 9, 5. βομβοῦντα ζῷα So. 2, 17
βορέαι M. ii. 4, 18. Mu. 4, 11. βορέας, ἰδίως Mu. 4, 13. βορέας et ἀπαρκτίας unde spirent M. ii. 6, 6. βορέας qualis ventus M. ii. 3, 25. βόρεια πνεύματα M. ii. 6, 12
βούλησις A. iii. 9, 5
βράγχια R. 10, 5. βραγχίων κίνησις R. 3, 2
βράσται, σεισμοί Mu. 4, 30
βραχύπνοα So. 1, 13
βρίθος Mu. 4, 8
βρόμος Mu. 4, 17, 32
βροντή Mu. 4, 17. βροντὴ τί M. ii. 9, 19. βρονταῖος Ζεύς Mu. 7, 2
βρύειν Mu. 3, 1
βρωτικός So. 3, 17

Γ.

Γάλα τί ἐστι, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίνεται M. i. 8, 1. γάλακτος χώρα M. i. 7, 13
γαργαρέων R. 7, 8
γεγωνεῖν A. ii. 8, 7
γειτνιᾶν M. i. 1, 2
γεμίζειν M. ii. 3, 34
† γεμίζεσθαι ibid. v. l.[o]
Γενέθλιος Ζεύς Mu. 7, 3
γένεσις τί R. 18, 1. γένεσις ἡ ἁπλῆ καὶ φυσική M. iv. 1, 4. γενετήρ Mu. 5, 7. γενέτωρ Mu. 6, 4, 22
γεῦσις A. iii. 2, 8. γευστικὸν αἰσθητήριον A. ii. 10, 5. γευστόν A. ii. 10, 1, 4
γῆρας τί R. 17, 2. 18, 1
† γιγγλισμός A. iii. 10, 9. v. l.[f]
γιγγλυμός ibid.
γινώσκειν ψυχῆς ἐστι A. i. 5, 25
γλαφυρωτέρως A. i. 2, 15
γλίσχρον M. iv. 9, 22
γνόφοι Mu. 2, 13
γνωρίζειν Me. 1, 2
γονή M. iv. 10, 15. γονὴ πάντων ὑγρά A. i. 2, 21. γοναὶ ζῴων Mu. 6, 21
γόνιμος ὕδατος Mu. 4, 5
Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες M. i. 14, 15
γραμμοειδῶς Mu. 4, 20

Δ.

Δαιμόνιος et θεῖος diversa D. 2, 1
δάκρυα M. iv. 10, 14
δακτύλων πυρῆνες M. i. 4, 10
δαλός M. i. 4, 6
Δελφῖνος ἀνατολή M. i. 8, 10
δημιουργία Mu. 6, 29
δημοθοινίαι Mu. 6, 35
διάγραμμα M. iii. 5, 1
διᾴδειν καὶ συνᾴδειν Mu. 5, 5
διαδίδοσθαι A. iii. 12, 10
διαδύνειν A. i. 2, 4
διάζωμα τίσι διέσχισται R. 9, 2
διαθρώσκειν S. 2, 9
διαισθάνεσθαι D. 2, 13
δίαιται ζῴων Mu. 6, 16. δίαιταν ποιεῖσθαι ἐν ἀέρι J. 6, 4
διάκοσμος τοῦ βίου Mu. 6, 25. διάκοσμος οὐρανοῦ Mu. 6, 37
διανάπαυσις Sp. 8, 4
διάνοια πρακτική A. iii. 10, 3
διανοίγω Mu. 3, 8
διαντά M. iv. 9, 1. διαντικός M. iv. 9, 25
διαπιδᾶν M. i. 13, 12
διαπνεῖν R. 17, 7. διαπνοή M. ii. 8, 38
διάπυρος Mu. 4, 26
διαρραίνεσθαι M. i. 3, 32
διασείειν M. ii. 3, 36
διασκιδνάναι S. 2, 9
διασπείρεσθαι M. ii. 9, 4
διατείνειν M. ii. 8, 24
διατήκεσθαι M. iv. 8, 9
διατμίζειν M. i. 7, 10

διατριβὴν ἐν τῇ γῇ ποιεῖν R. 9, 1

διάττειν M. i. 4, 7. διάττοντες Mu. 4, 21

διαυλωνίζειν M. ii. 8, 8. R. 16, 4

διαφανές A. ii. 7, 2. S. 3, 4

διαψύχειν R. 15, 2

δίδυμοι, sidus M. i. 6, 15

διείργειν A. ii. 11, 12

διεκθεῖν Mu. 4, 19

διεκπνεῖν Mu. 4, 15

διεξάττειν Mu. 4, 10

διεξέρπειν Mu. 6, 20. διεξερπύζειν Mu. 6, 16

διέπων τὸ σύμπαν Mu. 6, 20

διευρύνειν A. ii. 9, 13

διηθεῖν S. 4, 11. διηθεῖσθαι M. ii. 2, 4. διηθεῖσθαι de ventis M. iii. 1, 11

δίθυρα J. 3, 2

διιδεῖν M. iv. 12, 7

διιστάναι A. ii. 12, 6

δίκη, comes Dei Mu. 7, 7

δῖνοι M. iii. 1, 5

διορθοῦν Mu. 4, 31

Διὸς ἀστήρ M. i. 6, 15. Mu. 6, 18

διπλασίων Mu. 6, 18

δίπλωμα M. i. 8, 18

δισσαχῇ A. i. 3, 14

διστάζειν Me. 1, 17

δίψα A. ii. 3, 4

διωκτὸν καὶ φευκτόν A. iii. 7, 7. 9, 10

διώρυγες M. i. 13, 11

δοκίδες Mu. 4, 24

δόξα duplex A. iii. 3, 12. δόξα ἀληθής A. iii. 3, 5, 7, 9. δοξάζειν A. iii. 3, 6

δριμύ A. ii. 10, 6. δριμὺς χυμός S. 4, 17. δριμεῖα ὀσμή A. ii. 9, 5, 6

δρόσος M. i. 10, 1. Mu. 4, 5. δρόσος quid differat a nive, pluvia, pruina M. i. 11, 1, 2. δροσοπάχνη Mu. 4, 5

δύνειν καὶ ἐπιτέλλειν M. ii. 5, 4

δυσανάπνευστος S. 5, 10

δυσηχὴς ἰσθμός R. 7, 5

δυσθησαύριστος καρπός Mu. 6, 37

δυσκατάποτος S. 5, 10

δύσκωφοι I. 2, 6

† δύσοδμοι I. 2, 6. v. l.[t]

δύσοσμοι ibid.

E.

Ἔβενος μέλαινα M. iv. 7, 16

ἐγερτός So. 1, 12

ἐγκαθιδρυμένος Mu. 6, 5

ἐγκαλύπτεσθαι I. 3, 15

ἐγκάρσιος Mu. 2, 7

ἐγκατακλείεσθαι M. iii. 6, 10

ἐγκαταμίγνυσθαι Sp. 9, 11

ἐγκατειλέω Mu. 4, 29

ἐγκατοικοδομεῖν A. ii. 8, 9

ἐγκολπίαι ἄνεμοι Mu. 4, 10

ἐγκρατεῖς A. iii. 9, 12

ἐγκυκλίως φέρεσθαι M. i. 2, 1

ἐγρήγορσις A. ii. 1, 5, 11. ἐγρήγορσις τί So. 1, 14. ἐγρηγορικαὶ κινήσεις D. 1, 8. ἐγρηγορικαὶ πράξεις So. 2, 19

ἔγχυμος S. 5, 4. ἔγχυμον ὑγρόν S. 5, 1

ἔγχωσις M. i. 14, 22

ἐδωδή M. iv. 3, 14

εἰδέναι A. i. 1, 9

εἰδῆσαι ibid. v. l.[p]

εἴδωλον obversans oculis M. iii. 4, 2. εἴδωλα S. 2, 11. I. 3, 15, 16. εἰδωλοποιεῖν A. iii. 3, 6

εἰλικρινεῖσθαι Mu. 5, 12. εἰλικρινῆ καὶ ἀμιγῆ A. iii. 2, 13

εἱμαρμένη Mu. 7, 5

εἶναι πλεοναχῶς λέγεται A. ii. 1, 7

εἴργειν R. 7, 5. εἴργεσθαι Mu. 6, 9

εἴρειν Mu. 7, 5

εἰρεσία M. ii. 9, 8

εἰσαγγέλλειν S. 1, 8

εἰσπνοή R. 2, 3. εἰσπνοή prior quam ἐκπνοή R. 5, 3

ἔκλευκος Mu. 4, 7

ἐκκλησιασταί Mu. 6, 34

ἐκμάξαι I. 2, 8. ἔκμαξις I. 2, 11

ἐκνεφίας ἄνεμος M. ii. 8, 14. iii. 1, 8. ἐκνεφίου causæ et generatio; quidque differat a typhone et prestere M. iii. 1. ἐκνεφίαι ἄνεμοι Mu. 4, 11. ἐκνεφίαι quando fieri soleant M. ii. 6, 23. ἐκνεφίαι deorsum feruntur M. ii. 9, 3

ἔκνοια So. 2, 8. 3, 23
ἐκπίμπρασθαι M. i. 8, 22
ἐκπλήσσεσθαι *cum accusativo* Mu. 1, 4
ἐκπνευματοῦσθαι Sp. 4, 5
ἐκπνοὴ καὶ ἀναπνοή S. 1, 3. R. 2, 3. ἐκπνοή τί R. 21, 5
† ἐκπυκνοῦν Sp. 9, 1. v. l.[x]
ἐκρήγνυσθαι M. ii. 8, 37. ἔκρηξις νέφους Mu. 4, 18. ἐκρήσσειν M. ii. 8, 14
ἐκροή M. i. 13, 26. ii. 2, 21. ἐκροαὶ ποταμῶν Mu. 6, 21. ἔκρους M. i. 13, 27. ἔκρυσις M. i. 13, 26
ἐκσχίζειν Mu. 6, 33
ἐκτέμνειν M. ii. 5, 12. ἐκτμήματα γῆς ibid.
ἐκτροφαὶ πάντων Mu. 6, 21
ἔκχυσις M. ii. 1, 12. 8, 35
ἐλατά M. iii. 6, 12. iv. 9, 17
ἐλαττονάκις M. ii. 8, 41. iii. 2, 2. R. 9, 11
Ἐλευθέριος Ζεύς Mu. 7, 3
ἑλικίαι, κεραυνοί Mu. 4, 20
ἕλιξ M. iii. 1, 8. ἕλικες τοῦ ὠτός A. ii. 8, 9
ἑλίττεσθαι Mu. 3, 1
ἕλκεσθαι M. iv. 9, 16. ἑλκτά ibid. ἑλκτὰ καὶ πιεστά M. iv. 9, 17
Ἑλλὰς ἀρχαία M. i. 14, 15
Ἕλληνες πάλαι Γραικοί ibid.
Ἑλλησποντίας ἄνεμος M. ii. 6, 20
ἐλπὶς τίνων Me. 1, 4. ἐλπιστικὴ ἐπιστήμη Me. 1, 2
ἔλυτρον A. ii. 9, 12
ἔμβρυα S. 2, 12. So. 3, 15
ἐμμανεῖς D. 2, 11
ἐμπαθέστεροι I. 2, 15, 16
ἐμπελάζειν Mu. 4, 18, 28
ἐμπεριέχεσθαι Mu. 2, 7
ἐμπεριλαμβάνεσθαι M. ii. 3, 23. ἐμπερίληψις M. ii. 9, 10
† ἐμπίμπρασθαι M. i. 8, 22. v. l.[8]
ἔμπροσθεν τί J. 1, 5
ἐμπυρεύεσθαι J. 4, 5. ἐμπύρωσις R. 16, 1
ἐμύδες R. 1, 3. 10, 4
ἐμφαίνεσθαι M. iii. 2, 10
ἐμφάσεις ὀνείρων D. 2, 13
ἐμφυτεία J. 3, 3
ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου τίσι διαφέρει A. i. 2, 2
ἐν πλεοναχῶς λέγεται A. ii. 1, 7
ἔναιμα A. ii. 9, 8
ἐναντιότης localis M. ii. 6, 5
ἐναπολαμβάνεσθαι M. ii. 8, 11. ἐναπόληψις M. ii. 9, 15. Sp. 3, 5
ἐναποκλύνειν S. 4, 11
ἐναποσβέννυσθαι M. ii. 9, 10
ἐναργὴς χρόα S. 3, 13
ἐναρμόζειν A. ii. 2, 16
ἐνδελεχές M. i. 9, 5
ἔνδημοι πράξεις Mu. 6, 25
ἐνδιατρίβειν M. ii. 3, 7
ἐνδύεσθαι A. i. 3, 26
ἐνειλεῖσθαι Mu. 4, 32
ἐνεοί S. 1, 12
ἐνεργεῖσθαι Mu. 6, 35
ἔνθεν καὶ ἔνθεν R. 16, 4
ἐνθουσιᾶν Mu. 4, 28
ἐνισχύειν M. ii. 5, 10
† ἐννεοί S. 1, 12
ἐνοποιεῖν A. i. 5, 15
ἔνοπτρα M. i. 8, 11. ἐνόπτρων σχήματα M. iii. 2, 10
ἐνσημαίνειν A. ii. 11, 5
ἐντυποῦν Mu. 6, 29
ἔνυδρα A. ii. 7, 14. ἔνυδρα εἰ θερμότερα τῶν πεζῶν R. 14, 1
ἔνυλοι λόγοι A. i. 1, 15
ἐνύπνιον τί I. 1, 11. 3, 16, 19. ἐνύπνια ὁρᾶν I. 1, 5. ἐνυπνιάζειν So. 1, 1
ἐξαιματοῦσθαι So. 3, 3
ἐξαίρεσθαι Mu. 6, 16
ἐξαίρετον ποιεῖν Mu. 3, 16
ἐξαίσιοι ὄμβροι Mu. 6, 32
ἐξακοντισμός Mu. 4, 23
ἐξανοιδεῖν M. ii. 8, 15
ἐξαπλασίων Mu. 6, 18
ἐξατμίζειν M. ii. 2, 10. ἐξατμίζεσθαι M. iv. 10, 5
ἐξαναίνεσθαι J. 6, 3
ἔξεδρος Mu. 4, 29
ἐξέψεσθαι M. iv. 7, 4
ἐξιᾶσιν ἀέρα R. 7, 7
ἐξικμάζειν M. iv. 7, 14. 9, 1. ἐξικμάζεσθαι S. 4, 4

ἐξίτηλον M. iv. 12, 7
ἐξυδρίαι ἄνεμοι Mu. 4, 11
ἐξ ὑπαρχῆς A. ii. 1, 1
ἐπακτὸν ὕδωρ M. iv. 5, 5
ἐπάλλαξις τῶν δακτύλων I. 2, 18
ἐπαναβαίνειν M. i. 6, 2
ἐπαναμιμνήσκειν Me. 1, 19
ἐπαναστέλλειν Mu. 5, 13
ἐπανατέλλειν M. iii. 5, 17
ἐπανισοῦν R. 14, 8
ἐπεισιέναι A. i. 2, 5
ἐπέρχεσθαι So. 3, 1
ἐπέτεια L. 4, 1
ἐπέχειν τόπον M. ii. 8, 43. ἐπέχειν οἶκον Mu. 6, 9. ἐπέχειν τὴν διάνοιαν Me. 2, 27
ἐπιγλωττίς R. 11, 4
ἐπιδιατρίβειν M. iii. 1, 10
ἐπιζεύγνυσθαι M. iii. 5, 7
ἐπίηρος A. i. 5, 7
ἐπιθυμητικόν A. iii. 9, 3. ἐπιθυμητικὴ ψυχή A. i. 3, 15
ἐπιθυμία A. ii. 3, 2. ἐπιθυμία ὄρεξίς τις A. iii. 10, 4. ἐπιθυμία in quæ cadat So. 1, 15
ἐπικαλύπτεσθαι A. iii. 3, 21. ἐπικάλυμμα A. ii. 9, 13
Ἐπικάρπιος Ζεύς Mu. 7, 3
ἐπίκηρος Mu. 2, 10
ἐπικλίνται, σεισμοί Mu. 4, 30
ἐπικρίνειν I. 3, 8
ἐπίληψις, morbus So. 3, 12
ἐπιμελητής Mu. 6, 10
ἐπινέφελος M. ii. 9, 11
ἐπίνοιαι τέχνης Mu. 6, 25
ἐπιπίλνασθαι Mu. 6, 30
ἐπιπλατύνεσθαι Mu. 3, 8
ἐπιπλεῖν, innatare M. ii. 3, 36
ἐπιπολαιότερον I. 2, 12
ἐπιπόλασις S. 3, 21
ἐπίπονος Mu. 6, 4
† ἐπιπροσθέσεις M. i. 5, 2. v. l.[x]
ἐπιπροσθήσεις ibid.
ἐπίπτυγμα R. 12, 6
ἐπίρρυσις M. ii. 2, 20
ἐπισημαίνειν M. ii. 8, 29
ἐπίστασις τῆς τροφῆς Sp. 2, 10
ἐπίστασθαι A. ii. 2, 13. ἐπίστασις A. i. 3, 21. ἐπιστήμη A. iii. 3, 5, 7, 9. ἐπιστήμη θεωρητική A. iii. 4, 13
ἐπιτέλλειν M. ii. 5, 4
ἐπιτέχνησις Mu. 6, 14
ἐπιτυχής D. 2, 2. idem εὔστοχος D. 2, 11
ἐπιφάνεια, χροιά S. 3, 5
ἐπιφέρεσθαι ἐπί τι S. 5, 6, 7. ἐπιφορὰ καὶ τροφή Sp. 5, 8. ἐπιφορὰ τῆς τροφῆς Sp. 3, 5
ἐπιχειρηματικοὶ λόγοι Me. 2, 1
ἐπίχυσις M. ii. 2, 20
ἔπομβρα M. ii. 4, 8. ἐπομβρία M. ii. 4, 9
ἐπόπτῆρες Mu. 6, 11
ἐπώνυμος τῆς φύσεως Mu. 7, 3
Ἕρκειος Ζεύς ibid.
ἑρμηνεία A. ii. 9, 16
Ἑρμῆς, ἀστήρ Mu. 6, 18. Ἑρμοῦ ἀστήρ M. i. 6, 2
ἑρπετὸν ζῷον Mu. 6, 37
Ἑστίας γέλως M. ii. 9, 5
ἑστία τῶν ζῴων Mu. 2, 1
ἐσχάτη τροφή J. 4, 1
Ἑταιρεῖος Ζεύς Mu. 7, 3
ἑτεροῖος Mu. 6, 16
ἑτερόμηκες A. ii. 2, 2
ἐτησίαι Mu. 4, 15. ἐτησίαι ut mutent M. ii. 6, 24
ἐτύμως Mu. 6, 3
† εὐαγής Mu. 5, 9. v. l.[r]
εὐαπάτητοι I. 2, 16. 3, 9
εὐαυγής Mu. 5, 9
εὐδαίμων Mu. 7, 7
εὐδίας σημεῖον M. i. 9, 4. εὐδιεινοὶ τόποι M. i. 10, 1
εὐεξέταστος A. i. 4, 4
εὐεργῶς M. iii. 6, 5
εὐήθης αἰτία R. 3, 6
εὐθηνεῖν M. i. 14, 10
εὔθρυπτον A. ii. 8, 8
εὐθυντά M. iv. 9, 5
εὐθυόνειροι D. 2, 2, 10
εὐθύπνοος Mu. 4, 15
εὐθυπορεῖν A. i. 3, 20. εὐθυπορεῖ ἡ κίνησις Me. 2, 29
εὐκινητότατον σχῆμα A. i. 2, 15
εὐκραής M. i. 14, 10
εὐλαβεῖσθαι A. i. 2, 2

εὐμάρεια Mu. 6, 16
εὐμνημόνευτα Me. 2, 11
εὐξήραντος L. 5, 2, 3
εὔογκα M. iv. 2, 6
εὔπηκτον L. 5, 9. 6, 1
εὐπίληπτος S. 2, 12
εὐπορία R. 7, 5
εὔριποι Mu. 4, 34
εὔροια So. 3, 17
εὖρος, ἄνεμος Mu. 4, 12. εὖροι Mu. 4, 11. εὖρος, ἀπηλιώτου εἶδος M. ii. 6, 12. εὖρος ὁ ἀπηλιώτης primum siccus, deinde humidus M. ii. 6, 20. εὖρος ventus æstuosus M. ii. 6, 21. εὐρόνοτος Mu. 4, 14. εὐρόνοτοι M. ii. 6, 8
εὐρυθμία Mu. 6, 15
εὐσήμως ἔχειν M. ii. 6, 2
εὔστερνοι χόανοι A. i. 5, 7
εὔστοχος D. 2, 11
εὐσύνοπτος S. 4, 4
† εὐυπόληπτος S. 2, 12. v. l.[s]
εὔφθαρτος L. 5, 5
εὐφύλακτος S. 2, 12
εὔψυκτος S. 5, 16. L. 5, 4
ἐφήμερος σύστασις M. i. 11, 2
ἑφθόν M. iv. 3, 8, 19. ἑφθὰ ξηρότερα ὀπτῶν M. iv. 3, 10
ἐφιστάναι τινί Mu. 1, 5
ἑῷος Mu. 4, 25. ἑῷαι Mu. 4, 1

Z.

Ζεὺς unde dictus Mu. 7, 1. Διὸς ἀστήρ Mu. 6, 18
ζέφυρος, κυρίως Mu. 4, 12. ζέφυροι Mu. 4, 11. ζέφυρος, ventus æstuosus M. ii. 6, 21. ζέφυροι δύο M. ii. 6, 12. ζεφυρικὰ πνεύματα M. ii. 6, 13
Ζὴν seu Ζεὺς unde dictus Mu. 7, 1
ζῆν, et ζῷον J. 3, 9. ζῆν τί A. i. 2, 5. unde dictum A. i. 2, 26. πλεοναχῶς λέγεται A. ii. 2, 3
ζωγράφημα Me. 1, 10
ζωὴ τί A. ii. 1, 3
ζῷα τίνα λέγομεν A. ii. 2, 6. ζῷον εἶναι et ζῆν non sunt idem J. 1, 4
ζῳοτοκοῦντα R. 10, 2
ζῳοφόρος κύκλος Mu. 2, 7
ζωτικὴ θερμότης R. 6, 2

H.

τὸ Ἥδη ἡδύ A. iii. 10, 7
ἡδύνειν, de salibus M. ii. 3, 38. ἡδύσματα M. iv. 4, 2
ἠθεῖσθαι M. ii. 3, 11, 13. iv. 11, 2
ἤθη consuetæ sedes Mu. 6, 16
ἤλεκτρον M. iv. 10, 14
ἡλιοῦσθαι M. i. 13, 17
ἡμεροδρόμοι Mu. 6, 11
ἡμιπαγής Mu. 4, 5
ἡμίπυρος Mu. 4, 19
ἤπειροι Mu. 3, 6. ἠπειρῶσαι Mu. 6, 32
† ἠρεμέστερον pro ἠρεμαιότερον M. ii. 8, 32
Ἡφαίστου γέλως M. ii. 9, 5
ἠχὼ quando fiat A. ii. 8, 5

Θ.

Θαλάμη So. 3, 28
θάλαττα, λίμνη M. i. 13, 26. θαλαττῶσαι Mu. 6, 32
θάνατος τί J. 4, 6. R. 4, 4. 18, 3
θεῖον M. iii. 6, 11. θεολογία M. ii. 1, 2. θεολογεῖν Mu. 1, 6. θεόπεμπτος D. 2, 1
θεσμοθέται Mu. 6, 34
θεωρητικὸς νοῦς A. ii. 3, 9. iii. 9, 10. θεωρητικαὶ νοήσεις A. i. 3, 19
θῆκαι mortuorum M. iv. 12, 7
θημών M. i. 7, 5
θλαστὰ πάντα τὰ ἐλατά M. iv. 9, 18
θολὸς σηπίας S. 2, 5. θολερὸν αἷμα So. 3, 27
θρασκίας Mu. 4, 13. θρασκίας ἄνεμος M. ii. 6, 9. ventus intermedius M. ii. 6, 12. serenus M. ii. 6, 22. grandinosus M. ii. 6, 20
θρεπτικὸς τόπος So. 3, 18. θρεπτικὴ ψυχή A. ii. 4, 2. iii. 12, 1
θύελλα Mu. 4, 16
θυμίασις τί M. iv. 9, 26. θυμιατά M. iv. 9, 25
θυμικόν A. iii. 9, 3

I.

Ἰάπυξ ἄνεμος Mu. 4, 12
ἴδιον τί A. ii. 6, 2
† ἱδρίειν, pro ἰδίειν M. ii. 3, 15
Ἰέρνη, Hibernia Mu. 3, 12

ἰθαγενεῖς ἄνεμοι M. ii. 6, 12
Ἱκέσιος Ζεύς Mu. 7, 3
ἰνδάλλεσθαι Mu. 6, 3
ἶνες M. iv. 7, 10. ἶνες in sanguine M. iv. 10, 15
ἰξός M. iv. 8, 9
ἶρις Mu. 4, 22. ἶρις τί M. iii. 4, 9. ἰριώδης M. iii. 4, 15
ἰσόδρομος Mu. 6, 18
ἰσοκλινής Mu. 6, 36
ἰχωροειδῆ M. iv. 7, 11

K.

Καθάπτειν τὰ ὀστέα Sp. 5, 10
Καθάρσιος Ζεύς Mu. 7, 3
καθ' αὑτό A. ii. 7, 1
κάθεξις πνεύματος So. 2, 17
κάθεσις M. ii. 2, 22
καθυπνώττειν I. 3, 21
καικίας Mu. 4, 12, 13. καικίας ἀνακαμψίπνους Mu. 4, 15. καικίας unde spiret M. ii. 6, 7. ventus intermedius M. ii. 6, 12. nubes attrahit M. ii. 6, 21
κάλαμοι τετρυπημένοι R. 9, 5
καματηρός Mu. 6, 34
κάμπτεσθαι M. iv. 9, 6. καμπτά ibid.
καπνός M. iv. 9, 26, 34. καπνώδης ἀναθυμίασις M. ii. 4, 3
κάραβοι R. 12, 4, 5
καρδία τῶν ἐναίμων R. 8, 2
καρηβαρεῖν S. 5, 25. καρηβαρίαν ποιοῦντα So. 3, 9
καρχαρόδοντα R. 11, 6
καταβολὴ περιόδου M. i. 14, 18
καταδαρθεῖν So. 3, 6
καταδέχεσθαι τὴν τροφήν R. 11, 3
καταδιαχεῖσθαι Sp. 5, 8
καταίγις Mu. 4, 16
κατακάμπτεσθαι M. iv. 9, 6
καταμαραίνεσθαι M. ii. 5, 3. iii. 3, 3. R. 17, 6
καταμήνια γυναικῶν I. 2, 8
καταντικρύ Mu. 2, 3
κατάξηρος A. ii. 10, 5. καταξηραίνεσθαι M. i. 3, 18
καταπινόμενοι ποταμοί M. i. 13, 25
καταπλύνειν M. ii. 3, 13
καταπνίγεσθαι J. 5, 7
καταπυκνοῦσθαι M. i. 8, 18
καταρράσσειν Mu. 2, 13. καταρραγέντες ὄμβροι Mu. 6, 32
κατάρροι So. 3, 25
κατασκήπτειν εἴς τι Mu. 4, 20
κατάστασις M. ii. 9, 10
κατατεφροῦν M. ii. 8, 15
καταφαίνεσθαι Mu. 1, 5
κατάφασις duplex A. iii. 6, 7
καταφέρεσθαι, de sole M. iii. 2, 6
κατάψυξις A. i. 2, 26. καταψυκτικὸν μόριον R. 18, 1. καταψύχεσθαι J. 5, 2
κατέχειν χώραν A. i. 4, 22. κατέχειν τὸ πνεῦμα A. ii. 9, 9
κατονομάζεσθαι Mu. 7, 1
καττίτερος M. iv. 10, 13
κάτω J. 1, 5
καυλός J. 3, 2
καυματώδεις ἄνεμοι M. ii. 6, 21
καυστά M. iv. 9, 24, 29, 30
κεκλασμένη σφαῖρα A. iii. 4, 9
κέραμος M. iv. 6, 12
κεραυνύντες ἁρμονίαν Mu. 6, 20
κεραυνός Mu. 4, 19. κεραυνὸς quid, ejusque duo genera M. iii. 1, 10. κεραυνῶν πτῶσις M. i. 2, 2. Κεραύνιος Ζεύς Mu. 7, 2
κερματίζειν M. ii. 8, 16
κεφαλή J. 2, 3. κεφαλαιοῦσθαι Mu. 4, 1. κεφαλοβαρῆ L. 6, 6
κηλιδοῦσθαι I. 2, 11
κητώδη R. 12, 1
κίνησίς ἐστιν ἔκστασις A. i. 3, 10. κινήσεις τέσσαρες A. i. 3, 4
κιννάβαρι M. iii. 6, 11
κινοῦντες ἄνεμοι M. ii. 8, 14. κινούντων εἴδη τρία A. iii. 10, 8
κλαδασσόμενος R. 7, 5
κλεὶς unde dicta Sp. 7, 3
Κλωθώ, Parca Mu. 7, 6
κνίπες S. 5, 22
κνίσσα M. iv. 10, 28, 34
κοιλία R. 11, 3. κοιλία ξηρά M. ii. 4, 12. κοιλίαι γῆς M. i. 13, 23, 26
κόλλα M. iv. 4, 2
κολωνοί M. ii. 7, 6
κομήτης Mu. 4, 23. κομήτης ἀστήρ M. i. 7, 12. 8, 12

κόμψευμα M. i. 13, 4. κομψὸς ἢ περίεργος R. 21, 7. idem χαρίεις ibid.
κονία, calx M. iii. 6, 11
κοπή Mu. 4, 7
κορδύλος R. 10, 5
κόρη S. 2, 17
κόρσαι ἀναύχενες A. iii. 6, 1
κορυφαῖος Mu. 6, 20, 34
κόσμος, πολύσημον Mu. 2, 1. κόσμος τί ibid. κόσμου etymon Mu. 6, 19. κοσμεῖσθαι, παρὰ τὸν κόσμον Mu. 5, 8
τὸ κριτικόν A. iii. 9, 1. κριτὴς ἐνυπνίων D. 2, 12
Κρόνος καὶ χρόνος Mu. 7, 2. Κρόνου ἀστήρ Mu. 6, 18
κρύσταλλος Mu. 4, 5
κυανοῦν χρῶμα S. 4, 18
κύκλος πνεύματος M. iii. 1, 4
κύκλοψ κούρη S. 2, 9
κύρβεις Mu. 6, 36
κυρτὸν καὶ κοῖλον A. iii. 10, 9
κύτος J. 2, 2
κωλυτικός A. i. 1, 17
κωμῳδοδιδασκάλῳ A. i. 3, 11
† κωμῳδιδασκάλῳ ibid. v. l.[e]

Λ.

Λαβρότερα ὕδατα M. i. 12, 11
λαίλαψ Mu. 4, 16
λαμπάδες Mu. 4, 24
λαμπτήρ S. 2, 6
Λάχεσις, Parca Mu. 7, 6
† λειποψυχία So. 2, 8
λειτουργεῖν J. 3, 6
λεπτόν M. ii. 8, 4
λευκόνοτοι M. ii. 5, 8
λήθαργοι So. 3, 11
λήμη M. iv. 2, 4
λίβανος M. iv. 10, 14
λιβανωτός M. iv. 9, 31, 32
λιβόνοτος Mu. 4, 14
λιβοφοίνιξ ibid.
λιγνύς M. iii. 4, 15. iv. 9, 28, 34
λίκνα M. ii. 8, 42
λιπαρὸς χυμός S. 5, 17
λιποψυχία So. 2, 8
λίφαιμος R. 7, 5
λίψ, ἄνεμος Mu. 4, 12. λίψ, νότου εἶδος M. ii. 6, 12. ventus nubilus M. ii. 6, 21. unde spiret M. ii. 6, 7. λίβες quando spirent M. ii. 6, 16
λόγος, αἴτιος τῆς μαθήσεως S. 1, 11. λόγου duæ species A. i. 3, 20
λογισμὸς καὶ διάνοια A. ii. 3, 9
λογιστικόν A. iii. 9, 3
λογῳδέστερον Sp. 2, 6
λοξὴ φορά M. i. 4, 13
λύσεις So. 3, 24
λωφᾶν, de ventis M. ii. 5, 7

M.

Μακάριος Mu. 7, 7
μαλάκια R. 12, 4
μαλακὸν τί M. iv. 4, 5. μαλακόσαρκοι A. ii. 9, 4. μαλακόστρακα R. 12, 4, 6. μαλακτά M. iv. 7, 12. μαλακτὰ πυρί M. iv. 9, 1
μαντικὴ ἐπιστήμη Me. 1, 2. μαντικὴ ἡ ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένη D. 1, 1
μαραίνειν M. ii. 5, 1. μαραίνεσθαι J. 5, 2. μάρανσις R. 8, 6. 18, 2. μάρανσις πυρός J. 5, 1
μεγαλοκέφαλοι So. 3, 16
μεγαλόφλεβοι ibid.
μεγέθη τρία A. ii. 11, 9
Μειλίχιος Ζεύς Mu. 7, 3
μελαγχολικοί So. 3, 17
μέλαν χρῶμα S. 4, 19. μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ S. 2, 4
μελέται τὴν μνήμην σώζουσι Me. 1, 19
μέσης ἄνεμος M. ii. 6, 9. ventus fulgurosus M. ii. 6, 22. nivalis M. ii. 6, 20
μεσονύκτιος M. ii. 8, 28
μεταβλητικός D. 2, 11
μεταδιώκειν M. iv. 11, 1
μεταλλεύεσθαι M. iii. 6, 12. μεταλλευόμενα M. iv. 10, 2. μεταλλευτά M. iii. 6, 10
μετάρροια M. ii. 8, 20
μετάρσιος Mu. 6, 16
μετασχημάτισις S. 6, 15
μεταφορά M. iv. 3, 2. So. 2, 10. μεταφορὰ, ποιητικόν M. ii. 3, 11
μετεωρολογία M. i. 1, 2
μηλέαι arb. Mu. 6, 37

μῆνιγξ A. ii. 8, 9
† μήνιγξ ibid.
μήρινθος Mu. 6, 15
μῆτραι So. 3, 15
μιγνύμενα S. 3, 22
μικρομέρεια M. i. 12, 3
μίλθος M. iii. 6, 10
† μίλτος ibid.
μνήμη τί Me. 1, 4. τίνων Me. 1, 3, 4
μνημονεύειν et ἀναμιμνήσκεσθαι differunt Me. 2, 25. μνημονευτά Me. 1, 2, 9
μνημονικοί Me. 1, 1. μνημονικά A. iii. 3, 6
μοῖρα Mu. 7, 5
μόλυνσις M. iv. 3, 22
μοναχῶς A. i. 2, 12
μόνιμα ζῷα A. iii. 9, 8
† μύδαι seu μύδες R. 1, 3. v. l.[1]. 10, 4
μύδροι διάπυροι Mu. 4, 26
μύειν A. iii. 3, 12. I. 1, 2
μυκηθμὸς γῆς M. ii. 8, 34. μύκημα γῆς Mu. 4, 32
μύκης A. ii. 7, 8
μυκητίαι σεισμοί Mu. 4, 3
μυκτήρ A. ii. 9, 9
μύλη ἡ ἐπὶ τῷ γόνατι Sp. 7, 6
μύλαι M. iv. 6, 11
μυλίαι M. iv. 6, 12
μυξώδης ὑγρότης Sp. 7, 7
μυρεψία I. 2, 13
μυριοστημόριον S. 6, 6
μυχαίτατος Mu. 3, 10
μυχόνδε R. 7, 5
μώλυσις M. iv. 3, 16. μωλύσεως αἴτιον M. iv. 1, 5

N.

Νάματα Mu. 3, 6
ναυώδεις Me. 2, 31, 32. So. 3, 16. ναυωδέστερον τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν L. 6, 6
ναυσιπέρατος M. i. 13, 28
νεκρὸς ἄνθρωπος ὁμωνύμως M. iv. 12, 2. νεκρῶν σώματα τεφροῦται M. iv. 12, 7
νέμεσις Mu. 7, 5
νεότης τί R. 18, 1
νεοχμοῦν seu νεοχμεῖν Mu. 7, 1. νεοχμώσεις Mu. 5, 10
νεφέλη τί M. ii. 8, 26. νεφέλη καὶ ὁμίχλη τί διαφέρουσι M. i. 9, 4. νεφέλη ἄγονος ibid.
νεφέλιον M. ii. 8, 24
νέφος M. i. 9, 4. 13, 2. νέφος τί Mu. 4, 5
νῆμα Mu. 7, 6
νήνεμος M. ii. 4, 21. νηνεμία M. ii. 5, 3
νηστεῖαι θερμαίνουσι J. 6, 2
νῆστις A. i. 5, 7
νιφετός Mu. 4, 7. νιφετώδης ἄνεμος M. ii. 6, 20
νοεῖν καὶ κρίνειν [† φρονεῖν] A. iii. 3, 1. νοεῖν καὶ γινώσκειν A. i. 5, 11
νοημάτων συμπλοκή A. iii. 8, 6
νόησις A. i. 3, 18. νόησις non est sine phantasmate A. iii. 7, 4. νόησις et ὑπόληψις differunt A. iii. 3, 6. νοήσεως ὅροι A. iii. 6, 1. νοήσεις πρακτικαὶ [† ποιητικαὶ], θεωρητικαί A. i. 3, 19
νοητόν A. iii. 4, 11
νοσηματικὴ θερμότης R. 17, 9
νότος, ἰδίως Mu. 4, 14. νότοι M. ii. 4, 18. Mu. 4, 12. νότος unde spiret M. ii. 6, 7. qualis ventus M. ii. 3, 24, 25. ventus æstuosus M. ii. 6, 21. εὐδίαν ποιεῖ M. i. 10, 4
νότια πνεύματα M. ii. 6, 12. νότια ὕδατα πλατύτερα M. ii. 3, 24
νοῦς et ψυχὴ an idem A. i. 2, 8, 15. νοῦς an συνεχής A. i. 3, 16. νοῦς an prior quam τὸ νοεῖν A. i. 1, 8. νοῦς principium omnium, secundum Anaxagoram A. i. 2, 16. νοῦς οὐ φθείρεται A. i. 4, 12. interdum obtegitur A. iii. 3, 21. νοῦς ὁ κατὰ φρόνησιν οὐχ ὑπάρχει πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ζῴοις A. i. 2, 9. νοῦς ψυχῆς A. iii. 4, 4. νοῦς καὶ ψυχὴ Democriti R. 4, 3
νύξ M. i. 8, 7
νυστάζειν So. 3, 9

Ξ.

Ξανθὸν χρῶμα M. iii. 2, 5. S. 4, 18

Ξένιος Ζεύς Mu. 7, 3
ξηραινόμενα M. iv. 5, 7. ξηραντά M. iv. 5, 5. ξηρὸν κόσμου μέρος Mu. 3, 6
ξυνέπεσθαι Mu. 7, 7
† ξυνιζάνειν So. 2, 16. v. l.[r]
ξύσματα, quisquiliæ A. i. 2, 3, 6

O.

'Ογκοῖ τὰς φλέβας So. 3, 13
ὁδός M. i. 6, 13
ὄζος, ἀρχὴ τοῦ κλάδου J. 3, 3
οἰκία τί A. i. 1, 17. οἰκουμένη Mu. 3, 7
οἰκτίζειν cum genit. Mu. 1, 4
οἴνου πάθη M. iv. 9, 28. οἰνώδης χυμός M. iv. 9, 29. οἰνωμένοι I. 3, 5
οἰσόφαγος R. 11, 3
ὀλίγαιμος R. 1, 3. ὀλίγαιμα L. 5, 9. R. 14, 3
ὀλιγόθερμα R. 9, 11
ὀλόπτερα So. 2, 16, 17
'Ολύμπου etymon Mu. 6, 30
'Ολυμπίας ἄνεμος M. ii. 6, 8. Mu. 4, 12
ὁμαλῦναι M. iv. 3, 17
ὄμβρος τί, καὶ ὄμβρου εἴδη Mu. 4, 6
ὁμίχλη Mu. 4, 4. ὁμίχλη et νεφέλη quid differant M. i. 9, 4
ὁμογενῆ M. iv. 1, 1
'Ομόγνιος Ζεύς Mu. 7, 3
ὁμοιομερῆ τίνα M. iv. 12, 8. ὁμοιομερῶν φύσις καὶ γένη M. iv. 12, 1. ὁμοιομερῶν πέρι M. iv. 10, 1
ὁμοιοτρόπως A. i. 2, 11
ὁμοιόχροια seu ὁμόχροια M. i. 5, 5
ὁμόνοια Mu. 5, 7
ὃν πολλαχῶς λέγεται A. i. 5, 9
ὀνόματα, σύμβολα S. 1, 11. ὀνόματα ἄρτια M. iv. 3, 2, 12
ὀξάλμη M. iv. 3, 4
ὀξύ A. ii. 10, 6. in sensu A. ii. 8, 12. in tactu A. ii. 8, 13. ὀξὺς χυμός S. 4, 17
ὄπισθεν τί J. 1, 5
ὀπίζειν M. iv. 7, 9
ὀπός M. iv. 11, 4
ὀπτᾶσθαι ἐπὶ τηγάνων M. iv. 3, 9. ὄπτησις τί M. iv. 3, 18. ὀπτόν, assum M. iv. 3, 19
ὁπωσδήποτε Mu. 6, 4
ὅρασις A. iii. 2, 8. ὅρασις τί I. 1, 2. ὁρατόν A. ii. 7, 1
ὄργανον ὀργάνων A. iii. 8, 3
ὀργὴ τί A. i. 1, 16. ὀργίζεσθαι A. i. 1, 15
ὄρεξις ἕνεκά του A. iii. 10, 2. τὸ ὀρεκτὸν [† ὀρεκτικὸν v. l.[d].] κινεῖ A. iii. 10, 3. τὸ ὀρεκτικὸν καὶ φευκτικόν A. iii. 7, 3
ὄρθροι M. ii. 8, 19
ὁρίζων κύκλος M. iii. 5, 2
ὁρμαθὸς ψάμμου A. ii. 8, 5
ὀρνιθίαι M. ii. 5, 10. Mu. 4, 15
ὀρρός, serum M. iv. 7, 8
ὀρυκτά M. iii. 6, 10
'Ορφικὰ ἔπη A. i. 5, 18
ὀσμή, ἀναθυμίασις S. 2, 19. ὀσμαὶ ἰσχυραί A. iii. 4, 6. ὀσμώδης S. 5, 4
ὀστρακηρά L. 4, 1
ὀστρακόδερμα ὑπόποδα Sp. 8, 4. ὀστρακόδερμα in mari rubro majora L. 5, 8
ὄστρεια seu ὄστρεα R. 2, 1
ὀσφραντόν A. ii. 9, 1. ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον S. 2, 19, 20. ὄσφρησις A. ii. 9, 11
οὗ ἕνεκα, διττόν A. ii. 4, 4, 7
οὐρανός Mu. 2, 2. οὐρανοῦ etymon Mu. 6, 30. Οὐράνιος Ζεύς Mu. 7, 3
οὔρησις M. ii. 8, 12
ὀφθαλμός A. ii. 1, 11
ὀχευτικὰ ταχὺ γηράσκει L. 5, 5
ὄχναι seu ὄγχναι Mu. 6, 37
ὀψιαίτερος † M. ii. 8, 29. ὀψιαίτεροι ἄνεμοι M. ii. 5, 10
ὄψις, unde acceperit nomen A. iii. 3, 21. ὄψις καὶ ὅρασις A. iii. 3, 10

Π.

Παγετώδης Mu. 5, 13
πάγος ἰσχυρός M. ii. 5, 3
πάθησις A. iii. 2, 7
παιδικὴ δόξα M. i. 3, 9
Παλαμναῖος Ζεύς Mu. 7, 3
παλίρροια I. 3, 2
παλματίαι σεισμοί Mu. 4, 31
παλμὸς τῆς καρδίας R. 20, 2

παμφαὴς ἥλιος Mu. 6, 20
πανηγύρεις ἐνιαύσιοι Mu. 6, 35
πανσπερμία A. i. 2, 3. πανσπερμία χυμῶν S. 4, 3
πανυπέρτατος Mu. 5, 9
παρακούειν I. 1, 7
παραλλάξ R. 2, 4. παραλλάττειν M. i. 4, 14
† παραπωμάζειν J. 5, 5
παραφύεσθαι L. 6, 3
παρεγγυᾶν σύνθημα Mu. 6, 23
παρεγχεῖσθαι M. ii. 3, 33
παρεικάζειν M. ii. 9, 17. I. 3, 11. R. 7, 4
παρεισιέναι R. 11, 3
παρεκπυροῦσθαι M. i. 4, 6
παρέμπτωσις R. 11, 5. παρεμπτώσεις Mu. 5, 12
παρεμφαίνεσθαι A. iii. 4, 3
παρενοχλεῖν Me. 2, 27
παρήλιος M. iii. 6, 1, 3. παρήλιοι ut fiant M. iii. 2, 6
παρομοίως R. 17, 2
παρορᾶν I. 1, 7
πατάσσειν † A. ii. 8, 3. v. l.[s]. πατάσσειν, de fulmine M. iii. 1, 14
Πάτριος Ζεύς Mu. 7, 3
παῦλα R. 20, 4
παφλάζειν R. 7, 5
πάχνη M. i. 10, 1. Mu. 4, 5. quid differat a nive, pluvia, rore M. i. 11, 1, 3
πάχος χυμῶν S. 4, 7. πάχυνσις M. iv. 6, 4. πάχυνσιν οὐ δεχόμενα ibid. παχυντὰ πυρί M. iv. 7, 1
πεῖνα A. ii. 3, 4
πέλαγος Mu. 3, 8
πέπανσις M. iv. 2, 1
πεπεράσθαι S. 6, 4
πέπονα M. iv. 3, 2
πεπρωμένη Mu. 7, 5
πέρας σώματος S. 3, 6
περατοῦσθαι Mu. 2, 2. A. i. 3, 20
περιαγωγὴ οὐρανοῦ Mu. 6, 17
περίαυγος Mu. 4, 22
περιβλύζειν Mu. 5, 11
περιθραύεσθαι M. i. 12, 9
περικάρπιον A. ii. 1, 6. περικάρπια M. iv. 3, 1
περικαταλαμβάνειν Mu. 6, 33
περιοχεῖσθαι Mu. 5, 11
περιπεφυκέναι A. ii. 11, 6
περιπνεῖσθαι Mu. 5, 12
περιπωμάζειν J. 5, 5
περιτείνειν M. ii. 2, 6, 18
περιφορά A. i. 3, 20
περιωθεῖν R. 5, 2. περίωσις R. 5, 1
περσέαι, arb. Mu. 6, 37
πέτεσθαι Mu. 6, 16
πέψις τί M. iv. 2, 3. πέψεως αἴτιον, καὶ εἴδη M. iv. 2, 1
πήγνυσθαί ἐστί πως ξηραίνεσθαι M. iv. 5, 3. πηγνύμενα M. iv. 6, 1, 3. πηγνυμένων natura M. iv. 6, 10
πηκτά M. iv. 9, 6
πῆξις, ξηρασία τις M. iv. 7, 6. πῆξις πόθεν M. i. 12, 9. πήξεως καὶ λύσεως τρόποι διάφοροι M. iv. 6, 1
πήδησις τῆς καρδίας R. 20, 1, 2
πηρώματα A. ii. 4, 3. iii. 9, 9
πιδᾶν pro πηδᾶν seu πιδύειν M. i. 13, 10
πίεσις M. iv. 9, 23. πιεστά M. iv. 9, 15. πιεστῶν duo genera M. iv. 9, 19
πίθοι Mu. 4, 24
πικρὸν ὕδωρ M. ii. 3, 13. πικρὸς χυμός S. 4, 9, 17, 19. πικροὶ χυμοί S. 4, 4
πίλημα Mu. 4, 8, 17. πιλητά M. iv. 9, 23
πίον M. iv. 9, 34
† πίσσα M. iv. 8. fin. post ἰξός.
† πιτύα seu πητύα M. iv. 3, 15
πλανᾶν M. i. 12, 1
πλανητὰ ἄστρα Mu. 2, 7
πλασματώδης τρόπος R. 5, 2
πλατέα ὕδατα M. ii. 3, 26. πλατύτερα ὕδατα M. ii. 3, 24, 28
πλευστικῶς ἔχειν M. ii. 3, 34
πλεύμων A. ii. 8, 17. πλεύμονος ἄρσις R. 9, 4
πληθύνειν M. i. 14, 4
πλημμυρίς M. ii. 8, 7. † Mu. 5, 11. v. l.[x]

πλημμυρίς Mu. 5, 11
πλωτῆρες A. i. 3, 3
πλωτὸς τόπος M. i. 14, 20. πλωτὰ ζῷα So. 1, 13
πνεῦμα Mu. 4, 9. πνεῦμα τί M. iii. 1, 7. iv. 10, 26
πνευμάτωσις R. 20, 6
† πνεύμων A. ii. 8, 17. v. l.[m]. πνεύμονος etymologia R. 10, 6. † πνεύμονος ἄρσις R. 9, 4
πνίγειν R. 9, 4. πνίγη M. ii. 5, 9. πνιγμός So. 3, 5. πνίξις R. 9, 7
ποδιαῖος A. iii. 3, 15. S. 6, 7
ποικίλματα M. iii. 4, 29. ποικιλταί ibid.
Πολιεὺς Ζεύς Mu. 7, 3
πόλοι Mu. 2, 4
πολύγωνα S. 4, 23
πολυκίνητος Mu. 6, 34
πολυμέριμνος ibid.
πολύσπερμα ταχὺ γηράσκει L. 5, 5
πολυώνυμος Mu. 7, 1
πόμα γλυκύ M. ii. 3, 11
ποιητικὰ ζῷα L. 5, 6
πόντιαι νῆσοι terræ motibus minus obnoxiæ M. ii. 8, 43
πορευτικός S. 1, 8. πορευτικὴ κίνησις A. iii. 9, 7. πορευτικὰ ζῷα J. 2, 2
πορθμὸς καὶ πόρος R. 7, 5. πορθμοί Mu. 4, 34
πορφυροῦν propius ad nigrum accedit quam φοινικοῦν I. 2, 5
ποταμὸς κύκλῳ ῥέων περὶ τὴν γῆν M. i. 9, 5. ποτάμιον ὕδωρ M. ii. 3, 10
πρακτικὸς νοῦς A. iii. 10, 2
πρακτὸν ἀγαθὸν τί A. iii. 10, 5, 8
πράσινον χρῶμα M. iii. 2, 5. S. 5, 18
πρηστήρ Mu. 4, 19. πρηστὴρ τί M. iii. 1, 9
προγενέστεροι A. i. 2, 2
προγευματίζειν A. ii. 10, 5
προδιέρχεσθαι M. i. 8, 1
προελθεῖν, pro † προδιελθεῖν v. l.[v]., A. i. 2, 1
πρόθυρα Mu. 6, 9
προμήκης Mu. 4, 23
† προοδοπεποιῆσθαι D. 1, 11. v. l.[t]
προορατικός D. 2, 2
προσαγωγή M. ii. 8, 31
προσαισθάνεσθαι Me. 1, 8
προσαναβάλλειν Mu. 4, 31
προσάπτειν So. 2, 10
πρόσγειος Mu. 2, 7. πρόσγειοι νῆσοι M. ii. 8, 43
προσδιορίζειν A. i. 3, 24, 26
προσεννοεῖν A. iii. 6, 2
πρόσθεν τί J. 1, 5
προσκαίεσθαι M. iv. 3, 19
προσνέμειν Mu. 3, 16
προσόδων ταμίαι Mu. 6, 10
† προσπεριπορίζεσθαι M. iii. 5, 15
προσπορίζεσθαι M. iii. 5, 6
πρόσφατος M. i. 14, 9
προσφιλονεικεῖν M. i. 6, 14
προσφορὰ τροφῆς So. 3, 29
πρόσχημα Mu. 6, 8
πρόσχωσις M. i. 14, 8, 10
προτερεῖ τῆς ἀκοῆς ἡ ὄψις M. ii. 9, 8
προφητεύειν Mu. 1, 2
προωδοποιῆσθαι D. 1, 11
πρόωσις Mu. 4, 31
πρωϊαίτερος M. ii. 8, 29, 33
πτερυγωτά R. 10, 2
πτηνὰ ζῷα So. 1, 13
πτόρθοι, frondes L. 6, 2
πυκνοῦν Sp. 9, 1
πύξοι arb. Mu. 6, 37
πύον M. iv. 2, 4. πυοῦσθαι R. 20, 3
πῦρ M. i. 3, 23. 4, 3. πῦρ ἐπὶ πῦρ ποιεῖν R. 4, 9
πυρῆνες δακτύλων M. ii. 9, 3
πυριμάχος λίθος M. iv. 6, 10
πύρινον σῶμα A. iii. 13, 1
πυρκαϊά M. iii. 1, 13. πυρκαϊαί Mu. 6, 32
Πυρόεις ἀστήρ Mu. 6, 18. Πυρόεις, planeta Mu. 3, 9
πυροῦσθαι M. iii. 6, 14
πυρσεύειν Mu. 6, 12
πυρώδη A. ii. 7, 8
πυτία M. iv. 3, 15
πωγωνίας M. i. 7, 4
πῶρος M. iv. 10, 14

P.

'Ράβδος Mu. 4, 22. ῥάβδοι M. iii.

4, 13. 6, 1, 3. quomodo fiant M. iii. 2, 6
ῥαγδαῖα ὕδατα M. i. 12, 17
ῥανίδες M. i. 13, 10
ῥαπίζεσθαι M. ii. 8, 33. 9, 17
ῥαχίτης μυελός Sp. 7, 3
ῥέγχειν R. 12, 2
ῥέπειν M. ii. 2, 23
ῥεύματα νοσηματικά S. 5, 16
† ῥευματικὰ νοσήματα ibid. v. l.[a]
ῥηγμὶν ἀέρος M. ii. 8, 26
ῥῆκται, σεισμοί Mu. 4, 30
Ῥῖπαι, montes Riphæi M. i. 13, 19
ῥόθιος βία Mu. 4, 32
ῥόφησις M. iv. 3, 14
ῥοώδης θάλασσα M. ii. 8, 8
ῥύπτειν M. ii. 3, 36. ῥυπτικός S. 5, 1
ῥύσις M. ii. 2, 16
ῥῦσις Mu. 4, 23
ῥυσμοί A. i. 2, 4

Σ.

Σανδαράκη M. iii. 6, 11
† σανδαράχη ibid. v. l.[b]
σαπροῖς ζῷα ἐγγίνεται M. iv. 11, 3
σάττεσθαι M. ii. 7, 8
σβέσις R. 8, 4, 5. σβέσις καὶ μάρανσις R. 18, 2. σβέσις πυρός J. 5, 1
σεισμὸς τί M. ii. 8, 31. σεισμός, καὶ τὰ αὐτοῦ γένη Mu. 4, 30
σέλας τί Mu. 4, 23. σέλα Mu. 2, 11. 4, 21. σελάων Mu. 4, 23, 24
σελάχη R. 10, 2, 5
σημάντωρ Mu. 6, 23
σημειῶδές τι ἔχει τὰ ἐνύπνια D. 1, 2. † σημεῖον ibid. v. l.[w]
σῆψις M. iv. 1, 5, 6, 8. R. 20, 4
σίδηρος M. iii. 6, 12
σίξις M. ii. 9, 16
σκηπτός Mu. 4, 19, 20
Σκίρων ἄνεμος M. ii. 6, 8
σκληρὸν τί M. iv. 4, 5. σκληρόδερμος S. 2, 13. σκληρόφθαλμα A. ii. 9, 2. So. 1, 13
† σκνίπες S. 5, 22. v. l.[c]
σκολόπενδραι R. 3, 7
σκότος A. ii. 7, 5. σκοτεινόν A. ii. 7, 7. σκοτεινὸς Heracliti cognomen Mu. 5, 5
σκωρία M. iv. 6, 9. σκωρίαι S. 5, 5
σμύρνα M. iv. 10, 14
σολοικίζειν Me. 2, 18
σομφὸς πνεύμων R. 15, 1. σομφὴ χώρα M. ii. 8. 8, 10. σομφαὶ συστάσεις M. i. 14, 17.
σπαίρειν R. 3, 2
σπάλαξ A. iii. 1, 5
σπασμοί M. ii. 8, 13
σπέρμα A. ii. 1, 11
σπίλοι γῆς Mu. 3, 4
σπλάγχνα R. 15, 1
σποράδες ἀστέρες M. i. 8. 17, 19
† στάθευσις M. iv. 2, 1
σταθμός M. iv. 6, 10
στάτευσις M. iv. 2, 1
στέλεχος καὶ οἱ κλάδοι L. 6, 3
στενόπορος Mu. 3. 8
στενώτατος Mu. 3, 14
στέφανος, ἄστρον M. ii. 5, 14
στῆθος J. 2, 1. στήθη R. 7, 2
στηρίζεσθαι Mu. 4, 23. στηριγμός ibid.
στιγμή A. iii. 2, 20
στίλβει ὕδωρ τυπτόμενον M. ii. 9, 18
Στίλβων Mu. 2, 9
† στιλπνότης S. 2, 12. v. l.[c]
στοιχείων κριτὴ φύσις A. i. 2, 22
στόματος usus duplex R. 11, 1. στόμια πνευμάτων Mu. 4, 28. στόμωμα M. iv. 6, 9
Στράτιος Ζεύς Mu. 7, 3
στρόβιλος Mu. 4, 16
στρυφνόν A. ii. 10, 6. στρυφνὸς χυμός S. 4, 17
στρωματόδεσμος Mu. 6, 8
συγκαίειν M. iv. 6, 12
συγκαταφέρεσθαι M. ii. 3, 13
συγκαταμίγνυσθαι ibid.
συγκεφαλαιοῦν A. ii. 8, 1
συγκραδαίνω Mu. 4, 29
συκαῖ Mu. 6, 37
† συκέαι ib. v. l.[c]
συλλείβειν M. i. 13, 10, 12
συλλογισμός A. i. 3, 21
συμβολαί, commissuræ Sp. 5, 10
συμπαραλαμβάνειν A. i. 2, 1

συμπιέσχειν A. iii. 3, 7
συμπεριάγεσθαι M. i. 7, 3
συμπεριλαμβάνειν M. ii. 3, 25
συμπεριοδεύειν Mu. 4, 35
συμπεριστρέφεσθαι Mu. 2, 7
συμπέσσεσθαι M. iv. 2, 3
συμπέψαι M. iv. 3, 17
συμπίπτειν, contingere M. i. 7, 12. 13, 3
συμπληγάδες γνόφων Mu. 2, 13
συμφανής A. i. 2, 25. σύμφασις ἀστέρων M. i, 6, 1
συμφύειν M. iv. 1, 1
σύμφυτον ὕδωρ M. iv. 5, 6
σύμφυλος Mu. 4, 3
σύμφωνοι φοραί A. i. 3, 14. συμφωνία A. iii. 2, 11
συναναστομοῦσθαι Mu. 3, 10
συναναφέρεσθαι M. i. 3, 27
συναναχορεύειν Mu. 2, 2.
συνανείργειν A. i. 2, 5
συναπέρχεσθαι M. iv. 6, 5
συνάπτειν Mu. 5, 3. συνάψειας οὖλα Mu. 5, 5.
συνδοκεῖ A. i. 3, 22
συνείρειν M. ii. 5, 17. D. 2, 11
συνεισιέναι R. 4, 3
συνεκκρίνεσθαι M. ii. 3, 13
συνεκτικὴ αἰτία Mu. 6, 1
συνεκπιμπράναι M. iii. 1, 9
†συνεμπιμπράναι ibid. v. l.[r]
συνεξατμίζειν M. iv. 1, 9. 6, 5, 8
συνεξορμᾶν M. ii. 5, 1.
συνεπηχεῖν Mu. 6, 20
συνεπιμαρτυρεῖν Mu. 6, 31
συνεπιτείνειν I. 2, 17
συνεπιτελεῖσθαι M. iv. 2, 3.
συνεφέλκειν A. i. 3, 12. συνεφέλκεσθαι M. i. 3, 26
συνθέσεις τῶν μερῶν A. i. 4, 4
συνθέτη οὐσία A. ii. 1, 3
σύνθημα παρεγγυᾷν Mu. 6, 23
συνθλίβειν M. iv. 7, 14
συνιζάνειν So. 2, 16
συνιστάναι constituere, componere A. i. 2, 23, 25
σύνορος R. 21, 7
συντετρημμένος R. 7, 8
σύντηγμα, συντηκτικός So. 3, 10
συντηκτικόν A. ii. 10, 2
συντινάσσω Mu. 4, 29
σύνωσις R. 20, 2, 7
σύρτεις δύο Mu. 3, 9
συσσωματοποιεῖν Mu. 4, 32
σύστημα Mu. 2, 1
σύστοιχα S. 7, 14
†συστομοῦσθαι Mu. 3, 10. v. l.[e]
σφαίρια Δημοκρίτου A. i. 4, 19
σφακελίζειν in plantis R. 6, 3
σφοδρόν M. ii. 8, 3
σφραγὶς, lapis M. iv. 9, 30. σφραγίζεσθαι Me. 1, 10
σφυγμός M. ii. 8, 12. σφυγμὸς, ποία κίνησις Sp. 3, 5. σφυγμὸς οὐδὲν πρὸς τὴν ἀναπνοήν Sp. 3, 6. σφυγμώδης κίνησις Sp. 4, 8. σφύξις R. 20, 7
σχαστηρία Mu. 6, 14
σχίζεσθαι M. iv. 9, 19. σχιστά ibid.
σχοῖνος καὶ κάλαμος M. ii. 3, 38
σωλῆνες Sp. 5, 9
σῶμα A. ii. 1, 3, 4
σωστικός Mu. 5, 7

T.

Ταναΐς S. 2, 9
ταξίαρχος Mu. 6, 23
ταριχεῖαι M. ii. 3, 36
ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς Me. 1, 1
τεγκτά M. iv. 9, 2, 3
τέλειον M. iv. 3, 1
τελευτᾶν εἰς— S. 1, 4
τελευτὴ τί R. 18, 2
τέλος τῆς φύσεως A. ii. 4, 6. τέλος τῶν ὄντων M. iv. 2, 4
τερατολογεῖν M. ii. 8, 34
τέρθρα ῥινῶν R. 7, 5
τέτανοι M. ii. 8, 11
τετραγωνισμός A. ii. 2, 2
τέττιγες ᾄδοντες R. 9, 5
†τεχρῆται D. 1, 7
τεχνίτης A. i. 1, 18. D. 1, 7
τήγανα M. iv. 3, 9
τηκτά M. iv. 10, 11. τηκτὰ ὕδατι M. iv. 9, 4
τῆξις M. iv. 4, 1
τίτανος M. iv. 6, 11. 11, 1
τμητά M. iv. 9, 21. τμητὰ καὶ σχιστά M. iv. 9, 22

τόνος A. ii. 12, 3
τόπος pro χώρα M. i. 13, 21. 14, 15
τοπικὴ κίνησις Sp. 7, 1
τραγικώτερον καὶ σεμνότερον λέγεσθαι M. ii. 1, 2
τρέφον, τρεφόμενον, ᾧ τρέφεται A. ii. 4, 23
τρισσαχῇ M. i. 13, 28
τρίχρως ἡ ἶρις M. iii. 2, 4. 4, 24, 25
τροπαὶ ἡλίου M. ii. 2, 7. τροπαὶ θεριναί M. ii. 5, 11
Τροπαιοῦχος Ζεύς Mu. 7, 3
τροπικὸς [†τόπος v. l.] M. i. 6, 5
τρύχος M. iii. 1, 11
τυφών Mu. 4, 19. τυφὼν τί M. iii. 1, 6. quando fiat M. iii. 1, 8. τυφῶνος causæ et generatio; quidque differat ab ecnephia et prestere M. iii. 1

Υ

Ὑγραίνεσθαι M. iv. 6, 1
ὑγρὸν κόσμου μέρος Mu. 3, 6
ὑγρότης γλίσχρα Sp. 6, 4.
ὑδατοθρέμμων Mu. 6, 27
ὑδατώδεις ἄνεμοι M. ii. 6, 20
ὕδωρ εἶναι, et ὕδατι εἶναι A. iii. 4, 8
ὕδωρ ἐπακτόν M. iv. 5. 5, 6. ὕδατος εἴδη M. iv. 5, 6
ὑδραγωγίαι M. i. 13, 11
ὑετός Mu. 4, 6. ὑετὸς τί M. i. 9, 6 quid differat a nive, pruina, rore M. i. 11, 1, 2. Ὑέτιος Ζεύς Mu. 7, 2.
ὑόμενον ὕδωρ M. ii. 4, 4
ὕπαντρος χώρα M. ii. 8, 8
ὕπατος Mu. 6, 5
ὑπέκκαυμα R. 6, 1
ὑπεναντιώσεις A. i. 5, 5
ὑπερβατός D. 1, 12
ὑπερέχειν τὸ στόμα R. 10, 4
ὑπέρζεστος Mu. 4, 27
ὑπέρξηρα R. 14, 7
ὑπερξηραίνεσθαι M. i. 14, 10
ὑπερομβρίαι M. ii. 8, 39
ὑπέρπυρα R. 14, 7
ὑπερυγραίνεσθαι M. ii. 7, 6
ὑπερχεῖσθαι M. ii. 8, 18
ὕπνος τί So. 1, 2, 12, 14. 3, 18, 30
ὑπνωτικοί So. 3, 17
ὑπόζωμα So. 2, 17
†ὑπόκαυμα R. 6, 1
ὑποκίρνασθαι I. 2, 14
ὑπόλειμμα Mu. 4, 4. I. 3, 12. L. 3, 4
ὑπολήψεως διαφοραί A. iii. 3, 7. 11, 4
ὑπόνομοι M. i. 13, 11
ὕποσμα A. ii. 9, 8
ὑποχωρήσεις M. iv. 2, 5

Φ.

Φαέθων, planeta Mu. 2, 9
φαίνειν πηγάς Mu. 4, 31. φαίνεσθαι A. iii. 3, 15
φαίνων, planeta Mu. 2, 9
φαιὸν χρῶμα S. 4, 18
φαντασία A. ii. 3, 4. iii. 3, 20. 8, 6 φαντασία τί I. 1, 11. †φαντασία et ὑπόληψις differunt A. iii. 3, 6. v. l.y. duplex A. iii. 10, 10
φαντάσματα A. iii. 8, 6. φαντάσματα καὶ νοήματα A. iii. 7, 8 φαντάσματα τὰ ἐν ἀέρι Mu. 4. 21. φαντασμάτων ἀερίων ἰδέαι πολλαί Mu. 4, 24. φαντάσματα νυκτερινά D. 1, 11
φανταστικαὶ κινήσεις I. 3, 15
φάραγγες M. i. 13, 25
φάρυγξ A. ii. 8, 17
φάσεις M. i. 6, 2
φερέσβιος Mu. 2, 1
φερωνύμως Mu. 6, 20
φευκτὸν καὶ διωκτόν A. i. 3, 22. iii. 9, 10
φέψαλος M. ii. 8, 15
φθορὰ βίαιος R. 18, 2
Φίλιος Ζεύς Mu. 7, 3
φιλοσοφωτέρως S. 1, 4
φλεβώδεις So. 3, 17. I. 2, 9
φλεβονευρώδης αὐλός R. 16, 4
φλογιστά M. iv. 9, 30, 31, 33
φλοιός M. iv. 8, 3
φλόξ M. i. 4, 4. iv. 9, 33
φοῖνιξ μακροβιώτατος L. 4, 2. φοίνικες, arb. Mu. 6, 37
φοινικίας ἄνεμος M. ii. 6, 10. ventus intermedius M. ii. 6, 12
φοινίκιος M. iii. 2, 4
φοινικοῦς M. iii. 2, 5. S. 3, 13. φοινικοῦν M. iii. 4, 19, 26, 28. φοι-

νικοῦν χρῶμα S. 3, 12. 4, 18. φοινικοῦν purpureo illustrius I. 2, 5
φολιδωτά R. 10, 2. L. 5, 8
φορτικοὶ φιλόσοφοι A. i. 2, 21
φρόνησις A. iii. 3, 7
φρυκτωρίαι Mu. 6, 12. φρυκτωριῶν ἐποπτῆρες 6, 11.
φυλακαὶ καὶ σωτηρίαι S. 1, 5
φύματα M. iv. 2, 4. 3, 3. R. 20, 3, 4
φύσας ἐκπνέοντα R. 7, 7
φύσις M. iv. 2, 4. φυσιολόγοι A. iii. 2, 9. φυσιολογεῖν A. i. 3, 13
φῶκαι R. 10, 4
φωνεῖν A. ii. 8, 15
φωνή A. ii. 8, 17. τί A. ii. 8, 14
φωνήεντα γράμματα Mu. 5, 4
φῶς A. ii. 7, 4
φωσφόρος, stella Mu. 6, 18. φωσφόρος, planeta Mu. 3, 9

X.

Χάλαζα Mu. 4, 8. χαλάζης γένεσις M. i. 11, 4. 12, 1. χαλαζώδης ἄνεμος M. ii. 6, 20, 22
χαλκός M. iii. 6, 12, 13
χάσματα M. i. 5, 1. χάσματα θαλάσσης Mu. 4, 33
χασματίαι, σεισμοί Mu. 4, 30
χαῦνοι ἅλες M. ii. 3, 37
χέδροπα M. iv. 10, 14
χελώνια R. 17, 4
χερσεύεσθαι M. i. 14, 27
Χθόνιος Ζεύς Mu. 7, 3
χιών Mu. 4, 7. χιὼν, πάχνη, ὑετὸς καὶ δρόσος τί διαφέρουσι M. i. 11
χλιαρὰ νάματα Mu. 4, 27. †χλιαρὰ ὑγρότης Sp. 6, 4. v. l.[d]
χλόαι Mu. 3, 1
χονδροὶ ἅλες M. ii. 3, 37
χρησμῳδεῖν Mu. 4, 28
χροιὰ, ἐπιφάνεια S. 3, 5
χρονίζεσθαι Me. 2, 3
χρόνος καὶ Κρόνος Mu. 7, 2
χροῦς βρότειος R. 7, 5
χρυσός M. iii. 6, 12, 13.—οὐ πυροῦται M. iii. 6, 14. χρυσοχοϊκὸν πῦρ Sp. 9, 2
χρῶμα, τὸ ἐν φωτὶ ὁρώμενον A. ii. 7, 9. χρωματίζεσθαι S. 3, 6
χυμός A. ii. 3, 4. S. 1, 7. χυμὸς sapor M. ii. 2, 22. 3, 21. χυμὸς, succus M. ii. 3, 29. χυμοὶ succi M. iii. 6, 13. χυμοὶ λεπτοί M. iv. 3, 6
χυτά M. iii. 6, 12. χυτὸς ἄργυρος A. i. 3, 11

Ψ.

Ψαθυρός A. ii. 8, 7. S. 4, 6. ψαθυρόν M. iv. 9, 23
ψακάδες M. i. 9, 6. 12, 3. Mu. 4, 6
ψαλίδες Mu. 6, 28
†ψεκάδες vide ψακάδες
ψολόεις κεραυνός M. iii. 1, 10. ψολόεντες κεραυνοί Mu. 4. 20
ψόφος M. ii. 9, 16. ψόφος τί A. ii. 8, 11. S. 6, 20. διττός ἐστι A. ii. 8, 1. ψόφος τῆς καπηλασίας M. ii. 9, 8. ψόφησις A. iii. 2, 5, 7, 8. ψοφητικός A. ii. 8, 7. ψοφητικόν M. iv. 8, 3.
ψυχὴ τί ἐστι A. ii. 1, 6. ψυχῆς etymon. A. i. 2, 26. πάθη A. i. 1, 13. ψυχικὸν μόριον A. ii. 12. 4
ψυχρότης M. iv. 2, 7.

Ω.

Ὠκεανοῦ αἴνιξις M. i. 9, 5
ὠμότης M. iv. 3, 4, 6
†ὠμύδες, seu μύδες v. l.[1] R. 1, 3
ᾠοτοκοῦντα R. i, 3. 10, 2
ὧραι Mu. 5, 9
ὡραῖοι ὄμβροι M. ii. 4, 9
Ὠρίωνος ζώνη M. i. 6, 14
ὦσται, σεισμοί Mu. 4, 31
ὠτακουσταί Mu. 6, 9
ὦχρα M. iii. 6, 11

INDEX

RERUM MEMORABILIORUM.

Achaia terræ motibus obnoxia M. ii. 8, 8. Achaiæ diluvium M. ii. 8, 38
Achelous fl. M. i. 13, 21. 14, 15. Acheloi pisces vocales A. ii. 8, 15
Adrianum mare Mu. 3, 9
Ædepsus M. ii. 8, 9
Ægeum mare M. ii. 1, 11. Mu. 3, 9
Ægon mons M. i. 13, 20
Ægospotamis recidit lapis ex aere M. i. 7, 11
Ægyptus M. i. 14, 8. Mu. 3, 16. Ægyptii omnium hominnm antiquissimi M. i. 14, 19. Ægyptium mare Mu. 3, 9
Æoli insulæ ignivomæ M. ii. 8, 14. Mu. 4, 26
Aer et ignis ut collocati sint ad primi corporis posituram M. i. 3. aer in aqua non est S. 5, 2. aer plenus frigido vapore M. ii. 8, 22. aeris sphæra M. ii. 2, 6. aeris causa efficiens M.—
Aeria visa Mu. 4, 21
Æs cur resonet A. ii. 8, 3. æs qualemcunque tactum facile sentit I. 2, 11. æs et ferrum odorata S. 5, 5
Æsopi fabula de Charybdi M. ii. 3, 2
Æstatis causa M. ii. 4, 16
Æther non capit nubes, nec concretionem in aquam M. i. 3, 15. ætheris complexus Mu. 2, 10
Æthiopiæ et Scythicorum finium distantia M. ii. 5, 16. Æthiopici montes M. i. 13, 20
Ætna ignivoma Mu. 4, 26
Africæ fines Mu. 3, 16
Albion insula Mu. 3, 12
Alcmæonis opinio de anima A. i. 2, 20
Alimentum quid sit A. ii. 4, 15. an sit ultimum accedens A. ii. 4, 19. alimentum contrario contrarium A. ii. 4, 15. alimentum per carnes distribuitur e venis Sp. 5, 9. alimenti inopia perimit L. 5, 10
Ammonia regio M. i. 14, 22
Anaxagoræ νοῦς ἀπαθὴς A. i. 2, 24. opinio de anima A. i. 2, 8. opinio de via lactea M. i. 8, 4
Anima quid A. ii. 1. 1, 2, 14. Sp. 5, 2. et ubi J. 1, 2. de anima disquisitiones A. i. 1. de anima quæ tradiderint alii, et quas ob causas A. i. 2. Anima est quodammodo omnia entia A. iii. 8, 1. non est ex elementis A. 1. 5. anima et corpus an sint idem A. ii. 1, 7. an sit dividua A. i. 5, 26. an sit id quod seipsum movet seu movere potest A. i. 3, 1. est continuata quædam et perennis motio A. ii. 2. an moveatur circulariter A. i. 4, 8. quibus limitetur A. ii. 2, 8. tribus rebus limitatur A. i. 2, 23. duabus potissimum differentiis limitatur A. iii. 3, 1. anima animalium duobus limitata A. iii. 9, 1. anima an numerus A. i. 4, 16. nec harmonia est, nec numerus A. i. 4, 1. an irascatur A. i. 4, 11. anima nil melius nec potius A. i. 5, 15. anima prima A. ii. 4, 23. anima universi A. i. 3, 15. anima cujusque A. ii. 3, 7. animæ facultates A. ii. 3, 1. motus A. i. 4, 8. passiones seu affectus A. i. 1, 13, 19. actiones seu opera A. i. 5, 4. actiones et passiones fere nullæ fiunt sine corpore A. i. 1, 10, 11. animæ et corpori quæ sint communia, et quomodo S. 1, 2. animæ partes A. iii. 10, 6. animæ pars qua cognoscit et intelligit A. iii. 4, 1. anima nutritiva præditum omne animans A. iii. 12, 1. animæ sensivæ et vegetativæ principium J. 2, 5, 6. 3, 7
Animal natura humidum est et calidum L. 5, 1. animalibus omnibus quæ communia S. 1, 2, 3. animalia calida et frigida quæ R. 14, 3. animalium differentias quid faciat A. ii. 2, 12. animalia etiam imperfecta sensivam quandam imaginationem habent, sed indefinitam motus causam A. iii. 11, 1. animali sensum inesse necesse est, sed non omnem nisi tactum; et cur A. iii. 12, 1. animal nullum simplex neque ex uno elemento A. iii. 13, 1. qua se moveat A. iii. 9, 10. animalia multa voce

carent A. ii. 8, 14. animalia multa non habent cogitationes A. i. 5, 17. animalium alimenta A. ii. 3, 3
Animantium principium A. i. 1, 1
Animatum inanimo quibus rebus differat A. i. 2, 2
Ante, quid J. 1, 5
Apes quot annos vivant R. 9, 2. cur majoribus animalibus vivaciores L. 5, 11
Apollinis sidus Mu. 2, 9
Aqua ex aere M. i. 3, 17. aqua omnium humorum tenuissima S. 4, 6. saporis expers S. 4, 3. terræ quam permeat colorem induit S. 4, 8. aquæ signum M. iii. 3, 3. aquæ species M. iv. 5, 6. 7, 7. aquæ cur sapore et colore differant M. ii. 2, 22. 3, 39, 40. aquis cur modo scateant, modo careant loca M. i. 14, 1
Aquatilia an plus caloris habeant quam terrestria R. 14, 1. cur terrestribus minus vivacia L. 5, 11. aquatilium et terrestrium refrigeratio R. 9, 1. aquatilibus alimentum et augmentum spiritus quale Sp. 2, 12
Arabicus sinus Mu. 3, 15
Araxes fl. M. i. 13, 15
Arborum natura cur vivax L. 6, 2
Arcadiæ flumina M. i. 13, 25
Arcynii seu Hercynii montes M. i. 13, 18
Argenti causa efficiens M. iv. 12, 9
Argiva regio M. i. 14, 11
Argyreus mons M. i. 13, 20
†Aristæus [v. l.'.], (seu Astêus) archon Atheniensis M. i. 6, 13
Aristogenis opinio de spiritu Sp. 2, 1
Ars naturam imitatur M. iv. 3, 21. Mu. 5, 4
Arteria an sola sentiat Sp. 5, 2. sola spiritus capax Sp. 5, 6, 8. cito dirumpitur Sp. 5, 7. arteria quæ careant R. 3, 1
Asiæ fines Mu. 3, 15. Asiæ montes maximi M. i. 13, 14
Assatio quid M. iv. 3, 18
Astrorum et terræ distantia M. i. 8, 7
Atlanticum mare Mu. 3, 2, 8
de Auditu, strepitu, voce A. ii. 8, 1. auditus officium A. iii. 13, 7. auditus a visu præveniri solet Mu. 4, 18
Aurium sonitus A. ii. 8, 10

B.

Bactrus fl. M. i. 13, 15
Balænarum respiratio R. 12, 1
Bilis atra So. 3, 18
Bituminosa et sulfurea exanimant multa animalia S. 5, 25
Bonum et malum, intelligentiæ sunt id quod sensus gratum et molestum A. iii. 7, 2
Boreas ventus cardinalis M. ii. 6, 12. Boreæ tres Mu. 4, 13
Bosporus M. i. 14, 24. duos parelios per totum diem ostentat M. iii. 2, 6
Branchias habentia pulmone carent R. 10, 6
Britannicæ insulæ Mu. 3, 12

C.

Cæci mutis prudentiores S. 1, 12
Cæli partes et sidera Mu. 2, 2. cæli visa nocturna M. i. 5, 1
Calidum et frigidum activa M. iv. 1, 1. calidæ aquæ citius congelascunt M. i. 12, 15
Calor internus et externus M. iv. 5, 7. calor naturæ non est in causa cur alia in aquis, alia in terris degant R. 13, 4. de calore in animalium corporibus Sp. 9, 1
Canis ortus M. ii. 5, 5
Canobicum Nili ostium M. i. 14, 9
Caput quæ respirationis gratia exerant ex aquis R. 10, 4
Carbonum vapor caput gravat S. 5, 25
Caspium mare Mu. 3, 11
Caucasus mons, ejusque fluvii M. i. 13, 16
Caucasi palus M. i. 13, 26
Causa prima M. i. 2, 2
Cerebri temperies S. 2, 20. cerebrum frigidissima corporis pars So. 3, 24
Chaoniæ fons mirus M. ii. 3, 37
Charybdis Æsopica M. ii. 3, 2
Chremetes mons M. i. 13, 20
Cicadæ canoræ R. 9, 5
Cinis aquæ percolatæ amarorem conciliat M. ii. 1, 4. cineris sapor amarus S. 4, 8, 19
Civitas e contrariis gentibus Mu. 5, 1
Clidemi opinio M. ii. 9, 17
Coctionis consideratio M. iv. 2, 1. coctionis tres species, et totidem contraria M. iv. 2
de Colore S. 3. et quomodo fiant colores intermedii S. 3, 11, 12. color suus est omnibus corporibus S. 1, 10. coloris sedes S. 3, 5, 6. colores non esse defluxus S. 3, 15. colorum et saporum species septem S. 4, 18. colores suavissimi S. 3, 12
Cometæ generatio M. i. 7, 4. cometæ pauci et rari M. i. 7, 13. de cometis opiniones variæ confutatæ M. i. 6
Concrescentia, aquea sunt aut terrea et aquea M. iv. 6, 1. concretionis et resolutionis modi diversi ibid.
Contrarium contrario alitur A. ii. 4, 17. contraria contrariorum causæ M. iv. 7, 11. contrariis gaudet natura Mu. 5, 3
Cor So. 2, 14. oppositum cerebro S. 2, 21. in sanguine præditis primum et

principium venarum J. 3, 4, 5. cor nervos suos habet Sp. 8, 1. cordis situs R. 16, 2. motus tres R. 20, 1. munia R. 8, 3. extima tunica R. 20, 5. cor habentia pulmone carentia R. 16, 2
Coraxi montes M. i. 13, 27
Corinthiacus flatus M. i. 7, 12
Corpus finitum, durum est, aut molle, ac concretum M. iv. 5, 1. corporis instrumenta quædam multiplicem usum habent R. 11, 1
Corruptio unde oriatur R. 17, 3. corruptibile nullum, usquam erit incorruptibile L. 3, 1
Corycium antrum Mu. 1, 4
Costarum munus Sp. 7, 2
Creticum mare Mu. 3, 9
Cruditas M. iv. 3, 4, 6
Cutis, e vena, nervo, et arteria constat Sp. 5, 7

D.

Dædali Venus lignea A. i. 3, 11
Definitiones dialecticorum et physicorum diversæ A. i. 1, 16
Defunctorum cadavera vetustate vertuntur in cinerem M. iv. 12, 7
Delphicum antrum Mu. 4, 28
Delphini stertunt R. 12, 2. delphinorum respiratio R. 12, 1
Democritus de visu S. 2, 10. Democriti opinio de anima A. i. 2, 3, 8, 15. de respiratione Sp. 3, 1. opinio de respiratione refutata R. 2, 1. opinio de maris imminutione M. ii. 3, 2. Democrito ψυχὴ et νοῦς idem A. i. 2, 15. Democriti sphæræ A. i. 3, 12. sphærulæ A. i. 4, 19. Democritus refutatus, qui asserit respirationem obstare quo minus anima elidatur R. 4, 1
Deucalioneum diluvium M. i. 14, 15
Deus conditor et conservator omnium Mu. 6, 2. Dei imagines vivæ in terris Mu. 6, 34. Dei nomina varia Mu. 7, 1. †Dei domicilium Mu. 2, 1. v. l. s. deorum domicilium ibid. et 3, 5
Diares A. ii. 6, 4
Diis plena omnia A. i. 5, 20
Diluvia M. i. 14, 15
Diogenis opinio de anima A. i. 2, 18
Divinorum numinum motus continuus A. i. 2, 20
Divinationem per somnum esse D. 1, 2
Dodona M. i. 14, 15
Domus definitio A. i. 1, 17
Ductilia M. iii. 6, 12
Dulcis odor A. ii. 9, 6. dulcium in somnis gustus D. 1, 9
Durum et molle, passiones humidi et sicci, in mixtis M. iv. 4, 4. de iisdem passionibus etiam seq. cap. 5
Elementa totius naturæ A. i. 2, 3. elementa odoris expertia S. 5, 3. elementorum regiones Mu. 3, 5. elementum quintum Mu. 2, 6
Empedoclis hemistichium M. iv. 4, 2. opinio de ungue Sp. 6, 6. opinio de ossibus Sp. 9, 8. opinio de plantarum incremento A. ii. 4, 9. opinio de luce A. ii. 7, 6. opinio de respiratione Sp. 3, 1. Empedoclis opinio de respiratione refutata; ejusdemque eadem de re versus R. 7. de luce versus S. 2, 9. Empedoclis λόγοι A. i. 4, 6. versus A. i. 5, 7. iii. 6, 1. versus de rerum primordia A. i. 2, 10
Ephesini templi exustio M. iii. 1, 12
Erythea insula M. ii. 3, 37
Etesiæ quando flent M. ii. 5, 5, 8, 9
Euri tres Mu. 4, 12
Europæ fines Mu. 3, 14
Euxinus pontus M. ii. 1, 11
Exhalatio decem signa edit M. ii. 8, 14. exhalationum duæ species, earumque effecta Mu. 4, 1

F.

Fames A. ii 3, 4
Fanatici cur præ cæteris somnia de futuris videant D. 2, 9
Feræ non habent πίστιν A. ii. 3, 13
Flamma M. i. 4, 5. ii. 2, 9. flamma lucernæ a majori flamma absumitur J. 5, 3. flamma magna consumit parvam L. 5, 10. flammæ in cælo ardentes M. i. 4, 1
Flatus fontes in terra Mu. 4, 26
de Fluviis et mari M. i. 13, 1. fluviorum generatio M. i. 13, 5. fluvii e mari oriuntur, et in mare redeunt M. ii. 2, 4. e montibus oriuntur M. i. 13, 11, 23. majores qui fiant M. i. 2, 25. maximi e maximis montibus oriuntur M. i. 13, 13. Fluvius terrarum orbem ambiens M. i. 9, 5. fluvius amarus M. ii. 3, 41
Fœminæ maribus vivaciores L. 5, 6
Folia fructus tegumentum A. ii. 1. 6
Fons acidus M. ii. 3, 41. amarus ibid. fontium aperturæ Mu. 4, 31. fontium sapores varii S. 4, 9.
Fossilia M. iii. 6, 10, 11
Frigus unde M. ii. 8, 21
Fulgur prius tonitru M. ii. 9, 10. de fulgure et tonitru quæ fuerit priscorum sententia M. ii. 9.
Fulmen, ejusque duo genera M. iii. 1, 10. fulminis vis subtilis ibid. fulminum et tonitruum in somnis auditus D. 1, 9
Fusilia M. iii. 6, 12

G.

Galaticum pelagus Mu. 3, 9, 11
Generatio simplex et naturalis unde proveniat M. iv. 1. 3. generationi simplici et naturali quid maxime adversetur M. iv. 1, 5
Gentium interitus M. i. 14, 5
Græci, Hellenes M. i. 14, 15.
Græcia vetus ibid.
Grammatica miscet literas Mu. 5, 4
Grando ubi gignatur, et quando magis generetur M. i. 12, 1, 2. grandinis forma M. i. 12, 7
de Gustabili et gustatorio A. ii. 10, 1, 4
Gustus S. 1, 7. gustus amari et dulcis A. ii. 11, 2. gustus officium A. iii. 13, 7. gustus, tactus quidam est A. iii. 12, 6. S. 4, 3

H.

Halo circulus est: et quid significet M. iii. 3, 1. halonis causæ, generatio, accidentia M iii. 2, 2. halonis figura M. iii. 3, 1. halonis et iridis differentia M. iii. 4, 9
Hebri fl. fontes M. i. 13, 21
Helices et Buræ casus Mu. 4, 33
Hellespontiaca regio terræ motibus obnoxia M. ii. 8, 8. Hellespontias ventus M. ii. 6, 20
Heraclea Pontica M. ii. 8, 14
Heraclitus tenebrosus Mu. 5, 5. Heracliti opinio de anima A. i. 2, 19
Hercules ex Erythea revertens M. ii. 3, 37
Herculis sidus Mu. 2, 9
Herculeæ columnæ M. ii. 5, 16, 17. Mu. 3, 8, 9, 11
Hercynii seu Arcynii montes M. i. 13, 18
Hibernia, Ἰέρνη Mu. 3, 12
Hiemis causa M. ii. 4, 15
Hiera insula M. ii. 8, 14
Hippocrates Chius M. i. 6, 3
Hipponis sententia de anima A. i. 2, 21
Homeri Ægyptus M. i. 14, 9. Homericus Hector ἀλλοφρονέων A. i. 2, 8
Hominum antiquissimi Ægyptii M. i. 14, 19
Humor interimit quæ constant e calido et sicco R. 14, 5. humorum omnium aqua tenuissima S. 4, 6
Humidum expers aeris Sp. 2, 12
Hyrcanum mare Mu. 3, 11

I.

Jecur arteriam nullam habet Sp. 5, 13
Ignis ut fiat M. iv. 9, 33. ignis sphæra M. ii. 2, 6. ignis fontes Mu. 4, 26. ignis tegendo servatur J. 5, 6. ignis interitus J. 5, 1
Imaginatio, vide φαντασία
Imagines oculis obversantes I. 3, 15, 16
Imber quid, ejusque species Mu. 4, 6 imbris generatio M. iii. 1, 3
Inachus fluvius M. i. 13, 21
Indiæ et Herculearum columnarum distantia M. ii. 5, 16
Indicus sinus Mu. 3, 10
Indus fl. M. i. 13, 15
Infra, quid J. i. 5
Ingeniositatis indicia A. ii. 9, 4
Insecta quædam vivunt etiam divisa J. 2, 4. R. 17, 4. L. 6, 4. insectorum spiritus So. 2, 16
Insomnium quid I. 1, 11. 3, 16. *Quære* Somnium
Insulæ Mu. 3, 1, 2, 3. insulæ ab aliis mari, ab aliis continenti tribuuntur Mu. 3, 16. insulæ memorabiles Mu. 3, 7. insulæ maximæ Mu. 3, 12. insula est terra universa M. 5, 13
Intelligentia et sensus quando et quomodo sectentur aut fugiant A. iii. 7, 2. intelligentia primum fit in simplicibus terminis e quorum compositione veritas nascitur aut falsitas A. iii. 6, 1
Inundationes M. i. 14, 15
Jovis cognomina varia Mu. 7, 2. Jovis stella Mu. 2, 9. 6, 18. Jovis hymnus ex Orpheo Mu. 7, 4
Iris cujusmodi sit repercussio; ejusque accidentia et differentia ab halone M. iii. 4, 1, 9. iridis et halonis differentia Mu. 4, 22. iris quando et ubi fiat M. iii. 5, 20. cur non fiat circularis M. iii. 5, 15. iridis proprietates M. iii. 5. colores M. iii. 2, 5. iris marina M. iii. 4, 16. iris nocturna lunæ M. iii. 5, 16
Ister fl. M. i. 13, 18.
Italici philosophi M. i. 6, 2
Junonis sidus Mu. 2, 9
Jus Dei comes Mu. 7, 7
Juventus quid R. 18, 1

L.

Lac, seu Via lactea M. i. 8
Lacus amarus et salsus M. ii. 3, 36
Lapidum genera M. iv. 10, 15. lapis aere decidit M. i. 7, 11
Lebadiæ antrum Mu. 4, 28
Leucippi opinio de anima A. i. 2, 3, 4
Libs, ventus humidus M. ii. 6, 20
Libya, Ammonia regio M. i. 14, 22. Libyæ fines Mu. 3, 16
Ligna odorata S. 5, 4
Liguria M. i. 13, 28. Ligustica regio M. ii. 8, 42
Linguæ munus A. iii. 13, 7. linguæ usus duplex R. 11, 1

Lipara ignivoma Mu. 4, 26. Liparæorum oppidum M. ii. 8, 15
Localis motus causæ duæ mens et appetitus A. iii. 10, 1
Locomotiva anima quid A. iii. 9, 1
Longævitas: *quære* Vitæ long.
Loquacia ingenia felicia in somniis D. 2, 2.
Lunæ orbis Mu. 2, 9. lunæ cursus Mu. 6, 18
Lux seu Lumen A. ii. 7, 4. lux non est motus S. 6, 20. lucis natura S. 3, 5. exstinctio S. 2, 7
Lyncus, oppidum M. ii. 3, 41
Mæotis palus M. i. 14, 23. ii. 1, 11 Mu. 3, 10, 11
Magnitudines quædam et passiones latent, ut non actu sed potestate sint sensiles S. 6, 6
Manus instrumentum instrumentorum A. iii. 8, 3
Mare quid M. ii. 3, 10. an principium omnis aquæ M. ii. 2, 1. finis potius quam principium aquæ M. ii. 2, 4—27. cur non augeatur tot fluminum influxu M. ii. 2, 17. an earundem semper partium maneat M. ii. 3, 18 mare et terra sæpe loca commutant M. i. 14, 1. altius terra M. i. 14, 20 profundissimum M. iii. 1, 11. maris generatio M. ii. 1, 1. fontes nulli M ii. 1, 7. locus M. ii. 2, 16. fluxus M. ii. 1, 9. salsedo M. ii. 3, 7. salsedo unde proficiscatur, et unde saporum et colorum in aquis differentia M. ii. 3, 1
Mare, cum suis partibus Mu. 3, 8—11. mare rubrum M. i. 14, 20. Mu. 3, 10
Marini motus respondent terrestribus Mu. 4, 33
Mares qui fœminis vivant brevius L. 5, 6
Martis stella Mu. 2, 9
Materia principium excellentius A. iii. 5, 2. Materiæ cognitio facit ut sciamus quid quidque sit, et quam ob causam M. iv. 12, 10
Mathematici consideratio A. i. 1, 18
Medicinæ et Physices confinitas R. 21, 7
Medium in plantis; et principium J. 3, 2
Melancholici cur præ cæteris somnia de futuris videant D. 2, 2, 11
Memoria et meminisse quid sint, unde fiant, et in quam animæ partem cadant Me. 1, 1. memoria conservatur meditationibus Me. 1, 19. memoria qui careant Me. 1, 12
Memphis Ægyptia M. i. 14, 9
Mens et anima an idem A. i. 2, 9. an intelligibilis A. iii. 4, 11. quomodo intelligat si est simplex nec cum quoquam quidquam commune habet A. iii. 4, 10. mens animæ, an permista corpori A. iii. 4, 4. mens actualis, qua perficitur potentialis et passiva A. iii. 5, 1. mente nil melius nec potius A. i. 5, 15
Menstruis laborans mulier inficit speculum aspectu I. 2, 8
Mercurii sidus Mu. 2, 9. 6, 18
Meridiani venti M. ii. 4, 18
Minervæ scutum Mu. 6, 29
Mixtio quorum fiat S. 7, 5. Mixtorum temperaturæ M. iv. 11. Mixtorum perfectorum passiones novendecim M. iv. 8. Mors quid, et quod duplex J. 4, 6. 5, 1. R. 4, 4. mors duplex R. 17, 1
Motiones quatuor A. i. 3, 4
Motus localis Sp. 7, 1
Motus a sensis proficiscentes, non modo vigilantium esse, sed in somno etiam apparere I. 3, 1
Movens non necesse est et ipsum moveri A. i. 3, 1. moventium genera tria A. iii. 10, 8
Mugitus terræ M. ii. 8, 34. Mu. 4, 32
Multipeda cur tardiora Sp. 8, 5
Mulus asino et equo vivacior L. 5, 6
Mundus quid, et quotuplici significatione dicatur Mu. 2, 1. mundi terram ambientis vis a supernis lationibus gubernatur M. i. 2, 2. mundus e contrariis principiis conflatus cur non pereat Mu. 5, 1. mundi etymon Mu. 6, 19. mundi motus Mu. 2, 4. mundi diameter ibid. mundi medium Mu. 2, 1. mundi pars inferior Mu. 3, 4
Musica temperat sonos Mu. 5, 4
Mustum M. iv. 9, 28
Mutatio cunctis quæ sit A. ii. 4, 17
Muti cæcis insipientiores S. 1, 12
Mycenæa regio M. i. 14, 11
Myrtoum mare Mu. 3, 9
Natura gaudet contrariis Mu. 5. 3. nil facit frustra R. 10, 7. nec necessarium quidquam omittit A. iii. 9, 9.
Nervi nil sentiunt A. i. 5, 12. ab ossibus alimentum capiunt Sp. 6, 1. motui inserviunt magis quam ossa Sp. 8, 1
Nesti fl. fontes M. i. 13, 21
Nicomachus, archon Athen. M. i 7, 12
Nilus fl. maximus M. ii. 2, 25. Nili fontes M. i. 13, 20

Nitrum S. 5, 4. unde nascatur M. iv. 7, 8. terreæ naturæ M. iv. 7, 1. aqua diluitur M. iv. 6, 12
Nivis causæ et accidentia M. i. 11, 1
Noctes diebus quietiores a turbis et ventis M. ii. 8, 7. D. 2, 6
Nomina propria rebus sæpe desunt M. iv. 3, 2
Notus unde spiret M. ii. 5, 20, 21. Noti spiraturi præsagia M. ii. 8, 17. Notus serenat M. i. 10, 4. Noti tres Mu. 4, 14
Nysis mons M. i. 13, 20
Nysa vel Nyssa mons Mu. 1, 4

O.

Obitus seu mors R. 18, 2
Oculus non est frigori obnoxius S. 2, 13
de Odore et odorabili A. ii. 9. S. 5. de odore et sapore S. 4, 1. odor, vapor est S. 2, 19. odor sicci est A. ii. 9, 14. odor et strepitus prius in intermedium agunt quam in sensum S. 6, 11. odoris vis calida S. 5, 18
Odorabilis species duæ S. 5, 11
Odoratus sedes S. 5, 31
Oleum et aqua S. 4, 6. oleum e salibus S. 5, 4. olei natura M. iv. 7, 1, 2
Olfactus A. ii. 9, 11
Opinatio duplex A. iii. 3, 12. 11, 4
Orionis ortus M. ii. 5, 2, 4
Orphei versus de Jove Mu. 7, 4
Ortus quid R. 18, 1
de Ore R. 11, 1. os animalium, et radices plantarum, similitudinem inter se habent J. 1, 7. oris usus duplex R. 11, 1
Ossa an motus gratia Sp. 8, 1. nil sentiunt A. i. 5, 12. iii. 13, 3. ossium natura Sp. 7, 1. ossium alimentum quod Sp. 6, 4
Ovipara R. 10, 2

P.

Palæstinæ palus mira M. ii. 3, 36
Palma vivacissima L. 4, 2
Paludes subterraneæ M. i. 13, 10. palus amara et salsa M. ii. 3, 36
Pamphylium mare Mu. 3, 9
Parcarum numerus, nomina, mythologia Mu. 7, 6
Parnassus seu † Parnasus, mons Asiæ M. i. 13, 14
Partes terreæ non sentiunt A. iii. 13, 3. partium differentiæ Sp. 9, 1. partium similium quæ sint M. iv. 10, 1. partibus inter se similibus constantia, unde sint composita, et qualia sint inde membra vel instrumenta M. iv. 12
Passiones mixtorum perfectorum M. iv. 8, 1
Pectus J. 2, 1
Pedum usus Sp. 8, 2
Pedestrium pedes ibid.
Pellucidum A. ii. 7, 2
Peloponnesi flumina M. i. 13, 25
Persarum regis majestas Mu. 6, 8, 9
Persicus sinus Mu. 3, 10
Phænon planeta Mu. 2, 9
Phaethontis interitus M. i. 8, 2
Phasis fl. M. i. 13, 16
Phebol insula Mu. 3, 12
Phidiæ in Minervæ scuto sollertia Mu. 6, 29
Philægidis poemata D. 2, 11
Philippus comœdodidascalus A. i. 3, 11
Philosophiæ laus Mu. 1, 1
Philosophi primi (seu metaphysici) consideratio A. i. 1, 18
Phlegræi campi M. ii. 8, 4
Physices et Medicinæ confinitas R. 21, 7
Physicorum et dialecticorum definitiones A. i. 1, 16
Physicorum librorum ordo et argumentum M. i. 1, 1
Pietas a Deo honoratur Mu. 6, 33
Pictura miscet colores Mu. 5, 4
Pili nil sentiunt A. i. 5, 12. iii. 13, 3
Pindus mons M. i. 13, 21
Pingue dulce L. 5, 11. putredinis expers L. 5, 2
Pisces an respirent R. 2, 2. non respirant R. 3, 1. pisces fossiles R. 9, 11. pisces vocales A. ii. 8, 15
Planetarum sphæræ et nomina Mu. 2, 8
Plantæ vivunt A. i. 5, 17. somni et vigiliæ expertes So. 1, 15. cur non sentiant A. ii. 12, 4. cur animalibus vivaciores L. 6, 1. vivaces sunt quia rejuvenescunt L. 6, 2. qua re insectis similes L. 6, 4. Plantarum partes instrumenta sunt A. ii. 1, 6. Plantis principium et medium sunt radices J. 3, 2
Pluviarum causæ M. i. 9. pluviarum principium M. ii. 4, 4
Poli duo M. ii. 5, 12
Polypodum foramen R. 12, 6. incessus Sp. 8, 1
Ponti partes plures Mu. 3, 10. Ponti ros M. i. 10, 4. Ponticæ gentes super glacie tendunt M. i. 12, 16
Principum et ducum munia Mu. 6, 8
Propontis Mu. 3, 10
Pruinæ principia M. i. 10, 1
Pueri et senes cur careant memoria Me. 1, 12. 2, 32
Pulmonem quæ habeant R. 10, 2. pulmonem cur habeant quædam, alia

non habeant R. 14, 9. pulmonem cur habeant quædam: et quod pulmone prædita respiratione indigeant ob calorem R. 13, 2. pulmone prædita spirant omnia R. 1, 2. pulmonem simul et branchias cur habeat nullum animal R. 10, 6
Pulsus qualis motus Sp. 4, 5. nihil ad respirationem facit Sp. 4, 6
Purpuræ marinæ S. 5, 22
Puteorum vapores M. i. 10, 5
Putrefactionis consideratio M. iv. 1, 8. putrefactio finis omnium M. iv. 1, 6
Putridis innascuntur animalia M. iv. 1, 7
Pyrene, mons M. i. 13, 18
Pythagorei de colore S. 3, 5. Pythagoreorum de anima sententia A. i. 2, 6. opinio de Via lactea M. i. 8, 2

R.

Radices, arborum os A. ii. 1, 6. radices plantarum, et os animalium, similitudinem inter se habent J. 1, 7
Radiorum reflexiones M. i. 3, 16
Recordatio a locis Me. 2, 13
Refrigerium animalibus unde J. 6, 2
Regis magni majestas Mu. 6, 8
Reminiscentia Me. 2, 1
Respiratio an sit omnium animalium R. 5, 1. quorum animalium sit, et quorum magis R. 1, 2. quorum animalium sit; et cur nullum animal pulmonem simul et branchias habeat R. 10, 1—4, 6. respirationem necesse est fieri ad animalis conservationem R. 8. respiratio initium unde sumat Sp. 3, 3. respirationis causæ Sp. 3, 1. instrumentum A. ii. 8, 17. respiratio quomodo fiat R. 21, 1. fit per arteriam R. 7, 6. in quem usum S. 5, 19. an alimoniæ causa fiat R. 6, 1. respirationis gratia quæ caput ex aquis exerant R. 10, 4. respirantia animalia cur ab humore suffocentur, et pisces ab aere R. 19, 1. respiratione cur careant animalia nonnulla R. 9, 1. respirationis expertes sunt pisces et cætera pulmone carentia R. 2, 1
Responsio in somnis I. 3, 18
Resurrectio mortuorum A. i. 3, 8
Retro quid J. 1, 5
Rhipæ, seu Rhipæi montes M. i. 13, 19
Rhodanus fl. M. i. 13, 28
Rhodope mons M. i. 13, 21
Ros ubi gignatur M. i. 10, 4. roris principia M. i. 10, 1

S.

Sales ex humidis M. iv. 7, 8
Salsedinis causa M. ii. 3, 13, 19, 20
Sanguis qua parte corporis purior et impurior So. 3, 27. sanguinis principium So. 3, 28. locus So. 3, 2
Sanguineus color in cœlo M. i. 5, 1
de Sapore S. 4, 1. sapores mutat calor S. 4, 4. saporum et colorum species septem S. 4, 18
Sardoum mare seu pelagus M. ii. 1, 11. Mu. 3, 9
Saturni orbis Mu. 2, 9. Saturni stella Mu. 6, 18
Scientiæ corruptio L. 2, 2
Scombrus mons M. i. 13, 21
Scoriæ odorem amittunt S. 5, 5
Scythia extrema M. i. 13, 19. Scythiæ fons amarus M. ii. 3, 41
Selli pop. M. i. 14, 15
Semen A. ii. 1, 11. semen, superfluitas est L. 5, 5. an per arteriam profluat Sp. 6, 1. semine abundantia cito senescunt L. 5, 5
Senectus quid R. 18, 1. frigida et sicca est L. 5, 1
de Sensilibus A. ii. 6, 1. sensile omne magnitudo est, eaque dividua S. 7, 26. sensibile omne dividuum S. 7, 19. sensibiles passiones an dividantur in infinitum S. 6, 1
Sensorium sensilis excessu interimitur A. iii. 13, 6. sensoria etiam parvam differentiam sentiunt I. 2, 7. sensoriorum situs S. 2, 20
de Sensu omni in genere A. ii. 5, 1. 12, 1. sensuum communia et propria I. 1, 2. sensus quomodo fiat S. 1, 6. 3, 15. sensus et motus proprii principium e corde So. 2, 14. sensus cur habeamus plures A. iii. 1, 10. sensus quinque quomodo ad quatuor elementorum naturam aptentur S. 1, 2. sensum non esse alium præter quinque: nec communium sensuum esse posse proprium sensorium A. iii. 1, 1. sensuum ratio A. ii. 7, 13. officium et finis A. iii. 13, 7. sensus in homine quis sit exactissimus A. ii. 9, 3. sensu quo vel superet vel non exæquet homo cætera animalia S. 4, 2. sensus facile decipiuntur in animi et corporis affectibus I. 2, 15. sensuum sensus cur non fiat A. ii. 5, 2. sensus aeris et aquæ quæ sint A. iii. 1, 4
Sentiri duo an simul ab eodem possint S. 7, 1
Separata separatis judicari non queant A. iii 2, 1
Sepiæ R. 12, 6. sepiæ atramentum S. 2, 5
Septentrio non fert animalia quibus nullus aut paucus sanguis L. 5, 9

Septentrionales venti M. ii. 4, 18. cur plures meridianis M. ii. 6, 11
Serenitas Mu. 4, 4. serenitatis signum M. iii. 3, 2
Serpentes et lacertæ ubi majores L. 5, 8
Serra lignea M. iv. 12, 5
Serum lactis M. iv. 7, 9
Sesostris M. i. 14, 20
Sicanica Siciliæ regio M. ii. 3, 40
Siccum et humidum passiva M. iv. 1, 1 sicci et humidi passiones in mixtis durum et molle M. iv. 4, 1
Sicilia terræ motibus obnoxia M. ii. 8, 8. Siculum mare M. ii. 1, 11
Siderum divisio Mu. 2, 7
Similaribus partibus constantia, unde sint composita, et qualia sint inde membra vel instrumenta M. iv. 12, 1
Simile an patiatur a simili A. i. 5, 11. ii. 5, 1. simili alitur et augetur A. ii. 4, 17
Sipylus mons M. ii. 8, 42
Sitis A. ii. 3, 4
Sol puniceus M. iii. 4, 10. solis latio M. ii. 2, 6. conversiones M. ii. 2, 7 solaris corporis magnitudo A. iii. 3, 15
Somnus A. i. 1, 5. somnus quid So. 1, 2, 12, 14. 3, 18, 30. epilepsiæ similis So. 3, 12. somni causa So. 2, 9. *Quære* Vigilia
Somnia sensoriæ partis affectus sunt quatenus imaginativa est I. 1, 1. an divinitus immittantur D. 1, 3. non immittuntur divinitus D. 2, 1. somniorum causa secundum Democritum et ipsum Aristotelem D. 2, 5, 7, 8. somnia e qualicunque sensilium genere oriuntur I. 2, 1. somnia quid impediat, vel turbulenta efficiat, aut evidentia I. 3, 5, 6. somnia vel causæ sunt, vel signa, vel casus eorum quæ fiunt, et qualia horum singula So. 1, 5. somnia, cur alii per totam vitam nulla, alii provecta tantum ætate videant I. 3, 19. somnia de futuris vident etiam vulgares homines D. 2, 7. somniorum significatio D. 1, 2. divinatio D. 1, 1. interpretes artificiosissimi qui D. 2, 12. somniis ut decipiantur dormientes I. 3, 9. *Vide* Insomnium
Sonitus seu strepitus duplex A. ii. 8, 1
Specierum sedes A. iii. 4, 5. species specierum mens A. iii. 8, 3. species sensilium sensus ibid.
Speculi puritas inficitur aspectu mulieris menstr. I. 2, 8
Sphæra ignis et aeris M. ii. 2, 6
Spiritus quid M. iv. 9, 26. spiritus circulus et vortigo M. iii. 1, 4
Spiritus corpus est Sp. 1, 2. spiritus e respiratione attractus, an in ventrem delatus animalia alat Sp. 5, 1. spiritus innatus an respiratione augeatur Sp. 2, 1. spiritus innati accretio et duratio quæ Sp. 1, 1. spiritus in arteria motiones tres Sp. 4, 1
Stellæ in cœlo discurrentes M. ii. 4, 1
Strattidis comici versus S. 5, 13
Strepitus quid S. 6, 20. strepitus seu sonitus duplex A. ii. 8, 1. strepitus post ictum ad aures pervenit S. 6, 11
Strymonis fl. fontes M. i. 13, 21
Sulfur et bituminosa exanimant multa animalia S. 5, 25
Supra, quid J. i. 5
Symphoniaci S. 7, 15
Syrium mare Mu. 3, 9

T.

Talpa A. iii. 1, 5
Tanais fl. M. i. 13, 15. 14, 25. Mu. 3, 14
de Tangibili et tactu A. ii. 11, 1. Tangere se mutuo quæ nequeant A. ii. 11, 9. Tactus differentiæ A. ii. 6, 2. tactum animali cuique inesse necesse est A. iii. 12, 5, 6. 13, 6
Taprobane insula Mu. 3, 12
Tartarus M. i. 2, 23
Tartessus fl. M. i. 13, 18
Temperaturæ mixtorum M. iv. 11, 1
Temporum percussio S. 2, 17
Tempus nullum sensu caret S. 7, 16
Tenebræ A. ii. 7, 5
Termini simplices A. iii. 6
Terra est velut insula: ejusque longitudo et latitudo Mu. 3, 2, 13. terra, ut aquæ, sic flatus et ignis fontes habet multos Mu. 4, 26. terra et mare locum quandoque mutant M. i. 14, 26, 27. terra navigantibus moveri videtur I. 2, 19. Terræ ambigua natura A. i. 2, 22. terræ ambitus ridicule a quibusdam describitur M. ii. 5, 14. terræ situs Mu. 2, 1 terræ memorabilia Mu. 4, 1. terræ partes Mu. 3, 13, 14. terræ innascentium duo genera M. iii. 6, 11, 12 terræ habitabilis duæ sectiones, et forma M. ii. 5, 12
Terræ motus, ventus, tonitru, eadem natura M. ii. 9, 20. de terræ motu sententiæ tres M. ii. 7, 1. terræ motus causæ et generatio M. ii. 8, 1 terræ motuum species Mu. 4, 30. terræ motus ut fiant M. ii. 8, 40. terræ motus ubi vehementiores M. ii. 8, 8. terræ motus plurimi et maximi

quando fiant M. ii. 8, 5. terræ motus species tremori similis M. ii. 8, 12
Testudines etiam corde adempto vivunt J. 2, 7. testudines marinæ et terrestres R. 10, 4. in rubro mari majores L. 5, 8
Thaletis opinio de anima A. i. 2, 17. Thaletis dii innumeri A. i. 5, 20
Thebæ Ægyptiæ M. i. 14, 9
Timæus de luce S. 2, 7. Timæi Platonici sententia de animæ ortu A. i. 2, 11. sententia de anima movente corpus A. i. 3, 13. sententia de respiratione refutata R. 5, 1
Tonitrus generatio M. ii. 9, 20. de tonitru et fulgure quæ fuerit priscorum sententia M. ii. 9
Tyrrhenum mare M. ii. 1, 11

V.

Vena magna So. 3, 28. venæ meatus habent Sp. 5, 8. venas et arterias committi inter se Sp. 5, 11. venulæ parvæ e magna vena et arteria manantes Sp. 5, 10
Ventrem cum ore conjunctum quæ habeant R. 3, 1. ventriculi humiditas et siccitas M. ii. 4, 12
de Ventis et flatibus M. i. 13, 1. ventus quid M. ii. 4, 17, 20. Mu. 4, 9. venti omnes an unus sint ventus M. i. 13, 3. ventus, terræ motus, tonitru eadem natura M. ii. 9, 20. ventorum generatio M. i. 3, 26. 13, 4. Mu. 4, 3, 9. causæ et generatio M. ii. 4, 1. principium M. ii. 4, 19. principium et ortus M. ii. 4, 4. genera et nomina Mu. 4, 10. divisio Mu. 4, 15. situs: et qui quibus oppositi; qui simul spirent aut non spirent; quot sint: deque cæteris eorum affectionibus, et cujusque natura M. ii. 6, 1. venti cur modo spirent, modo ponant: unde item et quando quique spirent M. ii. 5. ventorum nomina pro ratione situs M. ii. 6, 6. venti septentrionales cur plures meridianis M. ii. 6, 11. venti contrarii M. ii. 6, 5, 6. calidi M. ii. 8, 22. hiberni Mu. 4, 15. humidi M. ii. 6, 20. calidiores M. ii. 6, 14. frigidissimi M. ii. 6, 20. sereni M. ii. 6, 22. nubili M. ii. 6, 21. fulgurosi M. ii. 6, 22. plures interdum una spirant M. ii. 8, 6
Venus lignea Dædali A. i. 3, 11. Veneris stella Mu. 2, 9
Vespertilionum pedes Sp. 8, 4
Vestæ risus M. ii. 9, 5
Vestes puræ citius maculantur I. 2, 11
Vigilia quid So. 1, 10, 14. vigilia et somnus cur accidant animalibus, et quem ob sensum, seu quos ob sensus So. 2, 1. vigilia et somnus in eandem animæ partem cadunt, et neque animæ, neque corporis sunt propria, sed utriusque communia; nec nisi solis animalibus accidunt, et quidem per vices So. 1. vigiliæ et somni principium unde oriatur So. 3, 1. vigiliæ excessus So. 1, 11
Vigor seu vegeta ætas R. 18, 1
Vinum evaporans M. ii. 3, 29. vinum spiritosum est, præcipue nigrum So. 3, 14. pueris et nutricibus non confert So. 3, 14. vini passiones M. iv. 9, 28, 29
Virgarum et pareliorum causæ et generatio M. iii. 6, 1
Visus officium A. iii. 13, 7. visus auditu celerior M. ii. 9, 8. Mu. 4, 18. visus aquæ est S. 2, 11. tactu dignior I. 2, 18. non tantum patitur, sed etiam agit aliquid et emittit I. 2, 7, 8
Visibile quid A. ii. 7, 1. visibile priusne in intermedium an in sensum agat, an utrumque simul afficiat S. 6, 12
Vita quid R. 18, 1. vitæ principium quando deficiat R. 17, 5. vitæ longitudo in quibus animantium generibus vel major sit vel minor L. 4, 1. longævitatis causæ L. 5, 1. longævitatis in plantarum genere differentiæ L. 6, 1
Viviparæ R. 10, 2
Umbri pop. M. ii. 3, 38
Universi opifex et conservator Deus Mu. 6, 2
Unguis coagmentatio Sp. 6, 6
Vox quid A. ii. 8, 14, 15
Vulcani minæ et risus M. ii. 9, 5

Z

Zephyri tres Mu. 4, 12

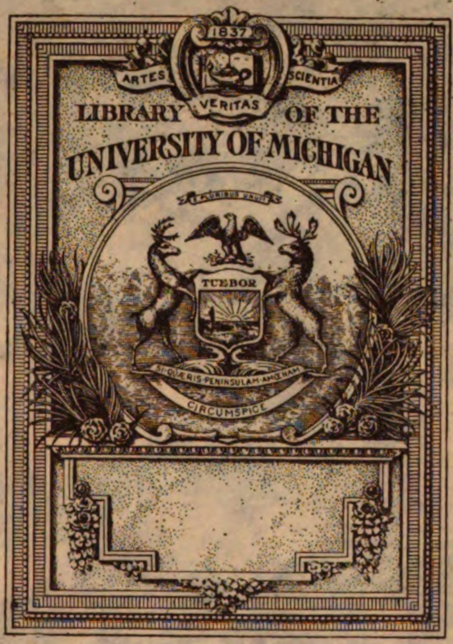
1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE